СВІТЛО
THE LIGHT

РІК XXIV ЛИПЕНЬ-СЕРПЕНЬ — 1961 — JULY-AUGUST Ч. 7-8 (453-454)

"КЛЮБ ДОБРОЇ КНИЖКИ"

"Кожний культурний українець читає добру українську книжку!" — "Добру" — значить: будівну щодо змісту, яка стоїть за нашими українськими традиціями; "добру" — значить: гарну формою й видавничою технікою.

Це і клич "Клюбу Доброї Книжки": Хочемо дати українському читачеві добру й гарну книжку, яка дала б його душі будову й розвагу, піднесла б його понад будні життя до українського ідеалу. І все те хочемо дати українському культурному читачеві за розмірне невеликі гроші.

Оцим проголошуємо передплату на таку книжку. Хто хоче стати членом "Клюбу Доброї Книжки", має заплатити річно $4.00 і за те має право вибрати собі кілька книжок, із нижче поданого спису, вартости $6.00. Кромі того дістане член Клюбу наш каталог інших книжок даром. Із цього каталогу може вибрати собі книжок на будьяку суму з тим, що заплатить за них одну четвертину менше, ніж вони нормально коштують.

Для приєднання членів "Клюб Доброї Книжки" дає протягом місяців — травня-червня 1961 року всім своїм новим членам привілей дістати даром одну книжку, вартости $1.50, зовсім даром! Виходить: хто протягом травня-червня 1961 р. заплатить $4.00, той дістане за те книжок на $7.50!

Ось книжки, які проголошуємо на передплату за 1961 рік (крім них дістанете ще каталог зі списом понад 250 книжок, із яких можете собі вибрати ще й інші з опустом 25%): 1) В. Королів-Старий "Згадки про мою смерть" — спогади українського громадського діяча. — Ціна $1.50. — 2) В. Лозинський "Проклятий камінь — історична повість з часів Сагайдачного. — Ціна $1.50. — 3) Ф. Одрач "Покинута оселя" — оповідання з життя емігрантів. — Ціна $2.50. — 4) С. Бартас "Було троє малих дітей" — оповідання з правдивої події. — Ціна $2.50. — 5) Митрополит В. Липківський "Відродження Церкви в Україні 1917-1930 рр." — Ціна $3.00. — 6) Ю. Мозіль "Спомини політв'язня" — Ціна $1.00 — 7) Ю. Мозіль "На Вронках" — спомини з тяжкої польської тюрми. — Ціна $1.00. 8) М. Головінська "Чічка" — оповідання з життя дітей. — Ціна $1.75. — 9) Ол. Кисілевська "По Рідному Краю" — спомини з мандрівки по Україні. — Ціна $2.00. 10) Б. Курилас "Діялоги Василіянок" — п'єса з часів московського переслідування. — Ціна $1.00. — 11) Т. Коструба "Як Москва нищила Українську Церкву". — Ціна $0.50. — 12) Т. Коструба "Нариси з церковної історії України". — Ціна $2.00. — 13) Ол. Мох "Книжки і люди" — літерат. нариси. — Ціна $1.00. — 14) В. Гюнерман "На Божих околах" — історична повість із часів французької революції. — Ціна $1.50. Спис дальших 250 книжок у нашому каталозі, який кожний новий передплатник Клюбу дістане даром.

Замовлення адресуйте:

"KLUB DOBROJI KNYZKY"
286 Lisgar St., Toronto 3, Ont., Canada

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІЯН

ПРОДАЄ ТАКІ КНИЖКИ:

Н. Королева: **Предок.** Істор. повість. **Новість!**	3.00
Н. Королева: **Подорожній** — легенди — —	0.50
В. Королів-Старий: **Згадки про мою смерть** — спогади. **Новість!** — — — — —	1.50
Перші заковані. Біла книга про переслідування віри в Україні — — — —	1.00
св. Василій Великий: **Борець Христа.** Свято-василіївське "Наслідування Христа", полотно	1.00
Відпустові молитви — — — —	0.10
Запорожець: **Без Бога ні до порога.** Повість	1.00
О. Штавдінґер: **Об'явлення Марії у Фатімі**	0.50
А. Лотоцький: **Пастушок із Назарету** — оповідання для дітей — — — —	0.50
О. Кисілевська: **По рідному краю** — — —	2.00
Р. К.: **Я була свідком чуда!** — — — —	0.30
о. І. Д. Попович: **Граматика церк.-слов. мови**	1.50
о. І. Д. Попович: **Києво-Печерський манастир**	0.50
о. М. Соловій: **Літургіка для українських шкіл, ч. І. Святі речі; ч. ІІ. Святі Богослужби** — по	1.00
— **Щоб усі були одно** — — — — — — —	0.25
о. д-р Ю. Федорів: **Проща до св. Землі** — —	1.50
— **На чернечій горі Атос.** Записки паломника	1.25
Митрополит В. Липківський: **Відродження Української Церкви** — — — — —	3.00
П. Грицак. **Галицько-Волинська Держава** —	2.50
о. А. Трух: **Бочка Криниця** — — — — — —	0.50
В. Лозинський—М. Ценевич. **Проклятий камінь** — історична повість з козаччини —	1.50
о. М. Ваврик: **По Василіянських манастирях**	2.50
Ю. Мозіль: **Спомини політв'язня** — 1958 —	1.00
Ю. Мозіль: **Крізь залізну занавісу** — — —	1.00
М. Головінська: **Чічка** — оповідання — —	1.75
С. Бартас: **Було троє малих дітей** —опов. —	2.50
Ґ. Дардель: **Свята Єлисавета** оповід. 1958	0.25
О. Купранець: **Виклятий гетьман І. Мазепа**	0.25
Й. Схрейверс: **Чудесне життя с. Варвари** —	1.50
М. Овчаренко: **Золоті ворота** — читанка	2.50
Т. Коструба: **Нариси з церк. історії України**	2.00
— **Як Москва нищила Українську Церкву**	0.50
О. Мох: **Теофіл Коструба** — життєпис — —	0.25
О. Мох: **Книжки і люди** — літерат. нариси	1.00
омм: **Появи Пречистої Діви** — — — — —	1.50
омм: **Чорт, направду!** — — — — — — — —	0.25
М. Островерха: **Гомін з далека** — — — —	1.00
М. Островерха: **Чорнокнижник із Зубівки**	0.50
М. Островерха: **На закруті.** Осінь 1939 р.	1.75
Островерха М.: **Великий Василіянин Слуга Божий Митроп. Андрій Шептицький** —	0.50
Я. Бохенський: **Тайна червоного посольства**	2.00
Б. Курилас: **Діялоги Василіянок** — — —	1.00
Ф. Одрач: **Покинута оселя** — оповідання —	2.50
Skwarok J. OSBM.: **The Ukrainian Settlers in Canada and their schools 1891—1921** — —	2.00

Замовляти на адресу:

Basilian Press — 286 Lisgar St.
Toronto 3, Ont., Canada

СВІТЛО
THE LIGHT

УКРАЇНСЬКИЙ ХРИСТИЯНСЬКИЙ МІСЯЧНИК

Видають ОО. Василіяни
Передплата $3.00 на один рік.
Поодиноке число 30 центів.

Адреса Редакції й Адміністрації:
286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario
Telephone: LE 5-6483

ПРЕДСТАВНИКИ "СВІТЛА" ЗАКОРДОНОМ

АНГЛІЯ:
Ukrainian Booksellers
& Publishers
49 Linden Gardens,
Notting Hill Gate
London, W. 2, England.

АВСТРІЯ:
Griechisch-katholisches
Zentralpfarramt zu St. Barbara
Wien 1, Reimergasse 1
Austria

АВСТРАЛІЯ:
Rev. D. Kachmar
Archbishop's House
West Tee, Adelaide, S. A.

АРҐЕНТИНА:
Padres Basilianos
Curapaligue 760
Buenos Aires, Argentina

БРАЗИЛІЯ:
Padres Basilianos
Caixa Postal 24
Prudentopolis, Parana, Brazil

ФРАНЦІЯ:
L'Abbe Julien Prokopiw
2 Rue des Crignos
Amiens (Somme) France

ІТАЛІЯ:
Padri Basiliani
Via Icilio 40 (Aventino)
Rome, Italy

THE LIGHT

A Ukrainian Monthly Magazine.
Published by the Basilian Fathers,
286 Lisgar St., Toronto, Ontario, Canada.

Authorized as second class mail, Post Office Dept., Ottawa.

ЗМІСТ:

Контести		298
Вісті з Риму	*о. М. В. ЧСВВ*	299
Сердечні слова *"...чи треба вчити дітей любови до матері?.."*	*о. Ґр. Назарко ЧСВВ*	301
МІСЯЧНІ НАМІРЕННЯ НА ЛИПЕНЬ І СЕРПЕНЬ:		
Щоб дозвілля вживати за Божим законом	*(осш)*	303
Щоб туга за миром не послабила нашої сторожкости	*(осш)*	304
СТОРІНКА АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ		305
ЗІ СВІТУ Й ЦЕРКВИ		306
Євхаристійне життя на Сході *Серія "Листи з Сходу"*	*о. М. Соловій ЧСВВ*	309
Прикра новина *На поліському селі за большевиків 1940 р.*	*Ф. Одрач*	311
В літі починаємо будову Колеґії св. Василія Великого в Торонто		318
Чи Синя Армія спинить наступ комунізму?	*Єпп. Никола Елько*	319
Іван Сулима ... істор. повість	*В. Буженко*	321
До Прудентопільської семінарії *Мандрівка по Бразилії з перешкодами*	*В. З.*	326
Даймо вакації душам!	*М. С.*	326
УАПЦ В. Липківського й об'єднання Церков *Невідомий меморіял митрополита В. Липківського*	*омс*	327
Наречена чужинка *З-поза куліс атентату на Твердохліба*	*В. Б.*	331
Йордан у Кромерижі 1849 року	*о. О. Заклинський*	333
Із світу духів *Оповідання про появи духів в Уневі*	*о. Й. Схрейверс ЧНІ*	334
Нотатки й записи	*Я. Чумак*	338
Останні дні католицької Золочівщини	*о. С. Юник ЧСВВ*	340
Вартісна книжка *С. Ярославин: "Визвольна боротьба на західньо-українських землях у 1918-23 рр.*	*Ю. О.*	341
ІЗ ЦЕРКОВНО-ГРОМАДСЬКОГО ЖИТТЯ		343
Від Адміністрації		360
Цікаве		360
ENGLISH SUPPLEMENT		
The Ukrainian Flying Priest Rev. Stephen Roman Chehovsky	*— by J. Skwarok, O.S.B.M.*	351
Your Job's Spiritual Opportunities		352
The Death of Father B. Skubleny, O.S.B.M. Part V (Conclusion) —	*by Rev. Basil Wawryk, O.S.B.M.*	353
Smoky Lake — Ukrainian Community in North-Eastern Alberta		354
Liturgical Books of the Byzantine Rite		355
News Briefs		358
A little girl shows us how to die	*— by Dick Snell*	359

На обкладинці світлина Лесі й Нусі Семенюк, що приступили дня 28-го травня до Першого Святого Причастя в церкві Царя-Христа в Лондоні, Онт.

НАШ ПОСТІЙНИЙ КОНТЕСТ НА 1961 РІК

Кожний наш приятель, що приведе нам бодай одного передплатника продовж 12 місяців 1961 року, дістане від нас: 1) Почесну Грамоту Приятеля "Світла"; 2) одну книжку з нашого видавництва, вартости $1.00 (одного долара). За кожного дальшого передплатника дамо — крім згаданої Почесної Грамоти — по $1.00 (одному доларові) книжок нашого видавництва за власним вибором контестанта.

Хто приведе нам бодай 5 передплатників, той дістане від нас, крім згаданих вище нагород, іще даром 1 Календар "Світла" на 1961 рік. Хто приведе нам бодай 10 нових передплатників, той — крім всіх вище поданих нагород — дістане ще одну дарову передплату "Світла" на 1961 рік. Хто приведе нам бодай 25 нових передплатників, той дістане — крім вичислених вище нагород — іще гарний, оправлений у мороко МОЛИТОВНИК ХРИСТИЯНСЬКОЇ РОДИНИ. Хто ж приведе нам протягом тих місяців (себто до 20 грудня 1960) 100 (сто) нових передплатників, той дістане від нас нагороду $100.00 (сто доларів) готівкою.

ОТЖЕ ДО ПРАЦІ, ДОРОГІ ПРИЯТЕЛІ "СВІТЛА!"

ВИСЛІДИ КОНТЕСТУ ЧИТАННЯ "СВІТЛА" ЗА ЛИПЕНЬ-СЕРПЕНЬ 1961 р.

Правильні відповіді на запити Контесту Читання "СВІТЛА" в 6 ч. за червень 1961 року такі: 1. Чи вважаєте, що флюоридація це розумна річ? — Флюоридація, себто очищування хемічним способом питної води від усяких шкідливих бактерій і хемічних складників, у тому стані, як вона є тепер, не є розумна річ. Лікарські й хемічні досліди виказали, що флюоридизована вода шкодить людському організмові, зле впливає на людське здоров'я, викликує дитячі зуби, а навіть спричинює в людей недугу пістряка (рака). — 2. Де написано в червневому числі "Світла" про о. Мартирія Котовича? — У спогаді "До Прудентопільської Семінарії" на стор. 277 є згадка про о. Мартирія Котовича, українського священика, який вже покійного, що жив у області Місіонес, Аргентина. — 3. Що повинні зробити українські видавництва до фірік 1961 р.? — У днях 1 і 2 вересня 1961 р. в Мадриді, Еспанія, буде відкрита з нагоди Ювілейного Шестнайцятого Року Бібліографічна українська виставка, на якій будуть показані видавничі осяги українців за 1945-1961 рр. Тому всі українські Видавництва повинні вислати до Мадриду в розпорядження Комітету Виставки різні свої видавничі матеріяли, щоб таким чином допомогти достойно зарепрезентувати українську культурну працю. Про це написано в заклику Комітету Виставки п. н. "Наше прохання" в червневому числі "Світла" на стор. 274. Очевидно, матеріяли повинні бути вислані ще перед феріями 1961 р., щоб могли бути впорядковані й виставлені. — 4. До яких шкіл повинні українці-католики посилати своїх дітей? — Українці католики повинні посилати своїх дітей тільки до своїх українських парафіяльних шкіл, як народніх-елементарних, так і до середніх тзв. "Гайскулів". Так наказує нам наш національний обов'язок, щоб ми українці й наші нащадки могли зберегти свою віру, наш обряд і нашу українську національність. — 5. Які нові книжки оголошує "Світло" в червневому числі? — Збірка оповідань п. н. "Покинута Оселя" Федора Одрача, що є чудовою лектурою для дітей, а тісно новою книжкою, що її оголошує "Світло" в червневому числі на стор. 284 та ще новішу книжку цікавих спогадів В. Королева-Старого п. н. "Згадки про мою смерть".

Правильні відповіді прислали: 1) Софія Цитан, Філядельфія; 2) Марія Чолій, Ньюарк; 3) Катерина Мацук, Летбридж; 4) Лідія Белей, Чікаго; 5) Василь Гриців, Гартфорд; 6) Степан Гавришук, Елизабет; 7) В. Сеґін, Торонто; 8) Микола Пачовський, Текома Парк; 9) Д. Сидсюк, Гемилтон; 10) Іван Стерпак, Потакет; 11) Іван Німчук, Лемонт; 12) Мих. Харів, Чікаго; 13) Богдан Літинський, Філядельфія; 14) Софія Годованець, Рочестер.

Нагороди дістають конкестанти означені тут числами: 4, 5, 8, 13, 14.

Новий (7-ий) контест читання "Світла" за липень-серпень 1961 р. такий: Треба правильно відповісти в речинці до 15 серпня 1961 р. на такі питання: 1) Скільки було на робітничій маніфестації в Римі робітників-неіталійців? — 2) Скільки років має нова столиця Бразилії? — 3) Що повинні зробити старші чи хворі самітні, а мистні люди з уваги на те, що можуть умерти? — 4) Скільки нових передплатників дістало "Світло" в 7-8 чч.? — 5) Яку зовсім нову книжку оголошує "Світло" на 2 стор. обкладинки? — 6) Яку крамницьку фірму оголошує "Світло" постійно?

За правильну розв'язку цього контесту редакція уділить 5 нагород книжками, кожна вартости $5.00. Нагороди можуть одержати тільки ті, що: 1) правильно відповідять; 2) є передплатниками "Світла" на 1961 рік; 3) не мають довгів у нашому Видавництві.

ВЖЕ ВИЙШЛА давно очікувана книжка славної католицької письменниці НАТАЛЕНИ КОРОЛЕВОЇ п. н.

"ПРЕДОК"

Це історична повість, якої дія йде в Еспанії, св. Землі й Україні-Волині.

Ця книжка це перший том заповідженого нами давніше видання творів цієї відомої письменниці, яких вийде 10-12 томів.

Книжка має 300 стор. друку й коштує $3.00, а в переплеті $5.00.

Замовляти:

BASILIAN PRESS

286 Lisgar St., Toronto 3, Ont., Canada

СВІТЛО Український Християнський МІСЯЧНИК

ЛИПЕНЬ-СЕРПЕНЬ, 1961 РІК XXIV, Ч. 7-8 (463-4)

Вісті з Риму

Папа Іван XXIII підчас маніфестації 100 тисяч робітників у Римі

ВЕЛИЧАВА МАНІФЕСТАЦІЯ 100 ТИСЯЧ РОБІТНИКІВ У РИМІ

Неділя 14 травня ц. р. була в Римі сценою незвичайно величавого видовища: У 70-ліття славної енцикліки Папи Льва XIII про робітниче питання до Вічного Міста прибуло понад 100 тисяч зорганізованого католицького робітництва з Італії та всього світу, щоб зложити поклін пам'яті великого "Папи робітників" та з уст його теперішнього наступника на Петровій Столиці почути новий голос найвищого навчання Христової Церкви в суспільних сяравах сьогоднішнього людства. Бо Папа Іван XXIII заповів нову енцикліку, що має на днях появитися рівночасно в усіх країнах і мовах. Вже після енцикліки "Рерум новарум" Лева XIII зачалися отакі робітничі паломництва до Апостольської Столиці і завжди для них були отворені ватиканські залі, а римські папи приймали робітників з вітцівською сердечністю й повним розумінням для наболілих потреб робітничої кляси. В 40-ліття цієї енцикліки у травні 1931 р. вся простора площа св. Дамазія не могла помістити робітничих представництв 20-ох народів, коли Папа Пій XI проголосив другу робітничу енцикліку, м. і. також в українській мові для українського робітничого представництва під проводом Преосв. Івана Бучка зі Львова. А в цю неділю тільки велетенська площа св. Петра могла помістити стотисячну масу всесвітнього робітництва, зорганізованого у Міжнародній Федерації Християнських Робітників, що розвинуло один із най-

кращих походів головними вулицями міста від Колізею в годинах від 3-ої до 5.30. Узяли в цьому поході участь 20.000 католицьких робітників з-поза Італії — представників усіх континентів Европи, Африки, Азії, Америки й Австралії та понад 80 тисяч католицького робітництва Італії — так, що разом були тут зарепрезентовані 50 країн світу під 2000 національними і професійними прапорами та в багатих народніх строях. Це величаве видовище з одного боку дало відчути ввесь сум того трагічного факту, що не було тут репрезентації робітничого люду з-поза залізної заслони, де панує тільки одновладний комуністичний примусовий улад під державно-капіталістичним режимом нової панівної кляси. З другого боку стала наглядною на святпетровій площі вага Катол. Церкви та її суспільного навчання для відборони робітника від тиску з-права і з-ліва. Бо ця стотитячна маса приняла з найбільшим одушевленням появу Свт. Отця на лектиці серед папського причоту, що перейшов серединою площі до приготованого трону на високих ступнях входу до святпетрової базиліки. Тут зворушений Папа Іван XXIII привітав увесь робітничий світ, репрезентований на найвеличавішій площі світу таким могутнім представництвом. Папа з найбільшою повагою й батьківською любов'ю виложив засади, за які бореться Католицька Церква у світі праці: за пошанівок людської гідности робітника й селянина, за свободу професійної організації, за охорону родини й за право приватної власности й участи всіх у загальних земських добрах. Всі ті основні точки суспільної програми Церкви від сто літ будуть ще краще підкреслені й розроблені в новій енцикліці, — сказав Папа. Вся приявна маса прийняла цю заяву з найбільшим одушевленням і сильними оплесками. У подяку Свт. Вітцеві за цей новий об'яв батьківської дбайливости св. Церкви про робітничі справи поодинокі репрезентації зложили Папі свої дарунки, від усього католицького робітництва в широкому світі, а Свт. Отець, сам із бідного селянського роду, з належним признанням для цих овочів людської праці й серця призначив їх відразу на потреби бідних церков і місій та власною рукою відзначив пам'ятною медалею поодинокі національні робітничі прапори. Відтак пішки між двома живими людськими морями Папа перейшов святпетровою площею, роздаючи на всі сторони своє архиерейське благословення серед невгаваючих оплесків та щораз нових окликів зворушених робітничих тисячів. Отак закінчився цей величавий здвиг зорганізованого католицького робітництва, що отвирає новий багатонадійний період непереможного впливу св. Церкви на покращання робітничої та селянської долі в світлі св. Євангелії Господа Н. І. Христа.

ГОСТИНА ВПРЕОСВ. А. КУССИ В УКРАЇНСЬКІЙ ПАПСЬКІЙ СЕМІНАРІЇ СВ. ЙОСАФАТА В РИМІ

У неділю 7 травня ц. р. Українська Папська Семінарія св. Йосафата вітала ВПреосв. Кир Гавриїла Акакія Куссу, ЧСВВ, Асесора Св. Конгрегації для Східньої Церкви, щоб заявити йому свою радість із приводу надзвичайного відзначення, що його він доступив, отримуючи епископські свячення з рук самого Христового Намісника Папи Івана XXIII в неділю 16 квітня ц. р. Точно в 9-ій годині приїхав він до нашої Семінарії на Джаніколо та, привітаний на вступі Впр. о. Ректором Іринеєм Назарком, ЧСВВ, і Впр. о. Проректором Атанасієм Великим, ЧСВВ, Секретарем Передсоборової Унійної Комісії, вступив до семінарійної молитовниці, де на нього чекала численна асиста на чолі зі співслужачими ієреями, о. Духовником Семінарії Михайлом Вавриком, ЧСВВ, і найстаршим питомцем о. д-ром Олександром Бараном. У почесних лавках заняли місце ВПреосв. Архиєпископи Кир Іван Бучко та Гавриїл Букатко зі Загребу, а за ними відпоручники Генеральних Курій ОО. Василіян, СС. Василіянок і СС. Служебниць Н.П.Д.М., о Шамбелян М. Марусин, о. Монс. Юрій Миляник із Конгрегації Чинів і Монахів, оо. Настоятелі Малої Української Папської Семінарії зі студентами та численні гості.

Архиерейську Службу Божу відправив Впреосв. Кусса у грецькій мові, але інші частини, приналежні священикам, дияконам і хорові, були в церковно-слов'янській мові. Дияконували оо. Партеній Павлик, ЧСВВ із Гротаферратської Архимандрії та Флор Водоніс, питомець нашої Семінарії. Після відправи ВПреосв. Архиереї та відпоручники головних наших чернечих установ у Римі зложили Високодостойному Ієрархові Східньої Церкви належну пошану й побажання з нагоди його такого небуденного відзначення, а в часі святочного обіду Впр. о. Ректор Ір. Назарко виголосив італійською мовою гарну промову. Він підкреслив щиру відданість ВПреосв. Кусси для добра Української Католицької Церкви упродовж повних 30 років його побуту в Вічному Місті на щораз вищих становищах при Апостольській Столиці, головно ж від часу іменування його Асесором Східньої Конгрегації. Нехай сьогоднішнє свято дасть йому відчути всю радість української католицької спільноти спричиняє так світло заслуженого відзначення з рук Свт. Отця Папи Івана XXIII та принесе йому непохитну певність, що вся Українська Католицька Церква в світі з найбільшою радістю вітає його на найсвітліших верщинах східньої католицької єрархії і бажає його всесторонній праці якнайкращих успіхів та небесного благословення.

З відвідин Преосв. Кир А. Кусси в нашій семінарії в Римі. З правого боку ВПреосвященний Кир Іван Бучко, з лівого Преосв. Кир Гавриїл Букатко.

У відповідь ВПреосв. Кусса зачав своє слово згадкою сердечних взаємин з оо. Ректорами цієї Української Папської Семінарії, про яких згадав о. Ректор, пок. Дионисієм Головецьким та Йосафатом Лабаєм. Далі перейшов до своїх частих зустрічей із світлою Єрархією Української Католицької Церкви. Вона дала йому належно пізнати й оцінити буйну силу Української Католицької Церкви перед війною та ще більше в часі кривавої мартирології воєнних і повоєнних літ. Слідкуючи зблизька за розвитком української католицької спільноти в світі він непохитно вірить у першостепенну життєву силу українського католицизму та з серця бажає, щоб Українська Католицька Церква вийшла переможно з своєї вогняної проби та заняла належне їй передове місце і продовжувала своє вікове післанництво на християнському Сході. Нехай на це спливе велике й повне Боже благословення!

о. М. В. ЧСВВ

о. Ір. Назарко ЧСВВ

СЕРДЕЧНІ СЛОВА

Мабуть із глибин гарячого серця одного з перших Отців Церкви вперше витриснули ті сердечні слова: "Наша Мати — Церква", що їх так часто і залюбки вживає теперішній Христовий Намісник Папа Іван XXIII. Ці самі слова, піднесені до гідности святого символу, вичитуємо вже на руїнах присінків і колюмнад деяких базилік IV-го століття, що їх будовано в західніх середземноморських країнах після едикту цісаря Костянтина, едикту, що дав свободу Церкві.

"Наша Мати — Церква". Направду які сердечні ці слова! Бо хто ж то є мати? Мати — це та, що дає життя. А Церква через св. Тайни Хрещення, Сповіді і Євхаристії дає нам це надприродне життя ласки, що його в Її скарбниці зложив сам Божественний Спаситель; Той, що сказав про Себе: "Я є життя".

О, скільки потіхи несли ті сердечні слова першим християнам! Тоді не було легко й безпечно освідчатися за Христом. Правда, цар Костянтин дав свободу визнавати християнство, але після того навороти поганства були ще можливі, як це й сталося за Юліяна Відступника. Крім цього в цілому Римському цісарстві зростав неспокій, нелад, політична анархія, релігійні заколоти й загроза наїзду варварів. Але в цій атмосфері замішання, серед цього "страдального християнства", коли то на пісках амфітеатрів іще не засохла добре кров мучеників, було одне місце, де все підпорядкувалося великій надії, де погасала людська ненависть і несправедливість, де людське братерство нівелювало всякі ріжниці клясові чи расові, а де любов була "сильніша від смерти". Тим упривілейованим місцем була "наша Мати — Церква".

Проминули сторіччя, пройшли епохи, змін-

лись обставини, а одначе серед тих усіх хвилювань одна тільки дійсність перетривала всю змінливість історії і посьогодні для мільйонів людей є тим, чим була для вірних перших сторіч, якщо йдеться про вічні прибутні материнства. Це наша Мати — Церква. І для модерних людей Вона не перестала бути Матір'ю, бо їм дає Вона надприродне життя ласки і може про Себе повторити слова Свого Обручника: "Я є — життя". Дві тисячі літ не зуміли затерти значення цього сердечного заклику, що його вживали між собою сини тієї Матері в зарані нашої історії, в перших християнських громадах Петра, Павла чи Якова: "Браття". Якщо ж усі християни між собою браття — то й сини "нашої Матері — Церкви". А кожний, навіть найменш усвідомлений християнин знає, що слово: "син Церкви" виражає іншу приналежність, ніж приналежність партійна, політична чи приналежність до тієї самої філософічної школи. А хіба ж це ім'я, що його надаємо Тому, який у наших очах уособлює і уэмістовлює Церкву: "Свт. Отець", не є ніжним відгомоном тих самих почувань прив'язання і любови до "нашої Матері-Церкви"?

Можемо бути певні, що й для людей невідомої майбутности Церква не перестане бути Матір'ю. Цю правду висказав один англійський історик такими гарними словами: "Нема і ніколи не було на цьому світі другого такого твору людської мудрости й любови, який заслуговував би на наші досліди так, як Католицька Церква, що її католики називають своєю матір'ю. В історії тієї Церкви подають собі руки дві великі епохи загально людської цивілізації. Нема вже ніякої такої установи, яка переносила б нас думкою в ті часи, які гляділи на дим жертв складаних у Пантеоні та ка тигрів і леопардів, що боролися з собою в амфітеатрі Веспазіяна. У порівнянні з генеалогічною лінією Папів найславніші цісарські династії видаються щойно вчорашніми. Навіть довговічня венецька республика розлетілася, а папство тривае дальше і то не в стані упадку, не як старинна пам'ятка, але в усій повноті життя й молодечої сили. Ще й сьогодні Церква висилае місіонарів у найдальші закутки світу... Ще й сьогодні Римські Папи мужньо ставлять чоло ворожим володарям, як колись Лев І станув невстрашимо проти Атилі. Церква гляділа на початки всіх сьогоднішніх держав, усіх ладів суспільних і політичних та певно оглядатиме їх кінець. Церква існуватиме ще й тоді, коли в далекій майбутності якийсь подорожник, може з Нової Зеляндії, стане на руйовищах сьогоднішнього Лондону і робитиме світлину руїн церкви св. Павла". І тоді мільйони її вірних синів та доньок кликатимуть до Неї з любов'ю: "Наша Мати — Церква".

Додаймо ще одну завважу для повноти образу. Св. Апостол Павло, послуговуючись геле-ністичним окресленням, виразив найглибшу тайну Церкви називаючи Церкву Христовим таїнственним Тілом (1 Кор. 12, 27; Кол. 1, 18-24; Єф. 1, 22 і т. д.).

Отже Христос Господь — це властива істота і найглибша суть Церкви, а Церква — це Христове містичне (таємне) Тіло. Тільки Христос, як голова цього тіла Церкви, чинить Церкву повним і справжнім організмом. І це переконання, що Церква є злучена з Христом сущно й органічно, належить до засадничих і основних правд християнської науки. Від Оригена аж до Дионисія, і дальше від св. Томи з Аквіну аж до теперішнього Римського Папи, це переконання стоїть у самім осередку науки про Церкву. А тієї внутрішньої едности між Христом і Церквом ніщо не може виразити так гарно і так ніжно, як аналогія про відношення Обручника до Обручниці. Сам Христос послуговувався тією аналогією, св. Павло розвинув її, Пій XII виясниз її окремою енцикліко, а новозавітній пророк св. Іван Богослов виспівав пречудову пісню про весілля Агнця з Обручницею. Христос — Жених, Церква Його Обручниця, а Вони обоє в сердечному зв'язку родять дітей надприродного життя. Отже і під цим поглядом є правдиві ті сердечні слова: "Наша Мати — Церква".

А хіба ж дітей треба вчити любови матері? Вже тим самим, що дана істота є матір'ю, вона заслуговує на їх дитинну любов. Тому любімо цю нашу Матір-Церкву серцем, розумом і життям, сповняючи в усьому її св. волю, обороняючи Її перед ворогами, приводячи до Неї дітей, що віддалилися від Неї. Молімось за нашу Матір-Церкву, особливо перед таким великим Її святом, яким має бути Другий Ватиканський Собор!

ЧИТАЙТЕ! ПОШИРЮЙТЕ!

СЛОВО ДОБРОГО ПАСТИРЯ

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІЯН У ЗДА

Що два місяці даємо Вам у руки книжечку на теми, що Вас найбільше цікавлять.

Ціль цих книжечок: поглибити релігійну і національну свідомість у нашому народі.

Цілорічна передплата $1.50

Одна книжечка $0.25.

Ставайте в ряди апостолів доброї преси!

Запренумеруйте СЛОВО ДОБРОГО ПАСТИРЯ!

Ширіть його між нашим народом!

Замовлення посилайте на адресу:

GOOD SHEPHERD
Basilian Fathers
22 E. 7th Str.
New York 3, N. Y., USA

ЩОБ ДОЗВІЛЛЯ ВЖИВАТИ ЗА БОЖИМ ЗАКОНОМ

МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ НА ЛИПЕНЬ

1. Праця — це необхідна конечність у житті людини. Чоловік родиться до праці, як птах до літання — каже праведний Йов (Йов. 5:7). Праця є різнородна: фізична й умова. Одній чи другій присвячує людина, з обов'язку, більше чи менше часу. Кожна чесна праця є гідна людини, бо потрібна для життя. Помиляється кожний, хто говорить, що якась праця його упокорює через те, що малозамітна й не відповідає його становищу. Поганський світ затратив був правдиве поняття ваги праці. У ній погани бачили тільки пониження для себе, тож до виконування різних зайнять уживали вони невільників. Зовсім інакше дивиться на працю сьогоднішне модерне поганство. Воно ставить знов працю за найвищу ціль життя людини. Людина одержує там працю від держави та мусить її виконати; а якщо впаде з перевтоми і не зможе встати, то великої шкоди немає... На те місце знайдеться інший робітник, бо праця не сміє потерпіти. Вона мусить бути виконана. І так сьогодні ми маємо країни, що їх можна назвати таборами робітників-невільників, які для божка-держави жертвують свої сили, здоров'я, життя. А жертвують під примусом своїх зверхників-тиранів.

На основі християнського погляду праця — це тільки засіб до цілі, а ніколи сама ціль. Людина працює не тільки для того, щоби працювати, але щоб тією працею щось осягнути, здобути: засоби на прожиток, освіту і т. п. І кожний такий здобуток це належна заплата за вложену в нього працю, що її кожний мусить виконувати, на заряджения Боже, "в поті чола". Та для нас така праця мила, бо освятив її сам Христос. Він займався нею в тишині назаретського дому аж до 30 року свого життя. Тут, як помічник св. Йосифа, виконував Ісус усе, що йому доручав голова Пресв. Родини. Та це ще не все. Христа публичне життя було одним неперервним пасмом праці; були нею довгі проповіді, томливі подорожі, постійне перебування з людьми, які ні на хвилину не давали Йому спокою.

II. По праці милий спочинок. І справді заслуговує на нього той, хто провів час на чесній, хоч і томливій праці. Колись людина мусіла проводити довгі години на праці. Сьогодні все змінилося по фабриках, варстатах, бюрах. Люди мають більше часу на т. зв. дозвілля-відпочинок, бо 16 годинний день праці уступив перед 40 годинним тижнем. Цей час має бути вжитий за "Божим законом для здоров'я ума й тіла". Час це великий Божий дар. У його межах ми не лише провадимо дочасне життя, але й приготовляємося до вічного. Зі способу, як людина вживає дозвілля, пізнаємо її бажання, мрії, характер. Є люди, що вживають дозвілля на безділля. Для дозвілля не мають вони жадної програми. То й забивають його вони забавами, непотрібними балачками, пліткою лектурою, безділлям, пустими мріями. Аж лячно подумати, скільки часу тратять люди, так наче б він до них належав, був їх власністю, що за неї вони ніби ніколи перед ніким не є відповідальні! Таке можна сказати і про молодь і про старших.

Зовсім інакше поступають ті, що розуміють вартість часу. Їхнє дозвілля приносить Богові славу та користь їм і їх ближнім. У рямках їх дозвілля знайдеться час і на забаву-розривку, і на поважні речі, як: застанова над обов'язками та над способом найкращого їх виконання, молитва, діла милосердя, поміч для парохії чи організації, перечитування книжок поважного змісту та багато інших хосенних і милих Богові занять. І так ростуть вони в ласці Божій і в пошані людей.

Вороги Бога й Церкви дуже добре розуміють вартість дозвілля. Вони стараються використати кожну його хвилину на те, щоб себе якнайкраще підготовити до боротьби з усім, що чесне, добре, правдиве, святе, шляхотне. І можуть вони похвалитися успіхами в тій своїй "праці". Але, як кажуть, кінець діло хвалить. А їх кінець буде сумний. Перед Богом стануть вони з порожніми руками та з душею обтяженою грішними ділами.

З їх прикладу вчімся, як ми не повинні робити. Стараймося належно зрозуміти і сумлінно використати час відпочинку чи після праці чи у вакаційному сезоні. Молімо Господа, щоб наше дозвілля принесло Богові славу а тим, що його вживають, належну користь для їх ума й тіла.

(осш)

ЩОБ ТУГА ЗА МИРОМ НЕ ПОСЛАБИЛА НАШОЇ СТОРОЖКОСТИ

НАМІРЕННЯ НА МІСЯЦЬ СЕРПЕНЬ

Хто стежить за ходом подій, той бачить, що сила комунізму постійно зростає. Сьогодні одна четвертина земної кулі й одна третина населення світу є вже під комуністичним правлінням. У промовах комуністичних провідників завважуємо самопевність і свідомість росту своєї сили. І не криються вони з тим, що їх мрією й остаточним пляном є підбити ввесь світ під свою владу. Ну, та й у "вільному" світі чи є де ще якась країна вільна під зрадників, які хотіли б запродати свою батьківщину ворогові свободи, поставити над нею червоний прапор. Комуністи "є готові пожертвувати все, а навіть і вмерти за свої переконання... аж жах бере мене на згадку, що ті люди жертвують усе, а навіть і своє життя за комунізм... вони дали мені пізнати, що будуть уживати всяких засобів до того, щоб насильно накинути світові свій грубий матеріялізм і безбожництво". Так висказується про комуністів Єпископ С. М. О'Гара, що тепер живе в Америці. А він їх добре знає, бо ж вони, по 28 роках його праці в провінції Ганан та двох літах в'язниці, прогнали його з Китаю.

Комуністи — це майстри підступу, творці закололу, замішання по краях і націях. У серці комунізму — Росії — вони вишколюють сотки тисяч своїх агентів, а відтак розсилають їх із точними вказівками до різних країн вільного світу. Там вони заманюють несвідомих громадян і вишколюють їх на зрадників своєї держави, викрадають секретні державні документи й пересилають їх до головної централі комунізму, закладають або вдираються до проводу різних організацій; але при кожній нагоді виступають ніби носії оливної галузки миру й оборонці покривджених. А тимчасом? "Ох, як гірко мені було жити під комуністами. Там кожний невільник. Державі треба віддати всі сили, здібності й час. Працюєш і не маєш нічого. Приятеля там немає, бо один одного боїться. Провідники комуни фальшиво представляють умовини життя у вільному світі. Та тепер я вільний. Можу спокійно жити, працювати. Я щасливий!" Так говорив бувший мешканець одної з підсоветських країн при першій зустрічі зі своїм приятелем на вільній американській землі.

Живемо в часах великого напруження. Проти себе стоять два, сильно узброєні, ворожі табори: комуністичний схід і вільний захід. Один і другий не хоче розпочинати страшної кривавої війни, але й один другому поступитись не хоче. Обидві сторони кажуть, що хочуть миру і в тому напрямі позірно працюють на різних з'їздах та конференціях, які не приносять бажаних успіхів. Чому це так? Бо комуністичний світ має інакше розуміння миру як західній світ. "Мир, спокій — каже публіцист Р. Ввелч — є многогранний: є ранній спокій у гробі для тих, що померли в ночі з голоду й розпуки; є вечірний спокій у різні після цілоденного биття тварин; є тривкий мир у недоступній в'язниці, що в ній коротають своє життя жертви невдалого повстання. Всі ці складники входять у розуміння комуністичного миру". Комуністи ненависним оком дивляться на вільний світ. Правда, вони беруть участь у т. зв. мирових переговорах із представниками вільного світу. Однак у тому самому часі, коли відбуваються такі безвиглядні засідання, тоді ж по некомуністичних країнах ідуть рівночасно приготування відібрати насиллям владу від правної власти вільних країн та передати її провідникам Кремлю. Аж тоді, річ ясна, настане "мир". Та жахливий він буде. Це буде мир мерців у гробах, невільників у в'язницях. "Хочеш бачити образ будуччини під комунізмом? — питає Дж. Орвел. — Так уяви собі чобіт, що вічно давить обличчя людини".

Світовий мир — це великий Божий дар і про нього ми повинні Бога молити. І повинні ми молитися за тих, що працюють над приверненням миру в світі. Вони мусять бути обережні, щоб не дати заманити себе підступним кличам агентів безбожного комунізму, які всіми способами хочуть завести в світі такий самий "мир", який існує серед поневолених комунізмом народів. Це є "мир" примусовий, "мир" невільників, які мусять мовчати і слухати, це "мир" людей, що їх оті "миро-давці" позбавили людської гідности й насильно вирвали із їх душ віру в Бога й надію на злуку з Ним у позагробному житті. Молитись нам треба і за тих, що впали жертвою комуністичного підступу, брехливої пропаганди большевиків. Такі наспіло, на крилах бажань летять в обійми системи, яка потрощить рожеві їх мрії а їх самих кине у вир розчарування та розпуки на вид утрати найдорожчого скарбу людини, яким є свобода. Моліться, щоб якнайбільше людей пізнали чим у дійсності є комунізм та щоб відтак ставили йому успішно опір. А передовсім молімося, щоб чимскоріш по світі поширилося панування одинокого, правного і святого Володаря — Ісуса Христа. Якщо сьогодні комуністичний світ простягає свою руку, держачи в ній оливну галузку "миру", але миру в їх фальшивому розумінні та під їх безбожницьким панованням, то нехай вільний світ піднесе протн нього могутній клич за правдивим миром: МИРОМ ХРИСТА — У ЦАРСТВІ ХРИСТА. *(осм)*

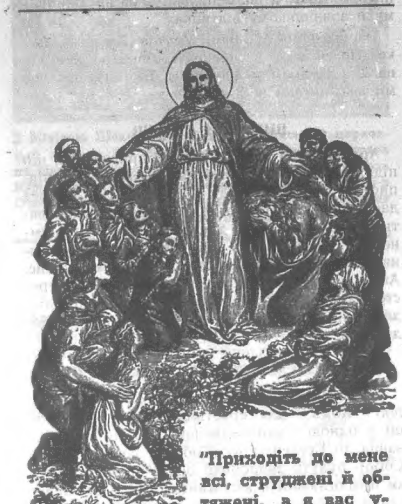

"Приходіть до мене всі, струджені й обтяжені, а я вас успокою..."
(Мат. XI. 28)

МОЛИТВА ЩОДЕННОГО ПОЖЕРТВУВАННЯ

для членів Апостольства Молитви й усіх побожних душ.

Божественне Серце Ісуса. У злуці з тим наміренням, у якому Ти на землі віддав славу Богові й тепер прославляєш Його безупину в Пресвятій Євхаристії — жертвую Тобі, через Непорочне Серце Пречистої Діви, свої молитви, діла, слова, думки й терпіння нинішнього дня, як винагороду за ті зневаги, що їх зазнаєш від мене й від усіх людей. Особливо жертвую їх за Святішого Вітця Папу Римського, за св. Церкву, за навернення грішників і за всі намірення Апостольства Молитви, призначені на цей місяць і нинішний день. (300 днів відпусту раз у день).

Пресвяте Серце Ісуса, спаси Україну.

Непорочне Серце Марії, будь моїм спасінням.

ПОДЯКИ

Щира подяка Найсв. Серцю Ісусовому, Матінці Божій Неустаючої Помочі, святому Альфонсові Літорієві та Слузі Божому Андрієві як також нашому дорогенькому Ангелові Хоронителеві за опіку й поміч у прикрих хвилинах нашого життя.
На пресовий фонд "Світла" залучуємо $3.00.
Родина Кейса, Джерзи Сіті

Складаю щиросердечну подяку Найсвятішому Серцю Ісуса, Непорочній Небесній Матінці та Божому Слузі Андрієві Шептицькому за вислухані молитви й повернення здоров'я родині.
Ольга Ілевич, Бофало

Складаю подяку Найсолодшому Серцю Христовому і Матінці Божій за Їх поміч у моїй тяжкій операції і за всі вислухані Служби Божі в тому наміренні. Дякую Впр. о. Парохові Ханасові за уділення мені св. Тайн та о. Грабикові за Служби Божі, а докторові Іванові Скульському за дбайливу опіку. Всім моїм приятелям за те, що мене відвідували в лікарні. Нехай Найсвятіші Серця Христові і Матінки Божої приймуть мою подяку.
Стефанія Войтун, Едмонтон

Щиру подяку складаю Пресвятішому Христовому Серцю, Матері Божій Неустаючої Помочі, св. Йосифові, св. о. Миколаєві, св. Антоніеві, Слузі Божому Митрополитові Андрієві за всі отримані ласки. Прошу молитов за навернення кількох осіб.
Щ. П., Нью-Йорк

Найгарячішу подяку складаю Пресв. Серцю Христовому, Непорочно Зачатій Дівi Марії з Люрду і св. Йосифові за вислухані молитви й одержані великі ласки.
Софія Трешневська, Детройт

Складаю найщирішу подяку Найсв. Серцю Ісуса й Матінці Божій Неустаючої Помочі та Божому Слузі митроп. Андрієві за вислухані молитви за навернення одної особи, за щасливу смерть і за всі ласки продовж мого життя.
Е. Петрашюк, Форт Вейн

Складаю сердечну подяку Слузі Божому митроп. Андрієві Шептицькому, заступництвом якого Бог вислухав мою молитву.
Олександра Кобринська, Ромф

Дякую Найсв. Ісусовому Серцю, Преч. Дівi Марії й св. Йосифові за вислухані молитви, щасливо перебуту операцію ноги моєї внуки Марти й за здоров'я для неї — заступн. Слуги Божого Андрія.
К. Ц. — Міннеаполіс

ПРОСЯТЬ МОЛИТОВ

За навернення дітей і за здоров'я. А. К. Винярд. — Помочі в рішенні важливої справи. **Ю. Гайнс Крік.** — За здоров'я двох священників, за здоров'я для важко хворої особи. **Н. Н. Торонто.** — За ласки потрібні в родині, за навернення одного грішника. **М. М. Торонто.** — За успішне переведення пресового апостоляту. **О. М. М. Торонто.** — За Боже благословення у прикрому положенні. **Х. М.** — До св. Терені за поміч у житті. **Анна Мадей.**

ЗІ СВІТУ Й ЦЕРКВИ

МИ Є УКРАЇНЦІ, А НЕ "РУТЕНЦІ"

З початком 1961 року появився в Римі Ватиканський Шематизм "Аннуаріо Понтіфічіо 1961, Чіта дель Ватікано". Це є провідник Римської Курії. В ньому є список усіх кардиналів, архиепископів, епископів, монсіньйорів та стан Церкви в цілому світі.

Переглядаючи назви українських Єпархій, вірних чи місця народження наших Єпископів, ми знаходимо там замість давної назви "рутені" чи "рутенорум" вже нові назви "Украіні", "украінорум".

ГЕН. ФРАНКО ОБВИНУВАЧУЄ ЗАХІД І КАПІТАЛІЗМ

Голова еспанського уряду ген. Франко зробив закид, що Куба дісталася до рук комуністів через брак передбачування на Заході.

Франко промовляв на відкритті нової сесії кортезів (парляменту).

Советська Росія взяла на себе відповідальність за перетворення кубинської господарської системи, бо дуже малі економічні вкладя в цю переміну можуть винагородити її стократно в караїбських державах і в латинській Америці — говорив Франко.

У такій ситуації не можна боротись старою капіталістичною політикою. Теперішній час не допускає самообману. Обороняти західну цивілізацію, це не значить обороняти капіталізм. Капіталізм це якраз тягар, від якого терпить західній світ" — сказав Франко.

Сучасну демократичну систему Франко назвав "демагогічним і зловим партійництвом". А далі сказав, що "капіталізм, лібералізм і демократія — це три найбільші язви західнього світу".

ФІЛІЯ АУКП В АВСТРАЛІЇ

Другу з черги Філію Асоціяції Української Католицької Преси засновано в Австралії. Її очолив о. д-р Петро Дячишин, Генеральний Вікарій Австралійського Екзарха. З уваги на розлогість австралійського терену, треба було довшого часу й чимало труду, щоб довести на початку травня ц. р. до здійснення цього заміру. Підготовну працю до заснування Філії АУКП в Австралії вів із посвятою о. Іван Шевців, С.Т.Л., редактор українського церковно-релігійного журналу "Церква і Життя" в Лідкомбі, Австралія.

Управу Філії Асоціяції Української Католицької Преси в Австралії вибрано в такому складі: голова — о. д-р Петро Дячишин, секретар і референт зв'язків та фінансів — о. ред. Іван Шевців, пресовий референт — проф. д-р Євгеня Завалинський.

Управа Філії АУКП в Австралії постановила розгорнути в найближчому часі організаційну, інформативну й іншу діяльність на внутрішньому й зовнішньому відтинках.

Перша Філія Асоціяції Української Католицької Преси була заснована 2 січня ц. р. в Канаді, з осідком її Управи в Торонті, про що ми вже писали в "Світлі".

ПРОКЛЯЛИ ПОСЛІВ

Архиепископ столиці Болівії проголосив, що підпали ексконуніці всі законодавці, які підписали декрет розводу в Болівії. Цей декрет дає право жонатим з чужинками уневажнювати цивільний шлюб і дружитися наново в якімнебудь краю. Кілька днів перед проголошенням декрету архиепископ із Ля Паз, Монс. Антизана і Рохас написав пересторогу, перестерігаючи всіх про канонічні кари, що спадають на католиків за зламання св. Тайни Подружжя.

ЗАПРОСЯТЬ НА СОБОР І НЕЗ'ЄДИНЕНИХ

Кардинал Августин Беа, ТІ, голова секретаріяту Комісії для християнського з'єднення, що є одною з найголовніших комісій приготування до Вселенського Собору, заявив, що на Собор будуть запрошені офіційні представники православної й англіканської Церков. Запитаний, чи будуть допущені на Собор як обсерватори представники московського патріярха Алексея, кард. Беа без вагання відповів: "Очевидно, що так".

ПОМЕР СЛАВНИЙ АРТИСТ

"Нехай буде воля Твоя", — ці слова молитви проказав фільмовий актор Ґері Купер перед смертю. Він помер надавно в Голівуді на 60 році життя від недуги пістряка. Два роки тому протестант Г. Купер став католиком. Уславився він не тільки своєю грою, але ще й тим, що жив 27 років із своєю жінкою, а не розводився, як інші голивудські розпусники.

АРХІТЕКТ

ЄВГЕН ГРЕНЬ

Член Королівської Палати Архітектів Канади

Виконує пляни і кошториси церков, шкіл, будинків громадських організацій (галь), фабрик, торговельних центрів як також мешкальних домів.

WA 3-9754 — Toronto, Ont. — 3 Spadina Rd.

З Ювілею Шевченка у Відні. Український церковний хор св. Вм. Варвари у Відні. Сидять з-права на ліво: Голова хору дир. Юрій Плешкевич, голова Ювілейного Комітету, віденський парохВсв. о. д-р Орест Купранець ЧСВВ, композитор і диригент хору Андрій Гнатишин.

ЧОРТ ПРИ ДІЇ

Після насильного видалення епископа з Порт-о-Пренс і трьох інших духовників, уряд Гаїті видалив другого католицького епископа. Цього самого дня, коли епископ одержав наказ покинути Гаїті, ок. 50 демонстрантів вдерлися до епископського будинку й знищили майно (харчі, шкільний матеріял тощо) допомогової організації "Карітас". Гаїтський уряд робить це ніби в ім'я образи гаїтян, яких епископи "образили" тим, що виступили проти почитання чорта в диких гаїтянських церемоніях "Вуду".

ОРГАНІЗАЦІЯ, ЯКА НАЗВАЛА АЙЗЕНГАВЕРА КОМУНІСТОМ

В американському Сенаті відбулася гаряча дискусія, під час якої сенатор Т. Ґ. Кухель і сен. Т. Й. Дадд висунули домагання, щоб організацію ім. Джана Бирча, яка назвала кол. президента Д. Д. Айзенгавера — комуністом, "добре прослідити". Ця організація називає себе антикомуністичною, атакує податкову систему, закордонну допомогу ЗДА і НАТО та крім кол. през. Айзенгавера до "групи підпільних комуністів" зарахувала д-ра М. Айзенгавера, кол. держ. секр. Джана Фостера Даллеса, його брата, голову Центральної Агенції Розвідки Аллена Даллеса та домагалася, щоб поставити під суд президента Найвищого Трибуналу Ірла Воррена.

Промовляючи в Сенаті, згадані вгорі сенатори обурювалися на "фантастичні й неймовірні брехні" цієї організації, питаючися, як довго дозволятиме американський нарід на "опоганювання людини (Айзенгавера), яка ціле своє життя присвятила змаганню за мир". (Але чомусь забули ті сенатори пригадати, що саме Айзенгавер віддав Сх. Німеччину большевикам!). Сенатори домагалися, щоб відповідні конґресові комісії добре прослідили програму і діяльність згаданої організації, яку вони назвали **"фашистівською і тому протиамериканською"**. Виходить, що обидва сенатори говорять чисто по-большевицькому: все, що не за ними, то зараз "фашистське".

Організацію ім. Джана Бирча оснував у 1958 р. емеритований фабрикант солодощів, 61-літній Роберт Велш. Її осідок у Белмон, Масс., і вона має тепер 100 філій у 34 стейтах та в Дистрикті Колумбія. Приступає до неї щораз більше членів. При кінці 1961 р. ця організація сподівається мати 100,000 членів. Названа вона іменем баптистського пастора, що його вбили в Китаю комуністи. Згадана організація видає журнал "Американська Опінія", до якого дописують також і визначні американці. У рядах цієї організації є багато видатних громадян, у тому також членів Конґресу.

ЧИ ЦЕ БУДЕ БЕЗПЕЧНО?

Бостонський банкир Берко Ґолдфайн, який чекає на судову розправу за те, що не платив федеральних податків, заявив, що він бажає виявити деякі таємниці про свої зв'язки з високими урядовцями. Ґолдфайн давав подарунки головному дорадникові президента Айзенгавера Шермановi Адамсові, який мусів через те залишити працю в Білому Домі в 1958 році.

ЗАМОВЛЯЙТЕ

хліб, паї, кейки й всякого рода печива найлучшої якости в найбільшій укр. пекарні Торонта

BEAVER BREAD LIMITED

103 Lightbourne Ave.—Tel.: LE 5-7445

"САМОГОНЕ, САМОГОНЕ, ХТО ТЕБЕ ТЕПЕР НЕ ГОНЕ" — СПІВАЮТЬ У ГАЛИЦЬКОМУ СЕЛІ

"Якби ти бачив усе тутешнє життя, то ти не повірив би, що то те саме село і ті люди" — пише стара мати з одного наддністрянського села в листі до сина в Алберті.

Про сільські одяги вона каже: "Тут така мода, що хто в чім має, в тім ходить".

У селі є церква, але багато хто цурається її.

Навіть близький родич не приходить з відвідинами до старої жінки, бо "я — пише вона — ходжу до церкви, а йому на це дивитись не годиться."

Дуже поширене в селі пияцтво. "Самогоне, самогоне, хто тебе тепер не гоне" — так починається популярна "пісня, що її співають у селі. На весілля (шлюб беруть у церкві або в сільраді) мусить бути 100 літрів самогону, бо всі мусять бути п'яні і мусить бути бійка, інакше це не звалось би весілля".

"Як де йдеш і здибаєш кого молодого, то хіба зрана ще не п'яний. Тут такий завід, що без водки не разберьош".

Лист написаний на початку лютня ц. р., подає ще таку сільську приказку: "Верховино, рідна мати, не вкрадеш, не будеш мати."

("УКР. ВІСТІ")

КУБИНСЬКА БАНДА

Понад тисячу партійних однодумців кубинського диктатора Фіделя Кастра вдерлися до церкви в Маріяно, недалеко кубинської Гавани. Вони перервали Службу Божу, бо мовляв, священики виголошували проповіді проти режиму. Опісля демонстранти засіли в лавках і вили революційні пісні.

НОВІ СПОСОБИ ВІДНОВИ СТАРИХ ДОКУМЕНТІВ І КАРТИН

Отець Маріо Пінцуті, монах Чину св. Венедикта, винайшов кілька способів відновлювання знищених часом книжок, документів, малюнків та грав'юр. Одним із способів відновлювання тих речей є ультрафіолетні промені та вітаміни, які або впорскують у структуру документу, або розпорскують їх на документ.

Працю над науковою відновою речей почав о. М. Пінцуті 8 років тому в своєму манастирі у Сієні, а 7 місяців тому влаштовано таку лябораторію — під проводом о. Пінцуті — в одному з папських будинків, завдяки піддержці Свт. Отця й Державного Секретаря Ватикану — Кардинала Д. Тардіні.

У Ляборатоpії в Сієні відновлено вже приблизно 400 папських булл, 3.000 грав'юр і 900 малюнків, а недавно почато працю в ватиканській ляборатоpії. Між ін. відновлено манускрипт із V століття, а саме пояснення до св. Євангелій. Монах о. М. Пінцуті відмітив, що ця ляборатоpія буде обслуговувати парафії в усіх частинах світу.

МУДРЕ СЛОВО

Сенатор Томас Крірар, колишній федеральний міністр, перестеріг уряд, що пляни приспішеного витрачування грошей ведуть Канаду в поважний стан.

"Нема ніякої причини, чому ми не могли б видобутися з цього жалюгідного стану, якщо б тільки наші громадські діячі менше думали про голоси виборців, а більше про справжнє добро цієї країни".

І ТАК МОЖЕ БУТИ

Схопленням Айхмана в Аргентині жиди ясно й виразно виявили, що вони не дбають про нежидівські закони. Але кий має два кінці. Ось в Аргентині невідомі особи вбили агентку ізраїльської таємної розвідки, 48-літню Нору Ельдок, яка шукала в державах Південної Америки за нацистським воєнним злочинцем Йос. Менгеле. Її тіло знайдено в гористій печері.

ДО УКРАЇНСЬКИХ СЕРДЕЦЬ

Починається гаряче літо, а з ним вакації для наших дітей. ДІТИ ПОВИННІ ВІДПОЧАТИ.

Як минулих років так і цього року, управа УЦДОА має намір уладити українську оселю для дітей в Австрії, щоб діти, які живуть розсіяні по цілій Австрії, змогли зійтися знову разом та перевести спільно на дозвіллі, гутірці, в українському довкіллі, бодай три тижні літа. Хочемо, щоб діти на оселі спільно перебували час, спільно гралися, спільно співали рідних пісень, — і, що найважніше, спільно молилися. Теж усі діти матимуть на оселі нагоду брати участь у Службі Божій нашого українського обряду. В наших дітей повинно битися християнсько-українське серце. Так скріплені на здоров'ї, підкріплені на дусі, повернуться до праці-науки в школі.

Отже звертаємося з гарячим проханням до Вас, наші Високоповажані Добродії, до Тебе, Українська Спільното, до тебе українське серце: допоможіть нам здійснити цей наш намір. Зложіть нам фонд на оселю дітям в Австрії. Без Вас, без Вашого зрозуміння, без Вашої ласкавости, ми самі тут нічого не вдіємо; Ви самі ж це добре знаєте. Багато часу вже нема, тому просимо Вас, зложіть пожертву на оселю, стільки, скільки Вам скаже Ваше великодушне серце.

За Вашу добрість, за Вашу ласкавість, складаємо Вам уже тепер нашу найщирішу й найсердечніщу подяку, наше християнське спаси-Боже. Нехай Всещедрий Господь нагородить щедро своїми ласками кожний Ваш даток, кожну Вашу пожертву на оселю для дітей в Австрії.

Шкільні ферії розпочинаються в перших днях липня. Оселю хочемо розпочати в половині липня. Вона триватиме три тижні. Звичайно зголошується 70-80 дітей. Кошти уладження оселі виноситимуть приблизно 2.800 ам. дол. Ласкаві пожертви просимо слати на наше банкове конто, з зазначенням "Оселя".

Ukrainische Zentralhilfeverseinigung in Oesterreich Bankhaus Carl Spaengler & Co., Salzburg, Konto Nr. 21080 (UCDOA) Austria

УПРАВА УЦДОА

о. М. М. Соловій, ЧСВВ

ЄВХАРИСТІЙНЕ ЖИТТЯ НА СХОДІ

(Із серії: "ЛИСТИ ЗІ СХОДУ")

Уже на самому початку треба завважити, що існує досить велика ріжниця в почитанні Пресв. Євхаристії між католицьким Заходом і православним Сходом. На католицькому Заході ми бачимо високо розвинений культ Пресв. Євхаристії, часте приймання Пресв. Євхаристії у св. Причастю, взагалі високе цінення Пресв. Євхаристії як у Службі Божій — св. Літургії, так і поза нею. Великий культ Пресв. Євхаристії католицький Захід витворив як противагу проти протестантизму, який цю велику св. Тайну чи усунув, чи зредукував до чисто людського символу приязности Христа, а св. Літургію, під час якої довершується чудесна євхаристійна переміна хліба і вина у Пресв. Тіло й Найдорожчу Кров Ісуса Христа, — зробив звичайним молитовним обрядом, без євхаристійного канону, без євхаристійного переістотнення, без правдивого священодійства, без участи в ньому правдивого Христового священства!

На православному Сході не було протестантизму, тому може і не було потреби так сильно розвинути євхаристійний культ. На Сході, поза св. Літургією, навіть і немає якогось окремого євхаристійного культу! Всетаки православний Схід задержав уповні і ненарушено давньо-християнську науку віри про Пресв. Євхаристію. В догматичному віронавчанні відносно Пресв. Євхаристії між православним Сходом і католицьким Заходом майже немає будь яких поважніших ріжниць. Це значить, що у євхаристійній віронауці між Сходом і Заходом існує цілковита одність, гармонія і згода.

Коли ж можна тут зробити яку критичну завважу відносно євхаристійного культу на Сході, то це ніяк не торкається св. Літургії, безкровної жертви Нового Заповіту, на якій довершується Пресв. Євхаристія, а заторкує лише Пресвяту Євхаристію як Тайну, як св. Причастя. Ніде правди діти, на сучасному православному Сході святе Причастя, себто участь вірних у Пресв. Євхаристії просто жахливо занедбана. Це явище ніяк не можна назвати нормальним і позитивним. Занедбання св. Причастя — це одна з аномалій на православному Сході, аномалія, зовсім незгідна з духом східньої св. Літургії, зовсім противна традиції перших століть християнства, зовсім протилежна навчанню і практиці Св. Отців, подвижників, праведників і церковних діячів православного Сходу.

У сьогоднішній практиці православного Сходу, святе Причастя принимають дуже і дуже рідко; не завжди навіть раз у рік! Між православними вірними немов існує переконання, що святе Причастя — це привілей священиків і духовних осіб, які служать св. Літургію, а вони самі немов сторонять від святого Причастя; не відчувають ані обов'язку ані потреби приймати його, ни приймати його часто! Мало того, дехто в православних навіть дуже гіршиться частим приниманням св. Причастя в католиків латинського обряду, а католикам східних обрядів, які заводять у себе практику частого св. Причастя, просто дорікають, що вони йдуть сліпо за латинськими зразками, не придержуються духа східнього благочестя, вводять у східню Літургію чуже їй почитання-культ Пресв. Євхаристії. Православні навіть гіршаться тим, що східні католики завели в себе окреме свято Пресв. Євхаристії, якого православні і дотепер не мають.

Що ж треба сказати на всі ті критичні завваги? Чи справді православний Схід не знав частого св. Причастя? Чи евхаристійний культ — це догматична й обрядова новість римо-католиків? І ни часте принимання Пресв. Євхаристії у католиків східнього обряду — це латинізуюче нововведення?

Найкращу відповідь на всі ці питання дає нам церковна історія. Про перші громади християн, що їх заклали свв. Апостоли кажеться в св. Писанню, в "Діяннях Апостольських" (2, 42-47): "Усі віруючі жили спільно і все мали спільне... Вони перебували в науці Апостолів, у спільноті й у ломанні хліба й у молитвах... Кожного дня однодушно перебували в храмі і, переломлюючи хліб по домах, принимали поживу в радості й простоті серця..." "Переломання хліба" — це ніщо інше, як служення св. Літургії і принимання Пресв. Євхаристії. Власне, завдяки частому приниманню св. Тайн, перші християни були пробоевою християнською громадою, мали силу встоятися серед спокус, небезпек, а то й переслідувань поганського світу, а в своєму нутрі жили родинним, спільним життям. Наслідком Пресв. Євхаристії й частого св. Причастя "у множества вірних було одно серце й одна душа, ніхто не називав нічого своїм, бо все було в них спільне... Не було між ними бідних, бо ті,

що були багаті в землю чи доми, продавали їх, а ціну приносили і клали до ніг Апостолам, із чого давали кожному, хто був бідний..." (Діян. Апост. 4, 32-35).

Із прикладу перших християн, із їх частого, а то й щоденного принимання св. Тайн, із їх великого культу Пресв. Євхаристії народжувалася спільна християнська любов, харитативна акція, родинне співжиття між різними народами, племенами, расами, одним словом те все, що ми могли б сьогодні назвати високо розвиненою церковною свідомістю, християнським братерством, уповні свідомою, чинною й сповненою Божого Духа Христовою Церквою.

Про часте святе Причастя та взагалі про великий культ Пресв. Євхаристії маємо дуже багато свідоцтв із старохристиянської давнини. Маємо їх у творі "Дідахе" (Наука 12-ти Апостолів) із 2-го сторіччя, в Тертуліяна, Іполита, Кипріяна Картагінського, Ілярія Піктавінського, Амвросія, Августина, а на Сході у св. Юстина, Оригена, Климента Олександрійського, св. Василія Великого, Івана Золотоустого, Кирила Єрусалимського та інших Св. Отців. Наприклад св. Василій говорить у письмі 93-му до Патриції: "Це дуже гарно й корисно причащатися кожного дня". У Кападокії, за свідоцтвом св. Василія, вірні причащалися чотири рази на тиждень: у неділю, середу, п'ятницю й суботу. По манастирях Єгипту причащалися монахи кожної неділі, хоч жили далеко від людських осель і не мали між собою священиків. В Олександрії довго заховався звичай, що вірні причащалися Св. Дарами, які переховували в себе по хатах. Св. Іван Золотоустий, що його називають Доктором-Учителем Пресв. Євхаристії, дуже часто проповідав про Службу Божу, святе Причастя та про культ Пресв. Євхаристії. Він гостро картав своїх сучасників за те, що вони під різними вимівками вимовлялися від частого св. Причастя. Взагалі, в данину на Сході не знали св. Літургії без св. Причастя вірних. Св. Отці, церковні письменники та взагалі давня, старохристиянська ментальність уважали св. Причастя виявом приналежности вірних до Христової Церкви. Через участь у св. Літургії і через принимання Пресв. Євхаристії вірні маніфестували свою приналежність до Христа і заснованої Ним Церкви.

Тут треба звернути увагу на цей природній, органічний зв'язок Пресв. Євхаристії із членством - приналежністю до Христової Церкви. Церква, за навчанням св. Павла, — це таїнственне "Містичне Тіло" Ісуса Христа. Ісус Христос продовжує своє благодатне життя в своєму Містичному Тілі, себто зборові віруючих у Нього, Його науку. Для перших християн було зовсім природним і самозрозумілим, що приналежність до Христового Містичного Тіла треба виявляти через участь у Його Євхаристійному Тілі, у Пресв. Євхаристії. Хто не причащався, той показував, що він бокує від Христової Церкви. Тому найтяжчою церковною карою була т. зв. "екс-комуніка", себто дослівно відлучення якогось члена Церкви від участи у св. Літургії, у приниманні Пресв. Євхаристії. Тією "екскомунікою" — забороною участи в св. Тайнах злі члени Церкви були виключені від спільноти добрих членів Церкви.

Таке було відношення до Пресв. Євхаристії у перших століттях християнства і на Заході і на Сході, коли ще не було поділу Церков. Та на Сході дуже рано вірні почали занедбувати часте св. Причастя. Маємо дуже багато свідоцтв із християнського середньовіччя, де різні церковні письменники, каноністи, богослови й літургісти православного — тоді вже роз'єднаного з католицьким Заходом — Сходу, дуже гостро п'ятнують майже цілковиту байдужність і занедбання Пресв. Євхаристії у своїх сучасників. Однак, всупереч усім тим слушним голосам протестів і вияснювань церковних мужів православного Сходу, культ Пресв. Євхаристії на православному Сході таки не розвинувся. Часте св. Причастя в сьогоднішніх православних — це рідкий виїмок, а не правило євхаристійно-церковного життя, як це колись було. Перебуваючи у Греції, в Солуні, в Атенах, на горі Атосі, в Царгороді, в Югославії — я всюди завважував те саме сумне явище: православний Схід не знає часто-го св. Причастя, а участь у св. Літургії дуже незадовільна. Старі й величаві храми, багаті в мозаїки, старовинні мальовнила, золотом чи сріблом обложені ікони, — світять нерідко пусткою! Богомольців у них аж дуже мало, а ті, що приходять, здебільша йдуть, щоб почути спів того чи іншого хору, щоб бути присутніми на св. Літургії, як на якійсь церковній параді, а не щоб за старинним звичаєм Сходу приступити до св. Тайн. Навіть на монашій республиці, на горі Атос, монахи причащаються дуже рідко.

Те саме явище, себто брак євхаристійного культу, дається завважити теж і в різних церквах різних православних народів тут на еміграції. Відвідуючи православні грецькі, московські, сирійські, сербські чи й українські церкви тут у Нью-Йорку, ви маєте нагоду почути прекрасні хори, бути свідком пишних відправ при участі численного духовенства й церковного причту, при великій участі віруючого народу. Але, коли прийде момент св. Причастя, коли залунає в церкві стародавній заклик: "Зі страхом Божим і вірою приступіть", то цього заклику ніхто не слухає! Немає охочих приступити до Пресв. Євхаристії. Ще декуди матері несуть своїх немовлят до св. Причастя. Це вправді давній і похвальний звичай, але Ісус Христос установив Пресв. Євхаристію для всіх людей, а не для немовлят.

Мусимо тут завважити, що сучасні православні греки намагаються різними способами розбудити евхаристійну побожність між вірними. Ось я сам набув собі 5 книжечок у грецькій мові, де автори пишуть про часте св. Причастя та наводять дуже переконливі аргументи з історії давніх Соборів, із творів Св. Отців та церковних письменників, які промовляють за частим св. Причастям. У Греції існує навіть т. зв. "Дзої", себто "Життя" — це є рух-акція для поглиблення релігійно - церковного життя між широкими верствами народу, в тому числі теж рух-акція за частим св. Причастям і активною участю в св. Літургії. Дуже добрі критичні уваги про занепад евхаристійного життя подав недавно російський професор Богословського Інституту в Парижі, архимандрит Кипріян у своєму знаменитому творі: "ЄВХАРИСТІЯ" (Париж 1947). Він там теж пропагує щось наче б евхаристійно-літургійне відродження між православними, на взірець давне-християнського евхаристійного життя.

Усе це позитивні прояви і, дай Боже, щоб вони довели до оживлення евхаристійного культу на православному Сході. А для нас, українців-католиків східнього обряду — нехай це буде заохотою, щоб ми в своїй Церкві плекали якнайбільше давню, старохристиянську і східню практику частого принимання св. Тайн. Тільки тоді Пресв. Євхаристія буде мати свій благодатній вплив на наше християнське життя та стане джерелом-вогнищем нашого християнського благочестя!

Федір Одрач

ПРИКРА НОВИНА

І от, я в дорозі до рідного села*). Нарешті я вже на рідній землі, від якої був відірваний повних дванадцять років. Ще собі не уявляю, що буду тут робити. В потязі думав і міркував на всі лади і зупинявся на одному: працювати на селі учителем і матти спокій. Село чомусь ще мені ввижалося таким, яким було донедавна. Отже — ідилія. Ще я не міг тоді збагнути грядучого перевороту життя на селі, отого нового совєтського стилю, що був просякнений напругою непевности, галасом агітаторським, сливе сильнішим на селі як у місті.

Осіння монотонність болотяного поліського степу мене завжди хвилювала. Насипна дорога (гребля) між болотами шнурком сполучує піскові підвищення. По поліських греблях ідеться непогано, зате справжня мука копатися по польових дорогах. Ноги грузнуть у піску і тоді відчуваєш, наче б не йшов, а копався на місці. Поліська земля, зокрема ж земля в Пінщині, це пісок з домішкою чорнозему. Після дощу вона твердне, зате підчас посухи стає сипкою масою. Я ще йду греблею за селом Пліщичі, але ось ця гребля коло Гірнянських хуторів кінчиться і перед мною простягатиметься польова піскова дорога аж до мого рідного села.

Погляд мій лине то праворуч, то ліворуч — на болота. А поліські болота восени, це безкрая зелень отави. Відмінна ця зелень від весняної тим, що нема вже в ній кольористих цвітів. Суцільна одноманітна зелень! Коли небо незахмарене, виступають перед очима дві кольорові паралелі: безмежжя зелені на болотах і ще більше безмежжя блакиті неба над болотами.

Болота восени не різняться від весняних трав і тим, що нема в них буйного життя пташні. Поліські болота весною, це розгойданість перізних пташиних голосів, це сплескування крил, це клекіт бузьків і скипління степових чайок; на купинах у густих травах тисячі-тисячі пташиних гнізд. Тож весною поліські болота розспівані, заквітчані дзвониками, конюплянками, шовковицями; осінній болотяний простір, це наче б стареча повага, якась урочисть задумливість. Доповненням цієї врочистої задумливости, це бабине літо. Ніде я не бачив такого бабиного літа, як на Поліссі. Мені просто дивно, чому народня мудрість назвала це явище природи бабиним літом. Коли б наш Орест, що так любить природу, побував восени на Поліссі, напевно назвав би бабине літо "клаптиками мрій", чи може й "частинками нагольських шат". Пригадую, коли я був ще дитиною, любив лягати горілиць на траві і дивитися в небесну синяву. А під небесною копулою, високо-високо, повільно пливуть рої білих, ватоподібних клаптиків бабиного літа. Мандрівка бабиного літа, оскільки мені пригадується, переважно мала напрямок на південь, отже ці білі клаптики, подібно як журавлі, теж летіли у вирій. Досвідчені господарі дивилися на ці летючі рої і зідхали. Північний холод насувається і он вітром гонить на південь бабине літо. Зима недалеко. А мені чомусь це бабине літо навівало якусь тугу. Отак: пливе, пливе по небі, немов людське життя на землі. Щасливі будуть ті клаптики, яких зачепить крило журавля чи бузька — полетять тоді туди, де багато сонця і де нема зими; горе для тих клаптиків, яких вихор

*) Містимо цікаві уривки споминів відомого письменника з 1939-1940 рр.

крутілкою жбурне на землю. В безсиллі причепляться вони до стерня, чи до трави і чекатимуть пізне-осінніх сльот, а потім сніг прикриє їх холодним пушком.

Бабине літо в моїй уяві, це наче б цілість мого дитинства. А дитинство не було б справжнім дитинством без прегарної постаті, якій на ім'я — мама. Тож: краса, безтурботність і любов, любов мами. І ось, я вже доросла людина, мені двадцять вісім років, я пружним кроком іду додому, але чомусь хочеться мені бути дитиною. Безмежно мені хочеться бути маленьким хлопчиком, щоб без сорому впасти я її рамена і покладши голову на груди, скаржитися на життя і плакати зі щастя від зустрічі.

П'ять років я її не бачив: п'ять років тому вже сивий волос посріблив її голову. Тепер вона, без сумніву, ще більше постарілася. Тяжке життя, непосильна праця прискорювали її старість. Свідомість цього пригноблювала мене. І крім того пригноблення, закрадалася в мою душу якась непевність, щось мрячне і невеселе. Бувас якось так, що без причини звалюється на душу тягота і тоді хочеться плакати чи перед ким виговоритися. Безпричиновий сум, чи якесь підсвідоме передчуття, це щось, що інколи має свій вияв у психіці людини. Наука психології, досліджуючи це, в своєму раціоналізмі, часто вдається до безпідставної фантастики. На мою ж гадку такі явища ніяк не можна науково обгрунтовати, це щось, сказав би, ірраціональне, щільно пов'язане з тайною людської душі.

Ось що трапилося зі мною у Вільні, два чи три тижні перед війною. Пригадую серпневий ранок був чудовий. Настрій у мене був веселий і я постановив вибратися пароплавом, Вілією до Верок, щоб там провести гарно день. Та коли я опинився в середмісті, точніше, коли я проходив побіч головної пошти на Замковій вулиці, раптом підступив до мене якийсь невимовний сум, щось стиснуло моє серце і я не надумуючися вступив на пошту, виписав переказ на двадцять золотівок і вислав мамі. Чому це я робив, коли це не було в моєму пляні і я навіть про це не думав, — не можу цього ще й досі пояснити. І дивно, як я вийшов із пошти, я вже не міг не думати про свою маму. Прийшли потім большевики, обличчя міста змінилося, багато було вражень, але думка про маму не відступала від мене. І ось тепер, коли від рідних порогів я був ледве п'ятнадцять кілометрів, думки про маму дедалі сильніше непокоїли мене. Я ще нічого не знав, що діялося в домі моїх батьків, але душею відчував, що щось із мамою сталося. Поставали в мене різні припущення: ймовірне каліцтво, недуга, шпиталь, хатнє непорозуміння. Дивні тривожні передчуття, сповиті нерозгаданою тайною, завуальовані, недоступні для розуму. Хтось ніби шептав мені до вуха: "Почекай ще годину, дві і тоді побачиш..." І що ж я можу побачити? Коли б смерть,—не дай Боже, був же ще час, щоб отримати телеграму. І потім інша думка: А може вислали телеграму і вона застрягла десь на пошті. Адже перед війною вже адміністрація була захитана.

Минуши невелинке село Гірне, розташоване на пісчаному узгір'ї, я почув за собою гудіння авта. Я оглянувся. Мене надоганяла червоноармійська тритонівка. На платформі було повно червоноармійців. Коли авто минало мене, я підняв руку. Шофер загальмував мотор. Старший лейтенант, що сидів поруч шофера, привітно кивнув до мене головою. Я миттю подрапався на платформу. Авто знов рушило. Червоноармійці, з блідими обличчями, показалися мені якісь наче б пригноблені. Деякі з них цікаво приглядалися мені, можливо, дивувалися, що на глухій дорозі наздігнали людину не погано зодягнену по-міському. Ближче від мене стояв кругловидий сержант. Він говорив до бійців з "аканням" та замість г вимовляв г. Був це, либонь, родовитий москаль. Він дещо грубувато поспитав мене, хто я. Я йому відповів, що "тутешній" і їду до свого рідного села. Він тоді ще поспитав мене, яку я маю професію. Я було хотів сказати "слісар", але стямився, бо сержант чомусь утушився в мої неслісарські руки. Тож, я йому сказав, що мій фах — народній учитель. Після цього короткого допиту, ми їхали мовчки аж до села Бовгар. Від Бовгар до Лемешів тільки один кілометр. У Бовгарах авто на парч хвилин зупинилося. На вулиці стояли чоловіки і жінки.

— Ей, мамаша, как поживаєш? — весело зачепив сержант якусь бабусю, що з цікавістю поглядала на авто з бійцями.

— Та живу як Бог милує, — відповіла бабуся. Тоді люди наблизилися до авта, гуторячи між собою.

— Удівітельно, — озвався сержант до бійця, що стояв побіч нього, — ми приєхалі в белорускую область, а здесь люді разгаварівают ісключітельно украінскім язиком. — І до мене: — А ти кто? Белорус?

— Ні, я українець.

— Удівітельно, — знизав плечима сержант.

Авто потім рушило до Лемешів, гмінного центру за Польщі. Тут мало воно на довше зупинитися. Від Лемешів до мого рідного села тільки п'ять кілометрів. Я помітив, що мої супутники, червоноармійці майже всі курили "корешкі" в газетовому папері. Крутили вони ті "цигарки" у формі лійки, тонкий кінець згинали і така цигарка виглядала ніби особлива, газетно-паперово-корешкова люлька. Сержант почастував мене цигаркою "Беломорканал" і ця цигарка навіяла мені приємні враження. Ще до війни приходилося мені багато читати літератури про це сталінське досягнення. Проте, для доброго тону, я цигарку похвалив. Незабаром авто зупинилося перед гмінним будинком. Лемеші доволі велике

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА ГУРТІВНЯ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ

UBA TRADING CO. LTD.

420 Bathorst St. — WA 2-6115-6

село. Була тут гарна дерев'яна церква, був тут поліційний "постерунек", була семиклясова школа, був паровий млин, була кооператива і з кілька крамниць. Адміністраційним центром села був, звичайно, гмінний будинок. Тут урядував війт, чомусь із Познанщини, душею ж гмінної канцелярії був пан Цесельський. На пості секретаря сидів він десь від 1925-го року аж до війни. Це був нане б живий "геконом" Галини Журби. Людина крайнє мерзотна, пишалкувата і без серця. Пригадую, в 1932 році я прибувши на вакації, заглянув до гміни, щоб дістати потвердження мого народження, яке мені потрібне було для старостваа, де я мав дістати потвердження "обивательства" в моєму "доводі особистому". Згаданий рік був незвичайно трагічним для поліських селян. Посуха і неврожай просто ожебрачили численні поліські села. Тож гмінні центри, з доручення повітового сеймікy та староства організували допомогу зерном для найбідніших.

Гміна в Лемешах була завалена міхами жита, ячменю, проса. Таке багатство зерна в гміні все ж таки не принаджувало селян. Недожившені поліщуки воліли голодувати, як зустрічатися із секретарем Цесельським. Коли я заглянув тоді до гміни, то прошаків-поліщуків не застав. За перегородкою тільки писав за столом Цесельський і ще щось робили якісь дві особи. Зустріч наша була не надто тактовна. Я звернувся до Цесельського по-українському, на що той відповів: "Не розумєн, проше мувіць по польску".

— Пане секретаре, — увічливо вів я, — пощо ви говорите неправду. За сім років ви, якщо не цілковито опанували місцеву мову, то напевно прекрасно розумієте її.

— Не мам часу на пружне гадане!

— Відмовляєтесь виконати свій обов'язок? — суворо наголосив я. — Гаразд, знайдемо установу, яка займеться цією справою!

Ця моя неуступчивість трохи збентежила Цесельського і він згодом відшукав мої акти і набундючено дав мені посвідку. І саме тоді несміло відчинила двері якась старенька жінка зодягнена в лахміття. Вона в порозі до землі поклонилася в бік Цесельського і не мала відваги висловити своє прохання.

— Що матка потшебує?

— Паночку, помираємо з голоду. Дайте жменьку жита.

— Не мам жита! Ідзь собе додому, матка.

Старенька знов низько поклонилася Цесельському і мовчки вийшла з гміни. Ця сцена, звичайно, не була винятком. Секретар Цесельський, як правило, відносився до селян, ніби до худоби. Ненавидів він їх усіма фібрами своєї душі; ненавидів він їх за "хамську" мову, ненавидів він їх за не його віру, ненавидів він їх задля самої ненависти. Мені, отже, було цікаво поглянути хоча б на те місце, де урядував пан Цесельський, хоч я й знав, що в теперішніх обставинах йому не могло бути місця не то що в гміні, але й узагалі на Поліссі. Гміну, звичайно, перейменовано на Ревкомітет. У будинку було багато селян. Помічаю, що всі вони якісь самовпевнені, в шапках, чого ніколи не траплялося на цьому місці за часів могутности Цесельського. На кріслі Цесельського сидіть "временний заведующій" Ковальов у червоноармійському однострої. Лице посміхнене і флегматичне. До нього без черги звертаються селяни в прерізних справах і він терпеливо з кожним говорить, кожному обіцяє полагодити та потішає. Найбільше було прошаків у справі землі.

— Будете мати землю, товариші. На те ж ми вас визволили, щоб поміщицьку землю віддати вам.

У іншому місці дебелий дядя, з револьвером при пасі, в армійському мундирі, приязно гуторить із селянами. Він їм розповідає чуда.

— Оті болота ми висушимо і побудуємо заводи, — нахвалюється. — Польські пани вас гнобили, а ми вам дамо добробут і освіту.

Дядя говорить простакувато, любовь якийсь фабричний партієць але слова його глибоко лягають у свідомості селян. Таке панібратство влади з населенням прямо зворушує довірчиві селянські душі. Затуркані і принижені поліщуки наче б відчули себе справжніми людьми і немов малі діти скаржаться представникам нової влади на отих кривавих польських шляхтичів, на оцю "гранатову" поліцію, що карбувала гумовими палицями їхню спину, на отих секвестраторів, що видирали від жінок подушки за податки. Ці скарги, здавалося, не надто зворушували представників влади. Вони тільки потакували селянам і словесно співчували їм, але обличчя мали холодні. Що ховається за цими обличчями? Не думають ці представники влади часом так, що, мовляв, "товаришці, почекайте, побачите ще щось, що буде стократ жахливіше від ваших переживань під панською Польщею".

Виходжу з Ревкомітету і думаю, що большевицька система зуміла зі звичайних людей створити акторів. Ці представники влади, флегматичний Ковальов, і другий, якого прізвища не пам'ятаю, це люди, які майстерно говорять одне, приховуючи одночасно дійсність і те, що має зустріти отих наївних довірливих людей.

Кроків із двадцять від Ревкомітету, за низьким тином, пнеться вгору новопобудований костел. Перед війною його викінчено і ця святиня мала бути "казаном" у якому мали переварюватися православні душі на римо-католиків. Костел був під опікою пінських езуїтів. Щонеділі приїздив з Пінська ксьондз-езуїт і відправляв у ньому латинські Богослужения. Вірних було двадцять — гмінні урядовці, вчителі семирічки, поліцаї, сторож гмінний Яніцкі і фельчер. На побудову костелу видано сто тисяч злотих. Неділями, в ранніх годинах, безнадійно бамкав костельний

MEDALS — CHAINS — ROSARIES
PRAYER BOOKS — STATUES — PICTURES
All Religious Supplies

LANDY & COMPANY LTD.

16 Dundas St. West (at Yonge) — EM 3-8828 Toronto

дзвін, закликаючи "схизматиків" на мше сьвентом, але "схизматяки" були несамовито впертими людьми. Ніякі обіцянки чи погрози Цесельського не змусили їх відвідувати польського костела. "Остоя польскости" костел, звичайно, мабуть уже призначений новою владою на елеватор, чи на якийсь клюб Комсомолу. Не буде теж помилувана і біда церква, в якій спадковим порядком перебрав молодий священик Дюков провід від свого батька, що вмер коротко перед війною і якого вірні називали потайки "батюшка-п'янюшка".

І ось я вже минаю село Чорново, попереді мною тільки три кілометри дороги. Близькість до рідного села хвилює мене несамовито. Тут уже мені знайомий кожен придорожний кущик, кожний бугорок. Неподалік видно Омлиновий міст, що перетинає прість. Саме хтось уходить на цей міст і йде мені назустріч. Це, без сумніву, хтось із нашого села. Хвилина за хвилиною і я вже впізнаю цього зустрічного. Це Давид Полховський, наш сусід і похресник моєї мами. Він був старший від мене десь на вісім років і любив мою маму немов рідну. Ми привіталися. В його добрячих очах помічаю сльози. Він не втерпів і розридався.

— Хведю, твоя мати вмерла! Поховали ми її два тижні перед війною. Ще мала свідомість тобі подякувати за гроші. Потім уже нікого не впізнавала аж до самої смерти. Не плач, (це до мене), така вже її доля. Дай Боже царство їй небесне.

І ось де причина моїх думок про маму! Знов до дрібниць пригадався мені пам'ятний серпневий день у Вільні. Керуючись якоюсь підсвідомою силою, вислав гроші мамі якраз тоді, коли вона лежала на смертному ложі. Гроші ті, звичайно, видалися на похорон. Яка послідовність вчинків без участи розуму і міркувань свідомості!

Попрощавшись із Давидом, я вже не поспішав до рідного села. На серці тягота і в голові свідомість найщиршої втрати. Так ось, прийшла черга і на мою маму! Я багато знав друзів, що були сиротами, я їм співчував, але це не те, що власне горе. Давид був коло вмираючої моєї мами, сказав мені, що вона вмерла спокійно. Отак заснула з посмішкою на устах. І я цьому не дивувався: такі жінки, як моя мама, інакше, мабуть не вмирають, як із посмішкою на устах.

У РІДНОМУ СЕЛІ

Моє рідне село майже не змінилося. Люди жили і працювали так, як і колись. Тільки кожного дня появлялися нові люди-агітатори і тоді сільський староста кликав селян на збори, чи пак на мітинг. У приходському домі примістився Ревкомітет, де мали свої зупинки агітатори і де секретарював Сашко Боричевський, мій однолітняк і мій одноліток. Отцеві Симонові, настоятелеві нашої церкви, дано маленьку бічну кімнату і він там проводив дні й ночі в непевності.

Батько мій, з покрученими ногами і руками від артретизму, кожного дня благав Бога, щоб прислав йому смерть. Він мучився від болів, не міг повернутися і завидував своїй дружині, що так швидко померла. Нову владу батько назвав "владою-сатани". Він не ховався зі своїми переконаннями і перший приступав до наступу, коли до нас призначено на нічліг якогось агітатора. Ця його відвертість та нетерпимість жахала мене і моїх братів та сестер. Він майже на пам'ять знав усі глави Євангелії і засипував своїх противників ученнями Христа. Мені боляче було дивитися на його фізичні терпіння. Ні лікарі, ні ліки, ніщо вже йому не могло помогти і він був свідомий того. Тільки часто нарікав на своє серце, що воно сильне і не дає йому вмерти. Фізична неміч і безмежна віра в Бога спричинювали появи різних візій. Візії появлялися у сні, іноді навіть і тоді, коли він не спав. Десь у половині літа 1939 року, отже півтора місяця перед війною він уже знав, що Польща завалиться. Мав він просто пророчу візію. Був він, наче б то в полі. Аж на небі появилося двоє орлів. Один орел чорний, другий білий. Орли зчепилися. Вони драпали пазурами один одного, стукалися дзьобами і потім перекидаючись у повітрі впали на землю. На землі далі драпали один одного. Аж чорний орел могутньо клювнув білого орла в голову. Той дригнув крилами і прилип до землі мертвий. Чорний орел тоді піднявся вгору і злинув високо, аж під чорні хмари. Цю візію мій батько цілком "легко" пояснив. Білий орел — Польща, чорний орел — Німеччина. Отже, буде війна і Німеччина розіб'є Польщу. Тому то упадок Польщі для нього не був несподіванкою. Іншим разом навістили його апокаліптичні картини. Було це теж перед війною. Одна з візій така: Чорна велетенська потвора з роззявленою пащекою швидко суне на захід. Пащека наїжачена гострими великими зубами, у потвори тридцять ніг і довжелезний змійний хвіст. Кого зустріне на дорозі поглинає, поглинає людей, тварин, навіть доми, міста і села. І в цій потворі мій батько впізнав безбожницький большевизм. Взагалі, останні роки свого життя, батько провів, що так скажу, у візійних баченнях.

Сільське населення Полісся (та й не тільки Полісся — мабуть усієї Західньої України) стало перед цілком новим явищем — постійною зустріччю з владою. Ще перед першою світовою війною поліцюк дуже рідко зустрічався із царськими представниками влади, чи то приставами, чи волосними урядовцями. За Польщі, по старій звичці, поліцюк як правило ухилявся зустрічатись із поліцаями, гмінними працівниками, секвестраторами, тощо. Словом — подальше від влади! Та й колишня царська "влада", чи пізніша, польська, не пхалася без потреби на село. Поява польського поліцая в селі спричинювала полохливу сенсацію. Наш селянин, що віками перебував під чужою владою, органічно не любить цієї влади і почувається погано, коли та влада відвідає його рідне село.

Цілком іншу атмосферу принесли большевики на поліське село. Від влади тепер поліське село роїлося. Кожного дня, одинцем, а то й до кілька

В місяцях березні і квітні відбулися в трьох більших українських осередках у Шотляндії (Едінбург — Дамфріс — Данді) врочисті Шевченківські Святкування, з участю членів Шотляндської Католицької Єрархії та посадників міст. На знимці бачимо тут посадника міста Дамфріс (до номер був шотл. нац. поет — Роберт Бирнс), якого традиційно вітають перед Шевченківською там Академією. Вітає пання Любомира Варська, яка дуже успішно рецитувала по англійському "Розриту Могилу".

осіб, появлялися по селах чужі люди в чоботях із гармоніковими халявами, із чорними портфелями. Це були агітатори. Отже, представники влади. Поява агітатора, це означало — мітинг і потім хтось із господарів мусів цього гостя прийняти на нічліг і добре накормити. Про заплату і мови не могло бути — агітатори як правило за гостину не платили. Поява тридцяти а то й сорока агітаторів на місяць, це значить, у селі мусіло відбутися тридцять а то й сорок мітингів і спожитих стільки ж вечер, обідів і сніданків. Як на бідних поліщуків, така витрата їстивного на представників влади була неабияким тягарем.

Перша моя зустріч із агітаторами в рідному селі відбулася проти моєї волі. Завітало їх двох до нашої хати. Були це армійські люди: один москаль і другий жид. Хтось їм сказав, що я вчений, вони, отже, прийшли до мене з готовим для мене завданням. Вони були ввічливі, розговорилися зі мною, спільно ми закурили і потім чемно попросили мене, чи я не міг би виписати на стрічках паперу привітальні тексти. В неділю бо мав відбутися великий мітинг, на якому мало промовляти два агітатори і кандидат на "Народное Собраніе", Іван Дубойчик, селянин із Лозич. Село Лозичі належало до нашої парафії, Дубойчика я особисто не знав, хоч і чув, що він сидів у в'язниці за комунізм. Я було натякнув, що в плякатному ділі я не майстер, але агітатори не поступалися, і я воля-не-воля вибрався з ними до Ревкомітету, що як було вже згадано, містився на приходстві. По дорозі агітатор-москаль поцікавився моєю освітою, я йому сказав, яку я маю освіту, він посміхнувся і сказав, що він інженер-машинобудівельник.

— А от, товариш Айзберг учитель середніх шкіл, — кинув він головою в бік свого приятеля. Їхні високі звання різко контрастували з їхнім одягом. Армійські рубахи на випуск, сині "галіфе" були протерті і навіть брудні, чоботи юхтові, все це творило з цих людей якусь чоловіко-подібну сіризну. Тільки по жестах та по мові можна було відчути в них якихось інтелігентів.

Входячи на подвір'я приходства я побачив коло будинку отця Симона. Нові обставини, що так скажу, цілком змінили його зовнішність. Був у стареньокому полатаному селянському кожусі (хоч було ще тепло), в селянських стареньких чоботях, у якійсь вилинялій шапці-набиванці. Його вигляд мене пригнобив. Хоч, правду кажучи, я його не долюблював. Був він із українського роду, з селянами говорив по-українському, але проповіді чомусь виголошував по-московському. Під час своїх рідких перебувань у селі, я намагався з ним зблизитись, але отець Симон був наче б недоступна скеля. Мені хтось казав, що він був учасником визвольних змагань, що служив в УНР-армії. Це збуджувало в мене великий інтерес до нього, але холоднодушність і навіть грубуватість отця Симона, врешті-решт знеохотили мене і я вже більше не цікавився ним. Моя сестра Ольга мені казала, що він виголосив дуже зворушливу промову над домовиною моєї мами. Саме дивлячись на нужденний вигляд отця Симона я якраз думав про цю його промову на кладовищі, що було за селом, під кущами, де спочивала моя покійна мама.

— Чи це правда, що цей старик був петлюрівцем? — озвався до мене інженер.

"Вже хтось зробив донос!", — майнуло мені.

— Вперше чую таке, товаришу інженер.

— Ну, ладна, — задумливо сказав мій співрозмовник. — Що було — минулося. Хай собі старичок доживає в спокої віку.

Виписування транспарентів зайняло мені ввесь вечір. Тексти дано мені штампові широко-відомі в цілому СССР. "Да здравствует доблєсная кра-

сная армія!", "Да здравствует любімый вождь трудящих всєво мира, Іосіф Віссаріонович Сталін!" і інше. Агітатори згодом кудись пішли і я залишився тільки з кількома односельчанами. Отець Симон, дибонь, із своєї бічної кімнатки помітив відхід агітаторів і тому несміло прочинив двері до колишньої своєї вітальні, що тепер правила за канцелярію Ревкомітету.

— Чи можна?

— Заходьте, паночте, заходьте.

— Працюєте? — це до мене.

— Працюю, нічого не зробиш, — стримано відповідаю. — Влада каже...

Ми надобре розговорилися. Отець Симон говорив полтавським діялектом м'яко вимовляючи "л". Потім Сашко Боричевський, секретар, що був теж приявний, попросив отця Симона, чи не заграв би він нам на гітарі. Отець мовчки подався до своєї кімнати і потім вернувся з гітарою. Вдарив по струнах і заспівав "За Сибіром сонце сходить, хлопці не зівайте..." Сильний драматичний баритон при акомпаніяменті гітари мене просто полонив. Аж диво, щоб стара людина могла мати такий прегарний молодечий голос. Мої односельчани мовчки насолоджувалися цим співом. Для них це не першина. Вони часто слухали цих пісень. Літом чи весною, отець Симон сідав у вітальні, коло відчиненого вікна та грав на гітарі і співав. На вулиці ж слухали його прихожани. Після "Кармелюка", отець Симон проспівав ще "Думу про Морозенка", "Думу про Нечая" та декілька побутових пісень. І так минув вечір. Душа моя сприймала чари рідної минувшини, хоч права рука виписувала на паперових стрічках осоружні чужі слова. Абсурд!

На другий день (була неділя), коли в церкві вже дзвонили на "Вірую", на майданчику, посеред села, стояла вже заквітчана трибуна, біля якої були розтягнені на стовпах транспаренти. На майданчику було вже багато людей. Жінки і чоловіки безупинку надходили вуличкою, що вела до сусідніх сіл Шоломич і Лозич. Ці села були доволі-багаті, тож, селяни зодягнені були по-святковому, в гарні чоботи й нові свитки, а молодь у міські костюми. Згодом, коли закінчилася Богослужба, висипалися з церкви вірні і гурмом попрямували на майданчик.

Учорашніх агітаторів чомусь уже не було, зате промовляли нові: двох жидів і один пристійний більондин, либонь родовитий москаль, пригадую, з прізвищем Левіков. Перші промовляли жиди: говорили погано, картавили і переплітали свої ораторства вигуками: "Урра, таварішці!" Оте "ура", звичайно, викрикували тоді, коли вимовляли ім'я "геніяльного вождя". Люди спонтанно підхоплювали ці вигуки і овації тоді неслися, либонь, десь аж до віддалених сіл. Третім за чергою промовляв Левіков. Він не викрикував "ура, таварішці", зате промова його була майстерна, сказав би мистецько-соковита. Левіков, звичайно, говорив по-московському, але говорив блискуче і переконливо. Мені було аж дивно, що такого бесідника чомусь прислано в затуркані поліські села: йому б промовляти десь у місті, до людей освічених. Під кінець виступив із промовою кандидат до "Народнього Собранія", Лозицький дядько Дубойчик, колишній в'язень за комунізм. Це була людина під п'ятдесятку. В селянській свитці, в дешевому кашкеті, він говорив усе те, що йому наверзлося на язик. Мова його була кострубата і нескладна. "Людкове! отож і спасли нас від проклятих поміщиків!" — розводив він руки.

"І от, коли б нас та не спасла красная армія, то й вони нас загризли б від злиднів і польські пани нас та голодом заморили б..." Більш-менш ось так промовляв пізніший депутат на "Народнее Собраніе", що відбулося в Білостоці восени 1939 року. Такі ось "представники" поліського населення вирішували долю Полісся, щоб приєднати його до Совєтської Білоруси!

Після мітингу мені хотілося з Дубойчиком зустрітися, та він виїхав у якійсь справі до сусіднього села Повхова. Мав я з ним розмову щойно тиждень пізніше, про що буде мова іншим разом. Як тільки мітинг закінчено, секретар Сашко порозсилав двох жидів-агітаторів до заможніших господарів, Левікова ж запросив до себе на обід. Приєдиався і я до них. В розмові з Левіковом я довідався, що він робітник слісарського цеху в металюргічному заводі в Смоленську. Це своє "робітництво" він спеціяльно наголошував, хоч і видно було по ньому, що до цього роду праці він не мав ніякого відношення. Руки мав випещені, був очитаний і добре "битий" у марксизмі-ленінізмі. Взагалі показався він мені "освіченою" партійною людиною.

За столом у Сашка зав'язалася між нами "цікава" розмова. Молода жінка секретаря, Надя, цікава була довідатися, як то буде за нової влади. Левіков давав зручні відповіді, причому був настільки тактовний і ввічливий, що Сашко під кінець обіду, коли вже Левіков лагодився в дорогу, пошробався в потилицю і несміло дочав:

— А от я хотів би вас поспитати, чому це присилають до нас жидів? Хіба ж у Росеї нема хрищених? А то жиди, та жиди... Правда, наші люди нічого не мають проти них, та хрищений все ж таки ближчий для нашого брата, як жид. І он, у Пінську як вони обдурювали нашого мужика!

Левіков був уже одягнений і простягаючи Сашкові руку поважно сказав:

— Да, єврєї, сволочі, но я, между прочем, тоже єврєй!

Це була "прощальна бомба". Проте, Левіков показався джентельменом — не використав нагоди, щоб знищити довірливого Сашка. Ми ще довго говорили після від'їзду Левікова. Сашкова жінка не могла вийти з дива.

— Та ж онде і очі сині і волос русявий і дивись — жид!

Два дні згодом завітав до нас на нічліг ще один агітатор, пригадую, Стьопа Юшкевич. Був це білорус, студент сільсько-господарського інституту з Гомля. Наше знайомство почалося, як на західні землі, оригінально. Спершу він поспитав, як мене на ім'я. Я йому сказав. Він тоді назвав себе Стьопою. Далі ще він поспитав, чи може мене вважати за приятеля і кликати на "ти". Я, звичайно, погодився. Так то, за пару хвилин, ми були вже "старі" друзі. Він помітив у мене трохи старе пальто, чи радше осіннє пальто і:

— Ну, а ти чому не купиш собі зимове пальто?

— Та ж у тебе теж не з тих кращих.

— Єрунда, ти про мене це журись. А все ж таки, чому ти не хочеш купити собі тепле пальто? В Пінську ще можна купити гарні речі.

— Совєтська влада прийде до нашої кооперативи, тоді й куплю.

— Звичайно, що наша совєтська влада принесе пальта, та я радив би зараз купити.

Він уперто наполягав і я врешті вимовився тим, що не маю грошей. Стьопа тоді не надумуючись вийняв із кишені купу червінців.

— Гроші єрунда, бери і їдь до Пінська і купи собі пальто.

Я, річ ясна, грошей не прийняв. Тоді він звернувся до мого батька. Батько мій був свідком нашого знайомства, це, старому, подобалося. Він зичливо дивився на гостя і його кортіло почати з ним розмову.

— Що ж, хворієте, папаша?

— Хворію, голубчику. Он як руки й пальці покрутило. Артретизм. Знівечив мене до краю.

— Нічого, наші совєтські лікарі вас вилікують.

— Коли Бог милостивий мене не вилікує, то ваші лікарі напевно ні. В Божих руках життя людини, недуга, чи смерть, — це Його свята воля.

Стьопа, здається, був за інтелігентний, щоб суперечити важко хворому. Він тільки потакував і співчував.

— А може б-ть, голубчику, сказав, що то у вас діється. Я чув, що й церкви святі у вас безбожна рука понищила, і праведних священиків на Сибір безбожники повисилали.

— Це неправда, папаша, — поблід Стьопа. — Такі нісенітниці поширюють вороги народу. Не вірте цим поголоскам.

Я сидів ніби на голках. Гірше було те, що Стьопа лагодився перебути в нас три дні. На другий день мав він виїхати з Лемешів автом до Пінська, потім було в його пляні вернутися. З нашого села треба було йому вирушати з доповідями до сусіднього Повхова, потім до Козбів. Кількаднева гостина Стьопи мене жахала. Я не сумнівався, що мій батько буде "громити" безбожників, хто зна, може ще й заатакувати Сталіна і тоді чекала б нас загибіль. Тож, на другий день уранці я запропонував Стьопі перенестися до сусіднього села, до моєї сестри Надії, що була там замужем. Стьопа радо погодився, але перш, як туди перебратися, хотів ще поїхати до Пінська. Коли він вернувся з Пінська, ми відразу ж подалися пішки до сусіднього села Повхова, що було розташоване від мого села тільки півтора кілометра. Коли він вибирався до Пінська, він мені казав, що його туди кличуть партійні зверхняки, але коли ми ось ішли пішки до Повхова, він тоді почав розповідати щось інше.

— Знаєш, грошей призбиралося, поробив деякі закупна. На два костюми матеріялу купив, матеріяльчик, що ова не можна відірвати! Купив я теж шовкову матерію на суконки для своєї сестри, купив черевики для мами. Взагалі прийду додому з подарунками. А он цей пакуночок (потрусив ним на шнурку перед мною), це для твого маленького сестрінка Олеся, про якого ти мені згадував.

Дивний Стьопа!

— А ти пальто таки купи! — він вів далі. — Раджу тобі, як щирий приятель. Не чекай, аж прийдуть і купи. Річ ясна, у нас магазини завалені матеріялами, але краще вже мати, як відкладати на пізніше.

(Далі буде)

ВСІ ПОВИННІ МАТИ Й ЧИТАТИ

Життя Святих-Книга Третя

У 3-тьому томі "ЖИТТЯ СВЯТИХ" подані життєписи Святих за місяці: липень, серпень і вересень. Усіх життєписів є 160. Автором "ЖИТТЯ СВЯТИХ" є відомий духовний письменник о. АНДРІЙ Гр. ТРУХ, ЧСВВ. 3-ій том "ЖИТТЯ СВЯТИХ" має 462 сторони друку великого книжкового формату. Тут є 78 образків-люстрацій. Кожний примірник оправлений у гарну й добру тверду оправу. 3-ій том "ЖИТТЯ СВЯТИХ" дуже дбайливо зредагований і написаний легким, приступним і цікавим стилем.

Замовляйте цей новий, третій том життєписів Божих угодників. Нехай не забракне у Вашій хаті тієї настільної книги, на якій повинен виховуватися український нарід, щоб зщепити собі духа героїзму і правдивого християнського життя, яким присвічують Святі.

Ціна 3-го тому "ЖИТТЯ СВЯТИХ" (у твердій оправі) 5.00 дол.

Два перші томи теж по $5.00 за том у твердій оправі.

ЗАМОВЛЕННЯ ПОСИЛАЙТЕ НА АДРЕСУ НАШОГО ВИДАВНИЦТВА:

Basilian Press, 286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario, Canada.

В ЛІТІ ПОЧИНАЄМО БУДОВУ КОЛЕГІЇ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО

Мрія побудови вищої школи (гай-скул) для наших юнаків у Торонтонській єпархії починає ставати дійсністю. Плани школи вже одобрені дотичними комісіями та в липні цього року будуть виставлені до публічної оферти, т. зв. тендерс.

Посвячення площі й розкопання землі під школу довершить Іх Ексцеленція Кир Ісидор у неділю 30-го липня ц. р. в годині 4-ій пополудні при співучасті Впр. о. Протоігумена В. Слобода, ЧСВВ. й інших духовних і світських дячів Торонта й околиці.

На цю церемонію маємо честь запросити всіх добродіїв і прихильників Колегії св. Василія Великого.

На доцільній світлині представленій проект першої фази розбудови Колегії, котра складається з каплиці, школи, кухні, кафетерії й аудиторії (джимнезіюм). Ця частина побудови коштуватиме около 650 тисяч долярів без умеблювання.

Сама побудова почнеться в серпні цього року й буде виключена перед вакаціями наступного року. На осінь 1962 року будеться приймати студентів до школи починаючи від 9-ої класи (грейду). Студенти зможуть або мешкати при школі, або доходити чи доїздити до неї.

У Колегії св. Василія Великого будуть вивчати предметів за приписами державного Департаменту Освіти, щоб опісля студенти мали вступ на вищу освіту в університетах. У додатку, будуть також учити предметів із релігії й українознавства українською мовою, щоб наша молодь була свідома своєї релігійної й національної приналежности.

Кампанія на побудову школи продовжується. Вірмо, що наше громадянство своїми пожертвами допоможе нам успішно довершити розпочате велике діло. Нарід і Церква настільки лише сильні, на скільки розбудоване їх шкільництво.

ОТЦІ ВАСИЛІЯНИ, 3100 Вестон роад, Вестон, Онт.
3100 Weston Rd. — Weston, Ont.

Перша фаза будови Колегії св. Василія Великого на Вестоні, Торонто

Никола Елько
Єпп. Пітсбургу

ЧИ СИНЯ АРМІЯ СПИНИТЬ НАСТУП КОМУНІЗМУ?

Обіцянки комуністів зорганізувати рай на землі далеко не вистачальні. Вони ніколи не вдоволять людини, сотвореної до вічности. Недавно один із комуністичних дячів признався, що комуністичне життя на землі дуже коротке. Він дослівно сказав таке: "Яке ж коротке є життя, я хотів би, щоб комуністичні прапори маяли по всьому світі ще заки замкну мої очі назавжди".

Цей світ не заспокоює людської туги. Надія кращого світу постійно жевріє в людських серцях. Комуністичні надії обмежуються до матерії й споживання. У важкому змаганні за змінливу силу вони гинуть під знаменем червоних прапорів. Християнська надія спрямована на вічність, її береже сила хреста і синій омофор Пречистої Діви.

Поет має відчуття

Московський поет Пастернак був мудрою людиною. Він дійшов у своїх творах до того, що 1500 років тому сказав св. Августин: "Наше серце неспокійне до тієї пори, доки не спочине в Тобі, Боже". По смерти Пастернака поховав його православний священик. Це було явною маніфестацією, що християнська надія на вічність далеко перевищує комуністичні сподівання. У своїх писаннях Пастернак нераз згадує Бога і Пречисту Діву Марію. У своїй вірі він нагадує псальмопівця, коли каже в одній своїй книжці: "Вірте в допомогу, що прийде свище".

Крім Пастернака живе в т. зв. комуністичному раю чимало подібних до нього, які, коли б могли вибирати, покинули б "рай" негайно. Нпр. один советський летун залишив червону армію, втік на Захід та прийняв католицьку віру. Потім він продовжував студії християнської віри, а тепер є священиком у Західній Німеччині. Коли його спитали, що було причиною його навернення, відповів: *"Християнство дає надію на краще життя"*.

Мільйони втікачів із Советського Союзу розсіяні по всьому світі кажуть, що вони залишили безбожницьку державу, бо вона викоріняла зародки всякої надії, яку дає християнство.

Це щоправда відокремлені випадки, але одного дня всі підсовєтські народи стануть віч-на-віч зі своїм Сотворителем, на подобу Якого вони сотворені.

Сорок чотири роки тому, на початку советської революції, Мати Божа при допомозі фатімських дітей візвала ввесь світ до опам'ятання, до духа молитви й жертви. Цікаве, що світова революція проти поневолення і революція проти всякого зла почались у тому самому 1917 році. Комуністичний похід і похід Божої Матері почалися рівночасно.

Хто перемагає?

Сьогодні в 1961 р., хто перемагає? Хто може похвалитись більшими успіхами? Хто в більшій мірі оправдав надії людства?

Мілітарна сила червоної армії є тепер далеко вища від пухової сили Синьої Армії.

Чому? Чи москалі більше страждають від нас? Чи жертвують більше для протихристиянської справи, як ми для справи Марії й Христа? Чи може наша зброя слабша від їхньої? Може ми менше висилаємо простірних ракет духа до неба, як вони посилають у міжпланетні простори?

Мати Божа у Фатімі обіцяла, що Росія навернеться, якщо ми будемо молитись і творити покуту — коли ж не видно навернення Росії — то виходить, що *наші молитви і наші жертви невистачальні й недостатні.*

Ми не виконуємо добре нашого завдання. Росія дальше ширить єресі червоного раю, але ми не маємо доволі гарту, щоб стати на оборону Божої правди. Люди навивають Пречисту Діву Героїнею, але хтось спинає її в боротьбі, щоб стерти голову Змия.

Чи ми сповняємо своє завдання?

Так, ми є причиною цього горя. Преч. Діва Марія є символом сили й відваги, але ми не є гідними її дітьми.

Наше вигідницьке життя, люксус, неморальність і розваги — це все різко осуджують люди з-поза залізної занавіси, яких ми збираємось навертати. Чи ж ми не занедбали нашого обов'язку бути для них прикладом жертви? Чи ж ми не прогавили нагоди показати їм силу християнської моралі?

Згадані два походи почались у Фатімі і Росії в 1917 р., але чи ми в 1961 р. маємо більше почуття християнської відповідальности, як вони у своїй протихристиянській практиці й дії? Дехто наївно думає, що ми призначені до неба, не зважаючи на наші молитви і жертви. Ми забуваємо, що сказав Христос галилейцям, коли вони були впевнені про свою виключну вибраність до неба. Христос сказав тоді: "Якщо не творитимете покути, згинете, як інші згинули". (Лука 13: 3). Як же ж ці слова нагадують напімнення Преч. Діви, передане фатімським дітям, що навіть сьомирічний Франциск не піде до неба, якщо не перетерпить багато на цьому світі. Христос сказав матері апостолів Якова й Івана, що просила про добрі "посади" для своїх синів у небесному царстві, що там отримають місця ті, що терпіння і стражданням не них заслужили.

Про що йдеться майбутність?

У наших часах часто питаємо про майбутність Советів.

Тимчасом варт би застановитися над нашою майбутністю і запитати себе самих, чи ми готові на жертви для Христа в такій мірі, як наші вороги жертвують для справи антихриста?

725 року перед Христом люди з острахом очікували кінця світу. Тоді пророк Ісаія сказав, що частина людей залишилась вірна Богові і з неї прийде відродження світу.

Сьогодні в Совєтах значна частина людей залишилась вірна Богові а комуністи часто нарікають на "залишки християн". Правду кажучи, підсовєтські люди потайки говорять між собою: "Він молиться, він жертвує". Чи в багатьох випадках ми можемо те саме сказати про нас, американців? Коли можемо, тоді ми є гідними дітьми Преч. Діви Марії, гідними християнами і гідними членами її Армії.

Замість питати себе, коли Росія навернеться до християнства, спитаймо радше, коли ми навернемось до практикування героїчного християнства! Чи маючи всі умовини ми молимось так, як моляться християни під комуністичним режимом? Чи скріплюємо наші молитви жертвами так, як це роблять вони?

Помостом є східній обряд

Синя Армія цікавиться навернênням Росії. Вона також проявляє зацікавлення до східнього обряду, практикованого в Росії. Цей обряд є помостом, дверима до навернення Росії. Служби Божі у східньому обряді для членів Синьої Армії, візантійська каплиця у Фатімі і священики східнього обряду — це все цеглі до серцець наших православних братів, які й досі горять глибокою любов'ю до Преч. Діви Марії. Св. Літургія, що її відправляють потайно за залізною заслоною, двадцять разів згадує Преч. Діву. Ці молитви, включені в жертву всіх жертв напевно допоможуть навернути обманутих червоним атеїзмом під омофор Преч. Діви Марії.

Омофор Пречистої Діви

Колись прийде цей день. Це заповіла Мати Божа. Але під умовиною, що ми житимемо близько з Нею і сповнимо Її бажання. Коли це станеться — тоді над світом замість червоних прапорів комуни блестітиме хрест Христа, під яким стояла і досі стоїть Пречиста Діва, кажучи до нас:

"Моліться, творіть покуту в цьому неспокійному світі, посвячуйте себе Моєму миролюбному і Непорочному Серцю!"

Вівтар у костелі в Новому Санчі, колись у цьому місці правив нашу Сл. Божу митрополит Ісидор у поворотній дорозі зі Собору у Фльоренції.

ЛІТУРГІЙНИЙ СОЮЗ

ПІД ПОКРОВОМ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО

Чи Ви вже стали членом Літургійного Союзу під покровом св. Василія Великого? Цей Союз повстав пару років тому назад при манастирі ОО. Василіян у Мондер, Альберта, Канада.

Із пожертв членів Літургійного Союзу має повстати в найближчому часі велика каплиця при матірньому домі ОО. Василіян у Мондер, де виховуються майбутні василіянські священики-місіонарі і їх брати-помічники.

За всіх дотеперішніх і майбутніх жертводавців Літургійного Союзу відправляються і на майбутнє будуть відправлятися Служби Божі в манастирі ОО. Василіян кожної середи в місяці. У тих Службах Божих можуть користати не тільки жертводавці, але теж померші члени їх родин, що їх список вони передають до манастиря ОО. Василіян у Мондер.

Тому записуйтеся в ряди Літургійного Союзу, користайте з його духовних благодатей, а своєю пожертвою причиняйтесь до виховання молодого покоління монахів-місіонарів.

Свої пожертви, запити чи листи шліть на адресу:

BASILIAN FATHERS, MUNDARE, ALTA, CANADA

Володар Буженко

ІВАН СУЛИМА

(Історична повість)

7.

Неділя пополудні. Липневий день. По садках гудуть бджоли, носять золотий нектар у свої запашні вощини. Понад вишнями літають комахи. А на полях стигне збіжжя Місцями вже стоять копи. По Кульчицях гомоном іде пісня хлопців та дівчат. Ось ідуть вони попри хату Сулимів. Старий Самійло сидить на призьбі, а стара з найстаршою дочкою гуторять на плахті під вишнею. Дівчата і хлопці гуртом доходять до воріт.

— Тітко Оксано, а пустіть до нас вашого студента! Пустіть із нами трохи побавитися — просять дівчата.

— Так, пустіть, дядьку Самійле! Ми вже такий час не бачили вашого Івана — просять у свою чергу парібки.

— Або ж я його тримаю? Гукніть на нього. Він десь тут крутився.

Іван чув прохання і дівчат і хлопців. Бо стояв у садку й вітався з своїми деревами. Він ледве передучора приїхав із братської школи на вакації. Яке ж тут усе чарівне в тому батьківському домі! Дещо змінилося, а дещо таке, як лишив перед восьми місяцями. Підніс яблуко з-під молодої яблуні, що того року вперше почала родити.

— Іване! Івасю-ю — гукали за воротами молоді хлопці й дівчата.

— Вже йду! — відізвався Сулима, поваром виходячи біля хати до воріт.

Уже за воротьми. Вітається з хлопцями, підступають і дівчата. Між ними рожевощока Параня. Вона якось соромливо споглядає на Івана.

— Ох, як би він знав, що я за ним плакала — думає дівчина. — Але вона того нікому не скаже, бо то й перед собою соромно їй...

— Росказуй, як там тобі в школі повело! — просять хлопці. — Ходім на колоди біля церкви. Там зараз на вечірню дзвонитимуть...

Вже вони на вечірні. Вся церква співає "Світе тихий... Сподоби Господи..." І старенький панотець читає отпуст: "Яко благ і человіколюбец!"

Знову на колоди. Дехто з молоді йде до хати, мусить помагати коло господарства. Інші лишаються, співають. Та й Іван співає нових пісень, що навчився в братській школі. Темніє, вечір. Починає соловейко свої пісні розводити. Сулима вертається до хати...

Біля воріт чує голос:

—Івасю! Івасечку ! — тихий дівочий голос.

Обертається, а біля нього Параня. Тепер він пізнав, що це вже не те дівчатко, що колись бавився з ним, ще як був маленьким. Ні, це висока, ставна та доросла дівчина.

—Параню? Що тут робиш?

— Я тобі щось хотіла сказати...

Раптом Сулима прокинувся. Запекли плечі від таволги. Закричав турок-яничар.

— До праці, джаври! Гадаєте, що ми вам будемо тільки їсти давати, а ви будете хропіти на цілий Босфор? Ми вам зараз покажемо! Брати за весла, виїздимо! — накрикували наганячі.

Сулима пізнав свою сумну дійсність. На помості веслярів світилися каганці з баранячого лою, а на підвищенні походжав турок із дерев'яним молотком. Він бив ним до такту, щоб веслування йшло разом. На дворі було ще темно. Та вони до дня вирушали в далеку дорогу. Сулима вхопив за весло й поглянув на свого товариша; це не був запорожець.

Він теж, вихуділий, збіднілий, вхопив за те саме весло. Сулима якось відрухово кинув до нього:

— Слава Богу, добрий чоловіче!

— На вєкі вєкуфі — відповів привітаний.

— Ви поляк?

—Так, поляк. Шляхтич, полонили мене турки, як ми їздили на молдаван.

— Уже довго на ґалері?

— Десять років.

Переходив вартовий. Не було безпечно говорити, щоб часом знову таволгою не дістати по спині. Сулима думав: "Десять років. Навіть десять років можна витримати на такій каторжній службі! Бог поможе і мені витримати, а потім і в рідний край полинути... Тут відразу пригадався сон, — Параня! Та ж я про неї ніколи майже не думаю, а оце приснилась. Може дійсно й серце відчуває мою недолю. А може... вийшла заміж... На ту думку він не міг погодитись. Але все можливе. Він може три рази потім бачився з нею. Навіть не мав часу якслід розговоритись. А потім пішов знов у школу і не вертався вже додому.

Ґалера рушила. Монотонно хитались гребці й монотонно порола хвилі моря Мармурового кожмаштова гуска. А Параня все верталась до Сулими. Він не чув тоді, за споминами, ударів вартового. Не спостерігав, що веслує за двох. Навіть не бачив турка, що кермував рухом весел. Йому було і радісно, що є ще хтось, хто про нього думає... мріє. Але й туга, досі нечувана, оповила його серце. Йому стало на серці так любо-боляче...

— О Господи милосердний! Дай, щоб сон був дійсністю, а дійсність — сном кошмарним...

Коли б його були запитали, що він дістав як перший харч на султанській тримері, то Іван не міг би був сказати. А як би був навіть його хто примусив застановитися, то тільки почув би, що це були присмаки, яких хіба в казці можна скоштувати.

Так, видно, Господь уже дав, щоби перший день найважчої служби для отамана Сулими був повен духових натхнень і чарівного забуття. Ма-

буть [illegible] Бог [illegible] ма-гань...

Щойно другого дня вечором, коли скора галера доплижала до залив Мармара, Сулима очутився. Став розглядати свою і своїх товаришів дійсність.

Мякошинський і Добний веслували недалеко. Перекинулись поглядом і словами. Вони гадали, що Сулимі щось на голову вдарило. Васель-осаул твердив, що це пошкодило отаманові совнє, на яким четали цілий день, коли мали вантажитися на галеру. Мякошинський сам не знав що казати. Тільки сумно похитував головою і мурмотів.

— Ой, мабуть пропаде наш отаман у бусурманській неволі. Дивись як він кидає тим своїм товаришем!

І справді Сулима не тільки важке весло натискав своїми залізними в'язами, але й просто носив за собою старого споржавілого й згорьованого шляхтича, що вже вмирав. Не говорив більше нічого, бо не міг. Не реагував теж на побої. Поблід і посинів. Доглядачі дали трохи спокою гребцям. Галера мала стояти до ранку в заливі. Брала овочі та інші харчі й воду. На чердаку цілу ніч при смолоскипах працювали греки, вал[illegible] багаж. Бранці спали, як забиті. Тільки один товариш Сулими не міг ока примкнути. Ледве чутним голосом промовляв:

"Єзусе, Марийо! Змилуйже сєи наде мною!"

Потім замовк. Схилився на лаву й застиг. Сулима не чув тих молитов. Хотів спати і бажав, щоб йому знову приснилося, як першої ночі. Але сни були не такі, як хотів. Кошмари з'яви стояли перед ним. Турки-яничари били його у сні. Пекли плечі від таволги і боліло в грудях від напору на весло. Змучений проснувся й відрухово вхопив за весло. Ціпло, але ще було тихо. Тільки змучений хропіт нагадував приявність невільників.

— Ну, починається дальша гаварня! — сказав отаман — коли почув по сходах тупіт яничарів, що йшли доводити гребцями й цілою плавбою. Миттю торкнув свого товариша. Шкода, щоб старого ранив вражий безвірок. Але старий далі сидить ницьма обличчям до лавки. Сулима сам бере за весло. Побачив це доглядач. Вже здалека морщить брови й помахує канчуком. Нарешті раз-два по спині, але старий не рухається. Він — зимний. І вже його ніяка людська таволга не пронизе.

Вартовий прикликав ключника. Відчеплено від ноги кайдани і двох кремезних яничарів поволікло померлого шляхтича наверх, до борту.

Сулиму перекували на місце одного хворого волоха. Він зомлілий лежав під лавою і пробігаючі яничари час-до-часу очутували його таволгою.

Так доплили до Дарданелів і потім на Егейське море. Хоч гребцям не видно було суші, то зараз по-повітрі відчули, що пливуть біля берега. Запах оливи, винограду й іще якогось невідомого їм цвіту доносився до бранців та потішав їх серед муки. Пригадували собі, що є ще небо синє і чарівна земля та живуть на ній люди...

По кількох днях ґалера пристала знову. Сусідом Сулими був молодий молдаван. Він твердив, що вони тепер недалеко Гаґіос Горос — святої Гори Атон. Яничари-наглядачі повиходили наверх подивитись, а може нові накази отримати. То за той час бранці могли свої думки один одному передати. Сулиму цікавила гора Атон, тому просив молдованина розказувати.

— Ви знаєте,—говорив молдован українською мовою — я був на Атосі, відвідував святих чернців. Коли б не моя наречена Маруца, то я був там і лишився. Але, що казати — глибоко зітхнув — не довелося мені повернутись до моєї Маруци, а попасти в полон і на ту галеру... Таке то людське життя: чоловік укладає собі, а Бог розкладає...

— А багато там є манастирів?

— Певне, що багато: вся гора то манастирі.

— Але наших слов'янських мало?

— Є кілька і то гарні й багаті та чисельні монахами. Отакий Хіландар сербів, що до триста років існує, то диво не манастир, а як вам уночі монахи заспівають полуношню, то не знаєте де ви, на землі між небесними людьми, чи між земськими янголами.

— А я чув, що болгари теж мають свій манастир?

— Так, він має з п'ятсот літ тепер, називається Зографу. Але найстарший, то Івірон кавказьких іберійців, чи як у нас кажуть, грузинів. Одначе найбільш подобався мені наш руський святого Пантелеймона, хоч що тільки двісті років він існує. Там людина так побожно молиться, як у нас в Україні, у Києво-Печерській Лаврі, або в нашій буковинській Путні... Знову ж молдовани гуртуються в Продрому. Там теж правлять по слов'янському. І по інших грецьких манастирях є чимало братії від нас. Зрештою, ви певне знаєте, що манастир Ксенофон має свої скити поміж Дністром і Прутом.

— Чув... знаю! — відповів Сулима через плечі своєму сусідові недолі. Але дальшу розмову перервав прихід яничара. Не було безпечно розбалакувати в приняві таких нелюдяних службівців, як оті, виховані з християнських хлопців, турецькі вояки-яничари.

Другий яничар приніс їсти. Гребці кинулись на оті якісь на-пів зіпсуті овочі та й не думали вже дальше розмову вести. Наші запорожці,

Phone: LE 6-0982

ANDREW TAILORS

The place where CUSTOM clothes are made.

High-Grade Alterations,

Repairs, Etc.

Cleaning and Pressing.

1076 QUEEN ST. W.

Toronto 3, Ont.

Андрій Наконечний

правда, перед їжею тричі перехрестилися. Дивно, що турки на такі вияви релігійности не реаґували. Навпаки, ставилися до таких людей із респектом. Хіба один-другий потурнак, самозрозуміло, брав на насміх релігію, що її покинув і подоптав.

Самі турки моляться і то прилюдно п'ять разів на день. І бранці між іншим мали таку повчальну лекцію, ще на Мармуровому морі. Один турок постійно називав одного французького морського старшину, що ділив долю всіх бранців на ґалері, називав його не інакше, як тільки "ти християнський собако!" Раз уже було забагато тому бранцеві і він каже:—"Чому ти мене так образливо називаєш? Називай отих он козаків теж собаками! А то чому тільки мене, я ж офіцер їх милости французького короля...

А тоді турок відповів повчально ображеному офіцерові:

— Козаків я так не можу називати, хоч вони теж невірні для нашого великого пророка Магомета, але вони, бачиш, хрестяться вранці до схід сонця, і вечором знаменують себе по своїй вірі, обіду ніколи не пічнуть без свого хреста, ані не кінчають їсти, без піднесення очей догори і щось теж кажуть (дякувати Богу!). А ти, французький псе, вже тут півтора року і ні разу ти лоба не перехрестив, а так, то тільки звірі поступають і тому я тебе слушно псом називаю!

Щоб надати більше поваги своїй науці (будь-що-будь спасенній) турок потягнув іще кріпко кілька разів француза по спині... Той більш нічого не казав, але від того часу почав теж хреститись.

Сулима знов, щоб не попасти у зневіру а то й чорну розпуку, старався свій ум займати якимись поважними й далекими від ґалери думками. Тому він знову повернувся до Атону-гори. І при тім пригадав собі одного монаха-атонця з України, Івана з Вишні, що писав і навіть свого часу бував у Львові. Та не міг він із тамошнім братством погодитися й повернувся, чи не 1606 р. назад на Атон. Читав Сулима його писання, але з ними не погоджувався. Бо Сулима бачив, що відкидати всяку просвіту чи науку, як науку від Злого, — як це писав Іван із Вишні — то не розумно. Якраз учені підносять не тільки релігійно, але й культурно та економічно даний нарід і країну. Такі поляки нпр. вище стоять наукою і через те ми з ними не можемо скрізь устоятись. Тому стільки нашої молоді переходить до ляхів і свій нарід та віру покидає. Або те вигукування проти Унії і наших владик, це не робота мудрого, а невігласів. Теж відкидати старі звичаї, як поганські, не розумно. Як св. Василій — то ще зі школи пригадую — дозволяв читати молоді поганських авторів, бо в них, крім поганських речей, були речі добрі, то те саме треба й нам робити... Отакі то думки—цілими довгими годинами праці, чи й безділля-чекання на розказ наглядачів — заповняли ум козацького отамана.

Хоч на ґалері життя було дуже монотонне, але все ж таки були дні, коли можна було трохи фізично спочити. Це головно п'ятниці, себто в музулманські дні спочинку. Яничари тоді не так допікали в'язням, а спобільша перебували на чердаку чи йшли до своїх кают. Тоді чути було з чердака пісні, як от короткі рецитовані кашіди, де співець описував красу весни і чар осені, або ґазел—пісеньки любови. Ті останні найбільше були на устах яничар. Тоді, коли собі яничар ґазелував, можна було і спочити трохи і не так напружуватися при гребках.

Ох, як хотілося бранцям вийти на чердак та подивитись на сонце! Це ж був серпень, середина українського літа. Перед очі ставали жнива й розмріяний у гарячі степ. Зелені садки й пісні женців. Такі хвилини мучили бранців найбільш тугою і пропалимя спогадами про волю... Раз котрийсь із бранців почав:

Плачуть, тужать козаченьки
В турецькій неволі.
Чого ж, Боже милосердний,
Не даєш нам волі...

Пісню підхопили всі запорожці і понеслась вона по чужому морі, до чужих вух. Щораз сильніше співали козаки. Вони були вже готові на все. Коли яничари спротивляться, коли піде таволга в роботу, то вони зубами загризуть оцих нелюдів-мучителів. Але співати будуть, щоб отой Господь Милосердний із високого неба почув їх муки й визволив їх... Але яничари не брали за таволгу. Боялися. Навіть озвірілий потурнак, грек Камалі, не міг піднести на співаючих невольників свого шкуродручого нагая, а вийшов геть на чердак. Галерники не-козаки плакали. Молдовани, серби — помалу підтягали за козаками.

За того через кілька днів змінено службу на ґалері. На місце яничарів, прийшли південні турки. Це зараз виявилося з їх мови. Було між ними чимало арабів із Сирії, з Єгипту. Навіть із Тунісу були вояки. Якось волох перевідав, що мали плисти до Єгипту, а звідтам поплинуть на Тиренське море. Але найперше мали плисти на Кипр, що його тому 45 років здобули турки від венеційців, а вже з Кипру просто до Олександрії в Єгипті. А з Олександрії до Тунісу і там маневрувати поміж Сицилією, Сардинією й Італією.

Нова залоґа корабля теж повводила деякі зміни. Новий паша Мурад наказав попереміновувати бранців. Того дуже чекали невільники. Козаки назагал майже всі були тепер поміняні, але між своїми товаришами. Здавалося, кривда сталася тільки Сулимі, бо його прикули разом із якимось

АСЕКУРАЦІЯ

Всіх родів життя, хвороби, вогонь, крадіж, автомобілі і т. п.

Купно - продаж нерухомостей, виєднування позичок.

Y. ONYSCHUK & CO. LIMITED

333 Roncesvalles Ave.

Toronto, Ont. —— Tel.: LE 4-4241

англійцем чи ірляндцем. Зразу не могли обидва порозуміться, бо Сулима не знав по англійськи, а цей малощо розумів латини. Але зчасом Сулима помалу втягнув у латинський розговір англійця, що називався Джемс Гавкінс, і не був ні ірляндцем, ні англійцем, а чистим шкотом. У турецьку неволю дістався припадково, коли мусів утікати зі свого краю, бо там настали великі переслідування католицької віри. Тоді він подався еспанським кораблем на сушу, до Европи, але подорозі напали на корабель морські опришки, що перепродали його туркам.

— Та ж у вас була вже знову привернена католицька віра за королеви Марії Побожної?

— Так, містер козак, але Єлисавета, дочка отої Анни Болейн, що з нею жив незаконно Генрих VIII через 17 років, пішла знову дорогою свого батенька. Вона властиво привернула кальвінізм в Англії. Бо зорганізована королевою "Висока Церква" за догмами була кальвінською, а за обрядом старою, себто католицькою, і через те кальвіністи відлучилися від державної віри та створили свою, "пуританську" релігію — оповідав шкот.

— То таке там у вас у Шотландії діялось?

— Ні, містер козак, у нас 1560 р. кальвінізм завів Іван Нокс, учень і приятель Кальвіна. У нас церковні богослуження заборонені під карою смерти. Королеву Марію Стюарт вигнано з краю й вона схоронилася до Англії, але там знайшла в'язницю і смерть.

— Про королеву Стюарт я чував — одвітив отаман.

— А тепер панує в наших країнах Яків I. Він 1603 р. завів англіканську віру в Ірляндії. Він забрав айришам край і зробив їх невільниками на своїй рідній землі. Тому багато людей утікає, а населення краю зменшилося до половини.

— А чому ж католики не бороняться?

— Та вони думали про оборону, тільки що цю оборону робили гарячі голови, які дали себе спровокувати такому хитрунові, яким є Джемс I-ший.

— То що з того вийшло?

— Отож вони, як кажуть, мали висадити в повітря парлямент, але 5 листопада 1605 року викрили під парляментом велику кількість стрільного пороху, що його мали підпалити в часі засідань парлямету. Того самого дня ранком змовники почали накликати католиків до повстання, але всі були наче глухі і так Голбеш застрілив головного змовника Катзбі з трьома іншими. Франц Тремаш помер у в'язниці. Остався тільки один живий іще в руках королівської охорони, а це Гвідо Фовкс. Хоч церковні чинники не брали у заговорі участи, одначе уряд приписав цей атентат на парлямент "єзуїтам, семінаристам і римським священикам". А як мали четвертувати єзуїта Гарнета, то двадцять тисяч глядачів прибуло на це "видовище". Але тепер, хоч і немає вже таких кривавих переслідувань, але Джемс воює "присягою вірности", яку католики мусять складати для короля. У тій присязі є виразне заперечення католицької віри та послуху найвищому Архиєресві.

— І що люди роблять?

— Є різні: одні ради страха англійського вирікаються і присягають, а другі воліють смерть, як зрадити правдиву Христову віру.

— Мені дивно, що ті протестанти та англікани й кальвіни такі нетерпкі та вогнем і мечем свою віру пропагують?

— А, бо вони своїх блудів добровільним переконанням не насадять і це є завжди ознака єресі — насильство.

— А як шкоти тримаються?

— Богу дякувати сильно. Ось недавно за переховування одного священика, як англікани кажуть, папіста, засуджено трьох единбурських громадян на кару смерти! А Іван Логан за те, що був на католицькій Службі Божій, мусів заплатити кари 5000 фунт. стерлінгів. Інші два за цей самий "злочин" пішли на вигнання. А Іван Дю за те, що не хотів зложити присяги вірности, мусів вісім день постити в мішку й попелі..

— Дивне це мені, атож кальвіни не признають ніяких добрих діл...

— Так, але то тільки для них, кальвінів не пошкодить ні добре діло, ні гріх, бо вони є призначені до неба, а католикам, то що іншого...

— Так, Кальвін мусів щось таке видумати, бо він був колись католицьким священиком, але захотів женитися, тому і таку віру на своє оправдання вишукав.

— Так, слушно, містер козак, людина для виправдання своїх слабостей має нераз безличність нагинати правду до своїх примх; але воно їй і так нічого не поможе. А тепер скажіть ви мені, яку то віру визнаєте ви, козаки?

— Ми, точніше я, вірю в усю науку, що її навчав Христос.

— То ви католик?

— Та як би вам то сказати? Так: я православний католик.

— Я ще такого не чув, але мабуть ви хочете тим сказати, що ви уніят? Бо мені відомо, що ще за Климента VIII ваші єпископи злучилися з Римом, але затримали свої східні традиції.

— На цю справу не можна відповісти одним словом. І в нас точиться тепер завзята боротьба. Є такі, що за Римом і за уніятськими єпископами, але є знову інші, що проти Риму.

— А ви особисто за ким, із Римом чи проти нього? — випитував шотландець.

— Останні події та час, що його нам галера дає до роздумувань, приводять мене щораз ближче до Риму. Хоч чимало речей мені ще таки незрозумілих.

— Добре, а скажіть мені, які є рації, що схилюють вас стати з єпископами й Римом?

— До того змушує мене наше українське минуле. Хоч св. Володимир прийняв віру Христову від Греції, від ромеїв, одначе тоді Візантія була в зв'язку віри з Римом. А до того його син Ярослав Мудрий своїх кілька дочок повидавав за західніх католицьких монархів, як норвезького, французького, а син і сам батько-князь мали шведську та німецьку королівни за жінок. І в тому часі не було ніякої квестії, що ми не є католики! Потім наш єпископ Петро Акерович

їде на ліонський собор, а король Данило приймає папську корону.

І пізніше митрополит Григор Цамблак і Ісидор аж до теперішніх митрополитів — усі очі нашої церковної влади звертаються до Риму, до Престолу св. Петра. А ще був би забув, що відомий папа німець Гільдебранд, Григор VII, дав корону синові Ізяслава Ярополкові-Петрові...

— А чого ж тоді йде така боротьба проти Риму у вас?

— То складне питання, але на нього теж можна відповісти. Тут найперше треба розрізнити три групи нашої віруючої Руси: єпископат, політичних провідників і нарід. Останній це маса, несвідома маса, властиво в душі є католицькою. А її виступи проти поляків-католиків, це тільки відрух на політично-національний гнет, який теж іде з натиском на наш традиційний обряд, що являється для нас найкращим заборолом проти полонізації.

Куди гірше є з нашими політичними провідниками. Вони в більшій своїй частині ще не мають виробленої ідеї, за що їм боротися. Чи за особисті привілеї і зрівняння з польською шляхтою під берлом одного короля, чи боротися за давну княжу Русь.

— А поляки попирають Унію?

— Зразу попирали, але не всі. Перші проти неї були польські єпископи і ще й досі не зрівняно українських єпископів із латинськими в сенаті й соймі. А тепер, коли виявилося, що унія це чисто українське національне явище, питоме нам, то Польща ставиться до Унії виразно вороже. І тепер знову ставить карту на православних...

— Справді складна ситуація...

— Так, бо Польща тоді б лише була задоволена, коли б ми взагалі зникли з лиця землі як нарід: релігійно, щоб стали латинниками, себто іншими словами, поляками, а політично, як би провід перейшов уповні на польський систем життя, думання й побуту, себто ополячився, як, на жаль, досі вже багато наших шляхетських родів це зробило, навіть сам рід князя Острозького, що був найбільш непримирений, а тепер сходить на цю лінію. Остаточно Польща не мала б нічого проти того, як би нам остались тільки раби, які б на польських панів робили та своїми руками боронили польських інтересів перед загребущими сусідами, а ляхи мали б марку "передмур'я християнства"...

— То вкінці, що ви на це все кажете?

— О, я на мій здоровий козацький розум, містер Джемс, стаю щораз більше переконуватися, що я є православний католик.

— То противоріччя, пане козак!

— Ні, цілком ні: православний, себто хочу зберегти східній обряд, який нам передав перлини Христової віри у своїх багатющих родовищах, а з тим українсько-козацьку народність, але і католик, себто такий, що признає всю православну віру, разом із головою-наріжним каменем віри, що ним є єпископ Риму — живучий у папстві Петро!

— А греки того не хочуть?

— Не тільки греки, що посилають рік-річно своїх післанців під видом різних протосинкелів, але і москалі не хочуть, щоб ми були православні самі собою, а залежали тільки від Риму.

— А то чому?

— Бо вони хочуть мати нас під своїм релігійним і тим самим політичним впливом. Вони, сказати б, подібні полякам, з малими різницями.

Ще дальше були б говорили, але надбіг араб і почав підганяти гребців, бо зірвався вітер та стало сильно трясти галерою. Починалася буря...

(Далі буде)

ВИЙШЛА НОВА КНИЖКА

п. н.

ЗГАДКИ ПРО МОЮ СМЕРТЬ

автора

ВАСИЛЯ КОРОЛЕВА - СТАРОГО

Це дуже погідні й веселі спомини про життя цього визначного українського діяча: письменника, ветеринаря, дир. банку, видавця і т. п. Читається як найкращу повість, а при тому є й багато дечому навчитися. **Ціна $1.50.**

Замовляти:

BASILIAN PRESS

286 Lisgar Street, — Toronto 3, Ontario, Canada

В. З.

До Прудентопільської семінарії

(Докінчення)

На другий день робимо "сальво-кондукта", бо без того годі чужинцям пускатися в глиб краю. Не продадуть квитка ні на потяг, ні на омнібус. Іду і я. Але тут показується, що як нема паспорту, то треба вертатися назад до Аргентини. А смаглявий метулівський (тоді був диктатор Жетулью Варгас) "делегадо" поліції щось мені наказує шорсткою і без того, як і німецька, португальською мовою. Мало розумію, але тільки одне второпую, що беззастережно треба вертатися до Аргентини. Але не даю за виграну. Пополудні знаходжу ще якогось нашого чоловіка і кажу йому, щоб мені поміг на поліції. Йде. Але як тільки мене "делегадо" побачив на сходах делегасії, то зараз крикнув до дижурного поліцая: "Замкни но того!" І той мені: — За мною! Йду. Перейшов дорогу і до Іванової хати. Посадили мене на лавці, а з-за грат питають: що за націон? Кажу: "Поляко", бо так, до речі, твердолобі окупанти та їхні послідувачі на американському континенті мене записали. "Поляко? Тьфу!" — кожний відвертається від мене. Я зрозумів, що патріотичним бразилійським арештантам було прикро, що до їхнього чесного товариства введено таку наволоч — "поляко!"...

Але тут я довго місця не загрів. Видно Бог наді мною змилувався, хоч я не думав над моїм незавидним становищем. І приходить знову той "прасіня" (поліцай), що мене привів і каже знову йти за собою. Виходжу, навіть не попращавшися з моїми хвилевими товаришами недолі. Земляк чекає на порозі делегасії, а делегадо ще щось там поворкотів і ми вийшли. Маю таки вертатися назад. А ні, то сконфіскують усі мої гроші і що маю та просто до аргентинської тюрми відставлять! А випускає мене на волю, тільки на прохання і поручення того чоловіка.

Другим ранком я вже чимчикував до границі. Це була субота.

М. С.

ДАЙМО ВАКАЦІЇ ДУШАМ!

Роздума дивно допомагає до віднайдення засобів, щоб дійти до бажаної цілі. Ввесь світ роздумує: Політики різних ідеологій, щоб осягнути панування над світом, бизнесмени, щоб збільшити приходи, скупарі, щоб догодити своїй жадобі гроша. Затямити треба, що кождий святий не дійшов інакше до святости, як тільки через розважання собі притоме. Однак чи не правда, що в справах душі аж надто часто поступаємо по думці: "На Тобі Боже, що мені негоже". Часом, пригожим для роздуми вже зовсім спеціяльно є реколекції (неконечно у великодному часі). Широко і скрізь бачимо, що натуралізм володіє та послаблює християнську віру рівночасно помітно охолоджуючи любов ближнього. І в тому дійсний жах наших часів.

Більше тепер чим колинебудь потрібно застановитися над собою. Вже сам Ісус дав приклад, перед Своїм публичним виступом перевівши сорок днів на пустині. Він теж закликав Своїх Апостолів до уєдинення. Папа Пій XI посвятив реколекціям енцикліку "Менс Ностра". Папа Пій XII звертав увагу на їх вагу в різних зверненнях, зокрема до Марійських Дружинників (-ниць) (ст. 9 Загальних Правил для Дружин від 1957 р. вимагає від них щорічних реколекцій). Вже давно в історії відомі реколекції: напр. св. Єронім взивав паню шляхетного роду на прізвище Челянеті: "...виберя відповідне і спокійне місце та іди там наче до неба. Нехай твоя ревність у побожному читанні буде така велика, твої молитви такі часті, твої думки про прийдешнє життя такі постійні, щоб зрівноважили заняття решти твого часу". Цього не говорить святий на те, щоб відтягнути її від родини, але в тій думці, щоб вона на уєдиненні роздумувала й навчилася, як поступати. Чим більше замішання через зовнішні справи, тим більше настирливо Дух Святий (за словами енцикліки "Менс ностра") наклонював до самоти тих, хто був спрагнений справедливости. "Щоб вони могли частіше почувати себе вільними від тілесних бажань і щоб могли бути учасниками мудрости в Божому домі, де, вільні від зовнішнього гамору, вони щасливі у святих розважаннях і небесних радощах".

Божа воля дала світові твори св. Ігнатія Льойолі, що мають спеціяльний заголовок "Духовні вправи". Цю книжку називають скарбом, який Бог дав своїй Церкві. З часом потворилися спеціяльні дома для реколекцій, де багато людей шукають спокою. Папа Пій XI уважав, що в зрості реколекційного руху лежить найбільш могутня поміч проти зростаючого зла. Люди відроджуються і дізнають потіхи в різних труднощах складного життя. В Америці реколекційний рух сьогодні дуже популярний серед римокатоликів і є багато навернень через реколекції. Пій XI підкреслював в енцикліці "Менс ностра" вагу реколекцій для всіх шарів суспільства. Він однак перестерігав перед небезпеками. Такою небезпекою є, коли люди відбувають реколекції без ентузіязму, для "годиться", для звичаю, бо тоді реколекції не дають бажаного ефекту. Перш за все треба їх відбувати в скупченню, душа зростає".

Публичні реколекції є добрі і мають Боже благословення, але Папа Пій XI настоює, щоб люди практикували замкнені реколекції. В мовчанці людина більше над собою застановляється і думає про Бога. Крім цього духовні вправи повинні тривати не за коротко, щоб були успішні. Три дні це просто мінімум. Так як короткі вакації не дають ефекту для здоров'я тіла, так за короткі реколекції не мають успішности і впливу на душу. Папа Пій XII спеціяльно підкреслює вартість методи св. Ігнатія в ділянці духовних вправ.—Марійська Дружина св. княгині Ольги з нагоди свого десятиліття, за дозволом і благословенням Митрополита Кир Констянтина Богачевського, відбула замкнені реколекції вперше у днях 17-19 червня 1960 р. у приміщенні школи СС. Василіянок на Факсчейз у Філядельфії. Реколекціями проводив о. Є. Пащак ЧСВВ, що незвичайно дбайливо опрацював у тих 3 днях дуже широку скалю проблем духового життя модерної людини і то в такий гарний і цікавий спосіб, що реколекції відповідали всім типам учасниць, а деякі з них не були Марійськими Дружинницями. Тиша монастиря сповняла спокоєм і нам було завдро, що не можемо так, як монахині, служити всеціло Богу.

Наслідуймо цей гарний почин і берімося скрізь до нього.

На вечір прибув я до Порто Люсена і тут заночував. А неділю перебув у Люсені. День чарівний. Із ганку гостинниці видно довколишні гори і поміж ними срібну ленту Уругваю. Душу оповивають тропікальні настрої. Йду до центру містечка. Онде невеличкий костел, а на ганку молодий священик читає часослова. Трохи збоку "асамблея евангеліка", тобто протестантська капличка. Тут же зараз і площа. Невеличка, але гарна. Пальми, кущі, стежки.

У понеділок рано шофер київлянин каже мені піти до місцевого аргентинського віцеконсуляту і взяти папір, щоб мене не арештували при поверненні на аргентинську територію. Бо без посвідки просто до тюрми помандрую. Йду. Зараз таки побіч. Консулина молодий. Кажу справу, що і як. — "А ти чого їхав до Бразилії?" — Хочу на священика вчитися? — "Ая, хіба на дівчат ганяться" — відповідає спроста. — Але я мовчу. Що скажеш? Він теж не церемониться. Накладає офіційний папір у машинку і поцокавши хвилинку дає мені в коверту листа. "То покажеш моряком при перевірці". — Дякую! — З Богом!

Ще того самого дня, перетявши впоперек Місіонес, я був у Посадас, щоб знову назавтра поквитися в Апостолес.

Мушу вироблятися пашпорт. То буде мене коштувати кільканадцять поїздок, а польський віцеконзуль буде довго затягати. Бо на що то їхати аж до Бразилії вчитися на "ксєндза"? А я стаю одночасно за підручного хлопчика в Апостолес, при парафії. Служу до Служби Божої, подаю кадило, головно в пості на Преждеосвящених Дарів Літургіях. Дзвоню на Ангел Господень тричі денно. Замітаю, саджу живопліт, який ще застану, коли повернуся до Апостолес по одинадцяти роках... Тут стрічає мене трагедія Карпатської України. Я це дуже прикро переживав. У вільні хвилини вичитую "Наш Клич" і "Українське Слово" з Буенос Айресу про Карпатські події. Любуюся січовиками. Мрію. О. Майка на давній кооперативі основує бурсу для хлопчиків і дівчат, бо очікують СС. Василіянок, що от-от мають

(омс)

УАПЦ В. ЛИПКІВСЬКОГО Й ОБ'ЄДНАННЯ ЦЕРКОВ

Із немалого числа статтей, студій, розвідок і окремих праць, що займаються історією постання, розвитку і трагічної долі Української Автокефальної Православної Церкви (УАПЦ) з 1921 р., на особливішу увагу заслугує історична праця Василя Липківського, основоположника й першого митрополита УАПЦ з 1921 р. Ця історична праця В. Липківського про УАПЦ вийшла недавно друком під заголовком: "ВІДРОДЖЕННЯ ЦЕРКВИ В УКРАЇНІ 1917—1930"[1]. Згадана праця є неоціненим джерелом і високовартісним матеріялом для історії УАПЦ, бо митр. В. Липківський подає в ній докладний опис церковних подій в Україні від 1917 до 1930 рр., яких він сам був очевидцем, учасником і свідком. Тут він описує, як ійшло до постання УАПЦ в Києві в 1921 р., як росла, розвивалася і поширювалася УАПЦ, як відносився до неї український народ, большевицька влада, московська Церква та, вкінці, як дійшло до внутрішнього і зовнішнього розкладу УАПЦ, її ліквідації й знищення.

В. Липківський згадує в своїй праці про відношення УАПЦ до різних церковних формацій, що в тому часі існували в Україні чи на терені Советського Союзу, зокрема ж про боротьбу УАПЦ за своє існування, автокефалію та незалежність. На одному місці В. Липківський мимоходом натякує, що УАПЦ з нагоди 3-річчя Київського Собору, себто формального постання УАПЦ і її єрархії, видала "ОБІЖНИК ПРО З'ЄДНАННЯ ЦЕРКОВ". Цей обіжник, виданий 1924 р., мав бути, за словами В. Липківського, з'ясуванням становища УАПЦ відносно підготовки до сликання Вселенського Собору, як теж "відповіддю на ті балачки, що існували між ворогами і мало свідомими прихильниками УАПЦ, ніби вона прямує до унії, папизму або до протестантства"[2].

З огляду на те, що "обіжник про з'єднання Церков", виданий проводом УАПЦ В. Липківського, мало доступний і мало відомий для ширшого загалу, хочемо подати в цій статті його коротку аналізу. Обіжник УАПЦ з 1921 р. в справі об'єднання Церков для нас цікавий ще і з того боку, що якраз тепер пишеться багато про справу церковного об'єднання в зв'язку із проектом Вселенського Собору для здійснення ідеї об'єднання Церков.

Меморандум УАПЦ з 1924 року

В. Липківський не дає в своїй історичній праці про УАПЦ тексту обіжника про об'єднання Церков, а тільки обмежується до такої короткої характеристики його:

"В цьому обіжникові відкинуто заповне накидання УАПЦ приєднання до тієї чи іншої церкви і висловлено широкий погляд на братерське поєднання всіх церков у житті і праці у Христі, при чому кожна церква може залишитись такою, якою вона себе утворила, тільки мусить стати вільною автокефальною, бо вільному з невільним трудно брататися, і повинна в себе знищити панування, завести братерське життя, утворити всенародню соборноправність, бо в якій церкві ще є панування одних над одними, для тієї не може бути і щирого братерства з іншими церквами"[3].

приїхати до Апостолес на працю. Тих хлопчиків я пильную. Одночасно владмуж згаданий отець при помочі столяра-хорвата і наших утікачів із Парагваю столярський варстат. У сезоні помаранч перебуваю тиждень на Азарі, зриваючи помаранчі з ще одним чоловіком, що втік із Парагваю, і його сином. Руки подряпані, одяг обшарпаний, та сам я вдоволений, що можу бути тропи між своїми людьми. Чисто як у нас, у краю. Село та й годі.

Надходить липень. Батько мій пише листа: повертайся до Чака, бо ми не маємо робітника дома. Посилає 50 песів. Але якось о. Майна пофорсував консулів і попського і бразилійського і я маю всі документи в порядку. Знеохочений, їхав би додому, бо й так уже пів року науки пропало. Але якась охота світу побачити пхає вперед! До того ще о. Котович дає мені жменю срібних грошей на дорогу і чекає біля мене, щоб я таки сів до того колективу, що йде на Сан Хавер, а не до Посадас. Чекали ми довго, бо вісь зломилась. Але під вечір виїжджаю. І до Сан Хаверу не доїздимо, а заночовуємо в Консепсіоні де ла Сієрра. Ранком скоро прокидаюся і, забравши свої речі, пішки на дорогу, що йде на Сан Хавер, щоб інтернаціонального омнібуса не втратити до Санто Анджельо, бо він якраз сьогодні пополудні приходить до Сан Хаверу. Бере мене якийсь пекарник, що розвозить печиво та вина на державний день "9 липня", що позавтра. Але не іде просто. Вступає до шкіл, до "болїч" по боках. Я нервуюся. Між іншим заїздимо до школи ч. 30. Тут бачу у лісі побіч старі поезуїтські руїни "Святої Марії Більшої". Мури величезної церкви, на кільна метрів грубі, а їх обіймає своїм тулобищем дерево, наче кипа — омбу. Вже до 300 років існують ті будови. Мені цікаво і приємно та забуваю на дорогу, а здумуюся в ті часи, коли то тут ішла праця і для індіян усміхалася краща доля, коли б не ті безбожні "культуртрегери" масонів з "поступової" Европи!

Пекар доїздить до Ітакараре і тут бачу коняку, що сама вертається до дому з покупками у білячі, поскубуючи придорожну траву, а господар певне ще остався хильнути лишне матабічьо". Знову на дорогу. Пече, а земля аж бухає жарою. Час обіду. Он якась річка. П'ю пригорщами воду. Смакує, як ніколи! І далі вперед. Ондечки йде двох тубильців. Мене здоганяють і по кількох словах довідуюся, що вони знають по українськи. Просять дати їм нести мої речі, але я відмовляюся. Всяко воно може бути, а тут нікого нема. Не знаю, як би то було скінчилося, коли б не надгудів із-заду каміон і той до самого Сан Хаверу мене потім завіз. Добре, що колектив попсувався в дорозі і на мене зачекав. Вечоріло і ми подалися пісковою доріжечкою до перевозу, але тут пех! Через кількаденні зливи Уругвай вийшов був із своїх берегів і порома взав та повісив на якомусь прибережному пеньокові. Нема чим перевезти колективу. Щоб не переходити двічі граничної контролі, перевозять нас човнами на другий бік, а колектив приїде завтра раненько за нами. Йдемо до Серро Пелядо і тут у маленькому готелику заночовуємо. Маю кімнату ще з одним поляком, який народився в Бразилії у Ріо Гранде, а тепер переселився до Місіонес, в Аргентину. Жінка теж полька в нього, має кількоро дітей. Релігійний. Знає теж кількох українців-галичан із сусісї рідної оселі в Бразилії.

Другого дня нас таки пех не покидає. Якось переплавився колектив на бразилійський бік, а тут вам у дорозі до Порто Люсена впало на дорозі здоровенне дерево. Об'їхати нема як. Шофер, який на такі випадки приготований заздалегідь, витягає сокиру і починає гепати по товстім тулобищі колоди. Пасажири теж помагають. Десь узялася ще друга сокира, врешті трохи відсувають перешкоду на бік і мчимо крутими доріжками та стаємо на обід у Порто Люсена. Спізнились, нема що! Але ще сьогодні до Санто Анджельо маємо добитись. Ще за дня минаємо православну церковцю, де першого разу, як я їхав, то правилось. Повно було людей, це був саме Йордан по старому. Коло півночі серед проймаючого холоду добиваємось до Санто Анджельо.

Повний текст обіжника УАПЦ в справі церковного об'єднання був розісланий церковним громадам УАПЦ в Україні та уповаженим представникам УАПЦ поза Україною. Між іншими копія обіжника була переслана на адресу Євгена Вачинського, уповаженого представника УАПЦ на Західню Европу, а він опублікував повний текст обіжника у "Вюлетені Благовісництва й Красвої Ради УАПЦ в Західній Німеччині" за грудень 1956-го року[4]. З цього тексту користаємо ми в оцій статті.

Обіжник УАПЦ затитулований ось як: **"Меморандум Пленуму Всеукраїнської Православної Церковної Ради відносно єднання Церков і вселенськости Церкви"**. Значить, обіжник-меморандум був урядовим документом найвищого органу УАПЦ, себто Всеукраїнської Православної Церковної Ради (ВПЦР) в Києві. Рада постала ще 1919 р. і з того часу кермувала церковним життям в Україні, зокрема ж рухом за автокефальністю Української Церкви. ВПЦР підготовив грунт до постання єрархії УАПЦ на Соборі в Києві, у жовтні 1921 р. та й після собору була фактичним керівником УАПЦ, формила її ідеологію, давала напрямок церковній діяльности УАПЦ, включно з її митрополитом.

Невідомо, хто був автором обіжника-меморандуму, однак уважніше студіювання тексту й головних провідних думок обіжника вказує на те, що правдоподібно склав його сам митрополит УАПЦ В. Липківський. Як уже було згадано, обіжник-меморандум видано при кінці 1924-го року з нагоди тріліття існування УАПЦ. Про це і свідчить перше речення обіжника: "Всеукраїнська Православна Рада взаємає вчасним звернутися до Всечесних Єпископів, чесного священства та всього у Христі братерства з ці треті роковини **Всеукраїнського Православного Церковного Собору і відновлення нашої ієрархії** з своїми думками (по питанню відносно об'єднання з іншими церквами"[5].

Оригінал меморандуму підписали такі члени ВПЦР: **Василь Липківський**, Митрополит Київський і всієї України, — **Нестор Шараївський**, архиєпископ Київщини, — **Іван Павловський**, архиєпископ Чернігівський, — **Антонія Гриневич** (Балитський), — **Константин Малишевич**, архиєп. Катеринославський, — **Конон Бей**, єпископ Богуславський та Канівський, — **Володимир Самборський**, єп. Липовецький, — **Григорій Мозолевський**, єп. Конотопський, — **Володимир Даєвянин-Даєвський**, єпп. Роменський та Лохвицький, — **В. Потієнко**, голова ВПЦР, — протоєрей **Микола Хомічевський**, заступник голови, — Члени Ради: прот. **Дмитро Ходницький**, прот. **Єпіфаній Кавушинський**, **В. Д. Вовкушівський**, **К. Р. Терещенко**, **П. М. Антипчук**, **М. С. Свідерська**, — та **П. І. Городовський**, секретар ВПЦРади[6].

Про нагоду чи привід до обіжника-меморандуму висловлюються вище підписані автори ось як: "В останні часи помічається і серед наших і серед ворогів наших якась **незвичайна нервовість і нетерпеливість в питанню про поєднання Церков**. Часто питають, чи не можливо в скорому часі поєднання з московською тихонівською Церквою, чи правда, що вже повстало питання про поєднання з "Живою" та "Обновленською" Церквою. Чи не пора нам почати питання про поєднання з унїятською Церквою"[7].

Не згадується в обіжнику виразно про те, що питання про церковне об'єднання виринуло в Україні теж і під впливом вістох про плянованє скликання Вселенського (Православного) Собору, які якраз у тому часі були дуже актуальні і вимагали урядового вияснення збоку керівних чинників УАПЦ в Україні. В обіжнику згадано про різні "чутки" і "балачки" серед УАПЦ, напр. "що ми, мовляв повинні прагнути до єднання всіх Церков", як теж про "докори від ворогів наших, що наша Церква самовизнанням своєї автокефалії і самоутворенням своєї ієрархії ніби відбилась від Вселенської Церкви і ми повинні за всяку ціну прагнути до визнання нас Вселенською Церквою, або хоч одним "Вселенським патріярхом"[8].

Меморандум ВПЦР мав якраз на меті з'ясувати офіційне становище УАПЦ до проблеми церковного об'єднання: "Час уже внести повну ясність і свідомість у такі питання, тим більше, що наша Церква (УАПЦ) конечним своїм завданням має поєднання з усіма Церквами, утворення дійсної Вселенської Церкви".[9]

Труднощі церковного поєднання

Уже на самому початку меморандуму ВПЦР дається вичути нотка песимізму. Церковне поєднання зв'язане з такими труднощами, що воно виглядає нездійсниме. У меморандумі кажеться: "Не тільки ми (УАПЦ), а й вороги наші мусять погодитись, що не дивлячись на постійні молитви про з'єднання всіх Церков, це з'єднання що далі все стає більш трудним. Слова молитви про з'єднання повторюються, а життя веде нас не до з'єднання, а до повного роз'єднання Церков"[10].

Великою трудністю в питанні об'єднання Церков є саме поняття **Вселенської Церкви.**

"Вселенськість Церкви що-далі все більш затьмарюється і тепер слово — Вселенська Церква — в розумінні об'єднання всіх під одним ісповіданням — це річ цілком нездійсниа. А вважати вселенською Церквою тільки одно з ісповідань християнства — цілком неправдиво".

Меморандум ВПЦР відкидає поняття вселенськости Церкви, що панувало "в старі часи Церкви", коли вселенськість "трималась в межах всесвітньої Римської імперії (вселенськість зовнішня)", починаючи описля "звужуватися", і вкінці "тепер сконцентрувалась лише в особі царгородського та інших вселенських патріярхів"...

Меморандум не признає також назви Вселенської Церкви за Католицькою Церквою: "Вселенською вважає себе Католицька Церква тим, що має одного верховного голову — Папу, але це теж вселенськість "по стихіях світу, а не по Христу" (Кол. 2, 8). Але не та Церква є вселенською, яка хоч сама старовинна й поважана в минулому, хоч має на чолі "Вселенського" Патріярха, або Папу, але замкнулась, заперлась в собі і тільки про свою величність і непорушність дбає"[11].

Яка ж тоді Церква є дійсно вселенська? На це меморандум відповідає: "Та Церква є **дійсно вселенська, яка прагне і найбільш працює для єднання з іншими Церквами світу, до всесвітнього братерства Церков**"[12]. На іншому ж місці поняття вселенськости Церкви з'ясоване ще більш досадно: **"Вселенськість Церкви вже ні в якім разі не можна розуміти так, щоб Церкви всіх народів стали православними, чи католицькими, взагалі об'єднались в одній якійсь історичній Церкві.** Ні, Церква кожного народу може залишитись такою, якою вона є з усіма окремішностями, що утворені віковою творчістю життя, але загальним **повинна бути вільність, рівність, братерство всіх Церков**"[13].

Іншою трудністю церковного об'єднання меморандум УАПЦ уважає фатальні помилки Церков у минулому, себто **"кабалі щодо єднання і вселенськости"**. "Ті шляхи, якими йшла Христова Церква з самого початку свого і досі до єднання і вселенськости були хибними. Звернувши головну увагу на **єднання у вірі**, Церква непомітно для себе розходилась **від єднання в житті"**. Як приклад такого "роз'єднання в житті" наводить меморіял російську Церкву, де "все робилось примусом, адміністраційними наказами"[14].

Ось і тому "шляхи для єднання Церков та їх вселенськости остільки попсувались, такими горбами та ярами покрились в минулому, що перш ніж говорити про єднання та вселенськість, треба братись та розчищати всі шляхи, як каже Іван Предтеча Христовий: "Готуйте дорогу Господеві, рівняйте стежки Йому, всяка долина нехай наповниться і всяка гора та пригорок нехай принизяться, щоб криве стало прямим, там, де грудки, щоб була рівна дорога" (Луки 3, 4-5).

"Хтож повинен рівняти ці шляхи до всесвітнього єднання всіх Церков? Безумовно, перш за все, кожна Церква сама в себе це повинна зробити. В собі самій ці шляхи рівняти. І тут, іменно, найбільш придатні слова Христа: "Що? Ти бачиш скіпочку в оці брата свого, а в своїому оці не бачиш поліна, лицеміре, вийми перше

Рано біжу на делегасію. Що мені тепер! У мене є пашпорт і все. Аби тільки дав оте нещасне сальво-кондукта. Але мені, каже, що на туристичне візо не треба. А завтра на станції без сальво-кондукти білету не хоче продати. А тут потяг уже відходить. Біжу до знайомого земляка і кажу: порадьте! Бо знову чекай три дні на потяг, бо до Круз Альта не ходить щодня залізниця. Він бере і купує на своє сальво-кондукта.

Слава Тобі, Господи, їду! Запізнаюся з молодим поляком із Люблинщини, що їде з Санта Роза до Порто Алегри, столиці штату. Новий емігрант. У нього ще й дінка з дитятком. Мій білет тільки до Круз Альта. Прошу, щоб мені купив на станції білет далі вгору, до Понта Гросси. Справді коло полудня ми в Круз Альта. Поїзд трохи стоїв і мій новий знайомий купив мені квитка. Чекаю на мій поїзд. Але не до Понта Гросси, тільки до Нассо Фундо, таки в тім штаті. Не попав на "дірето" (просте получення).

Кручуся майже до вечора. Щастя, що мав білет, бо випивши кілунки на пероні, пішов трохи подивитися на почекальні, а тут мене не пускають до моїх речей. Білет! Я показав. А що було б, коли б у мене не було? А сальво-кондукта нема!?? Грошей у мене обмаль, так, що їм тільки хліб і то обмежено, який собі купив за кілька мілів у Санто Анджельо. Вже темно було, як я сидів у вагоні і чекав на виїзд "догори" у глиб Бразилії. У вагоні якийсь воячина чи поліціянтина грає на гітарі і співає. Йому приплескують і просять грати ще. А все таке привітне, таке дивовижне, чи пак дике. Околиця степова. І то кругом цілими милями голо, голо, трава і ще трава, посохла, нерівна трава. Ідемо цілу ніч. А над ранком прибуваємо до Пассо Фундо. Поважне місто. Заночувую в приміжнім великім готелі. Сплю до пізна. А прокинувшись іду обідати. Так для економії. Не пускають до великої залі, але дають їсти в бідній кімнатці, хоч щедро, смачно й дешево. Значить, я їсть другої кляси. Перед вечором ідуть оглядати містю. Не далеко запускається, щоб не заблудити. Неділя. Гарно люди повбирані. Чисті вулиці. Гарні площі. А кругом гористі степи та в роздолліх уже ліси, пересипані густіше плиною-пінъором бразилійським, що наче кийлопова парасоля собі стоїть.

Поїзд іде догори раненько в п'ятій. Купую білета аж до Марселіно Рамос, що над самим Уругвасм, на границі між Ріо Гранде де Сульта Санта Катриною, бразилійськими штатами. Знову пригода. Трошки виїхали зі станції, а тут контроля білетів. Кондуктор білети всім перебиває, а прийшовши до мене відразу: "сальво-кондукта". Отут я вже й пропав, гадаю. На найближчій станції мене викине. "Не маю сальво-кондукта!" — То пасапартю! — Ось! — А сам аж тремчу. Та він подивився на мій документ і ні слова не сказавши, попхався далі з своїм дідом. А мене ввесь день неспокій не лишає. Як на першій станції не скинув, то на вузловій, як не на вузловій, то на черговій більшій станції скине. А може в Марселіно Рамос мене таки посадять у холодну?!!!

Для розради оглядаю красивди, щораз кращі. Вже таки перед самим Марселіно підряд кілька віядуктів. Чари — не подорож! Між подорожніми видно поляків-мазурів. Говорять про свої справи. Про пен, якого люди насіяли, а торгівці і задармо брати не хочуть. І при тім курять гострий бразилійський тютюн-фуму. Витягає собі дядько кусник тютюневої ковбаси і кришить її на дрібно. Потім долонею розтирає і в кукурудзяну шумеливу завиває та той фабричний комин підпалює сіриком або й запальничкою. А в вагоні починає тоді пахнути гарбарнею, а може ще чим гіршим.

Марселіно Рамос. Станція при Уругваю, а місто на узвіччі, треба сходами до нього пнятись. Наліво-тне гопала по камінках Уругвай, туди трошки великий залізничкий і залізний міст. Я тоді й не догадувався, що його будували наші українці з Парани! Потяг на Понта Гроссу (то вже той "дірето" мене дігнав) іде завтра перед обідом. Отож заночувую в якомусь бідненькому італійському готельчику. Не аж надто охайно. Їм вечеру і спати. Ранком оглядаю трохи Марселіно і вступаю до церкви та дякую за дотеперішню поміч Господеві Богові та Пресвятій Діві Марії.

Тепер ідемо здовж Ріо до Дейше (Рибна Річка) у штаті Санта Катарина. Кругом садиби "ект" німецькі. Вам здається, що ви в Вестфалії чи десь над Райном. Ліси, залізна дорога прочищена від останнього замулення. Великий вилив мусів бути, що стільки того болота нагорнули. Получення було перерване. Добре, що я тоді не попав, а то прийшлося б хіба пішки йти до Прудентополя... Тартаки, водні колеса, цілі садки помаранч. По станціях їх продають. Такі золотисті й запашні, але не купую, бо грошей обмаль. А їсти хочеться. Це ж мені 18 років. Опівночі Порто Уніон і Уніон да Вітория на границі Парани. Ранні мряки уступали нам уже біля Дорізону й Малетту. Це ж наші оселі, наші церкви, наші люди. Чується і свою мову. А кругом непроглядні бори лісів-піньорів. Аж синьо, аж темно. Де-не-де хатки побілені, чепурні, як у нас в Україні і люди білі. Бабусі повбирані, як по наших селах. Діти теж по нашому щебечуть. Боже!

Ще добре не минула обідна пора, як ми доїздили до степової Понта Гросси. Приміщуюся в готелі "Казіміро". Він має бути поляк, а вона й служниці українки. Помившись трохи, обідаю. По молодецьки. Аж світ стає милішим. Бадьорію. Тепер ще тільки мала квестія: дістатися до Прудентополя, сто кілометрів звідсіль. Інструкції о. Маркіяна Шкірпана висилають мене до п. Шафранського. Там можна стрінути каміона із Прудентополя. Ще того самого дня знаходжу той готель і тут заночовую. Є каміон таки самого власника, який виїздить сполудня до Прудентополя. Ще обідаю Понта Гроссу. Гарне місто. Онде недокінчений польський костел на міському майдані. Там собор. Туди назарми. Пополудні вже не відходжу від гостинниці, бо треба не прогавити каміона. За мною шукати не буде. Хмарно й холодно. Каміона ванталають. Накривають. І нарешті кінець моєму нервуванню. Їдемо.

Догори, направо, попри цвинтар і просто. Передмістя і степ та ліски і приліски по долинах. Часом гайок евкаліптів. Де-не-де садиби серед дерев. Дорога крутиться наліво, направо, вгору, вділ. Ріка Тібажі. А попри піскову дорогу огорожа з піньорового воріння тягнеться кілометрами. І холодно їхати нагорі. Мій плащик мало помагає, я так тулюся до якихось мішків і дивлюся на краєвиди, що губляться в обіймах заходу, а потім і ночі. Імбітуба. Дрантива гостиниця. Мої товариші п'ють кілька ковтків запашної "кашаси" (горілка) таки з плящки і далі з Богом вперед. Здов пісчато. Подекуди хатки. Це вже чисто наші. Брешуть собаки. І темінь ночі. Дримять старий міст на Ріо дос Патос і з-за горбка, біля кладовища, вирипають світла Прудентополя. Пізно. Каміон опиняється коло марненької хатини на пагорбі і хлопці беруть із собою одного чоловіка. При відблеску світла пізнаю, що це мурин не сто відсотків: Грегоріо Прето, але до нього говорять по українськи. Між іншим і він зі мною розбалакується. Каже мені цей справжній Грицько Чорний, що отці вже сплять, бо пізно, а ти первочуй тут у гостинниці і раником підеш просто до них. Он наліво, бачиш, які будинки, це манастир і церква.

Ранком зривається скоро та, помившись і трохи почекавши, беру речі і під гору до манастиря ОО. Василіян. Серед туй та кипарисів високий білявий будинок, а збоку новий другий, туди направо біліє собором церква св. Йосафата...

Я вже на фірті. Дзвоню. Виходить напроти о. ігумен, пок. о. Мелетій Камінський і радісно вітаємось.

В. Б.

НАРЕЧЕНА - ЧУЖИНКА

Добігав кінця 1922 рік. Польські займанці готовилися до виборів у цілій Жечпосполітій на 5 листопада. Їм дуже бажалося, щоб і окуповані землі, головно українці Галичини, брали у виборах участь. Робили заклики до всіх партій, груп, але ні одна не пішла на співпрацю.

— З окупантами не говоримо про таку справу — майже всі відповідали, — ми маємо правний уряд і ми свого часу вибрали Українську Національну Раду, яка 1-го листопада 1918 року, ви це добре пам'ятаєте, перебрала правно владу в цілому краю...

— Але ж, панове, тепер заіснував інший правний стан, отже слід із його благ користати, бо ми хочемо всім дати рівні права.

— Вибачайте — відповідали знову українські провідники — то не інший правний стан, але стан повного безправства — лукава військова окупація.

Не помогли ні обіцянки, ні погрози: галичани до виборів не підуть і кандидатів не поставлять. Окупанти були в безвихідному становищі: їм треба було чимось замилити очі світу, мовляв, дивіться: вони нас признають і їм у нашій державі добре живеться. А тут той атут так по-безглуздому вирвається з рук. Треба шукати виходу. Вибори мусять бути і на них мають бути вибрані "українські кандидати". А часу вже було не багато. Отже порішили вибрати якихось кількох хрунів-зрадників і так відбути вибори. Тоді їхня горою.

За такими роболіпами не довго шукали: на півночі Галичини зголосився на посла нездалий поет Твердохліб, а до нього ще другий кандидат зіпсутий ксьондз Ільків. Гроші помогли і переконали. Зрештою говорив пан Твердохліб:

— Окупація є окупацією, тут нічого спротивом не порадиш, а так бодай буду мати я добру

---

[1]) Митрополит Василь Липківський, **Відродження Церкви в Україні 1917-1930**, Торонто 1959, Видавництво "Добра Книжка", вип. 160, стор. 122 з додатком: **"Деклярація УАПЦ Василя Липківського"** пера о. д-ра М. Соловія, ЧСВВ, (стор. 283-336). Тут подана вичерпна історія долі УАПЦ В. Липківського аж до найновіших часів із багатою бібліографією й історичними замітками.

[2]) Відродження Церкви в Україні, стор. 131.

[3]) Там же, стор. 131-132.

[4]) **"Вісник Благовісництва й Краєвої Ради УАПЦ в Західній Німеччині"**, ч. 6 (16), грудень 1956, (Мюнхен-Інгольштадт), стор. 24-31.

[5]) Там же, стор. 24.

[6]) **Бюлетень...**, стор. 30-31.

[7]) Там же, стор. 24.

[8]) Стор. 24.

[9]) Стор. 24.

[10]) Там же, стор. 24.

[11]) Там же, стор. 24-25.

[12]) Стор. 25.

[13]) Стор. 29.

[14]) Стор. 25.

[15]) Стор. 25.

дісту-платню. Що політичний провід не хоче брати участи в голосуванні, то його справа. Зрештою скільки то людей його давніше не слухали і нічого нікому не сталося... Я реально дивлюся на життя...

Та провід таки перестеріг і загрозив бойкотом і моральними репресіями. Те зовсім не помогло. Польська преса й "угодова" українського мовою проголосила кандидатів. Ось-ось і вибори. Поляки ликують. Знамали український фронт. Аж раптом преса подала вістку з відповідним насвітленням: "Убивство кандидата на посла Твердохліба" — це писала наша, а ворожа: "Перворотний акт помсти — гнебне скритовбивство українського діяча, пана кандидата в посли до сойму Твердохліба".

Цю справу полагодила новопостала УВО. Саме спрятання "посла" відбулося справно і поліції не вдалося зловити атентатчика.

***

За яких два тижні по вбивстві Твердохліба прибув до Праги на студії молодий галичанин Юрій Р. Вписався на факультет і почав студії. Могло декому видаватися дивним, що цей слухач тайного українського університету у Львові, замість студіювати в себе дома і стояти на фронті боротьби, отак несподівано зійшов із поля бою і шукає мудрости в вітчизні Масарика. Але він ніяких конкретних пояснень не давав. Говорив тільки, що дуже собі цінить чеські високі школи і тому приїхав сюди студіювати.

Сам Юрій Р. мав добру голову і прикладався та й не тратив часу, а крок за-яроком спішив до диплому. Вже останнього року студій пізнався з одною панночкою. Молоденька студентка, пристойна і мила. Одна тільки хиба, що полька. Та Юрій тримався засади, що в любові треба більше слухатися серця, як розуму. (Властиво ж: розум має співпрацювати з серцем у тій преважній справі життя).

Товариші українці з того були вельми невдоволені і нераз йому на розум говорили: — Навіщо тобі чужинка? Та ж ти і так повернешся до краю, а там дівчат як маку в полі. — А товариші чехи теж дивувалися і завважували: — Як так? ви, Юрічек, такий щирий українець і з польською водитеся?

— Серцю не приказувати. Вона мене любить, зрештою тут рішає доля. Видно, вона мені призначена. О, скільки людей чають жінками чужинок і не перестали бути добрими патріотами свого народу й краю. Зрештою, треба мати зв'язки...

Приятелі махнули рукою на таку малоумну балачку, а Юрій почав сторонитн від своїх. Гадав, абн до дому повернутись, то там ніхто й не знатиме, що його любка полька. А до того вона й по українськи несогірше потрапить говорити.

***

У радісному настрої їхав Юрій із Праги, зі студій. У руках у нього диплом: він уже скінчив студії і то з успіхом. Без труднощів дістав паспорт (що то значить мати наречену польку!) і тепер іде між своїх, щоб посвятитися народові.

Ось і границя. На прощання всміхаються чеські урядовці і за кілька хвилин уже зупиняється поїзд на польській території. Ох, як хотів Юрій мати біля себе свою Ядзю!.. Але вона осталася ще на кілька день у Празі, а приїде опісля до нього в рідне село. Закуривши чеську папіроску, розмріяно дивився на клуби диму, сидячи самітню в своєму передділі першої кляси. Раптом біля дверей сепаратця щось заметушилося і причувся наче брязкіт зброї.

— То певне митна служба переглядати пакунки, — мигнуло в голові подорожньому — бо поляки пильно провірюють, що хто везе з-за границі.

Тут відкрилися двері і в них станули до зубів озброєні три поліцисти. Юрієві відразу стало і млосно і холодно. Та поліцаї не чекали. Один вийняв із торби кайданки і скував поворотця. Юрій іще хотів сперечатися: що це за напасть, це помилка якась чи щось?!

— Вийти з вагону — брутально кинув старший із поліцаїв — і не балакати багато, марш на постерунок.

Тут провірили ідентичність, а на бюрку комісара Юрієве око доглянуло роздерту телеграму: "Юрчик сьогодні буде у вас — Ядзя".

І справді наївний Юрчик побув "у них", у тюрмі Святого Хреста, аж до розвалу Польщі, збудованої на версальському болоті. Дорого заплатив за ласку нареченої — чужинки!

ВИДАВНИЧІ НОВИНИ!

ПРЕДОК — історична повість. Перший том серії "Вибрані твори **Наталени Королевої**". Стор. 296. — **Ціна $3.00.**

НА ВОЖИХ ОКОПАХ — історична повість для юнацтва — про геройську молодь у часах франц. революції — багато аналогій із сучасним моментом нашої поневоленої Церкви — особливо надається для вівтарних дружинників. Написав живо й цікаво **о. В. Гнюсмяк.** 200 сторінок. **Ціна $1.50.**

ЯК МОСКВА НИЩИЛА УКРАЇНСЬКУ ЦЕРКВУ — історична розвідка **Теофіля Коструби.** 100 сторінок. — **Ціна $1.00.**

Наче доповненням до тієї історичної праці є драматична студія п. н.:

ДІЯЛОГИ ВАСИЛІЯНОК — історична п'єса з часів переслідування нашої Церкви москалями в 1838—1843 рр.

Написав о. д-р Богдан Курилас, ЧНІ. Сторін 96. **Ціна $1.00.**

ОГЛЯД БОГОСЛОВСЬКО - ЛІТЕРАТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТИ СВ. ЙОСАФАТА КУНЦЕВИЧА — це перша цього роду наукова праця про нашого Священомученика. Написав доцент д-р Юрій Гериґ. Сторін 28, великої 8-ки. **Ціна 50 центів.**

Замовляти:
BASILIAN PRESS
286 Lisgar St. — Toronto 3, Ont. — Canada

о. Олексій Заклинський

ЙОРДАН У КРОМЕРИЖІ 1849 РОКУ

Найважнішим заняттям нашої Руси, що теж дуже захопило слов'ян у Кромержі, було торжество празника Господнього Богоявління-Йордану дня 6 (18) січня 1849 року.

Не мав я тоді інших занять крім перекладів і бування на засіданнях державної палати, та ще стрічався щоденно з нашими послами, то з інтелігентами, то з селянами. Особливо ж сходився я, як укінчений слухач богослов'я, з моїм настоятелем, тодішнім єпископом Яхимовичем та так наче б виповнював обов'язок його капеляна, за що цей архиєрей дуже мене полюбив.

Коли наближався день Богоявління чи Йордану, я насмілився спитати Владику: чи не можна було б під його проводом цей день у нашому обряді торжественно відпразнувати, хоч би і в латинському архиєрейському костелі, і то тимбільш, що в Кромержі є ріка, над якою можна би було торжественно при здвизі народу наше водосвяття відслужити. Щодо церковної асисти, додав я, то ж поміж руськими послами є 8 достойних священиків, а я, як богослов, можу послужати хоч би за піддиякона.

Архиєрей приняв моє предложення вдоволено, тільки завважив, що не має з собою архиєрейських риз та й ще немає в Кромержі співаків, які б відслужили відповідні святу всі обрядові богослужения, врешті, що для Богослужень у костелі та водосвяття на ріці необхідно треба мати згоду латинського архиєрея, а його саме тепер немає в Кромержі. На ті завваги сказав я, що коли єпископ Яхимович на таке празнування погодиться, то я в порозумінні з нашими послами постараюся про все потрібне. Архиєрей відповів, щоб я запросив на завтра вполудне всіх послів, то він іще з ними над тим усім порадиться.

Я сповістив про єпископську пропозицію наших послів та сказав їм, що єпископ запрошує їх на нараду в цій справі. Наші посли захопилися тією думкою та, бажаючи показати слов'янам красу нашого обряду, заявили, що піднесені єпископом труднощі можна буде перебороти, бо ж до празника було ще 11 днів.

У назначену пору явилися наші руські посли у єпископа і я з ними. Наради скоро закінчилися, бо ж усі посли згодилися празник Йордану торжественно відсвяткувати та обіцяли усунути труднощі, яких єпископ побоювався. І так крилошанин Куземський принявся написати до львівської консисторії, щоб чимскоріше прислала в Кромериж мітру, всі ризи й архиєрейські знамена, як теж і ризи для священиків. Отець Григор Шашкевич принявся вистаратись для єпископа в архиєпископа князя Шварцберга, згл. у його адміністратора згоду на відступлення на той день костела й архиєпископського саду, крізь який пливе ріка; а я взяв на себе обов'язок занятися на той день церковним хором при Богослуженні. А що архиєпископ кн. Шварценберг удержував при своїй катедрі хор із 30 чоловіка під проводом диригента, то я обов'язався дістати від тодішнього ректора Віденської семінарії, о. Спиридіона Литвиновича, хоральні ноти, підложити під них руський текст латинськими буквами та просити директора (диригента) Кромеризького архиєпископського хору, щоб він із своїми співаками зробив декілька проб із нашого церковного співу та разом із нами, під проводом одного нашого священика, відспівав архиєрейську літургію. Отець Гр. Шашкевич занявся програмою того торжественного Богослужения.

Коли прийшов празничний день — усе було готове. Посли, особливо ж 18 наших селян із них, зрадівши тим празнуванням, посправляли собі празничні одежі, постаралися за прикрашені чудовими квітками воскові свічі та так репрезентували церковне братство. Єпископ Яхимович виєднав іменем руських послів у президента палати (парляменту), щоб у той день не було засідань, та запросив на Богоявленське торжество цілу палату.

В сам день Богоявління дзвони архиєрейського костела не щадили своїх голосів, закликаючи на торжество, яке звеличали теж і вистріли з моздирів. Народ з усіх сторін збирався, цікавий побачити слов'янське Богослужения.

Утреню відслужили посли-священики самі без архиєрея, а вже й тоді костел був дотого повний, що коли посли цілої палати під проводом президента Смольки перед початком архиєрейської літургії почали входити до костела, то тяжко було вблагати нарід, щоби поступився трохи та зробив перехід послам на перші місця, бо всі лавки були вже заняті жіноцтвом. В одинадцятій годині почалася велика архиєрейська літургія.

Перш усього ввійшли в костел один за одним 18 руських послів-селян, у празничних одягах, із великими, квітками прикрашеними жовтими свічами, наче факелами; за ними йшла молодша асїста з архиєрейськими інсигніями, опісля поважні священики й крилошани в церковних одягах, і нарешті архиєрей у мітрі й дорогих своїх ризах. Коли владика явився в церкві, хор заспівав несподівано пісню "Вишел єся, архієрею, в церков Господню". Спів був направду янгольський.

Усі посли й народ звернулися до хору, не знаючи просто, чим насолоджуватися більше: чи прекрасним старо-слов'янським богослуженням, чи мелодією нашого слов'янського напіву. Не чутно було в Божому храмі ні голосної молитви, але навіть ані дихання видців чи слухачів, так усі перенялися й захопилися нашим прекрасним Богослуженням. Переривали увагу тільки гук моздирів під час євангелія та освячення Дарів.

По відспіванні при кінці літургії многоліття папі, імператорові й владикам, наступив торжественний похід над ріку для водосвяття. Найперше йшов хор, співаючи вивчені на той день праз-

ничні пісні, за ним селяни зі свічами, потім архиєрейська асиста з послами-священиками, за нею під балдахином у мітрі й світлих ризах єпископ Григорій Яхимович, якого з обох сторін окружали посли державного парляменту. Порядок при поході тримали знамениті кроверизькі міщани. За торжественним і впорядкованим походом поступали безчисленні товпи народу.

Явившися над рікою, де вже все було приготоване для водосвяття, окружили архиєрея посли-селяни зі свічами й священики з асистою; біля них станув хор, а довкола згрупувалися всі посли парляменту, приглядаючись обрядові водосвяття. Міська громадянська сторожа окружила духовенство, послів і інтелігенцію, а маси безчисленного народу заняли обі сторони ріки.

По закінченні водосвяття владика поблагословив увесь зібраний нарід. Інтелігенти пили з приготованих срібних кубків посвячену воду, а нарід приляг тисячами ріку та пив просто з неї. Накінець покропив владика ввесь нарід і звернувся назад у бік костела; поворот пішов туди в такім же порядку, що й до ріки. Повернувши до костела, владика поблагословив президента й послів парляменту за участь у торжестві та удільв їм і народові архиєрейського благословення. Так закінчився празник Богоявління в Кроверижі.

Уладжений нами в Кроверижі празник Богоявління так подобався слов'янським послам, що вони задумали в стоячій іще тоді церкві свв. Кирила й Методія у Валгалі, чотири милі від Кроверижа в Моравії, устроїти для всіх австрійських слов'ян празник із Богослуженням у старослов'янській мові. З тією метою делегація слов'янських послів звернулася до моравського (олому-нецького) архиєпископа князя Шварценберга, за дозволом на такий празник. Князь-єпископ відповів, що може дати відповідь на це прохання тільки тоді, як порозуміється з папським Престолом, а коли депутація вдруге попросила в єпископа дозволу, обіцяв він делегатам дати дозвіл у травні місяці. Але скоро після тієї обіцянки закрито засідання Державної Ради в Кроверижі і так ці сподівання слов'ян не сповнились.

(Далі буде)

о. Йосиф Схрейверс ЧНІ

ІЗ СВІТУ ДУХІВ

Минуло 11 років від часу, коли кілька перших монахів-місіонарів Чину Найсвятішого Відкупителя (ЧНІ) прийшли були в Україну. Прислали їх туди — на прохання безсмертної пам'яті митрополита Андрія Шептицького — найвищі настоятелі Чину, щоб так дати почин чи не найбільшому ділу в історії нашої Церкви в модерник часах: закласти новий Чин-Згромадження, якого головна мета — проповідати Боже слово через місії для широких мас народу.

Замешкали були тоді ті монахи недалеко Яхторова в славному Унівському замку, що від якої сотні років був палатою львівських митрополитів, а ще перед тим славним манастирем наших монахів Василіян.

Унівський манастир має в історії українського народу визначне місце. Цілий час своєї історії далеко-широко славився він як могутній осередок матеріяльного й духового добра для українського народу. Була це міцно укріплена твердиня, що багато разів служила за оборону населенню в часах татарських нападів.

Люди в Уневі мали для цього замку глибоке поважання, проте получене з почуттям деякого жаху. Говорили люди, що цей славний манастир хоч і покинутий від десяток років людьми, все ж таки мав мешканців: люди оповідали доволі точно про дивні появи, що мали місце в цьому манастирі. І так напр. одного вечора три величні монахи ввійшли були до церкви, що в середньому подвір'ї манастиря. У церкві тій лежали вони цілу годину хрестом на молитві перед головним престолом, а потім вийшли — і слід за ними пропав.

Люди в Уневі розказують багацько подібних випадків та кажуть, що були наочними свідками тих чудних подій.

Треба признати, що справді Унівський манастир прекрасно надається до таких таємних оповідань. Замок-манастир положений на краю великих лісів та ще й досі околений величезними, високими деревами. У церковних вежах гніздяться сови й ворони, то й серед ночі їх несамовиті пігікання переривають таємний пошум вітру.

В такому то окруженні ми, перші монахи-редемптористи українсько-візантійського обряду, перевели початкові місяці нашого побуту в Галичині. Невдовзі після того розпочалася перша світова війна і переможна російська армія ввійшла до Унева 28 серпня 1914 року. Зараз почали москалі вишукувати і в'язнити українців. Поробили списки всіх українців та тих, що були вороже наставлені до московської влади. Перш усього не обійшлось теж без переслідування української католицької Церкви. По багатьох церквах понаса джували православних батюшок та цілими пригорщами розсипали царські рублі поміж зрадників. Довкола манастиря крутилися московські шпіони.

До Унева прийшли відвідати мене два висланці Петроградського так званого Святєйшаво Сінода. Львівський губернатор граф Бобрінський приказав нам покинути Галичину. Православний єпископ Євлогій із деякими нашими апостатами (відступниками) та московським командиром Перемишляну, що зараз близько Унева, заповзялися нас знищити. Не диво, що наші труднощі

зростали з дня на день, а не було при тому для нас ані піддержки, ані звідки поради.

Одного дня — було воно 29 жовтня 1914 року — більш, як колинебудь, дошкулили мені сумні прочуття. Було воно вже ввечорі і я вийшов, щоб трохи провітритись, поміж високезні смереки в парку біля манастиря. На дворі скавулів вітер, а в мене був понурий настрій. Пересувалися перед мною в пам'яті події кількох останніх тижнів. Мої пляни про повстання українського народу та працю нашу серед його незєдинених синів — розвіялись намарне... Помалу й сумно ходив я попід велетенськими деревами і прислухувався скрипінню їхнього галуззя, що під натиском вітру подавалось, то знову поверталось до свого давнього положення...

***

Не знаю, дорогий читачу, чи віриш ти в духів... Я й не маю на думці говорити про твої переконання щодо світу духів. Навіть мушу признати, що сам я до того часу, заки перейшов брами Унівського манастиря, був недовірком, коли йшлося про духи. Більше уваги звертав я на враження цього світу, ніж того другого.

Люди гляділи на нас, отців, із симпатичною цікавістю, але і з подивом: як то: отці мешкають у тій палаті... і не бояться... і не бачуть таємних мешканців, що час-до-часу відвідують цей манастир і палату... чи не знають отці, що сплять над церковним подвір'ям, що в ньому лежать спочивають сотки й сотні кістяків колишніх українських полків та й монахів із давно-минулих днів...

Якось не було мені страшно, коли чув про такі билиці. Але таки мав якесь невиразне почуття, що під тим самим дахом мешкають із нами живі істоти з того другого світу.

Увечорі того понурого 29 жовтня 1914 року залишився я на молитві в каплиці якось довше, як звичайно... Ця молитовниця була в правому крилі будівлі, близько старовинної вежі, куди ніхто не заходив... По тому ж боці була і моя кімната, від якої вели довгі сіни попри двері молитовниці. Мої співбрати мешкали зате на другому кінці замку. В тих сінях, що йшли попри каплицю, два крилошани, що були тоді в нас заночували, бачили священика в ризах, що йшов гейби до каплиці правити Службу Божу.

Спомин про те, сумні враження того дня та мої довгі й сумні роздумування попід старезними смереками так напружили мою увагу, що того ж таки вечора, коли я йшов до своєї кімнати на спочинок, я стрінувся з тією таємною істотою, якої приявність уже давно прочував.

Я справді стрінув її.. Мені здавалось, я бачив на кінці коридору величню постать у довгому, чорному плащі. Страх мене зібрав великий і я станув непорушно... Одначе постать наблизилася, похилена, помалу, аж станула біля мене. І сказала: — Не бійся, той самий намір злучив нас обох у тій палаті.

Почувши ті слова з другого світу, з Царства Спокою, я набрав смілости. Придушеним голосом, усетаки зміг я вимовити: — Хто ж ти такий, дивний духу, чого хочеш?

Постать випрямилася: — Я від віків уже перебуваю в цій палаті... Я стережу її, бо ж вона моє володіння. Моє життя тут минає серед пильну над стражданнями мого народу. І потіха воно для мене, що стрінувся тут із кимось, хто розуміє й поділяє мій смуток.

Такий спокійний голос того світу пронятий був глибоким смутком. Після короткої мовчанки, якої я не важився перервати, заговорив він далі: — Мій нарід страждає під чужим ярмом, він несвідомий, він бідний, він потоптаний. Щоб заробити на шматок насущного хліба він мусить їхати в чужі країни та працювати в них мов невільник. А він же повинен бути великим, сильним і славним, як інші такі народи. Найгірше ж його нещастя в тому, що він утратив свою правдиву віру а тирани й невірні пастирі відібрали йому надію на краще життя.

Мій таємний гість замовк і мені здавалося, що він бажав, щоб я став тепер говорити. Я став розпитувати його, яка була причина цього неустанного гніту України й хто найбільш відповідальний за всі її нещастя. Чи це москалі-фанатики, чи татари через свої варварства, чи Австрія через свою політику, чи Польща через свою...

Але дух перервав мені нагло: — Ви, смертельники, судите про все за своїми обмеженими поглядами. Певно, що є такі, які провинились, але суд над ними тільки Богові приналежить. Я не прийшов сюди, щоб учити тебе пімсти чи ненависти. Спасіння мого народу лежить у любові, згоді й єдності.

Обличчя духа ставало щораз виразніше, аж нараз просто засяло: — Спасіння твого народу недалеке — сказав він. — Всевишній почислив дні його страждання. Ще недовго й міра виповниться!

При тих словах постать схилилася, наче молящаючись. І справді я стояв уже самий у довгому манастирському коридорі. На дворі гудів вітер. Глибоку тишину прорвав нагло крик сови...

***

Ніч мені минула без сну. Я відчував, що мене наповнила якась чудова сила. Я не знав, яка вона, що то за сила, але відчував її добродійність. Хто ж це був, що появився мені, але не хотів сказати свого імени?

Я робив найрізніші здогади. Може це один із тих визначних мерців, що лежать тут уже триста років? Може це був основник Унівського манастиря, може його будівничий? Мої думки поплили до відважного й побожного пана з Лагодова, який, за переданням, на власні гроші поставив тут першу святиню в честь чудотворної Божої Матері. Може прийшов він, щоб стати

КУПЛЮ КНИЖКИ давнішого видання, також збірки поштових марок. Подайте, що маєте й за кільки на адресу:
А. МОСН
6 Churchill Ave., Toronto 3, Ont. Canada

сторожем Ікони й церкви Преблагословенної Діви? А може був це якийсь із українських князів, що так сильно причинилися були колись до сили й поступу Українського Народу, як от св. Володимир Великий чи Ярослав Мудрий?...

Ніяка з тих думок не вдоволяла мене вповні. Я надіявся, що щераз побачу свого таємного гостя то й постановив за другим разом спитати його самого, хто він такий, яке його ймення і яка ціль його перебування в останках старого Унівського манастиря. З-поміж усіх вражень найбільш відчував я глибоке й болюче спочування для того духа, що так тяжко сумував і страждав через недолю українського народу. Значить: він без сумніву мусів гаряче любити цей нарід за свого життя на землі. Може було йому призначено покутувати за гріхи свого народу? Чи може був він жертвою, посередником, наче Мойсеєм, що заступається за свій нарід?...

Так отже від віків перебував він у широких просторах стародавнього замку-манастиря та разом із монахами, що проживали тут від віків серед манастирських мурів, він молився, простягаючи до неба свої благальні рамена в обороні манастиря і його мешканців у часах татарських нападів, то вдержуючи й стережучи, мов дорогоцінну пам'ятку, цю палату, що була наче символом його дорогої України?...

Так, так — оце ціла тайна: ця палата, так дбайливо бережена, це символ України, її великого минулого, це образ її боротьби і страждань, її сучасного пониження, але і її надії на велике й славне воскресіння.

На другий день я проходжувався знову — радше: молився, проходжуючись по манастирі. Все тут видавалося мені святим. Виглядало, що під оком тієї дивної появи я намагався перенятись її думками й почуваннями, щоб так наблизитись до неї й стати гідним тіснішої приязні з нею.

Перший раз відчув я тепер могутні враження на вид тієї масивної, великої будови, що видержала віки а встоялась супроти всіх нещасть. І видалося мені, що українці це та незнищима будова, могутній нарід, що оперся цілим вікам страждань. Правда, каміння тієї будови не вироблене ще по-мистецьки, ще не приодіте в повну свою красу. Так і цей нарід, позбавлений пихи світу, але зате в нього гарна душа, праведне серце.

Я зайшов у школу та друкарню манастиря — ці наче прообрази давньої української культури, великі й чудові кімнати настоятелів манастиря, образ пишної цивілізації, яку принесли Україні монахи-василіяни. Вкінці станув я перед сірою церквою, що панувала над манастирем і всім довкола. На її вежах боролися герої, що в татарських часах примушували страшних ворогів відступати по запеклому бої. Так і сучасна Україна, згуртована довкола Христа, зможе встоятись і відбудувати свою давню славу.

Вкінці зайшов я до церкви та впав навколішки перед чудотворною іконою Пречистої Діви. Ніколи не видавалася мені ця ікона такою величньою й любою, як саме тепер. Небесна Мати зі своєї Унівської твердині стерегла ввесь Український Нарід. Так, це Вона, Вона дала вирости з землі цій могутній палаті з прилученими школами, манастирем, друкарнею й іншими будинками, наче ознаками-найменнями великого українського минулого. Це Вона притягла до Унева тисячі й тисячі чужинців, мов символ мільйонів вірних розсипаних в Україні й Америці. Це Вона у стіп Своїх видобула з землі чудотворне джерело, щоб відсвіжити ним тих, які так прагнуть ситости й волі.

І з моїх уст мимохіть поплили слова молитви: — О, Мати України! Дай Своєму народові правдиву віру й ясну волю! Я віддаю на те всі свої страждання, всі свої труди й навіть своє життя!

Гаряче поплила ця молитва в мені, коли православна неправда Євлогіїв та російська армія залізною рукою намагалися роздавити цю старовинну святиню... Ні, Божа Мати не покине Свого українського народу!...

***

Я міг повстати покріплений на душі. Останні слова Появи завжди розбуджували в мені надію й довір'я. Мені було тяжко повернути до тяжкої дійсности після моєї зустрічі з істотою з того світу.

Московські гнобителі українського народу, його волі й його віри ніколи не давали нам спокою. Православні батюшки крутилися біля церкви й на всі лади намагалися мати в ній свою відправу. Московські жандарми слідили за всім, що ми робили та підслухували наші розмови. Перемишлянський командант зволив знизитися навіть до богословської й обрядової дискусії зі мною, переплітаючи свої твердження лукавими натяками й погрозами, що прожене нас з Унева.

Така вже людська природа, що людина дозволяє, щоби противні собі почування рвали її серцем сюди-туди: після довір'я легко наступає сумнів і страх. Проминули довгі місяці серед таких супротивних вражень і настроїв. Здавалося мені, що я, мов непотрібне зеренце, похований у далекій землі, що вся Україна разом зі мною переходить таємну переміну на цій ворогом опанованій землі, переходить до часу, коли Бог прикаже, щоб вернулася весна і прокинулось під променями теплого сонця так довго вже приспане життя.

Першоякісне молоко — у пляшках і картонах — знамениту гуслянку, різнопроцентову сметанку, квасну сметану, сир, масло та незрівняної якости морозиво доставляє домів і до крамниць.

УКРАЇНСЬКА МОЛОЧАРНЯ

GREEN VALE DAIRIES LTD.

3156 DUNDAS ST. WEST
телефон RO 7-1728.

А там, ішли події з мінливими наслідками, раз добрими, раз лихими. Австрія прийшла знову забрати свою землю, але потім нова російська офензива привела ворогів України знову перед брами Унівського манастиря. Слідкував я за тими подіями нашого світу з меншою тривогою, як давніше, бо з досвіду знав, що інші істоти краще від нас займаються світом. Жила в мені неустанна туга, щоб ізнову стрінутись із моїм дивним гостем. І не міг я якось дочекатись. Для нього ж, що вже цілі віки перебував у цій палаті, тих кілька років були певне наче тільки кілька хвилин, — але мені здавалися вони бути сторіччями.

Вкінці надійшов день 29 лютня 1917 року.

Був це неспокійний день, один із тих, що рішають про долю народів. Над цілою нашою околицею панував уже цілий тиждень гострий холод. Ранком 29-го лютня повіяло легеньким вітерцем, по тім упав м'ягонький сніжок, але вітер скоро його розігнав. І ввесь день погода ставала щораз то бурхливіша, а ввечорі таки розшалів страшний буревій.

В Уневі буря завжди робить страшне враження. Скавуління вихру між великими деревами нагадує морську бурю.

Я вийшов надвір, насолоджуватися величнім і одночасно страшним явищем. Помалу й розмріяно проходжувався я ґалерією, де схоронився перед сніговією й вихром.

Думав я про те, яким маленьким є чоловік перед розшалілою природою, якими безсильними земні речі, що в одному менті є і зараз пропадають, що Боже Провидіння держить у своїх руках долю кожної істоти й кожного народу, що творить народи, розвалює їх та знову воскрешає до нового життя. Перед моїми очима пересувалися в думці образи старовинної історії з її війнами, старинних володарств Вавилону, Персії, Греції, Риму. Всі ті народи жили ввесь час, що їм його Бог призначив, а потім робили місце для інших. Який нарід може почванитися, що завжди жив і панував над світом? Ті сірі мури, що серед них я проходжувався, бачили десятки поколінь, що були і минулися. Чи ті старовинні нагробники, що тут біля мене застилали манастирське подвір'я, чи вони зі своїми написами не є свідками безвартности й марноти всіх речей?...

Гострий подув вихру розбудив мене з тієї моєї задуми, затермосив мурами манастиря. Водночас появився біля мене блискучий лицар на сніжнобілому коні. Мені здавалося, що одяг і зброя лицаря нагадували давніх козаків. Звідкіля він прийшов сюди? Чи може повстав із одного з тих гробів, що їх так багацько на цьому подвір'ї?...

Проїхав попри мене, але я зачув короткі слова, висказані мов на команду, уривано, але з притиском: — Боже благословення з нами... Воля сіяє... але ще багато крови поплиє... Страждай, дорога Україно, ти будеш велика і вільна!...

Лицар зник. Здавалося, що він ішов у боротьбу проти невидимих ворогів. Оставив по собі пекучий жаль у моєму серці, не дав заговорити до себе ні одного слова. Я сильно тоскував за його поворотом... Але дарма...

Нараз стало спокійно... Падав ще сніг, але легенький, вихор стих, з-поза плину хмар несміливо зазирав блідий місяць.

***

Щасливий і водночас сумний пішов я до своєї кімнати.

Хто був той лицар? Чи це був давніший мій таємничий гість? Із якої то боротьби він повертався? Які то нові, криваві нещастя провіщав він українському народові? Коли вкінці настане день нашої остаточної перемоги?...

У цій наглій появі все було для мене тайною. Проте запам'ятав я добре годину й день тієї появи. Кілька днів пізніше дійшли до нас вістки про переворот у Росії, про упадок царату. Так, саме того дня воно зчинилося і не диво, що тоді шаліла така буря.

Дивний схід обставин: фізична природа, політичні сили й невидимий світ працювали тоді рівночасно. Всі сили напружувались, щоби повалити потвору, яка віками гнітила волю й переслідувала правдиву віру...

Кілька днів після визволення з усіх сторін доходили до мене веселі новини. Сибір опустів, тюрми відкрились, голову Католицької Церкви в Україні, митрополита Андрія Шептицького випустили на волю і так довго придавлена Українська Католицька Церква могла знов свобідно дихати. Кожний нарід старої Росії, через довгі роки під ярмом, немов довго натягнена пружина, поривався до своєї колишньої свободи й самостійности. Україна також переживала зрив до своєї давньої волі.

Та все те було занадто гарне, щоб довго могло протривати. Останні слова мого чудного лицаря казали мені додумуватися ще жорстоких несподіванок. Боротьба не скінчилася ще ні в Росії, ні ніде інде.

Кожного дня часописи доносили про нові кровопролиття: Німеччина, зранена в саме серце розпочала підводну війну. Приступила до війни Америка, Франція й Англія получили всі свої сили до крайньої боротьби-зусилля, найбільші людські уми шукали за смертоносними винаходами, щоб завдати ними ворогові останній удар.

У Росії теж розгорілася боротьба. Розгнуздану волю зв'язав оковами інший ворог — маси сп'янілі перемогою, перетворювались у тиранів, по-

КУПЛЮ КНИЖКИ: 1) С. Лягерлеф: Хустина Вероніки. 2) Ол. Мох: Книжки і люди—Львів 1938. 3) Ол. Мох: Самоосвітні видання. 4) Ол. Мох: Добра преса. 5) Ол. Мох: Покажчик змісту "Нової Зорі". 6) Річники згл. поодинокі числа часопису "Нова Зоря" і "Правда" (головно з 1938 і 1939 років). 7) Всі книжки автора Теофіла Коструби, видані до 1939 року. 8) Річники часопису "Хліборобський Шлях" (вид. у Львові). 9) О. Петрійчук: Про це, що люблю я.

Подайте що маєте і Вашу ціну на адресу:

A. MOCH — 6 Churchill Ave.
Toronto 3, Ont., Canada

пливла кров, провідників нації безпощадно вирізали, кожний опір затопили в океані крові. Хто тільки міг вихопитись із цього пекла, втікав заграницю, вкінці на цілу ту країну, вкриту силою трупів, наче хижий яструб кинулась голодова нужда.

Хоробро боролась Україна. Сміливе селянство не хотіло підкоритись новим московським панам. Раз-у-раз повставав нарід, щоб скинути з себе ярмо червоних тиранів, і раз-у-раз валили його з ніг і сковували, а кожна така нова поразка платилася життям тисячі синів України. Зі смутком і резигнацією дивився я на ті криваві події, здавалося мені: немає кінця їм. Непевність та розпука придавили мене. Чи слова цього Духа були тільки виплодом мого розпаленого мозку? Мій гість не вертався. Здавалося, старі мури Унівського замку не скривали таки в собі істоти з того світу. Темні сіни, що були свідком моєї першої зустрічі з Духом, не мали мабуть таки ніякої таємниці...

Прийшов увінці час, що ми мусіли покинути Унівський манастир та перейти до іншого дому. Мусіля попрощатися з дорогими будинками, що були німим свідком таких багатих переживань. Бог один знає, як тяжко було мені покидати те місце. Я ж покидав старий манастир, образ України, що мені вдалось його врятувати від знищення. Я покидав любу Ікону Божої Матері і бачив, як Вона на прощання глянула на мене довгим-довгим поглядом. Я покидав також, не бачивши його вже більше, і мого дивного Гостя... І пішов я звідтіля, йшов назавжди...

* * *

Минуло чотири роки. За той час на землях колишньої Росії відгравалася кривава трагедія. З тривогою слідкував я за поодинокими її діями. Які ж страхіття треба було перейти!... На широкі землі України, що знову були зв'язані оковами вогню й меча, ніяк не можна вже було продістатися. Нещасні невільники, що там жили, не мали навіть права вимовити ім'я власної Батьківщини, ані молитву проказати до Бога. Як же допомогти їм? Чи буду колинебудь могти вчити тих бідних діточок, що в них є безсмертні душі, що в них є на небі Брат, що з любови до них віддав Своє життя? Чи ті бідні діти, що їх одинокою провиною було те, що вони народились у країні неволі, де їх навчають систематично безбожности й неморальности, чи вони мусять уже там пропасти? І я не мав би намагатись усіми силами вирвати їх із рук поганців-гіршителів?!

(Кінець буде)

Яр. Чумак

НОТАТКИ Й ЗАПИСКИ

Приятель злочинців

"Що зробите одному з тих найменших — це мені зробите".

Таку вказівку залишив нам Христос. Кожний із нас виконує її, як уміє, як дозволяють йому його сили й обставини. Отже відвідуємо хворих, помагаємо потребуючим, потішаємо засмучених. В одному випадку не хочемо, малощо не можемо знати потреб і положення нашого ближнього: коли він у в'язниці. Людина у в'язниці не находить співчуття, радше нехіть, якщо не погорду.

І тому з великим інтересом прочитали ми вістку, що американський священик о. Д. Клярк у місті Ст. Люї від кількох років помагає чим може бідним із найбідніших: в'язням і тим, що відбули кару в'язниці.

Як відомо, в'язничний рекорд не дуже успішна рекомендація на працю. Отець Клярк знає це добре. Знає також, що найважнішою справою для колишнього в'язня — це ввести його знов у ряди спільноти, з якою він з відомих причин розійшовся. Найкращим до того засобом є праця. Крім того тільки праця може привернути вибитій із моральної дороги людині почуття її вартости й гідности.

Керований такими мотивами і перш-за-все йдучи за вказівками свого Вчителя, о. Клярк робить усе можливе, щоб на-ново влаштувати колишніх в'язнів. Телефонує до працедавців, відвідує б'юра посередництва праці, просить, намовляє, переконує і доходить до свого. Досі крізь його "бюро" перейшло понад 1000 клієнтів з усмішкою і новою вірою в людей і саме життя.

Ласкава любов

Любов є ласкава й ніжна. І справді, де існує щира любов, там є всі прикмети Бого-подібної любови.

Любов є ласкава й ніжна. Не тільки в негативному глузді, щоб не вразити і не стурбувати нашого ближнього необережним словом або болючим учинком. Це її перша передумова. А друга така: любов наче дорогоцінна перфума, наповняє собою кожну закутину посуди.

"Любов є ніжна й ласкава". На словах та ще більше на ділах. Це якась дивовижна любов або краще сказати нідочого любов, якщо обмежується до солодких слів і блискучих фраз. Ах, ні! Справжня любов означає дію, дію, що вимагають коштів і труду.

Якраз про таку любов говорить св. Павло, якраз такою є любов нашого Господа, Ісуса Христа. Чи можу щиро сказати про себе: Таку любов маю і я?

Солодке Серце Ісуса, благаю Тебе, допоможи мені любити Тебе щораз більше. (о. И. Є. Мофат, Т. І.).

Голосування... ногами

Кожного місяця втікає до Західньої Німеччини крізь берлінську браму около 20,000 східніх німців.

Утікають люди різного віку, статі, професії й політичних переконань. Фармери втікають від зненавидженої колективізації, університетські професори від тиску партійної машини над їх дослідами, віруючі від релігійного гнету й переслідувань. Втікають молоді і старі, фахівці і звичайні робітники — залишаючи родину, працю і все з чим зжилися і до чого привикли від дитинства. Цей масовий ісход — малощо не чверть мільйона річно — жахає комуністичних головачів у Східній Німеччині. Коли так дальше піде, то німці у Східній Німеччині творитимуть національну меншину. Це мабуть і є задушевним пляном Хрущова.

Але ісход німців має ще іншу вимову. Він показує якнайкраще популярність комуністичного режиму серед широких мас населення. Німці втікають, бо мають куди і як. Інші поневолені народи цієї можливости не мають і тому не чуємо про втечу українців, поляків чи чехів. Німці масовою втечею з рідної землі дають якнайбільш переконливе свідоцтво, як важко жити під комуністичним кнутом.

Брехня має короткі ноги

Л. Юрис написав в англійській мові книжку п. 5. "Exodus" про визвольну боротьбу жидівського народу, а зокрема про дії жидівської підпільної організації.. Жиди і не тільки жиди масово розкупили цю книжку. Продовж короткого часу продано 4,000,000 примірників. Крім цього "Екзодус" сфільмовано, щоб наступним 4 мільйонам людей дати можливість оглядати й подивляти завзяття, відвагу й послідовність жидів у відбудові своєї держави Ізраїля. Намагання Юриса прославити геройство своїх земляків заслуговувало б на похвалу, коли б він при тому не користувався... звичайною брехнею. Він понаписував, що англійці в боротьбі з жидами вживали всіх способів включно до плянованого затоплення корабля, що віз жидівських дітей і жінок.

Але навіть у наших часах не завжди можна робити з чорного біле і навпаки. Капітан канадійської армії і очний свідок тодішніх подій у Палестині де Вертей опублікував у тижневику "Сетирдей Найт" довгу статтю, в якій доказує, що Юрис повписував у своїй книжці фантастичні видумки, бо згаданий корабель затопили не британці, але самі жиди, які ошіяли пустили чутку, що це злочин англійців, щоб таким чином звернути на них ненависть своїх земляків.

Але Юрис шкалює не тільки британців. Він кидає каменем також і в наш огород.

Пишучи про гітлерівські погроми жидів у Києві в 1942 р. Юрис каже, що в Бейбі Ярі (такого там нема, Юрис чув, що десь дзвонять, але не знає де) у Києві, вбивству 30,000 жидів із задоволенням приглядалась велика юрба українців.

Нема сумніву, що в цій вістці є стільки правди, що й у вигадці про затоплений корабель з жидами.

Чи Ви вже вирівняли свою передплату на "Світло"? Тільки $3.00 на цілий рік.

Віда тільки в тому, що коли в обороні англійців станув капітан де Вертей, досі ніхто не спростував в англійській пресі що: 1) В Києві нема Бейбі Яру. — 2) Нацисти не дозволяли нікому приглядатися масовим екзекуціям. — 3) Коли б навіть і хто припадково був свідком гітлерівського варварства, то звідки Юрис знає, що це був українець? Може якраз це був і жид або москаль? Населення Києва як і більшости українських міст було зажидівлене і змосковщене, то й існує більша правдоподібність, що припадковий свідок не був українцем. Було б дуже до речі, коли б хто з наших земляків — київлян міг написати більше про цю подію і спростувати клевету кинену на нас автором "Екзодусу".

Безмежна забріханість

Наш народній гумор картає побрехачів словами: "Бреши, та міру знай". Совєтська пропаганда давно вже перейшла всі межі звичайних брехунів і тому не знає міри.

Ось одна з її найновіших витівок: У Москві з пропагандивних оглядів відзначено роковини малозвісного навіть у Канаді канадського поета Бліса Кармана.

Одна з торонтонських газет, що не знає добре крутих стежок совєтської лже-пропаганди, запитує в едиторіяльній статті, що, яка історія криється за тим ювілейним відзначенням?

За два дні появилась відповідь зі совєтської амбасади в Оттаві, Уповноважнений для цих справ І. Міронов висловив жаль, що хтось може дивуватися з того приводу, що москалі люблять поетів, поезії і взагалі культуру. Міронов пише дослівно: "У 1959 р. Совєти обходили роковини великого шотляндського поета Роберта Брюса, а минулого місяця сторіччя народин Р. Тагоре.. і взагалі це наша добра традиція: відзначувати визначних чужинців, найкращих репрезентантів різних народів, яких таланти дають насолоду людям усього світу".

Треба признати, що москалі для розголосу й пропаганди час-до-часу друкують поетів таких, як Карман. Але водночас зліквідували" напр., нетірше від гештапівських терористів, около тристі таких українських поетів і письменників, як М. Зеров, П. Филипович, М. Куліш, Б. Антоненко-Давидович і десятки інших. Те саме, хоч у моральному глузді, вони зробили зі своїм поетом жидом Л. Пастернаком.

У світлі цих фактів хвалитися, що Совєти величають поетів, це значить, свідомо брехати. Якраз це і робить І. Міронов, розраховуючи на повне незнання Заходу в совєтських зокрема ж культурних справах.

Коли б І. Міронов написав таку самохвальбу в Україні, наші земляки знали б, що він свідомо пише неправду, бо годі припускати, щоб не знав про долю кількох сотень українських поетів, знищених або розстріляних кривавою рукою совєтських терористів.

Міронов це добре знає, але вдає, що не знає і вмовляє в наївних людей, що поезія може цвісти й розвиватись під обухом терору і дулом нагана.

"Навертання" уніятів на Холмщині — образ А. Петровського. Як таке "навертання" витикало, про те ширше в книжці о. Т. Кострубі ЧСВВ п. н. "Як Москва нищила Українську Церкву".

о. С. Юник, ЧСВВ

ОСТАННІ ДНІ КАТОЛИЦЬКОЇ ЗОЛОЧІВЩИНИ

Початок 1945 року. На митрополичому престолі у Львові вже довший час сидить ВПреосв. Кир Йосиф Сліпий. Був я кілька разів на зібраннях у митрополичій палаті, та вся атмосфера там у нічому не вказувала на скорий кінець Української Католицької Церкви. Совєтські власті ненайгірше відносилися до нашого духовенства. Духовна семінарія правильно продовжувала свої заняття, хоч Преосв. Микола Чарнецький при зустрічі зі мною на семінарійному коридорі пригноблено повтаряв: "Вони нас знищать". Також митрополит під час обіду, в моїй присутності оповідав, що відпоручник совєтської влади відвідав його й пропонував київський митрополичий престіл. Аж жахнувся, коли Митрополит відповів: "Дуже радо поїду до Києва, якщо Україна прийме унію".

Вертаймося одначе до Золочева. Золочів невелике містечко, тим хіба замітне, що має замок перемінений на тюрму. Коли совєти втікали в 1941 р. перед німцями, залишили в ньому сотки трупів страшно поморцьованих; живий ані один не залишився.

Іду й одного дня вулицею міста й на таблиці оголошень бачу прибиту частину газети зі статтею: "З хрестом чи з ножем". Читаю й червонію, самі безсоромні брехні. Не думаю, щоб хоч один правдивий українець погоджувався з виводами тої статті. Всі були обурені. Однак ми знали, що такі статті без причини не появляються.

Приблизно в тому часі зачалися місії в парохіяльній церкві у Золочеві. Була невелика участь вірних. Майже всі приступили до св. Сповіді. Яке ж одначе було здивування парохіян, коли до спільного св. Причастя примушено приступати всіх стоячи. Багато відступило від св. Причастя й приступили пізніше в церкві оо. Василіян. Заповідженої останньої місійної проповіді вже не було. Витворилася така загрозлива ситуація, що місіонарі мусіли втікати перед часом. Помогли їм оо. Василіяни. Потаємно відвезли своїми кіньми до дальшої місцевости.

Ще не затихли поміж людьми справи місії, коли одного дня надійшла зі Львова страшна вістка про арештування наших Владик і цілої Духовної Семінарії. На початку Совєти пускали поголоски, що Митрополит, мовляв, отруїв свого попередника! Навіть безбожники обурювалися на таку брехню. Вкоротці ця поголоска затихла, а пущено другу: немов у пивницях Митрополичої палати знайдено зброю. Очевидно також і це була велика брехня. Тоді саме покинув я парохію Ясенівці, бо там люди чекали на свого улюбленого пароха, а перенісся подальше до Гологір-Волі. Там перед місяцем помер парох о. Кунцевич. Наш новосілецький декан кудись зник. Тому їду до Львова. У великих будинках св. Юра застаю тільки самітнього одного каноніка. Він чекає кожної хвилини на арештування. Йому гостро заборонили виповняти будьякі адміністраційні чинності. Невдовзі його таки арештовано.

Гробову атмосферу після арештування Владик порушила непевна вісточка, що о. Г. Костельник гуртує священиків до співпраці зі совєтською владою. Друга вістка вже голосніша, що він оснував "ініціятивну групу" до з'єднення з православ'ям. Дехто підшіптував, що Совєти грозили йому арештуванням синів, якщо не піде на їх службу. На початку ми, що знали о. Г. Костельника, скомпромітованого справою "стигматичок", не дуже відкидали таке підозріння проти нього. Я не міг одначе зрозуміти, щоби — поза кількома запроданцями, — він міг потягнути за собою поважнішу кількість священиків. Я одначе дуже помилився. Костельник зачав діяти. Разом із кількома узброєними москалями їздив по цілій львівській діецезії, заповідав деканальні зібрання і читав завжди той самий реферат проти Папи. На кінці, як би від себе, додавав кілька слів: "Дорогі отці, за Христа я нині йду на смерть, але за Папу вмирати не буду". Часом дехто зі страхом подавав запит: "Чому ви, отче, аж тепер (за Сталіна) довідалися, що православіє правдиве?" Він відповідав по-сталінськи, що давніше Папа нас тримав у капіталістичній неволі, а тепер воля... На ясні й довші запити не позволяли гострі погляди узброєних москалів. Звичайно майже всі на кінці підписувалися на православ'я... Виїмки були, але дуже нечисленні. У Стрию підписали всі. Парох зі Семегинова не підписав, але він не брав участи в зібранню. У перемишлянському деканаті підписали всі, крім самого пароха Перемишлян. Котрі священики були більш податні до зради віри, чи жонаті чи целебси, годі відповісти. Одні і другі були по обидвох сторонах того фронту. У моєму рідному селі Гірне (Стрийщина) оповідала мені жінка о. пароха, як по-геройськи боронила свого чоловіка від підпису (на зібранні не був), аж на кінець сама підписала за нього. Сьогодні вже він не жие. Нагло в ночі без сповіді помер, а жінка зараз виїхала зі села. Ще подам один факт жіночої "православної" політики. По дорозі з Красного (Золочівщина) ще перед Вільшаницею вступаю на приходство й стукаю. Виходить імость. Я тут незнайомий, тому представляюся як парох Гологір-Волі. Хочу бачитись з о. парохом. "Чи отець хочуть порадитись у справі переходу на православ'я?" — падо запит. Я опановую злість і твердо відповідаю: "Але ж, пані добродійко, хіба міг би я наприклад радитися замордувати свою матір? Зраду ж своєї віри вважаю неменшим злочином". "О. пароха нема вдома" — засичала й замкнула мені перед носом двері.

Але було багато випадків, де імості підтримували своїх половіків у католицькій вірі. У Митулині, мій недалекий сусід о. Левицький сьогодні бідує як фірман колгоспу а його жінка також є звичайною робітницею в тім самім колгоспі. Тому тільки, бо хотів витривати у вірі, а заслуга в цьому велика його жінки. О. Маркевич із Ріпнева (Золочівщина) ще за моїх часів дуже бідував із жінкою й кількома маленькими дітьми, викинений із парохії, бо не хотів перейти на православ'я. Його парохію заняв целебс зрадник "новожонатий" о. Фуртак.

(Далі буде)

Ю. О.

ВАРТІСНА КНИЖКА

Сидір Ярославин. ВИЗВОЛЬНА БОРОТЬБА НА ЗАХІДНЬО-УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У 1918-23 рр. — Філядельфія 1956. Форм. 235 x 155 мм. Обгортка мистця П. Андрусіва. Ціна $3.00.

Вже кілька літ минуло від появи довго очікуваної книжки. Попала мені тепер у руку. Сам наголовок зацікавив мене, як учасника подій та стремлінь на західне-українських землях. Книжка обіймає 8 розділів, 5 схем, ілюстрована 43 світлинами, з тимчасовим основним законом про державну самостійність, текстами договорів, статутом для Східньої Галичини Найвищої Ради, світлинами політичних провідників та потрібними поясненнями.

Здавалося б, що ця книжка, подібна до інших, не принесла нічого нового. Але переглянувши її, треба стверднти, що те все, що автор подає, має інший характер. Книжка розгортає перед нами події кривавого змагу за волю України, які вже починають затиратися в нашій пам'яті, а молоде покоління про них і не знає. Та саме завдяки тій боротьбі наша історична традиція не перервалася і княжа та козацька доби, в нових змаганнях найшли своє продовження.

Різні публікації часто пропагандивного характеру, викривляють правдивий хід подій, вибільшуючи або затираючи дійсні важні події.

Автор пішов іншою дорогою, він вільний від побічних настроїв, подає правдиво пережиті події, не вибільшуючи промахів провідників, зривае з різними легендами, шкідливими для майбутности.

На вступі автор зазначує, що як історія має бути вчителькою життя, то вдумчивий читач повинен найти у книжці деякі, мало в нас зрозумілі, істини — а саме: що:

1. Державу не здобувається самим найкращим бажанням, програмами, промовами, партійним політиканством; 2. державну легше здобути, як утри-

мати; 3. державне будівництво це тяжка невсипуча праця, відповідальна, до якої нефахівці ніяк не годяться, 4. у хвилинах боротьби за існування нації, ввесь народ мусить іти одною лавою, бо розбиття народу, особисті амбіції й партійна гризня доводять лише до катастрофи.

Автор характеризує тодішніх діячів, подаючи їхні правдиві дії, відкриваючи важні, досі незнані справи.

Щодо перво-листопадового зриву, то автор на початку книжки присвячує розділ проф. Юліянові Романчукові, визначному та невсипущому українському провідникові, а це тому, щоби підкреслити що 1-ий Листопад не прийшов як "деус екс махіна", а був підготований десятками літ невсипучої культурно-освітньої, організаційної й політичної праці, без якої ніякий народ нічого тривалого збудувати не може.

Окремою великою заслугою автора є опрацювання сильвети могутньої постаті президента й диктатора західньо-українських земель д-ра Євгена Петрушевича. (Роля президента як диктатора. Це не був диктатор, що силою здобуває владу. Тут Видія Національної Ради та Державний Секретаріят передали на руки президента свої повновласті, тому, що скріплення одностаної влади, в тих незвичайно критичних хвилях, було конечне).

Дотепер ніякий автор не віддав пошани пам'яті провідника, з яким зв'язане створення 125.000 галицької армії. Це була найбільша українська сила, яка єдино була здібна та мала змогу вести військові операції. На жаль, обставини не дозволили зробити їй більше, як вона зробила.

Загадково, та з великим болем, треба відмітити, що сучасна українська суспільність відсунула в тінь найбільшого нашого провідника д-ра Євгена Петрушевича. Він же все своє життя присвятив своєму народові, нехтуючи своїм особистим життям. Почавши від студента університету, а потім як адвокат, посол, голова парляментарної репрезентації до віденського парляменту, голова Української Загальної Ради, президент Української Західньої Республики, Петрушевич творив увесь час реальні підстави, а від 1-го листопада будував українську державність на західніх українських землях. Організація влади та нормальна праця адміністрації, це його виключна заслуга, що викликувала подив навіть у противників.

Отож дивне, але й правдиве явище, що величаємо на різних святкових зборах людей, які на це не заслужили, а такого визначного провідника народу залишаємо набоці.

Берімо до уваги хоч би радієві авдиції або всякі часописні чи календарні дні. Почуєте, або прочитаєте там про всяких людей відомих і невідомих, але людину такого величного національного формату, діяча повного посвяти і заслуг, як президент д-р Є. Петрушевич, для нього місця немає. А він же наш правдивий голова держави, під його проводом ми будували державу, боролися за ту нам усім святу ідею самостійного, незалежного життя.

Дня 29 серпня 1944 р. помер президент Петрушевич осамітнений на скитальщині. Одиноким його тоді опікуном та приятелем був Апостольський Візитатор для українців у Німеччині о. прелат д-р П. Вергун. На гробі Є. Петрушевича поміщено дерев'яний провізоричний пам'ятник обеліск із написом "Тут спочиває д-р Євген Петрушевич, президент Української Народньої Республики". Очевидно в ході воєнних подій пам'ятник-напис мусів затратитися, та годі було місце відпочинку відшукати. Однак треба подякувати Товариству українських правників у Торонті, а головно голові Товариства п. д-рові С. Шевчукові, що могилу віднайшли й довели до гідного стану та поставили пам'ятник та, що рік-річно святкують день роковин смерти президента. Де ж інші наші установи, комбатанти, стрілецтво — чому ж ви мовчите?

Автор книжки переводить дальше аналізу дразливих політичних питань, подаючи причини упадку держави. Президент д-р Є. Петрушевич предвиджував, що повстання протигетьманське доведе на Україні до хаосу, пізніший брак підтримки у Великій Україні, побідний наступ большевиків та виступ трьох ворогів не дали втриматися.

Переглядаючи книжку, так добре опрацьовану, треба висловити побажання, щоб автор у своїй наступній книжці, як учасник наших визвольних змагань, мав змогу ще ширше про ті всі історичні події написати.

Книжка дуже добре написана, приносить багато незнаних справ та стає добрим інформатором для українського загалу.

Книжка ця повинна найти місце в усіх бібліотеках, усі наші учасники визвольних змагань, громадські та політичні діячі повинні придбати собі книжку, яка дає правдиве насвітлення пройденої історичної дійсности. Знання минулого може дати нам вказівки до наших сучасних стремлінь й праці.

ОДИНОКА В ТОРОНТІ УКРАЇНСЬКА

КРАМНИЦЯ ЦЕРКОВНИХ РЕЧЕЙ

DIOCESAN CHURCH GOODS STORE

278 Bathurst St. — Toronto, Ont.

Великий вибір церковних речей. — Напрестольні Євангелія. — Церковні книжки. — Молитовники і багато інших речей.

Вже появилася в продажі цікава книжка:

В. Лозинський і М. Ценевич

ПРОКЛЯТИЙ КАМІНЬ

історична повість із козацьких часів для старших і молоді. 4-те видання — 184 сторінки друку — на доброму папері — у гарній обкладинці.

Ціна $1.50.

Замовляти на адресу:

Basilian Fathers — 286 Lisgar St.

Toronto, Ont. — Canada

ІЗ ЦЕРКОВНО-ГРОМАДСЬКОГО ЖИТТЯ

ВЕЛИЧАВИЙ ЮВІЛЕЙНИЙ ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ КОНЦЕРТ У ВІДНІ

Братство св. вм. Варвари у Відні, улаштило в дні 7 травня святочний ювілейний концерт у сторіччя смерти Тараса Шевченка. На святочно прибраній сцені пишався портрет нашого генія в молодому віці. Це зробило дуже гарне враження на чужинецьку публику, яка привикла бачити Тараса Шевченка тільки в кожусі й баранковій шапці та через це вважати нас за нарід виключно хліборобів-селян. А тут побачили Шевченка як молодого гарного молодця, який виглядав так, як і всі молоді інтеліґентні люди того часу. Кругом на сцені і на стінах, по боках і зі заду, скрізь-скрізь тільки квіти і квіти. З лівої сторони від публики в глибині сцени концертовий фортепіян для акомпаніятора, проф. Макса Кундеґрабера, австрійця українського походження. Публика сходиться помалу, але все таки більша половина залі заповняється. На жаль не всі вважали за свій обов'язок прийти на цей концерт. Люди не можуть попросту вийти понад себе і забути дрібні непорозуміння та хоч раз показати єдність на ділі, бо слова без діл пусті. Точно в 17 год. дзвінок і на відкритій сцені появляються співаки церковного хору ім. св. вм. Варвари, жінки в чорних спідницях і білих блюзках, мужчини в темних одягах. Хор начислює 43 співаків і співачок. Останнім виходить на сцену диригент п. Андрій Гнатишин і нагло з усіх голосів могутньо лине "Як умру, то поховайте" в обрібці Гнатишина. Публика встала з місць, відчувається святочний настрій. Мов ковані падуть поодинокі слова Заповіту і глибоко входять, западають у душі приявних. Начинаються змістові промови. Перший промовляє в українській мові наш віденський парох Впр. о. д-р Орест Купранець, після нього виголошує святочну промову в німецькій мові загально знаний у Відні український адвокат п. д-р Роман Сас-Залозецький. Оба промовці говорили до мікрофону, щоб усі могли добре слідкувати за промовами. Після промов відома наша солістка Едіта Сапрун, яка володіє добре вишколеним голосом, співає рідко виконувані пісні: Шевченко — Стеценко "Плавай, плавай лебедоньку" і Шевченко — Штогаренко "Як би мені черевички". Звучний і гарний сопран розливається свобідно в акустичній залі, публика зі захопленням слухає і нагороджує співачку рясними оплесками. Дальша точка це деклямація молоденької Одарки Зощуківни. Дикція гарна, молодий звучний голос і вроджений талант передають із хистом всі тонкості Шевченкової поезії "Мені однаково". Слушно одержує заслужений аплявз. Тепер виходить хор на сцену і роздається гучне "Реве та стогне Дніпр широкий" в обрібці Гнатишина зі сольом Христі Любченко, якої сильний і глибокий альт віддає всю ґаму почувань і на тлі хору замітно вирізняється. На закінчення першої частини хор співає ще Шевченко — Січинський "Лічу в неволі дні і ночі". Солює тим разом Сильвія Штайн-Войтушинська. Її ніжний і ліричний, то знову сильний і високий сопран робить враження на публику. Грімкими і довго не вгаваючими оплесками нагороджує публика хор, диригента й обі солістки за ці гарні хвилини.

Починається друга частина концерту. Тим разом бачимо на сцені нашого славного скрипача, родом із Закарпаття, Вільгельма-Василя Барана, сина українського капельмайстра, від 1948 р. віденського симфоніка — І-ша скрипка. Він виконує при акомпаніяменті фортепіяну (проф. Макс Кундеґрабер, який колись перебував на наших західніх землях) Василя Барвінського "Шансон тріст" і Андрія Гнатишина "Романцу", за що заслужено збирає бурю оплесків. У скрипача заслуговує на увагу чиста інтонація і прецизність виконання, то й не диво, що він працює в державній опері. Дальша точка на сцені знову наша солістка Едіта Сапрун. Тим разом виконує вона Шевченко — Лисенко "Ой три шляхи широкії" і О. Олесь — Северин Сапрун "Обіт". Модуляція голосу, дикція гарні. Публика захоплено оплескує знамениту співачку. Букет квітів-орхідей — це нагорода за прегарне виконання пісні. Накінець бачимо знову хор на сцені, який співає Шевченка "Думи мої, думи", в обрібці Гнатишина. На тлі хору вирізняється чудовий бас-баритон Омеляна Вукайловича, який із натхненням співає сольо. Ціла пісня виконана по мистецьки. Хор зіграний мов гармонія відповідає на кожний рух-кивок руки диригента. Це не хор а один музичний інструмент. На признання хор, диригент і соліст збирають бурю оплесків. Вагилевича "Оду до Шевченка" віддеклямував п. проф. Карський Михайло на тлі стоячого хору. Дальша точка Шевченко — Гнатишин "Садок вишневий коло хати". Цю пісню переробив Гнатишин із мужеського хору на мішаний із доданням соля на кольоратурний сопран, який наслідує соловейка. Солювали дуже гарно Сильвія Штайн-Войтушинська, Христя Любченко і Омелян Вукайлович. Глибокий і милозвучний альт Христі Любченко чергується і переплітається з ніжним кольоратурним і прегарним сопраном Сильвії Штайн-Войтушинської і чудовим бас-баритоном Омеляна Вукайловича. Останні слова пісні "тільки дівчата і соловейко не затих" повторяються по кілька разів на різні лади і зливаються гармонійно в симфонію погідного чудового українського вечора на рідних землях. Замкнувши очі можна мріяти про далеку батьківщину, рідні місця, чарівне українське село, прегарні наші дівчата і невгаваємого соловейка, навіть на хвилину забувши за те, що тепер там так страшно терпить і страдає наш народ, — але це тільки на хвилину, бо відкривши очі вертається чоловік до дійсности. Пісня скінчена і буря оплесків зривається спонтанно і довго не вгаває. Це доказ признання для хору і для диригента Гнатишина та рівночасно для Гнатишина композитора, який вийшовши з народу і закінчивши Державну Консерваторію у Відні не пішов по непев-

ній дорозі шукання чужих богів, але став твердо на невичерпаним багатстві нашої народної творчости і це його велика сила. Український фольклор, тому що всенародній, такий багатий і невичерпаний, що дасть змогу багатьом ще нераз черпати з тої незмірямої криниці, з тої валетенської скарбниці народньої творчости нашого дуже музикального українського народу. Остання точка програми це пісня "Гей у лузі червона калина похилилася" в обробці Гнатишина, зі солістами Христею Любченко — альт і Юліяном Липовим — бас. Пісня виконана прецизно, з темпераментом, солісти пописуються. І знову гримлять оплески і нераз повторяються. Кінець. На сцену виходить голова Ювілейного Шевченківського Комітету Впр. о. д-р Орест Купранець ЧСВВ і дякує співакам за труд а всім за участь. А зокрема звертається до Гнатишина і гратулює йому за його композиції та бажає якнайбільших успіхів у його творчій праці та вручає йому гарну китицю цвітів. Зазначити належить, що всі солісти діставали гарні букети цвітів, як теж і декляматорка. Святочний концерт закінчено пісню-молитвою "Боже Великий, Єдиний", яку всі приявні вислухали стоячи. По концерті відбулася спільна знимка цілого хору. (В часі концерту фільмував п. Іван Попадюк з Австралії, який тимчасово перебуває у Відні, так що фрагменти цього концерту буде мати змогу побачити наше громадянство, згл. наша еміграція у вільному світі).

Д-р Сергій Навлович

МАНАСТИРСЬКИЙ ПРАЗНИК І ДІТОЧИЙ ПОПИС

Ґримсбі, Онт.

У неділю 11 червня в українській католицькій парохії в Ґримсбі відсвятковано врочисто празник св. Серця Христового, що є патроном канадійської провінції ЧСВВ. У Ґримсбі манастир оо. Василіян обслуговує парохію, на яку о. С. Шевчук ЧСВВ є делегований парохом.

Торжественну Службу Божу, молебень і мирування відправив о. ігумен Д. Джиголик у сослужінні священиків, дияконів і субдияконів при заповненій церкві, а передуману проповідь про любов Христа і християнську любов та її велику потребу в наші незвичайні часи виголосив о. Н. Свірський. Після відправ малощо не всі приявні перейшли з церкви до дуже гарно побудованої парохіяльної залі на обід, яким проводив місто голова парохії, а який приготовили члени жіночого товариства парохії. Двома промовами сеніора тутешньої околиці о. М. Пелеха і о. Ігумена, які утвердили приявних про цілі й наміреня цього святкового дня, закінчено обід, ці промови залишили у приявних рефлексію й настрій, що при таких оказіях звичайно пропадає, коли промов за багато.

Ґримсбі, Онтеріо. Свідоцтва школярів, що взяли участь у діточому попису співу й танцю

До цього місця все відбулося дуже подібно до численних інших того роду свят, з тою лише різницею, що все те відбувалося точно, на час, і без зайвих недотягнень чи перемучення. Важливішим і оригінальним у тих празничних святкуваннях був той факт, що довгий стіл при обіді займала молодь і діти-сва місцевих парохіян; факт, що його, на жаль, щораз менше спостерігається при подібних нагодах. Частина цеї молоді в числі 51 осіб, віком від 4 до 16 років після обіду виступала на сцені з піснею й танцем. Виступали групами за віком, або цілим складом у гарно пошитих народних строях, що є власністю парохії. Почергово пописувалися: васніївкою найменших, що має назву "Зайчик", потому танком "Журавель", старші з молодшими відспівали кілька народніх пісень у супроводі фортепіяну ("Перепілка", "Сонце низенько", "Ой під гаєм"), танець коломийку відгуляли чотири пари трошки старших дітей, опісля козачка відгуляли дві пари, а найбільше справно виконали танці "весніївка" й "чумарочка" найстарші діти. Коли дрібота викликала радість і вдоволення своєю самою лише появою на сцені, так більші тішили своєю справністю й добрим виконанням. Інтерпретатором був о. С. Шевчук, якому треба завдячувати в першу чергу організацію майже всеї дітвори парохії в цій імпрезі. — Взагалі приємно було завважити на залі в той празниний день (так як і в церкві) цілі родини у комплеті. Тим ціле святкування мало характер парохіяльно-родинний.

Виявляється, що той попис дітвори з нагоди манастирського празника був спільним зусиллям цілої громади. Найбільше часу, терпеливости і старань дала п-на Іра Мартинюківна зі своєю сестрою Оксаною, які ту дітвору, що перед тим роком училася "ліва-права", змогли вивести на сцену з готовою програмою. Дуже багато допомогли матері (в тому деякі навіть не українського походження), що їздили за матеріялами, шили та старалися про те, щоб їх діти згармонізувалися в громаді, особливо клопіткнае було старання про найменших. Про всі ті труднощі жартівливим віршем розповіли дві учасниці виступу на початку програми.

Кожний із приявних по закінченні програми й по відспіванні великого числа многоліть, включно з ім'яниновим многоліттям братові Вартоломеєві ЧСВВ, виходив задоволений не лише з гарно і приємно та по християнськи відбутого дня, але передовсім із почуттям легкости на душі, що після нашого відходу не потребуємо боятися за будучність, коли нарастаюче покоління найменших пізнає себе, працює й організується при Церкві й парохії.

К. Х.

ОКРУЖНИЙ З'ЇЗД ВІДДІЛІВ ЛУКЖ

Новий Київ, Алта.

Добре заплянований і підготований Окружний З'їзд ЛУКЖ відбувся в Новому Києві в неділю, 14 травня 1961. З'їзд попередило торжественне богослуження в місцевій парафіяльній церкві св. Вознесіння, підчас якого Впреп. о. Ігумен Мирон Дацюк, ЧСВВ із Мондеру виголосив проповідь про значення матері для людства, про завдання жіноцтва в Католицькій Акції і все те пов'язав разом із завданнями, які накладає на християнина його духова мати, св. Христова Церква. Тому, що на той день випав і храмовий празник парафії, то після богослуження відбувся обхід і мале Водосвяття та празничний обід у місцевій парафіяльній залі, підчас якого промовляли: голова парафіяльного комітету Василь Гриців та парох о. Богдан Ганушевський. Після обіду почалась від год. 2 реєстрація делегатів, що прибули з усіх довколишніх парафій. Були відпоручниці відділів ЛУКЖ із таких парафій: Ту Гилс, Вегревил, Дервент, Мирнам, Моркемб, Ст. Пол, Гері Гил, Плейн Лейк, Ініісфрі 10-ий ренч і Новий Київ. Наради почалися в год. 2.30 під проводом голови Єпархіяльної Управи п-і Катерини Петецької, яка прибула з пп. Іриною Павликовською і В. Воцюрків. З'їзд відкрила голова місцевого відділу п-і Єва Самойй, попросивши о. пароха перевести молитву. Вона рівночасно склала привіт від місцевого відділу в Новому Києві, щиро, докладно й коротко, як це в її звичаю. Після голови склав свій звіт і подав короткий огляд праці відділу в Новому Києві дух. асистент о. Б. Ганушевський, який підкреслив, що відділ святкує в цім році 15-річчя свого основання й існування. Основником відділу був Впреп. о. Мирон Дацюк, ЧСВВ. Отця Основника, як і пань з Єпархіяльної Управи, та всіх делегатів і гостей привітав о. Б. Ганушевський. Усіх зібралося поважне число, бо 83 жінки. Секретарювала п-ні Клара Яцейко з Дерверт, що прегарно виконала свою працю, записуючи протокол по українському.

Привіти від Відділів ЛУКЖ у Ель Пойнт, Нортерн Белей і Вермілион відчитала п-і предсідниця. В діловій частині склали свої привіти і звіти від відділів такі делегатки: з Ту Гилс п-і Олена Гриців, із Вегревил п-і Марія Гуменюк і Д. Лесюк, із Дервент Ольга Ханасик, із Мирнам Катерина Миськів, із Моркемб Анастасія Сацків, яка, між іншим, подякувала сердечно о. Б. Ганушевському за ревну працю, із Ст. Пол Марія Фіневич, із Гері Гил Марія Пона, із Плейн Лейк Анастасія Залещук, з Ініісфрі 10 ренч Текла Вербицька і з Нового Києва перша голова відділу з-перед 15 літ Анна Самойй, яка й подала короткий огляд праці відділу за 15 літ, виказуючи на пам'ять навіть дрібні касові позиції, як і важніші події з життя відділу. Предсідниця п-і К. Петецька склала, після закінчення звітів і привітів, свою подяку й щире признання. Відчитано привіти, починаючи від привіту-Архиєрейського Благословення для З'їзду й відділу ЛУКЖ у Новому Києві з приводу їх 15-річчя, Едмонтонського Єпископа Їх Преосвященства Кир Ніла, а кінчаючи на звіті першої голови відділу в Новому Києві. Опісля п-і Ірина Павликовська виголосила на пам'ять прегарний реферат про працю ЛУКЖ у нашій Єпархії, в Митрополії та про працю католицького жіноцтва в світі. Вкінці подала статистичні дані про оснування першого відділу ЛУКЖ в Едмонтоні та відділів у Єпархії, починаючи від 1944 р., коли то Кир Ніл, як тодішній помічник Архиєп. Василія Ладики, виготовили й віддали до вжитку готовий статут ЛУКЖ. Відділ Нового Києва був одним із перших основаних і найсильніших відділів Єпархії. Подібно, як відділ у Новому Києві, так і по інших парафіях ще до свого основання мав жіночу секцію при відділі БУК, як Вегревил (осн. 1928 р.), Плейн Лейк і інші. Одначе найстарші жіночі організації при церквах були сестринства, основані разом із парафіями. Отже жіночий рух почався з приїздом перших піонерів, десь уже около 70 літ тому, якщо йдеться про Альберту. Після реферату свою щиру подяку склав дух. асистент відділу о. Б. Ганушевський, який у свою чергу, після п-і К. Петецької, представив пані Ірину Павликовську та її цілу рідню. Попрошений до слова основник відділу в Новому Києві Впреп. о. Ігумен М. Дацюк, ЧСВВ сказав м. і., що відділ ЛУКЖ у Новому Києві "краще не міг відзначити свого 15-річчя, як зорганізуванням Окружного З'їзду ЛУКЖ у себе, бо з цього є велика користь. Інші влаштовують бенкети, видають брошури, але найбільша користь для справи якраз є з вимін думок жіноцтва між собою та з інструкцій і оглядів праці". О. М. Дацюк склав своє щире признання жіноцтву Н. Києва, як і Єпархіяльній Управі та всім делегованим відділам на з'їзді. Як звичайно, його щира, переплітана добрим гумором промова зробила, як і завжди, на приявних миле, незатерте враження та принесла багато оживлення в нарадах. Після о. Ігумена говорив ще дух. асистент о. Б. Ганушевський, дякуючи всім за участь. О. Богд. Ганушевський вже 9 літ на теренах на схід від Вегревил, де повлав багато праці, основуючи і працюючи з відділами ЛУКЖ. Тяда праця ніколи не пропадає марно, а найкраще розуміє її жіноцтво, бо це праця для Бога, Його св. Церкви й спа-

сіяння людських душ. Зазивом до вимолювання духовних покликань закінчив о. парох свою промову. Потім щиро дякувала ще голова відділу з Нового Києва, п-і Єва Самойл, що немало напрацювалася продовж свого двох річного головства у відділі. Одначе її праця, це тільки продовження тієї праці, яку започаткувала п-і Анна Самойл та її наслідниця п-і Анна Стеблин, що дев'ять літ була головою відділу в Новому Києві. Також добрею головою була п-і Емілія Семенюк та інші. Короткими, але докладними й добре запланованими інструкціями для дальшої праці в відділах закінчив з'їзд п-і К. Петецька, председниця з'їзду і голова Єпарх. Управи ЛУКЖ, а о. дух. асистент закінчив усе молитвою, після чого вдоволені делегатки й гості роз'їхались домів. З'їзд мав велике значення для жіноцтва округи та для дальшої праці відділів ЛУКЖ на місцях. Відділові ЛУКЖ в Новому Києві бажаємо багато Божого благословення в його дальшій праці і в провідництві та доброму прикладі набожного життя, вдалого виховання дітей, ревної праці для спільноти й ініціятиви. Хай Бог благословить!

ЗОЛОТИЙ ЮВІЛЕЙ СЕСТЕР СЛУЖЕБНИЦЬ У БРАЗИЛІЇ

Провінція Зґромадження Сестер Служебниць Пресвятої Непорочної Діви у Злучених Державах Америки відзначує в цьому році своє двадцятип'ятиліття — свій срібний ювілей.

Водночас, Провінція цього ж Зґромадження святкує п'ятдесятиріччя — золотий ювілей. Головні врочистості відправлено 11-го травня, в материньому домі у Прудентополі.

За благословенним Божого слуги Андрія, 28-го липня 1911 року, виїхали зі Львова на місійну працю між нашим народом у Бразилії сім сестер. Подорож їх була дуже довга й томлива, бо їхали вантажним кораблем. Вінці приїжджають до землі св. Хреста — до Бразилії. По нараді з бл. п. о. Климом Бжуховським ЧСВВ, який і привіз сестер, поділили вони між собою терен праці. Три сестри попрямували до Ірасеми, стейту Санта Катерина, а чотири подалися до Прудентополя, стейту Парана. Це були тоді два найбільші осередки українських поселенців у Бразилії.

11-го квітня того ж року, вже чорі, нарід Прудентопільщини вряз із бл. п. о. Маркіяном Шкірпаном ЧСВВ, настоятелем української місії у Бразилії, з великою радістю вітали прибулих. Сестри не гають часу. Скоро беруться до праці. В обох згаданих осередках закладають свої школи й інтернати. Спочатку навчають тільки в українській мові. Батьки, з найдальших осель, привозять своїх дітей і приміщують їх в інтернаті Сестер Служебниць. Своєю прихильністю до людей і любов'ю до дітей. з'єднують собі скоро серця всіх. Може про це засвідчити та обставина, що були роки, коли Сестри мали в інтернаті поверх п'ятсот дітей, учнів і учениць.

Бачучи, як гарно СС. Служебниці виховують молодь, теж інші колонії забажали мати їх у себе. Але, Сестри не мали ще настільки сил, а доросту не було, бо не мали новіціяту. Отже 28-го серпня 1915 року, після довгих і прикрих клопотань, за дозволом церковної влади, СС. Служебниці відкривають свій новіціят. Відкривають його в найбільшому центрі — Прудентополі. Давніше чимало українських дівчат, бажаючи посвятити себе Богові, вступали до манастирів латинського обряду. Тепер є вже свої рідні СС. Служебниці. Заохочені їх прикладом, залишають світ і посвячуються на службу Богові, Церкві й народові. Посвячуються жити в убожестві, чистоті й послусі у своєму українському Зґромадженню. Провінція СС. Служебниць у Бразилії розвивається дуже гарно, число черниць зростає дуже скоро. Сьогодні нараховує вона 36 домів і 269 монахинь.

Праця СС. Служебниць у Бразилії багатогранна. Особливу увагу присвячують вони вихованню молоді. Тепер напр. ведуть 32 народні школи, три гімназії й дві учительські семінарії. Поза державною програмою навчають дітей української мови й релігії в рідному обряді. Кожного року посвячують навіть свій заслужений відпочинок, — свої ферлі, і ідуть у далекі оселі, де навчають наших найменших Божої науки й рідного письма. При цій нагоді навчають і старших різних робіт, церковних і народніх пісень та й завжди укладжують попис діточок. Сестри з великою посвятою й безкорисно дбають про Божі доми. Порядкують їх, прикрашують, особливо чудовими українськими вишиванками і т. п. З різних національних і церковних нагод улаштовують виставки й концерти чи академії. Можемо сміло стверднти, що завдяки СС. Служебницям наше молодь в Бразилії знає рідне письмо й свою рідну мову. Сестри ведуть теж лікарні, більші й менші. У них дають не тільки першу поміч, але вже дуже багатьом урятували життя.

Не можливо в такому короткому нарисі описати, висловити й оцінити все те добро, що його зробили СС. Служебниці для української колонії у Бразилії за тих п'ятдесять років своєї наполегливої й жертвенної праці. Їх праця неоцінима. Можемо, з нагоди таких рідкісних святкувань, тільки їм поґратулювати й побажати найщедрішого Божого благословення, побажати особливо багато святих покликань, щоб у скорому майбутньому могли теж поїхати на рідні землі своїх батьків і там допомагаць відбудовувати Боже царство та й у душах молоді вщіплювати Божу правду і Божу любов.

ДЕНЬ МАТЕРІ В МОНДЕРІ

Дня 14 травня ц. р. діти Рідної Школи в Мондері звеличали день своїх матерей гарним концертом. Вступне слово виголосив о. Парох В. Каменецький ЧСВВ, а на програму склались діточі співи, рецитації, сольоспіви, гарні вправи й танки. Велике оживлення на залі і навіть бурю сміху викликали коротенькі драматичні сценки, головно: "Клюб шитта" й "Чому?". Клюб шитта, це гарна діточа сатира, як жіночий клюб, великим трудом зорганізований, в одній хвилині розлетівся, бо кожна членка образилась на спліточку малої дитини. Дещо поважніша сценка "За сироту Бог карає" аж до сліз порушила авдиторію. Мала авторка Л. Кульба, як сирота, вчулася в свою ролю і відіграла її зовсім по акторськи. Вона отримала першу нагороду. Зрештою не гірше відіграли свої дитячі ролі діти Є. і Н. Лісові й немало іншіх.

Дуже заслужена Сестра Митрофанія й інші духовні й світські дячі Мондеру мають направду добрий діточий матеріял, щоб частішими виступами на сцені спинити дещо скору англізацію української молоді.

В кінцевому слові о. Якимишин ЧСВВ подав кілька практичних і потрібних вказівок про виховання дітей. В імені дитини звертається до своєї матері: "Мамо виховай мене в дисципліні, послусі, працьовитості. Навчи мене від молодости любити Бога й людей, навчи любити свій нарід і свою рідну мову."

о. С. Ю. ЧСВВ.

ВЕСІЛЬНІ ДЗВОНИ

Едмонтон, Алта.

Субота, 20 травня 1961 року, чудовий, гарний день, довго залишиться в пам'яті Івана, сина п-і Анастасії Головатої, та Лелійки, доньки п-ва Івана й Параскевії Мороз, які того дня, зараз по вислуханню Служби Божої та прийняттю св. Причастя, вступили у подружній стан. Акту вінчання довершив о. П. Грабець ЧСВВ у церкві св. Василія Великого, при гарному співі хору й участі приятелів.

Весільна вечеря відбулася в залі Белвю Комюніті при участі ок. 500 осіб. Господар вечора, Василь Процьків, перший промовив і склав побажання молодятам від усіх приявних. Преп. о. П. Грабець промовив від парохії та вніс многоліття для молодят. Господар прочитав іще кілька телеграм і побажань, а відтак в імені родичів подякував гостям за участь у весіллі та склав новоженцям щирі побажання. При кінці вечері молодий Іван подякував гостям від себе та Лелійки за прибуття на їх свято та побажав їм веселої забави.

На другий день по відправі відбувся обід-поправини, під час якого господар В. Процьків іще раз склав щирі побажання молодятам і їх родичам та закликав до збірки на нашу пресу. Дружки Джойс Особа та Марселя Тирмало зібрали між приявними 20 долярів на "Світло".

Жертводавцям щира подяка, а молодятам Іванові й Лелійці Головатим дай Боже в щастю, здоров'ю та веселості прожити многі і благі літа!

Приявний

9-го травня по молебні до Матері Божої, пані з парохії св. Василія влаштували у парохіяльній залі Дівич-Вечір (шавер) для панночки Лелійки Мороз із нагоди її недалекого вінчання з п. Іваном Головатим. Вечір пройшов гарно в милому гурті пань, які склали свої сердечні бажання Лелійці та вручили дарунки на пам'ятку. Панна Л. Мороз, при кінці гостини, подякувала паням за приємний вечерок та дарунок.

З нагоди вечора пані зложили 9 долярів на пресовий фонд "Світла". Жертводавцям щира подяка, а Лелійці та Іванові многа літа!

Приявна

Молодята, Іван і Лелійка Головаті

✝ УПОКОЇЛИСЯ В БОЗІ

ЙОСИФ СКРИПКА

Ґримсбі, Онт.

По короткій недузі помер, прийнявши св. Тайни, у місцевій лікарні 16 квітня 1961 р. Йосиф

Бл. п. Йосиф Скрипка

Скрипка в 73 році життя. Покійний народився 23 травня 1888 р. в селі Вовчухи пов. Городок, Галичина. У 1913 р. одружився з Марією з роду Кулинич. Першу світову війну покійний провів на фронті, а коли війна скінчилася, служив іще рік в Українській Армії.

Шукаючи кращої долі два рази на короткий час відвідав Канаду, а в 1936 р. переїхав сюди з родиною на постійне. З початку мешкав в околиці Редвотер, Алберта, а від 1943 р. на овочевій фармі в околиці Ґримсбі.

Бл. п. Йосиф відзначався лагідною й спокійною вдачею та глибокою вірою. Щиро любив свою Церкву й народ, сумлінно виконував усі парохіяльні й національні обов'язки. В тому дусі й виховав своїх дітей. Католицька преса була його невідступною вчителькою. Завжди брав участь у контестах "Світла", якого був довголітнім передплатником.

"Замкнулася наша лямпа, згасла наша лямпа, з усіми справами ми бігли до батька. Він читав багато і давав нам гарні поради, а ми його так любили слухати" — сказала про свого чоловіка по похороні жінка Покійного.

Покійний лишив дружину Марію, синів Романа, Володимира й Славка, дочок Теклю Мулик, Славку Федас і ще незамужню Анну та 10 унуків.

Похоронні богослуження відслужив у місцевій церкві Успення М. Божої о. парох С. Шевчук ЧСВВ при участі великого числа людей. І знову виросла на місцевому цвинтарі нова могила, а холодна земля пригорнула до себе ще одного нашого зразкового громадянина, що своїм чесним, тихим, роботящим та глибокорелігійним життям зіставив по собі довготривалий і милий спомин у всіх тих, що його знали, шанували й любили. — В. Й. Пі

ПОХОРОН ЗАСЛУЖЕНОГО ЧЛЕНА ПАРАФІЇ

Редвотер, Алта.

У 82 році трудящого і жертвенного життя відійшов у вічність 18 березня ц. р. Андрій Пухалик. Покійний походив зі села Старява, Мостиського повіту в Західній Україні, а до Канади приїхав молодцем у піонерських часах. По кількох роках початкових заробітків осів на фармах в Коронадо, коло Куквил, одружився з бл. п. Катериною і почав піонерську, повну труду господарку. Подружжя покійного Андрія поблагословив Господь трьома синами і трьома дочками, з яких кожне є на становищі, з забезпеченою будучністю.

Покійний Андрій від самого початку з притомою йому енергією включився в парафіяльне і національне життя і був співосновником парафії на Куквил, яка була тоді найлюднішим українським осередком. Хоч були тяжкі початкові часи, покійний не жалів тяжко запрацьованого гроша на викінчування церкви та дбав, щоб наші діти вчились рідної мови, а при тім не забували за рідний край. Під час пацифікації в Галичині в 1930-их роках організує збірку, яку почасти сам переводив, щоб помогти братам, що потерпіли від теперішньої.

Бл. п. Іван Пухалик

Теперішній Редвотер у ті часи був незамітною, малозаселеною оселею, розрісся до теперішнього вигляду, коли викрито та зачато експльоатувати величезні поклади оливи. Побудовано нові тверді дороги, запроваджено водопроводи, газопроводи та електрику і ними тепер користуються мешканці Редвотер.

Тому що осередком околиці став Редвотер, з великим числом наших людей, зайшла потреба перенести тут осередок релігійного життя. За ініціятивою кількох ідейних родин, а згладно осіб, яких душею був покійний Андрій Пухалик, за згодою Преосвященного Владики Кир Ніла в 1952 р. основується резиденційна парафія на Редвотер. Молода, але повна ініціятиви і рухлива парафія під проводом о. П. Івана набуває гарну площу під церкву в серці міста та кладе фундаменти - підвал під, величаву церкву, в якім тимчасово влаштовано церкву, де відправлялись богослужения. В ту працю вложив покійний Андрій свій досвід, свою раду, а найголовніше — свою велику жертву в грошах. Пізніше, за пароха о. Б. Лозинського, побудовано на Редвотер просторну, гарну резиденцію, в якій є праця і щедра жертва пок. Андрія. З весною 1958 р. парафія Редвотер приступила до будови церкви за пляном українського архітекта Юрія Чорненка, а на Великдень 1960 року почалися сталі відправи в новозбудованій церкві і то домної неділі і свята. Покійний Андрій радів, як мала дитина, що сповнилися його мрії і 1959 р. дає кінцеву жертву — дві тисячі долярів на церкву.

Оце в коротких словах життєвий шлях жертвенного парафіянина і громадянина, що буде записаний золотими буквами в історії парафії Редвотер як зразок гідний до наслідування.

Похоронні відправи зачалися парастасом, що його відправив місцевий о. парох над тілом покійного в похоронній заведенню Коннелі Мек Кінлей в Едмонтоні, 2 березня ц. р. 10 березня відбувся величавий похорон, перший у новозбудованій церкві, при здвизі народу. Похоронні відправи вислужили о. протопресвітер Я. Федуник, парох північного Едмонтону, та місцевий о. парох. Зворушливу заупокійну проповідь по св. Євангелію сказав о. протопресвітер, а о. парох перед послідним цілуванням попрощався з імені покійного з родиною, сусідами та з усіми знайомими. Зараз похоронено покійного на цвинтарі в Куквил біля його дружини Катерини, відправлено ще над тілом панахиду в церкві в Куквил, де покійний довгі роки був парафіянином.

По похороні родина гостила учасників поминальним обідом, що його приготовили жінки з ЛУКЖ парафії Редвотер від родини покійного. Під час обіду п. Мельник, щирий приятель покійного, в зворушливих словах пом'янув життя і жертви пок. Андрія. Отець парох зложив родині сердечне співчуття та подя-

"МАК" — FLORIST

342 Bathurst St., Toronto, Ont.

- Весільні букети
- Вазони
- Вінки

та всякі квіти для різних нагод.

Відвідуйте нашу українську крамницю!

Tel. EM 3-7609 or WA 1-4581

кував від родини Вел. о. протопр. Я. Федуникові за похоронні відправи і зворушливу проповідь, всім тим, що чим небудь помогли в годині смутку, жінкам за приготування прийняття людей, і всім, що прийшли віддати покійному останню прислугу.

Бажанням покійного було, щоб не ласти вінків на його могилу, а замість них зложити жертви на викінчення церкви св. Бориса і Гліба в Редвотер. Церковний комітет зібрав при цій нагоді повалжну суму грошей.

Покійного Андрія оплакують діти — сини Іван, Стефан і Микола, дочки — Бессі Фаріон, Марія Бачинець, Софія Раско і 16 унуків. З зложеної збірки на "Світло" передано $5.00. Жертводавцям щире спасибі, а покійному Андрієві вічна пам'ять.

ІВАН ГРИНЕВИЧ

Вінніпег, Ман.

По тяжкій недузі дня 14-го березня, 1961-го року помер у шпиталі св. Боніфатія бл. п. Іван Гриневич. Народився він 1902-го року в місті Олеську, золочівського повіту, Галичина. До Канади приїхав 1928-го року, до своєї сестри Теклі Малівської, котра його спровадила. 1930-го року оженився у Вінніпегу зі Софією Щунь, також з Олеська. Прожив до кінця свого життя у Вінніпегу. Покійний Іван виховав двоє дітей, сина Ореста й дочку Лесю, посилав їх до школи св. о. Миколая. Покійний був членом Братства Українців Католиків, Українського Канадійського (141) Легіону, Допомогового Братства св. о. Миколая. Радо помагав ближньому, бо коли його жінки родина була на скитальщині, поробив усі старання, щоб їх якнайскоріше забрати до Канади. Коли почалася будова церкви св. о. Миколая, не жалував свого часу ані жертви щоби тільки допомогти при будові. Як треба було зробити якусь роботу при школі св. о. Миколая, все поміг. Відколи приїхав до Канади, працював продовж 25 років у Вулкан Айрон Вввркс. Коли перенесли цю фабрику до Селкирк, отримав державну роботу, при якій працював, доки не заслаб. У п'ятницю, 17-го березня, заупокійну панахиду відслужив о. Венедикт Мулик, ЧСВВ, при співучасті багато людей, як також Братства Українців Католиків, що стояли при домовині й тим зробили своєму членові останню прислугу. В суботу, 18-го березня, Співану Службу Божу й похоронні Богослужения відправив о. Рафаїл Мельник, ЧСВВ при великому здвизі народу. Почесною сторожею були члени Українського Канадійського Легіону, Братства Українців Католиків і Запомогового Братства св. о. Миколая. Отець парох Р. Мельник виголосив думе зворушливу й взірцеву прощальну проповідь. Панахиду відслужили оо. Рафаїл Мельник, Єпіфаній Пащак, Євген Кушко, всі Василіяни. Тіло покійного відпроваджено на цвинтар Всіх Святих. По похороні відбулася в парохіяльній залі св. о. Миколая перекуска, наприкінці якої промовив о. Мельник. Пані Марія Беднарська сказала кілька слів і попросила всіх до збірки на пресу, яку й провела. Пан Михайло Вербицький попросив о. Рафаїла Мельника закінчити молитвою. Люди розійшлися домів, а родина оплакує мужа, батька й брата. Покійний полишив жену Софію, сина Ореста, дочку Лесю, брата Василя у Вінніпегу й сестру Теклю у Ванкувері, яка приїхала до брата ще перед його смертю. Всім співучасникам та жертводавцям щира подяка, а покійному Іванові Вічная Пам'ять. Збірка принесла $25.00, з того половина на "Постуи", а половина на "Світло".

Іван Беднарський

ОЛЕКСА ЯКИМЕЦЬ

Новий Київ, Альберта

Несподівана вістка про смерть одного з найкращих членів української католицької парафії в Новому Києві поразила і прибила всіх, а зокрема дружину бл. п. Олекси Якимця, Марію зі Семенюків і його п'ятеро дітей: Мілька, Параню, Степана, Марусю і Тараска. Олекса Якимець народився 26 березня 1908 р. в хатині піонерів Николая і Параскевії з роду Шибунька. Хатина стояла на тому самому подвір'ї, на якому Олекса виростав, навчався фармерського діла, на якому захворів і в дорозі до шпиталю до Вегревил помер 23 травня 1961 р. над ранком. Полишив горем прибитого батька Николу, дружину й п'ятеро дітей, братів Андрія і Никону з їхніми дружинами й дітьми, сестри Катерину Чапельську з дітьми, Пазьку Якимець та її мужа і дітей, і Марію Білих та її мужа й дітей. Полишив у глибокій жалобі своїх добрих свагрів Семенюків, свою стареньку тещу Софію, цілу велику рідню з її численними родинними розгалуженнями.

У навечір'я похорону 25 травня відбувся в "Парк Меморіял" у Вегревил парастас за душу Померлого, правив і проповідь виголосив парох о. Богдан Ганушевський, при набитій людьми просторій каплиці заведення. Рідня Покійного зложила багато жертв на св. Літургії, як також і знайомі, сусіди і приятелі Покійного. На другий день відбувся величавий похорон бл. п. Олекси. З о. парохом до похоронного обряду та св. Літургії став о. Ігумен Мирон Дацюк, ЧСВВ з Мондеру, який виголосив прегарну проповідь. Прощальну проповідь виголосив о. парох, прощаючись з добрим членом не лише парафії в Новому Києві, але й усіх існуючих і діючих товариств і організацій на терені Нового Києва, до яких Покійний належав, які щедро спомагав, у яких щиро працював, готовий на кожний заклик якоінебудь з Управ Товариств, а зокрема Управи Парафіяльного Комітету. Бл. п. Олекса був довголітнім членом Контрольної Комісії Парафіяльного Комітету. Його діти належать до юнацької організації УКЮ, а менші до Віствариої і Марійської Дружини. За життя Покійний був лагідної, доброї, товариської вдачі, одержавши старанне релігійне виховання від своїх добрих родичів. Відійшов до свого призначення несподівано, полишаючи глибокий жаль в серцях усіх, що його знали, зокрема в старенького 90-річного батька, дружини й дітей.

Після похорону відбулася щедра перекуска в парафіяльній залі, підчас якої о. парох проголосив збірку на добру пресу. На журнал "Світло" призначено $6.75. Вічна нехай буде Пам'ять Покійному Олексі. Жертводав-

цям на добру рідну пресу складаємо щиру подяку.

ПОДЯКА

Сподобалося Всевишньому покликати до своїх небесних хоромів нашого дорогого сина, мужа, батька, брата і шваґра бл. п. Олексу Якимця. Він відійшов так тихо і спокійно, як тихим і спокійним було його життя. Почуваючись до обов'язку, складаємо нашу щиру подяку ВПреподобним і Дорогим Отцям М. Дацюкові, ЧСВВ і Б. Ганушевському за слова потіхи й розради, за богослужби й проповіді. Управам і членству парафіяльного комітету, БУК, ЛУКЖ, УКЮ, Народнього Дому, Вівтарній і Марійській Дружинам, членам Апостольства Молитви, всім учасникам похорону й нашій великій рідні, всім знайомим, сусідам і приятелям, зокрема за численні жертви на св. Літургії. Дякуємо й дирекції похоронного заведення "Парк Меморіял" у Вегревил за солідну обслугу. Нехай Бог благословить вас усіх і хоронить від такого нещастя, як воно зустріло нас.

У глибокому смутку горем прибиті:

Николай, батько, Марія, дружина, Мілько, Паранька, Степан, Маруся і Тарас — діти, брати, сестри й шваґри.

ПОХОРОН ПІОНЕРКИ

Мондер, Алта.

"Все марнота на світі, що не триває по смерти". Яку важливу правду містять у собі ці слова! Якже, ж при кожному похороні св. Мати Церква хоче цю правду вложити й утривалити в наших душах і в наших серцях. Кожний померлий, кожний похорон, кожний свіжий гріб на цвинтарі — так сильно підтримує цю правду, що все на світі марнота, яка не триває по смерти.

4-го березня ц. р., в суботу вечором, звсмотрена св. Тайнами в лікарні в Едмонтоні, попращала цей світ бл. п. Текля Гриних, на 74 році свого трудячого піонерського життя, по двотижневій недузі.

Покійна Текля народилася в селі Конюшкові, брідського повіту в Ґаличині, 8 червня 1866 р. Приїхала до Канади враз із своїм чоловіком і сином у 1901 році. Осіли на фармі дві милі від манастиря. Тут прожила до 1944 року. Хоч мала доволі своєї праці, все ж не жаліла рук, коли треба було помогти і то безплатно при будові першої церковці при манастирі та при всякій іншій нагоді спішила з поміччю.

Як довголітня активна членка Апостольства Молитви, вона старалася скільки сили сповняти зобов'язання членів Апостольства, приходила часто на Богослужения та до св. Тайн. Останні три роки хворіла й так терпінням збирала скарби на вічне життя, коли відійшла до вічности.

Похороном зайнявся всім відомий п. Смолик із похоронного заведення Парк Меморіял. Похоронні Богослужения почались у вівторок вечором в Народнім Домі в Мондері, панахидою, що її відслужив о. Ґрест Слободан ЧСВВ. В середу вранці спроваджено тіло до церкви св. Ап. Петра й Павла в Мондері. Співану Службу Божу, похорон і працальне слово мав о. В. Каменецький ЧСВВ, при численній участі парафіян і гостей, що було наявним доказом прихильности для покійної.

Покійна Текля лишила свого мужа Василя, чотирьох синів, п'ять дочок, 26 унуків, 17 правнуків і 2 пра-правнуків.

Тіло відпровадив на парафіяльний цвинтар о. О. Слободян, ЧСВВ. По похороні був обід у Народному Домі. В часі обіду не забули про свою пресу, як також, щоби подати до відома всім односельчанам із Конюшкова, що розкинені по всіх провінціях Канади, про смерть їх краянки з рідного краю. Збіркою зайнялася п. Іван Семенюк. Вислід збірки був $14.42, з чого призначено на Українські Вісті $10.00 враз із знимкою покійної Теклі, а $4.12 до "Світла" до Торонта.

Нехай же ж ця канадська земличка, на якій покійна такі довгі роки трудилася, прийме її в свої обійми, та нехай добрий спомин останеться на довго в пам'яті тих, що були для неї рідними й знайомими. Предобрий Господь нехай подасть їй нагороду там, де немає терпіння ні болю, тільки вічне життя!

За Вселенський Собор

МОЛИТВА

Святий Душе, Тебе післав Небесний Отець в ім'я Ісуса і Ти завжди перебуваєш у Церкві та провадиш її непомильно. Благаємо Тебе, зішли ласкаво на Вселенський Собор повноту Твоїх благодатей.

Найменіший Учителю й Утішителю, просвіти уми наших Владик, що за покликом Вселенського Римського Архиєрея, радо братимуть участь у священних зборах.

Дай, щоб із цього Собору зродилися багаті плоди; щоб світло й сила Євангелія все більш і більш поширювалася серед людської спільноти, щоб із більшою жвавістю процвітала католицька віра та ревна місійна праця; і так допоможи дійти до повнішого пізнання науки Церкви й до спасенного поширення християнських обичаїв.

Милий Гостю наших душ, укріпи наші уми в правді, а наші серця розположи до належного послуху, щоб усі постанови Собору ми приняли зі щирим і охочим підчиненням та з такою ж готовістю волі їх виповняли.

Молимо Тебе також про тих овець, що не належать до єдиного Христового стада, щоб і вони, що також славляться назвою християн, дійшли вкінці до єдности під проводом одного Пастиря.

Віднови під сучасну пору, немов через нову П'ятдесятницю, Твої чудесні дії та дозволь святій Церкві, щоб вона, перебуваючи однодушно на молитві з Марією, Матір'ю Ісуса, та кермована святим Петром і його наслідниками, змогла поширити царство Божественного Свого Сина.

Модерне українське Артистичне Студіо

виконує по мистецьки всі фотографічні роботи

Steven PHOTO STUDIO

Власники: Ст. і О. КУТОВІ
927 Bloor St W. — Toronto, Ont.
(Ossington — Dovercourt)
Tel.: LE 1-0777

СВІТЛО THE LIGHT Ukrainian Catholic MAGAZINE

The Ukrainian Flying Priest
Rev. STEPHEN ROMAN CHEHOVSKY

By J. Skwarok, O.S.B.M.

Twelve years ago a tall, lanky, wiry priest, with a reddish tinge to his already thinning hair, who could have been mistaken for an Irishman strode on to the grounds of the Bishop's Residence in Edmonton. He had just arrived from Northern Africa and was to begin his missionary activities amongst the Ukrainian Catholics of the Edmonton diocese which includes British Columbia, Alberta, the Yukon, and the North West Territories west of the projected Alberta-Saskatchewan border. As he walked towards the door carrying his worldly possessions in his hands; two suit-cases, and a long yellow bamboo fishing pole, little did he know of the task which lay before him.

Father Stephen was to become pastor of the bleakest spiritual territories in Western Canada. In five years he had organized seven Ukrainian Catholic parishes, and today as he looks back he sees seven new churches which he has built in such areas as Lethbridge, Drumheller, Oyen, Medicine Hat, Coleman, and Port Alberni. His missions extended over points which were several hundred miles apart. It was about this time that he began to use aircraft when he wished to visit three parishes on a given Sunday. Father Chehovsky, now in Victoria, still uses aeroplanes. The Seattle Times of January 23, 1960, p. 4, ran a photo and three-column story on Father Chehovsky. They quote Father Stephen: "I celebrated a midnight High Mass at Port Alberni. It took about three hours. I then drove 125 miles to Victoria for another High Mass at 8 o'clock. Without breakfast, I drove to the airport to catch the 12:45 plane for Seattle for 4 o'clock High Mass." The same paper writes: "This week Father Chehovsky stayed over to follow Epiphanytide customs of visiting the homes of parishioners. This has meant traveling to Puyallup, Renton, Seattle, Oak Harbor, Mount Vernon, and Bellingham."

The Catholic Northwest Progress of Seattle carrying a story on page 7 of their April 15, 1960 edition writes: "The Ukrainians in the Archdiocese will hear Mass in the afternoon

Rev. Stephen R. Chehovsky

because Father Chehovsky will have to fly to Seattle from Port Alberni, B.C. Father will sing his first Mass there at midnight. After the afternoon Mass in Seattle, Father leaves for Portland for an evening Mass." Father Stephen has organized parishes in Portland, Oregon and in Seattle where he has now 110 Ukrainian Catholic families. This is a great difference from what Father Stephen found in Seattle when he first arrived there a year ago. The Seattle Post-Intelligence of May 16, 1960, p. 18, writes: "The nearest priest to the faith was the Rev. S. R. Chehovsky of Victoria, B.C. But with the permission of the ecclesiastical jurisdiction of the Metropolitan in Philadelphia and the Diocese of Edmonton, he agreed to come to Seattle from time to time to conduct mass. And permission was received from the Catholic Archdiocese of Seattle to use the chapel in St. James' on the third Sunday afternoon each month. Only 10 persons were at the first mass, but attendance soon increased."

One can only wonder at the zeal of Father Stephen when it is realized that in the first instance he has, as a member of the clergy of the Edmonton Ukrainian Catholic Diocese, the care of four congregations on Vancouver Island which include Victoria, Port Alberni, Nanaimo, and Chemainus. The Catholic Sentinel of Portland, Oregon, of March 23, 1961, page 4, writes: "Father Chehovsky regularly conducts his mission for the Ukrainian Catholics of the Eastern Rite on the last Sunday of each month at Blessed Sacrament church. He carries on a similar mission at Seattle. He is dean of eight parishes and several missions among Ukrainian Catholics of British Columbia. He is pastor of St. Nicholas church, Victoria, B.C."

The same Catholic Sentinel of April 7, 1960 carried a front page photo of Father Stephen distributing Holy Communion and a story on page 8 carrying his views and his hopes for the return of the Orthodox to the Church. "Orthodox soldiers and officers came to me, a Ukrainian Catholic priest, to ask for small crosses or some small prayerbook they could take with them. These people have the greatest desire to belong to the true Faith and the Church. The Orthodox are afraid, I think, that the Catholic Church being in the majority, would want to change them completely. However, our Byzantine rite is proof that the Church really tries to keep our Eastern rites. We feel that our Eastern Rite is a mark of the universality of the Catholic Church. Our presence in Portland cries out that universality."

The West Coast Advocate of Port Alberni carried a three column story and photos of Father Stephen and his newly erected church there in its July 14, 1960 edition, Second Section, page 1. "Rev. Father Stephen R. Chehovsky, priest of the Ukrainian Catholic Church, Rogers Street, Port Alberni, in addition to his 60-family congregation from this Valley has perhaps one of the largest parishes in the world. It includes all of Vancouver Island, Washington, and Oregon. Residing in Victoria as a central point of the vast area Father Chehovsky visits the Alberni Valley twice a month."

The Seattle Sunday Times Magazine carried a full page illustrated story on "Our Industrious Ukrainians" on October 30, 1960, page 4. This illustrated article was written oddly enough by the Rev. Earle Howell of the First Methodist Church who describes the lives of some of the leading Ukrainian Catholics who are working hand in hand with Father Stephen with the purpose of firmly establishing the Ukrainian Catholic Parish of the Virgin Mary of Zarwanycia. Lew Bemko the choir director, John Hlebichuk the chairman, Johanna Burak of publicity, all felt the sentiments as expressed by Anthony Kowalski an elder: "Our family always had been in the church and we didn't feel right without it. When the opportunity came to participate in the organization of the parish, life took on a new meaning. I felt I had entered a new life when we got the church going. We met new friends and entered into a new fellowship. It seemed that I had been reborn."

Father Chechovsky lives in a simple but comfortable rectory in Victoria next to his church. One of his first homes was a small hut on the outskirts of Drumheller which was reached by crossing a railway trestle over a fair-sized river. But Father Stephen built his church there and went on to build more of them. The large territory he covers necessitates his use of aircraft frequently, so much so, that he is known as the Ukrainian flying priest. One Easter Sunday Father Stephen was determined to sing Mass at Lethbridge, Drumheller, and Medicine Hat. He chartered a small plane and after he had finished two of his Masses was on his way to Medicine Hat. When he arrived the area was so overcast that he was unable to land. Disappointed he had to turn away. But as Father Stephen would say, "I try to fulfill my duties and do them as well as I can."

YOUR JOB'S SPIRITUAL OPPORTUNITIES

Every job should be looked upon, not merely in a material way, but as affording wonderful opportunities for spiritual achievement... Is there any job in the world today that does not give one an opportunity for helping others at the very least by good example? "Let your light shine before men," said Christ to His followers, "that they may see your good works and glorify your Father Who is in heaven." Not that He meant that any Christian should ever be good merely to impress others. But he should be mindful that if he is good for the love of God, if he is living in sanctifying grace, if he is trying to grow in all virtues, his example will influence others to turn to God. There are few jobs that do not throw one into daily contact with others, some pagan, some lapsed from the faith, some morally degenerate. The example of a good Christian in their midst is often the beginning of their thinking seriously about their own duties to God.

Silent example is powerful, but it is not the only opportunity for spiritual achievement offered to people at their jobs. Without "preachiness' they can speak of what they believe, especially in answer to sincere questions; they can sometimes invite them to church services and special sermons; they can offer true Christian sympathy and comfort to those who are troubled and bereaved.

Life is too short for anyone to waste the spiritual opportunities afforded him by his job. How much better the world would be, how much more quickly turned to Christ, if every Christian looked upon his (or her) job not merely as a pay-check, or as time put in, but as an opportunity for doing something of eternal value for others.

THE DEATH OF FATHER B. SKUBLENY, O.S.B.M.

Born, October 28, 1914, Died, November 26, 1940

A Letter — by Rev. Basil Wawryk, O.S.B.M., Dated: Rome, December 8-12, 1940

Translated by J. S.

Father B. V. Skubleny, O.S.B.M. on his ordination day, October 2, 1938.

PART V

(Conclusion)

After a while the nurses came to dress the body of the deceased. They dressed him in fresh new clothes. They placed a rosary carrying the papal indulgences in his hand, and I placed a holy-card bearing the formula of his profession, written in his own hand, on his chest. He had kept his vows holily and faithfully, and now he could go to his eternal reward before God. At exactly 5 o'clock in the morning I telephoned the college and the monastery about the death of Father Wasylko. At a quarter to six I said the first Mass for the peace of a just soul.

When I returned to the monastery I saw that all were overcome with sorrow. It was now evident how much all loved and respected the good and gentle Wasylko who was so good and kind and ready to serve all. We sorrowed for him deeply but comforted ourselves with the thought that he had lost nothing. God took him from this vale of tears for his reward which is beyond the comprehension of mere mortals. We also sorrowed because we had lost a good, very good religious, a priest who was almost ready to serve... And he was so anxious to labor for souls. During the last school vacation he often spoke to me during the evening recreation period at the college (for we kept watch over the building while the students were at the villa) as we walked along the terrace in the quiet of the star-lit sky, of how much he longed to return to his beloved Mundare where he would teach the young theologians. How he would prepare them for their priestly duties and ordinations. He said, "The soul, the heart, is like a chalice which will receive so much more of God's grace on the day of ordination if it is larger and more beautiful." He also said that he would dedicate himself to their needs, that they would not be left without the care and love of one who truly wished them well. He bought and selected books for this purpose which are now in my possession and which I will send you shortly. If Wasylko was unable to talk to young hearts himself then perhaps his books, in part, will pour forth the fire of a pure heart and his self-immolation upon others. That is what we thought at first, but then we thought that no doubt Wasylko would not sleep in heaven. His wish was to dedicate himself to the education of young men studying for the priesthood. Surely he could not accomplish this task more perfectly than in heaven. There he would have all the means at his disposal to fill young hearts with lofty ideals, to encourage and strengthen them in their purpose, and to petition heaven for the graces so necessary to them. I think his work has already begun for I am convinced that God has accepted him as a pleasing sacrifice for our people and our Order. He himself had linked his sacrifice with that of St. Josaphat, and St. Josaphat claimed his own. Wasylko died on the feast day of St. Josaphat for when it was 3.00 a. m., November 26th here, it was evening of November 25th in Mundare. Probably you were

all in your chapel at the time for the evening visit of the Blessed Sacrament and singing hymns in honor of St. Josaphat.

Pardon me for digressing from the main events of the funeral for I am sure that all of you will be interested. On the afternoon of November 26th we sang the funeral services for a religious in the monastery and then went to the hospital where we sang a 'panykhyda' over the remains. We took a final photograph of Father Wasylko 14 hours after his death. He lay peacefully after his trial of suffering, wearing the scapular and crucifix of profession. We prayed for him, but he prayed more for us.

The funeral took place on Wednesday, November 27th. All the clerics from the college and our monastery were present Very Rev. Father Secretary said a 'panakhyda', sprinkled the body with holy water and the casket was sealed. On this an inscription was written giving his name, place and time of birth and death. Early in the morning we followed his body in four automobiles to the cemetery where he was to rest finally. There were few people on the streets at that time, and so only a few waved a last farewell (a Roman custom) as we passed by for we proceeded to the "campo santo". In the automobiles we prayed our rosaries for his eternal rest and at the grave we sang the last 'panakhyda' as the coffin was lowered. Rev. Father Secretary sealed the grave, blessed it with holy water, and we tearfully threw handfulls of foreign clay on the remains so dear to us. We visit that new grave often.

It was only when we reached home that we really felt our loss. We did not wish to believe that Wasylko would never return to us. Perhaps it was all a bad dream. Every corner, every object recalled him to us. We longed for him as if for our dearest relative. But we offered our pain and sorrow to God, if not for his soul (for we were sure that he was in heaven), then, to the Sacred Heart for the graces he had received during his life which led him to eternal union with Himself.

On Thursday we sang a Solemn High Mass with a 'panakhyda', and on Friday I began the series of Gregorian Masses for Father Wasylko, an offering of his friend from the college (Gianicolo). This is what I wished to tell you about the last moments of Father Wasylko. Much could still be written about his virtues and beautiful example, but I will leave this for later. May I recommend that whoever among you knew him, for the good of those who are to follow us, appoint someone to gather evidence of the holy life of the deceased. May his example awaken many a fervent soul to follow in his footsteps.

Recommending myself to your holy prayers,

Rev. Basil Wawryk, O.S.B.M.

8-12, XII, 1940.

SMOKY LAKE — UKRAINIAN COMMUNITY IN NORTH-EASTERN ALBERTA

Many Anglo-Saxons fail to appreciate the size and importance of our Ukrainian communities in the prairie provinces. North-eastern Alberta, for example, is studded with little or larger towns which are predominantly Ukrainian Canadian. Lamont, Mundare, Smoky Lake, Vilna, etc. are included in school divisions which are

Ukrainian school-bus drivers who serve the west half of Smoky Lake county. They bring in over a 1000 Ukrainian children each day to the Harry Kostash consolidated school. From left to right they are: Nick Worsulak, Bill Procinsky, George Prody, John Semeniuk, John Rosychuk, Henry Shevelop, John Bolichowski, Mike Ciolin, Joseph Moroz, John Schesnuk, John Burzminski, John Cebuliak, John Prockiw, Metro Rubuliak, and inspectors Parton and Jones.

staffed almost entirely by Ukrainian Canadian teachers. Some of these divisions have as high as a 98% Ukrainian Canadian teaching staff. Alberta alone has eight Ukrainian Canadian school superintendents. The Harry Kostash consolidated high school (named in honor of the first Ukrainian school superintendent in Alberta and who is still serving in the Smoky Lake division) requires 30 busses to bring in the children to the school from the surrounding area. Each of these bus drivers is a Ukrainian Canadian. Each bus fans out twenty-five to thirty miles from Smoky Lake town itself. This means that each driver makes 100 to 120 mile trips each day by making his circuit in the morning and after school hours. The photograph shows fourteen of the thirty Ukrainian drivers who serve the west half of Smoky Lake county.

Have you written for the new illustrated booklet on the Basilian Brother? It is yours for the asking. Write:

VOCATIONAL DIRECTOR
Basilian Fathers
3100 Weston Rd., Weston, Ontario

Liturgical Books of the Byzantine Rite

The following remarks are intended to give one a general idea of the most important liturgical books of the Byzantine Rite. Although these differ in varying degrees in the branches of the rite, we shall speak as if they are the same throughout, patterning the whole on the purified Ukrainian usage. A few footnotes and seemingly irrelevant remarks intersperse the treatment so as to enable the interested reader to further his knowledge. Moreover, this brief treatment hopes to convey an honest situation of a complex subject in as few words as possible without lending itself — as so often happens in a digest — to grave misinterpretations.

Because of the manner of celebrating the services, the various books are printed with a view to practicality. Thus, for example, during the Divine Liturgy, the lector (or even a competent layman) sings the epistle (from the Acts or 21 epistles of the NT). Hence in the priest's book the epistles are ommitted. The priest's book is called the Liturgicon (Sluzebnik) since it contains only the common of the various liturgies in use. These are three in number: The Divine Liturgy of St. Basil the Great celebrated on every Sunday of the Great Fast, i. e. Lent, extending from the Monday before Ash Wednesday to the Saturday before Palm Sunday; the feast of St. Basil on Jan. 1st; Holy and Great Thursday and Holy and Great Saturday; the eves of Christmas and Theophany when these holydays do not fall on a Sunday or Monday; the Liturgy of the Pre-Sanctified Gifts, attributed to St. Gregory the Great, is celebrated — according to the Synod of Lviv — 15 times during the year, scil. every Wednesday and Friday of the Great Fast and the first three days of the week of Christ's Passion; on every other day of the year the Liturgy of St. John Chrysostom is celebrated. The major difference between the Liturgy of St. John and that of. St. Basil is that the prayers said silently by the priest are considerably longer in St. Basil's Liturgy.

The book with the readings of the epistles is called the "Apostle", since the majority of the readings are from St. Paul. Sometimes in the various editions of the Apostle one will find the proper for the seasons and for the more important saints days included. This proper embraces the antiphons, troparia, kondakia, theotoka, prokeimena, kinonika, etc., all of which is sung by the faithful who usually know it by heart and thus they employ no books.

The Book of Gospels is bound with an ornate cover which usually depicts the four evangelists with Christ in the center. This book is always on the Holy Table. It contains the four gospels and has marginal notes which tell when the various sections are to be read.

It may be interesting to note that the entire New Testament with the exception of the Book of Revelation is read through in one year. But the Apocalypse is not used in any of our services.

Various attempts have been made throughout the centuries to combine all these books into one — a rather handsome volume. Moreover, the books have been subjected to many corruptions. Many priests and monks of the Eastern Rites had the tendency to combine with their own services some customs and rubrics of the Latins.[1] In the motu proprio **Quam Sollicita** of December 21, 1934, Pius XI ordered the preparation of a complete edition of all the books in question, duly revised and corrected, rooting out all the latinizations.[2]

The Euchologion (Trebnik) generally contains the ritual for the administration of the seven Sacraments and various blessings. Among the latter, contained in a critical edition (Rome 1952) there are blessings for a mother on the first day after she has given birth to a child, a prayer for the mother 40 days after child-birth, the solemn sanctification of water (Jan. 6, Theophany), the blessing of Easter food which the faithful bring to church with them (e. g. Eastern bread called **Paskha**, decorated eggs peculiar to the Ukrainians, kovbasy, etc.), the blessing of fruit on the Feast of the Transfiguration, the blessing of flowers on the Feast of the Dormition of the Mother of God. Moreover, in the Trebnik one finds the burial services for laymen, secular priests, and children. Also there are special requiem services peculiar to the Eastern Church, i. e. the Great Panykhida or the Parastas.[3]

The **Psalter** has an honored place in the Eastern Church. Many of the services are interspersed with specified readings of the Psalter.

The 150 psalms are divided into 20 **kathismata** or sessions.[4] The 18th kathisma (Ps. 119-133), for instance, is sung at the Liturgy of the Pre-Sanctified Gifts. "After the 20th kathisma is to be found Ps. cli, which is not in the Vulgate but which is contained in the Septuagint version and, with some variations, in the Syriac, Arabic, and Ethiopic versions. This psalm is called idiographos, that is to say "autograph"; it is not found in the canonical catologue of Holy Scripture, and "in codex A is carefully excluded from the Psalter proper." It recounts the triumph of David over Goliath. There then follows the nine odes or canticles inserted onto the office of **Orthros** (Matins & Lauds). The whole collection ends with some short rubrics concerning the use of the Psalter."[5] Many of the laity have the custom of having someone read the psalter over their dead during the wake.

The Horologion (Chasoslov) is sometimes reckoned as the equivalent of the Latin Breviary. The comparison is wholly inexact, since the Horologion comprises only the ordinary of the office of the seasons. The proper of the seasons and of the saints is included in a manner which can only with difficulty be approximated to the **Diurnal** or Day-Hours of the Latin Rite. Critical texts of the Chasoslov for the Ruthenians have been published at Rome in the past decade. The same was done for the Greeks in 1937.[6]

The Octoechos or "Book of Eight Tones" is devoted to the common of the seasons, but in a special form which has no equivalent in the Latin Rite. The work is attributed to St. John Damascene (c. 735), but the Studites seem to have worked on it in the following centu-

ry. Metrophanes of Smyrna worked on it in the second half of the ninth century. The reason why this book is called the Octoekhos is that the Eastern Rites follow a liturgical cycle which begins on Easter and repeats itself every eight weeks in certain parts of the office (e. g. the proper for the Liturgy on Sundays, Vespers, Matins and Lauds — these last are simply called the "Morning Service", — etc.) Each of the eight tones for the Sundays in the cycle always commemorates the Resurrection of Our Lord. No feasts (other than some of Our Lord) ever displace this weekly and solemn commemoration of the Resurrection.

The proper of the 10 weeks which precede Easter — from the Sunday of the Publican and the Pharisee (the Sunday before the Latin Septuagesima) to Holy Saturday inclusive — is embodied in the Triodion. There are two Triodia: **the Lenten Triodion** (contains everything from the Sun. of the Pub. & Phar. to the Thursday before Palm Sunday inclusive) and **the Palm Triodion** (which comprises the rest of the services from this Thursday on through the Week of Christ's Passion). Sometimes the **Palm Triodion** is incorporated into the larger **Pentekostarion,** a third volume, in which one finds the proper from Easter to the Feast of the Co-suffering of the Most Holy Mother of God (this falls on the Sat. of the 3rd week after Pent.) The name **Triodion** comes from the fact that the majority of Canons — which form a major part of Orthros — in the book have only **three** odes instead of the usual nine.[7]

The proper of the saints is contained in a single collection of 12 volumes (one for each month), called the Menaia. These volumes contain the office of all feasts with fixed dates from Sept. 1st, the beginning of the liturgical year, to Aug. 31st. Today this book is extremely rare and so is not often used. Various abridgments have been made, especially by the Basilian Fathers. Many of these rare books and the various versions and editions are on display at the Ukrainian Museum at Stamford, Connecticut.

Liturgical music as used by the Ukrainians of the Byzantine Rite is the result of the fusion of a Byzantine culture with the Slavic. Byzantine chant therefore varies with each national and even local usage to some extent. The Greeks and Armenians and Russians generally do not. The book which gives the musical patterns or modes is the Heirmologion (Irmologion). According to the Ukrainian usage first printed version appeared in Lviv edited by Osyp Skolsky, superior of St. George Monastery in 1700. Other editions soon followed in 1709, 1760, 1775, 1794 as well as in more recent years. Various abridgments of the Irmologion have continuously appeared in the form of handbooks. Notable among these is the work of Fr. Isidore Dolnyckyj († 1924).[8]

The latest version is that of a Ukrainian theologian studying at the Papal College of St. Josaphat in Rome, Alexander Ostheim-Dzerovych (1959).[9]

The Typicon suggests the Latin **Ordo divini officii recitandi missaeque celebrandi.** The Typicon, however, is a perpetual **Ordo.** It is a collection or formulary which regulates all liturgical ceremonies and gathers up into a single volume the very detailed rubrics of the various offices of every day for the whole course of the year. It gives, moreover, every possiblity of combining services — since the weekly commemoration of the Resurrection not infrequently coincides with some Saint whose class is either "polieleyous" or "bdneeneeye" (this last is one having a vigil (or all-night-vigil service) attached to the Vesper service). No critical Catholic edition of this book has been published by the Holy See since the **Quam Sollicita.** The Typicon being followed is that of the Catholic priest, Fr. Isidore Dolnyckyj (Peremyshl 1899). A Russian Orthodox version was published by Constantine Nikolsky (St. Petersburg 1907). This book, however, was replete with anti-Catholic notes. It was photo-lithographed at Rome some years ago, but those sections in which the anti-Catholic notes appeared were left blank.

There are many other books used in the Byzantine Rite: the Hieraticon (Pontifical), the Molebnoye Peeneeye (a book of prayer services for all occasions), the Akathystnik (a book with poetical hymns of praise to our Lord, the Holy Mother, and various saints). But the services of the Divine Office have been subjected to such a high degree of development that one could spend a life-time studying them, and even then hardly exhaust the material.

---

1 "The reason for the introduction of the innovations... lies outside the Ruthenian Church. It can only be explained by the necessity of defense against the derision of the Latin Poles ignorant of the Ruthenian Rite, and even of those Ruthenian nobles, who accepted the Latin Rite repudiating their own as "less noble."

"The reason for further increasing latinization of the Ruthenian Rite, especially during the second half of the 17th century and the first of the 18th lies **inside the Ruthenian Church itself.** The Ruthenian clergy were educated in Latin seminaries where they had been instructed without having any attention paid to their necessities or psychology." (**Studies in the Russian Euchologion,** Rev. Denis Rudolph Kiwicz, OFM, Rome 1954, p. 41). See also Praszko J., **De Ecclesia Ruthena Catholica sede metropolitana vacante 1655-1665,** Romae 1944, pp. 282-308; and Pelesz J. **Geschichte der Union der ruthenischen Kirche mit Rom,** vol. II, Wurzburg 1881, p. 37.

2 See the articles by Cyril Korolevskij in the **Eastern Churches Quarterly,** July-September 1945 and July-September 1946.

3 The classical work on the Ruthenian Trebnik (Ritual) is that of the Ruthenian Orthodox Metropolitan of Kiev, Peter Mohyla (Moghila) which was printed at Kiev in 1646. (See **De Trebniko Petri Moghilae,** Fr. Mecilaus Leszrynski, Romae: Ex schola typographica "Pio X", 1934).

4) The term, from the Greek kathemai, to sit, derived from the original custom of singing the psalms standing, and of sitting down only during certain intervals in the offices. The word **kathisma,** which designated each of these intervals — when the people sat down — was later applied to the group of psalms preceding. Each of the 20 kathismata are divided into 3 **stasels,** each of which ends with the doxology: Glory... both now... Alleluia, alleluia, alleluia, glory be to You, O God (3x). At present the psalms are usually chanted in a

One of the interesting features of Ukrainian Church Architecture is the wooden church as shown in this excellent study.

seated position and the doxology alone is sung standing.

[5] **An Introduction to the Study of Eastern Liturgies**, Pere Severien Salaville, A. A. (London: Sands & Co., 1938), p. 193.

[6] Salaville, op. cit., p. 194.

[7] "As a work of the holy Studites in its essence, the **Triodion** remains substantially Catholic, in spite of certain later additions, notably in the 14th century, some of which are clearly anti-Catholic. The latter are due especially to Philotheos, Patriarch of Constantinople (1354-55 & 1361-75). It will be sufficient here to recall the office composed by him in honor of "Saint" Gregory Palamas, Archishop of Tessalonica and an ardent adversary of Catholicism. The office is retained in the **Triodion** used by the Orthodox and is celebrated on the second Sunday of Lent." Salaville, op. cit., p. 197.

[8] See the "Ark", February 1954. pp. 29-31.

[9] For an extensive historical sketch of the Ukrainian-Byzantine Chant see the "Ark" from 1948-1950. There is a series of articles on this.

NOTE — On page 355 it was mentioned that the 18th kathisma is sung during the Liturgy of the Pre-Sanctified Gifts. But there is an exception to this. According to the **Triod Postnaya** (Lenten Triodion) printed at Lviv in 1906 on the Wednesday and Thursday of the 5th week of the Great Fast the 7th and 12th kathismata are sung respectively.

NO HIGHER IDEAL

Even those who have renounced Christianity and attack it... (have not been) able to create a higher ideal of man and of virtue than the ideal given by Christ of old.

HAVE YOU WRITTEN for the new illustrated booklet on the Basilian Brother? It is yours for the asking. Write:

VOCATIONAL DIRECTOR
Basilian Fathers
3100 Weston Road, Weston, Ontario

News in Brief

TORONTO (OBNOVA) MEMBERS GRADUATE IN NURSING

Three members of Toronto's Ukrainian Catholic University Students Organization (Obnova) graduated recently from the St. Joseph's Hospital School of Nursing in Toronto. These were Miss Gloria Dale Sosiak of St. Catherines, Ontario, Miss Ludmila Rakowski of Toronto, and Miss Christina Zolkewytsch of Toronto.

During the presentation of prizes at the graduating ceremonies in the Eaton Auditorium, one of the hospital's most coveted awards for excellence in operating room technique was won by Miss Gloria Dale Sosiak. The Light and all Obnova members of the Toronto unit wish the young graduates the greatest success in their nursing careers.

GRADUATION EXERCISES AT ANCASTER, ONTARIO

Twenty-four graduates of Mount Mary Immaculate Academy, Ancaster, administered and staffed by the Sisters Servants of Mary Immaculate were honoured at the Commencement Exercises held here on Sunday, June 4th.

The ceremonies were attended by the Most Rev. I. Borecky, D.D., a large number of clergy, and visitors from many points in the province. Rev. J. Arnold, C.R. addressed the graduates. The colorful exercises were enhanced by the Academy Girls' Choir which has now developed into a traditional audience pleaser.

TURNING OF SOD FOR NEW BASILIAN COLLEGE

The Basilian Fathers have announced that the turning of the sod ceremonies for the new St. Basil-the-Great College for boys will take place on July 30th in Weston (3100 Weston Road) at 4.00 p.m. The public is cordially invited to take part. Bishop Isidore Borecky will be present. Construction of the school will begin soon after.

UKRAINIAN CATHOLIC VOCATIONAL GUIDE

BASILIAN FATHERS (O.S.B.M.)
Accept students for priesthood and lay-brothers. Write:
Rev. Master of Novices
Basilian Fathers
Mundare, Alberta
or
Vocational Director
3100 Weston Rd., Weston, Ont.
or
Rev. Master of Novices
Basilian Fathers
Box 231
Glen Cove, L. I., New York, U.S.A.

REDEMPTORIST FATHERS (C.Ss.R.)
Accept students for priesthood and lay-brothers. Write:
Rev. Master of Novices
St. Mary's Seminary
Meadowvale, Ontario.

STUDITE MONASTERY
Rev. Father Superior
Box 10, 560 Parkinson Ave.,
Woodstock, Ontario.

FRANCISCAN FRIARS (O.F.M.)
Order of the Friars Minor of the Byzantine Rite. Write:
Rev. Father Superior
Monastery of Our Lady of Perpetual Help
4 Ponus St., New Canaan, Conn., U.S.A.

SISTERS SERVANTS OF MARY IMMACULATE (S.S.M.I.)
Mount Mary Immaculate
Novitiate
Ancaster, Ont., Canada.

MISSIONARY SISTERS OF CHRISTIAN CHARITY (M.S.C.C.)
Rev. Mother Provincial
Box 180, Grimsby, Ontario.

UKRAINIAN SISTERS OF ST. JOSEPH
Rev. Sister Superior
214 Ave. M. South
Saskatoon, Saskatchewan

SISTERS OF ST. BASIL (O.S.B.M.)
Rev. Mother Provincial
Sisters of St. Basil
710 Fox Chase Road,
Philadelphia 11, Pa., U.S.A.

MISSIONARY SISTERS OF THE MOTHER OF GOD (M.S.M.G.)
Rev. Mother Provincial
111 W. North St.,
Stamford, Conn, U.S.A.

A Little Girl Shows Us How To Die

By DICK SNELL

Reproduced by courtesy of the Toronto Daily Star

Two Canadians have been saved from blindness by an Ottawa child who, facing death, willed her eyes to the living.

Janis Babson, 10, accidentally learned she was dying of leukemia when she overheard a conversation in the Ottawa hospital where she lay in pain. Despite her suffering, she pleaded for and won the approval of her distraught parents to be allowed to donate her eyes to an eye bank.

The eye bank in Toronto reports her corneal tissue has already been used successfully.

Janis, one of six children of RCMP corporal and Mrs. Rudy Babson, left another legacy: The example of a little girl whose unshakable faith and courage overcame the fear of death.

"She was quite a girl," Cpl. Babson sadly told The Star yesterday. "When she was in pain her mother would sometimes start to cry. Janis would scold her and say, 'I don't want you to cry about me. I don't want anyone to be unhappy, because it will only spoil my happiness.'"

Despite Janis' acute suffering, she always thought of others, he said. Time and again she would remind her parents to be sure her eyes were left to others along with "any other part of my body science can use."

"She had no fear of dying," Cpl. Babson said. "She would say, 'God put me on earth and he can take me back whenever he wants.'"

Two-Year Ordeal

Janis' saga of pain and courage began 26 months ago.

She was eight years old then, bright and lively. She loved the outdoors and often helped her mother with the cooking and sewing.

About that time Janis began to lose weight. She suffered severe headaches and attacks of nausea. Walking the one block from school tired her.

A specialist was consulted and he diagnosed her disease as leukemia.

The months to follow became a long ordeal of ever-increasing pain. It grew so great at times that doctors at the cancer clinic would give her treatments in her father's car because of the further pain that might have resulted in moving her. At other times her father carried her into the clinic.

It was during one such bad spell that Janis first mentioned her eyes.

Thought Of Others

"When I die I'd love to give my eyes to the eye bank," she told her parents.

Cpl. Babson, who works at RCMP headquarters in Ottawa, said the other children were not told of Janis' fatal disease so they would not get upset. Also, they wanted Janis to live as normally as possible.

He said the little girl had a great devotion to Saint Theresa whom she called, "My big sister in heaven."

"When I get up to heaven the first thing I'm going to do is put my head on the Blessed Lady's lap," she told her father.

Cpl. Babson said the child obtained great strength from her faith. It consoled her during the long illness and such painful tests and treatments as removing marrow from the bone.

Janis knew what leukemia was and its consequences. "I don't mind, really," she told her mother. "But I am stil going to pray for a miracle."

A few days later she wrote in her notebook:

"At this moment I am crying for my dear, dear mother and father as I am homesick here in this hospital. I don't think that I shall ever let myself think anything mean about them again in my life as right now I see how much I love them."

On May 11, The Feast of the Ascension, she was back in hospital.

"How wonderful it would be to die today and go up to heaven with Jesus," she told her parents. "But I think I may have to stay in purgatory for a little while."

Her parents told her she had already spent a long time in purgatory.

Distributes Possessions

Janis then asked that her possessions be distributed in this manner: her racer bike to her sister Charmaine, 12; her watercolors to brother Roddy, 9; her beloved doll to sister Karen, 5; the rest of her toys to Timmy, 4, and Sally, 2; her prayerbook, money in the piggybank and jewelry to her father and mother.

"And you must promise that you will donate my eyes to the eyebank," she said.

Next day Janis died in the arms of her parents.

That night, the corneal tissue from her eyes was flown to Toronto where it has opened a new world of color, faces, trees and blues skies to two sightless persons.

At Janis' funeral Father Frederick Brossler recalled the little girl's disappointment at not being able to be with the class during graduation this year and said:

"Janis has graduated with the highest honors."

HOLY COMMUNION AND THE HOME

Defend your homes, so that they may continue to be a garden where the most beautiful of Christian virtues sprout and flourish. You may be certain that it would be difficult to find more adequate means to obtain this than Eucharistic piety, and, particularly, frequent Communion, which gives light to the soul and strength to the will, which forms consciences in sincerity and truth, which serves as a restraint against possible deviations, and which closely unites members of the family in one hearth and links them to the families of the nation and to the nations of the world, in an embrace more powerful than that of covetousness, closer than that of ambition and more lasting than that of the yearning for power and greatness! — Pope Pius XII.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

НОВІ ПЕРЕДПЛАТИ

Хр. Вудс, Торонто, Онт., П. Смик, Ковл Сіті, Ін., ЗДА, П. Рогатинський, Ст. Майкел, Алта, В. Савчук, Левой, Алта, А. Стах, Едмонтон, Алта, П. Кушнір, Портедж ла Прері, Ман., Ф. Ляховський, Портедж ла Прері, Ман., І. Паркулаб, Денвер, Коло., ЗДА, В. Чума, Філядельфія, Па., ЗДА, Б. Літинський, Філядельфія, ЗДА, А. Фолюсевич, Рочестер, Н. Й., ЗДА, Дм. Вусович, Чікаго, Ін., ЗДА, М. Лозинський, Елмгурст, Н. Й., ЗДА, Гр. Кущаловський, Аделайд, Австралія, Ю. Лямпрехт, Відень, Австрія, С. Янковий, Відень, Австрія, В. Романюк, Лутон, Англія, А. Гуцул, Ведфорд, Англія.

ПРИЗНАЧИЛИ НОВІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ

Всеч. о. І. Гасяк, Бедфорд, Англія 2; Впр. о. Т. Прокопів, ЧСВВ, Відень, Австрія 2, І. Сторощук, Австрія.

ДАЛИ НА СЛУЖБИ БОЖІ

П. Лобай, Торонто, Онт., А. Шереметта, Торонто, Онт., К. Галевич, Ферґас Фалс, Мінн., ЗДА, П. Малець, Порт Артур, Онт., А. Кобринська, Роме, Н. Й., ЗДА, Н. Гнатюк, Принс Альберт, Саск.

ДАР ДЛЯ ГРОМАДИ БРИЗИК В ЮГОСЛАВІЇ

А. Івалович, Бруклин, Н. Й.	25.00
Н. Гнатюк, Принс Альберт	10.00
І. Марків, Нью Гейвен	6.00
М. Лозинський, Елмгурст	5.00
Дм. Стасюк, Гамілтон, Онт.	5.00
М. Загачевська, Філядельфія	5.00

ЗЛОЖИЛИ НА ПРЕС-ФОНД "СВІТЛА"

З весілля Івана і Лелії Головатий, Едмонтон, Алта.	29.00
З похорону бл. п. Івана Гриневича, Вінніпеґ, Ман.	12.50
Ліга Укр. Кат. Жінок, Мондер, Алта	10.00
З похорону бл. п. Йосифа Скрипки, Ґрімзбі, Онт.	7.00
З похорону бл. п. Олекси Якимця, Новий Київ, Алта	6.75
С. Трешньовська, Дітройт	5.00
А. Кобринська, Роме, Н. Й.	5.00
Й. Кейса, Джерсі Сіті, Н. Дж.	3.00
П. Чубатий, Німеччина	3.00
А. Фолюсевич, Рочестер, Н. Й.	2.00
Е. Петранюк, Форт Вилям	2.00
О. Івевич, Бофало, Н. Й.	2.00
Р. Пернаровська, Торонто	1.00
М. Леськів, Торонто, Онт.	1.00
Т. Пастернак, Торонто, Онт.	1.00
Т. Подний, Філядельфія, Па.	1.00
І. Ратич, Лашін, Кве.	1.00
М. Дребич, Нью-Йорк, Н Й.	1.00
М. Коплан, Ошава, Онт.	1.00
Ю. Цепний, Дітройт, Міш.	1.00
С. Стойлевич, Порт Кредит	1.00
І. Мединський, Вунсокет, Р. І.	1.00
Ю. Януш, Честер, Па.	1.00

П. ВИКАЗ ПОЖЕРТВ НА БУДОВУ ЦЕРКВИ В БУЕНОС АЙРЕСІ — ПОЗА АРГЕНТИНОЮ:

Сальдо І. виказу: $1,962.50.

Ліга Українських Католицьких Жінок Торонтонської Єпархії — $175; Вп. Цапало Петро. Чікаго $150; П. і А. Івалович, Бруклин, Н. Й. $150.00; Вп. Олійник Вол., Нью-Йорк $125; Всч. о. Городецький Степан (збірка в парохії Рочестер) $100; Вп. Микола Денисюк (Чікаго) $61; Вп. Іван Цікало, (Філядельфія) $50; Вп. Іван Пташюк (Нью-Йорк) $30; Вп. Гринів Іван (Чікаго) $95; Вп. Юстина Галущинська (Нью-Йорк) $20.

По $10. — Всч. о. Іжик Семен (книжками), П-ве: Чорнодольський Михайло, Ковалев Анастасія.

По $12. — П-ве: Островерха Михайло (книжками), Соколовський Осип (збірка в Дітройті).

По $5. — П-ве: Буній Івання й Олекса, Пасняк Онуфрій, Кокорудз Теодор, Дреби Михайло.

$2. — П. Роман Петріна (картками).

Разом усіх: $2,994.50.

Найщиріше спасибі всім жертводавцям за ласкаву поміч, а рівночасно благаю інших спомогти нашу будову, щоб можна було осягнути мету й славити Бога в своїй власній церкві! Лепти слати ЧЕКАМИ (ніколи грішми в листі!) на адресу:

P. Jose Halabarda OSBM., calle: Curapaligue 760. Buenos Aires — Argentina.

За Організаційний Комітет Будови:

о. Йосиф Галабарда, ЧСВВ.
о. Зінько Василь, ЧСВВ.

ЦІКАВЕ

"Відня" лишила 170,000 дол. для... стейту

Самітня жінка, Гелен Ґ. М. Горійчук, померла 8 лютня 1960 р., в Бофало, Н. Й., у віці 85 років, лишивши 80,700 дол. у чотирьох банках та 77,656 дол. в уділах кількох компаній. Вона жила так скромно, що власниця дому, в якому вона мешкала, часто давала їй харчі й убрання. За помешкання вона платила 6 дол. тижнево. Цей великий маєток дістався в руки стейту, бо повійна не подбала за життя про запис на наші церковні й добрі світські цілі.

Коли людина стає числом

Дві 10-літні учениці альзаського міста Понтарліс, Маргарета (ліжко ч. 217) і Маріянна (ліжко ч. 218), що лежали разом у лікарні, так запризвичилися, що вирішили обмінятися ліжками перед операцією однієї з них. Маріянна мала бути оперована на сліпу кишку, але боялася операції, а Маргарета мала закаження пальця, і вона була цікава пережити операцію. Тому обидві вирішили, що Маргарета піде, замість Маріянни, на операційний стіл. Так і сталося. Тепер батьки Маргарети заскаржили лікарню за недбальство і непотрібну операцію їхній дитині.

Старі — достойні, і модерні — тандітні, столиці

Вічне й могутнє місто Рим святкувало 21 квітня ц. р. 2714-річний ювілей свого існування, що його, згідно з легендою, основав Ромулюс 753 року перед Христом. Цього самого дня відзначала столиця Бразилії, місто Бразилія, свій... одноріч ний ювілей.

Наслідки поганого харчування

Лікарі стверднли, що причиною багатьох дефектів людського організму, які досі вважалися спадковими, являється невідповідне харчування. На проблему харчування, його правильність і достатність спеціяльну увагу повинні звертати жінки, бо невідповідне, або недостатнє споживання харчів матір'ю під час її вагітности часто спричинює різні аномалії у дитини.

ОДНА З СЕРІЇ НОТАТОК ПРО ПРОВІНЦІЙНІ УСЛУГИ, ЯКІ ЦІКАВЛЯТЬ АБО ВІДНОСЯТЬСЯ ДО НОВИХ КАНАДІЙЦІВ

Із землі постало все життя!

Hon. W. A. Goodfellow, Minister

ВСЕ ЛЮДСТВО — незалежно від походження, барви чи релігії — сполучає любов до землі й усього, що з неї походить. Від самого початку людина була залежна від плодів землі, бо без життя, яке виходить із нашої плодючої землі, людина ніколи не могла б існувати. Наші міста, містечка й села зів'яли б і завмерли.

Тому всі ми застосуймо мудру господарку землею, щоб зберегти нашу спадщину, передати її і збагатити тих, які прийдуть по нас. Охороняймо й даваймо поживу землі, яка буде за те живити людство. В Онтаріо існує багато публичних організацій, які свою працю посвячують для консервації наших природних ресурсів і які вже мають поважні осяги в заохоті до консервації; але ще залишилося широке поле до попису для всіх.

Сільсько-господарський Департамент Онтаріо переводить дуже ефективну програму консервації землі й води, але одна тільки агенція не в стані виконати всю роботу. Запам'ятаймо собі, що жадна програма не може бути повністю ефективна без охочої співпраці як тих, що управляють землю, так і тих, що живуть по наших містах і містечках та залежні від уміння фармерів, щоб дістати свій щоденний хліб.

ONTARIO

ОХОРОНЯЙТЕ ЗЕМЛЮ, А ВОНА БУДЕ ОХОРОНОЮ БУДУЧНОСТИ!

По ближчі інформації просимо писати або відвідати

THE ONTARIO DEPARTMENT OF AGRICULTURE

Східній блок, четвертий поверх, Будинки Парляменту, Торонто.

Спеціяльна ВИПРОДАЖА Гувера!

Викиньте вже раз свою брудну щітку, а візьміть до рук модерний відкурювач ГУВЕРА. Чому брудити собі руки, коли можете зробити свою роботу чисто й "апетитно"?

От для прикладу

відкурювач ГУВЕРА

"Constellation"

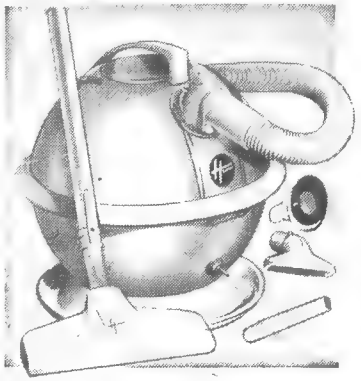

що просто "пливе в повітрі", не треба його ні сунути, ні тягнути. Всисає дуже сильно, а помагає тому збір додатків потрібних для кожного роду відкурювального чищення. Подвійне присмо до чищення килимів і долівки. Подвійна складна рура, великий міх на сміття й пороху. А все те виглядає притягаюче и у модерному стилі.

Ціна ж у випродажі

тільки $64.95,

замість $89.95!

Або інші ще **"ГУВЕРИ"**, як от

- **ПОДВІЙНИЙ ПОЛІРУВАЧ** до підлоги
  замість $54.95 — тільки $34.95,
- чи
- **CONVERTIBLE SPECIAL**
  відкурювач, що діє трояко: вибиває, шкробає й чистить
  замість $99.95 — тільки $79.95!

ALPHA Furniture Co.

735 QUEEN ST. WEST
EM 3-9637
TORONTO, ONT.

3030 DUNDAS ST. WEST
RO 6-4011
TORONTO, ONT.

СВІТЛО
THE LIGHT

РІК XXIV — ВЕРЕСЕНЬ — 1961 — SEPTEMBER — Ч. 9 (455)

НАШ ПОСТІЙНИЙ КОНТЕСТ НА 1961 РІК

Кожний наш приятель, що приєднає нам бодай одного передплатника продовж 12 місяців 1961 року, дістане від нас: 1) Почесну Грамоту Приятеля "Світла"; 2) одну книжку з нашого видавництва, вартости $1.00 (одного доляра). За кожного дальшого передплатника дамо — кромі згаданої Почесної Грамоти — по $1.00 (одному долярові) книжок нашого видавництва за власним вибором кожного.

Хто приєднає нам бодай 5 передплатників, той дістане від нас, кромі згаданих вище нагород, іще даром 1 Календар "Світла" на 1961 рік. Хто приєднає нам бодай 10 нових передплатників, той — кромі всіх вище подани́х нагород — дістане ще одну дарову передплату "Світла" на 1961 рік. Хто приєднає нам бодай 25 нових передплатників, той дістане — кромі вичислених вище нагород — іще гарний, оправлений у мороко МОЛИТОВНИК ХРИСТИЯНСЬКОЇ РОДИНИ. Хто ж приєднає нам протягом тих місяців (себто до 20 грудня 1960) 100 (сто) нових передплатників, той дістане від нас нагороду $100.00 (сто доларів) готівкою.

ОТЖЕ ДО ПРАЦІ, ДОРОГІ ПРИЯТЕЛІ "СВІТЛА"

ВИСЛІДИ КОНТЕСТУ ЧИТАННЯ "СВІТЛА" ЗА ЛИПЕНЬ-СЕРПЕНЬ 1961 р.

Правильні відповіді Контесту Читання "Світла" з 7-8 (за липень-серпень) такі:

1. Скільки було на робітничій маніфестації в Римі робітників-неіталійців? В. Окрім 80.000 робітників Італії було в неділю дня 14 травня 1961 р. на робітничій маніфестації в Римі ще 20.000 католицьких робітників не-італійців, що репрезентували всі континенти земної кулі, отже Европу, Азію, Африку, Америку й Австралію. Себто разом було там тоді 100.000 робітників католиків із 54 країн світу з 2000 національними і професійними прапорами та в багатих народніх строях.

2. Скільки років має нова столиця Бразилії? В. Нова столиця Бразилії є містом, що теж має назву "Бразилія". 21 квітня 1961 року бразилійці святкували одноріччий ювілей цієї своєї нової столиці, бо вона була заснована щойно у 1960 році. На цей самий день припадав теж 2714-річний ювілей столиці Італії, міста Риму, що його мав основати Ромуль у 753 році перед народженням Христа.

3. Що повинні зробити старші чи хворі самітні, а мастні люди, з уваги на те, що можуть умерти? В. Кожна самітна, старша чи хвора людина, особливо наша українська людина, що має якесь рухоме чи нерухоме майно, повинна з уваги на можливість ненадійної смерти — зробити заздалегідь на письмі тестамент чи завіщання, в якому треба розпорядитися залишуваним після себе майном, себто визначити спадкоємців того майна, щоб воно не перейшло в зовсім чужі руки.

4. Скільки нових передплатників дістало "СВІТЛО" в 7-8 чч.? В. Згідно з виказом Адміністрації журналу "Світло" (на стор. 360 "СВІТЛО" чч. 7-8 за липень і серпень ц. р.) дістало разом 24 нових передплатників, себто поступило 19 нових передплат і приєднано 5 нових передплатників.

5. Яку зовсім нову книжку оголошує "СВІТЛО" на стор. 2 обкладинки? В. У "Світлі" ч. 7-8 на стор. 2 обкладинки є оголошена до продажі в ціні 3.00 долярів найновіша книжка нашої письменниці Наталени Королевої історична повість п. н. "Предок".

6. Яку кравецьку фірму оголошує "СВІТЛО" постійно? В. Українську кравецьку фірму, що міститься в Торонті, при вул. 1076 Квін В. Її власником є п. Андрій Наконечний.

Правильні відповіді прислали: 1) Степ. Гавришук, Торонто; 2) Ів. Стерпак, Патуксет; 3) М. Ковалюк, Едмонтон; 4) М. Чолій, Ньюарк; 5) Євген Кахниевич, Ютика; 6) Софія Годованець, Рочестер; 7) А. Сальманів, Вест Гіл; 8) Лідія Белей, Чікаго; 9) Степан Луник, Гемилтон; 10) Дм. Юськевич, Вінніпег; 11) д-р Ст. Годований, Торонто; 12) Мих. Павовський, Текома Парк; 13) Євдокія Шепеля, Торонто; 14) Мих. Коваль, Вінніпег; 15) Ів. Німчук, Лемонт; 16) Олекс. Мазяр, Вейн; 17) Вас. Струць, Чікаго; 18) Мих. Харів, Чікаго; 19) Ант. Фолюсевич, Рочестер; 20) Катря Макух, Летбридж; 21) Д. Стасюк, Гемилтон; 22) Мирослава Бойчук, Філядельфія; 23) Богд. Літинський, Філядельфія; 24) Г. Троян, Торонто. Нагороди дістають конте́станти ч. 1, 8, 13, 16, 19.

Новий (8-ий) контест читання "Світла" за вересень 1961 р. такий: 1) Яку помилку має наголовок нашого контесту за 7-8 число? — 2) Як називався "временний начальник" у Пінську і якої він був національности? — 3) Котрого року Папа Павло V осудив деякі венецькі закони? — 4) Чи Колегія св. Василія Вел. на Вестові буде приймати тільки таких учнів, що схочуть учитися на священників? — 5) Якого відділу, що був у кожному числі "Світла" (звичайно на останній сторінці), нема в цьому числі?

За правильну розв'язку цього контесту редакція уділить 5 нагород книжками, кожна вартости $5.00. Нагороди можуть одержати тільки ті, що: 1) правильно відповіли; 2) є передплатниками "Світла" на 1961 рік; 3) не мають довгів у нашому Видавництві.

ВЖЕ ВИЙШЛА давно очікувана книжка славної католицької письменниці НАТАЛЕНИ КОРОЛЕВОЇ п. н.

"ПРЕДОК"

Це історична повість, якої дія йде в Еспанії, св. Землі й Україні-Волині.

Ця книжка це перший том заповідженого нами давніше видання творів цієї відомої письменниці, яких вийде 10-12 томів.

Книжка має 300 стор. друку й коштує $3.00, а в переплеті $5.00.

Замовляти:

BASILIAN PRESS
286 Lisgar St., Toronto 3, Ont., Canada

СВІТЛО

УКРАЇНСЬКИЙ ХРИСТИЯНСЬКИЙ МІСЯЧНИК

Видають ОО. Василіяни

Передплата $3.00 на один рік.
Поодиноке число 30 центів.

Адреса Редакції й Адміністрації:
286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario

Telephone: LE 5-6483

ПРЕДСТАВНИКИ "СВІТЛА" ЗАКОРДОНОМ

АНГЛІЯ:
Ukrainian Booksellers & Publishers
49 Linden Gardens,
Notting Hill Gate
London, W. 2, England.

АВСТРІЯ:
Griechisch - katholisches Zentralpfarramt zu St. Barbara
Wien 1, Riemergasse 1
Austria

АВСТРАЛІЯ:
Rev. D. Kachmar
Archbishop's House
West Tee, Adelaide, S. A.

АРҐЕНТИНА:
Padres Basilianos
Curapaligue 760
Buenos Aires, Argentina

БРАЗИЛІЯ:
Padres Basilianos
Caixa Postal 24
Prudentopolis, Parana, Brazil

ФРАНЦІЯ:
L'Abbe Julien Prokopiw
2 Rue des Crignos
Amiens (Somme) France

ІТАЛІЯ:
Padri Basiliani
Via Icilio 40 (Aventino)
Rome, Italy

THE LIGHT

A Ukrainian Monthly Magazine. Published by the Basilian Fathers, 286 Lisgar St., Toronto, Ontario, Canada.

Authorized as second class mail, Post Office Dept., Ottawa.

ЗМІСТ:

Контести		на обкладинці
Хто виховує наші діти?		
Ще один крок вперед	*Редакційні*	362
Свт. Отець про суспільні питання		363
Провідні думки енцикліки "Матер ет магістра"		
Здоровий розум і актуальне навчання св. Церкви як основа публичної гадки	*осш*	366
Наміреннія на вересень 1961		
УАПЦ В. Липківського й об'єднання Церков	*омс*	367
Які були тоді думки про цю справу		
Віра й релігійність Шевченка	*о. Ат. Великий ЧСВВ*	367
Як розуміти мнимі противоріччя Шевченка в справах віри		
Із світу духів	*о. Йос. Схрейверс ЧНІ*	371
Що говорив Ангел Україні?		
Митроп. Шептицький і жидівська спільнота в Галичині підчас другої світової війни	*К. І. Левін*	373
Прикра новина	*Федір Одрач*	377
Цікаві спомини про НКВД		
Іван Сулима — історична повість	*В. Буженко*	381
Пригоди в Венеції, що нагадують трохи наші часи		
Літні курси на оселі св. Василія Великого	*о. В. М.*	384
Під рідним і під чужим небом	*омм*	387
Рецензія на дві книжки споминів		
Закладини будови Колегії св. Василія Великого		389
Із церковно-громадського життя		391, 397
Зі світу й Церкви		393
Наша церква в столиці Аргентини		400

ENGLISH SUPPLEMENT

Seventy Years in Canada	*J. Skwarok, O.S.B.M.*	401
Religion: Its Basic Notions	*B. Dribnenky, O.S.B.M.*	401
"Communities More Christian", if there were more Priests	*George Sytnyk*	402
The Neurotic and Sanctity	*Matthew A. Berko*	404
Turning of the Sod		405
Excerpts from Speech — Rt. H. John Diefenbaker		406
Profitable Conversation		407

На обкладинці світлина Високопреосвященнішого Митрополита Кир Амвросія Сенишина, ЧСВВ. Допис на 393 сторінці.

ХТО ВИХОВУЄ НАШІ ДІТИ?

Нема в світі батька-матері, що свідомо й добровільно погодилися б на те, щоб їхня дитина виросла без виховання.

З другого боку, нема такої дитини, що по кількадцяти роках пильного й розумного плекання осталася б таки без виховання.

Але дітей невиховних сьогодні можемо стрінути, і то без особливішого пошукування. Тай бувають родичі, що наглядно занедбують це першорядне завдання — виховувати належно своїх дітей.

Десь, очевидно, мусить бути причина цьому.

Виховання не є те саме, що вишкіл. Виховання має до діла з характером, життєвими засадами, що руководять людиною в її поведенні супроти себе самої, своєї родини, співгромадян і супроти Бога. Вишкіл дає людині знання і спромогу давати собі раду в житті. Різниця між одним і другим, це, наприклад, різниця між медведицею, що вчить своїх медведят шукати поживи й берегти життя — і батьком, що навчає сина шанувати старших.

Виховувати дітей — це основний обов'язок і невідлучна відповідальність родичів. Навіть держава не може правно перебрати від них цього права й обов'язку. Але Церква і держава роблять добре, коли йдуть родичам назустріч із допомогою в вихованні дітей. Бо, нема де правди діти, в сучасних умовинах самі родичі ледве чи можуть цей свій найголовніший обов'язок якслід виконати.

Колись виховання дітей відбувалося при родинному вогнищі. Тоді родинний дім був середовищем родинного життя. Батько й мати мали тоді в своїй родині більше часу, більше авторитету й більше впливу. Та ті часи вже минули.

Сьогодні умовини вже інакші. Години праці батька (а деколи й матері), шкільні години дітей і передовсім години їхніх розривок поза домом — все те дуже обмежило час, коли родина є разом. А від'ємні впливи численних телевізійних програм, театральних фільмів, дешевих магазинів та вулиці сильно підривають навіть найліпші виховні спроби батька-матері.

Тому здорово думають і мудро чинять ті родичі, що в цих, таких трудних умовинах посилають своїх дітей до католицьких шкіл.

ЩЕ ОДИН КРОК ВПЕРЕД

Розкоп землі й посвячення площі під Колегію св. Василія Великого доконані в неділю, 30 липня Преосвященим Кир Ісидором Борецьким становлять черговий крок вперед до здійснення цієї важливої для нашого народу інституції.

Вкоротці на тій площі стане обширний будинок-школа. Для нас, українців-католиків, ця школа даватиме щораз нові кадри духовних і світських провідників — свідомих свого національного походження й релігійного переконання.

Тепер треба нам стати плече-в-плече до спільної жертви, щоб зробити черговий і найважливіший (та найтрудніший) крок — цей будинок-школу поставити.

СВІТЛО THE LIGHT
Український Християнський МІСЯЧНИК
ВЕРЕСЕНЬ, 1961 РІК XXIV, Ч. 9 (445)

СВЯТІШИЙ ОТЕЦЬ ПРО СУСПІЛЬНІ ПИТАННЯ

ПРОВІДНІ ДУМКИ ЕНЦИКЛІКИ "МАТЕР ЕТ МАГІСТРА"

14 липня ц. р. проголошено давніше заповіджену енцикліку Свт. Отця Папи Івана XXIII про суспільні питання. Енцикліка написана приводу 70-річчя енцикліки Папи Лева XIII "Рерум новарум", Нова енцикліка називається від її початкових слів латинського тексту "Матер ет магістра" (Мати й учителька). Вона має приблизно 20,000 слів. Енцикліка датована 15 травня 1961.

Папа сказав, що написав енцикліку "Матер ет магістра", бо "Ми вважаємо за Наш обов'язок утримувати смолоскип, засвічений нашими великими попередниками і напоминати, щоб усі черпали з нього надхнення й орієнтацію в пошукуванні розв'язки суспільних проблем, більш достосованої до наших часів".

На вступі енцикліки Свт. Отець в'ясував завдання Церкви та вказав на велике значення енцикліки "Рерум Новарум".

Енцикліка ділиться на чотири частини.

1-ша ЧАСТИНА ЕНЦИКЛІКИ

У першій частині дано розгляд навчання енцикліки "Рерум новарум" і двох чергових папських документів, а саме енцикліки Папи Пія XI "Квадрагесімо анно" та промови Папи Пія XII, виголошеної у радіо 1 червня 1941 р., приводу 50-ліття енцикліки "Рерум новарум".

З'ясовуючи навчання своїх попередників про суспільні справи, Папа Іван XXIII між іншими висловив такі думки:

Видання енцикліки "Рерум новарум" було великим історичним документом, у якому проголошено суспільне навчання Церкви. Папа Лев XIII не вагався проголосити й боронити права робітника. В його енцикліці "Рерум новарум" виразно сказано, що працю не можна трактувати як товар чи предмет торгівлі; що держава не може триматися осторонь від економічного життя; що робітники мають право організуватися.

40 років згодом Папа Пій XI видав дальшу суспільну енцикліку "Квадрагесімо анно", бо в деякого постали були за той час неясності щодо приватної власности, щодо системи заробітної платні і щодо того, як треба ставитися до помірковаого соціялізму.

Папа Пій XI в енцикліці "Квадрагезімо анно" "підкреслює, що противенство між комунізмом і християнством є основне та чинить ясним, що католикам ніяк не вільно підтримувати помірковаого соціялізму", бо його найвищою ціллю є не духове й моральне добро людей, тільки добробут спільноти. Не вільно підтримувати соціялізму ще й тому, що він також пропонує таку форму суспільної будови, яка має за ціль тільки продукцію; тим спричиняє велику шкоду для людської свободи; дальше тому, що соціялісти не мають ніякого принципу справжньої суспільної влади".

У 1941 р. Папа Пій XII знову розширив суспільне навчання Церкви, стверджуючи, що "праця є водночас обов'язком і правом".

2-га ЧАСТИНА ЕНЦИКЛІКИ

У другій частині енцикліки Папи Івана XXIII вияснено й розвинено навчання енцикліки "Рерум новарум". При тому Папа Іван XXIII потверджує право до приватної власности і вказує на лихо і шкоди від того, коли уряд надмірно вмішується до суспільного й господарського життя; одночасно остерігає Папа, що публична влада не повинна бути недільна в розвитку загального добра.

Проблема "соціялізації" в межах морального ладу

Папа Іван XXIII дуже виразно відрізнює соціялізм від "соціялізації", себто усуспільнення. Соціялізм Свт. Отець осудив, але самої соціялізації, усуспільнення, в межах морального ладу й при збереженню відповідних засад, не відкидає, а годиться на неї.

Погляди Свт. Отця на соціялізацію-усуспільнення ось такі:

Усуспільнення — це вислід людської "природної тенденції ... єднатися разом, щоб осягнути цілі, які є поза спроможністю й засобами, що їх мають до диспозиції поодинокі люди".

Усуспільнення приносить багато користей. "Воно робить можливим здійснення багатьох особистих прав, особливо тих, які називають економічно-суспільними; таких, як наприклад: право на необхідні засоби для утримання людини, на послуги, потрібні до здоров'я, навчання на вищому рівні, на більш повні формації, на мешкання, на працю, на відповідний вільний час-дозвілля, на відпочинок".

Хоч усуспільнення "обмежує засяг людини

щодо її свободи дій", проте воно не конче редукує людей до автоматів: "Усуспільнення не треба вважати за продукт природних сил, діючих у детерміністичний (конечний) спосіб; воно, навпаки, є твором людей; будучи свідомими, вільними і з природи наставленими на працю у відповідальний спосіб, люди зобов'язані — навіть і в такому їх (свобідному) діянню — признати й шанувати права економічного розвитку й суспільного поступу та не можуть утікати від усіх тисків свого оточення.

"Отже, гадаємо, що усуспільнення може бути і повинно бути здійснюване в такий спосіб, щоб черпати з нього користі, які воно дає, а усувати або зменшувати й зупиняти негативні (злі) аспекти.

"Доки усуспільнення втримує свою діяльність у межах морального ладу, згідно з вище вказаними напрямними, воно не спричиняє поважних небезпек обмеження на шкоду поодиноких людей; воно, радше, помагає збільшувати виразність і розвиток справді особистих прикмет; воно також дає у висліді органічну реконструкцію суспільности, яку висунув наш попередник Пій XI в енцикліці "Квадрагесімо анно" і яку боронив він, як дуже потрібну передумову для сповнення вимог суспільної справедливости".

"Винагороду за працю... не можна залишати цілковито правам ринку... ані не можна встановляти її довільно; її треба визначувати згідно зі справедливістю й безсторонністю".

3-тя ЧАСТИНА ЕНЦИКЛІКИ

Чотири нові суспільні аспекти

У 3-тій частині своєї енцикліки Папа Іван XXIII указав чотири нові проблеми-аспекти теперішнього суспільного життя, які треба розв'язати в дусі правди, справедливости й любови. Тими проблемами-аспектами є:

1. Депресія (занепад) сільського господарства зі зростом промислового й технічного світу.
2. Великі різниці між недорозвиненими націями і націями, що розвинули технологію.
3. Збільшення числа населення і його відношення до економічного розвитку.
4. Брак взаємного довір'я між націями.

Провідні думки Свт. Отця щодо тих проблем такі:

1. Депресія сільського господарства

Міґрація сільсько-господарського населення до міст прибрала "масові розміри" в багатьох країнах. Хліборобами не повинно "оволодіти почуття меншевартости; їх треба переконати, що також і в сільському господарстві вони можуть розвивати свою особистість своєю повною труду працею та дивитися вперед у будуче з довір'ям і надією... Понад усе дуже треба їм пильно дбати, особливо як публична влада, про забезпечення, щоб належно розвивалися головні послуги в сільсько-господарських околицях".

Дуже треба "втримувати гармонійну рівновагу між усіма секторами продукції". Хлібороби повинні мати такі забезпечення, користі й послуги, з яких можуть користати робітники в міському промислі. Це можна здійснити розумним оподаткуванням, ставленням до диспозиції капіталу на вклад у сільсько-господарські проекти, суспільними забезпеченнями, суспільною безпекою та охороною цін сільсько-господарських продуктів.

Сільсько-господарські робітники повинні мати почуття взаємної солідарности: "Треба, щоб вони зорганізувалися, щоб мати голос у політичних колах як також і в публичній адміністрації, бо сьогодні майже ніхто не слухає ізольованих голосів та приділює їм багато менше уваги".

З другого ж боку, хліборобів "повинні старатися погодити свої права й інтереси з правами й інтересами інших кляс робітників, а навіть підпорядкувати їх один одному, якщо вимагає цього загальне добро".

2. Економічно недорозвинені країни

Відносини між економічно розвиненими країнами, і країнами, які є в процесі розвитку, є мабуть "найтяжчою проблемою модерного світу".

"Солідарність, яка в'яже всіх людей і робить їх членами тієї самої родини, накладає обов'язок — на політичні спільноти, що мають достаток матеріяльних дібр — не залишатися байдужним до тих політичних спільнот, яких громадяни терплять від убогости, злиднів і голоду та які не мають навіть елементарних прав людини".

Є країни, що продукують харчові добра, особливо сільсько-господарські продукти, в надмірі, в той час, коли в інших країнах великі частини населення терплять від недостатків і голоду: "Справедливість і людяність вимагають, щоби перші прийшли з допомогою другим. Нищення або марнування дібр, що їх потребують інші народи, щоб жити, є порушенням справедливости й людяности".

Знищення надвишки дібр не можна виправдати на основі економічної шкоди для деяких частин населення.

Допомога у випадку крайньої потреби "не вистачає, щоб усунути чи зменшити причини, "які в багатьох політичних спільнотах доводять до постійного стану недостатку, злиднів і голоду". Натомість треба наукової, технічної і фінансової співпраці більше розвинених націй.

Небезпека нового колоніялізму

Але одночасно Папа перестеріг перед повторенням помилок минувшини. "Економічно розвинені політичні спільноти, коли дають свою поміч, мусять признати й шанувати індивідуальність націй, яким помагають, та побороти спокусу використовувати ту спільноту для своїх цілей".

Ще "більшою спокусою" для завансованих країн "є мати таку користь із їх технічної й фінансової співпраці, щоб впливати на політичну ситуацію країн, менше розвинених економічно із наміром причинитися до плянів опанувати світ".

"Якщо б так було" (себто: якщо б співпрацюючі держави впливали на політичну ситуацію країн, із якими співпрацюють), "то треба виразно заявити, що це було б новою формою колоніялізму, який, хоч як хитро замаскований, заслуговував би не менше на догану, як і той, що від нього звільнилося багато народів; такий новий колоніялізм впливав би негативно на міжнародні відносини, будучи загрозою і небезпекою для світового миру".

Закликаючи до щирої політичної безінтересовности, Свт. Отець закликав також розвинені економічно країни, щоб вони шанували ієрархію вартостей у націй, яким допомагають. Брак такої пошани "є підступною отрутою, і то одною з найнебезпечніших, у праці, яку економічно розвинені народи можуть дати тим, що є лише на шляху розвитку",

3. Збільшення числа населення

З новітнім поступом гігієни число народин перевищає число смертей людей, і то щораз більше. Дехто думає, що через те може зменшитися стандарт життєвої стопи у недорозвинених економічно націй.

"Справжньої розв'язки цієї проблеми не можна шукати в засобах, які порушують мораль, установлену Богом, і які нищать сам початок людського життя; їх треба шукати у поновлених наукових і технічних зусиллях людини, поглибити й поширити панування людини над природою. Вже здійснений поступ науки й технології відкриває в тому напрямі необмежені горизонти".

Із сумом і жалем відмічує Свт. Отець, що в той час, коли на світі є стільки злиднів і голоду, люди користуються, часто у великих розмірах, науковими відкриттями, технічними винаходами й економічними засобами, щоб виготовити жахливі знаряддя руїни і смерти"...

4. Брак довір'я між націями

Важливі сучасні проблеми представляють собою труднощі й турботи "понаднаціональних і часто світових розмірів". Тому "порозуміння і співпраця такі потрібні".

Кореня того, що відповідальні провідники країн не можуть дійти до порозуміння у важливих справах, "треба шукати не в наукових, технічних чи економічних причинах, а в відсутності взаємного довір'я".

Брак довір'я виникає з того, що не всі люди признають моральний лад — "порядок, який є трансцендентний, універсальний, абсолютний, рівний і зобов'язує усіх". Тому вони не можуть "...порозумітися один з одним уповні й одверто в світлі одного й того самого закону справедливости, прийнятого й додержуваного всіма".

"Взаємне довір'я між людьми і націями не може починатись і збільшатися інакше, як тільки через признання і додержування морального порядку". А це можна здійснити тільки тоді, коли люди признають існування Бога.

4-та ЧАСТИНА ЕНЦИКЛІКИ

Реконструкція суспільних відносин у правді, справедливості й любові

Найбільш фундаментальним модерним блудом є те, що деякі люди не приймають релігійних вимог людської душі.

Щоб запобігти цьому, католики світу повинні вчити і проповідувати суспільну науку Церкви. "Ми почуваємося спонукані закликати, щоб таке навчання поширювано з допомогою правильних систематичних курсів у католицьких школах кожного роду, особливо в семінаріях".

У суспільному вихованні, товариствах і організаціях світського апостоляту "велике значення мають особливо ті, що визнають за свою специфічну ціль християнізацію економічного й суспільного сектора дочасного ладу". Всі повинні "дивитися, оцінювати й діяти". Завдання діяти "мають особливо наші духовні діти — світські люди".

Одначе католики повинні дбати, щоб зберегти активну свідомість "єрархії вартостей, коли вони виконують свої дочасні діла і шукають своїх безпосередніх цілей".

Свт. Отець закликає всіх святкувати неділі і святочні дні. "В Імені Бога і для матеріяльного й духового добра людей закликаємо всіх, публичні власті, працедавців і робітників зберігати Заповіді Бога і Його Церкви — і Ми пригадуємо кожному його велику відповідальність перед Богом і суспільністю".

Католики мусять діяти і бути в світі. "Ми не повинні творити штучної протилежности між своєю власною досконалістю і своєю особистою, активною присутністю в світі".

"Коли хтось виконує свою властиву, правильну діяльність, навіть якщо вона має дочасний характер, у єдності з Ісусом, Божественним Спасителем, кожна така праця стає продовженням Його праці і спасенної сили".

При кінці енцикліки Свт. Отець висловив м. ін. такі думки і бажання: "Наша ера пронизана й пробита радикальними блудами; вона роздерта й розхитана глибоким безладдям. А проте вона є також ерою, в якій відкриті для Церкви незмірні можливості для добра"...

"Ми бажаємо, щоби Божественний Спаситель людей, "що став для нас мудрістю від Бога, і праведністю, і освяченням, і відкупленням (І. до Коринт. 1,30), царював у тріюмфі, прославлений упродовж віків, у всіх і над усіма; Ми бажаємо, щоб людську спільноту привернено до ладу, щоб усі нації могли стало втішатися добром, щастям і миром".

Свт. Отець закінчив енцикліку уділенням свого Апостольського Благословення для всіх вірних.

(осш)

ЗДОРОВИЙ РОЗУМ Й АКТУАЛЬНЕ НАВЧАННЯ СВ. ЦЕРКВИ ЯК ОСНОВА ПУБЛИЧНОЇ ГАДКИ

НАМІРЕННЯ НА МІСЯЦЬ ВЕРЕСЕНЬ

Не кожна людина може виробити собі самостійно поняття про якусь річ, особу, подію чи справу, яка відноситься чи до публичного чи до приватного життя. У багатьох випадках людина мусить засягати інформації, поради, вказівок від інших людей, до котрих відноситься з повним довір'ям. Їх повага є для неї вистачальна і вона на неї, в разі потреби, покликується. Та у світі є ще одно джерело інформацій, що з нього люди в дуже великій мірі користають: воно зветься "публична гадка (опінія)". Публична гадка це погляд, що його має велике число людей даної місцевости чи країни про якусь особу, річ, справу чи подію. Цей погляд може бути правдивий або фальшивий; опертий на сильних доказах або лише поверховний. Однак люди такий погляд приймають і за ним поступають. Роблять це частенько і без застанови, бо вірять тільки тому, що цей чи той так думає і говорить про когось, чи про щось.

Публична гадка це наче хвиля, що за собою всіх пориває. Її поширюють: спосіб життя людей, звичаї, книжки, часописи, радіо, телевізія, театр, кіно, публичні промови. Велика частина тих засобів є в руках людей, що хочуть мати певний і вирішний вплив на вироблення публичної гадки. До них належать: письменники, науковці, провідники різних релігій, оборонці й ширителі політичних, соціяльних, культурних і моральних ідей, оборонці соціялізму, комунізму, провідники великих робітничих організацій і т. п.

Застанова над тим величезним апаратом, що служить поширенню й скріпленню публичної гадки, показує нам, який сильний вплив публична гадка має на публичне й приватне життя. Цей вплив може бути небезпечний і шкідливий, якщо ним кермують люди без сумління, що шукають тільки власної користи, поширення власної думки, накинення другим свого переконання нпр. про Церкву, приватну власність, нерозривність подружжя, існуючий суспільний порядок, приватні школи, коокзистенцію з комунізмом та безліч інших справ.

Супроти публичної гадки католики мають великий обов'язок. Вони мають працювати над тим, щоб вона "оформлювалася здоровим розумом та на актуальному навчанню св. Церкви". Відповіді на всі справи, що їх підсуває публична опінія вони мають брати від здорового розуму й церковного проводу. Тільки така опінія, що її підтримують ці дві поваги, є розумна і можна її безпечно приймати. Тому, щоб хтось міг опертися фальшивому впливові публичної опінії, він мусить слухати навчаючої Церкви, пізнавати її навчання про різні справи й питання, що відносяться до публичного й приватного життя. Не було б второпно держатися якоїсь гадки тільки для того, що її приймає ближче чи дальше окруження або для того, що так пише про неї хоч би і велика частина світової преси.

Також католики повинні вживати свого впливу на публичну гадку, поширюючи здорову філософію й науку Церкви про різні справи, що ними цікавиться сьогоднішній світ. І тут розгортається велике поле для письменників, промовців, проповідників, науковців, учителів. І вони можуть у цьому ділі покористуватися пресою, телевізією, радіом, публичними сходинами. При тім повинні вони мати також бачне око на програми, що приходять до домів через радіо й телевізію, бо не всі такі програми надаються до того, щоб їх оглядати.

Акція в напрямі, щоб публичну гадку поставити на основах науки св. Церкви і здорової філософії, не легка. Її утруднюють сьогодні кличі зматеріялізованих, славолюбних а то й атеїстичних псевдо-вчителів. Такі мають свій особистий погляд на світ, мораль, суспільне, родинне й приватне життя та хочуть придбати йому якнайбільше прихильників. Тож — заки приймемо якусь гадку, що закорінилася серед нашого окружения — провірмо, чи вона часом не виступає проти прав Бога, Церкви і добрих людей. А також нашими молитвами й жертвами помагаймо всім тим, що хочуть поставити публичну гадку на засадах здорового розуму і науки св. Церкви.

НЕДАВНІ ПОГАНИ ДАЮТЬ ПРИКЛАД

Д-р Джон Міюн Чанґ бувший репрезентант Південної Кореї в ОН і віцепрезедент республики в час останнього періоду, а донедавна міністр, е великим почитателем Фатімської Богоматері. Кожного дня приносить свіжі квіти й ставить їх у стіп ікони, що стоїть у його палаті. Зразковий батько, Джон Міюнґ має 7 дітей, із яких 3 сини е богословами, а одна дочка черницею. Справді світлий приклад для християн нашого часу!

(омс)

УАПЦ В. ЛИПКІВСЬКОГО Й ОБ'ЄДНАННЯ ЦЕРКОВ

3)

Через визволення до єднання

"Першим кроком, який повинна зробити Церква кожного народу, щоб вирівняти в себе шляхи до єднання, це є **крок власного визволення.** Церкви кожного народу повинні визволитися з під усіх тих гір, що налягли на них за довгі віки життя, від тих церковних урядів, що тримали Церкву в своюму поневоленні".

Одною з таких "гір" є, за переконанням авторів меморандуму, **Римський Папа.**

"Такою горою є, перш за все, Римський Папа — Голова Католицької Церкви, який противно заповіту Христа замість того, щоб бути слугою Церкви, став її князем самодержцем, поневолив під себе вільні Церкви народів і дбає про своє підвищення над Церквою, а не про виконання волі Церкви. Всі ці Церкви католицькі повинні стати вільними, автокефальними, повинні визволитись від поневолення Папи-цезаря"[16]).

Крім Римського Папи Церкви мають визволитися і від **світської, державної влади.** "Такою ж горою є намагання царів та власників державних підбити під свою владу Церкви своєї держави, позбавити Церкви слабших народів церковної волі, до якої закликав Христос всі Церкви".

Ось так позбувшись і усунувши "ці гори з церковного обрію", "з провалля підлеглости", Церкви вийдуть "на світ Божий, на волю, щоб побачити дальші шляхи до поєднання. І Церква кожного народу повинна сама себе визнати автокефальною, і не ждати поки їй автокефалію дадуть, а вважати, що Церква кожного народу вже тим вільна-автокефальна, що має своїм Головою Христа, який є визволитель всіх народів"[17]).

Виходячи з такого заложення, що першим кроком до єднання Церков є визволення, свобода чи автокефалія поодиноких Церков, меморандум ВПЦР ставить усім Церквам за зразок те, що 1921 р. зробила Українська Православна Церква, проголошуючи свою автокефалію. "Українська Автокефальна Православна Церква перша це зробила. Вона вийняла поліно з свого ока, зрівняла в собі шляхи до єднання і зробила це іменно тим, що сама визнала себе автокефальною, сама утворила собі ієрархію. Таким чином цими своїми подіями Українська Церква не тільки не відійшла від єдности і вселенськости, а зробила найбільш рішучі кроки до неї, зрівняла в себе шляхи до неї. Знесла ті горби і вирівняла ті долини на своєму терені, які повстали взагалі на шляху єднання церковного в минулі віки"[18]).

Із Церквами, що не є вільні-автокефальні, УАПЦ ніяк не може єднатися: "Не може бути в нас єднання з тими Церквами, які вимагають безумовного підлягання їм, як **католицтво, унія.** Там ієрархія підбила під себе цілком нарід, зробила нарід своїм рабом і нарід з цим своїм рабським станом мириться. А поєднаня духовно-вільного народу з духовним рабом бути не може. Єдине братерське завдання УАПЦ і її діячів відносно цих народів — це визволяти своїх братів католиків і уніятів з папського рабства, робити їх духовно вільним народом. Гукати до них словами Івана Предтечі: "скидайте з себе гори, визволяйтесь з провалля духовної неволі, скидайте з себе верховенство всесвітнього Папи, поставляйте сами собі Єпископів" (Учення 12 Апостолів). І коли вони стануть вільними, хоч би залишившись по вірі та моралі і обрядам католиками і уніятами — тоді тільки можлива розмова про поєднання з ними нашої УАПЦ"[19]).

Всенародня соборноправність

"Другим кроком Церкви кожного народу до поєднання — це є всенародня **соборноправність,** це є вирівнання тих пригорків, які виросли на шляху церковного єднання в особах ієрархії, яка підви-

о. Атанасій Великий ЧСВВ

ВІРА Й РЕЛІГІЙНІСТЬ ШЕВЧЕНКА

З дев'ятим березня цього 1961-го року український народ, в Україні і не в Україні сущий, згадував соті роковини від смерти свого найбільшого поета та народнього співця й барда — Тараса Шевченка. Рік 1961-ий — рік ювілейний, рік Шевченка. Очевидно, ці святкування й роковини не однаково святкуватимуться та святкуються тими, що в Україні, і тими, що не в Україні сущі. Бо сто років із дня смерти Шевченка ще не розв'язали остаточно української справи, ще не востановили української правди в своїй українській хаті, бо не востановили в цій же хаті національної волі та волі одиниць — свобідно розвивати своє життя, відповідно до людської розумної природи та батьківських заложень і традицій. Тому і погляди висказані в цім році на Шевченка, на його ролю та значення, на нього як людину і як поета й співця свобідної України, не будуть об'єктивні й вільні від умисних чи мимовільних перекручень і похибок. Можна сказати, що ще не прийшла година, щоб і про Шевченка можна було сказати "свою правду", правду сказану на волі і в своїй хаті.

Коли розсіяна по світах українська людина розглядає в Шевченка передовсім політичний момент, як розбудителя українського народу та виразника його до свободи й волі, до боротьби за національне визволення, то з другого боку українській людині пропонуватиметься і пропонується Шевченка як явище соціяльне, як борця за соціяльне визволення народу від гніту. Обидва аспекти, очевидно, є в Шевченка, але їх односторонно розділюють, і через те ціла правда про Шевченка на цьому тільки втрачає. Шевченко не бачений уповні, стає Шевченком незрозумілим у своїй цілості.

Та є ще одна справа, на яку ні одна ні друга сторона не звертає належної уваги, що більше, навіть умисно, а то може й нена-

роком промовчує справу. Це справа Шевченка як людини і співця релігійного, віруючого. А одних Шевченкова творчість остаточно від сто років закінчена і може бути якслід аналізована, то можуть і повинні бути відведені відповіді висновки в цій справі. Тимчасом сталося таке, що на тій своїй сторінці Шевченко сьогодні став саме найбільш незрозумілим, злеуживаним. Одні соблазнились ним та його деякими висказами і поезіями та вопіяли б, щоб їх і не було написано, тому промовчують цю справу зі шкодою для самого Поета та його значення для української людини. Інші ж саме деякі його вискази, що заторкують просто релігійний аспект, вийняли з його творчості, спорудили собі з них свого роду теорему про Шевченка як людину й поета та вживають її в боротьбі з релігійністю українського народу, в боротьбі яку перший Шевченко сьогодні з отидою відсунув би, як протиставу всім його намаганням, усій його творчості й праці, як протиставу його душі й духові. Во, як це не дивно, що переробивши стільки поезій і творів Шевченка відповідно до політичної й соціяльної ситуації українського народу, саме Шевченка називається сьогодні в Україні як рупора в боротьбі з українською душею і його релігійністю.

То й уважаємо, що принесемо багато хісна, коли пригадаємо, зокрема тим, що святкують сторіччя Шевченка в мазьонних р'ямцях, пригадаємо декільна істин про Шевченка як людину і як поета.

1) На основі глибшої аналізи життя особистого та народнього й державного в половині XIX-го століття, треба сказати, що Шевченко був наскрізь релігійною людиною. Без релігії, без цього мотора, без цієї рушійної світоглядової сили Шевченко не міг був стати тим, чим справді став для українського Народу. Він був би загубився в масі історичних, політичних чи соціяльних протиріч своєї доби, як загубилось стільки його сучасників. Без релігійного моменту, і то глибоко переживого, Шевченків світогляд не можливий та в своїй простолінійності і ясності не до пояснення. Без глибоких релігійних перспектив Шевченкове життя і творчість не мислимі, і тільки цим релігійним елементом остаточно і без решти пояснюються, не зважаючи на величезну кількість переживань та ідей, що нуртували в його душі, вразливій на правду, на оту істину, за якою він шукав усюди. Тільки в цих релігійних горизонтах душа Шевченка находила заспокоєння і глузд того, що бачила й переживала, та що своєю вразливою музою висказувала. Оті слова, що він написав: "Мя віруєм Твоїй силі — І слову живому: — Встане правда, встане воля, — І Тобі одному — Поклоняться всі язики — До віки і віки", це не пуста поетична фраза, але на її підтвердження стоїть ціла його творчість, коли на неї дивитися глибше, аналізувати її, а не тільки деклямувати її. Це програма, розв'язка життєвих одиничних і громадських справ, і то далекозяжна, логічна, повна. Тільки людина справді віруюча й релігійна могла сказати такі слова в отій політичній нерозбернсі, що її створюють усякі імперіялізми й колоніялізми: "Борітеся, поборете! Вам Бог помагає! За вас сила, за вас воля! І правда святая!" І він їх міг сказати і сказав, хоч за них, не втягаючись і не входячи в компроміси, заплатив десяти роками каторги. За людську рефлексію чи думку такої ціни не платять невіруючі люди, тільки за істину Божу і люди глибоко віруючі. Пришити Шевченкові марку атеїста — це найбільша кривда, що її можна йому зробити як людині, як поетові, це насміх над його каторгою і життєвою трагедією. І тому в столітя з дня його смерти сказати про його тіле, що зробити найбільшу кривду його пам'яті. І справдішня українська людина сто разів продумає, поки стане поглодушно, замість вінка на його могилу, кине на неї болотом отакої зневажи, комуніст вона, соціяліст чи поганський націоналіст.

2) Аналіза життя і творчости Шевченка та його доби показує, що Шевченко був глибоко віруючим християнином, а не якимось тільки утопійним та незначеним деїстом. І з того його християнського світогляду походять багато його поезій та споводників протиріч, ніби між його релігійністю та християнізмом. Він був християнином, що християнські істини вважав правди, братолюбія, цнрости, немитарства брав дослівно та хотів ними жити і бачити їх у житті всіх тих, що християнство носили виписане на своєму чолі. І коли побачив розвуж між християнським ідеалом та дійсністю, Шевченко не завагався напружувати вогнем свого слова цей абсурд, нашпампувати його. Не щоб знеузнати істини християнства, але щоб очистити їх від людського намулу й фальшивок. Шевченко не творив нічого проти християнства, але він напружував багатьох сучасних йому християн, і то в ім'я істинного християнства. Тому використовувати його сьогодні в брудній боротьбі проти християнства, за якого чистоту він боровся до крови, значить взагалі нічого не зрозуміти в Шевченка, або вимисне, по штубацьки його перекрутити на власне хопито. А це вже не Шевченко ні не шевченкознавство, а звичайна фальшивка, подиктована бічним інтересом. Тому на могилі Шевченка спочатку застромлено хреста, а замінювати його іншими знаменами, як оце тепер сталося, — значить не почитти, але знечестити пам'ять Шевченка.

3) Шевченко, вкінці, був православним християнином, і з того факту походять і інші моменти протиріччості та псевдоатеїстичні його погляди чи думки. Шевченко не був знавцем анї історії Церкви, ні вселенської історії взагалі, а тим більше не був богословом. Він вийшов із народу, із православ-

роком промовчує справу. Це справа Шевченка як людини і співця релігійного, віруючого. А одних Шевченкова творчість остаточно від сто років закінчена і може бути якслід аналізована, то можуть і повинні бути відведені відповіді висновки в цій справі. Тимчасом сталося таке, що на тій своїй сторінці Шевченко сьогодні став саме найбільш незрозумілим, злеуживаним. Одні соблазнились ним та його деякими висказами і поезіями та вопіяли б, щоб їх і не було написано, тому промовчують цю справу зі шкодою для самого Поета та його значення для української людини. Інші ж саме деякі його вискази, що заторкують просто релігійний аспект, вийняли з його творчості, спорудили собі з них свого роду теорему про Шевченка як людину й поета та вживають її в боротьбі з релігійністю українського народу, в боротьбі яку перший Шевченко сьогодні з отидою відсунув би, як протиставу всім його намаганням, усій його творчості й праці, як протиставу його душі й духові. Во, як це не дивно, що переробивши стільки поезій і творів Шевченка відповідно до політичної й соціяльної ситуації українського народу, саме Шевченка називається сьогодні в Україні як рупора в боротьбі з українською душею і його релігійністю.

То й уважаємо, що принесемо багато хісна, коли пригадаємо, зокрема тим, що святкують сторіччя Шевченка в мазьонних р'ямцях, пригадаємо декільна істин про Шевченка як людину і як поета.

1) На основі глибшої аналізи життя особистого та народнього й державного в половині XIX-го століття, треба сказати, що Шевченко був наскрізь релігійною людиною. Без релігії, без цього мотора, без цієї рушійної світоглядової сили Шевченко не міг був стати тим, чим справді став для українського Народу. Він був би загубився в масі історичних, політичних чи соціяльних протиріччостей і течій свого часу, як загубилось стільки його сучасників. Без релігійного моменту, і то глибоко переживого, Шевченків світогляд не можливий та в своїй простолінійності і ясності не до пояснення. Без глибоких релігійних перспектив Шевченкове життя і творчість не мислимі, і тільки цим релігійним елементом остаточно і без решти пояснюються, не зважаючи на величезну кількість переживань та ідей, що нуртували в його душі, вразливій на правду, на оту істину, за якою він шукав усюди. Тільки в цих релігійних горизонтах душа Шевченка находила заспокоєння і глузд того, що бачила й переживала, та що своєю вразливою музою висказувала. Оті слова, що він написав: "Мя віруєм Твоїй силі — І слову живому: — Встане правда, встане воля, — І Тобі одному — Поклоняться всі язики — До віки і віки", це не пуста поетична фраза, але на її підтвердження стоїть ціла його творчість, коли на неї дивитися глибше, аналізувати її, а не тільки деклямувати її. Це програма, розв'язка життєвих одиничних і громадських справ, і то далекозяжна, логічна, повна. Тільки людина справді віруюча й релігійна могла сказати такі слова в отій політичній нерозбернсі, що її створюють усякі імперіялізми й колоніялізми: "Борітеся, поборете! Вам Бог помагає! За вас сила, за вас воля! І правда святая!" І він їх міг сказати і сказав, хоч за них, не втягаючись і не входячи в компроміси, заплатив десяти роками каторги. За людську рефлексію чи думку такої ціни не платять невіруючі люди, тільки за істину Божу і люди глибоко віруючі. Пришити Шевченкові марку атеїста — це найбільша кривда, що її можна йому зробити як людині, як поетові, це насміх над його каторгою і життєвою трагедією. І тому в столітя з дня його смерти сказати про його тіле, що зробити найбільшу кривду його пам'яті. І справдішня українська людина сто разів продумає, поки стане поглодушно, замість вінка на його могилу, кине на неї болотом отакої зневажи, комуніст вона, соціяліст чи поганський націоналіст.

2) Аналіза життя і творчости Шевченка та його доби показує, що Шевченко був глибоко віруючим християнином, а не якимось тільки утопійним та незначеним деїстом. І з того його християнського світогляду походять багато його поезій та споводників протиріччостей, ніби між його релігійністю та християнізмом. Він був християнином, що християнські істини вважав правди, братолюбія, цнрости, немитарства брав дослівно та хотів ними жити і бачити їх у житті всіх тих, що християнство носили виписане на своєму чолі. І коли побачив розвуж між християнським ідеалом та дійсністю, Шевченко не завагався напружувати вогнем свого слова цей абсурд, нашпампувати його. Не щоб знеузнати істини християнства, але щоб очистити їх від людського намулу й фальшивок. Шевченко не творив нічого проти християнства, але він напружував багатьох сучасних йому християн, і то в ім'я істинного християнства. Тому використовувати його сьогодні в брудній боротьбі проти християнства, за якого чистоту він боровся до крови, значить взагалі нічого не зрозуміти в Шевченка, або вимисне, по штубацьки його перекрутити на власне хопито. А це вже не Шевченко ні не шевченкознавство, а звичайна фальшивка, подиктована бічним інтересом. Тому на могилі Шевченка спочатку застромлено хреста, а замінювати його іншими знаменами, як оце тепер сталося, — значить не почитти, але знечестити пам'ять Шевченка.

3) Шевченко, вкінці, був православним християнином, і з того факту походять і інші моменти протиріччостей та псевдоатеїстичні його погляди чи думки. Шевченко не був знавцем анї історії Церкви, ні вселенської історії взагалі, а тим більше не був богословом. Він вийшов із народу, із православ-

Церков меморандум ВПЦР наводить повну аполітичність Церкви, себто свободу від політичних, соціяльних чи націоналістичних впливів держави на церковне життя.

"Третій крок, який повинна зробити Церква до поєднання — це вирівнати ту кривизну, розбити ті грудки в своєму житті, якими є зовнішні державні впливи на церковне життя, які повстали, як наслідки згоди Церкви з державою в різній спосіб, як підбиття Церкви під владу держави і навпаки, як різні державні міркування, коли Церква робилась засобом національного чи державного панування. Церква кожного народу повинна стати чистим і святим Христовим братерством, вільним від усякої нинки та порону (Ефес. 5, 27) і тільки тоді стане здатною до поєднання в Христі"[27].

Перша й головна умова єднання з усіма Церквами є незмішування церковних завдань з політичними, чи соціяльними, чи націоналістичними, і там де ті, чи інші Церкви практикують панування, знищення вільного життя народів, там єднання бути не може, бо там не може бути церковних підстав до поєднання"[28].

Прикладом здравньої аполітичности Церкви меморандум ВПЦР наводить знову УАПЦ з 1921 р., бо про неї кажеться, що вона "відокремилась від усяких державних впливів, від усякої політики" і як "відокремлена від держави може стати суб'єктом єднання з другими Церквами"[29]. Однак, як далі читаємо в меморандумі, "нажаль є навіть дуже культурні народи, які вживають ще й досі свої Церкви, як засіб політичного, чи національного гноблення. З такими Церквами УАПЦ безумовно єднатись не може, бо тут умовою єднання не є чисте безкорисне християнське братерство, і ті міркування, які не тільки завжди стояли і стоять на перешкоді що до поєднання Церков, а навпаки, сприяли тільки тим більшому роз'єднанню"[30].

Політичним і націоналістичним впливом у Церкві приписує меморандум ВПЦР факт невизнання УАПЦ збоку інших православних Церков, зокрема ж московської. Та цим УАПЦ не повинна турбуватися, бо важним є не те, чи визнають її інші Церкви, але чи визнає її рідний український народ.

"Малу церковну свідомість виявляють, хто тривожиться тим, чи визнає нас (УАПЦ) яка Церква, або хоч який вселенський патріярх. Коли яка Церква, або її представники не визнають нашої Церкви з міркувань політичних, чи націоналістичних, то з боку тих Церков; чи їх представників невизнання це нікого церковного значіння мати не може, і тому це невизнання буде компромітувати і принижувати не нашу Церкву, а ту, яка нас не визнає з міркувань нецерковних, і тих представників, які принижують свою Церкву, прислугуванням не Христу, а князям і стихіям світу цього"[31].

(Далі буде)

[18] Стор. 25-26. [19] Стор. 27. [20] Стор. 26. [21] Стор. 26. [22] Стор. 7. [23] Стор. 27-28. [24] Стор. 28. [25] Стор. 28. [26] Стор. 30. [27] Стор. 26. [28] Стор. 29. [29] Стор. 27. [30] Стор. 29. [31] Стор. 30.

Аполітичність у Церкві

Як третій крок до єднання

кого окруження свого часу і серед такого окруження проживав. І тому на його знання й погляди вплинули всі недоліки цього окруження й середовища. Це були саме часи, коли цар Микола Перший розправлявся передовсім з українсько-білоруським католицизмом, то й державна казьонно православна пропаганда старалася всіми засобами оправдати діла насилля над сумлінням мільйонів католиків. Шевченкова муза діяла саме в цих трагічних роках і він і чув і читав та сприймав більше чи менше тієї пропаганди, а його вразлива поетична душа восприймала її поетичними формами й образами і почуваннями. І коли ці форми розійшлися з тією правдою, за якою він постійно шукав, то це не була його особиста провина, а провина системи, провина жорстокого часу, в якому прийшлося йому жити, і то жити ізольованим від джерел пізнання істини. Тут поет заплатив трибут, гіркий трибут своїй добі та своєму лютому времени. Його ж особисті відносини до католиків показують, що ті його вислови були рефлексом не неточної інформації, а не виявом якоїсь особистої нетерпимости, нетерпимости супроти інаковіруючого брата. Тому використовувати і цей момент із життя Шевченка для якоїсь релігійної боротьби, це не зрозуміння Шевченка, а непошана його пам'яти.

Цих кілька рефлексій нехай стануть нам товаришами в оцих сотих роковинах, нехай будуть "отим незлим, тихим словом" із Риму, тієї великої, вольної сім'ї віруючих, християнських та католицьких братів.

Так має виглядати наша нова церква Матері Божої в Торонто; будує її парохія Матері Божої Неуст. Помочі (дотелер при вул. Бетирст). Парох Впр. о. Крил. П. Каменецький. — Проектував архітект Е. Ґрень.

о. Йосиф Схрейверс ЧНІ

ІЗ СВІТУ ДУХІВ

(Докінчення)

Одинокими ясним променем серед тієї сумної ночі жаху й розпуки був для мене ясний спомин про духа з Унева. Що дальше я від нього був, то милішим ставав він мені, то більше бажав я могти звіритися йому з болю мого серця. Якась невідома сила просто тягнула мене назад до цього старовинного манастиря: може щераз почую голос дивного духа?...

Було воно в листопаді 1923 року. Трапилася мені тоді нагода перебути декілька днів у Унівській палаті. Не без зворушення побачив я знову цей дім, де кожний камінь був для мене дорогою пам'яткою. З особливішою силою притягали мене до себе темний довгий коридор і галерія довкола церковної площі. Я відчував якусь певність, що знову зустрінусь із моїм Гостем. Хіба ж не сказав він був мені, що Унів — це його володіння! Що він жие в мурах його, що він його стереже. А все ж не знайшов я досі ніякого знаку, що дав би мені знов відчути його приявність...

Того вечора, коли я мав відходити, станув я на бальконі, що виходить до парку. Був я самісінький. Повітря було лагідне, небо погідне. На небосхилі мерехтіли зорі. Монахи-студити, що замешкали були в палаті після нашого відходу, співали в церкві вечірню. Час-до-часу чув я їхні голоси.

І знову дав я волю моїм споминам давним... І знову стали мені перед очима сумні події та жалюгідний стан України. В тому саме моменті Брати співали в хорі "Світе тихий..." і звуки їхніх голосів ставали щораз то ясніші й виразніші. До голосів Братів долучились інші якісь голоси, повні, небесні. Чудові мелодії щораз то могутніли, підносилися вище й вище, розливались високо понад манастир, понад село, далі і далі, ген мов понад цілу Землю Українську: "Світе тихий!... Господи Ісусе, ясне світло святої слави небесного, безсмертного, святого, блаженного Отця! Діждавшись заходу сонця, побачивши ясність вечірню, оспівуєм Отця і Сина й Святого Духа Бога. Ти гідний, щоб Тебе прославляти по всі часи чарівними голосами Святих, бо ж Ти, Сину Божий, всьому світові життя даєш, то й світ увесь прославляє Тебе..."

Справді, небо й земля злучили тепер свої голоси, прославляти Божого Сина, ясне Світло Святої Слави... І я співав разом із ними... Яка ж це солодка розкіш... І нараз станув мені перед очима лячний образ поневоленої, придавленої України, в якій колись то розносився той самий голос пісні слави, де колись люди взивали Божого Сина, тихе Світло Отця, а де тепер розносились крики ненависти й Богохули... Горло мені стиснулося, мов заридало, і урвалася моя пісня.

Нагло почув я слова: "Чому сумуєш, коли радується Небо?..." І побачив я знову перед собою таємну Появу. Не ждучи моєї відповіді, дух продовжав: "Я предсказав тобі боротьбу, якої ти тепер свідком, так чому ж лякаєшся? Україна пролила кров за свою волю і цю волю вона дістане... І свободу цю святую своїми власними руками збудують ті, що тепер тут тиранами-катами. На Українській Землі знову востане Хрест, хоч і не без кровопроливу це станеться. Страшні бо часи налягли на світ цілий. День наближається... вже показується вечірнє світло".

Пророцький тон отих слів Духа дав мені зрозуміти, що вже я більш не побачу його. І забажав я взнати його ім'я й життя: "Смертельнику", заговорив він, "ти питаєш, яке в мене ім'я? Я ж уже сказав тобі, що цю палату я від віків замешкую. Я часто бажав говорити з живими, як ось роблю це тут із тобою. Та ніколи мене ніхто не питав. Я жив для народу мого й із народом моїм... Я зідхав над нещастям його... Я був із ним на вигнанні, в холодному Сибірі, в далекій Америці... Я вкладав у його душу духа повстання проти несправедливости й кривди, я вливав силу в душі його мучеників, що страждали за віру і волю... А тепер на Сході й на Заході розбуджу я нових, хоробрих місіонарів. І принесуть вони знову віру в Ісуса Христа на Землю Українську. Я дам їм сили переносити страду переслідувань, і мук, і смерти. Нехай проженуть сини мої страх із сердець, а тож я з ними. Скажи їм, хто я такий: "АНГЕЛ УКРАЇНИ".

Він зник... Я втратив надію, побачити його на

ЧИТАЙТЕ! ПОШИРЮЙТЕ!

СЛОВО ДОБРОГО ПАСТИРЯ

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІЯН У ЗДА

Що два місяці даємо Вам у руки книжечку на теми, що Вас найбільше цікавлять.

Ціль цих книжечок: поглибити релігійну і національну свідомість у нашому народі.

Цілорічна передплата $1.50

Одна книжечка $0.25.

Ставайте в ряди апостолів доброї преси!

Запренумеруйте СЛОВО ДОБРОГО ПАСТИРЯ!

Ширіть його між нашим народом!

Замовлення посилайте на адресу:

GOOD SHEPHERD

Basilian Fathers

22 E. 7th Str.

New York 3, N. Y., USA

землі ще раз. Я зрозумів його намір і тому розказав вам тепер те, що досі пильно зберегав у глибині моєї душі.

О, Душе дорогий, що зволив мені ласкаво появитися в мурах старовинного Унівського манастиря, прощавай! Прощаю тебе, як Приятеля, як Брата... Коби ти явився й іншим... у їх умах, у їх серцях... Таке твоє бажання, така й ціль отих сторінок. —

Це оповідання перекладене з фламандської мови. Автором розповіді є бл. пам. о. Йосиф Схрейверс, редемпторист. Він довгі роки працював у Галичині між нашим народом, як найкращий син його, хоч народився в далекій фламандській землі. На перший поклик своїх настоятелів о. Й. Схрейверс зголосився зараз на душпастирську працю в Галичині. Але ще перед тим він написав у французькій мові кілька творів про духовне життя, творів, що їх перекладено на всі мови культурного світу, нпр. "Як любити Ісуса", "Марія наша Ненька", "Добра воля", "Основи духовного життя" й б. ін. Після тих творів пішов цілий ряд інших, що теж поширені в цілому світі. В одному з них, п. н. "Дивне (чудесне) життя Сестри Варвари" о. Й. Схрейверс описав життя вбогої української селянської дівчини, що опісля стала монахинею й першою настоятелькою нашого жіночого монашого Згромадження Сестер Йосифіток. (Цю книжку вже видано й по-українському п. н. "Чудесне життя Сестри Варвари", ціна $1.50).

Оповідання "Зо світу духів", написане по-фламандському, але з нього можна вичитати хіба більшу любов до нашого народу, як має її й неодин його найрідніший син... Історія нашої Церкви записала ім'я о. Й. Схрейверса як ім'я одного з найвизначніших священиків нашої доби, людини, яка перед широким світом Заходу відкрила болючі рани наших релігійних і національних страждань. Відгомін голосу о. Й. Схрейверса доходив часто аж до престолу Вселенського Архиєрея в Римі й завжди осягав там те, чого нам було треба.

Отець Й. Схрейверс не був белетристом, а духовним письменником. Тож і питання про те, чи цю його розповідь "Зо світу духів" брати як оповідання про реальну появу Ангела України, чи як тільки символічне оповідання-фікцію, здається нам дістає вже свою відповідь на основі характеристики о. Й. Схрейверса як письменника духовного, аскетичного, а не белетриста. Сумніви, які міг би хтось мати, чи існують якісь "ангели народів", уже давно в Св. Письмі розв'язане: кожний нарід має свого ангола (Дан. 10, 13, 20 ідд., Сир. 17, 17, Втор. 32, 8 і і.).

Редакція.

ВИДАВНИЧІ НОВИНИ!

ПРЕДОК — історична повість. Перший том серії "Вибрані твори Наталени Королевої". Стор. 296. — **Ціна $3.00.**

НА БОЖИХ ОКОПАХ — історична повість для юнацтва — про геройську молодь у часах франц. революції — багато аналогій із сучасним моментом нашої поневоленої Церкви — особливо надається для вівтарних дружинників. Написав живо й цікаво **о. В. Гюнерман. 200 сторінок. Ціна $1.50.**

ЯК МОСКВА НИЩИЛА УКРАЇНСЬКУ ЦЕРКВУ — історична розвідка **Теофіла Коструби.** 100 сторінок. — **Ціна $1.00.**

Наче доповненням до тієї історичної праці є драматична студія п. н.:

ДІЯЛОГИ ВАСИЛІЯНОК — історична п'еса з часів переслідування нашої Церкви москалями в 1838—1843 рр.
Написав о. д-р Богдан Курилас, ЧНІ. Сторін 96. **Ціна $1.00.**

ОГЛЯД БОГОСЛОВСЬКО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТИ СВ. ЙОСАФАТА КУНЦЕВИЧА — це перша цього роду наукова праця про нашого Священомученика. Написав доцент д-р Юрій Герич. Сторін 28, великої 8-ки. **Ціна 50 центів.**

Замовляти:
BASILIAN PRESS
286 Lisgar St. — Toronto 3, Ont. — Canada

ЛІТУРГІЙНИЙ СОЮЗ

ПІД ПОКРОВОМ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО

Чи Ви вже стали членом **Літургійного Союзу** під покровом св. Василія Великого? Цей Союз повстав пару років тому назад при манастирі ОО. Василіян у Мондер, Алберта, Канада.

Із пожертв членів **Літургійного Союзу** має повстати в найближчому часі велика каплиця при матірньому домі ОО. Василіян у Мондер, де виховуються майбутні василіянські священики-місіонарі і їх брати-помічники.

За всіх дотеперішніх і майбутніх жертводавців **Літургійного Союзу** відправляються і на майбутнє будуть відправлятися Служби Божі в манастирі ОО. Василіян **кожної середи** в місяці. З тих Служб Божих можуть користати не тільки жертводавці, але теж померші члени їх родин, що їх список вони передають до манастиря ОО. Василіян у Мондер.

Тому записуйтеся в ряди **Літургійного Союзу**, користайте з його духовних благодатей, а своєю пожертвою причиняйтесь до виховання молодого покоління монахів-місіонарів.

Свої пожертви, запити чи листи шліть на адресу:

BASILIAN FATHERS, MUNDARE, ALTA, CANADA

СПРОСТУВАННЯ:

"У листопадовому числі "Світла" за 1960 р. ми помістили переклад статті п. Курта І. Левіна, видрукованої в еспанській мові у періодику "Орієнте Европео". Переклад у нашому виданні був поміщений без згоди автора та були в ньому деякі неточності, які невірно представляли зміст оригінальної статті, як і думку автора. Поданий нами вступ передрукачника теж містив деякі неприємні імплікації, від яких ми хочемо себе відсторонити. - "Щоб усунути якінебудь сумніви становища оо. Василіян у цій справі, подаємо нижче справлений переклад статті п. Левіна, з його дозволу й одобрення.

Редакція".

Курт І. Левін

МИТРОП. ШЕПТИЦЬКИЙ І ЖИДІВСЬКА СПІЛЬНОТА

В ГАЛИЧИНІ ПІДЧАС ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Місто Львів лежить на роздоріжжях старих торговельних шляхів, які вели від берегів Чорного моря до середущої Европи, і так там Схід та Захід зустрічалися на торговельних ярмарках. Те місто було цікавою міщаниною старого та нового, де каплиця Боїмів ренесансового стилю стояла побіч костела романського стилю, де катедра стилю бароко, з гори св. Юрія царила над містом, положеним унизу. Мешканці — вірмени, греки, жиди, поляки й українці — віддзеркалювали різнородність міста, яке дехто порівнював із Фльоренцією.

Торгівля процвітала у Львові від чотирнадцятого до шістнадцятого століття, купці приходили та відходили, а на ярмарках був великий рух. Венеція, Ґенуя та Фльоренція мали у Львові своїх заступників, які охороняли їх купців та передавали звідомлення про торговельну діяльність до своїх урядів. Одначе в половині сімнадцятого століття — через козацькі та турецькі війни — важність Львова поступнево зменшилася. Місто втішалося новим відродженням у часах володіння Габсбурґів, які зробили Львів столицею краю Галичини та місцем осідку провінційного сойму й намісників. Після першої світової війни важливість міста знову занепала, а друга світова війна знищила цілком характер міста Львова. Населення міста частинно згинуло під час війни, або його депортовано пізніше. Нині те місто називається ще Львовом, але його вже замешкують головно чужинці. Залишилися доми, старовинні будівлі та їх прекрасні церкви.

Перед 1939 р. жило у Львові приблизно сто тисяч жидів. Вони були членами старої громади, яка свій початок виводила від тринадцятого століття. За той час ця громада видала багато вчених, які були широко знані, також видала багато ремісників і майстрів, працю яких цінили в багатьох дільницях. Будучи давньою, жидівська громада у Львові пережила багато стрясень упродовж віків: татарські напади в тринадцятому столітті, козацькі війни в сімнадцятому столітті і польські погроми в 1919 р. Її історію виповняють описи забурень, переслідувань і терпінь.

Одначе жидівська громада у Львові не могла пережити потрясень другої світової війни. Її члени згинули в газових камерах у Белзці,[1]) їх постріляли в ґетті, чи помордували в янівському концентраційному таборі, а коли терпіння скінчилися після втечі німців, усього триста жидів зареєструвалися в Жидівському Комітеті. Чарівне місто з його милими парками та гарними й маєстатичними будівлями, стало місцем трагедії й терпіння.

Ізраїль мав мало приятелів у годині потреби. Місцеве населення було або байдуже до долі жидів, або чинно брало участь у вбиванні їх. Небагато з них виявляли своє співчуття, а ще менше людей старалося допомогти. Та в годині потреби жиди знайшли приятеля в особі Ексцеленції Митрополита Андрія Шептицького.

Митрополит Шептицький стояв на чолі Церкви, яка з'єдналася з Римом в шістнадцятому столітті. Нащадок старого шляхетського роду, якого лінія сягала до тринадцятого століття, митрополит Андрій посвятив своє життя своїй Церкві й добру українського народу. Він переорганізував і оживив Церкву в парафіях своєї Єпархії та старався відновити багату візантійську традицію, в якій греко-католицька Церква мала свій початок, у Богослужбі, ризах та церковному мистецтві. Під його проводом поширювано свідомість та ведено виховну працю в занедбаних українських селах. Для вжитку й добра народу будовано школи й лікарні коштом дібр родини Шептицьких у Галичині. В дійсності, великі прибутки з приватних посілостей видавано на виховування й поліпшення народу в той час, коли властитель того майна ходив одягнений у чисту, та старанно полатану монашу рясу, яка бачила кращі дні. Коротко кажучи, митрополит Андрій Шептицький був справжнім духовим провідником української спільноти, люблений та шанований своїми, а навіть і тими, які не погоджувалися з ним.

Галичина не втікла від виру націоналізму, який бушував в Европі упродовж дев'ятнадцятого і двадцятого століть. Він появився в нагальній формі в Европі на початку цього століття, збільшуючи й загострюючи тертя, незгоду й ненависть між різними релігійними та національними групами. А підйом українського націоналізму можна було використати для пропихання німецької політики "Дранг нах Остен" і консеквентно німецький уряд пробував використовувати той рух для своїх власних цілей, доливаючи таким способом оливи до вже горіючого широко вогню — успішною компанією

[1]) Біля Люблинського Томашева.

протипольської і протижидівської пропаганди. Жиди знайшлися на перехрестю польських підозрінь, що вони підтримують українську справу, і переконань українців, що жиди піддержують примусову польонізацію проваджену польським урядом. Так повстало підложжя для жидівської трагедії."[1])

Серед такого політичного виру Митрополит Андрій не обмежив себе до духовних справ. Він здержував українських націоналістів, він намагався кинути міст над пропастю між українськими угрупуваннями, змагаючи до того, щоб запобігти безнадійній купелі крови. Він ясно розумів політичне сузір'я часу та передбачував майбутній розвиток подій, знову і знову було чути його голос перестороги проти шкідливих політичних впливів як зі Сходу, так і з Заходу. На початку 1933 року, він благав українців бути осторожними, щоб не стати заставою у німецькій грі.[2]) На жаль, його мудра порада пропала в суматосі націоналізму, а на його перестороги не звернули уваги. Для жидів Митрополит Андрій був завжди приятелем, шануючи їх спадщину, і мав співчуття для їх журб і терпінь. Жиди відповіли з пошаною та глибокою симпатією. Коли тільки Митрополит відвідував місто чи село, його зустрічала українська громада, ведена своїми священиками, та рабіни і старшини жидівської громади — незвичайний об'яв у країні, де панували нетолеранція й ненависть.

Митрополича резиденція — це була невелика барокова палата, напроти катедрального храму — обидві будівлі здвигнені в той самий час. Брама мала залізний ланцюг, який порушував дзвінок, а брат Атанасій, монах-Студит, відчиняв двері та вказував дорогу до почекальні на поверсі, яка була все повна людей, що чекали терпеливо авдієнції. Двері були все відчинені для кожного, хто бажав увійти. Делегації селян, Сестри Василіянки, священики, люди в військових одностроях, усі приходили, чекаючи таксамо своєї черги. Траплялося, що й жидівська делегація з місцевости, положеної недалеко митрополичих дібр, чекала, щоб просити про пожертви для жидівських добродійних цілей, біжниці в деяких малих містах будовано з дерева дарованого Митрополитом. У почекальні панувала мовчалива й надійна атмосфера, немов би приявні знаходилися на краю глибокого та незабутнього переживання. Авдієнція відбулась у великій соняшній кімнаті, повній полиць із книжками. Коло великого бюрка в кріслі на колесах сидів дуже високий сивий мужчина, з проникливими синіми очима, Андрій граф Шептицький, Архиєпископ Львова й Галицький Митрополит. Хворі ноги митрополита були покриті простим монашим покривалом та, хоч він був у кріслі на колесах, робив враження сили й владности. Його права рука, хоч здеформована недугою, проте гарна, з довгими тонкими пальцями, запрошувала гостя прийти ближче, сісти, бути щирим та отвертим. Незвичайна атмосфера теплоти, ласкавости, щирости й спочування, злучена з силою та владою, виповняла кімнату. Соняшне світло пробивалося через відчинені вікна, а запах садів втискався до середини разом із віддаленими голосами робітників, що працювали в городі. У кімнаті Митрополита Андрія забувалося щоденні турботи, відчувалося спокій, а залишалося кімнату скріпленим та піднесеним духово.[3])

Вибухла друга світова війна. Львів збомбардували німецькі повітряні сили першого дня. З вибухом першої бомби усталений спосіб життя скінчився. Коли німці окупували Львів у 1941 р., справи стали ще більше трудні через незгоду та брак співпраці між поодинокими національними групами. Жидівська громада стала першою цілллю погромів, переслідувань і мордів, через під'юджування й заохочування німцями до протижидівських виступів-заворушень. Німці назначили кожного жида зорею Давида, щоб легше можна було пізнати жертви. Жидів позбавлено оборони законів і всіх людських прав. Безпосередньо після того, як вступили німецькі війська, вибухли протижидівські заворушення, в яких багато тисяч жидів, мешканців Львова, втратило життя. Погроми організували німці, але жорстокостей допускалися польські та українські товпи. Рабін д-р Єхескіель Левін, останній головний рабін міста, рішив удатися до Митрополита Андрія, щоб просити його вплинути на заворушену юрбу. Він прийшов до Митрополита як свого приятеля і тому, що Митрополит був одинокою впливовою особою, що хотів вислухати та допомогти. Було безцільним удаватися до німців, та, на жаль, було майже так само безцільним удаватися до провідників інших громад. Покійний рабін д-р Левін сказав такі слова: "Я прийшов до Вас, Ексцеленціє, в імені жидівської громади міста Львова. Я прийшов в імені пів мільйона жидів, що живуть на території Вашої церковної юрисдикції. Свого часу Ви сказали мені, що вважаєте себе приятелем жидів. Я прошу Вас, тепер, у годині смертельної небезпеки, дати доказ Вашої приязні. Я прошу Вас ратуйте тисячі людського життя."[5])

Рабін Левін відійшов з обітницею Митрополита, що зробиться все, щоб допомогти. Митрополит старався здержати рабіна від повороту до дому, тому, що на вулицях були заворушення. Рабін Левін з подякою відкинув пропозицію схоронити його, заявляючи, що його місце є з його громадою.[6]) Того самого дня він згинув мученичою смертю у в'язниці Бриґідках, стараючися в героїчний спосіб ратувати свою улюблену громаду.

[1]) Вище описані політичні події відбулися в 1930-их роках.

[2]) Це сказали авторові цієї статті Отці монахи Студити св. Успенського манастиря в Уневі, О. Герман і о. Ніканор, які чули такі думки у промові Митрополита Андрія.

[3]) Тут описано вигляд Митрополита Андрія в 1937-39 рр.

[5]) Цю промову написав покійний рабін Левін перед відходом до палати Митрополита. Автор цієї статті, що є сином рабіна д-ра Левіна, переклав ту промову на українську мову, на мову, яку його батько мало знав.

[6]) Це сказав авторові цієї статті сам Митрополит.

Митрополит додержав обіцянки. В часі німецької окупації він помагав та укривав жидів, здержував вірних своєї Церкви в ім'я Христа, або грозив карами й політичними наслідками по війні. Митрополит видав пастирського листа у справі жидів, відповідно затитулованого: "Не вбивай". Розуміється, що німці сконфіскували того листа, але все ж таки, його таком відчитано в кожній греко-католицькій церкві. Лист говорив відверто й відважно про трактування жидів і поважно перестерігав українців, напоминаючи їх, щоб вони здержалися від безпосередньої чи посередньої участи в нищенні жидів.

Все ж таки це здержливе впливання не завжди мало успіх. Зовнішні сили розбурхали ненависть та дикунство, які зробили маси твердими та кам'яно глухими. Хоч думки і вказівки Митрополита прочитано з кожної проповідальниці, вплив німців на місцеве населення продовж перших двох літ окупації був сильний. Митрополит Андрій пішов так далеко, що післав листа протесту до "ката Европи" Гайнріха Гімлера, підносячи гострий спротив проти того, щоб уживати українську молодь до винищування жидів. Не можна сумніватися, що Митрополит Андрій був один із небагатьох духовних чи політичних провідників під німецькою окупацією, що мав відвагу протестувати проти обдуманого та холоднокровного масового мордування жидів.[7])

Ніхто не сумнівався, що для жидівської спільноти ще нераз прийде час небезпеки, терпінь і пониження, та було ясно, що велике їх число загине підчас погромів і переслідувань. Але навіть найгірший песиміст не передбачав, що буде знищена ціла жидівська спільнота. На початку вдержувалося переконання, що як тільки фронт посунеться наперед, можна буде осягнути якийсь спосіб співжиття та населення успокоїться. Та минали дні й місяці, а доля жидів ставала щораз гірша й гірша. Після першої масної хвилі вбивств, спричиненої ненависниками, застосовано організовану й систематичну дію, яка мала позбавити жидівське населення майна й одночасно затруднити жидів мужчин на примусових роботах. Із часом і те замінено добре обдуманим пляном фізичного знищення: наперед старців і калік, потім дітей, опісля відділено чоловіків від жінок, а вкінці прийшла смертельна дорога до газових камер. Німецька машина діяла помалу, але певно, як потяг за потягом залишали Західню Україну до Белзця, цвинтарища майже 2,000,000 жидів. Місто за містом опорожнювано від жидів, а великі написи на дошках "Місто очищене від жидів" вміщувано при вступах до міст.

Митрополит Андрій інтересувався подробицями життя в ґеттах. Що люди роблять? Скільки хліба видають їм на картки?[8]) Що діється з дітьми? Хто опікується хворими? Щоб мати відповідь на такі питання, Митрополит призначив о. Котіва збирати інформації про події в ґеттах. У додатку до попередньо вже започаткованої акції, Митрополит включився в позитивну компанію, ратувати і переховувати жидів індивідуально, тих, яких він знав, як і цілком незнаних, дорослих і дітей, в дійсності кожного жида, якому тільки міг помогти.[9])

Рушійною силою в тій акції був брат Митрополита Климентій Шептицький, Ігумен Чину св. Теодора Студита.[10]) Високий понад 6 стіп, стрункий, він виглядав як аскет, понад 60 років життя, із суворим виглядом лиця. Та вигляд не відповідав дійсності. Той монах, який цілком добре міг зійти з візантійської ікони св. Теодора Студита, був людиною безмірно теплого зрозуміння та безмежного співчуття. Отець Ігумен Климентій двигав на собі дійсний тягар схоронювання жидів та займався скорим їх перенесенням, якщо виглядало, що місцеве населення ось-ось донесе німцям, де можна жидів знайти.

У 1942 р. стало ясно, що німці плянують вирішити раз на завжди жидівське питання в газових камерах. Хтонебудь тільки міг та мав силу, старався втекти від такої страшної смерти. Жиди ховалися по пивницях і лісових ямах, вони забезпечували себе фальшивими паперами чи переносилися до інших місць із зміненими прізвищами. Німці протиділали цим розпучливим зусиллям утечі, а саме проголосили, що за переховування жидів або поміч для них грозить кара смерти. Багато християн дійсно публично розстріляно чи повішено за поміч їх ближнім. Урядові оголошення друковано в часописах, мури було обліплено плякатами про таких. Додаткові нагороди в харчах давали донощикам, які вкажуть німцям або місцевій поліції місця, де ховалися жиди. Тисячі жидів, які втікли з гет, видали ці Юди тодішнього дня, які продавали життя за харчі, замість традиційних тридцяти срібняків. Деякі з місцевого населення, хоч не доносили, були вдоволені з огляду на можливості грабунку, що було можливим по ліквідації жидів, і тому підтримували такі дії. Немов сути, такі особи крутилися навколо ґетта, купуючи шлюбні перстені за бохонець хліба, чи грабували доми, коли їх господарі йшли на смерть. Велика частина населення була цілком байдужа на людську агонію перед їх очима, на терор, зогидження, а німецькі заохочування до антисемітизму, цілковито вбивали почування в людей. В такій затроєній атмосфері Митрополит Андрій і Протоігумен Климентій працювали над ратуван-

[7]) Автор працював у митрополичій бібліотеці й архівах у 1943-1944 рр., де бачив копію листа, висланого до Гімлера та відповідь Гімлера, у якій Гімлер дораджував Митрополитові не вмішуватися в справи, які його не торкають.

[8]) Підчас німецької окупації хліб і інші харчі приділювано в пайках. Жиди діставали приблизно одну десяту нормальної пайки.

[9]) Цю акцію започаткував Митрополит Андрій літом 1942 р., коли почалося нищення ґет.

[10]) Св. Теодор Студит (752-826), званий також св. Теодором із міста Студіюм. Мав величезний вплив на розвиток східнього монашества і візантійської Церкви.

ням жидів. Хоч грозила небезпека від німців та ворожість від населення за якенебудь діло допомоги для переслідуваних, обидва мусі змогти надхнути своє оточення відвагою, а навіть геройством. Праця для рятування жидів була можлива тільки тому, що в тому ділі співпрацював невеликий гурт монахів і монахинь, разом із деякими світськими священиками. Вони збирали жидів у своїх монастирях, сиротинцях і лікарнях, ділилися з ними хлібом та були для них охороною, не зважаючи зовсім на небезпеку жидівського товариства. Коли було треба, вони переривали порядок свого ущобленого манастирського життя, щоб виконувати праці, такі далекі від їх щоденного життя. Деякі з них, навчені та ведені Митрополитом Андрієм, осягнули нові висоти духового життя, поширювали навчання свого князя Церкви між народом та наслідували його в усім. Вони найактивніше допомагали переслідуваним утікачам і потішали їх. Інші, хоч не були зовсім вільні від протижидівських пересудів, помимо того помагали жидам тому, що бридилися німецькими жорстокостями. Були й індиферентні, але коли їх візвали допомогти, вони були послушні візванню і сповняли його ревно та з самовідреченням. Всі вони без уваги на мотиви й наставлення, однаково наражувалися на небезпеку, проте помагали забезпечити схорониця та харчі для жидів. Але найважливішим було те, що вони давали моральну піддержку тим, яких переховували, а переслідувані жиди, позбавлені всіх людських прав та якоїнебудь охорони, відчували, і оцінювали приязнь, і так могли відзискати віру в людність. І ті монахи, монахині й священики додержали вірности своїм зберіганням тайни. Ніхто з зовнішнього світу довгі два роки не довідався нічого про жидів, яких переховували в різних манастирях, а навіть у приватній резиденції Митрополита. Монахи й монахині Чину св. Теодора Студита беззастережно виконували доручення Митрополита Андрія чи Отця Протоігумена Климентія, а настоятелі монастирів керували акцією своїх монахів чи монахинь у тому благородному ділі.

Отець Ігумен Марко Стек мав доручення рятувати жидів у студитських манастирях. Щоб виконати своє завдання, він перший обережно промощував дорогу для прийняття поодиноких жидів, часом тільки виясненням, часом переконливою розмовою, а часом відкликувався до манастирської дисципліни. Після того мали виготовити для них відповідні документи і вкінці тих "натуралізованих українців" мали супроводити й транспортувати з місця на місце.

Справді дивні події траплялися отцеві Маркові в ті дні. Можна його було стрінути у залізничному вагові з двома жидівськими хлопцями. Іншого разу він мав схоронити заміжню жидівку, яку умістив у конвенті Сестер Студиток як "новичку", а вона була в початках вагітности. Ще іншого дня, вертаючись до келії увечері по повечерю, відспівуючи так гарно монахами личаківського манастиря, побачив він трьох малих хлопців від трьох до п'яти років. Дітей мусіли перевезти з Брюховичі, де ними опікувався священик парафії о. Поберейко, тому, що один сусід доніс німцям про перебування їх там. Зараз знайдено нове місце для схорониця, о. Марко прийняв своїх малих гостей до своєї монашої келії. У цій тяжкій праці успішно помагали о. Маркові оо. Никанор, Тит, Герман і монахи Студита.

Коли отці Студити опікувались мужчинами, то жінками й дівчатами звопікувалися монахині Студитки, під проводом Матері Настоятельки Йосифи. Одначе годі поминути матір Настоятельку Моніку, Чину св. Василія Великого, на списку тих, які рятували жидівських дітей. У конвенті в Підмихайлівцях мати Моніка збирала хлопців та дівчат, помагаючи їм достосуватися в їх переход. з тепла родинних огнищ до нових обставин життя. У кого схоронив Митрополит Андрій, пережили війну, помимо сталих пошукувань, доносників і інших небезпек.

Треба підкреслити, що Митрополит Андрій і його брат ніколи не робили ніякого релігійного натиску. На їх гадку, навернення в таких обставинах ніколи не були б виявом свобідної волі. Такої самої політики придержувалися монахи та монахині. Приблизно 150 жидів урятувалися завдяки Митрополитові Андрієві. Хоч таке число є малим, проте врятувати їх вимагало невимовних зусиль та напруження. Тільки ті, що врятувалися від переслідування і смерти, можуть оцінити труднощі й небезпеки, зв'язані з виратуванням навіть одного життя.

В осени 1943 р. рабін д-р Давид Кагане й автор цієї статті прибули до манастиря св. Йосафата, недалеко Святоюрської Гори. Незабаром після того отець настоятель Никанор повідомив зібраних монахів, що з того часу будуть перебувати з ними два жиди. Він зазначив, що воно було б добре, якщо б котрийсь із монахів узяв на себе повну відповідальність на випадок відкриття їх і так рятував інших. Всі монахи зрозуміли, що вони знаходяться в смертній небезпеці та що оце заключають одного з них наразити своє життя за людей іншої віри. Отець Никанор, високий, людина м'якої мови, ще з слідами півторарічної німецької тюрми, запитав, чи є такий добровольець. Усі монахи, як один чоловік, стали, а саме/ старий брат Варлаам, брат Єротей друкар, молодий брат Лазар новик, брат Амвросій, брат Петрикій, брат Йосиф кухар та брат Модест тесля. Хоч і останнім, але не менш важливим був брат Теодосій, який, крім того, від приватний хрестоносний похід проти німців, скриваючи дві жидівські родини у фабриці, де він працював. Мовчанка запанувала в цілій кімнаті, а манастирська братія св. Йосафата була ближче Бога як колинебудь. По відступленні німців Митрополит Андрій помагав тим, яких переховав, почати нове життя. Дітей уміщено в кількох урятованих родинах, і то тільки тоді, коли рабін д-р Кагане згодився на прибраних родичів. Отець Протігумен Климентій заявив: "Дітей залишити мені в довір'ю до мене їх померлі родичі; я можу віддати їх під опіку тільки віповідальних людей."

Тільки жалюгідне невелике число врятованих зібралося на Яблонівській вулиці, де зорганізовано Жидівський Комітет. Не було нікого, хто поміг би їм і потішив їх, крім Митрополита, який приславав харчі, одіж та накривала до комітету. Врятовані помалу розбрилися. Нині вони живуть в Ізраїлі, Англії, ЗДА і в Австралії. До тих усіх далеких місць вони взяли з собою пам'ять про Митрополита Андрія та його брата Климентія — і ця пам'ять залишиться в їх серцях аж до дня їх смерти.

У тих трагічних часах великий та благородний чоловік жив на Святоюрській Горі. Він мав серце повне співчуття для людського терпіння й недолі. Він справді заслужив собі на ім'я "приятеля жидів", як він назвав себе багато літ перед тими подіями, та потвердив це в найчорнішій годині, рискуючи власним життям. Його ім'я запишуть навіки в анналах жидівської історії.

З англійської мови переклав о. Р. Гавас

Переклад уточнив д-р Петро Ісаїв

Федір Одрач

ПРИКРА НОВИНА

(Продовження)

Коли ми підходили до Повхова, він тоді на мить зупинився і поглянув мені в очі.

— Знаєш, я радив би тобі пошукати працю десь подалік від рідного села.

— Чому?

— Твій батько може всім вам наробити лиха. В нас не вільно лаяти безбожників. Попроси батька, хай він краще мовчить.

У сестри моєї Надії Стьопа відразу ж здружився з маленьким Олеськом. Він подарував йому новенькі штанятка і теплу кратчасту сорочечку. Того ж дня, під вечір він вибрався до Ковбів на агітроботу. До людей промовляв він по-білоруському. І взагалі говорив він тільки по-білоруському, хоч московську мову знав прекрасно. Я якось наважився поспитати, чи він не знає, чому Полісся включено в Білоруську ССРБ.

— Був час, що й Гомель належав до України. Потім пороблено зміни. Зрештою, партія і уряд знають, що роблять.

Така відповідь, річ ясна, не могла мене вдоволити і я іншим разом знов торкнувся національної проблеми Полісся.

— А от ти їздиш по наших селах з агітдоповідями, прислухаєшся селянській мові, невже ти не помічаєш, що тутешні люди говорять не по-білоруському?

— Тутешні люди говорять, більш-менш так, як у моїй південній Гомельщині.

— Тобто — по-білоруському?

— Ні, я цього не сказав би. Тутешня, як і тамта мова, без сумніву, українські. Зрештою, не я тільки це стверджую — всі агітатори, що побували в Пінщині те саме підкреслюють. Та національне питання краще від нас знає партія і уряд. Можливо, що народні депутати з Полісся на Народньому Зібранні в Білостоці вискажуться за Україною. Уряд і партія напевно не будуть робити перешкод.

Я відчув, що Стьопа висказав уже все в цій справі і недоцільно було б ще раз "добувати в нього язика". Проте, в словах Стьопи, як мені здалося, бреніла нотка нещирости; здається, він думав про інше і говорив тільки те, що було дозволено загальною партійною лінією. Нарешті його агітаторський реченець на Поліссі скінчився і він майже зі сльозами попрощався зі мною і з іншими агітаторами поїхав автомашиною до Пінська. Там, у місті, він у якогось армійського приятеля приховав накуплені "подарунки" і весело, мабуть, поїде з ними на схід, простою лінією до Гомля.

З Дубойчиком я зустрівся в моєму рідному селі. Він на днях мав виїхати до Білостока. Дядя це був цілком неосвічений, але обличчя його, зокрема ж сірі лагідні очі прозраджували щось простакувато-добрʼяцьке. Він уже дещо чував про мене і втішився з нашої зустрічі.

— От, кажуть їхати до отого Білостока, а мені не хочеться, — щиро сказав він мені. — Та й навіщо їм такі як я?

— Що ж, ви заслужена людина, терпіли в тюрмі за народнє діло, — намагаюся підхвалити. — Усі ж тут знають, що ви каралися за комунізм.

— Та ніби за комунізм і не за комунізм, — наївно признався Дубойчик. — Якось лихо привелось в наше село секвестратора. Вихався у мою хату і до подушок. Жінка плаче, діти плачуть. А я: Паночку, та чого ви нас кривдите? А той паночок до мене гаркнув ніби собака. Я не втерпів і сказав: Нема на вас русских, вони б вам показали як бідних людей кривдити. За це й пришито мені комунізм і Пінський суд покарав мене тюрмою на три роки.

Ця відвертість тільки підкреслила, що Дубойчик належить до людей нехитрих, небрехливих. Імовірно, що в тюрмі сидів він з людьми свого рівня, отже не було кому його вишколити. Вийшов із тюрми просто непорушним на своєму умі, таким, як завітав у її мури. Слово за словом, я обережно втягнув його в розмову про Полісся. Дораджував йому голосувати за прилученням Полісся до України, але Дубойчик тільки сахнувся.

— Не можу й не буду голосувати за Україну, бо не велять. Онде начальство вже дало мені вказівки. Теж саме зроблено з депутатами інших районів. Гей, голубе, власть нова, бачу, сильна і вміє давати накази. Тільки ж нікому не говоріть про те, що від мене почули. Кажуть нам бути білорусами, ну добре й за це. Скажуть бути українцями, будемо і українцями. Повеління начальства це не жарт.

На цьому і закінчилася наша розмова. Мені

вже було ясно, що долю Полісся вирішують не ці маріонеткові депутати, а Кремль. І чомусь пригадався мені "временний заведующій" Ковальов та дядя з револьвером у Лемешах. Там принаймні живі актори, а тут тільки маріонетки. Тамті вміють гарно говорити неправду, а ці, Дубойчики, "представники" народу, будуть тільки повторювати те, що їм сказало начальство на тайних засіданнях.

У "ЖОВТИХ КАСАРНЯХ"

Я ще й досі не знаю, на яку мені ногу стати: вибрати вчительство чи причепитися до якоїсь праці в Пінську. Занадто метушливі обставини на селі мене дедалі знеохочували до сільського учительства. Тож, позичив я в нашого сусіда, Прокопа, ровер і вибрався до Пінська провідати, яке там "повітря". Саме було після дощу і ровером їхалося непогано. Наближуючись до Пінська я з цікавістю шукав зором монументальних стін запроектованого Мерсоном театру; поблизу скверика не було високих домів і коли б уже вибудовано стіни на десять метрів, напевно видно було б їх здалеку. Та, стіни чомусь ще не виросли над дерев'яними дімками, а кучеряві липи на скверику по давньому майоріли зелено-жовтавим листям.

Інженера Мерсона я застав у його кімнаті, на Советській вулиці. За час трьох тижнів він сильно змарнів. Очі мав мутні, морщини на обличчі поглибилися.

— Ну, що ж із театром? — питаюся.

— Шахраї, негідники! — обурено махнув рукою інженер. — Наробили багато шуму, заподіяли мені багато турбот і змилися.

На столі безладно лежали проекти на театр, статистичні обчислення, фронтовий фасад із двома глобусами та земними кулями.

— На смітник це викинути! — вів далі Мерсон. — Я думав, що це люди ініціятивні, поважні, а воно не те. Тільки хваляться, брешуть і погрожують. Цілими днями в магістраті сиджу при телефоні і слухаю наказів і розпоряджень від своїх зверхників. За моїм скромним підрахунком маю над собою начальників десь сто десять. Дзвонять до мене із штабу армії: повелителів маю там із тридцять. Кожен зобов'язує мене якоюсь будівельною роботою. Командування "участка" Дніпровської фльоти має не менше моїх начальників; грозять і домагаються негайно приступити до будівлі прибережних магазинів і дощок. "Отдел Народняво Образованія" роїться теж від моїх зверхників. Збожеволіти можна. Замість конкретно щось робити, вислухую наказів крізь телефонну трубку. До чого це дійде, не знаю. А ти що думаєш робити?

— Ще не знаю.

— Залишайся в Пінську. Мені буде веселіше. Я вже думав про тебе. Он робітники нашого міста організують профспілку, ти можеш бути секретарем.

— Важко повірити, щоб у теперішніх обставинах могла бути вільна профспілка. У СССР такої не водиться.

— Дурниці, — заперечив Мерсон. — Робітничі делегати були в цій справі в головній команді і дістали на це усну згоду. Саме за годину почнуться збори в магістраті. Підеш зі мною?

— Піду. Тільки ж не віриться мені, щоб дано дозвіл на вільну профспілку. І чому дано дозвіл тільки словами, чому не на письмі?

— Обіцяли дати на письмі. Майор Алексєєв, начальник канцелярії командування поліського "участка", приобіцяв прибути на збори. Нічого нелегального не робиться.

Я залишив ровер у коридорі дому, де була кімната Мерсона і ми два вирушили пішки до магістрату. В магістраті, в залі нарад, було повно робітників. Коло внутрішньої стіни було підвищення з порожніми кріслами. Робітники нетерпляче поглядали на входові двері, либонь, виглядали майора Алексєєва. Наша поява дещо оживила деяких робітників, що знали особисто інженера Мерсона. Вони звернулися до нас, щоб ми відкрили збори. Якраз один з урядовців магістрату покликав Мерсона до телефону, тоді робітники обступили мене і просили, щоб я вийшов на підвищення. Я рішуче на це не погодився. Аж раптом підійшов до мене якийсь мершавенький чоловічок із семітським носом і попросив мене до бічної кімнати, мовляв, хтось хоче зі мною поговорити. Мене це незвичайно заінтригувало. Хто ж це міг би бути? Крім інженера Мерсона я не мав близьких знайомих у Пінську. Щось мене наче б стримувало йти до тої людини, що цікавилася мною. Та я, усвідомив собі, що в магістраті, будь-що-будь, ще досі Мерсон неабияка фігура і на випадок, коли б хтось хотів мене скривдити, він напевно заступиться за мною. Тож, я пішов слідом мершавенької людини по коридорі до бічної кімнати з дубовими високими дверима. Чоловічок відчинив двері і впустив мене першого. Двері за мною відразу ж зачинилися. Я підійшов до стола, за яким сидів пінський дрібний купець Гольцман. Я його особисто не знав, хоч якось під час вакацій іноді бачив його на пінському ринку, коли він торгувався з селянками за кури, чи яйця. Тепер він був "временним начальніком пінской міліції". Помічаю теж, що в дверях уже стоїть із кріском міліціонер — здоровенний нарубійко, либонь із якогось недалекого села. Взагалі чимало сільських парубків принадилось тоді до поліційної служби, чого потім жалували.

— Чи це ви мене покликали? — звернувся я до "временного начальника".

— Садісь,—сказав він по-московському. Я сів. Саме якийсь поліцай, чи пак міліціонер, під кріском привів з вулиці дядька-спекулянта. Дядько був у постолах, із батогом у руці. Либонь приїхав до Пінська возом. Його міліціонер затримав за те, що той купив у когось пачку махорки. Гольцман відібрав від селянина махорку і попередив, що як його приведуть сюди вдруге, тоді пішле його на Березьку, де містилася тюрма. Хвилини дві пізніше вштовхав до кімнати ще інший міліціонер якогось гарно зодягненого жида з невеличкою валізкою. Новоарештований не вмів говорити по-московському і тому відповідав

Гольцманові по-польському. Це, мабуть, був жидівський утікач із Лодзі. Взагалі цей новий "спекулянт" мав вигляд інтелігента і промишляв між людьми тільки тому, щоб якось утриматися на поверхні. Гольцман суворо звелів йому відкрити валізку. Як тільки валізка була відкрита, я помітив, що була вона битком-набита пачками махорки. Гольцман відразу ж закрив валізку і звернувся до міліціонера.

— А ти чесних людей не затримуй! — Міліціонер виструнчився. Тоді Гольцман вибачився перед приведеним і подавши йому руку, провів до дверей.

Я дивився на це з обридженням і чомусь співчував усім чесним жидам. Така "влада" викидьків жидівського суспільства ніколи не принесе добра для жидівського загалу. Беззастережне вислужування чужій владі, без сумніву, знеохотить місцеве населення взагалі до жидів і на випадок якихось змін, не підтримає їх. Слабою сторінкою багатьох жидів є те, що вони хиляться до тих, у чиїх руках сила і влада, забуваючи, що їхня доля зв'язана з місцевим населенням. Влада, звичайно, одного дня може зникнути, але місцеве населення буде далі жити на своїй землі і жиди, річ ясна, воля-неволя, силою обставин залишаться між місцевим населенням. І от, колишні грішки вийдуть на верх і можуть помститися вже на жидівському загалові.

Після відправи гарно зодягненого спекулянта, Гольцман тоді займався мною. Почав від мого прізвища, місця народження, потім допитувався чого я приїхав із села до Пінська і взагалі ставив мені наївно-безглузді запитання. Мої відповіді він неграмотно записував, перо в його руці кострубатилось і я чомусь пригадав пінський ринок де він "общупував" кури і качки, чи вони товсті. Нарешті він перестав мене допитувати і щось писав кривульками виводячи косі рядки на незалінійованому папері. Зизом я помітив слова "провокатор", "буржуазний націоналіст" і це мене розбурхало.

— Хто вас уповажнив робити мені такі закиди? — не втерпів я. Гольцман поглянув на мене чорними очима і злобно посміхаючись сказав:

— Ми знаєм больше, как ти себе думаеш.

Він ще щось писав із п'ятнадцять хвилин, потім аркуш списаного паперу вложив до коверти, заклеїв коверту і передавши її міліціонерові, щось шепнув тому на вухо. Міліціонер кивнув до мене головою і під кріском повів мене містом на Каралин, до так званих "Жовтих касарень"; де містилося НКВД.

За залізною брамою "Жовтих касарень" мене перебрав від міліціонера молодий і гарний енкаведист. Він чемно попросив мене сісти і якось теплим поглядом обкидував мене. Я йому сказав, що мене сюди приведено цілком помилково, що звідси, не далеко моє рідне село і в цьому селі кожен може посвідчити, що я цілком невинний. Дижурний енкаведист мовчки закурив "корешкі" і я тоді здогадався, що це звичайний рядовик і що моя доля, напевно, вирішуватиметься "грубшою рибою".

— Я так і думаю, що ви невинні і вас напевно ще сьогодні випустять звідси, — звичляво сказав дижурний енкаведист. Він взявся за трубку телефону і до когось зателефонував.

— Куда єво атставіть! Да, да... Ета провокатор і падазрітельний тіп. Как? Да, да...

Мова була, звичайно, про мене. "Провокатор і падазрітельний тіп" вимовлені були симпатичним вартовим енкаведистом флегматично, наче б така "словесність" була для нього самозрозуміла, функційно-щоденна. По пару хвилинах з'явився білобровий енкаведист і забрав мене до трьохповерхових "Жовтих касарень". Поведінка цього енкаведиста була вже гостра і незичлива. Він устромив у мої плечі відбезпеченого нагана і поштовхав мене до вхідних дверей жовтої кам'яниці. Там він передав мене вартовому, що з наганом походжав по партеровому коридорі. Вартовий повів мене в підземелля, відкрив залізні двері і увіпхнув мене в камеру з бетоновою долівкою. Все сталося якось так швидко, що мені просто не вірилося; ось, я вже наче б у ролі автора "Холодного Яру". Невже будуть мене мучити, тортурувати? Защо? В ім'я чого? Ледве "визволяли", а вже, диви, без ніякої причини запроторили в підземелля!

У камері було п'ять в'язнів: один грек-купець і чотирьох недавніх польських поліцаїв. Всі вони були ще в "гранатових" мундирах, звичайно без відзнак і погонів. По їхніх обличчях було видно, що їх ще не надто турбували службовці НКВД. Вони не хвилювалися і спокійно говорили між собою. Двічі в день їхні жінки приносили їм теплу страву, яку передавав вартовий у закритих банячках. Саме, коли мене приведено, вони споживали гарячу зупу з алюмінійових банячків. В'язні поставилися до мене товариську. Аж трьох недавніх поліцаїв запропонували мені зупу, з чого я зрезигнував, бо все те, що сталося зі мною, відігнало від мене геть апетит. Найбільш неспокійним був грек. Він представився мені і почав розповідати, як він потрапив сюди. Він відверто лаяв "повні порядки" і відчувалося, що він нічого не боїться, бо має за собою в Москві грецький консулят, який напевно ним заопікується.

Історія грека була незвичайно цікава. Йому на ім'я було Каспарідос. До тридцять другого року проживав він у Лондоні, де був співробітником грецького консулату і де був представником і співакціонером якоїсь великої грецької фірми. Там він увійшов у дружні зв'язки з польським амбасадором (прізвища не пригадую). Якось із Варшави приїхала амбасадора сестра, в якій потім Каспарідос закохався до безтями. Палке кохання закінчилося щасливим подружжям.

— Я, мій пане, — вів Каспарідос, — завжди мріяв про дикий край. Мені хотілося поселитися десь у джунглі і там жити. І ось, мій шварго, коли я звірився йому в своїх мріях, порадив мені переселитися до Польщі. Він мені розповів про оте ваше чудове Полісся. Я так захопився його розповіддю, що вкоротці замкнув усі свої справи в Лондоні і переказавши півтора мільйона злотих до польського "Банку крайового", вирушив із своєю дружиною до Польщі. Проїхав усе По-

лісся і вибрав собі чудове місце над Прип'яткою. На горбку, між дубами побудував я чудову віллу; ліворуч і праворуч моєї вілли — непрохідні полiські ліси. Між ними річка. Частину цих лісів я закупив. Просто рай для мисливців і рибалок. І ось, тепер усе знівечилось.

Сто тисяч злотих він умістив у банку в Пінську. Як тільки прийшли большевики, він пішов до того банку вибрати гроші. Замість дати йому гроші, його арештовано і приведено до цих ось "Жовтих касарень", де він перебував уже тиждень.

Бувші поліцаї не надто цікавилися розповіддю грека, можливо, що впродовж тижня вони вже нераз чули це від нього.

Цілий день аж до пізнього вечора ніхто нас не тривожив. За дверима чути було кроки вартового. В камері був довгий стіл і дві ослони. Бувші поліцаї лягали на долівці — підстелювали під себе піджаки, штани і накривалися плащами. Десь коло одинадцятої я приліг на ослоні. Аж раптом двері відчинилися і вартовий викликав моє прізвище. Він повів мене камінними сходами на перший поверх. Неподалік сходів постукав він у двері і впустив мене до кімнати. В кімнаті, за столом сидів уже енкаведист у ранзі капітана. Він чемно попросив мене сісти. Я сів, тоді простягнув він мені пачку з "казбеками". Я закурив цигарку і мовчки дивився на папір, що лежав між його руками на столі. Була це писанина Гольцмана. Енкаведист був більондином з довгим горбатим носом — тип радше нордійський, не москаль. Горбатий його ніс нагадав мені чомусь одне місце з оповідання Л. Н. Толстоя, де він характеризуючи свою героїню, назвав її ніс "носом хіщної птіци".

Не кваплячись енкаведист записав на чистому папері моє ім'я і прізвище, ім'я батька й матері, місце народження і потім на маргінесі, за загальним, либонь, енкаведівським зразком поставив слово: "Вопрос". Спершу запитання були простолінійні, як от, де я перебував у таких і таких роках, що робив, хто оплачував школу у Вільні, чи співпрацював я з польською поліцією. Мої відповіді він розділював на маргінесі словами: "Ответ". Нарешті він поставив мені лагідне запитання, чи я належав до ОУН.

— Товаришу капітан, — сказав я, — як я міг належати до цієї організації, коли місцем мого перебування впродовж двадцяти років було Вільно?

Він змовчав мою відповідь і потім ставив круті провокаційні запитання. Я зрозумів, що НКВД ще не знає мого минулого. Перш, як мене допитувати, цей капітан напевно простудіював писанину Гольцмана і, звичайно, з цієї неграмотної плутанини він не міг багато скористати під час допитів. Тож вишукував сам "матеріял" і ловив мене за язик. Після двох годин допиту я ввічливо сказав:

— Я дивуюся, товаришу капітан, що мене приведено сюди.

Енкаведист суворо поглянув на мене і зненацька крикнув.

— Какой я тебе товаріщ!

Цей неочікуваний мною вибух мого допитувача мене навіть розлобив. Я тоді посміхнувся і сказав:

— Я знаю, що ви мене випустите, бо нічого ви не маєте і не можете мати проти мене. Завтра ви напевно довідаєтесь про моє соцпоходження, а моє соцпоходження нічого не має спільного з клясою експлуататорів. І от, тому, що я невинний, я не думаю, щоб вас могло ображати моє звернення на "товариш".

Енкаведист знов нічого не сказав і вголос прочитав протокол. Протокол не був сфальшований і я під ним підписався. Після цього мене відпущено до камери. Десь над світанком мене знов покликано на допит. Цього разу допит відбувався на третьому поверсі і допитував мене якийсь шатен середніх років. Він слово в слово ставив мені ті запитання, що й капітан, і я без помилки давав йому попередні відповіді. Під кінець і цей допитувач намагався "змайструвати" для мене "ловушку". Отже, почав розпитуватися про інженера Мерсона. Я, річ ясна, говорив про Мерсона все те, про що я знав, а знав про цю людину тільки найкраще. Коли почало надобре розвиднятись, я ще раз підписав протокол і дижурний енкаведист повів мене в підземелля.

День проходив без викликів. Ніхто нами не цікавився. В'язні не діставали ні сніданків, ні обідів, ні вечер. Та я, правду кажучи, не голодував. Спершу мені не хотілося їсти, та на другий день, по полудні, коли жінки колишніх поліцаїв передали гарячу страву, запах її в келії збудив у мене апетит. Колишні несимпатичні "гранатові панове", тепер були людяні і товариські. Недоля, як то кажуть, зближує людей. Вони ділилися зі мною не тільки їжею, але й цигарками і тютюном. На "спільні місця", до лятрин (у "Жовтих касарнях" не було ще каналізації) водили нас одинцем. Лятрини були в кінці великого подвір'я загородженого залізним частоколом. Вартовий вів в'язня до лятрин у такий спосіб, що тримав на його спині відбезпеченого нагана. В'язень не смів зачиняти дверцят — були відчинені, вартовий тоді два кроки стояв від сидячого в'язня і цілився в нього наганом. Картина не надто приємна!

Друга і третя ніч проминула більш-менш так як і попередня. Допитували, злегка погрожували, але не били. Аж на четвертий день уранці відчинилися двері до келії і вартовий передав мені бохонець чорного хліба. Бохонець важив, либонь, зо три кіла. Двері замкнулися і тоді бувші поліцаї і грек підступили до мене і почали мені гратулювати:

— Це знак, що вас звільнять! — сказав грек. — Тут було більше таких як ви — кожен на відхідне діставав бохонець хліба. Це мабуть за завлеглі дні.

І справді після двадцяти хвилин мене викликано і дижурний повів мене на партер. На партері, коло парадних дверей стояв отой шатен середніх років. Це, мабуть, був шеф Пінського НКВД. Він був суворий, здається, суворіший як під час допитів.

Володар Буженко

ІВАН СУЛИМА

(Історична повість)

8.

Дивна та людська природа — думав собі кожний із галерників — як то людина хоче жити. Хоч у неволі, хоч терпіть на галері, хоч рани від нагаїв і таволги майже не гояться, а все таки серед тої страшної бурі-веремії кожний молився: — Господи, не дай, Боже милосердний, пропасти в морській глибині! — І то молилися навіть ті, що нераз серед чорної зневіри скаржились і казали: краща смерть, як таке нужденне животіння.

Не тільки те було дивним, але можна ще було завважувати, що стихія і її сила зближає людей до себе. Навіть оті турки чи араби, а між ними є нераз людоподібні звірі, то по бурі в відношенні до галерників виявляли якусь прихильність та радість, хоч неодному з них важкувато було її показати. Усміх міг бути щирий, але назверх показувалося нікудишнє скривлення уст і скосине обличчя.

Містер Джемс теж був задуманий. Нераз йому здавалося, що тільки в них, шотляндців, є такі заверниголову проблеми, а в інших народів іде все гаразд. А тут виходить, що кожний, має свого боляка, що йому допіка! От хоч би ті козаки! Що то за шляхетний народ! Які вони солідарні. Як один одному помагає і як один за одного стоїть, які великодушні! А проте теж мають свої болі, зрогів і ще більше в них популятані проблеми, як у нас під тим англійським жезлом.

Такі думки зродились у шотляндця не тільки в розмові зі Сулимою, але й із таких випадків: Багато козаків знає турецьку мову. Розуміються вони неабияк і на морській плавбі. То що їм залежить, як один із них зголоситься до турків і скаже: — Я буду вам служити, як керманич корабля чи доглядач гребців. Ну, ті зараз йому скажуть: гаразд, але треба буде муслемом стати. А він може легко сказати: мушу приготовитись. А ті нічого не матимуть проти такого викруту. А заки він приготується до мусленства, то може за той час усіх яничар перебити разом із козаками. І так може своїм потайно помагати. А турки на такі предложення тільки чекають. І козакам би легше стало. А тут ні один! Козак скорше буде просити доглядача, щоб прикував його до весла двох слабуватих чи хворих веслярів, щоб тим робом легше було хоч одному, але ніколи не хоче стати на службу ворогам.

І про ті свої питання шотляндець перешіптувався з отаманом. А Сулима йому каже:

— Слухайте, містере Джемс, чи ви часом ще чогось не завважили між моїми земляками?

Джемс думає і довго мовчить. Нарешті, як пройшов вартовий араб, каже помалу:

— Мені здається, що у вас панує висока релігійність у масах. Голосно почитання Матері Божої. Того, на жаль, я не спостеріг наприклад між такими сербами чи навіть італійцями...

— Ви добрий спостерігач, пане Гавкинс, але при тім може ви ще щось таке доглянете, чого ми, українці, в собі не добачимо.

— Не можу певне сказати, пане отамане, але в вас бачу ще сильно розвинений інстинкт вселюдської зичливости...

— Як ви то розумієте?

— А то хіба вам прикладами виясню. Ви бачили, як нам по бурі видали кращий харч. І як різні італійці, волохи, серби чи навіть французи та еспанці той харч сквапно поїдали? Правда? Ви часом теж спостерегли, як козаки, з'ївши трохи того харчу, ховали його. Зберігали. А при тім сьогодні ранком я завважив, що отой ваш

— Ідіте, гражданін, домой. Я не советовал бы вам в будуще здесь со мной встретіться.

Так от — я на волі! Дивні предивні почуття радости справляє на людину ця воля! Ув'язнення, може не було б таке прикре, як атмосфера цього ув'язнення. Три дні в підземеллі, це, звичайно, дрібниця, коли додамо ще до цього будь-що-будь, непогане ставлення до в'язнів допитувачів-енкаведистів. У перші тижні, після "визволення", НКВД ще не виявляло справжнього свого обличчя, щойно пізніше, десь від грудня 1939 року почало воно показувати свої пазурі. Все ж навіть трьох днів ув'язнення вистарчить, щоб відчути потім, яку ціну має воля!

З "Жовтих касарень" я пішов просто на помешкання інженера Мерсона. Там же був мій ровер. Крім того непокоїло мене те, що могли енкаведисти арештувати й Мерсона. Інженера я не застав, зате господиня дому сказала мені, що він перед двадцятьма хвилинами пішов до магістрату. Старий, отже, на волі. Ровер мій стояв на коридорі в такому стані, як я його поставив. Моїм прагненням було — якнайшвидше вертатися з Пінська. Чомусь зараз усе це миршавe місто мені показалося наче б суцільна в'язниця, де енкаведівські допити, де таємничість, небезпеки, де морок і постійна непевність.

За мостом, на шосі я роздумував над моїм ув'язненням і дивувався, що мене швидко випущено на волю. Ще й досі не знаю, що було причиною мого звільнення: мої безпомилкові відповіді допитувачам, чи протокол "времєннаво начальніка" Гольцмана. Здається, що таки протокол. Бо начальствуючий купець наплів таки чимало дурниць. Непослідовність змісту цього протоколу, дітвацька плутанина, обвинувачення без жодної мотивації — все це навіть для НКВД не могло бути доказовим матеріялом. Пізніше, вже літом 1940 року я довідався, що Гольцмана скинуто з посту "времєннаво начальніка" і вивезено кудись на схід.

вусатий краян дав добру частину збереженого харчу не тільки своєму хворому товаришеві, з чубом на голові — українцеві, але й тому італійцеві, з яким покищо тільки руками розговорює. Хоч італієць здоров та, мабуть, учора дістав більшу пайку, як отой ваш вусань...

— Але якось не випадало йому не дати, коли він сидить напротив, — одвітив Сулима.

— А чому тамтой, мабуть поляк чи литовець, не тільки своєму товаришеві одноземцеві не дасть, але ще вчора зробив бучу за дві зогнилі оливки й половину каштана? Що, може не прилітало аж двох арабів молотити їх скільки і куди попало?

— Бачте, пане Джемс, нам Господь дав якесь інше серце! Ми можемо бути у війні дуже хоробрі, на якімнебудь човенці піти на море, можемо бути тиждень без хліба і води та зимою босими ногами по снігу ходити, але не можемо нам подібному, хто б він і де не був, зробити нераз мниму малу незичливість.

— А, бачте, то ваша суттєва риса. З одного боку вона знаменита, з другого ж фатальна для [illegible]

— Але ж, пане, як ми можемо любити тільки себе, свою дружину, діти, рід, сонце, своє поле й хату, а бути несердечними для таких самих, як ми, що теж мають родину, край, і теж щось люблять? А до того ми ж діти одного батька, Господа на небі!

— Але, як би то всі так думали, то так, а ви бачите, що другі є радше двоножними хижаками, ніж людьми.

— Але це нас не може оправдати, щоби бути такими. Зрештою чинити добро ніколи не можемо назвати фатальним. Як би ви знали серед яких небезпек ми живемо і як кожний хоче нас у ложці води втопити, а проте ми таки ростемо й сміємось і тішимося життям, то це тільки овоч тієї вселюдської, як ви мовите, зичливости. То ж найбільший чар козацької нації. І нас буде болити не так чужа окупація, репресії, мука, каторга, як те, коли б хтось, нехай навіть і наш найщиріший приятель, хотів би нам цю нашу питому рису вирвати!

— Мушу з вами погодитись, пане отамане, бо я католик і теж знаю, що добро ніколи не гине!

Дальша розмова урвалась. Настала бо зміна вартових, прийшов якийсь нелюдський потурнак, Махмед, а той не міг знести навіть шепоту, а не то вільних розмов при веслуванні. Зате і Сулима і Гавкинс думали. І їх думання йшло подібними дорогами. Сулима думав про свій народ. Він у словах Джемса знайшов нову вартість свого народу. Йому тепер здалося, що він дійсно належить до якогось, так би висловитись, вибраного люду, який має те, що мало котрий народ може посідати. А Джемс вів акомпаніямент думкам отамана. Він може уперше в житті признав, що є хтось вищий від нього і від його народу. Хоч вони мають свою традицію і вони шотландці чи пак британці охоплять світ, то одначе ті, на перший погляд примітивні степовики стоять набагато вище від них...

Буря попереплутувала плани щодо напряму галери. Треба було причалити до пристані й поладнати деякі ушкодження, що їх галера потерпіла в часі дороги. Питної води теж бракувало, і харчів було обмаль. Отже коло полудня старшина Абдул повелів звертатися помалу до острова, який лежав найближче. Ним був острів Кіпр, що його 1571 р. здобули турки від Венеції. Та не проїхали добрих три години, коли зустрінулись із венеційським торговельним кораблем. Зустріч була мирна і спокійна. Перше було чути трубу з венеційського корабля. Хто розумів по турецьки, той зараз доглупався, що це будуть торгувати. Потім відповідав їм сам ага Абдул. І ті погодилися. Малий човен вдарив об борт галери і за кілька минут поплив. Чути було тільки, що торгувалися за висоту ціни. Венеційці не дуже вдоволені від'їхали. Хотіли, щоб куди більше їм заплатити, але турки теж не дурні перераховувати; та якось догодились.

Знову приказали веслувати. Як добре напрацювалися гребці, ввели до веслярських лавок нового гостя. Наставник довго розглядав місце, де б то примістити новоприбулого, чи краще новозакупленого бранця.

Щось говорив із вартовим, а цей побіг за ключником. Відкували волоха і перенесли його на місце одного француза, що вже ледве хитався біля могутнього весла. А на місце волоха прикріпили містера Джемса. Сулимі стало важко. Вони обидва мали стільки спільного до балачки, шотляндець згодився був учити Івана по англійськи, а Іван мав у заплату навчити по українськи Гавкинса. Гавкинс не тільки вже знав чимало слів, але навіть хрестився три рази, як брали спочатку за весло! Поглядами щиро попрощались.

— Не знати, які ще пересипки між галерниками будуть робити? — питав сам себе осиротілий отаман.

Але більше посувань та перемін не було. Новоприбулого привели до Сулими, щоби був товаришем милим на такій немилій роботі. Хрякнули кайдани, заскреготав ключ і новоприбулий був прикований до галери, до весла.

Хоч Сулима аж горів з цікавости, хто це такий отой новий товариш каторги, але не хотів перший розпитувати. Бо то не було в козацькому звичаї та й добре виховання не дозволяло питати гостя отак ні сіло, ні пало.

Гість був дуже збентежений. Весло було для нього важенною колодою. Вартівник зразу це помітив, але тому, що був араб а другим гребцем був могутній Сулима, то не брався до першої кривавої лекції на галері — таволги чи гарапа. Веслували без перестанку аж добре стемніло. Товариш Сулими обімлів цілком. При каганці його лице стало як віск, а очі ще глибше запались. Сулима подав йому кілька оливок, що їх сховав собі з багатшої похуртовинної вечері.

— Беріть їдьте, бо ви дуже хворі! — сказав тихо по-українському.

Цей не зрозумів, тільки вдячно кивнув головою і почав жадібно ссати оливку. Коли ж висав оливки, прихилив своє лице до Івана і слабим голосом промовив:

— Парляре італіяно, сіньоре? (говорите по італійськи, пане?).

— Нон, тантуммодо лятіне, домінє! (Ні, тільки по латині, пане).

— Тим краще! — з радістю вимовив новий гребець. І представив себе: — Сум сачердос, венетус. (я — священик, венеєць).

Тепер уже Сулима міг вільно говорити і помалу розпитував, а більше таки сам священик говорив про себе. Називається о. Сільвіо Костаці, єзуїт.

— А хто вас, отче, продав на турецьку галеру, може які морські опришки, бо їх повно по морях шляється?

— Та де, хоч соромно й казати, але мене продали венеційці!

— Ніколи не повірю, це неправдоподібне! — майже вигукнув Сулима.

— Як хочете, щоб вам було ясно, то послухайте мене від початку.

— Добре, дуже радо.

— Ви певне знаєте венецьку республіку, де панують дожі, чи там рада, сіньорія.

— Так, чував про неї чимало.

— Отож то бачите, ця наша венецька річпосполита є наче граничним стовпом між Сходом і Заходом. Але багато має таки в собі чогось східнього. І можемо назвати свого роду західньою Візантією. І як у Візантії колись, так сьогодні і в нашій Венеції діються подібні речі: самовільні рішення адміністративного порядку, тайні присуди та їх виконання, словом, все обличчя країни, має прикмети східніх деспотій.

— То нічого не шкодить, отче, але священство в вас таки шанують.

— То зараз до того дійдемо. Отже венеційці тепер мають такий клич: перше венеціяни а опісля християни. І з такого погляду вийшло, що венецький уряд не тільки поклав руку на цивільні справи і їх чисто по-візантійському вирішує, але, що гірше, почав верховодити Церквою. З того то сіньорія почала собі привласнювати церковну владу, як от: пхатися до адміністрації церковних та монастирських маєтків, брати духовенство під суд нарівні зі світськими людьми, іменувати патріярха і єпископів країни, виключувати духовних зі світських урядів, хоч би ті духовні були шляхтичами...

— Отче, прошу ласкаво вибачити, що переб'ю, бо на мою гадку це останнє: щоб духовні не займали світських урядів, приносить хіба тільки велику користь для Церкви.

— Воно, поправді так, але тут не робиться цього на те, щоб духовні могли краще займатися духовними справами свого душпастирства, а щоб вони не мали голосу в рішальних справах. І коли, нпр. якийсь єпископ бере участь у державній раді, то світські люди, ясно, трохи гамують свою загонистість і виступи проти Церкви: коли ж його нема, тоді роблять що хочуть і нема кому сказати: вето!

— Ну і що далі?

— Далі сіньорія сприяла упадкові моралі між рядами священиків та пильно боронила монастирів і клір перед папою і єпископами, які хотіли провести в життя спасенну тридентійську реформу.

— А ви можете до цього навести якісь факти?

— Ще й які! От хочби 1603 р. в Бреші, де виринуло питання відбудови мурів міста, то сіньорія приписала, що духовенство має заплатити подвійну складку на ту ціль. А в початках папства Павла V вийшли в Венеції два закони проти Церкви: перший, що кожний, хто б він не був, коли хоче оснувати монастир, церкву, шпиталь чи щось подібне, то мусить мати на це дозвіл уряду. Коли ж такого дозволу не вистарається, то має бути покараний досмертним засланням, а коли факт повторився б, то досмертною в'язницею. Самі будинки мають бути знищені, а терен має бути сконфіскований. А хто б знову з урядовців не допильнував виконати той закон, має заплатити 500 дукатів кари. Знову ж усякі переміни нерухомостей, так постановляв другий закон, не можуть мати правної сили, без дозволу уряду, коли вони є на користь духовних осіб чи церковних установ. І теж мають бути конфісковані на користь республіки, екзекутора закону й доносчика. А потім ще були тягання до суду духовних осіб. Отже обидва ці закони осудив папа Павло V у бревє з 1605 р. В тій боротьбі, на жаль, по стороні уряду став театинець Сарпі, що потім скінчив у протестантизмі.

Сулима слухаючи тих відомостей, які для нього були цілком свіжі і досі нечувані, тільки хитав головою. А о. Костаці продовжав:

— Вкінці дійшло до того, що папа видав інтердикт, себто заборонив прилюдні богослужения в цілій венецькій державі. Те сталося тому 10 років.

— І виконали духовні наказ папи?

— На жаль, не всі. У нас через оте зісвітчення Церкви, ніхто з порядних людей не хоче йти на приходського священика. Отже парохів вибирав нарід, а такі "вибранці" спобільша мало гідні до такої влади. У манастирях те саме, бо ченці поставилися перші за державою; знову ж жіночі манастирі це властиво були інститути для "благородних дівиць" — дочок шляхти радше, як для Христових обручниць.

— То виходить ніхто не став за папою?!

— Ні, були такі, що постали в оборони Церкви.

— І хто ж це був такий?

— Першими стали за папою ми, єзуїти, і за те уряд проголосив закон, що коли ми не послухаємо його наказів, то чекає нас кара смерти. Зараз настоятелі вдалися до о. Аквавіви у Рим, як нам поставитись, а цей відписав: "Слухати папи, а ні, то покинути венеційську територію. А як би перешкоджувано виїздові, то краще вмерти, як не повинуватися найвищій церковній владі!" Отже прогнано нас з цілої республіки. Так само поступили капуцини й театинці, то й вони мусіли покинути країну. Знову ж проти нас видано ще два окремі закони, щоб нас на все виключити

(Продовження на 386 стор.)

ЛІТНІ КУРСИ НА ОСЕЛІ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО

Одним із найважніших обов'язків, це добре, християнське виховання дітей та молоді. Будучність нас українців у Канаді залежатиме не тільки від доброго виховання характерної нашої української молоді, але рівночасно від знання своєрідної української мови, історії, культури і звичаїв та від глибокого релігійного виховання, з чого родитиметься гаряча любов до Бога і вірне синівське прив'язання до своєї Української Католицької Церкви.

Без сумніву, кожне родинне вогнище добрих і примірних батьків є першим та основним джерелом доброго християнського виховання, в якому кладуться моральні основи молодих сердець. Католицькі школи, крім набуття звичайного знання світських наук, доповняють та заокруглюють це виховання. Нам українцям у Канаді бракує тих приватних католицьких шкіл, але цей часовий брак стараємося на різні можливі способи заповнити. Одним із тих великих допоміжних засобів, що багато причиняються до виховання нашої української дітвори й молоді та до зберігання рідної мови, українознавства й релігійного вишколу, є літні курси й катехизація, які щорічно відбуваються на Оселі св. Василія Великого біля Пиджон Лейку, недалеко Едмонтону.

За благословенням нашого Владики, Преосв. Кир Ніла Саварина, і цього року вже відбулася перша двотижнева серія літніх курсів. Учасниками цієї першої серії були хлопці й дівчата від шостого до дванадцятого років життя, та старших дівчат від дванадцятого року вгору. Оселя цьогорічних курсів була вщерть переповнена, бо ж приїхало 250 хлопців і дівчат. З того було 109 хлопців, 91 дівчат та 50 старших дівчат. Ця дітвора й молодь з'їхалися з різних околиць та парафій Едмонтонської єпархії. Приїхали діти й молодь з Едмонтону — з парохій св. Василія, св. Йосафата, Преєв. Євхаристії, св. Юра, Покрова й св. Володимира. Інші місцевості були: Борщів, Бок Лейк, Калмар, Дейзленд, Делф, Дервент, Дромгелер, Елдорена, Федора, Гренд Прері, Гіллярд, Голден, Інисфрі, Лак ла Біч, Ламонт, Левой, Ледук, Лігел, Мондер, Мирнам, Новий Київ, Піс Ривер, Ред Вей, Ред Вотер, Ріно, Рамід Гил, Ст. Майкл, Ст. Пал, Скаро, Торзбі, Вегревил, Вилька, Вайлд Вуд та Ванкувер, Б. К.

Крім того, що ця велика кількість дітей і молоді мали гарні вакації на свіжому, здоровому підсонні Голубиного озера, вони рівночасно прикладалися до навчання під проводом Василіянських Отців і Сестер Служебниць. У навчальну програму для молодших дітей входили: українська мова, катехизм, українські співи й танці. Курси старших дівчат мали: українську мову, історію України, історію нашої Церкви в Канаді, релігію, українські співи й танці та курс про стани життя і їх вибір. Українських танців навчала пані Катерина Миколяк з Едмонтону, а панна Шерон Несик учила дітей плавати. Дівчата й хлопці були теж поділені на спортові дружини та змагалися у грах відбиванки, м'яча й "софт бал".

Четвер, 13-го липня був пам'ятковим днем для дітвори, бо в цей день загостив на Оселю наш Преосв. Кир Ніл з Едмонтону. Владика приїхав у восьмій годині ранку і відправив Службу Божу для всіх дітей, на якій усі діти приступили до св. Причастя. По сніданню Преосвящений Владика мав коротку промову до дітей, опісля разом відфотографувалися. Перед від'їздом наш достойний Гість роздав усім дітям лакомінки. Із Преосвященим загостили на нашу оселю оо. Ю. Ковальський із Форт Вілям і М. Бутринський із Вегленд, Онт. Інші гості, що відвідали дітей на оселі були о. Ігумен М. Дацюк, ЧСВВ з Мондеру, о. М. Ханас, ЧСВВ з Едмонтону та Брат Методій із Ч. Християнських Братів із Йорктону.

Курси закінчилися в неділю 16-го липня. На той день приїхав молодий священик о. Мирон Химій, ЧСВВ, який щойно повернув із студій у Римі. Він відправив співану Службу Божу й опісля уділив усім присутнім свого першого священичого благословення. Службу Божу гарно відспівав хор ц. св. Василія в Едмонтоні. Проповідь про священичу гідність і покликання виголосив о. Венедикт Мулик, ЧСВВ. На цей день прибула велика кількість людей здалека й близька. По обіді діти дали привітним родичам і гостям коротенький концерт, по концерті відбулося проголошення і вручення нагород для дітей за найкращі успіхи в поведенню, українській мові, релігії та видано спортові нагороди. Промовляв до присутніх про вартість літніх курсів Брат Методій із Йорктону.

Не можемо забути, що до гарно й успішно проведених курсів багато причинилися наші пані, які пожертвували свій час і труд, щоб занятися підчас курсів куховарством і так здоровими й смачно приладженими стравами прогодувати велику групу дітвори. Ці жертвенні пані були: Г. Бабій, О. Бавял, С. Винник, А. Гук, Е. Їерська, О. Дайчук, А. Дацюк, Е. Карабанин, О. Климочко, А. Климочко, А. Куць, М. Корбель, А. Лихач, П. Мищій, М. Олексій, А. Онуфрійчук, Г. Озібко, М. Піхонська, Е. Середа, М. Середа, А. Слобода, П. Філ, Л. Чічак і М. Смит. Усім паням складаємо найщирішу подяку за їх труд і відданість. Рівночасно складаємо щиру подяку всім, хто приїздив на оселю та своєю працею чи будь-яким іншим способом допомагав нашій оселі. Велика подяка й нашим жертводавцям які причинилися і причиняються до ще кращої розбудови оселі. Їх гармонійна співпраця та жертва дають нам можливість проводити ці курси, а для наших українських діточок та молоді причиняються до кращого їх виховання, щоб вони були потіхою наших українських родин, силою католицької Церкви та славою для Бога.

о. В. М.

Преосв. Кир Ніл Саварин серед дітвори цьогорічних літніх курсів оселі св. Василія в Альберті. Коло Преосвященного сидять Отці Василіяни та Сестри Служебниці, що навчали дітей підчас курсів.

ЧИТАЙТЕ

СВІТЛО

і

ПОШИРЮЙТЕ

ЙОГО

МІЖ

СВОЇМИ

РІДНИМИ

і

ЗНАЙОМИМИ

(Продовження з 385 стор.)

з Венеції і навіть за перешкоду з нами карано вигнанням і галерою.

— Значить, найкращими оборонцями прав Церкви виявляться венеці?

— Не тільки венеці, були й світські священики і єпископи, що отверто стали за панною проти драконовських законів.

— А потім справа затихла?

— Та де там. Настало страшне кипіння. А такі венеційці, що давніше ходили рідко до церкви, то коли прийшов інтердикт вони, щоб виявити свій непослух для папи, слухали Служби Божої щодня, а процесію Божого Тіла 1606 р. владжено таку величаву, якої від років не було. Предмети з золота й срібла виставлені на тій процесії обчислили на 3-4 мільйони.

— І тепер такі самі обставини, як колись?

— Тепер трохи притихло, бо французький кардинал став посередником між Павлом V і сіньорією. 1607-го року венеційці погодилися на поворот усіх венців, крім нас, ісусовців. Самій Венеції грозило і ще грозить марево чересі протестантизму. Вислащі Англії й інші протестантські ватажки пильним оком мірять Венецію та хочуть під самим боком Риму створити протестантську потугу...

— А як ви гадаєте, вдасться їм це зробити?

— Молю Господа і маю сильну надію, що Богородиця охоронить цю мою нещасну батьківщину від такого страшного сорому...

Священик був дуже змучений тією розповіддю й почав сильно кашляти, майже давився. А Сулима потонув у своїх думках.

— От диви, які то люди? Всі вони однакові, все свого шукають, а не того, що Боже: і поляки, і англійці, і венеційці. Але це однака, що Венеція вже довго не поживе як потуга. Заникне, бо хто проти Бога воює, той потім від ворогів своїх людських загибає. От якби наша руська, козацька нація зрозуміла, що тільки глибокою вірою в Бога та вірністю церковному проводові можна прийти до сили й значення!..

По тій розмові зі священиком отаман Сулима повідомив інших в'язнів-українців, що мають між собою на галері священика. Що він був ісусовцем, того Іван не мезав, щоб у такій хвилині не дразнити непотрібно своїх товаришів. А зрештою є люди й людиська, є ісусівці й ісусівці. Щоправда араби не так мучили галерників і було навіть у часі подорожі, для спочинку, половина весел спочивала, а половина працювала. У наступну ніч черга відпочинку припала якраз на отамана й наченця. Він міг виспатись. Спав спокійно, але змучено. Щось його душило в горлі. Тим ще більше вневинився наш Іван, що священик поважно хворий, хоч про свою хворобу не хоче нічого казати.

Вранці Микита М'якошинський і осаул Довбня передали священикові дещо з'їсти, з тієї заощадженої порції. Священик з'їв та з вдячністю щиро подякував. Із тієї козацької зичливости він набрав відваги жити далі, хоч видно було, що йому не довге всміхається життя, а ще менше

Минали дні, тяжкі, місяці на галері. Один подібний до другого: вічне підгонювання, лайка, удари тавлогою й гарапом, зойк мучених, тиха молитва невольників. Надходила осінь. Не наша — середземноморська. І каторжники не могли бачити вже от п'ятий місяць на каторзі, де вони навіть листка деревини не бачили. Коли були на волі, то навіть уваги не звертали на зелень, на довкілля, а тепер віддали б життя половину, щоби побачити бодай один листок трави, хоч пожовклої осінньої, такої як їхнє життя, їхня доля. Але в галерних обставинах це здавалося неможливим...

Бранець-священик жовк і гас на очах. То хіба тільки було образу тієї їх золотої осені рідного краю. Запорожці його дуже жалували. Найкращі куски їжі, якісь оливки чи каштани, що їх подавали, чи так, як псам, часом кидали доглядачі з того, що самі не хотіли їсти чи недоїдали — те все мандрувало на руки Сулими, а з його рук до хворогоченця. Останніми днями він уже й веслувати не міг цілком, не міг триматися весла. В'язні мусіли закривати його перед очима доглядачів і Сулима всіх сил добирав, щоб веслувати і не спричинювати озлоблення наглядачів, щоб не били єрея.

Раз серед спочинку в якійсь північно-африканській пристані, коли багато берберійців тинялися по кораблі, оповів о. Сільвій свою історію.

Він був прогнаний разом з усіма єзуїтами з Венеції. Але жаль йому стало того темного народу, що залишився був без добрих пастирів. І він ніби їхав до Савої, але в лісі покинув бричку, що їх вивозила і назад лісами-дебрами зійшов на землю "міста на воді". Зразу працював, як пекар і, розвозячи хліб, не тільки подавав вірним поживу для тіла, але й працював для втримання вірности правдивій і найвищій церковній владі. І все пішло б гладко, як би не напасть якогось п'яниці, що доніс на пекаря, що це перебранний єзуїт. Видно поглупався з того, що о. Костацці сказав: що треба більше слухати Бога, як людей. Отже знов мусів отець схоронитися в поблизьких селах. Тут серед ночі мусів утікати й ховатися, щоб не зловили. Правда, люди помагали, перестерігали, давали поміч, горнулись. По тих селах о. Сільвій давав цілі місії. Багато людей наверталися і почали розумно та по Божому дивитися на права Церкви. Та лихий теж не спав. Найзапекліші вороги ченців та взагалі вороги правопорядку слідили довго за о. Костацці. Раз уже були знайшли місце його перебування, але дочка господаря таки з-перед носа поліції вивела священика до недалекого лісу і, хоч ті лютилися, все перекинули, грозили смертю батькові й мамі, а навіть били дівчину, вона не зрадила перебування і нової криївки місіонаря.

Потому, хоч ніби настав якийсь мир між Венецією й Римом, справа Церкви мало поправилась і треба було далі йти та укріплятн у правді бідний збаламучений і хитний народ.

І певне досі не були б отця люди видали, як би не якийсь тип, що перебрався за священика-францисканця і прийшов до села, де перебував о. Сільвій. Говорив людям, що він теж переховується перед репресіями уряду і тому хотів би десь скритися, Господар, у якого жив о. Костацці, не хотів за жадні гроші його принять. Щось йому він видався підозріляк. Але сусід підслідив і показав, де живе місіонар. Його зловили й передали на венеційську галеру, що їхала на Схід. А ця знову, боючись, щоб не викрилося таке беззаконня, що священика за правду мучать на галері і то таки католики, то продала за-півдурно отця туркам. Сусід же, що зрадив священика, мав це зробити за всього одну пляшку вина!

— Не даром у нас, запорожців, у часі походу під карою смерти не вільно пити, ні жінок за собою водити — думав собі Іван. — І справедливо, бо це смерть для козаків!

Уже були початки грудня. Одного ранку священик, уже смертельно хворий, збудив сплячого отамана. І каже до нього: — Поможи мені витягнути з кишені цей малий клуночок.

Клуночок був защитий коло пояса. Коли його розв'язали, була в ньому маленька кришталева пляшинка з вином і кусником білого пшеничного хліба. Хліб був сухий, але незіпсутий.

— Я знаю, що ви думаєте, отче, робити... — сказав Сулима. — Будете правити Службу Божу!

— Так, бо чую, що мій кінець наближається.

— Гаразд, отче, я побуджу товаришів, щоб ми всі взяли участь у Службі Божій.

І не чекаючи на відповідь отаман скоро збудив Волоха, а той дальше всіх побудив. Василь Довбня мав іще кусень пшеничної паланиці, що й приніс йому колись то знайомий і добрий наглядач араб. Передав її для священика, бо того хліба було мало до Служби Божої. Передано і черепок із водою.

Але священик був уже дуже хворий. Ледве сидів на твердій галерській лавці.

— Отче, я вам поможу — приспішив на поміч Сулима. А товариш від плечей, теж запорожець, посунувся наскільки міг і кайдани дозволяли, щоб підтримати своїми плечима вмираючого ченця.

— Вже зачинаю — сказав він слабким голосом.

— Товариші, увага! — сказав Сулима.

— Отець молитиметься тихо, а ми голосніше. Царю небесний...

Потім тихим голосом заспівали ще Єдинородний Сине, а священик потиху молився. По коротким Свят, яке наші дійсно мистецьки півголосом проспівали, щоб турків не збудити, священик дав знак рукою, а Сулима піддержав його ліву руку, на якій лежав кусничок хліба та стояла ампулочка з вином, до якого священик докинув краплину води.

— Це є Тіло моє... досить уголос промовив єрей, а всі наші: — Амінь.

— Це є моя Кров... і знову козацькі голоси: — Амінь.

— Тебе поєм, Тебе благословим — заспівали бранці. А потім прорецитував Сулима Отче наш і священик запричащався. Піснею "Не маємо іншої надії" закінчилася та дивна Служба Божа в турецьких катакомбах на морю.

— Дякую вам козаки... ви справді... на-род православно-ка-то-лицький... — це були останні слова геройського священика.

Козаки до ранку не спали, а молилися за душу о. Сільвія. Потім говорили ще між собою: це був справді герой. Він ніколи не нарікав. Усе вмів подякувати. Нас уважав за окремий нарід... Не сумнівався в нашу правовірність та вірність престолові св. Петра.

Треба знати, що серед тих каторжних мук козаки часто поверталися думкою до Бога й у тій вірі черпали свою витривалість і завзяття. Вони вже в Істамбулі бачили, що їм, козакам, треба визнавати всю віру Христову і триматися, як король Данило і теперішній митрополит Потій. Вони не знали, що вже був новий митрополит Йосип Рутський, бо вісті на Запоріжжя йшли помалу, а Іпатій Потій ще минулого року був помер.

Відправа Служби Божої теж сильно вилинула і на інших в'язнів. Багато з них почали молитися, хоч давно вже не молилися. А всім західнім бранцям: французам, еспанцям і іншим було дивно, що такі запорожці "схизматики" так величньо почтили і таким своїм приятелем зробили "зненавидженого єзуїта".

Ранков відкував ключник тіло ченця, прийшли два яничари та понесли на чердак, а з чердака за борт...

(Далі буде)

ммм

ПІД РІДНИМ І ПІД ЧУЖИМ НЕБОМ

Василь Королів-Старий. ВИБРАНІ ТВОРИ. Перший том: ЗГАДКИ ПРО МОЮ СМЕРТЬ. Спомини. — 2-ге видання. — Українське Видавництво "Добра Книжка" 169 випуск. — Торонто р. Б. 1961. — Обкладинка Бориса Крюкова. — Стор. XI + 182 + 2 нпг., форм. 125×180 мм. — Ціна $1.50.

Пилип Ясновський. ПІД РІДНИМ І ПІД ЧУЖИМ НЕБОМ. Спогади піонера. — Видавництво Юліяна Середяка. Буенос-Айрес — 1961. — Обкладинка Бориса Крюкова. — Стор. 330 + 4 нпг., формат 127×175 мм. Ціна $2.50.

Дві книжки мемуарів: одна українського інтелігента, друга селянина-робітника. Обі книжки описують белетризовано деякі моменти з життя авторів "під рідним і чужим небом": Королева в Полтавщині й Чехії та Карпатській Україні, Ясновського в Галичині, Канаді й ЗДА. Час перших спогадів: від 1880 до 1930 рр., час Ясновського: Дубляни кі

Львова 1890-1910, та 1911 — до нашого часу в північній Америці. Мета твору авторів теж трохи різна: Королеву йдеться про те, щоб розповісти свої зустрічі зі смертю, зустрічі дуже цікаві, та на тому тлі кинути образ українського "приватного" життя за ті роки, перев'язуючи оте все своїми міркуваннями, переважно справедливими, про різні цінні для нас сьогодні проблеми, напр. еміґрантської психіки і т. п. Знов же Ясновський, що писав досі в лібералістичних часописах ЗДА під криптонімом Пи-Яс, оповідає про своє власне бурлацько-піонірське життя: в Галичині на легкому підрисунку галицьких сільських умовин при кінці XIX і на початку XX стол. та про свою міґрацію до Нового Світу й перше життя наш[...] у ній піонірів. Обидві книжки відмічують у стосі інших нудних споминів перш-за-все белетристичний момент: обидва автори мають безсумнівну жилку оповідачів, при тому природний гумор, а об'єкт їх споминів: власне життя—повний направду прецікавих моментів, навіть сензаційних, скажу від себе: книжку споминів Королева я читав кілька разів, а Ясновського прочитав за один вечір, читаючи до 3-ої вночі. Гумор обидвох авторів трохи різний: Ясновського більш раціоналістичний, Королева більш чуттєвий (з раціональними диґресіями зате!), явище досить звичайне в літературі споминів, у якій селяни-мемуаристи чомусь то звичайно більші раціоналісти від інтеліґентів. Макабрична трохи назва споминів Королева "Згадки про мою смерть", але вона не має нічого спільного з майже ідилічно-веселою атмосферою його зустрічів зі смертю, які завжди кінчилися для автора добре... доки таки не вмер направду. Але все ж: його останні слова були "Слава Богу", як пише про те перший видавець у передмові.

Середовище, яке автори описують: Королів доми православ. духовенства в Полтавщині, трохи бурси-семінарії православної, студентсько-революційно-інтеліґентські кола тодішньої молоді в Україні, Московщину в Тамбовщині, еміґрацію в Чехії, Ясновський же описує тільки селянсько-робітницьке життя в Галичині й Америці. Спогади Ясновського, помимо безсумнівного белетризування (яке часто проявляється теж м. і. промовчуванням дуже багатьох речей, які були б вийшли на шкоду добрій славі автора, як людини, а які проте проглядають, більше з-поміж рядків), не тільки розумово написані, але ще й треба сказати: більш мабуть об'єктивні, як у Королева. Це не закид для Королева, бо ж мета його була саме більш белетристична, аніж спогадова. Треба дуже жаліти, що окремий рукопис дальших споминів Королева, далеко більш об'єктивних-історичних, пропав під час подій другої світової війни в "Українському Видавництві".

Як спогади Ясновського більш раціоналістичні, так і стиль їх спокійніший, менш чуттєво забарвлений, а через те не такий барвисто-живий як у Королева. Коли покійного В. Королева-Старого не випадало видавцеві по смерти "редаґувати-справляти", то можна було б таке було зробити з живим іще автором Ясновським. Маю на думці: треба було видавцеві скреслити цілий розділ при кінці книжки, в якім автор дуже прозаїчно висловлює різних провінційних діячів ЗДА. Залишення такої лепської прози безсумніву шкодить цілості атмосфери, яку невчений автор умів так по-мистецьки віддати, атмосфері дійсного життя, яке може створити тільки вроджений белетрист.

Мовостиль авторів дуже різний: Ясновського реально-описовий-прозаїчний, Королева малярсько-поетичний. Видавництво залишило Королеву всі тонкощі його полтавської говірки, щоб так передати її майже в цілості нашим мовознавцям — а треба згадати, що саме наша літературна мова основується на тій полтавській базі. Порівнюючи мову спогадів Королева-Старого з мовою творів його дружини Наталени Королевої, бачимо недвозначно, як відбився на її мовостилі саме вплив її чоловіка, явище аналогічне мабуть із впливом Опанаса Марковича на його дружину Марка Вовчка (Марії з Вілінських Марковички).

Моральна атмосфера обидвох книжок дуже чиста, хоч у Королева трохи надто багато українського шовінізму в відношенні до москалів, а в Ясновського трохи надто мовчаливої похвали всяким шахрайствам і брехні. Але і в одного і в другого автора вистачило настільки смаку в губі, що вони тими своїми моральними промахами не надто хизуються.

На загал можемо ствердити: обі рецензовані книжки естетично й етично задовільні й можна їх поручити не тільки для розваги, але і для науки, як молоді так і старшим. Молоді варт би перед тим звернути тільки увагу на те, що один автор надто ґенералізує хиби одиниць на цілий нарід, а знов Ясновський трошки сліпий морально на явище брехні у власному й чужому житті. Перше явище: шовінізму — дуже прикметне Европі, друге, так зв. брехні для інтересу — знову ж Америці, де воно є "самозрозумілою річчю", особливо через пресу нехристів. Коли молоді подати таку вказівку для її самокритичної думки, то спокійно можна буде дати їй повищі книжки в руки. І тоді вона з них направду багацько навчиться: бо живу історію дають тільки добрі спомини.

("Шлях")

ПОСТУП

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК PROGRESS UKRAINIAN WEEKLY

ЦЕ НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК

виходить у Вінніпеґу — осідку Української Католицької Митрополії.

Річна передплата $4.00.

Пишіть по оказові числа, що їх вишлеться Вам безплатно. Адреса газети "Поступ" така:

"PROGRESS" — Ukrainian Weekly
418 Aberdeen Ave., Winnipeg 4, Man., Canada

ЗАКЛАДИНИ БУДОВИ КОЛЕҐІЇ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО

Преосв. Кир Ісидор кладе першу лопату землі під будову Колеґії.
Зліва: о. екон. С. Курило ЧСВВ, Владика, о. протоігум. Б. Слобода ЧСВВ, п. дир. І. Поворозник, о. М. Матичак, о. Я. Бенеш, о. П. Джулинський.

ШКОЛА І ГРОМАДЯНИ

Коли Отці Василіяни задумали будувати школу в Торонті, то ця вістка блискавкою рознеслася по всіх провінціях Канади, де тільки живе український нарід. І це добре діло Отців Василіян люди піддержують по своїх парафіях, але не всюди однаково. Подекуди можна було почути розмови між батьками, що, мовляв, їх діти до тієї школи не зможуть піти, бо вона за далеко, або, до тієї школи прийматимуть тільки тих юнаків, що хочуть учитися на священиків.

Щодо першої розмови, то в тій школі будуть учитися українські діти, отже наші діти. Щодо другої розмови, то ми повинні — правда — мріяти про нашу вільну Українську Державу, але також мусимо здати собі справу з того, що в цій вільній Українській Державі буде дошкульний брак наших священиків. Ми їх маємо так мало, що направду, коли б нам дочекалося своєї Держави, то, хто знає, чи не припаде одному нашому священикові обслуговувати більше двадцяти парафій: Отже нам треба такої школи, що сприяла б вихованню нових священиків.

А може ще дехто скаже, що не може нічого дати, бо сам не має. Нам тут краще живеться, ніж було колись під Польщею. А з яким завзяттям ми тоді будували церкви, доми "Просвіти" та кооперативи? Тоді потрапили ми робити такий поступ, що самі вороги нам заздрили.

Так, допоможімо ж нашим Отцям Василіянам збудувати школу в Торонті. Нехай не бракує нікого з нас на лісті жертводавців на таку ціль. Бо наша школа, це наша найкраща зброя!

М. Тахой, Монтреаль

● Колеґія св. Василія не обмежиться до приймання юнаків які схочуть учитися на священиків, а прийматиме всіх, щоб виховати релігійну і свідому українську інтеліґенцію. (Редакція)

ІЗ ЦЕРКОВНО-ГРОМАДСЬКОГО ЖИТТЯ

УКРАЇНЦІ КАТОЛИКИ КАНАДИ ВІДБУЛИ СВІЙ VII. КОНҐРЕС

Сенатор В. Валл очолив Всеканадійську Централю Українців Католиків

Черговий Конґрес Українців Католиків Канади, що є найвищим репрезентаційним і законодавчим органом трьох його складових організацій: Братства Українців Католиків, Ліґи Українських Католицьких Жінок і Українського Католицького Юнацтва, — відбувся в днях 1-3 липня ц. р. в Саскатуні, осідку Саскачеванської Єпархії, де на протязі останніх 3-ох років Централя Українців Католиків і Головні Управи БУК, ЛУКЖ і ЮКЮ мали свій осідок згідно з черґуванням, яке зумовлене адміністраційним розподілом Української Католицької Митрополії на 4 Єпархії: Вінніпезьку, Едмонтонську, Торонтонську й Саскатунську.

В межах Конґресу відбулося теж відзначення 10-ліття Саскатунської Єпархії, що наймолодша в Канаді.

Участь у Конґресі взяли всі Владики Української Католицької Церкви в Канаді під проводом Митрополита Кир Максима Германюка, та більше як 500 делеґатів, представників і гостей. Достойним гостем із ЗДА був Преосвященний Кир Амвросій Сенишин, Єпископ Стемфорду.

В ювілейних урочистостях Саскатунської Єпархії взяли теж участь 7-х церковних достойників латинського обряду: Архиепископ Дон В. Флех — Вінніпеґ, Архиепископ М. С. О'Нель — Ріджайна, Архиепископ А. Джорджен — Едмонтон, Єпископ Ф. Дон. Клайн — Саскатун, Єпископ А. Моріс — Принц Алберт, Абат Дон. Вебер — Мінстер, Монс. Дж. Мек Дона — Торонто, о. Ігум. Фр Сімон, від ОО. Облятів — Саскатун.

VII-ий Конґрес Українців Католиків, підготований великим вкладом праці його організаторів, був удалою репрезентаційною імпрезою зорганізованих Українців Католиків Канади, хоч на ділові наради для виконання повної програми Конґресу час був надто обмежений. (Взагалі чогось то ввійшло в традицію наших з'їздів присвячувати багато часу парадам так, що на ділові наради й конечні справи не стає опісля часу!..)

Офіційне відкриття Конґресу відбулося в суботу, 1-го липня, пополудні, коли в президії засіли Владики Української Католицької Церкви в Канаді, Преосв. Кир Амвросій зі ЗДА, представники єпархіяльних Централь, двох Отців Монсініорів і представник Допомогового Братства ім. св. Миколи.

Відкрив Конґрес вступним словом президент Централі, інспектор П. Ю. Воробець і Владика-господар, Преосв. Кир Андрій Роборецький. Нарадами Конґресу проводила Президія під проводомісп. П. Воробця, а секретарювали п-ні М. Баран і о. ред. С. Іжик.

Після акту відкриття Конґресу й усних привітів ВПреосв. Кир Максима і Преосв. Кир Амвросія, звіти на цій першій пленарній сесії зложили відпоручники 4-ох єпархіяльних централь. Програмову доповідь на цій сесії виголосив п. М. Голота, тема: церковне й організаційне світське життя на протязі останніх трьох років.

Після вибору номінаційної, резолюційної і статутової комісій, першу пленарну сесію закрито. В передполудневому часі свої офіційно-ділові наради відбували на окремих сесіях складові частини Централі: БУК, ЛУКЖ і УКЮ.

Неділя 2-го липня ц. р. була відведена в цілості святкуванням Саскатунської Єпархії. Торжественну Архиєрейську Божественну Літургію відправив у катедрі св. Юрія Саскатунський Владика, Преосв. Кир Андрій Роборецький у співслуженні Преосв. Владики Амвросія Сенишина зі ЗДА і Преосв. Кир Ісидора, Торонтонського Єпарха.

Відповідну до хвилини проповідь виголосив ВПреосв. Митрополит Кир Максим Германюк, а від латинської Єрархії, ВПреосв. Єпис. Ф. Дж. Клайн — Саскатун.

Після Богослужби в церкві, відбувся в Безборо готелі бенкет, у якому взяли участь делеґати й гості, всі приявні церковні Достойники обох обрядів як теж представники Саскачеванського провінційного уряду. Головним промовцем на бенкеті був Торонтонський Владика, Преосв. Кир Ісидор. Довшу промову виголосив теж Монс. о. МекДона з Торонта, що був колись одним із секретарів пок. Митрополита Андрія Шептицького. Словами щирого признання для українців-католиків Канади доповідач указував позитивну ролю, яку відіграли вони в життю й духовному розвитку Канади.

Від поодиноких організацій на бенкеті привіти зложили представники БУК, ЛУКЖ і УКЮ. На бенкеті відбувся теж акт передачі чаші для найактивнішого відділу УКЮ, при чому ця почесна нагорода припала Відділові УКЮ у Ванкувері.

Проводив бенкетом уміло п. інсп. Воробець.

Вечером цього ж дня відбувся святочний концерт в одній з місцевих заль, із концертовою програмою й з доповіддю д-ра Б. Казимири, що була присвячена 150-літтю народин о. М. Шашкевича.

На цьому ж концерті виголосив коротке слово ВПреосв. Митроп. Кир Максим Германюк, та вказав у ньому на значення рідної мови, якої дуже потрібно українській молоді в Канаді.

У понеділок, 3 липня ц. р., відбулася друга, кінцева пленарна сесія, на якій обговорено шість актуальних проблем, а саме: 1) "Релігійне й національне виховання членів Організації Катол. Акції", 2) "Проблема членства в наших організаціях", 3) "Українські Католицькі Організації і загально громадські справи", 5) "Проблема Рідних Шкіл у Канаді," 6) "Українська мова в школах і університетах Канади."

За цим ішли звіти з кінцевих нарад складових організацій Централі Українців Католиків, висліди виборів нових керівних органів для поодиноких складових її частин, як теж звіти із праці поодиноких конґресових комісій. Після дискусії, внесків і побажань та вичерпання програми Конґресу кінцеве слово-подяку виголосив Саскатунський Владика, Преосв. Кир Андрій.

Конґрес закінчено молитвою.

Централю Українців Католиків у біжучій каденції переведено до Архиєпархії Вінніпезької і репрезентантом її вибрано сенатора В. Валла, Головну Управу БУК очолив інж. С. Романів, ЛУКЖ — пані М. Дима, УКЮ — Бровні Качор.

Конґрес прийняв ок. 20 резолюцій, у яких з'ясовані ідеологічно-організаційні справи організованих українських канадійських середовищ Канади.

М. Поронюк

Про з'їзд у Саскатуні вийшла в "Українських Вістях" брошура п. Григор. Порохівника п. н. "Наш З'їзд у Саскатуні". Зауваження і пропозиції з приводу Крайового З'їзду Українців Католиків" (Едмонтон 1961, стор. 16), в якій знаходимо непересічні думки про справи нашого католицького загалу в Канаді. Всі наші католицькі діячі й діячки повинні обов'язково цю цінну брошуру прочитати та гаразд передумати, бо вона справді варт цього. — **Редакція "Світла".**

ОКРУЖНИЙ З'ЇЗД ВІДДІЛІВ УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО ЮНАЦТВА

в Ту Гіллс, Алберта

У порозумінні з проводом юнацької округи відділ УКЮ в Ту Гіллс при тісній співпраці зі своїм духовним асистентом о. Богданом Ганушевським зорганізував черговий з'їзд-"релі" відділів УКЮ приналежних до округи. З'їзд відбувся в Ту Гіллс, з участю 40 делеґатів із Дервент, Мирнам, Новий Київ і Ту Гіллс. Дуже бракувало делеґатів із Плейн Лейк, де є добре зорганізований відділ УКЮ, який проробив багато праці протягом минулих п'яти літ. Реєстрація делеґатів почалась від год. 1-ої пополудні в театрі "Лакс", де в год. 1.30 висвітлювано фільму релігійного змісту. В 4-ій год. наступило відкриття з'їзду при ласкавій участі о. протопресв. Івана Черкавського, духовного асистента УКЮ з Дервент, о. ігумена Мирона Дацюка, ЧСВВ з Мондер, о. Северіяна Якимишина, ЧСВВ, духовного асистента УКЮ з Мондер, учителя Й Висоцького, голови округи УКЮ, та членів Єпархіяльної Управи В. Кметя, голови, Сильвії Маньовської, секретарки, Лесі Сосник, дух. директора й Марії Підоборожної, редакторки журналу "Юнацтво". Наради відкрив молитвою о. Б. Ганушевський запрошений предсідником з'їзду Ернестом Вольським, який незвичайно вміло проводив нарадами.

Після молитви о. Б. Ганушевський виголосив реферат на тему: "Алькоголізм, нікотинізм і юнацтво". На статистичних даних доказав велику загрозу збоку цих жахливих налогів, що підривають юні сили нашої молоді в теперішній час, а то й приводять до отупіння молоді в школі, втрати здоров'я та нераз часто до недуги рака та, вкінці, з браку грошей на ці отруї, навіть до крадежі й розбою. Закликом, щоб сама молодь подумала що їй, як цвітові народу, слід робити, о. дух. асистент закінчив свій реферат. Після реферату в дискусії перший забрав голос о. протопресв. І. Черкаський, що вповні погоджувався з думками прелеґента та навів нові факти про шкідливість цих налогів. Нові думки до дискусії вніс о. С. Якимишин і учит. Й. Висоцький з Дервенту. Після звітів і привітів делеґатів із поодиноких відділів (делеґатки: — з Мирнам п-а Сосновська, і з Нового Києва п-а Марґарита Самоїл — говорили по українському), показалося, що найбільше праці за минулий рік зробив відділ із Ту Гіллс. Цей відділ оснований о. Б. Ганушевським 12 грудня 1958 р. розвиває свою діяльність щораз краще. Управу відділу перевибрано на річних загальних зборах 27 листопада 1960. Тоді до управи ввійшли такі члени відділу УКЮ: Мирон Тарнавський — голова, Петруся Юренчук — заст. голови, Марія Южда — секретарка, Василь Миськів — касієр і Айлін Щурик — п'ятий член. Продовж минулих шости місяців відділ відбув 12 сходин, призбирав 14 членів, за ініціятивою дуже активного голови зорганізував і висвітлив шість релігійних фільмів неділями, висвітлюючи кожний фільм по три рази в місцевому кінотеатрі при наповненій по береги залі, що принесло і моральний і матеріяльний успіх. Із чистого приходу відділ УКЮ в Ту Гіллс жертвував гарну суму на будову церкви в Ту Гіллс, яка саме є на викінченні. Вінцем цієї піврічної діяльности є оцей з'їзд. Інші відділи, як і відділ із Ту Гіллс, брали активну участь у різних своїх підприйняттях, як гра в "кирлінґ" на місцях та в Едмонтоні, змагання з іншими відділами, санкування тощо. Після двогодинних нарад відбувся в місцевій церкві молебень до Пресвятої Богородиці, який відслужили оо. Дацюк, Якимишин і Ганушевський. Співали до молебня юнаки під проводом о. протопресв. Черкавського. Проповідь виголосив о. М. Дацюк, ЧСВВ. Після огляження церкви делеґатами всі взяли участь у бенкеті. Бенкет дарували юнацтву членки відділу ЛУКЖ у Ту Гіллс. На закінчення господар бенкету Василь Миськів підніс товст для Свт. Отця й Королевої, після якого о. Б. Ганушевський відкрив коротким словом промови. Промовцями були. о. ігумен М. Дацюк, ЧСВВ, що говорив на тему "Юнацтво та його майбутнє", суперінтендент шкільної дивізії інсп. Микола Миськів говорив на тему: "Вартість юнацьких організацій на сьогодні", о. Протопресв. І. Черкаський говорив на тему: "Обряд і рідна мова", майор міста Ту Гіллс аптекар Д. Ґелета склав привіт від міста, а президент Єпархіяльної Управи УКЮ В. Кметь подав інструкції для молоді для її практичного життя, підкреслюючи шкідливість пиття алькоголю й куріння тютюну. Глибокі змістом і широкі засягом промови закінчив коротким, річевим словом Мирон Тарнавський, голова місцевого відділу, після якого попросив о. С. Якимишина перевести молит-

[illegible]ку. Фотографуванням групи учасників з'їзду й бенкету закінчився [illegible] наскрізь вдала імпреза, з якої юнацтво винесло напевно багато практичних вказівок для свого релігійного життя, праці над собою й у відділах УКЮ, для поширення свого світогляду й провідництва в організаціях молоді. [illegible] закінчився з'їзд-"ралі" УКЮ.

Бажаним було б, щоб добре підготовані з'їзди УКЮ, так проведені, як цей у Ту Гілс, відбувались у всіх юнацьких округах [illegible]. До [illegible] з'їзди в цій окрузі відбулися в такій черзі: 1959 р. в Ту Гілс, у 1960 р. в [illegible], і в 1961 р. знов у Ту Гілс. Ініціаторам цих з'їздів, їх організаторам, [illegible] та Єпархіяльній Управі УКЮ щире признання за посилену працю в ділянці провідництва й виховання молоді. Зокрема признання п. Володимирові Сов'якові, який поклав тривкі основи для організації й діяльности відділів УКЮ і Єпархіяльної Управи в Едмонтонській Єпархії.

Найважнішим завданням УКЮ на сьогодні є: 1) Зберегти молоде українське покоління при Українській Церкві і в почутті кровної й духової єдности з українським народом; 2) притягнути до членства всіх юнаків і юначок від 14 літ угору; 3) оснувати відділи УКЮ по парафіях, де їх ще немає; 4) при допомозі самих юнаків піддержати навчання української мови в школах Альберти; 5) створити при парафіях батьківські кружки для піддержання організації й діяльности відділів УКЮ в Єпархії.

Молодь є в кожному народі його надією і його майбутнім. Отже доложімо всіх старань, щоб вона була світлим майбутнім українського народу.

о. Б. [illegible]

УЧАСНИКИ З'ЇЗДУ УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО ЮНАЦТВА В ТУ ГІЛС. АЛЬБЕРТА

Сидять зліва направо: Марія [illegible], редакторка журналу "Юнацтво" о. ігумен Мирон [illegible] ЧСВВ, о. Богдан [illegible] — дух. провідник відділу УКЮ в Ту Гілс, Й. [illegible] — голова округи УКЮ, В. Кметь — голова єпархіяльної управи УКЮ в Ту Гілс, М. [illegible] — голова місцевого УКЮ, о. протопресв. І. [illegible] — дух. провідник УКЮ в Дербент, о. С. [illegible] ЧСВВ — дух. провідник УКЮ в Мондері і С. [illegible], секретарка єпархіяльної управи УКЮ. За В. Кметем стоїть Е. Сосник, дух. [illegible] єпархіяльної управи УКЮ в Едмонтоні.

ЗІ СВІТУ Й ЦЕРКВИ

Святіший Отець Папа Іван XXIII іменував Кардинала Амлето Чіконіяні, дотеперішнього Секретаря Священної Конгрегації Східньої Церкви, на уряд Секретаря Стану. В той самий час Високопреосв. Архиєпископ Гавриїл Кусса дістав вивищення на уряд Просекретаря Свящ. Конгрегації Східньої Церкви.

Вже по замкненні редакції цього числа наспіли важні вісті, які оце тут коротко подаємо. Апостольський Делегат Впреосв. Е. Ваньоцці повідомив із Вашингтону, що Свт. Отець Папа Іван XXIII іменував 14 серпня ц. р. Кир Амвросія Сенишина, ЧСВВ, Архиєпископом-Митрополитом Філядельфійської Митрополії. Високопреосвященіший Митрополит Амвросій приходить на оце своє нове місце зі становища Єпископа-Ординарія Стемфордської Єпархії, що його займав від 1956 року.

Народився наш Митрополит у Старому Самборі, Галичина, 23 лютня 1903 р., як найстарший син батьків Тимотея й Марії Сенишинів. По закінченні середніх студій вступив до Чину оо. Василіян, в якому закінчив дальші філософські й богословські студії та в 1931 р. був висвячений Впреосв. Кир Йосафатом Коциловським ЧСВВ на священика. По короткій дії в краю виїхав 1933 р. до ЗДА, де розвинув широку діяльність. Був парохом і ігуменом у Чікагу, а в 1942 р. висвячений на Єпископа-Помічника. 1956 р. став Екзархом новоствореного Стемфордського Екзархату, а в 1958 р. Єпископом-Ординарієм Стемфордської Єпархії, з якої тепер переходить на ще більш гідне місце.

Новий Високопреосв. Митрополит Амвросій дуже для нашої Церкви заслужений. Згадаємо вкоротці найважніші його церковні діла, щоб наші читачі побачили, що Апостольська Столиця відзначила на це наше найвище церковне становище справді найгіднішу людину. Отже Владика Амвросій був організатором таких величавих дій нашої Церкви, як нпр. Евхаристійний Конгрес східніх обрядів у Чікагу 1941 р., дальше Евхаристійного Марійного Конгресу східніх обрядів у Філядельфії 1954 р. Владика був співосновником Згромадження Сестер п. Покр. Божої Матері, співосновником Академії Матері Божої у Стемфорді. Був директором таких установ, як Мала Семінарія, Приготовна Школа та Колегія св. Василія. Організував і був директором 3 Конгресів Марійських Дружин (1946, 1953 й 1956 рр.). Організував і провадив дієцезальні Вівтарні Дружини та перевів три дієцезальні конгреси Вівтарних Дружинників у дієцезії в 1953, 1956 і 1959 рр., а також займався організацією конгресу дяків і диригентів церковних хорів. Владика зорганізував і став директором Товариства ім. св. Пія X для священичих покликань, оснував і став Покровителем Священичого Т-ва ім. св. Йосифа для Старших Священиків. Величезні заслуги поклав наш Митрополит як основник і провідник Українського Католицького Допомогового Комітету, що спровадив і допоміг тисячам наших скитальців і в Америці і в Европі. Наш Владика має врешті великі заслуги для нашого обряду як автор літургійних підручних книжок для нашого обряду, а при тій нагоді не чужа йому була справа католицької преси; він оснував і вів часописи "Арка", "Ковчег" і "Лямпада". При тому розвинув іще видавничу дію, як видавець мистецьких ікон, карток і образків для нашого обряду. Не тільки будівничим преси, але і шкіл був наш новий Митрополит, щоб згадати тільки започатковану ним будову Каледжу св. Василія Вел. в Стемфорді, будову вартости півтора мільйона долярів. Справді можна за всіми даними сказати, що ми дістали не тільки нового, але небуденно многонадійного Владику для Американської Митрополії. Додати б іще, що наш Владика незвичайний почитатель Пречистої Діви, то й у Неї можемо просити для нього многих і добрих літ!

На місце Стемфордського Ординарія - Єпископа іменував Свт. Отець дотеперішнього Адміністратора Філядельфійської Митрополії, Владику Преосв. Кир Йосифа Шмондюка, що недавно тільки обходив срібний ювілей свого священства. Рівночасно з тим наспіла ще одна радісна для нашої Церкви й народу вістка: Папа Іван XXIII установив у ЗДА нову Єпархію для середньої й західньої частини ЗДА, з осідком у Чікагу. Першим Єпископом тієї нової Єпархії, яка має покровителем св. о. Миколу, Свт. Отець іменував пароха з Перт Амбой, о. монс. Ярослава Ґабра. Нар. 1919 р. в Чікагу, Єпископ-Номінат Я. Ґабро покінчив свої науки в ЗДА, де й був рукоположений на священика в 1945 р. та опісля виконував свої священичі

Єпископ Номінат Преосв. Кир. Ярослав Ґабро

обов'язки як парох, декан, єпархіяльний радник та духовний керівник Асоціації Української Католицької Преси. Вся наша американська еміграція щиро радіє новою Єпархією та підносить її побожним Її Владиці.

Мало того: Свт. Отець іменував іще одного Єпископа українця для Аргентини. Став новим нашим епископом для українців Аргентини дотеперішній ректор Малої Семінарії в Римі о. д-р Андрій Сапелик, що як Апостольський Візитатор для українців-католиків Аргентини дістав титул Севастопільського Єпископа. Так Свята Столиця щораз виявляє своєю великою прихильність для нашої Церкви та щиро бажаним найкращого розвитку для тієї найбільшої числом вірних вітки Східньої Церкви. Ми повинні бути щиро вдячні нашому Свт. Вітцеві за такі виявн сердечної любови для нашої Церкви й народу та гаряче молитися, щоби Всемогутній Бог заступництвом Своєї Прч. Матері й надальше благословляв нашу Церкву й нарід та дав нашій Церкві стояти в перші ряди між усіми вітками Сходи. Вселенської Церкви.

СМЕРТЬ КАРДИНАЛА ТАРДІНІ

30 липня ц. р. помер державний секретар Ватикану, 73-літній Кардинал Доменіко Тардіні. Довідавшись про смерть кардинала, Свт. Отець Папа Іван XXIII, який перебував у папській літній резиденції в Кастель Гандольфо, негайно відслужив Божественну Літургію за спокій душі померлого і зараз же потім покинув літню резиденцію та переїхав до Ватикану. Смерть Кард. Тардіні зробила потрясаюче враження на Папу. Свт. Отець мав висловитися, що "Ми втратили нашого головного співробітника у справах завідування Церквою".

Кард. Тардіні нездужав здавна, рік тому мав серцеву атаку, яка тепер знову повторилася, але вже смертельно.

Кард. Тардіні був уродженцем Риму; прийшов на світ 29 лютня 1888 р. 1917 р. був висвячений на священика, а 1921 р. став членом Ватиканської Курії. У 1952 р. Папа Пій XII іменував о. Тардіні просекретарем державного департаменту для "надзвичайних справ", а 29 жовтня 1958 р., коротко після коронації Папи Івана XXIII він став державним підсекретарем. Номінація на Кардинала прийшла за кілька місяців і відтак номінація на державного секретаря Ватикану, себто міністра закордонних справ. Кардин. Тардіні завідував ділянкою дипломатичних зв'язків Ватикану з цілим світом. Робив це незвичайно справно та з непересічними здібностями.

ДЕЛЕГАТИ АПОСТОЛЬСЬКОЇ СТОЛИЦІ В ПАТРІЯРХА АТЕНАҐОРА

Ватиканське радіо повідомило, що два члени-делегати Соборової Підготовної Комісії для Східніх Церков, нещодавно відвідали Патріярха Атенаґора, Голову грецької Православної Церкви. Ватиканська делегація вручила Патріярхові від імени Папи збірник з усіми публичними соборовими заявами Папи Івана XXIII, до цього ж список усіх членів і дорадників Центральної Комісії, одинадцять підготовчих Комісій і трьох соборових Секретаріятів.

Патріярх Атенаґор прийняв двічі представника Ватикану, Архиепископа Джякомо Теста і Президента Папського Східнього Інституту Альфонса Раса, Ісусівця. "Наша гостина є чемностевою гостиною, подібною, як ця, яку зложив Патріярхові д-р Фішер", заявив о. Рас представникам преси.

"Наша гостина — додав він до цього — має подвійну ціль: Вона має показати, що Св. Престіл уміє шанувати вияви симпатій для римської Церкви, що їх Патріярх Атенаґор виявив при різних нагодах і в багатьох заявах. Крім цього завданням гостини є поінформувати безпосередньо Патріярха і грецько-православний Патріярхат про підготову Собору". Одначе гостина не охоплює передання офіційного запрошення. Також справа евентуальної гостини Патріярха в Римі не була предметом розмов, — заявив о. Рас.

НОВА АТАКА НА КАТОЛИЦЬКУ ЦЕРКВУ В ГАЛИЧИНІ

Західньо-европейська преса повідомляє, що з приводу беатифікаційного процесу Слуги Божого Митрополита Кир Андрія Шептицького, який тепер відбувається в Римі, в Галичині почалася нова атака на Українську Католицьку Церкву.

Першу атаку з метою знеславлення пам'яті Великого Митрополита, почала большевицька радіостація в Станиславові. Кілька днів підряд радіокоментатор обвинувачував Слугу Божого Митрополита Кир Андрія, що Він, як "фашист", став "паліем ненависти між народами", що замешкували Галичину й, мовляв, ніхто інший, а тільки Кир Андрій є причиною "різні" в червні 1941 р., під час перших днів війни між Німеччиною і Совєтами...

Подаючи цю новинку, західньо-европейська преса догадується, що започаткування беатифікаційного процесу Слуги Божого Митрополита Кир Андрія в Римі, про що вже знають в Україні, скріпило духа українців-католиків, а рівночасно стало причиною, що деякі "добровільно навернені" на московське православ'я українці, свідомі історичних заслуг для Католицької Церкви й нашого народу Слуги Божого Кир Андрія, що не забули про мученицьку смерть наших єпископів та каторгу Митрополита Кир Йосипа, на якій він карається вже 15 років, стали покидати московське православ'я.

КОНГРЕС РЕЛІГІЙНОЇ МУЗИКИ

У м. Кольонія в Німеччині, відбувся міжнародній конгрес релігійної музики. В резолюціях, між іншими взивається студіювати церковну музику і то як Східньої Церкви так і Західньої.

Учасники конгресу домагалися, щоб знавців музики включити між членів комісій над приготуванням до майбутнього Вселенського Собору, головно до Комісії, що займається справою Літургії. Серед учасників конгресу були представники англіканської та протестантської Церков. На Конгресі були репрезентовані 30 країн, між ними Мадярщина, Польща, Югославія та Східня Німеччина — з-поза залізної заслони. В часі конгресу виступило понад 20 хорів, виконуючи, музичні твори близько 100 композиторів.

Черговий конгрес має відбутися в Римі, в 1964 році.

КУБА БЕЗ СВЯЩЕНИКІВ

Відомості, які проникають із Куби, доносять, що 30,000 осіб брало участь у Службі Божій, яку відправив в одній місцевості провінції Гавани останній раз перед від'їздом священик, якого комуністичний режим усунув із Куби. В тій місцевості було на Службі Божій теж двоє молодих людей, які заміряли заключити Тайну Подружжя й опісля покинути Кубу, одначе недуга в родині дівчини не дозволяла їм зреалізувати свій плян. Коли міліція провадила під ескортою священика на залізничну станцію, то вздовж вулиці, якою ведено священика, зібралися маси народу. Між ними була теж і ця молода пара та кілька подібних. Коли священик зблизився до них, вони злучили свої руки і священик поблагословив їх подружжя.

Інші вістки кажуть, що на Кубі є церкви, де служиться лиш одна Служба Божа, а в інших нема вже жадної Служби Божої. Священики, які ще залишилися через якийсь час, відбувають конференції зі світськими людьми, головно членами світського апостолування, повчаючи їх, як треба продовжати релігійне життя серед населення без релігійних послуг священиків.

ЗА ЗАЛІЗНОЮ ЗАНАВІСОЮ

Щоденник "Мюнхнер Меркур" подав вістку від власного кореспондента з Москви, такого змісту: Львівська радіовисильня, завважуючи, що тут не йдеться про поодинокий випадок, повідомила про схоплення двома партійними комуністичними функціонерами православного священика. Схопивши священика, члени партії зав'язали йому очі й відвезли до якогось меш-

ОДИНОКА В ТОРОНТІ УКРАЇНСЬКА
КРАМНИЦЯ ЦЕРКОВНИХ РЕЧЕЙ
DIOCESAN CHURCH GOODS STORE
278 Bathurst St. Toronto, Ont.
Великий вибір церковних речей. — Напрестольні Євангелія. — Церковні книжки. — Молитовники і багато інших речей.

АСЕКУРАЦІЯ
Всіх родів життя, хвороби, вогонь, крадіж, автомобілі і т. п.
Купно - продаж нерухомостей, виєднування позичок.
Y. ONYSCHUK & CO. LIMITED
333 Roncesvalles Ave.
Toronto, Ont. Tel.: LE 4-4241

АРХІТЕКТ
ЄВГЕН ГРЕНЬ
Член Королівської Палати Архітектів Канади
Виконує плани і конторисе церков, шкіл, будинків громадських організацій (заль), фабрик, торговельних центрів як також мешкальних домів.
WA 3-9754 — Toronto, Ont. — 3 Spadina Rd.

ЗАМОВЛЯЙТЕ
хліб, паї, кейки й всякого рода печива найлучшої якости в найбільшій укр. пекарні Торонта
BEAVER BREAD LIMITED
103 Lightbourne Ave.—Tel.: LE 5-7445

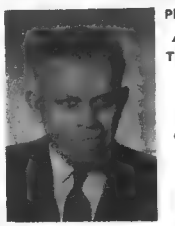
Phone: LE 6-0982
ANDREW TAILORS
The place where CUSTOM clothes are made.
High-Grade Alterations, Repairs, Etc.
Cleaning and Pressing.
1076 QUEEN ST. W.
Toronto 3, Ont.
Власник
Андрій Наконечний

Пастеризоване молоко — у пляшках і картонах — знамениту гуслянку, різнопроцентову сметанку, квасну сметану, сир, масло та незрівнянної якости морозиво доставляє домів і до крамниць.

УКРАЇНСЬКА МОЛОЧАРНЯ

GREEN VALE DAIRIES LTD.

3156 DUNDAS ST. WEST
телефон RO 7-1728.

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА ГУРТІВНЯ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ

UBA TRADING CO. LTD.

428 Bathurst St. — WA 2-6115-6

MEDALS — CHAINS — ROSARIES
PRAYER BOOKS — STATUES — PICTURES
All Religious Supplies

LANDY & COMPANY LTD.

16 Dundas St. West (at Yonge) EM 3-8828 Toronto

КУПЛЮ КНИЖКИ: 1) Ол. Мох: Книжки і люди — Львів 1938. 2) Ол. Мох: Самоосвітні видання. 3) Ол. Мох: Добра преса. 4) Ол. Мох Покажчик змісту "Нової Зорі". 5) Річники зглядно поодинокі числа часопису "Нова Зоря" і "Правда" (головно з 1938 і 1939 років). 6) Всі книжки автора Теофіля Коструби, видані до 1939 року 7) Річники часопису "Хліборобський Шлях" (вид. у Львові). 8) О. Петрійчук Про це, що люблю я.

Подайте що маєте і Вашу ціну на адресу:

**A. MOCH — 6 Churchill Ave.
Toronto 3, Ont., Canada**

КУПЛЮ КНИЖКИ давнішого видання, також збірки поштових марок. Подайте, що маєте й за кільки на адресу:

**A. MOCH
6 Churchill Ave., Toronto 3, Ont. Canada**

Чи Ви вже вирівняли свою передплату на "Світло"? Тільки $3.00 на цілий рік.

кання, де доручили йому охрестити дитину та виставити метрику хрещення.

КОМУНІСТИЧНІ КРАЇНИ МАЮТЬ ДІСТАТИ 100 НОВИХ ПОСАД В ОН

Восьми-членна Рада т. зв. Об'єднаних Націй покликана півтори року тому для перестудіювання адміністраційних справ Об'єднаних Націй та виготовлення своїх пропозицій щодо потрібних реформ, закінчила свою працю і в своїх висновках поручає збільшити кількість посад в апараті Об'єднаних Націй на коло 100 нових становищ для громадян комуністичних країн, як теж у більшій мірі затруднити африканців і азійців. Ця Комісія взяла до уваги так званий географічний принцип, разом із числом населення членських країн, але водночас окремі члени Комісії голосували за політичними напрямками своїх країн. До тієї Комісії належали представники ЗДА, Англії, Франції, Індії, Ґани, З'єдиненої Арабської Республіки, СССР і Колюмбії. Звіт тієї Комісії включив також звідомлення тіла, покликаного для цієї самої цілі ген. секретарем Гаммершилдом, що складається із трьох колишніх президентів Генеральних Асамблей: канадійця Лестера Пірсона, сіямця Ван Вайтаякона і перуанця Віктора Беляунде. Хоч Советам признано побільшення їх посад на 100 місць, вони цим не задовольнились і їх представник в Комісії Алексей Рощін виломався з прийнятого принципу солідарности та проголосив власний проєкт. ОН затруднюють тепер 1.332 так званих "фахівців", у чому Совєтський бльок мав право до 214-305 посад.

ЩО 100-тий ЧОЛОВІК ЦЕ ЗЛОЧИНЕЦЬ

Директор Федерального Бюра Інвестиґацій Дж. Едгар Гувер звітує, що в минулому році значно збільшилося в Америці число більших злочинів. У минулому році що 15 секунд доконувано у ЗДА одного більшого злочину. Число злочинів в 1960-му році виносило 1,861 300, себто на кожних 100 людей випадає 1 злочин. Від 1950-го року число населення ЗДА збільшилося на 18 відсотків, а число злочинів зросло в тому самому часі на 98 відсотків. Звіт Гувера надрукований в окремій книжці, яку видав генеральний прокуратор Роберт Ф. Кенеді. В 1960-му році одно вбивство припадало на кожних 58 мінут, знасилування — 34 мінути, а важкий напад — що чотири мінути. На кожних 100,000 населення було 3,640 заарештувань. У містах число заарештувань було на три рази більше, як у селах. Число заарештуван між нелітніми від 1950-го року до 1960 — подвоїлося.

ВЕСІЛЬНІ ДЗВОНИ
Едмонтон, Алта.

Субота, 13-го травня 1961 року довго залишиться в пам'яті Ярослава, сина п-ва Івана й Розалії Москаликів, та Люби, доньки п-ва Володимира й Павліни Червоняків: вони того дня перед престолом Всевишнього в церкві св. Василія в св. Тайні Подружжя вступили в подружній стан. Акту їх вінчання довершив о. П. Грабець ЧСВВ при великій участі приятелів та гарному співі хору нашої парохії св. Василія.

Весільне прийняття відбулося у Белвю Комюніті при участі поверх 500 гостей. Промовляли: господар Василь Процьків (хресний батько молодої), д-р Суховерський від родини молодого, Йосиф Кантор, голова катедрального відділу УКЮ, о. Грабець від парохії, батько молодої, батько молодого, та при кінці молодий, який від себе та своєї дружини подякував гостям за участь у весіллі й побажав усім гарної забави.

Відспіванням "Многая літа" молодятам та молитвою закінчено вечеру, потім була забава з музикою.

В неділю, 14-го травня, відбулися "поправини" в домі молодят. Перед самим обідом о. Грабець поблагословив новий дім, щоби сплило Боже благословення на дім та всіх, що живуть у ньому.

Родичі молодого пожертвували 20 долярів на пресовий фонд наших часописів, з чого $10 призначено на "Світло". За жертву сердечна подяка.

Молодятам Ярославові та Любі Москаликам бажаємо з нагоди їх вінчання щастя, здоров'я, веселости, Божого благословення та опіки Матінки Божої на многі літа!

Приявний

✠ УПОКОЇЛИСЯ В БОЗІ

ПОХОРОН ПІОНЕРА
Едмонтон, Алта.

По короткій і тяжкій недузі помер у шпиталі 19 червня 1961 р. бл. п. Едвард Омелян Данчук на 73-му році життя. Перед смертю Покійний приняв Найсв. Тайни. Народився був 1888 року в селі Завич, пов. Радехів, Галичина. До Канади приїхав 7-ми річним хлопцем зі своїми родичами до Стар, де осіли на гомстеді. Як молодий хлопець мусів тяжко працювати. 1910 р. одружився з Катериною, а 1912 р. взяв собі гомстед на Белф і там Едвард разом із своєю подругою стали дороблятися. 26 років мали свою трачку, а 1939 р. перейшли на фарму б. Сент Алберт і там фармували 20 років. 1942 року померла перша жінка. А що при дітях п. Едвард не хотів жити й унуків бавити, бо ще був за молодий на те, здибав собі старшу вдову Марію Семкович і поженилися. 1959 року продали свої фарми та перейшли жити на старі літа до Едмонтону. Там купили собі нову хату і каже жена Марія: "Чоловіче, нам тепер так добре, як у небі. Тільки жий тай будь." Але все добре тут на цьому світі кінчиться — приходить смерть. Так і прийшла вона до нашого Едварда. Залишив жену Марію, чотирьох синів, шість доньок і п'ятнадцять унуків, одного брата Василя й одну сестру

Бл. п. Едвард Данчук

Хом'як. О. Ю. Ковальський відслужив 18 червня парастас у катедральній церкві св. Йосафата а 19 червня похоронне Богослуження відслужив о. В. Волошин. Тлінні останки покійного Едварда спочили на цвинтарі св. Йоакима в могилі біля першої жінки Катерини. Після похорону відбувся поминальний обід під катедрою. По обіді І. Надворний попросив пані Смолик, Жарську й Пінковську перевести збірку на українську пресу. Зі збірки призначено на "Світло" $20.00. Жертводавцям щиро дякуємо, а Покійному Едвардові Вічная Пам'ять!

Складаємо щиру подяку Всеч. Отцям Ю. Ковальському й В. Волошинові за похоронні відправи та прощальні слова. Дякуємо похоронному заведенню Парк Меморіял за обслугу, а всім вірним за численну участь у похороні, а особливо ж за ласкаві жертви на пресу. Нехай Бог заплатить за вашу прихильність.

Жена Марія, сини, дочки, внуки та брат і сестра.

КАТЕРИНА СИРОТЮК
Ванкувер, Б. К.

Катерина Сиротюк народилася в Бівер Гил, Саск., 27-го березня 1906 р. Від ранньої молодости слабувала, бо вже від першого року життя була частинно спаралізована. До Ванкуверу прибула 1948 року, де подружилася з Павлом Сиротюком у церкві св. Покрови у Ванкувері. За ввесь час побуту в Ванкувері приходила до церкви кожної неділі й приступала часто до св. Тайн. 4-го листопада м. р. заосмотрена св. Тайнами, віддала свою душу Господеві, в 54-му році життя. Похоронні Богослуження відправив о. В. Підскальний, ЧСВВ. Тлінні останки спочили на цвинтарі Форест Лавн. Залишила в смутку свою матір паню Добко, одну доньку Василину і 4 сестрі: Марію, Анну, Вероніку, Павліну та двох братів: Івана і Йосафата.

Учасники похорону зложили $18.21 на пресу, з чого переслано $9.00 на "Світло".

Донька Василина Шелшов та її муж Флорен складають сердечну подяку всім учасникам похорону й усім, які складали на Служби Божі за душу Покійної.

Учасник похорону

ПОМИНКИ
Ванкувер, Б. К.

Магдалина Боровська, народжена 1888 р. в селі Желехів, Галичина, що впокоїлася в Бозі 15-го квітня м. р., дальше живе в пам'яті своєї найближчої рідні.

Чоловік її Яків згадує та поручає її душу Господеві в своїх щирих молитвах. Полишені в смутку діти: Андрій Біляк, Іван, Емілія, Марія Павловська, Анна Треф, Євгенія Барбер, Олена Кваппарчук та Ольга Біляк справили з роковини її смерти поминки, щоби помолитися за душу мами. Це доказ великої любови дітей до матері та заразом показує добре релігійне виховання, яке покійна дала своїм дітям.

Покійна довший час проживала в Сван Плейн, Саск., опісля ж у Ватсон, аж 1944 року разом із дітьми перебралася до Ванкуверу. У Ванкувері свою церкву щиро любила та спомагала своїми жертвами, доки у Велику П'ятницю м. р. добрий Господь не взяв її до себе по нагороду. Два місяці тяжко занедужала, але зійшла з цього світу заосмотрена св. Тайнами, у великому спокою душі. Спочиває на цвинтарі Форест Лавн.

Учасники

Бл. п. ОЛЕКСАНДЕР ДУРИБА
Чиллівек, Б. К.

Народився в селі Завадка, повіту Калуш, Галичина, 22-го листопада 1889 року. Подружився з Анастазією Ленів і приїхали до Канади 1912 року. Поселилися в маленькому містечку Бродвею в Саскачевані. Працював при залізничій дорозі в СПР, відтак на фармі. У Грендфілд, Саскачеван, коли основувано парохію, положив немало свого труду при будові нової церкви. 1933 р. купив фарму і поселився в Чиллівек, Брит. Колюмбія. Любив український нарід і свою церкву. В Чиллівек, коли українці не мали ще своєї церкви ні залі, показав багато свого мастку, щоб допомогти збудувати залю, яка служила також і на призвідні богослужения. А потім зорганізував будову церкви для українців у Чиллівек і в 1952 році, на площі яку сам купив, молода громада українців-католиків уже ставила основи під нову церкву. До церкви справив покійний плащаницю й чашу. Парафіяльні пікніки завжди відбувалися на його фармі. Часто перебували у нього священики. Коли церква була ще в будові, він позичав гроші і не жадав відсотків. Направду дав доказ великої любови до своєї Церкви й народу. Покійний Олександер не був сильного здоров'я й мусів дуже на себе вважати, бо через 20 років слабував на серцеву недугу. Два останні роки був дуже часто в шпиталі, де й помер у Великий Четвер, 30-го березня 1961 р. Похорон відбувся в Чиллівек. Похоронні богослуження відправив о. Д. Велещук, ЧСВВ, а працальну промову виголосив о. В. Підскальний, ЧСВВ. На похоронних богослуженнях був посадник міста Чиллівек майор МекКемон, а церква була повна парафіян та гостей із різних сторін.

20-го травня родина Покійного справила поминки, що їх відправив о. Й. Жан, ЧСВВ, при співучасті багатьох людей. При тім зібрано на пресу $31.50, з чого на "Світло" призначено $6.00

Покійний Олександер лишив у смутку дружину, три дочки, одного сина, три внуки й одного правнука. Вони складають щиросердечну подяку всім, що відвідували недужого в шпиталі, і всім, що взяли участь у похороні й поминках та чимнебудь допомогли в хвилях смутку.

Покійний спочив на цвинтарі в Чиллівек, де рідня часто його відвідує та за його душу складає цвіти щирих молитов

Учасники

В РОКОВИНИ СМЕРТИ
Ванкувер, Б. К.

Апостольство Молитви парохії св. Покрови у Ванкувері не забуває тих, що ревно працювали і трудилися для Апостольства і для парохії. Ось нпр. у суботу 15-го липня старанням Апостольства Молитви, відправлено заупокійну Службу Божу з парастасом за душу покійної Антоніни Дружків.

Антоніна Дружків народилася в Чернівцях 1893 року. Як молоденька 11-літня дівчина приїхала до Канади зі своєю мамою, бо батько приїхав був майже два роки перед тим.

У Канаді не зазнали гаразду, бо від раня до ночі треба було тяжко працювати на щоденний хліб. Не довго проживали в Вінніпегу, а переселилися до Робзину в Манітобі на гомстед. Там у 1909 році подружилася молода дівчина Антоніна з Максимом Дружковом. На фармі не було для них добробуту, тому її чоловік Максим і найстарший син Василь виїхали до Ванкуверу, Б. К., шукати праці та там уже й лишились. Антоніна і решта ро-

Бл. п. Антоніна Дружків

дини переїхали до Ванкуверу аж у 1929 році.

Бл. п. Антоніна Дружків була піонеркою не тільки між поселенцями в Канаді, але також у парохії св. Покрови у Ванкувері. Коли тільки приїхали українські католицькі священики, вона помагала їм усіма силами залочаткувати українське католицьке життя при парохії. Великим здобутком стало, коли українці католики набули залю при вул. Фрейзер на богослуження. Щоб залю впорядкувати, помалювати, приготовити престіл, до того всього найбільше причинилася Антоніна Дружків та її сини Василь і Корнель. Від того часу вона не переставала доглядати церкви. Під її опікою в церкві завжди було свіжо й чисто. Коли початки парохії були трудні, людей було мало і священики не раз були в недостатках, вона не раз собі відмовила, щоб їм допомогти. У своєму життю справила багато річей до парохії Св. Покрови: фелони, обруси, стихар, ампулки, свічники, єпітрахил та багато цвітів. Свою працю виконувала радо й дуже сумлінно з любови до Бога.

Коли її сини Василь мав донечку, Розу Марію, котрої мати померла, лишаючи її ще дитиною, бабуня Антоніна виховала її як свою та зашіпила їй велику любов до Бога й своєї церкви.

В часі війни часто гостила в своєму домі нераз і по 30 українських жовнірів, які далеко від родинних домів, у неділю по відправі знаходили в її хаті щиру гостинність.

Була ревнительков в Апостольстві Молитви; мала в своєму кружку около 30 членок, із котрими ревно виконувала праці Апостольства.

Кожного дня на Службі Божій приймала св. Причастя. Її ціле життя було посвячене Богові, парохії та родині. Здобула собі багато приятелів, що її шанували й любили.

Останніми роками занедужала, а кілька місяців перед смертю пролежала в шпиталі, хворіючи на серце. У шпиталі часто приймала св. Тайни. 17-го липня 1960 р. віддала свою душу Господеві. Похоронні богослуження відправив о. В. Підскальний, ЧСВВ у сослуженні о. Дам'яна Велещука, ЧСВВ і о. В. Мартиника з Річмонд, Б. К. Під час похоронних Богослужень співав парохіяльний хор під проводом п. М. Пукіша. Покійна полишила в смутку синів: Василя, Корнила й Петра, також унуку Розу Марію. Тіло її спочило в українській частині цвинтаря Форест Лавн у Ванкувері, куди часто приходять її діти помолитися та зложити китицю квіток.

У роковини її смерти Члени Апостольства Молитви згадують її милим спомином та заносять за її душу свої щирі молитви.

Учасники

Модерне українське Артистичне Студіо

виконує по мистецьки всі фотографічні роботи

Steven PHOTO STUDIO

Власники: Ст. і О. КУТОВІ
927 Bloor St W. — Toronto, Ont.
(Ossington — Doverecourt)
Tel.: LE 1-0777

Watson's

ATHLETIC
SPORT SHORTS
ДЛЯ МУЖЧИН
ТА ХЛОПЦІВ

Усі активні мужчини направду доцінюють ВОТСОНС атлетичну халитку та потрійну начеревну піддержку. Еластичний поясок — незрівняна чоловіча вигода. Носяться довго, скроєні знавцями, легкі до прання — не вимагають гладжения.
Допасовані Джерсі.
15—W—O

ВСІ ПОВИННІ МАТИ Й ЧИТАТИ

Життя Святих-Книга Третя

У 3-тьому томі "ЖИТТЯ СВЯТИХ" подані життєписи Святих за місяці: липень, серпень і вересень. Усіх життєписів є 160. Автором "ЖИТТЯ СВЯТИХ" є відомий духовний письменник о. АНДРІЯ Гр. ТРУХ, ЧСВВ. 3-ій том "ЖИТТЯ СВЯТИХ" має 462 сторони друку великого книжкового формату. Тут є 78 образків-ілюстрацій. Кожний примірник оправлений у гарну й добру тверду оправу. 3-ій том "ЖИТТЯ СВЯТИХ" дуже дбайливо зредагований і написаний легким, приступним і цікавим стилем.

Замовляйте цей новий, третій том життєписів Божих угодників. Нехай не забракне у Вашій хаті тієї настільної книги, на якій повинен виховуватися український нарід, щоб защепити собі духа героїзму і правдивого християнського життя, яким присвічують Святі.

Ціна 3-го тому "ЖИТТЯ СВЯТИХ" (у твердій оправі) 5.00 дол.

Два перші томи теж по $5.00 за том у твердій оправі.

ЗАМОВЛЕННЯ ПОСИЛАЙТЕ НА АДРЕСУ НАШОГО ВИДАВНИЦТВА:

Basilian Press, 286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario, Canada.

НАША ЦЕРКВА

В СТОЛИЦІ АРГЕНТИНИ

Дорогі Українці!

Потребе власної церкви в столиці Аргентини, це щось таке важне й конечне в релігійному житті нашої спільноти, що доказувати цього нема рації! Однак задля невідрадних економічних наших обставин, ми в Аргентині самі не в силі здобутись на таку суму грошей, якої вимагає ця будова. Щоб не зволікати на довгі роки й не виставлятися на різні витрати, звертаюся щераз до всіх добрих і щирих українців, де б вони не проживали, з благальним проханням: поможіть нам своїми щедрими лептами допровадити нашу будову хоч частинко до мети! Господь напевно Вам нагородить, а ми всі будемо сердечно молити Бога, щоби благословив Вам усім найкращим. Багато українців, що вже пожертвували свої лепти на будову цієї церкви, питають: "Чи направду в Буенос Айресі будують церкву? А може це лише так пишуть, щоб зібрати гроші? Щоби показати всім, що пожертви не йдуть на марно, нехай залучена знимка докаже всім, що ми робимо все, щоб чим скорше дійти до цілі. Кошта цієї будови, що вже до-

вершено, перейшли понад 1 мільйон аргент. пезів Щоби продовжувати дальше будову ми не маємо вже ні одного цента! Отже, ради Бога, прохаю всіх не відмовити нам помочі. Всякі пожертви можна слати на адресу ОО. Василіян у Торонто. 286 Lisgar St., Toronto 3, Ont., Canada, або чеками на руки прохаючого: P. Jose Pedro Halabarda, calle: Curapaligue 760. Buenos Aires, Argentina.

ВИКАЗ ПОЖЕРТВ НА БУДОВУ ЦЕРКВИ В БУЕНОС АЙРЕСІ,

що їх зложили українці в Римі, ЗДА й Канаді:

Їх Ексц. Кир Іван Бучко (Рим)	$200.00
Збірка — п. Яремчук Григорій (ЗДА)	$130.00
Збірка — п. Калина Богдан (ЗДА)	$125.00
Збірка на весілю п. Нога Ніколи (ЗДА)	$120.00
Збірка — п-ні Левченко Степанія і п-ні Шарко Євгенія (ЗДА)	$116.00
Збірка — п. Осип Вернер (Едмонтон)	$115.00
Збірка — п-ні Кучер Марія (ЗДА)	$100.00
Н. Н., п. Ципало Петро (Чікаго)	$100.00
Збірка—п. Водревич і п. Рудницький (ЗДА)	$ 63.00
П-ве Сікало Іван, Парнулаб Іван, Птасюк Іван, Максимчук Богдан, д-р Мороз Роман	$ 50.00
Впр. о. Трешневський Олександер (ЗДА)	$ 45.00
Пані Галущинська Юстина	$ 30.00
П-ве Стефанів Матій, Комітет "Тернопільщина", Марійська Дружина в Нью-Йорку,	
Збірка п. Соколовський Осип (ЗДА)	$ 25.00
П-ве Соколовський Осип і Марта, Мацух Анна, В-во "Шкільна Рада" Калина Богдан, Всч. о. Стиранка Александер (ЗДА)	$ 20.00
П-ні Винник Софія і Українсько-Американське Тов. Молоді (ЗДА)	$ 15.00
П-ве Михайлів Микола, Малашко Емілія, Стефанишин Володимир, Богданович Степан, Савин Григорій і Осипа, Головатий Дмитро, д-р Янів Володимир. Шеремета Павліна, Тимків Василь, Мельничук Василь, Червоняк Ярослав, Сенюк Дмитро, Горбачук Богдан, Всч. о. Гіль Марко, Всч. о. Ковальський Юрій, Всч. о. Закревський Роман, Всч. о. Н. Н., Всч. о. Стебельський Василь, Корженівський Петро	$ 10.00

(Далі буде)

Деякі особи прислали гроші в листах і цих грошей ми не одержали бо їх вибрано в дорозі! Це нехай буде пересторогою для всіх на будуче: не посилати грошей у листах, тільки чеками або монопордером!

Щире Спасибі складаю всім жертводавцям, а при цій нагоді прохаю всіх інших піти слідами жертводавців і допомогти нам у тяжкому положенні. Бог напевно нагородить щедрою своєю рукою всім добрим українцям тисячкратно!

Буенос Айрес, Аргентина

Буенос Айрес, 24 червня 1961

о. Йосиф Галабарда, ЧСВВ
Делегат

ПОДЯКИ

Дякую щиро Найсвятішому Серцю Христовому, Матері Божій Неустаючої Помочі та Слузі Божому Митрополитові Андрієві за вислухані молитви та за одержані ласки. **М. П.**

Щиру подяку складаю Найсвятішому Серцю Ісуса, Матінці Божій Неустаючої Помочі та св. Антоніеві за вислухані молитви й виздоровлення моєї ноги. **Ст. Захаріїв**, Нью-Гейвен

Складаю найщирішу подяку Пресв. Серцю Ісуса й Матінці Божій Неустаючої Помочі та Слузі Божому Митрополитові Андрієві за вислухані молитви за навернення одної особи, за щасливу смерть і за всі ласки цілого мого життя **Е. Петранюк**, Форт Вейліям

Складаю найщирішу подяку Пресв. Серцю Ісуса і Матінці Божій за виздоровлення мене від смертельної слабости. Коли лікар брав мене до шпиталю, то не мав надії привезти мене назад: я слабувала на серце і високий тиск крови, мала поверх двісті сорок степенів тиснення.

К. Філковська, Летбридж

СВІТЛО
THE LICHT
Ukrainian Catholic
MAGAZINE

Seventy Years in Canada

Although 70 years is not a long time for any people to fasten their roots in a new homeland, the Ukrainian Canadians have reason to be proud of their achievements. The danger lies in apologizing for them. We must avoid that "we too" attitude which can imply that we have finally caught up to the levels of economic, social, political, and professional maturity which are the established norms of a Canadian way of life.

It is a fine thing for an ethnic group like the Ukrainian Canadians to have their judges, senators, parliamentary representatives, cabinet ministers, mayors, professors, scientists, artists, and professionals in every conceivable field of business, industry, and practice, but we must not be surprised at ourselves for having come into our own. The Ukrainians are a highly industrious and intelligent people, and the opportunities which were denied them in different times, circumstances, and conditions is the only factor which separated them from the "have" and the "have-not" nations. Once they were given the basic freedom as shown in their adopted homelands their accomplishments were little less than startling.

Although it is pleasant to look back with self-complacency, it is much wiser to look forward and be forewarned for the future. Will the next 70 years of the Ukrainian Canadians be their "golden age", or is their present "renaissance" already showing signs of decay? When the Ukrainian Canadians have struggled 70 years for economic security, will the very winning of that economic security be their undoing? The Ukrainian Canadians have won material comforts, social privileges, and the means to satisfy the highest cultural wants. These in themselves are not wrong but they can become wrong if the seeking for material goods, status symbols, and prestige are exclusive of other ideals. If the reaching and attaining of such goals lead to a self-centered and selfish existence limited to the confines of one's family and its needs then our paths of the future can only lead downhill.

If economic security costs us leadership; if winning the high standards of the Canadian way of life means a loss of interest in the Church and those ethnic ideals which have been the core of our being during the past seventy years, then we have found a hard and deceiving taskmaster. If our new-found independence separating us from material need separates us from dependance upon the Church, its principles, and life-giving regulations, then we are only following the road of other nations which sought new-gods and found them wanting.

If we are to reach the goals which are definitely before us, we must not as individuals shirk our common responsibilities by shrinking within the confines of our own little oyster. We must be willing to give, lead, and teach, and do all that is within our power and capabilities. Then we will be true Ukrainian Canadians, and the next 70 years will add more precious stones to that edifice which was cemented together by the salt tears, and sweat of our Ukrainian pioneers.

J. Skwarok, O.S.B.M.

IT PAYS TO KNOW YOUR RELIGION (I)

Religion: Its Basic Notions

by Bernard Dribnenky, O.S.B.M.

At a meeting of a council of the Knights of Columbus the chaplain posed a question "What is religion"? and asked some three score members to write their answers on a slip of paper. The result revealed that twenty four Catholic men had wrong answers (e. g. Religion is a spiritual theory), or had simply turned in blank papers. Twenty nine answered only partly right (e. g. Religion is a belief in God). Seven had correct answers. All seven had the common fault of vagueness (e. g. Religion is the teaching of Christ).

It is very likely that having read thus far you are asking yourself the question "What is religion?" Just pause here and give it some serious thought...

You've probably arrived at the conclusion that although you have an idea what religion

is you just cannot define it. This would mean that your idea of religion is a partial and/or vague one.

It is of utmost importance that we have a clear and precise understanding of our religion. Otherwise our practice of religion will suffer harmful shortcomings, or still worse, will be based mainly on traditions and exterior manifestations.

Religion is the knowledge and practice of man's obligations to God. These obligations are inherent in every human being. They are a permanent and inseparable part and parcel of the human nature. Every human being on earth, regardless of color or race, as a creature, has these same obligations to God, the Creator.

Man's obligations to God are contained principally in the Ten Commandments complemented by Christ's two, namely, love of God and fellowman. (Incidentally, as there is only one set of these obligations binding one and every being of the human race, it is logically proper to assume that there be only one religion).

It is of no avail, indeed it is wrong, to be conscious of one's obligations and not practise them. It is wrong for a child, being conscious of its obligation of respect towards its parents, to insult them. Religion not only requires a clear understanding of our duties towards God, it demands an consistent implementation of the Commandments in our daily lives.

As indicated in the definition, a satisfactory and consistent practice of religion requires a full and proper use of man's main faculties, namely reason and will. The human reason and the human will, these two great powers of the human soul, bolstered by supernatural aid of the divine revelation and divine grace, respectively, enable man to rise above the temporal confines and limitations of the animal kingdom in which he lives. He becomes more than just a creature; he becomes a child of God. Everlasting life is his through right of inheritance. In this temporal life he enjoys what some call "peace of mind", and which actually is the state of sanctifying grace, a correct relationship between man and God.

The value of religion in human life is immeasurable. It always has been, and will be, timely because, like God and the human soul, it does not belong to time but to eternity. In this new atomic age it is the only efficient security modern man has against annihilation.

"Communities More Christian" If There Were More Priests

This essay won a prize for George Sytnyk of St. Michael's Cathedral Choir School, Toronto, in the recent Serra Club Essay on Vocations. His topic is: "What effect has shortage of priests on the parish?"

As I came to the door, I paused a minute, then knocked several times. A few seconds later the door opened revealing a thin middle-aged man with dishevelled hair and a mournful look on his well-wrinkled face.

"Yes?" he asked; "What do you want?"

I explained to him that I was on my way home and that my car had skidded on the icy pavement into a deep snowbank, and asked if I might use his phone to summon assistance.

He stepped back and by means of a gesture invited me in and indicated the way to the telephone. I could see that he was kind and gentle, but that something weighed heavily on his mind.

After I had called for a tow truck I was about to thank the man and leave, when he asked me to wait in the living room until help should arrive. Taking off my overcoat I took a seat on the sofa. The house around me was gloomy and a faint little light bulb was valiantly struggling against the seemingly impenetrable darkness. An odour of dampness filled the room. Presuming that my host had left to discharge his other duties, I undertook to catch up on my Breviary which I had sorely neglected this day.

As I turned the page I glanced upwards and saw my friend sitting patiently across the room attentively watching me. Thinking that it would be rude to ignore him in his own home, I closed my Breviary and was about to pass a comment about the weather when he cautiously asked, "You are a priest, aren't you?"

"Why, yes sir, I am!" I replied somewhat confounded by the troubled tone he used.

"And are you a Catholic?" I continued.

"I was, I mean, I am but...", then he lapsed into silence.

Realizing the apparent difficulty my friend was laboring under, I sought to calm him and asked him if he wished to talk about it. Although my knowledge of psychology was at this point still embryonic, I knew that discussion of a problem helps to ease a person's mind. Although he saw that I was young and perhaps inexperienced and might be unsympathetic, his face seemed to brighten at the opportunity of casting off a weight which had no doubt burdened him for many years, but because of fear he was never able to do anything about before.

He started right from the beginning. He was baptized a Catholic in the Church of St. Augustine. (Upon hearing this name, I realized that this was my own parish and that even now we were sitting within its confines.) At the age of seven he was sent to a public school near his home since at that time no separate schools were in existence. His parents were simple, uneducated people who did not consider religion one of the necessities of life, and therefore the child received virtually no religious instruction at home. The pastor of the parish was old and lethargic, and after two Masses on Sunday and as many sermons, countless confessions, he was in no condition to enlighten the intellects of frivolous young school children with divine truths on Sunday afternoon.

When he was six years old his parents learned about the annual first Communion class, and anxious to have their son complete that phase of his "spiritual life," took him to the few rushed preparatory classes conducted by the pastor. Once this milestone had been passed, both parents and child almost completely forgot about religion, Church and priests.

Some time later the young lad left school and took up a job in a factory, where, helpless and innocent (for although his parents were not religious, they were righteous people), he was assailed by all the evil influences of immorality. There he worked amongst a crowd of veritable pagans, being one of a new nominal Catholics.

Soon he met a young woman (a Catholic by chance) with whom he fell in love and to whom he proposed. As their parents were still living, they insisted on a Church wedding. When the couple went to see the pastor who by this time was older and bald, a man of 75, and who, needless to say, was long overdue for retirement, he ushered them into a hall where four other couples sat. Quickly and seemingly with much irritation the priest outlined the basic precepts of marital life and dismissed them.

In a few weeks, after a quick recitation of the marriage vows and bestowal of the nuptial blessing, the newly-wed couple left the church and never set foot into it or talked to a priest to this day, when Providence pushed my car into a snowbank. It was during this period that their problem came about, a problem revealed to me in the secrecy of confession a few minutes later.

When I had absolved the penitent I talked to him about the inexhaustible and paternal forgiveness of God and of his divine love and mercy. My words were interrupted by a cry from an adjoining room. My listener explained that his sick wife was lying in there and had probably just awakened. I asked if I might see her.

As I entered the room, the wife, catching a glimpse of my black suit and Roman collar, was startled at first, but seemed to quiet down. Her husband informed her of the fruitful talk he had with me, and she bade me sit down. As I seemed for the moment disturbed about my car, the husband said he would wait for the tow truck, and I began to talk to the patient.

I was not surprised to hear practically the same life history as I had heard before, and this drove the point home to me how sadly religious training had been neglected in my own parish.

As I raised my hand in absolution over the bedridden wife, an expression of peace, not unlike the one her husband had manifested after his absolution, settled onto her countenance. To add to her newfound joy and hope, I promised to visit her daily with the Blessed Sacrament.

As I left their home, no longer could I perceive impenetrable darkness or damp, cold air, but in its place the light of faith relit and the warmth of the fire of divine love rekindled.

Kneeling before the Blessed Sacrament that night, I knew I needed no book of meditation this time. The man's tale of woe kept running through my mind. I thought of the old pastor who, because of the shortage of priests, was forced to work beneath ever increasingly heavy burdens.

I started to meditate on how this person's sorrow might have been prevented. Supposing that the pastor had had an assistant or two, the burden of Sunday mornings would have been greatly diminished on each priest. It would not leave them so fatigued but would leave them able to hold much more interesting and enlightening classes for all concerned. Thus, although they were attending a public school, these children might have learned with much more advantage the basic doctrines of the Catholic Church and the tremendous help which the Church gives to her flock in time of peril.

For indeed one priest might have organized an altar boy society for the boys, and another priest a sodality for the girls, to keep them in close contact with the sacraments in their formative years.

Later on in their youth, the girls and boys might have had a social club, under the direction of the curate, in which they would have become acquainted with each other, thus eliminating the possibility of future mixed marriages. Here also they might have had groups discussing various problems of their environment.

While all this was taking place, the pastor might have been able to attend to the duties strictly pastoral and to rest after many years of untiring duty to his flock.

In the confessional the three priests would have had more time to discuss in detail the problems of the penitents and to help them to form a truly spiritual life based on the sacraments.

When it came time for young men and women to join themselves in matrimony, more detailed instructions concerning marital life could have been given them in place of a mere outline of basic precepts. This would indeed have made for a holier and happier life.

A work which is perhaps the most time consuming, but in some cases most rewarding, is that of pastoral visits. If more priests had been available in our parish, perhaps this case would have been discovered earlier and so much pain and mental anguish would not have been needlessly suffered. So far as I know, this is only one of a few cases; there are probably quite a few more in this parish. I cannot be expecting divine providence to be pushing me into snowdrifts all the time.

If only this man and woman had had the advantage of all these helps in their childhood, adolescence, and in their married years, how much happier and holier their life might have been. These advantages, however, can only come by an increase in the sacerdotal ranks.

It is perhaps a sobering thought that if we had a goodly number of priests that individuals would become saintlier, families in turn would become holier, then communities would become more Christian, and so on. When an individual is holy, the entire Mystical Body benefits, so dear Lord, help us who are already priests to help those who need our help and to those who are contemplating becoming priests, please give them an extra push! Amen.

THE NEUROTIC AND SANCTITY

by Matthew A. Berko

Catholic hagiography is replete with accounts of persons of varied walks of life who have attained an order for which all rational creatures are eligible — sanctity. Saints, whether formally canonized by the Church or not, are representative of all forms of human life, activity and temperament. They manifest exteriorly the hidden life of Our Lord whom they have hidden in their hearts; the inner man being filled with His spirit, exterior and corresponding action flows from it as from its true source.

Nor are their activities and greatness directed in strictly religious channels only; besides so many priests, monks and nuns, the Church has numbered among its saints: royalty, soldiers, domestics, beggars, lawyers, society dames, farmers, physicians and a retired hangman — all of whom were eligible for the order of sanctity.[1])

It must not be supposed that the actions of a saint must always appear good to everyone; he is immune neither from faults nor errors of judgment. The greatest respect for saints can surely be reconciled with the truth and even with the criticism of their human weakness and oddities.[2]) One does not honor them by concealing facts or altering the truth. "We must not pretend that sanctity alters a man's appearance, endows him with genius, cancels his original inclinations. In fashioning his saints, God makes use of the materials at hand, faulty as He may find them."[3]) This cannot be denied, for Scripture does not hesitate to inform us that Paul and Barnabas had such differences that they had to part company, that Peter was publicly reproved by Paul and deserved it. Historians inform us that St. Philip Neri said and did some extremely odd things. Could it be that any of these people were at once neuropaths and candidates for the highest honor accorded by the Church? One cannot speak with too much certainty here except, however, for the case of St. Therese of Lisieux; it is an undeniable fact that she suffered the pains of a neuropath. But before attempting to classify Therese, it would be fitting to develop some theme of symptoms, as it were, by which to identify the neurotic.

Diagnosing neurosis is not difficult. The behavior of a neurotic represents a departure from the behaviour of the recognized majority of normal people. In short, the abnormal is compared with the normal.

"Neurotics are described as people who suffer from an illness of the personality; they are unable to cope with the demands of external stresses. These stresses are bound up with living and are part of universal experience. Of themselves they are not causes of mental disorder. Their potency stems from the fact that the subject who experiences them has a flaw in the personality, which they expose. The unhappiness which is experienced may be felt most strikingly at the emotional level, but it can also effect the intellectual and moral level. One can be intellectually unhappy but emotionally sated. However, it is mainly at the emotional level that failure to adjust oneself to environment does the damage."[4])

The distinctive mark of a neurotic is that he tries to adjust himself in the wrong way. His power of adjustment is inadequate; the sum of his inadequate adjustment is his neurosis.

The neurotic shares a reaction to stress which is common to everybody. But this reaction is so amplified that it differs from the ordinary reaction both in sincerity and persistence. As a result, a set of circumstances which causes slight reaction in most, causes a major reaction in him. Thus in an anxiety neurosis there is an amplification of a normal state of fear; in melancholia, an enlargement of depression.

It is not the purpose of this paper to render a psychoanalytic account of St. Therese. But a brief review of the highlights in her life will show us how her abnormalities actually aided, rather than deterred her efforts toward sanctity.

Therese was not yet five years old when her mother died. This may well have been a factor contributing to her eventual nervous breakdown; for she writes in her own diary: "I did not speak to anyone of what filled my heart. I looked and listened in silence." The shock had left a permanent scar on her nervous system. No one is certain whether her mother's death was the cause of this nervousness that never left her altogether, even in the religious life, or whether this shock was merely an occasion that released a weakness already part of her constitution.

At the age of ten, Therese began to suffer violent headaches and hallucinations. "She would see a precipice at the side of her bed. Nails on the wall became huge black fingers; her father's hat would assume frightening shapes. She had fits of catalepsy. She was under the delusion that the medicaments they gave her were poisonous."[5]) On one occasion, Therese failed to recognize her own sister, because the latter had come in response to Therese's call for her mother; this was a rejection, as it were, of someone who had come in place of her mother. This disorder with its neurotic complexities was immune to the hydropathic treatment of Dr. Notta, her physician; but what he failed to accomplish was suddenly and completely effected by a heavenly vision to Therese. This sudden cessation of her nervous illness was a direct answer to the faith of the child and the prayers of her sisters.

In the years that followed, Therese's behaviour was often peculiar. During her early teens she frequently acted as if she considered herself under a divine inspiration which placed her above ordinary rules. While at school, she would, for instance, not use her Missal as everyone did; and if an elder girl expressed disapproval, Therese would open her book momentarily, then shut it again. She expected special signs to be given her. In confession, she simply had no use for advice or direction, for "she does not feel the need of any guide but Jesus."[6]) At the age of fourteen, she was already convinced that "she already possessed such a knowledge of perfection that it could not be increased."[7])

(To be concluded)

[1]) Donald Attwater, **A Catholic Dictionary,** 2nd ed. New York 1949, p. 444.

[2]) Etienne Robo, **Two Portraits of St. Therese of Lisieux,** Chicago 1955, p. 10.

[3]) Ibid.

[4]) Alan Keenan, O.F.M., **Neuroses and Sacraments,** New York 1950, p. 6.

[5]) Robo, **op. cit.,** p. 54.

[6]) **Ibid.**

[7]) **Ibid.**

EXCUSE FOR LIVING!

For all bodily life there is a beginning and an end; for the soul's life there is a beginning but never an end.

The body will die. Birth is the beginning of dying, they tell us. But there is also the glorious fact of the resurrection of the body. From Ernest Hello, the French writer, we have the precious and inspiring thought: there is but one excuse for living, and that is to wait for the final rising of the flesh of man.

NEW PAMPHLET

A new pamphlet has just been published by the Basilian Fathers in Toronto which should prove helpful to those interested in our Byzantine-Ukrainian rite. It is entitled: The Largest Eastern Rite in The Catholic Church; illustrated, and 40 pages in length. This newest pamphlet written by Rev. J. Skwarok, O.S.B.M. is expected to meet a great demand for information about Ukrainian Catholics and their rite. Price per copy is 15 ¢.

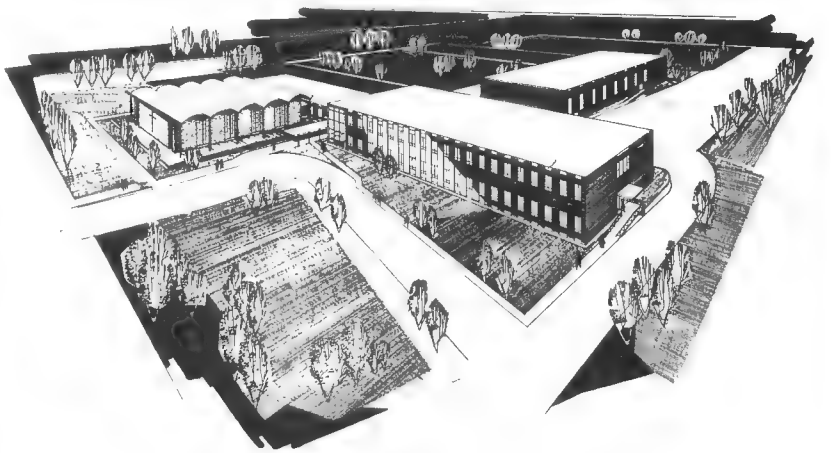

The Architect's final drawing of St. Basil-the-Great College

TURNING OF THE SOD

On Sunday, July 30th, 1961 at 4.00 p. m. the turning of the sod ceremonies for the new St. Basil-the-Great College took place in the presence of many guests and friends of the new college grounds in Toronto. His Excellency, the Most Reverend Isidore Borecky, D. D. officiated at the ceremony and was assisted by the Very Rev. B. V. Sloboda, O.S.B.M., provincial of the Basilian Fathers in Canada and Very Rev. Sebastian Kurylo, O.S.B.M., provincial-econom, who is responsible for the building of the college.

Tenders have been called, and the building of the school including gymnasium, and chapel is expected to get underway shortly. The school will provide accommodation for Ukrainian Catholic boys in residence as well as day students. Grades IX to XIII will be taught and the school staffed by the Basilian Fathers.

Bishop Borecky, speaking during the Moleben service, stressed the great need for such a college in this province. He thanked the faithful of the diocese for their generosity in making the actual undertaking of the building of the college possible. He reminded his listeners that more sacrifices will be in order, and that the campaign-fund for the completion of the building program is still underway. In the near future all parts of the Toronto diocese will be visited in order that the building program may be completed successfully.

EXCERPTS FROM SPEECH

BY THE PRIME MINISTER, THE RIGHT HON. JOHN G. DIEFENBAKER Q.C., M.P., ON THE ANNIVERSARY OF THE UKRAINIAN CANADIAN SETTLEMENT IN CANADA AND IN COMMEMORATION TO TARAS SHEVCHENKO. WINNIPEG, MANITOBA, JULY 9th, 1961

"The event we are celebrating today is much more than an anniversary of Ukrainian settlement in Canada. It is a significant event in the history of Canadian nationhood.

"Seventy years ago a letter reached the old Ukrainian village of NEBILIV from the young province of Manitoba in the far-away Canadian west. We shall never know what strange combination of influences, human and divine, physical and spiritual, fanned the small spark which the reading of that letter ignited in the mind of Ivan Pillipiw into the glory of the contribution of the men and women of the Ukraine to Canadian nationhood and nationality. He came to Star, a small hamlet in Alberta, which was the cradle of Ukrainian settlement in the West. It was in the Beaver Creek district near Bruderheim, forty miles west of Edmonton, to which family after family from NEBILIV had followed Ivan Pillipiw and his family.

"In 1891 Ivan Pillipiw and his neighbor Wasyl Eleniak arrived in this city, lone and lonely forerunners of what is today the fourth largest element in Canadian nationality — the 500,000 Canadians who claim descent from the Ukraine, who have become part of the very fabric of Canadianism.

In 1913, a clear statement of Ukrainian Canadian credo was embodied in a Resolution at a meeting at Chipman in the first pioneer homeland of Ukrainian Canadians. It read:

"Resolved, that, while we are proud of the country of our birth, and desire to keep before us its highest ideals, we recognize that in this, our adopted country, we citizens are accorded all the rights and privileges of Canadian citizenship and that we believe it to be our duty to work in harmony with all our fellow citizens to build up a united and prosperous nation without distinction of race and creed."

Since that time no less than 64 representatives of the Ukrainian tradition in Canada have become members of Canadian Parliaments and Legislatures, both federally and provincially.

"I would mention Michael Luchkovich, the first Member of the House of Commons of Ukrainian origin, and the Honourable Michael Starr, the first Privy Councillor; Honourable John Yaremko; the Honourable A. Kuziak, and there are many others who have distinguished and are distinguishing themselves and their heritage in the public life of this country.

"Two have become Senators — the Honourable William Wall of this city and the Honourable John Hnatyshyn — the latter a perfect example of the Ukrainian pioneer spirit in that he was born in the Ukraine, raised on a Saskatchewan farm, became a country school teacher and took an active part in politics and his chosen profession — the law.

"The love of letters, so instinctive in all who have been nurtured in the Ukrainian tradition, has been carried over to the new land in most remarkable fashion. I saw the other day an estimate that since the days of the first pioneers some 130 Ukrainian language periodicals have been published in Canada. All have not of course continued to this day — with the number being some thirty today — by far the highest in any language other than English and French.

"The Ukrainian has made an impressive contribution to agriculture. I refer particularly to Red Fife Wheat, originally from the rich soil of the Ukrainian homeland from which Marquis and most other successful strains have been produced.

"In the past ten years, Canadian farmers of Ukrainian origin have won many international awards for grain products. Hardly a year passes but some new name is added to the list of those who have achieved great things in farming.

"The relatively high proportion of Canadian agricultural scientists of national and international renown has often been noted. Mention need only be made of such names as Pavlychenko, Cherewyk, Hlynka, to indicate the stature that has been attained."

"In other countries of which the Ukraine is one of the supreme examples, freedom, both national and individual, has been a fitful thing to be enjoyed and rejoiced in for a short time, only to be snatched away and lost for years, even for centuries. It is for this reason, perhaps, that Ukrainians can claim precedent as the world's most persistent fighters for freedom. The harsh yoke of the Tartar, Turk, Pole, Muscovite and Austrian conquerors failed to crush the spirit of the Ukraine.

"Every device of supression and extermination of nationhood was directed toward this end for century after century with only one result — the continued survival and revival of the flame of freedom in the hearts of the people of the Ukraine — today, in spite of all persecutions and extermination attempts, numbering well over forty million.

"As I read this thrilling and often heartrending story, I wonder how the Ukrainian race and nation has survived. There is no simple answer, but in the long historic background there is the hand of a Divine Providence preserving an amazing people for eventual deliverance and restoration to their rightful place among the nations of the world. If I did not believe that, I would not believe that the establishment of Ukrainian nationhood according to the freely expressed wishes of the Ukrainian people will take place in God's good time."

"MAK" — FLORIST

342 Bathurst St., Toronto, Ont.

- Весільні букети
- Вазони
- Вінки

та всякі квіти для різних нагод.

Відвідуйте нашу українську крамницю!

Tel. EM 3-7609 or WA 1-4581

PROFITABLE CONVERSATION

When Christ spoke the command to go out and spread His gospel to all, He meant that as a commission not only to the twelve Apostles, not only to priests and religious, but to every Catholic man and woman. Christ did not imply that every man and woman must dedicate his life to religion, but He did mean that the task of spreading His truths and His principles should be the duty and privilege of every one in accordance with his own state. One way to share in this apostolic commission is to take advantage of your daily contacts and conversations.

A Catholic who has a keen appreciation of the gift of Faith that has been given him, will be enthusiastic about sharing it. The zeal of the average convert should be a lesson for any Catholic. Use any opportunity to prudently speak about religion. Non-Catholics are anxious to discuss the subject. A fallen-away Catholic may need nothing more than a word of encouragement from you. In your family, at work, at school, at social gatherings, a fellow Catholic may learn something new about his Faith and you might benefit also by an informal conversation. Do not be hesitant on using the gift of speech God has given you, to accomplish an apostolic purpose. Your words can and do affect the minds of others.

The average convert has been influenced by personal contact and by conversation with a zealous Catholic. And one reason we have so relatively few converts is because Catholics are so hesitant to speak about their Faith.

There are a few fundamental norms that will aid in more effective use of conversation as an apostolic tool.

1) You must have some knowledge on the subject. Great harm can be done by a Catholic who passes on wrong information on some topic relating to his religion. Any Catholic can and should know enough about his Faith to talk it intelligently and enthusiastically. Ask a priest when you are not sure on certain matters.

2) Take advantage of the right opportunities and occasions for talking about religion. Do not let misplaced zeal lead you to bring religion into the conversation at the wrong time or in the wrong way. The opportunity will come, and when it does, take advantage of it.

3) Make your conversations personal. Many will not be interested in abstract theology, but when you apply it to life it will have a meaning for them.

4) Use other tools of instruction to support your conversation. Offer a pamphlet, a Catholic newspaper or magazine. Recommend a particular chapter in a book you just read. If the person is so inclined, be ready and willing to accompany him to a priest.

5) Never let your conversation degenerate into argument. Explain your beliefs and the reasons behind them. Do not give him the impression that he is ignorant or all wrong. At times a person will build up the conversation to a religious argument. Never give him the opportunity. Let him talk, patiently seek out the reasons for his statements, but do not argue. Never lose your head.

6) In any religious discussion leading to the Catholic Faith, never forget prayer yourself and urge the person with whom you are talking to pray.

These few simple reminders will help to stimulate conversations that have an apostolic value and help to make them instrumental in planting the seed of Faith or bring back a straying soul to God.

COOL SATISFACTION FOR SUMMER

Літній день! Час феріїї Задля відсвіження, для смаку й охолодження цього літа — на свою власну користь і вдоволення, візьміть до хати ЛЕТБРИДЖ ДЖІНДЖЕРЕЙЛ.

From the famous House of Lethbridge formula

SICKS' LETHBRIDGE BREWERY LTD.

Дарунок Онтарія для майбутности та повага для минувшини

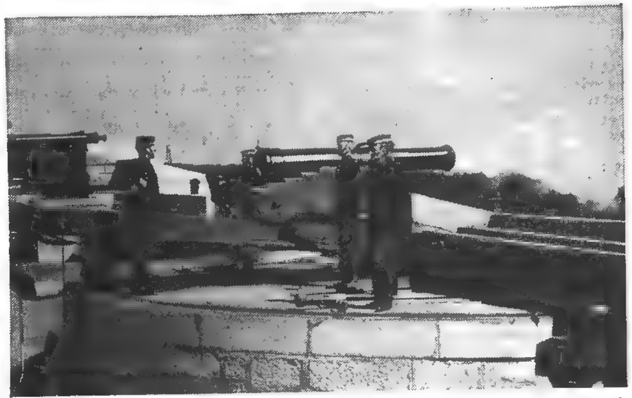

Східні фортечні причілки з "гарматами ч. 2" у Форт Генрі, Кінгстон, Онтаріо

Ланцюг парків і історичних місцевостей, що простягаються вздовж Каналу Святого Лаврентія, між Заливом Квінте і Адольфуставн у Східньому Онтаріо, не має собі рівного в Північній Америці. Понад 6.000 акрів паркової площі, якою завідує Онтарійська Комісія Розбудови Св. Лаврентія, є тепер до диспозиції для плавання, пікнікування і таборування.

Два інтересні історичні місця, які прогульковці можуть оглянути, це "Олд Форт Генрі" у Кінгстоні та "Аппер Кенада Виледж" у Моррисбургу. Це є два чарівні зразки історії нашої країни. Щоб ще більше звернути увагу відвідувачів на ці терени, Онтарійський уряд подбав за численні можливості для вакаційних приємностей.

The Ontario-St. Lawrence Development Commission

GEORGE C. CHALLIES, Chairman

ONTARIO DEPARTMENT OF COMMERCE AND DEVELOPMENT

HON. W. M. NICKLE, Q.C., Minister CDE 61-9

"КЛЮБ ДОБРОЇ КНИЖКИ"

"Кожний культурний українець читає добру українську книжку!" — "Добру" — значить: будівну щодо змісту, яка стоїть за нашими українськими традиціями; "добру" — значить: гарну формою й видавничою технікою.

Це і клич "Клюбу Доброї Книжки": Хочемо дати українському читачеві добру й гарну книжку, яка дала б його душі будову й розвагу, піднесла б його понад будні життя до українського ідеалу. І все те хочемо дати українському культурному читачеві за розмірно невеликі гроші.

Оцим проголошуємо передплату на таку книжку. Хто хоче стати членом "Клюбу Доброї Книжки", має заплатити річно $4.00 і за те має право вибрати собі кілька книжок, із нижче поданого спису, вартости $6.00. Кромі того дістане член Клюбу наш каталог інших книжок даром. Із цього каталогу може вибрати собі книжок на будьяку суму з тим, що заплатить за них одну четвертину менше, ніж вони нормально коштують.

Для приєднання членів "Клюб Доброї Книжки" дає протягом місяців — травня-червня 1961 року всім своїм новим членам привілеи дістати даром одну книжку, вартости $1.50, зовсім даром! Виходить: хто протягом травня-червня 1961 р. заплатить $4.00, той дістане за те книжок на $7.50!

Ось книжки, які проголошуємо на передплату за 1961 рік (крім них дістанете ще каталог зі списом понад 250 книжок, із яких можете собі вибрати ще и інші з опустом 25%): 1) В. Королів-Старий "Згадки про мою смерть" — спогади українського громадського діяча. — Ціна $1.50. — 2) В. Лозинськии "Проклятий камінь — історична повість з часів Сагайдачного. — Ціна $1.50. — 3) Ф. Одрач "Покинута оселя" — оповідання з життя емігрантів. — Ціна $2.50. — 4) С. Бартас "Було троє малих дітей" — оповідання з правдивої події — Ціна $2.50. — 5) Митрополит В. Липківський "Відродження Церкви в Україні 1917-1930 рр" — Ціна $3.00. — 6) Ю. Мозіль "Спомини політв'язня" — Ціна $1.00 — 7) Ю. Мозіль "На Вронках" — спомини з тяжкої польської тюрми. — Ціна $1.00. 8) М. Головінська "Чічка" — оповідання з життя дітей. — Ціна $1.75. — 9) Ол. Кисілевська "По Рідному Краю" — спомини з мандрівки по Україні. — Ціна $2.00. 10) Б. Курилас "Діялоги Василіянок" — п'єса з часів московського переслідування. — Ціна $1.00. — 11) Т. Коструба "Як Москва нищила Українську Церкву". — Ціна $0.50. — 12) Т. Коструба "Нариси з церковної історії України". — Ціна $2.00. — 13) Ол. Мох "Книжки і люди" — літерат. нариси. — Ціна $1.00. — 14) В Гюнерман "На Божих окопах" — історична повість із часів французької революції. — Ціна $1.50. Спис дальших 250 книжок у нашому каталозі, який кожний новий передплатник Клюбу дістане даром

Замовлення адресуйте

"KLUB DOBROJI KNYZKY"

286 Lisgar St., Toronto 3, Ont., Canada

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІЯН

ПРОДАЄ ТАКІ КНИЖКИ:

Н Королева **Предок.** Істор. повість. **Новість!**	3.00
Н. Королева: **Подорожній** — легенди — —	0.50
В. Королів-Старий. **Згадки про мою смерть** — спогади **Новість!** — — — — — —	1.50
Перші заковані. Біла книга про переслідування віри в Україні — — — —	1.00
св Василій Великий: **Борець Христа.** Святовасиліївське "Наслідування Христа", полотно	1.00
Відпустові молитви — — — —	0.10
Запорожець. **Без Бога ні до порога.** Повість	1.00
О Штавдінгер **Об'явлення Марії у Фатімі**	0.50
А Лотоцький. **Пастушок із Назарету** — оповідання для дітей — — — —	0.50
О Кисілевська **По рідному краю** — — —	2.00
Р К.. **Я була свідком чуда!** — — — —	0.30
о І Д Попович· **Граматика церк.-слов. мови**	1.50
, І Д Попович. **Києво-Печерський манастир**	0.50
о М Соловій **Літургіка для українських шкіл, ч. І. Святі речі; ч. II. Святі Богослужби** — по	1.00
Щоб усі були одно — — — — — — —	0.25
о д-р Ю Федорів **Проща до св. Землі** — —	1.50
- **На чернечій горі Атос.** Записки паломника	1.25
Митрополит В. Липківський. **Відродження Української Церкви** — — — — —	3.00
Н Грицак **Галицько-Волинська Держава** —	2.50
А [illegible]рух **Божа Криниця** — — — — — —	0.50
[illegible]зинський—М Ценевич. **Проклятий камінь** — історична повість з козаччини —	1.50
М [illegible] **По Василіянських манастирях**	2.50
Ю Мозіль **Спомини політв'язня — 1958** —	1.00
Ю Мозіль. **Крізь залізну занавісу** — — —	1.00
М Головінська **Чічка** — оповідання — —	1.75
Бартас **Було троє малих дітей** —опов. —	2.50
[illegible] **Свята Єлисавета** оповід. **1958**	0.25
[illegible] **Великий гетьман І. Мазепа**	0.25
Н [illegible] **Чудесне життя с. Варвари** —	1.50
[illegible] Овчаренко **Золоті ворота** — читанка	2.50
Т Коструба **Нариси з церк. історії України**	2.00
— **Як Москва нищила Українську Церкву**	0.50
О Мох **Теофіл Коструба** — життєпис — —	0.25
О Мох **Книжки і люди** — літерат нариси	1.00
[illegible] **Появи Пречистої Діви** — — — — —	1.50
[illegible] **Чорт, направду!** — — — — — — —	0.25
М [illegible] **Гомін з далека** — — — —	1.00
М Островерха **Чорнокнижник із Зубівки**	0.50
М Островерха **На закруті.** Осінь 1939 р.	1.75
[illegible]роверха М **Великий Василіянин Слуга** [illegible] Митроп Андрій Шептицький —	0.50
Я Бохенський **Таїна червоного посольства**	2.00
Б Курилас **Діялоги Василіянок** — — —	1.00
Ф Одрач **Покинута оселя** — оповідання —	2.50
Skwarok J OSBM **The Ukrainian Settlers in Canada and their schools 1891—1921** — —	2.00
. **The largest Eastern Rite in the Catholic Church**	0.15

Замовляти на адресу

Basilian Press — **286 Lisgar St. Toronto 3, Ont., Canada**

ВЕЛИКА передосіння ВИПРОДАЖА

ХОЛОДІЛЕНЬ ТА ЕЛЕКТРИЧНИХ І ГАЗОВИХ КУХОНЬ

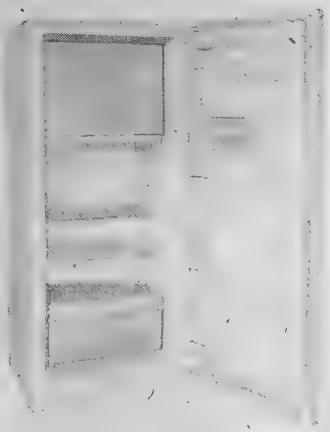

10 кубічних фітів нетто

65 фунтів холодільня

19995

MODEL 1210

ROY 30" газова кухня $149 [illegible]

ROY 11 куб. [illegible] $317 [illegible]

ROY 30" [illegible] $239.

ROY 13 [illegible] 80 [illegible] $259.

ALPHA FURNITURE CO.

735 Queen St. West
EM 3-9637

3030 Dundas St. W.
RO 6-4011
Toronto, Ontario

СВІТЛО
THE LIGHT

РІК XXIV — ЖОВТЕНЬ — 1961 — OCTOBER — Ч. 10 456)

НАШ ПОСТІЙНИЙ КОНТЕСТ НА 1961 РІК

Кожний наш приятель, що приєднає нам бодай одного передплатника продовж 12 місяців 1961 року, дістане від нас: 1) Почесну Грамоту Приятеля "Світла"; 2) одну книжку з нашого видавництва, вартости $1.00 (одного доляра). За кожного дальшого передплатника дамо — кромі згаданої Почесної Грамоти — по $1.00 (одному долярові) книжок нашого видавництва за власним вибором конкстанта.

Хто приєднає нам бодай 5 передплатників, той дістане від нас, кромі згаданих вище нагород, іще даром 1 Календар "Світла" на 1961 рік. Хто приєднає нам бодай 10 нових передплатників, той — кромі всіх вище поданих нагород — дістане ще одну дарову передплату "Світла" на 1961 рік. Хто приєднає нам бодай 25 нових передплатників, той дістане — кромі вичислених вище нагород — іще гарний, оправлений у мороко МОЛИТОВНИК ХРИСТИЯНСЬКОЇ РОДИНИ. Хто ж приєднає нам протягом тих місяців (себто до 20 грудня 1960) 100 (сто) нових передплатників, той дістане від нас нагороду $100.00 (сто доларів) готівкою.

ОТЖЕ ДО ПРАЦІ, ДОРОГІ ПРИЯТЕЛІ "СВІТЛА!"

ВИСЛІДИ КОНТЕСТУ ЧИТАННЯ "СВІТЛА" ЗА ВЕРЕСЕНЬ 1961 РІК

Правильні відповіді Контесту Читання "Світла" з 9 (за вересень) такі:

1) Помилка в наголовку контесту в ч. 7-8 така: подано "висліди контесту читанки "Світла" за липень-серпень 1961 р.". Має бути за ч е р в е н ь". — 2) "Временний начальнік" у Пінську назвався Гольцман, жидівської народности. — 3) Папа Павло V осудив деякі венецькі закони у бреве з 1605 р. — 4) Колегія св. Василія Великого на Вестові буде приймати не тільки тих юнаків, які схочуть учитися на священників, а буде приймати в с і х, щоб виховати релігійну й свідому українську інтелігенцію. — 5) У числі ч. 9 бракує відділу "Висліди збірок".

Правильні відповіді прислали: 1) Катря Макух, Летбридж; 2) Лідія Велей, Чікаго; 3) А. Фолюсевич, Рочестер; 4) Лев Рудницький, Вінніпег; 5) Марія Чолій, Ньюарк; 6) Вас. Гнеско, Монтреал; 7) Степ. Гавришук, Елизабет; 8) М. Ковалюк, Едмонтон; 9) Богдан Літинський, Філядельфія; 10) Мих. Харів, Чікаго; 11) Д. Юсьвич, Вінніпег; 12) Василь Грицина, Гартфорд; 13) Іван Стерпак, Пантухот; 14) Варвара Котула, Чікаго. — Нагороди дістали контестанти означені чч. 5, 8, 11, 12, 14.

Новий (9-ий) контест читання "Світла" за жовтень 1961 р. такий:

1) Хто з дописувачів "Віри й Культури" перекочував до большевиків? — 2) На яку книжку є аж дві рецензії в 10 ч. "Світла"? — 3) Чи християнство розпочалося від Біблії? — 4) Як називалася Папська пристань у 17-ому сторіччю?

За правильну розв'язку цього контесту редакція уділить 5 нагород книжками, кожна вартости $5.00. Нагороди можуть одержати тільки ті, що: 1) правильно відповіли; 2) є передплатниками "Світла" на 1961 рік; 3) не мають довгів у нашому Видавництві.

КНИГАРНЯ ОО. ВАСИЛІЯН У МОНДЕРІ

поручає

НА ВЕЛИКИЙ ПІСТ:

В тіні Хреста, 35 великопосних пісень на 2 голоси	$0.75
Хресна Дорога	0.15
Свята Година	0.10
Зідхання до І. Христа замученого	0.05
Поминки померлих	0.25
Картки до сповіді (сотка)	0.25
Наслідування Христа (в марокко)	3.00
Христова Благовість (розважання на кожний день року, опр.)	3.00
Божа Криниця (про св. Тайни)	0.40
Вірити чи не вірити	0.25
Сила молитви	0.25
Дорога до неба	0.10
Великодні побажання з ковертами, (сотка)	4.00

Також у нас є до набуття

Напрестольна Євангелія в люксусовій оправі і металевій — $120.00

BASILIAN FATHERS'
Mundare, Alta — Canada

ХОЧЕТЕ ЗНАТИ, як живуть наші земляки в південній Америці?

Так замовте собі тижневик

"П Р А Ц Я"

що його видають ОО. Василіяни в Бразилії

Коштує річно $2.00.

Замовляти через:

BASILIAN PRESS
286 Lisgar St. — Toronto 3, Ont. — Canada

РІЗДВЯНІ КАРТКИ

НОВИЙ НАКЛАД 15 ШТУК — $1.00

10 пачок до 19 пачок по 70 центів.
20 і більше пачок по 60 центів.
Можете заробити!

Замовлення шліть уже на адресу:

BASILIAN PRESS
286 Lisgar St., Toronto 3, Ont., Canada

СВІТЛО

УКРАЇНСЬКИЙ ХРИСТИЯНСЬКИЙ МІСЯЧНИК

Видають ОО. Василіяни

Передплата $5.00 на один рік.
Поодиноке число 30 центів.

Адреса Редакції й Адміністрації:
286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario

Telephone: LE 5-6483

ПРЕДСТАВНИКИ "СВІТЛА" ЗАКОРДОНОМ

АНГЛІЯ:
Ukrainian Booksellers & Publishers
49 Linden Gardens,
Notting Hill Gate
London, W. 2, England.

АВСТРІЯ:
Griechisch - katholisches Zentralpfarramt zu St. Barbara
Wien 1, Riemergasse 1
Austria

АВСТРАЛІЯ:
Rev. D. Kachmar
Archbishop's House
West Tee, Adelaide, S. A.

АРГЕНТИНА:
Padres Basilianos
Curapaligue 760
Buenos Aires, Argentina

БРАЗИЛІЯ:
Padres Basilianos
Caixa Postal 24
Prudentopolis, Parana, Brazil

ФРАНЦІЯ:
L'Abbe Julien Prokopiw
2 Rue des Crignos
Amiens (Somme) France

ІТАЛІЯ:
Padri Basiliani
Via Icilio 40 (Aventino)
Rome, Italy

THE LIGHT

A Ukrainian Monthly Magazine. Published by the Basilian Fathers, 286 Lisgar St., Toronto, Ontario, Canada.

Authorized as second class mail by the Post Office Department, Ottawa, and for payment of postage in cash.

ЗМІСТ:

Контести — 2га стор. обкладинки

Основні поняття релігії — о. В. Дрібненький ЧСВВ 411
Лікар, що не лікує; фармар, що не фармерує — чи можливі такі? Але "непрактикуючі католики"? О, таких багато.....

Зріст католицьких університетів числом і значенням *(осш)* 412

Наміренння на жовтень 1961 р. 412

Християнське життя — досконала рівновага — *В. Буженко* 413
Правильні й помилкові гадки про життєвий урожай людини.

Запити й відповіді — о. В. Дрібненький ЧСВВ 414
Що є церковний обряд. — Кілько є обрядів у Католицькій Церкві. — Що це є візантійський обряд. — Хто має право установляти обряди.

Знаки часу 415

УАПЦ В. Липківського й об'єднання Церков *(омс)* 417
Фальшиві погляди на цю справу

Перший український католицький Єпископ для Англії — о. М. Соловій ЧСВВ 419
Преосв. Кир Августин Горняк ЧСВВ

Краса осінньої природи — о. В. Дрібненький ЧСВВ 422
Наукові досліди природи вводять людину в подив для Творця

Публична чи католицька школа? — *Яр. Чума* 423
Яку з них вибрати — важне питання

Апостол пісні — о. І. Назарко ЧСВВ 424
Новий спосіб апостолування: пісня й гітара

Останні дні католицької Золочівщини — о. С. Юник ЧСВВ 425
Неприємні, але правдиві вістки про тих, що "поженилися"

Словесна гангрена — *М. Поронюк* 427
Гниль, якою заливає нас ніби-Запорожець

Чекіст у підряснику — *Ол. Звичайна* 429
Правдивий спогад із 1941-43 рр.

Іван Сулима істор повість — *В. Буженко* 431
Як запорожці з галерників стали вільними козаками

На непевному грунті — *Ф. Одрач* 436
1941 рік на Пінщині

Дві дороги — *М. К. Головінська* 437
Над Стрипою й у Філядельфії

Нові видання: "Згадки про мою смерть" — "Діялоги Василіянок" 439

Зі світу й Церкви 441

Із церковно-громадського життя 442

Виказ збірок 447

ENGLISH SUPPLEMENT

The Parish Year — *by J. S.* 449
U.C.Y. Leadership 450
Courses — Picture Story
Toying With a Vocation 452
The Neurotic and Sanctity (Part II) — *by Matthew A. Berko* 455

На обкладинці світлина: Преосв. Владика кладе першу лопату землі під основини Колегії св. Василія Великого на Вестові Торонто:

Будова Колегії св. Василія Великого в Торонті ВЖЕ ПОЧАЛАСЯ!

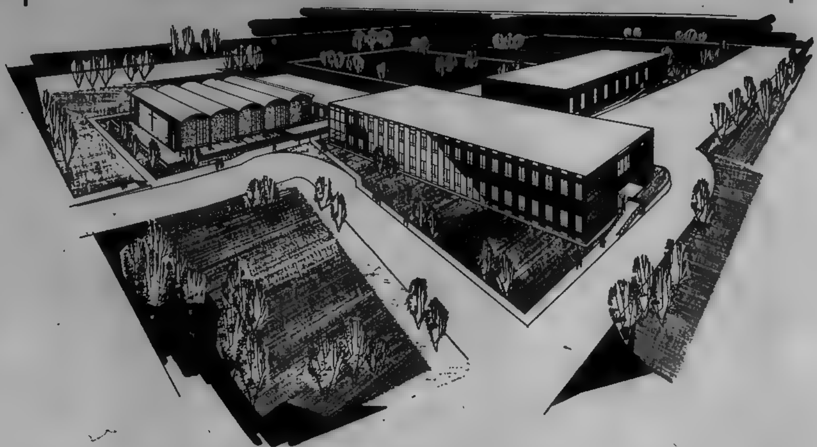

Цей будинок Колегії ОО. Василіян для хлопців вже в повному ході будови.

Контрактори, що були заінтересовані цим проектом і подали свої кошторнци, були такі:

1)	Malan Construction Co. Ltd.	— $699.832.00
2)	Perwin Construction Co. Ltd.	— $715,758.00
3)	E. T. Paton Ltd.	— $725,000.00
4)	James D. Mokry Ltd.	— $735,000.00
5)	Mitchell Construction Co.	— $736,444.00
6)	Wilkinson Construction Ltd.	— $743,990.00
7)	Andeen Construction Ltd.	— $747,469.00
8)	Timko Construction & Kowalchuk	— $749,341.80

Контракт підписано з фірмою Malan Construction Co. Ltd. Цю фірму очолює п. Володимир Маланюк із Торонта. За контрактом будова має бути викінчена до червня 1962 р.

СВІТЛО — Український Християнський Місячник

ЖОВТЕНЬ, 1961 — РІК XXIV, Ч. 10 (466)

о. В. Дрібненький, ЧСВВ

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ РЕЛІГІЇ

Уявіть собі лікаря, що отворив свою клініку, вивісив на стіні свій диплом, але медицини не практикує, хворих не лікує. Очевидно з таким лікарем щось основно не в порядку.

Уявіть собі фармера, що має 360 акрів родючої землі й найновішу рільничу машинерію, але збіжжя не сіє ні не збирає. Правда, що такого фармера навіть трудно собі уявити.

А уявіть собі християнина, що не практикує своєї релігії. Це вже легко, правда? Правдоподібно особисто знаєте кількадесят таких.

Чому ж воно так? Адже ж релігія має далеко важливіші вартості для людини, ніж може їх дати фармерське ремесло чи лікарська професія. Ріжниця тут така велика, як між вічністю і дочасністю. Фармер може собі здобути прожиток поплатною працею у фабриці, лікар може жити навіть виставно з одідиченого маєтку — але християнин, що стався невдачником у релігії—не заступить своєї втрати нічим іншим.

Чому в нашому хрещеному народі такі часті приклади частинно або цілковито непрактикуючих християн?

Чи головною причиною цього не є брак познайомлення з головними поняттями релігії? Чи практикування релігії в нас не основується головно на родинних переданнях і народніх звичаях? Це до якоїсь міри добре, але невистачальне, бо звичаї й передання, будучи зовнішними виявами, слабнуть або й зовсім зникають, коли знайдуться в чужому й переважаючому окруженні.

Релігія, це знання й виконування обов'язків людини супроти Бога. Це слово походить із латинського слова religare, що означає "зв'язувати". Людина зв'язана в своєму поведенні супроти Бога так, як син зв'язаний у своєму поведенні обов'язками супроти свого батька. Скасуйте обов'язки сина: шанувати, слухати й любити свого батька — і тоді зв'язок між сином і батьком буде основно зірваний. У висліді дістанете трагедію багато разів більш даймаву ніж навіть осиротіння.

Зірвання зв'язків людини з її Богом, це трагедія, що не має собі рівної. Дитина-немовля не є така залежна від своєї матері, як сотворіння є залежне від Творця.

Обов'язки людини супроти Бога глибоко й нестерто зарисовані в її душі-сумлінні. Ці обов'язки також виразно, хоч у скороченій формі, окреслені в Десятьох Божих Заповідях і двох Заповідях Христа (Любитимеш Бога і ближнього твого). Релігія, це належне зрозуміння цих Заповідей та послідовне й постійне виконування їх у щоденному житті.

Релігія, це найбільше й найтрудніше завдання, що його людина може мати в житті. Релігія, це не є приявність на великодній і різдвяній відправі. Це навіть не є принагідна приявність у церкві в неділі року. Релігія, це щось багато більше.

Знання й виконання обов'язків людини супроти Бога стається дійсністю тоді, коли людина вживає свого розуму, просвіченого Божим об'явленням (св. Письмо і навчання Церкви), щоб належно зрозуміти свою гідність, призначення та інші вічні правди. коли воля людини, порушена й скріплена Божою ласкою (св. Тайни), виконує нераз трудні, але вічної нагороди гідні вчинки (Божі Заповіді). Ця людина стається тоді чимось далеко вищим від звичайного сотворіння — вона стається Божою дитиною. Вічне життя належить до неї правом наслідства, себто таким правом, як майно батька належить до сина.

Ця людина вже в цьому дочасному житті живе неначе в присінку щасливого вічного життя, бо вона має глибоко в своїй душі той мир, що його може дати (і відібрати) тільки один Бог.

Це є релігія.

ємо навіть канонізованих святих, які за життя не зробили ні одного чуда: напр. сама Пречиста Діва Марія, св. Йосип, св. Тереня, тощб.

Теж у великому пості св. Церква каже читати про чудо уздоровлення сновиди, якого апостоли не змогли вздоровити. На запит чому, Христос відповів таке апостолам: "Цей рід злих духів не виганяється, хіба молитвою і постом!" Тим нас повчає Божий Син, що коли до харизмів, які є чистими дарами Божими, треба певних зусиль, то що ж доперва до звичайного життя під сонцем і росою ласки! Тому св. Павло пише коринтянам: "Кожний отримає власну заплату відповідно до своєї праці". (I кор. 3, 8).

Основа всіх чеснот

Бог гордим противиться, а покірним дає благодать (Яків 4, 6), бо гордий це той, що безлично вимагає від Бога всієї праці над його спасінням, або думає, що Бога не потребує, без Нього обійдеться в такій надлюдській справі, як вічне спасіння й життя.

А правдива і непідроблена покора полягає на ідеальній співпраці ласки і дії. Бог дає талант, а чоловік тим талантом орудує, як наша приказка каже: Ти, Боже, поможи, а ти, не-боже, не лежи!

Щиро дякую Найсвятішому Серцю Христовому, Матері Божій Неустанної Помочі та Божому Слузі Митрополитові Андрієві за вислухані молитви й за одержані ласки.

о. Марко Гіль, Грейт Медовс

Якщо ми не можемо бути вдячні за те, що отримуємо, то повинні дякувати й за те, що нас обминуло.

о. В. Дрібненький, ЧСВВ

ЗАПИТИ Й ВІДПОВІДІ

Що є церковний обряд?

Слово "обряд" означає людську мову чи дію, яка виявляє назверх внутрішні і тому невидимі думки й почування людини. Отже маємо так, наприклад, народній весільний обряд (бесіди, пісні й церемонії), похоронний обряд і т. п., що виявляють собою радість чи смуток людського життя.

Церковний обряд, це виява назверх думок і почувань людей у релігійних справах. Іншими словами, церковний обряд, це зовнішній вияв надприродної віри людей. Наприклад: ми віримо у Пресвяту Трійцю; а виявляємо це назверх, складаючи три пальці й роблячи ними на собі знак св. хреста та вимовляючи слова: В ім'я Отца і Сина і Святого Духа. Це належить до обряду.

З цього виходить наглядно, що до обряду належать мова, церемонії (дії), спів, музика, звуки (дзвони), архітектура, священні ризи й знаряддя, зверхній спосіб богопочитання (свята й відправи), видимий устрій і організація Церкви.

У Католицькій Церкві правди віри є одні й ті самі по всьому світі. Ці правди установив Бог; вони вічні й незмінні. Але обряди маємо різні.

Кілько є обрядів у Католицькій Церкві?

Головних обрядів у Католицькій Церкві є шість, а саме: александрійський, антіохійський, вірменський, візантійський, халдейський і латинський. Із цих деяких головних обрядів продовж віків і внаслідок питомих історичних обставин та народніх переданьвитворилиея окремі обрядові вітки. З цієї причини маємо сьогодні в Католицькій Церкві понад двадцять обрядів. Наш український обряд є віткою візантійського обряду.

Що це є візантійський обряд?

Це один із найстарших обрядів у Католицькій Церкві. Він сягає часів св. Апостолів. Протягом двох перших століть Службу Божу правили в Римі у грецькій мові. Одначе в перших віках християнства обряди не були так точно відокремленні між собою, як це маємо сьогодні.

Назва "візантійський" походить від грецького міста Візантії, яку перший християнський цісар римської імперії св. Констянтин вибрав на свою столицю й перезвав Константинополем.

Хто має право установляти обряд?

Обряд, чи радше потребу обряду, установив Бог, коли сотворив людину — істоту, що складається з душі й тіла. Цій людині Бог надав головну й остаточну мету, себто прославу Бога.

Ангели, будучи чистими духами, прославляють Бога в цілковито духовний спосіб (контемпляцією). Людський спосіб Божої прослави основується не тільки на силах душі (розум і воля), але теж на змислах. Звідси походить обряд.

Христос, установляючи св. Тайни, що становлять осередок християнської богослужби, надав кожній із них видимий знак, бо св. Тайни встановлені для людей. Ці видимі знаки у св. Тайнах належать до обряду.

Обряди, що їх сьогодні маємо в Католицькій Церкві, це в менше чи більше скінченій мірі зовнішні види Христом удосконаленого Богопочитання. Вони різняться між собою в довільних речах, головно в питоменностях і переданнях двох найстарших християнських народів: грецького і римського.

Це не є виключене, що протягом століть часу обряд може розвиватися, прибирати нові риси довільного характеру. Бо тільки одні правди св. Віри є вічні й незмінні. Зате зовнішні способи, що ними люди виявляють свою віру в ці правди, можуть остаточно змінятися.

Але церковний обряд є завжди для нас людей невідлучною частиною нашої християнської релігії. Тому що він є частиною релігії, він є для нас святою річчю. Тому що він є церковним обрядом, авторитетом у справах обряду є Свт. Отець для всієї Церкви, а в церковній провінції - діецезії чи єпархії — таким авторитетом є єпископ.

ВІДВАЖНА ПОСТАВА КАТОЛИЦЬКОГО СВЯЩЕНИКА ПЕРЕД ЧЕРВОНИМ СУДОМ

На Мадярщині минулих місяців відбулися численні арешти свідомих і активних католиків, передовсім католицьких священиків, яких ув'язнено понад 300 осіб. У червні ц. р. в Будапешті відбувся перед т. зв. народнім судом показовий процес проти 10 визначних священиків за те, що вони, сповняючи свій обов'язок, навчали потайки (ходили по домах) молодь релігії. За це зроблено їх "ворогами народу" і поставлено перед комуністичний суд. Розуміється на слідстві, як це бувае в комуністів, били їх і мучили на різні способи, щоби бідних в'язнів так настрашити, щоб на суді вони самі добровільно призналися до "злочинів", які їм закидують, та в цей спосіб насилу витягнути від них самообвинувачення й потрібні зізнання. І дійсно, кати так застрашили бідних в'язнів, що на розправі майже всі призналися до вини і закидуваних їм злочинів. Не признався тільки один о. Ленар, який твердо сказав катам у вічі, що до вини не почувається, а науку релігії уділяв потайки, щоб не наражувати бідних родичів на переслідування збоку комуністів. Предсідник суду, як подало австрійське радіо і преса, був такий поражений і заскочений, що, не знаючи що робити, обіцяв що суд буде милосердний, якщо о. Ленар признається до вини. Але даремне, бо о. Ленар щераз заявив отверто, що він не винен. Тоді розлючений суддя почав питати всіх інших підсудних, чи о. Ленар винен, і вони всі дев'ять, перестрашені муками, сказали, що о. Ленар винен. Але о. Ленар не здався і дальше зручно боронився та в дискусії зі своїми мучителями завжди виходив переможно. Нпр. на закид, що університетська католицька молодіж не хоче ходити на лекції марксизму, відважний о. Ленар заявив, що це нічого дивного, бо комуністи теж не ходять на науку релігії. Або на закид прокурора, чому ж о. Ленар не виконує приказів влади, сказав: "Мій настоятель це кардинал Міндсенті і я його всі прикази виконаю, а ваші прикази мене не зобов'язують. Тільки один кардинал може мені свої прикази відкликати, ніхто більше." Хоч як пінилися зі злости червоні судді, не помогло нічого, мужній о. Ленар витривав до кінця, заявляючи, що тільки виконував свій священичий обов'язок і коли наука марксизму така добра й непомильна, то комуністам нема чого боятися навчання Христової науки. Впрочім на Угорщині за "паперовою конституцією" панує свобода слова й свобода сумління, отже теоретично є свобода релігії. Процес тягнувся майже два тижні від 7 до 19 червня. Неустрашимий о. Ленар уже вдруге ставав перед червоним судом. Перший раз відсидів 6 років і заборонено йому справувати уряд священика. Щоби прожити мусів працювати як звичайний робітник. Другий раз засуджено його на 7½ року. Помимо цього, що він не признався до вини, не дістав найвищої кари, бо інші, які призналися, дістали вісім років, деякі ж менше. Вимір кари був від 5 до 8 років. Комуністи хочуть людей тільки скомпромітувати, щоби призналися до "вини", а потім карають невинних людей. Так виглядає "правосуддя" у комуністів. Так виглядає свобода віри, свобода сумління і взагалі "свобода" на ділі в червоному раю.

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА ГУРТІВНЯ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ

UBA TRADING CO. LTD.

420 Bathurst St. —— WA 2-6115-6

ЗНАКИ ЧАСУ

Американський тижневик "Тайм" у двох числах із минулого місяця (8. і 15. вересня) подає осьтакі звідомлення з життя юнацтва по різних містах цього краю:

"У малім місті-літниці Лейк Джодж (населення — 1,026) шинкарні ввесь день робили капітальний бизнес. Коли над райком (Лейбор Дей) у третій годині їх зачинено, на головній вулиці зібралося п'ятнадцять сот студентів, які почали співати, кричати й кидати порожніми бляшанками з пива. Нарешті поліція розігнала їх при допомозі пожежників, струями води. Шістдесят п'яних студентів, між ними багато тінейджерів, заарештовано.

"В Овшен Сіті поліція при допомозі поліційних собак розігнала товпу 2,000 студентів, що з розмислом з'їхалися, щоб бешкетувати. На автах видніли написи: "Наповни свою пляшку і їдь на Другорічний Овшен Сіті Райот".

"У Вайлдвуд товпа тінейджерів у своїй забаві наробили в одному готелі шкоди на п'ятнадцять сот долярів. Арештовано 160.

"У Фалмавт і Гайяніс арештовано 240 студентів за п'янства й нарушення публичного спокою.

"У Філядельфії й Детройті число нападів юнацьких загонів на поліцію зросло до алярмуючих розмірів.

"У Лос Анджелес такі напади зросли майже втроє останніми роками. А що вже застановляє поліцію і соціяльних діячів до особливої журби, так це те, що в дуже багатьох випадках молодечої злочинности проявляється в неї цілковитий брак якоїнебудь відповідальности. Тиждень тому у Лос Анджелес, коли 87-літній Джін Клосмер їхав вулицею на своїм повільнім (4 милі на годину) електричнім триколеснику, дванадцятьрічні юнаки наїхали його ззаду і втішно почали своїм автом тручати триколесник щораз швидше, поки не перевернувся. Старенького Клосмера, пораненого і з поломаними кістьми, амбулянс завіз до шпиталю. Юнаки не виявили ніяких докорів сумління, бо, як один із них боронився, "нема жадного закону, що забороняє тручати триколісника".

"Молодеча злочинність у ЗДА зросла протягом останнього десятиліття на 100 відсотків. У Сан Франциско рекорди нешлюбних матерів-дівчат перевищають минулорічні числа на 64 відсотки.

"В Нью-Йорку суддя А. Голдстін, застановляючись над проблемою масової молодечої злочинности в тій митрополії, заявив: "Не знаю, що за звірюк ми маємо в цьому місті. У них немає ні почуття пошани ні почуття пристойности". "Цілковитий брак усякої відповідальности", — каже шеф поліції, Джим Главас, у Сан Франциско; "виглядає, що це всекрайова хвороба. Позникали всякі засади; діти виростають без засад".

Звідки діти мають ці засади одержати? Очевидно від своїх родичів. Але чи всі родичі самі знають про ці засади? А ті, що знають, чи мають на це досить часу? А коли мають досить часу, як ці засади вщіплювати?

Католицькі родичі посилають своїх дітей до католицьких шкіл.

Але маємо виняткн. Є католицькі родичі, що посилають своїх дітей до публичної, без-релігійної школи, бо "там ліпше вчать", або тому, бо така школа ближче. А загрожуючим браком засад відповідальности й приличности в дорастаючої молоді — нехай журяться судді й поліція...

КУПУЙТЕ! ЧИТАЙТЕ!

Вже є в продажі — перший раз українською мовою книжка о. С. Бартаса в перекладі з французького о. Ю. Прокопова про появи Матері Божої у Фатімі та про життя малих очевидців, п. н.

БУЛО ТРОЄ МАЛИХ ДІТЕЙ

Книжка появилася саме в сорокові роковини появи Божої Матері у Фатімі.

Книжка має 260 сторін, друкована на гарному папері з мистецькою обгорткою Б. Стебельського Хоч вона особливо присвячена українській дітворі, то її радо й з користю прочитають і старші, особливо молодь.

Ціна тільки $2.50.

Замовляйте в нашому Видавництві:

THE BASILIAN PRESS
286 Lisgar St.
Toronto, Ontario, Canada

Читали Ви певно книжки "Появи Пречистої Діви", "Люрд", "Було троє малих дітей", то ще схочете довідатися більше про справу чудес у Люрді. Поїхала туди одна протестантка, щоби переконатися, чи можливі ще сьогодні в 20-му сторіччі, чуда? І ось вона

Я БУЛА СВІДКОМ ЧУДА!

І ми видали під таким наголовком книжечку про чуда в Люрді, як їх оповіла ця некатолична. Ціна книжечки 30 центів, а замовляти її у

Basilian Press — 286 Lisgar St.
Toronto 3, Ont., Canada

Найкраще замовити відразу 2 книжечки, для себе і для когось, хто балакає, що "тепер нема чудес!"

(конец)

УАПЦ В. ЛИПКІВСЬКОГО Й ОБ'ЄДНАННЯ ЦЕРКОВ

3) мб

Народній характер Церкви

Останнім кроком до церковного єднання на гадку меморандуму ВПЦР є **народність, або народній характер Церкви.**

"Церква, щоб бути гідною до єднання, повинна бути Церквою — себто з одного боку бути народом, бо що є Церква: **Церква є народ, об'єднаний в Христове братерстве,** — а з другого боку повинна бути певним органічним єднанням — **тілом** з різними членами, по слову апостола Павла (Рим. ь, 4-9), Кор. 1ь, 12-18). Тому, де нема народа, а тільки церковна організація, адміністрація, (як наприклад "Жива", чи "Обновленська", чи "Діяльна" церкви, там нема й Церкви. Де нема організації, а тільки є нарід, де тільки механічне, а не органічне єднання, там теж нема Церкви, як наприклад різні секти"[23]).

Яраз УАПЦ є зразком справжньої народньої Церкви. Вона "всенародньо-соборноправна", "автокефальна", "вона є **нарід,** з'єднаний в органічне Христове Тіло, значить вона вже на певному шляху до поєднання з іншими Церквами, бо тільки Церква, як нарід, Церква вільна, всенародньо-соборноправна, Церква відокремлена від держави може стати суб'єктом єднання з другими Церквами"[24]).

Тому що УАПЦ — це народня Церква, вона напр. не може єднатися з московською патріяршою Церквою, бо ця Церква "реакційна і віджила вже свій час, а УАПЦ є суто **революційна**". Також не може єднатися УАПЦ з різними "живими", "обновленськими", "діяльними" Церквами, бо вони — це тільки "гуртки духівництва", без маси народу, а ще до того не мають "своєї щирої і вільної церковної думки", "мають міркування, далекі від дійсної церковности і тільки ще в різний обманний спосіб бажають підбити під себе народ". За тими Церквами "ярнються якісь темні невиразні нецерковні завдання, що тільки затьмарюють шляхи до братерства і єднання. Тут нема з ким поєднатись"[24]).

Не може УАПЦ єднатися також з т. зв. "духовними християнами вільних євангельських напрямків", як штундисти, євангелики різних толків та інші. Всі ці гуртки це є християнські секти, що не мають в себе повного церковного органічного устрою, а лише механічно окремі члени їх сполучені поміж собою, а тому Церкви, як певного суцільного організму собою не уявляють, а тому і поєднання там може бути тільки з кожною окремою частиною цього механічного цілого, цебто з кожною окремою людиною, а не з Церквою, як повним організмом. **Тут напевно теж нема з ким поєднатися"**[25]).

Ніяк не може єднатися УАПЦ з такими Церквами (православними), які з політичних, націоналістичних, канонічних чи інших мірнувань відмовляють їй братерського признання. Цей факт не повинен зупиняти "живої церковної творчости УАПЦ", "живого благовісництва" її, бо **"саме головне визнання Церкви Христової — це визнання її тим народом, який її утворює.** І коли Церква буде жити повним церковним життям, буде приносити добрі плоди для Бога і свого народу, та берегти непорушними головні підвалини віри Христової, то цим вона дасть непереможні підстави для свого визнання з боку інших Церков"[26]).

Яке ж об'єднання можливе?

З'ясувавши чотири головні кроки-передумови церковного єднання, (себто автокефальність, соборноправність, аполітичність та народність у Церкві), меморандум ВПЦР не закриває факту, що мож-

[23]) Стор. 26-27. [24]) Стор. 28. [25]) Стор. 30.
[26]) Стор. 27. [26]) Стор. 28-29.

ЧИТАЙТЕ

СВІТЛО

і

ПОШИРЮЙТЕ

ЙОГО

МІЖ

СВОЇМИ

РІДНИМИ

і

ЗНАЙОМИМИ

ливості об'єднання не дуже великі. З тексту меморандуму виходить, що кожна Церква, себто католицькі Церкви різних народів, православні Церкви, протестантські Церкви та секти зможуть стати на шлях поєднання тільки дорогою наслідування того, що зробила в себе УАПЦ. "Наша Українська Автокефальна Православна Церква вже зробила всі ці кроки до єднання"[37]): Вона вільна, автокефальна, соборноправна, далека від усякої політики і є Церквою-народом.

Уже були наведені слова меморандуму, чому УАПЦ не може об'єднюватися з Католицькою Церквою. На перешкоді стоїть те, що Церкви католицьких народів не є автокефальні; католиків і уніятів треба найперше визволити "з папського рабства". А Православні Церкви? І їх треба приготовити до єднання, треба визволити від духа папізму і канонізму, від "католицької єрархічної державности". Знову ж протестантським сектам бракує "церковного органічного устрою".

Про можливість об'єднання з такими Церквами, як старо-католицька, протестантська, лютеранська, англіканська, абесинська, вірменська, сирійська, монофізитська, несторіянська і т. п. меморандум ВПЦР висловлюється дуже поверховно і мимоходом. Сказано тільки, що про ці Церкви "на жаль ми не маємо певних і правдивих відомостей", а "з хазенних підручників ми знали тільки те, що ці Церкви еретичні, а всього еретичного навчали нас тільки жахатися, як диявольського, а не цікавитись ними". Вправді, ці Церкви вважаються еретичними, "хоч ніякий всесвітній Собор про них ще своєї постанови не зробив. Отже чергове наше завдання з ними ближче познайомитись"[38]).

Глибше пізнання інших Церков — це конечна передумова майбутнього поєднання: "Це, безумовно, діло майбутнього, але взаємне довір'я, взаємна повага, відсутність фарисейської погорди і похвальби тільки своєю Церквою, як єдино істинною—є перший ступінь до братерського порозуміння, братерського єднання з тими з цих Церков, які виконають в себе всі ті кроки, що вже зробила на шляху до поєднання наша Українська Церква". Загальною умовною єднання між усіми Церквами "повинна бути **вільність, рівність, братерство всіх Церков**"[39]).

А що ж тоді сказати про єдність віри і моралі? На це меморандум відповідає: "Скажете, — а віра, а мораль? Так, в цій галузі церковною працею попередніх віків зроблено вже занадто багато поверх ствердженого всесвітніми Соборами, що не сприяє з'єднанню Церков. Де чим з цього треба б і поступитись. **Треба почати поєднання Церков вже не з того кінця — не з віри, а з церковного визволення.** Коли волею і братерством зрівняються всі Церкви, тоді вже і в справах віри буде легше зрозуміння, а любов все покриє, додержуючись слова: "**в головному єдність, в другорядному вільність, у всьому любов**"[40]).

Меморандум ВПЦР при кінці щераз підкреслює, що УАПЦ бажає церковного поєднання, але тільки на основі виложених передумов: вільности, рівности і братерства. "Отже, будемо прагнути до єднання, молитись за нього, працювати для нього, але будемо свідомі, будемо знати, що не тільки нам, а й тим з ким хочемо поєднатися ще багато треба прикласти праці до цієї конечної мети життя Христової Церкви. І тим Церквам, з якими хочемо поєднатися, ще може далеко більше треба працювати над собою, щоб порівнати в себе шляхи до єднання, а ніж нам. І не наша вина, коли інші Церкви докоряють нас за роз'єднання, за скипочку в оці, а в себе не бачать поліна і пальцем не хочуть рушити тих гір, які їх пригнічують і стоять у них на шляху до власної волі і дійсного поєднання у Христі і во ім'я Христа з іншими вільними Церквами"[41]).

(Кінець буде)

[37]) Стор. 27.
[38]) Стор. 29.
[39]) Стор. 29.
[40]) Стор. 27.
[41]) Стор. 30.

З ПАРОХІЇ СВ. ВАСИЛЯ ВЕЛИКОГО В ЕДМОНТОНІ

Торжество з неділі 6 серпня 1961 р. на Преображення ГНІХ, остане надовго радісною та щасливою подією нашої парохії. Одягнена як кандидатка до Згромадження Сестер Служебниць клячала перед тетраподом підчас молебня паночка Розалія-Марія Омбко. А біля неї Сестри, родичі, братчик і сестра, родина, члени Марійської Дружини та велике число приятелів заносили щирі молитви до Всевишнього та Матінки Божої, щоб Вони зопіклувалися нею та благословили її в законному житті. Отець парох М. Ханас ЧСВВ виголосив відповідну до часу науку, зазначуючи гідність монашого стану.

По молебні відбулася гостина в парохіяльній залі, підчас якої знову промовив о. Парох, гратулюючи Розалії-Марії за її намір, а родичам п-ву Петрові й Гені Омбкам, що так гарно й побожно виховують своїх дітей.

Довго ще по прийнятій приятелі приступали до Розалії, складаючи їй свої сердечні побажання.

При цій нагоді і ми бажаємо Розалії великої витривалости, Божого благословення та опіки Матінки Божої, а родичам — п-ву П. і Г. Омбкам — щераз гратулюємо, що Господь із їх родини вибрав одну особу, щоб вона в особливішій спосіб Йому служила.

(З цієї нагоди господар прийняття та вуйко Розалії, п. Едвард Захарко, закликав до збірки на пресовий фонд "Світла", що принесла $19.15.)

Приятель

"MAK" — FLORIST
342 Bathurst St., Toronto, Ont.
- Весільні букети
- Вазони
- Вінки

та всякі квіти для різних нагод.

Відвідуйте нашу українську крамницю!

Tel. EM 3-7609 or WA 1-4581

о. М. Соневій, ЧСВВ

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ ЄПИСКОП ДЛЯ АНГЛІЇ

У празник Успення Пресвятої Богородиці, 28-го серпня 1961 р., Свт. Отець Іван XXIII через свого представника у ЗДА, Архиєп. Е. Ваньоцці, Апостольського Делегата, проголосив вибір Всесв. о. д-ра Августина Євгена ГОРНЯКА, ЧСВВ, на першого єпископа-екзарха для українців-католиків на терені Великої Британії. Номінація на єпископа Всесв. о. д-ра А. Горняка прийшла два тижні після номінації ВПреосв. Амвросія Сенишина, ЧСВВ, на Митрополита Української Католицької Церкви в ЗДА та після створення двох нових єпископств-екзархій: єпархії Української Католицької Церкви у ЗДА з осідком у Чікаго та екзархії для українців-католиків в Аргентині з осідком у Буенос Айрес. Таким чином місяць серпень 1961 р. запишеться в історії Української Католицької Церкви у вільному світі золотими буквами, як місяць створення трьох церковних одиниць українського католицтва на еміграції.

Єпископ-номінат Преосв. Августин Горняк

Єпископ-Номінат для Української Католицької Церкви в Англії, Кир Августин Євген Горняк походить із роду українських переселенців, що поселилися в Бачці — провінції сьогоднішньої Югославії — ще в половині 18-го сторіччя. Предки Єпископа-Номіната прибули до Бачки із Срібної Землі, з Карпатської Руси-України й осіли в селі Куцурі, де займалися хліборобством. Тут, у Куцурі, народився наш Єпископ-Номінат 7-го жовтня 1919 року. Батьки його — Петро і Юлія — надали йому на св. Тайні Хрещення ймення Євген. На вихованні малого Євгена рішальний вплив мала його мати Юлія, дуже побожна жінка. Божий поклик до духовного стану відчув Єпископ-Номінат у своїй душі в ранньої своїх літ, коли то в його рідному селі відбувалася св. місія. Вже тоді — маючи 6 років життя — зродилося в серці побожного хлопця гаряче бажання-рішення: я хочу стати священником-місіонарем, щоб людям проповідати Христову науку!

Після народньої школи в рідному селі Куцурі Єпископ-Номінат ходив до гімназії в Новому Врбасі, а закінчив її у Славонській Пожезі гімназійною матурою. Тут останні 4 роки перебував в інституті-конвікті архиєп. Альойзія Степінаца, пізнішого Кардинала та Ісповідника Католицької Церкви в Хорватії. Слід теж згадати, що в тих роках Єпископ-Номінат був стипендіятом покійного єпископа Кріжевацького, Преосв. Дионисія Нярадія, єпископа бачванських українців. Єп. Дионисій Нярадій, спостеріг здібности, пильність та побожність нашого Єпископа-Номіната, то й висилав його до Риму на богословські студії. У Римі Єпископ-Номінат студіював 2 роки філософію (1939-1941) та 5 років богословські науки (1941-1946), які закінчив із дуже добрим успіхом, осягнувши ступінь доктора св. Богослов'я на Папському університеті для Поширення св. Віри. Темою його докторської дисертації було соціально-економічне навчання св. Івана Золотоустого, одного з найвизначніших Учителів Східньої Церкви. Після докторату із св. Богослов'я Єпископ-Номінат студіював іще канонічне право на Грегоріянському університеті в Римі й осягнув з тієї богословської дисципліни науковий ступінь бакалавреату.

У Римі перебував Єпископ-Номінат від січня 1940 до кінця 1947 р. Увесь цей час був він питомцем української колегії св. свящ. Йосафата на Джаніколо. Тут одержав він св. Тайну Священства із рук ВПреосв. Івана Бучка 25-го березня 1945 р. Закінчивши свої студії, о. Євген покидає Рим і з доручення Свящ. Конгрегації для Східньої Церкви переїжджає в січні 1948 р. на душпастирську працю між греко-католиками в Пітсбурзькому Екзархаті. Тут спершу душпастирював він у стейті Огайо на парохіях: Стратерс, Воррен і Ньютон Фолс, а в 1950 р. був покликаний до Пітсбургу, де в семінарії св. Апостолів Кирила й Методія займав пост професора морального богослов'я, канонічного права і літургіки, як теж був духовником семінаристів аж до 1955 року. У тому ж часі був

суддею в подружніх справах Пітсбурзького Екзархату.

1955 р. Єпископ-Номінат заявив своєму єпископові, Преосв. Ніколасаві Елькові, своє рішення вступити до оо. Василіян. Того ж року з благословення свого єпископа Єпископ-Номінат відбув тримісячну подорож до Італії, Франції, Греції, Єгипту, Святої Землі та до Югославії. Тут, у рідному селі Кучурі на саме Різдво в січні 1956 р. відправив свою першу Службу Божу, і побачився з батьками й родиною після 18 років відсутности.

Повернувшись до ЗДА Єпископ-Номінат вкінці одержав бажаний дозвіл вступити до Чину оо. Василіян. Новіціят у манастирі оо. Василіян у Мондері, Канада, зачав Єпископ-Номінат 22-го березня 1956 р., а закінчив його 10-го червня 1957 р., складаючи свої перші монаші обіти. На новіціяті з нагоди чернечого пострижения Єпископ-Номінат прибрав собі ймення Августин.

Після новіціяту Єпископ-Номінат повернувся назад до ЗДА. Через якийсь час перебував на парохії оо. Василіян у Юніонтавні, Па., і помагав у душпастирській праці на українській католицькій парохії в Ембридж, Па. Весною 1958 р. настоятелі покликують Єпископа-Номіната до манастиря в Глен Кові біля Нью-Йорку і тут працював він через 3 роки аж до часу номінації на єпископа. У тому часі був він заступником магістра (виховника) василіянських новиків в Глен Кові та духовником малої семінарії св. Василія В. у Стемфорді, в епархії Преосв. Амвросія Сенишина. 19-го червня 1960 р. Єпископ-Номінат склав у Глен Кові торжественну професію, а в лютні 1961 р. Настоятелі Чину поручили йому відповідальний уряд магістра (виховника) василіянських новиків. Від травня 1961 р. Єпископ-Номінат був теж Настоятелем манастиря у Глен Кові.

На всіх своїх становищах і урядах: у душпастирській праці чи в праці над навчанням і вихованим дієцезального й чернечого дорослу — Єпископ-Номінат виявив свої великі здібности, обов'язковість, сумлінність, відданість і посвяту для добра св. Церкви і безсмертних людських душ. Ось і тому Єпископ-Номінат уже від часу своїх студій у Римі втішався великим довір'ям у своїх церковних Настоятелів і це довір'я він завжди оправдував своєю відданою й сумлінною працею. Коли цього року верховний провід Католицької Церкви зробив пропозицію Всеосв. о. Августинові Горнякові, щоб він став першим єпископом для українців-католиків в Англії, то він — у своїй скромности й покорі — відмовився від пропонованої йому єпископської гідности. Всетаки, на виразне бажання і приказ Свт. Отця скромний чернець Августин прийняв номінацію на єпископа — в дусі послуху верховному проводові св. Церкви. Номінація на єпископа наспіла саме в день св. Августина (28-го серпня за новим стилем), себто в день ім'янин Єпископа-Номіната, а в празник Успення Преєв. Богородиці за нашим старим (юліянським) церковним календарем. Нав'язуючи до тих двох святкових днів, Єпископ-Номінат заявив у колі своїх співбратів, що тільки надія на заступництво Пречистої Діви Марії та на молитви св. Августина дають йому запоруку, що він зможе стати покірним, послушним і корисним орудієм Божого Провидіння для добра Української Католицької Церкви й українського народу на тяжкому й відповідальному єпископському уряді.

Єпископська хіротонія Єпископа-Номіната Кир Августина має відбутися 26-го жовтня 1961 р. у Філядельфії разом із єпископською хіротонією Кир Ярослава Габра, Єпископа-Номінята для новоствореної епархії Української Католицької Церкви в Чікаго, ЗДА. Святителями обидвох Єпископів-Номінатів будуть: ВПреосв. Митрополит Амвросій із Філядельфії, Преосв. Йосиф із Стемфорду та Преосв. Ісидор Борецький із Торонта, Канада.

Єпископ-Номінат Кир Августин, згідно з номінаційною буллею буде мати титул єпископа з Германтіс і матиме юрисдикцію над українцями католиками у Великій Британії як єпископ-помічник Кардинала В. Годфрея, Ординарія для католиків візантійського обряду у Великій Британії. Українська Католицька Церква в Англії й Шотляндії була зорганізована після 2-гої світової війни, коли тут поселилися більші скупчення української еміграції. Під сучасну пору українців католиків у Великій Британії нараховують около 25 тисяч. Священиків-душпастирів на цьому терені є 15.

Вітаючи Єпископа-Номіната Кир Августина з нагоди вибору його на першого українського католицького єпископа для Великої Британії, бажаємо йому багато Божого благословення й благодаті у сповнюванні архипастирського уряду для Божої слави, добра св. Церкви і безсмертних людських душ, як теж для збереження української спільноти у Великій Британії в християнському, католицькому й національному дусі. Нехай Пречиста Діва Марія своїм заступництвом та за молитвами св. Августина, великого Вчителя св. Церкви, помагає Кир Августинові в єпископському служінні. Зокрема ж нехай здійсняться вимовні і символічні слова, що їх Кир Августин поклав у своєму єпископському гербі: "Єдин Господь — єдина Церква". Сучасне прихильне наставлення Англіканської Церкви до заклику Свт. Отця Івана XXIII в справі Вселенського Собору і церковного об'єднання отворяють Українській Католицькій Церкві в Англії та її першому єпископові широкі й великі можливости відіграти ролю посередника у великому ділі християнського об'єднання!

"Да благословить тя Господь от Сіона!" "На многі літа, Владико!"

***

Без зрозуміння минулого і зрозуміння вічности не можемо мати правдивого розуміння теперішности.

***

Християнство почалося не від Біблії, але з приходом Ісуса Христа. Ісус Христос свою науку проголосив своїми устами, а до апостолів таке сказав: "Ідіть же, навчайте всі народи", а щоби правди, які Він голосив, назавжди позістали, установив Церкву, "...стовп і утвердження істини" (І. Тим. 3, 15).

ONTARIO.

ЩО ВИ ЗНАЄТЕ ПРО ДЕПАРТАМЕНТ ЕНЕРГЕТИЧНИХ РЕСУРСІВ ОНТАРІО?

Департамент Енергетичних Ресурсів є відповідальний за всі ці ресурси в Онтаріо, які можна перетворювати в пальне у його різних формах. Зростаюча вага енергетичних ресурсів, як головної бази для соціяльного й економічного прогресу індустріяльних спільнот, таких як Онтаріо, дала потребу створення окремого Департаменту, який має за завдання координувати і плянувати експлуатацію цих ресурсів у найбільш ефективний спосіб.

Цей Департамент адмініструе **Енергетичним Законом 1960 і Законом Енергетичної Ради 1960.** На підставі цих законів Департамент має обов'язок вдержувати безпечні стандарти при транспортації і експлуатації енергетики. Для цього є інспектори Департаменту по цілій Провінції.

Важливою функцією Департаменту є також вивчення і перевірка енергетичних засобів для майбутнього користування у провінції і в такий спосіб ваш уряд є постійно інформований про ці засоби, які відносяться до потреб скоро зростаючої економії провінції.

Бюра Міністра і Заступника Міністра є приміщені у головних будинках Парляменту. Всі інші бюра Департаменту, за виїмком Енергетичної Ради Онтаріо, знаходяться при 42 Charles St. E. Енергетична Рада Онтаріо знаходиться при 790 Bay St.

HON. R. W. MACAULAY, Q.C.
MINISTER

ONTARIO DEPARTMENT OF ENERGY RESOURCES

Parliament Buildings, Toronto, Ontario

S. W. CLARKSON, Deputy Minister

о. В. Дрібненький, ЧСВВ

КРАСА ОСІННЬОЇ ПРИРОДИ

ЗАВВАГА РЕДАКЦІЇ: Світ природи — це твір Божого Мистця. Наукові дослідження, чи хоч би тільки оглядання поодиноких картин цього твору вводить людину в подив і очарування. Коли получити це з застановою, що джерелом всієї краси, добра й гармонії є Творець всесвіту, тоді, як каже старинний письменник і Апостол св. Павло, є це свого роду справжня молитва. Тому буде нашим стараннєм, щоб статті цього роду подавати часто.

Найбільш талановитий маляр не зуміє покласти на полотні красок так, як це робить осінь на степах і в дібровах.

Маємо золотисті відтінки хвилюючих ланів дозрілої пшениці і мідяні барви доспілих трав. На межах між ланами та на узгірях і краях лісів листя дрібних ростин заливають краєвид різнородними барвами, від холодно синявих починаючи на полум'яно-червоних кінчаючи.

А вже в повній своїй величі виступає осінь у різнобарвних лісах і дібровах. Барви виступають тут у всій повноті райдужньої різноманітности.

Від ясно-жовтих беріз і топіль до брунатно-бронзових і темно-червоних дубів і кленів, яскраві барви прямо вибухають, заливаючи казочними променями цілі краєвиди.

Кожне полум'я барви сповіщає таємний хід-переміну в життевому процесі дерева. Ця переміна така подивугідна й таємна, як само життя.

Листя на дереві міняють барву не підо впливом морозу, а від зменшення осіннього дня та ослаблення сонячних променів. Це той самий, для нас людей незамітний, але подиву гідний закон-наказ природи, що наглить пташок хоронитися від близької суворої зими та відлітати в теплі південні країни.

Кожного року, в майже тому самому часі осінньої пори (на день-два ріжниці), коли денне світло сонця доходить до деякого ступня знидіння, дерево починає приготовлятися до зими. Найперше воно мусить припинити свою чудову лябораторію, якої головним складником є вода. Цю воду дерево тягне з землі (що вкоротці замерзне) і своїми складними проводами розсилає її в численні листки, звідки вона у великій мірі виходить у повітря. Щоб задержати в собі потрібну кількість води і не всохнути, дерево в цей межовий час скидає з себе своє листя.

Коли листя нагально відірвати від гілки, остається рана, якій загрожують комахи й бакцилі. Тому природа обережно насамперед засклепляє місце, де било листя лучиться з гілкою. На тому місці наростає тверда коркова оболона. Щойно тоді відпадає листок. Цей процес тривае яких два тижні.

У цьому часі листки остаються відлучені від життедайного соку. Хлорофіл (хемічний складник, що надає листкам зеленої барви) скоро розкладається і зникає, відслонюючи більш тривкі хемічні складники, що надають тоді осіннім листкам їх чудові барви.

Це забарвлення листя на деревах виступає в повноті своєї яскравости, коли час діяння тих хемічних закрасок наступає враз із "бабиним літом", коли дні бувають соняшні й теплі а ночі холодні.

Соняшні, ясні дні приспішують продукцію цукру в листку. Холодні ночі спричинюють хемічну реакцію, що перемінює з крохмалю в листях ще більше цукру. Тепла пора "бабиного літа" сприяє переміні цього цукру у краскові сполуки. Це все додатньо впливає на природній витвір щораз яскравіших барв осіннього дерева.

По цій чарівній виставі листя відділюється від дерева й паде додолу. Але, як воно завжди діється в природі, листя не марнується. Воно перетворюється в почву, щоб із весною стати поживою для нового життя.

КУПУЙТЕ КНИЖКИ: 1) Ол. Мох: Книжки і люди — Львів 1938. 2) Ол. Мох: Самоосвітні видання. 3) Ол. Мох: Добра преса. 4) Ол. Мох: Показчик змісту "Нової Зорі". 5) Річники зга. поодинокі числа часопису "Нова Зоря" і "Правда" (головно з 1938 і 1939 років). 6) Всі книжки автора Теофіла Кострубу, видані до 1939 року. 7) Річники часопису "Хліборобський Шлях" (вид. у Львові). 8) О. Петрійчук: Про це, що кобилу в.

Подайте що маєте і Вашу ціну на адресу:

A. MOCH — 6 Churchill Ave.
Toronto 3, Ont., Canada

Ярослав Чума

ПУБЛИЧНА ЧИ КАТОЛИЦЬКА ШКОЛА?

На початку шкільного року малощо не в кожній українській родині батьки розмірковують питання: до якої школи післати дітей, до католицької чи до публичної?

Вибір був би простий, коли б католицькі школи давали такі *самі матеріяльні* користі, як школи публичні. Тимчасом правдою є, що навчання в католицьких школах зв'язане з деякими додатковими тягарами, які в нашому матеріялістичному часі не кожний хоче двигати. Батьки питаються: Навіщо посилати дітей до католицької школи на другу, чи третю вулицю і не важувати їх на небезпеку вуличного руху, коли "під носом" є публична школа.

Або інше питання: Пощо платити оплату за навчання (в гайскулі) або за книжки і шкільне приладдя і до того ще й більший міський податок, коли в публичних школах цих дрючок нема.

Або таке питання-сумнів: Пощо діти мають молитися десять разів на день і забивати собі голову катехизмом чи догматикою? Таким чином вони готуються на монашок чи монахів — у тому часі, коли нам треба вчених природників і науковців.

І врешті останнє застереження: У католицьких школах нашим дітям загрожує небезпека забути про нашу українську церкву й обряд та перейти до чужої, латинської. У публичних школах тієї небезпеки нема. Отже:

Що відповісти на ці питання, сумніви й застереження?

12 років тому, коли нова еміграція масово прибувала до Канади, наші діти вчилися в тутешніх публичних школах без порівняння краще, як тепер. Чому? Головним чином тому, що тодішні діти жили ще і вчилися під впливом защіпленої їм в Европі дисципліни й порядку. Сьогоднішні діти того порядку й дисципліни вже не знають — і тому їхній поступ у школі далеко гірший.

Цього явища майже нема в католицьких школах. Тут обов'язує старе, ще середньовічне правило: молися і працюй. І тому в порівнянні до публичних шкіл — католицькі школи відзначуються кращою дисципліною й ладом та перейти за тим ліпшими успіхами учнів у праці, дарма, що публичні школи справила краще вивінувані під оглядом приміщень і шкільного приладдя.

Але справа успіхів і поступів, хоч яка важна, не є рішалка і найважніша. Для нас, віруючих людей, завжди рішальним є факт, що ми і наші діти є громадянами двох світів: цього, що нас окружає, і того другого, в якому житимемо вічно по смерти.

Цей факт окреслює або принайменше повинен окреслювати кожну думку, кожне слово, а тим більш кожне діло віруючої людини. Ми, розуміється, не можемо байдуже поминати його в такій важній справі, як виховання майбутнього покоління. Як скрізь, так і тут, зобов'язує нас евангельська вказівка-порада: "Шукайте першзавсе небесного царства і його правди, а все інше вам додасться".

Про це Боже царство треба думати особливо нам, католикам, і шукати його скрізь, у першу чергу в вихованні молодого покоління. Хто ж збереже свіжість і ясність світу, коли його сіль звітріє, а світло померкне?

У наших трудних і переломових часах треба завжди пам'ятати, що сіллю світу і його світлом є люди віри. Люди, що вміють жити на світі, що знають мету свого існування.

Хто з батьків не хотів би, щоб його дитина придбала собі якраз такі прикмети? Напевно нема ні одного батька, ні матері, що не хотіли б такого добра своїй дитині. А коли так, то чому ж не післати дітей до католицької школи? Що значить кількадесят долярів проти тих користей і благодатей, що їх діти отримують у католицькій школі? Це груба неправда, що діти в католицьких школах більшість часу проводять на молитві, або що там відтягають українських дітей від рідної церкви. В католицьких школах обов'язує така ж програма, як і в державних — і вони її мусять вивчити. Крім того католицькі школи вчать іще своїх учнів молитви, розважання й думки про Бога, якраз того, чого так дуже бракує сьогоднішньому світові і без чого він знесилився й загибає. І якраз тому батьки, що хочуть справжнього добра своїм дітям, не повинні довго обмірковувати, куди післати своїх дітей.

Їхня віра покаже їм правильний шлях.

ЧИТАЙТЕ! ПОШИРЮЙТЕ!

СЛОВО ДОБРОГО ПАСТИРЯ

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІЯН У ЗДА

Що два місяці даємо Вам у руки книжечку на теми, що Вас найбільше цікавлять.

Ціль цих книжечок: поглибити релігійну і національну свідомість у нашому народі.

Цілорічна передплата $2.00

Одна книжечка $0.35.

Ставайте в ряди апостолів доброї преси!
Запренумеруйте СЛОВО ДОБРОГО ПАСТИРЯ!
Ширіть його між нашим народом!

Замовлення посилайте на адресу:

GOOD SHEPHERD
Basilian Fathers
22 E. 7th Str.
New York 3, N. Y., USA

о. І. Назарко ЧСВВ

АПОСТОЛ ПІСНІ

Із циклу "Надзвичайні люди"

Під час вакаційного побуту в Відні знайомі оповідали мені, що саме вже вдруге столицю Австрії відвідав сучасний дуже оригінальний апостол, що апостолує не проповіддю чи пресою, але таким надзвичайним засобом, як *пісня*. Тому його називають апостолом пісні, проповідником із гітарою, Божим гітаристом і т. д. Його успіх у Відні був надзвичайний: найбільша католицька заля вже вдруге була виповнена по береги, а багато людей мусіло вертатися з нічим, бо всі квитки були розхоплені. Учасники цього надзвичайного концерту були направду одушевлені: часто переривали співакові бурею оплесків, змушували його повторити деякі пісні, а багато людей виходило зі залі з очима повними сліз.

Кого ж не зацікавив би такий надзвичайний апостол? Зацікавив він і мене. Вже давно читав я про нього в католицькій пресі. Хотілося б його почути. І пощастило. Саме тоді, коли я вернувся з Відня до Риму, цей апостол пісні перебував у Вічному Місті. При кінці липня в Римі відбувався конгрес Інтернаціональної Федерації Таборовиків, під час якого "проповідник з гітарою" дав із блискучим успіхом окремий концерт в олімпійському амфітеатрі. Наступного дня цей апостол пісні проспівав декілька пісень над фонтаною Треві, в яку чужинці кидають дзвінку монету з наміром: знову приїхати до Риму. Була це справжня насолода замішатися в одушевлену товпу і прослухати кілька направду натхнених пісень цього надзвичайного співака.

Це ще молодий (нижче сороківки) французький Єзуїт на ім'я Еме Дюваль (Aime Duval), що говорить твердою провінціяльною французчиною. З нього справді знаменитий співак: він співає трьома голосами. Коли його гітара бере прім — то він співає "втором", а в потребі повним мужеським басом.

Ідея його надзвичайного апостольства зродилася в нього так:

Була холодна, дощева ніч. Отець Дюваль їхав своїм мотоциклем до одної парохії в північній Франції. Свою подорож розложив собі так, що пізнім вечором приїде до малого містечка, там переночує в одному готелі, а раннім ранком вибереться дальше і на означений час приїде на Богослужбу до парохії. Одначе сталося інакше. Комунізуючий власник готелю не прийняв о. Дюваля на ніч. Він мусів їхати дальше, а по дорозі іншого містечка не було. Було холодно й дощево, а ніч видавалася йому такою довгою. І саме тоді почав він імпровізувати свою першу пісню, що мабуть найкращу пісню про довгу ніч, що її тепер співає майже вся Франція. "Скажи мені, Господи, чому Ти так вчинив, що ніч така довга?" Яка вона довга для вартівників, для воїнів на постоях, для матері похиленої над хворою дитиною, для хворого після тяжкої операції, для дижурного дікаря в шпиталі, для телефоністки, що має нічну службу на пошті. "Чому для них ніч така довга?" — питає о. Дюваль і в дальших стрічках тієї пісні відповідає: "Христос — наш приятель і Він хоче, щоб ми з ним ділили все на половину, отже і Його холодну ніч у Вифлеємі і Його ночі проведені на молитві з Отцем, і Його ніч агонії в Оливному городі, і Його ночі в аді"... і т. п.

Вранці о. Дюваль приїхав до парохії, відправив Службу Божу, сказав натхнену проповідь, а відтак запросив людей на концерт під церквою. В супроводі гітари проспівав їм свою пісню про довгу ніч і побачив, що в очах багатьох слухачів блиснули сльози. Тоді в нього зродилася думка, що чейже він може проповідати про Божі правди... піснею. Люди радо вивчили його пісню про довгу ніч і, як він від'їздив, усі люди вже її співали. При другій нагоді він навчив людей других двох пісень. І так почалося його апостолування піснею. Він їздив зо своєю гітарою від села до села, від міста до міста, співав людям і вчив їх пісень про Бога. І так пізнала співака ціла Франція.

Спершу мав він труднощі збоку настоятелів Чину, які не хотіли згодитися на таке дивне апостолування. Деякі священики ставилися до нього з резервою, а навіть із неохотою. Одначе о. Дюваль не знеохочувався. Він почав заходити до барів і ресторанів та співав там про Бога, а його пісня діяла чуда: п'яниці віддавали йому свої гроші на добрі цілі, прирікали поправу, грішники наверталися, а о. Дюваль ставав щораз голоснішим духовним провідником колишніх п'яниць, злодіїв і міського пролетаріяту. Одночасно творив він нові пісні, в яких поширявся горизонт його думки. Він дотикає в них найболючіших питань життя сірої людини й роз'яснює їх промінням Христової науки. В одній пісні він оспівує нуждаря, якому бракує найконечніших речей, та протиставить йому багатиря, який усе має, але не має душевного спокою, бо в його душі немає Христа. В другій пісні ніжно й сердечно оспівує доброту Христа, виявлену бідним новоженцям у Галилейській Кані. В іншій пісні оплакує жахливу недостачу любови серед людей, що заскляплюються в своєму себелюбстві, не думаючи про інших, а це доводить їх до розпуки. Або нпр. яка напричуд гарна пісня о. Дюваля про вулицю з довгими плотами, на яких вивішена найжахливіша нужда людей. Поміж тими плотами переходить мандрівних самітній, незнаний, ніким невичікуваний. Хто пізнає в ньому Христа? Сьогоднішні люди шукають Христа в небі, а не хочуть добачити Його в нуждарі...

Пісні о. Дюваля співаються легко і радо. Вони розвівають сіру буденщину життя, вказують на високе призначення людини, наповняють серце чоловіка радістю й погідним оптимізмом, бо часто пригадують ту радісну правду, що після Страсної П'ятниці приходить Великдень. Невідлучні рефрени тих пісень часто німі, щоб дати людям хвилинку часу до призадуми, а часто їх співається "мурмурандо". Доказом успішности цього модерного апостолування піснею є часті навернення нпр. в Австрії й Еспанії минулого року, а теж масове розхоплювання пластинок із награнимі піснями о. Дюваля. Дохід із цих пластинок призначений на місії й харитативну дію оо. Єзуїтів.

Цей апостол пісні об'їхав із своєю гітарою вже цілу Европу. Завтра їде до Парижа, а звідтам на остров Мадагаскар.

Так апостолує він уже сім років, а Бог видимо благословить його надзвичайне апостолування, бо цей апостол не шукає слави своєї, а слави Божої і спасіння людських душ.

ЛІТУРГІЙНИЙ СОЮЗ

ПІД ПОКРОВОМ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО

Чи Ви вже стали членом Літургійного Союзу під покровом св. Василія Великого? Цей Союз повстав пару років тому назад при манастирі ОО. Василіян у Мондер, Альберта, Канада.

Із померлих членів Літургійного Союзу має повстати в найближчому часі велика напасниця при матірньому домі ОО. Василіян у Мондер, до виховуються майбутні василіянські священики-місіонарі і їх брати-помічники.

За всіх дотеперішніх і майбутніх жертводавців Літургійного Союзу відправляються і на майбутнє будуть відправлятися Служби Божі в манастирі ОО. Василіян кожної середи в місяці. У тих Службах Божих можуть користати не тільки жертводавці, але теж померші члени їх родин, що їх список вони передають до манастиря ОО. Василіян у Мондер.

Тому записуйтеся в ради Літургійного Союзу, користайте з його духовних благодатей, а своєю пожертвою причиняйтеся до виховання молодого покоління монахів-місіонарів.

Свої пожертви, замітки чи листи шліть на адресу:

BASILIAN FATHERS, MUNDARE, ALTA, CANADA

о. С. Юник, ЧСВВ

ОСТАННІ ДНІ КАТОЛИЦЬКОЇ ЗОЛОЧІВЩИНИ

Був 1946 рік. Гора Ясна, Гошів, іще світила на ціду околицю як католицький острівець серед моря православ'я. Майже всі довколичні парохи підписали православ'я, а людей переконували, що це тільки поверховне. В душі ніби позістали й дальше щирими католиками. "Мусимо чейже якось рятуватись, бо пришлють вам бородатих кацапів". Але Гошівська Ясна Гора з кількома василіянськими Отцями чекала насильної ліквідації. Рятуватися при допомозі зради католицької віри — якось не було між ними навіть мови.

У тих тяжких часах масові щонедільні прощі вірних іще посилилися. Отці Василіяни з інших сторін і дехто зі світських священиків, що не підписали православ'я, приїздили до Гошева з духовною поміччю. Деякі Отці Василіяни вже працювали як звичайні робітники, а на неділю їздили до Гошева. Я кілька разів відвідав Гошів і при тій нагоді перевозив інтенції для одного отця, що з жінкою й дітьми дуже бідував коло Золочева.

Одного разу передаю 30 інтенцій і питаю про новини. "Був я потаємно в Ріпневі й довідався дечого від парохіян про їх нового православного пароха о. Фуртака" — відповів мені отець. О. Фуртак дуже пристійний, з виглядом невинної дитини. Будучи ще католицьким безженним священиком, самою тільки появою й усмішкою поривав за собою людей. Уже по місяці його побуту на якомусь місті, цілі громади жінок зносили йому дарунки: рушники, торти... Потягав дуже, очевидно не до Христа, тільки до своєї гарної кавалерської особи. Деякі гіршились, але виявляли це несміло, щоб не наразитися його прихильникам. Небагато прав-

диво відданих справі Божій парохіян виділо таку аномалію й боліли цим. На одному місці о. Фуртак звичайно не довго побував. Коли відходив, лишав за собою роздерті серця й велику ненависть на свого наступника, немов спричинника перерви в їх "щасливій парохіяльній ідиллії". Беручи світову міру, то що о. Фуртак з'єднав одним слівцем чи одним милим усміхом, того його наступник не міг з'єднати довголітньою працею. Видно була тут не тільки сама невинна усмішка, коли так скоро скористав із дозволу Сталіна (Православної Церкви) й у Львові взяв православний шлюб із жовтоволосою працівницею фабрики цукорків "Фортуна". У Ріпневі був уже як "жонатий" священик. Люди були захоплені його голосом, його проповідями, ну і виглядом. Хвалили також "імость" із жовтими косами. Нікому навіть на гадку не прийшло думати про такі "дрібниці", що чейже зрадник Юда так низько не скотився, як їх душпастир. "Ой погані часи переживаємо" — прошепотів крізь сльози оповідач.

О. Фуртак був мені близько знайомий, не мав я одначе нагоди видітися з ним по його переході на православ'я. Зате з другим знакомим о. Дзьобою мав я нагоду бачитися й гостро розмовитись.

Одного разу мій найближчий сусід із самих Гологір о. Захаркін (тепер православний) поручив мені якусь справу у Львові. Знаходжу вулицю і число дому. Стукаю, пускають мене до обширної кімнати з великим столом посередині. Дивлюсь і очам не вірю. За столом сидить із трома панями о. Дзьоба. В 1939 р. ми ділили разом долю й недолю в Люблині. Мешкали в одній кімнаті й ходили разом на проходи. Рідні брати не любилися так, як ми. І ось він по 6-ох роках передмною в сивому цивільному убранні. Хтось пустив чутку, що він перейшов на православ'я. Я не дуже вірив. Запізнаюся з панями й підкреслюю, що я катслицький священик. Мій приятель відчув докір і почав боронити свого становища: отже таки перейшов на православ'я. Розмова починала бути гарячішою й голоснішою. Мій суперник із повним цинізмом заявив, що Папа римський тримав нас у неволі, а Сталін дав нам повну волю. Всі три пані стояли твердо по стороні о. Дзьоби. Пам'ятаю один закид на мою адресу: "Якщо отець не хочуть перейти на православ'я, то отець зраджують свій нарід". Я вже не пануючи над собою, криком відповів: "Подумайте, пані, чи той священик, що роками голосив правду й навчав, що треба життя віддати за правду, а коли прийшла проба, щоб рятувати свою шкуру, сам вирікається і плює на свої давніші слова — чи такий не є зрадником свого народу? Противно той, що готовий на каторги, на Сибір, тому тільки, що не хоче зрадити своїх переконань віри — то зрадник?!"

Не довго, бо тільки за два тижні, дві приятельки о. Дзьоби звернулись гостро проти нього, коли він із третьою "одружився" в православній церкві.

Після такої диспути я два тижні не ночував дома й постановив уже більше не сварити із такими священиками. Зрештою це й так нічого не помогло б: Сталін був для них сильніший від доказів і від правди...

У моїй парохії Гологори-Воля мав я частого гостя. Був це лейтенант політичної поліції НКГБ. Одержував завжди перекусу й не дуже натискав на православ'я. Новий православний декан із Красного писав до мене кілька разів, щоб для святого спокою підписати православ'я. Відповіді ніякої я не давав. У нашій околиці була сильна партизанка, тому справа віри була на другому пляні. Сам Золочів Совети опанували добре, могли отже побавитись у місіонарів православ'я.

О. Костельник заповів зібрання деканату в Золочеві. Мав він добру практику, бо майже закінчив уже справу "навертання" на православ'я. Остався ще Золочів. На передідні зібрання арештовано ігумена золочівського манастиря о. Федорика ЧСВВ (він згинув у каторгах). У часі зібрання о. Костельник у прияві Отців і невідступних узброєних москалів перечитав знаний політичний реферат проти Папи. Ніби Папа завжди в історії стояв по стороні поляків проти українців. (Пригадую собі, коли кілька літ пізніше в Польщі була акція проти Папи, тоді говорили, що Папа завжди стояв по боці німців проти поляків). На закінчення о. Костельник, як звичайно, додав від себе кілька "теплих батьківських слів" заохоти. З милою усмішкою звертається до Отців подаючи готову до підпису заяву. У відповідь встає декан о. Лиско і відчитує в імені всіх Отців Деканату свою заяву: На підставі советської конституції, яка гварантує свободу сумління, всі Отці рішили відмовитися від підпису на православ'я. Не підписав ані один. Правдоподібно був це одинокий випадок такої великої невдачі о. Костельника. Він крикнув кілька грубуватих слів і, червоний зі злости, вийшов.

За кілька днів арештовано о. Лиска і о. Плешовецького, пароха Золочева, а сотрудникові наказали покинути Золочів. Залишився в Золочеві тільки один василіянський священик, молодий хворий О. Копчак (помер на сухоти), але й дні василіянського манастиря були почислені.

(Далі буде)

М. Перешок

СЛОВЕСНА ГАНГРЕНА

Рядки мої це відзив до незатроєної ще свідомости людей, які може читатимуть чи вже прочитали випуски (ніби книжок) Сидора Запорожця, що він їх уже ам 4-ри (останній випуск названий: "Відвічні вороги України") порозсилав поміж людей, надіючись пустої слави та злотішного оп'яніння.

А книжкова продукція Сидора Запорожця це ніщо інше, як насилу скомпільована макулятура, виссана з деяких сумнівної вартости книжок чи статей у газетах, що послужили за "вірогідне джерело" для його ненависницької, намулом із поганих джерел скаламученої й істерією самого автора підсиченої нахабности в відношенні до Вселенської Церкви й Верховного Керманича.

Тому відзив мій скерований до людей, що ще не затратили здорового критицизму на все, що деправує свідомість людини, що розстроює людську гідність навіть супроти інакодумаючих чи визнавців іншого віровизнання, зокрема ж коли це випадок із членами того самого народу. Рядки ці є проти отих моментів душевного розбещення, що так вибуяло розкорінилося в душах деяких наших людей на грунті злощасної еміграційної свавільности, на поверхню якої повипливали деякі наші люди навіть у ролі авторів книжок, найкращим прикладом чого може послужити і "авторство" Сидора Запорожця з Торонта.

Бо хто ж, на гадку торонтонського "Запорожця", є тими "відвічними ворогами України", з якими на вістря гонтового ножа розправляється в своєму 4-му випуску Сидір Запорожець? — Хто не читав його писанини, міг би додумуватися, що "православна Москва".. Та не так думає Запорожець. Ворогом України число 1. за його дивовижним висловом є... "вічнокривавий Рим", отой зненавиджений Запорожцем Рим, що під сучасну, злощасну пору для людства став **єдиною моральною ще силою**, яка мала б, за бажаннями Москви і наших рідних сучасних торонтонських чи вінніпезьких сидорів запорожців, зникнути з обличчя землі, щоб вони могли спокійно докінчити в своїй органічній люті і ненависті застигле своє животіння.

Ось які то, за сочистими висловами Запорожця, "відвічні вороги України": "...єзуїти, які в Римі мали (?!) докладно розроблений план нищення України", "католицькі християни ляхи", "безвірні католики", що несли "католицьку неволю" в Україну, "папа — натхненник ляхів", "папа римських уніятів", "жиди — однодумці" цих останніх, "зрадники владики", що прийняли Унію з Митрополитом Київським у проводі, "Унія — причина всякого (?!) лиха на Україні", "члени чорного реакційного інтернаціоналу"... Такими, на гадку Запорожця, ніби є католицьке священство, "вічнокривавий Рим", "окатоличені українці", "розлючені католики", "намісник Христа", якого Запорожець бере все в лапки, "Католицька Акція" (про яку Сидір Запорожець не має найменшого поняття!), "католицькі християни, що у своїх звірячих учинках перевищили навіть (?!) німецьких нацистів" і т. д. і т. д. на що здібна висилитись була хвора голова Сидора Запорожця, коли писала сторінки своїх книжок.

Хто ж насправді є отой Сидір Запорожець, що в своїх епітетах супроти Вселенської Церкви чи взагалі супроти католицизму, цілком не остався позаду московсько-комуністичних мрякобісників, що розп'яли Українську Католицьку Церкву на рідній, поневоленій Україні, або які плентаються юдиними еміграційними стежками і папшюжать своєю писаниною все, що свяге, що дороге в душі українців католиків? — Сидір Запорожець це мешканець Торонта, навіть член організації СВУ, його прізвище Саранчук. Захований він за "Запорожця", хоч дня його найвно-безконечної писанини, всетаки етимологічно відповідніше було б ім'я Саранчук. Бо роля саранчі цілком схожа до "письменства" Саранчука — "Запорожця".

В нашій історії було два типи запорожців. Одні — це безстрашні лицарі, що своїми героїчно-очайдушними ділами писали світлі сторінки історії нашого народу. Другі — це ті, що ножами вбивали власних синів-дітей тільки за те, що були... католиками. І мабуть з цих останніх іще один проживає в наші дні в Торонті. Бо якщо він був би з типу перших запорожців, тоді напевно й інакшою мірою говорив би про княжі часи, козаччину і Хмельниччину в розділах своєї книжки (4-ий випуск), під такими ж наголовками, а зокрема коли мав на увазі провідних творців, князів і гетьманів у цих історичних періодах нашого народу. — Він однак застосував іншу методу. Позвибирував чи радше повідписував у розділи своєї книжки, систематично уложені не моменти подвигів князів і гетьманів, а їхньої якоїсь наївної вдачі, що змагалась у героїчних боях із західнім сусідом України, поляками, лише тоді, коли зазнавала хвороби від цих останніх. Та на причуд ті провідники, коли перемагали поляків, були, за насвітленням торонтонського запорожця такі наївні, що про свої кривди від поляків забували при першому моменті, коли навіть переможені поляки вдавалися до хитрощів і тих же князів чи гетьманів заманювали на обіцювану ласку, хоч її ніколи супроти них не дотримували.

Коли прочитати вище згадані розділи книжки Запорожця про княжі часи, козаччину й Хмельниччину, то стає ясно, що — попри першу ціль книжки Запорожця: паплюження Католицької Церкви і її Верховних Керманичів, була в автора ще й друга ціль — зогидити і рідну історію нашого народу, вивівши перед очі читача отих наївних і невоспримчивих того народу провідників, що так легкодушно шукали ласки й помилування у своїх жорстоких ворогів.

Та торонтонський "запорожець" може бути цікавим для читача ще з іншого моменту. В своїм "слові", коли заявляє що свої книжки видає він власним коштом і накладом" і хвалиться він, що щоб написати цю книжку, він мусів прочитати "велику кількість і то за багато років часописів і журналів". Тому думаю, що мусів він прочитати свого часу і один часопис із тої "великої кількости", в якому була нотатка, що в ЗДА відбули свій з'їзд чи якусь там конвенцію сектарі з-під знамени "Свідків Єгови". Представником — українцем із Торонта на тому з'їзді був і... Саранчук-Запорожець... Чи був це автор книжки про "відвічних ворогів України", не беремось того доказувати, хоч по вухах написаного в тій книжці можна б таки підозрівати, що це та й сама особа. Якщо та сама, то не треба було давати спростування до газет проти цього, якщо ж ні, то думаємо, що таки варт би було авторові в якійсь формі відгородитися від того другого запорожця - Саранчука "Свідка Єгови". Тоді й легше можна би повірити, що автор згаданої книжки є тільки православним мирянином, ненависником усього, що католицьке за прикладом "Вісника" чи "Віри і Культури" з Вінніпегу.[1])

Не менш цікавими для критичного читача можуть бути "вірогідні" джерела, з яких Запорожець-Саранчук набрав протикатолицького згустку чи каламуті. На вступі він згадує про "Історію Русов", "Велику Історію України", написану М. Голубцем і "кільканадцять історичних книжок".

А в тексті книжки під множеством наведень зазначує ще інші "джерела", які ніби служили йому до написання своєї книжки: напр. М. Грушевського, В. Антоновича, Галину Журбу, О. Врика, Митр. Іларіона Огієнка, Івана Франка з його ніби твором виданим большевиками в 1956 р. в Києві.

Поклинається на "Історію зв'язків України з Ватиканом" і цитати наводить деяких поляків, що виступали проти Католицької Церкви.

"Історія Русов" відома вже не від нині зі своїх сторінок напастливих до Католицької Церкви, бо її автор не вмів розрізнити двох речей: Католицької Церкви, як Божої Інституції, і ніби "католицької" Польщі, що через Унію України з Римом думала легше закріпити свою владу над тою останньою. Та автор "Історії Русов" звів ці дві справи під один знаменик, щоб зручніше вдарити Католицьку Церкву, висуваючи на перший плян кривди, які Польща завдавала українському народові. Такої тактики і до нині притримуються "запорожці-саранчуки", байдуже, чи вони світські чи в рясах, чи навіть і в мітрах.

Про "Історію України" Миколи Голубця варт би п. Саранчукові вже нарешті знати докладну історію тої "Великої Історії", а саме: хто був М. Голубець, коли писав свої вигади проти Католицької Церкви і як сам їх осудив перед смертю. Пан Саранчук повинен би не боятися таки заглянути правді в очі, а не виявляти свого впертого невіжества, яке його тільки осмішує, коли він на таку "Історію" покликається.

Писання під адресою Католицької Церкви Мих. Грушевського, В. Антоновича й Івана Франка нікого не можуть переконати. Грушевський не тільки не любив католиків, але і православною людиною не був. Про це сам написав у своїй книжці "Релігійна думка на Україні". Грушевський був ортодоксальним марксистом, що в своїй найвищій "вірі" наверпувся аж до московсько-комуністичного "раю". В. Антонович, який би він учений не був, але у відношенні до історії Католицької Церкви був тільки пашквілянтом.

А хто був Іван Франко у відношенні до Католицької Церкви, це можна таки найкраще вичитати з його власних творів, зокрема останнього виданого на цю тему в Києві в 1956 р. Його писання на ту тему навчили б і декого з українців католиків яким насправді він був "християнином".

Митрополит Іларіон Огієнко в своїх виступах проти Католицької Церкви лише зрівнявся з масоном Волод. Антоновичем, із тою хіба різницею, що перший вивчив усі "істини" супроти Католицької Церкви з писань останнього.

Щодо документів "Зносин України з Ватиканом", то п. Саранчук повинен засвоїти наперед від кон'юнкції й деклінації латинську мову, щоб ті документи прочитати, а не ніби їх "цитувати" з першого джерела. Бо насправді він лише їх понаводив за відомим Дзвіником, що колись "рецензував" ті документи у "Вірі й Культурі".

Знову ж коли Саранчук хотів покористуватися й цитатами деяких поляків, то повинен би був хоч повиправляти помилки в тих цитатах авторів, яких колись раніше понаводив Дм. Білас у "Вірі й Культурі"..Тоді міг би дехто повірити, що п. Саранчук читав тих польських авторів, а так вийшло шило з мішка, що він ті цитати повихопловав лише зі статті Дм. Біласа. Отже вийшло "неоригінально" і не по науковому.

А за цитати, які понаводив п. Саранчук із "Віри й Культури", вінніпезького "Вістника" і з комуністичного "Н. Слова" з Варшави, п. Саранчукові навіть не треба дорікати. Ті джерела виставляють найкращу легітимацію для його "авторства".

На закінчення цих рядків скажемо щиро й без обиняків на адресу п. Саранчука, що він таки невсилі розрізняти елементарних речей від підрядних; Католицької Церкви від Польщі, політичних, суспільних явищ від релігійних, історичних від байок, спокійних від злостивих, поважних від смішних, бо всі ті істини вимішує на всі лади, а коли треба говорити про образи, він в історії вигукує про гарбузи. Що ж? Хворобливим станом у людини є те, коли вона вже не вміє розрізнити барв; та худи більшим лихом для людини є, коли вже не здібна розрізнити зерна від полови, і проповідуючи ніби правду, висилюється в безмежній злобності.

П. С. Хто насправді є Сидір Запорожець, може посвідчити ще й такий факт: Сидір є теж "поетом"... Він пише "вірші" і розсилає їх на відомі йому адреси в Канаді, ЗДА а може й ще подальше. Тема тих, вибачте за слово, "віршів" та сама, що й у його книжках — зогиджування й паплюження до безтями всього, що католицьке. Це роля некаче отого захованого від сонця ясного хроба, що вчепився хоріпця великого й могутнього дуба і думає, що дуб мусить повалитися.

У вірші "До унії ніколи не долущу", до якого покористався Сидір Запорожець аж валуєвським сичінням: "не било, нет, і бить не может", написано:

"На схід дивляться наші очі,
Зі Сходу струї наших сил,
Там Київ і Москва — столиця,
Встає там віра з батьківських могил."

А далі:

"Дарма Папи із Риму хочуть,
На себе звести наші очі!
Чужий і злобний є їх світ,
Ми всі задивлені на Схід!"

За цими строфами Сидір Запорожець подає і характеристику для себе:

"Я є її оборонцем і священним лицарем!
А святого Православ'я я в наругу не віддам!
За святе Православ'я побюсь аж до смерти,
А за православний Київ ладен і вмерти!.."

А в другому вірші Сидора, для якого за наголовок спрофанував Шевченкові слова: "Ой, не однаково мені", читаємо:

"Мені однаково, чи будуть у нас панувати
свої чи чужі,
Коби тільки це були брати православні,
хоча б москалі!"

Сидір навіть у своїй розбещеній лоті й ненависті в формі мольби до Господа звертається. Він пише:

"Не допусти, о Господи ласкавий,
До влади жодних уніятів,
І вступ у Київ запрати,
Для **липківців і самосвятів!**
Однаково мені, як у Канаді
По мені й сліду не буде,
Та не однаково мені, як у Києві
Новий Шептицький засяде..."

Дехто каже, що Сидір розсилає свої вірші нашпиковані його проти-католицькою ідею на адреси, в першу чергу православних мирян, а на адреси українців католиків вірші проти "липківців і самосвятів". Значить "по плану" і з подвійним розрахунком.

[1]) Вже один із співробітників православної "Віри й Культури", Дмитро Білас перекочував до радянофільського "За синім океаном". Не було б дивне, коли б іще більше таких ненависників Церкви Христа опинившись у відкритих рядах ворогів Бога, большевиків. **Ред. "Світла"**

Олена Зорина

ЧЕКІСТ У ПІДРЯСНИКУ

У середині жовтня 1941-го року німці зайняли і Липці на Харківщині. Фронт пролетів, не завдавши цьому містечку жадних матеріяльних втрат. Відразу ж, після відходу червоних, населення, з власного почину, активно взялося за святу справу відродження релігійного життя. Ще фронт гудів на Дінці, а люди вже зносили до колишнього піонерського клюбу різні церковні речі, які свято береглися десь у катакомбних тайниках. Липецькі храми були зруйновані большевицькими богоборцями в тридцяті роки. Щоби продемонструвати свою гостру ненависть до комунізму, населення Липців намітило посвятити колишнє кубло комунізму — районовий піонерський клюб на дім молитви. Німці не перешкоджали цьому.

Утворилася церковна рада й радощам не було кінця. Підремонтували, вичистили, вимили та побілили той клюб, працюючи добровільно над богоугодним ділом Спереду, на даху, прибито новий, білий хрест. Але довго не було священика, бо як відомо, в Україні духовенство різних віровизнань було знищене, або заслане в далекі північні табори визиску й смерти.

Врешті в один холодний Пилипівський день з'явився додому, в Липці, колишній наставник місцевого Архангельського собору, отець Олексій Карпицький. Тоді йому було 72 роки. Складний і сумний життєпис цього українського священика. Його дружина загинула з голоду в Караганді на засланні, а четверо дітей у льохах НПУ. Отця Олексія ще в 1928 році заслано в Котлас. Судила його трійка ГПУ. Відбувши шестирічне заслання, отець Олексій у 1934 році не повернувся у Липці, бо йому суворо заборонено перебувати на терені України. Але з допомогою добрих людей отець Олексій влаштувався замітачем вулиць в одному місті, де працював до 1941 року, ночуючи по різних гуртожитках.

Нацистсько-большевицька війна поклала край цій праці. Одержавши від тимчасової архиєрейської канцелярії призначення, отець Олексій у грудні 1941 р. з'явився в Липцях. Липецьке населення зустріло його з сльозами радости. Плакав і о. Олексій, відправляючи перший молебень на місцевій площі. Для молоді й дітей — це була перша християнська подія, яка на довгі роки зігріла своїм світлом і теплом їхні серця. Не зважаючи на багаторічні большевицькі антирелігійні переслідування, утиски й наклепи, і в наших липчан відізвалися християнські серця.

Посвячення дому Божого відзначилося великим

КУПЛЮ КНИЖКИ давнішого видання, також збірки поштових марок. Подайте, що маєте й за кільки на адресу:
А. МОСН
6 Churchill Ave., Toronto 3, Ont. Canada

ОДИНОКА В ТОРОНТІ УКРАЇНСЬКА
КРАМНИЦЯ ЦЕРКОВНИХ РЕЧЕЙ
DIOCESAN CHURCH GOODS STORE
278 Bathurst St. — Toronto, Ont.
Великий вибір церковних речей. — Напрестольні Євангелія. — Церковні книжки. — Молитовники і багато інших речей.

АСЕКУРАЦІЯ
Всіх родів життя, хвороби, вогонь, крадіж, автомобілі і т. п.
Купно - продаж нерухомостей, внедизування позичок.
Y. ONYSCHUK & CO. LIMITED
333 Roncesvalles Ave.
Toronto, Ont. — Tel.: LE 4-4241

АРХІТЕКТ
ЄВГЕН ГРЕНЬ
Член Королівської Палати Архітектів Канади
Виконує плани і кошториси церков, шкіл, будинків громадських організацій (галь), фабрик, торговельних центрів як також мешкальних домів.
WA 3-9754 — Toronto, Ont. — 3 Spadina Rd.

ЗАМОВЛЯЙТЕ
хліб, паї, кейки й всякого рода печива найлучшої якости в найбільшій укр. пекарні Торонта
BEAVER BREAD LIMITED
103 Lightbourne Ave.—Tel.: LE 5-7445

ANDREW TAILORS
Phone: LE 6-0982
The place where CUSTOM clothes are made.
High-Grade Alterations,
Repairs, Etc.
Cleaning and Pressing.
1076 QUEEN ST. W.
Toronto 3, Ont.
власник
Андрій Наконечний

християнським піднесенням. Служби Божі, які відправляв о. Олексій, притягали силу вірних, із недалеких сіл прибували богомольці. Отець Олексій виконував інші церковні служби, хрестячи дітей і підлітків, навіть 16-річних.

Фронт зимував на Дінці, якихось 25-28 кілометрів, але в Липцях було досить спокійно. На початку березня 1942 р. саме у Великий піст, у Липці прибув несчікуваний, нібито диякон, на прізвище Максим Плавець. Йому було яких 45 років. З'явився він, чорнобородий, із намащеним волоссям, у новому підряснику, і тільки з одним вузликом у руці. Він пішов насамперед до отця Олексія та, низько вклонившись, попросив благословення і подав йому якісь документи.

З того часу Плавець залишився в Липцях, хоч більшості громадян він не подобався. Плавець часто блукав у підряснику різними вулицями і низенько вклонявся-вгинався перед кожним зустрічним німцем. Поведінка цього підозрілого "дияконa" швидко не подобалася і церковній раді й отцеві Олексієві, тож вирішено було послати делегацію до архиєрейської канцелярії, щоб Плавця відкликано з Липець. Але у травні під Харковом закипіли знову бої. До того ж Плавець змінив свою поведінку, він бив себе в груди й присягався, що як "розкуркулений" проживав у тітки, а батьки були в концтаборах.

Нарешті в червні вщухли бої і фронт посунувся до Сталінграду. У жовтні 1942 р. прибув до Плавця "брат з сім'єю", який нібито рятувався від голоду, що панував у Харкові. "Брат" відразу ж відкрив "кравецьку майстерню". Насувалася зима, німці відступали. Люди з жахом приймали новини за новинами: червоні повертаються, холод, голод і терор насуваються. Ці новини не дали спокою і липчанам.

Нарешті 4-го лютня 1943 р. німці поквапно покинули і Липці. У цій евакуаційній метушні, в холодну метелицю, коли й світу Божого не було видно, Плавець з бандою большевицьких партизанів наскочив на хатинку, де жив отець Олексій, витяг його босого на двір і розстріляв разом із двома місцевими поліцаями, які були приділені з підводою, щоб допомогти отцеві евакуюватися. Плавець знів машкару: він був не Плавець, а Дьомкін — оперативний уповноважений Печенізького районового НКВД, керівник партизанської боївки, яка орудувала в районі Липці-Мороховці.

Коли німці вдруге зайняли Липці, вже 19-го березня 1943 р., то люди повідомили, що банда Дьомкіна розстріляла протягом десяти днів, від 4-14 лютня, 38 липчан, у тому числі ввесь склад церковної ради. Заарештовано 188 липчан. Сам Дьомкін складав списки: кого негайно розстріляти, а кого тільки заарештувати й притримати. Всіх заарештованих липчан відправлено пішки кудись до тилу й усі вони згинули від стужі й голоду.

Справа Плавця-Дьомкіна дуже повчальна. І сьогодні московський большевизм підготовує, організовує таких Дьомкіних, по всьому вільному світі; там, де притуплена пильність. Тож треба дуже вважати й розкривати вовків в овечій шкурі, треба мати пильність, антикомуністичну пильність!

Володар Буженко

ІВАН-СУЛИМА

(Історична повість)

IX.

Отаман Іван Сулима з козаками свого байдака дістався в полон туркам, які прикували їх усіх на султанську галеру як каторжних гребців. Козаки рішилися втікати з галери.

Отак минав на галері серед важкої праці третій рік і наступав Божий 1618! Усенький час плавали по Середземному морі. Вже щось третій раз змінилася обслуга корабля, але запоріжці як були, так і далі оставалися на ньому. Тільки прибуло до їхнього гурту чимало нових чубатих. Одні з них були українці, які давніше попали на галеру, а інших переведено з різних галер чи передано з султанського підвалу, щоб заступити тих, які повмирали й пішли традиційно за борт. Були теж і чужинці, що пристали до козацького гурту. Вони навчилися по-українському говорити, пізнали нашу історію, полюбили наш славний український нарід.

Залога корабля шанувала запорізьку громаду та її "прозелітів". Бо наші все виступали солідарно. Всі за одного, один за всіх. Проти будь-якої кривди виступали як один чоловік одностайно. Не лишали теж карати поміж собою промахів тих, які хотіли кинутись на пристосуванство. Найбільше п'ятнували тих, яким пахло муслемство.

Через те мали козаки й ворогів. Сам отаман Сулима був прикований майже півтора року з одним кальвіном із Голяндії. Легко воно півтора року словом сказати, але важенько життям пережити. Хоч Сулима старався спроквола напоумити єретика, то він на жаль не хотів послухати мудрої та справді любої ради козака. Зразу думав, що козаки, як православні, то зараз мусять бути ворожі до папи, якого інакше не називав як тільки "антихристом". Але коли йому Сулима та інші вияснили, які вони є православні тепер, то значить, що тримають віру православну цілу, не тільки те, що їм смакує, і тому слухають того, до якого казав Христос тричі: "Паси мої вівці, паси мої ягнята", — то кальвін став фанатично ненавидіти козаків. Підбурював інших, головно французів, між якими були не менш фанатичні гугеноти, англійців, а навіть еспанців. Із того постала на кораблі ворожнеча, що викликувала навіть бійки. Не знати доки було б таке тривало, як би не одна отака поважна буча.

Якось ранком стали козаки молитися й хреститись та співати пісень, бо було Введення в Храм Пресвятої Богородиці в кінці 1618 року. Спривоу свята молилися досить довго. Турки-наставники ніколи не перепиняли козацьких молитов, хіба вплутався поміж них хтось із потурнаків. Того ж дня не було ні одного потурнака, а наглядач Ібрагім Зеле, старий поважний турок, навіть усміхався, слухаючи гулу козачої молитви. Він молодим іще бував, як купець, на українській землі, бачив Львів, Київ, Кам'янець. Він пригадував собі ще ті величаві церкви та гомін пісень, що ніся з них у час свят та неділь. Це було йому приємне, бо уносило його в любі спомини молодости. А коли він бува молився на українській землі, розстелюючи п'ятикратно свій молитовний килимець, то українці терпеливо й уважно чекали, доки він не скінчить покланятися вбік Мекки, гробові пророка.

Аж нараз його мрії перебив брутальний вереск.

— Папісти! Ідолатри! Забобонники!...—І посипались удари. То кричали кальвін-голяндець і Рене, француз-гугенот, а при тім обидва били п'ястуками своїх сусідів українців. Кальвін п'ястукував Сулиму, а Рене Квачука Ілька з Густу, з Коріятовичової землі за Карпатами.

Квачук, правда, боронився, але Сулима, наче тиха дівчина не відповідав на слова, ні на удари. Здавалося йому тоді, що він стоїть прив'язаний до стовпа, при якім бичували Христа, а Христос не промовив слова, мов те ягня, що його ведуть на заколення. Тому коли Квачук одним ударом притишив Рене, кальвін кричав далі сам і лупцював отамана. Самі козаки не знали, що сталось отаманові, який міг зробити своєю могутньою долонею те саме, що й дубовою довбнею. Зеле звернув туди всю свою увагу і йому стало дивно, що такий козарлюга дається бити такому хирлякові, як отой голяндець. Він зачекав хвилину, але кальвін не переставав, навпаки ще більш розбісила його терпеливість козака. В'язні перервали молитву й чекали, що станеться. Їм видалося, чи часом кальвін або Сулима не збожеволів, а може обидва нараз.

І не знати як би було воно скінчилося, бо Зеле не рухався з місця, наче заворожений, а наганячів на той час не було, бо весла спочивали й тільки вітрила гнали корабля, коли б не еспанець Родрігес і Кадорна, що сидів за плечима в кальвіна. Він до того був великим приятелем Сулими. І якраз тоді, коли на обличчі отамана появилася кров, Родрігес з усієї сили стусонув кальвіна в крижі. Сила удару була така, що напасник тільки руки викинув і впав зімлілий на лаву.

— Еспанець забив кальвіна! — крикнув генуезець.

— Так йому, собаці, й треба — загуло кілька голосів по еспанськи — нехай не чіпає нашої святої католицької релігії!

А Сулима в тому часі, взявши з черепка трохи води в долоню, поливав обличчя свого напасника.

— Веді люй-фа, коме Крісто! (Дивись, він поступає, як Христос) — з подивом закликав римлянин Арекко Антоніо.

Тоді Зеле позвав згори одного з доглядачів. Щось з ним пошепотів, а потім прийшов ключник та перекував Рене й кальвіна на інші місця. Перший мав за товариша перса, що нікого не розумів і через те не могло бути мови про якісь суперечки. А другий був прикований разом із другим кальвіном женевцем Гаметом.

Із того часу бучі устали. Хіба німці лютри робили свою шептану пропаганду, але їх ніхто не слухав. Найкраще розправлявся з ними Мотрин Лесь, що колись учився в Німеччині.

— Наш Мартин Лютер завів у Церкві реформу, бо Церква була попсувалася — казав один німець-лютер. А йому на це відповідав Лесь:

— Краще, щоб був своє життя зреформував, а тоді брався до Церкви.

— А то чому? Він був великим ученим і генієм.

— Не треба бути аж таким генієм, щоб завернути голову черниці й жити з нею на псю віру! І без науки є такі, що то потраплять.

— Але він на народню мову перекладав Святе Письмо і дав його людям у руки читати, а ваша Церква забороняє Св. Письмо!

— Вибачте, ще до Лютра було багато таких, що перекладали св. Письмо на рідну мову. А от ми слов'яни українці маємо від самого дриняття християнства св. Письмо на своїй мові, а те саме мали колись і греки та латиняни. Кажуть, що св. Матей писав св. Євангелію по єврейськи чи по арамейськи, а сьогодні ми її маємо тільки уривки, бо скоро її переклали в цілості на грецьку мову. А з грецької мови по сирійськи, по вірменськи, а навіть є готське євангеліє. Ви мабуть того не чули?

— Чому не чув, готи це ж були германи!

— Ну бачите, а тут собі противоріччте і кажете, що щолиш ваш божок Лютер перший подав біблію в руки вірним?

— Але готська мова є старовинна так, як латинська для італійців.

— Добре, та однак і на правдивій сучасній мові були перед Лютром німецькі біблії.

— То не може бути!-То неправда! — обурився лютеранин.

— Як не може бути? Яка неправда? А Ментель не видав цілої біблії по німецьки ще 1466 року в Штрасбурзі? А Лютер видав свою щолиш у 1522 році. Тобто на 58 років пізніше?! Я сам ту біблію читав, як учився в Німеччині.

Протестант замовк і засоромився. Довго потім нічого не говорив.

Другим разом знову зговорився він із Лесем:

— Наша віра ліпша від папістичної!

— Чому так кажете?

— Бо в нас треба тільки вірити, а не падати ниць перед іконами, як погани перед ідолами.

— Знаєте що, питала раз рідна мама свого сина, Мартина Лютера, а вже була на смертній постелі, чи вмирати їй у новій вірі, чи таки в старій? А її син тоді сказав мамі щиро: жити в новій вірі легше, але певніше вмирати у старій, католицькій вірі. Ну і як тоді можна казати, що ваша віра ліпша?

— Так, бо Біблія каже, що віра сама вистачає до спасіння.

— То правда, що пише св. Павло римлянам, що людина вірою оправдується, але з того не виходить, що добрих діл уже не треба.

— А де є в Святім Письмі, що їх треба?

— А Господь Ісус, що каже в Євангелії Матея на самім початку, що не той піде до неба, хто гарно говорить "Господи, Господи", але той, хто творить волю Небесного Отця.

— Але папа ваш, то антихрист! — перескочив лютер на що інше, втертим звичаєм єретиків, які в аргументації ніколи не тримаються якоїсь логіки.

— Для вас так як і для непослушного сина тато стає "старим чортом" — відтяв Лесь.

Хоч яке було невеселе життя на галері, одначе на ті слова зареготалися навіть неправославні-католики.

— Чиста правда, Лесю! — гукнув М'якошинський.

***

Надходило Христове Різдво 1619 року. Хоч від 1582 року вже заіснував новий стиль установлений папою Григорієм XIII, то майже всі галерники святкували по старому. Так, казали, наші батьки святкували, то й ми будемо, хоч і по новому латинники святкували. День був морозний, море сильно грало. Надходив вечір. Козаки вели тихі розмови на тему приходу Божої Дитинки на світ у стаєнці у Вифлеємі. Неодин заплакав, згадавши свята на волі.

— А тут навіть вечірньої зірки не побачимо — поскаржився осаул Василь.

— Я попрошу вартового, щоб нам сказав, коли зірка зійде — потішив його й товаришів М'якошинський.

— Ефенді Охридон — звернувся до болгарина-потурнака козак — будьте такі ласкаві та скажіть, чи вже зірка зійшла на небо?

Кожен очікував, що Микита дістане бодай п'ять разів по плечах від злющого й невинюсного перекинчика. Але той не бив. Стояв і дивився кудись. Певне в своє дитинство, коли він теж очікував тієї зірки. Микиті здалося, що потурнак не почув. Щераз попросив. Тоді той, без слова, наче п'яний, пішов. Вийшов на горішній поверх, на чердак. Не вертався, аж доки не повиходили наверх інші наглядачі, а тоді повернувся. Крикнув лютo на каторжників і вимахуючи нагаєм пройшов до лавки біля Микити. Тут стих і, наче ягня чи мати, нахилився до Микити та тихо промовив:

— Брате, вже зійшла зірка Ісуса! — сказав і вперся на весло. Сльози закапали на брудний поміст.

— Що тобі, пане-ефенді? — ніжно запитав М'якошинський.

— Ох, Господи, я вже так далі не витримаю. Я втоплюся. Я себе заріжу. Я... зрадив Його... Христа... Хоч Він мені нічого злого не зробив, а вмер за мене...

— Братіку, якраз тому, що Він умер за тебе, не можна попадати в розпуку, тільки всю надію на Нього зложити.

— Та як я, відступник, можу ще до Нього звертатись? Та ж я Його кров подоптав!

— Так, але як Він простив Магдалині і навіть в останній хвилині помилував розбійника, то чому тоді попадати в розпуку?!

— Але для мене немає виходу — бідькався розкаяний потурнак — мене турки знищуть. Як мені від них утекти?

— Успокійся, братіку, прошу тебе, бо ще хто надгалиться і тоді тобі дійсно прийде чорна година. Послухай мене, успокійся, а потім піди до Каші, а він подумає, що тобі зробити, щоб і назад до Церкви вернутись і Христові далі бути служителем та спекатися турецької неволі...

— Добре, прийду. —Тут болгарин обтер сльози і заспокоївся. А бранці почали колядувати наше старинне:

"Бог предвічний народився
Прийшов днесь із небес,
Щоб спасти люд свій ввесь
І утішив вся"...

Велична різдвяна пісня-молитва ще більш додала відваги й надій бідному потурнакові. Він усміхнувся і пішов далі виконувати свою прикру роботу.

Того вечора якось ніхто їм не перешкаджав і бранці ще більше співали коляд та розказували одні одним про свята в своїй рідній хаті при своїх найдорожчих.

— Слухайте, отамане, — звернувся в пізню ніч, коли потурнак уже вийшов — Волох до Сулими, — а може б ми при помочі цього болгарина вийшли всі на волю?!

— Якраз я над тим думаю, але мені якось плян не клеїться, бо вважай, Филимоне, то не на Чорному морі, а біля берегів Африки! Навіть коли б ми і здобули корабель, то нас перехоплять, як не турки, то морські опришки. Ти ж знаєш скільки вже сутичок наша галера мала з ними.

— Так, але ми можемо втекти до еспанських посілостей у Неаполі, чи до Франції, то ж християни. Вони нас захоронять.

— Їм вірити не можна. Пригадуєш того венеційського єзуїта, що його самі венеційці продали туркам?

— Та пригадую, але французи чи еспанці, то що інше.

— Всі вони одним миром мазані, гадаєш, що еспанці аж такі щирі католики, як вони собі уявляють? От у неаполітанському королівстві вони теж хочуть Церкву за ніс водити, як і в Венеції.

— То хіба вже нема нам рятунку?

— Ні, рятунок є і то певний, якщо кожний матиме терпеливість і буде тримати язик за зубами.

— Ой, щоб часом болгарин знову не став турком? Бо від такого слабодуха можна всього сподіватися.

— Не гадай, Филимоне, що я зараз таки буду перед ним про мої заміри ляпати. Є ще інші способи, як вирватися з неволі.

— Які? Можу знати?...

— А от як Самійло Кішка тріскою розкувався, здобув галеру і поплив собі на Січ, на Запоріжжя.

— Того однак, гадаю, тут не можливо зробити.

— А яка є перепона? Трохи подумати і починати.

— Нам треба тільки, щоб були теж певні люди — підносив нові труднощі сучавець.

— На всіх покладатися не можна. І як щось робимо, то робімо вельми замасковано, навіть, щоб найближчі наші не знали.

— А як ми тоді всіх піднесемо нараз до боротьби?

— Та до того треба помалу ґрунт підготовляти, але так, щоб ніхто і не доглупувався, що і до чого.

— А куди б ми тоді подались, як нам поведеться виграти війну з залогою?

— Гадаю, що найкраще повернутись до Папи Римського! І певна і коротка туди дорога.

— А й справді, та ж то знаменито. Нехай він побачить, що українці ніякі схизматики чи єретики, як про нас голосять поляки та подібні.

— Але тепер губи на колодку, чув!

— Так, чув! Мовчу.

Довго не показувався болгарин у підвалі корабля до гребців. Може стидався, може боявся, щоб не зрадитися. А може каявся за свій учинок того різдвяного вечора. Вже козаки були неспокійні і помалу ґамітили інший плян опанувати галеру: попсувати колодку при носі котрогось. Тоді її не замкне ключник. А серед чорної ночі зайти до кімнати ключника, вирвати ключі а потім, розкувавши всіх, почати повстання.

До такої думки найбільше схилявся Филимон. А потім і М'якошинський щось подібного піддавав, але Сулима радив зачекати ще, нехай потепліє.

На саме свято Благовіщення Пресвятої Богородиці, ніччю, Сулима мав гостя: прийшов болгарин і почали умовлятися про опанування корабля. Зразу, казав, не приходив, бо турки його підозрівали, що він ходив суминй і за довго того різдвяного вечора сидів між бранцями. Але тепер знову відносяться до нього прихильно. Він за той час добре прослідив, скільки й де муніції на кораблі, скільки вояків і яку вони мають зброю та настрій. Гадає, що легко можна здобути галеру.

Сулима знову не спішився з виявленням свого пляну. Навіть ставив деякі труднощі. Так, виглядало, що в нього нема великої охоти втікати. Та то був тільки стратегічний підхід до діла: він старався розкусити болгарина.

Отак надійшов травень. Одного дня прибули бранці з галерою до якоїсь пристані у Північній Африці. Потім довідалися, що це був Туніс. Звідси найближче з турецьких посілостей до Риму. Сулима рішив діяти невідкладно. Про це зговорився з Филимоном.

— Або тепер, або ніколи — з захопленням висловив свою згоду Волох.

— Добре, цієї ночі ми ще більше про це поміркуємо, бо тепер крутиться повно яничарів, то готові ще що збагнути і накрити нас.

Дійсно на корабель прийшла велика кількість нових вояків. Видно або вони їхали на якусь морську виправу-бій, або може ґалера мала перевезти це військо в якесь призначене місце. Виглядало скорше на це друге. Коли надійшов вечір, майже все військо завантажилось. Залога звичайно становила понад сто осіб, а тепер прибуло до 250 нових осіб. Їх порозміщувано нагорі, на чердаку та по горішних каютах, але якої півтора сотні введено до складів під помостом гребців.

Вояцьким оком мірив їх Сулима та оцінив на якусь добре боєздатну частину султанської ґвардії-яничарів.

Одначе, хоч стільки наплило нових подорожніх, Сулима не гадав відкликати того, що надумав. Він тільки боявся, щоб не забрали з корабля болгарина, бо тоді все пропало б. Як уже вояки зійшли всі до складів на споді і закрито над ними дві квадратові закривки, що служили одночасно за підлогу, Сулима перестав помітно налягати на весла, хоч уже були рушили на повну силу з пристані. Він нахилився до Волоха:

— Ти, слухай, отих півтори сотні з тих складів самі не вийдуть.

— А чому?

— Ми їх там заарештуємо. І приложимо обидві накривки грубими брусами, що там у куточку поскладані, а тоді візьмемось до тих, що нагорі будуть хропіти.

— Отамане, ваші думки несамовиті! — налякався того Волох.

— Аби тільки прийшов болгарин, бо як його забрали, то ще на одну ніч довше будемо каторжниками.

По тих словах обидва веслували мовчки, що сил ставало. Аби якнайдалі від берега і на широке море. Тоді буде праця.

На жаль Волох помітив, що змінено наганячів. Навіть керманич корабля, що проводив веслярами і вдаряв молоточком на команду, був інший. Якийсь чорний, подібний більше на мурина, як на турка. Волох уже цілком стратив надію. Значить: пропало. Подивився на Сулиму, але той веслував завзято, а з його уст виходила тиха, гаряча молитва: — Боже поможи, а Ти Пречиста рятуй своїх синів!

Було вже по півночі. Керманич пішов нагору, гребці мали дві години спочинку. Вітрила гнали ґалеру. Було ще чути поодинокі голоси стійкових нагорі і тих, що пильнували справности парусів. Тоді з кутка помосту, де хропіли важким сном ґалерники, виповзла мала постать із кинджалом у руках. Біля пояса в неї була в'язанка ключів. Постать підійшла до Сулими. Той не спав і відразу пізнав болгарина. Цей дав знак не рухатись. Вправним рухом розкував отамана й подав йому кинджал. Потім Волоха і М'якошинського розковували вже вдвох із Сулимою. Потім М'якошинський із болгарином розковували других в'язнів, головно козаків, а Сулима з Волохом мали коротку нараду.

— Филимоне бери собі по п'ять в'язнів і накрий отими брусами обидві накриви, щоб долішні яничари не мали змоги видістатися, а в разі бою не дайте видістатись їм на допомогу. Я з болгарином, Микитою й осаулом підемо справитися з вартою нагорі. Коли б я загинув, то провід перебирає М'якошинський. Решта бранців із Лесем у проводі роззброює сплячих на горі.

— Гаразд, пане отамане, коби тільки Бог допоміг!

До них приступив болгарин. Повідомив, що перше треба з десять бранців, щоб дістатися до маґазину зброї, яка за кабіною керманича. Він прорізав стіну туди, можна без ґаласу набрати доволі кинджалів і мушкетів. Тому треба було змінити болгарина з відділу, який мав завдання ліквідувати варту, а на його місце дати Андрія Стерню та відомого Вусаня.

— Отже починаємо в ім'я Боже! — мовив Сулима і перехрестився. Всі інші також. Тоді Василь, Андрій, Вусань і Микита під проводом отамана подались до східців на гору. Нараз застигли. З гори хтось ішов. Причаїлись, але кроки почали приближатися до сходів. Уже половина тіла на них. Це був керманич. Заки Сулима дав наказ, керманич вже лежав стиснений, мов кліщами, Микитою. Навіть не писнув. На східці підліз тоді сам Іван. Біля барієри, дивиться, маячіє постать сторожа. Глядить кудись на зорі. Другі вартові далі і їх не видко.

Мигнула якась постать за вартовим і за кілька хвилин бевхнуло щось у воду.

— Спішіться, чуєте, надолині вже бряжчить зброя! — мовив до товаришів М'якошинський. — І справді на чердак почали виплигувати постаті з кинджалами. Тепер нараз у кількох місцях заплюскотіла вода. То летіли в море вартові й дижурні від вітрил. Біля керми станув Пилип Гармаш, кухар, і провадив курс просто на північ, до Риму.

А по келіях навпомацки роззброювано яничарів. Декотрих дебеліших просто вводили до весел ґалери та приковували. Вони протирали очі і не могли збагнути, що діється.

Якийсь старший лаявся по турецьки, а йому по турецьки відповідав Волох:

— Що таке робиться? Що зі мною робите? Я не джавр, щоб мене до ґалери?!

— Мовчи, бо зараз тебе пішлемо рибам на сніданок.

Нарешті нагорі, на чердаку прошиб повітря відомий яничарський рев:

— Аллах, Аллах!

На переді корабля не вдалося бранцям потиху роззброїти яку п'ятдесятку яничарів, і вони, прокинувшись, ухопили за зброю. Почувся тріскіт мушкетів. Хтось засвітив смолоскипа. М'якошинський командував, а яничари напирали. Чужинці-бранці почали відступати. Кілька впало. На ту хвилю надбігли козаки. Василь Довбня, Вусань, Лесь та ще кілька. Тепер забряжчала сильно зброя. Чулося як тріщали черепи, а з борту падали в воду тіла яничарів. Козаки не дали збити себе з пантелику. До пів години чердак був чистий від трупів, хоч не від крови, і яничарської й козачої. Більшість козаків мала рани. А Вусань лежав таки без духу.

Від гомону бою прокинулися яничари, що були на споді корабля. Вони почали гукати й кликати, щоб їм відчинити двері. Якийсь козак, що вмів добре по-турецьки, сказав їм бути тихо, бо то тільки напали на корабель морські опришки, але вже їх зліквідоване. Яничари, одначе не вірили й домагалися, щоб їх випустити.

Скоро кілька бранців-козаків перебралися за яничарів і помалу відкрили одно віко. Казали виходити по одному і без зброї. Яничари не знали в чому справа, але бачивши свої уніформи, стали помалу виходити. Але тут їх відразу в'язали як баранів і пакували до горішніх келій, де були останки тієї п'ятдесятки, що сміла робити спротив козацьким повстанцям.

Дніло. Наставав травневий ранок. Крім наганячів та керманича веслами, всі недавні ґалерники вийшли на чердак. Запанувала велика радість. Один одному падали в обійми, а Сулиму на руках носили. Теж дякували болгаринові, що їм допоміг.

— А я гадав, що тебе забрали з корабля? — спитав Лесь.

— Так, я мав остатися в Тунісі, але потайки зашився між купу зброї і чекав ночі. То велика Божа ласка, що яничари не брали зброї, бо тоді були б мене віднайшли і все пропало б.

— А тепер, люди добрі, — промовив Сулима, коли зібрані трохи успокоїлися — подякуймо Пречистій Діві Марії, Матері нашої Січі Запорізької Низової, спільною молитвою.

І сам своїм могутнім голосом почав, упавши навколішки, а за ним усі визволені:

> Вибранній Воєвожі, переможні пісні, ми, вибавлені від зла,
> Виписуємо Тобі, слуги Твої, Богородице:
> Та Ти, що маєш силу непереможну, від усяких бід визволяй нас,
> Хай закличемо Тобі: Радуйся, Подруго неподружена!

А тоді ввесь хор повторив:—Радуйся, Подруго неподружена!

Після того отаман Сулима звернувся з такою промовою до зібраних бувших ґалерників:

— Панове-молодці! Тепер наше найважніше завдання: дістатися до християнської країни, а звідсіля кожний до свого дому. Це завдання беру на себе я, а кожний нарід, що має своїх представників на ґалері, нехай вибере собі свого десятника. Теж і з ними зроблено нараду та призначую кожному його становище й місце. А при тім наперед заявляю, що назва нашої ґалери від тієї хвилини є під опікою Пречистої Діви і буде вона: "Чесний Покров Пресвятої Богородиці". Прапором нашого корабля буде: на жовтім китайковім полотнищі синій запорізький хрест. На кораблі панує наш козацький похідний лад. Спроби бунту, незадоволення, критики командування, зазначую, каратимуться строгими карами, навіть смертю. З бранцями яничарами поводитися по-людяному! Не вільно робити жадних самосудів чи нищення корабельного майна. Я скінчив!

— Слава! Слава тобі, наш батьку Іване Сулимо, — загуло з усіх сторін.

Кілька дужих козацьких рук ухопили отамана й почали обносити по чердаку. Всі раділи й тішилися. Не-українці ґратулювали та виявляли своє признання для вмілого проведення повстання й захоплення корабля. Навіть кальвін та ґуґенот Рене приступили та, перепрошуючи Сулиму, дякували за визволення.

Потім усі кинулися прятати корабель. Найперше справлено християнський похорон Вусаневі. Сулима прочитав молитву, а братство запорізьке низове заспівало "Вічная пам'ять!"

По похороні дали їсти визволеним і яничарам. Деякі з визволених були дуже ослаблені, то ними зайнявся на приказ Сулими козак Охрім Макітра, що був сільським лікарем і досить добре знав народнє лікування.

Знову ж Головка Іван, волиняк із Володимира міста, заходився коло шиття прапору. Кілька йому помагало. З маґазинів витягли велике полотно і зробили з жовтої китайки півторасажневий чотирокутник. Два запорожці обшивали береги, а сам Головка різав паси на синій хрест. Ось уже обшите обидва боки синіми хрестами. Зроблено торочки й прив'язано до линвочки, щоб витягти на щоглу рідний стяг. Осаул Стерня зібрав чету запоріжців і вони випалили з самопалів, під час коли стяг помалу підносився, на місце зеленого полотнища з молодиком.

Сулима саме скінчив нараду. Вже були всі поназначувані і кожний займав своє місце.

— Пане отамане, — доложив при тому М'якошинський — усіх бранців-турків є з 300 чоловіка. Майже самі яничари. Решта загинула в бої чи так поскакала в море. Далеко не заплинуть, а зрештою, нехай спасаються...

— А нашого козацького братства скільки буде, Микито? — запитав у свою чергу Іван.

— Наших коло п'ятдесятки, решта всякі інші. Не більше разом як 180 люда.

Тут зголосився до отамана, щойно вибраний на стерника знавець Тиренського моря, ґенуезець Люїджі Фаджольо, і запитав несогіршою українщиною:

— Пане, отамане, який напрямок маю брати "Чесний Покров?"

— Провадь на папську пристань — Чівітавеккія!

(Далі буде)

Першоякісне молоко — у пляшках і картонах — знамениту гуслянку, різнопроцентову сметанку, квасну сметану, сир, масло та незрівняної якости морозиво доставляє домів і до крамниць.

УКРАЇНСЬКА МОЛОЧАРНЯ

GREEN VALE DAIRIES LTD.

3156 DUNDAS ST. WEST
телефон RO 7-1728.

Федір Одрач

НА НЕПЕВНОМУ ҐРУНТІ

Автор оповідає нам правдиві спогади зі свого життя, коли большевики вперше загорнули Полісся, де автор народився і жив. У попередньому розділі цих споминів Ф. Одрач розповів нам про свої прикрі пригоди в арешті НКВД, куди запхав його пінський крамар Гольцман.

Останнє моє пережиття в Пінську остаточно визначило мені місце на селі. Нечуваний досі наплив агітаторів і різних "заготовщиків" зерна, м'яса на поліські села мене, щоправда, турбував, але місто чомусь іще дужче мене відстрашувало. Тож, рішив я, прийму вчительську працю, яку я дуже поважаю, хоч і не маю до неї ніякого покликання. Цей свій задум уважав я за тимчасовий, бо чомусь вірилося, що, так чи так, виникнуть якісь зміни і тоді треба буде наново влаштовуватися і то, напевно, не на базі вчителювання. Я заздалегідь знав, що різні конспекти, зошити, тяганина з дітьми пожеруть мені час і нерви. А найбільш турбувала мене навчальна програма так званої "білоруської" школи в поліських селах. Я не уявляв собі, як можна буде вчити дітей білоруською мовою, якої я не знав і якої теж не знають діти Пінщини. Правда, восени 1939 року Полісся ще не було адміністративно переорганізоване на совєтський лад; школи не мали ще програм, не мали теж ширших вказівок від Відділу Народньої Освіти. Учителі, звичайно, по селах учили як уміли: поляки-педагоги, що залишилися на місцях, учили дітей ломаною московською мовою, українці (частина яких була з Галичини), відразу ж переключилися в школах на українську мову.

Так от — село, додати б іще — поліське село! Зимою, коли болота замерзлі, частими гістьми будуть тут агітатори і прерізні представники влади, але хай но прийде початок квітня, тоді всі села, що за Піною і Струмевем, будуть відрізані водою від міста. Болота широко й далеко покрие водяна гладина; бурхлива рухома маса порозриває насипні дороги, понесе з собою дерев'яні мости, — і тоді села будуть островцями, до яких ані авта, ані навіть танки не доберуться.

В Пінську, у Відділі Народньої Освіти я отримав посвідку від завідувача Гончарова на вчительську працю в селі Хлябах. Хляби були в сусідстві з моїм рідним селом. Мені було, чомусь, суджено працювати неподалік рідної хати. Стьопа радив мені шукати пристановища подалік від рідних околиць, та я цієї, до речі, розумної поради, не сприйняв; ще мені не вірилося, щоб у нових обставинах рідна хата, немила для нової влади, могла спричинити для її члена нечуване горе й переслідування.

Хляби, типове поліське село. Розташоване на тракті Пінськ—Плотниця. Посеред нього широка одинока вулиця з колоною великих дубових хрестів. Обабіч вулиці дерев'яні хати з солом'яними чи очеретяними стріхами; хати розкинені були так, що лицеві фасади були від вулиці — це тому, щоб легше було колись економам кликати вранці людей на панщину до величезного маєтку, що був у сусіднього Лопатині. Школа містилася на краю села — помірно, як на село, великий дерев'яний будинок. Ще не так давно вчив тут і проживав із дружиною вчитель-поляк, здається Вроцель. У двох кімнатах і кухні ще були сліди дбайливої "госпосі", яка була і господинею дому і заразом учителькою. В кухні, у миснику зразково уставлений посуд, на стіні висіли два полотняні килимчики з вишитими червоними нитками якимись квітами і чупурним написом: "Боже, тему дому покуй і щенсце дай!" Простора кімната від кляс мала тільки широке подружнє ліжко з матерацом, але без подушок і покривала. Можливо, що вже люди встигли їх розтягнути, хоч сільський староста, висатий Бочило твердив, що школа від вибуху війни була замкнена на ключ. Вітальня, що правила і за канцелярію, і за світлицю, була заставлена м'якими кріслами, посеред неї стояв дубовий стіл і в кутку була замкнена велика дубова шафа. Мені було затишним гніздом для щасливого подружжя, а я, непрошеним гостем-інтрузом увірвався в гніздечко! Ще прикріше було мені, коли потім люди теплими словами згадували паню вчительку; за словами прибиральниці, була вона дуже гарна, дуже ласкава до дітей, мала в школі аптечку й лікувала кожного, хто до неї зголосився.

— А співала як, Боже милий! — захоплено розповідала прибиральниця. — У городі, онде, було поле огірки та й співає, та й співає. — Я в душі співчував тій гарній учительці, якої щасливе подружнє життя знівечила війна. За словами прибиральниці, вона тиждень перед війною виїхала з чоловіком і вже чомусь не вернулася. Коли вона виїздила, то чоловік був уже у військовому мундирі з рангою поручника.

Якось староста Бочило, завітавши до школи, звернув мою увагу на замкнену шафу. — Добра тут повно! — сказав він мені. — Може б так відмкнути? — В його очах була помітна жадібність і це мені не подобалося. Я був, звичайно, відповідальний за школу й за все те, що було в школі. Майно, що було в шафі, належало моїм попередникам — вивалити дверцята і взяти це добро, подобало б це на звичайний грабунок. Із другого ж боку я був упевнений, що мої попередники вже напевно не вернуться сюди; пан Вроцель напевно десь подівся — може вже в полоні, може навіть і згинув на фронті, а його жінка, імовірно, перебуває десь у Польщі, коло своїх рідних. Шафа, врешті-решт, вічно не може бути замкнена. Тож я порадив Бочилові, щоб скликав до школи найбідніших людей, зокрема тих, яких діти ходять до школа і в їхній приявності відкриємо шафу та роздамо майно потребуючим. Староста нехотя погодився. Ми визначили неділю. Та ще того ж дня, ввечорі раптом прибуло в село авто з Лемешівським "временним" начальником поліції (місцевим дядьком) та "временним заведующім" Ковальовом. Хтось, либонь, їм уже доніс, що в хлябівській школі є замкнена шафа з добром. Ковальова, що в Лемешах показався мені лагідною та флегматичною людиною, я побачив тепер з іншою позою. Він різучим тоном заявив, що все, що в шафі, призначене до державного магазину. "Временний начальнік" міліції відразу ж прийнявся видовбувати замка з дверцят. По хвилині той же "начальник" уже викидав із шафи різні текстильні речі: дещо поношені й недорогі сукні пані Вроцель, скатертини, старе пальто (добре пальто вчителька взяла з собою), старий, але цілий доброму стані костюм пана Вроцеля. Ковальов усе це записував до протоколу. Кращі суконки він старанно переглядав і відкладав на бік, відклав теж і костюм, кращі скатертини, простирала, а на другу купку складав протерте шмаття. Потім звернувся до мене, чи я маю подушку. Я сухо відповів, що подушки не маю, але буду її мати від своєї сестри, отже, подушки з шафи, що він хотів мені подарувати, я не захотів. Вибрані кращі речі Ковальов із "начальником міліції" забрав на авто, решту протертих лахів звелів старості Бочилові передати найбіднішим людям. Таким чином, на моїх очах, відбулася "заготовка" чужого майна представником нової влади. Я, звичайно, не сумнівався, що все це стане власністю отого спокійного і флегматичного "временного заведующово" Ковальова.

(Далі буде)

Марія К.-Головінська

ДВІ ДОРОГИ

Коні перебігли міст над рікою Стрипою. Серпентиною-дорогою спинаються. Усе ближче манастирських забудувань на скраю ліса.

У надвечірніх годинах сонце не щадить свого сяєва і зарваницький ліс купається в золотому водопаді, що спливає з голубого-голубого неба.

Пташки перекликаються.

На деревах лісу дрижить кожний листок та миготить дорогоцінним жемчугом.

У стіп гори шумить гребля. Бризки води ловлять сяєво зза лісу, наче м'ячем граються. Ловлять і зловити не можуть, бо тікає поза тінями дубів, тополь, кленів і беріз.

На капличці, з джерелом чудодійної води, в розгалуженні другої дороги, сяє хрест. Підноситься понад деревами берегом Стрипи. За другим мостом, попри оболоння.

Сонце ще, понад селом, тулиться до муру церкви. Поклоном хилиться у вікна біля престолу Небесної Матері. Грається червонавими проблисками вічної лямпки перед головним престолом. Освічує голову в терновому вінку розп'ятого Ісуса. Всміхається у віконця хат поміж садами й оболонням.

То Стрипа наче не ріка, а лицарська рука, в дорогоцінному панцирі, обняла кругом село, щоб захистити.

Коні, з усією напругою, дорогою під гору. Поміж густо заставленими хатами замаєними квітям.

Клонять голови соняшники, притаманними пахощами купчики й чорнобривчики та інше квітя в розкішних кущах.

По обійстях, дорогою, на оболонні, багато білих та сивих голубів. Переганяються з ластівками. На солом'яних стріхах калатають лелеки. Дим із комнінів нерівною тенденцією стелиться по зелені садів.

У руках жінок ведра з джерельною водою. Вона розхлюпується й по дорозі, біля воріт та хвірток до хат.

Коні минають, зачинену вже, широку браму манастирських забудувань.

По той бік ліс, а цей бік поля. Поля з ланами доспіваючого збіжжя.

Лани хвилюють мов би хтось розкидав мазками найрізнороднішої відтіні.

У долі гори розгублюється шум греблі.

Високі дерева лісу заслоняють село Зарваницю.

У возах скриплять колеса. На возах і попри вози люди, по відпусті, додому.

Вони порозходилися по розгалуженні доріг.

У манастирі обзивається дзвін на Ангел Господень.

Люди шепочуть молитву, оглядаються з тугою поза себе, хрестяться і... дальше дорогою додому.

Далеко за океаном. Там, де був ліс, виросли доми, а згодом кам'яниці.

А Провидіння Господнє зарядило так, що якраз в околиці, де давно була церковця, а біля неї джерела, поселенці з рідних земель, із-за океану, купили дім і построїли капличку. В капличці приміщено копії зарваницької Богоматері й розп'ятого Ісуса.

У плянах інженерів зачеркнув олівець стрічку на модерну дорогу попри капличку.

Повалили доми. Запрацювали люди з різного роду машинами. Вибухи динаміту розбивали граніт на місце для модерної дороги.

Відчинилися забиті джерела і в прогалині створилось озерце джерельної води.

Гумові вужі випомповували воду день-у-день аж усе прикрито цементом.

Розвалилися й мури капличка тай на граніті працювали робітники з машинами, підносились вгору мури долішньої церкви. Ікони приміщено в маленькій хатинці за колишньою каплицею. Тут і сходилися люди на Богослужения. Вони йшли, поміж будівельний матеріял, по дошках на розритій землі.

Будувалася церква, будувалася модерна дорога.

Безупинно працювали машини аж... серпентиною під гору, понад кам'яницями зіпнялась модерна дорога.

Своєю серпентиною схожа до дороги зарваницької поміж хатами під солом'яними стріхами, замасними квітучими кущами.

Вона тут і тулиться до лісу-парку в недалекій віддалі від церкви.

Замість соняшників нахилились, у своїй висоті, електричні лямпи, краями модерної дороги - серпентини.

Не скриплять вози. Зі шумом перебігають авта вгору і вділ. Сотні авт.

Не літають голуби ні ластівки.

Горою, перебиваючи шум авт, голосним клекотом перелітають гелікоптери й поспішають пропелери літаків.

На скраю лісу мури давньої будівлі аж просяться під манастир.

Сонце заглядає у вікна долішньої церкви. Його проміння цілує відкриту руку Небесної Матері й Святі Рани розп'ятого Сина Ісуса.

Благає ласк для людей, за океаном, які колись може їздили на скрипливих возах, може й ходили боговіж або сунулися на колінах — благати променя шовкового погляду очей Небесної Матері для своєї душі... Благає ласк і для людей, яким Небесна Мати, тут у цій іконі, незнана. Для чужинців із відкритою душею...

Сонце з небесних висот біля ікон і безперервний гул авт гайвесм.

Божеська терпеливість не має границь.

Чей здержиться одне-друге авто біля брами церкви? Дарма... Добробут, жадоба все більшої розкоші прислонили душі оманою. Солодкою приманою став гріх...

"У цій церковці так прагне душа молитви..." — впало речення випадкових, цікавих відвідувачів.

"Прагне душа молитви..." і Небесна Мати прагне, і розп'ятий Ісус роздавати ласки прагне.

Хіба ж нема кому?

Америка така велика і людей так багато! З усіх континентів світу!

Надвечір, заки електричний струм світла розяснить дорогу, що серпентиною спинається під гору, звичайно перед хатою, скроплюю водою лілеї й інші квітки. Золотистим усміхом попри плотик яснїють чорнобривчики. Усміхаюсь до них і ловлю заблукані тони дзвінка на Ангел Господень.

А тоді вслухуюся в шум авт.

Душа молиться.

Очі блукають серпентиною широкої дороги.

Западає вечір.

У один мент ясніє ярким світлом простір попри церкву. Високі лямпи модерними, соняшниками з відтінню притрушеного золота. Безліч ярких рефлекторів поспішаючих авт. І так багато-багато штучних променів.

Вони лучаться з проблесками червоних лямпад і різнобарвних лямпадок у роз'яснених вікнах церкви.

В моїй уяві виринає серпентина зарваницької дороги.

І хоч шум авт не вгаває, хоч туга блукає спогадами по Зарваниці, на душі стає добре.

Бо... дві дороги, у протилежних сторонах світу, попри одне і те саме джерело ласк!

У мою душу входить благий спокій.

19. VI. 1961 р.

СИЛА МОЛИТВИ

Коли звертаємося до Бога в молитві і роздумуємо над Його добротою й любов'ю, Його вирозумінстю й ласкою, тоді наша душа сповняється вірою. Бог — це Дух, що в нас володіє і нашим життям керує. Ми можемо полягати на Його Духові, який безконечно мудріший від усякої людської мудрости.

Коли маємо зробити якесь важливе рішення, коли не знаємо, як повести якусь справу, все знайдемо правильну відповідь при помочі молитви. Бог освічує наш розум, щоб ми могли зробити правильну постанову. Молитва скріпляє нас і ми почуваємо в собі рівновагу й упевненість так, що маємо змогу поступити правильно. Можемо думати ясно й логічно тому, що в нас є Дух Божий.

Ми можемо сказати з повним довір'ям і переконанням: "Моєю керує тепер Бога сила. Мій розум є тепер у повній гармонії з Богом. Я ходжу сміливо й самовпевнено, бо знаю, що Бог буде безперервно моїм провідником і поведе мене до вічного спасіння."

Св. Августин

НОВІ ВИДАННЯ

В. Королів-Старий: ЗГАДКИ ПРО МОЮ СМЕРТЬ. Українське видавництво "Добра Книжка", 169 випуск, р. Б. 1960, ст. 186. Ціна $1.50.

Це прекрасна книжка і немає любителя українського друкованого слова, щоб не привітав її появи, як прихід доброго і бажаного приятеля.

"Згадки" Королева-Старого належать до мемуарної літератури, в нас, на жаль, не дуже поширеної. За останні десятки років появилися такі більші мемуарні твори: Щоденник — Є. Чикаленка, спомини О. Лотоцького, К. Левицького, Ст. Шухевича і декілька невеликих праць, виданих в-вом "Червона Калина". Назагал їх не багато, дарма, що нераз появлялися заклики до наших громадських діячів списувати свої спогади і таким чином передавати нащадкам свій життєвий досвід і розум.

Спогади Королева-Старого відмінні від інших тим, що автор писав їх так би мовити під спеціяльним кутом, а саме його зустрічей із смертю, якої йому доводилось уникнути. Для нас, свідків другої світової війни і всіх її страхіть, ці зустрічі з небезпекою смерти є тільки ще однією пригадкою, як непевним і хитким є людське життя. Варта тут пригадати, що цю саму тему описав Іван Франко в прегарній поезії "Притча про життя", а спогади Королева є тільки її аплікацією й ілюстрацією у відношенні до життя однієї людини — автора.

Крім цих "зустрічей із смертю" є в книжці Королева дві важливі теми, над якими мусить призадуматись кожний українець. Королів аналізує нашу психіку й нашу вдачу та шукає причини нашої програної у першій світовій війні. Можна не погоджуватися з думками автора, але варт їх передумати і порівняти з нашим досвідом. Варт тимбільше, що Королів пише гарною мовою, прикрашуючи її цілим рядом народніх приказок, мудрих цитатів і першзавсе правдивим і щирим гумором.

Усе це разом узяте справляє, що книжку Королева читаєте наче якусь повість, від якої годі відірватись.

Вартість книжки підносить добра заголовна ілюстрація роботи Б. Крюкова. **Яр. Чумак**

("Томін України" — Торонто, липень 1961).

ТВІР ВІРИ І НАЦІЇ

Богдан Курилас. ДІЯЛОГИ ВАСИЛІЯНОК. Історична п'єса в 5-ох діях із часів переслідування св. Церкви Росією в 1833-1843 рр. Українське видавництво "Добра Книжка", 163 випуск. Торонто р. Б. 1960. Ціна $1.00.

Було б хибно посуджувати твір Впр. о. д-ра Богдана Куриласа, ЧНІ лише з погляду визначних літературних прикмет тієї п'єси. Історична драма має велику релігійно-моральну й національно-політичну вартість. Вона визначається гострою актуальністю, як на світовім терені так і в житті нашої власної нації. Вачимо, що сучасність не лише відбивається в подіях з-понад вікової давнини, а й продовжує їх органічно. Популярність, яку набули "Діялоги Кармеліток" Ж. Бернано в драмі, опері й фільмі, походить у значній мірі з того, що християнська віра й Церква терпить тепер переслідування всюди, куди сягає панування Москви, — в Україні, Білорусі, Мадярщині, Чехо-Словаччині, Польщі, в Східньому Китаї, В'єтнамі, Конго, на Кубі і в деяких інших країнах. Сподіємося, що й "Діялоги Василіянок" будуть перекладені принаймні на англійську та німецьку мови.

Драма В. Куриласа зміцнює релігійно-моральні й національно-політичні скарби нашої нації, унаглядюючи їх історичну тривалість, якої не може зруйнувати й безмірний зріст СССР. Сцени драми звертають наші думки й почування до святого геройства українських мучеників нашого часу в московських в'язницях, вони витримують найгіршний московський деспотизм, щоб урятувати братів і сестер своїх від власної долі. Вони дозволяють нам спрямувати нашу молитву до Господа Бога: "Вибач нам гріхи наші задля мучеників наших". Драма славить наше українське жіноцтво, що не лишається позаду мужчин, пригадує розчавлених московськими повзами сотні українських жінок, що не хотіли відступити перед ними в часі страйків у таборах примусової праці. Нагадує переказ про сестер-черниць, які відмовились у сибірському таборі примусової праці працювати на московського "диявола". За це поставила їх команда табору роздягненими на морозі, який з одягненим було тяжко витримувати, дивитися, як інші працюють. Сестри мали згинути від зимна, але чудом Божим не сталося їм жадної шкоди і команда мусіла повернути їх до табору, щоб інші в'язні не бачили цього чуда.

"Діялоги Василіянок" особливо потрібні для нас і всіх вільних і поневолених націй по "Діялогах Кармеліток", бо вони відповідають на питання, чому переслідування віри й Церкви в національних країнах належить уже давно до історії, а під владою Москви лютує потворно далі, не припиняючись фактично ніколи. Там, де ідеологія суспільно-політичного конфлікту і матеріялізм революційної диктатури провадить до урядового переслідування релігії й Церкви, воно кінчиться разом із вирівнянням цього конфлікту. Там же, де переслідування чужої віри й Церкви є органічною частиною переслідування цілої нації, триває воно логічно і зростає рівнобіжно зі зростом визвольної боротьби аж до визволення поневоленої нації. Мистецьке зазначення національного первня у святому геройстві переслідуваних лютo українських і білоруських черниць є дуже вартісним складником твору, що лучить католицьку віру з національною істотою вірних Церкви.

Оскільки ж мистецьким є представлення того, що злочин містить у самім собі кару, повертаючи людину, що його доконує, у злочинця, засудженого на дальші злочини й нездібного до добрих чинів, доки він не спроможеться на щире каяття. Сімашківські зрадники віри й Церкви накопичували злочини на злочини, полишаючи їх у спадщину своїм наступникам. Обсяг злочинів Сімашка, доконуваних на українських і білоруських католиках, на Сестрах Служебницях Христа, був відносно дуже малим у порівнянні до обсягу злочинів патріярха

Алексея поза залізною заслоною та поширення отруйних впливів московської Церкви у вільних країнах. А земна кара за сучасні злочини його та інших московських "єрархів", доконувані на чужо національних християнах, виявляється в небувалому поширенні безбожництва серед московського народу, у витворенні самогубних сект типу "трясунів", у релігійно-моральним опорожненні московського православ'я, поставленого на службу московському імперіялізмові, в його отруйних впливах на православну віру народів поза совєтським кордоном і залізною заслоною, що не ставлять належного спротиву московській агресії. Із драми о. В. Куриласа виникає й питання, чи джерелом зла Московщини не є вікові й сучасні злочини москалів, доконувані на чужих націях. Як глибоко вони закорінені в московському народі, унагляднюють його представниці із драми в постатях московських "черниць", набраних із "салдатських удів", що знущаються гидотно над своїми українськими й білоруськими сестрами. Поодинокі білі ворони, що не втратили цілком людської істоти, лише збільшують чорність цілої зграї.

Вартість твору віри й нації збільшує глибоке знання історичних джерел, що дозволяє на особливо яскраве представлення поодиноких осіб, жертв і катів, історичної основи, цілого оточення та умовин змальованих подій. Їх розвиток є відзеркаленням історичної конечности, виключеним кожного порозуміння між Божеським законом і пристосуванням віри до вимог безбожного московського насильства. Сучасність ускравлює святість і слушність минулого геройства. Сучасний стан української нації під московським пануванням та частини її на вільній чужині вимагають цього геройства більше, ніж колись. Доки боротьба триває, доти ворог перемоги не має. Святі мученики тримають віру українського народу, Церква живе в його душі й у катакомбах, противичись московській Церкві і московському безбожництву.

Твір Б. Куриласа відзеркалює чуття й наставлення вірних по одному і другому боці залізної заслони до минувшини в сучасності і в надіях на майбутність. Жертви перемогли катів у драмі, бо проти українського народу Московщині і її Церкві триває незадмно далі. Не бракує в драмі й ганебних постатей зрадників-апостатів, зламаних їх власним злочином. Побачать у них самих себе і їх сучасні наступники, що зрадили віру й націю, зустрічених нерозривно одне з одною. Страх же москалів перед їх зверхниками, зазначений уже генієм України Шевченком, є й страхом, що вони не спроможуться втримати свого панування над чужими націями, з якого користає в більшій мірі цілий московський нарід. Досить згадати про голодову катастрофу 1932-33 років в Україні, спричинену вивезенням українського збіжжя в Московщину.

Великі ідеї не заслоняють у драмі Б. Куриласа осіб, якими вони кермують, але ускравлюють їх. Глибока трагедія не відриває їх від краси життя. П'єса повна високого психічного напруження й сценічна в своїй структурі. Але п'ять дій із кількома явами надаються більше для фільму, ніж для театру. Був би такий фільм особливо потрібним з огляду на сучасну національно-політичну кризу частини української спільноти на чужині. У головних європейських мовах був би він доступний і для українців у діяспорі. У фільмі була б можливість й обсада головних ролі найкращими українськими артистичними силами.

М. Брадович

("Українська Думка", Лондон).

БОГДАН КУРИЛАС: "ДІЯЛОГИ ВАСИЛІЯНОК"

Видавництво "Добра Книжка" видало в Торонті 1960 р. "Діялоги Василіянок" Богдана Куриласа. Безперечно релігійно-католицькі моменти в цій книжці переважають, але надано їм більш загальний вигляд протимосковської боротьби і ті національні моменти, як і взагалі вияв деякої толеранції у поглядах, роблять ту п'єсу в п'ятьох актах доступною і для некатоликів. Проти-православна пропаганда рівняється протимосковській, а московська православ'я нікому не миле, ні католикам, ні українським православним.

Цитую: "Я особисто вірю, що вже не за горами час, коли по невимовних народніх стражданнях, розкуються закуті слав'яни, прийде доба справжньої волі, релігійної толеранції і справжнього християнства" (ст. 25). А ще інша чисто християнська думка: "...Якщо віра в Бога вселюдська, то чи й молитва не має бути вселенською! Отож, сестри, ми обов'язані молитись одні за одних, за все людство, отже і за росіян, що нас переслідують, бо зле молляться. Он як кожна молитва, хоч би плила вона із уст малої пастушки, що пасе своїх овечат, це молитва людська..." (ст. 53).

Мартирологія монахинь Василіянок зображена рельєфно й переконливо. Вони готові на мученицьку смерть задля своєї віри.

Не торкатись дразливих квестій українського католицтва та українського православ'я видається мені недоцільним, але якщо торкатись, то повинно це бути в ширшому маштабі, в культурній формі. Треба уникати всяких безнадійних суперечок і дискусій "це ми — це ви".

Ми повинні іти собі назустріч та стрічатися на півдорозі, бо всі ж ми, чи католики чи православні, в першій мірі українці та християни, а тільки в другій мірі православні чи католики.

П'єса "Діялоги Василіянок" мимовільно заставила мене призадуматись над тією пекучою та болючою проблемою і цими моїми скромними думками я ділюся з читачами. Чи вони вийдуть комусь на користь чи ні, не знаю. Але ворог не спить, він грозить денаціоналізацією та безбожництвом. Нам треба спільно боротися проти нього і бути свідомими українцями без огляду на наше католицьке чи православне віроісповідання.

Я сама православна, але симпатизую із греко-католицизмом, який видається мені ще з дитинства дуже національно-українським. Сміло сподіватись, що книжка Б. Куриласа виключе тільки корисні для українського загалу реакції, де б вона не попала і хто б її не читав: греко-католик чи православний.

Мистецьке оформлення М. Левицького надає цій книжці теж і зовнішньо корисний вигляд.

Меланія Ніжанківська

"Новий Шлях" ч. 31 (272) з березня 1961.

ЗІ СВІТУ Й ЦЕРКВИ

ВОГОНЬ ЗНИЩИВ СЕЛО ФАТІМУ

Велика пожежа, яка постала в лісі, мабуть із підпалу, перекинулася на славну на цілий світ паломничу португальську місцевість Фатіма, на окраїнах якої в 1917 році з'явилася була трьом дітям Пречиста Діва Марія.

Пожежна сторожа не змогла якслід виконати свого завдання, і 47 будинків на всіх 50 у Фатімі згоріло дощенту. Одначе вогонь не досягнув місця, де стоїть статуя Пречистої Діви і де моляться паломники, а всі мешканці, як повідомляє преса, врятувалися.

ГАРНИЙ ПРИКЛАД

Українське католицьке церковне Братство св. Ольги у Водонга, Вікторія, купило площу під будову нової церкви в цьому місті. Площа є в доброму місці і вірні сподіяються невдовзі збудувати малу церкву. Там нема багато наших вірних, може яких 50 родин, але існує гарна українська Рідна Школа і є гарний Народний Дім.

1000-РІЧЧЯ ПЕРЕМИШЛЯ

Варшавське, україномовне "Наше Слово" повідомляє, що в цьому році Перемишль святкував ювілей 1000-річчя свого існування. Темою доповідей святкувань була історія перемиської землі. Для поглиблення знання і відомостей про своє місто Гурток УСКТ відвідав перемиський музей. Тут він мав нагоду познайомитися з різними ділянками життя предків. У музеї багаті експонати не лише з давніх віків, а й з новіших, як портрети видатніших людей, зв'язаних з Перемишлем. У Перемишлі існують при УСКТ гуртки: хоровий, драматичний, рецитаторський, шаховий, гурток мандоліністів, але освітня праця "чомусь" не розвивається.

"СВІТ ІДІОТІВ"

Славний британський актор, сер Е. Нардвік, сказав недавно в своїй промові в Голівуді, що телевізія, кіно, авта й тенденції до "незалежности" серед молоді є поважною причиною зросту молодіжної злочинности. Активність зайняла місце мистецтва конверсації. "На переломі останнього століття, — сказав він, — ми збиралися в нашій гостинній і при філіжанці кави та запашній цигарці вимінювалися нашими ідеями. Сьогодні є забагато конкуренції для говореного слова. Ми є тепер світом ідіотів із зав'язаними язиками".

НАДВИШКА ПОЖИВИ ДЛЯ БЕЗРОБІТНИХ

На всесторонні домагання й після того, коли в Америці проголошено розділ надвишки поживи між безробітних, повідомляють з Оттави, що і канадське правительство рішило також розділити надвишку поживи між своїх безробітних. Це правильна засада, бо за твердженням, що правдива любов починається дома, себто від рідних. Це є згідне з наукою Церкви і має потвердження у св. Письмі. Таке мудре, доцільне і справедливе заряджения треба щиро повітати. В Канаді під цю пору надвишку поживи становить масло і пшениця. Була й надвишка свинини, але її вже роздали.

РЕЛІГІЙНИЙ МИСТЕЦЬ

Китайський мистець Куо Мінг-Чіао мав у Мадриді, в листопаді 1960 р., виставку своїх творів. Була це зворушлива виставa! Він виставив тільки шість полотен. Тема цих шости творів: переслідувана Католицька Церква в Китаю. Заголовки творів такі: "Китайська Церква в березлами", "Молитва й лемент голодних", "Молитва просвічує темряву тюрми", "Мовчазна витривалість Єпископа Кіонга", "Таємне Прячастя у тюрмі", "Остання надія". Вже самі заголовки цих шістьох творів китайського мистця — бо репродукцій до цих образів, нажаль, не маємо! — вельми багато й вимовно промовляють до нашої душі.

Наше мистецтво у вільному світі аж кишить від усяких карколомних витребеньок, що називаються: кубізм, сюрреалізм, абстракціонізм, інфантилізм, дадаїзм та й інші "ізми", але творів про нашу нині так важко переслідувану Католицьку Церкву в московській імперії — таких творів нема! Яка прикра, а може й страшна байдужість нашого мистецького світу до цієї святої справи!

М. Островерха

НЕ СКУЄ ДУШІ ЖИВОЇ...

У Дніпропетровському, Україна, советський уряд побудував Університет, в якому заперечують існування Бога. Але в самім таки Дніпропетровську, де ворог працює над тим, щоб заперечити існування Бога, вже подає "Робітнича Газета", що виходить у Києві, недавно відкрили тайну релігійну організацію. Комуністичний часопис коментуючи цей факт, порівнює його до катакомб, де збиралися християни на молитву.

РОЗЗБРОЮЮТЬСЯ...

Красная Звезда, орган советських збройних сил, написала, що держави комуністичного блюку далі будуть вдержувати великі сухопутні армії, не зважаючи на ракетно-атомову силу СССР. А знову комуністичний Китай перестеріг, що коли спілка південно-азійських держав (СЕАТО) пішле військо до Лаосу, то Китай також пішле туди військо.

ІЗ ЦЕРКОВНО-ГРОМАДСЬКОГО ЖИТТЯ

ПЕРША ВРОЧИСТА СВ. ЛІТУРГІЯ В РОДИННИХ ОКОЛИЦЯХ

Ще стільки авт Альвена, здається, не бачила як у пам'ятну неділю 16 липня 1961. Таксамо й альвенська церква разом із новозбудованим підвалом ("бейсментом" — де були залучені голосники) не могла помістити числа вірних, що з'їхалися зблизька і здалека на таке рідкісне торжество. З'їхалися, щоб побачити при престолі зібраного у священичі ризи свого земляка чи товариша, якого недавно ще всі кликали іменем "Орест", щоб почути його відправу та прийняти з його рук ново-єрейське благословення. І став цей колишній "Орест" при Престолі — тепер уже в нестертому характері Христового священика, як о. Ісидор Дядик ЧСВВ. Із його священичих уст поносилася молитва до Первосвященика Ісуса: "Возрадується душа моя о Господі, бо з'одягнув мене в ризу спасення, і весільною одіжжю прибрав мене, немовби як женіха покинав на мене вінець (священства) і як невісту прикрасив мене красою (божественної благодаті). Благословенний Бог що перепоксує мене силою, розстелив передо мною дорогу святости й непорочности, і високо поставив мене... У церквах благословлю Тебе, Господи".

До безкровної Жертви о. Ісидор станув у співслужінні 4-ох священиків: о. І. Мака, колишнього пароха Альвени (який спрямував Ореста до Василіянського Чину), о. А. Хорунжого теперішнього пароха Альвени — як пристоящих, та о. В. Костюка (також уродженця Альвени і шкільного товариша Ореста) і о. С. Гарванка — як дияконів. Відповідну до хвилини проповідь виголосив о. І. Мак, який підкреслив ролю й становище священика в людській спільноті та дав признання о. Ісидорові, що "вибрав кращу частину".

Сльози радости стояли в очах побожної матері, діда й бабуні, цілої родини та багатьох інших, що бачили як їх син, унук, брат чи товариш підносить Небесному Отцеві Непорочного Агнця — як "Твоя от Твоїх... за всіх і за вся". Такі ж самі почування надземної насолоди огорнули серця тих, які з рук о. Ісидора Ореста прийняли Євхаристійного Ісуса — як "Святая святим". Довгим рядом і до пізньої години підходили учасники торжества та приймали перше священиче благословення з рук земляка і свого.

Під час багатого (приготовило його жіноцтво альвенської парафії) обіду, (на який прибули ще о. В. Лящкевич і о. М. Ференц та Сестри Йосифітки) в численних промовах приявні священики та представники парафії й родини ґратулювали о. Новопресвітерові за ласку священства та віддавали признання родині й околиці за те, що видали з себе вже двох священиків. Бажали також, щоб околиця на тому не перестала, а за прикладом цих двох пішли ще й інші молоді хлопці на апостольську працю. У кінцевій промові сам о. Ісидор передав привіти від Свт. Вітця та Настоятелів Василіянського Чину для нашого Народу й альвенської округи, як також подякував своїм родичам, вихованкам і всім добродіям, що допомогли йому дійти до священства.

У приватних особистих зустрічах учасники торжества підходили та вітались з давно небаченим о. Ісидором і так минав скоро час до вечора.

Це саме торжество повторилося ще за тиждень (у неділю 23 липня) у сусідній околиці Смато, де о. Ісидор народився і до 15 року життя прожив. Може вже не в такій кількості, але з неменшим піднесенням духа вітала "на Приймовім" свого уродженця парафія, де він прийняв св. Хрещення і Перше св. Причастя. Спільними силами родини й парафії відбулося і тут прийняття, яке на довго лишиться в пам'яті учасників, як рідко бувала подія.

Із настроїв, якими родинна околиця приймала свого земляка-священика, видко, що наш нарід любить і шанує своїх священиків та має собі за честь, коли такий священик із даної околиці чи родини виходить. Віда тільки в тому, що чомусь той самий нарід боїться посвячувати своїх синів чи доньок на службу Богові й Народові.

Нашому незабутньому Землякові Преп. о. Ісидорові Орестові складаємо щиру подяку за те, що звеличав і таку приємність зробив для нашої околиці. Після своїх вакацій у рідних околицях отець Ісидор відійшов на місце призначене йому властями Чину. Ми з нашого боку не забудемо молитися за нього, щоб Господь обдарив його сильним здоров'ям і ласками, потрібними до сповнення завдань священика. Будемо молити і про те, щоб більше наших молодих хлопців і дівчат захопилися високими ідеалами евангельського життя, пішли за покликом Ісуса та стали до найшляхотнішої праці — праці Апостолів над приєднюванням душ для Божого Царства.

Учасник

ГАРНИЙ ПРИКЛАД

Монтреаль, Кнебек

З нагоди набуття власного дому відбулася весела несподіванка для панства Бичаків, на яку прибуло багато друзів і знайомих. З тієї нагоди переведено збірку, яка принесла $26. З цього призначено $6 на прес-фонд "Світла", а $20 на Колегію св. Василія Великого.

Жертвували: Панство Поповичі $10.00; Я. Яблонський $5.00; М. Струсінський $2.00; панство Линсовичі $2.00; С. Бичак $2.00; І. Ганич $2.00; панство Водоре $1.00; панство Цветков $1.00; В. Дамаравський $1.00. Разом $26.00.

Справді гарний приклад: дбати про власне добро, але не забувати при цьому про католицьку українську пресу і школу! Дай, Боже, більше таких!

ПРИМІЦІЯ
о. БОНІФАТІЯ МАЛЬОВАНОГО, ЧСВВ.

Стар-Пенс, Алта.

Велика радість для парохії, а ще більша для родини, коли з її кругу виходить молодий священик та править свою першу Службу Божу. Таку щасливу хвилю переживала парохія Успіння Матері Божої у Стар-Пенс, Алберта, та родина Мальованих, коли їх син, Преп. о. Боніфатій правив там свою першу торжественну св. Літургію в неділю 16-го липня 1961 р.

Парохіяни вже заздалегідь гідно приготовилися до небуденного свята — церкву свою перемалювали та прикрасили, мов писанку, а парохіяльну залю підготовили на гідне прийняття молодого Отця та всіх гостей торжества.

В 10-ій год. маленькі діточки, що раніше на чит. Сл. Божій закінчували дво-тижневу катехизацію під проводом Сестер Служебниць, у своїх святочних прибраних уставилися рядами при церковній брамі. Асиста з процесією також вийшли з церкви привітати о. Приміціянта, якого супроводили новенькими автами від родинного дому члени УКЮ. Коли Отець вийшов з авта, привітав його найперше священичим поцілунком о. парох П. Іванець та інші Отці асисти, а відтак, при церковних дверях, рідна мама вручила йому в руки дарунок — новий фелон, що його зараз у церкві посвятив о. Боніфатій. Зодягнутий у ці нові ризи, о. Боніфатій почав правити свою першу торжественну Службу Божу. Йому до асисти стали Всеч. Отці: Є. Дмитрук та В. Чопей, а прислужували, як аколіти, два брати новики з Мондеру — один із них бр. Вінкентій Василь Мальований, кузин о. Приміціянта. Хористи зі Скарпарохії, під проводом свого диригента, п. Войтаса, гарно співали Сл. Божу, а голосники передавали її на двір, де було зібрано багато людей, що не змогли вміститися в церкві. Празничну проповідь про значення й обов'язки священика супроти людей виголосив о. ігумен М. Дацюк, ЧСВВ з Мондеру.

Прийшла важна й зворушлива хвилина, коли син-священик подавав своїй рідній матері небесний корм — Ісуса в св. Причастю. Відтак запричащав він своїх братів і сестер та около 300 людей, що того дня приступили до св. Тайн. Під кінець Сл. Божої о. Приміціянт склав прилюдну подяку Господеві Богові, Чинові, своїм родичам та всім, що причинилися до того, що він є сьогодні священиком. Відтак уділив усім Апостольського благословення та почав уділяти свого священичого благословення всім поосібно, починаючи від своєї матері та найближчої родини. Довго тривало це благословення, бо яка тисячка людей перейшла його того дня.

о. Боніфатій Мальований ЧСВВ

По богослуженню в церкві відбувся празничний обід у парохіяльній залі, підчас якого дуже гарні привіти для молодого Отця склали парохії та хресний батько, п. Нестор Мальований — представник УКЮ, о. Є. Дмитрук — сусідній парох і Петро Мальований — молодший брат, що відчитав дуже гарний привіт Отцеві від найближчої родини. На кінець промовив ще й сам о. Приміціянт, складаючи подяку щераз усім, що допомогли йому стати священиком та прохаючи приявних, щоб і надалі не забували за нього в своїх молитвах. Господарем цілої програми був п. Петро Рогатинський — вуйко о. Боніфатія.

Хоч уже була пізня пора, однак ще довго потім підходили люди поосібно зложити свої ґратуляції та побажання молодому о. Боніфатієві і його щасливій матері. Цей день напевно залишиться в пам'яті на довгі літа не тільки для о. Боніфатія, але й для усіх учасників цього величавого дня.

Преп. о. Боніфатій Теодор Мальований, ЧСВВ народився 21. II. 1935 р. у Стар, Алберта. Батько його відійшов до вічности 4 роки тому. Мати Марія походить із дому Рогатинських. Отець має ще дві молодших сестрі: Анну, що працює в Лос Анджелес, Каліф., і Емілію, віддану за Лаврентія Скубленого — яка тепер учителює в Лемонті, також двох молодших братів: Петра й Ришарда, що ходять іще до школи. На новіціят вступив о. Боніфатій 16. IX. 1951 р., а професію склав 30. IX. 1956 р. Підготовні студії й філософію побирав у Мондері, а богословію на Григоріянськім Університеті в Римі. Висвячений 29. VI. 1960 р. в Римі з рук ВПреосв. Кир Івана Бучка. Отець Боніфатій має хист до музики й диригентури: мав честь диригувати хором наших українських богословів у Римі на Службі Божій в церкві св. Петра, коли то минулої осени сам Свт. Отець Папа Іван XXIII брав у ній участь. Тепер о. Боніфатій призначений до Вінніпегу, де буде продовжувати свої університетські студії. Бажаємо Отцеві багато Божого благословення в дальшій його священичій праці!

СТИПЕНДІЇ Й ПОЗИКИ ДЛЯ ШКІЛЬНОЇ МОЛОДІ

Із 13 кляси починаючи, шкільна молодь може старатися про грошеву допомогу на студії у формі стипендій і позичок.

Передумову отримання стипендії є: 1) добрий поступ у науці; 2) незаможність батьків.

Наша студіюча молодь звичайно відповідає тим вимогам і тому повинна старатися про таку допомогу. Основними інституціями, що дають студентам стипендії чи позики, є уряди федеральний і провінціяльний. Але крім цього існує цілий ряд приватних фундацій, що допомагають студіючій молоді. Про адресу фундації й умовини отримання стипендії зги. позики треба довідатись у принципала школи або регістрара колегії чи уні-

Перша цілоденна українська школа при парохії св. Йосафата в Торонто

верситету. Хто хотів би мати списох усіх стипендій, нехай напише до "Домініон Бюро оф Статістікс" в Оттаві і пішле 50 ц, а отримає відповідну інформаційну книжку.

Стипендії зазв. позики виносять $100 до $1200 і в наших умовинах можуть бути великою, іноді може і єдиною допомогою нашій молоді.

Тому треба заздалегідь познайомитись де і як їх отримати.

ПОСВЯЧЕННЯ ФУНДАМЕНТІВ УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В БУЕНОС АЙРЕС

Рік тому ще може і ніхто не думав, що справа будови церкви піде таким скорим темпом. Закупно площі, вироблення пляну, справа фінансів — це все були проблеми, яких здавалося годі розв'язати. Тепер це все за нами. 5-го березня ц. р., в год. 6-ій пополудні зібралася наша вірна громада на акт посвячення готових фундаментів Свят-Різдвяньскої церкви в столиці Аргентини.

День був холодуватий, осінній. Яку годину перед розпочатям відправи почали сходитися вірні. Оглядають, коментують. На обличчі кожного радість і вдоволення. Перед ними простора площа, вирівняна земля, а на ній височаться фундаменти: стирчать залізні штаби, які вказують на майбутні колони Божого дому, старанно обмащені смолою визирають стіни основ...

— Буде гарна святиня, як Бог дозволить скінчити. І простора... І за нашим стилем! — чуємо коментарі прихвих. — А народу напливає щораз більше. Збоку запопадливі Пані з Марійської Дружини пристроїли буфет, щоб було чим підкріпитись. А в 6-ій точно починається читана Служба Божа, яку править Впр. о. Делегат Й. Галабарда ЧСВВ при асисті всіх оо. Душпастирів Буйнещини. Парохіяльний хор під управою п. В. Василика співає пісні. Наступає при кінці проповідь і звохота для дальшої співпраці з будовою. Стоять шиковно лави молоді: пластунів, сумівців, представних різних організацій, гості з околиць. Чином посвати і многоліттям кінчається нинішній акт.

По всім цім довго люди не розходилися. Гуторили перед майбутньою церквою та кожний зітхав до Бога, щоб Він дозволив щасливо докінчити почате діло. Ми сподіваємося, що не тільки Господь, але й добрі люди помо-

Модерне українське Артистичне Студіо

виконує по мистецьки всі фотографічні роботи

Steven PHOTO STUDIO

Власники: Ст. і О. КУТОВІ
927 Bloor St W. — Toronto, Ont
(Ossington — Dovercourt)
Tel.: LE 1-0777

жуть і незадовго в новій нашій церкві продунає слава Бога і буде служитися Безкровна Жертва!

В. Буженко

ПЕРШЕ СВ. ПРИЧАСТЯ В ЦЕРКВІ ПРЕСВЯТОЇ ТРІЙЦІ, В МІСТІ БРАДФОРД, АНГЛІЯ

Брадфорд, Англія

Неділя 16 липня була великим і щасливим торжеством для міста Брадфорд в Англії та для 54 дітей і їх родин. Бо цього святочного дня до їх малих невинних сердець завітав перший раз Господь Ісус Христос у Пресв. Тайні Євхаристії. Вула це велика втіха для дітей і їх родичів. Була також велика втіха і для о. Пароха і Прп. Сестер Служебниць, які не жаліли часу і труду та дбайливою наукою приготовили малі серця прийняти Господа Ісуса Христа. По Службі Божій у церковній залі приготовано скінення стараннями о. Ради. М. Ратушинського і Прп. Сестер Служебниць, за що їм тут щира подяка.

П. В.

50-ЛІТТЯ ПОДРУЖЖЯ

Winnipeg, Man.

Цього року п-во Іван і Марія Майхрукн святкували 50-річчя подружнього життя. Ранком в церкві о. Николая о. парох Р. Мельник, ЧСВВ відправив Службу Божу в намірениих Ювілятів, а відтак разом з о. Пащаком і о. Куликом уділив їм ювілейного благословення. Перед уділенням ювілейного благословення о. Є. Пащак ЧСВВ гарними й зворушливими словами сказав в імені Отців побажання.

Панство Майструки подружилися 30 травня 1911 року. Св. Тайну Подружжя уділив їм у церкві св. о. Николая в Вінніпегу бл. п. о. А. Филипів ЧСВВ. Родина Ювілятів складається з трьох синів: Павла, Миколи й Петра та доньки Магдалини. Увечорі діти й родина справили гарну вечерю в честь Ювілятів. За першим столом, крім Ювілятів і родини засіли Василіяни: о. Протоігумен Б. Слобода, о. Р. Мельник, о. М. Марків, о. Є. Кушко, о. С. Якимишин. Пан алдерман С. Ребчук був господарем бенкету. Привіти надіслали ВПреосв. Митрополит Кир Максим Германюк ЧНІ, премієр Канади Діфенбейкер, Лефтенант Говернор Вилис, премієр Манітоби а також були привіти від ріжних послів і від майора міста С. Дзюби.

На кінець усі приявні відспівали Ювілятам многая літа.

Приявний

Панство Іван і Марія Майхруки

ПЕРШЕ СВ. ПРИЧАСТЯ В БРАДФОРД, АНГЛІЯ

Посередині о. Радн. М. Ратушинський, що вділив св. Причастя дітям; по боках Прп. Сестри Служебниці, що приготовляли дітей до приняття перший раз Господа Ісуса Христа в Св. Тайні.

НА МНОГІ ЛІТА

Ґримсбі, Онт.

Милим був для п-ва Левицьких день 24 червня ц. р. А зробили його таким приятелі й родина, що справили їм несподіванку з приводу срібного ювілею їхнього подружнього життя. Ювілейна вечера-бенкет відбулася в місцевій парохіяльній залі. Підчас бенкету, що його господарем був п. Василь Палямар, промовляли: п. Михайло Гетьман — вуйко ювілятки, п. Іван Михальчук — організатор несподіванки, о. парох С. Шевчук ЧСВВ і Ювіляти.

Ювілят п. Іван Левицький і його дружина Стефанія з р. Рибак, походять із с. Залозецькі Гаї, пов. Зборів, де й подружились у 1936 р. До Канади прибули 1938 р. і замешкали в Гресленд, Алта, а до Ґримсбі 1946. Належать до парохії Успення М. Божої та мають двоє милих дітечок, Марусю й Зенона.

Між численними учасниками ювілейного бенкету були також і Іван Макар, братанок ювілята та Анна Макар з р. Хоміцька — сестрінка ювілятки. Ювіляти були дуже зворушені пошаною, що їм віддали приявні учасники дійсно милого і взірцевого бенкету. Це вони й висказали у своїх промовах. А п-во Левицькі це справді гарні люди, що своєю вдачею з'єднали собі велике число приятелів. Один із них, п. Ів. Михальчук є також і приятелем Доброї Преси, приятелем "Світла". На його заклик приявні щиро

Новоподружені Панство Ярослав і Люба Москалюки
(Допис був у 9-му числі)

Ювіляти Панство Іван і Стефанія Левицькі

відгукнулися, складаючи на пресовий фонд "Світла" $22.25.

До подяки жертводавцям за цей дар додаємо щирі побажання, щоби п-во Левицькі прожили в щастю й здоров'ю ще багато літ!

АННА ПРЕВЕДА

Вінніпеґ, Ман.

По довгій і тяжкій недузі, 26 липня, 1961, відійшла до вічности бл. п. Анна Преведа, проживши 83 роки. Народилася в селі Суховоля, повіту Чесанів, 1878 року. Оружилася в Рідним Краю 1898 року й приїхала з мужем до Канади 1902 р.

Бог поблагословив її й мужа численною родиною: лишила три дочки, п'ять синів, десять унуків і дві правнучки.

Покійна була тихої й доброї вдачі. Щиро трудилася над вихованням своїх дітей. Серед тяжких обставин, завжди вміла порадити та попровадити на лад і спокій у родині. Була доброю й щирою парафіянкою при церкві св. Николая. Належала до Сестрицтва св. Варвари й до Апостольства Молитви від початку заснови цих організацій. Була активною членкою й точно приходила на збори.

Коли Боже Провидіння допустило на старші літа недугу, то Покійна тужила, що не могла брати участи першої п'ятниці в Богослуженках, чи в місячних зборах. Та членки Апостольства Молитви не забували на неї. Час від-часу відвідували її в шпиталі й дома. Покійній було прикро, що не могла приходити на збори Апостольства Молитви, тому одного разу членки порадилися й зробили збори в хаті Покійної. Це принесло Покійній надзвичайну радість і потіху а членкам превелике вдоволення за діло любови.

Вечером у 8 годині преп. о. Р. Мельних, ЧСВВ відправив панахиду, а наступного дня Службу Божу за впокій бл. п. Анни Преведи. Пополудні, в третій год. був похорон при великому числі родини, парохіян і знайомих. Похорон відслужив Впр. о. Є. Кушко, ЧСВВ. У шестій вечором, в залі св. Николая, була поминальна вечеря, підчас котрої о. Є.

Бл. п. Анна Преведа

Кушко мав немов пращальне слово в імені Покійної до батька, до дітей, до рідні та знайомих. На поклик Впр. Отця пані Беднарська переповіла життя Покійної й попращала її від усіх членок Апостольства Молитви. Після цього була збірка на пресу.

Щиру подяку Високопреподобним Отцям Василіянам за відвідини мами, за похоронні Богослуження, як теж тим паням, що так часто відвідували Покійну в часі недуги, та тим паням, що услуговували до столів, складають П. Преведа, сини й дочки.

Покійній "Вічная Пам'ять".

Марія Рибчук

ВИКАЗ ЗБІРОК

З ювілею 25 ліття Івана і Стефанії Левицьких, Ґримсбі, Онт.	22.25
На прийнятю у п-ва Захарків в Едмонтоні	19.15
З похорону бл. п. Анни Преведи, Вінніпеґ	17.00
Зі збірки на прийняттю для П-ва Бичаків, Монтреал	6.00
о. Марко Ґіль, Ґрейт Медовс	5.00
Ю. Полянська, Елизабет, ЗДА	2.00
І. Панасюк, Оттава, Онт.	2.00
Перехліта М., Торонто, Онт.	2.00
Д. Качуровський, Амстердам, ЗДА	1.00
А. Андревс, Ст. Боніфес, Ман.	1.00
С. Шелемей, Гамілтон, Онт.	1.00
С. Хомин, Вестон, Онт.	1.00
Малиса, Торонто	1.00
З похорону бл. п. Антоніни Дружків, Ванкувер, Б. К.	21.93
З похорону бл. п. Еміля Данчука, Едмонтон, Алта.	20.00
З похорону бл. п. Катерини Сиротюк, Ванкувер, Б. К.	9.00
З похорону бл. п. Олександра Дуриби, Чилівек, Б. К.	6.00
З похорону бл. п. Анни Рурка, Борщів, Алта.	5.00
Зі золотого ювілею П-ва Марії і Івана Майхрухів, Вінніпеґ, Ман.	10.00
М. П., Торонто, Онт.	5.00
Захарів Ст., Нью Гайван, ЗДА.	3.00
Кулик Л., Австралія	2.44
Пакуляк А., Міннеаполіс, ЗДА	3.00
Лещишин П., Пітсбурґ, ЗДА	2.00
Техліовець С., Норвіч, ЗДА	2.00
Шпак Й., Філядельфія, ЗДА	2.00
Теканюк А., Батавія, ЗДА	2.00
Фількавський, Летбридж, Алта.	2.00
Лисович Анна, Монтреал, Кве.	2.00
Крайчик Я., Канора, Саск.	2.00
Головата Надія, Торонто	2.00
Д-р С. Годований, Торонто	2.00
Олійник Г., Філядельфія, ЗДА	1.00
Кравець Ю., Нью Йорк, ЗДА	1.00
Клим К., Ля Райсвіл, ЗДА	1.00
Вернер О., Едмонтон, Алта	1.00
Дюк І., Едмонтон, Алта.	1.00
Рурка Г., Вегривіл, Алта.	1.00
Дячишин Й., Ляшіне, Кве.	1.00
Романко М., Торонто	1.00
Сиротюк І., Торонто	1.00
Пернаровський Р., Торонто	1.00

ПРИСЛАЛИ НА СЛ. БОЖІ:

М. Шереметa, Торонто
Р. Луців, Торонто
Е. Янчишин, Торонто
І. Бурдейни, Ванкувер, Б. К.
А. Федорук, Ланкастер, ЗДА.
К. Цюрупайлович, Міннеаполіс, ЗДА.
К. Пакуляк, Міннеаполіс, ЗДА.
М. Процик, Філядельфія, ЗДА.
А. Шийка, Амстердам, ЗДА.
В. Тершаковець, Гартфорд, ЗДА.
С. Савойка, Гартфорд, ЗДА.
К. Галевич, Фергус Фалс, ЗДА.
М. Мельникович, Туксон, ЗДА.

НОВІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ:

Марта Сидір, Кливеланд.
Таня Кордупель, Кливеланд.
Іван Козак, Чікаго.
Прокоп Вітик, Ватервлаєт, ЗДА.
Михайло Лозинський, Ірвингтон.
Степан Гресько, Бруно, Саск.
Микола Такой, Монтреал, Кве.
Володимир Заставний, Аргентина
Стефанія Потермайко, Англія.

ПРИЄДНАЛИ НОВИХ:

о. І. Процентий, ЧСВВ, Чікаго 1
о. Галабарда, ЧСВВ, Аргентина 1
Я. Небесния, Англія 1
Пані Гнизь, Торонто 1

НА БУДОВУ ЦЕРКВИ В АРҐЕНТИНІ:

Микола і Марія Процик, Філядельфія, ЗДА. 50.00

Веселе чи поважне

ЯК УБИТИ УСТАНОВУ, ОРҐАНІЗАЦІЮ ЧИ ТОВАРИСТВО?

1. Не приходьте на засідання і збори, а коли приходите, то спізнюйтесь. Ніколи не вибирайтесь на збори в погану погоду або коли маєте якусь іншу справу.

2. Коли берете участь у зборах, завжди нерозважно критикуйте всю працю Виділу.

3. Ніколи не приймайте участи в секціях чи комітетах. Далеко легше критикувати, як діяти. Але водночас почувайтесь ображеними, коли вас не запропонували на кандидата до комітету.

4. Коли питають вас про вашу думку в якійсь важній організаційній справі — скажіть, що не маєте жодних завважень. Але по зборах кажіть голосно, що треба би це і те було зробити.

5. Нічого не робіть. Коли інші працюють, негодуйте і нарікайте, що товариством керує кліка.

6. Не вважайте на ділові наради, але пізніше обурюйтеся, що вам ніхто ніколи нічого не говорить про стан товариства.

7. Голосуйте за одним, а робіть друге.

8. Погоджуйтеся з усім на зборах і не годіться ні з чим поза зборами.

9) На кожному кроці користайте з товариства, але не причинайтесь нічим до його розвитку.

10. Коли звернуться до вас про заплату залеглих членських вкладок, скажіть, що це простацтво та випишіться з такого товариства!

THE PARISH YEAR

The Parish Year is fully twelve months long, but in most cases parish activities and organizations which have been more or less dormant during the summer months become activated once again with the approach of Fall. This is the time when choirs begin new series of rehearsals, when the U.C.Y. clubs start thinking of new executives or membership lists, when the Ladies' Leagues begin to apply the resolutions they resolved at their Summer conventions; in short, with the coming of Fall the parish begins to hum with activity which does not die down until the sleepy Summer months are upon us again, and the warm days are punctuated by the occasional strawberry social.

It is at this time of year when many a good Catholic is asked to make a decision which is going to affect his life to a greater or lesser degree for the following ten months. He is usually asked to become a member of something. If he is already a member he will be asked to renew his membership, or if he is new in the parish or has not been approached before, he may well expect a visit or a phone call which will force him to make a decision one way or another in regard to becoming a member of some Catholic organization.

Every individual can find dozens of reasons why he cannot or should not belong to anything, but it is more important that he should find one good reason why he should belong to something. He can call this one good reason anything he likes, for there are many phrases which express the same thing; a lone light in the darkness, the spirit of giving, or even in a small way becoming an apostle of Christ. Our reasons may be manifold or few, but one should belong, even if his contribution is as small as the widow's mite and is outshone by the giving of his neighbor.

J. S.

A NEW PAMPHLET
MOST USEFUL FOR
UKRAINIAN CATHOLICS
AND THEIR FRIENDS
OF THE LATIN RITE
THE GREATEST EASTERN RITE
IN THE CATHOLIC CHURCH
by J. Skwarok, O.S.B.M.
This pamphlet using the question and answer form of presentation deals essentially with our own rite. Price 15 ¢.
BASILIAN PRESS
286 Lisgar St.
Toronto 3, Ontario

Would you like to become a Basilian priest or brother? Write:
Rev. Master of Novices
Basilian Fathers, Mundare, Alberta
or
Vocational Director
3100 Weston Rd., Weston, Ontario
or if you live in the United States write to:
Rev. Master of Novices
Box 231, Glen Cove, L. I., New York

SCHEDULE OF TENDERS RECEIVED FOR ST. BASIL THE GREAT COLLEGE

by

EUGENE OLEKSHY — Architect

L. O. SIMONSON — Associate Architect

GENERAL CONTRACTORS	BASE BID
1) Malan Construction Co. Ltd.	— $699.832.00
2) Perwin Construction Co. Ltd.	— $715,758.00
3) E. T. Paton Ltd.	— $725,000.00
4) James D. Mokry Ltd.	— $735,000.00
5) Mitchell Construction Co.	— $736,444.00
6) Wilkinson Construction Ltd.	— $743,990.00
7) Andeen Construction Ltd.	— $747,469.00
8) Timko Construction & Kowalchuk	— $749,341.80

Tender accepted—Malan Construction Co. Ltd.

PICTURE STORY

U.C.Y. LEADERSHIP COURSES

The third annual U.C.Y. leadership courses were held in Sudbury for girls from August 6th to 13th and for boys from August 13th to 20th. Twenty-seven girls and sixteen boys attended a week of intensive study which included as many as seven or eight courses a day. Much time and effort was put into the preparation needed for the courses which were sponsored by the Diocesan Executive of the Ontario U.C.Y. headed by its president Miss Mary Trakalo of Toronto.

A large staff was in attendance which included Rev. M. Bosey of Sudbury, Rev. T. Pryma of Coniston, Rev. T. Harasymchuk of Port Arthur, Rev. J. Tataryn of Toronto, Rev. J. Skwarok, O.S.B.M. of Toronto, Mrs. K. Harasewych, and Miss M. Trakalo both of Toronto. All phases of the work covered stressed leadership, and opportunities were given in workshops, panels, and classroom activities to develop any as well as latent leadership qualities.

A wide range of courses offered such fields of study as: Theology for laity, the Byzantine Rite, Ukrainian Cultural activities, Practical and Theoretical Organization in the School and Parish, the History and Geography of Ukraine, the Growth of Ukrainian Settlement in Canada, and Personality Problems as found in the Family, Church, and School living. In addition time was given to practical application of leadership principles in organizational work, sports, social outings, and field trips in the Sudbury area.

Young people attended the leadership courses from Windsor, Oshawa, Toronto, Hamilton, Burlington, Port Arthur, Sudbury, and Coniston. Girls who won awards at the conclusion of the courses were: Patricia Bolishyn of Toronto, Janice Yakubowich of Windsor, Olia Yaschyshyn of Toronto, and Halina Gajda of Garson. Award winning boys were: Paul Haluschensky of Coniston, Harry Boretsky of Windsor, Nick Hewko of Toronto, and Richard Woloschuk of Sudbury.

Rev. J. Skwarok, O.S.B.M. demonstrates the function of liturgical vestments.

Above: Here are some of the girls attending an open-air class. The girls came from all parts of Ontario: Sudbury, Windsor, Toronto, Port Arthur, Hamilton, Burlington, and Oshawa

Below: Father Theodore Pryma gives the boys a few pointers on the art of holding a bat.

The raising and lowering of the flags was a daily ceremony in the morning and evening.

TOYING WITH A VOCATION

"Sister, I think Sonia ought to be a Sister like you."

"What makes you think so, Helen?"

"Well, we've often talked about how great you Sisters are to teach rascals like us, nurse the sick, visit the poor, conduct summer camps and all the many other grand things Sisters do. So, I know she thinks Sisters are pretty wonderful. Sonia is seventeen and she has always been a good Catholic. She's an average student. She's healthy. So you see, Sister, the girl has the character, the average intelligence and health to become a Sister."

"Yes, Helen, it sounds as if Sonia does have those three basic requirements. But does she want to be a Sister?"

"That's just it, Sister. I want you to talk to her so she'll want to be one. I've been telling her for the longest time that she would make a fine Sister, but my telling her does no good. But, if you, whom she admires and looks up to, would tell her —"

"I can't do that, Helen. No one can rightly talk a girl into wanting to be a Sister. Only God gives a vocation."

"But Sister, Sonia is just the type to be a Sister. She doesn't care to meet boys. She does not like to dance. She isn't crazy about having lots of fun like me. She is serious and shy and likes to be alone. All of which shows — to me anyway — that she is good material for the sisterhood. So all you would have to do is to let her know what a fine Sister she would make. That wouldn't be talking her into anything, would it?"

The irrepressible smile that played around the corners of Sister's mouth betrayed her amusement at the earnestness of the little self-appointed "vocation promoter."

"Some of your reasons for thinking Sonia is material for the sisterhood are very amusing — and some, my dear, are very wrong. Tell me, Helen, have you ever thought of being a Sister?"

"Who, me?! Oh, no, Sister, no, no, not me, never! Why I love to uh — to uh — sing and dance and — and — and go to parties, and be in plays. And you can vouch for the fact that I'm forever getting into mischief. Remember raiding the ice-box at boarding school? And then I like to swim, and play tennis, and to go to ball games and hundreds of other things. A girl can't be a Sister if she likes all those things."

"Why not? Plenty of girls who became Sisters liked all those activities and, what's more, still do."

"Well, that may be. But... there are other things, much more important, such as... well, for istance, Sister, I uh... I — that is I want a husband... and babies and grandchildren even. A girl wouldn't look forward to getting married if she was meant to be a Sister, now would she?"

"Your looking forward to marriage does not mean that you are unfit to be a Sister; it simply means that you are normal. All normal girls want to get married. All well-balanced girls like to meet boys and have fun. So when God chooses a girl to become a Sister, you can bet she is highly normal. Upon entering the convent, a girl gives up her praiseworthy desires of one day being a wife and mother. Her loving heart she offers not to a man, but to Jesus, Who loves her tenderly and can make her happy, as no one else could ever hope to. The Bride of Christ, as every bride in the world comes to her Beloved at the altar. There she vows that forever and ever she will love Her Chosen One. She exchanges her precious gift of mothering children for a life of prayer and joyful work in the service of the Creator of all children. And let's not forget, Helen, a Sister's life is not made up of all prayer and work — for there are daily periods of recreation, fun and relaxation.

So this girl in a spirit of sacrifice

Mrs. K. Harasewych of Toronto is shown with a group of students who are engaged in cultural activities. Miss Joanne Issel of Oshawa (far left) has now attended her second year of Leadership Courses and has won an award for needle-craft. This year she is attending Teacher's College.

offers her precious gift of motherhood to God. He in return gives her many gifts, many graces. He gives her a loving family of Sisters in which to grow in love of Him; He gives her the satisfaction of directly taking part in His work, the work of saving souls. It's true that in giving up marriage, a girl gives up a great deal, but by becoming a Sister she gains much more. She chooses the "better part" and becomes the Bride of Christ."

"Goodness! You sure made it sound wonderful, Sister. I never thought of it that way."

"Now, let me say that I think you — not Sonia — have a vocation to the sisterhood. Does this surprise you?"

"You know something, Sister, you may be right."

Three Years Later

Sister was right — for it was Helen, not Sonia, who "chose the better part" and joyously pronounced her vows of poverty, chastity, and obedience. She became a bride... and a queen, for she was espoused to the King of Heaven and Earth.

You wouldn't be toying with a vocation, would you? Do you, like Helen, love to sing and dance and go to parties and hundreds of other things? Good! You're normal... and you, too, can choose the "better part" and find happiness in becoming a Missionary Sister of Christian Charity.

Write today for more information to:

Reverend Mother Provincial,
Missionary Sisters of Christian Charity

382 Main Street, West,
Grimsby, Ontario.

HAVE YOU WRITTEN for the new illustrated booklet on the Basilian Brother? It is yours for the asking. Write:

VOCATIONAL DIRECTOR
Basilian Fathers
3100 Weston Road, Weston, Ontario

CAUGHT IN THE ACT!

YES, EVEN PRANKSTERS CAN BECOME GOOD SISTERS.

ПРИЙДІТЬ І ОГЛЯНЬТЕ

ПЕРШУ РІЧНУ

НАЦІОНАЛЬНО-ЕТНІЧНУ ВИСТАВКУ

ВІВТОРОК 3-го ЖОВТНЯ ДО СУБОТИ 7-го ЖОВТНЯ
в год. 10.30 ранку до 11.30 вечора
в
PALACE PIER, LAKE SHORE RD., TORONTO

36 ЕТНІЧНИХ ГРУП ПРЕДСТАВЛЯЮТЬ

"ПОКАЗ СТАРОГО КРАЮ"

● Торговельна і Промислова Виставка ● Виставка Етнічних Груп ● Твори етнічних мистців ● Страви багатьох країн ● Старо-красва атмосфера ● Змагання за красу і виставка моди ● Міжнародній концерт кожного вечора: народні танки, хори, руханки, солісти — усе в виконанні найкращих талантів етнічних груп.

● **ВСЕНАРОДНИЙ БАЛЬ В СУБОТУ 7-го ЖОВТНЯ** ●

Вступ: до 6 год. попол. — 50 центів; після 6 год. — 75 центів

ПРИЙДІТЬ І ПРИВЕДІТЬ СВОЇХ РІДНИХ!

ЦЕ ВАША ВИСТАВКА!

THE NEUROTIC AND SANCTITY

by Matthew A. Berko

PART II.

Once we consider the fact that Therese was a neuropath as well as a saint, many otherwise inexplicable episodes of her life can be linked together and make a coherent whole.

It explains her constant unconscious preoccupation with herself. Neuropaths possess an intense interior life, and because their perceptions are unusually keen, they have artistic gifts. Since they are much given to analysis of self, they attach great importance to themselves and their actions.

It is difficult to escape the conclusion that the sufferings of Therese were mostly the outcome of a nervous temperament that made her react too intensely to situations which normal people would take in stride. Hence also those curious disturbances of the mind we observed in her "mysterious" illness; hence her scruples, her precocity, her responsiveness to sunshine or darkened skies, and other such peculiarities which mark her clearly as a neuropath.

One need not go any further developing this theme, for it is rather conclusive that St. Therese had a nervous disability which she had to live and fight with to the very end; for saints cannot any more than ourselves claim exemption from bodily or mental weakness. St. Paul was given the promise: "My grace is sufficient for thee; power is made perfect in infirmity."[8]) The words of the Divine Healer Himself do not preclude the compatibility of illness and sanctity.

In a true neurosis, the personality is so affected that it stands in the way of natural development. In so far as the natural development is arrested and hindered, supernatural development may likewise be hindered, because grace works through nature. Ana this is why neurosis can be a real obstacle to the reception of grace and therefore make it more difficult, but not impossible, to achieve sanctity.

In fact a neurotic has a potent instrument of sanctity in his hands.[9]) The Christian has a supreme advantage because, enlightened by grace, he not only knows this truth but can be convinced of its value. He is one who is identified by the Sacraments with Christ. As Christ is the Son of God by nature, so is the neurotic called to be the son of God by grace. He can truly carry his wounds, and his neuroses, as a witness of his sonship before the Father.

The neurotic who frequents the Sacraments usually **haunts** them — for the wrong reason, as superior psychiatric weapons or as so many sops to emotion. If he knew more clearly what the Sacraments were intended by Christ to be, he would perhaps get more enrichment and a greater mental equilibrium. Without the Sacraments, the neurotic would be worse off, and he will often tell you this himself. Thus, although he may "drive" himself to the Sacraments, they will work on him not by removing aberrations, but by emphasizing the normal. In short, they give him, slowly, gradually, equilibrium, and that is what he needs. "Good people have suffered from scruples; saints have suffered from melancholia. Above all people may be saintly and good in spite of, and even because of, neurosis."[10])

---

[8]) **II Cor.** xii, 9.

[9]) Keenan, **op. cit.**, p. 8.

[10]) **Ibid.**, p. 31.

BIBLIOGRAPHY

Clifton, Violet M., **Sanctity**, New York 1934.

Penmans

WARRANTED PENMANS KNIT-GOODS

ВИДЕРЖЛИВІ

Робочі Скарпетки

ЩО ТРИВКІШІ ЗА ВСІ ІНШІ

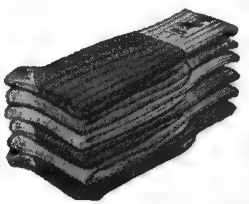

Щоби довше носити — вигідніше ходити — корисніше купити, жадайте РОБОЧІ СКАРПЕТКИ ПЕНМЕНС. Найдете стиль і грубість, що відповідатиме усякій роботі — і за дану ціну буде це найкорисніше купно.

ТЕЖ СПІДНЯ ТА ВЕРХНЯ БІЛИЗНА

СЛАВНІ ВІД 1868 Р. WS—9-4

HOW SELFISH HAVE WE BECOME?

"What are you doing here on this vacant lot?"
"I'm pulling ragweeds."
"You must have fever."
"No, I never did."

"Is someone paying you?"
"No money. Just the personal satisfaction of improving our neighborhood."
"I have not heard of any local campaign against ragweed. Are they starting one?"
"No, I am just doing it myself."
"Then I do not understand why you are working at it."

It is hard to understand now when it has become so popular to think that people must organize to do things or must have a government agency to do them. High taxes and big government are quite unnecessary if individuals would themselves take more responsibilities. I believe that I can improve my neighborhood, and that the result will be not less, but greater than we are likely to think.

Keenan, Alan, **Neuroses and Sacraments**, New York: Sheed & Ward, 1950.

Robo, Etienne, **Two Portraits of St. Therese of Lisieux**, Chicago 1955.

Roeder, Helen, **Saints and Their Attributes**, Chicago 1956.

Schwartz, Charleen, **Neurotic Anxiety**, New York: Sheed & Ward, 1954.

Vanderveldt, James H. & Odenwald, Robert P., **Psychiatry and Catholicism**, New York, Toronto,

Penmans

WARRANTED PENMANS QUALITY

KNIT-GOODS

"95" СПІДНЕ БІЛЛЯ

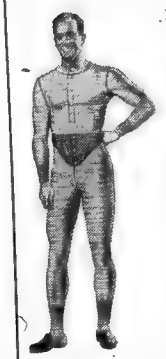

Виплачується купувати "95" ПЕНМЕНА білля, бо воно служить роками.

Це найкращої якости білля зроблене з добірної мерійської вовни запевняє Вам охорону й тепло.

Майже 90 років практики, запевняє якість виробу та догідну охорону.

Видержливе на безчисленні прання.

Комбінації або сорочки та підштанці для мужчин і хлопців.

СЛАВНЕ ЩЕ З 1868 р.

95-FO-6

UKRAINIAN CATHOLIC VOCATIONAL GUIDE

BASILIAN FATHERS (O.S.B.M.)
Accept students for priesthood and lay-brothers. Write:
Rev. Master of Novices
Basilian Fathers
Mundare, Alberta
or
Vocational Director
3100 Weston Rd., Weston, Ont.
or
Rev. Master of Novices
Basilian Fathers
Box 231
Glen Cove, L. I., New York, U.S.A.

REDEMPTORIST FATHERS (C.Ss.R.)
Accept students for priesthood and lay-brothers. Write:
Rev. Master of Novices
St. Mary's Seminary
Meadowvale, Ontario.

STUDITE MONASTERY
Rev. Father Superior
Box 10, 560 Parkinson Ave.,
Woodstock, Ontario.

FRANCISCAN FRIARS (O.F.M.)
Order of the Friars Minor of the Byzantine Rite. Write:
Rev. Father Superior
Monastery of Our Lady of Perpetual Help
4 Ponus St., New Canaan, Conn., U.S.A.

SISTERS SERVANTS OF MARY IMMACULATE (S.S.M.I.)
Mount Mary Immaculate Novitiate
Ancaster, Ont., Canada.

MISSIONARY SISTERS OF CHRISTIAN CHARITY (M.S.C.C.)
Rev. Mother Provincial
Box 180, Grimsby, Ontario.

UKRAINIAN SISTERS OF ST. JOSEPH
Rev. Sister Superior
214 Ave. M. South
Saskatoon, Saskatchewan

SISTERS OF ST. BASIL (O.S.B.M.)
Rev. Mother Provincial
Sisters of St. Basil
710 Fox Chase Road,
Philadelphia 11, Pa., U.S.A.

MISSIONARY SISTERS OF THE MOTHER OF GOD (M.S.M.G.)
Rev. Mother Provincial
111 W. North St.,
Stamford, Conn., U.S.A.

"КЛЮБ ДОБРОЇ КНИЖКИ"

"Кожний культурний українець читає добру українську книжку!" — "Добру" — значить: будівну щодо змісту, яка стоїть за нашими українськими традиціями; "добру" — значить: гарну формою й видавничою технікою.

Це і клич "Клюбу Доброї Книжки": Хочемо дати українському читачеві добру й гарну книжку, яка дала б його душі будову й розвагу, піднесла б його понад будні життя до українського ідеалу. І все те хочемо дати українському культурному читачеві за розмірно невеликі гроші.

Оцим проголошуємо передплату на таку книжку. Хто хоче стати членом "Клюбу Доброї Книжки", має заплатити річно $4.00 і за те має право вибрати собі кілька книжок, із нижче поданого спису, вартости $6.00. Кромі того дістане член Клюбу наш каталог інших книжок даром. Із цього каталогу може вибрати собі книжок на будьяку суму з тим, що заплатить за них одну четвертину менше, ніж вони нормально коштують.

Для приєднання членів "Клюб Доброї Книжки" дає протягом місяців — травня-червня 1961 року всім своїм новим членам привілей дістати даром одну книжку, вартости $1.50, зовсім даром! Виходить: хто протягом травня-червня 1961 р. заплатить $4.00, той дістане за те книжок на $7.50!

Ось книжки, які проголошуємо на передплату за 1961 рік (крім них дістанете ще каталог зі списом понад 250 книжок, із яких можете собі вибрати ще й інші з опустом 25%): 1) В. Королів-Старий "Згадки про мою смерть" — спогади українського громадського діяча. — Ціна $1.50. — 2) В. Лозинський "Проклятий камінь — історична повість з часів Сагайдачного. — Ціна $1.50. — 3) Ф. Одрач "Покинута оселя" — оповідання з життя емігрантів. — Ціна $2.50. — 4) С. Бартас "Було троє малих дітей" — оповідання з правдивої події. — Ціна $2.50. — 5) Митрополит В. Липківський "Відродження Церкви в Україні 1917-1930 рр." — Ціна $3.00. — 6) Ю. Мозіль "Спомини політв'язня" — Ціна $1.00 — 7) Ю. Мозіль "На Бронках" — спомини з тяжкої польської тюрми. — Ціна $1.00. 8) М. Головінська "Чічка" — оповідання з життя дітей. — Ціна $1.75. — 9) Ол. Кисілевська "По Рідному Краю" — спомини з мандрівки по Україні. — Ціна $2.00. 10) Б. Курилас "Діялоги Василіянок" — п'єса з часів московського переслідування. — Ціна $1.00. — 11) Т. Коструба "Як Москва нищила Українську Церкву". — Ціна $0.50. — 12) Т. Коструба "Нариси з церковної історії України". — Ціна $2.00. — 13) Ол. Мох "Книжки і люди" — літерат. нариси. — Ціна $1.00.— 14) В. Гюнерман "На Божих окопах" — історична повість із часів французької революції. — Ціна $1.50. Спис дальших 250 книжок у нашому каталозі, який кожний новий передплатник Клюбу дістане даром.

Замовлення адресуйте:

"KLUB DOBROJI KNYZKY"
286 Lisgar St., Toronto 3, Ont., Canada

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІЯН

ПРОДАЄ ТАКІ КНИЖКИ:

Н. Королева: **Предок.** Істор. повість. **-Новість!**	3.00
Н. Королева: **Подорожній** — легенди — —	0.50
В. Королів-Старий: **Згадки про мою смерть** — спогади. **Новість!** — — — — — —	1.50
Перші заховані. Біла книга про переслідування віри в Україні — — — — —	1.00
св. Василій Великий: **Борець Христа.** Святовасилиївське "Наслідування Христа", полотно	1.00
Відпустові молитви — — — — —	0.10
Запорожець: Без Бога ні до порога. Повість	1.00
О. Штавдінгер: **Об'явлення Марії у Фатімі**	0.50
А. Лотоцький: **Пастушок із Назарету** — оповідання для дітей — — — — —	0.50
О. Кисілевська: **По рідному краю** — — —	2.00
І. К.: Я була свідком чуда! — — — —	0.30
о. І. Д. Попович: **Граматика церк.-слов. мови**	1.50
о. І. Д. Попович: **Києво-Печерський манастир**	0.50
о. М. Соловій: **Літургіка для українських шкіл, ч. І. Святі речі; ч. ІІ. Святі Богослужби** — по	1.00
— Щоб усі були одно — — — — — — —	0.25
о. д-р Ю. Федорів: **Проща до св. Землі** — —	1.50
— На черничій горі Атос. Записки паломника	1.25
Митрополит В. Липківський: **Відродження Української Церкви** — — — — —	3.00
П. Грицак: **Галицько-Волинська Держава** —	2.50
о. А. Трух: **Божа Криниця** — — — — — —	0.50
В. Лозинський—М. Ценевич: **Проклятий камінь** — історична повість з козаччини —	1.50
о. М. Вавpик: **По Василіянських манастирях**	2.50
Ю. Мозіль: **Спомини політв'язня — 1958** —	1.00
Ю. Мозіль: **Крізь залізну занавісу** — — —	1.00
М. Головінська: **Чічка** — оповідання — —	1.75
С. Бартас: **Було троє малих дітей** —опов. —	2.50
Г. Дардель: **Свята Єлисавета** оповід. **1958**	0.25
О. Купранець: **Вихлятий гетьман І. Мазепа**	0.25
Й. Схрейверс: **Чудесне життя с. Варвари** —	1.50
М. Овчаренко: **Золоті ворота** — читанка	2.50
Т. Коструба: **Нариси з церк. історії України — Як Москва нищила Українську Церкву**	2.00 0.50
О. Мох: **Теофіл Коструба** — життепис — —	0.25
О. Мох: **Книжки і люди** — літерат. нариси	1.00
омм: **Появи Пречистої Діви** — — — — —	1.50
омм: **Чорт, направду!** — — — — — — —	0.25
М. Островерха: **Гомін з далека** — — — —	1.00
М. Островерха: **Чорнокнижники із Зубівки**	0.50
М. Островерха: **На закруті.** Осінь 1939 р.	1.75
Островерха М.: **Великий Василіянин Слуга Божий Митроп. Андрій Шептицький** —	0.50
Я. Бохенський: **Тайна червоного посольства**	2.00
Б. Курилас: **Діялоги Василіянок** — — —	1.00
Ф. Одрач: **Покинута оселя** — оповідання —	2.50
Skwarok J. OSBM.: **The Ukrainian Settlers in Canada and their schools 1891—1921** — — — **— The largest Eastern Rite in the Catholic Church**	2.00 0.15

Замовляти на адресу:

Basilian Press — 286 Lisgar St.
Toronto 3, Ont., Canada

ВЕЛИКА передосіння ВИПРОДАЖА

ХОЛОДІЛЕНЬ ТА ЕЛЕКТРИЧНИХ І ГАЗОВИХ КУХОНЬ

MODEL 1210

10 кубічних фітів нетто

65 фунтів холодільня

199.95

ROY 30" газова кухня — $149 з правом заміни

ROY 14 куб. фітів, зеро зона, автоматична — $317 з правом заміни

ROY 30" вповні автоматична електрична кухня, з вікном, щоб бачити рожен — $239.

ROY 13 куб. фітів, 80 ф. холодільня, порцеляновий крушник $259.

ALPHA FURNITURE CO.

735 Queen St. West
EM 3-9637
Toronto, Ontario

COSBKO ANDREW
VEGREVILLE, ALTA
DEC 21098

СВІТЛО

РІК XXIV ЛИСТОПАД — 1961 — NOVEMBER Ч. 11 (457)

Ціна 30¢

НАШ ПОСТІЙНИЙ КОНТЕСТ НА 1961 РІК

Кожний наш приятель, що приєднає нам бодай одного передплатника продовж 12 місяців 1961 року, дістане від нас: 1) Почесну Грамоту Приятеля "Світла"; 2) одну книжку з нашого видавництва, вартости $1.00 (одного доляра). За кожного дальшого передплатника дамо — кромі згаданої Почесної Грамоти — по $1.00 (одному долярові) книжок нашого видавництва за власним вибором конте станта.

Хто приєднає нам бодай 5 передплатників, той дістане від нас, кромі згаданих вище нагород, іще даром 1 Календар "Світла" на 1962 рік. Хто приєднає нам бодай 10 нових передплатників, той — кромі всіх вище поданих нагород — дістане ще одну дарову передплату "Світла" на 1962 рік. Хто приєднає нам бодай 25 нових передплатників, той дістане — кромі вичисленних вище нагород — іще гарний, оправлений у/мороко МОЛИТОВНИК ХРИСТИЯНСЬКОЇ РОДИНИ. Хто ж приєднає нам протягом тих місяців (себто до 20 грудня 1960) 100 (сто) нових передплатників, той дістане від нас нагороду $100.00 (сто долярів) готівкою.

ОТЖЕ ДО ПРАЦІ, ДОРОГІ ПРИЯТЕЛІ "СВІТЛА"

ВИСЛІДИ КОНТЕСТУ ЧИТАННЯ "СВІТЛА" ЗА ЖОВТЕНЬ 1961 РІК

Правильні відповіді Контесту Читання "Світла" з 9. (за жовтень) такі:

1) Із дописувачів і співробітників "Віри і Культури" перекочував до большевиків, себто до журналу "За синім океаном", Дмитро БІЛАС.

2) В 10-му ч. "Світла" було аж дві рецензії на книжку о. Богдана Куриласа під наголовком "Діялоги Василіянок". Історична п'єса в 5-ох діях із часів переслідування св. Церкви Росією в 1833-1843 рр.

3) Християнство розпочалося не від Біблії, але з приходом Ісуса Христа на землю. Ісус Христос проголосив свою науку своїми устами, а не писаним словом, та ще й сказав до апостолів: "Ідіть же, навчайте всі народи", а для увіковічнення своїх правд, установив св. Церкву "Стовп і утвердження істини".

УКРАЇНСЬКИЙ РЕЛІГІЙНО-СУСПІЛЬНИЙ МІСЯЧНИК

"Ж И Т Т Я"

містить цікаві статті й гарні оповідання, вісті зі світу й, особливо з Аргентини.

Видають цей місячник ОО. Василіяни

Ціна (12 чйсел) на рік $2.00; замовляти через нашу адміністрацію по адресі:

BASILIAN PRESS

286 Lisgar St. — Toronto 3, Ont. — Canada

Розкішне, мистецьке альбомне видання

ЛЕГЕНДИ ПРО ХРИСТА

Його народження, життя, муки, смерть і воскресіння

Пера Константини Малицької з численними повнокольоровими ілюстраціями - деревориторами мистця Юрія Кульчицького.

Чудовий релігійний і культурний дарунок для дорослих і дітей.

Ціна $1.50, в твердому переплеті $2.00.

Замовляйте завчасу

у Видавництві ОО. Василіян на адресу:

BASILIAN PRESS, 286 Lisgar St., Toronto 3, Ont.

4) Папська пристань у 17-ому сторіччі називалася "ЧІВІТАВЕКІЯ".

Правильні відповіді прислали: 1) Катря Макух, Летбридж; 2) Лідія Белей, Чікаго; 3) А. Фолюсевич, Рочестер; 4) Лев Рудницький, Вінніпег; 5) Марія Чолій, Ньюарк; 6) Вас. Гнєсько, Монтреал; 7) Степ. Гаврищук, Елизабет; 8) М. Ковалюк, Едмонтон; 9) В. Федорович, Торонто; 10) Мих. Харів, Чікаго; 11) І. Бобик, Геркімер; 12) Василь Грицина, Гартфорд; 13) Степ. Перун, Ню Британ; 14) Варвара Котула, Чікаго; 15) Дм. Вусович, Чікаго; 16) Ярослава Терлецька, Філядельфія; 17) С. Годованець, Рочестер; 18) М. Сальманів, Вест Гіл; 19) Д. Стасюк, Гемилтон; 20) В. Струць. Чікаго; 21) М. Галадза, Ембридж; 22) А. Бучко, Вінніпег; 23) А. Мазяр, Вейн; 24) Д. Сечін, Торонто; 25) Ольга Чермак, Фрідем; 26) Б. Літинський, Філядельфія. — Нагороди дістали контестанти означені чч. 9, 15, 16, 22, 23.

Новий (10-ий) контест читання "Світла" за листопад 1961 р. такий:

1) Чиї більші жертви на Колегію св. Василія подано в 11 ч. "Світла"? — 2) Скільки "Руслановых Псальмів" написав о. М. Шашкевич? — 3) Чи правильно вирікатися нашої старої назви "Русь" і "Русин"? — 4) Скільки і які міста в Канаді хочуть большевики знищити? — 5) Яку нову книжку оголошує 11 ч. "Світла"?

За правильну розв'язку цього контесту редакція уділить 5 нагород книжками, кожна вартости $5.00. Нагороди можуть одержати тільки ті, що: 1) правильно відповіли; 2) є передплатниками "Світла" на 1961 р. і не мають довгів у нашому Видавництві; 3) відповіді прийшлють до 15 листопада 1961 р.

РІЗДВЯНІ КАРТКИ

НОВИЙ НАКЛАД 15 ШТУК - $1.00

10 пачок до 19 пачок по 70 центів

20 і більше пачок по 62 центів

Можете заробити!

Замовлення шліть уже на адресу

BASILIAN PRESS

286 Lisgar St., Toronto 3, Ont., Canada

СВІТЛО

УКРАЇНСЬКИЙ ХРИСТИЯНСЬКИЙ МІСЯЧНИК

Видають ОО. Василіяни

Передплата $3.00 на один рік.

Поодинокє число 30 центів.

Адреса Редакції й Адміністрації:

286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario

Telephone: LE 5-6483

ПРЕДСТАВНИКИ "СВІТЛА" ЗАКОРДОНОМ

АНГЛІЯ:
Ukrainian Booksellers & Publishers
49 Linden Gardens,
Notting Hill Gate
London, W. 2, England.

АВСТРІЯ:
Griechisch - katholisches Zentralpfarramt zu St. Barbara
Wien 1, Riemergasse 1
Austria

АВСТРАЛІЯ:
Rev. D. Kachmar
Archbishop's House
West Tee, Adelaide, S. A.

АРГЕНТИНА:
Padres Basilianos
Curapaligue 760
Buenos Aires, Argentina

БРАЗИЛІЯ:
Padres Basilianos
Caixa Postal 24
Prudentopolis, Parana, Brazil

ФРАНЦІЯ:
L'Abbe Julien Prokopiw
2 Rue des Crignos
Amiens (Somme) France

ІТАЛІЯ:
Padri Basiliani
Via Icilio 40 (Aventino)
Rome, Italy

THE LIGHT

A Ukrainian Monthly Magazine. Published by the Basilian Fathers, 286 Lisgar St., Toronto, Ontario, Canada.

Authorized as second class mail by the Post Office Department, Ottawa, and for payment of postage in cash.

ЗМІСТ:

Стоп'ятдесятріччя о. М. Шашкевича 458, 469
У чому величезне значення Поета

Пастирський лист нашої канадської Єрархії з приводу 80-річчя Свт. Отця Папи Івана XXIII 459

Правильне оцінювання й гідне переведення старости життя *(осш)* 460
Наміреня Апостольства Молитви на листопад

Українська Папська Семінарія св. Йосафата в Римі за минулий рік *о. М. Ваврик ЧСВВ* 461

УАПЦ В. Липківського й об'єднання Церков *о. М. Соловій ЧСВВ* 464
Критичний розгляд поглядів УАПЦ

Атеїзм узаконений Найвищим Судом ЗДА *О. Н.* 464

Велика жінка наших днів *о. І Назарко ЧСВВ* 466
Едіт Штайн — монахиня-філософ

ІЗ ПОЕЗІЙ о. МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА 470

Маркіян Шашкевич *М. Олександрович* 471
Літературно-історичний розгляд доби і подій Шашкевича

Русланові псальми *В. Буженко* 474
Розгляд цього твору М. Шашкевича

У справі ювілейних святкувань 150-річчя народин о. Маркіяна Шашкевича 475
Відозва Ювілейного Комітету

Світ сніжинки *о. В. Дрібненький ЧСВВ* 476
Які чуда криє непоказна сніжинка

Одне слово *Ю. Ролівський* 477
Яке це слово, що нас усіх об'єднує

Іван Сулима історична повість *В. Буженко* 478
Козаки припливли на здобутій галері до Чівітавекія

На непевному грунті *Ф. Одрач* 482
Як большевики вивозили поліцуків

Чи маємо зависнути в повітрі? 486
Відректися нам слова "Русь", чи ні?

Дві нові авторки *Ол. Мох* 487
Галя Лагодинська і Ярослава Острукова

ЗІ СВІТУ И ЦЕРКВИ 489

Поява Дитячої Енциклопедії стає дійсністю 493

Виказ збірок на "Світло" 493

ІЗ ЦЕРКОВНО-ГРОМАДСЬКОГО ЖИТТЯ 494

ENGLISH SUPPLEMENT

The Ukrainian Catholic University Students — *by J. Skwarok, O.S.B.M.* 497
What Greater Work 498
Who Are You? *by B. Dribnenky, O.S.B.M.* 500
Act One *by Patricia Bolishyn* 502
The Knights of Columbus 503

На обкладинці світлина Свт. Вітця Папи Івана XXIII.

РЕДАКЦИЙНА

СТО П'ЯТДЕСЯТРІЧЧЯ О. МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА СТАЄ ДІЙСНІСТЮ

6-го листопада 1811-го року в родині священика, в селі Підлисся, недалеко Олеська в Галичині, прийшов на світ провісник новітнього відродження Української Нації — Маркіян Шашкевич. Часи тодішні нагадують дуже наші: великі Наполеонські війни, страшний занепад моралі, спокушування Церкви піти на службу державі (так званий "йосифінізм" чи "февроніянізм"), безбожництво по французькій революції і інші нещастя.

Галичина, недавно ще припала від Польщі для Австрії, прийшла туди в великому культурному й економічному занепаді. Нашого митрополита польсько-наполеонські війська арештували, але така ж була й доля самого Папи. Залякане духовенство, яке становило нашу всю тодішню інтелігенцію, підпало польщині й говорило проповіді по польськи, а й розговірна домашня мова теж була переважно польська. Не було української преси, ані книжок. Спроби культурного українського відродження через оснування шкіл і друкування книжок, які розпочалися 1818 року в Перемишлі, де католицькі священики оснували "просвітне товариство", що мало видавати українські (тоді казали: руські) книжки — завсім притихли й зупинились. Прихильний тій праці митрополит (пізніший кардинал) Михайло Левицький, дістав за те такі "напімнення" з Відня, що волів дати спокій.

На іншому місці пишемо про Маркіяна Шашкевича та його величній на ті часи подвиг: відродити українську мову, літературу і, — про що звичайно наші теперішні "соборники" мовчать: визнання соборности українського народу і його прав на політичну самостійність.[1]) Тут скажемо про **значення виступу о. Маркіяна Шашкевича.**

Коли розглядати велике діло Шашкевича в площині тодішнього нашого народнього положення в Галичині, то виглядає воно на якесь нечуване чудо морального порядку. Не тільки почин М. Шашкевича виглядає на таке якесь чудо, щось гей "вибух України", але ще більшим чудом стає інша річ: Шашкевичеве **видержання** в цьому чуді. Не тільки відродилося тоді в галичан "руське (українське) серце", але й видержало воно своє життедайне биття в особі Маркіяна аж до його смерти. І не перестає битися там і досі, в пору найгіршого переслідування нас, не тільки як католиків, але і як українців. Чудо живого серця — українського серця.

П'ять років по смерти Маркіяна настала "весна народів" 1848 року й серед неї "Головна Рада Руська" у Львові 2 травня 1848 р. заявила іменем галицьких українців, що "ми Русини Галицькі належимо до великого Руського народу, котрий одним говорить язиком і 15 мільйонів виносить... Той народ був колись самодільний, рівнявся в славі наймогутнішим народам Европи, мав свій власний письменний язик, свої власні устави, своїх власних князів, одним словом був у доброму буттю, заможним і сильним..."

Здавалось би: настало повне відродження Галицької України, що його хотів викликати своїм великим, гарячим українським серцем Маркіян Шашкевич. Але... Не спав диявол. Руками своїх прислужників — одною лівою: польських поганських націоналістів, що підшивалися під марку римокатоликів, другою правою: московських язичників, що грали на дудку православ'я й слов'янщини — старався диявол погнобити те, що Бог природно вложив у наші серця: українську національність. Бо за нею диявол бачив те, на чому ця національність у нас спиралася: приналежність і вірність Католицькій Церкві. (Читайте про те в статті п. н. "Національна солідарність", на 43 і дальших сторінках календаря 1961.). З двох найближчих товаришів о. Маркіяна Шашкевича — о. Яків Головацький перейшов на православ'я і скінчив як русский, а знову Іван Вагилевич перейшов на лютеранство. Тільки Маркіян Шашкевич, слабий тілом, видержав до кінця свого життя при українстві: бо билося в ньому правдиво українське серце. Бо Маркіян Шашкевич мав українське серце на

(Кінець на 469 стор.)

[1]) **Пор. Г. Ю. Гербільський,** Передова суспільна думка в Галичині. Вид. Львівського Університету 1959, і **В. Т. Дмитрук,** вступ до кн. М. Шашкевич, Вибрані твори. Львів 1954. Про політичну програму Галичини знайде читач статтю в календарі "Світла" на 1962 рік (стор. 88-90). З неї видно виразно, що постпоновані тепер на кожному кроці "галичмени" мали свою політичну, виразно самостійницьку програму, до того ж соборницьку, в дусі західнього розуміння нації, і то в часах, коли на Наддніпрянщині про те і не снилося. (Мусимо тут спростувати друкарську помилку в календарі на 90 стор., 3-тій рядок ізолу: має там бути 1841, а не 1861 року.).

СВІТЛО THE LIGHT
Український Християнський МІСЯЧНИК
ЛИСТОПАД, 1961 РІК XXIV, Ч. 11 (467)

ПАСТИРСЬКИЙ ЛИСТ

УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЄРАРХІЇ КАНАДИ З ПРИВОДУ 80-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ СВЯТІШОГО ВСЕЛЕНСЬКОГО АРХИЄРЕЯ ІВАНА XXIII, ПАПИ РИМСЬКОГО

Всечесніші і Преподобні Отці,
Дорогі в Христі Брати й Сестри,

Дня 25 листопада ц. р. припадає 80-річчя народження Святішого Отця Івана XXIII Папи Римського, 263-го наступника Верховного Апостола Петра, Христового Намісника й Видимого Голови Його Церкви на землі.

До врочистого відзначення цих світлих роковин дуже жваво готовиться ціла Христова Церква. До них активно приготовляється теж ціла католицька Канада. Ми, українці, як жива частина Вселенської Церкви, повинні взяти в цих торжествах повну участь.

Як офіційну дату відзначення тієї світлої події, Апостольський Престіл назначив суботу, 4 листопада. Але по парафіях, де вірним найлегше зібратись у неділю, ці ювілейні врочистості можна відбути в неділю, 5-го листопада.

Коли йдеться про Канаду, генеральний секретаріят Католицької Єпископської Конференції в Оттаві намітив, враз із Апостольським Делегатом у Канаді, програму цих святкувань у цій країні, з якої подаємо тут ті точки, що більше стосуються наших вірних.

1. В Оттаві в суботу, 4-го листопада, відбудеться окреме прийняття з цього приводу в Апостольській Делегатурі. В неділю, 5-го листопада, окреме благодарне богослужения, з піснею "Тебе Бога хвалим", матиме місце в місцевій латинській катедрі, з участю Апостольського Делегата, Генерального Губернатора, дипломатичної репрезентації й різних інших високих достойників.

2. У своїх катедральних храмах у неділю, 5-го листопада, Владики відслужать благодарну Службу Божу в наміренні Святішого Отця і попросять на цю богослужбу по можності представників державної влади та всіх місцевих своїх католицьких організацій і інституцій. Було б побажаним, щоб у цей день вийшли від організацій та інституцій окремі телеграми побажань і запевнення молитов для світлого Ювілята.

3. Учні й учениці наших колегій, дівочих академій, цілоденних шкіл і українських рідних шкіл повинні б улаштувати з цього приводу окрему імпрезу, куди входили б виступи хорів, деклямації з окремою промовою про життя, працю й апостольську місію Святішого Отця Івана XXIII у Христовій Церкві.

4. Учням і ученицям наших цілоденних шкіл і рідних шкіл можна призначити окремі нагороди за найкращі опрацювання теми цих великих роковин. Теж було б побажаним відслужити для всіх цих дітей окрему Службу Божу в п'ятницю, 3-го листопада, просити дітей приступити з цього приводу до св. Тайн та жертвувати в наміренні Святішого Отця вислухану Службу Божу і прийняте Св. Причастя.

5. Усі чернечі спільноти можуть відсвяткувати цей день у п'ятницю, 4-го листопада, та жертвувати цього дня безкровну жертву св. Літургії в наміренні Христового Намісника. В цей день вони можуть мати рекреацію, згідно з приписами їхніх Правил.

6. По всіх наших парафіях оо. душпастирі заохотять своїх вірних вислухати в неділю, 5 листопада, Службу Божу і приступити до Святих Тайн у наміренні Вселенського Архиерея. З цього приводу оо. парохи виголосять окрему проповідь про гідність і завдання Вселенського Архиерея та про велетенську працю й значення для Христової Церкви апостольської акції теперішнього Христового Намісника Папи Івана XXIII.

7. Оцим будемо просити всіх наших оо. душпастирів, настоятелів чернечих спільнот, директорів наших цілоденних шкіл і українських рідних шкіл доложити всіх старань, щоб вірно й дбайливо провести різні точки програми, що відносяться до них, та переслати на руки свого Владики Ординарія духовну ки-

тицю молитов і добрих діл, що їх їхня парафія, чернеча спільнота чи школа зложила в дарі для світлого нашого Ювілята, щоб ми могли переслати ті духовні китиці до Оттави, де вони будуть долучені до духовних китиць усіх інших вірних цієї країни і будуть спільно вручені Святішому Отцеві. В цей день, себто 5-го листопада, по всіх наших парафіях належить провести збірку на вручення ювілейного дарунку Достойному Ювілятові.

Дорогі Брати й Сестри! Ми повинні доложити всіх старань, щоб при нагоді цих святкувань 80-річчя народження Христового Намісника якнайбільше пізнати його достойну особу, якнайширше зацікавится його велетенською відповідальністю в збереженні й поширенні Божого Царства на землі та запевнити йому нашу повну моральну й матеріяльну поміч у виконанні його великої, єдиної у своєму роді, місії на цьому світі.

Цього вимагає від нас наша гідність християн і вірних дітей Христової Церкви.

Зі щирого серця благословимо Вас, Всечесніші й Преподобні Отці, як теж усіх Ваших вірних та доручаємо Вас, усіх разом і кожного зокрема, дальшій милосердній опіці нашого Божественного Спасителя та Його Пресвятої Матері.

Дано в Канаді, дня 1-го жовтня 1961 року.

† МАКСИМ (Германюк), Архиєпископ і Митрополит Вінніпезький,

† НІЛ (Саварин), Єпископ Едмонтонський,

† ІСИДОР (Борецький), Єпископ Торонтонський,

† АНДРЕЙ (Роборецький), Єпископ Саскатунський.

ПРАВИЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ Й ГІДНЕ ПЕРЕВЕДЕННЯ СТАРОСТИ ЖИТТЯ

НАМІРЕННЯ НА МІСЯЦЬ ЛИСТОПАД

Немає на світі сили, яка могла б спинити, бодай на хвилину, час у його біґу. На його крилах все летить уперед. І кожну людину, яка щойно з'явилася на світі, час несе нестримно в напрямі кінця її життя, в напрямі смерти. Це одна-єдина правда, що її ніхто ніколи не відважиться заперечити. Отже всі летимо в напрямі того кінця, лише ніхто не знає, коли він прийде, бо "чоловік не знає свого кінця" (Екл. 9:12). Одних стрічає він коротко після їх народження, на других жде у глибокій їх старості.

Багато сьогодні на світі людей, що їх Бог поблагословив довгим віком та дозволив їм дожити старости. Цих можна, загально, поділити на дві групи. Перша йшла під кличем: "живемо тільки раз, тож користаймо з кожної нагоди, щоб упримємнити собі життя". І тієї приємности вони в життю справді шукали, для неї жили. А тепер вони в осені життя. Змученими очима глядять, як свічка їхнього життя помалу догаряє. Тягар літ хилить додолу їх голову, поорану зморшками й покриту сивим волоссям. Багато з них упродовж життя намучилися чи то фізичною-мозільною, чи умовою, та не менш виснажливою працею. Однак Господар Небесний не знаходить у їх душі жадних плодів, жадних діл, що заслугували б на заплату. Душа їх — наче порожний колосок, без зерна. Якщо посідають маєток, то вкоротці треба буде передати його в інші руки. У житті вони були духово вбогі, смерть ограбить їх із багатства і, якщо до кінця життя не помиряться зі своїм Творцем, то поза гробом жде їх вічність цілковитої нужди, без надії на якенебудь поліпшення.

Друга група людей жила під кличем: "живемо тільки раз, тож жиймо так, як Бог хоче". І ці доходять до старости багаті в духовні овочі. Вони подібні до дерева в саді, яке в часі збору вгинається під тягарем зрілого овочу. Мешкали вони на землі, але жили для Бога; жили в часі, але приготовлялися до вічности. Тепер надійшла старість. Тілом вони немічні, але духом сильні. Їх тілесні очі вже недобачують, однак очима віри дивляться вони поза границі цього туземного життя на те багатство, що його приготовив Господь у небесних палатах для своїх вірних слуг.

Старечий вік це для кожної людини час неоціненої вартости. Це присінок вічности, остання нагода належно приготовитися до позагробового життя. Правда, вона має свої прикрощі: брак сил, відповідного товариства, почуття осамітнення, і т. п., але зате криється в них великий Божий дар — пригадка на слова Господа: "Це приходжу скоро, а моя заплата зі мною, щоб віддати кожному відповідно до його діл" (Об'явл. 22:12). Як довго людина живе, так довго має вона нагоду приготовити себе до щасливої вічности. Хто до неї готовився через усе життя, нехай це далі продовжує: "Хто справедливий, нехай буде дальше справедливий, а святий нехай дальше освячується" (Об'явл. 22: 11). А хто жив наче блудний син, той має ще нагоду повернути до свого Отця Небесного та з Ним поєднатися: "Встань, котрий спиш, воскресни з мертвих, а просвітить тебе Христос" (Ефез. 5:14). Якщо цього не зробить тепер, то вічно буде оплакувати свій нерозум і глупоту, бо раз утраченої нагоди вже ніколи не відзискає. Цю науку повинен зрозуміти кожний, хто дійшов до зрілого віку, бо тільки в її світлі людина зрозуміє значення слів св. Павла: "Відложім діда темряви... жиймо чесно" (Римл. 13:13). А хто буде пам'ятати цю пригадку, той буде старатися гідно перевести старість життя, буде шанувати "свій сивий волос, що його св. Письмо називає величним вінком. (Притч. 17:31).

Старечий вік замикає в собі дві речі; право й обов'язок; право до пошани і обов'язок доброго прикладу. Св. Павло хоче щоб "старші люди були тверезі, чесні, розважні, здорові у вірі, в любові, у терпеливості. Старші жінки так само в поведенню святі, не осудливі, не віддані п'янству, добре навчаючі, щоб навчали молодих жінок любити своїх мужів, любити свої діти, бути скромними, чистими, господарними, добротливими" (Тит. 2:2). Старців із такими прикметами дуже потребує теперішній світ, товариства, парохії, родини. Приклад їх чесного життя буде для добрих заохотою й підтримкою, для злих пересторогою і докором за їх зле життя — а для самих чесних і достойних старців здобуде пошану серед усіх. Тай Бог щедро надгородить їх за такий важний апостолят доброго прикладу, що його спосіб подає св. Павло у вище наведених словах. То ж молімо Господа за тих, що у старині старости, щоб вони не нарікали на старі літа, тільки щоб насамперед цей свій вік належно зрозуміли, оцінили а відтак старалися гідно й чесно його перевести. *(осш)*

ПОДЯКИ

Складаю найширшу подяку Матінці Божій і бл. п. о. Василеві Скубленому ЧСВВ, через котрих я отримала так багато ласк, особливо в науці.

Г. Б., Лоретто, Коло.

Складаю прилюдну подяку Серцю Христовому, Божій Матері й св. Терені за поміч в тяжкій недузі.

М. С.

УКРАЇНСЬКА ПАПСЬКА СЕМІНАРІЯ СВ. ЙОСАФАТА В РИМІ ЗА МИНУЛИЙ РІК

Без огляду на те, що "Світло" в минулих місяцях присвятило неодну сторінку переживанням нашої римської Семінарії, бажаємо цим разом накреслити заокруглену картину її цілорічного життя, що датується щорічним храмовим святом її небесного Покровителя св. священомученика Йосафата. Бо завдяки своєму центральному становищу в усій Українській Католицькій Церкві ця Семінарія є важливою б'ючною нашого загального церковного життя і вповні заслуговує на пильну увагу всієї нашої суспільности, що дорожить своїми релігійно-культурними установами.

Положена в самому осередку Католицької Церкви і близько осідку Вселенського Римського Архиєрея, тішиться Українська Папська Семінарія не лише повною підтримкою Апостольської Столиці, але має право т. зв. екстериторіяльности, себто повної незалежности від італійської влади, що ним користуються тільки найбільші церкви й денні вибрані духовні установи вічного міста. Таксамо її літня резиденція — княжий дар сл. п. Митр. Андрія Шептицького — над чудовим Альбанським Озером межує з папською оселею в Кастельгандольфо, так що й поза Римом Семінарія св. Йосафата зберігає своє римське положення близько серця Христового Намісника. З другої сторони її кожночасні переживання мають тим більшу вагу, що це єдина давна висока церковно-виховна установа Української Католицької Церкви в Европі після знищення наших старокраєвих духовних семінарій і в такій же мірі одинока виховниця священичого наріжку для всіх наших дієцезій у широкому світі (з виїмком філядельфійської митрополії) — в Канаді, Бразилії, Аргентині й Австралії.

Найкраще відзначив це сам Свят. Отець Іван XXIII у своїй промові на історичній папській Службі Б. у нашому обряді якраз у храмовий семінарійський празник св. Йосафата (14. XI. 1960). "Дорогі сини," — звернувся він тоді до наших питомців — "ви є сини великої традиції, ви віддаєте честь одній, святій, вселенській, апостольській Церкві: будьте ж її світлим майбутнім!" — Сказані ті слова з висоти папського трону на величавій папській відправі в найбільшій святині християнства перед світлим збором римських кардиналів і князів Церкви та державних представників гомонять постійно найкращим спомином у душі й остануться найвищим признанням для Української Папської Семінарії перед обличчям усього католицького світу. В першій мірі відноситься це найвище звернення до ВПреосв. Владик, що вийшли з її мурів і тепер прикрашують її світлим вінком ясних зірок на небозводі Української Католицької Церкви. Після найбільшого світоча нашої римської Семінарії ВПреосв. Архиепископа Івана Бучка, що саме обходить 70-річчя свого життя, всецілo посвяченого рідній Церкві й Народові, це ВПреосв. Гавриїл Бучатко, архиепископ Вілгороду, Кир Йосиф Мартинець у Бразилії, Кир Йосиф Шмондюк у Стемфорді, ЗДА, Кир Іван Прашко в Австралії, Кир Платон Корнилик у Німеччині, Кир Степан Кочішко, сп. помічник у Пітсбургу, ЗДА, і в останньому до них долучується Кир Євген Горняк, новоіменований єпископ для українців-католиків Англії. Так же золотими бук-

вами записане в історії Української Папської Семі-
нарії ім'я покійного Ректора о. Дионисія Головець-
кого, ЧСВВ, що відійшов до Господа по нагороду
4 лютня ц. р., бо то завдяки йому прийшло до
будови нового величавого осідку нашої Семінарії
на джаніколійському сугорбі з ласки Папи Пія XI
та до купна літньої резиденції в Кастельґандоль-
фо сл. п. Митр. Андрієм Шептицьким.

І ось з її мурів упродовж цього року вийшов
знову до праці на Христовій ниві цілий ряд но-
вих священиків, що покінчили свої студії у Вічно-
му Місті та роз'їхалися далеко-широко по наших
дієцезіях в Европі, Америці й Австралії. І так до
Апостольської Адміністратури в Мюнхені від'їхав
о. Йосив Марторель, перший еспанець, що приняв
наш обряд і набув у часі своїх студій в Україн-
ській Папській Семінарії поправне знання україн-
ської мови. Вслід за ним удався до Англії, осяг-
нувши докторський ступінь богословії, о. д-р Тео-
дор Тисак, до обслуги аж трьох українських ка-
толицьких громад у центрі цеї країни. Докторську
працю відзначаюче написав про відомого грець-
кого свящ. Петра Аркудія († 1633), заслуженого
сподвижника Берестейської Унії, о. д-р Григорій
Миколів, тепер уже на душпастирській праці в
саскатунській дієцезії Канади. До митрополичої
столиці у Вінніпеґу переїхав молодий історик на-
шої Церкви о. д-р Олександер Баран, що в часі
свого побуту в римській Семінарії успів видати
об'ємисту студію про взаємини мукачівської діє-
цезії з київською митрополією впродовж минулих
століть та інші цінні розвідки про церковне жит-
тя закарпатських українців і востанньому опри-
людних дуже цінні документи про намагання
Апостольського Престолу (за Григорія XVI і Пія
IX) в половині минулого віку створити патріяршу
столицю у Львові для всіх українців Австро-угор-
ської монархії. Їх місце заняли нововисвячені оо.
Ярослав Гайманівський, Степан Смик, Ігор Мон-
чак та Йосиф Русин із торонтонської дієцезії, о.
Андрій Гринах (Англія), о. Володимир Бойчук
(Франція), о. Олександер Дзерович (Австрія) та
другий із ряду еспанець нашого обряду о. Яків
Кресно (Австралія). Із пресових повідомлень про
їх свячення слід на цьому місці щераз відзначити,
що на це радісне свято Української Папської Се-
мінарії прибули м. і. дві добродійні пані з Аме-
рики, які без огляду на свій латинський обряд,
уважали собі за честь спомагати цілий ряд літ
двох наших новосреїв у їхніх римських студіях
на заклик Св. Конґреґації для Східньої Церкви.
Вслід за тим виїхали на свою першу Службу Бо-
жу о. Дзерович до Відня, о. Бойчук до Реймсу,
а о. Креспо до свого рідного містечка Замора в
центральній Еспанії, поширюючи знання нашого
обряду й своєї римської Семінарії між численни-
ми учасниками їх першосвященичих відправ. А
знову з кінцем своїх студій виїхали на священи-
чу працю: оо. Гайманович і Русин до Канади, о.
Бойчук до новостроєної української католицької
дієцезії у Франції та о. Креспо аж до українських
католицьких вірних далекої Австралії. Отак Укра-
їнська Папська Семінарія упродовж останнього
року вислала аж сім нових Христових Женців на

світову ниву нашої Церкви, що залучуються в
довгі ряди своїх старших співбратів, запрацьова-
них між нашими вірними в усіх пунктах земської
кулі, з належним знанням рідного обряду та укра-
їнської мови й культури.

Попри оці світлі моменти не бракувало в мину-
лорічному житті нашої римської Семінарії інших
замітних моментів, що їх пильно занотовує семі-
нарійський журнал "Альма Матер" у трьох своїх
випусках за шк. рік 1960/61, журнал призначений
головно для обзнайомлення давніших римських
питомців із біжучим життям їхньої Матері-Вихов-
ниці. Перзавсе наші богослови співають напере-
міну з римськими оо. Василіянами Службу Божу
в перші неділі місяця в каплиці ватиканської ра-
діостації, що висилає її своїми потужними анте-
нами на українські Землі для духовного підйому
наших вірних, позбавлених священиків, церков і
манастирів. З інших церковних відправ слід зга-
дати співану Службу Божу на наше Різдво. У злу-
ці з Українською Семінарією св. Йосафата у ве-
личавій церкві св. ап. Андрія, що відправляється
за столітньою традицією підчас т. зв. Тижня схід-
ньо-християнських літургій, при численній участі
римських і чужих священиків, богословів і вірних.
Також на Йордан узяла наша Семінарія участь
у щорічній дев'ятниці всесвітніх молитов за з'є-
динення християнських Церков у центральній цер-
кві Ісусового Імени враз з іншими східніми свя-
щениками під проводом кард. Амлета Чіконіяні,
секретаря Східної Конґреґації. До того ще й на
Стрітення, коли то папські Семінарії та Універ-
ситети й інші численні установи Вічного Міста
складають у поклоні Свт. Отцеві традиційну свіч-
ку, теж Українська Папська Семінарія зложила
своєму Найвищому Патронові гарно декоровану
свічку як символ всегоріючої вірности нашої Цер-
кви для Верховного Пастиря Христового Стада і
Наслідника св. Петра. Цю заяву, зложену у стіп
папського трону о. Духовником і двома вибрани-
ми питомцями, Свт. Отець приняв сердечно і за-
певнив, що наша Церква займає зі своїми муче-
никами-єрархами й вірними у його серці пере-
дове місце.

Не меншою честю для Семінарії св. Йосафата
є часті відвідини наших єрархів, що самі вийшли
з її мурів чи мають у ній своїх питомців, у зв'яз-
ку з їх поїздками до Апостольської Столиці. Мож-
на сказати, що цього року вони навіть помножи-
лися з започаткованими нарадами численних пе-
редсоборових комісій, до яких належать україн-
ські владики. На першому місці слід згадати від-
відини пок. митроп. Константина Богачевського з
Філядельфії, що прибув до Риму недовго перед
смертю на першу нараду унійної комісії, в якій
секретарює Впр. о. Проректор нашої Семінарії
о. Атанасій Великий, ЧСВВ. Досі проповідували її
ВПреосв. Митр. Максим Германюк із Вінніпеґу,
Кир Гавриїл Букатко з Загребу і Кир Платон Кор-
ниляк із Мюнхену. Витав теж тут новоіменований
єпископ для українців-католиків у Франції Кир
Володимир Маланчук, ЧНІ, після своєї інтронізa-
ції в Парижі, Всеч. оо. Монс. Ґресько, Поспішіл
та Крохмальний з Америки і Впр. о. Христофор

Миськів, ЧСВВ, з Бразилії, що дав теж для питом-
ців цікавий доклад про церковнонародне життя
української спільноти в південній Америці. По-
дібні інтересні доповіді мали в нашій Семінарії
проф. Ярослав Рудницький і проф. К. Віда з дов-
гої низки світських відвідувачів (іще письменни-
ця Віра Вовк, мистець-маляр М. Осінчук, проф.
Яр Славутич й ін.).

Зі свого боку в лучності з усією українською
еміґрацією теж і наша Семінарія у Вічному Місті
влаштувала врочисте свято в 100-річний ювілей
смерти Т. Шевченка, яке крім ректорату вшану-
вав своєю приявністю ВПреосв. Кир Іван Бучко
з оо. прелатами М. Марусином та І. Хомою. Так-
само Марійська Дружина, що існує в римській
Семінарії побіч Апостольства Молитви, поповни-

СВЯЩЕНИКИ З ТОРОНТОНСЬКОЇ ЄПАРХІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ ПАПСЬКІЙ СЕМІНАРІЇ В РИМІ

З ліва до права: о. Й. Русинко, о. Ст. Смик, о. І. Мончак, о. Р. Даниляк, о. Я. Гайманович.

лася новими членами на своєму роковому святі
Благовіщення ПДМарії та вшанувала Небесну Ца-
рицю України прегарною святочною академією.
Її відпоручники взяли теж участь у загальному
з'їзді семінарійських Марійських Дружин усієї
Італії в Монтефяcконе біля Орвієто на початку
вересня та подали вичерпні інформації про нашу
Церкву й нарід сотням італійських і чужинецьких
богословів. Подібну акцію провів рівночасно но-
вовисвячений о. О. Дзерович між численними свя-
щениками зібраними з усіх сторін світу на ви-
шкільний курс "За кращий світ" в Інтернаціональ-
ному Інституті Папи Пія XII в Рокка ді Папа над
Альбанським озером. З інших того роду почнів
римської Семінарії згадати б хіба ще, що в часі
ферій деякі питомці їздили до помочі в літніх
таборах, що їх ведуть наші священики в Німеч-
чині та Франції. Зокрема один молоденький бо-
гослов, родом еспанець, дуже сподобав собі укра-
їнську дітвору і повернувшися ствердив, що ми-
ло йому працювати "між нашими людьми"...

Отак уже цей невеличкий жмут інформацій про
минулорічне життя Української Папської Семіна-
рії в Римі стверджує, що до світлих сторінок ми-
нулого вона старається розгортати все нові по-
хвальні листки, без огляду на невеличке теперіш-
не число своїх питомців (20 у порівнанні з 40-50
передвоєнного часу!). Створена й утримувана
Апостольською Столицею та українською Єрар-
хією для великої Христової Ідеї "Да всі єдино
будуть" вона чинно працює і гаряче молиться,
щоб якнайбільше кращих синів українського на-
роду ступало слідом світлих єпископів і заслу-
жених священиків, що вийшли з її освячених му-
рів, та в самому центрі християнства, при серці
Христового Намісника, схотіли за вище наведени-
ми словами Свт. Отця Івана XXIII статися "світ-
лим майбутнім" нашої св. Церкви.

о. Михайло Ваврик, ЧСВВ
духовник

ВЖЕ ВИЙШОВ І ПРОДАЄТЬСЯ

КАЛЕНДАР "СВІТЛА" на 1962 рік

У порівнянні з цьогорічним збільше-
ний на 28 сторінок друку, отже має 236
сторін великого формату. Містить статті,
вірші оповідання й анекдоти 40 авторів
та поверх 70 ілюстрацій. Трибарвна об-
кладинка артиста-графіка М. Бідняка.
Добрий папір, чіткий друк.

Дещо зі змісту:

Загальний і подрібний церковний устав.
Наша Церква в Канаді за 70 років. 60 ро-
ків оо. Василіян у Канаді. З листування
митроп. Андрія Шептицького. Чернеча
гора Атос. Філософія приємности. Націо-
нальна програма Галичан. Кінець світу.
Записки з Ямайки. Поради для тих, що
пишуть до дому. І в нас такі були. Про-
рочий сон. Сліди рук із чистилища. Сліпа
корова. Вселенський Собор. Релігійні пе-
реслідування в Конго. Вкрадене село. Про
вихор торнедо. — Оповідання, вірші, ве-
селе. Спис нашого духовенства в цілому
вільному світі, і баг. іншого.

Ціна календаря незмінена: **всього $1.00.**
Для тих, що беруть більше примірників,
велика знижка. Замовляти на адресу:

BASILIAN PRESS
286 Lisgar St., Toronto 3, Ont., Canada

(ємс)

УАПЦ В. ЛИПКІВСЬКОГО Й ОБ'ЄДНАННЯ ЦЕРКОВ

(Кінець)

Критичні завваги до меморандуму ВПЦР

Навівши текст меморандуму ВПЦР у справі церковного об'єднання, слід було б дати бодай одну-другу критичну завважу про способи, дороги і методи церковного поєднання в розумінні УАПЦ В. Липківського. Очевидно, переводити глибшу аналізу та ширшу критику становища УАПЦ в справі церковного об'єднання, означало б переводити критику самої УАПЦ з 1921 р. Бо якраз погляди УАПЦ на церковне об'єднання органічно випливають з усієї церковної ідеології УАПЦ.

Наші завваги будуть більш загального характеру і не будуть заторкувати всіх тверджень чи аргументів, висловлених у меморандумі ВПЦР. Для кращої прозрілости постараємося сформулювати наші завваги у формі коротких тез.

1) Дивно вражає, що ніде в меморандумі не кажеться про найголовнішу основу єднання Церков чи про те, чому єднання являється конечним, а саме про те, що **Христова Церква як така мусить бути одна. Одність Церкви — це воля і заповіт Христа, основоположника одності Церкви,** а не забаганка тієї чи іншої Церкви, того чи іншого народу, пап, патріярхів чи якихось інших апостолів і подвижників церковного об'єднання.

2) Творці меморандуму розуміють Христову Церкву на зразок звичайної, людської організації, звідси і **їх погляди на одність і єднання Церков мають надто світський, нецерковний характер.** Виходило б із тексту меморандуму ВПЦР, що умови й форми церковного об'єднання — це не щось об'єктивне, зумовлене волею Христа, Св. Письмом чи церковним переданням, — тільки оставлене до рішення і волі поодиноких Церков, відповідно до їхніх "інтересів", історичної кон'юнктури чи якоїсь, чисто людської користи, хоч би тим були історичні, національні чи політичні користі з церковного об'єднання.

3) **Поняття Церкви і церковної одности меморандуму ВПЦР грішить явним ухилом у бік протестантського поняття Церкви.** Замість потрійної одности Церкви (одність у вірі, одність у начальстві і одність у спільноті), меморандум висуває "вільність, рівність і братерство всіх Церков", що можна погодити з протестантським, а не з католицьким чи православним поняттям Церкви.

4) Між "хибними шляхами до єднання" меморандум називає те, що давніше Христова Церква звертала **"головну увагу на єднання у вірі". Замість єднання у вірі УАПЦ кладе головну увагу на "церковне визволення"** і то дорогами дотепер незвичними, як роздрібленням Церкви на поодинокі незалежні церковні організми, що творили б між собою тільки моральну, номінальну, майже символічну одність.

5) **Єднання Церков, яке похвалює і пропагує УАПЦ в своєму меморандумі майже зовсім нагадує те міжцерковне єднання, що його в останніх десятиліттях пропагують протестанти через т. зв. екуменічний рух:** тут ідеться про "моральну одність" або співпрацю між Церквами, а не про церковне єднання, якого вимагає поняття Церкви та бажання Основоположника Церкви, Христа.

6) УАПЦ відкидає поняття Вселенської Церкви "в розумінні об'єднання всіх під одним віроісповіданням", називаючи це річчю "цілком нездійснимою", а замість того **Вселенську Церкву окреслює як "всесвітнє братерство Церков".** Таке поняття вселенськости незгідне з ученим і Католицької і Православної Церков.

7) Із чотирьох "кроків" на шляху до єднання і вселенськости, що їх рекомендує УАПЦ, без застереження можна приймити тільки **"третій крок", себто "апологічність" Церкви.** Незмішування церковних завдань із державними, політичними, соціяльними чи націоналістичними завданнями є справді конечною передумовою не тільки єднання і вселенськости Церкви, але взагалі вимогою, що випливає з Божого і надприродного характеру Церкви.

8) Критикуючи московську православну Церкву за її політичний і державний характер (і це зовсім слушно), УАПЦ у своїм церковним устрою і діянню впала в інший, не менш тяжкий прогріх, бо **подалася аж надто наївно своєю "революційною" ідеологією,** наслідуванням світського, (большевицького) радоправства в Церкві.

9) Кладучи як першу основу єднання Церков "визволення" поодиноких народніх Церков шляхом автокефалії, **УАПЦ якраз зруйнувала справжнє поняття церковної одности, яке, крім одности у вірі, включає теж одність церковного начальства-проводу.** Інакше годі зрозуміти слова Христові про "одне стадо й одного пастиря".

10) Осуджуючи дотепершній устрій Православної Церкви, як такий, що "прямує до католицької ієрархічної державности", **УАПЦ поставила як другу основу єднання Церков "всенародню соборноправність".** Соборноправність у такому розумінні й засязі, як її подає УАПЦ, не тільки незгідна з устроєм Католицької, але теж і Православної Церкви, та є чистим протестантством.

11) **УАПЦ розуміє Христову Церкву як "всенародне братерство",** де всі члени є рівні, вільні, а **це виразно затирає єрархічний устрій, даний Церкві Христом, себто священний характер Церкви.** Це знову наглядний вплив протестантизму, який заперечує єрархічний устрій і Католицької і Православної Церков.

12) **Осудження "папізму" і "канонізму" в меморандумі ВПЦР — це дальший ухил УАПЦ в бік протестантизму.** Ще гірше те, що УАПЦ за "папізм" і "мертвий канонізм" уважає ті засади, що їх Христос поклав як угольний камінь своєї Церкви, себто священну владу судовластя, пастирський і вчительський уряд.

13) Захвалюючи **"рівність, вільність та братерство всіх Церков"**, УАПЦ чомусь не вміє чи не хоче в дусі тих же засад відноситися до Церков не-автокефальних, не-українських і не-православних, зокрема ж дуже не-побратерськи накидається на Католицьку Церкву та її Голову, Римського Папу. Таке поступування і непослідовне і нехристиянське і не братерське...

14) УАПЦ своїми кличами про потребу **"визволення" Церков від "папського рабства", "мертвого канонізму", "ієрархічної державности", "папізму" і т. п. свідомо внесла революцію і деморалізацію в Церкву.** І УАПЦ теж перша стала жертвою своїх нецерковних кличів, своєї протестантської ідеології та своєрідного "церковного большевизму" (вислів митр. Іларіона Огієнка).

15) **УАПЦ подає в меморандумі себе саму, як зразок правдивої Христової Церкви, в якій "вільність, рівність і братерство" перевелені на сто відсотків.** Таке перехвалювання свого власного церковного гетта аж надто пахне тим "фарисейством", яке УАПЦ закидає іншим Церквам. Отже, гіркі слова про "скіпочку в оці брата" і "поліно у своєму оці" УАПЦ повинна була таки в першу чергу приміняти до себе, а не до інших Церков.

16) **Меморандум ВПЦР годі вважати за вияв щирого бажання правдивої церковної одности, хоч УАПЦ це так емфатично наголошує.** Навпаки, це зовсім нещирий та опортуністичний документ, яким УАПЦ, під тиском тодішньої народньої опінії, бажала виправдати себе за неправославні і роз'єднуючі тенденції, закриваючи себе шумними словами про "бажання єднання", "вселенськість", "рівність, вільність і братерство всіх Церков".

17) Меморандум ВПЦР у справі "церковного єднання" треба вважати дзеркалом сумного положення УАПЦ в тому часі (1920-ті роки). Меморандум кидає понуре світло на цілу церковну ідеологію УАПЦ, яка в скорому часі довела УАПЦ до внутрішнього розкладу і зовнішньої ліквідації збоку її ворога — большевицького уряду.

Якраз тому, меморандум ВПЦР остане історичним документом часу, хоч кличі та ідеї, там пропаговані, виказалися віджилими, нецерковними і деструктивними.

О. Н.

Атеїзм — узаконений Найвищим Судом

Найвищий Суд ЗДА видав 19 червня ц. р. присуд, що федеральна Конституція забороняє якнебудь допитувати кандидата на федеральний, стейтовий чи інший прилюдний уряди, у тому напрямі, чи цей кандидат є релігійною людиною, чи він вірить у Бога.

Такий дивний і дуже небезпечний своїми наслідками присуд видав Найвищий Суд в одному випадку, коли один кандидат на публічного нотаря в стейті Меріленд був недопущений до цього уряду тому, бо заявив, що не вірить в існування Бога, а конституція цього стейту вимагає від стейтових службовців, щоб вони заявили принайменше, чи "вірять в існування Бога".

Відомий американський публіцист, жид Дейвид Лоренс, написав таке: "Атеїзм (безбожництво) дістав тепер легальне визнання в теорії, а саме від Найвищого Суду ЗДА, що він є повноцінною "релігією". Це може дуже вредувати лише комуністів у СССР, але треба сумніватися, чи це рішення буде прийняте з ентузіязмом "іншими релігіями" в ЗДА.

Але, чи в даному випадку було релігійне чи моральне дослідження? Атеїзм не має/формального окреслення як релігія. В дійсності оборонці атеїзму представляють його як заперечення всякої релігії. Стейт і держава мають, очевидно, право встановляти на дані публічні становища відповідні передумови і кваліфікації. Держава чи стейт можуть, наприклад, визначувати, що кандидат на дане становище мусить мати відповідний вік, що мусить мати відповідну освіту. Можуть теж вимагатя, що кандидат мусить жити в даному стейті впродовж означеного часу і т. п.

Коли якийсь службовець не вірить у Бога, то він може бути людиною, яка визнає чесність чи моральність, або й такою, що їх може не визнавати. Він може бути людиною і буває такою, яка не вірить у якісь правила моральної поведінки. Він може, наприклад, не визнати Десяти Заповідей Божих, що ними мав би керуватись у своїй поведінці.

Чи не має в таких обставинах праве стейт або держава визначати, чи вони бажають собі мати такого службовця, якого погляди на моральність сильно різнилися б від загального рівня моралі?" — питається далі Д. Лоренс. Багато релігій на Середньому і на Далекому Сході, які не є жидівською чи християнськими релігіями, мають спільну віру в існування Найвищої Істоти. Виринає тоді питання: Чи на основі останнього рішення Найвищого Суду ЗДА, навіть вимога закону могла би вважатися "релігійним допитом", коли б людину запитати, чи вона вірить у "Найвищу Істоту", і чи такий допит забороняє конституція?

Інше питання: Відомо з історії ЗДА, що творці американської конституції мали на думці в дійсності церкви й церковні установи, коли заявляли, що не вимагається жадного релігійного дослідження для публічної служби. Але, чи воно таке очевидне, що основники ЗДА хотіли вможливити атеістам займати публічні уряди і доручати їм справи інших співгромадян? Клопіт із цим рішенням Найвищого Суду лежить головно в тому, що Суд у цьому рішенні не сформулював його дефініції. Це рішення дає право всім особам виконувати публічні уряди, оскільки це торкається тільки релігійної чи морального дослідження, і воно забороняє, щоб така вимога була включена в закони стейту чи федерального уряду.

Але таке становище означає також, що людина, яка заявляє, що вона не підпорядкується Десятьом Заповідям Божим, — якщо котрийсь із стейтів ЗДА такого підпорядкування вимагав би як передумови займати публічний уряд, — то така людина також могла б знайти охорону в федеральній конституції.

Кандидата на публічний уряд могли б запитати, чи вірить він у те, що вільно вбивати людей або красти. І коли б він відмо-

(Закінчення на 477-8 стор.)

о. Ір. Назарко, ЧСВВ

ВЕЛИКА ЖІНКА НАШИХ ДНІВ

При кінці минулого століття в німецькому місті Бреслав (на Шлеську) жила багата жидівка-вдовиця, що називалася Августа Штайн. Її чоловік — власник великої заготівлі дерева — помер від удару сонця, залишаючи своїй дружині семеро дітей і велике підприємство. Найменшій донечці Юдиті (Едіт) було щойно дев'ять місяців, як відумер її батько. Хто входив до дому Штайнів, мав враження, начеб входив до дому якогось рабина, бо стіни були обвішані образами старозавітніх подій, молитва при столі була проказувана єврейською мовою, а всі церемонії відбувалися за приписами Талмуду. Мати була безспірним авторитетом для цілої рідні. Побожна, второпна й енергійна — не тільки зразково провадила свій дім, але й уміло завідувала цілим підприємством: закуповувала великі ліси, казала зрізувати дерево на пні й спроваджувала його до Бреслав. Її улюбленою пестійкою була наймолодша донечка Юдита.

Юдита гарна з виду, відзначалася надзвичайною пам'яттю й бистрою думкою. Під впливом свого найстаршого брата Павла вже від найранших літ своєї юности виявляла особливе замилування до літератури і з пам'яті рецитувала довгі поеми Шілера, Гете й ін. Осінню 1897 р. на шостому році життя Юдита з великою радістю пішла до школи, де відразу визначилися її надзвичайні здібності й пильність. Покінчивши вселюдну школу з найкращим вислідом, блискуче здала вступний іспит до гімназії. Увесь час гімназійних студій була першою в науці, пильності й поведінці, у вислід чого при матурі була зовсім звільнена з усного іспиту. Для своїх товаришок Юдита була завжди привітна, часто й радо помагала їм у науці, при забаві весела й дотепна, в товаристві побажана. При прощанні абітурієнток директор ліцею старався схарактеризувати кожну коротким реченням. Коли черга прийшла на Едіт Штайн, директор нав'язуючи свою характеристику до її прізвища Штайн (камінь) сказав: "Вдарте об камінь, а витрисне мудрість".

Із початком шкільного року 1911/12 Юдита записалася на германістику бреславського університету, але в своєму рідному місті студіювала тільки два роки, а відтак перенеслася до славного університету в Геттінген. Мати тішилася науковими осягами своєї дочки, але глибоко журилася її невірством, бо Юдита трималася здалеку від усякої релігії. Сама вона називала себе атеїсткою, бо жидівська релігія її не притягала, а інших віровизнань вона не знала.

У Геттінген викладав тоді славний жидівський професор Е. Гуссерль — творець нового філософічного напрямку званого феноменологією. З творами Гуссерля Юдита запізналася ще в бреславському університеті. Стисла послідовність, глибина думки й оригінальність методології Гуссерля захопили її. Юдиті здавалося, начеб вона знайшла щось своєрідне, щось призначене саме для неї. Тому доклала всіх зусиль, щоби перенестися до Геттінген. Мати погодилася на це і Юдита з початком літнього семестру 1913 р. стала студенткою філософії в Геттінген. У цьому прегарному університетському місті, якого мешканцями є майже виключно студенти й професори, вона немов ціла пірнула в університетське життя: не тільки захоплювалася викладами Гуссерля, але брала чинну участь в його семінарі, читала на ньому свої доповіді, стала секретаркою філософічного гуртка, збирала матеріяли до своєї докторської тези та приготовлялася до державного іспиту.

З початком 1915 р. зложила з відзначенням державний іспит та дістала право навчання пропедевтики філософії, історії й німецького. Філософічний гурток запрошував часто з викладами славних професорів з інших міст. Одного разу запрошено з циклем доповідей відомого філософа Макса Шелера. Як пізніше писала Юдита в своїх споминах, виклади Шелера мали для неї переломове значення. Шелер недавно перейшов на католицизм і як ревний конвертист стався полум'яним пропагатором католицької філософії, в яку вкладав свого геніяльного духа і свою блискучу вимову. Тоді перед Юдитою розкрився вперше широкий світ, досі їй незнаний — світ віри. Це не привело її ще до віри, але до глибокої призадуми. Тим більш особливо, коли вона спостерегла, що більшість її улюблених товаришок і товаришів живуть у цьому світі і в ньому почуваються щасливі.

У той час вибухла перша світова війна. Викладові залі опорожніли, професори й студенти з крісами в руках рушили на фронт. Шляхетна любов батьківщини спонукала і Юдиту перервати свої студії і вона зголосилася на помічницю в Червоному Хресті. Перейшла відповідний вишкіл і її призначено до воєнного шпиталю у Вайскірхен на Моравії. В свої нові обов'язки і тут вкладала вона всю свою гарячу душу і скоро здобула собі не тільки любов ранених, але й симпатію товаришок і настоятелів. Тут же боляче пережила вона катастрофу німецького народу.

Після війни професора Гуссерля покликано на катедру філософії до Фрайбургу, куди він узяв із собою свою найздібнішу учениці Едіт Штайн як свою приватну асистентку. Наступного року вона осягнула ступінь доктора філософії з найбільшою похвалою (summa cum laude). Як асистентка вона найперше зразково впорядкувала гори скриптів свого професора, а відтак уміло провадила його просемінар, що його жартом називала філософічним діточим садком. Студенти у Фрайбургу не привикли до методології Гуссерля і нераз не розуміли його глибоких викладів. Тому асистентка старалася вміло ввести їх у новий світ ідей славного професора, за що студенти були їй щиро вдячні, а сам професор, після її майже дворічної праці, видав їй свідоцтво з найвищими похвалами.

Одначе без огляду на ті всі наукові успіхи й осяги, Юдита не почувалася внутрішньо щасливою ні спокійною. Цей її неспокій пробивається в її тодішніх наукових працях, що вийшли друком п. н. "Душа рослинна, душа звіринна і душа людська", "Психічна причиновість" і т. п.

При кінці 1921 р. Юдита приїхала до своєї улюбленої замужньої товаришки на кількаденні ферії. Сталося, що господарі мусіли виїхати на кілька днів, тому товаришка запровадила її до своєї цінної бібліотеки, щоб Юдита вибрала собі якусь книжку до читання на час їх відсутности. Юдита вибрала життєпис св. Терези з Авілі. Читала його з захопленням цілу ніч. Не спостереглася, як настав ранок. Ранком скінчила книжку і сказала собі: "Ось тут є правда". Скоро вдягнулася і побігла до міста, щоб купити дві речі: католицький катехизм і служебник. Використала відсутність господарів та студіювала цілими днями. По двох тижнях уповні засвоїла собі знання катехизму й літургії та аж тоді вперше переступила поріг католицької святині. Саме до престолу приступив старший, поважний священик, що гідно та достойно відслужив Безкровну Жертву. Ні одна рубрика чи церемонія не була для Юдити чужа: вона все розуміла і була всім захоплена. За священиком пішла до парафіяльного дому і попросила св. Тайни Хрещення. Але священик відповів, що до хрещення треба довгого й основного приготування. "То питайте мене правди віри" — сказала Юдита. Зачався іспит. Яке ж здивування опанувало священика, коли стрінувся з таким чудесним діянням Божої ласки в цій вибраній душі! Не було ніяких перешкод, тому устелено дату хрещення Юдити на 1 січня 1922 р. Цілу ніч катехуменка перевела на молитві, а раннім ранком обмила душу в св. Хрещенні і цього ж ранку прийняла до душі Євхаристійного Ісуса, якого від тепер прийматиме щодня. Яке щастя й радість заливали її душу! Вона ж стала католичкою, дитиною св. Матері Церкви. Із вдячности прийняла ім'я Терези.

Новоохрещена Тереза жахалася стрічі зі своєю матір'ю. Але яке ж було її здивування, коли мати не робила їй ніяких викидів; тільки ревно розплакалася. Щоби призвичаїти своїх рідних до свого нового стану, Тереза пережила цілого пів року в родинному домі. Тимчасом Святий Дух своєю ласкою довершував дальших чудес у цій вибраній душі: Тереса відчула невгомонну тугу за монашим життям. Але її второпний духовний провідник уважав, що ще завчасно на такі важні рішення. Тому за порадою духовного провідника вона перенеслася до манастиря Сестер Домініканок у Шпаєр, де перебрала на себе навчання німецького в учительській семінарії й дівочому ліцеї, а крім цього підготовляла молодих Сестер до матуральних іспитів. Її навчання й виховна праця були дуже успішні: невдовзі вона здобула собі серця своїх учениць. У тому часі вона багато студіювала й писала: переклала листи і щоденник Кардинала Ньюмена, основно перестудіювала філософію св. Томи з Аквіну, у вислід чого появилася друком її праця п. н. "Феноменологія Гуссерля і філософія св. Томи з Аквіну", а згодом друга: "Розправи св. Томи про правду" в двох томах. Одночасно почала вона виступати з промовами й доповідями на жіночих Конгресах та Студійних Днях як у Німеччині, так і за границею нпр. у Празі, Відні, Базелі, Зальцбурзі й Парижі. Тут Тереза виявила себе не тільки як глибокий мислитель, але і як блискуча бесідниця. Деякі її доповіді й промови появилися друком (н. пр. "Етос жіночого знання", "Проблеми вишколення жінки", "Жінка, як провідниця" і т. п.).

Прізвище Едіт Штайн щораз частіше появлялося в часописах, вона ставала славна як науковець, пориваюча бесідниця і добра письменниця, але у своїй власній душі вона була щораз то покірніша й побожніша. За дозволом духовного провідника приватно зложила св. обіти, на більші свята їздила до архимандрії в Байрон і там довгими годинами брала участь у всіх богослуженнях, строго постила, вже від довшого часу зовсім не їла м'яса, а при тому апостолювала, словом і пером приготовляючи кілька своїх товаришок до прийняття католицької віри.

Коли за намовою професорів приготовлялася до габілітації 1932 р., Католицький Інститут Наукової Педагогії в Мюнстер покликав її на доцентку. Вона радо згодилася на це становище та вкоротці і тут здобула собі непереможний вплив на студенток. Відси виїздила на жіночий Конгрес до Авґсбургу, де виголосила незрівняну доповідь, а потім брала участь у З'їзді томістів у Парижі, на якому були такі знані філософи як: Марітен, Бердяєв, Зелінґен і ін. Всі вони признавали, що всією дискусією на тему: "Феноменологія і томізм" керувала Едіт Штайн.

Саме тоді в Німеччині зачався гітлерівський шал переслідування жидів. У наслідок цього Терези Штайн ґештапо відобрало право навчання і прилюдного виступу. Вона боляче переживала трагедію свого народу. Під впливом цього болю написала й передала обширне письмо до Папи

Пія XII. просячи його окремої енциклікн в цій справі. Особисте своє упокорення вона зрозуміла як Божу вказівку, що саме тепер час її вступити до Чину СС. Кармелітанок, куди вже

ОДИНОКА В ТОРОНТІ УКРАЇНСЬКА
КРАМНИЦЯ ЦЕРКОВНИХ РЕЧЕЙ
DIOCESAN CHURCH GOODS STORE
278 Bathurst St. — Toronto, Ont.
Великий вибір церковних речей. — Напрестольні Євангелія. — Церковні книжки. — Молитовники і багато інших речей.

АСЕКУРАЦІЯ
Всіх родів життя, хвороби, вогонь, крадіж, автомобілі і т. п.
Купно - продаж нерухомостей, дисконтування позичок.
Y. ONYSCHUK & CO. LIMITED
333 Roncesvalles Ave.
Toronto, Ont. — Tel.: LE 4-4241

АРХІТЕКТ
ЄВГЕН ГРЕНЬ
Член Королівської Палати Архітектів Канади
Виконує плани і контролю церков, шкіл, будинків громадських організацій (галь), фабрик, торговельних центрів як також мешкальних домів.
WA 3-9754 — Toronto, Ont. — 3 Spadina Rd.

ЗАМОВЛЯЙТЕ
хліб, пай, кейки й всякого рода печива найлучшої якости в найбільшій укр. пекарні Торонта
BEAVER BREAD LIMITED
103 Lightbourne Ave.—Tel.: LE 5-7445

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА ГУРТІВНЯ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ
UBA TRADING CO. LTD.
438 Bathurst St. — WA 2-6115-6

від давна рвалося її серце. Духовний провідни. був однозгідний. Тому ще раз поїхала до Бре- лав. мужньо попрощала свою 84 літню матір 14 жовтня 1933 р. вступила до Кармелю в Кель Зразково і прикладно перевела час проби і 15 квітня 1934 р. облеклася в чернечу рясу. На її облечини з'їхалося стільки професорів, учениць і знайомих, що каплиця не могла помістити по- ловини. Один професор описав у часописах свої вражения п. н. "Від Гуссерля до Кармелю". Пі- сля облечин "С. Тереза Венедикта від Хреста" з волі Настоятелів мала ввесь час вільний від молитви посвятити науковій праці. У тиші чер- нечої келії з-під її пера вийшли такі гарні твори як: "Дочасне і Вічне Буття", "Богословська ан- тропологія", "Віра, знання і пізнання" та пере- клад творів Дионисія Ареопагіта.

Скоро прочинув С. Венедикті рік новіціяту і 21 квітня 1935 р. вона склала свої чернечі обіти. Як сама писала до своєї учениці: "Повінь щастя заливала мою душу". Але згодом навістили її хрести: 14 вересня 1936 р. померла її мати, а в три місяці пізніше сама С. Венедикта впала на сходах і зломила ліву руку й ліву ногу. Після подужання знов узялася за наукову працю. На молитві й праці минуло повних три роки. У то- му часі з-під її пера вийшла низка творів на аскетичні й містичні теми, н. пр. "Молитва Цер- кви", "Містичне терпіння", "Свята дискретність", і т. п. Після трьох літ того самого дня (21 квіт- ня 1938 р.), коли помер її улюблений професор Едмунд Гуссерль, С. Венедикта зложила свою професію.

Тимчасом переслідування жидів збоку наци- стів доходило до апогею. Тому, що С. Венедикті, як жидівці-вихрестці грозила небезпека в Німеч- чині, настоятелі перенесли її до Кармелю в Ехт у Голяндії. Там у тиші прожила вона три роки. Але й там зачалося переслідування жидів. Го- ляндський єпископат виступив проти цього спіль- ним пастирським листом. У відповідь на це на- цисти вивезли всіх священиків, ченців і черниць, що походили з жидівського роду. Дня 2 серпня 1942 р. заарештували С. Венедикту з її рідною сестрою Рожею і вивезли їх до збірного табору в Вестерборк. Пізніше слід по них загинув.

Пошукування Сестер по війні виказали, що С. Венедикту Штайн вивезли мабуть до табору Авшвіц у Польщі і 7 серпня 1942 р. спалили її в газовій камері.

Так закінчила своє життя ця "велика жінка наших днів".

Після війни СС. Кармелітанки видали друком майже всі твори великої Покійниці, а недавно зачали інформаційний процес у справі проголо- шення її блаженною. З усіх сторін світу прихо- дять звідомлення про одержані ласки й виблу- хані молитви за заступництвом С. Терези-Вене- дикти від Хреста.

Є надія, що св. Церква двигне її колись на престоли.

Цього типу святих дуже потребують наші ча- си.

Маркіян Шашкевич

ВЕСНІВКА

Цвітка дрібная
Молила неньку,
Весну раненьку:
"Нене рідная!
Вволи ми волю,
Дай мені долю:
Щоб я зацвіла,
Ввесь луг скрасила.
Щоби я була,
Як сонце, ясна,
Як зоря, красна,
Щобим згорнула
Ввесь світ до себе!" —
— "Доню, голубко!
Жаль мені тебе,
Гарная любко!
Бо вихор свисне,
Мороз потисне,
Буря загуде;
Краса змарніє,
Личко зчорніє,
Головоньку склониш,
Листоньки зрониш,
Жаль серцю буде".

150-РІЧЧЯ М. ШАШКЕВИЧА

(Закінчення з 458 стор.)

властивому місці, там де б'ється Серце Спасителя. Католицький пан-отець Маркіян Шашкевич видержав у вірі своїй Церкві бідним, голодуючим нераз сільським сотрудником; хоч міг стати таким же багатим професором, як став ним був о. Я. Головацький, завдяки переходові на православ'я. Але о. Маркіян Шашкевич був інакшим: він мав Божий намір — служити Божій правді, а не світській карієрі. Він був вірний до смерти католицькій правді — і тому видержав в українстві до гіркого кінця, безкористовно, без карієри. Вся його "карієра" була в Божому, в духовному. Віра його основувалася на вченню-догмах Католицької Церкви, намір був у послусі Церкві, сумління давало провід життю, а серце запалювала до християнського чину найбільша чеснота християнства: любов. То й не диво, що о. Маркіян видержав до кінця. Та й зрештою, сам він признається нам до цього, як і чому. Бо ось у його "Псалмах Русланових" читаємо:

"Віра серця мого, як Бескид, твердо постановилась на любови. Смуток твій зникне, а радость сліди его позмітає, а сумна північ буде ясним полуднем, і звеселишся, а око твоє заблищит зірничкою в бурній пітьмі життя своего, і огорнешся зоревою свитою тихомиря, і линяет над тобою милость божая, бо надія із серця твого не втікла — бо хто яко Бог?

Сполошиш ми долю і проженеш щастя, день ми споморочиш і світ ми западе, нуждов мя вдариш і нашлеш ми злидні, світ ми спустіє і йме ворогувати, знидіє радость і плач мя огорне, туга ми ранком і вечером журба, і ніч ми несонна і горйоване з сонцем, вирвеш ми очі і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, а не видреш любови і віри не видреш, бо руське ми серце тай віра руська". (Псальми Русланові, II).

ІЗ ПОЕЗІЙ О. МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА

ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ОБСТУПЛЕННЯ ЛЬВОВА
(Строєм народної пісні)

Ой у чистім полі
Да близько дороги
Там стоїть наметець великий, шовковий.
А у тім наметці стоїть стіл тисовий,
Да гетьман Хмельницький сидить конець стола,
Молодці козаки стоять доокола.
Да гетьман Хмельницький пише дрібні листи,
По всій Україні розсилає вісті.

Військо куреннoe в похід виступало,
Ляхи розрозняло да Львів обступляло,
Як гетьман Хмельницький кіньми навернув,
Та й Львів ся здвигнув;
Як гетьман Хмельницький шаблею занв,
Та й Львів ся поклонив.
На розсвіті з замку із рушниць стріляли,
А смерком козаки замок підпалили,
Да раненько доокола ввесь Львів обступили.
Ударили з самопалів — двори погоріли.

А гетьман Хмельницький посли посилав,
Словами промовляв:
Як будете миритися,
На окуп винесіть три миси червоних,
На окуп виведіть сто коней вороних.
Як будете битися,
Мечами рознесу мури високії,
А кіньми розорю двори біленькії.

А у Львові рано всі дзвони заграли,
А високі ворота остіжом упали.

МОЄ НЕБО
(Юлії...)

Добре тому, хто уміє,
Розточивши буйні мислі,
Українським вітром гнатись;
Хто спів руський розуміє
І, зустрівши тую пісню,
Поки ще мороз не тисне,
Поки туга-сум не висне,
До небес її підняти!

Благо тому, хто йти буде
Українцю сміло в душу,
Нові струни в ній порушить,
Дивні там думки здобуде,
Думки руські, підслухані
У природи й проспівані
Рідній їй, на повні груди.

Руська думка так ширяє,
Як козацький коник бравий,
Як у степу вітер жвавий.
Як на повну міць заграє
Серце чуле, мисль орлина,
Попід зорі, понад хмари,
Понад інших сонць отари,
Куди серця біль не зрине.

І якщо ти прагнеш неба,
Чуй, ловім я, в чім потреба:
Знайдеш в пісні руській, в звуках
Те, що у кохання муках,
І забудеш про страждання,
Про криваві в серці рани.

***

Взлетів орел буйнокрилий
На небесні двори,
Глянув в сонце орел смілий,
Глянув в світле море.

А те сонце розлилося
Словом понад світи,
А те море розлилося
В милость понад діти.

Пустив орел бистре око
В вічность незміриму,
Сягнув духом ген глибоко
В глубінь незмислиму.

Слухав пісні райськой птиці,
Серцем переймає
І пісень вічної зориці
Світові співає.

М. Олександрович

МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ

Коло 1830-33 років у Галичині наступило оживлення українського культурного життя. Та рівночасно з тим українські культурні діячі опинилися на роздоріжжі. Поруч із національними українськими діячами, на чолі яких були єпископ Іван Снігурський, о. Ів. Могильницький, о. Ів. Лаврівський та інші, появилися діячі польської орієнтації (Гославський, Попель, Цєнґлевич) і москвофіли (Зубрицький). У самім національно-українськім таборі не було повної згоди: одні вживали старої літературної мови (середньої між церковно-слов'янською й українською), інші наближали її до живої, народньої української мови, ще інші пробували писати чистою народньою мовою.

З цього роздоріжжя вивів українську літературу на широкий шлях національного розвитку *о. Маркіян Шашкевич*.

Маркіян Шашкевич був сином священика в Золочівському повіті, народився 6 листопада 1811 р. в селі Підлиссі цього ж повіту. Вчився він у Золочеві й Бережанах, потім ходив на філософічні курси у Львові. В 1834 р. вступив до Греко-Католицької Духовної Семінарії у Львові й по чотирьох роках скінчив її, дістав свячення й став священиком. Але, ще бувши студентом у Львові, він захворував на легені; зчасом ця хвороба розвинулася й 7 червня 1843 р. о. М. Шашкевич помер у 32 році життя.

Майже вся його літературна діяльність припадає на 1833-37 роки. Пізніше, оселившись на селі, занятий піклуваннями про свою родину, а потому ще й хворий, о. Шашкевич уже не міг займатися ні літературою, ні взагалі культурною працею. Але те, що він устиг зробити продовж чотирьох років, будучи ще студентом філософії й богословії, становить величезний здобуток української літератури в Галичині й починає справді нову галицько-українську літературу.

В 1832-33 роках Шашкевич познайомився зі збирачем і видавцем народніх пісень В'яч. Залеським та іншими письменниками, зачав пильно читати нову польську й чеську літературу, а також твори наддніпрянських українських письменників — Котляревського, Артемовського, Квітки та інших, і збірники українських пісень, видані на Великій Україні. Під впливом цих творів і пісень Шашкевич і сам почав писати поезії чистою, живою українською народньою мовою.

Першими поетичними творами Шашкевича були, здається, три історичні поезії, писані ніби на взір дум. Одну з них він так і назвав "Думою". В ній Шашкевич представляє погоню козака за татарином, що полонив його сестру. В цій "Думі" сентиментально-романтичний настрій із нахилом до мальовничости й смутку мішається з іншим настроєм — войовничости, сили, завзяття. Ось уривок із другої частини цієї "Думи":

"Чи то орли крильми б'ються?
Чи зірки сіяють?
Ні, то козак з врагом труться,
Мечами блискають.
Та вже татар утомився,
К землі сильно вдарен впав...
Ще раз двигся, роз'ярився
І дівчині необачній
Головоньку з плеча зняв.
І кинувся мов звір лютий,
Козак сильний на врага,
Грудь розколов, щоб добути
Серце живе татара.
Завіз сестру додомоньку,
Поховав ю у садочку,
Посадив над нєв руточку,
А в головах калиночку...

Дві інші поезії мали історично-патріотичний характер. Це були: "Хмельницького обступлення Львова" (про перемогу Хмельницького підо Львовом) і "О Наливайку" (про битву козацьких військ під проводом Наливайка з поляками в 1597 р). Скоро потому написав Шешкевич ще одну патріотичну, ніби-історичну поезію: "Болеслав Кривоустий під Галичем 1139", де змальовує перемогу українських військ над польським королем Болеславом.

Рівночасно з писанням своїх власних поезій Шашкевич почав також перекладати на українську мову різні твори з інших мов. У 1833 р. він переклав кілька дрібних творів з польської мови; потім почав перекладати віршем на українську мову сербські народні пісні й поезії з чеського "Краледворського рукопису" (збірника поезій та ін. творів, писаних у ніби-то староческькому дусі; цей збірник складено в 19 ст., але тоді думали, що то справді старинний чеський збірник). У тому ж 1833 році Шашкевич переклав віршем на сучасну українську мову частину найславнішого старо-українського твору (з кінця 12 ст.) "Слово о полку Ігоревім", а саме "Плач княгині Ярославни".

Під час ферій у 1833 р., а може ще й у 1832 р., Шашкевич почав також записувати українські народні пісні, звичаї, обряди, зокрема весільні.

Не обмежуючись своїми власними літературними спробами, Шашкевич притягав до української літературної праці й своїх товаришів, студентів філософії й богословії. Разом із кількома з тих товаришів уложив він у 1833 р. рукописний збірник поезій. Увійшло до цього збірника 13 віршів сімох авторів. Сам Шашкевич умістив у нім патріотичну передмову та знану вже нам "Думу". Найбільше віршів дав до збірки якийсь М. М. Його вірші теж цікаві, особливо уміркована сатира на відносини між українцями й по-

ляками. Один з авторів дав віршований переклад із старогрецького поета Анакреона. Збірка була цікава, хоч правдивий поетичний талант виказав у ній лише сам Шашкевич.

У 1834 р. Шашкевич виступив у семінарійській церкві з проповіддю в українській мові. Проповідь ця зробила на всіх приявних величезне враження. Перед тим у церквах по Галичині, особливо у містах, від довшого вже часу священики виголошували проповіді по-польськи. Правда, дехто часом пробував говорити українські проповіді, але ті проби проходили якось непомітно. Натомість проповідь Шашкевича, виголошена з великим захопленням, гарна своїм змістом і своєю чистою українською мовою, стала великою подією та дала початок поширенню українського проповідування в Галичині.

У 1834 році Шашкевич зі своїми приятелями Головацьким та Вагилевичем приготував уже більший і поважніший збірник до друку, під назвою "Зоря". Головну частину цього збірника становили народні пісні, зібрані головно Головацьким. Шашкевич дав до збірника статтю про Богдана Хмельницького, романтичну повість "Олена" та кілька поезій, Вагилевич — дві баляди, Головацький — вірш "Два віночки". Крім того вміщено ще в збірнику сатиру "Скарга на нового священика, що належно виконує свої обов'язки"; хто був автором цієї сатири, невідомо; можливо, що це твір з кінця 18 сторіччя.

Вміщене в цім збірнику оповідання "Олена" Шашкевича було першим невіршованим твором українського красного письменства в Галичині. Таким чином Шашкевич був "батьком" українського оповідання й повісти в Галичині, подібно, як Квітка-Основ'яненко на Великій Україні. Оповідання це гарно романтичне, а разом із тим ярко-народолюбне. Шашкевич представляє в цьому оповіданню в мальовничих образах селянське весілля. На весілля прибуває дідич, із недоброю ціллю — забрати собі гарну молоду на коханку. Але про те довідується отаман опришків, прибуває зі своїми товаришами на весілля, визволяє молоду та вбиває підлого дідича; а друга частина опришків у тім же самім часі грабує двір дідича і запалює його.

Як бачимо, Шашкевич представив у цьому оповіданні гірке, безправне, безборонне положення селян за часів панщини та їх кривди від дідичів; а рівночасно з тим Шашкевич у доброму світлі змалював опришків, як оборонців бідного люду, які карають лише злих напасників, багатих дідичів, тощо. В народній поезії є багато оповідань, пісень, казок про добрих, чесних розбійників, нпр. в українській народній поезії про Довбуша, Кармелюка, Гаркушу та інш., у поляків про Яносіка і т. п. Романтичні поети дуже радо представляли в своїх творах таких розбійників — оборонців бідного, покривдженого люду. Чесних, шляхотних розбійників виводили героями своїх творів також знамениті німецькі поети — Шілер, Кляйст, а з наших письменників — Квітка-Основ'яненко, Марко Вовчок, Федькович та інші. Отже Шашкевич опрацював у своїм оповіданні поширену й, можна сказати, улюблену тему романтичних поетів.

Поезії Шашкевича, поміщені в "Зорі", були й патріотичні й особисто-ліричні.

Але "Зоря" не побачила світу. Бо тодішня австрійська влада не дозволила видрукувати "Зорю". Тоді Шашкевич і його товариші, не маючи змоги видати свій збірник у Галичині, видали його в Угорщині, дещо змінивши його зміст і назву. Між іншим, до цього зміненого збірника не ввійшла стаття Шашкевича про Богдана Хмельницького. Цей змінений збірник вийшов під назвою *"Русалка Дністровая"* в 1837 році, в кількості 1000 примірників. Та і цей збірник сконфіскували й лише невеличка кількість примірників його розійшлася. Щойно в 1848 (чи 1845) році "Русалку Дністрову" звільнено від конфіскати.

У 1835 р. Шашкевич надрукував оду "Голос Галичан" із приводу 40-ліття панування тодішнього австрійського цісаря Франца І. В цій оді Шашкевич виявив себе щирим австрійським патріотом. Видно, що до думки про українську державу він ще тоді не дійшов. Та не треба забувати, що в тих часах трудно було мріяти про можливість утворення української держави навіть хоч у як далекій будуччині. Адже ж тоді не було ні української школи, ні українських газет, українська література ледве народжувалася, самі українці вважали свою мову за "хлопську" й українську інтелігенція в Галичині вживала звичайно польської мови навіть у себе в родині, навіть у галицьких церквах проповіді виголошувано по-польськи.

НА ЮВІЛЕЙ МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА

ОО. Василіяни в Мондері мають ось такі партитури до слів Маркіяна Шашкевича й інші матеріяли:

Реферат про Маркіяна Шашкевича .10
Підлисся на мішаний хор, муз. Людкевича .40
Веснівка, голос з фортепіяном, муз. В. Матюка .30
Дайте руки, юні други, чоловічий хор .30
Не чужого ми бажаєм, дует, муз. Вербицького .30
Не згасайте ясні зорі, міш. хор, муз. Матюка .15
Кантата в Маркіянове свято, К. Малицька, муз. Я. Ярославенка .40
Маркіян Шашкевич на тлі відродження Галицької України, з ілюстр., 104 стор., о. Д. П. .50
Поезії Маркіяна Шашкевича (10 деклям.) .15

Там же можна набути:
Велика Євангелія рим. в металевій, золотій, люксусовій оправі, ціна $120.00
Граматика церковно-словянської мови в українській редакції, о. Д. Попович, ЧСВВ 1.50
в полотні 2.25

Замовляти на адресу:
Basilian Father's Press, Mundare, Alta., Canada

Ода Шашкевича, писана чистою, народньою мовою, гарна формою, зробила ще сильніше враження, ніж його проповідь. Ода ця виказувала, що по-українськи можна писати гарні поезії на поважні теми. Її переписували, виучували на пам'ять. Словом, це була велика національна подія в Галичині.

З того, яке враження зробили українська проповідь Шашкевича та його ода "Голос Галичан", можна догадуватися, яке велике значення могла б мати "Зоря" або "Русалка Дністрова", як би вони стали відомі українському громадянству в Галичині. Але, на жаль, так не сталося.

Тимчасом Шашкевич працював далі, приготовляв матеріяли до "Історії навернення Слов'ян до християнської віри", склав читанку для шкіл, писав далі поезії та інші твори і перекладав євангеліє на українську мову. Шашкевич переклав ціле євангеліє св. Івана й частину євангелія св. Матея. Та, на жаль, ні один із тих його творів не появився в друку за його життя. Деякі поезії Шашкевича надруковано в 1846-47 роках; "Читанка" Шашкевича вийшла друком аж у 1851 р., і то сильно зіпсована: видавці зіпсували мову Шашкевича, бо повамінювали багато слів на церковно-слов'янські й московські. Інші твори Шашкевича появилися друком ще пізніше.

У 1835 р. Шашкевич написав і видав книжечку (по-польськи) "Азбука і абецадло", проти заведення в українській мові в Галичині латинської азбуки (абецадла). Шашкевич обстоював потребу задержати східньо-слов'янську азбуку, якої вживають (із дрібними відмінами) українці, москалі, болгари й серби. Книжечка зробила велике враження й мала значний вплив на рішення спору, якої азбуки мають уживати українці в Галичині. Треба сказати, що в тих часах, дійсно, треба було задержати східньо-слов'янську азбуку, щоб зберігти єдність з Великою Україною, де латинської азбуки не можна було впровадити.

У 1838 р. Шашкевич скінчив богословію й став священиком. Літературна діяльність його, за родинними клопотами та хворобою, припинилася. Лише зрідка брався він за перо нпр. під впливом читання збірника "Ластівка". Цей збірник видав у Петербурзі Євген Гребінка, помістивши в ньому твори Котляревського, о. Писаревського, Квітки, Шевченка, Куліша, Забіли та інших. Шашкевич переслав потім цей збірник своєму приятелеві Миколі Устияновичеві, долучивши свого вірша під назвою "Побратимові":

"Оттак, Миколаю, вкраїнські вірлята
І веселять душу й серце загрівають.
Отак, Миколаю, наші соколята
То в голос, то стиха матері співають.
Аж мило згадати, як то серце б'ється,
Коли з України рідная пісенька
Так мило, солодко вколо серця. в'ється,
Як коло милого дівча русявенька.
Так го обіймає, так до себе тисне,
Пригортає і любує, і голубить і цілує,
І плеще і тішить, і медочком дишить,
Що трохи не скажеш:
"Пусти мене, пісне!"

Шашкевич залишив розмірно невелику літературну спадщину, а саме 30 оригінальних поезій, одно оповідання ("Олена") й невіршовані поезії (т. зв. "поезії в прозі"): "Псальми Руслановї", та деякі переклади з польської, чеської й сербської мови. Серед них нема ні одного більшого твору, а є кілька зовсім дрібних поезій (по 4-6 віршів). Та очевидно, що вартість поезії не залежить від її кількости.

По своєму літературному напрямку Шашкевич був *романтиком*. Перед Шашкевичем були вже в українськім письменстві романтики: Боровиковський, почасти Гребінка, Квітка й ін. Але всі вони належали до сентиментально-романтичного напрямку. Натомість у Шашкевича, поруч із сентиментально-романтичними творами, бачимо поезії *національно*-романтичні. Таким чином Шашкевич створив напрям, новий не тільки для Галичини, але й взагалі для української літератури. У сентиментальних романтиків переважали сумні, жалісні настрої й образи, особисті переживання та малюнки особистого життя. Натомість у національно-романтичних поетів панують національно-патріотичні ідеї, почуття й образи, часто в тісній сполуці з релігійними настроями. Саме таку перевагу національно-патріотичних переживань і малюнків, сполучених із релігійними настроями, бачимо і в творчості Шашкевича. Як національно-романтичний поет, Шашкевич був *попередником* Костомарова, Шевченка, Куліша, Руданського та інших.

Новіші дослідники поезії Шашкевича вказують, що в його творах переважали такі риси, як релігійність, патріотизм, погідність, надія на краще, чинне відношення до життя й навіть боєвість (особливо в таких творах, як "Погоня" ("Дума"), "Олена" і т. д.).

До поважних національно-романтичних поезій Шашкевича, крім згадуваних історичних баляд, вірша "Побратимові" та деяких дрібніших, належить також розмірно більша поезія "Бандурист", з якої подаємо невеликий уривок:

І виняв бандуру і обтер полою,
І став ю строїти і повів рукою
По струнах злегенька, струни зграмоліи.
Співець розуміє, бо з ним говорили.
Вже літ сорок кілька їх бесіду знає.
І вдарив сильніше і скорше тручає
І стали греміти та бескидським громом,
І стали шуміти та степовим шумом;
То знов закипіли, як води старого
Дніпра-Славитуці, бо о нім думає
Співець і мислею честь йому співає...

Крім патріотичних поезій написав Шашкевич щиро релігійні "Псальми Руслановї". З тих невіршованих поезій (як і з проповідей Шашкевича) видно, що його думки й почуття були перенятї релігією. Від його "Псальмів" і проповідей справді віє дух Святого Письма.

Завдяки своєму релігійному світоглядові Шашкевич майже ніколи не впадав у розпуку. Тому і в його особистих поезіях, навіть писаних у хвилинах смутку, знаходимо звичайно надію на краще, погідність і т. п. Одна з найліпших особистих ліричних поезій Шашкевича це *"Підлисся"*, присвячена селу, в якім народився поет:

"Шуми, вітре, шуми, буйний,
На ліси, на гори,
Мою журну неси думку
На підлиські двори.
Там спочинеш, моя думко,
В зеленій соснині,
Журбу збудеш, потішишся
У лихій годині.
Там ти скаже дуб старенький
І один і другий,
Як там жив-єм ще маленький
Без журби, без туги...

Літературна діяльність Шашкевича продовжувалася властиво коло чотирьох років. За цей короткий час Шашкевич виявив неабиякі поетичні здібності. Нема сумніву, що як би Шашкевич працював довше та в відповідніших обставинах, він міг би стати великим поетом. Та на жаль він не зміг розвинути свого таланту. Але й та розмірно невелика літературна спадщина, яку він лишив, стала незвичайно важним здобутком української культури в Галичині. Вартість творів Шашкевича виявиться яскраво, коли порівняти з ними поетичні спроби його попередників, сучасників і навіть ближчих наступників. Разом із тим треба підкреслити, що поезія Шашкевича була сильним ударом по москвофільстві, бо наочно виявила, що правдивих вершин поетичної творчости може досягти галицький поет лише тоді, коли пише свої твори живою, чистою, рідною українською мовою.

В. Буженко

РУСЛАНОВІ ПСАЛЬМИ

Св. Писання є глибокою криницею не тільки Божої мудрости, але й поезії. Тому віддавна письменники й поети дуже багато й часто користали з цієї найстаршої і неоціненої скарбниці слова.

Одною з найбільш захоплюючих книг св. Письма це безперечно молитви царя Давида, звані псальмами. Їх не тільки перекладено на різні мови, але й звіршовано. У нас о. М. Шашкевич, пробудитель Галичини, використав зразки псальмів Давида до наслідування, які назвав Руслановими Псальмами.

Три "Руслановi Псальми" о. М. Шашкевича, що їх ми маємо під рукою, визначаються такими прикметами: вони короткі і проводять одну думку з відповідним степенуванням, а до того нагадують своєю внутрішньою композицією поетичний твір, що його звемо "сонетом", бо при кінці кожного псальму є наче розв'язка і ключ до цілого комплексу попередніх думок. Крім цієї, сказати б формальної питомености, ці псальми о. Шашкевича мають виразний національний характер. Давидові думки про святий Сіон, Ізраїль, наслідля Якова, — у Руслановних нових псальмах заступають: "наші люди", "вітер на степах України", "руське-українське серце" й така ж "віра руська". Врешті ці три псальми тісно пов'язані з собою певною скалею. Це найкраще побачимо, коли коротко перекажемо зміст цих Маркіянових композицій.

1-ший псалом. Головна ідея його це: "немає нікого, понад Бога!" Увесь псалом це наче дві картки книжки: на першій поет показує невірність і неприязність людей, навіть таких найрідніших, як брат, батько, мати, син, які можуть відцуратися і знеславити тебе, а в другій змальовує величньо Бога, Який усе сотворив із нічого: небесні тіла, світло, вогонь, воду; Він знає наші думки, є серцем і волею для вселенної та ніколи тебе не опустить.

2-гий псалом. Тут цілий зміст думок зводиться до однієї: Бог — величний і премудрий, а людина — нікчемна, хоч горда. Псалом складається теж із двох частин; у першій описується велич та несхопність Божу, конечність мудрости й волі Божої. "Мудрість тая світові, що вода рибі, що людям повітря, що надія серцю чоловічому: візьми теє, а погибне цее". У другій частині вказує на безглуздя невірства: як Бога нема, то й тебе, чоловіче, нема. Завершення думки: Бог хоче, щоб людина любила світло, але, на жаль, її тягне до тьми — як хоче, так їй і станеться.

3-тій псалом. Ядро цієї пісні—невід'ємність віри в Бога. У першій частині: віра мого серця тверда як Бескид, основана на любові. Нею все перемогти можна, коли тільки з серця нашого не втекло оце "Хто як Бог?" У другій частині: можна все поетові забрати: долю зіпсувати, прогнати щастя, навести всяку нужду, навіть очі й душу вирвати, але "не візьмеш мені любови й віри не видреш", бо ми маємо українське серце й таку ж віру.

У 150-річчя народин о. Маркіяна Шашкевича ми повинні часто думати над цими Псальмами, які разом проводять думку: єдина опора — Бог, Його мудрість нехай веде, при нашій співпраці!

У СПРАВІ ЮВІЛЕЙНИХ СВЯТКУВАНЬ

150-річчя народин о. Маркіяна Шашкевича

8 вересня ц. р. відбулось у Філядельфії чергове засідання Ділового Ювілейного Комітету для вшанування о. Маркіяна Шашкевича, у 150-ліття його народин.

Під час цього засідання зроблено підсумки дотепер проробленої праці, повідомлено, як стоїть тепер справа з підготовкою до цих ювілейних святкувань та устійнено, що треба ще зробити. Отже:

Шашкевичівські ювілейні святкування по наших українських католицьких парафіях і громадах повинні відбутись у листопаді і найдальше у грудні цього ювілейного року. Кожна парафія чи громада мають подбати про те, щоб ці ювілейні відзначування випали якнайкраще, в міру місцевих сил і спроможностей, як під ідейним, так і мистецьким оглядом.

По можливості ці Шашкевичівські ювілейні імпрези повинні відбутись у кожній, навіть найменшій нашій громаді, хоч би тільки у виді святочної доповіді про переломове значення діяльности і творчости Пробудителя Галицької Землі о. Маркіяна Шашкевича.

Спеціяльний натиск треба покласти на те, щоб до цих святкувань включити нашу молодь, зокрема шкільну, та наші парафіяльні школи і школи українознавства, аби Постать о. Маркіяна, його заслуги та значення, на тлі його епохи, вийшли у свідомості нашої молоді якнайчіткіше.

Для більш достойного і більш величавого відзначення 150-ліття народин о. Маркіяна Шашкевича необхідно влаштувати окружні ювілейні Шашкевичівські академії з відповідною мистецькою програмою.

Ясно, що доповіді про о. Маркіяна під час ювілейних імпрез доцільно і побажано виголошувати в обидвох мовах: українській і англійській, щоби по можливості всім наблизити Постать нашого Пробудителя Галицької Землі, яка має теж всеукраїнське значення.

Для влегшення завдання доповідачам Діловий Ювілейний Комітет видав на циклостилі довші й коротші доповіді про о. Маркіяна, які розіслано вже по всіх парафіях, а для хорів і солістів подбав про ноти хорових і сольових композицій до слів о. Шашкевича. Хто ще цих матеріялів не придбав, може набути: реферати в Центральному Комітеті, а ноти у Візантійській Крамниці у Філядельфії.

Центральний Ювілейний Комітет видає теж в оригінальному вигляді "Русалку Дністрову", яка вже є в друку, та Ювілейний Шашкевичівський Альманах, у якому, крім статтей інших авторів, буде основна джерельна праця д-ра Мих. Тершаківця про о. Маркіяна Шашкевича та його добу, на основі нових, дотепер ще не друкованих матеріялів. Цей "Альманах" незабаром почне друкуватись, і він вийде пізніше.

Рішено теж видати окремою книжкою ті твори о. М. Шашкевича, що не були надруковані в "Русалці Дністровій", а в тому і знимку та опис гербу роду Шашкевичів.

Якщо місцеві й окружні ювілейні Комітети потребували б ще додаткових інформацій, то за ними можна звертатись до Центрального Ювілейного Комітету у Філядельфії. Зокрема в справі доповідачів на ювілейних Шашкевичівських академіях, якщо вийняткового таких немає на місцях, можна звертатись до Центрального Комітету, але таке запотребування слід зголосити заздалегідь, враховуючи оборот коштів їхньої евентуальної подорожі.

Вкінці пригадка для тих, що досі ще не прислали списків добровільних пожертв на покриття коштів друку "Русалки Дністрової", "Альманаху" та на інші видатки Центрального Ювілейного Комітету, зв'язані з Шашкевичівським Ювілеєм, — щоб ці списки і зібрані суми були ласкаві прислати якнайскорше на адресу:

Father M. Shashkevych Jubilee Committee,
817 N. Franklin St., Philadelphia 23, Pa., USA.

Адреса Візантійської Крамниці:

Byzantine Rite Church Supplies,
833 N. Franklin St., Philadelphia 23, Pa., USA.

Центральний Ювілейний Комітет

КУПЛЮ КНИЖКИ: 1) Ол. Мох: Книжки і люди — Львів 1938. 2) Ол. Мох: Самоосвітні видання. 3) Ол. Мох: Добра преса. 4) Ол. Мох: Покажчик змісту "Нової Зорі". 5) Річники згл. поодинокі числа часопису "Нова Зоря" і "Правда" (головно з 1938 і 1939 років). 6) Всі книжки автора Теофіла Коструби, видані до 1939 року. 7) Річники часопису "Хліборобський Шлях" (вид. у Львові). 8) О. Петрійчук: Про це, що люблю я.

Подайте що маєте і Вашу ціну на адресу:

A. MOCH — 6 Churchill Ave.
Toronto 3, Ont., Canada

о. В. Дрібненький, ЧСВВ

СВІТ СНІЖИНКИ

По хвилевому захопленні першим снігопадом осінньої пори, сніг звичайно не вникнув в нас надзвичайного вражения. Якщо мешкаємо на західніх преріях, сніг — це білі поля й завіяні дороги; якщо наше мешкання на індустріяльному сході, то це напів замерзла ожеледа перемішана зі саджею й сіллю.

Коли пристанемо на хвилину в нашому поспішному й одноманітному ході та приглянемося ближче цьому назверх буденному явищу, ми — як воно бувас в Божій природі — ввійдемо в новий чудовий світ.

Старинні греки називали сніг "вовняною водою" або "мокрою вовною". Одначе сніг, це маленькі зірки-кристалики, від однієї сотні до пів цали величини. Як обчислив один американський науковець, протягом одного снігопаду 1,000,000,000,000,000 сніжинок може впасти на просторі землі величини одного акра. Справді гідним подиву є те, що кожна сніжинка устроєна на свій окремий зразок. Із науковців чи природників ніхто ще дотепер не знайшов двох точно подібних собі сніжинок.

Після якогось невідомого й таємного закону природи всі сніжинки устроєні у виді шестикутньої зірки. А кожний її рімок є завжди під кутом 60 ступнів. Дуже рідко можна знайти сніжинку видом трикутника. Із понад сто тисяч фотознимок різних сніжинок майже всі є шестикутніми зірками.

Хоч іще багато зі світу сніжинки є для нас оповите тайною, проте наукові досліди, особливо по винаході мікроскопу, відарили вже нам багато дечого, що за часів "вовняної води" було ще невідоме.

"Бог діє в моментах", — сказав один американський письменник. І в таким однім моменті, високо в повітрі за олив'яною заслоною зимової хмари творить ся сніжинка. Але до того мусять бути пригожі обставини. Отже — температура морозна. Повітря до певного ступня вогке. У повітрі також мусить бути пил. Малесенькі частинки того пилу — це ядро кожної сніжинки. При подуві морозного повітря вогкість згущується в мікроскопійно малесенькі краплинки води, що зараз замерзають довкола пилявого ядра на взір шестикрайної зірки. Будучи ледом, сніжинки самі в собі безбарвні. Сніг білий, бо сніжинки відбивають світляні промені на всі боки, що й витворює найчистішу білу барву. Подібно незамерзлі краплинки води (дощ) заломлюють світляні промені та витворюють тим різнородні барви веселки.

Світ сніжинки зачаровував неодного вченого природника, що нераз довгі роки присвячував дослідам цього зразка делікатности, переходовости і заразом найбільшої різнородности в красі природи. Але не конче треба бути йоуковцем-природником, щоб цим явищем зацікавитися й захопитися. Мабуть ніхто не причинився так до початкових розслідів світу сніжинки, як Вилсон Бентлей, званням фармер, що жив у першій половині цього сторіччя в стейті Ню Енгленд. Ще чотирнадцятилітнім юнаком він уперше поглянув на сніжинку крізь свій дешевий мікроскоп. Від тоді, через чотири десятки літ, живучи на високому горбі своєї фарми, він при кожній можливій нагоді вертався назад до цього світу сніжинки, щоб фотографувати безконечну різноманітність узорів сніжинок. По своїй смерті він остав понад 5,000 таких світлин. Цю збірку тепер загально вважають за цінне джерело науковых дослідів.

Світ сніжинки представляє собою безмірну різнородність мистецтва природи та рівночасно й вершок переходовости її краси. Бо беручи до уваги те, що всі сніжинки різняться між собою, скільки ж мусить бути цієї різнородности в снігопаді всієї зимової пори, на всій земній кулі, в усьому часі існування світу? З усіх тих узорів лише яких сто тисяч збережено на світлинах чи рисунках.

Одначе так воно є в природі. Природа ж пам'ятників не будує. Її краса захоплююча й безмірно різнородна — та в більшому мамі не замітна. Найкращі цвіти цвітуть не тільки на грядках і в вазонках, але теж у непроходимих джунглях. Збережена тут доцільність, ба, краса природи в першій і головній мірі існує не тому, щоб ми її бачили — а тому, бо її творцем є Бог, первозір і джерело всякої краси й доброти.

Ідучи звідси одним ступень вище: кожнісенька добра думка чи діло людини — хоч нікому невідомі — є не тільки оправдані, але і побажані, бо вони вподібнюють людину до Бога. І це уподібнення сотворіння до доброти Творця є далеко гіднішого рівня, бо виходить не з невмолимого закону природи, але з доброї і свобідної волі...

Сніжинка на фотознимці (побільшена)

Ю. Ролівський

ОДНЕ СЛОВО

Сади вкривались рожево-білим цвітом. Повітря наповнене ніжними пахощами, що навівали на душу якийсь дивний настрій, збуджували тугу за чимось гарним, незбагнутим. Настроювали серце до переживань.

Петро прощався з домом, із рідним селом, із близьким оточенням. Його кликала туга в невідомий світ. Не помагали ні прохання батька, ні сльози матері, який тяжко було розлучатись із сином одинаком.

Зняла з шиї медалик Богоматері, що то ще від своєї матері мала. і, даючи синові, сказала: "Прощай, мій одиноький. Візьми цей медалик і бережи його як найцінніший скарб. Не розлучайся з ним ніколи. Хай Пречиста береже тебе. Я буду молитись до Неї, буду просити, щоб Вона замість мене тобою опікувалась..."

Петро швидко вибіг з хати, щоб не зрадити свого хвилювання. Не оглядаючись, пішов дорогою. Не бачив, як батько й мати ще довго стояли перед хатою та дивились йому вслід.

Сів на поїзд. Потім на корабель. Через тиждень довгоочікуваний оклик: "Земля на овиді!"

У ранковій імлі, крізь яку проникали перші промені сонця, замайоріла земля. Дерева шуміли під подувом вітру і вітям махали на привіт новоприбульцеві. Земля його мрій! Не міг дождатись тієї хвилини, коли ступить на нову землю, щоб урешті піти тим життєвим шляхом, що його промостив собі в своїй уяві.

Ще востанне оглянувся назад. Туди, де за лінією, в якій стикалася небесна і морська синява, там далеко... Ох, навіщо думати про минуле? І він рвучко повернувся.

Тверда життєва дійсність скоро прогнала колишнє очарування, як сходяче сонце розганяє вдосвітній туман. Почалося змагання за життя, за самозбереження. Спочатку обставини не зуміли відібрати Петрові довір'я в свої сили, у певність: що схочу, те і зможу. З усією наполегливістю кинувсь у вир нового життя. Тільки одна думка його цілого полонила: Якнайбільше осягнути, доробитись, щоб дотримати кроку з життєвим темпом, не відставати від оточення. За тим не було в його серці місця на інші думки.

Та згодом дивне почування почало ворушитись у його душі. Зразу невиразне. А далі все більш і сильніш хвилювало його. З'явилась знову туга. Колись, удома, туга спрямовувала його думки в світ. Тепер почав тужити за рідним домом.

Медалик від матері, що його тільки з привички носив, почав набирати цінного значення — став одиноким зв'язком із Рідним.

Хоч і проганяв такі думки, та вони все сильніше тиснулися до голови. Пропала охота до життя, до праці. Оточення, з яким хотів зрівнятись, стало йому чужим. Серед людей почував себе самітнім, опущеним.

Був вечір. Блукав вулицями міста. Цвіли дерева. І повно пахощів. І пригадався йому останній вечір удома... Враз вечірнє повітря заповнилось гомоном дзвонів. Здригнувся. Від коли прибув сюди, не був ані разу в церкві. Збайдужнів до того. Вдома, вже як старший був, ходив із батьками, не випадало не піти, щоб їм прикрости не робити. Тут був сам і не хотів.

Ішов далі, вулицею вліво. Попав у натовп прохожих, що кудись поспішали. Наче за струєю дав себе повести, байдуже куди — щоб лиш на місці не стояти. Зупинився перед церквою.

Хвилину вагався. Потім зайшов. Так тільки, щоб час десь збути. Став із-боку, за колюмною. Почував себе ніяково. Відштовхнений від громади вірних, що молилися і співали. І не розумів. Стояв заглиблений у своїх думках.

Ураз здригнувся. Всі думки вмить щезли. Почув і зрозумів одне слово... Марія. Десь із глибини призабуття з'явився образ: Вечір. Церковця в рідному селі. Таємниче мерехтить світло свічок. Запах кадила і цвітів. І він, ще дитина, побіч матері співає з іншими. О, Маріє... Який щасливий він тоді був. Усім серцем переживав. Із яким великим довір'ям дивився на образ Богоматері, переконаний, що Марія тільки на нього глядить, лише до нього так ласкаво всміхається...

І прощальні слова матері пригадав. Мимоволі поклав руку на груди, де медалик. Досі ховав його перед другими, гадав, що висміють за таку річ. Тепер знав із шиї і щиро поцілував. О, Маріє!

Образ Богоматері злився в одну постать з образом рідної мами. У постать ласкавої Опікунки, Добродійки й Утішительки... Стояв навколішках і довго молився. Пригадуючи, шептав усі молитви, що колись мама навчила.

Виходив із церкви з усіми. Почувався як у рідному гурті, що його об'єднує оте одне слово: Марія.

АТЕЇЗМ...

(Продовження з 465 стор.)

вився відповісти не такі питання, то на підставі цього рішення Суду можна б доказувати що стейт застосовує супроти нього "релігійні допити" перед прийняттям до публичної служби. А це, мовляв, забороняє конституція..."

Так оцінює рішення Найвищого Суду визначний жидівський публіцист Лоренс із становища суворої логіки, зі становища т. зв. природної моралі та зі становища здорового розсудку. Він одночасно стверджує, що атеїзм, на основі рішення Найвищого Суду дістав у ЗДА легальну апробату (схвалення). Це рішення в своїй суті і в своїх наслідках махливе для моралі і майбутности американського громадянства. Воно свідчить теж про те, який дух панує у тих найвищих колах цього громадянства, що їх завданням є охороняти самі основи законности і моралі.

Батьки американської держави, Декларації Незалежности і Конституції нераз заявляли і в самій

Володар Буженко

ІВАН СУЛИМА

(Історична повість)

Отаман Іван Сулима з козаками свого байдака дістався в полон туркам, які прикували їх усіх на султанську галеру як каторжних гребців. Козаки рішилися втікати з галери, здобули корабель і рішили плисти ним до папської пристані: Чівітавекія.

10.

Було вже ген сполудня, коли робітники, що працювали біля будови нових портових складів, які наказав будувати Папа Павло V, побачили далеко на морі корабель. Ще скорше доглянув його вартовий на портовій вежі. Зараз від портової запори, що стояла півкулистою греблею перед двома греблями від пристані, приплив корабликів до Чівітавекія.

Командир пристані, колишніх траянських Чентумчелле, князь Арнольд Буонтемпо, став пильно обсервувати море. На стрільничих вежах стояли гарматі й готовилися на всякий випадок: від сторони моря просто на пристань їхала турецька галера. Правда, замість зеленого прапору й півмісяця мала вона якийсь небувалий стяг: жовтий із синім хрестом.

— Але хто його знає, що це таке? — говорив до свого помічника командант порту. — Може турки який підступ затівають і потім нас без опору візьмуть та знищуть, як колись 813 року знищили Чівітувекію сарацени, а людність мусіла ховатись по довколишніх лісах та горах...

— То я повідомлю мешканців, щоб готовились до оборони — сказав ад'ютант.

— Можна, але скоро.

За кілька хвилин по вулицях міста били барабани. Робітники сільних копалень, що начисляли до 8.000 осіб, шикувалися в оборонні сотні й ставали на валах медузистої фортеці. Витягнено старі гармати, що їх уживали ще 1167 р. в боротьбі проти війська Фридриха, яке напало на місто під командою канцлера Рінальда.

— Так, так, це турецька галера! — говорили жінки і з плачем кликали: — О, Мадонно, рятуй нас!

А тимчасом на галері настала велика радість. Фаджольо повідомив, що наближаються до папської пристані — Чівітавекія. Вся вільна залога вийшла на чердак і здалеки приглядалися будовам міста й пристані. Сулима приказав здержати галеру й обсервував пристань. Головко, що мав добрі очі, доніс, що вся пристань в оборонній позиції. На мурах повно узброєних людей.

Хоч Сулима такої зустрічі й сподівався: бо хто може знати, що то за галера?. У той час кожен дивився не так на прапор корабля, як на форму його будови та по ній пізнавав, чи зближається свій чи ворог. То й тепер Сулима глибоко задумався, що йому почати.

Два еспанці побачили заклопотання отамана. Один із них дон Кастро Рібера і Вієра сказав до товариша:

— А не радив я причалювати до Неаполю, де є еспанська посліств? Там би нас не зустрічали налаштованими гарматами...

— Та що можемо зробити, — каже на це другий — коли командант хоче бути більшим католиком як сам папа, хоч таки, що не говорім, є православний і більш нічого, себто схизматик...

Хоч Сулима не розумів якслід еспанської мови, але, знаючи латину, доглупався, що вони негодують, бо ще в перших днях по визволенні донесено йому, що еспанці не бажають плисти до папи, а хочуть податися до Неаполю. Але замовчав.

— Пане отамане, — прийшов до Сулими М'якошинський — чи не було б краще заждати отут на морі, а на човні податися до пристані з малим прапорцем та про все їх повідомити. Так буде найкраще, інакше ж можуть нас привітати олив'яними галушками...

— Добра твоя рада, Микито! Беря відв'яжи човен і нехай сідають із тобою осавули Коза Григор й Довбня Василь та їдьте на переговори.

— Так, пане отамане.

Три козаки від'їхали до пристані. На вид малого їх човенця всі чівікавекійці забули про оборону та почали ставити інші здогади.

— Певне їдуть, щоб ми здали пристань без бою — казав Паолью Ріцці, грубий пекар.

— Ні, певне вони мали якусь аварію на морю і через те просять дозволу заякоритись у пристані — думав знову молодий коваль Джузеппе Льопані.

— А я гадаю, що це таки християнський корабель, хоч має якийсь дивний, невиданий ніколи нами, прапор.

— Ге, взагалі справа дуже неясна — сказав Паольо.

Подібні розмови йшли і між іншими міщанами. Знову ж Арнольд Буонтемпо, побачивши, що галерники спустили човен та їдуть у напрямі пристані, доручив капітанові Бракарові та ще двом морякам виїхати проти них із папським знаком і гербом родини Боргезе, з якої походив Папа Павло V.

Бракувало ще яких триста метрів до перечної греблі порту, коли на легко граючих хвилях моря стрінулись обидва човни. Вся галера і пристань пильно слідкували за нами.

— Паке і Домінo (Мир у Господі)! — гукнув до пристаневого човна Микита.

— Анке паче пер вой (Теж мир і вам)! — відповів по-італійському капітан Бракаро. — Хто ви є і чого шукаєте на мирних водах папської держави?

— Ми християни-козаки — відповів М'якошинський. — Божою ласкою здобули турецьке судно і тепер хочемо віддати бранців та галеру в дар Святішому Вселенському Отцеві Павлові V, Боргезе!

На ті слова Бракаро під'їхав ближче. Пересвідчився, що це не яничари, а християни-козаки, що про них говорила тоді вся Європа; тільки не мали вже своєї одежі, бо довго були в неволі. Але яничарські однострої всетаки були для італійців підозрілі. Отже Бракаро сказав, що їде до князя спитати, а коли козаки почують три вистріли з гармати, тоді можуть помалу наближитися до пристані.

Човен капітана Бракара повернувся до пристані, де на кам'яному березі-молью чекав князь Арнольд Буонтемпо зі своїм почотом.

— А може було б краще повідомити перше кардинала де Чезіс, що є головою папської Конгрегації для військa? — порадив сам капітан Бракаро князеві.

— Воно було б краще — надумавшись трохи, сказав князь.

— Але як будуть вони так стояти перед пристанню? — прийшла нова гадка капітанові. — Нехай краще стоять у пристані, тільки нехай не висаджуються на берег, доки не дістанемо інструкції із Риму.

— І так зле, і так не добре, — відповів Буонтемпо — а може то замасковані морські опришки-пірати? Краще подумаймо й зачекаймо. Воно аж надто підозріле, щоб якісь там козаки з України приїздили сюди та хотіли пожертвувати папі корабель і бранців... Як вони могли дістатися сюди, та ж вони на Чорному морю б'ються з турками. Але тут на Тирренському морю що їм робити?

— То хіба їм переказати, щоб їхали куди далі, бо інакше ми привітаємо їх гарматами? — спитав Бракаро.

— Ні, знаєте панове, що я гадаю? — додав від себе будівничий нової ліхтарні та великого складу товарів, Помпей Таргоне. — Найкраще буде виїхати до них на корабель та провірити. Ось стоїть галера "Стелля Маріс". Шкода тільки, що нема коменданта папської фльоти Франческа Чентуріоне, тільки його заступник Та він теж погодиться поїхати. І так, гадаю, буде найбезпечніше. Навіть можна буде розброїти тих козаків, бо їм і так тепер зброї не треба...

— Так, ви найкраще цю справу розв'язуєте — відповів Буонтемпо. І всі на те погодились.

Тимчасом козаки чекали на морю, а стрілу не було. Згадані еспанці почали в очі сміятись козакам:

— А, бачите, вам до папи в гості захотілось, а тепер стійте... Коли б так до нас, було б що інше. Ми ж шляхетні...

Ще може б і більше були дещо сказали, коли б не громовий голос Сулими:

— Панове, мовчати! Маєте ви десятника, чи не маєте? Нехай він прийде і перекаже скарги вашої групи! А так, не підважуйте авторитету команди! Як сиділи в кайданах, чому ви тоді не показали нам, як то пляхетні еспанці вміють себе визволити? Тоді ви знали на нас чекати, а тепер, диви, які вам крила повиростали. Одначе, пригадую, що в козацькій армії такі речі, себто бунт проти старшини, карається смертю. То й уважайте, бо готові папські риби ще вами сьогодні пополуденкувати, чули?

Еспанці втихли і більш нічого не говорили. Вони знали, що з такими правдивими лицарями, як Сулима, не можна жартувати.

Козаки чекали вистрілів, але нарешті побачили, що з пристані випливає проти них галера. Козаки станули перед якоюсь загадкою. Сулима дав наказ бути на місцях про всякий випадок. На чердаку галери стояв спереду якийсь моряк і помахував прапорцем. Нарешті приїхали на близьку віддаль і тоді зі "Стеллі Маріс" ("Морської Зірки") відплила мала шалюпа, на якій їхало п'ять людей. Козаки скоро спустили драбинку і гості прийшли на чердак. На чолі прибулих був таки Помпей Таргоне. Він розказав, як справа мається. А Сулима на те:

— Ясно, що певність та обережність ще нікому не пошкодили. І навіть ви краще вчинили, що до нас приїхали, бо тоді на власні очі довідаєтеся про правду наших слів.

По тих словах провели будівничого Таргоне по цілій галері. Показали йому зброю і бранців-яничарів. Ні Таргоне, ні його товариші не сумнівалися більше. Тоді один із гостей попросив корабельної труби та гомінким голосом передав на "Морську Зірку".

— Пане капітане, все в порядку їдьте до пристані, а ми за вами!

Уже вечоріло. Сонце ще тільки заграву оставило на заході та довгі промені на італійському небі, як до Чівітавекії простували два кораблі. Спереду мала, але чепурна "Стелля Маріс", а за нею важка воєнна турецька галера. Ціле місто вийшло козакам назустріч. Коли обидва ко-

---

Декларації Незалежности записали, що вони вірять у Всемогутнього Бога, в Його моральні закони, в Його поміч та, що в основу законодавства вони кладуть принципи моралі і свободи. Але їхні нащадки вияснюють релігійну свободу і відділення Церкви від держави в той спосіб, що легалізують атеїзм рішенням Найвищого Суду...

Наслідки такого "духа" і такого наставлення, які існують не від сьогодні, є очевидні тим, що вміють і хочуть бачити. Їх відчувається на кожному кроці і їхні прояви не ворожать нічого доброго. Тому цілком слушно Д. Лоренс стверджує, що це рішення Найвищого Суду може вразувати тільки комуністів з СССР. Забув тільки сказати, хто саме до Найвищого Суду провів таких суддів...

раблі вже були майже біля камінного причалу, загули три під ряд вистріли з гармат.

На них відповіла важкими гарматами козацька бранка-галера! Далеко на море попадали кулі. Нарід одушевлено вимахував руками, кричав: "Віва іль папа!" (хай живе папа), а теж "Віва ай козакі ді Україна!" (слава українським козакам!).

Сулима зі старшиною вийшли на берег та привітался з князем та його дружиною. При тому ще більше радости й довір'я викликала зустріч князя та Бракара зі стерником галери Люіджі Фоджольо, бо вони знались ще зі шкільної лавки. І тепер ніхто вже не сумнівався, що це дійсно дар для папи.

Сам Люіджі виліз на якусь бочку і почав говорити по-італійському до народу. Хвалив спритність козаків, видвигав їх віру та безінтересовність.

— Коли б не козаки — закінчив свою промову Фаджольо — ми ніколи не повернулись би до своїх домів, ніколи б не мали щастя знайтися знову між християнами і знову зажити спокійним та щасливим життям. Тому нехай буде їм слава, а головно отаманові Іванові Сулимі, що нас визволяв через поміч Марії Діви, до якої всі козаки як діти набожні!

На ті слова товпа гукнула: — Віва Мадонна! Віва Марія! — І нарід почав співати "Міра іль туо попольо!" (Поглянь на нарід Твій!) та під проводом князя й отамана всі пішли до церкви св. Петра, а з церкви св. Лева били могутні дзвони... Духовенство відслужило торжественне "Тебе Бога хвалим", а запорожці закінчили нашим рідним: "Під Твою милість прибігаєм, Богородице Діво,

Молитв наших не відкинь у журбах,
А від бід нас вибави,
Єдина чиста і благословенна!"

— — —

Другого дня ранком послав князь Арнольд Буонтемпо кінного посланця з грубим листом до кардинала де Чезіс та до адмірала Чентуріоне. Як тільки отримав листа кардинал, зараз удався до папи Павла. Трохи пізніше прийшов і Чентуріоне. Їм ішло про те, що мають у такому випадку робити і як поступити. Чентуріоне не був за тим, щоби приймати тих 300 бранців, бо потім Туреччина буде робити дипломатичні труднощі, а й кардинал де Чезіс не хотів таким поступком викликати турків на репресії. Та й не хотіли відразу настроювати папу проти козаків, тому здалися на рішення Павла V.

А цей вислухавши добре змісту листів та, трохи подумавши, сказав:

— Приймаю дар! Як турки можуть перепродувати християн і то навіть християнам, а наші протести мало помагають, то чому ми не можемо прийняти того дару і то ще від такого славного товариства-ордену, як козаки?

— Святіший Отче, а що робити з галерою? — запитав Чентуріоне.

— Приєднати до папської фльоти і то під тим іменем "Покрову Пресвятої Богородиці". І нехай має власний свій прапор, який мають козаки, себто синій хрест на жовтому полі. Ніколи не чіпляти папського прапору, щоб не був із ним одночасно і той козацький.

— А що нам робити із 300 бранців?

— Із ними ще менше клопоту: скільки ми ведемо будов? Узяти до будови на якийсь час. А потім виміняємо за наших християн.

— Святіший Отче, а що нам робити з самими козаками?

— Я бажав би собі їх побачити та з ними поговорити, дещо від них довідатися. Тому було б добре приставити їх до Риму.

— А може б так, Ваша Святість, прибули до пристані подивитися на козаків? — відважився спитати кардинал.

— Воно було б не зле, брате кардинале, але до Чівітавекія далеко, треба з тиждень стратити на дорогу туди й назад, отже тому поїдьте обидва, від мене їх привітайте та козаків і бранців приставте до Риму.

— — —

На другий тиждень із неділі дивний похід наближався до Риму. Спереду та заду їхали карети й вози, а між ними йшли військовим кроком турки-яничари. Сулима казав їх не сковувати; йшли вільно і мали доволі їжі та води. При тім оглядали околицю. Горбочки поросли кущами винограду, гаями оливкових дерев; не бракувало і гаїв, головно по горах. Місцями видніли поля збіжжя, біля хат зеленіла городина. По горах порозсідалися різні кастеллі-села, що видавалися наче якими великими ластів'ячими гніздами.

— А куди ж то нас так ведуть? — питав один турок другого.

— Певне знати не знаю, але мабуть до християнського халіфа.

— А може б ми так десь тут сховались і потім над море. Загарбаємо човна, бо там повно буде рибацьких, то й собі поплинемо до нашої країни. Що нам тут між тими джаврами робити...

— Ну і що тебе насідає? Куди втечеш? І що? Тільки на те, щоб потім усіх вели скованих і так наших мучили, як ми їх? Ти дякуй Аллахові, що вони не платять нам такою міркою, як ми їм даємо! — обізвався суворо другий турок.

Коли сонце вже міцно припекло, тоді Сулима, що їхав у кареті зі своїм окруженням, приказав станути на попас. Турків перестережено, щоб не втікали, та дано їм їсти. Неоподалік була криниця і свіжа вода з неї холодила спрагу і козакам і полоненим.

По перекусці всі трохи відпочивали, крім вартових, що пильнували в'язнів. Козаки затримали зброю і наводили порядок між турками. Турок бо, коли б побачив козака без шаблюки й мушкета, то певне зараз і втікав би; а її зброя тримала турків коротко.

— А не знати чи далеко той Рим? — питається М'якошинського осаул Василь Довбня.

— А то шмат ще буде дороги, а так як ми йдемо помалу, то за яких три дні прийдемо.

— А Рим має багато мешканців?

— Місто гарне буде до 115.000 душ.

— А всіх людей у тім папськім царстві буде багато?

— Так менш-більш півтора мільйона.

— То досить буде — підхопили інші козаки.

— А є ще тут якісь більші міста, чи всі такі малі як Чівітавекія?

— З більших міст то Больонія має 80.000 і Ферара 60.000 душ. У першій є університет і там був навіть ректор українець, Юрко з Дрогобича.

— А диви! — дивувалися козаки.

— А то що за дерева?

— Та ж то каштани; ті, що ми їх їли на галері час-до-часу.

— О, які то гарні дерева і дають досить тіні, є де відпочати.

— Ну, козаки, трохи відпічніть, бо поїдемо дальше.

Сулима теж відпочивав під молодим дубом. Від його місця було видно ввесь табір. Було спокійно, яничари, видно вдоволені добрим трактуванням, не виглядали підозріло, а козаки пильно виконували кожного наказа. Еспанці та інші народи, що були на галері, осталися в Чівітавекія. Одні казали, що потім прийдуть, а інші чекали на відповідні кораблі, що мали завести їх до своїх країн. Одиноким чужинцем, що їхав із козаками, був тільки наш Фаджольо.

Він уважав себе вже властиво за члена козацької виправи і тому не випадало йому лишити отак Сулиму й товаришів. Хоч приятелі в папській пристані дуже просили його остатись і обіцяли післати просто до Генуї, однак Люіджі за жадні гроші не хотів на таке пристати.

Тепер Фаджольо сидів поруч Сулими та дрімав собі, як казав, "сієсту роману" (римську дрімку). Сулима і не зчувся, як сам теж задрімав.

Знов Кульчицький майдан — сниться йому — з недалекої хатини вийшла якась дівчина й усміхається до нього. Він підходить ближче і пізнає: це Параня.

— Ходи, ходи до мене, Івасю, я на тебе так довго чекаю — промовила вона.

— Я теж хотів би бути разом із тобою, але така козацька доля, що мушу їздити і воювати з ворогами нашого миру й щастя.

Дівчина підійшла близько і подала руку Сулимі. Вони тихо говорили. Параня плакала і повторяла:

— Івасю, не їдь від мене, я тебе вже нікуди не пущу! Поберемось і заживемо, як Бог приказав...

— Параню, я рад би з тобою мій вік звікувати, але бачиш, спільне добро України важніше, як наше особисте щастя...

— Так, я розумію тебе, але бажала би бодай рік-два разом із тобою пожити, помилуватись. Я вже такі гарні рушники повишивала! А скільки я старостів відправила, бо чекаю на тебе і тобі одному присягну.

Тут Параня так близько нахилилась до отаманового лиця, що він відчув її віддих. Пробудився. А згори на нього дивилося двоє великих очей і широкий шосткий язик корови лизнув удруге по обличчі.

— Ну то мені гарна Параня! — зареготався отаман.

— А мене теж лизнула якась потвора — признався Люіджі.

— От тобі маєш і сієста романа, як корова тебе по обличчі лиже!

***

Останню ніч перебули козаки та їх бранці вже недалеко Риму. Ще звечора післали кінного посланця, що до святого міста наближаються козаки з дарами для папи.

Другого дня раненько всі пустилися в дорогу. День був літній-чарівний. Роса блищала сріблом і золотом по придорожніх кущах і травах, а птаство співало любих пісень. По долинах паслися табуни коров, коней і овець. Люди починали свою працю. Коли переходили якесь село, вся людність вийшла назустріч козакам. Навіть старці не хотіли оставатися вдома. Всі були цікаві подивитися на "квести браві козакі" (цих відважних козаків). Дівчата давали козакам яблука, кидали китиці квітів і щось по своєму вигукували. Теж і яничарам не жалували дати щось, головно старші молодиці, коли дивилися на тих триста вояків, що були пострахом світу, а тепер ішли, як вівці; милосердились. Якась от винесла молока, там друга подала якусь паляницю, ще інша добрий кусок італійського формаджа (сира).

— Які тут інші люди! — заговорив один турок до свого товариша. — Де б у нас жінка без накривала на обличчі показалася між людьми, а тут не тільки всіх лиця відкриті, а ще й нами опікуються.

— Та то інша віра, Менглі, — каже товариш. — Їхня віра каже милосердитися над кожним, хто в біді, чи це буде рідний брат, чи може й ворог лютий...

— Така віра, гадаю, ліпша від нашої — сказав повагом Менглі. — Ми царство Магомета ширимо силою — мечем і вогнем — але вислідки наші маленькі, а вони, оті християни, вже скорше від нас мають свою віру і все більше знаходять собі прихильників, хоч воюють тільки милосердям і любов'ю...

— То не так віра, як тобі подобалася оця чорнява Джоконда! — сказав третій турок. — І тому ти вже говориш за віру, а потім беркиць і станеш невірним джавром.

— Так, вона мені подобалася, але я про віру говорю не тому, що мені дівчина подобалася, а дивлюсь на її серце, що таке милостиве для нас, її ворогів. І мені в ній не так її чепурний вигляд тіла, як оця краса душі подобається.

— Не мудруй, не мудруй! — знову кинув третій. — Ти не є правовірний муслем, коли таке говориш!

— А ті, що тримають по гаремах цілі десятки отих нещасних Джоконд, то вони є правовір-

Федір Одрач

НА НЕПЕВНОМУ ҐРУНТІ

(Продовження)

Осінні дні у Хлябах минали без будьякої системізованої праці в школі. Якось завітав до школи "временний" інспектор від Відділу Народньої Освіти. Була це ще молода людина, син православного московського священика з Пінська. Як йому вдалося здобути цю "временну" посаду — єдиний Бог тільки знає. Та побув він на цьому пості тільки півтора місяця, потім із першими транспортами вивезено його з родиною на схід. Був це освічений пан, із дипломом варшавського університету; лагідний і симпатичний у поведінці. Він почав випитувати мене, як мені живеться і працюється в школі. Говорив до мене по-московському, а я, звичайно, відповідав йому тільки по-українському. Моя мова, здається, трохи його бентежила, але він силкувався бути байдужим і зрівноваженим. А саме була пора мені на лекцію аритметики в четвертій клясі. Він поспитав мене, чи може бути приявним під час навчання. Ясно, що вважаючи візитатора за свого зверхника, я чемно попросив його до кляси. Навчання відбувалося по-українському. Інспектор сидів спокійно, хоч і кожночасно супився, коли я наголошував українську термінологію в аритметичних завданнях. По лекції, вже в канцелярії він поважно сказав:

— Ну і навіщо ви калічите дітей українською мовою? Навіщо ця термінологія? Замість "знаменатель", ви чомусь дітей учите вимовляти "знаменик" і інше. Ви ж знаєте, що Пінщину прилучено до Совєтської Білоруси.

— А хіба ж по-білоруському буде "знаменатель"? — весело поспитав я свого зверхника. Він задумався і розгублено мимрикнув: — Да, ізвестно, положеніе очень усложнілось.

Він довго не гостював у мене і прощаючись зо мною, побажав мені "многа успєхов".

Частішим гостем почав бути потім "временний заведующій Райісполкома" (завідувач Районового Відділу Виконавчого Комітету). Називався він Іван Грішкевіч. Блондин, середнього росту, середнього віку, був простакуватий, говорив до мене по-московському, хоч, здається, був це тільки змосковщений білорусин. Школою він не цікавився, хоч і заглядав до мене вечорами на "культурную бєсєду". Я й з ним говорив по-українському. Грішкевіч на мою конверсацію не звертав ніякої уваги. Він навіть раз сказав, що українська мова йому дуже подобається і що він в армії мав приятелів українців. Признався він теж, що вже спровадив свою родину до Пінська — жінку і троє дітей — двох хлопчиків і одну доньку. Спочатку його відвідини мене насторожували, але потім я якось зжився з ним. Іноді він нарікав, що люди тут іще не свідомі, що не мають іще зрозуміння до своїх обов'язків. Іншоля, звичайно, про різні "заготовкі" і "ставкі зернових", "мясоставкі" і інше. Він якраз і працював по селах у ділянці прерізних "заготовок". Мило мене здивувало й те, що Грішкевіч, як правило, не мав при собі зброї. Потім прибув із Пінська йому на поміч високий брунет Райтер — змосковщений надволжанський німець. Гарний із виду, приодягнений у "західній" костюм, він поводився свобідно і з першого слова почав звертатися до мене на "ти". Він був майстром від анекдотів. Цілими вечорами розповідав нам (мені і Грішкевічеві) вірменські "затовщені" анекдоти. Своїх "героїв" з анекдотів він називав "армяшкамі — хітрімі падлецамі". Одного надвечір'я, коли вже діти розійшлися зі школи до домів, я почув на дворі сильний веселий баритон Райтера. Він стояв перед шкільною хвірткою і жартівливо кричав до молодиці Марини, що випустила з руки відро наповнене водою. Марина була сусідкою і, як то бувало в наших селах, ходила по воду до спільного колодязя, що був на вулиці, неподалік школи. Райтер, упершись руками в боки, почав молодицю напоминати.

—А я тобі казав — лівіше! Ти ж бачила, що там баюра. Треба було правою рукою тину притримуватися. А ти, он, ногою члапнула у грязюку, потім задивилася на мене і відро — в болото.

— Хіба ж мені першина сюдою ходити? — відгукнулася Марина. — А ви, онде, товаришу, та чого так задивилися? Та чого онде, так покрикували?

— Ну, як хочеш, я відро вимию і принесу свіжої води.

— Та чіпляйтеся вже до дівчат! — відпеклася молодиця і вернулася до колодязя, де вимила відро і набрала чистої води.

Райтер узагалі вдавався в розмови з усякими: з дівчатами, з молодицями, з хлопцями, старикамі і бабусями. Він завжди підшукував щось жартівливе, спершу сам реготався зі свого дотепу і потім змушував до сміху свого співрозмовника. Пригадується мені, десь у половині літа 1940 року, я побачив Райтера на лавці на Набережній вулиці в Пінську. Саме від потойбічнього берега хтось рвучко плив на Набережну. Течія Піни його відносила, але плавець намагався простою лінією перетяти ріку. Тоді Райтер почав кричати.

— Дуррак! Правой рукой нажімай! Правой ногой падталківай! Бадрєє!

— Чи ви знаєте цього плавця? — поспитав я Райтера, підійшовши до лавки.

— А чорт його знає. Дуррак, погляньте, як течія заволоділа ним. Понесла просто на Каралин!

Такий був Райтер! Агітував він по селах теж жартами та анекдотами. Це був наче "білий крук" веселости серед штандартної совєтської суворої натягнености. Та в грудні, якраз перед Різдвом, я побачив і Райтера і Грішкевича в іншій позі.

Перша мою зустріч із дітьми відбулася два дні пізніше. Дівчатка і хлопчики) зодягнені здебільшого в саморобний одяг, зустріли мене соромливо. Чотириклясники ще польської школи намагалися говорити до мене по-польському, та мова ця була дуже незугарна. Коли ж я до них заговорив по-українському, соромливість у дітей відразу ж щезла. Всі вони посмілішали і почали мені розповідати різні новини, що були в селі. Я нарешті попросив чотириклясників, щоб вони щось заспівали. Вони трохи вагалися, але потім затягнули в скочному ритмі відому пісню Моношкі "Вляз котек на плотек і мруга..." Діти співали цю пісню без патосу, наче б вимушено: так і відчувалося зненавиджену диригентську руку польського вчителя. Нарешті я попросив, щоб усі гурмом заспівали якусь свою рідну пісню. Діти не давали довго себе просити й по хвилині якось грайливо затягнули: "Тече річка невеличка з вишневого саду..." Вибухнула ця пісня якось спонтанно, дитячі голоси якось самочинно допасувалися. І це викликало в моєму серці якийсь жаль — цих бо дітей і надалі будуть муштрувати на чужий лад; чужої мови і чужої пісні будуть привчати.

Не маючи конкретних указівок від Відділу Народньої Освіти, я рискнув таки викладати всі предмети українською мовою. Я передбачав для себе неприємності, але намагався не думати про це. Чотириклясникам уже розповідав дещо з української історії; розповідав їм те, що знав, не зупиняючись спеціяльно на соціяльних та клясових моментах, що, як відомо, суперечне з ученнями Маркса-Леніна. Це моє довільне трактування предмету потім мене жахнуло, коли рік пізніше я детально запізнався з методикою й принципами навчання історії в совєтських школах. Дяка Богові, що аж до січня 1940 року ніхто з моїх зверхників не відвідував школи і таким чином мої "буржуазно-націоналістичні ухили" залишилися непоміченими.

Село Хляби щиро і з піднесенням зустріло прихід большевиків. Коли я прибув туди, то ще стояла перед селом, на всю широчінь траяту величезна тріюмфальна брама з транспарентами та посохлими вже цвітами. Село Хляби належало до найбільш гноблених сіл Пінщини й жителі його вітали б мабуть самого дідька, щоб тільки вирватися з-під влади Польщі. Справа бо була така, що всі хлябівські пасовиська були сервітутні, себто, половина землі належала до лопатинського поміщика, а друга половина до села. Та поміщик заповзявся відсудити сервітутну землю від Хлябів, що йому і вдалося перед самою війною. Селян, отже, чекала цілковита руїна. Поліське господарство, спиралося на годівлі худоби: відібрати від поліщука пасовисько й лука, це значить пустити його з торбами. Худоба для поліщука — це добриво на неврожайні поля, це молоко, це м'ясо. Тож хлябівщани зі слізьми радости вітали перші большевицькі танки, свідомі того, що настав кінець ненависному поміщикові. Та це захоплення почало дедалі холонути. Десь уже в місяці жовтні тимчасове правління в Пінську зобов'язало старосту Бочила доставляти велику кількість молока до лемешівської молочарні. Плачено за літр молока копійками, які не мали ніякої вартости. Потім наспіли хлібозаготовки і м'ясозаготовки. "Визволителі" були вимогливі і тверді. Дядьки почали надобре чухатися в потилиці. Тут то там проривалися слова докори, деякі натякали, що вища влада, мабуть не знає, що роблять місцеві представники компартії. Часто приходили люди до мене і просили, щоб я їм розповів, як то буде в майбутньому. Я їх збував словом "не знаю". Дійшло до того, що я не міг дістати в селі молока навіть до кави. Люди вибачалися і в розпуці вказували на своїх дітей, які були позбавлені молока "визволителями". Якось зопалу я признався одному агітаторові, миршавенькому жидові, що чомусь утиснувся до школи і нав'язав мені розмову.

— Ну, як поживаєте, товаришу вчитель? — звернувся він до мене.

— Поживаю непогано, та тільки біда в тому, що селяни тут бідні і ніде не можна купити молока.

Увечорі, на мітинґу, агітатор непрошено почав нападати на приявних за це молоко. Спершу він штампово вихваляв "велікаво вождя", "червону армію" і по кожному слові якось кумедно викрикував: "Урра Іосіфу Віссаріоновічу!" Він міцно картавив, до того ж ці його "урра" звучали якось карикатурно, коли не глумливо і це людям сподобалося. Приявні весело підхоплювали й верещали те "урра", слабші характери не витримували і заносилися реготом. Це агітаторові подобалось і він іще дужче почав кумедно наголошувати ті свої "урра Іосіфу Віссаріоновіні?! — кинувся боронити себе Менґлі. — Як би так твою маму чи сестру або дочку взяли й мучили, то щоб ти тоді сказав?

Ще не докінчив своїх слів Менґлі, як перед цілим походом виринув Рим. Ранішнє сонце золотило церкви, високі дзвінниці, домн, все, що розляглось на сімох горбках Риму.

— Гарний той Київ цілого християнського світу! — кликнув товаришам Сулима. А вони додали: — Воістину гарний і тривалий!

(Далі буде)

Першоякісне молоко — у пляшках і картонах — знаменитну гуслянку, різнопроцентову сметанку, квасну сметану, сир, масло та незрівняної якости морозиво доставляє домів і до крамниць.

УКРАЇНСЬКА МОЛОЧАРНЯ

GREEN VALE DAIRIES LTD.

3156 DUNDAS ST. WEST
телефон RO 7-1728.

чу". Люди сприйняли це як глум над владою і я особисто, чуючи цю клювнівську промову, ладен був думати, що це звичайне висміювання. Аж раптом він заговорив про оте молоко.

— Товариші, — крикнув агітатор, — ви маєте учителя, он він, стоїть між людьми. Він учить ваших дітей, а ви що йому даєте? Навіть шклянки молока не хочете йому дати! Позор, товариші!

Ці його вигуки спричинили якусь ніяковість між приявними селянами, але агітатор і цей варіянт "скрипів" відомим уже кумедним "урра Іосіфу Віссаріоновічу" і скінчилося як і попереднью оплесками.

"ЗАГОТОВКА" ЗАСЛАНЦІВ

Події, що трапилися в маленькому поліському селі Хлябах у місяці грудні 1939 року, це щось, що не мало пояснень і чого не могли зрозуміти примітивні селяни. Це була безпричинова подія, щось ніби нагляй землетрус, чи якась несамовита буря, що понищила доми маленького села і повбивала безневинних людей.

Навіть найпримітивніша вдача людини, коли дознає від когось кривди, старається пов'язати цю кривду з якоюсь причиною. Причиновість даної трагедії наче заспокоює до певної міри людину, дає їй досвід, щоб у дальшому бути обережнішим. Та те, що сталося в Хлябах (і не тільки в Хлябах!), це було для "визволених" селян цілковитою трагічною новістю.

Двадцять четвертого грудня згаданого року приїхали в село озброєні енкаведисти, припинили навчання учнів і почали витягати людей із хатів і зганяти до школи. На велике диво, між енкаведистами побачив я і Грішкевіча і Райтера. Вони були з крісами. Зичливе обличчя Грішкевіча було цього разу ніби камінне: очі холодні, байдужі, найменшого зворушення не було видно. Просто людський автомат із пальною зброєю. Дивлячись на нього, я жахнувся: мені здалося, що цей Грішкевіч здібний виконувати неславну функцію тільки тоді, коли побачить жест свого начальника, старшого лейтенанта Фадєєва. Словні накази йому навіть непотрібні: тільки один жест і кріс може стріляти до живого об'єкту. Таке явище, здавалося б, цілком недоречне. Звичайний людський розум пояснює лиху подію тим, що обгрунтована вона якоюсь ненавистю, помстою, чи навіть якимсь унутрішнім демонським бажанням нищити живі істоти. Та обличчя Грішкевіча не мало таких познак. Було ясно, що він не міг відчувати ненависти до цих безневинних неграмотних людей. Йому просто кажуть виконувати завдання і він його виконує не задумуючись над суттю того, що він робить. Райтер ні вчому не змінився. Він і цього разу жартував із людьми яких уже приведено під конвоєм до школи. Це був теж людський автомат тільки з тою ріжницею, що потрапив видобувати із себе звуки.

Мати з трьома дітьми, Ганна Ключиць, з яких дві дівчинки були моїми ученицями, пригортає до себе дворічну донечку і плаче. Мої ученици востаннє перелякано поглядають на клясу в якій досі вчилися. Райетр посміхається до Ганни і каже:

— Ти не плач, гражданка, тобі там буде краще, "Прокатаєшся" поїздом, побачиш світ, діти твої будуть учитися у великих школах.

— Куди ж ви нас повезете?

— Того то не знаю — куди начальство скаже, туди й повеземо.

Обличчя Ганни затупіле. Така ж отупілість і в інших засланців, що заскочені і трагічно здивовані дивляться на узброєних енкаведистів, які їх сюди привели. Вони нічого не знають крім одного, що їх мають кудись вивезти. Це переважно люди неграмотні, примітивні, щось у роді прислівного дядька, що під час визвольних змагань мудрував перед "петлюрівцями": А про мене нехай буде і червона влада, мене й так із мужика не зсадять.

Трагізм цих людей полягає в тому, що вони буквально не знають завіщо їх "скидають із мужика". Хтось десь там на московських верхах дав рішення і по них приїхали енкаведисти з байдужими обличчями; заберуть їх і повезуть на залізничну станцію до Пінська. Вони так в отупінні й ніяковості будуть їхати десь під Архангельськ і щойно там, у лагері, розуміші від них відкриють їм таємничу причину, чому їх заслано. Там, за дротами, без сумніву, народиться свідомість, та буде вже запізно.

Я знав із літератури, що за Збручем у тридцятих роках розкуркулювано селян, був там голод і масові заслання, але я не припускав, щоб людей типу хлябовщан перетворювано в каторжників "порядком заготовки" каторжного контингенту. Три місяці після "визволення" ще й мови не могло бути про колгоспи та розкуркулювання. Тож — цих людей вибрано на заслання тільки тому, щоб виконати рішення влади і коли б не забрано їх, пішли б на їх місце інші.

Я особисто не люблю описувати і навіть згадувати сцен вивозу. Це для мене наче б повторення трагічних переживань. Та цікаві тут два моменти: замаскована причина вивозу безневинних людей і два психологічні контрасти — засланців і тих, які конвоюють тих засланців.

У випадку хлябовщан (до речі, перед Різдвом у 1939 році майже з кожного села Пінщини вивожено людей) — заслання це засіб нищення даної частини українського населення. Большевики нищили несвідомих поліщуків не тому, що вони були противниками нової влади — нищили їх як національно-біологічну проблему. Відомо бо, що неграмотна мати може породити дитину, яка в майбутньому може бути гордістю цілого народу. Тож нищено цю матір тільки тому, щоб не могла вона родити небезпечний для совєтської імперії людський елемент. Мужчин нищено теж тому, щоб не допустити до свідомого національного прозріння, чи радше пробудження. Це диявольська плянова далекосяглість. Фатальніше якраз для нас те, що ворог винищуючи наших людей, старанно приховує суть того нищення. Я особисто (хай дарують мені читачі!) подякував би цьому ворогові, коли б він, до привладу, з'явився в селі і почав лаятись більш-менш так: "Хахол, туди твою... українская сволоч, я тебе дам Україну! Русскаво ти не абманьош!"

Це були б карти кинені на стіл і це поличчям обпекло б обличчя кожного українця. Це була б розкрита ота прихована московська суть нищення наших людей. Та біда в тому, що ворог нищить наших людей переважно як клясових ворогів, іноді як зрадників та шпигунів. Замість лайки, наприклад, на Полісі перед Різдвом, енкаведисти величали засланців "гражданамі", часто посміхалися і дораджували не брати з собою хатнього майна, бо, мовляв, там, у СССР "всєво в абілі".

Тепер другий психологічний момент.

Це функціонери, чи радше конвоїри засланців. Я спеціяльно підкреслив функціонери тому, бо ніодна держава в світі не стосує таких метод екзекутивного характеру, як СССР. Усі інші, крім СССР, держави, мають на такі справи поліцію. Поліція, це екзекутивна сила, яка виконує прерізні завдання, що входять до статтей кримінального, чи взагалі карного кодексу. В СССР навпаки. Там поліція, це "сильне ядро", яке широко користується просто дивільними людьми. Згаданий Грішкевіч, чи Райтер, це звичайні совєтські урядовці, проте, волею НКВД, вони були втягнені в чисто поліційну роботу. Не конче треба бути головою райвиконкому, чи бути агітатором, щоб одного дня стати учасником злочину. Таким функціонером може бути інженер-будівельник, машиність, технік, бухальтер, узагалі будь-яка людина, яка перш за все дбає за власну шкіру. Таким чином поліційний засяг діяння в СССР має широке коло і охоплює майже всі клітини суспільного життя. До прикладу, сільський учитель має свою вужчу фахову роботу і в нормальній державі ніхто й не думав би обтяжувати його побічними завданнями. В СССР навпаки. Сільського (і не тільки сільського) вчителя навантажується іншою, переважно злочинною роботою. НКВД намагається зробити з нього сексота, райвиконком змушує його стягувати з селян прерізні податки (заготовки) "порядком усвідомлювання", а те "усвідомлювання" на звичайній мові є звичайним заляканням, коли не моральним терором. Багато слабих характерів не витримує і стає знаряддям державних злочинних установ. Постійна праця в рямцях НКВД, чи інших установ, які посередньо підлягають цьому жахливому поліційному тілу, творить з цих людей наче б автоматів. Експериментальна психологія знає в житті людини психічне перетворення, тобто, це перетворення — це заник особовости. Коли ж людина втрачає своє "я", тоді важко говорити про серце, чи сумління. Саме ця формула впала мені на думку, коли я уважніше приглянувся Грішкевічеві й Райтерові. Це либонь і є так звана "нова" совєтська людина. Багряний цілком влучно вивів у "Гетсиманському саді" "добрягу", в'язничного дозорця, якого навіть в'язні любили, бо він удечому потурав їм, але, як виявилося, отой клишоногий дозорець у в'язничній катівні розстрілював людей. Людина, коли гнівається, кричить, лається, це ще не людський автомат, у ньому може бути ще дрібочка сумління і в важкі хвилини, це сумління може пробудитися. Гірше з "автоматами", бо вони вже сумління не мають, серце в них уже теж сплісняviло. Такі люди — це своєрідні мистці. Вони зможуть бути зичливими, посміхненими, але це тільки маска, бо за тою маскою — безособове "людське" творивo. Байдуже, чи вони в енкаведистському кашкеті, чи просто шапці-будьоновці. Все ж, є у них щось особливе, що зможе помітити тільки спостережлива людина. Це очі. Не дурно ж прислів'я каже, що крізь очі дивиться душа людини. Але коли душа справді дивиться крізь очі, то вони мають у собі якісь теплі вогники, щось людяне і щире. Такій людині хочеться довіряти, з нею зблизитися. Такі очі мали і Грішкевіч і Райтер, не кажучи вже про умундированих енкаведистів. Під час частих відвідин школи Грішкевичем, я іноді годинами з ним говорив і ця розмова була якась формалістична, якась натягнута і нецікава. І тут мені часто приходилося зустрічатися своїм поглядом з його очима. Це неправда, що люди, обтяжені злочинами не можуть дивитися іншій людині в очі. Якраз навпаки. Злочинні люди-автомати якраз потраплять уперто, навіть бесоромно впялюватися очима в свого співрозмовника. Іноді Грішкевіч довгими хвилинами дивився в мої очі і я того погляду не міг витримати; щось було в ньому труп'яче, бездушне; більше того, я навіть соромився за нього, бо не міг надивуватися, як можна так уперто вирячуватися до свого співрозмовника. Крім того многі можуть потвердити й те, що під час допитів, чи ж не уперто зорили очі енкаведиста-допитувача допитуваного? Таким чином утвердилася в мене думка, що типи совєтських людських автоматів, байдуже, енкаведисти вони, чи люди, що є їхнім знаряддям, це типи, які втративши своє "я", стали безвольними функційними одиницями. Це, до речі, ідеальний матеріял для людської отари, скошарованих, та знівельованих істот. Треба було б писати окрему працю, щоб доказати, як комуністична система нищить у людини все те, що становить її суть: усіма засобами вбиває самостійне думання — дозволено тільки думати і робити згідно з большевицькою ідеологією; безоглядно нищиться в людини сумління а впарі з цим і почуття любови до ближнього взагалі; ці благородні елементи людської душі заступлено большевицькою "бдітельностю" в нищенні клясового ворога, що насправді значить: нюшити, шпигувати кожного і потім доносити поліції. Нічого й дивного, що такі "функційні одиниці", здебільшого цілком не реагують на горе інших; будуть з посмішкою поглядати на тих, яких вивозять на заслання, навіть жартувати з ними, як це робив Райтер; не зворушить їхнього серця голодна дитина, чи безпомічний старець. Так як автомат із заліза, так і вони, поза функцією, призначеною повелителями: ніщо і ніхто їх більше не цікавить. Жах подумати, що така вівісекція відбувається на українському народові вже аж сорок років!

ЧИ МАЄМО ПОВИСНУТИ В ПОВІТРІ?

Усю українську т. зв. вільну пресу, тобто пресу по цей бік залізної занавіси, пробігла вістка, що у Ватиканському шематизмі "Аннуаріо Понтіфічіо", виданому в Ватикані 1961 р., себто у провіднику Римської Курії, в якому є список усієї єрархії Католицької Церкви, замість дотепер уживаної старовинної нашої назви "Рутені", вжито сьогоднішньої назви: "Україні".

І, як воно не дивно, вся наша преса з великим вдоволенням занотувала згадану нотатку, а один із католицьких тижневиків Канади, цю, більшу об'ємом нотатку, помістив на першій сторінці товстими черенками, прикрашуючи її титулом: "Ми є Українці, а не "Рутені".

Нема сумніву, що під цю пору, історична, старовинна назва "Русь" ("Русини", по-латині "Рутені"), є вже пройденим етапом. Але теж нема сумніву, що, відрікаючись від нашої праісторичної назви "Русь" — яка, до речі, є ідентична з сьогоднішньою нашою назвою "Україна", ми не тільки самі заперечуємо історичну тяглість нашої нації й державности, але, що найважніше, — ми даємо неперевершену зброю в руки... московських большевиків, які всіми можливими засобами, зводячи бої з українськими і прихильними українській історичній схемі західньо-европейськими істориками, стараються переконати ввесь науковий світ, що "Рутенія"-Русь не була, в сьогоднішньому значенні "Україною", а була вона "колискою" трьох націй: великоруської (російської), малоруської (української) і білоруської.

Себто, іншими словами кажучи, цього роду статті, як оце "Ми є Українці, а не Рутенці" — це ніщо інше, як вода на млин московської, зокрема ж московсько-большевицької ніби "наукової пропаганди" і зовсім не було б дивно, якщо б на черговому світовому з'їзді істориків, у якому, як відомо, беруть живу участь советські вчені, ці ж советські вчені, на доказ своїх "тверджень" про "тричленну Русь", замість своїх теорій, стали б оперувати цитатом вільної української преси, яка виходить поза Україною, а яка... зрікається своєї історичної первоназви.

Не входимо тут у причини, чому ми так просто нагально відрікаємося назви "Русь", бо на це зложилася ціла низка важливих причин, не так може історичного чи наукового, як політичного (і то навіть, може, признаймося, короткозоро - політичного) характеру. Ідеться нам просто про те, що під сучасну пору покидати чи відцуратися нашої праісторичної назви "Русь" — це не тільки, як ми вже сказали, вода на млин наших ворогів, але також і в неменшій мірі баламучення опінії нашого загалу та перекреслювання величезних культурних, історичних і державницьких цінностей нашої історії впродовж віків.

Тому ніхто з нас, не зважаючи на те, як нас хтось називає, чи Українцями, чи Русинами, не сміє відрікатися назви з нашої історії, цієї назви, яку вже уточнив М. Грушевський, називаючи свій монументальний твір не "історією України", тільки "Історією України-Руси".

Очевидно, коли б ми, порівнюючи з іншими народами, не соромилися того, що ми "Рутені"-Русичі, так, як не соромляться цього німці, що їх батьківщина зветься (досьогодні в деяких народів) Германією, чи так як і поляків, що їх вітчизну турки ще до сьогодні звуть Лехістаном, тобто країною, заселеною Ляхами — то було б усе в порядку. Але ставитися зі зневагою до нашої прабатьківщини, Київської Руси, наймогутнішої колись імперії на Сході Европи, яка на півдні спиралась на "Руське море" (бо така була колись назва сьогоднішнього Чорного моря — "Маре Рутенорум"), а на південному заході опиралась на "Руські Альпи" (бо така була назва сьогоднішніх Карпат — "Альпес Рутенорум") — це не тільки заперечувати своє історичне походження, але й... зависнути в повітрі, і стати історичним безбатченком.

Рівночасно таким чином, починаючи нашу історію від XIII чи XIV століть, ми визбуваємося легкодушно не тільки світової слави таких пам'ятників, як "Слово о полку" (бо в цьому ж пам'ятнику нашої слави та документі нашої високої письменницької культури, дружинники-лицарі б'ються "за руську землю"), "Правда Руська" і т. ін., і т. ін., але й віддаємо всі ці н а ш і багатства "тричленній Русі", тобто даємо право авторства до цих старовинних руcько-українських пам'ятників і Москалям і Білорусинам. Логічно йдучи, нам треба теж виректись і св. Володимира й Ярослава Мудрого і... тризуба! А що вже говорити про "Піємонт України" Галичину, яка завжди гордилась, що "руська мати нас родила"?

На нашу гадку, як з одного боку узгіднення старовинної латинської назви "Рутені" на сьогоднішню назву "Україні" на сторінках "Аннуаріо Понтіфічіо" треба вважати зовсім слушною і справедливою, бо впродовж віків колишні русичі-рутені стали українцями, і за це ми повинні бути вдячні нашій Єрархії й Апостольській Столиці, так знову ж із другого боку ми за ніяку ціну не можемо дозволити відібрати собі назву "Русь", так як і за ніяку ціну не дамо собі відібрати почесної назви, що її носить наш Київ — "матір городів руських", незалежно від того через скільки "с" москалі писатимуть слово "русский". І тільки незнання нашого історичного минулого, незнання цієї величі, що колись крилася за латинським означенням батьківщини прапредків наших "Рутенії". — Руси, що дала силу згодом козацько-гетьманській Україні піднятись до гордого бою за українську державність — тільки легкодушне незнання могло зродити фразу, мовляв, "ми не "Рутенці"..."

А може і правду сказав наш журналіст, що "ми не рутенці": бо, якщо б ми сьогодні мали духа давніх Рутенців, якщо б ми були такими Рутенцями, як за часів Святослава Завойовника чи Володимира Великого, то не були б сьогодні в розсіянні чи під советською кормигою, а господарили б у себе дома, у власній великодержаві.

Прикро лише, що про такі ясні й самозрозумілі речі, давно вже вирішені, треба ще й тепер у нас дискутувати з людьми і колами, які і без цього повинні би про такі речі знати та належно розуміти значення й мотиви правильного рішення Ватиканського Шематизму "Аннуаріо Понтіфічіо". З правильного рішення не слід робити неправильних і шкідливих висновків.

("Америка")

Олександер Мох

ДВІ НОВІ АВТОРКИ

Галя Лагодинська. ДО СОНЦЯ — ДО ВОЛІ. Мандрівка юности. — Видавництво Миколи Денисюка. Чікаго 1960. — Стор. 254, фор. 130 x 165 мм. — Ціна в твердій полотняній оправі $3.00.

Ярослава Острун. ПРОВАЛЛЯ. Повість. — Друкарня видавництва Миколи Денисюка. Чікаго 1961. — Стор. 191, форм. 125 x 178 мм. — Обкладинка Василя Дорошенка. — Ціна $2.50. — Тираж 1000 прим.

Так званий "вільний світ" у наші часи або потопає в погоні за золотим тельцем та засадою "вживай світа поки служать літа", або прибирає позу "енгрі мен" чи "бітніків"-циніків. Та по правді немає між ними великої різниці: одні й другі звичайнісінькі собі циніки - нігілісти. І "наші" вже йдуть за таким: ось напр. емігрантський письменник і редактор Віталій Бендер написав і видрукував фейлетон про "делікатні теми" (в у-ер-де-пі-вським "Прометею"), мовляв: письменник має право писати на слизькі (кажіть радше: порнографічні) теми, бо це "приєднує" читача... Подібні думки висловив на своєму літературному вечорі в Торонто і другий письменник (із тої ж партії...) Микола Приходько (про якого я вже писав у "Світлі" ч. 4 (460). Так письменник, колишній профета, зійшов до рецепти голівудського некристя: звести мистецтво до брудного бизнесу, а героїв до повій і бандитів. А так зв. "літературна критика" в "невтральній пресі" (нехристів) видвигає на перше місце всяких Набокових (родом із Бердичева), які пишуть на такі прекрасні теми як напр. "кохання" батька з рідною донькою. А знов усякі "вільні чи світові" енциклопедії стараються про те, щоб справді великих письменників звести до смішної ролі "патетичних ідеалістів", яким не місце в сучасному "одному світі", де нагороди Нобеля роздають люди покрою небіжчика Гамершилда, себто масони високого ступеня.

То й смішно трохи чоловікові робиться, коли ще стріне десь у бічній вуличці таких "диваків", що волять музику Баха від рок'н'рола, що вважають Гою за великого маляра, а Пікассові приділюють ролю таку, яка йому справді належиться: цинічного бизнесмена-богомаза.

Пригадаймо сумну ролю, яку грав у Галичині "критик з Діла", який висміював не тільки в "одинокім українськім щоденнику" Наталену Королеву чи інших ідеалістів, та ще й писав у комуністичних "Сигналах" чи жидівській "Хвилі" польською мовою про те, що українська література страшенно відстале явище, бо не має "европейських" письменників таких як Ша чи Франс. Українську белетристику він порівнював до творів польської письменниці М. Родзевичівни, на його "европейську" гадку, "смішної, відсталої й патетичної ідеалістки пережитої доби".

Цікаво, що і в нас теперішні письменники, бодай багато з них, теж стають на позиції цього ліберастичного критика з "Діла", проте "критик з Діла" настільки "мудрішій", що "вибрав кращу частину": залишився в Советах та став деканом філософічного виділу львівського університету...

Отже з великим здивуванням для відваги і авторок і видавця п. М. Денисюка прочитав я дві наведені вгорі книжки двох дебютуючих авторок, які відкрито стануть "на Окопах Пресв. Трійці", кажучи словами З. Красінського: вони важаться в сьогоднішній час сатирів-циніків боронити старого ладу з його ніби "пережитою вже" моральністю.

Пані Галя Лагодинська, звання: професор музики, виступає вперше книжкою, яка своїм літературним жанром належить до "репортажно-пригодницьких" оповідань. Авторка оповідає нам цікаво про "мандрівку юности": чвірка, дві пари наречених, вибрались у Карпати на прогульку, при

чому приходиться їм пережити викриття зрадника між оунівцями. Авторка сміє ідеалізувати ОУН, яке для більшости наших сучасних критиків (додаймо для смаку: екс-оуенців!) це тільки кубло відсталости й ...антисемітизму. Зі становища християнської моралі книжка п. Лагодинської не захвалює гірких сторінок ОУН (які без сумніву були і там...), а представляє ідеальніших членів нашого підпілля (які теж без сумніву були!). Члени й прихильники ОУН, як їх авторка представляє, жили направду чистим життям, вірили в Бога і Його Церкву, любили свою націю та слухали "Проводу", — скажім: занадто сліпо, але в добрій вірі. Правда, в їх психіці були ще старі "нальоти" різних "февдальних пережитків", як нпр. отого, що каже кінчити самогубством для "гонору". Ясно цього авторка не похвалює, отже читач може сам зробити вибір. Зі становища "делікатности" а-ля В. Вендер — аж просилося б описати грубі еротичні насолоди мандрівки двох пар наречених, але "пережита й патетична" авторка цього не робить, а каже жити нашій молоді чистим життям у правдиво ідеальній любові до себе! Мало того: коли авторці приходиться представити любовні сцени, вона навіть трошки їх "удеревлянює", деколи аж до смішности: по освідчинах геройці "здавалося, що приросла до лавки і що не зможе вже ніколи з неї піднестися" (81)... Коли отак любовні пригоди авторці "не до пера", то — на моє превелике диво — такі величні речі, як нпр: молитва — саме добре в авторки виходять (стор. 178-179): "Затих вітрець, замовкли сверщики, дивувалися зорі, слухаючи незнаної мелодії далекого людського серця: Ти недосяжний, а такий близький, безмежний, а цілий у нашому маленькому серці, суворий, а любов'ю проймаєш цілу нашу істоту. Ти, що дозволяєш маленьким комашкам, квітам і деревині, гордим верхам і бурхливим водам "осанна" Тобі співати, Ти зродив тугу світу в нашому серці. Вона безкрая, сильна, більша за нас. Це дар Твій, що освячує нашу душу, яка в Твоїй величі заспокоєння шукає. Бо Ти джерело її, Ти й її призначення. Прийми її, не відкинь!.." Так і вчувається в отому зрозумінні величного в авторки її музичну освіту, основану саме на великих клясиках музики (яких вона н. б. й кілька разів у своїй книжці вихвалює).

Хоч рукопис перейшов редакцію аж двох мовних редакторів, проте ще надто чується в ньому різні "галичанські" недоліки чи наддніпрянське легковаження технічних термінів (нпр. "проявити фільми", зам. українського "виявити", і под.). Авторка (відай: початківець у письменстві, хоч ми вже читали її оповідання, здається в "Овиді", непогане й сильніше, може, від рец. книжки...) не вміє ще якслід орудувати діялогом ані вміло рисувати психічні портрети (191); навіть описи природи виходять у неї непереконливі, мов у О. Турянського. Нам це тим більш прикре, що при ідейності самого задуму твору ми бажали б йому якнайбільш досконалої форми, бо саме чомусь то ігноранти лучать ідейність конечно з невмілістю форми, а воно не так...

***

"Провалля" пані Ярослави Острук це теж книжковий дебют. Не подано, хто книжку видав, а малий наклад указує натяком, що це мабуть власний наклад авторки. На обкладинці п. Василя Дорошенка — мабуть теж дебютант?.. — нарисовані "він і вона", а переділює їх якийсь герб. У тім і назва й загальний зміст книжки: походження ділить героїв твору, творить між ними "провалля", яке не дає їм получитися подружжям. Більше від "провалля" підходив би наголовок "прірва", але вже є книжка іншого автора під таким саме наголовком...

Авторка належить до тих ідейних людей, які звертають увагу — перш-за-все — на те, що ми популярно називаємо "ідеєю", ідейним наснаженням твору. Майже всі персонажі твору дуже ідеально думаючі й діючі, а навіть чорні характери мають усе ж таки деякі позитивні нотки. І наше священство, і наші націоналістичні діячі підпілля — представлені дуже ідеально. Сама геройка твору теж дуже ідейна людина, яка навіть посвячує своє особисте щастя й любов для мнимих інтересів нації, а властиво: навіть не інтересів, тільки того, що з "національного" боку "випадає" чи "не випадає". (Мушу тут потішити тих читачок, які хочуть завжди геппі енду: він таки є! Нума таки вийде за Помпілія...)

Практично беручи: чисто ідеальних типів у звичайному житті немає — і через те надмірне ідеалізування — на нашу думку — виступає проти реалізму. Через таке ідеалізування виходить старий спосіб писання: а-ля В. Гюго: тільки чорні або сніжно білі характери, щось наче в "Нуждарях" згаданого французького романтика-романіста. Постає, замість індивідуальности, типічність, а з нею марнується якраз ота життєва правда, що нею стоїть усякий новочасний твір. Річ стається нечасовою, "немодною"; мимоволі пригадується менший письменник того типу: Отак Фейє (Фейлет) і його загально відомий твір п. н. Любов убогого молодця".

Отже наша авторка, маючи зовсім новочасне міліє, новочасні націоналістичні ідеї, стоїть проте в способі їх сприймання трохи на отакому романтично-фейєтівському становищі. Коли авторка каже своїй геройці, з мотивів національного бонтону чи морального світовідчування, не виходити заміж за польського аристократа, то це зовсім правильне з позицій такого світовідчування. Але на жаль авторка не має серця витривати в цьому намірі великої жертви, — і сходить на ідею Липинського - Шептицького: повороту староруських шляхотських родів до українства. Ідейно: це ще більша й мудріша рація, але так авторка тратить під ногами свій первісний ідейний ґрунт і ломить — ідейно — свої первісні заложення. Непослідовність у мотиві, чи забагато мотивів в одному мистецькому творі — це відібрання йому живучости, цього елян віталь усякого правдивого мистецтва.

Авторка назвала свій твір "повістю". Тимчасом у такому вигляді, як він вийшов друком, це тільки кістяк повісти, досить цікаво й правильно збудований, але без того м'яса-тіла, без якого він іще ніяк не жива істота, а тільки підбудова до неї. Ідея твору: жертва в ім'я родини й нації — правильна. Міліє історичне — майже правильне. Фабула-події теж є. Але немає переконливо зарисованих постатей-осіб, тільки млисті, малощо не абстрактні "люди". Немає дійсного переконливого діялогу, немає переконливої психології персонажів, немає послідовности стилю: раз він белетристичний, то знову ж переходить у зовсім журналістично-переповідний, нпр. майже цілий XIX розділ. Немає міри-гармонії в розповіді поодиноких подій: раз авторка оповідає широко як дійсний белетрист-реаліст, раз знову ж скаче-перескакує короткими вривками цілі роки. Нагадує воно "Далекі дороги" М. Приходька: це типове явище для скорих початківців, які пускають свою дитину передчасно на світ, бо вже хочуть мати. Авторка, як і згаданий М. Приходько, мають белетристичний талант, але не мають терпеливости проявити його усильною працею над твором. Колись, Горацій мабуть, радив із оприлюдненням твору почекати 20 років, знов же Ґ. Фльобер працював над своїм твором "Салямбо" 27 років. Тепер наші автори занадто спішаться і випускають у світ недозрілі діти. Самчук попрацював би над таким твором — помимо великого таланту! — кілька років, а нашій авторці вистачило: один рік. Не можемо на таке сказати нічого іншого, хіба подати стару рецепту на мистецький твір: він складається з 20% таланту і 80% праці й поту. Чим більша наснага одного й другого, тим більший вислід у правдивому мистецтві.

Кромі згаданих вище хиб книжки як твору мистецтва, вона має ще й деякі ідейні хиби, з якими ми не конечно погоджувалися б: нпр. трафаретне протиставлення чорних аристократів конечно світлим демократам: це звичайнісінька фантазія американських нехристів і в нинішніх часах заносить уже дуже старою цибулею. Ворожбитство — манія нпр. Наталени Королевої — у такому прихильному вигляді, як у "Проваллі", теж малопотрібне. Демократизм, яким авторка наділює наших націоналістів, це твір уже поеміграційного фарисейства, а не реальна правда історії...

Ті всі, тут подані хиби авторки в її "Проваллю", виходять, коли дивитися на її книжку зі становища мистецтва і строгої ідейности. Але коли глянути на книжку оком пересічного читача, то треба сказати, що книжка буде подобатися й матиме успіх, як мав їх колись О. Фейє чи М. Родзевичівна. І тому, гадаємо, наклад книжки замалий.

Авторці бажаємо швидкого розпродання книжки й опісля уважнішого ставлення до дальших її творів, нпр. оповідань, які вона вже, зачуваємо, має в своїй теці. ("Шлях")

ЗІ СВІТУ Й ЦЕРКВИ

НА "БІЛІЙ ГОРІ"

За два кілометри від села Підлисся на Львівщині, де 150 років тому, в домі свого діда, народився Маркіян Шашкевич, знаходиться "Підлисецька Гора Біла". Як твердить часопис "Українське життя" за 26. 8. ц. р., на цій горі ще сьогодні стоїть високий залізний хрест-пам'ятник на 9-метровому підмурівку. Недалеко хреста видно дерев'яну військову тріянґуляційну вежу. Позаду неї — густі кущі-чагарники.

Згаданий часопис описує теж світлини з Білої гори, зроблені 1960 р., і пише, що Біла гора не змінилася. Навколо хреста та сама рівна, спалена сонцем площина з убогою рослинністю. Тільки біля підмурівку хреста не видно вже могил українських вояків із 1919 р., ані кам'яних нагробників.

На іншій світлині видно старий Маркіянів дуб і криницю біля нього та "журавель" із відерцем. Так і видно, що це той "колодязь студененький і дуб воду тягне", — як колись писав поет. Під дубом є столик і дві лавочки для відвідувачів, які приходять мовчки поклонитися світлим тіням минулого. Нема лише приходства в Підлиссю і місце, де стояло воно, поросло травою. Кілька років тому большевицька адміністрація наказала розібрати приходський дім, а місце, де він стояв, заорано і посаджено на ньому ліс-соснину.

ЗАГРОЖЕНІ МІСТА

Міністер оборони Гаркнес сказав, що військові команди, які приміщуються в загрожених містах, будуть перенесені до нових підземних квартир, віддалених 20 до 30 миль від міст.

На совєтськім списку є 16 канадських міст, що можуть бути знищені термоядерними бомбами й ракетами у випадку війни. Ось вони: Ст. Джонс у Нюфавндленді, Галіфакс, Ст. Джон в Ню Бронсвіку, Квебек, Монтреаль, Оттава, Торонто, Гемильтон, Лондон, Виндзор, Наеґара Фалс, Вінніпеґ, Едмонтон, Калґарі, Ванкувер, Вікторія.

КУК ЗАКЛИКАЄ СОБОРНО ПОМ'ЯНУТИ ПАМ'ЯТЬ ШАШКЕВИЧА

У 150-ліття з дня народження Маркіяна Шашкевича, канадійські українці повинні соборно пом'янути пам'ять того великого сина українського народу, — каже заява президії комітету українців Канади.

Українська громада Вінніпеґу збудувала о. Маркіянові Шашкевичеві в 1944 році скромний пам'ятник. У цьому році громадський комітет поставив собі за ціль той пам'ятник від-

новити і, якщо будуть на це відповідні фонди, його перебудувати. Це було б гідне вшанування 150-літніх роковин Маркіяна Шашкевича.

Водночас КУК закликає українські організації в Канаді, щоб вони соборно й по змозі своїх сил якнайкраще пом'янули пам'ять Поета-Пробудителя Галицької Волости, що присвятив своє життя всеціло рідному українському народові.

УКРАЇНЦІ НА ЄВХАРИСТІЙНОМУ КОНГРЕСІ ЕСПАНІЇ

Від 17 до 24 вересня ц. р., в місті Сарагосі в Еспанії відбувся 5-ий Національний Євхаристійний Конгрес Еспанії, в якому активну участь взяли представники поневолених Москвою народів, у тому й українці.

У третьому дні Конґресу, великий приятель Української Церкви і нашого народу, о. Франциск Агірре, відслужив Божественну Літургію в українському обряді в церкві св. Антонія. В часі богослуження о. Агірре виголосив коротку проповідь, в якій закликав вірних молитись за Україну, "за героїчний український нарід, що склав стільки жертв в боротьбі за свою Церкву й за свою волю" та попросив вірних прийняти св. Причастя в наміренні нашого народу. Майже тисяча еспанських католиків приступили до св. Причастя.

Шостий день Конгресу вже був присвячений Мовчазній Церкві. Торжественну Божественну Літургію в наміренні переслідуваної Церкви відслужено в маронітському обряді. Довколо престолу були прапори поневолених народів, у тому на першому місці синьо-жовтий прапор України.

Того ж дня вполудне на конференції, присвяченій Мовчазній Церкві, виголосив доповідь про переслідування Церкви в Україні д-р інж. Мих. Гичка.

Тієї п'ятниці, в год. 10.30 вечора, вулицями Сарагосси проходив похід "Хресна Дорога", присвячений переслідуваній Церкві. У поході взяло участь понад 15,000 вірних. Третя стація Хресної Дороги "Ісус паде перший раз" була присвячена Україні. Через гучномовець подано статистичні дані про мучеництво Української Католицької Церкви, а після того серед глибокої тиші п. Любомир Горницький провів по-українськи "Отче наш", а 15,000 вірних відповідало йому по-еспанськи.

На закінчення Конгресу, в суботу, 23 вересня ц. р., в наміренні Української Католицької Церкви в Богородичному храмі "дель Піляр" відслужив Божественну Літургію в нашому обряді о. Сегундо Беніто, Вікарій українців в Еспанії. Понад тисяча еспанців приступили до св. Причастя в наміренні Української Католицької Церкви.

БРАТ НА БРАТА

У Нью-Йорку відбувався суд над советським шпигуном д-ром Робертом Собленом, який був заарештований у 1960-му році. Головним свідком проти нього був його брат Джек Собел, який був заарештований і засуджений уже давніше за шпигунство в користь СССР, і який уже більше як чотири роки намовляє свого брата, щоби признався до шпигунства. Джек Собел оповідає, як то вони обидва з братом Робертом, який пізніше назвав себе Собленом, у 1940 році були вибрані до шпигунської праці ще за урядування Лаврентія Берії, і як вони виїхали через Японію до Шанґаю в Китаї, звідки прибули до Сан Франціско, і в ЗДА почали шпигунську роботу в користь СССР. Д-р Соблен заперечує шпигунську працю, хоч його брат наводить факти його шпигунської праці з докладними подробицями й поданням місць, де вони цю працю виконували.

СИМПАТИЧНИЙ "ОЛД ДЖОВ"...

Сталін домагався на Тегеранській конференції в Ірані, в 1943 році, з участю Черчила і Ф. Д. Рузвелта, щоб вистріляти 50,000 до 100,000 німецьких старшин, включно з цілим командним складом і таким чином забезпечитись проти відродження німецького мілітаризму. Тепер оприлюднено в Америці тайні протоколи з конференцій "на вершинах" у Каїро і Тегерані з часу другої світової війни. Але в Катині, то "Олд Джов"-ові таки вдалося...

ХТО ЩЕ МАЄ ГРОШІ?

Замаскований бандит пограбував в Нью-Йорку 37-річного співвласника крамниці з біжутеріею Дейвіда Амзеля, забравши від нього діямантів та іншої біжутерії на суму 900,000 дол. Пограбування відбулося в годині 4 по полудні.

СКІЛЬКИ Є ЖИДІВ

Американський жидівський Річник подає число жидів у світі на 13 мільйонів, з чого на американському континенті є 6.450,000 жидів, в Европі — 3,700,000, в Азії — 2 мільйони, в Африці — 540,000, а в Австралії і Новій Зеляндії — 68,000. У ЗДА мешкає 5,531,000 жидів, а в державі Ізраїль — 1,880,000.

КУПЛЮ КНИЖКИ давнішого видання, також збірки поштових марок. Подайте, що маєте й за кільки на адресу:
А. МОСН
6 Churchill Ave., Toronto 3, Ont. Canada

ЗМУДРІВ НА СТАРІСТЬ

Маршал Чіянґ Кай-шек, президент Вільного Китаю з осідком на Формозі, плянує довшу подорож за кордон, між іншим до З'єднених Держав, задля скріплення престижу його уряду на чужині. Урядові Чіянґ Кай-шека американці закидають в останньому часі протидемократичні репресії проти всіх його критиків. 73-річний лідер вільних китайців був останній раз за межами батьківщини в 1943 році, на конференції з Черчилем і Рузвелтом в Каїро. Колись і сам Чіянґ був великим демократом, та переконався, що сучасна демократія це шлях до большевизму.

СПРАВЕДЛИВИЙ ПРИСУД

У Варшаві засуджено на досмертну в'язницю директора державної гарбарні Евгеніюша Галіцкого та двох його заступників, а 20-х інших підсудних на кари від 6 до 15 років в'язниці — за торгування на чорному ринку виробами тієї фабрики. Процес тривав 80 днів. Вираховано, що головні винуватці заробили впродовж кількох років на тих шахрайствах $333.000.

ЯК ТО СТАТИ "ВЕЛИКИМ ЧОЛОВІКОМ"?

У Гаянніс Порт, Массачусетс, помер у віці 70-ох років б. адвокат із Бостону Джозеф Велч, який уславився в цій країні 1954 року під час переслухань у спорі між армією і сенатором республіканцем Джозефом Меккарті. Після того переслухання, в якому Велч обороняв жидів із армії проти закидів сен. Мек-Карті, американська жидівська преса назвала Велча "правником правників". Його заанґажували грати ролю правника в фільмі в Голівуді, а пізніше виступав він на телевізійних програмах у серії дивних історій. Його покликали до Вашинґтону, хоч він про це не старався, і цей факт змінив спосіб життя цього адвоката та здобув йому сумнівну славу.

МОЖЕ І ТАК БУТИ...

Комуно-чеська комісія, яка прибула до Західньої Німеччини для розсліду причини катастрофи великого пасажирського літака, в якому згинули 52 особи, виявила, що тим літаком летіли виключно комуністичні "техніки" з СССР, ЧСР і Польщі до різних країн Африки, разом із своїми родинами. Не виключають, що катастрофу спричинив вибух годинникової бомби на літаку.

"СВОБОДА" НА КУБІ

Державний департамент оцінює, що на Кубі 30.000 осіб перебувають у в'язницях, а кілька соток осіб убито, не подаючи про це жадних відомостей. В'язні живуть у жахливих умовинах, уряд не дозволяє на те, щоб Міжнародній Червоний Хрест відвідував в'язниці.

МУДРИЙ ЖИД

Міський суддя Джекоб Маркс із Нью-Йорку 24 червня відзначав 100-ті роковини з дня народження і навіть не думав переходити на емеритуру. Він п'е щодня шклянку пива увечері, але іншого алькоголю не п'е. Не дивиться на телевізію і до кіна не ходить, але ходить щодня дві години пішки на прохід.

МОНКИ-БИЗНЕС

У пресі подано інформації, що невдала інвазія на Кубу коштує Америку 45-55 міл. дол. Крім того Агенція Центральної Розвідки платить тепер родинам тих, які попали в полон під час інвазії, залежно від величини родини, по 150-225 дол. місячно. Цю платню, що її висилають із фіктивної фірми в Маямі, Агенція Центральної Розвідки дає ок. 1.000 родинам утікачів. Конґрес розглядає тепер ціну справу, пробуючи знайти вихід з'положення та ствердити, чому Агенція Центральної Розвідки взяла на себе такі великі фінансові зобов'язання, які для державної каси є незвичайно великим тягарем. Теперішній уряд Америки складається переважно зі самих професорів університету в Гарварді і т. п., в чому є 68 жидів. Може тому то Америка робить такі "військові" інтереси за гроші нещасних податковців...

ВІЙНУ В КОРЕЇ МОЖНА БУЛО ВИГРАТИ

Ген. Даґлес МекАртур, один із найславніших американських полководців у II світовій війні, що визволив Філіпіни від японської окупації і переміг Японію, а потому був головнокомандувачем у корейській війні, промовляв у філіпінському конґресі 5 липня ц. р. У своїй промові він критикував кол. през. Трумана та остеріг перед нищівними наслідками атомової війни, яку започаткував саме Труман.

Згадуючи про корейську війну, ген. Мек-Артур заявив, що війну в Кореї можна було виграти і як би б. през. Труман був йому дозволив у цій війні викинути комуністичних "добровольців" із корейської території та збомбардувати китайські мілітарні бази при корейському кордоні, то тепер не було б комуно-китайської военної потуги, яка загрожує вже не тільки Азії, але й цілому світові.

Як відомо, кол. президент Труман відібрав був головну команду ген. МекАртурові над військами ОН під час корейської війни, коли МекАртур не погодився на стратегію "півперемоги" над китайськими і корейськими комуністами. В наслідок цього зарядження Трумана, як відомо, Корею поділили на Північну — комуністичну, і Південну — демократичну. Дорадники Трумана тепер перекочували до уряду през. Кеннеді...

"СОРОКА НА ПЛЮТ"

Радіо Київ передало 7 травня вістку з Тернополя: "До готелю "Україна" одна за одною під'їжджають легкові машини. Звідси виходять люди, які прибули зустрічати родичів із Канади. Теклі Косинській було три роки, коли вона розлучилася з батьком. Тепер зустрілися. Дочка запрошує батька у рідну Увислу". Хто вміє читати совєтську пресу, для того з кожного слова з цього уривку віє жах. "Легкові машини" — це поліція, що привезла дочку до міста, бо в село не пускають канадійців. Бо інакше, навіщо Теклі "запрошувати" батька в село, як він саме у тій ціні прибув?...

ЩЕ ОДИН "МУДРЕЦЬ"

30-річний мурин із Нью-Йорку, Натан Боя, 15-го липня переплив Ніягарський водоспад 161 стопу завширшки в гумовій бочці і був тільки легко поранений. Він "хотів показати, що негри не є дискриміновані в цій ділянці, бо досі тільки 4 білі особи зуміли переплисти цей водоспад". Його заарештували на канадійському боці, бо він незаконно "перейшов" канадійську границю, та засудили — слушно! — на $100.00 кара.

І ТАКІ БУВАЮТЬ

Працівник на залізниці в Гартфорді, Конектикат, не довіряв банкам і носив всю свою готівку в своїх штучних ногах, в яких було місце на $17.000 в $100 і $50 банкнотах. Раз якось він покладся спати і відклав набік свої штучні ноги, з яких невідомий злодій вкрав йому всю ощадність разом із ногами.

ПІД ПОКРОВ ПРЕЧИСТОЇ

Місто Барцельону (столиця Каталюнії в Еспанії) віддано під Покров Матері Божої. З того приводу відправлено в катедрі врочисту св. Літургію, після якої слова посвяти прочитав посадник міста.

ЧУДЕСНЕ УЗДОРОВЛЕННЯ

Француженка, 38-літня Я. Іра була чудесно уздоровлена в Люрді. Вона мала спаралізований хребет протягом трьох років. Прибувши до Люрду стала зовсім здоровою під час Богослужения.

АМЕРИКАНСЬКЕ "ПОДРУЖЖЯ"

Абрагам Ган із Нью-Гейвену, Коннектикат, заскаржив радіовисильню Нешенел Бродкестінг Компанію. Він домагається $500,000 відшкодування за кривду, яку зробила йому ця висильня, коли в програмі "Таке є наше життя" виступала розведена жінка Гана, представляючи "щасливе життя". Знайомі й сусіди Гана сміються з нього, бо знають, що його жінка не живе з чоловіком вже 5 років, їх син покинув родинний дім, а жінка правується з донькою в суді. Стація НБС знала, що жінка Гана не живе з чоловіком.

ГІНДУСИ НАВЕРТАЮТЬСЯ

1,300 індійців навернулося до Католицької Церкви продовж трьох місяців, від грудня до березня ц. р. Таке заявив Агенції Фідес Кир Григор Б. В. Тангалатіл, архиєпископ Киралі в Південній Індії. Він казав, що при одній лише нагоді 98 осіб прийнято до Католицької Церкви, а в лютні ц. р. навернулася ціла парафія Сенкулум — 30 родин. Архиепископ заявив, що наставлення мешканців південної Індії до католицизму є дуже добре, і дасть Бог, що навернення будуть збільшатися.

НЕ ТАК, ЯК У ЗДА

У протестантській країні Данії останніми часами число католицьких шкіл значно збільшилося. Католицькі школи відвідують теж діти протестантських родин. Уряд Данії допомагає цим школам, оплачуючи 80% платні католицьких професорів.

ЯК ЗА НЕРОНА

Китайський католицький богослов о. д-р Т. В. Гсин проголосив у римському радіо, що в Китаї мученичою смертю за католицьку віру згинуло досі около 500 священиків.

ІЗРАЇЛЬ ВИПУСТИВ ПЕРШУ РАКЕТУ

Дня 5-го липня ц. р. жиди випустили з берега Середземного моря в Ізраїлі метеорологічну ракету "Шавіт II" (Метеор II), яка піднялась на висоту 45 миль. Приявні при випуску ракети були прем'єр Бен Гуріон із членами уряду та шефом генерального штабу, ген. Цві Тсуром.

Ізраїль є сьомою з черги державою, яка випустила метеорологічну ракету. Офіційні кола Ізраїля заявляють при тому, що ця ракета має м. і. відстрашити арабські держави від їхніх агресивних намірів супроти ізраїльської держави. Ну, і очевидно стає ця ракета доказом, що Ізраїль невдовзі спробує й атомової бомби...

MEDALS — CHAINS — ROSARIES
PRAYER BOOKS — STATUES — PICTURES
All Religious Supplies
LANDY & COMPANY LTD.
16 Dundas St. West (at Yonge) EM 3-8828 Toronto

ПОЯВА ДИТЯЧОЇ ЕНЦИКЛОПЕДІЇ УКРАЇНОЗНАВСТВА СТАЄ ДІЙСНІСТЮ

КОНКУРС ЮНИХ АВТОРІВ У ШЕВЧЕНКІВСЬКОМУ РОЦІ

Проголошений Управою ОПДЛ конкурс на писані й образотворчі праці юних авторів (до 18 року життя) на теми про Шевченка і зв'язані з Шевченком, приніс кругло 100 — у більшості образотворчих праць. При кількості наших дітей на еміграції та рідних шкіл і молодечих організацій — це відносно не надто великий успіх конкурсу. Щоб уможливити участь у конкурсі ще й у цьому новому шкільному році, Управа ОПДЛ устійнює **додатковий, але й остаточний реченець надсилання конкурсових — збірних чи індивідуальних — праць юних авторів до 30 листопада 1961 року.** Умови конкурсу були подані в пресі.

ДЕУ — ДИТЯЧА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА

Заходами ОПДЛ здійснюється давній його задум — видання першої в нас Дитячої Енциклопедії Українознавства. Запляновано вона в 6 книжках у формі легких приступних статтей та оповідань, а то й віршів. Редакторами і співробітниками є відомі працівники в ділянці дитячої літератури, науковці, педагоги, мистці-графіки та інші особи. Дальших співробітників — до окремих тем ангажує редакція ДЕУ, яка радо приймає теж усякі надіслані відповідні матеріяли, побажання і под. Саме появилася одна з книжок ДЕУ — **"СЛАВА НЕ ПОЛЯЖЕ"** — про козаччину з численними ілюстраціями й картами, в мистецькому оформленні, у форматі вісімки (6 x 9 інчів), в ціні 2 долари, в полотняному переплеті $2.60. Книжка становить для себе ціліть, а видана так, як дозволили на це можливості ОПДЛ. Доля дальших випусків із запляновани ними вставними кольоровими картинами залежна передусім від підтримки громадянства та установ, а головно від батьків-матерей, рідношкільних учителів і молодечих організацій.

ОПДЛ просить надсилати замовлення на ДЕУ, щоб устійнити висоту накладу дальших випусків — хто замовить тепер ціліть ДЕУ, одержить її по зниженій ціні. Остаточна ціна ДЕУ буде устійнена залежно від успіху випуску й кількости замовлень на ціліть.

Дитячі енциклопедії стали сьогодні буденним фактом у багатьох народів — вони є легітимацією їх культури і турботи за виховання й навчання молодого покоління. Найвища пора мати і нам таку легітимацію. ОПДЛ сподівається успішно завершити започаткуване діло при широкій моральній і матеріяльній підтримці загалу нашого громадянства. В усіх справах ОПДЛ просимо писати до:

NASHYM DITIAM — OPDL
39 Jennings Ave.
Toronto 9, Ont. — Canada

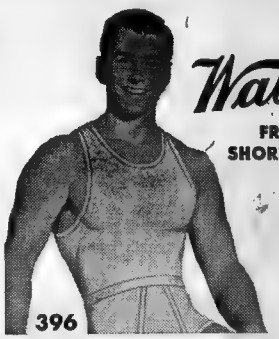

Watson's
FRENCH-STYLE SHORTS FOR MEN AND BOYS
Щільно прилягають, прохолодні, вигідні. Гарно виткані в пружки з м'якої базовни... Плоскі шви... кругом еластичний пояс, подвійна прикривка, що кріпко піддержує.
Джерзі до комплекту.
17-W-O

ВИКАЗ ЗБІРОК НА "СВІТЛО":

З похорону бл. п. Олени Паколок, Кальмер, Алта. 29.00
З весілля Василя і Розалії Куп, Едмонтон, Алта. 18.00
З похорону бл. п. Варави, Мондер, Алта. 13.20
З похорону бл. п. Петра Сподарек, Спіден, Алта. 12.00
З похорону бл. п. Марії Щур, Едмонтон, Алта. 10.00
Зі збірки на весілю Василя Грабця і Соні Царук, Мондер, Алта. 9.50
С. М., Джонсон Сіті, ЗДА 10.00
Заяць Микола, Монтреал 10.00
Фіско Михайло, Бінгамптон, Нью-Йорк, ЗДА. 6.00
Бриневська Ярослава, Монтреал 5.00
Гайчук І., Едмонтон 5.00
Дучко Михайло, Торонто 2.00
Крижановський П., Едмонтон 2.00
Івашко Ярослава, Прінц Альберт, Алта. 2.00
Перун Стефан, Нью Брітан 2.00
Глібович Петро, Нью Брітен 1.50
Ляс К., Торонто 1.00
Білих Степан, Торонто 1.00
Фіташ М., Торонто 1.00
Підлюжний К., Форт Вільям 1.00
Мальований Петро, Лешор 1.00
Чолій Марія, Ньюарк, ЗДА 1.00
Захарчук Ярослава, Н. Йорк 1.00
Марків Л., Нью Гейвен 1.00
Малешко Н., Чікаго, ЗДА 1.00
о. А. Трешневський, Дітройт 1.00
Козак Д., Балтімор 1.00
Король Анна, Торонто .50

Нові передплатники:

о. Антон Кучма, В. Айсліп, ЗДА.
Т. Мизак, Мийвуд, ЗДА.
М. Савчук, Ляпір, ЗДА.
А. Лиско, Річмонд Анекс, ЗДА.
М. Федчук, Нью-Йорк, ЗДА.
В. Качан, Разбурн. Манітоба.
М. Узвенко, Гемилтон, Онт.
І. Дичок, Торонто, Онт.

Приєднали нових передплатників:

Анна Салецька, Бронкс, ЗДА. 2

КАМПАНІЯ НА ШКОЛУ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ!

Цій школі треба дати належний учительський склад. Треба священиків, які були б кваліфіковані навчати хлопців різних предметів. Чим ОО. Василіяни узяв на себе тягарі-видатки, щоб видати з-поміж себе такі сили.

Але і сама будова школи потягне більше грошей, ніж дотепер на ту ціль зібрано.

Деякі добрі люди, свідомі українці-католики, свій вклад уже вложили. З них дехто заявив свій намір дати ще більше, коли школа вже буде будуватися.

Другі ярмобіцяли свою суму й частинами її присилають.

Але є і такі, що ще не рішилися покласти свою цеглу на цю народню і християнську будівлю.

Тепер, у часі останньої фази Кампанії на Колегію св. Василія Великого прийшов час, щоб кожний українець-католик виконав своє завдання.

Слава Ісусу Христу!

Впр. і Дорогі Отці Василіяни:

Насамперед дуже перепрошую за те, що так довго відкладав свою здекларовану суму на побудову Колегії св. Василія Великого. З непередбачених причин не було змоги Вам скоріш помогти фінансово, однак усе мав на пам'яті те велике діло, що, як довідуюся, вже цього року при Божій помочі стане дійсністю.

На Ваші руки складаю 150 дол. як останню рату моєї здекларованої суми на Колегію св. Василія Великого.

При тім бажаю великих успіхів у побудові нашої першої Колегії тут на сході, і Божого благословення докінчити успішно велике розпочате діло.

Остаюсь з християнським привітом,

Т. Біланюк

Торонто, Онт.

Анна і Теодор Гайдуки з Кальмар, Альберта, що пожертвували 2000 дол. на Колегію св. Василія Великого в Торонті. Анна Гайдук, це мама архітекта Євгена Олексія, що виконував плани Колегії.

ПРОЩАННЯ О. СОТРУДНИКА

Едмонтон, Альберта

На днях розійшлася вістка в парохії св. Василія Великого в Полудневому Едмонтоні, що наш дорогий та всіма любленний о. Петро Грабець ЧСВВ, на доручення Впр. о. Протоігумена, назначений парохом у церкві св. Василія в Торонті, отже в скорому часі мусить туди виїхати.

Наші організації довго не вагалися, а відразу зорганізували прощальний вечір для о. Петра.

В неділю 10 вересня 1961 р. на св. Літургіях о. П. Грабець попрощався з парохіянами, подякував усім за кооперацію й співпрацю та попросив молитов, щоб Господь поблагословив його дальшу працю між нашими людьми на Сході.

Того дня вечором простора авдиторія школи св. Антонія вщерть наповнилася вірними, які прийшли попрощати свого о. Сотрудника та зложити йому щирі бажання успіху в новій парохії.

За головним столом попри о. Петра засіли його родичі, ближча родина, Отці та предсідателі старших організацій.

Господарем вечора був п. Никола Кобітович, який виявив ціль вечора, а відтак покликав предсідників організацій, із якими ю. Петро за минулих 3 роки в нашій парохії докладав всіх своїх зусиль, щоб вони гарно розвивались та працювали. І так: від Вівтарної Дружини промовляв Іван Тиркало, від Молодшого відділу УКЮ — Василь Кобітович, від старшого відділу УКЮ — п. Григорій Курило, від Т-ва Мужчин — п. Василь Дайчук, від ЛУКЖ — п-і Анна Дацюк, від приявних гостей — сам господар промовляв, а від парохії та Отців попрощав о. Петра Впр. о. парох М. Ханас.

Преп. о. Грабець подякував приявним за милий вечорок, за співпрацю в парохії та побажав усім великих успіхів у праці в парохії, головно вибудови нового гарного Божого храму.

Під кінець промов о. парох привітав нового сотрудника, який лише два місяці тому вернувся з Риму по скінченні своїх

УЧІТЬ ВАШИХ ДІТЕЙ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ ВУЛИЧНОГО РУХУ

За безпеку вуличного руху відповідальна кожна людина — вчитель, полісмен, водій авта, батько і мати. Виконайте і Ви свій обов'язок дома, навчаючи своїх дітей правил безпеки вуличного руху. Час-до-часу повторяйте голосно разом із нижчими правила:

1. Дивися в обидва боки, коли переходиш вулицю.
2. Не лізь **ПОМІЖ** запарковані авта.
3. Їдь велосипедом **УВАЖНО**. Слухай написів і сигналів.
4. Забавляйся в **БЕЗПЕЧНОМУ МІСЦІ** здалека від руху.
5. Іди, коли зійдеш із хідника.
6. Маршуй лицем до вуличного руху, коли нема хідників.

ONTARIO DEPARTMENT OF TRANSPORT

Hon. H. L. Rowntree, Q. C. — **A. G. MacNab, Deputy Minister**

студій — о. Ісидора Дзядика, ЧСВВ та побажав, йому великих успіхів, не лише в нашій парохії, але взагалі у його праці для Христового виноградника в Канаді.

Преп. о. Ісидор подякував за привітання та запевнив приявних, що буде з усіх сил працювати на користь парохії.

По промовах та врученні о. Петрові гостинця від приявних наші пані й панночки вгостили всіх доброю перекускою. Заки гості розійшлися домів, усі приступали до о. Петра та, попри прощання, бажали йому успіхів у новій парохії в Торонті, Божого благословення та опіки Матінки Божої для його відповідальної праці в Христовій Церкві над спасінням людських душ.

Кореспондент

ВЕСІЛЬНІ ДЗВОНИ
Едмонтон, Альберта

Радісним і щасливим днем була субота 24 червня 1961 р. для п-ва Григорія й Магдалини Дацьків та п-ва Ів. Кун, коли бачили своїх дорогих дітей — Розалію й Василя під шлюбним вінцем. Авту вінчання довершив кузин молодої — о. П. Грабець ЧСВВ

П-во Василь і Розалія Кун

в церкві св. Василія в Полудневому Едмонтоні, при участі родини й приятелів.

Весільна гостина-вечеря відбулася в Українському Народньому Домі. Промовляли: господар вечора — Василь Проць'ків, о. П. Грабець, голова Н. Дому — п. Дм. Прокоп, батьки молодят та, під кінець, молодий — Василь.

Між приявними були гості аж із Калгар (200 миль віддалі), приятелі п-ва Дацьків, які довший час перебували у Калгарах.

На другий день у неділю п-во Дацьків справили обід у своєму домі для родини й тих, що помагали підчас весільної гостини. Господар В. Проць'ків щераз склав побажання молодятам, а родичам віддав признання за гарне християнське вихования своїх дітей. Опісля закликав до збірки на пресу. Приявні зложили 14 долярів на "Світло".

Два тижні перед шлюбом пані з. парохії св. Василія справили перед-шлюбну гостину для панночки Розалії Дацьків, підчас якої зложили їй дарунки та щирі побажання. Під кінець вечора пані зложили $4.00 на пресовий фонд "Світла".

Жертводавцям щира подяка а молодятам Василеві та Розалії многая літа!

Весільний Гість

КУПЛЮ КНИЖКИ
давнішого видання, календарі, збірки поштових марок. Подайте, що маєте й за кільки на адресу:
А. МОСН
6 Churchill Ave., Toronto 3, Ont. Canada

СВІТЛО THE LIGHT Ukrainian Catholic MAGAZINE

The Ukrainian Catholic University Students

In every Ukrainian Catholic diocese in Canada and the United States an organized group of Ukrainian Catholic students exist as a functioning body on the various university campuses. In Canada these university students groups are organized on a diocesan level, i. e., they are given a spiritual assistant or chaplain appointed by the local bishop in the same manner as are the other diocesan organizations, such as, the Ukrainian Catholic Women's League, the Ukrainian Catholic Youth, the Brotherhood of Ukrainian Catholics, etc. These diocesan organizations are directly responsible to their local bishops for their Catholic activities which are normally reported every two years in the Catholic conventions of all these groups in the particular diocese and on a national level when all the Canadian dioceses send their representatives to the national convention or congress which is held every three years. The Ukrainian Catholic University Students are also a part of this federal organization and are known on the national and diocesan level as Obnova.

The activities of our Ukrainian Catholic students embrace the cultural, educational, social, and religious fields. Although Obnova is comparable to the Newman Club, an organization for Catholic students of the Latin rite, Obnova has its own overtones which stress our own needs of rite and national identity in a way which distinctively differs from other campus organizations. Every university has literally hundreds of clubs existing on their campuses ranging from Biology, Camera, Chemistry, Drama, Fencing to Wrestling, and Zoology Clubs. All of these are excellent in themselves and have a proper place in University extra-curricular activities.

When the Ukrainian Catholic university student is approached for membership in the Obnova organization his decision to enter or not enter it is not qualified by the same criterions which are applied when he decides to become part of other university organizations. He has a moral responsibility to consider that within the limited time at his disposal he must not only choose those clubs and organizations which will promote his learning in his chosen career or profession, or which will give him the social relaxation to which he is entitled, but that he must consider that student organization which Divine Providence has placed within his reach as an effective additional instrument for his own spiritual welfare and for satisfying the needs of his Catholic foreordained membership in a minority rite of the Church which has obtained the approval of the Popes through the centuries.

It is this criterion which every Ukrainian Catholic student must apply as a measuring stick when he must choose between one or more university organizations even though that choice must exclude something which is also good and personally satisfactory.

J. Skwarok, O.S.B.M.

GOD IS AS A MAGNET

The magnet, as every one knows, naturally draws iron unto it, by a secret and most wonderful virtue: yet five things there are which hinder this operation.

1. A too great distance.
2. A diamond interposed.
3. If the iron be greased.
4. If it be rubbed with an onion.
5. If it be too weighty.

Our heart is made for God, who continually allures it, never ceasing to throw into it the baits of his celestial love. But five things hinder the operation of his holy attraction.

1. Sin, which puts us at a distance from God.
2. Affection to riches.
3. Sensual pleasures.
4. Pride and vanity.
5. Self-love together with the multitude of inordinate passions which it brings forth, and which are to us an overcharging load which weighs us down.

Would you like to become a Basilian priest or brother? Write:

Rev. Master of Novices
Basilian Fathers, Mundare, Alberta
or
Vocational Director
3100 Weston Rd., Weston, Ontario
or if you live in the United States write to:
Rev. Master of Novices
Box 231, Glen Cove, L. I., New York

WHAT GREATER WORK...

ST. BASIL-THE-GREAT COLLEGE
3100 Weston Rd. Weston, Ontario

St. Basil-The-Great College Is under construction

Formal building of the new St. Basil-the-Great College began on September 21st. 1961, and the school is scheduled for completion by the end of June, 1962. The Basilian Fathers are extremely grateful to those thousands of subscribers who have held faith with us during the campaign and who can now witness our dream becoming a reality. The immediate building program encompasses four units: the school, the chapel, the gymnasium-auditorium, and the cafeteria. With God's blessing and the good will of the people our school will be equipped and ready for the school session beginning in September, 1962.

Surveying the grounds

Excavating for footings

The cost of the present building program is nearly $700.000.00. As this newsletter is being published one-quarter of this amount has already been collected. Another quarter has been subscribed by the faithful of the diocese who are sending in their contributions regularly each month or week. This leaves us with another $350,000.00 to collect to cover the cost of the building of the school.

We can only be prayerfully thankful to our thousands of friends who have given so generously to help. Now we must go to those many thousands who for many good reasons have deferred their giving until now. We are going to approach them within the coming months in good faith and trust for the help necessary to complete our building program. May God bless all of you who have helped, who are helping, and who are going to help in the near future, and may God match your help with His inexhaustible graces.

The Need Is Urgent

Because the need is urgent we are building today for tomorrow. We must provide those facilities which will enable more of our Catholic young people of the Byzantine rite to receive the well-rounded kind of Christian education so badly needed in the world today. We must provide for the spiritual and intellectual training necessary to equip our young men for time and eternity. We must provide for those needs which are peculiar to our rite in order that we may produce young leaders who will take their rightful places in the social, political, educational, professional, and religious fields amongst our people. These aims can be achieved only through our own schools. We must build for today's needs; we are building today for the needs of tomorrow.

Soil Testing

The building of St. Basil-the-Great College has been placed under the patronage of our beloved bishop, the Most Reverend Isidore Borecky. D. D., Bishop of Toronto.

The Responsibility Is Yours

The Basilian Fathers are preparing this school for you and your children. They have accepted the tremendous burden of constructing this school; they have agreed to staff it with qualified teachers; to undertake the administration of the school; to give the faithful of our rite a stronghold of faith and learning. But their sacrifices must be matched with your sacrifice. It is you who must provide the material assistance which will make the school a concrete reality. The challenge is yours and yours only. Your giving will be a source of warm satisfaction to you for years to come. Your gift should be liberal, generous — even sacrificial. The new school will be a memorial to you who have built it.

OUR BUILDING DEPENDS UPON YOUR GIVING

SUGGESTED SCALE OF GIVING

If your weekly income is: (before taxes)	Your minimum subscription should be: (for 104 weeks) per Week	Month	Quarterly	Semi-Annual	Annual
$40— 49	1.00	5.00	15.00	30.00	60.00
50— 64	1.25	6.25	18.75	37.50	75.00
65— 79	2.00	10.00	30.00	60.00	120.00
80— 89	2.50	12.50	37.50	75.00	150.00
90— 99	3.00	15.00	45.00	90.00	180.00
100—124	3.50	17.50	52.50	105.00	210.00
125—134	4.00	20.00	60.00	120.00	240.00
135—149	4.50	22.50	67.50	135.00	270.00
150—169	5.00	25.00	75.00	150.00	300.00
170—179	6.00	30.00	90.00	180.00	360.00
180—189	7.00	35.00	105.00	210.00	420.00
190—199	8.50	42.50	127.50	255.50	510.00
200—224	10.00	50.00	150.00	300.00	600.00

Bishops especially must see that both elementary and high schools are built wherever needed. The faithful must not neglect to aid according to their means in the building and maintenance of Catholic schools.

Canon 1379, Code of Canon Law

What greater work is there than training the mind and forming the habits of the young? -- St. John Chrysostom

Who Are You?

by Bernard Dribnenky, O.S.B.M.

Ta say that modern man has handicapped himself, would be phrasing it mildly. He knows his business, his automobile and his favorite sport better than he knows himself.

It is for this reason that we find, for example, more efficiency and less maladjustment in the world of automobiles than we do in the world of human beings. The former receive more careful analysis and consistent improvement than the latter.

What is a human being? It certainly is not his physical attributes that make him outstanding in the world of creation. Marvelous as the cells, membranes, and muscles that make up the organs of the human body are, and fascinating their function and efficiency, these are no more perfect than those we find in other living creatures beside man. As a matter of fact, in several instances a comparison of this sort may well give man an inferiority complex. It is not necessary, for example, for the Canada goose to go through that often frustrating ritual of consulting the calendar, reviewing the bank book and booking reservations before taking that extended winter trip to Florida or California.

Nevertheless, man does excel over beast and bird.

He has the power of thought. This is the power that through out the history of mankind has been launching human civilization into the vast horizons of inventions and cultures. This ability to think has raised man far above the animal stage.

What is a thought? It is something we cannot analyze in a laboratory. It has no weight nor breath nor length nor depth. It does not belong to the realm of material things. And still it exists. Through our thoughts we know much of the past and predict some of the future. Our thoughts can carry us into every part of the earth, even into space. They also take us into a spiritual word of morality, hope, belief and enternity. Thoughts (not to be confused with imaginations) are manifestations of the spirit.

Now let as consider one other human characteristic that sets man above the animal kingdom, namely the free will. The animals are prompted and guided in their actions by instinct. Given a bone, a hungry dog cannot but start chewing it. The waning daylight of the late autumn effects a mysterious organ in a wild duck, and the Mallard has no other choice but to take to the air and fly south. Man alone acts according to the full freedom of his will.

We are conscious of our free will. We perform actions over which we are the master. When we choose one course rather than the other, we know that we have acted freely and might have chosen differently. Because of this free will, man deems himself responsible for his deeds; bad deeds bring remorse, good deeds satisfaction and peace of mind. The importance of this human free will in the design of the Great Creator lies in the fact that man alone, amongst all the creatures, is raised to the dignity of being qualified to merit an award for his good deeds.

This finally leads us to the subject of the human soul. Like its faculties, the intellect and the will, it is not physical but spiritual. Being a spirit is not composed of parts (like the human body, for example), therefore it cannot decompose (which means death). Therefore the human soul **cannot** die. Man is immortal.

He is the image and likness of God his Creator.

A N E W PAMPHLET

MOST USEFUL FOR

UKRAINIAN CATHOLICS

AND THEIR FRIENDS

OF THE LATIN RITE

THE LARGEST EASTERN RITE

IN THE CATHOLIC CHURCH

by J. Skwarok, O.S.B.M.

This pamphlet using the question and answer form of presentation deals essentially with our own rite. Price 15 ¢.

BASILIAN PRESS
286 Lisgar St.
Toronto 3, Ontario

Canadian Interest Grows In Ethnic Culture

Little Sonia Dobrowolsky holds doll garbed in Ukrainian costume

Front row: Luba Gonko, Iris Sopinka and Luba Szatwarski; Back row: Mary Soika, Olga Hanych and Lesia Dobrowolsky. The costumes were displayed at a recent tea in Sudbury, Ontario.

ACT ONE

by PATRICIA BOLISHYN

A teen-ager writes on the emotional experience of growing up.

Patricia hails from St. Basil's parish in Toronto. She is 17 and in grade 12. This is her second article in the Light.

The author raised his pen and started another of his many plays. His characters were two very simple girls, one older than the other and this is their story.

On May the ninth. 1944, our author wrote my cousin Cindy into the play. She was blonde, chubby, reasonably good-natured (except when wet); and she had in her possession a winning smile. On December the eighteenth of the following year, our author introduced his second major character into the play —me. I too was chubby, with a fair complexion; but instead of a prominent smile, I was adorned with a button-like nose. I failed to explain that Cindy and I were not friends at the very beginning. You see, she was born here in Toronto, while I took my first three steps in a place called Munich, Germany, far across the Atlantic. This was the introduction to our little play.

The next inciting force in the play's structure was my parent's decision to make their home in Canada—Toronto to be exact. Finally I was to meet my co-star. The day came, and soon we stood face to face. At this point the author included a small complication. Cindy spoke only English, and I spoke only in my native tongue—Ukrainian. So you see comprehension was difficult at first, but we found a solution to our problem — Cindy taught me English and I taught her Ukrainian. In no time at all, both of us could speak the two languages fluently.

"It is important that, in the early years, happy times should outweigh the unhappy ones."

The lines written for us were simple, and why not? We were young and full of fun and mischief. I can still remember the spankings Cindy and I got for tearing our dresses. You can't justly blame us because that barbed wire fence had sharp points on it, can you? But this wasn't the only time that we felt a tinge of pain when we sat down. Take, for example, the time our grandmother (whom we call Baba) left us alone at home. Cindy and I went to play on her eiderdown in her bedroom. I pulled it off the bed and both of us jumped into it and were having a wonderful time when for some reason we declared war on one another. Feathers began to fly furiously about the room, while in the midst of all the screeching and hair-pulling, Baba walked in. At that instant, our author seemed terribly cruel, for we got a tanning neither of us will forget.

As Cindy and I grew up the plot progressed, and our lines seemed harder to learn and to understand. We were entering our teens, and things just didn't make sense anymore. Instead of playing with dolls and teddybears, the two of us were more interested in playing baseball and having our hair cut off as short as our parents permitted (sometimes even shorter). Jeans were another of our rages. We wore them constantly. It almost seemed a disgrace to wear a dress or skirt. Cindy and I often wondered if our author had made a mistake creating us girls. After all, girls were sissies; we weren't! Why, the two of us could beat up any boy on our block, even Ronnie who was twice our size.

Then the author wrote the turning point into his play. Cindy who had always been like a big sister to me, suddenly changed. She didn't care to wear the sweat shirt, sneakers, and blue denims that had, for so long, been her only costume. More than that, instead of fighting with Ronnie, she was actually going to permit him to take her to a class party. Now I hated my lines and Cindy. I guess I just didn't realize that she was growing up, nor did I stop to think that I was growing up too. When she returned from the party that evening, I refused to talk to her. I felt that she had deserted me, but Cindy was very insistent. She had to shake me out of this state of gloom. She told me that she loved me and that no boy could ever share the affection that bound us. She took me into her arms, and wiped my salty tears with her soft fingers. I held on tight, crying harder than ever for having thought that she would leave me; and all the while she stroked my head, and in a soothing voice, told me how wonderful it was to grow up, and how someday I would return from my first date to tell her all about it. My lines soon became a little easier to understand.

Now Cindy and I are half-way through our teens. Our lines are sometimes very harsh, but we find that they are not completely impossible to carry out; in fact, they seem to offer a challenge. What does the second act in our little play have in store for its two main characters? We don't know because we have not yet read our lines. Only our author, our Dear Lord knows because He holds the pen.

HAVE YOU WRITTEN for the new illustrated booklet on the Basilian Brother? It is yours for the asking. Write:

VOCATIONAL DIRECTOR

Basilian Fathers

3100 Weston Road, Weston, Ontario

THE KNIGHTS OF COLUMBUS

In January 1961 an historic incident took place in the life of the Ukrainian Catholic Diocese of Toronto. For at that time, an Eastern Rite council or branch of the Knights of Columbus was organized for the first time in the province of Ontario. Until then, our Ukrainian Catholic young men of Canada had already organized two councils of this well-known organization — in Winnipeg and Saskatoon. Now the city of Toronto has joined two other Ukrainian ecclesiastical sees in establishing a council of the "Knights."

Founded about three-fourths of a century ago by a Catholic priest in New Haven, Connecticut, U.S.A., the Knights of Columbus numbers over five thousand councils on the North American continent and in U. S. territories. The many thousands of men who are privileged with membership in the club are proven citizens of their church and country. They come from every walk of life — from common laborer to doctor, from clerk to cardinal: All of these men are dedicated to being loyal sons of the Church and, among other things, to imparting knowledge about the Church to non-Catholics. The amount of activities in which a Knight can become engaged is almost limitless. There are six major activity groups in which every member can find some interest regardless of his profession, trade or capability. Everyone's talents are thus utilized to form a never-ending chain of events in the programme of the Knights of Columbus.

In the future, we expect to give periodic reports on the current and future activities of St. Andrew's Council No. 5079 of the Knights of Columbus. Meanwhile, we urge our readers to give these men full support and aid in working for our Church and rite.

A 'UNIVERSITY' TEA

will be held in St. Josaphat's School Auditorium (Franklin Ave., Toronto) on SUNDAY, NOVEMBER 19th, 2.00 p. m. to 5.00 p. m.

Sponsored by the Ukrainian Catholic students (Obnova) of Toronto.

A cordial invitation is extended to all.

"КЛЮБ ДОБРОЇ КНИЖКИ"

"Кожний культурний українець читає добру українську книжку!" — "Добру" — значить: будівну щодо змісту, яка стоїть за нашими українськими традиціями; "добру" — значить: гарну формою й видавничою технікою.

Це і клич "Клюбу Доброї Книжки": Хочемо дати українському читачеві добру й гарну книжку, яка дала б його душі будову й розвагу, піднесла б його понад буденність життя до українського ідеалу. І все те хочемо дати українському культурному читачеві за розмірно невеликі гроші.

Одним проголошуємо передплату на таку книжку. Хто хоче стати членом "Клюбу Доброї Книжки", має заплатити річно $4.00 і за то має право вибрати собі кілька книжок, із книжк поданого списку, вартости $6.00. Крім того дістане член Клюбу наш каталог інших книжок даром. Із цього каталогу може вибрати собі книжок на будьяку суму з тим, що заплатить за них одну четвертину менше, ніж вони нормально коштують.

Для приєднання членів "Клюб Доброї Книжки" дає протягом місяців — травня - червня 1961 року всім своїм новим членам привілей дістати даром одну книжку, вартости $1.50, зовсім даром! Виходить: хто протягом травня-червня 1961 р. заплатить $4.00, той дістане за те книжок на $7.50!

Ось книжки, які проголошуємо на передплату за 1961 рік (крім них дістанете ще каталог зі списом понад 250 книжок, із яких можете собі вибрати ще й інші з опустом 25%): 1) В. Королів-Старий "Згадки про мою смерть" — спогади українського громадського діяча. — Ціна $1.50. — 2) В. Лозинський "Проклятий камінь — історична повість з часів Сагайдачного. — Ціна $1.50. — 3) Ф. Одрач "Покинута оселя" — оповідання з життя емігрантів. — Ціна $2.50. — 4) С. Вартас "Було троє малих дітей" — оповідання з празднвої події. — Ціна $2.50. — 5) Митрополит В. Липківський "Відродження Церкви в Україні 1917-1930 рр." — Ціна $3.00. — 6) Ю. Мозіль "Спомини полїт'язня" — Ціна $1.00 — 7) Ю. Мозіль "На Вронках" — спомини з тяжкої польської тюрми. — Ціна $1.00. 8) М. Головінська "Чічка" — оповідання з життя дітей. — Ціна $1.75. — 9) Оп. Кисілевська "По Рідному Краю" — спомини з мандрівки по Україні. — Ціна $2.00. 10) В. Курилас "Діялоги Василіянок" — п'єса з часів московського переслідування. — Ціна $1.00. — 11) Т. Кострубa "Як Москва нищила Українську Церкву". — Ціна $0.50. — 12) Т. Кострубa "Нариси з церковної історії України". — Ціна $2.00. — 13) Ол. Мох "Книжки і люди" — літерат. нариси. — Ціна $1.00. — 14) В. Гюнерман "На Божих окопах" — історична повість із часів французької революції. — Ціна $1.50. Спис дальших 250 книжок у нашому каталозі, який кожний новий передплатник Клюбу дістане даром.

Замовлення адресуйте:

"KLUB DOBROJI KNYZKY"
286 Lisgar St., Toronto 3, Ont., Canada

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІЯН

ПРОДАЄ ТАКІ КНИЖКИ:

Н. Королева: **Предок.** Істор. повість. **Новість!**	3.00
Н. Королева: **Подорожній** — легенди — —	0.50
В. Королів-Старий: **Згадки про мою смерть** — спогади. **Новість!** — — — — — —	1.50
Перші заховані. Біла книга про переслідування віри в Україні — — — — —	1.00
св. Василій Великий: **Борець Христа.** Святовасилівське "Наслідування Христа", полотно	1.00
Відпустові молитви — — — — —	0.10
Запорожець: **Без Бога ні до порога.** Повість	1.00
О. Штавдінгер: **Об'явлення Марії у Фатімі**	0.50
А. Потоцький: **Пастушок із Назарету** — оповідання для дітей — — — — —	0.50
О. Кисілевська: **По рідному краю** — — —	2.00
Р. К.: **Я була свідком чуда!** — — — —	0.30
о. І. Д. Попович: **Граматика церк.-слов. мови**	1.50
о. І. Д. Попович: **Києво-Печерський манастир**	0.50
о. М. Соловій: **Літургіка для українських шкіл, ч. І. Святі речі; ч. ІІ. Святі Богослужби** — по	1.00
— **Щоб усі були одно** — — — — — — — —	0.25
о. д-р Ю. Фадорів: **Проща до св. Землі** — —	1.50
— **На чернечій горі Атос.** Записки паломника	1.25
Митрополит В. Липківський: **Відродження Української Церкви** — — — — —	3.00
П. Грицак: **Галицько-Волинська Держава** —	2.50
о. А. Трух: **Божа Криниця** — — — — — —	0.50
В. Лозинський—М. Ценевич: **Проклятий камінь** — історична повість з козаччини —	1.50
о. М. Ваврик: **По Василіянських манастирях**	2.50
Ю. Мозіль: **Спомини полїт'язня** — **1958** —	1.00
Ю. Мозіль: **Крізь залізну заславісу** — — —	1.00
М. Головінська: **Чічка** — оповідання — —	1.75
С. Бартас: **Було троє малих дітей** —опов. —	2.50
Г. Дардель: **Свята Єлисавета** оповід. **1958**	0.25
О. Купранець: **Вилятий гетьман І. Мазепа**	0.25
Й. Схрейверс: **Чудесне життя с. Варвари** —	1.50
М. Овчаренко: **Золоті ворота** — читанка	2.50
Т. Кострубa: **Нариси з церк. історії України**	2.00
— **Як Москва нищила Українську Церкву**	0.50
О. Мох: **Теофіл Кострубa** — життєпис — —	0.25
О. Мох: **Книжки і люди** — літерат. нариси	1.00
омм: **Покви Пречистої Діви** — — — — —	1.50
омм: **Чорт, направду!** — — — — — —	0.25
М. Островерха: **Гомін з далека** — — — —	1.00
М. Островерха: **Чорноокинянки із Зубівки**	0.50
М. Островерха: **На закрутї.** Осінь 1939 р.	1.75
Островерха М.: **Великий Василіянин Слуга Божий** Митроп. Андрій Шептицький —	0.50
Я. Бохенський: **Тайна червоного посольства**	2.00
В. Курилас: **Діялоги Василіянок** — — —	1.00
Ф. Одрач: **Покинута оселя** — оповідання —	2.50
Skwarok J. OSBM.: **The Ukrainian Settlers in Canada and their schools 1891—1921** — —	2.00
— **The largest Eastern Rite in the Catholic Church**	0.15

Замовлять на адресу:

Basilian Press — 286 Lisgar St.
Toronto 3, Ont., Canada

Ваша будучність буде краща, якщо опиратиметься на Бондах!

ЩОБ ДОПОМОГТИ КАНАДЦЯМ ЩАДИТИ, Канадський Уряд дає щороку нагоду мешканцям цієї країни розбудувати їхні заощадження через Канадські Щадничі Бонди.

МИНУЛОГО РОКУ ПОНАД ОДИН МІЛЬЙОН КАНАДЦІВ заощадило майже один більйон долярів у цей безпечний, вигідний спосіб.

ВЕЛИКА ПОПУЛЯРНІСТЬ Канадських Щадничих Бондів походить з їхніх незвичайних прикмет:

- Їх можна просто купити за готівку або на місячні сплати, у кожному банку, в авторизованого інвестиційного агента, біржевого посередника, повірчій або позичковій спілці або за заробітним щадничим пляном на місці вашої праці.
- Їх можна набути в одиницях від $50 до $5,000.
- Кожний може їх посідати (навіть діти) до границі $10,000 нового випуску.
- Їхні відсотки виплачуються річними купонами — 4½% перший рік, 4½% за кожний наступний протягом шістьох років, 5% за кожний у останніх трьох роках.
- Їх усе можна виміняти за готівку в кожному банку за повну номінальну вартість з добавкою нарослих відсотків.

КУПУЙТЕ
ПОВНІСТЮ ГАРАНТОВАНІ

CANADA SAVINGS BONDS

Добре для вас — а також для Канади!

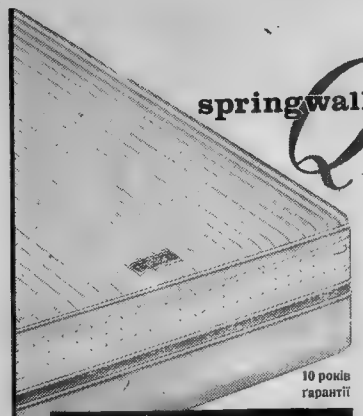

springwall Quiltress by Beverley

10 років гарантії

$79.50

SPRINGWALL QUILTRESS дає комфортове спання на роки. Цей люксусовий матрац має ексклюзивні краї, які не западаються, є комплектно підбитий спеціяльними шарами бавовняного фільцу, спеціяльно допасованого до пружин усередині й назовні: верх, боки, спід. Скільки ви не важили б, як би ви не лежали, **ваш комфорт при спанні запевнений на цілому матраці** — від краю до краю.

ALPHA Furniture Co.

735 QUEEN ST. WEST TORONTO, ONTARIO

EM 3-9637

СВІТЛО
THE LIGHT

РІК XXIV ГРУДЕНЬ — 1961 — DECEMBER Ч. 12 (468)

НАШ ПОСТІЙНИЙ КОНТЕСТ НА 1961 РІК

Кожний наш приятель, що приєднав нам бодай одного передплатника продовж 12 місяців 1961 року, дістане від нас: 1) Почесну Грамоту Приятеля "Світла"; 2) одну книжку з нашого видавництва, вартости $1.00 (одного доляра). За кожного дальшого передплатника дамо — крім згаданої Почесної Грамоти — по $1.00 (одному долярові) книжок нашого видавництва за власним вибором конт[illegible]анта.

Хто приєднає нам бодай 5 передплатників, той дістане від нас, крім згаданих вище нагород, іще даром 1 Календар "Світла" на 1962 рік. Хто приєднає нам бодай 10 нових передплатників, той — крім всіх вище поданих нагород — дістане ще одну дарову передплату "Світла" на 1962 рік. Хто приєднає нам бодай 25 нових передплатників, той дістане — крім вичислених вище нагород — іще гарний, оправлений у мороко МОЛИТОВНИК ХРИСТИЯНСЬКОЇ РОДИНИ. Хто ж приєднає нам протягом тих місяців (себто до 20 грудня 1960) 100 (сто) нових передплатників, той дістане від нас нагороду $100.00 (сто долярів) готівкою.

ОТЖЕ ДО ПРАЦІ, ДОРОГІ ПРИЯТЕЛІ "СВІТЛА!"

ВИСЛІДИ КОНТЕСТУ ЧИТАННЯ "СВІТЛА" ЗА ЛИСТОПАД 1961 РІК

Правильні відповіді Контесту Читання "Світла" з 11 (за листопад) такі:

1. Чиї більші жертви на Колегію св. Василія подано в 11 ч. "Світла"?

Жертву 2000 дол. Анни й Теодора Гайдуків із Кальмар, Альберта та доплату останньої рати 150 дол. зделяруваної сумн Т. Біланюка з Торонта, Онт. на Колегію св. Василія Великого в Торонті.

2. Скільки "Руслановик Псальмів" написав о. М. Шашкевич?

Релігійно-національний пробудитель Галицької України о. Маркіян Шашкевич написав три "Руслановi Псальми".

3. Чи правильно вирікатися нашої старої назви "Русь" і "Руськ"?

Неправильно їх вирікатись, бо таким чином ми виріклись би нашої старинної історії, нашої старинної держави Київської Руси, наймогутнішої держави на сході Европи й усього того, що зв'язане з її історичними початками та пізнішою розбудовою від давньої давнини аж до XIII сторіччя. Ми виріклись би наших князів із-перед і після прийняття християнства нашим народом, що було доконане в серці тодішньої Руси-України — Золотоверхому Києві, що був "Матір'ю Городів Руських" і столицею нашої держави. Але ми не можемо теж нехтувати назви "Україна", "Українець", за яку боровся і ще бореться наш народ, бо ми нею "охрестилися" самі в новіших віках.

4. Скільки і які міста в Канаді хочуть большевики знищити?

Комуністи вибрали вже 16 міст у Канаді, які вони хочуть знищити у випадку війни. Такими містами є: Ст. Джонс у Новім Фавндленді, Галіфакс, Ст. Джон у Нью-Бронсвіку, Квебек, Монтреаль, Оттава, Торонто, Гемилтон, Лондон, Виндзор, Ніагара фалс, Вінніпег, Едмонтон, Калгарі, Ванкувер і Вікторія.

5. Яку нову книжку оголошує 11 ч. "Світла"?

Книжку "Слава не поляже", календар "Світла" на 1962 рік та брошуру о. Й. Скварка, п. н. "Найбільший Східній Обряд у Католицькій Церкві".

Правильні відповіді прислали: 1) Василь Сегін, Торонто; 2) Марія Чолій, Ньюарк; 3) Іван Бобик, Гекімер; 4) Стефа Гавришуїн, Елизабет; 5) Василь Струць, Чікаго; 6) М. Ковалюк, Едмонтон; 7) Софія Годованець, Рочестер; 8) Євген Какинкевич, Ютика; 9) Дмитро Вусович, Чікаго; 10) Пев Рудницький, Вінніпег; 11) Євдокія Шопеля. Торонто; 12) Антін Фолюсевич, Рочестер; 13) Петро Багрій, Гемилтон; 14) Текля Пишняк, Лашін; 15) В. Грицина, Гартфорд; 16) Юліян Сохацький, Монтреаль; 17) Іван Німчук, Лемонт; 18) Катря Макух, Петбридж; 19) Семен Цвях, Торонто; 20) Богдан Літинський, Філядельфія; 21) Олександер Мазар, Вейн; 22) Лідія Белей, Чікаго; 23) Мих. Галадза, Ембридж; 24) Варвара Котула, Чікаго; 25) Д. Стасюк, Гемилтон; 26) М. Сальманів, Вест Гип; 27) Мих. Харів, Чікаго; 28) І. Михальчук. Вайнона.

Нагороди дістають чч. 6, 11, 14, 19, 24.

Нові контести й проголошення нагород за Конкурс Приєднування Передплатників "Світла" — будуть подані в 1-ому числі (за січень) 1962 року.

Розкішне, мистецьке альбомне видання

ЛЕГЕНДИ ПРО ХРИСТА

Його народження, життя, муки, смерть і воскресіння

Пера Константини Малицької з численними повносторінковими ілюстраціями - деверориями мистця Юрія Кульчицького.

Чудовий релігійний і культурний дарунок для дорослих і дітей.

Ціна $1.50, в твердому переплеті $2.00.

Замовляйте завчасу

У Видавництві ОО. Василіян на адресу:

BASILIAN PRESS, 286 Lisgar St., Toronto 3, Ont.

РІЗДВЯНІ КАРТКИ

НОВИЙ НАКЛАД 15 ШТУК — $1.00

10 пачок до 19 пачок по 70 центів.

20 і більше пачок по 69 центів.

Можете заробити!

Замовлення шліть уже на адресу:

BASILIAN PRESS

286 Lisgar St., Toronto 3, Ont., Canada

СВІТЛО

УКРАЇНСЬКИЙ ХРИСТИЯНСЬКИЙ МІСЯЧНИК

Видають ОО. Василіяни

Передплата $3.00 на один рік.

Поодиноке число 30 центів.

Адреса Редакції й Адміністрації:

286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario

Telephone: LE 5-6483

ПРЕДСТАВНИКИ "СВІТЛА" ЗАКОРДОНОМ

АНГЛІЯ:
Ukrainian Booksellers & Publishers
49 Linden Gardens,
Notting Hill Gate
London, W. 2, England.

АВСТРІЯ:
Griechisch - katholisches Zentralpfarramt zu St. Barbara
Wien 1, Riemergasse 1
Austria

АВСТРАЛІЯ:
Rev. D. Kachmar
Archbishop's House
West Tee, Adelaide, S. A.

АРГЕНТИНА:
Padres Basilianos
Curapaligue 760
Buenos Aires, Argentina

БРАЗИЛІЯ:
Padres Basilianos
Caixa Postal 24
Prudentopolis, Parana, Brazil

ФРАНЦІЯ:
L'Abbe Julien Prokopiw
2 Rue des Crignos
Amiens (Somme) France

ІТАЛІЯ:
Padri Basiliani
Via Icilio 40 (Aventino)
Rome, Italy

THE LIGHT

A Ukrainian Monthly Magazine. Published by the Basilian Fathers, 286 Lisgar St., Toronto, Ontario, Canada.

Authorized as second class mail by the Post Office Department, Ottawa, and for payment of postage in cash.

ЗМІСТ:

Жарти з Богом не кінчаться сміхом — *В. Д.* — 506

Загроза колектівізації — *В. Д.* — 506

Пастирське послання Й. Е. Митрополита Кир *Амвросія Сенишина* — 507

Радуйся, Обрадованная — *В. Д.* — 510

Справедливий поділ земських дібр між людьми *Наміреннн на грудень 1961* — *осш* — 511

Батько бездомних — *о. Ір. Назарко ЧСВВ* — 512
Як діє сучасний апостол любови ближнього

Світанок світу — *о. В. Целлер* — 514
Сотворення світу й упадок людини

Пещені батьки — *о. В. Зінько ЧСВВ* — 516
Анатема на всіх, хто...

Не "словесна гангрена", а московська — *С. Панас* — 518
Як виглядають новочасні москвофіли

Мої спомини про Жовкву — *Степан Гевак* — 522
З давніх часів цього нашого визначного міста

о. Тимотей Бордуляк — *Олександер Мох* — 524
Літературна характеристика християнина-письменника

Дід Макар .... оповідання — *о. Т. Бордуляка* — 527
Як жебручий дід став добродієм

Іван Судима — історична повість — *В. Буженко* — 531
Козаки в Римі за Папи Павла V

ІЗ ЦЕРКОВНО-ГРОМАДСЬКОГО ЖИТТЯ — 539

ENGLISH SUPPLEMENT

The Prince of Peace and the Terror — *J. S.* — 543

GIVING IT SOME THOUGHT — *Bernard Dribnenky, O.S.B.M.*

The Meaning of Christmas — 544

PICTURE STORY

The Tenth Anniversary in God's Service

The Missionary Sisters of Christian Charity — 545

MEMOIRS

My Memoirs 1892 — 1962 — *Michael Luchkovich* — 548

Обкладинка: Верхи дерев вкриті густим інеєм на тлі албертійського неба. *Світлив о. В. Дрібненький*

РЕДАКЦІЙНІ

ЖАРТИ З БОГА НЕ КІНЧАТЬСЯ СМІХОМ

Ще короткий час і тисяча дев'ятсот шістдесят перший рік зайде за обрій теперішности. Він стане у ряди своїх попередників і історія зачне над ним свій основний та дуже повільний процес оцінки.

Цей рік характеризують дві події, різні собою, але й рівночасно одна з одною зв'язані, як в'яжеться світло з тінню.

У цьому році людина зробила великий крок у невідомий напрям всесвітнього простору. Точніше кажучи: советський уряд повідомив світ, що такий крок відбувся.

Технічні відкриття, що їх зробив людський талант продовж історії людства, передовсім протягом нашого сторіччя, треба зачислити до добрих речей, якщо людина вживає їх розумно й відповідально. Бо ж усе те ніщо інше, як тільки здійснення Божого наказу даного чоловікові: панувати над довкільним йому світом.

Створивши собі всесвітню платформу із проголошених його урядом успішних летів космонавтів, Хрущов станув на цю платформу в усій своїй присадкуватій величі та на пресовій конференції недавно дозволив собі закпити з Бога й вічности. Він післав космонавтів у простір, сказав Хрущов, щоб вони там розглянули, чи є небо — але жоден із них там неба не бачив.

Це мав бути жарт і з нього собі неодин зареготався, від потакувайлів довкруги Хрущова починаючи та на червоному в найдальшій закутині світу кінчаючи.

Проте це богохульство аж ніяк не смішне для величезної більшости людей. Є між ними й нуклеарний фізик Вілліам Гросвенор Поллард, діючий директор Інституту Нуклеарної Фізики в Овк Ридж, ЗДА. Цей науковець видав цього року книжку п. з. "Фізик і християнин", у якій робить заключення, що для модерного та вправленого у математичних виводах ума, ідея вічности має таке саме право до дійсности, як ідея простору й часу.

Вертаючись назад до Хрущова, маємо наприкінець дві завваги:

Перше, він перевертає розумовий порядок, коли вимагає, щоб людство вірило йому (хто ж бо бачив лети космонавтів?), коли він сам проти віри.

Друге: чи він небо бачив, це далеко менш важне ніж те, чи він небо побачить. — В. Д.

ЗАГРОЗА КОЛЕКТИВІЗАЦІЇ

Сьогодні фармерське господарство прямує до колективізації — на капіталістичний лад.

Нестійний рівень цін фармерських продуктів, непевність їхнього ринку, враз із постійно зростаючими цінами фабричних виробів, що за них фармер мусить платити, спричинюють умовини, які ставлять багатьох фармерів на роздоріжжя: або продати свою землю й іти на заробітки чи в промисл, або збільшити поплатність господарства, набуваючи більше землі. Звичайно фармери вибирають те перше.

Це положення вже сьогодні заставляє деяких суспільних діячів призадумуватися над питанням: до чого все це нарешті доведе? Хто буде працювати на землі і до кого вона буде належати? Чи це будуть вільні, незалежні фармері, чи колективи під надзором корпорацій або навіть державних агенцій?

За колективізацією в одній чи другій формі промовляють сьогоднішні економісти. За їх способом думання, наші часи це доба машини і тому сьогодні в рільництві забагато людей, отже треба їх число зредукувати.

Така розв'язка фармерської проблеми виходить із світогляду так званої "економічної людини" наших часів. Це той самий світогляд, який Свт. Отець Іван XXIII у своїй енцикліці "Вчителька і Мати" назвав "прихованою отруєю суспільного життя, бо він ставить технічні науки й економічний розвиток як найвищу і єдину мету людського життя".

Вже той самий факт, що не зважаючи на приваби міщанського життя, більшість наших фармерів таки рішена остатися на своїх господарствах, свідчить, що життя на фармі має свою вартість. Пересічно ж воно здоровіше, і фізично і морально (головно ж для дітей).

Ця фармерська проблема важна для держави, бо зубожіння фармерської кляси має відємні наслідки і для всекраєвої економії. Ця проблема також торкає нашу Церкву, бо західні прерії, це її колиска.

Цій проблемі треба присвятити більше уваги й дії, ніж досі. — В. Д.

СВІТЛО
THE LIGHT
Український Християнський
М І С Я Ч Н И К

ГРУДЕНЬ, 1961

РІК XXIV, Ч. 12 (468)

ПАСТИРСЬКЕ ПОСЛАННЯ

Спричинене інтронізацією Кир Амвросія, ЧСВВ, на митрополичий престіл

† АМВРОЗІЙ СЕНИШИН, ЧСВВ
Божою Милістю і Благословенням Апостольського Престолу, Український Католицький Архиепископ Філядельфії і Митрополит для Українців Католиків у З'єдинених Державах Північної Америки.

МИР У ГОСПОДІ
Й АРХИЄРЕЙСЬКЕ БЛАГОСЛОВЕННЯ!
"ХРИСТОС НАША СИЛА"

Дорогі у Христі!

Дивлячись на прегарний розцвіт Української Католицької Церкви на еміграції, де її члени поселились, у глибокій покорі та синівській любові висказуємо нашу вдячність Всемогучому Богові в Тройці Єдиному, Христовому Намісникові, Святішому Отцеві Іванові XXIII, Батькові Християнства, що в тих для цілого світу грізних часах пам'ятає в особливішій спосіб про своїх духовних дітей різних народів. Ми вдячні за батьківську опіку над Українцями Католиками, що їх воєнний буревій розпорошив по цілому світі.

Хоч "могутні" вільного світу забули про наш український нарід, але про нього не забула духовна Мати, свята Христова Церква. Вона через Христових Намісників, Римських Пап, в останніх роках подбала про духовний провід для Українців Католиків в Австралії, Англії, Аргентині, Бразилії, Канаді, Франції, Італії, Німеччині, Югославії та З'єдинених Державах, творячи українські митрополії, єпархії, екзархії, апостольські візитатури, призначуючи для них Єрархів, що є синами Української Католицької Церкви й Українського Народу. Як величне ясніє свята правда, що ХРИСТОС НАША СИЛА! За цю особливішу опіку нехай буде слава й подяка Всевишньому Господеві во віки вічні, а Святій Апостольській Столиці приріваємо вірність, послух і любов.

Історія нашого релігійного і народнього життя у З'єдинених Державах, замарбована золотими буквами в нашому народі. Цю історію писали працею і посвятою наші Єрархи: бл. п. Прееос. Кир Сотер Ортинський, ЧСВВ, та бл. п. ВПрееос. Митрополит Кир Константин Богачевський із усіми Піонірами: Священиками й Українцями-Католиками. Труди наших покійних Владик, Духовенства, Сестер і Вірних були Богом благословлені та звінчались успішним завершенням у виді Української Католицької Митрополії у З'єдинених Державах. Колишня Філядельфійська Екзархія стала Митрополією з новими українськими Єпархіями Стемфорду і тепер Шікаго, у проводі з Єрархами: Преосвященним Кир Йосипом та Преосвященним Кир Ярославом.

Тепер прийшла пора зачати наступну сторінку історії нашого релігійного й народнього життя-буття під зоряним прапором у прибраній Батьківщині. З волі Божої і благословенням Христового Намісника Святішого Отця Івана XXIII прийшов я тут до Української Католицької Катедри Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії, у Філядельфії, щоб із рук Їх Ексцеленції ВПрееос. Архиепископа Еджідія Ваньоцці, Апостольського Делегата і Представника нашого Вселенського Архиєрея одержати жезл, як символ архиєрейської влади Української Католицької Митрополії у З'єдинених Державах. За труд Їх Ексцеленції Апостольського Делегата складаю щиру подяку. Також щире Спасибіг Високопреосвященним Архиепископам, Епископам, Високопреподобному Духовенству і Монашеству та всім Представникам Організацій і Гостям, що прибули сьогодні на консекрацію Преосвященного Ярослава Габра і Преосвященного Августина Горняка, ЧСВВ, та на мою інсталяцію.

Перебираючи оцей високий уряд провідника нашої Церкви, схиляю в покорі голову перед Маєстатом Всевишнього з молитовним благанням про ласку, силу і бодрість нести цей уряд так, як Його свята Воля повелить на Його славу і спасіння повірених моїй кермі душ.

Що майбутні роки принесуть нашій Українській Католицькій Церкві та українській спільноті на Американській Землі, те годі сьогодні збагнути. Одначе на основі тисячелітнього християнства в Україні та на основі півсімдесяти-літнього життєвого досвіду наших українських переселенців на Вільній Землі Вашінгтона, ми можемо бути певні нашого кращого завтра, але під умовою, що будемо будувати наше родинне й громадське життя на сильних основах Христових засад. А вслід за цим мусимо прийняти деякі принципи, яких нам слід у нашому щоденному і громадському житті придержуватись.

1. ТРЕБА БУТИ ХРИСТИЯНАМИ КАТОЛИКАМИ

Будьмо християнами католиками не тільки з імени, не тільки з метрики, але і з глибокою вірою й релігійними практиками.

У Св. Письмі (2 Кн. Макав. 1:19-20) читаємо, що як Ізраїльтяни виходили з Єрусалиму до Персії, тоді їхні священики взяли зі собою вогонь із жертівника та переховували його, щоб зберегти його для будучих поколінь. Подібна історія зв'язана з українською іміграцією. Також Українці, шукаючи притулку в Америці, взяли зі собою вогонь християнсько-католицької віри з нашим прегарним обрядом. Тож бережімо його, щоб він не вигас у наших домах, у наших родинах, у наших громадах, у наших товариствах і організаціях. Наші Українські Брати поза залізною заслоною, покривджені сучасною недолею, звертаються до нас, щоб ми зберегли наші релігійні й народні святощі для прийдешніх поколінь.

Якщо б, не дай Боже, наше українське суспільство злегковажило собі Христа з Його святими законами та пішло без світла св. віри, тоді навіщо придалися ті всі заходи, труди, терпіння, журби, втрата майна в рідному краї, скитання по чужих краях, якщо б тут, у цій країні свободи й добробуту, занапастити найцінніший скарб св. віри? Навіщо родичі ратували своїх діточок перед червоним молохом утечею з рідного краю, якщо тут мали б затратити їх для Бога, Церкви і народу? Пощо наша українська молодь, яка не хотіла бути яничарами безбожного комунізму, покидала рідний край, чи на те, щоб тут відчужуватися від своєї Церкви і народу? Ні! Не на те Українці-Католики шукали притулку в З'єдинених Державах, щоб затратити вогонь святої католицької віри, за яку віддав своє життя св. свщм. Йосафат Кунцевич, ЧСВВ, та новітні мученики Єпископи: Григорій Хомишин, Йосафат Коцилoвський, ЧСВВ, Никита Будка, Григорій Лакота, Теодор Ромжа, Павло Ґойдич ЧСВВ, Янко Шімрак та як ісповідники повмирали Митрополит Андрій Шептицький, ЧСВВ, Єпископи: Николай Чарнецький, ЧНІ, Іван Лятишевський, Апостольський Візитатор Петро Верґун та сотки священиків і сотки тисяч вірних, віри, за яку під цю пору терпить Митрополит Йосиф Сліпий та Єпископ Василій Голко з українським католицьким духовенством і народом. Боже Провидіння запровадило нас тут до країни свободи й добробуту, щоб ми зберегли цей святий вогонь католицької віри та передали його будучим поколінням.

2. ТРЕБА БУТИ ЧЕСНИМИ УКРАЇНЦЯМИ

Другою немав сторінкою любови Бога, є любов ближнього. Цю правду чітко підкреслив Божественний Спаситель, кажучи: "Люби Господа Бога твого усім серцем твоїм, і всією душею твоєю, і всією думкою твоєю, і всією силою твоєю" — Це перша Заповідь. А друга подібна до неї, така: "Люби ближнього твого, як себе самого" (Марко 12:30-31). Згідно з Христовою наукою кожна людина є нашим ближнім. Якщо Господь закликає до любови всіх людей, то тим більше ми обов'язані любити свій нарід, що з нього ми вийшли.

Радісним проявом є те, що наша українська спільнота у З'єдинених Державах знайшла спільну платформу взаємної любови до своїх земляків, свідома свого походження, високо цінить народнє мистецтво й культуру, створюючи численні організації й товариства з багато-тисячними членами та великими грошевими засобами. Одначе до розбудови товариств і організацій треба не тільки народнього елементу, але ще сильнішої духової основи. Безнадійними будуть ті організації й товариства, які не побудовані на твердій скалі Христових засад. Цю правду підкреслює сам Божественний Спаситель у наступнім порівнянні: "Тож кожен, що слухає цих Моїх слів та сповняє їх, подібен до чоловіка розумного, що збудував свій дім на скалі. І прийшла злива і прибули ріки і повіяли вітри та налягли на той дім, а він не звалився, бо був оснований на скалі. А всякий, хто слухає цих Моїх слів та не сповняє їх, подібен до чоловіка нерозумного, що збудував собі дім на піску. І прийшла злива і прибули ріки й повіяли вітри на той дім, і впав, і руїна його була велика" (Мат. 7:24-27). Це Христове порівняння справджується на нашій українській еміґрації у З'єдинених Державах. Життя української спільноти плиле подвійною струєю. З одної сторони процвітає жива, християнська, католицька віра з численною участю вірних у наших церквах, а з другої сторони куртують ліберальні течії, які заповідають великі шкоди на полі релігійному й соціяльному.

Ті люди, ті громади, ті організації, ті товариства, що будували на скалі Христових засад, ті встоялися проти затій атеістичного матеріялізму, видержали повінь морального зіпсуття, не вгнулися перед сильними буревіями ворожої пропаганди, а залишилися вірними Христовій Церкві, українському обрядові та народнім традиціям. Завдяки вірності Українців-Католиків Христовим ідеалам, ми діждалися оформлення наших церковних громад в Українську Католицьку Митрополію.

З другої сторони, як сумно згадувати тих наших братів, що будували свій дім та своє життя на піску безвірства. Як наближалася повінь безбожних кличів, як прибули ріки вирафінованого матеріялізму з неморальною літературою, як ударили бунтарські вітри проти Христової Церкви й церковної єдности, ті бідні кволі душі без твердої основи Христових засад і християнської моралі, скоро заломилися, знищили себе, свою родину та пропали для Української Католицької Церкви й української спільноти, нічого доброго не залишаючи по собі, хіба що гіркий спомин про змарновані таланти. Справджуються Божі слова: "Коли Господь не будує дому, даремне трудиться будівничі" (Пс. 127:1). Релігійного питання не можна полишати на боці, а треба його ставити на першому місці в особистому й суспільному житті. Чоловік не є бездушним автоматом індустріяльних заводів, ані матеріялістичним манекіном пролетарської диктатури, а створений на образ і подобу Божу та призначений до вищої цілі. Отже всі наші народні й політичні організації повинні будувати своє громадське життя на сильній основі Христових засад.

3. ТРЕБА БУТИ ЛЬОЯЛЬНИМИ АМЕРИКАНЦЯМИ

Годиться, щоб ми, Українці, були льояльними громадянами цієї нашої прибраної Батьківщини — Америки, яка отворила нам свої гостинні двері та дає нам повну свободу й можливість користати з дочасного добробуту. Одначе ця нова Батьківщина не вимагає від нас, щоб ми цю льояльність купували коштом св. віри, коштом візантійсько-українського обряду та коштом нашого походження. Стережіться фальшивих пророків, які хочуть вас обманути та налякати злобною пропаґандою, що буцім то в Америці не можна продовжувати свого релігійного й народнього життя згідно з українськими традиціями рідного краю. Такі абсурдні твердження не згідні з правдою. Правдивий і благородний американізм не вимагає від нас, щоб ми позбувалися релігійних і народніх святощів наших прадідів, тільки вимагає від нас льояльности до цієї держави, яка дає нам повну свободу. Гляньте на наші національні групи, що поселилися на Вільній Землі Вашінґтона. До розбудови американської культури й цивілізації вони вкладають свої таланти і працю, однак не затрачують свідомости свого походження та зберігають любов до свого народу. Сама американська держава помагає багатьом народам у світі. Бувший президент Айзенгавер заохочував американську молодь навчатись інших мов крім англійської, навіть поодинокі стейти вимагають від шкільництва, щоб впровадило навчання інших мов. Отже будуймо наше життя не на піску дешевого опортунізму, але на скалі Христових засад та на любові до свого народу й льояльності прибраній Батьківщині.

Щоб ми могли гідно вив'язатися з обов'язків, які на нас накладає Бог, та могли сповнити нашу місію, якої бажає наша Українська Католицька Церква і наш нарід, то треба нам на Американській Землі прямувати за наступними дороговказами:

1. Бути практикуючими християнами католиками, тобто зберігати християнську католицьку моральність дома, в родині, в праці й дозвіллі, у товариствах і організаціях.

2. Не йти на компроміс із кличами й пропаґандою, що ворожі святій католицькій вірі і християнській моральності.

3. Провадити дім згідно з християнсько-українськими традиціями, а одна з них: це гарний звичай зачинати працю ранішньою молитвою та кінчати день вечірньою молитвою.

4. Брати живу участь у наших церковних Богослуженнях, особливо в Божественній Літургії, у неділі й свята.

5. Посилати своїх дітей до українських католицьких парафіяльних шкіл: цілоденних, вечірніх і суботніх та до вищих шкіл, щоб наша молодь, крім предметів приписаних шкільною радою, мала нагоду вчитися про Бога, наш обряд, про нашу Церкву, нашу мову, історію, спів і звичаї.

6. Подбати про культурно-виховні осередки при наших парафіях для доростаючої молоді. Молодь це наша надія. Це наші будучі громадяни й парафіяни.

7. Помагати працею й пожертвами Українській Католицькій Церкві в розбудові наукових осередків і харитативних інституцій.

8. Бути льояльними громадянами Американської Держави, що дала нам притулок, свободу і змогу зберігати наші церковні й народні традиції.

9. Брати активну участь у громадському житті на основі напрямних Христової Церкви, передплачуючи українські католицькі часописи і морально здорову українську пресу.

10. Завжди пам'ятати на живу волю Божественного Спасителя: "Щоб усі були одно" (Іван 17:21). Колишня незгода і людська кволість розбила нашу церковну єдність. Лік на болючу рану роз'єднання — це молитва: "Боже нам єдність подай". Тож молімося до Христа Господа й Божої Матері за наших нез'єдинених Братів, які почитають того самого Христа Господа і ту саму Божу Матір, що ми Українці-Католики. Може ще не прийшла пора до церковного об'єднання між нашими рідними Братами під одним проводом Христового Намісника, одначе приготовляймо дорогу, усуваючи різні перешкоди, як: ворожі полеміки по часописах чи дошкулюючі докори на зборах, а практикуючи більше християнську любов і толеранцію.

Надіючися на поміч Христа Царя, співпрацю Високопреподобних і Всечесних Отців, Преподобних Сестер різних Чинів і Згромаджень, громадських Провідників та всіх Українців із різних прошарків суспільного життя, сподіваюся, що наш релігійний і національний прапор буде високо маяти серед нашої суспільности з блискучим кличем: "ХРИСТОС НАША СИЛА".

† АМВРОСІЙ, ЧСВВ
Митрополит

УСІМ ПЕРЕДПЛАТНИКАМ, ЧИТАЧАМ, ПРИХИЛЬНИКАМ І ЖЕРТВОДАВЦЯМ "СВІТЛА" ВЕСЕЛИХ РІЗДВЯНИХ СВЯТ ТА ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

БАЖАЄ

РЕДАКЦІЯ "СВІТЛА"

о. В. Дрібненький, ЧСВВ

Радуйся, Обрадованная!

БО ТИ – БОЖА МАТИ

Людська мова перед справжньою й повною величчю німіє.

Ми можемо багато говорити, висказуючи свої піднесені враження з гарно намальованої картини чи святочної імпрези; але захоплюючий краєвид, розмальований променями заходячого сонця, чи проймаюча душу симфонічна гармонія мистецького твору робить нас безмовними — наша вимовність тоді звичайно обмежується до такого однослівного речення, як "чудово!". Душа тоді переживає більші почування, ніж можуть їх висказати уста.

Велич краси, як природнього так духового порядку, існує в різних степенях, від легкозрозумілого й людського — до невимовного й Божого походження.

Найбільша велич краси у сотвореному світі — це Божа Мати. Вона теж найбільш трудна до описання.

Бог у любові схилюється до щораз більш безнадійного світу людей, щоб їх піднести назад до гідности Своїх дітей, із правом наслідства до неба.

Це сталося в найбільш можливо для людей зрозумілий спосіб: Дівиця з Назарету на ім'я Марія почала надприродним способом і народила Сина. Повила Його й поклала в ясла у вефлиємській стаєнці.

Ця простенька подія Різдвяної Ночі є заразом найбільшим таїнством для людського ума: Друга Особа Пресвятої Трійці, Христос, будучи відвічним Богом, стається людиною — Богочоловіком.

А водночас Марія стається Божою Матір'ю, Богородицею.

Її велич, це відблиск Божої любови, що є суттю Божого Маестату. Її краса, це повнота Божої ласки.

Тому величають Її всі народи:

У богослуженнях. Її ім'я славиться на кожній Службі Божій. Її честь співають в молебнях і акафістах. Її пісні гомонять у кожній церкві.

У богослов'ї. Її назву "Богородиця" Церква проголосила як правду св. віри (на Вселенському Соборі в Єфезі, 431 р.). Її відношення до Бога й людей, Її привілеї, що ними Її Бог відзначив, займають окреме місце в науці св. богословія.

У мистецтві. Найславніші мистці, обдаровані Божою іскрою, величали Її в малярстві (Мадонна), і музичних творах (Аве Марія). Архітекти здвигнули величаві святині, вікові пам'ятники Її слави. Письменники й поети здобувалися на найкращі вислови людської мови, щоб описати Її красу, бо Вона "всієї порочної природи єдина похвала..." (Лонгфелов).

А наді все це народи головно величають Її почуваннями щирої душі і простенькою молитвою "Богородице Діво..."

(осш)

СПРАВЕДЛИВИЙ ПОДІЛ ЗЕМСЬКИХ ДІБР МІЖ ЛЮДЬМИ

НАМІРЕННЯ НА ГРУДЕНЬ

Це наміреннЯ заторкує одну дуже важну річ, а саме: приватну власність. Бо коли говоримо про поділ земських дібр, маємо на думці людей, між котрих ті добра будуть поділені, котрим будуть дані на власність. Спокій між народами, економічний розвій та піднесення добробуту в країнах, як також і особисте задоволення поодиноких людей — залежать від правильної розв'язки цього питання. "Ми мусимо цілковито відкинути клич соціялізму про спільне добро; він пошкодить тим, яким мав би допомогти, буде противитися природним правам людини та введе замішання й нелад у суспільність" (Лев XIII). Тим Папа хоче сказати, що людина має право мати щось свого власного, назвати щось "своїм", має право ту власність зужити, заміняти, продати, подарувати. Це значить, що такому власникові ніхто не має права перешкаджати, коли він зі своєю річчю поступає за власною вподобою. Розуміємо тут второпне, розумне, корисне розпоряджування, не інакше. Власник може таке робити тому, що "кожна людина має з природи право посідати власність" (Лев XIII). "Із природи" значить, що те право дав людині сам Бог і тому держава не має права позбавляти людину цього права. На думку Пани Пія XI людина має право вживати земних дібр для своїх потреб, бо такою є ціль, що для неї їх Бог сотворив.

Це право, що лежить у природі кожної людини, затверджує Бог позитивним законом: "Не кради; не пожадай нічого, що належить до твого ближнього" (Заповідь VII і X). Людина, обдарована розумом і свобідною волею, мусить мати деякі речі до свого вжитку, щоб могла жити відповідно до своєї гідности і заразом осягнути ціль, до якої вона сотворена. Має вона наложений Богом обов'язок дбати про вдержання свого життя й життя тих, що їх Боже Провидіння їй доручило. А до цього потрібні засоби, які запевнили б їй і економічну незалежність та забезпечили постійний дохід для заспокоєння всіх її життєвих потреб. До таких належать гроші, земля, підприємство і т. п.

Дуже гарно про цю справу пише Папа Іван XXIII у своїй Енцикліці з 15 травня ц. р. п. н. "Мати й Учителька". (Її переклад на українську мову був би дуже побажаний — осш). "Право приватної власности речей, включаючи продуктивні добра (—себто такі, що приносять прихід, як: земля, фабрики, копальні й ін. — осш), має постійно тривалу важність. Це тому, що воно є частиною природного закону, який навчає, що одиниця старша від суспільства та що завданням суспільства є помагати людині. Що більше, було б недоцільно обстоювати вільну, приватну ініціятиву на економічному полі, якщо та сама ініціятива не замикала б у собі можности вільно розпоряджувати засобами конечними до її вжитя... Дальше, історія і досвід підтверджують, що там, де держава не признає приватної власности, виключаючи продуктивні добра, там основні прояви свободи або знищені або придушені... Як говорить наш попередник, Пій XII, з одного боку гідність людської особи вимагає звичайно, як природної умовини життя, права вживати добра землі, якій відповідає основний обов'язок дозволяти на приватну власність усім так далеко, як тільки можливо. З другого боку гідність праці вимагає, між іншими речами, збереження й усовершення суспільного ладу, що робить можливим для всіх громадян кожної кляси покористуватися певним, хоч може і скромним посіданням власности".

Зі сказаного бачимо, що людина має право до власности. Цього права ніхто, без нарушення справедливости, не може їй відібрати. Правда, ця власність поодиноких людей може бути більша або менша, як це зрештою й ми самі завважуємо. Та на цей стан складаються різні умовини, напр. особиста ініціятива, здібність, витривалість у праці, вишкіл і т. п. Всетаки кожний має право до частинки того великого скарбу земних дібр, що їх Господь сотворив на заспокоєння потреб своїх дітей у часі їх туземної подорожі до небесної вітчизни.

Тепер переходимо до другої, не менш важної справи, а саме: як мають виглядати відносини між народами, що є в різних стадіях економічного розвитку. Цю справу порушує і на неї дає свою відповідь сам Папа Іван XXIII у вище наведеній Енцикліці. Наступні цитати вкажуть на те, як мають ті відносини виглядати. Отже нпр.: "Солідарність — говорить Папа — яка лучить усі народи та робить їх, у якомусь гляді, членами тої самої родини, домагається, щоб народи, які втішаються достатком матеріяльних речей, не були байдужі для тих народів, яких громадяни страждають від внутрішніх неполадків, що їх вислідом є голод, убогість... Цей обов'язок тим більш понагливий, бо через зростаючі взаємини між народами є неможливим задержати тривалий і корисний мир у тому часі, коли між ними існують разючі соціо-економічні умовини.

"Будучи свідомим нашого завдання як Вселенського Батька, почуваємося до обов'язку врочисто повторити те, що ми вже деінде сказали: ми всі є однаково відповідальні за народи, що їм бракує поживи... тож конечним є розбудити сумління людей до почуття відповідальности, яка тяжить на кожному, передовсім же на тих, що щедріше обдаровані земними добрами.

"Із вдоволенням спостерігаємо, що краще зорганізовані й продуктивні держави дають поміч

економічно слабшим народам, щоб зменшити труднощі у їхніх змаганнях за поліпшення життєвих умовин. Кожний свідомий того, що деякі країни мають надвишку споживчих товарів — передовсім рільничих продуктів — під час коли в інших землях великі частини людей терплять голод і вбогість. Справедливість та людяність домагаються, щоб багаті поспішили з допомогою бідним. Ницити чи марнувати товари тоді, коли інші люди їх потребують для збереження життя, це противиться всім засадам справедливости й людяности".

З Божої волі людина має право до приватної власности; з Божої волі, яка проявляється в заповіді про любов ближнього, багаті держави мають обов'язок помагати вбогим країнам. Одначе сьогодні в світі є такий стан, що і многі є несправедливо позбавлені приватної власности—а многі народи терплять нужду. Тимчасом же земля — мати, що її держить всемогутня Божа рука, могла б заспокоїти потреби всіх, якщо б із сердець керманичів та "господарів" світу уступило самолюбство, жажда багатства й бажання якнайбільшого зиску, а їхнє місце заступили б любов, справедливість, милосердя, співчуття. Та це станеться тільки тоді, коли вони, просвічені Божою ласкою, пізнають дійсну ціль, для якої існують земні добра; пізнають бажання їх Творця та, завідуючи ними, вповні підчиняться Його св. волі; коли побачать у членах суспільности й народів, — своїх ближніх та пошанують їх права і виїдуть назустріч їх потребам. Якщо це станеться, то воно напевно принесе "справедливий поділ земних дібр між людьми". Того хоче Бог, за тим тужить людське серце, до того накликає Христовий Намісник, у цьому наміренні Він закликає нас у цьому місяці до молитви. Послухаймо того заклику. Просімо Творця дібр, щоб їх справедливий поділ причинився до миру в світі, приніс людям належне вдоволення та славу Богові.

о. Ір. Назарко, ЧСВВ

БАТЬКО БЕЗДОМНИХ

На здивування багатьох "мирову надгороду" минулого року признано широко знаному Ль'Аббе П'єрові.

Хтож він такий??

Це французький священик Груе' П'єр (Groues Pierre), народжений 1912 р. в Ліоні, що від найраніших літ своїх богословських студій живо цікавився суспільним питанням і турбувався тим, як це питання практично у Франції розв'язати. Під час останньої війни о. П'єр урятував життя багатьом жидам і французьким підпільникам, що боролися проти німців. Після війни 1945 р. його обрано послом до французького парляменту, де він уславився своїми палкими промовами в обороні бездомних, збіднілих і покривджених війною. До його палких промов прилучилися його ще вимовніші чини, якими він здивував світ.

Мав я щастя приглянутися зблизька чинам о. П'єра. У перших днях листопада ц. р. вертався я з Лондону, де проводив духовні вправи нашим священикам і по дорозі затримався два дні в Парижі. У достойному товаристві Преосв. Володимира Маланчука — нашого Владики у Франції, відвідав я "Еммаус" о. П'єра. Показали нам барак, де збирають старі папері, другий, де збирають лахміття і переробляють на добрі вбрання, третій, де направляють старі меблі, каплицю і т. п. Одна спільнота нараховує 40-50 осіб. Є там окремі ревіри для жінок, а окремі для родин. О. П'єр, що був тяжко хворий, уже вернувся з лікування і дальше всім керує. Але ми не бачили його, бо виїхав був до Парижа.

Було це 1950 р. По великопанській площі Опери в Парижі котилася з грюкотом і важко сопіла стара тягарівка (трок), що її запалювано ще ручною корбою. Тягарівка була переладована цеглою, тому й пристала під самою оперою. Така тарадайка на бульварах столиці європейської культури належить до рідких появ. Тому біля неї зібрався немалий гурт цікавих влізливців. Яке ж було їхнє здивування, коли у вікні авта вони побачили трикольоровий посольський прапорець. З'явився поліцінят вилегітимував автиста і віддав йому належну почесть, усміхнувшись зичливо. Тоді з тягарівки виймов шофер у священичій рясі та попросив попхати трохи його тягарівку. Елегантні панове, навіть пані, з радістю і сміхом попхали тягарівку й вона докотилася дальше. А священик-водій на подяку помахав їм приязно рукою.

Був це відомий о. П'єр, що віз цеглу на будову свого Еммаусу.

А почалося воно так:

Бідна родина Ватіє' не мала чим заплатити за винаєм своєї кімнати. Власник грозив викиненням їх на вулицю. Одного дня, як чоловік був на праці, а жінка вийшла до поблизького склепу, щоб купити вівсяних платків для півторарічної донечки, власник викинув усі їхні речі на коридор, а за комірне задержав собі пальто пані Ватіє'. Коли вона вернулася, побачила своє мешкання зачинене. Донечка плакала в дітячому візочку на коридорі. Взяла її на руки і пішла на стрічу чоловікові, що вертався з праці. Оповіла йому, що сталося. Положення було безнадійне, бо в той час 64 тисячі бездомних у Парижі шукали даху над головою. Тоді Ватіє' розбив шатро за містом і в цьому шатрі ціла родина прожила повних 13 місяців. Там прийшла на світ і там померла з холоду їх друга донечка. Аж одного дня прийшов несподіваний порятунок. Оце пані Ватіє' несла з криниці два ведра води, коли до

неї приступив незнаний священик, узяв від неї воду й заніс до її шатра. Був це о. П'єр. По дорозі він довідався, що родина Ватіє' живе в шатрі вже понад рік. Отець П'єр забрав родину до свого помешкання.

Саме тоді вдалося йому щасливим припадком набути обширний будинок. Йому самому вистачала одна кімнатка, решту задумав він дати бездомним. Першою спровадилася сюди родина Ватіє'. Отець П'єр час-до-часу їздив до склепів, що продавали старі меблі, прив'язував їх до свого гарного "Сітроена" і привозив до дому, що його назвав символічно "Еммаус". Щораз більше бездомних голосилося до Еммаусу. Отець П'єр приймав усіх, але приказував їм працювати при влаштуванні дому. Небавом увесь дім від піддашшя до пивниці був заповнений. Тут не було ніяких ріжниць суспільних, національних чи расових. До першої спільноти належали: один данець, один бельгієць, австрієць, два англійці, два еспанці, два індійці й один мурин. Нікого не питали: що він робив передтим, кожному давали дах над головою і працю. Ці життєві розбитки по якомусь часі відзискали віру в свої сили і в свою суспільну корисність. Колишні поліцисти працювали рам'я в рам'я з кримінальниками, інтелігенти помагали ремісникам. До спільноти зголосилися такі потрібні люди, як інженери, нотар, журналіст і т. п. Отець П'єр уміло використовував їх до різних інтервенцій в урядах, при будові та пропаганді.

Кожний метер простору був уже занятий. Треба було подумати про нові приміщення. Маючи посольські дісти Отець П'єр закупив парцелю і почав будувати нову оселю. Перші члени Еммаусу стали першими мулярами й будівничими. І добре 'вив'язувалися зі своїх завдань. Коли забракло фондів, о. П'єр жебрав навіть між послами інших політичних партій. Потім продав свого гарного Сітроена, а купив стару тягарівку, бо вона була придатніша до перевозу цегли й цементу. Справді посли собі добре закпили з нього, коли він уперше заїхав тягарівкою під парляамент, але це було йому байдуже.

У своєму будівельному запалі о. П'єр попав у конфлікт з параграфами. Прийшла інспекція і священикові загрозили міністерством. Але він спокійно відповів, що розбере дім, коли ці люди дістануть мешкання в міністерстві. Дому не тільки не розібрано, але збудовано ще чотири нові. Нова оселя складалася з 12 домів. Було місце для кілька соток бездомних. Перші члени Еммаусу зорганізувалися немов у будівельний цех. Із кожним днем приставали до них справжні будівничі, архітекти, столярі, малярі та праця кипіла серед радости й вдовілля.

У червні 1951 р. о. П'єр стратив посольський мандат. У висліді цього стало недоставати грошей і до Еммаусу почав заглядати голод. Одначе о. П'єр вірив у Боже Провидіння, що кормить птиці й одіває квіти. Перед Різдвом зредагував відозву, що мала потрясти сумліннями ситих. Розіслав мужчин із летючками в різні дільниці міста, а сам як жебрак у рясі й витертій нагортці станув перед найрозкішнішою кавярнею в середмісті. Оця жебранина помогла влаштувати скромні свята мешканцям Еммаусу,-але не розв'язала проблеми: грошей бракувало дальше.

Аж одного дня один мешканець Еммаусу пішов збирати відпадки на смітниках. У висліді цього на бюрку о. П'єра ввечері появилися різні хосенні речі й 500 франків. У голові о. П'єра зродилася нова думка. Зачалася на широку скалю т. зв. "акція посмітюхів". Мужчини поділені на групи розсипалися по цілому Парижі. Перетрясали смітники, стрихи й пивниці, забирали поломані крісла, пачки, шмаття, а навіть старі часописи. Коли добрі люди довідалися про це— давали, що могли: одна збога вчителька дала свій пам'яткоий хрестик із рубінами. Отець П'єр міг купити за нього 25 метрів бляхи на дах. Один студент усипав до посмітюхового мішка всі свої книжки та й сам прилучився до посмітюхів.

У голові о. П'єра засвітала нова думка. Він вголосився до тих, що цього вечора братимуть участь в грі: "Згадай — перестань!" Одушевлення охопило всіх у цирку, коли на сцені станув священик. Посипалися питання, а на них знаменити відповіді о. П'єра. Напружения росло. Він виграв уже 32 тисячі франків, але не переставав, відповідав дальше влучно, сума росла. Дійшла до 256 тисяч франків. Отець П'єр усвідомляє собі, що за ці гроші вже можна купити тягарове авто і сплатити довги, тому каже: "Досить". Надпрограмово з цікавости поставлено йому ще наступне питання. І на нього він влучно відповів. Так міг цього вечора виграти пів мільйона франків!

Але о. П'єр тим не задовольнився. Він постановив показати французам страшну нужду бездомних і порушити закаменілі серця багачів. У тій цілі розбив велике шатро в середмісті і почав сюди звозити безпритульних. Його перша виправа дала 40 осіб. Привіз до шатра родину, яка вже кілька місяців ночувала на зупинці підземної залізниці, привіз одного чоловіка, що вже замерзав у снігу, забрав іншого з лавки в парку і т. п. Шатро скоро заповнилося. Тоді під впливом о. П'єра різні організації й інституції світські та церковні почали творити оселі для бездомних.

1-го лютня 1954 р. на хвилях етеру залунав палкий апель о. П'єра про поміч для безпритульних. У відповідь на це стали діятися нечувані речі: жінки присилали шлюбні обручки, перстені й наушники, діти розбивали свої щадничі скарбонки, якийсь пан на вулиці скинув із себе дороге футро й кинув на віз "посмітюхів з Еммаусу". Число будівничих і посмітюхів доходило до тисячки. Оселі Еммаусу постали в Рени, Ліль, Ліоні, Дюнкерці. Акція о. П'єра перейшла із Франції за океани. Сьогодні розвивається вона в Канаді, Японії і на Формозі.

Скільки бездомним о. П'єр дав дах над головою — цього він сам не знає, бо він придержується засади одного католицького мислителя (Паскаля), який казав, що добро треба творити і не числити. Нехай добрий Бог нам його зачислить на наше конто.

В. Целлер

СВІТАНОК СВІТУ

На початку Бог сотворив небо і землю. На початку чого? Розуміється не на початку Бога, бо Господь існував усю вічність. Бог є якраз творцем всесвіту. Отже на початку *сотворінь*, які ми маємо змогу бачити, дотикати і слухати.

Творення світу сталося не нараз. Господь міг сотворити всесвіт із нічого в одній хвилині. Міг зразу зробити все досконалим — але поспіх не є Його дорогою. На ділі малощо не в усіх справах Господь має час. Він є терпеливим Сотворителем. І також терпеливим Спасителем.

СОТВОРЕННЯ СВІТУ

Сотворивши небо і землю *Господь сказав: нехай буде світло* і вперше з'явився світанок світу. Без світла годі було б бачити сотворіння, що мали заселити землю. Але світло не мало світити безупинку. Темнота (або як її називають: ніч) сходить на світ у точно означеній порі, щоби був час на добрий відпочинок.

Небозвід і живі сотворіння

Тоді Господь сказав: *нехай станеться небозвід*, себто розділення землі від неба, в якому збираються хмари і де дощі мають свої вогкі комори.

Нехай води зберуться в одно, сказав Господь, *і суха землиця нехай появиться.* Це був третій ступінь Божого творення і водночас безпосереднє приготування для звіринного світу, що мав ось-ось появитись. По тім Бог сотворив сонце і місяць, щоб освічували те, що вже існувало, а їх поява дала почин порам року та змінам у припливі й відпливі моря. На п'ятому ступні появилися нижче розвинені звірята і птахи. Тварини и інші пожиточні звірята належать до шостого ступня. По тім наступила перерва. Господь переглянув своє діло. І побачив, що кожний ступінь Його творення *був добрий*. Але добрий до деякої міри. На світі відчувалась якась недостача. Бракувало там людини.

Сотворення людини

Усе виглядало вже б (дозвольте послужитися прикладом з Нового Завіту) чоловік уладив бенкет, але гостей не було. Правду кажучи, сама слава твору величає Творця, але без сумніву далеко краще, коли існує вдячне й розумне сотворіння, що водночас признає велич твору та Творцеві його всемогучість. Усе сотворене було добре раніш до появи людини, але (крім одного Бога) не було кому подивляти красу всесвіту, керувати його силами, досліджувати його можливості, порівнювати різні його справи, розв'язувати його проблеми, радіти з його дарувань — і *знати*, що це є радість, видумати свою частину вкладу в розбудові світу. Не було також кому ридати на згадку про минуле цього вкладу і посміятись голосно над непевністю людської долі. Все це могла б учинити одна тільки людина. Нехай же вона появиться. Та в парі з тим бенкетний пир світу набере зовсім іншого значення. Тепер там появляться Гості і Господар. Гості, які в загальному знатимуть як користати з гостинного прийняття, які вмітимуть (іноді) повернути в сторону Господаря вдячний погляд, які будуть свобідно мішати страви за своїм смаком, питимуть одні вина, а відмовляться від інших, матимуть міру в їжі й питтю та радо вискажуть молитву подяки за отримані добра. Отже нехай появиться людина. Цвіти, як і раніш, цвіли на своїх грядках, свічки, як і досі, спокійно горіли в своїх срібних свічниках, скло блистіло, магоневе дерево мінилося ясними барвами, вигадливі й теплі пампушки чекали на гостей. Аж ось: відкрилися двері й увійшла людина.

І справді біблійний опис шостого дня сотворення світу повністю нагадує запрошення гостей на бенкет: *нехай панує над усіма рибами... і птахами... і тваринами.* Людина мала статися паном усього світу. *Господь сотворив людину на свою подобу. Він сотворив рід чоловічий і рід жіночий.* І вчинивши, *Бог побачив сотворені ним сотворіння, а всі вони були дуже добрі. Був це вечір і ранок шостого дня. А сьомого дня Господь відпочав по своїй праці.*

По першому великому ділі (Сотворення) Господь спочив у небі. По другому великому ділі (Вочоловічення) Господь спочив у яслах. По третьому великому подвизі (Відкуплення) Бог спочив у гробі. Постає питання, чи Господь знову спочине в небі, сповнивши останнє своє велике діло: Страшний Суд.

УПАДОК

Сатана спонукує Адама і Єву в раю

Господь сотворив людину з глини і вдихнув у неї життя. І людина стала живою. Адам (а разом із ним і Єва, що була сотворена незабаром), маючи Божу подобу й усе, що потрібне до життя, повинен був зажити дуже добре. Проте від самого початку справи пішли погано. Господь повелів, щоб одно дерево Раю було недоторкальне. Всі інші були до повної розпорядимости Адама й Єви. Пара розуміла це дуже докладно. Вони розказали про це дияволові, що прибравши постать вужа намагався спокушувати їх проти волі Бога: "Знаєте, чому Господь так повелів"? — питав сатана. "Сталось це тому, бо згадане дерево є деревом мудрости і коли їстимете овочі його, будете подібні до богів. А Бог цього, розуміється, не хоче".

Отже Єва зірвала овоч і з'їла. А потім дала його Адамові, який також з'їв. Так почався упадок людини.

Значення упадку Адама

По тім сталися речі, які варт згадати. Перша-все гріх, що споганив людську природу, не був гріхом ненаситности, а гріхом гордости. Коли б людською хибою була ненаситність, піст Христа був би її повністю відпокутував. Але тому, що це був бунт, Христос мусів відпокутувати його шляхом глибокої покори. Адам хотів жити як Бог, отже для направлення тієї гордости Господь вирішив умерти, як людина. Адам не хотів слухати, Христос був послушний до смерти. Адам стягнув на себе і на майбутні людські покоління тавро ганьби, Христос підніс увесь людський рід з упадку і повернув йому колишній стан щасливого життя. Але, може хтось запитати: що сталося з Євою? Ніде правди діти, це була її справка, вона перша згрішила та ще й Адама привела до гріха. Чому ж усю вину складати на Адама? На це питання треба відповісти так: не Єва, але Адам був головою людського роду. Вона могла стати причиною гріха (і нема сумніву, що вона дійсно нею була), але головна відповідальність падає на Адама, а не на Єву.

Співучасть Марії в нашому спасінні

Двигаючи наслідки Євиного упадку, варт приглянутись, що Пречиста Діва вчинила уродобя віків для людського спасіння.

Склалося так, що перша жінка проклала дорогу до пекла, а друга до неба. Обидві були без гріховного пороху, але коли перша відкинула цю упривілеєну ласку, друга зберегла її, як незрівняний скарб. Уже в біблійному оповіданні про гріховний упадок находимо натяк на ролю, яку має відкірати друга Єва. Висловлюючи обіцянку про прихід Спасителя Біблія каже, що перемогу над гріхом віднесе непорочне материнство. Отці Церкви завжди вказували на те, що Єва була прообразом Божої Матері (розуміється з великою ріжницею). У наших розважаннях ми нераз спинимось на людях, що були прообразом Христа. Мати Божа мала також цілий ряд прообразів і варт спинити на них нашу увагу. Це стане нам великою допомогою.

Прогнання з раю

Ми бачили, що в раю все було радістю й щастям до тієї пори, поки там не сталось велике горе: гріх. Сонце ніколи не пекло, ночі не були над міру холодні, люди не знали втоми по праці, ні не відали, що таке недуга. Але гріх змінив усе. Адам і Єва здобули те, що обіцяв їм диявол: знання добра і зла. Диявол "вірно" дотримав обіцянки: Адам і Єва основно пізнали що таке покуса, страждання, сумнів, самітність, страх і невигода. Отже коли Господь промовив до них, вони зі стиду й страху сховалися. Це було недоречне, бо хто ж може скритися перед Божим зором? Наступною карою за непослух було прогнання їх із раю. Господь сказав Адамові: "Від тепер мусиш працювати на життя. Праця буде важка й немила. Що більше: при кінці прийде на тебе смерть". А до Єви Бог промовив так: "Воля твого чоловіка буде твоїм законом. Всупереч твоїй уподобі, страждання і муки будуть невідємною частиною радощів материнства. Ти також мусиш покоритись законові смерти".

"І пішли вони з раю в чужий світ"

Двоє людей, узявшися за руки, поспішно покинули місце, що було їхньою рідною хатою, та пішли в незнаний світ.

Ідіть і наповняйте землю... Але куди тимчасово податись? Куди піть? Вони навіть не посміли оглянутись на місце їхнього щастя. Спотикаючись об колюче терня й гостре каміння, вони нагадували собі рівненькі стежки й доріжки в незабутньому раю. Холодний вітер зі сходу боляче бичував їх голі рамена й плечі. Невдовзі сірий присмерк змінився в чорну ніч. Зимний дощ сік без милосердя їх похилені голови. Двоє людських істот, натягнувши нашвидкоруч зроблений одяг, зрозуміли жахливу правду: що їх вибір був справді найгірший. (Далі буде)

Із свячень: Преосв. Кир Августин Горняк ЧСВВ (з-ліва), Впреосв. Митрополит Кир Амвросій Сенишин ЧСВВ (по-середині) і Преосв. Кир Ярослав Габро.

о. В. Зінько, ЧСВВ

ПЕЩЕНІ... БАТЬКИ

Страх як я люблю паранську сосну-піньори— і ото раз, буваючи на відвідинах між нашими у Бразилії, чи точніше таки: в Парані, я попросив собі піньорових зерен, щоб посадити їх у Місіонес (Аргентина).

Хоч піньори вже майже миналися, таки добрі люди призбирали мені повне кіло того насіння і я мах у торбину та й повіз на червону місіонську землю... І посадив у городі, паликами місце назначив, і щодня виходжу дивитися: чи вже сходять пишні аравкарії? Треба було щось із місяць чекати, я вже гадав, що насіння застаре, але от одної гарної днини побачив кілька зелененьких ніжних короночок на моїй розсаді. А потім показалися іще нові молодорості. Мені радісно, що ну! От мрію собі: як виростуть, то на старість сяде собі людина під парасольчастим вихованцем та й буде вірші писати!...

А піньори наче б відгадали мої побажання та й давай рости: неодин з них вже на добру пядь вигнався... Аж ото раз дивлюся, той таки найбільший починає жовкнути й зводитися на ніщо. А потім другий - третій. Ще кілька осталося з двох розкішних рядків. Що таке? Чи сонце за сильне, чи за вогко їм? Чи може де муравлі попід'їдали? Але нічого подібного не спостерігаю. Он знов один із осталих починає від короночки жовкнути: чуть-чуть пізнати. Я до коріння: вигребав землю, а там хробачище підкушує ніжний корінчик!... От і видите, з чого то мої піньори посохли. Від коріння!

Та це відкриття не було тільки на ботанічному секторі, але й на соціяльному мені відкрилися очі:

Ото, послухайте, ходжу з кропилом по хатах. Гарно люди вітають: наші ж чемні, вихована, розуміються на старинному звичаю. Та от забаглося мені запитати дітей... молитви: І в ім'я Отця, і Богородице, а навіть шість правд віри... Діти рятуються як можуть: одно скаже сяк-так, друге каже, що призабуло, а інше, що знає шість правд віри по тварані (але чи взагалі вони є в тій індіянській мові гварані?).

І тут скінчилася моя ідилля, але не з дітьми, а з... батьками: "Яким правом має питати священик молитви?" — "то компромітація батьків, а навіть священників, що скоріше доїздили до нас" і такее, такее...

Думайт собі про це, що хочете, але ходімо далі: ось, молода мати і такий же коротковусий тато, а біля них бубон. Років не більше п'ять... Я, звичайно, і для нього заховав добре слово, але воно до мене ні бе, ні ме, ні кукуріку.

— Мамо, тату, може б ви так трохи і по нашому ваше злотко підучували.

— Отче, буде велике, навчиться само — це тато.

— Ми його дамо до рідної школи, то буде вміти — це мати.

— А вміє бодай перехреститися?

— Воно ще таке мале, як виросте, буде мати так із десять років, то дамо до сестер і навчать його молитися.

— Знаєте, що панство, розказували мені недавно такий випадок: одна мати, мала першу дитину, і по півроку пішла до лікаря, та й між іншим питає старого ескулапа: — Пане докторе, хотіла б запитати, коли мені треба буде починати вчити мою дитину?

— Ого, прошу пані — каже лікар — ви вже шість місяців прогавили, спізнилися з навчанням вашої дитини!

Яке враження зробили ці слова на батьків, нам не цікаво, але ходімо ще до ряду думок: — Буде велике навчиться само...

— Та від кого? Був я ще в одній хаті, та й бачу, як ті батьки цвенкають по чийомусь і то таким симпатичним жаргоном, що й сам еспанець Сервантес мало б уторопав. На мою завваг у, щоб говорили по-своєму, відповідає мати — а таки по нашому — "Та ми все вдома по своєму говоримо" і далі між собою по-чиєму...

На ті слова я таки став універсальним скептиком і полапала моя долоня голову власну, чи вона ще є, чи може її де оставив... А може мене напала була галюцинація?

— Дамо до рідної школи, там навчиться...

— Але це вже не була б рідна мова, яка власне так і зветься тому, що її дитина завчає в родині й від рідних; це вже буде "шкільна мова". Та й тут іще питання, коли та дитина навчиться тої шкільної мови в "рідній школі", як наука триває всього раз у тиждень і то марну годинку. І тут не можна від дитини чогось вимагати, бо батьки образяться; нашої мови дитині "до карієри" не треба, і взагалі вимагати, щоб дитина знала свою мову, то супернаціоналізм, шовінізм, нельояльність до краю, врешті "варіятство"...

— Піде на катехизм і навчиться молитов..., але воно ще не має десять років, то не посилаємо...

— І катехизму теж тільки скупа годинка на тиждень і то не все дитина приходить, чи її приводять. Із тих дітей одно на лекцію катехизму йде "поза школу", бо воно ходить до колегії "айриських ксьондзів" і більше знає з релігії, як сам наш панотець... А інших дітей треба починати вчити від "В ім'я Отця" та й виходить, що заки сонце зійде, роса очі виїсть: заки навчиться перехреститися, то вже пора брати перше св. Причастя.

Але батьки все мають рацію і все їх горою і все є притока образитися і до критики!

Тому під усіма наймодернішими світськими анатемами є одна найважніша: заборонено закидати батькам, що вони, маючи з собою дитину постійно, мають теж так найкращу нагоду всього її навчити, і молитви і своєї мови!

Анатема світська найвищого майстра моди на тих, що мали б сміливість сказати батькам, що вони більше дбають про цуцика, як про свого власного нащадка!

Анатема сімох духів на тих, що мають "безличність" звернути увагу, що новочасні діти ходять у півадамовому строю і то вже ті, що дозрівають!

Легіон анатем на тих, що відважуться гадати, що батьки самі ніколи не моляться, ні по своєму в хаті не говорять, коли їх дитина турок і пес, бо тільки турок на нашій мові не говорить, і пес ніколи не молиться!

А врешті анатема на тих всіх, що торочать про пещених дітей, коли тепер є тільки... пещені батьки!

ЛІТУРГІЙНИЙ СОЮЗ

ПІД ПОКРОВОМ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО

Чи Ви вже стали членом Літургійного Союзу під покровом св. Василія Великого? **Цей Союз повстав пару років тому назад при манастирі ОО. Василіян у Мондер, Альберта, Канада.**

Із пожертв членів Літургійного Союзу має повстати в найближчому часі **велика каплиця** при матірньому домі ОО. Василіян у Мондер, де виховуються майбутні василіянські священики-місіонарі і їх брати-помічники.

За всіх дотеперішніх і майбутніх жертводавців Літургійного Союзу відправляються і **на майбутнє будуть відправлятися Служби Божі в манастирі ОО. Василіян кожної середи в місяці.** У тих Служб Божих можуть користати не тільки жертводавці, але теж померші члени їх родин, що їх список вони передають до манастиря ОО. Василіян у Мондер.

Тому записуйтеся в ряди Літургійного Союзу, користайте з його духовних благодатей, а своєю пожертвою причиняйтесь до виховання молодого покоління монахів-місіонарів.

Свої пожертви, запити чи листи шліть на адресу:

BASILIAN FATHERS, MUNDARE, ALTA, CANADA

Із свячень Преосв. Кир Андрія Сапеляка. З-ліва: Преосв. Володимир Маланчук ЧСВВ, Впреосв. Кир Іван Бучко, Впреосв. Кир Гавриіл Букатко, Преосв. Андрій

С. Панас

НЕ "СЛОВЕСНА ГАНГРЕНА", А МОСКОВСЬКА

Ми не вміємо пізнавати своїх найбільших ворогів-зрадників і московських літературних, церковних та інших агентів та боїмося їх так називати навіть і тоді, коли вони такими самі себе виявили документально і незаперечно.*)

Журнал "Світло" в жовтні 1961 р. оприлюднив рецензію ред. М. Поронюка п. з. *"Словесна гангрена"* на книжку Сидора "Запорожця"-Саранчука *"Відвічні вороги України"* (1960 р.). У тій рецензії, на жаль, не виявлено головного ворожого й провокативного завдання та змісту як названої, так і подібних інших книжок того "Запорожця". І не показано, ХТО він є справді, і на ЧИЄ завдання він пише й видає ті книжки та розсилає їх на всі зібрані ним адреси українців з метою іншою й куди гіршою, ніж лише "надіючись пустої слави та злобітшого оп'яніння", як пише п. М. Поронюк.

Заголовок книжки *"Відвічні вороги України"* викликає думку, що автор бодай тут, нарешті, показав тими споконвічними й теперішніми смертельними ворогами України та інших народів *саме москалів*. Але зовсім не про них іде мова навіть і в цій книжці "Запорожця", так само, як і в трьох попередніх. І вже лиш одним своїм багатозначним МОВЧАННЯМ про москалів навіть і в книжці *"Відвічні вороги України"* той московський "Запорожець" добре показав, ХТО він є, та КОМУ і ЯК він служить.

Своє запроданство і службу москалям навіть і в Канаді той "Запорожець" уже цілком відверто виявив, крім тих книжок ще і в своїх "віршах", які він також розсилає, що з них уривки навів і п. Поронюк. Наслідуючи заклик чекіста і літератора-провокатора ГПУ, М. Фітільова-Хвильового в "Санаторійній зоні" — *"дивитися на Схід"*, тобто на Москву, той "Запорожець" також ось як возвеличує не Захід, а Схід і свою столицю Москву, мовляв:

"На Схід дивляться наші очі,
Зі Сходу отруї (!) наших сил,
Так Київ і *Москва — столиця*
Встає там віра з батьківських могил".

А у вірші *"Ой, не однаково мені"*, Саранчук, зняв маску, уже цілком відверто показав себе московським запроданцем і літературним агентом ось яким своїм признанням: "Мені *однаково*, чи будуть у нас панувати свої, *чи чужі* (!), коби тільки це були брати православні, *хоча б москалі!*"

Що московський яничар "Запорожець" є справді безбожник, який поборює і православних українців так само, як і уніятів-католиків, це він там далі показав ось як:

"Не допусти, о Господи ласкавий,
До влади жодних *уніятів*,
І вступ у Київ запрети (по-московськи!),
Для липківців і самосвятів!

Московське завдання: провокативно наставляти українців православних проти католиків, і навпаки! — "Запорожець" виконує, як пише п. М. Поронюк, ще й так: "розсилає свої вірші, нашпиковані його *протикатолицькою ідеєю*, — на адреси в першу чергу *православних* мирян, а на адреси українців *католиків* — вірші проти "липківців і самосвятів!" Значить "по плану і з подвійним розрахунком" — *московським!*

Отож не диво, що, як пише п. Поронюк, коли "в ЗДА відбували свій з'їзд... "Свідки Єгови", то... "представником-українцем із Торонта на тому з'їзді був і... Саранчук-"Запорожець"... (стор. 428). "Скачи враже, як пан каже" ще і до тих свідків Єгови та навчай і їх також дивитися лише на той московський Схід!

Тепер, коли комуністичні й безбожні москалі стали смертельним ворогом уже всіх народів, українці мусять дивитися вперед, а не назад, і творити єдиний фронт боротьби з москалями спільно навіть і з поляками, жидами, мадярами тощо, не оглядаючись на минулі кривди від тих народів супроти українців. Такого об'єднання і спільного фронту проти москалів, фронту названих та інших народів найбільше боїться Москва. І тому її численні пресові, літературні, церковні й інші агенти підступно дбають, щоб натомість взаємно наставляти проти себе українців і поляків, українців і жидів, чехів, мадярів, тощо. А також і між самими українцями взаємонаставляти католиків проти православних і навпаки. Та саме українців всебічно деморалізувати, очорнювати і знеславлювати в очах не лише поляків, жидів, чехів і і., але й усіх інших народів.

Що саме такі московські завдання виконує завзято, зокрема, і Сидір Саранчук-"Запорожець" — це незаперечно доводять ті його книжки і вірші, *де він навчає українців, поляків і жидів взаємоненависти та взаємопоборювання, щоб вони не єднялися для спільної боротьби з москалями.* А, крім того, і між самими українцями сіє релігійну братоненависть та всебічно їх очорнює і знеславлює.

Отже в першій своїй книжці *"Кожний повинен знати"* московський "Запорожець" виступив проти не москалів, а... жидів. І то з метою не об'єктивно описати справді жахливі московсько-жидівські погроми всього українського народу в 1917-1946 рр. з десятками мільйонів жертв українців від штучних голодоморів у 1921-22 та, особливо, в 1932-33 рр., від примусово-терорної колективізації в 1929-31 рр., від пекельного терору єжовщини в 1937-38 рр., та за другої світової війни, — але щоб усю відповідальність за всі ті народовбивні акції та їхні жертви перекласти з москалів виключно на самих лише жидів. І, головне, щоб провокувати й розпалювати між українцями й жидами ненависть і взаємопоборювання тепер і надалі, — з метою: вимежлювати їх спільну боротьбу з московським комуністичним імперіялізмом і тиранією.

З тією самою метою "Запорожець" видав і книжку *"Відвічні вороги України", де він москалів також замінив... поляками!* І тут він українців уже натровлює на поляків, *щоб вони в своєму взаємопоборюванні забули і думати про москалів!*

Саме таке головне завдання і зміст цієї книжки п. М. Поронюк, на жаль, не відзначив, а заслонив його побічним, саме ще й таким завданням книжки "Відвічні вороги України": Щоб викликати якнайбільшу ненависть в українців не до москалів, а до поляків (та жидів), і їхнє взаємопоборювання, замість спільної боротьби з москалями, —, "Запорожець" у тій книжці розпалює не лише національно-політичну, а ще й релігійну фанатичну ворожнечу *православних* українців до *католиків* поляків. А заодно також і до... *католиків українців!* І в цією метою він наголошено пише: "католицькі християни ляхи", що несли "католицьку неволю" в Україну, "папа — надхненик ляхів", "папа римських уніятів" і т. п.

Ось так наставляючи православних проти католиків, не лише поляків, але й українців, вишколений московський "свідок Єгови" не забуває в своїй віршомазні так само і католиків наставляти проти православних українців — "липківців і самосвятів"! Більше того: він і українських князів і гетьманів у цій книжці намалював такими жалюгідними, щоб вони викликали не пошану, а зневагу читачів, щоб "зогидити і рідну історію нашого народу", як правдиво відзначив п. М. Поронюк.

А як "свідок Єгови" уміє по-московському і по-хамськи очорнювати українську родину й усіх наших емігрантів та сіяти між ними ворожнечу й братоненависть,—це він показав у своїй книжці *"Сни—Чуда—Брати"* (1958 р.), де "Запорожець" наслідував своїх учителів М. Фітільова-Хвильового та Ів. Лозовягіна-Багряного.

Як відомо, в романі *"Вальдшнепи"* чекіст і літературно-пресовий провокатор ГПУ М. Фітільов-Хвильовий пропагував не любов, а велику НЕНАВИСТЬ і братоненависть між, мовляв, "дегенеративними" українцями, яких *він там навчав по-московськи ненавидіти навіть і Тараса Шевченка та "Кобзар"!* І саме тому той украй україножерний і провокативний "твір" аж двічі був перевиданий для українських еміґрантів в-вом П. Волиняка (1946 р.) та багряного Ів. Лозовягіна (1952 р.). Тому й так само була перевидана і новеля Хвильового *"Я"*, де той чекіст душогуб навчав українців убивати навіть і рідну матір в ім'я московської "загірної комуни!"

І в подібному до "Вальдшнепів" романі *"Сад Гетсиманський"* багряного Ів. Лозовягіна, де він того фанатичного комуніста, чекіста й літератора-провокатора ГПУ М. Фітільова-Хвильового проголосив... *Богом своїм і всіх фітільовців* (ст. 166), — також від 1 і аж до останньої 559 сторінки червоною ниткою проходить підступна пропаганда братоненависти між українцями та вороже, фальшиве й провокативне малювання-знеславлювання українців такими неперевершеними чекістами, як той "козацького роду" слідчий НКВД Донець, та *аж такими аморальними ЮДО-КАЇНАМИ, які здібні доносити чекістам та посилати на смерть навіть і своїх рідних братів* так, як ті чотири брати Чумаки, головні "герої" твору!

А щоб саме так думали про українців читачі, особливо чужинці, тому автор явно фальшиво й провокативно "примусив" навіть і рідну сестру та матір Чумаків "думати", що донос на ув'язненого Андрія Чумака зробила не та секретарка НКВД, Катерина, що була в їхній хаті при зустрічі всіх братів Чумаків, а... її старші три сини! Хоч усі вони і з Андрієм жили "душа-в-душу!" А коли і читачі, нарешті, повірили в ту ворожу провокацію, що українці — це носії юдо-каїнового "братерства", подібні до тих братів Чумаків, тоді автор аж на останній 559 сторінці твору ту головну свою провокацію уневажнив, і замінив її іншою провокацією, мовляв: донос на Чумака зробили не брати, а... той вигаданий священник і "типовий" таємний агент НКВД, о. Яків, якого ув'язнений Чумак казково й провокативно "вбиває" на очах і під регіт слідчого НКВД Сергєєва!! (стор. 451).

Ось чому той украй антиукраїнський, антирелігійний і прожидівський "Сад Гетсиманський" уже виданий і французькою мовою та буде виданий ще й англійською!

Отож і "Запорожець" у своїй книжці "СНИ - ЧУДА - БРАТИ" наслідував багряних М. Фітільова та Ів. Лозовягіна в пропаганді братоненависти та в провокативному малюванні українських еміґрантів *братоненависниками і на чужині.* І тут він у *"Братах"* іменував себе зухвало... Загайдачним, і то саме Петром, який, мовляв, із Торонта "розіслав по цілому світі до п'ятьох тисяч примірників книжок, а грошей за них ще не одержав" (ст. 106). А на ЧИЇ ж кошти видав ту ворожу антиукраїнську, розкладницьку макулятуру?!

Відповідь на це питання дає, зокрема, і зміст розділу книжки *"Брати на чужині"*, мовляв, — "Оповідання з суворої дійсности", де той "Загайдачний Петро" навіть і свого *рідного* брата та, особливо, його дружину й тещу, — явно забріхано на 58-ми сторінках змалював "грязунами" та вимазав їх з усіх боків болотом, сажею, дьогтем і смолою з єдиною ворожою метою:

*) Поміщуючи цю статтю, редакція "Світла" мусить зазначити, що в дечому з автором не погоджується. Автор статті це православний миряни, який проте — на гадку редакції — йде трохи задалеко, узагальнюючи часто дію деяких москалів на ввесь московський нарід. Навіть велика кількість злих членів якоїсь нації чи якогось стану не дає ще людині права скидати *всю* відповідальність за те на *ввесь* стан чи нарід. Також неприємно вражає ненависницьке ставлення автора до осіб, коли радше треба б гудити вчинки їхні...

знеславлювати ВСІХ українців, малювати їх такими нелюдами, які навіть і на чужині, навіть рідні брати гризуться, як собаки! Як ті вигадані й карикатурні брати Сагайдачні.

Щоб саме так думали читачі, особливо чужинці, про всіх українців, тому московський "маляр" *свідомо не протиставив ані єдиної нормальної української родини* тим спотвореним "грузунам" Сагайдачним. І саме до них він злонамірено вподібнив усіх українських емігрантів, крім того, ще й ось як: "І хіба ж це тільки ці два брати?... Сини мучать матерів і батьків, жінки — жінок, особливо невістки — свекрух... рідні брати між собою гризуться, а бувае, що й сестри рідні... Страшне, дуже страшне діється в світі. І це ж в родині, в одній сім'ї..." (стор. 130).

Ось як своїм провокативно-наклепницьким знеславлюванням українців Саранчук наслідував приклад і науку М. Фітільова, Ів. Лозовягіна, М. Куліша, Ю. Яновського та інших майстрів у цій справі. І якщо багряний І. Лозовягін бодай наприкінці "Саду Гетсиманського" признався, що він фальшиво й провокативно малював братів Чумаків ЮДО-КАЇНАМИ (щоб читачі уподібнювали до них усіх українців), то Саранчук не признався до подібної своєї провокації з братами Сагайдачними з такою ж самою ворожою метою.

Намалювавши в "Братах на чужині" не дійсну, але БАЖАНУ для москалів "пекельну" картину морального розкладу та собачої гризні навіть рідних братів і сестер, дітей і батьків, а тим більше міжпартійної боротьби українських емігрантів та, вдаючи себе побожним "плакальщиком", а не активним творцем того розбрату, — московський "маляр" називає різні його причини, але без жадного й натяку на головну, і саме таку причину: на саранчуків, на тих вишколених московських п'ятиколонників, які діють між нами та диявольськи сіють братоненависть між православними й католиками, "східняками" й "західняками", давніми і новими емігрантами, між бандерівцями й мельниківцями — та навіть між рідними братами Чумаками і Сагайдачними.

Тепер Саранчук має намір видавати ще й чужими мовами ту свою ворожу писанину з метою знеславлювати українців і перед чужинцями. Тому він тепер розсилає свій "заклик" до українців, де пише:

"Прийшов найвищий час сказати світові правду як про жидів, так і про поляків. (А чому ж, московський провокаторе, не про москалів?!). Для цього в Оттаві, столиці Канади, створився спеціяльний комітет (!), ціллю якого є: поінформувати світ, ким є для нашої Батьківщини жиди і поляки (а москалі?!) і як вони знущалися і тепер знущаються над нашим народом.

Для цього будуть перекладені на чужі мови: англійську, німецьку та французьку (як і той "Сад Гетсиманський!") твори Сидора Запорожця: *"Кожний повинен знати!"* і *"Відвічні вороги України"*... і розіслані всім державним мужам країн світу, університетам, публічним бібліотекам і визначнішим особам".

Як бачите, і тут про найбільших ворогів України і всіх народів — москалів — ані слова! Бо хто ж, як і не москалі дбають про те, щоб названі провокативні антиукраїнські й антижидівські та антипольські книжки Саранчука були видані ще й чужими мовами та безкоштовно розіслані на всі ті адреси з *метою взаємонатровлювання тих народів та очорнювання українців і перед чужинцями*.

Хоч Саранчук дістане від своїх "босів" гроші і на переклади та видання ще й чужими мовами тих своїх провокативних книжок, проте він закликає українських "селепків" присилати йому свої пожертви "на т. зв. інформаційний фонд" та заплатити йому за вже прислані ним ті отруйні книжки, які кожному слід викидати на смітник, дé їм місце!

Московська забріханість "побожного" Саранчука стає безмежною й відразливою, коли він, наперекір тій правді і свого небожа — "Хоч би що Ви писали, — то все дурниці" *("Брати"*, стор. 94), — починає на цілих сторінках своїх книжок виписувати нібито з листів *безіменних* читачів, а справді свої власні "оцінки" своєї макулятурної писанини ось як:

"Щиро вітаю Вас із цінною працею! Справді є за що привітати!" "Боже допоможи Вам написати ще багато таких книжок". "Книжка дійсно цікава і, безперечно, повинна бути в кожній українській хаті" і т. п.

Цілі копиці ось такої вигаданої самореклямної брехні на сторінках 17, 18 і 19 "Братів" Саранчук вивершив на ст. 20 навіть і аж такою архібрехнею: "За першу книжку (протижидівську!) маю найщирішу подяку від найвищих достойників Америки і Ватикану (!!). Маю подяку й благословення від Владик Греко-Католицької та Православної Церков. Найкращу оцінку і побажання успіху в праці — від багатьох священиків обох віровизнань, докторів, професорів... також від громадян Білорусії та від полковника (якого?!) війська Кубанського"... і т. п.

Це не марення божевільного графомана, а свідоме обдурювання легковірних читачів, яких не бракує, та свідоме осміювання, за наказом своїх зверхників, навіть і самого себе для знеславлювання українських книжок і українців. Бо якщо аж така й інша безсоромно забріхана і провокативна писанина Саранчука дійде ще й до чужинців, то зрозуміло, що вони думатимуть не лише про автора, але і про українські книжки та українців.

І тому цьому треба запобігти. А якщо це не вдасться, тоді названі Саранчуком установи і особи, які одержать його провокативну писанину, повинні дістати від КУК-у належні інформації про автора та його писання з порадою: викидати їх на смітник.

Ще краще ми пізнаємо цього ж й інших московських "запорожців" у світлі ще й такого *взаємовикривання Саранчука і о. С. Гаюка*.

Цитуючи на цілих сторінках свої власні фальшиві вихваляння своїх книжок, Саранчук ніде не згадав, як їх суворо засудила українська преса. Особливо ж ту провокативно-юдофобську книжку *"Кожний повинен знати!"*. Її наважився прилюдно вихвалятя лише один "критик", прибічник автора, і то... православний священик! А коли він побачив, що надто перестарався і виявив себе подібним до "Запорожця", тоді, маскуючись, він у другій рецензії *зганьбив* ту прославлену ним книжку, отже й свою першу рецензію!

Тому той возвеличник Саранчука став його і найбільшим ворогом. Бо навіть і він знеславив ту його книжку, за яку Саранчук дістав, мовляв: "найщирішу подяку від найвищих достойників Америки і Ватикану!" Отож, якщо "Запорожець-Сагайдачний" у *"Братах"* навіть і рідного брата топив у дьоггі, то він спочатку там, на стор. 21, занурив у пекельну смолу того свого багатогрішного возвеличника-знеславлювача! Тим більше, що, мовляв, його ця "стаття була написана в занадто брутальному й образливому тоні" для Саранчука.

Але при тому сталося таке цікаве і *багатозначне* диво: Саранчук мусів і напевно ж хотів назвати, але *не назвав ім'я і прізвище* того, кого він прилюдно аж так карав! *Бо зверхники заборонили його називати*. І лише тому Саранчук примушений був ось як *обезличено* писати про того свого ворога та лише показав стежку, де можна знайти і його прізвище, мовляв:

"Скажу тільки про духовну особу православленої віри, яка *одинокою* була, що помістила *прихильну* статтю у вінніпезькому "Новому Шляхові" про книжку *"Кожний повинен знати!"* Тепер же ця особа одинокою є, що *накинулась* не тільки на другу мою книжку *"Соціяльно-побутові проблеми"*, а почала *ганьбити і першу* книжку "Кожний повинен знати!", яку раніше *схвалювала!"* ("Сни-чуда-брати" ст. 21).

Цю скандальну *ПРАВДУ* ствердив і сам о. *Семен Гаюк*, який прилюдно признався, що то саме про нього таке написав Саранчук, бо він справді писав такі рецензії на його книжки в "Новому Шляхові". Тому Саранчук "віддячив" там о. С. Гаюкові викриванням ось яких його злочинів:

"Певно, не був випадковістю і той страшний факт, що перебуваючи ще в Україні під большевицькою владою, ця ж сама особа, *як пишуть мені очевидці, в храмі божому поплювала на хрест, кинула його під ноги, і сказала до вірних: "Все, що казав я вам до цього часу, був лише обман"*.

Цей та інші злочини закидали о. Гаюкові й інші особи. Тому в 1958 р. на зборах парафіян церкви св. Володимира в Нью-Йорку, де його тоді усунули з парафії, о. Гаюк говорив, що він їздив до Торонта і там доручив адвокатові оскаржити до суду Саранчука за ті його, мовляв, "наклепи" на нього. Але про вирок того суду о. Гаюк і досі ніколи не згадував.

Натомість уже виявлено, що Саранчук поборює також і "липківців" та "самосвятів" разом із... о. С. Гаюком, який сам признався мені й іншим особам, що він навіть і за німецької окупації України 1941-43 рр. належав і був активним місіонарем московської автономної Церкви митр. Алексея, який підпорядкувався московському "патріярхові" Сталіна! І за своє україножерство та ПОБОРЮВАННЯ разом із гаюками УАПЦ, очоленої митр. Полікарпом, (той митр. Алексей був розстріляний націоналістами УПА в травні 1943 р.. (?.. Ред.)".

А як і на еміграції о. С. Гаюк приєднався до т. зв. "Польської православної Церкви" та з її владиками, під проводом москалів, ПОБОРЮВАВ УАПЦ про це редакція журналу *"Церква і Нарід"* ч. 9 за грудень 1949 р. у дописі *"Акція польської православної Церкви"* писала таке:

"Як нас інформують, в Баварії (Німеччина) відбувся Синод Польської Православної Церкви, організований архиєп. Савою з Лондону. В засіданні Синоду взяли участь, крім архиєп. Сави (москаль) як голови, архиєпископ Палладій Ведибіда, прот. Яків Костецький, нагороджений на цім Синоді хрестом і митрою, прот. Семен Гаюк і ін. Ця акція була предметом нарад і на недавньому Соборі єпископів УАПЦ в Ділінгені, коли з докладів єпископів виявилось, що акція провадиться головним чином серед православних українців, а не поляків. Провадять її високі церковні достойники польської православної Церкви *негідними* методами та різними обіцянками серед клеру УАПЦ в надії, що за священиками підуть і вірні" (стор. 35).

Докладніше про багатогрішного о. С. Гаюка та його національні й церковні злочини буде мова окремо. А зі сказаного тут про нього і Саранчука вже зрозуміло, чому о. Гаюк наважився в "Новому Шляхові" вихваляти ту провокативну книжку Саранчука та так перестарався, що мусів, маскуючись, її потім зганьбити й ознобити і Саранчука. Ясно і те, чому зверхники заборонили Саранчукові називати ім'я і прізвище о. Гаюка та викривати його запроданство москалям і поборювання ним УПЦ в Україні і на еміграції, про що Саранчук напевно добре знав. Багатозначним є і той факт, що Саранчук не дає жадної відповіді на листовні питання про названі ним у книжці та інші злочини Гаюка, що їх йому викривати *не вільно*.

Московський "Запорожець" у своїх провокативних писаннях, особливо в україножерних "Брати на чужині", — вдає себе дуже "побожним", щоб замилювати очі і викликати довір'я побожних українців до своїх провокацій. Тому цей безбожник безсоромно бреше навіть і таке: "Коли писав книжку "Кожний повинен знати!", — то двічі снилася мені Пресвята Богородиця. Так, що обидві ці книжки писав я з Божим (а справді з московським!!) надхненням". ("Сни-чуда-брати", стор. 20).

Як московські агенти маскуються навіть і духовним саном та Церквою, це яскраво показано в статті О. Звичайної *"Чекіст у підряснику"*, оприлюдненій у тому ж числі журналу "Світло" за жовтень 1961 р. Ця стаття багатьом допоможе пізнавати московських і церковних агентів, які діють між нами і на еміграції, особливо в УАПЦ та навчить вириватися з їхніх підступних тонких і міцних тенет.

Степан Гевак

МОЇ СПОМИНИ ПРО ЖОВКВУ

1.

ВСТУПНЕ СЛОВО

Уже 18 років проминає як я на чужинних шляхах, а все ж пам'ять повертає на ці незабутні рідні пороги, мого юного життя, що його проводив у моєму родинному місті Жовкві. Перед очима в пам'яті пересуваються образи-картини, наче на фільмовому екрані; спомини батьківської хати, школи й Василіянської церкви а при ній і манастиря, також і початки побудови величавої базиліки присвяченої Христовому Серцю, яку на моїх очах почали будувати. Не один камінь під цю будову був у моїх діточих руках, коли я помагав складати їх у сяги, привезені з недалекого села Сварява Нова. Все те виконувалося даром і опісля, підчас копання під фундаменти, не одні тачки землі я вивіз і немале число тлінних останків моїх прапрадідів складав у паки, які найшли свій вічний відпочинок біля своєї церкви. Із початою будовою тлінні останки мерців перенесено на новий цвинтар "Чернече". Це все нині видається мені неначе казка, одначе роздумуючи над цим бачу: це не казка але правдива минувшість з перед 67 років! Все те, що наводить мені моя пам'ять, всеціло хочу перелити на папір та віддати в старбницю минулого. Написати про ті світлі постаті Василіянського Чину, що цю працю започаткували і цією своєю неповсякденною вмістю вписали себе золотими буквами не тільки в Чині, але також в історії нашого національного відродження.

У 1903 році я вступив на науку до друкарні Василіянського Чину. Її творці й основники — світлі монахи, не тільки в чернечих рясах із спущеними на очі клобуками й чотками в руках, шукали в молитвах царства Божого на землі, але також із своїми примірними вчинками йшли в народ, усвідомляючи його реколекціями, місіями, накликуючи закладати читальні як теж і ставати в проводі розлогого жовківського повіту, опанованого маразмом москвофільства. Тією муравлиною працею здобували Василіяни пядь за пяддю ворожі позиції та розбивали фортецю невіжества також і в самому місті Жовкві, де міщанство стояло над пропастю віри батьків своїм польонофільством, де вживали виключно польської мови та вчащали до костелів на мши, нешпори та годзінкі. І це міщанство завдяки муравлиній праці ОО. Василіян стало свідомою частиною нашого народу.

У своїх спогадах про жовківський манастир хочу представити все так, як затямив, щоб хоч частинно сплатити свій довг вдячности. І хочу передати спомини до 1918 року, часу, коли доля кинула мене на нове життя у Львів.

———

По розборі Польщі 1772 року, частина західне-українських земель перейшла під австрійське володіння. По цьому боці осталось тільки 42 манастирі Василіянського Чину з тих 374 манастирів які при кінці 17 віку були в двох галицьких епархіях, Львівській та Перемиській. У початках XIX віку "вільнодумне" австрійське правительство під кермою тодішнього цісаря Йосифа II, знесло й ті манастирі, оставляючи з них усього дев'ять таких, що мали у своєму завідуванні парохії та школи. З монашої братії, триста дев'ятнадцяти монахів, остало в 1774 р. всього 59, і то старих, та всього 3 новики в Добромильському манастирі-новіціяті. Отже в такому стані розвиток монашого Чину не міг поступати вперед. То й на прохання тодішнього протоігумена о. Климентія Сарницького Апостольська Столиця перевела в 1882 році реформу Василіянського Чину, призначуючи до цеї цілі монахів із ордену Єзуїтського Чину. Ті єзуїти відновили василіянський новіціят у Добромилі, а провідником став єзуїт о. К. Щепковський. О. К. Щепковський був колишнім вихованцем бучацької гімназії ОО. Василіян. Під його вмілим проводом продовж кілька років вийшли з цього добромильського новіціяту найбільш світлі постаті василіянського зреформованого Чину: великий митрополит Андрій гр. Шептицький, Сотер Ортинський, єпископ філядельфійський, протоархимандрит Д. Ткачук, Протоігумен; оо. Платонід Філяс, Віталій Градюк, Атанасій Калиш, оо. Онуфрій Бурдяк, Мелетій Лончина, Матвій Гура, В. Скоробогатий, Володимир Стех, Антін Мартинюк, Єремій Ломницький — ось ті світла, а всі вони були саме перші випускники зреформованого новіціяту в Добромилі.

У 1891 році зреформовані ОО. Василіяни перебрали манастир у Жовкві. Першим ігуменом цього манастиря став о. Кипріян Козловський, пріором був о. Бавдиш, а священиками оо. Повх, Буквацук, В. Стех, Мартинюк як також два незреформовані В. Коссак і Лонкевич, який і мене охрестив, що виказує моя метрика з дня 25 грудня 1888 року. Іменований архимандрит К. Сарницький часто бував у Жовкві, переважно на великі свята, але сам жив у Львові, як професор львівського університету.

Місто Жовква, колись королівське місто, яке вчасти користувалося магдебурзьким правом, із переходом під австрійське правління сильно занепало. Міщанство за метриками було руське (українське), одначе розговірною мовою була польська мова, бо міщанам "встидно було" говорити так, як говорять передміщани з дільниці Винники та доокружних сіл. Роди міщанського стану, які заховалися до кінця XIX віку, як Бліхарські, Бурачинські, Бісікевичі, Гавронські, Пенцаки, Платки, Зидлики, Муцовські, Скибіцькі, Нікоровичі, Малиновські, Дзюмінські, Левицькі, Журковські — майже всі вигибаючі вже — за метрикою були русини, але в дійсності поляки, та й молилися в костелах. Дивне одне явище: нема міщан поляків у Жовкві, кромі кілька родин зайшлих німецьких кольоністів; всі вони вже урядовці, возьні, листоноші, але ремеслом ніхто не занимається. Але й ті не признаються до руськости, навіть цехмайстром є німець Шмідт і то вже на всі цехи. До Міської Ради йдуть спільною лавою з поляками проти передміщан із Винник, а в ними їм не подорозі бо це "панщизняки", які знова міщан прозивають "лати". Одначе треба признати що ті передміщани вже 1883 року на своєму передмісті заложили читальню "Правду Винницьку", а кромі цього вірно держаться своєї церкви та обряду; хоч самі мало письменні, одначе церква для них є всім. Є читальня, яку заложили тодішні два руські інтелігенти: адвокат Михайло Король і лікар Сильвестер Дрималик, оба москвофіли. Перший організатор повіту, з якого стало вибирали його послом до державного парляменту, а другий провадить кволе національне життя в самому місті, очолює читальню "Винницьку Правду", веде церковний хор. І цей саме хор дає концерти по селах навіть і подальше жовківського розлогого повіту. Також придбав досить чисельну бібліотеку для читальні, різні оправлені річники "Зорі Галицької" від 1848 р. починаючи, "Слова", "Галичанина", "Науки" Наумовича, "Страхопуда", "Батьківщини", "Зеркала", видань "Общества ім. М. Качковського", місячні книжечки "Просвіти" та видання М. Білоуса з Коломиї. Як на ті часи це була досить поважна бібліотека, з якої користали винницькі передміщани, між ними і я, що тільки почав ставити перші кроки в науці. Перший мій стрийко, який недавно закінчив міську виділову школу, приготовляв мене в читанні й писанні "по руськи", що зараз я вступив у школу. Та й мій покійний батько, хоч сам неписьменний, приносив мені з тої бібліотеки всячину і я всім прочитував уголос. Багато з язичія, яким писали московські видання, я не розумів; зате добре розумів усе з газет, бо в них усе було писане так, як ми говоримо.

У 1894 р. я вступив у школу, звану домініканською тому, що приміщувалась у домініканському кляшторі. Там нас спершу навчали по польському. У тому ж році я звидів разом із батьком та стрийком і Краєву Виставу та вперше побачив місто Львів, а також і цісаря Франца Йосифа I, який того дня був приявний на цій Виставі. Тоді також у своїм діточім досвіді я зрозумів, що більші міста не живуть так убого як наша Жовква, як ті міщани, що занимаються шевством, столярством, мулярством, ковальством, боднарством та масарством, але немає між ними ні одного поляка, тільки тепер прибув поляк Олеярчик, що вже заложив склеп, та другий, Камберські, пекарню. Вся торгівля, як також і всі кам'яниці всередині міста були жидівські, а міщанство з віку-правіку жило в маленьких хатчинах по бічних вулицях міста.

Австрійський уряд, бачивши наглядний занепад міста, починає будівлю урядових установ, які до того часу приміщувалися в напів розваленому колись королівському замку. Починають будувати військові казарми для 4-го полку уланів, почту, Скарбову дирекцію та міську школу. Так підносять трохи добробут міщанства. Також і на Винниках побудовано дерев'яний будинок "Жолкевской Русской Рады", у якій і примістилася читальня "Правди Винницької", що почала давати театральні вистави під реж. д-ра С. Дрималика, такі як нпр. "Капраль Тимко", "Бідна на світі пещена дитина", "Як ковбаса та чарка" і под. Багато з них було авторства тодішнього письменника І. Я. Луцика. Одначе і поляки не сплять: зачинається будова польського "Сокола Мацєржи" й міщанського Т-ва "Гвязда", хоч де факто міщан-поляків нема, тільки урядовці й возьні. Вони й починають заохочувати наших незрячих міщан вступати в членство їх польських товариств. Проте не дуже багато найшлось на те охотників, хіба ті, що їх бажанням було причепитися також до урядової "клямки".

(Далі буде)

ОДИНОКА В ТОРОНТІ УКРАЇНСЬКА
КРАМНИЦЯ ЦЕРКОВНИХ РЕЧЕЙ
DIOCESAN CHURCH GOODS STORE
278 Bathurst St. — Toronto, Ont.
Великий вибір церковних речей. — Напрестольні Євангелія. — Церковні книжки. — Молитовники і багато інших речей.

ЗАМОВЛЯЙТЕ
хліб, паї, кейки й всякого рода печива найлучшої якости в найбільшій укр. пекарні Торонта
BEAVER BREAD LIMITED
103 Lightbourne Ave.—Tel.: LE 5-7445

*) Починаючи друк споминів п. дир. Ст. Гевака наша Редакція хотіла б їх по-змозі багато зілюструвати світлинами м. Жовкви. Длятого просимо всіх, хто такі світлини (фотографії) має, прислати їх на адресу "Світла", зазначуючи, чи посилаючий бажає їх звороту чи ні. Постараємося оті світлини, якщо будуть придатні, помістити в тексті друкованих споминів.

Олександер Мох

о. ТИМОТЕЙ БОРДУЛЯК

У 25-річчя смерти цього письменника

З нагоди смерти о. Т. Бордуляка писав я у "Новій Зорі" (ч. 92-991) з 29. XI. 1936 року:

У п'ятницю 16 жовтня 1936 помер у Ходачкові Великім о. Тимотей Бордуляк, проживши 74 роки. Покійний був радником Митрополичої Консисторії, деканом і парохом Ходачкова Великого. Перенесення тліних останків до церкви в Ходачкові Великому відбулося в понеділок 19. X., а похорон у вівторок, дня 20. X.

Ще рік і міг би був святкувати ювілей 50-ліття свого першого друкованого твору (вірш "Русалка" у львівській "Зорі" 1887 року). Міг би був. Та чи святкував би?.. Може, та правдоподібно лише у своєму деканаті. Бо галицькі кателіки за 37 літ від виходу першої збірки оповідань о. Т. Бордуляка ("Ближні" — "Вібл. Діла" 1899, сторін 414) ані разу не спромоглися їх перевидати, хоч за той час большевики видали аж чотири збірки оповідань цього письменника... Ба, що більше: ми й досі не маємо осібно виданих книжкою дальших оповідань Бордуляка, які він написав уже по виході "Ближніх". Про це згадував у листі з 1929 р. до ред. "Нової Зорі" сам о. Т. Бордуляк. Писав, що крім 23 оповідань збірки "Ближні" й 2 оповідань печатаних у 1907 і 1916 рр., він після 1899 р. написав (до 1929 р.) ще 5 інших оповідань. (Пор. новинку "Оповідання о. Т. Бордуляка. Скільки їх написав автор?" у 33 (236) ч. "Н. Зорі" з 1929 р.). А в листі о. Бордуляка з 1. II. 1931 р., який цитує проф. В. Радзикевич ("Назустріч" ч. 21 з 1936 р., стаття "Забутий у сільській закутині"), читаємо:

"Що до моїх літературних творів, то я маю такий плян: Всі ті оповідання й нариси, що є надруковані в збірці п. н. "Ближні" р. 1899 і ті оповідання, які описля були друковані по фейлетонах різних часописів і **ті речі, які у мене знаходяться в рукописах і які я тепер пишу** і то інтенсивно пишу, щоб "відбити" за той час, який я стратив через війну, і через інші перешкоди, які потім наступили — видати в своїм часі в **кількох томах** і я певний того, що таке видання моїх творів буде добрим вкладом в українську літературу і що я їх не постидаюся." (Підкреслення редакції).

Коли Бордуляк 31 жовтня 1929 року обходив 42-ліття своєї письменської діяльности, то обходив його не велично при співучасті всієї галицької католицької суспільности, обходив не у Львові, не в столиці, а на соборчику козлівського деканату, в селі Кальнім... На тім соборчику о. Антін Радомський мав гарну річеву промову до Ювілята:

"— Великі гадки походять з серця, сказав один з філософів. Ті слова можна в цілості віднести до Ваших творів, з яких віє тепло Вашого серця. Ви не сортуєте людей, не ділите їх на кляси, на правих і лівих, на своїх і чужих; не вихвалюєте одних і не ганите других, далекі Ви від тенденційної публіцистики, а однаковою любов'ю й самаританським милосердям огортаєте нашого селянина, як і болієте над недолею бідного жидка. І тому кращого заголовку над "Ближні" не мож було повласти над Вашими творами. Ви берете життя з чисто християнського становища, дивитеся на чоловіка, як на свого ближнього, прикладаєте ухо до його болів, переживаєте його злидні й недостатки, підглядаєте його світлі й темні сторони, а все те робите з правдивою об'єктивністю і ця власне об'єктивність забезпечує Вашим творам велику тривкість." ("Нова Зоря" ч. 87 (290) з 1929 р.).

о. Тимотей Бордуляк

І "клерикали" і безвірники високо поважають творчість о. Т. Бордуляка. Ось кілька прикладів:

"Покійний був також одним з кращих репрезентантів нашого літературного світа. Оповідання його особливо цінні тим, що майже кожду тему він умів пронизати щирим душевним теплом і зрозумінням для переживань, горя і злиднів народу. Наголовок його книжки оповідань — "Ближні" — найкраще характеризує підхід Бордуляка до людини, для него — ходять по світі не просто люди, але ближні, в тому сенсі, як це слово розуміє християнська етика. І без незугарної тенденційности, без натягання життєвих ситуацій, автор уміє головну засаду християнської етики — засаду любови ближнього — вявити у чисто мистецьких формах. Не впадає в патос, не пропагує харитативної акції, не розпачає словами над людською нуждою — лише самим підбором тем і способом представлення вміє збудити в читача живу, теплу симпатію до людини, до ближнього. Таке є найпопулярніше, його оповідання про корову — кормительку вбогої селянської сім'ї, такі настрої й ідеї можна знайти і в інших його оповіданнях. Духова атмосфера, з якої випливає творчість Бордуляка, так сильно пронизана християнських духом, що певно можна сказати: такі оповідання могла писати лише людина з ясним світоглядом, побудованим на твердих основах Христової науки. — Бордуляк, як каже історик літератури, вміє теж "вдарити по нервах тяжкими картинами селянського бідування" — і цим він зближений до майстра в цій ділянці — В. Стефаника. Але те, що нас найсильніше вражає в творчості Стефаника — направду гігантична сила розпуки й чорно-понурий настрій — випливає безперечно з песимістичного наставлення, і є глибоким контрастом до настрою деяких оповідань осіненого християнським світоглядом Бордуляка. Глибші, світоглядові причини, що лягли в основу ріжниць між настроями Стефаника й Бордуляка — ясні. — Одною з тих рис творчости Бордуляка, що роблять його оповідання направду мистецькими творами, є їхня, такби мовити, нетенденційна тенденційність. Тенденційність вищого стилю, яка хапає за серце не словами й фразами, а мистецьким малюнком в освітленні рефлекторів серця. Під цим оглядом деякі оповідання Бордуляка перевищують навіть такий твір як "Пятизолотник" Коцюбинського, де автор, захотівши зобразити силу ідеї любови ближнього, не міг обійтися без, так сказатиб, "харитативного" сюжету. Творчість Бордуляка — найкращий доказ погляду, що лише внутрішньо пережита й відчута ідея може оформитися в направду мистецькому творі. — Тимотей Бордуляк не належить до найвизначніших талантів у нашій літературі, його місце — в середніх рядах, але оповідання його не старіються, і в цьому доказ його творчої, мистецької сили. Діти читають і захоплюються його оповіданнями, поміщеними в шкільних читанках. А правдиве захоплення у дитини може викликати лише такий твір, у якому пульсує жива кров. Лишатиж по собі направду живі твори — це привілей добрих письменників і добрих людей." ("Мета" в ч. 43 (288) з 1936 р.).

У "Новій Зорі" в ч. 26 (229) з 1929 року маємо основну статтю про життя й творчість Покійного п. з. "Тимотей Бордуляк" а в ч. 87 (290) з того ж року статтю п. з. "Літературний день о. Т. Бордуляка". В обох статтях їх автори признають велику моральну вартість творів о. Бордуляка і при тім виразно зазначують їх літературну слабість, річ, яку рідко стрінемо в нашій католицькій белетристиці.

Та візьмімо дальші приклади вже від ліберальної критики. Отже вже в 1898 р. Осип Маковей у VIII кн. "Літ. Наук. Вістника", а З. К. в 1903 р. в IV кн. "Київської Старини" дуже похвально висловилися про творчість Бордуляка та заохочували письменника продовжувати свою діяльність.

У ліберальничній "Назустріч" (ч. 21 з 1936) проф. В. Радзикевич писав про Бордуляка:

"Нема сумніву, що такий постійний побут у далекім, "Богом забутім" селі не дає змоги розвинутися талантові письменника, каже обертатися у кругі тісної тематики, послуговуватися давними мистецькими засобами та давними формальними досягненнями. Одначе таке відокремлення від "літературного світу", дозволяє письменникові зберегти свою індивідуальність, затримати свій оригінальний підхід до тем та їх насвітлення. — Бордуляк має саме таке питоме, собі характеристичне літературне обличчя. Хоч у праці над відтворенням образу українського села довелося йому стануги поруч Франка та Стефаника, все таки його образ вийшов окремий, оригінальний, інший у насвітленні, лагіднішій і ніжніший у тонах колірів."

Дещо дальше той же критик і історик літератури наводить цитат з оповідання Бордуляка "Дід Макар", про те, як жебрак змилосердився над бідною жінкою. До тім цитаті проф. Радзикевич заключає:

"Те, що робить старий жебрак, Макар — це такий прекрасний приклад глибоко вкоріненого розуміння християнської любови ближнього, яких взагалі небагато в літературі. Бордуляк умів найти цю високу красу людської душі в ряді сірих, неззмітних селянських постатей, добути її на верх і насвітлити простим, природним мистецьким ладом. У тому характеристична риса його як письменника. В українській літературі раз на все він полишиться з почесним ім'ям: Автор "Ближніх"."

Навіть знаний з безвірства критик Андрій Ніковський на вступі до збірки оповідань Бордуляка (вид. большевицьке "Книгоспілки", Київ 1927), воюючи в фальшивий спосіб з християнськими ідеями о. Т. Бордуляка, все таки виразно зазначує літературну вартість тих оповідань:

"В гурті галицьких письменників Т. Бордуляка можна без особливого порушення хронологічних дат поставити в такий еволюційний ряд: Іван Франко, Т. Бордуляк, Лесь Мартович, Марко Черемшина, Василь Стефаник..." (Ст. XVI).

Дальше Ніковський легко зазначує навіть деяку літературну вищість творів Бордуляка від оповідань Франка (!) та заключає, що Бордулякова (на вість із її християнством!) "оповість про галицькі злидні від того не втрачає на силі ні проти Франкових образків, ні проти сцен Стефаника і Черемшини." (Ст. XIX).

На наш погляд тих похвал для Бордуляка — замало. Замало, особливо коли розглядати його творчість під кутом християнського світогляду. Бордуляк перший у нас дав зразок християнської белетристики без "християнського" моралізування, зате з виразними признаками сущого християнства в правдиво літературній формі.

Перш за все у правдиво літературній формі, значить: із вічними признаками краси: гармонії мови, стилю й будови твору. Бордуляк

"заховав кругом у своїх творах краще й зрозуміле елементи свого діялекту, але то так, що скрізь

і завжди дотримує повної коректности щодо мови української літературної. Я сказав би, що тільки терміни, певні назви певних речей мастить у Бордуляка місцеву ознаку, — все останнє являє собою майже бездоганну літературну мову, особливо синтаксис і фразеологія. Письменник уміє дати витриманий настроєвий опис природи, але разом з тим він не порушить основного тону оповідання ради діялога" —

пише про Бордуляка такий суворий ахристиянський критик, як А. Ніковський (цит. вступ, ст. XX-XXI). Хто знає традиційне в наших християнських письменників незнання літературної мови й занедбування літературної форми, щойно той признає, що Бордуляк між ними дійсно правдивий расовий письменник.

Брак проповідництва в белетристичних творах Бордуляка відмічує його навіть і вивищує в порівнянні з такими напр. Іваном Франком як оповідачем. Проповідницький активізм Франка часто вилазить із його оповідницьких творів, нераз як публіцистична писанина (напр. в оповіданні "Як Юра Шимшонюк брив Черемош"), нераз перетворює історичну дійсність у нереальну мрію соціяльного проповідника ("Захар Беркут"), нераз просто всупереч початковим добрим намірам письменника перемінює типовим "Деус екс махіна" характери поодиноких персонажів ради... проповідницького памфлету (напр. особа священика з повісти п. н. "Перехресні стежки"). Того в Бордуляка нема: він не пише речей "із тезою" й не накручує для неї ні реального життя, ні передачі того життя згідно з правом приємлячої правдоподібности. І це знак безсумнівно расового белетриста.

А проте безтезове оповідання Бордуляка не означає якогось буддійського "мистецтва для мистецтва". Зрозуміємо це знову при порівнянні Бордуляка з таким напр. Стефаником. У Стефаника маємо багато жахливих картин селянської нужди, та відповіді на них автор не дає ніякої.

"Я поставив би просто на карб письменникові глибокий брак інтелектуального матеріялу, сказав би грубо, що письменник не дає мені ні одної думки, ніяк не впливає на мій світогляд, не допомагає мені шукати правди життя, а сумить на весь голос про саму кривду, трактуючи її тільки як емоцію, як біль; як рану, без жадних тенденцій, висновків, провідних ідей..."

Так нарікає Ніковський на Стефаника (цит. вступ, ст. XXV). Таксамо не дають ніякої розв'язки проблеми страждання такі дальші погани в нашій літературі, як радикали Мартович і Черемшина, особливо Мартович. Уже кращі під тим оглядом гуманітариста-наддніпрянці: Дмитро Маркович ("Серед степів та хуторів") та Модест Левицький. У їх творах місце Мартовичевої іронії у відношенні до людини займає любов ближнього, але цю любов вони розуміють в дусі масонської "гуманности", без усякої надприродности. Длятого не диво, що при ближчій зустрічі з гидотою людського життя ці письменники-гуманітаристи заломлюються. Незвичайно подібний до Бордуляка в своїм чоловіколюбстві, але не християнин, Дмитро Маркович, кінчить своє передостаннє оповідання словами глибокої безнаді:

"А-серце от-от розірветься... Отак було вчора...

Як же я писатиму? Про кого? Мій малий талант не обійме усього горя, не сила моя обговорити героїв, величезну постать їх, немає сили виявити моря страждань і горя людського... Про кого ж я писатиму? Про комах?

Судіть мене, судіть усі, — нехай судить моя рідна Україна...

Чи винен я?

Як же я писатиму, **коли моє серце розірване на шматки, коли душа моя вигоріла од безмірного жалю!?**" ("По степах та хуторах", Вид. "Рух", — Київ 1929, ст. 443-444).

Чи не чуєте в тих словах безнаді всієї правди слів великого Апостола Народів, слів про "поган, що не мають надії"?

І саме при такому порівнянні виявляється правда про те, що Бордуляк не лише добрий письменник, але і — християнин. Його "Ближні" хоч і безмірно страждають, ба й він сам хоч страждає з ними як їх брат і душпастир рівночасно, то проте і йому і ближнім його присвічує християнська надія. Хоч Бордуляк тільки обсервує, а не проповідує, проте його християнська активна постава до життя стає тою "проповіддю", що переконує й потішає.

"Галицький селянин в Бордулякових оповіданнях твердо стоїть на основах християнського світогляду... одначе і в бідності він заховує певну систему відносин з своїми ближніми, не злобиться проти свого брата і пам'ятає всі приписи не тільки нормального, але й церковно-побутового характеру.

"Світ Т. Бордуляка — це якийсь католицький "Пургаторіюм" (чистець), де блукають доволі вже чисті, малогрішні взагалі душі..."

Це стверджує з деяким призвиском поганина А. Ніковський (цит. вступ, ст. XVIII). І оте стверджування християнськости нашого народу, що його дав згідно з життєвою правдою в своїх творах о. Т. Бордуляк, це друга "проповідь" цього письменника-душпастиря. І "проповідь" не марна, ані гідна злегковаження, коли зважимо, як неправдиво описали той наш нарід, свідомо підшукуючи в ньому доказів поганства, такі погани, як Стефаник, Коцюбинський, Хоткевич і інші.

Так виглядає в дійсності "справа" того непроповідницького проповідника й белетриста-душпастиря, незрозумілого та промовчуваного своїми католицького пароха Бордуляка (котрого в більшій мірі пошанували погани большевики, більше ніж свої, бо ті погани видали його твори, а в нас досі ніхто на те не спромігся). І для тих усіх моментів українські католики мають важний обов'язок сповнити недомірну мрію Покійника: видати його твори, по можности гарно й по можности в дешевій ціні, щоб можна їх було якнайбільше поширити. Видання творів католицьких письменників належить до життєвих дезидератів нашого католицизму. А без такої культури наш католицизм і надальше буде "славний" — як гетто, як галіцменська Абдера.

о. Тимотей Бордуляк

ДІД МАКАР

1

Знаєте ви, що то-за страва — голий борщ? Чи кушали ви коли голий борщ? Господи! сохрани ваш язик і ваші кишки від голого борщу... Я сам страшно люблю борщ, але такий, як я знаю: підбитий сметаною, з салом, з свинячою похребтиною або з карасями... То в мене але раз іда! Але голий борщ — це цілком що іншого. Ви, може, ще й не виділи, як він виглядає... Люди добрі! Голий борщ, є то каламутна теч червонавої або темнобурої барви, без ніяких додатків і приправ: без гриба, без яйця, без молока і такого іншого, не згадуючи вже про свинячу похребтину та про карасі, хіба лиш приперчений та посолений. У голім борщі ви не знайдете нічого, лише покришені бур'яки, коли він кис на буряках, а коли на квасним тісті, то вже таки нічого не знайдете, хіба часом-часом кілька крупок або пшоняних зеренець. Смак голого борщу є кваснний і то тим кваснішій, чим старший борщ, так що непривичний, благородний чоловік, покушавши його, мусить аж здригнутись і завернути вгору очима. А бідний чоловік їсть голий борщ, смакує та ще й приговорює собі: добрий нині борщ удався, — оковит!

Я допитувався раз: чому люди називають такий борщ "голим"? На те відповів мені один селянин, що любив уживати в своїй бесіді образів і порівнянь: "Най би я, каже, убрався в новий кожух, у нові чоботи, в сиву шапку на завісах та й ще підперезав живіт червоним поясом, тоді б ви побачили, як би мене люди шанували, як би за стіл на саме покуттє садовили... Але що ж? Я чоловік бідний, босий, свічу колінами, перевесельцем підперезаний, а на голові, замість шапки, лиш шаламок із солом'яного капелюха, — то й ні за що мене люди мають. Так само з голим борщем: хоч візьми його та на пса вилий!" Так іменно сказав мені один селянин. Нав'язуючи річ до голого борщу, той самий чоловік говорив мені ще багато про політику, однак його бесіда видалась мені вже занадто вольнодумною...

Другий знов якийсь дотепніший сільський язикослов відповів мені інакше: "Голий борщ, говорив він, для того називається голим, що коли його вилити на миску, то до нього можна, як до дзеркала, підголитися. Ось чому він так називається!.."

І які поживні часті в такій страві? — спитаєте. — Хіба гази, що надувають живіт, як бубон, більше нічого. І нащо люди варять той голий борщ? Га, голий борщ варять люди з недостатку, і то самі найбідніші, здається мені, на теє, щоби було чим "кишки попарити", щоби було з чим проковтнути кусок чорного хліба і взагалі, як наші люди, з наклону до квасних страв. Та добре, коли є ще хліб, а як нема хліба? Тоді їж або пий борщ без хліба, а ні, то сідай та й плач, — ось як та Катерина Грущиха, що зварила голий борщ, поставила в мисці на столі перед дітьми, а сама пішла в куток і гірко заплакала.

Та є ще й такі люди, що жадні навіть голого борщу, як, наприклад, жебруючий дід Макар, що живиться самими сухарями, а як допаде коли голого борщу, то їсть і хлепче мов не знати які ласощі, а як при кінці вже не може захопити ложкою, то з миски випиває.

2

Катерина Грущиха від шістьох неділь повдовіла. Її чоловік Семен Грушка, халупник, був тверезою й роботящою людиною: працював, заробляв, тиснув гріш до гроша, зодягав і живив себе, жінку і п'ятеро дітей. Та лучилась йому нещаслива пригода. Семен був із другими робітниками в лісі коло бальків. Стинали сосну, а він, — чи з неосторожности, чи "вже так мало бути", як говорили опісля його товариші, — підліз під дерево, і воно, падаючи, придавило Семена й забило на місці.

Семена принесли з ліса на ношах неживого, а за два дні й поховали і то з великою процесією. Так єсть. Незвичайна Семенова смерть спровадила на його похорон незвичайний здвиг народу. Зібрались і бідні в латаних свитах, попідперезувані вузькими ремінцями, і багаті в нових кожухах, у високих чорних та сивих шапках, у червоних поясах. Незвичайна Семенова смерть і незвичайний здвиг народу склонили священика, що заки попровадив похорон, виголосив на подвір'ю перед невеличкою хатиною красномовну проповідь. Сльози стали не в одних очах, коли священик наводив побожність, тверезість, роботячість і інші добрі прикмети небіжчика, а коли дійшло до того, що священик показав рукою на заплакану Катерину і на діти та промовив: — Люди добрі! А то ось бідна вдовиця і дрібні сироти, що зістали без підпори, без батька, без помочі, без кусника хліба... Люди добрі! Громадяни! А особливо ви, що ліпше маєтесь, — вас Провидіння Боже робить віднині опікунами тих сиріт! Помагайте їм, чим хто може, не давайте загибати душам християнським! — коли дійшло до того, то вся громада ахнула і сльози цюрком полились із усіх очей...

Відтак рушив сумний похід до церкви, а з церкви на кладовище, де в сирій землі закопали Семена. Ще раз всі помолились за його душу, а відтак вернулися — кожне до свого дому.

Остання верталась Катерина з дітьми, а за нею в деякім віддаленню шкандибав одинокий чоловік — дід Макар. В одній руці мав він грубу, сукувату палицю, а в другій тримав подерту шапку і, дивлячися вперед себе в землю, щось

перебирав губами. Міг би хто думати, що він, як звичайно, шептав молитви. Але він не молився. Ідучи дорогою, думав думу і шептав сам до себе тихі слова.

— Ну, аж нині виджу, що я багач, і то ще який! — мурмотів він під носом. — А та ось жінка, що йде вперед мене, і молода ще, і здорова, і має свою хату, а вона бідна, ще бідніша від мене. Я йду з палицею й з торбами від хати до хати і всюди дістану кусник хліба, а вона того не зробить, їй того не можна... Ба! Але що ж вона буде робити? Як їй вигодувати, як зодягнути ті діти, поки хоч двоє старших стане робити на себе? Мусить ходити на зарібки! Ну й що ж заробить? На день дві шістки, часом лише кількадесять крейцарів, а часом і нічого!... І чим же тут вижити матері й діточкам, не згадуючи вже про одежу? Поможуть люди?... Про те нема навіть що думати... Священик говорив дуже красно, але він іще молоденький, видно, ще не знає добре людей, а я знаю, що вони нині плакали над нею, а завтра про неї забудуть, бо ж не дурний вигадав, що ситий голодного не знає. Отже, з того виходить, що ти, Макаре, старий багачу, мусиш помогти бідній невісті. Але як? Чи прийме вона мою жебрану поміч?...

Він став і задумався.

— Мусить прийняти! — говорив він дальше, стукнувши палицею в землю. — Я, зрештою, не хочу помагати їй, лише дітям, щоб мали щодня по кусникові хоч жебраного хліба, бо інакше загинуть, як руді миші... Так. Треба мені до Катерини спровадитися на кватиру, лише не зараз, щоб люди не говорили, що ось-то я використовую Семенову смерть та зараз лізу до його теплої хати. Для того мушу насамперед зірвати з тою п'яничкою Танькою, що мене тримає у вогкій комірці межи мишвою й обкрадає мене щоднини. Треба з нею кілька разів посваритись, а як що, то й побитись, а вона мене прожене зі своєї хати... Це певне, хоч потім того і жалуватиме, бо минеться для неї готовий хлібець, моє добро... Так, так, треба щось робити... Небіжчик Семен, дай йому, Боже, царство небесне, був добрий чоловік і для мене ласкавий. Коли тільки здибле бувало діда Макара, завжди знайде щось красного сказати, а там і шелесть до кишені, та й: "На тобі, каже, Макаре, гріш, два та помолись за померші душі і за мене, грішного..." Раз був чоловік! Треба тепер і для нього щось зробити...

Ще раз оглянувся дід Макар за нещасною челядцю, зітхнув тяжко і поплівся в бічну вуличку до себе, на свою кватиру.

3

Дід Макар був громадським дідом у ***-й парохії й у двох до неї прилучених селах. Він тут осів віддавна, і для того всі його добре знали: і старе і мале. Старі люди тямлять, як ще по угорській війні прийшов звідкись у білім кабаті і в синій жовнірській шапці та став наймatись по господарях до роботи. Був письменний і якийсь час служив за піддячого, та, не можучи добитись дяківства, покинув той завід і дальше служив наймитом із року на рік. Він робив добре всяку роботу, а вже найліпше вмів робити сніпки й пошивати будинки. І на старі літа, коли вже став знемагати до ціпа та до коси, займався виключно лише пошиванням будинків, за що господарі його вельми поважали і величали навіть "майстром".

Пошив Макар майже кожну хату в селі, полатав старі стріхи на всіх будинках та й сам ще більше постарівся: посивів, поморщився, згорбатів...

— Люди добрі! — сказав він укінці. — Робив я, як довго міг, а дальше годі, нема вже колишньої сили. Тепер не остається мені нічого, як тільки вшити дві торби, вирізати палицю та й гайда за ласкавим хлібом! — і засміявся дід Макар...

Та й справді! Невдовзі роздобув собі всі дідівські причандали та ще купив за лишні гроші ліру, і став ходити по хатах за милостинею. Щодо жебрущих дідів, то вже нашим людям не можна відмовити жертволюбивости. Це річ знана. Тож і Макара ніхто не відпускав із порожніми руками, де лише показався. Люди вважали його за свого і любили за те, що він умів кожного розвеселити, потішити, а що вже найбільше, то за його пісні, яких умів дуже багато. І як сяде коли дід Макар на базарі, як стане трумкати на лірі та виспівувати чи про св. Миколая, чи про св. Варвару, або про Правду та Кривду, то звичайно обступить його ціла громада, а баби аж плачуть, слухаючи...

На початку свого нового становища у громаді дід Макар тулився де міг. Денебудь зайде до хати, посидить, нагріється, побалакає, а як ніч западе, то й переночує чи то в хаті, чи в стодолі. Однак така беззахисність була для нього невигідна, і длятого він став шукати для себе сталої кватири та знайшов її у халупничи Таньки Безпільної. Вона мешкала в низенькій хатині, котра із старости так уже осіла, що маленькі віконця спочивали на самій майже землі.

Та були це дві цілком противні натури. Дід Макар був чоловік тихий, богобоязливий, а Танька з червоним, як буряк, носом і з червоними, хоч уже поморщеними лицями була жінка непосидюща. До п'ятики, до гульні — її як запалив, хоч уже й четвертий хрестиць їй минув. Жила вона з того, що жидам у коршмі доїла корови, носила воду, мила жидівську посуду, по шабасах шинкувала, а до якоїнебудь тяжчої роботи ніколи не бралася, вимовляючись слабим здоров'ям. Розуміється, такий заробок не вистачав їй на життя, тож і частенько сягала вона рукою до Макарових торбів. Дід Макар дивився на це крізь пальці. Все ж він сидить у її хаті та й належиться їй якесь чиншове. Танька дуже часто приходила додому підпила та приносила нераз ще й у флящині горівки і решту доправляла в своїй хаті.

Колись було в неї несогірше господарство, своє поле. Та вже її небіжчик чоловік, якийсь зайшлий сурдутовець, вдався негосподарний. Був

Слідують важні дві сторінки

„СТАРІ РОЗРАХУНКИ“

Передплатник, це той, що платить за свій часопис рік або більше наперед. Завдяки нашим передплатникам ми можемо видавати СВІТЛО, що коштує нас понад тисячу долярів м і с я ч н о.

Залягти з передплатою не трудно. Вистачить забути, коли вона кінчиться, або відложити пересилку “на пізніше”. Але коли накопичиться кількасот чи навіть тисяча задавнених передплат, тоді Управа Видавництва в клопоті. Нема звідки покрити щомісячні видатки.

Щоб знати, коли кінчиться Ваша передплата, погляньте на серію чисел, що подані при Вашому імені й адресі на обгортці СВІТЛА чи на кувертці.

ВІЗЬМІМ ДЛЯ ПРИКЛАДУ ТАКУ АДРЕСУ:

ZAHIRNIY IVAN Dec. 43210
444 Wall Street
TORONTO, ONTARIO

- “Dec.” означає місяць грудень (December), коли кінчиться передплата І. Загірнього.
- “О” — останне з п’яти чисел означає 1960 рік, останне число 1960-го року.
- Це останне число “О” означає, що передплата І. Загірнього закінчилася з місяцем груднем, 1960-го року.
- Коли І. Загірній відновить передплату на наступний 1961-ший рік, тоді замість “О” кінцеве число буде вже “1”, отже на його наліпці буде Dec. 4321. Останне число “1” тоді означатиме, що його передплата кінчиться 1961-го року.
- Якщо останне число на Вашій наліпці є “2”, то це означає, що Ваша передплата кінчиться 1962-го року, якщо “3”, то 1963-го року, і т. д.
- Якщо на адресі І. Загірній мав би останне число “9” або “8”, то це означало б, що його передплата закінчилася ще 1959-го чи 1958-го року.
- Покажчиком щодо передплати є останне число.

НОВІ ПОСТАНОВИ

- Погляньте при Вашій адресі на останне число зі серії чисел, що там подане.
- Це число пригадає Вам, чи Ви маєте заплачену передплату “Світла”.
- Якщо Ви ще не передплатили на 1962 рік “Світла”, вжийте вигідної картки, нижче поданої, видріть її, підпишіть, залучіть $3.00 або чек або моні ордер на $3.00 і вишліть на адресу:

“THE LIGHT”
286 Lisgar St.
TORONTO 3, ONT., CANADA

З НАГОДИ РІЗДВЯНИХ ПОДАРУНКІВ ПЕРЕДПЛАТІТЬ “СВІТЛО” ДЛЯ РІДНІ, ПРИЯТЕЛЯ ЧИ СУСІДА, АБО ЗДОБУДЬТЕ НОВОГО ПЕРЕДПЛАТНИКА.

ПЕРЕДПЛАТА СВІТЛА

Посилаю $..... як передплату на 19..... рік

Моя точна адреса (по-англійськи)

.....

.....

.....

Посилаю $..... як передплату на 19..... рік як Різдвяний дар для:

.....

.....

.....

Посилаю $..... як передплату на 19..... рік нового передплатника:

.....

.....

.....

Дякуємо Вам за ласкаву увагу

й, скільки влізлося, а хоч і не пив, то зате любив добре з'їсти, особливо дриглі й ковбаси становили для нього непоборну покусу. І звідки не роздобув якийсь гріш, зараз його пускав на ті ласощі. Відтак став продавати по куснику поля, поки всього не випродав, не проїв, не прокурив, а сам умер. Тоді доперва Танька почулася свобідною і привітала цю свободу келишком. Відтак помалу розпилася і зійшла, як то кажуть, на нінащо. Хоч і люди сміялися з неї і навіть нею помітували, вона на це не зважала. Де лише весілля, хрестини, вечорниці, словом, де тільки чула горівку, там вона всюди впихалася. Всюди була весела, жартівлива, мов пуста дівчина, і доперва, коли добре напилась і ще більше почервоніла, аж тоді ставала поважною, статочною. Тоді вона любила говорити про свої колишні добрі часи, про колишнє господарство, а теперішні злидні. Не обійшлось тоді і без плачу, і без поважних сумних пісень.

Так, так, Танька Безпільна була частенько п'яна. Ось і тепер, коли дід Макар прийшов із похорону Семена Грушки, застав її в нетверезому стані. Вона сиділа за столом червона, як грань, перед нею стояла порожня пляшка, лежало кілька окрушків хліба й кілька зубців часнику. Хоч на припічку світився каганець, вона мов не завважала діда Макара. Притуливши долоню одної руки до висок і хитаючи головою то в один, то в другий бік, вона співала сумовитим протяжним голосом:

Гей ви, воли мої сиві, чому не орете?
Гей ви, літа молодії, чому марно з світа йдете?
Гей, орали б ми, та не стояли б ми, нема кому поганяти,
Гей, не йшли б ми марно з світа, нема кому шанувати...

— Вже знов п'яна! — пробурмотів дід Макар.

— Гей ти, паскуднице! — став він кричати їй над головою. — Чи ти вже Бога не боїшся і встиду не маєш? ге?

— З біди, дідуню, з біди! — промовила Танька жалібним голосом, мов виправдуючись, і стала знов співати, та вже на іншу нуту:

Було в мене колись поле,
Багатство, достатки, —
Тепер мене біда гнобить,
Бо поля ні латки...

— Ах, ані на п'ядь нема святої землиці, щоб хоч десять бараболь посадити... Все посіли чужі люди, на всім "затамбулювались" без крику, без шуму, без процесу, всьо прогайнував мій Мацєй, мій чоловік... щоб его!... (Тут вона закляла в страшний спосіб своєму Мацєєві). А тепер ще й ви будете наді мною знущатися в моїй власній хаті?! — закричала вона піднесеним, захриплим голосом до діда. — Коли вам зле в моїй хаті, коли ви такий святий, то забирайтесь собі від мене де хочете! Вон!

Піднесла вгору кулак і хотіла сама піднятися з лавки, та, мабуть, була вже дуже п'яна, бо повалилась під лавку і в одну мить захропла, заснула.

— Тьму! Нічого нема на світі плюгавішого від п'яної жінки, — промовив до себе дід Макар і пішов шукати свого леговища. Воно було в сусідній кімнатці, що подобала на ванькир, а ще більше на комірку. В ній було пусто: ні стільця, ні лавки, навіть сонячне світло не добувалося до неї, бо одиноке, маленьке, давно вже вибите віконце дід Макар затикнув латуном. Цілою обставиною в тій комірці була стухла солома, що грубою верствою лежала на долівці. Тут-то дібрався дід Макар і став за своїм звичаєм моститися. Мостився, мостився, шелестів соломою, муркотів щось до себе, вкінці тяжко зітхнув і заснув сном блаженних.

Затихли людські голоси в маленькій хатині, лише цвіркуни десь під печею та в старих стінах заливались своїм цвіркотом, мов би для них щойно зійшло сонце, настав білий день...

4

Від смерти чоловіка Катерина Грущиха осталася в хаті сама з малими дітьми. Гіркe було її життя! Бідна жінка плакала, била в стіну головою, не брався її ні сон, ні робота; без перестанку чорні думки, мов ті хмари, товпились у її бідній голові, а непевна будучність, мов те страховище, виринали що хвилі перед очима. Вже минав шостий тиждень її самітнього життя, а ніхто до неї не навідувався, ніхто не прийшов потішити, запитати, чи не треба їй чого, дати їй яку пораду...

Осталось було трохи припасів хліба, муки, пшона, картофель, — все те помалу минулося, бо діти живі, хочуть їсти. Все вийшло, остався лише голий борщ, а до борщу хліба — ні шматочка. Ось чому то Катерина пішла в куток, щоб діти не виділи, і залилася гіркими...

А діти, звичайно, як діти: посідали собі коло стола та й жибонять собі весело, заглядаючи в борщ, що парував із глиняної миски і відбивав у своїм дзеркалі кучеряві голови дітей, відбивав хатнє вікно, а крізь вікно цілу околицю.

— Дивіть, — каже старший хлопчик до других, — я виджу в борщі вас усіх і себе!

— А я виджу вікно, — обізвалось друге, — а там дальше синє небо з білими хмарочками...

— А я виджу ворота і вербу коло воріт...

— А диви! — підхопив знов старший хлопчина, — ось ворота відчиняються, хтось до нас іде.. тільки не можу добре розпізнати, хто це такий... Мамо, хтось до нас іде! — обернувся він до матері.

І справді! В сінях далося чути муркотіння, подібне до гомону, який видає, літаючи, велика муха або джміль. — Це дід Макар! — промовив хлопчина ніби сам до себе. В цій же хвилині отворилися двері і на порозі показався дід Макар — старий, згорблений чоловік, із сивим від вітру збуреним волоссям, із сивою бородою, з перевішеними через плечі торбами, з поморщеним, свіжо подряпаним обличчям і з попідбиваними очима.

— Слава Ісусу Христу! — сказав він і низько поклонився перед образами. Сперся на закривле-

ну палицю і став уголос відмовляти молитви: "Отче наш", "Богородице Діво", а відтак став поминати померлих: "Пом'яни Господи, усопших отців і маток, пом'яни браття, сестриці, свекри, свекрухи, швагри і зовиці, що в чистових муках зістають, візвідки рятунку не мають... Пом'яни, Господи, усобшого раба божого Симеона і дай єму світлість вічную, отвори єму врата небесні..." Скінчив свої молитви і поминання, випростувався і став розглядатись довкола по хаті, мов би дожидаючи милостині.

Катерина обтерла запаскою сльози і приступила до діда Макара.

— Діду, — стала вона з жалем говорити, — най вас Бог споможе... Ще я ніколи не відпустила вбогого з порожніми руками, аж нині не маю вам що дати... Видить се Бог милосердний!...

— Гм, гм, не маєш що дати, — говорив дід ніби з докором, — а от на столі стоїть борщ. Чому ж не маєш що дати?

— Ну, то сідайте, діду, беріть ложку та їжте, будьте в нас нині гостем.

Дід Макар наблизився поважним кроком до стола і сів коло миски.

— Гей, діточки! — почав він підлещуватись до дітей, — на столі борщик стоїть, тілько я у вас не виджу хлібця на столі...

— Бо нема в нас хліба, — відповів старший хлопчик із розумними очима, — вже три дні нема і нема з чого спекти.

— То зле, голубчики мої, коли нема хліба, треба його звідкись роздобути.

Він зняв із себе одну торбу, поставив собі на коліна і почав з неї виймати окрушки хліба.

— А ось маєте, голубчики, хлібець, їжте з борщиком, — говорив він, кладучи перед кожною дитиною окрушок, — а як з'їсте, то я ще добуду.

Діти дивились спочатку якось несміливо то на хліб, то на діда. Та, видно, їм так і запах хлібець святий, бо кожне брало за свій кусень і їло з борщем.

Дід оглянувся по хаті.

— Катерино! — кликнув він, — а ти чого стоїш у куті та хлипаєш? Чи то що поможе? Скажи сама! От ходи до гурту, бери хліб та кріпися, бо вже тілько снасть з тебе... Тут плач нічого не поможе, ще раз кажу. Тут треба мудро роздумати, що робити...

— Ах порадьте, дідусю, порадьте! — лебеділа Катерина, — бо вже сама не знаю, що мені робити: чи втопитися, чи в землю провалитися...

— Не гніви Бога, дурна жінко! — обурився з повагою дід Макар. — Така бесіда лише гріх на душу стягає!

Вона наблизилася до стола і глянула на свої діти; та ще більший біль пірвав її за серце. Недавно її чоловік, добрий робітник, трудящий господар, не давав їй з дітьми голодувати, а тепер ось до чого дійшло! Її діти сидять біля голого борщу і їдять дідівський хліб... Хоч і як збиралось їй на новий плач, та вона вже не плакала, бажаючи почути від діда розумне слово.

— Сядь-но отут коло мене, небого, — почав до неї ласкавим голосом дід Макар, — і слухай, що я тобі буду говорити. Пічну від мого власного клопоту... Ото видиш, я від нині зістаю без даху, без захисту. Тая клята п'яничка Танька вигнала мене, викинула з хати. А знаєш за що? За те, що я її вгомонив, щоб не пила, щоби постаткувала. А вона за тее ось що зі мною зробила та ще й набила на дорогу, подряпала пазурами, аж люди милосердяться наді мною. Ну, дісталось і їй від мене, але що ж? Завжди я від нині бездомний, беззахисний, як та билина в полі. Для того я ото до тебе обертаюсь, чи би ти не прийняла мене до себе на квартиру?

Не чекаючи Катерининої відповіді, говорив він дальше:

— А тепер щодо твого горя. Велике воно, безграничне і бездонне, як те море, — се кожному відомо. Тілько тут плач та чорні думки нічого не поможуть. Ти мусиш погодитися з долею, мусиш випогодити свій ум і взятись до невсипущої праці задля тих дітей, щоб їм дати яку раду, поки хоч двоє старших стане на себе робити й тобі помагати. А тимчасом, як би ти мене до себе прийняла, то й я, може б, тобі хоч трохи поміг. От ти підеш де на роботу, а я буду дома, припильную дітей, а піду я межи люди, то все принесу хлібця, часом і кусник сала, і який гріш, та й поділюся своїм добром із твоїми дітьми... Ну, що ж, Катерино? Годишся на те, що я кажу? Говори!

Катерина мовчала. Їй не могло поміститися в голові, як її діти можуть їсти хліб із Макарових торбів і що сказав би на те небіжчик, її чоловік. Вона була в душі противна предложенню діда Макара.

— Що ж? Ти мовчиш? — спитав дід докірливо. — Ти гордуєш, відпихаєш від себе мою прихильну руку? Ну, роби, як сама знаєш...

Катерина глянула на Макара. З наїженими бровами, з нахмуреним високим лисим чолом він видався їй у тій хвилині страшним, однак з його тусклих сірих очей так і промовляла до неї якась невимовна доброта, прихильність, величавість... "Що ж, — подумала вона собі, — гріх гнівити старого, а тим більше не приймити бездомного старця в хату. Нехай хіба робить, як хоче, не буду йому противитися, хоч та його підмога, що він мені хоче давати, не видається мені нічим, як тільки старечою прихотою. Голодний голодного не нагодує"...

— Добре, — сказала вона по хвилині, — оставайте в нас, діду... Я думаю-от, сама не знаю що... така вже в мене тепер голова важка...

— Ну, то хвалити Бога, що не гордуєш, — сказав урадуваний дід — Не бійся, я тобі в хаті не заберу багато місця. От денебудь у кутику, а літом переспліо й на приспі або нагорі, а все-таки матиму пристановище...

Дід поглянув на миску. Діти за той час з'їли трохи борщу, а решта застигла.

— Ну, Катерино, — почав він дальше, — коли межи нами прийшло до згоди, то мусимо заїсти могорич... Підлий борщу, коли є, та сядь заїж, покріпися...

Катерина підлила гарячого борщу, дід Макар добув із торби свіжого хліба...

— Їжте, голубчики, — заохочував він діти, — і ти, господине, бери нашого хліба... Ми тобі позичаєм, поки на свій заробиш, — додав він, усміхаючись.

І голодна челядь сербала каламутну теч, їла з великим смаком голий борщ, кріпилась до боротьби з життям.

З'їли ввесь борщ що до краплі.

Дід Макар положив ложку на столі і перехрестився побожно три рази до образів.

— Ось і поживився, — сказав він, — дякувати Господу Богу та й тобі, господине! Добрий борщ, кислий, видно, старий, такий, як я люблю... Що ж, Микольцю? — звернувся він до старшого хлопця, — тобі вже, либонь, кінчиться сьомий рік, може б, ти зачав учитися читати, гі!

— Де вже йому вчитися читати! — вмішалася Катерина. — До школи не має-таки в чім ходити, ну та й з дітьми мусить хтось зістати, коли я піду з хати. А хто ж зістане, як не він, найстарший?

— Ну, то я тебе, Микольцю, сам буду вчити читати, як тільки буду в хаті: вечорами, деколи вдень. Що ж, маєш охоту до науки?

— Чому ні? — відповів хлопчик, — тільки я книжки не маю.

— Це нічого! — сказав дід. — Книжка у мене є старенька, а як підучишся, то й більше книжок роздобудемо, та й будемо читати, аж серце зрадуєсь... Будеш мені мою молодість нагадувати, гей, гей!... Тільки я, голубчику, трохи вже не довидячу; та це йе вадить: як заложу на ніс окуляри, то ще букви розберу, не бійся...

5

І дід Макар зістав від того часу в бідної вдовиці на квартирі. Люди завважили, що він зробився якийсь моторніший, став і до дальших сіл заходити, куди давніше не заглядав. А на відпустах, на базарах так набожно молився, з таким чуттям виспівував святої Варвари і Правди та Кривди, що ще більші громади обступали його і ще більше знаходилось таких, що із-за тих пісень плакали, — ну, і більше сипалось крейцарів і хлібця до Макарових мішчат. А мені сказав він одного разу в тайні:

— Аж тепер, на старість, чуюся цілком щасливим, коли маю дрібні діти, коли маю про кого дбати, кого годувати...

А Катерина? Вона стала ходити на зарібки. Плата поденної робітниці в нас занадто нужденна, щоб вистала для неї і для п'ятеро дітей. Вона скоренько пізнала, на якій пригоді ставав для її діточок хлібець діда Макара. Вона віддячувала йому, як могла: і обпирала, і облатувала, і на печі йому стелила, і годувала борщем та капусняком (це були дві любимі його страви), а коли вчила свої сироти молитися за душу їх батенька, не забувала від себе додати нишком ще один "Отче наш" за здоров'я діда Макара.

Володар Буженко

ІВАН СУЛИМА

(Історична повість)

Рим мав несподіванку: Папа Павло V сьогодні гостив у себе славних козаків запорожців з України. Сила народу простувала вбік "Вілли Боргезії", себто парку зелені й мистецтва, що його побудував братанич папи, кардинал Сціпіон Боргезе.

Ось козаки підходять на північ від Пінчійської брами до головного входу. Над ним видно герби кардинала й папи. За входом починається перша частина вілли, що зветься "Город Боскареччо". Ідуть наші запоріжці довгою й тінистою алеєю топіль. А там бачать фонтану, що трискає в печері, викутій у скалі, увінчану орлом і чотирьома великими кленами. Поперед ішли інші алеї — подібні до першої. Цілий город "Боскареччо" був поділений на квадратові гайки, обмережані плотом, насаджені лаврами, кипарисами, кленами, соснами й дубами.

— А дивись, на поперечках алей є округлі майданчики з фонтанами, а круґом них повно статуй! — кликнув М'якошинський до отамана.

— А то панове козаки, — інформував римський прелат, — ті статуї представляють увесь Олімп. А там біля муру укритий дорійський храм круглої форми. Бачите?

— Так, преподобний отче!

— У цьому місці 1614 р. приймали еспанського амбасадора, як він гостив у віллі, обідом на свіжому повітрі. І тут теж цього року буде Папа й кардинал Боргезії гостити обідом... Знаєте кого, доміни?

— А нам звідки це знати? — відповіли полатині козаки.

— Вас, панове козаки-запоріжці!

І справді, як підійшли до касина, то в тіні дерев були поставлені довгі столи на п'ятдесят і кілька осіб. Козакам казали зайняти місця. З одного боку сів сам кардинал Сціпіон у пурпурі та кілька прелатів, а далі посідали чубаті братчики. Між церковними достойниками був один бородатий грецький священик. Він устав і голосно процитував по грецьки "Отче наш".

Козаки потихеньку шептали собі свої рідне "Отче наш". Перехрестившись тричі, почекали на духовників, які перші засіли, а за ними козаки. Отаман Сулима й М'якошинський із Довбнею сиділи близько самого кардинала.

Цілий ряд слуг почав доносити страви. Найперше подано славне італійське бродо, себто юшку, а за нею пішли пасташюти (макарони).

— Нехай їм це і те, тим італійцям — каже один козак до другого, що сидів напроти — дивись як вони ложкою притримують і вилками халасують ті свої галушки.

— Пробуй і ти навчитися, то потім вдома своїй Марині приношеш, щоб тобі такі пасташюти щодня варила...

— Ну, брате, не жартуй, у мене нема, як наш борщ та козацька каша!

— Де тобі до козацької каші тепер? — докинув третій, Семен Макітра.

— Або що? Я навіть тут у папи на обіді не погордив би кашею!

— Так, ти тільки кажеш, але ти вже відвик і від борщу і від каші...

— Що таке кажеш? Чи не випив ти часом забагато того Орвієті, що нас трактували ним італійці біля брам Риму?

— Ні, правду кажу, ти як приїдеш до дому, то жінці скажеш варити такі страви, як на галері: устриці і пригнилі, стухлі гарбузята та недоїджені каштани...

— Е, то ще не все, бо в Італії ще жаб навчишся їсти, а може й котів...

— Ей, де таке при обіді говорити! Шкода, що вас яничари стільки років доброго тону вчили, але хлопунь хлопунем був і ним помре — обізвався на те все осавул Стерня.

Козаки трохи замовкли, бо на стіл поставили кілька родів вина. Дехто хвалив Тоді, інші воліли Альбано і Фаенцу, а ще інші ликали Чезену та Ріміні. Помалу всім порозв'язувалися язики і всі почали нараз говорити. Коли б хто з наших подивився був збоку на славне козацтво, сказав би, що це не Вілла Боргезія, але ярмарок у Черкасах.

— Слава Богу, що по п'ятьох роках бодай раз козак собі попоїв, як належиться, — казав котрийсь із козаків.

— А може б ми заспівали якої козацької? — запропонував кухар, Пилип Гармаш.

— Ти вже видно п'яний, Пилипе, бо тобі тепер спів у голові ходить. Гадаєш, що ти на степу коні пасеш, чи що? Та ж ми між культурними людьми, ми в папи самого обідаємо — ганив Пилипа Лесь.

— А я чисто забув. У тім парку здається, що ти собі в Січовім Лузі сидиш і спочиваєш...

Коли вже подали солодке й овочі, встав сам кардинал Сціпіон і почав промову: — Мої любі лицарі християнські, козаки запорожці! Дозвольте мені отут на цім скромнім принятті подякувати вам усім за ваше визначне завдання, а це за оборону християнства перед турецькою навалою. Ви справді виявилися безстрашними, коли на своїх малих чайках перепливаєте таке небезпечне море, як Чорне, і в самій султанській столиці б'єте ворога нашої віри. Та не тільки ви показалися героями в себе, на своїх кораблях-чайках, але ми бачимо, що ви навіть на ворожих галерах уміємте бути панами та їх здобувати й бити турків-яничар. Тот як ви здобули одну з найкращих та найбільших султанських галер, просто голими руками, то за це вам належиться від голови всього християнства, Папи Павла V, щира подяка, яку я вам тут передаю. А при тім я хочу ще піднести той факт, що ви не прибули до якогось земського володаря, щоб зробити йому дар із вашої світлої перемоги, а приїхали з ним до Батька Християнства, до Папи. Воно й тим дивніше, бо про вас, ваші вороги поширяють чутки, мовляв, ви не хочете мати спілки з наслідником св. апостола Петра, а вважаєте вашим головою східнього патріярха. Але отим своїм учинком ви відразу перекреслили злобні наклепи на вас та доказали, що ви правовірні християни, що ви тримаєтеся всієї науки Христової та признаєте над собою найвищу власть Церкви — Папу, що не тільки ваші єпископи, які прийняли унію з Римом, але навіть і ваш політичний провід уміє здорово думати та знає певними дорогами вести українсько-козацький нарід до цілі! Нехай же Господь Бог та Пречиста Діва Марія, вам, пане отамане, і вам, козаки, та всьому українському козацькому народові дадуть ласк та прожити довгі й довгі літа!

На ті слова заграла папська музика бравурного марша. А всі приявні італійці й інші церковні достойники стали плескати в долоні.

Встав тоді отаман Сулима та почав свою промову:

— Еміненгніший Кардинале св. Римської Церкви та всі мої отці й панове достойники! Найперше я в імені моїм та моїх товаришів і всього козацького роду хочу висловити щиру подяку за прийняття, яке нас стрінуло в цій столиці християнської віри. Ми дійсно почуваємося тут між вами, наче в себе вдома! Ми вашої зичливости не забудемо. Наш народ усе простував до правди і завжди хотів та хоче визнавати всю Христову науку, а цього годі вчинити, коли не будемо признавати над собою того, який має від самого Ісуса владу в'язати й розв'язувати. замикати й відчиняти та пасти і овець і ягнят. Тому той наш малий дар, це не чисто політична гра, рахунок дочасної вартости, а високий символ християнського розуміння й пошани для Христового Намісника. Тому сьогодні щиро дякуємо за таку княжу гостину і для Святішого Отця Павла V-го та його помічників, Кардиналів і всієї церковної свити, співаємо козацьке Многая літа!

Потім козаки оглядали парк. Пройшли попри обеліск, цілі ряди колон та статуй, аж до двох вікон, які давали вид на поблизькі ловецькі резервати, що були в дикому стані.

А вкінці козаки перейшли зі своїми провідниками до третьої частини парку. Тут властиво був звіринець. Кругом простягалися левади, заглиби долин, залісені горбочки, що носили ще на собі первісну одежу тубденної рослинности. Тут були струсі, пави, черепахи, по річечках і ставочках пливали качки. Були приміщення і для сернюків, оленів та козиць. Був лев і леопард у клітках та два верблюди. Ці останні звірі були

дарунком одного купця з Тунісу, від якого їх дістав у гостинці кардинал Сціпіон. Туди до Кривого муру були знову рідкісні квіти та кущі. Не можна було натішитися видом чайного лісу, якого дерева нагадували парасолі.

Саме касино було просто чудом світу. Там були складені цілі стосища старовинного й нового мистецтва. Одначе Папа заборонив показувати їх чужинцям...

Отут то між тими перлами мистецтва обидва Боргезе і кардинал і Папа знаходили захист перед навалою різних праць і занять. Вони спочивали в касині та в огороді, що про нього сказав один англійський мандрівник, що такого саду немає подібного в цілому світі. І справді: тут козаки по всіх муках галери й визвольної подорожі спочивали аж гей. Кардинал казав залишити їх в огороді, щоб могли там до самого вечора побувати. А потім повернуться на квартиру, що її сам папа казав для них приготовити з повним комфортом.

Сулима з цілою своєю булавою сидів на камінній латочці та слухав співу пташок і пошуму дерев. Як тут гарно було! Гомону міста не чути, здається: вони далеко від Риму, не було видно ні чути міського шуму. Потім пішли козаки до вікон та звідсіль мовчки любувалися зеленим парком, а за ним мовчаливою Римською Кампанією, на тлі незрівнянно чарівних синіх гір. Онде, наче зуби, гора Соратте, у підніжжі Апенін, а далі всміхнені Альбанські горби.

Решта братства пішла на полювання. Онде побіг із луком Пилип Гармаш, а за ним ще два козаки. Вони стріляють, але не з метою вцілити. Нащо? Та ж і так їм їсти в Римі не бракує. А бавляться тілька, щоб відпочати, бо вони вже на волі: тепер можуть співати, скакати, спочивати й тішитися, що хоч вони ще не на рідній Україні, але вже в місті християнському, де є церкви, де можна без страху молитися і ніхто тобі словечка не скаже.

Посидівши добру хвилину на терасі, каже Сулима до М'якошинського:

— Слухай, друже, а про що ми завтра будемо говорити з Папою на авдієнції?

— Та воно треба обдумати, щоб наша рідна справа на тім якнайбільше скористала, бо, як бачите, пане отамане, яка то недобра слава йде скрізь про нас. Не досить, що наші сусіди москалі, поляки, турки й інші не дають нам жити спокійно на рідній землі, а ще й по цілому світі паплюжать наше добре ім'я. Уважають нас за звичайних розбишак, а не за лицарів, голосять, що ми схизматики чи роздорники та перекручують наші найкращі зусилля на свою користь, а нам на шкоду.

— Щира правда! Наші вороги не сплять і тому треба нам добре обміркувати, що робити та як використати отї цінні дні в Римі, ще доки не повернемось на рідну землю.

— Так, нашим завданням є довести всім, і приятелям нашим і ворогам, що ми поважні люди, що ми окремий від поляків і москалів нарід, що ми направду правовірні й приймаємо всю науку Христа, не тільки те, чого якомусь там патріярхові під турком чи під москалем забагнеться...

Потім, хоч уже вечоріло, одначе козаки не розходилися, а пильно радили. Микита скликав усіх, хто тільки яку школу мав, і обмірковував плян, за яким мали б вони використати свій побут у Римі для добра України.

Довго тягнулися наради й велися розмови. Вкінці прийнято такі постанови: козаки мають старатися використати свій побут у Римі для кращого пізнання Церкви та її центральних установ. Треба буде нав'язати зв'язки з високопоставленими особами папського двору та з резидентами европейських королів і князів, які мали свої представництва в папській державі. Кожний козак має так поводитись увесь час свого побуту в столиці християнства, щоб не викликати якогось згіршення та не настроїти проти себе римських мешканців і гостей. Тому Сулима за такі промахи, як от: винце, горілочка, жіноцтво, загрозив воєнними карами. Ще до вечері, яка відбулася в тіні дерев, сказав усім своїм підвладним:

— Славне козацтво низове запорізьке! Подаю до відома, що в час нашого перебування в Римі, маєте вести себе дуже прикладно. А щодо непослуху й бешкетів, то буду послуговуватись навіть найвищими карами! Браття, головно не заглядайте в чарочку і не скачіть у гречку! Лящіть якнайкращий спомин про нас, козаків, отим римлянам і голові всієї Церкви! Зрозуміли?

— Так єсть, пане отамане! — дружньо відгукнулись козаки.

— Гаразд, а завтра будемо на послуханні в самого Святішого Отця Папи. Приготуйтесь.

— — — — —

Була одинадцята година ранку, коли у Квіринальській палаті відбулося торжественне послухання козаків у Папи Павла V. У великій залі, прибраній дорогими коврами й фотелями, чекали козаки. На переді стояли Сулима, М'якошинський, Довбня та Стерня з волохом. М'якошинський трохи нервувався, бо це він мав говорити промову перед Папою.

Не минуло і 15 хвилин, як камерленг дав знак, що надходить Папа. Із широких дверей вийшло два кардинали в червоному, потім у білім, високий з малою борідкою та вусами, появився Папа Павло V, колись кардинал Камільо Боргезе. Вигляд папи дійсно викликував подив і пошану. Раз до нього був приймов один англієць-єретик. Як побачив папу, то таке велике враження зробив на цього гостя Павло V, що він зразу таки вирікся своєї блудної науки.

З подібною набожністю прийняли Архиєрея і козаки. Вони відчули в тім високім єрею направду наслідника св. Петра. Тому всі глибоко вклонились, а Святіший Отець зайняв місце на троні та поздоровив козаків. До папського престолу приступив М'якошинський та почав свою промову.

У промові признав Папу головою всього хри-

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА ГУРТІВНЯ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ

UBA TRADING CO. LTD.

420 Bathurst St. — WA 2-6115-6

Першокисне молоко — у пляшках і картонах — знамениту гусляНку, різнопроцентову сметанку, квасну сметану, сир, масло та незрівняної якости морозиво доставляє домів і до крамниць.

УКРАЇНСЬКА МОЛОЧАРНЯ

GREEN VALE DAIRIES LTD.

3156 DUNDAS ST. WEST
телефон RO 7-1728.

АСЕКУРАЦІЯ

Всіх родів життя, хвороби, вогонь, крадіж, автомобілі і т. п.
Купно - продаж нерухомостей, внеднування позичок.

Y. ONYSCHUK & CO. LIMITED
333 Roncesvalles Ave.
Toronto, Ont. — Tel.: LE 4-4241

АРХІТЕКТ

ЄВГЕН ГРЕНЬ

Член Королівської Палати Архітектів Канади
Виконує плани і кошториси церков, шкіл, будинків громадських організацій (галь), фабрик, торговельних центрів як також мешкальних домів.
WA 3-9754 — Toronto, Ont. — 3 Spadina Rd.

ANDREW TAILORS
Phone: LE 6-0982
The place where CUSTOM clothes are made.
High-Grade Alterations,
Repairs, Etc.
Cleaning and Pressing.
1076 QUEEN ST. W.
Toronto 3, Ont.
власник
Андрій Наконечний

стиянства та підкреслив значення Папи в обороні Европи перед бісурменами. Тому коли Господь подав перемогу нашим козакам над яничарами з галери, то перша думка проводу корабля була: подарувати галеру та бранців найбільш визначному обороицеві християнства! І це вони зробили. — Прийми, Святіший Отче, — кінчив Микита — наш скромний дар та признання Твоєї духовної власти над нами!

Коли М'якошинський скінчив, тоді папа встав із свого трону та почав коротку промову до козаків:

— Милі мої діти, козаки низові запорізькі, оборонці віри і своєї дорогої України! Я щиро вам дякую за такий великий дар і те довір'я, яке мені ним складаєте. Ваші неприятелі і вороги нашої св. віри Христової стараються представити вас перед світом як розбійників та єретиків, а ваші заслуги хочуть приписати собі. Але правда все останеться правдою і вашої заслуги ніхто від вас не забере. Я тішуся вашими відвідинами та постараюся, щоб вам у цім місті Римі нічого не забракло. Теж бажаю вам, дорогі діти, щоб ви дочекалися мати свою власну хату, себто державу, як це було у вас за святих королів Володимира й Ольги, а не щоб належати вам до чужих і ворожих державних організмів. О, що б я дав, коби міг вислати листа до вашого гетьмана й вашого українського патріярха без жадних опікунів та посередників! Того я вам бажаю і сподіюся, що Бог вислухає наших молитов та дасть вам власну державу і свою власну церковну провінцію під українським Патріярхом, залежним тільки від Петрової скали, а не від різних посередників! Так, Господи, поможи вам і Ти, Пречиста Діво!

Всі козаки по тій промові загули "Слава Папі". Папа дозволив тоді кожному козакові приступити та обдарував кожного різними подарунками. Питав, як називаються, чи мають родину, як їм подобається Рим, яку мають журбу та яких сподіються радощів...

Далі доручив іще Папа видати з ватиканських магазинів кожному козакові добре вбрання, бо ж у час неволі вони виносили свої убрання, а яничарські теж не були нові та й до того дивно було для европейців, що б козаки ходили в турецькій одежі.

Вкінці папа покликав до себе самого отамана. Сулима приступив до стіп трону. А папа промовив: — Дорогий мій сину, Іване, твоя побожність і мудрий політичний глузд завели тебе й твоїх товаришів до столиці св. ап. Петра. Тому тобі належиться окреме признання від мене. Як признання прошу прийняти від самого Папи, від нас, Павла V-го, титул римського князя і цей медальйон.

При тих словах прибічник папи передав золотий портрет Павла V-го у руки отамана. Отаман щиро подякував і обіцяв, що все буде той портрет носити з собою, а в годині смерти скаже себе з ним поховати.

Тут папа зійшов із свого трону та почав проходжуватися по залі й балакати з козаками. Козаки оповіли цілу історію своїх походів, свого полону в Істамбулі. Микита згадав і за грецького патріяса та за єзуїта, а теж похвалив належно вірменина. Лесь розказав про венецького єзуїта, що помер на руках отамана. Опісля Довбня змалював визволення козаків та навернення болгарина-потурнака.

Від папи козаки довідалися, що в Україні є вже новий митрополит, а це Йосип Велямин-Рутський на місце померлого Іпатія Потія. Ще більшою радістю було для Сулими, що їхній знайомий чернець із Вільна, Йосафат, прозваний "душехватом" став полоцьким архиєпископом та мужньо виконує свою важку працю.

— Святіший Отче, я мав честь говорити з тим славним архиєпископом із Полоцька, Йосафатом, як він був іще звичайним ченцем у Вільні. Він мене поблагословив на Січ. Теж його два стрієчні брати були козаками. Не знаю, де вони тепер перебувають, може вже де й у неволі, або й не живуть. Така то наша козацька доля.

— Я чув, що ви маєте своєрідну тактику воювання — сказав папа.

—Та треба все щось продумувати, на те в чоловіка розум, — відповів Сулима — коли бажаєте, то покажемо.

— Як самі хочете, покажіть, я цікавий подивитися, як то ви воюєте.

Сулима закликав двох найспритніших козаків і повелів їм вивести козацький герць. Козаки справились надзвичайно добре: шаблюками вимахували так, що просто не можна було бачити зброї в руках запорожців. Тим герцем зацікавились найбільше старшини папського війська. Потім нераз мусіли козаки йти вчити папських вояків герцю.

— Кромі герців, у нас є ще своєрідні танці. І то не такі по парі обох статей, але самі запорожці.

— То хіба релігійні танці, — промовив камерленґ — як в еспанців?!

— Ні, пане, то звичайні танці, але до того треба було б якої кобзи і скрипки.

— То прошу принести від папської орхестри кілька струментів, — згодився сам таки Папа.

За малий часок уже була готова козацька орхестра та й пробувала козачка й аркана. По короткій пробі виступили з козачком, а потім з арканом.

Папа, а ще більше його свита були вельми вдоволені з тих умілостей козаків. На закінчення авдієнції попрохали козаки дозволу заспівати пісню до Пречистої Діви Марії.

Папа Павло, сам щиро набожний до Пресвятої Богородиці, дуже радо згодився. Тоді козаки стали півколом і гармонійно при супроводі інструментів почали:

— Там на горі в Почаєві ясная скала стала,
Як наступило турецькее військо, як темная хмара.
Як наступило, гору оточило, воювати ся зачинає.
Матко цудовна почаївская! Твій монастир обступили.
Отець Залізо сльозами ся умиває:
Матко цудовна почаївская — твій монастир загибає...
Матка цудовна під крижем стала, воюватися не дала,
Куль отвертала, кіньми тратувала, свій монастир ратувала...

По проспіванні тієї старинної пісні всі козаки приступили до Папи і кожний окремо прощався. Найдовше говорив Папа з отаманом, М'якошинським і Довбнею.

— А то правда, що у вас, козаків, є на Січі всякі народності?

— Воно трохи правда, а трохи ні — відповів Сулима. — Приймаємо кожного, хто прийде, але не без розбору. Такий новий вояк мусить перейти пробу, мусить втягнутися в наш спосіб життя і виконувати наші постанови. Вже першою умовиною приняття, через яку чимало кандидатів відпадає, є запит: чи вміє хреститись. То розуміється: хреститися по нашому, по східньому. Ми безвірків до Січі не приймаємо. Тільки людина віруюча може боротися проти невірних.

— А католиків приймають? — запитав кардинал, що товаришив Папі.

— Того питання не беремо до уваги. І тому на Січі є чимало шляхти, навіть тих, що полатинщилися. Але вони по крові українці. Тесаме можна сказати і про так званих волохів, бо вони теж властиво українці, тільки з тих околиць, де тепер панують волохи. З інших народів приймаємо одиноко білорусинів. Московитів немає. Сербів, болгарів — одиниці.

— А як ви можете втримати порядок у час війни? Бо нам відомо, що козаки люблять і випити і погуляти? — запитав сам Папа.

— А на похід, то є особливі закони: пити та жінок водити не вільно під карою смерти. Ми всі, що тут є, часто були свідками такої кари: прив'яжуть винного до стовпа і колами забивають. Негідникові негідна смерть. І на Січ теж не можна вводити жінок.

— То хіба манастир ця ваша Січ?

— Щось подібне до манастиря...

— То ви вирікаєтеся родини? А як же тоді матимете нове покоління козаків?

— Святіший Отче, наш нарід, із якого ми набираємся, від Чорного Моря й Дунаю аж по Вітебськ, і від Заднїпров'я аж по Вислу майже простягається. А до того і запоріжці не все перебувають на Січі. От, коли ще молоді, повоюють яких 10 років, а потім ідуть на слободи чи зимовики або хуторі та женяться й розводять власну господарку й родину. Отут між нами тільки, то яка третина нас — діти козаків...

Накінці Папа щиро подякував іще раз за дар і пояснення, а Сулима з товаришами теж від себе щиро подякував Папі й цілій його дружині та, низько по-козацьки поклонившись, запоріжці вийшли зі залі послухань.

(Далі буде)

*Гертруда фон Ле Форт**

ВЕЖА СТІЙКОСТИ

Прибувши до Егю Морт, князь де Бобо був у дуже поганому настрої, бо його покровителька, всемогутня маркіза, цього разу навіть слухати не хотіла про поновне відкладення його жалюгідної подорожі. Тому князь вирушив до цієї малої, Богом забутої нори, де провів безсонну ніч, вичерпаний до краю язвою комарів і примарним красвидом. Вранці він з обов'язку вислухав Богослужбу й тепер, у товаристві свого духовника, вибирався відвідати ославлену "Вежу стійкости", в якій сиділи в'язні.

Знудьгований легко, князь слухав пояснень духовника, який увічливо, притишеним голосом, звертав йому увагу на те, що в Егю Морт були ув'язнені колись альбігензи і темплярії, отже, якщо сьогодні тут замикається гугенотів, то це є наслідуванням святого Людовика, бо ж знищення єресі — законне продовження хрестоносних походів. Князь ледве приховував своє обурення, бо він був, як і ввесь освічений прошарок Парижу, переконаним вільнодумцем: захоплювався розумом і свободою духа, природою і гарною людяністю. В нього не було, отже, ніякого зрозуміння для поняття "єресь": правдоподібно, в дні величі гугенотського роду вона була шляхом до влади і впливів, цілком так, як сьогодні можна дійти до влади й сили, відкрито виступаючи проти єресі.

Розмовляючи, вони дійшли до "Вежі стійкости". При вході на міст їх зустрів молодий ще комендант, що одержав цю посаду після смерти свого батька. Він передав князеві список ув'язнених, що складався лише з жіночих прізвищ.

— Мужчини на галерах, — пояснив комендант, — ми дуже рідко приймаємо сюди таких, що заслабі до тієї праці.

Князь перебіг очима довгий ряд імен. Біля деяких із них був позначений хрестик, що означало смерть дотичного в'язня.

— На скільки років засуджені ці особи? — запитав він.

Молодий комендант подивився на нього збентежено, — чи справді князь не знав того, що тут роки взагалі не входять у рахунок?

— Щодо цього ми не дістали ні вказівок, ні наказів, мій князю, — сказав він. — Сподіваємося, одначе, одержати їх від вас, — додав комендант майже несміливо, при чому на його ще хлоп'ячому обличчі появилося співчуття, що його він не зважився висловити — було небезпечно стати по боці в'язнів.

— Це залежатиме від того, як приймуть тут мого духовника — відповів князь.

Молодий комендант відчинив важкі, забезпечені замками й колодками двері і вони ввійшли у велике округле приміщення, де не було вікон, лише вузькі щілини в стінах.

Задушливе, смердяче й зужите повітря війнуло на людей, що прийшли, подихом могили. Звиклому до ніжних пахощів на королівському дворі князеві здавалося, що він дуситься. Щойно згодом, коли його очі призвичаїлися до сутінків приміщення, він побачив громадку жінок у постарілій і полинялій одежі, з блідими, поморщеними обличчями, що були схожі на залишки людей давноминулого віку або живих трупів.

— В'язні, — пояснив молодий комендант, подаючи прізвища й вік кожної жінки.

Тим часом священик звернувся до ув'язнених з запитанням, чи вони відрікаються єресі й хочуть повернутися на лоно Церкви. Жінки мовчали. Не знати було, чи вони взагалі були спроможні зрозуміти глузд цих слів. Духовник повторив питання, але замість лона Церкви він мимоволі назвав свободу. Спершу панувала смертельна мовчанка, згодом дві бідолашні істоти зловилися за руки, немов би хотіли додати собі взаємно сміливости: божевільна радість викривила їм поморщені обличчя. Рука в руку кинулися вони до священика, але поки змогли промовити слово, з закутка залунав слабий, хоч ясний голос:

— Resistez!

Обидві жінки зупинилися, заливаючись слозами.

Священик зморщив чоло — це був давновідомий йому спротив.

— Чий це голос? —запитав він невдоволено.

Комендант назвав прізвище: Марія Дюрант. Опісля пояснив вибачливо:

— Вона хвора, тож напевно говорить у гарячці.

— А все таки, здається, вона є душею спротиву, — відповів священик.

На молодому обличчі коменданта появилася тривога.

*) Гертруда фон Ле Форт — одна з найвидатніших німецьких письменниць католицького напрямку. Студіювала теологію, історію й філософію, перебуваючи в Гайдельберґу, Римі й Берліні. Дістала багато відзначень і літературних нагород.

MEDALS — CHAINS — ROSARIES
PRAYER BOOKS — STATUES — PICTURES
All Religious Supplies
LANDY & COMPANY LTD.
16 Dundas St. West (at Yonge)
EM 3-8828
Toronto

— Цей спротив має дві сторони, панотче, — сказав він. — Марія Дюрант уміє теж заспокоювати в'язнів, розважати їх, головно новоприбулих, берегти їх від зневіри. Мій Боже, ви не уявляєте собі, — комендант збентежився від хвилювання, — не уявляєте собі жахливости тих вибухів. Подумайте лише, подумайте...

— Заведіть нас до своєї протегованої, — обірвав йому мову духовник, — я зобов'язаний виконати тут своє завдання.

Вони зайшли до ніші в приміщенні, що була ще темнішою і затхлішою. На подертому сінніку лежала, мабуть, важко хвора бабуся. Якщо б злидні, що їх досі бачив князь, могли ступенюватися, то тут вони досягли вершин — він утратив врешті спроможність панувати над собою.

— Мій Боже, мій Боже, — простогнав він, затуливши обличчя долонями, — як можна тут жити! Який сором і ганьба для людства...

Священик запитав хвору, чи це вона сказала слово: "Resistez". Сталося, одначе, щось несподіване: хвора звелася з лежанки і, не зважаючи на запитання священика, простягла князеві зів'ялу старечу руку.

— Вітайте,—сказала вона слабким, але дзвінким голосом, — вітайте і не лякайтеся нічого — тут добре жити. Ні, не сумнівайтеся в тому, що я сказала. Сюди прийшло багато в розпачі, але жодній з них не забракло потіхи. Бо Бог любить в'язнів. Він дає їм внутрішню свободу. Ох, ця свобода непереможна — ніяка вежа, ніякі важкі двері не можуть її знищити.

Князь був немов спаралізований, відчуваючи в своїй душі повне переставлення свого дотеперішнього світу. Йому здавалося, згодом, що він стоїть на верху цієї вежі й бачить море...

— Як довго ви тут? — запитав він врешті.

— Не знаю, — відповіла м'яко жінка, — час так швидко промайнув, він тут не має значення, мов мертвий. У цій вежі починається вічність.

Жінка усміхнулася.

— Минуло тридцять дев'ять років з того часу, як сюди привели Марію Дюрант, — сказав комендант, у якого зростала надія, коли він побачив хвилювання князя. — Тоді вона була цілком молоденька, як розказував мені покійний батько. Майже дитина, рожевощока й свіжа, мов яблучко...

— Так, тридцять дев'ять років! — повторив князь.

Його обличчя поблідло, було подібне до лиця старої жінки. Але несподівано він похилився над зів'ялою, сухою рукою старенької й. поцілував її.

— Маріє Дюрант, ви вільні, — сказав він. — Ви вже звільнені.

Опісля звернувся до молодого коменданта:

— Всіх звільнити, всіх! Наказую вам випустити їх ще сьогодні!

Він вибіг із приміщення. Священик наздігнав його щойно на мості.

— Але ж, на милість Божу, мій князю, дозвольте, щоб я підтримав вас! Ви ж ледве тримаєтесь на ногах!

— Навпаки, — відізвався князь,—я саме здобув твердий ґрунт — я втратив свою віру.

Священик остовпів.

— Що ви кажете? Ви втратили якусь віру, князю? — запитав він із легкою насмішкою. — Про це я не знав.

— Так, я втратив віру, — відповів князь, — я вірив у перемогу безбожництва.

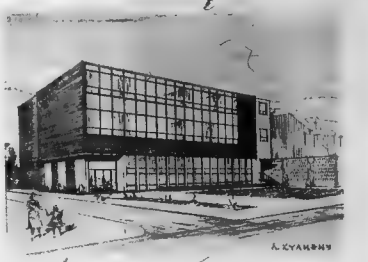

Проект нового будинку "Рідної Школи" парафії св. о. Миколая в Торонті у виконанні арх. Лева Кулинича. Під сучасну пору "Рідна Школа" цієї парафії начислює ок. 500 учнів. Із кожним роком це число більшає і тому Церковний Комітет хоче ще перед початком навчального року 1962/63 здійснити план будови модерного шкільного будинку. Кошти будови виноситимуть ок. $250,000 і кампанія на зібрання будівельного фонду розпочалася 19 листопада ц. р. Школа має бути вечірньою, але в разі потреби може бути перемінена на цілоденну, а сам будинок можна буде без труднощів побільшити. Щастя Боже!

ДИТЯЧА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА
перша в історії українського видавнич. руху заплянована в 6-ох томах виходить заходами Об'єднання Працівників Дитячої Літератури.
Саме ПОЯВИВСЯ том п. з.
СЛАВА НЕ ПОЛЯЖЕ
КОЗАЧЧИНА
в мистецькому оформленні з численними мапами та ілюстраціями наших давніших і сучасних мистців. — Ціна $2.00; в тв. опр. $2.60
При ґуртових замовлення шкіл, молодечих товариств, парохій, книгарень — опуст.
Замовлення і гроші слати на адресу:
BASILIAN PRESS, 286 Lisgar St., Toronto 3, Ont.
ДЕУ — необхідна для дому, школи, товариств — прикраса кожної бібліотеки.
ДЕУ — в руки кожної української дитини молодшого і старшого віку.

Hon. John Yaremko, Q.C.

ONTARIO

ПОВІДОМЛЕННЯ ВІД

Дост. ІВАНА ЯРЕМКА, К.Р.

Провінціяльного Секретаря і Міністра Громадянства про телевізійну програму

"LET'S SPEAK ENGLISH"

("ГОВОРІМ ПО АНГЛІЙСЬКИ")

Чи ви користаєте з програми навчання англійської мови на телевізійній станції CBL Т "ГОВОРІМ ПО АНГЛІЙСЬКИ, на каналі 6? Цю програму, яка почалася 7 жовтня ц. р., можна бачити кожної суботи і неділі о год. 12 вполудне і кожної середи о год. 11.30 рано. Вона в цілости буде тривати 26 тижнів.

Починати ще не є запізно

Починати навчання ще не є запізно, ЯКЩО ВИ ПОЧНЕТЕ НЕГАЙНО. Програма тепер знаходиться в початковій стадії і ви можете надігнати все ще, що ви досі стратили, навчанням з підручників. Якщо ви дивитеся на цю програму, не знеохочуйтеся через те, що вона поступає повільно. Кожний початок є тяжкий. В парі з послідовністю йде поступ і винагорода, коли ви будете розуміти і говорити по англійськи.

Я хочу підчеркнути важливість навчання англійської мови і при тому вказа, на деякі користі з цього.

Якщо ви вмієте по англійськи

— ваші можливості на кращу працю поліпшаться; без знання англійської мови ви все будете мати проблеми;

— ви можете користати з багатьох курсів, які поширять вашу освіту;

— в товариському житті ви будете мати можливості запізнаватися з багатьма особами.;

— ви можете з повною насолодою користати з телебачення, радіо, фільмів, театру, книжок, газет, журналів;

— ви будете повновартісним учасником життя ваших дітей і внуків;

— Ви будете знати, що діється у нашому широкому окруженні;

— життя ваше буде краще і веселіше.

Користайте з цієї нагоди

"ГОВОРІМ ПО АНГЛІЙСЬКИ" — це програма, якої ціллю є навчити вас говорити по англійськи у вашій власній хаті. Якщо вам можливо, ви повинні ще доповнювати своє навчання у найближчій до вас школі. По повні інформації в справі цих курсів телефонуйте ЕМ 3-1211, льокальне число 2-2285.

Підручники до навчання можна набути у книжковому відділі Університету Торонта (WA 3-6611, льокальне число 404)

Їх можна також випожичити у всіх відділах Торонтонських публічних бібліотек.

ІЗ ЦЕРКОВНО-ГРОМАДСЬКОГО ЖИТТЯ

Елеонора Маргарета Гайчук народилася в Едмонтоні й там же покінчила свою початкову й середню освіту з відзначенням. В 1958 р. записалася на курс медсестри в Едмонтонськім Університеті. Свій диплом і відзнаку одержала 1 жовтня, 1961 р. Рівночасно здобула нагороду Страткони.

Елеонора Маргарета належить до парохії св. Василія в Едмонтоні, де брала живу участь в Марійській Дружині, УКЮ і Обнові. В цю пору працює як медсестра в Університетськім Шпиталі.

ВЕСІЛЬНІ ДЗВОНИ

ЕДМОНТОН, АЛТА.

В суботу 23 вересня ц. р. в церкві св. Василія В. в Едмонтоні, відбулося вінчання Мирослава Чічака і Віри-Юлії Свидницької. Молодих вінчав о. парох М. Ханас ЧСВВ, по Службі Божій і св. Причастю молодих, дружбів і дружок, при великій співучасті людей та при дуже гарному співі хору церкви св. Василія Вел. під проводом п. Миколи Слободи.

Весільне прийняття з музикою відбулося в залі Українського Народнього Дому, при участі понад пів тисячі гостей. Господар вечора п. Сиволос, попросив о. пароха провести молитву. По вечері говорив п. Сиволос, відтак на закпик господаря родичі молодії й молодого та вуйко молодого. Вкінці промовив о. парох М. Ханас, а молитвою закінчено вечерю. По вечері відбулася забава з танцями. Підчас дарування молода подякувала своїм родичам, що справили їй таке гарне весілля.

На другий день відбулися поправини в домі п-ва Свидницьких, де на закпик п. Струка переведено збірку на пресу, що дала $17.00, з чого на "Світло" передано $10 00.

Щира подяка всім жертводавцям, а панству Мирославові й Вірі-Юлії Чічак щиро бажаємо

Молоді п-ство Віра й Мирослав Чічаки

в їх подружньому житті щастя, здоров'я й Божого благословення та опіки Божої Матері на многі літа.

Прихильний

Модерне українське Артистичне Студіо

виконує по мистецьки всі фотографічні роботи

Steven PHOTO STUDIO

Власники: Ст. і О. КУТОВІ
927 Bloor St W. — Toronto, Ont.
(Ossington — Dovercourt)
Tel.: LE 1-0777

ПРИЛЮДНІ ПОДЯКИ ЗА ВИСЛУХАНІ МОЛИТВИ

Складаю прилюдно подяку Христовому Серцю та Божій Матінці за чудесне видоровлення. Я був вісім місяців спаралїжований у шпиталі і лежав непорушно. Аж одного ранку, по довгих молитвах, я став здоровим і сьогодні ходжу до церкви своїми ногами, хоч уже старий віком.

Михайло Сенин,
Чіпмен, Алберта

Складаю найщирішу подяку Пресв. Христовому Серцю, Непор. Серцю Божої Матері, св. Йосифові і св. о. Миколаєві за видоровлення і за вислужувані молитви.

А. Кухарська, Ледук, Алта.

Складаю найсердечнішу подяку Найсвятішому Христовому Серцю і Непорочній Матінці Божій із Люрду за вислухані молитви (в тяжкій епідемічній хворобі моїх унучат Євгена й Богдана).

Ярослава Бринявська,
Монтреаль

Складаю публичну сердечну подяку Найсолодшому Христовому Серцю, Преч. Дівї Марії, св. Терені від Дитятка Ісус і Божому Слузі Андрієві за вислухані молитви й одержані ласки.

Галина Чопей,
Едмонтон, Алта

Складаю подяку за вислухані просьби великим посередникам перед Богом, св. Франціщкові з Ассізі і св. Антонієві з Падви.

Марія Павлишин

Складаю подяку Найсолодшому Серцю Христовому, Преч. Дівї Марії, св. Терені від Дитятка Ісус і Божому Слузі Андрієві, від Галини Чопей, за вислухані молитви.

о. В. Чопей

Складаю прилюдну подяку Ісусові Христові й Матері Божій за улегшення моїх болїв, які переживав до невитримання через три роки.

Пилип Сидор
Вінніпегосіс, Ман.

CANADA

Вивчаймо англійську або французьку мову

Не може бути нічого більш важливого для вас, як найскорше і найліпше вивчити мову тієї країни, в якій ви живете — англійську або французьку. Це необхідно для вашого успіху і щастя в Канаді.

Подаємо деякі головні причини, чому ви повинні вивчати ці мови:

- Знаючи французьку або англійську мову, ви зможете легше нав'язувати нові знайомства та здобувати друзів, робити закупи в крамницях, полагоджувати справи в урядових установах та користуватись усякими послугами, які вам належать, як членові місцевої громади.
- Знання англійської або французької мови значно підвищить вартість ваших кваліфікацій і вашого досвіду в очах вашого працедавця.
- У багатьох випадках підвищення в праці залежить у великій мірі від вміння говорити, читати і писати плинно англійською або французькою мовою.
- Якщо ви добре володієте англійською або французькою мовою, вам буде легше скористатися з багатьох технічних курсів для підвищення кваліфікацій.
- Ви зобов'язані знати англійську або французьку мову, щоб стати канадським громадянином.

Вечірні курси англійської або французької мови є майже в кожній місцевості. За інформаціями про ті курси звертайтеся до директора місцевої школи, до найближчого урядовця уряду громадянства та імміграції, вашого священика або до цієї газети.

Чому б вам не зареєструватись сьогодні?

Міністер
Громадянства й Імміграції

Складаю найщирішу подяку Найдорожчому Серцю Ісуса, Матінці Божій Неустаючої Помочі, св. Терезі від Дитятка Ісуса і Слузі Божому Митрополитові Андрієві Шептицькому, за щасливо переведені операції, та прошу дальшої Божої помочі і опіки.

Катерина Хлібович
Нью Брітен, Кон.

ПОХОРОН БЛ. П. МИХАЙЛА ВАРАВИ
Вегревил, Алберта

9-го липня цього року у вегревильській лікарні перейшов до вічности бл. п. Михайло Варава.

Бл. п. Михайло Варава

Перед смертю одержав св. Тайни з рук свого пароха Впр. о. А. Винника, ЧСВВ.

Покійний був сином Данила Варави й Марії з дому Паццат, що прибули до Канади ще 1899 року. Народився біля Кракова, опісля займався рільництвом і господаркою коло Мондеру, а від 1947 року коло Вегревилу.

Бл. п. Михайло Варава залишив у смутку жінку Магду з дому Садовську, доньку Сузанну Смит з Едмонтону і Євгенію Торончук із Менвил, та доньку Маріянну й сина Марвина вдома при мамі, також п'ятьох братів.

Похоронні богослужения відправили оо. Василіяни — Мирон Дацюк і Ювеналій Слота.

Сорок днів після смерти бл. п. Михайла вдова Магда з родиною замовили поминальне богослуження за його упокій. Відправлено Службу Божу й парастас, опісля посвячено гарний пам'ятник на гробі покійного. Учасників відправ запрошено на поминальний обід до дому пані Магди Варава. Впр. о. парох А. Винник, ЧСВВ в імені родини подякував усім за участь у богослуженні та поручив завжди пам'ятати про померлих.

Із нагоди поминків учасники зложили на "Світло" $13.20. Усім жертводавцям щира подяка, а покійному Михайлові Варава ВІЧНАЯ ПАМ'ЯТЬ!

Ми, жінка Магда й діти покійного, складаємо найщирішу подяку Отцям Василіянам за похоронні богослуження і за всі прислуги для покійного мужа й тата. Також дякам п. І. Семенюкові і Я. Матвієву та стрийкові Йосипові Варавi, що займався всім підчас похорону. Зокрема дякуємо всім нашим приятелям за Служби Божі, за вінки цвітів та за співчуття підчас нашого горя. Жінкам із Ліги Українських Католицьких Жінок у Вегревил дякуємо за те, що занялися перекускою по похороні. Нехай ласкавий Господь заплатить вам усім щедро!

СПЕДЕН, АЛТА.

У середу 30-го серпня в шпиталі в Ст. Павл, несподівано помер усіма шанований і любле-ний піонір і парафіянин Петро Сподарик у 68 р. життя.

Покійний приїхав до Канади 1912 р. На рік затримався на сході при праці в каменеломі, але, боячись каліцтва, виїхав на захід, де спинився в Едмонтоні. Тому, що це вже був 1914 рік, спочатком війни виїхав на фарми, щоб перебути там якийсь час, бо вже було почалося безробіття.

У той час, 100 миль від Едмонтону, було ще багато "гомстедів" і, щоб нікому не заважати, покійний узяв собі гомстед. Одружився 1917 р. з Катериною Іванишин, родом із Пилатковець, повіту Борщів.

Початки господарки були тяжкі. Оселя заснована тільки-що 1912 р. і всі поселенці були на дорібкові. Більшість гомстедовців ледве животіла. Краще життя почалося аж при закінчені війни. Тоді почали будувати залізницю і взяли багато людей до праці. Також покійний знайшов тут працю, якої невідривно тримався поверх тридцять років.

У міжчасі Бог поблагословив Петра й Катерину діточками — Ганя, Параня, Магдалина (померла на сьомому році життя), Марина, Рузя й Леся. Хоч приходилося нераз бідному заробітникові тяжко виховувати таку велику родину, проте при Божій помочі дівчатка росли на славу родичам, покінчили школи й остаточно повінчалися та сьогодні кожна з них тішиться вже власними діточками.

За Божим Провидінням, бо як інакше це могло статися, кожна донька зі своїми діточками й мужами з'їхались у відвідини. Параня з Ванкуверу Б. К. ще в липні, Рузя з Форт Віллям, Онт., з початком серпня. Протягом трьох неділь родинна зустріч велася в найкращій гармонії, нікому і на гадку не приходило, що це вони бачать батька востаннє.

Тимчасом батько помер уже в середу 30 липня. 1-го вересня о. парох К. Стангрет відправив панахиду, а другого дня в суботу ранком відслужив Службу Божу й відправив похорон. Небіжчик похоронений на парафіяльному цвинтарі в Спеден. Спи вічним сном, дорогий мужу і любий тату!

Учасники похорону мали в залі перекуску. Пан М. Буй прикладно забрав слово й попросив щирих датків на католицьку пресу. Приявні зложили $24.45, з чого дванадцять дол. припало на "Світло".

Родина складає щиру подяку всім приявним за численну участь і просить Всемогутнього Бога винагородити всім за поміч, яку вони подали бідній вдові Катерині та родині по втраті мужа й батька.

Теодор Іванишин

(Уважаю моїм обов'язком пригадати громаді Спеден, особливо

молодшим, що отці Василіяни багато причинилися до збудування нашого Божого Дому, не тільки доброго порадою й фізичною працею, а й фінансово. Із вдячности за це кожний член парохії повинен стати передплатником місячника "Світло".)

Т. І.

КАЛМАР, АЛЬБЕРТА

Дня 1 вересня ц. р. у шпиталі в Кемровз упокоїлася в Бозі Олена Пахолик, дружина Михайла Пахолика. Походила з родини Танаска Ахтемійчука в Чипмен, прожила 57 років. Полишила мужа, 3-ох синів: Івана в Ледук, Василя в Бонисил, Луку в Калмар, і 5 унуків.

Похоронні богослуження відправив о. Б. Лисак, ЧСВВ. По похороні місцеве жіноцтво приготовило перекуску, підчас якої переведено збірку на пресу. Дяк СВІТЛА призначено 29.00.

Покійна Олена залишила 5 сестер: Магдалину Гринів у Ст. Майкел, Параску Єлень у Калгарі, Анну Ахтемійчук в Едмонтоні, Настю Хмелик у Гілярд, Марію Матвіїв у Мондері — і 6 братів: Василя в Мулгирст, Юрка в Торонто, Федора в Сван Гілс, Михайла в Ванкувер, Миколу в Едмонтоні й Івана в Чипман.

Муж Михайло й родина дякують о. Б. Лисакові і дякам за похоронні відправи і всім приятелям за молитви й розраду.

М. Гр.

БЛ. П. МАРІЯ ЩУР

Едмонтон, Алта

В неділю, 23 липня ц. р. померла від серцевої атаки бл. п. Марія Щур, дружина Василя з північного Едмонтону. Померла в силі віку, бо всього на 49-ому році життя.

Покійна походила з родини Андрія і Анни Тимчуків з околиці Делф. Прийшла на світ на фармі і там при родичах провела всі свої молоді роки. В 1932 р. вийшла вона заміж за Василя Щура. Весілля відбулося в Делф. Після одруження молода пара фармувала через 10 років в околиці Делф, а в 1946 р. перейшли вони жити на постійний побут до Едмонтону, де проживала аж до своєї смерти. Нелегкі часи на фармі, а відтак в Едмонтоні, у праці та журбі за щоденний хліб підірвали поважно її здоров'я. Але покійна не піддавалася недузі, навіть не звертала на неї уваги, бо на це не було часу. Треба було дбати про дітей, зробити хатню роботу та й помогти ще чоловікові чи то в городі, чи при будові та викінчуванні хати.

Бл. п. Марія Щур

Попри свої обов'язки і працю покійна, як і її чоловік, все знайшла час на виконання своїх релігійних обов'язків та на працю в парафіяльних організаціях. Помагала радо в парафіяльних підприємствах, а давніше, коли ще не було власного церковного будинку, в її домі відбувалися сходини ЛУКЖ, а й цього року її дочка Петруся брала участь в парафіяльному карнавалі. Покійна була лагідної вдачі, жила з згоді та виховувала по християнськи своїх дітей.

Оплакують покійну її чоловік Василь, діти Володимир, Петруся та Єлисавета, її мати Анна Тимчук та дві сестри: Михайлина Панич з Делф та Емілія Гайсин з Басбі.

Похорони покійної розпочалися Парастасом, що його в церкві Пресв. Євхаристії в північному відслужив місцевий парох о. Едмонтоні у вівторок, 25 липня, протопресв. Я. Федуник, який після Парастасу виголосив проповідь. Заупокійну Службу Божу і похорон відслужив у середу, 26 липня в тій же церкві о. д-р М. Сопуляк, який попрощав покійну від парафії, родини, приятелів та знайомих. І на Панахиді й на похороні були присутні багато приятелів з Едмонтону й околиці та знайомих покійної, що прийшли віддати їй останню прислугу.

Після послідного цілування відпроваджено тліпні останки покійної на український цвинтар св. Михаїла.

Після похорону відбувся в парафіяльній залі в північному Едмонтоні поминальний обід. Під час обіду о. М. Сопуляк згадав покійну та її працю для громади, а відтак завізвав приявних до збірки на "Українські Вісті". Збірку перевели п-і М. Щербанюк і п-і М. Василишин. Зі збірки передано 10 дол. на "Світло".

За жертву щиро дякуємо, а покійній Марії вічная пам'ять.

ПОДЯКА

Залишені в невимовнім смутку по несподіваній втраті нашої незабутньої дружини і матері бл. п. Марії Щур, складаємо щиру подяку всім, що прийшли нам з поміччю та потіхою в нашому великому горю. Дякуємо о. протопресв. Я. Федуникові та о. М. Сопулякові за відслуження похоронних богослуж6 та слова прощання. Дякуємо родині, нашим приятелям та знайомим за жертви на Служби Божі та квіти на могилу покійної, як теж за жертву на будівельний фонд церкви Пресв. Євхаристії. Дякуємо всім тим, що нас потішали в нашому горю та помагали нам в переведенні похорону. Похоронному заведенню Парк Меморіял дякуємо за совісну услугу. Членкам відділу ЛУКЖ Пресв. Євхаристії та всім їх помічницям дякуємо за влаштування поминального обіду. А всім приятелям, знайомим та колишнім й теперішнім сусідам, що взяли участь в парастасі й похороні, дякуємо за віддання останньої прислуги нашій дорогій жінці й матері. Нехай Милостивий Господь віддячить Вам сторицею за Ваше добре серце, а покійній дасть царство небесне.

Чоловік Василь, діти: Володимир, Єлисавета, Петруся.

СВІТЛО
THE LIGHT
Ukrainian Catholic
MAGAZINE

The Prince of Peace and the Terror

The Megaton Terror has heralded in Christmas for 1961. The world-wide fear of nuclear bombing has ushered in a mute appeal to the Prince of Peace. The mock attack of Exercise Tocsin throughout Canada in November, whatever its values and cost, not only revealed the nation's unpreparedness but also served to unnerve it more than before. Canada which has been noted for its placidity in the face of international crises has suddenly been triggered into a hitherto unknown tension.

Recent observers from England have commented on the relative serenity of the English people at the time Canadians have reached moments of near hysteria. That there is some justification for this apprehension is evident from the fact that physicists the world over are alarmed at the new and still secret powers of destruction in the hands of mankind when there are men in power who lack the human dignity to control it.

It is upon this aura of disquietude that the image of the Prince of Peace emerges to renew our hope and trust in His divine providence and intervention. It is in Him that we must seek and find that peace which alone can give rest to disturbed hearts.

J. S.

THE LIGHT WISHES ITS MANY READERS AND FRIENDS THE BLESSINGS OF CHRISTMAS AS WELL AS HAPPINESS AND PEACE FOR THE NEW YEAR.

BASILIAN FATHERS

THE FIRST CHRISTMAS

Now it came to pass in those days, that there went forth a decree from Caesar Augustus that a census of the whole world should be taken. And all were going, each to his own town, to register.

And Joseph went from Galilee out of the town of Nazareth into Judea to the town of David, which is called Bethlehem — because he was of the house and family of David — to register, together with Mary his espoused wife, who was with child. And it came to pass while they were there, that the days for her to be delivered were fulfilled. And she brought forth her firstborn son, and wrapped him in swaddling clothes, and laid him in a manger, because there was no room for them in the inn.

And there were shepherds in the same district keeping night-watch over their flocks. And behold, an angel of the Lord stood by them and the glory of God shone round about them, and they feared exceedingly.

And the angel said to them, "Do not be afraid, for behold, I bring you news of great joy which shall be to all people; for there has been born to you today a Saviour, who is Christ the Lord. And this shall be a sign to you: you will find an infant wrapped in swaddling clothes and lying in the manger." And suddenly there was with the angel a multitude of the heavenly host praising God and saying, "Glory to God in the highest, and peace on earth among men of good will." (Luke 2:1-14).

Giving it some Thought

The Meaning of Christmas

Bernard Dribnenky, O.S.B.M.

To some, Christmas is a Yule log or a brightly illuminated and elaborately adorned evergreen.

Others look forward to it as an occasion of gift giving and receiving, or a customary reason to get together and make merry.

Behind the Iron Curtain, officially, Christmas has become a public holiday commemorating something called "Old Man Frost" — an idea as vacant and frigid as atheism itself.

Christmas, first and foremost, has a religious meaning. Literally, it means a Mass in honor of Christ. Historically, it commemorates an event which occurred almost two thousand years back, for it was on that first Christmas Night that in the manger of a stable in the impoverished, obscure and conquered province of Judea that an infant named Jesus was born.

The point behind these most humble circumstances is that they themselves did not matter. (Indeed, this poverty and humbleness to a striking degree would label Jesus' life throughout the entire span of 33 years).

The event was of tremendous importance. Its meaning is timeless and everlasting. For on this day "God so loved the world as to give his only-begotten Son, so that those who believe in him may not perish, but have eternal life. (John 3:16).

This divine love proved to be the essence of Christ's doctrine as well as His life, and the hallmark of His death.

His entire doctrine was anchored to, what He called, two most important commandments: that we should love God with all our being; and that we should love our neighbor as ourselves.

Christ loved not only individually and intermittently, as all human beings do — even the worst and most selfish. He loved so much that all human suffering and need was to Him of paramount concern. He so loved His fellow men that His whole life was dedicated without the least alloy of self to the relief and service of all mankind.

As beneficiaries of this great divine love, which first manifested itself on the original Christmas Day, we rejoice both in spirit and in the good things of temporal nature. And, consciously or not, it is in the name of this lofty example of divine love that we follow the ancient custom of presenting gifts to those we love most.

Such is the real meaning of Christmas.

CHRIST GIVES ANSWER

From every eye some tears must fall: suffering in some form or other is inevitable. Life is like the keyboard of a piano — first a white key, then a black. Bright days, dark days — a note of glittering joy, then a deep melancholy minor, yet somehow they blend into the perfect song. We must take the bitter with the better.

This human nature of ours limped out of the Garden of Eden a wounded veteran, subject to future twinges and aches, both physical and moral. God never claimed that this earth was to be a mountain peak of joy. Do not be disappointed if it is not the vestibule of Heaven; it is only the rugged testing-grounds outside, with plenty of bumps on the road. How hard we hit them depends on our moral and spiritual springs.

All this may seem like hanging neon lights around the obvious. Yet, many people feel cheated if their piety and devotion do not protect them from the scars of life. They bristle, sullen and hurt, when hardships and headaches dare to plant their thorn-bushes in the garden of the righteous. They may not admit it, but they feel their religion ought to act like a sort of spiritual vaccination and keep them immune from troubles.

When trouble comes, their faith falters. Disaster brings doubt. Their whole faith has been pinned on the absence of sorrow or misfortune.

But you can never pin your faith on the absence of something. It has to be pinned, like Christ, to a Cross — the Cross which stands there like a signpost on a road and reads simply, "God's Will is This Way."

But there is infinite consolation in the memory that God's Own Son, the day He trudged back to Heaven, took this very road of suffering. His Blood-Stained Footsteps are there before us. If we set our feet in our Master's Footprints. His Own warmth and strength and courage will flow into us from that hallowed ground.

Faith and religion are not guarantees against trouble. They are rather guides and helps during it. Faith is not an escalator to bring us up the steep hill of life, but a staff to lean on which we climb up ourselves. The intelligent man looks to his faith not for freedom from troubles, but for courage to conquer them under the banner of his Captain, Christ.

PICTURE STORY

The Tenth Anniversary in God's Service

The Missionary Sisters of Christian Charity

A work is then truly excellent, when the intention of the workman is struck out from the love of God, and returns again and again to rest in charity.
St. Augustine

St. Augustine's words came to mind when we recently had the pleasure of interviewing the Missionary Sisters of Christian Charity of St. Mary's Parish in Sudbury. This is a jubilant and happy occasion for us for this is the tenth anniversary year commemorating the service of this religious community to our Parish. But even St. Augustine would have been hard put to it to realize the avenues that our Church would penetrate in rendering such services for the love of God.

Visiting The Sick

Helping The Poor

We met with the Sisters on a warm sunny August afternoon. Our meeting was not within the cloistered confines of a panelled Convent parlour but on the grounds of Villa Maria — a children's summer camp on Richard Lake. It was girls' session at the camp. We arrived during a very animated game of throw ball and could not speak to the Sisters until the game was over, for they themselves were participants. The spirit and feeling of warmth — a warmth full of purpose and idealism, were inescapable. Here were fifty young girls learning by practical application, living a healthful and blessed life. They were not only being shown the 'how' of living but were also being taught the 'why' of life.

These are the members of a religious Congregation founded in Canada in 1946 by the late Very Reverend Mark Romanovich, O.S.B.M., D. D. whose Motherhouse is in Grimsby, Ontario.

For the past ten years, The Missionary Sisters of Christian Charity of St. Mary's Convent, 77 Louis Street, Sudbury, Ontario are engaged with the work of teaching, conduct "Villa Maria" camp for children and recreational centres. Visiting the sick in hospitals and

The Weekly Meeting With The Sodality

Crafts At Villa Maria Camp

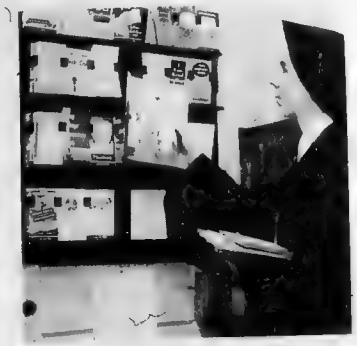

Good Literature For Everyone

homes, helping the poor families, working in the parish. Also, in the past two years, organized a Sodality of Our Lady which has really advanced in such a short time.

We are very proud and do admire how much these good Sisters are doing for the glory of God.

May their good work be Blessed by God with many good postulants to their Congregation.

A happy tenth anniversary to you dear Sisters and may God help you in continuation of that "truly excellent work struck out from the Love of God."

Would You Like To Become a Missionary Sister of Christian Charity?

Write: MOTHER PROVINCIAL, M.S.C.C.
Box 180 — Grimsby, Ontario

WHAT IS IT?

By spiritual reading we mean serious reading every day about God, His Church, the saints or about our spiritual life. It also includes reading how to practice some virtue or how to avoid some wrong for us.

CHILDREN NOT TO BE SHIELDED AGAINST DISCIPLINE

The determination to insulate children from any sort of discomfort or disappointment is a fairly recent phenomenon, and it will continue until parents realize that by so acting they are cheating their children of the chance to acquire the flexibility and toughness they are going to need. Security is fine, to a point, and it's true that small children need a lot of it. But they cannot remain small children forever. Somewhere along the line they have to acquire the stability and stamina it takes to run the world.

LIFE'S MOST GLORIOUS HOUR

John Wanamaker, who in addition to being one of America's greatest merchants served in a high governmental position, was asked: "What was your most glorious hour?" "It was," answered Wanamaker, "when I was a child and my mother took my two baby hands and folded them in prayer as she pointed me to God."

ABOVE: Sister Leads The Mariettes Rhythm Band To The Shield And Trophy Awards For The Third Consecutive Year At The Sudbury Festival of Music.

BELOW: Miss Mary Hrebelsky of Sudbury Assists The Sisters With a Junior Group At Camp Villa Maria.

My Memoirs

1892 — 1962

By Michael Luchkovich

I have been asked by many people, including the executive members of the Light, to write the memoirs of my life. My reluctance to do so was motivated by my fear of being critized or trying to advance my ego, when in fact I feel I'm just an average citizen of Ukrainian parentage just trying to do my little bit in raising the cultural standard of my people. Nevertheless the Light has assured me that such memoirs would be of interest to the general public. Thus it is with genuine trepidation that I am submitting this the first of my 50 memoirs on the installment plan.

It is my considered opinion that all memoirs should have a solid and intelligent philosophical base, with a main central idea running through the whole series; and so I shall try to accomplish this aim without resort to any exaggerated grandiloquence, adhering strictly to fact.

I am now rapidly approaching my 70th birthday, and thus in view of this fact I feel constrained to borrow a quotation from the Ukrainian author, Juryj Janowsky, whose story I translated for inclusion in an Anthology of Ukrainian Short Stories which I am editing, and which I hope will be published sometime this year.

"Grey hair imposes an obligation on a person. One's old legs lead but to the grave. My life, so replete with rich experience, lies before me like a relief map of the Republic. Much water has flown under the bridge since I, as a young, green youth, started grappling with life. I'll soon be 70; my body is sometimes racked with arthritic pain, my hands tremble, and tears rush to my eyes... It is then that I light up the fire, rest my feet on a stool, and then contemplate the sparks as they fly up the flue. This is but an archaism — this lighting of the fire; but do not mind me: 'I'm just reminiscing over my past youth... I gaze into the fireplace and watch the beautiful flame, symbol of the metamorphosis of energy into the decomposition of material. I extend my hands toward it, and it warms my palms, on which line of life comes to end. Yes, old age imposes obligations... There's no point in hiding the past. Old age must not prevaricate, must tell the truth. For what will it avail one to hold it back? Who should be cajoled with it? Before whom should one remain silent? Having lived one's span of life, one can at last look the whole world in the face."

And this is what I intend to do in this series, in as kindly a manner as possible, but with due regard to the salient events of my life. If I speak of matters of the spirit, it is with purpose of bathing my own soul, at the same time trying not to make the mistake of "pouring out the baby with the bath." And if at times my spiritual life may assume a certain facelessness and lack of definite direction it is because of the circumstances of my life.

If some of the quoted eulogies that my readers will read from time to time would seem more appropriate if inscribed on this writer's tombstone, then I hope that I will not be like the dead man who, on wakening up in his grave and reading the nice things said about him, exclaimed: "Either someone is a big liar, or else I'm in the wrong hole."

The town of Shamokin was nothing to look at, flanked as it was by huge dirt banks, towering high up into the sky, whence the slag and slate of a hundred years of coal-mining was hauled from the breakers and dumped, thus obliterating the gorgeous sun that showered its beneficent golden rays down on the valleys beyond the hills instead. During the summer vacations I worked in those coal breakers picking slate; and from my seat by a shute I readily saw the cars pass by with loads of useless slate that were to be emptied on those high banks.

There used to be an old saying that "nothing good can come out of Nazareth." Any traveller seeing Shamokin for the first time might get the impression that nothing good could come out of Shamokin", but, nevertheless, in this drab town the greatest Ukrainian Association on this continent, the "National Association" was first organized, with Ardan as one of the leaders and my father Ephraim as one of the first members. Here it was that the lovable Father Konstankevich officiated as priest until his death; here it was, too, that Mr. Stetkevich acted as choirmaster, later on becoming an associate editor of Svoboda; and from here it was that an efficient body of executive men emanated in subsequent years. They all spoke "po Russky" with a Lemko accent, so thick that you could almost cut it with a knife.

Nature being what it is the same world over, we had our quota of characters. There was "Peter the Grave-Digger," or "Swiatyj Petro," as some people called him. He was a highly ethical personage albeit quite humorous at times. We used to exchange stories together. I remember once telling him a story to which he made a very characteristic protest, a pet phrase of his: "Aby psy tak trawu pasly!" (May dogs graze thus on grass!) And then with a twinkle in his eye he would add: "Have you been christened? You had better thus beware, for who knows when your turn to be buried will come!" Later on in Canada, when I learned my Ukrainian with enough facility to make speeches in that language, I often found myself using Old Peter's pet phrase when I wanted to emphasize my disagreement with some opponent's remarks: "Aby tak psy trawu pasly!" Then there was "Anton, the inebriate, whom I once helped pull out of a pot-hole into which he had inadvertently fallen. He was a comical figure as he lay head foremost in the hole with his legs wiggling spasmodically in the air, yelling for help. Two of us youngsters kept pulling him by the legs while he dug into walls of the hole with his hands, thus forcing himself out with something more than the usual agility expected of a drunkard. In his regular job he was a skilled artisan, never failing to impress upon us youngsters how necessary it was to do a job thoroughly no matter how small it might be. That was the basis of character building, he used to tell me; and in later years I was to find out how true that was even if the advice did come from an inebriate.

It was in Shamokin that I learned the Ukrainian alphabet; or what they then called the "Russky alphabet"; but I didn't get much further than that. Teaching then was based on the rule: "Spare the rod and spoil the child." I suspect that education was imparted more through the posterior than the head. If any of the pupils got too recalcitrant they were ordered to lie down on a bench while some of the other pupils were asked to hold him by the arms and legs while the teacher flogged him without mercy. That's not the way I learned my A-B-C-ies, but to my eternal shame I confess that on several occasions I was one of the pupils who helped hold others down while they were being "educated."

Before I left Shamokin for Winnipeg my knowledge of Ukrainian was limited to a few words like "khata" (house), "stil" (table), "krislo" (chair), "howoryty" (speak), "isty" (eat) and "pyty" (drink), but I lacked the ability to combine them into grammatical sentences. I could never understand, for instance, why one could say: "chotyry zinky" (four women) and not "piat zinky" (five women); and it was not until later that I had learned the grammatical rule governing the phrase "piat zinok." And as for the word "niwroku" I never heard of it in Shamokin; and it was not until I was about 18 years old that I had unwittingly stumbled on the meaning when in disgust I said to myself: "Ot niwroku slowo!" (What a word!). Then it suddenly dawned upon me that if I could say, "Ot niwroku slowo!" then it was equally right for me to say, "Ot niwroku diwchyna!" (What a girl!), or, "Ot niwroku kozak!" (What a Cossack). I felt so happy about it that I involuntarily yelled: "Eureka! I've got it!" And what was important I got it all by myself without any resort to a dictionary or grammar. Now with that great and excellent dictionary written and prepared by Dr. Andrusyshen, and that excellent grammar written and prepared by Julian Stechishin, learning Ukrainian is rendered much more easy. But these great hand books and works of reference were not available when I came to Canada.

OBNOVA TEA

One of the first social activities sponsored by the Ukrainian Catholic university students of Toronto this year was a tea held in St. Josaphats' school auditorium on Sunday, November 19th. Miss Gloria Papiz was in charge of the tea and was assisted by Gloria Wowk, Alice Kokosky, Ann Korol Ludmila Rakowsky, Mary Hrebelski, Pat Wochesen, and Mary Mostoway. A short concert program was prepared by well known student artists: Oksana Zolkewych, Roxalana Rosliak, and Mary Hrebelski.

Great interest in the tea was shown by the Catholic Women's Leagues of Toronto, by Mrs. Katherine Harasewych, diocesan president, and by Miss Kay Diachinsky who is well known for her extensive Catholic activities organizational work in Toronto. Pouring tea were ladies noted for their organizational activities in the political, professional, social, and parish fields of service. This student tea was a cooperative expression of the Obnova ideal. It is hoped that this effort will be a forerunner of many more fine things accomplished by our own Catholic students.

I am seeking PETRUNELLA KOSHUL and her son LONGHIN KOSHUL. Please send any information to Zophia (Hawryschuk) Allegersky — 230 — 6th St., Noranda, Quebec.

UKRAINIAN CATHOLIC VOCATIONAL GUIDE

BASILIAN FATHERS (O.S.B.M.)
Accept students for priesthood and lay-brothers. Write:
Rev. Master of Novices
Basilian Fathers
Mundare, Alberta
or
Vocational Director
3100 Weston Rd., Weston, Ont.
or
Rev. Master of Novices
Basilian Fathers
Box 231
Glen Cove, L. I., New York, U.S.A.

REDEMPTORIST FATHERS (C.Ss.R.)
Accept students for priesthood and lay-brothers. Write:
Rev. Master of Novices
St. Mary's Seminary
Meadowvale, Ontario.

STUDITE MONASTERY
Rev. Father Superior
Box 10, 560 Parkinson Ave.,
Woodstock, Ontario.

FRANCISCAN FRIARS (O.F.M.)
Order of the Friars Minor of the Byzantine Rite. Write:
Rev. Father Superior
Monastery of Our Lady of Perpetual Help
4 Ponus St., New Canaan, Conn., U.S.A.

SISTERS SERVANTS OF MARY IMMACULATE (S.S.M.I.)
Mount Mary Immaculate Novitiate
Ancaster, Ont., Canada.

MISSIONARY SISTERS OF CHRISTIAN CHARITY (M.S.C.C.)
Rev. Mother Provincial
Box 180, Grimsby, Ontario.

UKRAINIAN SISTERS OF ST. JOSEPH
Rev. Sister Superior
214 Ave. M. South
Saskatoon, Saskatchewan

SISTERS OF ST. BASIL (O.S.B.M.)
Rev. Mother Provincial
Sisters of St. Basil
710 Fox Chase Road,
Philadelphia 11, Pa., U.S.A.

MISSIONARY SISTERS OF THE MOTHER OF GOD (M.S.M.G.)
Rev. Mother Provincial
111 W. North St.,
Stamford, Conn., U.S.A.

ЗМІСТ РІЧНИКА "СВІТЛА" ЗА 1961 РІК

ЕНЦИКЛІКИ
ПАСТИРСЬКІ ПОСЛАННЯ

Святіший Отець про суспільні питання. Провідні думки енцикліки "Матер ет магістра" 363

Пастирське послання Української Католицької Єпархії Канади з приводу Христового Воскресіння 158

Пастирський лист Української Католицької Єпархії Канади з приводу 80-річчя народження Свят. Вселенського Архиєрея Івана XXIII 459

Амвросій Сенишин, Митроп.: **Замість вінка на могилу митрополита Константина Богачевського** 59

Пастирське послання Митрополита Амвросія 507

Боженський, І. М.: **"Лицар Непорочної" — направду** 84, 132

Буженко В.: **Християнське життя — досконала рівновага** 413

Русланові псальми 474

Вайда Микола: **Праця Асоціації Української Католицької Преси** 63

Великий, о. д-р Атанасій ЧСВВ **Віра й релігійність Шевченка** 367

Гірняк, о. Юліян: **Христос раждається** 4

Демидчук, д-р Семен: **Нами невикорінена зброя** 255

Дольницький, М. В.: **Мистецтво чи розсадник неморальности** 169

Дрібненький, о. В. ЧСВВ: **Основні поняття релігії** 411
Запити й відповіді 414
Краса осінньої природи 422
Світ сніжинки 476

Д. В. о., ЧСВВ: **Жарти з Богом не мінчаться сміхом** 506
Загроза колективізації 506
Радуйся, Обрадованная 510

Дурбак, о. Т.: **Молодь—скарб** 31

Елько, Єпп. Никола: **Чи Сина Армія спинить наступ комунізму?** 319

Зашкевич, Назар: **На окопах Червоної Руси** 71

З., о. В. ЧСВВ: **За збільшення персоналу церковн. служби** 36
Марія перемагає! 205

Зінько, о. В. ЧСВВ **Єрархічна влада серед різних релігій** 269
Пещені батьки 516
Шануй сина й дочку свою 271

Ісаїв, д-р Петро: **Стаття без наголовку** 113

Колгеп, о. Г. В.: **Висновки "тайни Фатіми" в 1961 р.** 257

Косович, Марія Ярослава: **Різдвяні пісні** 13

Л.: **Чи маємо повиснути в повітрі?** 486

Левін, Курт І.: **Митрополит Шептицький і жидівська спільнота в Галичині під час другої світової війни** 373

Миськів, о. д-р Павло ЧСВВ: **Про значення й необхідність апостольату друком. слова** 61

Мох, Олександер: **"Кіт у тісному положенні"** 67
Далекими дорогами 170
Дві нові авторки 487
Майбутнє українського католицького роману 524
о. Тимотей Бордуляк 524

Назарко, о. д-р Іриней ЧСВВ: **Туга за Месією** 5
Батько бездомних 512
Велика втрата Чину св. Василія Великого (о. Йосиф Чепіль) 162
Вечера в Емаус 203
Сердечні слова 301
Апостол пісні 424
Велика жінка наших днів 466
Страсний тиждень у Севілі 177

Наші проблеми в Америці 281

Олександрович, Микола: **Маркіян Шашкевич** 471

Олійник, о. Т. ЧСВВ: **Історичні манастирі в Палестині** 217

омм: **Забутий приятель** 135
Під рідним і під чужим небом 387
На Великодні Свята 157
Потрібна книжка 237
Стоп'ятдесятріччя о. Маркіяна Шашкевича стає дійсністю 458

Ю. О.: **Вартісна книжка** 341

О. Н.: **Атеїзм — узаконений Найвищим Судом** (ЗДА) 465

О. Н.: **У сторіччя Ватиканського часопису** 181

Панас, С.: **Не "словеска гангрена", а московська** 518

Пащак, о. Є. ЧСВВ: **Ще один піонір відійшов** (о. д-р Амвросій Редкевич) 207

Пекар, о. д-р А. ЧСВВ: **Серед книжок. Про відносини Київської Митрополії із Заграттям** 183

Поронюк, Михайло: **Словеска гангрена** 427

Смаль-Стоцький, д-р Степан: **Тарас Шевченко — співець самостійної України** 107

омс: **Унія і її характер** 237
УАПЦ В. Липківського й об'єднання Церков 327, 367, 417, 464

Соловій, о. д-р Мелетій ЧСВВ: **Чи можливе церковне об'єднання?** 18
Пам'яті о. Дионисія Головацького ЧСВВ 119
Св. Софія в Царгороді 127
У модерній Греції 231
Євхаристійне життя на Сході 309
Перший український католицький єпископ для Англії (Преосв. Августин Горняк ЧСВВ) 419
У Царгородського Патріярха 40

М. С.: **Даймо вакації душам!** 326

Поява дитячої енциклопедії стає дійсністю 493

Свят. Отець править східню св. Літургію 251

"Сорока на гилці сидить" 234

У справі ювілейних святкувань 150-річчя народин о. Маркіяна Шашкевича 475

У 150-ті роковини народження М. Шашкевича 270

Хто виховує наші діти? 362

Целлер, В.: **Світанок світу** 514

Ще один крок вперед 362

РЕЦЕНЗІЇ

Нові видання 439

Серед книжок: 34. 137, 183, 236, 343, 387, 439, 489

Рецензовані книжки:

Зінько, о. Василь: **Рідна школа в Бразилії** 34

(о. Р. Головацький ЧСВВ):

Baran, Alexander — **Metropolia Kioviensis et Eparchia Mukačoviensis**

(о. д-р А. Пекар ЧСВВ) 183

Ярославин, С. — **Визвольна боротьба на західньо-українських землях у 1918-1923 рр.** 341

(Ю. О.)

Гюнерман, Вільгельм о. — **На Божих окопах** 236

(омм)

Приходько, М. — **Далекими дорогами** 170

(Олександер Мох)

Королів-Старий, Василь — **Згадки про мою смерть** 439

(Я. Чумак)

Курилас, Богдан — **Діялоги Василіянок** 439

(М. Брадовичі, Меланія Нижанковська)

Лагодинська, Галя — **До сонця — до волі** 487

(Олександер Мох)

Острух, Ярослава — **Провалля** 437

(Олександер Мох)

Татомир, Володимир — **Юнацтво в обороні рідної землі** 184

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

Вірші

Вацлавів, Ірина: **Свят-Вечірня Зоря** 3
У стіп Марії 205

Д. К.: **Ялинка** 44

Калиненко, І.: **Дума про святу Почаївську Гору** 114

Косович, Марія Ярослава: **Митрополитові Андрієві Шептицькому** 6
Напис на дороговказі 139
У Христове Воскресіння 155
Євхаристійна пісня 258

смк: **Чом Свят-Вечір на чужині** 44

Шашкевич, о. Маркіян: **Із поезій** 470

Оповідання — гуморески

Бордуляк, о. Тимотей: **Дід Макар** 527

Буженко. Володимир: **Іван Сулима** — історична повість 24, 76, 129, 173. 221, 265, 321, 381, 431, 478. 531

І. Б.: **Наречена-чужинка** 331

Головінська, Марія Кузьмович: **Дві дороги** 432

Гюнерман, о. Вільгельм: **На Божих окопах** — істор. повість 15

Дзюньо: **Селепко аристократ** 43
Наш Гаман 273

Кащук, Бр. Дм. ЧСВВ: **"Як ішли до Емаусу"** 179

Ле Форт, Гертруда фон: **Вежа стійкости** 111

Містраль, Габріеля: **Прославлення речей** 42

(переклад Олени Яворівської)

Одрач, Федір: **Невдале прийняття** 20
Кінець Сірому 88
Поліська казка 160
Прикра новина 311, 377
На непевному ґрунті 436, 482

Ролівський, Ю.: **Одне слово** 477

Спомини

В. Б.: **До Прудентопільської семінарії** 237, 275, 326

Гевак, Степан: **Мої спомини про Жовкву** 522

Заклинський, о. Олексій: **Спомини — По весіллі — революція** 32
Неславний кінець празької революції 80
Невдале сватання 228
Йордан у Кромеризі 1849 року 333

Зоряна, Олена: **Чеміст у підряснику** 429

Королів-Старий, Василь: **Згадки про мою смерть** — спомини 37

Ст. О.: **Служниця з патиною** 123

Схрейверс, о. Йосиф ЧНІ: **Із світу духів** 334, 371

Цегельський, д-р Лонгин: **Український патріярхат** (Митроп. А. Шептицький і В. Винниченко) 121

Юник, о. С.: **У теперішній Польщі** 82, 187, 233
Останні дні католицької Золочівщини 340, 425

Чубатий, проф. д-р Микола: **Церква й нація** 229

Чума, Ярослав: **Публична чи католицька школа?** 493

Чумак, Ярослав: **Світла й тіні** 91, 185
Нотатки й записки 278, 338

осш: **Наміряння Апостольства**

Молитви:

січень: Правда й любов Христа — умовина єдности всіх християн 7
лютень: За успіх у приготуваних до Вселенського Собору 65
березень: Наука віри й Св. Тайни — охорона родини 110
квітень: Поміч світських апостолів у праці церковної єпархії 158
травень: Щоб сила Св. Духа зломила релігійну байдужість 210
червень: За поширення набожества до Христа-Чоловіколюбця 258
липень: Щоб дозвіляв вижити за Божим законом 303
серпень: Щоб туга за миром не послабила нашої сторожкости 304
вересень: Здоровий розум і актуальне навчання Св. Церкви як основа публичної гадки 366
жовтень: Зріст катол. університетів числом і значенням 412
листопад: Правильне оцінювання й гідне переведення старости життя 460
грудень: Справедливий поділ земських дібр між подъми 511

РЕДАКЦИЙНІ Й НОВИНИ

Ваврик, о. д-р Михайло ЧСВВ: **Українська Папська Семінарія ім. св. Йосафата в Римі за минулий рік** 461

В., о. М. ЧСВВ: **Вісті з Риму** 299

М., о. В.: **Літні курси на оселі св. Василія Великого** 384

Величаві архиєрейські свячення Преосв. Кир Володимира 109

Відважна постава католицького священика перед червоним судом 415

Діти й юнацтво — в поклоні Шевченкові 138

Закладники будови Колегії св. Василія Великого 389

Знаки часу 415

Кампанія на школу продовжується! 494

Наша церква в столиці Аргентини 500

Наше прохання (виставка в Мадриді) 274

ENGLISH SUPPLEMENT

ANNIVERSARIES
25 Years of Priesthood 1935-60 55

EDUCATION
Turning of the Sod 405

Picture Story
U. C. Y. Leadership Courses 450
The Ukrainian Catholic University Students
— J. Skwarok, O.S.B.M.
What Greater Work

FAITH
The Christian Impact
Survey of the Sacraments (II) 52
Lent — Cornelius J. Pasichny, O.S.B.M. 147
What is a Priest?
— Thomas E. Langer 198
It Pays to Know Your Religion
— B. Dribnenky, O.S.B.M
(I) 401, II 500
Communities More Christian if There Were More Priests
— George Sytnyk 402
Neurotic and Sanctity
— Matthew A. Berko
(I) 404, (II) 455
The Prince of Peace and the Terror — J. S. 83

FAMILY
How to Bring up Delinquents 245
The Danger of Being Beautiful
— Marlene Dietrich 246
Our Queen — Patricia Bolishyn 247
A Little Girl Shows us How Die
— Dick Snell 359
Profitable Conversation 407
The Parish Year — J. S. 449
Act One — Patricia Bolishyn 502
Knights of Columbus 503

GIVING IT SOME THOUGHT
— Bernard Dribnenky, O.S.B.M.
The Meaning of Christmas 544

MEMOIRS
My Memoirs 1892 — 1962
— Michael Luchkovich 548

NEWS IN BRIEF
104, 151, 358

POLITICAL
Excerpts from Speech of John Diefenbaker 406

UNITY
A Practical Approach to the Orthodox
— Robert Michael Moskal 101

RITE
The Pontifical Mass in Byzantine Rite C. Wysochansky, O.S.B.M 51
The Eastern Churches
— (II) by Msgr. Basil Filevich 54

UKRAINIANS
Liturgical Books of the Byzantine Rite 355
The Martyrdom of Bishop Paul Goydych, O.S.B.M.
— Sebastian Sabol, O.S.B.M. 99
Taras Shevchenko
— C. Wysochansky, O.S.B.M. 193
The Ukrainian Flying Priest — Rev. Stephen Chehovsky
— J. Skwarok, O.S.B.M. 351
Smoky Lake — Ukrainian Community in North-eastern Alberta 354
Seventy Years in Canada
— J. Skwarok, O.S.B.M. 401

VOCATIONS
Toying with a Vocation 452
Young Basilians Receive Their Habits
— Father Severian, O.S.B.M. 291
The Death of Father Skubleny
I 149, II 195, III 243, IV 294, V 353

Picture Story
The Tenth Anniversary In Good's Service
The Missionary Sisters of Christian Charity 545

"МАК" — FLORIST
342 Bathurst St., Toronto, Ont.
- Весільні букети
- Вазони
- Вінки

та всякі квіти для різних нагод.

Відвідуйте нашу українську крамницю!

Tel. EM 3-7609 or WA 1-4581

Penmans
GUARANTEED PENMANS QUALITY
KNIT-GOODS

ВИДЕРЖЛИВІ
Робочі Скарпетки
ШО ТРИВКІШІ ЗА ВСІ ПІШІ

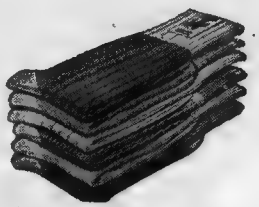

Щоби довше носити — вигідніше ходити — корисніше купити, надайте РОБОЧІ СКАРПЕТКИ ПЕНМЕНС. Найдете стиль і грубість, що відповідатиме усякій роботі — і за дану ціну буде це найкорисніше купно.

ТЕЖ СПІДНЯ ТА ВЕРХНЯ БІЛИЗНА
СЛАВНІ ВІД 1868 Р.
WS 10-4

"КЛЮБ ДОБРОЇ КНИЖКИ"

"Кожний культурний українець читає добру українську книжку!" — "Добру" — значить: будівну щодо змісту, яка стоїть за нашими українськими традиціями; "добру" — значить: гарну формою й видавничою технікою.

Це і клич "Клюбу Доброї Книжки": Хочемо дати українському читачеві добру й гарну книжку, яка дала б його душі будову й розвагу, піднесла б його понад будні життя до українського ідеалу. І все те хочемо дати українському культурному читачеві за розмірно невеликі гроші.

Оцим проголошуємо передплату на таку книжку. Хто хоче стати членом "Клюбу Доброї Книжки", має заплатити річно $4.00 і за те має право вибрати собі кілька книжок, із нижче поданого списку, вартости $6.00. Кромі того дістане член Клюбу наш каталог інших книжок даром. Із цього каталогу може вибрати собі книжок на будьяку суму з тим, що заплатить за них одну четвертину менше, ніж вони нормально коштують.

Для приєднання членів "Клюб Доброї Книжки" дає протягом місяців — травня-червня 1961 року всім своїм новим членам привілей дістати даром одну книжку, вартости $1.50, зовсім даром! Виходить: хто протягом травня-червня 1961 р. заплатить $4.00, той дістане за те книжок на $7.50!

Ось книжки, які проголошуємо на передплату за 1961 рік (крім них дістанете ще каталог зі списом понад 250 книжок, із яких можете собі вибрати ще й інші з опустом 25%): 1) В. Королів-Старий "Згадки про мою смерть" — спогади українського громадського діяча. — Ціна $1.50. — 2) В. Лозинський "Проклятий камінь — історична повість з часів Сагайдачного. — Ціна $1.50. — 3) Ф. Одрач "Покинута оселя" — оповідання з життя емігрантів. — Ціна $2.50. — 4) С. Бартас "Було троє малих дітей" — оповідання з правдивої події. — Ціна $2.50. — 5) Митрополит В. Липківський "Відродження Церкви в Україні 1917-1930 рр." — Ціна $3.00. — 6) Ю. Мозіль "Спомини полїтв'язня" — Ціна $1.00 — 7) Ю. Мозіль "На Вронках" — спомини з тяжкої польської тюрми. — Ціна $1.00. 8) М. Головінська "Чічка" — оповідання з життя дітей. — Ціна $1.75. — 9) Оп. Кисілевська "По Рідному Краю" — спомини з мандрівки по Україні. — Ціна $2.00. 10) Б. Курилас "Діялоги Василіянок" — п'єса з часів московського переслідування. — Ціна $1.00. — 11) Т. Кострубa "Як Москва нищила Українську Церкву". — Ціна $0.50. — 12) Т. Кострубa "Нариси з церковної історії України". — Ціна $2.00. — 13) Ол. Мох "Книжки і люди" — літерат. нариси. — Ціна $1.00. — 14) В. Гюнерман "На Божих окопах" — історична повість із часів французької революції. — Ціна $1.50. Спис дальших 250 книжок у нашому каталозі, який кожний новий передплатник Клюбу дістане даром.

Замовлення адресуйте:
"KLUB DOBROJI KNYZKY"
286 Lisgar St., Toronto 3, Ont., Canada

НА СВ. НИКОЛАЯ І РІЗДВО

ПРОДАЄМО ТАКІ КНИЖКИ:

Радзикевич В.: **Прилетіла зима біла** — — 0.50
Н. Королева: **Предок.** Істор. повість. **Новість!** 3.00
Н. Королева: **Подорожний** — легенди — — 0.50
В. Королів-Старий: **Згадки про мою смерть** 1.50
Перші заповані. Біла книга про переслідування віри в Україні — — — — 1.00
св. Василій Великий: **Борець Христа.** Святовасилівське "Наслідування Христа", полотно 1.00
Відпустові молитви — — — — 0.10
о. Нагаєвський І.: **Об'єднання Церков і ідея Київського Патріярхату** — — — — 1.00
О. Штавдінгер: **Об'явлення Марії у Фатімі** 0.50
А. Дотоцький: **Пастушок із Назарету** — опов. 0.50
О. Кисілевська: **По рідному краю** — — — 2.00
Р. К.: **Я була свідком чуда!** — — — — 0.30
о. І. Д. Попович: **Граматика церк.-слов. мови** 1.50
о. І. Д. Попович: **Києво-Печерський манастир** 0.50
о. М. Солов'ій: **Літургіка для українських шкіл, ч. І. Святі речі; ч. ІІ. Святі Богослужби** — по 1.00
— **Щоб усі були одно** — — — — — — — 0.25
о. д-р Ю. Федорів: **Проща до св. Землі** — — 1.50
— **На чернечій горі Атос.** Записки паломника 1.25
Митрополит В. Липківський: **Відродження Української Церкви** — — — — — 3.00
П. Грицак: **Галицько-Волинська Держава** — 2.50
о. А. Трух: **Божа Криниця** — — — — — — 0.50
В. Лозинський—М. Ценевич: **Проклятий камінь** — історична повість з козаччини — 1.50
о. М. Ваврик: **По Василіянських манастирях** 2.50
Ю. Мозіль: **Спомини полїтв'язня — 1958** — 1.00
Ю. Мозіль: **Крізь залізну занавісу** — — — 1.00
М. Головінська: **Чічка** — оповідання — — 1.75
С. Бартас: **Було троє малих дітей** —опов. — 2.50
Г. Дардель: **Свята Єлисавета** оповід. **1958** 0.25
О. Купранець: **Виплятий гетьман І. Мазепа** 0.25
Й. Схрейверс: **Чудесне життя с. Варвари** — 1.50
М. Овчаренко: **Золоті ворота** — читанка 2.50
Т. Кострубa: **Нариси з церк. історії України** 2.00
— **Як Москва нищила Українську Церкву** 0.50
О. Мох-Теофіл Кострубa — життєпис — — 0.25
О. Мох: **Книжки і люди** — літерат. нариси 1.00
омм: **Поэзи Пречистої Діви** — — — — — 1.50
омм: **Чорт, направду!** — — — — — — — 0.25
М. Островерха: **Гомін з далека** — — — — 1.00
М. Островерха: **Чорнокнижник із Зубівки** 0.50
М. Островерха: **На закруті.** Осінь 1939 р. 1.75
Островерха М.: **Великий Василіянин Слуга Божий** Митроп. Андрій Шептицький — 0.50
Я. Бохенський: **Тайна червоного посольства** 2.00
Б. Курилас: **Діялоги Василіянок** — — — 1.00
Ф. Одрач: **Покинута оселя** — оповідання — 2.50
Skwarok J. OSBM.: **The Ukrainian Settlers in Canada and their schools 1891—1921** — — 2.00
— **The largest Eastern Rite in the Catholic Church** 0.15

Замовляти на адресу:
Basilian Press — 286 Lisgar St.
Toronto 3, Ont., Canada

EUREKA Princess

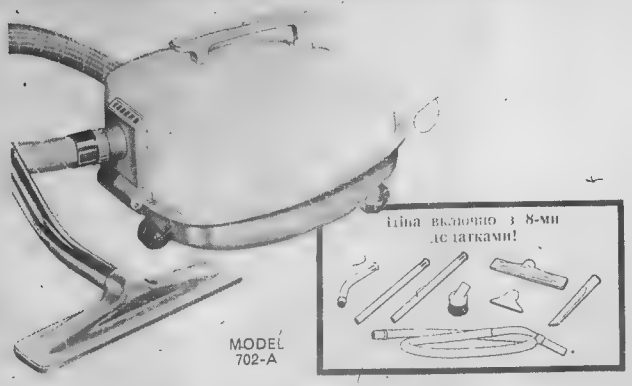

Мотор сили понад 1 HP

Легко залучується.

Невеликої ваги, а повний сили й багатий у нові приспосіблення!

Безпосередня злука із всосовою рурою. Всосова рура з неломливого найлону

ВИДУВАЧ НАДАЄТЬСЯ І ДО ІНШИХ ЦІЛЕЙ.

ALPHA Furniture Co.

735 QUEEN ST. WEST TORONTO, ONTARIO

EM 3-9637

СВІТЛО
THE LIGHT

РІК XXV СІЧЕНЬ — 1962 — JANUARY Ч. 1 (469)

CANADA

Суспільні обслуги належать ВАМ!

В більшості канадських місцевостей є служба здоров'я і опіки доступна всім мешканцям завдяки добровільним організаціям та агенствам.

Серед них є:

- Догляд за хворими в хаті
- Допомога в родинних проблемах
- Реабілітація інвалідів
- Літні табори для хлопців та дівчат

і багато інших.

Якщо ви або член вашої родини потребуєте будь-яку з цих допомог, не вагайтесь просити її. Вам її радо дадуть. Установи суспільної допомоги ви знайдете на жовтих сторінках телефонічної книги під:

"SOCIAL SERVICE ORGANIZATIONS"

там вони до **вашої** послуги.

Ellen L. Fairclough

Еллен Л. Ферклю
Міністер Громадянства й Імміграції

СВІТЛО

УКРАЇНСЬКИЙ ХРИСТИЯНСЬКИЙ МІСЯЧНИК

Видають ОО. Василіяни

Передплата $3.00 на один рік.
Поодиноке число 30 центів.

Адреса Редакції й Адміністрації:
286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario

Telephone: LE 5-6483

ПРЕДСТАВНИКИ "СВІТЛА" ЗАКОРДОНОМ

АНГЛІЯ:
Ukrainian Booksellers & Publishers
49 Linden Gardens,
Notting Hill Gate
London, W. 2, England.

АВСТРІЯ:
Griechisch - katholisches
Zentralpfarramt zu St. Barbara
Wien 1, Riemergasse 1
Austria

АВСТРАЛІЯ:
Rev. D. Kachmar
Archbishop's House
West Tee, Adelaide, S. A.

АРҐЕНТИНА:
Padres Basilianos
Curapaligue 760
Buenos Aires, Argentina

БРАЗИЛІЯ:
Padres Basilianos
Caixa Postal 24
Prudentopolis, Parana, Brazil

ФРАНЦІЯ:
L'Abbe Julien Prokopiw
2 Rue des Crignos
Amiens (Somme) France

ІТАЛІЯ:
Padri Basiliani
Via Icilio 40 (Aventino)
Rome, Italy

THE LIGHT

A Ukrainian Monthly Magazine. Published by the Basilian Fathers, 286 Lisgar St., Toronto, Ontario, Canada.

Authorized as second class mail by the Post Office Department, Ottawa, and for payment of postage in cash.

ЗМІСТ:

Початок з'єднання — християнська любов — *о. В. Дрібненький, ЧСВВ* 2
Віра одна, обряди різні — *о. Ісидор Луб, ЧСВВ* 3
На Різдво — *вірш* 4
До віршової будови наших коляд — *д-р Василь Сімович* 5
За приготування до Вселенського Собору — *о. Василь Ваврик, ЧСВВ* 8
Намірення на січень 1962 9
Молитва за Вселенський Собор
Багато людей запитує — *о. Севастіян Сабол, ЧСВВ* 10
Відповіді на різні запити в релігійних справах
Побажання св. Василія Великого — *СС/ЧСВВ* 13
Чого бажає нам св. Василій?
Живий прапор молоді — *о. Іриней Назарко, ЧСВВ* 14
Із циклю: Надзвичайні люди — Петро Юрій Фрассаті
Ернест Елльо — французький борець за правду й високі ідеали — *Михайло Островерха* 16
Гострий критик, що поборював безбожництво й лібералізм письменників
Мої спомини про Жовкву — *Степан Гевак* 18
У друкарні й переплетні — Друкарський інтернат
"Во Йордані" — на Йордані... — *о. Семен Шевчук, ЧСВВ* 21
Спогади паломника
Останні дні католицької Золочівщини — *о. Сотер Юник, ЧСВВ* 23
"Дискусія" з майором, що вірив тільки в горівку...
Християнський державний муж про політику 24
"Фашист", але думки таки здорові
Хопта — *Наталена Королева* 25
Оповідання про притчу...
Джі-Ву-Джов — *Ярослава Острук* 29
Оповідання про мурина, що не любив грошей
Маркіян Шашкевич — *о. д-р Мирослав Марусин* 31
Приклад живої віри в Бога й любови до рідного народу
Від парафіяльної церковці до повної Митрополії — *о. Методій Ничка, ЧСВВ* 33
Чого зрікся Рим у нашу користь?
Некролог бл. пам. о. Атанасія Химія, ЧСВВ 35
ІЗ ЦЕРКОВНО-ГРОМАДСЬКОГО ЖИТТЯ 36
ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ "СВІТЛА" 40

ENGLISH SUPPLEMENT

St. Josaphat — the Apostle of Unity — *By Michael Luchka* 41
My Memoirs — (II) — *By Michael Luchkovich* 41
Our Communities in Northern Quebec 43
The Deep South 47

ПОЧАТОК З'ЄДНАННЯ – ХРИСТИЯНСЬКА ЛЮБОВ

З'єднання визнавців Христа, себто християн, у єдину, святу, соборну й апостольську Церкву було завжди предметом суттєвої потреби й глибокого побажання.

Сам же Христос знаменував свою Церкву: де "буде одно стадо й один пастир". А коротко перед Своєю смертю Він молився, щоб усі, які увірують в Нього "були одно, так як ти, Отче, в мені, і я в тобі".

Сьогодні церковне з'єднання, чи радше змагання до нього, набирає щораз більше актуальности й розголосу.

У Німеччині чільний лютеранський духовник д-р Ганс Асмусен розвинув сильну діяльність, щоби впровадити до своєї Церкви признання авторитету Римського Папи та привернути католицьку літургію й богословію. Його погляди поділяють близько 2.000 других лютеранських провідників.

У Нью-Делгай щойно закінчився з'їзд 577 протестантських і православних представників усього світу; вони з'єднання не осягнули, але воно було головною темою двотижневих старанних дискусій.

У Ватикані Святіший Отець вкоротці отворить Вселенський Собор, де з'єднання Церков займатиме передове місце. Він теж недавно проголосив нову енцикліку "Відвічна Божа Премудрість", у якій вимовно закликає всіх християн до єдности.

Безпосередньою притокою до цього загального почуття потреби єдности серед усесвітнього християнства є безперечно всесвітній наступ безбожного большевизму.

Український нарід, з усіх народів, найбільш страждає від цього нищівного червоного наступу. Тому релігійне з'єднання у нас повинно бути й є особливо важною справою.

Як усюди, так і в нас, шлях до християнського з'єднання дуже довгий, трудний і густо заставлений важкими перешкодами.

Першим і чи не найбільш зайедбаним засобом до з'єднання — це взаємне виконування другої найбільшої заповіді Христа, а саме християнської любови ближнього; не тільки в почуваннях, але також у мові, письмі й чинах.

Виконування заповіді любови ближнього дуже багато причиняється до витворення доброї волі й належного зрозуміння, що відіграє таку велику ролю в справі релігійного з'єднання.

У днях від 18-го до 25-го цього місяця в усій Католицькій Церкві відбудеться Тиждень Церковного З'єднання. У молитві, що нею в тому тижні маємо випрошувати в Бога церковного з'єднання, характеристичними є ось такі слова:

> "За полемічні спори перейняті іронією, підозрінням і переборщенням; за брак зрозуміння і за пересуди супроти наших некатолицьких братів — прости нам, Господи. За наше горде й самозадовільне успосіблення, що його ми в минулому виявляли супроти наших православних братів, і за теперішню нашу байдужість до них — прости нам, Господи".

Такі слова виявляють покору, покаяння і дбайливість, що випливають зі справжньої християнської любови.

З'єднання всіх християн в єдину, святу, соборну й апостольську Церкву є дуже великою, важною і трудною справою. Не може бути церковного з'єднання без усецілого збереження Христової науки, що є суттю християнської релігії. Століття ворожнеч, пересудів і упереджень створили глибокі прірви між нами.

Але це також справа Божа. А що нераз у людей не можливе — це можливе у Бога. Церковне з'єднання за Божою ласкою і покірними, витривалими молитвами та справжньою й діяльною доброю волею нас усіх християн — може стати дійсністю.

о .В. Дрібненький, ЧСВВ

УСІМ ПЕРЕДПЛАТНИКАМ, ЧИТАЧАМ, ПРИХИЛЬНИКАМ І ЖЕРТВОДАВЦЯМ

"СВІТЛА" ВЕСЕЛИХ РІЗДВЯНИХ СВЯТ ТА ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

бажає

РЕДАКЦІЯ "СВІТЛА"

СВІТЛО THE LIGHT
Український Християнський МІСЯЧНИК
СІЧЕНЬ, 1962 РІК XXV. Ч. 1 (470)

о. Ісидор Луб, ЧСВВ

ВІРА ОДНА, ОБРЯДИ РІЗНІ

Розпитайте про давні дороги й подивіться, де дорога до щастя та ступайте нею, і знайдете спокій для душ ваших. (Єремія 6, 16).

Перед приходом Христа ввесь людський рід можна було поділити на дві, зовсім відмінні від себе частини: на жидів, що вірили в одного правдивого Бога й осягали спасіння через віру в будучого Месію, та на поган, що почитали ідолів, себто божків, та живучи в справжній духовій темряві, йшли здебільша на вічне осудження.

Щоб зібрати ввесь людський рід в одне стадо і привести всіх до одної віри, що дає спасіння,— Бог, що бажає, щоб усі спаслися (І Тим. 2, 4), звіщав людям свою волю через вибраних своїх: патріярхів і пророків, а в останні дні післав до них Єдинородного свого Сина, щоб кожний, що увірує в Нього, не згинув, але мав вічне життя (Євр. 1, 2; Йо. 3, 16). Цей прихід свій предсказав Христос між іншими також через свого пророка Ісаю оцими словами: "Прийду — каже Він — зібрати всі народи й язики, а вони прийдуть та побачать мою славу. І положу на них знак і вишлю з-поміж них тих, що будуть спасенні, до народів: до Тарсу, Африки й Лівії — до тих, що стріляють із лука; до Італії й до Греції та на далекі острови до тих, що не чули про мене й не бачили моєї слави. І вони звіщатимуть народам мою славу та зберуть усіх братів ваших з-поміж усіх язиків" (Ісая 6, 28).

А коли надійшов означений час, прийшов у світ і сам Христос Спаситель та переходив села, містечка й міста, розсіваючи скрізь насіння Божого слова. Як добрий дому Владика, посилав Він жидів до свого виноградника та, як великий Цар, запрошував поган до свого дому на весілля. Для одних улаштовував Він велику вечерю, а іншим запевнював дати неоцінений дар вічного життя. Свої, проникаючі до глибини душі, науки скріплював Христос майже завжди надзвичайними знаками-чудами, щоб так іще більш переконати людей та зібрати ввесь людський рід, подібний до заблуканих овець, в одне своє стадо.

Крім того вислав Він своїх Апостолів у світ, щоб проповідували Його святу Євангелію всьому сотворінню (Мк. 16, 15). І справді пішли Апостоли у світ, щоб виконати Його святу волю так, що по всій землі розійшовся голос їх та аж до кінців вселенної залунали переконливі їхні слова (Рим. 10, 18).

ОДНА ВІРА

Скрізь проповідували Апостоли одного Бога, одного Христа та одне хрещення, себто проповідували одну й ту саму віру, а ті, що увірили в Христа через їхні слова, почали називати себе християнами та в сильній вірі й щирій любові лучилися разом, творячи одне містичне Христове Тіло таке, що головою того Тіла є сам Христос, а всі, що увірили в Нього, є членами цього ж Тіла. І саме це має на думці св. Ап. Павло, коли каже: "І так ми многі є одне тіло в Христі, а для себе ми обопільно є членами" (Рим. 12, 5).

Отже подібно, як у людини всі члени є в злуці з головою й кожний член тіла є в злуці з іншими членами, так теж і всі християни, — коли хочуть жити в Христі і з Христом, — мусять бути злучені (через одну й ту саму віру й щиру любов) не тільки з Христом, як зі своїм Головою, але також (як члени таїнственного Христового Тіла) з прочими членами того ж Христового Тіла. Коротко кажучи, всі, що визнають ту саму Христову віру, є злучені з собою, бо належать до одного й того самого таїнственного Христового Тіла, що в ньому вони є членами, а Христос Головою.

РІЗНІ ОБРЯДИ

І саме в цьому є те З'єднення, або Унія, що нею так гіршаться деякі християни — тому, що її не розуміють. Бо є чимало таких: і між православними й між латинниками, що вважають Унію за якусь нову віру, посередню між вірою православного Сходу й вірою католицького Заходу, а уніятів уважають за таких, що відступи-

ли від православ'я, але не злучилися з католицизмом тому, що разом із католицькою вірою не приймили теж і латинського обряду. Тому православні бояться Унії м. і. тому, що бачать у ній перший крок до переходу на латинський обряд, а деякі латинники хотіли б знов бачити в цьому ж переході останній крок до "повної злуки" уніятів з католицькою Церквою. Інакше кажучи, одні й другі не звертають уваги на віру, але на обряд і вважають східній обряд за те саме, що православ'є, а латинський обряд за те саме, що католицизм. Отож у їхніх очах Унія це ані православ'я (бо нема в ній православної віри), ані католицизм (бо "бракує" їй латинського обряду).

Тому деякі православні думають, що стануть тільки тоді правдивими католиками, коли з католицькою вірою приймуть теж і латинський обряд, а деякі знову латинники думають, що вони справді навернуть на католицизм тільки тих православних, що згодяться змінити свій дотеперішній східній обряд на латинський обряд.

Та треба знати, що як православні, так теж і деякі католики латинського обряду дуже помиляються, коли мають таке поняття про Унію, або коли мішають віру з обрядом. Бо Унія це не якась нова посередня віра, ані теж ніякий тільки міст ок до переходу на латинський обряд. Уже саме слово "Унія" (-злука, з'єднення) вказує, що під тією назвою треба розуміти однозгідність у вірі й злуку в любови тих усіх, що належать до правдивої Христової Церкви, себто спільне визнавання правдивої Христової віри — не зважаючи на різні, нераз дуже відмінні від себе, літургічні обряди!

Як відомо, у Христовій Церкві є різні обряди, а не тільки обряд греко-візантійський і обряд латинський. Нпр. деякі католики на Заході належать до обряду медіолянського (до нього належав Папа Пій XI), інші до галліканського (біля м. Ліон у Франції), ще інші до т. зв. мозарабського (в одній місцевості в Еспанії). А всі вони належать разом із латинниками до Католицької Церкви і навіть нікому на думку не приходить уважати їх за неповних католиків. На сході є ще більше літургічних обрядів. Є там нпр. обряд вірменський, у Єгипті знов обряд коптійський, в Азії обряди: сирійський, маронітський і халдейський. Християни, що належать до тих різних обрядів одні є з'єднані, другі ж нез'єднані — залежно від того, чи визнають, або не визнають, одну і ту саму віру, що її визнає Римська Церква. Отже можна належати до різних обрядів і при тім визнавати одну й ту саму віру, а можна належати також до того самого обряду, але не мати одної й тієї самої віри!

З того бачимо, що головна річ це віра, а не обряд, хоч і обряд треба шанувати та зберігати його, бо того домагається св. Церква. Ніколи однак не треба мішати обряду з вірою. Бо й св. Ап. Павло каже: "Один Бог, одна віра, одне хрещення" (Єфес. 4, 5), а про обряд нічого не каже тому, що віра мусить бути одна, а обряди можуть бути різні.

І саме тільки тому, що іншого обряду почали придержуватися християни на Сході, а іншого на Заході, також і сама Христова Церква почала називатися на Сході Східньою, а на Заході Західньою, хоч, як на Сході, так і на Заході була одна і та сама віра.

І навіть годі собі подумати, щоб було інакше. Бо без віри, і то правдивої віри, неможливо є подобатися Богові (Євр. 11, 6). Христова віра мусить завжди залишитися одна й та сама. Вона ніяк не може ані змінитися, ані зміліти — згідно зі словами самого Божественного Спасителя, що навіть і пекольні ворота не переможуть її (Мт. 16, 18). А обряди-й обрядові звичаї можуть змінятися, і справді, як свідчить про це історія, безупинно змінялися.

Тим то одну частину Христової Церкви почали називати грецькою, а другу латинською (або римською) не тому наче б вони визнавали якусь іншу, відмінну й окрему віру, але тільки тому, що обидві вони мали свої, відмінні від себе, обряди, що їх завели подекуди вже самі Апостоли, а педекуди їхні наступники. Свт. Отці.

І про те, себто про колишню одність віри між греками й римлянами, між східніми й західніми — говорять передовсім св. Апостоли, що звіщали народам одну й ту саму віру; великі і святі Вчителі Східньої Церкви, що зберігали й пояснювали цю св. віру, та сім перших Вселенських Соборів, що відбулися на Сході.

НА РІЗДВО.

Ясна зірка промениста
Мерехтить у небесах,
Заливає світлом землю —
Проганяє тьму і страх.

Милозвучний спів янголів
Лине з світлих височин
І звіщає радість людям —
Бо родився Божий Син.

Хто початок дав усьому —
Зорям, горам і морям,
Той сьогодні в бідній стайні
Як Дитя родився нам.

Хто в просторах усесвіту
Важить долю, мірить час,
Той лежить у яслах нині
Й усміхається до нас.

То ж радіймо всі в це Свято,
Бо Сам Бог до нас прийшов
І приніс найбільші дари —
Божу ласку і любов.

Василь Сімович

ДО ВІРШОВОЇ БУДОВИ НАШИХ КОЛЯД

Багата віршова література XVII-XVIII ст. не діждалася в нас такого оцінку, на який вона заслуговувала б. У широких колах нашої інтеліґенції вона майже незнана. Давній погляд, що, мовляв, вона не виявляє нічого цікавого, оригінального — треба було б давно вже скласти до архіву... Є це така література, що вже хоч би з історичного погляду варто з нею зазнайомитися.

Де ж причина, що до цієї літератури так у нас ставляться, що її не знають?

Може в тому, що автори віршів, здебільша, анонімні, що збірники тих авторів повидруковувані в наукових виданнях, якими в нас ніхто ніколи не цікавився, а може в тім, що такий погляд вщіплювала в нас школа, шкільні підручники, де ця ділянка нашої середньо-української літератури була трактована колись по мачошиному; відомий підручник Возняка ("Старе українське письменство"), що дає гарні зразки віршової діяльности наших анонімних авторів XVII-XVIII в., авторів, повигрібуваних із різних рукописних музейних збірників — маю враження — справи не поправив. Середньо-українську віршу в нас і далі вважають за щось менше вартне, за щось, що не заслуговує на якусь уважливість, і на неї не звертають уваги, нею зовсім не цікавляться. Не цікавляться її змістом, а вже про форму ніхто й не загикнеться. А тимчасом саме формою може прикувати сьогочасного читача середньо-українська вірша, може вразити своєю різноманітністю й великою нераз мистецькістю в будові строф. Не треба ж забувати, що автори віршів були люди, які пройшли теоретичну школу поетики, знали добре латинську та грецьку метрику й польську версифікацію, і все вивчене прикладали до своїх творів. Та коли за макаронічною мовою віршів пропадає нераз їх зміст, і це може відстрашити читача — то цього ніяк не можна сказати про форму, для якої їх автори використовували ввесь свій хист і все своє знання віршунського ремесла.

Те, що ми сказали про віршу взагалі, торкається й коляд — віршів, зв'язаних із Христовим Різдвом. Власне тому, що коляди зв'язані з роковим святом Різдва, вони досить рано попереходили в народ, і багато з них стало народніми піснями. Укладачів коляд було багато, і колись коляд було багато. Вказують на це різні співаники, що зберегли їх від загину. Переглядаючи ті збірники, що їх понадруковували дослідники нашої вірші (нпр. Возняк), ми мусимо стверднити, що багато коляд так і позалишалося у збірниках, і вони не ввійшли ні в "Богогласник" (із кінця XVIII ст.), ні не попереходили в народ. Що більше, навіть деякі з них, що їх умістили видавці "Богогласника" в 1790 р., і пізніших виданнях "Богогласника", не принялися в народі, дарма, що поміщення в цих виданнях влегшувало їх поширення. Хто тепер співає в нас такі коляди, як: "Вси язици купно лици", "Ликующе возиграймо днесь", "Слава буди во вишних Богу", "Страни всего світа спіште", "О, предвічний Боже, хто ізречи може", "Возсіявий над сонце во вертепі", "Рци нам, о Маріе"? Таксамо дуже рідко почуєте тепер такі коляди, як "Цвіт мисленний", "Стань Давиде, з гуслами", — хоч обидві коляди й досі фігурують по т. зв. "кантичках", і всі ці згадані коляди з нотами позатягали василіяни-видавці "Богогласника" з 1790.

Чим це пояснити?

Міркуємо, що найважніша причина цьому — штудерність форми цих колядок, форми дуже вже далекої від народніх ритмів, і далі — зв'язаної з нею мелодії. Не треба ж забувати, що укладачі слів до коляд були водночас і укладачами музики до них, були композиторами, що достроювали до форми музику. Коли музика була для народнього вуха складна, тяжкувата, штудерна, то й коляда приймалася туго, а далі — попадала в забуття.

Цікаво, що видавці "Богогласника" з 1790 року, друкуючи на самому початку збірника "Пісні на Рождество Ісуса Христово", поділили їх на дві частини. У першій помістили такі, що, на їх погляд, придатні були для вищих шарів громадянства (14 коляд), у другій — "інші пісні вмісто небогоугодних обичних коляд простшим півцем (простішим співакам) служащия". Що ці "небогоугодні обичні коляди" це були — колядки, це — ясно; їх повинні були виперти з ужитку штучні коляди, складені простішими, більш народніми ритмами. І дійсно, з поміщених у цій другій частині "Пісень" принялося з 9—6 коляд, їх і досі співають: "Дивна новина", "Предвічний, родився под літи", "Дар нині пребогатий", "Новая радость світу ся з'явила", "Нова радость стала", "Нині, Адаме, возвеселися". А з 14, "благородніших" коляд першої частини "Богогласника" зберегла народня пам'ять скрізь тільки 4: "Не плач, Рахиле", "Небо і земля", "Вселенная веселися", "Христос родився", 2: "Бог натуру", "Видів Бог" співають бодай на західніх етнографічних землях, не так часто, а всі інші зовсім уже забуті... Додати ще треба, що до "Богогласника" з 1790 р. (та й пізніших) не ввійшло ще більше коляд, "простшим півцем служащих", коляд, теж давніх. Не кажемо вже про загально відому, чудову коляду "Бог предвічний", перлу поміж нашими колядами, але не ввійшли туди такі, як ось "Согласно співайте", або "Возвеселмся всі купно нині" — загально

відомі й улюблені поміж нашим народом. Вони теж книжного походження, теж вийшли з тих самих кол, що й ті коляди, які найшли своє місце в "Богогласнику", подибуються по різних збірниках наших старовинних пісень та рукописних "кантичках". А те, що нарід перебрав із "благородних" саме ті, що їх названо, має свою причину теж у їх складі, в їх легкій віршевій формі, для народнього уха доступній.

І тут саме приходимо до віршової будови тих коляд, що стали вже тепер народнім добром.

Передусім треба згори зазначити, що наш нарід розуміє коляду як пісню веселу, пісню радощів, пісню, зв'язану нераз із виставами вертепу, "геродів" і т. д., що її неодмінною складовою частиною повинен бути навіть і танець. Тимто скочність і є прикмета для ритму деяких коляд. Зазначується вона трьома складами, які часто появляються чи в цілій коляді ("Согласно співайте"), чи в поодиноких частинах її, звичайно на кінці строфи (строфова будова коляд — характеристична), чи на кінці вірша (пор. "Предвічний родився", "Возвеселімся", "Христос родився" і т. д.). Така скочність відчувається в ритмах рефрені поодиноких коляд (пор. рефрен до коляди "Небо і земля", або до коляди "Бог ся раждає"), або й у повторюванні останніх складів якогось слова ("Тайна многа невидима, ма-ма-ма", в колядці "Бог натуру") або просто наслідування голосу інструментів, потрібних до співу колядок (пор. ра-ра ра-ра, тра-тра-тра, га-га-га, і т. д., в тій самій коляді) і для — танцю! Тимто, я міркую, що в нас не в дусі розуміння коляди протягають, співаючи, коляду "Вселенная, веселися", коляду, зложену восьми-складовим козачковим, скочним ритмом! Від нашого співу цієї коляди можна набратися меланхолійного смутку, а про ніяку веселість, до якої колядка кличе вселенну, бо "од Діви родився Бог", не може бути й мови.

**

У нас загально поширена думка, що середньоукраїнська вірша має складовий характер у будові вірша, себто, що це вірші силябічні, складені за польськими зразками. Воно правда, загалом беручи. Але ж бо й наша народня поезія теж збудована на числі складів, хоч має прикметні, для неї пересічки (цезури) та постійний наголос зв'язаний із пересічкою та кінцем вірша. Через те не можна цього погляду узагальнювати, не можна прикладати його до всіх вірш, і зокрема до коляд. Правда, двовіршова строфа таких коляд, як: "Новая радость", або "Бог ся раждає" (без рефрену), чи "Небо і земля" (без рефрену), виявляє виразно польський вплив—одинадцятискладовий вірш із пересічкою після п'ятого складу, себто (5) х (6) — але ж строфи інших коляд, які принялися в народі і стали дуже популярні, виразно зраджують у будові вірша народні ритми. Зовсім не важно дослухатись колядкового ритму в цілій коляді "Возвеселімся всі купно нині", при чому останній рядок строфи доповнений трьома самостійними складами (пор. "Всі утішайтесь — на землі"). Цікаво, що на зразок будови колядки, де часто друга частина колядкового ритму (5х5) повторюється в першій половині наступного рядка — у цій коляді нову строфу починають останні слова попередньої строфи, пор.:

Возвеселімся всі купно нині:
Христос родився в нищій яскині,
Послідним віком став чоловіком,
Всі утішайтесь — на землі.
Всі утішайтесь на землі гойно,
Хвалу воздайте Єму пристойну.
Пожаданому, з неба даному,
Котрий світ ввесь — одкупив.
Котрий світ ввесь спасе од ада
і т. д.

Такі доповнення трьома складами (скочними!) бачимо і в інших колядах (це щось наче рефрен у колядках, пор. "Ой, дай Боже!"), де відчувається колядковий ритм. Візьмім хоч би дуже популярну коляду (не треба думати, що вона конче складена за польським зразком; навпаки, наголоси в польській коляді "Пулнок юж била" вказують на український вплив!), як: "Христос родився", де в другому, четвертому, шостому й останньому рядку бачимо такі доповнення колядкового ритму:

Христос родився, Бог воплотився
Во вифлеємской — яскині;
В стайні убогой, нищеті многой —
Велія радость — всім нині.
— — — — — — —
Богу і Творцу своєму...
— — — — — — —
— — — — — — —
І от работи — вражія.

Правда, можна б ці три склади, йдучи за теорією акад. Степана Смаль-Стоцького, взяти таки за колядковий, здовжений щодо часу ритм, але ж цьому противиться п'ятий, сьомий і восьмий рядок, де виступають скочні три-складові ритми:

Ангели співають, честь Єму оддают
— — — — — — —
Линуй, человіче, з рождества того,
Христос бо од ада спасе душ много.

Правда, в інших колядах можна, йдучи за змістом, приняти таки здовження щодо часу колядкового рядка, скороченого з п'ятьох на три склади (7 і 10 рядок). Возьмім, напр., відому теж коляду: "Нині, Адаме", що її строфа збудована комбінованим колядковим і козачковим ритмом (5 і 6, та 7 і 8 рядок):

Нині, Адаме, возвеселися,
Єво, прамати, од слез отрися,
Ото Єво, же-сте чекали,
Із тоскностію ожидали —
Нині з Панни предізбранни.
В Вифлеємі малом домі
Родися, коляді;
Єму царі несут дари;
Злато щиро, ливан, миро
Од восток — рекл пророк.

Та чи сяк, чи так, одне ясне — безперечний вплив колядок у будові вірша тих "небогоугодних обичних коляд", і виявляється цей вплив колядковим віршем. Комбінація з іншим народнім ритмом дуже до речі, вона цілій строфі надає мистецькости. Бувають комбінації колядкового ритму ще й з іншим народнім. Ось, напр., де строфа складається з 12 рядків, перші чотири рядки строфи мають колядковий вірш, напр.:

Не плач, Рахиле, зря чада ціли:
Не умирают, но пребивают,
Кровния сини, в новой святини,
Ко Богу Сину суть за причину.

— а решта 8 рядків має відомий шостискладовий народний вірш (пор. у Шевченка — "Зацвіла в долині червона калина"):

Не имій за шкоду,
Видя, яко роду,
Кров розливаєму
Плоть убиваєму —
Душами же цілі,
Тілом бо умріли,
За живота страту
Пріяша заплату.

Ще більшої мистецькости додають усім колядам, зложеним хоч тільки колядковим віршем, хоч комбінованим — паровані рими (пор. Панни предізбранни, родися — явися...: Рахиле — цілі. Сину — причину і т. д.), чого в народній поезії з такими ритмами не буває.

Знайомим із народніми піснями, з їх ритмами, зовсім не важко відчути народню будову строф у колядах: "Дивная новина" та "Нова радость стала". Будова ця в цілому (в поодиноких рядках, римами) відповідає відомій народній пісні:

Ой, у полі жито
Копитами збито:
В чистім полі край дороги
Козаченька збито.

Строфа ця, як відомо, складається в першій частині з двох шостискладових віршів, римованих парованими римами, скомбінованих з коломийковим ритмом (8х6), при чому цей коломийковий вірш римується з обома першими рядками. Для порівняння додаємо перші строфи обох коляд (як вони записані в "Богогласнику" з 1790 року):

Дивная новина:
Нині Діва Сина
Породила в Вифлеємі
Марія Єдина.

Або:

Нова радость стала,
Яка не бивала:
Над вертепом звізда ясна
Світло возсіяла.

Різні комбінації різних народніх ритмів легко схопити в коляді "Предвічний родився під літи", де в першому і другому рядку п'ятивіршової строфи бачимо пересічку після третього складу, а далі йде шостискладовий народній ритм, у третьому й четвертому рядку чути врізаний козачковий (семискладовий) вірш, в останньому трискладове закінчення, пор.

Предвічний // родився под літи,
Хотяще // землю просвітити,
Да нас од тьми возведет
І ко світу приведет
Заблудших.

Те саме торкається коляди "Рци нам, о, Маріє", що поміщена у другій частині "Богогласника" з 1790 р., а що тепер уже загинула:

Рци нам, о, Маріє,
Что есть чудо сіє:
Не раждаєш отроча,
Без хотіній плотских
І, родивши, полагаєш
Єго в яслах скотских.

Перші два рядки — шостискладовий народній римт; останні — звичайна коломийка, де в третьому рядку (як це буває в таких народніх ритмах) урізаний один склад.

Не важко відчути народні ритми в коляді:

Дар нині пребогатий
Со небес прийде —
Яко капля каплющая
На землю спаде — — —

у коляді, яка теж до нас дійшла, і яка теж залічена до "простішим півцем служащих".

Із усього цього, міркуємо, виходить ясно, чому з такого великого числа коляд, яке виказують нам різні збірники побожних пісень, між ними і різдвяних, нарід перебрав саме ті, що своїм складом підходили до народнього віршового вуха. Інших пісень ми не торкаємось. Зазначимо тільки, що їх "Богогласник" має дуже багато. Але ж дуже мало з них засвоїв собі народ, бо уклад їх був надто штучний. Ми самі є свідками того, як багато нових побожних, церковних пісень, навіть коляд, устигло вже поробитися народніми, бо укладені вони під народні ритми.

ВІРА Й НАУКА

Багато людей тої гадки, що модерне природознавство зробило релігію трохи старомодною. Я ж переконаний, що ця наука криє для таких людей дійсні несподіванки. Наприклад, наука каже нам, що міцно в природі, навіть найменша частиночка, не пропадає в ніщовість. Природа не знає екстинкції. Все, що вона знає, це перетворення.

Отже, коли Бог пристосовує цю засаду щодо найменших і незначних частин Своєї вселенної, то чи не є воно справедливе, що Він також пристосовує це щодо душі людини? Думаю, що так.

(Вернер фон Браун)

о. В. Ваврик, ЧСВВ

ЗА ПРИГОТУВАННЯ ДО ВСЕЛЕНСЬКОГО СОБОРУ

НАМІРЕННЯ НА СІЧЕНЬ

Цілий 1962-ий рік проходитиме під знаком Вселенського Собору Католицької Церкви. Це буде вселенський 21-ий Собор, ватиканський же другий, (перший був у роках 1869-1870). Тому що той Собор є дуже великої ваги для Церкви й цілого світу, Папа Іван XXIII поручає нам усім молитися за вдалі приготування до Собору.

Наш Свт. Отець Іван XXIII, це Папа повний несподіванок для людей. Насамперед мало хто сподівався, що його виберуть на Папу. Як вибрали його, говорили, що він старушок і не поживе довго, то й не буде нічого важного робити, а виглядатиме своєї смерти. Тимчасом по виборі Папа виказав стільки рухливости й життєрадісности, що може застидати неодного молодшого кардинала. І не схотів Папа Іван XXIII бути лиш епереходовим Папою між великим Пієм XII і дальшим наслідником, що мав би колись появитись на Петровому престолі.

Багато змін зайшло від коронації Івана XXIII в Ватикані. За три роки до сьогодні він уже сто разів виходив із мурів Ватикану між народ, проти майже столітнього добровільного замкнення Папів у своїй палаті, Папа змінив багато перестарілих звичаїв у ватиканських протоколах. Число кардиналів — проти погляду багатьох — він помножив і набрав до найвищої церковної ради нових кардиналів з усіх сторін світу й різних націй, як із Японії, Філіпін, чорної Африки й ін.

Одною з найбільших несподіванок для світу було те, що в січні 1959 р. три місяці по своєму виборі, Папа проголосив, що за яких три роки він скличе Вселенський Собор. Останній Собор сперед сто літ. Собор Ватиканський перший, вирішив, що Папа є непомильний в науці віри та християнських обичаїв. Отже неодному могло здаватися, що вже більше не треба тепер Соборів. Папа сам може вирішувати про все. Але Папа Іван XXIII думає інакше. Він сказав, що Папа сам не знає всього, хоч Бог не дає йому вчити неправди. А єпископи цілої Церкви це ж великий збір людей мудрих, досвідчених, близьких до своєї пастви. Вони відчувають потреби нових часів і модерного життя. Папа хоче користати з їх мудрости й досвіду.

Як Папа сказав перший раз про будучий Собор, багато людей думали, що сказане не буде переведене в життя. От поговорять, поговорять трохи — і затихнуть. Та не так думав Папа. Він створив під зарядом покійного кардинала Тардіні передприготовну комісію, що мала від усіх єпископів Католицької Церкви, настоятелів монаших Чинів і католицьких університетів зібрати їх побажання та пропозиції для будучого Собору. Цілий рік праці ввінчався великим успіхом. Вісімдесят відсотків запитаних осіб або наукових установ відповіли своїми письмами. З того великого матеріялу треба тепер було приготувати питання для будучого Собору.

У червні 1960 року Папа проголосив старанно вироблений плян приготувань до Собору. Установив наперед десять, потім додав іще дві комісії та три секретаріяти, приготовляючі до Собору. У тих комісіях працює сьогодні 407 членів і 308 дорадників, між ними і наших 6 єпископів або священиків. — Коли 14 листопада 1960 р. члени й дорадники отих комісій зібрались на молитву в базиліці св. Петра в Римі, Папа сказав їм про вагу їх праці та про потребу молитви. Бо просити треба світла з небес, просвічень св. Духа для тих, хто приготовляє будучий Собор. Бо чим краще вони приготують його, тим краще він буде переведений і тим більше користи з нього дістане св. Церква і цілий світ.

У той час ватиканський щоденник "Оссерваторе Романо" подав текст молитви за успіх Собору і ми даємо її тут у нашому перекладі для вашого щоденного вжитку при кінці цієї статті.

Не можемо певне сказати, чи Собор буде при кінці цього року, чи на початку наступного. Останній ватиканський Собор приготовлювано 5 років. І тепер Папа не наглить нікого. Як треба буде більше часу, він почекає. Але чи скоріше чи пізніше розпічнеться вселенський Собор, ми вже від тепер молімось про щасливий успіх приготувань до нього. Ми повинні бути горді на те, що можемо молитися про таку велику справу як вселенський Собор. Бо Собори не часто трапляються. Останній Собор був тому сто літ, а передостанній більше як чотириста літ тому. Кільки, людських поколінь жило в сторіччях, коли не було навіть одного Собору! А ми живемо в часі, що буде відмічений у всесвітній історії вселенським двадцятьпершим Собором.

Ми свідомі також, які тяжкі тепер часи для Христової Церкви і для народів світу. Загроза всесвітнього знищення новою війною, загроза від наступаючого комунізму та від воюючого атеїзму висить над нами. А в самій людській суспільності величезне зіпсуття обичаїв, запустіла віра християн, нерішучість вірних в обороні Божої правди, чи не є це ще гірше нещастя наших часів? І дальше: модерний поступ, шалений біг розвою культури та складні питання, про які колись ніхто й не думав, вимагають нових розв'язок, нових відповідей. Це має у великій мірі зробити будучий Собор.

І ще виринає одне питання, для нас українців-католиків і некатоликів, першорядної ваги. Це питання одности віруючих християн. Про ту одність, якої особливо вимагає ворожий наступ безвірства від усіх віруючих християн, щораз то більше говориться в приготуваннях Собору. Царгородський патріярх Атенагорас, грецький король, англіканський примас, вони прихильно говорять про старання Папи Івана за зближення християн у світі. Патріярх Атенагорас навіть приложив до Папи слова святої євангелії: "І був чоловік, посланий Богом, ім'я ж його Іван". (Ів. 1, 6).

То ж усі ми стараймося своїми молитвами спомагати старання Папи про успіх Вселенського Собору. Жертвуймо свої молитви. Приносімо Богу свої милостині й жертви у тих намірах. Буваймо на Службах Божих, приймаймо св. Причастя з просьбою про успіх приготувань до Собору. А як ми хворі, терплячі, бідні, опущені, замучені, приносімо Богу свої болі та свої терпіння; бо терпіння, побожно перенесене, це найсвятіша молитва перед Богом. У Божих руках лежить будуче світу й св. Церкви. Наша молитва і наше терпіння може отворити ту Божу руку, щоб із неї зійшло на нас благословення й ласка.

МОЛИТВА ЗА ВСЕЛЕНСЬКИЙ СОБОР

(подана в "Осерв. Ром." дня 7 жовтня 1960)

Божественний Душе, посланий Вітцем в ім'я Ісуса, Ти що спомагаєш і непомильно ведеш Церкву, вилий повноту Своїх дарів на Вселенський Собор.

Господи душ, найсолодший Потішителю, просвічуй наших Єпископів, які в сердечну відповідь на заклик Римського Архиєрея зберуться на торжественний Собор.

Дай, щоб цей Собор приніс рясні овочі:

щоб світло і сила євангелія щодень більше розростались у людській суспільності;

щоб католицька релігія та її місіонерський розмах набрали нової сили;

щоб осягнено глибше пізнання наук Церкви та спасенне скріплення християнських обичаїв!

Найсолодший Посітителю душ, закріни нашого духа в правді, серця ж наші послушними зроби, щоби постанови Собору знайшли в нас великодушне прийняття і старанне виконання.

І ще просимо Тебе про овечок, які не є вже більше в одинокій півчарні Ісуса Христа. Вони славляться іменем християн. Дай, щоб вони могли знайти вкінці одність під одним Пастирем.

Повтори в наших днях свої чуда, гей би в другій П'ятдесятниці, і вчини, щоб свята Церква, ціла зібрана в найгарячішій молитві довкола Марії, Матері Ісуса, та під проводом Петра, стала царством Божественного Спасителя, царством правди, справедливости, любови й миру. Амінь.

(Відпуст 10 літ тим, що відмовлять цю молитву скрушеним серцем. Повний відпуст за звичайними вимогами тим, що її відмовляють щодня продовж цілого місяця. Апост. Пенітенц. 23/IX. 1959).

Дозволяється друкувати.

Ч. Орд. 163/61.

† ІСИДОР, Єпископ

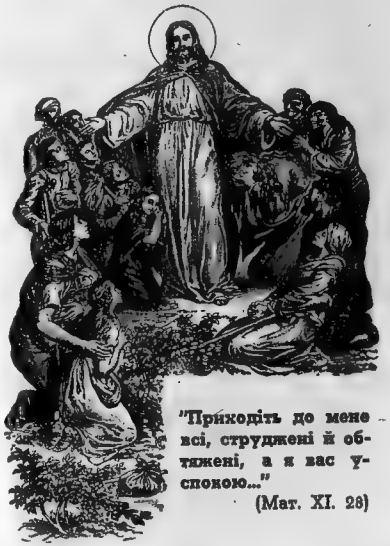

"Приходіть до мене всі, струджені й обтяжені, а я вас успокою..."

(Мат. XI. 28)

ПОДЯКИ ЗА ВИСЛУХАНІ МОЛИТВИ:

Складаю подяку Найсолодшому Серцю Ісуса та Матері Божій Неустаючої Помочі за вислухані за посередництвом Слуги Божого Митрополита Андрія й усіх святих молитви.

М. П.

Складаємо прилюдну подяку Господу Богу й Матері Божій за поміч у тяжких недугах і терпіннях та просимо дальших ласк і помочі для нас і для нашої родини.

о. Петро і Євгенія Баранівські

Складаю мою найсердечнішу подяку Найсвятішому Христовому Серцю і Непорочній Матінці Божій за вислухані молитви й уділені ласки та прошу дальшої опіки.

М. К.

Складаєсо щиру подяку Пречистій Діві Марії за поміч під час мого побуту в лікарні.

Василь Сироїд

ПРОСЯТЬ МОЛИТОВ

За поміч в одному ділі. М. М. Кліфленд. — За допомогу в апостольстві преси, за навернення, за родинні справи. О. М. Торонто. — За видоровлення з тяжкої недуги. П. К. Малець. — М. М. Торонто.

о. Севастіян Сабол, ЧСВВ

БАГАТО ЛЮДЕЙ ЗАПИТУЄ...

Чому завжди італієць буває Папою?

Хто прочитає історію св. Церкви, той швидко і легко переконається, що на троні св. Петра в Римі засідали не тільки італійці. Бо ще історія каже, що колишній грецький Схід дав Церкві 11 папів. Тими папами з Греції були: св. Анаклит, народжений в Атенах і вибраний папою 100-го року по Христі. Далі, з Греції, були: св. Телесофор, св. Гигін, св. Антер, св. Сикст 11-ий, св. Дионисій, св. Євсевій, св. Зосим, далі Теодор І-ий, Іван VI-ий та св. Захарій. І цей св. Захарій був останнім папою вибраним із архиереїв нашої, східньої Церкви, у роках 741 до 752. Крім тих папів із грецького роду, були ще й інші папи, що були нашого східнього обряду. Такими були св. Єлевтерій з Епіру, св. Конон із Тракії, св. Кай та Іван IV-ий із Дальматії, а потім 4 архиєреї східнього сирійського обряду, а це Іван V-ий у 7-ому віці, Сизиній і Констянтин у 8-ому віці, а наконець св. Григорій III-ий, також у 8-ому віці. Отже, з певністю знаємо, що східній обряд греків, дальматинців і сирійців дав Католицькій Церкві найменше 20 папів, про яких знаємо, що вони були східнього обряду і були греками, арабами або словянами. Крім того знаємо з історії, що папами були ще: 17 французів, 4 німці, 3 еспанці, 3 африканці й по одному: англієць, португалець та голяндець. Останнім неіталійським папою був німецький єпископ, що прибрав собі ім'я Адріян IV-ий і правив Христовою Церквою в роках 1522 та 1523. Отже, як бачимо, не завжди італійці бували папами та й немає ніякого припису в Церкві про те, якої національности має бути найвищий архиєрей Христової Церкви. Правда, від 1523-го року папами бувають італійці, але так воно діється з чисто практичного боку.

Оце італійці є народом, якого держава (крім кількох років за часів Мусолінія) не є великою і вирішальною державною потугою в світі, отже італійці не мають сили кривдити інші народи і через це викликувати ненависть до себе. Як би папою був син якоїсь великої державної потуги, як ось Америки, Англії, Франції, Німеччини, тоді неодин не-католик міг би кричати, що такий папа під плащиком католицької церковности накидає іншим народам політику, чи режим своєї батьківщини, а це могло б шкодити самій Церкві. Уявім собі, як би так напр. американський кардинал став папою. Комуністи цілого світу казали б, що Ватикан тепер "опанований Пентагоном із Вашингтону, акулами Волстріту, паліями війни", капіталістами, масонами, жидами і т. п. Знаємо, як то легко розагітувати несвідомі маси й неодні, навіть католики, могли би повіряти тому, а це вийшло б на шкоду Церкві. Проти папи, що вийшов із такого малого народу, як італійський, ніхто не може висунути таких шкідливих і небезпечних закидів чи підозрінь.

До того, італійці, це народ уже своєю вдачею терпимий і приятельський до кожного народу. Він також високо стоїть над іншими народами своїми культурними досягами, як ось напр. у літературі, малярстві, різьбі, музиці, отже папа італієць завжди матиме в собі багато культурности, лагідности, терпимости й вирозуміння для вірних якогонебудь іншого народу на світі.

І ще одне, чи не найважніше: кардинали всіх інших народів живуть у своєму краю і вони більше обзнайомлені переважно тільки з потребами своїх єпархій, чи своєї батьківщини. В Італії ж бувають кардинали, що не мають ніяких великих єпархій, а тільки ведуть різні Священні Конгрегації Апостольської Столиці, як найближчі помічники папи. Їхня діяльність на таких становищах охоплює всі ділянки життя католицьких єпархій різних народів і через це вони обзнайомлені з потребами і проблемами всього католицького світу. Тому то такі кардинали, зовсім природно, під цю пору є найбільш відповідні, бо найбільш приготовані на високий уряд голови всієї Христової Церкви. Воно не мусить так бути, бо ніде нема того написано, що папою має бути італієць, але, на теперішні часи, так воно найліпше.

Чи тяжко грішить той, що оповідає погані жарти в товаристві, та й чи тяжко грішать ті, що слухають таких жартів і сміються з них?

У справах таких жартів богослови-моралісти кажуть, що двозначні жарти, нескромні вислови у веселому, гумористичному настрої, без усякої злої волі пошкодити комусь на душі, — бувають, звичайно, тільки повседневним гріхом. Але коли вживається грубих слів і образів, або вживається просто поганих слів і назв, або говориться такі жарти в грішному намірі, для задоволення себе, для спокушування інших, тоді такі розмови і такі жарти бувають тяжким, смертельним гріхом. Ті, що люблять розповідати погані жарти, повинні пам'ятати на те, що в товаристві є різні люди, різного характеру і вони різно сприймають те, що сказане. Одним воно може не шкодить, але іншим, делікатнішим душам такі жарти можуть дуже пошкодити на сумлінні, викликуючи в них погані думки, уявлення, почуття, зворушення, і через це можуть доводити їх до тяжких гріхів. Грубо нескромні жарти в мішаному товаристві, або в приявності молоді, майже завжди є тяжким гріхом. Тому поважний християнин-католик ніколи не дозволить, щоб у його товаристві ведено погані розмови. Він повинен старатися перервати такі жарти, чи розказуючи якусь цікаву новину, або виявляючи своє незадоволення приводу такої розмови. А коли все те не помагає, тоді повинен вийти з такого товариства, хоч би це було й образою для когось. Бо краще, щоб погнівався на нас якийсь чоловік, ніж щоб загнівався на нас Бог.

У неділю, після Служб Божих, я деколи вишиваю, або гаптую. Я ніколи не вважала це гріхом, а тепер чую, що того не вільно робити в неділю та що з того треба сповідатися. Чи це справді гріх?

Засади св. Церкви в такій справі є наступні: По-перше у неділі і свята не вільно виконувати такої праці, що перешкаджає нам піти на Службу Божу, чи на інші богослуження. По-друге, не вільно нам виконувати такої праці, за яку нам платять, хіба що це праця у фабриці, чи в іншому занятті і ми з тієї праці живемо та утримуємо нашу родину, і, коли б не пішли до праці в неділю чи свято, то втратили б заняття. Отже, не вільно ані вишивати, ані гаптувати, якщо те, що вишиваємо, або гаптуємо, плянуємо продати і мати гроші за те. Але можна вишивати і всякі інші жіночі ручні роботи виконувати в неділю, чи свято, якщо це робимо для приємности, для розривки, для того, щоб не нудитись, і зроблене не продаємо, а вживаємо для прикрашення нашого дому. По третє, мусимо дивитись також і на те, щоб нашою працею в неділю і свято не дати згіршення комусь. Отож можемо для приємности і для товариства виконувати легку працю навіть у городі біля квітів, біля ярини, біля овочів, якщо робимо це для приємности, для відпочинку душі, для відпруження нервів, для того, щоб не марнувати часу. Але при тому ми повинні вважати на те, щоб це не було згіршенням для інших, якщо інші не звикли виконувати таку працю в неділі й свята. Св. Церква каже також, що хоч, напр. не вільно в неділю шити, ані прати, ані прасувати, бо це вважається за більш невільничі чи заробітні роботи, то все ж таки, якщо так сталося, що доперва в неділю ранком бачимо, що щось роздерлося нам, або що не маємо чистого білля, чи приличного одягу, щоб піти до церкви, чи в товариство, тоді, з конечности, можемо і зашити і випрати і випрасувати, але тільки те, що необхідно потребує нашої праці, а не шити, прати чи прасувати вже і все інше при тій нагоді. Це вже було б надужиттям, натягненням того, на що Церква дозволяє.

Часто переслідують мене тяжкі нечисті спокуси, що й змушують мене переривати мою практику щоденного св. Причастя. Чи такі спокуси завжди є тяжким гріхом?

Спокуси, які б вони не були і проти чого вони не були б, самі від себе ніколи не є гріхом. Адже ж спокуси мав і сам Божий Син, Ісус Христос (Його спокуси в пустині), мали їх і найбільші святі Божі угодники. Ви можете мати тисячі і тисячі найбрудніших спокус щоденно, а не мати в тому гріха. Спокуса буде гріхом тільки тоді, коли Ви приймете її, коли свідомо і добровільно будете займатись і любуватися нею. Хто ж не любить тих поганих думок і виображень, хто бореться проти них, відкидає їх і робить усе можливе, щоб не мати в них уподобання, той абсолютно не має гріха. Коли ж хтось вагається і нерішуче відкидає такі спокуси, особливо ж спокуси проти чистоти, той через свою нерішучість допускається повседневного гріха, бо хоч і відкинув диявольську спокусу, все ж таки якийсь час вагався, чи має відкинути її, або приймити, отже вагався, кого має слухати: Бога чи диявола, і за це має гріх; але є це тільки гріх повседневний. Збудивши щирий жаль за таку нерішучість, душа може спокійно, без Сповіді, приступити до св. Причастя. Ще більше певно може причащатися душа, яка рішуче відкидала всякі спокуси, хоч і як багато було їх та хоч які сильні і напасливі були вони. Не сміє іти до св. Причастя тільки той, хто певний того, що займався нечистими думками зовсім свідомо і добровільно. Той повинен перше в св. Сповіді очистити свою душу від тяжкого гріха і доперва тоді сміє піти до св. Причастя.

Є багато гарних і цікавих книжок, у яких тут і там є щось трохи неморального, але вони не є на індексі заборонених книжок, а декотрі священники забороняють їх читати. Це мене інтригує. Чому декотрі священики хочуть бути мудріші і строгіші, ніж сама Церква? Я читаю такі книжки саме, щоб побачити, чи вони справді такі небезпечні, що їх треба аж забороновати. Чи я маю гріх за це?

Цікаво, що брудне може бути гарним і цікавим для когось. Є такі звірятка, що любуються в бруді і гної. Але ж це звірятка, без розуму, без сумління, без Божої подоби.

Певно гріхом є читати книжку, яку Церква забороняє читати. А вона забороняє читати не тільки ті книжки, про які виразно говорить і називає по імені автора та назву книжки в індексі, але вона забороняє читати також і всі інші книжки, часописи, журнали, брошурки чи летючки, в яких є напади на Бога, на Церкву, пропаганда фальшивих релігій, підривання-ослаблювання моралі, висміювання богослужень і практик побожности, напади на священичий і монашій стан, або в яких є заклики, чи агітація, що підриває карність і порядок у Церкві, в єпархії, чи в парохії. З того виходить, що не вільно читати навіть св. Письма, виданого некатоликами, бо в таких некатолицьких виданнях є сотки і тисячі перекручень, фальшувань, а то навіть і опущень цілих книг св. Письма, чи деяких його текстів. Не вільно читати церковно-релігійних журналів і часописів іновірців, бо в них майже завжди є напади на Католицьку Церкву та пропагування

релігійних блудів. Не вільно читати книжок, чи журналів, які впливають на ослаблення моралі і викликують грішні думки, виображення, подразнення, і т. п. Все, що є зле, є отрує для душі і як мама каже дитині: не їдж того й того, бо воно шкодить, бо умреш від того, так і Церква каже своїм дітям, своїм вірним: не читайте таких і таких журналів і книжок, бо в них є отруя, що вбиває ваші душі. І хто скаже, що розумна та дитина, яка не слухає своєї мами і хоче сама випробувати на собі та сама переконатись у тому, чи мама дійсно правду казала, чи справді той овоч, чи та їжа шкідлива й отруйна? Ось, таким нерозумним показує себе християнин-католик, який каже, що він тільки для того читає заборонені книжки (те саме відноситься і до фільмів!), щоб самому бачити, що злого криється в них та щоб самому переконатися про те, що воно справді зле і небезпечне.

Хто читає заборонені книжки, той допускається подвійного гріха: по перше, виставляє свою душу на небезпеку тяжкого гріха (на тяжкі спокуси, думки, виображення, зворушення), а це вже є гріхом, а, по друге, нехтує законом св. Церкви і погорджує ним, а це також гріх. Отже, хто читав якінебудь книжки, про які тут була мова, повинен висповідатись із того, як із тяжкого гріха та й повинен перестати читати такі книжки в майбутньому, бо читати їх, це майже завжди тяжкий, смертельний гріх.

Як правиться Служба Божа за усопшого, то чи душа такого покійника одержує всі користі з тієї св. Літургії?

За наукою св. Церкви, душа покійного одержує на тому (другому) світі всі овочі, що їх можна одержати зі св. Літургії, що правиться за неї. Але скільки тих овочів вона одержує, того ніхто не знає. Це залежить від Божої доброти і щедрости. Бо кожна св. Літургія приносить божественні овочі святій Церкві, без огляду на наміреня вірних, що дали на Службу Божу, а також без огляду на наміреня навіть самого священика, що править ту Службу Божу. Потім, мають великі користі зі Служби Божої всі ті, що приявні на ній і слухають її з побожністю, а ще більші користі мають священик та ті, що услуґують йому при престолі. Але, як учить св. Церква, таки найбільшу користь із св. Літургії має душа, за яку та св. Літургія правиться і ці овочі Служби Божої є безконечні, бо ж Служба Божа, св. Літургія, це повторення Христової жертви на Голгофті. Але скільки з тих безконечних овочів св. Літургії буде призначено душі, за яку хтось дав на Службу Божу, це залежить від волі Христа Спасителя, від того, чи Ісус Христос схоче приділити їй більше, або менше помочі та потіхи. Все ж таки, Служба Божа, що її хтось наймає, це жертва благання, себто, і той, хто наймає Службу Божу, і той, що править її, — благають Бога, щоб Він, у ласкавості своїй, уділив такій душі якнайбільше ласк, себто, коли така душа ще є в чистилищі, тоді щоб Він, через заслуги Найсвятішої Крови Христової чимскоріше звільнив її від мук очищення, скорочуючи час її покути за давніші, ще неспокутувані гріхи. Можна бути певним, що кожна Служба Божа, жертвована за якусь душу в чистилищі, приносить їй величезну полегшу й поміч, але скільки тієї полегші вона дістає, того ніхто не може знати. Це залежить і від самої душі, себто від того, які великі довги має вона перед Богом, а залежить також і від того, на яку міру помилування гідною вважає її сам Бог. Ми можемо тільки надіятися на безконечне Боже милосердя. За це саме й молимося на Службі Божій.

Мій чоловік і я, вже старші люди і нам далеко до церкви. Автобусів нема і рідко коли наші сусіди завезуть нас автом до церкви. Чи ми обов'язані щонеділі йти на Службу Божу, коли нам так далеко до церкви?

Католицькі вчені богослови кажуть, що від Служби Божої в неділі і свята звільнені особи, яким треба йти пішки до церкви більше, як три милі, або, на час, більше як одну годину. В поганий час (дощі, болота, сніги, ожеледа) навіть і менша віддаль звільняє від того обов'язку людей, що мають авто, чи близько їм до автобусу, хіба що подорож мусіла б тривати багато довше, ніж одну годину, або лихий стан здоров'я каже їм не виставляти себе на небезпеку занедужання. Кожний, хто із наведених тут причин деколи мусить остатися дома, повинен тим ревніше вчащати на Служби Божі в ті неділі і свята, коли легше йому дістатися до церкви. Тих же, що церкву мають близько, не оправдує погана погода, бо на весілля, на відвідини, чи на забаву вони підуть і в дощі і в сніги. Як можуть піти туди, то повно можуть піти також і до церкви.

Як даємо за когось на Службу Божу, то чи він має користь із тієї Служби Божої доперва тоді, коли Служба Божа вже відправлена, чи вже від тоді, коли ми дали на Службу Божу?

Бог безконечно добрий і милосердний, Він знає наші наміреня і наші пекучі потреби. Тому, коли ми даємо на Службу Божу за когось, а Служба Божа не може бути відправлена зараз, Бог, на думку богословів, зразу приділяє тій душі ласки, за які ми просимо в Служби Божій, що буде відправлена пізніше. Священик, звичайно, має заняті Служби Божі на довший час наперед і він не сміє змінювати їх без дуже важної причини та без згоди тих, що вже дали на Служби Божі. Тому будьмо спокійні: як Служба Божа в нашому наміренні не може бути відправлена саме того дня, коли нам дуже треба, даймо на Службу Божу якнайскоріше, а тоді Бог зразу візьме до уваги нашу потребу, наше гаряче бажання і молитви та благання Христової Крови на тій Службі Божій, що буде правитися пізніше.

Коли кінчиться стислий обов'язок дитини повинуватися своїм батькам?

Загально кажучи, стислий обов'язок дитини повинуватися батькам кінчається тоді, коли дитина вже доросла й зачне жити самостійно, себто, коли вступить у стан подружжя, або взагалі, з причини свого заняття, відходить із дому, живе окремо й сама себе утримує. Дорослі одружені, або самостійні, що вже утримують себе самі, але живуть разом із батьками, повинні слухатись їх у справах домашнього порядку. Але й тоді, коли стислий обов'язок повинуватися батькам у всьому скінчився, лишається дітям ще обов'язок шанувати, любити і спомагати своїх батьків. Цей обов'язок не скінчиться ніколи, бо навіть після смерти батьків діти повинні виявляти їм пошану й любов та поміч своїми молитвами та Службами Божими за їхні душі.

ПОБАЖАННЯ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО

Звичайно на Новий Рік ми собі складаємо різні побажання та бажаємо собі багато щастя. Тому, що день св. Василя Великого припадає рівночасно з початком Нового Року, спробуємо довідатись якого то щастя св. Василь для нас із тієї нагоди бажає.

1. Найвище щастя.

У гомілії до 48 псальма наш Святий пише, в чім то люди бачать своє щастя. Одні в науці, інші в діяльності, декотрі вважають, що треба відв'язати своє життя від тіла, знову ж деякі, на подобу звірів, ціллю людини кладуть розкіш, вдоволення. Але для нас ціль життя, для якої ми працюємо і змагаємо всіми нашими зусиллями, це — щасливість у вічності. Досконалість цього життя полягає в тому, щоб бути під проводом Божим у всьому; іншого чогось не можна ні уявити ні припустити і кращого чогось найти для розумної істоти не можливо.

Чому Бог є найвищим щастям людини? Він є найбільшим добром і найдосконалішим буттям. Він є кінцем усього, що може бути бажаним, і тому псалмопівець приймає з радістю терпіння (Гом. до 114 Псальма).

Хто ж багатства та тілесні добра підносить до ряду життєвих цілей, той безвартісним речам надає ім'я, яке тільки одному Богові належиться. Людині, що шукає Господа, не бракуватиме жодного добра, каже Святе Писання. Ті вічні блага, яких шукали святі люди, є цілим добром, бо дочасні добра є радше терпінням, чим вдоволенням. Ось вам і приклади: подружжя знає неплідність, вдівство, чужолозство; хліборобство — злі жнива; торгівля — затоплення товарів; багатства — шахрайство; доброї страви і приємності — всякі недуги і страждання. Тому й каже псалом 33 — багаті збідніли й зголодніли, а ті, що шукають Господа, не будуть позбавлені всякого добра!

2. Найвищі блага людини.

Люди часто помиляються й уважають за добро те, що ним не є: от хворий хоче здоров'я, хоч це здоров'я може бути йому спокусою на гріх; інший багатим хоче бути і не бачить, що це багатство його стане джерелом неповздержности. Одне є правдиве зло — гріх (Гом. до Пс. 45).

У своїм Шостидневі, каже св. Василь, що сама природа навчає нас, де маємо шукати нашого добра: ми звернені вгору, до неба, до Бога, а не як тварини, що похилені головами до землі. Добра людини ділить св. Василь на три категорії: те, чим ми є — душа, що є образом Творця; те, що до нас належить — тіло із нашими змислами; те, що нас окружає — майно, становища, тощо. Дивитись нам треба на найцінніші речі, які не гинуть по віки — то є на душу (Гом. 3).

Життя людини св. Василь порівнює до подорожі і жаліє тих, що беруть на цю подорож речі важкі й шкідливі, а не зодягають своєї душі й тіла належною одіжжю. Бо багатства, влада, слава, приємності, тощо — не входять із нами до життя, ані не є призначені вийти з нього. (Гом. XXI).

3. Справжні зла.

Є подвійне зло: одне видається злим нашій змисловості, як ось недуга, біль, страта чогось, смерть; друге зло залежить від нас людей, це — крадіж, убивство, брехня, тощо. Перше зло властиво є добром, бо недуга, наприклад, може здержувати нас від гріха. Друге ж зло є справжнім злом, бо приносить нам духову смерть (Гом. IX).

Для св. Василя зло в руках Божих є добром, бо часто може нам допомогти, як засіб уникнути гріха для нашої вічної користи (Гом. IX). Ідучи за думкою св. Василя, ми бажаємо всім найбільшого Добра, яке є джерелом усіх дібр — Бога Господа. Хто осягне його, той буде тут і там, на землі і поза нею, завжди щасливий!

СС/ЧСВВ (Аргентина)

ѳ. Ір. Назарко, ЧСВВ

ЖИВИЙ ПРАПОР МОЛОДІ

Із циклу: НАДЗВИЧАЙНІ ЛЮДИ

До Риму прибула велика прогулька студентських організацій з Торіно. Італійська влада дозволила студентам на похід вулицями Риму, щоб зложити вінок на пам'ятнику "невідомого вояка". Похід випав величаво. Кілька тисяч студентів йшли зразково чвірками, посередині пишався великий, гарний вінок із лентами, а за вінцем високий, уродливий юнак ніс трибарвний італійський прапор із відзнаками католицької студентської організації. Це й не подобалося римській поліції. То й на одному перехресті вулиць малий гурток поліції кинувся розганяти похід. Кілька поліціянтів намагалися всіми силами видерти прапор із рук хорунжого, але завзятий прапороносець поломив держака на напасниках, а прапору не дав. Поліція відступила, а студентство закликало гримко на честь прапороносця: "Ель віва Джорджо!" (Хай живе, Юрко!). Наступного дня цей же прапороносець із тим самим поламаним прапором вів похід до базиліки св. Петра, вписавши великими буквами на подертому стязі: "Трибарвний італійський прапор, подертий на приказ італійської влади". Тепер поліція тільки безрадно приглядалася, а чисельні маси народу кликали в одушевленні: "Ель віва, Джорджо!"

Хто ж був цей відважний прапороносець? Сьогодні величається ним передовсім італійська молодь, а його ім'я відоме не тільки в Італії, а й далеко поза її границями.

Петро Юрій Фрассаті народився 1901 року в старинному італійському місті Торіно. Був сином багатих і знатних батьків. Його батько був власником одного з найбільших італійських щоденників, згодом став сенатором, а після війни італійським амбасадором у Берліні. Мати була талановита й широко відома малярка. З умінням і повною відповідальністю вона сама займалася вихованням своїх дітей. Не дозволяла їм на м'якості й непотрібні ніжності, а завжди старалася про піддержання радости й веселости у дітей. У цьому вміло помагав їй чоловік. Коли він вертався з праці, тоді бодай яку годину грався з дітьми, наче їх ровесник; та це ніяк не зменшувало в них карности й послуху. Тверде родинне, при цьому ж глибоко релігійне виховання виробило в душі Юрія гарт духа й тіла та засіяло в юній душі зародки розумної побожности. У вселюдній і середній школі Юрій був мало здібний. Не дивлячись на сильне "вкування", він мусів навіть повторити одну клясу. Одначе з тим більшим завзяттям він "хув" і з кожним роком умово вироблявся. Після іспиту зрілости вибрав дуже трудний факультет інженера-гірника. Мріяв про те, щоб стати світським апостолом між гірниками Південної Америки, бо йому було їх жаль, що вони такі опущені та в релігійно-моральній ділянці ніколи не бачать сонця.

Незвичайно сильний і витривалий, служив завжди своїм приятелям у різних імпрезах, але й помагав убогим у їх переносинах: нераз ручним візком перевозив їх речі з одного кінця міста на другий, старій купчисі ніс вулицями міста кіш повний городини; вбогій селянці, що несла одну дитину на руках до шпиталя, а другу провадила за руку, Юрій обоє на руках заніс на призначене місце. А все це робив з найщирішою простотою, без ніякої пози. Був просто цирий, без найменшої штучности й афекції та "свистав на всі людські огляди" — як сам говорив. Робив те, що йому наказувала любов Бога й ближнього.

Юрій незвичайно любив природу. Сонце, цвіти, ріки, гори, прогульки на найвищі шпилі гір — це була його розкіш. Коли тільки міг, вибирався в гори, щоб там відпочити. У неділю приходив на найранішу Службу Божу в спортовому одінні, з наплечником на раменах та альпейською палицею в руках. Ті всі прибори складав у захристії, сам виходив служити до Служби Божої, причащався і гайда в гори! Сонце, свіже повітря, рідка альпейська квітка, небезпека, зусилля видряпатися на засніжений верх, вибухи радости, а вкінці скуплена молитва на горі — оце все манило Юрія в гори. Був побожний, але щиро, по простому, цілою душею. Щорічно відправляв т. зв. замкнені реколекції. Проте, одного разу о. Провідник реколекцій посадив його між самих пустунів, бо дуже часто вибухав голосним сміхом. Був незвичайно веселий, дотепний і жартун. В Італії під час карнавалу діються різні комедії. Одного року під час карнавалу студенти туринського університету роздобули десь порожну бочку і почали її котити головними вулицями міста. А, як каже прислів'я: "Порожна бочка гуде". Між студентами передував Юрій. Щоби бочка ще більш гуділа, він підкидав під неї дерево, каміння і т. п. І щиро реготався, а з ним реготалися цілі вулиці. Та більшість людей знали, що цей студент-пустун — це син амбасадора в Берліні.

Як ми вже згадували, Юрій був любителем усякого спорту: їздив знаменито на коні, здобував перші нагороди на колесі, знаменито їздив автом, плавав, як щука, доказував акробатичних штук на лещетах і т. п. При таких нагодах був надзвичайно веселий, сміявся, жартував і співав. Для добрих студентів, що відзначалися в науці, забавах і спорті, Юрій створив окрему організацію під назвою "Темні типи". Ці темні типи "обкурювали себе" — це значить: витикали собі свої хиби й помилки, щоб їх поправити. Хто Юрієві витикнув якусь хибу, цього він щиро розцілловував із вдячности.

Хоч Юрій був дуже пристійний, гарний і нераз був із цього приводу різні похвали—то свою невинність зберіг незаплямленою ні одним більшим прогріхом, як це ствердили знайомі священики. А силу до цього черпав у молитві, якій посвячував багато часу, і щоденному св. Причастю. Від сімнадцятого року життя до смерти Юрій щоденно приступав до св. Причастя. "А причащався, як янгол" — ствердили свідки. Приставши з товаришками, був незвичайно привітний, але й повен гідности. Нераз старші друзі питалися його про раду: чи такий дотеп можна оповісти паннам або паням?

Юрій Фрассаті

Часто спомагав своїх бідніших товаришів одінням, книжками й гріщми — нераз до останньої ліри. А робив це так, наче б стидався свого багатого роду. Належав до Товариства св. Вінкентія а Паольо, був його діяльним членом і хотів, щоб усі студенти належали до цього добродійного товариства. Коли був у Відні, Празі й Німеччині, запризнався зі студентами, а побачивши їх нужду, віддавав їм усе, що мав, так, що деколи сам їв тільки раз на день. Любов до вбогих, потребуючих і хворих була мабуть його передовою чесноту. Нераз відмовляв собі вакацій у горах, а смажився в гарячому місті, тому, що — за його словами, — вбогі і хворі тоді найбільш опущені. Тоді відвідував хворих по шпиталях, перепроваджував бідні родини на ліпші мешкання, шукав праці безробітним і т. п.

Юрій належав до католицьких студентських організацій і в них звичайно брав на себе найтруднішу роботу. На сходинах п'ятнував безпощадно всяку безхребетність, процагував ідеї папських суспільних енциклік та заохочував членів до глибшого внутрішнього, передовсім євхаристійного життя. Брав участь у студентських конгресах "Пакс Романа" і там діяв чаром свого доброго прикладу, якому ніхто не міг опертися.

Приготовляючися до диплому, 30 червня 1925 р. поїхав зо своїми товаришами на давно умовлену прогульку човном рікою По. Нагло відчув нагальний біль у хребті. Думав, що це наслідок надто довгого сидження над книжкою, то й зірив, що після одної доброї прогульки в гори воно промине. Одначе це був заразливий поліомієліт, що до двох днів його спаралізував. Ще день перед смертю вже спаралізованою рукою написав кілька слів, щоб на його рахунок видати одній хворій потрібні застрики та викупити зі заставу речі якогось бідака. Четвертого дня жахлива недуга поклала в домовину здорового й молодого Юрія. Смерть прийняв з погідною згодою на Божу волю.

Вістка про смерть молодого й любленого Юрія Фрассаті вдарила всіх, як грім із ясного неба. Похорон перемінився у величаву релігійну маніфестацію католицької молоді. Незабаром появився друком його життєпис, що діждався перекладу майже на всі мови світу. Молодь розхоплювала цю книжку. Сотки листів до батьків Юрія свідчать про вплив юного Покійника на життя молоді. Багато студентів прочитавши його життєпис, наверталися, ставали ревними католиками. У перших шости роках понад 25.000 студентів відбули прощу до гробу Юрія, приступаючи до св. Причастя. Багато признавали, що за посередництвом Юрія одержали надзвичайні ласки. Триста п'ятдесят молодечих організацій узяли собі його за Покровителя. Його ім'ям названо не тільки два найвищі шпилі гір, на яких перед тим іще ніколи не стояла людська стопа, але й вакаційну оселю для студентів та гарний приют для старців у Торіно. Архієпископ Торіна назвав Юрія "живим прапором молоді". А коли на гробі Юрія почали діятися чуда, 1932 року переведено інформаційний процес у справі проголошення його Блаженним. Священна Конгрегація Обрядів 1935 р. почала процес у цьому напрямі. Є надія, що Юрій Фрассаті буде проголошений Блаженним.

Таким чином на престоли була б винесена святість юнака-студента, святість життєва, весела, наскрізь модерна, звернена обличчям до життя. Таких святих дуже треба українській молоді. Оце світляний ідеал для нашої любої молоді.

М. Островерха

ЕРНЕСТ ЕЛЛЬО – ФРАНЦУЗЬКИЙ БОРЕЦЬ ЗА ПРАВДУ І ВИСОКІ ІДЕАЛИ

ГОСТРИЙ КРИТИК, ЩО ПОБОРЮВАВ БЕЗВОЖНИЦТВО Й ЛІБЕРАЛІЗМ ПИСЬМЕННИКІВ

Сумно роздумуючи над невеселими проявами українського національно-громадянського життя в ЗДА, я, і то припадково, зупинився на цікавій, живій, великій у змаганнях до правди, до християнського ідеалу постаті французького письменника Ернеста Елльо (Hello). І хочу бодай легким нарисом накреслити цю небуденну постать та саме тепер, у тій нашій розщільненій дійсності, хоч трохи наблизити до цього борця за правду, за високі ідеали, наших — іще тих, що є — ідеалістів, бо таки між ними ще є вищі духи.

***

Народився Е. Елльо у 1828 р. Ріс він і розвивався в часі, коли Франція, по жорстокій революції й після довших воєн, гналася до вигідного, достатнього; але й гулящого та веселого й безжурного життя, забуваючи деколи про високі ідеали, сперті на Божих правдах.

По званні Елльо був адвокат. Але на одним із зібрань колегів довідався він, що один адвокат, знаючи несправедливість однієї справи, взявся боронити цю справу. Цього вистачило, щоб Елльо скинув із себе адвокатську тогу та перейшов на ділянку літератури, мистецтва, критики, філософії. І тут став він нещадним критиком, виявляючи спостережені хиби людей, ідучи до правди.

Був він суворим і з Ціцероном, і з Овідієм, і з Горацієм: що це "компілятори мертвих листків"; згодом християнство врятувало дещо з їх творчости, одідичивши її, бо, в противному випадку, все було б пропало. Він засудив і класицизм "великого століття", не бачивши в ньому нічого більше, як лише фальшивий універсалізм, фальшивий ідеалізм, а понадусе — "absence d'infini" — відсутність безмежного. Основною причиною його суворости проти Корнея, проти Расіна, проти Молієра є те, що в їх творах не видно віри в Бога.

Елльо твердив, що Молієр "ніколи не виявляє думі", Молієр відкинув надію, бо його небосхил обмежився до нашої нужденности; Молієр знав і показав нам деякий людський характер, але ніколи не змірив, не збагнув людини. Молієр, це "один із тих, що не бачить пропастей, а лише ямки".

Про Гете каже Елльо: "Як би спокій був можливий без Бога, то Гете був би його осягнув і подарував світові". Філософія Гете на думку Елльо така: "Будда лягає під деревом і вижидає нірвани, а Фавст ревно копає землю й докопується до нулі".

Гюго — великий поет, але не має ідеї, а ті ідеї, що їх має, не є його особисті. Елльо передвіщує і нинішніх екзистенціялістів, пишучи: "Нудьга — це єдина мораль атеїзму; а розпач не є нічим іншим, як зрілістю нудьги".

Мистецтво Франції, — писав Елльо, є "без змісту, бо завжди наслідувало інших". Він був думки, що мистецтво вимагає від людини "способу сконцентровуватися внутрі душі"; а критика, це сумління мистецтва. Краса є блиском правдивого. Мистецтво, що є чином людини, мусить бути згідне з розумом і з правдою. Правда ж, це не є звичайна собі мистецька прикраса — вона є необхідністю.

Елльо не утотожнює гарного з правдивим, добрим; гарне змислове, і гарне моральне — не є та сама річ. Стиль, це вираз, печать, герб особовости. Стиль — це живе слово на службі живої ідеї. "Жити у правді, думати так, як живемо, говорити так, як думаємо; такий закон стилю".

Для Елльо — XVII століття — це "siecle du mensonge" (-століття брехні). Відкидав усю французьку літературу, що попереджувала XIX стол. Вся його прихильність була для романтицизму, а передовсім — для Шатобріяна. Докоряв Елльо всім, що читають Плутарха, Буайо, Молієра, Расіна й інших подібних їм, а ніхто не читає "Сповіді" св. Августина, не читають Босюе, св. Франциска з Саль, кардинала де Беруель, о. Кандрека, М. Оліє: а це були великі душі, великі письменники; це в них душа людини грається не на поверхні, а тремтить у глибині речей.

Елльо писав: "Характеристична ознака пересічної людини (людини-мірноти) — це її некритичність до думки загалу".

Елльо у своїх писаннях показав, яке велике значення має праця, діяльність Святих в історії людства. Проти загального безладдя й здичавіння Елльо висував твердження: "Церква — сувора як любов, неподатна як правда — подає "Віру", і це її відповідь".

За його глибоку правду, за його змагання до цієї правди в житті, а при тім за його суворість, неподатливість у своїх поглядах, судах, за твердість у ході до цієї правди, — у великих ліберальних французьких історіях літератури майже зовсім не згадують про Е. Елльо. Суди про нього скрайні. Ми наведемо тут деякі прихильні голоси про нього.

Гюісман — — висловив велику пошану до нього, кажучи, що "правдивий психолог століття не є їх (французів) Стендаль, а цей нежданний Елльо, хоч би й у його ненуваним та неприступнім успісі".

Лясер каже, що в Елльо є відгомін пророка Ісаї.

Ля Фор Гуаян написав, що Елльо "мріяв про незриме сонце, перед яким зриме сонце є нічим іншим, як тільки плямою". Парох із Арсу св. Іван Віянней — вірив, що Елльо має певну місію, післанництво.

Єргенсен, перечитавши один із його найкращих, твір "L'Home" (-"Людина"), навернувся до Католицької Церкви.

Блюа — проголосив Елльо генієм і сказав, що під луком небес іще ніколи не було такого самотнього проповідника.

Інші ж, противна сторона, гостро виступали проти нього, обсипаючи його зневагами. Названия Елльо "істеричним віруючим" (Гурмон), було ще найласкавішим.

Яке було його слово й стиль Елльо, зрозуміємо багато, коли візьмемо до уваги таку подробицю: католицький консервативний журналіст Вейо, захопившись писанням Елльо, прийняв його до свого журналу "Юніверс", але одночасно злякався і позбувся його...

Елльо виступив у Парижі, серед хвилі захоплень, із своїми гострими доповідями, якими почав свою кампанію проти нігілізму, безбожництва, атеїзму й проти софістики гегеліянців.

Один із сучасних критиків написав, що "такого письменника як Елльо, важко склясифікувати у звичайних літературних категоріях. Враження, яке викликує його твір, не дає на звичайний рівень естетичної насолоди, культурного захоплення, приманливої приємности, зацікавлення чи звичайного будуючого наміру; його твір діє прихованими шляхами; цей твір ударяє в скрите, турбує й виводить із ладу загальний і шанований порядок пересічности і звичаю в своїх судах... у своїх певностях, у своїх вигодах, у своїх оманах, у своїм зберіганім конформізмі; твір Елльо — вибухає в глибині, жбурляє все в повітря, сердючи, тривожучи, перевертаючи.

І далі, цей же критик — Ф. Каснаті — каже ще таке: "А тепер зрозуміємо, як воно важко для такої людини — як Елльо — знайти місце в історії літератури, де стільки славних типів, від Кампістрона до Маллярме, мають свої впорядковані й шанобливі скриньки. Той, що закликає до Бога, той, що побуджує до неспокоїв, ламає ідоли шанованих і молями пережертих ідей, бичувальник пересічности й байдужости — в ньому бачили й вичували — поставу до висот. Тому й зрозуміло, що культура цивілізованого міщанина — картезіянського, вольтеріянського, бональндистського чи якого б там не було — зачинила йому перед носом вхід до офіціяльних почестей".

Не диво, що почали про нього говорити щойно сорок і три роки по його смерти (помер він у 1885 р.), коли появилася про нього книжка Ст. Фюме: E. Hello on le drame de la lumiere. Але — зацікавились ним на короткий час — і знову запала тишá.

У 1950 р. написав про нього працю о. М. Амґверд, Венедиктин, п. з. "L'oeuvre de E. Hello". Праця вичерпна, сперта на пребагатій кількості матеріялу, опрацьована докладно з тією витривалістю, якою визначається Чин автора цієї праці. Одначе — оцінка загалу на цю працю—стримана, недокладна, ніяковість суду. Таке ж сколілось із працею П'єра Фернсоль про Елльо.

"Називали Елльо" — каже Ф. Каснаті,—"бретонським Паскалем". Найбільший його твір

ВЖЕ ВИЙШОВ 4-ИЙ (КІНЦЕВИЙ) ТОМ

Життя Святих

У 4-ому томі "ЖИТТЯ СВЯТИХ" подані життєписи Святих за місяці: жовтень, листопад і грудень. Усіх життєписів є 197. Автором "ЖИТТЯ СВЯТИХ" є відомий духовний письменник о. АНДРІЙ Гр. ТРУХ, ЧСВВ. 4-ий том "ЖИТТЯ СВЯТИХ" має 379 сторінок друку великого книжкового формату. Тут є 95 образків-ілюстрацій. Кожний примірник оправлений у гарну й добру тверду оправу. 4-ий том "ЖИТТЯ СВЯТИХ" дуже дбайливо зредагований і написаний легким, приступним і цікавим стилем. У додатку подано життєпис самого бл. п. о. Андрія Труха ЧСВВ.

Замовляйте цей новий, четвертий том життєписів Божих угодників. Нехай не забракне у Вашій хаті тієї настільної книги, на якій повинен виховуватися український нарід, щоб зашепити собі духа героїзму і правдивого християнського життя, яким присвічують Святі.

Цим 4-им томом "ЖИТТЯ СВЯТИХ" закінчили ми повне видання цього твору: в ньому маєте подані життєписи Святих на кожний день цілого року.

Ціна кожного тому (в полотні) є $5.00; всі чотири томи $16.00.

ЗАМОВЛЕННЯ ПОСИЛАЙТЕ НА АДРЕСУ НАШОГО ВИДАВНИЦТВА:
Basilian Press, 286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario, Canada.

"I'Home" — своїм пізнанням нуждоти впалого і зогидженого творіння, розміром такий, що витримує порівняння з "Pensees" (Паскаля).

Однією з найвищих мрій Еллью було "звернути словам їх славу". Чому слова затратили свою славу? "Бо люди розділили Гарне від Доброго". З цього заложення виходить уся естетика Еллью. З його книжок можна би повитягати й разом зібрати систему естетики й методу критики, що прогнала б оті, мов сонцем осліплені нетлі — смертоносні почини інтуіціонізму, естетизму, стилізму, всі декадентські софізми обезкороненого слова, що вертяться як збожеволілий метелик над трупом свого значення".

Степан Гевак

МОЇ СПОМИНИ ПРО ЖОВКВУ

У розлогому жовківському повіті, який має дві судові округи: Куликів і Мости Великі та 72 села, тьма кромішня. Увесь повіт опанований москвофільськими священиками та кількома "холмщаками", що більше схильні до польщини; усього п'ять священиків називають себе народовцями. Теж невеличке число вчителів, здебільша в мостенському судовому окрузі та в цьому ж містечку і лікар Невестюк, знову ж радикальних переконань. Але Жовква й Куликів це твердині москвофільства, яке поширює ред. Богдан Дідицький, який зложив у пресі заяву, що галичани це одна вітка "русскаво народа" 80-ти мільйонового, а галицькі русскіє можуть "в адін час научітса па русскі..." Зчаста бачилось його в Жовкві, куди приїздив до своєї сестри Алексевичевої, яка також ішла слідами свого батька і брата.

У такому безвідрадному, майже безнадійному стані, Боже Провидіння осадовило в Жовкві молодих ченців Василіянського Чину. І саме вони своєю повною посвяти працею для Церкви й народу стали класти нові, не струхлілі підвалини під будову царства Божого на землі. Вже в 1895 році оснували для цієї цілі друкарню, в якій на разі друкували молитовники. Ця маленька друкарня примістилася біля дзвіниці, в будиночку колишньої дяківки, а машину до друку не порушувала якась механічна сила, а крутили корбою два чоловіки (брати Маркови), а папір накладала моя сусідка М. Хмеликівна (яка вступила згодом до СС. Служебниць). Працював один складач А. Сех та коло машини п. Скульський, обидва, як я зачував, родом зі Львова. З ними разом працював і брат Герман Бідолах ЧСВВ. Вертаючись після обіду зі школи побіч цієї друкарні, я годинами приглядався тій праці та затямив це до сьогодні. Зчаста приїздив зі Львова високий ростом о. Андрій (Шептицький). Ідучи раненько до школи я часто і служив до Служби Божої о. Андрієві, дуже високому монахові, а цей після Богослужби наділяв мене 10-ма крейцарами на цукорки. Вернувшись домів, розповів я мамі про доброту о. Андрія, а вона сказала до мене, що це великий (вельгий) пан граб'я і дуже доброусердний для бідних, що потребують його помочі. Він висвятився для нашого бідного руського народу, залишивши всі свої земські добра. Кромі цього цей о. Андрій у часі посту, промовляв на реколекціях, на які ходило велике число людей, навіть такі, що вже зовсім відстали від руської Церкви. Другим таким монахом, що зчаста бував у Жовкві, був о. Платонід Філяс. Саме він почав разом з о. Андрієм видавати "Місіонар", якого перші числа були друковані з йорчиками, але такою зрозумілою мовою, яку мало де подибувалося в інших часописах. "Місіонар" виходив у початках по 8 сторінок що два тижні. Тоді вчащав я до 3-ої кляси і вже почав учитися німецької мови, мабуть, якщо мене моя пам'ять не заводить, то в 1897 році. "Місіонаря" принесла мені моя покійна мати, будучи тоді "зеляторкою" (ревнителькою) в "Апостольстві Молитви в злуці з Серцем Христовим", братстві, яке заложили молоді монахи. Пригадую собі, що тоді почали відправляти щоденно маєві Богослужения вечірньою порою, опісля ж перед статуєю Божої Матері на подвір'ї співали пісні в честь Богородиці. У червні знов такі Богослужения відправляли до Серця Христового.

Щоб запобігти ширенню цареслав'я, яке йшло в повіт чималими засобами православної преси, Отці Василіяни — під проводом тодішнього свого ігумена о. Андрія Шептицького — стали до пресового апостольту.

Пригадую собі, що той підйом релігійного духа, молодих ченців не припав до вподоби тим, що їм лакімства лукавого ради, засмакували чи царські рублі, чи царське православ'я, як світським так і духовним колам москвофільської дурійки. То й почали вони ширити свою несовісну пропаганду, почали агітувати, що Василіяни вводять "латинізацію нашого обряду", запроваджуючи латинські богослуження. Але народ не піддався їх агітації, а ще більш горнувся до церкви. Горнувся так, що церква Різдва Христового стала замала і виникла потреба її розбудувати. У міжчасі прибули нові монахи, оо. Онуфрій Бурдяк та Матей Гура. Парохом став о. О. Бурдяк

а о. М. Гура сотрудником. Дужим помахом крил стали вони поширювати релігійну працю в своїй розлогій парохії, яка, кромі самого міста Жовкви, мала в своєму завідуванні ще й церкву Св. Трійці, на львівському передмісті, та Винницьку Різдва Пресв. Богородиці, а на Волі Висоцький св. Михайла та на Оплітній, як також у колишніх добрах Архімандрії. На Бесідах оо. Василіяни закупили добра, названі "Рихманівка" з частиною лісів "Гарай" та вводять у них зразкове господарство під управою брата Войтовича, який завів сад і управу шпарагів, що були дуже поплатні на львівському ринку. Також побудували на звалищах колишньої конюшні новий поверховий будинок на друкарню, яка від 1900 року стала там чинною: вже тоді почав там "пихкати" мотор, як рушійна сила друкарні, та вже не було одної ручної машини до друку, як колись біля дзвіниці, а три і всі нові, які приїхали змонтувати механіки аж із Відня. Машиновий відділ друкарні був у партері, а по другім боці була експедиція, яку провадив брат Шавала при допомозі братів Рогатинського й Овсяника. На першому поверсі була канцелярія друкарні, якої управителем став брат Герман. По одному боці була складальня, по другому переплетня, яку провадив брат Толочко; у машиновому відділі був брат Зьолковський та світський машиніст Бекер.

Рівночасно з приїздом оо. Бурдяка й Гури прибув і о. Лазар Березовський та обняв редакцію "Місіонаря" і видавництва побожних книжок. Отець Березовський зараз уперше завів фонетичний правопис у виданнях Чину св. Василія Великого. Як пригадується ще мені, то виданий перший календар "Місіонаря" на 1901 рік був уже видрукуваний фонетикою, що викликало велике негодування в тодішній москвофільській пресі.

Отець Лазар, який у цілості подобав на монаха, навіть і своїм лагідним тихим словом та постійно спущеним на чоло клобуком, взявся за діло ширення Божого Слова також і поміж найменшими: кожної неділі в церкві перед вечірнею проводив катехизацію дітей, а після закінчення наділяв своїх слухачів купонами: по вислуханні таких 10 наук, діти діставали опісля, за зворотом 10 купонів, молитовник або й образ. Бачивши невідрадний стан, що в нас немає фахових сил, а все виконують чужинці навіть і в друкарні, о. Лазар заклав основи, під інтернат для хлопців, які хотіли б навчитися друкарства. До цієї бурси приймав охочих із усієї галицької волости на науку. На разі цей інтернат містився в забудуваннях манастиря, а коли число учнів перейшло 20-ку, то бурсу примістили в незамешкалих будинках на фільварку. Там, кромі фахової науки, кожної неділі після вислуханої Служби Божої всі учні йшли на виклади, що їх провадив сам о. Лазар з всіх ділянок історії, літератури, математики. Опісля були іспити з українознавства. Ще й сьогодні, після такого довгого часу, пригадую собі це важливе навчання.

Позамісцеві хлопці одержували це все безплатно чотири роки, які були законом приписані для такої науки.

Так оо. Василіяни виховували фахові кадри нашого громадянства, а це, можна сказати, було головно заслугою о. Лазаря, а також і інших ченців Василіянського Чину.

Дехто з тих бурсаків опісля вступив до Чину, нпр. брат Доманик, Яськів; інші прізвища я вже прозабув, інші виховацки знаходили працю в других місцевостях, але таки не змарнували доброго виховання, яке їм дали оо. Василіяни.

Отець О. Бурдяк як парох почав задуману будову нової церкви вводити в діло та вкоротці пляни, виготовлені проф. львівської Політехніки Ковачем, виставлено в парохіяльній канцелярії у кількнадцяти візерунках, щоб люди могли їм приглянутися. Але якось парохіяни за довго думали, чи під силу їм таку чудову церкву побудувати, боячись великих тягарів. Одначе о. Парох успокоїв парохіян тим, що ця будова буде переводитись на кошти не тільки самих парохіян, але і коштом цілого нашого краю. Спершу закупили кілька жидівських хат поза мурами цвинтаря, знесли дорогу, розвалили частину цвинтарного муру і на тому цвинтарі начали складати під будову камінь із поблизьких скварявських каменоломів. Ми дітваки, вертаючись зі школи, помагали складати камінь у стоси. Довіз, як також інші роботи, виконувано без заплати, також і Скварявська громада жертвувала даром камінь.

Отця Бурдяка за його діяльність у Жовкві вибрали до Міської Ради, по довгих роках, як першого русина, та іменували заступником бурмистра. Він, можна сказати, був оборонцем прав руських міщан і на засіданнях підносив голос у їх оборону, чим здобув собі великий розголос та повагу в чужих колах, як дуже діяльна особа.

Нашого шкільного катехита о. Євгена Козаневича перенесли, а на його місце прийшов о. Софрон Соколовський ЧСВВ, що визначився як добрий педагог та заступався за своїми руськими школярами перед дирекцією. Майже рівночасно прийшов і перший руський учитель п. Йосиф Пеленський, який став опікуном нас, руських школярів, провадив нас після екзорти до церкви на Богослужения та дириґував тим шкільним хором, що його й заложив. Цей хор що-неділі співав у крилосі на вечірні разом із дяками й монахами. Тоді й ми, своїм діточим розумом почали розуміти, що ми русини не такі бідні, як видавалося, бо ж і ми маємо своїх учителів.

Тоді то святковано з-давен-давна спільно з поляками Різдво та всі громадно йшли на так звану пастирку до Домініканського костела опівночі. Бувши тоді з батьками на тій пастирці, почув я проповідь нашого катехита о. Софрона, який, як опісля розповідали в школі, дуже "ладно" її виголосив, згадавши на ній і про нас русинів. Цей великий опікун шкільної молоді дуже щедро їй допомагав, а при розділі допомогових дарів за його стараннями таки велика пайка припадала учням-русинам. Також своєю культурною поведінкою Василіяни справили, що дуже багато оспалих міщан повернуло до своєї церкви.

Одначе вповні оживити громадське життя не було ще змоги, бо, сказати по правді, не було і для кого, міщанам було це "зайве". Винники вже мали Читальню а при ній і позичкову касу, а тим, що розмовляли польською мовою, було воно байдуже.

За почином нашого о. катехита почали ми приготовляти театральну драму з життя перших християн у катакомбах п. н. "Неон". Гардеробу та куліси вишито у львівському театрі, а драму школярі відіграли у залі польського "Сокола", повторюючи кілька разів для руської й чужинної публики, яка також численно прибувала; прихід був призначений на будову церкви. По тому нашому першому успіхі знову перед Різдвяними Святами почали ми приготовляти й "Вефліємську Ніч", навіть заангажовано автора драми п. І. Я. Луцика. "Штуку" виставлено величаво і можливо, що ті перші кроки нас дітвори були деякою рушійною силою для національної свідомости жовківського міщанства.

По закінченні виділової школи, вступив і я на науку до друкарні, при кінці 1903 року. Приділено мене до машинового відділу, якуй був під управою брата Зьолковського. Брат слабо говорив по руськи, за це перфектно по московськи й по польськи; мені розказав, що він самий родом із Варшави, але вступив до Чину з покликання. Був він людиною доброго серця та старався всіма своїми силами і знанням поділитися з таким, як я, учнем, що не до вподоби було світському машиністові Бекерові. Так закінчив я в цьому відділі трирічну науку, але побачив, що важко буде мені здобути свідоцтво з навчання. Тоді перенесли мене до відділу переплетні, де вже не було брата Толочка, а переплетнею кермував п. Віктор Журковський. Друкарня, за час моєї трилітньої науки сильно розросласи: в ній було вже занятих більше тридцяти працівників світських, кромі монахів; закуплено ще дві нові машини до друку, разом було їх п'ять великих та дві малі. Кромі своїх робіт, друковано і чужі, а навіть, під час страйку друкарів у Львові, також майже місяць друковано щоденник "Діло". "Місіонар" уже почав виходити в 32 сторінках друку з обгорткою. Друковано яких 20 тисяч, а до редакції прийняли світського ред. Миколу Курцебу, який і писав поезії в кожному числі, а кромі цього почав організацію національних сил Жовкви. Першою такою ластівкою, що заповіла українську весну в Жовкві, було купно будинку (разом із москвофілами!) під "Народний Дім". У ньому й основано "Банк Народного Дому". Душею цього купна та цеї фузії був о. Бурдяк і це був перший будинок у середмісті в руських руках, який опісля поширено, добудовуючи ще одно крило.

Почалася будова нової церкви; спершу частини з трьома навами. У старій церкві відбувалися богослужения, а по скінченні будови мали доперва злучити нову будову з колишньою церквою Христового Різдва. На збірку для будови видано купони-цеголки по 5 гр., грамоти Ктиторів по 100 корон та Благодітелів по 25 корон. Ці грамоти виконувала друкарня кількакратно, бо нарід щедро жертвував на будову церкви, яку по закінченні присвятили Пресв. Христовому Серцю. Рівночасно з початою будовою відкрито столярсько-різьбарські варстати, які обняв брат Овсяник, як мистець, і в них уже заздалегідь виконувано всі столярські й різьбарські роботи для майбутньої церкви.

З оо. Василіян, які перебували в жовківському манастирі, від'їхали о. М. Гура на місію до Канади, а о. Мартинюк та Шкірпан до Бразилії, натомість прибув до Видавництва о. Петро Котович ЧСВВ.

КУПЛЮ КНИЖКИ давнішого видання, також збірки поштових марок. Подайте, що маєте й за кільки на адресу:

А. МОСН
6 Churchill Ave., Toronto 3, Ont. Canada

АСЕКУРАЦІЯ

Всіх родів життя, хвороби, вогонь, крадіж, автомобілі і т. п.
Купно - продаж нерухомостей, виєднування позичок.

Y. ONYSCHUK & CO. LIMITED
333 Roncesvalles Ave.
Toronto, Ont. — Tel.: LE 4-4241

АРХІТЕКТ
ЄВГЕН ГРЕНЬ
Член Королівської Палати Архітектів Канади
Виконує плани і кошториси церков, шкіл, будинків громадських організацій (заль), фабрик, торговельних центрів як/ також мешкальних домів.
WA 3-9754 — Toronto, Ont. — 3 Spadina Rd.

ANDREW TAILORS
Phone: LE 6-0982
The place where CUSTOM clothes are made.
High-Grade Alterations, Repairs, Etc.
Cleaning and Pressing.
1076 QUEEN ST. W.
Toronto 3, Ont.
власник
Андрій Наконечний

о. С. Шевчук, ЧСВВ

"ВО ЙОРДАНІ" – НА ЙОРДАНІ

З думок паломника

Назва ріки Йордан не була ніколи чужа для мене. Її початки губляться в моїх дитинних літах. Про цю ріку розповідав мені батько з великим пістизмом; пісню "Ти, Йордане...." вчили мене співати мої побожні батьки, а образ важної події, яка відбулася в Йордані — себто хрещення Ісуса Христа — побачив я вперше на сторінках молитовника й "Місіонаря" з Видавництва оо. Василіян у Жовкві. І хоч дальші роки принесли мені краще знання і про Йордан і про хрещення в ньому Ісуса Христа, всетаки сама ріка видавалася мені дуже далекою й недоступною. Ясно, що такі поняття про неї виключали всяку думку про можливість колись цю ріку побачити. Але щастя, як кажуть люди, було зі мною.

У травні 1961 р., під час одної зі священичих конференцій у Торонті, звернувся до мене Всч. о. Ю. Федорів із пропозицією долучитися до прощі в св. Землю, що її він організує й буде очолювати. Думка була знаменита і можлива до здійснення. Від настоятелів Чину дістав я дозвіл на виїзд, матеріяльними засобами теж не мусів журитися: дарунок ванкуверської парохії св. Покрови з нагоди срібного ювілею мого священства, а відтак, перед самим виїздом, дарунок від моїх парохіян у Гримзбі — вистачали на покриття коштів у зв'язку з подорожжю до св. Землі.

Відбуваючи свою десятиденну подорож по св. Землі українські паломники з Канади, в числі 20 осіб, станули у вівторок 16 серпня 1960 р. на березі ріки Йордану. Місце зупинки було ок. 5 миль на північ від берегів Мертвого моря. Ріка в цьому місці не робить на око великого враження. Широка яких 40 стіп, плесо спокійне, вода пливе лінно, береги зарослі акацією, вербами, тростею й іншими водяними рослинами. Однак серце приймає те, чого не бачить око, а пригадує пам'ять. У цьому місці, на основі давнього передання, мало відбутися хрещення Ісуса Христа. Близько цього місця колись стояла церква св. Івана Хрестителя. На основі істориків Боляндистів, побудований при ній манастир св. Івана Предтечі відвідала була 373 р. св. Марія Єгипетська в переході через Йордан. Завдяки оо. Францішканам тепер є тут гостинниця для подорожніх, престіл до відправи Служби Божої та мармурові сходи, що ними можна зійти похилим берегом аж до самої води.

Тими сходами зійшли також і наші паломники аж над саму воду св. ріки. Отці Ю. Федорів, Ст. Хабурський і С. Шевчук ЧСВВ, зодягнені у фелони, станули над самою водою, щоб довершити чину торжественного водосвяття. Це була для всіх зворушлива хвиля, повна святих думок, глибоких вражень а вслід за тим і незатертих спогадів. Із грудей зворушених прочан-паломників полинуло могутнє: "Во Йордані крещающуся Тебі, Господи..." Не хотілося вірити, що ми над Йорданом. Однак віра тут була ні при чому. Ми знали, де стоїмо, на що глядимо, що робимо. І це вистачало. Коли водосвяття скінчилося, кожний із великою пошаною брав воду до уст, відтак наповняв нею свої плящечки, щоб у далекій Канаді мати пам'ятку цієї незабутньої події. З великою радістю в серці покидали ми Йордан. Бо ж належали до тих щасливих, що оглядали те місце, на котрому Спаситель приняв Хрещення з рук свого двоюрідного брата — св. Івана Предтечі.

Згадуючи наш побут над рікою Йорданом, годиться сказати також дещо і про саму ріку. Йордан — це головна ріка Св. Землі. Випливає вона кількома потічками зі склону покритої снігом гори Єрмон на північних границях Палестини, з висоти ок. 1.500 стіп. Ті потічки стікають бистро вниз гірськими коритами й лучаться в одну течію-ріку, що зветься Йордан. Течією Йордану можна поділити на три части.

1) Горішній Йордан, що тягнеться від місця злуки потічків до озера Гулег або, як його тамошні мешканці називають, ель Хет. У більшій частині свого ок. 6 милевого бігу, він пливе долиною болотнистою, заростою папірусовою тростю, що з неї місцеві мешканці сплітали рогожі —мати. Саме озеро приблизно 4 милі довге, 3 широке і 16 стіп глибоке. Його береги низькі та через багату рістню недоступні. Лежить воно тільки 6 стіп над дзеркалом Середземного моря.

2) Середній Йордан. Він пливе ок. 7 миль між озером ель Хет і озером Генезеретським, знаним також як Галилейське море. В часі цього кількамилевого бігу Йордан спадає на 689 стіп. Генезеретське озеро є 16 миль довге, 8 широке, приблизно 120 ст. глибоке і лежить 696 стіп нижче дзеркала Середземного моря. Вода його чиста й солодка, риби в ньому подостатком. Поверхня озера звичайно спокійна. Однак час-до-часу північно західній вітер спричинює на ньому наглі бурі. На північний захід від нього знаходиться рівнина ель Говер, генезеретська земля, місце багатьох проповідей і чудес Ісуса Христа. Недалеко місця, де Йордан вливається в озеро, є руїни, колись багатого міста Капернауму. Лежать вони над берегом озера. Звиджуючи ці руїни наші паломники не могли налюбуватися видом преспокійного озера, покритого легенькою імлою, окруженого вінком гір та прибраного від північного заходу свіжою зеленню. День був соняшний, теплий, погідний, а вода манила кожного до себе. Той не диво, що неодин із паломни-

Першоякісне молоко — у пляшках і картонах — знамените гуслянку, різнопроцентову сметанку, квасну сметану, сир, масло та незрівняної якости морозиво доставляє домів і до крамниць.

УКРАЇНСЬКА МОЛОЧАРНЯ

GREEN VALE DAIRIES LTD.

3156 DUNDAS ST. WEST
телефон RO 7-1728.

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА ГУРТІВНЯ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ

UBA TRADING CO. LTD.

420 Bathurst St. — WA 2-6115-6

ЗАМОВЛЯЙТЕ

хліб, паї, кейки й всякого роду печива найлучшої якости в найбільшій укр. пекарні Торонта

BEAVER BREAD LIMITED

103 Lightbourne Ave.—Tel.: LE 5-7445

ОДИНОКА В ТОРОНТІ УКРАЇНСЬКА

КРАМНИЦЯ ЦЕРКОВНИХ РЕЧЕЙ

DIOCESAN CHURCH GOODS STORE

278 Bathurst St. — Toronto, Ont.

Великий вибір церковних речей. — Напрестольні Євангелія. — Церковні книжки. — Молитовники і багато інших речей.

MEDALS — CHAINS — ROSARIES
PRAYER BOOKS — STATUES — PICTURES
All Religious Supplies

LANDY & COMPANY LTD.

16 Dundas St. West (at Yonge) — EM 3-8828 Toronto

ків відсвіжився, користаючи з нагоди, в чистій, холодній воді цього історичного озера.

3) Долішній Йордан пливе між Генезеретським озером та Мертвим морем. Віддаль між цими двома пунктами, у повітряній лінії, виносить ок. 65 миль. Однак різні численні закрути, що ними Йордан пливе, роблять цю дорогу більше ніж два рази довшою. Круті береги Йордану здебільша покриті зеленою рінею. Тим вони викликують враження зеленого килиму, розділеного срібною лентою, розстеленого на жовтих пісках непривітної й сумної пустині. Кілька миль до Мертвого моря Йордан робиться мілким і широким. Вода починає бути солона, а рісня никне вмірущого, як ріка зближається до кінця своєї подорожі, до Мертвого моря.

Водосвяття над рікою Йордан. Зліва до права: о. Юрій Федорів, о. Стефан Хабурський, о. Севастіян Шевчук. ЧСВВ.

Мертве море лежить 1286 стіп нижче рівня Середземного моря. Має воно 53 милі довжини, 10 ширини і 120 стіп глибини. Відпливу не має. Вода густа й тяжка і має в собі чотири рази більше солі, чим морська вода. Хто хоче в ньому скупатися, не мусить уміти пливати, бо вода задержить його на поверхні. Довше перебування у воді дуже людину виснажує, витягає сили. Однак скоро їх привертає холодна, солодка вода, якою, при виході на беріг, можна сполоскатися.

УКРАЇНСЬКИЙ РЕЛІГІЙНО-СУСПІЛЬНИЙ МІСЯЧНИК

"ЖИТТЯ"

містить цікаві статті й гарні оповідання, вісті зі світу й особливо з Аргентини.

Видають цей місячник ОО. Василіяни

Ціна (12 чисел) на рік $2.00, замовляти через нашу адміністрацію по адресі:

BASILIAN PRESS

286 Lisgar St. — Toronto 3, Ont. — Canada

о. С. Юник, ЧСВВ

ОСТАННІ ДНІ КАТОЛИЦЬКОЇ ЗОЛОЧІВЩИНИ

У 1946 році місто Золочів було добре опановане Совєтами, села однак були ще повні партизанки. У день панувала совєтська влада з московською мовою, вночі українська. Загально люди називали партизанку "наші хлощі". У моїй парохії Гологорах постійно перебував гарнізон совєтського війська, а два кілометри далі, в селі Лісові, стало перебував відділ около двадцяти партизан. У часі совєтської облави наші хлощі ховалися по сховищах.

Навчучили видно Совєтам часті наскоки партизан, бо одного дня вислали до Гологір значніший відділ війська зі Золочева. Штаб приміщено в мене на приходстві. Був полковник, кілька майорів і капітанів. Я віддав їм два покої з особним виходом. До обох покоїв нанесли соломи. Один служив за приміщення і спальню, другий на "інші" фізичні потреби. Мою спальню відділювала стіна й замкнені двері. Щоденно, головно вечором змушений я був слухати їх безсоромних і богохульних розмов. За кожним словом повтаряли з привички проклін проти Божої Матері. Коли перший раз почути такий страшний прокляття, то аж мороз по шкірі проходить. Одначе з часом ми всі призвичаїлись. Крім проклонів продирався до мого покою такий страшний сморід, що я мусів соломою обкладати двері; та воно мало що помагало.

Нишу про ті речі тому, що мав я з тим штабом релігійну диспуту про існування Бога. Було це так. Другого чи третього дня нашого співжиття, приходить до мене майор і представляється як бувший православний священик, що вже не вірить у Бога, тільки п'є горівку. Він був дещо чемніший від інших. Плюгавих богохульних слів не говорив.

— Полковник хоче вас нині вечором відвідати — каже. Він дуже часто вживає плюгавих слів. Прошу не дивуватись, то військо.

Очевидно погоджуюсь. Надійшов вечір і до моєї кімнати входить полковник, майор і чура. Полковник роздягає свій кожушок. Чура помагає. Вітається зі мною, цілуючи в лице. Сідають при столі. Полковник витягає револьвер, кладе на столі й питає чи не маю в околиці яких ворогів. Якщо так, він їх зараз постріляє тим револьвером. Виджу, що описали мене прихильно перед полковником. Дякую за прихильність і заявляю, що ніяких ворогів не маю. Все добрі люди. Полковник вкладає револьвер на своє місце і, показуючи пальцем на свого майора, каже: "То мудрий і вчений чоловік, учився на попа, але пізнав, що Бога нема і вже горівку п'є; подискутуйте тепер про Бога.

Знаю, що в Совєтів за мудрим не можна бути, бо зліквідують. Але не можу також згодитися щоб безбожник виграв. Нехай диспутує не зі мною а з померлим філософом.

— На які теми хочете говорити? — питаю.

— На всякі теми можу говорити — відповідає майор.

— Чи згідні на теми філософічні?

— Так — згоджується майор.

— Що з філософії найкраще знаєте?

— Все знаю — паде відповідь.

— Може зачнемо від старинної філософії? — відзивається.

Найбільші філософи старинного світу були: Сократ, Платон і Аристотель. Вони розумом дійшли до тої правди, що Бог існує. — Що ви скажете, товаришу майор, проти доказів Платона?

Настала мовчанка. Ще раз повторяю своє питання, але майор завзято мовчить. Виявилося, що "дуже вчений і умний" майор найменшого поняття не мав про тих головних грецьких філософів. Навіть не знав, що такі існували. Немилу мовчанку перервав полковник та, прикрасивши вступне слово гидким богохульним проклоном, промовив: — Я до Бога молився, молився, але мені Бог нічого не поміг, отже Бога нема — є тільки горівка.

В тій хвилині витягнув кілька рублів і подаючи мені, додав: — Дайте сто грам водки.

Не мав я горівки, але обіцяв на другий день постаратися. Люди виробляли самогонку і не тяжко було здобути пів літри. Був це гостинець від мене для полковника: пів літри самогону й чорний хліб.

Ціле пополудне полковник зі штабом забавлялись і пили на здоров'я батюшки. Вигукам і гидким проклонам не було кінця. Коли я так сухав за стіною тих вигуків пяцької оргії, будь-що-будь, "на мою честь", то з тугою нагадував німецьких старшин. Головно старших негітлерівських річників, які були культурні, чемні й чисті.

Хто переживав під комуною, той найтяжче згадує страшні совєтські ночі. День ще якось пережие, але та непевність ночі... Звичайно в ночі є ревізії і вивіз на Сибір. Надійшла і для мене перша ніч по візиті полковника. Вже давно не був я такий спокійний і певний себе. Полковник чейже є моїх приятелем. Може одинокий раз від двох літ кладуся до ліжка спокійно, без страху. Та не довго тішився спокоєм. Не минуло й пів години, коли до дверей зачав хтось сильно добиватися. Московський голос вигукував: відчинити. Господиня мусіла отворити, а москаль сказав: — Полковник потребує попа.

Входить до моєї спальні і повторяє ті самі слова. Прошу вияснення, нащо полковник мене по-

требує. — Не знаю — відповідає.

Я певний, що це означає арештування мене. Так часто бувало, що Совєти їли, пили в господаря, а опісля "збирайся на Сибір". Шкільний хлопчина з Трудовача, що був у мене на станції, клякнув із господинею й моляться, а мене москаль веде до полковника. Входимо до кімнати совєтського штабу й аж голова мені закрутилася від страшного повітря і диму. Москаль мельдує полковникові про сповнення приказу, а полковник звертається до мене з предложенням заграти з ними в карти. Отже не Сибір, тільки карти...

Два тижні перебував у мене полковий штаб совєтської армії. Подвійну роботу виконували. Над ранком робили випади проти партизанки, а вдень навертали людей до колгоспу. Котрогось дня шепнув мені сусід Гулай (сьогодні з родиною на Сибірі), що на цвинтарі лежить мертве тіло команданта партизанки Льолька. Ходив я потайки подивитись. Був мені знайомий. Ще так недавно мріяв про вільну Україну, а сьогодні лежить прошитий кулею. Коби принайменше здобув ту другу, важнішу, вічну вітчину, де вже немає страху ні перед Сталіном, ні перед православ'ям, ні перед колгоспом!...

(Далі буде)

Християнський державний муж про політику

Голова Еспанської Держави генерал Франсіско Франко був запрошений до участи у відкриттю нового будинку Духовної Семінарії в Севіллі. З тієї нагоди сказав він кілька слів до учасників і його промову, без усяких "але", можна назвати промовою достойною великого християнського державного мужа.

"Не буду вам говорити про Христову Церкву й християнську віру, бо це питання дуже тяжкі, що вимагають довголітніх муравлиних студій, а я почуваю себе тільки звичайним вояком, якому доля вложила в руки політично - державну керму. Саме тому хочу вам сказати кілька слів про національну політику. Політика не може бути індиферентно - байдужа до Церкви й християнської віри. При цьому хочу сказати вам, що Церква є понад усякою політикою, всяка ж політика, що хоче бути християнською політикою мусить підпорядкуватися Церкві. Коли цього не буде, то політика перестане бути справедливою, перестане бути християнською.

Щоби переконатися про зло нехристиянської політики, достаточно буде нам поглянути довкола себе, а побачимо, що діється, коли політика йде в розріз із Церквою, зло з того для самої Церкви і зло для самої політики. Наслідки такі сумні, що сумніші не можуть бути. Небезпека, що випливає з дій політики, неузгідненої з навчанням Христової Церкви, є далеко більша, як ми собі її уявляємо. Те, що сьогоднішній західній світ стоїть і тремтить над пропастю навіть загибелі, те що він не може добитися бажаного миру, те, що стоїмо перед загрозою знищення християнської духовости і християнської цивілізації, це якраз наслідки нехристиянської політики, яка відкрила широко двері для безбожного московського комунізму.

Ми виразно бачимо, що комунізм не відпочиває у своїх замірах завоювати світ. Але мусимо бути знову справедливі й сказати, що він не є осамітнений, що він, коли б так можна висловитись, має також своїх "друзів подорожі". А цими друзями його є ті, що відкривають перед ним рогачки всіх шляхів, що влегшують йому його подорож. Це робота несвідомих свого завдання політиків, що ведуть політику безбожну, політику пристрастей, несправедливости й кривди, а така політика — це вона на млин комунізму. Це найбільша небезпека нашого часу і ми зобов'язані з тією небезпекою боротися. Значить: ми мусимо боротися перед лютим комунізмом, але рівночасно мусимо поборювати й нехристиянську політику.

Навіть сьогодні преса приносить нам вістки про переслідування християнської віри. Але не тільки за залізною заслоною. Де ж би там! Починаються переслідування Христової Церкви таки по цей бік залізної заслони, таки у вільному світі, як ми себе називаємо. У церквах підкладають пекельні машини, арештують і вбивають Божих міністрів — священиків, з усією демонічною силою й диявольською систематичністю ведеться боротьбу проти Христа в цілому світі. Безбожно - комуністичні сили вишукують серед нас слабі місця, опановують нашу пресу, таки серед нас і за нашим дозволом, і за нашою допомогою, і за нашою згодою — творять собі генеральні штаби, а діється це тому, що ми не є чуйні, що ми вибилися з правдивих християнських шляхів, що наша політика пішла блудними протихристиянськими шляхами. Виглядало б цілком природним, коли б ми організувалися під праморами Христової Церкви, щоб боронити наше християнське сумління, щоб боронити доступу до нашої християнської душі, але цього не робиться тільки тому, що сьогоднішня політика — це піджмурки сліпих людей.

Тому, що мій попередник Кардинал говорив вам про духові й матеріяльні добра, я хотів вам сказати дещо про політику. Але рівночасно я хочу вас запитати, чи нас часом не обдурюють? І, щоб відповісти на це питання хочу вам сказати, що Христос і Його Церква звільнили людину від невільництва, вказали їй шляхи соціяльної справедливости, помножили наші духові добра, підносячи достойність людини і, вкінці, навчили нас, за посередництвом духових дібр користати з матеріяльних дібр. Цей наш духовий скарб хоче нам пограбити

диявол, використовуючи комунізм, використовуючи нашу нехристиянську політику.

Сьогодні багато політиків виправдується своєю толеранцією до Церкви, своїм правим партійництвом і здається їм, що вони вже є добрі християни. А забувають, що ті добрі християни служать дияволові, служать московському комунізмові тільки тому, що вони не вміють і не хочуть політики підпорядкувати Христовому навчанню, яке говорить, що всі ми Божі діти, що нормою нашого життя повинен і мусить бути Божий Закон, бо Божий Закон є законом соціяльної справедливости, є братерством. Цей закон наказує нам нашого ближнього вважати своїм братом, бо всі ми носимо в собі вічні вартості та образ і подобу Божу.

Що може нас навчити і дати нам комунізм, заперечуючи Бога, заперечуючи нашу християнську віру? Ми про це знаємо, бо мали нагоду практично переконатися таки на нашій власній шкірі."

Н. Королева

ХОПТА

Елісаба ще раз оглянула речі, приправлені на виміну з хананейськими купцями.

Добре цей рік працювали служебки! Не дармувала й сама господиня також... Чи ж згасла колись світильня її? Чи лінувалася рука? Чи випустили пальці правиці її веретено?

Рифат, чоловік Елісабин, не князь і не пан великий, а звичайний господар заможний. Але мають слуги його подостатком і одежі доброї, з "подвійно шитими"[1]) плащами, і покривок вовняних на ніч. Не забракне їм ніколи й їжі доброї.

Знайдеться ще дати й подорожньому, не відійде необдарований і вбогий з оселі його...

Елісаба[2]) погладила мов дитячу головку, м'які, барвно-виткані паси.

Попестила поглядом тонке, полотно: — Рівно виткали служебки!

Ось і пурпур, дорогоцінний: цей Елісаба ткала сама. Повівся і він несогірше. Купці можуть прийти!

І прийдуть незабаром: Завжди бо по виноградних зборах бувають.

До комори заглянуло вузеньким віконцем вечірне сонце. І нагадало дбайливій господині:

— До пекарки час!

Незабаром зійдеться на вечерю й родина й служба[3]).

Кінчається день клопоту й праці.

Нічною росою освіжуючою впаде відпочинок на втомлене працею тіло, і струджену турботами думку.

Певно Рифат повернув уже з винниці[4]), "Нової" — тієї, що з праці рук Елісабиних її придбано...

Краплинами рясного дощу, що падає на пересохлу землю зацокотіли сотки овечих ніг на дворі...

Елісаба пристала-слухала. Аж очі заплющила з приємности.

— Чи ж є в світі згук серцю солодший за тупотіння отари, що повертає до дому?

Гукали голоси пастухів — міцні й здорові. Їм відповідало веселе гавкання псів. Озивались ягнята — немов дитячим плачем... Елісаба вийшла на піддашки, підперті дерев'яними "єгипетськими — лотосоголовими" — стовпчиками.

За хвилину любувалась живою, овечою повінню, що залила двір...

За отарою осідала, золотиста, вигріта сонцем курява. Немов укриваючи землю до сну своєю ковдрою... Незабаром бо зійде блакитними стежками ночі й сон... Дерев'яні сходинки з плискуватого даху[5]) заскрипіли під важкими, помалими кроками Рифатовими...

Але пружних, молодих кроків Йоктанових не чути... Він бо наймолодший! — як тільки повертав із пасовиськ, біг до батька, щоб помогти йому ввійти до до дому...

— Чому ж Йоктан не повернув з пастухами? Та ж ніхто б його не післав виглядати хананейських купців?...

— — — — —

1) "подвійно шиті" — на підшивці, підшиті другою. теплою тканиною.

2) Елісаба — старо-гебрайська форма наймення "Єлисавета". Наймення всі не вигадані авторкою, а взяті з біблійних сторінок.

3) У стародавні часи, до столу сідали спільно й господар зі своєю родиною й усе служебництво. Цей добрий звичай був ще в Еспанії, за діточих літ авторки. Родина матері авторки мала розлоге пасовисько і винниці коло Сан-Люкару (це недалеко від славних винниць Хересу). Коли родина авторки там влітку перебувала — завжди сідали до столу всі разом — і господарі й слуги.

4) Винниця" старе українське слово. На Великій Україні є і досі місто "Винниця" назване так, бо там були винниці. Були вони й коло Києва. Але там звалися "Виногради" — ще перед першою світовою війною так звалася частина Києва, за "Линками". Слово "виноградник", "виноградники" московське, хоч і вживали його, але переважно в Галичині, не на Великій Україні.

5) На Сході роблять по домах плискуваті дахи, огорожені низькою, стінкою. На цих домах сплять. Бо вони розраховані на таку висоність, на яку комарі не підносяться.

— Не з потреби бо продаємо виробки рук своїх, а від гойности дарів божих, що самі спожити не можемо... Рифат попрямував до пастухів.

— Йоктан?...

Чабани не бачили, щоб "молодий господар" кудись відійшов! Лише Саул, підпасок углядів.

— Та ж до криниці "Невичерпальної" він подався!

— Виглядає там Тимну, доньку Сабатову, як Ребеку! — всміхнувся старший — уже жонатий! — Йоктонів брат.

А на цей жарт озвався дрібний сміх верблюжих дзвіночків[6]): хананейські кущі на ніч, до Рифатової оселі прибилися!

Та ж бо — й часу не змарнують і ночівку матимуть добру, спокійну, ще й безплатну... А ранком — лише навантажать крам, дбайливою господинею приготовлений — та й далі підуть...

На оселю Рифатову, немов не тихий вечір буденний спустився, але ніби "Пасхальний торг Єрусалаимський" — упав... Кому ж "чогось не бракує", коли кущі крам дорогий, чужоземний принадно розложать? Юнакам — зброї треба: стріл, залізних наконечників, на списи... ножів... Чабанам — тієї масти, що "на всі хвороби помагає"... Аби лише при отарах була! То й ужинати її не треба! Хвороби самі тікають від неї... духу її бояться!

Старшим жінкам потрібно "єгипетської масти на очі" та запашних кульбачок званих "кіфі", що голос чистим, молодечим роблять, кашель та хрипку відганяють і напоєні запахом усіх цвітів і овочів...

А вже та молода жінота — так і повисла очима на прикрасах зі шкла фойниківського, на тих намистах, сережках, філігранових пасах, манелях...[7].

А те взуття, що цокотить підп'ятками по камінних плитах!

А ретязьками спосні "круги на котники", щоб дрібненько ступати" та плавно йти!...

Аж імлою очі дівочі заходять... ніби слова кохання під пальмами слухають!... І в цієї найостаннішої рабині очі зорями розгоряються, обличчя рум'янцем пашить... дарма, що добре знає, що ніколи їй не мати нічого зі скарбів тих! Не дивина, що Елісаба з Рифатом на хвилину про Йоктона забули...

**

А юнак, серед ночі німої — як той Адам із Раю вигнаний! — самітний ішов... Тільки ж простував не до криниці "Невичерпальної"... але спускався скелями до урвиська...

Завчоріло бо вже, коли Йоктан завважив, що нема біля нього "Хмаринки", улюбленої його овечки.

Завжди за найвірнішого пса вірніша — коло свого господаря паслася "Хмаринка". На крок не відходила. Коли ж на сопілці грав — голову йому на коліна клала...

Але ж сьогодні ніяк не міг Йоктан "передати сопілкою" голосу горлиць! І так до своєї гри занурився, що й не зчувся, як кудись зникла "Хмаринка".

Вовк віднести її не міг. Надто багато на вовчу відвагу при отарах чабанів та псів...

Шакали тим менше насмілились би напасти на дужу тварину[8]) та ще у близькості людей і псів...

— Ми пошукаємо! — казали чабани. Але Йоктан був іншої думки: його це згуба! Його це улюблена овечка!... І як шукатиме наймит, коли навколо ніч западає, а до дому — вечеря й відпочинок ваблять?

Ще з досади вдарить "Хмаринку": — "Щоб знала!".

Зляхає її... І не пійде на голос непривітний пещена овечка... Взяв герлигу, намацав пращу та торбину з камінцями за пасом. І, не до дому з чабанами та отарами подався, а від них, у ніч, у простори пасовиська...

Кликав "Хмаринку" і голосом ласкавим і співом сопілки.

Прислухувався.

Але тиша навколо... Ані гад не шарудить у траві!

Тому й вибрав Рифат; господар розшафний цей край, що нема тут гаддя. Ніч тулиться до юнака... у вічі йому зорями зазирає...

А в серці — як у чистій криниці — небо й зорі відбиваються.

Дійшов до урвиська: далі жадного шляху, жадного протопту нема.

А саме тут — ніби, здалека! — слабенький голос "Хмаринки" кличе — озивається. Ніби безсильним, дитячим плачем благає: — Поможи людино!

Йоктан приклякнув, над урвиськом схилився, тримаючись за скелю. Повис над безоднею.

— Не може бути живою вівця, що до такої глибини зірвалась! І як би не стільки тієї хопти, що з кущами переплелась. Листя — як лани в гору витягає.

Та ж голос вівці виразно з урвиська господаря кличе! Рятунку благає... Поклав Йоктан герлигу. Повис на руках, спустив тіло у провалля. Намацав опору ногами. Вхопився за камінь...

А камінь зрадливий вирвався! Мало з собою не потяг.

Та ж — он-де вона, "Хмаринка"! Не в глибині — близенько! Під скелею біліє... мабуть вовною у тернах заплуталася!

Тверде коріння куща простяглось як дружня рука. Вхопився її. І відкинувся... добре, що підсвідомо коріння того з руки не випустив. З-під

куща бо вихопився кожан. Майже торкнувся щоки м'яким крилом. І кинувся у ня...

Йоктан ізловив на маленьку площинку... пальці торкнулись овечої вовни... Тварина ж головою господареву руку шукає...

Тихим голосом, — вже не розпачливим! — озивається... Тішиться, що біда минула...

Не легко було спускатися самому. Але двічі тяжче було видертися з урятованою овечкою на раменах.

Тварина не рвалась, не пручалась. Лише тремтіла дрібно... та на шию юнакові дихала.

Аж у вухах шемріння від цього гарячого віддиху гуде... Немов до вуха велику порожню — та ще й гарячу! — мушлю приклав...

Всі чотири овечі ніжки Йоктан лівицею притримує. Правицею ж — кущів та коріння хапається, з урвиська видобувається.

Добре змучився! А на серці — мов ясний день сміється... дарма, що зараня ніч тьмяним серпанком світ пригасила...

Ось, уже розпізнає й їхнє поле, що то саме вчора на ново засіяне[9]). Можна його й по тьмі впізнати, бо попід білими стінами коло "Нової" винниці.

Але: що ж то за "мара"?[10]). Хтось по тому полі ходить? По полю засіяному й бороною загладженому? І гріха не боїться?!

Сказано бо: — "Однаковий гріх чуже добро взяти й чужий посів нищити"...[11]). Може то дух, що й по смерти шукає, "чим би внутрощі свої наповнити?[12]).

---

[6]) Верблюдів прикрашують цілими низками дзвіночків коло шиї, бо верблюди дуже люблять їхній голос. Мабуть, взагалі люблять музику. спів. бо коли втомлені, "караван-баш" (голова каравану), що веде караван — ідучи перед верблюдами співає їм пісень (під які авторці незвичайно добре... спалося!).

[7]) Манелі — бронзолети, що їх носили вище пояса.

[8]) Шакали їдять трупи мертвих тварин, або вже конаючої тварини.

[9]) У деяких східніх країнах сіють та збирають урожай і двічі а то й тричі на рік.

[10]) Мара-привид. страховище.

[11]) Старо-гебрайські приказки.

[12]) Старо-гебрайське вірування.

ПОБАЖАННЯ ВСЬОГО НАЙКРАЩОГО З НАГОДИ РІЗДВА ХРИСТОВОГО!

Шлють продуценти

Lethbridge DRY GINGER ALE

Вироблені за відомою формулою Дому Летбридж

SICKS' Lethbridge Brewery Ltd.

Ваш лист є важливий

КОЛИ ВИ ПИШЕТЕ ЛИСТА. ВПЕВНІТЬСЯ, ЩО КОВЕРТ ЗААДРЕСОВАНИЙ ЯСНО, ПРАВИЛЬНО І ПОВНО.

- Пам'ятайте, щоб уживати ініціялів або хресних імен адресатів.
- Також залучіть до адреси число, назву вулиці і (де воно стосується) число поштового району, назву міста або містечка і провінції.
- Пошта адресована до апартаментових або бюрових будинків, повинна подавати число помешкання або бюра.
- Поміщуйте свою зворотну адресу в лівому горішньому розі коверта.
- Коли пишете до місцевостей поза Канадою, завжди додайте повну назву країни.
- Завжди наклеїть потрібну оплату в марках. Коли маєте сумніви і коли висилаєте щось повітряною поштою, провірте справу в своєму Поштовому Уряді.

ПОВНЕ І ЧІТКЕ АДРЕСУВАННЯ ПРИСКОРЮЄ ДОСТАВКУ ВАШОЇ ПОШТИ.

Канадійський Поштовий Уряд

CANADA POST OFFICE

Вбогіший бо за жебрака мертвий: попрохати він не може[13]).

Чи може то душа людини хворої на "сребролюбіє"?

За життя скарб свій у полі вкрила, по смерти — над скарбом духові ніяк не потрібним! — вартує...

Сказано бо:

— "Де скарб твій — там і серце твоє перебуває".

Та ж... дивні рухи робить правиця тієї "мари", що по полю йде: немов сни до ночі — рухом сіяча! — розсіває...

А постать "мари" — невисока, огрядна й на праву ногу припадає... Відгукнулось, але батькове навчання в серці юнака:

Коли тебе щось зі світу надземського лякає — відірви увагу свою від явища того. І воно відступиться. Йоктан звертає стежкою-обніжкою. Обходить поле, щоб не підглядати з марної цікавости таємниць, людським розумом не досліджених.

***

Саме до вечері сідали, коли з вівцею знайденою входив до отчого дому пастир дбайливий.

І вівці у кошарах вчуваючи крики його — впізнали хто іде й озивались[14]).

———

[13]) Старо-гебрайські приказки.

[14]) Вівці дуже легко привикають до людей і ласкаться — як коти. Знаю це з досвіду, бо за дитячі роки гралася з ними. Мала й таке ягня, що не тільки скрізь бігало за мною, але влазило мені на руки, як кіт, і спало коло моєї постелі, в лошику... Бо з ляльками та "мертвими виграшками" мені було заборонено гратись. У родині нашій були переєвідчені, що "хто звірят любить, і не кривдить їх, той ніколи й людям кривди не вчинить — уже зі самого звичаю, що не можна цього чинити".

По вечері здавав справу з праці дня свого Йоктан. Неповнолітній бо ще був. То ж мусів, не як син, але як слуга "в слухняності й покорі ходити", щоб навчатись добрим господарем бути.

Згадав батькові, й про "мару" що по їхньому полі ходила...

Управитель та двох слуг Рифатових, як про "нічного сіяча" — вчули — аж під тінь смоковиці відступили, щоб "злого на себе не накликать". На дворі бо слухав Рифат, запізнені справи слуг своїх.

— П'ува це! Сусід наш — притакує Рифат, що торік нам також кукіль сіяв!... Це помста... За тих кіз, що нам у ячмінь зайшли, а ми їх зайняли... Третій рік мститься П'ува "кульгавий!"

Вчувши наймення сусіда, слуги осмілили наближитися. Знали бо: наймення П'ува завжди прикрість за тінь свою має!

— Дозволь, пане — озвався управитель — як вийде посів, най виберемо хопту... А П'уві ми реп'яхів насіємо!

Рифат усміхнувся:

"Розум п'яного, а ноги кульгаві, має помста! Сама собі вона шкоду сіє... Хто занів П'увові кіз? Я. Хто покарав його на шкоду? Я. Хто набив власноручно лозинкою козопаску, доньку П'увову, Іхеведь, хоч дівча просилось? Як же має батьківське серце забути те, що пам'ять моя зберігає? Виходить, що перший "посіяв хопту" я! Отже з року до року розростається вона ще буйніше!... А виривати кукіль з засіяного поля!.. Тільки й того, що й доброму зерну ушкодите! Почекаймо до жнив... тоді виберемо! І прохаймо Всемогучого аби вирвав хопту помсти та злоби з сердець наших...

І відпустив рухом руки сина й слуг своїх:

— Пізно діти! Спати ідіть! Сказано бо:

— "Досить дневі турбот його!"

До всіх Добродіїв, Прихильників і Жертводавців Колегії св. Василія Великого в Торонті.

Просимо всі листи й жертви слати на нову адресу:

St. Basil-the-Great College, 3100 Weston Rd., Weston, Ontario

Новий телефон: CH. 1-9203.

Ярослава Острук

ДЖІ-ВУ-ДЖОВ

Чорношкірий Джов був подібний здалека до старого спорохнявілого пенька, а про його вік свідчили діти його внуків і правнуків. Метрики в нього не було, тільки батько, вождь племени Джі, коли йому народився шостий із черги син, узяв його на руки і сказав: "Джі-Ву". Це його мовою значило "вродливий". З того часу його кликали Джі-Ву. Згодом білі люди, полюючи на чорних, впіймали Джі-Ву, привезли судном до своєї країни і прозвали Джовом.

Звичайно, це діялося дуже давно, і сьогодні ніхто б не відшукав того малого клаптика землі, на якому його поховано. Його могилу давно переорали під нову плянтацію та житлову оселю. Може колись учений археолог знайде його кістяк, і тоді він у музеї представлятиме рід вождів свого племени. Все ж таки, одне певне: Джі-Ву-Джов колись жив, мав свої радощі і смутки.

Радість хлоп'ячих років Джі-Ву скінчилася тоді, коли його малого білі повезли судном кудись у невідоме. Даремне шукав він між скованими людьми своїх батьків. Йому сказали земляки, що білі вбили матір, а батько згинув в обороні свого племени. З того часу хлопець цілою душею ненавидів білих.

Праця на плянтаціях забрала йому дитинство, молодість і старість. А коли Джов був уже такий старий, що не міг підняти навіть цукрової тростини, йому звеліли залишитися дома й доглядати дітей його правнуків.

Джі-Ву-Джов не знав, що таке любов. Він умів тільки ненавидіти. Крім білих, він ненавидів також нового Бога, що йому тепер поклонялися його правнуки. Джов та його родина були вже християнами, але старий Джов цієї віри не розумів. Він не міг простити своїм правнукам, що заміняли своїх грізних богів за терплячого, повного покори Христа. Коли родина Джова молилася до Христа, старий Джов на нього грізно дивився і в своїй уяві переносився до країни своїх батьків. І бачив Джі-Ву запалену ватру, що ясним полум'ям здіймалася вгору, а довкола неї своїх одноплемінників Джі, що в дикому танку прославляли свого бога. На підвищенні біля ватри сидів його батько. І бачив ще своїх рідних грізних богів, що зсилали на землю громи, тайфуни й пошесті. Такими були його рідні боги, і він не хотів проміняти їх на повного покори й любови Христа, нового Бога його родини.

Коли нікого не було вдома, Джі-Ву визбирував тріски й гиллячки та на подвір'ї розпалював вогонь. Ясне полум'я підіймалося вгору, а Джов виводив дикий танець своєї батьківщини, вигукуючи нікому незрозумілі слова. Це був поклін його богові. Люди сміялися зі старого.

— Джов зійшов із розуму, — казали. — Загасіть вогонь, а то запалить хату.

Тоді Джов гасив вогонь, згинався удвоє й ішов додому.

Було ще щось, що тривожило Джова, що під час безсонних ночей не давало йому спокою. Це була вже інша барва шкіри його правнуків. Без сумніву, був це ледве помітний відтінок барви, що його навіть дослідник не схопив би, але Джі-Ву-Джов мав очі, що дивилися крізь серце. Це вже не була чорна, як вугілля, шкіра його батька з гордого роду вождів. Невже ж сонце цієї країни не мало сили дати того блиску, що його давало сонце його батьківщини?

Старіючись, усе ясніше бачив своє дитинство так, наче б сьогочасність не існувала, а минуле ставало дійсністю.

Вечорами, коли рідні приходили з праці, він розказував їм про свою країну та її богів, але його ніхто не слухав. Щоб відв'язатися від діда, хтось пожартував:

— Ми чули, що незабаром поїде експедиція до вашої країни, шукають провідника, зголосіться, може вас приймуть.

Був це жарт і всі з нього засміялися. Але для діда це не був жарт. Відтоді ця думка не давала йому спокою. Одного дня пішов до корабельного бюра і зголосився до праці.

— Сер, —сказав він урядовцеві — у тій країні я знаю кожну стежинку, кожну оазу. Старий Джов буде добрим провідником.

Але дід був за старий і його не прийняли. Удруге хтось покепкував із діда: — Якщо хочеш їхати, купи квиток і гайда в дорогу.

І знову слова "купи квиток і гайда в дорогу" не давали Джовові спокою. Щоб побачити свою країну, треба грошей, тих грошей, яких Джов ніколи не мав, у руки не брав, "чортовою вигадкою" називав.

———

Почалося з того, що в хаті стали пропадати гроші — явище, небувале досі в родині. Спочатку зникали дрібні гроші, центи.

Хто б міг їх брати? Може, діти, граючись, виносять їх на подвір'я?... Дід Джов?... Ні! Вони знали, що дід боявся їх навіть доторкнутись.

— Діду, пильнуйте дітей, щоб грошей не

CANADA

Більше, як **ПІВ МІЛЬЙОНА**

осіб стали

КАНАДСЬКИМИ ГРОМАДЯНАМИ

з того часу, як Закон про Канадське Громадянство став офіціяльним в 1947 році.

Лише в 1960 році більше як 60,000 новоприбулих склали присягу на вірність та стали повновартісними членами канадського суспільства.

Це є щире запрошення до всіх новоприбулих, які були законно прийняті до цієї країни як іміганти чотири роки і дев'ять місяців тому, робити подання о канадське громадянство ТЕПЕР.

Користуйтесь всіма правами та привілеями повновартісних членів канадської нації.

- правом голосування
- правом на канадський пашпорт
- правом на урядову працю
- правом повного голосу в керуванні справами вашої громади.

Формулярі для виповнення заяв на громадянство ви можете дістати від урядовця громадянського окружного або повітового суду, або від реєстратора канадійського громадянства в Оттаві.

Еллен Л. Ферґюсон

Еллен Л. Ферґюсон
Міністер Громадянства й Іміграції

виносили! — сказала правнучка.

Але, коли одного дня пропала золота монета, місячний заробіток родини, вдома зчинився такий лемент, немов не знать що сталося. Усі бігали, шукали по закутинах, безуспішно. Монета пропала.

— Наша монета! Наш заробіток! — кричали в один голос. — Казали ж вам пильнувати дітей, діду.

Від того дня у Джовових правнуків рідко пропадали гроші, зате почалися крадіжки в їх сусідів.

Старий занедужав. Від кількох днів кололо його в легенях, заходився старечим кашлем, що, здавалося, розірве груди.

Лежав на соломі самітний. Пропасниця трусила всім тілом. Останками сил піднявся з постелі. Мжило дрібним дощем, холодна осіння мряка стелилася довкола. У цей день перед Джовом ще ясніше виринув образ його соняшної країни.

Нахилився і з-під підлоги добув свій скарб. Висипав гроші на постіль і сортував їх. Усе вище підіймалися мідяки, за ними йшли срібняки в чотирокутнику, а над ними гордо блищала золота монета.

На хвилину кашель затих. Джі-Ву-Джов захоплено дивився на свій скарб.

"...Старий Джі-Ву побачить свою країну, Джі-Ву побачить своїх богів".

І бачить себе старий Джі-Ву малим хлопцем, як грається в гарячому піску оподалік шатра свого батька, вождя племени Джі. Ясним полум'ям горить ватра, і диким танком при звуках барабанів його плем'я прославляє богів.

Затихають барабани, гасне ватра, попеліє... кудись поділися люди... і вже більш нічого не бачить Джі-Ву.

Навіть монети, що так пишно блищали, тікають, уже й руками не може їх досягнути...

І в цю хвилину старий Джі-Ву почув себе так дуже самітним, нікому більш не потрібним.

Але що це? До нього підходить той, що його чорношкірий Джов ненавидів. І в очах Його прощення і любов. Від його дотику стає старому так дуже добре, легко.

Щойно тепер розуміє, що йому треба Його, коли все попадає в крутіж, і коли вже ні скарбу ні його соняшної країни нема.

"...Джі-Ву, старий Джі-Ву, важка була мандрівка твого життя. Ходи, Джі-Ву, до мене, а я заведу тебе до соняшної країни твоїх батьків, де немає невільників, де вільні всі! Ходи до мене, добрий бідний Джі-Ву".

Пізно вернулися з праці правнуки та застали мертвого вже діда. Його погляд був радісний, очі дивилися кудись у далечінь. Смерть діда не викликала в нікого жалю, — навпаки, вони раділи цьому. Тільки одна думка тривожила всіх: скільки буде коштувати похорон і хто заплатить за нього?...

Правнучка Виві доторкнулася накривала, що під ним спочивав дід. І в цю хвилину покотились гроші.

— Що це? — крикнули всі.

— Гроші! Гроші!

— Це ж гроші, ті самі гроші, що в нас пропадали!

— А хитрий був старий! Усе казав, що грошей не любить, "чортівською вигадкою" називав!

— І нащо ж йому було грошей?

— На свій похорон збирав гроші.

Виві тримала в руках свою згубу.

— Моя, моя золота монета знайшлася!

о. д-р Мирослав Марусин

МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ

Приклад живої віри в Бога й любови до рідного народу

Хоч наша рідна Батьківщина Україна сьогодні ще в неволі безбожного московського окупанта, а наша свята Церква і її вірні діти зрошують землю модерних катакомб кров'ю і сльозами, то до наших сердець несеться з золочівської землі, з Підлиської Білої Гори весняна радість і солодка надія на краще. Бо це ж цього року разом з ювілеєм сторіччя від дня смерти великого генія українського народу — Тараса Шевченка — ціла наша українська родина, і там у Рідному Краю та на далеких засланнях, і тут на чужині, святкуватиме стоп'ятдесятріччя з дня народин Пробудителя й Воскресителя Галицької Землі — Отця Маркіяна Шашкевича.

Стоп'ятдесять років тому ми Українці були в тяжкій неволі, під чужою займанщиною, на своїй рідній землі не мали ми права жити своїм власним життям. Нарід дрімав у неволі панщини, бракувало світської інтелігенції, на Західній Україні позначався вплив йосифінізму так, що — за словами самого Маркіяна Шашкевича — "коли другі Слов'яни вже вершка дохаплюва-

лися і небавом мали побрататися з ясним сонцем свободи й самостійности, судилося нам послідним бути, на долині в густій студеній мряці гибіть".

При таких сумних і тяжких умовинах народнього життя піднести прапор свободи, кинути іскру нової гадки, збудити нарід до праці й жертви — треба було великої душі, душі правдивого Апостола, "мужа післаного Богом". Тим Апостолом для Галицької України стався Маркіян Шашкевич молодий, слабосилий, хворий на сухоти парох у бідному селі, що зі щирою священичою ревністю, з запалом Апостола-пілов у нарід, щоб живим своїм словом потрапити до сердець цього народу, потішаючи його своїм віщим словом:

"Відкинь той камінь, що ти серце тисне,
Дозволь, в той сумний тин
Най свободонька сонічко заблисне,
Ти не неволі син!"

Отець Маркіян Шашкевич, сам прибитий недолею і горем мав у собі стільки відваги й сили, що зумів двигнути мільйони сердець із неволі й мертвого сну тогочасної сумної дійсности і влити в серця народу весняну надію й життєву радість. Звідки ж взявся в його хворих грудях такий сильний вогонь, що пламенним словом розтопив леди й зимовий холод на нашій Батьківщині? Цей вогонь в душі поета випливав з живої віри в Бога і з любови до рідного українського народу. З цією вірою і цією непохитною надією, він кликав до народу:

"Ти не журись, не вдавайся в розпуку, бо хто яко Бог? — Той, що звелів нічому зродити світи, величне сонце і місяць і тьми звізд; що велів і темноті перекинутися в світло; з котрого долоні сверкнули вогні і вдарили води, котрого невидиме око водить гадки душ наших; котрий спряг собою безначаток і безконець... Той з тобою, Бог з тобою!"

Маркіян не дався захитати в своїй вірі тогочасним безбожникам. А його слова з "Трьох Псальмів Руслановых" є сьогодні цією проповіддю з могили, що її голосить поет до свого народу, придавленого безбожним насиллям: "Гордишся, чоловіче, умом твоїм і розумом твоїм, як день світлом, забувши на сонце, гордишся і кажеш: Немає Бога! — то й тебе немає; сон єсь і мара".

Великий Пробудитель Галицької землі не тільки, що поклав основи для нового життя народу, але як нестружений робітник будував без перерви цю нову будову суспільного й громадського порядку. Він почав переклад святих Євангелій на живу українську мову, бажав помогти своїм співбратам священикам доброю книжкою і взявся за переклад відомого аскетичного твору "Пропам'ятна книга священичого життя" — Меморіяле вітє сацердоталіс", збирав старі рукописи, цікавився церковною стариною, а передусім ревно душпастирював серед бідного народу в Гумниськах, Нестаничах і Новосілках, працював надмірно, бо бачив надмірну потребу праці й жертви.

Ці тяжкі зусилля вичерпали його сили і на 32 весні життя поклали його змучене тіло до сирої могили. Люта передчасна смерть перетяла нагло золоту пряжу його поетичних творів і його відданої апостольської праці, його жертви для народу і його посвяти для святої Церкви. Лиха доля навіть не дала всім його творам зберегтись до наших часів. Та хоч і не дійшли до нас всі його письма, то праця його не пропала марно, а дух його — великий геній Отця Маркіяна — живе й досьогодні в нашому народі. Сьогодні вже не в одній "руській трійці", але в мільйонах сердець українського народу цей дух живе і діє щораз сильніше та й підіймає всіх до сонця правди й свободи. Хоч тепер ми також у неволі, але українська мова живе в устах цілого нашого народу. На цій мові молимося і співаємо по наших церквах на чужині і в катакомбах рідних земель, цеї мови вживає наш нарід на чужині і старається передати її своїм дітям, цею мовою наші вчені, сьогодні вже світової слави, пишуть свої твори. А якщо й був би хто там у Рідному Краю чи тут серед нашої еміграції, що легковажив би свою мову, то це також і знак, що в нього немає вже духа Отця Маркіяна Шашкевича, що для нього байдуже добро рідного народу.

Святкуючи ювілей 150-річчя народин Отця Маркіяна Шашкевича, що як ревний Апостол у праці для народу віддав своє молоде життя, маємо деякий обов'язок пом'янути всіх тих наших українських священиків, "батьків наших в битії", що впродовж тисячерічної християнської історії служили святій Церкві і своєму народові працею, часто й майном, завжди доброю радою, в простоті й щирості серця. Можемо сьогодні сміливо сказати, що якщо наш нарід за час своєї долі й недолі не втратив своєї мови, своєї культури і до нині зберігся та й прямує до нового життя волі й незалежности, то в цьому немала заслуга тих рядів наших священиків, що як Маркіян ціле життя боролися з лихою долею, але не піддавалися, а живим словом тримали нарід у довір'ю до Бога, по своїх силах писали бодай дрібні книжки для народу і часто видавали ці книжки за власні, з трудом заощаджені гроші, будували для цього народу домі "Просвіти", жили й працювали для нього з такою посвятою, що й нераз перед сороковим роком життя, подібно як Маркіян, сходили передчасно в могилу.

Сьогодні можемо бути справді горді, що мали ми таких "батьків в битії", що Господь Всемогучий посилав нам таких священиків. Вони є запорукою, що нарід наш не пропаде, бо ж цей нарід мусить бачити в них гідних Апостолів Христових.

150 років тому отець Маркіян Шашкевич, як справжній муж Провидіння, відкрив засмічене й закидане ворожим камінням джерело цілющої води рідної мови. Вправді в перших роках вода цього джерела плила досить скромно й повільно, але з бігом десятиліть вона замінилась у бистру дністряну струю і сьогодні вже ніяка сила її не може спинити. На творах отця Маркіяна Шашкевича виховувались молоді покоління другої половини минулого століття, шкільні діти вивчали його вірші, в наших галицьких школах уживали Маркіянової "Читанки", вже т. зв. Головна Руська Рада" зібрана 1848 р. на горі святого Юра у Львові і зложена з трьох соток наших духовних і світських віддала йому прилюдну честь як великому синові галицької землі.

Особливу пошану для постаті поета мав Слуга Божий наш Великий Митрополит Андрій і ціла наша церковна Єрархія. Упродовж останніх десятиріч завівся гарний звичай щорічно в неділю перед Зеленими Святами відвідувати Підлиську Білу Гору, де під пропам'ятним хрестом відправлялась Архиєрейська свята Літургія при великому здвизі народу з усіх просторів Галичини. Згідно з вістками з Рідного Краю ворожа московська рука знищила пропам'ятний хрест на могилі поета. В стоп'ятдесятріччя з дня його народин не зберуться там маси нашого народу та й не почуються молебні співи Архиєрейської Служби. Тільки наші серця линуть у Рідний Край і уста шепчуть тужливу пісню:

"Повій вітре, повій буйний
на ліси на гори
Мою журну неси думу
на підлиські двори"...

Зате тут на чужині можемо свобідно бодай друкованим словом і нашими організованими торжествами віддати честь Отцеві Маркіянові Шашкевичові. Упродовж цього року — ювілейного року Шашкевича хотілось би ці ідеї і цю спадщину передати молодому поколінню не тільки тут на чужині, але й для скорого вже поширення в Рідній Батьківщині, вільній та від нікого незалежній, щоб імя Отця Маркіяна повік славилося в нашому українському народі.

о. *Методій Ничка, ЧСВВ*

Від парафіяльної церковці до повної митрополії

ВІД ПАРАФІЯЛЬНОЇ ЦЕРКОВЦІ ДО ПОВНОЇ МИТРОПОЛІЇ

(1884 — 1961)

Сприводу інсталяції Преосвященного Кир ЯРОСЛАВА ГАБРА

Український нарід завжди був глибоко релігійний. Релігія це вимога його душі, а Церква це потреба життя.

Це завважуємо сьогодні в час переслідування нашої Церкви на Рідних Землях. Дуже глибоко в серці заховав наш нарід найбільший свій скарб святу віру і в новітніх катакомбах практикує її та передає своїм дітям. Ця ж частина нашого народу, яку економічні злидні, чи опісля політичні обставини вигнали далеко поза межі Рідної Землі, не змогла взяти з собою на час свого ізгойства чогось ціннішого, як рідну віру батьків.

Тому й не диво, що на всіх місцях поселення наших людей, зустрічаємо подібне явище: *листи* до своїх Владик у краю з просьбою свого рідного священика. І де тільки наш емігрант появився, залишав він свою недокінчену хату, свою невпорядковану ще господарку, а спішив найперше збудувати свою рідну церковцю — капличку бодай.

Так було воно й на вільній землі Вашінґтона. За 77 літ у ЗДА дійшли ми від малої дерев'яної церковці в Шенандоаг (Пенсилвенія) до *повної* Церковної Провінції, *повної Української Католицької Митрополії* у Філядельфії... Легко написати, сказати, подумати: 77 літ... Та був це твердий і тяжкий шлях постійної й наполегливої праці нашого духовенства, наших Владик та вірности й постійности наших вірних при своєму рідному обряді. Багато тяжких трудноцїв матеріяльних і моральних осталося переможених поза нами. Від першого єпископа, помічника кождого місцевого латинського, до повноправних Ординаріятів на чолі з власним Митрополитом. За 77 літ ми здали свій іспит добре й успішно.

ПЕРЕКРЕСЛЕНА ВІКОВА ТРАДИЦІЯ

Одного не смімо тратити з-перед очей: вікова традиція і практика в Католицькій Церкві є така, що на одній території може бути тільки *один* Ординарій-Єпископ. Це значить, що *всі* католики даної території є під його юрисдикцією, владою. І тільки в деяких країнах Східньої Европи й Малої Азії існували побіч себе, рівнорядно, два окремі обряди Католицької Церкви та вслід за тим були два Ординарії. Знаючи це, ми не будемо дуже дивуватися, що в Західній Европі, особливо ж в обидвох Америках, деякий час із недовір'ям і з якимсь немов, упередженням і нерозумінням відносилися до нас католики латинського обряду. А ще тяжче було подумати про подвійну юрисдикцію на *одній* самій території: юрисдикцію місцевого латинського Єпископа і другу юрисдикцію також католицького єпископа, але іншого обряду. Щоб дійти до встановлення повної Українсько-Католицької Митрополії у ЗДА багато трудноцїв треба було перемогти не тільки нашим Владикам, але й самому Апостольському Престолові. Бо він властиво мусів зломити свою майже двотисячлітню засаду і організаційно єрархічний принцип Католицької Церкви. В обличчі цих фактів ми більше і краще зможемо оцінити те все, що для нас, українців, робив і робить Рим, Апостольський Престіл. Щоб сказати ясніше й конкретніше: Апостольський Престіл, установляючи українські католицькі дієцезії в Західній Европі й обидвох Америках на території вже існуючих латинських, мусів *змінити свою вікову традицію* і це зробив для нас, *українців!*

ЖМІНКА ФАКТІВ ДЛЯ ІСТОРИКА НАШОЇ МИТРОПОЛІЇ

Довголітній парох Острівця, теребовельського повіту, о. Іван Волянський, був першим нашим священиком, що працював на території ЗДА між нашими емігрантами. Містечко Шенандоаг, Пенсилвенія, було місцем більшого скупчення наших емігрантів. Мабуть тому, що тут були великі копальні вугілля, отже легше було знайти працю. На самого св. Миколая (19 грудня) 1884 року відправлено перше богослужения в цьому містечку. А 22 грудня того ж року відкрили першу українську католицьку церковцю-капличку. А що це був день Непорочного Зачаття Богоматері, так і ця перша церква була присвячена Пресвятій Богородиці. Та це була тільки тимчасова капличка. Більшу і тривалішу церковцю закінчено осінню 1885 року та на самого св. Михаїла поблагословлено її. Як бачимо, не тільки віру Христову зберігає наш нарід, але й рідні звичаї: Богомати є і тут Царицею українського народу, Архистратиг Михаїл його патроном, а св. Миколай улюбленим святим. Перше богослужения було в день св. Миколая і храм св. Миколая у Чікагу став катедральним храмом нової, третьої з ряду, єпархії у ЗДА.

Постійні просьби вірних і старання нашого Великого Митрополита Слуги Божого Андрія підготовили перший крок у творенні окремої юрисдикції для українців католиків у ЗДА. Дня 26 березня 1907 року св. Папа Пій X іменує о. Сотера Ортинського, ЧСВВ, титулярним Єпископом Давлії та призначує його для українців католиків у Зл. Державах Америки. Покійний Митрополит, Перемиський Владика Кир Констянтин Чехович і ісповідник нашої Церкви Кир Григорій Хомишин були святителями нового Єпископа для американських українців Кир Сотера Ортинського, ЧСВВ; місцем свячення був наш рідний архикатедральний храм св. Юра у Львові в дні 12 травня 1907 року... Дня 27 серпня того ж року прибув Преосв. Сотер на місце своєї праці, до поручених собі душ. У перші роки Кир Сотер був тільки Єпископом-помічником кожного латинського Єпископа, на території якого жили наші українці католики. Щойно шість літ опісля, 28 травня 1913, стає він самостійним Єпископом, а 17 серпня 1914 року в Філядельфії створено перший українсько-католицький Екзархат у ЗДА, а катедральним храмом стала церква Непорочного Зачаття Пресвятої Богородиці. Дня 24 березня 1916 року закінчує своє повне посвяти життя перший Єпископ для українців Америки Кир Сотер Ортинський, ЧСВВ... Замість вінка на могилу цієї великої людини й страдника цих декілька слів: Добрий і дбайливий священик, а опісля Владика, золотоустий проповідник, настоятель-батько, людина глибокого ума й золотого серця, повен Божого духа, невтомний Владика! Надбання його знання, серця і посвяти стали фундаментом під нашу церковну провінцію у ЗДА.

День 20 липня 1956 року це другий крок Апостольського Престолу в творенні української Митрополії у ЗДА. Декретом із цього дня встановлюється нову Єпархію - екзархат із осідком у Стемфорді, Коні. Першим Єпископом-екзархом стає, тоді вже загально відомий, дбайливий і працьовитий колишній парох церкви св. Миколая в Чікагу, Владика Кир Амвросій Сеншин, ЧСВВ, сьогодні Митрополит українців католиків у ЗДА. Два роки пізніше, 12 липня 1958 р. Апост. Престіл підносить філядельфійську єпархію до гідности архиєпархії, а Покійного Кир Констянтина Богачевського до гідности Архиєпископа і Митрополита.

Завершення й повнота української католицької Митрополії у ЗДА наступили щойно цього року. Декретом із 14 серпня ц. р. створено третю Єпархію з осідком у Чікагу. І щойно тепер стала повною провінцією та Митрополією наша Церква в ЗДА.

Першим Єпископом нової дієцезії іменований уродженець Чікага Монс. ЯРОСЛАВ ГАБРО, дотеперішній Парох у Перт-Амбой. І сприводу його інсталяції на владичий престіл появляється оцей коротесенький огляд нашого церковного життя в ЗДА.

На Многі Літа, Владико, на єпископському троні наймолодшої українсько-католицької Єпархії у Злучених Державах Північної Америки.

НОВА ЄПАРХІЯ В ЧІКАГУ

Нова дієцезія в Чікагу територіяльно найбільша, але чисельно найменша. Територія її простягається на захід від стейтів: Огайо, Кентакі, Теннессі, Міссісіпі, а також належить до неї стейт Мічіген. Тому, що не в усіх тих західніх стейтах замешкують українці католики, практично юрисдикція нового Єпископа Кир Ярослава розтягається на стейти: Каліфорнія, Арізона, Техас, Колорадо, Небраска, Індієна, Іллиной, Висканси, Міннесота, Норт і Савт Дакота, Мічіген і Монтана.

Статистичні дані вказують, що нова дієцезія має 45,000 вірних, які згуртовані в 35 парафіях із 38 душпастирями... Для загальної орієнтації, подаємо ще статистичні дані й інших двох українських католицьких дієцезій. І так: Філядельфійська Архиєпархія начислює 180,000 вірних, 101 парафію і 140 священиків. Єпархія з осідком у Стемфорді начислює 87,595 душ у 56 парафіях із сотнею священиків. Разом число наших вірних у ЗДА буде: 312,595 душ, 278 священиків і 192 парафії. Число душ вірних подане тут на основі парафіяльних статистик. Тут треба додати, що є багато таких вірних і практикуючих українців католиків, які формально не є зареєстровані в парафіяльних книгах.

Як ми вже бачили, місцем осідку нового Єпископа є 4 мільйонове місто Чікаго в стейті Іллиной. Катедральним храмом нової Єпархії є церква св. о. Миколая.

Бл. пам. о. АТАНАСІЙ ХИМІЙ,

ЧСВВ

У Римі, 28 листопада 1961 року, помер передчасно о. Атанасій Химій, дорадник і секретар Верховної Управи Чину св. Василія Великого. Народився 27 серпня 1910 року в околиці Редвей, Альберта.

Вступив до манастиря оо. Василіян у Мондері 3 вересня 1927 року. Там же відбув свій духовний вишкіл і священичі науки.

Висвячений на священика Преосвященним Кир Василієм Ладикою ЧСВВ. 29 травня 1938 року.

Спочатку займався душпастирською діяльністю в довколишніх парафіях Мондеру. В 1944 році займав уряд ректора семінарії св. Йосафата у Вашингтоні, а вкоротці потім став настоятелем василіянського манастиря в Ґлен Ков.

У 1952 р. виїхав до Риму, де до кінця свого життя виконував вище згадані уряди при Верховній Управі Чину.

Покійний був добрим монахом і ідейним священиком. Відзначався працьовитістю, покорою й братньою любов'ю.

В. Й. П.

Ширший допис про Покійного дамо в наступному числі "Світла".

ЗАКЛИК ОО. Студитів із Вудсток

Всечесніші Отці й Українська Громадо!

Ми, Ченці Студити, замешкані у Вудстоку, Онтаріо, Канада, звертаємося до Ваших добрих сердець за ласкавою поміччю й пожертвою на будову Церкви й манастиря для прослави Бога. Десять років тому ми прийхали до Канади й осіли на фармі у Вудстоку, яку подарував нам Католицький Єпископат. Тепер, коли до нас зголошуються нові кандидати, студенти й священики та є надія, що манастир буде рости й розвиватися, нема для них приміщення. Будова манастиря є нашою найпекучішою потребою. Тому звертаємося до Вас із великим проханням ласкавої помочі і пожертв.

Будемо за Вас повсякчасно молитися, щоб Господь Бог винагородив Вам стократно Вашу щиру пенту в цьому житті, і по смерті вічною небесною славою.

Пожертви просимо слати на адресу о. Настоятеля:

Rev. THEOPHAN SHEWAHA,
Superior of Studite Monks,
Box 10, 560 Parkinson Ave.
Woodstock, Ont., Canada

Виказ ТРЕТІЙ наших жертводавців, які зложили свої пожертви на будову церкви й манастиря ОО. Студитів у Вудстоку, Онт., Канада:

1. Панство Н. Н. В. Торонто	$1.800.00
2. З Успення Матері Божої	380.00
3. Панство Н. Н., ЗДА	212.00
4. Панство Н. Н., англійці	200.00
5. Панство К. і Н. Щурики, Торонто	200.00
6. Збірка у о. Е. Бобовника в Судбурах	197.70
7. Збірка Льц. Коломба у Вудстоку, англ.	190.00
8. Володимир Скульський з Унеа, Бразилія	100.00
9. Панство Марія і Євген Іваннів, Чікаго	110.00
10. П-ні Анна Хомин, Дітройт	100.00
11. Збірка у о. М. Бутрикського, Вепланд	87.25
12. П-і Ольга Руда, з парохії Вепланд	50.00
13. Збірка у о. В. Шумая, Форт Вілліям	76.60
14. П-во Марія і Михаїл Михайлюки, Вудсток	70.00
15. Збірка у о. Прокоповича, Дітройт	68.74
16. Збірка в о. Сірого Ник, Сяут Ст. Марі	38.20
17. Павло Нудик з Унеа, Кічинер	50.00
18. П-во Текля і Олекса Білоус, Н. Йорк	50.00
19. Даниїл Попович, Торонто	50.00
20. Михаїл Подлужний, Торонто	50.00
21. Н. Чорноиаз, Кічинер	50.00
22. П-во Кузьма. Брантфорд	50.00
23. Вілліям Сутерлянд (англієць), Вудсток	50.00
24. о. Василий Таньчак, Америка	25.00

Щиро дякуємо всім жертводавцям, нехай Господь Бог стократно Вам винагородить.

Продовження буде

ПОХОРОН О. ВІТАЛІЯ ГРАДЮКА, ЧСВВ

Дня 31 серпня 1961 р. відбувся похорон о. Віталія Градюка, бувшого протоконсультора ОО. Василіян, який прожив 92 роки. Покійний два роки перед смертю лежав у ліжку і не вставав. Помер 30 серпня і похоронено його на пічаківському цвинтарі, недалеко могили Іларіона Свєнціцького — в дільниці цвинтаря, де є похоронені вірменські архиєпископи. Людей було досить багато, — було б напевно більше, якщо похорон відбувся б трохи пізніше, бо я сам ледве вспів на похорон. Зараз вийшов з роботи, вже на цвинтарі дігнав похорон. Люди самі все відспівали на цвинтарі.

Кромі їх великих чеснот пок. о. Протоіг. визначався такою розважністю в поступуванні, що просто годі було сказати, який у нього темперамент; а це безсумнівну признака святости життя.

Покійний був направду подиною глибокої культури і заповіді любови Бога і ближнього виповняв так, як малохто. Покійний належав до числа тих, які були вірні Христові і Українській Католицькій Церкві аж до кінця. Бл. пам. о. Протоігумен Градюк відбув довге заслання, з якого повернувся фізично зовсім зламаним. Це ще один із Василіян, які своїм мученицьким ісповідництвом засвідчили, що католицькі монахи витривають у вірі і серед найтяжчих обставин.

МОНДЕР У ПОКЛОНІ о. МАРКІЯНОВІ

12 листопада відсвяткував Мондер ювілей 150-ліття народження Пробудителя Галицької України, о. Маркіяна Шашкевича.

По панахиді в церкві за бл. п. о. Маркіяна і героїв полягших у бою за волю України, відбувся концерт у Народнім Домі в честь нашого поета. Діти з Рідної Школи (ок. 35) під проводом Сестри Митрофанії відспівали кілька пісень і відделямували поезії: "Поклін Маркіянові" (Єлисавета Шульба і Валерія Гевко), "Дністрованка" (Дояна Ружицька). "В ювілей Маркіяна" (Єлисавета Лісова), "Мово рідна" (В. Бартків), "Псальми Руслановї" — Скарб віри (Іванна Лапіцька). "Вернітеся, пісні родимі" (Микола Лісовий). Пані Катерина Піттел з Едмонтону, сестра о. Юника відспівала мілозвучним голосом "Веснівку" і "Підлися".

Вступне слово мав мондерський парох о. Василь Каменецький, ЧСВВ. В середині концерту виголосив реферат о. Епіфаній Пащак ЧСВВ, що в зворушливих словах змалював життя і заслуги нашого Пробудителя для українського народу. Передовсім Галицька Україна завдячує йому пробудження зі сну національного і суспільного. О. Маркіян Шашкевич вказав на дорогоцінний скарб — рідну мову, що нею обдарив Господь наш народ. Щоб підняти цю мову з пониження і показати світові її красу і багатство, жертвував Маркіян всі свої сили й життя. Чому ж ми тут у Канаді не цінимо того скарбу і не передаємо своїм дітям? У ювілей о. Маркіяна треба нам ще раз піднести значення рідної мови для нашої нації, особливо на чужині. Без неї пропадемо і щезнемо, а наші нащадки не знатимуть навіть, чиї вони діти.

При кінці концерту о. проф. Сотер Юник ЧСВВ коротко і ядерно підчеркнув значення культу о. Маркіяна, який має виплекати його ідеї в української молоді і захоронити її від асиміляції.

Сцену прикрашено святочно, а перед дитячим хором уміщено дуже артистично викінчений образ Маркіяна Шашкевича, роботи п. Васіля Юника, маляра в Едмонтоні брата о. С. Юника, що прибув на цей концерт.

о. Д. П.

ХРЕСТИНИ

День 3, XII. 1961 р. був великим і торжественним днем для п-ва Сусів, бо п-во Сусі хрестили свою дочку Мирославу. У тім торжественнім святі взяло участь багато приятелів, що дуже весело і щиро перебули той час. На хресних батьків п. Картофель і пані Луцик за згодою господарів п. Сус, переведено збірку на католицьку пресу; зібрано $20.00, з чого $10.00 на "Світло".

Зложили по $3.00: п. Картофель, по $2.00: п. Луцик, п. Швець Гр., п. Тарновичі, п. Гавришишин, п. Павлюки, п. Сус, по $1.00: п. Данилко, п. Копачівська, п. Зельонка, п. Хомин, п. Ємчук. Щиросердечна подяка всім жертводавцям, а нашій маленькій Мирослі многая, многая літа.

Тарнович

ПАРОХІЯНИ ВШАНОВУЮТЬ СВОЇХ ДУШПАСТИРІВ

Полудневий Едмонтон, Алта

У цьому році вірні парохії св. Василія Великого гідно виявили свою любов та пошану до своїх Отців. У навечір'я св. Кирила й Методія, представники всіх організацій і установ при парохії (як. Вівтарної Дружини, Марійського Товариства, обох відділів УКЮ, Ліги УКЖ, Апостольства Молитви, Т-ва Мужчин, та хору) вшанували свого пароха, Впр. о. Методія Ханаса ЧСВВ з нагоди ім'янин гарним і приємним вечерком у парохіяльній залі. Промовцями були: п. Никола Кобітович, господар, п-і Анна Дацюк, п. Василь Дайчук, який вручив дарунок від усіх зарепрезентованих товариств, Преп. о. П. Грабець, — а на кінець о. Парох, який подякував за прийняття, за дарунок, а передовсім за співпрацю всіх організацій із своїми душпастирями на добро і розвиток праці в парохії.

У неділю, 12 листопада, в день св. свящ. Йосафата, вірні вшанували Впр. о. Йосафата Тимочка, ЧСВВ, з нагоди ім'янин, а особливо з нагоди 40-ліття священства. Простора аудиторія школи св. Антонія ледве наповнилася вірними. приятелями та родиною о. Ювілята. Атмосфера вечора була весела і приємна. Обов'язки господаря вміло виконав п. Никола Кархут, який покликав промовців до бесіди. Промовляли: Василь Процьків, інспектор С. Пирч, Впр. о. ігумен М. Дацюк ЧСВВ, Впр. о. парох М. Ханас ЧСВВ, який перечитав багато телеграмів та листів із побажаннями з усіх широких просторів Канади. та п. Теодор Курило, який вручив дарунок від приявних. Промовці передали короткий життепис о. Йосафата: від народин у селі Витлина, ярославського повіту, до прибуття в Канаду, — вишкіл, висвячення Митрополитом А. Шептицьким 2 жовтня, 1921, на празник св. Йосафата в Едмонтоні, — про жертвенну, повну посвяти працю в різних місцевостях, як Мондер, Піс Ривер, Вінніпег, Монтреал, Гримсбі, Ванкувер, Едмонтон і інших. Все і всюди вірні поважали та шанували свого о. провідника, бо попри виконування своїх обов'язків у Христовому винограді, був він великим спортовцем, організатором та гумористом.

Під кінець усіх промов, промовив сам о. Ювілят, дякуючи приявним та організаторам приняття за щирі побажання й дарунок та заявляючи, що 40 років священства, 40 років нераз тяжкої й жертвенної праці, були для нього приємні, бо ж усе те виконував на славу Божу, Матінки Божої, на розвиток парохій та для спасіння душ свого рідного українського народу.

Кореспондент

ПРАЩАЛЬНА ВЕЧІРКА ДЛЯ ПАНСТВА С. САЇКІВ

Вернон, Б. К.

У неділю 28 жовтня ц. р. приятелі й сусіди влаштували прощальну вечірку в хаті п-ва Бучаків для п-ва Саїків, які вибираються на сталий побут до Едмонтону. По короткій гутірці п. Гавриіл Пасічник попросив приявних гостей заспівати многая літа та змовити молитву Отче наш, щоб Господь дав їм щасливу дорогу і веселе життя в альбертійському місті Едмонтоні. За проводом нашого діяка п. Пилипа Микитюка приявні добре виконали многоліття та відмовили молитву. Потім п. Петро Кульматицький, довголітній приятель п. Саїків склав желания від себе й усіх приявних та пригадав коротко 15-літнє життя їх у Верноні. Панство Саїки обидвоє тихої вдачі і коли лише треба було щось помогти, чи то в церкві чи кого резиденції, вони завжди були готові до того. Так же само помагали грішми. коли лише заходила потреба, в них не було слова "не дам", а завжди жертвували по змозі. Далі пані Копер вручила дарунок-пам'ятку і в кількох словах заохотила приявних, щоб скласти дещо на наш український журнал "Світло", приявні з охотою склали $5.95. Коби Господь дав доброго здоров'я та охоти займатися такою збіркою на кожних таких вечірках.

Приявний

Свято Марійської Дружини в Судбурах

У неділю 22 жовтня відбулось набувале торжество Марійської Дружини. Увійшовши до церкви, вичувалося, що це не є звичайна неділя. Всі приявні з нетерпеливістю чекають, що властиво має статися. бо це перший раз що всі дівчата з Марійської Дружини в своїх одностроях сидять поруч своїх мамів.

Коли прийшов час св. Причастя. почали дівчата з Марійської Дружини враз із своїми мамами причащатися. В мене покотилися сльози по обличчі, коли побачила я сиріткy Стефанію Татарин, яку супроводжала тета п-і Неля Козак до св. Причастя. Свято це, то був дійсний вияв духовного родинного зв'язку перед Богом

Свято Марійської Дружини в Судбурах.
Зліва: Пані Гарматій, Проф. Я. Розумний, Линда Гарматій і Сестра Христина, М.Х.П.

та перед всіми привяними.

По Службі Божій відбувся спільний сніданок, який приладили членки ЛУКЖ. Сходимо до залі. Фронтовий стіл прибраний цвітами, серед яких пишається статуя Матінки Божої під омофор якої віддана Марійська Дружина. На сцені на біло-лілювому тлі вервиця, яку держать два ангели. — Питаюся: хто ж так гарно прибрав залю? Це ж наші доні в суботу ціле пополудне прибирали на це так велике свято, — чую відповідь одної з мамів. При головному столі засіли: Преподобні Сестри, Христина і Бернадета, Всеч. о. М. Босий, проф. Я. Розумний, який був почесним гостем, та голова Марійської Дружини Оля Ліба, і секретар Лінда Гарматій з своїми мамами. Відкрив це торжество молитвою Всеч. о. М. Босий, духовний асистент Марійської Дружини, який у своєму слові заохочував усіх привяних дівчат, щоб це свято не було перший і останній раз, але щоб увійшло в життя і таке торжество відбувалося кожного місяця. Проф. Я. Розумний у своїй промові чудово змалював значення матері. Вказав на ті, так дуже важні три чинники, якими є: родина, церква і школа. Багато говорив про українську мову. Побажаним було б, щоб цю промову помістити на осібному місці. Наприкінці цієї скромної дописки: признання належиться Преп. Сестрі Христині, яка зорганізувала Марійську Дружину та яка дуже жертвенно працює над її розвитком. За час двох років Сестра Христина зуміла так розвинути Марійську Дружину, що сьогодні вже є дві Дружини — юніорів і сеніорів. Склад проводів: Юніорів — голова С. Татарин, секретар Б. Москалик, касієр О. Шумило. — Сеніорів —голова Оля Ліба, секретар Л. Гарматій, касієр А. Береза.

В найближчу неділю Марійська Дружина вибирається на прогульку до Су, щоб заграти відбиванку з УКЮ. Щасливої дороги!

Ю. Гробельська

СРІБНИЙ ЮВІЛЕЙ ПОДРУЖЖЯ

У неділю 13 серпня панство Володимир і Євгенія Грушові відсвяткували 25-річчя свого подружжя. По співаній Службі Божій о. Дем'ян Велещук відправив молебен та дав благословення. Вечором відбувся ювілейний бенкет, який приготовили членки ЛУКЖ у домівці під церквою. Коли ювіляти увійшли до залі, гості привітали їх оплесками, а орхестра заграла весільного марша. Господарем бенкету був д-р І. Якимищак. Він попросив о. Д. Велещука провести молитву, а пана Михайла Пукіша вкести "тост". Усі відспівали многая літа.

Отець Д. Велещук зложив побажання для ювілятів від парохії. Пані Ксеня Грушова, мама Володимира, подякувала гостям, що зійшлися на цей вечорок та зложила побажання своїм дітям. Пані Марія Терешко, мама Євгенії, приїхала аж із Брендону на цей срібний ювілей своїх дітей.

Від організацій склали привітання: від ЛУКЖ голова Т. Кітура, від БУК голова Й. Кузик, від хору диригент М. Пукіш. Пані Вікторія Кузик вручила дарунок. При кінці господар попросив до слова ювілятів, які подякували родині та членкам за гарне принятя та гостям за їх привяність. Із нагоди цього свята, ювіляти склали жертву на українську пресу $20.00, з того $10.00 на "Світло".

Привяний

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Едмонтон, Алта

13-го липня, 1961 р. розійшлася сумна вістка по околиці Едмонтону й Гіллярд, Алта, що Марвін Батюк на 22-ім році життя не між живими, бо трагічно помер в автомобілевому випадку в Принс Руперт, Б. К. Ця несподівана сумна вістка принесла надзвичайний біль для найближчої родини, зокрема ж для батька й матері Михайла і Варвари Батюків, трьох сестер Джисини, Марсії, Катерини та двох братів Лорена і Елена та для свого дорогого дідуся.

19-го липня вечором о. парох М. Ганас ЧСВВ відправив панахиду при тлінних останках у церкві св. Василія в Едмонтоні. На другий день, 20-го липня, 1961 р. відбувся похорон зі св. Літургією. Церква була заповнена рідньою і знайомими з Едмонтону та з дальших околиць, як Гіллярд і Мондер, Алта. Заупокійну Службу Божу відправив о. М. Ганас, ЧСВВ, що також виголосив прощальну проповідь.

В суботу, 30 вересня, 1961, за старанням батька і матері бл. п. Марвіна, о. Й. Тимочко, ЧСВВ, відправив у церкві св. Василія в Едмонтоні поминальну Службу Божу й парастас за спокій душі

Бл. п. Марвін Батюк

покійного. По відправі відбувся спільний поминальний обід, в якім займалася ближча і дальша родина покійного Марвіна. Під час обіду п. Юзда покликав о. І. Дзядика, ЧСВВ, до слова. Впр. о. Ісидор зложив щире співчуття батькам і дальшій родині та пригадав усім про обов'язок пам'ятати про своїх померших за прикладом родини Батюків. Вкінці покликано панів Юрковського і Сенюка, щоб займилися збіркою на пресу, яка принесла $17.50, з того $10.00 на "Світло". Впр. о. Й. Тимочко закінчив спільний обід молитвою за спокій душі Марвіна.

Щира подяка всім жертводавцям за ласкаві жертви і за те, що прибули на цю поминальну Службу Божу, а душі бл. п. Марвіна нехай буде Вічная Пам'ять.

Привяний

25-річчя священства о. В. Жолкевича

Зі святкування 25-річчя о. В. Жолкевича. Пані Велигорська, гол. комітету, передає дарунок о. Ювілятові. Зліва о. протопресв. д-р Б. Липський, з-права дружина Ювілята.

Найбільша українська католицька парафія св. о. Миколая в Торонті врочисто відзначила 29 жовтня ц. р. 25-річчя священства о. Володимира Жолкевича. Перед полуднем Ювілят відправив у сослуженні священників Службу Божу, на якій співали: жіночий хор "Арфа" і церковний хор під диригентурою проф. І. Ковалева. Вечором відбувся бенкет у церковній залі з участю в ньому представників церковних і громадських організацій та великого числа громадян. Ювілят о. В. Жолкевич втішається щирими симпатіями й признанням за свою віддану душпастирську й громадську роботу. Це підкреслили ініціятори свята — о. д-р Б. Липський та п-і Велигорська — голова ювілейного комітету, як теж численні промовці: о. кан. П. Каменецький, який вітав ювілята від священства, д-р А. Базилевич — від церковних організацій, п-і К. Гарасевич — від ЛУКЖ, д-р Р. Малащук — від ЛВУ, д-р М. Гута від СУМ, А. Козак — від Пласту, п-і Дубляниця — від покутян і коломиян, п-і Н. Тарновецька — від жіночого хору "Арфа", яким, довгі роки вже, проводить о. В. Жолкевич, п. Стельмах — від Батьківського комітету Рідної Школи, мгр. О. Копач — від Курсів українознавства ім. Г. Сковороди, д-р П. Шкурат — від ЛМ Клюбу, С. Левицький — від УНСоюзу й о. Остапович з Бофало — від кол. членів хору Богословської академії у Львові, яким диригував о. В. Жолкевич. Вітали ювілята діти Рідної Школи й учні Курсів українознавства. У мистецькій частині виступали: жіночий хор "Арфа", яким керувала основниця й перша диригентка хору Олена Глібович, відома співачка Марійка Брездень та Христя Базилевич — деклямація. Вечір пройшов у щирій атмосфері звеличання священика, громадянського й культурного діяча, небуденного диригента й організатора та виховника молоді.

Бл. п. В. Захарчук одружився з панною Йосифою Чомко 1948 р. Вінчання було в церкві Н. П. Пречистої Діви при Бетирст вулиці, де їх поблагословив Впр. о. П. Каменецький, він же й уділив востаннє Покійному св. Тайну оливопомазання.

На панахидах у заведенні Кардинала взяла участь велика кількість приятелів і знайомих покійного. Похоронні обряди і Службу Божу відправили оо. прелат П. Каменецький, Я. Бенеш, П. Хомин і С. Хабурський. Прощальну промову виголосив о. прелат П. Каменецький, а на цвинтарі від друзів сказав прощальні слова п. Мостовий. Під кінець частина хору відспівала коло свіжої могили "Чуєш, брате мій".

Після похоронних обрядів відбувся поминальний обід, підчас якого п. Іван Федун попросив до слова о. Я. Бенеша. Отець сказав про заслуги Покійного і закінчив проханням до збірки на нову церкву. Привяні зложили $170.00, з котрої то суми призначено $60 на пресу, а $110 лишилося на церкву.

Пані Захарчук подарувала від себе на вічну пам'ять свого му-

Бл. п. Василь Захарчук

жа $1,000.00 на нову церкву М. Б. Н. П. Покійний Василь належав до мужеського хору від 1948 до 1950 рр., котрий був під про-

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Торонто, Онтаріо

18 серпня ц. р. в місцевому шпиталі впокоївся наш щедрий друг і приятель українського загалу м. Торонто бл. п. Василь Захарчук.

Покійний народився 1909 р. в селі Терпилівка повіту Збараж. Там ходив до вищих кляс, коли його брат Данило написав із Канади та заохотив його в 1929 р. приїхати до Канади. Зараз дістав тут працю у винарні, де виробив 30 років, з того 11 років наглядачем.

Покійний спершу був при Народнім Домі, а після належав до Національного Об'єднання, увесь час із дружиною брали активну участь у хорі й різних товариських імпрезах. Покійний мріяв завжди дочекатися самостійної України.

водом д-ра Козарука і цей хор мав свою касу, в котрій було $100, з якої то суми жертвовано $50 на нову Колегію оо. Василіян в Торонті і $50 на Дівочу Академію в Анкестер. Це дійсно гарний приклад для нас всіх і в дусі Покійника, який завжди був давати на добрі цілі, тай Дружина його далі йде його гідними слідами. Щира подяка всім жертводавцям. Покійному Василеві нехай канадійська земля буде легка. **Приявний**

ПОДЯКА

Оцим хочу подякувати зі щирого серця всім, що в часі мого смутку прийшли до мене з дружньою допомогою і щирою розрадою підтримувати мене на дусі. В першій мірі дякую Всч. о. С. Хабурському за відвідини в шпиталі, Всв. о. прел. П. Каменецькому за вділення св. Тайн, Всч. оо. Я. Бенешові і П. Хомінові за участь у похоронних відправах, хористам із Національного Об'єднання, котрі несли домовину, і моїм Родичам, Братам, Сестрам, а зокрема дякую сусідам панству Антюхам, що помогли й зайнялися як рідні поминальною обслугою і приготовили обід. Щира подяка Панству Федунам, Пласконосам і Крайникам. Дякую всім за відвідини в каплиці, жиртвенні Служби Божі і гарні цвіти. Дякую односельчанам, друзям, приятелям і всім, що причинилися до останної прислуги моєму покійному чоловікові. Нехай Всемогутній Господь усіх Вас нагородить!

Дружина

ЗЛОЖИЛИ НА ПРЕС-ФОНД "СВІТЛА"

Зі збірки на весіллі Василя й Віри Чічак, Едмонтон $10.00
Зі збірки на хрестинах у п-ва Бозів, Торонто 10.00
З похорону бл. п. Мервін Батюк, Гілярд 10.00
На прощанні у п. С. Саїк, Вернон 5.00
Всеч. о. Теодор Шевага, Вудсток 20.00
Василь і Ксеня Приставські, Торонто 10.00
Іван Середа, Ледук 5.00
Анна Кукарська, Ледук 5.00
Стефан Рудий, Бофало 4.50
Павля Лобай, Торонто 4.00
Д-р Павло Гаращук, Монтреаль 4.00
Тома Коляр, Теривіл 4.00
Т. Николайчук, Нью Брітен 4.00
П. Биковський, Тевнек 3.00
Марія Куч, Чікаго 3.00

По $2.00: І. Хрін, С. Романюк. М. Горняк. Д-р С. Шкляр — Торонто, С. Франко, Анна Курдида — Монтреал, В. Слободян, Гамілтон, Г. Косюк. Амгерстбург, І. Кузмелюк, Ошава, І. Налепа, Сидней, А. Філяс, Гвін, Д. Василецький. Оакбурн, Ю. Пенкаль, Брукліи, Д. Пісецький, Балтімор, А. Білик. Дітройт, І. Кузь, Пасейк, І. Юрчак, Ю. Чуб, С. Седор. С. Тихий — Чікаго, Д. Ковальчук, Торонто.

По $1.00: М. Малайни, М. Голубінський. Т. Григорський. Д. Кілик, М. Венгринович, П. Федорів, С. Ковальчук, С. Дольницька, С. Ісейк, Г. Сеник, Д-р С. Годований, М. Прихідко, Г. Троян — Торонто, А. Шевчук, Форт Вілям, О. Гаврилюк, Форт Віллям, Т. Кадницький, Бердмор, О. Косіковський, Віндсор, П. Багрій, Гамілтон, С. Гамула, Сарнія, П. Береза, Оттава, Т. Приймак, Лондон, К. Вітюк, Форт Віллям, Д. Стасюк, Гамілтон, М. Заяць, А. Марків, А. Уличний, П. Крамар, А. Чар — Монтреал, Д. М. Грайник, Сидней, А. Габрий, Камровс, І. Лушканич, Ля Корей, В. Свобода, Вайкінг, М. Пахолок, Атабаска, К. Іванюк, Ровнд Гілл, В. М. Середа, Калмар, Т. Гевко, А. Філь — Мондер, Г. Осфійчук, Брукс, А. Соколюк, Вегревіл, П. Дробіт, Глендон, М. Позерюк, Голден, Д. Одинський, Айрон Ривер, С. Крук, Боннивил, С. Градовий, Поплярфилд, І. Стечинський, Дейсленд, Д. Шульган, М. Ковалюк, С. Дацишин, А. Рачук, Г. Байрак, Д-р М. Росляк, С. Різун, В. Ожібко, І. Дюк, Е. Г. Крікевський, Н. Петрик, П. Кароф — Едмонтон; П. Гараш, Гаффорд, П. Маліцький, Гаффорд, А. Хабун, Канора, М. Дем'янів, Біссет, С. Любенко, Флін Флон, В. Гумницький. О. Вовк, М. Гуммерлінг —Вініпег, А. Ворона, Ланг, П. Сидор, К. Мариняк — Вініпег, С. Шпитко, Кемплупс, А. Кузик, Ванкувер, П. Микитюк, Вернон, М. Тиравська, Д-р Р. Крупка, Г. Гарасим, М. Венглъовський, В Струк, В. Білинський, Т. Кірик — Чікаго, В. Стойкевич, О. Демчишин, Т. Брикович — Філядельфія, А. Мушкевич, М. Гловяк, Д-р А. Сушків, М. Крук, А. Камінська — Нью Йорк, І. Олешницька, Ньюварк, Ю. Кащук, Ню Брітен, М. Дикун, Ню Брітен, С. Пирожинський, Бруклин, А. Кульчицький, Гобокен, Мгр. І. Сток, Стамфорд, І. Оберишин, Кіїв Дарден, А. Фолюсевич. Рочестер, М. Козак, Дітройт, О. Танський, Ленкастер, М. Дудяк. Пітсбург, А. Сава, Прері ду Чен, Н. Крисько, Бріджпорт, І. Доця, Гаверфорд, С. Фур, Клівленд, Т. Томків, Мерліон Стейшен, А. Текенюк, Батавія, К. Н. Сенко. Н. Данона, Г. Романків, Олеан, М. Галадза. Амбридж, Р. Попович, Гартфорд, І. Пастернак, Дітройт, О. Ремеза, Гемстед, П. Чорнобий, Лудлав.

Жертводавцям складаємо щиру подяку.

Адміністрація "Світла"

ПРИСЛАЛИ НА СЛУЖБИ БОЖІ:

С. Хомин. Вестон, К. Біган, Дітройт, С. Чодновський, Метучен, О. Ремеза, Гемстед, К. Вітюк, Форт Віллям.

НОВІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ:

Б. Федак, Англія, П. Горобець, Англія, М. Крищук, Лемінгтон, Д. Кубрак, Вегревіл, І. Стоцький, Гайнс Крік, Яруняк, Чікаго, Н. Малярчин, Маляртін, М. Зарий, Каррот Ривер, В. Ковальчук, Дітройт, Л. Федик, Бофало, А. Якубовський, Бофало, М. Букало. В. Патерсон, М. Марцюк, Вайне.

ПРИЄДНАЛИ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ:

В. Пілюс, Англія	1
Г. Стоцький, Гайнс Крік	1
М. Міхальчук	1
К. Біган, Дітройт	1
Т. Возьна, Нью Йорк	1
А. Мазяр, Вайне	1

Модерне українське Артистичне Студіо

виконує по мистецьки всі фотографічні роботи

Steven PHOTO STUDIO

Власники: Ст. і О. КУТОВІ
927 Bloor St W. — Toronto, Ont.
(Ossington — Dovercourt)
Tel.: LE 1-0777

СВІТЛО THE LIGHT

Ukrainian Catholic MAGAZINE

St. Josaphat -- the Apostle of Unity

by Michael Luchka

On November 12th, Archbishop Josaphat Kuncevich was martyred. He suffered a severe and cruel death at the hands of a group of fanatics who were against the unity of the Ukrainian Catholic and Ukrainian Orthodox Churches. On that cold day in November the blood of a man was spilled for the divine cause of Church Unity. His cause was brought before the Pope and Holy Mother Church for beatification in the year 1643. But it was not until two hundred years later, on June 29th, 1867, that Josaphat Kuncevich was canonized a saint.

Today, more than three hundred years after his death, I was able to witness the Holy Liturgy celebrated in honour of the saint by His Excellency, the Most Reverend John Buchko in the Pontifical College of St. Josaphat at Rome. The harmonious voices of the choir rose and resounded throughout the chapel. The hymns of praise glorified the Heavenly Father and venerated the saint and martyr of Church Unity who is the patron saint of the Ukrainian nation.

Many a Ukrainian boy has been urged to enter the priesthood after reading the life of St. Josaphat. Many students have selected him as their special patron and helper in overcoming the difficulties encountered during the long years of study for the priesthood. The College of St. Josaphat in Rome has produced many priests, bishops, as well as archbishops. No doubt St. Josaphat has heeded many prayers which were offered to him. Our Ukrainian Catholic Youth can do well in following the example of St. Josaphat. It is wise to appeal to him when one is seriously considering a vocation to the spiritual life.

The intention of the Mass this Sunday morning was for more vocations to the priesthood throughout the whole world. May St. Josaphat stir the hearts of many generous souls to a life for Christ.

My Memoirs

1892 — 1962

By Michael Luchkovich

MY GREEN YEARS

II

I have said that Shamokin, with the sulphurous creek running through the center of the town, its encircling rocky hills, and its immense dirt banks on both sides, was not much of a place to look at; and yet, after seeing such beautiful resorts as Lake Louise and Banff, I nevertheless have often been drawn to it in later years for reasons that I have never been able to explain. Perhaps it is because I spent some of the formative years of my life there, or because the scenes of my boyhood days kept obtruding into my mind. Be that as it may I must have re-visited Shamokin at least four times since I came to Canada. And each time the first place I visited was the beautiful church in the middle of the town. There I used to listen to my sister, the present Mrs. Slawa Novak, singing in the choir, and I thought that hers was the most beautiful of all the voices in that choir; and when Mr. Kolody boomed out with that deep bass of his I thought, that there was no other man like him. I didn't understand what the words were about but their sound had an intense appeal to me. It is strange how such little things keep crowding back into my memory, and how much in awe I used to regard everything that went on in that church in those days; and also how dear to my heart had become the scenes of my childhood, "when fond recollection restored them to view." I used to like going out to pick huckle-berries with my father, or else with the other boys. The hill sides then were full of poisonous snakes, and I remember how one of our group was

once bitten by one. We tied his arm above the elbow with a shirt and then carried him down the hill to the nearest doctor who quickly examined the wound. Luckily for the boy he got over the bite and we were all congratulated on our presence of mind in tying up the boy's arm; but it was the usual thing that was done around those hills in case of snake bites, so we just casually sloughed off his praise without more ado. Whether our action helped or not I'm sure I don't know.

Coming back to my father he was a miner turned saloon keeper. He was an illiterate man, strongly built, courteous, generous and with an aptitude for picking up knowledge quickly. My mother taught him how to read and write. For all his quickness of perception my father was a very naive man in many respects and too prone to trust his fellowmen as being fundamentally honest people; and so they were with some exception. It was the exceptions that often got him into trouble, such for insance as the men who borrowed money from him without any intention of ever repaying it. One of those loans became a burden on my mother for may years after my father's death, which after much hardship she finally managed to pay off. I remember the man she paid it off to, a huge hulk of a man, whose principle in life was that a bond was a bond that every person was bound to settle, irrespective of the harshness of the circumstances. My mother was a practical woman who knew how far a dollar could be stretched. Our town was subject to periodical coal strikes, one of which lasted six months; and it was during that period that she somehow managed to meet her financial obligations. It was at this time that I managed to get a job after school hours sripping tobacco leaves in readiness for rolling into cigars, the earnings of which I handed over to her after each week's pay. I'd cut through the stem in the middle, yank it out, smooth the leaves down and lay them carefully on the table; and whenever I had a pile big enough I'd take it to the boss who would usually meet me with a smile, patting me on the shoulder, saying: "Good boy!" He was a common, ordinary man, but he had left an indelible imprint on my mind that had remained with me up till this present day, proving the contention that you don't have to brow-beat an employee to get some work done, and that a soft answer turneth away wrath.

And as I sat on my stool, hunched over my fixed allotment of leaves for the evening, I could hear the voices of the children outside as they played or sang snatches of the popular songs of that period, I longed to be outside, too, but the work had to be finished, and finished it was on time, although there were moments when I dragged my feet, as it were, resentful of the fact that I had to be couped up in that room while my contemporaries were relaxing in other ways. I became an introvert, keeping much to myself, and holding my own counsel. It all ended abruptly when one day my boss, an Italian, told me that he was transferring his business to San Francisco, asking me whether I would like to go along with him. Of course my mother refused to let me go, although I myself was anxious for an adventure of that kind in face of the drab days I had spent at this work. My boss went on alone. In later years I often thought that if all the people in the world were like my boss there would be no need for wars and dissension. Later on in the declining years of my life I believed that it was he who had instilled in me the conviction that small businesses are essential for the maintenance of free enterprise and Canadian Democracy, that our free enterprise is not free unless men are allowed to enter into it on their own account, that it is not free if every man is really only an employee who cannot rise above that status. Thus it was that when I was first elected to the Canadian House of Commons my burning desire was to propagate the Christian concept of society to counteract the false notion of "Bigness as Being a God in Itself" leading as it did to concentration of economic and political power in fewer and fewer hands. To me this trend of "Economic Determinism", which would have us believe that man does not posses liberty of action, and that volition is determined by motives and antecedent causes, was contrary to the belief and true concept of man as having been created in the image of God who should thus not be degraded to the status of the robot without any rights and equal opportunities to get along in the world. I have always believed that instead of adjusting man to economic conditions, that economic conditions should be adjusted to the small business man; otherwise you will have a combine telling us what we should think and reducing us to begging for the crumbs that fall from the master's table. This is the argument that I as head of the small storekeepers presented to the Edmonton City Council last year, and I am pleased to note that my contention received the serious consideration of that body.

Thus far I have failed in my review to supply my readers with geneological data about the members of my family. My mother, Maria Steranka, came from the village Nowa Wies, Nowyj Sonez District. Her father was the "wijt", or mayor of his village and earned his living by running a saw mill. She had a fair education and could also speak fluent Polish. She was an intensely patriotic Rusynka. There was nothing of the fawning attitude in the presence of the Pole such as I have noticed in the case of many Ukrainians. She was always ready with an adequate reply whenever she thought her people were being maligned by a Pole. At such times my father would quietly stand by with a twinkle in his eye knowing full well that the Pole would ultimately get the worst of the argument. But strange to say, the Poles in our saloon never resented her. They'd merely shrug their shoulders good-naturedly and say: "I guess we'd better leave Maria alone!"

My sister, the present Yaroslawa Nowak, was born in 1888; my sister Solomea, now Mrs. Berezynska, was born in 1890; and my youngest sister, Mrs. Olga Arsenych, was born in 1894. My only brother, Ephrain, was born in 1896. He now resides near Seattle, Washington, where he manages a youth organization.

Would you like to become a Basilian priest or brother?

Write:

REV. MASTER OF NOVICES
Basilian Fathers, Mundare, Alberta

or

VOCATIONAL DIRECTOR
3100 Weston Rd., Weston, Ontario

PICTURE STORY

Our Communities in Northern Quebec

Val d'Or — Malartic — Rouyn — Noranda

by J. S.

Rev. Leo Chayka has served as a missionary priest for the Ukrainian Catholics of Northern Quebec for nine years. His missionary area is a large one including Val d'Or, Malartic, Rouyn, Noranda, and such outlying posts as Lac Castagnier, Perron, and Amos. In addition Father Leo is doing a full year's study with the University of Ottawa. In order to meet the demands of his parish and university studies he travels immense distances by bus. It is not unusual for him to catch a late class in Ottawa, then travel all night by bus via the circuitous route through Montreal in order to say Mass for his parishioners in the morning. His schedule is so physically taxing that only his youthfulness and unbounded energy permit him to continue where a less robust man could not succeed.

Rev. Leo Chayka

The missions served by Father Chayka are actually cities and towns sprung up around the clusters of gold and copper mines which abound in Northern Quebec. Here hundreds of Ukrainian heads of families have found work in world famous mines. Daily they burrow deep into the bowels of gold producing rock. Thousands of feet below the surface of the earth these men become hardened to the fact that they are risking their lives daily in the search for those valuable metals which are so urgently needed for world consumption. At one small centre where there are nine Ukrainian families three separate householders were recovering from injuries. Two were on crutches with broken legs; another was in his third year of convalescence because of a crushed vertebra. All were victims of falling rocks in the mines. One young Ukrainian told me that he spent his days working over a yawning abyss. Only a long rope tied about his waist kept him from plunging into the shaft and instant death.

It would seem that these workers having become inured to the daily hardship of their working lives would lose that freedom of spirit, generosity, and hospitality which is the distinguishing mark of our Ukrainian Canadians. But this is not so. They are gracious and hospitable. Their doors are always open to a visiting guest, and they are generous when a charitable cause meets with their approval. The same young man with the rope about his waist would leave the mine at 5.00 p.m., skimp through a hasty supper and teach a class of Ukrainian children at 6.00 p.m. because the idealism of having our children know their own language is as prevalent here as it is in other Ukrainian communities. In the Malartic-Val d'Or area there are about 30 teen-age

The Metropolitan Sheptycky Summer Camp spans 19 acres on a beautiful lake-site near Val d'Or, Quebec. Plans for the camp were initiated in 1957 and completed in 1961. It will serve the parishioners of Val d'Or, Rouyn-Noranda, Kirkland Lake, and Timmins.

Ukrainian children who are ready for organizational participation in choir and youth clubs once the parish hall becomes available for their accommodation.

Val d'Or having a population of 13,000, and the twin cities of Rouyn-Noranda, about 35,000, are modern sprawling cities with the latest in department stores, movie houses, restaurants, post-offices, and bus-terminals. Although our children are tri-lingual, Ukrainian, French, and English, it is French which is used widely on the streets. The T.V. channel is French. In the cafes few of the waitresses understand one if the order is given in English. It is somewhat of a novelty to hear our Ukrainian children greet a visitor at the door with the words, "Bon Jour!", only to be reprimanded by their parents for not using the Ukrainian langnage.

Church of the Protection of the Blessed Virgin Mary in Val d'Or, Quebec. It was completed in 1955. Present Executive Chairman of the Parish Committee is Mr. Nicholas Kruk.

But it is amazing to see the youngest ones operate in three different languages. I questioned some carefully as to which of the two languages, English and French, was the easiest for them to use. After a moment's thought most of them said they were not sure.

During his nine years in Northern Quebec Father Chayka undertook an active building program. He has built a beautiful parish residence where his parents now live with him. He has built two ideally situated churches; one in Val d'Or and one in Rouyn. The parishioners joyfully entered into the work of building these churches. No sacrifice was too small for them, and several stated with pride that they aided in the building from the first spadeful of turned sod to the fastening of the crosses on the dome. Both churches include modern

Church of Christ the King in Rouyn, Quebec. It was begun in 1955 and completed in 1960. The present chairman of the church committee is Mr. Peter Balyta.

parish halls below, including stage, kitchen facilities, tiled floors, and washrooms. There are large adjacent areas of land about the churches were future parish halls, recreational centres, or parish schools can be conveniently built. In the last two years Father Chayka has extended the scope of his parish work by acquiring nineteen acres of land on a beautiful lake site only six miles from Val d'Or. There he has already built the first necessary units for the establishment of an annual summer camp for children. The camp is now ready for Father Leo's scout organizations, catechetical and Ukrainian summer classes, and when his expansion program has been put into effect it will be able to accommodate Ukrainian youth from Quebec and Ontario for the now popular and annual Leadership Courses.

In Val d'Or parish life at present is limited to such cultural, national, and social organizations as 'U.N.O.' headed by the capable William Hawdio and 'C.Y.M.' whose leading representative is Stephen Momryk. Mr. Momryk is in charge of a weekly Sunday radio broadcast and in his quiet unobtrusive manner does all in his power to promote Catholic activities and charitable good works programs for the area. Father Leo also has a weekly Sunday morning radio program when his sermons are listened to eagerly by all the Ukrainians over the whole mission area. The Ukrainian Women's Leagues of Rouyn-Noranda and Val d'Or are also active and responsible for many of the furnishings of the new churches. Mr. Iwan Demkiw is dedicated to the task of teaching the Ukrainian language to the ever growing number of children in the Val d'Or district.

Although there are a number of pioneers in the area such as Philip Andrusyshyn who aided the early missionary work of Father Josaphat Jean, O.S.B.M, in the Lac Castagnier area at the beginning of the century, many of the Ukrainian families in Northern Quebec are of the post-second world war immigration who have served out their mine-contracts after their entry into Canada. Many of these dream fondly of eventually moving to southern Ontario where their children can reap the cultural and religious benefits offered by the much larger Ukrainian communities there. But after ten or twelve years of mining and the establisment of permanent homes for their families many find the prospect of moving to a new city and seeking new and unknown jobs a discouraging factor. In the evenings most of the families can be found at home sitting before their television sets. Sunday afternoon movies at the local theatres is another break in the routine monotony of the week. While some dream of leaving for warmer cultural and religious climes there are second and third generation young Ukrainian Canadian families who are happy to remain where they are. These are forward looking young business men such as Robert Stasyshyn of Val d'Or who sees opportunities for leadership and the applying of his executive talents in his own community. There is Steve Rubec of Rouyn who may soon win a political electoral ward

Diane Koshilka

in a French Canadian society. There is young Wasyl Lesyk, also of Rouyn, a university graduate in social work, who is ready to give his people and community the benefits of his knowledge and skills with youth organizations whenever called upon.

Many of our Ukrainian young people of Northern Quebec are attending Eastern universities. They have gone into engineering, teaching, nursing, science, and law. Others are doing post-graduate work, such as Nick Maksymiw's daughter of Val d'Or who is taking her Master of Science degree at McGill.

There is Diane Koshilka, the 18 year old daughter of Paul Koshilka of Val d'Or. She was awarded the Atkinson Grade XIII Bursary for $400 and the ATA Trucking Association Industry Educational Foundation Inc. Bursary for $500 recently. In 1961 Diane won the Zone Trophy in the Annual Public Speaking Contest at Haileybury, Ontario. She has attended Manitoba Teacher's College in Winnipeg and is now enrolled at the University of Western Ontario.

There is ample evidence to suggest that there is a great future for our Ukrainian Canadian youth of Norhern Quebec. There is no doubt that being imbued with strong Christian principles and devoted to a love of their own rite that they will eventually take their rightful places as leaders amongst their own people in the mining areas of Quebec.

THE DEEP SOUTH

Another year, another reaching back to touch you all with our warmest thoughts. Are you all well? Are you all feeling a tightly-packed full year older? Then welcome aboard, we're in the same boat.

Now what news to tell — well, the New York Yankees are moving their spring training to our town. For months, work has speedily turned a field next to our Football Stadium into a lovely baseball park. And the whole thing is less than a dozen blocks from our house. (Ionfrtgu? Ye gads) Wonderful for our lads — and I imagine Jim and I will be there too from time to time.

Mell of a hess this old world is in eh? I got quite het up about a Fall-Out Shelter (here, you know it would have to be **above** ground). I wrote to Senator Mathers and had a personal reply with 3 sets of blue prints and instructions in short order. Only trouble is that when I sat papa down for a serious discussion, he pooh-poohed the whole idea. I got quite annoyed, accused him of being an ostrich. But you know I'm beginning to think I must be the odd-ball, because he agreed to bring up the subject in the shop. That was a couple of months ago and he still hasn't run across a single customer who has any intention of providing a Fall-Out shelter for his family. Much to my surprise, I can't find a neighbor on this block even who'll agree with me that there's some merit in just the serious discussion of one. Suddenly everyone I met is a fatalist — me. I still think I mean an ostrich. You understand I don't argue the point that it should be a Government rather than an individual responsibility. Anyone can see the injustice of only the wealthy having sufficient protection. But folks hereabouts insist they wouldn't use a shelter regardless of how it might be obtained. Let's hope they never have to eat crow.

Could someone tell me where the past 5 years have gone? In a month or so we'll be eligible for application for American Citizenship. That's another see-saw in our lives: Jim says "why not". Halia says "well. I dunno, let's not rush this thing".

Let's see, I could report on our goings for the past year. We motored down to Key West in the spring and went on the guided tour. Saw the Naval Base, Heimingway's place, the Little White House, etc. Then too the shrimp boats were all in — looked just the way we had always pictured them. So many people had said the drive down would be boring, but not to me. I was fascinated to look on one side of the highway and know that was the Gulf of Mexico and the other side of the highway was the Atlantic. And the village of Key West itself just reeked atmosphere to me, whereas so many folks had said "expect nothing because you'll see nothing". Phooey to them. Or maybe it doesn't take much to please small minds. Anyway, I just simply wallowed in enjoyment all the long day.

We missed the yacht trip to Bimini with Rosco this summer. When he was all readied to set out on the trip, we had to take our tent trip or forego it for the year. With the thought that only once a year do we have the time, and the boys free of school and sports events, it seemed like a good idea to head for the hills, and we did just that. Didn't stay in the Great Smokeys too long this year because we happened to hit a rainy spell. But we made many interesting stops.

Took in Atlanta, Geo. for 2 days. Wish you could all see the Cyclarama Bldg. there. You live thro' a segment of the Civil War and hard-hearted Canadian that I am, even I had to sneak my handky out to dry my eyes. There too we found an old Catholic Church, huge, in the heart of downtown, and it's the first time I've seen a Negro at Mass. Oh and we took in the Capitol in Tallahassee for the boys' benefit and visited the Caverns in N. Florida and then came home via the West Coast: St. Petersburg, Tampa, Sarasota. All went on a short plane trip out of Fort Myers to see Sanabel Is. and on home. Had more car trouble than we appreciated but the Dodge got us home safe and sound, so we rewarded her with a good polishing and a fond pat on the bustle.

Our boy JFK has had himself quite a year. We're rather disappointed in the small progress made and the apparently "big words, **NO** stick policy". But what a job his is. Often think he must feel he's treading on eggs. Had Canadian visitors last month and according to them, many of you feel altogether differently about Kennedy. These folks felt he talked too strongly and would be likely to plunge the world into war, by acting even more aggressively than he has been talking. Don't mind telling you their opinion surprised me.

No hurricane scare this Fall for us. Fine weather pretty well all year except for a dry spell which the tourists loved but which almost ruined our lawn. That'll be our next big project after Xmas I guess — resodding the bad spots. Would have had it done by now but decided to get the tile roof and exterior of the house painted instead. With 3 rambunctious (?) kids running in and out all the time, the interior could stand a thorough redecorating too. Ah me, always something.

All well here. Jim eats more with this ½ stomach than he ever did with a whole one — but doesn't gain an ounce. I've decided it's just not his nature to get fat. That decision took me years to reach so I'll probably be a rocking chair case before I bring myself to calling him Joe as everyone here does. It's so darned embarrassing to keep referring to him as "papa" and "Father" but it would be infinitely more uncomfortable to make myself say "Joe" after 17 years of thinking I'd married a "Jim" and if I do call him Jim, no one knows who in the heck I'm talking about.

Gave much serious thought to Jim — going to Grand Bahama Island 60 miles off W. Palm Beach this year. Jim-Joe was given a fine chance to start up a shop of his own there. Finally decided that with a lad in Sr. High and one in Jr. High, it probably wasn't fair to consider the buck ahead of their activities (they're busy as bees here 12 months of the year). Bet you never suspected my feet could be so itchy. I'd have gone in a flash.

Which is what I'd better do now — go, I mean.

Love,

Halia

СТОРОЖІ МИРУ

Сьогодні більше, як колинебудь від 1940-их років ми винні їм особливе привітання — тим співгромадянам у Канадійських Збройних Силах, які стоять готові боронити наших свобід і помагати захищати світовий мир.

DEPARTMENT OF NATIONAL DEFENCE

ПРИСТОСУЙТЕСЯ ДО ЗИМИ

ПРИСТОСУЙТЕ ДО ЗИМИ ВАШУ ЇЗДУ, А ТАКОЖ ВАШЕ АВТО

ПРИДЕРЖУЙТЕСЯ ПРАВИЛ, ЯКІ РЕКОМЕНДУЄ ДЕПАРТМЕНТ ТРАНСПОРТУ ОНТАРІЯ

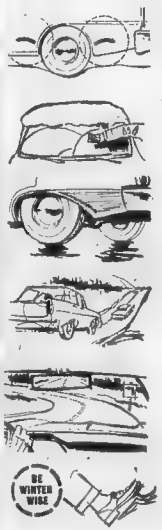

1. **СТАРТУЙТЕ ОБЕРЕЖНО.** — На сніту або льоді стартуйте на ручному перекладі авто обережно на другому бігові. Випряміть колеса наперед, щоб було легше стартувати. Якщо ви застрягнете в снігу, стартуйте на низькому бігу і їдьте помало вперед так далеко, як тільки можливо, а відтак переключіть на звдній біг. Повторюйте це так довго, аж поки не виведете авто на вільний простір.

2. **ДИВІТЬСЯ ДОБРЕ САМІ І ВВАЖАЙТЕ НА ТЕ, ЩОБ ВАС БАЧИЛИ ДРУГІ** — Припильнуйте, щоб ваші вікна були незаліплені снігом, льодом чи інеєм. Відчиніть трошки задні вікна, щоб провітрювати авто та щоб вікна не заходили зсередини парою. Під час снігопаду засвітіть ваші рефлектори навіть удень, щоб вас могли бачити другі. Коли паде сніг, видність зменшується, а снігові завії можуть закрити заїзди, перехрестя, пішоходів чи інші авта.

3. **ПЕРЕВІРТЕ ЯК АВТО ДЕРЖИТЬСЯ ДОРОГИ.** — Все перевіртеʼ наскільки ховзький лід чи сніг і пристосуйте до цього вашу швидкість. Регулярно пробуйте, яка є дорога, поодиноким гальмуванням чи прискоренням. Таким способом ви будете знати наскільки ховзаються чи крутяться колеса.

4. **ІДЬТЕ ЗА ДРУГИМ АВТОМ НА ВІДПОВІДНІЙ ВІДСТАНІ.** — Ідьте за іншими автами на досить великій відстані, щоб ви мали досить місця загальмувати. Ідьте повільніше, як звичайно. Щоб стати на місці на льоді чи снігу, потрібно від трьох до дванадцяти разів більше простору, як на сухому грунті.

5. **ГАЛЬМУЙТЕ ПЕРЕД ЗАКРУТАМИ.** — Коли сподіваєтеся, що треба буде гальмувати, тоді сповільніть їзду ще далеко перед закрутом, перехрестям, горбом чи гребенем гори. Сповільніть скорість відповідно, щоб не закинуло передом авта при повороті чи задом на закруті, щоб ви не поховзнулися на перехрестю чи не спустилися згори надолину без жадної контролі.

6. **ПРИ СТАВАННІ ПОМПУЙТЕ ВАШІ ГАЛЬМИ.** — Коли стаєте, помпуйте гальми щоб колеса не затялися та не спустилися по льоді чи ховзькому снігу. Помпування — це скорий натиск на гальми, за чим слідує цілковите звільнення гальм. Це творить змінні інтервали максимальної дії гальм та контролі керуванням, коли колеса є в ході.

Highway Safety Branch

ONTARIO DEPARTMENT OF TRANSPORT

Hon. H. L. Rowntree, Q.C., Minister — **A. G. MacNab, Deputy Minister**

Спеціяльна ВИПРОДАЖА Гувера!

Викиньте вже раз свою брудну щітку, а візьміть до рук модерний відкурювач ГУВЕРА. Чому брудити собі руки, коли можете зробити свою роботу чисто й "апетитно"

От для прикладу

відкурювач ГУВЕРА

"Constellation"

що просто "пливе в повітрі", не треба його ні штовхати, ні тягнути. Всисає дуже сильно, а помагає тому збір додатків потрібних для кожного роду відкурювання-чищення. Подвійне приємо до чищення килимів і долівки. Подвійні складані рури, великий мішок на сміття й порохи. А все те виглядає привабливо, в модерному стилі

Ціна ж у випродажі

тільки $64.95,

замість $89.95!

Або ніби ще **"ГУВЕРИ"**, як от

- **ПОДВІЙНИЙ ПОЛІРУВАЧ** до підлоги
  замість $54.95 — тільки $34.95
- або
  CONVERTIBLE SPECIAL
  відкурювач, що не пилює, забирає пилюгу
  замість $99.95 — тільки $79.95!

ALPHA Furniture Co.

735 QUEEN ST. WEST **TORONTO, ONTARIO**

EM 3-9637

СВІТЛО
THE LIGHT

РІК XXV ЛЮТЕНЬ — 1962 — FEBRUARY Ч. 2 (470)

КОЛЕҐІЯ БУДУЄТЬСЯ!

Допоможімо

ОО. ВАСИЛІЯНАМ ПОБУДУВАТИ КОЛЕҐІЮ
СВЯТОГО ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО
ДЛЯ НАШИХ СИНІВ – УНУКІВ – ЮНАКІВ.

Зробім це тепер -- сьогодні!

ЩОБ ОО. ВАСИЛІЯНИ МОГЛИ БЕЗ ДОДАТКОВИХ ТРУДНОЩІВ І ФІНАНСОВИХ ЗАДОВЖЕНЬ ЗАЙНЯТИСЯ СПОЧАТКОМ НАСТУПНОГО ШКІЛЬНОГО РОКУ НАВЧАННЯМ І ВИХОВАННЯМ НАШИХ СИНІВ. УНУКІВ. ЮНАКІВ.

Ласкаві пожертви слати:

ST. BASIL-THE-GREAT COLLEGE
3100 Weston Rd., Weston, Ont.

СВІТЛО
THE LIGHT

УКРАЇНСЬКИЙ ХРИСТИЯНСЬКИЙ МІСЯЧНИК

Видають ОО. Василіяни

Передплата $3.00 на один рік.
Поодиноке число 30 центів.

Адреса Редакції й Адміністрації:
286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario

Telephone: LE 5-6483

ПРЕДСТАВНИКИ "СВІТЛА" ЗАКОРДОНОМ

АНҐЛІЯ:
Ukrainian Booksellers & Publishers
49 Linden Gardens,
Notting Hill Gate
London, W. 2, England.

АВСТРІЯ:
Griechisch - katholisches Zentralpfarramt zu St. Barbara
Wien 1, Riemergasse 1
Austria

АВСТРАЛІЯ:
Rev. D. Kachmar
Archbishop's House
West Tee, Adelaide, S. A.

АРҐЕНТИНА:
Padres Basilianos
Curapaligue 760
Buenos Aires, Argentina

БРАЗИЛІЯ:
Padres Basilianos
Caixa Postal 24
Prudentopolis, Parana, Brazil

ФРАНЦІЯ:
L'Abbe Julien Prokopiw
2 Rue des Crignos
Amiens (Somme) France

ІТАЛІЯ:
Padri Basiliani
Via Icilio 40 (Aventino)
Rome, Italy

THE LIGHT
A Ukrainian Monthly Magazine.
Published by the Basilian Fathers, 286 Lisgar St., Toronto, Ontario, Canada.

Authorized as second class mail by the Post Office Department, Ottawa, and for payment of postage in cash.

ЗМІСТ:

Завдання і проблеми українського католицького журналу 50
Редактор про свої цілі й труднощі

Віра Римської Церкви це віра Апостолів і Св. Отців Східньої Церкви *о. Іс. Луб. ЧСВВ* 51

Більше місця молитві! *о. Вас. Вєрик, ЧСВВ* 53
Місячне наміреня на лютень 1962

СТОРІНКА АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ 54

Багато людей запитує... *о. Севаст. Сабол, ЧСВВ* 55
Відповіді на запити читачів у духовних справах

Рідна книга — це подих Рідної Землі *інж. Вол. Татомир* 57
Значення рідної книги для виховання молоді й нас самих

Каїн і Авель — *о. В. Целлер* 59
Два різні брати — Кара за гріхи: потоп

Пересічна людина *Ернест Еллью* 60
Есей французького філософа

† о. Атанасій Химій *о. Є. Пащак, ЧСВВ* 63
Некролог бл. пам. Секретаря ЧСВВ

Мої спомини про Жовкву *Степан Гевак* 64
Як занепадало москвофільство в Жовкві

Християнський радикалізм *омм* 68
Замало тепер радикалів — християнських

Іван Сулима істор. повість *В. Буженко* 70
Порядки в Римі за Павла V

Страшний Суд оповідання *Ярослава Острук* 74
Хто вбив орденоносця Кипруна?

Притча про Сівача вірш *В. Александрів* 78

Спомини бабуні *Ол. Мох* 79
Про книжку У. Кравченко "Хризантеми"

Вісті з "Молодої Просвіти" 80

ЗДАЛЕКА І ЗБЛИЗЬКА 81

ENGLISH SUPPLEMENT

The Ukrainian Oblate Missionaries of Mary Immaculate 89

My Memoirs (III) *by Michael Luchkovich* 91

Mrs. Catherine Crouse *(A Biography)* 92

Giving it Some Thought (Love is not blind) *by B. Dribnenky, O.S.B.M.* 94

Film Records Beauty of Byzantine-Ukrainian Rite *by Rev. John S. Banahan* 95

На обкладинці: Церква Пресв. Трійці у Вегревил.

РЕДАКЦІЙНА

ЗАВДАННЯ І ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО ЖУРНАЛУ

Щоб журнал оправдав себе у своєму існуванні, мусить він мати означену, гідну мету.

Завдання нашого журналу виражене в словах: католицький часопис для українського народу. Це значить: виробляти й держати український католицький світогляд у повному й найглибшому значенні цього слова — і його поширювати.

Таке завдання для журналу не тільки велике, воно теж надзвичайно трудне, і то з двох причин.

Перше, сама тематика є трудна. Дійсний український католицький світогляд, чи це одиниць чи громади (дублична опінія), зроджується тільки з повного й належного розуміння релігійних правд. Ті правди такі широкі, як і глибокі. Вони в своїх засадах просякають наше життя наскрізь, як особисте так і родинне, суспільне й народне (напр.: здоровий, солідний патріотизм основується остаточно на релігійній заповіді любови ближнього).

Хоч релігія є чимось далеко вищим, все ж таки вона є в повнім значенні цього слова наукою. Вона має цілий ряд правд і засад, що їх мусимо в належній мірі пізнати й вивчити. Інакше не будемо руководитися тими правдами й засадами.

Виховання в родинному домі дає нам під цим оглядом переважно традиції і прив'язання до них. У наших часах і окруженні це зовсім не вистачальне. Традиція основується головно на сентименті, а ніщо так не підпадає під вплив іншого часу й окруження, як сентимент. На наші часи й окруження нам треба українського католицького світогляду, обосно-ваного на незломному переконанні, що його може дати тільки належне розуміння й віра в усі правди нашої релігії. Навіть слухання недільних проповідей іще не вистачальне до вироблення такого повного світогляду. Його може дати тільки повна виховно-навчальна співпраця між родинним домом, парафіяльною церквою й школою. А в нас цей третій чинник, що може й повинен таки найбільше дати нам релігійної освіти, немає де правди діти, таки дуже позаду.

Тому здаємо собі справу з величезного зобов'язання, що його має наш журнал. Його завданням є служити освітнім чинником вічних правд. Він має бути катехизмом для тих, що не мали змоги в молодості своїх літ обгрунтуватися в ньому якслід; богослов'ям для тих, які в цих модерних часах відчувають, що елементарне знання катехизму вже не може дати задовільної відповіді на всі складні питання. Головний зміст цього журналу має становити не писання легкої літератури, не оречення християнських правд і засад життя, розводнених в оповіданнях, і описах подій (хоч це має свою вартість), але основні й солідні писання-виклади цих правд.

Але ми, тут у редакції цього журналу, свідомі ще другої причини, що робить наше завдання надзвичайно трудним. Немає в світі труднішого завдання, ніж журналістичне писання на релігійні теми. Слухачі примушені слухати церковної проповіді до деякої міри силою обставин. Палкі почування проповідника уділяються слухачам. Але читач бере журнал до рук у своєму відпочинковому й найбільш вільному часі. Він не зацікавлений особистими почуваннями автора, а бажає, і то слушно, об'єктивности. Стаття мусить здобути увагу читача та держати її виключно силою своєї вартости. Вона не сміє бути за плитка, але теж не за тяжка — хоч релігійні теми, що потребують насвітлення, є звичайно трудні й глибокі. Простенькі, щоденні слова і фрази є добрі, але їм бракує блиску, що захоплює увагу. Небуденні, вишукані вискази зате можуть затемнити зміст і так непоглядної теми. Сильні переконання автора ще не є запорукою сильного писання. Навпаки, чим ближча справа нашому серцю, тим трудніше є подати її значення іншим.

Але трудноші є на те, щоб їх поборювати. Ми рішені вжити всіх старань, щоб у міру наших скромних сил постепенно вести наш журнал до ліпшого й вищого рівня католицького часопису для українського народу.

У міжчасі маємо до наших читачів одну просьбу, а саме: брати наш журнал у свої руки у вільному часі та читати — навіть "трудніші" його статті. За його слабші сторінки бути вибачливими, за добрі — поручати його тим, що ним досі ще не зацікавилися.

Здоровий і сильний український католицький світогляд варт цього.

СВІТЛО
Український Християнський
МІСЯЧНИК
ЛЮТЕНЬ, 1962
РІК XXV, Ч. 2 (270)

о. Ісидор Луб, ЧСВВ

ВІРА РИМСЬКОЇ ЦЕРКВИ ЦЕ ВІРА АПОСТОЛІВ І СВ. ОТЦІВ СХІДНЬОЇ ЦЕРКВИ

СВІДОЦТВО СВ. АПОСТОЛІВ

Св. Євангелист Лука описуючи зіслання Св. Духа на Апостолів у день п'ятдесятниці та проповідь цих же Апостолів до зібраного народу, відзивається такими словами: "І перебували, каже він, у Єрусалимі юдеї, мужі побожні з усякого народу, що під небом: партяни й мідяни й еламіти, і ті, що живуть у Месопотамії, в Юдеї, Каппадокії, Понті й Азії, у Фригії й Памфілії, у Єгипті й у сторонах Лівії, що коло Киринеї, і захожі римляни й жиди й проселіти, критяни й араби" (Діян. 2, 5-11). Всі вони слухали проповіді св. Апостола Петра й "ті, що приймили його слово, охрестилися; і пристало того дня около три тисячі душ" (Діян. 2, 41). У четвертій главі Діяній знову каже св. Апостол Лука: "Багато ж із тих, що слухали слова, увірили, і було число мужів (около) п'ять тисяч" (Діян. 4, 4). Згадуючи про життя тих перших християн, каже св. Лука, що в них усіх "було одне серце й одна душа" (Діян. 4, 32).

Отже перші християни, хоч походили з різних країн та хоч говорили відмінними мовами й мали неоднакове виховання, однак так сильно й так щиро були злучені з собою вузлом віри й так з'єднені вузлом любови, що сам Св. Дух каже про них через св. Євангелиста, що мали "одно серце й одну душу", — і то в самих початках Церкви, по одній проповіді св. Апостола Петра про правдиву віру.

Який справді святий і який щасливий був їхній стан. І навпаки: які злощасні теперішні наші обставини! Тоді люди, що досі ніколи не бачили себе й жили розкинені по найдальших закутинах землі, мали одне серце й одну душу через одну віру. А ми, хоч говоримо тією самою мовою й належимо до того самого народу, хоч живемо біля себе в одній і тій самій місцевості, а навіть буває, і в тім самім домі, — однак які ми нераз серцем і душею далекі від себе, бо разом із еретиком Арієм роздираємо Христову ризу, себто єдину апостольську віру, йдучи за підшептами ложних пророків!

"Унія це латинська віра, а латинська віра не є правдива", так кажуть деякі християни підо впливом ложних апостолів в овечих шкірах. Але послухаймо св. Апостола Павла, що він каже про ту "латинську віру" в своєму листі до римлян, що його він написав, перебуваючи у Греції, в самому місті Коринті. "Поздоровляють вас, каже він, усі церкви Христові" (Рим. 16, 16), себто всі грецькі церкви поздоровляють римлян. А опісля, коли писав із Риму до жителів міста Филиппи у Греції (докладніше кажучи: в Македонії), каже ось так: "Поздоровляють вас усі святі (себто християни), передовсім ті, що з цісарського дому" (Филип. 4, 22). Подібно, коли писав із Риму до євреїв, також згадав, що "поздоровляють вас браття з Італії" (Євр. 13, 24).

І св. Апостол Петро, коли писав листа до вірних у Понті, Галатії, Каппадокії, Азії й Вітинії, не забув згадати, що поздоровляє їх церква, яка находиться в зіпсутому середовищі тодішнього поганського світу, в Римі: "Поздоровляє вас церква, що в Вавилоні" (І Петр. 5, 13).

Глядіть же: як то греки поздоровляють римлян та як римляни поздоровляють греків. Що більше: називають себе з любови братами, сповняючи те, що доручив їм Христос: "А ви всі є браття" (Мт. 23, 8). Глядіть як правдиво і як щиро вони з'єднені з собою! А коли ви бажаєте знати про причину такої великої злуки й такої великої любови, то послухайте слів св. Апостола Павла, що їх може ви ще досі й не чули, або хоч і чули, але не звертали на них належної уваги. Отже причина була ця, що віру римляни голосили по всьому світі. "Ваша віра, каже св. Павло, голоситься по всьому світі" (Рим. 1, 8). Отже з рим-

лянами у вірі й через віру були з'єднані не тільки греки, але й увесь світ був з'єднений із ними. Христову віру Апостоли розпочали, щоправда, проповідувати з Єрусалиму. Однак св. Павло каже, що її голоситься з Риму, — тому, що св. Апостол Петро, що на ньому Христос побудував свою Церкву, — залишивши Єрусалим (що з нього, згідно з предсказанням Христа Спасителя, не залишився опісля камінь на камені), пішов до Риму і не тільки проповідував там довгі роки Христову віру, але також потвердив її пролитою там своєю кров'ю.

СВІДОЦТВА СВ. ОТЦІВ СХІДНЬОЇ ЦЕРКВИ

Коли спитаєте, що думають про одність у вірі між греками й римлянами грецькі Св. Отці, то перший відповість вам св. Полікарп, учень св. Апостола Йоана Богослова й єпископ Смирни у Малій Азії. Він скаже вам, що він справді був з'єднений щодо віри з римлянами. Свідчить про це славний грецький історик Євсевій, єпископ палестинської Кесарії. Євсевій оповідає, що св. Полікарп прибув до Риму до тодішнього Папи, св. Аникита, щоб обговорити з ним справу про час, коли всі християни мали б разом святкувати Великдень (між християнами не було в тому часі однозгідности в тій справі), як також, щоб порадитися з ним в інших важних церковних справах. У Римі правив св. Полікарп Службу Божу, а на ній був теж приявний св. Аникит. У часі Служби Божої обидва святі єпископи на знак любови й миру поцілувалися. Опісля вернувся св. Полікарп між своїх у мирі. (Євсевій: Церк. Іст., кн. 3, гл. 14; кн. 5, гл. 23).

Другий відповість вам св. Дионисій, єпископ Коринту, також грек, що написав, як подає цей же Євсевій, листа до римлян, у якому м. ін. пише таке: "Від початку, каже він, маєте ви, браття, звичай підпомагати всіх різними добродійствами та посилати багатьом церквам, що находяться в різних місцях на землі, все, чого вони потребують. А блаженний ваш єпископ Сотер не тільки заховав те, що передали Отці, але й ще довів до ліпшого. Бо він не лише старається про тілесні потреби святих (християн), але також братів, що приходять (до нього), потішає справді лагідною й милою розмовою та з кожним поводиться, як ніжний і надзвичайно дбайливий батько". (Євс., кн. 3, гл. 4; кн. 4, гл. 22).

— Спитайте по-третє св. Василія В., архиєпископа Кесарії каппадокійської і св. Григорія Богослова, що був якийсь час єпископом у Царгороді: Св. Василій відповість вам, що за його часів була одна й та сама віра у Селевкії, в Царгороді та в Римі (72 лист. св. Вас. В.), а св. Григорій посвідчить вам, що в Римі не тільки заховалася незмінена, давно заведена там, віра, але також, що вона лучить вузлом побожности всіх християн, що на них сходить сонце (Про своє життя, 38).

Крім того, коли приглянетеся життю св. Атанасія Великого, побачите, що він перебував аж два рази довший час у Папи св. Юлія в Римі та нараджувався з ним, як рятувати загрожену на Сході аріянами правдиву Христову віру.

Накінець, щоб не згадувати багатьох інших, спитайте будь ласка, того стовпа й надзвичайно блискучого світоча Східньої Церкви, св. Йоана Золотоустого, що він думав про Рим і про римлян, — а він відповість вам: "Нема, каже він, такого ясного неба, що його освічує сонячне проміння, як город Рим, що тими двома світочами святими Апостолами: Петром і Павлом просвічує усій вселенній" (32 гом. на лист до Рим., гл. 16).

Оце якою то дорогою ходили Св. Отці й церковні Вчителі Східньої Церкви! Як ясно вони відповідають, що були з'єднені у вірі з римлянами! Бо св. Полікарп правив разом із римлянами Службу Божу в самому Римі, св. Дионисій із Коринту називає римлян братами, а їхнього єпископа Сотера ніжним і дбайливим батьком; св. Григорій Богослов свідчить, що римляни є правовірні, св. Атанасій Великий жив разом із Папою півтора року, а св. Йоан Золотоустий називає Рим яснішим від сонця через святі тіла Апостолів Петра і Павла, що й досі там спочивають.

І чи думаєте, що грецькі Св. Отці були б так гарно і так похвально висказувалися про римлян, коли б не були перебували з ними в тій самій вірі та не були злучені з ними справжньою християнською любов'ю?

Тому є нашим обов'язком придержуватися тієї віри, що її проповідували Апостоли та що її визнає св. Римська Церква, тієї віри, що є вірою східніх Св. Отців і великих Учителів Церкви, — щоб жиючи тією вірою знайти спокій для своїх душ і запевнити собі небо.

ПРАВДА ЗАХОПЛЮЄ САМА СОБОЮ

Колишні блискучі прикраси невиразної й недотичної вчености сьогодні вже затратили свою привабу. Отже треба проповідувати ясно й спокійно та з пошаною — виструнчуючись дразливих висказів та сварливої і безкорисної полеміки. (З промови Папи Івана XXIII до проповідників).

о. В. Вверик, ЧСВВ

БІЛЬШЕ МІСЦЯ МОЛИТВІ!

МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ НА ЛЮТЕНЬ 1962

Продовж місяця лютня призначено членам Апостольства Молитви молитися за те, щоб люди більше молилися. Повним реченням це наміреня висказано так: "Щоб вірні серед сучасних життєвих потреб придавали більше місця молитві!" Отже маємо молитися, щоб загалом усі віруючі люди більше молилися. Щоб з огляду на сучасні великі й пекучі потреби всі віруючі молилися частіше, побожніше та з більшою вірою в силу молитви. Щоб тепер, коли ми всі відчуваємо, які великі, які складні, які страшні обставини нашого життя, ми не попадали в розпуку. Бо хоч і знаємо, що в нас самих немає сили — немає толку зарадити тим потребам, подолати їх, ми віримо, що через нашу молитву хапаємось за сильну помічну руку вселаскавого Бога. Він, і тільки Він один може й хоче нам допомогти. Нам треба тої помочі шукати, її просити. Нам треба більше молитись. Тому даваймо більше місця молитві в нашім щоденнім життю — горю.

Одна дитина, пише католицький журнал (Кат. Дайджест), вечором, заки пішла спати, скидаючи черевики, закинула їх далеко під ліжечко. Мама здивувалась, бо досі дитина такого не робила, а клала черевички зараз при краю своєї постелі. Спитала тому мама дитину, чому вона таке зробила? Дитина відповіла: "Нам казала Сестра вчителька у школі, щоб ми так робили, як хто з нас ранком забуває помолитись". Мама дальше питає: "І як це має тобі пригадати про молитву?" "Дуже легко, матусю. Як я рано мушу клякнути на коліна, щоб дістати свої черевики з-під ліжка, то зараз собі пригадаю, що я маю рано помолитись, попросити Божої опіки на новий день".

Чи то лише діти забувають про ранішню молитву? Ні, бо нині якраз одинокі діти найбільше моляться. Старші про молитву більше забули як малі діти. Нині старші люди не моляться ні ранком ні ввечорі, ні перед їдою, ні по їді; навіть у неділю, в самій церкві ми дуже мало молимося. А як молимось, то яка ж та молитва нещаслива, недбала, непобожна! У дітей потреби й проблеми ще такі маленькі, але діти моляться за них. А в нас, старших, у яких ті проблеми й потреби життя тяжкі, які великі, які нагальні! Де ж наша часта, — де ж наша велика, — де ж наша сильна й повна віри молитва? Каже св. апостол Яків: "Бажаєте і не маєте... і не можете осягнути. Сваритесь і боретесь, та не маєте, бо не просите. Просите ж та не дістаєте, бо зле просите". (Як. 4, 2-3).

Слабі ми, ламкі ми, недосконалі ми, грішні ми. І чуємо, відчуваємо самі в собі, що ми собі не вистачаємо. Нам треба помочі! Це ж почуття безпомічности повинно приводити нас до молитви. Душа наша хоче набратись сили. Грудь наша хоче наповнитись відвагою. Серце наше горить бажаннями високими й святими. В розумі назрівають великі наміри, святі пляни. І тоді ми чуємо, що нам треба великої, всемогутньої, повної ласкавістю й любов'ю помочі.

Як би ми лише вірили, що десь понад світом є всемогуча й безконечна Істота, а не вірили б у її любов до нас, ми не могли б молитися. Ми лише боялися б отієї безконечної Сили, того Всемогучого! Якби ми знали, що понад світами існує всеобіймаючий Розум, найбільша Мудрість, а не вірили б у Його любов до нас, ми не могли б молитися. Ми боялись би і стидались би Всемудрої Істоти! Але коли ми знаємо, що існує над світами вселюбимий Бог, Бог що є сама Любов, тоді коліна наші самі згинаються до молитви, з серця нашого самі зриваються повні надії прохання.

Віра в Божу любов приводить нас до молитви. Віра, що в безконечних небесах над нами чуває Небесний Отець, дає нам, Божим дітям, охоту й довір'я молитись, говорити до Нього: "Отче наш, що єси на небі". Коли ми віримо, що при небесному Отцеві є в небі наш Брат, Ісус Христос, Який дав за нас пробити своє пресвяте Серце, ми відважно можемо до Нього говорити: "Найсвятіше Серце Ісуса, помилуй нас!" — Коли ми знаємо, що в небі зі своїм Сином є і Пресвята Мати, Яка "за всіх молиться Благая", ми можемо кликати до Неї: "Пресвята Діво й Мати, спаси нас!".

Чи ми є діти небесного Отця? Так! Але чому ми до Нього не говоримо? Які бідні, нещасливі ті діти, що з Вітцем своїм не розмовляють! — Чи ми віримо, що Христос Спаситель є наш Брат і Посередник між нами і Вітцем? Чому ж ми до Нього і з Ним не говоримо? Бідний той брат, що до свого Божественного Брата не говорить! — Чи ми віримо, що в небі над нами чуває найлюбіша Пренепорочна Мати Христова й наша Мати? Чому ж ми до Неї не говоримо, чому Їй нічого не кажемо? Яка нещаслива мусить бути та дитина, що з своєю Матінкою не розмовляє! — Молитва це мова душі. Чому ж ми тієї мови не вміємо? Чому ми німі, — чому не говоримо з Богом, із Христом, із Марією?

Молитва дає нашій душі зростати в силу. Чи дивно, що ми такі безсилі, коли не молимось? — Чи дивно, що наша душа не росте, а карловатіє, вичерпується з сил? — Лише в теплоті молитви

(Закінчення на 55 сторінці)

"Приходіть до мене всі, струджені й обтяжені, а я вас успокою..."

(Мат. XI. 28)

МОЛИТВА ЩОДЕННОГО ПОЖЕРТВУВАННЯ

для членів Апостольства Молитви й усіх побожних душ.

Божественне Серце Ісуса. У злуці з тим наміренням, у якому Ти на землі віддав славу Богові й тепер прославляєш Його безупину в Пресвятій Євхаристії — жертвую Тобі, через Непорочне Серце Пречистої Діви, свої молитви, діла, слова, думки й терпіння нинішнього дня, як винагороду за ті зневаги, що їх зазнаєш від мене й від усіх людей. Особливо жертвую їх за Святішого Вітця Папу Римського, за св. Церкву, за навернення грішників і за всі наміреня Апостольства Молитви, призначені на цей місяць і нинішний день. (300 днів відпусту раз у день).

ПОДЯКИ

Щиро дякую Найсвятішому Серцю Христовому, Матері Божій Неустанньої Помочі та Божому Слузі Митрополитові Андрієві за вислухані молитви й за одержані ласки.

о. Марко Ґіль

МОЛИТВА ЗА ВСЕЛЕНСЬКИЙ СОБОР

(подана в "Осерв. Ром." дня 7 жовтня 1960)

Божественний Душе, посланий Вітцем в ім'я Ісуса, Ти що спомагаєш і непомильно ведеш Церкву, вилий повноту Своїх дарів на Вселенський Собор. Господи душ, найсолодший Потішителю, просвічуй наших Єпископів, які в сердечну відповідь на заклик Римського Архиєрея зберуться на торжественний Собор.

Дай, щоб цей Собор приніс ряснi овочі:

щоб світло і сила евангелія щодень більше розростались у людській суспільності;

щоб католицька релігія та її місіонерський розмах набрали нової сили;

щоб осягнено глибше пізнання наук Церкви та спасенне скріплення християнських обичаїв!

Найсолодший Посітнтелю душ, закріпи нашого духа в правді, серця ж наші послушними зроби, щоби постанови Собору знайшли в нас великодушне прийняття і старанне виконання.

І ще просимо Тебе про овечок, які не є вже більше в одиноїй вівчарні Ісуса Христа. Вони славляться іменем християн. Дай, щоб вони могли знайти вкінці одність під одним Пастирем.

Повторя в наших днях свої чуда, гей би в другій П'ятдесятниці, і вчини. щоб свята Церква, ціла зібрана в найгарячішій молитві довкола Марії, Матері Ісуса, та під проводом Петра, стала царством Божественного Спасителя. царством правди, справедливости, любови й миру. Амінь.

(Відпуст 10 літ тим, що відмовлять цю молитву сокрушеним серцем. Повний відпуст за звичайними вимогами тим, що її відмовляють щодня продовж цілого місяця. Апост. Пенітенц. 23/IX. 1959).

Дозволяється друкувати.
Ч. Орд. 163/61.

† **ІСИДОР, Єпископ**

Сердечно дякую Ісусові Христові та Матері Божій Неустаньої Помочі за одержані ласки.

Теофіла Шимків

Складаю подяку за вислухані просьби великим посередникам перед Богом св. Францискові з Асизі та св. Антоніеві з Падви.

Марія Павлишин

Щиро дякую Господеві Богові, Матері Божій та Слузі Божому Митрополитові Андрієві за одержані ласки.

Дмитро Ковальчук

Прошу молитов за привернення духової рівноваги, бо вже два роки хворую.

Леонід Чировський

можуть рости в наших душах цвіти надприродних чесност і краси. Що ж дивного, що так мало тепер гарних, розвинених душ?

Молитва це міст, що лучить нашу душу з Богом, із небом. Ставити мости земні. — велика штука. Поставити міст між Богом і людиною, між Безконечним і нами, поставити міст між небом і землею це ще більша штука й мудрість! І ми свідомі свого бідного знання тієї штуки — мудрости.

Та скоріше від нас відчули своє невміння молитися святі апостоли. Читаємо в евангелії св. Луки, в одинадцятій главі, як вони хотіли навчитись молитися. "І сталося, як молився Ісус в одному місці, коли перестав, озвався до Нього один із Його учнів: "Господи, навчи нас молитися!" Оце вказано нам, у Кого нам учитися молитви. Оце й маємо готову просьбу-молитву про те, щоб ми вміли молитися. Оце й заохота нам молитися, щоб і всі віруючі люди користали з молитви, щоб молились особливо в сучасних тяжких життєвих потребах.

Молитва повинна бути неначе віддих нашої душі. Чим скоріше біжить наше життя до кінця, чим вище підносимося ми на щаблях наших ро-

ків, чим більші тягарі вкладає нам на плечі наше сучасне безвихідне життя, тим більше ми задихаємось; нам не стає віддиху. Серед отих обставин душа наша мусить частіше й глибше відихати. Вона повинна, вона мусить молитися. Бо без молитви вона дуситься; без молитви душа не може жити. І важніше воно мати зранку кілька хвилин щирої молитви, як горця теплої кави. Це кращий початок нової днини. І важніше перед спанням приклякнути до молитви, як шукати, де наші насонні порошки-ліки. Молитва більш успокоює нас як насонні ліки. І краще було б у світі, як би в радіо чи в телевізії говорили більше про те, що після їди треба подякувати Богові короткою молитвою, аніж пригадували нам, що після їди треба чистити зуби.

Ми не повинні лише тоді молитись, коли нам чого треба. Не будьмо в молитві нашій перед Богом вічними жебраками, що вміють лише плакати й просити. Вміймо як добрі діти дякувати небесному Вітцеві! Вміймо Його перепрошувати молитвою за наші й чужі прогріхи! Наслідуймо святих і ангелів, що безперервно прославляють Бога в небесах. Бо "достойно і праведно є поклонятися Отцеві й Синові й Св. Духові!"

о. Севастіян Сабол, ЧСВВ

БАГАТО ЛЮДЕЙ ЗАПИТУЄ...

Багато людей має звичай жувати гуму. Чи жування гуми підпадає під розпорядок св. Церкви про піст одну годину, чи три години перед св. Причастям?

Жувальна ґума нарушує так званий євхаристійний піст перед св. Причастям, як нарушує його їдження чекоряди, або цукерків. Причина є в тім, що ґума має в собі цукор і інші домішки, що надають смак, отже має в собі солідну, тверду матерію. А все, що є "тверде" перед тим, заки візьмемо його до уст і проковтнемо, вважається солідною, отже твердою матерією і тим самим підпадає приписам св. Церкви про євхаристійний піст. Правда, таку ґуму не проковтнемо, а тільки ссемо, чи вилизуємо з неї те, що в ній приємне. Але те, що в ній приємне, це цукор і інші домішки, а саме цукор і всі ті інші домішки, — це тверда матерій, хоч вона і розпливається в наших устах. Вона тверда заки беремо її до уст. Подібно і чекоряда є твердою матерією, коли беремо її до уст, а про чекоряду вже давніше висловилася Свящ. Конґрегація святого Офіція, що чекоряда нарушує євхаристійний піст, хоч вона зовсім розпливається в устах, заки проковтнути її. За засадами св. Церкви плином уважається тільки те, що дійсно є плином тоді, коли беремо його до уст. І тому то на тій підставі відповідаємо, що жувальна ґума уважається твердою стравою, а не плином, і тому кожний вірний, що хоче приступити до св. Причастя, мусить три години перед св. Причастям стриматися від жування гуми, як стримуємось три години від кожної іншої твердої страви, коли хочемо причащатися. Якщо, однак, хтось із нервовости довго жує ґуму і в ній уже нема цукру, а тільки запах і кислота, що побуджує творення слини в устах, то така людина має стриматись від жування гуми тільки одну годину перед св. Причастям, бо вона поликає властиво тільки свою власну слину, яка не нарушує євхаристійного посту.

Хтось умирає і вже стратив свідомість, але його душа находиться в тяжкому ґрісі і в такій ситуації прийшов священик. Він уже не міг сповідати вмираючої людини, а тільки уділив св. Тайну Маслосвяття. Чи св. Тайна Маслосвяття змиває ґріх із такої душі, хоч людина вже несвідома того, що дістає св. Тайну?

Так, св. Тайна Маслосвяття, чи Єлеопомазання, змиває ґріх із душі, хоч людина, що вмирає, стратила свідомість. Але ця св. Тайна змиває

гріх із душі тільки в тому випадку, коли дана особа старалась гарно жити, і, навіть, хоч упала в гріх, вона мала намір якнайскоріше висповідатися з нього та помиритися з Богом. Про кожного, хто чесно живе, хто принаймні кілька разів у році сповідається і причащається, можемо припускати, що він має сокрушене серце і має щиру волю висповідатися зі своїх гріхів. А коли він має добру волю і таке гарне розположення, то тим самим він гідний прощення гріхів навіть тоді, коли він не може вже сповідатися, бо вже стратив свідомість. Він позитивно хотів, але обставини так зложилися, що в дійсності він не може сповідатись. Хто ж грішно жив, хто мало коли сповідався і так умирає, стративши свідомість, про того тяжко сказати, чи св. Тайна Маслосвяття змиває гріхи з його душі, бо хто знає, чи живучи в гріхах думав він колинебудь на те, щоби покаятись та чи мав волю якнайскоріше висповідатися. Але ми не знаємо тайн людської душі і тому нікого не можемо відсуджувати. Хтось міг навіть дуже грішно жити, але за якісь його давніші добрі вчинки Бог може дати йому цю особливу ласку, що він, умираючи, дуже щиро жалує за свої гріхи, хоч ми того не бачимо, бо, на нашу гадку, він стратив свідомість. Тому то священик усякому вмираючому вділює Маслосвяття і молиться, щоби Бог змилосердився над ним і простив йому його гріхи. І св. Тайна Маслосвяття саме на те і є, щоб, у першій мірі, скріпити душу на ту тяжку хвилю конання, коли диявол докладає всіх зусиль, щоб довести її до розпачі; але, на другому місці, св. Тайна Маслосвяття є також і на відпущення гріхів, якщо душа кається. Отже ця св. Тайна відпускає гріхи людині, яка, хоч і стратила свідомість, усе ж таки була розположена до покаяння і сповіді ще перед тим, заки стратила свідомість. Хто, однак, має хворого в родині, нехай не важиться зволікати і кликати священика аж тоді, коли хворий уже стратив свідомість, а нехай кличе священика зараз, як тільки недуга покажеться поважнішою. Як хворий не дістав священика на час із нашої вини, то ми може стали причиною його відкинення від Бога і тоді справді треба нам боятись тяжкого Божого суду.

На якій підставі Церква присвоює собі право обмежувати свободу своїх вірних, коли каже їм, що можуть вони читати, а що ні? Ще й карає їх за те, що вони хочуть уповні покористуватись природним правом свободи?

Природне право людини бути свобідною і жити свобідно — має свої межі і свої санкції. Можемо заховувати Божий закон, або погордити ним, бо ми свобідні. Але погордити Божим законом не виходить нам на добро, бо за тим приходить Божа кара. Можемо їсти що хочемо і скільки хочемо, але з'їсти забагато — також не виходить нам на добро. Батьки мають природне право й обов'язок берегти своїх дітей від згубних впливів зіпсутих товаришів, діти ж мають природний обов'язок слухати своїх батьків. Вони, однак, можуть не послухати, бо ж вони кажуть, що вони "свобідні". Але якщо вони не слухають своїх батьків, то це також не виходить їм на добро. І як батьки мають право берегти своїх дітей від злого впливу, як держава має право не допускати до рук своїх громадян книжки й часописи, що підривають авторитет влади і безпеку держави, так само і Церква має природне і Богом їй наложене право забороняти своїм вірним читати книжки і часописи, які оплюгавлюють Божу Церкву й убивають людські душі. Якщо дитина не слухає батьків, то наслідки такого непослуху відчує на шкірі. Якщо громадяни не слухають своєї держави, то попадають в тюрму. А якщо вірні не хочуть слухати своєї Матері-Церкви, то вона відмовляє їм розрішення в сповіді. І священик справді мусить відмовити розрішення каяникові, який не хоче перестати читати злих книжок чи часописів, що вороже ставляться до віри, до Церкви, чи підривають християнську моральність. Відмовляє йому розрішення тому, що каяник не хоче перестати допускатися поважного гріха, отже він не має правдивого жалю за гріх, він не має щирої волі поправитися. А хто не має щирого жалю за гріх і не має щирої волі поправитися, то сповідь такої людини була б святотатством, а священик не може помагати комусь допускатися гріха святотатства.

Чи добра сповідь такого, який сповідається тільки з тих гріхів, про які священик запитав його в сповіді, а інших гріхів, хоч вони і тяжкі, не визнає, бо, мовляв, священик не запитував його про них?

Вже мала дитина в школі знає, що Сповідь — це визнання гріхів і жаль і розрішення. Це визнання гріхів, отже каяник повинен обвинувачувати себе сам із гріхів, що їх допустився, а не чекати, щоб священик питав і мов кліщами витягав кожний гріх із нашої душі. Священик може нам допомогти своїми питаннями і через це неодне пригадати нам та взагалі помогти нам добре висповідатися. Але ж він не має обов'язку випитувати нас про кожний можливий гріх і він не робить того, та й ані не може робити того, коли має багато людей до сповіді. Тому то, хто має на своїм сумлінні тяжкий гріх, про який священик його не запитував, той повинен сам визнати такий гріх, бо, інакше св. Сповідь буде неважна, та, навпаки, буде грішна та святотатська. І такий вірний нехай не важиться приступати до св. Причастя, бо таке св. Причастя буде для нього новим тяжким гріхом святотатства. Сповідь тільки тоді може бути добра і св. Причастя гідне, коли ми, запитувані чи незапитувані, самі визнаємо кожний наш тяжкий гріх, що його ми допустились і коли також щиро жалуємо за всі ті наші гріхи та маємо щиру волю поправитися з них. Інакше нема й не може бути відпущення гріхів,

Інж. Володимир Татомир

РІДНА КНИГА — ЦЕ ПОДИХ РІДНОЇ ЗЕМЛІ

На Рідних Землях панує безбожна московська віра і з наших добутків не осталося нічого, хіба чорна рідна земля і те, що в серцях, у душах наших людей. Але є багато одиниць, що ще й перед тим духово відпали від Бога, добровільно пішли Москві на службу та своїми вчинками допомагають ворогові панувати над нами. Та є вже інші, є маси, що гірко терплять; але є і спротив одиниць, а може навіть більше — спротив українських мас — заповідь кращого *майбутнього*.

А гляньте в суть нашого життя на землях нашого поселення поза Україною! В обличчі страшної небезпеки на Рідних Землях, ми тут ані не об'єднані, бо вже національна байдужість нас роз'їдає, ані так уже дуже не дбаємо про наше майбутнє — про національне й релігійне виховання молоді, а наш родинний дім щораз більше губить рідний характер, що аж надто шкодить молоді.

Хіба ж маси читають рідну книгу, хіба родичі дають нашій молоді рідну книжку до рук, хіба ж ідеї, закладені в рідній книзі, конечно мусять для цього молодого покоління пропасти? А може це не матеріялізм? Та й ще який!

У боротьбі цих двох світів велику ролю грає добра рідна книга, більшу навіть чим живе слово, фільм чи преса.

Без рідної книги ніхто не знатиме добре рідної мови. Без неї і з незнанням рідної мови хто ж відчує глибину й повноту українського духа та яким він буде сином чи дочкою рідної землі?

Вона, — рідна книга, як документальна вартість відтворення рідної думки, з найкращим і враз найбагатшим засобом, що ним є рідна мова — має своє велике значення першзавсе в національному розумінні; але також вона вчить нас працювати умово, укладати на основі прочитаного власні думки, будує нам світогляд.

Це ж не фільм із готовими картинами, що вбивають самостійну думку, ані не "камікс", ані телевізія з чортівським пляcанням і візіями постійних убивств, насиллям та шохвилинними несмачними цілунками. Вони дають усе готове і думка може їх тільки сприйняти, як цього хоче менший чи більший матеріяліст видавець. І багато родичів на це дозволяють.

А книжка не те. Добра книга це засіб умової вправи, засіб гарту духа та посередньо і волі, це ключ до схоплення доброї ідеї. Хтось сказав: "Хто читає — той їсть!" І справді, їсть духовий корм, бо читання витворює ідеї, а вони є поживою для розуму.

Рідна книга, наче відгомін минулого, заведе нас під жемчуги перел найкращої у світі (в цей час) поеми "Слова о полку Ігоревім", чи величньої могутнім словом "похвали князю Володимиру", чи хоч би Мазепиного віршування, що в ньому по лицарськи дзвенить козацька шабля ("самопали набивайте, гостриж шабель добувайте, і за віру хоч умріте: нехай вічна буде слава, що през шаблі маєм права!") чи може під крила віщих поем нашого Тараса, чи святого звеличання рідної мови о. Маркіяном Шашкевичем, а може до слів поетки Лесі Українки, чи "вогняних меж поетеси" Олени Теліги, а може співака і звеличника упівських боїв і рейдів Босслава, під гомін зброї наших визвольних змагань, а може під милозвучні акорди української думи й народньої пісні.

Значення рідної книги для нас, що живемо далеко від Рідної Землі, і для наших людей, що живуть на Рідних Землях (і хоч мають книжку писану рідною мовою, всетаки не мають "рідної книги"), — можна хіба окреслити одним поняттям: — *"Рідна книга це подих Рідної Землі!"* Але ж скільки в цьому короткому понятті окремих відтінів-ділянок, що їх кожна українська людина *знати мусить:* "Рідна книга — як відгомін сивої давнини", як виразник нашої державницької ідеї, християнського світогляду наших поколінь, наших вікових визвольних змагань, нашої культури, в тому рідного побуту, мистецтва, краси нашої природи та безглуздого загарбництва ворогів і їхнього нещадного знущання.

Така книга залишає тривкіші відчуття, більш пронизує душу, її зміст після прочитання довше залишається між нами — аніж заслухана доповідь, бачена імпреза, мила розмова, гарно проведена забава; але й ця книга без значення, коли її провідна думка не стремить до Нього, що є Нього з власної волі, чи мимоволі стремить кожна людська душа — до Бога.

Дайте ж її до рук молоді, але перш самі візьміть її — для вивчання і для прикладу — оцю добру книжку, на Христових засадах побудовану — рідну книгу.

Вона справді краще виконає своє післанництво і перед Богом, і перед нацією, і в обличчі родинного, так уже тепер мало українського життя, — краще, чим наші накликування-перестороги, і краще, чим осьтака маленька з родинного побуту картинка:, що ось громадка молоді — нащадки княгині Ольги, нащадки колишніх запорожців і воїнів наших визвольних змагань стоять перед екраном телевізора, чи може радіоприймача та, наслідуючи рухи тремкого в колінах "артиста", улюбленця американської молоді (нашої молоді також) Преслі — виконують макабричні рухи якоїсь півсатани. А рідна книга лежить призабу-

та десь у загубленому кутку (якщо, розуміється закупили її родичі) — сумує і плаче. А "рідна мати моя" (пісня з большевицького фільму, аж надто поширена у нас) замість рідної книги, виряжаючи сина в життєву дорогу дає йому тільки "рушничок"...

Рідна мати з нагоди уродин, ім'янин і ще одних ім'янин та "галовіна" збагачує своїх найдорожчих діточок фляшончиками таних парфум чи іграшок — тільки не рідною книгою.

І мусять нас Шевченко бити своїм словом-правдою, що соромом затягає обличчя:

Як би ви вчились так, як треба,
То й мудрість була би своя,
А то залізете на небо: І ми—не ми, і я, не я!
А спитаєш: "А хто ж ти такий?"
" Я не знаю!?
Оттак то ви навчаєтесь — у чужому краю.
Так і претесь, і всі мови — всі знаєте,
А своєї — дасть Біг!"

А колись її, рідну книгу читали. Тисячами, писаних рукою летючок вітали в порогах наших хат невмируще вірші Тараса.

Із завзяттям неофітів у 1850-тих роках, при світлі соснових скипок, каганців та курних нафтових лямп читали наші люди маленькі книжечки "Просвіти".

Під час польської пацифікації (карного військового наїзду) в Галичині у 1930-тих роках польські жолдаки тисячами виносили наші книжки з "Просвіт" і втоптували їх у болото вулиць, а московські енкаведисти в часах перед "Непом", і після нього, прилюдно на ринках міст спалювали наші читальняні бібліотеки.

Та люди з набожністю витягали з болота рідну книгу і, цілуючи її, знову клали на полиці бібліотек, обтріпували обсмалені листки рідної книги й ховали за пазуху — під серце, мов святощі.

Із власних спогадів вирнає в мене з пам'яті — велике захоплення нашого села рідною книгою в 1918-1939 роках, коли масові делегації наших сільських "Просвіт" рік-річно, а то й частіше прибували сотнями до Львова закуповувати тисячами рідну книгу.

Із спогадів учасників нашого підпілля в роках 1941-43, під час московсько-гітлерівсько-німецької війни, дізнаємося, як то наші "Похідні групи ОУН", йдучи таємними маршами з Галичини на Східні Землі України, в наплечниках, замість хліба несли рідну книгу. Сотками автомашин, а то й вагонами перевозили її в укритті перед німцями за річку Збруч. І не думайте, що була це тільки організаційна література, багато більше було там популярно історичних і наукових книжок.

І чи ж не спровняла тоді рідна книга свого призначення? Лицарський дух володів українськими масами. 4-мільйонова Галичина ставила спротив 32-мільйоновій Польщі продовж 20 років, а наша геройська Українська Повстанська Армія боролася проти загарбників довгі роки. Та ще й досі *рідна книга таємно вітає в поневоленій Україні*, піддержуючи віру і надію наших людей у "краще Завтра".

Кожний із нас здає собі ясно справу, що зокрема для нашої молоді тут і на Рідних Землях — добра рідна книга — "для неї це бути або не бути", це "вимога її духового життя — або національної смерти", і тому перед усіми нами оце преважливе завдання, нагляче, конечне завдання —"дати молоді до її рук рідну книгу і перехователи цю рідну книгу для молоді на Рідних Землях".

Хтось може бачив бутлі замороженої людської крови в лябораторіях лікарень. Вони призначені для рятунку важко хворих, із них впорскують їм новий доплив крови.

Родинна чи громадська бібліотека доброї рідної книги жде на читача спрагненого рідного духа. Це конечне і невідкличне для нього — впорскнення свіжої крови.

Для нас Українців, що були поділені довгі роки двома культурами, поділені віроісповідно, а то й кордонами штучних меж, ворожими затіями духово принижувані й фізично винищувані, є до розпорядимости тільки дві зброї, дві сили, дві непроминаючі вартості, два атути в наших руках: *"Меч і книга"*. Першим мусимо добути собі право на своїй Рідній Землі, другим мусимо навчитися знайти нашу Правду, що без неї ніяка державність не буде тривалою, що без неї навіть життя не є можливим, так — як воно є мукою там, де панує неправда, як уосіблення всіх проти Христових засад.

А рідна книга — (і знову Шевченко) — *"це слово нове* (і не скалічене маленькими людьми з новими теоріями, що українцем (з малої букви) можна стати без знання рідної мови і рідної книги, нескалічене чужиною і нашою добою)

між людьми пронесе,
І люд окрадений спасе,
Од ласки вражої!"

НАЙТРУДНІШІ РЕЧІ НА СВІТІ

1) Признатися до вини. 2) Перепросити. 3) Не піддатися самолюбству. 4) Бути вирозумілим для других. 5) Навчитися з власних помилок.

В. Целлер

КАЇН І АВЕЛЬ

НАРОДЖЕННЯ АДАМОВИХ СИНІВ

Ми й досі не знаємо де, в якій місцевості, поселились Адам із Євою по прогнанні з раю. Все, що знаємо про їх пізніше життя, то те, що вони мали чимало дітей а Адам дожив до неймовірного віку 930 років. Їхні перші діти були хлопці і називалися Каїн і Авель. Обидва хлопці мали зовсім інші замилування й інші вдачі. Каїн займався хліборобством, а Авель пілекав худобу.

КАЇН УБИВАЄ АВЕЛЯ

Кара за вбивство

Обидва брати були свідомі того, що вони зобов'язані дякувати Богові за все добро. Доказом те, що Каїн жертвував Богові земні плоди а Авель первістки своєї череди. Але коли Авель приніс на жертву найкращі свої вівці, Каїн жертвував падалки і перезрілі овочі, всяку непотріб, якої ніхто не хоче. Господь прийняв Авелеву жертву і доказом того був дим, що піднісся просто до неба. Дим же з Каїнової жертви постелився низько по землі. Розлючений тим Каїн у приступі заздрости вбив свого брата та поховав його далеко на полі. Але перед Богом годі щонебудь сховати і, як раніш Адам і Єва мусіли покинути рай за свій гріх, так тепер Каїн мусів іти на вигнання за свій злочин. На вигнанні став він головою великої родини, яка з черги дуже розрослася. А тимчасом на місце Авеля Адамові народився інший син, Сет, якого родиною будемо ще пізніше займатись.

ЗНАЧЕННЯ ЖЕРТВИ

Та заки покинути нам драму Каїна й Авеля, звернімо увагу на те, що вже в найранішій добі людської історії люди повністю розуміли ідею жертви. Іншими словами, це є природною прикметою людини: висловлювати свою подяку дарованням. Релігія—це не тільки те, що ми отримуємо від Бога, але і те, що ми Богові жертвуємо. Наша жертвенність є доказом нашого розуміння релігії. Те саме було з Каїном і Авелем. Якщо ми жертвуємо нерадо і те, що нам зайве й непотрібне, то ця так звана "жертва" буде подібна до жертви Каїна і її дим буде стелитися по землі. Ми повинні жертвувати за прикладом Авеля: усе найкраще і радо віддане. Полум'я такої жертви полине наче похвальний гимн до самого неба.

ПОТОП

Людська злоба поширюється

Здавалося б, що в часах, коли люди доживали дуже довгого віку, їхній розум повинен був ставатися більшим а серце ніжнішим і більше схильним до миру. Та на жаль так не було. Разом із зростом людства росли також його гріхи й беззаконня. Родина Сета в нічому не була інша від других. То й вирішив Господь очистити світ зовсім простим способом: промити його. Для тієї мети Він зіслав потоп.

АРКА НОЯ

Третій син Адама, Ной, був єдиним на цілому світі, що мав ласку в Господа Бога. І це він дістав доручення вибудувати арку або плаваючу хату, де могли би приміститися не тільки його родина, але також багато різних звірят. Треба було зберегти сім пар чистих і одну пару нечистих звірят[1]) та вибудувати арку докладно так, як Бог повелів. Ной вибрав до будови соснину або капарис (ми не певні того), а коли корабель був готовий, обліпив його смолою, щоб не протікав.

Ной виповнив точнісінько те, що йому веліли, і на сімнадцятий день другого місяця 600 року свого життя разом із чоловіками, жінками, дітьми, звірятами й усім дорібком подався на корабель, який Господь замкнув іззовні.

ПОВІНЬ ЗАЛИВАЄ СВІТ

Біблія описує, що дощ падав сорок днів і стільки ж ночей. Безупинно і без милосердя. Все завмерло... *Потоп підніс корабель Ноя високо понад землю...* а все, *що жило на землі, — згинуло... а вода на землі шаліла сто п'ятдесят днів.* Скільки разів Ной не дивився крізь вікно корабля, не бачив нічого іншого крім безкраїх обріїв води. Для людини, що довгі роки звикла жити на рівнинах Персії чи Мезопотамії — це був справді пригнобливий образ. Але мало-помалу вода уступала і по якімсь часі корабель опинився на вершку гори Арарат. Більше як чотири місяці Ноєва родина була на цьому кораблі відділена від світу.

НОЙ ПОСИЛАЄ КРУКА І ГОЛУБА

Ной хотів знати, чи земля вже висохла і тому післав на провірку зразу крука, а згодом голуба. Крук пропав, а голуб, не маючи на чому спочити, вернувся дуже втомлений. Коли пройшов тиждень, Ной післав іншого голуба. Тим разом голуб вернувся з оливною галузкою в дзьобику: це був знак, що рослини почали рости на землі. По тижневі голуб знову вилетів. Але цим разом він не повернувся. Ной додумався,

---

[1]) Чисті звірята приносились на жертву і вживалося їх на харчі.

що голуб уже мабуть знайшов собі умовини до життя. А коли голуб знайшов, то чому б не люди? Мав правду, бо Господь ось як промовив до нього: *"Вийди з корабля, забери зі собою все, що живе, множіться і наповняйте землю".*

ЖЕРТВА НОЯ — ВЕСЕЛКА НА НЕБІ

Першим завданням Ноя, коли з родиною він став на землі, було збудувати вівтар і принести жертву Богові.

Це так Всемогутньому Богові подобалося, що Він вирішив уже більше не досвідчати людей таким потопом. Господь сказав також, що від тієї пори сама природа йтиме своїм звичайним шляхом, пори року будуть чергуватися, жнива по сіяві, погода по слоті. На знак згоди між Богом і людиною появилася вперше на небі веселка. Вона означувала — і це значення залишилось і досьогодні, що буря проминула. В цьому випадку проминула буря Божого гніву і Божого допусту.

Грішний світ отримав нову ласку. А сіре небо, що продовж сорока днів кидало на землю свій смертельний вантаж, прибрало тепер найкращі барви для звеличання празника. Людина почала нову добу свого життя.

ЗВІРЯТА ПОКИДАЮТЬ КОРАБЕЛЬ

Яка краса мусіла стануги перед очима Ноя і його родини! Неспокійні звірята різної барви й величини зібралися на довго очікуваному сонці, щоби приєднатися до жертви, що приносилась у честь Творця. Земля пересичена водою спричинювала мабуть цей пошум, який дається чути по бурі, коли сонечко своїми м'якими промінями освітить ясно зелену травичку. Високо понад вівтарем на килимі чистого і синього неба велична Божа веселка заповідає, що людина повинна на новому шляху знайти дорогу до неба. Здається, що настає хвилина врочистого мовчання, тривожного очікування й зосередження. Простягнувши руки і випростувавши ноги йдімо з яснимн й радіснимн очима назустріч новій свободі і життю!

Ернест Елльо

ПЕРЕСІЧНА ЛЮДИНА

(Із книжки "Людина")

Що таке пересічна людина? Чи вона дурнувата, цілком дурна чи просто туман? Зовсім ні. Туман є на одному бігуні світу, геніяльна людина — на другому. Людина пересічна — посередині. Не хочу сказати, що ця людина є в центрі інтелектуального світу. це зовсім що інше; вона просто є посередині.

Отже чи значить воно, що пересічна людина це те, що в політиці, у філософії, в літературі зветься "жюст міль'є", золота середина?.. Думаю, що ні.

Людина золотої середини — знає що вона така, і такою хоче бути. А людина пересічна є теж людина золотої середини, тільки вона не знає цього. Вона є такою людиною за своєю природою, за своєю вдачею. Характеристичною рисою пересічної людини, є її рабська *потуальність перед загальною думкою*, думкою загалу, більшости. Пересічна людина ніколи *не говорить, а вона повторює* завжди, що говорять інші. Якусь людину така пересічна людина оцінює за її віком, становищем, успіхом, маєтками. Пересічна людина має найгіршу пошану для знаних постатей, всеодно через що знаних. Вона запобігатиме ласки свого найбільшого ворога, коли тільки цей ворог стане славним і впливовим; але вона не дуже вважатиме на свого найліпшого приятеля, коли ніхто не затрубить про його славу. У голові пересічної людини не вміщається, що хтось, хто ще є незнаний, бідний, яким помітується, — може бути геніяльною людиною.

Пересічна людина — людина без почину. Її захоплення — дуже оглядні, її ентузіязм — офіційний. Вона погорджує молодими. Тільки коли чиясь велич буде загально визнана, — пересічна людина зараз завважить: "Я давно вже догадувався цього!" Але вона того ніколи не скаже голосно, доки чиясь слава не стане очевидною всім.

Пересічна людина може мати навіть таланти. Але ніколи не матиме інтуіції, не матиме "духових очей". Така людина може навчитися, але ніколи не зможе чогось відгадати. Іноді вона приймає якусь ідею, але не знає, що вона може мати різні вигляди, застосування: коли та сама ідея з'являється в іншому одязі, під іншою назвою — пересічна людина її не пізнає. Іноді пересічна людина погодиться на якусь засаду, прийме її: та коли ви будете говорити про консеквенції, які з тієї засади логічно випливають, — вона вам скаже, *що ви перебільшуєте*. Коли б не існувало слово "перебільшення", його б пересічна людина винайшла.

Пересічна людина думає, що християнство це добре забезпечення, асекурація, і тому не можна без нього обійтися, але в глибині душі вона його ненавидить. Це в ній просто респект перед чимось утертим. Вона не терпить католицтва, бо вважає його перебільшеним; вона волить протестантство, яке, на її гадку, більш помірковане. Пересічна людина є приятелем усіх засад цих інших, тим першим ворожих. Пересічна людина може шанувати чеснотливих людей і людей талановитих. Але вона здригається перед святими і геніяльними людьми, вважає, що такі люди — це перебільшення.

Пересічна людина не розуміє навіщо існують релігійні чини, особливо контемплятивні чини. Вона ще признає сестер св. Вінкентія-Поля, бо їх акція, бодай частинно, розвивається у видимому світі. Але кармеліти, каже вона, нащо вони? Коли людина, з природи пересічна, стає направду християнином, вона перестає бути пересічною. Людина що любить, ніколи не є пересічна.

Пересічна людина подивляє все, але *нічого не подивляє пристрасно, гаряче*. Коли ви представите їй її ж таки думки, почування, закрашені деяким ентузіязмом, вона буде незадоволена. Вона скаже, що ви перебільшуєте. Пересічна людина воліє своїх ворогів, які є холодні, ніж своїх гарячих друзів. Горяч, горіння — ось чого найбільше ненавидить пересічна людина.

Пересічна людина стережима одною лише пристрастю: *ненавистю краси*. Може вона висловити іноді банальним тоном якусь банальну істину. Але скажіть їй ту саму істину з блиском, а вона лаятиме вас, бо тут вона стріне красу, а це її особистий ворог. Пересічна людина любить авторів, які про жадне питання не кажуть ні Так, ні Ні, які не притакують нічому, *які поблажливо відносяться до всіх суперечних собі поглядів*. Пересічна людина хоче, щоб християнство було неговане, але ввічливо в поміркованих словах. Вона приймає за образу кожне яскраве твердження, бо вона виключає протилежне йому. Та коли ви є трохи прихильником якихось поглядів, а трохи їх противником, то пересічна людина вважатиме вас за розсудного, коли не за мудрого. Вона подивлятиме "делікатність" вашої думки і скаже, що ви маєте почуття нюансів, відтінків.

Щоб уникнути закиду нетолеранції, який пересічна людина робить усякому, що має тверду непохитну думку, треба заховатися за щит *абсолютного сумніву*. Лише не треба називати цього сумніву власним його ім'ям. Треба йому надати форму скромного погляду, який не відмовляє права на існування противній гадці; ніби сказати щось і в суті речі не сказати нічого. До кожного твердження треба додати злагіднюючe: "здається", "оскільки не помиляюся" і т. п.

Перший осуд якоїсь книги, зроблений пересічною людиною, завжди відноситься до якоїсь деталі, головно до стилю. Пересічна людина не терпить книжок, які спонукують думати над ними, любить натомість такі, які подібні до інших, які знаються вже на пам'ять, заки їх прочитаєте, бо вони подібні до всіх тих, які ви читали від того часу, як навчилися читати.

Пересічна людина каже, що Ісус Христос повинен був обмежитися проповіддю любови, а не робити чудес. Та ще більше пересічна людина ненавидить чудес святих, особливо новочасних. Коли такій людині згадати подібний надприродний факт, особливо сучасний, вона вам відповість, що чудеса "пасують" до житій святих, але там їх і треба залишити. А коли ви завважите, що Божа всемогучість така сама тепер, як і давніше, вона відповість вам, що ви перебільшуєте.

Пересічна людина каже, що в кожній речі є добрі і злі сторони, що не треба бути односторонним у своїх осудах, і т. д., і т. д. Коли ви твердо проголошуєте - якусь правду, пересічна людина скаже, що маєте надто велику віру в себе. Вона, яка носить у собі стільки гордині, не знає навіть, що таке гординя! Пересічна людина і скромна і чванлива, похильна перед Вольтером а бунтівна проти Церкви.

Пересічна людина, в страсі перед усім вищим, каже, що вона шанує передовсім здоровий розум. Але вона не знає, що це таке здоровий розум. Вона розуміє під цим *заперечення всього, що велике*. Пересічна людина часто може мати те, що в салонах звуть "еспрі" (гострий розум, дотеп), але їй бракує інтелігентности, яка є здібністю бачити у факті — ідею. Інтелігентна людина підносить голову, щоб подивляти й адорувати; пересічна людина підносить голову, щоб глузувати — все що вище за неї, це смішне, безконечність це для неї порожнеча.

Пересічна людина не вірить у диявола.

Пересічна людина жалує, що релігія має догми; воліла б, щоб релігія вчила лише самої моралі. Коли ви їй скажете, що мораль релігії випливає з її догм, як консеквенція деякої засади, вона відповість вам, що ви перебільшуєте. Вона путає фальшиву скромність, що є офіційною брехнею зарозумільців із сутеренів, — із покорою, наївною й божественною чеснотою Святих. Людина з фальшивою скромністю думає, що її розум вище божественної правди і від неї незалежний, але вважає, що той її розум нижче за розум Вольтера. Вона вважає себе нижчою від найбільш простацьких туманів вісімнадцятого сторіччя, але глузує зі св. Терези. Навпаки, людина, що носить у собі покору, погорджує всіми брехнями, хоч би і славленими на всьому світі, а падає навколішки перед правдою.

Пересічна людина є найбільш холоднокровним і найбільш жорстоким ворогом геніяльної людини. Цій останній протиставляє вона силу непорушности, дикий спротив; вона протиставляє їй свої застарілі, механізовані навички, цитаделю своїх старих забобонів, свою злісну байдужість, свій злобний скептицизм, протиставляє зброю людей без серця, тупість глупоти. Геніяльна людина числить на ентузіязм, вона жадає віддати себе цілого справі чи ідеї. Пересічна людина ніколи не віддає себе ціла чомунебудь; вона без ентузіязму.

Пересічна людина далеко більш недобра, як думають, бо її літеплість закриває її злобність. Вона ніколи не уноситься. В суті речі вона хотіла б знищити всяку вищу породу; не можучи зробити цього, пересічність мститься шарпаючи, смикаючи і дразнючи її. Вона робить дрібні нікчемності, шприкає голками, і тішиться, коли потече капля крови.

Пересічна людина — людина легких успіхів. Забуваючи про суттєву сторону справи, а схоп-

люючи її припадкову сторону, пересічність шукає нагоди, а коли хвиля винесе її нагору, то пересічність стає ще більшою пересічністю, як досі була. Себе вона оцінює, як і інших — за успіхом або неуспіхом у житті. Людина внутрішньо вища, сама відчуває свою силу, хоч би інші її не відчували; людина пересічна буде мати себе за дурня, коли всі інші її за такого матимуть, а зі збільшеним компліментів роблених їй, відзискує свій кураж. Чим "поважнішою" особою вона стає, тим більшою робиться пересічність такої пересічної особи.

Слава й успіх різні речі, слава має свої таємниці, а успіх — свої химери. Пересічна людина не бореться, вона може мати успіх із самого початку, але врешті-решт зазнає фіяска. Вища людина перше бореться, а потім має вже успіх, Пересічність має успіх, бо іде за течією; вища людина тріюмфує, бо йде проти течії. Щоб мати успіх, треба йти нога в ногу з іншими; щоб мати славу, треба йти проти інших. Великі люди репрезентують вищу породу людей, малі—нижчу, І одні і другі мають своїх представників серед людства. Одні дають своєму представникові успіх, другі — славу. Ті, що підлещуються забобонам чи звичкам сучасників, випихають їх наперед і вони мають успіх — це люди свого часу. Ті ж, що борються із забобонами і звичками, ті, які вже тепер віддихають повітрям віків, що прийдуть по них, ті самі пхають наперед інших і входять у славу, це люди вічности.

Ось чому мужність, безпотрібна для успіху, є конечною передумовою слави. Ті є великі, які не все приймають від інших, а змушують приймати все своє; які командують і собі самим, замість підкорятися собі; які з тим самим зусиллям здушують свою власну знеохоту так, як і зовнішні перешкоди.

Пересічна людина, що має успіх, висловлює сучасні забаганки других людей; людина вища, яка тріюмфує, висловлює несвідомі передчуття людства. Пересічна людина показує людям ту їх частину, яку вони знають. Людина вища відкриває людям ту їх частину, якої вони не знають. Вища людина спускається в нашу глибину, туди, куди ми звичайно не сходимо. Вона дає слово нашим думкам. Вона нас дразнить і радує, як той що збудив нас, щоб іти з ним дивитися на схід сонця. Витягаючи нас із нашої теплої хати, щоб повести в свої області, вона непокоїть нас, і в той же час дає нам найкращий, найвищий спокій. А пересічність, яка нас нікуди не тягне, яка залишає нас там, де ми є, надихує нас мертвим спокоєм.

Вища людина, яка безнастанно стурбована й занепокоєна, бачивши пропасть між ідеальним і дійсністю, ліпше, від кого б то не було, відчуває людську велич, і краще від інших людську мізерію. Пересічна людина не відчуває ні людської величі, ні людської мізерії.

Геніяльна людина завжди вища від того, що вона доконує. Її думка вища за її діла. Людина пересічна є нижча від того, що вона доконує. Її діло це не реалізація якоїсь ідеї, це просто праця, виконана за деякими правилами. Геніяльна людина завжди вважає, що ще не закінчила свого діла. Пересічна ж людина ущерть сповнена своїм ділом, сповнена собою, сповнена — порожнечею, сповнена гордістю, порожнечею й пихою. Порожнеча!—ця зарозуміла особа міститься в двох словах — холоднеча й порожнеча!

Переклав Р. О.

ВЖЕ ВИЙШОВ 4-ИЙ (КІНЦЕВИЙ) ТОМ

Життя Святих

У 4-ому томі "ЖИТТЯ СВЯТИХ" подані життєписи Святих за місяці: жовтень, листопад і грудень. Усіх життєписів є 197. Автором "ЖИТТЯ СВЯТИХ" є відомий духовний письменник о. АНДРІЙ Гр. ТРУХ, ЧСВВ. 4-ий том "ЖИТТЯ СВЯТИХ" має 379 сторінок друку великого книжкового формату. Тут є 95 образків-ілюстрацій. Кожний примірник оправлений у гарну й добру тверду оправу. 4-ий том "ЖИТТЯ СВЯТИХ" дуже дбайливо зредагований і написаний легким, приступним і цікавим стилем. У додатку подано життєпис самого бл. п. о. Андрія Труха ЧСВВ.

Замовляйте цей новий, четвертий том життєписів Божих угодників. Нехай не забракне у Вашій хаті тієї настільної книги, на якій повинен виховуватися український нарід, щоб зберегти собі духа героїзму і правдивого християнського життя, яким присвічують Святі.

Цим 4-им томом "ЖИТТЯ СВЯТИХ" закінчили ми повне видання цього твору: в ньому маєте подані життєписи Святих на кожний день цілого року.

Ціна кожного тому (в полотні) є $5.00; всі чотири томи $16.00.

ЗАМОВЛЕННЯ ПОСИЛАЙТЕ НА АДРЕСУ НАШОГО ВИДАВНИЦТВА:

Basilian Press, 286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario, Canada.

о. Є. Пащак, ЧСВВ

† о. АТАНАСІЙ ХИМІЙ, ЧСВВ

28 листопада 1961 р., принявши Найсв. Тайни, помер по дуже короткій недузі о. Атанасій Андрій Химій ЧСВВ в Університетському шпиталі в Римі. Смерть прийшла по комплікаціях, які спричинила затруєна кров. Кілька днів перед смертю пок. о. Атанасій брав участь у спортовій грі з василіянськими студентами, і зранив руку. З цього прийшло закаження крови й опісля смерть. Ця несподівана смерть потрясла всіми, що знали о. Атанасія, бо ще 1961 р. літом він відвідував Канаду і взяв участь у першій Службі Божій свого братанка о. Мирона Химія ЧСВВ в Редвей, Алберта.

У хвилині смерти Покійний займав визначні становища в Василіянському Чині: уряд Генерального Секретаря, Прокуратора Чину перед Апостольською Столицею, Генерального Консультора Чину і Провідника Третього Чину св. Василія Великого. Смерть також перервала його студії в університеті, де приготовлявся до ступеня доктора обоїх прав.

Отець Атанасій Химій, прожив 51 років, з чого 34 в Чині і 23 в священстві. Залишив по собі спомини гарної душпастирської праці й сумлінного монашого життя. Визначні уряди в його житті вказували, що непересічними здібностями обдарував його добрий Бог. Завжди всміхнений, повний ідеалів та ревний у виповнюванні своїх обов'язків, зумів свій вік використати для Бога та свого ближнього.

Покійний народився 27 серпня 1910 р. біля міста Киченер, Онтаріо. Його родичі, Остап і Анна з дому Ягній, приїхали до Канади 1906 року. Мати була родом із села Озеряни, а тато з Цвіголя, борщівського повіту. В родині крім о. Атанасія є ще сестра Марія, теперішня мати Єроніма, Генеральна Настоятелька СС. Служебниць, що живе в Римі й була при смерті свого брата, та два брати, о. Єронім Химій ЧСВВ, консультор Провінції ЧСВВ в Канаді й Іван, що проживає на фармі в Редвей, а якого син о. Мирон є теж василіянином-священиком. Покійний о. Атанасій скінчив початкову школу в містечку Редвей в Альберті, недалеко звідки його родичі жили на фармі, переїхавши з Онтаріо до Альберти. На новіціят оо. Василіян у Мондері вступив 3 вересня 1927 р. Тут склав перші монаші обіти 30 червня 1929 р. Відтак почав вищу школу в манастирі й по трьох роках гуманістики та одного реторики (бесідництва) перейшов на науку філософії й теології. З відзначенням закінчив ці священичі науки і по іспитах, разом із трьома іншими василіянськими богословами, одержав із рук Преосв. Кир Василія Ладики ЧСВВ нижчі свячення піддияконату 21 травня, 1938 р. Наступного дня був висвячений на диякона в Мондері. Тайну священства приймив тиждень пізніше, 29 травня 1938 р. Парохія Редвей перший раз тоді мала нагоду гостити в себе священика, що правив свою першу Службу Божу. Тодішній парох о. Дионисій Джиголик ЧСВВ підготовив гарно ціле торжество і ця перша Літургія о. Атанасія відбулася з великою врочистістю 2 червня того року. Простелилася перед молодим єромонахом нова дорога місіонарського й священичого життя. По висвяченню призначили йому настоятелі до обслуги колонії Делф, Скаро, Пено-Стар і Лішор, а в манастирі став він професором латини, української мови, історії, опісля філософії. Будучи префектом схоластиків, набрав досвіду в проводі молодих студентів, що відтак йому багато допомогло, коли 5 листопада 1942 р. виїхав він на просьбу ВПреосв. Кир Константина Богачевського до Вашінґтону, щоб стати першим ректором новоотвореної Духовної Семінарії в Єпархії Преосв. Константина. Тут ректорував 3 роки та рівночасно був парохом місцевої новозорганізованої парохії, що мала приміщення для богослужень у місцевому францисканському манастирі. Опісля в 1945 р. переїхав до парохії св. Юра в Нью-Йорку, де помагав у парохіяльній праці та рівночасно записався на університет у Фордгам. Коли в 1946 р. оо. Василіяни перенесли вищі студії філософії до новонабутого манастиря у Гден Ков в Америці, тоді назначено о. Атанасія ігуменом цього дому. У провінціяльній управі о. Атанасій займав уряди протоконсультора, консультора і секретаря провінції в 1945-52 рр. В 1947 р. вертається назад до Канади, стає першим пароxом нової парохії св. Василія Великого в Едмонтоні та директором інститутів св. Василія і св. Йосафата для університетської молоді. 1950 року Проеєв. Кир Ніл Саварин призначує його Єпархіяльним Провідником ЛУЮЖ у своїй Єпархії. 1951 року о. Атанасій знову стає професором молодих студентів у Мондері. По смерті Протоархимандрита Чину Всеєв. о. Теодосія Галущинського в Мондері, о. Атанасій виїжджає в жовтні 1952 р. до Риму, призначений тут до Генеральної Управи Чину. В Римі провадив українські радіопередачі з ватиканської радіовисильні для українців в Европі, що були передавані також в Україну.

Із скоропостижною смертю бл. п. о. Атанасія Химія Чин ОО. Василіян стратив многона-

дійного члена й робітника. Довго пам'ятатимуть його священичу ревність, услужність та вирозуміле серце. Хоч займав визначні становища, залишилась у ньому щира простота і ввічливість до кожного. Був справжнім монахом і священиком всюди і завжди.

Бл. п. о. Атанасія поховано на цвинтарі в Римі недалеко іншого молоденького канадійського Василіянина о. Василя Скубленого. У похоронних богослуженнях взяли участь, крім представників різних Чинів і Згромаджень, ВПреосв. Архієпископ Кусса, Про-Секретар Східньої Конгрегації, Впреосв. Архиеп. Кир Іван Бучко і Преосв. Кир Андрій Сапеляк. На похорон приїхав із Канади теж рідний брат о. Атанасія, о. Єронім Химій ЧСВВ. Задля віддалі та наглої смерти не могли приїхати старенькі родичі пок. о. Атанасія. Неприємний був теж Всесв. о. Протоархимандрит, бо в тому часі переводив канонічну візитацію василіянських монастирів у Південній Америці.

Степан Гевак

МОЇ СПОМИНИ ПРО ЖОВКВУ

3

Отець Петро Котович у початках свого побуту в Жовкві, працював у Видавництві оо. Василіян, а по відході о. С. Соколовського, обняв катехитуру хлоп'ячої та дівочої виділової мійської школи; також учив і в Промисловій школі, до якої ми, "доходячі" учні, були зобов'язані ходити. Цей спокійний священик, завжди всміхнений та ввічливий, до тих своїх уже й старших учнів відносився дуже мило і, навіть, викладаючи Біблію чи катехизмові дисципліни дуже річево, на примірах, також зчаста... своїх учнів угощував російською табакою. У Видавництві оо. Василіян, вийшла і його праця "Отче наш у примірах", що друкувалася кількома накладами, та декілька праць з релігійною тематикою. Будучи опісля ігуменом у Карпатській Україні о. П. Котович розбудував там друкарню й видавництво, в якому видав цілий ряд знаменитих книжок. Про цього заслуженого видавця-Василіянина більше вісток знайде читач у некрологі, що був у "Світлі".

Жовківська парохія мала в самому місті ще дві дочерні церкви: на Львівський вулиці церкву Пресвятої Трійці та на Винниках-передмісті церкву Різдва Пресвятої Богородиці. Кромі цього в недалекому селі Воля Висоцька з долученим селом Липина була церква св. Михаїла, а в селі Оплітній церква св. Димитрія; кромі цього парохіяльні відправи були ще у присілку Бесіди, де находились добра Архимандрії. Тому безупинно працювали при парохіях 4 священики-монахи.

Рік-річно відбувався в Жовкві після Чесного Хреста в першу неділю величавий відпуст на честь мученика Партенія, якого мощі були в тутешній церкві Різдва Христового. Уже в суботу після полудня, незчислима кількість народу, не тільки з Жовківщини, але також і з подальших місцевостей галицької волости, при чисельних процесіях, переносили мощі через Ринок і вулиці міста до церкви Св. Трійці на львівському передмісті, де відбувалися торжественно молебні за кращу долю народу, а зромаджений народ тисячами приступав до св. Сповіді та Причастя. У неділю ранком знову відворотно, при ще більшому здвизі народу та процесій, при могутнім гимні "Партеніє, мучениче славний, Що за святую віру кров свою пролляв.. Ти оставив рідную країну, Приняв у Жовкві, на всегда гостину..." і ця пісня маршовим темпом співана сердечно тисячами, могутнім відгомоном з узгір'я Гараю верталася разом із мощами до Рождественської церкви, де тисячі-тисячі прочан споживали свій християнський обов'язок, приступаючи до св. Причастя на торжественній Службі Божій, що тривала кілька годин, при участі кількадесяти священиків в асисті архимандрита Климентія Сарницького. Ця велика маніфестація релігійного життя, можна признати, була одною з найвеличавіших, а ще й з кожним роком побільшувалася числом прочан.

Пишучи спогади про Жовкву, не від речі буде згадати коротко про початок монастиря оо. Василіян та про мощі цих святих Угодників, що вдавнину завітали до жовківської святині. Тому перейду на іншу тему.

***

Місто Жовква виводить свій початок з 1598 року, як коронне місто Гетьмана Коронного Станислава Жолкевського. Згодом Жовква перейшла в руки польського короля Яна Собіського і навіть стала його столицею. Вертаючись із походу на турків 1691 р. Собіський привіз із собою з міста молдавського господаря Лупула Сучави мощі мученика св. Івана Сучавського. В супроводі приїхав тоді сучавський Митрополит Доситей із трьома монахами Василіянами, які втікали перед навалою турецьких військ. Щоб звеличати свою столицю Жовкву, король умістив ці мощі в руській парохіяльній церкві Христового Різдва. Рівночасно львівський Владика Йосиф Шумлянський передав під управу цих ченців Василіян мійську церкву Христового Різдва. Від того часу датується й оснування монастиря оо. Василіян у Жовкві.

Першим ігуменом монастиря став вище згаду-

ваний Митрополит Доситей, який по трьох роках побуту помер у Жовкві, оставивши по собі пам'ятки неоціненої вартости: старовинну плащаницю з XV. віку, кадильницю та Євангеліє у срібній оправі з 1577 року; ці пам'ятки заховались були до часів, про які тут згадую, та я нераз мав їх у своїх руках. Доситея похоронено в підземеллях тої ж церкви. Другим ігуменом став о. Адріян, один із тих трьох монахів, що прибули з митрополитом Доситеєм.

Від того часу Жовква стала місцем богомілля, куди рік-річно прибувало чимраз більше богомільців, особливо в день 2-го червня (за старим стилем), не тільки з галицької волости, але також і з далекої Молдавії. Мощі св. І. Сучавського були зложені в бічній наві одного з вівтарів, у скрині оббитій срібною бляхою, а на верху находились багаті вота з золота та самоцвітів. Мощі були в жовківській обителі до 1783 року, значить повних 92 роки. Тоді наступив розбір Польщі (1772 року) і наша галицька волость припала при поділі Австрії, як також частина Молдавської землі з містом Сучавою, названа опісля Буковиною. Тоді жителі міста Сучави внесли прохання до австрійського цісаря Йосифа II за зворот мощів їх мученика. Цісар дав дозвіл на зворот мощів, молдавани приїхали тоді в асисті війська, разом із цісарським комісарем та потайки ніччю вивезли мощі св. І. Сучавського (але в поспіху оставили одну кість) та забрали всі скарби разом із вотами.

Уже наступного року, заходами о. Єроніма Стрілецького ЧСВВ (колись першого пароха церкви св. Варвари у Відні), дістали жовківські Василіяни мощі св. муч. Партенія, що находились у віденському монастирі СС. Клярисок; це сталося за жовківського Архимандрита о. Йосифа Дзьоковського, що розбудував монастир і тоді побільшено й саму парохію, прилучуючи до жовківської парохії Винники, церкву Св. Трійці, Волю з Липиною та Оплітною.

Жовківський манастир разом із церквою в страшній пожежі міста Жовкви в 1833 році впав жертвою вогню так, що остались тільки опалені голі мури входової частини; до того ж вигасла і жовківська Архимандрія зі смертю о. Ореста Хомчинського. Правда, церкву по довгих зусиллях відбудовано, але Рождественський манастир продовж сорока років мусів ждати на свій підйом, який принесли йому щоліш зреформовані Василіяни в 1891 році.

***

Українська національна свідомість почала кволо розвиватись уже десь 1904 року, чого першим вістуном було спільне з москвофілами заложення банку "Народний Дім". Він поміщався зразу в домі п. Алиськвичевої поміж двома святинями: польською королівською фарою та з другого боку манастирем оо. Василіян. Цей банк розвивався дуже гарно та став великою поміччю нашим потребуючим міщанам і селянам, виривaючи їх із невиплатної жидівської кишені. Всі горнулися до "руського Банку", якого дирекція складалася по-половині з народовців та москвофілів.

Першими директорами були: лікар д-р Сильвестер Дрималик, канд. адвокатури д-р Теодор Ванью, що був занятий у канцелярії адвоката д-ра Мих. Короля, о. Виханський, багатий священик із Смерекова, а заступниками були: о. Іван Радецький парох Мервич та місцевий москвофіл Лев Бурак. Уже в осені 1904 р. закуплено поверховий дім у Ринку і це був перший будинок в руках русинів. Одначе такий українсько-москвофільський "дуалізм" тривав усього нецілих чотири роки: видівши москвофіли, що з кожним роком починає розвиватися уже не "народовецьке" життя, але просто українське, та що багато їхніх доміній стає в ряди української стихії і не помагає вже, в 1905 році заложене ремісниче Т-во "Зоря", яке теж мимохіть стає на українську платформу, задля чого резигнує й сам голова д-р С. Дрималик, — вже з заложенням у 1906 р. філії Т-ва "Сокіл" таки рветься москвофілам терпець і вони, при сильній агітації на Загальних Зборах "Банку Народний Дім" під проводом своїх священиків москвофілів 270 голосами вибрали свою Надзірну Раду та дирекцію. Народовці були тоді в меншості, дістали всього 70 голосів.

Щоб зарадити цьому лиху скликають українці в короткому часі збори, на яких ухвалюють заложити другий банк під назвою "Віра". Винаймили і домівку в кам'яниці Бінгля в Ринку на першому поверсі, зложену з кількох кімнат та 1908 р. в місяці липні, стає діяти банк "Віра", а в вечірніх годинах у цій домівці ведуть інші українські організації свою національну роботу. В тих організаціях, таких як Читальня Просвіти, де головою є о. Лазар Березовський ЧСВВ, праця йде радо і жваво. Заложено й Руське Т-во Педагогічне, де головує о. ігумен Он. Бурдяк. Рішено теж заложити в Жовкві бурсу, бо пішли чутки, що в Жовкві має повстати гімназія; до цього товариства ввійшли вчителі українці всього повіту. Знов у Жовкві вів дуже діяльну працю скарбовий урядовець Вол. Данилович. Прибув туди й суддя Пачовський що зразу включився в освітну працю. Також і в суді появляються урядовці українці, що включаються в русло того життя. Кожної неділі вечірньою порою дають театральні вистави як не Сокіл, то Читальня Просвіти. У тім розвитку українства дуже допоміжні були оо. Василіяни, що помагали йому і матеріяльно, хоч самі розпочали вже були будову величавої базиліки.

У 1906 році, заложено бурсу для студентів гімназії, спочатку в одному будинку, на яку приміщення відступили безплатно оо. Василіяни; там примістилося понад 30 хлопців із сіл, а вже згодом наступного року, дістали і другий будинок, де найшло приміщення понад 60 учнів. Москвофіли були в переполосі, тому о. Виханський на свої кошти закупив 2 доми при Львівській вулиці на "русскую" бурсу. Туди стягують москвофіли зі своїх доміній учнів, але не йде це

з добрим успіхом. На виховників наші приймають студентів університету, що також є носіями української ідеї. Щонеділі студенти, беручи нас із собою, улаштовують по селах віча; імена тих студентів і сьогодні ще в моїй пам'яті, як ось: Федуньків, Козоріс, Решетило. До них прилучується молодий редактор "Місіонаря" Микола Курчеба. Для інтенсивнішої праці, долучують і церковний хор, що ним диригував М. Хмелик, працівник різьбарського мистецтва, що працював у варстатах, заложених Братом Овсяником ЧСВВ. Москвофіли, спровадивши теж своїх "юношів", як: Бендасюка, Вергуна та Ваврика на інструкторів до бурси, не можуть проте повеличатися успіхами, бо вони мертві, ніхто не бажає слухати їх "штокання" та "какання" в московській мові, а це вода на наш млин. Так протягом кількалітньої наполегливої праці виявилося, що українська стихія є таки в більшості, а назвіть після тої ж праці й сам колишній довголітній посол жовківської землі публично зложив заяву, що він, бачивши живучість української стихії, стає також у її ряди. Це саме зробив і д-р С. Дрималик.

Одначе ми молоді не могли простити деяким своїм сусідам, як Л. Буракові та П. Деркачеві, що вони так довго тягнулись у хвості москвофільського маразму та вели за собою досить чисельне старше громадянство на нашому передмістю Винники. Їх способом, щоб утримати тих гречкосіїв біля себе, було влаштовувати для них різні прийоми. Отже ми, довідавшись про такий один "пир", заздалегідь приготовили "афіші", які й розмалювали, як уміли; в них повідомляли, що такий пир відбудеться того дня і години, тільки "переіщували" пісню "Мир Вам, браття, всі приносим" на "Жир вам хруні, всі приносим, Жир той вічно хрунів знак, Жира в Бурака всі просим, Хрунь багатий, хрунь бідак. Всі охлянь спожирайте. Ми не стратим на нічім..." Такі афіші ніччю вивісили на брамі Буракового дому та в інших видних місцях... Після такого настала велика консернація, це ж було щось не чуване досі в Жовкві. Почалися слідства, але таки не попали на наш слід. Тим ділом, нехай і вульгарним, ми таки діпняли свого, вбили в них почування їх русофільського наставлення.

Будова василіянської базиліки чимраз вище росла вгору. Праця біля неї ніколи не вгавала, видно Божа благодать чувала над тим величним ділом. Уже й закінчувано мурування стін та округлої копули, що була одною з найвищих будівель; навіть покрито її мідяною бляхою, на якій видніє високий позолочений хрест, як знак перемоги над злом; хрест було видко кілька миль навкруги. По закінченні будови приступлено до сполуки її зі старою церквою Христового Різдва і ця сполука протягнулася більше року. Також наступило перенесення в 1908 р. о. ігумена Онуфрія Бурдяка до іншого монастиря, а о. Лазаря Березовського перенесено до Риму до колегії Гротта Феррата. Ігуменом став о. Атанасій Калиш, а редагуванням "Місіонаря" занявся о. Єпіфаній Теодорович. Також брат Герман Відолах ЧСВВ виїхав часово до З'єд. Держав Півн. Америки. Прибули натомість молодші ченці, як о. Пасив Кисіль, о. Лев Манько, о. Е. Нищий, о. Януарій Кошиловський і його брат, пізніший Перемиський єпископ, -добрий проповідник. Всі ті прибулі Отці включилися в спасенну працю біля парохії, подібно як їх попередники: на місце голови читальні Просвіти о. Л. Березовського став ним о. П. Кисіль/ О. Ігумен А. Калиш на Широкій вулиці, де довгими роками була читальня Качковського, будує біля неї на церковній площі Читальню Просвіти, а при ній і Позичкову Касу та стає в її проводі; скоро потім читальня Качковського закінчує своє кільканадцять річне існування. Рік пізніше прибуває о. Віталій Градюк, який, побіч парохіяльних справ, завідує дальшим викінченням побудови базиліки, в першу ж чергу розмалюванням каплиці Пресвятої Діви Марії, що находилася з полудневої сторони в одній із нав. Розмалюванням занимається молодий тоді ще мистець Юліян Буцманюк, що при своєму мистецькому хисті незвичайно артистично розмалював цю каплицю, в якій опісля відправлялись Служби Божі, а також у травні "Майські Богослуження". В тому ж часі й українська громада значно побільшується: до Скарбової Дирекції прибуває радник Кандяк, до Староства принимають інж. Масляника, який мабуть із Перемишля переїздить сюди з родиною, а при тому і два його брати, студенти львівського університету. До гімназії приходить молодий учитель п. Ульваньский, на пост катехита до гімназії о. шамбелян О. Погорецький; приїздить і молодий урядовець Дирекції Скарбу п. Кишакевич, який із своїм приходом зорганізував мужеський хор, що густо-часто своїми концертами звеличував кожне національне торжество. Тоді вже й члени всіх організацій виставляють спільно оперети "Наталку Полтавку", "Сватання на Гончарівці", "Ой не ходи Грицю"; комедії Молієра, Коцебу та навіть деякі клясичні п'єси. Заходами о. Ігумена А. Калиша та при його фінансовій піддержці основують торговельну кооперативу "Народний Базар". Навіть і манастир своїм коштом відновлює на цей склеп своє колишнє/приміщення друкарні біля дзвіниці, де ця кооператива незвичайно гарно розвивається; цей розвиток стає сіллю в очах москвофілів, які також основують "Русскій Торговой Дом" у центрі Ринку в будинку "Народного Дому"! Одначе ця конкуренційна фірма не проіснувала довше одного року, а вдобавок, прийшлось і нам, юнакам причинитись до тієї ліквідації "замальовуванням" іхніх "на русском язике" вивісок, таки чорним тером. Вони вже навіть вивісок тих не відновлювали, а "Торговой Дом" зліквідували через брак покупців. Жовківщина стала надобре підноситись із свого вікового сну, почали вже місцями, занепадати читальні Качковського, а на їх місці відновлювано на нових статутах "Просвіти"; навіть їх вихованці з москвофільських бурс, де даром одержували бурсацьке мешкання та харч у вищих клясах, майже половина з них відходить. Улаштовують ще свої "Совещанія" чи річні збори філії Качковського, спроваджують зі Львова студентське Общество "Друг" для піддержання опалого москвофільства. Але не помагають навіть російські "пособія". Одне таке збіговище пригадую собі добре; як нас на день 24 грудня 1908 р. повідомлено, що приїхали зі Львова "кацапські", студенти і будуть у залі "Русской Жолкевской Ради" грати театральну штуку "Самостоятельная Україна". Повідомлено в першу чергу членів філії Сокола, а також молодь, щоб гремяльно прибути під домівку "Жолкевской Русской Ради". Зібралася нас добра сотня, провід обняли студенти, на чолі з п. Федуньковом; але нас не пускали досередини. Проте, під напором, лави москвофілів не змогли нас здержати, половина з нас увійшла до середини, а друга обступила кругом будинок, переважно стануши з добрими дручками попід вікна. Освічували залю звичайні нафтові лямпи. Наше в середині захована було спокійне, хоч штука почалась із висміювання української мови. Та коли "актори" перейшли мірку, тоді на сцену кидали ми "бомби": камінчики з лускою з гречки, в паперовому мішечку; таки видко було, що багато з аматорів добре камінчиками було поцілених, бо зразу куртина закрила гру студентів, на залі зчинився переполох, найбільше кричали "їймості" на таке поступування. Піднісся п. Федуньків, річево промовив до заблудших братів; нап'ятнував молодих студентів-ренегатів за зневагу в рідну хату "роздору". Бачивши таку несподівану демонстрацію збоку українців, студенти-москвофіли стали втікати через вікна. Хлопці на це були підготовані та й дали їм доброго прочухана, а з залі нікого не випустили. Вислухавши вічевої промови та відповідної пісні "Коли Україна борню розпочала "з рефреном" О честь Вам, кацапські, лайдаки. За ваші роздори шкідливі, За зраду сухої діждетесь гиляки, Рублі не поможуть цареві", "столби русской ідеї" крадькома подирались до заїзних домів, щоб якнайскоріш від'їхати до своїх сіл. Але і тут хлопці не дармували: ремінна упряж утікачів була не до вжитку, бо пошматована на кусні. Відважніші з них удалися до жандармерії, але й це не мало успіху. По такій науці далі зовсім уже не виступали москвофіли зі своїми "собраніями" і московська пропаганда стала щезати, мов дим щезає від лиця огня, так постепенно щезала московська дурійка.

(Далі буде)

З нагоди 150-річчя народин Пробудителя Галичини ми видали книжечку
М. ОЛЕКСАНДРОВИЧ
МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ
УКРАЇНСЬКЕ ЛІТЕРАТУРНЕ ВІДРОДЖЕННЯ В ГАЛИЧИНІ
Книжка надається також на реферати з нагоди святкувань 150-річчя.
Замовляти:
BASILIAN PRESS
286 Lisgar St., Toronto 3, Ont. Canada

ПРОСИМО ПОМОЧІ В БУДОВІ ШКОЛИ

КОЛЕГІЯ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО В ТОРОНТІ СТАЄТЬСЯ ДІЙСНІСТЮ. БУДОВА, ЩО ПОЧАЛАСЯ МИНУЛОЇ ОСЕНИ, ЙДЕ ВПЕРЕД БЕЗ ОГЛЯДУ НА ЗИМОВУ ПОРУ.

Ми вдячні всім тим добрим людям, що досі зложили свої жертви на це важне діло.

Виінчення цієї школи вимагатиме ще багато більше видатків, як досі зібрано. Тому просимо Вас своєю ласкавою жертвою допомогти нам у цьому важному підприйнятті.

ОО. ВАСИЛІЯНИ

Ласкаві жертви просимо слати на адресу:

ST. BASIL-THE-GREAT COLLEGE
3100 Weston Rd.
Weston, Ont.

ОММ

ХРИСТИЯНСЬКИЙ РАДИКАЛІЗМ

Я був неприємно здивований, коли "Америка" стала була друкувати проповіді св. Василія Великого: мені здавалося, що це дуже й дуже неактуальна річ. Але, коли прочитав дещо з тих наук цього старого письменника-святця, побачив, що не вмилися до нього наші новітні, навіть дуже радикальні письменники. Бо де ж сьогодні відважився б якийнебудь католицький духовник написати таку "большевицьку" науку нпр. як св. Василь про багачів?.. Наука з того: старі письменники, особливо святі, були християнськими радикалами і длятого потягали за собою світ. Сучасні ж християнські письменники дуже часто не мають бойового духа, то й не диво, що залишають нас холодними для своїх наук.

Одною з причин того опортунізму католиків є ослаблення зрозуміння для догматики, що в новітніх часах потягнуло за собою ослаблення католицького бойового духа. "Християнський радикалізм" став сьогодні рідким явищем. Правда, є ще боєвики за традицією, але приноровники-асимілянти-опортуністи стараються їх за всяку ціну стягнути до незначної меншини. Тепер бо найважніший тут змисл приноровлення: ледве чи найдуть іще сьогоднішні католики-опортуністи якунебудь річ, яка б їх обурювала. У всім стараються вони бути за всяку ціну "модерними", до всього нового вони легесенько дотягаються, з цілим світом годяться, щоб тільки не різнитися від світу, щоб тільки принімати все нове, тому тільки, що воно нове і модне. Просто дають опановувати себе часописній модній реклямі і слідпо повторюють за нею хвалу всяким модним "величинам".

Де ж бо знайдемо сьогодні рішучу, ясну, агресивну критику культури? Коли ж хтось із католиків на неї часом зважиться, нпр. Ернест Ельло, то зараз зацитькують його, що агресивний, що не має любови ближнього, що починає полеміку, і т. п. Хіба ж найдемо у св. Письмі таку нудну страву, як її сьогодні подають наші пісні письменники?... Коли хтось має силу, нпр. масонерія чи жиди, то католики не важаться написати про них слова критики, бо то неполітично, бо то може зашкодити. Бракує нам сьогодні колишньої проповіді для царів, для могутніх цього світу. Через те пропадає для нас певність оцінки сучасного, пропадає розрізнення між вартним і пустим нашої доби. Ми відучилися вміти сказати "ні", вміти відкинути, спротивитися.

Ми не важимося більш бути не з часом, а бути проти часу, хоч воно було б нераз далеко кращим служінням для майбутнього. Коби ми важилися назвати брехню брехнею, відкинути відразливе навіть і тоді, коли воно безлично називає себе "поступовим"... Але звичайно ми мовчимо, щоб тільки не наразитися на закид "реакціонерства", щоб "не вводити непокою". Хто ж тоді має іще в світі вести боротьбу зі злом, коли ми, сіль землі, стаємо літніми опортуністами?...

Католики мають нещасливий нахил до абстрактного теоретизування, і якусь відразу до конкретної праці. Ми розвиваємо нпр. прекрасні принципи про соціальне питання, але не обезпечуємо нпр. наших робітників. Бачимо нормативну вартість наших засад, але не вміємо зробити їх творчими. Забуваємо, що засади це сили правди, не лише спрямовуючі, але й викликуючі дію.

У літературній критиці ми нпр. признаємо примат етики, але коли прийде до оцінки якогось клясика, що вже попав у "безсмертних", то обурюємося, коли критик-католик "посміє" сказати слово правди про "безсмертного". Коли нпр. цілими роками була в наших краєвих школах примусовою лектурою одна зла книжка, то всі мовчали. Але коли критик назвав річ по імені, то зараз обурення: "А хто ж він такий, що сміє понижувати нашого безсмертного?..."

Наші принципи не в'яжуться тісно з дійсністю, отже й виглядають, як щось многозначне "на свято", і тим самим не мають практичної вартости. Наша теорія не насичена дійсністю. Ми робимо конгреси, ухвалюємо резолюції — і не виконуємо з того нічого. Ми основуємо навіть "світові" організації, але за два роки "праці" ті "світові" організації мають 8 членів і не відбули навіть засідання... Говоримо про католицьку *акцію*, але де ж діла її, де ж це діяння?...

У нас повно ще забріхання зі старих творів для інститутоk і благородних дівіц. Ось нпр. читали ми в однім часописі, що Лютер отруївся. Два чи три місяці пізніше, в тім же самім місячнику надруковано, що Лютер помер природною смертю, без розкаяння. І тут і там пішло редакторові про виказання "страшного кінця єретиків". Та хіба від такого католицький читач справді скористає?... У католицьких часописах повторюється постійно все той самий магазин відбиток, повторень, фікцій (нпр. славна фікція, що світ іде до щораз кращого, хоч навіть сліпий бачить, до чого він котиться...), самовподобань, сентиментальничань. Усе те будує довкола нас нереальний світ, у якому все рівненьке, чисте як у манастирі, наставлене до найкращого — світ забріхання рожевих окулярів.

Отже забріхання католиків перешкоджає щирому порівнянню наших кличів із дійсністю і тим же відбирає нам силу перемогти зло. Це своєго роду труслива захорона перед струсом, який був би неприємний, але мусів би нам відкрити очі на дійсність. Коли нпр. відомий аскетичний письменник св. пам. о. Й. Схрейверс ЧНІ написав книжку про святе життя одної нашої монахині та згадав при тому і про неполадки, які були тоді в її манастирі, то ми обурюємося тим, мовляв, хто ж тоді вступить у манастир, коли прочитає про непорядки в ньому?... А хіба ж манастирі в небі, хіба ж манастир на те, щоб зажівати в ньому вигідного спокою?... Нам не вільно відвертатися від неприємних правд, ми не можемо їх тримати постійно під ключем, щоб їйби "не ввести замішання в простенькі душі", як це ми гарно самі себе забріхуємо. Кожний католик має право пізнати сьогоднішнє положення своєї Церкви, нужду свого часу, щоб міг навчитися зносити її без прикрас, щоб міг у час стануги при боці розп'ятого, а не тільки торжествуючого Христа. Бо вірність вірі, яка бере свою силу з рожевих ілюзій, мусить у час спроби впасти та залишити по собі справжню гидоту спустіння. "Разорением разорена есть вся земля, яко ніже єдинаго помишляющаго в ней".

Воно непорозуміння, коли і вороги, і ми самі думаємо, що наше діяння рівнозначне з повним підпорядкуванням "горі", проводові. Поправді, то воно в наш час потребує дуже духа спонтанности: самостійного, відповідального ділання саме на фронті, саме в безпосередній зустрічі з дійсністю, яку треба для нас здобути, та з ворожою силою, яку треба зразу ж відбити. Колись право діяти мав тут виключно самий клир. Сьогодні, в час Католицької Акції, світські вже дозріли, щоб багато чого в діях Церкви у світі взяти в свої власні руки. Щодня зростає потреба динамічної активности, як клиру, так і особливо світських. А це хоч би в можливості переміни дотеперішнього суспільного ладу на тоталітарний лад, як це вже сталося було в Німеччині, як це вже від 45 літ є в СССР. А в тоталітарнім ладі, чи навіть нпр. під панованням масонів (як недавно було в Мехіку й Еспанії), клир ув акції в світі майже зовсім спараліжований контролею безбожної влади. Отже мусять діяти світські, а діяти можуть вони тільки тоді, коли вони виховані до самостійної діяльности. Клирову діяльність може безбожна влада спараліжувати, але не дасть вона собі ради з Церквою, що живе і діє в мільйонах своїх вірних.

Отже з того виходить конечність тривкого й основного виховання світських людей, які повинні бути приготовані на всяке положення. Щойно вони допоможуть перебути добу безпотішну й безпровідну. З кожного світського треба створити самостійного воїна Церкви, глибоко свідомого тієї правди, що доля Церкви вимагає від нього вжити двоїх очей, двоїх рук і повного святости серця. Клерократичний централізм не може рятувати Церкву в добу переслідування; навіть у такій сучасній Італії, де властиво не тільки не було переслідування релігії, а ще й при владі була християнська демократія, саме оте "іль говерно деї претї" (володіння клиру) основно шкодило і шкодить християнській партії при кожних виборах.

Вигода, успіх — ось два ідоли, яким сьогодні надто кланяється навіть наш католицький світ. І задля отих саме ідолів, задля служіння їм — світ тих вигідних проспериті-католиків не має такого колишнього радикалізму справді великих людей нашої Церкви, а скарловатів на трусих опортуністів. Коли світ летить сьогодні в пропасть, то винна в тому в великій мірі ота трусість, літність католиків. Як інакше виглядав би світ, яке величне місце мав би в ньому Христос і Його правда, коли б нпр. послухали були католики напімнень такого славного Лева XIII, що він їх подав був в енцикліці про масонів, чи про робітниче питання!... А так — практично: правління світом мають у своїх руках тайні секти, ворожі Христовій Церкві, а володіння над душами й тілами робітників капіталісти чи марксисти. А винні тому надто консервативні й вигідні католики, які з трусости й дрібного вирахування злегковажили накази Христових Намісників, а властиво саботували їх самою "словною службою", як це роблять і дотепер. Ватикан часто більше "поступовий" від розлінівілих католиків. Отже світські католики повинні більше реалізувати свою власну відповідальність, якої вони постійно домагаються, а самі не беруть її в руки. Мусять справді зібратися на відвагу католицької *акції*, діла відважного й тяжкого, а не пустого празнослов'я конгресових резолюцій і бенкетових промов.

ЗАМОВЛЯЙТЕ

хліб, паї, кейки й всякого рода печива найлучшої якости в найбільшій укр. пекарні Торонта

BEAVER BREAD LIMITED
103 Lightbourne Ave.—Tel.: LE 5-7445

ОДИНОКА В ТОРОНТІ УКРАЇНСЬКА
КРАМНИЦЯ ЦЕРКОВНИХ РЕЧЕЙ
DIOCESAN CHURCH GOODS STORE
278 Bathurst St. — Toronto, Ont.
Великий вибір церковних речей. — Напрестольні Євангелія. — Церковні книжки. — Молитовники і багато інших речей.

MEDALS — CHAINS — ROSARIES
PRAYER BOOKS — STATUES — PICTURES
All Religious Supplies
LANDY & COMPANY LTD.
16 Dundas St. West (at Yonge) EM 3-8828 Toronto

Володар Буженко

ІВАН СУЛИМА

(Історична повість)

12

Була неділя. Наші козаки повставали рано. Повбиралися й ушикувались перед палатою, що її віддав сам Папа Павло V для чубатих гостей. Коли всі були готові, виступив отаман Іван Сулима та так промовив до козаків:

— Товариші лицарі славні запорізькі! Сьогодні свята неділя. Йдемо всі спільно на Службу Божу, що її відправить о. Йоаким Княжич, недавно висвячений український священик із грецької колегії. Служба Божа буде в базиліці св. Климента. Там теж буде той священик уперед сповідати. Як би хто бажав свою душу очистити з гріхів і запричащатися, то на це, я тут проголошую, має нагоду. Снідання буде на подвір'ї климентинської базиліки, а його приготують намченці.

— Добре, батьку отамане! Вже пора і нам кращим християнським життям зажити! — кликнуло козацтво.

За хвилину від Квіриналу, де мещхав тоді Папа, вийшла колона вусатих лицарів у папських мундирах, синіх із жовтими поздовжніми пасками, а напереді три хоружі несли жовтий прапор із синім козацьким хрестом. За прапором у гарному жупані йшов Сулима, по боках М'якошинський і Довбня.

Римляни ставали по боках вулиць та приглядалися славному нашому козацтву. Час-до-часу якась пані чи римська дівчина подавала єлавним воякам України квіти. А чета козацька не спинялася. Маршовим кроком уже досягала румозищ римського форуму "Форо Романо". Сулима з товаришами сповільнили кроки і дозволили козакам іти повільніше. Навіть говорили стиха. Самі ж провідники думи свої думали. Вони бо знали історію Риму з книжок у шкільній лавці. І тому тепер дивилися на прочитане колись, як на дійсне, що його тепер можуть торкнути й руками. Он поламані колони, якісь безногі і безрукі статуї. Місцями ще видно мозаїку, а там височіс поросли малими деревцятами і травою мур. Ще трошки і по правому боці базиліка Максентія, себто того цісаря, що його побив біля мульвійського мосту Константин, — і тоді християнство вийшло вперше з катакомб. Знову ж трохи дальше бачать тріюмфальний лук Тита.

— Це той Тит, що Єрусалим узяв?

— Авже ж, і йому тут збудували такий пам'ятник перемоги. А кажуть, що він мав бути добрий, той римський кесар, бо як через день не зробив доброго вчинку, то ввечорі казав: "Я стратив день".

— А чий цей другий лук?

— Це лук Константина, що дав свободу християнству.

— Але сам мабуть охрестився аж на смертній постелі... Хоч ще 313 року переміг хрестом свого суперника.

— Так, політики все були політики, а рідко коли християни. Наш же Володимир не тільки прийняв християнство, але й навернувся, бо й сам охрестився, а потім зарядив хрещення киян.

— А що це? Той округлий будинок? — спитав козаків Сулима.

— А то якась палата мусить бути — відповів Стерня.

— То, голубе, не палата, а останки славного Колізею. Це найбільший пам'ятник старинного Риму. Його почав будувати ще лютий Веспазіян, а відкрито Колізей до вжитку за Тита у 80 році. Зразу він називався Амфітеатром Флявія та щолиш у VIII віці почали називати його Колізеєм ради самої його величини, а теж і величезної статуї Нерона, що стояла тут побіч. Колізею вживали до ігрищ і вистав. Посередині була сцена, де билися мечники, себто гладіятори, а часом билися вони не тільки між собою, але й зі звірятами. Тут у початках християнства впало багато мучеників, яких пожерли дикі хижаки. Колізей міг примістити 50.000 людей нараз, щоб могли приглядатися ігрищам.

— А ви, отамане, чуди ту історію про невільника, що його не хотів лев пожерти?

— Може й чув, але не пригадую. Коли хочеш, розкажи, хоч уже до св. Климента недалеко.

— Коротко розкажу, щоб потім не забув. Ото був утік від якогось пана невільник і скривався в північній Африці, на пустині. Одного разу попав він до печери лева, але той не кинувся на нього, тільки зойкав-скавулів і дивився на свою лабу. Невільник відважився підійти до хижака й побачив, що лаба лева наривала через те, що в неї загнався великий колюх. Невільник витягнув колюха й перев'язав лабу. Лев тим так зворушився, що потім приносив утікачеві їсти, щоб той міг продовжати своє життя. По якімсь часі зловлено того невільника та засуджено на пожертя звірюкам. Серед великого натовпу кровожадних глядачів виведено на арену засудженого й випущено лева. Та лев, замість кинутись і люто пошматувати свою жертву, прибіг до перестрашеного на смерть невільника та почав його лизати. Всі дуже здивувалися. Почулися крики: "Дарувати життя засудженому!" Імператор запитав, що це за диво, що лев не хоче пожерти невільника, хоч від довшого часу не діставав їсти. Невільник зараз пізнав свого недужника з пустині та розповів усім свою дивну історію. На просьбу зібраних кесар увільнив обидвох.

Коли Стерня скінчив своє оповідання, козаки вже дійшли були до церкви. Церква св. Климента вельми стара римська святиня. Складається з двох церков: одної долішньої і одної горішньої. Козаки вступили в горішню. Тут усі почали побожно хреститись і молитися. Багато кляцало та билися в груди. Біля престолу, що має бальдахим на чотирьох стовпах, стояв о. Ираким і сповідав. Сповідь тривала довго. Вже високо підійшло римське сонце, вже певне давно минула 10 година, коли о. Княжич скінчив сповідати. Тоді почалася підготова до торжественної благодарної Служби Божої. Крім о. Йоакима, були ще тут три українці, яких прийняв до грецької колегії папа Павло V на те, щоб наше священство було вчене та добре підготоване до своєї високої місії.

По скінченні сповіді самому Сулимі стало дивно, яку то переміну побачив він між своїми козаками. Колись, як іще був на Січі, то скільки наслухався, від тих навіть, що сьогодні сповідалися, різних насмішок на Унію. А тут одним махом усі стали уніяти. Він же виразно казав іще вчора, що сповідатиме український священик, сполучений з Римом.

— Бачите, отче, якими то уніятами поробилися запорожці в тім Римі? Всі як один пішли до сповіді. Але то мабуть тільки так, щоб виговоритись, або з невігластва?

— Гадаю, що ні, пане отамане. Коли б у нас в Україні не вживали віри для політичних цілей, так як її надуживають поляки й москалі, то певне ми й зі свічкою в очах не знайшли б ні одного українця, який би не був під владою св. Апостола Петра. . .

— Правду кажете, отче. Фальшива пропаганда й пересуди та шукання через релігію своїх земських коротких користей, це ті причини, що тримають наш нарід далеко від правдивої й повної християнської віри.

— Та прийде час, що ввесь наш народ встане за правду та не буде слухати ні поляків, ні москалів, ні турків!

— Дай, Боже і Ти Пречиста Мати, щоб так сталося! — закінчив Сулима.

За той час наші козаки дістали кілька книжок від українських питомців і уставилися посеред церкви, відспівати Службу Божу. Отець Йоаким у товаристві двох дияконів почав Службу Божу. Диякони обкаджують престіл, козацтво і гостей, цікавих римлян, що заповнили старинну церкву, церкву Папи, що помер на Кримі та перебув ту саму дорогу, що Сулима з товаришами, тільки в іншому напрямку.

— Благословенно Царство Отця і Сина й Святого Духа . . . — почав великоднім голосом о. Княжич.

— Амінь — покотилося відгомоном із козацьких грудей. А потім дальше мирна єктенія: — Господу помолімся . . . Господи, помилуй . . . Тебі Господи . . . Амінь.

Наче старинні органи, ще певне даровані ромейськими імператорами для грецьких церков у Царгороді, гуділи повагом сильні козацькі голоси. Минає перший антифон: — Воскликніте Господеві вся земля, пойте же імени єго, дадіте славу хвалі єго. Боже ущедри ни і благослови ни . . . — другий антифон. А потім по Єдинородний Сине: — Прийдіте возрадуємся Господеві, воскликнім Богу спасителю нашему . . . Молитвами Богородици, спаси нас Сине Божий, воскресий із мертвих поющія ти, алилуя . . . — Апостола читав один із дияконів високим, приємним голосом, а хор запоріжців співав похідне алилуя. По св. Євангелії сказав о. Йоаким проповідь. Говорив просто, але щиро. Найперше звернувся до козаків, щоб подякували Господеві Богові за все добре, а теж і за страждання, бо все те Господь посилає для нашого добра. Як би брати не були продали Йосипа до Єгипту, не мали б рятівника від голоду. А теж коли б козаки не були попали в турецьку неволю, вони не були б тут сьогодні, у тім Вічнім Місті, не мали б такої неоціненої ласки й користи для своїх душ. Тут бо вони наглядно переконалися, що Папа не є якийсь підхлібник сильним цього світу, а навпаки, це добрий батько для всіх народів і країн. Він любить і наш нарід. А наш нарід із свого боку цілим протягом своєї історії вказує на свою, скажім, християнську логіку, бо все прямує до Петрового престолу. Князь Ярополк-Петро бере з рук папи королівську корону, потім бере її король Данило, а вкінці з рук нашого дорогого вселенського архиєрея Папи Павла V Боргезе принимає титул князя і золотий портрет наш славний отаман, Іван Сулима. Себто київська, галицько-волинська та, тепер, козацька влада виявляють свої тенденції до повного християнства, до правдивих і ясних джерел повертаються . . .

"Ми, що Херувимів тайно уявляємо й оживляючій Трійці тричі святу пісню співаємо! Всяку журбу життєву відкладімо тепер!" — співає козацький хор. А по Вірую понісся гомін янгольського "Свят".

"Найперше пом'яни, Господи, Святішого Вселенського Архиєрея Павла Папу Римського . . ."

А хор урочисто відспівав: "І всіх і все!"

До св. Трапези приступили всі запорожці як один муж, аж серце раділо. По відпусті о. Йоаким виголошував: Святішому Вселенському Папі Павлові V . . Архиєпископові Митрополитові нашому Йосипові... Боголюбивому Отаманові нашому Іванові та всьому воїнству нашому і всім християнам сотвори, Господи, многії і добрії літа!

А хор співав за кожним окликом: Многа літа... — аж старі мури климентийської церкви здригалися від могутніх акордів.

По відправі був на подвір'ї сніданок. Гостили козаків ченці. А в тому часі Сулима слухав розповіді о. Йоакима про грецьку колегію.

— Папська колегія для греків була відкрита папою Григором XIII 1576 року. А кардинал Санторо був її першим протектором. Він 1683 р. дав їй перші устави і за згодою Григора XIV передав єзуїтам. Та 1602 новий протектор кард. Венедикт Джустініяні передав до управи колегію в руки одного священика сомаска та кількох домініканців. У нашій колегії є не тільки греки, але й альбанці, мелхіти та українці. Наш теперішній митрополит Йосиф Велямин Рутський теж учився в цій колегії.

Першоякісне молоко — у пляшках і картонах — знамениту гуслянку, різнопроцентову сметанку, квасну сметану, сир, масло та незрівняної якости морозиво доставляє домів і до крамниць.

УКРАЇНСЬКА МОЛОЧАРНЯ

GREEN VALE DAIRIES LTD.

3156 DUNDAS ST. WEST
телефон RO 7-1728.

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА ГУРТІВНЯ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ

UBA TRADING CO. LTD.

420 Bathurst St. — WA 2-6115-6

АСЕКУРАЦІЯ

Всіх родів життя, хвороби, вогонь, крадіж, автомобілі і т. п.
Купно - продаж нерухомостей, внеднування позичок.

Y. ONYSCHUK & CO. LIMITED
333 Roncesvalles Ave.
Toronto, Ont. — Tel.: LE 4-4241

АРХІТЕКТ

ЄВГЕН ГРЕНЬ

Член Королівської Палати Архітектів Канади
Виконує пляни і кошториси церков, шкіл, будинків громадських організацій (галь), фабрик, торговельних центрів як також мешкальних домів.
WA 3-9754 — Toronto, Ont. — 3 Spadina Rd.

ANDREW TAILORS
Phone: LE 6-0982
The place where CUSTOM clothes are made.
High-Grade Alterations, Repairs, Etc.
Cleaning and Pressing.
1076 QUEEN ST. W.
Toronto 3, Ont.
власник
Андрій Наконечний

— А як там ви поводитесь у ній? Не тяжко вам жити з тими народами?

— Воно, пане отамане, всяко буває, бо є різні люди. Одні до нас ставляться дуже добре, другі мають свої погляди на нас і нераз постають непорозуміння. Хоч правда, ми все вміємо себе оборонити.

— Це дуже добре робите. Головне чесною поведінкою наші питомці повинні визначатися, бо це найкраще свідчить про їх вищість.

— Якраз ми так і робимо та стараємося чесно поводитись і пильно вчитися.

По сніданку, що служив одночасно й за обід, о. Йоаким повів козаків трохи на сіесту в терми Каракалі. При тім відвідали ще округлу церкву св. Степана первомученика, де на стінах розмальовані, наче живі, жахливі сцени мучеництва Святого.

Потім, попри св. Марію Корабліка, почимчикували наші запоріжці до термів Каракалі. Це найбільші лазні старого Риму. У них могло купатись нараз 16.000 осіб. Будови могутні й чарівні. Тепер вони стояли в руїні і тільки зелень принаджувала туди римлян на проходи й спочинок. Отут то запорожці порозсідалися купками поміж деревами та сиділи, любуючись прохолодою та розказували про минуле, і те миле, і те немиле. При тім мріяли про майбутнє.

— Отамане, а чи довго ми будемо в Римі перебувати? — запитав Лесь.

— На мою гадку, коли оглянемо трохи місто та запізнаємося з його культурою й понав'язуємо відповідні зв'язки з різними високими особами та, головно, трохи відпічнемо по тих морських пригодах, поїдемо без проволоки в Україну.

— А може б ми так тут і залишились? — додав якийсь молодий іще запорожець.

— І це не було б нам тяжко, бо Папі треба доброго війська в своїй державі. Не було б того бандитизму, що тут часто проявляється. Правда, трохи його вкоротив Папа Павло, але бриганти подібні до зілля: ти його вирви, а воно за тобою таки нове росте — відповів Сулима.

— Отамане, — сказав Волох — він собі якусь тут чорнооку сіньоріну піднайшов та й через те так підходить, щоб ми залишились.

— А що як і піднайшов? Може не християнка вона, як і наші дівчата? — відбивався зачіплений. Але це не мусить бути причиною, щоб ми тут мали оставатись. Жінка йде за чоловіком, а не навпаки. Як і знайшов, то собі додому повезу . . .

— Але в поході з жінками возитись не можна, — відізвався хтось.

— Так, не можна, але залежить у якім поході. Пригадуєте собі, як минулого походу козак Пісня віз свою наречену з собою і потім не вженився з нею, як піднайшов свою Марусю між бранцями?

— Видно вудка зловила на гачок — сміялися козаки, — що ти так боронишся.

— Зловила чи ні, не ваша річ. Ви теж зітхаєте за вином? Не правда?

— Е, вино, то що інше. Вип'єш, але возити його за собою не треба . . .

Слідують важні дві сторінки

„СТАРІ РОЗРАХУНКИ“

Передплатник, це той, що платить за свій часопис рік або більше наперед. Завдяки нашим передплатникам ми можемо видавати СВІТЛО, що коштує нас понад тисячу долярів м і с я ч н о.

Залягти з передплатою не трудно. Вистачить забути, коли вона кінчиться, або відложити пересилку “на пізніше”. Але коли накопичиться кількасот чи навіть тисяча задавнених передплат, тоді Управа Видавництва в клопоті. Нема звідки покрити щомісячні видатки.

Щоб знати, коли кінчиться Ваша передплата, погляньте на серію чисел, що подані при Вашому імені й адресі на обгортці СВІТЛА чи на кувертці.

ВІЗЬМІМ ДЛЯ ПРИКЛАДУ ТАКУ АДРЕСУ:

ZAHIRNIY IVAN Dec. 54321
444 Wall Street
TORONTO, ONTARIO

- **“Dec.” означає місяць грудень (December), коли кінчиться передплата І. Загірнього.**
- **“1” — останнє з п’яти чисел означає 1961 рік, останнє число 1961-го року.**
- **Це останнє число “1” означає, що передплата І. Загірнього закінчилася з місяцем груднем, 1961 року.**
- **Коли І. Загірній відновить передплату на наступний 1962-ий рік, тоді замість “1” кінцеве число буде вже “2”, отже на його наліпці буде Dec. 65432. Останнє число “2” тоді означатиме, що його передплата кінчиться 1962-го року.**
- **Якщо останнє число на Вашій наліпці є “3”, то це означає, що Ваша передплата кінчиться 1963-го року, якщо “4”, то 1964-го року, і т. д.**
- **Якщо на адресі І. Загірній мав би останнє число “0”, то це означало б, що його передплата закінчилася ще 1960-го року.**
- **Покажчиком щодо передплати є останнє число.**

НОВІ ПОСТАНОВИ

- **Погляньте при Вашій адресі на останнє число зі серії чисел, що там подане.**
- **Це число пригадає Вам, чи Ви маєте заплачену передплату “Світла”.**
- **Якщо Ви ще не передплатили на 1962 рік “Світла”, вжийте вигідної картки, нижче поданої, видріть її, підпишіть, залучіть $3.00 або чек або моні ордер на $3.00 і вишліть на адресу:**

“THE LIGHT”
286 Lisgar St.
TORONTO 3, ONT., CANADA

ПРИ РІЗНИХ НАГОДАХ ДЛЯ ПОДАРУНКІВ ПЕРЕДПЛАТІТЬ “СВІТЛО” ДЛЯ РІДНІ, ПРИЯТЕЛЯ ЧИ СУСІДА, АБО ЗДОБУДЬТЕ НОВОГО ПЕРЕДПЛАТНИКА.

ПЕРЕДПЛАТА СВІТЛА

Посилаю $..... як передплату на 19..... рік
Моя точна адреса (по-англійськи)

.....
.....
.....

Посилаю $ ..... як передплату на 19..... рік як дар для:

.....
.....
.....

Посилаю $..... як передплату на 19..... рік нового передплатника:

.....
.....
.....

Дякуємо Вам за ласкаву увагу

Ще довго гуторили собі козаки та виправляли різні витівки. Коли ж сонце почало хилитися до заходу, Сулима наказав збірку. Подався до церкви св. Бальбіни. Вона ще з 5-го віку, дуже старинна. Серед гарної зелені. Дорогами прохожалися цілі юрби римлян, пильно приглядаючись запоріжцям. Запорожці ж були в гарному настрої та й почали співати пісень. Італійці ж, своїм звичаєм, по кожній стрічці били браво та дивувалися, що козаки співали чи не краще, як їхні співаки.

Вже геть стемніло, коли повернулися до місця постою. За вечерою й вином почалися розмови, що протягнулося до пізньої ночі.

Сулима з М'якошинським і Волохом говорили в тому часі з римським прелатом, якому було поручено дбати про козаків. Він дуже цікавився життям в Україні, а козаки знову ж випитували його про життя в Римі та зв'язки між різними країнами.

— Отче прелате, прошу мені вибачити, що скажу вам мої враження про Папу: він дуже приємний має бути, бо як ми були на послуханні, почувалися, як діти коло батька.

— Правда воно — сказав прелат — і її не тільки ви, але кожний, хто був із Папою, те саме мусить висловити.

— Одначе теперішній Папа — каже Волох — є теж і справедливий. Ми самі по собі знаємо, як то він винагородив нас за наш дар. Коли б так ми попали були до Неаполю чи до Венеції, то певне були б іще десь у підвалах сиділи та й би нам п'яти припікали, чи ми часом не теє, себто не брешемо . . .

— Того вам певно сказати не можу, але Папа Павло V , як треба то вміє виявити себе і незломним. Коли хочете дам вам малий приклад. Ось напр. іще в початках його папування засуджено в Римі на кару смерти якогось Піччінарді, кремонського письменника. Знайдено в нього життєпис Папи Климента VIII, а там порівнювалося цього папу з Тиберієм-кесарем. Хоч ця книжечка, повна клевети, не широко ще була розійшлася, одначе Папа, що зразу був висловився за лагіднішою карою, потім таки не помилував, бо Піччінарді допустився зневаги маєстату, а за це закон приписує кару смерти. Хоч як високі особистості вставлялися за засудженим, не помогло нічого. Закон мусить бути законом!

— Так повинно бути, бо язик чимало лиха натворив — каже Волох.

— Та не тільки під тим оглядом, але навіть для своїх рідних Папа виявився вимагаючим і неуступчивим. Були з них такі, що дали себе перекуплювати, то Папа видалив їх зі служби, хоч за них вставлявся рідний брат папи Іван Батіста. А те саме зробив Папа з бандитами. Хто зле чинив, не мав права на ніякий азиль. Навіть особи високо поставлені, які мали зв'язки з розбишаками, були покарані без помилування. Тому то тепер у Римі можна і серед ночі ходити з золотом у руці та ніхто вас не потурбує.

— Та, бачите, коли папа має дочасну державу, то мусить так поступати — каже Сулима.

— І ясно, що так. Ось тут ще кілька прикладів: 1608 року маркіз Ріміняно, який був прийняв у свій дім бандита, малощо не стратив голови. Нарешті мусів заплатити велику грошеву кару і піти на 5 років на вигнання. А при тім через різні махінації стратив уряд відомий адвокат і головний авдитор Фаріначчі. А як у тому самому часі три вояки вбили двох французьких шляхтичів, то їх голови теж полетіли з-під сокири ката.

— Так у вас, видно, мусить бути під тим оглядом строго — каже Микита — бо ніхто, крім сторожі, не носить зброї.

— Пане, — живо спротивився прелат — у нас зброї без дозволу не вільно носити. А до того папське око чуває і над жебраками й волоцюгами, а бояться теж Папи і гостинники, що хочуть скоро доробитись, не скажу вже про жінок, що волочаться по місті.

— А правда воно, що 1606 року кілька жидів, які робили лихву на продажі збіжжя, скінчили на шибениці? — спитав Микита.

— Правда! Та й пекарі мають контролю над собою, щоб не зменшували ваги і якости хліба. Папа висилав своїх урядовців на майдани і вони мали чувати, чи хліб є доброї якости. А навіть Папа самий нераз пробував, чи хліб печений із доброї муки. Голова аннони (харчевого уряду папи) Мальвазія через свою кволість стратив цей уряд. Знов же 1607 року Папа отворив склад муки для бідних, де римська біднота може по приступній для неї ціні набувати цю важну річ першої потреби.

— У час дороги ми бачили, що хліборобство таки гаразд процвітає в папській державі...

— Так, бо Папа казав давати позички з римської Монте ді Піста. Отже, хлібороби римських околиць могли там брати позичку аж до 2,000 скудів і то тільки на 2%. А при тім ідуть теж публичні роботи. Тепер ще не скінчено роботи біля військової дороги, яка веде до Неаполю. А теж під військовим оглядом Папа старається піднести країну. Оце утворено фабрику зброї в Тіволі біля Риму. Колись, як Бог дозволить, поїдете відвідати. —

Була вже пізня ніч. Розмовники щиро подякували прелатові за цікаві вістки про Папу та його управу Папською державою і довго потім не могли заснути. Сулима думав над злобою людей, що то поширюють різні сплетні й наклепи, щоб тільки опаплюжити папство та представити Папу коли не як антихриста, то бодай володарем, який старається тільки по февдальному тримати своїх підданих у безпросвітній темряві й кріпацтві... Вже засинаючи промимрив отаман: Господи, коби я ще 10 років мав бути на каторзі, щоб тільки вкінці побувати в Римі, не пожалував би цього!...

На другий день козаки оглядали Квіринал нову папську резиденцію. Вона дійсно варта була бути мешканням того, який правив цілим світом. Від квіринальського майдану вела до палати брама, яку збудовано тому 4 роки. Тут видно було дві колюмни та статуї верховних апостолів Пет-

ра й Павла, а між ними була Пречиста з Дитятком Ісус на руках.

Потім чубаті відвідувачі оглядали повну різнобарвних марморів і мозаїк Павлинську залю, що нагадувала ту Клементинську з Ватикану. При тім була ще Павлинська каплиця. У вході до неї був гарний образ "Христос умиває ноги своїм учням" і він прекрасно відповідав титулові папів: "Слуга слуг Божих".

Біля тієї Павлинської каплиці була ще Благовіщенська, яку прикрасив своїми творами славний маляр Гвідо Рені, головно своїм відомим на ввесь світ "Благовіщенням".

Для кардиналів та інших прелатів, що перебували у Квіриналі, була каплиця Вертепу. Дуже гарний був теж квіринальський город із чарівним видом на Вічне Місто.

Козаки групами ставали й гуторили про Рим. Одних захоплювали малюнки, інших різьби, ще інших цілість того всього. Сулима знов про що інше думав.

— Слухай, Микито — звернувся він до М'якошинського — яке враження на тебе робить Рим та ті всі архитвори мистецтва?

— На мене? Воно відразу тяжко відповісти. Але коротко можу сказати: чарує й підносить моє серце до краси, до Бога.

— А мені ввесь час стоїть перед очима наш Київ.

— Бо і наш Київ теж гарний. Його положення куди краще, як Риму.

— Та я не думаю про положення, а про долю Києва і Риму.

— Себто, що ви, отамане, хочете тим висловити?

— Що Рим Папи боронили перед знищенням, як от Папа Лев Великий чи й пізніші, та й Рим лежить у такій сфері, де пам'ятки старинности в пошані. А Київ нищив такий виродок із богохульним прізвищем Боголюбський, нищили татари, а й тепер мало хто про нього дбає, тільки аби використати й виссати життєві соки з нього...

— Правда! Але в тому ми винні, бо нам замало боротися тільки за свободу, нападати на турків і татар та мати високий реєстр козацтва й запоруку королівських привілеїв. Нам узагалі на польського короля, що ним править ненависна і дурна шляхта, треба вже раз наплювати та не йти на підшепти бородатого государя з Москви. Нам, — із притиском сказав М'якошинський — треба мати свою хату і в ній самим господарити. Тоді будемо мати зв'язки зі світом і культурою, тоді як і за часів Ярослава Мудрого наш Гетьман стане знову тестем Європи...

— Так, Микито, твоя правда, нам треба жити своїм життям, а не бути чужими рабами!

(Далі буде)

Ярослава Острук

СТРАШНИЙ СУД

Орденоносець Іван Кипрун відзначував двадцятиріччя своєї служби. Ось великі червоні букви на грамоті говорять про його заслуги й відданість Советській Соціялістичній Республиці.

Пізно вночі, вже добре напідпитку, виїхали політрук із комісаром, але Іван додому не квапився. Бажав налюбуватися спомінами цього вечора, що був для нього тріюмфом цілого життя.

Він випив тільки дві чарки, хоч як кортіло пити, але розум переміг. Знав, що напідпитку людина інколи може проговоритись, і за те опісля довелось би відповідати. О, не такий він дурний! Обережність та хитрість були у великій мірі основою його успіхів.

Не так легко здобув він славу. Бути головою села та ще залишитися ним так довго — штука, яка не кожному вдається. А йому — невеличкому чоловічкові з лисячими очима й кирпатим носом — йому це вдалося.

Нераз треба було пускатися на хитрощі: заслланням, тюрмами, навіть смертю невинних людей переплести вінок почестей.

Кипрун знав ціле село, знав, що воно думає, чого хоче, тому не важко йому було статися доношиком.

Тож коли Кипрун, гордо випроставшись, ішов селом, люди з острахом дивилися на нього й думали: "Щось знову затіває, чи не будуть нові вивози й арешти?

Кипрун розумів ті перелякані обличчя, знав, що його ненавидять і бояться, та це було йому байдуже, навіть почасти приємно. Відчувати, що колишні багатії села бояться його та тремтять перед ним, бідним робітником — почування приємне, що цілком ним оволоділо. Багатство і влада — це ж були перші мрії його дитинства.

Вперше подумав про це, коли багацький син Василько із у школі калача — той зненавиджений Василько. Іван соромився свого чорного хліба і кусав його так, щоб ніхто не бачив.

Василько був усе чистенький, гарно вдягнений, на нього всі учні дивилися.

Хоч раз бути так одягненим, як Василько! — мріяв Іван.

***

У дзеркалі відбилося його обличчя, старе, пожовкле, зморщене. Як дуже змінився! Сиворудаве волосся трималося ще тільки малими клаптиками. Очі запалі, втратили блиск, навіть кирпатий ніс видовжився. Йшла старість.

— Скільки ж мені літ? — подумав.

— Шістдесят три — ....

— Скільки ще літ життя осталося мені?

— Два, три, може найбільш десять, а може ще сьогодні кінець життя, хто це може знати...

Як страшно!... А що там, по другому боці?

Кипрун глумливо засміявся.

— Нічого. Людське тіло — звичайна матерія що розпадається, коли серце перестане битися... як у кожної тварини! — вголос повторив цитату, вивчену напам'ять на лекціях протирелігійної пропаганди.

І раптом з усієї сили запротестувала душа, що ввесь час не мала голосу.

— Не-прав-да! — крикнула, так, що її голос здавалося відбився відгомоном по кімнаті сільради.

Кипрун жахнувся.

Невже ж там, по тім боці, може бути щось інше, опріч звичайної смерти?

У цій хвилині Кипрунові пригадався образ Страшного Суду, що колись висів на стіні в хаті його батьків. Страшний образ.

...Пізній зимовий вечір, надворі свище вітер. Сніг сипле й сипле, вже сягає до половини вікон. Може, до завтра засипле хату. Але йому байдуже, що надворі завірюха. На печі в хаті затишно, тепло. Тільки цвіркун, що заховався під припічком, співає свою пісеньку. Маленький, невидний гість-цвіркунець. Каганець ледве блимає і кидає слабе світло на кімнату. Довкола стін ікони, заквітчані запашним зіллям і сухими цвітами. Посередині образ Христового Розп'яття. Оподалік старенький, з вибачливою усмішкою святий Миколай, біля нього куплений торік на відпусті образ Матері Божої Зарваницької, а далі воїн Божий, святий Юрій, мечем пробиває змія. Але там, у самому кутку хати, страшний образ Божого Суду.

— Іване, лягай уже... Пора спати, приклякни помолись! — каже мати.

Іван став навколішки, а мати проказує молитву:

— Хліб наш насущний, даждь нам днесь...

— хліб наш насущний даждь нам днесь... — повторює Іван і пригадує собі білий калач Василя. Він не хоче чорного хліба, а такого, що його має Василь.

— І не введи нас во іскушеніе, но ізбави нас од лукавого. Амінь.

— Но ізбави нас од лукавого. Амінь.

— А тепер, Іване, спи! — каже мати.

— Мамо, я хочу білого хліба — такого, як має Василь.

— Не вигадуй бозна що! Спи, вже пізно!

Іван причаївся, не спить. Дивиться на Страшний Суд.

— Мамо!

— А що, Іване?

— Скажіть мені, що цей образ означає? — питає, хоч розповідь мами чув нераз.

— Це Страшний Суд. Так буде Бог судити наші душі. Прийде колись Страшний Суд. Янголи трубами сповістять про кінець світу. І затрясеться земля, і встануть із гробів мертві. А Бог із своїм Сином з'явиться на небі, щоб судити живих і мертвих. І стануть добрі по правиці, а лихі по лівиці. І скаже Бог до добрих: "Ходіть до мене, бо ви виконували мої заповіді". — А потім звернеться до лихих і скаже: "Ідіть, прокляті геть від Мене у вічний вогонь, приготований Дияволові й ангелам його!"

— І вони підуть до пекла?

— Так, Іване.

— Мамо, я хочу бути добрий..., я не хочу йти до пекла.

— Ти будеш добрий... А тепер спи! — воня гладить сина мозолистою рукою, робить знак хреста над ним і відходить.

Іванові так добре, легко на душі. Мати сказала, що він до пекла не піде.

Мати загасила каганець. У хаті темно. Всі сплять, тільки Іван не може заснути.

З кутка кімнати, звідти, де висить образ Страшного Суду, виходять душі тих, що їх Господь присудив на вічний вогонь. Їх багато. У їхніх очах жах... Ціла світлиця заповнилась ними... І чує Іван голос Божий: "Ідіть, прокляті, геть від Мене, у вічний вогонь!"

Іван руками затуляє очі. Як страшно! Він чує ще дотик матерньої руки і хрест на чолі.

— Я бу-ду доб-рий, ма-мо... — і засинає.

***

Спогади дитинства ожили, і від того дня Іван Кипрун не міг їх позбутися, а головне, спогаду про Страшний Суд. Цей образ ходив за ним услід. З'являвся він у душній канцелярії сільради, на мітінгах, під час безсонних ночей.

— Я мушу знайти цей образ, мушу знищити, щоб і сліду не залишилося! — думав.

Із наказу влади ікони вже давно викинено геть, але Кипрун знав, що люди позаховували їх. Щоб дістати образ, він придумав хитрий плян.

На будинку сільради появилося одного дня таке оголошення:

"Дійшло до відома, що деякі громадяни переховують ікони. Щоб назавжди знищити залишки попівсько-націоналістичної контрреволюції, наказую:

CANADA

ЗНАЙТЕ СВОЇ ПРАВА!

Законно прийняті іміґранти користуються такими самими правами, як і всі інші канадські робітники. Хоч більшість працедавців в Канаді є чесні та порядні, деякі на жаль, використовують іміґрантів.

- Остерігайтесь несправедливих способів наймання на працю.
- Домагайтесь, щоб вам давали платну відпустку, яка вам належить.
- Переконайтеся, чи відрахування з вашої платні на помешкання та прохарчування не є завеликі.
- Не дозволяйте, щоб Вас вживали як страйколомів.
- Пильнуйте, щоб ваша книжка забезпечення від безробіття мала всі значки, які вам належаться.
- Не бійтеся вступати до професійних спілок. Це ваше право.
- Не бійтеся погроз працедавця, що вас депортують.

Якщо ви маєте обґрунтовану скаргу на умови вашої праці, шукайте ради у провінційних урядовців вашої місцевости. Якщо ви не знаєте хто вони — сконтактуйтеся з найближчим урядовцем іміґраційного уряду, вашим священиком, або з представником етнічної групи, до якої ви належите. Вони зроблять все, що можуть, щоб вам допомогти.

Еллен Л. Феркло
Міністер Громадянства й Іміграції

1) До трьох днів принести до будинку сільради всі ікони, які хто має.

2) Донести, в кого ікони переховуються.

Невиконання цього наказу буде каране згідно з законами СССР.

Іван Кипрун, голова сільради.

З кожним днем усе більше наповнювалася канцелярія сільради іконами: Були вони вже зовсім знищені, з побитим склом, інколи важко було пізнати, що на них намальовано. З несамовитим блиском очей оглядав Кипрун кожний принесений образ, одначе Страшного Суду поміж ними не було.

Іван знав, що такий образ висів колись на стіні в хаті Ткачука.

Чому досі не приносить? Заховав і думає, що ніхто про це не знає? Але Кипрун не дасть себе обдурити, він дістане його!

***

— Адіт, тату! До нас іде голова сільради!— крикнули діти Ткачука.

— Та біс йому! Яке лихо несе його до нас у таку заметіль?! — сказав Ткачук, ховаючи чимскоріш буханець чорного хліба, що його їли діти.

Справді, відвідини Кипруна та ще в таку пізню пору, нічого доброго не віщували.

Трудодні в колгоспі я відробляв від досвітку до пізнього вечора, ні одного зерна не вкрав — так чого ж йому ще треба? — подумав.

У цю хвилину двері відчинились і на порозі стала постать, своїм виглядом радше смішна й жалюгідна, ніж страшна. Довгий кожух волікся по землі, руді вуса обмерзли, а з-під великої шапки блистіли лисячі очі.

Постать постояла на порозі і гордо промовила:

— Здраствуйте!

— Здорові були — відповів господар.

Я оце прийшов до вас за ділом, урядово. У вас є образ Страшного Суду. Негайно віддайте, бо він залишок буржуазійно-націоналістичної контрреволюції... розумієте? Віддайте по-доброму, а то будете відповідати перед законом.

— У мене такого образа не було! — боронився чоловік.

— Не було? Хіба ж я, думаєте, забув, що він у вашого батька висів на стіні?... Ось тут, на цім місці він висів! — І начальник палицею показав на стіні яснішу пляму, на якій залишилися ще обриси образа.

Колгоспник Петро злякався: батько вже віддавна не живе, а він сам справді про образ нічого не знає.

Кипрун обшукав цілу кімнату, але образа знайти не міг.

— Він мусить бути на горищі — сказав Кипрун.

Тримаючись драбини, в довжелезному кожусі, ледве виліз на горище. Було вже зовсім темно й морозний вітер продирався крізь солом'яну стріху.

Посередині стояв комин, оподалік лежали порожні мішки, якесь конопляче клоччя, нікому непотрібна кінська упряж, — але образа таки не було.

Обшукавши кожний куточок, став розгортати солом'яну стріху. Під кроквою натрапив на якийсь предмет. Пальцями обмацував поверхню цього предмету і врешті допевнився, що це бажаний образ.

Образ прив'язано мотузком до крокви так, що було важко його звідти добути. Ножиком розірвав мотузок, і в цю хвилину образ упав йому на ноги.

Черкнув сірником раз, удруге, втрете. Образ був зовсім знищений, але Кипрун його впізнав. Це той самий Страшний Суд, що його бачив у дитинстві. У півтемряві виглядав ще страшнішим. Іван витирав полою кожуха порох та шукав знайомих облич.

Бог Отець, Бог Син, а внизу — Страшний Суд.

— "І скаже Господь до лихих: Ідіть, прокляті, геть від Мене. у вічний вогонь" — це голос мами.

— "Я хочу бути добрий, мамо"...

— "Ти будеш добрий, Іване". — У маминих словах стільки турботи та любови.

Кипрун не міг відірвати від образа очей.

Чув, що образ бере в полон його душу, що він програв боротьбу з образом, але рівночасно йому так добре, легко на душі.

І несподівано сталося щось неймовірне. Кипрун, людина тверда, безсовісна, заплакав і став молитися Богові.

***

Ткачукова хата межувала з лісом, до села далеко. Тепер і ліс і поле, і все вкрилося снігом, навіть дорогу вітер завіяв. І коли б не світельця з хат, що миготіють у далечині, подумав би, що це одна снігова пустеля.

Кипрун пристав на горбочку.

— Зійти ще в долину, а там моя хата.

— Твоя хата? — питає сумління. — Це так ти почав урядування, викидаючи їх із власної хати. Пам'ятаєш ту ніч? Пам'ятаєш, як Василева жінка з погордою подивилася на тебе? Її погляду ти довго не міг забути. Це була твоя пімста за те, що погербувала тобою. Вона тепер у Сибірі, а ти — в їхній хаті.

Кипрун минає покрите снігом поле.

— Чиє це коле було?

— Колись було воно Підгірного Степана, а

тепер колгоспне — значить. нічиє. Позаорювали межі, щоб і сліду не залишилося...

— А хто я?

— Злодій, звичайний сільський злодій; що вкрав хату, кожух, а навіть під полою в тебе вкрадений образ.

***

Голосила на ціле село Гафія, жінка Кипруна.

— От нещастя з моїм чоловіком! І що з ним сталося? Завжди був чоловік, як чоловік, а тепер лихе опутало. Мов земля зчорнів. До хати не приходить, у сільраді днює й ночує. Ой падоньку мій!

Люди слухали нарікання Гафії, але ніхто її не жалів. Добре йому так!... Сумління гризе. Досить у житті наробив людям лиха!

***

Розійшлася вістка по селі, що Кипрун пропав. І що з ним могло трапитися? Додумувалися, що Кипруна вночі вивезли большевики. Це ж було зовсім можливе: хто сьогодні на верхівці, завтра може бути зліквідований.

Одначе здогади людей не були правдиві, бо оце з району приїхав політрук і почалися розшуки за Кипруном. Шукали всюди по сусідніх селах, у лісі — ніде не було.

Політрук із членами сільради ввійшов до канцелярії, де урядував Кипрун, перевірити ділові книжки й касу. Може украв гроші й утік?

Ні, гроші й рахунки були в найкращому порядку, ні копійки не бракувало.

Політрук побачив малі, зовсім непомітні дверцята. Хотів їх відчинити. але були зачинені зсередини.

— Тут хтось переховується! Що це за криївка?

— Стара комора. там нікого немає.

— Ні, там хтось є! Бачите, зачинена на гачок.

Політрук щосили штовхнув двері, і вони розскочилися.

На стіні висів образ Страшного Суду, прибраний засушеним зіллям і цвітами, а під образом лежав хрестом Кипрун.

Політрук чоботом штовхнув тіло Кипруна. Воно було непорушне, мертве...

***

Душа Кипруна була вже перед Божим Судом.

Володимир Александрів

"Се изыде сѣяй, да сѣсть". Мѳ. XIII, 3-9.

ПРИТЧА ХРИСТОВА ПРО СІЯЧА

Ось вийшов, щоб сіяти, сіяч у поле і сіяв...
І вітер зерно йому всюди розвіяв:
Багато упало його край дороги,
Та там і попало прохожим під ноги;
І жилая птиця з степів налітала,
До долу спускалась і зерна клювала.

Немало зерна в кам'янистую землю лягло,
І доброго корня не давши зійшло;
А сонце опівдні його припалило,
Гарячим промінням його присушило.
І бідне пожовкло... Пожовкло й зів'яло:
Землі під корінням було йому мало.

А деякі зерна, то вітер вхопив і поніс
В бур'яни навісний, що й несіяний ріс;
І там би то їх мов гаразд положив,
Та скоро бур'ян їх зовсім заглушив.
Даремно там дощ пробігав полосою,
І зорі кропили там землю росою:
Ті зерна лежать, мов рости не пора...
Немає від їх і не буде добра!

Которії ж зерна та в добрую землю лягли,
То ті урожай шістдесят або й сто принесли.
Так, добра земля, як пора настає,
Не тільки що їсту, що й прибиль дає;
І мов і сонце щадить і не сушить до-суха...
Всяк, маючи ухо, щоб слухать, хай слуха!

КУПЛЮ КНИЖКИ давнішого видання, також збірки поштових марок. Подайте, що маєте й за кільки на адресу:

А. МОСН
6 Churchill Ave., Toronto 3, Ont. Canada

ДИТЯЧА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА
перша в історії українського видавнич. руху запляновано в 6-ох томах виходить заходами Об'єднання Працівників Дитячої Літератури.

Саме ПОЯВИВСЯ том п. з.

СЛАВА НЕ ПОЛЯЖЕ

КОЗАЧЧИНА

в мистецькому оформленні з численними мапами та ілюстраціями наших давніших і сучасних мистців. — **Ціна $2.00; в тв. опр. $2.50**
При гуртових замовлення шкіл, молодечих товариств, парохій, книгарень — опуст.

Замовлення і гроші слати на адресу:
BASILIAN PRESS, 286 Lisgar St., Toronto 3, Ont.

ДЕУ — необхідна для дому, школи, товариств — прикраса кожної бібліотеки.

ДЕУ — в руки кожної української дитини молодшого і старшого віку.

Олександер Мох

СПОМИНИ БАБУНІ

Уляна Кравченко. ХРИЗАНТЕМИ. *Повість. Видавництво Миколи Денисюка, Чікаго 1961. Стор. 413, форм. 124x185 мм. — Мистецьке оформлення Оксани Мойшинської. — Ціна в полотні $5.50.*

"Хризантеми" — це спогади про перших 17 років життя письменниці Емілії Шнайдер, відомої під псевдонімом Уляни Кравченко. Вони розповідають про дитинство й частину дівочого віку. Авторка пише: "Стільки в них гарного, чистого, величного, що зможу черпати з нього, як із цілющого джерела". Звідти брала письменниця на старості літ силу до творчої праці й лік для душевного заспокоєння". "Хризантеми" послужили їй нагодою описати рідний дім, перші дитячі враження, створити портрети батька-матері та показати нам три покоління свого роду. Це "вужче полотно", розмальоване на ширшому тлі політичних, суспільних і національних відносин "австрійської" Галичини в 60-тих рр. минулого століття. Ця двоплановість облегшила авторці завдання створити з одного боку побутову панораму народнього життя із, щоправда, короткими, але чіткими картинами відносин серед селянства (бойки), міщанства, урядництва, інтелігенції та сільського духовенства, з їх світоглядом, культурними зацікавленнями та фолкльорними особливостями, а з другого боку — у ці рами вставити картину життя свого і своєї родини. Повість, як дзеркало доби, у якій авторка проживала свої "провесняні роки", дає теж відбитку її власної духовости, поривів з переживань, висловлених здебільшого в виді ліричних вставок "поезій у прозі". *("Передмова" ред. видання Р. Завадовича, стор. 9-10).*

Отже писала цю ніби "повість" (яка не є ані повістю, ані теж споминами, а якоюсь дивною матерією-лірикою на 400 сторінках друку!) авторка, маючи вже ок. 80 років життя. Вислід із мистецького боку сумний: ані акції, ані діялогів, ані якихось обрисованих персонажів — тільки спогади бабуні про те, як іще була дівчиною; але: чи може 80-річна бабуня пережити свої молоді роки так, щоб захопити нас? Захопити й переконати лірикою через 400 сторінок і то лірикою наскрізь дивацьки егоцентричною? Не диво, що помимо справді гарних місць, цілість 400 сторінок нудить і мучить читача і я подивляю видавця, що видав цю річ у 3000 примірників... Як твір мистецтва "Хризантеми" не встояться і на "повість" вони ніяк не вийдуть. Сучасний читач, на мою гадку, не схоче читати тієї псевдоповісти, бо занудиться вже по кількох сторінках. Навіть інтелігентний читач-ідеаліст, що дошукується скрізь якихось ідеалів, етичних чи національних, мусить спостерегти, що ніби релігійна чи національна ідеологічність "повісти" додана "екс пост" і пришита дуже яскравими нитками до білого батисту егоїзму авторки, як напр. "християнська ідеологія" в повісті "Роксоляна" О. Назарука. Вона пришита вже на старості літ і то, головно: для "порядного" читача.

Натомість мають "Хризантеми" (застерігаюсь тільки для дуже зрілого читача!) більшу вартість як споминовий матеріял (хоч белетризований уже), що відтворює досить правдиво оте середовище, що про нього вже згадано на початку рецензії. Мій вуйко-дідо був саме одним із тих будівничих залізниці в Галичині, що про них довго згадує авторка. Із його минулого бачу, що спомини мусять бути правдиві, бодай щодо психіки й духової атмосфери, "психічного клімату" тих людей. Ті інтелігенти були виховані на ідеях "просвітництва", що мало в собі елементи з одного боку раціоналізму-позитивізму, а з другого якоїсь протестантської теософії-спіритизму. Мій дідо, як бачу з його бібліотеки, був (подібно як Іван Франко та його учень — мій батько) позитивістом, подібно, як герой "симпатія" авторки інж. Вальдемар. Але знов же сама авторка підпала під впливи радше тієї протестантсько-пієтистично-теософічної мішанини, яка лучила в собі і "абсолютно — свою релігію" і "любов до руського обряду", і спіритизм та ворожіння, і віру в фаталізм і т. п. забобони. І одне і друге виходило не від Драгоманова, а було в атмосфері Австрії, атмосфері затроєній масонськими "ідеологіями" і рівночасно "монархічно-вірної". Яку страшну духову заразу черпали наші доми, головно священичі, з тієї отруйної криниці, яскраво описує авторка, хоч сама з неї отруєна. Її погляди напр. на подружжя це просто якесь манієфство (233), додаймо: спіритизм (100), теософія (116), міти лібералізму (115), кабала (177), магія (229), фаталізм (336, 346), вітаїзм (115), ворожбитство (246) і прочая. А при тім усім авторка єднає отой страшний "світогляд" із соціялізмом (88), який вона ставить поруч із християнством, мішає в свої дівоцькі ідеали фемінізм і т. п. (Чи не будуть це вже "мудрощі" додані екс пост?...).

Звідки такий страшний хаос у голові молодої дівчини, яка рівночасно вважає метою літератури "будування" людини й відкидає напр. із тих раціЙ Е. А. По та Євгена Сю (редактор вид. пише чомусь то "Су"; може так і писала авторка, бо взагалі в книжці дуже багато перекручень із літератури: Доккор (зам. Деккер), Валє Жіян (зам. Жан Вальжан), опера Фльотова "Марта", названа "Марта Фльотов" і т. п....). Коли прочитали "Хризантеми", то побачите в ній цілий ряд прізвищ із літератури, яку авторка некритично читала: отой страшний, просто теософічний хаос у молодої дівчини, який лишився їй на все вже життя (бо ж не вільна була від нього і бабуся, що писала "Хризантеми!") — це вислід

фальшиво дібраної злої лектури: майже всі книжки чи автори, яких вона згадує, це просто титули з індексу книжок, заборонених Церквою. Таку моральну гниль післала нам ліберастично-йосифінська Австрія і це вона — гірше від усякого безвірника Драгоманова — затроїла наші інтелігентські доми. Зі Сходу авторка взяла оту прикру засаду, що "чуття вирішує всі мої вчинки" (225), але вмогутнила її ще германською солідністю ("завбере Арбайт") та нордичною гордістю (184), щоб доказати, що інтелектуалізм шкодить (234)... Мені здається, що восточникам навпаки: помагає. І поміг би був авторці, поміг би був отим усім священичим родинам, особливо попадям, як би їм були дали в школі добрі основи догматики й етики, замість "любови до обряду"... Видаю тепер книжку споминів одного нашого священика про пошашкевичівський період (від 1848 р.) і хоч автор там багато закриває, проте з-поміж рядків визирає сумна правда: замало нас учили релігії, замало прикладали ваги до катехетичної праці; як би всі наші інтелігенти вийшли були з таким мінр. релігійним знанням, як його подають американські підручники для католицьких шкіл, то не було б у нас такого хаосу, а була б будівна й розумна праця. "Хризантеми" це поучна, але й дуже сумна книжка. Нагадує твори декадента Ш. Гюїсманса: тільки у француза нечистота і диявольські месси, а в нас манихеїзм і капуста з горохом у голові.

Я читав книжку з надією, що стріну в ній період життя авторки, коли вона пізналася з Іваном Франком; на жаль, "повість" доведена тільки до вступлення авторки в учительську семінарію. А цікаво було б прочитати (чи радше: промучитись) до того періоду життя авторки, коли вона стала більш раціоналісткою й феміністкою. Та, мабуть, споминів про те авторка вже не встигла написати...

Вісті з "Молодої Просвіти"

Закінчуючи свій десятилітній ювілей існування — "Молода Просвіта" у Філядельфії може виказатися досить значними осягами і змаганням зі знання рідної історії, зразковими виступами з рецитаціями на Академіях, виставкою "В чужому пір'ї" та збільшенням бібліотеки до 2.500 томів, різними імпрезами для дітей і юнацтва і т. д. Також осягами у розробленні нових методів виховної праці над молоддю, зокрема ж поширенням почитности рідної книги молоддю. Вправді багато членів покидає наші ряди (причиною цього неохота виповнити вимоги, зокрема в читанню рідної книги), та, всетаки членство дітей і юнацтва сягає числа 92 членів, а коли взяти до уваги, що вони рекрутуються майже з одної дільниці, то це таки багато.

Та все те належить завдячувати 4 постійним працівникам "Молодої Просвіти", які безкорисно, з повною посвятою, з повною любов'ю до таки голосних наших дітей, виконують два рази в тиждень свої обов'язки.

Проф. Володимир Мацьків працює у "Молодій Просвіті" вже 10 років під ряд, є членом Патронату, займається молоддю, є членом змагових комісій і викладачем, нотує в пресі всі осяги й недоліки нашої праці. Ніколи не відмовиться від якоїнебудь праці.

П-і Стефанія Чорпітова веде вже 6-ий із ряду рік бібліотеку "Молодої Просвіти" і касу, знає молодь та любить її і тим самим відплачує їй молодь. Погода, чи непогода, — вона точна, обов'язкова, приязна для молоді і повна посвяти.

П. ради. Євген Винарський веде бібліотеку "Молодої Просвіти" вже 4 роки під ряд: мати ж у реєстрі 2.500 томів, подбати про їхне оформлення, знати де якась книжка лежить — це його завдання.

П-а Оля Селезінка, провідниця мистецького гуртка живого слова — працює в "Молодій Просвіті" вже 8-ий під ряд рік і може похвалитися дійсно гарними успіхами на сцені найповажніших Академій (передусім з нагоди національних роковин) — виступами мистецького рецитаторського (дитячого і юнацького) ансамблю. Всі знаємо, що у нас це рідкісна річ, а назагал і дуже трудна до переведення, зокрема з теперішньою нашою молоддю. Маючи закінчений драматичний курс ще у Львові п-на Оля вкладає усі свої сили в цю ділянку, тому і має видатні успіхи. Безперечно над стежками (гуртками) працюють уже й наші молоді сили, але на оцінку їхньої праці прийде ще час.

Довготривалість праці, точність, любов до молоді (мимо її хиб) і посвяту вище названих Громадян можна зрозуміти аж тоді, коли візьмемо до уваги їхню довголітню працю на Рідних Землях, їхню журбу про нашу молодь і правдоподібно велику любов до Патрона "Молодої Просвіти", Слуги Божого Андрія.

Трудами оцих людей "Молода Просвіта" добуває свої осяги, приєднує молодь, і хоч-не-хоч молодь береться за рідну книгу, а це дає їй перспективу стати в майбутньому провідниками організованого життя молоді.

Нехай же оця згадка стане їм хоч частинним вирівнянням їхніх трудів і праці над молоддю, за їхні безкорисні два рази, а то й більше в тиждень від ряду літ змагання допомогти молоді в читанню рідної книги, за їхню посвяту! "Молода Просвіта" не може в інший якийсь спосіб виразити їм свою вдячність, так нехай ця коротка згадка в поважному, почитному журналі стане їм частинною нагородою за їхню працю.

Член Патронату
"Молодої Просвіти"

ЗДАЛЕКА Й ЗБЛИЗЬКА

ПЕРША АРХИЄРЕЙСЬКА БОЖЕСТВЕННА ЛІТУРГІЯ ПРЕОСВ. КИР АВГУСТИНА ГОРНЯКА, ЧСВВ В ЛОНДОНІ

У неділю 17-го грудня 1961 р. прибуло до Лондону поважне число українців-католиків із різних сторін і осередків Великобританії привітати свого нового єпископа, Преосвященного Кир Августина Горняка, ЧСВВ, та взяти участь у його першій Архиєрейській Службі Божій в італійській церкві св. Петра.

На цю врочистість прибули, м. ін., Їх Еміненція Кардинал Годфрей, Апостольський Екзарх для українців-католиків Англії й Валії, Високопреосвященніший Архиєпископ Кир Іван Бучко, Апостольський Візитатор для українців-католиків у Бельгії, Голяндії й Скандинавії, Преосвященний Кир Платон Корниляк, Апостольський Екзарх для українців-католиків у Німеччині, Преосвященний Кир Володимир Малинчук, ЧНІ, Апостольський Екзарх для українців-католиків у Франції, Преосвященний Кир Чеслав Сіпович, Апостольський Візитатор для білорусинів-католиків Західньої Европи, 25 священиків обидвох обрядів та представники наших світських організацій.

Усі Владики прибули разом до італійської церкви із своїми отцями капелянами в 1-ій год. п.п. Капелянами для Преосв. Чеслава були Всечесні Отці Л. Горошко і А. Маркевич, для Преосв. Володимира, Всч. оо. П. Когут і А. Михальський, для Преосв. Платона, Всч. оо. І. Леськович і Я. Гаврилюк, для ВПреосв. Архиєпископа Кир Івана, Всч. оо. В. Дзьоба і І. Гасяк, для Преосв. Августина, Впр. о. А. Пекар, ЧСВВ.

При вході церкви зустрінула їх церковна асиста, що складалася з 4-ох предстоящих священиків, двох отців-дияконів, 6-ох вівтарних дружинників. Предстоящими священиками були: Всесв о. Павло Малюга, ЧНІ, Генеральний Вікарій; Всв. о. д-р Ісидор Патрило, ЧСВВ, Економ Генеральної Курії ОО. Василіян в Римі; Впр. Отці Радники Александер Бабій і Михайло Ратушинський. Дияконували Всв. оо. Стефан Вівчарук і Теодор Тисак. Функцію головного церемоніера виконував Всв. о. Шамбелян М. Марусин. Помічні церемоніери були Впр. о. А. Пекар і Всв. о. д-р С. Орач.

При головних дверях Владики вдягли на себе мантії й омофори. П. інж. Ярослав Гаврилів, в імені мирян, привітав Преосвященного Августина хлібом і сіллю та попросив його архиєрейського благословення. Дияконі покадили Преосвященного і відтак почався похід бічним правим боком і через середину церкви. В часі походу чоловічий хор ім. Лисенка з Ноттінгему під проводом свого диригента п. Остапа Пицка, співав "Буде ім'я Господнє".

Прийшовши до святилища Їх Еміненція, всі Владики і священики зайняли свої місця по обидвох крилосах: із правого боку Їх Еміненції стояли ВПреосвященніший Кир Іван і Преосвященніший Кир Платон, із лівого боку Преосвященніший Кир Володимир і Преосвященніший Кир Чеслав. По обидвох боках стояли теж капелани Їх Еміненції: Всв. о. Монс. Д. Ворлюк і Всч. о. Д. Норріс.

Після короткої молитви і пристрації Преосвященний Кир Августин пішов одягати свої архиєрейські ризи. Перед самою Архиєрейською Службою Божою Владика взяв свячники і поблагословив ними чотири сторони світу. Відтак єпископ-целебрант з асистою вернулись до трону. Дияконі покадили престіл, ікони, Їх Еміненцію, Єпископів, священиків і вірних. Опісля єпископ сів на трон, а предстоящі священики й дияконі приступили до нього по благословення. По одержанні благословення дияконі станули на свої місця перед намісними іконами, а предстоящі священики біля престолу. Тоді почалась Архиєрейська Служба Божа.

Преосв. Кир Августин Горняк, ЧСВВ, під час своєї першої архиєрейської Служби Божої в Лондоні.

Під час Третього Антифону, коли диякони й священики зробили Малий Вхід із Євангелієм, Єпископ зійшов із трону і знову поблагословив трисвічником усі чотири сторони світу. Опісля, асиста, диякони, предстоящі священики і Єпископ зробили обхід три рази довкола великого престолу. По скінченні обходу хор продовжував співати Третій Антифон і Тропарі.

Після Євангелії Їх Еміненція Кардинал Годфрей виголосив змістовну проповідь, у якій привітав усіх Високопреосвященніших Владик і вірних, що прибули на першу Архиєрейську Службу Божу Його єпископа-помічника Преосвященного Кир Августина Горняка. У своїй проповіді пояснив гідність єпископа і обов'язки вірних до Архипастиря. Також висловив свою радість спричиненої цією врочистости та побажав новому Владиці гарних успіхів у його пастирській праці. Зараз потім Преосвященний Кир Августин подякував Їх Еміненції за щирі слова та заявив свою синівську відданість і готовість служити йому. Свою першу проповідь до вірних Преосвященний відложив до кінця Архиєрейської Служби Божої. У своїй проповіді Його Ексцеленція пояснив людям Устрій Христової Церкви і, як Христос заповнав Апостолів, що Вона триватиме до кінця світу. Свою проповідь закінчив архиєрейським благословенням і зараз по Службі Божій вніс многоліття в честь Святішого Отця, Їх Еміненції, Високопреосвященніших Владик. Один із предстоящих священиків вніс многоліття в честь Його Ексцеленції а диякон у честь духовенства й усіх вірних. Накінець усі відспівали "Боже Великий Єдиний" і вся асиста разом із Владиками відійшли до захристії. При дверях церкви всі учасники отримали гарний образок на пам'ятку консекрації Преосвященного Кир Августина і Його першої Архиєрейської Служби Божої.

Після Архиєрейської Служби Божої визначніших духовних і світських гостей запрошено до готелю Боннінгтон на прийняття в честь І. Е. Кир Августина. Тут усі гості мали нагоду привітатись із своїм новим єпископом та зложити йому побажання й дар любови.

О 5-тій год. всі гості зайняли призначені місця. За головним столом сиділи найпочесніші гості, що ними були Їх Ем. Кардинал Годфрей й ВПреосвященніші Владики та Всв. о. Генеральний Вікарій. Майстром церемонії в часі бенкету був п. мгр. Юрій Єнкала. На початку попросив він Їх Еміненцію провести молитву та поблагословити трапезу. Коли всі гості скінчили вечеряти, мгр. Єнкала покликав насамперед до слова Їх Еміненцію.

Їх Еміненція висловив свою радість спричиненої цією великої врочистости та побажав своєму новому Єпископові-помічникові щастя, здоров'я і многих літ. Усі присутні встали й заспівали Многая Літа. Відтак І. Е. Кир Августин подякував Їх Еміненції за щирі побажання і вніс тост на честь присутніх гостей. Зогляду на свої численні обов'язки, Їх Еміненція мусів вертатися додому і тому перепросив шановних гостей та попращався з ними. Всі Владики відпровадили Їх Еміненцію до дверей. Опісля присутні гості заслухували численні привіти і побажання від Високопреосвященніших Владик, від Всесвітлішого о. Генерального Вікарія, від Всесвітлішого о. Сидора Патрила, ЧСВВ, представника Генеральної Курії ОО. Василіян у Римі, від п. проф. Вол. Янева, Президента УХР, від інж. Я. Гаврилова, представника СУБ-у та п. Вол. Хом'яка, представника Об'єднання. Накінець І. Е. Кир Августин подякував усім промовцям за щирі привітання та представив гостям свою рідну сестру монахиню, Сестру Василію, що прибула з Югославії на консекрацію. Прийняття закінчено молитвою й колядою — Бог Предвічний.

Без сумніву, був це пролам'ятний день в історії нашої Церкви на еміграції, зокрема на терені Англії. Від довшого часу українці католики в Англії й Валії вичікували такого радісного дня. Господь Бог вислухав їхніх молитов та послав нам рідного Архипастиря в особі Кир Августина Горняка, ЧСВВ. З прибуттям нового Єпископа до Англії почалась нова доба історії Української Церкви на цій еміграції. Дай Боже, щоб під проводом нового Архипастиря наша Церква гарно розвивалася та зберігла нашу еміграцію для Бога, для нашого народу і Батьківщини.

Учасник

ВИСТАВКА
на пошану Слуги Божого Митрополита Андрія Шептицького

Управа Відділу Братства Українців Католиків при церкві св. о. Николая влаштувала у днях 23-25 грудня 1961. виставку на пошану Слуги Божого Митрополита Андрія Шептицького.

На виставці були твори Митрополита (його наукові праці, архипастирські послання, тощо, важливіщі, великої історичної вартости документи, що відносяться і до самого Митрополита, і до очолюваної ним Української Католицької Церкви, численна література про Митрополита, його діяльність і його добу (часописи, журнали і книжки в українських та чужих мовах, багато світлин, малюнків і портретів Митрополита і його наслідника на митрополичому престолі — Митрополита-Ісповідника Кир Йосифа Сліпого, а почасти і його бувшого помічника, нинішнього Апост. Візитатора Архиєпископа Кир Івана Бучка.

Всі ці, деякі уже навіть дуже рідкісні нині експонати, порозкладані на столах і порозвішувані на таблицях у великій залі церкви св. о. Николая, робили поважне і культурне враження на всіх, хто виставку відвідав. А відвідало її ок. двох сотень відвідувачів, відданих звеличників духового Велетня і Провідника Народу — Митрополита Андрія. Між відвідувачами був і наш Торонтонський Владика, Преос. Кир Ісидор другого дня виставки, були священики й миряни, старші й молодь.

Виставка зробила свою роботу, бо позволила багатьом — побачити бодай у такий спосіб вагу Митрополита Андрія для всієї, а особливо для Української Католицької Церкви, та безмір праці, пробленої ним для великого майбутнього тієї Церкви і всього українського народу, а, побачивши, — ще нижче схилити свою голову в пошані перед Особою цього великого Архипастиря українського народу і запалитись іще більше ревністю в молитвах за прославу цього Праведника славою Святих.

Другого дня виставки, в неділю, 24 грудня, пополудні, організатор і душа виставки, д-р Анатоль Базилевич, виголосив коротку доповідь про особу Слуги Божого Митрополита Андрія і його заслуги для Церкви й Народу та давав після того пояснення до різних експонатів виставки. Ті самі пояснення давав він також і в понеділок, 25 грудня, вечором перед закриттям виставки.

Ініціяторам та організаторам виставки належиться щире признання за труд і хист, вложений в організацію імпрези. Належало б у майбутньому такі виставки влаштовувати частіше, щоб якнайширші кола української торонтонської громади могли наблизитися тісніше до загально знаної їм історичної Постаті Великого Митрополита, краще її пізнати і запалитися святою ідеєю Митрополита, ідеєю церковної одности українського народу, що була провідною зорею цілого його життя і всього його історичного подвигу.

о. Петро Хомин

ДИСКУСІЙНИЙ ВЕЧІР

відбувся вперше в Мондері в Нар. Домі 3-го грудня 1961 р. Учасників було около 70. Тема: "Чи є життя за гробом"?

Впр. о. Парох В. Каменецький, як протектор дискусійних плянів, пояснив завдання і велику користь для учасників таких вечірків: вони будуть могти розумними аргументами скріпити свій християнський світогляд та позбутися сумнівів у справах віри.

Впр. о. С. Юник ЧСВВ представив дві ідеології щодо питання життя за гробом: матеріялістичну (негативну) і ідеалістичну (позитивну).

Дискусія зачалась від справи негативної. Чи є якийсь доказ на те, що нема життя за гробом? Ані присутні на залі, ані призначені на це опоненти (що мали приготовити закиди) не знайшли ніякого річевого безпосереднього доказу. Посередні докази були слабі й легко опрокинені (напр. деякі такі "вчені" як Сталін не вірили в життя за гробом).

У другій частині були представлені докази ідеології ідеалістичної, що є життя за гробом:

1) Історичний. Ісус Христос, як історична особа, умер і вернувся з гробу. Він розказав, що є життя за гробом. Наочні свідки віддали життя за ту правду, отже напевно не брехали.

2) Біологічний. Біологія вчить, що ціла матерія чоловіка змінюється протягом 7 до 10 літ. Якщо б душа і пам'ять були матеріяльні (як учать матеріялісти), то наша пам'ять сягала б найдальше 10 літ. Очевидний досвід перечить цьому. Отже наша душа є нематеріяльна. Якщо нематеріяльна, то і незнищима сама в собі.

3) Моральний для вірючих у Бога. Якщо б не було життя за гробом, то найбільший злочинець, що живе кривдою людей, а спритний, що на цім світі не дасться зловити й укарати (як Сталін і подібні), був би таксамо трактований, як найчесніший чоловік на світі. За злочини і за чесність була б однакова заплата. Якщо Господь Бог допустив би такий порядок, не тільки був би немудрий, але найнесправедливіший і злочинний.

Дальша жива дискусія тільки потвердила правду життя за гробом. Вечорок тривав півтора години. Участь у дискусії брали пп. Мицій, Слоїх, Когут, Тимчишин, учителі і члени інших парохій як Вегревих і Мондер-Спас. Влучні відповіді давав Впр. о. С. Юник ЧСВВ. В часі перерви приявні співали українські пісні під проводом П. Семенюка.

Приявні були дуже зацікавлені дискусією і виявляли бажання, щоб якнайчастіше відбувались такі вечорі. Отже наступний вечір буде 14 січня на тему, **чи зараз по смерти є життя за гробом**, чи аж по Страшнім Суді.

о. Д. П.

ВПреосв. Ґордон Ґрей, Шотл. Архиєпископ серед українських скитальців в Едінбурзі з нагоди їхніх святкувань Ювілею 80-ліття Святішого Отця.

ЗОЛОТИЙ ЮВІЛЕЙ ПОДРУЖЖЯ

Рідкісний нині ювілей 50-ліття щасливого спільного подружнього пожиття празнували 2-го листопада 1961 р. п-во Василь і Ксеня Приставські.

Ювілей свій започаткували благодарственною Службою Божою, на якій обоє Ювіляти приступили до св. Тайн. Вечором бенкет почався молебном до Божої Матері, при кінці обоє Ювіляти отримали благословення з побажанням многих літ. Молебень служили о. Ст. Хабурський і о. Гр. Цюпка в церкві Божої Матері Неустанньої Помочі. Після молебня гості зібралися в церковній галі при обильно заставлених столах. Ювілятів привітав промовою-словом о. Григ. Цюпка і вніс многолітствіе, яке гості відспівали стоячи. В своєму слові о. Гр. Цюпка пригадав ювілятам їхні перші роки в подружньому житті і дальший життєвий шлях. П. Василь Приставський походить зі села Ямне, пов. Камінка Струмілова, вінчані в Желехові 1912 р., звідки походила його молода п-і Ксеня. В 1914 р. п. Приставський, як і всі, пішов з першою мобілізацією на війну. По розвалі Австрії вступає в ряди УГА, як старший десятник. Безвиглядна доля нашого рільника вигнала його в 1925 році до Канади, сюди в 1930 році стягає свою дружину, котра привезла зі собою дві дочки, старша була вже заміжня. Сьогодні обоє дочекалися потіхи, бо мають 6-ро внуків і три правнуки. Багато прийшлося пережити на довгому шляху родинного життя, але подружа кріпила стара християнська звєзда наших прадідів, що казали: "Хто на Бога ся надіє, того рід не змарніє"... Ці слова повторила при столі п. Ксеня, коли о. Ст. Хабурський виголошував своє слово, підносив добрі християнські чесноти, якраз її, як доброї християнської дружини і матері. Дальше господар бенкету старший зять ювілятів попросив до слова о. Ст. Хабурського, що підніс оці видимі знаки Божого благословення в житті ювілятів. Маючи за основу жертвенности ювілятів на цілі нашої церкви, О-тець попросив гостей вшанувати

П-во Василь і Ксеня Приставські

Золотий Ювілей п-ва Приставських своїми жертвами на будову нової церкви ВМНП, що має початися з весною. Присутні, чуючи, що перші самі Ювіляти зложили зразу $50.00, і собі щедро складали свої пожертви, так, що загальна збірка дала суму $140.00. Гості склали по 1, 2 і по 5 долярів. По 5 дол. зложили: п-во Павло Юркевич, з родиною, Дмитро Гаврисьо, Павло Зуб, Степан Свербиус, п. Денька, і ще одна особа, що не хотіла, щоб виявляти її ім'я. Дальше складали свої привітання знайомі і приятелі, що приходили до стола і складали рівнож свої дарунки. Після бенкету гості забавлялися при звуках гарної музики.

Щира подяка всім жертводавцям, а Вп. П-ву Василеві і Ксені Приставським, дай Боже, діждатися в кріпкому здоров'ї діямантового ювілею.

Гість

СРІБНИЙ ЮВІЛЕЙ МИХАЙЛА Й ДАРІЇ БІЛИК,

Борщів, Альберта

7-го листопада відбулося на Борщеві веселе святкування срібного ювілею подружжя Михайла й Дарії з Огродників Білик. Насамперед у парафіяльній церкві відправлено молебен до Божої Матері, а опісля ювіляти одержали ювілейне благословення від свого пароха, о. К. Пасічного, ЧСВВ.

Подякувавши Богові за щасливе подружнє життя та всі Його ласки, ювіляти й гості перейшли до парафіяльної залі на вечерю й забаву, що їх уладила родина ювілятів. Заля наповнилася гістьми. Після смачної вечері, п. Василь Дердак, містоголова церковного комітету, перепровадив коротку програму промов і побажань. Замітною між промовцями була старенька мати ювілята. Вона щирими словами привітала своїх дітей, пригадала дещо з їх минулого та побажала їм, так як це була зробила перший раз тому двадцять пять літ, щоб вони були здорові як вода, багаті як земля й веселі як весна. Ще також шістнадцятьлітня донька ювілятів, Маруся, промовила коротко по українськи й по англійськи. Опісля ювілятів обдарували дарунками, а гості весело забавлялися.

Панство Михайло й Дарія Білики, це добрі, побожні парафіяни. Він уже довший час є старшим братом. Обоє щиро працюють при парафії та багато свого часу вкладають на всякі парафіяльні підприємства. З нагоди їхнього срібного ювілею бажаємо їм багато Божих ласк, доброго здоров'я, багато радости й потіхи та щасливих многих літ.

Приявний

НЕСПОДІВАНИЙ ЮВІЛЕЙ

Прокопа й Марії Фарини в околиці Голден, Альберта

Панство Прокіп і Марія з Ставюрих Фарини, пережили 12 листопада 1961 р. приємну несподіванку. В цей день у їх домі, але без їхнього відома, діти влаштували їм ювілейний обід із нагоди 41 літ їхнього подружнього життя.

У цьому веселому, родинному святі взяли участь шестеро їх дітей: п'ять доньок і один син, із подругами й дітьми. Було десять унуків, два брати, сестра та старенька мати ювілята і сестра ювілятки.

Після елегантного обіду, зять ювілятів, пан Павло Слобода промовив в імені всієї родини та зложив привіт і побажання ювілятам. Звернув увагу, що вже надалеко ювілятам до їх золотого ювілею та побажав їм і всім приявним дочекати того щасливого дня та його разом відсвяткувати. Наприкінці всі встали та гримко заспівали ювілятам "многая літа".

Прокіп і Марія Фарина пібралися на Копернику, Алта. Шлюб дав їм о. М. Гура, ЧСВВ.

З нагоди цього ювілейного свята приявні зложили тринадцять долярів на "Світло".

П. Слобода

ВЕСІЛЬНІ ДЗВОНИ

Борщів, Алта

Не зважаючи на ранній сніг, що передчасно прикрив албертійські поля, день 21-го жовтня 1961 р. був веселим днем у парафії св. Івана Хрестителя на Борщеві, Алта, особливо для родин Рудих і Козаків. Бо це був день шлюбу й весілля Едварда Рудого і Лесі з Козаків.

Ранком у парафіяльній церкві відправлено співану Службу Божу в намірені молодят. На ній приступили вони до Св. Тайн. А безпосередньо по Службі Божій Едвард і Леся стали до шлюбу, з руками на євангелії присягли собі досмертну любов і вірність та одержали благословення від свого пароха, о. К. Пасічного, ЧСВВ.

Вечором відбулася весільна вечеря й забава в парафіяльній залі. Гостей було так багато, що столи були заставлені три рази. Програму промов і побажань перепровадив п. Петро Євчин із Голден, колишній містоголова церковного комітету в Борщеві. Хоч усі побажання були щирі й теплі, гості з найбільшою цікавістю слухали слів самого молодого — Едварда, слів радости, щастя та вдячности. По них усі гості заспівали молодятам гримке "многая літа". Після вечері всі весело забавлялися, а при кінці особисто вітались з молодятами та одержали кусник весільного тортy.

Батьки молодого, Іван і Катерина Рудий, це довголітні парафіяни Борщева, знані зі своєї щирої праці в церковних і громадських підприємствах. Пан Рудий уже десять років є членом церковного комітету, а під цю пору його фінансовим секретарем. Його батько був старшим братом нашої парафії.

П-во Едвард і Леся Руді

Дорогим молодятам Едвардові й Лесі бажаємо Божого благословення на веселе й щасливе подружнє життя!

Приявний

ПРИВІТИН ХРЕСТИНИ

У неділю 12. 11. 1961 відбулися хрестини в родині п. Михайла Бозьо, голови відділу БУК. Родину панства Бозів поблагословив Господь маленьким сином, якого названо Тарас-Марківн. Хресними батьками на тих хрестинах були п. М. Тарапацький і панна Маруся Мох.

Святу Тайну хрещення уділили три Всечесніші Отці: о. протопресвітер д-р Б. Ляпський, о. В. Жолкевич та о. З. Наорожняк із Франції, який подорожуючи по Америці, побував у Торонті.

Після хрещення, яке відбулося в церкві св. о. Николая, якої батьки дитини є парохіянами, було гостинне приняття в домі панства Бозів.

При гарній трапезі та дружній атмосфері пройшов пам'ятний день у родині.

Учасники цього родинного свята на закпик п. Ломаги зложили жертву на будову Рідної Школи при парохії св. Николая, збірку перевів п. Головатий, вона дала $50.00. Також з ініціятиви п. Тарапацького жертвовано $10.00 на "Світло". якого родина Бозьо є щирими приятелями, а сам п. Бозьо приєднав нам поверх 50-ти нових передплатників.

(Зліва: о. З. Наорожняк, о. д-р Б. Ляпський, п. Бозьо, панна Маруся Мох, п. М. Тарапацький, пані Бозьо.

ОДНА З СЕРІЇ НОТАТОК ПРО УСЛУГИ УРЯДУ ОНТАРІО

У копальнях Онтаріо безпека є на першому місці

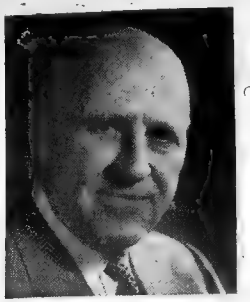

Hon. G. C. Wardrope

ЗДОРОВ'Я І БЕЗПЕКА ГІРНИКІВ завжди є найважливішим фактором у законодавстві, яке відноситься до операцій у копальнях Онтаріо.

Щоб запобігти нещасливим випадкам, під увагу беруться всі можливості, коли формулюється оці права.

Охоча співпраця керівництва копалень і робітництва у загальному інтересі затруднених та оперативна справність все влегшують працю урядовим інспекторам копалень.

Постійні дослідження набагато зменшили риск сілікози і маємо надію, що незабаром цілком вдасться усунути цей професійний газард гірництва. Копальняні рятункові станції, які є фінансовані гірничою індустрією і обсаджені людьми, вишколеними під наглядом Онтарійського Департаменту Гірництва, стоять на поготові до швидкої і ефективної помочі в разі наглої потреби.

Онтарійський Департамент Гірництва та його інженерський персонал є на те, щоб давати технічну допомогу для копалень у провінції та щоб дбати про безпеку людей, які в них працюють.

ONTARIO

THE ONTARIO DEPARTMENT OF MINES

HON. GEORGE C. WARDROPE, Minister D. P. DOUGLASS, Deputy Minister

Посмертна згадка
Про Сестру – Ювілятку Леонтію, ЗПНДМ.

Недавно принесли часописи сумну вістку про смерть бл. п. Сестри Леонтії Варвари Лаврів, яка померла в неділю, 12 листопада 1961 р. в Домі Пресв. Родини, що є під опікою СС. Служебниць у Вінніпегу. Ще більш зворушливою була вістка, що Сестра Леонтія перед своєю смертю висказала бажання пожертвувати свої очі до очного банку, який опісля віддає їх тій особі, яка потребує їх. Цей факт тільки насвітлює духа жертви, що його мала покійна Сестра.

Ця працьовита та покірна монахиня заслуговує на те, щоби про неї дещо написати та показати якими великими є нераз ті Богу посвячені душі, які за життя, а навіть і по смерти вміють зробити з себе жертву.

Сестра Леонтія, на світі Варвара Лаврів, народилася 30 грудня 1884 р. в Галичині. Почувши в собі поклик до законного життя, вона зголосилася до Згромадження Сестер Служебниць у Рідному Краю. Тут її прийняли і відразу призначили на місійну працю в Канаді. Тому, в характері кандидатки на новіціят у Канаді, вона виїхала туди 1911 року та вступила на новіціят Сестер Служебниць у Мондері, який тоді находився ще на фармі, три милі на південний схід від Мондеру, біля знаного "манастиря" ОО. Василіян. 15 квітня 1911 р. вона почала свій новіціят. По двох роках вступної проби Сестра Леонтія склала свої перші монаші обтіи вбожества, чистоти й послуху 4 квітня 1913 р. в манастирській каплиці, у прияві тодішньої настоятельки місії Впр. Сестри Амвросії. По новіціяті, як кожна сестра, віддалася зайняттям, що його їй настоятелі призначили. Небагато було тоді домів, але за те багато було праці, і то в усіх ділянках. На фармі Сестри вели захоронку для дітей, провадили рідні школи, клопоталися господаркою, відвідували хворих, пікували їх, дбали про церкву, шили церковні ризи, виробляли штучні цвіти й т. п. Маючи сильне здоров'я, Сестра Леонтія переважно займалася городництвом та пильнувала господарки. Упродовж цілого свого життя в законі, а прожила вона в ньому поверх 50 років, вона виконувала свої праці з великою посвятою, ревністю та сумлінно сповняла доручені уряди. Попри свої щоденні зайняття вона завжди знаходила час на додаткову молитву, крім тієї, що її приписують св. Устави; це завважили Сестри. Багато й довго молилася. Раненько, перед часом, вставала, виконувала свою працю, відтак спішила на молитву. Такою вона була всюди, куди тільки св. послух її посилав. За час свого життя працювала майже в усіх домах канадійської провінції, але найбільш у Манітобі, в Комарно й Давфин, де Сестри мають доми для старців і немічних. Вічні обіти-професію склала 1 січня 1920 року.

У 1958 р. занедужала на пістряка горла. Недуга так підкосила її здоров'я, що настоятелі приказали їй відпочивати в домі Пресв. Родини в Вінніпегу. Хоч хвороба поширялася і хвора мала тяжкі терпіння, проте з подиву-гідною терпеливістю усе те переносила. Ночами не спала, а що й прикро було їй, що через свій кашель, не давала другим спати. Але ранок завжди заставав її на Службі Божій у капличці. Останні місяці була цілковито прикована до ліжка. На ложі болізни відсвяткувала і золотий ювілей свого монашого життя. Пів сотні життя в законі—це роки посвяти, самопоконання та любови до Христа й своїх ближніх. У молитві черпала вона силу, а та сила дала їй змогу витривати вірно на своєму місці до останньої хвилини життя. Засмотрена св. Тайнами, в окруженні Сестер, при їх молитвах, віддала свою душу Небесному Обручникові.

За душу Покійної Сестри, якої тіло спочивало 13 листопада в похоронім заведенню п. Кропа, відправив ВПресв. Митрополит Кир Максим панахиду в прияві чисельного духовенства й Сестер. Наступного дня в домі Пресв. Родини відбувся похорон с. Леонтії. Завпокійну Службу Божу відправив о. Рафаїл Мельник ЧСВВ, парох церкви св. о. Николая, в сослуженні оо. Івана Бахталовського і Йосифа Кормила, а дияконську службу сповняли оо. капелян Мирослав Олешко й Іван Криштальович. Багато священиків і яких 50 Сестер були на богослуженні. Того дня тліїні останки бл. п. Сестри Леонтії перевезено до новіціятського дому Сестер Служебниць в Анкастері, Онтаріо, де Сестри мають свій монаший цвинтар. Вічна Їй пам'ять.

о. Є. Пащак ЧСВВ

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

З похорону бл. п. Семена Содомляка, Транскона, Ман. $10.00
З хрестин Мирослави Сусь, Судбури Онт. 10.00
З прийняття 25-ліття ювілею Володимира і Євгенії Грушових, Ванкувер, Б. К. 10.00
З приводу 50-ліття подружжя п-ва Губчаків, Чікаго 8.00
З похорону бл. п. Анни Опульської, Оттава, Онт. 4.50
Марія Павлишин, Торонто 10.00
П-во П. Лапчуки, Монтреаль, Кве. 10.00
Юлія Гринчишин, Чікаго 6.00
А. Лятишевський, Нью-Йорк 6.00
о. А. Стасюк, Бофало 5.00
о. П. Барановський, Нью-Йорк 5.00
М. Заверуха, Ньюарк 5.00
Теодор Грицак, Мунстер 5.00
Е. Камінський, Нью-Йорк 5.00
С. Федущак, Монтреаль 5.00
Віра Бричковська, Су-Сейнт Мері 5.00
М. П., Торонто 5.00

По $3.00: Н. Черемшинський, В. Сироїд, Еспаноля; В. Тріска, Кортлянд 2.50

По $2.00: К. Турський, О. Недошитко, Галина Саломон, Е. Дідулка, М. Гураль, М. Попик, Торонто; Н. Гнатчук, Еспаноля; М. Стецюк, Гвелф; Н. Кальба, Монтреаль; О. Судомлик, Ю. Бронгель—Монтреаль; В. Кузель, Вернон; К. Сацьків, Мондер; А. Паславський, Лев Рудницький, Т.

Стойкевич — Вінніпег, А. Гнатишин, Едмонтон; О. Кузьмин, Ню-Йорк, М. Червонюк, Ню-Йорк, Пані Артур, Джерси Сіті, С. Гаврищук, Едизабет, М. Крутиголова, Клівеленд; Н. Кравців, Гартфорд; І. Ковальчин, Гартфорд; Н. Балицька, Чікаго, п-на І. Пашковська, Чікаго, О. Гриньків, Естон.

По $1.00: В. Федорович, І. Юник, Т. Рудняк, Ф. Лещук, К. Голуб, Д. Гарасимчук, В. Сегін, М. Ратич, М. Свистун, К. Гарасевич. Ф. Сеньків, А. Хемій, В. Парипа, М. Кміть, К. Мигаль, В. Тихоліз, Я. Срібняк — Торонто; Г. Мостовий, Ню-Торонто; М. Гарасим, Скарборо, І. Гевусь, Віндзор, Ф. Мартинюк, Гримзбі; М. Тарновичі, Судбури; І. Панасюк, Отава, М. Банера, Десеронто; А. Климко, Форт Франсес; С. Шелемей, Гамілтон; А. Зварич, Су-Сейнт-Мері; М. Хрущ, Форт Вілиям; Г. Назаревич, Вудсток, М. Щурко, Кічинер; І. Кравчук, Я. Ловидух, Е. Лесюк, Н. Микитюк, В. Курилишин, А. Крушельницька — Монтреал; Ю. Возний, Ошава, Т. Козак, Ф. І. Пиковський, Б. Процьків, П. Крижановський, М. Твардовський, П. Боцяк, В. Бурко, І. Трилік, В. Муз, Л. Проскурняк — Едмонтон, Ю. Лозінський, Вайкінг, Ю. Міський, П. Гордій — Мондер, А. Сенів, Кальмер, І. Івахниха, Кальмер, Д. Грабець, Голден, М. Гармідер, Дейсленд, А. Дубан, Гранд Прері, М. Мальований, Стар, І. Беднарський, А. Вербіцька, П. Олярник, М. Ядовська, К. Гнідан, Е. Дурбак, Д. Юськевич, Г. Костишин, о. А. Луговий, А. Дидик, М. Коваль — Вінніпег, В. Лабінський, Гранд Прері, В. Станчук, Ентвисил, П. Кушнір, Портедж-ля-Прері, К. Івашко, Транскона, В. Іваниха, Саскатун, Д. Стецок, Саскатун, Ю. Поцалуйко, Гафорд, Н. Лисюк, Вайт Біч, Е. Хлян, Келебі, К. Лазурко, Кенора, Г. Назар, Пресвил, Е. Січкарик, Чіливак, А. Вербицька, І. Кметь—Ванкувер, А. Пилип, Амбридж, І. Шебунчак, Сан Франціско, д-р Б. Шебунчак, Блумфілд, К. Шебунчак, Рей, І. Гузар, Вестфілд, І. Микитин, Трентон, М. Кучаровський, Е. Мидов, В. Мацюк, Берлін, В. Феданків, Бімгамтон, С. Зварич, Гакетстовн, ОО. Василіяни, Лорейн, В. Мельник, Честер, К. Сліпець, Бристол, К. Брездень, Вілтон, М. Поточняк, Озон Парк, Т. Кравець, Станвик, А. Федорук, Ланкастер, І. Литвин, Вестчестер, М. Янів, Парма, М. Кульчицька, Йонкерс, А. Біловус, Стейтен Айленд, М. П. Джиджора, Джирси Сіті, С. Магус, Чікаго, С. Шаховичі, С. Чучура, Д. Вусовичі, д-р Е. Тарнавський, Г. Р. Сліпкевич, П. Баб'як, А. Шульковський — Чікаго, І. Горбачук, С. Шипилявий, М. Курняк — Бофало; Е. Касиян, Маганой Сіті; К. Мотело, Памона; М. Прибега, М. Мельник, Клівленд; П. Тинишин, Ню-Британ; А. Хом'як, Дітройт; К. Генди, О. Ощипко, І. Бовцайло, А. Тамаєр, Ю. Лясовський, С. Слонська — Філядельфія, А. Антоник, М. Силепкович, Н. Чировський, С. Козопас, Я. Хандога, А. Костюк — Ню-Йорк, Р. Н. Карачевський, Йонкерс; С. Цецюра, Джерси Сіті; В. Грицина, Гартфорд; Ю. Полянська, Елизабет; Г. Коник, Ню Британ; М. Чорнодольський, Бронкс, М. Костецька, Бронкс; Е. Костів, Рочестер; М. Найда, Лейквуд.

По $0.50: Ф. Гнатюк, Радвей; Т. Яськів, Монтреал; В. Романюк, Вакав; С. Сивенький, Вернон.

(Далі буде)

ТАК ПОСТУПАЄ ПРАВДИВО ХРИСТИЯНСЬКА РОДИНА!

П-во Ципало ні не обіцяли пам'ятати про потреби нашої церкви, ні навіть не дістали особливішого листа з проханням допомогти нам у будові церкви в Буенос Айресі. А вичитавши в часописах наше загальне прохання, самі добровільно поспішили з поміччю. Цеглину по цеглині в сумі по $50.00 присилали майже щомісяця і їхня пожертва дійшла вже до $500. Це велика для нас поміч! Це правдиво шляхетний дар! Бо матеріяльні засоби П-ва Ципало не надто рожеві. У наслідок воєнної хуртовини вони залишили рідний край і, скитаючись по чужині, мусіли працею здобувати все потрібне на прожиток. З Аргентини виїхали до ЗДА і там також не легко прийшлось їм поліпшити свою долю. Напевно багато з тих, до яких вислано листи-прохання допомогти нам у такому важкому ділі, знаходяться в далеко кращих матеріяльних обставинах. Однак, на жаль, дуже багато з них навіть не відізвались на наше прохання! Розумію, що всюди маємо свої потреби, свої видатки! Але, якщо розважити наші економічні позиції Аргентини в порівнянні з тими, серед яких знаходяться українці в ЗДА чи Канаді, то ніяк не можна їх рівнять з нашими! Але тут не в матеріяльних-грошевих обставинах полягає вся суть речі. Все залежить від доброї волі й любови до спільного діла на славу Бога й добро народа!

То ж дякуючи П-ву Ципалам за їхнє прихильне ставлення до будови нашої церкви й за таку гарну поміч, рівночасна щераз благаю всіх українців, де б вони не проживали, нехай підуть слідами цієї родини, що завжди вповаючи на Бога, знайшла те, чого шукала. А вдячна Богові за Його поміч, зволила також прийти і нам з поміччю. Нехай

Добродії: П-о Ципали Петро, Оксана, Роман, Андрій

Предобрий Господь благословить Вас, наші Дорогі Добродії! Ваші діти нехай ростуть на славу Бога, Вам на потіху, а Україні нехай будуть взірцевими синами!

о. Йосиф Галабарда ЧСВВ

Жертви просимо слати на адресу "Світла".

СВІТЛО THE LIGHT Ukrainian Catholic MAGAZINE

The Ukrainian Oblate Missionaries of Mary Immaculate

(SECULAR INSTITUTE)

I had thought that my hearing was beginning to go on me until she repeated herself. "Yes, Father, I am Oblate, an Oblate Missionary of Mary Immaculate."

"She" was a young lady dressed in a modish grey skirt, white blouse and a dark blue blazer. Except for the little Miraculous Medal she wore, I wouldn't even have known that she was a Catholic. "College girl", I had thought, "and not more than a Sophomore at that." But her words, repeated, almost bowled me over. She was an Oblate? "Oblate" for me had always meant a man in a black cassock wearing a brass missionary cross slung in his cincture. And here was this little slip of a thing calling herself by my name! Oblate indeed!

But she was an Oblate. She was a member of the Oblate Missionaries of Mary Immaculate, a secular institute founded by Rev. Fr. Louis-Marie Parent, O.M.I., an organization which had begun in 1952 with seven members and now numbers over 1,000. Catholics are plagued with peculiar titles. "Secular Institute" must mean as much to most of us as does 'domestic prelate or protonotary apostolic'. A Secular Institute is an organization, a type of religious society with a special purpose and rule. Its members live the life of the three vows, poverty, chastity and obedience, out in the world rather than in convents or monasteries. They are organizations set up with the blessing of the Holy See to work in the everyday world to make that contact with souls oftentimes impossible for those wearing a religious habit. The Roman collar is just a little too conspicuous in a factory or a garage. The

Diana Yanick

wimple and black veil seen a little out of place in a business office or on a crowded city street after dark. Our Holy Father explains the meaning of the term "Secular Institute" clearly and briefly: "The Secular Institutes," he says, "were founded not without the inspiration of Divine Providence... in order to follow the evangelical counsels in the world and to devote themselves freely to works of charity which, owing to the iniquity of the times, were almost entirely forbidden to religious."

So this little lady was a member of a Secular Institute! This little lady was an "Oblate". Immediately the questions began to pop.

How long had she been in the Institute? Nearly three years. What had she been before she had entered? A typist in a lawyer's office. How had she heard about the Oblates? She had bumped into one while on a pilgrimage to Cap de la Madeleine and had struck up an acquaintanceship. One thing had led to another... and here she was. What was she doing now? Looking after old people in a home for the elderly. (And she could have answered — nursing, teaching, sewing, cooking, typing, making pies or any other one or the one hundred different activities in which Oblate Missionaries are engaged.)

And what was the aim of the lady Oblates? I wanted to know.

She had all the answers. "Our purpose is three-fold" she said.

PURPOSE:

(1) To increase the external glory of God.

(2) To be of total service to the Church (and therefore to be ready to go anywhere, any time to do any apostolic work requested by the Bishops).

(3) To create profound personal sanctity in the members. (My Oblate, though she didn't say it, was working hard to be what Our Blessed Lord wanted her to be — a saint.)

Was she actually in vows? Yes, all three, poverty, chastity and obedience. These vows she renewed each year; never for any longer. Was she happy in her life? Silly question! She said "You just couldn't help but be happy if you tried to live your 5-5-5."

RULE:

What is this "5-5-5"? What followed was a summary of the religious life of the Oblate Missionary which I find as startling and impressive now as I did when it was first explained to me. The first "5" represented the five religious exercises required daily of the Oblate: meditation, Holy Mass, thanksgiving, the complete Rosary, and spiritual reading alternated throughout the week with visits to the Blessed Sacrament, examination of conscience and review of the day.

The second "5" was a rather complete answer to those who might be inclined to say that the member of a Secular Institute is just a "half-way religious", one who hasn't the courage to go all the way. The Oblate by her second "5" obliges herself

(1) To recall to mind the presence of God every hour.

(2) To refrain from all criticism, exterior and interior.

(3) To refuse to complain, outwardly or inwardly.

(4) To accept every task required of her.

(5) To be a sower of peace in her surroundings, to never be a cause of problems among her fellow Oblates.

Let it not be said that the living of these five resolutions is possible to anyone not prepared to give themselves to God without reserve!

The third "5" is just as demanding. Each Oblate is required (and, at first, this might make some smile) to perform daily five particular acts of charity towards her fellow Oblates. acts over and above those required by ordinary duties of state. We think of the Girl Guide and her daily "good turn". But imagine life in a house where each member is out to do five special little acts of kindness to her companions before sundown every day!

But isn't it psychologically bad to keep everything bottled up inside oneself never even speaking to others about the difficulties, little and big, which crop up in everyone's life? She hadn't heard about this particular bit of psychology but, in any event, the founder of the Oblate Missionaries, with remarkable insight, had provided a safeguard against such an eventuality — the weekly talk with the Directress. The Directress who administers a house of the Oblates is not considered the "Mother" of the community. Rather is she considered and actually referred to as a "Big Sister" and is addressed by her first name by all her little Oblate sisters who live with her.

The Oblate does not go to her Big Sister to weep on her shoulder. She goes to her humbly and frankly once a week and chats with her about the way thing are going. If she has any real beefs she wants to get off her chest and feels should be made for the good of the family, she makes them to her Directress. The latter is enabled, therefore, to put things right if need be, change an assignment, assign more Oblates to a particular work, modify the daily schedule so that life might continue smoothly and joyfully in the family circle. On the other-hand, the Big Sister takes advantage of this spiritual conference to show her little sister how to deepen her charity, possibly indicating to her in turn little ways and attitudes of hers which should be corrected in order to avoid problems for the whole group. This weekly spiritual conference which might take place during a walk along the street was certainly not something which was approached with dread. Its very informality and friendliness helped to create the atmosphere which must be typical of every Oblate group.

All very interesting indeed! And what was the motto of the Oblate Institute? The answer was not surprising in the light of what had already been said.

MOTTO:

THE CHARITY OF CHRIST THROUGH MARY. The Oblate Missionary, in imitation of Christ, gives herself completely, as her very name indicates, for the sake of souls. This giving of self for souls is not always easy and the Oblate would not dream of undertaking it without the constant help of her who most perfectly imitated Christ, Mary Immaculate. The Oblate is a gift, a gift which gives, gives again, forgives and gives herself completely into the hands of God to be used as He sees fit... and all this with a joyful song in her heart.

High-sounding phrases? Possibly just a little bit too dramatic? To those who do not believe that young women are capable of such a total giving of self, possibly yes. But not, certainly, to those who live the life of the Oblate. And not, let it be confessed, to one who has had the privilege of a glimpse into the life which is lived within the Oblate family, who has seen the joy which reigns there and has listened to the many merry songs which are constantly on the lips of the Oblate at her work.

Why (and how personal can one get?) had she chosen the Oblate vocation rather than that of a Sister in a regular religious community? Not because she felt that the Institute life was easier than convent life. Her vows obliged her to the life of poverty, chastity and obedience as completely as did those of any order. Possibly it was because she felt that this life was more suited to her youthful (though she did not use the word) way of looking at things. Most possible of all, it was because she felt that Christ wanted her to live this way for Him.

Was she tired of my questions? Big smile... a shaking of the head.

One last question. Did she think that this new way of serving Christ which had spread with almost miraculous rapidity among French-Canadian girls would have the same appeal for Ukrainian-speaking Canadian girls? Another silly question. (So I guessed from her smile.) Girls were girls, Ukrainian, English, Bolivian, Vietnamese, Chilean, Yugoslav, Mexican, Indian, (and all these nationalities, incidentally were already represented in the Institute) and were equally capable of the generosity required of them by the Oblate life. The real reason, in her opinion, for the fewness of Ukrainian speaking vocations was, simply, lack of information. Hundreds of English-speaking Canadian girls who did not feel drawn to the traditional way of religious life and yet who felt within them a very definite desire to serve Christ in some special way must be looking for some means of fulfilling this desire. This was it.

And what could a fellow Oblate the crosstoting kind, do to help?

Write about it; talk about it; pray about it. And so he did.

My Memoirs

1892 — 1962

By Michael Luchkovich

III

WHERETO FROM SHAMOKIN?

I always got along well with my sisters, upon whom I always looked with a sort of hero worship. It has always been a source of great wonder how my two older sisters were able to speak such perfect Ukrainian is such heavy Lemko surroundings. I cannot explain this phenomenon unless it was by reason of the fact that they moved about in the company of the priest and his family and the few other intelligentsia that resided in our town. Be that as it may their fine facility in the use of the language inspired in me the earnest desire to learn the language. This was a matter that I set my mind on with great zeal when I came to Canada. How I learned the language will be related duly in subsequent installments of this review. The events that led up to my decision to become a good Ukrainian will also be told in good time. I shall, however, state here that mother had the greatest influence on the molding of my subsequent character.

Of my three sisters, Yaroslawa, Solomea and Olga. Yaroslawa was the intellectual of the family; Solomea, the sparkling, ebullient, effervescent type, extremely optimistic, with a genius for making friends. Olga was strong-willed, practical, and ever ready to help some of our promising but poor students to complete their education, as many of them are still alive to testify to the fact. Mrs. Woycenko, authoress, tells me that Olga's home in Winnipeg for many years was the meeting place for our young, student folk, where they were entertained, or else entertained themselves with whatever games or pleasantries came to their mind. Yaroslawa's children were of the artistic type. They could draw, they could paint, and they were all proficient musicians; and on top of all this the boys were expert swimmers. Indeed, one of the boys, Leo, a medical student, lost his life saving two boys who had fallen into the Red River. One of our Winnipeg streets was renamed in his honor: LEO NOVAK STREET. Luba Novak is now cellist with the Stokowski Philharmonic in the United States. The elder boy Stanko is an engineer, now resident in the United States.

I mentioned the perfect comand of the Ukrainian language possessed by Yaroslawa and Solomea. Was it by a process of being taught or being caught? How is it that some of our immigrant children come to Canada and within the space of one year they learn the English language with great facility. Is it through being taught or being caught? I do not believe that any teacher has one genius to perform that miracle within one year. I was a teacher for many years in the early years of Ukrainian immigration to Canada and I never learned the secret formula for making such progress even within the span of many years. Children learn readily from other children, especially in a mixed community. They do it sub-consciously, and if teachers could only master that subtle progress, they would be classed as superclass teachers. However, this is a matter for the educationalists to ponder over. Perhaps I might be so bold as to say that democracy, too, must be caught rather than taught, although we must not be lax in the teaching of that ideology.

There is one thing I will say for teachers in Shamokin: they were intensely patriotic, never tiring of telling stories about Washington and Lincoln. I was asked to learn Lincoln's Gettysburg speech by heart, the one that begins with the words: "Four score and seven years ago", and ends wih the words: "and that government of the people, by the people, for the people, shall not perish from the earth." I was asked to recite it, which I did with such gusto that my teacher remarked: "Ho there, not so fast! Do you want to raise Lincoln out of his grave?" And I'll never forget the time that the teacher read the words that were engraved on the bronze tablet affixed to the pedestal of the Statue of Liberty: "Give me your tired, your poor, your huddled masses yearning to breathe free, the wretched refuse of your shore. Send these the homeless, the tempest-tossed, to me, I lift my lamp beside the golden door!"

SHADOWS AND LIGHT

Shamokin was a town of immigrants, with a large basis of native-born inhabitants, but the educational and the political system was indigenous, based mostly on the philosophical heritage left us by Benjamin Franklin and Jefferson. The Americans prided themselves on a "free school system which knows no distinction of rich or poor, or between those who, in the imperfect light of the world, are seeking through different avenues, to reach the gate of heaven. Without money and without price it throws open its doors and spreads the table of bounties for all children of the state. Like the sun, it shines, not only upon the good, but upon the evil, that may become good; and, like the rain, its blessings descend, not only upon the just, that their injustice might depart from them and be known no more."

These are noble words, but democracy will not be real democracy until some provision is made for stopping the tremendous wastage of human material of great potentiality that is lost to us because our poor sudents haven't the financial means to continue their education. I have always considered this an inexcus-

able ommission of our governments no matter of what political stripe,

There is still the matter of universal conscience. I remember the day the news struck our town that President McKinley had been shot in Buffalo by an anarchist called Czolgosz. It was shock to us, stopping us momentarily in our play, and actually making us weep. Our respect for what our teachers taught us was so ingrained in us that we started asking questions. "How dare this man kill our president!" was our immediate reaction. As a matter of fact the murder of any man was a horrible thing for me then to contemplate. Years later when I became a Member of Parliament it was shocking to me in the extreme how little regard was paid to the death of the millions of Ukrainian peasants who died during the Communist inspired famine of 1932. It seemed to me then that the death of an alley-cat was cause for a greater commotion than the demise of such a collosal number of Ukrainian farmers. Where was our world conscience? Did any country speak out with righteous indignation against such genocide? It was painful in the extreme. Did the Ukrainians deserve to have the curtain thus rolled down on them? How many more Ukrainians would have to die before the world recognized that they were a separate people? When would the Western world come to realize that it is only through the nationalism of such countries as the Ukraine that Bolshevism could be destroyed? When will the Western Democracies begin to realize the mistake they made in 1918 when they failed to support the Ukraine in setting up her own state? I've asked these questions many hundreds of times through the columns of the newspapers and periodicals, and I'll be asking them many more times before I die.

I must not digress too far; suffice it to say that the germs of this attitude on my part were planted in me in Shamokin. It was a drab looking town, but a book must not be judged by its cover, and Shamokin must not be judged by its outward appearance.

ROAD TO CANADA

After I finished Grade 10 I began to worry seriously about my future. What was there for me to do in Shamokin Outside the coal mines and the silk mill, or clerking in one of the stores, the place offered no great opportunities of any kind. So what was I to do? My sister, Yaroslawa, had gone to Canada where she taught school in a place called Brokenhead, Manitoba; and then my sister, Solomea, followed suit, and she too, began teaching school at Stuartburn, Manitoba. Next my turn came, and then that of my sister Olga, and she was followed by my mother and Ephraim. Olga taught school in Manitoba, somewhere near Dauphin, Manitoba. She subsequently married Mr. J. W. Arsenych, a lawyer, who eventually was elevated to a Judgeship in Manitoba.

It was with a mingled feeling of sorrow and a spirit of adventure that I left Shamokin. Mr. Kopysciansky was at the station with his son John who was on his way to Harrisburg to complete his final year in law. I regarded him with envy that he, from among the many in Shamokin, was able to graduate into the class of elites that at the time I thought were the cream of the town. In later years this cream had curdled many times within me before it ever churned into butter; meantime a change had begun to germinate in my consciousness which put an absolutely different interpretation on this thing called "the elite". My friend John, however, was a pretty good sort of a scout, who never let his graduation make a snob out of him.

I left Shamokin fully aware that my parents were Greek Catholics, and that inwardly I was a Christian of sorts; but it was not until many years later that I had developed or caught some of the contagion of "spiritual facelessness and anemity" so prevalent among our intelligentsia, and which put them in the position where they could not truthfully say they were for or against any particular creed. Up until the time that our Ukrainian Canadian Committee (KUK) came into being I felt that there was too much internecine warfare among our various organizations for us to achieve any common purpose, and that fact alone had much to do with my mental attitude.

Mrs. Catherine CROUSE

Mrs. Catherine Crouse

Mrs. Catherine Crouse, nee Kulikovych, was born at Hubbard, Saskatchewan, daughter of pioneer settlers. On completion of public school at Hubbard, she proceeded to the Sacred Heart Academy at Yorkton, Sask., for her secondary education. Later, she attended business college in Saskatoon, supplementing her allowance with part-time work. On completion of her studies she found employment with a legal firm at Saskatoon, but having ben offered a more responsible position with the National Press Publishers in Winnipeg, she accepted the offer and moved to Winnipeg. This gave her an opportunity of participating in the organized life of the large Ukrainian comunity of the capital of Manitoba. In 1930, she married Mr. Julius Crouse, a school teacher at Bedfordville, Sask., resigned her position with the National Press Publishers and moved to Saskatchewan.

In Bedfordville, a great deal of her time was devoted to social and cultural activities, she established women's organizations, arranged folk art courses, choir, etc.

In 1936, her husband took a position with the provincial government and the family moved to Regina, where Mrs. Crouse again engaged in social, cultural and humanitarian activities, such as assistance to unemployed, Red Cross, etc. During the War, Mr. Crouse became inspector of war production in Toronto. Mrs. Crouse again entered organized life and, in 1944, she became the organizer of the Ukrainian Catholic Women's League for Eastern Canada, and its president for the next 16 years. She was also elected the official representative of the UCWL (Eastern Canada) to the Ukrainian Canadian Committee in Winnipeg. She became member of the Canadian Women's Council, of the Canadian Citizenship Council, the Catholic Women's League of Canada, the Canadian Consumers' Association, the Canadian Welfare Council, the World Federation of Ukrainian Women's Organizations, etc. In 1947, Mrs. Catherine Crouse represented the UCWL (Eastern Canada) at the World Eucharistic Congress in Ottawa. In 1956, she was elected national president of the UCWL of Canada and vice-president of the World Federation of Ukrainian Women's Organizations. She participated in 1957, as guest, at the National Council of Women congress held in Montreal. As national president of UCWL she attended during her tenure of office conferences, congresses, in Canada and in the U.S.A. On her intervention, UCWL was admitted to the membership of the World Federation of Catholic Women's Organizations, and Mrs. Crouse, as national president of UCWL, attended their Congress in Rome in 1957. She was received by the Holy Father and participated in the Congress of the Lay Apostolate also held in Rome.

In December 1961, Mrs. Crouse was elected official representative for Eastern Canada of the largest Ukrainian Catholic Fraternal Society of St. Nicholas.

Mr. and Mrs. Crouse reside in Ottawa. Their two children, son and daughter, reside in Toronto.

Would you like to become a Basilian priest or brother?

Write:

REV. MASTER OF NOVICES
Basilian Fathers, Mundare, Alberta
or
VOCATIONAL DIRECTOR
3100 Weston Rd., Weston, Ontario

The former Luba Hodowansky who was recently married to Nestor Snihura was an active member of the Ukrainian Catholic University Students (Obnova) group in Toronto.

WISE WORDS FOR MARRIED FOLKS

Never both be angry at once.

Never speak loud to one another unless the house is on fire.

Let each one strive to yield oftenest to the wishes of the other.

Let self-denial be the daily aim and practice of each.

Never find fault unless it is perfectly certain that a fault has been committed, and always speak lovingly.

Never taunt with a past mistake.

Neglect the whole world rather than one another.

Never allow a request to be repeated.

Never make a remark at the expense of each other.

Never part for a day without loving words to think of during absence.

Never let the sun go down upon any anger or grievance.

Never meet without a loving welcome.

Never forget the happy hours of early love.

Never sigh over what might have been, but make the best of what is.

Never forget that marriage is ordained by God and that His blessings alone can make it what it should ever be.

Never be contented till you know that you are both walking in the same narrow way.

Love Is Not Blind

Bernard Dribnenky, O.S.B.M.

St. Valentine's Day is a fine occasion to dedicate this column to that very misunderstood, misused and abused, nevertheless beautiful topic called LOVE.

The chief vandal responsible for defacing the exquisite image of love and debasing it to the degree of the paltry and the gaudy is the greed for the fast dollar, the driving force behind the vast empire of our mass publications and motion picture industry.

To begin with, love is a virtue. In fact, among virtues it occupies the very summit. And, as a virtue, it emanates from the Supreme Being we call God. It is commissioned by the Creator with a magnificent rôle within the framework of His creation.

In other words, love is a disposition, a more or less permanent feeling which effectively inclines us to wish and strive for the happiness of the person we love. It is, therefore, important to understand that the sole direct beneficiary of all true love is always the person loved.

You cannot love somebody for your own sake because you then make a travesty of love, you become selfish. Love and selfishness contradict each other.

A mother loves her crippled child for the child's own sake. A husband loves his totally paralyzed wife because he has vowed to love her nor only for better but also for worse.

Of course, the way of love is ordinarily a double lane, where two persons love each other, strive continually to bring happiness to the other.

The pathetic refrains of "I want" and "give me" and "need you" that we hear in the so called love songs of the modern "Hit Parade" express not love but what the psychiatrist would call "egocentricity" in a baby, or "neurotic dependence" if it persists in an adult. Attention and comfort are what an infant cries for and must receive from its parents.

True love songs — the sonnets of Shakespeare, for example — are exactly the reverse of this. They promise attention and protection and comfort to the beloved.

Being rooted in the soul, love is necessarily something spiritual. It is as marvelous and great and fathomless as the human soul itself. And as the human soul, it can also be as everlasting.

Like the soul and body which are fused into being, i. e. one person, so can love become amalgamated with another human feeling which is also implanted in mankind by the Creator, namely sex attraction. This is called romance.

Romance can and should be something sound and wholesome and beautiful. In fact, in marriage it is hallowed with the indelible character of a Sacrament. Sex attraction is the frosting of the cake of romance while the essence is the sacrificing power of love.

What is unwholesome and harmful and therefore sinful cannot be love but false romanticism, based on an infantile mentality and neurotic perversion of love, a greediness of heart and selfseeking passion that can never be satisfied.

Love, like politics, seems simple and clear-cut to most people, and yet these two are accountable for most of the turmoil that has plagued mankind throughout the ages. Both can and do get inextricably involved in human emotions which so often and unfortunately cloud up the distinction between good and evil, lust and love, destruction and peaceful settlement of conflicting interests. This is the reason why man's greatest progress lies to-day in the unemotional fields of physics and astronomy. But the greatest achievement yet to be attained in the society of man, an achievement far surpassing the conquest of outer space and the discovery of the basic composition of the atom — is the ultimate analysis of the values of human life and the ability to understand and harmonize its emotions with the everlasting principles which men are to live by.

Romance, therefore, is the subtle and admirable combination of the power of sex attraction motivated exclusively by the power of love, which in turn is guided by reason enlightened by Faith.

Otherwise this is not romance but infatuation or lust, both deceiving facsimilies, and very blind.

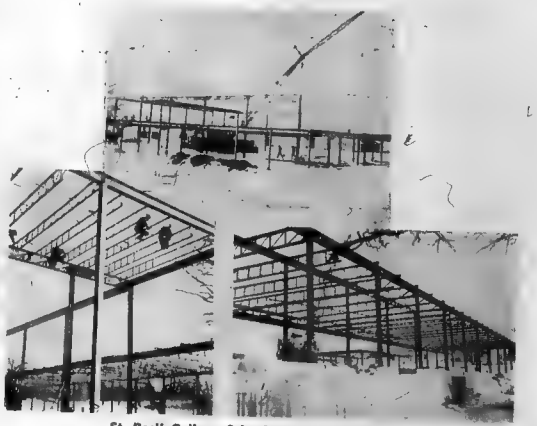

The steel work for the new St. Basil College School as shown here is nearly completed. Soon the brick and stone work will go up. The building will be completed this June. Applications are now being accepted for students beginning High School this September. — Apply: 3100 Weston Rd., Weston, Ontario.

St. Basil College School Under Construction

Film Records Beauty of Byzantine-Ukrainian Rite

By REV. JOHN S. BANAHAN

Last Sunday we made a movie in Chicago. Certainly we broke all records for low budget productions. No one will threaten our record for speed for many years.

Normally pictures made for businesses or schools cost about $1,000 a minute. Since ours is one hour long the price should have been $60,000.

Building sets and lighting scenes consume many tiresome hours and the least pretentious of movies take at least two weeks of shooting time. Our film cost us several hundred dollars and we shot it all in one morning.

The whole thing would have been completely impossible except for the assistance of WGN-TV. They arranged for the telecast of Mass from St. Nicholas church.

We arranged for a film of the broadcast and shortly it will be available for parish use. Men's or women's societies will be able to rent it from Ideal Films at 58 E. South Water st., Chicago.

Ever since I attended a Pontifical Mass at St. Nicholas some 20 years ago and received Holy Communion under both species. I have talked enthusiastically about the beauty and majesty of the Divine Liturgy as celebrated in the Ukrainian Rite.

Rarely does one hear such choral music, or see such color and movement.

Yet the average Catholic in Chicago who drops into St. Nicholas on Sunday morning would be confused by strange vestments, ceremonies and language.

Therefore we hoped to substitute a teaching device for the person of a teacher. We wanted to make a motion picture of the Mass to share the experience of this liturgy with others.

The Rev. Patrick Paschak, O.S.B.M., really started the whole thing. It was his proposal that we televise the installation of Bishop Gabro as first bishop of the new diocese of St. Nicholas.

At the same time we could broadcast the regular Sunday Mass and film the ceremonies.

The problem was then placed in the hands of the technicians at WGN-TV. We asked if they could provide us with sufficient variety of shots that would point out the ceremonies being described.

The director of the program, Jerry Gregoris spent several days at church before he gave us his answer. A shooting script of important scenes was prepared. Father Paschak

The Pontifical Liturgy in the Byzantine Rite

wrote his narration and we were ready.

I think it is quite true to say that television is a brand new art form quite distinct from painting, photography and music yet partially derived from all of them. You have to witness a show from a control booth before you can appreciate the truth of this.

The interior of a remote broadcast truck is far more cramped than a studio booth but there are just as many people, picture monitors, speakers and switches in it.

There is just as much excited anticipation of a scene. There is just as much elation when a picture is well photographed.

A remote broadcast crew is tied together with microphones and headphones. Constantly the director receives suggestions from cameramen about the pictures being broadcast.

The audio engineer and the narrator, too, offered advice on the improvement of the program. Even the technicians miles away at the studio where the Mass was being fed to the transmiter gave helpful advice.

In time, I hope your parish will avail itself of this new movie: "Mass According to the Byzantine-Ukrainian Rite."

FATHER, YOU ARE 'IT'

You are the head of the family — be the head one, not the dead one.
You have the chief responsibility for the praying, obeying and paying.
You are the shepherd, not the sheep; so take the wool out of your eyes.
You have ears to hear and believe what the teacher says about Johnny.
You have, besides, a fatherly nose, so smell a rat once in a while.
You can face your boy's anger now better than face his contempt later.
You needn't keep the stick in your hands, but be sure to keep the stick handy.
You want good teachers for your boy; the best are many brothers and sisters.
You wear the pants for more reason than just to carry the wallet.
You CAN be the head of the family but not by remote control!
The old excuse: "I run my job. My wife runs the home" might be common policy but is mighty poor theology!

QUICK QUOTES FOR FATHERS...

A wife is a person who sits up with you when you are sick, and puts up with you when you are not.
— **Anna Herbert**

A good father, finding his son on the wrong track, will provide switching facilities. — **Powerfax**

UKRAINIAN CATHOLIC VOCATIONAL GUIDE

BASILIAN FATHERS (O.S.B.M.)
Accept students for priesthood and lay-brothers. Write:
Rev. Master of Novices
Basilian Fathers
Mundare, Alberta

Vocational Director
3100 Weston Rd., Weston, Ont.

Rev. Master of Novices
Box 231
Glen Cove, L. I., New York,

REDEMPTORIST FATHERS (C.Ss.R.)
Accept students for priesthood and lay-brothers. Write:
Rev. Master of Novices
St. Mary's Seminary
Meadowvale, Ontario.

STUDITE MONASTERY
Rev. Father Superior
Box 10, 560 Parkinson Ave.,
Woodstock, Ontario.

FRANCISCAN FRIARS (O.F.M.)
Order of the Friars Minor of the Byzantine Rite. Write:
Rev. Father Superior
4 Ponus St., New Canaan,
Conn., U.S.A.

SISTERS SERVANTS OF MARY IMMACULATE (S.S.M.I.)
Mount Mary Immaculate
Novitiate
Ancaster, Ont., Canada.

MISSIONARY SISTERS OF CHRISTIAN CHARITY (M.S.C.C.)
Rev. Mother Provincial
Box 180, Grimsby, Ontario.

UKRAINIAN SISTERS OF ST. JOSEPH
Rev. Sister Superior
214 Ave. M. South
Saskatoon, Saskatchewan

SISTERS OF ST. BASIL (O.S.B.M.)
Rev. Mother Provincial
710 Fox Chase Road,
Philadelphia 11, Pa., U.S.A.

MISSIONARY SISTERS OF THE MOTHER OF GOD (M.S.M.G.)
Rev. Mother Provincial
111 W. North St.,
Stamford, Conn., U.S.A.

THE UKRAINIAN OBLATE MISSIONARIES OF MARY IMMACULATE
(Secular Institute)
4287 St. Hubert St.
Montreal, Quebec

"КЛЮБ ДОБРОЇ КНИЖКИ"

"Кожний культурний українець читає добру українську книжку!" — "Добру" — значить: будівну щодо змісту, яка стоїть за нашими українськими традиціями; "добру" — значить: гарну формою й видавничою технікою.

Це і клич "Клюбу Доброї Книжки": Хочемо дати українському читачеві добру й гарну книжку, яка дала б його душі будову й розвагу, піднесла б його понад будні життя до українського ідеалу. І все те хочемо дати українському культурному читачеві за розмірно невеликі гроші.

Оцим проголошуємо передплату на таку книжку. Хто хоче стати членом "Клюбу Доброї Книжки", має заплатити річно $4.00 і за те має право вибрати собі кілька книжок, із нижче поданого спису, вартости $6.00. Кромі того дістане член Клюбу наш каталог інших книжок даром. Із цього каталогу може вибрати собі книжок на будьяку суму з тим, що заплатить за них одну четвертину менше, ніж вони нормально коштують.

Для приєднання членів "Клюб Доброї Книжки" дає протягом місяців — лютня-червня 1962 року всім своїм новим членам привілей дістати даром одну книжку, вартости $1.50, зовсім даром! Виходить: хто протягом лютня-червня 1962 р. заплатить $4.00, той дістане за те книжок на $7.50!

Ось книжки, які проголошуємо на передплату за 1961 рік (крім них дістанете ще каталог зі списом понад 250 книжок, із яких можете собі вибрати ще й інші з опустом 25%): 1) В. Королів-Старий "Згадки про мою смерть" — спогади українського громадського діяча. — Ціна $1.50. — 2) В. Лозинський "Проклятий камінь — історична повість з часів Сагайдачного. — Ціна $1.50. — 3) Ф. Одрач "Покинута оселя" — оповідання з життя емігрантів. — Ціна $2.50. — 4) С. Бартас "Було троє малих дітей" — оповідання з правдивої події. — Ціна $2.50. — 5) Митрополит В. Липківський "Відродження Церкви в Україні 1917-1930 рр." — Ціна $3.00. — 6) Ю. Мозіль "Спомини політв'язня" — Ціна $1.00 — 7) Ю. Мозіль "На Вронках" — спомини з тяжкої польської тюрми. — Ціна $1.00. 8) М. Головінська "Чічка" — оповідання з життя дітей. — Ціна $1.75. — 9) Ол. Кисілевська "По Рідному Краю" — спомини з мандрівки по Україні. — Ціна $2.00. 10) Б. Курилас "Діялоги Василіянок" — п'єса з часів московського переслідування. — Ціна $1.00. — 11) Т. Кострубa "Як Москва нищила Українську Церкву". — Ціна $0.50. — 12) Т. Кострубa "Нариси з церковної історії України", — Ціна $2.00. — 13) Ол. Мох "Книжки і люди" — літерат. нариси. — Ціна $1.00. — 14) В. Гюнерман "На Божих окопах" — історична повість із часів французької революції. — Ціна $1.50. Спис дальших 250 книжок у нашому каталозі, який кожний новий передплатник Клюбу дістане даром.

Замовлення адресуйте:

"KLUB DOBROJI KNYZKY"
286 Lisgar St., Toronto 3, Ont., Canada

КНИЖКОВІ НОВИНИ

Рядзикевич В.: **Прилетіла зима біла** — — 0.50
Н. Королева: **Предок.** Істор. повість. **Новість!** 3.00
Н. Королева: **Подорожній** — легенди — — 0.50
В. Королів-Старий: **Згадки про мою смерть** 1.50
Перші заковані. Біла книга про переслідування віри в Україні — — — — 1.00
св. Василій Великий: **Борець Христа.** Святовасилівське "Наслідування Христа", полотно 1.00
Відпустові молитви — — — — 0.10
о. Нагаєвський І.: **Об'єднання Церков і ідея Київського Патріярхату** — — — — 1.00
О. Штавдінгер: **Об'явлення Марії у Фатімі** 0.50
А. Лотоцький: **Пастушок із Назарету** — опов. 0.50
О. Кисілевська: **По рідному краю** — — — 2.00
Р. К.: **Я була свідком чуда!** — — — — 0.30
о. І. Д. Попович: **Граматика церк.-слов. мови** 1.50
о. І. Д. Попович: **Києво-Печерський манастир** 0.50
о. М. Соловій: **Літургіка для українських шкіл, ч. І. Святі речі, ч. ІІ. Святі Богослужби** — по 1.00
— **Щоб усі були одно** — — — — — — — 0.25
о. д-р Ю. Федорів: **Проща до св. Землі** — — 1.50
— **На чернечій горі Атос.** Записки паломника 1.25
Митрополит В. Липківський: **Відродження Української Церкви** — — — — — 3.00
П. Грицак: **Галицько-Волинська Держава** — 2.50
о. А. Трух: **Божа Криниця** — — — — — — 0.50
В. Лозинський—М. Ценевич: **Проклятий камінь** — історична повість з козаччини — 1.50
о. М. Ваврик: **По Василіянських манастирях** 2.50
Ю. Мозіль: **Спомини політв'язня — 1958** — 1.00
Ю. Мозіль: **Крізь залізну занавісу** — — — 1.00
М. Головінська: **Чічка** — оповідання — — 1.75
С. Бартас: **Було троє малих дітей** —опов. — 2.50
Г. Дардель: **Свята Єлисавета** оповід. **1958** 0.25
О. Купранець: **Вигнаний гетьман І. Мазепа** 0.25
Й. Схрейверс: **Чудесне життя с. Варвари** — 1.50
М. Овчаренко: **Золоті ворота** — читанке 2.50
Т. Кострубa: **Нариси з церк. історії України** 2.00
— **Як Москва нищила Українську Церкву** 0.50
О. Мох: **Теофіл Костру6а** — життепис — — 0.25
О. Мох: **Книжки і люди** — літерат. нариси 1.00
омм: **Поэви Пречистої Діви** — — — — — 1.50
омм: **Чорт, направду!** — — — — — — — 0.25
М. Островерха: **Гомін з далека** — — — — 1.00
М. Островерха: **Чорнокнижник із Зубівки** 0.50
М. Островерха: **На закруті.** Осінь 1939 р. 1.75
Островерха М.: **Великий Василіянин** Слуга Божий Митроп. Андрій Шептицький — 0.50
Я. Бохенський: **Тайна червоного посольства** 2.00
Б. Курилас: **Діялоги Василіянок** — — — 1.00
Ф. Одрач: **Покинута оселя** — оповідання — 2.50

Skwarok J. OSBM.: **The Ukrainian Settlers in Canada and their schools 1891—1921** — — 2.00
— **The largest Eastern Rite in the Catholic Church** 0.15

Замовляти на адресу:

Basilian Press — 286 Lisgar St.
Toronto 3, Ont., Canada

СТОРОЖІ МИРУ

Сьогодні більше, як колинебудь від 1940-их років ми винні їм особливе привітання — тим співгромадянам у Канадійських Збройних Силах, які стоять готові боронити наших свобід і помагати захищати світовий мир.

DEPARTMENT OF NATIONAL DEFENCE

СВІТЛО
THE LIGHT

РІК XXV — БЕРЕЗЕНЬ — 1962 — MARCH — Ч. 3 (471)

ВИСЛІД КОНТЕСТУ ПРИЄДНУВАННЯ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ДЛЯ "СВІТЛА" ЗА 1961 РІК

Згідно з нашою заповіддю в грудневому числі "Світла" з 1961 року повідомляємо, що в контесті приєднування "Світлу" нових передплатників на 1961 рік узяло участь 60 осіб; їх спис подаємо осьтут.

5 нових передплатників приєднали "Світлу" оо. Василіяни з Аргентини;

4 передплатники — о. Іван Гасян, Англія;

4 передплатники — о. Віктор Сорока, ЧСВВ;

3 передплатники — пані Анна Антоняк із Нью-Йорку;

По 2 передплатники — о. Юрій Ковальський, Форт Вейліям. пані Надія Головата, Торонто; п. Іван Млинарський, Вудсток; п. Василь Пілюс, Англія.

По 1 передплатникові приєднали: Катерина Сабадаш, Монтреал; Іван Федорів, Гадсон Бей, Онт.; Кароль Турський, Торонто; Петро Захарчук, Фінекс, ЗДА; Марія Силепкович, Нью-Йорк; І. Новосад, Філядельфія; Г. Стоцький, Гайнес Кріх, Алта.; М. Миланюк, Каррот Ривер, Алта.; Катерина Білан, Детройт; Тетяна Возьна, Нью-Йорк; А. Мазяр, Вейн, ЗДА; Євдокія Дідулка, Торонто; Григорій Блюй, Торонто; пані Т. Глива, Торонто; Т. Раковський, Торонто; С. Дольницька, Торонто; Михайло Стиранчак, Гартфорд; Єва Мазур, Філядельфія; о. Володимир Пашковський, МекКіс Рокс; Ірина Горна, Балтімор, ЗДА; М. Горний, Маратон, Онт.; Анна Кулик, Лявой, Алта.; Марія Взова, Райкрофт, Алта.; о. Дмитро Качмар, Австралія; о. Теодосій Атаманюк, Трентон; Марія Мриглод, Нью-Йорк; Марія Дикий, Линбрук, Алта.; Анна Никифорук, Нью-Йорк; Василь Яськів, Нью-Йорк; Марія Круп, Транскона, Ман.; пані Варава, Мондер; Анна Бородай, Монтреал; о. М. Соловій, ЧСВВ, Нью-Йорк; Остап Мотрович, Акрон; Ірена Сторощук, Австралія; Ірена Небесняк, Англія; Анна Салецька, Бронкс; М. Зубик. Нью-Йорк; Г. Банира. Торонто; А. Рутковська, Йонкерс; В. Христоріз, Трентон; Н. Палій, Бекайнт, ЗДА; Ю. Мищій, Едмонтон, Алта.; А. Дембіцький, Нью-Йорк; І. Зінченко, Філядельфія; І. Небесняк, Торонто; В. Даровський, Монтреал; О. Адамчук, Філядельфія; М. Мудрий, Елізабет; С. Калужний, Торонто; Г. Брошко, Торонто; В. Палюга, Елізабет.

Всім тим добродіям "Світла" вишлемо в місяці березні книжкові нагороди та почесні грамоти "Приятелів Світла". Сердечно дякуємо всім цим нашим Приятелям та просимо їх і надальше залишитися Приятелями "Світла" і працювати дальше над його поширенням.

ВИДАВНИЦТВО І РЕДАКЦІЯ "СВІТЛА"

ЗАКЛИК

У 150-РІЧЧЯ МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА

За ініціятивою Рідної Школи ім. Маркіяна Шашкевича та при допомозі цілого патріотичного загалу Канади в 1944 році збудовано пам'ятник Великому Синові Українського Народу і Пробудителеві Галицької Землі о. Маркіянові Шашкевичеві на прилюдній площі біля Рідної Школи при вулиці Юнлид у Вінніпегу.

Цей пам'ятник потребує негайного відновлення, основного ремонту і відповідного уміщення.

Для здійснення цього завдання скликано Ширші Громадські Наради представників церковних і громадських організацій в Вінніпегу та вибрано Громадський Комітет. Цей Комітет повинен постаратись, щоб у 150-річчя з дня народження Маркіяна Шашкевича відновлено і по можности приміщено в відповіднішому місці цей одинокий у Канаді пам'ятник Маркіянові Шашкевичеві.

Прийнявши на себе рішення громадських і церковних організацій, Громадський Комітет проголошує збірку Фонду Відновлення Пам'ятника Маркіянові Шашкевичеві. Ця збірка повинна скінчитись до 30 липня, 1962 року. Цей довгий реченець повинен дати змогу закінчити працю коло пам'ятника зимовою і весняною порою, а в літі урочисто відкрити пам'ятник у вивінченій формі.

Сподіємось, що між жертводавцями на цю ціль не забракне ні одної нашої громадської і церковної організації. а також не забракне імен наших патріотичних громадян у Канаді, бо ж Маркіян Шашкевич це Великий Син всього українського народу.

Всі пожертви будуть проголошені поіменно в українській пресі і в Пропам'ятній Книзі, що з цієї нагоди буде виготовлена. Пожертви просимо слати на адресу:

RIDNA SHKOLA M. SHASHKEVYCH
49 Euclid
Winnipeg 4, Man., Canada
(M. Shashkevych Committee)

За Комітет:

В. Запісоцький, Пролат Й. Пуляк, Із. Гевриш, Ів. Беднарський, В. Берестянський, пані Емілія Гунчак, М. Співак, І. Нестор. д-р М. Марунчак, А. Загорода

СВІТЛО
THE LIGHT

КАТОЛИЦЬКИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Видають ОО. Василіяни

Передплата $3.00 на один рік.

Поодиноке число 30 центів.

Адреса Адміністрації:
286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario
Telephone: LE 5-6483

Адреса Редакції:
3100 Weston Rd., Weston, Ontario
Telephone: CH 1-9203

ПРЕДСТАВНИКИ "СВІТЛА" ЗАКОРДОНОМ

АНГЛІЯ:
Ukrainian Booksellers
& Publishers
49 Linden Gardens,
Notting Hill Gate
London, W. 2, England.

АВСТРІЯ:
Griechisch - katholisches
Zentralpfarramt zu St. Barbara
Wien 1, Riemergasse 1
Austria

АВСТРАЛІЯ:
Rev. D. Kachmar
Archbishop's House
West Tee, Adelaide, S. A.

АРГЕНТИНА:
Padres Basilianos
Curapaligue 760
Buenos Aires, Argentina

БРАЗИЛІЯ:
Padres Basilianos
Caixa Postal 24
Prudentopolis, Parana, Brazil

ФРАНЦІЯ:
L'Abbe Julien Prokopiw
2 Rue des Crignos
Amiens (Somme) France

ІТАЛІЯ:
Padri Basiliani
Via Icilio 40 (Aventino)
Rome, Italy

THE LIGHT
A Ukrainian Catholic Monthly
Published by the Basilian Fathers,
286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario,
Canada.

Authorized as second class mail by the Post Office Department, Ottawa, and for payment of postage in cash.

ЗМІСТ:

Редакційні: "Живо велике, а робітників мало" 98
У сімдесятріччя Митрополита-Ісповідника 98
Свідоцтво перших 7-мох Вселенських Соборів та візантійських царів про віру Римської Церкви о. Іс. Луб, ЧСВВ 99
Чи буде тоді якийсь роздор між Сходом і Заходом?
Через направу християнських обичаїв до відродження людства о. Вас. Ваврик, ЧСВВ 101
Місячне наміреня на березень 1962
Сторінка Апостольства Молитви 102
За нашу духовість А. Б. 104
Які ми як нарід? Наші добрі й лихі прикмети
Цвіти престолу в родинному гнізді о. Севериян, ЧСВВ 106
Родина осередком духовних покликань
Багато людей запитує о. С. Сабол, ЧСВВ 108
Піст і розвід — Піст і вбивство — Самогубства й Церква — Страшний суд — Хресна дорога
Св. Тайни помножують християнську праведність о. В. Зінько, ЧСВВ 110
Великі користі дають Св. Тайни. Але кому?
Листи Никодима Ів. Добрачинський 111
Початок нової повісти "Світла"
Мої спомини про Жовкву Степан Гевак 116
Два важливі чинники пробуду Жовківщини
Останні дні католицької Золочівщини о. С. Юник, ЧСВВ 118
Бандити, за якими стояла міліція
"Русалка Дністровая" і Шевченко д-р М. Лоза 119
Шевченкове відношення до Галицької Руси
Марія — сценічна картина М. К. Головінська 120
Часи 1939 року в галицькому селі
Іван Сулима — історична повість В. Буженко 122
Козаки Сулими прощаються з Римом
На порозі вічности Лев Плуф 127
Пригоди детектива зі страшним бандитом
Іконка Рудольф Утш 129
Спомини німецького жовніра з України
ОГЛЯД ПРЕСИ 130
Як там у Краю? о. В. П. 131
Лист із Старого Краю
ЗДАЛЕКА І ЗБЛИЗЬКА 133
ПРЕСФОНД 136

ENGLISH SUPPLEMENT

Dragging Your Feet Through Lent 137
Study Through Reading 137
WHAT SHALL I BE? *Father Severian, O.S.B.M.* 138
GIVING IT SOME THOUGHT
Is Life Country Style on the Way Out?
Bernard Dribnenky, O.S.B.M. 139
Parents Unwittingly Block Vocations 140
Laity Representatives Meet With Bishop 140
The Devil in the News 140
Canadians Invited to Study Farm Problems 141
MEMOIRS 141
My Memoirs 1892-1962 (IV) *Michael Luchkovich* 142
Questions Manitoba School Policy 143

РЕДАКЦІЙНІ

"ЖНИВО ВЕЛИКЕ, А РОБІТНИКІВ МАЛО"

Це загальна й відома річ, що сьогодні релігійно жити приходиться чимраз трудніше.

На дітей, які щойно прийшли до вживання розуму і ще не вміють розрізнити добра від зла, чекають уже полиці дешевих і шкідливих магазинів і такі ж фільми, щоб на м'яких та податніх іще характерах залишити свої викривлюючі й незатерті зморшки.

Молодь ваблять ранні заробітки, які дають їй незалежність від батьків у тому віці, коли кожна людина саме найбільше потребує поради і проводу.

А старших манить матеріялізм. Це та духова зараза, що звужує ввесь світ людини тільки до його бизнесу. Тоді релігійні справи відсувається до нижчого, менш важного рівня, або й зовсім їх занехується.

Все це потверджує ще той статистичний факт, що саме в наших часах зменшилися духовні покликання. Сьогодні маємо менше покликань до семінарій та до мужеських і жіночих Чинів і Згромаджень, ніж мали кількадесят років тому.

Ця правда набирає вимовної поваги, коли зважити, що якщо релігійне життя має в нас розвиватися а не нидіти, то нам треба не менше, але більше духовних робітників.

Духовні покликання родяться й розвиваються в побожній атмосфері щиро католицьких родин. Добрі, католицькі родини в нас є, але сьогодні треба нам оті покликання стараннішe плекати.

В цій цілі мусимо будувати католицькі школи; маємо їх рішуче замало.

Також наші деякі публичні опінії щодо покликань можна й треба спростовувати. Родичам, яких дитина йде в манастир, часто доводиться вислухувати заяви "спочуття" від людей, які повинні б ліпше розумітися. Це правда, що покликання до духовного життя вимагає неабиякої жертви, але ця жертва високовартісна. Це та жертва, що робить людину, яка віддає життя за свій нарід героєм, а матір найдорожчою особою в світі.

Врешті повинні ми молитися за збільшення покликань до духовного життя. Ця рада давня як саме християнство, але вона завжди на часі і чи не найбільш успішна. Її бо подав нам сам Христос.

У СІМДЕСЯТРІЧЧЯ МИТРОПОЛИТА-ІСПОВІДНИКА

Митрополит Йосиф СЛІПИЙ народився в родині селян, Івана й Анастасії з Дичковських, 17 лютня 1892 року в с. Заздрість Теребовельського повіту. По матурі вступив на богословський факультет, а митрополит Андрій вислав його на студії до Інсбруку, де й висвятив його на священика в 1917 р. По Інсбруці продовжував свої студії ще і в Римі, де габілітувався на доцента догматики та осягнув титул "магістер агрегатус". Під час цих своїх студій написав свої два найважніші твори, про Св. Духа та Пресв. Трійцю; ці твори такі оригінальні й поважні, що ввійли до світової богословської літератури.

По повороті до Львова о. д-р Сліпий спершу був професором богословії, а потім іменований митроп. Андрієм на ректора духовної семінарії. Цю семінарію ректор у порозумінні з Митрополитом перетворив на вищу Богословську Академію з виділами богослов'я й філософії; з неї вийшло понад три сотні богословців. Крім цього о. Ректор створив іще Богословське Наукове Товариство, а при ньому видавництво вченого журналу "Богословія" та видавництво богословських наукових творів. Заходами головно о. Сліпого постав цілий видавничий концерн, у якому виходили ще часописи "Мета", "Христос наша сила" (наклад 23000 прим.!), літерат. наук. місячник "Дзвони" й і. Можна сказати, що не тільки про науку дбав о. Ректор, але й постарався вперше про створення у Львові української католицької преси. При тій своїй організаційній праці для католицької науки і преси, попри свою визначну виховну діяльність як ректор духовної семінарії, о. Сліпий не занедбував писати далі свої наукові праці: загалом має за собою ок. 130 творів. На феріях виїздив заграницю на богословські й унійні з'їзди, де понав'язував знакомства з іншими визначними вченими богословами; так діяв наче амбасадор нашої Церкви для Заходу.

Коли прийшла большевицька навала, Рим іменував о. Йосифа архиепископом із правом наслідства, а митроп. Андрій висвятив номіната тайно в празник Непорочного Зачаття 1939 р. Пише про те сам митроп. Йосиф: "Я не міг ставити перешкоди моїм свяченням, бо в час гонення свячення не є честю, а в першій мірі тягарем. За єпископський жезл отримав я дерев'яну палицю митрополита (Андрія),

(Кінець на 132 стор.)

СВІТЛО THE LIGHT
Український Християнський
М І С Я Ч Н И К
БЕРЕЗЕНЬ, 1962 РІК XXV, Ч. 3 (471)

о. Ісидор Луб, ЧСВВ

СВІДОЦТВО ПЕРШИХ СІМОХ ВСЕЛЕНСЬКИХ СОБОРІВ ТА ВІЗАНТІЙСЬКИХ ЦАРІВ ПРО ВІРУ РИМСЬКОЇ ЦЕРКВИ

В останній статті ми писали, що віру римлян вістили Апостоли по всьому світі та за цю віру віддали своє життя. Подібно визнавали цю віру свята Східня Церква й зокрема Святі Отці й церковні Вчителі Східньої Церкви, як св. Полікарп, св. Василій Великий, св. Григорій Богослов, св. Атанасій Вел., св. Йоан Золотоустий і багато інших.

СВІДОЦТВО ПЕРШИХ СІМОХ ВСЕЛЕНСЬКИХ СОБОРІВ

Але чому ж я відсилаю вас до одного чи другого Св. Отця, щоб ви досліджували давні дороги одности у вірі й давні дороги З'єднення? Спитайте радше тих усіх разом, що в Св. Дусі збиралися на Вселенські Собори. Спитайте, чи вони не одним серцем і не одною думкою поборювали враз із римлянами всякого роду єретиків, що загрожували спільній вірі всього християнського світу? (При тім пригляньтеся, чи були на тих соборах випадки, щоб усі греки, або всі римляни кидали обопільно на себе клятву тому, що одні одних уважали за єретиків і за неправовірних?) На це відповідять нам по-перше 318 Отців, що зібралися були 325 р. на перший Вселенський Собор до Нікеї у Вітинії проти єретика Арія і його прихильників. Ці 318 Отців під проводом відпоручників ("легатів") римського Патріярха (Папи) св. Сильвестра: єпископа Гозія з Кордови в Еспанії й пресвітерів римської Церкви Віта й Вінкентія — спільно осудили Арія й спільно склали один символ віри для всього християнства в прияві й під опікою святого й великого царя Константина. (Євс., Жит. Константина III, 13.)

По-друге відповідять вам 150 Отців зібраних 381 р. в Царгороді проти царгородського єпископа Македонія. Вони то, однозгідно з римським Патріярхом св. Дамазом (що до нього вислали були трьох вибраних із-поміж себе єпископів: Кирияка, Євсевія й Прискіяна) кинули клятву на вище згаданого єретика Македонія й знову однодушно пояснили символ віри (Теодорит, Історія Церкви V, 9).

По-третє відповідять вам 200 Отців зібраних 431 р. в Єфесі проти царгородського патріярха Несторія. Вони теж однозгідно з римським Патріярхом св. Келестином викляли Несторія під проводом заступника цього ж римського Патріярха, св. Олександрійського патріярха Кирила. Опісля, коли прибули на Собор окремо вислані папські відпоручники з Риму, тоді Собор відбувався далі вже під їхнім проводом. Тут треба згадати, що коли прочитали на Соборі листа від Папи Келестина, — всі зібрані Отці одноголосно закликали: "Новому Павлові Келестинові, Келестинові сторожеві віри, Келестинові, що однозгідний із Собором, увесь Собор дякує!" (Никифор, Історія XIV, 34; XV, 2, 4, 6, 7).

По-четверте відповідять вам 636 Отців зібраних 451 р. в Халкедоні біля Царгороду проти єретиків Євтимія та олександрійського патріярха Діоскура. Ті Отці разом із римським Патріярхом св. Левом Великим, що вислав був на Собор своїх трьох відпоручників: єпископів Пасхасія й Люкентія та пресвітера Боніфатія, що були предсідниками того ж Собору, — не тільки осудили вище згаданих єретиків, але й при тому в часі читання листа від св. Лева Великого, кликали цими словами: "Це віра Отців, це апостольська віра, так віримо ми всі православні (ортодоксой); анатаема тому, що вірив би інакше. Устами Лева промовив Петро!" (Зонар, Літопис III, дії царя Маркіяна; Ніл, IV. Собор).

Що між греками й римлянами була одна і тасама віра, відповідять вам по-п'яте ті 165 Отців, що знову 553 р. в Царгороді осудили м. і. блуди Оригена, а те осудження затвердили теж своїми декретами Папи: Пелагій II, Мартин I і Григорій Великий (Зонар, Дії Константина, Погоната; Ніл, IV. Собор).

Відповідять вам теж 289 Отців, зібраних 681 р. на Вселенському Соборі в Царгороді, що під проводом легатів римського Архиєрея св. Агатона (пресвітерів Теодора й Георгія та диякона

Йоана) осудили та кинули клятву на єретиків монотелітів, які твердили, що в Ісусі Христі є не дві, тільки одна воля (св. Церква навчає, що в Ісусі Христі є Божа і людська воля).

Накінець скажуть вам тих 350 Отців, що знову зібралися 787 р. в Нікеї проти єретиків іконоборців. Зібрані однозгідно з Папою Адріяном (якого два легати займали перше місце на Соборі), відлучили вище згаданих єретиків від спільноти з Христовою Церквою.

Оце, в часі 787 літ на сімох Вселенських Соборах, що їх признає теж увесь православний Схід, збиралися разом і греки і римляни та однозгідно й однодушно виступали спільними силами проти всіх ворогів спільної віри. Вони осуджували разом усіх єретиків і разом укладали та спільно визнавали символи віри. Почуваючися членами одного і того самого містичного (таїнственного) Христового Тіла, себто членами одної св. Церкви, вони підпомагали себе обопільно, ніколи одні одних не осуджували й не зневажали за те, що іншого обряду придержуються греки, а іншого римляни. Віра лучила їх разом, а обряди вважали вони тільки за зовнішні знаки й вияв внутрішнього богопочитання та внутрішньої віри.

А тепер осудіть самі, чи є тепер хто мудріший і святіший від св. Атанасія Великого, або від св. Отця нашого Николая, архиепископа Мир ликійських, чи від інших великих святих, що на Нікейському Соборі засідали, як браття разом із римлянами й боронили разом із ними св. Христової віри? Або може є хтось розумніший від тих Св. Отців, що на Єфеському Соборі називали Римського Архиерея новим Павлом і Сторожем віри? Від тих 630 Отців, що на Халкедонському Соборі одноголосно кинули клятву на всякого, що не вірить так, як римський Єпископ св. Лев вірить?

СВІДОЦТВА ВІЗАНТІЙСЬКИХ ЦАРІВ

Спитайте накінець поважніших грецьких (візантійських) царів, чи й вони не йшли разом із римлянами дорогою одности й дорогою з'єднання у вірі. Відповість нам на це Теодосій Великий у своєму листі, що його написав був до Дамаза, Римського Папи: "Хочемо, щоб усі народи, що ними Ми управляємо силою нашої власти, були в тій вірі, що її передав римлянам св. Апостол Петро. Тієї віри придержується, як загально відомо, Архиерей Дамаз, тай Петро, олександрійський Єпископ" (Кодекс І, тит. І). А цар Юстин ось так написав до римського Папи Йоана: "Ми постаралися підчинити і з'єднити всіх священиків східньої области з Престолом Вашої Святости; не можемо стерпіти, щоб Ваша Святість, що є Головою всіх святих Церков, не знали про щонебудь, що відноситься до церковної управи" (Юстиніян, кн. І, тит. 4, 4).

Щоб не згадувати багатьох інших візантійських царів, вистачить навести те, що пише візантійський цар Мануїл у листі до фрацузького короля Людвика про римського Папу Олександра ІІІ: "Віддаємо гідну пошану Його Святості й бажаємо бути учасниками Його молитов". Оце візантійський імператор поручає себе молитвам Римського Патріярха; цар Юстин називає Папу Йоана Головою всіх Церков і старається знову підчинити йому Схід, що був відпав від одности з Христовою Церквою в часі, коли збунтувався був проти Церкви царгородський патріярх Акакій. А цар Теодосій Великий бажає, щоб усі народи його царства визнавали ту саму віру, що її визнає римський Архиерей Дамаз. Чи не свідчить воно про те, що ті імператори не тільки заховували одність віри з римлянами, але ще й працювали над тим, щоб і священики і нарід придержувалися тієї одности?

Чи ж не мали правдивої віри ті святі Римські Патріярхи, що їх Східня православна Церква ще й тепер почитає як святих та переховує їхні імена в своєму місяцеслові? Скільки то римських Папів находиться хоч би в російських часословах: дня 2 січня св. Сильвестер папа римський; дня 18 лютня св. Лев, дня 20-го того ж місяця св. Агатон, дня 11 березня св. Григорій Великий, дня 16-го того ж місяця св. Олександер, дня 8 квітня св. Келестин, 14 св. Мартин, 17 св. Агапіт, дня 12 серпня св. Стефан. Всі вони, як і багато інших, що їх уважають за святих: царгородці, олександріяці, антіохійці, єрусалимці й москалі, та яких і ми почитасмо, не тільки належали до Римської Церкви, але й усі вони були Римськими Папами. Висновок із того зовсім ясний: 1. Коли вони святі, то й віра їх мусіла бути правдива; 2. Греки були з ними з'єднені в вірі й навпаки: римляни були з'єднені з греками, бо й вони почитають і віддають честь тим усім святим, що стали славою Східньої Церкви.

Отже яка правдива та яка щира була колись одність у вірі між греками й римлянами! Вони збиралися разом на Соборах, однодушно побоювали єретиків, не чинили ніякої ріжниці між святими Східньої й Західньої Церкви. Навіть чимало візантійських імператорів почитали римських Папів, подібно як діти почитають батька!

Тоді справді була одність, бо була одна віра, одно стадо й один пастир — подібно, як є один Бог і одне хрещення — не зважаючи на різні обрядові окремішности й відміни.

Так було колись. А тепер? О, кривавих сліз гідне засліплення! Роздерлася незшивана Христова одежа, розділилася Церква, що її набув Христос своєю власною Кров'ю, роздерлася віра подібно, як у хвилині Христової смерти занавіса єрусалимської святині. Ця віра, що одинока дає спасіння, віра, що її навчав сам Христос Господь, проповідували Апостоли, а мученики скріпили своєю кров'ю; ця віра, що її боронили Св. Отці як словом, так письмом, проти нападів усяких пекельних сил.

Коли ж щезла одність віри, щезла теж і любов між християнами. І нема вже тієї одности, що за неї благав свого небесного Отця Син Його Єдинородний; тієї одности, що її так дуже

поручав св. Апостол Павло закликаючи всіх в ім'я Господа нашого Ісуса Христа, щоб перебували в одності віри та любови. Бо скільки то Св. Отців мучилося за ту одність по страшних тюрмах, скільки проляли свою кров і віддали за вівці! Ця одність, що її так пильно зберігали майже 900 літ, на жаль не тільки впала, але ще й крім того стала для деяких такою ненависною й такою страшною, як для побожної людини гріх і пекло. Вона представляється для них як щось страшне і тому вони так поборюють її з усіх сил — подібно, як колись жиди поборювали Христа та Його науку, — на свою власну погибіль! І тому справді гідна кривавих сліз ця їхня ненависть і впертість при роздорі та це страшне їхнє засліплення. Коби то Господь допоміг їм прозріти!

о. Василь Ваврик, ЧСВВ

ЧЕРЕЗ НАПРАВУ ХРИСТИЯНСЬКИХ ОБИЧАЇВ ДО ВІДРОДЖЕННЯ ЛЮДСТВА

МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ НА БЕРЕЗЕНЬ

Двадцять-перший Вселенський Собор, скликаний на 11-го жовтня цього року до Ватикану, за волею Папи Івана XXIII буде найбільше зміряти до відродження в світі моралі та добрих обичаїв. Папа бачить, що великої реформи вимагають нові часи. Внутрішньої реформи в житті християн! Для цього ж і поручає нам молитись продовж місяця березня: "Щоб направа обичаїв християн привела до відродження людства в дусі християнства!"

Не думаю, щоб хто сумнівався нині про нагальну потребу обнови обичаїв навіть у самих християн. Бо коли ми глянемо сьогодні на людство, а зокрема на християн, то бачимо, що тепер не потоп "вод многих", а залив бруду й зла закриває навіть найвищі сфери. Мале число вибраних, незопсутих душ уноситься понад буруни болотяних вод світового розкладу в кораблику своєї віри. А на хвилях всесвітнього бруду бачимо направо й наліво без числа моральних трупів. Кого ж цей потоп не затопив, то такі поводяться як божевільні. У них розбурхані найнижчі пристрасті, в них сліду людини нема. На обличчі їх ще є глупа усмішка, але лице їх озвіріле. За старинним філософом навіть у білий день зо свічкою не знайдете повновартісної людини. Самі двоногі звірі, двонога худоба! Вони слухають лише бука й ланцюга. У їх твердолобій голові мозок неначе висох, бо немає там шляхетної думки. Всюди забріханість, облуда. Вмерла чесність, справедливість, посвята, героїзм. Із шкіл щорічно виходять нові мільйони неповнолітніх злочинців, розпусних, кровожадних і безмірно дурних. Із жахом пригадую собі слова французького письменника А. Дюма молодшого: "Джерело наше від давна затроєне. Хто не був невинною дитиною, не може бути пізніше чесною людиною!" — "Насіння безбожних загине!" (Пс. 36, 38).

Бачать цю страшну картину всесвітнього розладу відповідальні сини великих народів і шукають рятунку. Один із них (Е. Гувер) сказав: "Ми йдемо до повного хаосу. І не врятують нас щораз то нові тюрми та доми поправи. Наш рятунок одиноко в нашім повороті до релігії. Але я не бачу ніякого знаку, що ми звертаємось до релігії!"

Додаймо, що він розуміє тут релігію християнську. І справді воно так. Чому?

Ви знаєте, або чули про дивне місто Венецію. Воно збудоване на водах. Наперед будівничі вбивали велікі стовпи дубові в прибережні болота й опісля на них, як на помості, клали величаві палати. З віками ті стовпи перегнили. І тепер багато домів-палат перехиляються до впадку. Щоб їх рятувати, тепер шукають способу, як заступити перегнилі стовпи новими. — Отаке й із нашою вселюдською культурою. Неначе чудове місто, вона здвигнена на основах християнської віри та моралі. Але віки знищили ці основи. Болото зіпсуття обичаїв та хроби-терміти "модерних світоглядів" підтяли колись такі сильні основи будівлі. Щоб рятувати нашу культуру, щоб рятувати саме людство, треба наново вложити християнські основи під будівлю нашого життя. "Інакше руїна того дому буде дуже велика!" (Мт. 7, 27). І в руїнах отих загинемо всі.

Отже треба відродження цілого людства. А

"Приходіть до мене всі, струджені й обтяжені, а я вас успокою..."
(Мат. XI. 28)

ПОДЯКИ

Св. Йосифові опікунові Пресвятої Родини, Найсвятішому Серцю Ісуса, Марії Божій Матері, св. Терені від Дитятка Ісус, і Архангелові Михаїлові за вислухані благання й опіку над моєю родиною й прошу дальших молитов. — **М. О.** Великим посередникам перед Богом, св. Франціскові з Асизі та св. Антоніеві з Падви за вислухані просьби. — **Марія Павлишин.** Найсолодшому Серцю Ісуса, Пречистій Діві Марії за посередництвом Слуги Божого Андрія за поворот до здоров'я минулого року моєї жінки Ольги. — **Євген Весловський.** Господу Богові й Пречистій Діві Марії Матері Божій за виздоровлення з довгої недуги й операції. — **П. Кіт.** Пресвятому Христовому Серцю й Пресвятому Серцю Пречистої Діви Марії Непорочно Зачатої за виздоровлення з недуги. — **Николай Федо.** Матері Божій Неустаючої Помочі, св. Юді Тадеєві і св. Антоніеві Печерському, через заступництво Слуги Божого Андрія за вислухані молитви. — **Н. Н.** Найсолодшому Серцю Ісуса й Пречистій Діві Марії Матері Божій Неустаючої Помочі й св. Йосифові та Слузі Божому Митрополитові Андрієві за щасливий перебіг операції, та прошу молитов за скорий поворот до здоров'я. — **Ісидор Голубець.**

Молитва за Вселенський Собор

(подана в "Оссерв. Ром." дня 7 жовтня 1960).

Божественний Душе, посланий Вітцем в ім'я Ісуса, Ти що спомагаєш і непомильно ведеш Церкву, вилий повноту Своїх дарів на Вселенський Собор.

Господи душ, найсолодший Потішителю, просвічуй наших Єпископів, які в сердечну відповідь на заклик Римського Архиєрея зберуться на торжественний Собор.

Дай, щоб цей Собор приніс ряскі овочі:

щоб світло і сила євангелія щодень більше розростались у людській суспільності;

щоб католицька релігія та її місіонерський розмах набрали нової сили;

щоб осягнено глибше пізнання наук Церкви та спасенне скріплення християнських обичаїв!

Найсолодший Посітителю душ, закріпи нашого духа в правді, серця ж наші послушними зроби, щоби постанови Собору знайшли в нас великодушне прийняття і старанне впровадження.

І ще просимо Тебе про овечок, які не є вже більше в одинокій вівчарні Ісуса Христа. Вони славляться іменем християн. Дай, щоб вони могли знайти вкінці одність під одним Пастирем.

Повтори в наших днях свої чуда, гей би в другій П'ятдесятниці, і вчинив, щоб свята Церква, ціла зібрана в найгарячішій молитві довкола Марії, Матері Ісуса, та під проводом Петра, стала царством Божественного Спасителя, царством правди, справедливости, любови й миру. Амінь.

(Відпуст 10 літ тим, що відмовлять цю молитву сокрушеним серцем. Повний відпуст за звичайними вимогами тим, що її відмовляють щодня продовж цілого місяця. Апост. Пенітенц. 23/IX. 1959).

Дозволяється друкувати.

Ч. Орд. 163/61.

† ІСИДОР, Єпископ

воно не можливе без релігії. Та люди нерадо будуть братися за релігію, якщо вони не бачать, що доброго робить релігія в тих, хто її визнає.

Тому Свт. Отець говорить нам, що направа обичаїв у християн може дуже допомогти до відродження цілого людства в християнському дусі. Вже латинці говорили колись, що слова навчають, а приклади притягають нас до добрих діл. Перші християни більше людей навернули своїм святим життям і своєю мученицькою смертю аніж словами науки або книг. Близькі часів апостольських, вони пам'ятали, що св. Яків писав вірним: "Покажи мені віру свою з учинків своїх (2, 18). Яка користь, браття мої, коли хто говорить, що має віру, але вчинків не має!.. Віра, коли вчинків не має, мертва". (2, 14, 17).

Силу прикладу бачимо ще більше, як візьмемо обичаї християн недобрі і нехристиянські. Вони відвертають людей від релігії. У Токіо в трамваї два американські п'яні жовніри говорили непристойні жарти, думаючи, що їх ніхто не розуміє. Але там був один професор англійської мови. Він встав і сказав: "Як що те, що ви говорите, є все, що ви нам приносите, то нам того не треба!" — А скільки разів можна почути, коли комусь ви зачнете говорити про віру: "Е, йдіть собі! Я маю віруючого сусіда, дуже релігійного. Але в житті він правдивий поганець!" Отому то вже св. Павло нарікав на недобрих християн: "Через вас зневажають ім'я Боже між поганами" (Рим. 2, 24). А про жидів, переселених у чужі землі, пророк Єзекиїл казав: "Прийшовши між поган... вони обезчестили ім'я Моє святе, бо про них говорять: та ж то народ Господень!" (Єз. 36, 20).

Ми чули вже давно критику, що християнство збанкротувало, бо за дві тисячі літ воно не переродило людей. А тимчасом то не вина самого християнства; вина тут християн, злих і недобрих. Тих християн, що як із ними говорити, то не знаєте, чи ви не говорите з безвірком, із поганином. Як прийдете до його хати та поглянете на стіни, як візьмете в руки часописи, журнали, книжки його, то не можете бачити ріжниці між ним а яким-небудь атеїстом. Такі християни - нехристи випередили давно Хрущова з його кличем про "коекзистенцію". Вони в своєму житті хочуть положити разом християнську віру та нехристиянське життя. Але Христос давно сказав: "Жаден слуга не може двом панам служити, бо або одного зненавидить, а другого любитиме, або буде триматись одного, а другого знехтує" (Лк. 16, 13).

Отже для відродження в Христовім дусі цілого людства просімо Христове Серце, щоб самі християни направили свої обичаї! І самі стараймося про те, щоб наше життя було християнське не лише на слові, але на ділі. Будьмо живими, активними, практикуючими християнами. Не лише християнами з метрики! Не лише християнами від неділі! Бо виглядає, що багато нас у неділю вечором разом із недільним одягом складаємо до шафи і своє християнство. А ми маємо бути християнами цілий тиждень, щодня і щогодини. Будьмо християнами дома, в уряді, на вулиці, в дорозі, в праці, в ресторанах, у кінах і на забавах...

Неначе великий пророк давніх віків лишив нам пок. о. Василь Мельник свої могучі слова остороги та зазову. "Ми покладаємо надію на душу нашої людини, на відродини тієї душі... За український християнський, а не азіятський ренесанс ми боремося й будемо боротися... Наш нарід страждав за християнську духовість свого життя. Наш нарід за цю духовість склав у жертву не сотні й не тисячі, а мільйони людських існувань! Наш нарід окупив цю духовість ціною безмірного мучеництва своїх найкращих синів і доньок... Кров наших мучеників... це перше знамено українського християнського ренесансу!" ("Українські хрестоносці").

Просімо, щоб кров і жертва тих мільйонів не пропали марно! Просімо Христове Серце: "Да прийдет царство твое!" "Пошли духа твоего і созиждуться, і обновиши лице землі". (Пс. 103, 30).

ДОБРОТА Й ЛАГІДНІСТЬ

І переходив Ісус усі міста, навчаючи по їх божницях та проповідуючи Євангеліє царства і уздоровляючи кожну недугу й кожну немічу. (Мат. IX:35).

Напімнення може багато зробити, але добра заохота ще більше. Заохота по напімненні, це наче сонце по бурі. (Ґете)

А. Б.

ЗА НАШУ ДУХОВІСТЬ

1.

Є одне явище в цьому світі, що проявляється чим далі, тим усе більш посеред наших людей. Помалу затрачуються деякі духові вартості, властиві нашій українській душі, що їх вона від віків одідичила від предків і які передавалися їй у духовій спадщині з роду в рід до наймолодших поколінь. Історична доля, як усі ми знаємо, не була для нас ласкава.

Однак в іншому напрямі українська людина була багатіша, як інші державні народи. Довговікова бездержавність мала вправді в духовій площині свої від'ємні наслідки (як напр. так дуже поширений у нас брак пошани авторитету й под.), але попри них мала багато і добрих наслідків, якщо йдеться про духовість, про духовий ріст. Перш-за-все українці мають вироблений змисл для духових справ, і не прив'язані лише до земських справ. Нпр. здавен давна наш нарід величається прикметою побожного народу. Бо і де ж було йому шукати допомоги на важкому історичному шляху, коли сливе цілий світ довкруги нього був йому ворожий, де, як не в Господа-Вседержителя? Господь і держав його на дусі та не дозволив попасти йому в зневіру на протязі довгих сторіч неволі, як попав був у зневіру нпр. Ізраїль, лише на протязі 40-літнього маршу до обіцяної Землі, і за кару ніхто з цього покоління Ізраїля не ввійшов до неї. Ба навіть до земських, дочасних справ має наш нарід вищий, шляхотніший підхід від інших народів. Він не прив'язує до них ваги, як до першого фактора в житті.

Довголітня бездержавність викликала у нас неабияку жертвенність і змисл до організування. Тому що кожний окупант завжди старався з нашої "молоком і медом пливучої" землі якнайбільше витягнути і якнайменше в неї вложити, ми самі мусіли собі помагати і здвигали нпр. такі установи, про які в інших державних народів дбає держава або муніципальні (міські) управи. Згадати б для прикладу, — не йдучи далеко в історію, коли наш нарід, будучи вже під чужим чоботом, мусів сам організувати самооборону перед наїздами татар і т. ін. — хоч би нашу установу "Рідну Школу" з цілою сіткою шкіл по Краю, якої удержання основувалося виключно на пожертвах нашого громадянства і на малих шкільних оплатах. Тут можна б згадати також нашу кооперацію, що зокрема по першій світовій війні дуже в нас розрослася, бо не було майже села, де б не було нашої кооперативи. А централя цієї кооперації у Львові, Ревізійний Союз Українських Кооператив і Повітові Союзи Українських Кооператив та в банковості Центробанк, централя у Львові й Українбанки на провінції — були поважними економічними чинниками у краєвій господарці. — Шкода тільки, що ні ідея Рідної Школи, ні кооперативна ідея не приймаються посеред нас так сильно ось тут, бо тоді ми мали б власні шкільні будинки, цілоденні школи і власні банки.

Прикмета помагати один одному так глибоко з роду в рід закорінені в душі українця, що стали невід'ємною ціхою характеру української людини. Ми це бачили наглядно на практиці в час 1-ої світової війни, коли москалі вивозили галичан на схід. Скільки то помочі несли нашим вивезеним брати з-над Дніпра, організовано комітети допомоги вивезеним, зокрема в столиці України Києві й інших містах Східньої України. А підчас 2-ої світової війни, коли вже брати із Східньої України шукали захисту в Західній Україні, — бодай тимчасово, бо незабаром і українцям із Західніх Земель прийшлось подаватися ще далі на Захід, утікаючи перед червоним окупантом, — то, хоч родини наші великі, проте все ще приймали втікачів. У цей час на Західніх Землях організувались комітети допомоги біженцям. опіки над полоненими, яких цілі тисячі гинули з голоду і від тифу в німецькому полоні. Нераз трёба було геройських жертв, навіть жертви власного життя, при несенні цієї допомоги недужим на тиф і т. д. Нам особисто відомі імена тих наших людей, що віддали своє життя в несенні цієї допомоги іншим.

А вже про матеріяльні пожертви, грошеві датки, такі часті в нас збірки на різні цілі в Краю, ба навіть щомісячне добровільне оподаткування власної платні на громадські цілі (напр. на "Рідну Школу") — не приходиться навіть і говорити. Це була самозрозуміла справа.

2.

Тепер порівняймо ті всі добрі прикмети української духовости, навіть української людини з недавньо минулого часу, про що ми всі ще пам'ятаємо і знаємо, з часу, заки ми пустились у мандрівку на еміграцію в широкий світ, — порівняймо з тою дійсністю, що заіснувала поміж великим числом наших людей на еміграції по цей бік океану. Вислід цього порівняння буде, на жаль, дуже болючий. Навіть утрата рідної мови (що є однією з багатьох основних прикмет національної приналежности, але не найважнішою і не одинокою), як буває в багатьох випадках із нашими дітьми — ще не була б такою болючою, коли б лише властивості української духовости, світосприймання української людини, були збережені. Тимчасом на еміграції помічуємо вже тепер великі виломи в духовості української людини. Часто повторюване твердження — яке в краю мало колись у давнину свою основу, що український нарід є глибоко релігійний і дуже побожний — у відношенні до нашої еміграції треба піддати основній ревізії. Розумний і справедливий розгляд покаже, що воно в більшій або меншій мірі вже не відповідає дійсности. Міг би хтось замітити, що наші церкви все таки повні. Це правда і це відрадне явище, що ми ще цієї доброї звички з Краю, ходити до церкви, не визбулися на еміграції, якщо йдеться про великі лінії, про загал; але в не так то дуже нечисленних поодиноких випадках є вже помітні виломи із вдачі української людини і в цьому напрямі, і їх не все можна оправдати новими "обставинами". Однак само відвідування церкви ще не вистачає. Бо не той, що каже "Господи, Господи" буде братом Христові, але той, що "чинитиме волю Отця мого, що на небесах" — сказав Ісус Христос (Мат. 12, 50). До таких, що цієї волі Небесного Вітця не творять, можна б сказати словами св. Письма: "Цей нарід устами шанує мене, а серцем далеко відстоїть від мене" (Мк. 7, 6). "Віра, якщо не має діл, є мертва" (Яків 2, 17). Не вистачить лише ходити до церкви, але треба ще й жити з віри. А скільки то поміж нашими людьми є таких, що хоч і ходять до церкви, але не живуть по Божому? До деяких із них можна би повторити — (і знову треба ствердити, що їх не так мало) — слова, які Ісус Христос сказав до Самарянки: "І той, що тепер маєш, він не чоловік тобі" (Ів. 4, 19). Очевидно, ці слова відносяться не лише до деяких жінок, але і до мужчин.

Або інший образець. Скільки то наших людей затратили почуття християнської любови та іншому не поможуть, хоч би він і конав. А на ділі мають для цього змогу, бо добре матеріяльно забезпечені.

Врешті матеріяльний добробут, у якому живуть тут наші люди, і погоня за доляром, витворили ще одну хибу, чужу українській вдачі. Самовпевнене почуття, що його дає добра матеріяльна основа, ще не є нічим злим, ба навіть добрим вислідом добробуту. Однак у дуже багатьох випадках, ба навіть можна вже говорити про це як про загальне явище, ця добра прикмета виродилась у гордість, пиху, зухвалість, брак пошани авторитету, простакуватість і заник усякої уважливости для того, хто не багатий, хто не вміє скоро "доробитися". Хоч яке воно дивне і чуже українській вдачі, у багатьох випадках вже наші люди розцінюють людину, ту подобу самого Господа Бога, не в цілій сумі всіх її вартостей, але міряють її тільки грошем, і "скільки тисяч долярів людина має, стільки вона й варта". Та й із цим зв'язане відповідне її трактування. Такі люди беруть до уваги лиш один момент: багатство, спроможність і вміння "робити гроші", нераз і не оглядаючись, якими способами. Хто ж цієї "штуки" не вміє, цей в очах людей такої душевної настанови нічого не варт і, мовляв, у цьому світі пропаде "як пес на ярмарку". Очевидно, що посеред так думаючих людей — така людина пропаде, і дійсно багато наших вартісних людей таки пропадає, бо вони не знаходять не то підтримки й опертя, але навіть зрозуміння в своїй громаді. Однак треба з притиском підкреслити, що така настанова — розцінювання людей лиш за їх грошевою спроможністю — понижує людську гідність і є наскрізь негативним, нездоровим явищем, яке треба поборювати.

Кожному відомо, що як із природи має хтось хист у якомусь одному напрямі, то зате не має його в таких розмірах в інших напрямах. Універсальних людей із високо розвиненими здібностями у багатьох напрямах немає. Навіть сліпому його зір заступає до деякої міри його незвичайно розвинений дотик і витончений слух. Математик і фізик не має змислу для спекулятивних наук і навпаки. Однак у добре зорганізованій суспільності одні і другі потрібні. Координація цих різних умінь є саме штукою добре поставленого суспільного життя. Очевидно, на еміграції, не всі з нас можуть працювати за фахом, але при добрій волі всіх установ і вишукуванні відповідних праць у різних підприємствах — можна б через приватні знайомства таки бодай якусь частину наших людей примістити на кращу пра-

цю, як вони виконують її тепер. — Однак усі можемо і ми повинні ставитися до всіх людей гідно і достойно, байдуже, чи вони багаті, чи незаможні. Вже зі століттями потвердженої практики відомо, що в дуже багатьох випадках саме добробут не сприяв душевному життю, а навпаки, чесноти процвітали у людей, навіть матеріяльно дуже бідних. Така наша поведінка буде правдиво християнська, буде вірна нашій духовості і може бути добрим прикладом не лише для нас самих, але і для нашого довкілля.

о. Северіян, ЧСВВ

ЦВІТИ ПРЕСТОЛУ В РОДИННОМУ ГНІЗДІ

Старатися про священичі й монаші покликання — означає старатися про життєвий розвиток і добробут Церкви. Її життя, дієвість і успіх залежні від священства й монаших Чинів і Згромаджень. А найперше залежить це старання від добрих християнських родичів.

Якою пекуючою є справа священичих покликань у нас українців-католиків, покажуть нам загально статистичні дані.

Можемо сказати, що українців-католиків у вільному світі є приблизно 1,500,000. — Загально обчисляють, що в усьому світі українців-католиків є около 5,000,000, рахуючи й тих, що за залізною куртиною. Але священиків у нас мало. На вільному світі начислюємо тільки 741 українських католицьких священиків, що працюють для спасіння наших душ.

Але — те але, що все треба узгляднити, — коли подивимося на наші священичі сили, то справа, приблизно, така: 6% священиків задля своєї старости не можуть усеціло віддатися пастирській праці; 7% тільки посередньо можуть віддатися пастирській праці, бо мають інші обов'язки в устрої Церкви; 30% мають уже близько або й поверх 50 років, отже може послужать у пастирській праці ще тільки кілька чи кільканадцять літ і тоді будуть мусіти уступити, бо кожному кінчається і сили і здоров'я й вік; 57% є в силі віку і вповні віддаються пастирській праці. — Отже з тих 741 священиків, що обслуговують 1,500,000 українських католицьких душ, багато відпадає. І так на рахунок кожному священикові припадає тут до обслуги около 2,000 душ.

Ще одне собі усвідомімо. На рідних землях, за залізною куртиною, зістало ще багато наших українців-католиків — багато наших рідних. Дасть Бог, що вкоротці ця заслона впаде. Тоді треба буде дати їм духовну обслугу — священиків. Тимчасом там священики або замучені за св. віру, або ув'язнені й виснажені каторжними роботами й ледве чи будуть здібні до пастирської праці через брак здоров'я або пізній вік. Отже ми будемо мусіти дати їм священиків, так, як вони дали священиків нашим першим поселенцям тут на західніх континентах вільного світу.

Як цьому зарадити? Де ж ми тих священиків більше дістанемо? — Дістанемо їх із наших християнських католицьких родин. А як це може бути й у нас українців католиків, про те дає нам поучення Папа Пій X в енцикліці, яку він видав 1935 року п. н. "Католицьке священство".

ВПЛИВИ ХРИСТИЯНСЬКОЇ РОДИНИ НА СВЯЩЕНИЧІ ПОКЛИКАННЯ

(Уривок енцикліки Папи Пія XI, "Католицьке священство")

"Перше й найбільше природне середовище, де квітки святилища повинні майже самовільно виростати й цвісти, буде все/у справді глибоко практикуючій християнській родині. Майже всі праведні єпископи і священики, яких "прославу Церква проголошує" (Еклезіяст 44:15), завдячують свої покликання і праведність прикладові й навчанню батька, сильного у вірі й мужнього в чеснотах, та невинній і побожній мамі, та родині, в якій любов Бога і ближнього, злучені з простотою життя високо панували. У цьому звичайному правилі Божого Провидіння є мало виїмків. Вони служать тільки для потвердження цього правила. В ідеальному домі родичі, такі як Товія й Сара, просять у Бога численних нащадків "через яких було б Твоє ім'я благословенне назавжди" (Товія 8:9), та одержують їх як дар із неба і як цінне доручення. Вони стараються вщепити у своїх дітей від ранніх літ святу боязнь Бога та правдиву християнську побожність. Вони плекають ніжну набожність до Ісуса, до Пресвятої Євхаристії й до Непорочної Діви. Вони навчають пошани і почитання до святих місць і осіб. У такому домі діти бачать у своїх родичах взірець чесного, трудолюбивого й побожного життя; вони бачать, як їх родичі свято люблять себе в Господі; бачать їх як часто приступають до святих Тайн і що заховують не тільки закони Церкви відносно постів, але завважують у них духа добровільного християнського вмертвіння; вони бачать як дома моляться, збираючи довкола себе цілу родину, щоб спільна молитва підносилася більш прийнята до неба; вони знаходять їх співчутливими нужді інших та бачать, як вони ділять те багато чи мало, що посідають. У такому домі, де всі стараються наслідувати приклад родичів, ледве чи можливо, щоб один із синів не почув і не прийняв заклику Божественного Вчителя: "Ходіть за Мною, а я зроблю вас рибалками людей" (Мт. 4:19). Благословенні ті християнські родичі, що можуть згодитися, без боязни, на покликання своїх синів, та бачити в них особливішу почесть для своєї родини і знак особливішої любови й Провидіння нашого Господа. Ще більше благословення є, коли, як частіше це бувало в віках сильнішої віри, вони роблять таке божественне посіщення ціллю своїх наполегливих молитов.

"Але треба визнати з сумом, що надто часто родичі чогось не можуть погодитися на священичі або духовні покликання своїх дітей. Такі родичі безскрупулятно опираються Божому покликові, вживаючи різних заперечень; вони навіть уживають способів, що можуть увести в небезпеку не лишень покликання до більше совершеного стану, але навіть також і саме сумління та вічне спасіння тих душ, якими родичі повинні б дорожити. Це діється часто навіть із родичами, що хваляться тим, що є щирими християнами й католиками, особливо з вищих і більш освічених кляс. Це жалюгідне надужиття, подібне тому нещасливому явищу минулих століть, коли знов силували дітей до церковної каріери, хоч були неуспосіблені до покликання. Це ледве чи вшановує тих із вищих кляс суспільности, які в цілості так скупо репрезентовані в кадрах клиру. Брак покликань у родинах середніх і вищих кляс можна почасти вияснити безпуттям модерного життя через зваблювання, які особливо по великих містах, передчасно розбуджують пристрасті молоді; школи в багатьох місцях, які ледве чи сприяють виробленню покликання. Всетаки, треба признати, що такий брак покликань виявляє жалюгідний упадок віри у самих родинах. Якщо б вони дійсно вглянули на ці справи світлом віри, то якої ж більшої поваги можуть християнські родичі бажати для своїх синів, якого величнішого заняття, понад те, що, як ми сказали, є гідне почитання і для людей і для ангелів? Довгий і сумний досвід показує, що зраджене покликання — це слово не повинно виявлятися за сильним — є джерелом сліз не тільки синів, але також але поучених родичів; і дав би Бог, щоб такі сльози перестали плисти, щоб не стали вічними."

Ці слова Папи Пія XI повинні застановити всіх українських католицьких родичів:

— Чи маємо сильну віру?

— Чи плекаємо побожне й праведне родинне життя?

— Чи своїм життям даємо добрий приклад своїм дітям?

— Чи молимося самі і спільно?

— Чи часто приступаємо до св. Тайн?

— Чи панує в нас дух саможертви й любови до Бога й ближнього?

— Чи ми не занадто вибагливі в матеріяльних потребах?

— Чи стараємося зрозуміти справи й потреби нашої Церкви?

— Чи стараємося і хочемо зрозуміти вартість покликання?

— Чи хотіли б ми, щоб наша дитина була священиком, монахом чи монахинею?

ЧОМУ МОЛИТИСЯ ЗА ПОКЛИКАННЯ?

І коли глянув на товпи, змилосердився над ними, бо були втомлені й опущені як вівці, що не мають пастиря. Тоді каже своїм учням: Жниво справді велике, та робітників мало. Отже моліть Господа (Пана) жнива, щоб вислав робітників на своє жниво.

(Мат. IX:36)

о. Севастіян Сабол, ЧСВВ

БАГАТО ЛЮДЕЙ ЗАПИТУЄ...

Церква вчить, що вбивство людини — це тяжкий гріх та що вбивник заслужив собі на кару вічного пекла. Але Церква вчить також і те, що їсти м'ясо у п'ятницю — це також тяжкий гріх і за нього також Бог буде карати вічним пеклом. Убивство — страшний гріх, але ж їсти м'ясо в п'ятницю — не є аж таким страшним гріхом, як убивство. Як же ж може Бог карати такою самою вічною карою за один і за другий гріх?

Вбивство людини і нарушення посту в п'ятницю — це два відмінні гріхи, відмінні своєю натурою, а також і своїми наслідками. Через убивство ми позбавили когось життя, а через нарушення посту ми не вбили нікого. Це правда. Але в моральній площині і вбивство і нарушення посту в п'ятницю — є тяжким нарушенням Божого закону в важній речі. Вбивати заборонено під тяжким гріхом. Але ж їсти м'ясо в п'ятницю — також заборонено під тяжким гріхом. Отже, хто свідомо й добровільно переступає п'яту Божу заповідь, або заповідь про піст, той зовсім свідомо топче Божий закон, хоч знає, що за це чекає його кара вічного прокляття. Тим людина показує злу волю і тяжкий непослух супроти Господа Бога у важній речі. А тому, хоч вона знає, який наслідок буде мати її злий учинок, все ж таки поповнює його з зухвалістю, то вона сама вибрала собі тяжку кару вічного прокляття. Ось, державні закони різних держав приписують кару смерти за добровільне вбивство людини. Але закони в тих самих державах часто приписують кару смерти також і за злочинне знасилування жінки. Тут велика ріжниця між убивством людини й знасилуванням жінки, а проте, кара однакова за обидва злочини. І хто допускається злочинного насильства над жінкою і потім засуджують його на смерть, не може жалітися, що кривда йому діється, бо ж він знав, яка кара чекає його за такий учинок.

Крім того, як бачимо, є різні ступені тяжких гріхів. Хоч усі смертельні гріхи є тяжкі, все ж одні є тяжчі, інші ще тяжчі. Відповідно до того також і кари в пеклі будуть відмінні за різні тяжкі гріхи. Одні кари за звичайні тяжкі гріхи будуть тяжкі, за тяжчі смертельні гріхи також і кари будуть тяжчі, а за ще тяжчі смертельні гріхи також і кари в пеклі будуть ще тяжчі і жахливіші.

Піст є визначений Богом і Церквою. Коли Церква визначила саме п'ятницю, на пам'ять Христової смерти, як день, коли під карою тяжкого гріха не вільно їсти м'яса, тоді той, хто їсть м'ясо в такий день, поповнює гріх тяжкий, поповнює його свідомо й добровільно, горгордуючи Божим і церковним законом, а через це сам засуджує себе на кару вічного прокляття. То чи може він жалітися, що йому діється кривда?

Якщо Церква могла змінити твердий закон про євхаристійний піст перед св. Причастям, тоді чому вона не змінить також іще більш прикрого закону про нерозривність подружжя? Чому не дозволить нещасним подругам розводитися?

Такий закид із великим огірченням висказує багато людей і вони тяжко негодують на Церкву, мовляв, вона жорстока, безсердечна, старосвітська і пекельними погрозами силує людей жити разом, хоч вони ніяк не можуть разом жити. Але ті люди, що так обвинувачують Церкву, помиляються, бо вперто мішають дві зовсім відмінні речі. А саме: закон про євхаристійний піст видала Церква сама і вона сама може також і змінити його, чи навіть і зовсім відкликати. Закон же про нерозривність подружжя, отже про неможливість розводу, видала не Церква, а видав його сам Бог. Божого ж закону ніхто і ніяка сила на світі не може змінити.

Нпр. батько родини приказав синові виконати таку і таку роботу. І син вірно виконує її, бо тато так казали. Але, по якомусь часі, батько бачить, що така робота понад сили його синові. батькові жаль дитини, то, накінець, батько каже синові перестати виконувати ту роботу. Батько видав закон, батько і змінює його, бо він має право змінити те, що сам приказав. Так може і св. Церква зміняти закони, що їх вона сама встановила. Так змінила, чи влегшила вона закони про піст, про покуту, про празники, ітп., так могла вона змінити також і закон про стримання від їди перед св. Причастям, бо той закон вона сама встановила вже дуже давно і Святе Письмо нічого не говорить про те, як довго перед св. Причастям має бути натще той, хто хоче причащатися. Але закону про нерозривність подружжя Церква не може змінити, бо той закон походить від Бога. Ісус Христос сказав що "хто відпустить свою жінку та й оженеться з іншою, той чужоложить із нею; і коли жінка покине свого чоловіка й віддається за іншого, чужоложить" (Марк. 10, 11). Тут Божий Син не тільки найясніше висловив свою Божу волю силою якої нема розводу для тих, що хочуть бути Його учнями-християнами, та заразом іще гостріше відсудив сам розвід, коли б хтось розводився проти Божого закону, — і таку нову подружню злуку сам Бог, Христос Спаситель, назвав просто чужолозтвом. Такий є Божий закон, Божого ж закону Церква не може ані не має права зміняти. Нижчий ніколи не має права зміняти закону вищої власти. Якщо держава видала закон, що всі хлопці в тім і тім віці мусять ставати до військової служби, то батько не має права звільнити свого сина від тієї державної повинности. Якщо вищий суд засудив когось на якусь кару, то нижчий суд не має права звільнити злочинця від кари, чи хоч би зменшити кару. Подібно, вищого Божого закону не має права зміняти Церква, яка є тільки слугою Бога. Що сам Бог назвав чужолозтвом, цього Церква не може назвати дозволеною річчю. Якщо сам Бог сказав, що "чужоложники не ввійдуть до Божого царства" (І Кор. 6, 9), тоді Церква не може казати подругам: то нічого, що Бог так грозив, ви тим не переймайтесь; розводіться, жийте в чужолозтві і не бійтесь, нічого злого вам не станеться. Церква не може дозволяти на розвід, отже на чужолозтво, бо це було б те саме, що позволяти на гріх і навіть заохочувати до гріха.

Церква свідома того, що неодним подругам тяжко жити разом, але в тому винуваті найчастіше самі таки нещасні подруги, а не Церква і не Божий закон про нерозривність подружжя. Винуваті вони тому, що побиралися, не знаючи належно одне одного, а йшли тільки за змисловим інстинктом, не слухаючи пересторог ані батьків ані священиків, і так наосліп подружились, бо любили одне одного і поза тією любов'ю нічого іншого не хотіли ні чути, ні бачити, ні знати. Жаль людей, що довго жили разом у найкращій згоді, а, накінець, розводяться, бо він, чи вона, знайшли собі когось іншого, і цей інший, чи ця інша розбили подружжя. Але і для таких є ще вихід із дуже тяжкого положення, а це є дочасна сепарація, яку можна осягнути через Церкву і такі подруги можуть розійтися, але ні одне, ні друге не може одружуватись подруге. Трудне є таке життя, але принаймні не живеться в гріхах, як у тих, що розвелись і потім цивільно одружуються з іншими.

Якщо хтось скінчив життя самогубством, то чи він ніяк не може мати церковного похорону?

Самогубство, — це тяжкий гріх, бо хто відбирає собі життя, відбирає те, до чого не має права. Бог дав нам життя і тільки Він єдиний має повне право відняти нам його. Далі, самогубство буває тяжкою кривдою і великою шкодою для родини, яка остається без належної опіки й забезпечення. Тому то Церква карає самогубців за їхній гріх також і для тієї цілі, щоб перестерегти інших перед подібним гріхом.

Але священик може похоронити самогубця, якщо він, заки помер, виявив щирий жаль за цей свій учинок. Також може статися, що хтось довший час дуже чесно й побожно жив, а потім, із якоїсь причини, несподівано збожеволів і в такому стані допустився самогубства. Тут ясно, що він не допустився самогубства при здоровому глузді, отже свідомо й добровільно. Тому в таких випадках церковна влада може дозволити похоронити такого самогубця по церковному та на церковному цвинтарі.

Якщо душі покійних нарешті дістануться з чистилища до неба, то чи Ісус Христос усе ж таки виявить їхні гріхи на страшнім суді, хоч вони вже повністю надолужили Господеві Богові за всі свої гріхи?

День страшного суду буде днем, коли в усій повноті покажеться Божа святість і Його справедливість, як супроти грішників, так і супроти праведників. Там побачать усі народи світу, як Божа святість мерзиться всяким брудом гріха та як Божа справедливість карає за гріх, чи нагороджує за чесноту. Що правда, на Божому суді будуть прилюдно виявлені гріхи кожної душі, як спасенної, так і проклятої. Але виявлення гріхів праведних душ не буде їх засоромлювати, бо при тих гріхах буде виявлене також і те; як дуже оплакували вони ті свої гріхи та як тяжко за них покутували. Чим більші були їхні гріхи, тим ясніше засяє Боже милосердя, яке простило їм усі провини, а також через це буде прославлена їхня покута, якою вони змили свої гріхи й заслужили собі на прощення. Прощені гріхи праведних будуть рівночасно також і великим засоромленням для грішників, які також могли спастися, як би були покаялись і користали зі засобів Божого милосердя, із св. Тайн, як користали з них ті, що спаслися.

Я відмовляла Хресну Дорогу, але в половині перервала її, бо моя сусідка зімліла і я мусіла помогти винести її з церкви. Вернувшись назад, я продовжувала мою Хресну Дорогу. Чи я не втратила відпусту, коли перервала цю побожну практику?

Загальним правилом є, що до зискання відпусту за Хресну Дорогу, треба відмовити її цілу, без переривання. Усе ж таки, коротка перерва, як ось, для рятування зімлілої особи, чи інше подібне діло, не конче релігійного характеру, не переривае моральної лучности стацій Хресної Дороги. Якщо перериваємо її з релігійної причини (напр., щоб висповідатися, бо саме є добра нагода, або вислухати Службу Божу), то тоді навіть і довша перерва є дозволена і через це ми не тратимо відпусту.

о. В. Зінько, ЧСВВ

СВЯТІ ТАЙНИ ПОМНОЖУЮТЬ ХРИСТИЯНСЬКУ ПРАВЕДНІСТЬ

Сила Церкви полягає на духовій тугості її членів. Що праведніші християни, то й Церква сильніша між народами і більшу приносить Богові хвалу.

Знову ж духову тугість душа може побирати з багатьох джерел, між ними, в першій мірі, із принимання св. Тайн.

Святі Тайни це засоби, що ними Христос передає на душі свої безконечні заслуги мук і смерти на хресті. Властивіше: через Св. Тайни Сам Христос приходить, щоб нас обожити.

Господи, подай нам сильної й гарячої віри, щоб ми зуміли оцінити та зрозуміти цю велетенську роботу, що її виконує Христос-священик у нашій душі!

1. Святі Тайни є приладжені **подавати нам ласку.** А цю ласку подають вони самі собою. Тут не грає ролі, хто нам подає Св. Тайну чи праведник чи може, не дай Господи, грішний податель. Тут діється подібно як із доброю електричною жарівкою: вона світиться ясно, хоч той, що настискає гузик є сліпим, чи має забрукані руки.

Теж приймач, навіть тоді коли він не має аж надто глибокої набожности, то Св. Тайна діє на душу і приносить прибільшення ласки. Правда, що мала дитина не має ясного поняття, на що вона приймає молоко, але ним росте, або й сон — його приймаємо в несвідомому стані, але він нас вельми покріпляє.

Одначе не можна робити перепон, як от: людина в тяжкім грісі зовсім не користає з діянь Тайн, навіть при тайнах званих "для мертвих", якщо тоді душа позитивно відвертається від Бога чи до Бога не хоче звернутися.

Все ж таки кількість ласки залежить від розположення того, що приймає Св. Тайну.

2. Святі Тайни прибільшують силу християнського життя таким робом: Хрещення вводить нас у Христове життя та в родинні зв'язки з Пресвятою Трійцею. Це вхід у храм Божої ласки.

Ролю Зелених Свят для кожного християнина грає Миропомазання, бо дає нам відвагу вести боротьбу за Христові ідеали, бути поширниками Його Царства і, в потребі, вмерти за Ісуса-Спаса.

Духовне преображення, що нас ухристовлює любов'ю, це Пресвята Євхаристія.

Покаяння є постійним осередком рятунку для немічних і повсякчасним шпиталем, у якім Боже милосердя лікує наші рани.

Маслосвяття це остання Христова прислуга на землі для вірного, бо нею християнин прощає долину сліз, як правдивий визнавець Господа Ісуса.

Соціяльні Тайни: Священство стає розсадником ласки, а подружжя освячує природне родження.

3. Тому що в нашому житті найчастішими і майже щоденними Св. Тайнами є Сповідь і Пресвята Євхаристія, то ми особливо тут над ними затримаємося.

Роля першої Тайни у попиранні святости є та, що саме визнання гріхів має спромогу винести нас на найвищі щаблі святости, як нпр. св. Магдалину. І Христос в особливий спосіб дає ласку там, де заряснів гріх. Антисептиків і антибіотиків (ліків) не приписують здоровим, але хворим!

Із нашого боку впавша у гріх людина, коли повертається до Бога з меншим жалем, як мала перед упадком, то її святість понижується, коли ж має таку саму потужність каяння, як мала її перед упадком, то відзискує тільки ж само ласки, скільки мала давніше; коли ж знову біль за впадок перевищає вияви давньої любови, то людина зараз таки по впадку, розкаявшись, ступає на самі висоти святости. Нпр. розкаяний розбійник чи св. Петро по відреченні.

Умовини до вмогутнїння святости при помочі Св. Сповіді це пильне, старанне і щире шукання впадків, глибокий біль та рішуча поправа з глибокою покорою. У митаря була якраз ця покора і він вийшов оправданий із святині!

Сам акт сповідання повинен бути назначений щирістю, ясністю та покорою, щоб опісля не тільки сумлінно відбути наложену покуту, але з духа покання ще й накласти на себе добровільні вмертвіння.

Подрібно Св. Сповідь таким чином побільшує святість у нас: викорінює злі навички, придає самопізнання й покори, скріпляє волю й очищує сумління, помножує ласку силою самої Св. Тайни.

Врешті Пресвята Євхаристія управеднює нас таким робом: Тіло й Кров Христові уздоровляють нашу неміч, даючи панування над самолюб'ям, змисловістю та опір тисячам спокус. Христова ж душа діє на нас так, як зустріч із добрим чоловіком. Вона робить нас ліпшими. Тимпаче сам Творець добра, Який щоденно приходить до нас у гостину, зробить нас кращими і більш великодушними в службі Богові.

З освяченою частичкою перепливають на нас сили-чесноти Христової душі, а тим робом Христос стає опорою, радою, любощами та чистотою для причасника.

Христова людськість зв'язана нероздільно з Божістю Ісуса і тому ми стаємо тоді найбільш подібні до Богочоловіка. Не забуваймо, що й чеснота Христова має безмежні границі й силу освятити нас та привести на найвищі шпилі святости.

З Христом приходять до душі не тільки Святий Дух, але й Бог Отець, та всі Вони замешкують у нашій душі. Коли ж Христос сказав: "Хто бачить мене, той бачить Того, що післав Він мене" (Іван 12, 45), то теж хто приймає Ісуса, той приймає і Того, що є з Ісусом!

За свого земського життя Христос не кожного уздоровляв, тільки того, хто мав велику віру і витривалість у проханні. На це маємо приклади на хананейці, на двох сліпих, на батькові сновиди. Що більша наша віра і любов, то краще нас Христос наділить праведністю.

І по принятті Господа, треба нам дивитися на чужинця-самарянина, що в дорозі уздоровившись із страшної недуги, біжить найперше скласти подяку Ісусові!

Погано робить той чоловік, що має авто, а їде ослом; хто має добре електричне світло, а світить каганця, добру воду до пиття, а хлепче з баюри; але ще поганіше чинить християнин, що має в Святих Тайнах такі могутні засоби до неба, та з них не користає!

Читайте, як доповнення до цеї статті, такі книжки:

о. А. Трух, ЧСВВ: **Божа Криниця** (про 7 Св. Тайн).

— **Добра Сповідь.** Що кожному треба знати про сповідь.

о. М. Горішний: **Хрещення.**

Іван Добрачинський

ЛИСТИ НИКОДИМА

Починаємо друкувати повість "Листи Никодима", пера визначного письменника Івана Добрачинського. Автор живе тепер у Польщі, а його твори виходять у католицьких видавництвах та такі славні, що перекладено їх уже на багато европейських мов. Може початок "Листів Никодима" видасться нашим читачам трохи нудним і менше зрозумілим, та впевняємо, що дальші листи напевно їх зворушать, зацікавлять і захоплять. Бо ж описане тут живо життя з доби Месії, Ісуса Христа, як його бачив і переживав Никодим, той самий, що про нього згадує Св. Письмо.

Редакція "Світла"

ЛИСТ ПЕРШИЙ

Ця недуга, Юсте, знівечила мене до грунту! Раніш був я повносилою людиною, що у відношенні до інших має тільки ласкаві й добрі слова. Я не знав, що це постійне роздразнення, нетерпеливість і докучлива потреба разу-раз миркати перед іншими. Тільки тепер відкриваю в собі ці гидкі прикмети людини гнаної, що на подобу дикого винограду рада б спинатися на перший-ліпший пліт і до кожного плоту має жаль за те, що підносить її доволі високо до сонця. Раніше вмів я відмовити собі неодного. Сьогодні з бідою захоплю приписаний піст. Скажу також щиро: сьогодні не маю для нікого зрозуміння. Члени Великої Ради з кожним днем стаються мені щораз більше чужі. Їх безконечні спори про очищення та дискусії про нові пояснення Письма смертельно нудні й нецікаві. Ті справи для мене щораз більше байдужі. Можна ж усе життя докладнісінько виповнювати всі приписи Закону і нічого за це не дістати... Чому ця недуга якраз її навістила? Увесь Закон міститься в словах псальма: "Чини, чоловіче, те, що Господь велить, а Він ніколи тебе не покине". Ніколи... Мало є людей, що постили б так точно, як я, дбали би про чистоту, складали жертви, розважали Письмо. Тут щось не грає. Та й гріхів мабуть не маю стільки, щоб Господь карав за них таким жахливим горем. Є що-правда в Письмі історія Йова, але по-перше: цей ідумеєць не був вірним, по-друге: не знав, чим приподобатися Всемогучому Богові та й уперто не хотів зрозуміти,

що кожна людина грішить, якщо завжди й безупинно не старається за чистоту своїх думок і вчинків. І вкінці — Господь послав страждання йому самому, а не тому, хто був йому такий дорогий, як мені Рута. Недуга — це жахлива справа: бачу ж ці відразливі й покручені потвори, що живуть у руїнах старого дому біля Гнійної Брами. Але безсило глядіти, як недуга поглинає тіло найлюбішої людини — це дійсність, з якою годі погодитись.

Мушу говорити про це з кожним стрічним чоловіком! Незабаром люди будуть утікати від мене, наче від того, хто заражує смутком, проказою чи єгипетською сліпотою. Одно мені залишилося на порятунок: моя праця. Приготовляючи пояснення Письма про велич Всевишнього — впиваюсь тим мов вином. Знаю, що люди хвалять собі їх щораз більше. Чутки про це доходять до мене і підносять мене на дусі. Інша річ, що поруч похвал стрічають мене також і догани. А вони болять мене дуже глибоко. Люди мабуть не розуміють, що переживаючи недугу Рути, я можу говорити тільки твердими словами, які не мають нічого спільного з ніжністю. Якщо іноді вжию неправильного чи не досить сильного слова — то годі...

Щораз частіше повторяю слово: "годі" — і таким чином мов щитом захороняю моє скривавлене серце: почуваюся тоді як черепаха, що сховавши голову й очі під шкаралущу, не хоче рушитися з місця, щоб не наразитися на новий біль. Коли раніш я казав: "годі", то воно значило, що справа важна і що ніяка жертва для неї не буде завелика. Моє сьогоднішнє "годі" означає, що краще занехати навіть найважніші справи, ніж викликати новий біль і страждання. Хоч справді постає питання, чи існує нове страждання? Чи цей, хто зі страху перед дальшим болем знесилився до боротьби, не випив уже повної міри людського страждання?

І це також пригноблює мене, що моє страждання прийшло на мене в тому часі, коли цілий світ найшовся на важкому історичному закруті. Це відчуваєш не тільки ти. У нас наче якась гарячка розбурхала людську кров. Ніколи досі не було у Великій Раді й у Синедріоні таких завзятих спорів, як тепер. Пізніше сварки переносяться на вулицю, де перемінюються в бійки, у яких, на жаль, беруть участь навіть мудрі і знані вчені. Найгірше ж, що найбільш завзяті непорозуміння закінчують сикаристи, себто та секта, що за гроші готова вбити на смерть кожного, що стоїть комусь на перешкоді. Старші й досвідчені люди кажуть, що такі неспокої й ненависть були в нас двадцять кілька років тому, коли то з Галилеї раз-у-раз нападали ватаги бунтарів. Римляни успокоїли країну і треба признати, що їх режим легший, як тиранія Ірода і його синів. Але чи цей ніби-мир потриває довго? У повітрі чути тривожний відгомін бурі, що приховалася за недалекими горами. Всі виступають проти всіх. Кожний знає, що римський легат у Сирії ненавидить римського прокурора в Юдеї, що прокурор і тетрархи жеруться між собою, як собаки за кістку, що потомки Ірода ненавидяться взаємно й готові себе труїти й убивати. А понад усім, мов руда тінь, зависла пам'ять про далекого божевільного й нелюдяного цезаря. Вістки про наказані ним у Римі проскрипції викликують серед слухачів дикі й нестримні інстинкти ненависти. У Кесарії греки вже кілька разів кинулись на наших. Кажуть, що в Олександрії й Антіохії вже йдуть бої. У Римі, як мені оповідали, юрба напала на нашу дільницю, почувши, що преторіяни забрали Сеяна. Скрізь війна, кров і вбивства. А ще так недавно римські писаки провіщували "золоту добу" і час "вічного миру"!

Маю прочуття, що йде якесь лихо. У таких хвилинах чоловік хотів би бути свобідним, щоб добре вважати, звідки прийде небезпека. Тільки ця недуга зосереджує всю мою увагу на собі. Хто знає, може завтра або позавтра надійдуть переломові події, а я їх навіть не нагляну. Уподібнився я до людини, яка несе такий великий тягар, що ледве може бачити, куди ступити ногою.

Надходять і наближаються якісь події... Які, як думаєш, Юсте? Скажи мені: ти справді надієшся, що колись появиться Той, кого називаємо Месією? Садукеї віддавна вже не вірять у його прихід. Нахапавшись грецької філософії, уважають його тільки за символ. Сміються згірдливо, коли їм хто говорить про Месію в людському тілі. Зрештою — навіщо їм Месія? Вони дбають тільки про те, щоб існувала святиня, щоб у цій святині ввесь Ізраїль складав жертви, щоб тільки вони були посередниками між людьми і Богом та, вкінці, щоб римляни дали свою згоду на таку дійсність. Ми аж ніяк не хочемо відбирати людям віри в Месію. Говоримо про Нього часто; у притчах розказуємо про його прихід. Але не зважаючи на те, що писав про те і говорив я стільки разів — не можу позбутися трохи неспокійної думки, що всі ті обітниці звучать надто гарно. Хто такий Ізраїль? Малий нарід, оточений десятком інших і разом із ними прикований до воза варварського Риму. Розсварений між собою... Ким мусів би бути той Син Давида, що зумів би змінити цей стан? Звичайною людиною, — чи швидше півбогом? Але півбоги ходять по світі тільки у грецьких байках. Я знаю, що Господь творив колись чуда. Але сьогодні все збуденіло... Кажуть, що десь за морями існує земля чудес. Але ті, що про це оповідають, налогові брехуни. Я ніколи не бачив надзвичайних річей. Світ, що мене оточує, далекий від чудес. Знаю, що в ньому має силу: злоба, ненависть, гордість, зарозумілість, пристрасть... Щоби перемогти цей світ, треба бути більше злобним, ненависним, гордим і пристрасним від інших. У нашому світі тільки війна приносить перемогу... Месія мусів би бути вождем, щоби повести нас на всіх наших ворогів — а маємо їх безліч! Хто знає, може негодуватимеш, але не можу уявити собі такого Месії. Не вмію відірватись від того, що бачу, чую й відчуваю... Коли б хтось із гуртком наших пішов війною на цілий світ і вийшов переможцем — годі було б уважати його за звичайну людину. Хоч ненавиджу все, чого вчать садукеї, проте, прикро признатися, починаю думати, як вони. Месія, на мою гадку, це тільки ідеальний зразок усіх чеснот, і коли б ми хоч частково йшли за його прикладом, наше життя стало б кращим, гарнішим і достойнішим. І це мабуть не тільки мої думки... Є фарисеї, що на згадку про поворот Іллі кажуть: "Чекайте, чекайте на нього", але таким тоном і голосом, як говориться про річ, яка ніколи не здійсниться. Та явно-славно ніхто не хоче висказати таких думок. Я також мовчу про те. Пишу про те тільки до тебе, Юсте, і говорю про це з Йосифом. Він, як знаєш, не є ані фарисеєм, ані садукеєм, а визнає філософію, що чесно зароблені гроші, — це найосновніший глузд людського життя. Мої співбрати гіршаться, що я з ним приятелюю й торгую. Вони думають, що він, маючи зв'язки з гоїмами, не має чистих рук. І справді Йосиф великий грішник... А всетаки я його люблю. Він один, не зважаючи на безліч інтересів у Єрусалимі й Ариматеї, цікавиться здоров'ям Рути, час-до-часу відвідує її, розмовляє з нею, розважає і приносить якісь гостинці. Не можу зрозуміти, як людина, що не сповняє приписів Закону, — я впевнений, що коли б не його багатства, він був би проголошений нечистим — може мати стільки доброти. Я завжди мірив вартість людини її побожністю і саме тому годі було й подумати, що між мною і Йосифом зав'яжеться близьке знайомство і навіть приязнь. Коли б не він... Я переживав уже хвилини глибокого заломання. Я хотів хулити, проклинати, у гріхах шукати забуття. Нещирі, а голосні слова потіхи моїх співбратів викликували в мене почуття несмаку. Зате прості слова Йосифа, якийсь жарт, що відводив мене від моєї розпуки, повертали мені рівновагу. Ніколи досі не треба було мені людської приязні і ніколи я так уперто не настоював на неї, як саме тепер. Але знайти її, цю перлину, не легка справа.

У спілці з Йосифом, дарма що тепер про це дбаю, моє майно побільшується з дня на день. Багатством я тепер майже йому дорівнюю. Люди думають, що ми найбагатші в цілій Юдеї. Скільки ж радости міг би я вчинити моїй Руті, якщо б вона була здорова! Але вона глядить байдуже на все, що їй приношу. Іноді кладу на її постіль дорогоцінності з далеких країн. Вона не хоче мене вразити — яка ж дивна її ніжність — отже дрібними долонями накладає на мить перстені й нараменники, кажучи: "Так, це дуже гарне". У її голосі відчуваю знехочення, дарма, що вона намагається приховати його. "Візьми це", каже. Заплющує очі і легким рухом голови дає знак, щоб її покинути... А на цей вид навіть і тепер, коли це пишу, серце моє ниє з болю...

Мені здавалося, що багатства, добуті за згодою Всевишнього, є водночас заплатою за мої заслуги. Іноді перед публичним виступом переглядаю мої релігійні писання і думаю, що Господь має для мене особливу ласку, коли дозволяє мені так про себе писати. Але, чому ж навістила мій дім ця недуга, наче терен вбитий у трудящу руку? Чому ж Він нагинає мене до землі, коли стільки грішників безкарно ходить по світі? Іноді здається мені, наче б я сидів у якійсь жахливій в'язниці і водночас оглядав крізь в'язничну решітку звичайних людей, що люблять, радіють щоденними радощами, неоціненими і дуже побажаними у відокремленні. Хто ж із нас знає, що таке здоров'я, поки недуга не навістить нашої хати? Хто знає, як любов зуміє знівечити всі сили в людині, коли нагло стратимо змогу помагати тому, кого любимо?

Мені здається, що мій біль більший від болю інших людей. А проте треба погодитися з тим, що ввесь світ жахливо страждає, що всі люди несуть свій хрест і всі до якоїсь міри заслуговують на співчуття. Хто знає, чи кожний із нас, живучи у в'язниці і дивлячись на дім іншої людини, думає заздро про її щастя — на ділі ж дивиться тільки на другу в'язницю? Якщо хтось принесе дійсну зміну у світі — то першзавсе повинен дати відповідь на безглуздя життя. Пишу "безглуздя" і, хоч відчуваю його недоречність, не хочу вже цього слова викреслити. Ти знаєш мене, Юсте, і Ти свідомий того, що я завжди буду визнавати Всевишнього. Я не міг би позбутися надії, що чейже колись Він змилується наді мною. Та й урешті — поминаючи цю надію — я не мав би відваги Його покинути. Що ж би тоді мені залишилося? Я ж правдивий ізраїльтянин — один із тих, що мають свідчити про Нього. Моє життя так склалося, що всяка моя робота є або працею для Бога або суцільним безглуз-

дям. Не хочу втікати від Нього як Йона, хочу з радістю чинити Його волю... Але навіщо ж зіслав Він на мене це горе?

От і маєш, мій любий учителю, стан мого духа. Як бачиш, я змінився з тієї пори, коли сидів біля твоїх ніг і слухав твоєї науки. Іноді мені здається, що я дуже постарівся — хоч знаю, що так не годиться говорити в обличчі твоєї достойної старости. Відпиши мені, а я напишу тобі знову про себе і про Руту... Коби ж я міг тебе сповістити: "вона вже здорова!"

(Далі буде)

д. В. Целлер

АВРААМ

ВІДХІД ІЗ ДОЛИНИ УР

Слідкуючи за розвитком роду Сема доходимо до зовсім нового періоду в історії об'явлення. Авраам, син Тари починає цей період, важливий для нього і для тих, що жили разом із ним. Авраам разом із дружиною, батьком і великою родиною жив у халдейській долині Ур, у полудневому Вавилоні, де в тому часі цвила висока цивілізація. Варт знати, що Авраам не був молодим чоловіком, який, не маючи нічого, шукав би пригод у мандрах крізь пустиню. Навпаки. Авраам був добре загосподарований газда і ніколи не думав навіть про те, щоб покидати своє добро й іти в світ. Але Господь сказав до Авраама: "Покинь свою батьківщину і свою родину та йди в країну, яку я тобі покажу". Отже Авраам, забравши що міг, пішов у незнане. В тому часі він мав сімдесят років. Але його підтримував голос Бога: "З тебе вийде великий нарід, я поблагословлю і возвеличу твоє ім'я... Ти будеш благословенний а в тобі буде благословенний увесь людський рід." Ось так почалася мандрівка Авраама з жінкою Сарою, братанцем Лотом, батьком Тарою і численними свояками, мандрівка до країни, яка пізніше отримала назву Св. Землі. Авраам мабуть дуже жалував, що він не мав сина в цій Богом наказаній мандрівці у незнаний світ.

З АРАМУ ДО СИХЕМУ

По дорозі в Арамі помер батько Авраама, Тар. Звідсіля був ще шмат дороги до країни Ханаану, що була остаточною метою Авраамової мандрівки. По дорозі в Сихем Господь з'явився Авраамові і повторив дані йому раніше обіцянки. Звідсіля Авраам подався на полудень, а тому, що в тій країні настав голод, помандрував іще дальше на південь, у багатий край Єгипет. Кожну Авраамову дорогу Господь благословив. Та не можна цього сказати про мандрівку до Єгипту, тому, що була вона суцільною невдачею.

АВРААМ І САРА В ЄГИПТІ

Навіть найрозумніші люди допускаються іноді помилок. Чому? Авраам думав, що коли вдаватиме, що він брат Сари а не її чоловік, то буде краще жити в поганському Єгипті. Тимчасом фараон (так називали себе королі Єгипту) велів покликати до своєї палати Сару, щоб її посватати. Але Господь зіслав на фараона страшні нещастя. Догадуючись, що прибулі чужинці мусіли в якійсь мірі спричинити це горе, король велів провірити справу. Коли довідався, що Сара має чоловіка, покликав Авраама і вилаяв його за говорення неправди. "Нічого дивного, що на мене спали такі нещастя", сказав фараон. "Чому ж ти не сказав мені всієї правди?"

ПОВОРОТ ДО ХАНААНУ

Не знаємо, як довго тривала мандрівка до Єгипту, але коли не було вже голоду в Ханаані, Авраам повернувся там, де жив раніше. Тут зажив він добре і дуже розбагатів. Мабуть думав він поселитися тут напостійне та дочекатися нарешті сина, що мав бути предком "багатьох поколінь". Та не зважаючи на те, Авраам мусів знову податися в дорогу. Цим разом сталось це спричиненим Лота, що був дуже незгідливий і тяжкий у співжитті. Він починав часто сварки з пастухами Авраама. Виходило, що треба двом родинам розділитись і жити окремо своїм життям. Отже Авраам узяв свого братанка, вийшов із ним на вершок гори та сказав йому вибрати собі ту частину, яка йому до вподоби. "Вибирай собі — а я буду жити там, де ти не схочеш". Хіба ж може бути більш великодушна постава? Лот поглянув на запашні, добре наводнені й урожайні поля по обидвох боках Йордану та сказав: "Дядьку, я вибираю цю країну. Знаю, що тамошні люди не мають доброї слави, але що робити? Зрештою, не мушу брататися з ними".

І коли Лот подався на свої пашисті пасовиська — Авраам самітний і знову важко досвідчений пішов готовитись у дальшу мандрівку.

МЕЛХИСЕДЕК — КОРОЛЬ І СВЯЩЕНИК

Поки нам займатися долею нашого патріярха, зупинімо тимчасом нашу увагу на особі короля, що водночас був і священиком. Мова йде про Мелхиседека. Не знати як він став священиком, але певне, що разом з Авраамом він приносив жертву Всевишньому. (Св. Письмо називає його священиком Господа Бога). Цікаве, що цей Мелхиседек приносив у жертву хліб і вино, єдину того роду жертву в старому Заповіті. На наступну жертву хліба й вина треба нам буде зачекати, доки не з'явиться Той, що з'єднає в собі знову чин священика і короля, Ісус Христос.

На швидкоруч збудованому жертовнику священик-король підносить до неба основу людського існування: шматок хліба, а поруч нього на колінах старий чоловік тримає чашу з вином. Сонце, гаряче сонце пустині відбиває своє проміння від корони, чаші, підносу і меча: Нехай благословен буде Всевишній Бог. По жертві обидва розходяться й ідуть у свою дорогу.

Михайло Островерха

ОДНЕ ТИСЯЧУСТОЛІТТЯ

861 - 1961

ВІДНАЙДЕННЯ МОЩІВ ПАПИ СВ. КЛИМЕНТІЯ І-го В ТАВРІЙСЬКОМУ ХЕРСОНЕСІ

Св. Климентій І учень св. Апостола Петра й третій наступник його на римському престолі, цікавий, зокрема для нас, українців. Він же умер мученичою смертю на півдні України — в Таврійському Херсонесі. Св. Кирило, Апостол Слов'ян, віднайшов його мощі в Херсонесі та віз їх до Риму через Київ. Частину цих мощів св. Климентія залишив був у Києві. При помочі цих мощів у Києві висвячували наших єпископів за княжої доби. А тисячустоліття роковин (861-1961) віднайдення цих мощів припало на 30-го січня 1961 р.

***

Найстаріша писана згадка про заслання і смерть св. Климентія І є "Пассіо" з 5-го століття. Бароній здогадується, що в цій пам'ятці — хоч є й багато казочного — знаходяться й основно правдиві відомості про святого, що походять із старовинних нотаріяльних актів Римської Церкви. Ці вісті сягають перших років володіння цісаря Траяна, 98-117 років. Климентій походив із римської шляхти. Був учнем св. Апостола Петра і третім наступником його як римський єпископ і Голова Христової Церкви. Климентія шанували не лише християни й жиди, але й розумні погани, між якими був і один могутній приятель імператора. На початку володіння Траяна вибухло в Римі велике народнє заворушення й розбещена юрба кричала: "Або жертвує нашим богам, або нехай гине!" Префект, який надаремно напоминав Климентія принести жертву поганським богам, як того домагалася юрба, — повідомив про все Траяна, якого в Римі тоді не було. Імператор своїм рескриптом наказав: або має згодитися на жертвування богам, або має піти на вигнання в Херсонес над Чорним морем. Климентій волів заслання, ніж складати жертву поганським богам.

На місці заслання призначили його на роботи в каменеломах. Він застав уже там 2000 християн, засуджених на досмертне вигнання. Це видобуване з каменеломів каміння було конечно потрібне імператорові Траянові, бо тоді розбудовував він понад Дунай і взагалі в цій частині Римської Імперії нові шляхи й фортеці, що мало бути підготовою до війни з Дарієм і сарматами. Словом — старовинні римляни використовували робочу силу своїх засланців-християн. Те ж саме і докладно, лише в більших розмірах, роблять москвини від Петра І-го до нині.

Св. Климентій, серед цих невільників християн засланців, сам же засланець на цих роботах, стає духовою підпорою цієї маси вірних: потішає їх і навчає, нових християн для Христа здобуває. Їм усім бракувало води, він відкриває нове джерело води. За його діяльність серед засланців пішов новий донос до Траяна. Траян посилає до Климентія свого післанця, "дукса", намовити святого до відступництва від святої віри в Христа. А як не дасться до цього намовити, то щоб його убити. "Дукс", ствердивши, що намовити Климентія до відступства не вдасться, наказав: прив'язати до шиї Климентієві якір і кинути його в море. Так і зробили.

Згадана "Пассіо" каже, що учні св. Климентія, Корнилій і Фебо, в догідній хвилині, шукаючи "суас ексувіяс", на дні моря їх знайшли, до якого місця — де знаходилося тіло святого — при чудесному відпливі моря, дійшли "на сухо". І ці два учні святого поставили гробницю на подобу каплички і там так поховали його з якорем поруч. І тут же поручили вже великій тоді там християнській громаді, щоб кожного року святкували день смерти св. Климентія. Отож, поховали тоді св. Климентія на малому острівці, 70 метрів довгому.

Коли св. Кирило в 861 році віднайшов мощі св. Климентія, тоді на тому місці, на цьому острівці, збудували візантійський манастир. Руїни цього ж манастиря відкопали археологи 1890 р.

Мощі ж св. Климентія, що їх св. Кирило привіз до Риму, спочивають донині в базиліці св. Климентія в Римі.

Степан Гевак

МОЇ СПОМИНИ ПРО ЖОВКВУ

4

Рівночасно з викінчуванням величавої церкви, побудовано і крило манастиря з західньої сторони, тому, що при величавому розвитку Василіянського Чину приміщення для монахів виявилися за тісні; тож був навіть час, що в одній великій кімнаті на першому поверсі, в так званій рекреаційній залі, влаштовано гейби "каюти" на кораблі: окремі тимчасові келії; рівночасно почали і добудову манастиря.

Протягом цього десятиліття виявилося, що і друкарня, яку побудовано в 1900 році, з величавим розвитком Чину стає також за тісна для тих робіт, які мала друкарня. Бо кромі видань самого В-цтва Чину СВВ: "Місіонаря" та "Малого Місіонарчика", що вже своїм накладом перейшло понад 25 тисячів (за дуже низькою передплатою, мабуть, як пам'ять не заводить, 1 корона 20 сотиків річно); до того кожного року розходилося понад 20 тисячів молитовника "Да святиться ім'я Твоє" (в оправі 50 сотиків) та "Гостинця" (перший молитовник, що його видав Василіянський Чин, кошт. в оправі 1 корону, також щорічно розходилося яких 10 тисяч), а кромі цього видано молитовник "Із глибини возвах" у поетичній формі пера професора Василя Щурата. Кромі цих молитовників, видавано й побожні книжки до читання; як "Фільотея", "Фабіоля", "Отче Наш у примірах" та десятки других. Крім цих книжок видано також "Пом'яник усопших", що був дуже розповсюднений та річно розходився в понад 5 тисячах. Крім всіх тих робіт видавано друки метрик, парохіяльних книг для всіх Єпархій Галицької волости і т. п. Побіч цих Василіянських видань, друкувались у великій кількості "Пастирські Листи" митрополита Андрія Шептицького, шематизми трьох галицьких Єпархій, підручник єврейської мови, укладу архимандрита Климентія Сарницького, до друку котрого спроваджено і єврейський шрифт, "Царство Боже в мірє", тритомова праця московською мовою, Зерчанінова (?), що її видавав о. Фйодоров, який був великим сподвижником злуки із Вселенською Церквою, один із білих круків серед москалів. У міжчасі спроваджено з Петербурга кирилицю для друку церковних книг та нотний шрифт для видання нотного церковного співаника на взір почаївського "Богогласника". Такий співаник видано в чисто українській мові і він був дуже поширений в українській спільноті, навіть серед української заокеанської еміграції та діждався кількакратного видання.

Крім цих вичислених тут друкованих праць Видавництва ЧСВВ, друкувалися там і праці посторонніх видавців, напр. "Життія Святих" о. Масцяка і Луцика, "Як то Русь ходила, слідами Данила" о. Ю. Дзеровича, "Правотар" д-ра Евина, "Недільні Проповіді" о Біляньского, проповіді оо. Савойки, Карпінського і і., частина з них етимологією, а кромі цього сила робіт, получених із будовою церкви. З огляду на дуже скупе місце цих споминів не так легко зрозуміти якими стомилевими кроками розбудовувалася друкарня оо. Василіян, що стала невдовзі одним з найбільших релігійно-культурних вогнищ Галичини. У тому ж часі приступили до видання більшого "Молитовника Християнської Родини", що своїм об'ємом та влучною редакцією став одним із найкращих молитовників. Також вийшов "Часослов" для священиків, друкований новим шрифтом кирилиці, в люксусовій оправі зі шкіри в ціні 5 корон. У тому часі в друкарні, переплетні та експедиції занятих було понад 35 працівників, у меншій частині монахів. Хоч праця в тодішнім часі, по львівських друкарнях тривала 8 і пів години денно, то в друкарні оо. Василіян працювали тільки 8 годин денно, а до цього зобов'язувало святкування всіх свят нашого календаря. Хоч в інших друкарнях не були відомі вакаційні відпустки, одначе такі були у Василіянській друкарні, а кромі цього влаштовувано для працівників і так звані маївки в лісах Гараю при "яствію" без "питія", але за це з добірним підсметаниям з Василіянського фільварку; вільним днем були й ім'янини ігуменів із приняттям для працівників. Також платні були не менші від львівських друкарень, а приміщення відповідали всім вимогам гігієни (багато денного світла з простор. вікон), а вечірньою порою освітлення було штучно газове із спиртових лямп. Тоді, коли ще навіть вулиці міста були освітлювані звичайними нафтовими лямпами. Про електричне світло тільки-що носились батьки міста з думкою завести його в Жовкві. Вже тоді наспівала пекуча потреба поширити друкарню, однак у тому часі Капітула Чину покликала о. ігумена А. Калиша на Протоігумена. На його місце став ігуменом о. Віталій Градюк, який ці наміри провів у життя: на виготовлені пляни побудови більшої друкарні, в однім вуглі, з півночі василіянського огороду приступлено до будови нового поверхового будинку з широкими модерними вікнами, як у низу так і на першому поверсі, а також на другому поверсі, і побудовою мешкальних чи магазинових кімнат, побіч цеї будови й електрівні з модерним улаштуванням акумуляторів, яка мала освітлювати не тільки саму друкарню, але й церкву, манастир, а також бути двигуном друкарських машин та стеоретипії для відливу матриц. До цього вивінувано 10-ма найновішого типу машинами та двома малими тиглівками типу "Рокштро" для колірових робіт. Електрівня мала два "Дізель"-мотори, а окремо кімната на акумулятори, звідки плила вся рушійна сила. Переплетню й експедицію значно поширено в старому приміщенні; переплетню поширено на цілий перший поверх та вирядженo новими машинами, теж змоторизованими; експедицію поширено на партері і вона обняла бувший машиновий відділ. Такою розбудовою друкарня Василіян стала одною з найбільших і найкраще улаштованих друкарень усієї Галичини. Бувши тим самим безконкуренційною, друкарня вщерть завалена була друкарськими та переплетничими роботами. Дивлячись нині своїми старечими очима, таки мушу признати, що Василіянський Чин, у заранні нашого національного пробудження, відіграв у цьому змагу колосальну ролю, яка мабуть не скоро повториться. Велетнем тієї розбудови, треба признати, був тодішній ігумен о. Віталій Градюк; помер минулого року по 10-річному засланні на Сибір.

Другим важливим чинником пробуду релігійного життя було, побіч святкувань св. Партенія, також набожество до Пресвятого Серця Христового, якому був і присвячений цей імпозантний храм Божий; у місяці червні, в одну з останніх неділь, рік-річно непроглядні маси народу, виходили з цього Божого храму на ринкову площу, попри давні королівські палати й фару короля Собіського. Похід перетворювався в один величавий тріюмф Божої любови, при співах "Твому Серцю, Спасе мій, честь складає ввесь наш край, Люд вкраїнський в віки Твій, в Серці люд цей заховай". При престолі у в'їзду до замку відправлювано торжественний молебен до Христового Серця з величною проповіддю. Співали далі суплікацію й "Тебе, Боже, хвалим", а вірні діставали совершенний відпуст. Після цього піднесений на дусі народ відходив при своїх процесіях із могутніми побожними піснями та скріплений на дусі до своїх сіл та осель. Із кожним роком число богомільців збільшалося і цей празник присвячений Христовому Серцю був одним могутнім прославленням Христа.

(Далі буде)

Учні-українці польської гімназії зі своїми професорами-українцями на прогульці біля Жовкви 1938 року. (Світлив Богдан Цюропайлович).

МУДРА ПОРАДА

Наймудріше поділити всіх людей на дві групи: приятелі й незнайомі. Приятелів ми занадто любимо, щоб їх обмовляти; а про незнайомих замало знаємо. (Гейвуд Брави)

о. С. Юник, ЧСВВ

ОСТАННІ ДНІ КАТОЛИЦЬКОЇ ЗОЛОЧІВЩИНИ

Була рання весна 1946 р. Золочівський совєтський гарнізон робив ще свою криваву роботу в Гологорах, коли відвідав мене останній католицький священик-василіян хворий о. Копчак із Золочева.

— Які новини в Золочеві? — питаю.

— Був напад бандитів на наш золочівський манастир — відповідає о. Копчак.

— Сідайте, отче, й оповідайте.

Два дні тому — зачинає о. Копчак — около півночі загримотів хтось сильно до заригльованих манастирських дверей. Іду до дверей і голосно питаю: "Хто там?" Москаль відповідає, що це провірка документів — "открівай". Питаю про назвище начальника. У відповідь ще голосніше загримав, закляв і загрозив виломанням дверей. Ясно нам стало, що це москалі-бандити. Не отвираємо. Брат побіг на стрих і зачав дзвонити через віконце на даху. Москалі у відповідь стали стріляти ручними скорострілами до манастирських келій. Монахи (отець і брат) сховалися за муровану стіну. Вікна були грубо закратовані, тому москалі не могли вдертися досередини вікнами. По довшій стрілянині москалі взяли з подвір'я великий бальок і на подобу тарана зачали ним бити у входові двері. Відгуки ударів розносились по цілому місті. Як звичайно по совєтських містах повно різного роду комуністичної поліції, а в Золочеві ще й касарні повні війська. Одначе ніхто з власть імущих не рушив пальцем проти бандитів. Москалі били тараном щораз сильніше і голосніше. Врешті сильні двері заломились і москалі вдерлися до середини манастиря. Монахів тяжко побили і пограбували все, що представляло якусь вартість. Були це звичайні совєтські військовики в одностроях.

На другий день о. Копчак удався до станиці совєтської поліції. Начальник поліції чемно відніс'ся до отця та вислухавши справи, заявив: "У Радянському Союзі дуже гостро карають за злодійство. В нас панує право і порядок, не як у капіталістичній Польщі". То сказавши, доручив одному поліцистові піти з братом на базар, де напевно, злодії будуть продавати манастирські речі. В тому й не помилився. Як тільки наші появилися на базарі, пізнали москаля-жовніра, що спокійно захвалював покупцям манастирську ковдру. Були на ковдрі виразно вишиті манастирські знаки. Брат із ковдрою пішов до манастиря, а жовніра відпровадили на поліцію.

У манастирі втішилися ходом справи та нетерпеливо очікували решти речей. Яке ж було їх здивування, коли невдовзі з'явився сам начальник поліції і заявив щиро, що в крадіж замішані високі військові риби. Поліція в Золочеві не могла братися до таких великих панів. О. Копчак мусів назад віддати злодіям ковдру і на тому ціла справа закінчилася...

Друга відомість була церковна. У Золочеві появився "православний" священик. Він зразу вдавав василіянина. Старався відправляти зовсім, як наші священики. Зрештою був напочатку наказ Православної Церкви (Совєтів) триматися вірно місцевих католицьких звичаїв у Богослуженнях, щоб люди не пізнали ріжниці. У Золочеві люди скоро дізналися, що це "православний" і майже ніхто не ходив до церкви. Такий стан тягнувся аж до мого від'їзду зі Золочівщини (жовтень 1946).

О. Копчак вернувся до Золочева певний, що його дні почислені. Так воно й було. Ще змушували його ейкаведисти читати в церкві манастирській декларацію в оборону православ'я. На це очевидно він не згодився та від'їхав до своєї родини (де згодом помер на сухоти). Так Золочів стратив останнього католицького священика.

В околиці Золочева священики в більшості ще трималися Католицької Церкви й чекали з дня на день на арештування. Одного дня літом іду вулицею Золочева та стрічаю рідного брата, пароха з Ляцького. Оповідає, що його брата Совєти змушували на православ'я, а коли не згодився, то заборонено було йому відправляти. Церква стояла замкнена який місяць. Тоді люди післали до о. пароха делегацію "нехай там підпише ту листу (на православ'я) і править нам у церкві, бо пошукають собі іншого священика, що підписав листу". О. парох дав Совєтам горілки і вони дозволили відправляти ще один місяць. Дальша історія Ляцького мені не відома.

Згодом деякі священики "підписали православ'я" і залишилися на місці. Так поступив по моєму від'їзді мій сусід у Гологорах - За Юром, у Вільшаниці, в Луні. Інші, що не піддалися а не були арештовані, перейшли на цивільні посади. Мій приятель і сусід із Митулина (обслуговував і Новосілці) ще в 1958 році був фірманом молочарні, а його дуже релігійна жінка простою робітницею в колгоспі.

Дивні речі діялися в Україні з релігією. Коли українські католицькі священики не мали свободи визнання, були переслідувані і гнані силою на православ'я, тоді саме польські священики мали повну свободу віри. Їх ніхто не примушував на ніяке православ'я. Золочівський польський парох о. Ценський ще напевно і до нині свобідно урядує як католицький священик у своєму польському ненарушеному костелі. Одначе мушу справедливо визнати, що він багато, навіть за моїм посередництвом, помагав українцям.

Д-р М. Лоза

"РУСАЛКА ДНІСТРОВАЯ" І ШЕВЧЕНКО

Склалося так, що соті роковини смерти Тараса Шевченка зійшлися з сто п'ятдесятими роковинами народження двох авторів "Русалки Дністрової", а саме Маркіяна Шашкевича й Івана Вагилевича: Шашкевич народився 6 листопада 1811-го, а Вагилевич 2-го вересня 1811 року. Немає сумніву, що на появу "Русалки Дністрової" великий вплив мало довершене вже літературне відродження на Наддніпрянщині. Треба підкреслити, однак, що духовий зв'язок обидвох частин України не був односторонній. Не тільки очі молодих галицьких інтуїстів були задивлені на Київ, але й на Наддніпрянщині були люди, яким доля Галичини не була байдужа.

Одним із доказів зацікавлення наддніпрянців Галичиною була збірка українських народних пісень, виданих Платоном Лукашевичем — українським дідичем, власником села Березань на Переяславщині. Окремий розділ у цій збірці становлять пісні з Західньої України, тому й назва її "Малороссійскія и Червонорусскія народныя думы и пѣсни" (СПБ 1836). Під час видання збірки Платон Лукашевич особисто Галичини не знав, і тому для своєї збірки міг використати тільки готові вже видання пісень, що появилися на західніх теренах України, а найбагатше з них було: "Пєсьні польске і рускє людy галіцийскєго — зебрал і видал Вацлав з Олеска" (Львів 1833). Дещо пізніше, 1839 року Платон Лукашевич відбув поїздку до Галичини. У Львові запізнався з Яковом Головацьким, Іваном Вагилевичем, Денисом Зубрицьким. (М. Шашкевич у 1837 р. закінчив студії і вже зі Львова виїхав). Вернувшися до Березані, Лукашевич довший час переписувався з Вагилевичем і Головацьким. Був він також одним із небагатьох наддніпрянців, якому дісталася до рук "Русалка Дністровая".

Цю першу ластівку, що сповіщала прихід національної весни в Галичині, східні українці привітали незвичайно тепло. Про це довідуємося із статті Михайла Максимовича на тему "Русалки" і галицької поезії взагалі, статті вміщеної в "Кіевлянині" 1841 р.

Зупинились ми докладніше на особі Платона Лукашевича тому, що до нього загостив був у серпні 1843 року Тарас Шевченко. Було це тоді, коли наш поет після довголітньої розлуки з Україною перервав студії в Петербурзі і відвідав батьківщину. Тоді він побував у домах багатьох видатних українців, в тому числі й у домі Лукашевича. Лукашевич був власне тим інформатором, який познайомив Шевченка із галицьким національним відродженням, і в домі Лукашевича запізнався Шевченко з "Русалкою Дністровою". (Див.: Зайцев "Життя Т. Шевченка, стор. 101). Спеціяльне враження справив на нього твір Вагилевича "Мадей". Саме в той час, коли Шевченко був у Березані, Лукашевич дістав ще листа від Вагилевича, в якому автор порушував цілий ряд літературних проблем і просив поради. З відповіді Лукашевича Вагилевичеві довідуємося про факти, які відносяться до порушеної нами теми. Отже, Лукашевич Вагилевичеві писав:

"Коли Вашу листину получив, той час з паном Шевченком цитували[1]) Вашого "Мадея", що єсте напечатали в Бодині[2]). Дуже жалко, що таковую поезію народную составили, даріте нас чистою мовою Бескедською, ібо вона наша прадідівська". (Цей уривок листа цитую за П. Зайцевим "Життя Тараса Шевченка" — стор 102, залишаючи текст незміненим). Далі Лукашевич пише: "Еще не мало бя нам услуг оказали, коли би описали весь народ руский, живущий в Карпатах, з сто обичаями, преданіями, нарічіями... В битность Шевченка у мене я предложил єму заімствовати некоторі слова і форми Ваші, на що він согласився". (Цей уривок цитую за Є. Ю. Пеленським "Шевченко і Галичина[3]"). Лукашевич, як бачимо, старався писати приблизно такою мовою, якої вживали тоді в Галичині.

Лукашевич напевно поділився з Шевченком усіми відомостями про Галичину, напевно давав читати листи від галицьких знайомих. У такому разі глибоко мусіли запасти в душу чутливого поета слова Якова Головацького, передані Лукашевичеві листом з 1840 року:

"Спасибі вам, українцям[3]), що відділеним від рідного корня, ви не цураєтесь тим парістком, приглушеним чужими бур'янами, але ще живим, продираючимся через колючі бодяки до світлого сонінька і обіцюючим цвіт. Поможіте, братія, пробратися до сонця, щобн цвіт у пуп'янках не загиб." (Є. Ю. Пеленський "Шевченко і Галичина").

Доля західньої вітки українського народу не була Шевченкові байдужа. Він радів досягненнями галицьких українців, болів їх недолею, що засвідчив у "Подражанії XI псалму", написаному по повороті з заслання 1859 року. Причиною написання "Подражанія" — як твердить Пантелеймон Куліш — було погіршення становища галичан у 50-их роках минулого сторіччя. Вістки про придавлення Австрією українського національного життя, в Галичині дісталися й на Східню Україну. Своє твердження Куліш висунув у "Відповіді Бояну-Стебельському на письмо до Куліша". Там читаємо:

"В лютому 1859 року Шевченко під враженням розмови про положення Галицької Руси написав в подраженіе псалму вірш, в якому заключаються ось такі рядки — звернені до ворогів

[1]) Це слово Є. Ю. Пеленський подає як "читували". Така інтерпретація логічніша.

[2]) У Пеленського: "Будимі".

[3]) У ті часи в Галичині уживали ще назви "русин" як національної. Українцями звали "русинів" із Наддніпрянщини.

руського (українського — М. Л.) народу:

Мій Боже милий, як то мало
Святих людей на світі стало!
Один на другого кують
Кайдани в серці. А словами,
Методичивими устами
Цілуються і часу ждуть,
Чи швидко брата в домовині
З гостей на цвинтар понесуть?...
А Ти, о Господи Єдиний,
Скуєш лукавії уста,
Язик отой велеречивий,
Мовлявший: "Ми — не суєта!
І возвеличимо надиво
І розум наш і наш язик...
Та й де той пан, що нам закаже
І думать так і говорить?
— Воскресну я! — той пан нам скаже —
Воскресну нині! Ради їх,
Людей закованих моїх,
Убогих, нищих...
Возвеличу
Малих отих рабів німих!
Я на сторожі коло їх
Поставлю слово!...
І пониче
Неначе стоптана трава
І думка ваша і слова. —
Неначе срібло куте, бите
І семикрати перелите
Огнем в горнилі, — словеса
Твої, о Господи, такії.
Розкинь же їх, Твої святії
По всій землі!
І чудесам
Твоїм увірують на світі
Твої малі, убогі діти!

("Свобода")

Марія К. Головінська

МАРІЯ

(Сценічна картина у 3-ох відслонах)

ДІЄВІ ОСОБИ:

МАРІЯ — господиня 40 років.
АНДРІЙ — господар, 47 років.
БАБУСЯ — мама Андрія, 70 років.
ОЛЕКСА — син Марії і Андрія, 20 років.
ДМИТРУСЬ — син Марії і Андрія, 14 років.
ГАНУСЯ — дочка, 18 років.
КАТРУСЯ — дочка, 16 років.
ОРИСЯ — дочка, 10 років.
ПЕТРО — наречений Ганусі, 22 роки.
ІВАН — залицяється до Катрусі, 18 років.
ГРОМАДСЬКИЙ ПИСАР — 45 років.
ТІТКА — старша жінка.
1-ий ЕНКАВЕДИСТ.
2-ий ЕНКАВЕДИСТ.
ГОЛОВА СІЛЬРАДИ.
СЕКРЕТАР.
ГОСПОДАР ВІД САНЕЙ.
ПОЛТАВКА.
ТАТАРКА.
НАСТАВНИК КОЛГОСПУ (москаль).
ГУРТ ДІВЧАТ і ХЛОПЦІВ.

1-ша дія відбувається на Поділлі перед самою війною 1939 р.

2-га дія — зимою 1940 р. Перші вивози на Сибір.

3-тя дія — на засланні.

ПЕРША ДІЯ

(На сцені передня стіна сільської хати на Поділлі. Біля хати лавочка. Дальше сад. По правім боці огорожа та хвірточка. Неділя пополудні. Дмитрусь читає книжку під деревом у саді. За сценою чуті співи дівчат та хлопців: "Ой видно село". На лавочці бабуся шепоче молитву. У дверях хати Гануся у вишиваному платті. Катруся також святково одіта, вихиляється за Ганусею. Волосся в Катрусі розплетене).

КАТРУСЯ (сіпає за рукав Ганусю): Ганусю! Ганусю пожди, заплети мені коси.

ГАНУСЯ (зачудовано): Все сама заплітала, а сьогодні "заплети, Ганусю", а то чому?

КАТРУСЯ: Чогось не годна... А ти так гарно вмієш...

БАБУСЯ (усміхається до себе): Дівочити хоче. *(До Катрусі):* До мене, доню, баба гарно вміє заплітати.

(Гануся здвигає раменами і виходить на вулицю. З хати вибігає Орися і простує за Ганусею. Катруся врадувана приносить стрічки, гребінець, дзеркальце і сідає поруч бабусі, а бабуся заплітає коси)

ДМИТРУСЬ (крутить головою): А ти що? Сама не вмієш?

(Катруся кладе палець на уста).

МАРІЯ (вихиляється з дверей хати, дивиться в напрямі Катрусі, усміхається): Ростуть діти... *(Ховається в хату).*

ДМИТРУСЬ (зривається наче пригадав щось і нахиляється у відчинене вікно): Олексо, Петро питав за тобою.. *(Іде дальше в сад. Олекса виходить із хати у вишитій сорочці, наоспіх зав'язує гарасівку, в'язання виходить нескладне).*

КАТРУСЯ (слідкує за Олексою і голосно сміється): Ха-ха-ха. *(Бабуся здригається).*

ОЛЕКСА (гнівно): Тобі все тільки сміх! І чого сміється, коли нема чого?

КАТРУСЯ (показує йому дзеркальце): А диви, який... Що скаже Павлова Настка? Не схоче й дивитися на тебе!

ОЛЕКСА (гнівно): Дай спокій з Насткою! Вона мені не в голові, а ти вважай, щоб я чогонебудь не сказав! *(Кидає пальцем, поправляє гарасівку і виходить).*

ЗА ПІВ ЦІНИ, А ТО Й НИЖЧЕ!

ВИПРОДАЖА КНИЖОК!

У місяці березні (від 1 – 31) 1962 року робимо велику випродажу книжок!

- **У цьому місяці — березні — можете дістати в нас різні книжки за дуже знижену ціну.**
- **Коли хочете собі їх від нас замовити, то видріть цей спис та зазначіть у ньому знаком × ті книжки, які хочете дістати.**
- **Зазначуємо при цьому, що найменша сума, за яку книжки по зниженій ціні продаємо, є бодай $2.00.**
- **Можете замовити всі книжки, але не більше як по 3 примірники тої самої книжки.**

Замовлення шліть до:

THE BASILIAN PRESS

286 Lisgar Street — Toronto 3, Ont. — Canada

ОСЬ СПИС КНИЖОК ІЗ ЗНИЖЕНИМИ ЦІНАМИ:

☐ **АВТОБІОГРАФІЧНІ РУКОПИСИ** св. Терези від Дитяти Ісус, переклад із французької мови. Ціна $3.00 — тепер **$2.00.**

☐ **АПОСТОЛЬСТВО МОЛИТВИ МІЖ УКРАЇНСЬКИМ НАРОДОМ.** Підручник для членів Апостольства з усіми його набоженствами й молебнами. Зладив о. А. Трух, ЧСВВ. Сторін 77. Ціна $0.50 — тепер **$0.25.**

☐ **БОЖА КРИНИЦЯ** — сім св. Тайн це Божа криниця для нашого цього- й того-часного добра. Написав о. А. Трух, ЧСВВ. Стор. 39. Ціна $0.40 — тепер **$0.20.**

☐ **БУЛО ТРОЄ МАЛИХ ДІТЕЙ,** О. Бартас — історія про життя троїх дітей у місцевості Фатіми, яким об'явилася 1917 року Мати Божа. Книжка має 264 сторінки друку, ілюстрована, гарна обгортка. Ціна $2.50 — тепер **$1.75.**

☐ **ВЕЛИКИЙ ВАСИЛІЯНИН,** Слуга Божий Митрополит Андрій Шептицький. Написав М. Островерха. Ціна $0.50 — тепер **$0.25.**

☐ **ВІДПУСТОВІ МОЛИТВИ** Ціна $0.10 — тепер **$0.05**

☐ **ВИКЛЯТИЙ ГЕТЬМАН МАЗЕПА** — пера Ореста Купранця. Про те, як Москва викликала І. Мазепу. Ціна $0.25 — тепер **$0.15.**

☐ **ВІДРОДЖЕННЯ ЦЕРКВИ В УКРАЇНІ 1917-1930 рр.** Що тоді там діялося в описі самого митрополита **В. Липківського.** Стор. 336, 36 ілюстрацій. Ціна $3.00 — тепер **$1.50.**

☐ **ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ,** о. А. Трух, ЧСВВ. Ціна $2.00 — тепер **$1.00.**

☐ **ГРАМАТИКА церковно-слов'янської мови** — зладив о. Дамаскин Попович ЧСВВ. Конечно потрібна всім, що хочуть краще пізнати й зрозуміти літургічну мову, якої щодня вживаємо у Богослуженнях. Ціна $1.50 — тепер **$1.00.**

☐ **ДІЯЛОГИ ВАСИЛІЯНОК,** о. д-р Б. Курилас ЧНІ. Історична п'єса з часів переслідування нашої Церкви москалями в 1838-1843 рр. Сторін 96. Ціна $1.00 — тепер **$0.50.**

☐ **595 ДНІВ СОВЄТСЬКИМ В'ЯЗНЕМ** — написав б. редактор "Діла" й "Українських Вістей", бл. п. д-р Іван Німчук. Як то жилося йому за большевиків по різних тюрмах. Сторін 235. Ціна $1.50 — тепер **$0.75.**

☐ **ДОБРА СПОВІДЬ** — написав о. А. Трух ЧСВВ. Що кожному треба знати про сповідь. Стор. 48. Ціна $0.40 — тепер **$0.20.**

☐ **ДУШЕХВАТ,** з життя св. Йосафата, 4 дії й апотеоза, о. М. Гнесько ЧСВВ. Ціна $0.25 — тепер **$0.10.**

☐ **ЖИТТЯ СВЯТИХ,** о. А. Гр. Трухa ЧСВВ.
1-ий том "Життя Святих — має 384 сторінок великого формату, ілюстрований 80 образками. Містить життя Святих від січня до березня. Описує життя 217 Святих.

☐ **2-ий том** "Життя Святих" — має 478 сторінок, з 81 образками, описує життя 165 Святих, які приходять у календарі під місяцями квітень, травень і червень.

☐ **3-ій том "Життя Святих"** має 462 сторінки з 78 образками й містить описи життя 160 Святих, які є в календарі в місяцях: липень, серпень і вересень.

☐ **4-ий том "Життя Святих"** має около 400 сторін і містить описи життя Святих, які приходять у календарі в місяцях: жовтень, листопад і грудень. Ціна кожного тому $5.00 — тепер **$3.50.**

☐ Всі чотири томи разом **$13.00.**

☐ **ЖИТТЯ І СЛОВО,** Літерат. збірник, част. І і ІІ. Ціна по $1.00 — тепер по **$0.50.**

☐ **ЗАПИСКИ ПОЛІТВ'ЯЗНЯ,** Ю. Мозіль. — Опис життя у польській слідчій тюрмі. Сторін 128 у гарній обкладинці. Ціна $1.00 — тепер **$0.50.**

☐ **ЗГАДКИ ПРО МОЮ СМЕРТЬ,** В. Королів-Старий. Прецікаві й веселі спогади визначного діяча. 184 сторінок. Ціна $1.50 — тепер **$0.75.**

☐ **ІСТОРІЯ ДУШІ** — це книжка, яку написала найбільше в наших часах популярна Свята: Тереса від Дитяти Ісуса. Це її святе життя а таке просте, що кожний може його наслідувати. Сама Свята назває свою дорогу життя "віндою" (ліфтом) до неба. Книжка видана вже в мільйонах примірників на різних мовах, а ось і нашою мовою в перекладі з французької. 284 сторінки друку, гарна обгортка.
Ціна $2.50 — тепер **$1.25.**

☐ **КАРДИНАЛ МЕРСІЄ.** Слуга Бога й нації. Життя й виїмки з писань. Написав Д. В.
Ціна $1.50 — тепер **$0.75.**

☐ **ЙОСАФАТ КОЦИЛОВСЬКИЙ** — життя й подвиги та мучеництво. Написав о. д-р Іринея Назарко ЧСВВ. Стор. 56. Ціна $0.50 — тепер **$0.25.**

☐ **КАТОЛИЦЬКЕ ЖИТТЯ.** 30 духовних наук про католицьке життя в парохії. Написав о. Є. Теодорович Стор. 200. Ціна $2.00 — тепер **$1.00.**

☐ **КАТОЛИЦЬКИЙ КАТЕХИЗМ** — найновіше видання, написав о. А. Трух ЧСВВ — з додатком 15 пісень під нотами — в українській і англійській мовах. Стор. 112. Ціна $.075 — тепер **$0.40.**

☐ **те ж саме** тільки в українській мові. Сторін 72.
Ціна $.50 — тепер **$0.25.**

☐ **КАТОЛИЦТВО І ПРАВОСЛАВ'Я** — це книжка, що основно розяснює відносини між католицтвом і православ'ям у світлі науки віри й історії Церкви. Основний підручник для тих, що хочуть пізнати такі питання, як першенство в Христовій Церкві та причини роздору. Ст. 328.
Ціна $3.00 — тепер **$1.50.**

☐ **КНИГА ТОВИТ,** одна з найкращих книг св. Письма Старого Заповіту про тодішніх "емігрантів". У перекладі вперше на українську мову о. д-ра В. Дзюби. Ціна $0.25 — тепер **$0.15.**

☐ **КНИЖКИ І ЛЮДИ** — пера католицького редактора Олександра Моха. Пише про відношення людей до книжки, про католицьких редакторів і т. п. Сторін 128. Ціна $1.00 — тепер **$0.50.**

☐ **ЛІТУРГІКА** для українських шкіл — частина І. **Святі речі.** Написав о. М. Соловій ЧСВВ. Англійську версію зладив о. Й. Шкварок ЧСВВ. Книжка багато ілюстрована.
Ціна $1.00 — тепер **$0.50.**

☐ **ЛІТУРГІКА** — частина ІІ. **Святі часи,** святі богослужби. Служба Божа, святі молитви і практики. Тих же авторів. В українській і англійській мовах. Ілюстрована. Сторін 128.
Ціна $1.00 — тепер **$0.50.**

☐ **МАРІЯ І ТИ.** Ця книжка о. проф. д-ра Іринея Назарка ЧСВВ. 16 високо-поетичних розважань про Преч. Діву, основаних на писаннях найкращих богословів і поетів-письменників. Сторін 123, 17 образків. Ціна $1.25 — тепер **$0.65.**

☐ **МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ,** на тлі відродження галицької України. Автор о. Д. П.
Ціна $0.35 — тепер **$0.20.**

☐ **МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ — Галицьке Літературне Відродження** — написав М. Олександрович —друге доповнене видання.
Ціна $0.50 — тепер **$0.25.**

☐ **МИТРОПОЛИТ МИХАЙЛО РАГОЗА,** о. С. Семчук.
Ціна $0.10 — тепер **$0.05.**

☐ **НА БОЖИХ ОКОПАХ.** Історична повість з часів страшної французької революції. Написав о. В. Гюнерман. Ціна $1.50 — тепер **$0.75.**

☐ **НА ВРОНКАХ.** Споминн політв'язня Юрія Мозоля, що просидів 5 років у польській тяжкій в'язниці Вронки. Стор. 128.
Ціна $1.00 — тепер **$0.50.**

☐ **НАРИСИ З ЦЕРКОВНОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ X-XII СТОЛІТТЯ.** Теофіл Костручба. Найважніші питання з історії нашої Церкви за княжих часів, напр. яку віру приняв св. Володимир і под. — подає тут учений автор досить приступно, але вповні науково. Ця книжка про старі часи, саме на часі якраз тепер, коли ворог Церкви багато неясного і неправдивого старається ввести між наших людей. Сторін 142, в гарній обкладинці. Ціна $2.00 — тепер **$1.00.**

☐ **НАША ХОЛМЩИНА,** о. С. Семчук.
Ціна $0.10 — тепер **$0.05.**

☐ **ОБ'ЯВЛЕННЯ СЕРЦЯ МАРІЇ У ФАТІМІ,** о. О. Штавдінгер. 2-ге видан. Ціна $0.50—тепер **$0.25.**

☐ **ОГЛЯД Богословсько-літературної діяльности св. Йосафата Кунцевича,** д-р Юрій Герич.
Ціна $0.50 — тепер **$0.25.**

☐ **ПЕРШИЙ ВАСИЛІЯНИН.** Ціна $0.50—тепер **$0.25**

☐ **ПО ВАСИЛІЯНСЬКИХ МАНАСТИРЯХ** — пера о. М. Ваврика ЧСВВ. Ця книжка це немов мандрівка по василіянських манастирях Галичини й Карпатської України, які тепер топче нога безбожника. Як основувались ті манастирі, як там у них жили й освячували себе й наш нарід українські монахи, як клали своє життя за віру в останніх часах. "Дорогоцінна книжка" — пише про неї один місіонар, — хоче пригадувати постійно про те, що "земля, на якій стоїмо, свята..." Сторін 286, має 112 образків із Старого Краю, які Вам його пригадають. У гарній обкладинці. Ціна $2.50 — тепер **$1.25.**

☐ **ПОДОРОЖНИЙ, Наталена Королева.** Це дуже гарна книжечка найбільшої української католицької белетристки (що ій саме в 1958 р. минуло 70 років) — містить ряд прекрасних легенд-оповідань, які зворушать кожного. Сторін 48.
Ціна $0.50 — тепер **$0.25.**

☐ **ПОКИНУТА ОСЕЛЯ,** Федір Одрач. Збірка оповідань на рибальські, мисливські та загальнолюдські теми. 304 стор. Ціна $2.50 — тепер **$1.25.**

☐ **ПОЯВИ ПРЕЧ. ДІВИ від 1830 до 1958 р.** і що М. Божа передсказувала в тих появах. Стор. 140.
Ціна $1.50 — тепер **$0.75.**

☐ **ПРЕДОК.** Історична повість пера славної письменниці Н. Королевої. Ціна $3.00 — тепер **$1.50.**

☐ **ПРОКЛЯТИЙ КАМІНЬ.** Дуже цікава історична повість В. Лозинського — М. Ценевича. Виходить вона вже четвертий раз друком, так її люди собі сподобали. Стор. 184.
Ціна $2.00 — тепер **$1.00.**

☐ **ПРОПАМ'ЯТНА КНИГА ОО. ВАСИЛІЯН У КАНАДІ.** — Це книга, що оповідає про ОО. Василіян за 50 років їх трудів у Канаді (1902-1952). Про духа василіянського монашества. Історія ОО. Василіян у Канаді. Манастирі, доми й душпастирські станиці. Пом'яник канадських Василіян. Сторін 435. Ціна $5.00 — тепер **$2.50.**

☐ **РИМ І ВІЗАНТІЯ,** І. Нагаєвський. — Коли книжка "Католицтво і Православ'я" розглядає ті відносини більш із догматично-історичного становища, то книжка о. д-ра І. Нагаєвського це дуже цікаво написаний твір про історію візантійських патріярхів, про перший розлам між Церквами за Фотія, про поворот Фотія до Католицької Церкви. Сторін 243, у гарній обгортці.
Ціна $2.50 — тепер **$1.25.**

☐ **РІДНА ШКОЛА В БРАЗИЛІЇ,** о. В. Зінько ЧСВВ. Історично-правний нарис. 244 сторін.
Ціна $1.50 — тепер **$0.75.**

☐ **РОЗВАЖАННЯ ПРО ПРЕСВЯТУ БОГОРОДИЦЮ,** о. Ст. Решетило. Ціна $0.50 — тепер **$0.25.**

☐ **РОЗМОВИ З ІВАНОМ ЗАГІРНИМ,** о. М. Гнесько ЧСВВ. Ціна $0.10 — тепер **$0.05.**

☐ **СВЯТА ЗЕМЛЯ** — о. д-р Юрій Федорів, спомини паломника 74 ілюстрації. Сторін 175.
Ціна $1.50 — тепер **$0.75.**

☐ **СЛУЖБА БОЖА Й ЦЕРКОВНІ ПІСНІ** на 2 голоси під нотами. Ціна $1.00 — тепер **$0.50.**

☐ **ТАЙНИ ХРЕЩЕННЯ Й МИРОПОМАЗАННЯ.** Догматична студія Митрополита Йосифа Сліпого. Сторін 94. Ціна $1.00 — тепер **$0.50.**

☐ **ТАТАРИ,** драма у двох картинах, С. Калинець.
Ціна $0.10 — тепер **$0.05.**

☐ **ТРУДНОЩІ ЗАГІРНОГО,** о. М. Гнесько ЧСВВ.
Ціна $0.10 — тепер **$0.05.**

☐ **УКРАЇНСЬКІ КОЛЯДИ.** 78 різних із нотами: 1) церковні коляди; 2) народні коляди; 3) колядки; 4) щедрівки. 167 сторін.
Ціна $1.00 — тепер **0.50.**

☐ **ЧОРТ НАПРАВДУ!** Чого вчить Церква про злих духів. Як чорт навідує чоловіка в наші часи.
Ціна $0.25 — тепер **$0.10.**

☐ **У СТЕПАХ УКРАЇНИ.** Повість із часів визвольних змагань 1918-1922 року.—Написав Яків Хомичів. 2 томи, сторінок 349+347.
Ціна $3.00 — тепер **$2.00.**

☐ **ЩОВ УСІ ВУЛИ ОДНО,** о. М. С. ЧСВВ. — Дуже на часі!
Ціна $0.25 — тепер **$0.10.**

☐ **Я БУЛА СВІДКОМ ЧУДА.** Що написала про чуда в Люрді протестантка? Сторін 53.
Ціна $0.50 — тепер **$0.25.**

☐ **ЯК МОСКВА НИЩИЛА УКРАЇНСЬКУ ЦЕРКВУ,** Т. Костручба. Історична розвідка. 100 сторінок.
Ціна 0.50 — тепер **$0.25.**

☐ **CROSS IN THE UKRAINE.**—Introduction of Christianity.
Price $0.10 — now **$0.05.**

☐ **THE UKRAINIAN SETTLERS IN CANADA AND THEIR SCHOOLS 1891-1921.** With reference to government, French Canadian and Ukrainian Missionary influences. By Rev. J. Skwarok, OSBM.
Price $2.00 — now **$1.00.**

КНИЖЕЧКИ ДЛЯ ДІТЕЙ

☐ **БАБУНИНІ КАЗКИ.** Написала Т. Білецька. Для дітей кожного віку. Багато різнокольорових образків. Сторін 64. Ціна $1.50 — тепер **$1.00.**

☐ **БАЙКИ. Л. Глібів.** Розкішне видання, 70 ілюстрацій О. Судомори. Ціна $1.50 — тепер **$1.00.**

☐ **БАЙКИ КАЛИНЦЯ,** ілюстровані, 80 сторін.
Ціна $0.20 — тепер **$0.10.**

☐ **ГОРБАТЕНЬКА,** М Головінська. Оповідання для дітей про добру дівчинку Марусю. Сторін 48, 4 образки. Ціна $0.50 — тепер **$0.25.**

☐ **ЗБІРКА УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ПІСЕНЬ** — для дітей. 20 найкращих пісень — слова авторів таких, як Т. Шевченко, Б. Грінченко, М. Коцюбинський, О. Кониський, С. Черкасенко, Л. Українка, В. Самійленко й інші.
Ціна $0.50 — тепер **$0.25.**

☐ **ЗОЛОТІ ВОРОТА,** читанка укладу д-р Марії Овчаренко. Це збірка найкращих творів різних наших письменників-белетристів, призначена для українських вищих кляс. Книжка зілюстрована мистцем М. Дмитренком. Сторін 264, 46 образків. Ціна $2.50 — тепер **$1.25.**

☐ **КАЗКА ДІТЯМ НЕВЕЛИЧКА ПРО КУРЧАТКО Й ПРО ШУЛІКУ.** Є. Яворівський. Нове, змінене видання, з розкішною вінетою О. Судомори, цілосторінкові ілюстрації Е. Козака.
Ціна $0.75 — тепер **$0.50.**

☐ **ЛЕГЕНДИ ПРО ХРИСТА.** В. Лебедова. В новому мистецькому оформленні, розкішне видання, цілосторінкові ілюстр. Ціна $1.75—тепер **$1.00**

☐ **СВЯТА ЄЛИСАВЕТА** Геновефи Дардель. Це гарненьке оповідання для дітей про життя дуже милосердної Святої. Прочитають радо і старші, так гарно написана. Ціна $0.25 — тепер **$0.10.**

☐ **ЧІЧКА.** Це оповідання про дітей нашої визначної письменниці Марії Головінської, видане з нагоди її письменницького ювілею, з відповідним вступом про життя і творчість авторки. Видання люксусове, на дорогому папері, у прекрасній обгартці проф. А. Андрусева.
Ціна $1.75 — тепер **$0.75.**

МОЛЕБНІ Й ПОДІБНЕ

☐ **ВІДПУСТОВІ МОЛИТВИ.** Ціна $0.10—тепер **$0.05.**

☐ **ДВА МОЛЕБНІ Й ВЕРВИЦЯ.** Ціна 0.15, тепер **0.10**

☐ **МОЛЕБЕН ДО СВ. ЙОСАФАТА.**
Ціна $0.15 — тепер **$0.10.**

☐ **СВЯТА ГОДИНА.** Ціна $0.10 — тепер **$0.05.**

☐ **НАБОЖЕНСТВО В ЧЕСТЬ СВ. АРХАНГЕЛА МИХАЇЛА.** Ціна $0.10 — тепер **$0.05.**

☐ **ПОМ'ЯНИК УСОПШИХ.** Ціна $0.25—тепер **$0.15.**

☐ **ХРЕСНА ДОРОГА.** Ціна $0.15 — тепер **$0.10.**

11 ЧИСЕЛ "СВІТЛА" ЗА $2.00

ДЛЯ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ.

ОСОБЛИВА НАГОДА НА ПЕРЕДПЛАТУ "СВІТЛА"

Від 1 — 31 березня можна дістати передплату СВІТЛА на 1962 рік за $2.00 (замість $3.00). Станьте передплатником "Світла" на 1962 рік. Вжийте вигідної картки, нижче поданої, видріть її, підпишіть, залучіть $2.00 або чек або моні ордер на $2.00 і вишліть на адресу:

"THE LIGHT"
286 Lisgar St.
TORONTO 3, ONT., CANADA

СКОРИСТАЙТЕ З ЦЕЇ НАГОДИ В ЦЬОМУ МІСЯЦІ — БЕРЕЗНІ — ПЕРЕДПЛАТІТЬ "СВІТЛО" ДЛЯ СЕБЕ, ДЛЯ РІДНІ, ПРИЯТЕЛЯ ЧИ СУСІДА, АБО ЗДОБУДЬТЕ НОВОГО ПЕРЕДПЛАТНИКА.

НОВА ПЕРЕДПЛАТА СВІТЛА

Посилаю $2.00 як передплату на 1962 рік
Моя точна адреса (по-англійськи)

.....

.....

.....

Посилаю $2.00 як передплату на 1962 як дар для:

.....

.....

.....

Посилаю $2.00 як передплату на 1962 рік для нового передплатника:

.....

.....

.....

КАТРУСЯ (дивиться розгублено на свої заплетені коси): Дякую вам, бабусю...

БАБУСЯ: Рости здорова...

(Катруся йде в хату, а за хвилину вибігає та йде на вулицю.)

БАБУСЯ: Піду і я поміж людей. *(Виходить).*

(За сценою, на вулиці, співають дівчата та хлопці: "Їхав стрілець на війноньку". Дмитрусь іде до хвіртки, прислухується. З протилежного боку, від саду, надходить Гануся й Петро).

ПЕТРО: Забрав тебе, Ганусю, від дівчат, бо там не годен досхочу надивитися на тебе...

ГАНУСЯ: Відходиш кудись?

ПЕТРО: Так, Ганусю, Олекса має з нами дещо поговорити, а я ще хочу надивитися на тебе, бо завтра так далеко...

ГАНУСЯ: Ти сумний сьогодні, Петре, чому? *(Дивиться йому вічі).*

ПЕТРО: Не знаю... *(Задумується)* Не хотів би ніколи розлучатися з тобою...

ГАНУСЯ: Пощо згадувати про розлуку? Ти ж говорив батькам, що цієї осені поберемося, вони згодилися... хіба... хіба ти вже не хочеш? *(Відвертає сумно голову).*

ПЕТРО: "Не хочеш"... *(Киває головою, бере її рукою під бороду).* Хто ж не хотів би мати такої ґаздині як ти? Завелике щастя всміхається мені і я його боюся...

ГАНУСЯ (залякано дивиться на нього): Ти такий дивний, Петре, чому не скажеш мені всього якслід?

ПЕТРО: Я й сам не знаю, що мені!

ОЛЕКСА (біля хвіртки): Дмитрусю, не було тут Петра?

(Дмитрусь розглядається).

ПЕТРО: Іду... йду. *(Виходить за Олексою).*

За сценою співають дівчата "Бабусю, голубко".)

ГАНУСЯ (сідає на лавочку): Дівчата співають, а мені вже й не хочеться йти до них. Петро такий дивний, чому?, не знаю... Може хтось інший заволодів його серцем-душею, а він і сам не розуміє цього. А може це якесь прочуття?.. *(Хилить голову на руку).* Видається вже мені, що і садок посумнів і хата невесела, неначе хтось придавив усе довкола та й мене з тим.

МАРІЯ (виходить із хати. Завважує Ганусю): Ганусю, дівчата співають, а ти тут сама? Відбилася від гурту. Чого доню моя? Скажи! — *(Гладить по голові й сідає побіч).*

ГАНУСЯ (тулиться до мами): Не знаю, матусю... Чогось Петро інший, а мені видається неначе село не наше, а чуже... наче я щастя тут свого не найду...

МАРІЯ (здригається, але намагається говорити весело): Найдеш, Ганусю, найдеш. Твоє щастя ще й не почалося, ти ще така молоденька, доню моя, і — добра дитина... чому доля мала би бути для тебе лихою?

ДІВЧАТА (зза огорожі): Ганусю, Ганусю, нову пісню маємо, ходи, заспіваємо!

МАРІЯ: Йди, доню. *(Гануся виходить).*

(За сценою співають: "Човник хитається серед води...")

МАРІЯ: І я неспокійна... Чогось боюся за них усіх наче б вони були маленькими дітьми. А коли всі в хаті, побіч мене — тоді видається мені, що хтось простягає руку над хатою, пхає у вікна... у двері... щоб вирвати їх від мене, їх усіх і кожне зосібна. І дрижу наче птаха, яку викидають із гнізда.

БАБУСЯ (входить на сцену, штуркаючи паличкою): Люди вже вечерю варять... смеркає вже, а ти, ґаздине моя, припізнилася.

МАРІЯ: Вже йду, мамо.

БАБУСЯ: Андрія нема?

МАРІЯ: В читальні.

БАБУСЯ: Було йому сказати, щоб не барився. *(До хати вбігає Орися. Марія хоче йти в хату, та бабуся здержує, сіпаючи за рукав, нахиляється до обличчя, оглядається поза себе і знову нахиляється).*

БАБУСЯ: Недобре, дочко, в світі коїться... не буде спокою...

(Дмитрусь підходить ближче та з віддалі задержується).

МАРІЯ: Сьогодні неділя та й говорять багато.

БАБУСЯ (ніби з обидою): Не віриш мені, а повіриш чужим...

МАРІЯ: Та що вам... кажіть!

БАБУСЯ (розглядається чи когонебудь нема): Війна буде! І то напевно! Хрест великий, на сході, вдосвіта, на небі люди бачили... Ну тай "сторожі безпеки" дуже звиваються, недобрі як мухи осінню... побачиш, що баба правду говорила.

МАРІЯ: Та хай уже раз буде. Мліє наче перед бурею. Чей потім заживе краще наш нещасний нарід. Якось Бог поможе все перебути, мамо..

БАБУСЯ: На Бога вся надія! *(Йдуть у хату).*

ДМИТРУСЬ: От таке... я все чув; але нікому не скажу, ні, бо я підслухав. *(Іде у хату. Виносить ведра та кладе за хвірткою).*

КАТРУСЯ (від саду вбігає на сцену): Дмитрусю... ти вже може приніс мені води на вечір?

ДМИТРУСЬ: А дивись! А ти де була дотепер? Іди... йди... тато дома.

КАТРУСЯ: Дмитрусю, йди винеси... от заговорилася й не завважила, як смерклося...

ДМИТРУСЬ (передирається): Не зав-ва-жила... А я все бачив.

КАТРУСЯ: Або що? Мені не можна, чи що?

ДМИТРУСЬ: Ха-ха-ха, ото зловилася!

(Катруся недобра, йде в хату).

ДМИТРУСЬ: Ведра, я давно біля плота поставив, а по воду не пішов, бо знав, що ти ще схочеш побігти на вулицю.

КАТРУСЯ: Дмитрусю... *(Цілує його).*

ДМИТРУСЬ: Відчепися... тата нема... біжи, баба щойно з мамою пішли в хату.

(Катруся бере ведра й вибігає за сцену. У хаті блимає світло. На сцені темно. Дмитрусь іде в хату. Іван заглядає з-за плота. Надходить Катруся. Він мішається. Не знає, що з

собою почати. Катруся вдає, що його не бачить).

ІВАН: Катрусю... пожди... ти не бачила?.. *(Розгублено дивиться на землю, на ведра).*

КАТРУСЯ (усміхається): За чим шукаєш? Загубив щонебудь?

ІВАН (дивиться значуще на Катрусю): Серце... серце своє загубив, Катрусю...

КАТРУСЯ: Не бачу його... ані у ведрах, *(насмішкувато)* ані на стежці. *(Відходить).*

ІВАН (киває їй услід пальцем): Чекай... чекай, ти ще колись своє загубиш... *(Відходить).*

МАРІЯ (стає у дверях, вслухується в тишу): Андрія нема, наче кудись далеко пішов від мене й не вернеться. А скрізь так тихо... *(Вслухується).* У саді мовби галуззя зісунулося додолу... Наче з землею розмовляє, про долю питає... Яка її доля буде, яка? Яка і наша разом із тією землею?..

(Гануся йде з вулиці).

МАРІЯ: Не бачила батька, доню?

ГАНУСЯ: З господарями біля криниці, вже йдуть.

МАРІЯ: Коби вже всі були у хаті!

ГАНУСЯ (до себе): І мама якась дивна сьогодні... *(Входить у хату).*

(З другого боку сцени входить Андрій із громадським писарем).

ГР. ПИСАР: Кажу тобі, вважай на себе, всі знають тебе! На Олексу треба також уважати. Я вам не ворог. *(Зникає).*

МАРІЯ (сперта до одвірків, слідкує за їх розмовою): Не ворог...

АНДРІЙ (до себе): Усе недобрим пахне. Щось великого коїться... великого. Такі гарні діти... хухав, ховав, а тепер яка доля їм буде? *(Зважує Марію):* Не сумуй, небого, ще час буде сумувати. Тепер треба сили, бо ти, Маріє, моя жінка.

МАРІЯ: Ще Олекси нема в хаті.

(За сценою свист. Петро і Олекса вбігають хильцем на сцену).

ОЛЕКСА: От, от і були би попалися... але всі хлощі пішли в розтіч, здається ніхто не попав у руки.

ПЕТРО: От лукавий, кожного остерігає і за кожним підглядає!

(Марія й Андрій підходять до них).

ОЛЕКСА: Недобре, батьку...

ПЕТРО: Не пощадять нас.

ОЛЕКСА: І за що?

АНДРІЙ: За це, що найчесніше на світі...

МАРІЯ: За любов до Рідного Краю... Хіба ж злочинець той, хто любить свій нарід?

ОЛЕКСА: Не знаю, мамо, не знаю...

АНДРІЙ: Нашими кривдами дорогу собі встеляють.

(За сценою знов чути свист та кроки).

МАРІЯ: До хати, діти!..

АНДРІЙ: Ходім, та замикаймо двері перед непрошеними гостями...

(Відходять до хати. У хаті гасне світло. На сцену входить громадський писар, стає під дверима, заглядає у вікно, надслухує, та потихеньку, навшпиньках уже відходить від хати).

КІНЕЦЬ 1-ої ДІЇ.

Володар Буженко

ІВАН СУЛИМА

(Історична повість)

13

— Цю церкву поставив Віньоля — говорив священик-єзуїт козакам — почавши її 1568 року. І ця Ісусова церква — дель Джезу — стала правзором барокових церков. Коли ж цей архітект помер, то церкву докінчив Іван делля Порта 1584 р. Останній побудував копулу і величавий фронт церкви.

— То мабуть буде ваша найбільша церква в Римі? — запитав М'якошинський.

— Так, передова і найбільша і до неї присилають дари єзуїти з цілого світу. Ви бачите оте дороге каміння й оті престоли, що аж капають золотом? Так, усе те прислано з американських та індійських місій.

— А багато вас тепер на світі? — в свою чергу запитав Сулима.

— Маємо тепер 32 провінції і понад 13,000 членів. Нашим головним настоятелем є о. Клявдій Аквавіва. Теперішній папа добре ставиться до нас. Оце 1609-р. проголосив блаженним Ігнатія Льойолю, нашого основника, а теж почали вже підготовляти беатифікацію Люїджі Гонзаги та Станислава Костки.

— А ми цікаві були б як там в Америці розвивається християнство? — спитав Волох.

— Там через поміч еспансько-португальських панів Церква гарно розвивається й матиме вже до 10 мільйонів вірних. Найкраще стоїть церква в Мехіку та середущій і південній Америці. Для піднесення краси церков причиняється казкове багатство тих країн, але одночасно, згадаю, приводить воно до різних надуживань. Як от вислані місіонери не все на час прибувають на місце призначення, так, що папа 1609 року карою вилляття загрозив тим, які б не йшли зразу на місця призначені їм настоятелями. А також манастирям, які не могли б утримати бодай 8 ченців, то таким папа загрозив розв'язанням.

— А які ж там монахи працюють на місіях?

— Домінікани, Францискани, Єзуїти та Капуцини. Наші, Товариства Ісусового, почали працю в Канаді між індіянами гуронами, але англійці знищили їх місії. У Бразилії знов ми створили так звані "редукції", чи такі великі селища, де живуть під нашим доглядом індіяни і ми можемо їх отак легше катехизувати. Між ріками Парагваєм і Уругваєм основано 1610 року перші такі редукції, вповні незалежні від місцевої колоніяльної влади, а залежні просто тільки від короля Пилипа III. Та найбільше перешкод мають наші священики від тих португезів, що ловлять індіян на працю до плянтацій, так званих мамелюків. Воки, щоб мати вистачальне число рук до праці, привозять з Африки цілі кораблі муринів. Між муринами працюють наші два апостоли о. Петро Клявер і о. Альонс Сандоваль.

— А що то за поголоски йдуть, що, мовляв, парагвайські редукції, то є установи єзуїтів для пошукування золота по тамошніх сторонах?

— Так, такі поголоски сильно розповсюджені, одначе вони безпідставні, бо сам король зарядив був комісію, яка цю справу провірила, але не могла знайти провини...

Оглянувши монументальну церкву, подались запорожці до Ватикану. Тут якраз велася будова церкви св. Петра. 1506 року розібрано стару церкву і почато працю над новою. Браманте зробив плян церкви на підставі грецького хреста, але потім Раффаелло уклав пляп на основі латинського, а по ньому Перуцці знову завернув до грецького хреста, але Сангалло назад до латинського. Михайло Ангел ще таки повернув до первісного пляну, але тепер Мадерно, під папою Павлом V, будує остаточно церкву в виді подовгуватого хреста. При тім треба було розібрати решту старої Константинової базиліки та перебрати з неї старі пам'ятки й мощі святих і тлінні останки папів. Почато працю від фаціяти, а потім ведено праці всередині базиліки. Бувало що по 700 робітників денно працювало біля розбірки старої будови і при кладенні травертину при новій. Цілі ліси дерева звезено на місце будови. То справді була найбільш величава праця папи Павла.

Козаки ходили та оглядали будову. Молилися перед старинними пам'ятниками й мощами святих, які спочили в цій великій церкві. Ходили і на гріб св. Петра. Тут щиро та гаряче молився сам отаман. Довго на нього чекали товариші, але він не відступав від підземного вівтарика. Із примкненими очима він, похиливши голову, попав не то в захоплення, не то в глибоку задуму. Йому здавалося, що перед тим старинним гробом апостола рішається доля не тільки його життевого шляху, але й цілого українсько-козацького народу.

Ось йому здається, що отвирається підземна печера і з неї виходить поважний старець із ключами Божого царства в руці та починає говорити:

— Отамане! Тебе Боже Провидіння покликало так само, як мене і як мого товариша Павла, апостола народів, щоб ти поніс Боже світло між свій народ. Його тримають у темноті новітні фарисеї й садукеї з польського, московського і таки свого українського панства. Вони полюбили більше людську славу, як славу Божу, а скорше полюбили більш минущі дочасні користі, як вічне й одиноко цінне добро твого народу, яким є правдива Христова віра. Тому ти маєш цю правду понести перед ними. І тебе колись зв'яжуть і поведуть тудою, кудою ти не схочеш іти. А це на те, щоб ти перед своїми противниками показав шлях, що його вибирає твій нарід. Але будь мужній, бо першим ворогом будуть таки ж твої брати. Вони те саме з тобою вчинять, що зробили з Христом, зі мною й тисячами інших визнавців імени Божого Сина!

— Блаженний Петре, коли така Божа воля, то прийму на себе і те свідчення, хоча б воно мене коштувало і життя, бо ж шукаю я правди і для правди тільки хочу жити і до тієї правди бажаю приєднати мій нарід. Своїми молитвами, Верховний Апостоле, поможи мені!

— Будь добрий, я поможу і поможе кров Того, якого ти в Вільні пізнав і бачив!

Сам Сулима не знав чи довго він молився, чи ні. Але коли почув руку М'якошинського, яка помагала йому підвестися, то закляклі коліна свідчили, що він перебув перед лицем Небесного Ключаря принаймні добру годину. Був увесь змінений і його очі разило денне світло. При допомозі товаришів повернувся на місце постою і того дня майже з ніким не говорив. Увечорі пішов до каплички і довго молився перед образом Пречистої.

— Отаман мусів захворіти у св. Петрі — казав Микита до Волоха — бо я ледве його зміг піднести. І потім цілий час поводився так, наче б був непритомний.

— А може то що інше так нашого Сулиму прибило, — у свою чергу догадувався Волох — бо він увесь час передумує глибокодумні речі, які чує і бачить. Я це завважив ще на галері. Він справ віри не бере собі отак легко до серця і їх легко не забуває. Ти сам скажи, як то він повторяє кожне слово, що його чув від якогось священика чи іншої особи. І глибоко призадумується над ним.

— То правда! Він не тільки має талант поривати за собою других до чину, до боротьби, але й почуває за собою відповідальність. Сулима, як когось пориває до даної справи, то перше добре сам опрацює раці, чому він так хоче і до того простує.

— Ясно: от здобути галеру ми могли набагато скорше і легше бодай рік тому, але тоді ми не були б так скоро прибули на християнську землю, і це певне мав на увазі наш отаман. І, скажу, що це є неоцінена риса провідника: добре передумувати свої кроки і відчути вагу відповідальности за вчинки свої й своїх підвладних.

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА ГУРТІВНЯ
СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ
UBA TRADING CO. LTD.
420 Bathurst St. — WA 2-6115-6

Першоякісне молоко — у пляшках і картонах — знамениту гуслянку, різнопроцентову сметанку, квасну сметану, сир, масло та незрівняної якости морозиво доставляє домів і до крамниць.

УКРАЇНСЬКА МОЛОЧАРНЯ
GREEN VALE DAIRIES LTD.
3156 DUNDAS ST. WEST
Telephone: RO 7-1728

АСЕКУРАЦІЯ
всіх родів: життя, хвороби, вогонь, крадіж, автомобілі і т. п.
Купно-продаж нерухомостей, внесплачування позичок.
Y. ONYSCHUK & CO. LIMITED
333 Roncesvalles Ave.
Toronto, Ont. — Tel.: LE 4-4241

АРХІТЕКТ
ЄВГЕН ГРЕНЬ
Член Королівської Палати Архітектів Канади.
Виконує пляни і кошториси церков, шкіл, будинків громадських організацій (галь), фабрик, торговельних центрів, як також мешкальних домів.
WA 3-9754 — Toronto, Ont. — 3 Spadina Rd.

ANDREW TAILORS
Phone: LE 6-0982
The place where CUSTOM clothes are made.
High-Grade Alterations, Repairs, Etc.
Cleaning and Pressing.
1076 QUEEN ST. W.
Toronto 3, Ont.
Андрій Наконечний

— І я погоджуюся — додав Микита — з твоїми виводами й спостереженнями та молю Господа, щоб дав нам більше таких провідників. А тоді наш нарід був би один, згідливий і сильний. Ніякий ворог нам не був би тоді страшний. А там: чи багато ви маєте таких думок, як ті, що чуєте від Сулими? Він власне одинокий уже від давна підносить гадку, що Україна має бути сама собою без опіки і польської і московської, а у вірі повинна йти шляхами Ярополка-Петра, короля Данила та сучасних нам Владик, що признали Рим.

Та не тільки передові запорожці думали над тією справою; навіть звичайні козаки, які не мали братських шкіл, які ледве навчилися на Січі трохи читати, проте всі вони погоджувалися з думками отамана. Як віра, то повна віра і авторитетна віра. Коли Христос дав ключі комусь одному, то мусить і посьогодні ті ключі хтось один тримати. А тих ключів не можуть мати ні протестанти, бо вони саме існування ключів заперечують, ані теж східні роздорники, які колись виконували скорше накази візантійських імператорів, а тепер слухають Отоманської Ради. Це ж ми бачили в Царгороді: чоловік умирає і просить останньої релігійної потіхи, а той не хоче послужити, бо це була б нельояльність султанові. А де ж тоді те Петрове: "треба більше Бога слухати, як людей?!"

У середу козаки вибралися знову на оглядини Риму. У церкві св. Марії Більшої подивляли Павлинську каплицю з чудотворною іконою Божої Матері, яку мав намалювати св. Лука. Каплиця, щойно збудована, била свіжістю й молодою красою. Звідсіль подались козаки до мурів міста Риму, себто до брами св. Лаврентія. Скручуючи на захід, попри храм богині Мінерви, підійшли до Більшої Брами, а звідсіль до св. Хреста в Єрусалимі. У тій церкві поклонилися чесному Хрестові Господньому. Біля брами св. Івана скрутили до міста на Скалю Санту (Святі Сходи) і прийшли до Лятеранського собору. Гості затрималися довше в тій святині, що її називають собором Риму й світу. Тут саме крилошани правили часи. Коли скінчилася відправа, козаки пішли дальше через браму св. Севастіяна поза мури міста старинною дорогою, ще з римських часів "королевою доріг", вія Аппія Антіка, до малої каплички "Куди йдеш, Господи?"

— Чому так дивно назвали цю каплицю? — запитав якийсь козак.

— А то є окрема історія, яку зараз вам розкажу — сказав Лесь. — Коли св. Петрь був у Римі і кесар Нерон видав наказ переслідувати й убивати християн, тоді римські вірні просили св. Апостола, щоб той вийшов із Риму. І він послухав. Одної ночі вибрався через оцю браму до волі. А тоді на тім ось місці, де ми стоїмо, як каже переказ, з'явився св. Петрові Ісус Христос із важким хрестом на плечах. Св. Петро зараз спитав Господа: — Куди, йдеш? — А Ісус каже: — Йду вдруге вмерти в Римі за тебе... — Засоромився св. Апостол і повернувся до Риму, де 67 року помер на хресті, але прибитий на ньому догори ногами, бо вважав себе негідним бути розп'ятим так, як Христос, Якого він тричі був вирікся.

Геть під вечір було, коли козаки опускали базиліку св Павла, яку збудовано в формі грецького хреста. Ще перед тим були в катакомбах, де колись переховувалися християни перед гоненням поган. Повні дивного говіння і вражень верталися до Квіринапу. Римські сосни, що росли попри дорогу, та капариси при заході сонця надавали їх почуванням якихось дивних барв. Вони жили не в 1600 році по Христі, але, здавалося їм, що ось-ось вийде з-за старого гробу римський вояк і теж їх запитає: — Віpите у Христа, чи Його вирікаєтеся?!

— Так, віримо і хочемо за Нього вмерти!!! — тиснулось на уста запоріжцям.

***

Римське літо минуло скоро. Одної неділі Папа Павло правив для запоріжців Службу Божу по-грецьки, а вони відспівували по-слов'янськи. Диякопував о. Йоаким Княжич та ще один питомець-українець. По Службі Божій був обід, на якому остався й сам папа зі своєю свитою. Сулима та М'якошинський довго сиділи та говорили з високими прелатами Церкви. Висловлювали свій подив для краси Риму та його будов, які за часу Павла п'ятого набрали великого розросту.

— А були ви в церкві св. Агнети при вулиці Номентанській? — запитав кардинал.

— Ясно, були. Бачили і замок св. Ангела, і Мадонну дель Пополь. А при тім їздили до Тіволі, на Віллу Адріяну дивились і в Суб'яко були і в Гротта Феррата гостили нас грецькі ченці. І на римськім кладовищі бували та й у св. Лаврентія поза мурами міста молилися.

— О, якщо так, то ви дуже цікавитесь Вічним Містом — похвалив кардинал.

— Так, Еміненціс, не тільки цікавимось, але й бажаємо збагнути красу віри та силу першенства римського єпископа. Так, тут є палець Божий! — торжественно заявив Филимон із Сучави.

— Як так, то оставайтеся з нами. Ви знаєте, що Святіший Отець хоче створити свого роду орден для боротьби з бандитизмом і тому дуже радо прийняв би вас на службу.

Козаки замислилися. Вони вже нераз між собою про ті справи говорили, бо пропозицію остатись у Римі, вони дістали ще першого тижня свого побуту в папській державі. Воно врешті було б не зле. Служба добре платна і відносно безпечна, бо італійські бандити дуже плохі. Вони, як натраплять на безборонного або на якусь немічну жінку, то "герої", але як тільки побачать правдивих вояків, утікають аж пилюга стовпами за ними стас.

— Ну, що ж ви так задумались? — наставав кардинал.

— Воно, Еміненціс, ми не задумались, але як то наші люди кажуть: і так зле і так недобре. Воно було б для нас корисно остатися з вами, у Римі, бо і служба легка і платня певна. І цікавий край та побут. Та з другого боку годі нам лишати свій рідний край на поталу ворогів. Ми стали військовими людьми не на те, щоб їти на жолд та за гроші воювати. Ні, для нас військове діло не звичайне ремесло, а наш найсвященіший обов'язок для нашої батьківщини, нашої віри й нашої козачої чести. Або добути, або дома не бути! Головно важко нам лишатися тепер, коли Україна стоїть у боротьбі за свої віковічні права. Ми б могли остатися в Римі і послужити Папі, коли б наш край був вільний і наші браття та сестри жили в мирі й спокої. — Отак відповів кардиналові сам отаман Сулима.

— Та що ж, я не силую: ваша воля, але пропозицію можна поставити! — скрутився кардинал. — Хоч воно для нас було б дуже корисне...

По тій розмові довго вже не побули запорожці в столиці св. Петра. Був вересень, славний римський вересень. Римляни справляли збирання винограду. З того скористали теж і козаки. Їх прошено на винниці. Мали подостатком свіжих ягід винограду, а не жаліли їм і вина. Просто з пивниць наточували співучі італійці та чорноокі сіньори й дівчата-рагацце підносили чарки перлистого напитку козакам. Правда, Сулима не дуже був задоволений такими виявами приязні, бо через те козацька братія тратила голову. А він боявся бешкету, бо в п'яного не трудно щось таке скоїти, чого потім старшина буде стидатись. На щастя, козаки знали, що Сулима — за впяття та за вчинки роблені по-п'яному, — не пожалує київ і не буде хитатись вислати такого на іншу Січ, тому здержувались. Більше їли овочів, а вже в крайньому випадку дозволяли на ширшу винну гостину.

В середу Іван із Микитою й Филимоном пішли кудись у місто. Всі решта козаків перебували дома та спочивали з попередніх днів вендемії. Повернулися аж під вечір. За вечерою Сулима скликав козаків та дав їм відповідний наказ:

— Славне братство запорізьке низове! Прошу прийняти до відома, що надходить осінь і нам пора вибиратися до рідного краю. Коли будемо довше чекати, настане зима і не зможемо дістатися на час до своїх домівств. То й знову прийдеться хіба зимувати або в північній Італії, або в Австрії, як уже не на Чехах. А до того час не дуже безпечний: релігійні війни сколихують цілою Европою і по всіх країнах вештається повнісько всякої жолдатчини. Тому небезпека для нас велика. А чекати довше, теж немає глузду. Бо виходить: або приймати службу в папи, або вибиратися, бо тільки користати з дарової гостини не йде. А ви вже добре відпочили, рани вигоїли, сили набрали, то ж не гаймо часу і в дорогу. Гадаю, що ви всі на те погодитесь, хоч у мене немає звичаю питати вояків про згоду. А тепер готовтесь!

По тій промові Сулими козаки почали живо між собою розправляти й нараджуватись щодо майбутньої подорожі. Загал козаків виявив велике вдоволення.

— Пане, отамане, мені вже рідне село сниться майже щоночі, то слава Богу, що підемо до краю! — казав Сулимі Лесь.

ПОЩО ЧЕКАТИ ДО ВЕСНИ?

● **ЗРОБІТЬ ЦЕ ТЕПЕР**

ПРИ ПОМОЧІ ПОЗИКИ НА ПОПРАВУ ДОМУ

Позику на поправу дому можете дістати через свій банк на основі Національного Житлового Закону для змін і направ дому назовні і всередині і для різнородних інших поправок. Ви можете дістати позику до висоти $4,000 на сплату до 10 років. Ті позики доступні також власникам домів до винайму.

● **ЗРОБІТЬ ЦЕ ТЕПЕР**

ПРИ ПОМОЧІ ПОЗИКИ НА НАПРАВУ ФАРМИ

Позики на направу фарми, гарантовані домініяльним урядом, можете дістати в своїм банку до висоти $7,500 на простих п'ять відсотків і на сплату до 10 років. Ці позики покривають кошт закупна всякого роду фармерського устаткування й уліпшення фармерського дому й господарських будинків.

● **ЗРОБІТЬ ЦЕ ТЕПЕР**

ПРИ ПОМОЧІ ПОЗИКИ ДЛЯ МАЛОГО БИЗНЕСУ

Довідайтеся про піддержання урядом позики для поправи малих бизнесових підприємств через чартеровані банки, до висоти $25,000 і на сплату до 10 років.

За порадою й поміччю телефонуйте до місцевого Національного Бюра Праці.

Видано з доручення Дост. Михайла Старра, Міністра Праці, Канада.

— А ви гадаєте, що мені вже не навкучились от римські макарони? — відказав Сулима. — Коли там може треба поляка або московита бити, а ми тут собі дармуємо!

— Так, пане отамане, веди нас додому, нехай тобі Бог щастить! — гукнуло кілька голосів.

Останні дні зійшли на приготуваннях. Старшина отримала коні, а на прохарчування папа дарував козакам дві повозки. Кожний дістав теж самопала і досить куль із папської збройні. Папа дав їм і грошей на дорогу.

Останньої неділі під вечір мали запоріжці останню авдієнцію в папи Павла. Він щераз подякував їм за поміч і поблагословив їх та ввесь український-козацький нарід: — Перекажіть там вашим братам, що серце папи все є з українським народом і з козацьким військом!

Це прощання було дуже зворушливе. Неодин із запорожців, що перейшов каторгу й муки без сльоз, тепер заплакав. Заплакав від радости, що ми не самотні, що є ще хтось на землі, хто про нас дбає, про нас журиться і молиться про нас!

Останню ніч у Римі ніхто спати не міг. Довго перекидався Сулима на своїм ліжку і вставав та дивився на зорі. Бо мали вийти раненько, ще заки сонце покажеться. Аж по півночі трохи здрімнувся. Снилося йому, що він вертається вже в Україну. Он сині Карпати, а за ними рідне село, Кульчиці. Він уже в селі, хреститься, йдучи попри старинну дерев'яну церкву, та простує до хати. А перед хатою стоїть хтось. Зразу думав, що це мати або рідна сестра, але коли підійшов ближче, побачив Параню.

— Ти прийшов?! Івасю! А я на тебе так довго чекала. Мені вже говорили, що ти не повернешся. Що моя надія марна! Але я вірила, я знала, що ти маєш вернутися до мене... — І впала на шию отаманові...

— Отамане, а вставайте, бо скоро дніти буде. Вибираємся в дорогу, в Україну золоту, на ясні зорі, на тихі води... — термосив Сулиму за рукав М'якошинський.

Перед квіриальською палатою форкали коні, а козаки стояли дволавою готові в похід. Кожен із доброю торбою поживи та муніції. Зі заду повні карети. Прийшов кардинал Сціпіон, а за ним, наче ангел, сам папа Павло V. Поблагословив запоріжців, а вони вклякнули та заспівали пісню:

Богородице Діво, радуйся!
Благодатная Маріє, Господь з Тобою!
Благословенна Ти між жонами і благословенний плід утроби Твоєї,
бо породила Ти Христа, Спаса душ наших...

Як сонце сходило, запорозька валка вже була по другому боці Тибру. Ще оком кинули всі на Вічне Місто, а воно ховалось ось-ось у долині. Козаки простували на Вітербо, Орвієто, Ареццо до Фльоренції. Перед Больонією мали зустріч із бандитами, але перемогли. Впало щось вісім бандитів та полишили на полі бою багато добра. Козаки це все передали для церков та манастирів больонських, щоб ці роздали потребуючим.

По трьох тижнях дороги були у Венеції. Тут теж гарно все поогляда-

ли. І дивно, що уряд Венеції не робив їм ніяких трудноців. Чи не знав часом, що козаки мали добрі аргументи проти венеційців? Тут мали нагоду купити ще книжки по слов'янськи писані, бо й тут було чимало слов'янського елементу. Вже брали добрі приморозки, листопаду, як добилися до Відня, а звідсіль подалися вже зимою на Братиславу й Кошиці до Ужгороду.

Два дні перед Різдвом група римських запоріжців прибула до Самбора. Тут ціле місто вилетіло дивитися на таких далеких мандрівників. І міщани запросили всіх на Свят-вечір та свята. Бо де ж у таку завірюху йти до далеких домів? Тут Сулима довідався про відносини в Україні. Отже справа віри стояла знову під великою небезпекою, бо до Москви поїхав ще минулого року єрусалимський патріярх Теофан, щоб висвятити московитам нового патріярха Філарета. І московські агенти почали ширити вістки, що патріярх, "наслідник св. Якова", повертаючись із Москви висвятить і владик для України, бо від 1610 р., коли помер останній нез'єднений владика Михайло Копистенський у Перемишлі, не було вже ні одного неуніятського єпископа в Україні. Така вістка дуже засмутила Сулиму. Він тут бачив, що думка післати делегацію козаків до Москви, не вийшла з української голови, але була московською затією; москалі, не могучи збройною силою підкорити собі Україну, старалися її прив'язати до себе релігійно, роблячи отак політику на ніби Христових ідеалах.

То й не помогли ніякі просьби, щоб Сулима остався в місті на свята. Каже: маю ще майже два дні до свят, то не буду тут чекати, а йду додому. Там на мене старенька мати чекає та може й батько. А я тут буду парадувати, коли нема чим тішитися? Що, знову будемо вести московську політику на нашу погибіль?! — І з тими словами Іван осідлав свого карого та поїхав дальше до рідних сторін.

Їхав помалу, бо кінь не привик балувати по глибокому снігу, хоч правда, сніг був твердий. Під вечір почав іще більше падати сніг і стало темніти так, що кілька кроків перед собою не було видно. Сулима того не дуже боявся. Але кінь щораз частіше приставав і стриг вухами. Он треба проїхати замерзлу річку, а за нею тягнувся ліс. Карий щораз гірш непокоївся, та Сулима підганяв його владним рухом і хоч-не-хоч кінь плентався далі завіяною дорогою.

У тому часі Іван думав тяжкі думи. Що йому тепер робити? Сам себе питав. Їхати на Січ у таких обставинах, шкода заходів. Стати зразу по боці уніятів — теж не дуже розумно, бо тим себе вповні пожертвує на відокремлення з козацтвом. Ну, нічого таки не продумаю! — закінчив свої важкі міркування отаман.

Але спокою не мав. Щось на серці нило, щось мучило його, а що дальше в ліс, то не знать чого ставав отаман неспокійніший.

— Ну, що ж зробиш? Як розв'язки нема і не бачу якогось виходу! — півголосом говорив до себе. — Хіба ще передати всю справу в Божі руки. Так! Та ж Бог із найгіршого може вивести найкраще добро і Собі славу та людям користь...

Став молитись. І серед молитви навіть не зчувся, як побачив світла Кульчиць, а кінь весело форкаючи, приспішував кроку до села...

(Далі буде)

Лев Плуф

НА ПОРОЗІ ВІЧНОСТИ

(Переклад із "Гайдповстс")

Розбишака пробував ограбити банк. На його обличчі була маска, в одній руці револьвер, у другій електричний вимикач, що був прилучений дротом до капслі всередині його плаща. Там було 39 стручків динаміту.

Бандит загрозив директорові банку, що як цей не передасть усіх грошей і не вможливить йому втекти вільно з банку, то банк і всі люди в ньому підуть у повітря.

Вкоротці потім мене заалярмували і я зараз поспішив до Торонто-Домініон Банку при вулиці Ст. Лоренц. Я сарджент-детектив при монтреальській поліції.

Добігаючи до дверей банку, я почув вистріл. Увійшовши до середини я побачив поліцієнта з револьвером у руці, з якого ще курився дим. На лавці лежав розбійник, не мертвий ще, але спараліжований. Я миттю вирвав із його руки електричний вимикач, а потім вийняв капслю з динаміту. Хтось стягнув маску з обличчя бандита.

— Він ще такий молодий, — завважила одна з дівчат, що працювали в банку. — Чи думаєте, що буде ще жити? — спитала мене.

— Цього ніхто тепер ще не може знати, — відповів я й додав: — Це доказ, що всі ми повинні завжди бути в стані освячаючої ласки.

Цей молодий чоловік вкоротці потім помер, але перед відходом із цього світу відбув сповідь. У наслідок чого я вдруге, в тому самому дні, знову мав станути в обличчі смерти.

Я вийшов із банку й уважаючи, що зробив уже досить як на один день, пішов до дому.

— Ти виглядаєш перемучено, — сказала моя

жінка. Я розповів їй про молодого бандита, про динаміт у його плащі і як одна куля станула між нами й вічністю. Вона порадила мені відпочити. Але я був надто поденервований, щоб заснути.

— Візьмуся малювати, — сказав я. Взявши щітку в руки, я почав малювати кімнату. Це зайняття трохи мене втихомирило, але не цілком. Я далі роздумував про подію в банку, про своє зайняття, що ставить мене так близько біля смерти. Але чи ми всі не ходимо близько смерти? От, хоч би ті люди сьогодні в банку. Вони були так само близько свого кінця, як і я.

Ніхто з нас не знає, від одного удару серця до другого, коли має прийти наша смерть. Одинока різниця та, що в моєму зайнятті я цього більше свідомий, ніж інші. Може тому я так старанно дбаю, щоб завжди бути в стані освячаючої ласки.

Бути в стані освячаючої ласки, це значить не дозволити, щоб щонебудь стануло між тобою і Божою любов'ю. Людина, яка свідома своєї близької смерти, старається за всяку ціну бути в цьому стані, щоб у смерти не бути відлученою від Бога. Кожного разу, коли по Сповіді й Св. Причасті я чуюся чистим на душі й близьким свого Творця, можу відчути, що це значило б у цім стані вмирати: не було б чого страхатися.

У тому моменті задзвонив телефон і я почув голос жінки: — Так, я йому це перекажу. — Зараз потім вона станула в дверях і сказала: — Вони знов тебе кличуть. Бандит із банку лишив бомбу на залізничій станції.

Я скоро довідався, що ранений бандит прийшов у шпиталі на короткий час до свідомости й признався, що наставив бомбу, щоб вибухла в п'ятій годині. І зараз знову стратив притомність.

Де він підклав цю бомбу? Поліція знайшла в його кишені ключ із числом 362. Зараз пішли телефонічні запити до всіх готелів, клюбів, шкіл та інших прилюдних місць: чи вони мають там сховок під числом 362? Нарешті відповіли з залізничої станції, що так. Сховок відчинили й знайшли там шкуряну теку. З неї доходив механічний стукіт годинника. Теку поклали на лавку й закликали мене.

Почекальня станції виглядала на диво порожньою. Не було в ній нікого, тільки кілька поліцистів і один пресовий світливець. На лавці під далекою стіною, я зобачив темножовту теку на лавці.

Час: 8.32. Значить вибух уже спізнений на три й пів години. Чому? Цього ніхто не знає. Доки не відлучу дротів пекельного маханізму, вибух можливий кожної секунди.

Скидаю плащ і снігівці: найменша вогкість збільшує можливість припадкового вибуху. І починаю свій довгий, самітний хід уздовж почекальні.

Відгуки моїх кроків видаються мені надзвичайно голосними. "Господи Боже, сердечно жалую, що я образив Тебе моїми гріхами", молюся, простуючи до лавки з текою, "і рішуче постановляю, за Твоєю ласкою більше Тебе не гнівити." У цьому моменті я бажав бути близько Бога.

Я вже біля лавки. Здаю собі вповні справу, що найменший мій помилковий рух може закінчити моє життя. Нахиляюся над текою й слухаю. Чую стукіт годинника. Ні, тикотять два годинники.

Кожного разу, коли я у великій небезпеці, говорю сам до себе. "Плуф, пильно вважай, що маєш тепер робити", — кажу собі. "Чому ця бомба ще не вибухла? Треба отворити теку. Але уважно!"

В середині теки бачу насамперед кілька клуночків. Звичайні туалетні речі. Потім бачу два годинники. До вказівок одного прициновані два дротики, що йдуть до пачки на споді теки.

Піт заливає мені очі. Обтираю його повільним рухом. Потім беру дріт, сильно його стискаю, щоб не висмикнувся. Говорю знову молитву-акт жалю й тягну. Нарешті бачу його кінець.

Хвилина тиші. Тільки годинники тикають.

Потім кладу руку назад до теки і з самого споду витягаю п'ять стручків динаміту, що перед хвилиною були злучені електричним дротом із годинником. Щераз дивлюся на годинник із дротом. Велика вказівка мала на собі шматочок бавовни, малу частинку з великого жмуту, що його бандит навмисне підклав під годинник, щоб притушити його стукіт.

Оцей малий шматок бавовни, що не допустив електричного струму, стояв у п'ятій годині між смертю двох тисяч людей, що були тоді всередині залізничої станції. Деколи границя, що ділить наше життя від смерти, тонша, ніж ми звичайно собі представляємо.

Заки я обернувся до моїх товаришів, що стояли мовчки по другому боці почекальні, я обтер свої очі. Це не був уже піт, а сльози вдячности.

КУПЛЮ КНИЖКИ давнішого видання, також збірки поштових марок. Подайте, що маєте й за кільки на адресу:
А. МОСН
6 Churchill Ave., Toronto 3, Ont. Canada

Рудольф Утш

ІКОНКА

Д-р Ґрітор Лужницький умістив у своїй серії "З нотатника шпарґаляра" ("Америка", ч. 202, 1960) скорочений переклад дуже цінного спомину німецького вояка про свій побут в Україні. Нижче передруковуємо його враз із скороченим вступом і закінченням д-ра Гр. Л. **Редакція**

Немає в нас можливости слідкувати за спогадами чи оповіданнями про Україну колишніх німецьких вояків II-ої світової війни, що їх містить на своїх сторінках сучасна німецька преса. Це — на нашу гадку — велика шкода, бо на основі цих оповідань чи спогадів чужинців незалежно чи неприхильних чи прихильних Україні, можна було б собі відтворити цей побут України рр. 1941-44, який уже належить до історії...

Ось такий український образець із 1941 р., автором якого є РУДОЛЬФ УТШ, появився під заг. "Ікона" на сторінках німецького католицького тижневика "Петрусблятт" (з 9. X. ц. р.), який видають у Західньому Берліні.

***

"Завжди,— читаємо в цьому оповіданні Утша, — коли я чогось шукаю в середущій шухляді свого бюрка, знаходжу іконку. Змальована вона на малій, тонкій дерев'яній табличці, величиною карти до гри, зчорніла від старости. Краска полиняла, на ріжках стерлася зовсім, але зразу ж можна побачити, що це ікона Божої Матері з Дитятком Ісусом на руці.

Цю ікону подарувала мені одна українська мати. І кожного разу, коли я дивлюсь на ікону, я бачу цю матір перед собою, бачу її чоловіка й її дітей, невеличку бідну хатину з полатаними вікнами та подіравленими від куль стінами, так, як воно було влітї 1941 р.

Лісів в Україні мало, але ми були заскочені, коли в середині "кітла" ("кессель", стратегічний маневр оточення, що його застосували німці у війні з большевиками) коло Уманя, ми стали перед великим лісом. За лісом була долинка, став, а по цьому й тому боці ставу розкинулось село. Не забуду ніколи назви села: воно звалось Підвисоке."

Відділ війська — оповідає далі автор, — увійшов до села, після закінченого бою, під вечір. Треба було шукати кватир і автор із товаришем завернули до першої зустрічної хати. На порозі хати стояв чоловік і коли побачив обох вояків, "очі його налилися страхом і хоч ми старалися його заспокоїти та й, мабуть, він зрозумів слово "кватира", він далі старався нам щось вияснити, безрадно махаючи руками.

Ми ввійшли до приміщення, яке чоловікові й його родині служило за кухню, їдальню і спальню. Зразу ж кинулась у вічі велика українська піч, стіл, мисник, кілька лавок; а щойно пізніше, в найдальшому й найтемнішому кутку ми побачили четверо дітей, із яких найстарший хлопчик міг мати 10 років. Діти, неначе якась охорона, стояли довкола вузького, заржавілого залізного ліжка й дивилися на нас такими благальними й несамовитими зі страху оченятами, що мені зробилось боляче...

На ліжку заворушився хтось із стогоном, з-поза дітей появилось у рамках русявого волосся крейдяно-біле обличчя жінки. У дрижачих руках вона держала російський хрест... Уже вираз дитячих очей пройняв мене наскрізь; коли ж я побачив це обличчя, що було уосібленням нужди, мені зробилось невимовно боляче... Що ж я міг учинити, щоб успокоїти цих бідних людей?..

Я підійшов до стола й висипав на нього ввесь запас харчів, що мав у наплечнику. Там був хліб, тверда ковбаса, сардинки, цигаретки, кекси... Це саме вчинив і мій товариш і ми мовчки вийшли з хати...

Чергового дня вранці, коли я переходив коло цієї хати, двоє дітей вибігло з неї і з радісними вигуками підбігло до мене, а за ними поспішав батько. Вони рухами запрошували мене зайти до їх хати, стараючись вияснити мені, що там сталося щось важне...

Я ввійшов до хати. Жінка далі лежала в ліжку, а коло неї спало немовля, яке прийшло на світ цієї ж ночі. Обличчя в жінки було радісне. Її очі ясніли. Вона взяла ікону зі столика, що був побіч, і подала її мені. Я не хотів брати. Її очі змусили мене; я зрозумів її: я повинен носити іконку завжди зі собою. Вона поручила мене Богородиці. І потім вона... склавши три перші пальці своєї правої руки, перехрестила мене: на чолі, грудях і раменах.

Ураз із військовою книжечкою іконка була зі мною на Кримі, на Кавказі, в середущій Росії, пізніше в Італії. Коли я попав в американський полон, американець, переглядаючи мої речі, подивився на ікону, зробив рух, наче б

хотів її взяти собі, але по хвилині, з легкою усмішкою, віддав її мені.

І так ікона залишилась при мені — образ Матері й Дитятка, що в так само убогих обставинах і в журбі прийшло на світ...

Завжди, коли дивлюсь на іконку, бачу цю бідну українку, яка являється мені постаттю переможного життя між смертю і згарищами, постать повну віри, надії й потіхи. Сила зла є велика; але вона гине під впливом любови, що плине з хреста на Голготі, який має визольну й переможну силу...

Чи ж може загинути нація, що має таких матерів?

ОГЛЯД ПРЕСИ

ПРОТЕСТАНТСЬКІ ПРОВІДНИКИ ВІТАЮТЬ ЗАКЛИК ПАПИ

Торонтонський щоденник ТОРОНТО ДЕЙЛІ СТАР помістив у передовій новинці відозви головних протестантських провідників на заклик Свт. Отця Івана XXIII в енцикліці "Відвічна Божа Премудрість" у справі Вселенського Собору та з'єднання християн по всьому світі перед загрозою безбожництва.

"Послання Папи йде впарі з іншими кроками, що він їх досі зробив для з'єднення всіх християн", сказав духовник А. Гордон Бейкер, головний редактор органу Англіканської Церкви, "Де Енгликен Кенейдіен Чирчмен". "Ми всі намагаємося пізнати наші ріжниці, і через таке зрозуміння помалу позбуваємося взаємної ворожнечі".

"Я був би дуже здивований", заявив архидиякон Г. Маддо, секретар англіканського Синоду, "якщо б Англіканська Церква не прийняла запрошення післати своїх представників-обсерваторів на Вселенський Собор. Напрямні цього руху не є поверхові, бо змагають до взаємного порозуміння".

Духовник Емлин Дейвійз, голова баптистської конвенції східної Канади, зазважив, що цей Вселенський Собор повинен причинитись у величезній мірі до питання, яке значення має мати Церква для модерного світу. "Підчеркуючи загрозу воюючого безбожництва в наших часах, папа вказав на ядро великих проблем, що стоять перед усіма християнами без ріжниці віроісповідання", сказав він.

***

Так званий "православний" журнал "Вісник" із Вінніпегу знаний уже довгі роки з того, що пише проти Христової Католицької Церкви. Як би не католики, то він не мав би що писати, хіба, що вістки про хрестини, шлюб і смерть у православних. Так і тепер "пошанував" Різдво Христове: аж 6 статтей з вістрям проти "Ватикану". Зовсім як советський "Безвірник". Дісталось і проф. Миколі Чубатому за те, що назвав Драгоманова безбожником. Хіба не був ним Драгоманов? Нехай ред. "Вісника" прочитає уважно листування Драгоманова з Франком, а побачить, якого безбожника боронить перед ненавидженим Чубатим. Цікаво, що "православний" часопис боронить безбожника, який воював так же свмо ненавистно і проти Православної Церкви... "Адін фронт, товарищі"...

У ЦАРСТВІ ГЕНРІ ЛУСА

Двом панам не можна служити, сказав Христос. Але є люди, що думають інакше. Особливо в американському бізнесовому світі сьогодні панує світогляд, що правду можна підчинити інтересам матеріяльного зиску. Цей світогляд особливо наглядний у фільмовому й пресовому підприємствах. Вимовний приклад змальовує нам ця редакційна стаття з Українських Вістей" (Едмонтон).

Завваги Редакції

Кожне царство має свої закони. Окремі закони має теж царство Генрі Луса, яке складається з трьох великих журналів: "Лайф", "Тайм" і "Фортюн". Ясна річ, що закони є закони, і дарма протестувати проти них.

Правда, українські читачі названих вище тижневиків нераз уже протестували, але закони у царстві Луса не зміняються швидко.

Ви взяли до рук, напр., "Лайф" і прочитали там, що Львів — старе російське місто. Прочитавши таку нісенітницю, вирішуєте, що треба й вам написати кілька рядків. Сідаєте і з обуренням чи здивуванням (залежно від вашого темпераменту) пишете листа в царство Луса, вказуючи на дурницю, яку там надрукували без найменшого чийогонебудь обурення чи здивування.

Що ж далі? Далі буде, як було раніш: Львів, старе російське місто, буде ще старшим російським містом. А ваш лист? Що ж із ним? Лист не буде надрукований. Закони царства Луса на це не дозволяють. Зате ви одержите чемного листа. Службовці імператора Луса напишуть вам, що ніхто з них і не думав чимнебудь вас вразити і після цього пригадають вам, що в царстві Луса є окремі закони, за якими Львів таки російське місто.

Крім непохитних законів, публіцисти Луса мають теж гнучкі методи. Це потрібне для збереження балянсу — об'єктивности і фінансів. Коли "Тайм" цього тижня писав, напр., про кардинала Спелмена, то будьте певні, що другого тижня черга прийде на рабина Фінкельштайна, хоч би він увесь тиждень не виходив з хати. Якщо ж цього тижня "Тайм" з якогось українця зробив російського, то для балянсу в одному з найближчих чисел тижневика буде вміщена фотографія рудого москаля і зворушлива нотатка про цього "типового українця".

Нозорічне число "Тайм" у (5 січня) вилило ви-

няткову дбайливість про український баланс. На стор. 34 є нотатка про нашого найвидатнішого різьбаря Олександра Архипенка. Згідно з законами царства Луса, "Тайм" не згадує ні про українське походження Архипенка, ні про Україну, де він народився. Є тільки згадка про "російське місто Київ", де жили Архипенкові батьки.

Забравши Київ, "Тайм" у тому самому числі подарував українцям М. Добрянина. Не чували ви про цього "українця"? Новий советський амбасадор у Вашінгтоні Анатолій Добринін — заповняє "Тайм" (стор. 20) — українець.

Не надзвичайний і не новий цей дар для нас. Адже вже маємо Хрущова і Брежнєва. Хрущов, який не народився в Україні, виявився в Україні знаменитим сталінським гавляйтером, і через це, за законом царства Луса, він українець. Леонід Брежнєв, теперішній "президент" СССР, народився в російській сім'ї в Донбасі, тому він теж українець. Велике щастя мав Брежнєв, що народився в хаті; якщо б народився був у стайні, на цілє життя був би залишився коном.

Проти законів царства Генрі Луса дарма протестувати. Ми й не протестуємо. Навпаки, радимо застосувати їх часто й послідовно. За законом Луса, кардинала Спелмана треба назвати поганином, а Хрущова — добрим християнином. Чому? А тому, що кард. Спелман, прийшовши на світ, був поганином аж до хрещення. Що ж до Хрущова, то він змалку був добрим християнином, навіть ходив у рідній Калиновці на навчання Божого закону.

Скажете, що такі назви — то глум з логіки і правди? Не кажіть цього. Подивіться на царство Генрі Луса: там саме з цього зробили залізний закон об'єктивної інформації.

о. В. П.

ЯК ТАМ У КРАЮ

Колись жиди, після зруйнування Єрусалиму царем Навуходоносором, збиралися над Вавилонськими річками й, виспівуючи псальми, щиро ридали та згадували про Сіон, на якім знаходились тільки руїни славного на ввесь світ Соломонського храму. Чи ж нам не треба збиратись коло Євхаристійного Христа, щоб плакати, ридати й виливати біль нашого серця, коли сьогодні згадуємо на руїну Української Католицької Церкви на наших рідних землях? Там над річками у Вавилоні жиди святочно прирікали Господеві:

"Якщо забуду тебе, Єрусалиме,
то нехай відніме праву руку у мене!
Нехай язик мій прилипне до гортані моєї,
якщо не згадаю тебе,
якщо не поставлю Єрусалиму
над усі радощі мої!" (Пс. 136).

Ось образ релігійного життя, що його подає один із наших священиків-василіян на наших рідних землях, у 1957-му році:

"...Ходиш наче злодій, наче битий пес, наче той прокажений уникаєш, утікаєш від людей — завжди насторожений, завжди обережний, завжди оглядаєшся, чи хто не слідкує за тобою. Як страшно це все мучить, підриває нерви, вичерпує сили. А годі сидіти дома, підперши голову руками, в такий гарячий час, — коли душі пропадають, коли душі спрагнені Бога й Божої благодаті, з тугою виглядають і ожидають, чи не загляне до них, опущених овечок, правдивий-добрий пастир, який приніс би їм Бога, Божу науку й Божу ласку, а з тим і спокій душі, радість і душевне щастя.

"Тому часто мандрую, не дивлячись на труди, невигоди, голод, холод, небезпеки від дво-

ногих звірів. А яка ж тоді радість у вірних, яке щастя, коли прийдеш до них... Приходить старий сивий бойко, ніччю, наче евангельський Никодим, та при свічці читає мені все, все, що непокоїть і мучить його душу. Довго, довго, бо половину ночі сповідається. Він уже 8 літ не сповідався. Потім інші люди сповідаються, відтак св. Служба Божа, проповідь, хрещення, вінчання та благословення образків, медаликів та молитовників, яких так дуже потрібно, а їх ніде тут не купиш.

"І скінчивши це все над ранком, спішись, поки ще темно, поки ще люди сплять, іди яких 8 кілометрів пішки, через ліси, гори, яруги, річки знов на друге село. Там теж чекає нова громада людей, вірних католиків, то ж знову сідай, сповідай, навчай, відправляй, потішай, піддержуй на дусі та заохочуй до вірности Богові і св. Церкві.

"Недавно я вертався з такого місійного туру... сонце щойно продиралося, а село ще спало... Змучений, голодний, спрагнений, ледве волік я ноги за собою, а на ногах від тяжких черевиків уже мозолі поробились. Спати дуже хочеться, очі злипаються й ніяк не можу дальше йти... А тут мусиш уважати, мусиш чувати, мусиш завжди бути на сторожі, мусиш мати залізне здоров'я, сильні нерви. Мусиш, мусиш... Дивуюся я говорю за св. Павлом: "Все можу в Христі, що укріпляє мене!"

Ось наші герої віри, що їм однак треба Божої помочі, Божої сили. Ось наші рідні брати — наче опущені овечки, що їм треба душевної потіхи та заохоти. Чи ж, споглядаючи на них, тих переслідуваних і гонених Христа ради наших рідних братів, ми не поставимо

"наш зруйнований Єрусалим" понад "усі наші радощі й веселощі" бодай завтра й не прийдемо на Умолення Найсвятіших Тайн, чи не візьмемо живої участи в молебні?

Уживши слів псальмопівця; чи ж зможемо "безкарно" забути на наші руїни в Сіоні, на руїни нашої рідної Церкви?..

Призадумаймося над цим! ("Америка")

MEDALS — CHAINS — ROSARIES
PRAYER BOOKS — STATUES — PICTURES
All Religious Supplies
LANDY & COMPANY LTD.
16 Dundas St. West (at Yonge)
EM 3-8828
Toronto

МИТРОПОЛИТ - ІСПОВІДНИК

(Продовж. зі стор. 98)

яку він уже раз дав був бл. п. єпископові Йосифові Боцянові в Києві (теж тайно) як пастирський жезл, а також той самий єпископський перстень і той самий гіератикон. Ці всі речі дуже дивним способом урятувались перед большевицьким знищенням у Духовній Семінарії. Я добачував у тому особливий палець Божого Провидіння."

Зараз по смерти митроп. Андрія большевики розпочали нищення Української Католицької Церкви: виарештували всіх наших єпископів та присудили кожного на каторжні роботи. Митрополит Йосиф дістав присуд 8 років каторжних робіт, 1946 року. Свою кару відбув митрополит мужньо в різних таборах примусової праці. Пише один із тих, що стрічалися з митрополитом Йосифом на засланні: "Весною 1953 р. митрополита возили в Київ на додаткові допити, пробу й спокусу. Встоявся, не заломився, навіть не вгнувся. Казав: — Мабуть усі проби за мною —і був повний душевного спокою. Він деталів не розказував, за звичкою уривками говорив, але слухаючи і дивлячись на нього, малося враження, що він там не за себе говорив, не як "в'язень Сліпий", а як "Митрополит Кир Йосиф" за Церкву свою і за Народ свій! Ішов як в'язень, вернувся як МУЧЕНИК!" (Станіславський: Митрополит у неволі, Кал. "Світла" 1961, стор. 95). По відбутті першого "присуду" та згаданій вище спокусі неустрашимого Митрополита-Ісповідника засуджено на дальших сім років.

Від ув'язнення Митрополита Йосифа минуло вже 16 років і є вісті, що нашого гербя віри засуджено втрете. Перебуває він тепер у середньому Сибірі. Про його страшну долю не маємо докладних вісток. Але знаємо одне: Він є жертвою, цілопальною жертвою: карається й робить покуту за ввесь наш народ, особливо ж за тих, що відпекалися католицької віри. Митрополит Йосиф Сліпий — гідно ступає слідами всіх інших наших замучених Владик, Ісповідників і Мучеників, та дає всьому світові "свідоцтво правди", що наш нарід і Українська Католицька Церква стоять невгнуті при Христовому прапорі, в любові й послусі Вселенській Церкві. Митрополит Йосиф Сліпий дає всьому світові зразок невгнутої постави Католицького Єрарха, зразок гідний перших християн.

Бажати Йому в сімдесятріччя можемо хіба тільки одного: витривати до кінця. А як дарунок на сімдесятиліття даруймо Митрополитові-Страдникові наші молитви в Його намірениях і присягнімо стояти при Українській Католицькій Церкві так невгнуто, як стояв і стоїть при ній наш великий Митрополит-Ісповідник — Кир Йосиф Сліпий.

Митрополит - Ісповідник Кир Йосиф Сліпий

ЗДАЛЕКА І ЗБЛИЗЬКА

СРІБНИЙ ЮВІЛЕЙ ПОДРУЖЖЯ
Торсбі, Альберта

Якраз 25 років минуло від того часу, коли Впр. о. Методій Ханас звінчав Онуфрія Вергуна з Анною з роду Дуль. Вони виховали гарну родину. Маюсь доньку Йосипу віддану за Дмитра Никипило у Гіллярд. Син Лаврентій подружений із Надією, з дому Сич, живе в Едмонтоні. А четверо дітей — Йосип, Євгенія, Данило й Вірджінія щасливо проживають із батьками в Торсбі. За стараннам дітей Йосипи й Дмитра Никипила та сина Лаврентія і його жінки Надії панство Онуфрій і Анна Вергун величаво відсвяткували свій срібний ювілей подружнього життя.

У суботу 30-го вересня ранком відправив Службу Божу в церкві в Торсбі о. Віктор Сорока, під час якої Ювіляти й родина приступили до Св. Тайн.

Під вечір того ж дня з'їхалися до церкви рідня і багато приятелів, де панство Онуфрій й Анна Вергун одержали благословення шлюбу з нагоди його 25-річчя. Уділили цього благословення два священики — Впр. о. Борис Лисак, парох із Торсбі й о. Віктор Сорока.

Опісля відбулося ювілейне принятя в міській залі. До столів засіло коло 400 гостей, що представляли 7 національностей. Господарем вечірньої програми був п. Іван Павлик, який зложив побажання від себе й від своєї родини. Від парафії промовляв п. Іван Гнатів, а від ЛУКЖ пані Анна Ханас.

Панство Вергуни своєю працею, побожністю й ревністю не тільки придбали прекрасне мешкання і гарну господарку, але в парафії і в околиці з'єднали собі сотки приятелів. Можна було почути того вечора щирі слова признання не тільки від своїх, але й від чужих людей.

Нехай Господь наділі благословить панство Вергунів і їхню родину, щоб ревно працювали для Церкви й для свого народу. Ювіляти від себе зложили $10.00 на "Світло", за що їм щире Спасибі!

СРІБНИЙ ЮВІЛЕЙ ПОДРУЖЖЯ
Чіпмен, Альберта

У жовтні 1961 року минуло якраз 25 років, як Преосв. Ніл Саварин звінчав у Чіпмен Івана П. Елиняка і Франку з роду Сірінк.

За стараннам їхніх дітей, особливо Леони Вацко й її мужа Едварда, в суботу 21-го жовтня Впр. о. Юженалій Слота ЧСВВ відправив ювілейну Службу Божу, під час якої панство Елиняки і ціла їхня родина приступили до св. Тайн на подяку за всі ласки одержані за останніх 25 років.

Під вечір того ж дня при співучасті майже 200 людей Впр. о. Ю. Слота і о Віктор Сорока уділили ювілятам благословення в церкві Різдва Матері Божої. Пригідну ювілейну проповідь виголосив Впр. о. Юженалій Слота. Дружбами були Михайло Старко, Йосип Елиняк і Генрих Захарко. А дружками: Вероніка Знак, Євгенія Ожібко і Марія Матіщак (Елиняк).

Бенкет відбувся в Народньому Домі у Чіпмен. Господарем бенкету був п. Іван Старко, який побажав молодятам від себе й своєї родини. Від парафії промовляв п. Пилип Крижановський, а дарунок вручив ювілятам від усіх п. Петро Елиняк. Від дружбів і дружок окремий дарунок вручила пані Євгенія Ожібко. Найстарша донька ювілятів, пані Леона Вацко, прочитала гарну адресу від дітей, а син Мирослав вручив батькам дарунок. Опісля говорили привітні Отці. По многоліттях ювіляти щиро дякували всім учасникам, що зволили прийти на це торжество, та за щедрі дарунки.

Всі промовці підкреслили заслуги Ювілятів та повагу, якою тішиться родина Елиняків, також родина Сірінк. Ювіляти і їх діти це перші парафіяни й члени різних організацій у Чіпмен. Панство Елиняки виховали шостеро гарних дітей, які далі продовжають свої студії, крім найстаршої доньки Леони Вацко, яка мешкає у Стар.

Серед різнородних страв, милого товариства і доброї забави скоренько пройшов вечір. Не тільки Ювіляти були вдоволені й щасливі, але й усі учасники лишали Народний Дім вдячні за таке гарне прийняття.

З нагоди цього ювілею панство Іван П. Елиняк і його жінка Франка жертвували $10.00 на "Світло".

ВЕСІЛЬНІ ДЗВОНИ
Мондер, Альберта

В суботу, 14-го жовтня мин. р., в церкві св. Ап. Петра й Павла, двоє молодят, а саме: Аделя Хміляр і Елен Боднарук прийняли св. Тайну Подружжя з рук о. М. Дацюка, ЧСВВ, та о. С. Підскального, ЧСВВ. Співав мондерський хор під проводом п. Семенюка.

Молода Аделя це донька добре знаних та любленых у Мондері панства Стефана й Олександри Хміляр. Тут вона виростала, тут кінчила свої школи, тут належала до УКЮ та Марійської Дружини дівчат. А молодий, син панства Володимира й Марії Боднарук, з околиці Смокі Лейку. Покінчивши вищі школи він одержав гарну посаду в Калгарі при Вюрі Розвідки Погоди. Там по весіллю молоді й замешкали.

По шлюбі в церкві вдалися молодята й гості до Народнього Дому на весільну гостину. Господарем свята був п. Іван Кошута, майор міста Вегревил, який наперед сам склав побажання молодятам, а відтак покликав інших бесідників, що також бажали молодим щастя й усякого добра в їх новім подружжю. На ці всі промови відповів щирою подякою сам молодий.

Із нагоди весілля молоді та родина молодої зложили $13.00 на прес-фонд "Світла"

СМЕРТЬ І ПОХОРОН ПІОНЕРКИ
Новий Київ, Алта.

Вістка про смерть піонерки бл. п. Пелагії з Кіців Кілик, удови по бл. п. Михайлові, сповнила всіх жалем за одною з найбільш вірних і відданих Богові, Церкві та своїй родині жінок парафії Новий Київ. Померла в католицькому шпиталі у Вегревил 28 грудня 1961, на 80-тому році набожного, трудолюбивого життя. Велику панахиду відправив па-

рох покійниці о. Б. Ганушевський, який виголосив проповідь "Бог найвище мета людини" згадуючи покійницю теплими словами як взірцеву парафіянку, дружину піонера і матір 12-ро дітей. Похорон відбувся 30 грудня в Новому Києві при великому здвизі людей, рідні і знайомих. У похороні взяв участь о. А. Винник ЧСВВ, парох Вегревил, що виголосив гарну проповідь на тему активної участи в парафіяльному житті. Наприкінці св. Літургії попрощав покійницю о. парох від себе, дітей та внуків і правнуків, сусідів та знайомих, від великої рідні та колишніх ОО. Душпастирів, яких багато мала протягом свого життя покійниця. При тому о. парох навів кілька дат із її життя.

Бл. п. Пелагія Кілик, вдова по Михайлові, дочка Стефана й Марії Кіц, народилася в с. Буців, пов. Перемишль, Галичина. Приїхала з повдовілою матір'ю до Канади 1902 в околиці Ворвик, де перебувала довший час, уже зі своїм мужем Михайлом, з яким подружилася зараз після приїзду до Канади. Її муж походив зі с. Тухля, пов. Ярослав, Галичина. У 1910 р. поселилася на фармах в Новому Києві і на цім місці покійниця жила до кінця свого життя, виховуючи сама своїх 12 дітей після смерти свого доброго мужа, що помер 1932 р. Протягом свого життя, від часу поселення в Новому Києві, бл. п. Пелагія належала зі своїм мужем до української католицької церкви, була її основницею, і обоє дали перших $240 на будову церкви включуючись так у перших 14 членів-основників. Покійниця була дуже жертвенною на церковні і народні цілі, щиро спомагала своїх душпастирів і Преосв. Владику, не жаліючи ні доброго слова ні матеріяльної допомоги. Не була в церкві на богослуженні хіба в тяжкій слабості, приступала до св. Тайн підчас кожного недільного чи святочного богослуження. Коли ж не було відправи в її парафіяльній церкві, тоді зі сином Іваном, який залишився на її фармі, їхала до інших церков, найчастіше до Вегревил. Від початку основин відділу ЛУКЖ в Новому Києві була ревною членкою цього жіночого товариства, не опускаючи ніколи сходин, хоч домашні обов'язки нераз стояли їй на перешкоді, приналежність до цієї організації Католицької Акції як і активну участь у ній уважала своїм почесним обов'язком. Ціле своє життя відзначалася великою вірою в Бога й відданням св. Його Церкві, що було визначною рисою характеру наших піонерів, які на всі життєві справи дивилися з погляду вічности. Всі їхні думки, плани і праці були так тісно пов'язані з Богом і життям у Бозі, що вони не оглядалися на свої бідні достатки, а щедро давали на Боже, де тільки могли, знаючи, що їм Бог зверне всетеро. Тому бл. п. Пелагія не залишила своїм дітям ніякого більшого маєтку, а посагом для її шости дочок була кріпка віра в Бога і Божа ласка та християнське виховання, а для шістьох синів своїх спадщиною був живий приклад чесних і набожних родичів. Тому всі діти держаться кріпко св. Церкви, є активними учасниками богослужб, ніхто з них не відійшов у чужий табір, а всі залишилися вірними дітьми св. Церкви й українського народу. Однак здається, що найвищим здобутком життя й виховання покійниці є те, що бл. п. Пелагія дожилася до того, що її дві внучки стали Сестрами Служебницями. Не диво тому, що підчас парастасу були привявними всі вегревільські Сестри Служебниці, а на похороні репрезентували їх Сестра Настоятелька Емілія і С. Бориса. Покійниця залишила в смутку шість синів: Івана, Михайла й Петра в Новому Києві та Стефана, Василя й Олексу у Вегревил. Також шість дочок: Марію Семотюк, ж. Семена, Анну Понич, ж. Григорія, Джессі Лесюк, ж. Григорія, Анастасію Запорожан, ж. Стефана, всі у Вегревил і Катерину Сушинську, ж. Павла в Едмонтоні та Олену Скіш, ж. Йосифа в Іннісфрі 10 ренч. Залишила також своїх 29 внуків і 16 правнуків. У живих залишився ще її рідний брат Никола Кіц у Вегревил. Похоронну службу гарно співали дяки П. Самойл, Н. Грицiв із Н. Києва та І. Куций і С. Сисак із Вегревил.

Після перекуски в параф. залі Нового Києва о. парох проголосив збірку, що принесла на "Світло" $6. Збирали Іван Бусько з Вегревил і Іван Сорохан із Нового Києва.

Вічна Пам'ять покійній Піонерці! Щиро дякуємо всім жертводавцям.

ПОДЯКА

Подобалося Всевишньому покликати до своїх небесних хоромів нашу Дорогу Маму, бабусю і прабабусю. Ми, її діти почуваємося до милого обов'язку зложити щиру подяку всім тим, що причинилися до звеличання похорону Покійної. Передусім щиро дякуємо Всеч. о. парохові Б. Ганушевському і Впреп. о. А. Винникові, ЧСВВ парохові Вегревил за похоронні відправи, слова потіхи й проповіді. Дякам пп. П. Самоїлові, Н. Грицiву, І. Куцому та С. Сисакові за похоронні співи. Голові п-і Ф. Сайко та членкам ЛУКЖ за приготування перекуски, панам І. Фединi, В. Стецикові, С. Цвігунові, М. і М. Горонам, М. Куцикові, М. Якимцеві, П. Іващукові і М. Крайчому за викопання гробу в зимову пору. Всім, що несли тіло, заведению "Парк Меморіял" за совісну обслугу, нашим дорогим приятелям і сусідам за слова розради та за численну участь у похороні. Нехай милостивий Бог заплатить вам усім сторицею.

Горем прибиті
сини, невістка, дочки й зяті, внуки і правнуки.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

18 грудня, 1961 року відійшов у вічність парохіянин Мондеру Йосиф Лайбіда, по довгій та важкій недузі, в 61 році життя, заосмотрений Св. Тайнами. Помер в Едмонтоні в університетській лікарні.

Покійний Йосиф народився 1900 року в селі Циганах, повіту Борщів у Рідним Краю. Тримісячною дитиною батьки привезли його до Канади й тут в околиці Мондеру він виростав, ходив до школи, тут у Мондері й одружився з Параньокою з роду Горин. Виховав троє дітей, сина Альберта, що проживає в Едмонтоні, доньку Анну Дашкевич, що живе в Мондері і Ольгу Чижовську в Келгарах.

Три роки тому захворів на прикру недугу, астму. Багато терпів, перебув у лікарні в Едмонтоні кілька разів операцію, тут і помер у привязности своєї рідної жінки, що цілий час недуги доглядала його з великим пожертвуванням свого здоров'я.

Похоронні Богослужби почалися 20 грудня панахидою в Нар. Домі в Мондері, що її відправив о. Ігумен Дацюк, при численній співучасти знайомих і приятелів покійного. 21 грудня згаданий о. Ігумен мав похорон і Службу Божу в церкві св. Ап. Петра й Павла, а прощальне слово сказав о. В. Каменецький, ЧСВВ.

Покійний Йосиф відзначався тим, що хоч тяжко страждав, то дуже терпеливо переносив свій хрест, без слова скарги чи нарікання на свої терпіння. Терпів, щоб упросити в Бога милосердя для себе. Так то християнин у хворобі найкраще пізнає вартість свого життя, яке є подорожжю до вічности. Та багато людей у житті не хочуть думати ні про свою смерть ні про вічність, тому вони й так часто переходять неприготовані до вічности. Занятi всякими дочасними справами, журбами, густо-часто серед забав забувають на те, що Бог може ненадійно покликати їх до вічности, як це читаємо у Христовій притчі про багача й Лазаря. Багач, що змарнував цей великий Божий дар: своє життя на забавах і розкошах, а не хотів мати дрібки співчуття, милосердя для свого ближнього Лазаря, тому й опинився в місці жахливих вічних страждань. Кожна смерть наших близьких повинна пригадувати нам ці важні правди, щоб у житті йти правильною дорогою, добрих діл, яка веде до вічного життя в домі нашого Отця, що в небі. Такою дорогою старався йти покійний Йосиф і маємо надію, що він дійшов нею там, де вже немає ні болю ні печали, а радість безконечна.

З цею думкою в серці прощаємо Тебе, дорогий наш Брате, бажаємо Тобі радісної стрічі з Христом Господом, а канадська земля най прийме Твоє тіло до часу коли Христос знов покличе Тебе до нового життя в останній день.

По похороні відбувся поминальний обід у Народнім Домі в Мондері. Щоб подати до відома всім односельчанам про смерть бл. п. Йосифа Лайбіди, учасники обіду зложили на нашу пресу $23.75. З цього призначено на Українські Вісті 13.75 а на "Світло" до Торонта 10.00. Всім жертводавцям щира подяка.

Подяка. Вправді засумовані втратою нашого Дорогого Батька, однак клонимо наші голови перед нашим Творцем і кличемо: Най буде воля Твоя. Заразом усім нашим рідним, приятелям і всім тим, що прийшли віддати останню прислугу Покійному та потішили нас у нашому терпінні, оцим щиро дякуємо.

Параньока Лайбіда,
дітн, зяті й унуки.

ОТТАВА, ОНТАРІО

Дня 27-го листопада 1961 упокоїлася в Бозі після протяжної недуги бл. п. Анна Опульська на 74 році свого життя. Покійна походила з Галичини, а приїхала до Канади в 1913 році, куди її муж Яким приїхав два роки скоріше. Обоє замешкали в Оттаві, де й провели все своє життя. Належали до побожних і жертвенних парафіян церкви св. Івана Хрестителя, яку своєю працею й грішми помагали будувати й вивиновувати. В часі похоронних богослужень був засвічений великий павук, жертва покійної та її мужа, що тому три роки відійшов у вічність.

Похоронні богослуження, що їх відправив місцевий парох о. В. Шевчук, ЧСВВ, відбулися дня 30-го листопада, а тлінні останки зложено в українському відділі католицького цвинтаря Нотр Дам. В часі поминального обіду на заклик п. Онуфрія Яремійчука переведено збірку на українську католицьку пресу, з чого для "Світла" призначено $4.50.

Вічна їй пам'ять.

ПОМНИКИ

Гренд Прері, Алта

В перші роковини похорону бл. п. Марії Мулик родина й знайомі зійшлися разом, щоб молитвою й словом згадати Покійну.

Службу Божу відправив місцевий парох, о. Б. Каричек, на якій всі взяли громадно участь. По Службі Божій відбувся в родинному домі поминальний обід, при кінці якого відбулися промови й збірка на пресовий фонд "Світла", що принесла $3.00.

Бл. пам. Марія Мулик

Отак примірні християни поминають своїх рідних.

Вірна приятелька

СВІЖА МОГИЛА ПІОНЕРКИ

Чіпмен, Алберта

У п'ятницю 13-го жовтня м. р. на 83-му році життя в мондерській лікарні померла бл. п. Анастасія Ахтемійчук, заслужена парафіянка з Чіпмен. Покійна довго хворіла, а під час слабости майже щоденно приймала Св. Тайни.

У неділю вечором відправлено парастас при великій участи вірних. У понеділок 16-го жовтня оо. Юзеналій Слота і Віктор Сорока відправили похоронні богослуження. Поминальну проповідь виголосив о. Ю. Слота. Тіло покійної похоронено на парафіяльному цвинтарі в Чіпмен.

Замітне те, що бл. п. Анаста-

сія мала особливіший похорон. Бо під час похоронних богослужень усі діти й унуки приступили до Св. Тайн, а було їх 42 особи. На бажання покійної ніхто не складав вінків і цвітів, зате зложили за покійну на 49 Служб Божих.

Покійна полишила в смутку три сини — Павла і Григорія в Чіпмен, та Семена у Вегревил. Також шість доньок — Марію Ахтемійчук у Гіллярд, Анну Шарун та Олену Аронець і Софію Аронець у Вегревил, та Теклю Худик і Євгенію Палцат у Ст. Майжил. Крім цього полишила 33 внуків і 23 правнуків, та свою сестру Химку в Старому Краю.

Бл. п. Анастасія Ахтемійчук відзначалася великою побожністю і в тому дусі виховала свою численну родину. Часто жертвувала на Служби Божі, що стало відправлялися передусім у наміренні дітей.

По похороні відбувся поминальний обід, у якому взяло участь багато людей. Впр. Отці зложили співчуття родині покійної та згадали про її жертвенність на добрі цілі. Зять покійної п. Антін Худик занявся збіркою на католицьку пресу, з чого призначено $13.55 на "Світло". Всім жертводавцям щира подяка. а покійній Анастасії нехай канадійська земля буде легкою. Вічна їй пам'ять!

ПРЕС-ФОНД:

З весілля у п. Рудого, в Борщеві, Алта. 21.51
Впр. о. М. Пелех, Анкастер 20.00
З ювілею п-ва Біликів, в Борщеві, Алта. 13.05
З ювілею п-ва Фариків, в Борщеві, Алта. 13.00
Зі збірки на весіллі у Елана Боднарука і Аделі Хміляр, Мондер, Алта. 13.00
З похорону бл. п. Йосифа Лайбіди, Мондер, Алта. 10.00
Ісидор Голубець, Торонто 9.00
З похорону бл. п. П. Кілика, Ню Київ, Алта. 6.00
Б. Горбай, Флошінг 6.00
А. Лещишин, Йонкерс 6.00
М. Площанський, Гамилтон 5.00
С. М. Вінцент, Ню Вестмінс. 5.00
Ю. Януш, Честер 5.00
Впр. о. М. Сірий, С.-Ст. Мері 5.00
А. Лесик, Монтреал 5.00
П. Сенишин, Лішор 4.00
М. Чемний, Дітройт 4.00
Поминки М. Мулик, Ройкрофт, Алта. 3.00
З нагоди пущення в домі п-ва Микитюків, Вернон 2.91

По $3.00:

З. Біліх, Голден; А. Марущенко, Бетлегем; А. Хомин, Дітройт; І. Когут, Балтімор; Вп. о. В. Іващко, Саскатун; І. Верґун, Рочестер; М. Ільницька, Гамболдт, 2.50.

По $2.00:

В. Гнатюк, Елизабет, Г. Бончук, Нью-Йорк; П. Плакида, Ірвінґтон; А. Федорів, Ріджіна; В. Гной, Нью-Йорк; В. Ганкевич, Філядельфія; М. Шкамбара, Нью-Йорк; М. Мищатин, Парма; Т. Рошкевич, Чікаго; С. Шмулка, Міннеаполіс; І. Шпиталь, Чікаго; Ю. Мадурас, Астбрія; І. Копитко, Філядельфія; М. Всякий, Гастінґ-он-Гадсон; Н. Гнатюк, Прінц Альберт; Е. Біліх, Мондер; В. Шкляруя, Оттава; П. Кавчук, Вінніпег; П. Сенишин, Скаро; І. Гресько, Вудсток; Т. Шимків, С. Дацюк, Едмонтон; В. Вачко, І. Габер, М. Особа, Торонто.

По $1.00:

М. Пелех, І. Луцька, А. Непотюк, М. Федак, Н. Федорак, Н. Юречків, Е. Теплицька, А. Сохановський, О. Фуртак, І. Федорівський, М. Зеляско, Р. Бенеш, І. Смеречинська, Р. Лятишевський, Н. Головатий, Н. Зварич, М. Зварич, Б. Черняк, К. Воловець, М. Стельмах, М. Спельчак, Р. Івасиків, д-р С. Годований, М. Романець, К. Вігус, М. Хижа, Торонто, П. Стжалковський, Овквил, Т. Бантрош, Вудсток; П. Бойко, Ріджетови; А. Борецький, А. Микитюк, Віндсор; Д. Мельник, о. Ю. Небесний, П. Войтина, Гамилтон; І. Шевчук, Анкастер, М. Микитюк, Егенкорт; М. Козіцька, Брантфорд, М. Д. Бузанко, Веланд; В. Мельничук, І. Теленко, М. Такой, Т. Іванчине, д-р М. Кухаришин, І. Телішевський, Р. Брикович, М. Бойчук, Монтреал, П. Дідич, Сіті Ляселе; А. Захарчук, М. Левицький, М. Пасічний, М. Рибчук, В. Балагуш, М. Строїч, Вінніпег; о. В. Лучків, Санди Лейк, В. Назар, Фишер Бранч, Ю. Коренда, Т. Кондра, К. Апонюк, А. Старко, о. В. Волошин, І. Гутман, В. Гіль, Г. Курило, Е. Никифорук, Едмонтон; А. Сеньків, Сибальд, С. Красільчук, Брус, М. М. Бзовий, Ройкрофт; М. Осецький, Феглер, В. Сич, Гей Лейк; І. Попик, Лішор; К. Шимко, С. Сисак, Вегревил; І. Осмак, Ю. Лисак, Мондер; В. Семенюк, Ту Гилс, А. Зарський, Едмонтон; П. Балько, Г. Ярема; П. Фарина, Голден; І. Семенюк, Мондер; П. Крежанівський, П. Пасемко, Чіпман; А. Кулак, Левой; К. Ясінський, Гочкінс; П. Козоцький, Ель Пойнт; І. Мулик, Гренді Прейрі; А. Колісник, Ванг; П. Палзат, Ст. Майкел; Ф. Козакевич, Парквю; Т. Федорович, Ріджайна; М. Олеськів, Кастлгар; Г. І. Дубин, Кудворт; М. Петруняк, Ванкувер; С Котелко, Альвена; С. Дуляба, Вернон; І. Гриценко, Амстердам; Е. Каров, Вернон; Ю. Дмитрів, Ванкувер; Г. Козубаль, Елфрос; С. Йорк, Саскатун; П. Кравчук, Ріджайна; П. Жегестовський, І. Качанівський, д-р М. Біліх, М. Тершаковець, Терлецька З., Філядельфія; П. Стжаченко, Я. Шуль, о. А. Лонкевич, Рочестер; А Збориx, Г. Дзвороник, К Пирчак, А. Кущак, О. Атанавська, А. Булата, М. Винниченко, А. Яцура, М. Гайдук, К. Яруняк, К. Лехтун, Чікаго, О. Кіфляк, А. Конюх, М. Абрамюк, А. Герус, М. Павелків, М. Байлова, І. Біган, М. Стахів, О. Куницький, О. Овсянецька, Ню-Йорк; М. Мухя, Клівленд; І. Лякоцький, Бронкс; Г. Деркач, Стенен Айленд; П. Чировський, Ірвінґтон; І. Дзядик, Катедж Гилс; М. Проскура, Ідісон; С. Стібан, Гільман; Е. Дубас, Клівленд; С. Морозович, Ірвін; Б. Козак, М. Маковський, О. Гладун, С. Романків, Гартфорд, А. Дячук, Бінґгемптон; С. Мельник, Гобокен; А. Лещишин, Йонкерс; М. Горбовий, Дерборн; Т. Крупка, П. Демчук, М. Ратушний, О. Андрушків, Дітройт; В. Потоцький, Гаверфорт; Н. Яремчишин, Ліма; І. Гінчак, Мехікс Рокс; Е. Бедзик, Клівленд; А. Білинський, Алинтовн; В. Греб, Климер; Е. Мартинів, Бронкс; д-р В. Т. Неділський, Ліма; М. Борачок, Бофало; Т. Дмитрів, Маямі; М. Пшик, Донган Гилс; А. Обушевський, Трентон; В. Ільков, Бервин; М. В. Савчук, Шіго; А. Косьлєльнік, Торнгил, 0.65; Н. Лозиньский, Глендон, 0.50; о. С. Дмитришин, Німеччина, 0.25.

Всім жертводавцям щиро дякуємо. **Адміністрація "Світла".**

СВІТЛО THE LIGHT Ukrainian Catholic MAGAZINE

Dragging Your Feet Through Lent

As a Canadian, you probably suffer to some extent from the two spiritual diseases that are native to the Canadian soil. The only inoculation that counteracts these two diseases is compounded of the things that comprise the spirit of Lent. Here are the diseases and their remedies.

The first is the disease of excessive activity. Most of us are constantly "on the go". It does not matter whether you feel that your constant activity is necessitated by your state in life, or whether you have built up a program of constant acitivity for the sake of money or success, or to keep up with others. If you are so active that you do not have time for daily prayer and thought and a minimum of good reading, you are afflicted with the disease of over-activity.

Lent should inspire you to remedy this condition. It tells you that is is now time to slow down, to break off your activities for some time each day and do some spiritual reading, some thinking, some praying. You can do all three by attending Mass every morning; by making a visit to Our Lord in the Blessed Sacrament each afternoon; by doing a little solid reading before retiring each night.

The second disease is that of an excessive love of pleasure, recreation, entertainment, amusement. There may be a radio in your car and in your bedroom and a television set in your living room; there are cocktail and card parties to which you are invited; there are movies and stage shows to be seen; there are night-clubs open even during Lent. Then there are the daily newspapers, the popular and worldly magazines, the best-selling novels to be read. Using any or all of these things comes under the heading of pleasure or amusement, even though you have never thought of them in just that way. It is the easiest thing in the world for a Catholic to fill up all his non-active moments with indulgence in these various forms of pleasure.

Lent offers you the remedy for such over-indulgence by insisting that now is the time for penance. That means giving up some pleasures and amusements. The fasting and abstaining required by Church law during Lent are only symbols and daily reminders of a wider spirit of penance that should be practices by all who want to love God and save their souls.

If you've been "dragging your feet" in this matter, start giving up something each day now, for your sins, for God, for your soul, for other sinners. Newspapers or secular magazines, radio or television, cocktail parties or shows, smoking or drinking -- whatever it is, cure your excessive love of pleasure by the sacrifice of some pleasure now.

Study Through Reading

Make it a rule of your own life to do some serious reading regularly. It is astounding how little advantage we take of the abundance of good books published at reasonable prices in our day. Moreover, we live on the threshold of an age which promises men leisure and it is imperative that we use this free time to further those pursuits which are ennobling and not those which depress our stature as men.

Again, take the lead in your community, or your parish, in promoting love of study, perhaps you can even sponsor a Parish library. See to it that your home contains at least some good books and that they are used by yourself and members of your families at least as often as the TV sets and radio.

It is important, too, that you promote a deep respect for learning and that, through your efforts, the teacher and the scholar, be restored to a place of honor and distinction in our society, at least on the level of the baseball player and screen actor.

Above all, continue your own studies in order to deepen your own knowledge of your faith and how through the ages in the history of the Church it served as an inspiration to make men Saints.

What Shall I Be?

by Father Severian, OSBM

Young men and women in high school and even boys and girls in grades six, seven or eight are always having those wonderful boyhood and girlhood dreams: when I grow up I want to be a... (what?).

In another four months school will be over. Another year of studies will end. These studies that you go through are not there to make your life miserable. They are preparing you for the future; your profession, your future career. And the question that confronts thousands of young men and women on the threshold of life is: What shall I be? What career should I choose? This is a very important question, and one that should not be dealt with light heartedly.

Here are some points to remember when choosing a career.

We must choose one before we are thirty years old. By forty one should be already well experienced, swinging along easily and enjoying it. And by fifty the career should reach its peak, leaving us contented and energetic enough to carry on to the end.

A well chosen carrer must also offer us spiritual, financial and occupational satisfaction and security. It must offer an opportunity for constant development and advancement. And although zest, relish and pleasure ought to be included in a career, it must above all offer happiness — this is most essential.

Whatever you choose to be, the ability to work is very important. Metaphorically speaking, all successes were galley slaves. Every career demands sacrifice, toil — almost superhuman, the ability to work and making the most of all opportunities. These are the essentials. It is not chance or accident that strike, that make a career. It's what you make of it.

Therefore, welcome every opportunity that comes your way. Do not give up when things become difficult and trying, for nothing is easy. Seek advice from older and experienced men: your parents, your pastor, your teachers. They will first of all tell you if you are capable, they will guide and teach you, they will, by their experience, help you in difficulties. Above all ask the Holy Spirit for light to know how to serve God best, how to serve your own interests and your fellowmen. In whatever you choose, promise God to serve Him. And remember that in any career you choose, according to this given plan, you can be sure to live as a good Catholic and even become a Saint.

Of the many careers to choose from, the main ones are: priesthood, religion, marriage and the single state. The best career for a Catholic is priesthood or the religious life. The single state or virginity outside the priesthood or religious state of life is excellent but very difficult, and may be choosen only after sound consultation.

The career we have chosen as a topic in this article is the religious life. It will include priesthood and the religious life for both men and women.

When we speak about priesthood and the religious life we usually use the term vocation instead of the word career. It is for a good and true reason that this term is used. Priesthood and religious life are not careers of strictly one's personal choice, but rather God's calling to such a state of life. The word vocation comes from the latin word "vocare" which means to call. "Vocatio", vocation, is a calling. It is through the action of the divine grace that one gets a desire to choose priesthood or the religious state of life. We know from the scriptures that Christ called the Apostles to be His priests saying: "Come follow Me." He told them: "You have not choosen Me but I have chosen you." He also said: "No one can come to me unless the Father who sent Me, draw him to Me." Therefore, we cannot discuss the nature of a vocation without realizing that we are concerned with something that is supernatural in its origin, its nature and its goal. There is nothing in man that could give rise to such a calling, or even to follow it when it does come, except by the grace of God. It is God who calls, who invites, who choses a man or a woman to the religious life.

But what really constitutes a vocation to the religious life on the part of a person? Having stated that vocation is a calling from God, we must also note that from our part there must be some cooperation. The very essence of religious life lies in the total consecration of ourselves to God. It means to attach ourselves to God and to dettach ourselves from the things that are less than God. As a rule the more people love the created things of this world, the less they love God. There are three natural loves that divert us from the supernatural love of God: love of the earthly goods, love of the fellow beings, and love of self. To leave the soul free from all these loves, the religious renounces the earthly goods by the vow of poverty; all the human affections and passionate attachments by the vow of chastity; all the love of self and all self interest by the vow of obedience. By such liberation the soul of the religious may give itself entirely to God and live for Him alone.

Someone may probably say to himself: Oh, but that is too hard. It is impossible! Nothing is impossible for a soldier of Christ. Perhaps it may seem difficult, but by the help of prayer and the grace of God, one can overcome all difficulties. Every young Catholic man and woman who is about to enter upon this great calling to the religious life can say with St. Paul: "I can do all things in Christ Who strengtheneth me."

(To be continued)

GIVING IT SOME THOUGHT

Is Life Country Style on the Way Out?

by Bernard Dribnenky, OSBM

In these fast moving and often perplexing times when the city dweller has cast a longing eye into the pleasant surroundings of a quiet country-side and started a mass movement called suburban developments, we are faced with the ominous trend which may well lead to the extinction of the rural communities.

It all began a few decades ago when the booming wartime industry lured thousands into substituting a rural occupation for the promise of more convenient mode of livelihood based on regular working hours and pay-day checks. The proverbial small print (not read before, regretted later) in this type of a deal were the city life mixed blessings as the housing problems, business and labor relations, artificial environment and, to a variable degree, a loss of indentity.

This exodus was later bolstered by an economic pattern which has the sinister earmarks of an economic squeeze-play, a by-product of what Pope John XXIII (in his recent encyclical **Ecclesia et Magistra)** calls the myth of the **economic man.** Most economists today with sights set exclusively on production and monetary returns argue that under prevailing conditions of technology (which means elaborate and expensive machinery) there are too many people in agriculture and too few resources per farmer. Therefore, they see the first step towards an improvement of the economic position of farmers in a sharp reduction of their numbers.

Plainly speaking this means fewer and wealthier farm owners and more hired farm workers.

This policy, a direct product of the two cousins materialism and capitalism, may look economically sound. In every other respect it is as beneficial as nuclear fallout.

It would create a rather absurd situation for the citizen of our democratic and free enterprising part of the world who considers Soviet collectives a pipe dream and points a mental finger at the underdeveloped countries where land is still monopolized by the few.

And what outlook would this provide for the thousands of present day small farm owners whose pioneer forbears braved the unknown and the wild in order to own a piece of land, live as free men and raise families in human dignity and frugal comfort? The fact that in spite of the high investment required in present farming the vast majority of farmers still choose to make it their way of life indicates that the family farm has its benefits.

By far not the least of these benefits is the wholesome atmosphere which the country home provides for bringing up of children. It is a home where the parents spend more time with their children and therefore have more influence on them. In a country home the children are still comparatively protected from the ill winds of the unhealthy jungle of pulp magazines, crime movies and street gangs. Ramshackle though it be, the country home can be a haven, close to nature and close to God.

The family farm as a way of life that benifits families and society in general is slowly but efficiently being besieged today by a growing trend of extinction in the name of technology, efficiency and bigness.

To allow this trend to take its course for the sake of economical efficiency and bigness alone is equivalent to letting an important sociological problem be resolved by a materialism without a conscience.

The whole problem, if it is to be solved for the betterment of human lives along the lines of economical, social and spiritual values, presents more knots than a fisherman's backlash. In its full entirety it involves farm machinery and feed manufacturers as well as farm produce processing and distributing industry.

The main effort to solve this situation must come from the farmers themselves. "It is indispensable" advises Pope John XXIII in his recent pronouncement on social order, "that they be organized professionally and participate in public life, not only in administrative institutions, but also in political movements."

They should look for, and receive, all needed assistance from our institutions of education, the Church, and, last but not least, the government.

PARENTS UNWITTINGLY BLOCK VOCATIONS

Parents don't realize how easy it is for them to make or break a religious vocation right in their homes, a vocation workshop at Fort St. John, B.C. was told recently.

Some parents oppose vocations outright and judgment day will bring them to task, said Rev. J. Hague CSSR. But a lot of parents, he added, are unwitting obstacles to religious vocations among their children.

"So many parents will allow their children untold freedom. They are afraid to use proper discipline in the home. They provide little or no supervision over TV programs or shows or the type of reading done in the home and outside it.

"There is a weakening of personal responsibility all along the line. If youngsters aren't taught to sacrifice for things that are worthwhile, how can parents expect them to make the much greater sacrifice involved in a religious vocations?"

The talk to parents by Father Hague, vocation director for the Redemptorist Fathers in western Canada, was part of a two-evening parish vocation workshop here, sponsored by the local Knights of Columbus. The program included a model vocation club meeting for school pupils, a talk to teenagers and the showing of a film on a foreign mission.

The number of vocations is falling behind the increase in population, Father Hague noted.

"If this trend is to be checked, then parents must be the first to check it. It is impossible to replace their sound advice when they understand all about religious vocations themselves.

"It is impossible to replace their good example and spirit of prayers — such necessary ingredients for more solid vocations."

Father Hague urged parents attending the workshop to form a local unit of Christian Family Vocation Clubs — parish units for parents that assist them in their responsibility to foster and develop religious vocations in the home.

He also suggested affiliation with the Pontifical Organization for Vocations in Rome, both for the assistance that can be obtained and the spiritual benefits enjoyed by all members working for vocations. (CCC)

SIGNS OF A VOCATION

- A sincere wish to develop the spiritual values and ever-lasting merits in one's life.
- A will to accomplish more in life than can be done by observing the Ten Commandments.
- A reasonably good health, not necessarily A1.
- An average intellectual ability, or an aptitude to learn a trade.

If you are satisfied with your score on these requirements, and are between the ages of 15 and 30, you may become a Basilian priest or a lay-brother.

For further information write to:

The Reverend Master of Novices
Basilian Fathers
Mundare, Alberta

If you reside in U.S.A. write to:

The Reverend Master of Novices
Basilian Fathers
Glen Gove. Long Island,
New York

LAITY REPRESENTATIVES MEET WITH BISHOP

One hundred lay representatives of all French-speaking sectors of the diocese of Saint Jean met January 28 with their bishop to discuss the Church and the Vatican Council.

At a second meeting of the kind, English-speaking laity from the diocese will meet with Bishop G. M. Coderre of Saint Jean.

The meetings were organized at the request of Bishop Coderre, who wants to know the suggestions and wishes of the laity of his diocese concerning the Council.

The meeting is the second such held in Canada, and followed the general pattern of one organized last October in Montreal at the request of His Eminence Paul Emile Cardinal Leger.

The Saint Jean diocesan Catholic Action Movement named a five-man committee to prepare for the meeting. Several months were devoted to forming four commissions to study the religious education of youth, family life and conjugal morality, Catholics and their social responsibilities, and the laity and the life of the Church.

A detailed report of the exchange of views and suggestions will be given to Bishop Coderre, who is to meet with the group later to discuss their report.

Bishop Coderre stressed that the laity, as active members of the Church which confides an ever bigger role to lay people, have the right and the duty to inform themselves as much as possible about the importance and conduct of the Council. Laity also should make known to their Bishop what they expect of the Council, and their wishes and suggestions.

(CCC)

THE DEVIL IN THE NEWS

Something rare in our modern age of unbelief is to read a front-page story in the dailies on the devil himself. But the devil made the front pages recently and one of the Toronto newspapers even devoted an editorial entirely to him. The occasion was the recent decision of the Church of England to reverse a previous stand and to keep the devil's name in a catechism used for instructing children.

Mention of the devil recurs in every book of the Bible and the devil has always occupied a prominent place in the teachings of the Catholic Church down the centuries, whether by her spiritual writers, her poets, or in her dramas and mediaeval plays. These evil spirits, once good angels, are considered to be among the real influences on man in his daily life. St. Peter referred to Satan in these words: "Your adversary, the devil, as a roaring lion, goeth about seeking whom he may devour."

Though the devil is a spirit without body, it is surprising how much information we have about him from Scripture and tradition. His power has been considerably curbed since the coming of Christ, having had much greater influence over men before the beginning of Christianity. However, as fallen angels, devils retain a superior intelligence and powers and have acquired a great deal of efficiency in dealing with man since the time of Adam. People do not often think of the devil today, but he was quite real to St. Paul who taught: "For our wrestling is not against flesh and blood, but against principalities and powers, against the rulers of the world of this darkness, against spirits of wickedness."

What is the devil's strategy? Although he cannot directly control the intellect and will of man, he can influence these faculties through the exterior and interior senses, particularly the imagination, memory and passions. He can suggest something as good which is evil. He can lead men into thinking that this world is the most important one, that the next world is too vague to worry about, and that God himself may not even exist. His greatest triumph is when men deny that there is a spiritual world and even deny the existence of the devil himself; he can best work when men are not aware of him and his plans.

It is wrong to blame the devil for everything that happens but it would be contrary to the teachings of Scripture and tradition to say that there is no diabolical influence in daily temptations. Many Christians today under-estimate the power of this evil genius at work in our midst. Superstitions, persecutions, fanaticism, the dangers of wealth and of poverty, the common inclination toward ease and comfort, indifference to religion — all these are craftily used by the forces of evil against the true good of man.

Although the devil is as present and active today as ever, he is never mentioned in 'nice' conversation. He doesn't mind, he actually prefers it that way.

CANADIANS INVITED TO STUDY FARM PROBLEMS

Canadians have been asked to consider sending delegates and suggestions to an international discussion of rural life problems next September in Rome.

The meeting has been proposed by the general headquarters of the Italian Catholic Action, the U.S. National Catholic Rural Life Conference, the Italian Confederation of Owner-operator Farmers and the Italian Confederation of Co-operatives.

The proposal of the sponsoring groups notes that "the problems of agriculture and rural living are presently the object of study and discussion by national and international bodies, both private and governmental.

"To accomplish those aims, an international meeting is planned. Delegations of national Catholic organizations working among rural people; national leaders of technical agricultural organizations, economic or farm labor groups; and personalities well versed in these questions will take part."

The specific purposes of the meeting are:

To delve more deeply in to the teaching of the Church on these matters with reference to the actual religious, social and economic situation.

To study and agree on an organic program for the spreading of these Christian principles, especially in departments of sociology and economics of the Catholic colleges and universities and among rural people.

To favor promotion of social work in developing countries according to the suggestions of Mater et Magistra.

To render more outstanding the contribution of Catholics in the solution of agricultural-rural problems in each nation.

To examine the opportunity and possibility of a closer organizational unity among the various groups already in existence.

The tentative dates are set for September 2 to 10, 1962. The meeting will take place in Rome. "This will offer an oportunity to express personally to our beloved Pope John XXIII the gratitude of the rural world. We must express our thanks for His fatherly interest and offer Him a visible proof of our determination to listen and to carry out the plainly spoken words of His apostolic doctrine." (CCC)

My Memoirs

1892 — 1962

By Michael Luchkovich

IV

PEOPLE. PHRASES & LETTERS

In Shamokin I had finished what was equivalent to a grade 10 education in Canada. In the Fall of 1907 I registered for grade 11 at Manitoba College which was affiliated with the University of Manitoba. My student friends among the Ukrainians at that time were such well known men as J. W. Arsenych. Orest Zerebko, Peter Woycenko, Peter Koziar, Fred Hawryluk, Gregory Novak, Dmytro Yakimischak, and Emanuel Mihajchuk. Of these men Arsenych eventually became the first Ukrainian lawyer and afterwards the first Ukrainian judge; Orest Zerebko the first Bachelor of Arts; Fred Hawryluk, the first inspector of Schools; and Gregory Nowak the first doctor. We were all a poor lot of students with little money to spend beyond our education, which we earned by teaching school during the five month interval between our College terms, which usually began about October 1st.

We had little money to spend on recreation other than the occasional concert, play or dance. Fred Hawryluk was our best terpsichorean and was thus the most popular man among the ladies. As an athlete Michajchuk was the best pole-vaulter at the College. Yakimischak's indoor sport was mulling over the assimilation problem which he thought was too drastic. Arsenych and Zerebko were the debaters who usually carried the burden of our ideological discussions. They spoke very good Ukrainian and I continually looked up to them for guidance. Zerebko, too, had a dry sense of humor. I remember sitting next to him at a concert listening to one of the amateurs singing, "Rewe ta stohne, Dnipr Szyrokyj", ("Moans and roars, the Wide Dnieper"). "He really does moan and roar" observed Zerebko. I remember too, the time one of the players in a drama had forgotten his lines and was castigated by the prompter in his box. It seemed as if the audience was getting a greater kick out of the reprimand than the particular scene of the play.

I made a note of some of the vituperative vocabulary in my book for future reference. The man sitting next to me noticed what I was doing and said "I know some better ones than that."

Years later, when Mr. Herbert from Great Britain was sitting together with me at a Business men's banquet I recalled some of those phrases in Ukrainian, telling him that they used to be a part of my early Ukrainian acquisitions. He merely smiled over the confession.

Thus my Ukrainian vocabulary and stock of phrases grew as time went on. Incidentally, while I'm on the topic of Mr. Herbert, never in my wildest dreams as a boy in Shamokin did I think that I would ever sit next to a British aristocrat, let alone a British friend of the Ukrainian people. But I did just that and I thought it was only proper to let the head of the British-Ukrainian Society, now in existence in Great Britain, know all about the excellent impression Mr. Herbert made upon the Ukrainians of Canada. The best name I could think of was that of Mr. Maurice Macmillan, son of the Prime Minister. And so besides the remark I made about Mr. Herbert I wrote to him as follows:

"Well do I remember the heartwarming reception that your father, the Right Hon. Prime Minister, received in the Ukraine. I still have a clipping culled from the Calgary Albertan, showing the Prime Minister photographed with two smiling Ukrainian milkmaids holding him under each arm while a group of men and women looked on benignly.

"This spontaneous greeting was significant in more ways than one. It implied that the Ukrainians regard the British people for what they are: a grand and glorious people; champions of freedom not only for themselves but for those with the will and courage to fight for it. Thus it is that Mr. Macmillan touched a responsive chord in the hearts of a people with ideals similar to their own.

"The open-hearted greeting by the Ukrainians of Mr. Macmillan in face of Khrushchev's uncouth treatment is indicative of the indomitable spirit of the Ukrainians and their desire to live their own lives according to their own traditions, notwithstanding terror, oppression, slave camps, mass murder, and genocide. The ladies greeting Prime Minister Macmillan were evidently of the same breed as those women in the concentration camps who marched hand in hand with a song on their lips, only to be ruthlessly ground to death under the tracks of the approaching Soviet tanks; and the men must have been of the type which led the revolt in the slave camps. Thus it is only fair to conclude that those stout-hearted people who, in face of relentless opression, carry on the struggle for liberty, certainly deserve greater attention than they have so far been receiving from the free world. We of the West owe much to those brave souls, since they are fighting to keep a flicker of the West in the darkness of the Communist world, faith that all mankind will one day live as we have all lived in peace and in full freedom. They were the first to feel the full brunt of communist oppression, their loss running into countless millions. But their spirit has not been destroyed, nor their desire for liberty quenched. Thus it was an inspiring sight to see them fondly grouped around the Prime Minister as much as to say: "We are like you in our steadfast passion for freedom." Looking at the picture one cannot help but feel that those millions of brave dead have not died in vain; but that from them we can take increased devotion to that cause for which they gave the last full measure of devotion; and that liberty even behind iron curtain is by no means a lost cause.

"Long live the Anglo-Ukrainian Society! Long live the British people!

"May we indeed some day be able to say: We have saved ourselves by our own efforts and the rest of the world by our own example. May the day soon come when we jointly will be able to force Communism back to the swamps of northern Russia where it had its inception and where it ultimately will meet its death."

Mr. Maurice Macmillan answered as follows:

House of Commons,
London, England,
March 1st, 1961.

Dear Mr. Luchkovich:

I am off to Strassbourg for meetings of the Assembly of the Council of Europe, but I thought I must thank you, before leaving, for your kind letter and good wishes. I will certainly pass on your good massage to my father.

Yours sincerely, and with good wishes,

(signed) Maurice Macmillan,

It is indeed pleasant to contemplate what good friends we have in the British people. And so with this felicitous thought in mind I close my 4th installment.

PRAYER TO FIND ONE'S VOCATION

O Jesus, my divine Savior, who hast said: "My meat is to do the Will of my Heavenly Father"; grant me the grace to imitate Thee by a perfect fidelity to the Will of that loving Father. Cause me to enter that state of life in which from all eternity He has, in His mercy, willed to sanctify me, and in which I shall find true happiness. There shall I find the precious graces which Thou, by dying on the Cross, hast obtained for me. O my Savior, I ask this grace through the merits of Thy Precious Blood and the love of Thy Divine Heart. Amen.

QUESTIONS MANITOBA SCHOOL POLICY

WINNIPEG—(CCC)— A leading Ukrainian Catholic has asked when Manitobans "may hope for a change in what continues to be an unjust treatment" of parents who send their children to private, parochial and non-public schools.

Senator William M. Wall of Winnipeg, who is a Ukrainian representative on the Canadian Catholic Education Council, raised the question in an article in the English section of the Ukrainian weekly newspaper, Progress, published here.

He noted that Catholic private and parochial schools in Manitoba "render a very important and valuable public service" under department of education administrative and curricular jurisdiction. But they get no public support except "very minor fringe benefits, like exemption from taxes on real property, educational counselling from the department of education, examination and certification of pupils".

"Only two Canadian provinces share the dubious honor of continuing with this unfair and illogical discrimination not only against the parents but against the children involved, Manitoba and British Columbia. And why?" asked Senator Wall.

"Surely there is something naively Don Quixotic about the implied contention that these two provinces are to be the instruments to save Canada's national unity and prevent the spread of the so-called divisiveness when they together represent what percentage of Canada's total population of now over 18 million!

"Most assuredly there is no proof that the products of many private, denominational or separate schools are in any way less Canadian, less adequately trained as good citizens, or less educated to integrate successfully in our way of life. Perhaps the contrary may be contended with equal justification."

Senator Wall explained that his question was inspired by new laws passed recently in Quebec, two of which, he said, give parents and pupils greater freedom of choice in education and help students remain in school longer with public assistance.

UKRAINIAN CATHOLIC VOCATIONAL GUIDE

BASILIAN FATHERS (O.S.B.M.)
Accept students for priesthood and lay-brothers. Write:
Rev. Master of Novices
Basilian Fathers
Mundare, Alberta

Rev. Master of Novices
Box 231
Glen Cove, L.I., New York,

REDEMPTORIST FATHERS (C.Ss.R.)
Accept students for priesthood and lay-brothers. Write:
Rev. Master of Novices
St. Mary's Seminary
Meadowvale, Ontario.

STUDITE MONASTERY
Rev. Father Superior
Box 10, 560 Parkinson Ave.,
Woodstock, Ontario.

FRANCISCAN FRIARS (O.F.M.)
Order of the Friars Minor of the Byzantine Rite. Write:
Rev. Father Superior
4 Ponus St., New Canaan,
Conn., U.S.A.

SISTERS SERVANTS OF MARY IMMACULATE (S.S.M.I.)
Mount Mary Immaculate
Novitiate
Ancaster, Ont., Canada.

MISSIONARY SISTERS OF CHRISTIAN CHARITY (M.S.C.C.)
Rev. Mother Provincial
Box 180, Grimsby, Ontario.

UKRAINIAN SISTERS OF ST. JOSEPH
Rev. Sister Superior
214 Ave. M. South
Saskatoon, Saskatchewan

SISTERS OF ST. BASIL (O.S.B.M.)
Rev. Mother Provincial
710 Fox Chase Road,
Philadelphia 11, Pa., U.S.A.

MISSIONARY SISTERS OF THE MOTHER OF GOD (M.S.M.G.)
Rev. Mother Provincial
111 W. North St.,
Stamford, Conn., U.S.A.

THE UKRAINIAN OBLATE MISSIONARIES OF MARY IMMACULATE
(Secular Institute)
4287 St. Hubert St.
Montreal, Quebec

Доступна в Онтаріо служба родинного здоров'я

Ви повинні запізнатися з багатьома послугами здоров'я в Онтаріо, які є на те, щоб допомогти вам або членам вашої родини.

Ми пропонуємо вам вирізати це оголошення і задержати собі, як довідку!

ДЕНТИСТИЧНА СЛУЖБА

Дентистичний Відділ Департаменту Здоров'я охоплює такі послуги:

- Дентистичні послуги в Онтарійських психічних шпиталях і Центральній дентистичній лабораторії.
- Дентистичні залізничні вагони, які обслуговують школярів у деяких округах ще незорганізованих територій.
- Допомоги льокальним радам здоров'я на дитячу дентистичну опіку у зорганізованих територіях.

КОНТРОЛЯ ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРІБ

Цим займається Відділ Епідеміології, який допомагає всім муніципалітетам у їхніх намаганнях відкрити фактори, що спричиняються до вибуху епідемій.

ОДИНИЦІ ЗДОРОВ'Я

Одиниця Здоров'я — це союз міських і сільських муніципалітетів на те, щоб краще їх забезпечити суспільною програмою здоров'я. Такий союз може складатися з повітів, дистриктів або груп міських округ разом з їхніми містами або окремими містами. Така одиниця функціонує під наглядом льокальної Ради здоров'я, яка назначує персонал Одиниці, що складається з лікарів, медсестер, ветеринарів, санітарних інспекторів і бюрового персоналу.

САНІТАЦІЯ ДОВКІЛЛЯ

Цей Відділ адмініструе приписами і уділяє консультації льокальним властям здоров'я в справі санітації харчів, молока і молочарських виробів, приміщень харчування, усунення відпадків, розвагової санітації, санітації шкіл, сільсько-господарського постачання води і каналізації, контролі комах і гризунів та інших аспектів санітації довкілля.

ЛЯБОРАТОРІЇ

В основному вони займаються бактеріологічним дослідом інфекційних хворіб через медичну професію.
Бактеріологічна контроля молока і води також належить до їхніх важливих функцій.

МЕДИЧНА СТАТИСТИКА

Цей Відділ має дорадчий голос і з нього користають всі Відділи Департаменту при аналізах статистичних даних як також при плянуваннях спеціяльних обслідувань.

ВІДДІЛ МЕДСЕСТЕР

Цей Відділ має нагляд над школами для медсестер у цілій Провінції відносно освітнього стандарту та житлових умовин.

ДОГЛЯД ПУБЛІЧНОГО ЗДОРОВ'Я

Цей Відділ головним чином старається зацікавити льокальні ради здоров'я і допомогти їм організувати службу публічного догляду здоров'я.

ЗДОРОВ'Я МАТЕРІ І ДИТИНИ

Відділ Здоров'я Матері і Дитини займається справами, пов'язаними з здоров'ям очікуючих матерів і здоров'ям немовлят та дітей передшкільного і шкільного віку.

ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я

Цей Відділ вдержує психічні шпиталі включно зі шпиталями-школами для умово недорозвинених дітей.

ОХОРОНА ПЕРЕД ТУБЕРКУЛЬОЗОЮ

Онтаріо є у щасливому положенні, бо має дуже добре розроблену програму контролі під загальним наглядом і керівництвом Відділу Туберкулічного Запобігання. Веденням їхніх санаторій по цілому Онтаріо займаються добровольчі групи, а Уряд покриває основні кошти вдержання пацієнтів в цих ТБ шпиталях та призначає фонди на нові будови. Тому, що рентгени ще на дальше є найкращим засобом діягнози в руках медичної науки, Уряд вдержує рухомі рентгенівські одиниці скрізь цілу Провінцію.

РЕАБІЛІТАЦІЯ

Відколи відчинено новий Відділ Реабілітації, відтоді його праця є тісно координована іншими медичними і з медично пов'язаними службами, яких потребують колишні психічні і туберкулічні пацієнти.

ВІДЖИВЛЮВАННЯ

Цей департамент має в основному консультативний характер. До головної його діяльности входять переводжування конференцій в справі віджившлювання для медсестер публічного здоров'я по цілій Провінції, та інші суспільні послуги, як: родинні поради, служба шкільного здоров'я і клініки для немовлят.

ONTARIO.

ONTARIO DEPARTMENT OF HEALTH

Parliament Buildings, Toronto, Ontario. Honourable Matthew B. Dymond, M.D., C.M., Minister

СТОРОЖІ МИРУ

Сьогодні більше, як колинебудь від 1940-их років ми винні їм особливе привітання — тим співгромадянам у Канадійських Збройних Силах, які стоять готові боронити наших свобід і помагати захищати світовий мир.

DEPARTMENT OF NATIONAL DEFENCE

КОЛЕҐІЯ БУДУЄТЬСЯ!

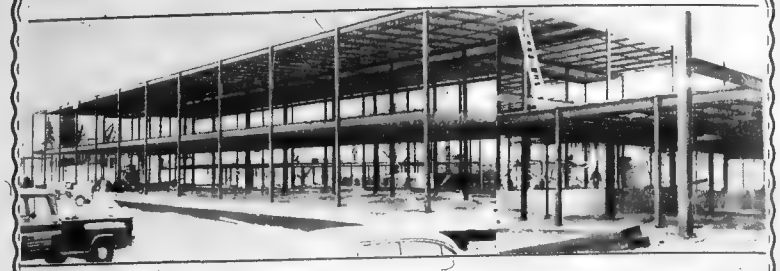

Допоможімо

ОО. ВАСИЛІЯНАМ ПОБУДУВАТИ КОЛЕҐІЮ
СВЯТОГО ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО
ДЛЯ НАШИХ СИНІВ – УНУКІВ – ЮНАКІВ.

Зробім це тепер -- сьогодні!

ЩОБ ОО. ВАСИЛІЯНИ МОГЛИ БЕЗ ДОДАТКОВИХ ТРУДНОЩІВ І ФІНАНСОВИХ ЗАДОВЖЕНЬ ЗАЙНЯТИСЯ СПОЧАТКОМ НАСТУПНОГО ШКІЛЬНОГО РОКУ НАВЧАННЯМ І ВИХОВАННЯМ НАШИХ СИНІВ. УНУКІВ. ЮНАКІВ.

Ласкаві пожертви слати:

ST. BASIL-THE-GREAT COLLEGE
3100 Weston Rd., Weston, Ont.

СВІТЛО
THE LIGHT

РІК XXV КВІТЕНЬ — 1962 — APRIL Ч. 4 (472)

"КЛЮБ ДОБРОЇ КНИЖКИ"

"Кожний культурний українець читає добру українську книжку!" — "Добру" — значить: будівну щодо змісту, яка стоїть за нашими українськими традиціями; "добру" — значить: гарну формою й видавничою технікою.

Це і клич "Клюбу Доброї Книжки": Хочемо дати українському читачеві добру й гарну книжку, яка дала б його душі будову й розвагу, піднесла б його понад будні життя до українського ідеалу. І все те хочемо дати українському культурному читачеві за розмірно невеликі гроші.

Оцим проголошуємо передплату на таку книжку. Хто хоче стати членом "Клюбу Доброї Книжки", має заплатити річно $4.00 і за те має право вибрати собі кілька книжок, із нижче поданого спису, вартости $6.00. Кромі того дістане член Клюбу наш каталог інших книжок даром. Із цього каталогу може вибрати собі книжок на будьяку суму з тим, що заплатить за них одну четвертину менше, ніж вони нормально коштують.

Для приєднання членів "Клюб Доброї Книжки" дає протягом місяців — лютня-червня 1962 року всім своїм новим членам привілей дістати даром одну книжку, вартости $1.50, зовсім даром! **Виходить: хто протягом лютня-червня 1962 р. заплатить $4.00, той дістане за те книжок на $7.50!**

Ось книжки, які проголошуємо на передплату за 1962 рік (крім них дістанете ще каталог зі списом понад 250 книжок, із яких можете собі вибрати ще й інші з опустом 25%): 1) В. Королів-Старий "Згадки про мою смерть" — спогади українського громадського діяча. — Ціна $1.50. — 2) В. Лозинський "Проклятий камінь — історична повість з часів Сагайдачного. — Ціна $1.50. — 3) Ф. Одрач "Покинута оселя" — оповідання з життя емігрантів. — Ціна $2.50. — 4) С. Бартас "Було троє малих дітей" — оповідання з правдивої події. — Ціна $2.50. — 5) Митрополит В. Липківський "Відродження Церкви в Україні 1917-1930 рр." — Ціна $3.00. — 6) Ю. Мозіль "Спомини політв'язня" — Ціна $1.00 — 7) Ю. Мозіль "На Вронках" — спомини з тяжкої польської тюрми. — Ціна $1.00. 8) М. Головінська "Чічка" — оповідання з життя дітей. — Ціна $1.75. — 9) Ол. Кисілевська "По Рідному Краю" — спомини з мандрівки по Україні. — Ціна $2.00. 10) Б. Курилас "Діялоги Василіянок" — п'єса з часів московського переслідування. — Ціна $1.00. — 11) Т. Коструба "Як Москва нищила Українську Церкву". — Ціна $0.50. — 12) Т. Коструба "Нариси з церковної історії України". — Ціна $2.00. — 13) Ол. Мох "Книжки і люди" — літерат. нариси. — Ціна $1.00. — 14) В. Гюнерман "На Божих окопах" — історична повість із часів французької революції. — Ціна $1.50. Спис дальших 250 книжок у нашому каталозі, який кожний новий передплатник Клюбу дістане даром.

Замовлення адресуйте:

"KLUB DOBROJI KNYZKY"
286 Lisgar St., Toronto 3, Ont., Canada

КНИЖКОВІ НОВИНИ

Радзикевич В.: **Прилетіла зима біла** — —	0.50
Н. Королева: **Предок.** Істор. повість. **Новість!**	3.00
— : **Подорожній** — легенди — — — —	0.50
В. Королів-Старий: **Згадки про мою смерть**	1.50
Перші закувані. Біла книга про переслідування віри в Україні — — — —	1.00
О. Мох: **Теофіл Коструба** — життєпис — —	0.25
— : **Книжки і люди** — літературні нариси	1.00
омм: **Появи Пречистої Діви** — — — — —	1.50
омм: **Чорт, направду!** — — — — — — —	0.25
Відпустові молитви — — — —	0.10
о. Нагаєвський І.: **Об'єднання Церков і ідея Київського Патріярхату** — — — —	1.00
О. Штавдінгер. **Об'явлення Марії у Фатімі**	0.50
А. Лотоцький: **Пастушок із Назарету** — опов.	0.50
О Кисілевська **По рідному краю** — — —	2.00
Р. К.: **Я була свідком чуда!** — — — —	0.30
о. І. Д. Попович: **Граматика церк.-слов. мови**	1.50
— : **Києво-Печерський манастир** — — —	0.50
о. М. Соловій. **Літургіка для українських шкіл, ч. І. Святі речі; ч. ІІ. Святі Богослужби** — по	1.00
— **Щоб усі були одно** — — — — — — —	0.25
о. д-р Ю. Федорів: **Проща до св. Землі** — —	1.50
— **На чернечій горі Атос.** Записки паломника	1.25
Митрополит В. Липківський: **Відродження Української Церкви** — — — — —	3.00
П. Грицак: **Галицько-Волинська Держава** —	2.50
о. А. Трух: Божа Криниця — — — —	0.50
В. Лозинський—М. Ценевич: **Проклятий камінь** — історична повість з козаччини —	1.50
о. М. Ваврик: По Василіянських манастирях	2.50
Ю. Мозіль: **Спомини політв'язня** — **1958** —	1.00
— : **Крізь залізну занавісу** — — — —	1.00
— : **На Вронках** — спомини — — —	1.00
М. Головінська. **Чічка** — оповідання — —	1.75
— : **Горбатенька.** Оповідання для дітей —	0.50
С. Бартас: **Було троє малих дітей** — опов. —	2.50
Г. Дардель: **Свята Єлисавета** оповід. **1958**	0.25
О Купранець Видатний гетьман І. Мазепа	0.25
Я Схрейверс: **Чудесне життя с. Варвари** —	1.50
М Овчаренко **Золоті ворота** — читанка	2.50
Т. Коструба: **Нариси з церк. історії України**	2.00
— **Як Москва нищила Українську Церкву**	0.50
М. Островерха: **Гомін з далека** — — — —	1.00
— : **Чорнокнижник із Зубівки** — — —	0.50
— : **На закруті.** Осінь 1939 р. — —	1.75
— : **Великий Василіянин** Слуга Божий Митроп Андрій Шептицький — — — — —	0.50
Я. Бохенський: **Тайна червоного посольства**	2.00
Б. Курилас: **Діялоги Василіянок** — — —	1.00
Ф. Одрач: **Покинута оселя** — оповідання —	2.50
Skwarok J. OSBM.: **The Ukrainian Settlers in Canada and their schools 1891—1921** — —	2.00
— **The Largest Eastern Rite in the Catholic Church**	0.15

Замовляти на адресу:

Basilian Press — 286 Lisgar St.
Toronto 3, Ont., Canada

СВІТЛО
THE LIGHT

КАТОЛИЦЬКИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Видають ОО. Василіяни

Передплата $3.00 на один рік.

Поодиноке число 30 центів.

Адреса Адміністрації:

286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario
Telephone: LE 5-6483

Адреса Редакції:

3100 Weston Rd., Weston, Ontario
Telephone: CH 1-9203

ПРЕДСТАВНИКИ "СВІТЛА" ЗАКОРДОНОМ

АНГЛІЯ:
Ukrainian Booksellers
& Publishers
49 Linden Gardens,
Notting Hill Gate
London, W. 2, England.

АВСТРІЯ:
Griechisch - katholisches
Zentralpfarramt zu St. Barbara
Wien 1, Riemergasse 1
Austria

АВСТРАЛІЯ:
Rev. D. Kachmar
Archbishop's House
West Tee, Adelaide, S. A.

АРҐЕНТИНА:
Padres Basilianos
Curapaligue 760
Buenos Aires, Argentina

БРАЗИЛІЯ:
Padres Basilianos
Caixa Postal 24
Prudentopolis, Parana, Brazil

ФРАНЦІЯ:
L'Abbe Julien Prokopiw
2 Rue des Crignos
Amiens (Somme) France

ІТАЛІЯ:
Padri Basiliani
Via Icilio 40 (Aventino)
Rome, Italy

THE LIGHT

A Ukrainian Catholic Monthly Published by the Basilian Fathers, 286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario, Canada.

Authorized as second class mail by the Post Office Department, Ottawa, and for payment of postage in cash.

ЗМІСТ:

Христове воскресіння — *о. Ір. Назарко, ЧСВВ* 146
Всестрадальна Мати вірш — *Дан Мур* 147
Мовчанка в Україні — *Е. М. Кодо* 149
"Кров мучеників є насінням християнства"
Як прийшло до роздору Церков? — *о. І. Луб. ЧСВВ* 151
Історія роздорів Фотія й Керуларія
Хворі! Віра й надія це ваша розрада й сила — *о. В. Ваврик, ЧСВВ* 153
МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ НА КВІТЕНЬ 1962
Багато людей запитує... — *о. С. Сабол. ЧСВВ* 155
Чи це гріх, коли людині сняться погані сни?...
Листи Никодима повість — *І. Добрачинський* 157
Листи фарисея Никодима до Юста
Історія Авраама — *о. В. Целлер* 160
Авраам, Лот, Содома й Гомора
Апостол Сагари — *о. І. Назарко, ЧСВВ* 161
Грішник, що стався новим святим
Про кота, що був легковірний — *Ол. Мох* 163
Дивне правосуддя для наївних людей
Маркіян Шашкевич — борець за матерню мову — *Марія Я. Косович* 165
Життєвий шлях ідейного священика
Не заманюймося на московські баламутства — *Мих. Поронюк* 167
У хащах часописної десінформації
Син оповідання — *Ярослава Острук* 169
Про батька-засланця й сина-комсомольця
Таємничий манастир оповідання — *Марія Віновська* 172
Чи є тепер манастирі на Сибірі?
Корисні книжки — *Ол. Мох* 175
Ю. Тис: Звідун з Чигирина — о. С. Іжик: Сміх крізь сльози
Протиракова сполука в грибах — *д-р М. Диміцький* 177
Нова надія на лік проти пістряка
ЗДАЛЕКА І ЗБЛИЗЬКА 178
Пресфонд 183
Нові передплатники 184

ENGLISH SUPPLEMENT

An Appeal to Conscience of Western World 185
What Shall I Be? — *Father Severian, OSBM* 187
They Wed Instead of Waiting — *Elizābeth Dingman* 189
My Memoirs (V) — *Michael Luchkovich* 190
In Case You Missed It 191

Обкладинка: Аделька, доня Семена й Патрикії Смолик, Веґревил, Алта, у день Першого св. Причастя.

РЕДАКЦІЙНА

ХРИСТОВЕ ВОСКРЕСІННЯ

Христове Воскресіння — це найбільше свято і найвеличавіший тріюмф перемоги правди над неправдою і добра над злом. Проминули дні смутку й жалоби; минула П'ятниця невимовних страждань; минула Голгота й смерть. Третього дня після жахливої смерти на хресті — Христос воскрес! Він власною силою став із гробу! Він смертю смерть поконав і всім життя дарував. У факті Христового Воскресіння узмістовлюється багато радісних правд нашої святої віри. Пригадаймо собі бодай найважливіші з них.

Христове Воскресіння — це найперше найглибша *основа нашої віри*. На вірі в Христове Воскресіння збудоване ціле християнство. Християнства не було б взагалі, якщо б одного ранку не промчалася по Єрусалимі радісна вістка, що Розп'ятий Учитель із Назарету власною силою став із гробу — воскрес. Християнство не існувало б, якщо воскреслий Христос не з'явився б своїм учням і не переконав би їх, що Він живе життям новим, прославленим. "Якщо Христос не воскрес — то марне наше проповідання, марна й віра наша" — так писав св. Павло до коринтян слабких у вірі. Своїм Воскресінням Христос ствердив остаточно, що Він є Божим Сином, а Його наука — це "наука Того, що Його післав". Мабуть усім відома ця подія, що сталася в Росії в початках большевизму. На якомусь мітінгу в великодньому часі пропагандист безбожництва переконував слухачів, що немає Бога, немає душі, немає воскресіння. У відповідь на це, хтось віруючий закликав: "Христос воскрес!" "Воістину воскрес" — заграміла вся заля. Безбожник замовк.

Але цим не вичерпується значення великодньої благовісті. Христове Воскресіння несе з собою цілий *новий світогляд*, цілу нову філософію життя.

Христос — як Єдинородний Син Божий — є духом, але своїм Воскресінням Він освятив матерію, завершивши діло започатковане своїм Воплоченням. Що може бути вище над Божество? Що може бути нижче від матерії? А оце Христос злучив і з'єднив одне з одним. І з'єднив на завжди. В туземному житті злука духа з матерією є нетривала. Крізь усе життя триває боротьба життя зо смертю. Аж укінці смерть перемагає і тіло відривається від душі. В своєму Воскресінні Христос знов узяв на себе тіло, щоб його посідати на віки, бо "смерть над ним уже панувати не буде". А Христове Воскресіння — це запорука й зразок нашого воскресіння в тілах прославлених, тривалих, що не знатимуть ніякої боротьби з духом.

Таким чином Христове Воскресіння дає нам ключ до зрозуміння: що таке людина, яка її істота, яке її життєве завдання.

Людина — це не тільки тіло, як навчає матеріялізм. Так звана "нова людина", що до її витворення змагає безбожництво — це розпучлива деґрадація людини. Який хосен чоловікові з того, що він при помочі техніки опанує нижчу природу, коли ця природа остаточно має його поконати й замкнути на завжди в своєму лоні? Але ні! Воскреслий Христос показує людині перспективу вічного життя, до якого Він уже дійшов у прославленому тілі.

Але з другого боку людина — це не тільки сам дух зачинений у тілі, немов у в'язниці, як навчає перебільшений спіритуалізм. Христос Воскреслий у своєму прославленому тілі, осуджує всяку нерозумну ненависть і відразу до тіла, яку пропагували гностики, маніхейці й інші єретики. Людина зо своєї природи — це істота духовотілесна і як така вона має вічно жити після свого воскресіння. І така людина є гідна пошани й любови. Тому школа Воскреслого Ісуса — це школа радісного оптимізму й розумної любови життя. Ми — християни — далекі від "понурої мудрости буддизму", що добачує щастя в нірвані, в цілковитій затраті тіла й вічному сні духа.

Отже програмою життя християнина не є втеча від матеріяльного світу, але праця над удуховленням усього, що матеріяльне. Християнин має спасати не тільки свою душу, але й своє тіло. Він має спасати не тільки себе самого, але й усе, що його окружає. А це він осягає через культурну працю, якою опановує безлад і хаос матерії та змушує її, щоб вона служила духові. Майбутнє небо християнин будує з земського матеріялу. Будує його не тільки пронизуючи матерію своїм розумом, але і з'єднуючи тіла й душі любов'ю. Воскреслий Ісус дав початок зростові свого містичного Тіла, в яке хоче включити ціле людство. Треба це людство збирати й лучити з Божеським Головою, як членів одного організму.

А це доконується через любов. На жаль, яка ж несовершенна ця наша любов! Скільки ненависти, внутрішнього роздертя, крамол і чварів навіть серед тих, що вірять у Воскреслого Христа! Що ж? Чи "розділився Христос?" Ні! Розділилися наші поняття, наші засади й орієнтації. А розділилися передовсім тому, що в наших серцях остигла любов. Тому Воскресіння — це могутній заклик до взаємної любови. Це заклик до того, щоб у нас "запалали серця", як в учнів з Еммаусу. Діло Воскресіння буде увінчане щойно тоді, коли всі люди з любови зможуть впасти в обійми один одному з пасхальним привітом: "Христос воскрес".

о. Ір. Назарко, ЧСВВ

СВІТЛО THE LIGHT
Український Християнський
М І С Я Ч Н И К
КВІТЕНЬ, 1962 РІК XXV, Ч. 4 (472)

Дан Мур

ВСЕСТРАДАЛЬНА МАТИ

— "Воскрес! Воскрес!
Христос воскрес!
Явився ангел із небес..."
— "Замовкніть!
Учні тіло викрали,
А ви, ледачі, в той час спали!"
Страх і монета золота
Скували сторожам уста.

А Ти, Страдальнице, не знаєш,
Ісуса мертвого шукаєш...
Тобі в сліди сміх, глум, тривога:
— "Він Сином був самого Бога!"
— "Спасення він шукав доріг,
А сам себе спасти не міг!"
— "Царем себе надземним звав!"
— "Танебно на хресті сконав!"

**
*

Тікай, Маріє, із Юдеї,
Жадні бо крови фарисеї!
Тернисті, гострі тут дороги,
Що ранять серце, ранять ноги...
Йди над Дніпро! Там інші люди,
Зі щирим серцем, без облуди.
Вони Тебе ще не забули,
Давно з Дитятком пригорнули
І славили і величали,
Від злоби Ірода ховали.
У Божій Правді віри сила
Храми Господні золотила!
Зайди в святий Софії храм,
Ісуса певно знайдеш там!

**
*

Прийшла Пречиста й заридала...
Землі цієї не пізнала:
В крові, у згарищах руїна,
Де рай був тихий, Україна!
Народ замінений в рабів,
В обдерті зграї нуждарів...
Вулканом гнів в душі кипить!
Палає вірою й мовчить!

Де прийдеться відпочити?
Прийме хто до хати
Сину, втомленту, голодну,
Переночувати?

Храми сплюгавив сатана,
Заводить "рай" із пекла дна...
П'є кров невинну, бенкетує
І з Правди Божої глузує!
Хулу й блюзнірство сіють всюди
Виттям сказженим звіро-люди:
— "Що віра? — Опій це, дурман!"
— "Все видумав немудрий пан!"
— "А Бог? — Його вже нам не треба,
Досягнемо без Нього неба!"

І промовила Пречиста
З гора, з жалю може:
— "За кого Ти дав розп'ястись,
Сину,
Христе,
Боже!"

Серед міста, між домами,
Сад, чи парк синіє...
Пішла туди — дивний голос:
— "Радуйся, Маріє!"
Шумить гіллям клен високий,
На дубів подобу...
— "Свого Сина тут шукаєш?
Він воскрес із гробу!
Ті в могилі, що про Нього
Правду голосили,
А над їхніми тілами,
Нас тут посадили.
Ростемо на людських соках,
Твердим їх містками...
Вони мертві, та в безсмертну
Путь пішли віками!"

Плачуть вітами берізки,
Сніг-кора біліє...
— "Він воскрес, воскрес із мертвих!
Радуйся, Маріє!
Ми над тими, що в могилі,
Ронимо так сльози...
Їх не спинить усміх сонця,
Ані лють морозів!"

Біленим цвітом на долині
Заквітли лелії...
— "Син направду Твій встав з гробу!
Радуйся, Маріє!
Чистим серцем і невинних
В яму закопали.
Земля просить, щоб ми правду
Людям розказали".

Наче озеро широке,
Круг білий торгів...
— "Ликуй нині, веселися,
Радуйся, Маріє!
Нахилилась, а троянди
Шепотом багрові:

— "Ми, Маріє, розцвілися
На невинній крові.
Земля, рідна їхня мати,
Пити не хотіла...
Вона виплакала, розплилась
І запіленіла.
Вітер безвинний заховали
Ми в рясному цвітті
І розносим в осторогу
По вільнім ще світі!"
Пішла далі, білява ясність
Вдарила у вічі,
Мов каштани, засвітили
Цвіту білі свічі.
Наче в храмі, що обабіч
Довгої алеї...
— "Божий Син воскрес із мертвих!
Радуйся, Маріє!
Чебрець, м'ята, матіола,
Наче пах кадила,
Роззіляли аромат свій,
Як між них ступила.
— "Тризну, Мати, відправляєм
В пам'ять їх щоночі.
Слуг диявола не бачать
Озвірілі очі!"

Сива, згорблена німіє
На краю осика,
Тремтить листям,
Мов тривоги стрінула велика.
— "Не питай її, Пречиста,
Кпить із неї доля!"
Зашуміла віттям гострим,
В відповідь тополя.
— "І вона, Маріє, мала
Лиш одного сина,
Пішов Правду захищати —
Вся його провина.
Ворог взяв її на муки...
Де син?! Не сказала!
Живу в землю закопував —
Тремтіла й мовчала.
Тремтить листям, мовчить досі,
Бо твердого роду...
Сама зросла, не садили,
За погану вроду.
Я сестра її, вже ростом
Небо досягаю,
Прошу кари, в Бога кари
На катів благаю!"
Затремтіла і Пречиста,
Обняла осику...
Біль важкий її відчула
І печаль велику!

Вийшла в поле. Стежка в'ється
Під її ходою...
З яру тіні виступають
Чорною юрбою,
І не зглянулась, як миттю
Стежку увесь покрили,
Та дорогу в село з поля
Ми загородили.
А воно ось-ось, близенько,
Хата вже видніє...
— "Ісус смертю смерть замігши
З гробу встав, Маріє!
Він був в аді і всі душі
З Ним пішли до раю,
Нас же за важкі провини
Туди не пускають".
— "Проси Сина, хай відпустить
І мені провину —
Свого батька, ще живого,
За одну бульбину
Заліз в яму поміж мертвих...
Так кати казали.
Тим життя не врятував я, —
Мене закопали."
— "А найтяжче всіх, Пречиста,
Я вже согрішила —
Мертве тіло немовляти,
Для дітей варила.
Покутую гріх свій тяжко,
А чому? — Не знаю.
Смерть голодну, думала я,
Смертю наликаю...
Не зникала. Не спинили
Мольби і прокльони,
Кат проклятий вбив голодом
Страдників мільйони!"

Меч пробив Марії серце
За народу долю...
Мов підкошена, схилилась
І зомліла з болю!

З вишин янголи злетіли
Білою юрбою
І забрали сонну з тілом
В небо зі собою.

Юнак в той час біля яру
Вартовим стояв,
Все те бачив і про чудо
Людям розказав.
Вістка край ввесь облетіла
Від хати до хати
І назвали Непорочну —
ВСЕСТРАДАЛЬНА МАТИ!

Е. 14 січня, 1962

Енріке Мартінез Кодо

МОВЧАНКА В УКРАЇНІ

"Кров мучеників є насінням християнства"

В останніх часах великого розголосу набрали нелюдські, збоку московського комунізму "переслідування Католицької Церкви — а за нею й решти віровизнань.

"Мовчазна Церква" — як дуже влучно називають тих героїчних священиків і вірних, що не покидають свого культу за залізною заслоною — не народилася спонтанно. Вона є наслідком довгого пляну обережно продуманого і виконуваного. Всупереч гадкам багатьох людей, теперішнє комуністичне переслідування не є ніякою новиною в мучеництві Католицької Церкви, бо те, що зробили комуністи є лише продовжуванням давнього систематичного царського переслідування Католицької Церкви. Де й коли почалося це переслідування, ця мовчанка? Почалось воно в Україні і то проти католиків східнього обряду.

Ідучи за старим царським методом "один цар, одна релігія, одна мова", московські імперіялісти, загарбуючи сусідні країни, настановляли там свою московську мову і православну віру, що беззастережно залежала від московської світської влади.

У 1782 році, після довгих років безнастанних воєн, Росія цілковито анектувала Україну, відбираючи від неї її багатства, і навіть давну назву Русь, яку москалі пізніше замінили на "Росія". У наступному сторіччі (1782-1875) український католицизм цілковито знищено драстичними методами московською поліцією, військом і надмірними податками за практикування релігійного культу. Лише та частина України, що після розподілу краю попала під Австрію, заховала свій первісний католицизм, залишаючись вірною Римові, помимо безнастанних затій Москви. Із приходом соціялістичної російської держави положення малощо змінилося, бо нові господарі Москви невдовзі доказали, що вони послідовні намісники старої імперіялістичної, царської політики. Большевики загарбали силою всі держави, які проголосили свою незалежність по революції. 17 грудня 1917 р. совєтський російський уряд визнав самостійність України, але й від того моменту почав агресивну війну проти новопроголошеної самостійної Української Держави. Ця війна закінчилася тим, що український національний уряд та військо відступило на територію Польщі (15 грудня 1920 р.). Росія заняла наново східні українські землі, накидаючи їм не московське православ'я, а таки впертий марксівсько-ленінічний атеїзм. Населення західньої України, можна сказати, мало з релігійного погляду більше щастя щодо своїх окупантів: під польською, чеською чи румунською окупацією українці могли практикувати, хоч і з деякими перепонами, свій католицько-східній культ. Але це положення не тривало довго, бо з початком другої світової війни почалися знову переслідування.

НОВЕ МУЧЕНИЦТВО

Багатьом людям здається неправдоподібним те, що наприкінці нашого сторіччя, після того, коли заєдно говориться скрізь про людські права, може існувати мучеництво і переслідування таке, як у давних часах Нерона й Діоклеціяна. Дійсність виглядає трошки змінено; нпр. славний римський Колізей перенісся на просторі й безлюдні степи Сибіру. Але правда і те, що сьогодні в Совєтському Союзі є хіба далеко більше невільників, як за часів поган-цезарів.

За залізною заслоною сьогодні стогне під совєтсько-комуністичним ярмом 70 мільйонів католиків; а з них першими жертвами було 6 мільйонів українських католиків із західніх провінцій, які попали під московський чобіт.

Це сучасне переслідування поділяється на два періоди: перший існував у 1939-41 рр., коли через 22 місяці москалі окупували Галичину, а другий почався 1944 року і ще дотепер продовжується.

Перший період переслідувань тривав дуже коротко, але, не зважаючи на те, і він характеризується своїм гнетом і поспіхом. Не будемо однак затримуватися при ньому, бо в дійсності щойно в другому періоді марксівський атеїзм розвинув свій антирелігійний удар. У тім другім періоді Росія не почала розстрілювати за своєю давною звичкою, а вживала методів більш підступних: почала кампанію проти церковної єрархії та у квітні 1945 року обвинуватила її в співпраці з окупантами-нацистами. Після цього арештовано всіх українських католицьких єпископів: митрополита Йосифа Сліпого, Григорія Хомишина, Йосафата Коциловського та єпископів-помічників Никиту Будку, Миколу Чарнецького, Івана Лятишевського і Григорія Лакоту. Єпископи Хомишин і Коциловський померли мученичою смертю в одній совєтській тюрмі. Преосвященний Будка збожеволів у тюрмі; інших єпископів засуджено та вислано до концентрацій-

них таборів примусових робіт. Якщо котрийсь із єпископів покінчить свою кару й останеться живим, такого переселюють на місце примусового поселення з тим, щоби був цілковито відділений від своїх вірних і позбавлений священичих функцій.

Москва проголосила 17 березня 1946 р. злуку Української Католицької Церкви з Русскою Православною Церквою, що стоїть на послугах московського комунізму. Ця злука мала бути проголошена на зборах духовенства, скликаних большевицькою владою. 8 травня 1946 р. у Львові відбулися ті збори. Предсідниками зборів були найбільш визнані відступники, які офіційно проголосили "добровільну злуку", себто ніби добровільне відступство Української Католицької Церкви від Риму. Пізніше виявилося, що більшість тих 216 "священиків", які були на зборах духовенства, це були російські агенти з НКВД, перебрані за католицьких священиків, а документів уживали фальшивих або правдивих від померлих священиків. Нелегальність тих зборів очевидна, бо за канонічним правом лише правний єпископ може скликувати такі церковні збори.

СИСТЕМАТИЧНИЙ ПОГРОМ

Наслідки сфабрикованого львівського "синоду" відразу відчули. Велику кількість священиків заарештовано та примушено вибирати: або відступство або переселення на примусові роботи. 50% із них ув'язнено, замордовано 5% і лише 15% удалося примусити до відступства, а решта (30%) втікла з большевицьких кихтів та скрилася по лісах, підтримуючи протисовєтський, український спротив (УПА), у боротьбі проти большевицького комунізму за свою державну незалежність. Багато з тих, що в першім моменті відступили, вкоротці перейшли в підпілля до націоналістів, деяким же вдалося перейти совєтські і сателітні границі та податись у вільний світ.

Внаслідок антирелігійного удару відбилися фатально для українського католицтва. Позамикано всі церкви й каплиці (ок. 4.000), які пізніше віддано московському православ'ю, або повернено на антирелігійні музеї; всі школи, колегії й католицькі інститути (10.400) перетворені на доми атеїстично-марксівського навчання. Замкнули всі католицькі часописи й журнали (38 публікацій), всі друкарні та всі видавничі доми цього ж напрямку.

Це жахливо-підступне переслідування викликало загальне обурення та причинилося до появи двох славних папських енциклік, які осуджували комуністичні маневри і підтримували на дусі поневолених. ("Orientales Omnes" 3. XII. 1945 і "Orientales Ecclesias" 15. XII. 1952).

Але є ще такі люди, які не знають, що "Мовчазна Церква", яка сьогодні лише в Європі включає одинадцять держав, почалася в Україні і не лише 1945 р., але на багато скоріш від інших країн. Переслідування, що їх терплять католики в Китаю, Чехії, Словаччині, Мадярщині, Польщі, Югославії, Литві, Естонії, Латвії, Німеччині, Румунії, Болгарії, Вірменії, Індокитаю і т. д., не уявляють собою нічого більшого, як лише повторення того, що діялося в Україні від 1920 року під комуністичним володінням, а перед тим від 1782 р., а навіть іще скорше, під царським тиранським панованням.

Тому сьогодні в обличчі психологічної офензиви, яка докладає всіх зусиль, щоб люди повірили, що совєтський комунізм змінив свою антирелігійну політику і що можливе співжиття між безбожним — марксівським матеріялізмом, що накидає свою фізичну і моральну волю цілому світові, і силою достойности і свободи Католицької Церкви, пригадуємо початок і походження "Мовчазної Церкви", маючи на увазі благороздумні слова Пія XII в його величавій енцикліці "Divini Redemptoris": "Ідіть (ви комуністи) з вашою облудою в інше місце, щоб вам повірили, що комунізм у країнах великої віри і культури буде вживати легших методів, не буде забороняти релігійного культу та буде респектувати свободу сумління. Є такі люди, що в зв'язку з деякими змінами в совєтському законодавстві думають, що комунізм уже на дорозі до залишення боротьби з Богом. Постарайтеся, Достойні Брати, щоб вірні не давали себе так обманювати".

Думаємо, що ці святі слова не потребують пояснення, а якщо ці рядки осягнуть свою ціль: вивести з облуди запоморочених і зле поінформованих, то ми вив'язалися з нашого обов'язку журналіста.

З еспанського переклала
Анна Моссора

Найсвітліші моменти з твого життя не ті, коли ти радів успіхом, а ті, коли ти вставав по невдачі й безнадії до нової спроби й покладав надії на успіх. (Густав Фльобер)

о. Ісидор Луб, ЧСВВ

ЯК ПРИЙШЛО ДО РОЗДОРУ ЦЕРКОВ?

Одність між Східньою й Західньою Церквою тривала майже 900 літ. Опісля настав у Христовій Церкві роздор. Як дійшло до того роздору і хто викликав його, себто хто зburив так довго піддержувану всіми грецькими Отцями одність у св. вірі з римлянами та що спонукало справників того роздору до такого великого злочину?

Около 854 р. по Христі Барда, брат візантійської цариці Теодори й вуйко малолітнього царя Михайла П'яниці, прогнав був від себе свою жінку й почав явно жити "на віру" з власною невісткою, жінкою свого покійного сина. Тодішній царгородський патріярх, св. Ігнатій, часто напоминав Барду, щоб він залишив вести таке беззаконне життя й не давав прилюдно згіршення людям. Та коли ці напімнення не мали ніякого успіху, тоді св. Ігнатій не допустив Барду, як явного грішника, в саме свято Богоявлення 857 р., до св. Причастя і тим самим зазначив, що Барда є відлучений від Христової Церкви. Це святе й справедливе поведення патріярха так озлобило Барду, що він почав лютувати на св. Ігнатія, подібно як колись лютував Ірод на св. Йоана Хрестителя, та не відпочив доки не позбавив його патріяршого престолу, поставивши на його місце надзвичайно вченого, але притім і надзвичайно гордого та хитрого Фотія, Фотій, що був досі зовсім світською людиною, до шістьох днів став патріярхом! Усіх свячень уділив йому перебуваючий тоді в Царгороді сиракузький митрополит Григорій Асбеста, що його св. Ігнатій позбавив був єпископської гідности за різні його промахи й злочини.

Новий "патріярх", захопивши патріярший престіл проти всякого церковного права, скликав незабаром, за радою Барди й піддержкою молодого царя п'яниці Михайла, соборище до Царгороду й на тому соборищу не тільки відсудив св. Ігнатія від патріяршого престолу, але ще й дуже жорстоко над ним знущався та, як свідчить візантійський письменник Зонар, вислав його на заслання на остров Лесбос. Усетаки Фотій не був певний загарбаного патріяршого престолу, бо предвиджував, що Римський Патріярх, тодішній Папа св. Микола I, виступить в обороні покривженого св. Ігнатія. Тому вислав Фотій до св. Миколая I послів з листами, прохаючи свого затвердження на патріярший престіл, а як причину зміни на цьому ж престолі подав, що Ігнатій зовсім добровільно зрікся свого уряду, а його (себто Фотія) вибрали на патріярха проти його волі. Від того вибору він ніяк не зумів відказатися. Також і цар Михайло вислав у тій справі свого окремого листа до Риму з золотою чашою для Папи. Але Папа зміркував, що справа не така дуже ясна, як це представляють прихильники й опікуни Фотія, й тому рішився зачекати доки не дістане докладніших відомостей від самого св. Ігнатія.

Незабаром прибув справді до Риму архимандрит Теогност, посол від св. Ігнатія, і докладно розповів Папі про насильство, що його допустився царський двір і передовсім сам Фотій над немічним і стареньким св. патріярхом Ігнатієм. Тоді Папа, виступаючи в обороні справедливости та в обороні покривдженого правного патріярха, скликав собор і на ньому кинув клятву на неправного "патріярха" Фотія й на всіх, що причинилися до позбавлення св. Ігнатія патріяршого престолу.

Коли Фотій довідався про це, почав лютувати вже не тільки проти св. Ігнатія й усіх, що залишилися йому вірні, але виступив дуже завзято також і проти самого Папи Миколи.

Незабаром відношення між Римом і візантійським двором стало нарушене ще більше. Коли новонавернений болгарський цар Борис прогнав із свого краю високопарних візантійських місіонарів, що їх вислав був Фотій до Болгарії, а на їх місце запросив місіонарів із Риму (що проповідували новонавернуному народові Боже слово приступно), — то це знову так дуже розлютило Фотія, що він рішився відірвати Східню Церкву від одности з Римом. Тому написав 867 р. листа до всіх східніх патріярхів, а в ньому представив Західню Церкву в якнайчорніших барвах та зробив їй чимало різних закидів. Про ті "закиди" Схід знав завжди, але ніколи не вважав їх за основу зірвання церковної одности, бо це були просто дрібниці в порівнянні з такою важною справою, як одність Христової Церкви. І справді! Чи була причина до зірвання одности нпр. тому, що латиники постять у суботу, або що їхні священики голять бороду? Але тому, що Фотієві йшло тільки про викликання ворожнечі — не тільки всякі, хоч би й найменші закиди, але також усякі вимівки й клевети вважав він за дозволені для себе, бо вони вели до осягнення наміченої ним цілі! Свою власну справу поставив він вище від справи цілої Христової Церкви та волів, щоб радше пропала дотеперішня згода й дотеперішня одність у св. вірі, як мала би потерпіти його гордість.

Підбурена Фотієм частина східніх єпископів і духовенства стануло по його боці (були це зрештою самі його прислужники, що позаймали місця тих, що залишилися вірні св. Ігнатієві. У серпні 867 р. скликав Фотій до Царгороду великий "со-

бор" і там відважився кинути клятву на Папу Миколая I та на всіх, що сміли б удержувати з ним церковну одність. Зухвалість Фотія дійшла до самого вершка. І коли дня 1 листопада того ж року помер Папа, тоді здавалося Фотієві, що вже ніхто не матиме відваги п'ятнувати безправні його вчинки та злочини.

Але саме тоді, коли Фотій найменше того сподівався, наступила дуже важна і для нього дуже немила зміна. Візантійським царем проголосив себе талановитий Василь Македонець (що розпочав був свою службу на царському дворі, як звичайний слуга в кінській стайні!). Василь убив нездарного й розпусного царя Михайла, а сам засів на його престолі. Бажаючи привернути лад у Східній Церкві та побоюючися засідок з боку Фотія, він негайно скинув його з патріяршого престолу та замкнув у манастирі, а на патріярший престіл привернув знову св. Ігнатія. Притім разом із св. Ігнатієм вислав він послів до наступника Миколая I, Адріяна II, прохаючи, щоби Папа прибув до Царгороду на вселенський Собор та впорядкував на Сході церковні справи.

За згодою Папи відбувся справді в Царгороді Вселенський Собор (8-ий із черги) 869 р. під проводом папських делегатів, і на ньому самі греки осудили Фотія, а св. Ігнатієві признали право до патріяршого престолу.

Однак Фотій не дармував, хоч був на засланню, але старався приєднати для себе якнайбільше приятелів на царському дворі, а через них і самого царя Василія Македонця. І справді це йому вдалося, бо цар покликав його опісля на вчителя своїх дітей, а по смерти св. Ігнатія іменував його патріярхом — із тим, щоб на це згодився також римський Єпископ. І Рим згодився на це (бо вже патріярший престіл по смерти св. Ігнатія був вільний), але під умовою, що Фотій направить усі свої дотеперішні згіршення. Однак Фотій навіть і не думав про якусь направу тих згіршень і тому Римські Папи мусіли раз-у-раз відновляти кинену на нього клятву. Маючи за собою сильні плечі царя, Фотій не зважав на це й сидів дальше на патріяршому престолі. І так тривало аж до 886 р. Того ж року помер цар Василь, а його місце займив його син, цар Лев Мудрий. Він скинув Фотія знову з патріяршого престолу й замкнув у вірменському манастирі, де він по кількох роках закінчив своє бурхливе життя. Але засів незгоди, що його він кинув між Сходню і Західню Церкву, не згинув, а видав дуже гіркі плоди.

Їхня гіркість відбилася передовсім на життю цілої Східньої Церкви, отже також, і то зокрема, на життю нашої Церкви. Те, що Фотій засіяв, збирають мільйони східніх християн уже майже тисячу літ і збиратимуть так довго, доки не завернуть із тієї дороги, що її вказав їм своїм злощасним роздором Фотій.

По смерти Фотія одність між обома Церквами привернено, але, на жаль, тільки на короткий час. Відчуження й обопільне недовір'я зростало безупинно так, що нарешті прийшло знову до явного роздору в XI в. за часів царгородського патріярха Керуларія.

Михайло Керуларій був людиною надзвичайно гордою, а при тім умово досить обмеженою. Вступивши на патріярший престіл, він негайно почав переслідувати вірних латинського обряду в Царгороді й позакривав усі їхні церкви, що там уже сотки літ находилися. Крім того намовив він болгарського митрополита Лева з Охриди, родом теж грека, щоб написав зневажливий лист (радше твір) проти латинян, закидаючи їм відступлення від віри. І справді Лев із Охриди написав такий твір і закинув латинянам аж 4, на його думку "дуже важкі блуди": 1. латиняни вживають при звершенню Пресв. Євхаристії опрісноків (неквашеного хліба); 2. постять у суботу; 3. їдять кров звірят, як також м'ясо задушених звірят; 4. у великому пості не співають "Аллилуя!" Коли про те все довідався Папа Лев IX, написав листа до Керуларія й докорив йому, і зовсім слушно, за його нетерпимість до вірних іншого обряду.

Та коли опісля на візантійські посілості в південній Італії напали нормани, цар Констянтин IX Мономах, потребуючи проти них конечно папської військової помочі, забажав помирення з Папою та вислав послів до Риму. Під впливом царя навіть сам Керуларій написав дуже чемного листа до Папи, стараючися з ним перепроситись. Тоді Папа вислав до Царгороду трьох своїх делегатів, щоб уже нарешті поладнали всі непорозуміння між греками й римлянами. Та, на жаль, сталося таке, чого ніхто не сподівався. Цар Констянтин приймив папських послів із великою пошаною, та Керуларій приймив їх зневажливо й опісля навіть не хотів стрічатися з ними. Він підбурював духовенство й нарід проти папських легатів, а нарешті навіть заборонив їм відправляти Службу Божу в Царгороді. Легати побачивши, що нема найменшої надії на згоду з Керуларієм, кинули 16 липня 1054 р., в урочистій формі клятву на Керуларія і його прихильників, зложивши буллю клятви на престолі катедральної церкви св. Софії (Божої Премудрости) в Царгороді. Після того негайно виїхали з міста. Керуларій бажаючи видати легатів у руки розагітованої товпи на певну смерть, хотів завернути їх із дороги, щоби буцімто зачати з ними нові переговори. Але цар Констянтин перестеріг легатів перед злобною засідкою фанатичного патріярха і тому вони не вернулися до столиці. Тоді Керуларій звернув увесь свій гнів проти царя та викликав бунт проти нього. Однак цар зумів цей бунт здусити. Крім того зібрав Керуларій принагідний собор (т. зв. Ендемуза) і на ньому кинув клятву не тільки на папських легатів, але навіть на самого Папу (що вже вмер був кілька місяців перед нещасним днем 16 липня!).

Керуларій, подібно, як не шанував царя Констянтина Мономаха, так теж не шанував його наступників. Його зухвалість посунулася так далеко, що вважав себе за справжнього володаря Візантії й почав носити на собі царські відзнаки. Цього вже не міг стерпіти цар Ісаак Комнен і тому прогнав його на остров Пропонтиду, де Керуларій, осамітнений і дуже пригноблений, по двох роках марно скінчив своє життя.

З того бачимо, що до роздору Церков причинилися передовсім людська злоба й людська ненависть. Усунути той роздор зможе обопільна прихильність між східніми й західніми християнами та зокрема велика любов католиків до тих, що вже так довго є поза правдивою Христовою Церквою. Тому пам'ятаймо в своїх щоденних молитвах про справу помирення Церков, щоб уже незабаром сповнився заповіт Христа Спасителя: "І буде одно стадо та один Пастир".

о. Василь Ваврик, ЧСВВ

ХВОРІ! ВІРА Й НАДІЯ ЦЕ ВАША РОЗРАДА ТА СИЛА

МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ НА КВІТЕНЬ 1962

У Велику П'ятницю на горі Голгофі хрест Христовий широко простер свої рамена. Велика його тінь упала на всю землю. І по сьогодні невидний для наших очей хрест сторчить над нашим світом. На ньому наново конає Христос у недужих і конаючих християнах. Вони бо розп'яті з Христом на хресті своєї недуги.

Св. Церква щодня кличе нас: "за недужих і страждаючих Господу помолімся!" Тепер же Свт. Отець каже нам у місяці квітні молити Пресолодке Христове Серце, "щоб усі недужі знайшли в християнській вірі й надії свою розраду та силу".

Коли збирався я писати про недужих, здавалось мені, що воно буде легко. Останніх десять моїх літ забрали з собою недуги й операції. То й повинен же я знати нині, що і як говорити недужим. А прийшлося писати — і вийшло не так. Бо й великий слуга Божий митрополит Андрій, коли в березні 1934 року писав свого листа "До недужих", сказав: "Як же ж слабим людським язиком висказати ті безконечні тайни, що високого неба сягають? Треба би якоїсь соняшної чи ангельської мови, щоб висказати одну мільйонову частину того, що міститься в тому укритому скарбі, що його люди легковажать і так радо від себе відкинули б, — укритому в хрестиках наших терпінь".

1. Тяжко і мені говорити, а говорити треба! Кажемо отже, що для недужих християнська віра є правдивою розрадою - потіхою. Хоч багато ліків мають сьогодні лікарі на болі недужих, то ніодин із них не помагає хворим так скоро і так сильно, як молитва, повна віри в Бога.

У грудні 1960 року чекала мене третя тяжка операція. Не багато обіцяли лікарі. Місяць перед операцією викликали настоятелі мого брата, о. Михайла, до Риму. Розпращались ми без великої надії, щараз бачитись на землі. З дороги прислав мені брат образочок із квітками зі св. Землі та молитвою 23-го псальма. Дрижача рука зажуреного старшого брата з любов'ю підкреслила для мене важніші слова: "Господь — Пастир мій!.. Він душу мою оживляє... коли піду я навіть і долиною смерти, не буду боятися злого, бо Ти при мені! Твоя палиця і підпора Твоя потішать мене!... Добро й милосердя ходити будуть у слід за мною та житиму в домі Господнім довгі часи".

Прочитуючи цей псалом, затримуючись довше над підкресленими реченнями (бо вони були якби для мене написані), я знайшов у них більше духовної сили, як у всіх потіхах лікарів. Розрадою моєю була віра. Віра в те, що надо мною чуває Добрий Пастир, мій Отець небесний. Без Нього, казав Христос, навіть волос із нашої голови не впаде. Він, як знав би ліпшу для мене дорогу, аніж дорогу недуги, був би мені її призначив. Але Він казав: "Кого я люблю, тому докоряю та караю його". (Об'яв. 3, 19).

Християнська віра потішає нас у наших недугах, бо каже нам, що, бути може, ця моя недуга це покута моя за мої провини. А коли вона не є карою за гріхи, то може вона на те, щоб, за словами Ісуса Христа, виявилася "діла Божі" (Ів. 9, 2). Які ж то діла? Любов до Бога, яка найкраще випробується в терпіннях. "Як в огні випробовується золото, так люди приємні в печі терпіння" (Прпч. 17, 13). Бо "любов довго терпить", сказав св. ап. Павло (I Кор. 13, 4). Подібно говорив і св. ап. Петро: "Бо яка похвала вам, як вас б'ють за провини? Але, коли з мукою ви терпите за добрі вчинки, то це ласка в Бога". (I Пт. 2, 20).

Дальше — і до нас недужих відносяться слова Ісуса про вмираючого Лазаря: "Не на смерть ця хвороба, а на Божу славу, щоби прославився Син Божий" (Ів. II, 4). Чи спитаєте, як може Христос прославитись у нашій недузі? Відповідь на те є наука св. апостолів і св. Церкви, що ми всі є члени одного містичного тіла, а головою його є Христос. Тому можна сказати, що недужі християни це члени страждаючого Христа. Христос терпить у них і з ними, а вони з Христом. Кожний із них тоді може говорити за св. Павлом: "Доповнюю в моєму тілі те, чого не достає терпінням Христовим" (Кол. 1, 24). Чи ж можемо ми думати, що стражданням Христа ще не

"Приходіть до мене всі, струджені й обтяжені, а я вас у-спокою..."

(Мат. XI. 28)

ПОДЯКИ

Найсвятішому Серцю Христовому, Непорочній Пречистій Діві Марії та Слузі Божому Митрополитові Андрієві за вислухані молитви й чудесне уздоровлення мого батька. — **Софія Підгірна, Сан Франциско.** За вислухані молитви й перебуття тяжкої операції. — **о. Василь Лаврищин.** Всевишньому, Пречистій Діві Марії, Слузі Божому Митрополитові Андрієві за вислухання молитов. — **Ірина Вергун.** Пресвятому Серцю Ісуса, Непорочному Серцю Матері Божої за молитви, вислухані за посередництвом Слуги Божого Митрополита Андрія. — **Марія Чолій, Ньюарк, ЗДА.** Господеві Богові й Матері Божій за одержані ласки та св. Терені від Д. Ісус, Сл. Б. Митр. Андрієві і світ. п. Папі Пієві XII за їх заступництво. **Йосиф В., Нью-Йорк.** Пресвятому Серцю Христовому, Матері Божій та Слузі Божому Митр. Андрієві за вислухані молитви та одержані ласки. — **Софія Кукурба, Лондон, Кан.** Ісусові Христові, Матінці Божій та Слузі Божому Митр. Андрієві за вислухані молитви та поміч у терпіннях. — **Ц. А., Нью-Йорк.** Найсвятішому Серцю Христа Чоловіколюбця і Пренепорочному Серцю Пречистої Діви Марії, св. Йосифові та Слузі Божому Андрієві Шептицькому за вислухані молитви й звільнення мене від двох тяжких і довгих слабостей. — **Марія Ковернук.** Найсолодшому Серцю Ісуса, Пречистій Діві Марії за посередництвом Слуги Божого Андрія за вислухані молитви. — **Мирослава Дубляниця.**

Молитва за Вселенський Собор

(подана в "Оссерв. Ром." дня 7 жовтня 1960).

Божественний Душе, посланий Вітцем в Ім'я Ісуса, Ти що спомагаєш і непомильно ведеш Церкву, вилий повноту Своїх дарів на Вселенський Собор.

Господи душ, найсолодший Потішителю, просвічуй наших Єпископів, які в сердечну відповідь на заклик Римського Архиєрея зберуться на торжественний Собор.

Дай, щоб цей Собор приніс ясні овочі:

щоб світло і сила євангелія щодень більше розростались у людській суспільності;

щоб католицька релігія та її місіонерський розмах набрали нової сили;

щоб осягнено глибше пізнання наук Церкви та спасенне скріплення християнських обичаїв!

Найсолодший Посітителю душ, закріпи нашого духа в правді, серця ж наші послушними зроби, щоби постанови Собору знайшли в нас великодушне прийняття і старанне виконання.

І ще просимо Тебе про овечок, які не є вже більше в одинокій вівчарні Ісуса Христа. Вони славляться іменем християн. Дай, щоб вони могли знайти вкінці одність під одним Пастирем.

Повтори в наших днях свої чуда, гей би в другій П'ятдесятниці, і вчини, щоб свята Церква, ціла зібрана в найгарячішій молитві довкола Марії, Матері Ісуса, та під проводом Петра, стала царством Божественного Спасителя, царством правди, справедливости, любови й миру. Амінь.

(Відпуст 10 літ тим, що відмовлять цю молитву сокрушеним серцем. Повний відпуст за звичайними вимогами тим, що її відмовляють щодня продовж цілого місяця. Апост. Пенітенц. 23/IX. 1959).

Дозволяється друкувати.
Ч. Орд. 163/61.

† **ІСИДОР, Єпископ**

достає чого? Самі з себе вони безконечної вартости; але Отець небесний хотів, щоб ми, члени Христові, терпіли з Ним. Хоче, щоб у чашу Христову впало декілька краплин і нашої крови! Яке велике потішення лине недужому з оцих слів! Бо "як помножуться в нас терпіння Христові, так через Христа і потішення наше помножується" (2 Кор. 1, 5).

Віра в те, що наші терпіння лучаться з Христовими, приносять нам невтомну потіху. В згаданому листі митроп. Андрія так описана краса тієї злуки: "Наше терпіння є озолочене промінням сонця Ісусового Хреста... прикрашене багряницею Христової Крови". Святі й великі слова великого й святого страдника.

2. Будемо ми також молитись, щоб недужі знаходили в християнській надії свою силу.

Хто тяжко не хворів, той ніколи не повірить, що часами на недужого приходить страшна безнадійність. Падає вона на нас тоді важенним каменем і розчавлює нам серце-душу як марного хробака. Жити б ще хотілось, але надії нема. Довгими, неспаними ночами сверлить мозок думка, що краще було б, як би смерть уже раз покінчила всі болі. Хто в таку пору подає недужому надію, дає йому найсильніший лік. "Утиски приносять терпіння, а терпіння досвід, а досвід надію, а надія не обманює!" (Рим. 5, 3).

Надія не обманює, бо кріпить недужого. Вона каже йому, що його чекає нагорода. Нагорода за всі страждання, за неспані ночі, за повільне конання, за боротьбу з розпукою. І тоді якась нова сила вступає в недужого, бо він надіється, що вселаскавий Господь не забуде ні одної хвилинки його болю, ні одної сльози, ні одного стогону. Така надія робить сильним і найслабшого! "Ті, що надію поклали на Господа, вони як гора Сіон, що не захитається, а стоятиме повік" (Пс. 125, 1).

Надія каже недужому, що його нагорода буде вельми велика. "Бо я думаю", каже св. ап. Павло, "що терпіння теперішнього часу не варті тієї слави, яка має явитись у нас" (Рм. 8, 18). "Теперішнє наше легке й часове горе приготовляє нам у безміроному багатстві вічну вагу слави" (2 Кор. 4, 17). Бо "коли ми разом із Ним (із Христом) терпимо, то разом із Ним прославлені будемо" (Рм. 8, 17).

Отак може хоч дещо вияснив я, як нам недужим наша християнська віра й надія стають правдивою розрадою та великою силою. Без віри й надії у наших терпіннях ми не відрізнялись би від звірини. Бо й звірина багато терпить, коли її поранено, або як вона конає. Та її німий біль, або біль повний стогону й шамотіння це безвартісний біль нерозумної тварини! Але ж ми не тварина! Ми християни! То ж терпімо так, як Христос нас учив.

Не забуваймо, дорогі недужі, слів св. ап. Петра: "Христос постраждав за нас і зоставив нам приклад, щоб ми ішли Його слідами" (I Пт. 2, 21). Гляньте перед себе: дорога наших терпінь уже позначена перед нами Христовими кроками! Вступаймо в святі сліди Христових зранених стіп! Вони ще теплі від Його Крови! Часто припадаймо з любов'ю до тих слідів Христа і проказуймо набожно сотки разів: "Претерпівий за нас страсті, Ісусе Христе, Сину Божий, помилуй нас!"

о. Севастіян Сабол, ЧСВВ

БАГАТО ЛЮДЕЙ ЗАПИТУЄ...

Як можуть сповідатись і приступати до св. Причастя такі, що живуть у подружжі церковно невінчані?

Відповідь на це питання дуже прикра й болюча, бо просто не хочеться вірити, що хтось може відважитися, для замилення людських очей, приступати до св. Тайн, коли живе в гріхах прилюдного чужолозтва, а не хоче зірвати з тим грішним способом життя. Кажу: живе в тяжких гріхах прилюдного чужолозтва, бо тільки так можна назвати життя тих християн-католиків, які вінчалися в некатолицькій церкві. Адже ж навіть дуже простий і без вищої освіти, а навіть і зовсім неграмотний українець-католик знає, що вінчатися перед державним урядником, чи перед судом, або вінчатися перед некатолицьким священиком, — є для нього тяжким, смертельним гріхом та що через такий поступок він виключений із Католицької Церкви. Св. Церква виключає таких людей із спільноти вірних, позбавляючи їх усіх прав і привілеїв. Тому такі люди не можуть сповідатися ані причащатися так довго, як довго живуть у такому дикому і грішному подружжі, а також, якщо котре з них померло в такому стані, то не може мати християнського похорону.

Правда, люди можуть не знати того, що ті й ті їхні знайомі, живуть без церковного вінчання. Можна навіть і священика ошукати, кажучи йому, що він, чи вона, вінчані в церкві там і там, тільки не мають потвердження на це, бо, мовляв, папери пропали під час війни, чи під час утечі, і т. п. Дехто може піти до чужого священика і сповідатися, промовчуючи те, що він не вінчаний церковно, що його властива жінка живе "там і

там, а тут він живе з іншою. Все можна зробити, кожного можна в такий чи інший спосіб ошукати. Але Бога не ошукаєш! Не ошукаєш ані свого власного сумління! Щоб виглядати перед іншими на чесних людей і практикуючих католиків, такі люди нераз приступають до Св. Тайн, але кожна їхня Сповідь і кожне їхнє Св. Причастя, — це нове святотатство, отже новий тяжкий гріх, нове розп'яття Божого Сина, їхнього Спасителя і їхнього Судді. До них треба віднести слова Ісуса Христа, сказані про відпавшого Юду: "Краще було б йому, коли б не народився був той чоловік" (Мат. 26, 24).

Якщо хтось, маючи тяжкий гріх на душі, збудить акт досконалого жалю перед спанням, а вночі помре, то чи його душа буде спасена?

Так, його душа буде спасена, бо Бог не може відкинути тих, що покірно жалують за свої гріхи. Досконалий жаль містить у собі три речі: каяник не тільки щиро жалує перед Богом за свій гріх, але також має намір якнайскоріше висповідатися з нього, а теж щиро берегтися його в майбутньому. Хто так жалує, той має досконалий жаль, а досконалий жаль змиває гріх із душі в тій хвилині, коли такий жаль збуджуємо. Отже досконалий жаль очищує душу ще перед Сповіддю і душа має прощені свої гріхи ще заки могла клякнути в сповідальниці. Сповідь є тільки закінченням акту прощення гріхів, коли то каяник, за приказом Христа Спасителя, має ще визнати свої гріхи, а священик, в імені Божому, має запевнити його, що його гріхи прощені. Отже хто не міг дочекатися Сповіди і вмер нагло, але готовився до Сповіди і мав щирий жаль за гріхи, той певно спасений саме через той досконалий жаль. Тому щасливі ті, що мають звичай часто збуджувати акт досконалого жалю.

Чи це гріх, коли людині сняться погані сни? Чи можна після таких снів приступати до Св. Причастя, чи треба найперше висповідатися?

Ні, погані сни зовсім не є гріхом. Гріхом може бути тільки те, що ми робимо свідомо й добровільно. Це значить, що ми тільки тоді маємо гріх, коли ми усвідомляємо собі і знаємо, що ми допускаємося чогось злого та й робимо це добровільно, хоч знаємо, що це буде великою образою Бога. Але ж у сні ми не знаємо, що ми робимо. Тоді ми не є свідомі себе. Тоді ми спимо і наш розум, наша свідомість відпочиває. Нас можуть обікрасти, а ми не знаємо, що дісться навколо нас. Ми можемо, напр. задусити дитину в сні, але ми не знаємо, що ми допускаємося чогось такого. І саме тому, що ми не можемо думати тоді, коли спимо, саме тому ми не здібні допуститися гріха. Гріх може бути тільки тоді, коли ми з розмислом робимо щось злого. І тому то поганий сон, хоч може мя навіть і насолоджувались ним тоді, коли спали, — не є і не може бути гріхом. І тому то, послідовно, після навіть дуже поганого сну ми можемо спокійно приступити до Св. Причастя без того, щоб мусіти перше висповідатися з того сну.

Але, тут мусимо звернути увагу на одну іншу річ, а саме: хоч ми не відповідаємо за те, що нам снилося щось погане, ми можемо допуститися тяжкого гріха тоді, коли збудилися після сну. Якщо ми, збудившись, пригадали собі той поганий сон і потім свідомо та добровільно розбирали його й насолоджувалися ним, тоді ми допустилися тяжкого гріха. В такому випадку ми мусимо перше висповідатись і доперва після визнання того гріха в Сповіді ми можемо приступити до Св. Причастя. Коли, однак, ми збудились і поганий сон пригадався нам, але ми старалися не думати про нього і відкидали думку про той сон, тоді ми не маємо ніякого гріха й тому можемо йти до Св. Причастя без нової Сповіди. Гріхом було б тільки добровільно роздумувати над тим злом і насолоджуватись спомином про нього.

Чому наші священики забороняють читати Святе Письмо, що його видали некатолики? Забороняють читати навіть українські православні видання Біблії! Адже ж Святе Письмо є Святе Письмо, хоч би хто його видавав. Це ж Боже слово?

Кожна держава має свої законні гроші. Але також бувають гроші видані фальшівниками. І одні є гроші, і другі є гроші, але чи вони однакові й однакової вартости? Фальшівників і тих, що поширюють фальшиві гроші, держава строго карає, а ті, що приймають фальшиві гроші, шкодять собі самі, бо за свій товар чи службу приймають безвартісний шматок паперу.

Католицька Церква і її священики забороняють читати некатолицькі видання Святого Письма просто з тієї причини, що такі видання Біблії є сильно пофальшовані. В них опущені цілі книги Святого Письма, а на багатьох місцях вони подають перекручувані речення, нераз опускають цілі речення, а то й цілі уступи. Ось, учений німець Елізер виказав, що, напр. сам Лютер, засновник протестантської віри, позмінював тексти Святого Письма на 1.400 місцях. Деякі ж новіші вчені, як Бунсен і інші, науково виказують, що в протестантських Бібліях є аж 3.000 фальсифікацій. Крім того Лютер опустив і протестанти досьогодні опускають у своїх Бібліях цілі книги Святого Письма, як ось: Книгу Юдит, Книгу Премудрости, Книгу Еклезіястика, Книгу пророка Баруха, дві Книги Царів, дві Книги Макавеїв, а також часто опускають Послання св. Павла до жидів. Чому стільки фальшувань у протестантських Бібліях? Оце тому, що Мартин Лютер, священик-відступник, захотів оженитись і оженився, але його стан незаконно "одруженого" священика ніяк не годився зі Святим Письмом, тому він заложив нову, легшу віру і видав нову, "прочищену" Біблію, викидаючи з неї все, що було противне його новій вірі і новій моральності. Тому то колись навіть протестантські єпископи в Саксонії, Австрії й Магдебурзі заборонювали своїм протестантським вірним читати лютерські видання Біблії. Доперва коли вчений протестант Бляншар видав трохи вірніший переклад Біблії, ті єпископи дозволили своїм вірним читати таке поправлене Святе Письмо. Чи ж може бути дивне, що Католицька Церква забороняє своїм вірним читати отакі пофальшовані видання Святого Письма?

Що ж до українських православних перекладів, то, на жаль, дотепер ще нема властивого, дійсно православного і вірного перекладу Святого Письма на українську мову. Ні, нема! Давніші переклади Пулюя, Куліша, Левіцького чи Огієнка, що їх тут-там можна бачити, це чисто протестантські видання в українській мові і їх видало протестантське Біблійне Товариство в Нью-Йорку, або в Лондоні. Отже в тих, ніби українських православних Бібліях, є ті самі фальшування текстів і опущення цілих книг Святого Письма, що й у протестантських.

Святе Письмо — це слово Боже а не людське, і його не може кожний нагинати до своїх забаганок, щоб закривати перед людьми свої заблуди. Хто Божим словом торгує, той виторгує собі вічне прокляття. І саме перед такою Божою карою св. Церква хоче захоронити своїх вірних, коли забороняє їм читати пофальшовані видання Святого Письма.

Іван Добрачинський

ЛИСТИ НИКОДИМА

ЛИСТ ДРУГИЙ

Дорогий Юсте!

Коли дивлюся на страждання Рути, намагаюся всіми способами допомогти їй, щось діяти, робити. Хто зна, може таким чином несвідомо шукаю тільки рятунку перед розпукою. Нехай буде хоч і так. Краще хоч би й дарма думати, що допомагаю їй, як із опущеними руками безрадно дивлюсь на її щораз блідше обличчя, на блідаві повіки переткані синіми жилками чи наслухувати її віддиху, подібного до схлипування. О, Адонай, це понад людські сили! Йов стратив свої діти, але немає ніде і згадки про те, що дивився на їх муки. Біль інших людей творить замкнений світ залежности — світ, у якому важко жити і з якого годі втекти, навіть шляхом смерти. Зрештою, коли треба вибирати: біль чи смерть, людина взагалі нічого не вибирає.

Отже коли Хуз, Елеазар і Самуїл із доручення Великої Ради пішли приглянутися краще діяльності Йоана бар Захарії, я також пішов із ними. Не тільки задля звичайної цікавости. Глибоко в наших душах записались історії святих Книг про пророків, що лікують і воскрешують. Я пригадав собі сина вдови зі Сарепти Сидонської... Вона була поганка, мала, правда, добре серце, але чужа була нашій крові й нашій вірі. А я ж юдеєць, вірний іспові-дник Закону, фарисей... Усім моїм життям служу Всевишньому. Не жалую милостині, не пристаю з поганами, стараюся про чистоту, дотримую постів і молюся, згідно з Законом. Не люблю хвалитися... Коли хвалю себе або коли мене хтось похвалить, відчуваю зразу вдоволення й радість, але вони швидко щезають... Подібне діється з людиною, що з'їсть одну смачну фігу, але наступні вже не так їй смакують. Зрештою, ти знаєш мене... Не хочу хвалитись, але мені здається, що моя праця має деяку вартість. Навчаю — і знаю, що мене слухають.

Пояснення Закону, які я написав легкою і зрозумілою мовою, оповідають про велич, могутність і хвалу Всевишнього. Перекажу тобі тут одно із останніх: "Один учитель, ідучи дорогою, зустрів ангела з луком. Вони зійшлися на вузькому переході, але один одному не хотів уступитися з дороги. "Поступися мені" — сказав учитель — "я постійно думаю про Нього... Вступися..." Але ангел не зійшов із дороги. "Чому мене затримуєш?" — нетерпеливо питав учитель. (А був це дуже мудрий учитель, що знав усі тайни неба й землі. — Коли я писав цю гаггаду, я думав про тебе, Юсте). Тоді ангел сказав: "Поступлюсь, коли скажеш мені, який Він є?" Учитель усміхнувся і сказав: "Ти добре вибрав, тільки я один можу тобі це пояснити. Він подібний до грому, що з грюком паде на грішників та прибиває їх до землі." "А що робить із праведниками?" — запитав ангел. "Носиш його лук і цього не знаєш?" — сказав учитель. "Буває, що на них Він посилає свої стріли..."

"Чому?"

"Господь чинить це, коли людина виросте понад міру. Пам'ятаєш, як у боротьбі з Яковом поразив його бедро?"

"Хіба гадаєш, достойний, що Господь боїться людини?"

"Цить! Не говори такого, це ж була б хула. Треба сказати інакше: Він має слабке місце і коли людина відкриє його — стається рівна силою Йому. Але цю тайну знають тільки наймудріші..."

І зійшов ангел з дороги мудрому вчителеві."

Як тобі подобається моя гаґґада? Думаю, що Він є всемогучий, але має одно слабке місце. Треба тільки знати, яким словом Його викликати. Праотець Яків напевно знав це слово — бо не уступив Йому і на крок. Я, на жаль, цього слова не знаю.

Але де і як Його шукати? Колись здавалось мені, що світ складається з двох частин: із першої великої, в якій перебувають грішники й погани, та з малої, що є прибіжищем для вірних і праведних. Сьогодні прийшов я до висновку, що такий поділ не дуже правильний. Існують грішники, нпр. Йосиф, яких годі порівнювати з найгіршими, але є також вірні, нпр. садукеї, які не мають нічого спільного з почуттям правди й справедливости. Це далеко не вистачає називатися віруючим, накривати голову білою плахтою, носити на чолі й руках вимки з псальмів і п'ять привісок на краях плаща. Існує драбина — подібна до драбини Якова — по якій ідемо вгору й ідемо безупину. І не легка це справа сказати, на якому щаблі існує слово, що має значення в очах Всевишнього. Навіть бути фарисеєм це не те саме, що дійти до вершка... Не всі мої приятелі святці. Наприклад такий Йоїл... Їхня побожність, з якою возяться, як пуста дівка з новою спідницею, хвилює мене і дразнить.

Але якщо не всі фарисеї є глибоко побожні й чесні — то як — у порівнянні з їх молитвами, постами й розважаннями — виглядає моральність звичайних людей? Усі вони є поганими грішниками, що займаються тільки заспокоюванням своїх пристрастей. Вони ніколи не підносять своїх очей до неба, живуть, наче худоба, похиливши голови до землі, без пам'яти, навіть без свідомости, що існує Бог, його ангели, і чесноти... Достойний Гілель каже: "Наближім Закон до народу" — і я в міру моїх сил намагаюсь це здійснювати. Мої проповіді відомі фарисеям і при їх допомозі широкому загалові. Але хто зі звичайних людей їх слухає? Коли б я вчив як пекти хліб із піску, зійшлися б люди звідусіль. Але Божі справи їм не цікаві.

Але, як же ж тут думати про Закон, коли дома маєш таке горе?

Страждання Рути переходять усякі межі. Годі роздумувати про Божу славу, коли чуєш зойки і бачиш дрижачі з болю уста. Питаєшся, що кажуть лікарі? Вони безрадні. Як зрештою завжди. Зразу певні себе, галасливі, не питаючи багато ставили діягнозу. Але коли їх ліки не помагали, вони заціпили губи і опускали голови. Не відповідають на мої питання, тільки порозуміваються якимись чужими словами. Раніш вимагали багато — а тепер уже нічого не обіцюють і жодної допомоги не дають. Вкінці почали зникати... Один за одним покидали мій дім, запевняючи мене, що Рута напевно буде здорова. Але коли і як — цього ніхто не сказав. Радили бути терпеливим. Неначе втомлені моїми питаннями рухом рамен давали мені знати, що вимагаю від них за багато. Але ні один не видусив із себе, що це якраз їхнє знання не дописало. Навпаки, намагалися приписати всю вину моїй нетерпеливості.

Чи дивуєшся, що в моїм горю подумав я, що порятунок може прийти від цього священицького сина, що живе на спаленій сонцем пустині! Люди щораз частіше називають його пророком. Це велике слово. Вже давно не було пророка на юдейській землі. А цей чоловік справді пригадує Ілію: довгі роки жив самітно серед скал поміж Геброном і побереж'ям моря. Коли врешті кинув відлюддя та спинився над бродом біля Бетабари, люди задрижали зі страху. Він, як кажуть, великого росту, смаглявий, має буйне волосся, вбраний у шкіру верблюда, а очі його подібні до двох жарин. Не говорить, а кричить. І повторяє безупину: "Творіть покуту і покайтеся..." Поливає йорданською водою голови людей і каже їм, як мають жити. А незчисленна юрба прямує до нього. Зараз за брамою міста ми з'єдналися з людьми. У Єрусалимі в останніх днях було холодно, ночами падав сніг із дощем. Але біля Єрихону дуже потепліло і наші вовняні сіряки стали нам непотрібні. З долини, від озера йшла гоpяч, наче з пекарської печі. Дороги і стежки були завалені людьми. Одні йшли, другі вже вертались. Питались їх голосно: "Чи Йоан є ще, чи вже відійшов?" "Є, є" — відповідали. — "Хрестить дальше?" "Так, хрестить!" відповідали поворотці з-над Йордану а обличчя їх були суворі й наче застрашені.

"Чи він сварить і погрожує?" питали.

"Так! Важко обвинувачує фарисеїв і священослужителів, але для інших він добрий..." відповідали.

Вістка про те дійшла вже до Єрусалиму, що Йоан, дарма, що походить із священичого роду, гостро виступає проти садукеїв. І він правий. Але що ж він би міг закинути нам? Ми одні пам'ятаємо про пошану пророків і ми також закликаємо народ до покути. Чимало наших фарисеїв покутує добровільно за гріхи звичайних людей. Коли б сьогодні з'явився між нами пророк, тільки фарисеї дали б йому підтримку.

На дворі було дуже гаряче, душно й завізно. Ми вийшли з міста досвіта і стали на відпочинок там, де білі й червоняві пагорби вступають на рівнину, оточуючи Єрихон. Рідкі досі виступи трави, що росте понад проваллям, перемінилися тут у суцільне море зелені, наче килим із зеленого моху, з якого стрімко підносилися струнні пальми. На горі видно було білі стіни міста й чудові палати. За гущавиною бальсамових кущів і високої трави поспішно плив Йордан. Люди збігалися до нього, наче незчисленні притоки. Йшли всі: прості люди і міські ремісники, вантажники й митарі, накарміновані повії, багаті купці, банкіри, левіти, прислуга зі святині, вояки, лікарі, вчені в письмі — і навіть священики. В пошумі безлічі голосів чути було говори: галилейський, хананейський, сиро-фенікійський, носову мову греків і вигуки арабів. До йорданського броду мандрував вибраний нарід: юдейці, галилейці, жиди з діяспори, а також самаряни, ідумейці... Незчисленні людські ноги місили пісок йорданського побереж'я, що колись був стрімким і високим берегом ріки. Йордан — що на довгому шляху в'ється глибоким і недоступним яром — тут можна легко перейти. Люди входили у неспокійну й бурхливу воду. Хто не хотів бродити, міг переїхати на другий берег човном або поромом і їх власники мали нагоду добре заробити. Перевізники вигукували на себе та силою тягнули до своїх човнів краще зодягнених прочан. Тут і там поставали сварки й бійки. Обидва береги ріки аж затолочені були людьми, а над тим величезним таборовищем гудів гул людських розмов. Люди висказували свої гадки про пророка, дискутували, жартували й оповідали. А між ними вештался цілі череди мандрівних крамарів, обвантажених харчами. Вони захвалювали ячмінні бухтики, бублики, сушену рибу або малі кертиці, присмаки простих, убогих людей. Тут і там горіли вогнища, на яких варили страву. Інші крамарі торгували овочами. Ця велика кількість зібраного серед природи народу нагадувала юрбу прочан, що кочує під містом у час свята Пасхи чи Кучок.

Коли ми дійшли до берега ріки, наближався вже вечер. Розпалена до червоного куля висіла над пагорбами Юдеї, а їх гострі й пірвані форми відбивалися від соняшного світла чорними й грізними тінями. Було вже пізно переходити ріку, щоби порозмовляти з пророком. Треба було зачекати до наступного дня. Ми підшукали собі добре місце, далеко від розгуканої юрби, серед якої напевно були нечисті. Помившися, згідно з приписом, ми сіли до вечері. Сонце спускалося щораз нижче, а довгі тіні дерев лежали на всій ширині заленобурої води. Дехто переходив іще ріку. Але більшість прибулих готовилась уже на спочинок. Пророк мабуть уже відійшов, бо люди з протилежного берега, столочені досі над водою, розходилися повагом по березі. У блідому просторі гарячим кармазином западали вогнища. Моавські гори підносилися легко, наче рожеві хмаринки над скаменілою в присмерках долиною. Але швидко почали гаснути і сірою масою верталися з-поза хмар на землю. Вода хлюпотіла, втихав гомін. Відмовивши вечірні молитви й загорнувшись плащами, ми полягали на землю. Пісок стиг швидко. Шуміли очерети. Здавалось, небо не таке високе, як завжди. Було подібне до плоскої стелі святині. Несподівано, не знать коли, з'явилися на небі зорі.

Лежачи горілиць думав я про Руту. Недуга мабуть частіше від смерти заставляє нас до призадуми. Смерть кінчить щось, недуга не кінчить нічого... Недуга приходить несподівано, розгаряється, пригасає, знову відживає... Думаєш, що вона вже минула, а тимчасом вона повертається знову — подібна в усьому до колисання, то назад, то наперед. Затискаємо зуби і чекаємо, коли минеться. Але вона не минається. І врешті одного дня приходимо до заключення, що вже не маємо сили двигати це горе. Ще спробуємо сьогодні, може завтра... А тимчасом дні летять стрілою, від цього "завтра" минає декілька субіт і все залишається по-давньому: невеличка поправа а по ній новий поворот недуги.

Раніше мав я багато сили. Я міг доглядати, старатися, видумувати нові ідеї. Але тепер моя снага вже вичерпалася, я мов той змагун, який знає, що тільки витривалістю зуміє перемогти свого противника. Ця недуга стала подібна горбові, до якого помалу призвичаюється. Колись я не міг ані спати, ані їсти. Тепер сплю дуже добре, наче боронюся перед пробудом. Маю також апетит... Іноді мені здаватиметься, що хвора плаче без причини... Я не перестав боротись! Але маю враження, наче б я зрадив справу. Як і коли — сам не знаю.

Над долиною зависли серпанки мряки, з-поза яких виглядав серп місяця. Вода шуміла в ріці. Я довго не міг заснути...

Досвіта збудив нас шум людської юрби. Над річкою літали чайки, скиглячи жалісно. Ми завважили, що в нашому напрямі йшов гурток священиків і левітів. Вони йшли повагом, спираючись на палиці та волочили по мокрому піску свої довгі одяги. Служба йшла передом їх, відкидаючи людей, щоб священики могли

свобідно перейти. Першим ішов Йоната, син Ананії. Був одягнений в есрод, символ єрусалимської святині. Ми поздоровили його перші, хоч усім нам він противний. Він є сином первосвященика, швагром Каяфи, головою синедріону. Поганий садукей, що глузує собі з віри у воскресіння! Він до тієї міри вподібнився до греків, що це справжня безличність, коли він одягається в есрод! Він же й обсадив своїми людьми Овечу Саджавку і має приходи від кожної обмиваної худібки.

На наше поздоровлення відповів він таким приязним усміхом, наче б то не він називав нас "кертицями, що риють під святинею". "Вітайте, достойні вчителі — сказав — нехай Господь буде з вами". Ми очікували, що він ще щось скаже. Усміхаючись безупинку намагався він вияснити, чому прийшов над ріку. Виходить, що вже й садукеї не можуть дальше вдавати, що не бачуть народу, мандруючого звідусіль до Ветавари. Кажуть, що й прокурор прислав післанця провідати, що означує це збіговище над рікою. Передучора малий синедріон також радив над тим цілий день. Хтось там пригадав у пору давній звичай, який велить новому пророкові пред'явити свою місію представникам святині. Отже вирішено вислати до Йоана післанців, щоб довідалися, хто він і з чим приходить. Те, що сам Йонат очолював делегацію, вказувало, що священики ставляться серйозно до тієї справи.

— Отже за хвилину довідаємось, хто він такий — кінчив голова. — І слова тут не поможуть. Коли він Ілія — Йоната почав злобно підсміхатись — домагатисьмемо від нього знаків. Нехай зробить чудо. Якщо зуміє, річ ясна... — Єхидно вищірив зуби і гладив себе по бороді. — Домагатись будемо чуда, а тоді...

(Далі буде)

о. В. Целлер

ІСТОРІЯ АВРААМА

ГОСПОДЬ ОБІЦЮЄ АВРААМОВІ СИНА

По всіх тих пригодах Авраам мав сон. У ньому Господь Бог повторив йому Свою обіцянку, що Авраам стане колись батьком. Але, Господи, коли це станеться?" — питав сумнівами битий Авраам. "Я ж не буду жити вічно".

"Подивись на небо і почисли зорі, так розростеться твоє плем'я" — відповів Господь.

Коли наш патріярх мав дев'ятдесят дев'ять років Господь з'явився йому знову і сказав, що невдовзі Авраам буде мати сина, якого назвуть Ісааком (себто: усміхом).

АНГЕЛИ ВІДВІДУЮТЬ АВРААМА

Коли одного дня Авраам сидів у тіні свого дуба, — три дивні чужинці, йдучи до Содоми й Гомори, вступили на хвилину до старого господаря. Авраам прийняв їх дуже гостинно, а по закінченні вечері один із чужинців сказав, що до року Сара стане матір'ю. Сара чула здалека цю заповідь (жінки в тому часі не могли гоститися разом із чоловіками) та розсміялася вголос. Проте чужинець знову повторив свою заповідь і натякнув, що не годиться з цього приводу насміхатись.

Авраам не дуже був задоволений своїм прийняттям чужинців і тому вирішив відвести їх до мети їхньої подорожі. Содома й Гомора це були міста, що не мали доброї слави. Але там жив його братанич Лот із родиною. Подорозі два чужинці пішли вперед, а третій сказав Авраамові, що його приятелі — це приховані ангели і що вони мають страшне завдання: знищити Содому й Гомору. Авраам зжахнувся. Він знав, що ці міста дуже грішні й заслужили на кару, але водночас стало йому жаль усіх людей, що мали згинути. Тому вирішив благати пощади.

ПРО МИЛОСЕРДЯ ДЛЯ ГРІШНИКІВ

"Господь Бог напевно не хоче погубити праведників із грішниками" — сказав Авраам ангелам. "Невже Він не стримає свою караючу руку, коли в Содомі знайдеться хоч п'ятдесят добрих людей?"

"Місто буде пощаджене, коли там буде п'ятдесят праведників" — була відповідь. Авраам подумав і почав сумніватися, чи знайдеться в Содомі стільки добрих людей?

"А коли буде сорок п'ять? — запитав.

"Добре, вистане сорок п'ять".

Авраам знав із відвідин Лота, які це люди мешкали у тому місті. Він сказав: "Я знаю, що це не моя справа і що годі мені чекати нагороди за мої торги, ...але що ви думаєте про сорок?"

"І сорока буде досить" — була відповідь.

Зібравши всю відвагу Авраам подумав, що було б краще відійняти десять замість п'яти. "А коли буде тридцять?

"Це, правда, небагато, але нехай буде хоч тридцять".

"А що скажете про двадцять?" — благав Авраам у розпуці.

"Нехай вже буде двадцять".

Тимчасом показались мури Содоми. Авраам уже бачив їх мешканців, як проходжувалися холодним вечором або чекали в городі на вечерю. Чув, як люди зі співом верталися з поля. Сонце хилилося на спочинок за обрієм червоно-золотого міста, над яким стояв жах негайної й несподіваної смерти.

"А що буде, коли знайдеться тільки десять?", — прошептав Авраам свою останню просьбу.

"Не знищу міста ради десяти" — була відповідь. По тім Авраам уже більш не настоював.

На жаль виявилося, що серед цього великого числа чоловіків і жінок не було навіть десяти праведних душ. Подумайте тільки, навіть десяти! Не було навіть стільки, щоб обсадити лаву присяглих суддів або одну спортову дружину. Не було навіть десятки, невеличкого гуртка людей, готових чинити Божу волю. Ця історія показує нам, що Господь Бог скоріше зглядається на чесноти меншости, як на провини і гріхи більшости людей. Іноді приходить до нас покуса і ми нарікаємо: "Що ж я один можу вчинити у світі злоби й гріха?" Але це проста самоошука. Меншина має велике значення в Божих очах. Увесь нарід може бути спалений святістю вибранців, і навпаки, цілий нарід може пропасти, коли не буде хоч жменьки праведників і святих.

ЗНИЩЕННЯ ГРІШНИХ МІСТ

Тимчасом два ангели наближилися до своєї мети. Раніше, поки Божий гнів упав на Содому й Гомору, Лот дістав попередження, що станеться. Водночас повідомлено його, щоби перед сходом сонця покинув разом із своєю родиною місто. Переживши продовж тієї ночі неодну пригоду, свояки Авраама при допомозі ангелів пішли в світ. На прощання ангели повеліли їм, щоб ніхто з них не оглядався позад себе. Але на жаль погана цікавість жінки Лота стала причиною непослуху. Вона оглянулася: хотіла подивитися на жахливу катастрофу. Бідна жінка, можемо тільки їй співчувати. Люди, яких вона знала, дім, де вона жила, вулиці, якими вона нераз проходжувалася — все те стояло в морі вогню. Лотова жінка здеревіла зі жаху, а вогненна лява перемінила її на жахливий пам'ятник недостачі послуху й ладу.

о І. Назарко, ЧСВВ

АПОСТОЛ САГАРИ

Серед непривітних і диких скель пустарів Сагари лежить клаптик пустинної землі, званий Тамакрассет. Кілька в'ялих пальм та мале джерельце для непосидючих кочівників не улягли ще повені пісків самума. Нога місіонаря ніколи ще не вступила сюди через убивчий клімат і фанатизм тубильців. А проте від 1916 р. здіймається тут викутий із каменя обеліск зі скромним написом у французькій мові: „Пан-отець Фуко (Pere de Foucauld). Хіба ж думав паризький аристократ, старшина й любимець сальонів Парижа Шарль де Фуко, що саме він піде колись стежками Божого Провидіння аж у саме серце пустині, щоб статися її першим слугою, душпастирем і мучеником?

Шарль (Карло) де Фуко народився 15 вересня 1859 р. На сьомому році життя відумерли його батьки, а дідо — емеритований полковник поблажливо глядів на неопанований темперамент інтелігентного внука. Із труднощами скінчив Шарль школу кавалерії і в 22-ому році життя, висланий із своїм полком до Альжирії, вперше стрічається з Африкою, яка його захоплює своїм чаром. Звільняється з війська, щоб віддатися розслідам Африки, бо фанатизм мусулман у порівнянні з невірством парижан, при цьому бажання жити в тишині, серед широких просторів, примітив і таємничість — потягають його непереможною силою. Перебраний за рабіна запускається в глибину Марокка. Його виправа триває майже рік. А її вислідом являється незвичайно цінна книжка для дослідників пустині: з точними поміарами джерел, цінними обсерваціями географічними, етнографічними й політичними. За цю працю дістає золоту медалю Французького Географічного Товариства. Одначе ще щось важніше приніс Карло з собою із пустині. Його непокоїть віра магометан, жива, фанатична, що не числиться з поглядом обсерватора. Карло постановляє собі подискутувати на тему віри з якимсь ученим священиком. Провидіння приводить його до келії паризького сповідника отця Івелена, який пізнав, що Карлові не бракує віри, але треба завести лад у своєму сумлінні. Тому намовляє

Карла до сповіді. Карло висповідався і від тоді його світова минулість скінчилася.

Карло мав тоді тридцять літ. "З хвилиною, коли я повірив, що є Бог" — пише він пізніше про цей час — "я зрозумів, що від тоді життєму тільки для Нього". В його душі западає рішення цілковитого віддання себе на службу Богові. Немов приготуванням до цього має бути ще подорож до Св. Землі. Найглибше враження зробив на нього Назарет. Там зачинає він щиро бажати життя цілковитого вбожества, покори й простоти, якими жив там Ісус Христос. Одначе заки Фуко найде спосіб здійснити це своє покликання, мусить перейти ще багато доріг.

Два роки після свого навернення Карло вступає до Чину Трапістів. Одначе за гарне і за спокійне видається йому життя в гарному домі з білого граніту. Тому просить, щоб його перенесли до найнебезпечнішого й найбіднішого дому. Його висилають у найдальше положений манастир Малої Азії, до Акбес у Сирії. Там життя ченців виповнене молитвою й фізичною працею. У далекій Сирії кристалізується в ньому покликання місійної праці серед мусулман. Потрясений нуждою, яку стрінув у хаті одного араба, бажає зійти на найнижчий ступінь недолі ближнього. Хоче створити малі гуртки людей, які не маючи нічого, жили б із праці рук у середовищах найбідніших і найбільш морально загрожених. Тому після шости років не відновляє своїх обітів, а за згодою настоятелів іде до Св. Землі, де має зачати свою місійну працю.

Зачинається новий етап Карлового життя. Має він тоді 38 років. Далеко за собою оставив графський титул, буту офіцера, славу вченого дослідника. І ченцем уже не є. Самітній мандрівник і подорожній. У 1897 р. наймається в Клярисок у Назареті за слугу й огородника. Його мешканням є шопа, де складали огородниче знаряддя. Там постають ці його прості, а глибокі розважання й духовні вправи, що їх пізніше видано друком. Там серед днів, виповнених працею й адорацією Євхаристійного Христа родиться в душі Карла думка, стати священиком, не занехаюючи пустинного життя, бо в цей спосіб можна вчинити більше добра. Дістає на це апробату о. Івелєна та приїздить до Франції, де єпископ з Вівіє висвячує Карла на священика. Тоді рішається стати пустельником, але таки між мусулманами в Марокко. "У Марокко з його десяти мільйонами мешканців нема ні одного священика, ні одного престолу, а ніч Христового Різдва минає без Служби Божої і без молитви" — пише в одному листі. З початком 1901 року виїзджає до Африки й осідає в Бені-Аббес, близько марокканської границі, на терені єпархії Сагари. Ціллю Карла є служба кожній душі, а відтак приготування християнізації Марокка. Творить дім, у якому кожний може найти гостину. Ранком служить Божественну Літургію, в якій беруть участь вояки, що там стаціонують. А служить її справді, як святий. Один вояк пише, що коли о. Карло вимовляє слова: "Боже, милостив будь мені грішному" — то хотілося б із ним плакати.

Невдовзі витворюється опінія, що це Божий чоловік. Приходять до нього десятки й сотки людей, що шукають ради й помочі. Приходять убогі, хворі, невільники, вояки й офіцери, заглядають теж і кочовики та марокканські марабути, щоб з ним "поговорити про релігію". Голодних о. Карло запрошує до свого стола, хоч на ньому подає те, чим сам кормиться: вівсяні платки, хліб і дактилі. Дітей навчає катехизму. Його рідня із Франції прислала йому деколи ліків і дещо грошей, за які Карлові вдається викупити кілька невільників. Один із них — Павло Ембарек — товаришить Карлові до самої смерти й живе ще сьогодні. Невільництво — це справа, яка дуже болить о. Карла. Не вагається писати про нього до французького уряду. Кожна людська душа — це для нього неоцінений скарб. Тому на вістку про війну в глибині пустині, о. Карло на позиченому коні, без зброї їде понад сто кілометрів, щоб уділити св. Тайн раненим воякам чужоземної Легії. Є він одиноким місіонарем на просторі сім разів більшім від Франції. Найближча пошта віддалена 700 кілометрів, а до найближчого католицького священика 60 днів дороги. Отже не може числити на нічию поміч матеріяльну чи духовну. Одночасно не робить собі ілюзій, що вдасться йому довести до християнства нарід із такою відмінною умовістю. Отець Карло є тільки тим, що підготовляє грунт — самітній сіяч. Життя його — це вчинки любови та молитви. Нераз цілими місяцями подорожує, щоб кільком убогим душам принести світло Євангелія. Багато часу посвячує особистим зв'язкам, заходить до наметів, розмовляє з пастирями й невільниками, роздає ліки і дрібні дарунки. Солідарність о. Карла з справами цього дикого краю стається така сердечна, що він має вплив не тільки на найбідніших, але й на самого вождя цілого племени.

При тому всьому ночами підготовляє граматику місцевої мови, укладає великий словник, перекладає виїмки зі св. Письма й опрацьовує катехизм, що колись певно стане необхідним для місій на Сагарі. Зокрема на увагу заслуговують його роздуми і євангельські розважання, писані на доручення о. Івелєна і вже видані в кількох мовах.

Думає і багато молиться про те, щоб міг заснувати йове Згромадження — малі гуртки Малих Братів і Сестер Христового Серця, які жили б серед найбідніших, давали б свідоцтво вбожества й любови та приготовляли так дорогу місіонарям. За свого життя о. Карло не дочекався товаришів: до кінця остався сам.

Високо шанують його французькі старшини, а вояки й робітники мають собі за честь говорити з о. Фуко. Військовий лікар-протестант запитує раз о. Карла: як має поводитися з туарегами? Отець Карло відповідає: "Треба бути простим, привітним і добрим для них, щоб вони пізнали, що ми їх любимо. Крім цього треба бути завжди веселим, про все говорити з усміхом, бо сміх — це милостиня любови."

Вкоротці о. Карло стає душею Гоггару. Полковник французької залоги не вчинить нічого важнішого без ради о. Карла. Але таксамо поступає й вождь місцевого племени.

Час першої світової війни викликує неспокої і в цьому дикому куті Африки: частина деяких племен бунтується проти Франції. Приятелі о. Карла намовляють його, щоб на якийсь час схоронився у французькій твердині. Але він навіть і не думає залишити свою садибу в Таманрассет. Зрештою він уже від давна радісно вичікує смерти. "О, яка то честь і щастя бути забитим через поган" — висказується часто.

І Бог вислухує бажання о. Карла. В першу п'ятницю місяця 1 грудня 1916 р. перед полуднем хтось сильно стукає в засунені двері о. Карла. На запит паде відповідь, що це посланець із поштою. Отець відчиняє, але бачить, що тут кричиться підступ. Це одна з банд, що хоче о. Карла мати своїм закладником. Його витягають із хати і в'яжуть шнурами; та коли почули близький тупіт коней, один із напасників прикладає кріс до скрані о. Карла й убиває його одним стрілом. Отець Карло осувається під мур, у якому й досі стремить куля вбивника. Тіло його кинули грабіжники до поблизького рова.

Вождь місцевого племени на вістку про смерть о. Карла пише сердечного листа в далеку Францію до сестри отця: "Від часу, коли я довідався про смерть нашого приятеля, а твого брата, все в мене потемніло, я плакав, виливав багато сліз і живу в жалобі. Він не помер тільки для вас, але для нас усіх. Нехай Бог виявить йому Своє милосердя! Коби ми стрінулися з ним у раї!"

О. Карло Фуко дав не тільки досконалий приклад самовідреченого апостольства, але дав теж Сагарі нового святого, бо в Римі зачався його беатифікаційний процес. Отець Карло, як і його Вчитель вийшов сіяти, не збираючи однак жнива. Тільки одне Провидіння знає, коли зерно гірчиці видасть стократний плід. Для нас — модерних людей о. Фуко оставив завіщання своїх цінних творів, написаних із глибин серця, з гарячої віри й любови. Яким прикрим дисонансом його життя і приклад відзиваються в житті сьогоднішних світових людей! А скромний обеліск на Сагарі є світлим показником животности Католицької Церкви не в якихось давних переказах, але таки в нашій сучасності.

Олександер Мох

ПРО КОТА, ЩО БУВ ЛЕГКОВІРНИЙ

Дуже люблю котів, бо це вірний, граціозний, і самостійний нарід — індивідуальність, особовість. Писав уже Кіплінґ про "Кота, що ходив своїми власними дорогами", а не так, як йому наказував чоловік. То й у житті моєму мав я багато котів та, приглядаючись їм, ствердив я, що є між ними довірливо-добрячі благенькі, але є й такі, що не довіряють навіть близькій їм симпатіями людині. Та ще ствердив я, що всі оті недовірливі коти жили далеко довше від тих, які мали велике довір'я. Бо довірливих котів звичайно або загриз пес, або переїхало авто, або — в найкращому вже випадку — дістались вони в руки недобрих хлопчиськів.

Отже легковірність, навіть для кота, не є доброю прикметою в злому світі. Гуллибиляті й стюпидіті — легковірність і глупота — стоять близько себе, а бодай викликують подібні наслідки.

Оті легковірні коти дуже подібні до тих людей, які беруть якунебудь "англійську" газету чи книжку в руки, особливо в Америці, та приймають, що все в тій газеті правдиве, або бодай думають, що їхній розум такий великий і критичний, що сам усе те критичне розчовпає, де там правда, стоїть, а де брехня. Тимчасом...

Живемо в світі, всеодно чи під большевиками на Сході, чи в т. зв. "вільнім" Заході, світі, який стоїть у різкім спротиві до Христової науки, а вже в особливій опозиції до Христової Церкви. Цей світ, наче якийсь велетенський океан, заливає наше всеньке життя: починаючи з початкової школи, званої публичною (а по-нашому краще було б: публічною...). Нпр. при всіх гарних психологічних гіпотезах американського публичного шкільництва, навіть малий їх знавець мусить добачити, що всі оті педагогічні гіпотези спираються на ґрунті безбожної позитивістичної філософії, яка в свої основи поклала не правду, а користь. Це стара єресь, яку особливо вмоднили творці французької революції: масони-енциклопедисти, єресі, яка — під різними видами й назвами — продовжує своє нещасне животіння аж по-сьогодні. Етика, виведена з такої гіпотези-основи, мусить включати в собі засаду, що ціль освячує засоби. Що, ніби, для користи можна брехати, бо не правда рішає про моральність, а... корисність.

Кожна революція, будь вона французька, будь керенськувати чи рузвельтівсько - кенедіювати, будь большевицька чи троцкістівська — всі оті революції-перевороти основуються на тій основі-неправді, що про, все рішає не правда, а користь. Що правду можна, отже, проторгувати на користь. Що нпр. щоб стати тричі президентом, можна обіцяти різним "прешюр групам" всякі догідності, нпр. муринам, чи жидам, чи масонам, чи капіталістам такої то марки і тп.

Ясно, що в такому світі, світі брехні в основах суспільного ладу, — а брехня це свідоме зіжакшення правди - дійсности — засоби керування публичною гадкою (опінією): преса, книжка, радіо, кіно, телевізія й под. — все те опановане ворогами правди, стоїть, практично беручи, на послугах чортівської брехні. Моральне для них є те, що приносить користь комуністичній партії — вчать большевики. Моральне є те, що приносить користь масонській секті, соціялізмові, моїй нації, чи, врешті, мені як одиниці — вчить Захід. Але в висліді маємо — на Сході й на Заході — практично; панування тьми, неправди, чорта.

Далі ясно, що в такому світі, в його розумових основах засадничо противних ладові, що його встановив Бог для людей, вложивши в їх душі перш-за-все бажання правди, — що в такому світі християни мусять бути більше чуйні, як колинебудь до нашого часу; мусять бути більше недовірчиві до всього, що отой "модерний" світ подає до вірування. Бути супроти засобів отого модерного світу довірливим, значило б: поставити себе в становище отого довірливого котика на вулиці повній п'яних шоферів, злих псів і садистів-хуліганів.

У 3-му ч. "Світла" з 1962 р. подано в огляді преси цинічні методи подавання ніби правди, які панують у "царстві Генрі Луса", великого жидівського видавця часописів "Лайф" і "Тайм". Один із наших читачів відмовився пренумерувати "Лайф" і написав їм: "Не посилайте мені вашого антисемітського часопису. Він є антисемітський, хоч його й видають жиди. Чому? Бо проповідує право людини вбивати плід в утробі матері. Коли вільно вбивати для користи дитину, то вільно вбивати й жидів, коли воно корисне нації. Так саме й думав Гітлер." Виглядає воно на парадокс, але в основі воно правдиве. Бо ж до поодиноких злих діл ведуть перш-за-все злі засади.

Нпр. отака "нефанатична" й ліберальна жовта преса подає ("Тайм") знимку засудженої на 6 літ в'язниці большевицької шпіонки Юдити Каплон та пише, що вона вийшла заміж і вже має кількоро дітей. Ну, гарно, але... чи відсиділа вона своїх шість років? Із контексту видно, що ні... Але знов: підчас другої світової війни славний американський поет Езра Павнд виступив в італійському радіо, на власне бажання, з критикою політика-президента-демократа Ф. Рузвелта. Американці арештували Е. Павнда й возили його по Італії в клітці, як "фашиста". Опісля Павнда перевезли до Америки, де його в 1946 р. визнали за божевільного. Перетримали Павнда в божевільні до 1958 р. і тоді його випустили на волю, як "невиліченого, але нешкідливого". Правда, що "божевільний" Е. Павнд у клітці в Італії й у американській божевільні написав свої найкращі твори, за які його американська академічна установа визнала найбільшим американським поетом, світової слави.

Отже два американські "правосуддя". Та коли хтось напише проти такого "правосуддя", такого "американська" преса називає фанатиком, фашистом, антисемітом і под. Виходить, що Хрущов написав мимоволі правду, складаючи жінці през. Рузвелта щире спочуття в роковини смерти Рузвелта. Бо він знає, кому корисна отака "американська" преса, президенти й таке правосуддя...

Пригадую з гімназійних часів, як то мені прийшлося здавати "партію" з усесвітньої історії ще за небіжки Австрії. Я "викув" оту партію точнісінько з підручника Закржевського-Барвінського та став моєму професорові точно оповідати, як було в книжці, про "красу й геніяльність знаменитого твору "Декамерона" Бокаччо". Мій професор, хоч був членом масонерії, як мені сам опісля оповідав, мав природне почуття гумору, то й спитав мене, звідки я знаю, що Бокаччо такий знаменитий, чи читав я його книгу? Я зніяковів. Кажу: — Та гофрат Барвінський таке пише... А професор мені на те: — Пан гофрат, голова християнсько суспільної партії, це правда. Але "Декамерон" стоїть на індексі заборонених Церквою книжок. То хто каже правду?

Ця смішна пригода нагадується мені, коли читаю оборону різних очевидних большевиків чи нехристів, оборону, яку ведуть для них у добрій вірі наші люди. І нагадується мені отой гофрат. І нагадується мені той кубинський панотець, що писав во время оно, що Фідель Кастро — католик, що ті, які називають його комуністом, це тільки фашистівські фанатики. Сьогодні й сам Кастро говорить відкрито про свій комунізм, а ліберальний панотець пішов на вигнання.

Нехай же ті, що беруть до рук "об'єктивну, нефанатичну й демократичну" пресу нехристів, що дають своїм дітям слухати радія й оглядати "телевижин", оглядати "мистецькі" фільми й т. п., нехай пам'ятають гофрата, Павнда, Кастра і под. історії, а не будуть духовими немовлятами, що ссуть замість молока — вивар із опійного маку.

Мільйони-мільйони легковірних котиків крутяться легкодушно між страшними машинами на звіробийних і чоловіконенависних гайвеях сучасного світу...

Марія Я. Косовичева

МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ – БОРЕЦЬ ЗА МАТЕРНЮ МОВУ

"Віра серця мого як Бескид твердо постановилась на любові. Смуток мій знидіє, а радість слідки його позмітає, а сумна північ буде ясним полуднем, і звеселишся, а око твоє заблистить зірничкою в бурній пітьмі життя твоєго, і огорнеїться зоревою свитою тихомиря, і линяють над тобою милость Божая, бо надія із серця твого не втікла — бо хто яко Бог?"

Оці могутні, повні бадьорої віри слова виплили з душі великого християнина-українця, якому на ім'я: Маркіян Шашкевич.

Слова ці свідчать, що життя Маркіяна Шашкевича мусіло бути незвичайне і проходило в особливих обставинах життєвої боротьби з долею, з окруженням, з усім лихом, що поставало в той час на землі проти всього добра. І так воно було.

Маркіян Шашкевич, прийшовши на світ у 1811 році в сім'ї сільського священика в селі Підлисся, повіту Золочів у Галицькій Україні, зустрівся з малих літ з важкою долею. Сам слабовитого здоров'я, але надзвичайно інтелігентного ума й доброї вдачі, уже з юних літ був вразливий на правду, добро та красу. Це він ілюструє в одній із своїх пізніших поезій:

"Шуми вітре, шуми, буйний,
На ліси, на гори,
Мою журну неси думку
На підлиські двори.
Там спочинеш, моя думко,
В зеленій соснині,
Журбу збудеш, потішишся
У лихій годині.
Там ти скаже дуб старенький,
І один і другий,
Як там жив я, ще маленький,
Без журби, без туги".

Але, як маленький Маркіян став підростати, його добре серце щораз більше почало журитися і тужити, бо він почав розуміти жалюгідний стан свого народу в тих часах.

Як знаємо з історії, Галицька Україна була тоді в складі австро-угорської монархії, а урядова адміністрація Галичини опинилася переважно в польських руках. Вищі верстви українсько-галицького населення підпали масовій польонізації, а ядро народу — селянство переживало жахливу кріпацьку недолю. Духовенство наше було в більшій мірі малоосвічене, — та залякане і перестрашене жорстокою дійсністю, виголошувало проповіді в церквах чужою польською мовою, або т. зв. язичієм.

І в тих то часах Маркіян Шашкевич, підрісши на юнака, іде студіювати теологію в місті Львові. Опинившись у місті Львові в мурах Львівської Духовної Семінарії, Маркіян Шашкевич усією душею сприймає творчі відродженецькі ідеї, які тоді двигнулися були в Европі в інших народів. Були це ідеї народолюбства, етнографізму, звороту до культурних мовних скарбів народніх селянських верств. Маркіян Шашкевич зустрічає в Духовній Семінарії друзів, якими були Яків Головацький і Іван Вагилевич. Спільні бажання двигнути українське галицьке населення з жахливої духової темноти в'яжуть цих трьох людей у сердечні дружні взаємини. Їх підбадьорює факт, що перед ними на Наддніпрянській Україні вже відбувалося відродження українського письменства, дякуючи виступам Котляревського, Квітки-Основ'яненка, Гулака-Артемовського...

Ото ж подумали вони, що й під Австрією можливо є українцям писати своєю національною мовою. Цій ідеї вони віддали всі свої сили. Зокрема Маркіян Шашкевич заявив в одній своїй поезії:

"Руська мати нас родила,
Руська мати нас повила,
Руська мати нас любила:
Чому ж мова сй не мила?
Чом ся нев встидати маєм?
Чом чужую полюбляєм?"

І так Маркіян Шашкевич постановив боротися за права матерньої мови. Разом з Яковом Головацьким і Іваном Вагилевичем вони втрьох збирали українські народні пісні, народні перекази, — та всяку усну народну словесність.

Знаємо, що в той час зустріло Маркіяна Шашкевича особисте нещастя, бо його усунено з Духовної Семінарії у Львові. Це його дуже болїло. Але він залишився у Львові і далі, хоч був поза Духовною Семінарією, працював над поширенням свого знання. Він у бібліотеці Ossолінських студіював і перечитував праці тогочасних славістів: чеха Шафарика, поляка Лінде, сербина Вука Караджіча Стефановіча. Багато перекладав з інших мов на українську мову. І відтак, коли Маркіяна Шашкевича знову прийнято до Духовної Семінарії, він ще більше скріплений і упевнений у своїх народолюбних поглядах почав у Семінарії збирати гурт богословів, щоб їм защепити і відродити національну свідомість та завзяття розмовляти між собою рідною народною мовою. І тоді Маркіянові Шашкевичеві та його друзям дуже важко довелось просвічувати всіх тодішніх питомців, які в більшості говорили й писали польською мовою. Багато неприємностей довелось тоді пережити Маркіянові Шаш-

кевичеві. Але він завзято й послідовно послуговувався в розмовах виключно українською мовою. Те саме чинили Головацький і Вагилевич. І так їх названо "Руською Трійцею". Вони достойно оправдали цю назву. Вони постановили, що не тільки говоритимуть рідною мовою, але й видадуть книжню збірку, складену з тих речей, що вони записали від народу та з власних авторських творів. І таку літературну збірку вони склали в 1833 році і наголовок її починався словами: "Син Руси..." У тій збірці між іншим пролунав чудовий заклик Маркіяна Шашкевича:

"Дайте руки, юні други,
Серце к серцю най припаде,
Най щезають тяжкі туги!
Разом, разом! Кто сил має,
Гоним з Руси мраки тьмаві,
Разом, к світлу, други жваві!"

Цими словами Маркіян Шашкевич проголосив свій змаг проти темноти, в якій потопало українське населення під Австрією. Ця перша збірка була призначена передовсім для молодих питомців Духовної Семінарії. Відтак Маркіян Шашкевич і його друзі забажали видати книжку для цілого народу, що її вони приготовили в 1834 р., назвали її "Зоря" і подали до цензури. Але ті, що переводили цензуру, перелякалися мови й правопису книжки і, вважаючи її небезпечною для Австрії, не дозволили на друк. Ця справа проволіклася аж до осени 1835 року. Тоді львівський цензор видав остаточну заборону друкувати "Зорю".

Ця невдача однак не заломила "Руської Трійці". Навпаки — Маркіян Шашкевич, Яків Головацький і Іван Вагилевич ще більше з'єдналися разом у своїх плянах і праці. Вони ще раз переглянули приготовану збірку, дещо її переіначили і змодифікували, відтак перезвали "Русалка Дністровая" і — щоб оминути віденську та львівську цензури, за старанням Якова Головацького видрукувано збірку в Угорщині в місті Будимі в грудні 1836 року, в накладі 1,000 примірників. Рік 1837 був початком розповсюднення "Русалки Дністрової". В тім році продано всього 100 примірників, а решту через усякі труднощі розпродано щойно в 1848 році. Але 1837 рік з появою "Русалки Дністрової" був переломовим етапом у житті галицьких українців. "Русалка Дністровая" двигнула всіх українців до усвідомлення, що рідною мовою можна писати, можна представити і висловити все, що найдорожче народові, народній волі та духовості. Тому заслужено відтоді стали ми називати Маркіяна Шашкевича "Пробудителем галицьких українців".

Обов'язково варто ще підкреслити, що крім заслуг у виданні "Русалки Дністрової", що окремий особливий осяг здобув Маркіян Шашкевич у ділянці проповідництва. Бо Маркіян Шашкевич старався впровадити українську мову і в церковних проповідях. І коли тодішній Митрополит наказав богословам четвертого року Духовної Семінарії у Львові вирішити справу проповідування на спеціяльній нараді, тоді богослови поділилися на два табори. Меншість була за українською мовою, а більшість за польською мовою. Але тоді виступив Маркіян Шашкевич із промовою перед загалом богословів і зробив своїми могутніми словами таке враження, що український дух запанував над усіми слухачами і тоді вони приобіцяли, що будуть проповідувати українською мовою. І так 1834 р. в день святої Покрови Маркіян Шашкевич, Устиянович і Величковський виголосили в трьох церквах проповіді українською мовою. За їх прикладом пішли інші священики й помалу всі почали проповідувати в церквах національною українською мовою, яка для вірних була найкраще зрозуміла.

Це був великий успіх о. Маркіяна Шашкевича І відтак, сповняючи своє священиче звання, о. Маркіян Шашкевич увесь час був вірний своїм ідеям, ввесь час був він вірним борцем за права рідної мови, аж передчасна смерть внаслідок хвороби легенів скосила його молоде життя в 1843 році.

І ми, вшановуючи його світлі заслуги, повинні свято постановити, що так само, як це чинив о. Маркіян Шашкевич, всюди і завжди будемо боротись за живучість нашої материньої рідної національної мови.

Нам, розсіяним по далеких чужих краях, нераз важко усвідомити, що поруч боротьби за щоденний прожиток, куди важнішою є боротьба за материну мову. Ця боротьба дуже важка, бо вона вимагає вірности, послідовности і чистого характеру, особливо в вихованні дітей, у вихованні молодого покоління, яке часто само вже не розуміє ваги знання рідної мови. І тому, як нам часом важко на душі, нехай полегшу і підкріплення дадуть ось такі слова о. Маркіяна Шашкевича:

"Сполошиш ми долю і проженеш щастя, день ми спаморочиш і світ ми западе, нуждов м'я вдариш і нашлеш ми злидні, світ ми спустіє і йме ворогувати, знидіє радість і плач м'я огорне, туга ми ранком і вечером журба, і ніч ми несонна й горювання з сонцем, вирвеш ми очі і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, а не видреш любови і віри не видреш, бо руське ми серце та й віра руська".

Так! У кого є жива віра, християнська віра і в кого українське серце, той певно піде за добрим прикладом предків і стане в житті могутнім непохитним борцем — таким, яким був світлої пам'яті наш славний український священик з нашої Вітчизни України — о. Маркіян Шашкевич.

Михайло Поронюк

НЕ ЗАМАНЮЙМОСЯ НА МОСКОВСЬКІ БАЛАМУТСТВА

Час-від-часу на сторінках української преси появляються такі дивовижні інформації чи редакторські "мудрощі", що уважному читачеві не лишається нічого, хіба похитати болізно головою і поставити запит під адресою тих редакторів: пощо вони на редакторських стільцях сидять? Про дивовижні погляди і зміст деяких таких статтей і не приходиться тут згадувати. Безпринциповість, неуважність, нудота та плитківсть стали майже загальною хворобою більшости наших пресових органів. Знову ж брак належної протидії на того роду прояви в нашій пресі притуплює чуйність і сторожкість.

Ось напр. з кінцем минулого року редактор одного нашого пресового органу в свій англомовній частині вмістив мапу України, зазначивши на ній і її сусідів. Дивишся на ту мапу і очам своїм не віриш. Обкроїв редактор границі України до такого стану посідання, що за ним не промовляє ані етнографічний принцип, ані навіть той стан посідання, який Україні залишив такий її "друг", як Віссаріонович Сталін. Мало того: коли той Сталін "воз'єднав навіки" з Україною колись раніше від неї відірваний Крим, за яким так у 1918 році побивався гетьман Павло Скоропадський і його до України прилучив, за якого в похід ішов і славний полководець Петро Болбочан, то редактор української газети без жадної застанови і надуми його від України "відлучив" мабуть тільки тому, що не знає елементарних фактів, які повинен би знати. І мабуть не читав хоч би тільки статті одного нашого науковця, що свого часу писав на ту ж саму тему: Криму, коли один наш політик таку саму позицію зайняв був до Криму, як згаданий редактор: мовляв, Сталін не перевів "демократичного голосування" на Криму заки його до України прилучив... Поява згаданої нещасної мапи гідна тим більшого осуду, що появилася ця стаття якраз в англійській сторінці, яку скорше може прочитати цікавий чужинець.

Інший орган, полемізуючи з п. Д. Раском вліпив на першій сторінці такий наголовок: Україна — це видумка. Автор тої поленіки хотів може сказати, що так думає американський державний муж Раск; але не вміє той редактор зараз чітко і логічно формулювати думки, то навіть і не зчувся, що форма наголовку вийшла неграмотною. А наголовок повинен би чейже бути істотним формою і змістом до змісту написаної статті. Отже наголовок треба було, якщо вже не в іншій формі подати, то хоч узяти в "лапки", щоб читач знав, що це так думає американський Раск, а не автор статті—"редактор", бо кого-як-кого, але редактора ортографічні знаки перш за все зобов'язують. А так дослівно вийшло, що не п. Раск думає, що "Україна — це видумка", а що так твердить у тому ж наголовку українець, що взявся повчати американського політика.

Інший національний, і то таки націоналістичний орган, передруковуючи для своїх читачів статтю з "Радянської України" так живцем її скопіював, що навіть такого гидкого і непримиримого з духом української мови мовного бакциля як "землероб" не виправив і не замінив словом хліборб чи селянин. А не треба навіть бути вченим мовознавцем, щоб не знати розрізнити понять: хліборб, яким був наш селянин на своїй власній ниві, і землероб, яким він став у колгоспному ярмі. Що "Радянська Україна" воліє писати все про "землеробів", це зрозуміла річ, але, що національний орган без застанови той совєтський бакциль перещіплює в свідомість свого читача, це вже тяжко зрозуміти.

А вже таки непростимі баламутства і то істотного значення, і як часто, ширять деякі редактори, навіть церковних пресових органів, коли пишуть на тему церковних проблем. Здорово смішні баламутства ширять редактори зокрема тоді, коли пишуть інформації про переслідування релігії в СССР. Баламутні ті інформації не тому, що там переслідувань немає, але тому, що деякі редактори не вміють сказати слова правди про це переслідування, а саме: кого переслідує безбожницький режим.

Маркантним прикладом такого баламутства може послужити інформація в одному нашому пресовому органі, на *першій сторінці*, в англійській мові п. н. "Soviet Union stepping up war on religion."

Сам наголовок манить читача таку інформацію прочитати. Та уважний читач цікавий прочитати не лише про те переслідування, але хоче теж знати джерело, звідкіля та інформація взята, ну, й хто конкретно є переслідуваний та в якій формі. Все це й було подане в згаданій, але в самій основі баламутній інформації, в українському органі.

Джерелом для його інформації став " a fact sheet issued" синоду єпископів "Зарубіжної Московської Православної Церкви" в ЗДА. Знову ж інформації цього ж синоду оперті на інформаціях совєтської преси й радія, щоб виглядало авторитетніше, а синод той виступив ніби на оборону переслідуваної московсько-комуністичним режимом "Православної Церкви". І саме в цих двох останніх словах і захований увесь зміст баламутного повідомлення-інформації, що знайшла для себе аж першу сторінку українського національного пресового органу.

Бо редактор українського часопису ще дотепер не знає таких двох наявних фактів, що:

1) переслідуваною і розп'ятою Церквою на теренах СССР є тільки Українська Католицька Церква, для якої геройське переслідування вивершилось 17-літнім мучеництвом її Митрополита-Ісповідника Йосифа Сліпого і всього, вже нині фізичною смертю знищеного Єпископату тої Церкви. Так же само були чи є переслідувані і всі римокатолицькі Церкви інших народів, що їх насильно "з'єднав" у спільному каторжному ярмі, московський молох. Так же само як переслідувані і знищені треба трактувати деякі нехристиянські релігії, зокрема: мусулманську і жидівську, для яких комунізм є теж принциповим ворогом.

2) Та існує на теренах СССР ще одна "Церква" Московська Православна, що у великому відношенні посередньо чи безпосередньо допомогла закріпитися сучасному безбожницькому московському режимові; яка й перша розплилася під його пресією в роках між першою і другою світовими війнами, і яка "відродилась" по другій війні, як вірна послужниця того атеїстичного насильного режиму, не тому, щоб виповнити свої християнські завдання, а щоб допомагати закріплятися совєтській системі та допомагати їй у винищуванні Української Католицької Церкви і інших релігій немосковського типу "православ'я". Ніхто інший тільки ця ж сама "Православна Церква" стала агітатором на теренах СССР і поза ними не Христового миру, а забріханого "миру" кремлівських обманців. Переслідуваної "Православної Церкви" в СССР немає, бо "відновляли" її, а не відродилась вона в своїй християнській потребі, відновляли її кремлівські вожаки не на те, щоб її переслідувати та зробити з неї мученицю, а щоб її доглядати й використати в її покірній та услужній ролі, використати для своїх комуністично московських намірів. Про це редактори українських пресових органів, що пишуть про посилену боротьбу з релігією в СССР, повинні вже давно знати.

Знову ж, коли ту "Православну Церкву" в СССР, вірну послужницю Кремля, хочуть бачити в ролі мученці чи пак переслідуваної церкви "зарубіжні" синоди; про що свідчать якраз ті "a fact sheet issued", — які вони порозсилали до редакцій у вільному світі, — то це ще не основа, щоб із них брали інформації українські редактори і насичували ними своїх читачів. Бо по якомусь часі вони присплять свідомість того читача до того, що переслідуваною Церквою є Українська Католицька на рідній землі, та виростять у свідомості читача міт про переслідувану "Православну Церкву", чи в ліпшому випадку "усвідомлять" читача, що переслідувана є і "Православна Церква", а там десь подальше за іншими, може вже навіть не є, а була, й Українська Католицька Церква. А такий міт може немилосердно скарати не москалів "зарубежних" чи там "падсавєтскіх", але скарає перш за все нас українців, нас, що до нині не можемо збагнути факту, чому світ не знає про Голгофту нашої Церкви. У великій мірі цьому незнанню самі ми винні, бо не вміємо розрізнити хитрих баламутств від правди чистої, без полови. Зрештою це ще й прокляття сучасного західнього світу, що коли до нього говорити про переслідувану Українську Католицьку Церкву і "переслідувану" "Православну Церкву", то той світ скорше запам'ятає ту останню фікцію, як дійсну нашу Мученицю.

Варт звернути увагу читача ще й на те, що повідомлення еміграційних московських єпископів базовані на совєтських джерелах: пресі й радіо. В тому випадку теж дуже ховзька логіка. Совєти не такі дурні, щоб у газетах чи в радіо подавати факти, які говорили би проти них, що вони переслідують релігію. Вони подають факти не щоб себе ними побивати, а щоб ударяти по "ворогові" — релігії на "його власній території". І якщо вони подають про те, що церкви самі замикаються, а сотні служителів їх переходять на працю, корисну для суспільства, то роблять це з рафінованою хитрістю. Бо тих замиканих "многих церков" чи сотень "служителів культа" взагалі не мусить бути. А глухі числа подають лише на те, щоб показати, що релігія сама від себе "розпорошується", а не тому, що її переслідує режим. Такий висновок напрошується саме тому, що про ті явища совєтські джерела подали, наче б то вони мали місце в Україні, у Молдавії, а найменше в Московщині. Логічно виходило б, що релігія скорше зникає саме в тих країнах, як у корінній Московщині. А це наявна брехня.

З інформації в отій українській газетці виходить іще дійсність і так, що ніби в Україні й Молдавії та інших немосковських теренах заник релігії спостерігається, як загальне явище, а про Московщину не сказано, що там притрапились хоч поодинокі випадки релігійного занепаду. І в тому аспекті не варт співчувати таким повідомленням, та ще в чужій мові; бо якщо б прийняти їх навіть за правдиві, то вони радше б'ють по українському імені, а не по совєтському режимі. Та найголовніше в тих комбінованих висновках те, що, коли факт ніби переслідування "Православної Церкви", за совєтською пресою і радіо, видвигають еміграційні москвини, то в тому вони мають деякі сломагаючі їх потреби інтенції й вирахунки, щоб за словом "переслідувана" показати чи радше видвигнути "мученицю" московського народу "Православну Церкву", і то одного московського православного "котьолка". За те інтенціями тих "зарубіжних" москалів не можемо захоплюватися ми українці, зокрема католики, бо так підкопуємо під собою власними руками ґрунт власної моральної сили і християнської тугости, в яку узброїла нас якраз наша Мученця-Церква. Не доливаймо мерзоти до наших душ і свідомости саме через українську пресу — "нашу духову зброю" про переслідувану "Православну" фікцію, та ще й московську, хоч би так говорили московські синоди, які дуже добре обчислили, коли кажуть, що в першій лінії бачать переслідуваною "Православну Церкву", а щойно там подальше інші релігії: католицьку чи мусулманську.

На нас українцях-католиках тяжить християнський і національний обов'язок, бути все чуйними до терпінь нашої Української Католицької Церкви, і якщо ми в тих терпіннях не співучаствуємо, то хоч не будьмо глухі й сліпі на прояви, які тих терпінь не доцінюють, а зокрема коли їх приглушують. Говорити чи писати про переслідувану московським комунізмом фікцію "Православну Церкву", це непростимий самообман, що приглушує і притінює якраз правдиве мучеництво нашої Церкви.

Ярослава Острук

СИН

(Присвячую синові засланця)

Сибірський вітер всюди його здоганяв. Снігом шпурляв в обличчя, заморожував обмотані ганчірками ноги, свистів, кучугурами завівав дороги, але Микола вперто пробивався вперед.

- Невже ж загинути мені в завірюсі? — думав, коли сніжна заметіль здирала з нього шапку, і крізь подерту "душогрейку" добиралася до тіла.

- ...Не дійти мені додому?..

Однак при згадці про дім останком сили Микола перемагав завірюху. Він був одним із засланців, що довгі роки рубали непрохідні сибірські ліси. Нарешті його заслання скінчилося. Дістав звільнення й одинцем пустився в далеку дорогу на Україну. У зимову пору була це більш аніж рисковна мандрівка по безконечних просторах Сибіру й Московщини. Нарешті дійшов до кордонів України.

Багато звільнених засланців не хотіло вертатися. Вони вирішили шукати праці в будь-якому заводі на Сибірі.

— Навіщо ж вертатися? Свої може вже й забули, деякі повмирали. В Україні ніде не дадуть засланцям праці, а тут легше буде влаштуватись.

Дорадчували й Миколі залишитися.

Може був би залишився, як би не туга, що десять років не давала йому спокою. Вона веліла йому в сніжну завірюху вибратися в далеку непевну дорогу. Микола бажав цілим своїм батьківським серцем побачити ще свого синка, що його залишив десять років тому. Бажав — і рівночасно боявся побачити дорослого юнака.

Микола стратив довір'я до свого сина, а через те боявся його від того дня, коли прийшов лист від сестри Марії. Сестра написала, що Василько вже великий хлопець, живе в неї на кватирі й учиться в середній школі. Василько вступив до комсомолу, щоб дістати дозвіл учитися. Згадка, що син комсомолець, вразила Миколу. Краще, щоб був ніколи цього не дізнався!

Недовір'я до сина-комсомольця згодом трохи змаліло, але вдруге опанувало його ще більше, коли Микола вертався додому. Вже й жалкував, що не залишився в Сибірі. Кілька разів думав вертатися, але не міг певно рішити. Туга за сином наказувала йти вперед.

Ідучи, думав про першу зустріч із сином, зустріч по стількох роках... Чи син-комсомолець буде йому радий, чи може навіть не захоче з батьком привітатись? Думки й думки... І наче у відповідь йому, слова великого поета Шевченка молотом били в голову:

— "Відцурається брат брата, і дитини мати..."

У свисті сибірської хуртовини вчувалося йому глузування:

— Гу-гу-гу... відцурався тебе син!.. Гу-гу-гу... ще час, заверни з дороги, а то тебе і так тут заморожу! Гу-гу-гу!

Але навіть залякування хуртовини не могли завернути його з дороги.

І дальше із сніжною завірюхою летіли думки, повні безнадійности. Син його зрадив, примирився з ворогом, вступив у ворожий комсомол на те, щоб мати право вчитися. Уявлялися докірливі слова: "Мене виховав не ти, батьку, а радянська соціялістична держава, що ти проти неї повстав..."

І ще більший біль підходив до серця батька-засланця, непримиреного ворога загарбників України. Відчував свою безсилість, бо був уже тільки безкрилим птахом, що вертається до рідного краю, щоб там умерти.

Коли засланець Микола по довгій мандрівці наближався до кордону України, вітер наче б то причаївся. Щераз наздігнав його в Харків-

щині, шпурнув у вічі гострим, як лезо, снігом, метелицею закрутився і шурхнув у поле. Відтоді вже не докучав Миколі, не завівав доріг, по-вовчому не вив та не навівав кучугур, а тільки білим сніжком притрушував. Сніг самоцвітами блистів на безхресних церковних банях, танув, де пригріло сонце, і тільки ще де-не-де тримався тонкою верствою.

Несказаною радістю війнуло на хвилину з-над річки Збруча. Звідти було вже недалеко до містечка, де жила сестра Марія. Вирішив іще під вечір бути в місті та переночувати в сестри. Прискорив ходи. Залишилося йому не більше двадцяти кілометрів дороги, але що значить цих кількнадцять кілометрів у порівнянні з шістьома тисячами дороги пройденої по непрохідних яругах Сибіру? Сибір... Там ще й досі зима, лютує завірюха, а тут, в Україні, весна цвітами й піснями встелила йому шлях до рідного краю, до сина... І знов, наче молотом, ударило по голові: до сина комсомольця...

Чи не краще було б залишитися в будь-якому колгоспі?.. Може приймуть на роботу, і не треба буде вертатися додому, до сина, що докорить батькові, назве "зрадником родіни"? Але серце батька і цим разом не хотіло його послухати.

Вечоріло, коли Микола по довгій мандрівці побачив місто. З напів порожніми крамницями, червоними прапорами й портретами "вождя трудящих" у вітринах, це місто видалося йому зовсім чуже. Тільки будинок колишньої гімназії навівав радісні спомини. Зупинився й наче вітався зі своїм старим другом. Скільки юнацьких поривів, радости, накінець і розчарувань зв'язано з тією будівлею! Малим хлопцем-гімназистом вивісив був на цьому будинку синьо-жовтий прапор. Колись містом проходило українське військо на поміч Львову. Опісля польська окупація, і знов несподівано блиснула надія. Пішов у партизани проти другого окупанта України. "Вини" йому не доказали, всетаки заслали на десять років у Сибір... У тій самій школі вчиться тепер його син-комсомолець; цей уже не захоче вивісити синьо-жовтого прапору...

Микола насилу відганяв думки про сина. Якраз проходив повз церкву. Крізь церковний майдан завжди скорочував собі дорогу, поспішаючи до школи. Тепер не хотів іти тудою. Обережно перейшов на другий бік вулиці. Обминав церкву, боявся церкви, боявся всього в своєму рідному місті, по десяти роках заслання.

Наближався до дому сестри. Здавалося — ніщо не змінилося за такий довгий час. Люди працюють і серед найгірших обставин якось дають собі раду. Грядочки вже скопані, найменший кусник землі використаний. Зелений горошок і червоні бурячки перші вистрибнули з землі. Тільки хрищатий барвінок ніяк не здається. Заховався аж під самий паркан, може звідти вже не виженуть. Синіми квітами так і розцвівся.

Обабіч вулиці розсілися свіжо побілені домики, аж блищать проти сонця, що ховається за обрій. У вікнах зальотна пеларгонія притулилася до вусатого плющу.

Старенька бабуня докінчує замітати подвір'я. Пізнав її. Це ж пані Михальчук, найближча сусідка сестри. Ні трохи не змінилася. Старе обличчя все в зморшках, але ясні очі весело дивляться на світ.

Минаючи стару жінку, так і хочеться Миколі крикнути як раніше колись: "Добридень пані Михалвчукова! Помагайбі!"

Із причинених дверей пані Михальчук війнуло запахом чогось уже призабутого, рідного. Той самий запах в'ється також сірою, ледве видною хмаринкою біля сестриного порога.

...Запах великодніх пасок, що допікаються в печі. Сьогодні Великодня субота.

Запах пасок війнув іще сильніш із-під самих дверей. Микола не мав сміливости ввійти. Ледве чутно застукав та ждав відповіді.

— Увійдіть! — почувся знайомий голос сестри.

Стояв біля дверей — не як герой — радше нагадував жебрака, що прийшов просити милостині. Був такий зворушений, що в першу хвилину не бачив ані сестри, ні когось іншого, що здивовано йому приглядався.

У незнайомого було таке ясне волосся, як у його малого Василька, а в блиску очей, хоч ще майже дитячих, було вже видно мужеську силу й завзятість... Він, малий Василько...! — більш серцем, аніж очима пізнав його батько.

І знов тасама тривожна думка. Його син-комсомолець, що не захоче говорити з батьком, зрадником радянської "батьківщини"... Микола вже навіть підстеріг той ворожий блиск очей свого сина.

Серце Миколи не могло затихнути... Його син-зрадник, примирився з ворогом, потоптав бажання волі свого народу, відцурався того, за що воював його батько...

Син усе ще приглядався новоприбулому.

— Василю, чому стоїш, як заворожений? Не пізнав тата? — сказала сестра і з сльозами радости підбігла до брата. — Ми ждемо тебе кожного дня, відколи дістали листа, що вертаєшся додому.

І в цю ж хвилину залунало одне зворушливе слово:

— Тату!...

Йому відповіло ще більш зворушливіше:

— Сину мій!!!...

— Тату, я не міг вас діждатись!.. — І з очей Василька й батька виливаються великими каплями сльози радости.

— Василь не міг тебе діждатися, все тільки у вікно заглядав. — Коли то вже тато прийде? — питав. — Щоб хоч чого недоброго йому в дорозі не трапилося!" — Кажу йому: "Завтра Великдень, неділя, вихідний день, у большевицькій школі нема "уроків", то йди додому". А він: "Тато писали, що вертаються з Сибіру. Може якраз на Великдень прийдуть додому, підожду на них, підемо вдвох на село до мами."

— Але, чого ми при дверях стоїмо? Василю, поможи татові зняти плаща і проси сідати. Я зараз приладжу пісну вечерю, треба підождати до великодньої утрені, опісля вже розговіємось.

— Сідайте, тату, ось тут недалеко печі... Ви з далекої дороги... Втомлені... Я вам нового плаща роздобуду... У школі мені вдалося дістати шкіру на черевики, давали учням за найліпшу оцінку, я її для вас тримав. У селі швець пошиє вам нові чоботи...

— Ішов із Сибіру і все тільки про тебе, Василько, думав... Чи захочеш ти до мене признатися?.. Тепер такий час, що син мусить батька відцуратися... Знаєш, я ж повстанець, що воював проти большевиків...

— Не відцурався я, вас тату, не боюся, що ви повстанець. Я гордий цим, тату!

Сестра за цей час приготовила пісну вечерю, чай та сухарики і вгощала брата.

— Тату, ви мені простіть, не гнівайтеся на мене, що я вступив у комсомол. Як про це вам тітка написала, то в мене наче б камінь на серце наліг, не знав, чи гляну вам у вічі...

— І мені було також боляче.

— У школі мене примусили вписатися до комсомолу. Я мусів це зробити, щоб мати право вчитися. Незабаром закінчу середню освіту й хочу "поступити" в технічний інститут. Я мушу вчитися, тату, бо ж ми, українці, не можемо бути неосвіченою юрбою. Нам треба якнайбільше освічених людей, добрих фахівців у кожному ділі, бо як прийде для України хвилина нового історичного зриву, вона не сміє застати нас неприготованими.

Батько дивився на сина, а в його очах блищали радість і гордощі. Починав уже розуміти свого сина.

А юнак продовжував:

— Нам треба не тільки здібних учених, військовиків, вождів, дипломатів, нам треба розумних рядових громадян-патріотів, які б знали й розуміли за що вони борються. А ми, молоді люди, здобудемо волю нашій Україні — сказав певно Василь.

— Я думав... Ні, я тебе зовсім не знав, Василько.

— Ви думали, тату, що я примирився з ворогом, признав Москві право володіти нашою країною, потоптав ідеали, за які ви боролися? Ми тільки притихли, бо ще не прийшла пора. Ось тільки подумайте, тату, що в світі твориться? Африканські народи здобувають собі незалежність, будують власне національне життя — це вже упадок перестарілого колоніялізму. А ми, що колись мали свою власну державу, мали б залишитись без незалежности?!

Син, що довгих десять років мовчав, тепер хотів усе батькові сказати. Його слова ставали щораз палкіші, нестримною лявою виливалися з душі молодого юнака.

— У нашому народі живе дух Шевченка. І коли підходить зневіра, тоді в його пророчих словах шукаю сили й віри в краще майбутнє України... Слова Шевченка! Які ж бо вони пророчі... Ось що він про москалів каже: "О роде суєтний, проклятий, коли ти видохнеш? Коли ми діждемося Вашінгтона з новим і праведним законом? А діждемось таки колись!"

Батько обняв свого сина, а юнак повний віри, говорив далі:

— О так! Час уже недалекий, що ми таки діждемося "свого Вашінгтона". З вами, тату, зависимо в нашому місті синьо-жовтий прапор. Такі прапори замають над усіма містами й селами Вкраїни.

— Цитьте! Ви таку балачку завели, що, як би почув енкаведист, то б нас усіх не під суд узяв, а таки тут, у хаті, постріляв би. Ниспорять усюди, а більше їх, ніж порядних людей. Москва їх нам понасилала. Мікрофони по домах закладають.

Сестра таки хвилювалася. Розмова в її хаті загрожувала їм усім. Вона підійшла до вікна, щоб допевнитись, чи, на біду, хто не підслухує. Але не було нікого і вона тільки ще щільніше заслонила вікно.

Проте ні син ні батько не могли затихнути в цю ніч напередодні Христового Воскресіння. Батько слухав слів сина, що наче ліком вигоювали його душу. Зневіра, набута у сибірській тайзі, розвіялася. Не був уже безкрилим птахом, вірив у перемогу молодих.

Далі син розказував про матір. Вона гірш кріпачки працює в колгоспі за два фунти хліба на день. Більше не може заробити, бо не має сили. Мати чекає його повернення з заслання.

— Тепер уже пізно йти в село, але, як тільки стане зоріти, підемо вдвох. Мати, хоч як

важко дістати харчові продукти, все придбала: муку на пасху, масло, яйця, а навіть шматок м'яса. Сама не їла, збирала на Велйкдень. Це буде наш перший Великдень.

— А хіба ж я вас без їди пустила б? — відповіла сестра. — Я з тобою, Миколо, піду на Воскресну Утреню, а ти, Василько, залишишся вдома. Тобі не можна... От ніби большевики подобріли, трохи притихли, дозволяють у церкві молитися; та тільки нам старим, а молодим не можна. І в дзвони не можна дзвонити. Але вони дзвонять у наших серцях дужче, як колись дзвонили.

І хоч не було чути гомону дзвонів у Воскресну Ніч, дзвеніли в серці Миколи, його сина й сестри Марії. Всі троє вірили, що по ночі надійде день, ясний, воскресний.

На столі, накритому вишитою скатертю, була вже скромна великодня закуска: шматок масла, сира й м'яса. У тарелі притулилися одна до одної писанки: покутські, яворівські, космацькі, подільські, буковинські, навіть із далекої Київщини, Полтавщини й Харківщини. Різнилися тільки барвами й орнаментом, але на кожній писанці було виписане спільне велике слово:

"Христос Воскрес!"

У печі допікалася великодня паска. Пахла, як колись.

Марія Віновська

ТАЄМНИЧИЙ МАНАСТИР

Це вільний переклад оповідання з книжки: Марія Віновська "Les voleurs de Dieu". У книжці є 19 оповідань із територій: української, білоруської, московської, польської, угорської й китайської. — Ред.

Сонце зникало на обрії неба, оточене білими хмаринками та неначе облите кров'ю. Невдовзі запала темнота. Задрижала земля. Шалюючі удари вітру почали навівати хмари снігу.

Дві жінки поринали майже по коліна в снігу, під ударами вітру. На ногах мали грубі чоботи. Голова й шия закутані у вовняні хустки. Здається, мандрували здавна, бо їх зачервонілі зі зимна обличчя оточили соплі льоду. Хвилинку задержалися, відпочили і — схилені — рушили далі.

— Сестро Кінго! — пролунало жалісно. — Я бачу тільки червоні, блимаючі точки, а ви?

Сестра Кінга завагалася на хвилину. Просунула костур по снігу, притулила руку в рукавиці до болючих очей і відповіла:

— Не бійся, Сестро Гертрудо! Я не бачу нічого, але Господь бачить за нас.

Коли керівник табору примусової праці[1]) вручав їм ранком 30 рублів і список закупів та післав до Красноярська, здавалося, будуть мати гарний день. Радісно залишили вони пили і сокири та один день примусової праці... Керівник табору відносився до них прихильно як до монахинь.

Коли вони втратили надію на мученичу смерть, розвинули місіонерську діяльність. День за днем. Від року з подивом гляділи на них інші, а вони могли вважати честю для себе свою працю, що її виконували з такою ревністю. Але тепер, у цю ніч 6 січня, здавалося, що ця їх пригода доведе їх до кінця життя.

— Якщо не станеться чудо, — подумала Сестра Кінга, — ми втрачені.

У дорозі додому, перед вечором, погода почала погіршуватися. Червоне сонце і дзвінке звучання льоду не віщували нічого доброго. Остережені ознаками буревію, прискорили вони кроку, але буревій таки наздігнав їх.

Табір повинен був бути десь у віддалі одної верстви, та як його знайти? Заслона виючих у вітрі сніжинок видавалася нескінченою, м'якою білою хустиною смерти. А надходила ніч і збільшалася небезпека: стада вовків.

Сестра Кінга, старша й більш енергійна, віддалила від себе думку про малу можливість утечі перед сніговієм. — Не стояти — думала собі — щоб не піддатися жахливій сонливості, що налягає повіки й піддає думку спочити. А над усе не блукати кругом. Уже в таборі остерігали її перед блуканиною. А тепер вона нічого не сказала, хоч стратила орієнтацію. Пощо лякати "малу"? Попросила в Ангела Хоронителя помочі. Тепер будуть боротися до кінця своїх сил, а коли треба буде вмерти, приймуть радо смерть. Вона молилася з цілого серця. Вітер зупиняв її віддих, ремені наплечника вїдались у її рамена, а перед очима танцювали червоні точки. Серед виття вихру чула стогін знесиленої Сестри Гертруди.

[1]) На Сибірі, куди комуністичний режим заслав тих монахинь.

— Сестро Кінго, я вже не можу йти! Відпочиньмо на хвилину!

Сестра Кінга старалася їй відповісти, та вітер ударив її в уста. Вона затиснула п'ястук і вдарила Сестру Гертруду, яка — здивована — почала боронитись... Хвилину котилися по снігу мов дві сніжні кулі. Помалу уступала задеревілість і верталося до тіла тепло. Сестра Кінга встала з землі, помогла встати Сестрі Гертруді і крикнула їй до вуха.

— Коли пристанемо, то загинем!

Монахині підняли засніжені костурі і почали знову йти вперед. Хвилини видавалися годинами, години — роками. Здавалося, час станув, а коли Сестра Кінга примикала болючі повіки, бачила як у блискавиці фільм свого життя, до найменших подробиць. Покликання, новіціят, багато-багато Божих ласк, повні радости переживання, але і хрести, війна, ув'язнення, засуд і вивіз...

Вона стоїть перед дверима і слухає останніх слів Сестри Констанції:

— Мої духові діти! Коли будете вмирати, прийміть смерть як Богом вибрану долю. Прийміть її, як Христос прийняв смерть. Висилаю вас на місійну працю. А ви, Сестро Кінго, опікуйтеся "малою". —

Мучеництво не було їм суджене. Їх доля була інакша. Минали дні за днями тяжких, упокорюючих досвідів: холоду, голоду, втоми, насікомих, безконечної їзди в товарових вагонах. Не мали вони змоги брати участи у Службах Божих чи приступати до Святих Тайн і відчували велике осамітнення душі. Вже від двох років не бачили священика. Сильніша Сестра Кінга зносила це тяжке життя без труду, але ніжна й чутлива її подруга спричиняла їй великі труднощі.

Місцеве населення відносилося до них з пошаною. Не вважали їх за каторжників. Дуже скоро почали відвідувати їх уночі. Втомлені тяжкою працею, ще не зовсім збуджені зі сну, налякались вони, як опівночі застукано до дверей, а в кімнату почали як духи входити темні, закутані постаті.

— Слава Ісусу Христу! — прошепотіла Сестра Кінга.

— Господи, помилуй! — відповіли тихо. Це не була властива відповідь, але так почалася розмова між ними. Посідали і хвилину мовчали. Хотіли, щоб їм уділити Святу Тайну Хрещення. А потім попросили:

— Розкажіть нам про Господа!

І почалися години науки катехизму. Сестра Кінга спочатку сумнівалася, чи вони розуміють її, але коли почала ставити їм питання, отримувала правильні відповіді. З першим окликом півня вони вставали, згиналися глибоко в напрямі кута, де Сестра Кінга прип'яла образ Божої Матері, та мовчки, один за одним зникали в нічній пітьмі. Якийсь час Сестри думали, що керівник табору нічого про це не знає, але невдовзі переконалися, що помиляються. Він поставив біля їх бараків особливішу сторожу і сам приніс свого синка, щоб його охрестили.

Було тяжко Сестрам вставати по невиспаній ночі в 5-ій годині ранку. Тяжко, але яке вдоволення! Під час їх восьмимісячного побуту в таборі 3, вони охрестили 374 дітей і дорослих. —

Сестра Кінга подумала собі; що вони вже повинні були б почути лай таборового собаки, якщо б вони були йшли у правильному напрямі. А як ні?

Нагло Сестра Гертруда заломилася:

— Залиште мене тут, щоб я вмерла, Сестро Кінго. Ви сильніші; ідіть до табору самі.

Чи це має бути кінець? — подумала собі Сестра Кінга. — За жадну ціну вона сама не піде... Вона впала біля своєї співсестри у сніг... Несподівано почула щось тверде. Здіймила рукавицю і почала сувати рукою по тім предметі. Це була криниця: тож тут мусить бути недалеко дім! Вона зірвалася і почала трясти своєю подругою, як сливкою.

— Мала Сестро Гертрудо, ми врятовані! Я знайшла криницю!

Але на Сестру Гертруду не зробило це ніякого враження.

— І що з того? — сказала вона. — Я вже більше не можу йти. Дозвольте мені вмерти.

Буревій почав притихати. Сестра Кінга, зазначивши на снігу палицею круг, де лежала Сестра Гертруда, вирішила пошукати хату. Незабаром натрапила на мур і по ньому посунулась до засніжених дверей. Сестра Кінга була така зворушена, що не могла застукати. Вона здіймила рукавицю і вдарила себе в рам'я. Двері були, не зникли. Тоді почала вона поспішно валити кулаками в дерев'яні двері. У хаті заворушилося і настала тишина. Жіночий голос спитав:

— Хто там?

— Відчиніть, це ми, монахині!

Двері відчинилися, скриплячи, а той самий голос спитав із недовір'ям: — Ви самі?

— Моя подруга лежить у снігу недалеко звідси.

Жінка відійшла без слова, але двері залишила відчинені. По хвилині вернулася з піхтарнею і пішла за Сестрою Кінгою. Глибоко в снігу, наче зранена, лежала Сестра Гертруда без руху. Жінка освітила її обличчя.

— Вона живе, — промовила — тільки спить. Та не останнім сном. Бідна дитина. Беріть її скоро!

Спільно затягнули Сестру Гертруду до дверей, де вже чекала їх одна ще, молодша жінка. У кімнаті було тепло, в печі палахкотів вогонь.

— Ми положимо її на лавку, а я загрію молока — промовила старша.

Сестра Кінга мусіла сісти на стілець. У її очах стіни почали наче холітатись і вона втратила свідомість. Коли прочуняла, почула запах горілки і печення в горлі. Вона кихнула.

— Слава Богу — сказала стара жінка вдоволено та здіймила з її обличчя мокрий платок.

— А тепер стягай чоботи! Я натру тобі ноги.

ОДИНОКА В ТОРОНТІ УКРАЇНСЬКА
КРАМНИЦЯ ЦЕРКОВНИХ РЕЧЕЙ
DIOCESAN CHURCH GOODS STORE
278 Bathurst St. — Toronto, Ont.
Великий вибір церковних речей. — Напрестольні Євангелія. — Церковні книжки. — Молитовники і багато інших речей.

АСЕКУРАЦІЯ
всіх родів: життя, хвороби, вогонь, крадіж, автомобілі і т. п.
Купно-продаж нерухомостей, виєднування позичок.
Y. ONYSCHUK & CO. LIMITED
333 Roncesvalles Ave.
Toronto, Ont. — Tel.: LE 4-4241

АРХІТЕКТ
ЄВГЕН ГРЕНЬ
Член Королівської Палати Архітектів Канади. Виконує пляни і кошториси церков, шкіл, будинків громадських організацій (гель), фабрик, торговельних центрів, як також мешкальних домів.
WA 3-9754 — Toronto, Ont. — 3 Spadina Rd.

ЗАМОВЛЯЙТЕ
ХЛІБ, ПАЇ, КЕЙКИ Й ВСЯКОГО РОДА ПЕЧИВА НАЙКРАЩОЇ ЯКОСТИ В НАЙБІЛЬШІЙ **УКРАЇНСЬКІЙ ПЕКАРНІ** ТОРОНТА
BEAVER BREAD LIMITED
103 Lightbourne Ave. — Tel.: LE 5-7445

ANDREW TAILORS
Phone: LE 6-0982
The place where CUSTOM clothes are made.
High-Grade Alterations, Repairs, Etc.
Cleaning and Pressing.
1076 QUEEN ST. W.
Toronto 3, Ont.
Андрій Наконечний

Із зачервонілими щоками і блискучими очима Сестра Гертруда заплескала в долоні:

— Вкінці ви очуняли, а я вже боялася, як ми тут знайшлися.

Сестра Кінга підіялася з трудом. Відпруження було таке велике, а рятунок такий неочікуваний! Боліли її всі м'язи. Окутана шкіряним покривалом, Сестра Гертруда щебетала, як пташка:

— Чи ви знаєте, що ми 30 верств від табору. Ми пішли у злому напрямі. Ті жінки живуть на передмістю Гідли.

Обидві жінки мовчки приглядалися до своїх несподіваних гостей.

— Ви справді монахині?

— Так! А хто ви?

— Ми працюємо в фабриці. — І знову замовкли. Старша жінка відчинила скриню і витягнула ікону, завинену в хустку.

— Чи схочете присягнути на цю ікону, що ви дійсно монахині і що нас не зрадите?

Сестра Кінга встала, поклала пальці на ікону, немов на хрест та почала говорити:

— Я кличу Господа у Пресвятій Трійці і Божу Матір за свідків, що ми монахині. Зрештою, ми з тим не криємося й отверто визнаємо нашу віру.

Стара жінка поглянула на молодшу, яка давала їй якийсь знак.

— Ви римо-католички — промовила тихо. — Якщо б ви зрадили нас, це була б наша смерть. Краще бути недовірливою щодо людей, як легкодушною. Ходіть зі мною!

Вона відсунула міхи, що лежали біля вогнища, відчинила дверцята і промовила:

— Сходіть униз!

Сестра Кінга намить завагалася, та жінка засміялася:

— Не бійтеся! Ми не маємо лихих намірів.

Сестра Кінга глянула вниз і побачила, що пивниця була освічена. Драбина була стрімка й хоріталася. Її серце почала битися швидко на вид того, що побачила: пивниця була перемінена на каплицю. Освічений свічками й оливними лямпками іконостас був у середині. По однім боці був образ Ісуса Христа, по другім — Божої Матері. На лавці лежала велика, відчинена книга. П'ять жінок молилися. Сестра Гертруда похилилася перед іконами, поцілувала їх, перехрестилась і почала стоячи молитись. Сестра Кінга пішла за її прикладом. З цікавістю глянули вони на книгу.

— Це Святе Письмо! — вияснила стара жінка. — Ми маємо лише його та ніяких службеників, — докінчила з жалем.

Вони були занадто змучені, щоб довго молитися. Сестрі Кінзі здавалося, що це їй сниться. Сестра Гертруда обняла стару жінку, як дитина, і поцілувала.

— То ви такі самі, як ми.

Нагорі стара жінка закрила отвір міхами і сіла на лавку.

— Господь зіслав вас — промовила. — Вже

минуло сорок років, як ми не бачили монахині, а 27 років, як був у нас священик. Після революції ми повтікали й опинилися тут. У день працюємо по фабриках, а вночі передягаємося у ряси і молимося. Старі повмирали, прийшли молоді. Тепер є нас сім. Але пам'ять коротка й мало вірна. Боїмося, чи ми не призабули молитов. Навчіть нас того всього, що знаєте. Прийде час, що наша батьківщина пробудиться — і на це мусимо бути готові.

Олександер Мох

КОРИСНІ КНИЖКИ

Юрій Тис. ЗВІДУН З ЧИГИРИНА. — Видавництво Юліяна Середяка. Буенос Айрес 1961. Стор. 232, форм. 182x138 мм. Обкладинка та рисунки в тексті Бориса Крюкова. Наклад 1,500 примірників. Ціна $2.25.

Тисові книжки мають дуже різну вартість і моральну і літературну. Ніби історична повість (чи, коли хочете, оповідання) "Звідун з Чигирина" великої вартости ані моральної, ані літературної не має. Але книжка ця має одну велику корисну прикмету: вона цікава так, що коли візьмете її до рук, то не кинете читати, не скінчивши. А крім того ця книжка є, по традиції кажучи, "національно будуюча", та ще й не має ніякого паскудства, як інша "велика література". Нагадує "Звідун із Чигирина" іншу книжку цього ж автора п. н. "Рейд у невідоме", але цінніша від неї ідейно та й без сумніву живіше й цікавіше написана. Порівнюючи з "Конотопом" Тиса "Звідун" зацікавлює нас уже зразу, коли "Конотоп" зачинає діяти на читача щоліш на 90-тій чи сотій сторінці, хоч історично дає він правдивіший матеріял.

На нашу гадку, видавництво п. Ю. Середяка, друкуючи цю мало-літературну книжку, зробило більшу прислугу нашій читацькій публіці (бо такі книжки вчать нелітературників-читачів читати й любити свою книжку!) і собі самому, бо це книжка, яка напевно піде краще, як яканебудь інша "велика література". Книжка Тиса "Звідун з Чигирина" надається теж добре і для молоді, яка в ній дістане нарешті читабельну лектуру, без претенсій, але живу й цікаву. Причиняться до того ще й оригінальні та фрапантні ілюстрації Б. Крюкова: варт, щоб інші наші видавці взяли тут за приклад видання п. Ю. Середяка.

о. Семен Іжик. СМІХ КРІЗЬ СЛЬОЗИ. Спомини з років 1939-1947. — Вінніпег 1961. Накладом Видавничої Спілки "Поступ". Стор. 207, форм. 150x223 мм. Обгортка Мирона Левицького. — Ціна $2.00.

Найперше негативне: Канада стоїть на другому чи третьому місці серед продуцентів паперу, то й на такім папері, як книжку надруковано, друкується хіба якісь найгірші покет-буки а не вартісну книжку. Так само опоганюють книжку передруковувані вже з чого іншого карикатури; кромі того вони ще поменшують ефект величности мучеництва кацетників, чого автор напевно не хотів. Друкарська техніка й коректа, а навіть редакція рукопису теж недопису ють (напр. повторення речень чи неправильні "абзаци").

Все те — правда; але і святі мали свої хиби. Зате сама книжка редактора "Поступу" о. С. Іжика написана так цікаво, що читач вибачить огріхи видавця задля прикмет автора. Правда, мова споминів не скрізь іще літературна (напр. польсько-жидівське "запізнати когось", московське "по радіо" і под. огріхи), але, але... Читається одним духом, як найцікавішу повість. Бо це властиво не сам автор писав, а писало життя, а воно ж було в описуваних роках таки прецікаве. Живучістю опису й гумором о. Іжик нагадує трохи В. Королева-Старого "Згадки про мою смерть" (і темою!), хоч із другого боку має й хиби книжки "Під своїм і чужим небом" П. Ясновського: непотрібно обтяжує свої правдиво белетристичні спомини непотрібними нікому матеріялами до історії партій: всі оті промови, які автор говорив і, наводить, не поправляють, тільки псують жанр його споминів, які належать майже до белетристики, а не до спогадів науково типу, в яких такі історичні "матеріяли" можна й слід містити.

"Сміх крізь сльози" це другі спомини про кацетівські переживання українського священика (як мені відомо), що вийшли осібною книжкою. Описані в них не тільки кацетівські страждання, але й той шлях, яким дійшов до кацету священик-націоналіст, шлях від шкільної лавки починаючи. Я ніколи не розумів добре психіки священика-націоналіста (а знав їх не тільки між українцями, але й між поляками й німцями, а тепер між канадійцями!), то й радію, що книжка о. С. Іжика дає мені трохи глибший вгляд у таку психіку, хоч мене до неї не переконує... Цікаві для мене ще й моменти переживань кацетника, як вони відбивалися в християнській психіці католика; тут варт би порівняти зі споминами о. Іжика інші спомини католика Ю. Мозоля п. н. "В таборі смерти", які теж трактують переживання християнина в німецькому кацеті. Але о. Іжик у своїх споминах далеко цікавіший від Мозоля, якому редакція християнського часопису

Першоякісне молоко — у пляшках і картонах — знамениту гуслянку, різнопроцентову сметанку, квасну сметану, сир, масло та незрівняної якости морозиво доставляє домів і до крамниць.

УКРАЇНСЬКА МОЛОЧАРНЯ

GREEN VALE DAIRIES LTD.

3156 DUNDAS ST. WEST

Telephone: RO 7-1728

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА ГУРТІВНЯ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ

UBA TRADING CO. LTD.

420 Bathurst St. — WA 2-6115-6

MEDALS — CHAINS — ROSARIES
PRAYER BOOKS — STATUES — PICTURES
All Religious Supplies

LANDY & COMPANY LTD.

16 Dundas St. West (at Yonge) EM 3-8828 Toronto

ще й повикреслювала багато саме християнських моментів... Німецька література має цілий ряд споминів католицьких священиків про їхні переживання в гітлерівських кацетах; добре, що ми вже починаємо видавати такі спомини.

Кромі переживань у кацетах автор описує нам іще своє життя народнього вчителя, а потім священика на Лемківщині в 1939-1943 рр., а також, по виході з кацету, перебування на скитальщині, в Гановері й інших таборах британської зони. Признаюся, що мені хотілось би ще прочитати спомини о. Іжика про ті часи скитальщини, спомини написані ширше і більш у жанрі белетристики: я певний, що автор може на таке спромогтися, бо талант має. Але треба тоді піти більше поза куліси та показати життя трохи ззаду: воно тоді правдивіше, хоч і вразить декого. Писати тільки для того, щоб щось було оппортун, — не варта.

"Не маю жадної претенсії пхатися в літературу, бо я не є письменником. Це тільки спомини. Пишу їх так, як бачив і сприймав. Не добираю, ані спеціяльних слів, ані стилю" — пише від себе наш автор. Навіть признаючи йому рацію щодо стилю, мусимо сказати, що наш мемуарист має белетристичний талант і вже в літературу пропхався. А коли так, то не пошкодить на будуче і добір і навіть стиль. Зобов'язує автора до цього хоч би його редакторське становище.

Книга споминів о. С. Іжика повинна найтися в кожній нашій католицькій бібліотеці: книга цікава й не тільки буде багато читана, але і привчить до читання.

Вистава на пошану Митрополита Андрія Шептицького, Слуги Божого, що відбулася в Торонті заходами Управи Відділу БУК при церкві св. о. Николая.

Д-р М. Димідький

ПРОТИРАКОВА СПОЛУКА В ГРИБАХ

Від стародавніх часів було відоме, що їстивні гриби є дуже корисною поживою, і впарі з тим мають лікувальний вплив на шлунок, очевидно, коли вони правильно приготовані та зужиті. Одна з їх нерозгаданих лікувальних прикмет та, що гриби діють проти творення шлункових газів, а через те й проти т. зв. "здуття". Мабуть цю властивість грибів пізнала вже школа Гіпократа й уже від стародавніх часів прийнявся звичай, що при великих гостинах одна з потрав була з грибів.

Цікаво, що звичай уживати грибну страву під час великих гостин дуже широко прийнявся між слов'янами та набрав традиційного характеру. Варт згадати, що між нашими стравами, які приготовляють на Свят-Вечір, одна з них повинна бути з грибів (звичайно вареники з грибами до борщу).

Треба згадати, що грибна страва, як лікувальний засіб підходить найбільше до нем'ясних страв. Як відомо, з м'ясними стравами вживають від давніх часів хрін. Він є засобом проти інфекцій. Згодом почали вживати муштарди, а в останній час чаю з цитриною.

В останніх роках фахівці ведуть у цілому світі широкосяжні досліди над тим, щоб якнайскоріше побороти рака. Крім чисто синтетичних праць, ведуть вони під тим аспектом перевірку всіх відомих речовин, а також усіх відомостей із минулих років і століть. У тих дослідах звернено увагу на старовинні записки про гриби. У зв'язку з тим почали основно досліджувати їх склад і 1959 року академії наук багатьох держав, між ними й України, подали однозгідні звідомлення, що у грибах є сполука ензиматичного типу, т. зв. кавальцин, що протидіє ракові й туморові. У початкових стадіях тих хворіб кавальцин може цілковито знищити їх. Д-р Е. Г. Лукас із стейтового Мічіґенського Університету, подав інформацію, що кавальцин здатний стримувати 14-родів рака. За інформаціями д-р С. С. Стока, зі Слоан-Кеттерінґ Інституту, Нью-Йорк, кавальцин стримує зростання тумора, незалежно від його стану й часу.

У зв'язку з тою надією, що кавальцин може помогти при деяких родах рака й тумору, багато підприємств почали опрацьовувати методи скорого добування кавальцину. Фармацевтична фірма "Армор" із Чікаґа вже випрацювала ферментаційний спосіб добувати кавальцин із "спорофорис" і ведеться підготовка, щоб уже продовж найближчих 6-ти місяців впровадити кавальцин до загальної практики лікування рака.

Таким чином на ринку буде вже чотири поважні ліки проти рака, а саме: кортизон, 6-меркаптопюрин, Д. Ф. 935 (німецьке лікарство) та кавальцин.

На закінчення тієї статті хочу вказати, що дуже корисно час-до-часу їсти їстивні гриби, але ті, які ростуть у природі кілька днів. Гриби, вирощувані штучно, впродовж 24-рьох годин на кінському обірнику, кавальцину взагалі не мають.

Цікаво також відмітити, що кавальцин не нищиться у грибах під час умілого сушення, чи під час варення, але все таки при тих чинностях відбуваються в ньому деякі зміни, одначе кавальцин відбудовується вповні в шлунку через діяння пепсини й панкреатичних соків.

ВЖЕ ВИЙШОВ 4-ИЙ (КІНЦЕВИЙ) ТОМ

Життя Святих

У 4-ому томі "ЖИТТЯ СВЯТИХ" подані життєписи Святих за місяці: жовтень, листопад і грудень. Усіх життєписів є 197. Автором "ЖИТТЯ СВЯТИХ" є відомий духовний письменник о. АНДРІЙ Гр. ТРУХ, ЧСВВ. 4-ий том "ЖИТТЯ СВЯТИХ" має 379 сторінок друку великого книжкового формату. Тут є 95 образків-ілюстрацій. Кожний примірник оправлений у гарну й добру тверду оправу. 4-ий том "ЖИТТЯ СВЯТИХ" дуже дбайливо зредагований і написаний легким, приступним і цікавим стилем. У додатку подано життєпис самого бл. п. о. Андрія Труха ЧСВВ.

Замовляйте цей новий, четвертий том життєписів Божих угодників. Нехай не забракне у Вашій хаті тієї настільної книги, на якій повинен виховуватися український нарід, щоб защепити собі духа героїзму і правдивого християнського життя, яким присвічують Святі.

Цим 4-им томом "ЖИТТЯ СВЯТИХ" закінчили ми повне видання цього твору: в ньому маєте подані життєписи Святих на кожний день цілого року.

Ціна кожного тому (в полотні) є $5.00; всі чотири томи $16.00.

ЗАМОВЛЕННЯ ПОСИЛАЙТЕ НА АДРЕСУ НАШОГО ВИДАВНИЦТВА:
Basilian Press, 286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario, Canada.

ЗДАЛЕКА Й ЗБЛИЗЬКА

ПРАЗНИК У ПАРОХІЇ СВ. ВАСИЛЯ

Торонто-Північ

Цьогорічний празник випав дуже величаво, бо в тому часі ми обходили також 10-річний ювілей нашої Парохії.

В год. 10 ранку наш Преосвященний Владика Ісидор відправив у сослуженні численних священиків Архиерейську Службу Божу.

Пополудні в 1-ій год. відбувся празничний обід, на якому були Преосвященний Владика як також Впр. о. Протоігумен Б. Слобода. Дуже милою несподіванкою було велике число приявних священиків і братів. Був також приявний організатор нашої парафії і наш перший парох о. В. Дрібнянький і мило було бачити радість у його очах, що тяжка праця не пішла надармо.

Нашою гостею на цьому обіді була пані Катря Гарасевич, Голова Дієцезальної Управи ЛУКЖ.

З усіх промов можна було відчути вдоволя, як у рільника, що щасливо зібрав своє живо.

Цього дня розходилися ми домів із такою душевною насолодою, якої вже давно не мали.

Т. К.

ЮВІЛЕЙНІ СВЯТКУВАННЯ

Чікаго-Південь

Наша парохія Різдва Пречистої Діви Марії в Чікагу-Південь відсвяткувала два небуденні ювілеї: 25-літній ювілей священства свого пароха Всч. о. Інокентія Ричкуна ЧСВВ і 50-літній ювілей основання парохії.

Ювілей 25-річчя священства пароха о. Інокентія Ричкуна розпочався торжественною Службою Божою, яку відслужив о. Соленізант у сослуженні дияконів бб. Т. Греба ЧСВВ і С. Колляра ЧСВВ, а відповідну до цього торжества проповідь виголосив о. Юрій Жидан ЧСВВ. На цій Службі Божій майже всі парохіяни приступили до св. Причастя. Пополудні о. Соленізант відправив торжественний молебен, а по молебні відбувся бенкет, у якому взяли участь численні гості й місцеві парохіяни, яких 500 осіб.

Крім цього, в ювілею взяла участь родина о. Соленізанта, його старенька мати з Філядельфії, рідна сестра С. Димитріяда зі Згромадження Сестер Службениць ПДМ із Рочестеру та рідний брат Андрій Ричкун зі стейту Мінесота. Приїзд членів родини на саме торжество був для о. Соленізанта великою й милою несподіванкою.

Отак парохіяни виявили свою пошану й любов для свого пароха, який за 10 років побуту в нашій парохії вложив багато своєї праці для спасіння душ своїх парохіян, та розбудови парохії, як напр. будова величавої цілоденної школи.

Зворушений небуденною подією Впр. о. Інокентій Ричкун теплими словами подякував насамперед Небесному Отцеві за те, що вибрав Собі його на слугу, далі подякував своїй мамі, яка піддержувала й виховала в нього духовне покликання, священикам - сусідам за взір дружнього відношення та сусідського співжиття, приявним гостям та своїм вірним за участь у цих торжествах та вкінці тим, що уладжували це торжество.

Ювілейний Комітет, який очолював автор цього допису, вив'язався вповні зі свого завдання і ці ювілейні торжества остануться на довго в пам'яті учасників.

50-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ ПАРОХІЇ

Відзначення 50-літнього ювілею існування парохії, який відбувся 26 листопада 1961 р. розпочала торжественна подячна Служба Божа, яку відслужив Впр. о. ігумен Інокентій Лотоцький ЧСВВ у сослужені дияконів оо. С. Колляра ЧСВВ й М. Іванишина ЧСВВ.

Під час Божественної Літургії співав церковний хор під управою проф. п. Й. Пачовського. При кінці Служби Божої відспівано многоліття. По полудні відслужено подячний молебен. По молебні відбувся у шкільній залі святочний бенкет. Під час Сл. Божої, молебня і при відкритті бенкету гонорову ескорту понили Лицарі Колюмба. Молитву провів о. ігумен І. Лотоцький ЧСВВ, а шкільний хор під управою Сестер Службениць П.Д.М. відспівав ряд пісень. У бенкеті взяли участь священики місцевих українських і латинських парохій, представники організацій і товариств, численні гості та місцеві парохіяни в числі 460 осіб.

Письменні привіти наспіли від майора Чікаго п. Дейлі та від інших визначних осіб. Про працю продовж 50-ліття й розвиток парохії говорив парох о. Інокентій Ричкун ЧСВВ. Він як парох щиро подякував священикам, гостям і парохіянам, що причинилися до звеличання цього рідкого торжества.

Підготовою і влаштуванням цього ювілею занимався Ювілейний Комітет із членів Товариства Пресвятого Імени. Бенкет закінчено молитвою.

Відзначення цього ювілею залишило в учасників добрий спомин і зміцнило їх духово до дальшої праці для добра нашої парохії.

Михайло Харів

25-ЛІТТЯ СВЯЩЕНСТВА о. СИЛЬВЕСТРА С. КОЛЛЯРА, ЧСВВ

(14. III. 37 — 14. III. 62)

Срібний ювілей у житті священика — це догідна хвилина пригадати собі, що добрий Господь дозволив своєму вибранцеві працювати 25 років на духовну користь свого народу.

Такий срібний ювілей священства є сьогодні частю о. Сильвестра Степана Колляра, ЧСВВ. Продовж тих 25-ти літ його священича діяльність сягала в Канаді від побережжя Пацифіку по Монтреаль, а в ЗДА від Атлянтику по межі найновішої нашої дієцезії з осідком у Чікагу, де й сьогодні о. Колляр при катедрі св. Миколая віддається виховній праці як катехит катедральної школи. Складаючи о. Сильвестрові щирі побажання з приводу цього ювілею, наводимо деякі події з його життєпису:

По роках щасливого дитинства в Олифанті Степан рішається вступити в манастир оо. Василіян у далекому Мондері, в Канаді. На це його рішення, крім прикладу християнського родинного життя, вплинули його душпастирі і митрополит Шептицький, у котрого малий хлопчина мав щастя спозідатися. 30-го вересня, 1923 року Степан вступає до новіціятського дому в Мондері, приймає монаше ім'я Сильвестер і вже 23-го грудня 1925 року присягає досмертну службу Богові. Це своє рішення потверджує врочистою професією дня 16-го серпня, 1931 року.

В міжчасі, як студент віддається всеціло своїм підготовним наукам на священика. Науку побирає в Мондері, відтак учиться філософії в Сант Анн де ля Покатіф біля Монтреалю, а богословію кінчає в Ляваль університеті в Монтреалі. По довгих роках навчання приходить очікуваний день приняття Тайни Священства з рук пок. Єпископа Василія Ладики, ЧСВВ, 14-го березня, 1937 р. в Мондері.

Для нововисвяченого о. Сильвестра Колляра починається нове життя. Мрія маленького хлопчика стала дійсністю: він є священиком. Спершу займає становище заступника вчителя новиків у новіціятському домі в Мондері, а в 1937 р. переходить на душпастирську працю до церкви св. Миколая в Чікагу. По чотирьох роках вертається на коротко до Мондеру, а вже 1943 року покликаний на адміністратора і відтак пароха парохії св. Хреста в Асторії, Нью-Йорк. За час перебування в Асторії до 1951 р. старанно опікувався духовним життям своєї пастви, головно молоддю, і навіть гарно зібрав їх у члени Ліги Христового Серця, що почала видавати свій власний парохіяльний бюлетень. Нова зміна приходить для о. Колляра в 1951 р., коли він стає помічником при церкві св. Юра в Нью-Йорку, а опісля парохом церкви Христового Серця в Бінггемптон, Н. Й. У 1952 р. настоятелі призначують його на помічника при церкві Божої Матері в Чікагу, звідки у 1956 р. переносять його до манастиря при церкві св. Миколая в Чікагу, де він працює по-сьогодні як відданий катехит при парохіяльній школі.

І так сьогодні, мабуть у найбільш милому для священика оточенні невинних діточок, отець Сильвестер обходить 25-ліття священичого життя. І ці милі діти заявляють свою любов і пошанівок своєму о. Катехитові, бо ж у сей день Срібного Ювілею, 14-го березня, ц. р., всі приявні на врочистій Службі Божій, що

о. Сильвестер Колляр, ЧСВВ

її відправляє Отець Ювілят. Спільно й голосно зливаються їхні голосочки з голосом їхнього Катехита, пильно прислухуються як Впр. о. Канцлер Володимир Паска розказує їм про величне життя священика. А найбільше чіпляють свої головки, коли наш Владика, Преосв. Кир Ярослав Габро, котрий добре оцінює тяжкі роки священичої праці, зі свого трону благословить о. Сильвестра на дальші роки відданої праці для добра душ.

Не забутий теж о. Сильвестер, у цьому ювілейному часі, і старшими вірними, які зберуться в неділю, 25-го березня, ц. р., щоб теж скласти свої побажання священикові, що вже 25 років сповняє свій священний чин.

І молитва, і побажання, і многоліття у здоров'я й ласці Божій — це все нехай буде сповнене в житті о. Сильвестра Степана Колляра, ЧСВВ, у 25-ліття Його Священства!

ІЗ ХРОНІКИ ВІДДІЛІВ ЛУКЖ І УНЮ

Новий Київ, Алта.

В мин. 1961 р. діяла така управа відділу ЛУКЖ у Новому Києві: Єва Самоїл — голова, Франка Сайко — заст. голови, Анастасія Кілик — рекордова, кореспондентка й фінансова секретарка, Євгенія Гриців — касієрка. До відділу належало 38 членок. Під проводом і за почином управи відділу членки виконали багато всяких завдань, із яких найважніші були такі:

В січні 1961 відбулася пирогова вечірка з забавою й розграванкою на подушку, подарованою п-вом Анною і Юрієм Качмарами.

У березні відбулася картова вечірка та продаж паїв. Цього самого місяця відбулася випродажа майна Івана Стеблина і відділ ЛУКЖ продавав перекуску. Також гостили перекускою аматорів драм. гуртка з Плейн Лейку, що виступали з представленням "Витівка" під проводом о. пароха Б. Ганушевського.

У квітні після молебня відбулося спільне свячене, а рівночасно і прощання І. і Е. Стебликів, влаштоване відділом ЛУКЖ, парафією і УНДомом.

У травні відбувся празничний обід та святкування 15-річчя основи відділу, получене з Окружним З'їздом ЛУКЖ, на якому були представники вісьмох відділів околиці під проводом Єпарх. Управи з Едмонтону.

Підчас катехизації дій у парафії, яку вели Сестри Служениці з Вегревіл, відділ подбав про все потрібне, а на закінчення влаштував для дітей, Сестер, о. пароха та родичів спільне снідання. Тому, що того дня вилили фундамент під нову залю, то членки вгощали і їх перекускою. Того місяця подарував відділ ЛУКЖ УНДомові $1000.00 на будову нової залі.

Продовж цілого року вибрані членки відвідували хворих по шпиталях, обдаровували їх гостинцями.

9-го грудня 1961 р. відбулися річні Загальні Збори відділу, підчас яких, після прочитання звітів та їх прийняття, вибрано

нову Управу в такому складі: Франка Сайко — голова, Софія Стецик — заст. голови, Анастасія Кілик — рекордова, фінансова і кореспонд. секретарка, Євгенія Гриців — касієрка. Вибрано також провірну комісію, господиня та старших сестриць у тому самому складі, що й минулого року. Нова Управа має в пляні на найближчі три місяці влаштувати розіграшку нагород, які подарують членки, а також пущення.

Живому відділові та ідейній його Управі бажаємо найкращих успіхів у їх праці на Божу славу та добро спільности в Новому Києві.

Не менш живу діяльність виказує відділ УКЮ в Новому Києві, що має тепер 24 членів, а після злучення з відділом УКЮ в Ту-Гиллс, буде начисляти 36 членів, бо відділ ЛУКЖ в Ту Гиллс є дуже зменшений через відхід старших членів на університетські студії. Протягом минулого року відділ УКЮ в Новому Києві виконав багато всяких праць та різних імпрез, із яких прибуло досить грошей так, що відділ міг подарувати на будову УНДому $400. Крім того члени під проводом управи з Петром Паўком, як головою, Маргаретою Самоіл рекорд. й фінансовою секретаркою та іншими членами Управи займалися спортом, переводили сходини, на яких о. парох Б. Ганушевський давав релігійні інструкції та виховні вказівки, співали в церковному хорі, будували залю, відвідували інші відділи, тощо.

В грудні 1961 р. на річних Загальних Зборах вибрано нову Управу відділу в такому складі: Еміль Якимець — голова, Орест Семенюк — заст. голови, Орися Семенюк — рекордова, фінансова й кореспонд. секретарка, Параня Якимець — касієрка. 14 січня 1962 відділ відбув свої місячні сходини, на яких намітив плян праці на найближчі три місяці. Сходини відбулися після молебня, підчас якого співали юнаки і юначки під проводом Маргарети Самоіл, студентки університету.

Діяльному відділові УКЮ в Новому Києві бажаємо найкращих успіхів у його праці в новому році.

ДІЯЛЬНІСТЬ ЛУКЖ при церкві св. Василія Великого Торонто-Північ

Наш відділ займався такими імпрезами: Празничний обід, спільне свячене, 2 парафіяльні пікніки, обід при манастирі ОО. Василіян у празник та посвячення площі, 2 сніданки для УКЮ по спільнім св. Причастю, 1 прийняття для УКЮ. В нас відбулося 9 місячних сходин, 6 ромедж сейлс, 2 базарі, 2 випродажі домашнього печива, 1 кейтеринг.

Велику працю покладають членки при комітеті Суспільної Опіки. Відвідують хворих по шпиталях і домах, несуть слово потіхи й гостинці. Посилаємо цвіти, як теж жертвуємо на Сл. Божі за хворих.

День ЛУКЖ і День Героїнь ми відсвяткували спільним св. Причастям, а ввечорі взяли участь в концертах з іншими відділами. Рік-річно висилаємо гроші для залишених дітей в Німеччині на ялинку, писанку й школу.

В 1961 році наш відділ дав $500.00 на сплату парафіяльного довгу й $100.00 на Колегію св. Василія Великого.

Т. К.

ЗАГАЛЬНІ РІЧНІ ЗБОРИ ВІДДІЛУ ЛУКЖ ПРИ ЦЕРКВІ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО

Загальні річні збори відділу ЛУКЖ в Північному Торонті відбулися в неділю 18 лютня, ц. р. у приві нашого пароха о. П. Грабця ЧСВВ і 38 членок. Голова Текля Кавун привітала приявних та попросила Отця відчинити збори молитвою. Т. Кавун подала програму зборів і вибрано президію: Т. Вонс на предсідницю зборів і Анну Іванів на секретарку. Секр. А. Шаравара відчитала звіт із минулих зборів і скарбничка А. Парій фінансовий звіт, що членки прийняли й обидві нагородили оплесками. Загальну діяльність звітувала Т. Кавун, за що також була нагороджена оплесками. Далі звітували за Суспільну Опіку Т. Вонс і референтка до КУК М. Баб'як. Від Контрольної Комісії З. Леськів висловила своє здоволення та поставила внесок уділити абсолюторію управі, що З. Збори і зробили.

До нової Управи ввійшли: Т. Кавун — голова, А. Гаврилюк — 1 м. голова, К. Жовнір — 2 м. голова, С. Середа — секретарка, Є. Грегори — скарбничка, А. Іванів — рекр. секретарка.

До Комітету Суспільної Опіки ввійшли: Т. Вонс, М. Базар, К. Жовнір, П. Крушельницька. Делегатки до КУК: М. Баб'як і К. Кравець. Господині: З. Леськів, О. Самбірська. Імпрезовий Комітет: П. Крушельницька, Л. Набожняк і Є. Шумка. Контрольна Комісія: З. Тершаковець, З. Леськів і Л. Букато. Листу принято одноголосно. Голова Т. Кавун подякувала членкам за довір'я і співпрацю і просила дальшої співпраці в біжучому році. Також подякувала уступаючій секретарці А. Шаравара і касієрці А. Парій за їх щиру й умілу працю при нашому відділі. Обидві пані працювали в тих урядах протягом минулих сьоми років.

Далі забрав слово наш духовний провідник о. П. Грабець. Щирими словами дав признання нашим членкам і поблагословив їх на дальшу працю. Збори закінчено молитвою.

ПРАЦЯ ЛУКЖ У МОНДЕРІ ЗА 1961 РІК

Загальні цьогорічні збори ЛУКЖ відбулися 8-го січня 1962 р. Збори відкрила голова п. Павліна Філь, котра очолює Мондерський відділ вже 10 років.

Наш відділ нараховує 84 членки. Звіт праці комітетів Рідної Школи та Музею виказали дуже успішний рік. Праця ЛУКЖ була на допомогу парохії, Народному Домові, хворим і потребуючим. Відділ уладив спільне свячене, річні базарі, спільне снідання молоді, як також день першого св. Причастя, збірку на інвалідів, збірку на поборювання пістряка, на Рідну Школу, музей і т. д. Цього року ми створили стипендію на українську мову в місцевій школі, щоб звохотити наших дітей учитися рідної мови.

На наступний рік наша вся праця буде головно присвячена будові нового народного дому. Нововибрана управа на слідуючий рік: Голова — п-ні Павліна Філь, містоголова — п-ні Анна Мазепа і Параня Міщій, рек. секрет. — Анастасія Гевко й Ірина Пасічник, касієрка — Розалія Стрільчук, фінансова секр. — Марія Шелест. До Контрольної Комісії ввійшли: Ольга Шелест, Ірина Пасічник і Павліна Хмілярк.

Комітет Рідної Школи: Вікторія Кокотайло, Ольга Шелест, Анеля Ружицька, Стефанія Гевко.

Комітет Музею: Ірина Фербей, Марія Кітлярчук, Варвара Лисак, Параня Сацьків, Анна Безуб'як, Ірина Пасічник.

Купний Комітет: Дарія Сліпенька, Настя Пігович і Настя Маньовська.

Шпитальний Комітет: Розалія Стрільчук, Ксеня Магага, Юлія Скрипник.

Культурна референтка: Євгенія Поломарк.

Пресова кореспондентка: Анна Стрільчук.

Кухарки: пані: Царик, Фербей, Кітлярчук, Сацьків, Мазепа, Міщій.

На хінець зборів наш духовний асистент Впр. о. В. Каменецький подякував членкам за їх дуже успішну працю та звохотив до дальшої праці для добра Церкви і народу.

Пресова кореспонд.
Анна Стрільчук

ЗОЛОТИЙ ЮВІЛЕЙ ПОДРУЖЖЯ

Гіллярд, Альберта

50 років минуло останнього жовтня, як бл. п. о. Невкратій Крижановський, ЧСВВ звінчав у церкві св. Івана Ігнатія Концограда і Ксеню з роду Куций. Панство Концогради виховали двох синів — Михайла і Франка, що належать до чіпменської парафії, та доньку Анну, що є жінкою Петра Семотюка в Гіллярд. За стараннями дітей п-во Концогради величаво відсвяткували золотий ювілей свого подружжя.

В суботу 18-го листопада м. р. о. Віктор Сорока відправив Сл. Божу в наміренні ювілятів, які приступили до св. Тайн. Під вечір того дня у приві майже 200 людей о. Парох уділив у чіпменській церкві ювілятам благословення. Дружбою був п. Гавриїл Хомляк, дружкою пані Анастасія Лісова. Опісля всі пішли на бенкет.

Гості заповнили всі столи чіпменського Народнього Дому. Господарем вечірки був голова парафіяльного комітету п. Пилип Крижановський. Він зложив побажання і вручив ювілятам від усіх прекрасний дарунок. Опісля говорили п. Гавриїл Хомляк і Стах Дудик та о. Парох. Від дітей гарну адресу прочитала пані Анна Семотюк і вручила окремий дарунок. По многоліттях п-во Концогради щиро дякували всім, зокрема дітям, за гарне прийняття, за дарунки та за участь у цьому святі.

Хоч не було музики, бо вже зайшла була Пилипівка, однак серед веселого настрою, пісень і дружньої гутірки скоро пройшов вечір.

П-во Концогради походять зі села Ромашівка, повіту Чортків. Пані Ксеня прибула до Канади ще 1898 року, а Ігнатій 1907 року. Прожили в Чіпмен 40 років, де завжди були добрими членами церкви. Від останніх двох літ проживають у Гіллярд місті, близько доньки й зятя Анни й Петра Семотюків.

Під кінець прийняття о. Парох згадав про католицьку пресу і пан Гавриїл Хомляк занявся збіркою: з неї призначено $20.00 на "Світло". Всім жертводавцям щира подяка, а шановним ювілятам дай Боже щасливо прожити ще багато літ!

Еллен і Аделя Боднарук
(допис був у 3-му числі)

ГОТОВИМО Й ВИДАЄМО НА ЗАМОВЛЕННЯ ОБІДИ ДЛЯ 50 — 160 ОСІБ.

Обслуга ввічлива й фахова. **Ціни нижче реставраційних.**

Телефон: 924-5587

Управа ЛУКЖ при Парафії св. Василія Вел. в Торонті

МИЛА НЕСПОДІВАНКА

День св. Архангела Михаїла й уродини пана Михаїла Ахтемійчука були нагодою, щоб його жінка Марія, всі діти та ближча й дальша рідня зійшлися до його дому, побажати йому в 69-ті роковини його трудящого життя.

Пані Марія Ахтемійчук приготовила велику вечеру, опісля всі по черзі складали побажання панові М. Ахтемійчукові. Відтак вручено йому від родини цінні дарунки. По многоліттях п. Ахтемійчук щиро дякував своїй жінці Марії, дітям та рідні за милу несподіванку й за всі дарунки.

Панство Михайло й Марія Ахтемійчуки, це добрі парафіяни церкви Успення Божої Матері в Гіллярд. Вони і їх діти побожні та жертвенні на добрі цілі. Сини Антін та Іван, і доньки Ірина, Настя і Софія, всі в Едмонтоні, належать до нашої церкви та

люблять приїздити на відправи до Гіллярд.

При нагоді цієї родинної гостини не забули про свою пресу і перевели збірку, що принесла $12.00. З цього призначено $6.00 на "Світло". Редакція щиро дякує родині Ахтемійчуків за поміч пресі та бажає панству Ахтемійчукам і їхнім дітям багато добра й Божого благословення.

ВІДЗНАЧЕННЯ 80-РІЧЧЯ УРОДИН

Едмонтон, Алберта

Родина і близькі приятелі відзначили святочно 80-річчя п-ні Розалії Андріїв. Із цієї нагоди відбувся обід у бенкетовій залі Інгелвуд для 65 осіб. Господарем прийняття був п. І. Баран. Молитву перед бенкетом провів о. Д. Грещук. Побажання зложили І. Баран і о. Д. Грещук. Опісля промовила в імені цілої родини пані Розалія Говда, сестрінка і похресниця п-і Андріїв та передала дарунок від усіх приявних. По многоліті і пісні "Де згода в родині" п-і Андріїв щиро дякувала всім за вияви любови й пошани.

На прийнятті були приявні діти: Вероніка Кошка і Осипа Старко з Чіпмен, та Анеля Ахтем і всі внуки. Не могли прибути: Сестра Минидора з Вінніпегу і Сестра Анатолія з Ембридж, Па., ЗДА. Вони обі в манастирі Сестер Служебниць.

Пані Розалія Андріїв була жінкою суспільно-громадського діяча Миколи Андрієва, що помер 1958 року. Вона сама глибоко релігійна і свідома та в такому дусі виховала своїх дітей.

Із нагоди цього ювілейного прийняття донька Анеля передала $5.00 на "Світло". За жертву щиро дякуємо, а п-і Розалії Андріїв бажаємо ще многих літ!

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Едмонтон, Алта

У селі Гадиниківці, в Гусятинському повіті в Галичині, побожним родичам Михайлові та Євдокії Литвинюкам народилася донечка 5 червня 1870 р., якій при охрещенні надали ім'я Олена. У 1891 р. вийшла заміж за Григорія Процькова, а 1907 року прибула до Едмонтону з двома доньками. Повдовіла поверх 40 років тому і від тоді тяжкою працею, переповненою клопотами та журбами, сама вигодувала та виховала своїх дітей.

Від самого початку належала до парафії св. Йосафата, де була доброю парафіянкою та членкою Апостольства Молитви.

Бл. п. Олена Процьків

Ходила теж до УНДому, де в жіночому товаристві "Зоря" була довголітньою секретаркою та господинею. Залюбки читала "Українські Вісті", "Світло" та "Голос Спасителя".

Відзначалася покійна великою побожністю — учащала щоденно на Службу Божу та приступала до св. Тайн, аж до 85 року життя, коли вперше ослабла на здоров'ю.

Покійну все можна було бачити на різних підприємствах в парафії чи в УНДомі, навіть і в останніх роках, коли ходила при помочі палиці. Ослаблений організм та глибокий вік (91 років, 7 місяців) були причиною, що покійна підупадала щораз більше на здоров'ю і 19 січня 1962 р., прийнявши Найсв. Тайни, тихенько та спокійно віддала свого духа Творцеві, якого так щиро любила та так часто приймала до своєї душі.

Залишила в глибокому смутку дві доньки: Магдалину Пилиховську, Марію Андрушків, сина Василя, 6 внуків та 11 правнуків.

Панахида відбуласк в катедральній церкві в неділю ввечорі, а похорон в понеділок, 22 січня. Похоронні обряди відправили Всч. Отці: Д. Грещук, В. Каменецький та М. Ханас, а тліючі останки спочили на цвинтарі св. Якима.

По похороні відбувся поминальний обід для учасників похорону в катедральній авдиторії, під якого промовив Впр. о. В. Каменецький ЧСВВ, закликаючи до збірки на нашу пресу. Приявні зложили $30.15. Жертводавцям щира подяка, а покійній Олені Процьків дай Боже царство небесне! В. Й. П.

ПОДЯКА

Сердечну подяку складаємо Всч. о. Д. Грещукові за відвідини хворої вдома та уділення св. Єлеопомазання та св. Тайн, д-рові М. М. Середі за лікарську услугу, тим що відвідали маму під час недуги, Всч. Отцям за відправлення Панахиди та похорону, дякам, паням, що приготовили обід, всім тим, що зложили свої жертви на Служби Божі за покійну, за жертви на сиротинець, вінки та вислови розради, чоловікам, що несли домовину, та всім нашим добрим приятелям, що прибули так численно, щоб віддати останню прислугу нашій дорогій мамі та бабуні. Щиру подяку складаємо п. М. Смоликові та його похоронному заведенню Парк Меморіял за гарну ввічливу услугу. Нехай Вам всім Господь стократно нагородить, а бл. п. маму нехай прийме там, де нема ні болю ні терпіння, а життя вічне.

Діти, внуки та правнуки

ПОХОВАЛИ ПІОНЕРА

Вегревил, Алта

У вегревільській лікарні впокоївся в Бозі 7 лютня ц. р. Іван Федорук, проживши 80 літ свого трудящого життя. Покріплений Св. Тайнами, покійний відійшов по вічну нагороду.

Іван Федорук походив із Галичини, з села Орелець, снятинського повіту. До Канади приїхав разом із своїми батьками

1902 р. Земешкали в околиці Мондеру. У 1907 р. одружився з Марією Гудзюк — вінчання відбулося у манастирській капличці на фармах, бо церкви ще не було — та почали нове піонірське життя серед труду й праці, але також серед тихої родинної радости. Вони завжди були примірними членами парохії Святого Спаса, що незабаром постала в їх околиці. Десять років тому перенеслися до Вегревил, де знайшли багато приятелів і з ними разом включилися у парохіяльне життя. То й не диво, що так багато людей зійшлося до церкви, щоб віддати останню прислугу покійному. Похоронні богослуження відправив місцевий парох, о. А. Винних, ЧСВВ.

Покійного оплакують жінка Марія, три доньки — Параска, Анна і Марія — чотири сини — Петро, Олекса, Михайло й Василь, 16 унуків і 11 правнуків, як також і старший брат Онуфрій.

Родина покійного складає оцим щиру подяку всім, що відвідували покійного в часі недуги, зложили свої жертви на Служби Божі за його душу, і прийшли віддати йому останню прислугу.

Жінка Марія й діти

СВІЖА МОГИЛА ПІОНЕРКИ

Чіпмен, Алберта

У п'ятницю 13 жовтня на 83 році життя померла в мондерській лікарні бл. п. Анастасія Ахтемійчук. Довго хворіла та під час слабости мойже щоденно приймала Св. Тайни.

У неділю вечором відправлено в Народному Домі парастас і вервицю з великою участю вірних. У понеділок похоронні Богослужения відправляли Впр. оо. Ювеналій Слота й Віктор Сорока. Родина покійної приступила до Св. Тайн під час похорону. На бажання покійної ніхто не складав вінків і цвітів. Натомість і досі правиться ланцюг Служб Божих за її впокій, що їх замовляють добре виховані діти і приятелі.

Покійна залишила в смутку три сини — Павла й Григорія у Чіпмен, і Семена у Вегревил. Також шість доньок — Марію Ахтемійчук у Гіллярд, Анну Шарун, Олену Аронець і Софію Аронець у Вегревил та Теклю Худик і Євгенію Палцат у Ст. Майкел. Крім цього 33 внуків і 23 правнуків та свою сестру Химку з Старому Краю.

Бл. п. Анастасія відзначалася великою побожністю й жертвенністю та в такому дусі виховала свою численну родину. Тяжко працювала ціле своє життя, даючи всім добрий приклад.

На поминальному обіді Впр. Отці зложили співчуття родині та згадали про добрі діла Покійної. Зять Покійної Антін Худик занявся збіркою на католицьку пресу, з чого призначено $10.00 на "Світло". Всім жертводавцям щира подяка, а покійній Анастасії нехай канадійська земля буде легкою. Вічна їй пам'ять!

СВІЖА МОГИЛА ПІОНЕРКИ

По довгій недузі на 90-му році життя померла у мондерському шпиталі бл. п. Олена Івасюк-Тофан. Перед смертю часто приймала св. Тайни. У четвер спроваджено тіло до Народнього Дому в Гіллярд, де о. Віктор Сорока відправив парастас і проказав вервицю за душу покійної Олени. У п'ятницю 24-го листопада відправлено похоронні богослуження в церкві Успення Божої Матері та поховано покійну на парафіяльному цвинтарі. На парастасі й похороні було гарне число людей, що жертвували на Служби Божі. Сини Ярослав і Іван приступили до св. Тайн під час похоронної Служби Божої.

Родина покійної Олени запросила всіх на поминальний обід, що його приготовили членки Л. У.К.Ж. На заклик о. Пароха пішла збірка на католицьку пресу, що нею занялася пані Ксеня Гавінчук. Зібрано $16.00, з чого $8.00 призначено на "Світло".

Покійна Олена походила зі села Русова, повіту Снятин. Її перший муж, Юрій Тофан, помер 1918 року. Вона прибула зі синами до Канади 1924 року й вийшла тут замуж за Юрія Івасюка 1928 року, сім років пізніше зновy повдовіла. У своєму житті покійна Олена тяжко працювала й багато натерпілася, та ніколи не нарікала. Полишила в смутку синів Ярослава й Івана, 7 унуків та 15 правнуків.

Жертводавцям на пресу щира подяка, а покійній Олені нехай канадійська земля буде легка. Вічна їй пам'ять!

ПРЕС - ФОНД

Збірка по похороні бл. п. Максима Хруника, Калмар, Алта $34.95
З похорону бл. п. Івана Федорука, Вегревил, Алта 31.00
З роковин смерти бл. п. Параскевії Майко, Гіллярд, Алта 23.00
Золотий ювілей супружжя Ігнатія і Ксені Концоградів, Чипмен, Алта 20.00
З похорону бл. п. Василя Костіва, Едмонтон, Алта 15.00
Золотий ювілей супружжя Михайла і Марії Сенюків, Гіллярд, Алта 14.15
З похорону бл. п. Олени Процьків, Едмонтон, Алта 10.15
З похорону бл. п. Анастасії Ахтемійчук, Чипмен, Алта 10.00
Срібний ювілей супружжя Онуфрія і Анни Дуль, Торсбі, Алта 10.00
Срібний ювілей супружжя Івана і Франки Єлиняків, Чипмен, Алта 10.00
Зі золотого ювілею Супружжя Евстаха і Анни Чарняв-ських, Гиллярд, Алта 10.00
З похорону бл. п. Олени Івасюк-Тофан, Гиллярд, Алта 8.00
Посвячення нового дому п-ва Гавриїла і Софії Хомликів, Чипмен, Алта 6.40
Ім'янини і день уродин Михайла Ахтемійчуке, Гиллярд, Алта 6.00
ЛУКЖ, Мондер, Алта 6.00
80-річчя уродин Розалії Андріїв, Едмонтон, Алта 5.00
Т. Коляр, Теревил 5.00
Г. Братків, Едмонтон 5.00
І. Величковський, Нью-Йорк 5.00.

По $3.00: Впр. о. Н. Притуляк, Пасейк, В. Кобасяр, Гастінґ он Гадсон, Т. Бліч, Варен, З. Гара-

симович, Елдорадо, М. Хміляр, Мондер.

По $2.00: А. Демків, Бофало, М. Дубляниця, Торонто, В. Курило, Едмонтон, Б. Савчинський, Чікаго, А. Климко, Форт Франсес, С. Кукурба, Лондон, І. Кузь, Пассейк, А. Добко, Чамблей, Й. Шпак, Торонто, Впр. о. І. Горчинський, Австралія — $1.83, А. Антонюк, Нью-Йорк — $1.50.

По $1.00: Т. Яремчишин, Ліма, О. Чапельська, Брикаил, М. Куртях, Гартфорд, М. Фурка, Бронкс К. Бліш, Велінг, Р. Подоляк, В. Пігут, С. Барановська, М. Васьо — Чікаго, О. Бурачинська, Л. Завадович, М. Гнатюк, М. Бойчук, Е. Чорнобрива — Філядельфія, А. Гмот, М. Польче, І. Винник, К. Терлецька, В. Каваць — Нью-Йорк, М. Саварин, Майспет, Д. Данилович, Бруклин, М. Нагірна, Джесуп, Д. Осадчук, Бріджепорт, І. Комариницький, М. Костюк — Рочестер, І. Озар, Оулеан, Т. Томків, Марьюн Стейшен, Ю. Бубовецька, Джерси Сити, П. Гурба, Голов Лейк, І. Осмак, Г. Борущак, Т. Порада, Е. Гукало, Д. Ферманюк — Едмонтон, С. Крук, І. Костюк — Вінніпег, Т. Пишняк, Віндзор, С. Пирогович, І. Левицька, Л. Семенович — Торонто, Т. Пишняк, Ляшке, М. Боровська, Мондер, О. Свистун, Норт Батлефорд, В. Запісоцький, Грімсбі, Д. Осташевська, Л. Геша — Кітченер, С. Дорош, Торонто, Н. Драбінястий, Кольонсей, Т. Добуш, Транскона, Г. Г. Хом'як, Чипман, С. Лукій, Норквей, п-і Лопійчук, Торонто.

Всім жертводавцям щиро дякуємо.

Адміністрація "Світла"

всі фотографічні роботи виконує по мистецьки
Модерне Українське Артистичне Студіо

Steven PHOTO STUDIO

Власники: Ст. і О. КУТОВІ
927 Bloor St W. — Toronto, Ont.
(Ossington — Dovercourt)
Tel.: LE 1-0777

НОВІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ:

І. Моравський, О. Герман, В. Кривоус — Торонто, І. С. Яріш, Е. Нагірна, о. Я. Гаймановнч, М. Маслюкевич, Р. Петрушевич — Монтреал, Н. Бобик, Ошава, М. Метеля, Скарборо, К. Дубас, Судбури, Й. Юськів, Чатгам, І. Валицький, Гадсон Бей, Б. Кульчицький, Гамільтон, М. Боровський, Мондер, М. Крижановський, Мондер, К. Баран, Вегревил, П. Фога, Прайрі Ривер, І. Михалик, Андрув, А. Боднарук, Калгари, о. Л. Чайка, Вал-Дор, С. Рубець, Риян, О. Гладун, Едмонтон, о. П. Нардій, Ріджайна, М. Войтків, Гленлон, А. Гарбер, П. Капіцький — Вільна, Н. І. Бін, Саскатун, І. П. Федерко, Вишарт, Н. Федерко, Фом Лейк, Д. Янчук, Норт Бетелфорд, С. Тгомс, Дейвіс, А. Дмитрус, Чікаго, О. Захарків, Рочестер, В. Котів, Чікаго, Й. Турський, Гейзлетон, Е. Ликтей, Лонг Айланд Сити, М. Новосад, Елджін, С. Рудий, Тирфакс, М. Цуцун, Фенікс, А. Алискевич, К. Терлецька, В. Каваць, П. Наконечний — Нью-Йорк, М. Дозорський, Ірі, І. Панчишин, Робінсдел, І. Копей, В. Воробець, Я. Маркус — Ньюарк, Б. Поповнч, Лейквуд, К. Фаріон, Чікаго, П. Ямняк, Клифтон, Н. Ракуш, Ровнд Лейк, Я. Корженівський, Вилмінгтон, Марієн Стасюк, Маркіян Стасюк, Любомир Стасюк, В. Русинко, А. Демків — Бофало, К. Кузма, Джексон Гайтс, А. Юрченко, Елизабет, І. Здирко, Вилимантік, П. Качуровський, Сайпем, М. Дицьо, Ливістон, Т. Голойда, М. Чудьо — Німеччина, Н. Андрушко, Т. Оглябяк, Т. Зінчук, Я. Тимішак — Англія, М. Бойко, Швеція, І. Пилиничак, Франція, В. Проць, І. Олевич — Австралія, В. Курпіль, Англія.

КУПЛЮ КНИЖКИ
давнішого видання, календарі, збірки поштових марок. Подайте, що маєте й за кільки на адресу:
А. М О С Н
6 Churchill Ave., Toronto 3, Ont. Canada

ПРИЄДНАЛИ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ

Впр. о. А. Стасюк, Бофало	3
Василь Пілюс, Англія	3
М. Ткачук, Австралія	3
о. Сенгрет, Вільна	2
Стефан Малюта, Гленлон	1
Стефан Геруля, Ньюарк	1
О. Гриньків, Дітройт	1
о. С. Дмитришин, Німеччина	1
О. Шеремета, Чікаго	1
о. Ю. Федорів, Торонто	1
о. І. Сохоцький, Шамокін	1
Марія Метеля, Вініпег	1
Анна Дубас, Пульман	1
о. Ю. Прокопів, Франція	1
Петро Балицький, Денмарк	1
Стефан Гавак, Гамілтон	1
М. Федорів, Скарборо	1
П. Корженівський, Питсвил	1
К. Сабадаш, Монтреал	1
Іван Федорів, Гадсон Бей	2
Й. Турський, Торонто	1
Анна Кушнір, Лонг Айленд С.	1
Петро Захарчук, Фенікс	1
Марія Склепкович, Нью-Йорк	1
І. Новосад, Філядельфія	1
Василь Гнатюк, Елизабет	1
К. Улан, Кливленд	1
Н. Яворська, Нью-Йорк	1
К. Магера, Мондер	1
Федір Стефаница, Австралія	1
Мирон Техльовець, Норвид	2
о. В. Танчак, Нью Бронсвік	1
П. Стризаченко, Рочестер	1

ПРИСЛАЛИ НА СЛУЖБИ БОЖІ:

А. Вербіцька, Вініпег, А. Климко, Форт Френцес, П. Музика, Бруклин, К. Горішна, Трой, М. Площанський, Гамілтон, П. Банера, Монтреаль, Н. Федьо, Едмонтон, Т. Конорудз, Амстердам, Н. Кінаш, Форт Віллям, Н. Чайка, Торонто.

"МАК" — FLORIST
342 Bathurst St., Toronto, Ont.

- **Весільні букети**
- **Вазони**
- **Вінки**

та всякі квіти для різних нагод.

Відвідуйте нашу українську крамницю!

Tel. EM 3-7609 or WA 1-4581

СВІТЛО THE LIGHT Ukrainian Catholic MAGAZINE

An Appeal to Conscience of Western World

The martyred and silenced Church in the Ukraine was brought to the forum of the Canadian Senate in an eloquent defense by Senator William M. Wall during the present session.

We hereby reproduce the speech in full:

Honourable senators, with the consent of this honourable house, I should like to bring to the attention of my colleagues the fact that Sunday, February 18, will be a very solemn day for the Ukrainian Catholic bishops, clergy and faithful in the free world.

On that day, with divine liturgies, and with prayers, and with special commemorative gatherings, all Ukrainian Catholics will be marking the seventieth anniversary of the birth of a relatively unknown and unsung but nonetheless a great and heroic martyr for truth, for religious freedom, the Metropolitan-Confessor, the Primate of the Ukrainian Catholic Church in what we know as Western Ukraine and surroundnig territories, Archbishop-Metropolitan Joseph Slipyj.

By marking the seventieth birthday of this modern, religious and national martyr, Ukrainian Catholics wish to honour a great religious leader and to draw attention of the world to the fact that 17 years ago, on April 11, 1945, the Soviet regime began its systematic, overt and active persecution and destruction of the Ukrainian Catholic Chruch, with the imprisonment of the Metropolitan-Archbishop Joseph Slipyj, and his Auxiliary Bishop Nicetas Budka, a Canadian citizen and the first Ukrainian Catholic Bishop in Canada; Bishop George Khomyshyn and his Auxiliary Bishop, Ivan Latyshevsky of Stanislaviv; and Bishop Nicholas Charnetsky, Apostolic Visitator of Volynia.

The Polish Communist police arrested the Bishop of Peremyshl, Dr. Josaphat Kotsylovsky and his Auxiliary Bishop Gregory Lakota. Both were handed over to the Soviet Union. In East Germany, the Apostolic Visitator, Father Peter Verhun was imprisoned. These were the first of the martyred bishops. At the same time hundreds of priests and faithful were also arrested.

A secret trial was held in Kiev to deal with the arrested bishops, and all were spirited away to Siberian or other concentration camps and prisons to serve out lengthy sentences of forced labour.

From March 8 to 10, 1946, the Soviet Government staged a fake, or pseudo-synod at Lviv, the capital of the Western Ukraine. No Ukrainian Catholic bishops participated, and only a handful of terrorized clergy participated under duress and the scrutiny of the dreaded secret police. The outcome? This pseudo-synod proclaimed what was essentially a tyranically enforced and farcical so-called reunion of the Ukrainian Catholic Church with the Russian Orthodox Church under the rule of the Patriarchate of Moscow. Henceforth, the existence of the Ukrainian Catholic Church was to be illegal, and the Ukrainian Catholic parishes were forced to merge with the Russian Orthodox Church, with new Orthodox clergy running the parishes, under the jurisdiction and control of newly-appointed Orthodox bishops who received their instructions from the Patriarch at Moscow.

Thus, honourable senators, at one foul and fell swoop, the Ukrainian Catholics were dispossessed of a treasured spiritual heritage and of cherished possessions which they had built with meagre means — for they were always a captive people — and with tremendous sacrifices, over many centuries. The extent of these staggering losses may be better understood when I remind you that some five million Ukrainian Catholics in Western and Carphato-Ukraine, in Slovakia, and in neighbouring lands, lost 10 bishops, 2,950 diocesan priests, 520 priests in religious orders, 1,090 nuns, 3,040 parishes, 4,440 churches and chapels, 195 religious houses, eight theological academies and seminaries, all their schools, 38 Catholic publications and 35 Catholic printing establishments.

While this classic example of modern communist persecution and perfidy was going on, the West remained mute, as if uninformed or uninterested. Why? And why was the West equally uninformed or disinterested, and

equally mute during the infamous 1930's — and Mr. Khrushchev has divulged a lot of information of what was going on at that time — when the Ukrainian Autocephalic Orthodox Church, which then had a hierarchy of 80 bishops under Metropolitan Lypkiwsky, was also brutally and similarly liquidated in Eastern Ukraine?

And why was there no protest, no condemnation of this unjust and brutal suppresion of the Ukrainian Catholic Church as it unfolded after 1945-46?

After the death of Bishop Romzha as a result of a mysterious automobile accident, the Catholic Church of the Eastern Rite in Carphato-Ukraine was similarly persecuted; and on August 28, 1949 — that is only 13 years ago — a communist ukase forbade Ukrainian Catholics to be members of the Catholic Church of the Eastern Rite.

The year 1950 saw the liquidation of the Ukrainian Catholic Church in Eastern Czechoslovakia, with the arrest and sentencing to life imprisonment of Bishop Paul Gojdych; from information available to us he died in prison on July 19, 1960. His Auxiliary Bishop, Basil Hopko, was sent to a forced labour camp where, according to our information, he remains till the present day..

And during all this time West remained mute, as if tongue-tied. Why?

Thus, honourable senators, was the Ukrainian Catholic Church suppressed and formally outlawed by the communist regimes. Membership in this church is forbidden—forbidden in direct contravention of their constitutions—and those of us who know something about the role played by this church in the age-old struggle of the Ukrainian people for individual freedom and for national independence know why the totalitarian communist masters felt it necessary to weave a tissue of trumped-up charges of supposed treasonable activities to destroy this institution, an institution which had made of Western and Carphato-Ukraine the Piedmont for the renaissance of modern Ukrainian nationalism, a nationalism which is democratically oriented, striving for national self-determination and for the individual fulfilment of free men in a free and democratic society.

What a contrast, honourable senators, to the wonderful growth of this same Ukrainian Catholic Church in the free democratic world.

There are in the free democratic world roughly two million Ukrainians. Most of them are Catholics, and it warms my heart to be able to tell you that in Europe — in Italy and in Yougoslavia — we have two archbishops; we have a bishop in France, one in Britain, one in Australia, one in Argentina, and one in Brazil. In the United States we have a Metropolitan archbishop and two bishops; in Canada we have a Metropolitan archbishop and three bishops.

This is the very same church, with the very same teachings, the very same institutional organizations, that has been so brutally and forcibly liquidated behind the Iron Curtain.

Honorauble senators, please understand why I feel obliged to bring to your attention the discussions and studies which have been going on for several years at the United Nations. I call the attention of the Leader of the Government (Hon. Mr. Aseltine) to this particular aspect of my remarks. These discussions now appear to be coming close to a climax or decision-making point: I refer to the work of the Human Rights Commision's "Sub-Commission on Prevention of Discrimination and Protection of Minorities."

I hold in my hand the 1960 report of this sub-commission which is entitled, "The Study of Discrimination in the Matter of Religious Rights and Practices."

This particular study deals with the problems of discrimination in the matter of religious rights and practices, and without going into an explanation of the previous studies made by this sub-commission and of the discussions held at the various sessions — those are fascinatingly interesting, and some are almost fanciful — may I point out that progress has been made and a set of Basic Rules has been recommended to protect and to extend basic religious rights and freedoms. Nothing is said there about returning to the people who have been deprived of these religious freedom and treasures the heritage that is rightfully theirs.

These Basic Rules were incorporated into what is officially called the "Draft Principles on Religious Freedom and Non-Discrimination," which draft principles have already been circulated among United Nations member governments for study and comment — I have in my file the comments of the Canadian Government vis-a-vis these draft principles — and which draft principles — this, I think, is going to be important — apparently are to be discussed by the Human Rights Commission this year, in fact next month, from March 19 to April 13.

I further understand that these draft principles may be recommended to the Third Committee, and then to the Assembly of the United Nations as a declaration for the safeguarding and extension of religious rights and freedoms, although one of the major powers which has been playing a very solicitous and active role in the deliberations of this sub-commission, in the drafting of the Basic Rules and draft principles, is pressing that these draft principles form the basic for a more binding legal convention. They want to sew it right up. I leave honourable senators to guess who this major power is, and I shall desist from voicing the perfectly valid protestations and questions which come crowding to my lips...

There is a Ukrainian proverb which has some bearing on this whole problem, and it runs something like this:

"Wonderful fellow — He locked the gates after the horses were stolen."

Honourable senators, I was tempted to read some of these Basic Rules so that you might better judge how binding and far-reaching they are, but I shall desist from doing so and merely tell you that their intent is very honourable and their meaning is very comprehensive.

When these draft principles do reach the decisional point at the Human Rights Commission, at the Third (ECOSOC) Committee, and at the Assembly, I am sure you will understand why Ukrainian Catholics will follow with great interest the stand that the Western democracies will take. I repeat: we shall be following with great interest the stand that the Western democracies will take. We shall be wondering what the diplomatic representatives — yea, and the Canadian too — will say as they jointly and severally address themselves to this problem of religious liberties, rights, and privileges. Time will tell, but I and other responsible Ukrainian Catholic leaders will be watching and waiting, and expecting something more than apathetic muteness — and this at a time when the so called western imperialists are being stridently and loudly challenged at the United Nations to give up all their remaining colonies and to give to enslaved and underprivileged peoples complete national and individual rights and freedoms. What a strange spectacle!

By reminding honourable senators of these events that have taken place and that are to transpire, I wish to pay tribute to these heroic bishops of the suffering Ukrainian Catholic Church, to their clergy and to their faithful, so many of whom have become martyrs for their faith.

And what of Archbishop-Metropolitan Slipyj, who, two days from now, on Saturday, will be celebrating his seventieth birthday in prison, where he has been for the past 17 years? As far as we know, only two of these imprisoned Ukrainian Catholic bishops are still living: one in Czechoslovakia, in prison, and Metropolitan Slipyj, also in prison, we believe in a place called Rozayiwka, either in Kazakhstan or near Moscow, for there are two places in the Soviet Union called Rozayiwka. His last "seven-year sentence" came in May, 1959, after he broke "the law" — I use the words in quotation marks — and wrote a pastoral letter to his faithful.

Lest the world forget and fail to act as its conscience should dictate!

What Shall I Be?

(II)

by Father Severian, OSBM

A Priest — a Brother — a Sister? — Sometimes a young man or woman trying to find on answer to this question comes across a puzzling objection: I will have to leave home, my parents, brothers and sisters. And then another objection: how do I know that I am the one to be a priest or religious?

It is true that to become a priest or religious you will have to leave home. You will have to give up the life which you are now leading. You will have to say farewell to the many things you like, the little liberties, pleasures and habits which you enjoy. Everybody loves "Home Sweet Home", and everybody and everything connected with it. Home is and should be the dearest spot on earth to everyone. But you have to leave home sooner or later, whether you are going to become a priest, a religious, get married, join the army, or become something else, whatever it may be. You are not going to hang on to your mother's apron strings all your life. And this sacrifice is never too much for someone who has a great love for Jesus and his Church and all the immortal souls who need help in their salvation. Nor is it too much sacrifice for one who wants to get the glorious crown of eternal life. Jesus himself encourages us: "Everyone that has left the home, or his brothers, or his sisters, or father, or mother... for my name's sake, shall receive a hundredfold, and shall possess life everlasting."

As we mentioned before, the religious life is a vocation, and no one should enter upon it without the calling of God. Yet it would be an extreme to imagine that since a vocation is from God, the person who wishes to be a priest or a religious should have to experience a strong and unmistakable sign; to be knocked off a horse like St. Paul on the road to Damascus; to have Our Lord appear to him and dispel all doubts as to his vocation. Nor does

a person have to hear explicitly the words: "Come follow me!" as was done when Jesus called his Apostles.

On the other hand, it would also be an extreme to think that a desire to follow religious life is not necessary. This is most necessary, because God wants volunteers to follow his call. Vocation originates from the special grace of God, but one must cooperate with the grace to achieve the goal. And we must add that even this desire is the working of the grace of God, for we can do nothing without his help. It can also be said with St. Jerome: "This calling is given to those who ask for it, who wish it, and who labor for it to obtain it." Yet to prove that this incomparable honor is always a gift from God, we have the solemn words of St. Paul: "No man takes the honor to himself, but he that is called by God..."

It is very interesting to note that there are three kinds of vocations. In other words, there are three kinds of people who have vocations. This can be explained by the following examples:

As one example let us take a boy named Terry. — Terry had the makings of a real athlete. He could swim and skate, play ball as though he belonged to a league team. He could beat down the biggest snowforts and could throw snowballs as swiftly as anybody else. He liked music and dancing and movies. He was a genuine boy. He even used to dream what he would be when he grew up. Oh, he thought he would be an engineer, a policeman, a cowboy, a pilot, a captain of a ship, and many other things. Yet he never, never thought he would be a priest. Then one Sunday while in church he heard the priest speak about priesthood, how Our Lord wanted Apostles, priests and religious for his service to help with the salvation of so many people. After the sermon Terry said to himself: "Why can't I be a priest?" Immediately he heard, as if a little voice, — no doubt the voice of God — a movement of the divine grace: "You can. Come, follow me!" And Terry said: "I will come, dear Jesus. I will be a priest." How happy he was that day when he come home from church. He could become a priest! After that every morning and evening, when he said his prayers he always added an extra "Our Father" and "Hail Mary" to thank God for calling him and to ask the Blessed Mother to help him. He kept this a secret for a while, until he could no more. He had to tell this to someone. So after a few weeks he went to his parish priest and said: "Father, I want to become a priest." He heard his heart pounding when he almost whispered those words. But the priest was delighted by such good news, and putting his hand on Terry's shoulder, smiled happily and said: "And a priest you shall be." Terry then told his parents, brothers and sisters, and they could hardly restrain their great joy. That same year Terry left home to begin his studies for the priesthood. And now he is a priest. — Many young men and women get their vocation to priesthood or religious life in this manner.

There are others like Johnny, whom we will use as another example. They want to be priests or religious from a very early age, even from the time they receive their First Holy Communion. — Johnny was still a child on his mother's knee, when one day she asked him: "What are you going to be when you are a man, Johnny." And he, with the sincerity and simplicity of a child, said: "A priest, Mama dear." — There are many such vocations as Johnny's. Even at such an early age God chooses someone to be his favorite servant. Already from that early age children show a longing to grow up quickly and enter religious life, wishing to work for the greater honor and glory of God, to save immortal souls, to make more sure of their eternal salvation. — St. Therese of the Child Jesus once said: "From the age of three, I never refused our good God anything. I have never given him anything but love." At the age of fifteen she entered the Carmelite cloister at Lesieux, France, eager to save souls, and to help priests save souls by prayer, sacrifice, and suffering borne with love and cheerfulness. She said to Jesus: "Take me as a sacrifice to win love from those who do not love you. My Jesus, you know I do not serve you for the sake of reward, but only out of love and a desire to win souls for you."

This form of vocation is purely interior. God often calls quite young children by special inspirations of grace which cannot be mistaken, so that from the earliest childhood some have felt themselves singled out and marked for the religious life. At an early age God gives them the light to see how empty are the things of the world. The things that make others happy do not make them happy, for they are filled with desires and appreciations of the heavenly and eternal things. Their hearts are drawn to love God alone, and their wills are moved to choose to serve him and his Church only. They never loose this desire and they never doubt as to what God calls them to be. But such vocations, though they are strong and true, are also rare.

And now we will speak of another group of boys and girls, or young men and women, who have vocations, but their vocations are not like those of Terry or Johnny. No doubt they are also true vocations, true callings of God. — They are simply good boys and girls who want to be better. They love Jesus and because of this love they want to follow him. They may do so, and they are heartily invited. The love of Jesus, the fitness and the desire are all that is needed by those who wish to join the ranks of Christ's servants in priesthood or in the religious life. For these there is the general call to the religious life, which is found in the Gospel of Christ: "If any man will come after me, let him deny himself and take up his cross and follow me." (Mt. 16: 24). The same can be learned from the Cospel story of the young man who came to Christ and asked: "Lord what shall I do to gain eternal life?" He mentioned that he had kept all the commandments. After having discussed his problem, Christ said to him: "If you want to be perfect, go sell what you have and give to the poor and you shall have a treasure in heaven. And come, follow me." (Mt. 19:21). These are the three different kinds of vocations. If one asked any priest or religious about their vocation one could easily place them under one of these categories. And because such vocations are definitely the workings of the grace of God each one of them would say: "Ere ever I was born, the Lord sent me his summons, kept me in mind already when I lay in my mother's womb." (Isai. 49:1).

(To be continued)

They Wed Instead of Waiting

by Elizabeth Dingman

(With permission from **The Toronto Telegram**)

Little Miss Abby flew into Toronto in a snowstorm recently, looking ravishing in a pink straw bonnet, mink coat and open-heeled, open-toed shoes.

Five-foot-nothing and 103 pounds, wafting Estee Lauder scent, she was femininity itself.

But this is not all of little Miss Abigail Van Buren.

In her hand she carried a book on semantics. (Semantics and psychology are what she reads). And on the plane from Los Angeles she answered well over a hundred Dear Abby letters. ("I don't waste time. I'm organized.")

Divorce and illegitimacy, Abby said in an interview at the Royal York, are the two major sociological problems in the United States.

FOOLISH REASONS

For the answer to the rising divorce rate she said: "You must look at the reasons why people marry today. They are marrying for some very foolish reasons.

"Young people marry to get out of their parents' homes.

"They're carried away by biological factors.

"They've had very poor examples. I think this is paramount. (People don't try as hard to make a go of marriage as they do of business).

"Its too easy to get a divorce. (And because divorce is popular, the stigma is less than it was 30 years ago).

"They don't have the patience to make marriage persist. (I think two people who had enough in common to marry can make a marriage work if they really try).

"Parents are too eager to help with too much money.

"And they encourage their children to marry before they can accept responsibility."

REPRESSION IS OK

Commenting on the increase in illegitimacy, she said:

"I don't go along with the psychiatrists who say sex repression is bad, that it's unhealthy for the emotions. We have to control ourselves in every other area of our lives.

"I think children are not getting the supervision at home they should have.

"They see sex exploited in all media.

"They're attaining independence (and the use of the automobile) at an early age.

"They see poor examples. (I don't think parents have the right to lay down a law they won't follow themselves).

"Broken homes play a part. (There can't be the proper supervision. Moreover a child, in order to be normal and healthy, must have a mother and father each in their own role in family life.)"

Abby gets a lot of long distnce calls at her home in Beverley Hills and at her office in Los Angeles. "The editor of say, a Detroit paper, calls and says this is urgent.

GIRL IN TROUBLE

"It's usually the mother of a girl in trouble. She wants to know about homes for unwed mothers. I have all the information required.

"This is why I read all my mail every day. It may be a girl who's ready to jump off a bridge.

"We had almost 200,000 illegitimate births in the U.S. last year. And I sent 1,261 girls to homes for unwed mothers.

"To the question 'Should I give my baby up,' I refuse to give a decision. However, if a girl is 14 or 15, I think she should. If she's older,

it all depends on the fellow with whom she's involved..."

A DIRTY TRICK

Abby, whose pink bonnet was a piece of timeless femininity, took a determined dig at dress designers:

"They're playing a pretty dirty trick on us. They've got us in tight skirts, waistlines to our knees, hairdos and makeup like Halloween.

"Those hideous, tight, short skirts are neither attractive nor comfortable. It's difficult to find a truly beautiful, flattering dress. You see a woman today hobbling around on little needle heels in a tight skirt that goes away up when she sits down.

"I think our clothes are designed by men who hate women."

TWO PROMINENT PUBLIC FIGURES

My Memoirs

1892 — 1962

By Michael Luchkovich

V Installment

Just before writing this 5th installment I had attended the funeral of one of the most prominent workers among the Ukrainians, Mr. John Isaiw, and I was greatly impressed by the funeral orations of Monsignor Kushnir and Father Kowalsky. The same eloquent and deep-feeling words could have been delivered with equal adequacy over the body of Mr. Orest Zerebko, for the latter gentleman had left an equal imprint on the minds of his fellowmen. I mention Mr. Zerebko because he was one of the few men that helped mold my future course of life. He was a few years ahead of me in his classes, but we used to come together often both in Winnipeg and on the farms where we taught in neighboring schools.

Besides his studies Orest Zerebko used to find time for many extra-curricular activities. We used to attend many educational meetings together. In politics he had his own strong views, which he never failed to express. I still remember a Winnipeg civic election meeting where he opposed the segregation of a "Red Light" district, which was being advocated by one of the speakers, on grounds of the moral implications of licensing prostitution, and that no locality should be degraded with the imposition of such houses of ill fame within its limits. When the matter of bilingual teaching came up for discussion in 1914, he took the view that at least one hour should be allowed in the instruction of the Ukrainian language.

On Saturday, when we teachers gathered in town, Zerebko as always was the central live wire of the group. His mail was usually three or four times bigger than any of ours, with a newspaper or two in the batch. He'd open up the papers, read an article or two, and then discuss it with us. In this way he kept us informed on the topics of the day as they pertained to the Ukrainian question. Zerebko's school was 9 miles out of town, but he thought nothing of walking the whole distance, and then back again if there was no ride available.

Sometime before the first great world war Zerebko had gone for a visit to Eastern Halychyna to acquaint himself with conditions over there. He was caught by the war and had to remain in the country for an indefinite period. The next time I heard of him he had become municipal secretary at Hafford, Saskatchewan. Here he had once again become the center of attraction, his home being the meeting place of the numerous teachers around the locality.

Since I was majoring in political economy I took quite an interest in the farmer conventions that were being held in Winnipeg. The shipping of grain and the grading of grain was quite an issue in those days. I listened to many violent protests against the manner in which the farmer's grain was being graded, and, too, against the way his grain was being "mixed." My farmer readers will remember how the farmers fought for an impartial board of Grain Commisioners, and how they won that fight; how in a word they were generally being exploited; how they had demanded terminal elevators owned and operated by the Government to ensure adequate storage to check this "mixing"; how they were relegated to a position far beneath their importance in industry.

Professor M. L. Morton in his very able 'Manitoba — A History", speaks of the existent ferment in the province and the rise of a new temper in Manitoba politics. "In 1916," he says, "despite the fact that only 40 farm candidates were put in the campaign, the U. F.A. won the election. Then came the war with its raise in the price of farm products, and the aftermath of the war with its gradual relapse into depression, the price of wheat dropping from $3.19 to $1.11 in August, 1922, with decreases in the price of manufactured goods showing little or no slide down the price scale, thus giving rise to the parity price agitation that has been a main plank in the farmer platform ever since."

It is facts such as these that have stood out in bold relief in my note book and have had so much to do with my political inclinations in later years.

Since I was elected as the first Ukrainian member of the House of Commons in 1926 I wish here to confess to a debt of gratitude to Mr. Orest Zerebko, whose example ever stood me in great stead when it came to standing on my own feet, uprightly, and fearlessly in face of the many obstacles that were put in my way.

Progress in Language

I think I shall now digress again a little in my kaleidoscopic review to take my readers along with me in my progress in the Ukrainian language.

By the time I had matriculated into the University I had collected quite a number of new phrases and words. I was particularly happy over one phrase that I thought I had mastered: "Ne wtne Panko tista!" which literally meant that Panko was not able to do what he set out to do. Thus on many occasions later on I used the phrase with great relish, happy as a school boy that I had mastered this Ukrainian idiom. One time in a debate I referred to my oponent's helplessness in refuting my argument by saying grandiloquently: "Ne wtne Panko tista!" I had been looking for an equivalent for the English phrase: "To make a long story short", when incidently, in reading Olha Kobylianska's novel, "W nedilu Rano Zilie Kopala" ("She dug out the Herbs on Sunday Morning"), I came across the phrase: "W dwoch slowach." "Eureka! This is it", I said. And to this day I've retained it in my memory. And thus it was that bit by bit I struggled grimly on until by the time I graduated in 1916 I had attained a fair command of the language. It was my greatest ambition to master as many idiomatic phrases as possible to give color to my speeches and articles, and thus my special record book was literally loaded with many witty, spicy and smart sayings. I learned some of our beautiful folksongs by heart and stored them in my subconscious mind for future reference to draw upon whenever the occasion arose. Ah, those wonderful Ukrainian folksongs! Who wrote them? Whence did they come? Did they merely evolve, or were they preconceived? Be that as it may, they were a veritable treasure house to me, and I never tired of reading them over and over again.

Once again may I refer back to the demise of Zerebko and Isaiw, and the great loss suffered by their death to the Ukrainian people. Verily has it been said that the paths of glory lead but to the grave; but there is one consolation in that those deceased men have left their spirit behind them to inspire others to follow in their footsteps. And so may it be said of them as was once written by the poet Thomas Gray:

> "On some fond breast the parting soul relies,
> Some pious drops the closing eye requires;
> E'en from the tomb the voice of nature cries,
> E'en in our ashes live their wonted fires.
>
> No father seek their mertis to disclose,
> Or draw their frailties from their dread abode,
> There they alike in trembling hope repose,
> The bosom of their father and their God."

"The world will little note nor long remember what we say here", but it can never forget what they did here. It is for us the living rather, to paraphrase the words of Lincoln, to be dedicated here to the unfinished work which they who labored here so assiduously thus far so nobly advanced. It is for us rather to be here dedicated to the great task remaining before us, that from the deceased Zerebko and Isaiw we take increased devotion to that great Ukrainian cause for which they gave the last full measure of devotion — that we here highly resolve that these fine men shall not have died in vain, and that liberty being indivisible, we must convince the world, just as Zerebko and Isaiw tried to convince it, that the liberty of the Ukraine is just as important to the peace of the world as is the liberty of Canada or the United States.

In Case You Missed It

CHRISTIAN UNITY MUST BE BASED ON LOVE AND TRUTH

"Let us pray and strive towards unity of truth, and practise now unity of love," Most Rev. P. F. Pocock recently told a large group of Christians and Jews at Hart House in the University of Toronto.

The occasion was a Brotherhood Week dinner, sponsored by a group of Catholic laymen in co-operation with the Canadian Council of Christians and Jews.

Main speaker was Rev. Gregory Baum OSA, consultant of the secretariat for Christian Unity at Rome.

Father Baum told the men they were experiencing a remarkable change in this century "when we see that we desire with all our hearts that we love each other more. Brotherhood Week is a recognition of helping each other, even if it means reaching out to many with whom we disagree on things precious."

The unity of the human family, which all realize much more than ever before, is related to the Ecumenical Council, he said. When Pope John XXIII convoked this Vatican Council, he hoped that this would be an element of good will to the nations and peoples. Even if nothing exciting happened at the Council, a tremendous thing has already happened, that so much good will has been expressed.

"There has never been a century in which the people have discovered as much that the Gospel implies a social message. The world askes us now—Do you really love your neighbor?" said Father Baum.

Others addressing the gathering briefly were Anglican Bishop H. R. Hunt and Mayor Nathan Phillips of Toronto.

HOME GUIDANCE STRESSED

Young people need sympathy and intelligent guidance from their parents, not indifference or harsh controls, His Eminence Paul Emile Cardinal Leger has stressed in a speech to the Richelieu Club in Montreal.

For some unfortunate young people, there are two kinds of homes — the "prison-home" and the "desert home," he told the audience.

"In the prison-home, the father, mother, older brothers and sisters act as if they were policemen. Conversations are limited to marks such as 'you won't do this' or 'I told you so.'

"This is a home where a young person hears only reproaches or must find new defences," he noted. Parents in these homes often have a great deal of heart but no intelligence, said the Cardinal.

"They don't know how to talk without imposing themselves. They think that the first signs of maturity in their child is a personal failure. They do not know how to love. They believe that the more a child is under tutelage, the greater affection they are showing."

In the "desert-home," the youngster is left to himself. Neither his father nor his mother is interested in him. His brothers and sisters share nothing in common with him except "a few disagreable words at meal time," he said.

"Our youth needs a sympathetic home. The word 'sympathetic means to feel with, to have the same sentiments, to share the same joys and sufferings, said the Cardinal.

"If our youth feels that their parents understand them, that they care for them while still giving them their freedom, that they give them their freedom without abandoning them young people will be happy to go home to divulge their experiences and to learn from those of their parents."

STUDY FARM PROBLEMS

Study-action groups in most rural parishes of the Roman Catholic diocese of Saskatoon are holding regular social inquiries on farm questions. These problems are being explored in the light of Christian social teaching.

The study-action groups, members of the diocesan Catholic Rural Life Movement, are using inquiry outlines prepared by the CRLM executive at the Saskatoon Catholic Centre.

The latest Observe-Judge-Act outlines, sent out to more than 200 rural pastors and farm men and women, deal with these subjects: "Who Shall Own the Land?", "Taxation," "Capital at Suitable Interest", "Social Insurance and Social Security", and "Strenghtening Farm Income."

The social principles and "directives" cited in these outlines are taken from Pope John XXIII's Christianity and Social Progress.

TITHING PLAN PUT INTO OPERATION

A tithing plan has been announced for 150,000 Catholics in the Hamilton Diocese. A person joining the plan will give five per cent of net income to the Church and five per cent to charities of his choice.

Most Rev. Joseph F. Ryan, Bishop of Hamilton, explained that "tithing is a practical, appropriate way for people to return to God some of the gifts He has abundantly bestowed upon them."

The tithing plan is intended to replace periodic church building fund campaigns.

Bishop Ryan said priests who studied the plan for several months found that many people are now giving to the Church at a rate corresponding to the tithing plan.

SUBWAY RIDERS PRAY FOR ASTRONAUT

"Colonel John H. Glenn has just taken off in his rocket for orbit. Please say a prayer for him," announced station loudspeakers and train public address systems to the countless subway riders in New York City.

The call for prayer was repeated every 10 minutes until the end of the astronaut's trip some five hours later. It was the first time that the New York Transit Authority had used its communications system for announcements other than subway operations.

Одна з серії нотаток про услуги Уряду Онтарія

Рибалки в зимових плащах

Hon. J. W. SPOONER

Заморожену рибу можна купити в якомубудь канадійському супермаркеті, проте палкі рибалки в Онтаріо воліють самі зловити рибу (цілком незаморожену) на гачок під ледом. Коли приходить зима і лід покриває їхні улюблені рибальські простори, ентузіястичні рибалки-спортсмени цим не зворушуються. Замість закидати якори на озерах, як це вони роблять літом, вони звичайно вирубують полонину в леді і спускають жилку.

Хоч в минулому цей спорт був обмежений до озер Сімко і Ірі в основному, тепер можна побачити рибальські буди, які охороняють своїх мешканців від стихії природи, порозкидувані по озерах цілої провінції, в головно в густо заселених частинах. Для прикладу наведемо, що останньої зими озеро Сімко було вкрите 80,000 непохитних рибалок, які зловили 129,320 штук риби в періоді від половини січня до половини березня.

Загальний підрахунок, зроблений Департаментом Землі і Лісів, показав, що в окрузі озера Ірі минулого року в зимі перебувало 56,000 рибалок — з того 15,500 немісцевих — і що вони зловили около 2,500,000 штук риби, головно окуня і снеток. Цього року виглядає, що ці цифри будуть ще більші

Рибальство дальше залишається популярним спортом незалежно від того, чи це є в буді на замерзлому озері чи на відкритому човні в теплий день літом. Хоч кожного року число рибалок збільшується на щонайменше 50,000 обох полів, в Онтаріо, наші озера і річки витримують цей навал нових рибалок дуже добре.

На поширення популяризації серед спортсменів показує ясно число проданих ліценцій — 529,553 для мисливців місцевих і 21,330 для немісцевих мисливців та 406,239 для немісцевих рибалок у 1960 році. Ця сума не включає 1,250,000 загального числа місцевих рибалок, які не потребують рибальських ліценцій, за виїмком на Провінційні Парки.

Мисливство і рибальство дає приємність для спортсменів-ентузіястів, а крім цього їх вважають як ефективні засоби контролі і збирання плодів природних і себе поновлюючих важливих ресурсів. Розсудливі приписи щодо провінційного річного жнива риби і дичини запевняють постійні, більші і здоровіші плоди кожного року. Департамент Землі і Лісів дуже запрошує вас користати з одного або і обох цих приємних видів спорту.

ONTARIO

Ontario Department of Lands and Forests

Hon. J. W. SPOONER, Minister — F. A. MacDOUGALL, Deputy Minister

Допоможімо

ОО. ВАСИЛІЯНАМ ПОБУДУВАТИ КОЛЕГІЮ
СВЯТОГО ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО
ДЛЯ НАШИХ СИНІВ – УНУКІВ – ЮНАКІВ.

Зробім це тепер -- сьогодні!

ЩОБ ОО. ВАСИЛІЯНИ МОГЛИ БЕЗ ДОДАТКОВИХ ТРУДНОЩІВ І ФІНАНСОВИХ ЗАДОВЖЕНЬ ЗАЙНЯТИСЯ СПОЧАТКОМ НАСТУПНОГО ШКІЛЬНОГО РОКУ НАВЧАННЯМ І ВИХОВАННЯМ НАШИХ СИНІВ, УНУКІВ, ЮНАКІВ.

Ласкаві пожертви слати:

ST. BASIL-THE-GREAT COLLEGE
3100 Weston Rd., Weston, Ont.

СВІТЛО
THE LIGHT

РІК XXV — ТРАВЕНЬ — 1962 — MAY — Ч. 5 (473)

Ціна 30 ¢

СТОРОЖІ МИРУ

Сьогодні більше, як колинебудь від 1940-их років ми винні їм особливе привітання — тим співгромадянам у Канадійських Збройних Силах, які стоять готові боронити наших свобід і помагати захищати світовий мир.

DEPARTMENT OF NATIONAL DEFENCE

СВІТЛО
THE LIGHT

КАТОЛИЦЬКИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Видають ОО. Василіяни

Передплата $3.00 на один рік.
Поодиноке число 30 центів.

Адреса Адміністрації:
286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario
Telephone: LE 5-6483

Адреса Редакції:
3100 Weston Rd., Weston, Ontario
Telephone: CH 1-9203

ПРЕДСТАВНИКИ "СВІТЛА" ЗАКОРДОНОМ

АНГЛІЯ:
Ukrainian Booksellers & Publishers
49 Linden Gardens,
Notting Hill Gate
London, W. 2, England.

АВСТРІЯ:
Griechisch - katholisches Zentralpfarramt zu St. Barbara
Wien 1, Riemergasse 1
Austria

АВСТРАЛІЯ:
Rev. D. Kachmar
Archbishop's House
West Tee, Adelaide, S. A.

АРГЕНТИНА:
Padres Basilianos
Curapaligue 760
Buenos Aires, Argentina

БРАЗИЛІЯ:
Padres Basilianos
Caixa Postal 24
Prudentopolis, Parana, Brazil

ФРАНЦІЯ:
L'Abbe Julien Prokopiw
2 Rue des Crignos
Amiens (Somme) France

ІТАЛІЯ:
Padri Basiliani
Via Iciino 40 (Aventino)
Rome, Italy

THE LIGHT
A Ukrainian Catholic Monthly Published by the Basilian Fathers, 286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario, Canada.

Authorized as second class mail by the Post Office Department, Ottawa, and for payment of postage in cash.

ЗМІСТ:

Організації вартісні, коли сильні й діяльні
о. В. Дрібненький ЧСВВ 194

Шлях до правдивої єдности — це згода і взаємопізнання
о. В. Ваврик ЧСВВ 195

МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ НА ТРАВЕНЬ 1962

Віднова одности на Вселенських Соборах
о. Іс. Луб ЧСВВ 196

Старі спроби — актуальні сьогодні більш, як колинебудь

"Вставайте! Ваш дім у вогні!" *о. Ів. Тет.* 198

Чи не таке тепер із цілим нашим світом?

Краса Марії *о. А. Пекар ЧСВВ* 199

"Мов зоря зазорилась, що гарна як місяць, а ясна мов сонце"

Багато людей запитує *о. С. Сабол ЧСВВ* 200

Чи вільно ходити до чужих церков? Чому священики не дають розрішення?

Апостол робітників *о. Ір. Назарко ЧСВВ* 202

Коротке гарне життя — славна смерть

ЗАРЯДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЄРАРХІЇ КАНАДИ 203

Важне для шкіл, молоді, вчителів, вірних

Пригоди отця Бравна *Ол. Мох* 204

Про славну книжку Г. К. Честертона

Велика спроба Авраамової віри *о. В. Целлер* 205

Велике довір'я — великі осяги

Зв'язок із душами в чистилищі *о. О. Штаєдінґер ЧСВВ* 207

Про жінку, яка мала випалені знаки з того світу

Митроп. И. Сліпий "Богом вибраний" *М. Поронюк* 209

Характеристика справді великої людини

"Українська мова нікому не потрібна" *о. С. Юник ЧСВВ* 211

Чого довідався прихильник "Світла", ходячи по домах

Листи Никодима *Ів. Добрачинський* 213

Як хрестив і що говорив св. Іван Хреститель

Кров за кров *М. Віновська* 216

Оповідання про геройську малу китайку

Сон св. Івана Дон Боска *М. Островерха* 217

Пророчий сон основника Салезіян

Іван Сулима істор. повість *В. Буженко* 219

Як наш отаман таки оженився

Серед книжок *д-р Дм. Бучинський* 222

Енциклопедія християнських чеснот

Лікувальні складники в овочах і харчових рослинах
Д-р П. Б. 223

Прості, а успішні ліки

ОГЛЯД ПРЕСИ 224

Женевське окозамилювання

НА ТЕМИ ДНЯ 226

Десять василіянських новоєреїв 227

Зблизька і здалека 228

ПРИЯТЕЛІ "СВІТЛА" 232

ENGLISH SUPPLEMENT

The Month of May 233

Treasured Words of Mary 233

Back to the Arena *Stanley Grabowski* 234

That is a Good Question *Bernard Dribnenky OSBM* 235

What Shall I Be? *Father Severian OSBM* 236

My Memoirs *Michael Luchkovich* 238

РЕДАКЦІЙНА

ОРГАНІЗАЦІЇ ВАРТІСНІ, КОЛИ СИЛЬНІ Й ДІЯЛЬНІ

Сказав одного разу дотепник, що один чоловік нічого не може вдіяти; але коли кілька чи кількадесят організаційно зійдуться разом, тоді можуть урадити — що... не можна нічого зробити.

Це влучне окреслення вартости й обсягу діяльности слабої організації.

Організації потрібні. Вони особливо потрібні у країнах, де демократичний лад широко розвинений і глибоко закорінений, як оце в нашій країні. Такий устрій кладе велику вагу на відповідальність і ініціятиву людини — що, мимоходом кажучи, є дуже важною й надзвичайно корисною річчю, і в громадянській площині — і, передусім, у морально-релігійній. Бо чим менше людина діє наче машина за поштовхом гудзика, а більше як свобідна істота, тим ця людина видатніша.

Тому найбільш корисні й діяльні повинні бути наші національно-церковні організації, наприклад такі, що згуртовані при Централі Українців Католиків у Канаді, як Українське Католицьке Юнацтво, Ліга Українських Католицьких Жінок та Братство Українців Канади.

Одначе, головно ця остання наша організація, яка з природи речі повинна проявити чільну діяльність між усіма нашими організаціями, чомусь у всекраєвому терені досьогодні ще не виправдала вповні свого майже тридцятирічного існування.

В цю пору, коли за проводом Централі Українців Католиків ідуть особливіші намагання оживити й посилити наші організації — і передусім напередодні часу, в якому сподіємося поширення й поглиблення участи світських католиків у житті Церкви внаслідок директив та рішень надходячого Вселенського Собору — час нам зробити основну аналізу того, чого нашим організаціям недостає, а головно чому.

Здаємо вповні собі справу з того, що належна відповідь на ці важні питання вимагає довшого часу та передусім більше розумів, але нашим скромним бажанням є: і від себе вложити свою частину.

Насамперед мусимо з повною щирістю признати нашим світським католикам, і тим що працювали (багато з них уже покійні), і тим, що сьогодні зайняті в нашому організаційному житті — цю найголовнішу прикмету народньо-релігійного діяча, а саме, щиру, добру волю. Коли обсервувати наші різні з'їзди й збори, чи приватно розмовляти з членами, то ця добра воля проявляється так наглядно, що само-собою насувається питання: чому у висліді рівень діяльности наших організацій не дорівнює цій добрій волі?

Чи не тому, що в нас слабий практичний організаційний підхід? Будучи сентиментальним народом, ми захоплюємося високими кличами-ідеями, але занедбуємо холодно обміркувати і практично накреслити потрібні засоби й способи, без яких високі ідеали завжди недосяжні. Це проявляється в наших організаційних правильниках та в резолюціях з'їздів. Ці загальні та величні вислови викликають у нас самозадоволення та підносять настрій, але для їхнього здійснення ще треба нам собі постановити, що, як і коли маємо робити.

Також треба звернути стараннішу увагу на вироблення членів наших організацій як справжніх діячів та плекати в них якнайповнішу ініціятиву. У рядах наших мирян є багато осіб, що мають усі дані стати нашими діячами, навіть провідниками. Досвід показує, що такі, у належних умовинах та за добрими порадами й заохотами, виробляються в розмірно короткому часі на чільних працівників. Не дозвольмо ж собі змарнувати цей великий у нас потенціял доброї волі.

У кожній організації далеко важніше мати діяльних, охоче відданих і свідомих своїх завдань членів, хоч би їх було мало — ніж будьяких, але багато. При засновуванні нових відділів чи оживленні існуючих справа вишколу та вироблення кількох одиниць з ініціятивою та здоровим світоглядом є засадничо справою важнішою ніж масове членство загалу.

Вкінці, наші організації нехай існують і діють для нашої Церкви, а не Церква для організацій. Коли, наприклад, якийсь відділ УКЮ починає думати, що парафіяльна заля в першій мірі на те, щоб вони мали де забавлятися, то це перший покажчик занепаду цієї організації. Нехай наші організації, як у всекраєвих рямах, так і місцевих, не лякаються взяти на себе на свій сподіб і на свою міру високі та завжди актуальні завдання Христової Церкви.

В сучасну пору наш нарід на цьому континенті за Божим Провидінням становить головну вітку нашої Церкви. Плекаймо старанно цю вітку, не тільки для нас самих, але також для всього нашого народу. Нехай вона в нас не маліє.

Бо до цього нема причини. Ані не буде оправдання.

о. В. Дрібненький, ЧСВВ

СВІТЛО
Український Християнський
МІСЯЧНИК
СВІТЛО, ТРАВЕНЬ, 1962 РІК XXV, Ч. 5 (473)

о. В. Ваврик, ЧСВВ

ШЛЯХ ДО ПРАВДИВОЇ ЄДНОСТИ ЦЕ ЗГОДА І ВЗАЄМОПІЗНАННЯ

МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ НА МІСЯЦЬ ТРАВЕНЬ 1962

Вселенський, ватиканський другий Собор скоро наближається. У приготуваннях до нього всі повинні брати участь своїми молитвами в наміреннях Собору. Сьогодні нам усім найдорожчою є мрія, щоб усі християни з'єдинилися. З'єдинену християн присвячено вже дуже багато часу й місця в перед-соборових нарадах. Тепер Свт. Отець запрошує нас усіх до молитви за те, щоб "краща згода й точніше пізнання між католиками та нез'єдиненими християнами приготовили шлях до правдивої єдности".

ДОБРИЙ ПАСТИР

Нічого дивного, що Папа старається про з'єднання християн. Та ж він намісник Христа! А Христос любив називати Себе Добрим Пастирем овечок у Його кошарі й поза нею. Св. ап. Іван, що спочивав на грудях Ісуса та міг вичути удари Його Пресв. Серця, знав, яке дороге було для Христа оте порівняння: "Я є Пастир Добрий!" І для нього св. Іван відступив у своїй недовгій євангелії майже половину десятого розділу. "Маю ж я ще інші овечки, що не є з цієї кошари. І їх мені треба привести. Вони почують голос мій і буде одна отара-стадо й один Пастир!" Це ось так чудово виказані мрії-надії Христа, Доброго Пастиря, що колись усі християни будуть одною громадою під одним Пастирем.

Ще чарівнішими словами говорив Христос у своїй прощальній мові після св. Вечері, яка є Його передсмертним заповітом для всіх християн. Цей свій заповіт Христос проказав у найщиріший для людей спосіб, у молитві. Христос молився: "Отче Святий! заховай їх в ім'я Твоє. Щоб вони були одно як і Ми! Благаю й за тих, що опісля увірують у Мене. Щоб вони всі були одно, як Ти, Отче, в мені а Я в Тобі. І-так світ узнає, що Ти мене послав!" Цю мову-молитву Христа перші християни життям своїм оправдали, бо ж у них, знаємо, "було одне серце та одна душа". Ця їхня згода найсильніше притягала поган, бо вони гляділи на християн і говорили: "Подивіться, як вони люблять!" Тай наверталися, бо знали, що у християн був тоді закон: "Нема в нас ані жида ані грека, ані невільника ані вільного... бо всі ми одно в Христі Ісусі!" (Гал. 3, 28).

ОДНО СТАДО

За повторення отого чуда всехристиянської згоди й любови молімося щирою душею! Бо ця згода й любов мусять попередити друге чудо: з'єднення всіх християн у світі! Посварені люди мусять перш усього погодитись. Апостол каже нам: "Бог наш не Бог сварів, а Бог спокою-згоди" (І. Кор. 14, 33).

І колись, і сьогодні, сварки є причиною церковних роздорів. І не все вони виходили лише збоку східніх християн. Кардинал Гергенретер у своїй книзі про Фотія доказав, що нерозумна загонистість західніх легатів була чи не найбільшою причиною безумної реакції, яка й закінчилася роздором Церков! Коли сьогодні переговорювали б ті самі справи, то ласкава усмішка Папи Івана XXIII була б найпевнішою запорукою остаточного порозуміння. Бо Папа любить тепер відзиватися до нез'єднених словами св. ап. Павла: "Зберігайте єдність духа в союзі спокою. Ми ж одно тіло, один дух... покликані в одній надії! Один Господь (наш Ісус Христос), одна віра, одно хрещення... один Бог і Отець усіх!" (Єф. 4, 3-6).

Папа пригадує також, що сьогодні всі Божі вороги знайшли собі спільну мову й ідуть разом "на Господа і на Христа Його!" Чому християнам не стає толку з'єднатись у хрестоносний похід на оборону Божого царства на землі? Де загрожена наша християнська віра, там немає місця на непорозуміння. Пій XII казав: "Які б

не були різниці між нами, та вогник віри в нас один!" Венедикт XV, добродійний Папа, що рятував наших голодуючих 1921 року, сказав: "Христова Церква не є ні латинська, ні грецька, ні слов'янська, а католицька", себто вселенська, обіймаюча всіх.

ВЗАЄМНЕ ПІЗНАННЯ

Ще просити маємо Христа Чоловікодюбця, щоб християни доходили до з'єднання через взаємне пізнання. Таке пізнання це певна дорога до злуки. І воно є передумовою як згоди так і єдности нашої. Як можемо ми когось любити, коли ми його не знаємо?

Тому треба католикам пізнавати нез'єднених братів-християн. Пізнаючи їх, католики навчаться шанувати їхній обряд, їх традиції, їх історію, їх народність. Шкідливо воно грати ролю старшого брата. Бо вже один старший і страшний брат сидить у Москві! Ображає воно східніх, коли західні хочуть учити їх, як їм себе називати, якою мовою говорити, як їм навіть молитися! Це ні людське, ні християнське! Невже ж у східніх так мало розуму? Невже ж не було і в них Учителів Церкви й великих святих?

А східнім християнам треба ще більше пізнавати Захід. Вони ж відгородились від нього віками ненависти або цілковитого відокремлення. Не залізною занавісою-стіною, а прірвою непроходимою відділили себе від братів своїх християн на Заході. Це нам пояснює, як могло таке диковинне, аж гидке переслідування стрінути нашого царського в'язня, сл. п. митроп. Андрія, що його вигнано з російської церкви як "оглашенного", бо при ньому не можна ніби їм було продовжувати св. Літургію! — Або вони повторять ще колись отаку дурницю. Кількадесят літ тому появилась у Греції в перекладі книжечка "Наслідування Христа" Томи Кемпійського. Грецькі критики приймили її з найбільшими похвалами та назвали її найкращим висловом духовного життя... Греції, що ясно доказує вищість їх духовости над західною... Незнання Заходу привело критиків до таких маячінь! Знання ще нікому не пошкодило. А дурнота або впертість, що не хоче нічого навчитись, ані вислухати думки другого, багато нашкодили спасінню душ та самі голови, хай би "славою й честю" вінчані, прикрила завчасу сумом невдач і помилок.

Отже за шлях до правдивої єдности, за згоду й взаємо-пізнання християн Сходу й Заходу молімось щиро в цьому місяці. Не забуваймо молитись за це й опісля. Бо в кожній нашій богослужбі кличе до нас священик: "За мир усього світу, за добрий стан святих Божих Церков і за з'єднення всіх Господу помолімся!"

о. Ісидор Луб, ЧСВВ

ВІДНОВА ОДНОСТИ НА ВСЕЛЕНСЬКИХ СОБОРАХ

Роздор між Східньою й Західньою Церквою це щось таке неприродне, таке насильне і при тім таке сумне, що мусить болем пройнити кожного, хто над тією справою поважно призадумується. Тому нінього дивного, що і християнський Захід і християнський Схід дуже часто проявляли добру волю помиритися.

Від роздору за часів Керуларія 1054 р. почала Східня й Західня Церква жити своїм зовсім окремим життям, хоч згадка про колишню одність Христової Церкви завжди була жива, як на Заході так і на Сході. Особливо грецькі царі, скільки разів загрожувала якась більша небезпека їхньому (візантійському) царству, зверталися до Голови західнього християнства, Римського Патріярха, та благали від Нього помочі, а за це предкладали з'єднення Східньої Церкви з Західньою Церквою. Так чинили напр. царі: Теодор Ласкаріс, Іван III Ватацес і передовсім Михайло VII Палеолог. 1274 р. вислав він посольство на Вселенський Собор до Ліону, щоб там довершити врочисто помирення обох Церков. Під час архиерейської Служби Божої на празник св. Верховних Апостолів Петра й Павла (що її відправив сам Папа Григорій X), читали Апостола, Євангелію й "Вірую" по грецькому й по латинському, а св. Бонавентура, кардинал Римської Церкви, мав проповідь про з'єднення Церков. За кілька днів зібрані Отці Собору врочисто проголосили З'єднення Церкви грецької, сербської й болгарської з Престолом св. Петра в Римі. На другий рік, 16 січня 1275, греки проголосили врочисто те з'єднання в Царгороді.

Найбільшим оборонцем Унії між греками був тоді вчений Іван Веккос, що займав опісля патріярший престіл, як Йоан XI. Тому мусів він дуже багато перетерпіти від ворогів церковної єдности. Умер як ісповідник за св. Віру на заслання в Прусії (у Візантії) около 1280 р. Він волів стратити радше патріяршу гідність і, як було б треба, навіть саме життя, аніж відкректися правдивої Христової віри. Бо ця віра находиться тільки там, де про її чистоту дбають, згідно з обітницею Христа Спасителя, Наступники св. Петра, що до нього звернув був Божественний Спаситель оці слова: "Симоне, Симоне, це сатана рішив просівати вас як пшеницю; та я молився за тебе, щоб не ослабла твоя віра; а ти колись, навернувшися, утверджуй своїх братів." (Лука 22, 32).

На жаль з'єднення проголошене в Ліоні не вдержалося довго через поведінку деяких християнських володарів, які не шукали того, що Боже, а дбали про свої особисті справи зі шкодою для Церкви.

В XV віці грецька Єрархія прийшла до переконання, що причиною роздору між Церквами є крайня нетерпимість давніших грецьких духовників і письменників до західніх католиків. При тому ця Єрархія з цілої душі прямувала до того, щоб знову настала одність у Христовій Церкві. Тієї одности бажав теж візантійський цар Йоан VIII Палеолог, бо мав надію, що християни зі Заходу поможуть йому в війні проти турків, що вже дуже поважно загрожували Царгородові.

Між прихильними для З'єднення грецькими єрархами годиться згадати: царгородського патріярха Йосифа II, нікейського митрополита Висаріона (пізніше кардинала Римської Церкви й дуже поважного кандидата на папський престіл); єпископа з Кизику Митрофана та Григорія Мамму (пізніших католицьких патріярхів у Царгороді), зокрема ж пізнішого митрополита й теж кардинала, Ісидора.

Коли Папа Євген IV скликав Вселенський Собор до міста Базилеї, прибуло туди від греків посольство (між ним був теж Ісидор, тоді ще ігумен манастиря св. Дмитрія під Царгородом), заявляючи, що Східня Церква готова приступити до церковної єдности з Західньою Церквою. Греки просили, щоби Папа переніс наради собору до якогось італійського міста. І Папа згодився: Собор переніссся до міста Феррара, а коли у Феррарі вибухла пошесть, Собор перенесено до міста Фльоренції. Коли посольство вернулося до Царгороду, патріярх Йосиф висвятив Ісидора на Київського митрополита, щоб він приєднав також Україну й Москву для Єдности. Було це 1436 року. Ісидор вибрався негайно на Русь, а вже в квітні 1437 року прибув до Москви, де всі приймали його з великою радістю. У вересні того ж року вибрався він у товаристві 100 духовних і світських осіб на собор до Фльоренції. Скрізь подорозі вітали його врочисто вірні обох обрядів, а в німецьких країнах, що ними він переїздив, — латинські єпископи. У серпні 1438 р. застав він у Феррарі цісаря Йоана VIII Палеолога, патріярха Йосифа та інших представників грецької Церкви (около 700 духовних і світських осіб). На Соборі мав Ісидор надзвичайно велику повагу так, що всі з ним числилися і йому головно треба завдячити, що прийшло там до помирення між Західньою й Східньою Церквою, себто до Єдности. У Фльоренції помер 1439 р. патріярх Йосиф, а вмираючи зложив католицьке віроісповідання й візвав усіх греків приймити З'єднення.

Це віроісповідання вмираючого патріярха вчинило дуже велике враження на всіх приявних греків і вони (крім завзятого противника З'єднення, митрополита Марка з Єфесу, що вернувся був із собору до Греції) згодилися на З'єднення.

Дня 6 липня 1439 року Папа Євген IV урочисто проголосив З'єднення буллею: "Нехай радуються небеса" і повідомив про це ввесь західній католицький світ. Акт З'єднення підписали 33 представники Східньої (візантійської) Церкви: цісар Йоан Палеолог, 3 заступники царгородського патріярхату, 17 митрополитів і б. і.

Між тими, що підписали акт З'єднення був теж київський митрополит Ісидор. Він підписав його в імені української Церкви та в імені антіохійського патріярха Доротея, як його заступник. А підписав "із любов'ю годячись і одобрюючи" те все, що вирішив Вселенський Собор у Фльоренції. Опісля Ісидор вибрався через Хорватію, Мадярщину й Галичину на Україну та в Московщину, проголошуючи скрізь цю радісну новину, що є вже тільки одна Христова Церква, хоч є різні обряди. Проголошення З'єднення в Україні не стрічалося майже з ніякими спротивами. А не стрічалося тому, що нашому народові З'єднення зовсім не було чуже. Католицьку віру приймив наш нарід за часів св. Володимира Великого з Болгарії, в католицькій вірі перебув він іще довго по схизмі Керуларія та повернувся був до католицької віри за часів короля Данила.

Зате стрінулося З'єднення з великим спротивом від московського князя Василія, що виступив рішуче проти митрополита Ісидора, ув'язнив його і мав намір збавити його життя. Ісидор мусів рятуватися втечею. Під впливом Москви й українсько-білоруська Церква відпала знову, аж до 1596 р., від Католицької Церкви. (Пізніше життя цього великого нашого митрополита й кардинала Римської Церкви таке цікаве й таке повне великих переживань, що вимагало б окремого опису).

Ми згадали, що найбільшим противником З'єднення між греками, що прибули на собор до Фльоренції, був Марко з Єфесу. Він повернувся негайно на Схід і при допомозі деяких монахів, зокрема ігуменів, що їх не запросили на собор у Фльоренції, почав підбурювати нарід проти З'єднення. При тім почав підносити давніші ложні твердження Фотія й Керуларія та видвигати ще нові закиди проти Христової Церкви. Серед таких обставин новий патріярх Митрофан не вважав за відповідне проголошувати З'єднення, бо думав, що насамперед треба приготовити нарід до цього важного акту. Наступник Митрофана, патріярх Григорій III Маммас бачучи, що всі його зусилля в тому напрямі стрічаються з надзвичайним опором противників З'єднення, зрікся 1450 р. патріяршого престолу й виїхав до Риму, де по 9 роках умер в опінії святости. Тоді, з доручення Римського Архиєрея, удався з Риму до Царгороду кардинал Ісидор і там дня 12 грудня 1452 р. в приявності останнього візантійського царя Костянтина XII, багатьох державних достойників та в приявності 300

єпископів, священиків і великого числа народу врочисто проголосив у катедральній церкві св. Софії З'єднення Грецької Церкви з Римською Церквою. Однак противники З'єднення, під проводом монаха Геннадія (Георгія Схоларія) вчинили великий крик, кажучи, що через З'єднення збезчещено церкву св. Софії. Вони прилюдно заявили, вказуючи на турецькі війська, що вже ось-ось мали вдертися до обложеної столиці: "Воліємо радше турецький турбан, як папську тіяру!" Справді, 1453 р. турки здобули Царгород; цар Костянтин згинув на полі бою а з ним пропало раз на завжди світле колись Візантійське царство!

о. Ів. Тет.

"ВСТАВАЙТЕ! ВАШ ДІМ У ВОГНІ!"

Тим окликом збудили сусіди одного вбогого робітника серед ночі. Змучений цілоденною працею й сонний він відповідав машинально: "Загасіть вогонь". Вкінці сусіди — виволікли його з горіючого дому.

Це не один дім горить, це ввесь світ в огні. Вогонь запалено в Росії в 1917 році через комуністичну революцію. Із незвичайною швидкістю той вогонь перенісся на цілий світ. Сьогодні третина населення світу живе під комуністичним режимом. Там комунізм є законом, а все, що відноситься до людської свободи й віри в Бога, є жорстоко давлене.

У тому самому році 1917 Непорочна Діва, Посланниця Бога, з'явилась у Фатімі, щоб сказати всім християнам: "Вставайте! Світ в огні! Пробудіться! Росія хоче запанувати всюди в світі, щоби поширити свою блудну ідею!" Хто це, що так до нас промовляє? Це Мати Божа, Співвідкупителька світу, що є повсякчасно злучена з одиноким Спасителем. Це Марія, яку в тім самім 1917 році Папа Венедикт XV проголосив "Царицею Миру". Покиньте гріхне життя, вертайтеся до інтенсивного християнського життя, вертайтесь до Бога; чиніть покуту, моліться на вервиці, посвятіть першу суботу місяця для Неї, поширіть по всьому світі культ цього Непорочного Серця, щоб скріпилося царство Христового Серця!

І Марія вказує на жахливу альтернативу неба й пекла:

"Пробудіться!" Троє пастушків дрижать із страху. В їхніх душах загорів "вогонь любови й посвяти до Непорочного Серця Марії й щораз то сильніше співчуття до бідних грішників". Вони не перестають повторювати: "Бідні грішники, бідні грішники!" Із останніх слів Якинти, що їх вона сказала перед своєю смертю, наведемо такі: "У світі ширяться щораз більше страшний гріх. Якщо б люди знали, що це є вічність, вони змінили б життя". Так! Земля горить революцією проти Бога й ненавистю проти Христової Церкви. Із того нечистого й революційного вогнища мільйони людей падають у вічний вогонь Божої Справедливости — в пекло.

У досконалій згоді з Церквою Божа Мати з Фатіми перестерігає нас перед жахливим знищенням, що ним є комунізм-безбожжя. "Божий Дім горить" — каже нам Пресвята Діва. "Загасіть його" каже безбожник, апостат, нечистий, злодій. Дуже трагічне те, що тисячі християн, членів містичного Христового Тіла попали в байдужість щодо слави Бога і спасіння ближнього. Із членами жидівського Синедріону, оглядаючи 30 срібняків, кинених їм Юдою до ніг, вони кажуть: "Це не для нас. Це відноситься до вас". У своєму чудовому творі: "Церква в стані Місії" — Суєненс, архиєпископ і примас Бельгії — подає нам такі контрасти: Між католиками 72% нічого не роблять, 28% пробують зробити якесь зусилля — а з них тільки 17% говорять як переможці. Противлячись ворогам Церкви й байдужим християнам, закаменілим грішникам — якою буде відповідь дітей Марії? Що відповімо Нашій Матері? "Загасіть його!" Це ж відноситься до нас! Бо інакше, коли не візьмемося гасити, то тим заперечимо наше хрещення, нашу християнську віру; це значить спрофануємо наше посвячення Марії.

У своїй промові до Дітей Марії Пій XII сказав: "Посвячення Марії, Матері Божій, це тотальне даруваня себе аж у вічність; це не дар чистої форми, або чистого почування, але це дар колективний — через інтенсивність християнського й марійського життя; беріть собі до серця цю спасенну набожність до Марії. Поширюйте її довкруги себе, зробіть з неї прапор вашого апостольту".

У нашому індивідуальному й спільному житті роздумуймо над цими словами Папи, як на вираз-вислів самого Христа, що сказав: "Я приніс вогонь на землю і не бажаю нічого іншого, як щоб він розгорівся". (Лука 12, 49). Це був вогонь чистої любови Бога і ближнього. Цей Божий вогонь повинен держати нас у найбільш інтимній злуці з Божественним Спасителем, через

вірність усім нашим християнським обов'язкам і через милосердя для ближнього. Божа Мати з Фатіми прийшла, щоб ці обов'язки відновити, домагаючись інтенсивного християнського життя. Пій XII жадає теж, щоб наше життя було інтенсивно марійське. Чи це не є дар самих себе, якщо ми обіцяємо Марії жити за її вказівками? Як вірні слуги — ми хочемо бути в Її службі для тріюмфу Ісуса й для спасіння наших братів.

Як це сказав архиєпископ Суєненс — забагато християн у їхній побожності не бачать іншого — а тільки плян вертикальний, що веде їх до Бога — та забувають на плян горизонтальний, що веде їх до св. їх братів. Вони забувають, що Ісус жиє неподільно з душами, членами свого Містичного Тіла. Від свого славного Вознесіння він засів по правиці Отця — одначе Він продовжає жити на землі через свою Церкву. Цю Церкву Він хоче бачити своєю, без плям і без зморшок. Над цим ми повинні працювати. Засоби? Папа Пій XII каже: "Візьміть собі до серця цю спасенну марійську набожність, зробіть із неї ідеал вашого інтимного життя. Нехай Божа Мати буде дійсно Матір'ю й Учителькою ваших думок, ваших слів і ваших дій." Щобільше: "Пропагуйте цю набожність — зробіть із неї ціль нашого апостольства."

13 серпня 1917 р. — масони замкнули троє пастушат із Фатіми у в'язниці в Урем. Їм погрожували смертю в кітлі з кип'ячою оливою, якщо не зрадять тайни, повіреної їм Марією. Мала Жасінта зачала плакати. "Я хочу вмерти", сказала вона, "для Пресв. Діви — одначе так трудно є вмерти, не бачивши своєї матері". "Мала сестричко", — сказав до неї Франц. — "приймім і це, щоби потішити Серце Марії й навернути грішників". Великі слова з уст 9-літнього хлопчати... А ми! Чи не приймемо горя скитання по чужині, далеко від поневоленої безбожниками рідної землі, нужди й терпіння в житті, щоб зреалізувати ідеал нашого посвячення? Пробудімось! Горить дім! Ми не дамо себе поконати ворогам Бога й Марії. Їхній диявольській ненависті — ми протиставмо любов, що робить так багато добра і не є ніколи достаточною. Церква аплікує до Марії слова: "Ті, що поцінять знання про Мене — будуть мати життя". — Марія сама буде з Ісусом нашою вічною нагородою.

Отже відваги й довір'я в нашій праці — такій заслуженій в очах Ісуса і такій спасенній для душ. Не забуваймо останніх слів Марії у Фатімі: "Вкінці затріюмфує моє Непорочне Серце!"

о. А. Пекар, ЧСВВ

КРАСА МАРІЇ

Люрд — це новітнє чудо наших часів.

"Тому, хто вірить, — говорить про Люрд Верфель, — не потрібні ніякі пояснення. А тому, хто не вірить, ніякі пояснення не можливі!"

Посередницею лурдських чуд є *"Гарна Пані"*, що перед 100 роками об'явилася малій Бернадеті Субіру в Массаб'єльських печерах. Св. Бернадета від тої пам'ятної хвилі жила тільки тим видінням. *"Гарна Пані"*, як вона називала Пречисту Діву Марію, заки Ця не об'явила їй імени *"Непорочне Зачаття"*, так зачарувала Бернадету, що вона тут на землі вже більше нічого не бажала. Погляд на *"Гарну Пані"* наповняв душу святої небесною радістю та захоплював її до екстази.

Те саме явище мало б відбуватися в нашій душі, скільки разів уявляємо собі живий образ Божої Матері. Вона ж *"вся гарна... й сказу в Ній немає!"* (Піс. над Піс., 4:7). Якщо ми не захоплюємося видом Марії, це знак, що ми не маємо в нашій уяві ясного її образу. Може цих кілька рядків поможе нам захопитися теж і зовнішнім образом *"найгарнішої поміж дівами"* (там же ж, 1:7).

"Мов зоря зазорилась,
Що гарна як місяць,
А ясна мов сонце!" (там же ж, 6:9).

Із старинної історії довідуємося, що в V ст. пер. Хр. грецький сенат повірив славному малярeві Зевксидові намалювати образ "ідеальної гелленської жінки". Зевксид тоді з'їздив цілу Грецію, одначе не міг знайти взору для свого портрету. Ні одна гелленська красавиця не відповідала його ідеалові красної жінки. Тому артист посадив коло себе аж п'ять красавиць, вибирав із кожної найгарніші риси й так помалу на полотні згармонізував ідеал гелленської жінки.

Щось подібного зробив Господь Бог із Марією. Він зібрав увесь ангельський та людський чар та вложив те все у предивній гармонії не на полотні, але в особі Марії, що Її від віків вибрав на Божу Матір. Звідси Марія визначалася не тільки душевною, але й тілесною красою. Понад Неї не було й не буде гарнішої жінки на світі,

бо *"що лілея поміж тернами"* те Марія *"між дівами"* (там же ж, 2:2).

На скільки Марія чарувала всіх своєю красотою, знаємо з життя св. Діонисія Ареопазького. Філософ і критик грецького красномовства, Діонисій, після навернення до християнства, вибрався до Єфесу, щоб побачити Матір Божу. Діонисій, як він сам описує, на стільки був *"очарований красою виглядом Марії, що хотів впасти перед Нею й поклонитися Їй, як якійсь богині"*. Тільки свідомість, що Марія *"теж тільки сотворіння Боже"*, здержала його.

Була це зверхня краса Марії, що спонукала євангелиста Луку взяти в руки малярську кисть та передати грядучим поколінням розкішний її вигляд. Від тоді найславніші малярі світу, коли тільки малюють портрет цієї небесної *"Мадонни"*, стараються віддати ідеальну красу жінки, яку тільки сам Бог міг зреалізувати в своїй Матері.

Чи ж то не про Марію співає пророчим духом Псальмопівець:

"Праворуч Тебе стоїть
Цариця в ризах мовби цвіт,
У золоті цяца сіяє
И солодко, мило споглядає.
О, слухай, доню, з вершини,
Поглянь і ухо приклони:
Народ і дім батьків забудь,
Хай жар любови вгорне грудь
Твою, Царице, бо краси
Твоєї Цар Твій забажає, —
Він Бог, що керму світа має,
І Ти Йому поклін даси.

Дочка до Тебе прийде Тира,
Царице наша, Мати щира
Із дарами і у мольбі
Нераз поклоняться Тобі
Народи славні і багаті,
В Царициі серці мов в палаті
Сіяє слави дияєм,
А ризи верхні мов огнем
Мигочуть, золотом бо ткані
У різнородний барвний цвіт..."

(З 44-го Пс., перекл. о. П. Штокалка)

о. Севастіян Сабол, ЧСВВ

БАГАТО ЛЮДЕЙ ЗАПИТУЄ...

Чому Церква не забороняє своїм вірним пити алькоголь, коли бачить і сама, скільки зла він приносить людям. Думаю, що декотрі протестантські секти роблять мудріше, бо їх вірні взагалі не сміють узяти алькоголю до уст.

Церква не забороняє пити алькоголю з тієї простої причини, що сам алькоголь ще не є ніяким злом і пити його — це ще не гріх. А що не є гріхом, того Церква не має причини забороняти. Адже ж сам Бог дав виноград, дав і інші рослини, а людям дав розум і вони помалу додумалися, що з цих і тих рослин можна зготовити вино, пиво, чи горівку. Знаємо зі Святого Письма, що напр. вино (а це також алькоголь!) має також свої добрі сторони і воно є корисне, бо ж це лікарство (1 Тим., 5, 23). Знаємо також, що сам Божий Син у Галилейській Кані перемінив воду в вино, щоб весільні гості мали чим гоститися. А Він напевно був би не робив того, коли б вино було чимось злим, чи коли пити його було б гріхом. Якщо б Церква відсуджувала вино чи взагалі алькоголь, тоді вона відсуджувала б самого Божого Сина і по фарисейськи творила б себе ліпшою і мудрішою і святішою, ніж сам Господь Бог. Правда, алькоголь часто доводить до гріхів і до різних трагедій. Але ж до гріхів і до різних, нераз великих трагедій доводить також маєток, гроші, гарні одяги, кіна, театри, танці і любов, отже Церква мусіла б хіба забороняти також гроші, театри, фільми, танці і любов. Отже Церква не може забороняти алькоголю тільки тому, що він декого, чи навіть і багатьох доводить до зла. Не сам алькоголь є злий і грішний, тільки те, що люди вживають його на зле і на гріх. І тому Церква робить те, що вона може і повинна робити, а саме: вона забороняє надмірного вживання алькоголю, як забороняє також і надмірного вживання поживи, надмірного прив'язання до маєтків, до гроша іти. Вона забороняє надмірне вживання алькоголю з тієї причини, що він не тільки часто є причиною різних непорозумінь і трагедій та марнування тяжко зарobленого гроша, але, що найважніше, алькоголь також позбавляє людину її людської гідности й Божого образу, розуму й чести та робить її просто твариною, що руководиться вже тільки звірячими інстинктами. Таких людей Церква повчає про шкідливість і грішність надмірного пиття, заохочує до повздержности й поміркування, грозить їм на проповідях і в сповідальниці, через що багатьох приводить до опам'ятання та рятує неодну душу, в якій ще не зовсім завмерло сумління. Тих же, що не хочуть опам'ятатися, Церква тяжко карає, бо непоправним вона відмовляє християнського похорону.

Правда, перестороги та кари Церкви не кожному помагають. Але ж у тому не Церква винувата. Держава має сотки тисячі поліцистів, має суди і суддів, має тюрми й газові комори і електричні стільці на те, щоб карати людей за їхні проступки, а інших відстрашувати від подібних злочинів; а, однак, злочини дальше діються. Чи держава і поліція і суди, чи тюрми винуваті за те, що вони не всилі стримати кожного громадянина від злочинів? Не держава винувата та й не Церква винувата в тому, що деякі її вірні не повинуються Божому чи людському законові. Винувате в тому тільки недарство самих людей, що ані Бога не бояться, ані людей не соромляться.

Чи це гріх зайти до некатолицької церкви, щоб подивитись на хрещення чи вінчання, або взяти участь у похоронах доброго приятеля?

Католицька Церква з засади забороняє своїм вірним заходити до некатолицьких храмів, бо з того легко виробляється релігійний індиферентизм (байдужість), себто поняття, що, буцімто, кожна віра добра; а це фальшиве поняття. Крім того, католик, що частіше заходить до некатолицького храму, легко може дати згіршення іншим католикам, які зле думатимуть про нього, мовляв, він хіба тільки звітрілий католик; або інші подумають собі: якщо він ходить туди, тоді, чейже, вільно й мені. Отже, через це такий робить шкоду в душах слабших вірних. Тому то з причини такої небезпеки згіршення й послаблення віри, — Католицька Церква забороняє своїм вірним заходити до некатолицьких церков, особливо ж забороняє їм брати участь у некатолицьких богослужбах чи обрядах. Але вона не забороняє своїм вірним піти деколи, отже рідко, зайти до православної, чи протестантської церкви, щоб оглянути церкву, її урядження, малюнки, або щоби бути приявним на хрещенні, вінчанні або на похоронах своїх добрих приятелів і знайомих. Піти туди з такої нагоди — того вимагає чемність, вдячність, культурність і дружба відносно некатоликів, із якими живемо і повинні ми жити в дружніх зносинах, а Католицька Церква не вимагає від своїх вірних, щоб вони були фанатиками чи некультурними й невиховaними людьми. Правда, католики не можуть бути хресними батьками при хрещенні, ані свідками при вінчанні в некатолицькому храмі, але зробити приємність своїм напр. православним друзям і піти до їхньої церкви з нагоди хрещення їхньої дитини, чи з нагоди вінчання когось із їхньої родини, а ще більше з нагоди похорону когось дуже добре знайомого православного, — це з певністю дозволене, щоб тільки це не бувало часто.

Моїм знайомим стався прикрий випадок, що священик-сповідник, вислухавши їхньої сповіді, сказав їм, що він не має власти розрішити їх від такого і такого гріха та й відіслав їх до манастирської церкви, щоб вони там висповідалися. Чому не всі священики мають однакову власть, відпускати гріхи в Св. Сповіді?

У св. Тайні Священства священик одержує повну власть відпускати всі гріхи, але св. Церква, в деяких випадках, може обмежити ту власть і коли б священик розрішив когось від гріхів, що є вийняті з-під його власти, то таке розрішення було б неважне. Деякі, особливо тяжкі гріхи, є резервовані самому Свт. Отцеві, інші може застерегти собі єпископ даної епархії. Священики-монахи, звичайно, дістають від єпископа право розрішати каяників від гріхів резервованих єпископові. Вони мають те право особливо на місіях і реколекціях, але, звичайно, можуть уживати його також і в своїх манастирських церквах.

У надзвичайних випадках, напр. коли каяник находиться в небезпеці смерти, Церква автоматично уповноважнює кожного священика розрішити такого чоловіка від усіх зарезервованих гріхів.

Церковна влада вимає деякі гріхи з-під власти священиків у тій цілі, щоб відстрашити людей від легкодушного поповнювання деяких особливих гріхів. Як хтось усвідомить собі, що напр. за підпал, чи за вбивство, або за зігнання плоду буде мусіти ходити від священика до священика, заки дістане розрішення, то він десять разів призадумається над тим, і це може стримати його від такого гріха.

Як часто я маю сповідатися, коли щоденно причащаюся? Чи вистачає раз на два-три тижні, чи треба сповідатися кожного тижня?

Стисло кажучи, ми не мусимо йти до св. Сповіді, якщо не маємо тяжкого гріха на душі. Але Церква дуже заохочує своїх вірних, щоб ті, які щоденно причащаються, сповідалися частіше, по можності, навіть кожного тижня.

З чого ж тоді мають сповідатися вірні, які не мають тяжких гріхів на душі? Якщо, за Божою ласкою, вони устереглись тяжких гріхів, тоді нехай сповідаються зі своїх повседневних невірностей, що їх допустилися від останньої сповіді. Якщо наше життя пливе так тихо і спокійно, що ми не допустилися свідомо навіть повседневного гріха, тоді — при такій частій сповіді — скажім якийсь тяжчий гріх із нашого минулого життя, гріх, із якого ми вже сповідались, або скажімо кілька повседневних гріхів із нашого минулого життя та збудім поновний щирий жаль за ті гріхи. Це буде "вистачальна матерія" до св. Тайни Сповіді і священик буде міг дати нам розрішення. Але кожний, хто щоденно чи майже щоденно приступає до св. Причастя, повинен перед самим св. Причастям збудити щирий жаль за повседневні гріхи, що їх допустився з людської немочі за час від останнього св. Причастя.

Святіший Отець, покійний Пій XII, що так дуже заохочував вірних до частого св. Причастя, не менш ревно підкреслював також і часту св. Сповідь, як незвичайно корисну для тих, що часто причащаються. Він прегарно вичислив у ко-

ротких словах ті великі користі, що їх приносить душам часта св. Сповідь. Ті користі наступні: через часту Сповідь зростає в нас пізнання себе, своїх блудів, їхніх джерел, причин і небезпек; душа, заглиблюючись у своїх упадках, вправляється та вдосконалює себе у християнській покорі; через часту контролю себе, злі звички поступно викорінюються; перемагається душевна осхлість та недбалість; сумління стається все чистіше й ніжніше; через часті постанови поправи скріплюється в нас добра воля; поступно осягається сильна контроля над собою і за кожним разом побільшується Божа благодать у душі. Ось, скільки чудових овочів осягається нараз при кожній св. Сповіді. Тому ті, що причащаються щоденно, повинні також часто користати зі св. Тайни Сповіді, щоб через неї більше очищувати своє сумління та ставатися все більш гідними того св. Причастя, до якого щоденно приступають.

о. Ір. Назарко, ЧСВВ

АПОСТОЛ РОБІТНИКІВ

Одного гарного літнього дня в передмісті Мехіка на великій площі завалений розбитими автами й старим залізяям, зібралася товпа автистів і робітників у гаражах. Нараз на розбите авто виліз молодий мужчина в робітничому комбінезоні (в оберголах) та почав проповідати Боже слово. А проповідав так, що слухачі нераз переривали йому бурхливими оплесками. Пізнім вечором в одному гаражі всі автисти висповідалися в молодого проповідника. Був це апостол робітників — о. Михайло Про Т. І.

Майбутній мученик за католицьку віру й гарячий апостол робітників — о. Михайло Про Т. І. народився 13 січня 1891 р. в самому серці Мехіка, місцевості Гвадалюпе, як син багатого інженера й директора копалень. Згодом його батько переніссся на постійне до самого міста Мехіка, де Михайло провів свою юність. Вихованням незвичайно живого, непосидющого й збиточного Михайла займалася його справді свята мати, що засіяла в серці юнака зародки глибокої побожности. Від десятого року життя Михайло причащався що тижня, а що вечора проводив вервицю домашній службі. Недоля пролетаріяту витиснула своє п'ятно в серці Михайла вже в гімназійних літах. Бажаючи пізнати душу робітника, Михайло не занедбував ніякої нагоди, щоб нав'язати зв'язки "зо світом праці". Ідучи залізницею сідав між робітників, щоб у розмові з ними ділити їх радощі й смутки. Під час вакацій відвідував великі промислові осередки, щоб зблизька приглянутися важким умовинам робітничого життя. Пізнавав життя робітників так, як воно виглядало в дійсності.

На двадцятому році життя цей багатонадійний юнак покинув світ і вступив до новіціяту ОО. Ісусівців. Після новіціяту посвятився студіям філософії. Саме тоді (рік 1914) у Мехіку вибухло люте переслідування католиків. Батькові Михайла, як ревному католикові, сконфісковано ввесь маєток, а сам він мусів покинути край. Небезпека зависла й над манастирями ОО. Ісусівців. Тому вони перенесли своїх студентів до Еспанії. Михайло студіював філософію в Гранаді, а богословію в Барсельоні. Потім настоятелі перенесли його ще до Бельгії, де він спеціяльно студіював суспільне питання і де одержав Тайну священства 30 серпня 1925 р.

Після повороту до Мехіка о. Михайло з запалом кинувся у вир апостольської праці, наче прочував, що до смерти залишилося йому тільки шістнадцять місяців. Одні з перших реколекцій, що їх він давав, були для гірників. Тому, що о. Михайло знав гірників від дитинства, говорив до них їх діялектом, а говорив так приступно й образно, що з великим зацікавленням слухали його не тільки прості гірники, але й інженери.

Одначе найліпше почувався о. Про на передмістях. Серед тих людей, що нераз не мали сорочки на хребті, о. Про почувався як риба в воді. Коли говорив до них то завжди потрапляв у саму суть речі. Після одної проповіді прийшли до нього шевці і звірилися йому, що "те все пасувало їм, як пара добрих чобіт".

Проповідаючи вбогим о. Про не забував про їх матеріяльні потреби. Пів року після повороту до краю вже мав 96 родин на своєму повному утриманні. Мусів подбати не тільки про харч для них, але і про дах над головою, про одіж, ліки і т. п. А ті всі матеріяльні засоби добував передовсім шляхом власних упокорень. "Навіть не уявляєш собі, який це стид жебрати і то безустанно" — так звірився своєму кузенові. На колесі свого брата об'їздив місто й просив милостині. "Вдень і вночі — писав о. Про — ходжу по сходах покритих диванами, по домах багачів, по липких підлогах шинків, по бридких і вбогих дільницях столиці. Девотки мене величають, пияки запрошують пити, а вуличники вважають мене за свого сердечного приятеля".

Отець Про використовував свою приязнь із

ЗАРЯДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЄРАРХІЇ КАНАДИ

Дорогі у Христі Браття й Сестри,

Щоб заповіджений Вселенський Собор міг дати Христовій Церкві й усьому людству ту духовну і моральну поміч, що її сьогодні так очікують усі народи світу, треба йому окремої сили Божої благодаті та щирої співпраці всіх людей доброї волі.

Свідомий тієї великої й святої правди, верховний Пастир Христової Церкви, Святіший Отець Іван XXIII, ініціятор цього Собору й душа його підготовчої праці, уложив ще в 1959 р. окрему молитву до Св. Духа в цьому наміренні та просив усіх вірних проказувати її часто з набожністю й покірним довір'ям до Дателя всіх Божих дарів.

Останніми часами, з наближенням дня започаткування в жовтні ц. р. дій цього Вселенського Собору, Христовий Намісник звернувся в окремий спосіб до студіюючої молоді з проханням активно включитися в цю молитовну соборову акцію й помогти таким чином Церкві осягнути через цей Собор усі ті духовні і моральні добра, на які йде сучасність і на яких буде збудована майбутність.

Ідучи за цим закликом Первосвященика Вселенської Церкви та з бажанням якнайактивніше включити нашу шкільну молодь до тієї молитовної соборової акції, яка може надзвичайно багато причинитися до об'єднання цілої Христової Церкви, а в тому й цілого українського народу, ми поручаємо, щоб:

1. Всі наші українські католицькі школи, як ціоденні, так Рідні Школи включили в свої виклади релігії й історії Церкви окремі лекції про історію, важливість і завдання Вселенських Соборів взагалі, а заповіджений Ватиканського II Собору зокрема;

2. Щоб учні всіх тих наших шкіл спільно в школі відмовляли в наміренні Собору молитву до Св. Духа, уложену Свят. Отцем Іваном XXIII.

3. Водночас Отці душпастирі масово поширять текст тієї молитви поміж своїми вірними та заохотять їх теж до частого й набожного проказування тієї молитви в наміренні щасливого успіху тієї преважливої події в історії Христової Церкви.

Зі щирого серця благословимо Вас, Дорогі Браття і Сестри, а зокрема нашу дорогу шкільну молодь, та просимо нашого Божественного Спасителя і Його Пресвяту Матір завжди берегти Вас у своїй ласкавій опіці.

Дано в Канаді, дня 2 квітня 1962 року.

† МАКСИМ, — Митрополит Вінніпегський
† НІЛ, — Єпископ Едмонтонський
† ІСИДОР, — Єпископ Торонтонський
† АНДРІЙ, — Єпископ Саскатунський

МОЛИТВА ДО СВ. ДУХА ЗА УСПІХ ВСЕЛЕНСЬКОГО СОБОРУ

Божественний Душе, посланий Вітцем в ім'я Ісуса Христа, що перебуваєш у Церкві й непомильно її провадиш, вилий ласкаво, благаємо Тебе, повноту Своїх дарів на Вселенський Собор.

Найсолодший Учителю й Потішителю душ, просвічуй умн Єпископів, що в скору відповідь на заклик Найвищого Римського Архиєрея зберуться разом на Собор.

Дай, щоб цей Собор приніс щедрі овочі; світло й сила Євангелії все більше й більше поширювались у людській спільноті; щоб католицька релігія й ревна місіонарська праця постійно кріпшали; щоб закріпилося глибше пізнання навчання Церкви та зросло спасенне скріплення християнських обичаїв.

Найсолодший Посителю душ, закріпи наш ум у правді, зроби послушними наші серця, щоб ми могли щиро й із пошаною прийняти та бути готовими радо виконати те, що рішить Собор.

Також просимо Тебе і про тих овечок, що під цю пору не належать до одного Христового стада, щоб і вони могли якнайскорше знайти одність під проводом одного Пастиря, саме так, як вони славляться іменем християни.

Відмови сьогодні Твої чуда, гейби нової П'ятдесятниці, і вчини, щоб свята Церква, зібрана одноду шно на гарячій молитві довкола Марії, Матері Ісуса, та під проводом св. Петра, могла поширити Царство Христа — себто панування правди, справедливости, любови й миру. Амінь.

(Молитва уложена Свят. Отцем Іваном XXIII, проголошена Свящ. Апостольською Пенітенціярією, 23 вересня 1959 р. 10 літ відпусту за кожне проказання цієї молитви; повний відпуст раз на місяць, за звичайними вимогами, за щоденне її відмовлювання. ААС, т. 51, ч. 14, листопад 1959, стр. 832).

Позволяється друкувати, Канада, 2 квітня 1962

† Максим, — Митрополит Вінніпегський
† Ніл, — Єпископ Едмонтонський
† Ісидор, — Єпископ Торонтонський
† Андрій, — Єпископ Саскатунський

знайомими лікарями посилав їм хворих, яких вони мусіли лікувати задармо. Вишукував "добрих багачів", які винаймали йому мешкання — безплатно. Нераз як милостиню діставав якусь річ, що її треба було продати. Продавав звичайно за подвійну ціну. Одного разу дістав скіряну жіночу торбинку та йшов з нею містом. Надійшла знайома пані й з усмішкою спитала: "Що ви, отче, несете"? "Торбинку вартости 25 п'ястрів. Вам її відступлю за 50 п'ястрів, а гроші прошу негайно доручити вбогій родині на такій вулиці і під таким числом". Все було докладно сповнене. Як було треба — то о. Про не вагався взяти на плечі мішок муки й нести його багатолюдними вулицями міста, не зважаючи на кпини. Часто дістав записку такого змісту: "Родина Н. найшлася в крайній нужді. Є їх дванадцятеро. Троє хворих. У хаті ні дрібки хліба. Вичікують Вашої помочі, Отче". Нераз геройським зусиллям добував для таких засоби потрібні до життя. Боже Провидіння завжди приходило йому з поміччю.

А треба знати, що о. Про апостолував у часах лютого переслідування релігії в Мехіку. Щойно вернувся до краю, а вже видано приказ: арештувати його! Тому він мусів апостолувати укриваючись. Одначе завдяки бистроті свого ума виводив поліцію в поле продовж кільканадцяти місяців. Одного разу підійшов до тайних поліцаянтів, які чекали на нього, попросив у них вогню, розказав їм кілька нових дотепів, запросив на вино та випив на їх здоров'я. Іншим разом побачив, що два жандарми стережуть дому, в якому він мав відправити Службу Божу. Холоднокровно підійшов до жандармів, а відхиливши кляпу плаща, наче показував їм відзнаку тайної поліції, сказав: "Маємо кота в мішку". Жандарми думаючи, що він дійсно тайний агент поліції, віддали йому честь, а він увійшов до дому, успокоїв зібраних, відправив Службу Божу і вийшов. А жандарми ждали на нього дальше.

Але мабуть найбільш забавна була така подія: Отець Про спостеріг одного дня, що вже від довшого часу вслід за ним ходять два поліційні агенти. Ніяк не було можливости відв'язатися від них. Перед о. Про йшла молода панна. Отець Про приступив до неї, коротко пояснив своє положення, взяв її за руку і дальше вони йшли сміючись, як пара закоханих. А агенти свято переконані, що це не той, якого вони шукають, пішли в іншу сторону.

Але, як каже наше прислів'я: "До часу збанок воду носить". Отець Про думаючи, що він безпечний у криївці, саме там попався в руки поліції і його ув'язнено. Кілька днів пізніше без судової розправи, засуджено його на смерть. Присуд виконано без проволоки. У середу 23 листопада 1927 р. на подвір'ї інспекторату поліції станув о. Про з руками розпростертими у виді хреста. В одній руці тримав малий хрест, а в другій вервицю. Закликавши сильно: "Нехай живе Христос — Цар!" упав прошитий п'ятьма кулями. Його похорон перемінився у величаву католицьку маніфестацію, в якій взяло участь понад 20.000 людей, співаючи пісні у честь Христа-Царя. А головний виновник — масон президент Калес стояв при відчиненому вікні й скреготав зубами.

———

Олександер Мох

ПРИГОДИ ОТЦЯ БРАВНА

Коли Гілберт Кійт Честертон (1874-1936) започаткував 1911 року збірку "пригод" отця Бравна новелею п. н. "Блакитний хрест", то мабуть не знав автор іще того, що ці "пригоди" розростуться до числа 49 новель у 5-ти томах: The Innocence of Father Brown (1929), The Wisdom of F. Brown, The Incredulity of F. Brown, The Secret of Father Brown і The Scandal of Father Brown. Всі ті збірки кримінальних сторій перевидало жидівське видавництво Кессел і спілка в одній книзі п. н. The Father Brown Stories — by G. K. Chesterton. — Cassell and Company Ltd. London. ("Сторії отця Бравна"), книзі товстенькій на 718 сторін більшого формату: ціна в Канаді $5.25. Приміряик, який маємо перед собою, це вже с ь о м е збірне видання, з часу 1929 до 1955 року.

Честертон, маляр, есеїст, поет, редактор, соціолог і політик, видавець популярного Джі-Кей-Ввіклі, в якому пропагував цікаву науку про дистрибутизм (свого роду теза про конечність перетворення ладу Англії, який змагає до капіталізму, на лад, якого основою були б "підкулачники": "Кожному хліборобові три акри поля й корову!" Більше й ширше про Джі-Кей-Сі, як його популярно називали в Англії, писав я в статті п. н. "Поет-журналіст" ("Життя і Слово" ч. 1, з 1948 р., стор. 34-43).

Ще до свого навернення на католицтво (1923) Честертон виявив був свою прихильність до того роду літературного жанру, що його називають англійці криминел стори, а який таки родом із англосаського світу. Перша "кримінальна стерійка", новеля Едгара Алена По (американця) п. н. "Подвійний морд при вул. Морг" в 1850-тих рр., дала цілий ряд наслідувачів, найкращих в Англії: Вилкі Коллинс ("Місячний камінь"), Артур Конен-Дойл ("Пригоди Шерлока Голмса"), Г. К. Честертон, Дороті Сейерс ("Лорд Пітер просліджує справу") й б. і. Та коли взяти до уваги літературні й ідейні вартощі тих різних авторів і творів, то немає сумніву, що "Пригоди отця Бравна" Г. К. Честертона стоять тут на першому місці.

Перша книжка пригод о. Бравна вийшла ще 1911 року й назвав її автор двозначним наголовком: "Невинність о. Бравна". Назвав так, бо слово "невинність" можуть злі люди вважати за іронічність згл. якусь двозначність і... стануть читати католицьку книжку, про що й ішлося Честертонові, який любив так "підтягати" людей... Сам же автор доказує в цій книжці, що непомітний і смішний на перший погляд католицький священик, зовсім не такий "невинний", себто насправді розумніший від тих, що з його "невинности" глузують. Багато надутих і єлейних католиків гіршилося тим, що автор зробив свого героя-детектива священиком та ще й католицьким. Але автор зробив це саме з апологетичних оглядів: його католицький священик грає ролю детектива на те, щоб його вчинки і слова прояснили не в одному католицький спосіб думання тим, які інакше не взяли б католицької книжки в руки. При тому автор прояснює в тих

(Кінець статті на 225 сторінці)

———

о. В. Целлер

ВЕЛИКА СПРОБА АВРААМОВОЇ ВІРИ

Хоч патріярх Авраам дожив уже старого віку, його досвіди ніяк не скінчилися. Навпаки, ще мала наступити найбільша мабуть спроба всенького його життя.

Тимчасом Сара стала матір'ю довго очікуваної дитини, "дитини обіцянки", Ісаака. Авраам жив щасливо декілька років у добробуті, Ісаак зростав і набирався розуму. У тому часі довелось батькові відбути ще одну дуже важливу мандрівку в гори. А сталось це так:

Одного разу Господь сказав до Авраама: "Візьми свого сина Ісаака й іди в землю морійську і там принеси його в жертву". Подумайте хвилину, що діялося в душі Авраама, коли почув ці слова! Усі його надії розвіялися, як дим: ніхто з його нащадків уже не заселить землю, все пропало, краще б Ісаак взагалі був не народився. Але не зважаючи на всі сумніви й питання, що постали в голові Авраама тієї ночі, він ані на хвилину не захитався в своєму довір'ї до Господа. Уставши вдосвіта, Авраам осідлав осла, взяв двох молодих слуг і Ісаака, свого сина. Забрав також нарубані дрова та пішов на вказане Богом місце. Це була дійсно жахлива проща, в часі якої Ісаак ставив батькові незручні питання: "Де ж є жертва? Чому мовчите? Хто заб'є призначену на жертву звірину? Чи можу я стояти недалечко? Коли повернемося домів?"

ЖЕРТВА БОГУ — ДУХ СОКРУШЕН

Прибувши до підніжжя гори Морія Авраам велів слугам залишитися там, а сам з Ісааком подався на гору. Авраам поклав дерево Ісаакові на плечі й обидва пішли на призначене Богом місце. Там Авраам поклав Ісаака на жертівнику і, вже більше не вагаючись, підняв угору ножа, щоб ударити ним сина. Але в цьому ж моменті сталася незвичайна річ: Голос із неба прогомонів могуче: "Не вбивай свого сина — тепер я знаю, що ти слухаєш твого Господа".

Господь Бог, розуміється, не хотів життя дитини, а батькового віддання. І Авраам дав дальший доказ, що він у всьому послушний Божій волі. Те саме діється з відношенням Бога до нас, людей. Із хвилиною коли кажемо: "Так, Господи, нехай діється твоя воля", за Його волею наші справи повертаються так, як для нас найліпше. Бог домагається тільки нашого співдіяння з Його волею.

Приготування дерева, жертівника й вогню не було даремне. Раптом з'явився баран, якого й принесено на жертву замість Ісаака. По закінчені жертви Авраам із своїми людьми повернувся до Версави.

А ось і другий Ісаак іде терневою дорогою на гору. На плечах двигає дерево, на якому принесе себе в жертву. Без слова спротиву дозволяє прибити своєї руки й ноги на вівтарі смерти. Він також готовий прийняти смерть із рук тих, яких Він полюбив... Він прийшов сповнити волю свого Отця. А варт знати, що Голгота лежить дуже близько гори Морія.

СМЕРТЬ АВРААМА

Маючи 175 років старенький Авраам попрощався зі своєю чисельною родиною і, передавши своє майно Ісаакові, заснув на віки.

Авраам був людиною незвичайної віри. Всеньке своє життя він вірив, що Господь Бог усе в слушний час доведе до ладу. Авраам чув нераз обітниці — і бачив: діялося навпаки. Він плянував і був свідком, як його наміри зводились унівець. Ось напр. він хотів замешкати постійно на одному місці, але завжди мусів кочувати й шукати нового життя. Витривати йому треба було незвичайної віри. Такої ж віри треба було для оснування народу, що мав вийти з нього. Вибраний нарід, маючи за приклад Авраамову віру, ніколи не повинен був попадати в зневіру.

Го й не повинні ми дивуватися, що євангелист Матей виводить рід Христа з роду Авраама.

ІСААК
НАРОДЖЕННЯ Й МОЛОДІСТЬ ЄСАВА І ЯКОВА

У порівнянні з батьковим, життя Ісаака було досить одноманітне. Ми зустрічаємо його вже в старшому віці, коли його зір меркне а руки непевні й постійно трясуться. Але він прожив, як побачимо, довгі роки. Ось його історія.

Продовж дев'ятнадцяти років подружжя Ісаака з Ревекою було бездітне. Пізніше народилися їм близнята. З близнятами буває таке, що вони або пропадають за собою, або ненавидять одне одного. Єсав і Яків не зносили себе взаїмно. Вміру росту ріжниці їхніх вдач зазначалися ще виразніше. Старший Єсав перебував залюбки поза хатою на полюваннях, Яків же радо залишався дома помагати в господарці. Ісаак волів дикого, простакуватого і розсіяного Єсава, зате Ревека любила більше спокійного й уважливого Якова.

ЗА МИСКУ СОЧЕВИЦІ

Одного разу, коли молодший брат приготовляв собі полуденок, Єсав, голодний і втомлений, прийшов із полювання та попросив своєї пайки. Цього дня варили сочевицю, а Єсав любив сочевицю понад усе. "Я віддав би радо моє первородство за миску сочевиці" сказав Єсав.

Яків подумав хвилину, а потім попросив брата повторити ці слова та..., по можності, скріпити їх присягою.

Єсав зчерги присягнув, що зрікається свого первородства, з'їв миску сочевиці, став від стола і пішов своєю дорогою. Нарваний і нерозважний Єсав, вирахований і тверезий Яків. Зректися первородства — значило стільки, що зректися свого права до наслідства. Правно було вона однозначне зі станом молодшого брата, воно могло також означувати зречення зі священичого стану. Немає сумніву, що первородство мало велике значення, інакше ми про нього не чули б так часто.

БАТЬКІВСЬКЕ БЛАГОСЛОВЕННЯ

У цьому часі Ісаак думав, що його смерть уже близька і тому хотів в особливіший спосіб поблагословити свого улюбленого, хоч неотесаного сина. Отже покликав Єсава і дав йому таке доручення: "Іди й уполюй мені оленя. Коли попоїм дичини, а дичину я дуже люблю, тоді поблагословлю тебе особливим благословенням." Єсав негайно пішов сповнити батькову волю — він же любив полювати. Але Ревека підслухала цю розмову і бажаючи Якову найкращого, відкликала його набік та сказала йому, що має робити, щоб не Єсав, але він отримав особливе батьківське благословення.

"Іди на наше господарство і вибери мені ягнятко", сказала вона, "а я приготовлю його так, що буде мати запах і смак дичини. Твій батько майже сліпий, а сліпі люди ніколи не знають добре, що їдять".

"Це не тільки справа їжі" відповів Яків, "але також справа в тому, хто цю їжу батькові подасть. Мій голос зовсім інший від голосу мого брата і коли підійду до батька, щоб мене поблагословив, моя м'яка шкіра зрадить мене."

"Тоді поклади звірячу шкіру на свої плечі і рамена" сказала Ревека, "та говори тільки те, що необхідне. Решту залиш мені."

ПІЗНІЙ ЄСАВ

Спершу Ісаак не був пèреконаний, чи якслід сповнено його волю. Він питав неоднократно: "Як тобі пощастило так швидко сполювати оленя? Чому твій голос такий подібний до голосу твого брата? Яку страву ти мені приніс?" І хоч м'ясо не дуже нагадувало дичину, але шорстка шкіра остаточно переконала Ісаака і він дав своє благословення Якову.

Тимчасом Єсав зловив і приготовив те, що повелів батько. Він прийшов уже по скінченій урочистості благословення і ми можемо зрозуміти його злість та нехіть сприводу втрати обіцяного привілею. "Вже вдруге мене підвели", подумав він. Але його труд не був даремний, бо батько поблагословив його також.

З уваги на неприхильну поставу Єсава, доцільно було Якову на якийсь час покинути батькову хату. А Ревека не тільки влаштувала справу його виїзду, ще й зуміла кожного переконати, що від'їзд потрібний. Вона сказала своєму чоловікові Ісаакові: "Це було б велике горе, коли б Яків узяв собі за дружину дівчину з-поміж невірних. З уваги на те, я намовила його поїхати у відвідини до мого брата в Гарам, де він матиме нагоду зустрічатися з добрим товариством. А Якову вона сказала: "Твій брат хоче вбити тебе, отже краще буде, коли поїдеш до нашої родини в Гарам. А коли Єсав успокоїться, ти швидко повернешся домів."

Отже Яків поїхав до свого дядька Лавана. Ревека мала неодну добру прикмету, але на процтві не розумілася. Яків був поза домом двадцять років.

(Далі буде)

Марії завдячуємо все, що тільки доброго нам Небо зішле.
І як же не мала б Марія бути такою могутньою, Вона, що має такий трояний титул: Божа Донька, Божа Мати, Обручниця Божа!
Бог міг сотворити світ більшим і небо більшим, але не міг Бог сотворити більшої матері, як Божу Матір! **Св. Бонавентура**

о. О. Штавдінгер, Ч.С.В.

ЗВ'ЯЗОК ІЗ ДУШАМИ В ЧИСТИЛИЩІ

(Переклав з німецької мови Е. К.)

"Лексикон для Теології й Церкви" так звітує про кармелітку Анну М. Ліндмаєр:

"...повна покори в світському житті, навіщена внутрішньою темнотою й зовнішними стражданнями, доступила надприродної ласки, а саме — чула Божу мову. Від 1691 р. була світською терціяркою; щоліш у 1712 р. стала монахинею кармелітою в Мюнхені, в манастирі Пресвятої Тройці, що постав головно її стараннями. Приставала з душами в чистилищі; 1705 року була посередницею між австрійським цісарем і баварським електором при заключенні миру. Беатифікаційний процес розпочала єпископська Курія в Мюнхені вже в 1727 р."

Життєпис Анни Ліндмаєр написав венедиктинець о. Ф. И. Нок із Сант-Боніфац. У тій біографії написано теж про переживання тієї монахині з душами в чистилищі між іншим таке:

Від ранньої молодости добре серце М. Анни дуже щиро спочувало бідним душам у чистилищі. Це спочуття внаслідила вона по своїй мамі, яка з дбайливістю поминала душі в чистилищі — як це зазначує М. Анна Ліндмаєр у своїх записках.

М. Анна ще змалку проказувала вервицю й жертвувала її за душі в чистилищі. Вона пише нам про душі в чистилищі та про свій зв'язок із ними таке:

"Всемогутній Господь наділив мене великою охотою писати про душі в чистилищі. Крім того дано мені пізнати, що це буде корисне для душ у чистилищі, а живих заохочуватиме до поступу в чеснотах і досконалости.

Зворушена докраю тими обставинами я постановила, коли Господь ще вділить мені життя та коли по своїй хворобі знайду настільки сили, — написати про душі в чистилищі. Проте злий дух непостережно під оманою добра здержував мене від того продовж чотирьох тижнів і я носилася навіть із гадкою не виконати своєї попередньої постанови. Коли тільки подумала про цю постанову, зараз дізнавала відрази й уважала її за непотрібну. Упродовж того часу Господь карав мене на різні лади осхлістю та затемненням розуму. Я спостерегла, що. Господь хоче мене покарати, як це вже нераз діялося, коли я не хотіла зараз же скоритися. Пізніше — в день св. Антонія — я перемогла себе і наново зважилася, на славу найсвятішого Імени Ісус, у міру моєї спроможности звеличити Господа, виявляючи Його безмежну доброту й милосердя.

Хочу писати найзгідніше з прадою, за своєю найліпшою змогою, вміру вділених мені Богом і Святим Духом ласк. Тим чином бажаю, коли вже не буду жити, помогти людям, щоб вони береглися перед жахливими муками чистилища а поправили своє життя, як також хочу прийти з поміччю померлим.

Пишу так, як можу найкраще, в послусі моєму духовному Отцеві Кандідові від св. Єлисея († 23 падолиста 1720), кармелітові, якому я завірила свою душу, *в найчистішій правді перед Всемогутнім Господом та в приявї Його святого Обличчя — пишу про те, що притрапилося зі мною сприводу душ у чистилищі.*

Від молодости я віднувала нахил любити душі в чистилищі і вже в молодих роках виявляла їм свою любов, проказуючи за них у суботи вервицю. Коли я вже більше прийшла до світла й розуму, то дарувала любим померлим свої вчинки для надолуження, пам'ятала про них при всіх своїх духовних вправах та продовж багатьох років жертвувала за них різні спокутні діла. — Поміж різними науками, що їх дав мені Христос, була й така:

Я мала вибрати собі кожного тижня означену чесноту та вправлятися в ній внутрішньо і зовнішньо перед Богом і людьми вміру посталих нагод. Заслуги, які принесе така практика, треба було жертвувати за душі в чистилищі, і саме:

Покору за ті душі, що наслідком гордости перебувають у чистилищі і там страждають. Вони бо замало вправлялися в тій чесноті, переціновали себе, а інших недоцінювали. Я також мала вправлятись у внутрішніх актах покори й погорди самим собою та через руки Божої Матері або мого св. Ангела Хоронителя пересилати ті діла до чистилища. Я мала також призивати помочі душ у чистилищі, щоб вони напоминали мене через своїх Ангелів Хоронителів, коли б я знову мала попасти в помилки противні даній чесноті. Тим робом я мала допомогти душам у чистилищі надолужити Божій справедливості та звільнитися з того страшного вогню. Самим практикуванням покори можна дуже багато помогти душам у чистилищі, навіть багато більше, як виконуванням важких спокутних діл. Так оце Христос заохочував мене до чеснот та повчав мене раз про одну чесноту, іншим разом про іншу, а те все, щоб допомогти душам, що на землі грішили проти тих чеснот і тепер страждали за те в чистилищі. Цим способом я виявляла свою любов душам у чистилищі, вже кілька років перед тим, заки Господь удостоїв мене ласки побачити ті душі. При тім я багато навчилася, вправляючись у чеснотах.

Душі чистилища часто перестерігали мене і тому я не легко попадала в прогріхи. Проте я

не думала при тому нічого особливого про себе, а тим більш не уявляла собі навіть, щоб я цим способом звільняла душі з чистилища.

Уже в молодості, в 12 році життя, я відчувала приявність душ чистилища, але ще того не розуміла. Кілька років тому різним способом я все одержувала від них багато пересторіг залежно від моєї поправи та поступу в чеснотах.

Я повсякчасно просила Господа про захорону перед такими незвичайними справами, бо боялася, щоб у те не вмішався злий дух і не одурив мене. Коли тільки я відчувала щось подібне, то постійно гаряче просила Господа, щоб не провадив мене дорогою трудною до зрозуміння для мого духовного отця та небезпечною для мене.

Ближче співжиття з душами з чистилища зачалося зараз по смерти мого батька, ось як:

Дівчина Марія Пехер переказала, що має велике довір'я до мене і хотіла б зі мною говорити, але задля хвороби не може сама до мене прийти. Я до цього часу не товаришувала з нею, але чула, що вона вже давніше хотіла стрінутися зі мною, тільки стримувала від того її мати, що померла 3 січня 1687 р.; мати боялася, щоб я не прихилила її доньки до побожнішого життя, а то й до обрання монашого стану.

Марія Пехер також по смерти матері поводилася чесно й гідно так, як це личить дівчині, але була заручена з одним ковалем. Я, на жаль, мусіла оправдатися, бо не могла вийти з дому перед закінченням Богослужень за мого батька, але прирекла прийти ще цього самого тижня. Саме в суботу, в день св. дівиці й мучениці Катерини, я прийшла до Марії Пехер додому. Вона щиро розмовляла зі мною та просила молитися за неї, щоб могла вмерти в дівочому стані, і я їй це прирекла.

Третього дня по тім, себто 28 листопада 1690 р., вона упокоїлася в Бозі, а поховано її в Ст. Петер коло вівтаря "Помочі Марії". Перед смертю виповнила все, що потрібне для осягнення щасливого кінця.

Мене дуже налякала її швидка смерть, а злий дух хотів затривожити мене, що це я молилася за її швидку смерть. Я ж знову була вдоволена, що ніхто не знав про зміст нашої розмови. Мені навіть на думку не прийшло, щоб Марія Пехер прийшла до мене по смерти, але незабаром по різних ознаках я відчула її приявність. Та я ще не мала в тих речах досвіду ані також не уявляла собі чогось подібного і тому покійниця не дістала тоді від мене ніякої помочі. Кілька днів по тім, а саме 1 грудня у п'ятницю, коли я проказувала вечірні молитви перед образом Божої Матері, сказано голосно до мене: "Молися за мене!" і здавалося мені, що чую похоронні пісні. Пізніше дмухнув хтось мені в обличчя холодним повітрям і потягнув за суконку. Як я потім проходила з нічним світлом, то побачила, що мене щось минуло, неначе тінь; але я більше не думала про те.

Потім у день Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії в 1690 р., стрінуло мене таке: Я звичайно в усі "дні жінок" в 4 або ½5 год. ранку слухала Служби Божої та роздумувала в каплиці Пречистої Діви. — З маленьким ліхтариком, сама одна, я йшла порожньою (в тій порі) вулицею на Службу Божу; посередині Кармелітської вуляці побачила я перед собою одягнену на біло постать, величини дівчини Пехер. Я про те багато не думала, бо інакше була би добре перелякалася. Та постать ішла переді мною через цілу Кармелітську й дальші вулиці, аж до єзуїтської церкви. Там я хотіла побачити докладно, хто це такий, але не віднайшла нікого подібного. Доперва потім прийшло мені на гадку, хто це йшов переді мною і я одержала внутрішнє пізнання цього. — Пізніше вона давала про себе знати також уночі та будила мене опівночі. По тій ознаці моє серце наповнилося ніжною любов'ю до неї, і я при своїх вечірніх молитвах перед образом Божої Матері проказала: Коли це причиниться до Божої слави й спасіння тієї душі, нехай вона прийде і дасть пізнатися, тільки щоб мене не одурено. Зараз тієї самої ночі в 12 годині я відчула приявність тієї душі! Я мала враження, що на мою ногу натискав жевріючий палець чи жевріючий цвях і то так боляче, наче б калічено мені ногу. Я негайно встала й пішла перед свій вівтар, а там Господь допустив на мене на протяг трьох годин такий стан, що я не володіла собою, хоч і не стратила свідомости. Я мусіла дуже вважати і тоді виявлено мені, чого недоставало тій душі. Також виявлено мені, що та душа була покликана до дівочого стану і Господь тільки тому забрав її так зарання з того світу, що вона заручилася, а мала вмерти в дівочому стані. Я ніколи не могла уявити собі, що на тому (другому) світі панує така суворість; так, — жодна людина не всилі цього зрозуміти. — І аж ця душа повчила мене, і потім я вже вірила в те, у що перед тим ніколи не повірила б. І в дійсності було так, як я це зрозуміла. Бо ж наступної доби прийшла її померла мати та вчинила мені так само (як попередня душа), тільки впекла мене багато сильніше. Також при ній я мусіла провести три години на молитві та вважати, що їй бракує. При тім я довідалася, що мати М. А. Пехер тому тільки мусіла так швидко померти, бо докладала всіх зусиль, щоб стримати свою доньку від монашого стану; з тієї також причини мусіла вона багато страждати в чистилищі. Ця власне душа згадала мені про багато інших хиб, які поповнила невміру добрим їдженням і питтям, у вживанні чого не хотіла себе опанувати. Вона в своєму житті неохоче давала милостиню і тому сказала мені, що її ще живий чоловік (помер 15. VI. 1700) пришле мені трохи гроша, який я повинна розділити між бідних. І справді прислано мені гроші. — Ця душа коштувала мене багато і я мусіла постити в її інтенції на хлібі і воді. Ще чотири тижні опісля я бачила випалені знаки на моїх ногах; вони мали вигляд пальця і руки та видніли там, де вона діткнулася моєї ноги.

(Далі буде)

М. Поронюк

МИТРОПОЛИТ ЙОСИФ СЛІПИЙ "БОГОМ ВИБРАНИЙ"

При нагоді величнього і рівночасно трагічного 70-річчя нашого неустрашного Митрополита-Ісповідника, Йосифа Сліпого, виявилися деякі особливіші моменти, на які українська громада у вільному світі не могла не звернути свою увагу та не утвердити їх у своїй свідомості подивом і признанням для його геройської боротьби в обороні прав Бога, Української Католицької Церкви і Українського народу.

Першим таким моментом, що не знаходить для себе багато прикладу, це той рідкісний факт, що український загал щирою душевною спонукою відзначив, чи відзначує ювілейне 70-ліття *живої* ще людини. Бо так часто чуємо з усіх-усюдів докір, що ми українці вшановуємо наших визначних людей щойно по їх смерти. А на потвердження цього не треба доказу, не треба задалеко розглядатися.

Розділившись на премногі ідеологічні чи партійні загумінки, затруївши свої серця диявольським упередженням української людини до української людини, ми виплекуємо вже десятками років ідеологію, не взаємної шляхотности і християнської любови, а нещасного двоподілу: "нашої" й "ненашої" людини, в сліпій та наївній вірі, що ми "ростемо національно-свідомими, що в нас сила", а лише світ поза нами "глухий" на нашу правду...

У відношенні до 70-ліття живого Митрополита Йосифа Сліпого український загал, *зокрема зорганізований і очолений такою поважною організацією як Український Конгресовий Комітет у ЗДА*, всетаки показав себе напричуд іншим. Правда, чекали ми аж на 70-ліття, щоб виявити свою прикладну солідарність у пошані до Митрополита-ісповідника, після довгих 17 років нелюдського поневіряння й каторги його, всетаки, попри нашу душевну хворобу двоподілу, показали ми, що доглибно вчуваємось у його терпіння; показали ми, що вміємо ще сокрушити свої серця до незвичайно героїчних подвигів духового авторитету й героїчного символу нашої духової єдности з Богом, Церквою й народом. А той факт потверджує ще й ту істину, що шляхотні прикмети й подвиги великих світочів нашого народу зціляють навіть хвору душу людини; що та людина тужить за ними і кріпиться в надії, що тільки з таких прикладів народжуються великі ідеали. Ідеали, які просвічували б шлях українському народові до його світлого майбутнього, яке й осягнемо лише тоді, коли християнська свідомість просвічуватиме нам і в наших національних понуках і потребах, а не навпаки.

ГІДНИЙ АВТОРИТЕТ

На постаті Митроп. Йосифа Сліпого ми наявно переконалися, що духовий авторитет людини та її величі не зроджують пустохвальні фрази і "кадила" на її адресу; не треба їй і самохвальних віршів; не треба й дешевих дописів про неї, які підкреслювали б, що її діла чи слова є "сильні". Дешевий баляст непотрібний нашому Митрополитові-Ісповідникові. Правда, він не з нами, еміграційною частиною українського народу, бо як добрий пастир, вірний своєму покликанню і прикладний у своїй незрушній принциповости, залишився там, щоб душу свою покласти за стадо своє; але і в далеких заокеанських просторах став його геройський чин нашим дороговказом.

Митрополит Йосиф Сліпий на своєму пості не втратив себе і не знизив у людській гідності. Він у тому сані зріс величиною духа, висотою задумів і гідністю служби Христовому виноградникові, зріс до постатей найвизначніших українських Митрополитів в історії нашого народу. Його ім'я вічно яснітиме побіч імен митрополита Іларіона давньої Руси; першого українського кардинала-митрополита Ісидора, творця Фльорентійської Унії; побіч імен: митрополита київського Михайла Рагози, що приймав Берестейську Унію; митрополита Петра Могили — подвижника Українського Патріярхату в Києві під зверхністю Римського Папи; митрополита Іпатія Потія — "Батька Унії"; митрополита ревного оборонця Української Церкви перед Москвою і Польщею, натхненика погодити "Русь із Руссю" — Йосифа Ведямина-Рутського; митрополита-кардинала Сильвестра Сембратовича, та Слуги Божого, митрополита Андрія Шептицького.

Митрополитові Йосифові Сліпому всякий духовий примітивізм, як же часто питомий людям навіть у рясі, був далекий; він усе людське низьке переніс твердістю свого небуденного характеру, творчими ділами, та понад усе жертвою гідного Пастиря, що життя своє віддає за своє стадо.

Як гідний архипастир Української Католицької Церкви, на долю якої поклав він "печать свого духа", а своєю всевідданою жертвою для неї, як української національної, але і католицької Церкви, Митрополит Сліпий грунтовно обезсилив аргумент знеслави для неї "недругів Риму серед українців", що силкуються доказувати, що вона не українська, а інтернаціонально-римська.

І понад усе — Митрополит Йосиф не напрошувався добровільно на заступника "містоблю-

стителя в Москві" чи на "заступника голови собору московських єпископів", хочби і за рахунок "київського і переяславського "владичого престолу: він і не скорився під насиллям того "містоблюстителя".

Як архипастир, він ніколи не напрошувався "пасти його вівці", а тому не відкликувався до якогось "національного" сумління; його критерієм духових вартостей на службі Богові, Церкві й народові був голос *християнського* сумління, що ніколи не може бути впозаді якихсь інших людських "сумлінь".

І тому став гідним наслідником великого митрополита, Слуги Божого, Андрія Шептицького. У цьому наслідстві годиться добачувати задум незбагнутих Божих плянів, що перед Голгофтою Української Католицької Церкви післало українському народові аж двох таких Велетнів Духа, на жертві й терпіннях яких та на руїнах збезчещених храмів увікопам'ятниться світле Відродження Христової Церкви у вільній Християнській Україні.

У те відродження Христової Церкви на широких просторах нашої поневоленої Батьківщини, а вслід за нею і на всьому далекому Сході, ми українці можемо надіятися ще й тому, що напередодні реалізації його воздвигнений великий задум християнського поєднання Керманичем Католицької Церкви, який у наші дні розгріває християнські душі всього людства, що знесилене вже століттями релігійним розбратом, за яким пішли моря людських упереджень і ненависництва, противні християнським чеснотам любови та єдности.

Митрополит Йосиф Сліпий належав до людей категорії високої інтелігенції, до людей великої науки, організаційного хисту, таланту керування публичними світськими справами, а тому бачив будучність Української Католицької Церкви, як посередниці у великій місії між Вселенською Католицькою Церквою і Східньою Православною. Його апостольський дух і священича ревність виповнювали зміст цього повновартісного життя. На його дороговказах і на послідовності його засад варт би в першу чергу для нашого молодого покоління розробляти християнську й національну ідеологію для нього. Бо його 70-ліття вказує нам і на далекій чужині Його, як Символ усього, що християнське, національне, героїчне, жертвенне, мужнє, принципове, шляхотно-високе, творче і прикладне.

Символи його архиєрейської влади: хрест і мітра — були не тільки окрасою його творчих діл і шляхотних намірів його душі; Боже Провидіння вложило їх йому понад усе на те, щоб він їх у християнській покорі і в терпінні двигав, як двигав той хрест і терновий вінець через надлюдську вдячність сам Спаситель на Голгофту.

Митрополит Йосиф Сліпий повнотою своєї душі й серця бажав, щоб його нарід всеціло виповняв закон Христа, Його Вселенської Церкви, щоб не заманювався подувами чужих вітрів, іноді ворожих християнській правді, бо бажав він, щоб той нарід вічно "співав гими небесній далині", за що й був би ублагословлений благодійною щедрістю небес.

Як добрий архипастир свою орлину увагу митрополит Йосиф многогранно скеровував не тільки на християнське ушляхотнювання душ свого народу-стада; він перш-за-все виховував добрих пастирів для того стада в повній свідомості, що духовий ріст чи занепад вірних залежить найперше від духових вартостей духовного пастиря.

Будучи строгим у вимогах перш-за-все до себе самого, митрополит Йосиф, держучи високо престиж свого архипастирського сану, не був уступчивий щодо цих вимог і у відношенні до своїх вихованців. І щойно у вирі життя вони зрозуміли вповні ту тверду, але як же шляхотну і благородну чесноту митрополита Йосифа, що був не тільки ревним Христовим священиком, але теж тою ревністю ублагороднював і їх серця.

***

При нагоді писання цих рядків хочеться згадати і два прикладні християнські жести наших двох українських православних особистостей: ВПреосв. Владики Мстислава, одного з Єрархів УАПЦ у вільному світі, який з нагоди ювілею нашого Митрополита-ісповідника закликав своїх вірних до молитов за нього; як теж про відзив відомого нашого письменника, православного мирянина, Леоніда Полтави, що щедрими і щирими словами в пресі згадав про те саме 70-річчя.

***

До прикрого об'яву при тих Святкуваннях треба причислити лише мовчанку Президії Комітету Українців Канади.

Дивна ця мовчанка зокрема коли взяти на увагу той факт, що, наприклад, сенатор Вас. Валл, репрезентант *канадійського* уряду не вагався про те 70-річчя щедре слово сказати в обороні Митрополита - Ісповідника *Української Церкви* на форумі ОН перед представниками *чужих*, деяких з них і навіть *нехристиянських* народів, а своя всегромадська організація, про роковини, в яких "радість з болем обнялись", із химерних розрахунків її промовчала.

Коли ж називаємо Її (Марію) Божою Матір'ю, то й не може ніхто сказати Їй чи до Неї чогось більшого (від цього), хоч мав би він стільки язиків, скільки є листя й трави, зір на небі й піску при мор'ї.

Воно слушно і правильно, що ця Особу (Марію) укрижано без гріха, від Якої Христос мав прийняти тіло, що мало перемогти всі гріхи.

Мартин Лютер, основник протестантів

о. С. Юник, ЧСВВ

"УКРАЇНСЬКА МОВА НІКОМУ НЕПОТРІБНА"

Іду від хати до хати і пропагую українську католицьку пресу. Це місяць лютень, місяць української католицької преси. Відвідав я більше як девятдесят родин. Здобув рівно 30 нових передплатників. Двох відновило передплату.

При цій нагоді поділяюся з читачами своїми пригодами і враженнями. Як бачите овоч моєї праці несогірший. Майже що третя родина дала намовитися на передплату. Однак коли подивитися в середину цього "овочу", видно, що там уже зачав свою роботу хробак. Скажімо собі відважно, по мужеськи правду. Хто є ті передплатники української преси? Це майже виключно старше покоління. У противенстві: вся молодша генерація майже зовсім байдужа. Ще вправді слова "українець" не вирекласи, але на цьому слові кінчиться все їх українство.

Коли я вступав до молодих родин і найсильнішими аргументами намовляв замовити українську пресу, майже завжди чув відповідь — ні. Звичайно молоді родини зовсім байдуже відносилися до українських справ, однак слово "ні" було сказане чемно. Стрінув я однак кілька матерей, що брутально накинулися на українську мову, мовляв, українська мова нікому не потрібна. Перекажу одну таку розмову дослівно.

Вступаю до мешкання і по християнському поздоровленні приступаю до самої речі. Аргументи за потребою української католицької преси для українців католиків. Коли я вже був певний, що й кам'яне серце зворушилося б, моя співрозмовниця несподівано відказала: "Дуже дивуюся, фадер, що вам хочеться ходити з такою зовсім непотрібною справою, як українська преса. Читаю газети тільки англійські, я і діти, маю нові відомості, оглядаю гарні образки і це мені зовсім вистарчить. Дайте мені спокій з якимсь українством. Скажу вам напевно, фадер: хоч би ви незнать як проповідували "ваше українство", за десять літ, як помруть ті старики-українці, всі будуть не такі як ви, але такі як ми. Ще раз вам повторю, що українська мова нікому не потрібна."

Тому однак, що тверда співрозмовниця ще признається до назви "українка", пропоную їй український англомовний часопис.

"Мені зовсім вистарчить англійський часопис" — була відповідь.

"Але ж навіть англійці часом цікавляться українськими справами" — стидливо додаю.

"Нехай, але не ми, зрештою як який українець помре, то й наш англійський журнал напише про це".

"Але про наше Шевченківське Свято в Вінніпеґу ваш журнал ані словечком не згадав" — атакую.

"То добре мав, бо Шевченко ваш не є канадець, а ми канадці" — відтяла.

"Повинні ми одначе любити свою рідну мову, англійці мову англійську, а українці мову українську".

"Моя рідна мова не є українська, але канадська, то є англійська, бо я народилась у Канаді".

"Але ж Канада не має своєї рідної мови. Це мова тих народів, що Канаду заселили. Французи також правдиві канадці в Квебеку, а там мова французька. Якщо йдеться про правдиву мову канадську, правдивих канадців, то буде це мова індіянська, Індіяни були правдивими властителями Канади."

Вертаючись домів, призадумався я над словами останньої розмови. "За десять літ зникне зовсім українська мова в Канаді, як нікому не потрібна."

Чи то правда? Чи направду такі сумні перспективи перед нашою мовою?

Може воно неправда. Може не повна правда. Однак одна річ є найпевнішою правдою. Якщо навіть так буде. Якщо наша мова зникне, як непотрібна в Канаді, то буде в цьому тільки НАША ВИНА.

Давніше наші вороги нищили нашу мову Сибіром, каторгами, указами, кривдливим розподілом праці. Сьогодні в Канаді ніхто не грозить тюрмою, не переслідує, тільки ми самі викидаємо свою мову як непотрібну.

Ще сьогодні стоїть переді мною розрадуваний юнак, що всміхаючись до мене, заговорив: "Я чув, фадер, що ваш Шашкевичівський концерт зовсім не вдався. Нікого не було." "Але ж навпаки, юначе, дуже добре вдався, тільки люди дещо запізнились, однак була заля майже набита. Молодих, очевидно, не було, але старших дуже багато" — переконую. Юнак відійшов сумний. Догадуєтеся слушно, був це український англомовний юнак.

Часом ми такі ревні в боротьбі проти своєї мови, що навіть чужинці мусять нас гамувати.

Пів року тому гостив у нашому домі англійський студент Террі Карлтон. Родичі його правдиві англійці, очевидно не знали по українськи ні слова. Він сам добровільною пильністю навчився по-українськи. "Люблю українську мову, передовсім чудові українські пісні" — говорив. Кілька годин провадив із нами розмову й пам'ятаю не вжив ані одного англійського слова. Він, англієць, чув потребу української мови.

Коротко по ньому гостив у нас знову один "український патріот". Говорили мені, що це ве-

ликий український діяч. Він розмовляв (за малими виїмками) тільки по англійськи, хоч між розмовляючими не було ні одного англійця. Хоч він і всі вміли добре по-українськи. Однак уважав за властиве викинути свідомо українську мову, як непотрібну. Таке поступування дуже зле впливає на нашу молодь.

Як легко часом можна сповнити свій національний обов'язок, нехай послужить доказом наступний факт. До великого склепу Ітона заходить О. К. Хоч знає англійську мову, одначе просить про продавця зі знанням української мови. Приходить головний завідуючий, чемненько перепрошує, але на жаль не мають нікого, що говорить по-українськи. О. К. виходить, не купуючи нічого в склепі. Вже протягом одного тижня один український юнак (очевидно з таких, що знають українську мову) отримав працю в згаданому склепі. Ніякого труду, дослівно одне речення в обороні української мови виставило, щоб дати молодому українцеві працю, а знов англійцеві дати відчути потребу української мови. Та такий "труд" сьогодні ледве знайдете серед молодого покоління.

Впрочім, вибачаюсь, бувають і сьогодні "ідейні оборонці" української мови. Один такий.

Було це в містечку М. перед кількома роками. Оголошено, що того дня буде доклад на тему "Українець з українцем говорить тільки по-українськи". Референт знаний в околиці елегант. Пристійний, чорнобривий з палаючими очима. Заля переповнена. З бурею оплесків виходить на трибуну. Зачинає. На залі гробова тиша. Слухачі очима пожирають промовця. Слова прелегента падають сильні, гарячі. "Не стидайся своєї мови. Говори по-українськи з українцем усюди, в читальні, на вулиці, дома." Промова закінчена. Публика захоплена. Коли буря оплесків затихла, а промовець знайшовся між слухачами, зі солоденькою усмішкою, звертаючися до своїх знайомих, повтаряв: "Гало... гав ду ю ду..." Знайомі мені пані відповідали: "О кей.. вері найс... бютіфул.. екселент..."

Однак коли ти, брате українче, направду захочеш проповідувати любов до своєї мови і слухачі знають, що це не комедія, а правда, то побачиш замість публики громадку прибитих віком стариків.

По наших українських часописах появляються частенько статті в обороні української мови. Вони сильно умотивовані, обдумані, річеві. На мою, одначе, скромну гадку, вони звичайно не мають будьякого успіху. Чому? Бо вони просто не доходять до свого адресата. Українці, що занехали свою мову, не читають ані українських часописів, ані таких статтей. А коли ти самий занесеш йому таку статтю до прочитання, то висміє і тебе і статтю.

Це направду сумний стан. Ми самі завзято рубаємо галузь, на якій сидимо. Чи той стан безнадійний? На мою гадку: рішуче ні. Уважаю, що ми повинні звернути більшу увагу на адміністраційний натиск у вихованні нашої молодої еліти, майбутніх провідників.

З одного боку виховати їх у любові до свого народу і своєї мови, з другого ж боку натискати, щоб вони цю любов уже тепер зачали показувати ділом, іменно послуговучись між собою тільки українською мовою. Як такий молодий майбутній провідник колись відважиться на якусь більшу жертву для народу, коли він тепер неосилі здобутися на маленьку жертву — говорити по-українському?

Саме переконування молодого, без натиску, нічого не вдіє. Майже кожний молодий студент склонюється ступати в життю найвигіднішою дорогою.

Від молодости виробляймо засаду — українець уживає тільки в двох випадках чужої мови: 1) Коли пристає з чужинцями. — 2) Коли вчиться чужої мови. У всіх інших обставинах життя українець говорить тільки по-українському.

Першоякісне молоко — у пляшках і картонах — знаменитий гуслянку, різнопроцентову сметанку, квасну сметанку, сир, масло та незрівняної якости морозиво доставляє домів і до крамниць.

УКРАЇНСЬКА МОЛОЧАРНЯ
GREEN VALE DAIRIES LTD.
3156 DUNDAS ST. WEST
Telephone: RO 7-1728

ЗАМОВЛЯЙТЕ
ХЛІБ, ПАЇ, КЕЙКИ Й ВСЯКОГО РОДА ПЕЧИВА НАЙКРАЩОЇ ЯКОСТИ В НАЙБІЛЬШІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПЕКАРНІ ТОРОНТА
BEAVER BREAD LIMITED
103 Lightbourne Ave. — Tel.: LE 5-7445

MEDALS — CHAINS — ROSARIES
PRAYER BOOKS — STATUES — PICTURES
All Religious Supplies
LANDY & COMPANY LTD.
16 Dundas St. West (at Yonge) EM 3-8828 Toronto

Іван Добрачинський

ЛИСТИ НИКОДИМА

Садукеї не вірять в існування чудес і думають, що це дуже добре сільце. Але праві вони в тому, що намагаються поменшити значення сина Захарії. Римляни нікому не вірять і скрізь добачують змову. Визвольна боротьба може колись і розгориться, але вона в жадному випадку не сміє бути непродуманим і пустим зривом. Йоан напевно не є людиною, що могла б попровадити нарід до бою.

Йонатас запропонував, щоб разом із ним ми пішли до пророка. "Виглядатиме поважніше — сказав — коли і ви, вчителі, ставитимете йому питання. Якщо не знатиме, що відповісти і схвилюється, то авторитет його змаліє дуже швидко..." Коли трапиться нагода здерти шкіру з простого чоловіка — садукеї прекрасно дають собі раду без нас, але коли треба нарід про щось переконати, залюбки йдуть упарі з нами. Це звичайні боягузи і справжні зрадники. Хто зна, чи не підозрівають нас, що ми діємо в порозумінні з Йоаном і роблять усе, щоб від цього забезпечитись. Ми надумувалися хвилину над пропозиціею Йонати. Але вкінці прийняли її. Йоан не є нашою людиною і ми не маємо причини ставати в його обороні.

Двома човнами переїхали ми на східній беріг. Над водою півколом стояла велика юрба. З її середини чути було людський голос. Правду кажучи не голос, але крик. Сторожа намагалась зробити нам прохід а люди з юрби відступали набік і цікаво нам приглядалися. Ми йшли помалу серединою дороги. Вкінці доглянув я Йоана. Стояв нахилений над людьми зануреними у воді. Це сухий і чорний велетень. Але я не запримітив, щоб він мав гострий погляд змії. Навпаки, під густими бровами видно очі розмріяні, сумні, сіроблакитні, наче ранньо-весняне небо. Коли б не заріст, що його пристарює, виглядав би він дуже молодо. А його руки — просто горять. Він не говорить, а кричить, не ходить, а бігає. Наглянувши нас підійшов нас зустрічати. Я відчув деякий неспокій, здавалося: наближається непевна людина з лихими намірами. Але коли його рухи і голос зачіпливі, то його зір успокоює. Спираючись на довгий костур він зупинився перед нами. Ранній вітер розвівав його волосся і гладив високі і сильні груди. На його обличчі видно було сліди якогось розчарування; можна було думати, що він очікував когось іншого. Йона висунувся наперед і, набравши повні легені повітря, сказав голосно, щоб усі чули:

— Йоане, сину Захарії. Приходимо сюди від первосвященика Йосифа й усього Синедріону. Хочемо тебе, як велить старий звичай, про дещо спитати. Чи будеш нам відповідати?

— Так, — була коротка відповідь.

Голос його звучний і глибокий.

— Питайте...

— Йоане, сину Захарії, сину Авії...

Йона виголошував слова поважно й урочисто. Люди пхалися наперед, але заховувались спокійно, хотіли почути кожне слово.

— Хто ж ти такий? Може Месія?

Але він швидко заперечив. Ще слова священика звучали в повітрі, коли він промовив:

— Ні, ні, я не Месія.

Я подумав, що ця відповідь відкидає справжню небезпеку. Коли б Йоан проголосив себе Месією, дальші питання були б зайві. Месія ж понад святинею. Але пророк мусить числитися з нею. Щоправда Єремія... Але це давні справи. Сьогодні пророк мусить слухати священиків або — бути з нами...

— То може ти Ілля? — запитав Йона.

Тепер рішалася доля Йоана Хрестителя з-над Йордану. Але відповідь прийшла швидко, як і раніше.

— Ні, я не Ілля.

Йона добру хвилину не знав, що казати. Мені здавалося, що це заперечення було для нього несподіване. Так як і для мене. Люди були впевнені, що Йоан це Ілля. Коли ж він сказав, що не є ним, половина його популярности розвіялася мов дим.

— Ти є пророком?

— Ні!

Я глянув здивовано в сіроблакитні очі, задивлені кудись у далекі простори. Йоан із трудом добачує тих, що його оточують. Його світ зачинається далеко, за юрбою столочених людей. Я завважив, що його очі густо обведені зморщинами, як очі пустинних мандрівників або моряків, що привикли дивитися на далекі обрії. Говорить і слухає неначе схвильована людина. Я б заложився, що водночас він чомусь прислухується.

— Хто ж ти в такому разі? — в питанні Йони чути було погорду.

Відповів строфою Ісаії:

— Я голосом, що кличе на пустині.

Тоді відізвався я:

— Чому ж тоді хрестиш?

Йоанів зір повернувся з мандрівки і спинився на мені. Я побачив у його очах вогонь і болючу напругу.

— Я хрещу водою — сказав — але...

Його очі знову побігли в далечінь, десь на другий бік ріки.

— Вже появився той, що існував переді мною, а прийде по мені... — Йоан був схвильований. Дивився на далекий обрій і говорив ніжно, як жінка, коли згадує про свого коханого.

— Я не достойний розв'язати ремінця Його сандалів...

І в цій хвилині увірвалася лагідна і м'яка нота. Пророк урочисто проголосив:

— Він прийде й охрестить вас вогнем і Духом!

Сірі й лагідні очі раптом сталися страшні. Щезла їх мрійлива доброта. Почали сипати вогнем наче головня добута з вогнища і кинена в повітря. Поступив крок вперед, затиснув долоні на своїм костурі:

— Ви!.. Змійний роде! Думаєте, що сховаєтеся перед Божим гнівом? Спорохнявіле дерево мусить упасти! Ви прийшли питати?

Йоната подався назад, а пророк велетень ішов на нього і гримів гнівними словами:

— Хочете питати? Одну маю для вас відповідь: творіть покуту! Покутуйте! У поросі й попелі покутуйте! Як Ніниія! Ви думаєте, що кращі ви від них? — зробив рукою оборот. Йоната сховався за мене. Загніваний пророк стояв переді мною і говорив просто до мене. Його схвильовані слова летіли просто в вічі, ніби іскри.

— Не думайте, що будучи синами Авраама ви не маєте гріхів! Гляньте!

Схилився, взяв зі землі жменю рілі, підсунув її на долоні перед моє обличчя.

— З цього каміння Всевишній, як схоче, зродить нових синів Авраамових! Розумієш?

Я схвилювався до тієї міри, що не знав, що відповісти. Згодився хіба зі мною, що було чого перелякатись, коли шалений і великий чоловік починає тобі зблизька погрожувати. За хвилину залишився я сам один. Мої товариші й садукеї змішалися з юрбою. Тільки я один залишився з усього посольства перед Йоаном, а він сварив на мене. Дурній юрбі це мабуть подобалось, бо звідусіль чути було насмішливі завваги. Коли б і почав мене бити, напевно ніхто не станув би в моїй обороні.

— Він уже йде — почав знову говорити, — йде, вже недалеко...

Грізно гримучий голос пригас, погляд поминув мене як нужденну билину. Я зрозумів: ця людина живе на грані двох світів — світу мрій і світу гніву. Коли дивився зблизька — горів гнівом, коли дивився у далечінь — мріяв.

— Він має віяльницю в руці — говорив наче псалом співав — підкине на ній пшеницю, відділить зерно від полови. Зерно збереже в шпихлірі, а полову спалить невгасним вогнем.

Йоан завмер у безділлі. Зором шукав Його, як заблуканий моряк шукає землі. Але люди почали ставити питання. Повторяли їх кілька разів, заки скоротив свій погляд і побачив їх:

— Що маємо робити? — казали. — Що маємо робити, Йоане, що робити?

Хоч дивився на них, але не сварив. Мав знов інше обличчя, вподібнився до того, хто переносить свою втрачену любов на стрічну дитину. Відповідав:

— Маєш два плащі? Віддай один убогому...

Звернувся до митаря, що стояв біля мене, а я навіть не завважив, що нечиста людина підійшла до мене на віддаль мету семи кроків.

— Бери стільки, скільки тобі повелять.

Якийсь жовнір із відзнаками короля Ірода спитав:

— Що маю робити?

— Сповняй службу — сказав — за свою плату. Пильнуй, стережи, що маєш стерегти, але не бий, не вбивай, не чини кривди...

Зчерги побачив я якогось звичайного чоловіка, хліборобa чи рибалку з Галилеї, бо мав галилейську вимову. Був кремезний, обличчя широке і грубе. Малі очі губилися за гранями вилиць. Якось незугарно тримав свої грубі руки. Висунувся з юрби, по-дурному посміхаючись. Був заляканий і водночас безличний. Належав, мабуть, до тих, що коли прийде на весіллі до заколоту, перші зачинають бійку а потім перші втікають. Інші, несміливі і нездарні галилейці випхали його наперед. Він мабуть з'єднав собі їх признання заповіддю: "Я його навчу". Але тепер забув язика в губі і тільки щось невиразно бурмотів під носом. Врешті видобув зі себе слова, але вигукнув їх так голосно, що й сам перелякався свого крику:

— Що мені робити?

Йоан зупинився перед ним і поклав на його рам'я свою чорну від сонця руку. Очі пророка спинилися на постаті галилейця довше, ніж на інших. Він, звичайно розсіяний і "не от міра сего", вп'ялив усю силу зору в тупе обличчя рибалки.

— Закидай свої сіті — сказав — і чекай... чекай...

І пішов дальше до інших, що протискалися до нього. Я також підо впливом незрозумілого внутрішнього поштовху (відколи Рута хворa я рішаюсь на найбільш нерозумні речі) просунувся ближче до нього й опинився серед людей, що йшли до ріки на обряд хрещення. Поруч мене галилейський рибалка швидко роздягався, відслонюючи обгоріле сонцем тіло. Правду кажучи, було смішне те,

що я робив. Йордан мабуть був густий від гріхів простих людей, митарів і повій, усіх тих, що не сповняють Закону. Я ж стараюсь сповняти його якнайкраще і покутую за гріхи всього Ізраїля. Я не прийшов до Йоана очиститись, тільки добитися здоров'я для Рути. А проте ось я наближався до води, звиваючи подорозі плаща на руку. Хоч це було недоречне, я був готовий прийняти обряд обмиття, щоб тільки з'єднати собі пророка. Ідучи попри нього, я підніс свій зір на Йоана. Іноді здається мені, що вмію невідхильно просити поглядом моїх очей. Я промовив у покорі:

— Що маю робити, вчителю? Моя...

Він перервав мені. Поклав руку на моєму рамені, але в його русі не було гніву. Тепер він не кричав, як раніш, а промовив:

— Працюй вміру твоїх сил. Учись відречення... і чекай...

Дивне — правда? Сказав мені "чекай", як тому галилейцеві. Таким чином мабуть говорить до всіх, уважаючи себе тільки за попередника когось іншого. Але слів "учись відречення" зовсім не розумію. Чого ж маю відректися? Служби Всевишньому? Не виречусь її до кінця мого життя.

Тепла і м'яка вода ріки облила мої плечі. Йоан каже, що вона очищує, але мені здається навпаки, що вона брудить і покриває болотом. Ти мабуть сміешся, що я пішов у воду разом із митарями й повіями. Не хотів я вертатися до своїх товаришів, які на щастя кудись щезли. Я захорався серед надбережних кущів, сів на землю та роздумував про мій недоречний учинок. Навіщо ж здалося це очищення, коли за нього я не дістав навіть обіцянки здоров'я для Рути? Але, як видно, Йоан нікого не лікує. Завертає тих, які приносять хворих. "Мій час короткий" — каже — "а моє завдання — простувати дороги. Коли Він прийде..."

І знову глядить крізь людську юрбу. Виходить: моя купіль у Йордані не мала значення. Потіхою для мене було хіба те, що кожний із нас робить якісь дурниці.

Я просидів над рікою ввесь день. У Єрусалимі мусить бути холодно, бо над узгір'ями Юдеї нависли важкі хмари. Зате тут парно. душно а на кущах повно цвітів. Але мабуть не поспішаю вертатись до міста ще й з іншої причини. Там є Рута, а я, хоч люблю її і хоч зробив би все для її здоров'я, щораз більшого потребую зусилля, щоб дивитися на неї. Її недуга сталася моєю недугою.

Знову настав вечір і Йоан перестав хрестити. Юрба, як і раніше, розійшлася по набережжях. Запалено вогнища, покупці голосно захвалювали свої коржики, рибу, овочі й молоде вино у глиняних збанках. Недалеко від мене зібрався гурток тих самих галилейців, серед яких вибивався на перше місце цей здоровенний рибалка. Зрештою вони всі подібні на рибаків. Вони розсілися довкола вогнища і, відмовивши молитви, почали їсти й гуторити. Мій рибак також говорив щось своїм низьким і грубим голосом. Серед своїх він був самовпевнений і голосний. Якраз проти мене сидів чоловік, що мав обличчя хлопчини, таке гарне, як у дівчини. Говорив тихо й мало. Я почув, як запитався чоловіка оберненого до мене плечима: "Я не бачив тебе, Натанаїле, біля пророка..." Я не чув відповіді, але бачив, як він рукою вказував на високу постать, що видніла недалеко берега. "Ти завжди мріеш" відповів сміючися хлопець. Про що такі люди можуть мріяти? Мені здавалося, що про новий човен, про кращі сіті, про забаву, добрий заробіток, дівчину... Але Симеон (так називають цього здорового рибака) сказав: "Що тут мріяти! Пророк Йоан каже виразно, що Він прийде, може появитися кожної хвилини. Велить тільки чекати..." Подумай собі: вони говорять як про когось, що ось-ось мав би надійти з-поза кущів. Я прислухувався їхній розмові і сміявся в дусі. "Хто Він такий?" спитав один із них. "Не знаєш хто?" — засміявся Симон. — "Месія! Прийде в силі і зброї, з великим військом... А може приїде на коні, як римський сотник центуріо..." "І зачнеться війна, як думаєш, Симоне?"

— Хто зна, чи буде взагалі потрібна. Може все провалитись від самої його появи.

— А що ми зробимо?

— Підемо за Ним — крикнув щосили Симон. — Хтось почав щиро і без злоби сміятися.

— Але чи будуть Йому потрібні такі, як ми?

— Йоане, а що ти думаєш? — питали хлопця, що мав обличчя вродливої дівчини.

— Я думаю, — сказав він, як і раніше спокійно й помалу, — що будемо Йому служити, не зважаючи на нашу вбогість і наші гріхи. Це не важне, що нас навіть не завважить... Варта служити Месії нехай і здалека.

"Немає в них гордости", подумав я, лежачи на простеленому сіряку та дивлячись у небо. Як і минулої ночі, не було на небі зірок, густа мряка оповила ріку. Місяць також був іще не зійшов. Темно, тільки горіли вогнища, збільшені вдвое своїми відбитками у воді.

Я думав про Руту і про Того, кого заповів Йоан. Кожна з тих думок не давала мені спокою. Спліталися разом в один суцільний образ.

(Далі буде)

Марія Віновська

КРОВ ЗА КРОВ

Це вільний переклад оповідання з книжки: Maria Winowska: Ikone. Tatsachen aus der Kirche des Schweigens. (Факти з життя Мовчазної церкви). Фрайбург, 1960. Видано за дозволом церковної влади. Ця книжка в німецькій мові є перекладом книжки, написаної французькою мовою, виданої в Парижі під іншим заголовком. У книжці є 19 оповідань із територій: української, білоруської, московської, польської, угорської та китайської. Цю книжку переклав на німецьку мову Fr. Ruetsche. На обкладинці книжки в німецькій мові вміщено український образ Матері Божої.

Десь там у Китаї. У парохіяльній школі. Діти з жовтявою закраскою шкіри й скісними очима молилися побожно. Вони молилися з цілого серця і вимовляли слова виразно й помалу.

— Може молимось востаннє голосно і спільно... Хто це може знати? — подумала мала Лі.

Вона ще ревніше вглибилася в значення слів: "Хліб наш насущний дай нам днесь"... Лі їла хліб дуже рідко. Щодня ранком, у полудне і ввечері вона їла тільки риж.

— Сестро, —спитала вона, — длячого Ісус не сказав: "Дай нам сьогодні наш щоденний риж"?

Сестра Євфросина вияснила:

— Бо Він Хліб назвав Євхаристією. Ти просиш Спасителя про щоденне Святе Причастя, маленька. Твоє тіло потребує рижу, але твоя душа є цінніша від тіла. Вона відчуває голод Хліба Життя.

У травні Лі приступила до першого Святого Причастя. Вона просила тоді Ісуса: — Дай мені щоденно Хліб, щоб моя душа жила і щоб я була сильна.

Від того часу Лі прийняла сорок сім Святих Причасть. І тепер вона молилася, щоб нічого злого не сталося і щоб вона могла дальше щоденно причащатися. Вона сказала Ісусові:

— Що ж я буду робити без Тебе?

Нечайно відчинилися двері. Перелякані діти мовчали. В кімнату ввійшов комісар із чотирьома вояками. Він розвинув папір і скрегітливим голосом почав щось читати, а опісля зірвав хрест із стіни, кинув його на землю та надавив чоботом.

— Новий Китай не дозволяє на такі віруванія! — закричав.

А тоді звернувся до дітей: — Віддайте мені ваші образки.

Лі знала, що це означає. Всі діти в парохіяльній школі діставали побожні образки. А тепер треба було їх віддати, щоб не стягнути на себе переслідування. Вони глянули на Сестру. А вона стояла мовчки як статуя. Тоді почали діти віддавати образки. Вони їх так любили ті гарні образки! Мала Лі хотіла заховати собі образок Доброго Пастиря. Всі інші віддала, але на тому одному залежало їй дуже. Цей образок дістала вона на пам'ятку Першого Святого Причастя.

Сильний поличник кинув її на землю.

— Ти, мала кертице, будеш обманювати республику?! — зверещав комісар. — Привести батька тієї дитини!

Чверть години пізніше Лі та її батька зі зв'язаними руками привели до церкви, куди міліція приводила всіх тих мешканців села, які ставили опір владі.

Комісар стояв на ступенях вівтаря та, вимахуючи дико руками, кричав, що місіонарі — це агенти імперіялістичної Америки, які ошукують людей, щоб виманити від них гроші. Він вирвав дверці Киоту й розсипав св. Частиці на землю.

— Побачимо, чи Христос оборонить Себе! — заверещав. — Бачите, як ми з Ним поступили?

Перелякані люди поступилися назад. Лі здавила в собі крик. Що сталося з її Хлібом?! Вона не очікувала грому з неба, як інші. Вона не потребувала доказу. Її мале, віруюче серденько кривавилось на вид Частиць на землі...

— Але Пилат зробив те саме, а Ісус не вбив його. Чи Він терпить? Я певна, що так.

І з очей Лі потекли сльози. Як Ісус терпів, так терпіла і вона. Вона зідхнула важко.

— Зрозуміли? — зверещав комісар. — А тепер забирайтесь! І горе тому, хто буде дальше вірити!

По хвилині церква була порожня. Та крім ангелів, які клячали і плакали біля розсипаних Частиць, був іще один свідок, якому завдячуємо це оповідання: о. Лука, місіонар, що захований був на хорах. Він не міг зійти вниз і позбирати Частиці. Його життя не значило для нього нічого, але він був потрібний іще своїм парохіянам, що захоронили його тут.

— Господи, прости їм, — молився, прибитий тим усім. — І не дозволь на святотатство.

Нагло відчинилися беззвучно двері. Маленька дівчинка ввійшла до середини, попрямувала до вівтаря, клякнула, схилилася до землі й спожила одну св. Частицю. Хвилину молилася і тихо відійшла.

— Це Лі. Я того не сподівався по тій дитині! — подумав священик. — Ісусе, не дозволь, щоб вона попала в руки катам...

Переслідування продовжувалося. Літаюча бригада перешукувала околиці села. Перелякані мешканці не виходили зі своїх хат. А кожного ранку місіонар був свідком тої самої сцени. Мала дівчинка входила, клякала, споживала одну св. Частицю, молилася і зникала.

— Коби їй удалось усі спожити... — молився о. Лука.

І ще залишилася одна. Як щоденно так і того дня Лі наблизилася до ступнів вівтаря і клякнула. Отець Лука здусив крик: крізь відхилені двері вояк намірився крісом на дитину. Стріл, і дикий регіт. Дитина впала на землю. Священик думав, що вона вже не живе. Та побачив, що дівчинка з трудом схилилася по св. Причастя і спожила. А опісля коротке дрижання тіла й вона лежала мертва. Мертва?!...

Михайло Островерха

СОН СВ. ІВАНА ДОН БОСКА

Бувають усякі сни, в усяких людей. Але, сни великих людей, а надто — святих, є багатого і великого значення, часто — пророчі.

Такий пророчий сон мав і св. Іван Боско.

Був він основником славного нині й вельми поширеного у світі релігійного Згромадження Салезіянів. Був це великий ідеаліст і реаліст у одній особі, — як каже один із його біографів.

По двох роках існування його Ораторії і його Товариства Салезіянів, приснився йому, Дон Боскові, дивний сон. Святий зараз записав цей сон, і документ цього сну — з травня 1861 р. — зберігається в архіві Салезіянів. Це є так званий сон "Колеса". Тривав він шість годин; а щоб його переповісти своїй братії, то зайняло у святого три вечорі, один по одному слідуючі. Святий почав оповідати так:

— Багато маю сказати вам, і багато цікавого. Переповім вам сон, а не дійсність. Хай ніхто з вас не придає цьому снові більшого значення, як лиш стільки, на скільки цей сон заслуговує. Я говорю вам усе так, як бажаю, щоб і ви мені все говорили.

І почав Дон Боско оповідати свій сон. Бачив він у сні чоловіка, що мав під сорок років, із довгою бородою, в одязі, що тісно прилягав до нього, а довгий був по коліна, на голові мав білу шапочку. Після короткої розмови між ними двома, таємний чоловік витягнув не знати й звідки велику машину, якої Дон Боско не зумів описати, і яка мала велике колесо.

— Що воно, оте колесо, означає? — запитався Дон Боско.

— Це Вічність у руках Бога! — відповів таємний чоловік. — Бери за корбу й покрути один раз.

Дон Боско виконав наказ і поглянув у машину: в середині було велике округле скло, в промірі майже на півтора метра, яке мало сполуку з колесом. Довкола скла був напис: "Таке, як око, що глядить за найменшою річчю в небі й на землі".

Святий уважно вдивився у скло. Побачив там таке, що його здивувало: побачив усіх хлопців із своєї Ораторії.

— Хіба це можливо? — спитав себе самого.

— Тепер, покрути корбою десять разів! — сказав таємний чоловік.

Дон Боско покрутив і побачив у склі: хлопці уже були зрілі, дехто й вуси має, в інших уже й шпакувате волосся на голові...

— Як же це так? Та ж трохи не всі ще дітьми були!

— О, це ясно! Від 1861 до 1871 року минуло десять років!

Дон Боско побачив нові Доми, нових Салезіянів, священиків, учителів...

— Покрути корбою ще десять разів, — сказав цей достойник , — і будемо в 1881 році.

Дон Боско покрутив і поглянув у скло: пізнав лише половину молодих; а далі — нові краї, незнані околиці і велика кількість інших хлопців...

Потім, іще покрутив корбою десять разів — юрба хлопців зростала: бачив нових клериків, священиків із сивиною на голові, молодців, яких ніколи не бачив: це був 1891 рік.

Іще покрутив десять разів. Його дорогі Салезіяни були зломані трудами, багатьох він зовсім не знав, із молодих — усі йому незнайомі; та й скірою і кольором зовсім інші від тих, що в нашім краї. Це був 1901 рік.

Та й Дон Руа, його помічник, видавався постарілим, як і інші Салезіяни — колишні клирики. Інститути й Ораторії чисельно зросли, поставали в країнах — незнаних. Через оце скло все виходило таке ясне.

Ще десять оборотів корбою: аж до 1911 року. І так — перейшло колесом 50 років. Дон Боско в багатьох Домах уже не бачив нікого з-поміж старих: директори й учителі незнані йому; надзвичайно зросла кількість хлопців, різних рас, в одягах ніколи невиданих. Лиш де-не-де бачив старого ораторіянця, що оповідав про славне минуле, про речі й справи, що їх навчився від Дон Боска, й показував портрет, що висів на стінах розмовниць. А в далині — у незнаних країнах, поставали нові Доми.

Дон Боско, майже розгублений, глядів на це видовище, що пересувалось перед його очима.

А таємний достойник сказав:

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА ГУРТІВНЯ
СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ
UBA TRADING CO. LTD.
420 Bathurst St. — WA 2-6115-6

ОДИНОКА В ТОРОНТІ УКРАЇНСЬКА
КРАМНИЦЯ ЦЕРКОВНИХ РЕЧЕЙ
DIOCESAN CHURCH GOODS STORE
278 Bathurst St. — Toronto, Ont.
Великий вибір церковних речей. — Напрестольні Євангелія. — Церковні книжки. — Молитовники і багато інших речей.

АРХІТЕКТ
ЄВГЕН ГРЕНЬ
Член Королівської Палати Архітектів Канади. Виконує плани і кошториси церков, шкіл, будинків громадських організацій (галь), фабрик, торговельних центрів, як також мешкальних домів.
WA 3-9754 — Toronto, Ont. — 3 Spadina Rd.

АСЕКУРАЦІЯ
всіх родів: життя, хвороби, вогонь, крадіж, автомобілі і т. п.
Купно-продаж нерухомостей, виєднування позичок.
Y. ONYSCHUK & CO. LIMITED
333 Roncesvalles Ave.
Toronto, Ont. — Tel.: LE 4-4241

ANDREW TAILORS
Phone: LE 6-0982
The place where CUSTOM clothes are made.
High-Grade Alterations, Repairs, Etc.
Cleaning and Pressing.
1076 QUEEN ST. W.
Toronto 3, Ont.
Андрій Наконечний

— А тепер, хочеш бачити ще більше несподівані речі? Знову оберни корбою, рахуючи стільки оборотів, скільки ти зробив їх досі!

І колесо закрутилось: перейшло ще 50 років: 1961 рік прийшов.

— Поглянув я у скло — каже Дон Боско — і ось, мав я переді мною безмежне число хлопців прерізної усячини одягів, країн, облич і мов; і як я не силкувався, не дозволено мені розрізнити як лише найменшу частину разом із їх наставниками, помічниками, вчителями... Але, хто вони всі?..

— Всі вони твої сини. Слухай: вони говорять про тебе й про твоїх давніх синів, про їх наставників, яких нині вже нема; згадують і навчання, що мали від тебе і від тих давніх твоїх синів.

Дон Боско далі глядів із живим зацікавленням і приємністю на оці безмежні хвилі молоді, що ворушились у всіх напрямах. Підніс обличчя від скла, щоб іще говорити з таємним достойником, колесо почало крутитись само від себе з такою швидкістю та галасом, що Дон Боско прокинувся.

Свій сон Дон Боско заключив ось так:

— Тепер, як я усі ці речі розказав вам, подумаєте: Хто його зна? Але Дон Боско це людина надзвичайна, це щось величного, це святий! Дорогі діти! Щоби припинити пусте говорення про мою особу, то я нагадаю вам, що Господь має багато способів виявляти людям свою волю. Інколи послуговується Він знаряддям найнездатнішим і найнегіднішим, як послужився Він ослицею Валаама, фальшивого пророка, щоб об'явити важливі речі про Месію!..

Сон Дон Боска — нині: 21.608 Салезіянів, 17.478 Доньок Марії Покровительки, 2743 Доми. Їх діяльність простягається від Ушуая (Вогненна Земля) по Едмонтон, від Кеп Тавн по Казабланку від Абадану по Токіо — понад 70 націй мають у себе Салезіянів, що працюють на славу Бога й на спасіння душ.

Має вже і наш український нарід своїх синів Дон Боска, а один із них саме іменований єпископом для українців в Аргентині.

КУПЛЮ КНИЖКИ: 1) Ол. Мох: Книжки і люди — Львів 1938. 2) Ол. Мох: Самоосвітні видання. 3) Ол. Мох: Добра преса. 4) Ол. Мох: Покажчик змісту "Нової Зорі". 5) Річники згл. поодинокі числа часопису "Нова Зоря" і "Правда" (головно з 1938 і 1939 років). 6) Всі книжки автора Теофіла Коструби, видані до 1939 року. 7) Річники часопису "Хліборобський Шлях" (вид. у Львові). 8) О. Петрійчук: Про це, що люблю я, та інші давніші видання.
Подайте що маєте і Вашу ціну на адресу:
A. MOCH — 6 Churchill Ave.
Toronto 3, Ont., Canada

Володар Буженко

ІВАН СУЛИМА

(Історична повість)

14.

Вже перед самою рідною хатою Сулима повернувся до звичайних особистих думок. Тож уже десять років, як не був дома. Чи ще живуть його батьки та рідня? А хто то вийде напроти нього перший? Мама чи тато? А чи пізнають його?

З такими думками під'їхав під самі ворота. Заметіль трохи устала, а по багатьох хатах іще світилося. Люди готувалися до свят. Пекли, варили, прятали. Те саме роблено і в хаті Сулиминих батьків.

Зліз із коня й гукнув до хати. Задзявкотіли домашні собаки, а їм на поміч прийшли сусідські. До їздця приступати ближче боялися. А він чекав та дивився пильно на чорні двері, що переривали білу загату з соломи навкола хати. Нарешті скрипнули двері і на порозі стала чиясь згорблена постать.

— Хто там? — спитала з порога.

— Слава Ісусу Христу! — відповів Іван і чекав чи пізнають його голос. Постать стояла непорушно. Видно щось собі пригадувала. Якраз у тому часі показалася в сінях друга тонша постать і кликнула з порога:

— Слава на віки! То ти, Івасю?

— Та я. Впустіть, бо замерзну і собаки мене заїдять на вулиці!

— Боже, а я не пізнала — з жалем вимовляла ці слова згорблена постать на порозі. — Сину, ходи ближче. Паранo, побіжи відчини ворота. Коня до стайні, а самого проси в хату.

За хвилину Сулима стояв у ясній світлиці й вітався з старенькою матір'ю... та Паранею.

— А ти, Параню, що тут робиш? Ти ще заміж не вийшла? — якось з острахом і дивною надією запитав отаман.

— Матері твоїй помагаю. Вони ж самі лишилися. Браття й сестри живуть далеко, а мені, як сусідці, то близько. Треба ж добрі діла творити! — сміючись весело сказала Параня.

— А тато? Може вже сплять?

— Ой, сплять, сплять і не пробудяться більше — відповіла мати. — Вже п'яте Різдво сплять.

— Хай з Богом спочивають — промовив отаман і відмовив побожно молитву: — Із святими упокій, Христе, душу слуги Твого, де немає болю, ні журби, ні зітхання, а безконечне життя!

Стало тихо в хаті. По добрій хвилині сказала старенька мати до Парані: — Доню, готуй Івасеві щось попоїсти. Він же з дороги.

— Дякую тобі дуже, Параню, що ти так помагаєш моїй матері, але певне і в себе дома маєш роботу? Я вже сам собі послужу. Може якраз тобі дома треба що на свята приладити. Ти тут робиш, а тобі хто поробить?

— Ні, Івасику, — це мати — вона мешкає зі мною. Від коли тата нема, то Параня стала мені за рідну дочку. Опікується мною, як рідною ненькою, і вже від яких двох років у мене дбає і ночує.

— То як то? Ти, Параню, ще заміж не вийшла?

— Ні, Івасю, ще не вийшла.

— А то чому?

— Я на тебе чекаю... — соромливо промовила дівчина.

— А ти звідки знала, що я повернусь? Чи ж ви не знали, що я на турецькій каторзі був; мало там на віки не остався...

— Я чула, але моє серце говорило, що я тебе ще побачу...

— Параню, але я вже постарівся, сороківка стукає, де тобі за такого йти? Навіщо ти чекала? Та ж і ти вже немолода? Тридцятка минула, правда?

— Так, Івасю, але я вже давно тобі своє життя присвятила і на тебе через те чекала. Моя любов до тебе випробувана тепер. То не мрія підростків, що захочуть побираються, а захочуть, то побиваються...

— Ану ж я може жонатий із якою туркинею? — з радости жартував Сулима.

— Ти все любиш жартувати, але я по очах бачу, що ти приїхав до мене і по мене! — сказала твердо дівчина.

По тих словах Іван пригорнув до своїх козацьких грудей свою вимріяну суджену. Щоліш тепер Параня стала плакати з радости і щастя.

— Бачиш, Івасю, щира молитва ніколи не заводить.

По вечері ще довго говорили всі троє. А Іван обіцяв на сам свят-вечір показати дарунок від папи Павла V.

Другого дня раньком Іван із Паранею пішли до церкви. Тут правилася Служба Божа з вечірнею. Дяк співав на шостий голос прокімен: "І волхви Тобі приведе вірою поклонившися Тобі: із ними ж помилуй нас!" А потім по читаннях знову: "Волхви наставив еси на поклонення Твоє, із ними ж Тебе величаєм: Життедавче, слава Тобі!..."

По відправі вступили обидвоє до священика. Отець Єпіфаній прийняв їх дуже чемно, а Сулима розказав короткими словами про свою неволю й визволення, не закриваючи і прихильности до папи. Параня в душі трохи боялася за Івася, бо гадала, що священик почне зараз перестерігати перед зв'язками з римським папою. Але показалося щось цілком протилежне. Отець Єпіфаній похвалив почин отамана і сказав:

— Коби то всі козаки мали такий здоровий глузд, то ми не були б вічно невільниками поляків, москалів та греків...

— То ви теж, отче, за злукою з Римом?

— Пане отамане, правду сказати, за злукою з Римом то всі українці, тільки перепони до неї приходять не так від наших деяких зарозумілих провідників, як радше від польської загонистости й московської політики.

— Я то розумію. Бо поляки раді б нас бачити або римо-католиками, але не самостійними, а відразу з тим і поляками. Або, як вони кажуть, схизматиками, а ніколи в світі, щоб ми були собою, як я кажу, щоб ми були православними католиками.

— Ми ще хотіли одну справу обговорити з вами, отче парох...

— Догадуюся, — сказав о. Єпіфаній, — ви певне хочете дати на оповіді? Правда?

— Так, пан-отче! Бажаємо побратися в м'ясниці. Не буде нам перешкоди?

— Певно, що ні. Зараз запишу в книгу, а потім ще приведете двох свідків і вибирайте день на шлюб тай готово.

— Я зараз покличу свідків, щоб усе було по правді і на час, — сказав Сулима.

— Добре, кличте, то зробимо все до ладу і буду голосити оповіді, як тільки настане дозволений час.

Сулима подався за свідками, а Параня балакала з їмостею. Оповідала подорожі й пригоди отамана. Всі пильно слухали. І отець Єпіфаній, і паніматка Ксеня і дочки Раїса та Гликерія. За того прийшли свідки. Були ними сусід Григорій Конаш і Павло Кульчицький. Акт оповідей скоро приладжено, підписано і назначено день шлюбу. Параня була мов у третьому небі. Наче пташка верталася до хати та почала з великою пильністю приготовляти свят-вечірні страви.

Іван увесь день діловито заходився біля господарки. Обійшов свого карого і коров та почистив хліви, щоб і худібка мала день Христового Різдва веселий. Підмів подвір'я та повідгортав трохи сніг. При тім обійшов усе домівство, пригадуючи собі кожну подробицю свого дитинства. Люди проходили вулицею і бачили як Іван заходився коло господарки. Кожний поздоровляв його здалека і вважав собі за честь почути Боже й добре слово з уст такого великого ватажка козацької сили.

Того дня всі постять, тому й Іван притримувався старого звичаю. Одначе зимовий день короткий і того посту не відчуваєш. Ось уже темніє. Іван дивиться за першою зіркою. Стоїть і милується зимовим вечером. Буде мороз, бо повіває холодний вітерець і небо робиться ясним. Нараз почувся з сусідства дитячий гомін:

— А во дивися, дивися, вже є зірка! Мамооо, вже є зірка, зірка зійшла, ходи подивишся!...

І справді на небі показалася маленька срібна зірка. Іван кинув кілька разів на неї оком, наче б хотів пересвідчитися, чи це правда, а там номанджав повагом у хату. На порозі стояла Параня. Червоні щічки, ясні очі, коси та ціла її постать були осяяні радістю. У тім менті Параня видалася Іванові зовсім молодою дівчиною.

— А що, Івасю, вже зійшла зірка?

— Так, Параню, зійшла. Отам, бачиш?

— О, яка гарна, як кулька живого срібла! — промовила, побачивши зірку.

— Цього Різдва в мене аж дві зірки зійшло — спокійно промовив Сулима.

Параня зразу здивувалась, але не сказала нічого, тільки приязно усміхнулась і взявши свого Івася за руку, повела у світлицю. Тут усе було готове, а мати світила грубу, запашну воскову свічку.

— Що ж, діти, вже певне зійшла Христова зірка? — спитала старенька.

— Так, мамо, зійшла, зійшла вже і сяє над вертепом — поспішилася Параня.

— То починаймо свят-вечеряти.

— Добре, мамо! Йду за дідухом і зараз колядуємо!

Вже все готове до вечері. І дідух в углі, і кутя на столі, і інші дванадцять страв коло печі чекають, і свічка весело блимає й освічує старовинну хату. Всі троє стають кругом стола і Сулима починає:

Різдво Твоє, Христе Боже наш,
Принесло світло пізнання цілому світові,
Бо ним ті, що звіздам поклонялися,
Від звізди навчилися поклонятися Тобі,
Сонцю праведному, і визнати Тебе,
Як Схід із неба. — Господи, слава Тобі!..

Сулимиха з сином і Паранею засіли до стола. Діляться проскуркою з медом і складають собі побажання. Потім Параня ставить на стіл борщ, оселедці, капусту, пиріжки з кашею, з капустою, з рибою, голубці, гриби, квасолю, варення з яблук та грушок, ріж із вишнями і на останку кутя — пшениця з медом. За кожною стравою колядують. Найперше "Бог предвічний", а потім "Бог ся раждає", "Небо і земля" й інші різдвяні пісні.

Вже була пізня ніч, як устали від стола й заспівали всі разом кондак Різдва:

Сьогодні Діва Предвічного народжує,
А земля Недосяжному вертеп підносить,
Ангели з пастирями прославляють,
А мудрці зі звіздою подорожують,
Бо задля нас народилося Дитя мале,
Відвічний Бог...

Параня взяла тепер ще зі стола цілушку хліба, викраяла заглиблення, поклала в нього всяких свят-вечірніх страв та понесла до хліва для худібки. Бо й вона має знати, що сьогодні народився Христос. То й треба їй подати страв святого вечора. У попередні роки це все робила мати, але цього року припало винести куті для худібки Парані, бо вона от-от стане господинею в домі...

По селі ніссся спів колядок. Ходили хлопці з вертепом, із жидом і козою, з Іродом і Антипком. У Сулимів теж не спали до досвітку, а при колядах чекали на відправу...

7

По Різдві та Йордані наступили м'ясниці. Одного четверга відбувся шлюб Івана з Паранею. Священик о. Єпіфаній мав проповідь до молодих та зібраних. Він пригадав дивні пригоди отамана і його рідкісний поступок відносно голови християнства, Папи римського. А не забув теж натякнути на вірність Парані, яка з такою вірою чекала свого судженого. Люди дивлячись на цю пару, яку справді тільки гідна християнська любов злучила, плакали і молилися до Господа за їхнє щастя.

По шлюбі Іван зайнявся впорядкуванням батьківщини. Через смерть батька господарка була сильно підупала і треба було багато намозолитися, щоб її привести до сяякого-такого ладу. Іван обновив хату, впорядкував садок, що був досить значний, присвятив трохи часу пасіці та прикладно обробив поля. Мати була з тої роботи свого сина дуже втішена, бо гадала, що склонить свою голову при ньому і її стара прадідівська господарка не пропаде. Іван знову з інших міркувань залишився на господарці: він хотів добре запізнатися з настроями українців у Гадичині, бо вона ж давала найбільше провідних людей Україні. У Кульчицях можна було мати багато відомостей про хід усіх політичних справ; тож звідсіля походив гетьман Петро Конашевич Сагайдачний, який якраз тепер вів нову й рухливу політику серед козаків.

Сулима дуже хвалив собі Сагайдачного за його тверду руку над козацтвом, бо він щедро лив їх кров, себто тих, які не хотіли підкоритися військовим наказам старшини. Теж похід Конашевича на Москву 1618 р. йшов цілком по думці Сулими. Так і треба — говорив — москалів бити. Хай сидять у своїх болотах, не ripаються. Їм не можна за ніякі гроші дати прийти до сили. Бо тоді їх першою жертвою станемо ми, козаки, і наш святий город, Київ, як це було вже за того ката України Боголюбського, що його вони "святим" величають!

Правда, 1620 року наступила в козацькій політиці зміна. Без відома польського уряду, гетьман вислав послів до Москви, до царя Михайла, та запропонував прихильні зв'язки. Як собі це Сулима не пояснив прихильно для гетьмана, проте не міг простити йому того, що на Успіння, себто 15 серпня якийсь Теофан висвятив нову ніби православну єрархію для України. В тому самому часі поляки не дуже то цікавилися козаками та не стояли за їх ласку. Гетьман поляків Жолкевський не хотів навіть брати до помочі козаків, хоч турки йшли на Польщу, а казав: "Не хочу я з Грицями воювати, нехай ідуть до рілі або свині пасти". І того самого року турки розбили бутного ляшка під Цецорою.

— Тут мусить бути чиясь скрита рука, яка готує велику прикрість українському народові! — часто говорив Сулима до кульчичан та до пан-отця Єпіфанія.

Серед праці й руху і не зчувся отаман, як прийшов 1621 рік Божий і Різдво. Це Різдво Сулими святкували вже в чотири особи, бо крім молодят та матері знайшлася в Парані донечка. Зараз таки на другий день її охрещено. Маленька Маруся не тільки тримала біля своєї колисочки маму й бабусю, але часто і сам батько проводив вільні хвилини коло донечки.

Дитина забирала майже ввесь вільний час Іванові і він мало ходив на приходство чи між людей. Він наче перестав цікавитися політичними подіями, хоч були дуже загрозливі. На Україну надтягала ворожа сила: турецький султан вирушив проти польського короля. Щоб не допустити султана Османа до Польщі, король Жигмонт III був примушений попросити козацької помочі. До бою прийшло під Хотином. Головні удари ворога зверталися проти козаків, а козаки боролися як леви і тим здобули собі велику славу. Але Сагайдачний був важко поранений та мусів лікуватися в Києві.

На вістку про ці події, Сулима почав собі дорікати, чому то він теж не пішов до козацького війська, а остався дома та перейшов на простого гречкосія. То певне через нього ранено його односельчанина Гетьмана! Але тут приходила тоді друга думка, що приводила інші: навіщо їм тієї єрархії? Жіба тільки на це, щоб виконувати чужі пляни і жертися між собою? Тож недарма висилано послів у Москву. Вона вже тут свою печеню буде пекти, а ми тільки будемо облизуватися ще й по зубах добре дістанемо!

— Коли то вже ми раз станемо самі собою?! Чому ми вже раз не будемо козаками, а не якимись чужими попихачами? То Польщі, то Москви, то ще за незнать кого там!! Наше військо сильніше як польське і московське, але нам вони тільки розказують, а ми слухаємо їх і ще наперед забігаємо, щоб стати їхніми підніжками, хоч властиво це вони повинні нам коритись! Гетьман повинен комісарів у Польщу висилати і там лад робити з бутною шляхтою, а не ми чекати, коли то якась ніколи не виконана обітниця впаде з ласки для нас! А московський цар що нам? Був він під татарином, платив ярлик і тихо сидів, то чому не може платити його християнським козакам? А ми, дураки, чекаємо на ласку "православного царя", щоб він нам, наче жебракам чи дітвакам, кинув кілька червоних.

Коли Конашевич помер, Сулима явно-славно свої думки голосив.

Та то не були одиноко його думки. Так думала властиво вся козацька сила, крім тих багатих козаків, що бажали спокою для розвитку своїх маєтків. Тому то козаки рік-річно наїздили на Царгород та грабили турецьку землю. Бувало, що чотири козацькі чайки більше наганяли страху муслемам, як чума в Мореї. Польський уряд, боячись війни з турком, старався стримати ті козацькі походи, але козаки відповідали зовсім правильно: "Мир склав король, не ми". Тому сам король писав, що козаки створили собі державу в державі.

1625 р. почалася таки війна з ляхами. З Запоріжжя вирушив новий гетьман Марко Жмайло на поляків. До головних боїв прийшло під Кириловом і над Круковим озером біля Дніпра.

Козаки виявили надзвичайну вмілість оборонятися в таборі серед шанців, так що польські війська не могли здобути їхніх становищ. Прийшло до переговорів і вибрано знову Гетьманом поміркованого Михайла Дорошенка.

У тому часі Сулима ввесь час жив у Кульчицях. Розвів порядну господарку. Часто бував у Львові та при тім вів культурну працю. Завів у своєму селі школу для дітей і підготовляв теж молодь для братських шкіл. У неділі й зимою вів розмови з громадянами та вчив їх зрілo дивитися на справи нашого краю й нашого козацького війська. Майже кожного року з Кульчиць і околиці виїздило по кільканадцять юнаків до братських шкіл і на Січ. Помалу Сулима проводив теж у життя свої погляди на папу й на унію. З часом переконався, що український нарід, так би мовити, власною інтуїцією хилиться до Риму. Тепер осталося йому ще з'ясувати причини тої протиунійної пропаганди, що її вели деякі передові українці того часу.

Далі буде

СЕРЕД КНИЖОК

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ХРИСТИЯНСЬКИХ ЧЕСНОТ

Хтось може закинути нам, що такої енциклопедії взагалі нема, що ми хворіємо оригінальністю і таку енциклопедію придумали. Нічого не треба придумувати, бо така енциклопедія навіть у нас давно вже є. І не енциклопедія християнських чеснот перестаріла, тільки ми постарілися під оглядом християнського духу, відходячи задалеко саме від християнських чеснот, яких сьогодні бракує цілому світові і бракує їх нам. У нашій давнині така енциклопедія називалася по-різному: "Збірники Святослава", "Золотий Ланцюг", "Прологи", "Мінеї", "Патерики", вкінці "Четьї Мінеї" Дмитра Туптала чотири об'ємисті томи, на кожний день цілого року, закінчені в 1705 році, які діждалися, хоч і сильно помосковлені, багато різних видань.

Це були ті християнські енциклопедії, з яких наші предки черпали, як із багатого джерела свої високо християнські чесноти. *Це є Життя святих угодників Божих*, які своїм життям і християнськими чеснотами допомагають нам знайти шлях до Бога й спасіння нашої душі.

Коли серед непривітної чужини не доставало нам корисної християнської книги, то саме не доставало *"Життя Святих"*. Інші народи, сьогодні "Життя Святих" мають дуже об'ємисті, бо навіть на кожний місяць окремий том. Але, слава Богові, що завдяки тяжкій і невсипущій праці нашого великого Василіянина, покійного о. Андрія Йосафата Григорія Труха (народився 18 лютня 1894 року в селі Гірне, Стрийського повіту, помер 9 травня 1959 у Гримсбі, Онтаріо, Канада) ми також діждалися чотиритомового "Життя Святих". На жаль, п'ятого тому, що мав бути присвячений спеціяльно тим подвижникам Божим, які вийшли з лона таки нашого українського народу, не маємо, бо передчасна смерть не дозволила йому Покійному їх написати.

"ЖИТТЯ СВЯТИХ". Духовні читання для українського народу, на кожний день Божого Року". Це повний заголовок цієї книги. Перший том появився ще в 1952 році, має 384 сторін; другий у 1956 і має 478 сторін; третій у 1958 і має 462 + 2 сторони і четвертий, що появився вже по смерти покійного автора, в 1960 і має 379 + 7 сторін. Всі томи побачили світ у Видавництві ОО. Василіян у Торонті, Канада і там же друковані у Василіянській друкарні. Іншими словами наша енциклопедія християнських чеснот має разом аж 1703 + 9 сторін, розміру 23,5 x 15,5 цм. Всі чотири книги видані на доброякісному білому папері, гарно ілюстровані, хоч ілюстрації більшістю належать старшим мистцям, як нашим, так і чужим, але досить поважно заступлені також іконописці нашого сучасного покоління. Всі книги оправлені в темночервоне полотно (зі золотими витисками назви книги, а на хребті позначені також томи.

Відомо, що в церковному календарі, на один день припадає кілька святих. О. Трух узглянив церковний календар і на кожний день року подав кілька святих. Ясне, що перед Господом Богом усі святі святі, але вже так наша людська натура, що ми мали б більше довір'я до святого, що вийшов із нашого народу. Його життя й подвиги нам більше зрозумілі, а можна навіть сказати, що чесноти такого нашого святого для нас більше доступні і зрозумілі. Це цілком людське й природне.

Опрацьовуючи своє "Життя Святих", о. Трух у першу чергу впроваджує нас у лик святих Східньої Церкви, придержуючись календарного порядку цієї Церкви, куди належить таки і наша Українська Церква. Коли б у дих томах не маємо святих нашої Української Церкви, то тільки тому, як було вже сказано, що покійний автор мав у пляні святим Української Церкви — присвятити окремий том, п'ятий з черги. Але покійний трошки відступив від нашого церковного календаря і в кожному томі "Життя Святих" знайдемо такі імена, яких нема в нашому церковному календарі, бо ті святі належать до Західньої Церкви. Може хтось із тієї причини закинути авторові, що він порушив традиційність нашого церковного календаря. Про таке порушення не думав о. Трух, що дуже любив свою рідну Церкву, такий закид не повинен мати місця в наших людських міркуваннях. Христова Церква є одна й святі Христової Церкви — це спільне добро цілого Містичного Тіла Христового — вселенського збору християн. О. Трух виходив із правильного заложення, що кожний християнин, бодай у загальному, бодай за посередництвом деяких великих постатей, — повинен також познайомитися з чеснотами тих святих, що належать до других народів і, висловлюючись цілком людським способом, до других національних Церков. І такі міркування Покійного Автора треба тільки привітати.

Але, читаючи "Життя Святих" о. Андрія Труха, ми всетаки на їх сторінках маємо багато цінного, що відноситься виключно до нашого національного життя, чого не знайдемо в інших виданнях. Для прикладу візьмім "Свято Покрову Пресвятої Богородиці". Як гарно воно перемережане історичними фактами з життя нашого народу, як гарно Покійний пов'язав Покровську традицію Візантійської Церкви з Церквою нашого народу. А може тут замало сказати тільки з Церквою нашого народу, а краще з історичним життям нашого народу.

Мова "Життя Святих" о. Труха — дуже гарна. Вона простенька, але рівночасно барвінково-добірна, мова нашого народу без чужих і непотрібних варваризмів. Читаються "Життя Святих" з великою приємністю і повною духовою насолодою. З цієї скарбниці великих, часто подивугідних, християнських чеснот може користати кожна письменна людина.

Залишається нам "Життя Святих" о. Андрія Труха поручити нашим читачам і запевнити їх, що в них знайдуть вони багато потіхи для своєї душі. Намисто "Життя Святих" таке різноманітне, що ми певні, що кожний читач спроможний буде знайти в них не тільки потіху для своєї душі у тяжких і прикрих хвилинах життя, а може знайти навіть самого себе. Слушно говорить св. апостол Павло, що ми народжуємося "дітьми гніву", а ушляхетнюють нас і нашу душу християнські чесноти. У цих чеснотах кожна людина мусить вправлятися й удосконалюватися. В цьому великому християнському ділі допоможуть нам якраз "Життя Святих". Тож користаймо з них, як зі здорового джерела води у жнивну спеку.

Д-р Дмитро Бучинський
("Християнський Голос")

Д-р П. Б.

ЛІКУВАЛЬНІ СКЛАДНИКИ В ОВОЧАХ І ХАРЧОВИХ РОСЛИНАХ

Відколи 50 років тому відкрили світ вітамінів — сприятливу для здоров'я дію овочів і городини приписувано передусім їхнім вітамінам. Аж в останніх роках біологи ствердили, що цей погляд трохи поверховний. Вони викрили в рослинах та овочах, крім вітамінів, інші загадкові речовини, що дають подивугідні наслідки.

Ляйпціський дослідник, проф. д-р Макс Бюргер уже давно демонстрував цілющий вплив овочевого соку при запаленнях. Мадярські лікарі викрили, що яблука дуже причинюються до запобігання артеріосклерозі. Американський фізіолог проф. А. Кейс продовжував ці досліди. Він записував пацієнтам, які мали познаки сильної артеріосклерози і незвичайно високий показник холестерини у крові, нічо інше, лише кілька яблук на день. Уже після кількох тижнів показник холестерини в їх крові помітно зменшився. Тому, що холестерину (подібну до товщу субстанцію в крові) вважають за співвідповідальну за хвороби кровоносних судин, проф. Кейс прийшов до висновку, що щоденне споживання яблук є дуже важливе щонайменше, як успішний природний запобіжний засіб проти тромбози й розриву серця.

Коли, нпр., почали досліджувати редьку, якій у старих пожовклих приписах домашньої медицини приписувано, що вона "роздроблює і виганяє" жовчеве каміння, то знайдено в цій рослині сполуки гірчичної олії і рафаноль, олію, що має в собі сірку. Обидві ці речовини є бактеріобивчі, значить, діють гальмуюче на різні запалення. Злагіднююче діяння соку чорної редьки на жовчеві недомагання загально відоме.

При ситематичному досліджуванні рослинного світу натрапили біологи в конвалії на серцевий лік "конваллямарин", у фіялці на "сапонін", яка помагає при бронхіяльному катарі і спазматичному кашлі і т. п. Список нововідкритих лікувальних субстанцій у рослинах незвичайно великий. Багато з тих субстанцій появилося вже у формі пілюль, таблеток, чаїв, тинктур і засобів до натирання в лікарському вжитку.

В погоні за лікувальними речовинами почали науковці досліджувати також і споживчі рослини. І так дослідники викрили в салаті субстанцію, що побуджує серце до жвавішої діяльности. У деяких відмінах капусти викрито речовини, що гальмують діяльність щитової залози. У хроні натрапили дослідники на гірчичну олію, що стримує поширення простуди. У сої і в цілій низці інших стручкових рослин знайдено речовини з жіночими гормоновими діяннями, а в лушпинці яблук і груш відкрито субстанції, які мають загально успокоююче діяння.

У червоних буряках і кропиві знаходяться охо-

ронні речовини, сильніші як усякі віруси. Сік із кропиви стримує розвиток грипових вірусів.

При цьому само собою накидається питання, чи можливо боротися при допомозі природних лікувальних засобів із вірусами, що спричинюють такі хвороби, як поліо, грипа, катар і багато інших та проти яких досі існувала тільки одна зброя — запобіжні впорскнення? Чи може є ще багато інших таких рослин, що мають противірусові прикмети?

Ці думки виглядають фантастично, але є зовсім логічні. Шлях у цьому напрямку вказують самі рослини, яких організми ведуть постійну боротьбу проти різних збудників хвороб і вживають до цього своїх природних і хемічних засобів.

Ми знаємо, напр., про картоплю, що вона бореться проти картопляної пошести хемікаліями, які сама продукує. Морква продукує хінону, хемічну речовину, якою боронитися проти плісней і бактерій. Озимина на полях продукує під снігом речовину, що хоронить свіжу зелень проти плісней. Німецький дослідник рослин проф. Вінтер виявив, що вистачить усього пів унції хрону, щоб успішно вплинути на бактерійні інфекції в нирці.

Всі ці відкриття відчинили двері до нового медичного світу, якого можливостей сьогодні навіть нелегко передбачити. Вправді постає щораз більше медикаментів із хемічної реторти, але рецепту до них часто дають природні рослинні лікувальні речовини.

Цей факт спричинює, що сьогодні великі фармацевтичні фабрики висилають довкола світу своїх власних мисливців на лікувальні рослини, щоб лопасти на нові ліки. При цьому допомагають їм місіонарі і старі фармери. Коли подумаємо, що в світі нараховують кругло 300.000 різних рослинних пород, із яких досі прослідженo їхню лікувальну вартість у дуже малому відсотку, то побачимо не тільки труднощі, але й великі можливості, перед якими стоять дослідники і взагалі медична наука.

ОГЛЯД ПРЕСИ

У віннілезькому "Поступі" появляються від кількох тижнів статті під загальною назвою "Те, про що не говориться". Вони дуже замітні і варті прочитання. Ось виїмки з одної статті про "Женевське окозамилювання".

"Є в Америці такий відомий господарський дослідник (офіційно "ікономік аналист"), Ловренс Деннис. Це людина, якої не фотографують і яка не виступає на міжнародних конференціях. Не публікується теж у "великих газетах", бо якби публікувалася, — люди одного дня сторопіли б, другого злютіли б, а третього, при найближчих виборах, перекинули б горі-коренем сучасний уряд. Ця особа є теж із "гарвардського кодла", навіть своєрідним "батьком" всієї тієї групи, яка тепер веде політику ЗДА. Ловренс Деннис напише часом свою "програму" в такому собі з першого погляду непоказному місячнику, як "Кловз ап", що коштує річно 15 долярів та який читають не Ви, Читачі, і не Ваш Обсерватор, а през. Кеннеді, його дорадники, його оточення, більші і менші "боси" з усіх секретаріятів ЗДА. Читають більше може, як Святе Письмо, що приписане для всіх протестантів, а відомо, що в уряді Кеннеді, крім його брата-католика Роберта та двох жидів (Голдберґа — праця і Рібікоффа — здоров'я, освіта і суспільна опіка) — решта всі протестанти. Випадково одне з чисел того "Кловз ап" маємо і випадково в ньому є стаття Ловренса Дениса, що так підходить до розмов про розброєння.

"'Три 'К' не дозволяють змаліти нашому сучасному воєнному "бумові" (розцвітові) — пише шановний Деннис, пояснюючи, що ці "К" — це Кеннеді, Крущев (в англійському правописі) та Кастро. Він пояснює далі: Постійна холодна війна чи загроза гарячої війни — це одинока гарантія, що її маємо для дальшої нашої "проспериті". В цій війні справа не в ідеології. Для того, щоб забезпечити "проспериті" мусимо "оперативно" мати постійно війну.

Без війни, чи загрози війни — каже Ловренс Деннис, — наша економіка заломиться. Те, що видаємо на наші мілітарні влаштування, подиктоване не потребами нашої оборони, а потребами нашої економіки. Найголовніша причина нашого експорту, конечного для нашого внутрішнього добробуту, це наша закордонна допомога. Не наукові теж амбіції чи самозбереження заставили нас до безглуздих перегонів до Місяця, а проста конечність видавати, видавати, видавати ("спенд, спенд, спенд"), яка тягне за собою додаткову конечність податків, податків податків ("текс, текс, текс").

Насправді, — ввесь час цитуємо Ловренса Денниса, — з Кремлем немає взагалі ніякої конкуренції. Але почування конкуренції (компетиції) мусить бути викликуване нашими спецами від почувань, щоб тримати нас у безголових перегонах у "видавати". Червоним мусить бути дозволена перемога в кожних змаганнях, щоб американців зосередити та збуджувати їх бажання, мовляв наш уряд мусить нарешті щось зробити, щоби перемогти комунізм: Рузвелт і його "міжковий трест" робили все, щоб вирвати нашу державу з "великої депресії". Нічого не помагало, справи йшли все до гіршого і до гіршого. Поки одного дня дорадники Рузвельта не доручили йому "видавати на національну оборону" і готовитись до війни. І ніхто інший, а друга світова війна вирвала нас із депресії. І теж ніщо інше, а постійна холодна війна з такими випадковими підгріваннями, як Корея, Суез, Ливан, Куба і Кувейт забезпечили нас від депресії з того часу.

У всій цій історії мусить бути збережена спадковість (обман!), що між Совєтами і ЗДА йде змагання на життя і смерть, а ця спадковість вимагала часом дуже великої зради на дуже високих постах, — починаючи з "крадежі" атомових тайн до зумисної програ воєн, таких, як у Кореї чи в Ляосі (Ловренс вже заповідає це!). Це вимагало зумисної зради довір'я й масакри бійців за волю Мадярщини та в Кубі. Вимагало закріпити міт про непереможність Совєтів в Европі та зміцнити ролю Кастра, як Мао-Це-Тунга Центральної і Південної Америки. І може теж воно вимагатиме втрати Берліну і Західньої Німеччини в користь Москви, — все в інтересі постійности нашої "проспериті".

В тому, стверджує щераз Ловренс Деннис, немає нічого з ідеології. Це справ простої економіки".

Можна подякувати Л. Деннисові за щирість, можна подякувати тому нашому Читачеві, що прислав "Кловз ап" і можна...

Обсерватор

ПРИГОДИ ОТЦЯ БРАВНА

(Закінчення з 205 сторінки)

сторійках цілий ряд історичних брехень (напр. про "папіссу Іванну"), показує різні релігійні проблеми, як вони виглядають із католицького погляду (напр. роля розуму в релігії), наближає непомітно читача до справедливішого й прихильнішого погляду на Церкву й католицьке священство, осмішує й показує в католицькому світлі безбожників-масонів і багато подібного.

Немає сумніву, що отець Бравн у багатьох дрібничках видастся нам трохи смішним, трохи диваком. І це теж потрібне авторові для приєднання протикатолицького читача: бо в цьому "смішному" підході є щось, що переняте... з методи чорта (чорт любить, щоб уважати його за смішну персону) парадоксально на те, щоб прикинутися "невинним", хоч саме він аж ніяк не смішний ані "невинний". Бо католицька правда діє тим сильніше, чим менш вона сподівана; тим величавіше, чим більш вона виглядає з-поза непомітної особистости.

Не треба ніяк думати, що йдеться в пригодах о. Бравна про якісь кровожадні історії. Отець Бравн не має не тільки револьвера, але навіть і не видає ніколи збивника чи злодія в руки поліції. Ні, його боротьба зі злочинцями ведеться в ділянці духовій. Це свого роду наче гра в шахи, в якій — у тому саме мистецтво Честертона — читач і сам бере живу участь за кожний посувом фігур. І то не тільки звичайний читач, але навіть такі світової слави письменники, як Т. С. Еліот, Дж. Б. Прістлі, Романо Гвардіні й Карло Барт.

Коли в детективних пригодах Е. А. По й А. Конен-Дойла розв'язка проблеми злочину йде матеріяльним способом: розумом через матеріяльні корпора делікті й сліди, то в Честертона проблему розв'язується завсім інакше — з релігійно-морального аспекту: о. Бравн знає людську душу, знає її чорне піднебіння, яке мав нераз нагоду пізнати в своїй парохіяльній практиці. "Звідки ви це все знаєте?" — питається о. Бравна вбивник, "хіба ви чорт?" І відповідає священик: "Я — людина і тому ношу всіх чортів у своїй душі!"

Це парадокс, а відомо, що Джі-Кей-Сі мистець саме в парадоксі. Його ж апологетика "Ортодоксія" й багацько всяких інших творів основані в немалій частині на парадоксальних висловах чи навіть діях. Щоб зрозуміти краще причини цього замилування в парадоксі, треба взяти до уваги не тільки саму схильність Честертона до парадоксу в стилі, але і ту духову атмосферу, в якій прийшлося Честертонові виступити до бою за християнську правду.

В наступних числах "Світла" зачнемо друкувати переклади "Пригод о. Бравна". Сподіємося, що Дорогі Читачі радо приймуть на сторінках нашого журналу цей шедевр католицької й европейської літератури.

Чим ОО. Василіяни усе дбав про церковну музику. Ось і тепер видав книжку, потрібну для всякого прихильника церковного співу. Ця книжка називається

ВАСИЛІЯНСЬКІ ЦЕРКОВНІ НАПІВИ

Книжка має 383 сторінки нотного друку, формату 7x10 цалів, оправлена в полотно з золотими витисками. Коштує $8.00 із пересилкою.

Замовляти на адресу:

BASILIAN PRESS
286 Lisgar St.
Toronto 3, Ont., Canada

НА ТЕМИ ДНЯ

КАРДИНАЛ КУССА СЕКРЕТАРЕМ СВЯЩЕННОЇ КОНГРЕГАЦІЇ

Його Святість Папа Пій Іван XXIII іменував 24 березня, ц. р., Кардинала Гавриїла Куссу секретарем Священної Конгрегації для Східньої Церкви. Від серпня минулого року, себто від тоді, коли колишній секретар Кардинал Амлето Чіконіяні став папським державним секретарем, Кардинал Гавриїл Кусса виконував уряд заступника секретаря Священної Конгрегації для Східньої Церкви.

ПІДДЕРЖКА ДЛЯ КОЛЕГІЇ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО В ТОРОНТІ

Около 300 гостей, між ними професіоналісти й підприємці міста Торонта й околиці, взяли участь в урочистому бенкеті, що відбувся в цьому місті, дня 8 квітня, в залі УНО.

Ціллю цього бенкету було ще ближче познайомити наше ширше громадянство з цією нашою першою національно-релігійною інституцією в східній Канаді.

Головними промовцями на цьому бенкеті були Преосв. Кир Ісидор, Дост. сенатор Василь Вал,

Зправа до ліва: Преосвященний Кир Ісидор, Впр. о. Протоігумен В. Слобода, ЧСВВ, Дост. сенатор Василь Вал, Дост. міністер Іван Яремко й посол д-р Іван Кучерепа.

посол д-р І. Кучерепа, міністер провінц. уряду Дост. І. Яремко, през. Гнат Поворозник та Впр. о. Прот. Боніфатій Слобода, ЧСВВ.

Цього літа, в неділю 8 липня, відбудеться посвячення угольного каменя під цю Колегію. На цю врочистість зголосили вже свій приїзд шість наших Владик з-поза Канади.

ПАПА МИРУ И ЗГОДИ

Духовник Курт Скарф, голова централі євангельських (лютеранських) Церков у Німеччині, заявив на пресовому інтерв'ю, що теперішній Свт. Отець Папа Іван XXIII є "папою миру й згоди". Він рівночасно, висловив свою опінію, що відношення між його віроісповіданням а Католицькою Церквою взагалі значно поправилося від останніх 30-ти років." Ми себе взаїмно ліпше пізнали, взаїмна пошана значно зросла, і ми собі взаїмно тепер частіше помагаємо", сказав він.

НАВЧАННЯ ЦЕРКВИ ПРО СУСПІЛЬНІ ПРОБЛЕМИ

Архиєпископ Юрій Флагиф видав окреме послання до вірних вінніпезької архидієцезії, поручаючи їм якнайчисленнішу участь у Конференції Суспільного Життя, що має цієї осени відбутися в Саскатуні. Ціллю цієї конференції є познайомити світських католиків із навчаннями Католицької Церкви про суспільні справи.

ПРОГРАМА МЕМОРІЯЛІВ КОЛЕГІЇ

При кінці останньої світової війни багато з величних церков Італії були ушкоджених або лежали в руїнах. Проте в тіні руїн одної базиліки стояла ще статуя, що й стала славно-знаним символом майбутньої відбудови всіх Божих домів у цій знищеній війною країні. Це була статуя Пресв. Христового Серця, яку віднайшли американські жовніри. Вона стояла майже непошкоджена — з одним виїмком — обидві руки були відломані.

Ця статуя Пресв. Серця Христового стала прилюдним символом, коли один американський воїн поставив такий напис у її стопах:

НЕ МАЮ РУК, ОКРІМ ТВОЇХ !

Це коротке речення має повсякчасне значення. Ми є ті Христові руки. Мя Його єдині руки. Наш українсько-католицький обряд може вдержатися в цій країні тільки при належному вихованні наших поколінь. Виховання — це значить школи, а будувати школи — це вимагає праці. Праця потребує рук — багато рук — наших рук!

Два роки тому Колегія св. Василія Великого була тільки мрією. Сьогодні, при допомозі наших численних приятелів і добродіїв, ця мрія стається дійсністю. У вересні, цього року, Колегія св. Василія Великого відчинить свої двері та зачне працю для Бога й Української Католицької Церкви. Наше завдання вже започатковане, але найбільша частина його ще перед нами. Ми мусимо цю будову викінчити та якслід її умеблювати. А це вимагатиме багато гроша.

З тієї причини ми рішилися на цю Меморіяльну Програму, щоб таким способом дати кожному нагоду увіковічнити свою пам'ять, чи пам'ять тих, що вже упокоїлися, пам'ятником, який буде завжди існувати.

Ліста Меморіялів виготовлена так, щоб дати кожному нагоду від себе, чи від когось з родини, справити якусь потрібну річ для Колегії за своєю спромогою. Такі речі можна справити або готівкою, або догідними сплатами.

У великому ділі не можемо обійтися без жертви. Цієї жертви вимагає від нас тепер наша Українська Церква й Українська Нація. Багато нас ще має Рідних, що в цю пору терплять за св. Віру. Візьмімо на себе частину їх Жертви! Виконаймо свою частину обов'язку, щоб затривалити нашу Віру й культуру для прийдешніх поколінь. Пора на це діло — СЬОГОДНІ!

ОО. ВАСИЛІЯНИ

По листу Меморіялів пишіть до:

ST. BASIL-THE-GREAT COLLEGE
3100 Weston Road
Weston Ontario

Українська мова в школах Манітоби

Шкільний міністер Стюарт МекЛейн заповів, що з початком нового шкільного року українська мова буде включена як урядовий предмет у класах середніх шкіл провінції Манітоби.

У наступному шкільному році, сказав міністер, виклади української мови будуть обмежені тільки до дев'ятої кляси. Опісля, якщо справа покажеться успішною (це значить, буде досить слухачів), українська мова стане загальним предметом на всі дальші кляси.

ДЕСЯТЬ ВАСИЛІЯНСЬКИХ НОВОЄРЕЇВ

"Не ви мене вибрали, а я вибрав вас та й настановив вас, щоб ви йшли і овоч приносили, і овоч ваш пробував... Коли б зо світу ви були — світ своє любив би; як же ви не зо світу, а я вибрав вас із світу, тим то й ненавидить вас світ... Нехай не тривожиться ваше серце... Не оставляю вас сиротами: прийду до вас..."

25 березня 1962 року. Свято Благовіщення Пресв. Богородиці. Василіянська церква Христа Царя у Вічному Місті-Римі замаїлася різнородними цвітами, її долівка вкрилася пишними диванами, її мозаїки торжественно освітились. Достойні гострі громадно напливають і заповняють усі місця. Святковий настрій, тріюмфальний настрій. Он із-за престолу шнурочком виходять перед іконостас десять василіянських диякониів, щоб ось-ось склонити свої голови під Архиєрейські руки Святителя та прийняти оті величні слова "Божественная благодать...", якими спливе на них Святий Дух і вирізьбить на їхніх душах нестерту печать Христового Священства. Їхні серця потонули тепер у глибокі й благородні почування, які зливаються з неземною насолодою, що її можуть збагнути тільки вони і ті, що вже такий момент пережили. Ці щасливі ченці сьогодні зблизька відчувають приявність Христа-Первосвященика, теплоту Його Пресв. Серця та Його гарячу любов до своїх священиків, бо Він із ними до кінця світу. Сьогодні їхні серця б'ються відважно, а їх думки линуть до тих ідеалів, що тепер саме вказав їм Христос, а які прокладатимуть їм дорогу до перших лав Христових воїнів, додавати їм сили стояти завжди на сторожі Правди, на сторожі людських душ, здобуваючи їх для Христа і Його царства. "Ідіть і навчайте всі народи!" — це приказ, що сьогодні дав їм Христос. Так як тому дві тисячі літ, під час Благовіщення, Господь вибрав собі Марію зо світу і призначив Їй особливішу місію, так і сьогодні Він вибрав собі десять молодців, зачисляючи їх до гурту своїх приятелів, до гуртка героїв.

Це перше таке торжество в історії Василіянського Чину поза рідними землями. Десять новоєреїв, сім піддияконів, а додаючи двох дияконів із Папської Колегії Св. Йосафата — дев'ятнадцять свячень в одному дні. Усіх цих свячень довершив ВПреосв. Кир Августин Горняк ЧСВВ, Єпископ помічник для українців в Англії. Ось імена новоєреїв: із Канади — Сильвестер Кужель, Петро Морозюк, Флявіян Кальба, Йосафат Кончак, Андрій Ковч і Марко Зазуля; із Бразилії — Августин Дітюк, Іларій Бардаль і Олексан-

Новопосвячені священики-василіяни

дер Гавкалюк, з Америки (ЗДА) — Костянтин Височанський. Диякони з Папської Колегії Св. Йосафата — Михайло Длубак із Франції та Петро Фагоага з Еспанії. Піддиякони: із Бразилії — Омелян Дацишин, Ігнатій Дорош; з Аргентини — Дмитро Кащук та Атанасій Федюк, із Канади — Лев Садовський і Кирило Микитюк, з Америки (ЗДА) — Бернард Пачук. Співав хор Папської Колегії Св. Йосафата під умілою батутою Впр. о. Михайла Макая — секретаря ВПреос. Кир Гавриїла Букатка.

Під час свячень були присутні високодостойні гості, як: ВПреос. Гавриїл Букатко, Білгородський Архиєпископ, Монсеньйори, Впр. Отці з Папської Колегії Св. Йосафата й Української Малої Семінарії, Преподобні Сестри з Генеральної Курії СС. Василіянок і СС. Служебниць Н.З. Д.М. та багато Сестер латинських Згромаджень. Дальше студенти з Григоріянського Університету й семінаристи з Малої Української Семінарії. Але між усіма присутніми можна було побачити в перших лавках одну зворушену старушку — п-ю Анелю, маму о. Костянтина, що прибула з Америки (ЗДА) на свячення свого сина, вже третього. Коло неї її дві дочки, що разом приїхали, — п-ю Ольгу та п-ю Степанію. Дальше п. Нестора й п-ю Марію Кальбів — батьків о. Флявіяна, які прибули з Канади, щоб також побачити свого сина вперше при престолі. Та п. Петра й п-ю Мирославу — брата й сестру о. Сильвестра Кужеля, також із Канади. Всі вони з великим пієтизмом приступили до св. Причастя, а опісля одержали перше єрейське благословення.

Після свячень відбувся великий спільний обід у ідальні оо. Василіян. На ньому були присутні: Архиєп. Стафа — секретар Конґрегації Студій, ВПреосв. Шепер — Архиєп. Загребу (Хорватія), зо своїм секретарем; ВПреосв. Гавриїл Букатко — Білгородський Архиєп., також із своїм секретарем; ВПреосв. Кир Августин Горняк, що саме довершив усіх свячень, Монс. Верделі — під-секретар Монашої Конґрегації, Монс. Бонджанінo — референт Ватиканського Державного Секретаріяту, Монс. Ріцці — мінутант із Східньої Конґрегації, Впр. о. Гутієрес — професор церковного права в Літеранському Університеті, Впр. о. Степан Чміль — Ректор Малої Української Семінарії й інші Отці. Також був присутній п. Нестор Кальба й п. Петро Кужель.

Під час обіду промовляв перше Всеосв. о. Протоархимандрит. Він привітав італійською мовою достойних гостей, а опісля по-українськи звернувся до новопосвячених священиків, підкресливши особливішу велич і значення сьогоднішнього дня для історії Василіянського Чину, як і для всієї Української Церкви. Наприкінці зложив щирі побажання молодим священикам в імені цілого Чину та в імені їх батьків, які не могли прибути особисто до Риму на те велике торжество.

ВПреосв. Кир Августин, Святитель новосвячених, італійською й українською мовами вказав на велику священичу гідність та на те, що коли священик буде завжди пам'ятати, що він є орудієм у Божих руках, напевно матиме силу й відвагу перемогти всі труднощі апостольської праці.

Закінчив промови Архиєп. Стафа: "Дорогі Новосвячені! Ваші настоятелі й уся Католицька Церква матиме з вас потіху, якщо ви ніколи не забудете сьогоднішнього дня. Ви будете добрими священиками, якщо в вас зростатимуть ціле життя сьогоднішні почування. Ви будете правдивими працівниками у Христовій Церкві, якщо завжди будете жити тими ідеалами, якими ви тепер живете. Ви будете великими вкінці, дорогі, якщо всеньке життя у вас буде душа чиста, невинна, як ось сьогодні!".

Закінчився прийом спільним велелгласним многоліттям, що йому додав милозвучности тенор ВПреосв. Кир Г. Букатка.

Молодим Христовим робітникам бажаємо багато щастя й великих успіхів на новому життєвому шляху. Нехай Христос, Вічний Священик ущедрить наповнить їхні душі тим миром надземної радости й щастя, що ним утішаються Його приятелі. Нехай промостить їм дорогу до людських сердець та постелить перед ними довгий іще шлях, щоб усі вони прожили на Многі і Многі Літа!

А. Дубина

25 ЛІТ СВЯЩЕНИКОМ

Отець Ювеналій Юрій Слота, ЧСВВ, отримав св. Тайну священия з рук Архиєпископа Василія Ладики, ЧСВВ, дня 14 березня, 1937 року.

Він належить до священиків канадійського уродження, що перебирали місійну й душпастирську діяльність з рук наших перших отців-піонерів і має багато цікавих споминів про мі-

о. Ювеналій Слота, ЧСВВ

сійні обставини тих часів. Ми сподіємося, що згодом о. Ю. Слота поділиться цими спомина-ми з нашими читачами на сторінках цього журналу.

Духом лучимося з численними приятелями Впр. о. Ювілята, щоб побажати йому многих літ та дальшого Божого благословення в Христовій службі.

Редакція "СВІТЛА"

КИР АНДРІЙ САПЕЛЯК ПОСЕРЕД УКРАЇНСЬКОЇ ДІТВОРИ В АПОСТОЛЕС-МІСІОНЕС

(Аргентина)

2 лютня, в свято Стрітення Господнього відбувається "ДІТОЧЕ СВЯТО", що його вже від кількох літ улаштовують ОО. Василіяни в Апостолес. Щоб тісніше зв'язати нашу дітвору зі своєю церквою та щоб сама дітвора краще запізналася між собою, оо. Василіяни, звичайно під кінець катехизацій, збирали всіх дітей із різних колоній до Апостолес. Тут вони сповідалися, приймали св. Причастя, давали свої пописи. Цього року це все випало без порівняння більш торжественно, бо ж узяв у цьому участь Преосвященніший Кир Андрій Сапеляк.

На саме Стрітення ранком церковна асиста з процесією прийшли аж під монастирські двері, щоб торжественно впровадити Архиєрея до церкви. Діти, зібрані в білі суконки, двома рядами сипали цвіти, вітаючи свого Пастиря, а нарід співав пісень. При церковних дверях привітала Владику дівчинка, Марта Ротчин, вручаючи йому гірлянду цвітів. Відтак, від громадянства, хлібом і сіллю привітав п. Микола Пристайко, а о. В. Ковалик, ЧСВВ, привітав від цілої розлогої місійської парафії, від дому ОО. Василіян в Апостолес та духовенства. Слова о. Ковалика глибоко входили в душі слухачів, бо він пригадав прикрим ті часи, коли то з наших людей насміхалися, перетягали на латинство, говорили, що "русині" будуть мати тоді свого священика, коли на долоні волосся проросте! Дуже тяжкі часи переживала наша еміґрація в Місіонес, мабуть на жодному континенті нашим так тяжко не було добиватися насущного хліба і зберегти свій обряд та традиції, як тут. Однак нарід видержав, Бог змилосердився, діждалися не тільки своїх власних священиків, монахинь, катехитох, організацій, але Св. Столиця дала їм ще свого власного, українського єпископа!

Преосвященний Кир Андрій, убравшися в архиєрейські ризи, приступив до відправи Св. Літургії, в асисті Впр. оо. Й. Галабарди та Й. Роги, ЧСВВ, Ген. Консультора, що саме тоді переводив Кан. Візитацію василіянського дому в Апостолес. Перед св. Причастям промовив Архиєрей до діточок, яким відтак подав Євхаристійного Христа. Самої дітвори до св. Причастя було майже 400. По "Буди ім'я Господне" — Ап. Візитатор сказав своє перше слово до численних вірних, що прибули не тільки з міста Апостолес і колонії, але і з подальших колоній.

По закінченні Служби Божої оформився процесійний похід вулицями міста. Похід виглядав маєстатично й імпозантно, чужинці на порогах своїх домів лише подивляли й завидували нам. Церковна асиста з Преосвященним відвідала латинську церкву св. Петра і Павла, а далі, впорядковано, іншими вулицями повернув похід до своєї церкви.

По сніданні почався діточий попис. Розпочала найчисленніша колонія Туна. Дітей приготовляли СС. Василіянки: С. Магдалина й Костянтина та Катехитки, п-на Катерина Ядвіжак й Марія Залуцька. Усіх дітей у двох групах було 56. На колонії Сан Хосе вчили дітей катихизму СС. Агнета й Андрея; в Посадас — СС. Володимира й Агнета; в Концепціоні — С. Юлія і Йосифа; на Курусу — С. Бернадета та Зиновія, Трес Капонес — С. Стефанія й Олена, Аррожо дель Медіо — С. Стефанія й Кикилія; на Пікада Ґаліціяна — С. Юлія і Теодосія, в Апостолес — С. Кикилія і Теодосія. Катехитки Пр. Серця Христового, крім Туни давали ще катехизації: на Уніон п-на Марта Кубрак; на Бельграно — панна Катерина Ядвіжак і Марія Залуцька; на Сан Хавієр — п-на Марта Кубрак, на Аристобульо — п-на Марія Залуцька, на Парада Лейс — п-на Михайлина Стружак і Катерина Мазай; на Серро Морено — п-на Марія Залуцька. 546 дітей і молоді взяло участь у катехизаціях, підчас якої вчилися релігії, української мови, співу, обрядів, танків, і т.п.

У програму пописів входили деклямації, співи, танки, ритмічні вправи, сценічні картини. Треба підкреслити з признанням, що мимо того, що деякі діти були зовсім сирим матеріялом до пописових речей, однак і Сестри Василіянки і Катехитки доклали всіх старань, щоб видобути з них якнайбільше, що над усяке сподівання вдалося. Кир Андрій Сапеляк цікаво і з подивом приглядався тій "дрібноті", що посеред несприятливих обставин зуміла заховати чи вивчити своє рідне та його полюбила. На жаль діти з деяких колоній не взяли участи в цьому святі чи через велику відділь, чи з інших причин. Однак діти і батьки, що прибули на це свято, з подивом, радістю і вдякою повертались домів. Подивляли, що їхні діточки стільки навчилися і то свого рідного, того, що любили і передавали їм їхні діди. Раділи, що тих дітей не мала, а величезна громада й об'єднані вони з собою не тільки спільним Небесним Отцем та Непорочною Дівою, спільною Матір'ю всіх, але також об'єднані мовою, піснею, звичаями, своїми священиками та своїм Архипастирем, Кир Андрієм, якого не могли діждатись їхні діди. Тому з серця всіх неслася до неба пісня подяки Всевишньому за збереження св. віри, нашого обряду та ласку мати власного єпископа.

При кінці Кир Андрій подякував щиро отцям душпастирям, СС. Василіянкам і Катехиткам за труд і жертвенність. Діти дістали з рук Владики пам'яткові образочки та цукорки і з усмішкою на устах розходилися до своїх домів.

В. К.

ЗОЛОТИЙ ЮВІЛЕЙ ПОДРУЖЖЯ

Гіллярд, Альберта

За старанням дітей Михайло Сенюк і Марія з роду Майко величаво відсвяткували свій ювілей 50-річчя подружнього життя. В суботу 27 січня ц. р. відправлено в їхньому намісній Службу Божу, підчас котрої вони приняли Св. Тайни. Підвечір церква Успіння Матері Божої в Гіллярд була вщерть переповнена, коли ювіляти при двох дружбах і двох дружках одержали ювілейне благословення з рук отця пароха Віктора Сороки, ЧСВВ.

Опісля всі пішли до міської залі на бенкет і забаву.

Господарем прийняття був пан Лука Майко, вчитель із Вегревіл. Дружбами були Іван Клепарчук і Василь Майко, а дружками Ксеня Головайчук і Софія Сенюк. Промовляли: Михайло Бойко від парафії св. Івана Хрестителя, Микола Хохля від парафії Успіння Матері Божої, Василь Сенюк, найстарший син ювілятів від дітей, вкінці о. Віктор Сорока. По многоліттю вручено панству Сенюкам два дарунки від дітей і від усіх приявних та інші особисті дарунки. Панство Сенюки щиро дякували всім за приявність, за дарунки дітям за ювілейне прийняття, й молитви, зокрема ж Богові, що дозволив дожити в здоров'ї такого віку.

Панство Сенюки добре знані як парафіяни церкви св. Івана Хрестителя в Гіллярд. Вони завжди беруть живу участь у громадському житті. Гарно виховали п'ять синів — Василя, Миколу, Олексу, Михайла й Степана, та п'ять доньок — Анну Лащук, Теклю Пундик, Анастасію Басіста, Варвару Крижановську і Йосипу Гасій. Також мають 24 унуків.

Під кінець бенкету Микола Хохля і Михайло Бойко занялися збіркою, що принесла $19.15. З того призначено $15.15 на Світло. Жертводавцям щире спасибі, а Шановним Ювілятам, панству Сенюкам, дай Боже ще довго і щасливо прожити многі літа!

ЗОЛОТИЙ ЮВІЛЕЙ ПОДРУЖЖЯ

Мондер, Альберта

Минуло якраз 50 років, від коли бл. п. о. Навхратій Крижановський, ЧСВВ звінчав Стаха Чернявського й Анну з роду Іваськів.

Увесь той час панство Чернявські проживали недалеко Мондеру та належали до найкращих парафіян церкви святих Апостолів Петра й Павла. Бог поблагословив їхне подружжя. Вони взірцево виховали трьох синів — Михайла, Василя і Йосипа, два останні подружені. Сьогодні вже тішаться внуками, яких мають шестеро.

У неділю 28 січня ц. р. панство Чернявські святкували золотий ювілей подружжя. По Співаній Службі Божій у церкві св. Івана Хрестителя в Гіллярд о. Віктор Сорока уділив шановним ювілятам благословення.

Опісля діти улаштували в їхньому домі ювілейний обід, на який прибуло багато гостей. Господарем прийняття був Василь Ільків. Він прочитав листи й телеграми від Івана Діфенбейкера, Ернеста С. Меннінга, премієрів домініі й Альберти, також від П. Пейдж, Губернатора провінції та місцевого посла Ф. Фейна. Відтак вручив грамоти видані урядом для шановних ювілятів. Висловили побажання: Онуфрій Розум'як, Марія Чернявська з Едмонтону і о. Віктор Сорока, опісля відспівано многоліття. Від усіх вручено Ювілятам прекрасне крісло, від дітей годинник, від унуків посуду. Обоє ювіляти щиро дякували дітям за прийняття, всім за участь та за всі подарунки й молитви. А найбільше дякували Богові за Його опіку й поміч, що позволив їм прожити довгі літа у здоров'ї, любові й згоді.

Підкінець прийняття п. Онуфрій Розум'як перевів збірку на "Світло", що принесла $10.00. Жертводавцям щира подяка, а Шановним Ювілятам бажаємо кріпкого здоров'я, щастя і многих літ.

ПОСВЯЧЕННЯ НОВОГО ДОМУ

Чіпмен, Альберта

У неділю по відправі 21 січня ц. р. панство Гавриіл Хомляк і Софія з роду Харчук запросили до свого дому всю свою родину, бо того дня мало відбутися посвячення їхнього красного й модерного нового дому. Посвячення довершив о. Віктор Сорока. З тієї нагоди панство Хомляки приготовили великий обід.

По посвяченні дому отець парох зложив щирі побажання мешканцям дому та вказав на заслуги піонерів панства Хомляків і їхньої родини. Опісля відспівано многоліття. Відтак діти вручили їм кілька дарунків, за що батьки щиро дякували. Підкінець прийняття п. Павло Ахтимійчук занявся збіркою на "Світло", що принесла $6.40.

Панство Хомляки походять зі села Увин, брідського повіту. Прибули до Канади ще малими. Увесь час проживали біля Чіпмену та були примірними парафіянами церкви й діяльними членами Народнього Дому. Взірцево виховали дітей — Ксеню Ахтимійчук, Ольгу Елиняк, Марію Романюк і Франку Мельник та сина Олексу, який ще при них дома.

Нехай ласкавий Господь благословить панства Хомляків і дозволить їм щасливо прожити ще багато років. Також нехай благословить їхніх добрих дітей і внуків, щоб гідно наслідували своїх батьків та були вірними своїй Церкві й своєму народові. Щире спасибі за жертви на католицьку пресу.

Михайло й Марія Сенюк у 50-річчя подружжя

СВІЖА МОГИЛА ПІОНЕРА

Калмар, Альберта

В суботу 27 січня ц. р. упокоївся на 83 році життя в едмонтонській лікарні бл. п. Максим Хруник. Перед смертю кілька разів приняв Св. Тайни й одержав Єлеопомазання з рук священника.

У середу вечором 31 січня Впр. оо. Борис Лисак і Віктор Сорока відправили в церкві Пре-

Бл. п. Максим Хруник

св. Трійці в Калмар парастас при великій співучасті вірних. Опісля була помінальна перекуска в домі доньки покійного Єви й Михайла Карабаників. Слідуючого дня відправлено похоронні богослужения. Підчас похоронної Служби Божої родина приступила до Св. Тайн. Тіло покійного похоронено на цвинтарі Пресв. Трійці в Ледук.

Покійний полишив у смутку жінку Анну, також трьох синів — Івана, Андрія й Олексу, чотири доньки — Єву Карабаник, Стефанію Відман, Емілію Гриціок і Ольгу Похолко, та 15 унуків.

Бл. п. Максим народився в селі Ляшки, повіту Ярослав. Приїхав до Канади 62 роки тому. Перша його жінка Анастасія Климочко померла 36 років тому. З того подружжя було п'ятеро дітей. Опісля оженився з Анною з роду Суха і з нею прожив вік 34 роки. Якраз вона доглядала його роками в часі його останньої недуги. З цього подружжя народився син Олекса і донька Ольга Похолко.

По похороні відбувся поминальний обід у міській залі в Калмар, у якому взяло участь понад 200 людей. Співчуття родині зложив о. Віктор Сорока та заохотив до збірки на католицьку пресу. Збірка на "Світло" принесла $34.95. Збіркою занявся п. Михайло Карабаник.

Пані Анна Хруник із родиною щиро дякує всім за участь у похороні, за вінки цвітів і за Служби Божі. А від себе родина замовила за душу покійного Максима 30 Григоріянських Служб Божих.

Жертводавцям щира подяка, а покійному Максимові нехай канадська земля буде легкою. Вічна йому пам'ять!

ПОМ'ЯНУЛИ В МОЛИТВАХ

Гіллярд, Альберта

У роковини смерти бл. п. Параскевії Майко її муж Лука й родина замовили поминальну Службу Божу і парастас. Відправляв о. Віктор Сорока. Всі з родини приступили до Св. Тайн.

Опісля відбувся поминальний обід, на якому було понад сто осіб. Отець парох говорив про гарний і побожний звичай вірую чих людей згадувати покійників у молитвах та про родину Майко, що гідно сповняють свої релігійні обов'язки. Зокрема згадав про покійну Параскевію, що завжди була живим образом праведности. Вкінці зробив заклик до збірки на католицьку пресу "Світло", яка принесла $23.00. Збіркою занявся п. Михола Лясак.

Панство Майко взірцево виховали чотири доньки — Марію Хома, Анастасію Дорош, Анну Лисак і Ксеню Гавінчув та сина Йосипа.

Щире спасибі жертводавцям, а покійній Параскевії вічная пам'ять!

КУПЛЮ КНИЖКИ

давнішого видання, календарі, збірки поштових марок. Подайте, що маєте й за кільки на адресу:

А. МОСН

6 Churchill Ave., Toronto 3, Ont. Canada

ЗАКЛИК ОО. СТУДИТІВ І ВУДСТОКУ, ОНТАРІО, КАНАДА

Всечесніші Отці й Українська Громадо!

Монахи Студити, які від кількох літ прибули до Канади й замешкали у Вудстоку, Онтаріо, Канада, звертаються до Вас із великим проханням: просять Вашої ласкавої помочі й жертви на будову церкви й манастира для прослави Бога.

За благословенням Преосвященного Кир **Ісидора Ворецького,** монахи Студити почали грошеву збірку на цю благоугодну ціль та просять Вас, щоб Ви своїми жертвами допомогли їм відновити прадавний, іще з княжих часів Український Чернечий Чин, якого відновив був наш Святець і Покровитель Митрополит АНДРІЙ перед 60-літами у Старому Краю.

Тому монахи Студити просять Вас, щоб Ви не відмовили їм своєї ласкавої жертви, а нагорода за неї буде в їх щоденних щирих молитвах, в яких вони моляться і приносять безкровні жертви Небесному Отцеві за своїх ктиторів і благодітелів, а всіх, що своїми жертвами причиняться до їх будови, щоб Господь Бог винагородив стократно вже в цьому житті та колись по смерти вічною небесною славою.

Просимо ласкаво писати на адресу Отця Настоятеля:

Rev. THEOPHAN SHEWAHA, Superior
Box 10, Parkinson Ave.
Woodstock, Ontario, Canada

ПРИЯТЕЛІ "СВІТЛА"

З прийняття для п. Параскевії Топилко, Гіллярд, Алта $8.00
Пущення в п-ва Кузів, Вернон, Б. К. 4.50
Іван Ілійник, Чікаго, ЗДА 5.00

По $2.00: Д. А. Гулій, Т. Равлів, І. Витрикуш, В. Ісарик — Торонто; А. Магіс, Етельберт; М. Макух—Бофало; М. Дребич, Бронкс $1.65; Д. Стасюк, Гамілтон $1.50.

По $1.00: С. Франків, Монтреал; Л. Клюфас, Я. Сенчина, М. Базар, Н. Микицей, В. Слота — Торонто; І. Дзівак, Філядельфія; І. Вирста, Рочестер; Ю. Осадца, Бофало; М. Чаплинський, Бруклин; А. Романюк, Чікаго; І. Шум Віда; А. Матвіїв, С. Бігорай, М. Мальований — Едмонтон; А. Вербіцька, Г. Цембровський — Вінніпег; П. Маслік — Транскона; М. Григоров, Віннінегосіс; Н. Гутавський, Селькірк; О. Готра, Евансбург; Е. Бурда, Кінгстон.

Всім жертводавцям щиро дякуємо.

НОВІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ:

М. Томоруг, М. Пирський, М. Мізур, М. Козоріз — Нью-Йорк; М. Домчак, Л. Музичка — Кентон; В. Карий, Н. Вакарук — Джерсі Сіті; В. Мизак — Лонг Айлан Сіті; В. Дурбак — Ервінгтон; Е. Форостина — Бруклин; О. Ліщинська — Геркімер; Й. Ліщинський — Бофало; А. Духницька — Нью-Йорк; І. Прокоп — Денвер; П. Шубин — Парма; Е. Стефура — Орендж; С. Берейко, О. Ціпало — Чікаго; К. Грабовецький, С. Петрунях — Трентон; Д. Матерацький — Морисвил; Я. Лужецький, Д. Фіцак — Філядельфія; М. Котлярчук, П. Котлярчук, О. Шеляст, П. Польний, П. Сачков, Я. Матвіїв — Мондер; А. Дацюк, Т. В. Харуг — Вегревил; Д. М. Слободян — Андрув; Т. Гулась—Елк Пойнт; А. Вороновський — Спірит Ривер; А. Магіс — Еттельберт; М. Р. Сербин — Ютика; К. Сербин, К. Стефанюк, В. Бригідер, М. Карпішка, Р. Покиньборода, М. Прошанський, М. Комарницький — Монтреал; С. Стельмах — Веланд; П. Шадурський — Гамілтон; М. Максим'юк, М. Лещишин — Торонто; Х. Кікта — Кливеланд; Н. Димитреєвич — Чікаго, Д-р Ю. Тершаковець — Маямі; Г. Білецький — Вегревил; І. Сало — Швеція; М. Федус — Англія; М. Якимишин — Аикастер; Б. Р. Боцюрків — Едмонтон.

ПРИЄДНАЛИ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ:

о. С. Юник, Мондер	30
Я. Сербин, Монтреал	2
о. Т. Атаманюк, Трентон	3
М. Особа, Торонто	2
В. Пасічник, Мондер	2
Д. Головатий, Кентон	2
А. Антоняк, Нью-Йорк	2
М. Бойко, Швеція	2
М. Лужецький, Філядельфія	2
С. Гевак, Гемілтон	2
В. Кобасяр, Гастінг он Гадсон	1
М. Дребич, Бронкс	1
Р. Тимчук, Бофало	1
Д-р М. Тершаковець, Філя.	1
М. Колтуняк, Філядельфія	1
В. Маньо, Ньюарк	1
М. Мультан, Веланд	1
І. Небесняк, Англія	1

"МАК" — FLORIST
342 Bathurst St., Toronto, Ont.

- **Весільні букети**
- **Вазони**
- **Вінки**

та всякі квіти для різних нагод.

Відвідуйте нашу українську крамницю!

Tel. EM 3-7609 or WA 1-4581

John BASSETT

Федеральний прогресивно-консервативний кандидат в округі Спадайна відкрив свою канцелярію при
485 BLOOR STREET WEST
TORONTO 4
Коли Ви живете в тій околиці виборчої округи
SPADINA RIDING,
наша канцелярія з приємністю послужить Вам у всіх справах, що відносяться до уряду прем'єра Діфенбейкера в Оттаві.
Ми маємо можливість полагоджувати запитання у всіяких мовах.
Телефони: 924-3369 і 924-3360

(Published by the Spadina Riding Progressive Conservative Association)

СВІТЛО THE LIGHT Ukrainian Catholic MAGAZINE

The Month of May

It is an ancient and beautiful custom to dedicate this month to Mary. Through the year there is feast upon feast in her honor, every special favor bestowed upon her is made the subject of a festival. And as if those days were too few to pay her sufficient honor the Church sets aside this month as her own.

From the first day of May to the end of the fair month of brightness and life, freshness and flowers, the Church sends up a song of praise and glory to the Virgin Mother of Christ. Saint and sinner, the fervent and the indifferent, all feel a new impulse of devotion.

The Catholic does not need much urging. For him it is the most natural thing in the world to honor the Mother of God. Indeed, he is amazed at those who choose to stand apart in coldness and apathy, or even sneer and mockery.

Jesus Christ is God. Therefore, Mary is the Mother of God. That settles the question for all time. God honored her, and by sound theological argument we conclude that He wishes us to honor her. All the privileges she enjoyed, all the honors heaped upon her humility were due to the fact that she was chosen to be the Mother of God.

Another great fact is that Mary is our mother, in a wholely spiritual but, nontheless, very real sense. She gave us Christ, Who in His own words, is the Life. And in a child-like manner we are committed to her care. Throughout the centuries and in all corners of the world people have appreciated that care, appealing to her motherly love in trials and afflictions, begging her to use her great intercessory power with the Son Who loves her so devotedly.

But poetically beautiful as that confidence in Mary is, with the Catholic it is not mere sentimentality. It is a common sense devotion. It is practical. It takes her as the great exemplar after her own Son. It is a devotion that inspires purity and love, humility and fortitude, faith and hope. Some one has well said that the piety of any age is guaged by the age's devotion to Mary.

Mother of Christ our Lord, our good Mother, fairest work of God's creative hand, give to our hearts some of the sinless love and some of the fullnes of grace of thy immaculate heart, when thou didst hold in thy arm the Babe of Bethlehem, some of thy fortitude as thou didst stand near Him dead upon the Cross, some of thy glorious joy when thou didst rest in His arms risen in brightness from the dead, some of the peace and gladness that we hope to share, when He did place thee beside Him on the throne of everlasting glory, crowned forever the Queen of Heaven and our Mother.

Treasured Words of Mary

At the annunciation (Luke I, 34) "And Mary said to the angel: How shall this be done, because I know not man?" (Luke I, 38) "And Mary said: Behold the handmaid of the Lord; be it done to me according to thy word."

At the Visitation (Luke I, 46) "And Mary said: My soul doth magnify the Lord. And my spirit hath rejoiced in God my Saviour. Because He hath regarded the humility of his handmaid: for behold from hence forth all generations shall call me blessed. Because He that is mighty hath done great things to me; and holy is His name. And His mercy is from generation to generation to them that fear Him. He hath shown might in His Arm; He hath scattered the proud in the conceit of their heart. He hath put down the mighty from their seat and hath exalted the humble. He hath filled the hungry with good things; and the rich He hath sent empty away. He hath received Israel His servant, being mindful of His mercy. As he spoke to our fathers, to Abraham and to his seed forever."

At the Finding of the Child in the Temple: (Luke 2, 48) "And His mother said to Him: Son, why hast Thou done so to us? Behold Thy father and I have sought Thee sorrowing."

At the Marriage feast of Cana: (John 2, 3 and 5) "And the wine failing, the Mother of Jesus said to Him: They have no wine." "His mother said to the waiters: Whatsoever He shall say to you, do ye."

Scripture records no other words spoken by the lips of Mary. These words are our greatest and most treasured "relics" of the Virgin, Mother of God. They confide to us the key to the secrets of her Pure Heart.

Back to the Arena

by Stanley Grabowski

If this is the vision of the future, how will the Catholic layman need to prepare himself to participate in it?

First of all, he will need a deep understanding not only of the forces now working in our society, but a deeper understanding still of the role of Divine Charity in human affairs, and of the anguished cry with which our urban society now gropes for personal contact with Christ.

Secondly, he will need to know how to discover what the concrete problems of his parish are. The neighborhood must be studied throughly so as to discover in what ways the charity of Christ might be organized through the parish to meet real neighborhood needs. He will need constantly to keep it aware of the problems, in charity and justice, of the larger diocese and metropolis, and even of the nation and the world. The parish of the future must, at all costs, avoid the danger of turning in solely on its neighborhood, as it once turned in on itself.

Thirdly, he will need to be proficient in the techniques of communication and organization. Organizations must be set up which can retain their continuity of purpose and effectiveness through the changes of parish personnel that will be a permanent feature of the future. He will need an understanding of how to work with people, and motivate them, and convince them of the needs which he perceives.

Finally, the "historical lag" will work against him. He must meet it with his own energy and zeal, tempered with obedience and respect for authority. This can only be nurtured in an attitude of prayerful charity. For the lay parish leader of the future must first and last of all be a Christian.

Let no one mistake it: the greatest need of our society is for the community of Christ. But it will not come about unless the articulate layman seizes the initiative in organizing the parish for corporal and corporate works of mercy.

On any given day of the first centuries the scoreboard might have read: "Lions 7; Christians 0." It would be interesting to find out what the scoreboard would reveal today.

Many changes have taken place during the ensuing centuries. The arena has shifted, the lions are different, and, sad to say, so are the Christians.

The coliseum was the locale of the contest then. Now, the place of combat is not limited by the walls of a circus arena. The arena today is the place where the lions happen to be. And the lions are very much on the prowl everywhere. They're in the schools, the neighborhood, the entertainment media, the factories, and in practically every social institution.

It is not always easy to recognize them. Nowadays they come in a variety of costumes. Sometimes they wear gray flannel suits. At other times they wear the garments of false prophets. But for all their outward trappings they remain lions.

Perhaps the great mass of the 550 million Catholics have never dared to fight at all. Why not? For too long, it would seem, we have been on the defensive. Our apologetic has been in the main a negative one, due in large measure to the reaction to the Reformation and the work of the Council of Trent.

The Liturgy, surely, ought to provide the "spirit" which would vitalize the Christian. All too often, what is understood by the liturgy is a far cry from the dynamic, energizing reality which the liturgy really is. But even where it is appreciated to a fuller extent, the liturgy alone does not seem to contain the entire solution.

The liturgy gives us a better knowledge of our beliefs as Christians. It provides us with the grace of the sacraments. It gives us the motivation we need as Christians. t can help bring about our own personal moral reform and open our eyes to the theological basis of the social doctrine of the Church. It can help us see our responsibilities as members of the Mystical Body of Christ.

Apropos of this, Donald J. Thorman, managing editor of *Ave Maria*, said recently: "I believe I interpret *Mater et Magistra* correctly when I say it is telling us that the most immediate and pressing problem of our day is the social problem in all its implications. We live in a world in which it is almost impossible, humanly speaking at least, for the liturgy to bear fruit in the lives of men. It is our job as laymen to change that world and to make it as receptive to the grace of God as is the dry soil of the farmer's field to a life-giving rain."

What he is saying is that Christians must be creators not mere creatures of culture. Or putting it another way, we cannot remain satisfied being thermometers we must become thermostats. All too often have spent our time taking care of the victims of society without changing society itself. Certainly we must practice the works of mercy but doing this alone is like putting bandages on a wooden leg. We must concern ourselves with the diseases of society, we must work upon the institutions which couse the victims.

One of the main tasks facing the Second Vatican Council, Pope John has said, is the internal renewal of the Church. His Holiness pointed out that before we can speak of unity among various Christian groups, Catholics must first recapture the true spirit of holiness and apostolicity themselves.

The work of the Council will undoubtedly be very fruitful in realizing this goal set by the Vicar of Christ. Still, the program which the Council will eventually outline will be sterile unless put into operation. And we cannot expect this aspect of the work to be done exclusively by the priests and bishops. The laymen will have to do the greatest part.

(To-Day)

That Is A Good Question

WHY DOES OUR PASTOR SPEAK SO OFTEN ABOUT MONEY?

I sympathize with you, and I mean it sincerely. Outside of coin collectors' and stock-holders' sessions money usually is an uneasy if not embarrassing topic for conversation. A discourse on this topic coming from the pulpit on a Sunday morning is rarely enjoyable. If carried to any length it is usually even too boring to put one to sleep. I imagine you have no other choice but lower your gaze on some interesting crack on the pew ahead of you and endure the ordeal with sheer grim determination.

But may I hasten to add that I also sympathize with your Pastor. Being a priest, he is professionally versed in philosophy and theology, topics very much remote from monetary things. He is professionally qualified to instruct with success on matters of Faith and morals. I am sure your Pastor enjoys his talks about money no more than you do; probably less, with the unappreciative increase in the following collection plate to remind him of the futility of it all.

The rock bottom of the problem is an economic one, namely a fiscal budget is to be met. This may include the payments towards the completion of the church, interior decoration befitting a temple of God, exterior landscaping, utility bills and, yes, the building or upkeep of a Catholic school. No Catholic can possibly quarrel with these items.

How to make the parish solvent is a very interesting question indeed. A direct appeal from the pulpit for increased contributions is the simplest way but by far not the best. But if the parishioners unanimously decide to sit on the sidelines and watch the pastor solve the problem that is probably what they get, and deserve.

A much better method all around is a concerted drive or campaign for necessary funds in which several leading and capable men in the parish take upon themselves to influence their co-members and explain the worth and need of the occasion. This fine and noble venture has its negative point. Often as not, it may cause some unpleasantries usually associated with the dentist's chair, in as much as, subtle though it be, an element of extraction is involved. However, aside from the main achievement, this point is amply compensated by the side result of a worthwhile piece of education as every member, even the least interested, learns how the bill he leaves on the collection plate is being carved. This realization alone has brought about good resolutions to many parishioners.

The best solution, however, is the most difficult one. It is the method described above but refined to the point where the donor ceases to regard his contributions as something akin to taxation and begins to consider it as a sacrificial offering. Harsh as the phrase may sound, it denotes a profound truth and principle of Christian living. When understood properly and practised (it must be practised in order to be appreciated) it becomes an "acquired taste", a motive behind the willing fulfillment of man's obligations towards his parish church. As a matter of fact he then begins to see these financial duties less as obligations and more as his own personal requirements.

I think that by now you see the solution to your problem. Your Church needs your assistance. A rich and true fulfillment of a lifetime can be yours in the deep understanding of your Faith and in the inspiring of your fellow men about you. And what started out as something monetary will wind up as something very spiritual and everlasting indeed.

And, as a fringe benefit, you will not have to listen to the Sunday morning talks about money.

— Father Bernard Dribnenky, OSBM

What Shall I Be?

by Father Severian, OSBM

(III)

Perhaps there were moments in your life when you sat in the quiet solitude of your room in serious thought: "I want to be a Priest (a Brother — a Sister). But how can I be sure? The priests and religious are so different from the ordinary people. They must have special required qualities..."

Priests and religious do seem so different from the ordinary people. They dress differently. Their training is different. Their life is dedicated especially to God. — It is something like the regard that we have for a soldier, who wears uniform, is specially trained, and dedicates his life to his country. — Yes they all are so different, yet they are just as ordinary as you are.

The requirements for the priesthood and the religious state of life are quite simple. They are age, intention, health, intellectual ability, and good social and moral character.

The first requirement is age. A person entering the religious life must be at least 15 years of age. This is an age when a person has reached some stage of maturity. Yet, the age does not go beyond 30, because, then it is difficult to train in religious life, especially when a person above that age has many impressions and convictions of life that have a firm hold and are not easily changed. But even for those above that age, if they are considered acceptable, dispensation can be obtained.

Then, a very important requirement is the right intention: the desire to serve God, His Church and to help others to salvation. Religious life is not an escape from reality. It is a life of great sacrifices and service which are undertaken not for selfish reasons but out of the love for God and fellow-men. It is a life for men and women who have ideals, the greatest of which is the love of God. And because of this love for God they are ready to sacrifice their homes and material possessions through the vow of poverty, their right to the human pleasures of family life in marriage through chastity, their liberty through obedience. They are ready to go on missions even to distant lands, to serve people in the poorest parish even to exertion, to visit the sick and dying in hospitals, to spend long hours in the confessional, listen to troubled souls, to teach, to nurse, to care for the orphans and the aged, and to do the most humble chores in the religious community. They do all this for the greater glory of God and their own sanctification.

Thirdly, the candidate to priesthood or the religious life must have good health. He does not have to be an Atlas, but must be healthy enough to undertake all the duties of religious life. Ordinary health is sufficient.

Fourthly, one must have the necessary capabilities if he is thinking of being a priest. Priesthood demands long studies in the humanities, philosophy and theology. Therefore it is not just the desire of being a priest that qualifies a person. He must also have intellectual abilities. — If one is not going for the priesthood one still must have the ability and will to be occupied with some science or craft that is useful in the religious life. One can find out about his or her abilities from the report cards, from the apptitude tests or from the success of ones occupation.

Finally, one must have a good social and moral character and be of a generous spirit for charity. These are very important. People who lead a religious life are not social misfits, unsociable and gloomy. A priest and a religious must be capable to live with others in a community, approachable by everyone. They strive for sanctity and also lead others. A priest or a religious must also be ready for charity and sacrifices, even though there may not be any material reward nor even gratitude, because in religious life all this is done only for the love of God and neighbor.

Having read this article thus far, you have probably come to the conclusion: there should be more priests and religious. But why are there so few? There are many reasons for this. A probable one is that some young people with a vocation are expecting God to give them a more manifest sign that He is really calling them, expecting signs that are beyond those that God normally gives. Maybe the words of Cardinal Richard J. Cushing could better explain this. He said that this is due to a decline of the very sense of vocation... "People are aware of what it is to be summoned by a draft board. They are acquainted with application forms for the Civil Service. They read the "Help Wanted" ads in the paper and go over the business opportunity listings. But the old idea of a call from God, a vocation in the spiritual, profound and serious sense, has been lost in the shuffle of our materialistic, competitive civilization. Everyone is looking for a "chance" or a "break". Few are on their knees listening for a vocation, a call from God..." — We may even add, many would be afraid to ask God for such a vocation, lest it should be given to them or to someone in the family.

Another reason may be that many are a little too selfish. They cannot understand how a person, with all these material satisfactions that can be had in this atomic age, at the push of a button, would want to sacrifice himself totally to God, renouncing all these pleasures, these fortunes and facilities of modern living.

It may also be that many who had vocations to the priesthood or the religious life have delayed their entering, and in time other attractions of the world blotted out their desire for such a life.

Finally, it could not be denied, that many boys and girls were dissuaded from following the vocation by their own parents, relatives and friends. These are usually people of a very weak faith, misinformed regarding religious vocations, or just have plain selfish desires and in this way do harm to many vocations. Many young man or woman have been ridiculed about taking such a step, as if priesthood and religion were for misfits and freaks or outcasts of society. Or they could not resist the angry protests of their crying parents, who already had planned a marriage for their son or daughter, or a brilliant career in the secular field of professions.

What then must a young person do when he or she feels a vocation to the religious life? In the first place, pray, pray much and well, both to Our Lord and to our Blessed Mother that they enlighten you to see that this is what you are really meant for, what you truely want; to give you help to persevere in your desire to enter, upon such a calling. Secondly, be in all things good and loving and pure, pure as angels. Thirdly, often receive in Holy Communion the dear Lord Who has called you, that in this way you may be united to Him to get strength to persevere in your vocation. Fourthly, a bit of advice to all those who have a vocation: Don't tell everybody what you are going to be; keep it to yourself and for the privileged few: mother, sister, father or brother, or some other silent friend. Why? Because there is the danger that when you shout it out into the ears of the world, of your relatives and of others, then the world, the flesh and the devil are apt to place all kinds of obstacles in your way to dissuade you from such a vocation. These have robbed many a promising youth of a priceless vocation. Finally, tell your confessor or your parish priest. He is your friend. He will be glad to help you and guide you in your vocation. Or you may get such guidance and help from the Master or Mistress of Novices of the Religious Order you desire to join, or the Bishop if you want to enter the diocesan priesthood. All you have to do is write to them and they will be glad to send you information.

A MEMORIAL PROGRAMME

WILL YOU LEND ME YOUR HANDS?

During the last great war many of Italy's beautiful churches were damaged or destroyed. The shattered remains of great basilicas could suggest only a shadow of their former splendor. Of these shadows, one was to become a vivid, inspiring symbol. It was a statue of the Sacred Heart found by a group of American soldiers. Although it was discovered in the midst of ruin, the statue was intact — except that the hands had been broken off. It became a symbol because the Catholic soldiers who placed it on its feet added this sign:

I HAVE NO HANDS BUT YOURS!

The impact of these few words is startling and impressive. We are the hands of Christ. We are His only hands. Our Byzantine Rite can only be perpetuated in Canada through the proper education of our children. Education means schools — To build schools means work and work needs hands — Many hands — our Hands!

Two years ago St. Basil The Great College was a dream. Today with the help of many generous friends, our dream is fast becoming a reality. In September, 1962, St. Basil The Great College will open its doors to commence its work for God and our Ukrainian Catholic Faith. Our job is well started but by far the greatest part is ahead of us. Before the College can begin to admit pupils it must be furnished. Furnishings cost a lot of money. For this reason we have decided to present a Memorial Programme so that those who are able may have the opportunity of perpetuating their memory or that of a dear departed one with a testimony which will live forever.

The list of Memorials has been prepared so that items may be available to suit the budget of all classes of people. In addition to those which are shown on this list, there are others of a more expensive nature which are particularly suitable to Clubs and Organizations. These items will be made available on request. All of these items may be purchased on whatever financial arrangement may be convenient to the purchaser.

For further information write to:

ST. BASIL-THE-GREAT COLLEGE
3100 Weston Road
Weston, Ontario

My Memoirs

1892 — 1962

By Michael Luchkovich

VI Installment

As I listened to Father Kowalsky's sermon, I could not help recalling a phrase I had recorded in my note-book fifty years ago: "Widprawa dobihaje kincia", (the church service is coming to an end), just as Isaiw's life dobihlo kincia. I recalled how, after I had consulted Stechishin's grammar, that many Ukrainian verbs are followed by the genitive case, and that I now could state this was a case in point. But it is little short of profanity to discuss rules of grammar in the face of death.

Martha Kalytovska in her "Carnaval with Death" had this to say on her approach to a funeral service:

"Everytime I meandered along the narrow lane which led to the church, there usually was a funeral — there death reigned.

"Yesterday, having seen such a spectacle for the third time, I halted in the middle of the pavement, contemplating the situation: Shall I or shall I not go in?

"My hesitation was not the kind of fear that preceeds death. On the contrary, I was convinced that in such a case it would not be proper to turn back without paying due respects to the dead as would be indicated by my presence. To me this was as natural as consoling a person in his misfortune, whom you perchance met on the street.

"And then again the aroma of incense and of candles, the sacred stillness, had, too, in themselves some intangible charm, like the momentary departure from the noisy bustle of life on the street... No, I merely halted because the importunate repetition of such a meeting seemed rather strange to me, as if it were an omen of some disaster."

It was not, however, exactly in this spirit that I came to the funeral; rather was it in a mood of extreme humility and profound sorrow over the departure of one of our pioneers who gave so much of himself to his people and whose place is going to be so hard to fill. I think it was Prof. Kost Macievich who told a gathering of young graduates at Podiebrady, Czecho-Slovakia, that "no one dares to contemplate death until such time as he has transferred his knowledge to the ensuing generations, until he has poured out of his own heart to them such love as he has been carrying in his own heart toward his own native country and his own native people." In the light of Ivan Isaiw's demise these are golden words that testify to the fact that in his case there was no discrepancy between what he felt and what he gave, between deed and promise.

Personally I owe Ivan Isaiw a debt of gratitude for the great interest he took in my candidature in 1926, and the aid he gave me after I was elected, never for a moment thinking of any monetary remuneration but always regarding the matter from the standpoint of duty, not only to a friend but to a public figure. Thus I leave at this point my good friend Ivan Isaiw, consoling myself with the assurance that there were few like him and that his spirit shall live on to inspire living and coming generations.

Unlike myself, he never had to wrestle with any "ethical facelessness and anonimtiy", but he had found his ethical psychological security right from the start without any deviations. With him faith was a very important matter, and I suppose he had found it a welcome refuge in times of doubt, stress and tribulation.

It is with much sorrow that I now deviate from the person of Ivan Isaiw, for, like the rippling brook, my memoirs must keep pace with the living as well as the dead. Thus my mind now reaches back to the early school days, dealing with some activities outside my studies. I distictly remember the first Christmas I spent out in the country. My sister was putting on a concert at her school in Brokenhead, inviting Gregory Nowak and a man named Starodvorov to come with me. It was a bitterly cold time of the year and we walked most of the way from Beausejour to Brokenhead. All along the way were usual straw-thatched houses and the barbed-wire fences that enclosed the quarter-section farmsteads. But as for the winter it was so well described by Illia Kiriak when he said in his book Sons of the Soil: "There are times when the winds are razor-sharp. And the frosts, what can one compare them to? They lie so heavily upon the land that one can hear the trees crack like a shot from a gun, and to venture outside is a hazard to life and limb.

"While the sun shines, the cold lessens by a few degrees; but when it sets, the cold moves in. For weeks on end temperature drops 30, 40, 50, and at times 60 degrees below zero. At such times it is calm outside, so calm that even the smoke from the chimney hangs motionless, congealed in the air, as if it were turned into an icicle."

Finally we arrived at our destination. My sister Yaroslawa met us with great joy. That evening there was to be a Christmas concert in the school house. After treating us to a repast she went about her preparations for the evening "impreza", leaving us to our own resources for making ourselves at home.

Finally the time arrived for the concert to begin; the school house was packed to capacity. Not one child was left out of the program, and what then to me was surprising, each child knew its part perfectly, whether it was a recitation, a song, or a roll in some short play. The concert struck a responsive chord in the hearts of the audience, especially the parents, who watched their offspring with pride as they carried off their assignments without a hitch. It was this concert that gave me ideas later on that I used with much profit. For in the early days of our immigration we teachers had to be jacks of all trades. Beside teaching school we did a lot of extra work among the people, such as organizing picnics, giving lectures, putting on plays and organizing community halls. Much of the culture that our people now possess emanated from those activities. When finally Ukrainian newspapers began to appear in our midst we added letter writing to our activities and encouraged the farmers to do likewise. Now this is but a matter of course. These letters at times became very polemical, but that was because life had not yet sufficiently stabilized, although internicine warfare is still somewhat prevalent to this day though not with the same violence as in the early days.

Like all things our holidays were coming to an end. Thus we set out on foot again to Beausejour. The first one to wake up was Starodvorov. There was no water in the house, so he took an axe and a pail and went down to the creek nearby. He cut a hole through the ice, filled his pail, and then started dousing himself with cold water. What a man! He was made to withstand hardship but actually he was as gentle as a lamb. Back in Winnipeg he was forever playing the violin, but not in a way that bothered anyone, as he was an expert musician. The walk back to town meant nothing to him, as he took the extreme cold in his stride. But poor Novak and I got frost bites which took a couple of weeks to get over. It might have been worse had not Starodvorov applied cold snow to our frozen parts before we got on the train. This man Starodvorov was a man of parts: strong as a bull physically, gentle as a lamb by nature, and inclined to esthetic contemplation. He was a gregarious kind of a person, taking an especial liking to Novak, who, too, was of a very refined nature. Whenever Novak appeared his face would light up with a pleasant smile of satisfaction; for such is human nature that man needs the company of his fellowmen to keep him on an even keel, and to share his innermost thoughts. In Novak he found the right kind of kindred spirit, trusting him with all the secrets of his past life, which had many sad facets to it.

ЩИРІ ПОБАЖАННЯ

ВЕСЕЛИХ СВЯТ

ХРИСТОВОГО ВОСКРЕСЕННЯ

від

JOHN BASSET

Федеральний

Прогрсивно-консервативний

кандидат

В ОКРУЗІ СПАДАЙНА

Tel.: 924-3360 924-3369

СВІТЛО

THE LIGHT

286 Lisgar St., Toronto 3, Ont. Canada

ПОСИЛАЮ (ENCLOSING):

☐ Віднова передплати $3.00
(Renewed Subscription)

☐ Нова передплата $3.00
(New Subscription)

☐ На пресовий фонд ..... $ .....
(For the Press Fund)

Ім'я .....
(Name)

Адреса .....
(Address)

.....

ВАЖЛИВЕ ПОВІДОМЛЕННЯ

Онтарійської Ради Контролі Алькогольних Напоїв

(THE LIQUOR CONTROL BOARD OF ONTARIO)

ПОЧИНАЮЧИ ВІД 1 КВІТНЯ 1962 р.

не потрібно більше набувати і виказуватися дозволом при купівлі алькогольних напоїв в магазинах ОРКАН.

Однак, це не означає полегшу в законах, які забороняють купівлю міцних напоїв (алькоголь, вино і пиво) для малолітніх (нижче 21 року життя).

Навпаки. Тоді, як законні споживачі міцних напоїв у зв'язку зі зміною законів, мають змогу купувати ці напої без зайвих утруднень, — закони і розпорядження, які відносяться до купівлі напоїв для нелегальних цілей (особливо купівлі напоїв малолітніми) строго пильнуватимуться.

Просимо ласкаво все громадянство про співпрацю у відношенні до наших законів про алькогольні напої.

HONOURABLE ALLAN GROSSMAN
Chief Commissioner
The Liquor Control Board of Ontario
Toronto, Ontario

ОДНА З СЕРІЇ НОТАТОК ПРО ПРОВІНЦІЯЛЬНІ УСЛУГИ, ЯКІ ЦІКАВЛЯТЬ АБО ВІДНОСЯТЬСЯ ДО НОВИХ КАНАДЦІВ

СЬОГОДНІШНЄ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗАВТРІШНЄ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Hon. W. M. [illegible] Minister

Ніколи досі в історії канадського сільського господарства не підчеркувалося великої важливости зберігання наших природніх багатств. Ми в Онтаріо є свідками швидкої зміни використовування землі, обумовленого у великій мірі збільшеною індустріяльною активністю і все більше зростаючим населенням.

Тому ми з вдячністю спостерігаємо, як фармери Онтаріо з кожним днем більше розуміють і цінять охорону і збереження природніх багатств, якими їх природа наділила.

Жадний відповідальний громадянин не буде виснажувати своїх багатств безпощадною витратою. Він також не буде бажати виснажувати багатств других людей. Противно, він волє брати активну участь у зберіганні і охороні всього того, що являє собою багатство нашої провінції.

Забезпечім свою будучність, застосовуючи сьогодні здорові методи збереження.

ONTARIO

По ближчі інформації звертайтеся до вашого сільсько-господарського представника або пишіть або відвідайте:

THE ONTARIO DEPARTMENT OF AGRICULTURE

Східній блок, четвертий поверх, Будинки Парляменту, Торонто.

Допоможімо

ПОБУДУВАТИ КОЛЕГІЮ

В ТОРОНТОНСЬКІЙ ЄПАРХІЇ

ДЛЯ НАШИХ СИНІВ – УНУКІВ – ЮНАКІВ.

Зробім це тепер -- сьогодні!

ЩОБ ОО. ВАСИЛІЯНИ МОГЛИ БЕЗ ДОДАТКОВИХ ТРУДНОЩІВ І ФІНАНСОВИХ ЗАДОВЖЕНЬ ЗАЙНЯТИСЯ СПОЧАТКОМ НАСТУПНОГО ШКІЛЬНОГО РОКУ НАВЧАННЯМ І ВИХОВАННЯМ НАШИХ СИНІВ. УНУКІВ. ЮНАКІВ.

Ласкаві пожертви слати:

ST. BASIL-THE-GREAT COLLEGE
3100 Weston Rd., Weston, Ont.

СВІТЛО
THE LIGHT

РІК XXV | ЧЕРВЕНЬ — 1962 — JUNE | Ч. 6 (474)

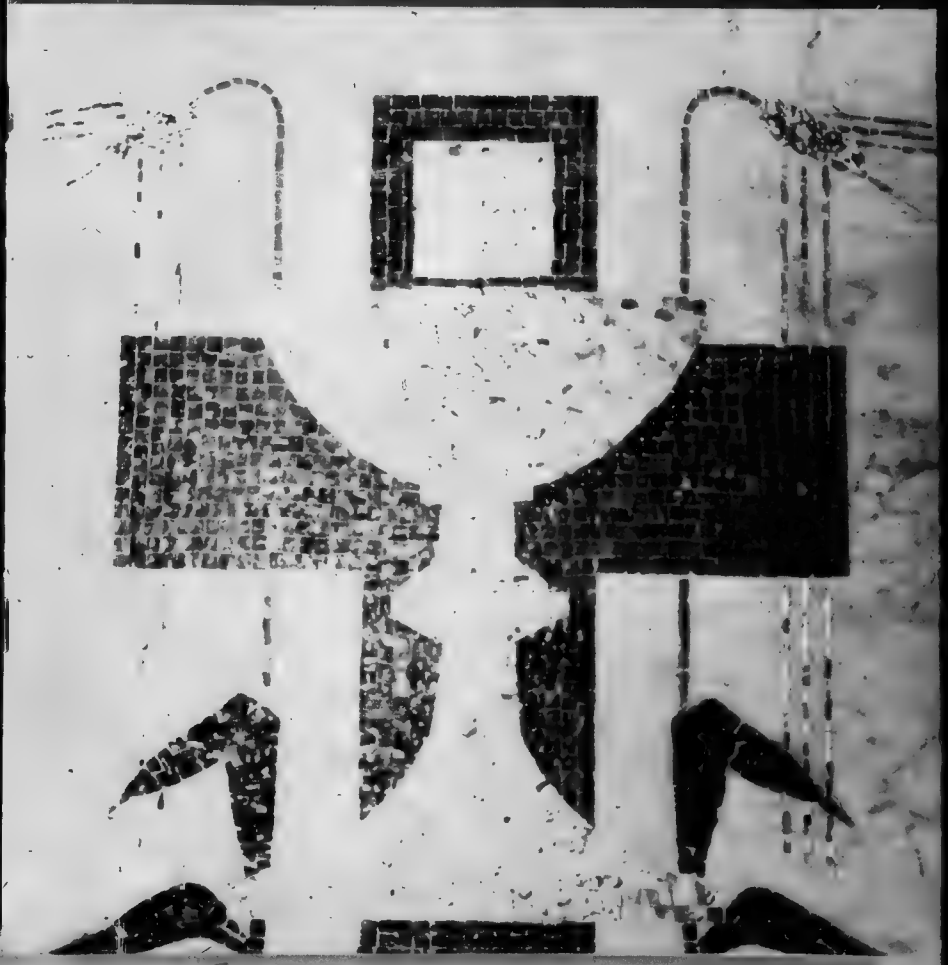

"КЛЮБ ДОБРОЇ КНИЖКИ"

"Кожний культурний українець читає добру українську книжку!" — "Добру" — значить: будівну щодо змісту, яка стоїть за нашими українськими традиціями; "добру" — значить: гарну формою й видавничою технікою.

Це і клич "Клюбу Доброї Книжки": Хочемо дати українському читачеві добру й гарну книжку, яка дала б його душі будову й розвагу, підмесла б його понад будні життя до українського ідеалу. І все те хочемо дати українському культурному читачеві за розмірно невеликі гроші.

Оцим проголошуємо передплату на таку книжку. Хто хоче стати членом "Клюбу Доброї Книжки", має заплатити річно $4.00 і за те має право вибрати собі кілька книжок, із нижче поданого списку, вартости $5.00. Кромі того дістане член Клюбу наш каталог інших книжок даром. Із цього каталогу може вибрати собі книжок на будьяку суму з тим, що заплатить за них одну четвертину менше, ніж вони нормально коштують.

Для приєднання членів "Клюб Доброї Книжки" дає протягом місяців — лютня-червня 1962 року всім своїм новим членам привілей дістати даром одну книжку, вартости $1.50, зовсім даромі Виходить: хто протягом лютня-червня 1962 р. заплатить $4.00, той дістане за те книжок на $7.50!

Ось книжки, які проголошуємо на передплату за 1962 рік (крім них дістанете ще каталог зі списом попад 250 книжок, із яких можете собі вибрати що й інші з опустом 25%): 1) В. Королів-Старий "Згадки про мою смерть" — спогади українського громадського діяча. — Ціна $1.50. — 2) В. Лозинський "Проклятий камінь — історична повість з часів Сагайдачного. — Ціна $1.50. — 3) Ф. Одрач "Покинута оселя" — оповідання з життя емігрантів. — Ціна $2.50. — 4) С. Бартас "Було троє малих дітей" — оповідання з правдивої події. — Ціна $2.50. — 5) Митрополит В. Липківський "Відродження Церкви в Україні 1917-1930 рр." — Ціна $3.00. — 6) Ю. Мозіль "Спомини політв'язня" — Ціна $1.00 — 7) Ю. Мозіль "На Вронках" — спомини з тяжкої польської тюрми. — Ціна $1.00. 8) М. Головінська "Чічка" — оповідання з життя дітей. — Ціна $1.75. — 9) Ол. Кисілевська "По Рідному Краю" — спомини з мандрівки по Україні. — Ціна $2.00. 10) Б. Курилас "Діялоги Василіянок" — п'єса з часів московського переслідування. — Ціна $1.00. — 11) Т. Кострyба "Як Москва ницила Українську Церкву". — Ціна $0.50. — 12) Т. Кострyба "Нариси з церковної історії України". — Ціна $2.00. — 13) Ол. Мох "Книжки і люди" — літерат. нариси. — Ціна $1.00. — 14) В. Гюнерман "На Божих окопах" — історична повість із часів французької революції. — Ціна $1.50. Спис дальших 250 книжок у нашому каталозі, який кожний новий передплатник Клюбу дістане даром.

Замовлення адресуйте:

"KLUB DOBROJI KNYZKY"
286 Lisgar St., Toronto 3, Ont., Canada

КНИЖКОВІ НОВИНИ

Радзикевич В.: **Прилетіла зима біла** — — 0.50
Н. Королева: **Предок.** Істор. повість. **Новість!** 3.00
— : **Подорожній** — легенди — — — — 0.50
В. Королів-Старий: **Згадки про мою смерть Перші заховані.** Біла книга про переслідування віри в Україні — — — — 1.00
О. Мох: **Теофіл Костpyба** — життєпис — — 0.25
— : **Книжки і люди** — літературні нариси 1.00
омм: **Появи Пречистої Діви** — — — — — 1.50
омм: **Чорт, направду!** — — — — — — 0.25
Відпустові молитви — — — — 0.10
о. Нагаєвський І.: **Об'єднання Церков і ідея Київського Патріярхату** — — — — 1.00
О. Штавдінгер: **Об'явлення Марії у Фатімі** 0.50
А. Лотоцький: **Пастушок із Назарету** — опов. 0.50
О. Кисілевська: **По рідному краю** — — — 2.00
Р. К.: **Я була свідком чуда!** — — — — 0.30
о. І. Д. Попович: **Граматика церк.-слов. мови** 1.50
— : **Києво-Печерський манастир** — — — 0.50
о. М. Соловій: **Літургіка для українських шкіл, ч. І. Святі речі; ч. ІІ. Святі Богослужби** — по 1.00
— **Щоб усі були одно** — — — — — — — 0.25
о. д-р Ю. Федорів: **Проща до св. Землі** — — 1.50
— **На чернечій горі Атос.** Записки паломника 1.25
Митрополит В. Липківський: **Відродження Української Церкви** — — — — — 3.00
П. Грицак: **Галицько-Волинська Держава** — 2.50
о. А. Трух: **Божа Криниця** — — — — — — 0.50
В. Лозинський—М. Ценевич: **Проклятий камінь** — історична повість з козаччини — 1.50
о. М. Ваврик: **По Василіянських манастирях** 2.50
Ю. Мозіль: **Спомини політв'язня — 1958** — 1.00
— : **Крізь залізну занавісу** — — — — 1.00
— : **На Вронках** — спомини — — — 1.00
М. Головінська: **Чічка** — оповідання — — 1.75
— : **Горбатенька.** Оповідання для дітей — 0.50
С. Бартас: **Було троє малих дітей** —опов. — 2.50
Г. Дардель: **Свята Єлисавета** оповід. **1958** 0.25
О. Купранець: **Вигнаний гетьман І. Мазепа** 0.25
Й. Схрейверс: **Чудесне життя б. Варвари** — 1.50
М. Овчаренко: **Золоті ворота** — читанка 2.50
Т. Кострyба: **Нариси з церк. історії України** 2.00
— **Як Москва ницила Українську Церкву** 0.50
М. Островерха: **Гомін з далека** — — — — 1.00
— : **Чорнокнижники із Зубівки** — — — 0.50
— : **На закруті.** Осінь 1939 р. — — — 1.75
— : **Великий Василіянин** Слуга Божий Митроп Андрій Шептицький — — — — — 0.50
Я. Боженський: **Тайна червоного посольства** 2.00
Б. Курилас: **Діялоги Василіянок** — — — 1.00
Ф. Одрач: **Покинута оселя** — оповідання — 2.50

Skwarok J. OSBM.: **The Ukrainian Settlers in Canada and their schools 1891—1921** — — 2.00
— **The Largest Eastern Rite in the Catholic Church** 0.15

Замовляти на адресу:

Basilian Press — 286 Lisgar St.
Toronto 3, Ont., Canada

СВІТЛО
THE LIGHT

КАТОЛИЦЬКИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Видають ОО. Василіяни

Передплата $3.00 на один рік.
Поодиноке число 30 центів.

Адреса Адміністрації:
286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario
Telephone: LE 5-6483

Адреса Редакції:
3100 Weston Rd., Weston, Ontario
Telephone: CH 1-9203

ПРЕДСТАВНИКИ "СВІТЛА" ЗАКОРДОНОМ

АНГЛІЯ:
Ukrainian Booksellers & Publishers
49 Linden Gardens,
Notting Hill Gate
London, W. 2, England.

АВСТРІЯ:
Griechisch-katholisches Zentralpfarramt zu St. Barbara
Wien 1, Riemergasse 1
Austria

АВСТРАЛІЯ:
Rev. D. Kachmar
Archbishop's House
West Tee, Adelaide, S. A.

АРГЕНТИНА:
Padres Basilianos
Curapaligue 760
Buenos Aires, Argentina

БРАЗИЛІЯ:
Padres Basilianos
Caixa Postal 24
Prudentopolis, Parana, Brazil

ФРАНЦІЯ:
L'Abbe Julien Prokopiw
2 Rue des Crignos
Amiens (Somme) France

ІТАЛІЯ:
Padri Basiliani
Via Icilio 40 (Aventino)
Rome, Italy

THE LIGHT
A Ukrainian Catholic Monthly
Published by the Basilian Fathers, 286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario, Canada.

Authorized as second class mail by the Post Office Department, Ottawa, and for payment of postage in cash.

ЗМІСТ:

Сьогочасне завдання-місія католика — *о. В. Дрібненький, ЧСВВ* 242
Папа вітає нас із Воскресінням 243
Папське послання
"Слухайте, що Дух промовляє Церквам" — *о. В. Ваврик, ЧСВВ* 245
МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ НА ЧЕРВЕНЬ 1962
Ріжниця у вірі між католиками й православними — *о. Ісидор Луб, ЧСВВ* 247
Чистилище, епіклеза, опрісноки, Непорочне Зачаття, походження Св. Духа
Незнаний Бог — *о. Ір. Назарко, ЧСВВ* 249
Св. Дух діє у Христовій Церкві
Багато людей запитує — *о. С. Сабол, ЧСВВ* 250
Чи це гріх іти жінці до церкви без накриття голови? Чи сповідатися перед некатолицьким вінчанням?
Листи Никодима — *Ів. Добрачинський* 253
Таємничий Чоловік являється над Йорданом...
Виховання характеру — *М. С.* 256
Найважніша справа для батьків і дітей
Головне чи побічне завдання? — *В. Буженко* 259
Наші культурні товариства мають куди важливіші завдання, як тільки бавитися
Зв'язок із душами в чистилищі — *о. О. Штавдінгер, ЧСВ* 260
Батькова мама в 17-ті роковини її смерти ще є в чистилищі
У льохах Гештапо — *Антін Летшер* 263
Тайна священика-робітника
На фронті проти Бога — *Одександер Мох* 264
Український учений філолог і письменник в одному ряді із большевицькими безвірниками
Марія — драма — II дія *Марія Кузьмович-Головінська* 266
Сулима — *В. Буженко* 269
Як запорожці здобули "нездобуту" твердиню Кодак
Далекий, діточий світ — *Олександер Мох* 273
Книжка української письменниці про давні шляхотські часи
ОГЛЯД ПРЕСИ 275
Генерал Ввокер про таємну змову в ЗДА
З ДАЛЕКА И ЗБЛИЗЬКА 276
Св. Літургія й концерт у честь Митроп. И. Сліпого

ENGLISH SUPPLEMENT

The Bishop and the Laity 281
Called by God 285
My Memoirs — *Michael Luchkovich* 286
Widespread Studies of Social Doctrine 287
Unfortunate to Confuse Unity with Uniformity 288

На обкладинці: "Чаша і Хрест" — мозаїка, на престолі церкви св. Василія Великого, Торонто — символ Пресвятої Євхаристії.

СЬОГОЧАСНЕ ЗАВДАННЯ-МІСІЯ КАТОЛИКА

Здається, що ми знову входимо в славну й святу добу Церкви перших християн.

На рідних землях та в інших країнах під поганською владою сотки тисяч вірних визнають Христа під гнетом безбожної наруги й насилля, багато з них уже дали свідоцтво своєї віри мученичою смертю. Єпископи й священики потайки та з нараженням життя священодійствують, несуть народові Христа, Його ласку й науку.

Скільки то наша сучасна страждаюча Церква перенесла, переносить і ще перенесе жертв страждань і життя в Боже ім'я? Ти, знаєш, Господи! Але цей дорогоцінний вклад до спасенної жертви Христа безперечно вимолює перед Богом великі ласки для всієї сучасної людської суспільности.

У світлі такого тла ми можемо добачувати хід розвою сьогоднішньої Церкви. Свт. Отець Іван XXIII скликає Вселенський Собор та завзиває всіх людей доброї волі до релігійного об'єднання через посилення християнської любови ближнього та внутрішню церковну обнову, шляхом повнішого усвідомлення вічних правд та живішої участи в Св. Тайнах і св. Літургії.

Ця обнова чи "відмолодіння" Церкви, про яке так часто згадує Папа Іван XXIII у своїх передсоборових посланнях, за його власними поясненнями полягає в оцінці первісної краси й блеску Церкви та в обнові християнських засад і обичаїв. Отже ця обнова означає загальний поворот християнського життя до світлих часів свіжо заснованого Христом християнства, коли вірні перебували єднані в одній вірі, згадували одні одних як святих та взаємно любилися аж до особистих жертв. Це справді неабияке завдання! Але, чи з другого боку, це не є єдино здоровий вихід із стану розгублення в якому тепер находяться не тільки одиниці, але й увесь наш модерний світ?

Велике діло вимагає також великих зусиль. Жертви нашої Страждучої Церкви справді великі й тільки один Бог у силі їх докладно зміряти. Зусилля Навчальної Церкви в час Собору полягатиме в посиленні молитов, у пильних і глибоких розважаннях, нарадах та поученнях. І треба нам усім докласти великого зусилля, щоб стати учасниками великого й святого діла.

Бо всі ми в повному значенні цього слова є учасниками й членами цієї Божої й заразом людської Організації, що діє в часі, але не знає границь ні територіяльних ні часових, бо вона є вічна. Тому Свт. Отець покладає особливішу надію на участь мирян у цьому великому часі Божої ласки й нагоди "відмолодити" Церкву до її первісної ревности й надприродного блеску.

Тепер пора нам відновити християнські засади в особистому житті, в житті родинному, суспільному й громадянському.

Найперше треба нам докладніше зрозуміти ті великі й вічні закони й засади гідного людського життя, що їх Бог об'явив нам устами Свого Сина — Ісуса Христа. На це маємо реколекції й місії, проповіді, пресу й книжки. Дбаймо теж про католицьке виховання наших дітей у школах і дома.

Збагачуймося в Божі ласки. У щоденній родинній молитві, в частому приниманні Св. Тайн, у живішій ближчій участі в св. Літургії.

У родинному житті плекаймо пошану й послух дітей до родичів, дбайливо второпну любов родичів до дітей, та справжню — готову прощати й жертвувати — любов між подругами.

В суспільному житті треба нам найбільше того, чого сьогодні в матеріялістичному нашому світі найменше, а саме: справжньої християнської любови ближнього. Ми всі мусимо в ній обновитися, якщо Церква має "відмолодіяти" до свого первісного стану. Давні погани не розуміли, але подивляли цю чесноту любови у перших християн, які зовсім слушно цією чеснотою в суспільному житті відзначалися, хіба ж бо не сказав був сам Христос — "По тому пізнають, що ви Моїми учнями: якщо любов матимете між собою?"

Ця активна участь мирянина-католика у програмі Церкви щодо обнови сучасного світу не буде легкою справою. Багато людей занадто вже заглушені матеріялізмом, щоб зачули цей поклик. Навіть у своїй парафії не знайде він багато таких, які настільки захопилися б цим завданням-місією, що здобулися б на потрібну рішучість стати в передові ряди та свідчити прикладом.

Рішаючись на перший крок у цій місії, християнин нехай буде готовим знайти себе в меншині, в малому гуртку.

Але двох речей він може бути певним.

Поперше: Церква, це діло далеко більше Боже, ніж людське. Тут розмірно малий людський вклад, що спочатку часто буває нічо більш як тільки добра воля, ця малість, за Божою ласкою й поміччю розростається в справді велике діло, що потягає за собою багатьох. Адже ж такий був саме початок Церкви.

Подруге: у тривалому виконуванні цієї місії-завдання мирянин католик знайде, без огляду на зверхній успіх, багатий і тривалий зміст для свого власного життя.

о. В. Дрібненький, ЧСВВ

СВІТЛО
THE LIGHT
Український Християнський
МІСЯЧНИК

СВІТЛО, ТРАВЕНЬ, 1962 РІК XXV, Ч. 5 (473)

ПАПА ВІТАЄ НАС ІЗ ВОСКРЕСІННЯМ

Преподобні Брати й Улюблені Діти!

Цієї святої ночі бачимо знову віднову літургійних обрядів — для добра й радости людей, згідно з дуже давніми традиціями Сходу й Заходу.

Від довгого часу ми зазнайомлені з поезією цього пасхального передодня.

У перших десятьох роках Нашого, тепер уже досить давньо-минулого виконування чинности папського представника в балканських країнах, особливо в Болгарії — краю багатому на гідні пошани релігійні спомини, що спогад про нього дорогий Нашому серцю з уваги на приязні особи, які ми там зустріли і ще пам'ятаємо їх — Наша резиденція була близько головної церкви св. Софії. Ми були так близько, що могли бачити, як виносили з великої церкви перше полум'я, яке сповіщало Воскресіння. Ми могли стежити його на його ясних і торжествуючих дорогах через ніч до головних осередків його скорого руху — до місцевостей Плевен, Суменс і Варни — а всюди висловлювали славу словами "Христос Воскресе", співом, який відгомоном проносився по похилих узбіччях великих Балканських гір.

Приємно пригадати що в ту саму годину в Велику Суботу в Римі, від перших століть християнства до 14 сторіччя, сповіщав Воскресіння сам Папа, перед тим, як ішов співати Службу Божу вночі в церкву Санта Марія Маджоре.

Папа, залишаючи Лятеран, зупинявся на короткий час у каплиці св. Лаврентія, кликав "Санкта Санкторум", а тоді, віддавши пошану образові Божественного Спасителя, сповіщав тричі по черзі торжественно: "Господь воскрес із гробу, алилуя".*). На це всі відповідали: "Котрий був розп'ятий за нас на хресті, алилуя".

Тоді прелати в супроводі Папи віддавали пошану священному образові, а опісля діставали від Папи поцілунок миру. Папа говорив до кожного з них: "Воістину Господь воскрес". А кожний із них відповідав словами, які звичайно ворушили серце наслідника Святого Петра: "І появився Симонові".

Свідчення про велике таїнство і зокрема про цю подію є в Євангелію Святого Луки наприкінці того повного захоплення оповідання про двох учнів на дорозі до Еммаус (дивись: Лука 24, 34).

Святий Марко, "духовий син і інтерпретатор**) Петра", додає також своє свідчення і переказує для нас від себе слова ангела, сказані до побожних жінок: "Ви шукаєте Ісуса Назарянина, розп'ятого. Він воскрес... Скажіть учням Його й Петрові, що Він попереджує вас у Галилеї". (Марко 16, 6-7).

А чи Четвертий Євангелист також не описує живими словами зворушення і поспіху двох, — це значить Петра і самого Івана — які побігли до гробу, щоб сповістити дійсність Воскресіння, яке відбулося.

Кілька днів пізніше — як св. Іван також нам говорить — повторилося чудо чудесної ловлі риб на озері, і Петро кидається в воду, щоб іти до свого Господа. Ісус, коли зобов'язав Петра — враз із його потрійним визнанням любови до Ісуса — продовжувати й замість Нього керувати проповідуванням св. Євангелії світові, чинить його пастирем цілого стада, "Батьком і пастирем, щоби будував і встановляв-засновував" (дивись: Єр. 2, 10).

*) Слово "алилуя", "аллелуя", походить з єврейської мови й означає: Величайте Господа.

**) Слово інтерпретатор означає: той, що пояснює або перекладає тексти з одної мови на іншу.

Улюблені Діти! Праця для душ, така як проповідування й інші чинності священного уряду, є свідоцтвом Воскресіння Ісуса. А відповідь кожного (-ної) з вірних, а саме: життя, згідне з християнськими зобов'язаннями — до якого Папа не перестає закликати-заохочувати — причиняється до зміцнення видимої єдности Святої Церкви і до прокладання дороги великій і успішній апостольській діяльности, які продовжуються до найдальших засягів землі.

Це ж і означає сповіщання тієї священної ночі три рази: "Господь воістину воскрес". Із цієї події черпають надхнення не тільки для місійного апостоляту, але також і для відважної оборони засад, на яких здвигнено будівлю людської гідности і християнської цивілізації.

Завдяки Христовому Воскресінню св. Євангелію проповідують по цілому світі люди, які витримали великі наступи сил зла і перемогли різні труднощі.

Зло, яке признає "князя цього світу" (Іван 12, 31), як свого провідника, використовує людську слабість, щоб вести людей до компромісів, —і вдавалося йому впродовж століть послаблювати спротив неустійненого числа ламких сотворінь, що обіцяли посвяту. Але, мимо всього того, Євангеліє проникало як урожайне зерно до людських душ. "Царює Господь" (Псалми 92, 1; 93, 10; 96, 1; 98, 1).

Петро, що живе в своїх наслідниках, далі сповіщає велику вістку-послання Воскресіння. І ті християни, які ревніше визнають свою Віру, здійснюють у практиці логічні консеквенції цієї вістки-послання, навіть і в суспільному ладі. Ця Великодня вістка дала спонуку до принципів дії, задля яких людина не боїться нічого, не відступає від нічого, коли любить правду і правда освічує її дорогу.

Ісус Христос терпів Страсті. Він помер, але Він воскрес. Пам'ятаючи про ці правди, християнин може перенести змінливості цього життя. Біль і смерть, трагедія злидні можуть бути дуже тяжкі на його плечах, але вони не можуть заламати його духа.

Улюблені Діти! Природно сподіватися, що Ви хотіли б відповісти на Великодній привіт Папи словами Євангелиста: "Так, Він воістину воскрес і з'явився Симонові".

Ви дивитеся на Папу цього року з особливо радісним виразом. Ви бажаєте супроводити його аж до порога Вселенського Собору, щодо якого можна мати надію, що він буде, подібно як Великдень, великим пробудженням, міцною спонукою йти більш упевнено Господніми дорогами. Як Апостоли зачали пробудження по Воскресінню і по П'ятдесятниці — які поклали печать що навчання Божественного Учителя є правдиве — так сьогодні поновне пробудження християнського життя за великим надхненням Святого Духа дасть нову спонуку до дальших перемог, до щедріших змагань у службі для Господа. Відкриття Собору буде неначе новий Великодній ранок проясненне сяючим Обличчям і солодкими словами Воскреслого Господа: "Мир вам". Воно буде неначе нова П'ятдесятниця, що дасть відновлені сили для апостольських і місійних діл Церкви, виконуваних до повного обсягу її мандату і її молодечої ревности.

Петро є і в його найбільш недавнім, смиренним насліднику, який у прияві величезного зібрання єпископів говорить до множества з тремтінням у голосі, але з повною впевненістю. Його слова, що проходять відгомоном через 20 століть, це не його слова, але слова Ісуса Христа, слова Отця й Відкупителя всіх людей. Також сьогодні Христос показує людству правдиву дорогу, що веде до життя правди і справедливости. Ваші побажання добра й молитви, улюблені Діти, ставлять цю візію перед Вашими очима, коли ми приготовляємося до великої події.

І Петро молиться за Вас: "І ти колись, навернувшись, утверджуй своїх братів" (Лука 22, 32). З великим почуванням Ми пригадуємо Вам те запевнення напередодні Великодня. Наше алилуя незабаром привітає Воскреслого Ісуса. Нехай Він буде з усіми Вами, нехай прийде до Ваших сердець Своєю ласкою, нехай прийде до Ваших домів і принесе Вам Своє спасіння і Свій мир: "Мир вам". Нехай Він застане душі готові привітати Його слухняною волею й серцем, що їх відновило прощення гріхів. Нехай Він Своїми дарами принесе потіху Вашим родинам, зокрема тим, де є багато дітей і де є хворі або потребуючі чи ті, що зазнають духових і тілесних страждань. Нехай Він спонукає священиків і монахів та монахинь, щоб вони ще ревніше змагали до досконалости. Нехай Він дасть нові сили-сміливість світським апостолам і знову оживить християнське значення життя у багатьох благородних серцях.

Улюблені Діти! Коли Ми будемо зараз просити Вога про велике благословення для всіх Вас, що прислухаєтеся в кожній частині світу, Ми думаємо знову про поцілунок миру, який уділяв Папа прелатам, що супроводили його від Лятерану до церкви Санта Марія Маджоре, згідно зі стародавнім римським звичаєм.

Які раді Ми були б, якщо б Ми, смиренний наслідник Апостола Петра, могли чинити те саме сьогодні. Господь Ісус дав Петрові загальне доручення пасти ягнята й вівці Містичного Стада. З Нашого серця бажаємо, щоб Ми, що отримали в спадщині цю відповідальність, могли прийти до Вас особисто, щоби привітати Вас святим поцілунком (Рим. 16, 16), щоб Ми могли прийти до Вас, священики і вірні Одної, Святої, Католицької й Апостольської Церкви, які є завжди дійсними свідками для Господа в світі. І як дуже Ми бажаємо, щоб наша молитва за благословення Неба дійшла до всіх тих, яких — хоч вони мають власну іншу зверхню залежність — вублагороднив величній знак Христового Хреста; щоб дійшла справді до всіх людей без вийнятку, бо всі люди мають на собі печать образу і подоби Бога, їх Творця, і всіх їх відкупив Христос. Нехай всі вони радіють цією торжественною вісткою: "Господь воістину воскрес і з'явився Симонові".

У цю торжественну хвилю глибокого зворушення, яку відчувають у кожній частині світу, Ми радо відновляємо Наші привіти й долучаємо до них міцну ломіч апостольського благословення, як вияв батьківського почування, небесної ласки і правдивої потіхи". —

(Папа передав святочний привіт у 15 різних мовах, м. і. сказав і по-українському "Христос воскрес".)

о. В. Ваврик, ЧСВВ

"СЛУХАЙТЕ, ЩО ДУХ ПРОМОВЛЯЄ ЦЕРКВАМ"

(Об'явлення св. Ів. 2, 7)

(МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ НА ЧЕРВЕНЬ 1962)

Місяць червень це місяць Зелених Свят, місяць П'ятдесятниці. У 50-ий день після Пасхи в Старому Заповіті було свято, друге з трьох найбільших. Спочатку це було свято жнив, а від вавилонської неволі святкують жиди цей день як день, коли Господь на Синаю дав свій закон Мойсеєві. Усі молитви цього празника в'ються в них тепер із наданням закону й десятьма Божими заповідями. Жиди проводили ніч перед тим празником на молитві й читанні частин книг Закону — Тори. І був у них звичай прикрашувати в той день свої синагоги й доми зеленню, цвітами, галузками.

У 50-ий день після Христового Воскресіння в Новому Заповіті збулося щось подібне до події на горі Синай. Це ж того дня з'являється перша християнська громада, а тим самим постає Христова Церква. У тій Церкві пануватиме во віки новий Божий закон. До того дня св. апостоли приготовлялися молитвою. "Вони всі однодушно були на невпинній молитві з жінками і з Марією, матір'ю Ісуса" (Діян. 1, 14). Апостоли на молитві з Пресвят. Дівою й жінками показують нам, що, заки ще народилася на землі воююча Церква, була скоріше молитовна Церква.

У молитву про успіх цьогорічного Вселенського Собору Свт, Отець вложив слова просьби, щоб Господь повторив іщераз чудо Зелених Свят, чудо першої християнської П'ятдесятниці. А на місяць червень Папа каже нам просити Пресвяте Христове Серце, "щоб усі охрещені були більш схильні слухати поручень Св. Духа!" Бо Зелені Свята це свято Св. Духа. Це ж сповнилася Христова обітниця: "І вблагаю Я Вітця, а Він іншого Утішителя дасть вам, щоб повік пробував із вами, Духа правди"... (Ів. 14, 16).

Сповнилась обітниця, зійшов Святий Дух із небес у шумі, наче нагальної бурі (Діян. 2, 2). Тим буревійним вихром звістив Св. Дух свій прихід. Приніс Він із собою і небесний вогонь, наче вогонь блискавок, та розділив його вогняними язиками над кожним апостолом. Тим вихром і тим вогнем Він переродив душі боязких апостолів. Від Христового Вознесіння вони в страсі перед жидами замкнулися, затарасували сильно двері. А зараз після приходу Св. Духа вони з несподіваною відвагою широко відкривають замкнені двері й виходять аж на вулицю проповідувати воскреслого Христа. Ця перша проповідь навертає три тисячі душ. І так зродилася Христова Церква на землі. Вогняні, полум'яні слова св. Петра, відважний погляд кожного апостола, зворушення тисячів душ — це перше діло приходу Св. Духа. До тепер Старий Заповіт знав лиш ангелів як Божих посланців. Тепер у Новому Заповіті з'являються ще посланці-люди — апостоли Божі на землі. Та хоч вони люди, то їх душі горіють вогнем ангелів-серафимів.

Св. Дух приніс апостолам різні свої дари. Найперше непомильність у навчанні Христової віри. І самих їх збагатив вірою такою сильною й живою, що задля неї вони померли як мученики. Казав бо їм Христос: "Я правду вам кажу: коли я піду, то пішлю вам Утішителя... А коли

прийде Він, той Дух правди, Він поведе вас до цілої правди... Він прославить мене!" (Ів. 16, 7. 13).

Приніс апостолам у дарі Св. Дух і велику любов. Він сходить на них вогнем, вогняною любов'ю, такою гарячою, що апостоли запаливши нею, підуть здобувати для Христа всю землю. З тією любов'ю вони вирушили у поганський світ і зробили його християнським. А від їх горіючих сердець загорілося непрогляднє число святих ісповідників, дів, мучеників, що своєю любов для Христа засвідчили або своїм святим життям, або своєю мученицькою смертю.

Ще один великий дар приніс Св. Дух апостолам: дар відваги й духової сили. Вони мали йти проповідувати новий закон Христовий. Мали стати "свідками" для Христа, починаючи від Юдеї аж до кінців знаного тоді світу. Треба було до того діла відваги й сміливости. Треба було бути героєм, щоб від проповіді Христового закону-євангелії не відстрашили їх ані муки ані сама смерть.

Казав Христос, що Його Духа дістануть усі, хто увірує в Нього. "Це сказав Він про Духа, якого мали прийняти, хто увіривши у Нього" (Ів. 7, 39). Ми дістали Св. Духа у Св. Тайнах Хрещення й Миропомазання. Св. Дух прийшов у них до кожної християнської душі. Його прихід не залежить ані від достойности нашого народження, ані від нашого походження. Не залежні Його дари для нас від нашої науки. Він колись невчених галилейських рибаків зробив "премудрими ловцями" душ. Ними Він просвітив усю вселенну. Бо ми можемо багато знати, але Св. Духа може в нас не бути. Він є і в найпростішій душі, як її внутрішнє тепло, як духове світло, як радість із праведного життя. Книги, писання, твори людської культури за зимні. Вони душі не задовольняють, не виповнюють наших бажань і туги.

Дари Св. Духа не залежні також від людської слави або від багатства. Навіть найбільші скарби світу й слава з тріюмфальними луками й пам'ятниками не виповнять порожнечі душі, де нема Св. Духа. Зате Його дари несуть нам радість, свідомість Божого дитинства, дають божественну силу до змагань у житті. Нічим проти отої радости є розкоші змислів чи тіла. Бо ті розкоші марно гинуть-минають як в'янучий цвіт, що зів'явши гниє й затроює повітря. Дари ж Св. Духа дають християнинові силу панувати над своїм тілом, іти Божими дорогами, що ведуть нас до безконечного щастя в Бозі. Ці дари вбирають душу красою чеснот, непорочністю чистоти, вносять у ціле наше єство божественну гармонію.

Діяння Св. Духа, порухи Його в нашій душі приносять нам отакі дари: "А овоч Духа: любов, радість, спокій, довготерпеливість, доброта, милосердя, віра, лагідність, здержливість" (Гал. 5, 22-23). Молімось, щоб якнайбільше християн були багаті тими овочами Св. Духа.

Але напоминає нас св. апостол Павло: "Не засмучуйте Св. Духа Божого, яким ви запечатані" (Єф. 4, 30). Дивне це слово перестороги! Як ми можемо засмутити Св. Духа? Гріхами нашими! Бо де входить у душу гріх, звідтам Св. Дух відходить. Душа тратить тоді Боже життя, розриває свій родинний зв'язок із небесним Вітцем через ласку Св. Духа. Та не забуваймо, що коли ми гріхами засмучуємо Св. Духа, то ще більше засмучуємо самих себе. У грішній душі немає правдивої радости. У ній завмирають Божі потіхи. Вона — відрізана галузка від своєї виноградини, мусить усохнути.

І ще одне слово каже нам св. Павло: "Не згашуйте Духа" (І Сол. 5, 19). Св. Дух і в наших душах є Божим вогнем. А вогонь можна притушити, або зовсім згасити. Ми своїми провинами-гріхами той вогонь Божий у своїй душі гасимо. "Чи ви не знаєте, що ви Божий храм і Дух Божий у вас пробуває?" (І Кор. 3, 16). "Дух Божий живе у вас. А як хто не має Духа Христового, той не є Його!" (Рм. 8, 9).

Кажуть проповідники, що Св. Дух не найбільш позабута Божа Особа. Мало про Нього знаємо, мало до Нього молимося. Якщо це правда, то хіба про інші народи, не про наш. Бо ж у нас кожна дитина й кожний дорослий у своїх щоденних молитвах відразу при початку мовить молитовцю "Царю Небесний". Мовмо ж її з набожністю й любов'ю. Щиро просім: "Царю небесний, Утішителю, Душе істини... прийди і вселися в нас!" Будь з нами і не відходи від нас ніколи! "Вислухай же Ти мого благання, бо став я дуже нужденний... Виведи душу мою з в'язниці, щоб хвалити ім'я Твоє" (Пс. 142, 7-8).

Яка страшна буде година смерти! Тоді не супроводитиме батько сина, ні мати доньку, ні жінка чоловіка, ні брат брата. Проводять тоді чоловіка тільки діла, які він учинив, або добрі, або злі. То й вишлім наперед нас свої добрі діла, нехай ідуть за нами та впустять нас до Святого Міста.

Св. Ефрем

о. Ісидор Луб, ЧСВВ

РІЖНИЦЯ У ВІРІ МІЖ КАТОЛИКАМИ І ПРАВОСЛАВНИМИ

Аж до часів Фотія й Керуларія не було ніякої ріжниці щодо віри між греками й римлянами. Від їхніх часів, себто коли настав роздор у Христовій Церкві, почали щораз виразніше виступати деякі ріжниці щодо правд віри. Починалося звичайно від того, що інакше пояснювали одну і ту саму правду віри римляни, а інакше греки. а коли Римська Церква докладно определила, як треба вірити, тоді греки негайно відкидали те определення, кажучи, що треба вірити зовсім навпаки.

І так: Католицька Церква навчає, що: 1) Римський Архиєрей є Намісником Христовим на землі й Головою та Управителем цілої вселенської Церкви, як також, що він, як найвищий Учитель Церкви, є непомильний скільки разів урочисто проголошує якусь правду, що відноситься до віри й обичаїв (зобов'язуючи тим самим усіх членів Церкви вірити в цю правду під утратою спасіння); 2) Святий Дух походить від Отця і Сина (або, як це висказують греки: від Отця *через* Сина), як від одного початку; 3) Пречиста Діва Марія є непорочно зачата, себто зачата без первородного гріха; 4) так само є важне освячення Пресв. Тіла на опрісноках (нєквашеному хлібі) в латинському обряді, як освячення на квашеному хлібі в грецькому обряді; 5) освячення Пресв. Євхаристії відбувається словами Христа Спасителя: "Прийміте, ядіте..., Пийте от нея вси...", а не через т. зв. епіклезу (пізніше тихе благословення освячених дарів); 6) людські душі негайно по розлуці з тілом (у хвилині смерти) йдуть або до неба або до пекла або до чистилища; 7) можна осягнути відпуст як для себе, так і для душ у чистилищі.

А православні: 1) заперечують не тільки непомильність, але також Примат (Верховну власть) Папи в Церкві; 2) твердять, що Св. Дух походить тільки від Отця, а не також від Сина; 3) кажуть, що Преч. Діва Марія не була вільна від первородного гріха; 4) до важности освячення вимагають конечно тільки квашеного хліба (відкидають опрісноки); 5) за форму освячення вважають саму тільки епіклезу або приписують їй більше значення, як словам, що їх ужив сам Христос при освяченню; 6) заперечують існування чистилища, признаючи тільки небо й пекло; 7) відкидають відпусти.

Спитайте про давні дороги Святих Отців і наших давних предків у вірі, як вони визнавали ті правди віри, щоб і ми, подібно як вони, найшли спокій для наших душ.

Ми не будемо розбирати всіх вище згаданих спірних питань між католиками й православними, бо це займило б дуже багато місця. Вистачить згадати тільки про деякі з тих правд, щоби переконатися хто має правду також і в усіх інших справах віри.

ЧИСТИЛИЩЕ — ВІДПУСТИ

Зачнімо наприклад від чистилища. Католицька Церква навчає, що душі праведних і святих людей ідуть негайно до неба; душі, що на них тяжить навіть один тяжкий гріх, ідуть негайно до пекла, а душі тих, що вмерли в легких гріхах, або що не відпокутували ще за життя відпущених у св. сповіді гріхів, ідуть на якийсь час до чистилища, себто до окремого місця мук, щоб очиститися навіть від найменшої скверни, тому, що до неба не може дістатися нічого скверного (пор. Об'явл. 21, 27).

Тут для нас важне питання, чи справді існує чистилище. Найліпшу відповідь може подати нам практика св. Церкви. Спитаймо Св. Отців, чи треба молитися за вмерлих і самих себе спитаймо: чому ми молимося за душі покійних? У Літургії св. Василія й св. Йоана Золотоустого є окремі молитви за усопших і в часі Служби Божої християни завжди моляться за тих, що повмирали. За кого отже вони моляться? Чи може за святих у небі, до яких і ми самі молимося, щоб пам'ятали за нас перед Богом? Річ ясна, що ні, бо святі ані не терплять, ані не осягають через наші молитви більшої щасливости — посідаючи найбільше Добро, самого Бога, що чинить їх надмірно щасливими. А може моляться за тих, що терплять у пеклі? Послухаймо, що каже про вихід із пекла сам Божественний Спаситель устами праведного Лазаря, що находиться на лоні Авраама: "Між нами, а вами утвердилася велика пропасть, щоб ті, що хотіли би перейти звідсіля до вас, не змогли, ані звідти (з пекла) перейти до нас" (Лк. 16, 26)! Отже для душ, що в пеклі, наші молитви на ніщо не придадуться, бо вони за словами св. Павла (II Сол. 1, 9) приймуть вічну муку в погибелі. Отже за які ж душі вмерлих молився, молиться й буде молитися аж до кінця світу ввесь християнський світ? Відповідь ясна: за душі в чистилищі!

Щодо відпустів, то й православне духовенство, особливо в відпустових місцях у Єрусалимі, дуже часто дає прочанам „відпустові листки", що з ними ховають їхні тіла до гробу!

ОСВЯЧЕННЯ — ЕПІКЛЕЗА

Що освячення відбувається словами Христа, а не через епіклезу, на це вказує саме Св. Письмо. Св. Євангелист Матей описує це ось так: "Коли ж вони їли, взяв Ісус хліб і поблагословив і переломив і дав своїм учням і сказав: "Прийміть і їжте, це є Тіло моє". І взяв чашу віддав хвалу, і подав їм, кажучи: "Пийте з неї всі, бо це є Кров моя Нового Заповіту, що за многих проливається на відпущення гріхів". Після тих слів нема у Євангелиста навіть найменшої згадки про якесь нове благословення та освячення (епіклезу), що ними перемінив би Христос у хліб і вино своє Пресвяте Тіло та в свою Пресвяту Кров.

Майже тими самими словами описує перше освячення в єрусалимській світлиці св. Євангелист Марко (14, 22-24). І знов ані слівцем не згадує про епіклезу.

Дещо відмінних слів уживає св. Лука (22, 17-19), хоч щодо суті слова св. Луки не різняться від слів попередніх Євангелистів: "І взяв хліб, віддав хвалу і переломив і дав їм кажучи: "Це є Тіло моє, що за вас дається. Чиніть це на мій спомин". Подібно й чашу по вечері, кажучи: "Це є чаша, Новий Заповіт у Крові моїй, що за вас проливається". І миттю св. Лука переходить до опису інших подій, хоч повинен був згадати, і то конечно, про епіклезу, коли б вона була справжньою формою освячення Пресв. Євхаристії! З описом св. Луки згоджуються вповні слова св. Павла (І Кор. 11, 23-25). — Про звершення Пресв. Євхаристії довідався св. Павло від самого Христа (І Кор. 11, 23), а від Павла його учень, св. Євангелист Лука.

Тому тільки слова Христа Спасителя є формою освячення, а епіклезу, що в деяких обрядах Вселенської Церкви находиться перед словами Христа, а в деяких по тих словах, треба вважати за звичайну молитву. Коли епіклеза поміщена перед Христовими словами освячення, то вона висказує прохання, щоб Господь зволив через священика переісточити (перемінити) предложений хліб і вино в Пресв. Тіло й Пресв. Кров Христа, а коли епіклеза є по Христових словах освячення (як це є в нашому обряді), то вона висказує прохання, щоб Господь зволив примінити овочі безкровної Жертви до потреб вірних. Що так воно справді є — вказують дальші слова тихої молитви, що її відмовляє священик безпосередньо по епіклезі: "Якоже бити причащаючимся во трезвініє душі, во оставленіє гріхов..., не в суд, іли в осужденіє".

ОПРІСНОКИ

Щодо матерії, що її вимагається до важности освячення Пресвятого Тіла, себто: чи це має бути квашений хліб, що його вживають у св. Літургії греки, чи опрісноки, що ними послуговуються латиняни, — то всякий сумнів усуває повага святого Фльорентійського Вселенського Собору, що в прияві й за згодою грецького імператора Івана VIII Палеолога, царгородського патріярха Йосифа, київського митрополита Ісидора, нікейського єпископа Висаріона й багатьох інших грецьких єпископів рішив і видав декрет, що Грецька Церква має в тій справі придержуватися свого дотеперішнього обряду, а Латинська Церква свого — тому, що і як квашений хліб, так теж і опрісноки це важна матерія Пресвятої Євхаристії. Одного тільки вимагається, щоб хліб завжди був пшеничний. Притім Собор заборонив грекам послуговуватися опрісноками, а латинникам квашеним хлібом — щоб кожний перестерігав сумлінно приписи свого власного обряду.

НЕПОРОЧНЕ ЗАЧАТТЯ ПРЕЧ. ДІВИ МАРІЇ

Про цю справу не будемо обширніше писати, бо відома річ, що ввесь християнський світ, особливо ж Східня Церква завжди визнавала й визнає, передовсім у своїх церковних богослуженнях, що Пречиста Діва Марія є без порока зачата, що Вона свята й непорочна. І тому ця правда віри, що її виразно й непохитно визнає Західня Церква, зовсім годиться з загальною вірою св. Східньої Церкви.

ПРО ПОХОДЖЕННЯ СВ. ДУХА

Щодо непонятого таїнства Пресвятої Трійці, то ми візьмім пораду в св. Павла, "брати в полон кожний розум під послух Христа" (ІІ Кор. 10, 5) та не сягати питаннями зависоко, щоб ми не знеморгліся від слави. Зрештою подібно, як про інші правди віри, так і про походження св. Духа від Отця і Сина спитаймо Св. Отців. Нпр. св. Кирило Олександрійський повчає: "Тому, що Св. Дух називається Духом Правди, а Праздою є Христос, походить також і від НЬОГО, як походить від Бога Отця" (Лист до Несторія про анатему). А св. Атанасій Великий говорить: "Кажеться, що (Св. Дух) походить від Отця тому, що є відблеском Слова (що є, як віримо, від Отця) і від того Слова посилається і дається" (І лист до Серапіона). Св. Григорій з Ніси каже: "Називається Духом Сина тому, що походить від НЬОГО і з НЬОГО є, так, як із Отця" (Гомілія на "Отче наш"). А св. Августин, що його теж Східня Церква вважає й почитає як святого, (не зважаючи на те, що був латинським єпископом в Африці) поясняє, що Св. Дух походить від Отця й Сина тому, що сам Син каже: від Отця походить, і коли воскрес із мертвих та явився своїм учням, дунув і сказав: "Прийміть Духа Святого" — щоб показати, що Він також від НЬОГО походить" (Про Псв. Трійцю, кн. 25).

о. Ір. Назарко, ЧСВВ

НЕЗНАНИЙ БОГ

(На Зшестя Святого Духа)

Сподобалося доброму Богові відхилити нам рубець незглибимої таємниці внутрішнього життя Пресвятої Трійці. Довгі віки вибраний нарід знав свого "Ягве". Це Бог великий, всемогутній, вічний, святий, Пан життя і смерти. Бог Отець — це знаний Бог наших предків: Авраама, Ісаака, Якова. Від Нього походить усяке вітцівство на небі й на землі. Його ми знаємо доволі.

Коли прийшла повнота часу, Бог післав на землю свого Сина — народженого з Діви Марії. Це Богочоловік. Тридцять три роки туземного життя Ісуса — це поглядова школа про живого Бога. Сина ми знаємо найліпше. Знаємо Його з вертепу, з Його вчительського життя, з Його хреста, маємо Його в Пресвятій Євхаристії. Знаємо, що Син рівний Отцеві силою, святістю й добротою.

Із Сином і через Сина ми пізнали й Святого Духа — Царя небесного, Утішителя, Духа Істини. Ми чули про Нього при Благовіщенні, ми бачили Його над Йорданом і кілька разів під кінець туземного життя Ісуса. А одначе Святого Духа ми знаємо найменше. Це направду "Незнаний Бог". Що більше: сьогодні між християнами можна б стрінути й таких, які відповіли св. Павлові, що навіть не чули про існування Святого Духа. А одначе Святий Дух є! Він існує! Святий Дух — це уособлена Любов Вітця до Сина й Сина до Вітця, це "подих" любови Вітця й Сина. Від Вітця й Сина не створений, не зроджений, але від них походить. Великий, вічний, всемогутній, святий, у всьому рівний Отцеві й Синові.

Яка ж Його спасенна місія в ділі Відкуплення?

Вона величня й предивна. Як у Пресвятій Трійці Святий Дух є немов завершенням незглибимого процесу внутрішнього життя, так у Божому ділі спасіння приписуємо Йому викінчення й завершення. Він просвічує, освячує ласкою, провадить, усовершує й вінчає славою.

Хоч ще світові невідомий — на світі був, бо світ "через Нього стався". Це Дух Святий говорив через Пророків, рівняючи дорогу на прихід Божого Сина.

Він приготовив душу й тіло Пречистій Діві на гідне мешкання Божого Слова.

Він освятив чоловіцтво Христа, провадив Його на шляхах дочасного життя, просвічував уми й відчиняв серця всіх, хтб колинебудь увірив у Христа й пішов за Ним.

А, коли Христос після свого Воскресіння, вознісся на небо й засів праворуч Вітця, Святий Дух заповіджений через Сина, а посланий через Вітця й Сина, зійшов у видимих знаках на св. Церкву.

Від хвилини Зшестя Святого Духа в день П'ятдесятниці — гірчичне зерно св. Церкви розрозстається в предивний спосіб. Святий Дух через свою ласку й харизми стається немов видимим її Учителем, Керманичем і Вождем.

Минає двадцять століть предивної історії Христової Церкви. Досліджуйте її всі! Але досліджуйте без упереджень! Шукайте правди, але щиро! А найдете її і будете змушені признати, що Святий Дух завжди був і є в Христовій Церкві. Замість харизмів, таких чисельних і в первопочині потрібних для безвірків, ми в нашу добу оглядаємо „ліпші харизми": докази сили і діяння Святого Духа в любові, у святості, у витриванні серед мук і переслідувань, у героїзмі!

Якщо Церквою не керував би Святий Дух — то з "Петрового човна" не остало б сьогодні ні кусника спорохнявілої дошки.

А хто зрозуміє діяння Святого Духа в людських безсмертних душах?

Святі Тайни Хрещення, Миропомазання, Священства, Подружжя... Любов розлита в серцях ласкою Святого Духа... Його дари, Його "плоди"... Дари розуму, ради, мужности, дари молитви, контемпляції...

А передовсім Його мешкання в душі, яка живе в стані освячаючої ласки!

Святого Духа називаємо "виховником Божих дітей". Так. Він виховує Божих Дітей аж до зрілости справжніх святих. Він провадить дальше діло спасіння й освячення. Святий Дух працює в наших душах тихо й незамітно, але Його таємна дія надзвичайно успішна. Святий Павло називає Його солодким Гостем, Просвітителем і Освятителем.

Святий Дух нас просвічує, скріпляє, переміню̈є, збагачує нас мудрістю і второпністю, щоб ми поступали так, як годиться Божим Дітям. Він дає нам силу й здібність сповнювати добрі діла. Але тим Він не задовольняється. Святий Дух хоче бути постійним гостем нашої душі, хоче в ній мешкати, як у своїй святині. Він дає нам не тільки свою любов, але й Себе самого. У цьому значенні св. Павло напоминає нас кажучи: "Будьте повні Святого Духа" (Єф. 5,18). У з'єдиненій з Богом душі, Святий Дух діє надприродним способом: Він закладає в ній свій престіл, Він дає їй нове життя. Старинна церковна пісня гарно виражає те, чого душа вічкує від Святого Духа: "Обмий те, що брудне; зроси те, що засохле; злікуй те, що зранене; огрій те, що холодне; випростуй те, що криве; уділи своїм вірним сім святих дарів".

Приявність і дія Святого Духа в нашій душі ушляхотнює нас і дає нам справжню гідність Божих Дітей із виробленим унутрішнім життям. Свідомий цеї правди християнин тішиться тим, що він є святинею Святого Духа і не вчинив би нічого, що не годилося б з його гідністю. Перші християни відчували це щастя глибше як ми і зі св. гордістю називали себе "богоносцями". Святий Іван Золотоустий твердив, що перебування Святого Духа в нашій душі є більшим чудом, ніж сила Ісуса Навина над сонцем. "Так Отець полюбив світ, що Сина свого Єдинородного дав. А Отець і Син так полюбили світ, що дали нам Святого Духа" — писав один душпастир із XVII століття.

Діяння Святого Духа є конечне для зросту нашої душі. Тому св. Павло каже: "Хто не має Христового Духа, той до Нього не належить" (Рим. 8, 9). Тож слухаймо голосу Святого Духа в нашій душі, йдімо за Його натхненнями, будьмо готові до добрих чинів, коли Він нас заохочує.

Коли Товія вибирався в подорож до далекої Медії, тоді ніби припадком стрінув такого, що теж туди вибирався і був готовий провести Товію. І перед нами далека подорож до країни вічности. Потребуємо певного й безпечного провідника. Таким Провідником нехай буде нам Святий Дух, бо Він знає дорогу та певно й безпечно заведе нас до країни щасливої вічности.

о. Севастіян Сабол, ЧСВВ

БАГАТО ЛЮДЕЙ ЗАПИТУЄ...

Між жінками в Америці, особливо часто в літі, виринає суперечка про те, чи це гріх іти до церкви без накриття голови. Одні обстоюють американський звичай і кажуть, що це гріх, інші ж твердять, що це не гріх, бо в старому краю не було обов'язку накривати голову в церкві. Хто правий?

Звичай християнських жінок накривати свої голови в церкві взявся зі слів св. Апостола Павла, який ось так писав до християн у Коринті: "Усякий чоловік, що молиться накривши голову, осоромлює голову свою. Усяка ж жінка, що молиться не покривши голови, осоромлює голову свою" (І. Кор. II, 4-10). Треба пам'ятати, що в Греції та римській імперії взагалі жінки ніколи не ходили з відкритими головами. Накриття голови було виявом їхньої пошани до чоловіка та їхньої залежности від нього. З ненакритими головами ходили тільки жінки низької моралі, невільники ж, а часто і невільниці, ходили ще й із обголеними головами. Тому то св. Павло каже далі, що "жінка, яка молиться не покривши голови, осоромлює свою голову, одно ж бо воно й те саме, як би була обголена". Отже, жінка без накриття голови мала дуже погану славу в тих часах і тому св. Ап. Павло перестерігав християнських жінок у Коринті, щоб вони не являлись у церкві як грішниці і спокусниці, отже, нехай покривають свої голови. Зарядження св. Апостола було подиктоване особливими умовинами в Коринті і було забороною наслідувати грішні звичаї поганського світу.

Сьогодні світ далеко інакший. Під деяким оглядом він багато більше грішний, це правда; але відкрита чи накрита голова — сьогодні не означають високої, чи низької моралі жінок. Тому то Церква, що має право "в'язати й розв'язувати", не настоює на тому, щоб католицькі жінки скрізь на світі також і сьогодні заховували той припис св. Павла, виданий спеціяльно для жінок у Коринті. Навіть латинська Церква в 1262-му каноні церковного права каже, що "жінки в церкві повинні мати накриті голови, хіба що *місцевий звичай у декотрих краях є відмінний*". Звичай, що жінки мають накривати свої голови, коли йдуть до церкви, або приступають до св. Тайн, дуже строго придержується в Італії, Еспанії, Португалії, подекуди у Франції, Бельгії й Ірляндії. Але в Австрії, Німеччині й інших краях Европи такого звичаю не було. Отже, наші українські жінки й дівчата могли б іти до церкви без особливого накриття голови, бо переважно такий був звичай у нас, на рідних землях, і в нас не було особливого церковного припису відносно накриття голови для жінок у церкві.

Але, з другого боку, тепер ми живемо в Америці, де крайовий звичай вимагає того, щоб жінки накривали свої голови в церкві. Звичай є звичай і він не обов'язує під гріхом, але все ж таки, як наші жінки, живучи в Америці так дуже ревно придержуються американської моди в усьому світовому, то не розуміємо, чому не могли б вони придержуватись також і такої нетяжкої церковної моди, як от, накривати свої голови, коли вони в церкві? Волосся в жінки є особливим предметом її піклування і видатків та її гордощів і пустоти. Жінка в церкві не повинна робити виставу краси свого волосся і її коштовної зачіски, щоб звертати на себе увагу інших, а повинна займитись чимось вищим і святим та дозволити також іншим гарно помолитись, а не їх розсівати. Правда, жінка не повинна також робити вистави наймодерніших, нераз аж дуже чудернацьких капелюшків і через це хотіти звернути на себе увагу інших у церкві. Тому то наші жінки гарно поступили б, коли б, живучи в Америці, приходили до церкви із скромно накритими головами, як це велить американський крайовий звичай. Але, підкреслюємо щераз, що ніякого гріха не допускається та жінка чи дівчина, що буде в церкві на Службі Божій без накриття голови, бо ми не маємо обов'язку придержуватись звичаїв латинської Церкви. І тому повинні устати всякі дебати й суперечки на цю тему між нашим жіноцтвом, бо такі дебати безцільні й безкорисні, а часто доводять до непорозумінь, із яких тільки злий дух має радість і користь.

Моя мама живе в безустанному страсі з тієї причини, що вона, як каже, не може любити Господа Бога, хоч як дуже бажала б того. Вона переконана, що Бог відкинув її від Себе. Чи це справді знак відкинення від Бога, коли хтось не відчуває любови до Нього?

Відповідь на це питання дуже проста. Хто живе в Божій благодаті, себто, хто висповідався з усіх своїх гріхів і вірно вистерігається всякого добровільного тяжкого гріха, той уже тим самим любить Бога. Адже ж, хто живе в Божій ласці, той уже тим самим має в своїй душі три головні чесноти: віру, надію і любов. Отже має також і любов, яка приходить до душі разом із ласкою Божою освячаючою так, як тепло приходить із сонцем, як ясність буває там, де є вогонь. Тай і сама Божа ласка робить нас приятелями Бога, а рівночасно робить нас учасниками Божої природи. Божа ж природа, це любов, бо "Бог є любов'ю" (І. Ів. 4 ,8). Отже, коли ми маємо Бога в нашій душі через освячуючу ласку, то тим самим маємо також і любов до Бога. Інше діло є, що ми не завжди відчуваємо таку любов. Відчувати любов, це щось радше змислове, це почуття солодкости і щастя, що походить із любови. Тут можемо вжити порівняння з вогнем. Вогонь може горіти й палахкотіти високим полум'ям, коли сильний вітер роздуває його, або може горіти спокійним своїм жаром. Але чи він палахкотить, чи спокійно жевріє, він є там, там є жар, що може розгорітися великим вогнем, коли сильніше повіє вітер Божої ласки. Ми можемо тішитися, коли Бог дає нам відчувати нашу любов до Нього, але коли того дару Він нам не дає, не попаймо в розпуку, а будьмо спокійні. Ми певно любимо Бога, бо ж живемо в Божій ласці та зберігаємо Божі заповіді, через що Бога ставимо вище всього на землі. Хто ж ставить Бога вище всього на землі, той уже тим самим доказує, що він любить Бога понад усе в світі, хоч не відчуває того змислово, чуттєво. Ісус Христос сказав: "Хто має мої заповіді і зберігає їх, той любить мене" (Ів. 14, 21). До спасіння конечним є мати любов до Бога. Відчувати ж її — не є конечне.

Чи може католицька дівчина йти до св. Сповіді перед вінчанням, яке має відбутись перед некатолицьким священиком або перед державним урядовцем?

Ні, така дівчина (чи хлопець) не може йти до св. Сповіді, бо така Сповідь була б святотатська. Через цивільне вінчання, або вінчання перед некатолицьким священиком така особа виключить себе з Церкви, отже буде екскомунікована. Коли ж вона легковажить собі таке зарядження Церкви й таку кару, а вперто йде до гріха, себто до некатолицького вінчання, тоді вона не має доброї волі, а навпаки, вона вперта в своєму наміренні поповнити тяжкий гріх і тому її Сповідь була б неважна, а то й негідна, тяжко грішна й святотатська. Кожний католик повинен знати, що вінчання католицької сторони перед некатолицьким священиком, чи перед державним урядовцем потягає за собою екскомуніку, себто виключення з Церкви і таке подружжя католика не є подружжям, а ганним чужолозтвом. Іти до Сповіді, а хотіти після того вінчатись перед державним урядником чи перед некатолицьким священиком, це було б сповіда-

тись із думкою та наміром сповнити тяжкий гріх зразу ж після Сповіді. Це так, як би хтось ішов убити когось, або церкву обікрасти, а перед таким злочином ішов передше до Сповіді. Ні, така Сповідь не може бути гідною Сповіддю і такій душі краще не сповідатись, ніж брати ще один тяжкий гріх на свою совість.

Св. Церква звохочує своїх вірних, щоб вони часто сповідалися і часто причащалися. Але ж із чого має сповідатися людина, яка не має ніяких гріхів? Чи священик не подумає собі, що ось якась дурна прийшла до Сповіді?

Досвід показує, що ті, що роками не сповідаються, ввесь час живуть у тяжких гріхах. Якщо вони може не мають ніяких інших особливих тяжких гріхів на своїй совісті, то певно мають принаймні той один довготривалий тяжкий гріх, що опускають великодню св. Сповідь, яку Церква приписує під тяжким гріхом. Ті, що сповідаються раз у році, звичайно, знову скоро попадають у тяжкі гріхи, бо їхня душа ще замало скріплена в доброму. Ті, що сповідаються 3-4 рази в році, вже більше обережні і вони вже рідше впадають у тяжкі гріхи, а ще рідше ті, що сповідаються щомісячно. Ті ж, що сповідаються щотижнево, майже ніколи не допускаються тяжких гріхів. Ось, чому і для чого св. Церква заохочує своїх вірних часто сповідатися. Менше гріха, то менше кривди Богові, менше шкоди душам, більше душ спасається і святішою стається сама Христова Церква в своїх членах.

Св. Йосафат, св. Франциск Ксаверій, св. Франциск Борджія, св. Людвик і багато-багато інших Святих не тільки часто, а навіть щоденно приступали до св. Сповіді, щоб із чим більшою чистотою совісти могти приймати св. Причастя. Якщо вони так часто сповідалися, і мали з чого сповідатися, то видно, що кожний має з чого сповідатися, як тільки ліпше приглянеться своїй совісті. Сам Бог каже, що "навіть праведник сім разів денно падає і повстає" (Припов. 24, 16). Хто ж із звичайних смертельників сміє перечити Богові й казати, що він не має ніяких гріхів, отже не має з чого сповідатися?

Кожний має з чим піти до Сповіді навіть щотижня, як тільки добре сконтролює себе щодо обов'язків свого стану та зі свого відношення до ближніх. Кожний є батьком, чи матір'ю, робітником чи урядовцем, учнем, виховником чи професіоналістом. Коли ті люди добре приглянуться своїй совісті, то зразу побачать, скільки недбалости, і то грішної недбалости, легкодушности, поверховности, нещирости й інших пороків допускаються вони в щоденному виконуванні хоча б тільки обов'язків свого стану. А, потім, у відношенні до ближніх, побачать, скільки заздрости, гніву, пімсти й несправедливости, скільки обмов, очорнень і понижування, скільки гордости і ставлення себе вище других, скільки нетерпеливости й образи ближнього, скільки неправди, зависти, фарисейства допускаються вони щоденно в розмовах, думках, бажаннях і в поведенні. А це ж гріхи, і то нераз поважні гріхи. А, далі, при доброму іспиті совісти, вони побачать також і свої великі занедбання у відношенні до Бога, як: часті недбалості в молитвах, опускання молитов, топтання постів, часті брудні, або, принаймні ховзькі, двозначні жарти в розмовах, невідповідні погляди, читання, слухання, часті грішні думки, що їх не завжди відкидали належно. Коли хтось так ближче і поважніше приглянеться своїй совісті, то хто може сказати, що не має з чого сповідатися? Ні, священик не подумає, що до Сповіді прийшла якась дурна, що не має ніяких гріхів, тільки подумає тобі, що прийшла душа, яка з тієї, чи іншої причини, не приготовилася належно до св. Сповіді, і, через те, вона не пригадує собі своїх гріхів.

Часто св. Сповідь не тільки змиває гріхи з нашої душі, але також і зміцнює її так, що вона поступово поправляється також і з повсденних гріхів та викорінює свої злі звички. Тому часта св. Сповідь, а після неї ще частіше св. Причастя — це найкращі, бо Божі засоби на освячення нашої душі та на запевнення їй вічного життя.

Через три досконало вставлені ступені доходить Божа ласка до людей: Бог удіпює її Христові. Від Христа переходить вона на Марію, а через Маріїні руки сходить до нас.

Від тієї хвилини, як почала Вона (Марія) Бога Слово в Своєму лоні, дістала Вона, сказати б, відповідну юрисдикцію, свого роду повноваласть відносно кожного виявУ Святого Духа в часі, і то так, що Божі ласки йдуть до нас тільки за Її посередництвом.

І найбільший грішник не пропаде, якщо (Марія) найсвятіша з усіх святих дасть йому поміч Своїм заступництвом.

Тому й називається Вона Царицею милосердя, бо отвирає Вона глибини Божої ласки, як Вона хоче, коли Вона хоче і якщо Вона хоче.

Св. Вернардин із Сієни

Іван Добрачинський

ЛИСТИ НИКОДИМА

Я заснув пізно, але збудився відпочатий і свіжий. По моїх галилейцях і слід застиг, пішли мабуть з юрбою, разом із пророком. Я пішов також у їхньому напрямі, щоби перед відходом домів щераз поглянути на Йоана. Подорозі зустрів я високого Чоловіка, що мав темне, та наче золотом переплетене волосся. Йшов у глибокій задумі. Я протиснувся крізь юрбу.

Йоан стояв у самому осередку. Люди звертались до нього з питаннями, а він відповідав. Його зір відбігав кудись далеко поза товпу. Був мабуть більш неспокійний, як учора. Зосереджуючи увагу над питаннями юрби, пророк нервово знижував брови. Подібний був до співака, що хоче співати, а замість того мусить слухати чудної балаканини.

У хвилині, коли я висунувся з юрби, розширені гарячим почуванням очі пророка неначе вп'ялилися у мене. Я подався назад прочуваючи, що він ось-ось вибухне гнівом. Але швидко помітив, що його зір спочиває не на мені, але на комусь біля мене, і уста його зовсім не заповідають гніву. Навпаки — вони дрижали наче з глибокого зворушення. Я відвернувся, поглянути, на кого він дивиться. Високий, темноволосий Чоловік, якого я саме минув, стояв тепер біля мене. Обличчя мав, що його годі забути. Обличчя десь і колись бачене, але де і коли? Що ж тобі ще сказати про це обличчя? Є обличчя подібні до профілю птаха або звірини і відмінні від себе тим або іншим. Та це обличчя було подібне до всіх інших облич. Але і не було воно пересічне. Здавалося тільки, що добрі погляди всіх людських облич збіглися в цьому одному. Він ішов помалу до Йоана, а Йоан йому назустріч. Коли наблизилися до себе, пророк затримався і сказав притишеним, глибоким і зворушеним голосом:

— Так ти вже є?

Похилився, мов упасти хотів на коліна. Але Чоловік швидко наблизився і взяв його за рамена.

— Приходжу, щоб Ти мене охрестив...

— Я... Тебе? — промовив Йоан — ніколи! Адже ж...

— Так годиться — сказав Чоловік спокійно й рішуче.

Я хотів бачити, як він буде Його хрестити. Але люди збилися в юрбу (бачив я моїх галилейців, як ліктями здорово пробивали собі дорогу, та я не мав охоти протискатися). Отже я рішив — вертатись домів і перейшов Йордан. В одній хвилині здалося мені, що вдарив грім. Я оглянувся. Високий Чоловік якраз виходив із води й обвивався кутаною. Йоан щось говорив, показуючи на Нього пальцем. Але юрба була байдужа. Я повернувся на свою дорогу. Серце моє огорнув незрозумілий смуток, мов хтось дорогий перейшов біля мене — а я не зумів його затримати. Прийшов я тут запізно — подумав я. Важкою ходою подався я вгору по грузкій дорозі. Мандрував я ввесь день серед холодного, проймаючого до костей дощу.

3-ій ЛИСТ

Дорогий Юсте.

Маємо знову новину. Тепер ідеться вже не про Йоана, сина Захарії. Інший Чоловік притьмив його славу. Як раніше над Йорданом, так тепер за прибулим із Галилеї, що разом із своїми братами й приятелями прибув до міста, тягнеться людська юрба. Кажуть, що Він Пророк, дарма, що нічого не пророкує. Колись пророки зміняли серця королів, трясли престолом і святинею. Він же не звертається ні до короля (в цьому випадку Він повністю правий — тільки безумний може признавати королем цього розпусника з Тиверіяди), ні до Синедріону. Він просто йде куди очі несуть, промовляє до амгаарезів*) і до всякої голоти, серед якої є повії, митарі й жебраки. Науку свою виголошує, сидячи під звичайним, придорожнім деревом, чи на виступці затіненої скелі. Від нікого не вимагає, щоб Його слухав. Про що говорить? Я не вмів би відповісти на це питання, коли б не почув його слів. Кожний із Його слухачів чує щось інше. Для одних воно незрозуміле, для інших премудре. Ті закидають Йому надто велику простоту, інші незрозумілість. Є такі, що згіршилися, але є одушевлені й ентузіясти. Всі годяться в одному, що Він говорить добре, гарною мовою, яка переходить у мелодійний заспів. У милому голосі, під виглядом лагідних слів звенить справжня сила. Нехай тільки хтось намагається спорити з Ним, Він запалюється і метає словами, подібними до лискавки. Люди кажуть, що досі не чули

*) Простак, релігійно неусвідомлений.

ще такої мови. Я гадав, на основі людських оповідань, що це один з учнів Гілеля, що повторяє науку старого вченого. Кажуть, що Він навіть кілька разів висловив думку, яку Гілель залюбки повторяв, а саме: коли чоловік хоче, щоб інші творили йому добро, він перший мусить їм те чинити. Але швидко я прийшов до переконання, що це не його учень. Гілель, як справжній фарисей, навчає пояснюючи Письмо. Цей же говорить відважно, не завжди відкликаючись до Письма. Але якраз у цьому є щось пророче. Це почуття незалежности. Зрештою Він не міг знати Гілеля: це Чоловік у моєму віці або й молодший.

Потім я думав, що це мабуть учень Йоана, бо Він також хрестить. Але виявилося, що хрестить не Він, тільки Його учні, зрештою вони цього вже не роблять. Він не є учнем Йоана. Не хочу Тобі зраджувати всього... Коли б Він був учнем Йоана, був би це невдячний учень, бо Він загасив свого вчителя, як гаситься каганець одним подмухом. Потоки людей, що плили до Ветавари, висохли наче Кедрон у місяці Іяр. Мабуть саме тому Йоан покинув тепер гирло Йордану і пішов до Тиверіяди, де стоючи перед палатою, кидає громи на голову Тетрарха*). Першою особою, яку Антипас зустрів по своєму повороті з Риму, був пророк, віщуючий йому ганебну смерть у далекій землі — на заході — за гріх нечистоти. Інший або впокорився б, або велів би вигнати напасливого пророка на пустиню. Антипас не знає, на яку йому стануть. сидить, як кажуть, притулений до Іродіяди і дрижить із страху перед ворожбами. І такий хотів би, щоб римляни віддали йому владу над Юдеєю!

Повертаю до пророка з Галилеї. Називається Йошуа — Ісус. Ім'я таке ж зухвале як і його слова. Я не мав змоги довідатися, як називається його батько. Він сам ніколи не вживає цього імени. Коли говорить про себе, називає себе смішно: Бар Наш — Син Чоловічий. Так наче б ми всі не народилися з людського тіла! Він був раніше нагар**) у Назареті, в місті, що навіть серед галилейців має опінію гнізда шершенів. Робив столи, стільці, плуги, ставив хати. Кажуть, що знав своє діло. Нагло покинув усе і пішов навчати. Міг зовсім добре жити з чесно зароблених грошей. Але Він воліє бути волоцюгою, що живе з людської милостині. Це дивне, правда? Кожний із нас, не зважаючи на буйність молодих літ, у пізнішому віці прив'язується до спокійного й забезпеченого життя. Він же навпаки: дійшов до зрілих літ і замінив тихе життя і певне на повне загрозливих несподіванок, невідоме.

Що ж тобі ще сказати про Нього? Не постить, не є назареєм, не відказується від вина. За це творить чуда. Це придбало Йому великий гурт приклонників. Можна не вірити в три четверті цього, що люди про Нього плетуть, але ж годі відкинути все. Я ж сам говорив із такими, яких Він уздоровив із гарячки одним дотиком долоні, яким очистив зір, яким загоїв рани. Дивуєшся мабуть, що розмовляю з людьми, які покористувались чарами Галилейця. Нажаль — це недуга Рути вчинила мене таким. Не згадую тобі про неї ні словом. Бо й пошо? Коли б хоч щонебудь змінилося... На ділі ж, усе по-старому! Або навпаки — кожний день приносить щось нове: нове горе. Недуга котиться, наче віз по похилій дорозі. Що ж її тепер затримає, коли тіло з кожним днем стає слабше? Останній з лікарів, поки відійшов, сказав фальшиво схвильований: "Вірмо в силу молодости. Молодий вік творить чуда". Ти ж знаєш, що в них значить така потіха. Але навіть коли б молодість була цим єдиним ліком, то кожний день поменшує його вартість. Це не молодість нищить недугу, це недуга нищить молодість. Віз котиться щораз швидше. І може ще котитися дуже довго... я повинен сказати — на щастя! Але не можу здобутися на це слово. Я ж тобі вже писав: Я подібний до міста, що піддалося, але ворог не прийняв його прогри — і велить йому дальше боротись.

Стидаюся цього, але, щоб скінчилася ця мука, я готовий піти до Галилейця і просити його про рятунок. Не осуджуй мене, Юсте! Оповідали мені про нього, що в себе, у Галилеї Він зробив дивне чудо. Було це в Кані - це містечко високо на узбіччі Генезаретського моря, де звичайно молоді галилейські пари відбувають свої вінчання. Там Він зустрів якраз одну з таких урочистостей. Запросили Його і Він веселився з гостями. У цьому бачиш Його постать! Пішов пити вино і їсти медяні бублики разом із галилейськими хлопами, які, як знаєш, мають простацькі звички і завжди готові до бійки і п'янства. Чи між такими людьми можна думати про збереження чистоти? Ніхто там, розуміється, не дбає про молитви, пости, збирання окрушин і правильне обмивання посуди. Весільні гості зразу п'ють до безтями, пізніше гуляють як шалені і виють різні пісні, вкінці починають щіпатися по закамарках. Ніхто з фарисеїв не пішов би між таке товариство. Ми ж є на те, щоб давати амгаарезам добрий приклад, а не похвалювати їхню ледачість. Тимчасом Галилеєць не тільки сидів між ними, але коли їм не стало вина — перемінив воду на вино. Якщо це чудо справді сталося, треба сказати, що безцінний дар найшовся в невідповідальних руках. Пророк повинен бути кимось достойним, правда? Можна давати голодним хліб, але не вино! Мої слуги виносять щодня жебракам кіш хліба, а мій управитель недавно обчислив, що коли б я щодня давав по два хліби кожному з вірних Юдеї й Галилеї, а також і діяспори, то моє майно розійшлося б по трьох днях такого божевілля! А що ж би то було, коли б я, замість хліба й заклику до молитви, давав кожному збанок вина й заохоту до забави! Недоречна милостиня доводить убогих до легкодушности.

Але вартість цього вчинку треба б оцінити ще й з іншого боку. Тим, що його зустріли, Він перемінив велетенські бочки води на вино, щоб могли вливатись серед вигуків безумної забави. Але що Він зробив іншим, які Його не зустріли? Чи ж не повинен, маючи такий великий дар, шукати найбільш гідних? Чи ж не було б краще, як би Він, наприклад, вилікував мою Руту, замість заливати вином (кажуть, що було дуже доброї якости) дім якогось там галилейського хлопа? Нехай би мені її все таки вилікував... Коли б це зробив, я вмів би Йому віддячитися.

Перед святами Він прибув до міста. Я вирішив побачити Його. Довідавшись, що Він перебуває під брамою Соломона разом з учнями й слухачами, я вибрався в цю сторону. Він був там дійсно, окружений юрбою, від якої заносило духом часнику, цибулі й старої оливи. Самі амгаарези: хлопи, дрібні купці, ремісники. Це все кричить по-простацькому, в більшості поганою мовою галилейців. Я минав їх помалу, мов у задумі, але дивився цікаво з-під насуненого на очі турбану. І — на чоло Мойсея! — скажу тобі тепер, хто є цей Галилеєць. Це високий Чоловік, якого так захоплено зустрічав Йоан, а потім охрестив Його в Йордані! Не помиляюсь, а впевнений я в цьому. Зрештою має обличчя, яке годі забути. Я писав Тобі тоді: обличчя Людини... Даремне шукаю нового окреслення. Тее ж, знаю, — нічого не говорить. Але як тобі його описати? Високий, чудово збудований, а обличчя Його — безконечна гармонія... Я знову спотикнувся! Але це правда, що те обличчя годиться до Його постаті, до голосу, до слів. Є спокійне — але не мертве. Навпаки, — сказав би я, є в ньому надмір життя, тільки, що слово "надмір" не відповідає дійсності. На цьому обличчі немає нічого ні забагато, ні замало. Воно наче зразок людського обличчя. Таке обличчя, яким повинні бути обличчя людей... Ці поганці грецькі різьбарі, яких наспроваджував Антипас, були б дуже раді, коли б Він схотів послужити їм за модель: напевно зробили б із нього статую до цирку в Цезареї. Тільки, чи котрий із них, навіть найбільш талановитий у своїй безсоромності, зумів би перенести таке обличчя на камінь? Воно ж до тієї міри глибоке і складне, що годі його звести до чогось простого, що можна б схопити одним поглядом. Кожне людське обличчя має якусь подробицю, яка вибивається понад усе. Коли б я наприклад хотів зобразити собі Тебе (вибач безбожну думку!) — я показав би вдумливе чоло над зосередженими увагою бровами. Все інше було б маловажне. Але обличчя Галилейця є важне в кожній рисці. Його чоло думає, Його ніс дрижить підкореними почуваннями, Його уста... Його уста люблять. Інакше не вмію їх окреслити. Вузькі губи між заростом, у мові і в мовчанні — завжди висловлюють глибоку любов. Те саме очі. Вони чорні мов керниця без дна, що своєю глибиною кличе і дає принаду. Вже не буду більше висилюватись на Його опис. Із моїх слів не матимеш і так найменшого уявлення. Але не вмію описати тобі Його інакше, мій ралець ховзається безрадно по табличці. І міг би дати тобі тисячі Його описів, але коли хочу зв'язати їх в один суцільний образ — не виходить ніщо.

(Далі буде)

Одна Марія перевищає небо й землю Своєю правдивою величчю. Вона ж бо Мати Того, Який перед усяким початком родження Богом Отцем, а Якого ангели й люди визнають Паном усього світу.

Св. Іван Золотоуст

Ніщо не надається краще для того, щоб зробити нас щасливими й святими, як мати любов до Марії аж до останнього нашого духу.

Св. Іван де ля Кольомбіє

*) Тесля. **) Ірода-Антипаса.

М. С.

ВИХОВАННЯ ХАРАКТЕРУ

Коли говоримо про осіб, то звичайно, вживаючи слова "характер", маємо на думці їх моральні й суспільні вартості. Їх треба виплекати. Новонароджене дитя є вправді людською істотою, але воно ще не є особою. Дитина починає творити особовість, відколи має змогу вживати слово "Я" і під цим щось розуміти. Дитина ще не є особою, доки не вміє відрізнити себе від решти довкілля. Переважно включають в особовість широку скалю амбіцій і ідеалів, надій і тривог, вірувань і наставлень. Наміри, звички, зацікавлення й уподобання, це все частина того, що ми називаємо нашим "Я", або особовістю. Особовість може бути плитка або глибока. Деякі люди живуть тільки на поверхні. Вони легко реагують на кожну зміну в довкіллі. Психолог Карло Густав Юнг називає ті особи "екстравертами". Вони мають мале внутрішнє життя. Інші особи мають задоволення в контемпляції, уяві, почуваннях і думці. Юнг називає їх "інтровертами". Переважно містики, поети й філософи мають багате внутрішнє життя.

Наука знає чимало спроб групувати особовості згідно з іншими характеристичними рисами. Безперечно дитина приносить на світ свою фізичну структуру і деякі, сказати б, психічні нахили, що відповідають тій структурі. (Кречмер).

Виховання має цю структуру розвивати або підвищувати. Воно починається з *наймолодшого віку*, але в шкільному віці найважчий вік для виховання характеру — це т. зв. невдячний вік (13-18). Діяння тих років на душу дитини у великій мірі залежне від її вроджених диспозицій і виховання батьків. Безвірні психологи намагаються тепер узалежнювати прояви того віку майже виключно від сексуальних факторів. Однак, крім згаданих факторів, велику ролю грає тут і соціяльний фактор: молода людина приготовляється в ньому до життя в суспільстві. Вона матиме обов'язок брати на себе відповідальність, працюючи на прожиток і закладаючи свою родину. Вчені вважають, що для інтелектуального розвитку добре, коли дитина є дитиною якнайдовше. Головні фактори цієї кризи розвитку є отже: 1) сексуальний інстинкт, 2) суспільний інстинкт, що з'являється з незвичайною силою, 3) активна енергія, життєва мужеська воля у формації. Найбільш характеристичний її прояв у хлопців: мужеська заява особистої незалежности. В тому віці дуже добру місію сповняють здорові наші молодечі організації, які дають молоді змогу виявитися та зберегтися для Церкви й народу.

Цікаві є обсервації відносно дівчат. Уже малі дівчатка можна поділити на 2 групи: ті, що бавляться в маму, і ті, що бавляться в школу. Ті, що бавляться в школу, звичайно в дорослому віці здобувають суспільні фахи.

[Порівняй: Else Croner Die Psyche der weiblichen Jugend, Langensalza 1950, та це що пише на цю тему Едіт Штайн Frauenbildung und Frauenberufe 4 Auflage, 1956.]

Жіночу молодь поділяють також на такі групи: 1) материнський тип, 2) еротичний, 3) романтичний, 4) релігійний, 5) суспільний, 6) мистецький. Дуже трудні до ведення є дівчата еротичного типу. Вони роблять батькам менш приємні несподіванки. Вчасно треба цей їхній нахил заобсервувати й облагороднювати, розвиваючи здорову амбіцію та розбуджуючи вищі зацікавлення. Ясно, що релігійне виховання треба давати кожній українській дитині.

Часто стрічаємо комбіновані типи. Недостача місця не позваляє нам довше здержуватися над тими цікавими справами. — Воно важко тут, але мати повинна подбати, щоб родинний дім був для дитини пристанню, твердинею неначе, куди не слід допускати злих впливів через погані радієві й телевізійні авдиції, погану книжку (камікси) і зле товариство. Мати повинна складати руки дитини до молитви і самі батьки повинні молитися та ходити з дітьми не тільки до церкви, але й на різні наші імпрези.

Батьки повинні поважати невинність власної дитини і бути обережними в виборі приятелів для неї, бо дитина вже від 3 року життя все пильно обсервує. Непорозуміння між батьками не слід вирішувати при дітях, якщо батьки хочуть задержати свою повагу перед дітьми. Не слід себе при них критикувати і давати суперечні прикази, не слід допускати, щоб інші їх висмівали і т. п. Для батьків їх власні діти повинні бути знаменитим поштовхом для перевиховання себе самих, повинні вчити їх панувати над собою, злагіднювати себелюбство й охоту вживати життя.

Я знала родину, де добра, ідейна мати опинилася в чужому середовищі з дітьми. Вона зосередила всю енергію, щоб діти говорили дома до неї рідною мовою, читала їм та розказувала історію України, вчила писати й читати, розповідала про звичаї рідного краю, вчила молитви, вела в Церкву і сама вчила катехизму дитину, (що ходила до чужої школи), перекладаючи з іншомовного підручника, щоб її дитина зберегла рідний обряд і мову: З любов'ю вчила рідних пісень та вишивок, молилася з дітьми за волю України.

Не можна не підкреслити з цілою силою, що батьки повинні бути прикладом для дітей у чесноті, правдомовності й сумлінному сповнюванні обов'язків супроти Бога, народу й держави.

Один мій знайомий, дорослий чоловік, сказав раз: "Я не можу бути такий злий, як хотів би я бути, тому, що мої батьки були такі чесні". Отже треба батькам своє поступування перевіряти, треба пізнавати власну дитину та рости разом із нею.

Доростаюча хлоп'яча молодь соромиться своїх почувань, уважаючи їх прикметами дівчат. Треба мати багато зрозуміння для них і ніколи не трактувати їх брутально, а навпаки, трактувати їх як дорослих. Вони не хочуть бути трактовані як діти. Треба керувати ними спокійно, але це не перешкаджає веселості й гуморові.

Антирелігійний і антицерковний напрям дуже шкідливий, це признає відомий швайцарський психолог Кляпаред. Така безбожна педагогія базується на недостатній психології характеру і її може обороняти хіба той, хто не знає людської природи. *На очах бачимо результати такого виховання в ЗДА.*

Родичам слід уникати частих проповідей, але молоді люди повинні навчитися конкретно собі уявляти, як гнів, заздрість, брехня, жадоба пімсти, змисловість, брутальність атакують волю людини, що ті пристрасті з неї роблять, руйнуючи найперше її моральне здоров'я, щоб опісля нищити й фізичне здоров'я. Кожний, хто виховує діти, нехай пам'ятає, що не можна вчити їх *фарисейства*. Врешті нехай прямолінійність з'єднує довір'я дитини.

Кожна людина одержує два виховання: 1) те, яке одержує від других, але найважніше 2), те, яке вона сама собі здобуває. Треба молоду людину до того приготовити. Ось найпотрібніші фактори: 1) Провірка себе самого, 2) Пізнання спеціяльних небезпек свого середовища, 3) Витягати користі з малих нагод. 4) Знання сили вправи й привички, 5) Применення штуки братися спочатку до легких завдань радше, ніж до важчих, щоб уникнути пригноблення, яке було б результатом невдач.

Центральна похибка багатьох модерних педагогів у тому, що вони не узнають, що не можна з хаосу витягнути других, доки себе не поставиться на тривкий грунт віри. *Хто хоче будувати характер на проминаючих із кожним поколінням гіпотезах, той просто не має поняття, що це є виховання молоді.*

Гайнріх Гайне, оглядаючи в Антверпії величний собор (катедру), сказав: "Ті часи мали догми, ми ж маємо тільки погляди. Але ж поглядами не збудуєш ніякого собору".

Той, хто виховує, мусить сам мати високий релігійно патріотичний ідеал, щоб виховати характер! Доляр не може заступити такого ідеалу.

Не можна не підкреслювати вартости вправ волі. Заохочувати дитину від малку до того, не змушувати силою. Приклад: хлопець дуже любить якусь лакоминку, йому подають її, але хлопець зрікається її в користь молодшого брата; або заохотити їсти з радістю прикурену зупу, або вчити панувати над охотою сміятися. Оповідати щось дуже комічне і заохотити запанувати над охотою до сміху. Або, на прогульці не пити води, де попаде і коли захочеться. Якщо треба, випити воду чверть години пізніше; заправлятися до дальших проходів пішком, триматися просто, не закладати ноги на ногу. (Це є вправи волі). Приучувати від найменших літ точно вставати ранком та йти спати вечором, сповнивши обов'язки дня. У великій мірі, сама воля людини впливає на творення рис особовости; а ціла життєва постава людини, осягнена під впливом волі, *називається — характером.*

Найбільш небезпечна річ для дитини це *розніжнення.*

Дома можна розвивати спеціяльні прикмети дитини, однак завжди треба, щоб дитина опановувала себе. Бажання посвятитися для інших, що таке характеристичне для жінок, є деколи перешкодою в серйозному й успішному вихованні. Деякі мами усувають усі труднощі зі шляху дитини, пишуть за них задачі і т. п., замість відкликуватися до особистої енергії дитини.

Дитина потребує часом незломної суворости (чого тут дуже бояться, мовляв: не мають часу).

Це утопія думати, що наше духове "Я", нескріплене дисципліною послуху, є достаточно сильне і ясно бачить, щоб мати силу опановувати чи підвищити низькі первні своєї природи. *Послух у вихованні і консеквенція є необхідністю.* Він приготовляє до відпорности на невпорядковані впливи. *Ексклюзивний культ свободи призвичаює молодого чоловіка кермувати собою за вподобою, гумором, капризом і предиспонує його в цей спосіб до прийняття будь якої чужої спонуки.*

Любов до дитини грає дуже велику ролю в вихованні, але ця любов мусить бути розумна і критична. Не слід дитини компромітувати перед чужими, треба шанувати її гідність. Амбіція це потрібна річ, але добре покерована. У нас в Америці немає *достойного* пошанування старших, або робиться це в карикатурній формі, яка виглядає щонайменше неделікатно.

Це чуже нашій українській традиції. Тут завелася в нас мода "посилати на вічний спочи-

нок" покоління за поколінням чим швидше тільки можна. Чи спішитися нам так дуже з тим? Чи чи в інтересі нації корисно проривати контакт із традицією?

Наша доба дуже поступила в ділянці техніки, але залишилася позаду в бажанні добра. Мимо великого поступу бачимо ігнорацію того, що є добре, а що є зле. Нашим завданням повинно бути: скріпити й поглибити духовість нашої природи. Панування над собою, культ жертви, любов, це підстава. Інтелектуальне знання без сумління є тільки руїною душі. Наша доба відчуває потребу сильних характерів. Культура волі є необхідна.

ПІДХІД ДО ДИТИНИ. Сварити без рації, висміювати чи іронічно трактувати дитину — все те може викликати застій і небезпечну депресію в неї. Те саме можна сказати про м'якість і слабість для капризів дитини. Саме мати і батько повинні давати приклад чемности й чесности. Діти тепер часто оповідають зовсім не питані: "О, мій тато каже бути добрим, але сам п'є" і т. п. Люди тепер більше терплять без уваги на поступ техніки, бо недостає їм великих ідеалів, які розбуджують усе те, що в людині героїчне та позваляють бачити в кожному терпінні шлях, що веде до сили.

Заслугою американських психологів є звернення уваги на самопошану в дитині і самопочуття, але в багатьох випадках вони це практично зле розв'язують і виховують *зарозумілість і розпещеність* замість самопошани.

БРЕХНЯ. Дон Боско, великий виховник молоді з Турину, вважає *превенційну* (запобіжну) методу кращою від репресійної (каральної). Треба виплекувати правдомовність, здобути довір'я дитини, поки ще час, не допустити до замилування блюфом, яке нам загрожує. Можна сказати, що живемо тут у *блудному колі брехні*. Виховання характеру є *просто неможливе в атмосфері брехні й обману*. Тому і мати повинна бути дуже обережною, бо дитина дуже бистро обсервує та робить заключення й наслідує.

У тому напрямку праця йде від раннього дитинства до дорослого віку. Причини брехні дітей дуже різнородні. Треба бути обережним і перш за все за брехню дітей не бити, бо так бажаного довір'я не здобудеться. Є такі роди брехні: фантазуюча, героїчна, егоїстична і патологічна, а в дітей около 13 року життя з'являється страх перед неуспішністю (в школі). У малих дітей фантазія грає дуже велику ролю і дитина властиво нераз говорить собі різні вигадані речі, що робить їй приємність і що не є нічим злим. З такою дитиною треба спокійно говорити, спрямовуючи її увагу на те, щоб вона добре обсервувала та треба справляти її обсервації, спрямовуючи її до точного оповідання факту і т. п.

Релігійний ідеал додає сили й відваги нести тягарі життя, які дитина також має. Великою похибкою сучасного виховання є, що воно нераз у результаті дає одиниці, які дбають єдино про те, щоб за всяку ціну усувати терпіння з життя. У цьому ціла слабість такої людини. Така одиниця не зможе виконати в житті важних завдань. А в нас є голод характерів. Треба нам сильних характерів.

Замилування свідоме правди є *підставою* характеру. Можна представляти різні приклади з історії дітям, щоб заохотити їх до правдомовности.

Митрополит Андрій Шептицький мав високе розуміння правди, коли остався українцем.

У старшої молоді треба боротися з позерством, таким частим у нашої молоді в Америці. Хочуть радше наслідувати за всяку ціну, ніж бути собою, бо терплять на комплекс меншевартости тому, що їх не привчили до самопошани (національної й особистої) самі батьки. Треба показувати, якою красою є правда. Дуже часто самі батьки вчать дитину говорити неправду, обманювати, або трактують дітей брутально, так, що дитина замикається в собі. Наша доба спеціально має відразу до правди. І що з того виходить у нашому житті? Ніщо не є краще символом характеру, як правдомовність. Силою правдомовности можна виховати характери. Чеснота це щось тривке та стабільне, а не поетична фантазія серця. Багато можна сказати про фальшивий стид. Треба заохочувати дитину від малого вміти протиставитися масі, коли маса не думає правильно.

Казки про героїв можуть у малих дітей розвинути любов до правди, жертви й усього, що чесне, патріотизм, любов рідної традиції; у старших приклади з історії християнства, Рідного Краю. — Треба намагатися бути справедливим супроти дитини і трактувати менш любу собі дитину нарівні з тою, яку природно більше любиться тому, що вона краща, або була більше бажана в родині.

КРАДІЖ. Розвивати почуття чести й учити приставати на малому. Нехай дітям не імпонує багатство.

Дуже важне, щоб родичі не призвичаювали дітей до люксусу понад стан і свою спроможність. Краще дитині давати менше навіть від того, на що можна б собі позволити. Це відноситься головно до іграшок, строїв та вибагливих страв, які для здоров'я духового й фізичного дитині зовсім не потрібні.

Обережність у тій справі захоронить дитину і вас від переситу й розчарування.

Бачимо в Америці часто просто зблязованих дітей, за що треба таки винувати батьків. Старшу молодь треба заохочувати до боротьби з алкоголізмом (а саме тут треба вміти протиставити себе середовищу).

Не можна не підкреслювати на кожному місці вартости сили волі. Вона така потрібна, це найкраща метода сексуального виховання, яке в Америці зійшло на манівці через занедбання методичного плекання волі. У публичних американських школах усе виховання базується на інстинкті забави, усе там осолоджене так, що школа взагалі не приготовляє до життя, яке вимагає гарту душі й тіла.

Форма наказу повинна завжди бути чемна, уникати брутальних висловів; це ж підносить авторитет мами, коли вона звертається до дитини чемно, але рішуче. Діти скорше, чи пізніше відчують моральну вартість тих, які їх виховують.

Треба боротися зі страхом. Багато дорослих усе своє життя заховують застрашену поставу примітиву. Але характер полягає у великій мірі на відвазі і звідси потреба боротьби зі страхом. Треба знати: 1) причини страху, 2) куди може страх довести людину, 3) як страх на неї діє. ("ХО" оповідання Коцюбинського), 4) Як можна протидіяти страхові.

Світ належить до відважних. — герої силою своїх ідеалів і волі можуть змінити неприхильний нам світ.

****

В. Буженко

ГОЛОВНЕ ЧИ ПОБІЧНЕ ЗАВДАННЯ?

Напочатку розкажу про один випадок, що спонукав мене поставити повищий запит. Було це тої самої неділі, котрої посвячувано домівку "Пласту" на Курапалітві. Остання година науки перед самою "12-ою" — релігія. Священик хоче одній із наймолодших кляс Рідної Школи, що там приміщається, викласти потребу фахових людей, що мають вести наші установи. До того підходить так: малює на дошці церкву, Рідну Школу, "Просвіту", шпиталь та фабрику. Потім звертається до дітей із запитом, що означає кожний рисунок. Діти відповідають легко. За тим ставить нові питання:

— Увага, діти: чому служить церква? чого до неї люди йдуть?

— Люди йдуть на "місу"... — каже котрась із дівчаток.

— Як, як? Чого йдуть?

— Молитися! — поправляє одна з першої лавки.

— Гаразд, а навіщо школа? Рідна школа?

— Вчитися! — вже напроваджені на тік думки о. катехита відповідають живо діти.

— А "Просвіта" діти?

— Гу-ля-тин... — скандують хором діти.

Ото ж і з тої відповіді дітей ми починаємо. Діти, як відомо, не вміють крити та лукавити. У них, назагал, що в серці, це й на язиці. Правда, ми часом недоцінюємо їхніх спостережень, кажучи: "що вони там розуміють"... Та, ніде правди діти, нема такої спостережливої істоти, як дитина. І тому ті маленькі Юрчики, Петрики, Івасі й Марусі, Оксанки й Олі видали слушний і безапеляційний присуд на суспільність: побічне стає на місце головного!

Ми не хочемо тим заперечити права наших товариств, щоб вони вели й рекреативну ділянку. Ні, бо коли ми їм не дамо забави, головно нашій молоді, то вона знайде її собі поза нашими установами і нашими очима та впливом. Отже забав безсумніву треба. Одначе це не може бути так, як хтось там казав: як нема забави, то нема нашого товариства, або не зробимо забави, то ніхто до нас не прийде...

Ото ж "Просвіта" чи інші наші культурні товариства мають куди важливіші завдання, як тільки бавитися. Недаром у нас звали їх назагал "читальнями". Тут хіба прийдеться звати їх: "гуляльнями"? (Ось перед нами "Звіт т-ва "Просвіта" з рр. 1910-1912" (Львів-Галичина-Україна). На першому місці "читальні" (стор. 21), яких на протязі звітового періоду основано нових 398! (Всіх було 2611). Потім згадується про реферати, які виголошувано по філіях. Книжки "Просвіти" бере в розпродажу 45 книгарень. Далі згадується про курси вищої освіти. Просвіта вшанувала 1911 року заходами свого комітету 52-ліття смерти Т. Шевченка і 100-ліття народин о. Маркіяна Шашкевича. Просвіта влаштувала в березні 1911 р. свою виставу в Одесі з написом "Галичина — Австрійська Україна", де 2 наші фірми отримали по золотій медалі (т-во "Достава" і проф. Ів. Левинський). Це було на державній всеросійській виставі! Окремо працювала театрально-організаційна комісія, що займалася уладжуваним хорів, вистав, орхестр по філіях. Комісія для поборювання неграмотности влаштувала аж 62 курси і дала знання читати й писати 1648 особам! Буквар для неграмотних О. Солтиса за два роки розійшовся

в 2000 примірниках (І тепер: яке велике число неграмотних у нас "студентів", "інтелектуалів", які по своєму не тільки читати, але й балакати якслід не вміють і "Просвіта" цього глазом пустити не може, бо ця "гангрена" з'їсть таки саму Просвіту!). Комісія артистично-промислова старалася про вибір образів, щоб викинути вироби чужі й неартистичні (стор. 46). А тепер праця філій: от хоч би такі Броди: 1912 р., філія Броди мала 15 історичних викладів, а по філіях повіту 15 театральних вистав, 33 виклади, 3 курси для неграмотних, 2 обходи Шевченкові... Видано понад 100 назв книжок!

На економічному полі зорганізовано І-шу українську торговельну школу, торговельні курси, реорганізовано читальняні крамниці, господарську і садівничу школу (Милування), жіночу школу для домашнього господарства, тощо! Головний виділ видавав та розподіляв стипендії для учнів. Головний виділ мав у Львові бібліотеку, з якої в тих рр. скористало понад 15,000 людей, а прочитано понад 20,000 книжок! "Просвіта" мала 45 стипендійних фондів від різних осіб! (Ми могли б мати куди більше число їх— бо рік-річно вмирають без тестаменту маси наших людей, але їхні гроші йдуть тим, хто не сіяв, а жне...).

Гадаємо, що вистачить тих трохи прикладів, щоб спонукати наших "просвітян" прикласти всіх зусиль і змінити трохи напрямок діяльности наших культурних установ, щоб нас немудрі не осудили, як колись писав Шевченко!

о. О. Штавдінгер, Ч.С.В.

ЗВ'ЯЗОК ІЗ ДУШАМИ В ЧИСТИЛИЩІ

Скільки потіхи я знаходила в тих з'явах,* стільки також страждань і трудів коштували мене ті душі.

Уже по тому, коли я пожертвувала за ті душі всі свої надолужні діла, 13 грудня 1690 р. в свято св. мучениці Лукії щераз прийшли до моєї кімнати мати й донька і оце почувся прекрасний спів із псальма: "Я зрадів вісткою: До дому Господа підемо"; це наповнило мене невимовною радістю.

Наступної ночі зголосилася в мене батькова мама. Це був якраз день св. Івана від Хреста і 17-ті роковини її смерти. Я ніколи не повірила б, що вона ще є в чистилищі, бо я гадала, що вона вже давно в небі. Часто, особливо в задушні дні, чули ми дома незвичайний шелест, проте ніхто не думав, що цей шелест може походити від душі з чистилища.

Я завдяки Божій ласці не підлягала привидам і все відганяла своїми вмисненнями їхні страхи.

Та коли тим разом вона зголосилася в моїй кімнаті, то сталося це так голосно, що вчули це мої брати й зі страхом прийшли до мене та питалися, чи я нічого не чула (а наші кімнати були одна над одною). Я проте нічого не говорила, хоч знала, що означав цей голос.

Вона так, як і інші, прийшла опівночі і я чула, як вона стогнала, наче смертельно хвора особа, та бачила її в такому виді, який мала у хвилині смерти. Моє серце сповнилося негайно великим спочуттям до неї, бо я полюбила її в житті як свою матір та була приявна при її смерти. Упродовж 17 років вона жила в нашому домі та дуже любила згоду так, що ніколи між нею та моєю матір'ю не було непорозуміння. — Моя мати дуже високо цінила таку згідливість та дуже її за неї любила. — Бабка жила побожно, давала добрий приклад та аж до своєї смерти (вмерла у 84 р. життя) багато молилася й чувала; те все зродило в нас надію, що вона хіба вже не в чистилищі. Проте справедлива Божа рука держала її там. — Вона прохала в мене помочі. А я лежала й не могла встати, бо вогняні знаки на моїх ногах спричиняли мені великий біль. Я також не хотіла вставати частинно зі страху, щоб мені знову щось не сталося, хоч охоче прийняла б св. Причастя в день св. Івана від Хреста. Отож я вирішила лишитися дома, щоб не зазнати якої шкоди.

Зрештою опухи і гарячка в мене були дуже сильні; опухи виглядали так, як жар. Із тієї причини мати хотіла вислати мене до купелевої місцевости і тому я мала зістатися в ліжку. Однак коли я так проволікала, прийшла до мене душа мого померлого батька, підбадьорила мене і сказала, щоб я встала та помогла його любій мамі в чистилищі; я не повинна боятися тільки вповати на Господа і тоді нічого мені не станеться. — Він промовляв до мене дуже мило й пригадав свою велику любов ближніх за свого життя: він нераз ніччю вставав зі сну, щоб допомогти іншим. Далі поставив мені перед очі великі терпіння душ у чистилищі, щоб я не була твердосерда, лише помогла його матері і щоб жертвувала їй у тому дні повний відпуст.

З огляду на таке милостиве, але й гостре нагадування, я негайно встала і пішла до церкви Кармелітів та перебула там багато годин, не думаючи цілком про свої болі. Коли потім вернулася домів — нічого мені не сталося; душа бабки дала мені тільки маленьку ознаку свого визволення.

Опух на ногах незабаром зник, а з ним також острах, щоб мені не притрапилося щось злого від душ у чистилищі.

Це все я покривала мовчанкою і ніколи не оповідала цього мамі.

Тільки свого сповідника повідомила про те, що притрапилося, бо він сам щось завважив, і я повинна була це вчинити з послуху.

Так як Господь це Сам зачав, так теж чудово зарядило Його Провидіння і я одержала власну кімнату, бо раніш не мала окремої кімнати для себе.

У тій кімнаті я збудувала престіл, нижче хреста поставила образ Божої Матері, а під ним іще один набожний, болісний плакучий образ Христового Обличчя з часу страстей".

Приготування, що перемінили кімнату на каплицю, закінчила М. Анна у свято св. Апостола Томи в 1690 р.

"Я мала до того образу, особливо вночі, велике довір'я та відчувала сильну спокуну молитися перед ним за душі в чистилищі.

Наступного дня по святі св. Томи, а була це п'ятниця, я молилася якраз опівночі перед тим вівтарем та засвітила свічку в честь Божої Матері і для потіхи душ у чистилищі. Коли я, згідно зі своїм звичаєм, роздумувала про Христові страсті, то дала волю своїй душі пильно занятися душами в чистилищі, щоб допомогти їм через заслуги Христових страстей. У часі молитви, не зображуючи собі нічого, гляділа я на ікону і спостерегла, як представлений на ній Христос зачав так сильно плакати, що це будило велике спочування, а цілий святий образ так сильно напучнявів від гіркого плачу, що я боялася тріснення скла (на образі).

Цей вид мене невимовно перестрашив, я цілком ослабла, та проте в нормальному стані (не в стані захвату чи візії, лише при повній свідомості) клячала перед образом і бачила це своїми тілесними очима. Я бачила також, як це потім меншало й цілком зникло.

Незабаром образ знову почав плакати ще сильніше й більш зворушливо; і так плакав сім разів. Цей плач викликав у мене велике спочуття. Я не знала, що мені з жалю робити і також багато плакала. Пізніше я важко зажурилася на думку, чи не плакав Христос так через мене? І тому огорнула мене велика тривога. Господь упродовж кількох днів залишив мене в тій тривозі. Аж потім я запитала Христа, що має означати Його семикратний гіркий плач. — На це виявила мені Його любов, що Він плакав гірко так зі спочуття до людей, яких Він любить.

Коли я запитала, чому Він плакав якраз сім разів, то довідалася, що я маю з Ним спочувати, ніколи не забути перед тим образом про Його плач та щоденно особливо молитися за сім родів людей. Пізніше я про все дізналася, а *Христос учинив мене такою, яку хотів мати для своєї слави*. Виявилося це цілком виразно під час найближчих свят Рождества Христового й Нового Року.

У день Нового 1691 Року я відчула в своїй душі велику побожність і жадобу перевести цей новий рік у великій довершеності. Я бажала особливо гаряче молитися за Католицьку Церкву та всіх людей. Також внутрішньою молитвою я віддалася цілковито Богові, щоб чинив зі мною все, що хоче, та щоб уживав мене для своєї слави так, як Йому подобається, бо я хочу жити тільки для того, щоб сповнити Його Найсвятішу волю".

Коли потім вона запиталася, що має в тім році робити, почула слова:

"Хочу, щоб ти страждала, не зраджуючи того, що терпиш, щоб ти жила як дитина, та любила як Серафим".

Також з'явився мені Христос і то так, неначе хотів мені перед усіма людьми довірити свою журбу про спасіння душ, які коштували Його стільки страждань та крови. Він напоминав мене, щоб я дуже любила та високо цінила душі, які Він сам цінив так високо, що за них страждав і помер.

Потім відвідав мене один Кармеліт, а був це, як мені здається, св. Іван від Хреста. Він сказав мені, що я повинна вести життя "контемпляції"; по тих словах зник.

Від того часу я бажала так молитися і не могла більше продовжати роздумування, тільки *відчувала великий нахил до уваги так мов би мені мало бути щось сказане*. Сили моєї душі засвоїли собі все те добре та сам Господь силою провадив мене до контемпляційної молитви так, що я тільки повинна була вважати, що Він до мене говорив.

Нахил до контемпляції був такий сильний, що я ні вдень ані вночі не могла спочити, доки не наказано мені цього в ім'я послуху.

Ласки з великою силою зачали виявлятися в моїй душі, яку контемпляційна молитва скоро поправляла.

---

*) Порівняй ч. 5 "Світла", стор. 207-208. о. О. Штавдінгер ЧСВ. "Зв'язок із душами в чистилищі".

Заразом я горіла любов'ю до Бога та жагою терпіння для Бога і цілого світу так, що майже не володіла більше собою.

Багатьома словами не всилі я описати, як щиро обходився тоді Господь зі мною, і як дав мені пізнати свою любов. Зачудована великими ласками, якими мене Господь часто обдаровував, я нераз говорила зі сльозами до Христа: "Господи! Чому даєш мені такі ласки, на які чейже я не заслужила; знаю, що Ти звик давати їх тільки тим, які Тебе дуже люблять. Дотепер я тільки в дуже малій мірі слухала Тебе та багато Тебе зневажала. Як же це можливе, мій Господи? Хіба ж Ти забув уже вповні про мої гріхи? Я прошу в Тебе страждань, скільки захочеш; бо тільки на це я заслужила".

На те Відвічна Правда дала й запалила в мені світло правди; це світло роз'яснило мою душу, а Його любов виявилася переді мною в таких словах, що я вже не могла більше питатися. Проте Господь сказав:

"Не для твоїх заслуг відношуся так *добре до тебе, тільки даю тобі ласку,* (щоб ти могла) *приставати з душами в чистилищі;* на те тебе поправляю та через такі надзвичайні пережиття веду тебе до Себе. Інші самі прийшли до Мене через свою любов; але тебе я мусів потягнути до Себе та до чесноти силою Моєї особливої любови й ласки".

Чим більшими ласками наділював мене Господь і виявляв їх перед людьми, — тим більше впокорював мене і то так сильно, що ніхто з людей на цілому світі не міг би мене так упокорити; це коштувало мене багато сліз. Всевидюче Боже око гляділо власне в глибину моєї душі, яку наповняли блуди й указувало мені, на що я заслужила. Одначе потім Господь давав мені пізнати Своє безмежне милосердя і це заохочувало мене любити Його ще більше.

У тому часі я часто перебувала в чистилищі й мусіла глядіти на це страшне місце. — 15 травня по св. Причастю — не знаю чи то мені тільки так здавалося, чи теж мій святий Ангел Хоронитель туди мене запровадив — я побачила велику яму. Її кінця я не могла завважити, бо було цілком темно. — Не зважаючи на те, я пізнала, як створено цю яму, але не могла б добре описати її форми. Мені видавалося, що там був великий нелад, один закуток над одним та відражаючий сморід: як у сухітничій ямі. У цій ямі я мусіла перебувати довго, хоча там було мені цілком погано.

Зараз по тім я побачила місце положене не в такій глибині, тільки вище, але таки в тій же ямі по її правому боці. Це місце видавалося мені — неначе млинівка, в якій підноситься й опадає вода.

Проте, щось цілком вогняне спливало з ріки і я дивувалася, як може бути вода вогняна. Коли я пізніше прийшла до себе, зрозуміла, що ця глибока безмежна яма — це пекло, а вода, що спливає з боку це — чистилище. У ньому, неначе у вогняній воді, задержані душі чистилища, одначе не для муки, тільки для порядку й любови, з якою вони страждають.

На душах чистилища я побачила виразно, які вони незвичайно терпеливі у своїх стражданнях, як почуваються цілком щасливими, що знаходяться в чистилищі, а оминули пекла, на яке заслужили гріхами, що їх допустилися упродовж свого життя. Бажаю собі й усім людям тієї терпеливости в стражданнях і противностях, що її виявляють любі померлі християни: тоді на землі ніколи не було б місця для нетерпеливости. Заразом виявлено мені, що душам одна година чистилища видається довшою від двадцяти років переведених на землі серед великих страждань.

Також пізнала я, що душі з чистилища не скористали б з дозволу негайного входу до неба без попереднього цілковитого очищення; навпаки багато радше воліли б вони перебувати в чистилищі аж до судного дня, ніж хоч би з найменшою навіть плямкою явитися перед Господом. У тих любих померлих християн я завважила невимовну терпеливість, навчилася від них високо цінити послух та побачила, як практикуванням святого послуху можна тим душам хутко й багато помогти.

О! душі в чистилищі можна називати святими, бо вони повні любови до Бога і *горять багато більше з любови до Бога* й жадоби огляднання та розкошування Обличчям Того доброго Бога, як від вогню своїх страждань..."

Іншим разом бачила вона чистилище як вогнисту в'язницю, як жахливе вогнисте місце, з яким навіть не можна порівняти всіх вогнів цілого світу разом узятих; душі виглядали в ньому, як вогняні іскри.

"А було їх там так багато" — пише М. Анна — "що мені мало очі не вийшли з ямин через велетенське число тих душ. Незабаром потім показано мені чистилище у виді (рибної) саджавки, в якій знаходилася незліченна маса риб. Ті риби були цілком білі і звертали в моєму напрямі свої розз'явлені губи. Мені дано до зрозуміння, що я повинна покріпити їх водою моїх очей і Кров'ю Ісуса Христа та жертвуватися за них; також сказано мені, щоб я посипала їх сіллю. Я спочатку не зрозуміла того, але потім поучено мене, що маю творити добрі діла і жертвувати їх за душі в чистилищі".

Раз показав їй Господь чистилище у вигляді мурашника, щоб дати їй поняття незчисленности душ, які перебувають у чистилищі.

"На моє питання, чому показано мені душі чистилища в такому вигляді — дано мені до зрозуміння таке: мурашник є цілком укритий передовсім узимі; тому ніхто не звертає уваги, скільки в ньому мурашок. Проте, коли вложити в нього патик і ним покрутити, або коли обкурити мурашник димом, то виходять з нього тисячі-тисяч мурашок. Отже я повинна думати про те, що в чистилищі багато-багато душ закритих перед нашими очима наче мурашки в замкненому мурашнику, як це я саме бачила; я не повинна дивуватися, коли ті душі є щодо мене настирливі. — Завдяки Христовій доброті зійшла тепер до того мурашника Христова любов.

Своїм першим плачем хотів мені Христос дати зрозуміти, що так мало людей пам'ятає про поміч для душ у чистилищі. Мене вжив він наче того патичка, щоб порухати ним у тому мурашнику та щоб так я могла побачити, *яку силу душ він скриває, про яких загально припускається, що вони вже в небі.*

Дальше показано мені душі чистилища у вигляді рою бджіл, що осів на дереві. Сказано мені, щоб я не дивувалася їх множеству, бо до неба не може ввійти ніщо нечисте. — Але тепер там, на світі, живуть люди, як справжні діти світу; не думають багато про друге вічне життя та не визнають своїх гріхів. Але Господь розглядає все справедливо.

Далі сказано мені, що я повинна роздумувати про короткість часу страждань, який у порівнянні з вічністю являється тільки одною маленькою хвилиною, або про безконечну нагороду, якою є небо. Небо здобувається силою, але дуже багато людей, зокрема ж діти світу, не чинять ніяких зусиль у тому напрямі, бо не вірять, щоб вони, як діти світу, були зобов'язані практикувати чесноти. Тому очевидно не може бути інакше, тільки затримується їх протягом довшого часу в чистилищі. (Далі буде)

Антін Летшер

У ЛЬОХАХ ГЕШТАПО

...Капітан Джак захоплювався посвятою військовиків, доктор Петро — вчителів, а доктор Адам — лікарів. Кожний із них уперто обстоював свою гадку і не хотів признати поглядів іншого. Решта приявних прислухувалися то до одного, то до другого з них. Та коли на хвилину затихли, відізвався о. Августин.

— Панове закінчили? — спитав з усмішкою.

— Властиво, ні, — відповів сміючись сотник — але ми втомилися, Отче Докторе, і потребуємо передишки.

— То я скористаю з неї — сказав священик — і розповім вам про ще один рід посвяти, який часто забувають, рідко про нього говорять, а проте він уповні заслуговує на те, щоб і над ним часами призадуматися.

Ще була війна в повному розгарі, коли створено табір для французьких робітників у Почадамі. Спочатку розділювали в ньому легшу працю поміж добровольців. Одним із перших був молодий мужчина, що робив дуже добре враження. Щирість і сильний характер пробивалися з його обличчя. Він звався Рене Жіроде і походив із західньої Франції, з Вандеї. Йому дали легку працю і призначили спільний барак.

Незабаром у таборі зароїлося і людей стали відрізнювати за числами. Тільки один Жіроде вибивався з-поміж інших. Його годі було забути, він відрізнявся на кожному кроці виглядом, поведінкою, мовою.

Одного разу прийшов він до начальника та попросив дозволу перебувати щоночі кілька годин у малій прибудівці.

— Я хотів би бути хоч на часок сам — докінчив, усміхаючись.

Начальник глянув із подивом на нього. Ця прибудівка — це була нора, до якої треба було входити хиляючись. Але начальник погодився. Навіть не спитав, що Жіроде буде там робити. Він уже давно відчув, що цей Жіроде не хтонебудь, а сильна індивідуальність.

Згодом почали говорити про нього дивні речі. Він діставав часто з Вандеї харчеві пересилки, але з них не користав, а все роздавав. А харчевий пригіл французького робітника був дуже марний. Жіроде часто довгий час не споживав ані кусочка хліба. Він пересиджував у вільних від праці годинах на лавці, з часописом у руці. До нього підходили стало мешканці бараків один по одному. Вони хвилину розмовляли з ним, потім вони обидва входили до телефонічної будки. Чому обидва? І чому всі помагали йому в праці, коли він одержував тяжчу? Таких загадок було керівникові забагато.

Жіродета ув'язнило гештапо і наєамперед перевело в нього особисту ревізію. Під робітничою сорочкою на грудях він мав золоту пушку з Найсвятішими Тайнами. Отже священик! католицький священик! — подумали гештапівці. А було строго заборонено перебувати духовним серед французьких робітників. Спитали, чи знав про цю заборону? Знав — потвердив. — Чи він знав, які наслідки чекають його за те? — Знав. — І чому це чинив?

Він не скривав нічого і щиро відповідав на всі запити. Він хотів бути місіонарем для поган. Та слабе здоров'я не дозволяло йому. І коли довідався, що німецький уряд не дозволяє на побут священиків серед робітників у Почдамі, побачив для себе місійне поле праці. Навіть, якщо б грозила смерть. Навіть і тоді!

Урядники гештапо з подивом переглянулися. Чому пересиджував уночі в тій норі сам?—Молився за тих всіх робітників, що проживали в таборі. — Звідки одержував пакети? — З Вандеї від своїх давніших парафіян. — Чому ділив між іншими? — Цю жертву складав Господеві за французький нарід.

Знов запанувала мовчанка. — Про що розмовляв із тими, які підходили до нього до лавки? — Він їх сповідав. — Чому зникали обидва в телефонічній будці? — Він уділяв їм там Святого Причастя.

Деякі урядники глянули зі співчуттям на нього. Заімпонував їм той слабовитий мужчина, який так отверто визнавав свою віру і посвятив своє життя для своїх братів.

Але він провинився проти тодішніх законів, за те грозила йому кара смерти і його покарали. Його відвезли до тюрми, щоб вислати до концентраційного табору в Бельзен. Кілька друзів відвідало його і він, знайшовши нагоду, вділив їм Святого Причастя.

Коли американці звільнили в червні 1945 р. концентраційний табір у Бельзен, знайшли там мертвих і ледве живих дуже худих людей, просто скелети, знищені тифом. Одним із них був Жіроде. Та він іще жив і його відвезли літаком до Парижу, де він по кількох годинах помер. В останньому листі, який я одержав від нього з концентраційного табору, писав він між іншим таке: "Не можу сказати, що приходиться мені легко це все переносити, та Господь додає сил не заломитися. Вірю, що Бог прийме те все і моє життя як жертву за наш бідний нарід".

Олександер Мох

НА ФРОНТІ ПРОТИ БОГА

В у-ер-депівських "Українських Вістях" з Ульму найшли ми два листи: письменника і вченого філолога Василя Чапленка до лідера партії УРДП і письменника Івана Багряного. Чапленко написав приватного листа Багряному, а той оприлюднює його листа й дає на нього свою відповідь. Пише Чапленко: "...пишу, щоб хоч так висловити своє обурення з приводу Вашої (Багряного) заяви... про те, що "людина створена Богом" буде й надалі об'єктом Вашої творчости. Мене ця заява Ваша просто приголомшила, бо досі я був кращої про Вас думки. А коли я не раз обурювався тим, що уердепівські газети... густо кидають православним ладаном, то думав, що це тільки Ваші "маси" "змагаються" з "галичанами" в клерикалізмі. А воно виходить, що це Ваша "настава"! Невже Вас так заморочили успіхи в емігрантському гетто, що Ви втратили історичну перспективу розвитку людства? Невже для Вас діяльність та ідейна спадщина таких велетнів нашого відродження, як Драгоманов, Франко, Л. Українка, М. Коцюбинський, В. Винниченко й інші — це тільки помилковий етап? Невже можна повертатися у світогляді до того примітивізму, що його створили жиди три тисячі років тому й триматися за бороду примітивного Саваофа? Невже Ви вірите, що той Ваш Бог створив Адама з глини, а Єву з його ребра? Чи Ви не читали хоч би останнього повідомлення в газетах про знахідки викопної людини чи людоподібної істоти, що жила 12 мільйонів років тому? Невже в добу авіяції й супутників Землі, що їх зробила людина завдяки розвиткові науки й техніки, можна прилюдно на зборах інтелігенції говорити так, як Ви говорили? А може Ви думаєте, що науковий світогляд. — це комунізм?

"Мені соромно за Вас! З належною пошаною — ваш В. Чапленко.

"П. С. Вашу побожність уже привітали "галичани" в "Овиді" ч. 4. 1958. Не заздрю Вашому "успіхові" В. Ч."

Це перший лист, і ми ним покищо найперше поцікавимося.

Уже читаючи "Чорноморців" ми побачили, що автор їх пише слово Бог малою буквою, хоч не скрізь. До цього ж ідеологія "Чорноморців" наскрізь біологічного, поганського типу. Ще яркіше виступає той поганський світогляд автора в збірці оповідань п. н. "Зойк" та в сатиричній повісті п. н. "Люди в тенетах". Світогляд не тільки поганський, але і глибоко песимістичний. Наприклад герой Курбо при кінці повісти задумує повіситись, бо це, мовляв, єдиний вихід із положення. А геройка оповідання "Стара вчителька" ("Зойк", 57), закликаючи молитовно "Великий Леніне", "вона це проказувала так, як побожні люди звичайно проказують молитви в пориві релігійної екстази. Та це не була молитва, бо вона ще замолоду, ще до революції, коли захоплювалась була передовими ідеями свого часу, перестала вірити в Бога і визнавати будь-яку релігійність... — ця нещасна жертва "поступу", для якої автор має багато серця, теж кінчає самогубством. І, додаймо, зі становища безбожника! — це зовсім логічне. То й над усіми белетристичними творами В. Чапленка з сучасного життя, мов густий дим, застиг отой песимізм і смуток, що його мають ті, що як "погани, які не мають надії". Автор проганяє той смуток підохочуванням до нечистоти, яка так і становить найбільш сильний тон у його творчості, як казав наш пролетарій "та то наша єдина омаста"... Хоч В. Чапленко "стримує" себе, проте з його творів видно ще й неприховану ненависть до жидів (тож автор довгі роки був у Совєтах); вона виходить теж і в листі до Багряного: мовляв, жиди вигадали "світогляд примітивізму", себто віру в Бога-Творця. Та чому ж шановний автор якось забуває, що багато "творців передового світогляду" та ненависників християнства теж були жиди: Маркс, Ляссаль, Фройд і б. б. інших. Чи не під впливом лектури жида Штравса написав Шевченко свою єдину богохульну річ "Марія?" А сучасна вся "передова і прогресивна" преса в чиїх руках?... Тут якась наче Немезида переслідує всіх наших "поступовців": вони йдуть за вказівками жидів, а чуттєво залишаються антисемітами: Драгоманов, Франко, Чапленко... Деякі з них, як от Є. Чикаленко, так і "пищать" про отой свій біологічний антисемітизм, але назверх прикриваються "поступовістю"...

У Чапленка, подібно, як і в його ніби-противника Багряного, повинен бути "передовий, прогресивний" світогляд, і він в обидвох виступає в досить... семітській формі: зарозумілого всезнайства. Обидва вони говорять про тих "клерикалів чи галичан" у якомусь насмішливо-протекційному тоні, мовляв, "ви дураки, але ми, то знаємо..." Особливо смішний той тон, бо дуже наївний, у Багряного, який навіть своїх предків поклепує протекційно-насмішливо по плечу й великодушно даровує їм те, що вони — вірили в Бога. Та коли писати про якусь річ, то бодай науковцеві Чапленкові випадало б дещо про оту річ також із її становища довідатися. Тимчасом Чапленко виявляє своїм листом повне незнання правд християнської віри: він не знає навіть того, що Христова Церква не наказує ніяк християнам вірити дослівно в усе, що написане в св. Письмі, отже напр. аж ніяк не є правдою віри те, що Єва постала з ребра Адама, чи що людина не землі живе всього нецілих 6.000 років.

Не знає достойний професор Чапленко і того, що матеріялістичний світогляд аж ніяк не покривається конечно з науковістю, бо є цілий ряд великих учених-природознавців, які визнавали чи визнають інші світогляди. Щоб далеко не йти: наш учений-природознавець проф. д-р Іван Раковський, що в своїй розвідці п. н. "Новий світогляд сьогочасної науки" (Зальцбург 1947) пише: "...науковий світогляд не є постійний і незмінний" (6). Як прихильник "наукового" світогляду проф. Чапленко міг би зрештою згадати ті часи, коли він у середній школі вчився про неподільність атому, що є сьогодні для "стислої" науки нісенітницею... Міг би прочитати наприклад "Історію хемії" проф. В. Оствальда, в якій той матеріяліст піддає в сумнів певність вислідів т. зв. стислих наук і дає на те ряд доказів. А проф. Раковський ще й пояснює напр. таке: "...у 80-тих роках минулого століття матеріялізм перейшов до основних догм соціялізму, а опісля й комунізму і то так же меншевизму, як і большевизму. При цьому... поступові політичні сторонництва й улади покликувалися завжди на повагу науки, запевняючи, що матеріялістичний світогляд є останнім висловом тогочасної науки". (20). Ось тут і частинна відповідь проф. Чапленкові на те, що такий (себто: матеріялістичний) світогляд є й основою ніби іншого "вислову поступової науки" — комунізму-большевизму. А покликуватися на висліди філософії матеріялізму, яка ніяк не випливає з певности доказу природописних чи інших стислих наук, тільки постала як вислід не конечно логічних міркувань на гіпотетичні саме в стислих науках теми, є — оглядно кажучи — такою мудрістю, як покликуватися сьогодні напр. на те, що атоми неподільні, чи напр. сонце крутиться довкола землі. Каже лавреат Нобеля, славний учений проф. Плянк: "... науковий світогляд залишається назавжди тільки приближенням, більш або менш удатним зразком-моделем правди". (59).

Пише проф. І. Раковський: "З'ясовуючи коротко всі згадані погляди найвизначніших представників сьогочасної науки, стверджуємо, що на їх думку... крім звичайних проявів природи, які ми спостерігаємо нашими змислами, є ще прояви, які для наших змислів є недоступні;.. всіми проявами тієї цілої природи керує вища, всемогутня Сила, по своїй розумній волі. Значить, що природознавці станули сьогодні на становищі цілком противному, як дотепер, (станули) на шляху, що веде до... Всемагутнього Бога!" (61). Так пише природознавець, а не філолог чи письменник, пане професоре...

А далі: "...що ж діється з донедавна так могутнім матеріялізмом? Що ж, наука вже перед 20-ти роками (це було видруковане ще 1947 року!) зложила його до архіву старинних пережитків і там він припадає пилом забуття, а матеріялістом сьогодні може бути хіба той, хто не знає сьогочасних здобутків наук природознання, або хто тих здобутків невсилі зрозуміти" (62).

Це написав учений професор університету, природознавець, який за часів давніших сам на-

лежав до т. зв. "поступовців", за що й вибрали були його вони професором петербурзького університету. Подібні думки висловив був іще в 30-тих роках інший наш учений фізик, проф. університету д-р Володимир Левицький, який у різних журналах і особних розвідках (нажаль, не маю їх під рукою) не тільки боронив теїзму саме зі становища науки, але ще й у ряді публичних відчитів станув виразно проти матеріялізму.

То хіба може справжній науковець сьогодні, з таким чисто жидівським тупетом уважати всіх, що признають Бога-Творця, за ігнорантів та ще й казати їм соромитися цього признання до теїзму?...

Думаємо, що п. проф. В. Чапленко саме повинен соромитися свого старомодного і псевдонаукового світогляду, світогляду, який покутує сьогодні ще тільки в комуністів і жидів-безвірників, чи таких їхніх визнавців, як лорд Рассел, якого "науковий" світогляд пропагує співредактор "Листів до моїх приятелів" п. О. Тарнавський у радикальній "Вільній Україні" (ч. 20, с. 50). Саме ті останні теж уважають себе єдино-авторитетними в різних справах, але, треба їм признати, далеко більш начитані в новішій літературі про світогляд науки, як обидва листувальники з ульмівських "Вістей".

Про другого листувальника, меншого матеріяліста і більшого поета (в своєму "світогляді"), політика й поета Івана Багряного, напишемо в наступному числі "Світла".

Марія К. Головінська

МАРІЯ

(Сценічна картина у 3-ох відслонах)

ДРУГА ДІЯ

(Сільська, подільська хата. На стінах ікони прибрані вишиваними рушниками. Між ними, над столом, ікона Зарваницької Богоматері. Посередині хати стіл накритий скатертю, два крісла, лавка, стілець. У середущій стіні вікно. Під бічною стіною постіль з вишиваними подушками, скриня. На постелі недбало кинена шматяна лялька і шматки побіч неї. Двоє дверей напроти себе, по правім і лівім боці. Рання весна, зимно ще).

МАРІЯ (на лавці шиє мужеську сорочку): Шию... шию, кожну нитку думкою перетинаю і... стукне хто, чи заскрипить сніг під вікном — зриваюся тай дожидаю чей відчиняться двері й увійде Андрій або Олекса.

БАБУСЯ (пряде кужіль): Не точи серця тугою, Маріє... Андрій вернеться, він вернеться напевно, а Олекса? Про нього знаєш, що він недалеко.

МАРІЯ: Втік вікном із рук НКВД і наче злочинець який криється по чужих горищах, пивницях... Андрій не вертається. Війна порозбивала наші гнізда-родини, порозкидала людей світами. А тут прийшли "товарищі" і принесли зі собою залізні кайдани. Один одного видає, один одному яму копає. Брат братові ворогом стає, мов очі вибирає, ті очі, які вже й плакати не можуть...

БАБУСЯ: Нема людини, нема людських прав.

ГАНУСЯ (входить із кужілем): Мамо! Добру новину я принесла! У сусіднє село вернувся чоловік, який був у тій тюрмі, що батько. Через кордон перекрався.

МАРІЯ (оживлено): І що? Про батька нічого не чував?

БАБУСЯ (зацікавлено): Може в дорозі стрічав?

ГАНУСЯ (сідає на лавку): Був разом із батьком у Березі, та коли військо німецьке розбило тюремні двері і вони вийшли на волю, то кожний пішов своїми стежками.

МАРІЯ (з жалем): І чому не йшли разом? У мене кожна хвилина, це дорога встелена гострими камінцями... дорога, якої кінця не видно.

БАБУСЯ (спам'ятує): Маріє! У тебе ж діти! *(Марія кидає шитво та виходить дверима. Гануся вештається по хаті. Орися входить у бабусиній кабацайці та великих чоботях).*

БАБУСЯ: Насаникувалася досхочу, а тепер іди, скинь чоботи, бо певно перемокли.

ОРИСЯ: Йду, бабусю. *(Бере свою ляльку та шматки і виходить бічними дверима).*

(Катруся і Дмитрусь входять).

КАТРУСЯ (розкриває платок та показує Ганусі): Дивн, скільки вишила!

(Говорить щось півголосом, усміхається).

ДМИТРУСЬ (затирає руки від зимна): Трохи загріюся... вже обійшов усе на подвір'ю, ще піду і трохи вам дров нарубаю.

БАБУСЯ (усміхається): Господар наш.

ДМИТРУСЬ: Де мама? *(Заглядає у бічні двері):* Мамо!

МАРІЯ (стає у дверях): Чого, діти?

ДМИТРУСЬ: Переказував Олекса і Петро...

ГАНУСЯ: Петро є?

ДМИТРУСЬ: Не перебивай! *(до мами):* Переказував Іваном... *(дивиться на Катрусю, Катруся мішається):* він є на горищі, в Зарічного, щоб йому принести хліба, але трохи більше, як усе, бо обидва з Петром мусять тікати. Шукають за ними. Здається будуть перекрадатися за кордон.

МАРІЯ: Коби тільки щасливо перейшли.

КАТРУСЯ: Кажуть люди, що це так лише до весни... З весною вже будуть усі вдома.

ДМИТРУСЬ: Ох! то-то буде радість! Як пустять леди, то впадуть наші окови...

БАБУСЯ: Що дай Боже!

МАРІЯ: Хто ж понесе цей хліб? Це ж ніч надходить!

ГАНУСЯ: Мамо... я піду...

МАРІЯ (зчудовано): Сама? Ніччю? Ніччю НКВД на села налітає!

ГАНУСЯ: Щойно недавно були, то тепер трохи буде спокою... Сьогодні не було нікого з них у сільраді.

ДМИТРУСЬ: Я піду з нею.

КАТРУСЯ: Ні, я!

МАРІЯ: Діти... Діти... що робити маю? Хто піде — не знаю, лише те знаю, що післати треба, а ти Дмитрусю йди, повважай, щоб хто чужий не вбіг у хату, як лагодити буду.

ДМИТРУСЬ: Іду, дров врубаю на подвір'ю і повважаю. Вже й темніє.

МАРІЯ: Катрусю, заслони щільно вікно! *(Катруся засланяє: Гануся лещиться біля мами).*

ГАНУСЯ: Матусю... я піду, там Петро, Олекса, хто знає, коли знову їх побачу...

КАТРУСЯ (до бабусі): Бабусю... я піду з Ганусею, все краще як обидві будемо. Нікому й увічі не впаде.

(Марія світить свічку, виходить і входить, приносить завинений хліб. Брови в неї стягнені, сильно затулені уста).

МАРІЯ: Щось давить серце і не можу сказати йдіть... а треба, знаю, що треба...

КАТРУСЯ: Це не дуже далеко.

БАБУСЯ: Дещо вбік від села... на полі.

МАРІЯ: Йдете, діти?

ГАНУСЯ: Чужий не піде, а у вас молодші діти. *(Вбираються).*

МАРІЯ: Хай вас Бог провадить! *(Марія і бабуся робить рукою знак хреста).*

БАБУСЯ: Не баріться, будемо чекати.

ГАНУСЯ (до себе): Чогось із хати вийти важко. *(Виходять, у дверях ще оглядаються та крадьми цілують одвірки).*

БАБУСЯ (слідкує за Марією, яка біля вікна): Коби вже скорше ця весна прийшла, може й справді усміхнеться доля.

МАРІЯ: Коби прийшла, коби скорше розвалилася тюрма, тюрма всіх народів. *(Схилається над столом).* Щось недобре віщує моє серце, йду ще хоч раз подивлюся за ними. *(Виходить у двері за дівчатами).*

БАБУСЯ: Тільки жити, а вона наче зранена птаха...

МАРІЯ (входить): Пішли вже мої дівчатка, скрилися поміж хатами, а мені мов серце хтось розшарпав руками... Чому? Не знаю...

БАБУСЯ: Успокійся, Маріє, йди до Орисі, а я почекаю... молитись буду.

МАРІЯ: Не годна, мамо. *(Сідає біля стола, задумується).*

ДМИТРУСЬ (вбігає у хату): Пішли?

МАРІЯ: Вже їх не завернеш.

ДМИТРУСЬ (задихано, скоро): До сільради приїхало НКВД... дижурний фіри замовляє, що буде цієї ночі, ніхто не знає.

МАРІЯ: А вони пішли...

ДМИТРУСЬ: Секретар мене питав, чи не було Олекси вдома... ніби не знає, що його нема... *(Бабуся киває головою).*

МАРІЯ: Він добре знає. Колись приятелював з Андрієм, а тепер і не приступай до нього. *(Встає і на боці до себе):* Якже ж гірко буде мені тепер, доки не вернуться діти... як важко... *(Виходить у бічні двері, з руками в безладді опущеними вділ, із похилою головою).*

ДМИТРУСЬ: Я посиджу з вами, бабусю.

БАБУСЯ: Добре, Дмитрусю, але перше засунь сіняшні двері, щоб хто лихий у хату не ввійшов.

ДМИТРУСЬ (виходить, та за хвилину вертається). На селі так пси виють, чогоєсь так лячно... *(Хтось добивається до дверей від вулиці).*

ДМИТРУСЬ: Хто там?

ЖІНОЧИЙ ГОЛОС (за сценою): Не бійся, відчини!

БАБУСЯ: Це тітка, пусти, Дмитрусю! *(Дмитрусь іде відчинити).*

ТІТКА (задихано): Марії нема?

БАБУСЯ: Що сталося?

ДМИТРУСЬ: Що сталося? *(Марія входить).*

ТІТКА: Ганусю і Катрусю переловили на дорозі НКВД-сти і повезли до сільради... *(Марія без слова вибігає).*

ТІТКА: Маріє! *(Бабуся дає їй свій кожушок і вона вибігає за Марією).*

ДМИТРУСЬ: Хіба хтось показав їм, бабусю?

БАБУСЯ: Кого?

ДМИТРУСЬ: Ганусю і Катрусю!

БАБУСЯ: Певно, що так! Та всьому прийде колись кінець, сину... Прийде! *(Бабуся молиться. Дмитрусь задуманий сидить мовчки довшу хвилину. Марія й тітка входять. Марія йде помалу, мов не своїми ногами, уста сильно затулені, обличчя закам'яніле).*

ТІТКА (до бабусі): Казали їм показати де Петро й Олекса, то випустять.

БАБУСЯ: А вони?

МАРІЯ (сідає, затулює обличчя руками): А вони зробили так, як мої діти.

ТІТКА: Дижурний казав нам, чув під дверима, що Гануся, люба дитина, випрямилась і сказала: "Як би навіть знала, то не сказала б!" Тоді вони до Катрусі, а вона — хто б то був сподівався! — розсміялася їм у вічі й каже: "Чи ви думаєте, що я чужа Олексі — це ж мій брат!" НКВД-сти розлютилися, два з них вивели їх тай повезли, а кілька ще осталось.

ДМИТРУСЬ: Куди повезли?

ТІТКА: Не знаю.

МАРІЯ: І пішли діти, гейби їх ніколи не було... *(Береться з собою, щоб не плакати).*

ТІТКА: Чей вернуться, Маріє!

МАРІЯ: Що? Зрадять? Ніколи!

ТІТКА: Та ні, може їх випустять.

МАРІЯ (гірко): Випустять... не знаю.

ТІТКА: Побіжу до своїх дітей, а ти не сумуй, Маріє! *(Виходить, за нею Дмитрусь, щоб зачинити сінешні двері).*

МАРІЯ: "Не сумуй"... Хіба ж я своїх дітей не знаю? Це душа Андрія і це моя душа та й одно серце. Її назовні не видно, але торкни її, *(важко дихаючи і притишено)* то ствердне наче камінь, і нічого не дізнаєшся, скорше згине... *(хилить голову).*

ДМИТРУСЬ (присувається ближче бабусі, тривожно заглядає крізь щілину біля заслони у вікно тай шепотом до бабусі): Наш пес вис... на селі якийсь рух, світла блимають по хатах. Чогось люди спати не можуть, бабусю.

БАБУСЯ: Кожному важко Маріє, йди спічни та й Дмитрусь піде, пізно вже. Діти і так сьогодні не вернуться.

МАРІЯ (наче не чує): Раненько, Дмитрусю, поїдемо за ними до району, може допитаюся.

БАБУСЯ: Маріє, дочко, йди хоч голову приклони...

МАРІЯ: Йду до Орисі подивлюся. Ходи. Дмитрусю.

ДМИТРУСЬ: Я ще з бабусею посиджу.

(Марія виходить. Дмитрусь відхиляє заслону від вікна крайчиком, відскакує і тулиться до бабусі).

БАБУСЯ: Що з тобою? Провиділося щонебудь? Чого ніччю у вікно дивишся? Хто таке вигадав?

ДМИТРУСЬ (залякано): Біля нашої хати якісь люди... та й якісь коні зі саньми стали.

(Сильний гупіт у двері знадвору, термосить клямкою, гупіт об двері чобітьми).

ЗА СЦЕНОЮ: Відчиняй!

ДМИТРУСЬ: Це вони!

БАБУСЯ: Хай діється Божа воля! Відчини Дмитрусю!

(Дмитрусь виходить відчинити. В хату входять два енкаведисти, голова сільради, секретар, господар від саней. Дмитрусь водить очима від одного до другого, спинюючись на дверях, куди пішла Марія).

МАРІЯ (у дверах, важко дихає, вп'ялює очі в секретаря, він відвертається. Марія назовні наче спокійна).

І. НКВД-ист: Збирайся і то хутко, щоб не спізнили транспорту!

МАРІЯ: Куди?

І. НКВД-ист: За дочками поїдеш...

(Бабуся спертa об стіл, не рухається).

ГОСПОДАР (до Марії пошепки): Виведу Орисю тамтими дверима...

(Марія перечить головою. І-ий НКВД-ист шниряє по хаті, голосно гупаючи чобітьми, другий стоїть нерішуче, задумано опустив голову, помалу крутить цигарку).

ГОСПОДАР: Маріє, студено, а то дитина... може недовго... *(І-ий НКВД-ист виходить у бічні двері).*

МАРІЯ: Це ж моя дитина, не оставлю нікого. Ще треба сліз, щоб скінчився оцей шлях неволі і я йду з усіма дітьми. Не спічну, доки не побачу волі... Я ж жінка Андрія! *(До господаря):* Збирай маму й Дмитруся, я йду по Орисю.

(Господар убирає бабусю в кожушок, зав'язує хусткою довкруги голови, бабуся не рухається. Секретар, голова сільради, переглядають хатню обстановку. II-ий НКВД-ист не рухається. Коли інші відвернулися, він нахиляється до господаря і шепотом):

II-ий НКВД-ист: Спакуйте їм щонебудь на дорогу, вони й не думають про це.

ГОСПОДАР (до бабусі): Може вам подати ще щонебудь?

БАБУСЯ (бере свою паличку, яка стоїть у кутi біля лавки): Не треба нічого, оце вистачить *(показує на паличку)*, щоби пройти шматок дороги, який мені остався *(спирається до одвірків, водить очима по хаті, по людях, вп'ялює очі в ікону Зарваницької Богоматері, а тоді стає в дверях, де Марія, у другі двері з яких виходить І-ий НКВД-ист).*

ГОСПОДАР (шукає за харчами, хлібом, одіжжю, спаковує наосліх, його заслоняє II-ий НКВД-ист і, він виносить це до саней, на двір).

БАБУСЯ (до Дмитруся): Здійми ікону! *(Вказує на ікону Зарваницької Богоматері).*

ДМИТРУСЬ (здіймає, передає бабусі. Бабуся цілує, тулить до себе. Дмитрусь складає свої книжки): Хоч це візьму...

І-ий НКВД-ист: Не рушай! Не твоє вже!

II-ий НКВД-ист (до себе схвильований): Чи це не кривда? Доки так буде? Доки?

(Дмитрусь із жалем відсувається вбік, вбирається. Марія в дверях, убрана до дороги. Орися в кацабайці, обвинена теплою хусткою, тримається маминої руки. Щільно тулиться до Марії та водить перелякано очима по людях).

ОРИСЯ: Мамо! Куди йдемо? Чого люди тут? Мамо?

МАРІЯ (тулить Орисю до себе): Поїдемо за Ганусею і Катрусею. *(Орися труситься).*

МАРІЯ: Успокійся, донечко, кидаємо нашу хату — а за це чей зглянеться Господь над нашими нивами й очистить їх від "хабаззя", яке так буйно розрослося... *(ломиться голос і до себе)* Не можна плакати, ні! Ще треба буде сліз потому, я ж іду вже геть із хати. *(Простує до дверей, розглядається по хаті).*

І-ий НКВД-ист: Виходи! Виходи!

(II-ий НКВД-ист відвертається й виходить із хати. І-ий НКВД-ист перечисляє усіх).

І-ий НКВД-ист: Один, два, три, чотири... *(До Марії):* Ходім, Маріє, не завернемо! *(вказує на ікону).* Вона з нами... Вона з нами..!

МАРІЯ: Орисю... Дмитрусю... *(дотикає рукою, бабусю також, зломаним голосом).* Серце одна рана... Боже прости і провадь... Я наче п'яна... *(У дверях ще оглядаються, хрестяться, цілують одвірки, клякають, цілуючи поріг).*

І-ий НКВД-ист (цідить крізь зуби): Скоріш...

БАБУСЯ. (відносить руки вгору): Боже прости, прости і рятуй...

(І-ий НКВД-ист випихає бабусю поштовхом. За ними виходить голова сільради й секретар. На сцені безлад і пустка. Ще чути якийсь час знадвору голоси, лайку, дзвінок від саней, гупіт чобіт, гупіт саней, а свічка слабо блимає, догаряє. Довшу хвилину нікого нема).

АНДРІЙ (обдертий, змарнілий, зарослий, підперезаний шнурком із костуром у руках. Легенько вхиляє двері, всуває голову). Цілує поріг, цілує одвірки, хреститься та враз змінюється вираз обличчя): Ох Боже! Що це? Чому порозкидане все? *(з жахом)* Що сталося? *(біжить до другої кімнати):* Маріє! Діти! Мамо! Де ви? *(Виходить зовсім зломаний).* Нема... нікого нема...

(В хату входить секретар сільради).

СЕКРЕТАР: Виносися, приблудо, *(дзвонить ключами)* бо хату замикаю — це державна хата!

АНДРІЙ (дивиться, пізнає): Друже... *(простягає руки).* Де ділася Марія, діти, де мама?

СЕКРЕТАР (отрясається, дивиться перелякано на Андрія): Який я тобі друг?! Марія? Хто ти?!..

АНДРІЙ: Я Андрій. Ти знаєш, де я був. Німці звільнили нас і я сотками кілометрів плентався, щоб добитися до своїх, до рідної хати...

(Секретар подається назад).

АНДРІЙ (благає): Скажи де Марія?!

СЕКРЕТАР (цідить крізь зуби): Поїхала... на... Сибір...

АНДРІЙ (з переляком): На Сибір? На Сибір?! Не можу думати нічого... серце розірветься... Вже йду геть... Вже йду... *(Виходить).*

(Секретар наосліх гасить свічку, дзвонить ключами і колодкою, гупаючи відходить, тікає).

Кінець 2-ої дії.

Володар Буженко

ІВАН СУЛИМА

(Історична повість)

Була весна 1626 року. Томина неділя. Земля пахла теплом і життям. Гомін пташні сплітався зі співами молоді. У ясній світлиці, при відчиненому вікні, сидів Сулима, а на білому ліжку лежала трохи ще бліда його Параня. Коло неї немовлятко.

— Ти, Параню, геть узяла верх! Бо вже четвертий гість у нашу хату і знову дівчинка! — усміхнувшись почав розмову Іван.

— Та воно Бог знає що робить, зрештою і так ні турки, ні поляки, ні навіть московити не можуть собі дати ради з козаками. А ще як би твоїх чотирьох козаків прийшло, то вже хоч бери і з землі втікай...

— О, або ж дівчат не можна навчити орудувати шаблею? Чекай, чекай, як тільки Маруся буде мати з десять рочків, а потім Оксана і Леся, то ти побачиш, що то за козачки з них будуть.

— Не говори навіть такого, Івасю! Дівчата мають своє завдання в житті: їм бути добрими господинями. А Оксанку я бажала б на черницю віддати, ти ж знаєш, яка вона богобойна, як ангел який!

— Та хай буде по твоєму, серце, навіть коли б усі були черницями, то я не проти цього. Бог дає діти і Бог бере їх собі на службу. Коли був я в Італії, бачив там дуже багато черниць та ченців. У нас якось на це мало звертають уваги. А нам теж треба таких, щоб вимолювали Божу поміч тим, які мечем християнство та Україну боронять...

— Добре кажеш. Тільки коби Господь і Пречиста Мати допомогли нам наших діток по Божому виховати. Як дитину змалку наклонити до Бога, то потім її вже жадна сила від Нього не відтягне.

Отак при родинних справах наступила весна 1628 Божого року. Сулима зі свого кульчицького господарства слідив за розвитком подій. І він бачив, що козацтво набирає щораз більшої сили та починає вже просто полякам диктувати. Це його дуже тішило, як теж і те, що справа унії на добрій дорозі. Хоч упав під топором переслідувачів, засліплених білоруських братів своїх, полоцький архиєпископ Йосафат 1623 року, проте кров його не пішла на марне, бо минулого року навернувся до католицької віри сам головний противник св. Йосафата єпископ Смотрицький та почав акцію за з'єдиненням. За такий на-

дійний оборот справи кожного дня Іван із подругою та дітьми спільно молилися перед образом Пречистої Діви за правдиве католицьке православ'я українського народу.

Одної неділі літа Сулими сиділи в садку та розмовляли, а дочки бавилися на веретці, як до воріт застукав козак. Це був М'якошинський. Лишивши жінку та донька, Сулима подався в хату з гостем. Говорили до пізньої ночі. У понеділок прибулий козак зник із Кульчиць, хоч за ним шукали польські вояки. Ще того самого дня Іван із родиною пішов на кладовище помодитися на гробах своїх батьків, — бо й мати померла два роки тому, — і попращавшися зріднею, передав маєток своєму братові Остапові. Цей виплатив йому досить малу суму, а потім зробили акт купна-продажі перед королівським урядником у Самборі.

Про ці справи мало-хто знав, а що Сулима кудись вибирається, то, крім брата та пан-отця, таки ніхто. Останню неділю в Кульчицях відсвяткували Сулими дуже врочисто. Найняли Службу Божу за живих і померлих роду Сулимів та зробили малу гостину для вибраних гостей. Чогось дивно було гостям, що Параня мала заплакані очі. Увечорі довго родина не сиділа, рано пішли спати. Коло півночі прокинувся Іван та легенько пробудив жінку. Обидвоє розбудили в сусідній кімнатці донечок. Помолилися спільно і скоро почали одягатись у дорогу. Сулима передав жінці дівчат, а сам пішов на подвір'я. Осідлав коня й розбудив сусіда. Сусід Марко запряг коней до карети та примістив подругу й дітей Сулими. Тихо покотилася карета, з поперев'язуваними соломою колесами, в напрямі на схід. У Бучачі чекав на них М'якошинський та забрав Сулимів до свого зимівника біля Черкас. Там осталася пані Параня з Марусею, Оксаною, Лесею та маленькою Софійкою. М'якошинський теж уже був кілька років подружений і мав троє дітей. Його пані Наталка була з Києва. Обидві жінки почали нове життя на зимівнику.

Знову ж Микита та Іван подалися на Січ. Тут запорожці повернулися саме з невдалого походу на Крим. Дотеперішнього гетьмана-невдаху Чорного скинуто, а на його місце вибрано Івана Сулиму. Але він там довго не побув, а в травні почав адмініструвати маєтки Жолкевських на Переяславщині. Там була й пані Параня з доньками. Так прожив Іван Сулима п'ять років у спокою, працюючи та виховуючи своїх діток. Аж знову одної днини виїхав із якимсь козаком у степ, попрощавшися тепло з дружиною і дочками.

15.

Була темна ніч. У вартовій кімнаті Кодацького замку, що його поставив польський гетьман Конєцпольський пильнувати козаків, сиділо кілька вояків і підстаршина драгунів. Грали в карти, а сторожити їм і в голові не було. Правда, два вояки ходили біля брами на мурі. Але вони собі тут спокійно та безпечно забавлялись. Бо хто смів би напасти на такий нездобутий замок, як цей Кодак? Та ж це чудо військової техніки останніх часів. На будову його ввесь свій талант вложив відомий французький інженер Гійом Лявасер де Боплян. Замок стояв коло першого дніпрового порогу, недалеко устя Самари-річки, на високому правому березі Дніпра-Славути. Беріг там рогом уганяється в ріку, примушуючи її робити круте коліно. Весною починалася праця, а вже в липні могли тут примоститися дві ескадрони драгунів під командою французького старшини Маріона.

Той то вражий Маріон мав завданням не тільки не пускати запоріжців на море гуляти, але ще й підпринявся за сухопутнє приборкання козацької сваволі. Не тільки казав бити з гармат по козацьких дубах, що пропливали повз Кодак, але й рибу заборонив ловити, на звіря полювати, а непослушних забивав у ручні й нашийні кайдани.

Отаких до двадцять козаків мучилися в кодацькій тюрмі і серед ночі просили, щоб Господь вирвав їх із ляцької неволі на вольний степ і вольну землю.

І вислухав Господь їхньої молитви якраз отої чорної ночі літа: з чотирьох сторін підсувалися під замок козацькі загони. Кожний числив по 200 чоловік, себто кожний мав стільки, що було всієї залоги Кодака. Тільки не тягнули козаки за собою гармат; облягати ж Кодак ніхто з них не збирався. Вони мали на думці одним махом захопити кріпость та зробити їй крапку.

Козаки М'якошинського наступали з горішнього бігу Дніпра. Тут було чимало плавнів і можна було легко скритися в їх гущі. Подібно було й у сотні Волоха. Вони заходили замок із східнього боку. Тут треба було тільки видряпатися по високому березі. Не один козак потовкся, коли необережно наступав на мідку землю і посунувся майже до ріки. Найпогайше було з півдня і з заходу. Головно з заходу, звідки припирав голий степ: видно ж далеко навіть корчики трави, не то козацьку дебелу парсуну.

Західню групу вів Довбня. Властиво не вів, бо всі сунулися на животах і що крок надслухували, чи не почують сигналу південної групи, яка мала захопити браму. Цією проводив сам отаман Сулима.

Години помалу минають. Козаки зробили великий марш, бо прийшли з-за річки Самари, де вже кілька днів сиділи скриті в дубовому гайку й очеретах. Тепер, хто де міг, відпочивав і готувався до розправи. А може не вдасться? Бо хоч усі знали сприт Сулими, таки були одурманені фальшивою чванливістю поляків, що, мовляв, Кодак не до здобуття людськими руками. Один Сулима був спокійний. Він вибрав кілька козаків і з ними посувався помалу до брами, а команду відділу мав Лесь.

— Помалу вперед і слухать, чи не ворушиться що коло брами, — дає накази своїм товаришам.

— Нічого не чути — каже козак спереду, — видно поляки смачно сплять, бо й самі вірять, що Кодака жадна людська сила не досягне.

— Мабуть правду кажеш, — прошепотів по хвилі Сулима — але посуваймося дальше.

— Отамане, ми вже коло рова з водою: Там на дні гострі палі, коби хто не посунувся, бо тоді все пропало.

— Маєте хто аркана?

— Ось, отамане, маю довгий, тільки хто буде кидати на той пень, що там стоїть?

— Хто має охоту, нехай пробує щастя. Всюди тихо, а шум порогу заглушить наші рухи.

— Я кину, отамане, спробую щастя — відізвався молодий козак Грицько Самосій.

— Тільки не прогав, бо бачиш мою шаблюку?

— Він не прогавить, отамане, я його добре знаю — сказав знову другий козак.

— Та хай, пробує в ім'я Боже.

По тих словах козак Грицько Самосій уложив відповідно аркан і справно кинув.

Захуркотів у повітрі шкурятяний шнур і пацнув по пеньку на другому боці. Всі присіли з очікування. Грицько легесенько потягав до себе кінець аркана, врешті прошипів: — Трапив: зачепив за пень. Кіньми тягнути, не вирветься.

— А тепер прив'яжіть до того дубчака другий кінець і будемо мати міст під сам мур твердині.

Козаки скоро прив'язали другий кінець аркана і Грицько Самосій мов вивірка понісся по аркані до муру, на другий беріг. Козаки спостерігали його мавп'ячий хід із запертим віддихом, он ще зо три метри і на другім боці. Та тут сталося щось неочікуване: бренькнув аркан і Грицько полетів майже в воду. На щастя не випустив із рук линви і тим робом лишився на другому боці. Розуміється, гепнув добре собою об стромий беріг. Козаки причаїлись. Сулима дивився на твердиню, чи часом чого не помітили.

— Отамане, отамане! — вказуючи на одне віконце твердині, шепотів молодий козак — видно почули стукіт, бо у віконці блиснуло світло.

І справді у віконці заблимало світло і його вузька смужка сплила по мурі. Козаки задеревіли та прилягли до землі. Ого, вже все пропало — подумав неодин.

Але світло, як раптом показалося, так раптом щезло. Знову настала тиша серпневої ночі і тільки здалека чути було шум порогів.

Про всякий випадок козаки почекали ще трохи, а потім отаман казав принести від других козаків, що остались подальше, ще дві міцні линви. Самосій чекав на другому боці. Йому перекинули обидві линві. Грицько прив'язав їх міцно до пенька, а звідси прикріплено їх кріпко до молодого дубчака. Для проби спустився по линвах на другий берег якийсь козак. Линви трималися сильно. Отож Сулима дав наказ, нехай бодай 50 чоловіка присунуться з великою обережністю до берега.

Не треба було довго чекати, як почали сунутися понад ровом козачі тіні. Перетягнено і довгий дрючок. Сулима теж переправився на другий бік. У тому часі прийшов зв'язковий від М'якошинського. Повідомляв, що всі козаки вже на місці. Тільки вдертися до замку і готово. Перемога тоді наша!

Самосій подався попід муром до місця, де найлегше було видряпатися на мур. Тут поставив він дрючок і почав його укріпляти. Крім того, ще три козаки мали притримувати дрючка, щоб часом не скрутився і своїх подорожніх не кинув у воду, під якою ж стояли вбиті гострі палі...

У той час Сулима ще востанне передумував свою задачу. Має знищити оте ненависне кодло польщини та неволі на Запоріжжі. Не досить що вже в Україні місця нема, куди б не ступила ворожа польська стопа, враз із жидаки та своєю шовіністичною релігійною політикою, але от і на Запоріжжя вони вже пхаються. Куди ж нам тоді вибиратися, хіба на Дон, або на Кавказ? Польща несита! Але побачите, що козаки мають ще силу і десятому будете заказувати, щоб на вільні запорізькі землі не пхався...

— Отамане, вже готов дрючок і починаємо лізти на мур — прошепотів Самосій.

— Добре, але кожний нехай бере з собою трохи клочча і кресало, бо треба буде вогнем давати знаки для других козацьких загонів. Розумієш?

— Так, пане отамане!

Першим поліз на мур Самосій. Тихо. Тільки один вартовий ходить біля воріт. Але й він теж видно дрімає, бо що хвилини спирається на мур і задирає голову догори. У вартівні ще світиться, та галасу нема: видно теж дрімають, а може й усі сплять. Бо то славне польське військо любить і на варті задрімати. Ми їх знаємо ще з-під Хотина. Там їх татари чи турки застукували в ночі, як баранів, і перерізували. Коли б тут наші українці сторожили, то були б непереливки, але драгуни, і то ще збиранина з тих різних західніх народів, нам не страшні.

Самосій дав знак, щоб другі вилазили на мур. Кожний козак не ставав на мурі, а клався плазом біля свого товариша; здавалося вночі: мур підріс на які дві п'яді вище. Останній виліз Сулима. На долі осталося ще до 20 люда. Вони мали зараз теж дряпатися на мур. Але перші мали зробити їм місце.

Сулима дав козакам знак спускатися на подвір'я твердині біля брами, де був звідний міст. Без гомону сплигнуло з високого муру 30 вояків. Сховавшися за виступом башти, Самосій обсервував вартового. Той цілком спокійно сперся об мур і дрімав. Бистрі козацькі очі доглянули примкнені повіки, хоч була чорна ніч. Тільки з ножем за поясом і коротким арканом посунувся Грицько здовж муру до вартового. Той не рухався. Вже близько відчув козак спокійний віддих вояка: він стоячи спав. Грицько не спішився, хоч за ним зорило пару десяток козацьких очей. Помаленьку присунув свої кріпкі долоні до горла драгуна і легенько його обійняв. Минуло кілька хвилин і на місці вартового ходив одягнутий у драгунську юбку козак...

Та що з того, коли брама замкнена окремими ключами і ті ключі, як не в Маріона, то на вар-

тівні. Треба взяти вартівню. Трьох запоріжців помалу скрадається сходами башти. Чують: хтось вийшов та йде надолину. Сулима чекає на нього за закрутом. То підстаршина; йде мабуть провірити вартового. Іде й посвистує. Без зброї. Помалу напомацки нащупує сходи. І нагло: тратить рівновагу й без звуку паде в чийсь сильні обійми. Очі заходять мрякою, а обійми тиснуть кліщами драгунське горло.

— Хлопці тепер скоро на башту й розброїти варту — наказав Сулима.

Козаки не далися двічі просити. Кілька їх напали на сонних драгунів і відразу їх викінчили. Самосій побіг до муру й передав наказ Сулими:

— Всі частини козаків усіми способами полізуть на мури. Небезпеки вже немає!

І з віконця башти показався вогник раз, два, три. Це знак, що башта вже в руках запорожців. Сулима зараз поділив козаків по п'ять чоловіка і післав зайняти кожну башту, де були гармати та зброя. Зі східнього боку показалися поміж будовами кріпости якісь тіні. Це йшов М'якошинський, а далі помалу просувався Волох і Довбня.

— А де ж решта вартових? — запитав шепотом Сулима Микиту.

— Всі перебиті. Але брами не відкривайте, щоб котрий не втік, як настане переполох. А де ж командант?

— Зараз ми пошукаємо його хату, а тепер братися до решти драгунів.

Наче якісь дивні тіні, мов ті мурашки обсідали козаки забудування кріпости й добиралися до мешканя драгунів. Драгуни так були допекли запоріжцям, що ніхто їх не жалів. Одиноко спасти життя можна було втечею від грізних козаків, але як тут було втікати? Запалили смолоскипи. Може яка десятка драгунів то тут, то там почала робити спротив козакам. Та вже пропало: драгунські трупи щораз густіше вкривали подвір'я й приміщення твердині.

Он привели козаки якогось перестрашеного старшину до Сулими.

— Не вбивайте мене, панове козаки, в мене ж жінка, діти! Майте наді мною милосердя. Я ж християнин! — просився старшина.

— Слухай, капітане, — каже йому Сулима — скажи де в'язні, що їх твій жорстокий фараон Маріон запроторив у диби?

— Даруєте мені життя, то зараз скажу...

— Відповідай, капітане, на питання, не церемонься: де в'язні?

— Але, пане козак, пощадіть мене, в мене молода пані і діти. Будьте такі добрі, будьте такі ласкаві... Я більше не буду йти на ваші землі. Не буду, пощадіть!

— Слухай, капітане, я з тобою не маю часу передиратися, — відвітив гостро Сулима — кажи, де в'язні?

— Вони там у підвалі, біля мешкання пана команданта Маріона... Пане, пощадіть мене!...

— Хлопці зараз мені визволити в'язнів! А ти, капітане, послухай тепер моєї мови: просишся і покликаєшся на молоду жінку й дитину чи дітей. Але скажи мені, що ти колись зробив з тією козачкою на Даниловім зимовнику? Знаєш котрою? Бо ти там був, пане капітане Рожере Блюа, правда?

Капітан поблід ще гірше, як перед тим, мовчав.

— А бачиш, що я тебе пізнав і там ти на себе засуд смерти підписав. Ця козачка теж мала чоловіка, який десь у твоєму підвалі кочає, а може вже і сконав. І в неї були діточки. П'ятеро було, неправда, а що ти зробив з тим найменшим хлопчиком? Не вхопив ти за ніжку і не розбив головки до порога? А що ти з його мамою зробив? І ти ще покликуєшся на свою християнську гідність, а може ти ще скажеш, що ти католик?

— Так, так я католик, простіть більше не буду, ніколя не буду... Винагороджу, простіть пане отамане... Пане Сулима, та ж ви папський приятель, помилуйте!...

— Хай Господь тобі пращає, але спокутувати мусиш тут на землі за своє безправство! Хто невинну кров пролляв, той мусить своєю заплатити! Вас сюди ніхто не присилав, ані сам уряд не силував. Всі драгуни кріпости це насмикижолдаки і то добре плачені. Тому кінець вам. Кожному сьогодні буде належна заплата!

Сулима пішов далі, хоч ще далеко за ним неслися благання капітана Рожера й інших. Одначе козаки вже ніяким заявам не вірили. Вони десятки років бачили, як то з ними поводилося польське правосуддя. Найлагіднішa кара в поляків — було посадити на паль, не кажучи вже про повідрізувані вуха, носи, руки, ноги, повикалювані очі... І то не за напасть, не за грабіж, насильство, а за те тільки, що хотіли жити вільними людьми на своїй власній землі!

Сулима одначе під карою смерти заборонив мучити винних. Як винен смерти, нехай умирає, говорив, але не вільно над ніким знущатися; за це чекає смерть!

За той час козаки витягли сплячого Маріона. У його кімнаті знайшли цілий склад вин і горілок. У куточку кімнати знайшли непритомну дівчину з недалекого хутора. Збив її той французький нелюд, бо не годилася на його плюгавства. У підвалі були теж заковані ще кілька дівчат та молодиць, які мали бавити панів драгунів. Їх запорожці зараз увільнили й вислали далеко від замку. Самого Маріона судив М'якошинський. Його обвинувачили не так у командуванні ненависною кріпостю, як у нелюдській поведінці з населенням, головно з жінками.

(Далі буде)

Олександер Мох

ДАЛЕКИЙ, ДІТОЧИЙ СВІТ

Галина Журба. ДАЛЕКИЙ СВІТ. Автобіографічна розповідь. (Видавництво) "Перемога". Буенос-Айрес 1956. Стор. 372; форм. 132x178 мм, Ціна $3.00. Тираж 1.500 прим.

Ця "автобіографічна розповідь" видана вже з третього рукопису, бо два попередні пропали. Воно прикре для авторки, але добре для літератури: чим більше автор працює над своїм твором, тим твір звичайно досконаліший. Авторка працювала над "Далеким світом" від 1930-39, потім 1940-43, а врешті 1949-55. 20 років близько! Тут вона трохи подібна до Фльобера, що "шліфував" деякі свої повісті і по 27 років...

Питається нас у вступнім слові, чи її "бесідний стіл" не знудить гостей-читачів? (7 стор.): 372 сторінки дрібного друку і майже все тільки спомини з власного дитинства до 11 року життя... (Та й ті спомини властиво не скінчені й ми були б дуже раді, як би авторка дала їх продовження!) Може й дещо слушний отой сумнів самої авторки і треба сказати, що читання її споминів вимагає зрілого і, скажім правду, трохи несучасного читача та бодай трьох днів на читання навіть для скорочитців. Бо авторка — правдивий поет-епік, а відомо, що таких в атомовому віці недолюблюють. Проте хто "могій пріяти" таке і в нашому віці, то не стратив даремне часу на читання. Бо авторка справді у високо-мистецький спосіб "ретроспективною методою зуміла відтворити світ дитячої психології" (д-р Марія Овчаренко, "Овид" ч. 2-3, 1957, стор. 6), передала прецікаві образи життя шляхотських домів польських і українських минулого сторіччя, української природи, життя звірят і т. п. так, що її книжка не самі мемуари, а властиво прекрасний белетристичний твір, свого роду "Пан Тадеуш" писаний прозовим ладом. Коли я тому 30 років рецензував "Зорі світ заповідають", перший більший друкований твір цеї ж авторки, то мав іще деякі сумніви в повну її письменницьку самостійність (:велика подібність до 1-го тому "Волині" У. Самчука, який вийшов був того ж самого року, що й "Зорі..."). Сумніватися тепер у повний розвиток письменницьких дарувань і сил авторки, було б уже "блюзнірством": немає для мене сумніву, що авторка сьогодні одна з передових постатей нашої західньо-української белетристики. Живість розповіді "Далекого світу" дорівнює прекрасним белетристичним споминам В. Королева-Старого п. н. "Згадки про мою смерть", а образовість і інші ж, навіть чисто мовні, засоби красного письменства ще й ці "Згадки" перевищають. М. і. треба підкреслити великий вклад авторчиного словництва, яким вона дуже збагачує нашу літературну мову та рівночасно — зовсім правильно відбігає від сьогочасної манії пуристів творити якусь "уніформовану" літературну мову, викидаючи з творів письменників усе, що не підходить під штамп деяких мовознавських Сталінів, мейд ін Юесесар... Зате мусимо як чудацтво й просто шляхетську впертість (яку собі сама авторка "Далекого світу" приписує, та й фама ферт про неї...) вважати авторчин правопис із такими чудасіями, як напр. асоцьяцьєю, цікавістю, парафія ітп. На нашу гадку, авторка була б кращою письменницею, як би на старість — не бралась реформувати український правопис на зразок пок. Нечуя-Левицького.

Як спогади-опис старих часів, життя шляхотських родів Домбровських, Копистенських і взагалі досить широкий опис тодішнього життя (до 1900 років) українських земель Поділля близького Волині, з побіжним оглядом (тут авторка далі підсвідомо шляхтянка, хоч скрізь і підкреслює свою демократичність тепер...) життя простолюддя — "Далекий світ" має не тільки для читача белетристики, але і для історика тих часів велику вартість: ніяка ж історія-наука не представить живого життя так, як мемуари поета.

Але... Авторка напевно латинсько-католицької віри хрещенням, по батькові полька, замужем за визначним членом нашої радикальної партії (відомої з антиклерикалізму), без сумніву визначна белетристка. На жаль, вона — на лад Федьковича, який поет і оповідач добрий, уважав себе чомусь то за великого драматурга — вважає себе в праві звести бій проти польської шляхти (хоч описує її щиро з серцем...) та, гірше вже, і з ненависною "унією". Тут вона — як щиропольська шляхтянка душею — повторює всі московські брехні на українське католицтво до таких мудрощів включно, що, мовляв, унія була накинута силою та служила Польщі за місток до латинства й польщини... Авторка за православною традицією не читала нічого з того, що пишуть тепер історики нашої Церкви, тримається далі сліпо всіх московських і польсько-масонських брехень минулого сторіччя і це нас, пря її позуванні на "поступовість" мейд ін Коломия-радикали, дуже прикро вражає: вроджена інтелігенція повинна була підказати їй прочитати бодай кілька новіших наукових праць про унію, напр. видань "Записок ЧСВВ", католицького наукового письменства, чи вже тільки Дм. Дорошенка, православного й масона — а тоді лише писати про такі справи, як історія Церкви.

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА ГУРТІВНЯ
СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ
UBA TRADING CO. LTD.
420 Bathurst St. — WA 2-6115-6

ОДИНОКА В ТОРОНТІ УКРАЇНСЬКА
КРАМНИЦЯ ЦЕРКОВНИХ РЕЧЕЙ
DIOCESAN CHURCH GOODS STORE
278 Bathurst St. — Toronto, Ont.
Великий вибір церковних речей. — Напрестольні Євангелія. — Церковні книжки. — Молитовники і багато інших речей.

АРХІТЕКТ
ЄВГЕН ГРЕНЬ
Член Королівської Палати Архітектів Канади. Виконує плани і кошториси церков, шкіл, будинків громадських організацій (галь), фабрик, торговельних центрів, як також мешкальних домів.
WA 3-9754 — Toronto, Ont. — 3 Spadina Rd.

АСЕКУРАЦІЯ
всіх родів: життя, хвороби, вогонь, крадіж, автомобілі і т. п.
Купно-продаж нерухомостей, виєднування позичок.
Y. ONYSCHUK & CO. LIMITED
333 Roncesvalles Ave.
Toronto, Ont. — Tel.: LE 4-4241

ANDREW TAILORS
Phone: LE 6-0982
The place where CUSTOM clothes are made.
High-Grade Alterations, Repairs, Etc.
Cleaning and Pressing.
1076 QUEEN ST. W.
Toronto 3, Ont.
Андрій Наконечний

Проте напад на унію авторки — хоч "поміг" т. зв. православним типу Огієнка до напасливих статтей проти унії, — здається нам, аж ніяк не виходить із "православних" поглядів авторки, тільки саме з аролігійности її взагалі. Де тільки авторка згадує про релігію, скрізь робить вона це, як кажуть поляки, "з пржеконсем". Не диво: "Найближчий католицький костел (наша парафія), у Ладижині, дванадцять верств від ферми. Майже ніколи не буваємо там. Батьки, очевидячки, не відчувають в цьому великої потреби; у батька на столі Дарвін і Дрепер; мати "клєх" не любить, як висловлюється про ксьондзів, хоч, засадничо, ніби релігійна. Єдиний зв'язок з костелом, це органістий перед Різдвом з "оплатками", ну, і похорони та хрестини". Увесь опис участи авторки в богослуженні (стор. 126) це, властиво, ніжне глузування з релігійности. Також у поглядах на мораль авторка виявляє зовсім духа польських шляхтичів вольтеріянців; нпр. ніякого осуду розпусти Гадася (одного з членів родини), хіба тільки жаль, що заразився "панською хворобою" й помер по жидівському лікуванні. Типи, за якими видно авторка стоїть серцем і симпатіями, це типічні шляхтичі-ветоніянці: роблю, що хочу, зі свого не вступлю ні на йоту. Коли вмирає дідо, який скривдив батька авторки ще за його діточих літ, то батько не йде з ним навіть перед смертю проститись. Подібно характеризує авторка й себе саму, як дитину ще: нікому ніколи не скоритись. "Характерничок" — називав її батько; ми сказали б: лєрця... Більше ще на тему "релігійности" (в знаках наведення) знайде читач у статті д-р Марії Овчаренко п. н. "Релігія в творах лавреатів Українського Літературного Фонду в Чікаго" ("Овид" 1957, ч. 2-3, стор. 6-7).

Саме з наведених вище рацій "Далекий світ" не може стояти в католицьких бібліотеках ані не можна його давати в руки незрілого читача. Бо релігія для католика варт більш від хоч і як гарного мистецтва і хоч від як заслуженого автора. І ніякі часові цінности не заступлять нам ніколи вічних, і ніколи одиниця не матиме в нас права рішати в ім'я часового, одиничного про вічне, загальне — Боже.

Першоякісне молоко — у пляшках і картонах — знамениту гуслянку, різнопроцентову сметанку, квасну сметану, сир, масло та незрівняної якости морозиво доставляє домів і до крамниць.
УКРАЇНСЬКА МОЛОЧАРНЯ
GREEN VALE DAIRIES LTD.
3156 DUNDAS ST. WEST
Telephone: RO 7-1728

ОГЛЯД ПРЕСИ

ГЕНЕРАЛ ВВОКЕР ПРО "ТАЄМНУ ЗМОВУ" В ЗДА

Генерал Едвін Ввокер, колишній командир 24-тої американської дивізії в Західній Німеччині, виступив перед сенатською слідчою комісією з важкими обвинуваченнями на адресу уряду ЗДА.

Ген. Ввокер твердить, що в середині американського уряду існує "таємний апарат", який діє на шкоду ЗДА, а зате в користь комунізму. Учасники "таємної змови" прагнуть перешкодити політичній перемозі ЗДА над комунізмом і хочуть попросту продати Америку комунізмові. Як зв'язкових до цієї "таємної змови" генерал Ввокер назвав міністра закордонних справ Діна Раска, дорадника президента Кеннеді в справах зовнішньої політики Ввот Ростова, а крім цього двох провідних урядовців міністерства національної оборони.

Оця "змовницька група", — твердить Ввокер, — є відповідальна за м'яку лінію "політики ЗДА супроти комунізму. Ця політика вже допровадила до того, що комуністи опанували Кубу та Корею, а тепер зміцнюють свої впливи в Конго, в чому їм допомагають Об'єднані Нації.

Як відомо, ген. Ввокер одержав догану і був відкликаний до ЗДА за протикомуністичну пропаганду серед війська. Після цього Ввокер виступив з армії, а тепер кандидує на говернера.

Білий Дім відмовився подати офіційний коментар щодо висунених Ввокером обвинувачень.

Слідство сенатської комісії у справі "намордника" для військових виявило, що головним цензором для війська є найближчий співробітник міністра національної оборони МекНамари — Адам Ярмолінські. Він народився в жидівському кварталі Нью-Йорку, а в 1950 році займав добре платну посаду в комуністичній "Американській Фундації Постійної Освіти".

Проти Ярмолінського висунено закид, що він цензурує і забороняє висвітлювати антикомуністичні фільми у війську, а просуває туди совєтські пропагандивні фільми. Він вирішує, чи і в яких патріотичних цивільних імпрезах військо може брати участь, заборонив військовикам і військовим службовцям брати участь у будь-яких імпрезах Тижня Поневолених Народів.

У світлі таких і безлічі інших подібних фактів, твердження ген. Ввокера про існування прокомуністичної "таємної змови" в урядових колах ЗДА не видаються ані безпідставними, ані фантастичними.

"Поступ"

МОСКВА ЗАБОРОНИЛА ВЕЛИКДЕНЬ

"Радянська Україна" від дня 10 квітня ц. р. принесла з Москви повідомлення такого змісту: "Ідучи назустріч побажанням трудящих, Рада міністрів СССР постановила перенести день відпочинку з неділі 29 квітня на понеділок 30 квітня ц. р." "З огляду на те, що на день 29 квітня припадав світлий Празник Воскресіння Христового, то постанова Ради міністрів СССР є нічим іншим, як репресійним потягненням, щоб населенню відібрати можність відсвяткувати Великдень. Увесь цинізм і забріханість Москви вийшли наверх у формулюванні постанови: "Ідучи назустріч побажанням трудящих..."

Розрахунок Москви в 1962 році, що при помочі адміністраційних постанов удасться їм викоренити в населення віру в Бога, фальшивий, бо віри в Бога зі серця людини ніхто не вирве.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

У попередньому числі "Світла" в статті ред. М. Поронюка зайшла прикра друкарська помилка. Просимо читачів справити її. Отже на 210 стор., 6 рядок згори має бути: "Як архипастир, він ніколи не напрошувався, щоб "пасли його вівці", а тому не відкликувався до якогось "національноно сумління".

MEDALS — CHAINS — ROSARIES
PRAYER BOOKS — STATUES — PICTURES
All Religious Supplies
LANDY & COMPANY LTD.
16 Dundas St. West (at Yonge) — EM 3-8828 Toronto

ЗАМОВЛЯЙТЕ
ХЛІБ, ПАЇ, КЕЙКИ Й ВСЯКОГО РОДА ПЕЧИВА НАЙКРАЩОЇ ЯКОСТИ В НАЙБІЛЬШІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПЕКАРНІ ТОРОНТА
BEAVER BREAD LIMITED
103 Lightbourne Ave. — Tel.: LE 5-7445

ЗДАЛЕКА І ЗБЛИЗЬКА

СВ. ЛІТУРГІЯ Й КОНЦЕРТ У ЧЕСТЬ МИТРОП. Й. СЛІПОГО в Сіятл, Вашингтон, США

Здавалося б, що це звичайна річ, що і писати про це не конечно треба. Але так не є. Приємна подія, що сталася 18 березня ц. р. дуже важна в житті всіх українців не лише що тут висунених у північно-західній окрасць Америки, але й усього нашого загалу, що живе по обох боках канадійсько-американської границі. Цією подією повинні тішитися усі без різниці на віросповідання, чи інші розходження. Перш за все, тут забуті, не зорганізовані українці, спромоглися відправити св. Літургію в найбільшій латинській катедрі св. Якова, на яку поза місцевими й канадійськими українцями прибуло не менш 2000 американців, включно з архиєпископом Коноллі, котрий сидів при престолі. Це одне, а вечором у великій залі відбувся величавий концерт на честь митр. Сліпого в прияві наших священиків із Канади, місцевих католицьких священиків, сестер, учителів, професорів, студентів. Були і наші українські професори Вашинґтонського університету зі своїми родинами, бачив я там проф. С. Решетяра, проф. Василя Гришка, обоє ці професори є членами місцевої Української Православної Церкви Пресвятої Трійці, був і її голова з дружиною п. М. Демко, що має відомий ресторан "Рендеву" в Сіятл. Доречі, в цім ресторані, що лькується недалеко від місця славної вистави, я стрінув там перших гостей-українців із Канади. Бачив там м. ін. панства Сулимів, він представник Українського Конгресового Комітету.

Хто ще був? Усі були, але всіх не знаю, бо сам я не місцевий, учу німецьку й московську мову в Пасифик Лутеран університеті у м. Такома, Вашинґтон, прибув туди автобусом, а відти пізньою порою в неділю привезли мене "старші тутешні еміґранти" з Пуялап, Ваш., панство Остафійчуки.

З цієї ж місцевості працювали і в комітеті і в писанні писанок, а найбільш у приготовлюванні вареників, голубців та інших присмаків, котрими гостили наших співаків і танцюристів із Канади — це п-во Глібійчуки, Остафійчуки, Ковальські, Бемки — ті дві останні родини з Сіятлу. Та вже левину частину праці зробили чи не місцеві американці: Бак Данцевич сербин буквально скликав телефонічно усіх із римо-катол. церков, щоб явилися на "українську св. Службу Божу й концерт у честь митроп. Сліпого". Такого ревного працівника для ідеї української католицької Церкви годі найти й між нашими. Його мама ходить до православної церкви, він до католицької. Місцевий невеличкий Комітет Української Католицької Громади у Сіятл, Пречистої Богоматері Зарваницької, з розмислом попросив "Бака" до праці

Звідки тут узялася вище згадана громада? Розказували мені, що вона постала яких 3 роки тому з членів, що були разом із місцевою церковною громадою Пресв. Трійці. Діяльний організатор, о. Степан Чеховський, парох св. Миколаївської, української католицької церкви з Вікторія, Б. К. доїжджав і доїздить раз у місяць та діє. До часу цієї величавої Служби Божої у св. Якова катедрі він відправляв лиш у невеличкій каплиці при тій же катедрі, до якої з'їжджалися зблизька і здалека яких 50 українських душ, а до якої що одномісячного пополудневого богослужения долучувалося ще яких 80 американців, які "цікавилися нашим обрядом". Треба було бути на такій відправі: о. Чеховський в українських священицьких ризах, біля нього вівтарні хлопці також у наших церк. одежах. Американцям дуже подобався священичий голос, відправа, казання — по українському й по англійському — не знати коли вони сповідалися, але до св. Причастя ніколи не приступало менше 5-ох, — а при св. відправі у самій же катедрі приступило не менш половини приявних — понад 1000 людей. Це якраз було культмінаційним пунктом.

Коли я ввійшов у величаву й величезну катедру, людей було повно. Ми з п-вом Демками сіли посередині, по правій руці. Біля головного престолу вже сидів архиєпископ Коноллі. Точно в 3-тій вийшов о. Чеховський, почав Службу Божу. Із хорів уміло відповідав хор святомарійської церкви з Ванкувер, Б. К. під орудою П. Пукіша.

У передніх лавках сиділи сестри, а дальше священики, старші люди, молодші, мужчини, жінки, діти. Перед нами сиділа якась молитвениця, хвора так, що не могла рухатися; по лівім боці були молоді студентки, молилися з молитовників, час до часу цілували свої хрестики. Коли співали "Святий Боже", наші хрестилися усі, деякі з американців наслідували.

Св. Апостол, читання св. Євангелії, з правого боку від престолу входить о. Підскальний, помалу вилазить на амвону. Запросивши всіх на обід і на концерт у честь Митр. Сліпого, пояснив звідки походить східний обряд. Цитував папів: Пія IX, Лева XIII, Венедикта XIV й XV про єдність віри та звернув пильну увагу на переслідування Української Католицької Церкви. Згадав про депортацію тисячів священників, 673 монахів, тисячі сестер, про замкнення 200 манастирів, 686 парохіяльних шкіл, 38 релігійних організацій. А далі говорив про ув'язненого митрополита Сліпого.

Щераз підчеркнув вагу Української Католицької Церкви в будучому наверненні "200 мільйонів православних". Який жаль, що промовець не згадав і про знищення Української Православної Церкви! Назагал, проповідь була добра, але нам українцям, коли маємо нагоду, треба всю правду сказати — і всю українську націю.

Св. Служба Божа доходила кінця, — коли нагло вчинився рух. Отож майже половина людей стали пертися з лавок до Причастя. Вмить з'явився о. Підскальний із чашею в руках. Архиєпископ Коноллі підіслав до священників до помочі, від прийшло ще двох священиків чашами.

Після богослужения був для хористів і гостей, ледве брили з того, хоч доломав

студентки університету й другі.

Вечором, в 8 год. в Пігот авдиторії, що є частиною університету, в прияві найдобірнішої публики відбувся концерт на честь Митроп. Сліпого.

Якийсь високий поважний професор дбайливо накручував на машині... як Св. Літургію, так і концерт. Два молоді студенти допомагали йому в цьому. Запитаний мною навіщо йому тих "тейпів" — він відповів, що все це передасться по хвилях до Европи, щоб і "Ваші брати почули, що ми тут про них думаємо".

Довго не забрало, як на сцені появився чепурно убраний у наші національні строї св. Марійський український католицький хор з Ванкувер, під орудою поважно виглядаючого, але жартівливого й жвавого Михайла Пукіша; хор складався з 50 співаків, між якими переважали числом молоді жінки. Програма почалася від співу релігійних гимнів, тощо, м. і. "Отченашу". По релігійній точці слідували пісні на слова Шевченка, народні пісні, декілька й по англійському. Усі були виконані прекрасно, бо диригент хору з тим же хором дає щотижневі програми в радіостанції у Ванкувері. Танцюристи — всі дівчата; "Запорожці", мішані вив'язалися прекрасно.

Промову про Митрополита Сліпого виголосила панна Т. Ковальська, студентка університету.

Довгий, але приємно вислуханий концерт закінчив — хоч змучений але гордий — о. Чеховський, дякуючи всім за все.

Приявний

"MAK" — FLORIST

342 Bathurst St., Toronto, Ont.

- Весільні букети
- Вазони
- Вінки

та всякі квіти для різних нагод

Відвідуйте нашу українську крамницю!

Tel. EM 3-7609 or WA 1-4581

ЛИСТ ДО ПРИЯТЕЛІВ

По всій Канаді мабуть немає ширше знаного священика, ніж Впр. о. Филип Ру, Ч.О.О. Цей жертвенний піонер - душпастир і будівничий церков під цю пору приходить помалу до здоров'я по тяжкій недузі, а ще має одне бажання: вихінчити Кальварію в Кукс Крік. Ми радо містимо його листа, в якому цей заслуженний священик описує свої труднощі, бажання й просьбу. — Редакція.

Квітень, 1962

Христос Воскрес!

Дорогі Приятелі та Добродії!

Вже добре давно, відколи я Вам не даю жадного знаку, жадної відомости: чи жию чи вже помер. Пишу до Вас із дому старців, де перебуваю вже 4-ий місяць. Мої руки вже добре не слухають і мої ноги не певні. Моє прохання і просьбу передруковано, щоб легше можна було прочитати..., а Вам усім вислухати та зрозуміти... Я мав уже 2 операції від 1960 року. Нераз мусів пересидіти на крісли неодну ніч коли буа дома, а і тепер нераз пересиджую на крісли замість у ліжку.

Маю надію на 21-го квітня, поїхати домів і помагати при свяітій Великодній Сповіді... Моя п'ята до пальців немає чуття, особливо права нога, та я маю такі черевики, що можу в них при помочі палиці ще трохи ходити. Маю надію в Бозі, що по святах робота при Кальварії розпічнеться і буде продовжуватися. Тепер майже ніхто не присилав своїх жертв на Кальварію, однак маю надію на св. Йосифа та на Матір Божу і на жертвенність наших добрих людей. Як би я не міг добре ходити, то мені зі шпиталю дадуть крісло, щоб я міг на ньому пересуватись і пригадувати робітникам, що мають дальше робити. Хоч я напів каліка, однак маю надію, що Бог і св. Йосиф дадуть мені ще вихінчити Кальварію.

Буду Вас просити, щоб Ви за мене багато молилися, бо мені треба ще сили й здоров'я до праці при вихінченні Кальварії.

Поздоровляю Вас усіх дуже сердечно та нехай добрий Бог і Преч. Діва Марія благословлять Вас усіх.

Здоровлю Вас усіх Великоднім поздоровленням.

Христос Воскрес!

Ваш щирий та вдячний

о. Ф. Ру, Ч.О.О.

ТОРОНТО

У Світлий Вівторок відбулося чайне приняття в домі панства Антона й Марії Бочарів. Приняття було на поміч для парохії в Кукс Крік у Манітобі для докінчення Кальварії. До цього чайного приняття причинилися також пані Марія Лініця, Анна Ковач, Іванна Мох, Текля Кавун та М. Слота. Та хоч того вечора падав дощ і була густа мряка, то це не відстрашило жінок зійтися разом та засвідчити свою вдячність і зложити жертву для Впр. о. Кан. Ф. Ру.

Пані Параскевія Мельник промовила кілька слів до зібраних пань та нав'язуючи до Світлого Воскресіння Христового зробила перівняння, що як колись Мироносиці йшли під час раннього зимна і мряки намастити Тіло Ісуса дорогоцінними олійками з вдячности за ту велику жертву, яку Ісус приніс для всього людства, так і ми сьогодні в цей третій день Христового Воскресіння зійшлися, щоб зложити жертву для того, що ціле своє життя посвятив для нашого народу і зробив зі себе жертву для нього. То всі українці, які знають особу о. Кан. Ру, свідомі його великої жертви та мозільної праці для будови наших численних церков, і т. д.

І тепер на склоні його життя, як би ми всі разом прийшли йому з допомогою, якої він так дуже потребує для вихінчення того відпустового місця, де він є довголітнім парохом і яке він

всі фотографічні роботи виконує по мистецьки

Модерне Українське Артистичне Студіо

Steven PHOTO STUDIO

Власники: Ст. і О. КУТОВІ

927 Bloor St W. — Toronto, Ont. (Ossington — Dovercourt)

Tel.: LE 1-0777

будує сам при допомозі не дуже заможних фармерів, які довгі роки жертвують там свою працю, то однак самі вони не в силі допомагати ще й грошево на матеріяли потрібні для будови.

Впр. о. Кан. Ру сьогодні вже не є такий сильний і здоровий, як був колись. Він пише у своїх листах, що не чується добре, ледве ходить, більше їздить на візочку. А проте чекає літа, щоб докінчити ту працю, яку започаткував.

Просить Господа Бога і св. Йосифа за поміч, а добрих людей за щиру жертву, щоб Господь допоміг йому вихінчити те відпустове місце ще за його трудолюбивого життя.

І ми тут зібрані, із Христовим Воскресінням започатковуємо збірку на докінчення Кальваії та просимо в імені Впр. о. Кан. Ру всі парохії, де лиш о. Кан. Ру будував церкви, прийти йому з поміччю. Тим виявимо йому свою вдячність за той великий труд цілого його життя для нас українців, яких Господь Бог йому припоручив.

Збірка в домі панства Бочарів принесла $134.00 і тут складаємо жертводавцям щиру подяку і признання. Просимо інші парохії піти нашими слідами та так призбирати конечні фонди для боговгодного діла.

Марія Слота

Редакція „Світла" приймає пожертви на будову Кальваії та перешле їх Впр. о. Кан. Ф. Ру, Ч.О.О.

З ДІЯЛЬНОСТИ ВІДДІЛУ ЛУКЖ В ОТТАВІ

Тихо, без голосної реклями, веде Відділ ЛУКЖ в Оттаві постійну, плянову, корисну для цілої громади працю. Та про цю працю в пресі майже не стрічаємо згадки, бо її, мабуть із скромности, промовчують. Хоч скромність це велика чеснота, однаке все таки треба інформувати громадянство про проробленну працю і саме тому пишеться ці рядки.

Відділ нараховує 48 членок, які беруть участь у громадсько-культурному житті, та поруч інших організацій виконує всі громадські обов'язки, що входять у засяг праці організованої української громади.

Зо звіту виходить, що Відділ відбув у минулому році 8 звичайних місячних сходин і 7 засідань управи, які були завжди ділові. На них обговорено плян праці на найближче майбутнє й перевірено виконану працю. Заходами Управи і при спільній праці членок, наш відділ уладив цілий ряд імпрез для своїх членів, або й ширшого загалу, та брав участь в уладжуванні академій: Тараса Шевченка й о. Маркіяна Шашкевича.

У навчанні української мови нашої дітвори працює у рямках суботньої школи від ЛУКЖ наша довголітня секретарка п. Анна Малик. Члени харитативної секції під проводом п. Софії Василевич постійно відвідують хворих по лікарнях. Господарська секція під дбайливою рукою п. Олени Форніс влаштовувала продаж печива і писанок і Симсонс-Сірс, підготовила обід на храмовий празник, спільне свячене і т. д. Крім цього влаштовано в році кілька чайних вечорів, які дали членкам багато нагоди зжитися в одну працьовиту громаду.

Останньо наш відділ уладив вечір, присвячений пам'яті Улини Кравченко. Цікаво й гарно опрацьовану доповідь про життя й творчість письменниці виголосила п. Юлія Тесля. З цієї нагоди закуплено книжку "Хризантеми" Уляни Кравченко і передано до Оттавської Університетської Бібліотеки. Слід згадати, що на цей гарно влаштований вечір численно прибули членки, гості і прихильниці, чим доказано зрозуміння ваги таких імпрез.

На видавництво Енциклопедії Українознавства пожертвовано $50 00, які переслано на руки проф. В. Кубійовича. З приводу реферату на тему "Археологія України", виголошеного п. д-р. Ярославом Пастернаком, уладжено чайне прийняття для дорогого Гостя. У п'яті роковини смерти бл. п. Олени Кисілевської місцевий відділ ЛУКЖ при співучасті членів цієї організації з Монтреалю відвідали гріб покійної. На будову репрезентативної церкви в столиці Канади, що є довголітньою мрією парафіян, ЛУКЖ передав на руки о. парохові Володимирові Шевчукові ЧСВВ $800.00. Крім цього наш відділ опікується одною Рідною Школою в Німеччині та сиротинцем у Парижі.

Новообрана Управа під проводом енергійної голови п. Анни Лесик, дальше продовжує організаційну працю. Найбільшу увагу звертає Управа на культурно-освітню ділянку. Культурно-освітня реф. п: Юлія Тесля, докладає багато зусиль на влаштовування різнородних імпрез.

До нової Управи вибрано: Анна Лесик — голова, Р. Лапунська — місто-голова, А. Малик — секретарка, К. Норис — фінансова секретарка, Ю. Тесля— культ.-осв. референтка, С. Василевич — харитативна секція, господарська секція: Марія Бриний, референтка членства — Е. Когут, реф. преси: української — К. Дзерович, англійської—О. Гілаш. На закінчення хочу ще згадати, що без організації, яка в'яже нас в одне, ми розгубились би в чужому морі так, як розгублюється в глибоких травах розірване намисто.

Катруся Дзеровичева

УВАГА! — НОВІ ПЛАСТИНКИ! — УВАГА!

Нова пластинка "Пісні України" — "ТИХО НАД РІЧКОЮ" — це найкращий подарунок з нагоди родинних оказій.

До цієї пластинки ввійшли вибрані найновіші українські пісні з яких назвемо: "Тихо над річкою", "Ронить листя клен похилий", "Не питай", "Вальс кохання", "Мрії" та багато інших, разом 14 пісень.

Ще не пізно також замовити пластинку "Пісні України" під назвою "Любіть Україну", яка знайшла широкий відгук і високу оцінку серед любителів української музики та пісні. (13 пісень).

ЦІНА КОЖНОЇ ПЛАСТИНКИ $3.50.

Замовлення просимо надсилати на адресу:

SONG OF UKRAINE
64 Hewitt Ave. — Toronto 3, Ont. — Canada

КОНТЕСТ КРАСНОМОВСТВА В СУДБУРАХ

Красномовство — це важливий чинник у вихованні молоді. Вже старинні греки й римляни високо цінили риторику, заправляючи молодих хлопців до виголошування публичних промов.

В англомовній пресі читаємо часто про пописи шкільної молоді у красномовстві.

У нас, на жаль, ця справа чомусь не доцінюється проводами Рідних Шкіл, тому з особливішим признанням треба відмітити старання наших Сестер Місіонарок, які вміло вже вдруге приготовили контест красномовства дітей Рідної Школи, що відбувся в дні 25 березня б. р. в парохіяльній залі в Судбурах.

Участь у цьому контесті взяло 16 дітей, які поділені на три групи, виголошували короткі промови на різні дуже цікаво підібрані теми. У першій групі виступали учні 1-ої кляси: Соня Сойка (виголосила: Київ), Маруся Буба (Т. Шевченко), Даруся Гудз (Матінка Божа), Зоря Чайківська (Українці), Оксана Глуханюк (Україна) і Катруся Крук (Наша рідна земля). У другій групі змагалися учні 2-ої і 3-ої кляси: Орися Гудз (Леся Українка), Маріянна Іванів (Свята Терезя), Тарас Кобузак (Україна), Степан Косарчин (Зелені Свята) і Орися Грам'як (Леся Українка). У третій групі виступали учні 4-ої і 5-ої клас: Маруся Глуханюк (Україна), Оля Картофель (Чому ми повинні говорити українською мовою), Оля Шумило (Т. Шевченко) і Оксана Пусь (Дніпро).

Оціночна комісія в складі: проф. Я. Розумний, який проводив цією культурною імпрезою та вручив нагороди, проф. С. Стасюк і місцевий лікар д-р М. Фостак, по вислуханні всіх промов проголосила вислід змагань, на який діти нетерпеливо очікували.

У першій групі перше місце здобула Маруся Буба, друге Зоря Чайківська, третє Оксана Глуханюк. У другій групі члени журі були змушені придільти два перші місця, а саме, Орися Грам'як і Тарас Кобузак, бо цих двоє дітей виказали справжній талант у красномовстві, друге місце одержала Орися Гудз, третє Маріянна Іванів. У третій групі перше місце здобула Маруся Глуханюк, друге Оля Шумило, третє Оля Картофель. На закінчення проф. Розумний зложив признання Сестрам за працю для започаткування корисного діла. Всеч. о. парох Е. Бобовник зложив подяку всім контестантам та заохотив їх ставати й на будуче у ряди змагунів. Діти веселі, вдоволені, зі зарум'яненими личками розходились домів.

Було б побажаним, щоб у наступному році всі Рідні Школи на нашому терені перевели в себе такі пописи, а першунів вислали на спільний рідношкільний попис красномовства.

Ю. Гробельська

Проф. Я. Розумний вручає нагороди.

У РІЧНИЦЮ СМЕРТИ

Беверлі-Ярослав, Альберта

Під кінець листопада 1960 р. впокоївся у Бозі бл. п. Теодор Захарко, проживши 73 роки. Відійшов із цього світу незабутній муж, добрий батько, прикладний парафіянин і громадянин.

Походив із села Лази, пов. Ярослав, Галичина. Приїхав до Канади з батьками 6-річним хлопцем 1893 року. Виростав у Канаді, зазнавши долі тяжкого піонерського життя. Оженився з Катериною Мандрик та прожив із нею в щасливому подружжі 51 років. Обоє належали до тих українських поселенців, які не тільки клали підвалини під українське релігійне і громадське життя в Канаді, але й дальше будували його своїм трудом і жертвенністю для грядучих поколінь.

Обоє були членами насамперед парафії св. Димитрія, та по втраті церкви в боротьбі з відступниками, вони не зневірились, а, кріпкі вірою, збудували з родиною Мандриків, Головатих і Бродів нову церковцю і стали основниками парафії Зіслання Св. Духа в Ярославі, Альберта. У 1960 р. переселилися до Беверлі, Алта і тут хотіли відпочити по тяжких трудах.

Бог благословив їхнє подружжя сімома синами. 35 унуків були їхньою потіхою на старі літа та надією, що підуть слідами батьків. Усі діти одержали якнайкраще християнське й національне виховання.

Бл. п. Теодор лишив по собі великий смуток і жаль не тільки між своїми найближчими рід-

ними, але й поміж усіми, що його знали. Тож не диво, що на панахиді в Едмонтоні в "Парк Меморіял", а відтак у навечір'я

Бл. п. Іван Захарко

похорону — на парастасі в Народньому Домі на Скаро і в сам день похорону зібралося велике число людей.

Похоронні обряди і св. Літургію відслужили сс. Ю. Тимочко ЧСВВ, П. Іванець і В. Чопей. По - послідньому цілуванні згадані священики в оточенні рідні й великого числа громадян відпровадили тліні останки на цвинтар у Ярославі, Альберта, де прокотилося останнє "Вічная пам'ять".

По похороні відбувся поминальний обід у парафіяльному домі на Скаро, Алта.

ПОДЯКА

Складаємо щиру подяку Впр. о. Й. Тимочкові ЧСВВ, Всч. о. П. Іванцеві і Всч. о. В. Чопєві за відслужения похоронних богослужень, похоронному заведенню "Парк Меморіял" — за совісну й солідну обслугу, всім, що склали нев'янучі вінки із Служб Божих, найближчій і дальшій родині та всім учасникам за віддання останньої прислуги мужеві, батькові і дідові.

Жінка, сини, дочки, невістки, зяті і внуки

ОХОЛОДЖУЄ...
СМАКУЄ...
ВДОВОЛЯЄ...

SICK'S LETHBRIDGE BREWERY LTD.

ВШАНУВАЛИ МАМУ

Гіллярд, Алта

25 листопада м. р. до дому пп. Олекси й Олени Лазаренків з'їхалася велика родина пані Параскевії Топилко, сестри, брати, діти, внуки, правнуки й приятелі, щоб ушанувати й привітати її з днем народин, що його вона обходила вже 70-ий раз Син Августин і зять Теодор Головайчук привезли дорогу Ювілятку з Мондеру, де вона тепер проживає, а привязні гості привітали її гучними оплесками та співом. Потім усі засіли до гарної вечері, яку господар того вечірка п. Степан Най почав молитвою, а по ній зараз виніс тост на здоров'я ювілятки.

Під час вечері п. Най у своїй гарній промові підкреслив великі заслуги своєї сестри-ювілятки, її працю для родини й для церкви, а коли згадав про втрату її покійного мужа, що відійшов у вічність ще 1946 р., — якраз тоді, коли думалося, заживуть собі спокійно і безжурно — з очей приявних покотилися тихі сльози. Похвалив дітей і родину за те, шанують свою маму, чого доказом була ця велика гостина. "Якою міркою міряєте, такою відмірять і вам ваші діти". Від дітей зложила побажання старша донька Олена, яка дякувала Богу, що держить їх дорогу маму в доброму здоров'ї, а мамі дякувала за все добре, що вона для своїх дітей зробила. Дарунок від дітей вручив найстарший син Іван, від унуків Рональд і Давид Топилко, від правнуків Орися Богданська, а п. С. Най від цілої родини й гостей. При тому заспівали Ювілятці гримке "многая літа". Достойна Ювілятка зі щирого серця дякувала всім за любов і щедрі дарунки та побажала від себе всього найкращого, а головно великого Божого благословення. Вечерок закінчено піснею "Де згода в родині" й молитвою.

При тій нагоді переведено збірку на добру пресу, що принесла $15.00, з чого $8.00 на "Світло". Жертводавцям щиро дякуємо, а дорогій нашій Мамі, дай Боже, прожити ще много щасливих літ.

О. Л.

СВІТЛО THE LIGHT Ukrainian Catholic MAGAZINE

The Bishop And The Laity

The editors of AMERICA magazine have granted reprint rights on the above article to the CCC Information Service on behalf of the English Catholic weekly newspapers in Canada.

Cardinal Leger, Archbishop of Montreal, has produced a series of pastoral letters, sermons and addresses that mark him as a leading spokesman of the Church in North America. Walter M. Abbot SJ, feature editor of America, interviewed the Cardinal in Montreal to find out more about some of His Eminence's key thoughts. The thoughts of Cardinal and interviewer focused on the roles of bishop and laity in the life of the Church, and on the problem of unity, not only among the churches that bear the name Christian, but among the members of the Catholic Church itself. The Cardinal spoke profoundly and frankly. It was clear that he was much concerned about the image the Church presents to the world.

Q. *— Shortly before the World Council of Churches meeting at New Delhi (Nov. 18 — Dec. 16, 1961), Your Eminence asked all the Catholics of the Montreal archdiocese to pray for the success of the meeting. The message must have made a profound impression upon Montreal and the province of Quebec.*

CARDINAL LEGER: I hope so. It was a call for a basic act of charity, of course, but by it I meant also to give leadership to my people in this matter of Church unity. Concern for unity seems to have become the chief mark of Christianity in our times. It must be due to the inspiration of the Holy Spirit. Under the circumstances, therefore, I regarded it as an exercise of my pastoral office to lead my people in prayer that an important meeting of our separated brethren like that one of the World Council should follow the guidance of the Holy Spirit.

I have watched the ecumenical movement develop in my archdiocese, and I must say I am pleased with the increase of sympathy between leaders of the various Christian groups. I am delighted that Catholic priests and Protestant clergymen meet more often now to engage in fraternal dialogue. There must be such contacts if we are going to do anything about reunion of the members of Christ's Body. I am happy to say that newspapers, radio and television give good coverage to discussions about Church unity in this part of the world.

It was not a new thing that we should ask the Holy Spirit to guide a Protestant group in its deliberations. In the annual Church Unity Octave that is surely one of the things we pray for. We cannot be indifferent about it. We must do everything in our power to remove the evil of disunity.

Also, it seemed to me then and still does, there is urgency in the fact that Christian disunity results in the pagan world not believing, not heeding, the message and claims of the Church. Pagans look on the Catholic Church as just one of the many Christian denominations. I have thought more and more about this as a result of my frequent meetings with Cardinals and bishops from countries around the world who tell me about the image of the Church in their lands. As a member of the Central Preparatory Commission of the Second Vatican Council I spend ten days every month working in Rome, and it is an experience to have one's horizons expanded by these contacts. I had all this in mind when I asked my people to pray that the World Council meeting serve the cause of unity desired by our Lord.

Q. *Your Eminence has also entrusted to the people a number of responsibilities. You have said, haven't you, that all laymen without exception must become prophets of the gospel in their own circles?*

CARDINAL LEGER. Yes. It is not only the Pope and the bishops who are prophets, or witnesses, of the gospel. The laity are the Church, too, as Pope Pius XII said, because they participate in Christ's offices of king, priest and

prophet (that is, teacher) by their baptism. That is something Pope John had in mind when he said, in the encyclical Ad Petri Cathedram (June 29, 1959), that the return of separated Christians to unity is linked to the internal renewal of the Catholic Church. The Pope has described that renewal as "a development of Catholic faith, a moral renewal of the Christian life of the faithful, an adaptation of ecclesiastical discipline to the needs and methods of our time." The Pope said then that he expected the Second Vatican Council to be a "wonderful" manifestation of truth, unity and charity, and he hoped that manifestation would appeal to our separated brethren as a "gentle invitation" to seek and find unity for which our Lord prayed.

In that spirit, I have told the people they must center their lives on the essential realities of the faith and not on peripheral devotions. I have explained that this means going to the Gospel and making it the inspiration of our whole lives. Then we will be prophets, that is, speakers for God or preachers in front of the world. Then we will give our fellow men a witness of the divine truth. Then we will show them that the Christian life is, above all, a way of life, a living contact with our Lord.

Also, in this way our own people will rediscover many valuable things that were left in the background because Catholic theological thinking had so often concentrated too exclusively on disputed points. A more balanced presentation of the faith should come out of this approach. Again, that is something Pope John has stressed. He hopes that our separated brethren will be drawn to us when we show them this balanced presentation of the faith I have mentioned.

In giving responsibilities to the laity I have also been working to preserve and strengthen unity within the Church itself.

We used to have three priests among the seven members of the Montreal Catholic School Board; now the board is composed entirely of lay people. A layman is now vice rector of our Catholic University of Montreal. I have turned St. Paul's College entirely over to laymen. St. Paul's College is a classical college which was founded and previously directed and staffed by secular priests.

Many of the clergy find it difficult to accept these changes. It is understandable. It has been a long tradition that priests and religious congregations are the ones who run our 75 classical colleges. But I have told my priests that the aspiration of the laity to share in direction of the schools is legitimate, and that we have to take another look at our management of things. I have been encouraging dialogue not only between Catholics and separated Christians but also between Catholic clergy and laity. They must work out some kind of healthy collaboration that respects their roles in the Church.

We have to face the fact that we don't have enough priests and religious to run the schools. It isn't a new fact. One of our schools has had 70 per cent of its teaching hours handled by the laity. What I think I do have to stress is that Catholic laymen are true members of the Church and they can give a truly Catholic education, therefore, even when they do not have any priests, brothers or sisters working with them in classrooms or other places where the Church has need of them.

The clergy have to make an act of confidence in the lay members of the Church and show themselves willing to adapt to the demands of the common good. The laity must dedicate themselves completely to concern for the spiritual requirements they are called to take care of, in education and in whatever else the bishop asks of them. The way to look at it is to see that circumstances force some change, but that we are not without a solution, because we have the laity, who are true witnesses of the gospel and can be called to come in and take over where they are needed. It takes some courage, on both sides, to see it this way, but our Lord has not left us without the grace to do it.

Our Lord gave us the Holy Spirit to unite us in the perfect bond of peace, but that, of course, presupposes hearts dilated by the action of charity. It has come home to me again and again that the Holy Spirit is given to a bishop in order that he may be His instrument in the building up of the Mystical Body of Christ. In a very true sense, it is because of the bishop that the Church here or there is one. The bishop must be the guardian of unity, with love for all and with respect for the gifts God has given to each. It is not easy, but with the help of the Holy Spirit it can be done.

Among our professional and intellectual people there are severe critics of the bishop and the clergy. Yes, we have anticlericalism, especially on the part of those severe critics who rail against what they call "conformism". I call upon our laity for a solution to this problem. If we have enough profoundly Christian laymen who are aware of their responsibilities, we shall convince the people that they are the Church and they have a vital role to play.

Q. *You have given some striking directives, Your Eminence, to guide priests and people who are engaged in the teaching of religion. You have shown that their work constitutes a combined biblical, liturgical and catechetical apostolate. Would you say something about the biblical approach in the province of Quebec and about your Bible Centre in Montreal?*

CARDINAL LEGER: On a number of occasions I have questioned whether our religious education has been too abstract and dry. I have

approved the movement toward getting back to the message of salvation and focusing attention on the person of Christ that we find in the Gospels. Instead of stress on individaul piety and on "moral preoccupations," I have advocated greater awareness of active participation in the life of the Church as we find it proposed in St. Paul's Epistles. In the official program of religion for the elementary schools of the province of Quebec there is a carefully worked out concordance between the New Testament and the various grades in the religion course. In their seventh year at school the pupils see the whole New Testament picture chronologically.

The teachers of religion hand on not merely doctrines but a living faith in the Christ of revelation. The pupils should derive from the course a notion of the Kingdom of God and God's plan of salvation revealed in His Son, who acts in His Church through the Holy Spirit. The education they get stresses their response to the message of the living God, throughout all of the life that God has given them, including the social, cultural, economic and political aspects of it.

The Bible Centre you refer to works closely with the Catechetical Centre that directs the religious programs of the archdiocese. Incidentally, the two centres are in the same building, and the combined operation is an interesting example of co-operation between clergy and laity. The directors are priests; administration has been entrusted to Knights of the Holy Sepulchre; members of a secular institute staff the offices; groups of teachers — religious and laity — come in for briefing sessions.

The Bible Centre puts out a weekly folder that is made available in quantity to parish churches throughout the archdiocese. The front page of the leaflet shows a striking photograph or design that illustrates a place or theme connected with the essay on biblical theology and verses for daily meditation that are given inside. On the back page, questions people have sent in are answered by one of our biblical scholars. Father Jean Martucci, director of the Bible Centre, gives weekly conferences in the Hotel Dieu auditorium for 400, sometimes 600, people, and he appears on TV every Sunday afternoon for half an hour at five o'clock. All this helps the people to understand the liturgy, which is made up so largely of passages from the Bible.

Q. *In 1960, Your Eminence brought out a pastoral directory on the Mass. This directory gave detailed rules about participation in the Mass according to the decrees of the Holy See. Are you pleased with the response of your people?*

CARDINAL LEGER: I now have parishes where a thousand people sing the Mass like angels. And the directory, I am pleased to say, has carried its influence beyond the archdiocese — to Europe, as well. That book and the booklet that the people use in accordance with it (Livret des Fideles) took a lot work to produce, but they would be dead letters unless priests and people co-operated in putting them into effect. I might mention also that the English translation of the pastoral directory is ready for the printer and should be out in a few weeks.

I put priests and people under strict obligation to follow the prescriptions of the directory. The clergy who responded immediately have produced remarkable results. Seminarians and religious in training now get a liturgical and pastoral formation that harmonizes with the directory. In some parishes, of course, the pace has been slower. Pastoral prudence has demanded a more gradual application of the directory in those places. But I have told the people that if they think their clergy haven't done anything, or haven't done enough, they should go to them and offer their services to get things done. And I have urged them to assist the clergy who have things going well by searching out the people who don't yet see the need for active participation in the liturgy and helping them to see the light.

Q. *I noticed that Montreal's large daily paper LA PRESSE gave frontpage headlines to your commentary on Pope John's encyclical "Christianity and Social Progress" (Mater et Magistra). LA PRESSE ran your text in installments for three days in a row. This was leadership in social thinking, recognized as such by the daily press. Quite an achievement, wasn't it?*

CARDINAL LEGER: Well, it was an occasion for leadership, certainly, when that encyclical came out and discussions arose. The idea of socialization, as understood by the Pope, was to be applied to our area, I felt, and someone had to explain just how. Also, I wanted to stress that the encyclical called the laity to action. It is the special task of the laity to bring the social teaching of the Church to fulfillment. Unless they do something about it, that very teaching is actually incomplete.

When I was invited to address the Chamber of Commerce, I felt here was a good occasion to make sure that people understand the difference between socialization and socialism, and also to say a number of other things I felt needed saying. It may have seemed harsh when I said that we Canadians are overfed people, egoistic and indifferent, no longer seeing beyond our "wheat curtain." But I am so appalled when I realize that 60 per cent of the world's people go hungry or do not have what is necessary. One comes to see that it is scandalous to live as we do when there are hungry, dying people in underdeveloped countries. It is

not right that we should consider such a situation as normal.

I feel strongly that if Canada only had a rational immigration policy, our country could welcome hundreds of thousands of immigrants, and our standard of living would not go down. Instead, Canadians go on thinking that hunger in the world is only a legend told by missionaries and world travelers. When I think that a Canadian's life expectancy is 65 years and that of a man in India is only 30, I ask myself how we can sleep without worrying. We need lay people with good instruction in the social teaching of the Church who will see to it that public opinion is educated to the needs of other peoples and that government provides emergency help and technical assistance and welcomes immigrants. We need men who will see to it that Canada's contribution is not the modest — or rather, insufficient — thing it now is.

Q. *You are very frank. It takes courage to speak out like that. You will have opposition, but you are right in giving leadership and in attempting to create a climate of charity and apostolic concern. It is not an easy task, is it?*

CARDINAL LEGER: The task, the mission, of a bishop is not an easy one, especially in a society that is being molded and formed by scientific and technological advances and the demands that accompany them. If the bishop speaks out as a father, there are those who will give him a hard time on the grounds that he is indulging in unacceptable paternalism. If the bishop comes out with directives, he meets with resistance from those who charge he has infringed upon one or another of their freedoms. If he doesn't come out with something, he is charged with currying the favor of the rich. If he backs those who are doing something for the common good, he is accused of interfering in temporal matters. He might think he is acting in the best interests of the country, but some will call him a reactionary or a carry-over from an absolete and decadent civilization.

There is a lot of talk these days, in my country as well as yours, about the pluralistic society in which we live. Now, conditions vary from place to place, but, whatever the restive critics I've just been mentioning may think or say, we can assert it as a fact that we abandon nothing of the faith if we admit we must make some adaptations. There is no point in trying to be a medieval man today.

I agree with Cardinal Lercaro, Archbishop of Bologna, that our respect for the liberty of others is not a concession suggested by prudence but a new development of principles that are permanent in our religion. I have looked into this somewhat, back as far as the writings of the Fathers. Faith, it is their constant teaching, is a gift, and it is no good trying to force it on others. I think, for example, of that sentence in a letter of St. Gregory the Great where he says those who try to force people into the Church work out their own will rather than the will of God.

Pope Pius XII made it clear to me that we follow a good tradition in this country when we respect the conscience and the rights of non-Catholics, and that we are in line with the thinking of the Church. In an address to Italian lawyers in 1953, the Pope stated it is not an absolute principle that doctrinal and moral deviation should be suppressed wherever possible on the grounds that tolerating it is in itself immoral. God, he added, has never given such an absolute principle, and he recalled the parable of the weeds, in which Christ said the weeds should be left to grow up with the wheat. On higher principles, therefore, it is permissible, and sometimes it is better, not to suppress error. One can take this position for a greater good. That speech of Pope Pius XII is something to read and read again, especially for those who live, or try to live, the Christian life in our big, complicated urban centres, like Montreal.

Q. *Thank you, Your Eminence.* /

SMALL TALK

During his visit to a parochial school, a priest put this question to a class of little girls: "If all the good people were white and all the bad people were black, what color would you be?"

Some answered, "White," and others, "Black." But little Mabel replied: "I gues I would be streaky."

CALLED BY GOD

(In Memory of Father Michael Pelech)

Lids sealed tight.
Long nights of suffering
No more.
The door swings shut
Barring all strife.
Mortal frame
No longer the same;
Devoid of movement,
Emptied of life.
Done!
Or merely begun?
"Father"
I whisper
For that you were
And still are.
You travelled far
to make the Day-star Christ
Rise
In the hearts of men.
You bore hardships
with a smile,
Knowing
The worthwhile:
That we love,
in peace,
or if disturbed
Reconcile
with God,
with man.
The Creator said "Well done"
and stretched out His Hand,
He lifted your soul
To its long-sought Goal.
With gentle voice He commands
Your lonely pain,
Long year of toil,
"Cease"
God knows best.
Well have you earned your rest.

On the day of ordination
A hush profound
Stilled every heart,
They knew you had chosen
"The Better Part".
The sacred words rang out
"Father Michael,
Thou art a priest forever."
Then smiles and tears,
Bittersweet
As are the things of earth.
At dusk of day,
Gay mirth gave way to sobs
An outpouring of thanks,
Submission,
and awe.
We kneel to-day
with the same co-mingling of emotion
Bent deep in devotion.
Still,
The Bittersweet:
Sorrow that you've left us
Happy that you're home.
A faithful apostle rises
to meet his Master
The Lord greets him
With the Kiss of Peace
Your night of death
66 years long,
has ended, Father,
And now
The magnificent song of:
"Glory to God in the highest.
'You are a Priest
Forever'."

S.S.M.I. Novice.
Mount Mary Noviciate
Ancaster, Ontario

THE MOTHERS OF MEN

My mother was an angel on earth. —
John Quincy Adams.

It is to my mother that I owe everything.
Saint Augustine

All I am, all that I hope to be, I owe to my angel mother — blessings on her memory.
Abraham Lincoln.

You have been the best mother — I believe the best woman — in the world.
Dr. Johnson.

If I had all the mothers I ever saw to choose from, I would have chosen you my mother.
Carlyle.

What would I not give to call my dear mother back to earth for a single day, to ask her pardon on my knees for all those acts by which I grieved her gentle spirit. — Charles Lamb.

In after life you may have friends, but never will you again have the inexpressible love and gentleness lavished upon you which a mother bestows.
Macaulay.

My Memoirs

1892 — 1962

By Michael Luchkovich

VII Installment

For many months after I had returned from Brokenhead I kept mulling over the method which enables children to learn most readily. My sister's school in Brokenhead was a pioneer school, just like the school that I taught, and yet her pupils learned English faster than mine did. Moreover they had a fairly good command of the language. What did she have over me? My readers will remember the statement I made in an earlier installment that most education is caught rather than taught. How, then, was my sister able to strike an attitude whereby her pupils caught her enthusiasm and learned so quickly? There were no other English pupils around from whom they could rapidly learn the language. Therefore, Yaroslawa must have continually talked to them, played with them until her zeal had infected them with that subtle mysterious force which transcends mere rational methods. My sister didn't just take them aside and say: "This is what I want you to learn", and then subject them to constant drill. Her method must have been more subtle than that. Perhaps she was not consciously aware of her own successful method, but success she most certainly had, and it was not through deliberate rational techniques, either.

Regarding my own achievements as a teacher, whatever they were, they came about through tedious drill rather than subtlety of mind. Coming down now from the sublime to the ridiculous, I remember teaching an elderly girl, Mary, in Saskatchewan, helpin her to acquire at least a smattering of English. One day I told her: "Mary, your vocabulary is increasing every day." "What do you mean?" she asked. "The number of your words," I replied. One day Mr. Ambrose Kibzey, a government employee in the educational department accosted me with a loud roar of laughter: "That girl, Mary, told me that her vo-ca-*bull*-er-ry was increasing every day." It was the unwitting emphasis on the wrongly interjected syllable "*bull*", meaning "nonsense" that tickled his funny bone; but it was an excusable mistake, made inadvertently by a girl whose knowledge of the language was still so elementary; and that most certainly was not the connotation she wanted to give to the word.

An English-speaking preacher in Alberta had learnt Ukrainian from the Bible in which he had often run across the phrase, "Recze Hospod". Selecting his text from the Sermon on the Mount, his opening words were: "Wyjszla Isus na Horu i zaczala ryczaty." There was a titter in the congregation which the preacher couldn't account for; but when he was told about the erroneous use of the infinitive — it should have been "rekty", which means to "speak" and not "ryczaty" which means to "roar" — he blushed profusely.

In translating books I learned that some words have one connotation in one language, and an opposite meaning in another language. For instance, if a Ukrainian boy told a Ukrainian girl in the Ukraine that she was a "dorohenka, sriblenka, harnenka, bidnenka ryboczka", it would be flattering to her; but if an English-speaking boy told an English-speaking girl that she was a "dear, silver, pretty, poor fish", he'd most likely get his face slapped.

And then there was the time when a boy had come running into the school room, all out of breath. When I asked him what the matter was, instead of saying, "Ja duze zmuczyw sia", much to the amusement of his class mates, he replied, "Ja duze zmoczyw sia," which mean something altogether different again. In the one case the words connoted: "I feel quite tired"; while in the latter case the words meant, "I've wet myself considerably."

In one of my schools in Saskatchewan I had a boy who persisted in writting all his letters upside down — a fault that I could not correct. When I complained about it to my chairman, he took the whole matter philosophically advising me not to worry about it. "What would all the wise people do if everybody becomes smart?" was his consolation. And then he added: "Thus it is that even fools are needed in this world." That was an amusing conclusion, but I doubt whether it was being accepted as a part of our philosophy of life.

I remember another remark uttered during a heated discussion about the reality of mental telepathy. One of the more backward students at the gathering interjected the following remark: "When a person 'mentalno telepaje' he can't send a message at all." The comical but unwitting observation evoked a spontaneous burst of laughter from the crowd.

Coming back to the question whether education is a matter of being taught or caught, the method employed by Mr. Goodwin, the teacher, in Kiriak's "Sons of the Soil", might be illuminating. Hereafter follows a report of Mr. Goodwin's first day in school:

"When the registration was concluded, Goodwin went outside to call in the children. Some of the older boys and girls had fled into the woods, while the younger ones were holding on to their mothers, terrified of this new 'education'. Of the twenty-eight children that had registered, only 14 remained. They were lined up in twos and threes until school board and the secretary returned to the school room to see for themselves whether the teacher was going 'to eat his bread for nothing'.

"Goodwin made a hurried classification of the children, assigned them to their seats, and then asked them to join in prayer. But they remained stubbornly silent and refused to rise. He had literally to pull each one of them before he could start the prayer."

"He must be a Calvinist; I didn't see him cross himself", whispered Solowy.

"Sh!" marned Workun as he gave him a threatening look.

"Sit down," commanded Goodwin again, taking a seat himself. Some of the children sat down; others did not know what to do.

"Sit down; why are you waiting?" cried Kornylo Workun in Ukrainian. The children all sat down.

"Stand up!" cried Goodwin, standing.

Kornylo again saved the situation. He sat down and so did the whole class.

"Stand up! Sit down! Stand up! Sit down!" Goodwin comanded several times; and the children, caught up in the rhytm of the thing, responded with great relish. They had taken a fancy to this kind of 'learning'.

"Stand up!" called Goodwin. The children stood up.

"Stand up!" he repeated. All the children sat down except Kornylo. This bright lad called out at the top of his voice, 'You didn't fool me!' and chuckled because he had gotten the better of the teacher.

Goodwin, too, smiled, although he didn't understand the Ukrainian words. He was happy that he had discovered a method of teaching pupils who didn't understand a word of his language.

This drill was followed by similar exercises, with Kornylo only too glad to act a guide to the others.

And the school board, lined up along the wall, watched the proceedings and wondered when the real work of teaching would begin; that is, the learning of the alphabet. To them the drill was a waste of time, and when Goodwin finally lined up the children for orderly departure, they, too, left, fealing very disappointed with the first lesson."

Such was the episode taken from Kiriak's "Sons of the Soil". I agree with Goodwin that he had the right method for imparting knowledge that was not so much taught as it was caught.

In Case You've Missed It ----

WIDESPREAD STUDIES OF SOCIAL DOCTRINE

Wide ranging studies of the social doctrine of the Church are being undertaken among priests of Catholic dioceses in Canada.

In addition to the studies at clergy institutes and meetings, the extensive use of sermon outlines on the same subject will bring the Christian social teaching to the people generally.

These developments are emphysized in information released by Rev. Peter Nearing, director of the English section of the Canadian Catholic Conference social action department.

He noted that so far 20 dioceses have requested copies of specially-prepared sermon outlines, centring on the papal encyclical, Mater et Magistra.

Of these same dioceses, 17 have held, will hold, or are sonsidering special priests' institutes, or studies of the encyclical and related material at regular clergy meetings.

Father Nearing said that such studies were recommended by the CCC's Episcopal Commission for social action early this year. They serve as a preparation for next fall's four regional Social Life Conferences, in Victoria, Saskatoon, Windsor and Antigonish.

Others are scheduled for May 9 in Vancouver and Peterborough dioceses; May 28 and 29 in Windsor and London; June 5 and 6 in Saskatoon; June 6 and 7 in Regina; and June 18-19 in Winnipeg. A Kingston institute is also scheduled for May 15.

In Victoria diocese, parish priests have been meeting in discussion groups since March, and clergy of Calgary and Edmonton have been engaged in similar studies during the winter and spring.

Priests of the Prince Albert diocese and the Abbacy of Muenster, Sask., have been invited to join the Saskatoon institute sessions, as have priests of the northern section of the Saskatchewan Ukrainian eparchy.

St. Catharines, Ont., and the Ukrainian dioceses of Toronto and Edmonton are among others considering institutes and study sessions.

UNFORTUNATE TO CONFUSE UNITY WITH UNIFORMITY

It is unfortunate that many Catholics confuse the unity of the Church with uniformity in the Church. They are totally different things.

This point was made by Most Rev. Neil Savaryn, OSBM, Ukrainian Bishop of Edmonton, in a recent column in **The Western Catholic.**

"The Church has unity, there is only one true Church and She is one in Herself," Bishop Savaryn explained.

"The Catholic Church has uniformity of faith and morals. These are matters of absolute truth because our faith and moral principles are revealed to us by God. They are necessarily uniform.

"But beyond that there is no necessity for uniformity, and actually we do not have in the Catholic Church uniformity of this kind.

"There is Catholic faith, there are Catholic morals, but there is no such thing as a Catholic Rite, or even a Catholic Canon Law.

"The Catholic Church has many Rites, among them, of course, the Roman Rite to which most Catholics in this country belong. But besides this Rite there are different Eastern Rites.

"The most numerous of the Eastern Rites is the Byzantine (commonly called Greek). The Liturgy and especially the language of this Rite should be dear to the hearts of all Catholics.

"Original texts of the New Testament are written in Greek. In early ancient Christian times, the Mass in Rome was celebrated in Greek.

"The most famous theological works of the Fathers of the Church were composed in Greek too. At least 20 Popes have been of the Greek Rite.

"Even the word 'Catholic' is a Greek word. We all know it means universal, but it is worth remembering its origin.

"Many times the supreme authority of the Church in our day has told us to respect different Rites and understand there is no superiority or inferiority of any Rite; all Rites are equal.

"No one can validly change his Rite, if it is done arbitrarily. If a person of Roman Rite by necessity has been baptized or married according to the Eastern Rite, by this he did not change his Rite.

"The same applies, of course, to a Ukrainian Catholic baptized or married according to the Roman Rite. As by living in a certain city district you belong to the parish in that district, so by being born in a certain Rite, you belong to this Rite.

TWELVE MILLION

"There are 12 million Catholics in the world who are not of the Roman Rite. They are called Catholics of the Eastern Rites. Their Liturgy (Mass) is altogether different in its prayers and ceremonies from those with which you are familiar — they are subject to a different Canon Law, they differ from you — may I say — in almost every conceivable thing, except faith and morals.

"Ukrainian Rite is a subdivision of the Byzantine Rite, which comprises many Eastern European countries, among them Ukraine, Russia, Rumania, Bulgaria, Yugoslavia, and of course, Greece. As you can see, the Byzantine Rite is a very important link between Catholic church and Eastern separated Orthodox churches.

"We shouldn't forget that we already have a common ground with them, because in the Catholic Church we have twelve million members of the Eastern Rite.

"It's very significant that Pope John XXIII ordered a Liturgy of Ukrainian Rite to be celebrated in St. Peter's Church in Rome last November at the beginning of the preparatory work of different Ecumenical Council Commissions. The Pope took part in this Liturgy, recited some prayers and imparted benedictions in the old Ukrainian liturgical language. This was a good example of respect towards liturgical tradition of Eastern Christianity.

"The proper attitude and mutual respect among members of different Rites is very important, especially now, when we strive to break barriers which so badly divide the Christian world.

"A Catholic of Eastern Rite should respect the tradition and rights of Roman Rite and he is entitled to expect the same from his brothers of Roman Rite. Not an attitude of condescending toleration, but a sincere, mutual respect and love should be our rule.

"By remembering the Greek origin of the word Catholic, we will be nearer to the spirit of the true Catholicity."

ПРЯМУЙТЕ ЗА КРАЄВИДАМИ, ОЗЕРАМИ, РОЗРИВКАМИ

ПРЯМУЙТЕ ДО **ОНТЕРІЯ**

Онтаріо дає вам дещо з усього. Тихі ночі біля озер і лісів . . . Веселі ночі по містах і містечках. Прекрасні дні, де б ви не були. Цього року . . . досліджуйте Онтаріо, хоч би для веселощів, які вам це дасть. Почніть сьогодні — висилаючи цей купон.

ONTARIO DEPARTMENT OF TRAVEL AND PUBLICITY

Hon. Bryan L. Cathcart, Minister

ДАРОМ онтарійська подорожня література

Ontario Travel, A789 Parliament Bldgs. Toronto, Ont.

Ім'я .....

Адреса .....

Пошта ..... Пров. .....

ПІЗНАЙТЕ ОНТАРІО КРАЩЕ

БУДОВА

КОЛЕГІЇ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО В ТОРОНТІ

ВЖЕ ВИКІНЧУЄТЬСЯ!

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 8 ЛИПНЯ, 1962

відбудеться посвячення

Угольного Каменя

при участи десятьох наших Архиєреїв.

СВОЇМИ ПОЖЕРТВАМИ ДОПОМОЖІМО ДОВЕСТИ ВЕЛИКЕ ДІЛО ДО ЩАСЛИВОГО КІНЦЯ. ЩОБ ОО. ВАСИЛІЯНИ МОГЛИ БЕЗ ДОДАТКОВИХ ТРУДНОЩІВ І ФІНАНСОВИХ ЗАДОВЖЕНЬ ЗАЙНЯТИСЯ ВИХОВАННЯМ НАШИХ СИНІВ, УНУКІВ, ЮНАКІВ.

Ласкаві пожертви слати:

ST. BASIL-THE-GREAT COLLEGE

3100 Weston Rd., Weston, Ont.

СВІТЛО

THE LIGHT

РІК XXV ЛИПЕНЬ-СЕРПЕНЬ — 1962 — JULY-AUGUST Ч. 7-8 (475-6)

Ціна 30 ¢

МОЛОДІ ЮНАКИ СТАВАЙТЕ У РЯДИ

YOUNG MEN JOIN THE RANKS OF

П'ятнадцять молодих юнаків, що вступили у ряди Христових борців-василіян. Вони під цю пору відбувають свій перший вишкіл-новіціят у Мондері, Альберта, під проводом Впр. оо. Мирона Дацюка, ЧСВВ, магістра і Єпіфанія Пащака, ЧСВВ, соція.

МОНАХІВ ВАСИЛІЯН

щоб ітн слідами св. Василія і св. Йосафата

у службі Христа

як СВЯЩЕНИКИ чи БРАТИ

Вимоги:

1. Бажання посвятитися Богові та спасінню душ.
2. Здоров'я й умові та природні здібності.
3. Добрий характер і духа жертвенности та любови.

Зголошуйтеся за ближчими інформаціями на нижче подану адресу.

BASILIAN MISSIONARIES

and follow in the footsteps of St. Basil and St. Josaphat

in the service of Christ

as PRIESTS or BROTHERS

Requirements:

1. A desire to dedicate your life to a noble purpose—love of God and salvation of souls.
2. Sufficient health, and intellectual and physical abilities.
3. Good character and morals, and a spirit of generosity and charity.

Манастир і Новіціят оо. Василіян у Ґлен Ков, Н. Й.

For more information write to:

у Канаді — in Canada

REV. MASTER OF NOVICES
Basilian Fathers
Mundare, Alberta
Canada.

у З.Д.А. — in U.S.A.

ST. JOSAPHAT'S NOVICIATE
Box 231
Glen Cove, L. I., N. Y.
U.S.A.

СВІТЛО

КАТОЛИЦЬКИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Видають ОО. Василіяни

Передплата $3.00 на один рік.

Поодиноке число 30 центів.

Адреса Адміністрації:
286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario
Telephone: LE 5-6483

Адреса Редакції:
3100 Weston Rd., Weston, Ontario
Telephone: CH 1-9203

ПРЕДСТАВНИКИ "СВІТЛА" ЗАКОРДОНОМ

АНГЛІЯ:
Ukrainian Booksellers & Publishers
49 Linden Gardens,
Notting Hill Gate
London, W. 2, England.

АВСТРІЯ:
Griechisch - katholisches Zentralpfarramt zu St. Barbara
Wien 1, Riemergasse 1
Austria

АВСТРАЛІЯ:
Rev. D. Kachmar
Archbishop's House
West Tee, Adelaide, S. A.

АРҐЕНТИНА:
Padres Basilianos
Curapaligue 760
Buenos Aires, Argentina

БРАЗИЛІЯ:
Padres Basilianos
Caixa Postal 24
Prudentopolis, Parana, Brazil

ФРАНЦІЯ:
L'Abbe Julien Prokopiw
2 Rue des Crignos
Amiens (Somme) France

ІТАЛІЯ:
Padri Basiliani
Via Icilio 40 (Aventino)
Rome, Italy

THE LIGHT

A Ukrainian Catholic Monthly
Published by the Basilian Fathers,
286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario, Canada.

Authorized as second class mail by the Post Office Department, Ottawa, and for payment of postage in cash.

ЗМІСТ:

Неймовірна дійсність — *о. В. Дрібненький, ЧСВВ* 290
Про "негоїстів", чи хочемо ми таких дітей?

ПАСТИРСЬКЕ ПОСЛАННЯ КИР ІСИДОРА БОРЕЦЬКОГО 291
З нагоди благословення угольного каменя Колегії св. Василія Великого

Василіянський Чин на новій позиції — *Матей А. Берко* 293
Виховна програма Колегії Св. Василія Великого

Примат Папи у Церкві — *о. Ісидор Луб, ЧСВВ* 295
Що кажуть Собори, Св. Отці і здоровий розум

Щоб учасники Вселенського Собору були Богом просвічені — *о. Василь Ваврик, ЧСВВ* 297
Наміреня Апостольства Молитви на липень і серпень 1962

Поглиблення духовного життя через Марійські Дружини — *М. С.* 298
Приналежність до Марійських Дружин — основна потреба нашого апостольства

Листи Никодима історична повість з часів І. Христа — *Іван Добрачинський* 299
Тайна розмова фарисея Никодима з Ісусом Христом на Офелі

СТОРІНКА АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ 304

Багато людей запитує... — *о. Севастіян Сабол, ЧСВВ* 305
На що є хресні куми? Чи то гріх гніватися? Жіночі операції. — Хто такий "брати" Ісуса Христа?

"Лев із Мюнстер" — *о. Іриней Назарко, ЧСВВ* 308
Про людину, яка мала відвагу протестувати проти Гітлера

Засоби релігійного католицького виховання — *д-р Петро Ісаїв* 311
Католицький редактор пише про ті засоби саме на часі: перед початком шкільного року

Матеріяліст відвідує Церкву... — *Олександер Мох* 315
Чи наука справді не знає Бога?

Марія сценічна картина — *Марія К. Головінська* 317
Життя українки на засланні

Іван Сулима історична повість — *В. Буженко* 319
Чому поляки стратили отамана Сулиму?

ЗДАЛЕКА І ЗБЛИЗЬКА 325

ENGLISH SUPPLEMENT

Vacation Is No Time For Neglect of Religious Duties 329
A Milestone In The Making — *by Matthew A. Berko* 330
Golden Jubilee Of Ukrainian Catholic Church In Canada 333
My Memoirs VIII — *by Michael Luchkovich* 334

На обкладинці: Манастир оо. Василіян на Вестон в Торонто, при якому будують Колегію Св. Василія Великого.

НЕЙМОВІРНА ДІЙСНІСТЬ

Розгубленність ідеалів в американської студіюючої молоді публичних шкіл не є новим явищем, але коли вже такого роду магазин, як американський "Лайф", звернув на це журливу увагу і присвятив тій темі дві сторінки друку, то це вже вказує на справді загрозливі розміри цієї прболеми.

Як сьогодні починає дивитися на життя і взагалі на світ значна частина американської молоді, яка кінчить свою середню освіту (гайскул)? Про це вимовно свідчить панівний юначий світогляд, якого визнавці звуть себе "него" (назва походить від латинського слова, що значить "перечу"). "Лайф" називає це "ню брід оф бой" (нова порода юнака) та яскраво ілюструє цей майже неймовірний та зловіщий молодечий світогляд живими прикладаим з таких "ліпших" шкіл, як Ексетер, Андовер, Лоренсвил та Да Гіл. Наводимо тут кілька з тих прикладів:

"Це світ дурійки — абсурдний та ідіотичний", каже юнак — передовий учень — із школи Лоренсвил, одної з найліпших в Америці (за гадкою "Лайф" та немалого числа батьків). У житті немає нічого солідного. Немає жадних вартостей, на яких можна б основуватися", продовжає той самий юнак. І додає: "Нашим життям і будучністю кермують машини. Нас зробили числами, які йдуть в АйБіеМ машини. Звідти виходимо посортованими грейдами, готові до університетів. Хто ми, як ми внутрі почуваємося? — цього на картках немає. А наші батьки? Вони числами банкових екавнтів, податкових звітів і суспільних забезпечень".

Учень із школи Да Гіл, передовий атлет, доводить у розмові з товаришем шкільної лавки таке: "Якщо думаєш, що можеш вірити в те, що досі всі вірили — ти дурак. Кажеш, що в тобі є щось, що відріжняє добро від зла? Хотів би я те мати! Подивися довкола себе на світ, то побачиш, що ніхто не звертає уваги на приличність — тільки на силу й використання іншого".

Назва "него" повстала між учнями школи Ексетер. Там себе так звуть молоді мужчини, що перечать усяку основу якихнебудь засад чи моральности — як віра, мораль, етика, чи навіть ріжниця між добром і злом.

"Протягом моїх 25 літ учителювання", каже один учитель цієї школи, "я ще не бачив більше заклопотаних юнаків. Вони бачать кругом себе садистичне легковаження вартощів людського життя. Це зруйнувало в них усяку ідейність". Ці слова вчителя потверджує один його учень, бо говорить таке: "Коли ти приходиш сюди, повний вірувань, що їх набув вдома, вищі учні кладуть тебе на крісло й переучують. Вони кидають у тебе Фройдом і доказують, що людина не руководиться добром, тільки приємностями; що немає встановленого Богом добра і зла. Я згубив тут усяку крихітчку ідеалізму й моральности. Я почав сумніватися в мотиви інших, і передовсім свої. Це був початок мого неґоїзму".

Сімнадцятилітній учень школи Андовер додав до Фройда ще одного пророка неґоїзму — Дарвіна: "Він доказав, що основним законом життя є взаємна боротьба за існування в користь найсильнішого — це так навіть між людьми. Не зважаючи на всяку віру в ідеали, мусимо признати, що люди багато примітивніші, ніж вони самі люблять думати. Кожний хоче перебрати все, перевищити іншого. Такими є Хрущов, китайці, і навіть ми самі. Кожний намагається взяти все в свої руки, знищити іншого".

"Лайф" завважує від себе, що все те не є виявом якогось відокремленого чи особистого безглуздя. Ці приклади представляють загальне інтелектуальне наставлення, що від останніх кількох літ являється питомим студентському загалові у провідних американських публичних школах, себто в школах, що протягом своєї минулої історії видали більше ніж пересічну кількість народніх провідників.

Які ж висновки з цього? Їх кілька.

1. Через деяку невдачність сучасного старшого покоління супроти менш чи більш грізних умовин людського життя — головно через брак миру в світі та постійну загрозу атомного знищення — сьогоднішня молодь починає входити в "незалежне" умове успосіблення та вирішувати життєві проблеми на свій лад.

2. Услід за тим слабне вплив родинного дому.

3. Публичні школи не можуть дати молоді розв'язки проблеми повної вартости й змісту людського життя — так як математика чи фізика не можуть створити миру.

4. Це найважніше: В ім'я будучої долі нашої молоді (і життя всього народу) МИ МУСИМО МАТИ СВОЇ КАТОЛИЦЬКІ ШКОЛИ! Це не справа для дискусій. Це *конечність* нашого часу!

о. В. Дрібненький, ЧСВВ

СВІТЛО THE LIGHT
Український Християнський МІСЯЧНИК
СВІТЛО, ЛИПЕНЬ-СЕРПЕНЬ, 1962 РІК XXV, Ч. 7-8 (475-476)

ПАСТИРСЬКЕ ПОСЛАННЯ КИР ІСИДОРА БОРЕЦЬКОГО

з нагоди благословення угольного каменя Колегії св. Василія Великого при манастирі оо. Василіян у Вестон, Торонто

ІСИДОР БОРЕЦЬКИЙ

Божою милістю і благословенням Апостольського Престолу
Єпископ Торонтонський, Єпарх Українців Католиків Східної Канади.

Починаємо це Наше пастирське послання словами Давидового псальма: "Буду Тебе вихваляти, Господи, серед людей і буду співати Тобі між народами. Бо більше неба милосердя Твоє, а правда Твоя до хмар. Піднесися ж, Боже, понад небо, слава Твоя над усією землею" (Пс. 108, 4-6).

Чому радіємо сьогодні серцем, сповненим великою вдячністю Господеві? А саме тому, що Господь уже п'ятнадцятий рік щедро благословляє нас усіх у Східній Єпархії.

15-ий рік! Не довгий це час для історика, але довгий для людини, що прожила ті роки. Ще довший він для того, хто починав ті роки серед немалих труднощів. У той час у Східній Канаді не було багато наших церков, а ще менше було зорганізованих парохій і душпастирів-парохів.

Та невдовзі після основин дієцезії приплила в Канаду велика хвиля нової іміграції. А над усе: з нашими людьми приїхало багато наших священиків. Це давало спромогу створити нові осідки й душпастирства та обсадити опорожнені парохії. І сьогодні ми, всі можемо казати: "Подяка Богові, що дав нам перемогу Господом нашим Ісусом Христом!" (1 Кор. 15, 57).

У дальших роках Ми бачили, як скоро народжувалися нові парохії, як поставали нові церковні установи в нашій Єпархії. Помалу старші й новіші іміґранти зливалися в одну громаду. Ріжниці між одними і другими помалу затиралися і сьогодні ми можемо "єдиними устами та єдиним серцем славити й оспівувати ім'я Господнє".

Із нових церковних установ, які почали діяти в нашій Східній Єпархії за тих 14 літ, з особливішою любов'ю згадуємо манастирі: оо. Василіян у Гримзбі й Торонті, манастир і новіціят оо. Редемптористів у Медовейл біля Торонта, манастир оо. Студитів у Вудсток, манастир і новіціят СС. Місіонарок у Гримзбі і їх дім у Судбурах, дієцезальний дім, друкарню й дієцезальний тижневик "Наша Мета", друкарню й видавництво оо. Василіян з місячником "Світло", і інші подібні.

Одначе серед радощів з нашого поступу впе-

ред, серце тривожиться тим, що наша Церква й нарід тратять частину нашої молоді, а саме тих, що не тримаються належно своїх народніх традицій, забувають свою мову, не цінять свого св. обряду. То й із наболілої душі моліймося Господеві: "Будь з нами, Господи, Боже наш, як був із батьками нашими. Не покидай нас, не відпихай нас... Нехай наше серце буде неподільно віддане Господеві Богові нашому, щоб ходили ми в приказах Його та заповіді Його держали" (3 Цр. 8, 57-61).

Із милості вселаскавого Бога дочекалися Ми, що 1953 року СС. Служебниці збудували в Анкастер дівочу академію та почали там навчати. 1961 року відкрила свої двері для наших дітей перша цілоденна парохіяльна школа при нашій катедрі в Торонті. Цього ж року, 1962, дожили Ми здійснення найдорожчої Нашої мрії давніх літ: будови вищої школи-колегії для хлопців нашого народу. З Божою ласкою та при допомозі й щедрості нашого Всч. Духовенства і наших дорогих вірних, оо. Василіяни докінчують будувати Колегію Св. Василія Великого, вищу школу для наших хлопців, при своєму манастирі в Вестон, Торонто. З цілої Нашої душі радіємо цьому, бо віримо, що з тієї школи вийдуть насамперед наші будучі народні провідники, виховані на основах Христової віри й моралі. Дальше Ми надіємося, що невдовзі зачнуть з-поміж учнів тієї Колегії приходити до Нас найкращі одиниці та скажуть Нам довго вичікуване слово: "Владико, Христос кличе мене до Свого священства". І надіємося, що знайдуться також такі, які схочуть служити Богові, Церкві й народові у манастирях оо. Василіян, оо. Редемптористів, оо. Студитів.

Щоб Христос Чоловіколюбець дав Нам дожити здійснення цих священних надій, Ми просимо Вас, наше Всч. Духовенство і наших вірних: зробімо день 8-го липня, день благословення угольного каменя Колегії св. Василія Великого, днем всенародньої молитви за Боже благословення на щасливий початок і дальший розвиток нової школи. Для найбільшої святковости того дня запросили Ми до архиєрейських богослужб у будинках Колегії св. Василія Великого всіх наших ВПреосвященних Владик, які будуть брати участь у нашому провінційному Синоді в Вінніпегу при кінці червня. Усі наші Архиєреї обіцяли приїхати до Нас на наше торжество, щоб разом з Нами поблагословити угольний камінь Колегії.

Запрошуємо все Наше Всч. Духовенство та всіх наших вірних, приїхати того дня на гору св. Василія Великого у Вестон, Торонто. Густими лавами окружім наших Владик-гостей, покажімо перед Їхніми очима силу й живучість нашої Єпархії у Східній Канаді. Нехай Вони повезуть із собою в свої далекі дієцезії добру вістку про нас. А над усе нехай Господь буде благословенний за те, що дозволяє нам у прибраній батьківщині будувати свої школи та по Божому виховувати наше молоде покоління, яке дасть запоруку світлої будуччини нашому народові в Канаді.

"Благодать Господа нашого Ісуса Христа і любов Бога Вітця та приявність Св. Духа нехай буде з вами всіми, Амінь! (2 Кор. 13, 13).

Дано в Торонті, дня 15-го червня, 1962.

+ Ізидор-Єпископ

Поручай своїм дітям чесноту: вона — а не золото — зробить їх щасливими.

Людвик Бетовен.

Матей А. Берко

ВАСИЛІЯНСЬКИЙ ЧИН НА НОВІЙ ПОЗИЦІЇ

У неділю, 8 липня, почнеться окремий розділ в історії розвою Української Католицької Церкви в Канаді. В тому дні сотки українців з Торонта й околиць з'їдуться до василіянської обителі у Вестоні, щоб бути свідками, як десять наших Архиєреїв поблагословлять наріжний камінь під Колегію Св. Василія Великого для юнаків.

Ініціятором цієї Колегії став Преосв. Кир Ісидор, коли 1959 р. доручив отцям Василіянського Чину таку установу в Торонті збудувати та потім вести. І ця установа стає оце тепер дійсністю.

Василіянський Чин, один із найстарших монаших чинів в українському народі, має за собою в навчанні й видавництві довгу й добре відому історію. І завданням Отців Василіян у цій школі-колегії буде не тільки навчати математики, фізики й подібних предметів — цього можуть юнаки навчатися в якійнебудь школі — але теж навчати майбутніх провідників нашого народу релігійних правд, української мови й історії та гарних мелодій нашої богослужби. А найважніше: попри осяги на академічному полі студенти "Св. Василія" посядуть те, чого не можна навчитися з підручників, а саме: характер.

Велике завдання — виробляти майбутні кадри вчених і характерних християнських мужів — бере на себе Василіянський Чин. До цього діла візьмуться спочатком наступного шкільного року належно вишколені Отці з цього Чину, і виконуватимуть його за благословенням найвищого Вчителя, Ісуса Христа, та за співпрацею вірних нашого загалу.

Від часу започаткування кампанії на Колегію св. Василія Великого багато вже говорили й писали на тему потреби ось такої саме інституції. Ніякий здорово думаючий українець не може заперечити потреби належного навчання й виховання нашої доростаючої молоді, якщо ми маємо затримати тут свою національну окремішність. Наше і так уже обтяжене духовенство само не всилі забезпечити тривалість нашого обряду на цьому континенті; ми конче потребуємо світських апостолів у нашому народі, які допомогли б цю багату традицію вдержати. Дотепер наша доростаюча молодь побирала свою релігійну освіту переважно в латинських католицьких школах. У багатьох випадках вони одержували там цю освіту так основно, що ставалися католиками *латинського* обряду. Внаслідок цього вони втратили духа свого обряду й народу. Тепер ми маємо колегію, де наші юнаки будуть виховані нашими кваліфікованими українськими католицькими монахами, що будуть вщіплювати у своїх вихованців прив'язання до своєї релігії, свого обряду й народніх традицій.

ІСТОРІЯ ВАСИЛІЯНСЬКОГО ЧИНУ

Беручи на себе виховні обов'язки з отворенням Колегії в Торонті, Василіянський Чин продовжатиме свою довгу, поверх півтора тисячелітню історію діяльности на цьому полі. При цій нагоді не від речі буде познайомитися нам ближче з історією цього Чину.

Св. Василій, один із найславніших поміж Отцями й Учителями Східньої Церкви, народився 329 року в Кесарії, місточку Малої Азії. З його родини святими стали також бабуня, батько, мати, сестра Макрина, два брати Григорій з Нісси та Петро, єпископ Севасту. Закінчивши університетські студії в Константинополі й Атенах, св. Василій подорожував по Близькому Сході та звідав численні пустельні згромадження. Посвята анахоретів зробила на нього таке сильне враження, що вернувшися додому, він зрікся блискучої кар'єри й віддався аскетичному життю.

Около 356 року він разом із кількома близькими товаришами покинув світ і пішов жити у відлюдне місце. Кілька років опісля він уложив правила для своєї спільноти, підкреслюючи чесноти вбогости, чистоти, послуху, самовідречення й любови. Ці правила монашого життя згодом і стали основою не тільки для інших монаших згромаджень на Сході, але теж і на Заході.

У 364 р. св. Василій був висвячений на священика, а 370 року на єпископа Кападокії. Його головним стараннням дальше остались дві справи: монаший Чин, який він заснував, та християнське виховання дітей і молоді. Передчасна смерть у 379 році закінчила його повне посвяти життя. Невдовзі Церква проголосила його святим — а за його великі й численні заслуги прозвала Великим.

Чин Св. Василія Великого сьогодні розвинувся головно в українському народі, але його вітки знаходяться теж у румунськім, угорськім та італьо-грецькім народах.

Монаше життя за василіянськими празилами прийшло в Україну разом із християнством. Із давніх манастирів в Україні найславнішим був манастир Печерська Лавра у Києві. З XII-тим століттям починається занепад українського монашого життя через часті внутрішні війни і татарські напади — а головно через грецьку схизму 1054 року.

Із Берестейським З'єднанням у 1596 році, коли українські єпископи проголосили акт злуки з Апостольською Столицею в Римі, почалась і віднова монашого життя. Заходами двох великих церковних мужів, митрополита Й. Велямина-Рутського і св. Йосафата (обидва Василіяни) існуючі тоді монастирі зорганізовано в одну цілість: Чин Св. Василія Великого. Цей Чин розвивався через декілька століть, аж нові політичні лихоліття знову перешкодили його блискучому розвиткові.

Чергова віднова Чину наступила 1882 року. Її перевели Отці Ісусовці. З часом Чин Св. Василія Великого сильно розрісся, особливо в Галичині, де в 1939 році він уже начислював 700 членів. Та в тому ж році большевицька окупація своїм переслідуванням зупинила не тільки розвиток, але й усяке вільне діяння нашої Церкви а, враз із тим і Василіянського Чину. Сьогодні цей Чин в Україні пише свою історію стражданнями, мучеництвом і святістю.

Частина українського народу, яка за Божим Провидінням знайшлася поза релігійним і політичним гнетом, щиро старається прищепити дещо зі свого рідного на нових поселеннях. Перша еміграція почалася з початком цього століття. Тоді багато українців, ідучи "в світ за очі", поселилися в на-пів диких просторах Канади, Бразилії, Аргентини та промислових осередках Злучених Держав Америки. У більшості знайшли вони там при мозільній праці ліпшу матеріяльну долю, але заразом відчули сильний брак душевної опіки. Тоді поспішили їм з поміччю місіонарі з Василіянського Чину.

В осені 1903 року три місіонарі-василіяни прибули до Канади, щоб на степових провінціях Західньої Канади принести нашим поселенцям релігійну опіку. Враз із ними прибули один Братчик та три Сестри Служебниці.

Перші проби місіонарської праці були надзвичайно трудні. Колонії наших поселенців були далеко від себе віддалені, доріг майже не було, засоби подорожі примітивні, дуже невигідні й повільні. Клімат гострішій від того, що був на Рідних Землях. Найбільшою потіхою й розрадою тих добрих священиків-місіонарів було бачити радість і втіху наших людей, коли могли почути слово Боже рідною мовою.

Місточко Мондер, в Альберті стало першим осередком Отців Василіян у Канаді. При помочі молитви й безнастанної праці цей осередок розрісся на ввесь континент Північної Америки, з численними домами-манастирями. Від створення новіціяту 1923 року багато вже тут народжених юнаків вступили до Чину, перейшли василіянський вишкіл і пішли слідами праці перших Отців-Піонерів. Із цього саме Чину Апостольська Столиця покликала чотирьох Василіян на єпископські уряди в цьому континенті. Ними є бл. п. Преосв. Сотер Ортинський, бл. п. ВПреосв. Василій Ладика та живучі Преосв. Ніл Саварин і ВПреосв. Митроп. Амвросій Сенишин.

Сьогодні, по шістдесяти роках парохіяльної й місіонерської та по двадцяти чотирьох роках видавничої праці, цей Чин у Канаді з отворенням Колегії Св. Василія Великого входить у нову фазу своєї праці.

ВИХОВНА ПРОГРАМА

Українська Католицька Церква в Канаді щойно недавно (1957 р.) була вивищена до стану церковної провінції. Перед тим вона була тільки місійною територією. У тому часі, з огляду на мале число священиків, усі сили мусіли бути звернені до обслуги парафій. Але з поділом Церкви на чотири Єпархії та з прибуттям численних священиків по другій світовій війні загальний стан значно змінився. Монахи стали знову вільніші, щоб зайнятися виховною працею так, як це було в Україні.

Наш нарід у Канаді справді щасливий, що тепер йому дано, сказати б "на поставі", нагоду посилати своїх синів до такої школи, як Колегія Св. Василія Великого. Причиною останньої поновної еміграції наших людей із Рідних Земель була політична й релігійна неволя. Тут у Канаді ми маємо повну свободу, можемо вибирати для наших дітей найліпшу школу й виховання. Справді, було б це іронією, якщо в цей час, коли такої школи наш нарід не може мати на Рідних Землях, ми занедбали б піддержати її в цій країні, де уряд заохочує етнічні групи плекати свою вікову традицію й культуру. *Ми ж будуємо для себе самих!*

Сумління кожної людини наказує їй дати своїм дітям найкращі можливості до осягнення досконалости, що потрібна до вічного життя. Сумлінний українець-католик щиро бажає дати своїм дітям найкраще академічне й релігійно-моральне виховання. Він хотів би, щоб його син навчився краси візантійської літургії, глибини музики Бортнянського та виразу Шевченківської поезії. Студії додатних українських предметів у Колегії св. Василія Великого запевняють студентові те знання, що він його ніде інде не одержить.

Католицька Церква виявляє окрему запопадливість у справі належного виховання дітей. Вона установила навіть окремі закони для цього. І так нпр. канон 1372 у канонічному праві каже: "Всі вірні нехай так будуть виховані від дитинства, щоб те виховання не тільки не містило в собі нічого проти віри й обичаїв, але нехай релігійні правди й моральні засади становлять головну основу того виховання. На батьках лежить не тільки право, але й найбільш поважний обов'язок забезпечити своїм дітям таке виховання." За Божим уповажненням Церква робить усі заходи, щоб діти дістали належне виховання, але вона не може змусити батьків, щоб ті справді виконали ту свою відповідальність, що її вони мають перед Богом щодо виховання дітей.

Два роки тому Колегія Св. Василія Великого була тільки мрією. Сьогодні, за Божим благословенням та поміччю багатьох жертвенних людей, ця мрія сталася ділом. У вересні цього року ця школа отворить свої двері й почне свою працю для слави Бога та добра нашої Церкви й народу.

Сам будинок школи містить два поверхи на кляси, простору залю-авдиторію, кафетерію й каплицю. Студенти-бурсаки будуть приміщені в тимчасовій спальні на другому поверсі, доки не збудується окремої спальні. На цей 1962-1963 рік навчання буде обмежене тільки до 9-ої кляси. Але вже в наступному році навчання буде поширене до 10-ої кляси і так далі на протязі п'яти літ — аж до тринадцятої кляси. Школа може помістити 350 студентів.

У програму навчання входитимуть усі предмети, що їх приписує міністерство освіти онтерійського уряду. Абсольвенти Колегії Св. Василія Великого матимуть усі відповідні кваліфікації, щоби вписатися на якийнебудь університет Канади чи ЗДА.

Отці Василіяни, призначені вчити в цій школі, мають належні, приписані урядом цертифікати чи наукові ступні. Впр. о. Леоитій Якубів, директор школи, вчитиме математики й природознавчих предметів. Впр. о. Мартин Прийма вчитиме суспільних наук, Впр. о. Євген Грицуляк — релігію й англійську мову, Впр. о. Йосиф Храпливий — латинську й французьку мову, а Впр. о. Венедикт Мулик — українських предметів, як теж займе уряд префекта студентів.

Студенти одержать окремий вишкіл щодо богослужень у нашому обряді, щоб — коли вернуться до своїх парохій — могли в церкві помагати дякам, чи навіть їх заступати. Курси української мови будуть поділені на нижчі й вищі кляси, відповідно тому, як кожний юнак (уже з дому вправлений у рідній мові. Кожний юнак дістане окрему опіку щодо духовного життя.

Мрія з-перед двох літ уже здійснилася. Колегія Св. Василія Великого сьогодні стоїть. Отці Василіяни цю школу збудували для ваших дітей і внуків. Вони взяли на себе величезні обов'язки зв'язані з цією твердинею знання й виховання; вони до цієї справи відправили поважну частину своїх сил.

Доложімо ж тепер і ми від себе свою частину в цьому великому ділі вдержання й майбутньгоо забезпечення нашого українсько-візантійського обряду. Нехай ніхто з нас у цій справі не залишиться позаду.

Бо кожний із нас, за своєю спроможністю, є за це перед Богом відповідальний.

о. Ісидор Луб, ЧСВВ

ПРИМАТ ПАПИ У ЦЕРКВІ

Одна з дуже важних правд віри, про яку ведеться спір між новітніми греками й римлянами, така: Римський Патріярх є Христовим Намісником на землі й Головою цілої Вселенської Церкви і тим самим має більшу власть, як східні патріярхи: царгородський, олександрійський, антіохійський, єрусалимський та інші.

Що в Церкві повинен бути один керманич, видно вже з того, що ніяка суспільність не може бути без якогось управителя. Державою управляє король чи президент, у війську виконує найвищу власть головнокомандувач, у поодиноких провінціях держави виконують власть начальники тих провінцій. Також кожне місто, містечко й село і навіть кожна родина має свого головуначальника.

Отже коли всі людські суспільності мають своїх управителів і немає ні одної такої родини чи держави, що мала б двох, або навіть і більше начальників, які мали б зовсім таку саму власть і таку саму повагу — то хіба можливе подумати, що Христос по Своєму Вознесінні залишив свою Церкву зовсім без ніякої Голови, або поставив на Її голі більше управителів, які мали б зовсім однакову найвищу власть у Церкві?

Думати таке про Христа вже сам розум не дозволяє. Тому залишається прослідити, хто це той, що його Христос установив Головою й управителем Своєї Церкви? Відповідь на це перший дає нам сам Христос, що сказав до св. Петра: "Ти є Петро (скала) і на цій скалі побудую мою Церкву й пекольні ворота не переможуть

ї" (Мт. 16, 18). Крім того сказав іще Христос до св. Петра й такі слова: "Паси вівці мої". (Йо. 21, 17).

Оце, як бачите, з-поміж 12 Апостолів вибирає Христос тільки одного Петра й на ньому будує, як сам каже, Свою Церкву та доручає Петрові пасти свої вівці. І що ж іншого хотів Христос висказати в тих словах, як не те, що св. Апостола Петра установляє Головою й Управителем своєї Церкви? А установив саме Петра, а не іншого Апостола тому, що Петро перший визнав, як свідчить св. євангелист Матей, що Христос є Сином живого Бога.

Послухайте, що каже про це установлення св. єпископ Кипріян, якого пам'ять святкує грецька Церква 2 жовтня: "На ньому одному будує Христос свою Церкву і йому доручає, щоби пас Його вівці. І хоч по Своєму Воскресінні наділив усіх Апостолів однаковою властю, однак, щоб зазначити одність, дає Примат (начальну власть) Петрові, щоб виявлялася одна Христова Церква та один Престіл". І таке каже не тільки сам св. Кипріян, але так теж учать усі прочі Св. Отці.

А тому, що св. Петро управляв дорученою собі Церквою двадцять п'ять літ у Римі і там пролив свою кров, то зовсім ясно, що коли по смерти св. Петра вступив на його римський єпископський Престіл св. Лін, так тим же самим вступив він теж по св. Петрові в усі права Примату в Христовій Церкві. По св. Ліні Переприємником (Наслідником) Примату став св. Анаклит, а по ньому св. Климент, і так дальше — через усі віки аж до римського Єпископа, що тепер займає Престіл св. Петра.

318 Отців, зібраних на першому Нікейському Соборі визнали, що "Римська Церква мала завжди першенство" (6 канон Нік. Собору, прочитаний на 16 засід. Халк. Собору). На першому царгородському Соборі 150 Отців ухвалили такий канон: "Царгородський єпископ нехай буде щодо почести перший по Римському Єпископові" (канон 3). А на 16-ому засіданні Халкедонського Собору 630 Отців признали й заявили: "Першенство (Примат) перед усіма й особлива почесть належиться згідно з канонами боголюбивому Архиєпископові старого Риму". А за основу до такої ухвали подають ті Отці 4-тий канон Собору в Сардинії з 343 р., що звучить ось так: "Коли всі співепископи зложать якогось єпископа, а він учинить відклик і зверне ться до Святішого Римського Єпископа, щоб вимірив справедливість, — на його місце нехай нікого не поставляється, як епископа, доки Римський Єпископ не провірить справи зложеного епископа і не видасть свого остаточного присуду."

На цій основі відкликався був до Римського Патріярха, Юлія І, олександрійський патріярх св. Атанасій Великий; до Папи Інокентія І, царгородський патріярх св. Йоан Золотоустий, до Папи Лева Великого славний єпископ і історик Церкви Теодорит, до Папи Мартина І св. ісповідник Максим, а до Папи Николая І царгородський патріярх св. Ігнатій. А напевно були б цього не чинили, якщо були б не признавали над собою власти Римського Патріярха, себто були б не відкликувалися до Нього — подібно як Римські Патріярхи ніколи не відкликувалися до царгородського патріярха чи до якогось іншого церковного достойника.

Св. Іриней говорить про Примат Папи оцими словами: "Із римською Церквою, через Примат, мусять згодитися всі Церкви, себто вірні з усіх усюдів" (Проти єресей III, гл. 3). А св. Теодор Студит пише в листі до царя Михайла: "Він бо (Рим) між усіма Божими Церквами займає найвище й найважніше місце; в ньому Петро займав перший Престіл".

Зі свідоцтвами цих і багатьох інших Святих Отців Церкви годяться свідоцтва царів візантійських, які признають Примат Римських Патріярхів над усіма іншими частинами Христової Церкви та визнають, що ту їхню найвищу Власть установив сам Ісус Христос.

Перший християнський цісар на римському цісарському престолі, св. Костянтин Великий, своє відношення до тодішнього Папи Сильвестра І та його наступників, висказує оцими словами: "Хочемо, щоб той Князь Апостолів і Його Наступники були перед Богом перші Отці й заступники. І рішаємо, щоб Його святу римську Церкву почитано так, як почитається нашу царську владу на землі та рішаємо, щоб святіший Престіл блаженного Петра мав іще більші почести, як наша царська власть і земський Престіл. Проголошуємо також закон (санкціонуємо), щоб він мав власть над усіма Божими Церквами на світі". (Ті слова наводить Номоканон Фотія, тит. VIII, гл. I). Тут треба завважити, що в оцих словах не признає цар Костянтин ніякої більшої власти для Папи, як він її справді посідає з Божої установи, тільки проголошує, що ці права Папи перестерігатиме також і держава, як свій власний закон. І цар Юстиніян Великий пише у своїй 131-ій новелі таке: "Найсвятіший Папа старого Риму є перший між усіма священиками, а царгородський має другє місце по Апостольському Престолі" (Номоканон Фотія, тит. I, гл. 5 суб. схоліо).

Для нас має дуже велике значення також і те, що ніякий східній патріярх ніколи не покликувався на те, що він із Божої установи має найвищу власть над усіма Церквами, а Римські Єпископи завжди на це покликувалися і ніхто, аж до часів Фотія, навіть не думав, щоб можна було цю правду заперечити.

З того бачимо, що власть Папи над цілою Христовою Церквою признавали всі старинні християни, зокрема ж Вселенські Собори, Св. Отці Церкви й візантійські цісарі, і то не на основі людської угоди чи установи, а з волі самого Христа Спасителя. Тому, коли справді хочемо називатися Христовими учнями, мусимо сповняти Його волю також і у відношенні до Примату Римського Єпископа, пам'ятаючи на слова Христа: "Хто вас слухає, Мене слухає, а хто вами погорджує, Мною погорджує і Тим, що післав Мене."

о. Василь Ваврик, ЧСВВ

ЩОБ УЧАСНИКИ ВСЕЛЕНСЬКОГО СОБОРУ БУЛИ БОГОМ ПРОСВІЧЕНІ

НАМІРЕННЯ НА МІСЯЦЬ ЛИПЕНЬ І СЕРПЕНЬ 1962

Щодень ближче ми до 11-го жовтня, дня в котрому почнеться Вселенський 21-ий Собор, Ватиканський Другий. Усі ми розуміємо незмірну вагу цього Собору, бо на ньому зберуться найвизначніші церковні люди. Тому то й таку живу діяльність у приготуваннях Собору виказує Папа Іван XXIII-ий, у своїх пізніх роках ще надзвичайно молодий і розмашистий своїм духом. Це на наших очах повторена прикмета Христової Церкви: вічно молодої всупереч своєму тисячоліттю. Папа запрошує всіх членів Католицької Церкви, в першу чергу членів Апостольства Молитви, до всеусильної молитви та діл покути, щоб отими святими ділами ми випросили для учасників Вселенського Собору Божі просвічення. Бо від отих просвічень залежить, чи і як учасники Собору подадуть Христовій Церкві надхнені Богом напрямні-вказівки.

І. Ми кажемо за нашим Свт. Отцем, що для учасників Собору треба Божих просвічень. Ходимо ж бо ми неначе в пітьмі. Щонайменше безпроглядні присмерки вкрили наше життя та дороги наші. І наші очі шукають світла. О, не того світла, що його дає нам модерна електрична батерійка, при якому ви більше сліпі, як видющі. Нам треба Того, Хто сказав нам: "Я є світло світу. Я є світло душ ваших і вашого життя: Промовив Ісус: "Я дорога, правда і життя! До Вітця ніхто не приходить, як тільки через Мене" (Ів. 16, 33). Живемо ми на землі. Живемо й очі наші бачать міста, села, розбудовані фабрики, широкі шляхи канадійської й американської землі. Але в глибині нашої душі ми чуємо, що це не погляд людини піднесеної понад буденність звичайного, буденного життя.

Колись то один наш великий поет-патріот виспівав отаку чудову пісню: "Чи знаєш Ти найкращу в світі пісню, як ліс шумить і грає темний бір? Чи знаєш Ти ту тишу благовісну, як ліс мовчить і молиться до зір? Найкращу знаєш в світі ту картину, як місяць князь зійде на дерева? Чи знаєш Ти ті пахощі весняні, як зацвітуть фіялки на поляні?..." Сьогодні далекі ми від краси лісу, від лук розлогих, від фіялок запашних... Випари спаленої бензини забивають наше відчування краси й природних чудових запахів. Але якраз тому наша змучена, скалічена душа, наша конаюча людина свої скорчені руки простягає до неба, до Бога. Бо ми чуємо, як дуже треба нам за словами католицького гимну: "Нам треба Бога в родинах наших, у душах наших діточок". Ми ж бо зросли на священних підвалинах християнської віри й християнської моралі. І сьогодні своїм дітям не бажаємо нічого іншого, лиш Бога у родинах наших і в душах наших діточок.

2. Давнім давно сказав Христос: "Я є з Вами і ніхто не переможе Вас, бо Я переміг світ" (пор. Ів. 16, 33). Ось тому то ми маємо молити Його, щоб тепер, у найсвятіший час для Христової Церкви, Він був особливо з нами, з нашими єпископами й учасниками Вселенського Собору. Папа запрошує нас до такої всенародньої молитви. Колись сказав Христос, що злий дух не виходить інакше, лише постом і молитвою (пор. Мт. 17, 21). Так і зовсім противно, Святий Дух не прийде до учасників Вселенського Собору, лише через молитву й піст. Перед приходом Св. Духа в першу П'ятдесятницю апостоли всі однодушно були на невпинній молитві, з жінками та з Марією, Матір'ю Ісусовою" (Діян. I, 14). Папа хоче, щоб цей Собор був повторенням перших Зелених Свят. То й достойно воно, щоб ми таксамо молитвою, довгою та щирою, випросили Св. Духа з Його святими просвіченнями на зібраних єпископів і членів Вселенського Собору. Нехай волі під впливом Св. Духа подадуть св. Церкві навчання найвідповідніші для потреб нашого часу. Цей божественний вплив Св. Духа ми повинні випросити ім молитвою та вислужити нашими дріпками покаяння. Вселенський бо Собор це не лише справа самих його учасників. Це справа, що цілі сторіччя буде мати життєвий вплив на розвиток і поступ цілої св. Церкви.

М. С.

ПОГЛИБЛЕННЯ ДУХОВНОГО ЖИТТЯ ЧЕРЕЗ МАРІЙСЬКІ ДРУЖИНИ

Коли чуємо і бачимо, що недостає у нас глибшого, діяльного, релігійного духа серед інтелігенції, то причиною цього є те, що ми занедбали плекати наші давні традиції, плекати у глибокому глузді культ Пречистої Діви — Цариці України, якій князь Ярослав Мудрий віддав 1037 р. свою державу в опіку. Ми часто цю подію згадуємо при різних нагодах, але на тому кінець. Чомусь не вміємо черпати ласк, які Марія може і напевно хоче нам дати своїм улюбленим шляхом: через Марійські Дружини. Якщо було в нас за часів Митрополита Андрія Шептицького буйне релігійне відродження серед громадянства Галичини, то спокійно і без перебільшення можна приписати це наполегливій праці духовенства, головно ж Отців Василіян, над розбудовою Марійських Дружин інтелігенції. Це була наполеглива праця, яка духово розвивала молодих і старих без шабльоновости та з розумінням вартостей і здібностей поодиноких членів.

Покійний Свт. Отець Пій XII сказав, що Марійські Дружини є видимими руками Божої Матері на землі. Це значить Божа Мати вживає Марійських Дружин як знаряддя, щоб ясніше відбити Свого Сина в душах дружинниць(ків) і поширити та оживити Його Царство в серцях і в житті та установах людських, що на землі.

Не може бути ніякого успішного апостолату без сповнення його Христовим життям. Сьогодні не може бути правдиво святої людини між світськими, яка б не шукала і не знайшла вислову в Католицькій Акції, або в світському Апостоляті. В наших часах не можна залишитися поза межами організації, наче якийсь остров. Коли б ми більше поцікавилися сучасним християнським життям, то побачили б оживлений Марійський рух у цілому католицькому світі і то саме серед інтелігенції. — Під теперішню пору засвідчують про те світові Марійські конгреси. З метою створити, поглибити і збільшити правдиву святість інші народи організують духовні вправи у своїх Дружинах. Хіба ж бизнесмени чи політики, науковці, спортовці і т. п., не застановляються над засобами, методами і т. п. їхньої дії? Те ж саме потрібне і в релігійному житті. Вправа є вимогою як духовного, так і фізичного життя. Якщо люди не моляться, не вмертвляються, не роблять жертв, то душі їхні остаються немічні, а внутрішне життя їх слабне. Кожна Дружинниця(як) своїм покликанням і посвятою Божій Матері є зареєстрована у спеціяльних батальйонах Марії Цариці. Кожного дня має від ранку приспособити себе до боротьби з гріхом, із собою, за Христа і за людські душі.

Акт віри, зроблений зранку, відразу ставляє Дружинницю(ка) у зв'язок із Богом, як безмежною Правдою і безмежною Мудрістю. А світло, яке звідси спливає, роз'яснює душу Дружинниці(ка).

Цей акт віри лучить Дружинників із Богом як остаточним і найвищим Предметом усього змагання. Це є чеснота, що допомагає іти вперед без уваги на прикрощі й перешкоди, без уваги на втому й спокуси, без уваги на знеохочення, яке походить від злого духа, коли бачимо наш малий поступ і позірний брак впливу на наше довкілля. Віра дає світло; надія дає відвагу; любов дає запал. Можемо бути певні, що Господь дає нам усе те, щоби потягнути нас до себе. Таке життя, яке Бог дає нам тут на землі, є на те, щоб найпевніше дати нам колись спасіння й небо.

Треба жертвувати всі земні справи Господеві Богові.

Приналежність до Марійської Дружини, це не є те саме, що членство в якомусь іншому товаристві. Дружинник дістає наче вирвав і має змагати вгору, як альпініст на вершини. Ми повинні жертвувати все: добро і прикрощі Серцю Христовому. Коли ми дійсно щирі з собою, тоді відкриємо, що в нас іще багато такого, що зраджує брак любови до Христа. Ми любимо ту особу, а ненавидимо іншу, ми говоримо неправду в малих речах і дозволяємо собі на дрібку пустоти чи зайвої амбіції. Іншими словами ми вижолоблюємо собі милу та вигідну доріженьку пересічности, бо це ж значно легше, аніж спинатися вгору до Бога! Це Божа ласка, що Господь дає нам кожний день життя на те, щоб з'єднинити нас із Христовим Серцем і так знайти шлях до Бога. Ми повинні вважати себе в Божій руці. І тільки тоді коли ми йдемо упродовж днів нашого життя згідно з засадами християнської чесноти, наше ранішне пожертвування заведе нас до бажаної мети в злуці з Серцем Христа через Непорочне Серце Марії.

Коли в нашому житті знаходимо щось, що робить із нашої молитви брехню перед Богом, то треба таке без жалю виполоти. Пригадаймо собі для заохоти працю місіонарів. Чи зробили ми стільки апостольського діла *любови*, скільки ми могли зробити? Треба робити добро, навіть не маючи ніякого задовілля з такої праці. Це вершини, що ведуть душу просто в Божі обійми. Молитва, вервиця, часте Св. Причастя — це засоби, яких повинен кожний дружинник(ця) вживати якнайчастіше, — але найосновніше — це християнське життя.

Марійські Дружинники повинні з тою метою щоденно проводити чверть години на духовному розважанні. Це велика спокуса опустити цю релігійну практику, бо ж сама вона дуже причиняється до поступу в духовному житті. Не треба зражуватися тим, що не маємо вдоволення підчас такої молитви. Св. Тереза з Авілі каже, що душа, яка розпочинає такий рід молитви з рішучістю і не попадає в розпуку, що не має ніжности чуття, така душа поступила вже далеко на дорозі розважання. Найкращою книжкою про те для дружинників є о. Шотара "Дух апостольства". Без молитви немає духовного поступу. Навіть молитва в смутку й журбі може змінити світ.

Дальше до обов'язків Марійських Дружинниць(ків) належить якнайчастіша участь у Св. Літургії. Треба в неї вживатися і завжди жертвувати себе усім нашими справами.

Пригадка самої Божої Матері в Люрді й Фатімі: щоб відмовляти щоденно вервицю, — є така свіжа, що самозрозуміло не заслугує на ім'я Дружинниці особа, яка цього не робить.

Молімося за навернення грішників, зокрема в нашому народі, та за його волю.

Молімося за рідню, приятелів і дружинників; за Римського Папу, єпископів і священників цілого світу; за вмираючих; за покликання в нашім народі до духовного стану і до світського апостоляту; за молодь; за спасіння світу.

Де межі молитви?..

Перед спанням треба завжди зробити іспит сумління. Це робили вже старинні римські філософи-стоїки. Для людини, яка бажає поступати в доброму, це необхідне. Треба дякувати за ласку, що Бог нас сотворив і покликав до щастя, що відкупив нас і дав нам Св. Тайни та дав покликання до Марійської Дружини. Бо це є рід покликання. Згідно з радою св. Ігнатія треба просити в Бога світла, щоби Бог дав нам себе самих пізнати так, як Бог нас знає, пізнати наші хиби. Запитуймо себе, що ми зробили для Христа, а що занедбали, хоч могли зробити. Очевидно треба знати, що ніякі Марійські правила не обов'язують нас під гріхом. Усе треба брати тільки під кутом звичайних обов'язків християнина католика.

До членства в Марійських Дружинах не можна нікого приневолювати, але треба тямити, що хоч Марійські Дружини є осередком Католицької Акції, то не можна в них числити на кількість членів, а перш за все на їхню *якість!*

Іван Добрачинський

ЛИСТИ НИКОДИМА

Б

(Продовження 3-го листа)

Я проходив побіч Нього, а Він, оточений своїми, щось до них говорив. Удаючи хвилеве зацікавлення, я зупинився при гуртку. Не звернув на мене уваги, говорив дальше захоплено й переконливо, проводячи рухом рук слова: "Наблизилося царство небесне..." Я запитав злегка:

- Що називаєш царством, Равві?

Тільки ввічливість веліла мені дати йому це названня. Кинув на мене швидким поглядом і зараз відповів:

— Пророки аж до Йоана вістили Закон. Хто знає Закон, — цей знає про Царство — хто його не знає -- не знає нічого. Але Закон існує. Земля промине і небо, але ні одна буква Закону не зміниться...

Він увесь з тих слів! Говорить наче б то просто, твердою мовою амгаарезів. Слова на перший погляд ясні, наївно прості. Глибина не є перед ними, але за ними. Вони запалюються і не гаснуть. Неначе б ти йшов у печеру зі смолоскипом: ідеш, а вони тобі постійно показують дальшу дорогу... Пророки, Закон, Царство — звідкіля цей нагар з малого містечка так добре знає Письмо? До того Він звертається до своєї науки. Мудрий. З місця творить гагаду.*) Почав говорити:

— Був раз король, який хотів узяти жінку свого брата. Отже відіслав свою до її батька і велів сказати: твоя дочка мені не подоба-

*) Релігійна наука в формі притчі.

ється. Не співає гарно і не дбає про мою радість. Вона сварлива, її язик вертиться в губі наче веретено. Забери її собі геть... Але батько прогнаної дочки схвилювався і велів послам сказати королеві: ти зле зробив. Ти ж знав, беручи мою дочку, кого береш, і вона не була поганою дружиною для тебе до тієї пори, доки ти не вподобав собі жінки твого брата. Таким чином додаєш гріх до гріха. Привернися знову до моєї дочки, жінку віддай братові, щоб ми не були приневолені збирати військо і покарати тебе за наших жінок, а твоє царство віддати іншому. Бо направду кажу вам: хто покине свою жінку, щоб узяти іншу — цей чужоложить, і хто опущену візьме за жінку, чужоложить також...

Знов безодня за Його словами. Наче говорить просто про спір Антипи з Аретом, аж нагло Його думка ніби відривається від землі і летить у простори. Те Царство, про яке говорить, що станеться власністю іншого, і це, про яке твердить, що наблизилося, — хіба ж це не два образи тієї самої речі? Я мав охоту спитати Його про це, але відійшов від них, бо мені здавалося, що такий людині, як я, не годиться стояти в юрбі амгаарезів. Та, признаюся, я ще ніколи не чув чоловіка, який говорив би так, як Цей.

Я думав — і бився з думками: а якщо Він зуміє вилікувати Руту? Я вже писав тобі колись: ця недуга — немов горб. Коли б зникла нагло, життя сталось би неймовірно легким. Іноді думаю, що тоді не бракувало б мені нічого до щастя! І знову часом здається мені, що коли б нагло пропало це горе, вийшли б з укриття інші, — які якраз тепер вона тримає в непам'яті.

І хто знає, може прийшла б хвилина, в котрій я подумав би, що вже ліпше було, як Рута хворіла... Ні, ні! Це неможливе! Ця недуга є найгіршою річчю!

Я не міг стримати бажання звернутися до Нього. Годі, розуміється, було пропихатися мені разом із юрбою нечестивих. Найкраще мабуть було післати прислугу до Нього і покликати Його до свого дому. Але і цього я волів оминути. У Синедріоні, на Великій Раді погірдливо говорять про галилейського Пророка. Що подумали б люди, як би я запросив Його до себе? Я осмішив би себе перед усіма. Хто знає, могли б навіть узнати цей учинок нечестивим. І саме тому прийшла мені думка, що можна б із Ним побачитись крадькома, вночі. Але в тому була тільки одна трудність: не знати, де Його шукати, Він подібний до птиці, яка кожної ночі, на іншій гілці, ховає голову під крило. Отже треба найперше з Ним договоритися. Але нема способу підійти до Нього. Ні на одну хвилину Він не є самітний. Юрба облягає Його безупину, а гурток учнів оточує Його навіть тоді, коли споживає полуденок.

Але трапилась мені нагода що кількох днів. Поміж учнями Пророка я побачив знайоме обличчя. Це малий чоловічина, родом із Каріоту, крамарчина з Безети. Кілька разів я купував дещо в його крамниці і розмовляв із ним. Чоловік недурний і, не зважаючи на молодий вік, бувалий і досвідчений. Виглядає нужденно: малий, худий і закашляний. Долоні має неспокійні, липкі, завжди спочені. У торгівлі не мав успіху, — хто ж зрештою у Безеті може витримати конкуренцію з левітами, які обертають грішми Ананії і його синів? Вірителі забрали йому все. Я думав, що він десь загинув. Але він з'явився коло Пророка. Ходить за Ним, слухає Його, а коли люди розпихаються понад міру, заводить лад серед них, наче найбільш довірений Учителя. Мені пощастило відкликати його набік. Його вогка долоня поглинула кілька сиклів, які я йому подав. Обіцяв, що допоможе мені поговорити з Пророком уночі.

Учора прибіг до мене з новинами. Сказав, що Галилеець ночуватиме в малій хатині на Офелі, і якщо прийду перед другою сторожею, зможу з Ним поговорити. Було це мало приманчиве: Офель є місцем шумовиння і зануритися нічию в цей лябіринт смердячих ліп'янок — небезпечна справа. Але я зрозумів, що це єдина нагода без зайвого розголосу поговорити з Учителем. Унутрі був я лихий: як то, я, один із найповажніших людей у Юдеї, член Синедріону і Великої Ради Фарисеїв, я маю тихцем зустрітися з Пророком амгаарезів? Але не було вибору. Безупину стоїть перед моїми очима щораз більше обличчя Рути і її чорні брови, стягнуті на чолі в вузол терпіння...

Вечером, одягнений у чорну сім'ягу,*) я вийшов із хати. Близький до повні серп місяця припорошував місто мутним блеском. Раз-у-раз накривали його хмари, що гнані й шарпані вітром бігли швидко по небі. Зі мною йшло двоє людей, узброєних у мечі і дручки. Ми сходили сходами в чорну пропасть долішнього міста. Водопровід розпинав над нами свої проводи. З повної достойности дільниці палат ми сходили наче в безодню — у темні ряди глиняних буд. Мешкають тут найбідніші, а в них у часі свят затримуються прочани, що не можуть заплатити за кращу ночівлю. На щастя свята вже скінчились і чужинці відійшли. Залишилися по них стирти сміття й навозу звірят. Над усією дільницею висів гидкий сопух. Усе тут смердить, із чорних отворів добувається гниль бруду й нужди. Наші кроки відбиваються голосно в довколишній тиші, яку заколочує в кожному куточку хропіння сплячих.

*) Плащ.

Ми напевно не знайшли б хатини цього Фегіеля, в якій замешкав Галилеець, як би стукіт наших кроків не викликав із якоїсь чорної нори мого Юдку. Чекав мабуть на наш прихід.

Сюди, равві, сюди, — сказав. Тільки обережно: Можна скрутити ногу...

Ми почали спинатися по дірявих сходах, переходили малі, гидкі комори, мандрували попри обридливо запаскуджені мури. Хмари знову прислонили місяць. Нічний вітер спотужнів і плакав у тісних вуличках. Занурюючись щораз глибше і не маючи надії знайти самому вихід із цього пекла, я чув як огортає мене неспокій. Я навіть не подумав, що в Єрусалимі, недалеко святині існує таке трясовиння всякої гидоти. Я знав досі долішнє місто тільки з дороги, що лучила Ксист із королівськими гробами, саддавкою Силое і Джерельною Брамою. Юда провадив нас щораз дальше, йшов напереді швидко, наче щур серед руїн. Він мабуть знав тут кожну закутину. В сумерку здавалося, що доми й дімки спинались одні на одні, наче люди, що йдуть угору по трупах своїх товаришів. То слабше, то знову сильніше атакував нас сопух людського гною.

Врешті десь коло напів зісохлого дерева фіги, що скрипіло в гострих пошумах вітру, Юда затримався. Перед нами стояв мур, а в мурі низькі двері. Дав нам знак зачекати, а сам прослиз кудись до середини. Дерево хиталося і шелест його зісохлого листя нагадував бряжчання тонких грошенят. Хоч я мав грубий плащ, було мені зимно і я відчував, як дрижаки проходили по тілі. Мої люди озиралися неспокійно на всі боки. І подумав я собі, що й вони лякаються місця, в якому ми оце спинились.

Із темноти дійшов до мене голос Юди:

Ходи, равві, Учитель не спить, радо поговорить з тобою. Твої люди нехай зачекають...

Я нерадо залишав товаришів. Не видно було нічого — витягнувши руки перед себе я ввійшов у темінь. А Юда поклав долоню на моїй руці і повів. Були це наче сіні, що тягнулися кудись без кінця. За стінами шумів вітер. Я не відчував його, тільки слухав, як заводив довгим посвистом.

Нагло сіні скінчилися а разом із ними і темрява. Несподівано найшовся я в малій, освіченій каганцем кімнаті. Було тут дві лавки і ще декілька речей. У глибині вікно прислонене віконницею, якою час-до-часу шарпав вітер наче пробував її відірвати. На одній з лавок сидів Галилеець з обличчям опертим на долоні, задуманий і застиглий у безрусі. Тепер я бачив Його збоку. Його профіль обрисовувався виразно на тлі блискучої стіни: гострий, твердий наче різаний, але водночас дивно м'який і в своїх лініях лагідний. Довгий, вигнутий на подобу лука ніс, із виразними ніздрями, широкі але ніжні уста, рішуче підборіддя... а поруч цього очі, сповнені всіма тонами лагідности й спочуття. Знову ця незрозуміла суперечність. Можна б казати про Нього, що Він вродливий чоловік. Але Його врода не має нічого спільного зі штучністю. Коли очі наче очаровують — уста, можна б сказати, велять і приневолюють. Є висловом сили і неподатливости волі. Може це жажда влади? Мабуть ні... Пристрасті подібні до гарячки: горять, але під жаром їх чаїться кволість. Амбіція, правда, бувае іноді тривка. Але і вона вміру як наближається до мети, тратить спокій і рівновагу. А цей чоловік може змагати до чогось дуже гаряче, але схвильованою рукою не візьме предмету своїх бажань. Найбільш улюблена покуса не зробить його тираном.

Прижмуривши очі — я затримався біля порога. Огорнуло мене почуття несміливости. Не дивуйся цьому. Він підніс на мене очі. Спокійний, негрізний, дивно лагідний і глибоко проникливий зір. Коли дивиться на мене, мені здається, що бачить мене наскрізь, що все знає і Йому не треба жадних слів. Юда зник, тільки ми обидва були в пустій кімнаті. Раптом Він усміхнувся. Цей усміх нагадує блиск сонця, що змісця розпогоджує небо і відсуває знеохоту з наших душ. Я відповів Йому усмішкою. Поступивши вперед, я сказав увічливо:

— Вітай, добрий Учителю — Равві...

Спокійним рухом показав мені місце поруч себе на лавці.

— Чому називаєш мене добрим? — спитав. — Добрим є тільки Всемогучий Бог...

Його питання могло означати лиш одно: Чи вважаєш мене за когось близького до Бога, чи, як викрикують мої вороги, думаєш, що я оруддя диявола? Я збентежився. Що ж насправді знаю про Нього? Але прийшла мені думка: коли не виявлю Йому пошани, не вийде ніщо з якоїнебудь допомоги, яку я міг би дістати для Рути. Інша річ, що хоч Він і не дивиться грізно, не легко Йому сказати в очі: Ти слуга Веліяла... Отже я сказав:

— Вірю, Вчителю, що приходиш від Нього. Ніхто не зумів би творити такі чуда, як Ти твориш, без Божої помочі...

Я присів на лавці й чекав, що Він скаже.

А Він пильно дивився на мене. Я пішов би об заклад, що Він знав, з якою справою я прийшов. Почав спокійно:

— Віриш... Отже знай: хто хоче побачити Царство Небесне, мусить знову народитися...

Я збирав думки. Цей чоловік говорить про себе і про те своє царство, наче про цю саму справу. Не так якби був заповідачем або провідником до того царства — але просто якби був сам тим Царством. Але чим є те Царство, коли його, правду кажучи, немає, бо годі побачити Його? Треба ще раз народитися? Ця думка по-моєму смішна. Народитись на-ново? Що це значить? Чоловік має вмерти і знову повернути на світ? Чи стара людина переміниться в немовля й увійде в черево матері? Останню думку я висловив голосно і мабуть дещо легкодушно. Велич Пророка змісця зманіла в моїх очах. Із Ним є так: іноді говорить переконливо й захоплююче — а потім наче б відходив — і тоді все подібне до з'яви. Щераз повторю тобі мій досвід: Він мабуть міг би бути тираном, але не хоче ним бути...

Та ледве я висловив цю думку, а вже видалося мені, що мої слова прозвучали фальшиво ніби скрегіт. Він наче не добачував цього, і говорив дальше поважним голосом:

— Мусиш знати, що хто не народиться з води і Духа, не може ввійти до Небесного Царства. Тіло родиться з тіла і є тілом. Ти маєш правду: старий чоловік не вернеться до лона матері. Але Дух родить також і родить вічно. Не дивуйся, коли кажу: треба народитися наново. Чуєш пошум вітру?

Витягнув руку, білу й виразну, на якій були ще сліди важкої праці, показав на віконницю, що дрижала.

— Чуєш його свист, але не бачиш його. Не знаєш звідки налетів і куди летить, а проте знаєш Того, хто держить вітри в долоні і велить віяти їм... Те саме діється з народинами з Духа: ти не бачив, а вони сталися.

— Як? — крикнув я — як сталися?

— Не знаєш? — спитав з добрячим усміхом. — Ти, що є вчителем, досвідченим у Письмі, що викладаєш галаки,[1]) і твориш гагади...

Голос Його дзвенів знову поважно:

— Говорю вам, що знаю, і свідчу про те, що бачив. Але — ви мені не вірите... Чи знайду нарешті колись віру на землі?

Тепер наче біль і сумнів забреніли в Його словах. Піднесені вгору при цих словах руки впали безвладно, губи обвисли й обличчя прибрало вид благального прохання. В одній хвилині видалося мені, що переді мною стоїть жебрак, який очам прохожих показує свою нужду. Те, що сказав... було мабуть скероване до мене. Говорив у темноті, до невидимого за стінами кімнати міста, до широкого світу:

— Кажу вам про речі земські — а ви не вірите. Як же ж повірите, коли говоритиму вам про справи неба? Як нам туди зайти, знає тільки цей, хто з неба зійшов: Син Чоловічий, що є.

Дрож проняла моє тіло. Це ж пропасть за кожним словом! Не говорив до мене, навіть не дивився на мене. Мав очі вп'ялені у далечінь. Спокійний, звучний голос дужчав, потужнів з кожним словом. Був наче визов кинутий комусь невидимому, наче закінчення незрозумілої дискусії. Крадькома й несміливо споглядав я на Його обличчя. Я дальше не розумів, про що Він говорить і не знаю, чи є хтось, хто зрозумів би Його. Його думка перевищує слова... Говорить, як мудрець, або як шалений... народитись наново? Як? Чи це значить, що треба щось пізнати? Зрозуміти? Відкрити? Про що Він говорить? Я одне тільки відчував, як дуже дурна була моя думка про стару людину, що має переміниться у немовля. Він мабуть має на думці якусь величну тайну духа. Хто знає, може Він є членом есеїв або садукеїв? Може знає таємні слова, що ведуть до великої тайни?

Але треба — продовжував Галилеєць, щоби найперше піднесли Його вгору, як мідяного вужа, якого Мойсей завісив на стовпі у підніжжя гори Гор. Тоді, хто на Нього погляне — не згине. Народиться — на вічне життя. Господь Бог так полюбив людей, що післав до них свого Єдинородного Сина. Не на суд післав, але в доказ милосердя й любови. Не на те, щоб обвинувачував і карав, а щоб рятував і прощав. Хто відвернеться від Нього, цей пропаде. Хто до нього прийде — цей знайшов рятунок...

Не знаю, як довго говорив. Я втратив свідомість існуючого часу. Я не відповідав, тільки слухав мовчки Його слів. Повністю я Його не зрозумів. Але я набрав переконання, що Тайна, яку Він мені об'являв, є мабуть великою, найбільшою тайною світу. Я зовсім не знав, у чому її велич, прочував тільки її вагу. Чуда і царство — в цьому існує якесь пов'язання. Царство Небесне приходить разом із чудами, а серед них найбільшим, хоч невидимим, є доброта... Це мало доброта: якщо розуміти Його слова належно, слово доброта не віддає навіть частинки справжнього значення тієї Божої чесноти. Коли Всемогутній Бог є добрим, то Він є найліпшим. Можна бути абсолютно справедливим, але що це значить бути абсолютно добрим? Справедливість має

[1]) Релігійні науки.

свої межі. Доброта їх не має. Є тільки одна справжня справедливість: безконечний світ милосердя...

Лавка задрижала під мною, глиняна ліп'янка наче западалася під землю. Світ розділявся на дві половини. Усе ділила ця розмова. Раніше був я вповні зрівноваженою людиною, з устійненим поглядом на життя, далеким від сумнівів. Тепер я вже нічого не знаю! Якийсь неспокій заволодів мною. Усе довкола мене розсипалося. Кажуть, що якраз такі почування мають умираючі люди: їм здається, що не вони відходять зі світу, а світ опадає з їх рамен мов злежаний, мблями знищений плащ...

Я задрижав, коли Він встав із лавки. А Він рвучкими кроками підійшов до вікна, відчепив затичку, пхнув віконницю, що отворилася з тріскотом. Блиск світанку наповнив кімнату разом з останнім подмухом вітру і загасив швидше ніж Він ледве живе полум'я каганця.

Світлість зійшла на світ — сказав.

У першій хвилині подумав я, Він говорить про день, що ось настав.

Але Він був дальше зі своїми думками.

— Але люди — казав — бояться світла і почуваються краще в присмерках, що прикривають їх погані діла. Світло їх кличе, а вони відвертаються від нього. Сонце їх шукає — а вони хочуть тіні.

Підніс руки, хвилину тримав їх угорі, а потім спер на віконниці. За вікном видно було блискучу в сонці, зелено-білу стіну Офелю. Тінь Чоловіка з розкладеними руками нагадувала перехрестя двох доріг. З гори, від святині, доходив скляний голос срібних трубок, грою яких левіти вітали новий світанок.

Не відвернувся. Стояв, наче правовірний, що звернувшись обличчям до Святая-святих, відмовляє тема.[1]) Тихим голосом кінчив:

День має тільки дванадцять годин, потім... потім... — Я знову відчув у його голосі біль — високо, високо... щоб усі...

Незабаром я відійшов. Про Руту не сказав я ні слова. Не мав сили...

Вернувшись тільки домів — я почав жалувати цього. Тут недуга це справа, супроти якої все тратить своє значення. Це наче терен у нозі, що зразу тільки доскулює, а пізніше стає пеклом. Я змарнував нагоду... Що ж дала мені ця розмова? Я почув якісь незрозумілі, а може й шалені слова і дізнався, що треба б народитись наново... Оце й усе! Що спільного має здоров'я Рути з тією незрозумілою порадою? Дивлючись на її жахливо біле обличчя, кінчу цього листа. О, Юсте! Чому воно так є? Я ж чоловік, що міг би безупину і краще від інших величати Всемогучого Бога. Інші не хочуть Йому служити. Я служу Йому всім моїм життям. Нема в ньому нічого, що не було б тією службою. А Господь, замість признати це, зіслав на мене цю недугу, що нівечить мене помалу, день за днем. Замість Своїх ворогів Він б'є Своїх найбільш відданих приятелів. Чудо доброти, про яке говорив Галилеєць — хіба ж це не болючий жарт? О, Юсте, ця розмова не помогла мені нічого. Що більше, мені здається, що по ній моя розпука ще зможлася. Якраз по тім усім, що Він сказав. Раніше можна було знайти спільну мову зі світом. Тепер ні. Ні! Ні.

(4-тий лист у наступному числі)

[1]) Щоденна молитва побожних жидів.

НОВІ КНИЖКИ

Марія Кузьмович-Головінська

МАРІЯ

сценічна картина (у 3 відслонах) з нашого недавно-минулого.

Ціна 50 центів.

Володар Буженко

ІВАН СУЛИМА

історична повість з козацьких часів.

Ціна $1.50

Замовляти на адресу:

THE BASILIAN PRESS
286 Lisgar Street
Toronto 3, Ont., Canada

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІЯН

У нашому видавництві вийшла друком нова книжка о. І. Назарка, ЧСВВ п. н.

КИЇВСЬКІ І ГАЛИЦЬКІ МИТРОПОЛИТИ

Є це біографічні нариси з портретами наших Митрополитів від Берестейської Унії до сьогодні — від Митроп. Рогози до Митроп. Й. Сліпого.

Сторін 270. — Ціна $5.00 у твердій оправі.

Замовлення шліть на адресу:

THE BASILIAN PRESS
286 Lisgar Street
Toronto 3, Ont., Canada

"Приходіть до мене всі, струджені й обтяжені, а я вас успокою..."
(Мат. XI. 28)

МОЛИТВА ЩОДЕННОГО ПОЖЕРТВУВАННЯ
для членів Апос. Молитви й побожних душ.

Божественне Серце Ісуса. У злуці з тим наміренням, у якому Ти на землі віддав славу Богові й тепер прославляєш Його безупинку в Пресвятій Євхаристії — жертвую Тобі, через Непорочне Серце Пречистої Діви, свої молитви, діла, слова, думки й терпіння нинішнього дня, як винагороду за ті зневаги, що їх зазнаєш від мене й від усіх людей. Особливо жертвую їх за Святішого Вітця Папу Римського, за св. Церкву, за навернення грішників і за всі намірення Апостольства Молитви, призначені на цей місяць і нинішний день. (300 днів відпусту раз у день).

ПОДЯКИ

Сердечно дякую за всі ласки Слузі Божому Андрієві Шептицькому — **П. Ґ., Чікаго.** Найсвятішому Серцю Христовому, Матері Божій Неустаючої Помочі, св. Терені від Дитятка Ісус та Слузі Божому Митрополитові Андрієві за вислухання молитов та поміч у терпінню. — **Софія Гавришик.** Серцю Христовому, Пречистій Діві Марії, св. Миколаєві — Великому Чудотворцеві, св. мученикові Миронові та Слузі Божому Митрополитові Андрієві за вислухані молитви та поміч в тяжкім положенні — **М. Маланюк, Чікаго.** Найсвятішому Серцю Христовому, Матері Божій Неустаючої Помочі та Слузі Божому Митрополитові Андрієві за одержані ласки. — **Маланія Підгурська, Грінвалд, Ман.** Найсвятішому Серцю Христовому за щасливий перехід операції і поворот до здоров'я. "Радуйся Серце Ісуса, любов'ю ко нам горящее!" — **Ілля Витрикуш, Торонто.** Найсвятішому Христовому Серцю. Пречистій Непорочно Зачатій Діві Марії та св. Йосифові за всі отримані ласки. — **Анна Вербіцька, Вінніпеґ.**

Молитва за Вселенський Собор

(подана в "Осерв. Ром." дня 7 жовтня 1960).

Божественний Душе, посланий Вітцем в ім'я Ісуса, Ти що спомагаєш і непомильно ведеш Церкву, вилий повноту Своїх дарів на Вселенський Собор.

Господи душ, найсолодший Потішителю, просвічуй наших Єпископів, які в сердечну відповідь на заклик Римського Архиєрея зберуться на торжественний Собор.

Дай, щоб цей Собор приніс рясні овочі:

щоб світло і сила євангелія щодень більше розростались у людській суспільності;

щоб католицька релігія та її місіонерський розмах набрали нової сили;

щоб осягнено глибше пізнання наук Церкви та спасенне скріплення християнських обичаїв!

Найсолодший Посітителю душ, закріпи нашого духа в правді, серця ж наші послушними зроби, щоби постанови Собору знайшли в нас великодушне прийняття і старанне виконання.

І ще просимо Тебе про овечок, які не є вже більше в одинокій вівчарні Ісуса Христа. Вони славляться іменем християн. Дай, щоб вони могли знайти вкінці одність під одним Пастирем.

Повтори в наших днях свої чуда, гей би в другій П'ятдесятниці, і вчини, щоб свята Церква, ціла зібрана в найгарячішій молитві довкола Марії, Матері Ісуса, та під проводом Петра, стала царством Божественного Спасителя, царством правди, справедливости, любови й миру. Амінь.

(Відпуст 10 літ тим, що відмовлять цю молитву сокрушеним серцем. Повний відпуст за звичайними вимогами тим, що її відмовляють щодня продовж цілого місяця. Апост. Пенітенц. 23/IX. 1959).

Дозволяється друкувати.
Ч. Орд. 163/61.

† **ІСИДОР**, Єпископ

о. Севастіян Сабол, ЧСВВ

БАГАТО ЛЮДЕЙ ЗАПИТУЄ...

Декотрі наші священики ніяк не хочуть дозволити, щоб хресним батьком чи хресною мамою при хрещенні дитини в українській католицькій церкві був хтось православний чи взагалі некатолик. Я думаю, що таке ставлення наших священиків радше відпихає православних, а не притягає їх до об'єднання.

Перш усього треба пам'ятати, що не "декотрі наші священики", а просто ніякий священик української католицької Церкви не сміє дозволити на те, щоб хресними батьками при хрещенні католицької дитини були некатолики. Бо це виразно заборонено церковними канонами і тут ніхто, за своєю волею, не сміє робити ніяких змін чи виїмків. Таке зарядження Католицької Церкви може не подобатися тим чи іншим некатоликам, особливо ж православним, у яких є важні Св. Тайни. Але ж, саме в тому є сила Католицької Церкви, що вона тримає своїх дітей у строгій карності та забороняє їм мішатися з некатоликами у Св. Тайнах, як у Хрещенні, так і в Подружжі. Попустити їм у тому — довело б тільки до того, що вірні помалу легковажили б собі також і інші закони св. Церкви, а це стало б початком релігійної байдужности. Строгість і карність, що панує в Католицькій Церкві, сильно імпонує багатьом православним і неодні православні єрархи говорять про неї з великим признанням і похвалами, як про звено, що береже католицьких вірних від того розбиття й анархії, що буває в некатолицьких Церквах. Тому нема тут що говорити про те, що таким строгим законом відпихається когось від Католицької Церкви. Заховування приписів нашої Церкви принесе нам тільки честь перед кожним чесним і розумним іновірцем.

Але тут треба звернути увагу ще й на іншу, найголовнішу річ, а саме на те, на що є хресні батьки при хрещенні. Хресні батьки не є на пораду, ані не на те, щоб іновірців приєднувати чи наближувати до Католицької Церкви. На це є багато інших засобів і нагод. Хресні батьки є на те, щоб вони, на випадок смерти кровних батьків, перебрали на себе обов'язок виховувати дитину в дусі католицької віри. Оце і призначення хресних батьків і до нього вони обов'язані в сумлінні. Але хіба ж може православний чи протестант виховувати чиюсь дитину в католицькій вірі, коли він сам не знає тієї віри, або має упередження до неї, а може й погорду чи ненависть?

Католицька Церква має вже великий досвід із свого двотисячлітнього існування. Багато вона пережила, багато дечого навчилася на власній шкоді і тому вона добре знає, чому так чи інакше заряджує. Нам же, дітям її, найкраще здатися на мудрість нашої Матері св. Церкви, а тоді певно не поблудимо.

Коли людина висповідалася з тяжкого гріха, а потім знов упала в той самий гріх, то чи це значить, що її Сповідь була неважна і святотатська?

Багато душ болюче переживає поновний упадок у той самий тяжкий гріх, і з того приводу мають потім великі неспокої душі. Щасливі вони, якщо так тяжко відчувають кривду, що її знову заподіяли Господеві Богові та своє власне пониження, в якому опинились. Бідні ж ті, що не відчувають таких докорів сумління: їх диявол уже добре тримає в своїх руках.

Усе ж таки, кожний християнин повинен знати, що поновний упадок у той самий тяжкий гріх не конечно означає, що остання Сповідь була недобра й святотатська. Поновний гріх означає тільки те, що хоч як дуже ми жалували й обіцювали поправитися, то й надалі остались немічними і до гріха схильними людьми, а при тому не вважали на себе більше, ніж перед тим, не оминали нагод до гріха, не вживали сильніших охоронних засобів (більше молитви, більше самовідречення, і тп.) та через це ми знову впали. Сповідь певно була добра, бо ми щиро жалували і щиро хотіли поправитися, тільки пізніше це наше гарне розположення душі змінилося під натиском нової й сильнішої спокуси, і так ми впали.

Сповідь була б неважна тільки тоді, коли б ми, сповідаючися з тяжкого гріха, не мали щирого наміру поправитися й уникати того всього, що веде до гріха. Ті, що сповідаються, а далі попадають у ті самі тяжкі гріхи, є в небезпеці, що їхні Сповіді можуть бути недобрі, бо хоч вони мають добру волю на хвилинку, все ж таки не стараються виробити в собі сильної волі, не завдають собі насилля, не уникають належно нагод до гріха; отже їхній жаль не є правдивий і щирий, коли він не є злучений із сильною й рішучою волею поправитися. У такому випадку

ціла Сповідь є неважна і святотатська. Це душі, мов тяжко хворі люди, яким лікар каже перестати пити, курити, не їсти м'ясних страв і т.п., а приписує їм строгу дієту, бо як ні, то боляк у шлунку розростеться, перейде в рака і вони скоро загинуть. Але вони не хочуть заховувати строгої дієти, не хочуть перестати пити чи курити, бо це тяжко. І так вони гинуть, як жертви свого самолюбства, як жертви своєї дуже слабкої волі. Бідні, змарновані душі!

Але кажемо ще раз: Сповідь є добра, хоч після неї ми знову впали в той самий тяжкий гріх. Коби тільки після того пономного упадку ми зачали більш рішуче боротися проти того гріха.

Чи це тяжкий гріх, коли хтось часто попадає в гнів?

Бути подразненим і часто попадати в гнів, ще не є гріхом, якщо тільки ми стараємося панувати над собою і стримуємо себе, щоб не вибухнути назовні, себто, щоб не заклясти, не сказати прикрого слова. Коли ж ми не опановуємо наших нервів у подразненні, а навпаки, свідомо підтримуємо гнів, що розбудився в нас, і свідомо кольорними словами звертаємося до людей направо й наліво, тоді це буде повседневний гріх. Гнів буває тяжким гріхом тільки тоді, коли ми, ображені й загнівані на когось, не тільки не стараємося запанувати над собою, але ще й підтримуємо в собі грішне бажання зла такому чоловікові, себто, коли ми свідомо й добровільно бажаємо якогось більшого зла нашому ворогові, щоб через це піместитися на ньому за прикрість, що її він нам заподіяв. Це ми робимо з розмислом, отже свідомо, проти пересторог нашого розуму й нашого сумління та з повною свободою нашої волі бажаємо піместитися на комусь і тому бажаємо йому зла. Та коли хтось у подразненні, без розмислу заклене другому, бажаючи йому якогось зла, то це радше тільки погана звичка, що безперечно є гріхом, але не аж тяжким гріхом.

Попадати часто в гнів — це людська річ, це наслідок якогось душевного або тілесного недомагання, ослаблення чи вичерпання, отже це природне, що в такому стані щонебудь виводить нас із рівноваги. Але, з другого боку, людина — це розумне сотворіння, що має і розум і волю, отже повинна вміти сказати собі, що це негідне людини, щоб сліпа пристрасть гніву термосила нею, коли тільки їй захочеться і робила людину звіряткom, що в подразненні кусає направо й наліво, мов несамовите. Адже ж при щирій і добрій волі кожний із нас може запанувати над собою. Не завжди це вдасться і не завжди воно вповні вдасться. Але коли ми щиро й завзято попрацюємо над собою, тоді з певністю помалу навчимось опановувати пориви нашого гніву принаймні настільки, щоб не вибухати назовні жадним гострим словом чи проклоном. Хто каже, що він не може запанувати над собою, коли підходить гнів, той неправду каже, той у себе вмовляє хворобу і прилюдно признається, що він нерозумний і розпещений дітвак, який не має щирої і сильної волі та просто не старається запанувати над собою. Вибухати гнівом, це абнормальність і чим частіше хтось вибухає в подразненні й не старається стримувати себе, то тільки доказує, що він зовсім добровільно сам себе робить усе більш і більш абнормальним. А це, чейже, не приносить йому чести ні в Бога, ні в людей.

Одна жінка лежить у некатолицькій лікарні, де мають вийняти їй матицю. Приятельки казали їй, що така операція часто буває грішна, отже недозволена і тому радили їй запитатися священика, чи вільно їй піддатися такій операції. Але вона відповіла, що це вона терпить, а не священик. Що сказати на таке?

Це питання дуже делікатне і, звичайно, жінки не люблять, коли обговорювати його прилюдно. Але ж воно дуже актуальне, щоденне. Тисячі жінок стають перед таким питанням скоріше чи пізніше, з тієї чи іншої причини, поговірки про грішність такої операції ставлять у страшне положення їхнє сумління, а нелегко їм дістати скору та ясну відповідь у такій справі. Тому вважаємо за вказане, для добра багатьох душ, заговорити про це прилюдно.

Матиця є конечна на те, щоб жінка могла мати дитину. Коли б якась жінка в тій цілі хотіла дати оперувати матицю, щоб більше вже не мати дітей, тоді вона певно, через таку операцію, допустилася б тяжкого гріха. Допустилася б вона тяжкого гріха також і тоді, коли піддавалася б такій операції тому, бо лікар каже їй, що новий порід може бути небезпечний для неї. Страхання жінок тяжким породом — дуже старосвітське і сьогодні воно вже дуже мало коли лучається. Підчас коли давніше на 100 жінок умирало при породі 20-25 молодих мамів, то сьогодні вмирає їх усього 2-3 і то в дуже виїмкових ситуаціях. Декотрі лікарі страшать жінок тяжкими породами, але досвід показує, що жінки, яким лікарі "абсолютно" заборонили мати більше дітей, бо, мовляв, вони помруть при породі, мали після такої заборони ще по 5-6 нових дітей і тільки сміялися з таких лікарів. В американській пресі недавно появилися нарікання деяких сумлінних лікарів-спеціялістів, які написали, що в лікарнях деколи переводяться тисячі зовсім непотрібних операцій, а між ними вирахували також і операцію матиці. Отже навіть хвору матицю не завжди муситься аж оперувати.

Але, якщо жінка не є в благословенному стані, і не в тій цілі дає себе оперувати, щоб більше вже не мати дітей, а тільки тому має піддатися такій операції, бо від матиці справді грозить їй поважна небезпека для нирок і для цілого організму, тоді, за порадою справді сумлінного лікаря, така жінка може дозволити вибрати матицю. Частину тіла вільно жертвувати, щоб рятувати цілість організму та його здоров'я. Якщо б, однак, тяжко хвора жінка находилася саме тоді також і в благословенному стані, тоді таку операцію має старатися відложити на пізніше. Коли ж не можна її відложити, бо з причини важкого занедужання загрожує певна смерть, тоді вільно їй дозволити вибрати матицю, хоч при тому загине дитина. Дитина загине не тому, що мати чи лікар хотіли вбити її, а тільки наслідком того, що треба було рятувати життя матері, якій грозила певна смерть. Але і в такому випадку треба подбати про те, щоб дитина була охрещена.

Чому католицькі священики проповідують, що Пресв. Богородиця була непорочною Дівою, коли Св. Письмо каже, що вона, крім Ісуса Христа, мала ще 4-ох інших синів та ще й кілька дочок?

На це перестаріле і протестантами оклепане, а все ж таки цікаве питання відповідаємо, що так, Святе Письмо на кількох місцях говорить про Ісусових братів, а саме у св. Євангелистів Матея, Марка та Івана. Св. Письмо говорить про братів І. Христа, але ні одного разу не каже того, що ті Христові брати, чи сестри, справді були дітьми Марії, Ісусової Матері. Як називались ті ніби сестри І. Христа, того ніде немає написано. Але подані є імена братів, а вони називалися Яків, Симеон, Юда та Йосиф. Перші три, себто Яків, Симеон і Юда, — були навіть апостолами і їхні імена більше разів згадуються в Св. Письмі, тільки ім'я четвертого брата, себто Йосифа, згадується тільки один раз. І саме тут треба звернути увагу на одну дуже важну й особливу річ, а саме: хоч усі ті три головніші й по кілька разів згадувані апостоли названі братами І. Христа, все ж таки, на інших місцях Св. Письма говориться також і про їхню матір та батька. Ось, у св. Марка читаємо, що при хресті розп'ятого Ісуса, між іншими жінками, стояла Марія Магдалина і Марія, мати Якова молодшого. Отже, матір'ю Якова, того ніби то "брата" Ісусового, названа тут Марія, ця Марія, яку св. євангелист Матей називає жінкою Алфея (Мат. 10, 3-4), а св. Іван називає її жінкою Клеопи. Клеопа й Алфей, як стверджують учені біблісти, це один і той самий чоловік із двома іменами. Отже, вже знаємо із Св. Письма, що один із тих ніби братів-І. Христа, Яків, не був рідним братом Христовим, бо його матір'ю була інша Марія, а саме Марія Клеопова, чи Алфеєва. Ця Марія, як кажуть св. євангелисти, була матір'ю також і дальших двох синів, саме, Юди-Тадея та Йосифа. Юда-Тадей був апостолом, а про того Йосифа Св. Письмо більше не згадує. Із Апостольських Діянь та з послання св. апостола Юди-Тадея виходить, що цей Юда-Тадей був рідним братом апостола Якова. Отже, вже про трьох із тих ніби братів І. Христа знаємо, що їхньою матір'ю була не Марія, Мати Ісусова, а Марія, жінка Клеопи Алфея, що стояла під хрестом Ісуса, разом із Марією, Ісусовою Матір'ю. Не маємо певности тільки про четвертого ніби брата Христового, про Симеона Зилота. У Св. Письмі немає згадки про те, хто був його матір'ю, чи хто був його батьком. Учені біблісти припускають, що цей Симеон правдоподібно також був сином Марії Клеопової, як це пишуть також і перші історики Церкви, Гегесип та Євсевій. Отже, матір'ю тих ніби Христових братів була Марія Клеопова, а не Пречиста Діва Марія, та й їхнім батьком був не св. Йосиф, а Клеопа Алфей.

А тепер: хто була ця Марія, жінка Клеопи Алфея? Св. євангелист Іван (19, 25) пише, що вона була швагринею Пречистої Діви, отже видно, що вона була сестрою або сестрінкою св. Йосифа, чи взагалі дуже близькою своячкою. З того виходить, що ті, ніби брати І. Христа, були тільки двоюрідними братами, себто кузенами І. Христа. Але ж чому Св. Письмо називає їх братами? Оце тому, що в жидів, як також і в інших східніх народів, братами та сестрами називали не тільки тих, що походили від одного батька й матері, але також і близьких свояків, ба і приятелів, а навіть і земляків, односельчан та сотоварищів. У жидів не було таких виразів, як братанок, кузен, стрийко, вуйко, тітка і тому подібне. Ось, Авраам був стрийком Лота, себто Лот був сином Авраамового брата, що називався Аран. Але коли Лот попав у полон, а Авраам визволив його, то ось, як пише про це Св. Письмо: "І повернув Авраам усе майно, і Лота, свого брата повернув, і майно його і слуг його..." (Бит. 14, 16). А подібних місць у Св. Письмі маємо десятки. Хто не знає старинних мов і їхнього способу вислову, той легко дійде до таких несамовитих заключень, як оце, що Пречиста Діва Марія мала багато дітей, отже не була Дівою, отже Католицька Церква вчить неправди.

І, цікаве, що за ввесь час історії християнства тільки один єретик відважився твердити, що Марія Діва мала більше дітей, саме буцімто братів Христових та його сестер. Був це єретик Гельвідій, під кінець 4-го віку. Але його скоро збив св. Єронім, виказуючи, що він хіба не знає єврейської мови, коли говорить такі нісенітниці. Після того тихо було про тих ніби братів Христових

аж до 19-го віку, коли то протестанти-еретики, щоб викпити католицьке почитання Пресв. Богородиці як Діви, знову підіесли справу тих Христових братів. Учені протестанти не можуть не знати правди, бо ж вона ясно написана в Св. Письмі. А коли вони все ж таки інакше вчать, то певно не в добрій вірі і не для Божої слави, а тільки на те, щоб баламутити людей і ось такими обманствами відводити слабших від Католицької Церкви.

о. *Ір. Назарко, ЧСВВ*

"ЛЕВ ІЗ МЮНСТЕР"

Як тільки затих гук гармат після другої всесвітньої війни, в лютні 1946 р. в базиліці св. Петра в Римі відбулася прилюдна консисторія в цілі надання кардинальських капелюхів тридцятьом церковним достойникам різних націй. Папа Пій XII у золотій тіярі сидів уже на троні біля гробу св. Петра. На середину базиліки входила дивна процесія: давні кардинали вели до Батька християнства своїх братів — новоіменованих кардиналів. Яскраво іскрилися світла, цокотіли світливські апарати, неслися оплески поодиноких національних груп. Коли ж між новойменованими кардиналами появилася висока імпозантна постать єпископа з Мюнстер, фон Галена, зірвався справжній ураган оплесків і окликів: "Нехай живе лев із Мюнстер! Нехай живе єпископ фон Гален"./А "лев із Мюнстер" зніяковів, несміло оглянувся сюди й туди, соромливо почервонів і спустив очі в землю. Так дійшов він аж до Папи. А Папа наложив йому на голову кардинальського капелюха, обняв його і сказав: "Благословлю Вас і благословлю Німеччину". Ось так найвищої церковної гідности доступив єпископ Мюнстеру Климентій фон Гален, неустрашний борець, який тількищо недавно закінчив переможно геройський двобій із жорстоким гітлеризмом.

Климент Август фон Гален народився в графській родині 16 березня 1878 р. в замку Дінкляге в Ольденбурзі (північна Німеччина) як одинадцята дитина з усіх тринадцятеро дітей графа Фердинанда і марграфині Єлисавети фон Шпе. Під дбайливою опікою своїх добрих і глибоко побожних батьків та в довкіллі старших братів і сестер, Климент мав направду соняшну молодість. Крім домашньої науки проходили його дні на прогулках пішки й конем, на збиранні сіна й грибів, а в зимі на їзді лещатами. Не диво, що пізніше в своїх листах часто з тугою згадував він свою безжурну юність. 1890 року переїхав Климент із своїм братом Францом до гімназії ОО. Єзуїтів у Фельдкірх (Форальберг, Австрія), де замешкали в конвікті. Ще з дому винесли вони глибоку набожність до Пречистої Діви Марії. Тут у конвікті ця набожність ще поглибилася. На Климента робило завжди глибоке враження щоденне майське богослужения. Вже в грудні 1890 р. його прийнято в ряди Марійської Дружини, чим він дуже радів. Виховання в конвікті було тверде. А ще їхня мати просила вихователів, щоб синів її виховувати твердо та сама в частих листах до синів писала їм про потребу самопоконання й жертви у виробленні характеру. З добрим успіхом обидва сини покінчили у Фельдкірху четверту гімназійну клясу, а відтак перейшли до гімназії в своєму повітовому місті Вехта, звідки вибрано їх батька послом від "Католицького Центру". Там же оба вони склали матуру з добрим успіхом 1896 р. Тому, що на гадку батьків, вони були ще за молоді для самостійного студентського життя, батьки залишили їх на рік дома, де вони під проводом батька доповняли приватно своє знання. На 1897-98 шкільний рік обидва брати перенеслися до Фрайбурга в Швайцарії, де Климент студіював філософію, історію й літературу, а передовсім старався добре опанувати французьку мову в мові й письмі. Тут остаточно скристалізувалося його покликання під впливом розмов із його префектом із Фельдкірху та під впливом листів його доброї матері. У висліді цього/після ферій Климент вступив 1898 р. на теологію в славному на той час університеті Єзуїтів в Інсбруці. Зразу мешкав приватно, згодом перенісся до єзуїтського конвікту, де замешкав разом із двома сотнями студентів різних націй. Регенсом конвікту був знаменитий виховник о. М. Гофман Т. І., а між професорами були: мораліст Нольдін, який був сповідником Климента, догматист Гуртер, біблійст Фонк і. і. Наука йшла Климентові легко, він робив у ній великі поступи, а його духовне життя на вдовілля настоятелів видимо поглиблювалося. Під час студій у душі Климента зросло бажання вступити в манастир, але його єпископ із Мюнстеру зарядив інакше. Він радив Климентові перенестися на останній рік богослов'я до спархіяльної семінарії в Мюнстер. При кінці 1902 р. Климент покинув улюблений Інсбрук та

перенісся до Мюнстеру, де більше практично приготовлявся до свячень, що їх 28 травня 1904 р. одержав із рук єпископа Дінгельштадта в мюнстерському соборі.

Зараз після свячень о. Климент став сотрудником при мюнстерській катедрі. З початком 1906 р. помер батько о. Климента граф Фердинанд фон Гален, посол і гарячий оборонець робітників у парляменті.

Цього ж (1906) року о. Климента перенесено до Берліна, де він перебув на різних становищах повних 23 роки. Із прекрасних зелених околиць Мюнстерщини перейшов він на "культуру асфальту, де цілими днями треба дихати ритмом машин, фабрик і бюр". У столиці Німеччини гаряча ревність молодого душпастиря виявилася в цілій своїй принаді. Зразу став він сотрудником при церкві св. Матія. Крім відправ, сповідей і проповідей, мусів ще приняти катехитуру в гімназії. Згодом о. Климента іменовано головою організації молодих робітників імени Кольпінга на цілий Берлін. Молодь відразу прилягла до отця всею душею, бо відчула в нього дружнє серце. Отець Климент умів не тільки промовляти до робітничої молоді, але й умів їй порадити, помогти й потішити, а вона відплачувалася йому повним довір'ям. Що суботи облягали його сповідальницю сотні молодих робітників. До великодної сповіді приступило майже 500 молодих робітників. Отець Климент зорієнтувався, що ця молодь потребує просторого дому на сходини й забави, то й приступив до будови такої домівки, на яку із своєї спадщини зложив 45 тисяч марок. До трьох літ вигідний дім був готовий і молодь перенеслася туди на велику радість о. Климента. Коли в Берліні збудовано нову церкву св. Климента 1910 р., адміністратором тієї церкви й парохії іменовано о. фон Галена. Його нова парохія мала понад 5.000 душ. Новий парох у чотирьох роках зорганізував ремісничу молодь, створив для дівчат Марійську Дружину, матерей зорганізував в окрему організацію, робітничій молоді сам провів тижневі реколекції, а відтак почав підготовляти парохіяльну місію. Місія відбулася в березні 1914 р.; під час неї понад 2.000 парохіян приступило до Св. Тайн.

Час-до-часу в різних католицьких часописах почали появлятися розумні статті о. Климента про робітниче питання та про засади католицької політики. Статті звертали на себе загальну увагу.

У серпні 1914 р. вибухла перша всесвітня війна. Із 300 його юнаків-робітників осталося тільки 30, інші пішли на фронт. У робітничому домі приміщено військовий шпиталь, що його відвідала німецька цісарева. Часто діставав о. Климент сумне повідомлення: неодин його юнак-робітник поляг на фронті. Його серце стискалося тоді болем. Війна йшла, бо фронт заломлювався, а в краю настав голод і нужда. Тоді о. Климент розвів широко розгалужену харитативну акцію. Програна війна 1918 р. пригнобила німецький нарід і голову почали підносити революційні елементи, які загрожували свободі людини й народу. Тоді о. Климент узявся знову за перо та написав цілу низку статтей про причини програної війни, про свободу людини, про католицькі засади в публичному житті і т. п. 1919 року о. Климент став самостійним парохом парохії св. Матія, де колись був сотрудником. Обнову цієї парохії зачав теж від успішної місії. 1920 р. на о. Климента впав тяжкий удар: померла його добра мати, дорадниця і повірниця його серця. Він боляче пережив цей удар. У наступних роках о. Климент узявся ще за перо в справі т. зв. шкільної політики, обороняючи права батьків на виховання молоді. Найцінніша його праця з того часу — це брошура п. н. "Зараза ляїцизму". Після війни зачався жахливий упадок моралі, доходило до поганського культу тіла. Це була приграва до близького новопоганства

Кардинал Климент фон Ґален

і націонал-соціялізму. Отець фон Гален видав окрему брошуру, що була полум'яним протестом проти культу тіла. Вже тоді заповідався його зудар із нацизмом. Року 1929 єпископ Мюнстеру відкликав о. фон Галена з Берліна та іменував його парохом св. Лямберта в Мюнстері. Зараз напочатку дійшло до кількакратного зудару нового пароха з націонал-соціялістичними представниками нової влади. Новий парох не встиг іще добре зорганізувати нову парохію, коли 5 вересня 1933 р. Папа Пій XI іменував його мюнстерським єпископом.

Вірні прийняли це іменування з одушевленням. Після висвячення новий архипастир із невтомною ревністю забрався до праці в єпархії. З архипастирської діяльности Владики на суто релігійному полі треба підкреслити передовсім дві знаменні події: заведення безустанної адорації Євхаристійного Ісуса в церкві св. Серватія в Мюнстері. (Від тоді священики й вірні часто бачили свого Владику у стіп Євхаристійного Христа). Друга подія — це єпархіяльний синод дієцезії Мюнстер у днях від 13-15 жовтня 1936 року. Головна тема нарад була така: "Парохія, як жива комірка Містичного Христового Тіла". Рішення синоду стали напрямними життя в єпархії на наступні десятки літ. Інші виявні дії єпископа фон Галена стоять у тіні його боротьби з новопоганством "Третього Райху". Спершу здавалося, що Гітлер не ворог християнству. Одначе згодом виступив Мартин Борман із своїм "ляїцьким пантеїзмом", а Альфред Розенберг із догмою панівної раси в своєму "Міті XX-го століття". Надобавок Юлій Штрайхер у своєму "Штюрмері" розпалював інстинкти расової боротьби, Геббельс був непогамований у своїй пропаганді, часто нарушувано конкордат з Апостольським Престолом, штучно інсценізовано прилюдні процеси проти священиків і монахів так, що ще перед вибухом другої світової війни ярко зарисувалися два ворожі фронти: християнство і націонал-соціялізм. Зразу єпископ фон Гален приказав священикам вийти з усякої політичної діяльности, бути обережними та не провокувати ворога. Сам Владика теж був дуже второпний, але згодом почав ворогів перестерігати. Коли ж довге вичікування виявило тільки злу волю нацистів, тоді єпископ поруч вторбности висунув на фронт другу кардинальну чесноту: м у ж н і с т ь, яка нераз ставляла його в небезпеку смерти. Єпископ фон Гален почав у своїх грімких проповідях мужньо виступати проти режиму. Не домагався перевороту чи революції, але ставав в обороні духових дібр людини й нації, гостро п'ятнував неопоганство й неморальність, що їх ширив нацизм. Його проповіді, незвичайно змістовні й сильно виголошувані, викликали потрясаюче враження. Їх переписували, передавали собі з рук до рук, посилали вояка на фронт. Уже в першому пастирському листі Владика передбачував, що надходить хвиля рішення, коли кожний мусить рішитися. Про себе Владика писав: "Ні людська похвала, ні страх перед людьми, ні нїщо інше мене не спинить, щоб я сповняв свій обов'язок." Знаменна була його проповідь на посвяченню церкви в Реклінггавзен 1934 р.; тоді він сказав, що "це не тільки релігійний, але й національний обов'язок протестувати проти тих, які зневажають християнську минулість німецького народу. Це не протест проти держави, а проти руйнування держави, проти похоронів її власного авторитету". Року 1935 Владика зайняв становище супроти "Міту XX-го століття" Розенберга і його науки про "чисту расу". Цей могутній пастирський лист зачинається так: "Знов є погани в Німеччині! Наші співпатріоти називають себе поганами. Вони хваляться тим, що вони погани. На місце особового Бога поставили націю, а на місце безсмертної людської душі видумали якусь вічну расову душу." Драматично боєву промову виголосив єпископ фон Гален 1936 р. в обороні католицьких шкіл. Коли 1937 р. появилася енцикліка Пія XI проти нацизму, сам Владика пояснив її вірним і приказав священикам відчитати її в усіх церквах. Нацисти зрозуміли, що в мюнстерському єпископії вони мають небезпечного ворога. З документів, найдених після війни, виходить, що єпископа фон Галена засудили на смерть через повішення, але Геббельс і Гітлер рішили виконання присуду пересунути "після перемоги". Тому почали пімсту на співробітниках Владики: двох його крилошан покарано смертю. У їх надгробних проповідях Владика протестував і вказував на себе, як на властивого виновника, але безуспішно.

Прийшла друга війна 1939 р., а з нею ще більші труднощі. Питомці й багато священиків пішли на фронт, друк релігійних часописів обмежено, подорожування утруднено, а коли настало бомбардування Німеччини, тисячі людей стали без даху над головою, щораз більше калік, а з тим загальне пригноблення. Бомба цікловито знищила владичу палату і Владика остався буквально без нічого. Він перенісся до духовної семінарії, але й тут його вдруге збомблено і він тільки з часословом у руці перенісся на передмістя, де замешкав в одній малій кімнаті. Та серед цього не тільки сам він не тратив відваги, але ще й інших підтримував на дусі. Літом 1941 р. єпископ фон Гален виголосив три відважні проповіді проти знесення манастирів і вбивання умово хворих людей у Вестфалії. З уваги на важність цих проповідей, наведемо з них довші виїмки. Владика з небувалою силою говорив: "Мої дорогі єпархіяни! Ще ввесь Мюнстер не отрясся від жаху, що його нанесли нам останні бомбові напади, а вже вчора рознеслася жахлива вістка, що тайна державна поліція прогнала з манастирів ОО. Єзуїтів та Сестер Місіонарок Непорочної Діви... Наших мешканців, наших Братів і Сестер, дітей наших родин, вірних німецьких патріотів викинено на вулицю, як безправних гелотів, прогнано з краю, як шкідників. Завіщо? Я питаю вас: Хто з вас закине щонебудь-каригідного тим мужам і жінкам? Та ж саме Гештапо не піднесло проти них ніякого закиду! Чи ж можна карати невинних? Свідчу вам, як німець і як єпископ, що маю найвище поважання для тих мужів і жінок. Нехай Бог нагородить їм за все добро, що його нам учинили, і нехай за них не карає нас і нашого міста... Таке діється, що кожний із нас, навіть найневинніший може бути одного дня прогнаний з хати, позбавлений свободи і запроторений у в'язницю чи концентрак через Гештапо. Я свідомий, що це може статися зі мною ще сьогодні. Тому, доки ще можу, я говорю відкрито і перестерігаю публично, щоб завернути з блудної дороги. Казала стара засада, що "справедливість є фундаментом держав". Хто не боїться за дім, якого фундамент хитається? Тому як німець, як почесний громадянин, як єпископ, я голосно кличу: "Ми домагаємося справедливости!" — Після тієї проповіді Гештапо казилося зі злости й хотіло Владику ніччю пірвати, але боялося народу. А Владика наступного дня вислав телеграми подібного змісту до Гітлера, Герінга й інших партійних і військових достойників. Наступної неділі 20. VII. 1941 єпископ фон Гален виголосив іще сильнішу проповідь. Але найсильніша його проповідь була 3 серпня 1941 р., коли єпископ довідався, що з Берліна вийшов наказ, щоб т. зв. "непродуктивним громадянам" помогти скоро вмерти. "Якщо можна непродуктивних громадян убивати" — казав єпископ — "так можна вбивати й невилічно хворих, калік із праці, воєнних інвалідів. Тоді, коли ми постаріємося, знемощіємо і станемося непродуктивними — тоді кожний нас зможе вбити. Тоді ніхто не буде безпечний за своє життя. Горе людині, горе нашому народові, коли він не зберігатиме Божої заповіді: "Не вбивай!" І пізніше єпископ іще нераз підіймав свій могутній голос. Тимчасом німецький фронт заломлювався, в краю множилися руїни, каліки і пригноблення. Так прийшло до капітуляції. Мюнстер зайняли англійці. Тоді єпископ фон Гален із такою самою відвагою ставав в обороні свого народу перед новою владою.

У грудні 1945 р. рознеслася радісна вістка, що єпископ із Мюнстер іменований Кардиналом. 8 лютня 1946 р. він виїхав до Риму, де Папа Пій XII надав йому кардинальського капелюха, а італійці уладили йому велику овацію. Після приватної авдієнції в Папи новий Кардинал відвідав іще полонених німців в Італії та 15 березня вернувся до Мюнстеру. Тріюмфальний в'їзд до міста відбув 16 березня. Тоді і наступного дня виголосив іще дві знаменні проповіді, в яких говорив про любов до Церкви та дякував єпархіянам за вірність. 17 березня дістав нагальні шлункові болі. Два дні опісля піддався операції, та відчув, що вмирає. З підчиненням Божій волі прийняв смерть із Божих рук 22 березня 1946 р. Італійські часописи писали: "Лев із Мюнстеру помер".

Петро Ісаїв

ЗАСОБИ РЕЛІГІЙНОГО КАТОЛИЦЬКОГО ВИХОВАННЯ

У цій статті з'ясую засоби релігійного католицького виховання, а саме дам тут їх короткий перегляд.

НАВЧАННЯ КАТОЛИЦЬКОЇ РЕЛІГІЇ

1. Одним із важливих засобів релігійного католицького виховання є навчання католицького катехизму, а далі — вміру розвитку ума молоді — навчання всіх інших ділянок католицької релігії, а саме католицької догматики, апологетики, етики, історії Церкви й обряду.

Треба відмітити, що навчання католицької релігії повинно підвищуватися в міру підвищування навчання інших предметів. Бо буває, на жаль, так, зокрема тут, в Америці, що дехто має високі студії зі свого світського фаху, а в науці католицької релігії не поступив далі поза катехизм, призначений для народньої школи. Така неспівмірність, непропорційність навчання католицької релігії й інших предметів захитує рівновагу знання молоді, бо її знання католицької релігії з нижчого ступеня навчання може бути замале, щоб вона могла ним розв'язувати всі проблеми, що їх висуває навчання з інших предметів у середніх, а тимбільше високих школах. Коли хочемо виховати справді релігійну людину, яка зможе завжди знайти ясні й певні відповіді з релігійного католицького становища на всі питання сучасного життя і на всі проблеми, які можуть виникнути при студіях інших предметів у високих школах, треба молоді дати з ділянки католицької релігії середню й високу освіту. Ця

ДІТИ ДОСТУПНІ ДО АДОПЦІЇ

Багато відповідних старших і упосліджених дітей є доступні до адоптації. Щасливі подружжя, які є зацікавлені в нижче наведених хлопцях і дівчатах, повинні складати заяви до Міністра Суспільної Опіки, будинки парляменту, Торонто.

ONTARIO

Більшість Товариств Дитячої Допомоги роблять всі можливі заходи, щоб дати постійне родинне огнище для деяких під їхньою опікою. Береться під увагу кожний запит про ці або інші діти.

КІТТІ — Пошукується батьків для Кітті, які віддали б для неї частинку своєї любови, щоб тим допомогти їй забути свої страшні і нещасливі перші роки. Вона тепер має 7 років і потребує постійних батьків, які дали б їй правдиве почуття безпеки. Кітті є голляндська римо-католичка. Вона є здорова, має темно-бронзові очі й волосся, гарну будову костей та гарні риси обличчя. Ціла будучність цієї дитини залежить від добору батьків, які б її повністю прийняли за свою та які є спроможні дати їй любов і зрозуміння. Для її будучих батьків це є велика, але заразом достойна, відповідальність.

ЛАЙЛ є грубої кости, дуже, українське католицьке немовля, яке має 18 місяців [illegible] Він має сині очі, ясне волосся та є здоровий і кмітливий. Цей дуже активний і звичайно веселий хлопчик має приємну вдачу, але виявляє роздратованість, коли є поденервований. Лайл потребує католицького дому, в якому він би міг мати постійну, терпеливу, але тверду, опіку.

СЕНДІ є веселий, 7-річний хлопець, гарного вигляду і захоплюючої персональности. Він є протестантсько-голляндського і англо-саксонського походження. Сенді має сині очі, темно-бронзове волосся, гарні риси обличчя. Він має добре здоров'я та інтелігенцію. Протестантські батьки, які здобудуть любов і довір'я цього хлопця, матимуть багато щасливих і приємних днів та обов'язок мудро покермувати його будучністю.

АМІ є угорського й українського походження. Вона є дрібної будови, має сіро-сині очі та ясне волосся — здорова і спокійна дівчина, яка дуже хоче мати батьків, бо ще у своїх 12 роках життя вона не зазнала почуття безпеки. Амі буде найщасливішою з добросердечними, римо-католицькими батьками на фармі, які б прийняли її до своїх сердець і родини.

ТРЕЙСІ є мила, 3-річна, німецька протестантська дівчинка з синіми очима, ясно-бронзовим волоссям і гарною церою. Її минуле є неясне, але Трейсі розвивається нормально. Що дитину повинні — за її риси — прийняти протестантські батьки до своєї родини з любов'ю і гордістю.

ЕСТЕР є дружня, 10-річна, грецько-протестантська дівчинка. Вона має оливкову церу, бронзові очі і волосся. Естер є гарна, здорова і кмітлива. Вона потребує у [illegible] знаменитого здоров'я та виглядає на кмітливого, щасливого хлопчика. Він є любесенько немовля і аж проситься, щоб його любити. Він є готовий осісти в адоптованому домі римо-католицьких італійських батьків, які б були дуже горді зі свого нового сина.

ФЕЙТ і НОРА — ці дві сестрички, польсько-англійські, протестантські, у віці 8 і 10 років шукають за спільним домом, бо вони бояться розлуки. Вони мають сині очі, ясно-бронзове волосся і є гарного вигляду. Вони є доброго здоров'я і вчаться в школі пересічно. Фейт є спокійна і замкнена в собі, а її сестра є нервова, дуже сенситивна та має нахил розкапризувати та вимагати уваги. Ці сестри потребують протестантських батьків, які б дали їм любов, увагу та дисципліну, чого вони ніколи не мали.

КЛАЙД є встидливий, римо-католицький, голляндський хлопчик. Він має 4 роки, великі бронзові очі і ясне волосся. Тепер він є у доброму здоров'ї, але він має легенький мозковий параліч, який не потребує лікування. Клайд є милий і гарний хлопчик, який потребує ніжних батьків, любови і зрозуміння.

КАЗЕЙ є здоровий і милий хлопчик, який під кожним оглядом розвивається нормально. Він є дужий і добре розвинений, з синіми очима, бронзовим волоссям, ясно-бронзовою церою і негроїдними рисами обличчя. Він має два роки і 3 місяці та є голляндського і муринського походження. Він є веселий і задоволений протестантський хлопчик, який потребує батьків, які б мали приємність виховувати бадьорого юнака.

ПАМЕЛЯ — їй якраз минуло 6 років, вона є білявка, має сині очі та білу церу. Вона є католичка, українського і польського походження, нормальна і здорова дівчинка, кмітлива, щира, дружня та дуже легка до співжиття. Найбільшим бажанням Памелі є стати членом якоїсь родини.

ТАММІ незабаром буде мати 4 місяці. Вона є дуже гарна і делікатна, протестантська дитина, японського і англо-саксонського походження. Її очі є темносині, а волосся бронзове. Таммі є здорове, дуже задоволене і щасливе немовля. Протестантські батьки, такої самої національности, як Таммі батько чи матір, дуже відповідали б для цієї малої дівчинки.

ПЕРРІ є дужий, 14-місячний хлопчик, китайського і північно-американського індіянського походження. Він є здоровий хлопчик, має темні очі і волосся, середньо-ясну церу і орієнтальні риси обличчя. Він розвивається у звичайному темпі і має приємний усміх. Перрі був би найщасливіший з римо-католицькими батьками.

ДЕЙЗІ і БРЕД є 9- і 7-річні протестантські брат і сестра. Вони є голляндського і ірляндського походження і є здорові та інтелігентні. Дейзі має карі очі і яснокоричневе волосся. Вона є доброї вдачі, приємна дівчинка, яка дуже старається кожному подобатися, у нових обставинах встидається, і потребує багато любови. Бред є сильно збудований, гарний і безтурботний хлопець. Має сині очі і є білявий. Це допитливе базікало надається до всього. Ці діти бажають протестантських батьків, які б дали їм любов і тішилися б своїм адоптованим сином і дочкою в будучих роках.

Забезпечення постійним домом, батьківською любов'ю і опікою є найбільша потреба дитинства.

Про дітей, які не мають таких нормальних вигід, подаємо до вашої уваги через ці оголошення.

DEPARTMENT OF PUBLIC WELFARE
PROVINCE OF ONTARIO

Honourable LOUIS P. CECILE, Q.C.
Minister

JAMES S. BAND,
Deputy Minister

вимога тим більше і тим конечніша, що в публичних школах не тільки не вчать релігії, але ще й часом висловлюють вільнодумні погляди.

2. Католицьку релігію треба вчити не тільки в час окремої години. Навчання релігії повинно органічно проникати всі інші шкільні предмети, значить, у всіх предметах навчання повинен проявитися релігійний, католицький світогляд. Навчання всіх ділянок знання повинно бути насвітлене з католицької точки зору. Здійснити це можна тільки в католицьких школах, де всі учителі є добрими католиками.

Якраз тому Католицька Церква засновує свої школи всіх ступенів — народні школи, середні школи, каледжі й університети та старається, щоб у тих школах учили з католицьких підручників, а вірні мають обов'язок — у деяких ситуаціях і в деяких дієцезіях навіть під загрозою тяжкого гріха! — посилати свої діти до католицьких шкіл.

НЕБЕЗПЕКА ДЛЯ МОЛОДІ В НЕКАТОЛИЦЬКИХ ШКОЛАХ

З уваги на те, що в публичних школах у деяких державах, зокрема в Америці, не вчать релігії та що в них деякі учителі висловлюють часом погляди, незгідні з католицькою наукою, а школи інших, некатолицьких віровизнань, хоч і вчать релігії, але незгідної з католицькою релігією, католицькі єпископи у деяких дієцезіях чи в державах заборонили католикам під тяжким гріхом посилати дітей до некатолицьких шкіл, без окремого дозволу на те духовної влади, який видають тільки при відповідних умовинах. Так, напр., в місяці лютні 1960 року таку перестороrу-заборону видали католицькі єпископи Англії й Валії. У тій забороні сказано, між іншим, таке: "Родичі, які посилають своїх дітей до некатолицьких шкіл, звичайно наражують їх на небезпеку втрати віри. Коли вони чинять таке, не слухаючи Церкви, вони допускаються тяжкого гріха."

"У виїмкових випадках може бути якесь виправдання посилати дітей до некатолицьких шкіл. Одначе тоді родичі мають важливий обов'язок запевнити все потрібне, щоб захоронити віру своїх дітей".

Далі сказано в тій пересторозі, що родичі повинні звернутися через своїх парохів до єпископа даної дієцезії з проханням дозволити їм посилати своїх дітей до некатолицької школи. Одначе єпископ даної дієцезії не дасть дозволу, доки не впевниться, що аплікація відповідає дійсності та що родичі постарался про всі потрібні засоби, щоб зберегти душу дитини від шкоди й небезпеки для неї.

Подібні заборони видали деякі католицькі єпископи і в ЗДА.

КОЛИШНІ ДЕРЖАВНІ ШКОЛИ НА РІДНИХ ЗЕМЛЯХ І ПУБЛИЧНІ В АМЕРИЦІ

При нагоді хочемо звернути увагу, що існують дуже великі різниці між публичними, себто державними чи міськими школами на наших західніх землях за часів Австро-угорської монархії, чи в час польської окупації (до другої світової війни) а публичними школами в Америці. Бо в краю в тих державних чи міських школах учили релігії всіх дітей. Діти кожного віровизнання мали своїх катехитів, призначених відносною духовною владою. Катехити не тільки вчили релігії на окремих годинах релігії, але й уладжували великопісні реколекції для учнів, говорили до них у неділю проповіді (ексорти), учні (ціла школа) йшли в неділі і свята під час шк. року разом до церкви, три рази до року сповідалися, молилися перед і по навчанню; значить: виконували приписані Церквою релігійні практики. Крім того було великою рідкістю, щоби професор висловлював погляди, незгідні з християнською релігією.

Зовсім інакшою є публична школа в Америці. Тут не вчать релігії взагалі, учні в межах її з доручення школи не виконують ніяких релігійних практик, а вчителям не дозволяють закріплятн релігійних поглядів учнів.

Тому між згаданими колишніми державними школами на наших західніх землях і тутешніми публичними школами є дуже велика різниця. Вже сам факт, що в них не вчать католицької релігії, є незмірною величезною шкодою, яку деколи дуже тяжко направити. Тому наші вірні повинні усвідомити собі добре всі небезпеки для віри їх дітей у публичних школах і посилати їх тільки до католицьких шкіл.

***

Іншими виховними засобами є ще:

ЧИТАННЯ КАТОЛИЦЬКИХ КНИЖОК І ПРЕСИ ТА ІНШІ ЗАСОБИ

3. Читання Святого Письма, Життя Святих, із видань, одобрених духовною владою Католицької Церкви, читання католицьких книжок, зокрема католицької белетристики (католицьких літературних творів), католицької преси, оглядання католицьких фільмів у кіні й телевізії, слухання католицьких доповідей і католицьких авдицій.

КАТОЛИЦЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ

4. Участь молоді у праці католицьких організацій чи то при школі, чи при парафії, як Марійські Дружини, УКЮ, вівтарні дружини хлопців, католицький скавт і ін.

РЕЛІГІЙНІ ПРАКТИКИ

5. Найважнішими засобами релігійного виховання є релігійні практики — щоденні молитви, відмовлювання вервиці, вислухання Служби Божої й проповіді в неділі й свята, участь в інших Богослужбах, вислухання реколекцій, короткі іспити сумління і збудження жалю за гріхи та постанови поправи щовечора, і найважніше — часто приступати до Святих Тайн — до св. Сповіді й до Пресвятої Тайни Євхаристії, які дають Божі ласки для людей, щоб вони відкинули всі спокуси й жили праведно.

ВПЛИВ ОТОЧЕННЯ

6. Великий вплив на виховання має оточення, в якому живе й перебуває молодь — особливо родина, Церква, школа, а далі сусіди, товариші, кіна, театри, телевізія, радіо й населення, його умовність.

ОХОРОНА ПЕРЕД ЗЛИМИ ВПЛИВАМИ

Родичі (й учителі) повинні самі давати добрий приклад своїм дітям — повинні жити праведно й самі виконувати всі релігійні практики, приписані Католицькою Церквою — найкраще разом із дітьми.

Одночасно Церква, добра родина і школа охороняють молодь перед злими впливами, перед злим оточенням. Родичі повинні перевіряти, з ким пристають та товаришують їх діти, про що вони говорять, куди ходять, коли вертаються додому, які читають книжки, часописи, які оглядають фільми й вистави та яких слухають авдицій. Для захищення молоді перед злими впливами відповідні комісії, встановлені католицькою Церквою в ЗДА, оцінюють усі кінові фільми й белетристичні книжки (англійські) та оголошують у пресі свої оцінки — списки добрих фільмів і тих, щодо яких мають закиди чи які взагалі заборонено оглядати. Подібні оцінки інша комісія оповіщує щодо книжок. Всі повинні дбати про те, щоб молодь і старші оглядали тільки ті фільми й читали ті книжки, щодо яких ті комісії не мають застережень, так самб, щоб оглядали тільки добрі програми в телевізії і слухали тільки добрих авдицій.

***

Релігійне католицьке виховання виробляє найкраще й найліпше складники людського характеру, особистости людини, а саме згідний із Божим Об'явленням і дійсністю світогляд, здорові й тривкі, установлені Богом моральні засади, сильну волю й почування любови до Бога й до ближніх, готовість до праці і до посвяти себе для ближніх. Католицьке виховання виховує людей, які можуть мати внутрішній мир, спокій душі, вдоволення-щастя і будуть добрими, чесними, корисними, діяльними членами своєї Церкви, нації і людства, а по смерті осягнути вічне щастя в небі. Отже католицьке виховання виховує громадян обох світів — цього і будучого, небесного. Католицьке виховання є найліпше, найкраще і найвище, яке тільки може існувати. ("Шлях").

Олександер Мох

МАТЕРІЯЛІСТ ВІДВІДУЄ ЦЕРКВУ...

До статті "На фронті проти Бога" в 6-тому числі "Світла"

У своїй відповіді проф. В. Чапленкові письменник Іван Багряний запитує: "...Ви питаєте, чи відомо мені, що науковцями встановлено існування людини вже мільйони й мільйони років до біблійного т. зв. (!) створення світу. А як Ви думаєте, чи відомо це мені? Проте Ви можете в цьому сумніватися, як деякі середовища спекулятивно "сумніваються", чи взагалі я маю якусь освіту. Але чи сумнівастесь Ви, що, приміром, академікові І. Павлову, великому науковцеві-матеріялістові, було добре відоме щось подібне до останніх наукових відкрить у царині походження людини? Проте, Ви знаєте, що він відвідував церкву... А може Вам... було за нього соромно?"

"...Відповіді на це в спосіб спростачення справи й глумливого кивання на "глину" й "ребро" та на "жидів" і "бороду примітивного Саваофа" знайти не можна. Думаю, що академік Павлов опанував глибину науки більше Вас, знав ту, жорстоку в її матеріялістичній прямолінійності, істину відносно своєї людської біографії, а проте, — щось рухало його серцем, ведучи його з наукової лябораторії, в якій він відкривав холодну правду про походження людини шляхом еволюції від якогось молюска, через мавпу до такої вищої форми тварини, як гомо сапієнс, — щось вело його до того, що зветься "Божий храм", при всій відразі до простацької теорії про "глину" й "ребро". Не міг же академік Павлов вірити в "глину" й "ребро"? Так само, як не міг він ходити до церкви й шукати чогось зумисне, щоб

бути оригінальним. Як відомо, така "оригінальність" у совєтах дуже дорого коштує навіть академикам".

Коли проф. В. Чапленко, як називає таке справедливо Багряний: спростачує (чемно було б: симпліфікує...), то сам же Багряний справу "містифікує", замотує, по-нашому. Чейже І. Багряному, які довгі роки жив під совєтами, відомо, що там немає ніякого світогляду, який можна б свобідно визнавати, кромі матеріялістичного світогляду. Отже ми дозволимо собі спитати п. Багряного: хіба ак. Павлов, навіть, якщо хотів би, міг би, мав би змогу висловити свобідно, а то ще й друком, свій нематеріялістичний світогляд? Хіба відома п. Багряному недавна справа матеріяліста-академика Г. Ф. Александрова, якого сам О. В. Жданов осудив за те, що Александров у своєму підручнику історії філософії (1947) "знаходить нагоду сказати добре слово... майже про всіх старих філософів... Такі концепції неминуче ведуть до об'єктивізму..., а це означало б відхід від головного принципу матеріялізму — його спрямованости, його партійности..." (Пор. "Життя і Слово" 1948, ч. 2, стор. 223). Тут ясна відповідь самого О. В. Жданова п. І. Багряному, який у своїй відповіді впевняє нас: "...я не вважаю, що науковий світогляд, — це комунізм". Із дальших слів п. Багряного видно, що під науковим світоглядом він розуміє матеріялістичний світогляд, який знову такий освічений комуніст, як О. В. Жданов, уважає світоглядом комунізму. То, кому тут більш маємо вірити? Хіба не скажете, що Жданов не знав світогляду комунізму?...

І знов: коли членові партії й викладачеві матеріялістично-комуністичного світогляду чи там "філософії", академикові Г. Ф. Александрову не вільно бути об'єктивним навіть у викладі історії філософії старих часів, то хіба міг був якнебудь відкрито акад. Павлов денебудь за часів Сталіна проявити свій погляд на те, що він не є комуніст-матеріяліст? Отже бодай відвідував церкву, щоб такою "оригінальністю" відмежувати себе від офіційної брехні. Тож таке всі хвильовисти з табору п. Багряного говорять про всіх хвильовистів, які заявляли себе публично комуністами...

Що людина жила на землі 12 мільйонів років тому, то це ще дуже ведика гіпотеза, а не вислід науки. Що якийсь журналіст із десятиліткою в щоденній газеті напише, — це ще ніяк не "вислід науки". Бо навіть правдиві вчені матеріялісти, чи там моністи, для "доказу" своєї гіпотези еволюції можуть допуститися звичайнісінького шахрайства, як напр. обожаний безвірками проф. Гекель, який подав був сфальшовані світлини для "доказання" своїх "правд". Знаєте Ви про те, пане Багряний? А чи знаєте напр. те, що каже справжній сучасний учений про висліди палеонтології: "...палеонтологія не може досі авторитетно говорити, вона тільки може подавати сугестії, які є розумні й гідні уваги" (Б. Паттерсон, Юмен байолоджі, 26, 1954). Чи відомо Вам, що напр. зв. "людина з Пилтдавн", яку назвали шумно "еоантропус довзоні" (людина на зорі віків) виявилася ординарною підрібкою: з 18 викопаних останків її аж 10 було сфальшованих?

А врешті: чи відомо обидвом письменникам, що теорія еволюції, а навіть оте славне походження від малпи, аж ніяк не перечать сотворенню живого єства Богом? Гіпотези еволюції є непевні, як наука стисла; але вони ніяк не перечать науки Церкви і вже св. Августина з Гіппо (354-430) уважають за прихильника еволюції. Відтягнення походження людини від "глини" через малпу і "молюска", аж ніяк не перечить тому, що людина вийшла таки створена (нехай і еволютивно) з руки Бога-Творця. А чим дальше відтягаємо предків людини "від мавпи до молюска", себто вбік простіших організмів, тим більше наближаємо її саме до "глини", якогось найпростішого живого. А що всяке живе не витримує вогню й радіяції міжпланетних просторів, то тяжко якось розумно приняти, що ця первісна живина впала на землю з інших планет. А якщо вже й упала, то звідки взялася на інших планетах? Так дорогою гіпотетичних (!) міркувань, бо наука стисла доказів на те не має, дійдемо врешті до прапервісної матерії. Чи вічна вона? Деякі вчені кажуть, що так. Але їх докази, це ще гірша "метафізика" від тієї, що її створили "темні віруючі". Фізик Едмонд Вітгейкер (Спейс енд Спирит, 1946, 118 і дд.) приходить до висновку, що — навіть, якщо матерія це тільки вияв енергії, — що "була така епоха часу, яка лежить від нас 10^9 чи навіть 10^{10} років, перед якою космос, якщо він уже існував, існував у формі основно різній від усіх нам відомих речей. Тут стоїть наука на своїй остаточній межі. Не боячись якоїнебудь помилки, можемо принятя, що в тому часі прийшло до створення космосу". Але чи це вже не зовсім у дусі "темної глини"? А й інші модерні фізики приймають, що "світ не є чимось вічним, а явищем зв'язаним із часом, дальше, що маса (себто маса, яку можна зважити) є тільки зміненою "формою стану" нематеріяльного і неважимого Чогось, що ми називаємо енергією" (Ваттенберг, Блік інс Вельталь, Берлін 1947; 88, 79). Той же вчений обчислює вік землі на 2 мільярди, сонця на 4½, а нашої соняшної системи на 6 мільярдів років. Це зовсім не противиться науці Католицької Церкви, бо вона ніколи не видала, якогонебудь рішення про вік землі чи людини, а дозволяє кожному поясновати собі те, як хоче. Але, як ми вже згадали, відтягання акту сотворення в щораз дальшу далину віків, ніяк його не перечить. Ось лавреат Нобля, автор славної новочасної "теорії квантів" проф. М. Плянк учить, що навіть оті, просто "нематеріяльні" кванти теж не є кінцевим вислідом "назад": поза ними є річ, яку він називає "Віркунг" (діяння)... Чи хвиля чи матерія це останні речі? З одного боку хвиля здається бути замаскованою матерією: усе ж постає з більш неподільних частин: енергія з квантів, світло з фотонів, діяння з дійсних квантів. А з другого боку т. зв. матерія це здається ніщо інше тільки "вантажі хвиль". Отже остання частина світу має тепер у науці немов два боки-сторони: може виступати або в формі хвилі, або в формі матерії. Але що воно таке в дійсності, ніхто не може напевно сказати. Фізик В. Гайзенберг пише, що воно ніщо інше, тільки математичне число, чи власне відношення чисел. Але число не є чимсь матеріяльним, а духовим. До подібних вислідів дійшов теж англійський фізик-астроном, славний лавреат Нобля Едднінгтон: "Сьогодні не очікуємо більше будови світу від інженера, а звертаємось радше до математика, щоб він здвигнув її своїми помічними засобами". Другий славний учений, Джінс, каже: "Суттєве ж те, що всі образи, що їх сьогодні наука про природу ставить і які одиноко відповідають спостереженим фактам, є математичними образами". Чи не нагадує нам це слів старого Платона "бог це геометрія"?...

Як бачимо сучасна наука аж ніяк задовільно не розв'язує питання про постання світу чи виникнення на землі людини. В найдальших своїх висновках сучасна наука, як ми бачили з наведеного, мабуть чи не більше метафізична від "темної метафізики схоластичного середньовіччя". І певне, що вчений академик Павлов знав про оті справи більше, ніж знає їх сьогочасний інтеліґент типу штабс-капітана Пилипенка. І тому, що знав, не був *певний*, тільки *покірний*: ходив до церкви.

Що штабскапітан Пилипенко таких речей не знав, не диво, бо в совєтах "наука" замкнена перед Пилипенками. Але на Заході покищо про неї можна свобідно читати, коли хтось знає інші мови крім московської. Тож пописуватися старим хламом із совєтського котьолка, звареним у гнилій Европі перед 70-ти роками, ніяк не випадає прогресивним людям.

Марія К. Головінська

МАРІЯ

(Сценічна картина у 3-ох відслонах)

ТРЕТЯ ДІЯ

(На зсланні. Хата, землянка, вросла в землю. Маленьке віконце, складене з кавалочків скла. В куті ніби причі, трохи соломи, одна мала подушка, мала пачка, стільчик. Над причею ікона Зарваницької Богоматері. У другому куті більше соломи та якісь лахи.

МАРІЯ (змарніла, в лахмітті, входить із бляшаним горнятком у руках): Заміняла за хустину молока дітям. Піду щераз, у ряд стану, чей дістану щонебудь... *(Хоче виходити).*

ДМИТРУСЬ (змарнілий, обдертий): Матусю... *(Дивиться на маму, до себе):* Пощо їй це казати? І вона голодна...

МАРІЯ (похилена над скринькою, знаходить два кусники сухарів, усміхається): Дмитрусеві й Орисі до молока.

ДМИТРУСЬ: Матусю, я прибіг подивитися то біжу знову до колгоспного стада — ви нездужаєте сьогодні?

МАРІЯ: Це минеться, сину, ось тут *(подає молоко й сухарі)*... тобі й Орисі...

ДМИТРУСЬ (ловить жадібно й задержується): А ви, матусю?...

МАРІЯ: Мною не турбуйся, я вже пила.

(Дмитрусь скоро п'є. Вбігає Орися та подає Марії поштову карточку. Дмитрусь дає горнятко Орисі й кавалочок сухаря).

МАРІЯ (ловить скоро карточку): Від кого ця картка? Від кого? *(радісно):* Боже! Це ж від Андрія... Читай, Дмитрусю! Я не годна... Руки дрижать... *(Стає поруч Дмитруся).*

ОРИСЯ (сідає на стільчик, п'є молоко, всміхається): Від батька...

ДМИТРУСЬ: Читаймо разом, щось увічі пхається гаряче...

МАРІЯ: Андрій... *(Усміхається щасливо).* Андрій пише: "Усе буде добре, тільки держись, держись сильно, Маріє"... Хіба я не рада?...

ДМИТРУСЬ: Гануся й Катруся "в лікарні", вже знаємо де, матусю...

МАРІЯ: Це у тюрмі, дівчатка мої.

ДМИТРУСЬ: Тітка вислала пачку зі сухарями, а батько гроші висилає.

(Марія наче не чує. Орися радісно плеще в долоні).

МАРІЯ: Боже! Андрій здоров! Вернувся! Ах жити... жити хочеться.

ДМИТРУСЬ: Батько у тітки живе? Чому?

МАРІЯ: Не знаю, дитино. Та добре, що вернувся.

ДМИТРУСЬ: Так, так, матусю... а ви не хочете себе берегти. Ще й бабуся померли, а вони так гарно вміли лікувати...

МАРІЯ: Біжи, Дмитрусю, бо наставник покарає, тепер не будемо відписувати.

ДМИТРУСЬ: Іду... мене заступив один татарин, він давно вже тут. *(Виходить, а за ним вибігає Орися).*

МАРІЯ: Іду, в чергу стану *(виходить, а за хвилину вертається).* Перейшли вже всі, а мені на кінці не стало. Мої подруги пішли і до хати не вступили... Іду і я до роботи.

(Виходить Входить татарка і полтавка. Ідуть до другого кута, щось вибирають з-поміж лахміття. Входить наставник, москаль у кашкеті набік голови, середнього віку).

НАСТАВНИК: Марії нема?

ПОЛТАВКА: Пішла вже.

(Татарка штовхає вбік діктем свою подругу та значуче вказує на наставника. Виходять. Наставник виходить, а за хвилину входить, приносить завинені харчі: хліб, цукор, сало, крупи. Переглядає все докладно, поцмокує. Кладе побіч подушки Марії, на соломі. Приглядається вдоволено, руки в кишенях. Поправляє кашкет, обтирає долонею губи й усміхається. Усміх розходиться і він замислюється).

НАСТАВНИК: Ані просьбою ані грозьбою не прихилити до себе... Марія, Марія, галичанка... Я страждаю, а їй байдуже. Вона здається нездужає, а на роботу ходить. Не хоче просити в мене звільнення, але харчами зрадіє напевно! Як не вона, то діти... і стане моєю...

(Виходить, хвилинку пустка на сцені).

МАРІЯ (входить): На загоні вітер. Трутив мене і я впала. Наставник звільнив мене. *(Сідає на стільчик. Не завважує нічого).* Як добре було б спочити там, у Рідному Краю, де цвіти яблуні у вікно заглядають, пташки щебечуть, бджілки бренять, а тут? А тут?

(За стіною гуляє вітер, дзвенить шибка у вікні. Вбігає Орися).

ОРИСЯ: Там вітер, студено. *(Здригається).* Вам скучно за Рідним Краєм, матусю? Я знаю... і тому ви нездужаєте. І я нераз нагадаю садок наш цвітучий, біленьку хатку, чепурну школу, милі дівчатка... *(Марія гладить її по голові).* А не писав батько, де наш пес Бровко? Він біг за нашими саньми до транспорту. Його солдати відганяли нагаями, та він біг і полизував мене по обличчі, а вас по руках.

МАРІЯ: Бровко... Бровко пішов світами.

ОРИСЯ: А голуби Дмитруся?

МАРІЯ: Не знаю, Орисю, не знаю.

ОРИСЯ: Матусю, цей наставник питав мене, чи вам легше... Казав у школу мене поведе... цукорки давав...

МАРІЯ: І ти взяла?

ОРИСЯ (змішано): Але ж ні, матусю!

МАРІЯ: Хай залишить нас у спокою... я води хочу... води, дитино...

ОРИСЯ: Принесу! *(Вибігає).*

МАРІЯ (кулиться. Іде в кут до своєї соломи, завважує харчі й відскакує переляканo): І чого цей наставник хоче від мене? Я тільки Андрія люблю і нікого більше... нікого...

(Орися приносить воду. Марія жадібно п'є. Орися нахиляється над харчами, всміхається).

МАРІЯ (суворо): Орисю! Не рухай!

ОРИСЯ (відсувається, поглядаючи жадібно, складає руки назад): Ні! Ні! не хочу...

МАРІЯ (збирає всі харчі): Віднеси наставникові, подякуй і скажи, що тітка присилає нам сухарі, голодні не будемо.

ОРИСЯ: Добре, матусю. *(Тулиться ніяково).*

МАРІЯ (тулить Орисю, цілує): У Рідному Краю твій батько дожидає нас. Господь дозволить, вернемося і будемо разом.

(Орися весела вибігає).

МАРІЯ (наче спам'ятується): А я так сиджу без діла... хоч дещо б киткою постягала, бо й латок уже нема, все проміняла. *(Витягає якусь подерту одіж, рука дрижить, не може засилити голки, не бачить. Орися вбігає).* Орисю, засили!

ОРИСЯ (засилює): Темніє вже, матусю... Наставник лютий, зубами скреготав і мене лаяв чому не сховала харчів, коли не ви хотіли.

(Марія наче не чує, шиє. Орися сіла на солому, підперла голову руками, замислилася. Входить полтавка).

ПОЛТАВКА: Ідемо всі до зерносховища, на нічну роботу, віяти збіжжя будемо.

МАРІЯ: І я піду... зараз іду, бо не буде мати Орися зупи.

ПОЛТАВКА: Нездужаєш ти, а дітей шкода...

МАРІЯ: Чи може серце скам'яніти? Скажи мені! Скажи!

ПОЛТАВКА: Чи скам'яніє, не знаю... знаю той біль великий душі, коли тугою серце наповняється. Тоді птахою летіла би туди, де лани мої розлогі, де синє небо усмішкою сяє і не верталась би більше сюди, ніколи... ніколи!

МАРІЯ: А тут живий гріб для кожного відчиняється... *(Притишено).* І не можна вголос говорити про це... ні! А світ не бачить, а світ не чує!

ПОЛТАВКА: Не бачить, не чує... *(Киває головою).* Та йду я, а це Орисі кусник хліба, нема вже в мене дітей, то й нема кому ховати. *(Простягає руку з хлібом).*

МАРІЯ (ділить, дає частичку Орисі, частинку звертає полтавці).

ПОЛТАВКА (усміхається, ховає хліб між свої речі і до себе): Другим разом дам. *(Виходить. Марія пробує встати, ноги дрижать, спотикається, сідає на солому. Дмитрусь входить).*

ДМИТРУСЬ: Я заступлю вас, а ви спочиньте. *(До Орисі):* А ти повважай, не мусиш сьогодні спати! *(Виходить. Крізь шибку блимає слабке світло знадвору від лямпи. Вітер гуляє. Холод добивається).*

ОРИСЯ: Матусю, вже вам легше?

МАРІЯ: Завтра здорова буду.

(Орися з кусником хліба зісувається, засипляє. Марія хрестить Орисю й сама молиться).

МАРІЯ: Не годна я клякнути... Боже, прости мені... Може й доведеться покинути все?... *(Стрясається).* Вмерти? Оць тут? У тому куті? У чебіленій хаті? І в дахмітті, Господи, стати на Твій суд? Ні! ні! Я жити хочу! Там Андрій, діти і тут діти... *(Хилить голову, надслухує. Гудé вітер, дзвенить шибка).* Хтось іде... тихо, хтось іде... *(Втискається в кут. Знадвору чути гупіт чобіт).*

НАСТАВНИК (ухиляє двері, хвилинку задержується, бігає очима по кутах, шукає Марії. До себе): Або тепер, або ніколи! *(Очі мов у шуліки.*

Марія вперто стежить за його кожним рухом, уста ворушаться.

НАСТАВНИК (лукаво усміхається): Вона бачить мене. Почекаю.

МАРІЯ (шепотом): Боже! Як сумно, як лячно мені...

НАСТАВНИК (прикидається лагідним): Маріє!..

МАРІЯ (зривається): Геть! Геть від мене! Чуєш?!

НАСТАВНИК: Харчі дітям був приніс. Чи не шкода тобі дітей твоїх? Вони ж голодують!

МАРІЯ (широко відкритими очима дивиться на нього, ловить судорожно Орисю за руку): А хто їх морить голодом? Ти і нелюди твої! Ти разом із ними! Не хочу! Не треба! Це отрута не харч! Душо-гу-би!

НАСТАВНИК (опановується в злості): Заспокійся, Маріє! Ти недужа і я дарую тобі оце сказане. Одне слово, що будеш моєю і заберу тебе з дітьми звідсіля... Знаєш: у мене хатина хороша і всього доволі...

МАРІЯ: Мені і моїм дітям ще гірша неволя! Я знаю, я знаю. Піти до тебе: забути Рідний Край — хіба ж я мушу? Викинути з серця Андрія... Хіба ж я не його Марія?.. Хіба ж я мушу накладати кайдани на душу та губити її тяжким гріхом?.. Хіба ж я мушу?..

НАСТАВНИК: Не мусиш? Не мусиш?

МАРІЯ (притискається до стіни. Очі на ікону, шепотом): Мати небесна! Сили!

(Наставник підходить. Марія скрикує).

МАРІЯ: Душі моєї не візьмеш! Геть!

(Орися крізь сон).

ОРИСЯ: Мамо!

(Марія мліє, паде. Наставник відштовхує її).

НАСТАВНИК: Пропадай! *(Копає чоботом і відходить. Орися пробуджується, перелякана, скроплює Марію водою).*

ОРИСЯ: Матусю! Матусю! Вже пішов... нема його вже... Матусю!

МАРІЯ (підноситься, шукає рукою Орисі, гладить її).

ОРИСЯ (перелякано): Може покличу когонебудь. *(Вибігає).*

МАРІЯ (заспокоюється. Непорушно сидить і починає мрячити): У мене, в скрині прегарний одяг газдині... Андрій коралі купив... Принесе і підемо на вулицю... там діти співають і я з ними співати буду... зараз нагадаю. *(Замислюється. Усміхається, надслухує. Вітер гуляє, дзвонить шибка).*

МАРІЯ (помалу, врівним голосом):

Ми підем в бій,
За нарід свій,
За сльози, за руїну...
Ах, Боже Всесильний,
Рятуй нам Україну...

(Важко дихає).

МАРІЯ: Це душа співає... *(Усміхається).* За сльози... за руїну... і вони підуть усі... діти мої... Моя душа бачить оцю картину на Землях Рідних...

(Бічна стіна, напроти, легенько, помалу розсувається. Краєм сцени переходять повстанці, гурт дівчат обкидає повстанців цвітами. Зі словами "слава" кидають зелені галузки. Марія хитається, підноситься, навшпиньки приглядається, усміхається, пізнає Олексу, Петра, Ганусю, Катрусю. Ловиться за серце).

МАРІЯ: На Землях Рідних, діти мої... *(Картина ховається за сценою. Марія біжить за ними, голосно:* Діти мої!.. *(Паде).*

Кінець

Зарваниця, лютень 1942 р.

Володар Буженко

ІВАН СУЛИМА

(Історична повість)

— Слухай, — каже тоді йому Микита — тебе присуджено до смерти, а вина твоя в тім, що ти зневажив дівочу честь тої, що ми її знайшли непритомною в твоїй кімнаті. Тут не Франція, ні не Польща, а козацька Україна, а в нас за таке карають смертю!

Маріон хотів ще щось говорити, але козаки відвели його під під баштову стіну й розстріляли.

Вся кріпость гула мов великий ярмарок. Чулися постріли, там зойкали ранені й конали побиті. Тут же вигукували козаки, тріщали замки, валилися стіни, виношено цілі бочки вина і їх зараз таки розбивано на подвір'ї. Виношено харчі й інші запаси. Цілі купи одежі й обстановки стояли на подвір'ю кріпости. До Сулими підбіг Самосій:

— Пане отамане, вся залога знищена, всі в'язні вільні, що далі робити?

— Поклич командантів кожної ватаги. Буде коротка нарада.

За короткий час посходилися провідники наступу під велику башту і тут була коротка нарада. Сулима повелів зовсім знищити твердиню, забрати тільки цінні військові речі, всю ж решту спалити, щоб не остало каменя на камені.

— Так, пане отамане, і я таке думаю — сказав Микита.

— Прошу давати накази і до сходу сонця, щоб із Кодаку не було й сліду! — рішив Сулима.

Кожний командант зібрав свій відділ і твердиню поділено на четверо. Запрацювали сокири, джагани та молоти. Гармати вивожено на

Запоріжжя, мушкети теж забирали козаки до своїх схованок, а всю решту складано на купи й підпалювано. Бухали до неба вогняні стовпи, дим жер очі. Увихалися запорожці й нищилинищили до основ ненависну будову. Рів, що відділяв кодацьку фортецю від суші, був уповні засипаний. Ще важче було знищити підземні комори на порох. Тому Сулима зарядив вихід усього війська на степ, а Самосієві приказав висадити порохівню в повітря. Саме сходило сонце, коли з учорашньої твердині піднісся чорний стовп диму і степом прогомонів могутній гук. Каміння летіло аж до Дніпра й бухкало в воду. З твердині осталася повна руїна. Із поритої страшно землі, з-посеред куп каменя й глини підіймався дим обгорілого дерева й усього, що ще могло горіти. Трупів майже не подибати, бо все прикрито вибухом та скинено в рів, який був тепер цілком присипаний.

Оставивши сотню кінних козаків у недалеких плавнях, Сулима наказав відступ на Січ.

Коли вже від'їхали далеко в степ, товариш Сулими, Павло Бут, пізніший відомий ватажок Павлюк, каже: — То називається чиста робота!

— Та коби то був на ній кінець. Тепер треба чекати дальших відомостей і розвитку подій, бо знаю, що Конєцпольський нам тої штуки не подарує і буде на найгірші підступи пускатись, щоб тільки нас у свої руки добути...

— А я гадаю, що полякам відхочеться нас більше чіпати!...

— Самим то так, але вони будуть уживати нас, щоб свого доконати. Це їхня система. По лицарському воювати вони не хочуть і не вміють. А передовою зброєю в них підкуп, брехня й обіцянка, якої ніколи не сповняють. Це ви всі найкраще знаєте...

— І правда воно, отамане.

— Коли б наші козаки були мудрі, ми могли б використати для великих цілей цю останню ніч біля Кодака; але трудно покладатися на це. Я ж знаю наших, вони більше дивляться на своє особисте щастя, як на щастя всього козацького народу. А нам тепер послідовно приходиться знищити всі замки на наших землях, як це зробили ми оце щойно з Кодаком. І вигнати поляків аж за Вислу. Там де не тільки пан польський, але і хлоп польський живе. А в нас в Україні нехай буде пан і хліборобкозацькі, українські!

— А може б ми пішли на царську службу? — спитав легенько Павлюк. Сулима на нього гостро подивився і каже:

— Павле, я вважав тебе за багато мудрішого... Ти знаєш, що то є царська ласка?

— Або що?

— Це батіг і нагайка та тюрма! Я московитів знаю. З ними стрічався я часто і нам, ще заки знищити Польщу, треба взятися до тої татарської орди — Москви. Бо потім буде пізно.

— А то чому ж? Та ж москалі такі прихильні, а цар посилає дарунки нашим владикам та навіть козакам?

— Ото якраз і зле, що він ті подарунки посилає, бо це отруя для нас. Дарунок очі засліплює. Ви не знаєте, що такої неволі, яка панує в Московії, нема на цілому світі, тому цар може посилати нам награблене, а колись як нас підкорить, то всього собі відбере... Розумієш?

— Ну то добре, але скажи мені, отамане, як то ми самі собою вдержимося? Та ж то треба мати силу і повагу?

— Сила в нас є, але на жаль поваги бракує, а знаєш до кого? До нас самих! Чи нам треба було чиєїсь помочі, щоб знищити сьогодні оце ніби чудо техніки і нездобуту твердиню, Кодак? Правда, ми самі це зробили. І так само можемо інші речі поробити, тільки нам треба мати інший спосіб думання. Не бути такими калі́ками, що, мовляв, ми самі нічого не зуміємо. Такі думки впоюють нам вічно поляки й москвичі і їхні між нами поплентачі. Коли б ми всі тримався разом і мали на оці наш власний спільний добробут і добро всіх українців-козаків, то були б такою сильною державою, як колись наші предки за Володимира Великого чи Мономаха! І віра у нас була б така, як була за Володимира й Ярослава, а не то грецька то московська — одна під турбаном турецьким, а друга під московською шапкою.

— А яка б то віра тоді була?

— То була б віра, ота, скажу, уніятська. Чи ж не мав її Ярослав, бо інакше не міг би дружити своїх дітей із західніми володарями. І ніде не читаємо, щоб їх перехрещували! Те саме зробив і король Данило. Голова Церкви мусить бути духовний, а не якийсь там цар чи султан...

— Але я на таке ніколи не погоджуся!

— Бо ти ніколи не думав ще своїми думками, а думаєш чужими московськими, турецькими та польськими.

— Ні, вибач, польськими ні!

— Так, так, Павле, ти якраз думаєш чисто польськими думками. Зараз тобі поясню: гадаєш, що поляки є за тим, щоб ми зближились до Заходу, до Риму? Ніколи в світі. Таж тобі відомо, що митрополитові Могилі заборонив король утворювати так звані латинські школи, дозволив тільки на руські. А дуже вони боронили перед смертю полоцького архиєрея уніята Йосафата? Що, може не знаєш, що польської влади ніхто тоді не бачив, аж уже по вбивстві почали слідство... А ти над тим не думаєш!?

— Та воно ти, отамане, щиру правду кажеш. Поляки так само унію ненавидять, як і православ'я, ви навіть, правду скажу, православ'я вони тепер більше підпирають, як унію. Зразу бо вони думали, що унія піде на їх принаду, то її ніби підпирали, але тепер вони більше ненавидять унію, як саме благочестя. Зрештою унію не робили поляки з Римом, але наші владики!...

— От бачиш, Павле, що ти теж так само думаєш, як я. Тому я тобі й усім кажу, що я є православний католик, іншими словами: уніят. І головою Церкви визнаю римського папу, хоч усе наше східнє зберігаю, бо й папа самий не збирається нам цього забороняти. І хочу, щоб

уся українська земля мала віру від духовної влади, а не через царів, королів чи султанів!

16

Черкаський староста вислав цілу сотню війська до Кодаку. Капітан Пшивара мав сконтролювати поведінку вояків залоги й відібрати звіт від комендантa Маріона. Вже кілька день їхали вони степом. Майже не зустрічали козаків чи татар. А сьогодні на обід мали вже прибути на місце. З військом їхав теж пан шляхтич Усейський, що будував Кодак. Він знав степ, як свою долоню і тому навіть заложився з капітаном, що найдальше до обіду будуть на місці. Зараз за тим ліском, що показався біля Дніпрових плавнів мало бути видно самий Кодак. Військо бадьоріше приспішило кроку; стало веселіше їхати. Ще кількасот ліктів узлісся, а там степ і серед нього, при Дніпрі, Кодак. Видно як на долоні. Тільки виїхати ще дещо направо. Але яке ж було здивування самого пана Усейського, коли, замість високих кодацьких башт, побачив тільки смужку диму, що стелилася в небо.

— Капітане, ми мабуть збудили — сказав по хвилині.

— Та не збудили, але Кодак вам іще не за тим лісом, а за другим, отож, бачите, я виграв заклад.

— Ні, ви не виграли, то не може бути! Я ж тут околицю знаю, як своє рідне місто!

— На маєш, а чого ж тоді кажете, що ми збудили? — глузував собі з бутного шляхтича Пшивара.

І були б ще довше перечилися, поли б не старий вояк, що теж добре знав цю околицю, не докинув своєї завваги. — Таки ми біля кодацького порога, чи не чуєте, як він шумить? Але що замку не видно, то якась містерія.

Підігнали коней. У ніздря воїнів донісся запах спаленини. Старий вояк зараз промимрив: — Мабуть Кодак згорів чи його спалили!

— Не говори дурниць, старий! — крикнули нараз і Пшивара й Усейський. Але старий не помилявся: Кодака, як корова язиком злизала. Котрийсь із вояків повторив слова Павлюка: — Робота чиста і то мусить бути робота чубатих!

Вояки позлазили з коней і попленталися на руїни. Без усякої обережности: мушкети покидали в траву, коней пов'язали й пустили пастись у степ, а самі, широко коментуючи бачене, пішли вбік засипаного валу...

На це тільки чекала козацька сотня у плавнях. Хильцем підсунулися й окружили поляків. Заскочені ляхи навіть не думали боронитись. Їх перебито, не пощадивши ні Пшивари, ні Усейського, хоч ті обіцювали великий окуп: козаки вже ніякому полякові не вірили.

Із сотні спасся тільки один Антек Нєволя, що не був на погорілім замку. Він чогось припізнився, бо сам був хворий і кінь його був вельми лінивий. Коли козаки справлялись із його товаришами, Нєволя непомітно прокрався до Пшивариного араба і полетів назад до Черкас.

Староста навіть вірити не хотів оповіданню Антка. Коли той божився і покликувався, що це найщиріша істина, староста казав всипати йому 25 буків і замкнути як дезертира в тюрмі. Та від того військо не повернуло. Староста почав жалувати свого вчинку. Ще раз прикликав до себе Антка і почав пильніше випитувати про зруйнування замку. Антек не багато міг розказати. Староста взяв тоді дві кварцяні сотні і поїхав сам провірити річ на місці. Як побачив, знепритомнів, а потім тиждень пролежав хворий. А там порозсилав гінців до Конєцпольського, до інших старостів, до Киселя та до самої Варшави.

***

Данілка Гаврілович Пошехонов, царський "дяк", який вів московську агентурну роботу в Києві, був дуже занепокоєний. Він краще, як хто інший розумів вагу знищення Кодака, а до того ще таким ватажком, як Сулима. Виходило: козаки Польщі не бояться. Турки від них уже роками дрижать, і то в самій своїй столиці, в Істамбулі. Виходить: тепер прийде черга і на "благочестіваго царя-батюшку". Козаки вже ходили кілька разів на Москву; вже її облягали і попалили московський край. Але найбільша загроза, то таки від того Сулими. Десь вештався по морях і став у Римі вражим уніятом. На нікого не хоче орієнтуватися, тільки на свої власні сили і на западницький Рим. Як так далі він поведе, то Україна цілком вирветься з-під впливів "благочестіваго царя".

Не довго вагаючись, пішов гаспадін Данілка до воєводи Адама Киселя. Той був старий пристосуванець: в людській крові рибку ловив для себе та трохи для своїх патронів у Варшаві.

— Гаспадін Адам! Щось нам треба робити, бо наша православна віра геть чисто пропаде! Ви ж чули, що наків отой вражий уніят і папіст Сулима?

— Чув, чув. Хто б то був сподівався! А то такі кошти і за одну ніч!...

— Ну то що ви думаєте робити?

— Одинокий вихід тут сипнути червінцями. Я королівськими, а ви, коли в тім ваш інтерес, царськими...

— То ми в згоді, як так. Завтра почнемо. Перекупимо кількох козацьких старших і головних спричинників передамо в Варшаву, а там вже зроблять з ними все до порядку. Тільки правильно і чесно, гаспадін воєвода!

— А я все чесно поступаю — майже обурився Кисіль.

І поплили королівські й царські гроші на південь України. Де карбованці не помагали, помагало царське слово.

— Ви знаєте хто такий Сулима? Та ж то бісів уніят, папіст. Та ж він від папи золотого патрета отримав і нічого не думає, тільки продати козаків еспанцям і французам, католикам заклятим. Чекайте, чекайте, хай такі як Сулима запанують над вами, тоді будете ще гірше в ярмі ходити, як досі ходили в польськім шляхецькім! А чи вам тепер зле? Кільком голодранцям захотілося в героїв бавитися і на турків нападають,

бо слави здобувати хочуть, а через те цілий край і Україна і Польща, а навіть і Московщина спокою не має! І то так по справедливости? То по православному?!

Ті слова мало кого переконували, бо кожний знав, що Сулима це зробив для оборони козацьких вольностей. Теж кожний бачив, що турки й татари їдуть рік-річно в Україну, не зважаючи, чи нападають на них козаки, чи ні: їм ясиру треба багатого. От що! А козаки не слави тільки йдуть здобувати, але відбивати бранців і вкоротити загребущим бісурменам руки. А що нам під Польщею зле, того теж заперечити не можна! Дуже зле: шляхта вже до всього свої пальці пхає. І до родини, і до громади, і до маєтку, навіть до церкви. А жиди-орендарі звідки взялися? Таж їх не привела унія, ні Сулима, а ті, хто проти Сулими виступають і проти них Сулима йшов!...

Не всі вірили словам, але гроші робили своє. Бо все трапиться між народом одна-друга паршива вівця, чи краще паршивий баран, і засвітяться йому гроші, як тому Юді. Отож такі любителі польських золотих і московських червонців уважали за більшу честь мати цяцьки мамони, як стати за правду, за Україну, за свободу, за правдиву віру!...

**
*

І так на початку листопада 1635 р. царський дяк і королівський воєвода запивали в Києві могорич. Утіха в них була велика: їх політика ввінчалася успіхом.

— А бачите, гаспадін Пошехонов, як нам пішло гарно, гей по маслі, неправда? — казав воєвода. — А ви мені підсували нечесну гру? Коли б не мій сприт, то ви були б іще рік чекали і певне нічого не вскурали б...

— Ет, гаспадін воєвода, — знову говорив дяк — як би не мої червінці, то справа була б затягнулася... Ви ж бачили, що слова мало робили враження на тих чубатих горлорізів... Їм годі те сулимство вибити з голови! Але трапилися ще розумні люди, самі заробили і нам теж допомогли. Ви, гаспадін воєвода, повинні тепер бути іменовані канцлером речіпосполитої!

— А ви, пане дяк, за таку ловку штуку повинні бути першим по самім царськім сіятельстві! — віддячувався Кисіль.

— От хороше свінчилося, як у казці! — тішився хитрий кацапура. — Вже Сулима з товаришами поїхав у Варшаву, а нам тепер тільки треба заходитись, щоб їх усіх на голову покарали. Бо то бачите, воєвода, той Сулима має великі зв'язки. За ним певне вставиться отой папський посол, чи як його кажуть, нунцій! Побачите. Тепер треба ще трохи помастити варшавських панів. Вони ні на золоті, ні на червінці ніколи ситі не стануть...

Ще того самого дня пігнався з Києва особливий посланець до Варшави з важними листами до московського агента при королі, Сергея Івановіча Лавідушкіна. Хоч той уже здавна мав інструкції щодо Сулими, бо це була одинока мабуть козацька особистість, що нею найбільше цікавилася Москва, але пильно прочитав нові вказівки Пошехонова.

— О гаспадін Данілка Гавріловіч Пошехонов, пажалуйста! Ви гадаєте, що я дурний? Таж у мене здавна першим ворогом царя і матушки Маскви отой папіст Сулима. Бо коли б він дістався до влади, то певне ціла Україна, Білорусь і Молдавія пішли б на унію! А потім він пішов би на Москву. То не дурненький самозванець Димитрій, ані не шляхецький панок Володислав, то геній! А тоді пропала б Москва. Він повелів би нам заплатити всі довги, починаючи від Боголюбського посьогодні!

І Лавідушкін думав. Не тільки думав. Він скоро почав тактику з червінцями. Не жалував їх. Сипнув куди треба. І скоро побачив, що не помилився...

**
*

Король із своїми прибічниками, себто канцлером і гетьманами мав нараду. Тайна вона була. На ній рішалася доля Сулими й товаришів.

Справу почав канцлер Томаш Замойський:

— Висока королівська гідносте і ви всі панове магнати речіпосполитої! Оце зійшлись ми вирішити дуже важну справу: засудити чи звільнити п'ятьох проводирів нападу на Кодак. Просимо подати тут свою гадку. Бо їх уже судить соймовий суд, але всетаки від найвищої ради, точніше від їх милости короля, залежить помилувати їх...

— Що то за мова: помилувати? — насупився гетьман Конєцпольський.

— А що ж у тім злого? — відбився Томаш Замойський.

— Таких грабіжників і ворохобників не можна помилувати, бо інакше ми нашу річпосполиту приведемо до повної згуби, розумієте, мої панове, чи не розумієте ви того?

— Так, так ми це дуже добре розуміємо, але що ми скористали з того, що у Львові стяли Івана Підкову, а Наливайка й Шаульу в Варшаві? Хіба те, що з таким Жмайлом ми мусіли піти на угоду і з Федоровичем теж?! Хоч ви, пане гетьмане, відгрожувалися "цей пожар кров'ю хлопства загасити"? Неправда?

Гетьман не обзивався, бо канцлер говорив правду. Тут у справу вмішався сам король:

— Панове, тут ідеться про Кодак, неправда? А хто його казав вам ставити і тим дразнити козаків? То ви, пане гетьмане, на свою власну руку зробили? І за це ми маємо відповідати? Кажете, треба жити в згоді з турками? А мені здається, що ще більше треба жити в згоді з християнами. І то ще такими як Сулима, таж він, мої панове, католик! Приятель папи!

Король перестав говорити і подивився на присутніх. Канцлер сидів спокійно і видно було, що мова короля йому подобалась. Теж каштелян Домбровський був за королем. Тільки гетьман сидів похнюплений.

— На мою гадку, — говорив далі король — вистачить покарати Сулиму каторгою, а в відповідний час випустити, бо такого визначного військового генія наша річпосполита буде потребувати і він її ще з неодної біди вирятує, більше

може як наші бутні шляхтичі, що словами вміють воювати, не ділом! А інших варт цілком не брати до уваги. Вони ж виконували тільки наказ вождя Сулими...

— Але що тоді скажуть турки? — спитав коронний гетьман.

— Нічого не скажуть. Ми засудили за своїми законами. Таж Кодак не Очаків; ані не Кафа, щоб вони нам війну виповідали за знищення нашої кріпости?!

— О, я не думаю таки з такою потугою зачіпатися!

— А де ж ми їх зачіпаємо? Зрештою від Лепанта турецька зірка починає падати вниз. Гордий султан казав, що на папському троні своєму коневі вівса насипле і буде його годувати. А справа пішла цілком другим боком. Тепер сам мусить утікати перед козаками серед ночі в одній сорочці...

— Як так — обурився Конєцпольський — то нам такого короля не треба, що тримає зі зрадниками батьківщини! Справу, думаю, рішає соймовий суд, а він є над королем, бо в нас король виборний!

Король замовк і більше не говорив. Знову Томаш Замойський не дуже то боявся загонистого Конєцпольського, то й твердо сказав:

— Але Павла Бута, то таки помилувати треба!

— Того схизматика? Його можна. Не схизматики для речіпосполитої страшні, але уніяти й оті папські приятелі, то так!

— Ой, мої панове, лиха доля жде нашу річпосполиту, коли ми поступаємо за вимогами бісурменів і протегуємо приятелів Москви! — закінчив сумно король.

Король, канцлер, каштелян та багато панів були за Сулимою. Вони знали того великого вождя. І в душі завидували козакам, що такий талант є між ними. Сулима був не тільки вояком великого формату, але ще більше людиною. Його оцінка релігійного питання, просто була незвичайним явищем. Уніятський митрополит Рутський назвав Сулиму новим українським Амвросієм!

Зовсім противної думки був примас Гембіцький та польський єпископат. Вони боялися таких, як Сулима, та називали його папським гохштаплером. Уважали, що для більшого добра польської політики, треба конче виелімінувати Сулиму з арени подій. Знав про це і московський агент, тому й тут підплачував, щоб Сулиму засудили на горло. Також пускав чутки між польські церковні кола, що Сулима тільки вдає католика, а властиво то обіцяв православним, несполученим із Римом, патріярха окремого від московського і від грецького. Недаром Сулима всюди так підкреслює, що він є православним католиком. Себто хоче мабуть і сам тим патріярхом бути...

**
*

А тимчасом вівся суд над Сулимою та товаришами. Соймові каяфи й анни вели довгі перепитування і списували цілу купу протоколів. Приводили свідків і вимучували зізнання, які не мали нічого спільного з процесом. Коли ж одного разу побачив Сулима між суддями московського боярина в шубі, відомого нам Лавідушкіна, зразу ж пізнав, що його справа пропаща.

— Тут кацапські гроші йдуть. А вони сильніші від очей давуна з Індії. Може ще вас котрого увільнять, але мене кара смерти не мине. Я так і чую, бо москаль папи ні його приятеля не стерпить...

І дійсно так було. Що довше тягнувся суд, то більше закидів зустрічав проти себе Сулима. Йому стали закидати союз із папою проти Туреччини, Московщини й Польщі, цілком не беручи до уваги знищення Кодаку. Коли отаман звернув на це увагу суддям, то ще посадили його в темницю і ноги забили в диби.

10 грудня мала місце остання розправа. На ній було багато шляхти та кілька послів. Між ними сидів на першому місці московський резидент, потім турецький. Папського нунція не просили. І потім, як просив Сулима побачення з нунцієм, то судді на те не згодилися.

Головний прокурор почав читати закиди проти Сулими й товаришів. Довго читав, а начитав такого, що ні приший, ні прилатай. Нарешті звернувся до суддів і сказав: — Іменем добра речіпосполитої й сусідніх держав вимагаю для отамана Сулими й товаришів найсуворішої кари на горло!

Судді радили потиху, а потім знову став один із них читати інший акт обвинувачення. Тут уже навіть не згадувано Кодаку, все тягнулося коло віри та небезпеки для чужих держав.

— Сулимо, тут московський резидент мачає пальці — шепнув до Сулими Павло Бут.

— О, він мусів добрі гроші сипнути, що так полячки співають під його нуту — відповів другий суджений.

— Так, бо ми москалям найбільше страшні! — відповів стиха Сулима.

— Але тим поляки на себе петлю готують — сказав Бут — їх ще будуть тії Лавідушкіни судити аж буде дрантя сипатися! Кожний за своє дістане по заслузі!

Ще щось хотіли говорити, але знову почали судді дальше розправу.

Голова суду встав та по кількох словах оголосив, що прочитають зараз засуд. Заля здригнулася. Спокійні тільки сиділи суджені запорожці. Тоді голові суду, Жолкевському, подано папір і він почав читати присуд:

Ватажка своєвільних козаків, Івана Сулиму, за непоправне утруднювання міжнародніх зносин та перешкоджування співжиттю з сусідськими великодержавами Польщі річпосполитій нашій, великому царству отоманському і государству московському, а при тім за каригідне знищення кріпости Кодак на Дніпрі, присуджує соймовий суд до кари смерти. Стятого мається почвертувати і на пострах усій козацькій ребелії повісити трупа в чотирьох сторонах столиці. За подібні злочини присуджується до кари смерти і Микиту М'якошинського та Василя Довбню.

Дмитра Гоголя та Павла Бута дорогою королівської ласки звільняється від вини й кари. —

На залі якийсь час було тихо, аж раптом піднісся один із реєстрових козаків, що то приставив був Сулиму й товаришів до Варшави. Він почав тремтячим голосом:

— Панове судді! Тут зайшла велика помилка. Таж нам доручено зловити отих ватажків тільки на те, щоб їх приставити до Варшави і зробити показовий суд, але нам виразно обіцяно, що їм не грозить кара смерти. Коли б так, то ми ніколи в світі не були б мачали рук до того братовбивства! І то нам дано на це королівське слово!

— Так, то правда — відповів королівський суддя — але в часі розправи вийшли наверх для підсудних такі некорисні справи, що їх ніяким способом помилувати не можна.

— Які ж то справи, просимо нам їх сказати, щоб ми могли оправдатися перед тими, що нас питатимуть. То певне турецький резидент щось має проти них?

Але турецький резидент мовчав. Він навіть був нахмарений і невдоволений. Реєстровики зразу зміркували, що тут хтось інший пхав пальці. Один із них звернувся до московського резидента, що пильно слідив за ходом розправи. А цей не втерпів і гримнув коротко і зв'язко:

— Бо ті всі три папісти!

Тоді сталося щось неожидане: третій реєстровик сотник Шпак Матвій встав, витягнув з кишені жменю червінців, та кинувши їх, промовив:

— Я продав кров неповинну за московські гроші!

По тих словах вийшов, а за ним перші два козацькі старшини. Москаль тільки цинічно посміхнувся, наче хотів повторити оте фарисеїв: "А мені що до того? Глядіть самі!"...

Голова суду спитав іще, чи мають що засуджені сказати? Мякошинський і Довбня зреклися своїх слів, тільки Сулима висловив спільне бажання, щоб їм дали до в'язниці українського католицького священика, що тоді перебував у Варшаві, старенького сповідника св. Йосафата, о. Геннадія Хмельницького. А потім почав говорити своє останнє слово:

— Панове поляки, москалі й турки! Не говорю цих моїх слів для вас, бо вам вони мало поможуть, але говорю їх з огляду на мене, моїх товаришів і цілого українського, козацького народу. Найперше вам скажу, що вашого засуду не признаю, бо ви не маєте влади мене судити. Коли б я знищив твердиню на корінній польській землі, то справедливо я мав би перед вами відповідати, але Кодак був незаконно і проти всяких прав поставлений на вільній українській козацькій землі. А такі замки можуть ставити у нас, на нашій землі, тільки господарі цієї землі, що ними були колись наші князі, а тепер є ними козацькі гетьмани.

— Найбільше яросте у вас викликає знищення цілої залоги. І це мені закидаєте, що католик так не повинен робити. На це таку даю відповідь. Залогу знищено для ширшої оборони українсько-козацького люду. Бо коли наш нарід їх не чіпав, то вони чинили з ним такі речі, що годі їх тут описувати, і чинили не тільки з військовими людьми, але з жінками й дітьми. І коли б осталися живими по знищенні Кодаку, були б сторицею більше наліття, насильства й сліз виточили з нашого бідного люду! Зрештою Кодак це прообраз майбутности кожної ворожої твердині та її залоги на козацькій землі!

— Та засуджено мене не за Кодак, а за те, що я посмів без відома таких божків ваших, як король чи московський цар, пертрактувати з римським папою. Слова одного з резидентів щойно це виразно засвідчили. Так, бо ви вороги всі однакові. І тому вам мало тримати нас у тілесній неволі, але хочете на нас накласти ще гірші кайдани "паньствового католицтва" і "царського православія", на що на жаль жаден із українських провідників, який хоче вільної держави, такої, яка була за Володимира, Ярополка-Петра і короля Данила, ніколи не пристане!... Ви тепер погодилися — поляки з москалями — а навіть готові туркам руку подати, бо ми почали думати про єдність і то релігійну: ви смертельно перелякалися, коли митрополит Йосип із Вільна і Петро Могила з Києва стали думати про помирення і про український патріярхат... А ще більше невигідним стало вам те, що ми, політичні провідники українського народу, з ними разом думаємо і відчуваємо. Я знаю, ви б мене скоро помилували, коли б я вирікся папи і відцурався від себе цей золотий медальйон Павла V-го! Та цього ніколи не буде. Моя остання просьба до вас така, щоб мене поховали разом із тим портретом! Нехай моя смерть буде запорукою вільного державного життя мого народу і приведе всіх до Петрового православ'я!

Кінець.

Буенос Айрес, 30. V. р. Б. 1959

ОДИНОКА В ТОРОНТІ УКРАЇНСЬКА

КРАМНИЦЯ ЦЕРКОВНИХ РЕЧЕЙ

DIOCESAN CHURCH GOODS STORE

278 Bathurst St. — Toronto, Ont.

Великий вибір церковних речей. — Напрестольні Євангелія. — Церковні книжки. — Молитовники і багато інших речей.

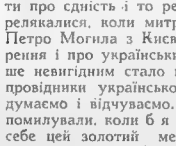

ANDREW TAILORS

Phone: LE 6-0982

The place where CUSTOM clothes are made.
High-Grade Alterations, Repairs, Etc.
Cleaning and Pressing.

1076 QUEEN ST. W.
Toronto 3, Ont.

Андрій Наконечний

ЗДАЛЕКА І ЗБЛИЗЬКА

25 ЛІТ СВЯЩЕНИЧОГО СЛУЖІННЯ

Українське духовенство відгравало і відіграє важливу ролю в житті української спільноти. Воно не тільки вчить вірних про правди Благовістя, але теж стоїть на сторожі національних інтересів. Колись, в Україні, священики крім своїх душпастирських обов'язків, дбали ще про формування й збереження національного обличчя своїх парафіян: закладали читальні, різні школи, кооперативи, провадили хори, заохочували й допомагали молоді здобувати освіту, боронили нарід перед визиском і несправедливістю, а в часах національних зривів, із хрестом у руці, загрівали постояти за свої права.

Вірні традиціям своїх попередників, українські священики перебрали подібну ролю на нових місцях поселення. То й не диво, що громадянство доцінює працю свого духовенства та огортає його пошаною й належним призанням.

30 травня ц. р., Ріджайна, столиця Саскачеванської провінції, була свідком відзначування 25-річчя священичих свячень о. Мирослава Колодія, пароха української католицької парафії св. Василія Великого в цьому місті.

25 років тому, 12 липня 1937 р., прибуло до Монтреалю 6 молодих, нововисвячених священиків із Західньої України, щоб стати до душпастирської праці в найбільшій тоді простором українській єпархії, якою кермував єпископ Василій Ладика. Між прибулими був теж о. М. Колодій, абсольвент Богословської Академії у Львові, який 30 травня того ж року отримав єрейські свячення в Жовкві з рук єпископа Ладики.

Дитячі роки провів Мирослав Колодій у родинному селі Клебанівка, пов. Збараж, до гімназії ходив у Тернополі і Львові, де склав матуру в Малій Духовній Семінарії. У Канаді душпастирював о. Мирослав у двох провінціях: коротко в Манітобі, опісля ж у Саскачеванні. Під його душпастирською опікою було містечко Кенора й околиця, де провів 15 років, далі був катедральним парохом у Саскатуні, а від 9 років є парохом у Ріджайні. Під час душпастирської праці причинився він до будови нових церков, народніх домів, збудував одну священичу резиденцію, а нещадавно простору церкву в Ріджайні. Владика Кир Андрій, доцінюючи працю о. Мирослава наділив його гідністю декана і єпископського радника.

У середу 30 травня ц. р. о. Ювілят відправив у місцевій церкві торжественну Сл. Божу, до якої пристоящими були о. М. Гнесько ЧСВВ з Вінніпегу й о. ігум. М. Дзюрман ЧНІ з Йорктону. Дияконували о. М. Пилипчук і о. В. Фляк. Проповідь виголосив о. Ігор Шпитковський з Вінніпегу.

По відправі в церковній авдиторії зібралося яких 300 осіб, відзначити це святкування окремим бенкетом, що його приготовило жіноцтво ЛУКЖ. Між приявними були 33 священики з Саскачевану й Манітоби, приятелі о. Ювілята та вірні з його парафії. Привітальні телеграми надіслали ВПреосв. Митрополит Кир Максим із Вінніпегу, Преосв. Кир Ніл з Едмонтону, Преосв. Кир Ісидор з Торонта, Преосв. Кир Володимир із Парижу, о. митрат В. Лаба, о. канцлер М. Сопуляк з Едмонтону, о. ігум. М. Гринчишин ЧНІ з Вінніпегу, й інші. В імені відсутнього еп. Кир Андрія говорив о. канцлер Іван Олійних. Господарем був п. Мих. Гоменюк, телеграми і привіти, яких було 62, відчитував п. Вол. Сагаш. Бенкетовий тост вніс Ст. Шебець із Йорктону. Промовляли: о. консультор М. Гнесько від оо. Василіян, о. Волод. Корба від оо. Редемптористів, о. М. Будз від духовенства Саскачеванської єпархії, о. Гр. Теплий від товаришів, які були висвячені 1937 р. та призначені для Канади, Юрій Гук від піонерів у Ріджайні та інш. Мих. Стадник від місцевих організацій Католицької Акції; він теж вручив дарунок від приятелів і парафіян. Крім цього Діти Марії вручили від себе дарунок своєму о. Парохові. Бенкет був зразково зорганізований і вміло проведений. Зворушений о. М. Колодій дякував усім за вияви прихильности та просив далі помагати йому в відповідальній праці. Вкінці, о. Антін Фик, кол. парох Ріджайни, відмовив молитву і так закінчено це гідне відзначування 25-річчя священичого служіння о. Мирослава.

СПІЛЬНЕ СВЯЧЕНЕ В КУКС КРІК, МАН.

6-го травня, в неділю, відбулося традиційне спільне свячене в нашій парохії. Тому, що наш парох, Впр. О. Ру, вже від кількох місяців перебуває в лікарні в Сейнт Боніфас, то Службу Божу відправляв о. Ю. Слота, ЧСВВ, співав чоловічий хор під проводом місцевого диригента п. Василя Панчишина.

По евангелію проповідь виголосив гість із Вінніпегу Преп. о. Йосиф Храпливий ЧСВВ. Говорив про гідність священика та щедрі ласки й добродійства, що їх Бог посилає на священика і через нього на людей.

По Богослуженні учасники пішли до церковної залі, де згадані священики поблагословили страви, що їх приготовили жінки з парохії.

При кінці спільного свяченого, п. Василь Панчишин, місцевий диригент, у своєму слові вказав на значення цього подвійного торжества, це традиційне спільне свячене, але також і 25-літній ювілей священства, о. Ю. Слоти, ЧСВВ. По зложенні щирих побажань від учасників, предсідник вручив дарунки о. Ювілятові. Він теж попросив до слова Преп. о. Йосифа Храпливого, який говорив про велике добродійство та ласки, що ними Бог наділює ту особу, що її Собі на священика вибирає, та на тих людей, над якими той священик працює. Також заохотив батьків плекати покликання.

На кінець довшу промову мав Ювілят. Найперше зложив подяку Богові, а потім родичам, настоятелям Чину та всім учасникам.

Цей ювілей багато людей буде пам'ятати, бо в тій самій церкві вони мали нагоду, тому 25 років, вислухати Службу Божу о. Ю. Слоти.

Учасник

СЕСТРИ ЗГРОМАДЖЕННЯ СВ. ЙОСИФА

ДОЧКО УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ РОДИНИ!

Якщо хочеш посвятити своє життя на службу Богові та виконувати діла християнського милосердя для ближніх: нести поміч хворим, сиротам, працювати у шпиталях, повчати дітей у передшкільному віці, навчати їх рідної мови та взагалі працювати для добра Української Католицької Церкви й українського народу, — просимо вступити до манастиря Сестер св. Йосифа в Саскатуні.

Про ближчі інформації просимо зголоситися на адресу:

UKRAINIAN SISTERS OF ST. JOSEPH
853 University Drive — Saskatoon, Saskatchewan

СВІЖА МОГИЛА

Веґревил, Алта

У місцевому шпиталі, 16 квітня ц. р., впокоївся у Бозі бл. п. Микола Кулій, проживши 68 років трудящого життя. Похоронні богослуження відправлено в парохіяльній церкві у Веґревил, а тіло Покійного спочило на цвинтарі свв. Ап. Петра й Павла в Мондері, де спочивають його батьки і брат Гнат.

Бл. п. Микола Кулій приїхав до Канади з родичами, Теодором і Наталією (з роду Білик ще малим хлпоцем у 1900 р., з села Білої, пов. Чортків, Галичина. Спочатку належали вони до парохії в Мондері, та коли в 1928 р. Микола оженився з Варварою Зеленою, стали постійними й добрими парохіянами Веґревилу.

Покійний Микола був тихої вдачі, працьовитий і жертвенний. Хоч у молодому віці стратив одну ногу (він був одним із перших машиністів при парових машинах), то це не спинило ні його працездатности ні жертвенности на різні добрі справи. Ціле життя провів на фармі і тільки кілька місяців прожив у місті, де дуже скоро почав занепадати на силах. Завчасу просив свого о. Пароха, А. Винника, щоб уділив йому останні Св. Тайни, а там, у надії на небесну нагороду, відійшов у вічність. Залишив у смутку жінку Варвару, сина Мирослава, доньку Марію і трьох братів.

Родина Покійного щиро дякує всім за відвідини хворого в шпиталі, за останню прислугу під час похорону, за Служби Божі за душу Покійного та слова співчуття й розради в їх великому смутку.

Жінка Варвара й діти.

БЛ. П. МАРІЯ КАШЕВКА

Брадфорд, Англія

25 березня, 1962 року несподівано відійшла у вічність Марія

Бл. п. Марія Кашевка

Кашевка. Покійна народилас 3 лютня 1926 року в селі Ворс ща, пов. Дрогобич, Галичин. Під час німецької окупації ви везли її на працю до Німеччини. По закінченні війни виїхал до Англії. Покійна була зразковою громадянкою та хоч не мала доброго здоров'я, всюди радо помагала, хто б тільки її не попросив. Любила свою церкву та все старалась їй, як могла, помагати. Також знала вартість католицької преси й передплачувала її, напр. "Світло". Покійна багато часу присвячувала добру української справи, головно для української молоді. Задля своєї жертвенної праці Покійну шанувало українське громадянство й чужинці. Не дивно, що на похорон Покійної в церкві св. Патрикія прибула велика кількість народу і молоді. Похоронні Богослуження відслужив місцевий парох о. М. Ратушинський. Покійна залишила в смутку чоловіка та дві сестри в Україні. Нехай чужа земля буде їй легка. Вічна її пам'ять!

МИКОЛА ҐРИХОВСЬКИЙ

Канора, Саск.

І ще один із піонірів відійшов у вічність. По довшій недузі, засіблений Найсв. Тайнами, Микола Ґриховський тихо й спокійно заснув на віки 6 квітня ц. р. Вечорами в суботу й неділю відправлювано панахиди, а в понеділок 9 квітня був повний похорон.

Покійний Микола походив із села Низколизи, пов. Бучач. 1907 року, ще молодим хлопцем приїхав до Канади, де працював спершу у східній Канаді, та вже за кілька років переїхав на захід і осів в околиці Рама, Саск. Там 1911 р. подружився з Параскевією Петришин і почали на "гомстеді" господарити Були це тяжкі й мозільні початки, піонірські злидні. Та ласкавий Господь за їх живу віру, молитви й уперту працю поблагословив їх так, що перемож поконали всі ті піонірські недостатки й прикрощі, діждались численної родини, та розвинули статочне господарство.

У своїй родині виховали 6 синів і 5 дочок, дочекалися унуків і двоє правнуків. Сини Василь і Михайло господарять

"МАК" — FLORIST
342 Bathurst St., Toronto, Ont.

- **Весільні букети**
- **Вазони**
- **Вінки**

та всякі квіти для різних нагод.

Відвідуйте нашу українську крамницю!

Tel. EM 3-7609 or WA 1-4581

в Інвермей, Саск., Дмитро й Володимир у Рама, Саск., Іван уже покійний, та Николай у Б. К. Їхні дочки: Сестра Кекилія у Згромадженню Сестер Місіонарок Християнської Любови в Ґримсбі, Онт., Марія видана за Миколу Рудика, Анастасія за Яковом Фордом, Павлина за Орестом Ратушняком, Канора, Саск. і тут від 1958 р. старенькі Ґриховські проживали, Ольга, ще не віддана, живе й працює у Спол. Державах.

Покійний Микола прожив 77 літ, із чого 51 у тихому щасливому подружжі. Ще минулого року обходили їх 50-літній "золотий ювілей". Провели гарне, спокійне життя. Життя повне християнських чеснот. Були примірними парохіянами, найперше парохії Рождества Пресв. Богородиці, Доброводи, Саск., а відтак основателями парохії св. Петра-Павла в Рамі, Саск. А як перейшовши до Канори, то зараз приступили як члени до церкви св. ап. Петра і Павла.

По сорок сьоми роках фармерування, здавалося, перейдуть до Канори та дещо легше й вигідніше заживуть на старости літ. Та не довго пощастилось їм радіти: в Господа інші, чудніші пляни. Не тут наше призначення та щастя на землі. Тут тільки пробний присінок до повного, совершенного щастя в небі. Тому то прийшлося ще покійному який рік перележати на ложі печалі і так по християнському, спокійно й смиренно прийняти волю Божу. Та в сильній надії на Господа Спасителя Ісуса, що Самий так тяжко пострадав і гірку й криваву мав смерть на Голгофті, Покійний Микола перестрадав свій останній рік, що буде йому певно винагородою й нев'янучим вінком небесної слави. І за те покійному Миколаєві Вічная Пам'ять!

Похоронні відправи відслужив о. Петро Криворучка. Прекрасно співали всі похоронні обряди. Микола Третяк, іспитований дяк із Рама, Саск. та диригент хору Андрій Кочут із Флін Флону, Ман. У похороні взяли дуже численну участь парохіяни з Рами, Саск. та місцеві. Родина зготовила прекрасний поминальний бенкет-обід. При нагоді учасники жертвували на українську католицьку пресу, з чого на "Світло" припало $15.00.

Учасник

СВІЖА МОГИЛА

Гіллярд, Алта

13 березня, ц. р. відійшов несподівано у вічність бл. п. Василь Ленько, проживши 67 літ свого трудящого життя. Покійний походив із села Русів, Снятинського повіту, Галичина. До Канади приїхав із батьками іще малим хлопцем 1899 р. Як доріс зрілого віку, працював увесь час при залізній дорозі. Був подружений із Анастасією Куций, та й нею виховав гарну й велику родину — 6 доньок і 2 синів. Бл. п. Василь був добрим і загально любленим парохіянином, щиро дбав про свою церкву та для неї ніколи не жалував ані жертви ані труду. Дуже багато натрудився при будові нової церкви в Гіллярд. То й коли околицею пішла сумна вістка про його ненадійну смерть, дуже багато людей прийшло віддати

всі фотографічні роботи виконує по мистецьки
Модерне Українське Артистичне Студіо

Steven PHOTO STUDIO

Власники: Ст. і О. КУТОВІ
927 Bloor St W. — Toronto, Ont.
(Ossington — Dovercourt)
Tel.: LE 1-0777

ОХОЛОДЖУЄ...
СМАКУЄ...
ВДОВОЛЯЄ...

SICK'S LETHBRIDGE BREWERY LTD.

йому останню прислугу та помолитися за спокій його душі, і в середу вечором на панахиді, і в сам день похорону 15 березня ц. р. Панахиду й похоронні богослужения відслужив о. Н. Свірський ЧСВВ, з Мондер, Алта.

По похороні відбулась у залі Народнього Дому скромна перекуска, що її приготовили членки місцевого відділу ЛУКЖ, а під час неї переведено збірку на добру пресу, яка принесла $18.34, з чого $10.00 на "Світло".

Покійний залишив у смутку жінку Анастасію, синів Михайла й Лаврентія, шість доньок — Марію, Вірджінію, Агничку, Джені, Патрикію і Сильвію, трьох братів і сім унуків.

Родина Покійного складає щиру подяку всім, що прийшли віддати останню прислугу Покійному та принести нам слова потіхи в такому великому смутку.

ВАСИЛЬ КОСТІВ

Едмонтон, Алта

Покійний Василь Костів народився 1887 р. в селі Гадиниківці, повіту Гусятин. До Канади приїхав 1902 р. зі своїми родичами Олексою й Теклею Костів, двома братами Якимом і Грицем та сестрою Федоркою. Родина Костівих осіла на гомстеді в околиці Вох, де пережили піонірські

Бл. п. Василь Костів

тяжкі часи. Спочатку Василь працював по фармерах коло Едмонтону, коли ж оженився із Марією Бобрись, став працювати на своїй фармі в тій же околиці. Майже ціле життя був членом української католицької громади в Вох, де довгими роками гідно проживав із своїми сусідами. Коли дочекався старечої пенсії, перейшов разом із жінкою до Едмонтону легше дожити свого віку. Але тут захворів на серце й помер 25 січня 1962 р. на 75 році життя. Покійний Василь залишив свою дружину Марію, трьох синів: Володимира, Йосифа й Данила та чотири доньки: Єву Мельник, Йосифу Калявську, Анну Вербіцьку й Павлину Свитзир; також брата Гриця. Мав 13 унуків і 3 правнуки.

В неділю вечір 28 січня ц.р. о. В. Волошин відслужив парастас у катедральній церкві св. Йосафата. Співав хор із Федора. Похорон відбувся в понеділок. Тлінні останки покійного Василя спочили на українському цвинтарі св. Михайла. Після похорону відбувся поминальний обід. По обіді п. Надворний мав промову за небіжчика Василя, а після неї попросив приявних зложитися на пресовий фонд. Збірка дала $33.11, з чого $15.00 на "Світло" і за них жертводавцям щиро дякуємо. Покійному Василеві вічная пам'ять!

ПОДЯКА

Прибита важким горем родина Костів уважає своїм обов'язком прилюдно подякувати всім, хто в часі похорону віддав Покійному останню прислугу. Нехай добрий Господь заплатить Вам за Вашу прихильність для покійного Василя.

Жінка, сини, дочки, зяті й невістки, внуки й правнуки.

ПОДЯКА

В четвер, 22 лютня с. р. впокоїлася в Бозі після довгої і важної хвороби, принявши Найсвятіші Тайни, моя Дружина, бл. п. Анна з Дияків Ковальчук. Після відправлення Служби Божої й похоронних обрядів, що відслужили три отці з української католицький церкві св. о. Николая в Торонті в суботу 24. 2. ц. р. поховано покійну на місцевому цвинтарі Проспект.

Цією дорогою складаю, щиру подяку всім нашим приятелям і знайомим, що відвідували покійну під час її довгої недуги дома чи в шпиталях, і несли їй дуже потрібні для неї слова потіхи й розради.

Зокрема, щиро дякую д-рові М. Мицикові за фахову і дуже щиру та солідну лікарську опіку дома і в шпиталі.

Дякую всім, хто після смерти моєї Дружини передав мені щирі слова співчуття чи взяв участь у панахидах за Покійну і в похоронних обрядах.

Дякую сердечно Духовним Отцям церкви св. о. Николая за відправлення панахид і похоронних обрядів, та Впп. оо. В. Жолкевичеві і д-рові Ю. Федорову за уділювання Св. Тайн та

Бл. п. Анна Дияків-Ковальчук

особливу духовну опіку-потіху, яку вони несли Покійній підчас її довгої хвороби.

Моя сердечна подяка належиться теж тим усім, що вкрили свіжу могилу Покійної своїми вінками і жертвували за Покійну святі Служби Божі й свої молитви, всім із Торонта й Монтреалю

Замість вінків на свіжу могилу Покійної зложили п. Марія Ярослава й Тарас Косович, Нью Гейвен, ЗДА на колегію оо. Василіян $10.00 і на Службу Божу за бл. п. Анну $5.00. Панство Наталка й Мирон і діти Головатий Нью-Торонто на Службу Божу за бл. п. Анну $5.00.

На подяку Матері Божій та Слузі Божому Митрополитові Андрієві за паски в терпіннях зложив $2.00

Дмитро Ковальчук, муж

СВІТЛО THE LIGHT Ukrainian Catholic MAGAZINE

Vacation Is No Time For Neglect Of Religious Duties

One of the blessings of the coming summer months is the opportunity to take the whole family aboard the family chariot and get away from it all for a few weeks into the mountains or valleys of God's country.

Be it a family outing and sightseeing trip or a lone foray with a gun or rod, this enjoyment of God's bountiful and beautiful nature should not set us back in our relationship with the Creator.

The conscience of every well educated Catholic will tell him that there can be no vacations from the obligation of Sunday Mass. There are circumstances which may warrant a dispensation or an outright exception in this matter; but certainly the Sunday Mass obligation is not lessened by the mere fact that it is vacation time or a week-end fishing trip, although some mistakenly seem to think so.

We repeat, there are extenuating circumstances in this respect for those who are traveling, even for those who have a special but limited opportunity for outdoor recreation. And certainly those who are on the road or at lakeside cabin should not be expected to exercise any more diligence or undergo any more hardship than if they were at home.

A learned and experienced moral theologian when asked to comment on the obligation of vacation travelers to attend Sunday Mass replied: *The important thing is that they do the best they can.*

Certainly, except for exceptionally remote or heavily non-Catholic regions, a reasonable amount of diligence will enable travelers to provide for Sunday Mass. Many towns along the highways have signs clearly designating the hours of Masses. (Side notice to our parish lay-executives and local KC councils: If there is no such road sign in your town, you have scored a point in keeping behind times in this age of travel.) Service station attendants and motel keepers can also supply the required information.

Those on a trip (provided they did not leave late Saturday night or Sunday morning when a short wait would have made it possible to attend Mass in their home church) who are unable to find a place where Mass is offered, would certainly be excused. They would not, for example, be expected to drive late into the night or at a high rate of speed, thereby risking injury to self and others, in order to reach a church where Mass is offered.

Anyone on a train ride extending over Sunday would not be expected to interrupt his journey to attend Mass, unless this could be done without hardship.

Those in doubt should consult their parish priests. Dispensation from a Sunday Mass can be given for a good reason by parish priests "to individual parishioners or families belonging to the parish — even if absent from the parish — and also to strangers in the parish not being parishioners. Curates who assist the parish priest in all matters of parochial duty, and are obligated to do so by the Ordinary, have the same power of dispensing as the parish priest" (Davis II, p. 65).

In general, "any moderately grave reason or any notable inconvenience or loss of goods or body or soul, either to oneself or another, excuses from hearing Mass' (Noldin, p. 136).

Distance from church may excuse, although in this day and age it must be a considerable distance.

On the whole, it does seem somewhat odd to be concerned so much about excuses in the matter of Sunday Mass, the main source of divine graces and blessings throughout the week. On the contrary, considering all the traffic and water hazards of a vacation trip, one is rather inclined to assure oneself of a Sunday Mass by all ways and means.

A Milestone In The Making

by Matthew A. Berko

On Sunday July 8, 1962, a milestone will have been attained in the history and development of the Ukrainian Catholic Church in Canada. For on that day, hundreds of Torontonians and out-of-town visitors will congregate on the grounds of our Basilian Fathers in the town of Weston, a beautiful residential area in Metropolitan Toronto, and witness ten prelates of the Ukrainian Rite bless the cornerstone of the newly-constructed St. Basil-the-Great College for young men.

In 1959 His Excellency the Most Reverend Isidore Borecky, eparch of Toronto, conceived the idea of establishing an institution for the primary and secondary education of our Ukrainian Catholic gentlemen, which has now become a reality. For the monumental task of educating students, His Excellency has chosen the Basilian Fathers, members of the oldest monastic Order among the Ukrainian people, who have a lengthy and famous history of teaching and publishing. Their assignment will be not only to teach mathematics and science, etc., — for these are the ordinary subjects that one can select in any high school — but to impart to our future leaders the knowledge of their religious heritage. Ukrainian language, history and the harmonius chants of the Ukrainian Liturgy. Yet, regardless of all the academic possibilities that will be offered the students of St. Basil's, its graduates will acquire a quality never taught from a texbook — *character*.

Although the challenge of moulding learned Christian men is a great one, the Basilian Fathers, with a well-trained cadre of instructors from among their own ranks, will undertake the task with the blessing of the Great Teacher, Christ, and with the good will and support of our good Ukrainian Catholic faithful.

Since the inception of the campaign for the College of St. Basil-the-Great, much has been written and discussed with regard to the need for such an institution. No clear-thinking Ukrainian can deny the urgent need of properly educating our youth if we are to survive as a national entity. The perpetuation of our beautiful Byzantine Rite on the North American continent cannot be assured by our already overworked clergy alone; we are in dire need of lay apostles among our Ukrainian people, who, with the proper training, will help carry on our matchless and rich tradition. Heretofore, we have depended entirely upon Latin Rite schools for the Catholic education of our children. In very many instances, the training they had received was so thorough that they became good Latin Catholics. They were, as a result, lost to the Byzantine Rite and the Ukrainian cause. Now, we will be providing a college for our young men in which they will be educated by qualified Ukrainian Catholic monks who will inculcate in their wards fidelity to their religion, rite and traditions.

HISTORY OF THE ORDER

Entrusting the leadership of St. Basil-the-Great College to the Basilian Fathers bespeaks the capability of this Order in the field of education. Its history is a famous one. For purposes of acquainting our faithful with the origin and background on the Order of St. Basil the Great, it is fitting to present a short history of the Order.

The illustrious Saint Basil, one of the most distinguished Fathers and Doctors of the Eastern Church, was born in Caesarea, Asia Minor, in the year 329, of a holy family. Sanctity in his family was also attained by his father Basil, mother Emilia, grandmother Macrina, his elder sister Macrina and two brothers — Gregory of Nyssa, and Peter, bishop of Sebaste. Upon completing his university studies at Constantinople and Athens, he toured many parts of the Near East and studied the hermitages which flourished at that time. The dedication of the Anachorites impressed Basil to such an extent that upon his return home, he rejected the glitter of a promising secular career in favor of an ascetical life.

About the year 356, Basil and a few of his intimate friends withdrew from a wordly life to one of seclusion. A few years later, he wrote the Rule for his community — a Rule which stressed poverty, chastity, obedience, selfabnegation and charity. This monastic constitution eventually spread throughout the East and became the basis, in part, for Western Monasticism.

In 364, St. Basil was ordained a priest, and in 370 he was elevated to the dignity of a bishop, with his See in Cappadocia. Even then his main concern was the monasticism he had initiated, and the founding of schools. An early death (379) ended his holy and zealous life. Shortly after his death, he was proclaimed a saint and for his many services to the Church, he was named — the Great.

The Order of St. Basil-the-Great is today found chiefly among Ukrainians, but also among Romanians, Hungarians and the Italo-Greeks at the monastery in Grottaferrata, Italy.

With the advent of Christianity in Ukraine during the tenth century, the Rule of St. Basil introduced monastic life to the country. Of the many monasteries that were established in following years, the most celebrated one was the *Pecherska Lavra* in Kyiw. The twelfth century marks the decline of monastic life in Ukraine — a result attributed to civil wars, Mongolian invasions and, the most tragic of all, the Greek Schism of 1054.

With the Union of Brest in 1596, in which certain areas of Ukraine became reunited with the Holy See in Rome, the reformation of the Basilian Order was also begun. Through the efforts of such great churchmen as Metropolitan Veljamyn of Rutsk and Saint Josaphat, both Basilians — the reformation was completed with the monasteries organized into a new body — the Ukrainian Order of St. Basil-the-Great. The Order again flourished for a few centuries only to be suppressed by the turn of political events.

The second reform of the Basilian Order came about in 1882 under the supervision of the Jesusit Fathers. In time, monasticism in Western Ukraine and adjacent provinces began to thrive. The Order enjoyed a period of spiritual freedom and prosperity until the outbreak of World War II in 1939. As of that date, the Basilian Order could boast a total membership of more than 700 priests, brothers and seminarians from four provinces, namely: Halychyna, Hungary, Roumania and Czechoslovakia. Today, because of atheistic persecutions by the Communists, the glorious history of these religious is now measured in terms of suffering, martyrdom and sanctity.

The Ukrainian people who were fortunate enough to flee religious and political oppression in Europe have earnestly attempted to transplant a bit of the Old Country in their newly adopted countries. The first migration began in 1900. Many Ukrainians sought a better life in such countries as the United States, Canada, Australia, Brazil and Argentina. The majority of these people, despite bitter hardships, profited from their newly found fortune in the New World, but their chief cause of grief was the lack of their own Ukrainian Catholic priests to look after their spiritual needs. It was then that the Basilian Order in Western Ukraine came to relieve the plight of these people.

In the late fall of 1903, three Basilian priests were despatched to Canada to look after the spiritual needs of the Ukrainian people scattered mainly over the vast plains of the Prairie Provinces. They were joined by one lay brother and three Sister Servants of Mary Immaculate. The first missionary trials of these pioneer Basilians were extremely difficult. There were many miles of arduous journeys between the far flung missions. But our good priests were compensated with the satisfaction of seeing how overjoyed their faithful were at hearing the Word of God in their native tongue.

It was in Mundare, Alberta, that the first Basilians in Canada made their headquarters. Through prayer and continuous labor, this humble center blossomed forth over the North American continent and today the Basilian Fathers can boast of numerous monasteries, residential homes, novitiates and, more reecntly, schools. Since the opening of the first novitiate in 1923, scores of young men have been ordained Basilian priests. Four of North America's Ukrainian bishops were selected from the Basilian Order: Their Excellencies Soter Ortynsky (Philadelphia), Basil Ladyka (Winnipeg), Ambrose Senyshyn (Philadelphia) and Neil Savaryn (Edmonton).

Today, after sixty years of parochial and missionary work and twenty-five years of publishing in Canada, the Basilian Fathers are on the threshold of entering a new phase of work: the staffing and operation of the first secondary Ukrainian educational institution on this continent.

THE EDUCATIONAL PROGRAM

The Ukrainian Catholic Church in Canada has only recently (1957) been given the status of an ecclesiastical Province. Prior to that time, it was officially mission territory. All available priests were required to staff the hundreds of parishes. The establishment of four eparchies and the influx of additional secular clergy following World War II has given our Church in Canada a greater stability. The religious were again free to return to their normal tasks of teaching as they had done in Ukraine.

Our Ukrainian people in Canada are indeed fortunate in being given, almost on a "platter", so to speak, the benefit of sending their boys to a college such as St. Basil's. Political and religious oppression were the principal factors in precipitating the emigration of Ukrainians to the New World. Today, we are grateful for the freedoms Canada has given us; one of the freedoms is the right to select the type of education most suitable for our youngsters. Indeed, it would be ironic if we chose to ignore our

obligation of supporting a building program such as St. Basil-the-Great College in a country which encourages the various ethnic groups to foster their beautiful life-long traditions and cultures, when on the other hand such a school would have been impossible to envisage in Ukraine. *We are building for ourselves!*

Man's reason dictates that his children should be given the very best opportunity to attain perfection in preparation for the after-life. The conscientious Ukrainian Catholic is eager to provide the best academic, religious and moral training for his children. He would like to see his son learn the beauty of the Byzantine Liturgy, the depth of Bortniansky's music and the expression in Shevchenko's poetry. The study of additional Ukrainian subjects at St. Basil-the-Great College will arm the student with a specialized knowledge elsewhere unobtainable.

The Catholic Church has manifested such concern for the proper training of its youngest citizens that it has written into law certain provisions in this regard. Canon 1372 of the Code of Canon Law states: "All the faithful are to be so reared from childhood that not only shall nothing be offered them opposed to the Catholic faith or moral propriety but also that *religious* and *moral* training shall be given the most important place. Not only on parents but also on guardians is there incumbent the right and a most serious duty to ensure the Christian education of their children." The Church has, by divine appointment, taken every precaution toward the proper education of its youth, but it cannot force parents to do their share in this great responsibility they have before God.

Two years ago St. Basil-the-Great College was a dream. Today, with the blessing of God and the help of many generous friends, this dream has become a reality. In September 1962, the College will open its doors to commence its work for God and our Ukrainian Catholic faith and tradition. The first phase of construction, which has just been completed, encompasses four units: the school with classrooms on two floors, the chapel, the gymnasium-auditorium and the cafeteria. For the immediate future, the second floor of the school wing will serve as a dormitory for resident students until a permanent dormitory wing is constructed. Admission to St. Basil-the-Great College this fall will be limited to students entering Grade 9, with an additional grade being added each successive year until Grade 13. The school will be able to accommodate a capacity of 350 students.

The curriculum of the College will include all the subjects in the arts and sciences as stipulated by the Ontario Department of Education. Successful completion of studies and graduation from St. Basil-the-Great College will qualify one for admission to any Canadian or American university.

The Basilian Fathers who will staff the school hold teaching certificates or degrees, while other priests of the Order are yet training to become qualified for the additional grades in the next few years. The Very Reverend Father Leo Yakubow has been named the principal; in addition, he will teach science and mathematics. The following is a list of the instructors and the respective subjects they will be teaching during the school term 1962-63: V. Rev. Martin Preyma, Social Studies; Rev. Eugene Richlark, English and religion; Rev. Joseph Chraplywy, Latin and French; Rev. Benedict Mulyk, Ukrainian Subjects. There will be *daily* classes in Ukrainian and Religion, and all classes will be of 40 minutes duration. Father Joseph will be in charge of the Physical Education program and Father Benedict will assume the duty of Prefect of Discipline for the resident students.

Special emphasis will be placed on liturgical training in order to enable every graduate of St. Basil's to assist at the celebration of our Divine Liturgy and other services. Courses in the Ukrainian language will be offered on the elementary, intermediate and advanced levels to suit the individual requirements of each individual student. Spiritual guidance will be available at all times.

The dream of two years ago has materialized. St. Basil-the-Great College is a reality. The Basilian Fathers have prepared this school for you and your children. They have accepted the tremendous burden of constructing this bastion of learning; they have given it their best teachers in order to provide our faithful with a centre of faith and learning.

The Ukrainian Catholic people of Canada, and the North American continent in general, have a collective obligation toward the preservation of their native Byzantine-Ukrainian Rite. No one is exempt. Should the perpetuation of our Rite fail, each and every one of us shall have to be prepared to render an account one day before the throne of the Almighty.

PROGRAMME

of the

SOLEMN BLESSING

OF ST. BASIL-THE-GREAT COLLEGE

3100 Weston Rd., Weston, Ont.

ON SUNDAY JULY 8, 1962.

7:00 a. m. — Pontifical Divine Liturgy (Low Mass)
8:00 a. m. — " " "
9:00 a. m. — " " "
10:30 a. m. — Solemn Pontifical Divine Liturgy
4:00 p. m. — Blessing of the Cornerstone.

Golden Jubilee Of Ukrainian Catholic Church In Canada

The first provincial synod of the Ukrainian Catholic ecclesiastical province of Canada, a Eucharistic Congres and a conference of the Ukrainian Catholic Bishops of the free world will mark the golden jubilee of the creation of the Ukrainian Hierarchy in Canada during the last week of June and the first week of July.

Jubilee celebrations will be both all-Canadian and ecclesiastical in scope, and will consist of the three main events.

The first provincial synod of the Ukrainian ecclesiastical province of Canada will be held June 26 to 28 in Sts. Vladimir and Olga Cathedral.

A Eucharistic Congress will be held June 29 to July 1 at Winnipeg.

A Conference of the Ukrainian Catholic Bishops of the free world to take place here July 2 to 4.

Most Rev. Maxime Hermaniuk, Archbishop-Metropolitan of Winnipeg has extended a special invitation to the Bishops of the ecclesiastical province of Winnipeg, and to all the clergy in Canada, both diocesan and religious, to take part in the provincial synod.

The Ukrainian Catholic Hierarchy has also extended an invitation to all members of national, church and lay organizations, as well as all the faithful, to take part in the Eucharistic Congress.

Most Rev. Sebastiano Baggio, the Apostolic Delegate to Canada and the representative of the Holy Father for this jubilee, will honor the occasion with his presence.

High civil dignitaries of the federal and provincial governments, and diplomatic representatives of several foreign countries where there are a large number of Ukrainian Catholics residing, have been invited.

Also invited are all members of the Ukrainian Catholic Hierarchy in the free world, and members of the Latin Hierarchy, civic dignitaries and representatives of various Ukrainian organizations.

Honorary patrons of the jubilee include Archbishop Hermaniuk, Most Rev. Neil Savaryn, Bishop of Edmonton, Most Rev. Isidore Borecky, Bishop of Toronto, and Most. Rev. Andrew Roborecky, Bishop of Saskatoon.

A highlight of the first day, preceding the official opening of the synod, will be a Solemn Pontifical High Mass in which the Apostolic Delegate to Canada will participate and deliver the sermon. All the Ukrainian Bishops of Canada, together with the Ukrainian Catholic clergy will assist. The Mass will be offered for the success of the synod.

On June 28 there will be the blessing and installation of commemorative bronze plaques the Cathedral in honor of the first two Ukrainian bishops in Canada, Most Rev. Bishop Mykyta Budka, Confessor of the Faith, and Most Rev. Archbishop Basil Ladyka OSBM.

At the jubilee banquet that evening in honor of Bishop Budka, Archbishop Baggio, the Apostolic Delegate, will deliver the main address.

For the June 29 official opening of the Eucharistic Congress, a Pontifical High Mass will be concelebrated by three Bishops in Sts. Vladimir and Olga Cathedral. At the same time, Pontifical Masses will be celebrated in five other Winnipeg churches. Adoration of the Blessed Sacrament in all Ukrainian Catholic churches of Winnipeg will follow.

The climax of the jubilee will be the outdoor concelebration of Pontifical High Mass. The sermon in English will be delivered by the Apostolic Delegate, and in Ukrainian by Most Rev. Ambrose Senyshyn, Metropolitan of Philadelphia.

The latter will also preside at the solemn pledge of allegiance to Christ to be given by the Ukrainian Catholic Yotuh Organization and Ukrainian youth in general.

Metropolitan Hermaniuk will preside at the dedication of the whole Ukrainian Catholic ecclesiastical province in Canada to the Eucharistic Christ.

A procession will follow, to be a national-religious manifestation for the intention of the Silent Church, particularly for the Silent Church in Ukraine and for its primate, Metropolitan Joseph Slipy, imprisoned in Siberia, who for the last 17 years has been a veritable martyr for the Catholic Church and the Ukrainian nation.

Later there will be the solemn dedication and blessing of a monument to the memory of Archbishop Ladyka at Holy Cemetery.

The next day there will be the opening session of the episcopal conference of the Ukrainian Catholic Bishops of the free world, which will be attended by the Apostolic Delegate to Canada, the official representative of the Holy Father.

My Memoirs

1892 — 1962

By Michael Luchkovich

8th INSTALLMENT

Thus far I have not followed any strict chronological order in my memoirs, refusing to follow any such rule as "art for art's sake", any preconceived artistic framework from which I could break out when it began to press down too heavily upon any attempts at sincerity. My intention is to tell a simple tale without any embellishments, to which end I do not need any false gimmicks to relate my experiences. Thus if there is any back-tracking, or lack of logical sequence, it is because life even at its best, is not logical. Thus I merely jot down my impressions and remiscences as they come to me without resort to grandiloquence or tricks of rhetoric.

And thus it is that I now backtrack a bit to recall a man called Rudko at whose home I used to room while attending Manitoba College. It was the habit of Mr. Rudko to call his family and his friends together and read articles and the news from "Dilo", a Lviv, Western Ukraine, newspaper, of which he was a subscriber.

I often found myself in that circle of listeners, deriving much profit therefrom. He was a good distinct reader although he was an ordinary workingman; and what was more important, he was able to analyze whatever he read. A discussion would follow at which Mr. Rudko always had the last word, being the best acquainted with the topics under discussion. In those days I wasn't able to read on to add much to the talk, as I was still pretty green in matters concerning the Ukraine, nevertheless I mopped up everything that was being said, the stimulation engendered at the time standing me in good stead later on in life. I learned in his home the lesson that an intimate circle of congenial minds is essential to a writer for creative work, that the exhilaration of lively and frequent intercourse is a thing that counts for much in the fructification of ideas. "For a human being is like a plant," says my friend the critic Wilfrid Eggleston, "it blossoms in order to be fertilized and to bear seed must come into actual contact with the mental dispersion of others." Later on at the twilight years of my life when I took up writing partly for remuneration, partly for sheer delight, and mostly because of my doctor's advice which will be explained in subsequent installments, I found the society of such men as George Stefanyk, Maksym Zalizniak, Yar Slavutych, Orest Starchuk, Peter Savaryn, Prof. Bociurkiw and Dr. Jarema extremely exhilarating, adding as it did to my knowledge and my inspiration.

And now once again may I be allowed to digress a bit and mention something about my progress in the Ukrainian language. Bit by bit I had been compiling a dictionary of my own including many choice phrases, idioms and sayings, such as: "ne swiati horszky lipliat"; "berezenoho Boh bereze"; "czym bilsze, tym weselisze"; "spyt sobi blazennym snom"; "de ochota, tam skora robota"; "rada dusza do raju, hrichy ne puskajut"; "ne mala baba klopotu, kupyla porosia"; "joho trochy bule ne wbylo"; "pohoworymo w dwoch"; "wertytsia na kinczyku jazyka"; "pylnuj swoho nosa, a ne czuzoho prosa"; "wtruczatysia w czuzi sprawy"; "w odno wucho wwijszlo, druhym wyjszlo"; these and many other sayings I carefully entered into my note book which I read and reread dozens of times to familiarize myself not only with their significance but also to master for future use, sometimes correctly and sometimes incorrectly, until I finally hit upon the proper connotation and a tolerably skillful manipulation of the same. I remember speaking once against a proposed purchase of a piece of property that I thought would turn out to be a white elephant. I started out with the phrase "ne mala baba klopotu, kupyla porosia". I don't think that my speech at the time was a masterpiece of oratory, but it went over just the same, as the audience caught on to the purpose of what I had to say.

In the meantime my grammar was improving as I learned intuitively that I could not say "Ja wydzu krisla", "Ja baczu stola", but rather "Ja wydzu krislo", or "Ja baczu stil", for this time I had caught on to the grammatical rule that the accusative and nominative cases of inanimate nouns are the same. Thus it would be correct to say, "Ja baczu stil", and incorrect to say "Ja baczu stola".

There is a biblical saying that "the mills of God grind slowly, yet they grind exceedingly fine". Well I was slowly being ground into a proficient Ukrainian linguist, even though my attempts at times were somewhat ludicrous.

As for participation in public life the Ukrainian philosopher Skoworoda, has said: "happy is he who has successfully united his private obligation with his public duty." I have always felt that it is high time for our Ukrainian people as a whole to develop an *esprit de corps* as a complete unit, to rise above the petty frailties and faults so common in our separate groups, and to promulgate the doctrine that "in necessariis unitas; in dubiis libertas; in omnibus caritas" (in essentials, unity; in non-essentials, liberty; in all other maters, charity) is quite appropriate in reminding us that unless we all hang together, we'll all hang separately. I understand that Skoworoda in his testament willed that the following words be inscribed on his tombstone: "The world sought to entrap me, but never succeeded in the attempt." For many years I've felt something of the same sentiment, subconsciously at first, but finally in reality. During my life I've often felt myself being drawn into some narrow circles, but each time I've been able to extricate myself, sometimes at high cost to myself.

Першоякісне молоко — у пляшках і картонах — знамениту гуслянку, різнопроцентову сметанку, квасну сметану, сир, масло та незрівняної якости морозиво доставляє домів і до крамниць.

УКРАЇНСЬКА МОЛОЧАРНЯ

GREEN VALE DAIRIES LTD.

3156 DUNDAS ST. WEST

Telephone: RO 7-1728

MEDALS — CHAINS — ROSARIES
PRAYER BOOKS — STATUES — PICTURES
All Religious Supplies

LANDY & COMPANY LTD.

16 Dundas St. West (at Yonge) — EM 3-8828 Toronto

ЗАМОВЛЯЙТЕ

ХЛІБ, ПАЇ, КЕЙКИ Й ВСЯКОГО РОДА ПЕЧИВА НАЙКРАЩОЇ ЯКОСТИ В НАЙБІЛЬШИЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПЕКАРНІ ТОРОНТА

BEAVER BREAD LIMITED

103 Lightbourne Ave. — Tel.: LE. 5-7445

СВІТЛО
THE LIGHT

286 Lisgar St., Toronto 3, Ont. Canada

ПОСИЛАЮ (ENCLOSING):

☐ Віднова передплати (Renewed Subscription) $3.00

☐ Нова передплата (New Subscription) $3.00

☐ На пресовий фонд (For the Press Fund) ..... $ .....

Ім'я (Name) .....

Адреса (Address) .....

.....

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА ГУРТІВНЯ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ

UBA TRADING CO. LTD.

420 Bathurst St. — WA 2-6115-6

АРХІТЕКТ

ЄВГЕН ГРЕНЬ

Член Королівської Палати Архітектів Канади. Виконує пляни і кошториси церков, шкіл, будинків громадських організацій (галь), фабрик, торговельних центрів, як також мешкальних домів.

WA 3-9754 — Toronto, Ont. — 3 Spadina Rd.

АСЕКУРАЦІЯ

всіх родів: життя, хвороби, вогонь, крадіж, автомобілі і т. п.

Купно-продаж нерухомостей, вневднування позичок.

Y. ONYSCHUK & CO. LIMITED

333 Roncesvalles Ave.

Toronto, Ont. — Tel.: LE 4-4241

Онтарійський Кодекс Людських Прав

HON. W. K. WARRENDER

Вісімнадцять років тому Онтарійське законодавство одноголосно одобрило перший закон про людські права і тим самим здійснило принципи, що людські права є неподільні, що кожна людина є свобідна і рівноправна в гідності і правах відносно раси, походження, кольору, національности, віровизнання чи місця походження.

Від того часу ми прийняли додаткові мірила, які тепер становлять наш Онтарійський Кодекс Людських Прав. Він має подвійну ціль:

1. Забезпечити законом особисті права кожного громадянина.
2. Створити середовище вирозуміння і взаємної пошани серед нашого населення, щоб всі мали змогу і відповідну нагоду вложити своє максимум до збагачення цілого суспільства.

Під керівництвом Онтарійської Комісії Людських Прав та завдяки щиросердечній піддержці багатьох різних суспільних організацій. зроблено дотепер великий поступ і наше громадянство вже краще знає і розуміє цілі кодексу.

Хоч ми можемо бути горді з осягненого дотепер, але це не оправдує нас, щоб ми спочили на лаврах. У деяких ділянках нашого суспільного життя ще існує упередження, що повинно нас обходити і до обов'язків одиниць і організацій належить стреміти ще до вищого рівня покращаних відносин на полі людських прав.

John P. Robarts

Prime Minister of Ontario

ONTARIO DEPARTMENT OF LABOUR

ONTARIO **HON. W. K. WARRENDER, Minister** **J. B. METZLER, Deputy Minister**

Величаві Торжества у Вінніпеґу

Короткий час ділить нас від величавих ювілейних торжеств з приводу 50-річчя створення св. Апостольським Престолом, 15-го липня 1912 р. Української Католицької Єрархії Канади та поставлення першим Єпископом Преосв. Кир Никити Будки, який 1-го жовтня 1949 року помер смертю Ісповідника віри на далекому засланні в Караґанді.

Згідно зі зарядженням Українських Католицьких Владик Канади, висловлених у Великодньому Пастирському Посланні від дня 14 квітня 1962 р. ці Ювілейні Торжества матимуть повне церковне й всеканадійське значення і складатимуться з трьох головних частин:

1. — **Першого Провінційного Синоду Вінніпеґської Митрополії**, що відбудеться в днях 26, 27 і 28 червня 1962 р. в катедральному храмі св. Володимира й Ольги в місті Вінніпеґу.
2. — **Благодарственного Євхаристійного Конґресу**, що відбудеться в днях 29, 30 червня і 1-го липня 1962 р. у місті Вінніпеґу.
3. — **Чергової Конференції Українських Католицьких Владик** вільного світу, що відбудеться в днях 2, 3 і 4-го липня 1962 р. у Вінніпеґу.

Відносно Провінційного Синоду, то ВПреосв. Митрополит Кир Максим вислав у дні 2 травня ц. р. спеціяльне запрошення до участи Преосвященним Єпископам Вінніпеґської Церковної Провінції та Всечесному Священству міському й чернечому в Канаді, а відносно Євхаристійного Конґресу, то Українські Католицькі Владики Канади запросили до масової участи всі наші церковні, національні, громадські організації, установи та всіх наших вірних.

Як вже нам відомо, Ювілейні Торжества зволять ласкаво звеличати своєю участю: Представник Святішого Отця на Канаду Його Ексцеленція Преосвященнійший Севастіян Баджо, найвищі представники Федерального і Манітобського урядів Канади, Представники деяких інших держав, у яких існує й діє Українська Католицька Церква, Українські Преосвященні Владики вільного світу, представники латинської Єрархії Канади, українські католицькі священики з цілої Канади, представники міської управи, посли та представники українських центральних установ.

Справді це буде небуденна історична подія, яка виявить вповні зрілість, силу й живучість Української Католицької Церкви й Українського Народу в Канаді. Всі ті торжества матимуть загальне всеканадійське значення, бо це Ювілей цілої Української Католицької Церкви в Канаді.

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 8 ЛИПНЯ, 1962

відбудеться посвячення

Угольного Каменя

при участи десятьох наших Архиєреїв.

ПОРЯДОК ДНЯ:

Архиєрейські Служби Божі: 7.00. 8.00. 9.00 година рано.

Торжественна Архиєрейська Служба Божа і Проповідь — 10.30.

(Сповіді від 7-ої рано до 1-ої пополудні).

1.00 година пополудні: Читана Служба Божа.

3.30 год. попол.: Похід із манастиря до школи й благословення угольного каменя нашими Владиками.

4.30 год. попол.: Стріча з Владиками в авдиторії школи.

(Перекусну можна буде дістати в шкільній їдальні або в городі).

БУДОВА

КОЛЕГІЇ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО В ТОРОНТІ

ВЖЕ ВИКІНЧУЄТЬСЯ!

СВОЇМИ ПОЖЕРТВАМИ ДОПОМОЖІМО ДОВЕСТИ ВЕЛИКЕ ДІЛО ДО ЩАСЛИВОГО КІНЦЯ. ЩОБ ОО. ВАСИЛІЯНИ МОГЛИ БЕЗ ДОДАТКОВИХ ТРУДНОЩІВ І ФІНАНСОВИХ ЗАДОВЖЕНЬ ЗАЙНЯТИСЯ ВИХОВАННЯМ НАШИХ СИНІВ. УНУКІВ. ЮНАКІВ.

Ласкаві пожертви слати:

ST. BASIL-THE-GREAT COLLEGE

3100 Weston Rd., Weston, Ont.

СВІТЛО

THE LIGHT

РІК XXV ВЕРЕСЕНЬ — 1962 — SEPTEMBER Ч. 9 (477)

Ціна 30 ¢

КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ВЛАДИК ВІЛЬНОГО СВІТУ

З приводу Ювілею 50-річчя створення Української Католицької Єрархії Канади відбулася в днях 2—4 липня 1962 року в Марлборо Готелі у Вінніпегу шоста з черги Єпископська Конференція з участю Представника Святішого Отця, ВПреосв. Кир Севастіяно Баджо, Апостольського Делегата на Канаду.

Зліва до права в першому ряді: Кир Ніл Саварин, ЧСВВ, Єпископ Едмонтону, ВПреосв. Кир Іван Бучко, Архиепископ із Риму, ВПреосв. Кир Максим Германюк, ЧНІ, Митрополит Вінніпегський, ВПреосв. Архиепископ Севастіяно Баджо, Апостольський Делегат, ВПреосв. Кир Амвроз Сенишин, ЧСВВ, Митрополит Філядельфійський, ВПреосв. Архиепископ Кир Гавриїл Букатко з Югославії, Преосв. Кир Ісидор Борецький, Єпископ Торонтонський. У другому ряді стоять: Преосв. Кир Августин Горняк, ЧСВВ, Єпископ з Англії, Преосв. Кир Андрей Сапеляк, ЧОС, Єпископ з Аргентини, Преосв. Кир Андрей Роборецький, Єпископ Саскатуну, Преосв. Кир Йосиф Щмондюк, Єпископ Стемфорду, Преосв. Кир Ярослав Ґабро, Єпископ Чіпава, Преосв. Кир Іван Прашко, Єпископ з Австралії та Преосв. Кир Володимир Маланчук, Єпископ із Франції. (Не було приявних двох Владик, а це: Преосв. Кир Платона Корниляка з Німеччини й Преосв. Кир Йосифа Мартинця, ЧСВВ, з Бразилії).

МОЛОДІ ЮНАКИ СТАВАЙТЕ У РЯДИ

YOUNG MEN JOIN THE RANKS OF

П'ятнадцять молодих юнаків, що вступили у ряди Христових борців-василіян. Вони під цю пору відбувають свій перший вишкіл-новіціят у Мондері, Альберта, під проводом Вир. оо. Мирона Дацюка, ЧСВВ, магістра і Єпіфанія Пащака, ЧСВВ, секія.

МОНАХІВ ВАСИЛІЯН

щоб ітн слідами св. Василія і св. Йосафата

у службі Христа

як СВЯЩЕНИКИ чи БРАТИ

Вимоги:

1. Бажання посвятитися Богові та спасінню душ.
2. Здоров'я й умові та природні здібності.
3. Добрий характер і духа жертвенности та любови.

Зголошуйтеся за бликчими інформаціями на нижче подану адресу.

BASILIAN MISSIONARIES

and follow in the footsteps of St. Basil and St. Josaphat

in the service of Christ

as PRIESTS or BROTHERS

Requirements:

1. A desire to dedicate your life to a noble purpose—love of God and salvation of souls.
2. Sufficient health, and intellectual and physical abilities.
3. Good character and morals, and a spirit of generosity and charity.

Манастир і Новіціят оо. Василіян у Глен Ков, Н. Й.

For more information write to:

у Канаді — in Canada

REV. MASTER OF NOVICES
Basilian Fathers
Mundare, Alberta
Canada.

у З.Д.А. — in U.S.A.

ST. JOSAPHAT'S NOVICIATE
Box 131
Glen Cove, L. I., N. Y.
U.S.A.

СВІТЛО

КАТОЛИЦЬКИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Видають ОО. Василіяни

Передплата $3.00 на один рік. Поодиноке число 30 центів.

Адреса Адміністрації:
286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario
Telephone: LE 5-6483

Адреса Редакції:
3100 Weston Rd., Weston, Ontario
Telephone: CH 1-9203

ПРЕДСТАВНИКИ "СВІТЛА" ЗАКОРДОНОМ

АНГЛІЯ:
Ukrainian Booksellers & Publishers
49 Linden Gardens,
Notting Hill Gate
London, W. 2, England.

АВСТРІЯ
Griechisch - katholisches Zentralpfarramt zu St. Barbara
Wien 1, Riemergasse 1
Austria

АВСТРАЛІЯ.
Rev. D. Kachmar
Archbishop's House
West Tee, Adelaide, S. A.

АРГЕНТИНА:
Padres Basilianos
Curapaligue 760
Buenos Aires, Argentina

БРАЗИЛІЯ:
Padres Basilianos
Caixa Postal 24
Prudentopolis, Parana, Brazil

ФРАНЦІЯ:
L'Abbe Julien Prokopiw
2 Rue des Crignos
Amiens (Somme) France

ІТАЛІЯ:
Padri Basiliani
Via Icilio 40 (Aventino)
Rome, Italy

THE LIGHT

A Ukrainian Catholic Monthly
Published by the Basilian Fathers, 286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario, Canada.

Authorized as second class mail by the Post Office Department, Ottawa, and for payment of postage in cash.

ЗМІСТ:

Провіденційна роля українців — *о. Г. Лявіолет, ОМІ* — 338
Що пишуть про нас у найбільшому католицькому тижневику ЗДА.

Нова й радісна сторінка в історії василіянського шкільництва — *Іван Дурбак* — 339
З приводу благословення угольного камня Колегії ОО. Василіян у Вестоні, Онт.

За поступ праць Вселенського Собору та за їх успіх — *о. В. В. ЧСВВ* — 342
Наміреня Апостольства Молитви на вересень 1962

СТОРІНКА АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ — 344

Один із перших — *о. С. Іжик* — 345
Світлій пам'яті сен. Василя Вала

Герб Колегії св. Василія Великого — *С. С. Я.* — 347
Як виглядає і що означає

Багато людей запитує — *о. С. Сабол, ЧСВВ* — 348
Уневажнення подружжя — Чому приходять на світ ті, що підуть до пекла?

Призадуматись треба! — *М. С.* — 350
Мужчинам про Марійські Дружини

Листи Никодима — *І. Добрачинський* — 351
Чуда нового Вчителя

Пригоди Якова — *о. Г. В. Целлер* — 354
Як Яків "доробився" на Лававі

Чудо у В'єтнамі — *К. М. Лакота* — 355
Під панованням червоних діються чуда

Зв'язок із душами в чистилищі — *о. О. Штавдінгер* — 356
Як появлялися с. М. Анні душі з того світу?

Не оскорби, Маріс! — Вірш — *Дан Мур* — 359

Жертва — Вірш — *Дан Мур* — 359

На "Шпаківці" — *Федір Одрач* — 360
Пригоди з рибами, звірнею й філетами

Чому мої брати без потіхи? — *Д-р Дм. Бучинський* — 362
Звичаї в Еспанії й думки про нас самих

Стара Агнета — легенда — *С. Лягерлеф* — 364
Як стара Агнета стрічалася з духами ледників

ОГЛЯД ПРЕСИ — 367
"Ми з України" — 367
У сутінках та імлі — 368

Серед книжок — *Ол. Мох* — 369
Київські і Галицькі Митрополити

ЗДАЛЕКА І ЗБЛИЗЬКА — 371
Вісті з Австралії — 100-річчя Братства св. Варвари у Відні — Літо на оселі Пиджен Лейк

ENGLISH SUPPLEMENT

Cardinal Blesses Cornerstone of College — 377
The Second Vatican Council — 379
Is the Expression Roman Catholic Correct? — 381
My Memoirs IX — *by Michael Luchkovich* — 382
Address of His Holiness to Altar Boys — 383
In Case You've Missed It — 384

РЕДАКЦІЙНА

о. Гонтран Лявіолет,
Чину Облятів
(Rev. G. Laviolette, A. M. I.)

ПРОВІДЕНЦІЙНА РОЛЯ УКРАЇНЦІВ

У найпочитнішому католицькому тижневику "Авр Санди Визитор" помістив його редактор о. Гонтран Лявіолет, Чину Облятів (Rev. G. Laviolette, O.M.I.) статю про нас п. н. "Провіденційна роля українців". Ось вона:

Перший синод Української Католицької Церкви в Канаді, Євхаристійний Конгрес і конференція українського Єпископату у вільному світі вказують на велетенський зріст тієї вітки українського народу, якому Господь Бог у своїх планах призначив виїмкове значення в майбутньому наверненні Росії.

Ці історичні події, що відбулись у Вінніпегу (в часі від 26 червня до 4 липня ц. р.) будуть записані не тільки в анналах Української Церкви в Канаді, але також у документах всієї Католицької Церкви.

Пригадаймо в кількох словах історію Української Церкви в Канаді.

На початку дієцезія у Вінніпегу під проводом Преосв. Никитки Будки мала всього 20 священиків, із яких 3 приїхали в 1902 р. в характері місіонарів разом із 12 монахинями.

Сьогодня Українська Католицька Церква в Канаді творить церковну одиницю, у склад якої входять митрополія в Вінніпегу і три єпархії — в Едмонтоні, Саскатуні й Торонті. Канадійська Українська Митрополія має 149 парохіяльних церков і 423 місійні станиці, які обслуговують понад 225 тисяч вірних.

Українці мають такі монаші головні чини: ОО. Василіян, Редемптористів, Облятів, Студитів і Братів Християнських Шкіл. Перші два чини мають свої новіціяти.

Жіночі монаші чини це: Сестри Непорочної Діви Марії (коло 200 сестер) і Сестри Християнського Милосердя. Ці жіночі Чини ведуть один новіціят, два шпиталі, два доми для старших людей, три дівочі академії і два сиротинці. Вони також працюють учительками в 10 школах.

Світські католики мають такі організації: Братство Українців Католиків, Ліга Українських Католицьких Жінок, Українське Католицьке Юнацтво. Студенти університету об'єднані в товаристві "Обнова".

Найстаршим товариством українців католиків є Запомогове Братство св. о. Николая. Існує також організація Лицарів Колюмба, з відділами у Вінніпегу, Саскатуні й Торонті.

Українці мають такі вищі школи: Академія Непорочного Серця у Вінніпегу, Колегія св. Йосифа в Йорктоні, Мала Семінарія в Роблині, Академія Преч. Діви в Анкастер, Інститут ім. Митрополита Шептицького в Саскатуні і Колегія св. Василія Великого у Торонті.

Створення нової церковної провінції і назначення Єпископа Максима Германюка Архиепископом-Митрополитом у 1956 р. дало почин до консолідації Української Католицької Церкви в Канаді, яка ще недавно була тільки церковною організацією іміграитів. Митрополит Германюк, повний енергії організатор і добрий промовець, став таким чином з уряду ("ex officio") членом Канадійської Католицької Конференції. Митр. Германюк прибув до Вінніпегу в 1951 р. і був тоді висвячений на Єпископа-Помічника.

Наші Владики й інші достойні Гості з духовенства на посвяченні Колегії св. Василія Великого:

СВІТЛО THE LIGHT
Український Християнський МІСЯЧНИК
СВІТЛО, ВЕРЕСЕНЬ, 1962 РІК XXV, Ч. 9 (477)

Іван Дурбак

НОВА Й РАДІСНА СТОРІНКА В ІСТОРІЇ ВАСИЛІЯНСЬКОГО ШКІЛЬНИЦТВА

(З приводу величавого благословення угольного каменя Колегії ОО. Василіян у Вестоні, Онт.)

Бувають світлі моменти в житті людини й народу, що неначе ясною блискавкою прояснюють дорогу нашого життя. Серед сірої буденщини, — а нераз і в темряві — вони просвічують наш життєвий шлях, як смолоскипи, є тими милевими стовпами, що не дають нам заблудити, зійти на манівці на розпуттях велелюдних...

Таким ясним променем і блискучим милевим стовпом на нашому тернистому шляху назустріч сонцю золотому Христової Правди був незабутній і славний день 8 липня ц. р. в обителі ОО. Василіян у Вестоні біля Торонта.

Гаряче липневе сонце та ясне, незахмарене небо вітало тисячі наших вірних, що з'їздилися від ранку всіми шляхами Канади до Вестону. Були теж і гості з Америки.

Чудова околиця, великий парк з озером і басейном, обрамований лісками й тінистими дерева-

Із торжеста посвячення Колегії св. Василія Вел. в Торонто - Вестон.

ми, гарно положений манастир ОО. Василіян, високо понад парком, — вкінці — новозбудована Колегія ОО. Василіян, модерно вивінувана і пристосована до всіх сучасних шкільних вимог, — радували очі тисячів прочан із близьких і далеких сторін. Начислювали понад 3.000 авт і 8.000 вірних із багатьох місцевостей Канади й Америки.

Багато вірних заходило наперед до манастиря ОО. Василіян, куди й заїхали наші Владики з цілого світу. Із заповіджених 10 Владик — прибуло 7, бо три мусіли від'їхати скоріше до своїх обов'язків. Деякі люди прибули головно тому, щоб відвідати своїх Владик, що їх знали зі старого краю, або з еміграції. Найбільше осіб бажало побачитися з ВПреосв. Архиєпископом Кир Іваном Бучком, одначе він мусів скоріше відлетіти до Риму.

З високого положення манастиря, над парком, видно було мов на долоні, як на простору паркову площу заїздили різнокольорові авта, як висідали вірні та спішили до манастиря або до Колегії, привітатися зі знайомими Отцями Василіянами та хоч поглянути на Владик.

Від 10-ої год. ранку почала наповнятися простора авдиторія Колегії, що може помістити до 2.000 осіб. На великій сцені видніє посередині престіл для Служби Божої, а по обох сторонах — два трони з бальдахінами. Із правого боку, біля сцени, на підвищенні, уставився великий мішаний хор церкви св. о. Николая з Торонта, під проводом проф. І. Ковалева.

Торжественна Архиєрейська Служба Божа почалася в 10.40 у приявності ВПреосв. Митрополита Кир Максима Германюка, ЧНІ, з Вінніпегу, та Преосв. Владики Торонта — Кир Ісидора Борецького, що президіювали на тронах обабіч головного престолу. ВПреосв. Архиєпископ Кир Гавриїл Букатко, Крижевацький Адміністратор, Архиєпископ Белграду, Примас усіх католиків Югославії, правив св. Літургію в сослуженні Владик: Преосв. Кир д-ра Івана Прашка, Екзарха українців-католиків Австралії та Нової Зеляндії, Преосв. Кир д-ра Володимира Маланчука, ЧНІ, Екзарха українців-католиків Франції. Преосв. Кир Андрія Сапеляка, Салезіянина, Апостольського Візитатора українців Аргентини та Преосв. Кир д-ра Августина Горняка, ЧСВВ, Єпископа українців-католиків Великої Британії. Із вищого духовенства сослужили: о. прелат В. Філевич, о. Є. Химій, ЧСВВ, консультор і секретар Генеральної Курії ЧСВВ в Римі, о. Протоігумен С. Голик, ЧСВВ, о. О. Засінбіда, ЧСВВ, о. Ю. Перейда, ЧНІ, мондерський ігумен о. М. Дацюк, ЧСВВ, — дияконували: о. Й. Храпливий, ЧСВВ і о. Б. Мулик, ЧСВВ. Чотири аколіти, василіянські студенти, асистували Владикам і дияконам. Яких 40 Лицарів Колюмба, між ними члени українського відділу ім. митр. Андрія Шептицького, творили почесну сторожу. Понад 2.000 вірних заповнило простору авдиторію, решта слухали Служби Божу через гучномовці.

Після св. Євангелії промовив Владика Торонта — Преосв. Кир Ісидор Борецький. Нав'язуючи до 50-ліття Української Католицької Церкви в Канаді, Провінційного Синоду та Євхаристійного Конґресу в Вінніпегу — привітав Достойних Єрархів із цілого світу та підніс заслуги ОО. Василіян у церковній і шкільній ділянках

Сила-силенна народу зібралася на посвяченні Колегії св. Василія Вел. в Торонто.

Із процесійного походу при посвяченні Колегії: Лицарі Колюмба, як почесна сторожа, проводять наших Владик.

продовж їхньої 60-літньої невсипущої праці у Христовому винограднику в Канаді.

Із черги промовив ВПреосвящ. Митрополит Української Католицької Церкви в Канаді — Архиєпископ Вінніпегу — Кир Максим Германюк, ЧНІ. Він підкреслив велику піонірську працю Української Католицької Церкви й ОО. Василіян у Канаді, що клали основи під наше церковне життя, яке тепер завершено Провінційним Синодом. Від Свт. Отця Пія X наші Отці-піонери отримали великий мандат, що його гідно виконали. Із цим мандатом були зв'язані великі й важкі обов'язки перед Богом, рідною Церквою, рідним народом і Канадою. Господь поблагословив цю важку, апостольську працю, що її плоди тепер оглядаємо, та кличе нових апостолів, що вийдуть із новозбудованої Колегії ОО. Василіян. Вкінці Митрополит згадав зі смутком про несподівану й передчасну смерть Дост. Сенатора Василя Вала, вірного сина Української Католицької Церкви, українського народу й Канади.

До Св. Причастя приступило понад 300 осіб. Многоліттями закінчено цю величаву Архиєрейську Службу Божу при участі сімох наших Владик із цілого світу. Така нагода трапляється тільки дуже рідко, тому всі вірні, що взяли участь у цій соборній, торжественній Літургії, — переживали незабутні хвилини, що їх скоро не забудуть.

Після двогодинної перерви на відпочинок і обід, у год. 3.30 вирушив величавий процесійний похід із манастиря до Колегії св. Василія Великого. Почесну сторожу творили: відділи Пласту, СУМ-у, українського скавту, учнів катол. школи Де Ля Саль із прапорами й оркестрою (між ними були й українці), Лицарі Колюмба. Прибув Їх Еміненція Кардинал Торонта — Мек Ґвіген і його помічник, єпископ Еллен. Крім усіх вищезгаданих наших Владик — прибуло ще ок. 30 наших священиків із Торонта й околиці та всі ОО. Василіяни й василіянські студенти. Чину посвячення довершив ВПреосв. Митрополит Кир Максим Германюк, ЧНІ, разом із нашими Владиками. Всв. о. С. Курило, ЧСВВ, прочитав фундаційну грамоту в українській мові.

Відтак Їх Еміненція Кардинал Мек Ґвіген вложив фундаційні грамоти, в українській і англійській мовах, із пляном Колегії, до металевої пушки, що її замуровано в мурі Колегії. Під час посвячення співав хор церкви св. о. Николая під проводом проф. І. Ковалева. Тисячі вірних були учасниками цього піднеслього торжества. Значне число світлівців утривалило цю історичну подію.

Після торжественного благословення і вмурування угольного каменя — відбулася в авдиторії зустріч вірних із Владиками. Наперед Преосв. Владика Торонта, Кир Ісидор, як господар, привітав Їх Еміненцію Кардинала Мек Ґвігена та представив Йому наших Владик із цілого світу. Дальше промовив сам Кардинал, підкреслюючи великі заслуги Української Католицької Церкви й Чину ОО. Василіян у Канаді та велике значення католицького шкільництва. Вкінці передав усім приявним Папське Благословення.

Потім промовляли коротко: Преосв. Кир д-р Августин Горняк, ЧСВВ, і Протоігумен ЧСВВ Канади — Впр. о. Боніфатій Слобода. Многоліттями в честь Їх Еміненції Кардинала закінчено цю зустріч.

Після неї вірні мали нагоду зустрінутися при-

ватно з нашими Владиками, поробити спільні світлини, пригадати давні літа, коли вони зустрічалися або співпрацювали з ними, ще як священиками, у старому краю або на еміграції. Люди не хотіли розлучатися з Владиками доки не розповіли їм про всі свої життєві пригоди, про все, що лежало їм на серці. Таких зустрічей скоро не забувається...

Особливо багато розмовців мали: ВПреосв. Митрополит Кир Максим, що з великою любов'ю розпитував наших найменших про їхні турботи, про шкільні осяги, тощо. Загальною симпатією найменших користувався ВПреосв. Архиєпископ Кир Гавриїл Букатко, що своєю білою, маєстатичною бородою нагадував їм св. Отця Миколая та не уступав йому в добросердечному ставленні до дітей, завдаючи їм постійно питання про їхнє життя й шкільну науку в українській школі. Таке постійне підкреслювання ваги рідної школи в розмовах наших улюблених Владик мало і має завжди велике значення і для дітей і для їхніх батьків.

Також великою симпатією й цікавістю вірних утішався Преосв. Кир Іван Прашко з далекої Австралії, якого віднайшли колишні його парохіяни з Австралії, щасливі, що могли пригадати собі спільно прожиті роки, краяни з Поділля, як теж і дивізійники, що ними так ревно він опікувався в Ріміні та інших таборах Італії.

Липневе сонце заходило за ліси — коли вірні прощалися з Владиками й ОО. Василіянами та з жалем залишали затишний манастирський парк із чудовим краєвидом. Якась тиха радість віяла з облич наших вірних, що мали щастя набутися на цьому рідкому торжестві, зустрінути стільки наших Владик, священиків і ОО. Василіян, як теж і багато знайомих із далеких сторін! Свідомість добре проведеного дня додавала їм тієї внутрішньої радости і вдоволення, що варт було приїхати навіть з далеких сторін, щоб на власні очі переконатися, як виглядає новозбудована Василіянська Колегія. Хоч вона ще не зовсім викінчена — але провід будівництва, що спочиває в солідних руках, дає повну запоруку, що все буде на час викінчене і якнайкраще, згідно з модерними вимогами сучасного шкільництва.

Напевно багато батьків обіцяло собі, що привезуть своїх синів до цієї Колегії ще цієї осені чи в найближчих роках, як тільки підростуть їхні сини. Бо ж Василіянські школи в Україні і на еміграції завжди мали і мають марку найкращих наших шкіл, і то — під кожним оглядом!

Дирекція, духовник і ввесь учительський склад нової Колегії дають запоруку, що це буде одна з найкращих наших шкіл, що вона виховає нові кадри наших інтелігентів, священиків, монахів і світських апостолів, на вірну службу Богові, Українській Католицькій Церкві та Українському Народові!

ЗА ПОСТУП ПРАЦЬ ВСЕЛЕНСЬКОГО СОБОРУ ТА ЗА ЇХ УСПІХ

МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ НА ВЕРЕСЕНЬ 1962

Уже наступного місяця, бо 11-го жовтня ц. р. розпічне свою роботу двадцять-перший Вселенський Собор, а Ватиканський другий. Властиво він буде дальшим продовженням першого Ватиканського Собору, який розпочався був за великого Папи Пія IX, 1869 року, але через війну мусів 1870 р. перервати свої праці.

Тяжко воно приготувати Вселенський Собор, ще важче перепровадити його успішно до самого кінця. Папа Іван 23-ий уповні цього свідомий і тому закликає всіх нас, особливо членів Апостольства Молитви до щирої молитви за наміреня, яке висказане словами: "Щоби праці Вселенського Собору поступали вперед безперебійно та довели до бажаного висліду".

1. Отже перше треба молитися за те, щоб ніщо не перешкодило працям Собору: ні надзвичайні нещастя, ні війна, ні людська злоба. Бо з історії знаємо, що багато Соборів були недокінчені з різних причин. А що вся дальша історія світу й будуче залежать едино від Бога, то треба молити Бога, щоби праці Собору проходили спокійно й без перешкод.

Праці Собору тяжкі. На ньому будуть присутні, по можливості, всі єпископи світу. Вони мають згідно вирішувати багато справ, мають багато трудноців розв'язати. Тяжко воно людям із різних сторін світу, різних культур і т. п. зійтись одного дня в тій самій думці про невирішені ще справи.

Щоб така однозгідність у праці могла бути на Соборі та щоб ніяка небезпека не перервала Собору, треба Божої опіки та Божої мудрости. "Без мене бо ви не можете нічого зробити", — казав Ісус Христос (Ів. 15,5).

Свт. Отець написав осібно письмо ("апостольську конституцію") Humanae Salutis і в ній він каже: "Ми просимо кожного вірного й увесь християнський нарід яко цілість, приносити перед Всемогучого Бога великі молитви, щоб Він ласкаво підтримав це велике діло, яке вже ось-ось починається, та щоб Він скріпив його своєю силою й могутністю".

У відповідь на це в цілому католицькому світі відбуваються особні моління, дев'ятниці і т. п. Сам Папа склав осібну молитву за успіх Собору, яку ви від січня знаходите в нашому "Світлі" в кожнім числі. Багато тисяч карток із відбитою на них молитвою Папи розділено між наш народ, щоб і він молився за Собор.

Молитися треба за Собор! Молитва ж пливе з віри. Ми з досвіду знаємо свою слабосилість і обмеженість. Але віримо, що Бог Всемогучий і Всезнаючий. Нам треба до Цього Бога якось приступити, щоб наша слабість, щоб наша неміч через Божу силу й Божу Премудрість стали сильні. Погляньмо на малу дитинку! Воно таке маліське, що його хтонебудь годен знищити, йому нашкодити. Правда, яка слабенька дитина? Але як воно, маленя, простре свої дрібненькі ручки, як заплаче, тоді зараз усі біжать йому з поміччю. Дитина слаба, але стає сильна силою старших.

Перед Богом небесним ми всі діти. Нам треба Його сили, Його опіки. І тому молитва конечна кожній людині; вона лежить у природі чоловіка від його початку. Люди молилися завжди й усюди. Навіть, коли їх за це переслідували, коли їм церкви замикали, священиків забирали, ницили їм св. образи й молитовні книжки, то люди все таки молилися. Вони моляться сьогодні в далеких тайгах заслання свого й ще ніколи "Сибір неісходима" не була така багата в молитву, як від часу пересення побожного народу в сибірську каторгу. І нераз у безпомічній муці з їх висохлих і знищених уст вириває ся в небеса оклик надії 120-го псальма: "Підношу очі мої вгору, звідки прийде поміч моя, поміч моя від Господа, що сотворив небо і землю".

2. Треба нам дальше молитися за гарні висліди-успіхи Собору. Вислідами мали б бути здійснення всіх добрих сподівань, що їх має Свт. Отець і майже цілий світ. Наперед мало б це бути оживлення завмерлої віри багатьох та посилення й скупчення сил до спільної боротьби проти комунізму й усякого іншого безбожного руху. Опісля мала б це бути загальна обнова нині так позабутих обичаїв-моралі християнської. На сам кінець одна з найбільше пожаданих справ, яку б усі хотіли успішно й гарно довершити, це з'єднення всіх християн у світі.

Чекаємо на великі успіхи Собору. Чекаємо нетерпеливо, бо наш світ переходить тепер великі переміни. Всі те признають, всі те бачать, і всі перелякані. Та й нераз самі віруючі питаються, яке будуче чекає нас тепер. Одна св. Церква сміливо глядить у невідому даль. Вона має запевнення від свого Основоположника Христа, що перетривае во віки. І Христова наука завжди буде для людей: дорога і правда й життя!

Одним із найсильніших доказів вічної живучости, вічної молодости (за улюбленим висказом Папи Івана 23-го) св. Церкви Христової буде якраз цей Вселенський Собор. Бо декому здавалося, що св. Церква давно замкнулась у гробі в своїх незрушимих догмах. Її непомильність у навчанні ніби не припускае можливости змін, уліпшень, поступу. А тим часом св. Церква з великим трудом праці і немалими видатками приготовляе Собор, де якраз неодне, що не мало дотепер яснішого означення, буде означене. Неодне ж буде навіть змінене в церковних законах і звичаях.

Дехто знову думав, що коли Папи дістали признання привілею непомильности у справах віри та моралі, то вже ніколи Собору не буде треба, бо сам Папа може сміло все вирішувати. А ось це сам Папа скликае Собор (і то проти волі багатьох), щоб з'їхалися епископи з останніх закутин світу та принесли з собою свої проблеми і свої розв'язки на них. Хоча Папа непомильний і Собор із Папою є непомильний, але на людську рахубу така велика маса єпископів, злучених із Папою, дають більше торжественности та скоріше наклонюють людей приймити соборні постанови, одобрені Папою.

Надією та великим успіхом Собору, сподіваються, буде монументальне враження Собору на запрошених гостей не-католиків, бо вони ясно побачуть на Соборі, яка направду св. Церква одна-єдина, в своєму заряді та в своїй науці й дисципліні. Коли католик піде зі свого села-міста денебудь у світи та зайде там до католицької церкви, там зараз почувається як у себе дома. Бо знайде там усе, що лишив за собою в рідному світі.

І вкінці величезним успіхом Собору буде те, що ввесь світ побачить ясно, як Христова Церква не лише живе, але ще розвивається. Їй співали похоронні марші, про Неї писали, як про ту, що їй уже сонце заходить. А тимчасом ні, щераз ні. То не захід католицького сонця — а життя. Це світлий, ясний, росяний ранок, — початок ще світлішого і ще чудовішого дня. Подих вітру з гір Ватикану несе нам запах нового життя, буйної весни, а не задуху порожнього гробу або цвинтарища.

Тепер св. Церква може говорити словами 32-ої глави Второзаконня: "Прихилітесь небеса... слухай і ти, земле: Нехай як дощ ллється наука моя, як роса промова моя, як рясні краплі на траву, як буйний дощ на билину. Бо ім'я Господа прославляти буду: Воздайте славу Богові нашому".

"Приходіть до мене всі, струджені й обтяжені, а я вас успокою..."

(Мат. XI. 28)

ПОДЯКИ

Складаю найсердечнішу подяку Пресвятому Серцю Христовому та Непорочній Діві Марії за вислухання молитов і виздоровлення з двох тяжких недуг.

Ольга Ощипко, М. Ш.

Складаю найщирішу подяку Матінці Божій і св. Терені, св. Антонієві та Слузі Божому Митр. Андрієві за вислухані молитви та одержання багато ласк.

І. Д., С. Д.

Складаю публічно найщирішу подяку Господеві Богові, що за посередництвом Пречистої Діви Марії і Слуги Божого Митрополита Андрія вислухав мої молитви і наділив мене своїми ласками.

Омелян Тарнавський, Торонто

Дякую Господеві Богові за вислухання моїх молитов через заступництво Божого Слуги Митрополита Андрія Шептицького.

М. К., Ф.

Рівночасно залучую моні ордер на $10.00 і прошу зужити $5.00 на пресовий фонд "Світла", а других $5.00 передати ласкаво на кошти беатифікаційного процесу Митрополита.

Молитва за Вселенський Собор

(подана в "Оссерв. Ром." дня 7 жовтня 1960).

Божественний Душе, посланий Вітцем в ім'я Ісуса, Ти що спомагаєш і непомильно ведеш Церкву, вилий повноту Своїх дарів на Вселенський Собор.

Господи душ, найсолодший Потішителю, просвітуй наших Єпископів, які в сердечну відповідь на заклик Римського Архиєрея зберуться на торжественний Собор.

Дай, щоб цей Собор приніс рясні овочі:

щоб світло і сила евангелія щодень більше розростались у людській суспільності;

щоб католицька релігія та її місіонерський розмах набрали нової сили;

щоб осягнено глибше пізнання науя Церкви та спасенне скріплення християнських обичаїв!

Найсолодший Посітителю душ, закріпи нашого духа в правді, серця ж наші неслухняними зроби, щоби постанови Собору знайшли в нас великодушне прийняття і старанне виконання.

І ще просимо Тебе про овечок, які не є вже більше в одинокій вівчарні Ісуса Христа. Вони славляться іменем християн. Дай, щоб вони могли знайти вкінці одність під одним Пастирем.

Повтори в наших днях свої чуда, гей би в другій П'ятдесятниці, і вчини, щоб свята Церква, ціла зібрана в найгарячішій молитві довкола Марії, Матері Ісуса, та під проводом Петра, стала царством Божественного Спасителя, царством правди, справедливости, любови й миру. Амінь.

(Відпуст 10 літ тим, що відмовлять цю молитву сокрушеним серцем. Повний відпуст за звичайними вимогами тим, що її відмовляють щодня продовж цілого місяця. Апост. Пенітенц. 23/IX. 1959).

Дозволяється друкувати.
Ч. Орд. 163/61.

† **ІСИДОР, Єпископ**

дита.

Дякуючи згори остаю з християнським привітом.

Климентина Кульчицька, Філядельфія

Р. Богачевська складає глибоку подяку Зарваницькій Матері Божій та посередництву Слуги Божого Андрія за одержані великі ласки.

Пані Стефанія Гриневич дякує Найсолодшим Серцям Ісуса й Марії за вислухані молитви через заступництво Слуги Божого Митрополита Андрія Шептицького.

о. С. Іжик

ОДИН ІЗ ПЕРШИХ

(Світлій пам'яті першого українського сенатора Василя Вала)

Господь Бог обдаровував український нарід у різних часах його буття визначними провідними одиницями. Історик золотими буквами вписує тих, що були першими в житті політичному, релігійному, літературному чи мистецькому. Всі ті перші є піонерами в даній ділянці суспільного життя. Вони проломлюють леди, орють ниви, засівають зерно.

Хто буде писати історію українців Канади мусить не тільки згадати, але й товстими літерами підкреслити такі постаті, як бл. п. *Василя Єлиняка*, першого поселенця в Канаді, Ісповідника *Кир Никиту Будку*, першого Єпископа, ВПреосв. *Кир Максима Германюка*, першого Митрополита, п. *М. Лучковича*, першого федерального посла, сл. п. *Василя Вала*, першого сенатора, дост. *Михайла Стара*, першого федерального міністра, п. *Н. Бачинського*, першого спікера манітобської легіслятури, Всесв. о. д-ра *Василя Кушніра*, першого Президента Комітету Українців Канади, Дост. *Степана Дзюбу*, першого посадника міста Вінніпегу, столиці канадійських українців.

Тих перших, що ще живуть, ми будемо шанувати, респектувати й слухати, а тих перших, що померли, ми будемо згадувати "не злим тихим словом", а між ними во віки будемо згадувати сл. п. сенатора Василя Вала, який недавно упокоївся в Бозі.

**

З-під фармерської стріхи українських піонерів у Етелберт, Манітоба, — дійшов він до сенаторської палати в Оттаві, столиці прибраної Батьківщини, Канади.

Шлях його життя — це вірний образ життя українських поселенців, які перетворили ліси, корчі, пустарі — у пшеничні поля, які свої хатиліп'янки чи землянки перемінили на гарні доми, маленькі дерев'яні церковці — на величаві мурувані катедри. Хоч самі малописьменні, дітей своїх вивели на професорські, міністерські, посольські і сенаторські крісла. Цей поступ, що його українці зробили за півсторіччя, Апостольський Делегат ВПреосвященний Кир Бадджо назвав "чудесним".

Обдарований Богом надзвичайними здібностями сл. п. Василь Вал ступав милевими кроками дорогою свого життя. Початкову й середню освіту, а опісля університет кінчив він із відзначеннями — золотими медалями.

Вибрав звання учителя. Став педагогом, виховником молоді. Задля своєї солідности здобув пост директора середньої школи в місті Вінніпегу, хоча віком був дуже молодий. Попри своє професійне зайняття він знаходив час на суспільно-громадську працю серед українців.

Як щирий український патріот кинувся у вир організаційного життя. Тереном його праці стали українські католицькі організації: УКЮ і БУК. У 1946 році для всіх організацій типу Католицької Акції, він творить Централю, якої стає президентом. У своїй організаційній праці прямував до перфектности, малим ніколи не вдоволявся. Його бажанням було, щоб українці були зорганізовані, здисципліновані й активні. Його остання акція в цьому 1962 році була спрямована до однієї цілі: "У кожній місцевості, щоб постали й зміцнилися клітини: БУК, ЛУКЖ, УКЮ, Обнови, Запомогового Братства св. о. Николая та щоб вони здобули тверду фінансову базу. Над усіми цими клітинами, щоб сильною і діяльною була Всеканадійська Централя Українців Католиків!" Це був його ідеал, який на жаль вповні не здійснився з приводу його несподіваної смерти.

Властиві здібності сл. п. Василя Вала заблисли тоді, коли він став сенатором. На цьому високому форумі не тільки українці, але й англомовний світ пізнав в особі сенатора Вала правдивого державного мужа.

Перший раз за 60 років побуту українців у Канаді, ми одержали сенатора. Він був цим нашим піонером у сенатській палаті.

На нього були звернені очі всіх: "Що він покаже? Чи українці гідні мати сенатора?" Він же ж був віком наймолодший із усіх сенаторів, бо ж мав тільки 44 роки. Але його виступи були гідні подиву. Він усе говорив, як педагог, учитель. Свою ролю, як першого сенатора українського роду, він зрозумів, як слід. Знав, що має бути амбасадором поневоленої України. Зрозумів, що йому припала ця честь і відповідальність бути речником усіх українців у Канаді та водночас українців із замкненими устами на Рідних Землях.

У канадійському сенаті він перший заговорив про 22-го Січня — День Соборности й Державности України. Говорив він про Листопадовий Зрив і Шевченківські Роковини. Як ревний християнин найбільше вболівав він над долею переслідуваної комуністами на Рідних Землях Української Церкви. Хоча був католицького віровизнання, то на публичному форумі він ставав в обороні обидвох Церков: Української Православної та Української Католицької. В обороні цих Церков він говорив в ОН у Нью Йорку та на конференціях НАТО в Парижі. Зокрема старався в дипломатичний спосіб прийти з поміччю Митрополитові-Страдальцеві Кир Йосифові Сліпому, який ще досі карається на засланні.

Українські організації в Канаді та ЗДА запрошували його з промовами на всі більші свої маніфестації. Він ніколи нікому не відмовив. Уважав, що це його святий національний обов'язок. Але надмірна й напружена праця підірвала його здоров'я: на пості амбасадора України він віддав останні хвилини свого життя.

Сл. пам. сенатор Василь Вал це була глибоко віруюча людина, справді практикуючий католик. Своєї релігії він не стидався. Враз із своєю Дружиною панею Любою (дочкою бл. п. о. Пантелеймона Божика) приступав до Св. Тайн. Був скромний і покірний супроти Господа Бога та послушний супроти Церковної Влади. Він усе був до диспозиції нашого ВПреосвященного Митрополита Кир Максима, бо знав, що голос Церкви — це голос Бога.

Характер його був чистий мов хрусталь. Засади життя чи особистого чи громадського були принципові. Був людина "а нем же льсти ність", правдивий український джентельмен. До цього високого рівня хотів він підтягнути ввесь український загал у Канаді. Показував правильний шлях, яким повинні ступати українці в діяспорі, щоб цим шляхом осягнути найвищі Божі й національні ідеали.

Сл. пам. сенатор Василь Вал це *перший із перших*. Це вірний син Канадійської України. Для нас у Канаді він був: учителем, організатором, провідником, дипломатом, амбасадором, оборонцем і взором правдивого глибоко віруючого і практикуючого християнина-католика. Перед його Великим Духом ми клонимо свої голови.

Не шукання правди робить нас щасливими, а Її посідання! Тілом блукаємо по землі, але серцем мешкаємо в небі.
Св. Августин

Маємо право вживати найвищого імени: ми християни, діти Бога, Його приятелі й тіло Його (містичне). **Св. Іван Золотоуст**

Утікаємо перед смертю, але саме туди, де вона нас жде.
о. Гайнріх Зузо Брави

Дурне воно казати, що людина переводить час. Ні, це час переводить нас. **Св. Климентій Марія Гофбавер**

Ніяка ласка не сходить з неба на землю, яка не проходила б крізь Маріїні руки. **Св. Петро Дам'яні**

Коли направду любию Марію, то я певний свого спасіння.
Св. Іван Бержманс

Любов до Марії — це моя найвища любов: я любив Її заки ще Її пізнав. **Св. Іван з Арсу**

Це Божа воля, щоб ми все діставали через Марію.
Св. Бернард

Де золото й срібло (гроші) пильнують серця, там надія й любов постійно стоять за дверима. **Данська приповідка**

ГЕРБ КОЛЕГІЇ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО У ВЕСТОН, ОНТАРІО

Герби є знаним способом розрізнення народів, громад чи осіб, а проявляються від давен історії людства. Наука про герби та її значення називається "геральдика".

У теорію геральдики входять три ідеї: 1) особиста емблема; 2) декоративна ідея, що вказує на особистість, яку виражає дана емблема; 3, конечність ідентифікації — розрізнення.

Для школи Колегії Святого Василія Великого продумано якраз таку особисту емблему. На чорному й червоному тлі розложено Василіянський герб, кленовий листок, тризуб, книжку, перо, напис, синій пасок і золоті букви. Це все творить особисту емблему.

Декоративна ідея цієї емблеми виражає особистість школи та її вчителів і учнів.

1. Чорне тло виражає ченців-монахів ('чорне духовенство' Чину Св. Василія Великого, які школу ведуть і в ній навчають.

2. Червона барва другої половини гербу означає льояльність, що в історії доходила деколи аж до пролиття крови, вірність, про яку всі будуть старатися, її цінити, нею гордитись і її боронити.

3. Василіянський герб, у якому горить вогняний стовп понад овидом земської кулі та сполучує небо зі землею, представляє св. Василія Великого, як його бачив св. Єфрем Сирійський у видінні на пустині та чув голос із неба: "Такий то є св. Василій Великий". Це для нас і для грядучих поколінь буде також представляти св. Василія, якому ця Колегія присвячена. Бо св. Василій не лише навчав та боронив правд віри і людських прав; із горіючою любов'ю віддавався він також вихованню і спасінню безсмертних душ, головно ж молоді. Він пробив шкільництву дорогу до гуманізму, поручаючи вживати навіть і поганських авторів, щоб християнські учні могли вибирати з них речі добрі, а відкидати злі, та так набувати широкого знання. — Горіючий стовп св. Василія горить над земською кулею. Це означає, що сини св. Василія той вогонь поширять у цілому світі. Так воно й сталося. Монахи Сходу в Греції, Вірменії, Ливані, у Св. Землі, на Атосі, в Єгипті — це Василіяни. Василіяни є в Італії, в Австрії, на Закарпатті, в Румунії, Югославії, в Мадярщині, в Англії, Канаді, у Злучених Державах Америки, у Бразилії, Аргентині й Австралії.

Горіючий Василіїв стовп огортають дві галузки. З лівого боку оливкова галузка миру, який можна осягнути тільки йдучи за науками, згідними з Божою правдою. — Із правого боку дубова галузка незломности, відваги, ревности, завзяття в обороні правди й добра, чого якраз будуть учити і вчитися в Колегії Святого Василія Великого. — А цей Василіянський герб завершує сонце з написом I.X.C. 'Ісус Христос Спаситель', який є "світлом світу", що просвічує уми й загріває серця до любови й ревности та світить усім у боротьбі з пітьмою злоби, заблуду й неправди.

4. Вдолі є кленовий листок, емблема Канади — нашої держави. На кленовому листку змальовано тризуб св. Володимира, наш тризуб завершений св. Хрестом. Це емблема християнської Руси-України, якої частинка сьогодні є тут на терені Канади. Тут у свободі український нарід може заховати свою національність і релігію під сяйвом св. Хреста.

5. На самому долі перо і книжка. Вони означають науку, письменство й літературу. На книжці напис у грецькій мові: "МЕГАЛА АЙТЕЙТЕ", це особистий клич св. Василія, що в перекладі означає: "великого бажайте", "до великого стреміть", "до величніх речей прямуйте". Цей клич є кличем Колегії Святого Василія Великого. За цим кличем наші учні будуть здобувати знання і мудрість з найкращих джерел, під найкращим проводом, для найкращих цілей, у найкращій школі. Під цим кличем у цій новій школі молоді юнаки будуть учитися правд Божої науки, будуть учитися клясичних наук із славної творчости давніх віків, будуть учитись історії всього світу й людства, а особливо славної та світлої історії нашого рідного народу й держави, будуть учитись академічних наук модерного світу, та, здобуваючи всю цю мудрість і знання, будуть виховувати свого характери, заправляти свою волю до доброго, розвивати сили свого ума, спрямовуючи свої сили й снагу до осягнення найкращих ідеалів у житті.

6. Цілий герб багато опоясаний королівсько-синьою лентою зі золотими буквами S. B. C., що є скороченням латинської назви Sti. Basi-

lii Collegium — Святого Василія Колегій. Синя і золота барва — це барви Колегії, бо так як синьо-жовта або голубо-золота барва є барвою України, так само ця королівська барва є відзнакою Колегії Святого Василія, бо ж Василій (по грецьки = ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ) означає "королівський". Наша же школа справді королівська. Вона збудована великим коштом, гідним короля, — бо, коли ми скінчимо будову та її устаткування, вона буде коштувати півтора мільйона. Вона збудована як королівська твердиня, що можна завважити з грубих сильних мурів: вона збудована для добра нашого народу — для нашої молоді. Вона збудована синами св. Василія Великого на честь св. Василія й заслуговує мати його за свого покровителя. Вона збудована на славу Бога, що є Паном-Царем неба й землі, відвічною й незмінною Премудрістю.

Конечність відмітити таким гербом нашу Колегію виринає з того, що тепер є багато різних шкіл, до яких ходять тисячі учнів. Вони зосереджують біля себе свої гуртки, мають свої окремішності, свої кличі, свої ідеали. І наший Колегії та її учням треба такої відзнаки, якою вони зможуть відрізнити себе від інших.

С. С. Я.

о. Севастіян Сабол, ЧСВВ

БАГАТО ЛЮДЕЙ ЗАПИТУЄ...

Знаємо, що Церква деколи уневажнює подружжя. Які мусять бути причини, щоб осягнути таке уневажнення?

Церква не може уневажнити, й ніколи не уневажнює подружжя, яке в дійсності законно існує. Вона може тільки проголосити, що таке й таке ніби подружжя не є правдивим подружжям; бо немає в ньому чогось, чого конечно треба до законного подружжя. Церква дає таке проголошення тільки після дуже точного й подрібного слідства, яке мусить безсумнівно доказати, що це й те ніби подружжя не є правдивим подружжям із якогось істотного браку.

Є три головні причини, що роблять подружжя незаконним, а через це і неправдивим.

Перша з цих головних причин, це брак належної форми, себто незахованих приписів Церкви відносно самого вінчання. Церква приписує, що католицька сторона, тільки тоді законно і правдиво вінчається, коли вінчається перед управненим католицьким священиком та перед двома свідками. Якщо католицька особа вінчається з католицькою чи некатолицькою особою але перед некатолицьким духовним чи перед цивільним урядовцем, тоді вона не захувала одного з істотних приписів св. Церкви і через це таке подружжя не є правдивим подружжям. Але подружжя може бути неважне також і тоді, коли б молоду пару вінчав католицький священик але не на території своєї парохії без особливого позволення, або коли б вінчання відбулося без приписаних двох свідків, або не була б спонена інша якась істотна вимога, поставлена св. Церквою. Це легко доказати, що хтось вінчався поза Церквою, чи при вінчанню бракувало чогось істотного і тому проголосити таке вінчання неважним — це дуже легка річ.

Другою причиною неважности подружжя є законна. Церквою узнані і проголошені перешкоди. А таких перешкод є кільканадцять. Ось, напр., католицька Церква забороняє католицькій стороні вінчатися з нехрещеною особою, з поганином. Церква може дати диспенсу від тієї перешкоди, але ось, може статися, що священик забув попросити єпископа за таку диспенсу, або нехрещена особа могла виказуватись фальшивою метрикою свого ніби хрещення. Коли священик звінчає так особи то їхне подружжя неважне. Або ось хтось повінчався з дуже близьким кревним, як брат із сестрою, з кузинкою, з тіткою, чи дівчина із своїм кузином, із своїм вуйком, ошукуючи при тому священика, або просто не знаючи про те що вони такі близькі кревні собі; тоді таке вінчання є неважне, отже і подружжя є неважне. Або ось хтось подібно повінчається з близькими свояками, як от, коли б удовець узяв за жінку сестру своєї покійної дружини, або мати своєї покійної дружини, або її доньку з іншого подружжя, то таке подружжя також було б незаконне. Великою перешкодою було б також і те коли б хтось був тілесно нездібний до подружнього життя, далі, замолодий вік, або духовне спорідненя, як напр., коли б хлопець оженився із своєю хресною мамою, чи з жінкою, що охрестила його. Таких і подібних перешкод є кільканадцять і тільки священик та церковний суд може порішити на підставі документів і свідків, чи такі перешкоди справді існували, або ні, і, залежно від того, Церква може проголосити якесь подружжя неважним. Адже ж може статися, що хтось не знав, що особа, з якою вінчається, є його кревною, чи посвяченою, заборонену ступіні, або тілесно нездібною жити подружнім життям, і так далі, і доперва пізніше виявляється, що така й така перешкода існувала в часі вінчання. Такі особи, хоч як люблятся, мусять розійтися, бо їхне подружжя вже саме собою є неважне, а як випадково вони не люблятся, тоді для них саме є вихід із тяжкого положення: Церква, після прослідження такої справи, може проголосити їхне подружжя неважним.

Є ще і третя причина, на підставі якої Церква може проголосити чиєсь подружжя неважним, а це, коли одне з молодят було силою і несправедливо змушене до подружжя, хоч, звичайно, тяжко це доказати; або коли молодята перед шлюбом не мали доброї волі увійти в правдиве християнське подружжя, але це також тяжко доказати. Під тим, що кажемо, що не мали доброї волі, розуміємо наступне: або молодята, відбуваючи обряди вінчання, в дійсності не хотіли вінчатись і бути одруженими, а тільки для комедії відбули вінчальні церемонії, — а це тяжко доказати після кількох років співжиття; або молодята, ідучи до вінчання, хотіли повінчатись і бути одруженими, але вже наперед домовились на тому, що не сповнять істотної вимоги подружжя, себто домовилися, що не будуть мати дітей, — але це також тяжко доказати; або, по третє, коли молодята також уже наперед домовляються, що хоч вони і вінчаються церковно, то вінчаються тільки "на пробу" і коли не буде їм добре, то вони розійдуться. Такі молодята не приймали св. Тайну Подружжя як нерозривну Тайну, а через це таке їхне подружжя є неважне від самого початку і їхнє співжиття в такому ніби подружжі, є чужолоством. Але, що вони домовились про це перед вінчанням, це також незвичайно тяжко доказати і тому в таких, тут згадуваних випадках, Церква дуже рідко може проголосити неважність подружжя.

У деяких легших і очевидних випадках таке проголошення про неважність подружжя дає місцевий єпископ, чи радше митрополит, але тяжчі й більш замотані справи йдуть до Риму, де розглядає їх найвищий церковний суд, а це розглядання і збирання різних свідоцтв триває нераз дуже довго. Але кажемо ще раз: Церква не може розв'язати чи уневажнити подружжя, що є правдивим подружжям, а може тільки ствердити і проголосити, що якесь подружжя є фальшиве, подібно, як держава проголошує, що оце на ринку появились фальшовані гроші, фальшиві, хоч і подібні до правдивих. Подружжя ж зав'язане за всіми приписами й вимогами Церкви є правдивим подружжям і ніхто на землі, навіть Христова Церква, не має права ані сили розв'язати його.

Якщо Бог знає все і знає також і те, що такі і такі люди підуть до пекла, тоді нащо дозволив, щоб такі люди народилися на світ?

Щоб відповісти на це питання, візьмемо для пояснення ось такий приклад. Скажім, що 400 років тому прибуло до Америки 10,000 людей з Англії і поселилися, напр. в околицях Нью-Йорку, де в тих часах ще ніхто інший не жив. Ті нові поселенці в щойно відкритому краю рішили створити собі самостійну державу, з президентом, парляментом і законами, щоб усі громадяни мали забезпечений добробут, справедливість і охорону. Творець такої держави, напр. якийсь Лорд, знає наперед, що не всі громадяни будуть вірно повинуватися законам нової держави. Тих, що не будуть повинуватися, держава буде мусіти карати. Через це покарані будуть нещасливі, але нещасливі будуть вони із своєї власної вини, а не з вини законодавця. Іншим громадянам дальше добре буде вестися. Держава осягає свою ціль — добробут громадян, а ті, що їх покарано за непослух законам держави, — непрямо помагають державі до добробуту, бо їхня кара і нещастя є пересторогою для інших та доброю наукою про те, що як хочеш, щоб тобі добре було та щоб ти не був караний, то мусиш придержуватися законів, а не їх переступати. Законодавець чи засновник такої держави не є причиною нещастя тих, що є карані, як також держава, якої ціллю є добробут громадян, не стратила своєї цілі через те, що декотрі її громадяни, з власної вини, не користають із того добробуту.

Подібно є і з Богом. Бог сотворив людей для вічного життя. Щоб осягнути добробут у вічному житті, Бог дає людям Свої закони, що нормують дорогу туди, а також дає і засоби Своїх ласк, щоб кожний легко міг дійти до того вічного життя. Якщо хтось не придержується тих законів і не хоче користати з допомічних засобів Божої ласки та через це попаде до пекла, то попаде туди з власної вини, а не з вини Бога. Бог знає, що такі не спасуться, але це не марнує Його плянів і не робить Його небесного царства менше вартісним. Як спасені прославляють Бога в небі своїм щастям і є доказом Його доброти і щедрости, якою Бог винагороджує вірність Йому і Його законам, так прокляті в пеклі прославляють Бога своїми муками, бо потверджують Божу справедливість, із якою Бог карає тих, що не заховують Його законів. Казати ж, що Бог не повинен би створити таких людей, що певно підуть до пекла, було б хотіти обмежувати Божу всемогучість. Пекло є на те, щоб відстрашувало людей від зла та щоб принаймні

страх перед вічною карою спонукував їх заховувати Божі заповіді. І він спонукує дуже багатьох та береже їх від гріхів, або скоро доводить їх до покаяння. Це для них велика Божа ласка. Коли ж хтось не хоче користати з тієї ласки, а самохіть пхається до пекла, то він сам собі винуватий. Він іде туди з розмислом та з власної волі. Бог дав йому свобідну волю і тієї волі Він не відбирає та й не буде нікого насильно, мов би за вуха, тягнути до неба.

М. С.

ПРИЗАДУМАТИСЬ ТРЕБА!

Недавно відбулися на Факс Чейз у Філядельфії замкнені реколекції для жіноцтва, якими проводив о. д-р В. Гавліч, ЧСВВ. Це з черги вже треті духовні вправи того типу; видно: популярні і в нас, як серед інтелігенції інших народів.

Відбуті замкнені реколекції це обов'язок для Марійських Дружинниць. Ведені о. Гавлічем реколекції були побудовані на засадах уведених св. Ігнатієм. Ось головна їх тематика: Про релігійний індиферентизм, недугу нашої інтелігенції; уведення в реколекційну заставову; роди молитви; роздума це ціла сила реколекційна; сумнів та іспит сумління; запити й відповіді; історія й значення вервиці з поясненнями; жінка в різних історичних добах; хто я є?; життя природне й надприродне; покликання до слави Божої; про віру в позагробне життя; Божі пляни і як людина відповіла на них; свобідна воля; гріх; дорога звичайна та євангельські ради; жінка під час Христових терпінь: Клявдія Прокула, Вероніка, Єрусалимські жінки та Мати Божа; про чистилище; обітниця Серця Христового; ми повинні бути піонірами.

Реколекції зробили на приявних помітне враження, бо були до деталів прекрасно опрацьовані.—Приходить на думку: як дуже також були б побажані замкнені реколекції для мужчин з інтелігенції. Вони ж мають у наших неспокійних часах багато проблем і потребують духового спокою, щоб довести до рівноваги своє внутрішнє життя, від чого залежить зовнішня дія. І серед наших мужчин є чимало почитателів Божої Матері, які може в юності були Марійськими Дружинниками...

400 літ тому в світі була зорганізована перша Марійська Дружина в Римі, що приготовляла священиків і світських мужчин до служби Церкві. Це було 1563 р. Аж до 1773 р. Марійські Дружини були виключно для мужчин. Хоч тоді не було ще багато Марійських Дружин, проте їх дух був дуже сильний. У світі до 1948 р. зросло дуже число Дружин і появилися жіночі Дружини. На наших землях зорганізували 1902 р. першу Марійську Дружину Пань за часів Митрополита Андрія, ОО. Василіяни у Львові. Відтак пішли інші типи Марійських Дружин.

У добі від 1773-1948 організовано в світі Марійські Дружини з метою захоронити людей перед небезпеками безвірства. Надто легкий підхід при організуванні Марійських Дружин причинився в багатьох випадках до того, що вони втрачали свого справжнього духа. Марійські Дружини згідно з їхньою конституцією з 1948 р. мають відновити свого апостольського духа. Апостольський дух може розцвісти тільки тоді, коли серед членства поглибиться духове життя. Фактично повинен серед них процвітати Дух Вправ св. Ігнатія. Перший раз в історії Марійських Дружин на наших очах бачимо сильний реколекційний рух, що включає 4. 5. 6. 7. а навіть 30-дневні реколекції. Це і є саме наслідок Апостольської Конституції "Bis секулярі". Буйний розвиток Марійських Дружин у світі здивував власті у Римі. Марійські Дружини дали в деяких країнах дуже успішні проекти в ділянці соціяльній та катехитичній: а саме в Мехіку, Бразилії та Колюмбії. Особливо треба згадати працю, яку дали Марійські Дружинники в робітничому русі Мехіка.

Дуже характеристичне для нашої доби є творення професійних Марійських Дружин у ЗДА. Німеччині, Канаді. Японії та Індії, Австрії, Італії і т. д. Це характеристичне, що деякі американські Марійські Дружини не приймають у свої члени тих, які не відбули 8 денних реколекцій, та які не погоджуються їх щороку відбувати. Отець Павлюссен, що є директором Міжнародного Секретаріяту в Римі покладає велику надію на майбутнє у вірності приреченням багатьох Дружинників Божій Матері. Тільки Вона, Мати і наша Цариця може дати кожному Дружинникові (-ці) ясне знання власного покликання до світського апостоляту. Якими сильними були б ми, як би ми усі зрозуміли покликання таке особисте і непереносиме! Мати Божа спеціяльно дасть її відданим слугам, її видимим рукам на землі ту спеціяльну ласку знання цілковито і практично волі Божої в нашому житті.

Застановімося, чи ми зробили вже все, що годиться народові, який перший із слов'янських народів визнав Марію своєю Царицею?

Іван Добрачинський

ЛИСТИ НИКОДИМА

ЧЕТВЕРТИЙ ЛИСТ

Мій любий Юсте!

Коло мене все по-старому.

Пророк відійшов, повернувся до Галилеї. Я вже не бачив його ні разу від тієї розмови на вулиці Офелі. Знаю, що жив пізніше якийсь час в Юдеї, аж до пори, як розійшлася чутка про ув'язнення Йоана. Ірод Антипас, дочекавшися хвилини, коли пророк відійшов із Тиверіяди над Йордан, під'юджений Іродіядою, вислав за ним своїх жовнірів. А ті дігнали його, зловили і замкнули в Махеронті. Це стара твердиня в моавських горах, на пограниччі країни набатейців. Колись Аристобуль боронився в ній перед римлянами. Пізніше на місці знищеного Габінієм замку, Ірод збудував новий, величезний і як завжди, без смаку. Тінь гори Небо нависла над його мурами. Я побував там колись. Це твердиня, якої мабуть без зради немає права здобути. Стоїть на скалі, що вривається дикою, стрімкою стіною в море. Голова крутиться, коли дивитися з муру, а коли стояти на наріжньому портику Соломона, то ще далеко гірше. З інших сторін оточують замок також глибокі провалля, поросли дикою, поплутаною зеленню, повні гарячих джерел, звідкіля добуваються затухлі випари. Це жахливий закуток. На його скелях безсумніву можна скрізь віднайти сліди диявольських герців. Уявляю собі, що безліч нечистих духів нахилені тепер над пророком, що лежить у темниці. Вони люблять таких як він: співаків і мрійників. Устами мрій найлегше вдираються чорти до людських сердець — а коли раз туди дістануться, немає на них ради. Не поможе ні "корінь Соломона", ні найсильніше заклинання.

Коли розійшлася вістка між людьми, про схоплення Йоана до Махеронту, Ісус зник із Юдеї. Добре зробив — коли пророки гинуть, то один по однім. Приклад зараз ливий: ледве Йоан опинився у в'язниці, а вже садукеї почали між собою говорити, що треба би замкнути також пророка з Назарету. Ми з Великої Ради дивимось на нього з деякою поблажливістю. Досі Він не надокучив нам понад міру, а може ще придатися. На те, що громить садукеїв, не маємо причини нарікати...

Отже пророк повернувся до своєї Галилеї. Повернувся — і творить чуда. Безупину дую про те, жадібно ловлю кожну вістку, яку люди відтіля приносять. У здоров'ї Рути немає жодної поправи. Віз котиться дальше. Не можу про те думати, не можу на те дивитися, не можу про це писати — і не можу відірватися від цього ніже на хвилину. Всі інші справи, на які дивлюся, це тільки наче гра тіней. Буцім то важні, але поправді не мають великого значення. Хитаються на поверхні. Вона одна має справжню вагу, прочуваю її на дні кожної справи, наче осад на споді горшка. Живу, їм, п'ю, говорю з людьми. Всміхаюся до них, розважую — але все це хитке мов сон. Усе є сном, тільки ця недуга ним не є. Або краще — вона є також сном, бо і сон не може без неї обійтися. Не знати, коли я більш безрадний супроти неї: чи коли мене мучить у глибокій сонливості, чи коли приходить у блиску сонця й свідомості, безоглядна, наче меч, піднесений над головою.

Недуга корінниться глибоко, мабуть аж у людській душі. Лікарі намагаються її звідтіля викликати, наставляють на неї сильця. Але вона не дається підвести. Приховано та переможно проходить крізь безліч засідок. Рідко знущається над кволими й нужденними організмами. Якщо в них націлюється, то тільки погірдливим ударом ласки. Але тіло — в повні сили, краси і молодости — це її справжня добича. Найбільший її тріюмф — замінити свіже рам'я дитини на обтягнену порепаною скірою кість ропою покритих ліктів.

Доктор Сабатай каже, що недуги це випари пекла, роздмухувані чортами по світі. Але мені здається іноді, що немає на світі нічого, чого б не сотворив предвічний Адонай — отже немає нічого, що не мало б Його тавра. Недуги були створені в часі тих шости днів. Диявол не робить нічого з нічого. Він тільки намагається відвернути твори Всевишнього...

Але пророк із Назарету перемагає недуги. Творить це з подивугідною свободою, гей випадково. Не знаю, що на ділі правди з того, що люди оповідають про Нього, але опишу тобі Його три чуда, про які я чув від кількох людей. Як тільки прийшов до Юдеї — уяви собі: йшов серединою Самарії, по дорозі затримався в Сихарі і кілька днів провів на розмовах із самар'янами — подався до Кани, де раніше зробив це не дуже розумне чудо пере-

міни води на вино. Тоді то прибув до Нього один чоловік із палати Антипа, пів-грек і пів-араб і, як кажуть, не дуже чесний. Усіма силами намагався намовити пророка, щоб вступив до Капернауму й вилікував його сина, хворого на важку недугу. Для здобуття прихильности роздав він дещо гроша вуличній юрбі, щоб вигукувала: "Допоможи йому, Равві, це добрий чоловік! Допоможи йому. Вилікуй йому сина!" Ледве Ісус увійшов до міста, юрба почала ревіти: "Допоможи йому! Допоможи йому". Зупинився, поглянув на них. Стягнув брови. Промовив, як цей, що приніс скарб тим, які ж домагаються про дрібні центи. — Обов'язково хочете знаків і чуд? Не можете без того повірити? Люди втихли й повідчиняли уста. Коли б сказав: "Чому цього нелюда називаєте добрим чоловіком?" — або "Ви взяли гроші і тому кричите — мовчіть — це поганин..." Ні, Він зганив їх за те, що хочуть чуда. Наче б не знав, що тільки тому за Ним ходять! Тоді вийшов із юрби батько хворого хлопця і почав благати: — Зійди, Господи, і вилікуй мого сина. Поспіши, бо він уже вмирає. Дорога вділ не важка. А на поворотну дорогу дам Тобі осла, щоб Ти не мусів спинатися вгору. Зійди, Господи...

Учитель йому перервав: — Вертайся домів, твій син живе. — І пішов дальше своїм шляхом, а юрба за Ним. А той дослівно онімів. Хвилину біг за Назареєм, бурмотів щось, хотів ловити Його за плаща. Потім спинився, почухався в голову, кликнув на своїх і поволікся домів. На другий день знов був у Кані. Його син поздоровів якраз у тій хвилині, коли Він сказав: "Син твій живе!" Розумієш, Юсте? Він його вилікував — одним словом, на віддаль із Кани до Капернауму. Не вимовляв заклять, не дотикав хлопця. Сказав от так собі, наче трохи нетерпляче: "Син твій живе". І в цій хвилині гарячка впала. Хто знає, чи тоді на Офелі не міг також сказати: "живе" — і Рута була б встала. Він не мусів би приходити до моєї хати. Але чи я зумів Йому довіряти? Отже надармо пройшов я побіч Нього.

Вчинив Він також інше чудо. Було це в Ахабара. Він проходив цим містечком — бо ж постійно мандрує з міста до міста, наче б не міг висидіти на місці. (Хто зна, чи не мусить так робити, може військо Антипи топче Йому на п'яти?) — коли Йому назустріч вийшов прокажений. Людина в попереній кутоні[1]) ввійшла до міста! Що ж треба робити у випадку такого нарушення закону? Тільки в Галилеї може таке трапитись. Закон каже, що треба покликати людей і камінням прогнати нечистого на пустиню. Але Він підійшов до людини з закритим обличчям, наче б її не бачив. Тоді недужий почав викрикати: "Равві, уздоровн мене! Равві очисти мене! Я був грішний, але вже довго страждаю. Уздоровн мене. Коли схочеш, можеш мене очистити..." Здавалось спочатку: Він не чув тих окликів. Але зупинився, почувши останні слова. Змірив зором недужого. Витягнув руку і поклав її на прокаженого. "Так, хочу" — сказав. Біла скіра на долонях нечистого вподібнилася до бронзи, наче б упала на неї тінь. Чоловік підніс руку і гострим рухом здер з голови плахту, що заслонювала йому обличчя. Воно мов вогнем горіло: ранами вижерті місця наповнялися тілом, плями зникали, наче б змивали їх невидимі руки. "Равві!" крикнув і впав на коліна. Плач, сміх і зойк здавив його, не міг вимовити слова більше. Пророк похилився над ним і сказав: "Іди в мирі. Візьми два горобці, кедрове дерево, кармазинову нитку і галузку ісопу. Йди з тим до священика з Кад. Нехай скаже, що ти очищений. А потім зложи жертву, як велить Тора. Більше не гріши і не розказуй нікому, хто тебе уздоровив..."

Знову ця якась недбайливість... Одно слово "хочу" і з чоловіка опадає найжахливіша з недуг. А потім: "не розказуй". Наче б хотів сказати: це дрібна річ, немає про що говорити. Але що ж супроти цього не є дрібницею? Якщо лікування недуг і страждань є нічим — то в чому міститься основний зміст Його післанництва? Я вже казав тобі, що слова того Чоловіка отвирають пропасть. Звучать, як звичайні людські слова, але, раз прогомонівши, не втихають. Навпаки: ростуть у звук. Могутніють відгомоном. Так само як Його діла. Уздоровив одну людину — це досить. Але коли уздоровлюється цілий ряд — чин цей уподібнюється до кам'яної лявіни, яка зачинає скочуватись по гірському збіччі. Можна сто разів казати "не розказуй", але скочуване каміння само кричить.

І врешті третє чудо. Зійшовши на берег озера, до Капернауму, це місто Йому найміліше від коли прогнано Його з Назарету (зараз тобі про це розкажу!), Пророк подався на шабас до синагоги. Коли шелія[2]) скінчив псальми і звернувся до приявних, щоби вказали Того, який мав читати пророків, Назарей підніс руку. Сміливо виступив на тебуту[3]). Газан[4]) подав Йому звиток пророків. Він якраз збирався відчитати перший рядок, коли раптом у юрбі почувся дикий вереск. Це кричав біснуватий. Диявол має сьогодні владу над багатьма іспо-

(Продовження на 370 сторінці)

[1]) Кутона — одяг.

[2]) Урядовець синагоги.

[3]) Піднесення для тих, що читали псальми.

[4]) Псальмоспівець.

УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО "ДОБРА КНИЖКА"
приступило до видання

"Вибраних творів" Теофіла Коструби

Повище вийде п'ять томів "НАРИСІВ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ".

На перший том "Вибраних творів" вийшли

"НАРИСИ З ЦЕРКОВНОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ X-XII СТОЛІТТЯ"

Зміст першого тому такий:

Від Видавця. — 1. Слово автора до першого видання "Нарисів". — 2. Католицька правовірність Володимира Вел. — 3. Генеза українського церковного права. — 4. Київський митрополит Іван. — 5. Олексій Болгарин, київський митрополит. — 6. "Поставлення" Іларіона. — 7. Вибір Климa Смолятича. — 8. Культ св. Климента Папи в давній Україні. — 9. Польський лист про Українську Церкву з XI стол. — 10. Перший паломник із України. — 11. Заграничні зносини князя Ярослава Мудрого. — 12. Перший король України, Ярополк - Петро Ізяславич. — 13. Політика короля Данила Романовича. — 14. Характер Данилової Унії. — 15. Юрій чи Лев? Хто основав Галицьку Метрополію. — 16. Церковно-релігійна ідеологія в княжій Україні.

Сторінок 142. — **Ціна $2.00, в півполотні $4.00.**

Як другий том видавця вийшла 1962 р.

"ІСТОРІЯ УКРАЇНИ"

коротний курс — перша частина

Зміст цього тому такий:

ПЕРЕДМОВА. — ВСТУП. 1) Ціль історії. 2) Національна історія. 3) Історія України.

ПЕРЕДІСТОРИЧНІ ЧАСИ: — Старокам'яна доба (палеоліт: 1) Старий палеоліт. — 2) Молодший палеоліт. — Література. — **II. Новокам'яна доба (неоліт) і бронзова доба:** 3) **Переходова доба (мезоліт).** — 4) Причини змін у культурі. — 5) Неолітична культура України. — 6) Індоєвропейське питання. — 7) Бронзова доба України. — Література.

ПРОТОІСТОРИЧНІ ЧАСИ: III Україна на початку історії: 8) "Скитія". — 9) Політична доля "Скитії". — 10) Готи. — Література. — **IV. Слов'яни:** 11) Гуни й авари. — 12) Слов'яни. — 13) Хозари. — 14) Створо-українська суспільність. — Література.

КНИЖА ДОБА: У. Початки Руської Держави: 15) Норманісти й антинорманісти. — 16) Дуалізм політичного устрою княжої України. — 17) Русь, а слов'яни; "Руська земля". — 18) Хронологія Руси. — 19) Українські степи VII — IX ст.; Мадари. — 19a) Територія степової Руси. — 20) Полани й генеза Руської Держави. — 20a) Київська традиція. — Література. **VI. Поганська держава IX.-X. ст.:** 21) Шляхи й торгівля. — 22) Перші історичні князі. — 23) Печеніги. — 24) Початки християнства в Україні. — 25) Святослав. — 26) Святославові сини. — Література. — **VII. На верхах: християнська імперія:** 27) На роздоріжжі. — 28) Хрещення України. — 29) Церковно-релігійна ідеологія старої України. — 30) Україна в кризі християнських народів. — 31) Усобиця; св. Борис і Гліб. — 32) Ярослав і Мстислав. — 33) "Руська Правда". — 34) Внутрішня діяльність кн. Ярослава Мудрого. — 35) Зв'язки зі Заходом; смерть Ярослава. — Література. **VIII. Руська Держава на переломі могутности:** — 36) Заповіт Ярослава Мудрого. — 37) Організація української Церкви. — 38) Князь і громадянство. — 39) Спільна діяльність Ярославовичів (1054-1073). — 40) Останні Ярославовичі (1073-1093). — 41) Святополк Ізяславович (1093-1113) і любецький з'їзд (1097). — 42) Повість временних літ. — 43) Володимир Мономах (1113-1125) і Мстислав Мономахович (1125-1132). — Література. — **IX. Східня Европа в XII ст.:** — 44) Доосередні й відосередні сили. — 45) Держава і громадянство. — 46) Історіографія Східньої Европи XI - XIII ст. — 47) Патріотизм. — 48) Роля Церкви в суспільному житті. — 49) Землі-князівства у Східній Европі. — 50) Західньо-українські землі. — 51) Доля Київського Князівства в рр. 1132-1157. — Література. — **X. Галицько-Волинська Держава:** — 52) Князь Ярослав Осмомисл (1153-1187). — 53) Українські землі в 2 пол. XII ст. — 54) Територія Галицького Князівства в XII ст. — 55) Роман Мстиславович і об'єднання Волині з Галичиною. — 56) Галицьке боярство і скитальство Романовичів (1205-1214). — 57) Політика Данила Романовича до 1230 р. — 58) Об'єднання спадщини Романа Мстиславовича (1230-1245). — Література. Стор. 288. **Ціна $3.00, в полотні $5.00.**

Як четвертий том "Вибраних творів" вийшла праця п.н.:

ЯК МОСКВА НИЩИЛА УКРАЇНСЬКУ ЦЕРКВУ

Зміст цього тому такий:

1. Вступні замітки. — 2. Власноручний мордъ царя Петра, доконаний на полоцьких василіянах. — 3. Пірвання й заслання єпископа Д. Жабокрицького. — 4. Уманські мученики. — 5. Бердичівські ісповідники. — 6. План Катерини II для знищення Унії. — 7. Чому падала Унія в часах Катерини II. — 8. Греко-католицька Церква в "Тернопільському Краю". — 9. "Возсоєдиненіе" уніятів у Росії 1839 р. — 10. Московські замисли проти Гр.-кат. Церкви в Галичині в 1914-1915 рр. — Від Видавництва. Стор. 96. **Ціна $0.50.**

Дальші томи в приготуванні. Кожний том є для себе окремою цілістю й можна його окремо набувати.

Всі замовлення й грошеві посилки слати на адресу:

THE BASILIAN PRESS
286 Lisgar St. — Toronto 3, Ont. — Canada

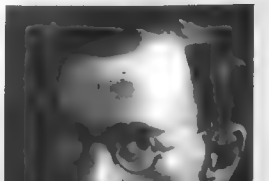

Теофіл Коструба

о. Г. В. Целлер

ПРИГОДИ ЯКОВА

Сон у Ветелі. Прибуття до Гарану.

Однієї ночі в часі мандрівки Господь послав Якову сон, у якім поблагословив його змагання та запевнив його, як колись Авраама, що його *нащадків буде стільки, як піску на землі, і що в ньому будуть благословенні всі люди на світі.* Яків бачив у сні драбину, по якій ангели входили вгору до неба і сходили вниз. Пробудившися ранком Яків збудував із каменя, на якому спав, свого роду вівтар і прозвав його Ветель, себто "дім Бога". Опісля ж подався в дорогу та прибув до східньої країни: до Гарану в Мезопотамії. Там він мав у виборі дружини подібні пригоди як його дідо у виборі Ревеки для Ісаака. З тією тільки різницею, що коли Ревека подружилася зразу з Ісааком, Рахеля і Яків мусіли ждати чотирнадцять років. А сталося це ось як:

Яків на службі в Лавана. Подвійне подружжя.

Яків залюбився в молодій дівчині Рахелі, що була дочкою Лавана, брата Ревеки. Він вирішив безкоштовно працювати дядькові сім років у заміну за вибраницю свого серця. Коли надійшов день подружжя, син Ісаака дістав дочку Лавана, але не ту, якої сподівався. Лаван мав дві дочки: Лію і Рахелю. Східній звичай велить, щоб під час вінчання молода була заслонена від стіп до голови. Коли Яків відслонив свою дружину, з острахом побачив, що це не була його вибранка. Лаван, подібний у дечому до своєї сестри Ревеки, вияснив йому, що їхні звичаї не дозволяють видавати молодшу дочку заміж доки старша не знайде чоловіка. "Коли" казав дальше Лаван, "працюватимеш у мене чергових сім років за ту саму плату, немає жадних перешкод, щоб і Рахеля сталася твоєю жінкою."

Таким чином Яків, який торгувався колись зі своїм братом за право первородства, тепер мусів торгуватися зі своїм дядьком за наречену. За колись нечесно отримане благословення — він стався тепер жертвою такої ж нечесної гри. Проте Яків так полюбив Рахелю, що прийняв Лаванові умовини та став працювати чергових сім років. Пізніше вони повінчалися, тим разом уже так, як годиться.

Чотирнадцять років вигнання і важкої праці вплинули дуже добре на характер Якова, хоч до святости його ще далека була дорога. Пізніше Яків набуде всіх прикмет святця. Але покищо був він нерішучий і слабкий. Не мав сили покинути Лавана. Хоч як йому там було важко, всетаки перебув у Лавана дальших шість років.

Яків утікає з Гарану

При кінці двадцятого року служби Яків забрав свою родину і, скориставши з неприязности Лавана, втік із його хати. Коли Лаван довідався про це, пустився в погоню за втікачами. По трьох днях зловив їх у пустині. Лаван пробував усіма способами повернути їх до свого господарства. Але дарма. Тимчасом виявилося, як дуже Рахеля була подібна до свого батька і тети що-до чужих речей: не зважаючи на провірку, вона всетаки зуміла заховати деяку посудину з Лаванової хати...

Яків зустрічає Єсава

Яків і його челядь з острахом наближалися до старої батьківської хати. Яків не знав, як прийме його брат Єсав. Двадцять років — довгий шмат часу, але, ніде правди діти, Яків був свідомий, що повівся негідно супроти Якова. По нараді вирішено — з уваги на безпеку — поділитися на дві групи та післати звідунів до Єсава. Але виявилося, що побоювання Якова не мали основ: його брат був зразком увічливости, готовий забути те, що було. Зупинившись на коротко в Сокоті й Салемі, Яків укінці замандрував до Ветелі, де колись ночував по дорозі в Ханаан. Звідсіля було вже недалеко до його батьківщини. Але перед прибуттям до батьківської хати Яків мав Богом даний сон, у якому його ім'я було змінене на Ізраїль. Це важлива подробиця, бо не тільки означує важливу подію в особистому житті патріярха, але також і в житті жидів, що прийняли це ймення за своє. Вибраний нарід називатиметься відтепер дітьми Ізраїля. А Ізраїль тепер буде "Божим першуном" і вже більше не буде підмінювати ролі свого брата.

У Ветелі або Мамбрі Яків перепросив свого батька Ісаака і вони посдналися. Тимчасом померла Ревека. Радість спричинена прибуттям до батьківської хати примеркла від смерти його улюбленої дружини Рахелі, в часі родів її другого сина Вен'ямина. Почуємо ще більше про цього Вен'ямина та багато більше про його старшого брата Иосифа. Тут зазначимо тільки, що Йосиф і Вен'ямин були дітьми Якова й Рахелі. Матір'ю інших дітей була Лія.

Смерть Ісаака

Незабаром по смерти Рахелі, доживши 180 років, помер також Ісаак. Знаємо, що його сини Єсав і Яків похоронили його. Єсав покинув батьківську хату, коли туди спровадився Яків, але прийшов на похорон батька. Це свідчить гарно про його вдачу. Він був мабуть також в останніх хвилинах життя старого батька. Ісаак міг спокійно сказати: "До мене прийшов не тільки мій блудний син Яків із Гарану, але і твердий Єсав із серцем, ніжним, як у дівчини."..І вмираючий патріярх радів з того приводу, що за Божою ласкою вийшло на добре те, чого він не міг довершити: а саме виховання характеру його синів. "Вони були безнадійні, мій Боже, але за Твоєю ласкою сталися людьми."

(Далі буде)

К. М. Лакота

ЧУДО У В'ЄТНАМІ

— Скільки Божих ласк і благодатей спливає на тих ісповідників, що терплять за віру в комуністичній неволі — говорив о. Роберт — про це знає тільки один Господь. А скільки чудес там діється, які комуністи доцільно промовчують! Вістка про одно чудо продісталася звідти — і я оповім її панству.

У місцевості Фонг-Ма (В'єтнам) була найбільшою парохія, що її душпастирем був о. Тієн. Він був дуже добрий і ревний священик та справжній духовний батько для своїх парохіян. Як не старалися урядові комуністичні чинники захитати його повагу і значення між населенням, не вдавалося те їм. Немов у відповідь на всі наклепи та зневаги люди ще більше горнулися до нього. Не було ні одного відступства від віри у його парохії, а навпаки, збільшувалося число наверненних. Комуністи слідили його, слухали його проповідей, щоб тут його на чомусь "зловити", але о. Тієн був обережний і мав постійну опіку своїх парохіян. Влада ж не хотіла отверто виступити проти нього, бо боялася розрухів — такою пошаною й любов'ю втішався о. Тієн.

Комуністи почали підглядати його в часі служіння Божественної Літургії і вкінці знайшли спосіб — сатанинський, не людський. Такий жахливий, такий демонічний! Вони задумали захитати віру людей і виставити їх о. пароха на посміховище.

Комуністи спостерегли вже нераз, що священик по Святому Причасті ховав освячені Частиці. На як довго, вони цього не знали, але бачили, що замикав церкву, а освячені Частиці були в церкві.

Після одного великого свята, комуністична поліція взяла священика на переслухання з-під церкви і замкнула у в'язниці. Церкву оточила варта, яка пильнувала її вдень і вночі. А в церкві були освячені Частиці.

Священикові комуністи сказали, що є поважні закиди проти нього. Їх перевірять, а як виявиться, що закиди неправдиві, вони випустять його. Так тримали вони отця Тієна у в'язниці цілий рік. А властиво: вони в'язнили в церкві освячені Частиці.

Що пережив нещасний о. Тієн за той рік, годі описати. Найжорстокіші тортури були б нічим у порівнянні з його душевними муками. Він звичайно залишав освячені Частиці до чергового дня. Часами потребував їх для хворих чи вмираючих. Але ніколи довше. У тому гарячому і вогкому підсонні, як В'єтнам, вид хліба змінявся скоро. Частиці ставали від вогкости клейкі. А минув цілий рік! Що сталося з Частицями, замкненими у вогкій, парній церкві? А ті Частиці були ж освячені!

Спочатку о. Тієн благав комуністичну поліцію покликати до нього священика, щоб міг його попросити про поміч. Йому відмовили. Потім просив, щоб дозволили йому на кілька хвилин піти до церкви. Його висміяли. Тоді він замовк і молився. Молився цілими днями. Перепрошував Господа за ту зневагу, яку вони вчинили Йому. А вони пильнували церкви цілий рік і не дозволили нікому навіть приступити до церкви.

По році випустили священика і звільнили церкву від сторожі.

Отець відразу пішов до церкви. З трудом відчинив постарілі вже двері і своїми руками, що тряслися, вдягав на себе вогкі ризи. Цілий дрижав і обливався потом. Ще кілька хвилин — і візьме в руки чашу з освяченими Частицями, що лежали в ній цілий рік. Що ж із ними сталося впродовж того року? А вони були освячені!

Незабаром церква наповнилася людьми. Вмить розійшлася вістка, що їх дорогий о. парох вільний і що церква вкінці відчинена. Багато вірних клякнуло до Святого Причастя. Наперед стояло кілька комуністичних міліціянтів, злобно всміхаючись. А священик при престолі молився. Ще ніколи він так гаряче не молився: "Господи, я негідний" — промовив він дрижачим голосом, підносячи чашу вгору. Ще хвилина і він буде роздавати Святе Причастя. Але який вид мають

освячені Частиці? Дрижав так сильно, що боявся, щоб чаша не випала йому з рук. Сягнув рукою і витягнув біленьку, свіжу Частицю, таку свіжу, немов би приніс їх до церкви годину тому і немов не лежала вона замкнена цілий рік, у вогкій церкві. Проти всяких прав природи Частиці були свіжі і незмінені. Чудо, чудо! Священикові потекли сльози з очей і він притиснув чашу до грудей.

Міліціянти остовпіли, просто не вірили своїм очам і поспішно, з похнюпленими головами, вийшли з церкви.

Вістку про те чудо заперечувала безбожна комуністична влада, як тільки могла, — так, як це чинила жидівська старшина з чудом Христового Воскресіння, але не змогла зупинити поширення правдивої вістки, посвідченої появами Христа.

о. О. Штаведінгер ЧСВ

ЗВ'ЯЗОК ІЗ ДУШАМИ В ЧИСТИЛИЩІ

(Продовження з 6 ч.)

ПРОТЕСТАНТИ ТУЖАТЬ ЗА СЛУЖБОЮ БОЖОЮ І СВ. ПРИЧАСТЯМ

"Господь уділив мені також великого світла про ті душі, які жили й умерли в лютеранській вірі. Багато з них не пропало навіки, але осягнуло спасіння тому, що вони достаточно не розуміли або були цілком невинні і з тієї причини Господь уділив їм при кінці життя ласку досконалого (совершенного) жалю, яка вистарчає до спасіння; таким чином вони померли в Божій ласці.

При тім виявлено мені, що ці ті душі, які за життя вірили у правду, що ніщо нечисте не може увійти до неба. Мені показано їх у цілком іншій в'язниці, де вони, мов дуже виголоднілі, роззявляли у моєму напрямі уста і жалілися, що я забула про них.

Спочатку я не знала, що це за душі, але по молитві об'явлено мені, що ті душі були цілковито безпомічні.

Вони говорили мені, що я повинна й можу їм допомогти. Вони — протестанти — не жили у правдивій Церкві і тому не користають тепер з її допоміжних засобів та з того приводу прохають у мене помочі. "Ті душі бажали цілком особливо св. Служби Божої і св. Причастя; на це саме вказував їх голод. —

Христос сказав до мене при св. Причасті: "Робиш дуже добре, що молишся за ті душі!"

ПОДРУГИ В ЧИСТИЛИЩІ

Страждання подругів, які в житті не заховували станової чистоти, описує М. Анна Ліндмаєр так: "У 1709 році Святий Ангел Хоронитель запровадив мене на незнане місце.

Там я побачила велике озеро, наповнене сіркою й смолою. В тому озері не бачила я нічого, бо ціла його поверхня бурилася, наче від великого кипіння. Коли я знову прийшла до себе, зачала молитися перед моїм образом страдального Спасителя та просила Святого Духа й Преблагословенну Діву ласки пізнати значення того видіння. Мені виявлено, що це місце *невимовних страждань* у чистилищі для особливого роду людей та що в тому озері цілковито занурені душі тих людей, які в подружньому стані відділися цілковито тілесним пожадам і вели більш звіряче, як людське життя. Також нагадано мені, щоб я тим душам виявила особливе милосердя та пожертвувала за них Небесному Отцеві болісне бичування Його Єдинородного Сина, бо про ті душі майже ніхто не пам'ятає. При тій нагоді об'явлено мені, що любий Господь скоро відбирає таким подругам життя, або також рано забирає їм їх дітей. Десятого березня 1714 р. об'явлено мені, що в святому подружньому стані не всі живуть так, як повинні жити та допускаються великих гріхів. — Господь суворо карає їх із тієї причини вже в цьому житті (вище поданим способом), але ще більш суворо в другому житті, де проклене багато подругів тому, що не жили так, як повинні були жити".

"НЕ ТАК СКОРО ІДЕТЬСЯ ДО НЕБА!"

Чистилище — це місце, що його цар псальмоспівець зве краєм забуття, а сама Божа Премудрість говорить про нього:

"Направду кажу тобі: не вийдеш звідси доти, доки не виплатишся до останнього гроша".

До цього місця страждань відносяться слова псальмоспівця:

"Ти віддалив від мене приятеля і найближчих та довірених від моїх нарікань".

Про час страждань сповіщає нам М. Анна Ліндмаєр таке:

"Душі в чистилищі показали мені, що на тому (другому) світі все буде дуже докладно почислене і стверджене так, що за життя це навіть тяжко зрозуміти. Я сама перед тим часто дивувалася, як це можливо, щоб у чистилищі так довго задержували велике число душ, щодо яких уже віддавна вірилося, що вони в небі.

Я переконалася про те на своїх власних дідах; напр. моя бабуня лише по 17-ти літах чистилища могла в мене зголоситися за допомогою. Пробування в чистилищі триває часто около сто років. З того всього я побачила, якою великою річчю є образа Господа Бога та як усе, чого тут на цьому світі не сплачено, мусимо там, у чистилищі, відпокутували. Любий Господь дав нам вистачальні засоби, щоб уже в цьому житті облагороднити й очистити нашу душу. Але як же вживають тих засобів?

Душі чистилища повчили мене про те, що конечне для доброго вживання Св. Тайн, для молитви, для одержання відпустів, — як терпеливим зношенням страждань, недуг і противностів можна дуже багато вже тут відтерпіти.

А проте, все те робиться найчастіше тільки поверховно. Через те я вже й більше не дивувалася, коли бачила в чистилищі душі людей, що померли перед сто або й більше роками, бо щораз більше розуміла:

яким безмежним добром є Господь Бог та яким великим злом є гріх;

якими короткими є страждання цього світу й навіть чистилища у порівнянні з вічністю та як усі страждання є *просто нічим* у порівнянні з муками пекла".

Далі Марія Анна говорила ще про час перебування в чистилищі таке:

"Дуже трудно визволитися з чистилища тим душам, що були тверді (без милосердя) для своїх найближчих; бо з твердими і твердо поступають".

У 1704 р. прийшла до неї душа людини, яка померла перед 15-ти роками і числилася в житті за дуже побожну. Вона сказала:

"Не йдеться так скоро до неба; це також особлива кара, коли люди вважають когось майже святим, бо тоді не моляться пильно за таку душу".

Вона сказала, що найкоротше перебувають у чистилищі лагідні, м'якосердні, милосердні й ті, що охоче вмирають.

ПЕРЕЖИВАННЯ З ДУШАМИ

Юда Маккавей переслав, як подає Св. Письмо — 12000 драхм сріблом до Єрусалиму, щоб принесено жертву за гріхи померлих, бо вважав, що для тих, які заснули в побожності, застережено найліпшу нагороду. — Отже молитися за померлих — це свята й спасенна гадка.

Свята Церква навчає так:

"Є чистилище; в ньому затримано душі, яким помагають молитви вірних, а особливо св. Жертва — Служба Божа!"

Марія Анна Ліндмаєр каже таке:

"Душі в чистилищі показали мені, як то на другому світі все докладно зчислено й стверджено — і то так докладно, що в цьому житті не можна навіть цього зрозуміти, — та як там усе знаходиться інакше, ніж це уявляємо собі в цьому житті".

"Я є Господь, що пронизую серце і досліджую нирки та даю кожному згідно з його життям і зусиллями".

Того іспиту боялися і самі Апостоли, що могли казати про себе:

"Хоч я до нічого не почуваюся, але це ще не оправдує мене; бо мене судитиме Господь, який виведе на світло все те, що було закрите та відкриє наміри серця".

Побожний Сузо дрижав на саму згадку цього іспиту і говорив:

"О горе, справедливий Судде страшного Суду, як дуже Ти досліджуєш навіть найнезначніші речі, на які ніхто не звертає уваги задля їх малозначности!"

Страждання душ чистилища є невимовні, бо вони, відділені від тіла, перебувають у тому місці спокути, де не можуть уже творити жадних заслугуючих діл ні теж чимнебудь поза терпіннями надолужити.

Душі ті, як висловлюється о. Фабер, не стоять уже під милосердною правовластю Христового Намісника, який при допомозі відпустів розділює церковні скарби. "Злука Святих" — це одинока потіха й поміч для душ у чистилищі; навіть смерть не може розірвати "Злуки Святих".

З тієї правди віри виходить, що душі в чистилищі за особливим Божим дозволом можуть часами користати з допомоги наших молитов. Спогади про ті душі побуджують до молитви тих, які живуть на землі та знали ще ті душі за життя.

"Святий Тома з Аквіну каже виразно, що душі з чистилища являються деколи людям; а можуть вони являтися тому, щоб просити в людей помочі".

Скарамеллі говорить про появи душ із чистилища таке:

"Ті душі, що належать до страдальної Церкви, з'являються живучим звичайно в такій постаті й вигляді, якими викликують спочуття в тих, що їх бачать. Вони часто мають засумовані обличчя, їх оточує вогонь; іншим разом перебігають вони перед очима душі, наче блискавка або тінь чи теж хмара. Але все при погляді на ті матеріяльні ознаки будиться в нас спогад про дорогі померлі особи та відчуваємо потребу молитися за них".

Містики подають ще інші ознаки, які сповіщають про появу тих, так часто й хутко забутих,

душ; наприклад — зідхнення, скарги, ридання, різні голоси чи тони або стукання. В інших випадках нічого не спостерігається зовнішньо, але нагло огортає нас жалісний настрій; відчуваємо глибоке таємне зворушення, неначе б та душа, якій Господь на це дозволив, брала нас у посідання, щоб збудити про себе спогад та спонукати нас до молитви за неї.

Які ж переживання з душами в чистилищі були у Марії Анни?

Сповідник сестер Клярисок у манастирі Анагер, отець Варнава Кірхгубер Ч. св. Фр., який на підставі архиєрейського доручення піддав 1704 р. М. Анну докладному іспитові — написав 6 червня до архиєпископа про душі в чистилищі таке:

"Від п'ятниці перед Різдвом (22 грудня) 1690 року душі з чистилища приходили часто до Марії Анни. Вона часто бачила душі вночі упродовж двох годин у полум'ї, чула при тім сильні зітхання, стогін та чула тілесними вухами сичання вогню. У день, спостерігала вона душі з чистилища під виглядом вогнених іскор, які літали навколо її шиї, рук та інших частин тіла".

Сама Марія Анна пише про це так:

"Нераз у моїй кімнаті був нагальний вогонь. Одначе того вогню я не могла бачити тілесними очима, бо сповідник заборонив мені оглядатися. Але й сама я не могла оглядатися, бо зараз відчувала нахил до молитви, падала навколішки та негайно попадала в захоплення; у тому часі Божа ласка полонила мене з такою силою, що я нераз не могла й ворухнути жадним членом, а то й очима. І навіть коли я забиралася до обов'язкового писання, то іскри у великій кількості падали мені на руку й на папір; тим чином душі з чистилища хотіли мені нагадувати (про себе)".

Коли деякі душі зближалися до М. Анни, то вона відчувала дрож і холод, але й здавалося їй, що і самі душі з чистилища тряслися від морозу й студіні.

При багатьох душах із чистилища вона не сміла питатися про їх прізвища ні тимбільше писати про їх гріхи.

Також злий дух під різними виглядами втручався в цю таємну царину, щоб М. Анну спантеличити та відвести її від помочі душам у чистилищі. З тієї причини — як сповіщає о. Варнава Кірхгубер у своєму звіті — сповідник доручив М. Анні, щоб коли до неї зголосяться душі з чистилища, вона вимовила найсвятіше ім'я Ісус, зробила в їх напрямі знак святого хреста, покропила свяченою водою або засвітила посвячену свічку.

— Коли це добра душа, то ще більше зближалася. Коли ж це був злий дух, то Марія Анна відчувала особливий внутрішній і зверхній неспокій, але злий дух мусів уступитися.

У пізніших роках являлися М. Анні душі з чистилища таким способом, який докладно характеризував стан їхньої душі.

-Марія Анна написала:

"Вони постійно давали мені пізнати, що як хто грішив, так і мусить спокутувати.

Мене повчав Господь чого душам з чистилища недостає та як можна їм допомогти.

Деякі душі приходили з цілком заплаканими очима. Вони просили покутувати за них через опанування очей та уникання кожної недискреції. Я бачила й інші душі цілковито виголоджені, виснажені, з дуже страшним виглядом. Вони просили мене помогти їм суворим постом на хлібі й воді та таким чином надолужити за гріхи, що їх вони допустилися надміром у їдженні й питті.

Знову інші своєю поведінкою виявляли хуткий гнів і нетерпеливість; вони прохали в мене помочі через акти терпеливости й лагідности.

Душі, які вели на землі неумертвлене життя, тримали переді мною спокутні знаряди.

Коли я мала за них постити, то показувано мені стіл добре заставлений стравами.

Душі, які грішили язиком, показувано мені зі замкненими шпилькою устами та дано мені зрозуміти, що в їх намірі я повинна особливо вправлятися в мовчанці.

Тільки ділами милосердя й доброти можна помогти душам, які за земного життя були твердосердні чи немилосердні.

Те, чим грішилося проти хреста, мусить бути спокутуване на хресному дереві; тому й усе інше мусить бути спокутуване так як згрішилося.

Звідник, який у слушний час іще наверинувся, але спричиненого зла не міг направити, мав вигляд подібний до вигляду злого духа, бо це ж прикмета диявола — доводити людей до злого.

Душі, які за життя замало стерегли свої очі, мусіли показуватися зі страшенно великими очима.

Душі, що забагато займалися своїм знанням і були зарозумілі, являлися зі здеформованою головою.

Пустоту за життя пізнавала М. Анна по ракуватому обличчі.

Коли якась душа являлася з пальцем зверненим до чола, це означувало її впертість за життя.

Образливість пізнавала (М. Анна) по відверненому обличчі, а нехіть до праці по змарнілих, нужденних руках.

Коли М. Анна бачила душу, яка молилася в куті, то була певна, що така занедбувала послух і нарушувала правильний порядок.

Люди, які за життя занадто любили якісь тварини, мусіли показуватися з тими тваринами навколо шиї.

Люди, що в житті забагато журилися земними добрами та ставили їх на першому місці перед вічним, відзначалися діточим виглядом.

Деякі факти, що їх записала М. Анна, поясняють те, що вище написано.

"15-го грудня 1690 р. — пише М. Анна — прийшла до мене душа, яку я за життя добре знала. Це був надворний музикант, який добре грав на скрипці, — Іван Григорій Лєдерер. Він учив мого брата Франца Пилипа музики і також мені давав лекції. Цей (учитель музики) охоче пив. Він не брав мені нічого за зле і тому я часто умовляла його й казала, що піттям укорочує собі життя. Помер 7 січня 1688 р. —

Коли я спала, з'явилася мені його душа у вигляді відражаючого, сильно напучнявілого крота на поруччі мого ліжка. Я прокинулася та немало перелякалася, бо вважала, що це злий дух. Отож ця душа дала пізнати себе тим чином, що заграла на струнах цитри з великою силою. Я думала, що струни ось-ось пірвуться. — Потім мій страх проминув і я запитала ту душу, чому вона явилася в такому вигляді?

Душа визнала мені, що це особливе страждання з'являтися у вигляді тварини. Діється таке тому, що вона в житті поступала подібно як ця тварина. Кроти охоче затримуються у вогких багнистих місцях та постійно шукають за мокрим; подібно робила й та душа. Також визнала та душа, як сильно вона вкоротила собі п'янством життя і тепер, якщо їй ніхто не поможе, мусітиме стільки років страждати, на скільки років скоротила собі життя. Я дуже старалася помогти тій душі і одержала ознаку її визволення з чистилища. —

Один муляр, який за життя часто працював у батьків М. Анни мав погану звичку проклинати і пити.

"Душу його показано мені в чистилищі, у в'язниці за грубими ґратами, за якими тримають звичайно диких звірів. — Він підніс до мене свої руки та благав помочі, бо мусів дуже страждати з причини свого злого язика.

Я мусіла в його намірі багато страждати через пости і навіть через відмовлення собі води.

Також у цьому випадку я бачила, як зарані Господь Бог покликав його з цього світу через його гидливе життя і як довго мусів би він страждати, коли б у дорозі ласки не дозволено йому явитися мені.

Він благав мене тільки тими словами: "Ти можеш мені помогти і мусиш мені помогти".

(Далі буде)

Дан Мур

НЕ ОСКОРБИ, МАРІЄ!

Торкнулось сонце сяйва скронь...
і наче болі змило...
Скотилось вниз у цвіт долонь...
і злото вій стулило...
Це не краса — а всесвіт мук...
мов мармур, сніг біліє...
Торкнусь Твоїх устами рук...
Не оскорби, Маріє!
Мій поцілунок не терпкий,
без зради і облуди.
Серпанком ласки оповий, —
не крам продажний Юди, —
Бо це любови й вірн жар,
що ним душа жевріє...
Мого це серця щедрий дар...
Не оскорби, Маріє!
Його у серці заховай,
пробитому мечами...
Душі моїй тоді віддай,
як ночі стануть днями...
Як темінь очі погасить,
а кров зацілеє,
Востане серце проквилить:
Не оскорби, Маріє!

ЖЕРТВА

Розтанув сніг,
Скресає лід —
Весна іде полями...
І їй у слід.
Густий муріг,
Мережиться квітками.
А тепловій
Крилом торка
І будить сонні бори...
Мов буревій
Встає ріка,
Потоків шумом гори.
У голубінь
Небесних вод
Струмлять під гомін дзвонів

Слова молінь,
Прославлень, од,
У переливах тонів.

— — — — — — — —

Наруга й глум,
Неволі гніт...
Не сиплю тиміяму —
У тьм'яний сум
Сповився світ...
Руїни Правди храму.
Не тліє хмиз
Вогнем слабим, —
А серце догоряє...
Снується вниз

Клубистий дим...
Бог жертви не приймає.
У далині,
В густій імлі,
Студена вже хугa...
Я в чужині...
Пісні-жалі
Заносить Богу туга.
— — — — — — — —
Спини Твій гнів
І зливу кар,
А з ласки Батька знову,
Дай сяйво днів,
Без тьми, без хмар,
Весни тривку обнову!

Федір Одрач

НА "ШПАКІВЦІ"

Є в нас уже "Союзівка", "Козаківка", чому ж не може бути й "Шпаківка"? Таку назву вигадала пані Оксана, відома торонтонська піяністка. Коли всі ми, тобто я з дружиною та дочками прибули над річку Нотавасаґа, до мого приятеля Шпака, то застали вже там паню Оксану з двома маленькими хлопчиками, з її симпатичними батьками. Зайняли вони ввесь поверх дому мого приятеля.

— От і товариство, дуже тішуся, — вітаємося з усіма. А два нащадки пані Оксани та її премилого чоловіка, що доїжджав на "Шпаківку" тільки в кінці тижня з Торонта, опалені ніби негринята з цікавістю поглядали на нових гостей. Старшенькому минуло чотири, меншенькому було два і пів.

— Як же ти називаєшся, синцю? — питаю меншого.

— Ігой Васий Сокоїк! — сміливо відповідає. Старшенький чіткіше скандує: Всеволод Костянтин Соколик.

Як і годиться, судячи з власних імен двох хлопчиків, у домі пані Оксани вселилася "назовницька" традиція княжої української доби. Тішуся незмірно, що мої донечки хоч два тижні проведуть у правдивому українському середовищі.

— Ну, а скільки ж тобі років, Ігорчику?

У відповідь показує два пальці з зігнутим мізинчиком. Це знак, що йому крім двох ще і пів року. Моя Ерма відразу ж здружилася з ним. Взяла його за руку і повела на купку піску, що була під крислатим кленом; там вони розмостилися і почали бавитися. Ігор Василь Соколик показував їй свого "моторового човна", що чомусь не хотів самотужки їхати по піску, якесь авто; Ерма ліпила з вогкого піску хатку. Рута зайнялася старшеньким.

Батько пані Оксани щодня постачав усю свою родину "кет фішами" з манюнького озерця, що було тут же, за хатою мого приятеля. Весною, під час розливу вод, сюди риба приходить із Нотавасаги. Тепер озерце було відмежоване від річки сухими берегами.

— Ну і як вам із рибальством, пане докторе?

— Не цілком добре. Невеличкі кет фіші ловлю, черепахи мене турбують. Повно цього паскудства в озерці.

— А чому ж не ловите в річці?

— Пробував, риба не бере. Двічі порвав там жилку.

Річку, що перепливає через грунти мого приятеля, я добре знаю; повно в ній звалених стовбурів, прихованих на дні; туди закинути вудку з принадою, це те саме, що попрощатися назавжди з гачками та грузилом. Та я знав теж і догідні місця з чистим дном. Он, за величезною клунею, за городом із квасолею, кавунами й огірками улюблене моє місце. Я там ще недавно ловив величезні коропи, білу рибу так звану "шад", навіть судаки та раз веселчату форелю. Рибальська нетерплячка мене так "припекла", що я навіть не поміг дружині "розпакуватись" і побіг туди з вудками.

У річці води обмаль, течія її повільніша, як весною чи восени. Шпурляю жилки під той берег і уважно приглядаюся шпильчикам вудлищ. Щось сіпнуло й пустило, ще і ще раз сіпнуло. Я вже знаю, що це рак. Гостролапі сотворіння, грізні нищителі хробаків! Вчепиться на дні до принади, лапками ніби ножицями пошматує хробака і тоді треба нанизувати на гачок нового. Дивлюся уважно на другу вудку. Щось сіпнуло гостріше. Беру до рук вудлище і чекаю. Сіпнуло ще раз і потягло. Підсікаю вудлищем. У руках відчуваю, що це тяженький короп. Вовтужуся з ним із десять хвилин. Виловлюю його сіткою під берегом, причеплюю на шнурок і кидаю до води.

Аж на потойбічному березі вирнула з хащів якась сіра тваринка завбільшки кота. Спустилася береговою похилістю до води і почала пливти на цей бік річки. Я пильно стежу за нею. Пливе вправно з нашорошеними вушками; течія її трохи відносить лівіше від місця, де я сиджу, але вона намагається прибитися біля куща, який, видимо, правив їй за ціль. Ще і ще і ось уже вилазить із води, стріпує вогкість із свого хутерка й, перекосивши голову, дивиться на мене. Я кинув для сполоху в неї тонкою ломакою. Замість утікати, боєво нашорошилась готова вступити в нерівний бій. Це була ховрашка, так званий гравнд гаґ, несамовитий гризун, перший ворог кожного фармера. Швидко хапаю до рук сітку-сак і біжу до тваринки. Зморщила писок і почала погрозливо ляскати зубами. Я її накрив тенетом, стрибнула вгору, я перевернув сака і підніс його разом із тваринкою з ярд над землею.

— І от, дурненька, чому ж не втікала? — примовляю до гризуна, що безрадно кидається в сітці, але тенето обмотує його з усіх боків, обезвладнює. Я щосили біжу на Шпакове подвір'я, тримаючи перед собою сака; ховрашка люто блискає на мене очицями і безперебійно ляскає зубами. Трішки б їй людського розуму і сітку мою посікла б зубами на січку.

Ледве я минув клуню, вже знюшив мою здобич господарський пес Джульбас, невеличкий, кудлатий і навдивовижу хитрий. Підстрибує до сітки, гарчить, ляскітливо гавкає. Незаступний сторож "гнізда" свого господаря, чуйний і вічно насторожений. Коли надибає ракуна, галасливо нажене його на якесь дерево і буде кричати під ним доти, поки пан Шпак не прийде з рушницею. Спробував раз "щастя" із скунком. Відважно накинувся на неї, але це дорого його коштувало. Спорскала його такими "пахощами", що від Джульбаса несло з тиждень ніби з десяти відходків. Я знав теж, що цей кудланьчик несамовитий винищувач вужів та гадюк.

На його вереск вибігли з хати і старші діти. Тваринка ошелешено метушилася в податливому тенеті і не переставала ляскотіти зубами. Пан Шпак підставив бляшану скриньку від попелу. Я впустив туди ховрашку і накрив її дротяною сіткою.

— Молоде, то й дурне, — сказав мій приятель. — Коли б це була стара ховрашка, не впіймали б її. Колись їх тут не було — лиси нищили. Але лисів вигубила якась страшна пошесть і от, на їх місце прийшли ховрашки. Помережали моє поле норами, паскуди. Одного разу наїхав я трактором на нору, передне колесо поломив.

Кинув поглядом на Джульбаса.

— Нічого, Джульбасику, ми з ним розправимося. Ти потрапиш майстерно хапати зубами за карк шкідника.

Зачула це моя Ерма і в плач.

— Пустіть звірятко до його мами, пустіть, — почала благати. Її підтримала Рута й хлопчики пані Оксани. Пан Шпак зніяковів. Не переконувати ж йому дітей, які то шкоди спричинюють на фармі ховрашки. Щось помирив іще під носом.

— А пальці не тикайте під сітку, відкусить, він має гострі зуби.

Рута ухитрилася "потягнути" з холодільника голівку салати. І посипалось салатяне листя до скриньки. Але ховрашка не квапилася його їсти. Принишкла на дні втуливши в буйну шерсть вушка. Діти тоді почали її "гостювати" шматочками хліба, булки, бісквітами. Але тваринка наче завмерла в безперебійному вереску Джульбаса. Не відступав від скриньки і гавкав, гавкав. Я вернувся знов над річку і довший час ще чув звідси його вереск.

Під вечір я з'явився коло хати з п'ятнадцяти фунтовим коропом. Це була свого роду друга сенсація. Ховрашки вже не було в скриньці, пан Шпак на домагання дітей випустив її на волю, до "мами".

— Який же здоровенний! — похитував головою пан доктор, батько пані Оксани.

— Дідусь усе ловить маленькі кет фіші, а он прошу, які коропи тут живуть у річці! — дивлячись на корола, трохи жартьма озвалася пані Оксана. Батька свого чомусь називала "дідусем".

— Ну, ну, пане докторе, погано, коли дочка вважає вас за дідуся, — це я до доктора. — Промоція в старість, це ніяка потіха. Наш чоловічий рід, подібно як і жінки, не квапиться здавати позиції молодечої бадьорости.

— Та вже таке в нас утвердилось: батьки і для дочки і для внуків тільки "дідусь" і "бабуся". Ну і як то, що ви ледве приїхали і вже корола вспіймали. Я он цілий тиждень рибальчу і крім кет фіш та черепах нічим більше не можу похвалитися.

"Бабуся", тобто мама пані Оксани, уроженка Сибіру, дочка колишніх українських переселенців, — має золоті руки. Це невичерпне джерело кулінарних умілостей. Із коропа потрапила зробити просто королівське менюо. Якось підсмажила його на олії, наситила різними приправами, потім зварила з рижом. Дала й нам поласувати — пальці оближуй та й годі. Пан доктор теж мав свої кулінарні таємниці. Його зацікавила короп'яча ікра. Обмив її під помпою, посолив, наперчив, ще чимсь приправив і на другий день мав уже короп'ячий "кав'яр". Називав це "кашкою". Шкода, що я не міг нею поласувати, мій лікар заборонив мені їсти наперчені страви.

На другий день я вловив два коропи й одного щупака. Услужливий мій приятель пан Шпак зайнявся ними. Гострими "різничими" ножами дуже швидко зробив із них філети і сказав, що буде їх вудити. Я ще раніше чув, що він уміє вудити м'ясиво, але ніякою мірою не уявляв я, щоб із нього був знаток цього діла.

У комірці, що побіч кухні, зробив якийсь розчин із соли, оцту та ще з чогось, поклав до нього "філети" і заявив, що два дні мусять вони "маринуватись". Посудину з розчином накрив покришкою і всі ми чекали, що воно буде після двох днів "маринування". На третій день пан Шпак філети поніс десь до клуні, чи за клуню; мав він там бляшану бочку. Із сухої черешні розпалив під нею вогонь і потім по "Шпаківці" рознеслися приманливі пахощі риб'ячої вудженини. Під вечір, у комірці на шнурках висіли чотири вуджені "філети".

— Ще за свіжі, щойно завтра "наберуть" правдивого смаку. — Всі ми послухали його,

хоч запах із комірки дразнив нам ніздрі. — Я це зробив "на холодно", — вів далі пан Шпак. — Якщо ще вловите, — це до мене, — тоді вудитиму "на гаряче".

Правду кажучи, я ще й досі не знаю, що можна вудити рибу "на холодно" та "на гаряче". Одне, проте, незаперечне — вудженина була знаменита, поїдали ми її без міри. Так то в наших очах пан Шпак став справжнім фахівцем від надимлювання риб'ячих "філетів".

Др.-Дм. Бучинський

ЧОМУ МОЇ БРАТИ БЕЗ ПОТІХИ?

"Можна забути про Бога у щасливих днях, але, коли навістять нас нещастя, все треба вернутися до Бога."

Олександер Дюма, батько.

В Еспанії є, один безприкладний християнський звичай, якого дійсно можна щиро позаздрити, але християнською заздрістю, заздрістю любови. В цілій Вселенській Церкві є не тільки звичай, а приємний християнський обов'язок Великодньої-Пасхальної Сповіді. Багато християн цей обов'язок занедбують, але багато є таких, що фізичні сили не дозволяють їм цей обов'язок сповнити — люди хворі, різнородні каліки, немічні старці тощо. Очевидне, що вони, також мають нагоду Пасхальної Сповіді, запрошуючи душпастиря до хати. Але тому, що священики у Великому Пості мають багато праці в Христовому Винограднику по парохіях, то хворі ждуть на свою чергу аж по Великодні. Ідеться також про те, що у Великий Піст, крім Страсного Тижня, в Еспанії не практикуються ніякі процесії.

Кожна парохія між Воскресінням і Вознесінням Господнім в Еспанії спеціально гарно святкує одну неділю, яка називається "Великий Бог" (Ель Діос Гранде). Родини повідомляють пароха про хворих, що не можуть прийти до церкви. Вони сповідаються в хаті, але не приймають Пресвятої Євхаристії, чекаючи аж неділі "Великого Бога". В неділю, по св. Службі Божій, священик несе хворим Євхаристійного Христа в чаші. Йде він під бальдахином. Супроводжають Христа до хворого процесійно: хрест, церковні хоругви, йдуть зі своїми прапорами різні церковні братства, шкільні діти, вірні, включно з церковними й світськими хорами, включно з оркестрами.

Це надзвичайно гарна й глибоко зворушлива процесія. Перед кожним домом, де жде на прихід Спасителя хворий (він навіть не мусить лежати в ліжку) — родина й сусіди будують маленький вівтарик, вхід прикрашують зеленню і цвітами від вулиці аж до кімнати хворого встелюють килимами. Коли навіть хтось неспроможний збудувати вівтарика, постарається про зелень, цвіти, килими, то кожний сусід, без особного запрошення, пропонує свою допомогу, вважає для себе великим святом і великою душевною потіхою, коли може допомогти працею й випозиченням найкращої речі зі своєї хати, щоб вона символізувала радість усіх із відвідин хворого і його дому-мешкання Найдостойнішого Гостя Небесного — Самого Бога. При цьому вірні, подорозі й перед хатою хворого просять Господа Бога про здоров'я того, що не міг власними силами підійти до Христа Спасителя.

Більше гарної й зворушливої процесії нам не доводилось бачити в нашому житті. Це щось таке зворушливе, що можуть нам дати тільки євангельські картини великого Божого милосердя, великої і найбільшої покори Богочоловіка й Чоловіколюбця до Свого мізерного сотворіння — людини.

Колись еспанські королі, їх родини, багаті еспанські роди на неділю "Великого Бога" віддавали до диспозиції Євхаристійному Христові свої найкращі повози-карети з цілою прислугою. Звичай цей, ще й сьогодні практикується по селах, коли в селі живе багата родина, що має коні й карету. По містах, усі вже змоторизовані, але Ісус Христос, у цьому випадку не вживає модерних засобів людей, а йде пішки від хворого до хворого.

Кожний раз, коли тільки трапляється нагода зробити кількасот метрів у товаристві Євхаристійного Христа, супроводити Його до мешкання хворого в еспанську неділю "Великого Бога", Того Бога, що шукає за людиною, як за згубленою вівцею, Сам іде до неї, щоб потішити її в горю і перемиритися з нею, насувається нам болюче питання: чому ж мої брати вмирають без Євхаристійної Потіхи, без примирення з Богом? І кожний раз пруться на думку слова нашого Шевченка-християнина: "Молилась я, турбувалась — день і ніч не спала, своїх діток неразумних звичаю навчала!"

І кожний раз серце обливається кров'ю, що саме наш нарід на Батьківщині позбавлений цього великого й найбільшого добродійства, яке може дати людині-християнинові примирення: Євхаристійний Христос. Це найбільше нещастя для нашого народу, народу християнського, народу — оборонця Христа та Його Правди. Це одна з найбільших наших історичних трагедій, яку ми, можливо, навіть не все відчуваємо, не все можемо збагнути її, зокрема ми, на чужині, користуючись правом повної людської свободи. Велике наше всенародне нещастя, що ми є рабами на Рідній Землі, але ніде дітися з правдою, також сумною і трагічною, що серед нас духові раби також є і на свобідній чужині. Трагічне, що нас гонять і переслідують, що нас обезголовлюють і обезкровнюють, але таки найбільше наше нещастя, що з грудей нашого народу виривають Христа Спасителя. Коли б це вдалося ворогові осягнути, то цілком певне, що наш нарід перейде на сторінки історії тільки як спомин минулого.

Нераз насуваються різні думки в яких "журба обнімається з радістю", як висловився О. Олесь. Але, слава Богові, що кожний раз таки переважає внутрішньо-духова радість, яка постійно нам підказує і переконує нас, що наш нарід живе й бореться не тільки за своє національне, але також за християнське обличчя. Це найбільша наша потіха й надія — це наше майбутнє. Ми навіть не сумніваємося, що поважна частина нас, виходців із Рідної Землі носить, ціною рокою чужиною, у своїй душі частинку поневоленої християнської України. Але, рівночасно свідомі ми також, що той наш душевний євшанзілля вивітрює. Ми, щораз частіш захоплюємося чужим нашій душі й нашій духовості, і саме таким, що нас духово цілком не будує. Ще можна би простити, коли хтось шукатиме для себе й своєї зубожілої духовости поживи в чужих культурних скарбницях, як розумно шукали їх наші світочі науки й культури в минулому, пересаджуючи на рідний ґрунт щонайцінніше, без сіяння зайвого буряну. Але не можна простити, коли ми брами нашої душі відкриваємо чужим Богам. Це слово пишемо з великої букви, бо й про Бога тут ідеться, а не про ідола. Навіть тоді, коли обставини життя до цього нас не змушують, ми покидаємо пороги рідної Церкви, а це значить: ми шукаємо собі іншого Бога. Часто нам здається, що, шукаючи для себе чогось нового, ми "обкультурюємося" і "вдосконалюємося", а цей процес обкультурювання й удосконалення закінчується так, що ми, вкінці, залишаємося цілком обголеними на чужих пустирях зі своєю зубожілою, обкраденою душею. Це найзвичайніший шлях мандрівки в пошукуванні чужих Богів, до яких не доходимо й залишаємось без нічого.

Це, може воно надто спрощене, але означає ні менше, ні більше як тільки одну, незбиту правду, яку ми не тільки повторяємо, а розважаємо в наших щоденних молитвах: "Не будеш мати інших богів крім Мене!"

Це не є єретичні міркування і з ними можна не погоджуватись.

Але цілком певне, що оскільки відчуваємо чужину карою для себе, ми і наші брати на Батьківщині караємося за наші власні гріхи, за гріхи цілих поколінь нашого народу. Коли ми докладніше приглянемося нашій історії, то переконаємося, що ми нераз спроневірювалися своєму Богові, своїй Церкві, своїм великим духовним провідникам. Не було в нас достаточно ні відваги, ні християнської чесноти, щоб достойно нести свій всенародній хрест. Не хотіли ми падати під ним, піднімати і продовжати свою путь, чи втікали з-під його тягару, шукаючи нерозумно притулку під крилами чужих церков, під крилами чужих Богів, зокрема польських і московських, які, в ім'я Боже, обкрадали нас з усього найцінішого, бо з нашої душі. Нарід — все і всюди залишається тільки народом, якого очі постійно звернені на своїх провідників. Коли провідники перші дезертирували з рядів борців за українську християнську душу, то чого ж можна вимагати від народніх мас?

Не заперечуємо, що причиною нашого національного нещастя в минулому й сучасному є наші сусіденьки-вороги, але котрий із народів їх не мав і не має? Вони також причинилися до того, що наші брати сьогодні вмирають без останньої Євхаристійної Потіхи, але перша вина є наша. Таки так! Дуже часто виглядає, що першим нашим ворогом є саме ми! Вічні шукачі правди, але не на своєму рідному ґрунті, а на чужих смітниках!

"НЕ БУДЕШ МАТИ ІНШИХ БОГІВ КРІМ МЕНЕ!"

Це перша Божа Заповідь і над нею треба глибоко призадуматись кожній українській душі "від плуга й від науки!"

ОДИНОКА В ТОРОНТІ УКРАЇНСЬКА
КРАМНИЦЯ ЦЕРКОВНИХ РЕЧЕЙ
DIOCESAN CHURCH GOODS STORE
278 Bathurst St. — Toronto, Ont.
Великий вибір церковних речей. — Напрестольні Євангелія. — Церковні книжки. — Молитовники і багато інших речей.

Сельма Лягерлеф

СТАРА АҐНЕТА

Цю легенду беремо з книжки легенд п. н. "Різдвяні рожі". Книжка ця вже кінчиться друкувати у нашому Видавництві. — **Редакція.**

Дрібними кроками йшла стара на гору. Мала й худа постать, одіта в довгу намітку, на голові морщений чіпець. У руках молитовник, а в кишені галузку лаванди.

Старе обличчя було з'яле й поморщене, але не було на ньому того твердого, закам'янілого виразу, що буває звичайно в старих людей. Жила далеко на горі, в старій хаті, що лежала на краю широкого льодовика. Ледник спливав із покритих снігом верхів гір у мирні долини.

Аґнета жила сама однісіньку: всі її близькі лежали мертві там, у долині.

Була неділя й Аґнета верталася з церкви домів. Душу її наллягли нелюбі думки. Пастор говорив на проповіді про смерть і прокляті душі і це дуже її зворушило. Негадала собі, що дитиною бувши, чула багато оповідань про засуджені на кару душі. Оповідали люди, як ті душі мучаться, блукаючи серед вічної страшної студіні верхів, що над її хатиною. Пригадувала собі переказ за переказом про такі мандрівки мерців, про вічні тіні, що їх льодовий вихор гонить на льодовики.

І напала її враз якась велика тривога, жах: це ж вона пробуває постійно саме в країні покараних душ... А що, як би ті невидимі, що блукають там посеред снігів, що, кожі б вони зійшли ледником удолину, до неї? А вона така сама-самісінька...

Слова "самітна" надало її думкам іще сумнішого напряму. Тепер напала на неї знову та невинесима журба, що затоювала їй дні й ночі. Відчувала дуже гіркотно те, що мусіла жити так далеко від людей.

"Стара Аґнето", сказала сама до себе, "ти сидиш там на горі та прядеш і прядеш. Ти приневолена з дня на день гірко працювати, щоб заробити собі на шматок хліба. Та чи є бодай один чоловік, якого тішило б те, що ти ще жиєш? Чи є хоч один такий, стара Аґнето?"

"Коби хоч жив один іще з твоєї рідні, то це могло б іще бути. Тоді ти жила б там удолині, в селі, бодай одному жила б на втіху. Хоч ти така вбога, що не могла б утримати ні пса, ні кота, все-таки приняла б хоч деколи якогось жебрака під свою стріху. — Це дуже недобре, стара Аґнето, що жиєш так далеко від головного шляху. Коби тобі вдалося хоч раз подати якомусь мандрівцеві дрібку води, то б знала бодай, що зробила комусь добре".

І зітхнула Аґнета важко, бо подумала, що навіть ті господині, які давали їй прядиво, то й вони навіть не заплакали б по її смерти. Правда, вона старалася як могла чесно працювати, добре прясти, але правда і те, що було багато-багато таких, які знали краще це робити. І підпливли їй сльози до очей, як тільки згадала, що й парох, хоч бачить стільки років її в церкві, і той подумає: це все одно, чи сидить вона тут, чи ні. "Я одно, що й померла", говорила до себе, "ніхто й не спитає про мене. Я так і могла би покластись, щоб умерти. Так моє серце завмерло вже тут у вічній студіні й самоті".

"Милий Боже! Коби був бодай один чоловік, що потішив би мене, то я принесла б іще яку-таку йому користь. Але хіба ж шити мені одіж диким гірським козам чи стелити постелю бабакам? Але одне тобі скажу, Боже, — мовила й простягнула до неба руку, — "Ти мусиш дати мені бодай одну істоту, що потребувала б мене, інакше, покладуся й помру".

Ще коли це собі говорила, побачила на доріжці високого, поважного ченця, що наближався до неї. Побачивши її сумне обличчя, прилучився до неї і пішли вже дальше разом. Аґнета розповіла йому свою журбу. Казала, що серце завмерло їй у грудях, що вона стане ся невдовзі одною з тих проклятих мешканців льодовика, якщо Бог не дасть їй істоти, про яку вона могла би дбати й старатися.

"Може Господь і зробить таке", відповів чернець.

"Хіба не бачиш, що Бог не має нагорі тут ніякої власти?", спитала стара. "Тут же сама гола, чиста пустар".

Виходили щораз вище на гору. По стежці стелився мох, усякі альпейські рослини жили по обох берегах доріжки. Високі скелі виростали грізно перед їх очима, із своїми пропастями, печерами, льодовиками — все таке грізне, аж завмирало їм серце. Нагло чернець побачив малу хижу Аґнети, ген під самим ледником.

"О, то це ти тут живеш? Так не нарікай, бо ти аж ніяк не самісінька. Глянь!" І чернець зложив разом вказуючий палець і мізинець, закрив ними Аґнеті праве око та попросив поглянути на гору. Але стара примикнула очі, тремтячи з жаху.

"Коли там можна що й побачити, так не хочу я цього бачити. Хорони, Господи! Це було б тут надто страшне".

"Як так, то оставайся з Богом!", сказав чернець. "Не будеш мати вже більш нагоди щось таке побачити".

Стара зацікавилася, отворила очі та глянула на снігові простори. Спершу не спостерегла нічого дивного, та зчасом завважила, що там нагорі щось

рухалося. Бачила на білому тлі рух якоїсь білини.

Те, що вона вважала за мряку сіро-голубої відтіні льоду, це були тіні душ, засуджених на кару, що страждали у вічній студіні.

Стара бабуся стояла й дрижала мов листя осики. Все ж було зовсім так, як розказували старі люди. Там, на верхах, блукали мерці в невимовній тривозі й страждан ню. Більше їх частина була зодягнена в щось біле довге, але всі без виїмку були босі й із ненакритими головами.

Було їх там безконечне число, а ще їх щораз то більш надходило, як вона бачила. Одні йшли горд о випростувані, інші линули мов у танку крізь льодові поля, але всі — вона це бачила — ранили собі ноги до крови на гористих відламках і шпицях льоду. Це було зовсім так, як їй оповідали колись. Вона бачила, як тіні тулилися до себе, наче б хотіли загрітися, але зараз же змить розлучалися, перелякані смертельною студінню, що йшла від їх тіл. Здавалося, що це від них той холод на горі, що це вони не дають снігам таяти.

Не всі рухалися: деякі стояли мов статуї з льоду і, здавалося, стоять так від років. Навколо їх нагромадилося вже стільки снігу, що можна було побачити вже тільки горішню частину їх тіл.

Чим довше приглядалася їм Аґнета, то більше проходив її страх і вона щиро жалувала тих мучеників. Тут мука не уставала, не було леговища для змучених їх членів, для ніг, що ходили по льоді, гострім, як потягнена сталь. І як вони мерзли, як вони тряслися на морозі, як дзвонили зубами! І ті, що були скам'янілі, і ті, що могли ще рухатися, — всі вони мерзли в гризькій, пекучій, невинос ній студіні.

Було там багато дітей, дівчат і хлопців. Але не було в їх посинілих від зимна обличчях молодечого виразу і, хоч здавалося: вони бавляться, проте завмерла в них усяка приємність і втіха. Вони кланцали зубами з зимна і мов старці загортал ися в своє лахміття, а їх ноги наче вишукували найгостріші відломки льоду, щоб ступати по них.

А що найбільше зворушило стару, то ті, що лежали замерзаючі на льоді, і ті, що гей соплі льоду звисали з боків скель.

Чернець відняв нагло свою руку з-перед очей Аґнети і вона бачила вже тільки самі пусті, голі ледники. Сям і там лежали тяжкі маси льоду, але не було між ними ніяких скам'янілих духів. Синявий полиск льоду не походив від замерзлих тіл. Вітер гнав перед себе кілька сніжин, та не були це ніякі духи.

Але Аґнета знала напевно, що вона бачила, то й спитала ченця, чи не могла б чим отим проклятим допомогти?

Він же сказав: "Хіба ж Бог заборонив колинебудь робити добро ближньому, бути милосердним, розважити кого?"

Сказавши те, чернець відійшов, а стара бабуся поспішила до своєї хати. Прийшла там, сіла й увесь день продумувала, як би то його допомогти засудженим на кару, тим, що ранили свої ноги на гостряках льоду. І була така занята цими своїми думками, що не мала часу думати про свою самоту.

Другого дня пішла знов у село. Ішла жваво, всміхаючись до себе. Старість уже не гнітила її.

"Мерці", говорила до себе, "не питають за молодістю, свіжим личком, скорими ногами; вони хочуть тільки, щоби пам'ятати про них з любов'ю. Вони потребують тепла. Молодь не думає про таке. Та як хоронилися б душі померлих перед страшною студінню, як би не подумали про них старі?"

Коли прийшла до крамниці, замовила великої в'язанки свічок, а в одного селянина замовила віз дров. Щоб мати за все те чим заплатити, мусіла взяти вдвічі більше прядива, як брала досі.

Вечором, як уже прийшла була в хату, молилася й співала псальмів, щоб не втратити відваги до того, що задумала. Та хоч її тривога ставала все більша й більша, не кинула задуманого діла.

Коли надійшла пора спати, стара перенесла свою постіль до останньої кімнатки, а в першій розпалила в печі великий вогонь, прставила в обох вікнах по дві горіючі свічки й отворила навстіж двері. Опісня замкнулася в своїй кімнатці й поклалася спати.

Лежала в темноті й надслухувала.

Так: це було наче ступання чиїхось ніг по леднику. Хтось ішов постогнуючи, скрадався, обходив хату, мов боявся ввійти досередини. Близько вугла задержався, пристанув і кланцав зубами.

Не могла цього стара Аґнета видержати. Зірвалася з ліжка, побігла до першої кімнати та замкнула двері надвір. Ні, це було понад її сили, цього вона, жива людина, не могла знести!

Перед хатою почула тяжкий стогін і важке ступання хворих наболілих ніг. Вони воліклися назад, чимраз дальше на гору ледника. Деколи пронісся хлипання, та вскорі все затихло.

Аж тепер відізвалося сумління Аґнети. "Ти щось дуже боязка, стара відьмо!", сказала собі. "Вогонь у печі гасне й дорогі свічки змарнуються. Хіба ж має все пропасти через твій дурний страх?" І коли розважала так, встала й отворила двері, хлипаючи з переляку й кланцаючи зубами.

І знову лежала, надслухувала й вичікувала. І не боялася вже їх приходу. Боялася тільки, що, раз ображені, не прийдуть удруге.

Почала кликати в темінь морозної ночі, як кликала молодою, пасучи овець: "Мої маленькі, білі ягнятка й овечки з гір, ходіть до мене! Сходіть із скель, ходіть до мене, біленькі!" І ось мов рвучкий вітер повів від скель і вletів бурею в хату. Бабуся не чула ніякого ступання ні стонів, тільки вітер свистів, гонив довкола хати, насвистував і шемтів. І здавалося їй, що чує, як він свище: "Тихо, тихенько, не лякайте їх! Тихо-тихенько!"

Відчула, що в першій кімнаті повно духів, чуть стіни не розійдуться. Часом здавалося їй, що вони хочуть зняти крівлю з хижі, щоб дістатись до хати. Та все знаходився бодай один, що шепотів: "Тихо... Не лякайте її, не лякайте!"

Агнета заспокоїлася і склала руки до молитви. Заснула з усмішкою на лиці.

Вранці здавалося їй, що все те було сном тільки. В першій кімнаті все було ненарушене, тільки вогонь вигас і висвітилися свічки до кінця. Не залишилося ні дрібки лою.

Як довго стара Агнета жила, старалася дальше про нещасних духів. Вона пряла і пряла, щоб заробити на свічки й паливо, молилася і щаслива була, бо знала, що вона комусь потрібна.

Прийшла одна неділя, та Агнети не було на її старому місті в церкві. Отже кілька селян зібралися нагору до Агнети поглянути, що з нею. Знайшли її мертвою й занесли тіло наділ у село, щоб її там похоронити.

На другу неділю хвали стару Агнету. Небагацько людей ішло за домовиною та й на ніякому обличчі не було видно суму. Коли спускали домовину в могилу, надійшов високий, поважний чернець. Вступив на цвинтар між людей, без слова вказуючи рукою на верхи гір. І побачили люди, як гори оповилися блідо-рожевим ніжним серпанком, наче сяючи з радости, і сходило з них багато маленьких вогників, мов полум'я свічок. А було тих свічок стільки, скільки їх дала небіжка за засуджені нещасні душі.

І мовили люди: "Хвала нехай буде Богові! Оце вона, за котрою ночі очі не плачуть, ночі серце не сповнюється сумом, оце вона знайшла собі приятелів там, угорі, де вічна студінь і самота".

Переклали Олекса Єзерський і Е. Рудницька.

АСЕКУРАЦІЯ

всіх родів: життя, хвороби, вогонь, крадіж, автомобілі і т. п.
Купно-продаж нерухомостей, виєднування позичок.

Y. ONYSCHUK & CO. LIMITED

333 Roncesvalles Ave.
Toronto, Ont. — Tel.: LE 4-4241

ANDREW TAILORS
Phone: LE 6-0982
The place where CUSTOM clothes are made.
High-Grade Alterations, Repairs, Etc.
Cleaning and Pressing.
1076 QUEEN ST. W.
Toronto 3, Ont.
Андрій Наконечний

АРХІТЕКТ
ЄВГЕН ГРЕНЬ
Член Королівської Палати Архітектів Канади. Виконує плани і кошториси церков, шкіл, будинків громадських організацій (галь), фабрик, торговельних центрів, як також мешкальних домів.
WA 3-9754 — Toronto, Ont. — 3 Spadina Rd.

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА ГУРТІВНЯ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ
UBA TRADING CO. LTD.
420 Bathurst St. — WA 2-6115-6

Чин ОО. Василіян усе дбав про церковну музику. Ось і тепер видав книжку, потрібну для всякого прихильника церковного співу. Ця книжка називається

ВАСИЛІЯНСЬКІ ЦЕРКОВНІ НАПІВИ

Книжка має 383 сторінки нотного друку, формату 7x10 цалів, оправлена в полотно з золотими витисками. Коштує $8.00 із пересилкою.

Замовляти на адресу:
BASILIAN PRESS
286 Lisgar St.
Toronto 3, Ont., Canada

КУПЛЮ КНИЖКИ: 1) Ол. Мох: Книжки і люди — Львів 1938. 2) Ол. Мох: Самоосвітні видання. 3) Ол. Мох: Добра преса. 4) Ол. Мох: Покажчик змісту "Нової Зорі". 5) Річники згл. поодинокі числа часопису "Нова Зоря" і "Правда" (головно з 1938 і 1939 років). 6) Всі книжки автора Теофіла Кострубу, видані до 1939 року. 7) Річники часопису "Хліборобський Шлях" (вид. у Львові). 8) О. Петрійчук: Про це, що люблю я, та інші давніші видання.

Подайте що маєте і Вашу ціну на адресу:
A. MOCH — 6 Churchill Ave.
Toronto 3, Ont., Canada

МИ З УКРАЇНИ...

"Ми з України", так представляється танцювальна група людей без особового лиця й національного імені, йка в пропагандивній машині політики СССР, тим разом послужилася серцещипательним малороссійським балетом...

Вони "з України", а звідки ми українці перебуваючі понад 70 років в Канаді? Ми мусіли виїхати з України, ми мусіли забратися з України, де загнізджувалися найдюки Єкатерини... і понесли Москву в Україну, колоніяльною політикою вбиваючи історичну, традиційну Україну, яку МИ, українські самостійники, названі Москвою "буржуазними націоналістами - зрадниками і запроданцями американського капіталізму", в боротьбі з москалями рятуючи, пішли на вигнання, щоб там між народами, що шанують свободу зберегти Україну князів, гетьманів, Україну Шевченка — "свою Україну", українську традиційну, вікову, а не московську-сучасну. Першу репрезентуємо ми, вийшовши з неї і будучи нею самою. Другу репрезентують вони: москалі й малороси з України.

Хто властиво є ті, що представляються: "Ми з України". Ніде назви, фірми, що договорилася з американсько-жидівською фірмою Гурок.

Ніде списку учасників, а ті яким удалося довідатись хто вони за національністю, твердять, що більшість із них, це з-під Рязані істінно руські люді. Це московська північ, що прийшла на український південь, щоб його не лише загарбати, але й убити. Виморивши голодом, зменшивши природний приріст, вирізавши на Сибір, обезголовивши Україну, вбивця сам її репрезентувати хоче, щоб обдурити наївних: засланяється до болю дорогим іменем України. "Ми з України"... Чи можна бути не зворушеним, коли ви почули: я з твого рідного села, де твоя мама проживає... Не віриш, ось я тобі пісоньку заспіваю, ту саму, що твоя мама співала... Затанцюємо тобі так, як лише там... в Україні. Так... і оживе все до болю дороге... Трісли обручі ненависти до воріженків... Вони ж з України...!

І помашерували пішки м'якосердні українці десятки кілометрів, щоб почути Верьовку з України... Вони йому цвіти зі синьо-жовтою стяжкою, і він їм червону петлю на рушничку вишиванім материнськими сльозами... Відтак приїхала спішуча Червона Армія... Тільки дурень міг добачуватися в тих, що сягнули вершин хорового мистецтва, вбивників Вінниці, Катиня і Будапешту... пішов народ і хвалив велику русску культуру лаяв свідомих українців, що негостинно протестували. Тепер: "Ми з України", що робити: Йти чи не йти: слухати чи затулити вуха? Колись Одисей казав поприв'язувати до човнів своїх вояків і заткати їм вуха, щоб не послухали солодко-привабливих сирен та не кинулися в обійми смерти... Хто ж прив'яже деяких українців, щоб не піддалися московській сирені?..

"Ми з України" — милим голосом, із полтавським акцентом, не заговорить а милозвучно проспівас витресурована малоросійська сирена... І підуть не лише хохли, малороси, а навіть і свідомі патріоти, що твердять: сьогодні процеси, які проходять в Україні, є для добра українського народу... Той, що так високо підніс в очах чужинців українську культуру, заслуговує на признання, а навіть респект... Хто таких евідентних фактів не може бачити, той невіжа, або просто провокатор...

В одній із читалень, коли говорилося про поставу українців до танцювальної групи Вірського, мудрий малорос, колишній вояк української армії, сказав таке: "Я сам, як би побачив, що хтось під час виступу розкидав би летючки, назву його по імені і провокатором..."

Така постава т. зв. політичної еміграції до наступу ворога! Руїна, яку творить Москва "культурним обміном", є грізніша як провал фізичного військового фронту. З могил приходить воскресіння, а з духового саморозкладу й упідлення загин людини, народів і цивілізації.

Москаль убив нам рідну матір у нашій власній хаті, з якої ми ледве живими втекли.

Сьогодні ж москаль приїхав сюди в Канаду з українським гопаком, щоб нас до сліз розчулити і таким способом приневолити нас мовчати про злочини Москви. Танцюристи своїми виступами неначе говорять:

"Ми з України" — бачите яку красу звідтам принесли тут Вам... А ви, що в Діфенбейкера ласки шукаєте, колоніялізмом це називаєте?

Поет Вороний плакав, що велике царство Скитів не навчило нас нічого. На сцену, у світ ми понесли голубці, борщ, вареники, ковбасу та чарку і сині шаравари... а *царство-державу* віддали старшому братові-москалеві. Стужені за рідним пиріжком і козачком підемо до концертових зал, де подадуть нам, як отій собаці, і козачок і гопачок, а за те від нас дістануть доляри на свою пропаганду і *схвалення української діяспори:* що правдива Україна це сучасна Україна...

Хай нас Хрущов б'є і мордує, доки нам позволяє в шараварах ходити, соборний борщ їсти і навіть сам гопака танцює, яким Москву і цілий світ чарує, то... ще не вмерла Україна... Ми також з України...

Петро Белзький
("Поступ, ч. 23).

У СУТІНКАХ ТА ІМЛІ

Українська Католицька Церква в СССР, хоч викреслена із списка живих, живе далі. В цьому нема найменшого сумніву. Засвідчує це навіть "Православний вісник", який друкується у Львові і який є єдиним церковним журналом українською мовою в цілому СССР.

На весні 1945 року насильно ліквідовано Церкву в західніх областях України. Всіх єпископів арештовано, а священикам поставлено вибір: або "возз'єднання" з московським патріярхом, або заслання. Велика більшість нашого духовенства не захиталася ні від яких погроз і насильств. Багато з них не вернулись із Сибіру, а деякі відбули 10 років заслання, приїхали додому і не забувають про те, що вони священики.

Все це речі відомі. Такі відомі, що заговорив про них навіть львівський "Православний вісник". Недавно в одній із численних статтів проти Греко-католицької Церкви, яка вже 17 років офіційно не існує, львівський журнал (ч. 4, 1961, стор. 125-128) обережно написав те, що всі в Україні знають.

Чому група західноукраїнського католицького духовенства офіційно належить тепер до Руської Православної Церкви? Автор статті каже таке: "Не збираюся твердити, що абсолютно всі священики, які возз'єднялися, зробили це з щирого і чистого переконання. Окремі керувались і іншими мотивами — особистими". Особисті мотиви — як усім добре відомо — виникали після особистих розмов з МВД-истами, які в той час були церковними діячами московської патріярхії.

Після приймусового "возз'єднання" московський і львівський журнал патріярха Алексея писали про велике захоплення "віруючих" західноукраїнських областей". Тепер у львівському журналі трохи менше захоплення, зате багато лайки про "фанатиків". Є священики-"фанатики", є вірні-"фанатики". Вони вважають себе героями і мучениками, але, насправді, вони боягузи, — каже "Православний вісник".

Чому ж вони боягузи? Тому що, "ховаючись у *сутінках* вечорів та в *ранковій* імлі, крадучись, намагаються косити не свої ниви".

Не еміграційні красномовні панегірики, а лайлива стаття львівського журналу є по правді найкращим свідченням для митрополита-ісповідника Йосифа. Він дає геройський приклад вірним багатьом Христовим робітникам, які працюють у сутінках та імлі.

Імла розвіється і сутінки щезнуть, а подвиг тих вірних людей залишиться.

("Українські Вісті" — Едмонтон)

ВІДВАЖНИЙ ЄПИСКОП

Багатьом католикам Нью Орлеану загрозив архиєпископ Ромел екскомунікою за їх расову настанову. Архиєпископ повідомив дотичних осіб особистим письмом до них. Між особами, загроженими екскомунікою, є визначні особистості публічного життя, як нпр. республіканський кандидат на мейора Нью-Орлеану. Таке письмо отримав також керівник організації "Рада білих громадян", яка веде сильну кампанію за расовим відділенням.

СПИСОК 100 НАЙЛІПШИХ КНИЖОК ДЛЯ ДІТЕЙ

Отець Іван А. Карр, монах Павлінського Чину, виконавчий видавець Павлінської Преси в Нью-Йорку, видав список вибраних "100 книжок, що їх повинна мати кожна католицька дитина".

Отець Карр сказав, що книжки, подані в цьому списку, вибрав комітет знавців дитячої лектури та що той список видано в формі книжечки, з ілюстраціями і примітками, під заголовком "Провідник католицьких родичів для домашньої дитячої лектури."

ЛІТУРГІЙНИЙ СОЮЗ

ПІД ПОКРОВОМ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО

Чи Ви вже стали членом **Літургійного Союзу** під покровом св. Василія Великого? Цей Союз повстав пару років тому назад при манастирі ОО. Василіян у Мондер, Альберта, Канада.

Із пожертв членів **Літургійного Союзу** має повстати в найближчому часі велика каплиця при матірньому домі ОО. Василіян у Мондер, де виховуються майбутні василіянські священики-місіонарі і їх брати-помічники.

За всіх дотеперішніх і майбутніх жертводавців **Літургійного Союзу** відправляються і на майбутнє будуть відправлятися Служби Божі в манастирі ОО. Василіян **кожної середи** в місяці. На тих Служб Божих можуть користати не тільки жертводавці, але теж померші члени їх родин, що їх список вони передають до манастиря ОО. Василіян у Мондер.

Тому записуйтеся в ряди **Літургійного Союзу**, користайте з його духовних благодатей, таєою пожертвою причиняйтесь до виховання молодого покоління монахів-місіонарів.

Свої пожертви, запити чи листи шліть на адресу:

BASILIAN FATHERS, MUNDARE, ALTA, CANADA

Олександер Мох

СЕРЕД КНИЖОК

КИЇВСЬКІ І ГАЛИЦЬКІ МИТРОПОЛИТИ

о. Ірінеї І. Назарко, ЧСВВ: **Київські і Галицькі Митрополити.** Біографічні нариси (1590-1960). — Видавництво Отців Василіян. Торонто. Року Божого 1962. Сторін XVII+271, форм. 155x240 мм. — Ціна примірника оправленого в полотно 5.00 дол.

"Ця книжка не має претенсій на суто науковий твір... бо автор був обмежений щодо об'єму і щодо часу... одначе й у таких умовинах авторові пощастило дати дещо нове, чого не мали досьогочасні історики (Пелеш, Аммани, Чубатий і ін.), в першу ж чергу дані з молодости поодиноких митрополитів..." — пише у передмові (V ст.) автор, який друкував ці свої біографічні нариси у 'Світлі', а тепер доповнив їх та видав окремою книгою: "Нехай ці, може й неповні, життєписи наших направду великих митрополитів пригадають нам те, скільки праці, жертв, терпінь, а навіть крови вилили ці люди у велику ідею з'єднання Української Церкви із Вселенською та нехай заохотять і нас молитися, працювати і терпіти для здійснення тієї невмирущої ідеї, від якої у великій мірі залежатиме майбутність нашої Батьківщини". (V. стор.).

"Рушійною силою історії є постаті, історичні постаті... деякі підручники історії майже виключно побудовані на більш чи менш багатім ряді історичних постатей та їх особистих дій". "У майже тисячолітній історичній перспективі можна сказати, що тільки один неперервшений ряд українських постатей історичних розмірів залишився за українським народом, незалежно від його політичної долі. Це ряд українських церковних мужів, єрархів, зокрема ж ряд митрополитів — київських і галицьких, верства, на якій можна без перебоїв та прогалин нанизувати історію і української Церкви і українського народу... Щобільше, навіть люди неукраїнського походження, з причини свого єрархічного положення в українській церковній дійсности, поповнюють каталог українських історичних постатей, і ніхто з наших сусідів не ставить поважних претенсій до вилучення їх з української історичної схеми та залучення до чужих пантеонів. Коли українські сфери за своєю приналежністю до деяких політичних чи культурних дійсностей працювали нераз на збагачення займанських потуг, то, навпаки, багато чужих визначних одиниць, за своєю приналежністю до Української Церкви працювали на користь українського історичного процесу... Завданням української історіографії під сучасну пору було б перевести основну перевірку історичних постатей східньої Европи та розподілити їх також відповідно до української історичної схеми. У тій перевірці й переоцінці митрополитам київським і галицьким треба б приділити цілий ряд окремих та відповідних монографій. Біографічні нариси (о. І. Назарка), що їх подаємо, це немов сильветки, що, сподіваємося, зацікавлять українських істориків..." — пише у своєму вступі до книжки редактор 'Записок ЧСВВ" — о. А. Великий (X-XI стор.).

"...біографічні сильвети поодиноких митрополитів набирають свого власного значення, а їх діяльність стає складовою й невід'ємною частиною цілого історичного процесу українського народу. З цією свідомістю і візією треба приступати до читання й розважання життя і діянь цих великих постатей української історії взагалі..." (Вступ о. А. Великого, XI стор.). Тут слід сказати, що приступний спосіб написання книжки — причиниться до почитности книги і до сповнення апостольського завдання між читачами. Ця книга повинна стати настільною книгою в кожній українській хаті.

У цій книзі вміщено: Вступ, що його написав відомий видавець просто монументальних Ватиканських матеріялів до історії України — о. Атанасій Великий, ЧСВВ. У Вступі обговорює його автор проблеми історіографії української католицької Церкви та накреслює незвичайно цікаво майбутні завдання істориків тієї Церкви щодо фактів української церковної історії, щодо проблеми її постатей та її історичного церковно-політичного тла. Вступ о. Великого вповні заслуговує на те, щоб його відповідно поширити та видати окремою книжкою.

Сама книга о. д-ра І. Назарка ділиться на дві великі частини: 1) "Київські Митрополити" (1-137 стор.) та 2) "Галицькі Митрополити" (141-253 стор.). У першій частині вміщено 19 біографічних нарисів, починаючи нарисом про митрополита М. Рагозу та кінчаючи нарисом про митрополита Й. Булгака. Друга частина нарисів починається вступом автора про початки Галицької Митрополії (141-158 ст.), а далі слідують 9 нарисів про галицьких митрополитів, від митрополита А. Ангеловича до митрополита Й. Сліпого (160-249 стор.). Кінчають книгу: Післяслово (251-253), Черга митрополитів (із роками, коли вони були митрополитами; 255-257 стор.). Закінчується книга списком імен та змістом. Книга має 28 ілюстрацій, переважно історичних портретів митрополитів (бракує тільки трьох для повного числа).

Книжку видано в тривкій естетичній оправі.

"Перед нашими очима перейшла ціла галерія визначних постатей наших київських і галицьких митрополитів... Одначе без уваги на всі ріжниці їх дарунків, їх праць і їх осягів, під одним аспектом усіх... їх... можемо назвати великими. Чому? Бо справді великою чинить людину не геній..., але ідея, якій вона служить, і особиста посвята, з якою вона цій ідеї служить. А немає сумніву, що всі згадані... митрополити служили великій ідеї... 'щоб усі були одно' — ідеї св. Єдности української Церкви із Вселенською Церквою. Для цієї Божої ідеї ці віддані труженики працювали й трудилися, нераз і понад сили. Клич Митрополита Руського: 'Умру, як віл у ярмі' став життєвою девізою всіх наших митрополитів... У життєписах тих

митрополитів маємо живий приклад того, чим і ми можемо причинитися до перемоги тієї Божої ідеї, щоб 'було одно стадо й один пастир' (Ів. 10, 16)" — такими словами кінчає автор свою книгу (253 стор.).

Причинімся і ми, читачі, до зміцнення нашої Української Католицької Церкви. Розкупленням книги даймо видавцям змогу видати інші такі корисні і культурні книги, як ця книга о. д-ра І. Назарка.

("Шлях")

ЛИСТИ НИКОДИМА

(Продовження з 352 сторінки)

відниками Закону. Деякі досвідчені соферім[5]) кажуть, що досі не було стільки біснуватих, як тепер. Люди відсувалися від чоловіка, що кидався, рвав на собі одежу, ревів губою повною піни. — Йди геть. Іди! — кричав. — Пощо Ти сюди прийшов? Забирайся! Хочеш нас погубити! Знаю Тебе, знаю хто Ти...

— Мовчи! — сказав Ісус.

Очі біснуватого здеревіли, з уст поплила біла слина разом із великим харчанням.

— Вийди з нього — повелів спокійним голосом.

Чоловік закричав так страшно, що перелякані люди стали втікати з божниці. З ломотом упав на землю, обличчям до долівки. Все його тіло дрижало, пальці дерли кам'яні плити. Кидався щораз помаліше. Вкінці випрямився, мов неживий. Можна було подумати, що не живе. У синагозі настала смертна тишина, люди завмерли в тривожному безрусі. Лежачий несподівано підніс голову. Піднісся на руках і вп'ялив очі в Назарея, що стояв на тебуті зі звитком письм у руці. — Господи — прошепотів голосом чоловіка, що вертається до здоров'я по довгій недузі. Приповз до Нього. Його уста шукали руки Пророка. Юрба вибухнула радістю подиву, захоплення, почести.

Чи доцінюєш, Юсте, міць слова Того Чоловіка? Сказати "хочу", і уздоровити когось, закликати "вийди" і усунути диявола — це потуга, якої ми не бачили. Якщо кожна недуга є диявольським заговором — то біснуватість є недугою недуг. Знаєш мрії наших лікарів, яким здається, що знайдуть вкінці зілля або закляття на всі недуги. Пророк із Назарету відкрив якраз те. Б'є в само ядро справи.

Але, хто знає, може існують різні недуги? Може не кожна є карою? Часто в останньому часі вчитуюсь у книгу Йова. Але за чиї провини страждала б Рута? Не за свої — це певне. Отже за мої? Бог мені свідком, що намагаюся служити Йому з усіх сил і завжди я намагався таке робити. Існують напевно кращі й ліпші люди від мене. Але коли я, фарисей, не є досить чистий, то яким же є перший-ліпший амгаарез[6]) або поганин? Та й чому за мої провини хтось мусів би так важко страждати, коли найдорожчі грішників втішаються якнайкращим здоров'ям?

Вістки про чуда напливають до Єрусалиму широкою течією. Знаєш, хто мені найбільше оповідав про них? Цей Юда з Каріоту, який завів мене тоді до Пророка. Недавно прибув до Єрусалиму. Шниряє по місті. Пронюхує. Хто зна, може Його прислав Ісус прослідити настрої священиків супроти Нього, а може Юда сам досі не знає на яку ногу стати: залишитись при Вчителеві, чи повернутися на Безету. Смішний чоловік. Хворий на гроші. Не знаю, що сталось би, коли б якимсь дивним способом стався він власником великого майна. Мабуть заплатив би за це життям. Кілька денарів викликує в нього гарячку. На його вилиці виступають тоді червоні рум'янці, а очі починають незвичайно блистіти. Юда ненавидить рибалок, що також ходять за Пророком. Має їх за дурнів. Але проти Учителя відчуває острах укупі з подивом. Я згадував тобі про цього міняйла, як про досить бистру людину. Признався, що на його гадку сила, якою володіє Ісус, переходить його вміння, як нею користуватися. Каже, що маючи таку могутність, можна зробити багато більше, як оповідати дурним галилейським хлопам про любов ближнього. Але що Пророк повинен робити — цього Юда мабуть не знає. А може і знає, але не хоче виявити переді мною своїх думок. Мені здається, в ньому є ціле море ненависти. Чому маючи її в серці він пішов за Пророком милосердних слів і діл — залишиться для мене загадкою. Здається, що найрадше скерував би силу Вчителя на шлях пімсти. Він ненавидить інших купців, що причинились до руїни його краму, ненавидить садукеїв і левітів, що пригнобили його своїм золотом, ненавидить людей сильних, багатих, щасливих. Але водночас ненавидить таких же нуждарів, як він сам. Годі ошукувати себе його надмірною чемністю, — це тільки тактика, яку він негайно відкине, коли буде нагода. Існує в ньому бунт проти всього, бунт враженої, власної гордости. Це смішне,—але іноді мені здається, що цей крамар, якого конкуренти вигнали з його кута на Безеті, має в собі бажання, що безліч разів переростають його малу постать.

(Далі буде)

ЗДАЛЕКА І ЗБЛИЗЬКА

ВІДОМОСТІ ПРО НАШЕ ЦЕРКОВНЕ ЖИТТЯ В АВСТРАЛІЇ

Будова Української Католицької Катедри в Австралії

Катедра св. Петра і Павла в Мельборні

Дня 22 лютня 1962 р. почалася робота над будовою першої української католицької катедри в Австралії і з тим на цілу полудневу частину земної кулі. Церква - катедра має довжини 108 стіп, ширина на 79 стіп, а висока буде на 88 стіп до верха хреста на бані. Під церквою буде заля, яку будуть уживати теж на українську школу, бо буде мати рухомі стіни, щоб на декілька шкільних кімнат можна було її поділити, а в часі потреби знову на парохіяльну залю. Церква має коштувати около 91,500 австралійських фунтів ($200.000.00). На це вже зібрано одну третину і тепер ведеться велика збіркова кампанія на решту фондів. При цій катедрі є парохом Преосв. Кир Іван Прашко, а о. Михайло Мельник адміністратором, помічниками є о. Іван Бовден ЧНІ, о. Роман Б'ялецький і о. Яків Креспо, який недавно приїхав з Еспанії до Австралії.

Нові церкви

4-го лютня 1962 почалися розкопи під нову церкву св. Покрови в місті Джілонгу, 50 миль на захід від Мельборну. Тут живе около 150 українських католицьких родин, які вже довший час плянують будову свої власної церкви, а тепер під проводом досвідченого о. Романа Б'ялецького приступають до цеї будови. Вже фундаменти і підлогу мають та сподіються до кінця року скінчити. Вірні будуть церкву самі будувати під проводом майстрів.

У неділю 8 квітня 1962, наші вірні в місті Водонга, 200 миль на північ від Мельборну мали нагоду бачити сповнення своїх мрій, бо в той день Преосвященний Владика благословив новонабутту церковцю св. Ольги в тому місті. Наші вірні відкупили від одної з протестантських сект малу церкву за 2,000 австралійських фунтів та, зробивши відповідний ремонт, дістали першу українську католицьку церкву на цілу Вікторію. Ця околиця має около 45 українських католицьких родин, має також свій Народний Дім і українську школу. Священики доїзджають туди раз на місяць на Богослужения з Мельборну.

Новоприбулий священик

23 березня 1962, приїхав на душпастирську працю о. Яків Креспо, родом еспанець. Він студіював у Римі та бачив красу нашого обряду, але також відчув великий брак священиків для Австралії. Отже рішився прийняти наш обряд та приїхати сюди для духовного добра українців. Він гарно вивчився нашого обряду, співу й мови, так що може застидати неодного українського молодця. Всч. о. Яків назначений до праці у Мельборнському душпастирстві, де отці мають найбільший терен до обслуги, бо ж ідуть звідтам до Тасманії й Нової Зеляндії.

На західній частині Мельборну, де є підмістя Саншайн, є найбільше скупчення українців. Вони мають Народний Дім, українську школу, до котрої ходить яких 160 дітей. Минулого року почали будувати свою церкву Успення П. Д. М. Якраз тепер дохінчують баню й сподіються мати церкву готовою на їх празник. Вірні зробили велику частину будови самі під проводом майстрів.

Дяківська школа

Із 21 травня розпочалися в Мельборні дяківські курси для хлопців від 12 років. Курси є під проводом п. Михайла Погорецького, дяка-вчителя. Вже зголосилося досить гарне число охочих хлопців, які з великим зацікавленням і повагою беруться до тієї науки.

Найбільша душпастирська округа

Мельборнська душпастирська округа одна з найбільших у світі: сягає від Тасманії до Нової Зеляндії. Щоб ліпше зрозуміти: це подібне тому, напр. як би священики перебували в Вінніпегу, а доїжджали до Галіфаксу.

В Новій Зеляндії перебувають наші люди переважно в містах Авкленд, Велінтон, Крайстчерч, і кілька в Даніден. Майже всі вже мають свої гарні доми, багато стало громадянами, та всі глибоко цікавляться українськими справами. Всіх українських католицьких родин і самітних буде около 75. Мають добре зорганізовані громади або церковні братства.

У листопаді 1961 р. о. Михайло Мельник, уже вдруге перебув там около три тижні, щоб усіх відвідати та мати нагоду добре обзнакомитися з їх потребами. Невдовзі Преосв. Кир Іван Прашко також їх відвідає, як буде їхати до Канади на Собор у Вінніпегу. Хоч давно наші вірні вже в Новій Зеляндії, деякі вже поверх 12 літ, то таки не забули свого рідного, і з великим ентузіязмом очікують священика та оцінюють відповідно духовну обслугу й релігійне відновлення під час відвідин душпастиря.

Отець Мих. Мельник був першим священиком, що об'їздив цілу Нову Зеляндію, вишукував вірних, мав для них Богослужения та уділював Св. Тайн.

Церкви в Австралії

В Австралії за 12 літ нашої імміграції наша Церква зробила великий поступ у своєму релігійному й національному житті. В усіх місцевостях, де є наші вірні, основано Рідні Школи, в кожному великому осередку є Нар. Дім, а тепер почався рух за будування власних церков.

Уже маємо церкви в Бризбейн, Сидней, Ньюкесел, Водонга, а будуються в Мельборн, Саншайн, Джілонгу. В інших місцях вже закуплені площі та виробляються пляни на нові церкви.

Усіх священників є в Австралії 12, під своїм власним єпископом Кир Іваном Прашком; з них є 8 світських отців, два ЧНІ і два ЧСВВ. Сестер ще наразі немає. Всіх осередків, де відбуваються Богослуження є около 67. Відчувається брак священиків, особливо Сестер. Велика частина дітей ходить до католицьких шкіл, і є поміж молодими покликання, але покищо нема не-

ших Сестер і замало священиків, щоб цими поклоніннями якслід заопікуватися.

100-РІЧЧЯ УКРАЇНСЬКО-КАТОЛИЦЬКОГО БРАТСТВА ІМ. СВ. ВАРВАРИ У ВІДНІ

В неділю, 27 травня ц. р. відбувся великий, дбайливо підготовлений концерт для вшанування 100-літнього ювілею Братства. Почесний патронат перебрали: Кардинал Франц Кеніг, Бундесканцлер Австрії — д-р Альфонс Горбах, Апостольський Нунцій Отіліо Россі, Міністер Освіти — д-р Гайріх Дріммель і о. Протоархимандрит Павло Миськів, ЧСВВ. Концерт викликав велике зацікавлення, про що свідчить випродаж усіх вступних квитків.

На концерті можна було побачити високих церковних і державних достойників, а між ними: Архиєп. Габоцінна, прелатів віден. Митрополичої Капітули, аббатів і провінціялів різних Чинів, представників міністерств і віденського університету, президента Католицької Академії, ректорів Духовних Семінарій, а навіть канадійського амбасадора Б. М. Мігерта, як теж багато чільних одиниць із мистецьких кругів Відня, в тому професорів Музичної Академії. Крім цього вся українська спільнота, що почувала себе до єдности у своїх українських національних почуваннях і багато друзів з австрійського громадянства, як теж і чужинці з-заграниці, взяли участь у цьому Концерті, досі найбільшій українській культурній-музичній імпрезі Відня, або як висловилися деякі австрійці (між ними президент Кат. Академії та директор департаменту музики і мистецтва в Міністерстві Освіти): "Концерт стояв справді на високому мистецькому европейському рівні і направду не маємо слів, щоб за це відповідно вам погратулювати, бо це дійсно було щось велике".

На сцену, зі справжнім мистецьким смаком прибрану цвітами, виходить 50-членний церковний хор і уставляється перед іконою св. Варвари (хисти п-і проф. Марії Дольницької). Публика вітає його рясними оплесками, які збільшуються до спонтанної овації, коли на сцені появляється диригент Андрій Гнатишин, який ще раз задемонстрував не тільки свій музичний — Богом йому даний — талант — справжнього музика, але дав ще один доказ своїх великих організаторських здібностей, організувавши хор у Відні, Хор св. Варвари, що своїми виступами закваліфікувався на аж надто вибагливому віденському терені (в опінії віденського радіо та преси, які говорять чи пишуть звичайно "дер берімте Санкт-Барбара Кор") до групи найкращих віденських хорів "а капелля".

Перша відспівана пісня—Бортнянського "Сей день" — могутньо пролунала в залі, а на обличчях публики видно було подив не тільки для диригента хору, але взагалі для небуденности української музики, яка зовсім інакше настроює слухача, як інші великі церковно-музичні твори, що їх слухається по церквах чи концертових залях Відня з року на рік. Ще глибше враження зробив твір "Нині отпущаеши раба твоєго". Відчувалось дрож, що проходила через залю, дрож чогось дуже глибоко-задушевного, що порушує глибинні почування людської душі. Далі проспівано Бортнянського "Прийдіте". Диригентові й хорові, що сходили зі сцени, одушевлена публика силала щире признання бурхливими оплесками, чим висловила подяку за стільки глибоких переживань.

У піснях Барвінського "О Боже одомщения" (Псалом 94), Фоменка "Не нарікаю я на Бога" та Бобикевича "О слово рідне" блиснув наш земляк — Міро-Скала-Старицький своїм м'яким, задушевним, повним глибокого відчуття голосом та показав, як прекрасно можна получити в одну гармонійну цілість бездоганну техніку і вокальне опанування співу з глибиною людського, в нашому випадку, правдиво українського відчуття співаної пісні. Соліст промовляв так переконливо до свого слухача, що не тільки свої, але й чужинці не знаходили слів похвали його високому мистецтву.

Коли вмовкла буря оплесків, понеслось через залю ніжне мурмурандо хору, що супроводив альтову солістку Христю Любченко в пісні "Через поле широкее" — старо-української церковної пісні в гармонізації Гнатишина. До глибини душі сколихнуло публикою "Блажен муж" хвівського розспіву в гармонізації Гнатишина, а вже вершком ентузіязму було Гнатишина "Богородице Діво", яке на тлі хору відспівала солістка Т. Складаль.

Під час Богослужения в церкві св. Варвари. Зліва: Апост. Нунцій д-р Опіліо Россі (на троні), в першому ряді д-р Роман Сас-Залозецький, Бундесканцлер д-р Альфонс Горбах і дипл.-інж. Роман Щуровський.

У другій частині концерту при співі вечірньої ідилії "Садок вишневий коло хати" Гнатишина до слів Т. Шевченка покотилася не одна сльоза щирого зворушення з очей слухачів. Загальне признання й незатерте враження викликала кольоратурова сопраністка-солістка своєю інтерпретацією співу соловейка — Сильвія Войтушинська. У пісні "Думи мої" Шевченка солістбас-баритон М. Вукайлович знайшов щире признання публики за свій небуденно чудовий тембр голосу та ніжне відчуття української тематики. Наступну точку — пісню "Діброва" Котка публика примусила хор і соліста Ф. Зецера, що визначається незвичайно лірикою голосу, двічі відспівати, як теж дати наддаток "Куріпочку".

Вдруге виступив наш тенор М. Скала-Старицький у трьох піснях композиції А. Гнатишина "Жита" (на слова Олеся), "Мамо" (слова Гнатишина) і "Пісня" (слова Г. Чупринки), у яких віддав незрівняно настрій українського відчування. Безперестанні оплески публики примусили його проспівати ще одну пісню-наддаток.

Для австрійської публики спеціяльно відспівано пісню "Батьківщина" (слова Филипа Мунка, музика Гнатишина) в супроводі хору солістом-басом — Юлієм Лінднером. Молитвою з опери "Запорожець за Дунаєм" С. Артемовського, виконаною солістом Скала-Старицьким і хором, закінчено програму.

Ювілейний концерт залишив по собі в українській громаді велику вдячність за стільки рідного тепла й чудових спогадів, а в чужинців щире переконання, що гостять у себе — в серці Австрії — Відні членів народу, який може показати всьому культурному світові висоту своєї рідної музичної культури, церковної чи світської, на жаль так мало відомої в широкому світі. Це був справжній український музичний пир у наддунайській столиці, яким закінчено вступну частину ювілейних святкувань 100-річчя українсько-католицького Братства ім. св. Варвари у Відні.

На маргінесі цього допису треба ще відмітити два скромні моменти, які самі за себе говорять:

У сам день концерту несподівано появився неофіційно на співаній Службі Божій у церкві св. Варвари Бундесканцлер д-р Горбах, бо: "Залишилося мені трохи вільного часу перед моїм виїздом до Грацу і я прийшов знову трохи послухати вашого церковного співу" — сказав Бундесканцлер (-прем'єр міністрів).

Канадійський амбасадор — Ексцеленція Б. М. Мігерт при прощанні з Впр. о. парохом Куприянцем по концерті попросила, щоб її завжди повідомляти про торжественні Богослужения чи виступи хору, а вона завжди з приємністю візьме в них участь.

Д-р Маркіян Дзерович

ЛІТО НА ОСЕЛІ СВ. ВАСИЛІЯ НАД ПИДЖЕН ЛЕЙКОМ

(У 60-ті роковини приїзду ОО. Василіян до Канади)

Літня оселя св. Василія над Пиджен Лейком кожного року стає в пригоді батькам, що в літній порі бажають дати своїм дітям не тільки фізичну відпругу, й відпочинок, але теж і нагоду дечого навчитися з українознавства й релігії.

Цього літа, за благословенням нашого єпарха Кир Ніла Савариа, оселя св. Василія була отворена для нашої дітвори й молоді від 15-го до 29-го липня. До неї виписалося рівно двісті осіб не тільки з усіх закутин Альберти, але також дехто з Британської Колюмбії й Саскачевану. Учасників поділено на дві групи. Молодшою групою, зложеною з хлопців і дівчат до 12-го року життя, зайнялися Прп. Сестри Служебниці, що мають досвід у проводі й навчанню дітвори, а саме, Сестра Арсенія, Беніґна, Христина й Естера. Вони навчали дітей релігії, української мови й співу, а діти горнулися до них з повним довір'ям і любов'ю. Сестра Арсенія навчала тих, що мали приступити до першої сповіді й Св. Причастя. На оселі взесь час була ще й Сестра -Софронія, досвідчена й кваліфікована мед-сестра з Мондерської лікарні. Чи для тих, що ніжку продерли на камінці, чи для тих, що в перших днях тужили за домом і батьками, вона мала відповідний ліх і добру пораду та завжди піклувалася добрим здоров'ям усіх на оселі.

Старшою групою дітей, від 12 років угору, зайнялися отець Никон Свірський, Петро Грабець, Корнилій Пасічний та Ісидор Дзядик, усі з Василіянського Чину. Вони навчали релігії, української мови, історії Церкви й України, обряду, служення до св. Літургії співу та науки про життєві стани й покликання. А о. Н. Свірський мав ще конференції для тих, які працювали в кухні, приготовляючи смачні й здорові страви всім на оселі. Пан Орест Іваништин з Едмонтону навчав, молодших і старших, українських народніх танків. Він посвятив увесь час своїх вакацій цьому корисному ділу на оселі. В останню суботу всі діти здавали іспити перед Сестрами й Отцями з усього, що вони вивчали продовж двох тижнів.

Поза часом призначеним на виклади, діти та молодь мали доволі часу на забави й розривки. Як хлопці так і дівчата мали свої спортові дружини та змагалися між собою в грах відбиванки та м'яча (софт бал). Також мали вони нагоду після обіду і вечері їздити на човнах, купатися в озері та грітися на сонці. Знайшли вони теж і час приготовити веселий вечорок сміху, на якому всі прибралися в різні костюми, що їм їх уява піддавала, та аматорський вечорок, що на ньому багато з них пописувалися оригінальними виступами, врешті також концерт на закінчення курсів.

Кожного дня всі діти були присутні на св. Літургії та на ній відповідали уголос, під проводом Сестер. Багато з них приступило до Св. Тайн: за два тижні уділено около 1,900 Св. Причастій. Вечорами перед спанням діти разом прохазували молитви.

Про вигоду дітей на оселі та про харчі дбайливо старався о.

Борис Лисак, ЧСВВ, що вже через кілька років працює над розбудовою й поліпшенням оселі. Цього літа, при помочі добровільних працівників з околиці, він заложив "коліко" — мініятурну залізницю, що об'їжджає оселю. Якраз вдалося Отцеві мати готовий "інджай"-локомотиву на неділю на закінчення курсів. Ця залізниця створила просто сенсацію на оселі. З великою приємністю возилися нею не тільки діти, але й старші цілі пополудне аж до вечора. Про цю залізницю Едмонтонський щоденник помістив короткий допис із світлиною.

Радісним днем для дітей та проводу оселі була середа 25-го липня, коли то вони мали честь вітати між собою Преосв. Кир Ніла Саварина ЧСВВ з Едмонтону та станути до спільної знимки з Владикою. Преосвященний сердечно промовив до всіх дітей та особисто роздав усім солодощі. Діти грімкими оплесками радости і вдяки вітали й прощали Владику, що перед від'їздом уділив усім своє архиерейське благословення.

Останнього дня, в неділю 29-го липня, на ранній св. Літургії 16-ро діточок приступило до першого св. Причастя. Того ж дня недавно-висвячений священик, о. Марко Зазуля, ЧСВВ, який щойно вернувся з Риму по студіях, відслужив торжественну Службу Божу. На ній милозвучно та набожно співав хор із Чіпмен і Гиллярдських парафій під проводом п. Я. Матвієва з Мондеру. Проповідь виголосив о. Н. Свірський, ЧСВВ, у ній підкреслив гідність священика та заохочував юнаків вступати у священичі ряди та посвятити себе на службу Богові й народові за прикладом перших Отців місіонарів-піонерів, яких приїзду до Канади цього року святкуємо 60-річний ювілей.

Після обіду відбувся концерт, на якому діти пописувалися своїми виступами. Глядачі вдоволено прислухувалися співові маленьких діточок, хлопців із кляси вівтарної дружини та хору старших дівчат. А вже найбільш грімко оплескувала публика дітей, що вміло виконували українські народні танки, особливо коли малі хлопці в шараварах та зі шаблями в руках, виконували присюди. На концерті промовив директор курсів, о. Корнило Пасічний, ЧСВВ. Він звернув увагу, що 60-річний ювілей приїзду перших Отців Василіян до Канади влучно святкується на оселі тому, що перші Отці місіонери від самих початків забралися до виховання дітей та молоді в українському обряді й католицькій вірі та, що вони певно з приємністю дивляться з того світу, як їхня праця тут на оселі гідно продовжується. Велика таблиця при в'їзді до оселі, вимальована Сестрою Христиною, пригадувала всім цей ювілей. Наприкінці, о. Директор роздавав пугарі та відзнаки тим дітям, що визначилися в релігії, українській мові, спорті й, добрій поведінці. Після концерту відбулася розігравка, по якій усі ще трохи забавилися і відтак помалу роз'їхалися домів.

І так закінчилися ще одні літні курси на оселі св. Василія. Всім тим, що причинилися до їхнього успішного переведення, а саме: Високопреподобним Отцям, Преподобним Сестрам, панові О. Іванишинові, жінкам та паннам, що працювали в кухні, хорові п. Я. Матвієву, працівникам-майстрам, жертводавцям та добродіям щира-сердечна подяка, а всім дітям-учасникам —Боже щасти!

о. Корнилій Пасічний, ЧСВВ

СВІЖА МОГИЛА ПІОНЕРКИ

Едмонтон, Альберта

У понеділок, 19 березня, саме по скінченні 87 року життя, відійшла до вічности бл. п. Йосипа Ставнича.

У навечір'я похорону внук покійної Йосипи, Впр. о. Борис Лисак ЧСВВ, відправив парастас при численній співучасті родини й приятелів. Похорон відбувся в четвер із катедральної церкви св. свящ. Йосафата на католицький цвинтар св. Йоакима.

Покійна Йосипа народилася 1875 р. в селі Білобожниця, повіту Чортків. Провела свій молодий вік у рідному селі, де й одружилася. Прибула до Канади із своїм мужем Павлом 1900 р. та поселилися на гомстеді недалеко Мондеру, де не було ні хати, ні жадних доріг. Маючи велику родину панство Ставничі мусіли переживати піонерську

Бл. пам. Йосипа Ставнича

недолю. Не було грошей, ані праці. Щоб заробити на харчі, Павло Ставничий мусів ходити пішки до Едмонтону й Калгар. Своїй подрузі залишав дома всю працю на господарці та опіку над родиною. Але з часом відносини покращали, і панство Ставничі зажили кращим життям. У 1945 році перебралися вони до Едмонтону на заслужений відпочинок.

Оплакують покійну Йосипу муж Павло і вісім синів: Володимир, Франко, Іван, Лев, Йосип і Михайло в Едмонтоні, Войтко в Мондері й Антін у Джервайс; доньки: п-і Ю. Лисак у Мондері, п-і А. Пилипа/ і п-і С. Будека в Едмонтоні, а крім того 43 внуки, 63 правнуки і 2 праправнуки та брат Полько Вінченто-вич із Ст. Альберт.

Муж Павло, сини й доньки та родина складають щиру подяку всім учасникам похорону за Служби Божі і за вінки цвітів та всім за жертви, зложені на католицьку пресу, з чого передано $20.00 на "Світло". Покійній Йосипі вічная пам'ять.

ОЛЕКСАНДЕР ШЕЙКА

Транскона, Манітоба

Дня 17-го березня, 1962 року, у 35-му році життя, нагло при праці, на удар серця, упокоївся в Бозі, добре знаний серед Трансконського й Вінніпегського українського громадянства, Олександер Шейка.

Покійний Олександер Шейка народився 30-го березня, 1927-го року в місті Мости Великі, повіту Жовква. Батько покійного називався Іван, матір Анна Глух. Батько його, Іван Шейка залишив свою жінку й діти в Рідному Краю, а сам приїхав до Канади, приготовити місце для них. 1939 року, тоді як наш покійний Олександер мав 8 літ життя. Іван Шейка спровадив свою жінку й дітей та осіли в Трансконі, де відразу включилися в українське народне й церковне життя.

Їх діти стали активними членами У. К. Юнацтва і церковного хору при парохії св. Михаїла в Трансконі.

Вже в Канаді Олександер Шейка одружився з Олею Козак 16 жовтня 1954 р. Господь поблагословив подружжя двома доньками, Ліда має 5 літ, Надія два роки. По вінчанні покійний Олександер замешкав у Вінніпегу, де став діяльним членом церковного й релігійного життя. Був активним членом хору парохії св. о. Миколая у Вінніпегу та взагалі практикуючим католиком, а своєю милою вдачею здобув собі багато приятелів.

Увечорі, під час панахиди родина, приятелі і знакомі переповнили церкву св. Николая. Похоронну панахиду відправили оо. Василіяни: о. Протоконсультер С. Кирило, о. парох Рафаіл Мельник, і о. сотрудник Орест Слободян, при участі чоловічого хору під проводом Юрія Гнатюка, якого хору був членом також покійний Олександер. На другий день, церква св. о. Миколая знова була переповнена. Заупокійну Службу Божу правили Впр. Отці Василіяни: М. Гнесько, Р. Мельник і О. Слободян при участі церковного хору парохії св. о. Николая (в числі ок. 60) під проводом Впреп. о. Протогумена Боніфатія Слободи ЧСВВ. Проповідь виголосив Впр. о. М. Гнесько ЧСВВ. По похоронних службах тіло покійного Олександра спочило на цвинтарі Пресвятої Родини.

По похороні відбувся спільний обід у церковній залі парохії св. Николая. Отець Парох Р. Мельничук ЧСВВ подякував в імені родини всім, що взяли участь у похороні, та заохотив усіх дальше пам'ятати про покійного в своїх молитвах. Приявні зложили $57.35 на пресу: "Поступ" і "Світло".

У глибокому смутку Покійний залишив свою жінку Олю, дві доні: Ліду й Надію, та свою маму Анну Шейка у Трансконі, брата Стефана та сестру Марію Андро В. К.

Покійному Олександрові, вічная пам'ять.

Учасник

Бл. пам. Олександер Шейка

ПОДЯКА

Родина покійного бажає висловити свою подяку всім, що взяли участь у похороні, особливо ж оо. Василіянам, що звсмотрили бл. п. Олександра Св. Тайнами, та за всі їх поради і переведення похоронних Богослужб. Також дякуємо чоловічому хорові під проводом п. Юрія Гнатюка та хорові церкви св. о. Николая. Дякуємо також тим, що жертвували на численні Служби Божі. Наша щира подяка для ЛУКЖ з різних парохій і всім тим жінкам, що своєчасно жертвували свій труд, щоб приготовити похоронний обід.

Просимо не забувати нашого дорогого Олександра у своїх молитвах.

Родина

СМЕРТЬ ПІОНЕРА

Мондер, Алта

"Не маємо тут постійного міста, а шукаємо майбутнього". Це слова св. Павла в листі до жидів.

Про це пам'ятав у своєму житті покійний Василь Гриник, довголітній член парохії св. Апостолів Петра й Павла в Мондері. Помер нагло, на серце 5 липня,

ц. р. Покійний походив із снятинського повіту, прожив 79 літ, Ще молодим юнаком приїхав до Канади, де в 1903 році подружився з Теклею з роду Римською, осіли на фармі в околиці Мондеру, дві милі від монастиря. На фармі проживав понад 40 літ. У 1944 році переселився до містечка Мондер і тут пробув аж до смерти.

Проживаючи близько старого монастиря, разом із своєю покійною жінкою, радо спішив помагати в будові першої церковці на фармах, як також у всяких інших справах, де було треба помочі, він усе радо помагав, сповнюючи вірно обов'язки парохіянина. Пам'ятав на ту важливу правду, що життя на землі, хоч би й найдовше, це наче мала хвилина супроти вічности. Псальмоспівець Давид порівнює життя з павутинням і каже, що наші літа доходять до сімдесятки, а як у силах то й 80-ки, а понад те — труд і біль. Тому покійний старався це життя провести з Богом, щоб здобути щасливу вічність.

Колись у його домі було гамірно й весело, коли дев'ятеро дітей поралося коло господарки, та під кінець життя скучав нераз, перебуваючи самітним, особливо ж почувався дуже осамітненим по смерти своєї жінки Теклі, що померла минулого року.

Дуже боліло його серце, як сам казав, що молоде покоління так скоро забуває свою рідну мову та й так готовить собі гріб в асиміляції і забуттю.

Покійний оставив чотирьох синів і п'ять дочок, 26 унуків, 17 правнуків та два пра-правнуки.

Похоронні Богослуження почалися в неділю 8 липня, панахидою в Нар. Домі. У понеділок був похорон, Служба Божа, прощальне слово і відпровадження тіла на цвинтар. Похоронні Богослуження відправляли оо. В. Каменецький і о. С. Юник ЧСВВ.

По похороні був у Нар. Домі поминальний обід, у часі обіду зібрано на пресу $16.42, щоби подати до відома односельчанам покійного про його смерть. Із зібраної суми призначено $6.42 на "Світло". Вічная йому пам'ять.

Приявний

БЛ. П. ПАВЛО РОМАНІВ
Ґримзбі, Онт.

В суботу 17 червня ц. р. упокоївся в 68 році життя всіми шанований і вельми люблений парафіянин Павло Романів.

Покійний народився 4 квітня, 1894 р. в селі Ріпневі, пов. Камінка Струмілова. У 1917 р. одружився в селі Козлові з тамошньою дівчиною Филипкою з дому Олексів. У 1924 р. брат Филипки, о. Петро Олексів спровадив свою сестру і швагра до Вінніпегу, де вони прожили 7 років. У 1931 р. п-во Романови переїхали в околицю Ґримзбі й

Бл. пам. Павло Романів

поселилися но овочевій фармі яких дві милі на захід від місцевої парохіяльної церкви. У 1937 р. одиначка-дочка Текля одружилася з Петром Баранюком.

Бл. п. Павло відзначався лагідною та спокійною вдачею. Цим з'єднав собі багато приятелів, які відносилися до нього з правдивою пошаною. З усіми жив у згоді, для кожного мав приязне слово, кожного шанував. Щиро любив свою парохіяльну церкву, яку й помагав будувати, до неї постійно вчащав на богослуження та піддержував її своїми жертвами. Для родини був справжнім мужем, батьком, дідусем та прикладом християнського життя. Його особиста побожність робила сильне враження на родину. Свідчить про це висказ одного з його унуків: "О, коби то я міг так щиро й сердечно молитися, як де робив дідусь!" Хоч недуга легенів уже від довшого часу йому дошкуловала, то він на неї не скаржився, терпеливо ніс свій хрест.

Покійний лишив у смутку жінку Филипку, доку Теклю, зятя Петра й четверо унуків: Петра, Андрія, Василя й Маріянну.

Співану Сл. Божу й похоронні богослуження відправив 19-го червня о. парох Севастіян Шевчук ЧСВВ при великому здвизі народу. Своєю участю на вечірніх панахидах, похоронних богослуженнях та похороні, як також і великим числом Служб Божих за душу покійного приявні дали доказ дійсно правдиво християнської любови та пошани до свого друга.

По похороні родина гостила в своєму домі учасників похорону поминальним обідом, що його приготуванням зайнялося місцеве жіноче церковне товариство. Під час обіду переведено збірку на католицьку пресу. Зібрану суму $19.05 передав зять покійного п. П. Баранюк на "Світло".

Приявний на обіді о. парох щераз зложив співчуття родині, а всім приявним подякував від родини за участь у похоронних богослуженнях і в поминальному обіді.

Дружина покійного Филипа, дочка Текля й її муж Петро та унуки складають сердечну подяку всім учасникам похорону, панам за приготування обіду та всім тим, які зложили на Служби Божі за душу покійного Павла.

Учасник похорону

всі фотографічні роботи виконує по мистецьки Модерне Українське Артистичне Студіо

Steven PHOTO STUDIO

Власники: Ст. і О. КУТОВІ

927 Bloor St W. — Toronto, Ont. (Ossington — Dovercourt)

Tel.: LE 1-0777

СВІТЛО THE LIGHT

Ukrainian Catholic MAGAZINE

Cardinal Blesses Cornerstone of St. Basil-the-Great College

On Sunday July 8, His Eminence James Cardinal McQuigan, assisted by seven Ukrainian bishops from various parts of the world, blessed the cornerstone of St. Basil the Great College, the first high school built in eastern Canada specifically for the education of Catholic boys of Ukrainian descent. In a colorful and historic ceremony, His Eminence blessed the stone for the modern school, chapel and gymnasium which will open this fall. The $700,000 building is located next to the monastery of the Basilian Fathers at 3100 Weston Road in a suburb of northwest Metro Toronto.

Present for the blessing were Most Rev. Maxim Hermaniuk, CSSR, Metropolitan Archbishop of Winnipeg; Most. Rev. Gabriel Bukatko, Archbishop of Yugoslavia; Most Rev. Isidore Borecky, Toronto, Most. Rev. Ivan Prashko, Sydney, Australia; Most Rev. Vladimir Malanchuk, CSSR, Paris, France; Most. Rev. Andrew Sapelak, Buenos Aires, Argentina; Most Rev. Augustine Horniak, OSBM, of London, England; and Most Rev. F. V. Allen, Auxiliary Bishop of Toronto. Also present were Very Rev. B. Sloboda, OSBM, provincial of the Canadian Province of the Ukrainian Basilian Fathers and Very Rev. S. Holyk, OSBM, provincial of the American Province of the Ukrainian Basilian Fathers.

More than 5,000 people crowded over the 59-acre estate, originally owned by Mr. Percy Gardiner and later known as the Crang Estate.

A guard of honor was provided for the Cardinal and bishops by the De La Salle Band, Ukrainian Boy Scouts, Cubs, Guides and Brownies, and by the Plast and Ukrainian Youth Association groups. The Fourth Degree Knights of Columbus and a large number of the clergy also accompanied the hierarchy from the monastery to the new building nearby.

His Eminence James Cardinal McGuigan, assisted by seven Ukrainian Bishops from various parts of the world, blessed the cornerstone of St. Basil-the-Great College.

The Great Entrance during the Solemn High Mass: Celebrant was Most Rev. Gabriel Bukatko, Archbishop of Yugoslavia, assisted by Bishops Prashko, Maisenchuk, Sapelak and Horniak and the clergy. Most. Rev. Maxim Hermaniuk, CSSR, Metropolitan Archbishop of Winnipeg and Most Rev. Isidore Borecky of Toronto presided.

During the Pontifical High Mass in the morning and the ceremony of the blessing of the cornerstone in the afternoon, the St. Nicholas Church Choir sang under the direction of Professor I. Kowaliw.

Over fifteen hundred persons later crowded into the large auditorium of the school to hear words of welcome extended by Bishop Borecky to the Cardinal and to the visiting prelates.

Bishop Borecky said that the Ukrainian Catholic Church was observing its 50th year in Canada. He spoke of the great support and encouragement given to the Ukrainians in this country by Cardinal McGuigan during the past 50 years. He also paid tribute to Right Rev. J. A. McDonagh who has done so much for the Ukrainians through the Catholic Church Extension Society of Canada.

In his address, the Cardinal said that Bishop Borecky's warm welcome had stirred up fond memories and echoes of joy and gladness. He recalled Bishop Budka, the first Ukrainian bishop to Canada, whom he had known in 1909, and the bishop's successor, Archbishop Ladyka, OSBM.

"It is wonderful to witness the growth of this people, in Toronto, all over Canada, and all over the world," said the Cardinal. "All this shows that in the Providence of God, when one door is closed, another in opened," he said referring to the outlawing of the Ukrainian Catholic Church in the Ukraine by the communists in 1946. He expressed hope that one day the Ukrainian people would again have religious freedom in their homeland. The Cardinal praised Bishop Borecky, the Basilian Fathers and Ukrainian people for the great work they had done in the past all across Canada.

His Eminence Cardinal McGuigan addresses the audience of over 1500 in the St. Basil-the-Great College Auditorium.

The Second Vatican Council

On January 26, 1959, the press of the whole world released sensational news: His Holiness Pope John XXIII had decided to summon an Ecumenical Council. This announcement came as a great surprise. During the years of their long pontificates, Pius XI and Pius XII had already hinted about the possibility of such an event. Scarcely three months had elapsed after his election when the new Pope decided that the time was now ripe for this event. The Holy Father himself attributed his decision to an inspiration of the Holy Spirit: "An inspiration, the spontaneity of which struck Us like a sudden and unexpected blow, in the humility of Our soul... a thought which suddenly came to us like a full-blown flower of an unexpected springtime."

On the feast of Pentecost, June 5, 1960, the Sovereign Pontiff established eleven commissions and two secretariats, responsible for preparing the work of the Council in accord with proposals presented by the Bishops and Prelates, as well as the views expressed by Catholic universities.

Finally, on December 25, 1961, the Holy Father convoked the Second Vatican Council for 1962; and last February 2 he fixed next October 11 as the opening date.

WHAT IS AN ECUMENICAL COUNCIL?

An Ecumenical Council is an assembly of all the Bishops of the Catholic Church who, in union with the Supreme Head of the Episcopal Body and under his authority, gather to study questions of faith, of morals, of discipline, of government, of ecclesiastical organization. Besides, should the occasion arise, they may define dogmas, enact laws, and lay down directives for the Christian way of life and for the apostolate.

The Council is a concrete manifestation of that common life in which all the members of the Church share, and which makes them one; it makes manifest the presence of the Holy Spirit in the midst of the Successors of the Apostles. An Ecumenical Council is not a congress according to the commonly accepted sense of the word; it is, rather, a supernatural reality which transcends all human gatherings: it is a new Pentecost for a truly active Church. The Holy Father has justly declared: 'It is from the spirit and the doctrine of Pentecost that such a noteworthy gathering as the forthcoming Ecumenical Council will draw substance and its life.' (Doc. Cath., July 3, 1960, pp. 806).

We Christians of the Twentieth Century should be grateful to God for the privilege of witnessing such an event.

So that we may be better prepared for the blessings which the Council will bring us, let us strive to grasp more fully the significance of this great event and also the influence it is intended to exercise upon our century.

THE FORTHCOMING COUNCIL A MANIFESTATION OF THE LIFE AND PERPETUAL YOUTH OF THE CHURCH

His Holiness Pope John XXIII wrote in the Encyclical AD PETRI CATHEDRAM: "The Council's most presenting topics will be those which concern the spread of the Catholic faith, the revival of Christian standards of morality, and the bringing of ecclesiastical discipline into closer accord with the needs and conditions of our times." In this Council, as in preceding ones, the Church will consider its own image, reaffirm its faith, and adapt certain elements of its legislation and sanctifying action to modern circumstances. There will result a better understanding of the place of the Church in the world, a more profound and clearer faith in divine revelation, a salutary application of Catholic doctrine to the needs of our times, and a renewal of Christian life. The approaching Council will facilitate the disclosure and application of appropriate measures for the salvation of the modern world.

"It is, "Pope John has said, "a question of re-emphasizing in all its radiance, the substance of Christian thought and life of which the Church has been the custodian and teacher for centuries." (Allocution to members of the preparatory commission, 1960).

While clarifying and developing what is fundamental and unalterable in the Church, the Council will make opportune changes in certain other aspects. The eternal truths of revelation do not change and can never become antiquated, but their human expression and their concrete presentation must be adapted to the language and customs which change over the years.

The Church in itself is unchangeable and immutable in its basic constitution founded by Jesus Christ, but in certain details such as liturgical customs or methods of administration there may be elements which are now out of date and which it would be better to change.

"The work of the forthcoming Ecumenical Council," says Pope John XXIII, "has been conceived with the purpose of throwing light on the Church in all the original beauty of her early times, so that men may see her as the Divine Master established her, immaculate and undefiled. Her earthly pilgrimage across the centuries is yet far from the moment when she will attain her triumph in eternity. This is the very noble intention of the Ecumenical Council — to pause and to make an affectionate study of the aspects of her most ardent youth and to recompose them in such a way as to reveal her strength to the

modern mind." (Doc. Cath., n. 1341, col. 1474-75; Now. 13, 1960).

Thus, as the Holy Father said even more recently, the work accomplished by the Council "will make evident the life and perpetual youth of the Church." (Bull, 'Humanae Salutis').

A STEP TOWARDS CHRISTIAN UNITY

Pope John announced his intention of holding an Ecumenical Council at the closing ceremonies of the Octave for Christian Unity. He himself clearly oriented this approaching event towards the reunion of our separated brethren with the Church. Is not one of the primary objectives of the Council the reunion of all the Churches in the unity desired by Christ?

Before even attempting reconciliation with another, a serious-minded man will stop to consider what he himself has done, what he should do, and what he will say.

Because he longs sincerely to be reunited with his brother in the bonds of love, unity and peace, he tries first to render himself more acceptable by freeing himself from anything that could prevent him from attaining the fulfilment of his desires. It is this state of meditation and self-criticism that the Council hopes to achieve.

When discussing the Council, the Holy Father himself, Roman officials, and the news sources of many countries have stressed this idea of the reunion of all Christians. At the same time, without lessening their concern for Christian unity, these same authorities point out that there still remains a preliminary question, namely, the interior renewal of the Church.

This major problem of Christian unity needs to be approached with realistic and serious consideration. By focusing the attention of the Second Vatican Council on the means necessary to attain the interior rejuvenation of the Church, the Holy Father, far from relegating to second place his desire for Christian Unity, shows his keen concern and takes a first step towards attaining it. This Ecumenical character of the Council, so explicitly desired by the Holy Father, takes a practical course which, even though less spectacular than public opinion had hoped it would be, will be more profound and more efficacious.

Catholics all over the world will wish to prepare for the Council by thinking of their separated brethren. They will direct their efforts towards a greater understanding and a deeper love for separated brethren. However, they will not be promoting the common cause by thinking that the forthcoming Council will eliminate all differences, or by viewing the Council as a "summit conference" among all Christian religions.

It is hoped that, in spite of varying viewpoints and the apparent slowness of the first steps, we shall have enough courage and fraternal charity and fidelity to Christ to persevere to the end in seeking out the means by which we may attain the visible unity desired by Christ. The Second Vatican Council is one of these means.

THE COUNCIL IN RELATION TO THE MODERN WORLD

In past centuries, the Bishops gathered under the leadership of the Holy Father to define an article of faith. For instance, at the Council of Ephesus (431) the Fathers declared that Mary is the Mother of God. On the very evening of this memorable day, the Christian people with great rejoicing accompanied the members of the Council in a triumphant procession, thus showing that the definition of the Council approved convictions which the faith of the people had developed during four centuries of Christian life. At the last Vatican Council (1870), the definition of the dogma of Papal infallibility confirmed a conviction that the Universal Church had always expressed in its life, but which some novel doctrines threatened to unsettle.

The next Council will study a matter of greater proportions; it will not be a question of defining a particular point of doctrine; rather, it is the whole approach to life that will be considered: a life which, according to the Holy Father, "is directed towards the sole enjoyment of earthly goods which modern scientific research now places so easily within the reach of all." (Now. 14, 1960). It is no longer a single error that must be combatted; the problem concerns intellectual error itself, the wanderings of the human mind which unfortunately has lost sight of the true meaning of the supernatural destiny of mankind. It is ignorance of truth itself, even the rejection of truth, and contempt and aversion for what is true. (Epcy. "Ad Petri Cathedram").

The Church needs to define the attitudes and the means by which she intends that Christian principles may be established among men in all aspects of their lives — familial, civic, economic, political and social. It is her mission to make clear where She finds the necessary means to accomplish her work of redemption in a world that claims to be self-sufficient in its technical progress and the enjoyment of wordly goods. The Church is the authentic witness of the Gospel in the world that pretends to have no need of God, nor of Jesus Christ, nor of His Gospel, nor even of the natural law.

Such is the great and tragic problem for which the Church seeks a solution. In the context of the drama of contemporary mankind, the Council takes on unexpected dimensions. It becomes the Council not only of the faithful but also of all men who believe in humanity and in the spiritual values that constitute its dignity.

Assuredly, the approaching Council, because of the principal purpose that it proposes, because of the interest that it arouses even in the non-Catholic world, because of its truly universal quality inspires in the heart of the Holy Father and of all Christians the greatest hopes, and justifiably permits them to expect abundant fruits, not only for our present generation but also for future generations. What can we do that their expectations be not in vain? We would like to conclude our statement with a few practical suggestions.

In order to participate better in the Council, the faithful should strive to know more about it, by learning about the preparations and about accustomed Council procedures. Numerous books and periodicals are available wherein they can find reliable and exact information. They should try to find what is best, clearest and best presented.

It is fitting to remind writers and journalists that they have an important role to fill on the occasion of this Council. The same holds true for those who prepare and produce radio and television programs. This is the first time in the history of the world that it is possible for all Christian people to be fully informed almost instantaneously about the activities and concerns of the Council. If the great media of communications rise to the high level of accomplishment of which they have proved themselves capable, it could happen that all the members of the Church and indeed all men will feel that they are sharing, really and directly, in the Council. To achieve this objective, those responsible must give proof of their competence and of their deep sense of duty.

Group discussions and study clubs are some of the best means to understand this Council more thoroughly. In institutions of learning, this may prove to be the most efficacious means. It is desirable and normal that on the occasion of the Council, our schools, colleges, universities and seminaries should promote exchanges of views that would constitute a participation, distant but nevertheless real, in the deliberations of the preparatory commissions and of the Council itself. In this sharing of views, the various movements of Catholic Action should strive to arouse, from now until the time of the Council, the attention of their members, and to spread in their environment the interest which normally every Catholic should have for the Council.

Therefore, it is not only a question of learning for one's own satisfaction what the Council really is — as one can do alone or in groups — but also of radiating the knowledge and love of such a great and important event. Especially priests in their preaching, and also among the groups which they have to instruct and advise, should strive to speak frequently about the Council so that its meaning and importance may be understood.

At a result of accurate knowledge or of serious discussions, it could happen that many priests and laymen may have suggestions to make regarding the Council. Let no one hesitate to inform his Bishop, in writing if necessary, about particular problems of his community or certain specific wishes. Every Bishop, when leaving for the Second Vatican Council, will be pleased to be as fully informed as possible about the thoughts of those whom the Lord has entrusted to his care.

All Christians should also strive to develop a spirit of submission and of receptiveness in regard to all the decisions of the Council. Certain decisions may cause astonishment among more conservative minds; others may disappoint those who desire more change. In every case, we must see in all such decisions the Divine intervention of the Holy Spirit who guides the Church and inspires its life. We must expect decisions only in the sense which Pope John has indicated, namely, that Christian rejuvenation, in which we need not expect relaxation or compromise in fundamental principles of the natural law, of the Gospel and of the Church.

Finally, the best preparation for the Council, as well as the simplest and at the same time the most difficult, consists in living from now on with deeper convictions in accordance with the demands of Christian principles. Prayer to the Holy Spirit will likewise be the first element of all serious preparations, since the Council itself, as we said at the beginning of this statement, is nothing other than a new Pentecost for a Church which is truly moving forward.

Let us recite frequently, in private and in public, the prayer to the Holy Spirit so that by Him "the light and strength of the Gospel will extend more and more in human society."

IS THE EXPRESSION ROMAN CATHOLIC CORRECT?

No. The correct term is Latin rite Catholics or simply Catholics. Father Leslie Rumble wrote a learned article in the Homiletic and Pastoral Review (June, 1961) on the use of the expression Roman Catholics. He writes: "It is historically certain that the combination of the word "Roman" with the word "Catholic" in the expression "Roman Catholic" was originated by English Protestants."

"...To consent to be dubbed "Roman Catholics" is a disservice to Christianity itself..."

"Such an expression is both absurd and misleading. It is absurd for the word "Catholic" means "universal", and the use of the word "Roman" as a qualifying adjective with the idea of sectional limitation in mind would be equivalent to speaking of the "Not-Universal Church"! It would be misleading, implying that there can be other kinds of Catholics not in communion with the See of Rome."

My Memoirs

1892 — 1962

By Michael Luchkovich

9th INSTALLMENT

There was no doubt about the impact of the speech throughout the country. It was regarded as something of a sensation; and for a whole week afterwards it was quoted by our dailies and weeklies with editorial comment. I thought that it might evoke some adverse comment, but on the whole it was very favorably accepted by the Canadian press. Some of the reporters came down from the Press Gallery to congratulate me, assuring me that they would give me generous coverage the next day. Some of the newspapers quoted it almost in full, and the editorial comment was very good indeed. A friend of mine sent me a clipping from the Chicago Tribune, dated June 5th, 1929, in which the editor speaks of the golden voice now being heard on the Canadian Prairie... the like of which has not been uttered since John Randolph of Roanoke delivered his famous 'like a dead mackerel in the moonlight, it shines and stinks', hitting, of course at Bishop Lloyd's analogous false doctrine of citizenship.

I met Dr. Manion after the speech was delivered. Both of us were on our way to the restaurant. He asked me how I was able to deliver "so brilliant a speech without any notes, spontaneously, and ostensibly from memory. How long did it take you to prepare it?" "My whole life," I said, "was a preparation for that speech. When you spend as much time thinking over such a speech as I did, it was bound to stick in your memory."

"The House of Commons awoke with wide-open ears and eyes from a lagging debate, when in Parliament, Luchkovich, U.F.A., Vegreville, got up to deliver what perhaps turned out to be the most stirring speech of the Session", commented "The Globe", Toronto.

"If the League of Nations is to amount to anything, if world peace is to become something more than a fantastic dream, if Canada is to grow into a united whole, then one must seek good qualities in others. It is our bounden duty to speak well of each other. We thus believe that the Canadian Press will accept Mr. Luchkovich's stand on the matter," wrote the Halifax Chronicle, May 30th.

And this is exactly the stand that was taken by the Canadian Press. But let us read what the "Ukrainian News" had to say on the matter:

"As we now know, our press from the Atlantic to the Pacific, from our more prominent dailies to our responsible monthlies, has spoken very sympathetically about Member of Parliament, Michael Luchkovich.

"It is easy to make an attack in an insulting manner, and vent one's spleen, but to deliver a very caustic speech and at the same time to win applause and the approval of one's opponent, this indeed takes political acumen.. The Ukrainians can verily boast that their single member in Ottawa has represented them with ability and dignity, while winning the respect of his fellow members. We can truly say that he was the creator of good opinion regarding the Ukrainians not only in Parliamentary circles, but in Governmental spheres.

"Following the speech which he delivered, the first one to approach him with congratulations was the Opposition Leader, although he was not of Mr. Luchkovich's party. All the Metropolitan newspapers spoke well of Mr. Luchkovich, the Edmonton Journal amongst others making the following comment:

"Member of Parliament Luchkovich represents the Federal Constituency of Vegreville. This young Ukrainian with a University education is a person with an unusual intellectual capacity. He speaks English without the slightest accent and with such a sharp tongue as Parliament has not heard for a long time."

McLeans Magazine, June 15th, 1929, made the following comment:

"Michael Luchkovich, one of the ablest speakers in Parliament. delivered a speech which drew the attention of the oldest parliamentarians and was even applauded by the Prime Minister."

After I had delivered that speech several people who had been listening in the galleries called on me in the corridor of the chamber asking me for a copy of my address. I didn't have any copies, but since I had to go to the Hansard Office to correct my remarks, I assured them that if they gave me their addresses, or else called at my room, that I would either send them a copy or else deliver them one when Hansard came off the Press. All of them called on me the next day and got their copies. We had some interesting discussions while they were in my room. There was only one recalcitrant voice. He thought that I was unduly hard on the worthy Bishop; but when I asked him whether he didn't think that the Bishop was too hard on the Central Europeans, he merely smiled and said nothing.

For about three weeks after I had delivered my speech on Immigration, letters began to drift in with comments thereon and requests for copies of my Hansard address. For a reasonable fee..I made arrangements for the printing of 4,000 copies which I sent to various people throughout Canada and my constituency. This copy included Dr. Manion's remarks and also those of Mr. Ward, Dauphin Constituency, who said: "No man in the House of Commons has stood as squarely on his two feet as the Hon. Member from Vegreville."

Commenting on the address the Canadian Farmer wrote: "It was not merely incidental that the Bishop in question, who had been propagating for years in Canada an inimical hatred toward Ukrainians, has suddenly shut up like a clam and has discontinued his outward animosity."

Once again I crave the indulgence of my readers in quoting another letter lauding the "Memoirs" in the "Ukrainian News". It is from the writer, Mr. Holowko, Winnipeg:

"Thanks sincerely for the first few installments of your 'Memoirs'. Well, what can I say? In a word — they're wonderful! Why? Because they are very readable, very interesting. You have at your command a natural, racy humor, touched with a hardly recognizable sadness and yearning. You often meet up with this in people, but it is a rarity among writers. Thus I beg of you — don't do any condensing — give us some more details."

Address of His Holiness Pope John XXIII to Altar Boys

VATICAN CITY (NC) — His Holiness Pope John XXIII told an international pilgrimage of choir and altar boys that they perform a "real apostolate because you take part in the most sublime action of the priesthood."

Pope John addressed the boys' pilgrimage at the general audience in St. Peter's basilica (August 1). He noted that from its earliest days the Church has encouraged young boys to take part in the liturgical functions of the Church.

The Pope expressed the hope: "May the special habit that you wear during sacred functions be for you a constant admonishment to live in the grace of God and to serve Him worthily and generously."

"Beloved sons," the Pope said, "the Church trusts above all that you will know how to make the liturgical service an apostolate of prayer and example. By taking part in devout and decorous manner in the ceremonies, by alternating the chant of the faithful, and by leading the prayers of the congregation you perform in fact a real apostolate because you take part in the most sublime action of the priesthood."

The Pontiff also said that in serving at the altar the boys should work for personal sanctification. Besides studying the liturgy, ceremonies, chant and diction, servers should also pursue an intense spiritual preparation, Pope John stated, "so that merit for your souls may become constantly more valid."

The Pope said that since servers "participate in the Divine Sacrifice more directly than the other faithful," they too can contribute in a special way to "the success of the ecumenical council."

THE RESULT OF ONE LIFETIME

During the 26 years as spiritual leader of he Archdiocese of San Francisco the late ild-mannered but strong-minded. Archbishop ohn Joseph Mitty presided over 500 major uilding projects and establishment of 84 new arishes and missions.

СВІТЛО
THE LIGHT
286 Lisgar St., Toronto 3, Ont. Canada

ПОСИЛАЮ (ENCLOSING):

☐ Віднова передплати (Renewed Subscription) $3.00

☐ Нова передплата (New Subscription) $3.00

☐ На пресовий фонд (For the Press Fund) ..... $ .....

Ім'я (Name) .....

Адреса (Address) .....

.....

In Case You've Missed It ----

HOW TO GET ALONG WITH PEOPLE

Keep skid chains on your tongue, always say less than you think. Cultivate a low persuasive voice. How you say counts often more than what you say.

Make promises sparingly and keep them faithfully, no matter what it costs you.

Never let an opportunity pass to say a kind or encouraging word to or about somebody. Praise good work done, regardless of who did it. If criticism is needed criticize helpfully, never spitefully.

Be interested in others; interested in their pursuits, their welfare, their homes and families. Make merry with those who rejoice; with those who weep, mourn. Let everyone you meet, however humble, feel that you regard him as one of importance.

Reserve an open mind on all debatable questions. Discuss but not argue. It is a mark of superior minds to disagree, and yet be friendly.

Let your virtues speak for themselves and refuse to talk of another's vices. Discourage gossip. Make it a rule to say nothing about anyone unless it is something good.

Be careful of another's feeling. (Wit and humor at the other fellow's expense are rarely worth the effort, and may hurt when least expected).

Pay no attention to ill-natured remarks about you. Simply live that nobody will believe them. Disordered nerves and a bad digestion are a common cause of backbiting.

HOW TO BE POPULAR

The most arresting advice we ever encountered was this:

"If you want to be popular, live so that a blind person would like you."

Lasting popularity depends not on a pretty face or being handsome, but upon inner qualities that communicate themselves to others through media other than sight. These personality assets are expressed through such things as a gentle voice, persistent friendliness, small kindnesses, thoughtfulness of the other fellow's tender ego, deserved praise, excursions in encouragement.

SING WHILE YOU DRIVE...

At 45 miles per hour, sing —
"Highways Are Happy Ways."
At 55 miles per hour, sing —
"I'm But a Stranger Here, Heaven Is My Home."
At 65 miles, sing —
"Nearer, My God, To Thee!"
At 75 miles, sing —
"When the Roll Is Called Up Yonder, I'll Be There."
At 85 miles, sing —
"Lord, I'm Coming Home."

FORGIVE AND FORGET

A man strikes me with a sword and inflicts a wound. Suppose, instead of binding up the wound, I am showing it to everybody; and, after it has been bound up, I am taking off the bandages continually, and examining the depth of the wound and causing it to fester, till my limb becomes greatly inflamed and my general health is materially affected; is there a person in the world that would not call me a fool? Now, such a fool is he who, by dwelling upon little injuries or provocations, causes them to agitate and inflame his mind. How much better it would be to put a bandage over the wound, and never look at it again!

SIGNS OF A VOCATION

- A sincere wish to develop the spiritual values and ever-lasting merits in one's life.
- A will to accomplish more in life than can be done by observing the Ten Commandments.
- A reasonably good health, not necessarily AI.
- An average intellectual ability, or an aptitude to learn a trade.

If you are satisfied with your score on these requirements, and are between the ages of 15 and 30, you may become a Basilian priest or a lay-brother.

For further information write to:

The Reverend Master of Novices
Basilian Fathers
Mundare, Alberta

If you reside in U.S.A. write to:

The Reverend Master of Novices
Basilian Fathers
Glen Cove, Long Island,
New York

Для Всіх Канадців...

Hon. Louis P. Cecile, Q.C., LL.D.

СУСПІЛЬНА СЛУЖБА В ОНТАРІО

Услуги Департаменту Суспільної Служби є доступні без жадних обмежень усім мешканцям нашої провінції. Нужденні обставини чи інші особисті труднощі зистачають, щоб одержати індивідуальну чи родинну допомогу. До цього не потрібно канадського громадянства, а деякі роди фінансової допомоги уділяється незалежно від того, як довго особа живе в Онтаріо.

Ми маємо в нашій провінції високий життєвий стандарт, який постав в наслідок наших природніх багатств, нашої діяльної індустрії та нашого енергічного населення, але кожна людина через нещастя чи невідрадні обставини часом мусить здатися до своїх співгромадян по допомогу.

Допомогу уділяється через багато різних програм, якими завідує департамент. Деякі з них подаємо нижче:

- **Допомога матерям**
- **Допомога непрацездатним**
- **Дитяча служба**
- **Допомога старцям**
- **Доми для старших**
- **Реабілітаційна служба**
- **Денні садки**
- **Загальна суспільна допомога**

Провінціяльні бюра суспільної служби знаходяться у кожному районі Онтаріо. В них працює професійний персонал, який дає персональну службу і поради.

Ви можете одержати з нашого Департаменту в будинках Парляменту в Торонті дальші інформації про всі провізії, які забезпечують добробут усіх мешканців Онтаріо.

ONTARIO

ONTARIO DEPARTMENT OF PUBLIC WELFARE

Hon. Louis P. Cecile, Q.C., LL.D., Minister

БУДОВА
КОЛЕГІЇ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО В ТОРОНТІ
ВЖЕ СКІНЧЕНА

4-го вересня відкриються двері для перших учнів цеї школи.

У 1962-63 шкільному році будуть навчати предметів IX кляси.

Предмети української мови, літератури, історії, географії та релігії обов'язкові для українських учнів.

БУДОВА СКІНЧЕНА, НАВЧАННЯ ПОЧИНАЄТЬСЯ, АЛЕ ЩЕ ТЯЖИТЬ ДОВГ.

СВОЇМИ ПОЖЕРТВАМИ ДОПОМОЖІМО ДОВЕСТИ ВЕЛИКЕ ДІЛО ДО ЩАСЛИВОГО КІНЦЯ, ЩОБ ОО. ВАСИЛІЯНИ МОГЛИ БЕЗ ДОДАТКОВИХ ТРУДНОЩІВ І ФІНАНСОВИХ ЗАДОВЖЕНЬ ЗАЙНЯТИСЯ ВИХОВАННЯМ НАШИХ СИНІВ, УНУКІВ, ЮНАКІВ.

Ласкаві пожертви слати:

ST. BASIL-THE-GREAT COLLEGE
3100 Weston Rd., Weston, Ont.

СВІТЛО
THE LIGHT

РІК XXV — ЖОВТЕНЬ — 1962 — OCTOBER — Ч. 10 (478)

МОЛОДІ ЮНАКИ СТАВАЙТЕ У РЯДИ

YOUNG MEN JOIN THE RANKS OF

П'ятнадцять молодих юнаків, що вступили у ряди Христових борців-василіян. Вони під цю пору відбувають свій перший вищкіл-новіціят у Мондері, Альберта, під проводом Впр. оо. Мирона Дацюка, ЧСВВ, магістра і Єпіфанія Пащака, ЧСВВ, соція.

МОНАХІВ ВАСИЛІЯН

щоб іти слідами св. Василія і св. Йосафата

у службі Христа

як СВЯЩЕНИКИ чи БРАТИ

Вимоги:

1. Бажання посвятитися Богові та спасінню душ.
2. Здоров'я й умові та природні здібності.
3. Добрий характер і духа жертвенности та любови.

Зголошуйтеся за ближчими інформаціями на нижче подану адресу.

BASILIAN MISSIONARIES

and follow in the footsteps of St. Basil and St. Josaphat

in the service of Christ

as PRIESTS or BROTHERS

Requirements:

1. A desire to dedicate your life to a noble purpose—love of God and salvation of souls.
2. Sufficient health, and intellectual and physical abilities.
3. Good character and morals, and a spirit of generosity and charity.

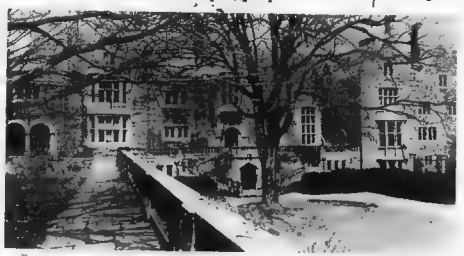

Манастир і Новіціят оо. Василіян у Глен Ков, Н. Й.

For more information write to:

у Канаді — in Canada

REV. MASTER OF NOVICES
Basilian Fathers
Mundare, Alberta
Canada.

у З.Д.А. — in U.S.A.

ST. JOSAPHAT'S NOVICIATE
Box 231
Glen Cove, L. I., N. Y.
U.S.A.

СВІТЛО

КАТОЛИЦЬКИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Видають ОО. Василіяни

Передплата $3.00 на один рік. Поодиноке число 30 центів.

Адреса Адміністрації:
286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario
Telephone: LE 5-6483

Адреса Редакції:
3100 Weston Rd., Weston, Ontario
Telephone: CH 1-9203

ПРЕДСТАВНИКИ "СВІТЛА" ЗАКОРДОНОМ

АНГЛІЯ:
Ukrainian Booksellers & Publishers
49 Linden Gardens,
Notting Hill Gate
London, W. 2, England.

АВСТРІЯ:
Griechisch - katholisches Zentralpfarramt zu St. Barbara
Wien 1, Riemergasse 1
Austria

АВСТРАЛІЯ:
Rev. D. Kachmar
Archbishop's House
West Tee, Adelaide, S. A.

АРГЕНТИНА:
Padres Basilianos
Curapaligue 760
Buenos Aires, Argentina

БРАЗИЛІЯ:
Padres Basilianos
Caixa Postal 24
Prudentopolis, Parana, Brazil

ФРАНЦІЯ:
L'Abbe Julien Prokopiw
2 Rue des Crignos
Amiens (Somme) France

ІТАЛІЯ:
Padri Basiliani
Via Icilio 40 (Aventino)
Rome, Italy

THE LIGHT

A Ukrainian Catholic Monthly Published by the Basilian Fathers, 286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario, Canada.

Authorized as second class mail by the Post Office Department, Ottawa, and for payment of postage in cash.

ЗМІСТ:

Благонадійні завдання Собору 386
Вселенський Собор Ватиканський II-ий 387
Хто буде на Соборі — який його провід — хто з некатоликів буде на ньому.
Непомильні науки Вселенського Собору рятунком від помилок у вірі й моралі *о. В. Ваврик, ЧСВВ* 388
МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ НА ЖОВТЕНЬ 1962 *В. Б.* 389
Татарські люди
Хто були, які є тепер
СТОРІНКА АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ 390
Багато людей запитує... *о. С. Сабол, ЧСВВ* 391
Як помагає Сл. Божа ще не відправлена?
350-річчя церковного об'єднання Крижевацької Єпархії з Апостольським Престолом *о. І. Хома* 392
Смерть на прерії оповідання *Ф. Д. Келлєр* 392
Господня рука оповідання *С. Б. Лямбрехт* 393
Виховання дівчат *М. С.* 395
Між любовними справами і високими правдами
Пригоди Йосифа *о. Г. В. Целлер* 396
Дивні пригоди Йосифа
Листи Никодима повість *І. Добрачинський* 397
Христос серед назаретян
Проща до Дженаццано вірш *А. Г.* 399
Про кота, що ходив на жидівську рибу *омм* 400
Міллер, Мерилин Мунро і лакомий Мацько
Замок Янгола Смерти *Б. Полянич* 402
Сензаційна повість з часів Гетьмана Кирила Розумовського і Григора гр. Орлика.
На відпуст *Дзюню* 407
Дерево Пречистої у Матарієг легенда *М. Островерха* 409
СЕРЕД КНИЖОК рецензії 411
С. Ярославська: Її Нью-Йорк *(Ол. Мох).* — о. Б. Курилас: З'єднення Архиєпископа М. Смотрицького *(д-р М. С.).*
ЗДАЛЕКА І ЗБЛИЗЬКА 412
Прес-фонд 424

ENGLISH SUPPLEMENT

Peace — in the Arms of Mary *Martha Loya* 425
The Historic Event — and a Gigantic Task 429
St. John Chrysostom *M. Berko* 430
My Memoirs X *Michael Luchkovich* 431

ДО НАШИХ ДОРОГИХ ДОПИСУВАЧІВ

Ми раді Вашим дописам у "Здалека й зблизька", бо ніде правди діти, численні читачі признаються, що від цього відділу починають читати часопис. Також ті датки на Пресовий фонд СВІТЛА, що ними Ви у своїй прихильності займаєтеся й нам присилаєте, допомагають нашій Адміністрації сяк-так виходити на лад із рахунками й не підносити передплати (наші дійсні видатки за одну сторінку СВІТЛА разом виносять два-три рази більше ніж пересічний датох на пресовий фонд).

Ми змушені одначе просити Вас, Дорогі Дописувачі, про одну-одніську річ, а саме: дописи писати далі змістовно, зате коротше. Число сторінок у СВІТЛІ обмежене, а останніми часами редакційна тека СВІТЛА ставала просто завалена дописами. Тому, будь ласка, дописуйте надалі, але коротко, подаючи тільки ті дані, що важні й потрібні. Тоді не тільки ми не будемо мусіти відкладати дописи через недостачу місця — але й ті дописи буде читати багато більше людей.

РЕДАКЦІЯ СВІТЛА

БЛАГОНАДІЙНІ ЗАВДАННЯ СОБОРУ

Пишемо ці рядки вже на кілька днів перед новим 21 із ряду, а другим у Ватикані, Вселенським Собором. Церква скликає такі Вселенські Собори рідко: пересічно що сто років один. Тільки тоді, коли є преважні для всієї Церкви справи для вирішення. Цьогорічний буде мати близько 2800 найвищих церковних достойників Христової Церкви, отже буде найбільшим із дотогочасних. А час, у якому його скликають, справді дуже поважний: майже в цілому світі йде люте переслідування Христової Церкви, явне на Сході, тайне, приховане на Заході. А в самій Церкві теж багацько проблем-питань дня, які треба вирішити й усім подати для виконання. Треба виказати всьому світові, також і представникам некатолицьких церковних деномінацій, яких обсерватори будуть на Соборі присутні, треба виказати актуально й виразно обличчя Тайного Містичного Тіла Христового, яким є наша Католицька Церква, в такому світлі, щоб світ увесь пізнав у Ньому Його Божество, правду й конечність місії Католицької Церкви в світі сучасному, щоб світ побачив у Церкві й її завданнях та авторитеті дію Святого Духа.

Дія Святого Духа в тому головно, що Він, як Божа Любов, "творить усе новим, відновляє лице землі". І в наш страшний час, повного озвірення світу, треба справді Божої Любови, щоби відновила світ до його властивого завдання: місця, в якому відбувається дія спасіння людей, перетворення майже тварин на синів Божих, наслідників Божого Царства. Як це в теперішній час зробити? Питання, на яке дати відповідь може хіба тільки Святий Дух, що непомильно орудує Христовою Церквою. І Він, Святий Дух, є справді найважнішим учасником кожного Вселенського Собору, бо Він ніяк не може помилитися як сам Дух Істини-Правди — Бог.

Попередній Папа, Пій XII, назвав сучасних християн "сонними". І це велика правда: тож, якщо б одна сьома частина людства, себто католики, не були сонні, то як же інакше виглядав би сучасний світ! Пробудити з того мертвотного сну й оживити до спасенної дії християнський світ, а те все в часі, коли стоїмо може в обличчі загради людства, — ось одно з найважніших завдань Вселенського Собору. Каже Папа Іван 23-ий, що наша Церква може виявити себе ще в повній молодості, мов квітка на весну. Вона в своїх членах може дати відродження справедливого миру, до якого прагне ввесь світ. Вона може спровадити на землю правдиву єдність між поодинокими людськими істотами, поміж родинами, поміж клясами, націями, державами. З одного боку може проявити для всього світу християнську любов, а з другого подати світові провід у правді. Вселенський Собор має виявити світові, що таке перший провід для людства: пізнання правди Божої й послідування за нею. Світ повинен побачити на висліді дій Собору що може сьогодні християнство дати хворому смертельно світові: дорогу до виздоровіння, напрям і надхнення до дальшого юного життя, в надії за заслуги страждання в цьому житті дістати вічне життя, що прийде.

Врешті Вселенський Собор має щераз повторити правду Христового Євангелія, що світ наш — це тільки мандрівка до вічного щастя, але не місце вже вічного щастя. Собор має щераз пригадати людству, що "рай на землі" це тільки байка для омани людей, що люди аж ніяк не "боги, що знають добро і зло". Що людська суспільність тільки в мандрівці до щастя, що вона може дійти до нього тільки шляхом Христових заповідей, тільки в злуці з Містичним Христовим Тілом, яким є Католицька (Вселенська - для всіх) Церква.

Кожний день приносить нам голу правду про те, що наш ніби "поступовий" світ загнався в кут, із якого годі вийти. Загнався тому, бо викинув із свого життя змагання до правди, а на те місце поставив божка вживання, цьогосвітнього щастя. Відвернутися від тих фальшивих божків і як це зробити, виявити тих фальшивих божків, осудити їх; вказати щераз, що немає іншого Бога, крім Того єдиного, що Є, а об'явився нам у Христі Ісусі та щоденно об'являється нам у науці й дії Церкви — ось що має виявити Вселенський Собор.

Величезні завдання Вселенського Собору, здається просто не до осягнення. По людському судячи — так. Але не по Божому. Коли на одному Вселенському Соборі числили голосуючих Владик, то все виявлявся один голос більше, ніж було приявних Отців Собору. Легенда каже, що той один голос більше це був голос приявного невидимо на Соборі Святого Духа Бога. Просімо ж і ми, всі хто причисляє себе до числа Христових учнів-християн, щоб і на цьому Вселенському Соборі забрав свій непомильний і всемогутній голос: провід і втілення Божої Премудрости й Любови — Святий Дух. Бо Він єдиний, Дух Правди, Скарб усякого Добра, може дати єдиний силу "відновити лице землі!"

СВІТЛО THE LIGHT

Український Християнський МІСЯЧНИК

СВІТЛО, ЖОВТЕНЬ, 1962 РІК XXV. Ч. 10 (478)

ВСЕЛЕНСЬКИЙ СОБОР ВАТИКАНСЬКИЙ II-ий

Пресова Агенція з Ватикану повідомила світ, що володіючий Папа Іван 23-ий своїм відручним, особистим письмом ("моту пропріо"), заповів щераз день 11-го жовтня як початковий день Вселенського Собору та зазначив, що учасників-єпископів буде 28 соток. Уже те саме робить Ватиканський Собор найбільшим досі в історії Церкви. Папа зазначив, що з огляду на таку кількість єпископів і на їх різні розговірні мови, Собор буде мати свої технічні труднощі. Урядова мова Собору буде латинська. Папа сподівається, що Собор принесе Церкві вісліди "добрі, справедливі і згідні з правдою!"

Папа іменував теж президіяльних кардиналів Собору: перший із них це кардинал Є. Тіссеран, декан кардинальської Колегії. Опісля йдуть кардинали - єпископи найважніших столиць світу: кард. Спелман з Нью-Йорку, кард. Кадджано з Б. Айрес, кард. Альффінк з Ютрехту (Голяндія), кард. Гілрой із Сидней (Австралія), кард. Фрінгс із Кельну (Німеччина), кард. і патріярх Таппуні з Антіохії (Сирія), кард. Деніел із Толедо (Еспанія), кард. Руффіні з Палермо (Сицилія) та кард. Ліснар із Ліль (Франція). Оцих 10 кардиналів із дев'ятьох націй будуть Президією Вселенського Собору Ватиканського другого.

У своєму письмі Папа заповів, що представники різних не-католицьких груп будуть допущені до всіх нарад Собору. Нічого перед ними не буде закрите з того, що буде Собор вирішувати або переговорювати. Щоби ж якесь рішення Собору набрало обов'язуючої сили, треба на те дві третіх голосів та за ними ще й одобрення Папи.

Письмо Папи починається словами "Аппропінкванте Кончіліо" і так піде в історію Церкви. Утворено також секретаріят для надзвичайних справ, якого головою є кард. А. Чіконьяні.

Крім того в часі Собору буде працювати 10 особних Комісій, що будуть мати за своїх провідників визначених Папою кардиналів.

Комісію для справ Віри й Обичаїв буде вести кард. А. Оттавіяні, Комісію заряду дієцезій і єпископів кард. П. Марелля, Комісію для Східніх Церков кард. А. Чіконьяні, Комісію дисципліни Св. Тайн кард. А. Маселля, Комісію для справ клиру та дисципліни народу кард. П. Чіріячі, Комісію для справ монашества кард. В. Валері, Комісію для справ місій кард. П. Гр. П. Агаджаніян, Комісію для справ богопочитання-літургіки кард. А. Ляррaона, Комісію для справ семінарій і студій кард. Й. Піццардо, Комісію для справ світського апостоляту, преси й радія-телевізії кард. Ф. Ченто. Кард. Г. Теста буде провадити Комісію технічно-організаційну, а кард. А. Ді Йоріо вестиме адміністративний Секретаріят.

Папа подав також до відома, що кард. А. Беа дальше провадить секретаріят Християнської Єдности, а кард. Теста буде головою комісії технічно - організаційної. Секретарем Собору буде архиєп. П. Фелічі.

Проголошено також, що 22 провідників із 12 некатолицьких Церков візьмуть участь у Соборі як обсерватори. Там будуть представники Церков: англіканської, лютеранської, православної, пресвитеріянської, квейкрів, конгрегаціоналістів, методистів і т. п.

Найбільші надії на найбільший посьогодні Собор є цілком оправдані. Щоб одначе Собор мав свій успіх, просить нас Папа Римський і наші єпископи: молімся щиро за успіхи Вселенського Собору!

о. В. Ваврик, ЧСВВ

НЕПОМИЛЬНІ НАУКИ ВСЕЛЕНСЬКОГО СОБОРУ РЯТУНКОМ ВІД ПОМИЛОК У ВІРІ Й МОРАЛІ

МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ НА ЖОВТЕНЬ 1962

25-го січня 1959 року, тобто більше як три з половиною років тому, в базиліці св. апост. Павла, недавно вибраний і коронований Папа Іван XXIII-ий у промові до народу й духовенства, між яким було 18 кардиналів, сказав, що незадовго скличе новий Вселенський Собор. Для всіх була це велика несподіванка. Дехто навіть говорив, що то лише бажання Папи, що його не переведуть у діло, бо ж і сам Папа вже старий і не видно наглої потреби або користи з такого Собору. Але Свт. Отець помалу творив комісії та секретаріяти, які мали приготувати все потрібне до Собору.

І ось у цьому місяці жовтні, точніше: 18-го жовтня 1962, розпічне свої наради Ватиканський II-ий Собор. Багато води проплило за ті три роки приготувань, багато нарад відбули комісії та секретаріяти, багато подорожей поробили Папські висланці до різних провідників інших християнських Церков, багато висланців від інших християнських Церков бували в Папи, а найбільше всього: незчислені молитви поплили до небес за успіх Собору.

Ще, здається, в цілій історії Церкви ніколи так дуже старанно не приготовляли Собору, ані ніколи так дуже не вичікували Собору чи діти Католицької Церкви, чи християни не-католики. Ми знаємо, що Господь наш Ісус Христос обіцяв своїй Церкві, що буде з нею до кінця віків. Але не заповів, що Церква буде мати завжди і всюди самі успіхи. І тому то Папа Римський так дуже поручав і поручає нам молитися за успіх Собору. Ось і на місяць жовтень він запрошує нас усіх щиро молитися, "щоб через непомильний і навчальний уряд другого Ватиканського Собору стали для всіх видні теперішні блуди щодо віри й моралі".

Папа Римський кладе свою надію на великий успіх Вселенського Собору і тому запрошує нас усіх до щирої молитви. Які ж наші надії? Дехто сподівається від Собору дуже мало, а дехто дуже багато. Перші кажуть, що нічого важного Собор не осягне, а буде собі звичайним з'їздом епископів, який нічого нового для Церкви і для народів світу не принесе. Життя буде собі йти так само, як ішло дотепер, без великих перемін.

Інші знову очікують від Собору дуже багато, навіть забагато. Зачувши деякі поголоски, що цей Собор уведе зміни й нові рішення, вони не лише вірять про переміни в самій Католицькій Церкві, але ще більше чекають, що Собор піде на переговори й поступки аж так далеко, що всі християни зможуть з'єднитися. Без сумніву, Католицька Церква хоче притягнути всіх християн до себе, а як воно не вдасться, то щонайменше створити з усіми групами християн один спільний фронт проти безбожного комунізму та проти здичіння людських обичаїв. Це була б велика річ, якщо всі християни стали б разом проти безвірства та проти неморальности нових часів. Але не легко воно віками розсварені групи звести до спільної праці. Кардинал А. Беа, голова секретаріяту поєднання Християнських Церков, сказав: "Незмірне нагромадження неправдивих пояснень, повна ворожнеча й відраза до іншої групи віруючих християн та вслід за тим непорозуміння й ненависть панують сьогодні серед християн різних назв і угрупувань. Навіть однакової Біблії ми не маємо, ми — християни двадцятого віку".

В місяці жовтні будемо молитися, щоб непомильний у науці Христової віри Вселенський Собор виказав людям теперішні помилки щодо віри та щодо морального життя. Та може хтось із читачів запитається: досі нам говорено, що Папа є непомильний, коли виступає як найвищий учитель віри й обичаїв; звідки ж тут узялась ще й непомильність навчання Вселенського Собору? Відповідь на це питання коротка: це є одна й та ж сама непомильність навчання, але спочиває вона як у навчаннях Папів Римських так і в навчаннях Соборів та вкінці в навчаннях епископів у цілій Христовій Церкві, коли ті Собори або й щоденна наука епископів про справи віри й обичаїв ідуть разом або йдуть під проводом Папи Римського. Отак воно виходить, що та сама непомильність спочиває в меншім або більшім числі осіб. Ніколи одначе не може бути, щоб Собор або загал епископів інакше вчили, а інакше сам Папа Римський. Бо Христос обіцяв своїй Церкві дар непомильности у справах віри й моралі, але завжди тоді, коли Церква виступає разом із св. Петром або його Наступниками. Бо Христос говорив до апостолів злучених із Петром: "Направду кажу вам: що лише ви зв'яжете на землі, буде воно зв'язане на небі; і що тільки розв'яжете ви на землі, буде воно розв'язане на небі" (Мт. 18, 18).

Радіючи з того, що ми аж досьогодні маємо Христову Церкву, непомильну вчительку віри й моралі, бачимо її славу та красу. Вона у Єв. Письмі названа прегарними іменами: Христове Містичне Тіло, Обручниця Христова, Царство Боже на землі і т. п. Можемо радіти, що за стільки віків свого існування в урядових своїх вирішеннях правд віри й моралі наша Церква не зробила помилок, які опісля мала б відкликати або направляти. І ніколи вона не нищила поступу науки через своє навчання віри та обичаїв для поступки новим досягненням людської науки. Бо і скарб віри і скарб знання — обидва вони від Бога, Який є найвищою й незмінною Правдою!

Молімося ж, щоб через непомильну науку Собору ясними стали для людей помилки різних відгалужень християнства щодо віри та обичаїв. Бо є їх багато. І не що інше, а якраз ота розбіжність у науках віри й моралі серед теперішніх християн, є найбільшим нещастям для віруючих людей, або тих, що хотіли б вірити, але губляться серед різних навчань-думок про одну й ту ж саму справу. І як немає однакового навчання серед християн усякої назви й відтинків, так і немає однакової і доброї моральности серед нинішніх християн. Звідси приходить оте велике горе, що зависло над світом: повний розлад у людському житті, здичіння самого життя та моралі нашого віку серед найбільших осягів на полі техніки й матеріяльного поступу.

В своєму житті ми нераз самі мали нагоду переконатися, яке то велике горе і яка велика небезпека є в кожній людині, яка не приймає Божої науки, яка не хоче за Божими заповідями жити. Не лиш одиниці, але й цілі народи дичіють, або скочуються до рівня вишколеної звірини-бестії. Історія знає століття різних культур, культур високих і розвинених. Але вона записала нам також і неславний кінець як тих культур так і тих народів, що ті культури творили, коли ті народи відійшли від здорової моралі, гідної людського достойнства. Щоб і нас не чекала подібна доля, молімося, щоб люди пізнали при допомозі наук Собору свої блуди і щодо віри і щодо моралі. І щоб могли всі ми казати: "Алилуя! Спасіння і слава і сила Господеві нашому. Правдиві бо та справедливі суди Його, бо Він осудив ту велику розпусницю, що землю зіпсула своєю розпустою і пімстив Він за кров Своїх слуг із рук її". (Об'явл. 19, 1-2).

В. Б.

ТАТАРСЬКІ ЛЮДИ

У XIII сторіччі за Галицько-волинської Держави, коли нею правив король Данило, виступає таке суспільне явище, яке історія називає "татарські люди". Вони жили на східніх пограниччях Данилової Держави й цілими громадами виломлювалися з-під королівської влади, а піддавалися татарам, зобов'язуючи себе давати окупантам хлібну данину. Це було татарам дуже на руку, бо "татарські люди" послаблювали княжі впливи й обмежували українську державну територію. Самі громади "татарських людей" не мали ані спільних інтересів, ані сильної політичної влади в себе, а тільки, як колись за хозар, так і тепер за цих косооких монголів, люди мали одну зверхність чужу — татарську.

Ще інакше називається цей рух болохівщиною від міста Болохова. Король Данило, як розумний політик і будівничий держави, не міг допустити до такого "татарського краю" зі своїми людьми під боком і тому робив кілька походів на болохівців: у 1241 р. і 1254/5 роках. По спустошенні околиць "татарських людей", мешканці їх піддалися під владу Данила, хоч нещиро, але вимушено.

Свого часу заговорено про татарських людей, шукаючи подібности їх у наших новітніх гореславичах, а ми мусимо це ствердити, поклясифікувавши їх на такі гатунки:

а) *релігійні* "татарські люди", які замість визнати одну соборну Церкву з одним автентичним і справжнім проводом, беруть і вириваються з-під цієї влади. Вони не хочуть зрозуміти того, що Христова віра для всіх народів, а не тільки для якогось даного народу. Кромі того багато шкоди чинять нам не тільки ті, що до правдивої Вселенської Церкви не належать і переходять на секти чи дробляться на численні від нікого незалежні юрисдикції, але й ті, які не цікавляться питанням релігії.

б) *обрядові* "татарські люди", це ті, що кидають свій обряд задля низьких шкуриницьких мотивів: їм ближче там, де їм краще, бо там самі "пани", чи взагалі свого цураються.

в) *суспільні* "татарські люди", які відкидаються від громадського життя, приймають матеріялістичний світогляд, стають прихильниками імперіялізмів, які б вони не були! Стережімося таких татарських людей і поборюймо їх, як король Данило!

"Приходіть до мене всі, струджені й обтяжені, а я вас успокою..."

(Мат. XI. 28)

ПОДЯКИ

Найсвятішому Ісусові в Пресв. Євхаристії, Матінці Божій Неустаючої Помочі, Найчистішому Обручникові Йосифові, св. Теренї від Дитятка Ісуса й усім святим угодникам за видоровлення сина з тяжкої недуги.

Анастасія Воронка з родиною

Пресвятій Трійці, Найсолодшому Серцю Христа Чоловіколюбця, Матері Божій Неустаючої Помочі за вислухання дев'ятниці та уділені ласки й поміч у моїй потребі. Також щиро дякую св. Теренї від Дитяти Ісуса і св. Франціскові з Асізі за заступництво перед Божим Престолом. Засилаю п'ять долярів на Службу Божу на подяку.

А. М., Едмонтон

Пречистій Дівї Марії й Найсвятішому Серцю Христовому за щедрі ласки й поміч та звільнення чотирьох членів родини з німецької тюрми.

А. К., Гартфорд, ЗДА.

Молитва за Вселенський Собор

(подана в "Оссерв. Ром." дня 7 жовтня 1960).

Божественний Душе, посланий Вітцем в ім'я Ісуса, Ти що спомагаєш і непомильно ведеш Церкву, вилий повноту Своїх дарів на Вселенський Собор.

Господи душ, найсолодший Потішителю, просвічуй наших Єпископів, які в сердечну відповідь на заклик Римського Архиєрея зберуться на торжественний Собор.

Дай, щоб цей Собор приніс рясні овочі:

щоб світло і сила євангелія щодень більше розростались у людській суспільності;

щоб католицька релігія та її місіонерський розмах набрали нової сили;

щоб осягнено глибше пізнання наук Церкви та спасенне скріплення християнських обичаїв!

Найсолодший Посітнтелю душ, закріпи нашого духа в правді, серця ж наші послушними зроби, щоби постанови Собору знайшли в нас великодушне прийняття і старанне виконання.

І ще просимо Тебе про овечок, які не є вже більше в одинокій вівчарні Ісуса Христа. Вони славляться іменем християн. Дай, щоб вони могли знайти вкінці одність під одним Пастирем.

Повтори в наших днях свої чуда, гей би в другій П'ятдесятниці, і вчини, щоб свята Церква, ціла зібрана в найгарячішій молитві довкола Марії, Матері Ісуса, та під проводом Петра, стала царством Божественного Спасителя, царством правди, справедливости, любови й миру. Амінь.

(Відпуст 10 літ тим, що відмовлять цю молитву сокрушеним серцем. Повний відпуст за звичайними вимогами тим, що її відмовляють щодня продовж цілого місяця. Апост. Пенітенц. 23/IX. 1959).

Дозволяється друкувати.
Ч. Орд. 163/61.

† **ІСИДОР**, Єпископ

Складаю сердечну подяку Матері Божій за вислухані молитви через заступництво Митр. Андрія.

Казимир Грицина, Торонто.

ПРОСЯТЬ МОЛИТОВ

За видужання з душевної депресії — **Леонід Чировський.** — За привернення згоди й миру в родині. **А. Ш.** Два дол. на Службу Божу — **Софія Х.**

о. Севастіян Сабол, ЧСВВ

БАГАТО ЛЮДЕЙ ЗАПИТУЄ...

Декотрі люди кажуть, що як дати на Службу Божу за когось, то дана особа (нпр. душа в чистилищі) дістає поміч від тієї Служби Божої вже від хвилини, коли вона замовлена, а не доперва тоді, коли ця Служба Божа правиться. Чи воно справді так?

Як хтось дає на Службу Божу і священик зобов'язався відправити її в означений день, то він мусить відправити її і не сміє прийняти іншу Службу Божу в іншому наміренні на той сам день. Правда, може зайти якась непередбачена перешкода, нпр. похорон, чи якась інша, більш конечна потреба, і тоді священик, звичайно, старається повідомити дану особу, що її Служба Божа не може бути відправлена в означений день. Коли ж священик не зобов'язався до жадного означеного дня, а має свободу відправити Службу Божу в догідному часі, отже багато пізніше, то, на загальну гадку вчених богословів, особа чи душа, за яку має правитися Служба Божа, дістає поміч від Бога вже з хвилиною, коли хтось дав на ту Службу Божу за неї. Адже ж Бог знає наші наміри й бажання, з якими складаємо жертву, щоб вимолити в Нього ласки для себе чи для других. І Він, ласкавий і милосердний, може дати Свою поміч і ласку зараз же, бо може скоро й треба нам її, а не буде відкладати її аж до дня, коли буде правитися Служба Божа в нашому наміренні.

Тим пояснюється також і звичай так званих "фундаційних" чи "вічних" Служб Божих, себто звичай жертвувати на Служби Божі, що мають правитися після чиєїсь смерти кожного року, раз у рік. Бідна була б душа в чистилищі, коли б вона мусіла чекати сотки років на дальшу поміч від Служб Божих, що мають правитися за неї тільки один раз у році. А так, із Божої доброти, душа при помочі Служб Божих уже давно вийшла з чистилища і вже тішиться у вічній славі, хоч Служби Божі ще довго й довго будуть правитися за неї на землі. Вона вже в небі саме тому, що Бог, у Своїй доброті, відпустив їй усю кару чи покуту саме з огляду на велике число тих Служб Божих, що ще будуть правитися за неї на землі.

Чи це стислий християнський обов'язок дбати про своє добре ім'я у людей? А якщо так, то що думати про тих, що звикли казати: "Мені байдуже, що думають собі про мене, або що говорять про мене люди"?

Бувають люди, що "ані Бога не бояться, ані людей не соромляться", як каже Св. Письмо (Лук. 18, 4) і вони, звичайно, не звертають уваги (чи радше вдають, що не звертають уваги на те, що думають, чи говорять про них люди. Вони, звичайно, живуть у тяжких гріхах і їм певно дуже прикро, що люди те бачать, чи знають про те і тому зле думають про них, але вони не можуть порадити собі, бо не хочуть кинути свого грішного способу життя і тому, мовляв, їм байдуже, що про них думають люди. В дійсності, однак, це їм аж дуже не байдуже і вони певно воліли б, щоб ніхто не міг нічого злого про них думати чи говорити.

Знову ж є люди, що живуть дуже чеснотливо, а все ж таки дехто, в кого викривлені очі й викривлене сумління, думає про них зле та й говорить про них зле, приписуючи нераз найгірші наміри найкращим їхнім учинкам і чеснотам. Такі жертви звихнених "суддів" нераз дуже багато натерпляться від злих язиків, але якщо в них досить сильні нерви, то їм справді байдуже, що інші думають собі, чи говорять про них. Для них головним є те, що думає про них Господь Бог і це їм вистачає, щоб вони в сумлінні були спокійні.

З того бачимо, що не можна одною мірою міряти, чи важити обов'язок супроти нашого доброго імени. Але дбати про своє добре ім'я, це справді християнський обов'язок кожного, подібно, як маємо обов'язок дбати про своє здоров'я душі й тіла. Цього вимагає правдива християнська любов, що її ми повинні мати також до себе самих, отже і шанувати себе, як храм Св. Духа. Адже ж добре ім'я і честь у людей, це багато більший скарб, ніж усяке земське добро.

Ви, журби, неспокої та клопоти, отут ждіть на мене, поки не вернуся до вас, коли цілим серцем поклонюся Богові в храмі. Не бійтеся, я вернуся до вас, і то скоро вернуся.

(Св. Вернард: Де ам. Dei, г. 1)

о. І. Хома

350-РІЧЧЯ ЦЕРКОВНОГО ОБ'ЄДНАННЯ КРИЖЕВАЦЬКОЇ ЄПАРХІЇ З АПОСТОЛЬСЬКИМ ПРЕСТОЛОМ

1962 року минуло 350 років церковного об'єднання теперішньої Крижевацької єпархії в Хорватії (Югославія) з Апостольським Престолом у Римі. Вправді нинішня Крижевацька єпархія була створена 17 червня 1777 року, але її історія сягає початків XVI сторіччя і ця історія зв'язана з історією південних слов'ян, а в першій мірі сербів.

Наступ турків на землі, замешкалі сербами (поразка сербів на Косовому Полі 1389 р.), спричинив еміграцію сербів на захід і на північ, тобто на землі, замешкалі хорватами й мадярами. Ця еміграція стала більш численна в другій половині XV і XVI ст., після того, як султан Магомет II в 1459 р. знищив залишки сербської самостійности.

При кінці XVI ст. одна група сербських утікачів поселилася на пограниччі Словенії й Хорватії. Всі вони були східнього обряду і мали своїх священиків. У документах XVII ст. вони виступають під іменем "ускоки, валахи, расіяни". У 1207 р. вони дістали свого єпископа в особі Симеона Вратані, що одержав архиєрейські свячення з рук Косми "архиєпископа Кориняту".

Ще заки єпископ Симеон Вратаня прийшов до тих сербських утікачів, що жили в північно-західніх сторонах Хорватії, вже серед них ревно душпастирював о. Мартин Дубравич, латинського обряду, парох Іванич. Його душпастирська праця мала успіхи, а на це вплинули також і деякі природні причини, між іншим те, що він знав добре східній обряд і мову втікачів, бо його батьки були східнього обряду.

Коли прийшов у ці сторони єпископ Симеон Вратаня із групою монахів Василіян, бо сам був він Василіянином, то за дозволом тодішнього загребського єпископа Петра Домітровича (1511-1528), що також походив із "расіян" і був перед тим східнього обряду, осів він в опущеному монастирі в Марчі при місті Чазма, недалеко Загребу. В сусідстві жив і душпастирював згаданий парох Іванич, о. М. Дубранич. Він і загребський єпископ П. Домітрович мали великий вплив на поєднання єпископа Симеона Вратані з Апостольським Престолом, яке наступило дня 19 листопада 1611 року в Римі.

Цього ж самого дня Кардинал Роберт Беллярміно написав письмо-свідоцтво, в якому пише дослівно так: "Властю і з доручення Папи Павла V приєднав я до Католицької Церкви Симеона Вратаню єпископа расіян і прийняв від нього в приявності свідків визнання віри, яке складають греки, коли піддаються під послух Римської Церкви... Так поєднаного й розрішеного Папа приймає і признає за правдивого єпископа католиків расіян грецького обряду, в границях Мадярщини, Славонії, Хорватії, а також у далеких частинах Карніолі (Словенії), що є під владою архикнязя Фердинанда".[1])

Після свого повороту з Риму єпископ Симеон мав намір знов осісти в монастирі у Марчі і просив Папу, щоб зволив піднести цей монастир до степеня архимандрії, що й Папа Павло V зробив Апостольською Конституцією з 21 листопада 1611 року, в якій називає єпископа Вратаню: "достойний брат наш Симеон, єпископ католиків расіян, грецького обряду, у границях Мадярщини, Славонії й Хорватії та в далеких частинах Карніолі (Словенії)"[2]).

[1]) **Hofmann G.,** Il beato Bellarmino e gli Orientali in "Orientalia Cristiana", 1927, vol. VIII, n. 33, p. 292.

[2]) **Nilles N.,** Symbolae ad illustrandum historiam Ecclesiae Orientalis in terris coronae S. Stephani, vol. II, p. 1058.

Франко Дж. Келлер

СМЕРТЬ НА ПРЕРІЇ

Я був одиноким священиком на всій тій бездорожній рівнині, але віра людини привела мене до нього ще в час.

Під кінець одного тижня в червні 1909 р. я вибрався в мандри поштовим возом до місцевости Джіллет, яку недавно прилучили були до моєї парохії в Бофало, Вайомінг. Я вислав був наперед повідомлення до поселенців католиків, що відслужу Службу Божу в неділю. Деякі з них не бачили священика такий довгий час, що хіба тільки з любов'ю згадували віру.

Після Служби Божої в неділю один чоловік, якого я бачив у церкві, під'їхав на коні, держучи за поводи другого осідланого гарного коня.

— Отче! — сказав він. — Сьогодні не буде поштового воза аж до пізнього вечора. Може схочете проїхатись верхи конем через горбки?

— Чудово! — відповів я.

Незабаром ми були на бездоріжній прерії. Вайомінг був зеленій того року. Висока трава хвилювала як море. Ми ледве могли бачити гори в далекій віддалі. Повітря оп'янювало мов вино.

Ми в'їхали були яких дев'ять миль, як сказав мені пізніше мій провідник, коли побачили, що щось біле рухається в повітрі. Подумали, що це сигнал якогось ковбоя, тож поїхали швидко в тому напрямі, промощуючи собі дорогу крізь траву. Замість пастуха, ми побачили жінку, — яких 30 років, — що махала настільною скатертю.

— Отче! — сказала вона, не хвилюючись. — Я шукаю священика.

До сьогодні не забув я тодішнього враження: вона була щаслива, але не була здивована, що на те безлюддя на її сигнал прибув священик.

— Мій брат умирає, — пояснила вона.

Недалеко від місця, де стояла, було розбите шатро. Вона повела нас до нього.

У Марчі єпископ Вратаня дізнавав різних прикростей з боку нез'єднених сербів, однак остався вірним Христовому Намісникові аж до своєї смерти. У 1626 році загребський єпископ Домітрович, інформуючи Апостольський Престіл про єпископа Симеона Вратаню, писав таке: "Щодо особи єпископа, то він 15 років тому їздив до Риму, був у Святішого Вітця Павла V, підчинив себе святій католицькій Церкві і просив благословення Апостольської Столиці і це благословення він одержав... Йому підчинились усі волахи моєї єпархії, а також і ті, що живуть у Жумберак. Цей єпископ остався дотепер дуже відданий святій Апостольській Столиці, і про це я не маю ніякого сумніву. Він для всіх волахів святить священиків і вдержує їх у послусі святій Римській Церкві..."[3]).

Покищо не устійнено ще точної дати, коли зачалися перші зв'язки єпископа Симеона з Католицькою Церквою в Україні, але певним є, що в 1628 р. ті зв'язки вже були, бо в тім році був у нього, майже пів року, о. Методій Терлецький, ЧСВВ, пізніший єпископ холмський. Опісля о. Терлецький поїхав до Риму і предложив Свящ. Конгрегації Поширення Віри докладне звідомлення про єпископа Симеона та про його вірних. У зв'язку з цим звідомленням Свящ. Конгрегація Поширення Віри 20 квітня 1629 р. вислала гарного листа до єпископа Вратані, пишучи: "Отець Методій, руський католицький монах св. Василія... прийшов до Риму і багато оповів нам про Ваш послух та віддання Апостольському Престолові. Цим ми дуже зраділи та сподіваємося, що Ви будете таким вірним аж до смерти і що будете старатися, щоби підчинений Вам нарід наслідував Ваш приклад, щоб держався правдивої католицької віри, щоб визнавав її та й був також послушний Апостольському Престолові. Крім цього Отець Методій передав нам Ваші сердечні поздоровлення, які ми дуже радо прийняли, бачучи в них Вашу доброзичливість до нас. Ми доручили згаданому Отцеві, щоб він, вернувшись там, у нашому імені сердечно привітав Вас і з любов'ю обняв та й запевнив Вас про нашу любов і прихильність до Вас. Бажаємо Вам і підчиненим Вам народам усього найкращого від Господа Ісуса"[4]).

Ті перші зв'язки українців з південними слов'янами в Югославії, що їх потім піддержували такі місіонарі-василіяни, як о. Никифор Лосовський та о. Павлин Дембський, стали спочатком XVIII ст. тісніші, зокрема після того, як у Бачці і Сремі поселилася численна група закарпатських українців, званих потім бачванськими українцями. Первісні їхні оселі — це Керестура і Куцура.

Другою чисельною групою українських поселенців у Бачці було 8.000 запорожців, що в 1785 р. покинули гирло Дунаю і за згодою австрійського уряду поселилися над рікою Тисою в Банаті і в Бачці. Але в 1811-12 рр. вони повернулись знову в Добруджу. (Енциклопедія Українознавства, ст. 463-64).

Крім Бачки й Среми, більшими скупченнями живуть українці в Босні та Славонії, що прибули туди вже, переважно поодинокими родинами, з різних сторін Галичини у 1890 році.

Теперішнім Владикою Крижавецької єпархії від 1952 року є И. Е. ВПреосв. Архиєпископ Гавриїл Букатко, який є 27-им наслідником єпископа Симеона Вратані. Має він около 60.000 вірних (з того 40.000 українців), 65 священиків (у тому 4 монахи), около одної сотні Сестер Василіянок, 37 Сестер Служебниць та деяку кількість Сестер Євхаристинок.

(Із журналу "Альма Матер" ч. 1 (26) 1962. Це журнал питомців Української Колегії св. Йосафата в Римі).

[3]) **Simrak J.,** Series episcoporum unitorum Marcensium, p. 6.

[4]) **Welykyj A. G.,** Litterae S.C. de Propaganda Fide Ecclesiam. Catholicam Ucrainae et Bielarusjae spectantia, vol. I, p. 86.

Коли вона відкрила полу шатра, то першим, що притягло мій зір, було мерехтливе світло: між свічками на столику стояв хрест із Розп'яттям. Молитовник був відчинений на літанії за вмираючих. Там був і малий скляний посуд (— "Це свячена вода" — прошепотіла вона), а в ньому маленька галузочка.

Її брат лежав на ліжку. Він був худий і мав може коло 35 років. Його очі були ясні, а він сам був уповні притомний. Я зараз висповідав його й уділив йому Св. Тайну Оливопомазання (в ті дні кожний священик на Заході Америки носив завжди з собою поблагословлені олії), одначе не міг уділити йому Святого Причастя. Як тільки я закінчив молитви за вмираючих, він помер.

Потім його сестра оповіла про подію:

— Я не знала, де ми могли б знайти священика в цій околиці, ніхто не сказав мені, що Отець служили нині Службу Божу в Джіллет. Одначе мій брат ціле своє життя молився, щоб священик міг бути при його смерті. Нині ранком він і я молилися разом востанє. Ми проказали тільки три Богородице Діво. Тоді я вийшла в степ і стала махати настільною скатертю.

С. Б. Лямбрехт

ГОСПОДНЯ РУКА

Моя донечка притулилася до мене, а я глянув зі співчуттям на її пожовкле лично й синці під очима.

— Що, маленька, змучена? — спитав я, гладячи її ніжно по головці.

— Трошки, — відповіла вона. — Знаєш, татку, не люблю того "вивірювання" лікарів. Але мамця обіцяла мені піти зараз звідси до хіна. Може підеш з нами?

— Не можу, Катрусю, мушу йти до праці.

Вона всміхнулася до мене, а мені горло стиснув біль. Чи вона здавала собі з того справу, — ця семилітня дівчинка — що з нею діялося? Що вона могла знати про життя та смерть? Сестра поликала нас і ми трое

ввійшли до кабінету лікаря. Нас чекали три найкращі лікарі-спеціялісти, які взяли Катерину ще раз до обслідування, а нас попросили до іншої кімнати. Моя жінка сиділа мовчки, бліда, з сильно стисненими долонями, а я, без думки й чуття, вдивлявся в хідник кімнати. Там, за дверима, рішалася доля моєї любої донечки, а я, одеревілий, наче не здавав собі з цього справи. Ні, це якраз свідомість того, що там рішалося, пригнітила мене можливістю своєї жахливости.

Скрипнули двері і ми обидвоє здригнулися. Це був директор поліклініки з багатьома паперами в руках — висліди пересвітлень, висліди аналіз, висліди обслідувань під час її кількатижневого побуту на клініці.

— Є так, як я вже казав — почав говорити помалу директор поліклініки. — Вона хворе на очах, а ми не знаємо, з якої причини і не можемо приписати відповідних ліків.

Моя жінка зірвалася з фотеля:

— Моя Катруся — крикнула вона несамовито — ви не хочете вилікувати її.

— Ми не вміємо того зробити, ласкава пані, — заспокоював її д-р Вебер — її може вилікувати один Господь.

Моя жінка зімліла. Заметушилися медсестри. Лікарі зайнялися нею...

Я став біля вікна і тупо гледів крізь нього. Мені пригадалася одна сцена. Наш підводний човен пустили на воду і ми незабаром мали почати бій. Я боявся, я дрижав зі страху, аж кріс трясся в руках.

— Пам'ятай, хлопче, — промовив до мене о. Келлі, проходячи мимо, — зложити своє життя цілковито в Руки Господні. І чи ти живий, чи мертвий ти в Господніх Руках. То хіба може тебе щось злого зустрінути?

Я так і зробив і мій страх відійшов від мене раз на завжди. Чому ж не зложив я життя Катрусі в Господні Руки? Її життя, о Господи, — не забирай її мені, зішли радніше на мене смерть, тільки вона нехай живе.

До якомусь часі моя жінка прийшла до себе і ми вийшли. Мала донечка щебетала, задоволена, що йде до кіна, а мені сльози тиснулися до очей.

У бюрі я пірнув у вир праці, щоб знайти забуття.

— Зайдіть зараз до Томи Мирфі і переведіть інтерв'ю з ним, поки він ще притомний! — подзвонив до мене мій шеф-редактор. І я пішов.

Знову лікарня, лікарі, медсестри, запах ліків і хворі... хворі. У кімнаті ч. 603 привітав мене веселою усмішкою молодий хлопець.

— Том Мирфі? — спитав я його, думаючи, що може зайшов я до іншого хворого, бо адже ж так не міг поводитися смертельно хворий. Хіба ж і він не здавав собі з того справи, як моя Катруся?

— Так, це я, — притакнув він — а ви є Бил Гарлянд, якого статті так люблю читати. Сідайте, будь ласка. Дуже радий поговорити з вами. Але що ви робите в мене? Інтерв'ю зі мною?

Я мовчав, зніяковілий. Чи міг я йому сказати, що мій шеф хотів статті про те, як почувається людина перед смертю? Та він засміявся по хлоп'ячому.

— Хочете знати, як я почуваюся, маючи незабаром умерти? — спитав він.

— Томе, хлопче, — сказав я живо — забудьте про те. Я прийшов в тій цілі, але тепер...

Він задоволено всміхнувся:

— А я вам це розкажу. Спершу відчувається це як великий удар і годі погодитися з тією думкою. Тим більше, що мається всього двадцять літ і деякі плями в житті. Потім приходить бунт, чому саме я маю терпіти і так молодо вмирати, коли інші будуть жити. А потім нагло, як блискавка, приходить зрозуміння: Ісус сам Своїми Руками дає мені хрест, а я маю його не взяти? Адже ж Він іде переді мною зі Своїм хрестом. Чи ви це розумієте — іти враз із Христом на Голготу терпіть, щоб потім разом із Ним бути в Домі нашого Вітця. — Том піднісся на постелі. — Чим буде моя смерть? — Зустріччю з Христом. То хіба я маю жалувати за тим, що може мені дати життя?!

Я й не зчувся, як оповів йому про Катрусю і її недугу.

— Мала дівчинка — сказав Том задумано. — Чи ви здалися вповні на Божу Волю?

Я глянув на нього збентежений. Я молився за Катрусю, але без переконання, я ж цілою душею був при лікарях.

— Я буду молитися за вашу Катрусю і всі болі жертвую за її видоровіння — сказав він і нагло зблід; спазми болю скривили його обличчя. Я зірвався, подзвонити за поміччю, але він мене задержав.

— Це нічого, перейде, а згодом буде ще гірше — прошепотів. — Вони можуть мені дати впорскнення на усмирення болів. Я все відмовлявся і терпів болі за навернення грішників, а тепер це буде за Катрусю.

Я вийшов від нього зворушений до сліз, а в бюрі написав про чудові, запашні цвіти любови, посвати та жертви, які Господня Рука засіває в душах тисяч-тисячів. І заспокоївся.

Помалу, помалу, почали рожевіти щічки моєї донечки. Вона ставала менш утомлена і переставала скаржитися на болі.

І знов одного дня сиділи ми з жінкою в почекальні, а Катрусю обслідовували ті самі лікарі. І знову вийшов до нас д-р Вебер із купою паперів, але цього разу всміхненій: — Я вам казав, що її може уздоровити один Господь. І Бог це вчинив. Вона здорова.

Переклала **Ірина Нестюк**

ЯКА ГОДИНА?

Совєтський агітатор захвалює як може вищість колгоспного господарства над приватницьким. Говорить уже дві години, втомився і хоче почути як люди сприйняли його агітку.

Але до дискусії ніхто не голоситься: усі ж приязні знають, що колгоспна система — це одно велике ошуканство, про яке проте не можна публично говорити.

Агітатор нетерпеливиться та заохочує до дискусії. Нарешті по довгій непевній і томливій мовчанці підноситься якась рука.

Агітатор із полегшею каже: — Бачите, а все ж і між вами є людина сміливої думки. Скажіть, товаришу, вашу гадку про колгосп?

Дядько помалу встає і помалу проціджує: — Я хотів би знати, яка тепер година?

М. С.

ВИХОВАННЯ ДІВЧАТ

Родина це найважніша, основна клітина суспільства, нації, а в ній звичайно рішальну ролю грає жінка - мати, як виховниця. Якими будуть матері, таким буде нарід. У наших складних відносинах еміґраційного життя проблемою першої ваги стає виховання жіночої молоді. Рівноправність жінки отвирає перед дівчиною різнородні шляхи і можливості. Воно цікаво жити у 20-ому столітті. Але як би воно не було, сьогодні в світі мільйони дітей є сиротами без батьківщини навіть тоді, коли вони мають родинний дім і батьків. Вони спрагнені любови ждуть на провідну руку, яка б їх із бруду й нужди потягнула до чистоти і світла. Перейдімося вулицями великого міста. Скільки небезпек для нашої молоді, скільки манівців жде на неприготованих. Саме приготовити жіночу молодь до розумного користування рівноправністю, в доброму значенні слова, це завдання виховання. Воно буде успішне, коли поставимо перед молоддю тривкий ідеал, коли її виховання буде перейняте засадами християнської етики й любови до всього, що рідне, та коли ті, що виховують, будуть самі практикувати в житті те, чого навчають.

У відношенні до жіночої молоді треба собі з'ясувати природні завдання жінки з одного боку і до них у вихованні приготовляти дівчат. Із другого боку треба мати на увазі їхню фахову і заробітну працю. Хоч перед жіночою молоддю отвираються різнородні можливості праці, все ж ідеалом буде підбирати професії згідно з вдачею, здібностями та жіночою природою.

Як досі жінки замало ще виявили вкладу в культуру й національне життя елементу доброти, тієї глибокої харітас ("милости"), що могла б в умовинах рівноправности перетворити обличчя світу. Поминаю тут дуже корисну працю різних жіночих організацій у світі й серед нас. Але того всього замало.

Дуже багато правди можна признати власне з таких мотивів філософці Едіт Штайн (Фрауенбільдунґ унд Фрауенберуфе, 1956) у тому, що вона писала про виховання дівчат, ставляючи перед очі Божу Матір як ідеал жіночого життя і вимагаючи, щоб виховання будувати на тривких догматичних основах віри. — До школи приходять скрізь, не тільки в Німеччині перед- і повоєнній, але і в нас є занедбані діти, яким треба дати глибоке релігійне виховання. Особливо бідні й трудні до ведення є діти, яких батьки все поза домом, або де їх життя не впорядковане.

Отже у школі жіноча молодь повинна мати перед очима Марію як ідеал досконалости. Любов до цього ідеалу треба розвивати постепенно від найменших літ, від складання ручок перед іконою, від дитячого "па, Бозю!"

Сумно, що навіть наші діти, про яких ми думали, що вони кращі як другі, не виносять цього з дому; то відтак важко включити їх і наставити на серіозний підхід до життя.

Однак безумовно не вистачає плекати тільки ніжний сентимент до пісні, майських відправ, чи барв Марії, хоч усе це позитивне.

Ідеал є високий. А ми маємо з одного боку молодих дівчат таких, якими вони є пересічно: легкодушних, поверховних, жадних розваги, сповнених думками про гарні суконки, танці, любовні справи — а з другого боку найважливіші тайни віри.

Хто по старому тільки збирає дівчат на кілька годин у неділю, щоб так відтягнути їх від шкідливих розваг, той не осягне бажаного висліду. Бо життя в світі манить сильніше, як нешкідливі розваги в добре стереженому крузі, а хто його закоштував, цей не любитиме нешкідливих розваг. Але коли працю почати від дитинства, будуючи засади в душі дітей, для такого висліди будуть тривкі. Очевидно, що в цьому допомагає Божа ласка! Треба б вишколювати провідниць, які мали б досить знання й моральної вартости, щоб уводити розумно дівчат у життя, даючи їм також постепенно догматичні знання про Матір Божу. Ми аж за часто все будуємо на сентименті й ховзаємося по поверхні, то й тому у нас стільки людей, що радше ловляться забобонів, як засад і практик католицької релігії. У виховно-суспільній праці над жіночою молоддю потрібно рук і сердець відданих їй, які б зуміли приготовити дівочу молодь до життя в родині і без неї, але для Бога і для добра суспільства.

о. Г. В. Целлер

ПРИГОДИ ЙОСИФА

Йосиф

Хто любить історії, що нагадують чисту фантазію, повинен читати життєпис Йосифа. Навіть найбільш сенсаційна повість не дорівнює цій біографії. Нажаль не маємо місця переказати її повністю. Обмежимося тільки до найважніших моментів, у надії, що за рештою читачі звернуться до біблії, де знайдуть неодне варте уваги.

Уперше стрічаємо Йосифа, коли він має 16 років. Його мама померла, молодший брат був немовлятем, батько любив його понад міру, але з нерідними братами він не міг знайти спільної мови. З уваги на такі домашні обставини Йосиф жив своїм життям, але справу погіршувало те, що його навідували дивні сни. Це не була його провина: Господь ізсилав на нього такі сни. Але Йосиф радо оповідав про них і таким чином викликував заздрість і підозріння своїх братів. Бо темою цих снів було негідне відношення братів до Йосифа. Справа ускладнювалась поставою Якова: він виразно признавав вищість Йосифа в порівнянні до його братів і на доказ цього подарував йому різнобарвну одежу, в яку хлопець від тепер постійно вдягався.

Брати продають Йосифа до Єгипту

Прихована родинна ворожнеча привела до вибуху при такій нагоді: Йосиф подався до Сихему відвідати своїх братів, що випасали там вівці. "А ось і йде наш дорогий віщун і цяця і пестій нашого батька" — сказали брати та вирішили позбутися Йосифа якнайшвидше. Два брати, Руба і Юда, не погодилися на вбивство Йосифа, а піддали думку, щоб укинути його в яму: може присвічувала їм думка, що пізніше можуть його врятувати. Отже роздягнено Йосифа з його гарної одежі й укинено в порожній збірник, де звичайно палестинці тримають воду на час посухи. Дивним дивом сталося це недалеко шляху, що проходить середньою Палестиною до Єгипту. Туди проїздили безупинні валки купців, паломників, подорожніх і політиків. Нічого дивного, що Йосифові брати гаряче привітали багатих купців та запропонували їм купити свого брата. "Не тільки не будемо мати його на сумлінні, але й заробимо дещо гроша" — сказали сини Якова. Взяли 20 срібняків, тодішню ціну за невільника, витягнули Йосифа з ями та передали купцям а одежину Йосифа, замазану кров'ю ягняти, повернувшись домів передали батькові. "Ми знайшли її в пустині" звітували безсердечні переляканому батькові. "Вона мабуть подібна до Йосифової. Ви повинні б знати. Здається, що дикий звір..."

У тому самому часі Йосиф разом із караваною їхав до Єгипту. Його пани були купцями, займалися торгівлею коріння, бальсаму й мира.

Йосиф на дворі Путифари

Прибувши до Єгипту купці продали Йосифа вдруге. Тепер він попав у руки військового старшини, що належав до царської дружини. Своєю доброю поведінкою Йосиф з'єднав собі своїх господарів до тієї міри, що вони відносилися до нього не як до невільника, а мов до члена родини. Але таке не тривало довго. Жінка Путифари зразу почала намовляти Йосифа на зло, а коли він відмовився, кинула на нього обвинувачення, за які він опинився у в'язниці. Але і тут він знайшов собі приятелів, а управитель в'язниці, бачучи його праведність, зробив його наставником над іншими в'язнями.

Йосиф пояснює сни

У в'язниці Йосиф зустрів двох колишніх міністрів, із яких один відповідав за фараонову винницю а другий за державний шпихлір. Вони обидва мали сни, а що звикли були питатися Йосифа про все, то і тепер просили його, щоби пояснив їм значення тих снів. Як знаємо, сни не були чужі Йосифові і він радо послужив своїм товаришам недолі. Керівникові винниці снилася потрійна галузка винограду, з якої витиснено досить вина на фараонів стіл. Йосиф пояснив винареві, за три дні він буде звільнений із неволі. Другому снилося, що пташки видзьобали ввесь хліб із трьох державних коробок. Йосиф пояснив сон: за три дні він мусить згинути. Пояснення снів здійснилося точнісінько. Але врятований винар, що вернувся до царської ласки, зовсім забув згадати фараонові, що молодий жидок несправедливо карається у в'язниці. Таким чином Йосиф пробув під замком ще два роки. Але це була ще не найгірша біда: тож він міг би був каратись і всеньке життя.

Визволення з в'язниці

У тому часі фараон мав сон, і коли ніхто з дорадників не вмів того сну пояснити, винар пригадав собі молодого чужинця з в'язниці та порадив його визвати.

Фараонові снився такий сон: сім товстих корів виходило з ріки Нілю, а за ними йшло сім худих, які пожерли свої попередниці. Дальше снилось фараонові сім повних колосків і сім пустих і ці пусті поглотили перші гарні колоски та не залишили з них і сліду. Приступаючи до викладу сну Йосиф попередив свої слова заявою, що він особисто не має жадного відношення до цього сну. Все що скаже, походитиме від Бога. "По сьоми роках багатства в Єгипті настане сім років голоду. І коли хочете мене послухати, — найміть когось, щоби подбав про повні шпихлірі продовж перших семи років". Фараон був глибоко вражений мудрістю молодого чужинця та повелів йому самому доглянути цього діла. Йосиф став осьтак першою людиною в царстві фараона. Мав тоді 30 років життя.

Дуже швидко Йосиф уклав плян праці і вслід за тим царські шпихлірі наповнилися по береги, а єгиптяни називали його спасителем світу. По часах добробуту настав справді голод і саме тоді Йосиф став справжнім спасителем Єгипту. Він роздавав хліб голодним з усіх усюдів та водночас збагачував царську скарбницю. — Ідіть до Йосифа, казав фараон, коли треба було полагодити якусь важну справу — а він вам скаже що робити.

(Далі буде)

Іван Добрачинський

ЛИСТИ НИКОДИМА

(Продовження)

Це Юда розказав мені історію, як Ісуса прогнали з Назарету. Кажуть, що Назарет — це місто авантурників, дармоїдів і обманців. Годі уявити собі, як цей Чоловік, безсумнівний образ чеснот і гідности, прожив там своє дитинство й молодість. Коли б жив серед інших людей, мабуть раніше спостерегли б його подивугідні вмілості. Але в Назареті відкрили Його щоліш тоді, коли про Нього загомоніла вже вся Юдея й Галилея. Прийшов до міста, а вона привітало Його недовірливим шумом. Ніхто не хоче признатися, що не завважив Того, що інші побачили. Назаретяни зібрались у синагозі, а їхні обличчя висловлювали тисячу сумнівів. В одному були згідні: цей тесля, якого братів і сестер мали між собою і якого мати стояла по другім боці перегороди між жінками — мусітиме виступити з незвичайною силою. Перед божницю принесено декілька хворих. Столочені у дверях люди чекали на пророка, що надходив. А Він появився в громаді своїх учнів. Пройшов поміж хворими, мов би їх і не було. Не уздоровив нікого... Ввійшов до божниці. Коли прийшла пора читати пророків, встав із лавки і пішов на підвищення. Оповідаю Тобі, що розказував мені Юда, але мені здається наче б я сам Його бачив, коли спокійно розвиває звиток і голосом сильним, звичним і повним читає стихи. Дійшов до Ісаії. Пророцтва сина Амоса мабуть найбільш Йому до вподоби своєю милозвучністю й різноманітністю. Прочитав:

— Дух Божий наді мною. Помазав мене, щоби я вістив добру новину вбогим, приносив здоров'я хворим і волю в'язням, отвирав очі сліпим, спускав ласку на страдаючих а всім вістив Вік Відпущення й милосердя...

Спинився і підніс із звитка свої великі очі, чорні як море під подувом вітру. Як легко зобразити собі рух Того Чоловіка, якщо ви бачили Його хоч один раз. Коли сказав із силою, що здавалася рвати серцями: "Оце писання здійснилося, на ваших очах" — у синагозі мусіла бути приголомшуюча тишина. Люди дивилися широко отвертими очима. Тепер — думали — пора на очікувані чуда і пророк як ніколи проявить свою силу. Слухали Його і спиняли віддих. А Він промовляв із зростаючою силою:

— Сліпі — казав — сліпі і глухі! Надходить весна, а ви не йдете зі зерном у поле, надходять дощі, а ви не збираєте зрілого колосся з нив. Чекаєте на чуда, а не бачите чуда! Оце слова, яких слухаєте сотні років. А що роблять ваші вбогі? Чи не плачуть із голоду й зимна? А ваші в'язні — чи не терплять у ланцюгах? А грішники? Грішать більш незнанням як злобою. А Вік Відпущення? Де ж зерно, залишене на полі вбогого? Де святий відпочинок?

Його слова летіли швидко. Назаретяни слухали досить покірно. Навіть кивали головами захоплені красою мови. "Гай, гай, гай — казав цей і той — гляньте, гляньте, як Він говорить. Годі повірити, що це той самий нагар, якого ми бачили, як стругав дошки в своєму варстаті..." Чекали дальше, що по словах прийдуть чуда. Але коли крикнув: "Сліпі, дальше чекаєте на знак, а знак вам давно вже даний!" — стрепенулись нерадо. Як то, не хоче показати їм чуда? Відчули, що досить їм Його мови. Без жартів! Ми також хочемо щось побачити. Хтось перервав пророкові і крикнув:

— Досить слів. Вчини чудо!

Відізвалися й інші:

— Вчини чудо! Чудо! Вчини чудо! Чуєш? Досить балачок.

Дивився на них холодно... Говорю не до речі! Він ніколи не дивиться холодно. Але іноді буває, коли люди вперто вимагають того, чого Він не хоче або не може дати, тоді його зір стає склистий і непорушний, мов у того,

хто насилу стримується від плачу. Глядів на них маючи на думці плач Ісаії. А люди, тепер уже всі гуртом, щораз голосніше кричали:

— Вчини чудо. Доволі слів. Вчини чудо!

Хто знає, може Його брати кричали також разом з іншими? А Він стояв дальше перед ревучою юрбою. Знаючи людей, повинен був зрозуміти, що в такому положенні штукар завжди мусить поступитися. Тут ішлося про добре ім'я Назарету. Вчитель мав же змогу вчинити чудо — а потім казати їм, що вони брехуни, підляки й без серця. Слухали б тоді Його покірно. А Він сказав що думає про них, але чуда не хотів вчинити. Може не міг? Уздоровлюючи каже: "Віра твоя уздоровила тебе". Мабуть зіслання добра на людину вимагає від обдарованого якоїсь згоди на цей дар, а коли її немає, тоді добро може просто статися лихом? Він був невгнутий. Почали тупати ногами.

— Чуда! Чуда! Хочемо чуда! — ревіли.

Але Він мовчав і не сходив з тебути. Дозволив їм довго галасувати, доки врешті не підніс руки вгору на знак, що хоче говорити. Негайно всі втихомирились. Були певні, що виграли. Очікували, що Він, усміхнувшись уступливо, спитає: "Що ж хочете, щоб я вам учинив?" І кожний мав уже на устах сотку помислів. Кожний назаретянин повинен був мати негайно скриню зі золотом, земля довкруги Назарету повинна б родити вдесятеро щедріше, джерело, до котрого треба мандрувати шмат дороги до підніжжя гори — повинно би перенестися на верх скали, худібка повинна б родитися більш товста й ніколи не хворіти...

Він промовив:

— Домагаєтесь від мене чуда. Кричите: "Чужих лікуєш, покажи ж тепер як лікується своїх. Вістки про тебе прийшли з Капернауму й Кани. Не хочемо бути гіршими від інших. Учини швидко щось далеко більше, як чинив деінде." Про це вам ідеться — правда? Але я кажу вам: ворогом пророка є його батьківщина, його дім, його родина. Пригадайте собі, що в часі голоду ні одна з ізраїльських удів не заопікувалася пророком Іллею, тільки саме фенікійка з Сарепти. А Єлисей посилав до Йордану на семикратне обмивання не прокажених жидів, а сирійського вождя...

Здається мені, що чую цей крик, що по тих Його словах струснув синагогою. Діткнув глибини їхніх сердець. Юрба затряслася мов ліс, ударений крилом вітру та подалась нагло вперед. Кажуть, що кожний назаретянин це вроджений убійник. Пророк міг кривавo заплатити за свої відважні слова. Сотні рук ухопили Його. Тягнули Його крізь біжницю та місто при диких криках і свистах. Поза останніми будинками Назарету є стрімка прірва. Туди завели пророка. Коли б там Його вкинули, поломав би собі руки й ноги, а то може й стратив би життя. Але Він, що без опору дозволив тягнути себе аж до того місця, нагло струснув раменами — і напасники повідпадали як осіннє листя, коли потрясти пнем. Не боровся з ними. Вистачила тінь спротиву, щоб розжерта і труслива галайстра пішла геть. Чудотворець може іноді бути грізним, — а вони вірять, що Він не не міг, але не хотів учинити для них чуда. Розгорнув їх мов каламутні води і пройшов їх серединою. Ніхто й не пробував перетяти Йому дорогу. Застигли в безрусі, з викривленими наче пазурі пальчищами й завмерлим криком на отворених устах. Минувши їх — оглянувся. Мав зір, який називаю — "повний холоду". Мабуть відбивалося в ньому здивування. Знов повернувся. Відходив без посміху, самітній. (Його учні розбіглись по кущах). Його високі плечі були похилені, начеб двигав якийсь тягар. Ще раз оглянувся. З гори видно було ввесь Назарет, розсипаний на узбічі, мов кості в траві. Тут він прожив свої роки, коли ще був дитиною. Сьогодні, коли інші міста відчиняють перед Ним свої ворота, Його рідне місто не хоче Його знати, виганяє Його. Він повинен погорджувати їх безсильною злобою. Але замість гніву — Він розніжнився. Підніс долоні до обличчя, рамена почали Йому дрижати. Можеш собі уявити — Він плакав! Що ж оплакував? Життя з дня на день серед поганих людей? А проте Юда каже, що Він плакав, плакав довго.

Кажуть, що Він часто плаче. Він, такий могутній, плаче на вид, що інші страждають і плачуть. У ньому наче існує двоє людей. Один знає, що вміє уздоровляти, але не спішиться до діла, другий намагається викрасти першому чудотворну силу, щоб творити щось проти правди... Виходить, що правдою є нелікувати і приховати надлюдську силу...

Ісус не вилікував ані одного із хворих назаретян, дарма, що всі були певні, що якраз серед них учинить Він найбільше чудо. Деінде не просили Його про те, а Він уздоровляв, тут же чекали, що уздоровить, — а Він перейшов байдужий. Мабуть не байдужий. Ти вже мабуть помітив, що частенько мушу поправляти свої слова. Але коли наша думка про інших людей буває часто надто проста, наш погляд на Нього є завжди надто спрощений. Замість сказати "пішов байдужий" — я повинен був сказати: "пішов, удаючи байдужість". Але і це "вдавання" не є правдивим. Він не вдає. Як ніхто інший Він палкий у своїх почуваннях, а водночас, як ніхто, зуміє бути паном своєї волі. Він є такою ж самою людиною, як кожний із нас: мусить їсти, пити, спати, любити, страждати. Немає людської кволости, якої б у ньому не найшов. Але це тільки кволості. Не думаєш, Юсте, що дуже часто утотожнюємо слабість із гріхом? Уявім собі чесноту наче безквольну дійсність. На ділі ж між людською неміччю а гріхом лежить межа, подібна до границі, що відділює недугу від смерти. Не кожна недуга кінчиться смертю, не кожний хворий засуджений на смерть. Існує якась хвилина перелому. Вона найважніша. А чеснота не завжди лежить далеко від цього місця. Іноді можна знайти її над самим берегом. Якраз там, де буває важкий поріг.

Отже немає тут уже Пророка з Назарету. Він мандрує по Галилеї, проганяє дияволів, вістить свою науку, в якій безупину мовить про любов і прощення. А я залишився з моєю Рутою і з моїм неспокоєм, зродженим із думки, що Він міг її вирятувати — але я Його про те не просив. Сам не знаю, чому так склалося.

А якби так піти за Ним?

Кілька днів не дає мені спокою думка, що чейже міг би я піти до Галилеї, віднайти Його і благати допомоги. Мабуть не відмовив би мені? Смішно, що можу думати про можливість відмови. Хто ж Він є — хто я! Вчора сказав я цю думку Юді. Він швидко почав мене намовляти йти до Галилеї. Не знаю, що він сподівається на цьому заробити, але захоплюється біля справи дуже пильно.

Але коли я піду — а Він нічого мені не допоможе? Віз котиться вниз із швидкістю блискавки. Ні, Він не може мені відмовити! Стільки добра зробив іншим. Робить це завжди без найменшого зусилля. Отже нехай вирятує Руту. Тоді...

Але чому Він уздоровлює? Він не є лікарем, що в лікуванні бачить своє покликання. Уздоровлює наче проти своєї волі. Наче б давав знак? Який знак? Це не важне! Нехай тільки вилікує Руту. Нехай уздоровить Руту! Все моє життя залежить від цього уздоровлення.

(Далі буде)

ПРОЩА ДО ДЖЕНАЦЦАНО

(ІТАЛІЯ 1961)

ВПреосвященнішому Владиці
Архиепископові Білгороду
Кир ГАВРИЛОВІ.

Сріблистий дощик так легенько в шибу б'є,
Крильми голубая краса з небес зліта,..
В молитві ранній пісня волі виросла,
Радіє серце, — а душа потіху п'є.

Схиляються теж гори та зелений ліс —
Щедротний цей липневий день, Творця то чар,
У мрії дальній потонув глибокий яр,
Дороги лиш круті — шепочуть до коліс.

І сніп проміння золотиться з-поза хмар,
Поклін складають нам солодкії сади...
— Владико наш, — в цей день провадиш всіх туди
Де Храм Марії! — щоб прийняти Божий дар.

У Храмі Принос Ти кладеш з Твоїх долонь
І до висот луна Твій голос взнеслих слів, —
Об'єднаний пливе — пливе благання спів,
В з'єднинених серцях, — жаркий горить вогонь.

Буттям святим сягаєш до небесних веж
За цей страдальний нарід — наш сучасний світ,
І за покликання перлинні — чистий цвіт,
Щоб ласці Божій не було тут більше меж.

І родяться думки — думок тих водограй,
Щоб повернутись ще на слід, де голос втих —
До відпустових місць сьогодні там німих,
— У наш прабатьківський родимий, близький край.

А. Г.

ПРО КОТА, ЩО ХОДИВ НА ЖИДІВСЬКУ РИБУ

У нашій хаті в Глинянах мали ми гарного, великого кота Мацька та рудого ямника Мотя. Мацько страшенно любив рибу, а що містечко на своїх 5 тисяч мешканців мало яких 4 тисячі жидів, то наш коцур, як русин, ходив хвичайно красти жидівську рибу, особливо в п'ятницю, як заходив сабаш. Мій Няньо (не батько, а рід "тілохранителя"-пістуна!), що відбув австрійсько-пруську війну, але читати ні писати не вмів, казав твердо Мацькові: "Ще тебе жиди заб'ють!" Видно обидва були расові "антисеміти"... І справді: одної суботи принесли Мацька мертвого — якийсь пошкоджений жид розчерепив йому поліном голову надвоє, хоч і була приписана субота. Мусів то бути якийсь жид-безбожник, що був неправовірним. Казали в нас: нехрист. А Няньо, хоч любив Мацька, сказав твердо, по-вояцьки: "Добре му так: жидівська риба не для християнського кота!"

Ми маємо обов'язок любити жидів, муринів, маляйців, масонів, комуністів — як наших ближніх. Але не більше від них ми маємо любити також себе самих: "Люби ближнього свого, як себе самого!" Лише в тій любові до всіх людей, як до наших ближніх, аж ніяк не має критися любов до їхніх нехристиянських світоглядів, чи до фальшивої релігії. Ми маємо відноситися з чемним респектом до їхніх фальшивих релігій тільки тому, щоб своєю нетолерантністю не образити в них ближнього. А коли хтось із тих нехристів ображує нашу релігію чи хоче нпр. впоювати нам чи нашим близьким фальшиві засновки свого нехристиянського світогляду — то нашим святим християнським обов'язком є всіми добрими засобами проти такої зневаги боротися, бо вона шкодить Божому ладові, отже в дальшому шкодитиме і тому, хто її поширює. Для прикладу: гітлеризм, який вийшов із біологічного матеріялізму, що його ширили й ширять усякі нехристи. Коли ми сьогодні читаємо в жидівських часописах заголту до абортів чи до стерилізації людей, бо мовляв за 600 років не буде вже для людей місця на землі, то треба собі сказати, що це чисто гітлерівські погляди, хоч і поширюють їх жиди. Бо кожний поганин може кия обернути і застосовувати це нехристиянське непошанування Божої заповіді також і на жидів. Коли хтось поширює тепер нпр. погляди про вибраність якогось народу понад усі на землі, то він тимсамим поширює світогляд гітлерівський, який теж говорив про вибрану расу. Коли хтось уважає, що всякий засіб добрий, щоб тільки дійти до своєї мети, то він теж "практикуючий" гітлерівець, хоч би й був жидом-комуністом.

Приносять мені всякі практикуючі християни різну "американську" пресу, яку видають у 98% нехристи. І поручають мені читати цю чи ту статтю, бо вона ніби чисто інформаційна, "а нам треба все знати". А треба нам перш-за-все знати, що преса нехристів знаменито й цікаво редагована, бо ж вони кидають на неї велетенські мільйони, знаючи, що вона дасть їм панування над світом. Навпаки в них дісться, як у нас католиків: ми щедрі на ідеали словні, а їх матеріялізм сягає до глибин кишені, бо знає, що воно виплатиться. Ідеалом преси нехристів не є подавати правду, як воно справді є, а пишуть вони так, як їм треба для осягнення їхньої мети: панування над цілим світом. Коли я сидів у польській тюрмі "на Бригідках", то між співв'язнями було теж багато комуністів. Один із них визначався гумором і знаменито висміював різні партії. Коли ми просили його сказати якийсь дотеп і про комуністів, він не сказав ніколи такого: вибрана раса... І вся майже "американська" преса дише такою однобічною "правдою" — ласк всіх, плюс на всі релігії, але проти своєї (хоч уже й не вірить у неї!) не повстане. Коли комуністописьменник Міллер "женився" з Мерилин Мунро, то вона мусіла приняти жидівську віру, хоч він був комуніст... "Райт ор ронг — май кантрі!"

Не тільки в Совєтах, але і в так званому "вільному світі" — здаймо собі врешті справу з цього факту — живемо "ні партібус інфіделіюм", живемо в світі нехристів, які щоденно на кожному кроці стараються вбити Христа, які щоденно розпинають Його Церкву. Коли ми читаємо їх пресу, то це так як би ми хотіли повірити фарисеям у вістках про Христа. Коли до нас дійде якась "правда" з преси нехристів, то вона направду, дійсно реально така... а вночі як сторожа спала, прийшли учні Його й викрали тіло, щоб сказати опісля: Він воскрес!"... Здаймо собі справу з того, що преса нехристів смачна страва, як ота жидівська риба для лакомого Мацька: але за неї навіть і руками так званих шабесгоїв: різних і "національ-комуністів" соціялістів і под. не-істів. Таки мав Няньо правду: "жидівська риба не для християнського кота!"...

Не думаймо нпр., що так зв. "вільний світ" не знає правди про Україну: ні, він знає, — "але вона не лежить на лінії політики стейт-департменту", як сказав був українцям міністр Вилсона Ленсинг ще 1919 року. Не думаймо, що "Лайф" чи "Тайм" нехристів не знає про українську проблему чи змагання і що пікетування йому щось пошкодить. Але коли майже в кожнім українськім домі, навіть у християнських установах, передплачують часописи нехристів, то це шкодить напевно не тільки справі української програми, але навіть справі католицького виховання. Не треба наївно думати, що порнографічна програма шкодить тільки до 18 року життя; ні, вона шкодить далеко більше тим "дозрілим", які настільки жовтодзюби-ґрінори, що дозволяють добровільно робити канібальські експерименти на власній шкірі. Які дозволяють у "вільному світі" прополоскувати свій власний розум течами з каналу нехристів!

Погодімося з "фактом", що католицька преса не така цікава, як преса нехристів, не така багата на інформації, не така... ітд. Але вона бодай не зводить нас на жидівську рибу, вона бодай у загальному, в світогляді, пише правду, а не тільки те, що "корисне". Вже за Гітлера писав папа Пій XI у 1937 р. таке: "Перша, самозрозуміла дань любови священика супроти свого довкілля є служба правді і то цілій повній правді, викривання й боротьба з блудом, у якій би то він не появлявся формі, як би там він не переодягався, в якій шминці він би не виступав. Відректися (цього завдання) було б не тільки зрадою супроти Бога і вашого святого покликання, це було б теж гріхом супроти справжнього добра вашого народу й вашої батьківщини."

Не тільки священики, але і кожний світський християнин дістає в Св. Тайні Миропомазання поклик і силу бути свого роду світським апостолом, подібно як священики: "конфірмейшен ис да сакрамент оф да коммон прістгуд оф да лейті" (Г. Венн, Да Дивайн питі). Отже, поза справуванням Сл. Божої й удільованням Св. Тайн, світські католики мають так, як і священики, обов'язок бути апостолами і дбати про все потрібне для спасіння їх самих і їх ближніх. У цьому апостольстві одним із важливих обов'язків (які нам ще й Церква осібною 6-ою церковною заповіддю приписує) є наші обов'язки пресові: не читати (ані в якійнебудь спосіб попирати) злу пресу, а спомагати й читати католицьку добру пресу й книжку. Іншими словами: не лакомитися на чужу рибу, а їсти власну. "Жидівська риба не для християнського кота!"

ОДИНОКА В ТОРОНТІ УКРАЇНСЬКА
КРАМНИЦЯ ЦЕРКОВНИХ РЕЧЕЙ
DIOCESAN CHURCH GOODS STORE
278 Bathurst St. — Toronto, Ont.
Великий вибір церковних речей. — Напрестольні Євангелія. — Церковні книжки. — Молитовники і багато інших речей.

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА ҐУРТІВНЯ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ
UBA TRADING CO. LTD.
420 Bathurst St. — WA 2-6115-6

АРХІТЕКТ
ЄВГЕН ҐРЕНЬ
Член Королівської Палати Архітектів Канади. Виконує плани і кошториси церков, шкіл, будинків громадських організацій (галь), фабрик, торговельних центрів, як також мешкальних домів.
WA 3-9754 — Toronto, Ont. — 3 Spadina Rd.

АСЕКУРАЦІЯ
всіх родів: життя, хвороби, вогонь, крадіж, автомобілі і т. п.
Купно-продаж нерухомостей, виєднування позичок.
Y. ONYSCHUK & CO. LIMITED
333 Roncesvalles Ave.
Toronto, Ont. — Tel.: LE 4-4241

ANDREW TAILORS
Phone: LE 6-0982
The place where CUSTOM clothes are made.
High-Grade Alterations, Repairs, Etc.
Cleaning and Pressing.
1076 QUEEN ST. W.
Toronto 3, Ont.
Андрій Наконечний

Б. Поляниц

ЗАМОК ЯНГОЛА СМЕРТИ

Сенсаційна повість з часів гетьмана Кирила Розумовського і графа Григора Орлика

Всі права застережені

РОЗДІЛ І

У ПАЛАТІ ЛОРДА ПАЛМЕРТОНА

На устах міністра Рудольфа фон Фалькенав з'явилася глумлива усмішка. Він злегка схилив голову і, мов пронизуючи своїми очима чоловіка, що сидів побіч нього в глибокому фотелі, спитав:

— Невже ви думаєте, бароне фон Гартбург, що ця неіснуюча українська держава, яку очолює цей граф із хлопського роду, Кирило Розумовський, зможе відокремитись від Росії? Якщо мене пам'ять не зводить, то ви самі, в одному зі своїх звітів до милостиво нам пануючого короля Саксонії писали, що цей козачий нарід, дуже здібний до бунту, сильний у своєму спротиві, підприємчивий у своїх плянах, сам будувати не вміє і до будови держави нездібний? Так ви писали, мій дорогий бароне фон Гартбург, так чи ні?

— Так, ваша милосте, справедливо, я так писав, і те, що я писав, це правда. Я ще сьогодні написав би те саме. Та після останніх моїх відвідин у Петербурзі, положення дещо змінилося.

— В чому? — кинув коротко фон Фалькенав.

— У тому, що теперішній гетьман України, чи скажімо: король України, сам уже не є!

— Не розумію! Що ви хочете цим сказати? Що значить "сам не є"?

— Просто, ваша милосте! Існують певні докази, що між сьогоднішним гетьманом України Кирилом Розумовським і сином колишнього козацького гетьмана Пилипа Орлика, графом Орликом, існує повне порозуміння.

Глибока морщина протяла чоло міністра Рудольфа фон Фалькенав.

— Значить — почав говорити по хвилині низьким, начеб то стисненим голосом фон Фалькенав, — ваша місія, бароне фон Гартбург не вдалася?

— Ні, ексцеленціє, — заперечив фон Гартбург — вона вдалася, навіть сміливо можна сказати, повністю вдалася. Коли ми знаємо, що таке порозуміння наступило — а не забувайте, ваша милосте, що генерал граф Григор Орлик, це любимець короля Франції Людовика XV —

— Знаю! — кинув сухо фон Фалькенав.

— і що більше — продовжав фон Гартбург, — нам докладно відомо, де, в якому місці це порозуміння наступило і хто був висланцем гетьмана Розумовського.

— Цікаво! — хитнув головою фон Фалькенав. — Чи можете мені сказати щось ближче про те?

— Прізвищ наших агентів, які розкрили цю справу, я ще не можу виявити вашій милості, бо вони в дії і ще багато державних таємниць між Францією й Україною доведеться виявнити, поки треба буде приступити до вирішного удару, але місце де це сталося і де, надіймось, нераз ще будуть відбуватися таємні дипломатичні зустрічі українців і французів, я обов'язаний виявити вашій милості...

— Ну! — якось нетерпляче перебив фон Фалькенав.

Гартбург помалу підвівся з фотелю, підійшов до стіни, на якій висіла велика карта Европи, хвилинку шукав очима на півночі її та врешті вказав пальцем на невеличкий ріжок землі Нормандії, який урізувався в те місце, де лучиться Німецьке море з Атлянтійським океаном.

— Ось тут, ваша милосте, лежить невеличка рибацька оселя Барфлер, очевидно, її на карті зазначеної немає. Ніхто сюди не заходить, ніхто не заїжджає. Море, мряки, пісок і скелі. Раз у тиждень приїздить сюди диліжанс, яким — і то не завжди — приїздить якийсь торгівець рибою. А за Барфлером, може у віддалі одної англійської милі, стоїть на скелі, яка опускається в море, невеличкий, похмурий, завжди темний замочок. Побудував його маркіз де Фер-Монте, один із цих чудаків, які не люблять людей, а люблять риск і небезпеку.

— В чому ж тут небезпека? — спитав фон Фалькенав.

— Кожної хвилини, ваша милосте, замочок може зсунутися по похилій скелі в море...

— Навіщо ж цей чудак побудував його там? — спитав фон Фалькенав.

Фон Гартбург помалу відвернувся від карти, схрестив руки на грудях і всміхаючись злегка відповів:

— Згідно з наказом їх королівського величества, Людвика XV.

Фалькенав розреготався.

— Тобто, дорогий бароне, для улюблених жінок король будує палацики побіч Версалю, а для шпигунів замки в Нормандії. Правдиво французька елеганція. Що кому треба! — Але до речі, як звуть цей замочок?

— Замок Янгола Смерти!

— Що ж то, маркіз де Фер-Монте вірші віршує, що таке поетичне найменя вишукав для свого замку? — глумливо спитав фон Фалькенав.

Барон фон Гартбург не відповів зразу; помалу витягнув із кишені невеличку, англійського виробу люльку, з мішечка, що його видобув з кишені, насипав до неї тютюну і придушуючи його нігтем великого пальця, розсівся вигідно на фотелі. А там злегка, твердо сказав:

— Це не маркіз де Фер-Монте назвав так свій замок, так назвали його довколишні рибалки.

— З якої ж то причини?

Барон фон Гартбург закурив, кілька разів потягнув люльку й окутавшися хмаринкою диму, відповів:

— Бо в цьому замку вже кілька разів гостював Янгол Смерти...

— Ага! — похитав головою фон Фальценав. — Розумію! Ви там були, дорогий бароне?

— Очевидно! А крім мене було ще трьох інших, у тому одна жінка.

— Всі живі?

— Ніхто, крім мене! — відповів спокійно фон Гартбург і знову заслонився хмаринкою диму з люльки.

— Саксонці?

— Так!

— Хай пам'ять цих безіменних героїв буде вічна з роду в рід! — сказав поважно фон Фалькенав. А по хвилині спитав: — А тепер працюють там теж саксонці?

— Ні, — заперечив фон Гартбург, — тепер веде там важну справу московська, народжена в Україні, — наймлена шпигунка! — додав легко згірдливо фон Гартбург.

— Казали мені, що москалі це дуже хитрий нарід, але рівночасно й дуже побожний. Чи ж, з уваги на те, вона справляється якслід із завданням? — спитав по хвилині фон Фалькенав.

— Безперечно, москалі хитрі дуже, але їх дуже легко розкрити, якщо їх якслід пізнається. Але вас, ваша милосте, неправильно поінформовано, наче б то вони були побожні. Їх скоріш можна назвати богомільними і то тільки до деякої міри. Коли москаля зумієте переконати, що для слави Бога треба йому рідну матір зарізати, то він не тільки її заріже, але ще й тупого ножа візьме, щоб довше різати, бо тоді жертва більш приємлива буде... А дальше, згадана московка на нашій службі, це нелегальна дочка одного з українських козацьких старшин. А ви знаєте, пане міністре, що нелегальні діти це найкращий матеріял на злочинців. А ще коли підсичується в них ненависть до батька, який не тільки своїй дитині свого прізвища не дав, але й соромиться до батьківства признатись! Саме тому я і вибрав її на керівника нашої справи.

— Дуже мудро! — похитав головою фон Фальценав. — Зовсім правильно! Чи дозволите, дорогий бароне, що я повідомлю про те нашого найміостивішого короля?

— Дуже вдячний за вашу ласкавість, ексцеленціє, але може краще ще трохи почекати?

— Чи думаєте, що дехто може про це від нашого найміостивішого короля довідатися? — здивувався фон Фальценав.

— О! — живо заперечив фон Гартбург — це я виключаю! Але коли б наш милостивий король зволив мене згадати, це могло б дати комусь притоку призадуматися... А цього треба уникати.

— Ваша правда, дорогий бароне. І тому дозвольте щераз зложити вам повне признання за те, що ви хочете залишитися в тіні.

— Добро й велич нашої батьківщини вимагає цього, ексцеленціє, і це для мене закон! — схилив голову, неначе на потвердження своїх слів фон Гартбург та підвівся з фотелю.

— Ще одне, дорогий бароне, — здержав рукою фон Гартбург фон Фальценава, — може ви знаєте, як це сталося, що генерал Орлик і гетьман Розумовський дійшли до порозуміння? Адже ж це були вороги та, що важливіше, генералові Орликові належиться гетьманство, а не Розумовському?

— Справедливо, ваша милосте! Гетьманство належалося графові Орликові. Але цей самий закон, що велить мені працювати в тіні, як це ви зволили сказати, добро і велич їхньої батьківщини, України, веліло їм договоритися так, що граф Орлик уступив і піддався гетьманові Розумовському. Сьогодні єдиним володарем України й усіх тих, які живуть на українських землях, як теж і тих українців які живуть на вигнанні, а яких очолював син гетьмана Пилипа Орлика, генерал граф Григор Орлик, є гетьман граф Розумовський.

— Значить, справа погіршилася. Чи ж не було, скажіть, будь ласка, сили, розпалити особисті прагнення влади в Орлика і не допустити до цього поєднання, тимбільше, коли була така прекрасна можливість розбурхати його пристрасті, бо проти нього, нащадка старого аристократичного роду Европи, стояв новоспечений рукою московської цариці, син простолюдця, хоч і козака, але без нащадків, граф? Чому ж ви, дорогий бароне, не заграли на цьому конику? Думаю, що родова гордість Орликів напевно спротивилася б і не допустила до того, щоб на чолі України стояло двох володарів, а не один? Тепер положення дуже невигідне: не маючи двох українських таборів, одного під кермою Розумовського, а другого поза межами України під кермою Орлика, таборів, які б себе взаємно зборювали — а ми б їм щедро в цьому допомагали — ми мусимо зударитися з одною силою. Це дуже погано. Чи ви не старалися через наших друзів на французькому дворі, щоб саме там не допустити до цього поєднання? Хоч би навіть через найближче окруження короля Людовика XV?

Фон Гартбург під час цих слів спокійно глядів у далечінь і коли фон Фельценав скінчив, похитав головою:

— Ексцеленціє, не тільки розумію ваші закиди, повні справедливого схвилювання, але й цілковито погоджуюся з вами. Що більше, нам треба було навіть т. зв. мазепинську військову еміграцію, при допомозі зручних агентів поділити на два табори, за-орликів і проти-орликів. Це можна було дуже легко зробити, бо ще не було на світі генерала чи якогонебудь вождя, проти якого не було б замітів! І я особисто переговорював оті справи в Петербурзі, і я радив навіть

самій, наймилостивіше пануючій цариці Росії, Єлисаветі, а нашій вірній союзниці, щоб вислала довірених людей, які б роз'єднали українську мазепинську еміграцію. І це теж можна було дуже легко зробити, бо українці на розколи дуже придатний народ. Та всі наші намагання скінчилися неуспіхом, бо в царині Єлисавети чоловік — українець, та й ще не в тім'я битий хитрун. Єдине, що нам удалося зробити, це переконати її царське величество, що коли дійде до порозуміння між Францією й Україною, тоді й Росія і її вірний союзник, наша Саксонія, як теж усі наші германські князівства, перестануть бути керманичами світової політики. Керму володіння над Європою візьмуть у свої руки Франція й Україна, а ми будемо тільки виконувати їх накази.

— До цього ми рішуче не можемо допустити! — перебив твердим голосом фон Фальценав. — Аж ніяк не вільно нам допустити до якогонебудь союзу чи тайного договору України з Францією!

— Про те немає в нас ніяких сумнівів. Врешті, дорогий пане міністре, слово наймилостивіше пануючого нам короля є в цьому випадку законом. А його величество король сказав виразно: керма політики в Європі належиться німцям у союзі з Петербургом.

Фон Фальценав не відповів нічого. Але фон Гартбург помітив, що уста Фальценава наче затиснулися а в очах заблистіли сталеві вогники.

Хвилину тривала тишина. Фон Гартбург дивився пильно в очі Фальценава, неначе очікуючи якогось запиту.

Але фон Фальценав мовчав.

Фон Гартбург помалу сховав свою люльку в кишеню жакету і, виждавши ще хвилину, промовив:

— Вибачте, пане міністре, але мені вже час. Я ще сьогодні, як ви самі знаєте, мушу виїхати до Франції. Там ждуть мене вже кілька днів. Дозвольте спитати, є у вас ще якісь запити до мене?

Фон Фальценав неначе очуняв, і живо звернувся до Гартбурга:

— Чи є в мене якісь запитання? Ох, добрий пане барone, скільки їх ще було б у мене, як би був час. Я знаю, вам спішно. Ну, що ж, усі потрібні інструкції ви маєте, а вірю, що наша дорога Саксонія може спокійно довірити вам, під цю пору найважливішу справу, якою є тайні зв'язки Франції й України, чи докладніше кажучи графа Орлика й гетьмана Розумовського. Я бажав би спитати вас, застерігаюсь одначе, що це моє приватне запитання, просто з цікавости, якщо вам незручно, можете на це не відповідати...

Фон Гартбург похитав мовчки потакуючи головою.

— Будь ласка, кажіть!

— Чи є у вас якінебудь докази на те, що граф Орлик піддався авторитетові гетьмана Розумовського?

Фон Гартбург розіпняв свій жакет і з правої кишені витягнув жмут паперів. Уважно переглядав їх, врешті витягнув із жмуту один папір та подав його Фальценавові: — Будь ласка, читайте!

Фон Фальценав узяв папір. Угорі паперу було написано:

"Грудня 21 дня, 1752 р.

"Секретний лист амбасадора Їх Величества короля Франції Людовика XV, у Варшаві, графа де Брой.

"Справа Д-П, повідомляє агент О33.

"Що торкається відношення генерала графа Григорія Орлика, прямого наслідника гетьмана України на вигнанні, Пилипа Орлика, до наставника московської цариці, гетьмана Кирила Розумовського, граф Орлик дав таке свідоцтво:

"Козацька нація знає, що гетьман є єдина змога її вільного існування, з гетьманом вона свідома своєї сили. Тому під гетьманом козацька нація завжди була могутня і московські царі не любили цієї ранги. Хоч сучасний тетьман і не є людиною великого духа, але один факт, що він тепер стоїть на чолі України, може спонукати його на енергійний захист козацьких прав."*)

"Дальші повідомлення графа де Брой:

"Попереднє повідомлення нашого довіреного посла барона де Кастер, начеб то козацький гетьман покарав на горло кількох козацьких старшин, у тому полковника козацьких військ Полуботка, правді не відповідають. Те ж виявилася неправдивою вістка, начеб то велику кількість козацьких старшин за порушення військової дисципліни усунено та на їх місце призначено москалів. Правді відповідає вістка, що козацький гетьман Розумовський змінив обличчя цілої України: збудував нові твердині, зорганізував нові станиці козацьких військ, вислав низку молодих юнаків з України на вищі студії на закордонні університети й т. п.

"...Коли про це повідомлено графа Григора Орлика, цей сказав:

— Під цю пору гетьманом Української Держави є граф Кирило Розумовський і всі українці мають його слухати".

023, С-2, Версаль П-6.

Фон Фальценав довго дивився на папір, немов прочитуючи його вдруге й утрете та врешті, віддаючи його фон Гартбургові, спитав:

— Чи ще хтось, крім мене тепер, знає про це?

Фон Гартбург заперечив головою:

— Ні, пане міністре! Щойно після приїзду в Париж, я точне звідомлення, враз із цим відписом листа де Брой, вишлю нашому наймилости вішому королеві.

— Розумію! — похитав головою фон Фальценав. — Це звідомлення ще не повне?

— Так! Це тільки насвітлення одного явища А їх є більше.

І фон Гартбург спокійно заховав папір у кишені жакету та защіпив його на всі гудзики.

Встаючи помалу з фотеля, фон Гартбург поправив на собі одяг і кланяючися низько, спитав:

— А дозволите, ваша милосте, завдати вам одне питання?

— Очевидно! — погодився зразу фон Фальценав. — Будь ласка!

———

*) Лист автентичний.

— Як дивиться на те все лорд Палмертон, у якого домі ми сьогодні найшли гостину?

— У цьому ж річ, дорогий бароне, що він ніяк не дивиться, а може, радше кажучи, старається все бачити, але нічого не рішати. Немає сумніву, що в його особі ми маємо довіреного приятеля, який старається нам допомогти, хоч би тому, що ми йдемо проти Франції. Але відношення лорда Палмертона — очевидно не особисте, — я сказав би, є таке ж неприхильне до Росії, як і до України. Врешті, для нього Україна, це колонія Москви, а гетьман Розумовський це намісник цариці.

— Розумію! — хитнув головою фон Гартбург. — Підхід державця, віссю якої є колонії. А... повстання гетьмана України, князя Мазепи?

— Звичайний колоніяльний бунт проти правопорядку, що оформив у Переяславі гетьман України, Богдан Хмельницький.

— Дякую, вашій милості! — посміхнувся фон Гартбург. — Це мені вповні вистачає, до речі це й іде по лінії моїх здогадів. — Дозвольте, ваша милосте, попращати вас і подякувати вам за все добро!

— Це я дякую вам сердечно, пане бароне! — сказав фон Фальценав, витягаючи руку. — Щасливої подорожі! Але до речі: чи не випили б ви з лордом Палмертоном і зі мною чарку вина за успіх наших змагань? Він доручив мені, після нашої розмови, попрохати вас до себе...

— Дозвольте, ваша милосте, сердечно подякувати лордові Палмертонові, але я дуже поспішаю. Вже ніч переді мною, а як знаєте, дорога далека.

— Знаю про це і тому вас, дорогий бароне, не намовляю. Ваша карета жде під палатою?

— Так, пане міністре!

— Чи міг би я ще чимсь вам допомогти? — спитав увічливо фон Фальценав. — Є у вас зброя?

— О, так! — усміхнувся фон Гартбург. — Та ще й яка! З України, козацька!

— З України? — спитав здивовано фон Фальценав. — Звідкіля ж вона у вас?

Фон Гартбург, не розщіпаючи жакету, сягнув до лівої нагрудної кишені й витягнув із неї невеличкий кинджал із легко загнутою ручкою. Не витягаючи його з піхви, подав кинджал фон Фальценавові:

— Будь ласка, гляньте на ручку! — сказав.

Фон Фальценав уважно розглянув рукоять кинджала: була вона інкрустована золотом і брилянтами.

— Диви, диви! — здивувався фон Фальценав. — Хто ж це таке багатство носить в Україні?

— Носять його, уявіть собі ваша милосте, жінки. Цей кинджал подарунок одної з полковниць, дружини одного з найбільш довірених старшин прибічної гвардії... гетьмана Розумовського! Але не витягайте кинджалу з піхви, ваша милосте: вістря кинджалу затроєне.

— Затроєне?

— Так, одною з найсильніших рослинних отрут України. Маленьке, незначне задряснення і продовж кількох хвилин смерть!

— Ну, не хотів би я бути приятелем тієї полковниці! — розреготався фон Фальценав. — Але яким же чином ви попали, дорогий бароне, у ряди приятелів цієї леді Мекбет з України? — спитав фон Фальценав, віддаючи фон Гартбургові кинджал.

— Можу впевнити вас, пане міністре, що ця вродлива українка — а як відомо українки дуже вродливі — чи то пак, як ви кажете, леді Мекбет з України, навіть не знає, що я став власником подарунку, що його вона передала кому іншому! — посміхнувся фон Гартбург, ховаючи кинджал.

— Бажаю вам щиро, дорогий пане бароне, щоб ви ніколи не потребували вживати цього кинджалу в своїй обороні! — сказав фон Фальценав, подаючи на прощання руку фон Гартбургові.

— Щиро дякую, пане міністре! — стискаючи руку, випрямився по військовому фон Гартбург.

— Дозвольте моєму секретареві товаришити вам?

— Дякую, пане міністре! Як незнайомий я приїхав сюди на розмову з вами, так незнайомий і відходжу звідсіля. Крім вас і лорда Палмертона, ніхто не сміє знати, що я тут був.

— Адже ж ваша карета стоїть під палатою?

— Ні, не моя! Вона визичена. Щойно на першій поштовій стації я пересяду в свою карету.

І фон Гартбург ще раз випрямився по-військовому, схилив голову в поклоні та зробивши півоборот, вийшов із кімнати.

Хвилину фон Фальценав стояв мовчки біля стола; відтак узяв малий, срібний дзвінок, що стояв на столі й злегка подзвонив.

У дверях появився лакей.

— Повідомте, прошу, мілорда, що я хочу з ним бачитися.

Лакей мовчки вклонився і зник за дверима.

Фон Фальценав помалу підійшов до вікна і глянув крізь нього. Парк довкруги палати тонув у півсумерку. Де-не-де крізь дерева пробивалося потемніле синє небо і тут-там уже видно було зірки.

Двері широко розкрилися і в них появився лорд Палмертон.

— Міністре дорогий, чому ж ви сидите напотемки? Джеймс! — крикнув до лакея, який зачиняв саме двері за лордом — світла! А де ж наш друг, барон фон Гартбург?

— Саме, дорогий мілорде, я хотів у вас вибачитися, що він не міг скористати з вашого ласкавого запрошення...

І нагло фон Фальценав замовк: двері враз відчинилися і до кімнати просто вбіг Джеймс а за ним ще двох лакеїв, які, побачивши лорда Палмертона, станули, як укопані.

— Що це значить? — спитав холодно лорд Палмертон.

— Ваша милосте... — почав дрижачим голосом Джеймс, — ваша милосте, страшний випадок... коні сполошилися, ось тут за рогом... Карета розбита...

Фон Фальценав прискочив до слуги і якимсь несамовитим голосом крикнув:

— Убитий?

— Так! — майже шепнув збілілими устами Джеймс.

— Де він? — не чекаючи відповіді кинувся до дверей фон Фалькенав.

Обидва лакеї підбігли за ним, кричучи: — Його несуть сюди!

— Джеймс! — сказав спокійним голосом лорд Палмертон. — Негайно поклич мого лейбмедика.

— Так, мілорде! — шепнув Джеймс і вибіг з кімнати.

Лорд Палмертон вийшов за ним на сходи. Кілька лакеїв вносили на руках барона фон Гартбурга. Його обличчя було жовте, одяг порваний. Ліва рука звисала безвладно. Побачивши лорда Палмертона на сходах, лакеї спинилися, неначе очікуючи наказу.

— Це певно від світла свічок у нього таке жовте обличчя! — подумав лорд Памертон і голосно кинув наказ: — Занести у вітальню!

Лакеї скрутили ліворуч і в тій же хвилині в сіни вбіг лейбмедик із Джеймсом.

Лорд Палмертон зійшов помалу сходами вниз і ввійшов до вітальні. Барон фон Гартбург лежав на широкій канапі, біля нього стояв фон Фалькенав, а нахилений лейбмедик притиснув ухо до грудей фон Гартбурга. Лорд Палмертон підійшов ближче, лакеї, що стояли недалеко відступили до дверей. Джеймс був близько лейбмедика й неначе слідив його рухи, ждучи наказу.

Жакет барона фон Гартбурга був розстібнутий, сорочка розгорнена, очі заплющені. Він іще жив, бо крізь відчинені уста легко хрипів.

Лорд Палмертон спинився біля лейбмедика.

Цей, послухавши хвилинку биття серця, нагло витягнув з кишені невеличкий ножик, швидко прорізав рукав піджака й протяв сорочку на руці а відтак, легким зручним рухом прорізав жилу руки: з рани помалу витекло кілька каплин червоно-чорної крови.

Лейбмедик випрямився й зітхнув.

— Ну? — спитав тихо лорд Палмертон.

— Отрута! — відповів так же тихо лейбмедик.

Лорд Палмертон глянув на фон Фалькенава. Але цей, нахилився нагло над бароном фон Гартбургом і, не звертаючи на приявних уваги, почав обшукувати ліву й праву кишені його жакету.

Обидві були порожні.

Нагло фон Гартбург розплющив очі. Непритомно глянув на приявних, видно було, хотів підвестися. Уста його почали ворушитися.

Фон Фалькенав нахилився:

— Гартбург! — майже крикнув фон Фалькенав. — Ви пізнаєте нас?

Очі в Гартбурга несамовито забігали й уста знову заворушилися. Фон Фалькенав нахилився низько.

— Що ви кажете, Гартбург? Виразніше, виразніше!

— Неї-жень! — намагаючися вишептали уста. — Неї-жень!

Фон Фалькенав звернувся до лейбмедика.

— Що він говорить, може ви зрозумієте!

— Неї-жень! Неї-жень! Неї-жень! — лепетіли уста фон Гартбурга і нагло очі якось дико забігали й спинилися, неначе задивлені в одну точку, тіло випрямилося і голова відкинулася вбік.

Лейбмедик ніжно пальцем торкнувся повіки спершу одного ока, відтак другого. Очі барона фон Гартбурга закрилися.

Фон Фалькенав випростувався, звернувся до лорда Палмертона і, схиляючи голову, сказав:

— Мілорде, дозвольте вас повідомити, що з рук ворогів нашої держави загинув один із найкращих синів Саксонії, шеф таємної канцелярії наймилостивіше нам пануючого короля, барон Отто фон Гартбург!

(Далі буде)

MEDALS — CHAINS — ROSARIES
PRAYER BOOKS — STATUES — PICTURES
All Religious Supplies
LANDY & COMPANY LTD.
16 Dundas St. West (at Yonge) EM 3-8828 Toronto

ЗАМОВЛЯЙТЕ
ХЛІБ, ПАЇ, КЕЙКИ Й ВСЯКОГО РОДА ПЕЧИВА НАЙКРАЩОЇ ЯКОСТИ В НАЙБІЛЬШІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПЕКАРНІ ТОРОНТА
BEAVER BREAD LIMITED
103 Lightbourne Ave. — Tel.: LE 5-7445

Чин ОО. Василіян усе дбав про церковну музику. Ось і тепер видав книжку, потрібну для всякого прихильника церковного співу. Ця книжка називається

ВАСИЛІЯНСЬКІ ЦЕРКОВНІ НАПІВИ

Книжка має 383 сторінки нотного друку формату 7x10 цалів, оправлена в полотно золотими витисками. Коштує $8.00 із пересилкою.

Замовляти на адресу:
BASILIAN PRESS
286 Lisgar St.
Toronto 3, Ont., Canada

Дзюньо

НА ВІДПУСТ

Спогади з дитячих літ

— Хочеш зі мною піти на відпуст до Тартакова? — спитала мене серед тижня стара Лещиха, що доживала свого віку в нашому домі.

— О, чому ні?! А коли там відпуст?

— Та ж не знаєш, на Пречистої, в цю неділю.

По тій розмові я лише й думав про відпуст. Тільки треба було ще дозволу мами. Про це обіцяла сама старушка в мами вистаратися. Щоб домогти її проханню я решту тижня дуже прикладно поводився, щоб мама не мала ніякого закиду проти мене. Бо то так бувало, що як я дуже "воював", то мусів сидіти дома і то не тільки на таку далеку дорогу, як до Тартакова, але навіть на вулицю батьки не пускали.

Нарешті прийшла субота. Зараз таки по обіді я запитав старушку, чи піду з нею завтра, чи може ні? Лещиха якраз тоді використала добрий настрій моїх батьків та попросила, щоб я їй товаришив, бо ж старій жінці скучно самій у такій дорозі. Мати поглянула на батька, а цей непомітно дав знак, що можу йти. То ж мама дозволила.

Розохочений добрим серцем матері я попрохав ще одночасно піти трохи на вулицю побавитися з хлопцями. І тут мати не противилась. Підскакуючи, вибіг я на вулицю і стрінув моїх кількох товаришів, що теж думали зробити собі прогулянку. Без зайвої наради почвалали ми кладкою надолину, попри криницю, перескочили гостинець та через подвір'я старої Січкарихи вийшли за стодолу й опинилися під високим муром жидівського цвинтаря-окописька.

— Перейдемося трохи по мурі — хтось запропонував. А нам не треба було повторяти двічі. За хвилинку кілька хлопців уже йшли босаком по похилому дашку високого муру, що окружав жидівське кладовище. Пакости ми не думали робити тут ніякої, але дивилися на високі груші-дички, що їхні овочі сторожиха окописька, жидівка Сілька, збирала і носила продавати по сусідстві. Мама нераз купувала в неї ті дички-грушки, і клала в сіно, з якого потім я мав розривку, витягаючи запашні "гнилички". Долиною росли кущі калини, глоду, тощо. І між ними поперетикані стояли "боввани", тобто замість хрестів камінні плити на подобу Мойсеєвої таблиці, що на ній він мав виписані Божі заповіді. Ось ми вже доходимо до маленького похилого бовбана, а котрийсь із хлопців каже:

— Тут певне горбатий жид похований...

Та ми не вспіли засміятись, бо з корчів, із-за бовбана, вискочив парібок Йосиф В. і до нас: зраджував намір похапати нас за ноги і стягнути на долину, на окопиську. Ми ментом зайцями сплигнули з двометрового муру в бараболю. Всі інші хлопці скорше і щасливо, а я останній і... вивихнув праву ногу в стопі. Лежу в бараболі і піднестись не можу, а хлопці вже ген аж під стодолою. Та побачивши, що парібок не женеться, повернулись і помогли мені встати та трохи ногу натерти. Якось я звівся та поштигулькав до дому. Але так, щоб домашні не бачили, що я каліка. Правда, трошки нога розходилася, і я меншбільш прилично приплентався до хати. Але не герцюю, як звичайно. Мама мене й питає:

— Ов, а то що з тобою? Не скачеш уже?

— Та то, мамо, треба ноги на завтра шанувати, бо я ще так далеко не ходив... — вибачте, вибріхуюся, хоч мама взяла це за добру монету й усміхнувшись, подала вечерю.

Ніччю нога в теплі трохи перестала щеміти і я міг менш-більш просто втриматися, а, що більше, взутися в черевики. Як тільки сонце випорпалося зі своїх невидних перин, туди десь за Горбковом, ми пішли йому назустріч. Старенька, присліпкувата Лещиха помаленьку дрібоче, а я сяк-так дотримую їй кроку. Нога, так би мовити, не надто докучає. Зразу доріжками, поза цегольнями, а там і на гостинець, що веде до Тартакова. На право Глибока Долина з найвищою горою Сокальщини, а перед нами горобківський ліс, на ліво ж смужки лісів, де-не-де села та церкви височіють. А там далі Вовинь. Місто Сокаль за плечима. Стара оповідає мені про Матір Божу, про Її чуда, а потім перейшла й на минулу війну, згадуючи свої молоді роки. Я слухаю, дещо сам допитую, то й скоро йдеться. Сходимо гостинцем надолину, минають нас якісь фіри, оце перелетіли на воверах два хлопчиська, видно теж на відпуст. А тут міст, попід мостом дорога, наліво вдолі село Горбків. Із другого боку, під гору, за мостом наліво, в'їзд до села з гостинця. Собі його пригадуватиму всеньке життя, бо кілька років тому, як я почав до школи ходити, зимою, ми їхали з батьком санками, з отим самим фірманом, що вчора мене настрашив на окопиську, і перевернулися тут у глибокий сніг. І то так блискавично, що навіть подумати не було часу, як уже всі полетіли в зимний пух...

Знову виходимо на гору. Гостинець обведений

високими деревами: берестами, а є теж старезні черешні. Ще до тої алеї, по правому боці дороги, фігура. Квадратова, висока. Польська. Бо наших ми стрічали вже чимало, але вони малі, серед дерев, написи в них по нашому, у стіп їх жмути квіття. Часом і джерело. А тут напис латиною. Ще не вмію її читати, бо я тоді був мабуть у чéтвертій народній клясі, але заходжу з-заду пам'ятника і читаю польський напис: "Тут такого то року козаки побили таких то людей". Та "стражніца" польського наїздництва викликає в мене цілком противні почуття: значить ми колись мали силу і били тих, що пхалися на нашу землю. І тепер треба так їм робити!

Стара Лещиха заряджує спочинок. Ще до десятої далеко, а перед нами всього несповна чотири кілометри до церкви. Попоїв трохи, бо вона не буде їсти, піде до Сповіді й Св. Причастя.

У час спочинку під розлогою деревиною, наздогнали нас двоє нових прочан. Аж із Забужа. Це мати з дочкою. Трохи теж спочили, а потім рушили. Обидві жінки почали свою, нам, молодим, нецікаву розмову, і помалу йшли, а дочка матері:

— Мамо, я піду трохи наперед, а там під містом на вас зачекаю..

— Сама не йди. А може б ви, бабусю, свого хлопчика пустили з нею? — звернулася до Лещихи.

Ця погодилася.

— Тільки під містом зачекайте, бо як погубитеся, то ми шукати за вами не будемо.

— Добре, добре, мамо.

І мя рушили добрим кроком. Мені властиво таке товариство теж не дуже було до вподоби. Дівчина вже була майже панна, а мене тоді цікавили виключно гнізда по деревах, які то птахи скачуть по гілках і цвірінчать свої ранні мелодії, то знову метелик, біліший від блюзочки моєї принагідної товаришки, або якийсь жучок. Хоч я не відступав від неї. Мій малий гонор знав, що я її маю пильнувати, щоб часом дівчині щось злого не сталося. Бо тоді б я мусів відповідати... Ось скручуємо направо і пільною доріжкою. Вже хати. Це ж присілок. По подвір'ях так святково: люди по-празничному, а молодь у народніх одежах. Із садків визирають овочі: яблука осінні, грушки. А повітрям лине гомін дзвонів. Це на Співану дзвонять. Знову починається долина, хатів меншає, здалека видно дім СС. Служебниць, новий і гарний. Дівчина здержується й витирає порох із своїх чобіток, а я оглядаюся чи ще далеко наші опікунки.

Коло церкви повно людей. Служба Божа на дворі правиться. Кілька священиків, а по цвинтарі церковнім повно сповідальниць. На підвищенні хор. Стара Лещиха стає у ряд каяників, а я стою недалеко і прислухуюся до наших церковних мелодій. Ось сивий пан-отець проповідає з високої проповідниці. Вислявляє Тартаківську Богородицю, яка колись була прийшла та до Сокаля, появившись коло "свяченої криниці", але люди там були нездалі й Вона замешкала в Тартакові. Потім причастя і причастя. Наче б цілий повіт з'їхався...

По скінченні відправи стара Лещиха купила мені гостинця і ми, попоївши, пішли ще до недалекого костела, де кругом на мурі, всередини, є малюнки з чудами Пресвятої тартаківської Богородиці. Ціле кіно образків. На переді святині такий малюнок: дівчина тримає руку, до якої прилипла гадина, та взиває рятунку в Матері Всеблагої; і Марія помагає, рятує, смертельне вкушення не вадить... З інших образів запам'ятав, як Богородиця рятує коні з возом при заваленні моста. А під одним образом був напис: Єва Адама яблуком згубила, а тут Діва Марія хворого уздоровила...

Сонце вже йде до заходу. Пора вертатися до хати. Знову тою коротшою доріжкою і назад на гостинець. А тепер біда: почала мене звихнена нога боліти. Ледве доліз до Горбкова. Старушка впрошується в якесь багацьке подвір'я з високими, наче на Січі, воротами. Сідаємо внутрі подвір'я, ту ж за воротами і просимо води, бо жарко. А Лещиха давай ладити мою ногу. Стягнула черевика, намняла трохи стопу, перев'язала її хустиною, сильно стиснувши. Я з'їв кілька пиріжків, попив води, спочав і помалу, нога-за-ногою, подався далі гостинцем, обминаючи боком цегляний ковер дороги, щоб так ноги не підбивати.

Тепер перед очима сокальські поля, місто, а за ним Забуже та забужанські села. Он Опільсько з церквою, сюди ближче Свитизів із гарною стилевою мурованою церквою. Там ще якесь село і церква. А по обріях ліси й сірі ниви.

Старушка знову оповідає і нога потроха "забувається" боліти. Та всеташки шкандибаю. Щоб до цегольні, якось долізти. Часто спочиваємо. І стара втомилась і я ще більше.

А як сонце принизилося до мошківських пільген на заході, то ми вступали на наше подвір'я. Я щиро дякував Пречистій за поміч у такій важкій, мені каліці, подорожі, а стара Лещиха розповіла мамі про мою суботню пригоду.

ДЕРЕВО ПРЕЧИСТОЇ У МАТАРІЄГ

Леґенда

Сьогодні, з Каїру за двадцять хвилин ви є в Матарієг. Але, в часах, коли єдиним засобом їзди були осли, тоді замало було й двох годин. А ще як візьмемо до уваги, що Ісус і Марія то й ослини не мали, Дитина ж нещодавно взялася ходити, то зрозуміємо, що хоч вони вирушили з Матарієг на світанку, не вернулися швидше, як коло полудня.

В ту годину небо було, як олив'яне покривало. Сонце люто ошпарювало піскові, гарячі шляхи. За ввесь час їх дороги вітер ані шебернув, а на деревах листя неначе завмерло.

Ісус і Марія йшли помалу, важко під полуденним сонцем. Піт із них краплинами падав на землю, а горла були спалені жагучою спрагою.

Марія, в заміну за горнятко води, була б дала й тих пару шагів, що їх одержала за працю, та й не для себе, а для Дитяти, яке ні слова не говорило, а безперервно облизувало язиком спалені уста. Літо, як ніколи, було гаряче так, що джерела висихали, цвіти в'яли, трава сохла, земля аж потріскала.

Марія з радістю привітала білі хатки села, що виринуло перед ними. При вході до Матарієг був громадський студенець: їх мука кінчилась. Це не був студенець, щоб східцями сходити аж до води, як при джерелі в Назареті. Ні не було це джерело таке, щоб вода його була нарівні з землею, як оте, з якого вояки Гедеона могли пригорщами води напитись. Але була це криниця видовбана в скелі, якої горішню частину обмуровано високим примурком, подібна до криниці, яку патріярх Яків видовбав був у Сихар.

Вода мала солонавий посмак моря і зовсім не була свіжа, але для мешканців села була справжнім скарбом. Тому кожний і дбав за цю воду в скелі. Приспособили й корбу, і мосяжне відро дали, щоб мандрівники мали більше вигоди угасити свою спрагу, а жінки могли легше наливати води до своїх амфор, що їх носили на голові. Як би були зловили когось, що чимсь ушкодив криницю, зокрема в час посухи, то такого не обминув би гнів усього села.

На жаль, саме Ісусові й Марії прийшлося зробити страшне відкриття: хтось, може й місцевий халамидник, або прохожий бедуїн, забрав із собою відро, мотуз і корбу. Для двоїх бездольних прищельців надія освіжитися щезала, як чудова з'ява. Дитині стали сльози на очах і Воно, вичерпане, впало в тіні зів'ялої морви на суху траву, на обніжок. Треба було ждати, аж хтось прийде по воду. На їх утіху не прийшлося довго ждати, бо ж до цієї криниці, єдиної в цих сторонах, приходили люди часто.

І справді, ось, із достойною повагою надходить священик святині бика Аписа, а попереду нього йде його невільник із мотузом і відерцем. Бачивши, як невільник зачерпнув води й дав її своєму власникові, Ісус наблизився до священика і, з пошаною, попросив його:

— Пане, моя мати спрагнена, а не маємо начиння, щоб зачерпнути води. Не хотів би ти дати їй напитися?...

Цей кинув призирливим поглядом на хлопчину й по його одежі пізнав, що це син звичайного робітника, ще й жида.

— Нічого не хочу мати з такими людьми, як ви, — промимрив відходячи. — І не хочу, щоб моє збанятко дитикалося нечистих губ цієї жінки. Як же ж міг би я приносити жертву моєму богові і ставати перед ним, обрудившись шумовиниям?...

І приказав невільникові вилляти решту води зі збаняти на землю та й пішов дальше своєю дорогою.

Незабаром, прийшов до криниці багатий єгиптянин. Зліз із сідла, зачерпнув води, напився, напоїв осла і наставився знову лізти на сідло, як наблизився до нього Ісус.

— Пане — заблагав. — Змилосердися! Тріщки води для моєї мами... Вона так хоче пити.., і я також. А не маємо способу зачерпнути собі води...

Єгиптянин на мить зупинився, від голови до ніг зміряв хлопчину і по крою одежі, по наголосові мови пізнав національність...

— Жид! — подумав. — Один із тієї безлічі циганюг із Палестини; злодій й обманці, прийшли на наше лихо в Єгипет і задармо наш хліб їдять.

І більш ані одного слова не сказав. Лише кинув на цих двоє бідних поглядом, повним ненависти, і віддалився.

Минув деякий час і, нарешті, серце матері зраділо, побачивши краяна, жидівського купця. І почув він благальний голос Ісуса та простягне-

КУПЛЮ КНИЖКИ давнішого видання, також збірки поштових марок. Подайте, що маєте й за кільки на адресу:
А. МОСН
6 Churchill Ave., Toronto 3, Ont. Canada

ні руки матері. Але й він не мав для них співчуття. Та й слова його були жорстокі.

— Двоє жебраків, Боже мій, надокучлива ж ота порода! Завжди наступають тобі на п'яти, всюди остогидають тобі!...

Марія вичула, що Ісус хотів відповісти жидові та старалася втримати його. Але, як же здивувалася вона, почувши, як її дитина промовила словами пророка Ісаї:

"О, народи південної землі, приходьте назустріч іспрагненому, приходьте з хлібами назустріч скитальцеві. Він бо втік перед мечем, що висів над ним, перед натягненим луком..."

Та син Ізраїля не виявив того, що пізнав слово Бога; напившись води, пішов собі геть, не турбуючися ні Пречистою, ні Дитиною.

Тоді, Ісус, наблизившись до краю криниці, підніс очі на небо, простягнув рамена, неначе хотів цю неприступну воду пригорнути до своїх груденят, і голосно наказав: — Тому, що ніхто з людей не хоче вислухати нашої просьби, то ти, джерело, піднеси твою воду так, щоб моя мама могла напитися!...

В цю хвилину вода, булькочучи в глибині, стала підноситися. Вона досягла майже кінців криниці, як надійшла жінка, проста селянка, ще бідніше одягнена, як Марія. Була вона либонь чимсь вельми зайнята, бо й не звернула уваги на небувало високий рівень води. Наповнила свою амфору й уже хотіла поставити її собі на плече, як Ісус закликав її: — Жінко! Не схотіла б ти нахилити твоєї амфори, щоб моя мама і я могли напитися води?

Жінка не дала себе просити, знизила амфору і, поклавши свою руку на голову Дитини, дала напитись. А потім і Марії подала воду. Пречиста ледве діткнулась губами кінців амфори, відчула освіжливе, прозоре питво, зовсім інакше від того, що, звичайно, начерпували з цієї криниці — солонаве.

А тим часом, жінка взяла Ісуса за руку і вдивлялась у нього своїми почервонілими від плачу очима. Марія почула її мову:

— І я маю дитину, гарну й добру, як і ти, але, на жаль, не має здоров'я, яке маєш ти. Вже минуло декілька днів, як люта гарячка вельми його мучить...

Ісус підніс свої великі, сині очі на жінку: — Не плач, добра жінко! Коли твій син напиється цієї води, стане почуватися краще.

Жінка ж знала, що ця вода не була ліком, а радше отрутою. То й відповіла: — Дитино! Кобі те, що ти сказав, була правда! Ми вже вдавалися до всяких ліків, а тепер лікарі сказали нам, що немає надії на видужання мого сина.

Ісус відповів: — Була ти ласкава до мене й до моєї мами, то Я піду відвідати твою дитину і принесу їй бальсам, від якого вона видужає.

Жінка пішла наперед.

А Ісус узяв маму за руку й попровадив її під ту морву, що під нею вони відпочивали. Дерево, що було зовсім зів'яло і присхло, — чудовим способом ожило; на його віттях блистіло листя прегарною, ситою зеленню.

— Мамо! Це дерево твоє! — сказав Ісус. — І поки люди пам'ятатимуть за тебе, доти воно не переставатиме жити.

Першоякісне молоко — у пляшках і картонах — знамениту гуслянку, різнопроцентову сметанку, квасну сметану, сир, масло та незрівняної якости морозиво доставляє домів і до крамниць.

УКРАЇНСЬКА МОЛОЧАРНЯ

GREEN VALE DAIRIES LTD.

3156 DUNDAS ST. WEST

Telephone: RO 7-1728

Син, і правдивий Син Бога, існуючого без початку, дозволив називати себе сином Давида, щоб зробити тебе сином Божим; згодився мати раба за батька, щоб тобі, рабові, Бог стався батьком... Беручи на людський розум, далеко тяжче, щоби Бог стався чоловіком, ніж те, щоб людина була сином Божим. Тому, коли чуєш, що Син Божий стався сином Давида й Авраама, перестань уже сумніватися, що ти, Адамів син, маєш бути сином Бога. Бо недаром, і не безцільно себе самого так Бог понизив, а на те, щоб вивищити нас. Народився бо в тілі, щоб ти народився в дусі, родився з жінки, щоб ти перестав бути сином жінки.

Св. Іван Золотоустий: Гомілія до Євангелії від Матея, М 2 57, 25.

СЕРЕД КНИЖОК

Дарія Ярославська. Її НЬЮ ЙОРК. Скорочена повість. (Вид.) Союз Українок Америки. 1959. (де?). Стор. 160, форм. 117x184 мм. Ціна ?? Обкладинка роботи Р. С.

Авторка почала друкуватися в Станиславові 1931 р.: спис, поданий при кінці рецензованої книжки, подає п'ятнадцять її досі друкованих нарисів, шість новель, п'ять етюдів, три повісті, один роман. У рукописах має авторка ще два романи, одну повість і один том новель. Дорібок, як на 30 років нашої літературної бриндзі, досить великий. За світоглядом авторка належить до "літніх" християн типу "Діла" й американської "Свободи": вона християнства не перечить, особливо в останній повісті, але й ним не захоплюється: воно добре на неділю, і — крапка. Друкується ж авторка переважно в ліберальних часописах, а свою останню книжку присвятила Лідії Бурачинській "хрещеній матері" усіх моїх писань" (5 стор.), редакторці жіночих журналів у нас, типу дуже ліберального. Якось мали ми нагоду рецензувати у "Шляху" три повісті Д. Ярославської: "Полин під ногами", "Поміж берегами" та "В обіймах Мельпомени".

"Її Нью-Йорк" названий чомусь то "скороченою повістю". Чи це має бути підмазання до американських скорочених видань "Рідерс Дайджесту" й под., чи може справді скоротила авторка свій рукопис для друку в філядельфійському жіночому журналі "Наше Життя" — напр. її роман "В обіймах Мельпомени" удвоє грубший від останньої повісти "Її Нью Йорк" — чи може врешті тому, що зміст тієї "скороченої повісти" подає скорочений перекрій психіки трьох наших поколінь останніх років: старих у краю, новоприбулих і в Америці народжених?... Сама авторка знає.

Будова повісти вказувала б на таке скорочення, зроблене, можливо, редакторкою "Нашого Життя": перший розділ має 105 сторінок, але дальші вже тільки по ок. 20 сторінок. Така "скорочена" будова не помогла, а зіпсувала повість щодо її будови. А далі: авторка — в першому розділі — не скорочує, а розвалковує психологічні переживання, хоч уміє їх розвалкувати цікаво, майже не вживаючи діялогів; взагалі повість побудована на розповіді авторки про психічні переживання героїйки Христини Сумик, щось на зразок техніки Франсуа Моріяк у його повісті "Скрутінь гадюк", майже без діялогів: нераз мається враження, що авторка не знає техніки діялогу; що так воно не є, про те свідчать інші її повісті.

Авторка майстер урбаністичного опису. Напр.: "У просмику, що створюється між масивними бльокамн хмародерів, видно як втікають від вечері Медісон різні закінчення будинків, у яких тут і там вистрілює гострий верх. Видається, ніби якийсь велетень пройшовся над містом і жартуючи став їх спадисті дахи" (24). Але і в Нью-Йорку вміє авторка найти краєвид, що своєю теплотою впадає в "старокраєвий" настрій: "Марко стоїть на сходах домику повен надуми, а дим цигарки кружляє довкола його голови. До корон дерев прилипають сумерки, тут і там роз'яснені світлом ліхтарень" (146).

Як у згаданій вище психологічній повісті Моріяка "Скрутінь гадюк" немає майже ніякої зовнішньої акції, а вся дія йде в душі героя, подібно і в нашої авторки майже все діється розповідно в душі української молодої дівчини, Христини, що приїхала дипістою до Америки. Біда тільки в тому, що наша авторка не має генія Моріяка, то й місцями трохи нудить. Саме ця маленька позадушевна дія, що йде в першому розділі, (який на нашу гадку і найліпший з цілої повісти) дуже пожвавлює зацікавлення читача. А теперішній читач, навіть наш, привик уже до живої акції англосаських романістів, то й годі його годувати намісним колишньої Галичини.

Авторка має те до себе, що бере до своїх повістей дуже актуальні проблеми і модерних наших людей, тим вона актуалізує дуже свої твори й зацікавлює ними читача та так рівночасно трохи справляє свою розтягліть оповідання-опису. Представлення трьох поколінь українських і різних типів дипістів та справжніх американців, якими авторка видимо сама цікавиться і нас уміє зацікавити, дає її повісті не тільки актуальну принаду, але й робить її навіть повчально-корисною для менше умово розвинутого читача, якому поможе розвинути і зрозуміти неодну американську життєву проблему. Як би так авторка зуміла перебороти свій перестарілий "поступовий" світогляд мейд ін УНДО, то ми дістали б у ній письменника незвичайно цікавого. Хотілось би теж бачити в героях трохи більше волі, а не тільки почувань страху й непевности. Нам видається напр. психічно незрозумілим, а навіть трохи анормальним "страшне" переживання героїйки, а ще більш не розуміємо її відчужености до церкви: чейже навіть невіруючі знаходять у ній захист у тяжку годину; але Христина Сумик, яка навіть молить Бога про розум, якось не найшла дороги до парохії, де їй правдоподібно, вказали б якийсь вихід у тяжкому її положенню.

Друге, що нам особливо не подобається, це звичай авторки постійно вибирати на герок так звану "сіру людину" та ще й придавати їй малощо не Спінозівський світогляд: "усе зрозуміти, нічого не осуджувати". Цей світогляд наших законсервованих "прогресистів" робить твори авторки далекими від української доби боротьби за боєвий світогляд, боєвий навіть, а може і особливо, для християн. Нагадується ота безсмертна "тепла кава" священичих домів, отї вишневі садки, отой "одинокий щоденник", що 35 років обходився без телефону, на пресфонд якого складалися священики, а він писав їм за те анархістичні й протихристиянські статті... Страх, як нема у поступовців поступу...

Поза тими негативами: книжка досить актуальна, читається цікаво, багато дечого можна з неї навчитися. Авторка, хоч і пише вже 30 років, отже мусить бути старша віком, дивиться все ще вперед, в актуально майбутнє, не стала ще бабунею, як інші в її віці: "Я не можу жити в обмеженому світі — доносить вітер його слова... Я мушу сам вирішувати і творити... Трудно вимагати від лю-

дини, щоб вона жила надбаним..." (156-7). І пише авторка про себе: "Якщо в цій хвилині я справді чогось сидьно бажаю, так це бути вдома за письмовим столом, мати перед собою друкарську машинку і багато паперу і будувати словами кладку з Рідного Краю в чужину, від покоління до покоління, від дівочого серця до чоловічого..." (157).

Так пишуть "старі-молоденькі". І воно добре так.

Олександер Мох

о. Богдан Курилас, ЧНІ.: З'ЄДИНЕННЯ АРХИЄПИСКОПА МЕЛЕТІЯ СМОТРИЦЬКОГО В ІСТОРИЧНОМУ І ПСИХОЛОГІЧНОМУ НАСВІТЛЕННІ.

Докторська дисертація захищена в УВУ, Мюнхен, дня 26. 5. 1955. — Українське Науково-Освітнє Товариство (УНОТ) в Бельгії — Українські Отці Редемптористи — Вінніпег, Канада. — Стор. 139 + 1 илл., формат 167 x 240 цм.

З радістю вітаємо появу цієї книжки о. Богдана Куриласа ЧНІ. Автор користає з латинського твору про Смотрицького пера холмського єпископа Якова Суші 1666 р. й інших доступних історичних джерел, яких показник залучує разом із листою доступної літератури предмету. Цікава постать полоцького архиєпископа, противника св. Йосафата, виступає на історичному тлі доби, якій о. д-р Б. Курилас присвячує дуже багато місця. Мелетій Смотрицький являється на тому тлі одним із найвидатніших представників груп нез'єднених, який серед протилежних течій шукає доріг до правди. Прив'язаний до рідної землі, глибоко освічений, не Йов Борецький, а Смотрицький був промотором згоди збоку православних на релігійне поєднання обидвох сторін у формі української патріярхії. На гадку автора відповідальність за невдачу тодішніх старань створити український патріярхат у Києві паде на Йова Борецького — офіційного голову нез'єдиненої єрархії, який у часі неприязности Смотрицького міг сам вирішити справи нез'єдиненої Церкви, але оглядався на Москву.

Це дуже на часі, що о. Б. Курилас видав цю працю саме коли йдуть приготування до Вселенського Собору, щоб уможливити освіченому читачеві вгляд в історію Унії та зрозуміти ролю М. Смотрицького в історії нашої Церкви. Воно дуже інтересно пізнати, що в потягненнях Смотрицького в окремих періодах життя рішало переконання, а не шкурний інтерес. Високо образований і світовий чоловік, пізнавши облуду й фальш Царгороду й Москви, по мученичій смерті св. Йосафата з переконання лучиться з Апостольським Престолом.

Книжку прикрашують 2 цікаві портрети: 1) Архиєпископа Мелетія Смотрицького з твору холмського єпископа Якова Суші, де він у руках держить буллю папи Урбана VIII і 2) портрет подвижника Унії Йосифа Велямина-Рутського.

Праця о. д-ра Б. Куриласа є цінним вкладом у наше наукове, історичне надбання. **Д-р М. С.**

ЗДАЛЕКА І ЗБЛИЗЬКА

НОВИЙ СВЯЩЕНИК

Монтреаль, Кве.

Один німецький новеліст, за релігійними переконаннями протестант, висказав своє захоплення католицькими священиками ось так: "Я побачив, каже він, посвяту матері для дитини і я здивувався. Я побачив посвяту приятеля для приятеля і я зачудувався. Я стрінувся з посвятою державного мужа для добра вітчини і вона мене захопила. Але вкінці я побачив жертву католицького священика для його парохіян і к. остовпів. Я сказав собі в душі: Людино справжньої жертви, яка ти велика! Величі та красі твого духа я клонюсь".

Ісус Христос домагається жертви від кожної душі, але в більшій мірі домагається її від священика. Шлях душпастиря — це шлях особливішої боротьби проти ворога людської душі. Завданням душпастиря — охороняти своїми крилами все щонебудь доброго має минулість і сучасність, берегти це своєю наукою, боронити своїм життям, а в цьому криється немало жертви.

І цей шлях жертви вибрав собі молодий юнак Зиновій Кальба. По довгій та зрілій надумі він прощається зі своєю родиною, з приємним і веселим молодим товариством — зі своїми многонадійними світськими мріями й кар'єрою — та йде в манастир оо. Василіян у Мондері. 1958 року складає монаші обіти та як брат Флавіян виїжджає до вічного міста Риму на дальші студії в Папській Колегії Григоріянум. 25 березня 1962 р. в свято Благовіщення Пресвятої Богородиці у Василіянській церкві Христа Царя приймає Тайну Священства. Мати і батько, п-во Нестор і Марія Кальби, поїхали з Монтреалу до Риму, побачити цю врочисту церемонію та свого улюбленого сина-одинака вперше при престолі. 1-го липня рідня, приятелі, друзі та взагалі українське громадянство в Монтреалі мали змогу побачити вперше при престолі о. Флавіяна. З усіх сторін Монтреалу прибули вони привітати нового українського душпастиря.

Отець Флавіян відправляв Сл. Божу в асисті о. д-р Соловія, о. проф. Сирмачевського і о. Шевчука. Диякончували о. проф. Мальований і о. проф. Грицулях. Всі вони з Чину св. Василія Великого. Співав хор парохії Архистратига Михаїла під диригуванням мгр. В. Бринявського. Після Євангелії парох материньої парохії о. Флавіяна, о. проф. Н. Кушнірик виголосив змістову проповідь, у якій пояснив гідність священика і його відданість вірним. "Ласка Божа нам до спасіння конечно потрібна" — говорив наш парох. "Цю ласку Божу одержується через священика". Тут він підчеркнув важливу ролю і конечність священиків, які піклуються своїми вірними від колиски аж до гробу, та рівночасно пояснив обов'язки вірних супроти свого душпастиря. О. проф. Н. Кушнірик висловив свою велику радість із приводу цієї врочистости та побажав о. Флавіянові гарних успіхів у праці в Христовому винограднику. Після Служби Божої о. Флавіян уділяв благословення вірним. Найбільш зворушливий момент, який викликав сльози і зворушив до глибини серця, був тоді, коли о. Флавіян уділяв благословення своїм родичам і складав на їхніх обличчях поцілунок вдячности за те, що вони допомогли йому піти вибраною ним дорогою і здійснити його мрії — посвятитися праці для Української Церкви і народу.

Після Служби Божої всі запрошені гості зібралися в парохіяльній залі висловити свою радість з нагоди повороту до Монтреалю дорогого о. Флавіяна та побажати йому успіхів у такій відповідальній перед Богом і народом праці. У 12-ій год. о. Флавіян із запрошеними священиками ЧСВВ і монтреальськими ввійшов на залю. При дверях привітали його діти хуженів. Ніжним солодким голосочком зложив гарні побажання малий Тарас, а Маруся вручила Отцеві прегарну китицю рожевих рож. Усі відспівали грімко й сердечно "Многая літа".

О. проф. Кушнірик, який був майстром церемоній, провів молитву. Трапезу поблагословив о. Флавіян. Обід був надзвичайно добре приготований — словом пишний український обід. До обіду обслуговувала молодь УКЮ, якій належиться признання, бо вона дуже вміло і зручно це робила, а все з любови й пошани до свого друга молодечих днів о. Флавіяна.

О. проф. Кушнірик у своєму вступному слові висловив безмежну радість і вдоволення, що число священиків збільшилось особою розумного та вповні відданого Богові й народові о. Флавіяна. "Сьогодні вся Церква радіє спільно з батьком і матір'ю. Сьогодні з усіх сторін світу прийшли до нашого о. Флавіяна привітати його з нагоди першої Служби Божої в місті його батьків". — Найперше передав привіт о. Н. Кушнірик від деканату, особисто від о. декана д-ра Залеського, який був у цей момент душею з ним, одначе не міг прибути, бо брав участь у святі Пластової Молоді, яка це своє Свято Весни святкувала теж як 50-ліття існування Пластової Організації і посвячувала курінь для новаків, де будуть виховуватися наші діти.

Відтак о. парох відчитав привіти від Достойників Української Церкви — І. Е. Митрополита Кир Максима Германюка, Кир Івана Бучка, Кир Ісидора Борецького, Мати Єроніми з Риму і від багатьох священиків. Після привітів попросив до слова колишнього нашого пароха о. С. Шевчука ЧСВВ. Він промовив до всіх вірних дуже мило і щиро. Він радів зустріччю з колишніми своїми парохіянами, з якими зустрінувся в такому радісному моменті. "Сьогодні мусимо підчеркнути не тільки геройство молодця, який відрікся всього і пішов за голосом Спасителя, але теж батька й матері, які віддають сина-одинака на службу Богові. Родичі не відмовляли його від священства, а казали: "Іди сину і виконуй працю, до якої Бог тебе кличе!" О. Шевчук побажав о. Флавіянові здійснення всіх мрій, які він леліє в своїй душі для добра Церкви й народу.

Від друзів молодечих днів привітав його п. М. Лисак і вручив йому пропам'ятний дарунок.

О. проф. Н. Кушнірик провів святкуваннями дуже симпатично. До кожного привіту давав гарно опрацьований вступ. Тепер до слова попросив о. д-ра М. Соловія ЧСВВ, який був виховником Зиновія у Мондері. "Під моїм оком о. Флавіян ставив перші кроки в монашому Чині. Я в душі запитував себе, що буде з того ідеального молодця? Рівночасно я просив Бога, щоб допоміг йому стати священиком" — говорив о. д-р Соловій. Висказав своє велике вдоволення, що діждався цієї радісної хвилини. Підкреслив також велику заслугу родичів у цьому ділі — коли б ми мали більше таких батьків, ми б не журилися майбутністю нашої Церкви. "Ми маємо п'ятнадцять Владик у різних частинах світу. Отже маємо чудову копулю, але мусимо подбати про те, щоб вона стояла на сильних тривких підвалинах. А сильні будуть вони тоді, коли ми будемо мати добрих священиків. Сьогодні складаємо дяку Богові і батькам, що дали нам нового женця" — продовжував о. д-р Соловій. На закінчення попросив усіх допомагати священикам у їх важкій праці для добра Церкви й народу, а о. Флавіянові побажав великих успіхів.

Найбільше зворушив усіх привіт-лист Бабуні з рідного краю. Вона пише: ..."Я тішуся, що за ласкою Божою Ти, дорогий унуче, осягнув ціль, до якої приготовлявся стільки років. Радію, що Ти вибрав найдостойнішу службу, бо службу Богові і народові... В той щасливий і для мене день я думками з Тобою, дорогий Унуку, в тих думках я цілую Твою посвячену Богові голову і Твої руки, через які буде спливати благословення Боже на людей і на мене стареньку і люблячу тебе твою бабцю. До милого побачення в Рідному Краю!"

Які глибокі і теплі слова, а яка глибока в них віра!

Дуже приємною і милою була точка, яку виконали панни Зеня і Леся Момот. Вони своїми симпатичними голосами виконали дві пісні. Привітні обдарували їх гучними оплесками.

Потім ішли привіти від релігійних і національних організацій в такому порядку: Церковний Комітет парохії Архистратига Михаїла — п. П. Савчук, Товариство Сестер Серця Христового — п-ні Валентюк, ЛУКЖ — ц-ні Мандзюк, Обнова — п-на Д. Ріжок, БУК — мгр. К. Василибай; Союз Гетьманців Державників — д-р Н. Кухаришин, УНО і Братні організації — п. Генгало.

Після привітів усі гості (на залі було ок. 300 осіб) складали свої гарячі побажання о. Флавіянові Зиновієві Кальбі.

Отець Флавіян зворушений виявом такої любови, коротко і щиро подякував родичам, усім священикам, рідні, друзям юних днів за тепле привітання його в Монтреалі, за гарячі побажання, які додають йому сили в праці, що її він намітив для добра Церкви й українського народу.

Цей день був пам'ятний день в історії українського Монтреалю.

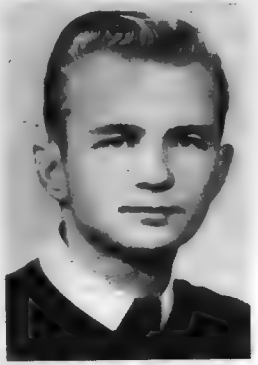

Прп. о. Флавіян Кальба, ЧСВВ

Молодому о. Флавіянові складаємо найщиріші побажання сили й витривалости у дальших студіях і праці. "Дорогий отче Флавіяне! Нехай Бог благословить кожночасно вашу працю і нехай завершить її великими успіхами. У Ваших руках виховання української молоді. Виховуйте її на добрих вірних нашої Церкви й на добрих синів України. Ідіть шляхом, яким ішов наш великий пробудитель о. Маркіян Шашкевич. Нехай Господь допоможе Вам, щоб Ви як добрий патріот-священик плекали наші релігійні і національні ідеали на многі і благі літа!"

Марія Орящук

ПЕРША СВ. ЛІТУРГІЯ НОВОВИСВЯЧЕНОГО СВЯЩЕНИКА ПРЕП. О. СИЛЬВЕСТРА КУЖЕЛЯ, ЧСВВ, В НОВОМУ КИЄВІ, АЛЬБЕРТА

У неділю 22 липня ц. р. парафіяни Нового Києва і прибулі зблизька і здалека численні гості мали справжній духовий пир. Після приїзду з Риму й примі́ції у Верноні, де живуть батьки о. Сильвестра, новопресвітер о. Сильвестер Кужель, уродженець Нового Києва, відправив у цій місцевості свою першу Св. Літургію під загальну радість парафіян і о. пароха. Торжество відбулося надзвичайно величаво, бо було організоване не тільки для звичайної паради, а приготоване з великою відданістю й любов'ю принесло бажані овочі.

Почалося від привітання отця Сильвестра в гарно прибраній брамі, що веде на обширну площу, де стоїть церква і дзвінниця, а оподалік за ними гарно вдержаний цвинтар. Вітала дорогого гостя в'язанкою білих гвоздиків мала Терена Гриців, дочка Миколи, а хлібом і сіллю голова церковного комітету Василь Гриців. Потім під бадьорий спів "Вітай між нами" процесія, відділ УКЮ, Марійська Дружина дівчаток, Вівтарна Дружина хлопців і отці ввійшли до церкви. Перед тетраподом привітав гостя парох о. Богдан Ганушевський короткими, але щирими словами і вручив йому дар від парафіян: золотий фелон. Фелон передав п. Василь Гриців. Під час Св. Літургії о. Єпіфаній Пащак, ЧСВВ виголосив пригарну проповідь на тему: "Священик— другий Христос", що зворушила всіх до глибини душі. Наприкінці Св. Літургії коротко, але з глибокою вдячністю говорив о. Сильвестер, дякуючи за таку милу несподіванку, бо ж він "хотів тільки відправити Св. Літургію і все". Після закінчення Св. Літургії уділив новопресвітер свого благословення всім присутним, починаючи від о. пароха, о. Пащаха, своїх батьків, Сестер Служебниць із Вегревил, своєї рідні, парафіян і гостей. Після торжества в церкві почалося торжество в УНДомі, який протягом минулого року здвигнули новокиївляни та який є дуже гарний, великий і вигідний. За головним столом засів о. Сильвестер, отці, батьки й рідня о. Сильвестра, Сестри Служебниці, хресні батьки і голови парафії й УНДому. Після благословення Божих дарів діти з Марійської й Вівтарної Дружини відспівали під проводом Сестри настоятельки Емілії три пісні і псалом, а член управи Вівтарної Дружини Івась Кулак виголосив привіт. Наприкінці бенкету добре підготовані голови всіх новокиївських організацій виголосили з немалим зворушенням свої привітальні промови. Однак започаткував їх посол до провінційного парляменту Альберти п. Олекса Гордей. Його промова була глибокого релігійного змісту, перетикана нотками здорового гумору. Отже промовляли: Мілько Якимець і Маргарета Самойл від УКЮ, п-ні Франка Сайко від ЛУКЖ, Микола Гриців від БУК, Василь Семенюк від УНДому, ВПреп. о. Є. Пащак, ЧСВВ від оо. Василіян і рідні о. Сильвестра, Володимир Кужель, батько о. Сильвестра і вкінці Василь Гриців від членів парафії. Програму вів о. Парох, який перед промовою о. С. Кужеля, ЧСВВ відчитав список жертводавців на фелон і на бурсу, яка ще має бути доручена. Жертви зложили: хресний батько Стах Кисілевич — $25, хресна мати Стефанія Дук — $25, Анна Кулак, велика приятелька Кужелів — $5, а всі парафіяни по $2. Ціле торжество, як і промови були подумані й зорганізовані в тому напрямі, щоб розбудити покликання в молоді до духовного стану, а також усвідомити батьків, щоб виховували своїх дітей в дусі духовних покликань. Це підкреслив у своїй промові о. Кужель, який говорив на самому кінці. Він подякував о. парохові і всім організаторам торжества, п. Петрові Самойлові диригентові-дяконові за хоровий спів під час Богослуження, членкам відділу ЛУКЖ за знаменитий обід і всім іншим, що приклали свого хисту й рук до звеличання першої Св. Літургії. Після всього о. Парох проголосив збірку на добру пресу, з чого на "Світло" призначено $10. Грімким многоліттям і молитвою закінчилося це гарне торжество.

о. Богдан Ганушевський

ПРОПАМ'ЯТНИЙ ФОНД СЕНАТОРА В. ВАЛА

На бажання родини бл. п. Сенатора Василя Вала, приятелі й знайомі покійного, замість вінків і цвітів на його могилу, зложили в часі похоронів до Митрополичої Канцелярії у Вінніпегу свої жертви на створення Пропам'ятного Фонду його імени.

Дотепер вплинула до Митрополичої Канцелярії на цю шляхетну ціль уже поважніша сума грошей. Родина покійного й Митрополича Канцелярія складають цією дорогою щиро-сердечну подяку за це благородне діло всім дотеперішнім жертводавцям.

Ті особи чи організації, які ще бажали би включитися до акції створення такого Пропам'ятного Фонду Сенатора Вала, можуть ще це зробити, висилаючи, до кінця цього 1962 р. свою жертву на ціль Фонду до Митрополичої Канцелярії у Вінніпегу.

При кінці цього 1962 р., якщо сума зложених грошей буде досить висока, буде формально створена "Фундація Сенатора Вала", з окремим статутом і адміністративним організмом, який розподілюватиме кожного року річні доходи Фонду, не торкаючи самого капіталу, на церковні, громадські й культурні цілі української спільноти в Канаді. На випадок, що зложені до цієї пори гроші не вистачали б на створення бажаної Фундації, вони будуть призначені, згідно з бажанням родини помершого, частинно на відслужения Св. Літургій за впокій душі йомершого, а частинно на якусь українську церковну або громадську інституцію в Канаді.

Вінніпег, 29 серпня 1962.

Митрополича Канцелярія у Вінніпегу

АРХИЄРЕЙСЬКЕ ПОСВЯЧЕННЯ ЦЕРКВИ В ГІЛЯРДІ, АЛТА

Неділя 12 серпня 1962 року надовго залишиться у спомина́х вірних парафії Успіння Пречистої Діви Марії в Гілярді, Алта. Того дня, Преосвященний Кир Ніл Саварин, ЧСВВ довершив обряду посвячення гілярдської церкви та престолу. Через його святительські руки спливала Божа ласка, що церкву — місце молитви, перемінила в храм Божий.

Багато-багато років чекала парафія Успіння Пречистої Діви Марії на це велике свято, і вкінці, за стараннем о. Пароха Йосафата Шкварка, ЧСВВ, Преосвященний Владика приїхав.

У 9-тій год. ранку довга колона автомобілів під'їхала під церковну браму, прикрашену зеленню й. вітальним написом. З одного автомобілю вийшов Преосвященний Владика. Його привітав о. Парох, як також п. Ілля Ахтимійчук, старим українським звичаєм, передав Достойному Гостеві хліб і сіль, як також церковні ключі. Опісля процесією впроваджено Владику до церкви. Малі дівчатка пелюстками цвітів стелили Владиці дорогу до церковних дверей.

Зачалося посвячення престолу й церкви. Спочатку, Преосвященний Кир Ніл з оо. Марком Зазулею, ЧСВВ та Андрієм Ковчем, ЧСВВ почали семикратний обхід довкруги престола, співаючи псалмів та кадження вказували на те, що престіл — це святе місце і що, так як кадило підноситься вгору, так і молитва йде вгору до неба. Пізніше, було миття престолу звичайною водою, вином і рожаною водою, а під час того Святитель молився, щоб Господь освятив Йорданські, бо сподь Бог освятив ті води так, як престіл має стати осідком Господа Сил. Вино й вода символізують Божество і чоловіцтво Ісуса Христа. Дальше, Владика помазав святим миром 12 знаків хреста в церкві і престіл, щоб на нього зійшла Божа ласка, щоб він став осередком Божого храму, а церква, щоб стала домом молитви. Святе миро означає багатство Божих дарів. Потім, усі люди процесією вийшли з церкви і тричратно обійшли довкруги неї — два рази наліво і раз направо. Єпископ ударяючи хрестом у церковні двері зі словами "Господь сил є цар слави", увійшов разом із людьми до церкви. Господь лише тих у церкву приймає, що ходить правою дорогою, дорогою Божих заповідей, а хрестом отворив Владика двері, бо хрест усе перемагає. Дальше, Преосвященний Владика вложив у чотири вутли престолу зображення чотирьох Євангелистів, бо престіл є місцем, звідки проповідується Боже слово. У передню частину престолу вло-

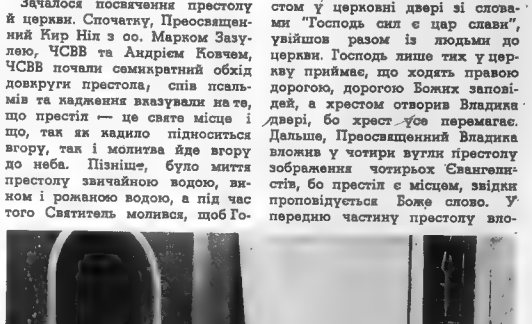

Сидять від права до ліва: Впр. о. Пасин Лозовий, ЧСВВ, парох куритибської парохії; Впр. о. Микола Іваків, ЧСВВ, місіонар; Преосв. Кир Йосип Мартинець, ЧСВВ, єпископ-екзарх українців католиків у Бразилії; Преосв. Кир Емануїл да Сілвейра Д'Елбу, архиєпископ куритибської архидієцезії; Преосв. Кир Ігнатій Кравзе, єпископ-помічник куритибської архидієцезії; Впр. о. Петро Бальцар, ЧСВВ, протоігумен. Ці відвідини монастиря ОО. Василіян у Куритибі відбулися з нагоди іменування екзархом Преосв. Кир Йосипа й ім'янин Впр. о. Петра Бальцара. (29. VI. 1962).

жив Владика святі мощі, щоб можна було служити на престолі Св. Літургію, щоб через нього вірні освячувалися, навподібнювалися до святих у небі, щоб у нього, за прикладом святих, черпали духа ревности в служінні Богові, кріпили свою віру, чесноти. Владика-Святитель молився, щоб Господь Бог осватив церкву, престіл, щоб на ньому можна було складати Безкровну Жертву, щоб він став місцем Божої слави, місцем молитви, спасіння, науки, прибіжищем сумуючих, ліком для терплячих, заспокоєним душі. Молився, щоб престіл освячував вірних, бо на ньому лежатиме Христос під видами хліба й вина. Преосвященний Владика молився, щоб вірні були учасниками життя святих і щоб ця посвячена церква, під опікою Пречистої Діви Марії, стояла непоборною до кінця віків.

По посвяченні престолу й церкви Преосвященний Кир Ніл, при сослуженні згаданих отців, почав Архиєрейську Св. Літургію. Під час неї співав збірний хор із Гілярду міста й Фармів та з Чіпмену під проводом п. Якова Матвієва. По відслуженні Св. Літургії Преосвященний Владика виголосив пропозідь, пояснюючи обряд посвячення церкви.

Після тих торжественних відправ Достойний Тість і всі вірні пішли до Народнього Дому на спільний святочний обід, що його приготовила Ліга Українських Католицьких Жінок. По молитві, що її проказав о. парох Йосафат Шкварок, ЧСВВ, всі засіли до обіду. Тоді Сильвія Козак вручила Преосвященному Владиці китицю квітів. Пан Дмитро Лисак, господар обіду, почерзі викликував промовців від різних церковних і світських організацій. Промовляли: п. Юрій Старко, голова церк. організації з Чіпмену, п. Степан Гасій, голова церк. організації з Гілярду — міста. Промовляла п-ні Галина Лазаренко, голова Ліги Українських Католицьких Жінок із Гілярду-міста й п. Василь Томин, що вже сімнадцять років є послом до албертійського уряду. Всі промовці висказували свою радість і вдячність Преосвященному Владиці, що приїхав до них посвятити престіл і церкву та таким способом звеличав оце свято, опісля передано Владиці дарунок. Вкінці, о. Парох попросив до слова Достойного Гостя. Преосвященний Владика подякував усім вірним, що так гарно приготовили оце свято і обід, та кількома словами поучення закінчив свою промову.

По обіді збірний хор під проводом п. Якова Матвієва проспівав кілька пісень і так закінчилося оце набуване свято.

Усім парафіянам, що причинилися до свята честь і слава, а особливо належиться подяка о. Парохові, Йосафатові Шкварковi, ЧСВВ, що вложив в організацію цього торжества стільки труду і праці, щоб воно якнайкраще вдалося. Цей великий день, такий щедрий на Божі ласки, ще надовго залишиться в пам'яті парафіян міста Гілярду.

ЗОЛОТИЙ ЮВІЛЕЙ ПОДРУЖНЬОГО ЖИТТЯ

Едмонтон, Альберта

5 травня ц. р. п-во Григорій і Настя Мельники разом із своєю численною й гарною родиною та щирими приятелями відзначували торжественно Золотий Ювілей свого подружнього життя.

Пан Григорій Мельник прожив уже 77 літ свого трудящого життя. До Канади приїхав 1907 р. з села Тишиці, сокальського повіту в Галичині. Замешкав в околиці Дервенту в Албертi, а 1912 р. оженився з Настею Давидович, яка приїхала того ж року до Канади зі села Стриганки, пов. Камінка Струмілова. Молоде подружжя благословив у манастирській каплиці оо. Василіян у Мондер, Алта бл. п. о. Назкратій Крижановський, ЧСВВ.

Спочатку обоє фармували в околиці Дервент, Алта. У їх хаті дозший час відправлялися богослуження, доки не побудували церкви св. Юрія. 1917 р. виїхали були на деякий час до Гефорд, Саск., але по кількох літах бачимо їх знову на своїй фармі в Дервент, де вони й прожили велику частину свого життя і де виховали свою гарну й численну родину: чотири сини й шість доньок. Від 1947 р. п. Мельник працював ще деякий час на залізній дорозі, а вже від 1953 р. обоє стало проживають в Едмонтоні.

Панство Мельники, це одна з

П-во Григорій і Настя Мельники з родиною. Стоять зліва: Марія Федечко, Петро Мельник, о. Рафаїл Мельник ЧСВВ, Михайло Мельник, Софійка Гунька, Іван Мельник, Наталка Колман, Текля Курило. Бракує на знимці доньок: Анни Гантлей і Розалії Гай, обі живуть у Торонті, Онт.

тих взірцевих наших піонірських добрих і побожних родин. Хоч може нераз піонірські тяжкі дошкулювали до живого, у їх хаті завжди знаходив гостинну кімнату священик, що приїздив із відправами, або на катехизацію, чи новий емігрант, що в ті часи не знав ані мови, ані дороги. П. Мельник був довгі літа діяком у всіх церквах дервентської округи, часто за маленькою винагородою, або й без неї. Крім того обоє вони, брали живу участь у церковному й народньому житті та в організаціях Католицької Акції.

То й не диво, що в день їхнього ювілею з'їхалися не тільки майже всі діти, що сьогодні живуть по розлогій Канаді, але й дуже багато приятелів і колишніх сусідів, з якими вони ділили долю й недолю піонірських часів. Приїхав також і їх син священик, о. Рафаїл Мельник ЧСВВ. з Вінніпегу, який і уділив своїм родичам ювілейне благословення. Це зворушливе торжество відбулось у церкві св. Василія в Едмонтоні, по благодарственнім молебні, що його відслужили о. Р. Мельник ЧСВВ, о. А. Винник, ЧСВВ, колишній довголітній парох на Дервент і околиці й о. М. Ханас ЧСВВ, місцевий парох.

По молебні, в парохіяльній залі відбувся ювілейний бенкет. Господар свята, п. Василь Курило, зять ювілятів, дуже вміло й весело перевів цілу програму. Побажання ювілятам складали: о. А. Винник, ЧСВВ, як давній парох і старий приятель, дружба М. Мудрик, сусід і кум В. Яцейко, о. М. Ханас ЧСВВ, місцевий парох, син о. Рафаїл Мельник, ЧСВВ від дітей і цілої родини. Як дарунки дали їм гарний образ із благословенням від Свт. Отця, а також Грамоту Вічних молитов за них у Мондерському манастирі. Наспіли також привіти від Прем'єра Канади Дж. Діфенбейкера, прем'єра Албертi Менінга, Губернатора Албертi, Протоігумена оо. Василіян Впрп. о. Б. Слободя ЧСВВ, мейора Едмонтону Ропера і багато інших.

Пан Г. Мельник від себе і від своєї дружини подякував щиро всім за честь, за приязність і за дарунки, як також і паням, що приготовили такий гарний бенкет.

На кінець промовив ще о. Н. Свірський, ЧСВВ, який знає п-во Мельників іще з перших днів свого приїзду до Канади. У кількох словах він зложив Ювілятам щирі побажання, згадавши кілька веселих епізодів з їх давнішого життя, а потім звернувся до присутніх із звохотою до збірки на журнал "Світло", де донедавна він був ще редактором, і сам перевів збірку, яка принесла $85.00. Провівши гарно вечір, гості розходилися домів, бажаючи Ювілятам прожити ще много щасливих літ.

"MAK" — FLORIST
342 Bathurst St., Toronto, Ont.
- Весільні букети
- Вазони
- Вінки

та всякі квіти для різних нагод.

Відвідуйте нашу українську крамницю!

Tel. EM 3-7609 or WA 1-4581

всі фотографічні роботи виконує по мистецьки
Модерне Українське
Артистичне Студіо
Steven PHOTO STUDIO
Власники: Ст. і О. КУТОВІ
927 Bloor St W. — Toronto, Ont.
(Ossington — Dovercourt)
Tel.: LE 1-0777

Дієцезальні священики Західнього Екзархату Канади по реколекціях. Посередині сидить Преосв. Кир Ніл. По його правій сторожі провідник реколекцій о. Нікон Свірський, ЧСВВ

ВИЗНАЧНА УЧЕНИЦЯ

ОЛЕНА КУЧЕРЕПА

Олена Кучерепа закінчила середню школу з найвищим відзначенням та одержала за те стипендію своєї школи (Гомберсайд Коліджієйт, Торонто) і стипендії провінції Онтаріо. Це дало їй право вступити на Торонтонський університет до Ст. Майкл Коледжу, щоб студіювати торгівлю й фінанси.

ЧИТАЙТЕ!
ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!
ПОШИРЮЙТЕ!
"СВІТЛО"!

Панна Олена є донькою доктора Івана Кучерепи, колишнього посла до федерального парляменту Канади, який був членом канадійського представництва в ОН в Нью-Йорку та НАТО в Парижі. Він теж є активним членом української спільноти в Канаді, будучи довгі роки головою Централі Українців Канади.

Панні Олені, якої світлина появляється вже другий раз у цьому журналі (перший раз вона була на обкладинці "Світла", як мала дівчинка в українському одязі в числі з 15. І. 1950), бажаємо дальших успіхів у науці.

СРІБНЕ ВЕСІЛЛЯ

Торсбі, Алта

У суботу 4 серпня ц. р. п-во Тома й Марія, з роду Козьол, святкували срібний ювілей свого подружнього життя. Того дня в місцевій церкві відправлено благодарственний молебень у їх наміренні, а потім о. Н. Свірський ЧСВВ уділив їм ювілейного благословення.

Родина й приятелі урядили для Ювілятів того вечора величавий бенкет, у якому взяло участь дуже багато односельчан, приятелів і знакомих: це було доказом великої зичливости й пошани для достойних Ювілятів. Під час бенкету зложили ювілятам свої щирі побажання п. Попих, п. Косюр, п. Танцовний, який також вручив гарний дарунок від усіх привних, п-ні Лаба, а від парохії й о. пароха о. Н. Свірський, який підкреслив важливість щирої любови й помочі Божої ласки у подружньому житті. Наприкінець Ювіляти щиро дякували всім за любов, зичливість і подарунки. Вечорок дуже вміло переводив п. Захарко.

Тома Дзюба народився 1908 р. в селі Лази, Ярославського повіту, Галичина. До Канади приїхав 1926 р. й поселився в околиці Торсбі, де й проживає до сьогодні. У 1936 р. він одружився з Марією Козьол, родом із того самого ярославського повіту з села Лішки, а до Канади приїхала в 1930 р. Обоє ювіляти щасливо прожили в подружжі чверть століття, працюючи безупинку і коло свого гарного господарства і при своїй парохії, де саме будується нова церква, при якій Ювіляти положили багато праці, труду й жертви. Тому також в околиці їх люблять і шанують.

Під час ювілейного бенкету переведено збірку на добру пресу, яка принесла $42.00 з чого, на бажання самих ювілятів дол. 22.00 призначено на "Світло". Жертводавцям складаємо щиру подяку, а п-ву Дзюбам разом з їх гарним і добрим сином, бажаємо великого Божого благословення та в щастю і здоров'ю прожити многі і благі діта.

ВЕСІЛЬНІ ДЗВОНИ

Торонто, Онтаріо

Субота 12 травня ц. р. прекрасний день. Катедральна церква св. Сщмуч. Йосафата в Торонті була виповнена вірними, коли молода пара — Богдан Юзвин і Маруся Вонс по Св. Причасті зложили шлюбну присягу. Мішаний хор під проводом пана Івана Лакавуд співав під час Служби Божої і шлюбу, що його благословили Отець Прелат Василь Філевич і о. Петро Грабець ЧСВВ, парох св. Василія з північного Торонта. Дружбами були Ярослав Василик, Едвард Гомонило, Ґрент Вовнер і Россел, дружками були Орися Вонс, Ольга Захарко, Рожа Ґерусь і Марія Анна Авґустин.

Богдан і Маруся Юзвин

Прийняття для 600 гостей відбулося в залі св. Апостола Павла. Вступну молитву провів Впр. о. В. Дрібненький, ЧСВВ. Староста Дмитро Гаврисьо привітав гостей і покликав бесідників. Промовляли: о. В. Дрібненький, пані Текля Вонс, мама молодої, пані Калина Юзвин, мама молодого і о. П. Грабець. Молодий Богдан Юзвин подякував усім за участь і за всі подарунки. Гості були з Клівленду, Монтреалю і Вінніпегу.

Молода, Маруся Вонс, походить із дуже доброї, свідомої та вірующої родини Теофіла Вонса і Теклі з роду Хухриків. Вихована у Вищій Школі Сестер св. Йосипа, опісля скінчила курс медсестри. Ввесь час належала до парафії св. Василія Великого, де брала участь у праці молодечих організацій і хорі. Богдан, син Миколи й Калини Юзвин, належав до катедральної церкви, де також був членом молодечої організації й хору та належить до Лицарів Колюмба.

Молодята виїхали в пошлюбну подорож до Мексика, опісля замешкають у Торонті, де Богдан має своє підприємство.

Перед весіллям мали шавер— 250 осіб. У домі Ольги Захарко шавер — 25 норс.

Молодій парі, Панству Юзвинам, бажаємо Божого благословення та многих літ!

ПЕРЕДШЛЮБНЕ ПРИЙНЯТТЯ

Кірклеид Лейк, Онт.

29 липня, ц. р. добрі люди-парохіяни з Кірклеид Лейку, Енглегарту, Онт., Вірджініятавн, Онт., Керис і Кругердорф, Онт. справили величаве прийняття ("шавер") для нареченої, Мирослави Чорпіта, доньки панства Ігнатія й Наталії Чорпіта з Енглегорту, Онт. Запрошені на прийняття обдарували наречену багатими цінними дарунками і зложили на католицький журнал "Світло" $5.00. Наречена Мирослава виходить заміж за п. Бріяна Лаврентія МекҐвеер, який із Юнайтед Чирч переходить по довгім приготуванні місцевим о. парохом до Католицької Церкви в обряді нареченої. Їх вінчання відбулося 12. VIII. 62 в місцевій українській католицькій церкві Христа Чоловіколябця у Кірклеид Лейку, Онт.

ПРАЩАННЯ ПІОНЕРА

Борщів, Алта

Далекі є рідні Ланівці, в Борщівському повіті, від прибраного албертійського Борщева. І так далеко від свого рідного села спочив наш піонер Яким Ґошко. Своє довголі довге та повне трудів життя почав покійний Яким у Ланівцах 12-го квітня, 1873 року. Провів там свої молодечі роки, а в 1900 р. покидає рідний

ЧИТАЙТЕ
СВІТЛО
і
ПОШИРЮЙТЕ
ЙОГО
МІЖ
СВОЇМИ
РІДНИМИ
і
ЗНАЙОМИМИ

край та прибуває до Канади шукати кращої долі собі та своїм майбутнім поколінням. Замешкує він в околиці сьогоднішнього Борщева, недалеко містечка Веґревил, працює тяжко на "гомстеді" та вже цеї околиці не покидає до смерти. Бог благословить його подружжя чотирьома синами та п'ятьма доньками, що їх він, разом із своєю дорогою подругою, гарно вивіновує.

Хоч останніми роками підупав був покійний Яким на силах, однак був на ногах майже до самого кінця життя. Св. Тайну Оливопомазання він одержав передше, як тільки був поважніше занедужав. А свою останню великодну сповідь відбув він у церкві в Борщеві кілька тижнів перед смертю. На день своїх 89-их роковин, 12-го квітня, замовив собі Службу Божу на подяку Богові за довге життя та за всі його ласки. Кілька тижнів після того, 2-го травня, відійшов до вічности.

Покійний Яким Ґошко похоронив був одного сина й одну доньку, а 1948-го року попращав свою вірну подругу, що побіч неї він і сам тепер спочиває. По собі залишив у смутку трьох синів, чотири доньки, п'ятнадцять унуків та вісімнадцять правнуків. Родина, знакомі та парафіяни попращали його та відпровадили на вічний спочинок 5-го травня, 1962 року. Вічна йому пам'ять!

На похоронному обіді зібрано $11.67 на допис у "Світлі".

Гринько Ґошко

СВІЖА МОГИЛА

Торонто, Онтаріо

По довгій недузі в шпиталі св. Йосифа в Торонті упокоївся в Бозі бл. п. Микола Томашевський. Закінчив своє трудяще життя в суботу, в сам день св. Івана Хрестителя. Перед смертю одержав Св. Тайни з рук отця Віктора Сороки, ЧСВВ. Прожив неціліх 60 років.

У понеділок і вівторок вечором у каплиці похоронного заведення Трул оо. Патрикій Байс і В. Сорока відправили панахиду. В середу 11-го липня похоронні богослуження відправили о. Олександер Баран, о. Леонтій Якубів і о. В. Сорока, який виголосив принагідну проповідь. Тіло покійного похоронено на цвинтарі Чесного Хреста біля Торонта. По похороні відбувся поминальний обід у домі жінки Покійного, п-ні Анни Томашевської.

Бл. п. Никола Томашевський

Народився Покійний у селі Мерва, повіту Берестечко на Волині. З краю приїхав до Вінніпеґу 1926 року, а звінчався з Анною Токарською в Торонті 1930 року. Покійний залишив у смутку жінку Анну, доньки Надію й Любу, зятя Стаха Миколева та двоє внуків.

Пані Анна Томашевська з родиною складають Отцям Василіянам найщирішу подяку за духовний догляд під час недуги Покійного і за похоронні богослуження, всім учасникам за співчуття, за Служби Божі і за цвіти. Від себе й від родини з нагоди похорону пані Томашевська зложила $15.00 на "Світло".

Жертводавцям від редакції щира подяка, а покійному Миколаєві нехай канадійська земля буде легка. Вічна йому пам'ять!

ПОХОРОН ПІОНІРКИ

Коперник, Алта

У веґревільській лікарні, 4 липня ц. р. упокоїлася в Бозі бл. п. Марія Фарина, проживши 88 літ свого трудящого життя. Похоронні богослуження відслужив о. А. Винник ЧСВВ в церкві на Коперник, де на місцевому цвинтарі й похоронено її мужа Дмитра, що впокоївся минулого року.

Обоє покійні Фарини походили з села Радованці, пов. Сокаль, Галичина; до Канади приїхали вже подружені 1903 р. Спочатку проживали в околиці Мондер і були одними з тих, що помагали о. Філясові ЧСВВ, першому місіонареві у Канаді, будувати перший манастир у Біверлейку (недалеко Мондеру). Потім замешкали в околиці Голден, на Коперник і там брали живу участь у церковному й парохіяльному житті та виховали гарну й велику родину, при якій і дожили свого глибокого віку.

Покійна лишила в смутку 5 синів — Прокопа, Петра, Івана, Теодора й Олексу, дві доньки —

Бл. п. Марія Фарина

Мэланію й Анну, 26 унуків і 40 правнуків та брата Василя.

По похороні відбувся поминальний обід, на якому крім щирої згадки про Покійницю, перевели також і збірку на "Світло", яка принесла $34.60. Жертводавцям щиро дякуємо, а покійній Бабці сотвори, Господи, вічную пам'ять.

ПОДЯКА

Щиро дякуємо Отцям Василіянам за духовну послугу й похоронні Богослуження, а також і тим усім, що зложили свої жертви на Служби Божі та прийшли віддати останню прислугу нашій дорогій мамі й бабці.

Діти, внуки й правнуки.

СВІЖА МОГИЛА

Едмонтон, Алта

У понеділок, 30 липня ц. р., принявши останні Святі Тайни, впокоїлася в Бозі бл. п. Марія Зазуляк, на 73-му році свого трудящого життя. Похоронні богослуження в катедральній церкві св. Йосафата й торжественну Св. Літургію служили о. Д. Ґрещук, і о. А. Винник ЧСВВ. Замість цвітів, родина й приятелі складали жертви на Служби Божі та на Сиротинець у Мондері.

Марія Зазуляк походила з родини Ханасиків. До Канади приїхала з родичами з села Вишатичі, пов. Перемишль ще 1904 р. Кілька літ пізніше вийшла заміж за Антона Зазуляка й обоє вони проживали в околиці Дервент, потім Мирнам і Елк Пойнт, а на старші літа перенеслися до Едмонтону. Панство Зазуляки виховали гарну й велику родину, 5 синів і 7 доньок та всі вони, крім одного сина у Судбурі, приїхали з далеких сторін на похорон своєї дорогої мами.

По похороні відбувся поминальний обід, під час якого о. А. Винник ЧСВВ зложив родині співчуття та підкреслив важливість доброго християнського виховання в родині, щоб нащадки не цуралися ні своєї віри, ні роду, ні національности, бо від того залежить наше майбутнє в Канаді. При нагоді переведено також збірку на католицьку пресу, яка принесла $25.59. Жертводавцям щира подяка, а покійній Марії вічний спочинок у Господі.

ПОДЯКА

Оцим прилюдно дякуємо всім, хто чимнебудь причинився до полегшення нашого родинного смутку. Отцям за послугу й похоронні Богослуження, а всій родині і приятелям за участь у похороні, жертви на Служби Божі за Покійну й за жертви на Сиротинець. Нехай Бог винагородить сторицею.

Муж Антін, діти й унуки

ВАСИЛЬ КОСОВАН

Вінніпеґ, Ман.

24-го березня 1962 р. відійшов несподівано у вічність бл. п. Василь Косован, у своїй хаті в Вінніпеґу.

Бл. п. Василь Косован

Покійний прожив 77 років. Народився в селі Добрівляни, повіту Заліщики, Галичина, 3-го січня 1885 р. До Канади приїхав 1905 р., де 1910 року одружився з Марією Манчуленков. Виховав двох синів Івана й Петра (Петро упокоївся 1939 року).

В короткому часі виїхали з міста Вінніпеґу в околиці, де фармували аж до 1924 року. Продавши фарму знову вернулися до міста Вінніпеґу. Тут покійний працював при Інджініринґ Департмент міста Вінніпеґу, аж у сімдесятому році життя пішов на пенсію.

Покійний не лише був членом парохії св. о. Николая від першого свого прибуття до Вінніпеґу аж до своєї смерти, але довгі літа був членом церковного комітету. Також від 1924 р. був членом Запомогового Товариства св. о. Николая, де через кілька літ занимав уряд.

Полишив у глибокому смутку дружину Марію, з якою прожив 51 років, сина Івана й одну внуку.

28-го березня вечором, о. Йосиф Храпливий ЧСВВ відправив панахиду в похоронному заведенню "Кропо". По панахиді п. Іван Зборовський, фінансовий секретар Головної Управи Запомогового Братства св. о. Николая, сказав кілька слів до приявних про заслуги покійного Василя і його працю в Братстві.

29-го березня в 10-ій год. ран-

ЛІТУРГІЙНИЙ СОЮЗ

ПІД ПОКРОВОМ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО

Чи Ви вже стали членом **Літургійного Союзу** під покровом св. Василія Великого? Цей Союз повстав пару років тому назад при манастирі ОО. Василіян у Мондер, Алберта, Канада.

Із пожертв членів **Літургійного Союзу** має повстати в найближчому часі велика каплиця при матірньому домі ОО. Василіян у Мондер, де виховуються майбутні василіянські священики-місіонарі і їх брати-помічники.

За всіх дотеперішніх і майбутніх жертводавців **Літургійного Союзу** відправляються і на майбутнє будуть відправлятися Служби Божі в манастирі ОО. Василіян **кожної середи в місяці**. З тих Служб Божих можуть користати не тільки жертводавці, але теж померші члени їх родин, що їх список вони передають до манастиря ОО. Василіян у Мондер.

Тому записуйтеся в ряди **Літургійного Союзу**, користайте з його духовних благодатей, а своєю пожертвою причиняйтесь до виховання молодого покоління монахів-місіонарів.

Свої пожертви, запити чи листи шліть на адресу:

BASILIAN FATHERS, MUNDARE, ALTA, CANADA

ку відбулася в церкві св. о. Миколая похоронне богослуження зі співаною Службою Божою. Відправляли Отці Василіяни: Р. Мельник, Й. Храпливий і Ю. Слота, при численній участі родини, парафіян і знайомих. Прощальне слово виголосив о. Р. Мельник ЧСВВ, прощаючи покійного від родини, знайомих парохії св. о. Миколая і Запомогового Товариства св. о. Миколая. Тіло покійного перевезено на цвинтар Пресвятої Родини.

Після похорону відбулася у парафіяльній залі перекуска в часі якої о. Парох Р. Мельник, ЧСВВ промовив до приявних і на їх заклик зроблено збірку на "Свічтло": $19.25.

Щира подяка всім жертводавцям, а покійному Василеві вічна пам'ять.

ПОДЯКА

Родина складає щиру подяку о. парохові Р. Мельникові ЧСВВ і отцям Ю. Слоті і Й. Храпливому ЧСВВ за похоронні відправи, дякує теж усім, що жертвували на Служби Божі і зложили цвіти. Дякуємо також п. І. Зборовському за його промову, Панам, що несли тіло нашого дорогого Тата: П. Столяреві, М. Пайтавновi, Г. Баб'якові, В. Голембйовському, П. Монастирському і І. Зборовському, та похоронному заведенню "Кропо" за їх услугу.

Марія Косован і сини Іван.

МИКОЛА ОНИСИК

Едмонтон, Альберта.

Несподівана смерть похитнула перед престіл Всевишнього 14 травня ц. р. бл. п. Миколу Онисика, що прожив 59 років. Покійний Микола родом із с. Стара пов. Мостиська, Галичина, народився 1903 р. До Канади приїхав 1929 р. В Едмонтоні став членом парохії св. Йосафата. Він належав теж до чоловічого хору при тій парохії. В Народнім Домі виступав часто на концертах.

Оженився 1931 р. з Павлиною з роду Марчал. Покійного оплакують жінка Павлина і два брати в старім краю.

В середу 16 травня о. М. Ханас ЧСВВ відправив панахиду, а 17 травня звупокійну Службу Божу та похорон. По відправі відпроваджено тліпні останки покійного на український цвинтар св. Михаїла в Едмонтоні. Після похорону відбувся поминальний обід. Перед обідом о. М. Ханас провів молитву, а після обіду згадали покійного у своїх промовах о. Ханас, п. Осип Приймак та п. І. Надворний, котрий після промови закликав приявних до збірки на пресу, збірка дала 10 дол. на "Свічтло". Жертводавцям щиро дякуємо, а Покійному Миколі Вічная Пам'ять.

ПОДЯКА

Прибиті важким горем по відході до вічности покійного Миколи Онисика складаємо щиру подяку всім, що в часі похорону віддали покійному останню прислугу. Нехай Всемилостивий Господь нагородить Вас сторицею а покійного Миколу прийме до свого Царства.

Жінка Павлина й родина

ПОМЕР ПІОНЕР

Гілярд, Алта.

2-го серпня 1962 року помер у Мондері бл. п. Йосиф Фірманюк на 80-ому році свого життя.

Бл. п. Йосиф Фірманюк

Він був останнім із тих, що пам'ятали заснування парафії св. Івана Хрестителя в Гілярді ще 60 років тому де, аж до смерти, був її постійним членом.

Покійний приїхав до Канади 1902 р. із села Божківці, повіту Чортків.

Бл. п. Йосиф Фірманюк любив Церкву і працю. Любив із усіми забавитися, але і любив працювати. Часто говорив, що любить "бігу й сокиру".

По собі залишив двох синів — Івана й Миколу в Мондері, 8-ох унуків, 4-ох правнуків, двох братів — Миколу й Петра в Гілярді, дві сестри — Каролїну Юрковську в Гілярді й Марію Фебровську в Райлей.

Похоронну службу й Службу Божу в церкві св. Івана Хрестителя відправив о. парох Йосафат Шкварок, ЧСВВ. На ній вся родина приняла Св. Причастя.

По похороні всі приявні поїхали додому п. Миколи й Бернарда Фірманюка, де відбувся обід. Там, на пам'ятку Піонера, зложили на католицьку пресу $18.85, з того $10.00 на "Свічтло" і $9.00 на "Українські Вісті. Вічна йому пам'ять!

НЕСПОДІВАНА СМЕРТЬ ПІОНЕРА

Мондер, Алберта

У п'ятницю ранком 27 квітня цього року, на 73 році життя, у шпиталі св. Михаїла в Торонті, впокоївся у Бозі бл. п. Іван Осьмак із Мондеру, Алберта. Якраз тоді відвідував свою доньку Йосипу й д-ра Івана Фен, коли серцева недуга скоро перетяла нитку його життя. Покійний перед смертю прийняв Св. Тайни з рук свого священика, бо ціле життя був побожний і ніколи не омінав церкви.

Парастас відправлено в церкві св. Василія Великого у південному Едмонтоні вечором 1 травня. Наступного дня о. Методій Ханас ЧСВВ відправив похоронні богослуження. Поминальну проповідь виголосив о. Василь Каменецький ЧСВВ, парох Мондеру. Тіло Покійного похоронено на цвинтарі св. Антонія в Едмонтоні. По похороні відбувся обід для родини й приятелів у домі доньки Анни й Петра Варави.

Покійний Іван народився 1889 року, в селі Біла, повіту Чортків. Прибув до Канади 11-літнім хлопцем. Звінчався з Параскевією Волошин 1910 р. та замешкали в Мондері, де покійний 47 років був форманом на залізниці. Задля своєї веселої вдачі, праці і жертвенности всі шанували родину покійного в парафії, при народнім домі і в парафіяльному хорі та організаціях. Сам він нераз ніччю возив залізницею священиків із Св. Тайнами до хворих, коли не було доріг.

Бл. п. Іван Осьмак

Оплакують покійного Івана жінка Параскевія, син Петро й Аніта з Принс Джордж, та донъки: Марія й Доналд Гикс і Емілія Корнел із Сіетл, Анна й Петро Варава з Едмонтону, Єлисавета й Алфред Айверсон із Каліфорнії, і Йосипа та д-р Іван Фен із Торонта, також 19 унуків.

Жінка Параскевія Осьмак і діти складають оцим щиру подяку Отцям Василіянам за уділення останніх Св. Тайн та за похоронні богослуження, всім учасникам за співчуття і за Служби Божі. Родина зложила $20.00 на католицьку пресу, з чого призначено $10.00 на "Свічтло". Покійному вічная пам'ять!

БЛ. П. АННА ТИМКО

Вадіна, Саск.

1-го серпня 1962 р. упокоїлася в Бозі, заосмотрена Найсв. Тайнами Анна Тимко з парохії Вадіна, Саск. Покійна прожила 46 літ. Оставила в смутку мужа Івана Тимка, вчителя в околицях Вадіни, одну дочку і трьох синів. Похорон відбувся з церкви Зіслання Св. Духа у Вадіні. Крім пароха о. Володимира Фляка був запрошений на похорон о. д-р Мирон Стасів із Рами, Саск. Покійна була членкою Апостольства Молитви при парохії. Відзначалася спокійною вдачею та працювала ревно в парохії, кілька разів вибирали її головою Ліги Українських Католицьких Жінок.

Усі гарні прикмети її характеру підкреслив у похоронній проповіді о. Парох, заохочуючи інших до наслідування. Після похоронної перекуски була збірка на українську католицьку пресу, з чого на "Свічтло" призначено $7.00.

о. Володимир Фляк
парох

ПОХОРОН ПІОНЕРА

10 липня помер один із піонерів мондерської околиці Іван Клепарчук. Він приїхав в цю околицю в 1911 році, поселюючись у містечку Гілярд, де довші роки працював при залізниці.

Залишив у смутку жінку Анну з дому Мокаль та синів Михайла, Василя, Петра, Івана, Гриньку, Амвросія, Олександра, Лаврентія, Віктора й доньку Марію. Також двох братів, Михайла й Мартина.

УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО "ДОБРА КНИЖКА"

приступило до видання

"ВИБРАНИХ ТВОРІВ" ТЕОФІЛА КОСТРУБИ

На перший том "Вибраних творів" вийшли

"НАРИСИ З ЦЕРКОВНОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ X-XII СТОЛІТТЯ"

Сторін 142. — Ціна $2.00; в півполотні $4.00.

Теофіл Коструба

Як другий том видання вийшла 1962 р.

"ІСТОРІЯ УКРАЇНИ"

короткий курс — перша частина

Стор. 288. — Ціна $3.00; в полотні $5.00.

Як четвертий том "Вибраних творів" вийшла праця п. н.:

ЯК МОСКВА НИЩИЛА УКРАЇНСЬКУ ЦЕРКВУ

Сторін 96. — Ціна $0.50.

Дальші томи в приготуванні. Кожний том є для себе окремою цілістю й можна його окремо набувати.

Всі замовлення й грошеві посилки слати на адресу:

THE BASILIAN PRESS
286 Lisgar Street — Toronto 3, Ontario — Canada

Похорон відбувся в церкві Успіння М. Б. в Гілярд. З нагоди похорону відбулася збірка на "Світло", що принесла $7.50.

Вічна йому пам'ять!

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Сумна вістка повідомила нас, що другого вересня біжучого року в годині сьомій вечором відійшов від нас на вічний спочинок член Українського Народного Союзу, бувший член ОО-ЧСУ, член парохії церкви св. Константина, на рідних землях кооператор, секретар сільської управи, секретар читальні Просвіти, підстаршина у визвольних змаганнях, всіми улюблений і вшанований

Бл. п. ІЛЯРІЙ РИГАЙЛО

Дня третього і четвертого вересня, то є понеділок і у вівторок, вечорами були відправлені Панахиди, за спокій його душі, а в середу ранком у годині дев'ятій по усіх відправах при великій кількості народу, тіло відпровадили на цвинтар Резерехшин.

Замість цвітів на могилу Померлого, складаю п'ять долярів на молитви, щоб Всевишній Господь покликав Його якнайскоріше на свою Правицю.

Гілярій Панів

ПРЕС - ФОНД

Золотий ювілей супружого життя п-ва Мельників, Едмонтон, Алта $85.00

З похорону бл. п. Александра Шейки, Вінніпег, Ман. 28.50

З похорону бл. п. Миколи Кусий, Вегревил, Алта 20.95

З похорону бл. п. Йосифи Ставничий, Едмонтон, 20.00

З похорону бл. п. Николи Онисика, Едмонтон 10.00

З похорону бл. п. Івана Осьмака, Мондер, Алта 10.00

Марія Прибега, Кливеленд 5.00

Григорій Патрайко, Олмрод, ЗДА 3.00.

По $2.00: М. Д., Вадена, Павло Кушнір, Портедж ля Прері, Степан Перун, Нью Брітен.

По $1.00: Н. Романко, Торонто; Василь Гнесько, С. Процишин — Монтреал; о. В. Панчишин, Пайн Ривер; А. Нецембер, Гронлид; Г. Стоцький, Гайнес Крік; Івахів Анна, Чікаго; А. Мельник, Кливеланд.

Кредитова Спілка при церкві Матері Божої Неустаючої Помочі, Торонто, Онт. $20.00

Родина Покійного Теодора Захарко, Ярослав, Алта 20.00

З похорону бл. п. Николая Гриховського, Канора, Саск. 15.00

З похорону бл. п. В. Ленка, Гіллярд, Алберта 10.00

Петро Ґула, Чікаґо 5.00

Софія Гаврилишин, Пасейк 1.00

По $2.00: М. Маланюк, Чікаго, Марія Возняк, Ірвуд Парк; Анна Вітів, Форт Вілліям; А. Бальсевич, Ванкувер; В. Мілян, Ревдон.

По $1.00: Олеся Харамбура, Рочестер; В. Яворський, Дітройт; Анна Вус, Чікаго; К. Спісак, Філядельфія; Іван Кулеба, Анна Перун, Т. Пастернак, Торонто; І. Бородайкевич, Монтреаль; Іван Лучканич, Лей Корей.

Всім жертводавцям щира подяка.

НОВІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ:

В. Луців, Д. Габорак, В. Никитів, Р. Березовський — Едмонтон, М. Ґаврилюк, Монтреал, Т. Муринка, Чіп Лейк; Я. Зварич, Торонто, С. Орловський, Естеван.

ПРИЄДНАВ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ

Д. Муринка, Едмонтон Алта 4

Will buy
UKRAINIAN BOOKS & (ALL WORLD)
STAMP COLLECTIONS.
Please write to:
A. Moch — 6 Churchill Ave.,
Toronto 3, Ontario, Canada.

ПРИКЛАД ГІДНИЙ НАСЛІДУВАННЯ

Бідний чоловік, що стратив ногу і тепер є в старечому домі в Едмонтоні написав ось такого листа гідного наслідування.

Мій Дорогий і Впр. Отче,

До Вас, Отче, маю важну просьбу. Мені якось дуже залежить на тім, що Христос заложив тільки одну Церкву, а не багато. Зближається 11 жовтня і зачнеться Вселенський Собор. Молюся до Св. Духа тією молитвою, що є в "Світлі" й додаю в тім намірі ще кілька вервиць, щоб Св. Дух просвітив відпавших повернутися назад до св. Католицької Церкви. Я прошу Вас, Отче й даю $2.00 на Службу Божу, в тім наміренні, що, як не можуть навернутися всі християни, то хоч тих наших братів, що мали хрещення в Католицькій Церкві, а тепер є у ложній вірі.

Я тепер є в домі старців "Гардісти гом" від 10 травня 1961. Дуже упав на здоров'ю. Вже букви не добрі є до написання. Дуже тяжко. Цього року 1962 вже два рази був у шпиталі на шлунок і нирки.

Здоровлю Вас, Отче, Михайло Рачук

Слава Ісусу Христу.

Мій адрес: М. Рачук, Гардисти Гом

6210—101 Ave., Едмонтон, Алта

Не особисті терпіння, не слабість і поворот до здоров'я є його найбільшою журбою, а те, що Христос заложив одну Церкву а на світі так багато церков і його найгарячішим бажанням і за це молиться, щоб була Одність.

СВІТЛО THE LIGHT Ukrainian Catholic MAGAZINE

Peace -- In The "Arms" Of Mary

By Miss Martha Loya

"This is the closest you shall come to Heaven in this life, next to the Sacraments." These were the words that came to me, as I looked into the beautiful down-cast eyes of our Lady, as I stood before Her miraculous portrait of Our Lady of Guadalupe. These were the words that were spoken by the spiritual director of our first Blue Army Mexican Pilgrimage, Father Harold Rahm, S. J., as he explained to us the magnificent way in which our Lady reproduced Her image on the crude tilma of Juan Diego, 430 years ago. Truly "She has not done like-wise to any other nation", for what nation can claim a selfportrait of our Heavenly Queen, other than Mexico. Could it be that She has a greater love for this country than others, or could it be that She has a most important Message to reveal through this country to the entire world — a world now locked in mortal combat?

Not many of us really understand the marvelous significance of our Lady's apparitions to a humble Indian of long ago. Perhaps the reason may be that we always considered our Lady of Guadalupe as belonging exclusively to the Mexican people; but how wrong we are, when we finally realize that She came at the dawn of America's history to lay claim to this infant country as Her very own. She came to prove that She is truly "The Virgin Mary, Mother of the True God, that She is the merciful Mother to all who are devoted to Her, and to those who seek Her help in their necessities."

Miss Martha Natalie Loya, having relinquished her profession in the field of chemistry, dedicated herself completely to the apostolate of our Lady of Fatima within the ranks of the Blue Army.

Having made many pilgrimages to the shrines of our Blessed Mother in Europe and America, as well as to the Holy Land, she now acts as guide on such tours. She is also well known throughout the United States as a Blue Army lecturer on our Lady of Fatima.

She came to prove more than this, for She came to prove that She is the Immaculate Conception, and that She is the "Woman of the Apocalypse."

Our Lady did and does have a great love for the Mexican people. These people who for centuries were under the influence of a pagan religion. Only 40 years after the landing of Columbus, with the coming of the Spaniards, who conquered the Aztecs, and the missionary Fathers, who Christianized them, the Bishop elect, Juan de Zumarraga, O.F.M. desired to dedicate these new lands to the Immaculate Conception. Thus we see, that even at the dawn of America's history, long before boundaries marked the divisions of North, Central and South America, our Lady was to play a most important role. She as a tender Mother was to cradle Her newborn infant — America, She was to nourish and nurture her, and She was to fulfill that prophecy of our Lord, that "He would not leave us orphans." (John 14, v. 18). She was truly performing Her role as the spiritual Mother, whom Christ left for us — the most precious treasure, when He spoke His third word on the Cross. She was to be more than Mother; She was to be the Mediatrix, through whose hands would be distributed the graces won for us by the death of Her Son.

How well She has demonstrated this in the succeeding generations, can be proved if we study Her major apparitions, which have occurred during the past 130 years. Since our Lady gave Her portrait only once, She meant for us to find in this portrait a subsequent similarity in all Her future apparitions. She had chosen the date December 9, 1531 to appear to the humble Indian, Juan Diego, as he was on his way to attend Mass in Her honor. Giving him the message that he was to go to the Bishop, who was to build a basilica where She could show Her merciful love and compassion, for all who called upon Her, She patiently awaited his return. Since Juan Diego was not believed by the Bishop, he returned with a request for a sign from our Lady, to prove his statements were authentic. The sign of roses, plucked from the barren soil of Tepeyac hill, and the sign of the portrait of our Lady pro-

duced miraculously on Juan's tilma, was all the Bishop needed to be convinced. To the Indians, this sign meant "She who crushes the head of the serpent", for had they not worshipped the serpent in their pagan rites with the sacrifice of many humans? Now they understood the meaning of the new religion brought to them by the missionary Fathers.

"She who crushed the serpent's head" was to return at the commencement of the "Age of Mary" — a century so disignated because of Her many appearances to mankind, wherein She brought comfort, consolation and hope to a world soon to be plunged into the depths of sorrow. Her time had come to speak, to break the long periods of silence with which Her life was enveloped in the Gospels, and throughout the centuries. How appropriately then, we can insert the words here concerning what St. Paul had spoken to the Hebrews; however, substituting in its place, the name of our Lady. "God, Who at sundry times and in divers manners spoke in times past to the fathers by the prophets, last of all in these days has spoken to us by His *Blessed Mother*, whom He appointed *Mediatrix* of all *His graces*." When we study the Gospels, we find recorded there the words spoken by our Lady to an Angel, to a woman, to a man-servant and to our Blessed Lord, Himself. In Her words here, She spoke in humble submission, in praise of God, in command and in request. But now, by Her first major appearance on earth, She came to speak as a Prophetess. Let us investigate closer the manner of Her apparition to Catherine LaBoure on July 18, 1830, in the chapel of Rue du Bac, Paris, and by so doing compare this vision with Her authentic portrait.

Our Lady, appearing to this privileged child, came as a consoling Mother, for Catherine had lost her own earthly mother shortly before. Choosing the Virgin Mary in her stead, she grew in intimate friendship and love of the Heavenly Queen, awaiting the day when she would see Her. Her desire was to be fulfilled even in this life, when our Lady favored her with the first apparition. Mother Mary came to warn Catherine of sorrowful times that were soon to come upon the whole world; nevertheless, She would always be present to dispense the necessary graces which would be needed in these dire times.

Catherine's mission was to be more completely fulfilled during the second apparition of our Lady, which took place on November 27, 1830, when our Lady asked her to have a medal cast after the vision she would be privileged to see. Here the Virgin was seen standing on a large globe, crushing the head of the serpent, while in Her hands she held a smaller golden globe, representing the world, for which She was praying. Words of brilliance surrounded our Lady, which spelled out the well-known prayer: "O Mary, conceived without sin, pray for us, who have recourse to Thee." The tableau changed, with the appearance now of twelve stars, surrounding two pierced hearts, the Cross and the large letter "M", joined below the Cross. The meaning is obvious. Our Lady was stressing Her Immaculate Conception at the dawn of the "Marian Age" — proving that She was the Woman of whom God spoke — "I will put enmities between thee and the woman, and thy seed and her seed; she shall crush thy head, and thou shalt lie in wait at her heel." (Gen. 3, v. 15). Through our Lady's participation in the redemption, She could offer to God Her pierced heart full of sorrows, together with our Lord's, for the salvation of mankind.

As our Lady appeared in this vision, She came in all Her glory as the Heavenly Queen, crowned with twelve stars. Through the privilege of Her Assumption into Heaven, She is now present there body and soul, and is in a more advantageous position to dispense the graces which were won for all mankind by Her Divine Son. Being immersed in God, while She enjoys the Beatific Vision, She nevertheless, never loses sight of Her children on earth, who are members of the Mystical Body of Christ, still striving for the victorious crown of glory. How eager then, She is to fulfill Her role as the Mediatrix of all graces, but what a sorrowful complaint our Lady made to Catherine, when She stated that many neglected or refused to ask Her for these graces.

How is it possible that man, God's creature, can squander the graces won through so much suffering and pain? Would anyone take lightly a gift presented to him by a friend, and yet the greatest gift — God's Grace is so often ignored, as we can see from the complaints of our Blessed Mother. What then is the cause of this indifference? It is because man has forgotten how to pray; it is because man, sensing his own importance, once again is turning away from God in pride, refusing to humble himself — refusing to aknowledge God's dominion over him. Through the growth of intellectualism, materialism, and scientific developments, he is once again hearing the words of Satan to Eve — "You shall be as gods." How frustrated would become the plans of Satan, if people rather obeyed the voice of the Mother of God by praying, receiving the Sacraments, thereby receiving Grace to perform the good acts, which would merit them an increase of sanctifying Grace, make their souls pleasing to God, gain them eternal life, and an increase of Glory in Heaven. Without Grace, we cannot enter Heaven, and are not capable of the Beatific Vision. Grace then is the key, which will gain our entrance, after we have traveled the road of life. Our life being so limited, it is of the utmost importance that we use the time allotted to us, to prepare for the life hereafter, otherwise we shall become miserable failures and frustrate the plans of God in our regard. How necessary then is our cooperation with God's Grace to enable us to understand the will of God, so that our wills may be encouraged and strengthened to do good and avoid evil. How concerned our Lady is then, with Her wayward children.

Certainly now, "The Dragon was angered at the Woman, and went away to wage war with the rest of Her offspring, who keep the commandments of God and hold fast the testimony of Jesus." (Apoc. 12, v. 17). If we study this apparition closely, we can understand that our Lady was being sent by God to warn the world of the sorrows to come. No greater Prophetess could have been chosen for this mission. Moreover, She was preparing remedies with which to meet the coming onslaught of evil times. She was choosing the most humble of Her servants as Her messengers, and the most humble means as remedies to confound the pride of Satan. Of what value could a tiny medal be, as a weapon against the viles of Satan? None — unless it is worn with humble and yet strong belief in the promise given by our Lady that those who wear it, shall receive great graces. Our Lady was then testing our obedience in little things. She wanted us to prove our love for Her, by wearing a likeness of Her Image near our hearts. For what child does not love his own mother, and proves this many times, by carrying her picture? As a good Mother, She never burdens Her children with difficult tasks, yet even these seemingly easy requests are many times ignored. Nevertheless, our Lady still keeps Her promises, for so many favors were granted through the wearing of this meda,l that it has come to be known as the "Miraculous Medal."

The medal could have a deeper significance, for it is the "shield of grace" against the evils of our times. Mary would not leave Her children without means to wage the spiritual battle, so She comes at the proper moments to fortify and instruct us in the use of these "Arms". When Her commands are promptly and properly fulfilled, success is forth-coming and the schemes of the prince of darkness are thwarted.

How similar then is significance of this first great apparition of our Lady of modern times, with Her miraculous portrait of Guadalupe. Then She appeared as the Immaculate Conception, and now we see Her appearing under this title again, as if to prepare the world for the proclamation of this dogma which was to follow only 24 years later. Then She was surrounded by the glory of the sun, and here She comes in a brilliance of glory. We see Her crowned with a diadem of stars, protectively holding the world in Her hands, the world for whom Her Divine Son gave His life, while at the same time Her heel crushes the head of the serpent. Our Lady came to prove through this apparition that we have nothing to fear if we turn to Her in confidence and faith.

But did the world listen to our Heavenly Mother's warnings? We have proof that it did not, when 16 years later She came again to announce from the pulpit of Mt. La-Salette, the great need that people must amend their lives and obey the Commandments. How coincidental that our Lady should appear in the year 1846, the same year in which a Manifesto was proclaimed waging war against God. Once again She choose as Her messengers two humble illiterate children, who saw our Lady appear surrounded by a briliant light, but in sorrow — for they saw Her seated on a rock and weeping. What could cause such sorrow of the Mother of God to cause Her to weep so bitterly before these children? It was the sins of mankind, the breaking of God's Comamndments, Who through His great love for Man, spared nothing to prove this love, even sending His own Son to endure the horrible torments of the crucifixion.

If we have ever meditated on the manner in which our Lord proved His love, we shall see that He could have chosen no greater sacrificial death, than that of the Cross. He as the King of all was willing to give His life to atone for all the sins of which we were guilty. What King has ever done like-wise for his subjects! In His prophetic words, He stated that "I, if I be lifted up from the earth, will draw all things to myself" (John 12, v. 32). Thus in ascending the Cross, He was ascending His throne, suspended between Heaven and earth, offering to a sinful world His extended arms — opened in mercy; His pierced hands — clutching the iron scepter; His lacerated body — clothed in the crimson garment of blood; His bowed head — crowned with piercing thorns; His prayerful words — uttered in forgiveness; His bated breath — breathed to the last; His lanced side — opened to shed the last drop of Blood; His Sacred Heart — broken for love of us; His most precious possession — His own Blessed Mother. Mary, as the New Eve, brought forth the Son of God through a miraculous virginal birth, free from the pangs of child-birth; now in the bringing forth Her other spiritual children "She cried travailing in birth, and was in pain to be delivered." (Apoc. 12, v. 2). She came to remind a world, forgetful of God, that Her sorrowful heart was commemorating the Passion anew, for over Her heart She wore a crucifix, on which was the animated figure of Her crucified Son. Ours was not the duty to carry our own Cross in imitation of Her Son, to resemble Him, Who went before us, Who overcame the world, the flesh and the Devil. Would we not rather carry this banner of love, and be marked with the likeness of our King, rather than be sealed with the symbol of the anti-Christ — hammered into submission against our will, and cut down by the sickle, if we refuse? The time has arrived

to stand up and be counted, for whosoever is not for Christ, is against Him — there can be no middle road. Our Lady then through Her tears came to warn a world of the great need for obedience to the Commandments of God, for sacrificial lives — lives of penance in imitation of our King.

Can we see a likeness of this historical fact with that of Guadalupe? Definitely yes — for the crucified Lord can be seen today within the folds of our Lady's garment — signifying that even our Lady was carrying the sign of redemption near Her heart, as She had carried it at LaSalette, even then She was leading a people forth from the darkness and ignorance and under the influence of the Prince of this world, Satan.

We see thus far that our Lady has provided us with a shield, with a banner, and with specific Commands, but yet She was to furnish us with a "Weapon" with which to do battle. At Lourdes, we are familiar with Her apparitions to Bernadette when She came to ask again for penance and prayers. She came too, to teach us how to pray. Our Lady knew that prayer is the breath of the soul; that as we cannot live our natural lives without breath or respiration, so too, we cannot begin to live our supernatural lives without prayer. Prayer is a colloquy between the soul and God. Because the time had come when the "charity of many had grown cold", forgetfulness of God had become prevalent, and pride would once more reign in the hearts of many, our Lady was to use Her "Weapon" as a "little Gospel" to teach in the simplest manner how we are to imitate Her Son, and mirror the likeness of His image in our daily lives. In place of granting the visible sign of blossoming roses, for which the priest asked, as the sign of Bernadette's truthfulness concerning the visions (as once She had caused the roses of Juan Diego to bloom to produce the "Mystical Rose" portrait) She would not now reproduce the same miracle, but rather She would cause the Rosary to bloom in the hands of millions in the ages to come. These "Roses" of prayers then would be Her weapon against the evils of the day. She would cause the blossoming of our lives, if we would imitate the joyful, sorrowful and glorious Mysteries. What virtues of humility, chastity, obedience, patience, faith, hope and charity we can learn by meditating on these virtues practiced by our Lord and Blessed Mother Herself? A world at war will gain the peace it desires only through the "beads of prayer", rather than the "bombs of destruction". Our Lady was to use once again, the simple things of life to combat the evil trends — the pearls of beads, and the roses of prayers would brighten and perfume the foul atmosphere of sin, which had inundated the world.

In the final analysis of our Lady's apparitions, She came yet one more time to provide us with a "coat of armor" and a specific "Peace Plan". This coat of armor which She held out to us in Her final apparition to the three Fatima seers in 1917, was to be none other than Her own garment — Her brown Scapular, worn protectively over the shoulders. Just as She had imprinted Her countenance on the Scapular of Juan Diego, now at Fatima, She was holding out to us another Scapular imprinted with Her image, so that we may not only wear "Mary" internally, but become like to Her externally. However, this was more than just a garment, it was to be a pledge of future salvation — for in Mary's own words — "This shall be to thee and to all a privilege, that whosoever dies clothed in this shall never suffer eternal fire." What a promise this is! Even in life we are to be clothed protectively in Mary's mantle, until She can gather our souls — beautified by Grace and adorned in a garment of virtues to the eternal mansions of our heavenly Father.

She has been sent from these eternal mansions as an ambassadress to announce to the world Her "Peace Plan from Heaven", a plan so simple that the youngest child can fulfill the conditions. Was not our Lady trying to indicate to the world by the performance of Her stupendous "Miracle of the Sun" that this fear is now plagueing all of mankind, this fear of an atomic nuclear holocaust can be overcome by an explosion of love? That the warmth of God's love will permeate hearts, as soon as man is willing to surrender to the conditions of Her Peace Plan. Without the fulfillment of the first condition, however, the other three can not follow successfully. This first condition, which has been the crux of all the apparitions of our Lady beginning at Rue du Bac — it is the amendment of our own lives, through the love of God and our neighbor, with the offering of our daily sacrifices as the penance God demands for our sins. Follow this with prayer, consecration, and reparation and the world will experience a change from the fear of war which is now haunting all nations, to the peace, which God alone can give.

Our Lady has mobilized Her forces in the "Blue Army", strenghtening them with spiritual weapons, and sent them to conquer the world for Christ. This they have done on every front — in the home, in the parish, in society, and in various nations. As an added reward for their faithfulness to their appointed vocation, Our Lady has called Her Crusaders to visit Her chosen spots upon earth. These Pilgrimages, which bring so many personal graces, serve to strengthen and encourage Her soldiers to preserve in the faith that Her Immaculate Heart will triumph in the end.

———

The Historic Event -- And a Gigantic Task

The moment of the Second Vatican Council is at hand, To all faithful at large this means a time of intense prayer, and according to the express desire of the Holy Father, for Penance.

No other Council has been surrounded by such universal and stirring expectation, no other has been more abundantly and more learnedly prepared in advance.

Unfortunately, however, for many interest in this Council is similar to that which marks large assemblies of the earthly powers or meetings to solve world temporal problems; often it is only a matter of curiosity, a yearning for the sensational or the spectacular.

Periodicals and newspapers have given it unexpectedly large publicity. Many of them, however, have presented the Council, if not now as a summit conference of the heads of the various religious denominations, at least as a parliament of the more eminent Catholic personalities, or as a legislative body charged with revolutionalizing the existing structure.

Certainly the Council will start with the concrete realities of our day. The Pope has clearly stated this in the Bull of Convocation.

The moment in which we live is one of the most decisive in recorded history, in every sense, cultural, political, social, industrial, scientific, religious.

It is a question of a crisis in a civilization which although born of the Church, has become separated from it and made itself in part an enemy. Everywhere there is a ferment of error and progressive deviation in thought, in individual life and in society, and this reveals itself in a completely new and disconcerting fact: the existence of a militant atheism which is active on a world wide level.

However, in the contemporary crisis that inspired His Holiness Pope John XXIII with the courageous idea of convoking an Ecumenical Council, there are also less negative aspects and others decidedly positive.

First of all, there is the present vitality of the Church clearly visible in all its sections, 'in a clergy constantly better equipped in learning and piety for its exalted mission', and in 'a laity which has become ever more conscious of its responsibilities and of its duty to collaborate with the hierarchy.'

In speaking of this dynamiscm, this living unity of the Church, the Holy Father likes to use words such as 'youthfullness' and 'springtime' which describe his abiding optimism.

Besides these within the Church, other phenomena also are encouraging: the desire for peace, ever more conscious, ever more concrete, ever more determined in all civilized peoples; the movement toward integration between individuals, classes and nations, which in spite of many uncertainties characterizes the present tendency of that human family; the decolonization and the emergence to international stature of a great number of new nations, the affirmation of the ecumenical movement among Christians, which seems to offer a double opportunity — for charity on the one hand, which knows no limits; and for truth, on the other, with the object of eliminating misunderstanding and of placing in clear light the integral substance of christianity.

It would profit us to heed the particularly precise and unequivocal words of our August Pontiff in his recent Pentecost message:

"The Second Vatican Council seeks to express what Christ means to the world today, and more than ever, in the way of light and wisdom, direction and inspiration, comfort in the merit of human suffering in this life and the assurance of a life to come.

"The testimony of the Universal Church seeks to turn to Jesus, as to the 'Lord and Master' of each individual and of all people; as to the 'Good Shepherd', always supplying His flock with the nourishment of grace, a spiritual bread and protection against dangers; and, finally, as to the 'Priest and Victim' in commemoration and in continuation of His sacrifice, for humanity and for the sufferings of life.'

Then our beloved and venerated Supreme Pontiff added these serious observations of extreme realism:

"The Catholic Church has never told humanity that it wishes to protect it against the painful law of sorrow and of death. And it has not tried to deceive humanity, neither has it administered to it the pitiful remedy of illusion. It has continued to say instead that life is a pilgrimage, and it has taught its sons to join in the hymn of hope which, nevertheless, echoes in the world.

"At a time when man, almost dismayed by the scientific progress achieved, is finally conscious that no conquest can give him happiness; at a time when those who in vain promise eternal youth alternately follow one after the other, eliminating each other, it is providential and quite natural that the Church should raise its solemn and persuasive voice and should offer to all men the comfort of that doctrine and of that Christian community of life which is the preparation for the splendors of eternal joy for which man was made.

"Not in the least intimated by the difficulties encountered by its sons and which interfered in the service it seeks to render to truth, justice and love; always faithful to the commandments of its Divine Founder, the Church seeks to speak again to humanity about Him, about Jesus Christ the Master, about Him the Shepherd, about Him the Victim of expiation and of redemption."

Saint John Chrysostom

by Matthew Berko

As the heavenly sun, which exceeds all other celestial bodies in radiance and splendor, St. John Chrysostom in like manner stands out among all the Fathers of the Church with a distinction well defined by his pseudonym "Chrysostom", which in Greek means "golden-mounthed." Strange as the circumstance happened to be when he received the name, the reader shall conclude, upon further reading, that the saint was indeed worthy of the bestowal.

The renowned bishop of Constantinople was born in approximately the year 347 A. D. in Antioch. His father was an officer in the royal army, and his mother was an exemplary keeper of the home. The parents' pride and joy were their two children, John and an older daughter. While yet considerably young, the parents enjoyed the sight of watching their offspring learn of Holy Writ which the mother would teach, However, this joy did not last very long, for the father died suddenly, leaving his wife to care for the two youngsters. Shortly after the Father's death, the only daughter also passed away. This left the mother, Anthusa, to care for her only child John. From then on, she vowed to make all the necessary sacrifices for her son, so that some day he might become a famous man. Little did she realize at that time that he would not only become a great churchman, but also a saint.

The future saint received his fundamental lessons in reading from the lips of his mother. The first words he ever read were those of the Holy Bible, which his mother often read, and in which she found much consolation in the period of her premature widowhood. Thus, these early readings from Sacred Scripture were John's only means of educating himself and broadening his knowledge of the Church. He was nurtured on sacred writings as a result of his pious mother's influence. Such, in general, was the youth of St. John Chrysostom.

The mother of the saint spared no effort in having her son trained in the best schools and by the most noted scholars. He undertook the study of philosophy among other subjects at Antioch and Athens. The marvelous progress in the saint's scholastic work astonished his professors, so adept was he in his studies. One of Chrysostom's more prominent tutors, Livanius, foresaw without difficulty that the student would, in due time, surpass his professors in knowledge; the pagan educator was hurt more so for he could not bear the sight of a brilliant Christian. At Livanius' death bed, his close ones asked whom he would desire to replace him as an educator. His one reply was: "John, if the Christians allow him to us."

Having completed his studies, Chrysostom donned the title "advocate," as was customary at the time. His schooling completed, he once again resumed contact with old friends in a world that was, morally, far from ideal. A short time elapsed before Chrysostom realized that his relationship with the world of vice must end, and a life of seclusion, wherein he could attain spiritual perfection, must be sought.

Desiring to enter a monastery, the liturgist spoke of his plan to his mother; she thought highly of his intentions, but pleaded with him to postpone any such action until after her death. Tearfully she implored: "My son, do not leave me a widow for the second time, and do not revive a stilled sorrow of the past. It may be that soon I shall die. After you have interred my bones into the ground next to those of your father, then proceed as you wish." The obedient son heeded the plea of his elderly mother and remained by her side. Soon afterwards, she went to her eternal reward, and John, after distributing his possessions to her poor and releasing the slaves and servants of his household, entered a monastery where, with his entire heart and soul, dedicated himself to living a life of piety.

Having remained in the monastery about three years, he felt strongly inclined to undergo a more rigorous life. As a result of this attraction, Chrysostom retired to a neighboring mountain for six years (374). There, he occupied himself with writing and transcribing books; the monastic also composed some original works, one of which is the noted treatise "On the Priesthood." In the book, he portrayed the sublimity and hardship in the priestly life, as sharp contrasts. The work became a guide and inspiration for many priests as well as laymen, who found in it, an abundance of spiritual aid.

As for the secluded, saintly life he led, Chrysostom was well content with it; however, God's Providence ordained that he relinquish this haven for other tasks. His health failing as a result of the severe penances he practised, the recluse was called back to Antioch. Bishop Meletius joyfully welcomed the man of virtue home and immediately ordained him a deacon (381). Chrysostom was ordained a priest in 386, at the age of thirty-nine by Flavian, successor of Melatius, who predicted a great future for the saint.

During his diaconate, St. John confined himself to aiding the poor and performing numerous works of mercy; but now, as a priest, he took to heart, his office of preaching. It is said that he even delivered an inspiring sermon at his own ordination to the priesthood. His eloquent speech baffled the faithful wherever he spoke. Nobles, professional people, men of fame all left their duties for another time when they heard that the golden-tongued one was to speak nearby. These were the repercussions effected by the gift of oratory the saint had received from God.

The sermons of John Chrysostom were beyond comparison with those delivered by other ecclesiastics in Antioch. What amazed the Antioshenes most was the fact that he never read his sermons, nor did he prepare notes. The discourses were always produced from memory, and frequenty delivered extemporaneously. Such was the gift from God which soon gained Chrysostom fame as a real man of God.

Many of St. John's discourses treated of dogmatic issues, which he expounded to the listeners in terms of his highly developed vocabulary. He tended to preach on subjects farfetched to the ordinary mind, much so that one talk resulted in the following outburst of a woman in church: "Oh spiritual teacher, or might I better say — John, the golden-mouthed, you have acquired such an extensive knowledge of things, that our minds cannot comprehend your teachings." The crowd interpreted these words of the woman as those of God, for from then on, the reverend preacher was referred to as Chrysostom (golden-mouthed); Chrysostom, on the other hand heeded the retort of his perturbed listener, and thenceforth he always spoke in a manner simple enough to be understood by the sommoners.

It is true that Chrysostom, especially engrossed himself in sermon preaching, however he never lost sight of his other pastoral obligations. He delighted in visiting his "flock" and even at their residences carried on his art of preaching. At times, when he was ill and consequently not in contact with his people, he claimed that a short absence seemed like years, so attached was the famed priest to the souls entrusted to his guidance. His people likewise kept John Chrysostom in high esteem and were indeed proud of a pastor such as he.

(To be concluded)

My Memoirs

1892 — 1962

By Michael Luchkovich

10th INSTALLMENT

As I write this installment, the month of August, 1961, has passed away into history, and the month of September has just begun, being now the time of the year when summer's best of beauty emerges into autumn's best of cheer. At this point of my Winnipeg sojourn I had decided to go to Alberta where I got a position teaching school near Vegreville. I had graduated in 1916, taught for a year, and then went on to Calgary Normal School in 1917 to get a First Class Teacher's diploma. My next school was at Kyiv, Alberta. It was the year of the disastrous Spanish Influenza. My school was closed down for most of the month of December and January. I offered my services as an orderly in one of the improvised Vegreville hospitals, the old King Edward Hotel. There I acted as Jack of all Trades, doing a janitor's work, looking after the furnace in the basement, sometimes even acting as nurse, and doing the ordinary work of an orderly. Whenever any of the patients got too feverish and hard to handle they usually called on me to keep watch over them to see that no harm came to them. I caught many of them trying to crawl through a third floor window, or else wriggling spasmodically on the floor. I helped them back on their beds and the only first aid I could give them was to whisper a few kind words to calm their highly strung nerves. I don't know what the ingredients were in the medicines they were being treated with, but I do know that out on the farms great quantities of garlic were being consumed, and as I was told afterwards, many of our people saved themselves by their own efforts. As a rule they looked upon this scourge as a visitation of God.

"That the flu was a visitation of God upon the people in punishment of their sins," writes Illia Kiriak in his "Sons of the Soil," was the opinion not only of Kalina, Helena and Tetiana, but it was the general conclusion of the majority of the people. Otherwise what was its purpose? And the people, too, in the meantime, while they were being shaken up by the plague, were becoming more humane, more considerate, this being due to the fact that the end of the world had not as yet come off, although Helena had prophesied it. In other words the good Lord had not wiped out the human race off the face of the world, but, like a good father, crooked his index finger, and had a dozen or so new graves dug in each cemetery as a warning to the people. They mulled over this warning, and in spite of themselves began to become more kindly somewhat after the fashion of those children in school who, having noticed the teacher knit his brows, knew that he soon would be wielding the leather strap."

In his review of "Sons of the Soil" Dr. C. H. Andrusyshen has this interesting observation: "And thus they passed from crisis to crisis, surviving each other: first one, their utter destitution, then their religious struggles, then World War 1, influenza — the last perhaps the greatest ordeal they had ever to overcome. No one knows how much truth there is to it, but it is still claimed that the Ukrainians at the

time discovered the best available remedy against the disease, namely, garlic. Many still claim its efficacy. And it must be admitted that regardless of its olfactory drawbacks, garlic does possess medicinal qualities, especially in heart diseases, which knowledge has not yet been fully exploited by our medical men."

I am naive enough to believe that had Bishop Lloyd read this article he might have refrained from the vicious and unrestrained remarks he made later on in 1928, when he advised the government of Canada not to allow any more of those "garlic smelling continentals" into Canada.

1918 was a memorable year in my life. It was my first year as a qualified teacher, it was the year of the Flu, it was Armistice year, and it was the year of the organization of the First Ukrainian Teachers' Convention of which I was the president. Ukrainian qualified teachers were very scarce, but those that were qualified all belonged to the above organization. A newspaper article in one of the Ukrainian weeklies has given the names of the following teachers: (1) A. T. Kibzey; (2) John Orobko; (3) Michael Luchkovich; (4) P. Fedorchuk; (5) M. Jakowyshen; (6) N. Budynsky; (7) Illia Skliarka; (8) Ivan Hrynchyshyn; (9) Nastia Melnyk; (10) Mrs. M. Thomashevsky; (11) Oleksa Hryhorovich; (12) Stasia Melnyk; (13) B. S. Mykytiuk; (14) W. Franchuk; (15) S. Pylypiw; (16) W. Hryciuk; (17) M. Goshko; (18) H. Kostash; (19) Ivan Ruryk; (20) Wasyl Corry.

1918 is memorable for another disastrous event. It was vacation time, and I got ready for a visit to Winnipeg. As I walked the whole 10 miles to town I passed field after field of heavy, undulating wheat; wheat that would sell for a big price, with well filled kernels — an augury of a rich yield. And all the while the beneficient sun had been shining down on that endless sea of growing grain in a virtual blaze of glory, creating in me the momentary delusion that all was right with the world, and that all this bounteous crop would soon be at the profitable disposal of the owners thereof. But it was until I came back home from Winnipeg that the other side of the picture began to unfold itself. It was still July. I got off the train at Vegreville and commenced the 10 mile trip to my boarding place. It was three o'clock in the morning; and as I walked on I began to feel the chill. There was a cloudless sky, and a windless morning. The wheat seemed to be covering itself with a white mantle: that was no drape — it was frost, a frost so heavy that it destroyed every kernel on every field that I passed on the way home. Soon I could see farmers slinking out of their doorways to investigate the damage. The damage was general and complete. The prospective 1918 crop was a dead loss.

Why do troubles have to come in such large bunches, was my reaction after the year had come to a close. My landlady, Mrs. Steblyk, merely shrugged her shoulders and, being a deeply religious woman, said: "Well, what can we do about it: it's God's will!" And that is the attitude most of our neighbors took regarding the catastrophe.

May I add that there were many such hazards that our pioneers had to face, and somehow with their two strong hands and faith in the Lord, they managed to come out on top somewhat a bit worse for wear and tear, but always ready to start all over again like the pioneer farmers that they were; and neither drought, rust, grasshoppers, nor frost could keep them permanently down. The present progress of the West is sound proof of their indomitable spirit. It is important that our younger generations should take note of that; and thus, in order to get a fuller and more complete picture of what their forefathers went through I would most earnestly advise them to read Illia Kiriak's "Sons of the Soil".

MODERN LIFE LACKING IN ESSENTIALS

Life has ceased to be simple; and the religious and moral traditions are giving way to a new concept of man who is seeking his happiness in material success, power, and knowledge, leaving love in the shade. The world today so rich in power and scientific knowledge, has never been so poor in love, fidelity, generosity, tenderness and mercy.

— from a speech by *Madame Georges Vanier*

СВІТЛО
THE LIGHT

286 Lisgar St., Toronto 3, Ont. Canada

ПОСИЛАЮ (ENCLOSING):

☐ Віднова передплати (Renewed Subscription) $3.00

☐ Нова передплата (New Subscription) $3.00

☐ На пресовий фонд (For the Press Fund) ..... $ .....

Ім'я (Name) .....

Адреса (Address) .....

.....

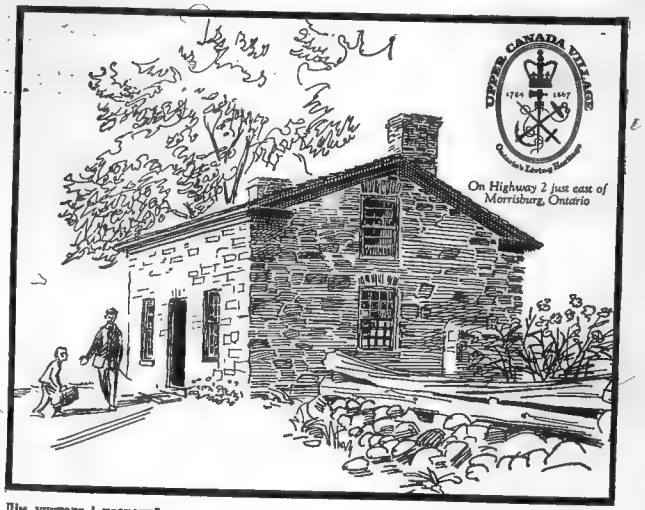

Дім учителя і неохочий учень

Вакації в історії

Коли ви переїдете через 1850 рогачку в Горішне Канадське Село (Upper Canada Village), ви вступаєте в минуле Онтаріо перед сто роками і більше. Всі з коло 40 будинків і споруд, які ви побачите і до них загостите — доми, церкви, млини, коршми, крамниці — перенесено з їхнього первісного положення з долини св. Лаврентія. Їх відбудовано і відновлено з великою точністю та увагою до подробиць. Горішне Канадське Село є положене в Парку Битви Крайслерової Фарми (Crysler Farm Battle Park), сім миль на схід від Моріссбургу. Цей чудовий парк, який має знамените влаштування для розваг, є типовий у цілому ланцюгу парків, що простягаються від Адольфуставн 170 миль вздовж св. Лаврентія до Гленаррі біля границі Квебеку. У цілій цій окрузі, яка є обслуговувана, знайдете безмежне число нагод на пікніки, плавання, їждження на човні та таборування. В тому місці, де історія йде рука в руку з літньою приємністю, можете відбути дуже приємні вакації.

THE ONTARIO - ST. LAWRENCE DEVELOPMENT COMMISSION
MORRISBURG, ONTARIO

Hon. John P. Roberts, Q.C., LL.D.
Prime Minister of Ontario

Hon. Robert W. Macaulay, Q.C.
Minister of Department of Economics & Development

ВЖЕ ПОЯВИВСЯ В ПРОДАЖІ

КАЛЕНДАР СВІТЛА

НА 1963 РІК

Друкований на доброму книжковому папері, має 208 сторінок друку та 58 ілюстрацій. Містить оповідання й статті на різні цікаві й корисні теми. На зміст календаря склалися праці 26 авторів. Гарна барвна обкладинка роботи мистця Миколи Бідняка.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА $1.00.

Хто замовляє 10 до 19 прим.. платить по 70 центів за примірник. Хто замовляє 20 або більше примірників, платить по 65 центів за примірник.

Замовлення шліть на адресу:

THE BASILIAN PRESS
286 Lisgar St. — Toronto 3, Ont. — Canada

РІК XXV ЛИСТОПАД — 1962 — NOVEMBER Ч. 11 (479)

Ціна 30¢

ВЖЕ ПОЯВИВСЯ В ПРОДАЖІ

КАЛЕНДАР СВІТЛА

НА 1963 РІК

Друкований на доброму книжковому папері. має 208 сторінок друку та 58 ілюстрацій. Містить оповідання й статті на різні цікаві й корисні теми. На зміст календаря склалися праці 26 авторів. Гарна барвна обкладинка роботи мистця Миколи Бідняка.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА $1.00.

Хто замовляє 10 до 19 прим.. платить по 70 центів за примірник. Хто замовляє 20 або більше примірників. платить по 65 центів за примірник.

Замовлення шліть на адресу:

THE BASILIAN PRESS
286 Lisgar St. — Toronto 3, Ont. — Canada

РІК XXV ЛИСТОПАД — 1962 — NOVEMBER Ч. 11 (479)

Ціна 30 ¢

Best Ever!

Canada Savings Bonds

(КАНАДІЙСЬКІ ЩАДНИЧІ БОНДИ)

легко купити
легко інкасувати
вигідно держати

Нові Canada Savings Bonds дають 4½% відсотків річно протягом перших трьох років, 5% річно протягом наступних трьох років і 5½% річно протягом наступних вісьмох років — пересічний відсоток до часу зрілости бондів за 14 років виносить 5.11% річно. Рахуючи це в долярах і центах, кожних інвестованих вами $100.00 зросте до $172.50 при реченці зрілости бондів.

Ви можете купити бонди вже за 29 центів денно, послуговуючися Щадничим Пляном Зарплатні на місці вашої праці. Canada Savings Bonds можна теж купити *за готівку* або *на сплати* в кожному банку, інвестиційного агента біржевого посередника, повірчій або позиковій компанії.

Кожний канадський мешканець — доросла людина чи дитина — може їх набути у вартості вже від $50.00 аж до границі $10,000.00 на особу. Маєткові посі- [illegible]

Ви можете інкасувати ваші Canada Savings Bonds колинебудь, у якомубудь банку за повну номінальну вартість з добавкою наростих відсотків.

Купуйте нові Canada Savings Bonds ще сьогодні — найкращі за всі часи!

СВІТЛО
THE LIGHT

КАТОЛИЦЬКИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Видають ОО. Василіяни

Передплата $3.00 на один рік.
Поодиноке число 30 центів.

Адреса Адміністрації:
286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario
Telephone: LE 5-6483

Адреса Редакції:
3100 Weston Rd., Weston, Ontario
Telephone: CH 1-9203

ПРЕДСТАВНИКИ "СВІТЛА" ЗАКОРДОНОМ

АНГЛІЯ:
Ukrainian Booksellers
& Publishers
49 Linden Gardens,
Notting Hill Gate
London, W. 2, England.

АВСТРІЯ:
Griechisch - katholisches
Zentralpfarramt zu St. Barbara
Wien 1, Riemergasse 1
Austria

АВСТРАЛІЯ:
Rev. D. Kachmar
Archbishop's House
West Tee, Adelaide, S. A.

АРГЕНТИНА:
Padres Basilianos
Curapaligue 760
Buenos Aires, Argentina

БРАЗИЛІЯ:
Padres Basilianos
Caixa Postal 24
Prudentopolis, Parana, Brazil

ФРАНЦІЯ:
L'Abbe Julien Prokopiw
2 Rue des Crignos
Amiens (Somme) France

ІТАЛІЯ:
Padri Basiliani
Via San Giosafat 8,
Rome (Aventino) Italy

THE LIGHT
A Ukrainian Catholic Monthly Published by the Basilian Fathers, 286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario, Canada.

Authorized as second class mail by the Post Office Department, Ottawa, and for payment of postage in cash.

ЗМІСТ:

Шістдесят років тому — *о. В. Дрібненький, ЧСВВ* 434
Дар мудрости для Папи — Провідника Собору — *о. В. Ваврик, ЧСВВ* 435
МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ НА ЛИСТОПАД 962
Чого очікують вірні від свого душпастиря? — *о. С. Юник ЧСВВ* 437
Хвороба літеплости — *д-р Мих. Кушнір* 439
Ті, що їх ані небо ані пекло не приймає.
ГОЛОСИ ПРО НАШІ ВИДАННЯ 441
Клин клином — *Дзюньо* 442
З СОВЄТСЬКОГО ГУМОРУ 442
Над Мед Рівер — *Ф. Одрач* 443
Етнічне диво 446
Багато людей запитує... — *о. С. Сабол ЧСВВ* 447
Як шанувати батьків? Відпусти вервиці. Коли хтось украв...
СТОРІНКА АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ 448
Йосиф — прообраз Христа — *о. В. Целлер* 450
Дальша історія Йосифа в Єгипті.
Найвищий Суд і молитва в школах 451
"Висновки шістьох старих цапів"...
Думки над стрілецькою могилою — *В. Буженко* 452
Під листопадові роковини.
Дружня розмова з одним доктором — *омм* 453
Отець Йосиф — *Ів. Волянський* 453
Один із героїв-засланців.
Поль Кльодель — *Віра Вовк* 455
Сильвета найбільшого письменника-католика Франції.
На чужині вірш — *Зореслав* 457
Наш Екзархат у Бразилії 458
Маємо нового католицького Екзарха - українця.
Підземний океан 459
В незнану дорогу—в світ за очі — *о. В. Дрібненький ЧСВВ* 460
Перша стаття з циклу "Наші піонери".
ЗІ СВІТУ Й ЦЕРКВИ 463
День у Колеґії св. Василія Великого в Торонті 469
Образки, як живуть там наші діти.
ЗДАЛЕКА І ЗБЛИЗЬКА *дописи* 471

ENGLISH SUPPLEMENT

In Quest of Unity — *Rev. Roman Lobodych* 473
Charitable and Free Discussions Encouraged 474
Saint John Chrysostom — *Matthew Berko* 477
My Memoirs — *Michael Luchkovich* 479
In Case You've Missed It 480

ПРОСЬБА ДО НАШИХ ЧИТАЧІВ-ПІОНЕРІВ

Із приводу 60-літніх роковин приїзду до Канади наших Василіян-Піонерів ми бажаємо якнайкраще доповнити історію наших Місіонарів тими цінними і досі незаписаними оповіданнями та інформаціями, що кидають світло на характер, працю, успіхи чи невдачі, труднощі, радісні та сумні хвилини наших Отців-Піонерів. Якщо Ви, наприклад, пам'ятаєте яку трудну подорож, важний мітінґ, пам'ятну проповідь-науку, розмову чи якунебудь іншу подію з тих часів, будьте ласкаві нам про те написати, хоч би й коротко. Якщо Вам трудно писати, дайте нам знати, а ми постараємося, щоб хтось у цій справі Вас відвідав і те все списав.

РЕДАКЦІЯ "СВІТЛА"

Писати в цих справах до:

Rev. BERNARD DRIBNENKY, OSBM
3100 Weston Rd. — Weston, Ontario

ШІСТДЕСЯТ РОКІВ ТОМУ

У цьому місяці минає шістдесят років від часу, коли Місіонарі-Василіяни розпочали в Канаді свою апостольську працю для Божої слави й спасіння душ.

Не маємо наміру цей їх Богом і людьми благословенний почин відзначувати ювілеєм, чи хоч би одноразовими святкуваннями. Далеко більше пожиточним і тому гіднішим відзначенням цього історичного діла буде довга й інтенсивна застанова над мотивами, жертвами, труднощами, працями й успіхами тих апостолів-діячів. Це дасть нам усім змогу вдивитися у вірний і живий образ великих Божих мужів, що їх ми маємо шану називати своїми духовними предками.

Як скромний вклад до цієї мети починаємо з цим числом ряд статтей про нашу піонерську добу.

Теперішній час, це остання пора й нагода для нас, щоб як найповніше витворити вірний образ життя й праці наших місіонарів-піонерів. Цей образ ще не повний і, правдоподібно, не зважаючи на всі старання, неповним і останеться. Це правда, що як наші селяни-переселенці, так і наші Місіонарі-піонери переживали питомі їх добі труднощі й прикрості, як щось самозрозуміло й на порядку дня. Про це вимовно свідчать їхні денники — своєю мовчанкою про власне ті прикрі обставини. Це стає очевидним тоді, коли порівняти їхні денники з денниками, наприклад, із тих самих часів і місцевостей французьких місіонарів, які відбували ті самі подорожі і працювали в тих самих обставинах, що наші. Записки тих перших далеко багатші в описи особистих терпінь, фізичних і душевних, невигідних помешкань, прикрих обставин подорожей та всякого роду дошкульних перешкод у праці.

Прогалини в цьому образі ще можна й треба доповнити записками з оповідань і усних інформацій живих ще людей, що ті часи переживали й наших Місіонарів-піонерів добре знали.

Наші Отці-Піонери почали сталим, організованим ладом будувати нашу Церкву в Канаді. Це були справжні початки — під кожним оглядом. Бувши нераз крутими індіянськими дорогами крізь ліси, вони відшукували колонії наших поселенців, несли їм Св. Тайни й Боже Слово; організували парафії в закутинах, що ще навіть назви не мали (звідси постала практика ознаменувати церкву за прізвищем поселенця, в якого домі правилися на початках богослужения, чи який менкав найближче первісної каплиці). Свій обмежений душпастирський досвід, який привезли з краю, вони надолужували посвятою й ревністю про спасіння безсмертних душ.

У молитві, праці та розумнім, практичнім і далекосяглим передбачуванні вони клали трудні піонерські основи під розбудову свого Чину в новому й нерозвиненому краю. Вони журилися католицьким вихованням нашої піонерської дітвори, опікувалися початками Згромадження Сестер, що посвячене цьому вишколові. Вони жили й руководилися головною засадою св. Василія: Все на Божу славу!

Від листопада 1902 року, минає шістдесят років. По такому періоді часу вже можна належно оцінювати всякі історичні події й постаті. Неодно, що тоді могло видаватися важне, вартісне й тривале — показалося дрібничкове, хитке й переминаюче. А знову те, що було без блиску, незначне, сіре й невидне — показалося важним, доцільним і стійним.

Тепер, з віддалі шістдесятьох років, нам стає очевидним, як доцільно наші Місіонарі-піонери жили, думали й працювали.

По розгублених кутах напівдиких сторін незнаного світу — в примітивних, крайне скромних і нераз дошкульних умовинах, що часто підривали сильне здоров'я й гнобили душевний настрій — вони клали ті сильні, хоч деколи непоказні, підвалини небуденного діла.

А тому що це діло було не лише їхнім ділом але й ділом Божим — воно остало витривалим і принесло обильні овочі.

СВІТЛО THE LIGHT
Український Християнський МІСЯЧНИК
СВІТЛО, ЛИСТОПАД, 1962 РІК XXV, Ч. 11 (479)

о. В. Ваврик, ЧСВВ

ДАР МУДРОСТИ ДЛЯ ПАПИ – ПРОВІДНИКА СОБОРУ

МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ НА ЛИСТОПАД 1962

Здається сьогодні немає одної людини на світі, що не знала би про Вселенський Собор Ватиканський II, що відбувається тепер у Римі. Всі часописи й журнали широко описували торжества відкриття Собору дня 11-го жовтня. Редактори духовні й світські, всі признають велику заслугу в приготуванні Собору самому Свт. Вітцеві Іванові XXIII-му.

Як він несподівано, чотири місяці по виборі на Папу, шукав якогось способу, щоб увесь світ отрясти з недбалости і занедбання віри й християнської моралі. І нагло, як сам каже, прийшло йому гейби наслане на нього несподіване слово: Собор, Вселенський Собор! І він, на несподіванку для кардиналів і єпископів, 25-го січня 1959 проголосив у базиліці св. Ап. Павла (яка стоїть поза старинними мурами давнього Риму), що до трьох літ він скличе Вселенський Собор.

Відразу гадки поділилися: одні казали, що Собору треба; другі, що він нічого не поможе й майже неможливий у теперішніх загрозливих часах; трєті казали: ні не поможе, ні не пошкодить.

Але Папа з молодечим запалом розпочав приготування до Собору: вже 18-го липня 1959 розіслано з Ватикану 2,594 листи в 134 країни, до єпископів, головних настоятелів великих монаших Чинів і до 50 католицьких університетів. У листах Папа просив, щоб усі піддавали свої думки, свої пропозиції, які мали б опісля бути розглянені на Соборі. На цього листа Папи відповіли 1,623 єпископи з 64 країн, а інші не мали що подавати до розгляду. Прислані листи зібрано в 15 великих томів.

Послідовно Папа назначив 10 комісій і два секретаріяти. Вони мали вибрати з тої сили листів що-важніші справи та приготувати з них коротко зложені рішення, які опісля загальний Собор мав розглянути і приймити, чи відкинути.

Так багато назбиралось отих пропозицій, що, коли хтось спитав покійного кардинала Тардіні, про що буде радити Собор, він з усміхом сказав: "Про все можливе і ще про дещо інше". На ділі комісії й секретаріяти приготували 129 головних постанов.

Папа Іван XXIII-ий сам найбільше трудився і найбільше молився. Робив проші до відпустових місць в Італії, раз-по-раз просив вірних, особливо ж невинних дітей, молитися за успіх Собору. Бо ж Христос казав своїм апостолам: "Без мене ви не в силі нічого зробити" (Ів. 15, 5).

Папа переглядає пропонувані постанови, і деколи сам їх справляє. Головні засідання Собору починаються щодня в 8-ій годині, латинською мовою. Єпископи дістають видрукувані поодинокі рішення і після обіду, позбирані в осібні комітети, мають передумати й передискутувати ті рішення та принести їх наступного дня з собою. Якщо рішення дістане бодай дві третіх голосів та Папа одобрить його, таке рішення стає постановою Вселенського Собору.

Питали раз Папу, як довго буде тривати Собор. Він сказав: два або три роки. Між сесіями Собору єпископи мусять мати час поїхати до своїх дієцезій та залагодити там неодну пильну справу, яка вирине в часі їх побуту на Соборі. Одначе більшість голосів каже тепер, що Собор буде мати одну сесію тепер, до 9-го грудня, опісля другу по Великодні до літа, і як ще треба буде, то знову осінню 1963 р. А вони тому так рахують, бо сама перша сесія коштуватиме шість і пів мільйона долярів. Легко може бути, що забагато сесій можуть обанкротити ватиканську касу.

Головнішими справами Собору будуть: місце єпископів у св. Церкві між вірними і непомильним Римським Архиереєм. Будуть вирі-

шувати справу маленьких (особливо на Сході й Італії) дієцезій: декотрі східні Церкви з 45 тисячами вірних мають патріярха й добрий десяток архиепископів, єпископів і архимандритів. А така напр. дієцезія як місто Мехіко має 4 мільйони і 8 соток тисяч вірних... Будуть вирішувати відношення монахів до дієцезій, де вони живуть, щоб єпископи могли свобідніше вживати монахів до парохіяльної роботи. Бо напр. у полудневій Америці, майже в самій католицькій країні, припадає один священик на 10 тисяч вірних, а в Північній Америці один священик на 800 вірних. Правдоподібно буде дозволено вживати в Сл. Божій потрохи рідної мови, напр. у читанні апостола і евангелії. Буде обговорене відношення католиків до некатоликів. Папа казав пропускати слова "схизматики, еретики і т. д", а вживати лише "наші нез'єднинені брати". Також будуть наради, як притягнути більше вірних до праці та частинного заряду парохіями.

На одній публичній авдієнції Папа сказав аж надто ясно: "Мусимо рухатись, не спочивати, доки ми не поборемо старого способу думання, не поборемо наших упереджень та вживання висказів, які зовсім не є чемні, щоб отак створити пригожий клімат до згоди, на яку всі чекаємо". І за понтифікату Папи Івана XXIII можемо сподіватися багато поступу вперед до християнської єдности.

У день своєї коронації Папа сказав: "Дехто шукає в мені досвідченого дипломата, інші доброго організатора, інші вченого, що не відсувається від питань модерного поступу й розвою... але це все неправильне...". Новий Папа має перед своїми очами найкращий образ, змальований св. евангелистом Іваном, словами самого Спасителя: образ Доброго Пастиря".

На місяць листопад Свт. Отець вибрав як наміреня для молитов членів Апостольства Молитви й усіх вірних, самого себе. Не каже нам молитися про його здоров'я, а лише про дар мудрости, який подав би йому вмілість мудро й достойно проводити Вселенському Соборові.

Зібралось у Римі тепер понад 28 сотень єпископів, правдиво з усіх кінців землі, на правдиво Вселенський Собор. Папа буде мусіти проводити нарадами достойно до святости місця й до важности рішень. Рішення ті, як рішення Вселенського Собору, будуть на довгі роки останнім словом Церкви. Від них буде залежати поступ або невдача. Тут людські сили за малі. Вони не годні самі собою проникнути в темну далечінь років, вони не годні знайти самі собою найвідповідніших слів. Отже молімося, щоб наш Свт. Отець Іван XXIII-й дістав велику міру дару мудрости від Св. Духа. Тоді він переведе наради Собору мудро й з великою користю для цілої св. Церкви. Випросімо для нього "просвічені очі серця", щоб за його проводом ми дістали ласку: що "во світі Твоєм узрим світ!"

Жертвуймо в цім місяці листопаді свої молитви, Сл. Божі, Св. Причастя й терпіння за дар мудрого проводу Папи на Вселенському Соборі: "Царю небесний, Утішителю, Душе правди, що всюди є та все наповняєш, Скарбе добра й Подателю життя, прийди й поселися в душі Христового Намісника Івана XXIII-го."

ВИМОГИ ЧАСУ

Всі відчувають, що людський рід стоїть сьогодні на звороті своєї історії, супроти якого клир не може оставатися тільки недільним глядачем, бо ж діло тут про долю душ. Отже треба духові брехні, який опановує світ, протиставити нашу незрушиму любов до правди; духові ненависти й себелюбства — християнську братню любов і гарантію справедливости, передовсім супроти потреб бідніших кляс; духові корупції священичу чистоту; духові вживання — зарік від зловживань дібр цієї землі. Сьогоднішня година домагається від священника більшої сили, жарчішої загарливости, більшої безстрашности й постійности. Горе тому священикові, який сьогодні хотів би себе щадити, хотів би обчислювати заріки, жертви і труди. Горе тому священикові, який дав би себе застрашити погрозами чи небезпеками, забуваючи про слова Спасителя: "Хто любить своє життя, той стратить його!"

Папа Пій XII у промові до колишніх алюмнів Колегії Леоніянум, 30. IV. 1949.

о. С. Юник, ЧСВВ

ЧОГО ОЧІКУЮТЬ ВІРНІ ВІД СВОГО ДУШПАСТИРЯ?

Під таким наголовком, десять літ тому, оголосив варшавський на-пів католицький щоденник "Слово Повшехне" анкету до своїх читачів. Редакція поміщувала щоденно кілька відповідей читачів. Я пильно перечитував кожний допис. Був я чейже душпастирем.

Анкета тривала якого пів року. Багато соток читачів дало свої вимоги душпастирям. Зміст відповідей у 90 відсотках зосереджувався на одному: "Хочемо святих священиків". Дейкий відсоток домагався "простих, ясних проповідей". Відповіді були писані з великою пошаною для духовенства. Видно, що були це католики Духа Божого, коли такий, направду християнський ідеал ставили перед душпастирем. Один писав: "Не вимагаємо ані гарних, ані поставних, ані співацьких, ані золотоустих, ані наймудріших, ані найвеселіших, але *святих* священиків. Чекаємо на дальші видання покірного, простого пароха святого Івана Віянея".

ДИВНИЙ ЛИСТ

Майже кінчалася анкета, коли появився лист одного читача з Нємодліна. Його зміст був дещо відмінний. Він писав: "Читаю перебіг вашої анкети й думаю. Це тільки мала частина вірних дає свою опінію в вашім часописі, це ті Духа Божого католики. Величезна більшість католиків, це світові. Їх вимоги до свого душпастиря зовсім відмінні, вони однак не мають відваги їх прилюдно визнати. Зроблю це замість них. Ті домагання такі: якнайменше вимагати від людей знання релігії. Ще менше практик побожности. Не мучити дітей катехизмом. Не мучити новоженців наукою релігії перед шлюбом. Простимо парохові, коли радше потягне за кишеню, щоб тільки не вимагав християнського життя. Проповіді любимо, щоб на них посміятися, поплакати, але ніколи щоб від них зобов'язуватися поправити життя. Коли в парохії панує п'янство, то дуже не любимо протиалкогольних проповідей. Радше волимо, щоб парох і собі не пожалував та забавився при келишку в нашому веселому товаристві. Де парохія злодійська, борони Боже, виступати в проповідях проти гріха крадежі. Бо наробить собі ворогів. Бо парохіяни не полюблять. Зачнуть ворогувати. Дійде до церковної влади, що той парох не вміє собі дати ради. Не надається. Найбільше боїмося душпастиря- "свентошка". Такий взагалі не надається на душпастиря сьогоднішнього поступового (світового) чоловіка". Лист лишився без ніяких коментарів. Життя показало живий коментар.

ДИВНИЙ ДУШПАСТИР

У 1946 році стукає до канцелярії єпископа у Вроцлаві (понімецькі землі) пристійний із гладкою поведінкою мужчина. Показує свої священичі документи. "Повертаю з німецьких лягрів і прошу надати мені парохію". Єпископ дуже втішений, бо великий брак священиків: цілі повіти не обсаджені. Аж ось такий культурний, милий, надійний душпастир. Єпископ з місця підписує номінацію на пароха. Многонадійний отримує одну з більших парохій. Згодом навіть росте в ласці єпископа й дістає навіть сотрудника.

Був це дивний душпастир. Відразу на початку своєї душпастирської праці захопив серця своїх парохіян. Вірні без ріжниці віку й статі зачали його дуже й дуже любити. Чому? Бо він не бавився в якусь там святість, а був уповні життєвий. Він сповідав, давав шлюби без жадних вимог катехизму. Він не радив частої Св. Сповіді, Св. Причастя, бо це коштує труду не тільки вірних, але й самого священика. Катехизму в школі не вчив, бо чейже не розірветься. Зате працював у більш модерний спосіб і більше вдячний. Його розривали по гостинах. Не відказувався. Мусів чейже з'єднати людей. На гостинах був веселий, жартобливий, мило, всміхався. Люди говорили, що ще не пам'ятають у житті такого доброго душпастиря.

Добрі парохіяни як могли так віддячувались своєму доброму парохові за працю, Вишукували всякі можливі і неможливі нагоди до святкування різних роковин і ювілеїв. Щороку було кільна свят, ім'янин, уродин, тощо. Ті свята очевидно обходжено гучно — забавою, їдою і питтям. Хоч був тяжкий комуністичний режим. Часом бракувало речей першої потреби, але для дорогого пароха все було чудом здобуте. Торти, "пернікі", цілі пачки цукорків, ручники і навіть люксусове білля. На кожній пачці був скромний підпис якоїсь скромної побожної сестриці. В часі пияцької забави промовці в тоастах вихваляли заслуги свого жертвенного, перепрацьованого у Христовій винниці душпастиря.

Інші парохії заздрили, перемовляли до себе так незвичайно доброго пароха. Нарікали на своїх душпастирів. Єпископ також був задоволений, бо ніколи найменшої скарги не було з тої парохії проти улюбленого пароха.

Минуло десять літ. До тої самої єпископської канцелярії, але вже до другого наступника єпископа постукав чоловік. Входить і спокійно заявляє, що той "улюблений парох" є йому особисто знайомий. Разом були в німецькому лягері. Він не тільки не є ніяким священиком, але навіть не є віруючим чоловіком. Він забрав особисті документи одного священика, що пішов на смерть. Єпископ зжахнувся. Посилає спеціального делегата на місце: може то неправда. Люди так часто обріхують невинних. Делегат їде і прослідкує справу. На жаль, показується, що все те була правда. Інтруза "любимця парохії" усунено. Справа набрала розголосу. Деякі прозріли, та далеко не всі. Десятилітня "душпастирська праця" видала вже свої плоди. Більшість парохії збурилася. Делегація за делегацією їздили до єпископа. "Віддайте нам нашого пароха". Навіть "побожні" церковні сестриці прилучилися до голосу парохіян. Кажуть: "Не свячений на священика — чейже його можна висвятити. Змарнуються такі незвичайні душпастирські дарування" — повтаряли. Деякі перестали ходити до церкви, коли прийшов інший парох.

Пригода дивного пароха вийшла на яв. Ціла Польща кілька тижнів весело заговорила про це. Всі кпили собі з дивної парохії.

Для нас католиків ця дивна подія зовсім не весела. Вона відкриває сумну правду: якого душпастиря світові люди люблять, та яка боротьба чекає направду доброго, святого душпастиря, повного жертви і труду, проти опору світових парохіян.

Мені завжди пригадується та польська парохія, коли щораз більше пізнаю наше канадське душпастирське життя й відношення парохіян до свого пароха, головно далеких фармерських парохій.

Було це кілька місяців тому назад. Заходжу до знайомих на фармі. Зачинають розмову.

"Знаєте, Отче, наші сусіди на фармах К. дістали нового пароха".

Ну і що, питаю, люди задоволені.

"Зовсім ні" — відповідають.

А йому? За мало вчить Христової науки? Не хоче уділяти Св. Тайн? Злий приклад дає?

"Але ж ви дивні Отче—не знаєте людей. Власне тому, що по Службі Божій, замість під церквою побалакати з людьми, він учить катехизму дітей; люди нарікають".

Чи діти в школі вчаться релігії? — питаю.

"То школа без релігії. До неї всякий народ ходить".

Так чейже тоді парох має тяжкий обов'язок, під тяжким гріхом, учити дітей релігії.

"Ну так, так пише книжка, але життя вчить інакше. Якщо буде так дуже дивитися на гріх, а не на вимоги людей, то зле на тому вийде".

Коли парох учить дітей релігії, і то зовсім безплатно, то цим виявляє найбільшу любов до своїх парохіян. Парохіяни повинні таке оцінити.

"Може десь, але не в нас" — відповідають На тому розмова урвалась.

Іншим разом відвідую сусіднього пароха. Це дуже ідейний святий душпастир.

Яка Ваша гадка щодо останньої статистики українців-католиків у Канаді? — питаю.

"Пишуть — холодом від неї віє — така й моя гадка. Найгірше це релігійне обайдужіння. Брак релігійних переконань молодого покоління. Брак фундаментів віри" — відповідає.

Як старається зарадити лиху? Як приготовання до першої Св. Сповіді, Св. Причастя? Як передшлюбна наука молодих пар?

"Тут дивні обставини. Часом дитину майже без приготування мусите допустити до Св. Тайн. бо родичі не дбають, без переконань. Коли дещо потиснете в науці релігії і практиці життя, то повтікають до інших вигідніших вір, а вже в найліпшому випадку, до менше вимагаючих священиків".

РІЗДВЯНІ КАРТКИ

НОВИЙ НАКЛАД 15 ШТУК — $1.00

10 пачок до 19 пачок по 70 центів.
20 і більше пачок по 60 центів.

Можете заробити!

Замовлення шліть уже на адресу:

BASILIAN PRESS
286 Lisgar St., Toronto 3, Ont., Canada

НОВЕ ВИДАННЯ "НАШИМ ДІТЯМ — ОПДЛ" ДЛЯ ДИТЯЧОГО ТЕАТРУ

НЕБЕСНИЙ ГІСТЬ

СЦЕНІЧНІ КАРТИНИ

І. Шугай

Три — на день св. Миколая, одна — на День Матері й одна — Вертепик — з музикою В. Безкоровайного і ім.

З огляду на обмежений збут сценічних творів і щоб покрити кошти видання, приймаємо готівкові замовлення найменше на 5 примірників — разом на суму 5.00 долярів.

Спішіться із замовленнями, бо наклад невеликий.

Належність і замовлення слати:

THE BASILIAN PRESS
286 Lisgar St, Toronto 3, Ont., Canada

То значить, що правдивих переконаних віруючих майже нема?

"Є, але їх замало" — була остання відповідь.

Пригадався мені місіонар Китаю О. Чісголм із твору англійського письменника Кроніна "Да Кійс оф дә Кінгдом". Його вислано до "цвітучої" китайської парохії з тисячами річних навернень (за доляри). Коли приїхав на місце, не знайшов ані одного правдивого католика. Зачав свою працю від зера.

ОДИНОКА ДОРОГА

Є дві дороги душпастирського життя. Перша широка вигідна, йде по лінії жадань світових людей. Друга вузенька, тверда, під гору, що йде по лінії малої громадки направду віруючих людей. Це дорога святости. Душпастир мусить станути на ту другу вузеньку дорогу. Душпастир мусить вирватися з-під впливу світових людей, а цілою силою звернутись до Христа. Душпастир мусить найперше сам запалитись ідеалами Христа, щоб міг когось запалити до них. Полюбити Христа цілим серцем, а в Христі полюбити всіх людей, полюбити їх душі. Іти між людей, але з Христом, щоб рятувати їх безсмертні душі. За висказом Христовим, світ має ненавидіти нас, а ми відплатімо за ненависть любов'ю, за кривди жертвою для них.

Першим кроком правдивої любови ближніх є ВЧИТИ дороги спасіння. Вчити релігії всюди при всякій нагоді. Вчити в церкві, у залі, в конечній гостині, навіть у в'язниці, як чинив це св. Павло.

Якщо вже святкувати, то нехай те святкування буде святе. Чому не можна торжества парохіяльні, чи родинні обходити по Христовому — спільним Св. Причастям? Чому іменини, уродини, шлюби, похорони, першу Св. Сповідь дітей не обходити — спільним Святим Причастям?

Михайло Кушнір

ХВОРОБА ЛІТЕПЛОСТИ

У "Божественній Комедії" Данте, на самому початку, можемо найти опис походу проклятих, перед самим присінком пекла, приречених, які навіть не мають приступу до властивого пекла. Вони голі, заплакані й залиті кров'ю. По них лазять хроби, їх гризуть цілі рої ос і шершенів.

Данте, який входить до пекла, ведений Вергілієм, запитує свого провідника, хто вони. Вергілій відповідає, що є

"...Це душі, що ні слави,
Ані ганьби в житті не заслужили;
Зате й карається їх рід лукавий.
Їх з ангелами тими ув'язнили,
Які на Бога бунту не здіймали,
Та й Божої не прославляли сили.
Їх, як негідних, із небес прогнали,
Але прийняти й пекло не хотіло,
Щоб грішники за честь того не мали".

(Пекло III — 34-43)

Вергілій ставиться до них з погордою:

— "Не говорім про них, поглянь — і мимо".

На чолі походу несуть хоругов, яка грає на вітрі з мінливою скорістю; це символ мінливости переконань і постави тих людей.

Данте спостерігає їх хвилину і стверджує:

"Я зрозумів, що стогнуть тут від болю
Негідники, які не милі й Богу,
І тим, що божу зневажають волю".

(Пекло III — 61-63)

Між їх провинами Данте називає між іншими — боягузтво (viltate).

Ця потрясаюча поетична візія найбільшого поета християнської літератури дозволяє нам ліпше унаглядити собі опінію, яку мають у світі люди ані гарячі, ані не зимні, а літеплі.

Літеплість — це одно з нещасть сучасної цивілізації. А вже зокрема одне з нещасть українського життя.

Можна сказати, що українські інтелігенти, особливо ж еміграційна інтелігентська громада літепла у великій більшості.

— Вибачте, чи ви є католиком?

— Але ж так, очевидно, я католик.

Але ж так, очевидно. Він є католиком. Він не є атеїстом, не є безбожником, не є — борони Боже — комуністом. Та що ви!

— А до церкви ходите?

— Ясно. Деколи ходжу. До недавна, то я ходив до церкви навіть кожної неділі, але тепер перестав, бо переконався, що священик плете дурниці на проповіді.

— Що таке?

— А от бачите, сказав священик, що католикові не вільно вживати якихнебудь охоронних засобів проти запліднення. Так, пане добродію! Що забагато, то забагато. Розумію, забороняти плід, ну, це ще можна допустити. Бо ніби, дійсно, забивати вже існуюче життя... А при цьому... це заборонене законом, можна наразитися на неприємності. Але охоронні засоби? Я, очевидно, католик і розумію, що священик є від цього, щоб у проповідях накликувати до морального життя. Але розумний священик повинен знати, де є межі — пане добродію — здорового розсудку.

Оце маємо приклад "католика".

Чи є мало таких? Чи це виїмок? Ні, таких є тисячі.

Він постить у Велику П'ятницю, але в ніякому разі не що п'ятниці (адже ж це була б "пересада!"). Він не робить великих гріхів, які, очевидно, є ще заборонені законом, ну і можуть наразити на неприємності. Він не вчинить вбивства, ані правдивої крадежі, ба! він навіть не розведеться з жінкою. Але — пане добродію — таке деяке облегшування собі життя, дещо лінивства, дещо боягузтва, дещо опортунізму, дещо компромісу з сумлінням...

Католик, патріот, на словах: крицева пóстать. Але в суті — м'якиш, слабина, людина без ідеалів і засад, людина, що гониться тільки за гріши, за вигодою, за вживанням життя, за тим, що найлегше, найменш рисковне, найменш вимагаюче характеру, взагалі не вимагаюче посвяти, дисципліни, праці над собою.

Від людей цього типу задихається сьогодні українське життя. І від них загниває ціла західня цивілізація.

В деякому глузді — навіть людина до грунту зла є менше шкідлива від таких літеплих. Бо її провини є ясні, очевидні і тому для людей із нормальними, здоровими інстинктами ті провини являються відразливим прикладом.

Тільки виїмкова людина не відчуває огиди до вбивства, до насилування нелітніх, до грабежі, до крадежі, до зради батьківщини. І тільки виїмкова людина ладна піддатися впливові вбивці, зрадника чи іншого злочинця. Там, де противенство зла і добра є чітке — там легко вдержати високий рівень чесної широкої маси.

Але літеплі люди затирають межу між злом і добром. Вони є теж сновидно — добрі. Але це тільки сповидно. Вони "на Бога бунту не здіймали, та й Божої не прославляли сили". Вони ані не збунтувалися, ані не є вірні Богові; живуть тільки для себе! І за їх прикладом щораз більше число людей починає жити — тільки для себе. Іде за ними молодь. Іде за ними простолюддя. Іде за ними загал.

Людина виразно зла — це принаймні якась скаля характеру. Вона знає, що вона хоче, вона знає на що вона рішена і що робить. Може бути, що вона ближча спасіння, ніж ці літеплі середняки? Вона здає собі з цього справу, ким вона є. І тому в ній може пробудитися сумління. Вона потрапить завернути зі шляху з цею самою рішучістю й відвагою, з якою на цей шлях увійшла. Може вона вже зі собою змагається? Скільки ж комуністів стали гарячими католиками, скільки злочинців і великих грішників стали святими!

Але ці літеплі середняки ніколи зі собою не змагаються, ніколи над собою не призадумуються, ніякого шляху, ні злого ні доброго, не вибирають і жадних сміливих рішень у житті не виносять. Це люди сліпі та сплячі. Як каже Данте: "поганці ті, що жити мали змогу, а не жили". Вони ніколи не жили свідомим і повним життям. Їх гріхи малі і млісні, але теж і їх заслуги є рівні зеру.

Сьогодні світ потребує характерів. Потрібно їх особливо в Україні. І тому мусимо боротися з найбільшим лихом, що розкладає і нищить характери, — лихом, яким є хвороба літеплости. Оцей літеплости, що не бунтується проти Бога, але й Богові не служить. Не бунтується, бо до цього за лінива і за боязлива. А не служить, бо Бога не любить. Не любить взагалі нікого і нічо, крім себе, своєї вигоди, свого зиску і своєї приємности.

НАШ СВІТ

Світ не є житлом-касарнею в дільниці вбогих, із якої б ми могли випровадитися, бо вона вбога. Світ є замком наших батьків, із розвинутою на башті коругвою, і чим гірше з нею, тим менше сміємо її покинути. Не йде тут про питання, чи світ за сумний, щоб його любити, чи за веселий, щоб не любити його, але йде про таке: Коли ми справді якусь річ любимо, то її веселий бік є причиною, щоб її любити, а її сумний — є причиною, щоб її ще більше любити.

Ґ. К. Честертон, "Пригоди віри"

КНИЖЕЧКА ВЕЛИКОЇ ВИХОВНОЇ ВАРТОСТИ

Марія Кузьмович-Головінська: МАРІЯ. — Сценічна картина в 3-ох відслонах. — Українське Видавництво "Добра Книжка", 176 випуск, Торонто 1962 р. Мала 8-ка, 32 стор.

Одним із засобів релігійного та національного виховання української дітвори і молоді поза межами батьківщини є добра книжка, яка має виховні ідейні та мистецькі вартості. Виховання молоді й дітвори залежить від психічного розвитку підростаючих поколінь і від зовнішніх впливів оточення та навчання. Тому й книжка, як виховний засіб дитини і молоді, повинна зміцнювати добрі впливи, а усувати злі впливи оточення молоді.

Нововидана книжечка відомої вже в нас католицької письменниці Марії Кузьмович-Головінської є саме одною з тих, які не тільки своєю літературною вартістю, але й ідейними цінностями є виховною. І хоч вона написана в 1942 р., на втрачає своєї вартости й сьогодні, бо ідея твору — виховання релігійних і національно свідомих українських поколінь — це завжди актуальна проблема не тільки в Рідному Краю, але й у вільному світі.

Українська селянська родина, яка є вірна Богові і любить свій рідний край, тяжкі переживання тої родини в час польської займанщини перед самою другою світовою війною в 1939 р., прихід безбожницьких большевиків на західні українські землі та вивози на Сибір взимі 1940 р., а вкінці важкі терпіння синів і доньок України на заслані на Сибірі — це ті головні сценічні картини книжечки "Марія", що висловлюють велику ідею непохитної віри в Божу справедливість, в допомогу Пречистої Діви та надію, що дух української нації переможе російських большевиків. А символом тої віри, надії й непохитности духа є жінка, мати п'ятеро дітей, яка разом із своїм чоловіком, Андрієм, вказує своїм дітям правильний шлях до їх вічного щастя в небі та до туземного добра рідного народу.

Життя побожної, національно свідомої селянської родини та ті важкі терпіння, що їх доводиться переживати, втрата чоловіка і батька, якого польська поліція запроторює в концентраційний табір у Березі Картузькій, ув'язнення двох доньок під час наїзду НКВД на село, а вкінці важкі переживання матері з двоїми найменшими дітьми на каторжних роботах у Сибірі — це образи, які, наче на фільмовому екрані переходять перед очима читача. Ця книжечка Марії Кузьмович-Головінської може бути одним із засобів для виховання ідейности, сили духа. Головна постать книжки — це не тільки мати колишніх поколінь, вірних Богові, Церкві і своєму народові, вона може бути також символом сучасної матері-виховниці підростаючих поколінь, яка між оточенням, де діють злі впливи, вказує своїм дітям, підростаючим поколінням шлях до власного щастя в небі і до добра батьківщини.

А візія, яку жінка бачить, умираючи на чужій землі, — це візія українських матерей у Рідному Краю і у вільних країнах, що виховують нові покоління тих, які "підуть усі... діти мої"... які проходитимуть міцними лавами борців за рідну Церкву і нарід. Проходитимуть так, як їх виховувала Марія, як їх повинні виховати сучасні матері і поза межами батьківщини.

Тому наша молодь повинна прочитати цю книжку, а наші школи й молодечі організації повинні цю сценічну картину включити в репертуар своїх імпрез.

Степан Конрад
("Шлях")

АПОСТОЛЬСЬКИЙ ЕКЗАРХАТ
для Українців у Франції.

Слава Ісусу Христу!
Париж, 6 вересня 1962.

До
Видавництва ОО. Василіян
у Торонті.

Хвальне Видавництво,

Мені дуже приємно було одержати від Вас цінну книжечку з нашої славної бувальщини написану п. В. Буженком, п. н. Іван Супима.

Цю історичну повість опирає Шановний Автор на християнських католицьких засадах і порушує актуальні в тих часах релігійні питання та насвітлює завжди у провідній верстві нашого народу живуче стремління до одности з Апостольською Столицею, як запоруку повної суверенности української держави.

Дякуючи щиро за цей дарунок до нашої екзархальної бібліотеки, бажаю Видавництву "Добра Книжка" й дальших успіхів у видавничій праці, конечних під цю пору на еміграції, добрих і релігійно-моральних українських книжок, та пересилаю всім працівникам Видавництва Архиєрейське благословенство.

† ВОЛОДИМИР
Єпископ - Апост. Екзарх

СВІТЛО
THE LIGHT
286 Lisgar St., Toronto 3, Ont. Canada

ПОСИЛАЮ (ENCLOSING):

☐ Віднова передплати (Renewed Subscription) $3.00
☐ Нова передплата (New Subscription) $3.00
☐ На пресовий фонд (For the Press Fund) ..... $.....

Ім'я (Name) .....
Адреса (Address) .....
.....

З советського гумору

Вчитель: — Де повісили ви дома портрет Леніна?

— Учень: — Ми не повісили, бо при стінах живуть інші родини. Ми ж мешкаємо на середині кімнати...

Над ранком каменичний сторож стукає від дверей до дверей, але й заспокоює перелякованих мешканців:

— Лиш не бійтесь, товариші, це тільки горить ваш дім!

Партійний промовець годинами торочить про Маркса. — Чи є якісь запитання?

— Мені все ясно, — заявляє один із авдиторії, — тільки я хотів би ще знати, чи Маркс заселений, чи ні...

— Чи знаєте, що "Правда" розписала конкурс на найкращий політичний дотеп?

— А яка нагорода?

— Двадцять літ!

Арештанти між собою:

— Ти збожеволів? Навіщо ти признався, що нелегально дістав цукор?

— Що ж мав я робити? Це ж прокурор сам мені його продав...

Колгоспник хвалиться соціяльним поступом:

— Раніше було тяжче. Я мусів помагати дружині прати біпли. Але тепер інакше. Дружина каже: — Дай мені сорочку і штани, а сам тимчасом кладись до ліжка...

Советський директор фабрики з гордістю пояснює відвідувачеві:

— Першого року ми продукували 5.000, другого — 50.000, третього — мільйон...

— Мільйон? Чого?

Директор показує картку з написом: — "Більше не виробляється".

— Товариші, — викрикає промовець, — до закінчення найближчої п'ятирічки мусітимемо трішки затиснути ремені.

Хтось голосом повним радости і надії:

— Товаришу, а скажіть, де можна дістати ремінь...

Дзюньо

КЛИН КЛИНОМ

— Що ви собі думаєте про дядька Максима, мені байдуже, але я його вельми ціню.

— Тобто?...

— Ціню, тобто, бо він розумна і вдумлива людина.

— Еге ж, може бути — похитував головою трохи недовіркуватий мій приятель Авксент Комиш, як ми сиділи під широким омбу, тут же біля церковної місіонської дороги й спочивали.

— Ні: невже ж може бути, але таки справдісько і є! Бач, із думки не сходить його слово, яке я почув уже рік буде, коли то отой червоний багач Тимотей Пожарчук виїздив на родіну.

Авксент мовчав і чекав на дальшу розповідь, а я не барився:

— Ото пригадуєш, тоді, це була неділя, а Тимотей справляв прощання з сусідами та земляками, які не могли чи не хотіли повертатися разом з ним, хоч неодин із них старий польський паспорт заміняв на той із серпом і молотом.

— Угму...

— Я тоді якраз вертався з каплиці, що на Маснюковім, бо наш священик якось випало правив тої неділі Службу Божу, і по дорозі наздігнав старого Максима. Він теж був у церкві, тільки скорше виїхав додому. Порівнялись ми, а обидва були верхом, то й завели розмову то про це, то про те. Аж отам коло Висоцького шакри, на горбку, чуємо грає музика. То Пожарчук прощався з капіталістичнісю недолею. Мене взяла досада. Але дядько Максим був цілком спокійний. Навіть не замічав моїх дотинків на адресу дурисвітів, що так безмежно використовують наших дядьків останньою брехнею. І це мене трохи обійшло. Кажу:

— Дядьку Максиме, що ви такі наче та скала над річкою Куняпіру, чи ж вас не болить отака наївність наших людей!?

— Та воно, сказати б, і болить і не болить. Щось як операція і боліти болить і робити її треба.

— Не розумію вас, дядьку!

— Та то бачиш так найкраще!

— Що найкраще? Що він їде лисому в зуби? Вже мало тих наших спантеличених дядьків розкуркулили і заморили голодом і знищили? То ще треба його там!?

— Ти не скачи передi мною старим, але кажу тобі, що так найкраще, бо клин клином вибивають...

Тут Авксент засміявся: а бач, чого тобі старого чіпляти!

— Е чекай, на тім ще не кінець.

Прошу далі пояснень у старого, а тоді він: — То так, бачиш, Пожарчука і йому подібних ніяким способом не переконаєш, що це таке комуна і що вона з собою несе. Ти, гадаєш, що я йому не говорив? Або другі не казали? А скільки не переконував його Микитин Степан, той, що був у повстанцях, і приїхав вже по цій війні до Аргентини. Та й брат Пожарчуків писав, що багато речей тепер бракує і просить помочі, бо діти голі-босі. Але що, коли консул чи якась там агентурна юха сказала, що твоєму братові зле, бо він видко саботує радянське будівництво, а може й колаборантом був. А совєтська власть не панькається. А ті новоприбулі, то вони так мусять говорити про Радянський Союз, бо вони втекли перед заслуженою карою за свої злочини. На їх руках кров!... Казав я йому: Почекай ще, хіба ж тобі тут аж так зле? 5 гектарів чаю, 4 дзерби, стадо худоби, дві шакри, сушарня на чай і на дзербу, муровані будинки, каміон, трактор, тощо. Та де, як горохом об стіну...

— Ну то з того всього: Пожарчук поїхав і крапка!

— Отож то і є, що не крапка, але справдилися слова дядька Максима: клин клином вибито і так вибито що ну!...

— О, то мусить бути цікаво! Розказуй що далі.

— Далі так: поїхав Тимотей, люди побесідували, одні пожаліли, другі позавидували, а треті посмішковували собі під носом:

Листа довго не було: так із-пів року. А там і приходить лист і знаєш до кого?

— А мені на що знати? Вистачить, що ти знаєш, то й мені скажеш!

— До... дядька Максима.

— Певне, щоб на родіну їхав?

— Чекай, не перебивай!

— Дядько Максим листа не відкривав, а таки просто до мене каже: слухай, мой, заложімся, що Пожарчук пише: чи кличе на родіну, чи признає мені рацію. Я сам уже хотів ставити на першу можливість, але потім зміркував, що в таку кризу не йде так за про нїщо кинути 200 пезів на тузін пляшок пива. Та й кажу: в мене нема звичаю закладатися. Тоді дядько Максим розпечатав листа і почав помалу читати. Звичайно початок кожного листа з-під Совєтщини починається: Слава Ісусу Христу! (Бач, чого священики не могли навчити, це товариші зробили!) А там Тимотей щиро здоровить Максима та заявляє, що тепер він став такий, як і дядько Максим і з словного комунізму перейшов до дійсного. І що дядько Максим так докладно цю систему описував був колись, що навіть сам Маркс і Енгельс у приступі найбільшої щирости не описали б суті комунізму так реально, як це зробив він...

— То справді клин клином вибито — потвердив Авксент, а я додав:

— Комунізм лікується тільки таким способом!

Федір Одрач

НАД МЕД РІВЕР

Ще минулого року я знав, що на захід від Шпакової садиби десь у хащах пливе невеличка Мед Рівер. Я намовляв своїх компаньонів по рибальству вибратися туди, але не було охочих. Тож весною цього року я таки наважився сам шукати таємничої річки. Мені пан Шпак пояснив кудою найлегше до неї трапити.

— Підете он тою лукою до лісу, скрутите трохи на північ, потім знов на захід, потім побачите велику галявину, за галявиною чагарник, і там Мед Рівер.

Пояснення ці, як відомо, не надто були образні; я тільки в одному був певний: що треба мені тримати курс на захід, іти, іти поки не загородить мені дорогу таємнича річка. З вудками, з рибальською торбою, я вирушив на розшуки. Блукав по лісі, по мочарах яку годину, і нарешті таки надибав річку. Гадюкою вона вилася в берегах. Річище її не було рівне: в одному місці цілком плитка, в іншому творила глибокі ями. Закинув я вудки, чекав з годину і вловив тільки сакера. Кинув його назад у воду і пробивався хащами в низовиння. Ще раз закинув вудки, теж без бажаних наслідків. Аж бачу — річку перетинає боброва гребля. Перебрався я нею на той бік і спробував щастя на ширшому плесі, куди то гналася вода з-над греблі. Чекав з годину, мріяв, що ось ось потягне вудку фореля чи судак — але мрія моя була даремна. Потойбічним берегом подався я ще в низовиння; манило мене друге річкове плесо з лагідним берегом, покритим чистим вогким лесом. А тут чекала на мене несподіванка. На глейкому ґрунті помічаю якісь звірячі сліди; були завбільшки моєї долоні, патлаті відтиски, з пазурями. Це були ведмежі сліди. Свіжість їх налякала мене. Може грізний бурмило десь за стозбурем причаївся і ось-ось зареве бовсим голосом, зведеться на задні лапи і кинеться на мене. Я мерщій прямую до греблі, перебираюся на другий бік і поспішаю лісом до дороги, що біжить побіч Нотавасага Рівер. І саме, коли я щасливо вибрався з лісу, пригадав, як то колись пан Шпак упевняв мене, що неподалік його фарми інколи плентаються ведмеді. Я тоді, пригадую, не заперечив моєму приятелеві, але в душі не повірив у наявність ведмедів між двома річками — Мед і Нотавасага. Але тепер уже не міг я сумніватися. Коли я потім розповів панові Шпакові, що я бачив, він ніби досвідчений мисливець дав мені пояснення.

— Вони завжди навесні підходять сюди з півночі в пошуках за поживою. На літо мандрують знов на північ, де багато різних лісових ягід.

І ось тепер мені хотілося ще раз порибальчити

Чеський гумор

У Празі викрикує продавець газет: — Москалі висадились на Місяці!

Радісні голоси з вулиці: — Чи всі?

Польський гумор

Автентичне оголошення у варшавському клюбі атеістів:

"Відчит на тему "Чи існує Бог" відкладається на другий тиждень з того приводу, що в найближчий четвер припадає Різдво Христове".

Продовження повістей п. н. "Замок Янгола Смерти" і "Листи Никодима" прийдуть аж у наступному числі.

Редакція

на Мед Рівер. Саме з Торонта пан Соколик привіз мені живців і я вирушив з усіма рибальськими причандалами туди, де я вже був весною. Моя передбачлива Кляра не забула всунути до моєї торби спорскувач проти комарів. Коли я тільки минув уже відому мені луку і почав заглибльовватися в ліс, мене темною хмарою обліпили москіти. Прилипали до обличчя, до рук, жалили крізь штани в ноги, дзижчали люто, й нахабно поза вухами. Я відразу ж почав "обплювати" себе неприємною для комарів рідиною. З пару хвилин дали мені спокій, але потім знов почали напастувати. І так то моє ломотання по хащах позначалося частими зупинками і розпачливим спорскуванням не надто й приємної для моїх ніздрів рідини. Аж он, нарешті й галявина. Пригадую, я сюдою вже йшов весною, коли ще не було взагалі комарів. Тепер тут густим ланом височить якесь підозріле зілля, що цвіте блакитним цвітом, і в дечому нагадує європейську кропиву. Я занурився в неї, щоб скоротити собі дорогу і швидше добратися до річки. Але ледве я почав у ній торувати собі прохід, почала вона мене жалити в коліна, в руки. Їдкі колючки з її листя вгризалися в ноги крізь штани, обпікали мене вогнем. Тут уже й мови не було, щоб відганяти комарів спорскувачем, треба було вважати, щоб руки не діткнулися до кусливого кропив'яного листя; я йшов тепер черепашою ходою, обережно розгортав напастливу ростину гумовими чобітьми, ставлячи стопу навсякіс. Крок за кроком я ближче і ближче до річки. І ось вона, закучерявлена дикими вербами, якимись колючими кущами, ніколи не кошеними високими травами. Упізнав місце, де я весною вловив сакера. Тепер води тут було не більше одного фута. Кропиви вже тут нема, зате комарі по давньому лютують та вихряться. Знов і знов спорскувач "іде в рух". За низьким чагарником помічаю зломлену гілляку високої верби. Пригадую, що під нею гребля перетинає річку. Але раптом мої ноги на щось наткнулися. Дивлюся, аж це величезна черепаха. Висунула гидкий писок з-під панциря і сичить до мене по гадючому, показуючи дрібні зуби. Мене відразу ж обхопило морозом. Мерщій утікаю від неї, і я вже коло греблі. Хоч води в річці малувато, але плесо тут доволі глибоке. Дряпаюся на греблю, розташовуюся, нанизую на гачок живця і закидаю вудку. Поплавець злегка подригує на поверхні. Аж раптом прудко пірнув він у воду. Я попускаю жилку і знаю, що це щупак. Хвилина, ще одна і підсікаю вудлищем. Чую в руках борсання риби. Підтягаю її до берега і викидаю сіткою в прибережну траву двохфунтового щупака. Нанизую на гачок ще одного живця, закидаю на річкове плесо і сиджу на греблі в тіні верби. Холодком тут віє і чомусь не видно комарів. Але поплавок на воді наче задубів. Сиджу з пів години з утупленим поглядом у плесо і чекаю на чергового щупака. Не квапиться атакувати живця. Аж за мною, на гілляках верби, раптом почали кричати якісь пташинки. Стріпують крильцями і жалісно скрегочуть. Прудко повертаюся до стовбура і помічаю: дряпається ним угору ласичка, так званий "візель". Видимо знюшила пташине гніздо, де пташенята. Хоче висмоктати їм кров. Шпурляю в неї ломакою. Тваринка миттю стрибає із стовбура в траву.

Звиваю вудку і прямую в верхів'я. На невеличкій річковій углибині ще закидаю вудку і знов щастя не цурається мене. Викидаю на берег ще одного щупака.

Сонце вже повисло над західнім обрієм, коли я вирушив додому з-над Мед Рівер. Рухався на "Шпаківку" вже іншою дорогою. Брив височенними травами, ноги мої вгрузли в торічну траву, ніби в подушку, зелена, цьогорічна трава сягала мені голови. Потім знов ліс, знов пекуча кропива, справжня галич комарів. Коли б моя Кляра побачила, якими то "стежками-переходами" я йду, назвала б мене нерозумною людиною. Одне тільки в мою користь: тіло моє не вразливе на вкушення комарів. Коли б ця тьма куслива добралася до моєї дружиноньки, напевно верталася б вона від Мед Рівер опухла та покалічена. Пригадую, ще торік я дивався на дику природу з моїм знайомим магістром Б. Це незвичайно витривалий рибалка. Любив "промишляти" над річкою з голою головою. Під вечір, коли ми зійшлися коло його авта, голова його від пухлини наподібнилась до гарбуза, чоло було всіяне "бугорками". На які то небезпеки наш брат-рибалка податний, аби тільки "засмакувати" рибальських пригод!

Вернувся я на Шпакову оселю не з порожніми руками. Пан доктор одобрююче кивав головою і натякав, щоб завтра разом піти на Мед Рівер.

— Яка ж ваша відпорність до комарів, пане докторе? — питаю і думаю: "Коли б ви знали, пане докторе, як дорого мене коштують ці дві риби, напевно намовили б зятя, щоб поїхав до Торонта і на жидівському ринку купив пів туженя щупаків."

— Комарів я, шановний пане, трохи побоюся, — щиро признається пан доктор. — Їхня їдь викликує в моєму тілі реакцію, внаслідок чого пухлина неминуча.

— Коли б ви, пане докторе, вирушили туди зі мною, мав би вас на сумлінні. Там справжнє пекло для тих, що мають делікатне тіло.

— А от ви якось не надто потерпіли.

— Я, пане докторе, дитина поліських боліт. Звик до цієї літаючої напасті; реакції в тілі, я

то ви кажете, не видчуваю. Ну, а як же вам сьогодні рибалчилось?

Насупив сиві брови і показав рукою під помпу, на велику пластикову миску.

— Там мій улов, пане!

Я підійшов до помпи і поглянув у миску. Плавала в ній черепаха двох долонь завбільшки.

— Для мене, правду кажучи, ніяка потіха з цього паскудства, зате внукам моїм розрада. Засипують мене питаннями: що, мовляв, вона їсть, де "спить", де зимує. Запитанням не було кінця, мусів я з годину їм пояснювати дрохи додаючи власної уяви.

Я ще з першого дня помітив, що пан доктор ловить рибу в озерці на старомодні вудки з довгими бамбусовими вудлищами без рольок. Звичайно, такими вудками важко щось вловити в річці, бо ними не можна закинути далеко жилку. Я й сказав йому, що причиною його невдач з більшою рибою — невідповідні вудки.

— Маю я й добру вудку, пане, — трохи таємним голосом каже мені. — Моя Оксана на мої уродини зробила мені несподіванку. Тридцять долярів її коштувало. Ролька фірми "Шекспір", вудлище солідне, жилка міцна. Лежить у мене на сховку і чекає слушної хвилини. До дії її включу аж на Гоні Гарбор, куди то ми вирушаємо зі Шпаківки за тиждень. Там беси, пане, щупаки, судаки. Там рай для рибалок. Є такий місток, з нього закидай вудку в озерну глибінь і чекай на дзьобання риби. Га, там я свого "Шекспіра" обновлю".

Я на Гоні Гарбор був ще торік з кілька разів. Справді це вимріяне місце для рибалок. Потім пан доктор показав свій уродиновий дарунок. Так, це був оригінальний "Шекспір", так званий спінінг, критий бляшаною "копулкою". Ним можна шпурляти жилку дуже далеко.

— А от минулого року мені забаглось на Гоні Гарбор закинути вудку за містком, із каменя. Стою отак на ньому і тримаю в руках вудлище, аж раптом щось як потягне жилку, як сіпне вудлищем; я втратив рівновагу і мало сторчма головою не полетів у воду. Але дяка Богові, за мною стояв зять, вхопив мене за плечі і не допустив до нещастя. А тут, пане, — кивнув головою в бік річки, — перед вашим приїздом короп мало що не потягнув у воду мою вудку. В останній мент ухопив я за держака. Жилка лопнула, короп, видимо, був завеликий.

Так то минали всім нам дні на оселі мого приятеля. Я кожного ранку вирушав на річку перед сходом сонця. В цю пору, звичайно, ранкова прохолодь лягала над водяною стрічкою, синювата мряка розрідженими віхтями повзла над водою і тоді на потойбічному березі, в лісі, сумовито обзивалася якась пташинка. Спів її в дечому нагадував мені українських ластівок. Колись отак лежиш на сіні, в клуні, а над тобою десь під очеретяним дахом, на причепленому до лати гнізді, щебече ластівка. Та спів цієї невідомої для мене пташинки за річкою навіває якийсь сум. Наче б це крилате малятко прибуло сюди з півночі і своїм убогим співом нагадує про вічні сніговії, про морози, про пустків'я, де людей нема. Аж раптом щось зашаруділо під потойбічним кристалтим кленом у кущику, і з нього виринув ракун. Нюшить прибережну траву, незугарно, ніби ведмідь, спускається схилом до води і хлепче її по-котячому. Пухнастий хвіст у поперечні смуги, очі обрамлені чорними цятками. Передні лапки коротші, задні довші, посувається трохи подригуючи. Здавалося б вайлувате створіннячко. Але коли перед ним небезпека, тоді з нього прекрасний плавець, незвичайний "дряпун" по дереві. Пан Шпак твердить, що живуть вони в норах, у потойбічному лісі.

Для мене справжнє блаженство ловити рибу

ЛІТУРГІЙНИЙ СОЮЗ

ПІД ПОКРОВОМ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО

Чи Ви вже стали членом Літургійного Союзу під покровом св. Василія Великого? Цей Союз повстав пару років тому назад при манастирі ОО. Василіян у Мондер, Альберта, Канада.

Із пожертв членів Літургійного Союзу має повстати в найближчому часі велика каплиця при матірньому домі ОО. Василіян у Мондер, де виховуються майбутні василіянські священики-місіонарі і їх брати-помічники.

За всіх дотеперішніх і майбутніх жертводавців Літургійного Союзу відправляються і на майбутнє будуть відправлятися Служби Божі в манастирі ОО. Василіян кожної середи в місяці. У тих Службах Божих можуть користати не тільки жертводавці, але теж померші члени їх родин, що їх список вони передають до манастиря ОО. Василіян у Мондер.

Тому записуйтеся в ряди Літургійного Союзу, користайте з його духовних благодатей, а своєю пожертвою причинайтеся до виховання молодого покоління монахів-місіонарів.

Свої пожертви, запити чи листи шліть на адресу:

BASILIAN FATHERS, MUNDARE, ALTA, CANADA

до схід сонця. Довкола скрізь тиша, зрідка проріже її тендітний голосок пташинки, нарушить тишу прудкий виплеск риби з води, десь у гущавині щось протяжно заскавулить, і це либонь сова, чи щось інше. А червінь на східньому обрії побільшується, підповзає вище і вище, і нарешті вирине з-над лісу округла вогниста куля, — це сонце, це зрив життя природи і людини. І тоді якраз хочеться мені звивати вудки і йти додому, тоді вже не може бути заворожена тиша з потойбічними таємничими скавулінням та сумувитими поодинокими щебетами крилатих створінь з півночі.

ЕТНІЧНЕ ДИВО

Добре зробила федерація т. зв. етнічної преси, що запросила д-ра Г. Г. Сандерсона, президента Манітобського університету, на промовця, та недобре, що, вислухавши його розумних уваг, не зробила логічного висновку насамперед для себе.

Канадці англосакського роду уважають, що назва "етнічна група" стосується до всіх інших, крім них самих, — сказав д-р Сандерсон одної суботи у Вінніпегу. На думку ж президента Манітобського університету, тільки індіяни не є етнічною групою Канади.

Якщо всі мови в Канаді, крім індіянських діялектів крі і нутка, мають етнічний характер, то чому дехто зве етнічними **тільки** українські, італійські, польські, німецькі газети? Якщо **всі** громадяни Канади належать до тієї чи іншої етнічної групи, то чому дехто вперто обмежує назву "етнічні групи" **тільки** до українців, італійців, поляків, німців? Такі вчені назви, як "етнічна преса" і "етнічна група" здаються нам невідповідними і дискримінаційними. Пора б, отже, покласти край цьому етнічному диву.

Хто обороняє назву "етнічний", той не знайде допомоги в словнику. Вебстер подає різні значення слова "етнічний", такі різні, що жодне з них не може стосуватися **виключно** української та інших національних груп у Канаді.

Живе слово живих людей цікавіше від Вебстера. Тому один з наших співпрацівників зробив таку пробу: п'ятьом чи шістьом людям поставив два питання: що значать слова "етнічна група"? Чи подобається вам ця назва?

Усі люди, яким були поставлені ці питання, закінчили в Канаді середні чи університетські студії. Був між ними теж один редактор англомовної газети.

Відповіді були більш ніж дивні. Тільки одна людина сказала, що назва "етнічна група" подобається їй; усі інші визнали її за дискримінаційну. Ніхто абсолютно ніхто не знав, що "етнічна преса" — це преса, яка друкується неанглійською і нефрацузькою мовою.

Характеристична була відповідь редактора англійської газети. "Не знаю точно, що значить 'етнічна група'; пригадую, що один з репортерів Сі-Бі-Сі вилетів з посади за те, що назвав французьких канадців етнічною групою."

У чому ж, власне, справа? Справа в тому, що колись багато хто канадцями вважав тільки людей англосакського роду. Французькі канадці в дечиїх очах були громадянами другої кляси. Всі інші були "чужинці", а їхня преса — "чужомовна". На зміну "чужинцям" і "чужомовній пресі" прийшли в останніх роках "етнічні групи" і "етнічна преса".

Треба нарешті зробити ще один крок уперед і, замість етнічних груп, говорити про національні групи Канади. Звичайно, є в Канаді національні групи великі і малі. Це, однак, не може бути виправданням для продовжування невідповідної назви "етнічні групи".

Накінець, управі федерації "етнічної преси" варт пригадати, що в Нью-Йорку існує American Council for Nationalities Service. Це — пресове бюро для неангломовних газет у ЗДА, яке якось обходиться без етнічного дива.

("Українські Вісті")

Першоякісне молоко — у пляшках і картонах — знаменитну гуслянку, різнопроцентову сметанку, квасну сметану, сир, масло та незрівняної якости морозиво доставляє домів і до крамниць.

УКРАЇНСЬКА МОЛОЧАРНЯ
GREEN VALE DAIRIES LTD.
3156 DUNDAS ST. WEST
Telephone: RO 7-1728

КУПЛЮ КНИЖКИ давнішого видання, також збірки поштових марок. Подайте, що маєте й за кільки на адресу:
А. МОСН
6 Churchill Ave., Toronto 3, Ont. Canada

Треба усвідомити собі, що держава без релігії не може мати моральної чесноти чи порядку. Від релігії залежить формування усіх для справедливости, любови й послуху справедливим законам.
Папа Пій XII

о. Севастіян Сабол, ЧСВВ

БАГАТО ЛЮДЕЙ ЗАПИТУЄ...

Я вже доросла людина і живу з моїми батьками. Іхнє подружжя дуже нещасливе і через те між ними багато сварок і прокльонів, у яких часто падуть дуже брудні слова. До того вони дуже недбалі в своїх релігійних обов'язках. Тож мені дуже тяжко приходиться шанувати їх, а ще тяжче їх любити. Чи я провинююся проти 4-ої Божої заповіді, коли таке почуваю?

Божу заповідь, яка приказує нам шанувати батька й матір, можна прирівняти до заповіді, яка каже нам любити нашого ближнього. Заповідь любови ближнього вимагає, щоб ми щиро бажали добра нашому ближньому, але вона не вимагає того, щоб ми з почуванням любили його. Для багатьох це було би просто неможливе.

Хоч які може негідні ваші батьки, все ж таки вони є вашими батьками, що дали вам життя, виховували вас, як уміли, та дали вам можливість осягнути рівень духової культури, на якому ви тепер. Через це вони заслуговують на вдячність із вашого боку, а також і на пошану. Почування огірчення до них, через їхню негідну поведінку, — це зовсім природна річ і таке почування ще не є гріхом. Можна ненавидіти зла, якого хтось допускається, а при тому щиро любити особу, що робить те зло. Можна комусь тяжко дорікати за його гріхи, а при тому щиро бажати, щоб він поправився й почав жити правдивим християнським життям та в тому знайшов задоволення і щастя. Тому дитина повинна завжди молитися за своїх навіть негідних батьків, щоби Бог дав їм ласку опам'ятатись і повернутись на дорогу Божих заповідей. Молитва за них — буде найкращим виявом вашої правдивої любови і правдивої пошани до негідних батьків, хоч у почуваннях тяжко приходиться вам любити їх чи шанувати. Дитина повинна також дати їм усю можливу поміч, коли вони в потребі. А вже найбільше повинна давати їм добрий приклад правдивого християнського життя. Добрий приклад впливає на людей сильніше, ніж ми думаємо.

Які відпусти можна дістати за відмовлення вервиці?

За відмовлення вервиці можна дістати такі відпусти:

1. 5 років відпусту дістаємо за кожне відмовлення 5 десяток;

2. 10 років відпусту можна дістати, коли відмовимо 5 десяток на вервиці спільно з другими людьми, приватно чи прилюдно, напр. у церкві;

3. Повний відпуст зискуємо кожної останньої неділі в місяці, якщо та сама група відмовляла вервицю спільно принаймні 3 рази в тижні через цілий місяць. До того, однак, треба ще Св. Сповіді, Св. Причастя та відвідин церкви.

4. Повний відпуст зискуємо також, коли відмовляємо вервицю перед Найсв. Тайнами в церкві чи в каплиці. Але і тут треба Св. Сповіді, Св. Причастя та відвідин церкви.

5. У місяці жовтні ("місяць вервиці") вірні, що мовлять бодай 5 десяток приватно чи прилюдно, можуть зискати: а) щодня відпуст 7 років; б) повний відпуст, якщо відмовляли вервицю бодай 10 днів, але до того ще потрібна Св. Сповідь та Св. Причастя.

Такі відпусти зискуємо, якщо вживаємо звичайно посвяченої вервиці. Якщо ж маємо вервицю посвячену священиком, що має особливі повновласті й привілеї, напр. ОО. Місіонарі під час місій і реколекцій, тоді, крім вище наведених відпустів, можемо зискати ще наступні:

1. Відпуст Хрестоносців, 500 днів за кожне Богородице Діво, хоч би й не відмовили цілої вервиці;

2. Апостольський відпуст 3-ох років за відмовлення 5 десяток;

3. Відпуст св. Домініка, 5,500 днів за кожних 5 десяток;

4. Відпуст св. Бригітти, 5,500 днів за кожних 5 десяток.

Всі ті 4 останні відпусти можна зискати нараз, відмовляючи одну вервицю.

Відпусти вервиці тратимо, коли продаємо вервицю, або також, коли більша частина зерен вервиці стратиться.

Коли хтось очевидно тяжко кривдить ближнього на честі, а інші, що слухають того, знають, що все те злобна брехня, а все ж таки не стають в обороні покривдженої особи, то чи не стаються вони так само винуватими в тяжкому гріхі, як і той, що очорнює?

Очорнювати когось, себто говорити про ближнього неправду, свідомо приписуючи йому гріхи і злочини, яких він не поповнив, майже завжди є тяжким гріхом і тяжкою шкодою для чести ближнього. Є воно тяжким гріхом, бо таке очорнювання майже завжди походить із злоби, щоб знищити добре ім'я ближнього. Добре ж ім'я, честь і пошана в людей, це найбільший скарб кожного.

Однак також і ті, що прислухуються таким очорненням, часто допускаються тяжкого гріха, а саме: 1) якщо слухають очорнення з такою охотою і зацікавленням, що це заохочує оповідача дальше очорнювати; 2) якщо самі радіють у душі з того, що ближньому оце діється тяжка кривда і шкода на честі; 3) якщо, слухаючи очорнення, вони не противляться такій розповіді, хоч легко могли б їй перешкодити, переводячи розмову на іншу тему, або заявляючи просто й отверто, що все те — тільки видумка і брехня.

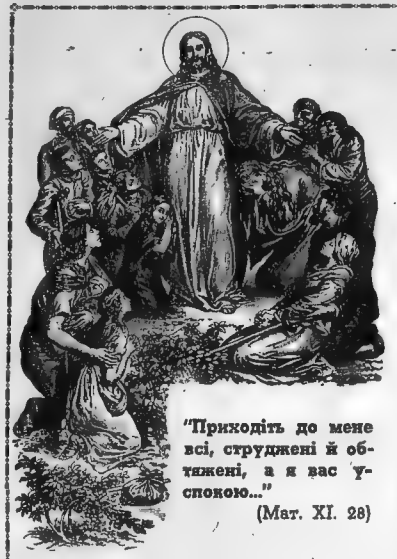

"Приходіть до мене всі, струджені й обтяжені, а я вас успокою..."

(Мат. XI. 28)

ПОДЯКИ

Складаю щиру подяку за вислухані молитви св. Францові з Асізі, братчикові Андрієві, Митр. Андрієві, св. священом. Йосафатові, св. Терені від Дитятка Ісус і св. Юді Тадеєві.

Ярослава Цегельська, Клівеланд

Складаю найсердечнішу подяку Найсвятішому Христовому Серцю, Матері Божій Неустаючої Помочі та Слузі Божому Митрополитові Андрієві за вислухані молитви.

О. Овсянецька

Дякую Всемогутньому Богові й Преч. Діві Марії за щасливе визволення моєї Дружини й дитини з-під большевицького ярма.

О. М. — Торонто

Молитва за Вселенський Собор

(подана в "Осерв. Ром." дня 7 жовтня 1960).

Божественний Душе, посланий Вітцем в ім'я Ісуса, Ти що спомагаєш і непомильно ведеш Церкву, вилий повноту Своїх дарів на Вселенський Собор.

Господи душ, найсолодший Потішителю, просвічуй наших Єпископів, які в сердечну відповідь на заклик Римського Архиєрея зберуться на торжественний Собор.

Дай, щоб цей Собор приніс рясні овочі:

щоб світло і сила євангелія щодень більше розростались у людській суспільності;

щоб католицька релігія та її місіонерський розмах набрали нової сили;

щоб осягнено глибше пізнання наук Церкви та спасенне скріплення християнських обичаїв!

Найсолодший Посітителю душ, закріпи нашого духа в правді, серця ж наші послушними зроби, щоби постанови Собору знайшли в нас великодушне прийняття і старанне виконання.

І ще просимо Тебе про овечок, які не є вже більше в одинокій вівчарні Ісуса Христа. Вони славляться іменем християн. Дай, щоб вони могли знайти вкінці одність під одним Пастирем.

Повтори в наших днях свої чуда, гей би в другій П'ятдесятниці, і вчини, щоб свята Церква, ціла зібрана в найгарячішій молитві довкола Марії, Матері Ісуса, та під проводом Петра, стала царством Божественного Спасителя, царством правди, справедливости, любови й миру. Амінь.

(Відпуст 10 літ тим, що відмовлять цю молитву сокрушеним серцем. Повний відпуст за звичайними вимогами тим, що її відмовляють щодня продовж цілого місяця. Апост. Пенітенц. 23/IX. 1959).

Дозволяється друкувати.
Ч. Орд. 163/61.

† ІСИДОР, Єпископ

ПОСМЕРТНИЙ СПОМИН

у другі роковини смерти Василя Дубаса

Нашого дорогого Батька й Мужа ми завжди з любов'ю згадуємо. Про нього пам'ятаємо в наших молитвах.

Жінка Анна й діти

ПРОСЯТЬ МОЛИТОВ

За видужання з душевної депресії — **Леонід Чировський.** — За привернення згоди й миру в родині. **А. Ш.** Два дол. на Службу Божу — **Софія Х.**

Деколи, однак, таке слухання очорнення буде тільки повседневним гріхом, а саме: 1) якщо могли б ми перешкодити такій розмові, але дуже тяжко нам це зробити, бо це викликало б великий гнів і пімсту збоку того, що очорнює, або це було б великим пониженням для нього в товаристві; 2) якщо ми добровільно прислухуємось очорненням у менше важних речах і не заперечуємо їх, хоч легко могли б це зробити, напр. перериваючи таку розмову й переходячи на іншу тему.

Але жадного гріха не допускаються ті, що хоч і слухають очорнення, слухають його пасивно й неохоче, даючи пізнати, що вони не люблять такої розмови й не похваляють її. Поставитись отверто проти людини, що очорненнями кривдить ближнього на чести, деколи дуже тяжко, а то й неможливо, особливо, коли більше осіб є в товаристві. Тому найкращим способом у таких випадках є: відійти з товариства, виправдуючись якоюсь орудкою, або старатись у відповідний момент змінити тему розмови, зачинаючи розповідати про якусь цікаву новину; або змовчати взагалі: не перечити, ані не притакувати, але виразом свого обличчя дати пізнати, що ми не любимо такої розмови.

Священик говорив у нас на проповіді, що як хтось винен комусь гроші (позичені, або вкрадені), а відкладає те звернення довгу на довгий час, то через те він допускається нового, додаткового гріха. Але ж чи не можна звернути ті гроші колинебудь, хоч би і по довгих літах? Та й чи хтось мусить звернути вкрадені гроші точно тій особі, у якої вкрав, чи може дати їх на добродійні цілі, щоб не виявити себе й не мати з того неприємности?

Зворот позичених чи вкрадених грошей, або взагалі направу вчиненої комусь матеріяльної кривди називаєго реституцією, себто зворотом, відшкодуванням. Позичені гроші ми повинні віддати якнайскоріше, як тільки маємо можливість віддати. Подібно також і незаконно присвоєні гроші. Відкладати зворот довгу, коли маємо можливість вирівняти його, є нечесне, а то і грішне, якщо в тому є більше недбальство. Хоч які важні видаються нам інші потреби, на які мусимо видати гроші, зворот довгу завжди стоїть на першому місці. Хто відкладає таку реституцію все на пізніше, звичайно, не має щирої і доброї волі вирівняти свій довг. Може і вмерти, не полагодивши такої важної справи. Треба пам'ятати також і на те, що гроші можуть поступово тратити на вартості. Сьогодні позичені 100 долярів через кілька літ можуть мати половину вартости і тому, коли б ми після довшого часу звертали нашому вірителеві тих 100 долярів, ми могли б тяжко скривдити його, особливо, коли він опинився в біді. Подібне мається також із грошима, що їх хтось незаконно собі присвоїв.

Хто ж украв гроші, то, хоч як це прикро, мусить віддати їх тому, в кого вкрав. Усе ж таки ніхто не є обов'язаний виявляти свою особу і через це обвинити себе в крадежі. Тому до полагодження такої делікатної справи можна вжити посередника і через нього передати гроші. Багато є випадків, що люди через священика вирівняли свої довги. Ані священик не знав, хто дає йому ті гроші для реституції, ані той, кому їх повернено, не знав, від кого вони походять.

Якщо однак довжник ніяким способом не може звернути такого свого довгу без виявлення себе й засоромлення, якщо не знає людини, в якої вкрав ті гроші, або вмер той, у кого вкрадено і не знати, де живуть його діти чи дружина, то в таких випадках і тільки в таких випадках довжник може віддати ті гроші на добродійні цілі й таким способом позбутися тягару, що тяжить на його сумлінні. В таких випадках найкраще є дати на Служби Божі за того, кого ми так тяжко скривдили.

...У нас не криза письменства, а криза письменників — дрібних продажних людців...

...Ох, хахол! Навіть у націоналізмі не можуть піднестися над Просвітою! Україна! А далі! В якому концерті і який інструмент гратиме? Все у нас співи, хори, а опери немає, немає синтези, а як є — то синтеза спільного котьолна, синтеза політграмоти, Дивничів, Багряних, слов'янства...

Леонід Мосендз, Листи

Церква завжди повна любови й доброти для людей у заблудах, але і вірна словам свого Основника, який сказав: "Хто не є зі Мною, той проти Мене" (Мат. 2, 30), не може залишити свого обов'язку викazувати заблуди отих "вовків брехень" (Йов 13, 3), які мов вовки в овечій шкірі (Мат. 7, 15), які виступають провісниками й торувічими, нові кращі, часи; не може не стягати з них маски та не напоминати своїх вірних, щоб не дали себе обманути фальшивим обіцянкам.

Папа Пій XII у радіопромові на Різдво 1947.

о. В. Целлер

ЙОСИФ – ПРООБРАЗ ХРИСТА

На цьому місці, залишім описувати історію Йосифа та порівняймо його життя з життям Того, що був далеко важнішим для існування людського роду. Цей другий Йосиф також отримав імення: Спаситель світу.

Христос, як і Йосиф, мусів зносити ненависть своїх братів. Його також продали наче невольника. З нього також здерли одяг, але коли Йосифів одяг намочили кров'ю ягняти, Христовий був насичений тільки одною барвою: кармазином крови, що плила з Його тіла. Христова хресна дорога, як і Йосифова, встелена була фальшивими обвинуваченнями, в'язницею, і гробом... Але як Йосифове визволення прийшло найбільш несподівано, так і Христове Воскресіння було нечуваною подією для темних сил смерти, що пильно берегли приваленого каменем гробу.

Є ще одна подібність: пригляньмося їй, як приглядаємося подібності двоїх людей — порівнюючи їхні світлини.

ЄГИПЕТСЬКІ ШПИХЛІРІ І ХЛІБ ЖИТТЯ

На першій бачимо блискучо біле склепіння єгипетського шпихліра, де жидівський міністер із Фараонової палати розділює хліб безконечній черзі чоловіків і жінок. Поруч нього стоїть ряд Фараонових службовиків, які безупинно наповняють коші хлібом. Сонце гарячими промінняими освічує землю а люди мовчки підходять по хліб. Йосиф правою рукою благословить, передає хлібину і шепотом вимовляє молитву. Відпоручник Бога спасає різних людей від нещастя голоду.

На другому образі бачимо на галилейському узбіччі молоду Людину, що хоч недавно появилась на овиді, то вже зуміла притягнути увагу величезної юрби. Одного разу така юрба, яких 5.000 душ, зібралася послухати нової науки. Було це цікаве зібрання, люди різного віку і звання, різного національного походження й соціяльного стану. Христос підносить очі до неба, благословить хліб, відмовляє молитву і тоді Його учні розносять між голодних слухачів коші, що постійно наповняються і наповняються новим хлібом.

Можна б додати ще й третій образок та приглянутися, чи має він якенебудь відношення до двох раніше згаданих. Бачимо на ньому перед вівтарем якогонебудь священика, що відправляє Службу Божу. Приходить хвилина, коли він, обернувшись, звертається до вірних зі словами: Со страхом Божим і любовію приступіте. Пізніше сходить він до вірних і причащає їх небесним хлібом, співдіючи з Христом у спасінні людських душ від нещасть духового голоду.

Голодні люди домагаються хліба, цей напис можна би помістити під цими трьома образками. та ще й Фараонові слова: Ідіть до Того, що називається Спасителем.

Послухайте, як Боже Слово гомонить крізь усі віки. Хоч його звук сьогодні інший, — але значення завжди те саме. Голос Старого і Нового Заповіту є одним, тимсамим голосом — голосом любови самого Бога.

ЯКІВ ПОСИЛАЄ СВОЇХ СИНІВ ДО ЄГИПТУ

Залишімо на хвилину Йосифа в Єгипті а придивімося, що діється в недалекій країні, Ханаані. Тут Яків і його родина почали вже відчувати чим є нещастя голоду. Хоч нерадо, приневолений обставинами Йосиф послав десять своїх синів до ворожого Єгипту: купити трохи хліба. Це була тоді одинока можливість. Тільки один син Якова, Вен'ямин залишився дома.

Йосиф відразу пізнав своїх гостей, зате вони його не пізнали. Не кажучи нічого Йосиф відніссся до своїх братів дуже неприхильно і погодився продати їм збіжжя тільки тоді, коли вони приведуть свого брата Вен'ямина, а іншого брата Симеона, залишать у Єгипті закладником. Повернувшись домів, брати не могли вийти з дива, коли довідалися, що заплачені за збіжжя гроші їм потай повернено. Брати розказали батькові все, що сталося і просили його, щоб дозволив їм узяти зі собою Вен'ямина. Яків не хотів і чути про це, але коли голод став їм більше докучати, погодився з тяжким серцем на їх думку. Він знав, що життя не матиме для нього вартости, коли втратить наймолодшого сина. Він тепер уже не прив'язував ваги до матеріяльних дібр і відіслав гроші знов до Єгипту; отже зробив він річ, про яку було б годі подумати в його молодості.

ЗУСТРІЧ ЙОСИФА З ВЕН'ЯМИНОМ

Прибувши до Єгипту вдруге, брати повернули Йосифові гроші, що "помилково" були вложені в торбу. Це його дуже зворушило, а побачивши Вен'ямина, він не міг опанувати своїх почувань — вийшов до другої кімнати, де й прослезився. Потім відбулось урочисте прийняття, в часі якого наймолодшого гостя приймали якнайкраще. Опісля Йосиф велів допакувати свою чашу разом із речами Вен'ямина. У поворотній дорозі єгипетські урядники провели провірку та відкрито ще ніби злодійство. Йосиф удавав дуже лихого: Вен'ямин мусить бути покараний. Усі інші можуть іти домів, але Вен'ямин мусить залишитися невільником у Єгипті. Тоді підніссся Юда і сказав, що батько не перенесе такого горя, тож Юда радо залишиться в Єгипті замість Вен'ямина. У цій хвилині Йосиф не міг довше себе опанувати: виявив братам, хто він такий і всі вони почали себе обіймати й цілувати. Довідавшися про це Фараон дуже зрадів і велів братам привезти в Єгипет їх батька. "Дам вам місце, де будете жити, як справжні люди, а не чужинці". Це був направду гарний жест.

ЯКІВ ПЕРЕСЕЛЮЄТЬСЯ ДО ЄГИПТУ

Не треба було довго намовляти Якова, щоби переселився до Єгипту під опіку свого сина Йосифа. Він і так не дуже добре почувався в ханаанській землі, а до того Господь повелів йому йти в мандрівку. Забравши всі свої маєтки, родину і свояків, усіх разом 75 осіб, Яків подався на схід, до Єгипту, до свого колись втраченого, а тепер високо відзначеного сина Йосифа.

Йосиф представив свого батька Фараонові, який дуже зацікавився старим патріярхом. Запитав Якова (мабуть при допомозі перекладчика) скільки йому років. А Яків відповів: "Дні моєї мандрівки дійшли до 130 років, але я ще не дожив віку мого батька". (Далі буде)

А. Заплітний

НАЙВИЩИЙ СУД І МОЛИТВА В ШКОЛАХ

Майже вся провінційна преса, з малими вийомками, гостро засудила рішення Навищого Суду. Пресовий концерн Рандольфа Герста молодшого вмістив у всіх своїх пресових органах статтю під заголовком "Догори ногами", в якій автор, вірно переповівши справу, заявив: "Чим довше розумую над рішенням Найвищого Суду, тим менше знаходжу в ньому здорового розуму. Це осляче рішення, на мою думку, матиме добрі висліди: воно струсне нашим сумлінням і пригадає нам, що свобода віри, яку встановили наші прадіди, не встоїться сама по собі, що за неї треба боротися і її треба обстоювати, бо знайшлося шість осіб, які вимагають, щоб ми перестали публічно складати подяку Найвищому Єству тому, що вона не подобається кільком замотеличеним батькам. Я певний, що основні заложення і нелогічні висновки шістьох старих цапів у довгих чорних киреях навчать нас краще цінити наші конституційні права. Трагічним є також, що в деяких колах величають цей вирок, як демократичний поступ. На мою думку, жадна дія не є законною, коли вона викликає непорозуміння, продовжує напруження і ширить роздори на етнічному й релігійному полі серед американської нації".

Ця остання заввага надзвичайно важлива і актуальна, коли взяти до уваги, що рішення Найвищого Суду зрушило не одиниці й гурти, а цілі комплекси віруючих. Католики зайняли до нього одностайну, але у висловах дуже стримано ворожу поставу. Протестантський світ розколовся надвоє: одні схвалюють це рішення, але переважна більшість дуже гостро його тавруе. Жидівський світ поставився назагал позитивно до нього. Квестіована молитва поєднувала дотепер всі віровизнання у взаємній пошані і толеранції.

В обороні Найвищого Суду і його рішення стала беззастережно велика "американська" преса. До цього факту треба поставитися дуже поважно. Не тому, що її аргументи непереконливі, але тому, що вона оперує мільйонами примірників і повільно, непомітно формуе думки і погляди читачів в бажаному для себе напрямі. Хоч, як подає інститут Геллупа, по кінець серпня 79 відсотків опитаних було проти рішення Найвищого Суду, то до перемоги цієї великої більшости навіть у такій демократичній країні як ЗДА досить далеко. Найчастіше ця преса підсуває своїм читачам невірну думку, мовляв, вістря рішення Найвищого Суду звернене не проти молитви, а проти Шкільної Ради.

Велике занепокоєння, яке внесло рішення Найвищого Суду, не тільки не вгасає, але ще більше посилюється. В жовтні ц. р. Найвищий Суд має вирішити справу молитви "Отче наш" у школах стейту Меріленд та релігійних гимнів в інших стейтах. Із заяви судді Даглеса, що всі традиційні, релігійні акти публічного американського життя є неконституційними, можна сподіватися, що Суд і в цих справах піде по лінії, яку він вибрав у справі молитви. Згадану заяву потрактувало багато спостері-

гачів як заклик до атеїстів вносити скарги до Найвищого Суду, а він піде їм назустріч.

З факту, що перший суддя Найвищого Суду, Вворрен, і судді Кларк та Даглас заявили, що вони є членами масонських лож і дуже цим гордяться, деякі кола приходять до висновку, що ці засекречені організації мають вплив на рішення Найвищого Суду і що незадовго від Найвищого Суду вийдуть рішення, які відберуть правну силу останкам стейтових законів, що обмежують торгівлю в неділі, забороняють аморальну літературу та розгнуздані голлівудські фільми. Якщо вдержиться в силі рішення в справі молитви, то раз на завжди розвіється надія на державну допомогу приватному шкільництву, яке так буйно розрослося в ЗДА."

"Свобода"

В. Буженко

ДУМКИ НАД СТРІЛЕЦЬКОЮ МОГИЛОЮ

Могила це дуже важливе поняття. Немає людини, що не входила б у деякі думки, коли побачить чи стане біля могили. Вона приводить нам різні, але все поважні замисли й ідеї. Тому постараємося ті ідеї впорядкувати:

Могила — це символ

Ще в дохристиянських часах над ямами померлих людей сипали могили. Про це говорить не тільки історія таких старинних народів, як єгиптяни, сирійці, жиди й і., але також і наша слов'янська історія.

Сипано могилу, щоб минулого увіковічнити. Щоб ділом показати пам'ять про покійника. Тому то першою ідеєю, яка приходить нам при контемпляції могил, це пам'ять-спогад на тих, що жили перед нами і ми їм винні щось, хоч вони й переставилися до іншого світу...

Символом став і гріб Христовий: смерть не на все ховає людину в землю, але встане вона і гріб зробиться порожний.

І наш Тарас теж каже, що в наших славних козацьких могилах воля України похована...

Могила — скарб

У жидівському народі вельми шанували могили своїх предків. Неємія не просить свого царя, щоб йому повернутися і живим помагати, а благає свого добродія, щоб міг могили своїх предків упорядкувати.

Одним із перших багатств християнства це катакомби-могили.

І в нас теж скарбом, де похована наша воля, де лежить наша надія, — є гроби тих, що жили перед нами і боролися за наше щастя й долю.

Тому то вороги так нищать, розкопують, зневажають наші могили! Вони хочуть нам скарб наш забрати, щоб ми не мали того великого капіталу минулого, щоб він не дав нам снаги відвоювати те, що було скарбом і дорогоцінностями минулих поколінь нашого народу!

Могила — це наказ!

Могили оповідають нам якнайкраще про ті велетенські зусилля наших попередників, що йшли і не жаліли свого молодого життя за велику справу: за Бога й За Батьківщину!

Тарас Шевченко, хотячи увіковічнити свій заповіт, каже поховати себе над Дніпром у могилі, щоб ми здалека бачили місце його спочинку і самі не спочивали, а боролися.

Теж о. Маркіян Шашкевич мав свою могилу і його тіло перенесено потім на Підлиську гору. Високу поставлено над ним могилу, при великому здвизі народу, і ті переносини не менше пробудили українське сумління, як його коротке, але повне жертви життя.

І не тільки їх могили, але і могили тих, що ми їх не знайдемо, де вони і коли поховані. Не знайдемо тих, що своє життя жертвували за нашу святу справу, щоб десь у снігу на чужині лежать і навіть рідна мати не знає, де її син загинув і як та де поховали...

Ось це наш наказ — наказ жити так, щоб наша могила стала символом спочинку патріота та християнина! Щоб стала вічною пам'яттю поколінь і дороговказом, щоб і несонні та ненароджені знали скільки то коштує воля!

Могили наші повинні стати скарбом ближніх, що остануться по нас.

І повинні бути для нас життєвим наказом:

у завзятій важкій боротьбі,
Ми поляжем, щоб волю і щастя і честь,
Рідний Краю, здобути Тобі!

Іван Волинський

ДРУЖНЯ РОЗМОВА З ОДНИМ ДОКТОРОМ

Ми зустрінулись в одній українській визичальні книжок. Не багато було тих, що визичали, тай навіть самих книжок до визичування не було багато. Ось перед нами двох юнаків. Один віддавав 3-томову книжку, безвартісну морально й безвартісну навіть як твір мистецтва. А другий юнак цю ж саму книжку, видно на порученння першого, позичав. Опісля було ще дві пані, які шукали любовних книжок. І був іще один "юнак" із східніх земель України, що брав "Націоналізм" Донцова. А мій доктор якраз позичив три томи Винниченка. Того самого Винниченка, що перший утік із Києва. Того самого, що навчав навіть убивства власної дитини, коли це вигідно для батьків. Того самого першого президента Української Народньої Республіки, що серед війни України з Совєтами перейшов до совєтського табору й намовляв до такої ж зради своїх земляків.

Питаюся мого доктора: А чому таке позичаєте? — А, та треба, щоб жінка прочитала, бо то наш найславніший письменник. — Ну, кажу, він "славний" так, як напр. славний був Герострат, що підпалив святиню на те, щоб статися славним. — Е, ви зараз із своїм клерикалізмом зачинаєте, — кваскувато доктор. — Думаю, що старі погани, що писали про Герострата, не були клерикали. Тай ви, як націоналіст, як кажете, а націоналізм, як кажете, стоїть у нас на християнських засадах, — повинні шанувати заборону Церкви: шосту церковну заповідь "Злих книжок і часописів не читати". — Я скінчив університет тай маю докторат із медицини, то мене така заборона не обов'язує. — О, кажу, то не так Церква навчає. Навіть кардиналів обов'язує шоста заповідь, хоч вони мають звичайно докторатів кілька. А ще ви такий "учений" у богослові, як скажім я в медицині. Ось недавно один доктор медицини "боронив" християнство перед комунізмом при допомозі науки німецького філософа Гегля, навіть не знаючи того, що саме на філософії Гегля спирається в своїх основах безбожницька ніби "наука" комуністів... Ну, але самі ж ви кажете, що взяли оті безстидні книжки для своєї жінки. А вона не має таких високих шкіл як ви. — Моя жінка ходить до церкви тай заміжня, то вже не зіпсується, — сміється доктор. — А ось, я, знаю одну жінку з високою освітою, що вийшла заміж, належала до побожних товариств, навіть давала в них гарні відчити, а тепер покинула свого чоловіка й пішла жити на віру з іншим. Отже заміжність чи жонатість нікого від нечистоти не збережуть. Від нечистоти треба втікати, бо хто з нею грається, той уже впав! А й хто до церкви ходить, то теж іще це його не збереже: я мав товариша, що ходив до церкви якраз на те, щоб вишукувати там гарних жінок. — Та бо ви зараз порнографію й нечистоту всюди бачите, — іритується доктор. — Всюди ні, але там, де вона є, годі примикати очі й казати, що все добре. Світ не є небом, а Церква тут, на землі, це воююча зі злом Церква, — і про те не треба забувати.

— А ось, гляньте, які дурниці оті молодці читають, — каже потихи доктор. — Щось таке, як полякам жиди у Львові були видавали в зошитах: "Невольниця з Ширас чилі круль Ян Собєскі под веденьском лятарньом"... — Ну, — кажу, — а нам у Канаді, то чеські масони таке видають, бо ми, дурні, купуємо. Як вони мусять із нас насміхатися, що ми такі дурні, і то не тільки одиниці, але навіть у публичних визичальнях таке в нас сміття знайдеш... — Видите, але і поважні речі читають, ось напр., про націоналізм. — То ще гірше, кажу, як отой Винниченко. Бо цей молодий чоловік, що оце позичив, має тільки большевицьку школу, в якій нічого доброго про релігію не говорили, а не то, щоб її вчили. Отже той

ОТЕЦЬ ЙОСИФ

Петро вернувся в рідне село. З тої ночі, як його забрали, проминуло п'ятнадцять із половиною років: сім у тюрмі, вісім у концтаборі й останнього пів року — на мандрівці в рідні сторони.

І під ніч прийшов до своєї хати. У вікні блимало ще світло. Несміливо постукав до дверей. Здавалося, що стукіт серця був голоснішим: радість довговимріяної зустрічі з рідними хвилювала його.

Постукав другий раз... третій уже сильніше і... чекав у напруженому зворушенні. З середини якийсь незнайомий голос: — Хто стукає?

— Я, Петро — хотів крикнути, але щось здавило горло і він ледве вимовив: — Петро. Ваш син.

У мужчині, що відчинив двері, Петро зразу й не впізнав свого молодшого брата.

— А де тато? Мама?

Брат мовчав... Замість радісної зустрічі, що її так багато разів Петро малював у своїй уяві, брати тільки стиснули собі руки, міцно, довго — в тому радість і сум.

На небі вже починали блідніти зорі. Петро все ще сидів похилений біля стола, сперши голову на руки. Напроти нього Василь. Петро розповідав про свої переживання: кожне слово важко падало в нічну тишу, мов камінь на спокійне плесо: ...вони, погані, не знають ні святощів, ні пошани...

Раптом Петро урвав. Випрямився і поглянув на Василя. На його обличчю з'явилася якась дивна усмішка, радісно-болюча.

— ...того одного моменту — продовжував Петро, — я до смерти не забуду. Він радісний і трагічний водночас. Але в своєму трагізні він величний. Він — наче ріка: спочатку дзюрчить з ледве замітного джерела, потім усе більш і більш ширшає і врешті могутньо розливається й пориває все за собою. І ніщо не

молодий чоловік не має виробленого зрозуміння для розрізнення того, що в тій книжці є протихристиянського. А що в ній є чимало такого, протихристиянського, і то в свідомім наміренні автора, про те писав у науковім журналі "Богословія" перед війною один визначний богослов. — То певно якийсь ундівець, противний націоналізмові, — гарячиться доктор. — Ні, — кажу, — не тільки не ундівець, але навіть не українець, а фламандець. І той самий доктор богослов'я й філософії та права, що був попри те монахом, і то святим монахом. А написав він до того ще й прекрасний спомин про те, як то йому явився ангел української нації і що він йому обіцював і передсказав. Отже той протоігумен Редемптористів, о. Й. Схрейверс, аж ніяк не був противний українському націоналізмові, але, очевидно, такому націоналізмові, що згідний із наукою Церкви про наші обов'язки супроти батьківщини, а не з таким жидівськи-поганським, що вважає свій нарід за все найліпше й наймудріше та хотів би, щоб його нації слухав Господь Бог, а не нація Бога. Отже коли такий молодий чоловік прочитає "Націоналізм" Донцова, то він не зуміє розрізнити, що в тій книжці є доброго, а що злого. Отже вимішає зле з тією книжки зі злом, якого його навчили в большевицькій школі, і так у його бідній голові вийде отака січка, що її в філософії називають біологічним націоналізмом, а в суспільнім житті націонал-соціялізмом, інакше гітлеризмом. Або вийде ще інше помішання, яке називають по-дурному націонал-комунізмом чи тітоїзмом. І гітлеризм і тітоїзм завзято переслідували й переслідують Христову Церкву, отже таких "націоналізмів" не можете ставити в один ряд поруч націоналізму вашого, українського, що каже, він хоче бути в згоді з християнською релігією, бо її в більшості визнає українська нація. — То яка на те рада? — каже доктор. — Таж годі нам заборонити чужій визичальні позичати книжки!... — Рада є одна: не забороняти чужим, але *отворити власну національну визичальню, яка стояла б на християнських засадах.* Стільки є в нас різних християнських організацій, такі гарні в них раз на рік з'їзди, конгреси та академії. То може б так, частіше як раз на рік, взятися до щоденної *праці?!*

П'ятно, яке наші часи мають на чолі, що є причиною розвалу й занепаду, це щораз більш відкрито виступаюче намагання до "нещирости". Брак правдомовности і то вже навіть не як пригадний засіб розвідки, не як вихід, яким можна б собі допомогти на випадок непередбачених труднощів. Ні. Оцей брак правдомовности, виглядає, піднесено сьогодні до *вибраної системи*, піднесено до висоти політичного методу боротьби, в якім брехня, маскування слів і діл та обман стали класичною зброєю, якої дехто по-мистецьки вживає, гордий зручністю в ній... Масмо обов'язок католикам усього світу — а також і всім тим, які спільно з Нами мають віру в Христа й позасвітнього Бога — відкривати очі на небезпеки, які від насильфальшу загрожують Церкві, християнській культурі та всьому релігійному як також і чисто-людському тому надбанню, яке від двох тисячоліть дало народам зміст їх духового життя і їх справжньої величі... А тепер питаємо всіх чесних: Як може людство статися здоровим, як може з заблудів і неспокоїв сучасної мутної години постати "новий лад", що був би гідний цього імени, коли межі між приятелем і ворогом, між так і ні, між вірою й безвір'ям вигублені згл. пересунені?

Папа Пій XII у радіопромові на Різдво 1947.

може встоятися стихії ріки, яка могутньо й маєстатично котить свої хвилі, — дарма, що випливає з маленького джерела...

— Бо, любий мій брате, якщо я і до нині маю сильну віру в справедливість, в остаточний тріюмф добра і в перемогу нашої справи, то лише завдяки отцеві Йосифові...

Тут Петро знову перестав говорити. Дивився перед себе. У його очах Василь побачив якийсь дивний блиск. Здавалося, Петрів зір проникає стіну, лине крізь неї у вдосвітні простори, зменшує віддалі; і вмить Василева уява злилася з образом Петра, що його він зберігав у своїй душі.

...Вже шостий рік у тюрмі. Безнадійність і розпука. Камера переповнена. В'язні різні: селяни, студенти й учні, ще діти, інтелігенти, решта — звичайні кримінальні.

Тоді саме ми укладалися спати, коли до нашої камери втиснули його: високий, кремезний, із чорною бородою, лише на скронях волосся сивіло, глибокі зморшки порізали чоло. Насилу тримався на ногах: пізнати було, що допити тривали кілька днів і ночей безперервно. Тільки його очі горіли непокірним вогнем.

Поглянув по камері, всміхнувся приязно, якось так тепло і сказав:

— Слава Ісусу Христу!

Тиша. Потім із того кутка, де примостилися селяни, один голос: "На віки слава". За ним другий, третій... то тут, то там, відповідали: "На віки слава". І раптом із того кута, де кримінальні, глумливий регіт.

А він стояв, на мить якось боляче скривилися його уста, потім поглянув у кут, звідки глумилися з його привітання, і знову з лагідною усмішкою сказав:

— Добраніч.

Присів біля мене, близько дверей. Сидів мовчки, довго-довго. Лише час до часу ворушилися його уста. Лягти не міг, бо не було місця. І я не міг заснути. Дивна поведінка його вразила мене. Мабуть поза північ я запропонував йому своє місце.

— Ні, брате, лежи. Я посиджу, — відповів. — Кріпися, бо перед нами час важкий. А я буду молитись...

Віра Вовк

ПОЛЬ КЛЬОДЕЛЬ

Пригадую собі ще з журналів, що коли помер старий Кльодель, якому його сучасники, м. і. ніколи не спромоглися признати заслуженої нагороди Нобеля, прийшов до нього як перший, ще зовсім уранці, найбільший театральний актор Франції, Жан Луї Баро, з китицею червоних троянд. Бо спадщина Кльоделя обновила театр, даючи йому велику гаму драм, збудованих на граніті християнської культури символічною мовою видющого. Кльодель своїм творчим доробком (теж поемами, есеями, листами) представляє цілість і велич християнського світогляду в нашій добі еклектицизму в літературному й позалітературному значенні.

Кльоделя можна любити або ненавидіти; мабуть неможливі якісь посередні шляхи. Його особистість була радше шорстка, ніж приємна, його ідеї межують з абсурдом, навіть несмачністю, і, як у творах Греєма Гріна, одним кроком від них можна б опинитися в гістерії. Але тут і питання: що таке віра? Чи не здатність кидатися в прірву і знати, що виростуть крила, що станеться чудо? З духу такого абсурду середньовічні люди будували велетенські собори, складали вітражі, містичні вікна в вічність.

Кльодель, народжений 1868 року, не виріс закорінений у християнство, він навернувся, як майже всі великі Христові апостоли й проповідники. Навернення його настільки небуденне, що сталося в одній хвилині, раптово, коли поет, якому надоїли старі теми, 1886 року ввійшов у Нотр Дам шукати саркастичних контрасоціяцій, підглянути в серці столиці щось міщанське, фарисейське й сповістити про це на папері однодумцям.

Аж ось дитячий хор почав із великою простотою: "Величай, душе моя, Господа".

І Кльодель повірив: рішально, безоглядно, не по-розумовому — абсурдно, і повірив на ціле своє довге життя, аж до смерти. Що ж дивного, що момент чуда завжди повторяється іншою формою в його творах? Всі його драми, особливо "Перелом півдня", "Шовковий черевичок", "Христофор Колюмб", "Жанна д'Арк на кострі", "Благовіщення Марії" — може найбільш радикальний твір поета в своїй християнсько-мистецькій безкомпромісовості — всі ті твори це — надреальні драми.

Головною особою "Благовіщення Марії", драми, що відграється в епосі Жанни д'Арк, то — Віолен, молода дівчина, яка жертвує себе в містичний спосіб за єдність християнської Церкви, розколеної на три частини, і за незалежність Франції. Її жертва зовсім не публична, ніхто в світі про неї не знає, бо життя Віолен відграється в проказальниці серед диких лісів. Міць її зречення і святости така велика, що вона спроможна воскресити померле дитя своєї сестри.

III Акт, Віолен:

"...Ах, чаша болю глибока
І хто раз прикладе до уст, не може більше відставити".

і в іншому місці:

"...Священик — тільки мужчина, але стати жертвою
не заборонено жінці.
Бог... не дозволяє нікому бути світилищем,
Доки не спалиться трохи нечистого
В ньому або навколо нього, як жар у кадильниці.
Справді, велике горе цієї доби,
Нема в неї батька; дивиться і не знає, де король
і де папа;
Тому тут моє тіло діє на місці християнства, що в
розкладі.
Всемогуче страждання, коли неначе гріх пристрасне".

"Молитись". Як довго я не чув того слова. А коли я останній раз молився? Я сів, наче якась сила підірвала мене. Нараз винирнули в моїй уяві образи з дитинства, коли то наша рідна мама молилася разом з нами.

Ми довго сиділи мовчки. Згодом, якось мимоволі, я почав говорити, пошепки, щоб інших не розбудити. Говорив про все: про моє арештування, про тюремне поневіряння, про допити. Жалувався, як колись, у дитинстві, перед рідним батьком. Не знаю, де взялось у мене таке довір'я до того нового товариша.

Він слухав, поклавши руку на моє плече. І здавалося мені, що з кожним ударом свого серця він хоче влити в мене струмінь цілющої сили і віри. І в ту ніч я заплакав, уперше від коли попав до тюрми. Я поклав мою голову йому на плече і плакав як дитина.

Потім він почав розповідати про себе. Але в його голосі не було ні злости, ні нарікань: він розповідав, як звичайно розповідається про своє життя.

Був сотрудником у місті Н. Старенький отець помер. Він став парохом у часи, які нічого доброго не віщували. Та одної ночі, а вони тільки по ночах переводять арешти, забрали його. Возили від тюрми до тюрми. Мучили допитами, казали признаватися до чогось, чого він ніколи не робив. І казали, що пустять на волю, щоб він тільки признав іншу духовну владу, або пообіцяв і на письмі заявив, що зрікається свого священства.

— Зректися влади, що їй одиноній я складав присягу на вірність? Зректися того, до чого мене Сам Господь покликав?! Ніколи! Навіть під найжорстокішим примусом!

Ті слова він говорив спокійно, пошепки, але його голос був твердий і певний. Мені здавалося наче хтось на граніті різьбив віковічні незломні закони. Удари від молота дзвеніли як голос величезного дзвону, від якого дрижали тюремні мури, сколихувалося повітря і могутній відгомін котився від небосхилу до небосхилу...

...П'ять років по різних тюрмах. Потім несподівано випустили, дозволили поселитися в рід-

Поль Кльодель їздив по цілому світі в ролі амбасадора Франції і розіслав по цілому світі теж своїх власних амбасадорів: головних персонажів своїх драм. Завжди невдоволений з себе, він переробляв і обтісував свої твори, як себе самого. Для поета, як він сам признається, жертва то — корона волі, найвищий привілей людини. Якби Кльодель не був генієм, якого можна поставити поруч із Гомером, Айсхілем, Віргілієм, Данте й Шекспіром, його "Благовіщення Марії" подобало б на дешеву радієву новелю чи популярну баляду. Але поетові дана міць слова, суґестивних багатих образів. Він користується символами, а діяпазон його драм обгортає всі народи, всі континенти. ("Шовковий черевичок"). Тут поет об'явив себе в своїй повній потузі. "Шовковий черевичок" — божественна комедія нашої доби, яка своєю глибінню й шириною не тільки досягає дочасної долі одиниць, чи політичних конфліктів малих італійських республік, але євангелійного спасіння всіх народів п'ятьох частин світу.

Дона Пруез, дона Музіка, дон Родріґо — незатерті постаті великої книги. Дона Пруез, яка покидає свого чоловіка ради віце-короля нових земель, дон Родріґо, свідома свого проступку, кладе свій шовковий черевичок в долоні статуї Матері Божої на брамі дому, який покидає.

I Акт, 5 сцена:

"Я тобі віддаюся! Діво-Мати, я даю Тобі свій черевик.
Діво-Мати, тримай в своїх руках мою нещасну малу
стопу.
Я тебе попереджую, що скоро не бачитиму більш Тебе
й поставлю все проти Тебе,
Але як спробую кинутись в зло, хай то станеться
З одною шкутильгаючою ногою...

Та сама дона Пруез виходить заміж, по смерті свого чоловіка, не за вибранця свого серця, тільки за поганина-мавра, щоб навернути його на правдиву віру, рятуючи на кінець свою честь геройською смертю в маврській цитаделі, замість вибрати волю на кораблі віце-короля. Гріх дони Пруез, за заступництвом Матері Божої над брамою чоловічого дому, веде до святости.

Так як молода дівчина, Жанна д'Арк маєвою свічею палиться на кострі для Матері Божої (Жанна сама пристосовує себе до простої дитячої пісеньки "Трімазо"), так як Христофор Колюмб стає тим, який несе Христа через море і голубом, так усе у всесвіті Кльоделя має свою глибоку символіку. Нічого в цьому світі принагідного, виключена якась невпорядкованість у величавій Божій системі. Завданням людини — відгадати предвічний плян Всевишнього до своєї особи, бути в гармонії з ролею, яка для неї створена.

П'єр де Краон, будівничий соборів, каже до Віолен:

"Не діло каменя собі місце шукати,
Тільки майстра будови, який його вибере".
("Благовіщення", Пролог)

і дона Пруез каже до дон Родріґо, заки йде на смерть:

"Це любов забороняє мені вийти з цієї вічної волі,
Яка мене полонила".

Дон Родріґо:

""Але що варта любов, скупа, ще й стерильна
В якій нічого мені не зосталося?"

Дона Пруез:

"Не питай мене, що вона варта.
Я не знаю, щаслива,
Мені досить служити їй".
("Шовковий черевичок", XIII сцена).

Безсумнівно театром нової доби володіють дві дуже різні постаті: Бертгольд Брехт і Подь Кльодель. Між обома світоглядами глибоке провалля. І ми ставимо себе по боці Кльоделя.

ному місті, але заборонили сповняти священичі обов'язки. Проте він сповідав, хрестив, давав шлюби — усе потайки. Інколи відправляв Службу Божу.

Арештували вдруге і вже пів року мучили на допитах: — Кого сповідав, хто хрестив дітей, хто брав шлюб в нього? — А він постійно відповідав: — Не знаю. Не пригадую. — Били до зомління. Відливали водою, мучили і далі питали: — Хто?

Єпітрахиль — знак свого стану — він заховав у підшивці плаща. Показуючи мені, дуже тішився, що при обшуку не знайшли...

Настав ранок... Понурий, важкий від непевности... Що принесе черговий тюремний день?...

Та в той день нічого надзвичайного не сталося, хіба... хіба так наяву показалась могутня сила, сила, яку може мати тільки така людина, яка своє життя нерозривно з відданістю й непохитною вірою зв'язала з Богом... Було вже здається пополудні...

Семен, — важка хвороба мучила його більше як два тижні — знову прокинувся з півсну, в який часто попадав, і тяжко стогнав: — Умру... умру далеко від рідних... без Сповіді, без... Ох, Боже... — Його стогін мішався з лайкою кримінальних і гамором інших в'язнів.

Отець Йосиф раптом розірвав підшивку плаща, виняв єпітрахиль і, накладаючи його на себе, сказав: — Тихо!

Він не кричав. Але всі, немов на приказ, замовкли і здивовано дивилися на нього.

Він пішов до місця, де лежав Семен. Узяв хворого за руку і сказав: — Брате, будь спокійний. Ти хотів висповідатись. Бачиш, маєш нагоду...

У камері дивна тиша. Ніхто не ворушився, здавалось, ніхто й не дихав. Тільки Семен, притуливши уста отцеві до вуха, щось шепотів... — Бийся в груди, — сказав отець. І робив над Семеном знак хреста...

Тоді, саме в той момент, багато в'язнів стали навколішки... інші посхиляли голови... билися в груди, дехто хрестився.

Отець, поблагословивши Семена, встав. Поглянув по камері, підняв руку і, роблячи над ними знак хреста, говорив: — Благословлю вас в ім'я Отця і Сина і Святого...

Слово "Духа" змішалось з тріскотом дверей і криком сторожів. Вони вбігли до камери та з лайкою кинулись до отця. Та сталося щось несподіване: оті кримінальні в'язні, яким, здавалось, такі справи чужі, стали напроти сторожів: — Чого ластесь! — кричали до них. — Чоловік Божий. Нікому зла не зробив! Не смійте!

Сторожі остовпіли. Побігли кликати інших.

Кримінальні до отця: — Простіть, отче, що ми вчора глумились. Згадайте і нас добрим словом...

До камери вдерлася ціла юрма сторожів, наставивши проти нас готові до стрілу рушниці й пістолі. Отець Йосиф став напроти них, мов на межі між нами і ними, гейби хотів не допустити жодного зла з іхнього боку до нас.

Ще востаннє обернувся до нас, всміхнувся — в тій усміщі так багато тепла і ласкавости і сказав: — Бувайте здорові... — Хотів ще щось сказати, але поганці не дали. Вхопили його між себе і повели.

В той день у камері ні крику, ні лайки. В'язні сиділи задумавшись, або говорили пошепки. Мабуть, як і я, думали про отця Йосифа: Поки серед нас є такі люди, як він, із незламною вірою в Бога, доти жодна ворожа сила не зничить нас, ми все і все ставатимемо до змагань напереків насиллю й злобі — за святу Правду, за наше самобуття.

*

Згодом прийшла вістка, що його довго тримали в одиночній камері, потім повезли на каторжні роботи. Він не скорився. Його засудили втретє. Надаремно, бо фізичній силі не здолати сили духа.

— А ось я маю переписане його письмо. — Петро вийняв із спідньої кишені картку паперу й поклав перед Василем. Василь почав читати. Отець Йосиф писав до в'язнів в одному концтаборі. Здавалося: на папері не мертві букви, але живі слова, могутні, голосні, що ними Отець Йосиф закликав до віри в Божу справедливість і любов, до витривалости, бо по муках і поневіряннях прийде радість — прийде перемога Божої Правди.

Зореслав

НА ЧУЖИНІ

Остання ще сльоза на рідному кордоні,
Останнє "Прощавай-" — і я пішов у путь...
В широкий світ розбіглися шляхи червоні,
Шляхи, що маком крови рідної цвітуть.

Над ними згук апокаліпс, що пролунали,
І відгомін пройшлих тудою караван...
Холодна чужина, холодні люди й скали
І скорбна самота спливає кров'ю ран.

Байдужі хвилі каламутного Дунаю,
Байдужий шум Баварських соняшних рівнин,
Ліси й верхи Тиролю ввік не заспівають
Вільної пісні рідних піль і полонин.

А все ж, крізь гір туман, крізь сонце
Форарльберґу,
Крізь дальні простори, крізь шум чужинних вод
Ввижається Дніпро і Київ злотоверхий
І Львів горючий в сонці й рідний Ужгород.

А в серці покрик туги: ой, ще раз до дому,
Ще раз дихнуть свобідно на землі батьків,
Займитись бурею, смертельним впасти громом
І вшитись піснею звитяжних прапорів.

Та ось, з одчаєм схилиш голову в долоні.
Останнє "Прощавай!" — і ти пішов у путь...
В широкий світ розбіглися шляхи червоні,
Шляхи, що маком крови рідної цвітуть.

НАШ ЕКЗАРХАТ У БРАЗИЛІЇ

ВЕЛИКА ІСТОРИЧНА ПОДІЯ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В БРАЗИЛІЇ

Бажання, одне з найбільших, що його живив український нарід уже від початків свого поселення в Бразилії — здійснилося. Українська католицька спільнота на Землі Святого Хреста вже встановлена в Апостольський Екзархат та має свого рідного Екзарха в особі Їх Ексцеленції Преосв. Кир Йосипа Мартинця ЧСВВ.

Обряд інсталяції цього ж Ап. Екзархату та перебрання уряду першого Екзарха відбувся дня 15-го вересня 1962 р. в парафіяльній церкві Різдва Божої Матері, при вулиці Мартінь Афонсо 441 в Куритибі, столиці стейту Парани, Бразилія.

Врочистість відбулася в 7 год. вечора, у прияві високих церковних і цивільних достойників, численного духовенства й вірних, під проводом куритибського Архиєпископа Кир Емануїла да Сільвейра Д'Ельбу, делегата Апостольського Нунція в Бразилії, що мав виконати доручення Папської Булі "Кві дівіно кóсіліо". Цією грамотою, датованою днем 30. 5. 1962, Вселенський Архиерей Папа Іван XXIII встановлює Апостольський Екзархат для Українців Католиків у Бразилії, іменуючи на його першого Екзарха Преосв. Кир Йосипа Мартинця ЧСВВ.

Церква була сповнена вірними з Куритиби й інших наших осідків. Перед іконостасом по боках стояли два трони, що їх зайняли — з-права Архиєпископ Кир Емануїл Д'Ельбу, а з-ліва Преосв. Екзарх Кир Йосип Мартинець. Далі були Єпископи Кир Єронім Маззарото та Кир Ігнатій Кравзер — єпп. помічники куритибського Архиєпископа, і Єпископ-коад'ютор із Понта Гросси, Кир Жеральдо Пеллянда. Був теж представник паранського Губернатора, Руй А. дос Сантос — керівник губернаторської палати, американський консул, п. В. Фелдмен та інші наші й чужі достойні гості з великим числом наших католицьких церков — Різдва Божої Матері, св. Івана Хрестителя (з Віла Гваїри) й ін.

Після "Буде ім'я Господне", що його відспівав куритибський параф. хор, Архиєпископ виявнив приявним значення цієї врочистости, якою українсько-католицька спільнота Бразилії відлучується від Ординаріяту для східніх обрядів, установленого 1952 р. та поставляється в окремий Апостольський Екзархат. Опісля заряднів прочитати в латинській і народній мовах Папську буллю, після чого прочитано теж і декрет Апостольського Нунція в Бразилії

Преосв. Кир Йосип Мартинець, ЧСВВ

з 24 серпня 1962, який заряджує виконання згаданої буллі та уповноважнює Архиєпископа Д'Ельбу провести цю інсталяцію. Після прочитання цих двох документів, Преосв. Кир Йосип перейняв уряд Екзарха, показуючи парохові місцевости й іншим приявним парохам буллю своєї номінації на Апостольського Екзарха. Також виголосив промову, в якій дякував Апостольській Столиці за її печаливість над українським народом, дякував Еміненції Кардиналові Кир Якову де Баррос Камара, Архиєп. Ріо де Жанейро, який продовж повних 10 років, аж до цієї хвилини, ніс важкі обов'язки пов'язані з урядом Ординарія та у великій мірі причинився до сьогоднішньої історичної події. Дякував Екзарх і Архиєп. Кир Емануїлові Д'Ельбу за проведення інсталяції та взагалі за прихильність до нашої Церкви й народу. Дякував теж бразилійському урядові за те, що дає нам повну змогу свобідно визнавати св. віру в своєму рідному обряді. І підкреслив новопоставлений Екзарх, що ціль Української Католицької Церкви в Бразилії, між іншим, має бути свідоцтвом тієї дійсности, що відбувається на Рідних Землях. Там то для інших віровизнань ще є якісь закони, хоч поправді несправедливі, тиранські й гнітучі. Але для нашого віровизнання — католицького — і цього немає! Ми є поза законом. Чому? Бо ми віруємо в Бога і ця віра наша сперта на Петровій Скалі — св. Католицькій Церкві, яка непереможна. І не тільки ми є свідоцтвом, але й пересторогою для вільного світу, зокрема для цієї країни, що переживає свої критичні дні, пересторогою — що таке комунізм, який це ворог Бога й людства, який то кат, що відбирає людині всі свободи до останньої, тобто віри. І саме тому поставив нас тут Бог, щоб ми світові звіщали цю правду.

При кінці просив Преосв. Владика бразилійців, щоб молилися за нашу Україну, щоб і на її землях процвітала Христова віра, оживала Католицька Церква та щоб наші співбраття теж дочекалися щасливих і радісних днів тішитися своїми рідними й повноправними Єрархами.

Опісля все Священство нашого Екзархату приступило до Владики-Екзарха та заявило свою підлеглість, цілуючи св. хрест і його перстень.

Згодом уся церква врочисто відспівала пісню подяки "Тебе Бога хвалим".

Уся ця врочистість завершилася, на вікопомний спогад, підписанням документу, виготовленого в п'ятьох примірниках, що його підписали Архиєпископи, Екзарх, приявні Єпископи й священики, представники цивільної влади та різних установ. Під час того хор відспівав "Многая літа", закінчуючи врочистість піснею-молитвою за Український нарід "Боже Великий, Єдиний".

Всі вірні поцілували перстень свого Екзарха та разом із церковними й цивільними властями подалися на бенкет до парафіяльної залі. Під час бенкету промовляли: Всеч. о. Флор Водоніс, від священства, д-р Юлій Буський від церковної громади та краєві посли: Рафаїл Куліцький — від вірних та від Товариства Прихильників Української Культури, і п. Амвросій Хома, від Товариства Хліборобсько-Освітнього Союзу, як його місто-голова й відпоручник, виявляючи велику радість усього українсько-католицького народу в Бразилії та його вірність своєму Екзархові.

ПІДЗЕМНИЙ ОКЕАН

Крім чотирьох океанів, які знаходяться на поверхні земної кулі, та п'ятого — повітряного над землею, існує ще один океан, менш відомий і досі мало досліджений. Його виявили недавно на території Советського Союзу під Західньо-Сибірською низиною. Цей велетенський підземний басейн розташований на просторах від Уральських гір на заході до ріки Єнісею на сході та від льодових вод Карського моря на півночі до передгір'я Алтаю і степів цілинного краю на півдні.

Величина підземного океану становить понад два мільйони квадратових кілометрів; отже він такий великий, як Баренцове, Чорне та Каспійське моря разом узяті. Глибина цього океану вагається поміж кількома десятками метрів на південному "березі", та 2 до 3 кілометрами на півночі. Відповідно зростають і температури підземних вод. Якщо на південному березі водоймища — десь під Бійськом, Семипалатинськом чи Кустанаєм — температура води досягає 5-10° Ц. тепла, то на широті Павлодару, Петропавловська або Томська, де глибина його становить уже 500-600 метрів — термометр показує 25° Цельзія тепла.

Ще гарячішу воду (+75° Ц.) виявлено на висоті міста Тюмеля. А там, де треба бурувати сверловини на глибину 2,5 до 3 кілометри, часом вириваються з них до 50 метрів заввишки водограї справжнього окропу. Температура одного з цих штучних гейзерів (у Колпашові) досягає 125° Ц. тепла. Як бачимо, підземний океан Західнього Сибіру — це величезний басейн гарячих, або, як це називають учені, термальних вод, при чому, у відміну від поверхнево-океанських, його води прісні, "солодкі".

Водні резерви підземного океану практично невичерпні. Вчені підрахували, що коли щодня брати з нього навіть 2,5 мільйона кубічних метрів води, то за 100 років це становило б лише 1% загальної кількости цього океану. А басейн увесь час поповнюється. Слід зазначити, що він не єдиний: останнім часом подібні водоймища, хоч і значно менших розмірів, виявлено в Середній Азії, Казахстані на Північному Кавказі та в Білорусі. "Великі діла Твої, Господи! Все премудрістю Своєю сотворив єси".

Хто поширює "Світло", робить діло для Божої справи.

о. В. Дрібненький, ЧСВВ

В НЕЗНАНУ ДОРОГУ – В СВІТ ЗА ОЧІ

Дня 7-го вересня, 1891 року, причалив з Європи пароплав "Орегон" до канадійської пристані у Квебек. Між подорожніми на цьому кораблі були два молоді мужчини; виглядали зовсім розгублено. Вони не розуміли ні одного слова тутешньої мови. Перед іміграційним службовцем, що мав урядово записати їх прибуття, вони почувалися неначе непрошені гості. Він записав їхні імена: W. Illilik — I. Pylypiwsky. Це були Василь Єлиняк та Іван Пилипівський, два селяни з галицького села Небилова, яке вони були залишили близько місяць тому. В цьому часі вони зробили около шість тисяч миль дороги.

Це був початок української іміграції до Канади.

Після них прийшли другі. Упродовж наступних кількох років їх число було дуже мале, бо канадійський уряд неприхильний був іміграції з країн східньої Европи. Це був "небажаний елемент".

Одначе згодом ця урядова дискримінація уступила. Такий зворот внутрішньої державної політики спричинили промислові інтереси залізничої фірми Сі-Пі-Ар, якій грозило банкрутство. Майже у тому ж самому часі коли відчинено всекраєву залізничу дорогу Галіфакс - Ванкувер, навістила Захід велика посуха, а в Саскачевані вибухло повстання індіян. Усе те сталося 1885 року. Рік опісля пошесть здесяткувала населення в Манітобі. Заселення Заходу, а вслід за тим доходи Сі-Пі-Ар станули на мертвій точці. Фінансовий стан цеї фірми погіршувався з року на рік.

Нарешті, 1895 року, в оттавському парляменті ті два противні собі інтереси щодо іміграції — національний і промисловий — прийшли до рішального зудару. І виграв промисловий. Бо 10-го вересня того ж року ухвалено закон, що усунув дискримінаційну політику Канади щодо іміграції — ухвалений, очевидно на те, щоб заселити непривітні в той час західні прерії рільниками.

ПІД ОПІКУ "БОЖОЇ ЛАСКИ И КОРАБЕЛЬНИХ АГЕНТІВ"

У Галичині минало пів століття від скасування панщини, себто від часу, коли селяни стали земельними власниками. Сільські господарства з кожним поколінням роздроблювалися й ставали чимраз менші. Пересічний селянин обробляв 4-5 моргів поля. Це ледве вистачало на скромне удержання родини. Після менше доброго врожаю до хати селянина заглядав голод. Удодатку, в його душі раз-у-раз виринала слушна, але дошкульна гадка: скільки землі дістане на вдержання життя кожний з моїх синів? А скільки зможуть вони уділити моїм унукам? І родився тоді в нього сильний, нестримний голод за землею. Мріяв про безмежні простори чорної, родючої землі... і буйних лісів. Земля дасть хліб, а ліс мешкання й тепло.

Висилати своїх синів у школи, селяни не мали за що. А робіт при промислових заведеннях було так мало, що й думати про них шкода було. Край уже не міг був вижити свого густого населення.

У такому критичному часі почали ходити між селянським людом слухи про нову країну, де чорної землі подостатком, де її навіть даром роздають. Ці відомості походили від німців-колоністів. І такий чудовий край мав бути десь далеко за морем, в Америці.

Такі привабливі поголоски привели Василя Єлиняка й Івана Пилипівського до берегів Канади. Вони злізли з корабля в Монтреалі та нарешті станули на цій "обіцяній землі". Вступила в них радість і нова охота до життя. І напевне не прийшла жадному з них гадка, що до власної землі і хати в цьому краю їм ще понад дві тисячі миль віддалі та кілька довгих років часу.

Так виглядала первісна хата й господарка наших перших поселенців у Канаді. Нераз їх одинокою поживою були молоко й каша. До міста було два дні дороги фірою, а коли не було фіри, треба було йти пішки нераз цілий тиждень.

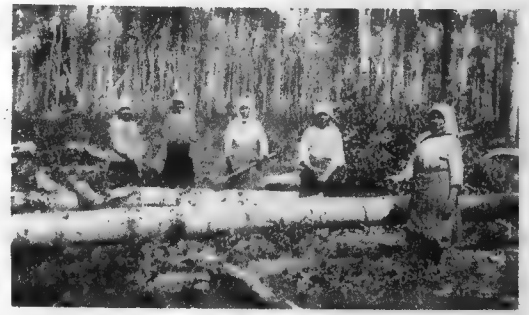

Жінки приготовляли дерево на нову хату, бо чоловіки пішли шукати праці, щоб заробити на муку й цукор. За працею треба було нераз перейти і 300 миль — пішки.

Ще того самого дня в розмові з жидом-склепарем, що вмів по-московськи, охолонули їхні надії. На його запит, чи приїхали шукати за роботою, вони відповіли, що приїхали не за роботою, а за землею, яку тут роздають даром. — "Я сумніваюся" — сказав жид, "чи вам дадуть тут землю даром". Бо справді в той час існував іще дискримінаційний закон, що обмежував дарування землі тільки до поселенців із західніх країн Европи.

Дуже стурбовані, вони всіли до поїзду й заїхали до Вінніпегу. Тут найнялися на жнива до одного німецького фармера біля Гретни на південь від Вінніпегу, за півтора доляра на день. Згодом довідалися, що хоч землі даром дістати не можна, проте за оплатою десять долярів можуть зачинати господарити на чвертці одної секції землі (160 акрів), яку по кількох літах можна буде записати на свою власність.

За порадою одного німця-шевця вони поїхали шукати такого "гомстеду" до полудневої Альберти, бо там, за поголосками, мали бути "дуже добрі землі". Вернулися з нічим, бо як сказав Пилипівський: "Землі всюди, землі, куди лише рушитися, порожні. Бери плуг та ори. Не так, як у краю, де люди на вузеньких загониках сидять, або навіть городця не мають. Але лісу ми не бачили"...

Обидва вони, по якомусь часі, вернулися назад до краю по свої родини.

У міжчасі, в червні 1892 року, приїхала до Канади перша група українських родин. Були це Василь Яців, Михайло Романюк, М. Єлиняк, Йосиф Пайш, Д. Вижинович, А. Пайш та Микола Тичковський. Перші п'ять задержались у Вінніпегу, а два останні, А. Пайш і Микола Тичковський, поїхали до Альберти. Там, кількадесят миль на схід від Страткони (пізніше Едмонтон) вони знайшли те, про що мріяли: безмежні простори чорнозему й буйного лісу. Тут уже була невеличка колонія німецьких поселенців, що прибули туди перед трьома роками. Наші два поселенці вибрали собі "гомстеди" з диких іще просторів на схід від цієї німецької колонії, що зветься тепер Брудергайм. Вкоротці прибули в ці сторони ті всі родини, що були задержалися в Вінніпегу (крім Василя Яцева) та обидва перші піонери Василь Єлиняк і Іван Пилипівський. Ця смуга врожайної землі й лісу сягала понад сто миль далі на схід. Помалу, з роками, заселили її наші піонірі, творячи найбільшу фармерську колонію українців у цій країні.

По 1895 році еміграція українських селян почалася надобре. Виїжджали щораз більші групи, по кількадесят родин. Одначе це ще далеко не були зорганізовані переселення в сучасному розумінні цього слова. Селяни довідувалися про можливість набуття землі за морем із листів тих, що вже там були. Урядове потвердження, що цей край зветься Канада, мали вони з почтових марок на кувертах листів. Не маючи знання географії, вони не знали ріжниці між Канадою, Аргентиною, Бразилією чи іншими країнами західньої півкулі. Тому, що місцеві цивільні власті противилися переселенням люду до Канади, ті селяни йшли за всіми потрібними інформаціями просто до корабельних агентів. Звідси повстала між ними приповідка, що виїжджаючи в цю далеку дорогу, вони "здавалися на опіку Божої ласки й корабельних агентів". Божа ласка була з ними, але опіка корабельного агента залежала від того, яку корабельну лінію він заступав. Багато наших родин, вирушаючи в дорогу з думкою поселитися в Канаді, остаточно злізли з корабля в Бразилії чи Аргентині — а в 1897 році одна група в числі 200 осіб (80 родин), підписав-

ши контракти на п'ять років рільничої праці, заїхала аж на Гавайські острови. Бо і там потребували робітників у плянтаціях.

РАДІСТЬ І СМУТОК

Перед від'їздом у дорогу, селянин випродував усе своє майно, щоб купити для себе й родини "шіфкарту". Спершу, ніхто не мав уявлення, що брати, а що лишати з господарського знаряддя. Спочатку брали плуги, але воно виявилося непрактичним, бо і перевіз був коштовний, і такий рід плуга не надавався до управи нової ріллі. Брали з собою рискалі, сапи, сокири, коси, ціпи, пилки, кливці й вила. А дехто брав ще ступу й жорна. Ці останні знаряддя мабуть найбільше придалися в тих найтрудніших перших роках на новій землі, коли нераз приходилося родину годувати тільки молоком і ячмінною кашею чи разовим хлібом.

Спакувавши ввесь свій "маєток" у великі скрині, забирав селянин свою родину й серед жалісних пращань вибирався в далеку дорогу. "Побачимося на Йосафатовій Долині" — говорили деякі. Сідали в Гамбургу на свіжо вимитий вантажний корабель, (що звичайно довозив із Америки худобу...) та їхали за море. У Монтреалі пересідали на поїзд і по тижневі їзди через безлюдні скелі, ліси, мочари й пусті прерії, приїздили до Страткони. Тут новоприбулий наймав підводу, садив свою родину й скрині на віз та їхав крутими, примітивними дорогами десятки миль на схід, де ще можна було біля заїзжих уже поселенців знайти собі добру землю з лісом. Ця подорож тривала звичайно два дні. Відшукавши знайомого мешканця та схоронивши в його хаті свою родину, треба було тоді шукати за власним "гомстедом", треба було збудувати на ньому схоронище-хату для родини. Потім, якщо вже не ставало грошей на корову, ішов цей новий поселенець понад триста миль пішки на південь, де можна було знайти роботу по долярові на день.

Тяжке це було життя — і навіть не до подумання для людей нашого часу. Наші тодішні поселенці-піонери були іншого покрою. Вони народилися й виростали в недостатках і невигодах— тому навіть море труднощів було їм — по коліна. Чорнозем і буйну рістню, сонце й дощ — вони любили; це були знаки Божої щедрости, і тому для них сніг і болото, корчі й коріння, спека й холод не були страшні.

Вони переживали прикрі фізичні недоліки, але це їх не смутило.

Одначе вони мали смутки і то великі. Їхні душі огортав великий жаль, коли покидали рідну стріху, прощалися з родиною й рідним селом. Цей смуток був їм за товариша в довгій дорозі та гнобив їх у трудних початках нового життя. Але час гоїв усе.

Одного їхнього смутку час не гоїв, а збільшав. Вони відчували брак релігійної піддержки. Вони сходилися разом у неділю до одної хати та співали релігійних пісень та частини з церковних богослужень. Але це не було те, що вони мали в рідній церкві. Це не була Служба Божа. Не було Св. Сповіді для спокою сумління. Не було Св. Хрещення для новонародженої дитини. Щораз сильніше відчували вони релігійний голод.

Шістдесят років часу затирає багато гірких переживань із життя людини. А коли не може якогось переживання затерти, то це міра того, яке глибоке мусіло воно бути.

Недавно розмовляв я з одним із тих перших наших піонерів в Альберті — з Лукою Дацюком. Розпитував його про ті давні часи, яких він був учасником. Він розповідав про зимові місяці, коли його родина мусіла жити самою пісною ячмінною кашею, бо не було ще корови; як він босоніж пізньою осінню орав, коли вже приморозок покрив був землю. Тема вичерпалася і ми зійшли на дещо інакшу. Чи люди відчували брак церкви? — спитав я. І він далі розповідав про те, як сусіди сходилися у святочний день та співали побожних пісень; як нераз йому в неділю ранком голос дзвінка на корові, що паслася в лісі, нагадував церкву й відправу в рідному селі.

І бачив я тоді сльози в його очах.

ЦІЛЬ ЛЮДСЬКОГО ЖИТТЯ

"Що є життя? — Це є час, коротший, або довший, даний людині, щоб вона здійснювала чесноти, що їй дала Свята Тайна Хрещення, і щоб досягла досконалости та якнайбільше скарбів милосердя й добрих учинків для свого ближнього. На життя людини на землі треба дивитись завжди як на подорож, у часі котрої людина дістала нагоду пригосподарити собі добрі діла та заслуги. Наприкінці подорожі Божий Ангел, може той самий, що впродовж дороги нашого життя був наших ангелом хоронителем, звістить нам, що наша подорож скінчена. Двері нашого часу зачиняться і в тій самій хвилині відчиняться двері вічности. А тоді розпічнеться справжнє життя, де не буде ані боротьби, ані сліз, ані кінця, а вічне світло і щастя в Бозі."

Папа Іван XXIII.

ЗІ СВІТУ Й ЦЕРКВИ

65-РІЧЧЯ ПОСЕЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ В АПОСТОЛЕС-МІСІОНЕС

Щоб відзначити 65-ті роковини прибуття наших перших поселенців до Апостолес, показати їм вдячність та заохотити нову генерацію до наслідування своїх предків, міський уряд міста Апостолес, Провінції Місіонес, постановив уладити торжественне відзначення цих роковин. Для того створено спеціяльну Комісію, в яку входили й ОО. Василіяни, а її головою був капітан Е. Чіліотті.

Святкування розложено на чотири дні: 24-28 серпня. У програму їх входили: церковні відправи, концерти, виставки й різні забави-поміщи.

24 серпня Святкова Комісія, при участі духовенства й громадянства, інавгурувала виставку "Вітрин", що її зорганізували різні школи чи Колегія. Ці виставки пригадували щось із життя перших наших поселенців. Тут заслуговує на підкреслення виставка нашої стилевої дерев'яної церкви, що її зробила Колегія св. Йосафата, під проводом і невтомною працею о. Панкратія Нюньки, директора цієї Колегії; це оригінал церкви з с. Утішків у Галичині, з 1687 р. Комісія нагородила цю виставку, узнаючи її за найкращу, грамотою і чашею. Друге місце мала виставка СС. Василіянок, що на тлі гарного краєвиду, представляли теперішнє життя нашого трудящого, невтомного й поступового колоніста. Сестри дістали медалю і грамоту за свою правдиво по-майстерськи зроблену виставку. Крім цього СС. Василіянки дали ще виставку ручних робіт, серед яких пишалися наші чудові вишивки, що всім глядачам припали до смаку. Були ще й інші виставки, що їх зробили інші школи.

Другого дня в год. 3.30, по привітанні провінційної влади, вдалися всі на футбольну площу, де знову відбулася інавгурація Господарсько-рільничої Виставки, яку посвятив Ген. Вікарій із Посадас, Монс. А. Вінзавер. При вході на площу маяли аргентинський і український прапори. Найкраще представлялася виставка господарсько - індустріяльна, українця Лева Спасюка, який за свої винаходи одержав із Міністерства Індустрії аж 12 різних дипломів-похвал. Відтак відзначено в часописі "Ель Територіо" заслуги нашого земляка, Володимира Гнатюка, що перший почав плекати чай у Провінції Місіонес, за що також дістав різні відзначення від уряду. Знову Рубен Варениця, внук знаного і заслуженого Йосипа Варениці, одного з найбільших наших комерціянтів у Місіонес, перший інсталював у Місіонес телевізійний сприймач, а всі автобусові лінії є в українських руках. Перша Господарська Кооператива була в Апостолес і її заложили українці під проводом ревного й метного нашого священика о. Івана Сенишина 1921 р. Ця кооператива мала назву: "Агріколя Украніяна, Сосіедад Кооператіва лімітада", статути її затвердив сам президент Аргентини М. Альвеар 39. X. 1922 р. Перша її Управа була: Іван Сенишин (парох з Апостолес) голова; Василь Пригодський — заступник, виділові: — Іван Жарський, Михайло Андрушкевич, Микола Дудич; а ревізійна комісія: — Іван Сітарський та Антін Яцюк. З часом, із різних причин, ця Кооператива перестала існувати.

Вечором розпочалася концертова частина, пописи різних національних груп своїм фольклором. Виступали: аргентинці, парагвайці, які дали кілька скромних пісень та танків собі питомих. Відтак групи, чотири пари польських танцюристів із Посадас; з Апостолес не було нікого, хоч загально сподівалися виступу поляків з Апостолес. Згадана група танцюристів із Посадас показала всього тільки два танки, які були досить далекі від християнської скромности та давньої польської ноші. Через це викликали вони серед публики насмішки і клини. Не сподобалося публиці, до речі дуже численній, і те, що в часі, коли гурток поляків, при кінці виступу, співав побожно й поважно свій національний гимн, у тому самому часі танцюристи на сцені жартували собі та робили знимки.

Загальне признання й похвалу здобула собі знову українська група. На сцену виступив мішаний хор з української католицької парафії в Апостолес, під дир. Бр. Й. Прокопа, ЧСВВ. Напочатку заспівали: "Боже великий єдиний" і "Вилітали орли". Слідував танок "Гопак колом", що його виконували: панни Т. Ротчин, Є. Ротчин, Л. Фенчук, К. Мазай і хлопці: В. Заник, П. Андрухових, М. Сапожник, Є. Грабовецький — під керівництвом панни Михайлини Стружак, Катехитки. — Відтак ішли пісні: "Смерть вояка", "Ой з-за гори", "Реве та стогне", "Та просив мене Герасим", "Марш молоді" і "Засяло сонце золоте". Виконано ще такі танки: "Веснянка" — панна М. Стружак вивела з великою легкістю і грацією цей танок при чисельних оплесках публики. "Метелиця", "Козачок" сольо — виконала панна Т. Ротчин за великим признанням. Треба підкреслити, що всі наші танки загально подобаються публиці, стягають велику бурю оплесків; бувають чужинці, які чуючи, що будуть виступати різні групи, а між ними українці, не йдуть дивитися чи слухати других, а тільки на наші співи чи танці приходять.

Пісні з танками чергувалися і при кожній точці подавано коротеньке пояснення. На перерві, школярка Роза Солонишин сказала деклямацію: "Ораціон пор ля Патрія — Молитва за Вітчину", Діди Макарухи.

Третього дня в год. 2.30 розпочався діточий попис. Виступали діти різних державних і приватних шкіл, між ними й наші обі Колегії, "Св. Йосафата" — ОО. Василіян і "Христа Царя" - СС. Василіянок. Хлопців Кол. "Св. Йосафата" було 40, усі вбрані в наші національні строї, під дир. Бр. Йосафата Прокопа дали кілька пісень: "Вечір", "Спускайся вечіроньку", "Ой на горі", "Нумо ж браття", "Верховино", а під проводом панни Михайлини Стружак виконали слідуючі танки: "Чумак", що його з великою легкістю й елегантністю відтанцював П. Бернацький; "Гуцулка", якого при акомпаніяменті чисельних оплесків відтанцював Андрійко Кулицький; "Запорожець", що в ньому взяли участь — П. Гуцуляк, Й. Кулицький, Е. Глинка і О. Балук, а в "Аркані" взяли участь усі 8.

Як попереднього дня, так і тепер подавано коротке поясйення пісень і танків. Публика пильно слідила за всіми і нагороджувала грімкими оплесками.

За Колегією "Св. Йосафата" виступили на сцену дівчата з Кол. "Христа Царя", що її ведуть СС. Василіянки. Усіх дівчат, що співали було 64, всі в народніх строях. Уже своєю численною появою викликали сильну бурю оплесків, а відтак за кожною точкою співу чи танців це повторялося. Пісні, що їх відспівали на три голоси учениці СС. Василіянок, під дир. С. Кекилії, ЧСВВ, директорки Колегії, це: "Щасливий край" — Гайворонського, "Та туман яром котиться" — М. Лисенка; "Мати доню колисала" — М. О. Гайворонського; "Ой, летіла горлиця" — Лисенка і "О, Патрія керіда" по аргентинськи. Танки, що також були під проводом С. Кекилії, це: "Подільський козачок", "Коломийка", "Гони-вітер", "Гопак колом". У танках брали участь: учениці — М. Ротчин, С. Семчук, Д. Хр. Нагірняк, І. Шкромида, М. Барчук, А. М. Солонишин, Р. Снігур, М. Л. Шкромида, А. Ільків, Е. Яцишин, М. Сігліотті, Л. Спасюк, М. Л. Снігур, М. Семанюк і Р. Спасюк. — Танки були виведені дуже добре, однак тим більше впроваджували чужинців у подив, що такі малі, а так гарно вивчили і так легко, вміло, зручно їх вивели. Публика подивляла малих танцюристок, але не менше і СС. Василіянок, що вміють із такого "сирого" матеріялу видобути чудові й подиву гідні речі.

Четвертий день — 27 серпня був властивими роковинами прибуття перших наших і польських колоністів у 1897 р. Наших родин, що признавалися до нас, було тоді 6: Ілля Дутка, Тома Мусій, Михайло Опиханий, Микола Вліялий, Тома Винник і Теодор Письменний. Вони то разом із польськими родинами, поконали всі труднощі, як: горяч, незнання мови, брак засобів до праці і життя, брак опіки і бандитизм, дуже поширений у цих околицях. Перші могли все з великою надією на Бога і Його поміч, доконали геройства, перетворили дику, запущену й непривітну територію в одну з найкращих провінцій Аргентини. Це бачать сьогодні і признають самі аргентинці і тому святкували ці роковини.

Того дня в год. 9-ій ранку, перед пам'ятником на честь наших перших поселенців відправлено Службу Божу в українському і латинському обрядах, при численній участі публики та цивільних і військових властей. Нашу Службу Божу правив о. В. Ковалик, ЧСВВ, довкруги його престолу були уставлені діти з Кол. СС. Василіянок в українських строях та з Кол. Св. Йосафата. Напереміну з військовою орхестрою діти співали частини Служби Божої. По Службі Божій відбулося відслонення "Пропам'ятних таблиць", що від нашої громади зробив Українсько-Аргентинський Клюб. Таблиці посвятили обидва парохи. Відтак о. В. Ковалик, ЧСВВ сказав пригадне слово, підносячи жертву, культуру і здобутки наших піонерів.

По зложенню вінка на пам'ятнику приявні пішли на цвинтар, де знову відправлено панахиди в обох обрядах і зложено цвіти при спільній могилі. Наконець наші священики о. Ю. Мельничин, о. В. Ковалик, о. П. Нюнька вдалися з Семінарією св. Йосафата та представниками Святкової Комісії на старий цвинтар, де спочивають деякі перші колоністи і тут відправили нашу панахиду і зложили китицю цвітів.

П'ятого дня попол. в год. 5.00 відбулося замкнення Рільниче - господарської Виставки. За свої рільниче-індустріяльні продукти два українці, П. Малярчук і Л. Спасюк дістали першу нагороду і чашу.

В год. 7.00 відбулася коронація "Королеви Рільництва Місіонес". На королеву вибрано також нашу панну Мабель Широку, вчительку, внуку п. Володимира Гнатюка, що перший запровадив плянтації чаю в Місіонес.

Військова духова оркестра гарно приграваля, а штучні вогні закінчили ці врочисті святкування.

В часі різних точок, як і по цих святкуваннях можна було почути від своїх: "О, нема то, як наші, наші танки найкраще вийшли" іти. Та, каже приповідка: "Кожний циган свої діти хвалить". Тому не все має велику вагу те, що наші про наших скажуть, зате має велике значення те, що говорять чужинці. На щастя, тим разом і чужинці подібне говорили. От, під час оглядання виставки, мені за плечима йде полковник з Апостолес і, показуючи виставку своєму товаришеві-полковникові з Посадас, про нашу стилеву дерев'яну церковцю сказав, не банучи мене: "Знаєш, варт іще подивитися на церкву, яку зробила "Колегія Св. Йосафата", це щось справді фантастичного! Я ще такого не бачив!" — Жінка одного аргентинського капітана, по закінченні нашої програми, бере мене за руку і каже: "Отче, я вам зі серця гратулюю: таких гарних строїв, пісень і танків я ще не бачила. А не думайте, що я це говорю так, із чемности. Ні, я це говорю зі щирого серця, з переконання". Інші чужинці, навіть поляки, подібно висказувалися про наші виступи. Такі виступи не тільки поширюють наше добре ім'я між чужинцями, але й заохочують наших збайдужілих чи відсталих любити, поважати і плекати своє. По одному такому нашому виступі, приходить до нас капітан, чоловік згаданої жінки, і каже до директора нашої школи: "Отче, я вас прошу, навчіть бодай один танок мого хлопця, а як можна, то й більше. Ваші танки мені дуже сподобалися". Це чули наші школярі і самі почали охотніше вчитися свого.

Так громадяни міста Апостолес і околиць пошанували гарно перших основоположників апостольської Колонії, віддали честь, виявили вдячність невтомним піонерам і показали будучим поколінням шлях до слави, нагороди й добробуту!

о. В. Ковалик, ЧСВВ

ЗОЛОТИЙ ЮВІЛЕЙ СВЯЩЕНИКА-ВАСИЛІЯНИНА

"Что воздам Господеві о всіх, яже воздаде мні?" Таким цитатом із Св. Письма розпочав проповідь при кінці своєї благодарної Служби Божої о. Мирон Кривуцький, ЧСВВ.

Пів століття життя священика, це справді довгий час, багатий на різні нераз великі жертви — а ще більші заслуги перед Богом і своїм народом. Це кільканадцять тисяч відправлених Служб Божих, тисячі уділених Св. Тайн, незчисленна кількість добрих діл. Це життя повного й невмірущого змісту.

Довкруги престолу мондерської церкви стояли співслужителі о. Ювілята, Впр. о. Протоігумен Б. Слобода ЧСВВ, Впр. о. Гр. Шишкович ЧНІ, Всеч. о. Ігор Шишкович та Всеч. о. Євген Дмитрук. Церква була вщерть набита народом, що з'їхався з ближчих і дальших околиць. Приявна була теж численна братія з Чину. А з сусідніх дієцезій приїхали о. Яр. Головатий, о. Гр. Теплий, о. Гр. Криворучка й б. В. Шек.

Впр. о. Ювілят Мирон Кривуцький, ЧСВВ

Це був перший священичий золотий ювілей у цій одній із найстарших парафій Канади.

На ювілейному бенкеті серед численних бесідників промовляли Впр. о. Митрат В. Лаба, Впр. о. Б. Слобода, Впр. о. Гр. Шишкович та Преосв. Ніл Саварин.

Між поверх сотнею привітальних листів і телеграм для о. Ювілята прочитано привіти від Впр. о. Протоархимандрита, П. Миськова, ЧСВВ, Преосв. Кир Ісидора та Вселенського Архиерея Папи Івана XXIII.

ГОЛОВА АНГЛІКАНСЬКОГО БОГОСЛОВСЬКОГО КОЛЕДЖУ НАВЕРНУВСЯ НА КАТОЛИЦТВО

Пастор Чарлс Альфред Клеменс Ганн, який упродовж сімох років був головою передового англіканського богословського коледжу, навернувся на католицьку віру і його прийнято до католицької Церкви. Ч. А. К. Ганн, який був ректором англіканської семінарії в Ліхтфельді коло Бірмінггаму, перебував після навернення в манастирі Отців Бенедиктинів у західній Англії. Кажуть, що він задумує студіювати, щоб стати католицьким священиком. Ч.

Ганн у молодості працював на фармі в Альберті, Канада. Він має тепер 57 років і був англіканським пастором 32 роки.

СВЯЩЕНИК ПІДГАНЯЄ ІМІҐРАНТІВ

Отець Йосиф Каррaро, молодший парафіяльний священик при католицькій церкві св. Елени в Торонті, веде приватну війну проти безробіття серед італійських іміґрантів.

У цій боротьбі, щоб зробити кожного італійського іміґранта самовистарчальним, щоб міг дістати працю, 28-літній священик працює як учитель, реєстратор вечірніх курсів, організатор, скарбник, канцелярист, писар на машинці і людина, що допильновує лінивих.

Протягом 13 місяців він приловив 370 іміґрантів і примусом, або з допомогою лестощів приневолив їх ходити на курси англійської мови й ремесла. Не всі вони дістали зайняття і не всі вивчилися ремесла, але більшість скористала і має працю.

Раз він зловив студента, записав його, стягнув $10 на оплату, яка йде до торонтонської ради навчання, і дав йому коротку науку про чесноту — регулярно вчащати на лекції.

О. Каррaро сам теж виконує те, що проповідує іншим. Коли приїхав чотири роки тому з Італії, записався на спрощені лекції англійської мови разом з іншими іміґрантами, і розмовляв щоденно з приватним інструктором. Сьогодні він говорить плавно по-англійському.

Тепер він старається зібрати $20,000, щоб удержувати постійну канцелярію, як осередок для технічного вишколу іміґрантів.

КАТОЛИЦЬКИЙ ЦЕНТР У ЛОНДОНІ НАВЕРНУВ В ОДНОМУ РОЦІ 1,153 ОСОБИ КОРЕСПОНДЕНЦІЙНИМ ШЛЯХОМ

1957 року 1,153 особи написали листи до Католицького Центру у Лондоні, повідомляючи, що вони навернулися на католицтво у висліді навчання релігії, яке згаданий центр веде кореспонденційним шляхом.

Такі дані подав у своєму четвертому річному звіті о. Михайло О'Коннор, директор цього Центру.

Число навернених у минулому році становило 45 відсотків усіх відомих навернень у висліді праці Католицького Центру впродовж чотирьох років, тобто з часу, коли той Центр засновано. Ненавернені діставали лекції катехизму кореспонденційним шляхом після того, як вони відгукнулися на часописні оголошення про курси католицької віри.

У своєму звіті о. О'Коннор заявив, що праця Центру розвивалася дуже скоро. Тепер будують новий будинок для Центру, беручи до уваги можливий будучий його розвиток.

Отець М. О'Коннор відмітив, що з часу існування Центру 50 тисяч осіб вписалися на кореспонденційне навчання релігії. Він додав, що не кожний навернений повідомив Центр про те, що його прийняли до Церкви.

ПОЛІТИК СВЯЩЕНИКОМ

Член Міської Ради Філядельфії, 38-літній Джан М. МекДевитт, повідомив, що резигнує зі свого становища та професію політика замінює на "одну з найкращих професій, а саме — священичу".

На запит, що привело його до цього рішення, відповів, що "бажання стати священиком зростало в мене з року на рік і стало таким могутнім, що про ніщо інше я й думати не міг".

"Між політикою і священичим станом є подібності", сказав він, відповідаючи на запит, "бо і політик і священик зобов'язані помагати людям та їх любити".

БРАТЕРСЬКИЙ ДУХ ПОМІЖ ЛЮДЬМИ

Під час загальної авдієнції в соборі св. Петра у Римі, в якій взяло участь кілька тисяч італійських та інших паломників, сказав Папа Іван XXIII, що одним із перших овочів надходячого Собору для всіх християн, особливо ж католиків, мусить бути те, щоб вони у Христі почували більше зв'язані зі своїми братами. Папа додав, що братерський дух поміж людьми тепер тим більш потрібний, бо світ стоїть під загрозою війни, яка завдяки модерній зброї може стати світовою катастрофою. Сьогодні, коли світ є в повному хаосі й боротьбі, Церква через Собор підкреслює єдність. Ми працюємо разом, казав Святіший Отець, щоб Господь дав нам тривкий справедливий мир.

ЗРОСЛО ЧИСЛО КАТОЛИКІВ У США

У 1962 р. кругло 43 мільйони католиків жило в ЗДА. У порівнянні з переписом минулого року, число католиків зросло на 771,765 осіб. Перед 10-ти роками жило в ЗДА несповна 30 і пів мільйона католиків.

КАТОЛИКИ В АФРИЦІ

Із загального числа 258 мільйонів мешканців Африки, є тепер 26 мільйонів католиків і 3 мільйони оглашенних. 23 мільйони африканців є протестантами, а 14 мільйонів є коптійських християн. Ці дані подала "Католицька Інформаційна Служба Уганди". Найбільше число католиків виказує республіка Конго, де на загальне число 14 мільйонів мешканців є 5 мільйонів католиків. Два мільйони католиків в Уганді становлять 32% усього населення. 12 мільйонів коптійських християн мешкають в Абесинії. Найбільше протестантів має Нігерія (6,5 млн.) і Південно-африканська Унія (8 млн.).

НОВИЙ ЗАСІБ ПРОТИ ЗАМЕРЗАННЯ РІК

У різних країнах переводять тепер досліди, щоб зменшити кількість днів року, впродовж яких ріки й канали вкриті льодяною кригою. Недавно в північній Швеції, а також у Канаді, де дуже багато вантажів транспортують ріками й каналами, почали застосовувати дуже оригінальну методу. На цих територіях водні простори вкриті ледяною кригою до восьми місяців на рік. Проте прискорення топлення льоду не дало б значного ефекту. Експериментатори вирішили не допускати, щоб ріки замерзали. Для цього у воду до самого дна вложено продіравлені пластмасові труби, в які під великим тиском помпувалося повітря.

Встановлено, що температура води коло дна не буває нижча, як плюс 4° Цельзія. Тому повітря, яке потрапляє в шари води з цією або вищою температурою, захоплює її з собою на поверхню. Безперервність такої операції викликає постійне перемішування води і не дає їй можливости замерзнути, а тим самим створює догідні умови для цілорічної плавби на ріках, які взимі завжди замерзали.

Може видатися, що застосування вищеописаного способу вимагатиме велетенських витрат грошей. Та після детального обчислення знавці встановили, що кошти утримування установ для запобігання замерзанню річок або каналів значно нижчі за втрати, які дає цілковите припинення плавби в даному часі.

ДЕЩО ПРО СОН

Сон є конечно потрібним для вдержання нашої фізичної і психічної рівноваги. Десять днів і ночей без одної години сну допроваджять людину до нервового розстрою, а то навіть до смерти. Кількість годин сну на добу залежить від здоров'я даного організму, одначе що старша людина, то менше потребує спати. Доросла людина повинна спати пересічно від 7-8 годин на добу.

Досліди над будовою людського організму виявили, що продовж 24 годин температура людського тіла підноситься і падає на один ступень. Ця ріжниця в температурі є у прямому відношенні до сну: коли температура найнижча (між 2-ою і 6-ою годиною над ранком), тоді сон найтвердший, а коли температура найвища, тоді людина є найбільше активною.

Найбільше покріпляючим є сон тоді, колй

Чим ОО. Василіяни усе дбав про церковну музику. Ось і тепер видав книжку, потрібну для всякого прихильника церковного співу. Ця книжка називається

ВАСИЛІЯНСЬКІ ЦЕРКОВНІ НАПІВИ

Книжка має 383 сторінки нотного друку, формату 7x10 цалів, оправлена в полотно з золотими витисками. Коштує $8.00 із пересилкою.

Замовляти на адресу:

BASILIAN PRESS
286 Lisgar St.
Toronto 3, Ont., Canada

ЗАМОВЛЯЙТЕ

ХЛІБ, ПАЇ, КЕЙКИ Й ВСЯКОГО РОДА ПЕЧИВА НАЙКРАЩОЇ ЯКОСТИ В НАЙБІЛЬШІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПЕКАРНІ ТОРОНТА

BEAVER BREAD LIMITED

103 Lightbourne Ave. — Tel.: LE 5-7445

MEDALS — CHAINS — ROSARIES
PRAYER BOOKS — STATUES — PICTURES
All Religious Supplies

LANDY & COMPANY LTD.

16 Dundas St. West (at Yonge) EM 3-8828 Toronto

ANDREW TAILORS
Phone: LE 6-0982
The place where CUSTOM clothes are made.
High-Grade Alterations, Repairs, Etc.
Cleaning and Pressing.
1076 QUEEN ST. W.
Toronto 3, Ont.
Андрій Наконечний

ОДИНОКА В ТОРОНТІ УКРАЇНСЬКА
КРАМНИЦЯ ЦЕРКОВНИХ РЕЧЕЙ
DIOCESAN CHURCH GOODS STORE
278 Bathurst St. — Toronto, Ont.
Великий вибір церковних речей. — Напрестольні Євангелія. — Церковні книжки. — Молитовники і багато інших речей.

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА ГУРТІВНЯ
СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ
UBA TRADING CO. LTD.
420 Bathurst St. — WA 2-6115-6

АРХІТЕКТ
ЄВГЕН ГРЕНЬ
Член Кородівської Палати Архітектів Канади. Виконує пляни і кошториси церков, шкіл, будинків громадських організацій (галь), фабрик, торговельних центрів, як також мешкальних домів.
WA 3-9754 — Toronto, Ont. — 3 Spadina Rd.

АСЕКУРАЦІЯ
всіх родів: життя, хвороби, вогонь, крадіж, автомобілі і т. п.
Купно-продаж нерухомостей, виєднування позичок.
Y. ONYSCHUK & CO. LIMITED
333 Roncesvalles Ave.
Toronto, Ont. — Tel.: LE 4-4241

ТИ НІКОЛИ НЕ БУДЕШ ЖАЛУВАТИ, ЩО:

живеш чистим життям;
чиниш найкраще, що можеш;
миряєш, поки осудиш;
ти ввічливий для вбогих;
зберігаєш чисті думки;
обстоюєш свої принципи;
ти великодушний супроти ворога;
просиш вибачення, якщо ти помилився;
ти справедливий у торговельних справах;
допомагаєш нещасному;
точно додержуєш своїх обітниць;
оцінюєш якнайліпше вчинки інших.

в кімнаті збережене чисте холодне повітря, одначе температура під накривалом повинна б виносити 86° Фаренгайта.

Глибина сну не є стала і міняється що три години. Найтвердший сон є перших три години. Протилежно до загально прийнятих понять людині сняться сни не тоді, коли вона спить найтвердше, а тоді, коли вона спить найлегше.

Окрему проблему становлять ті, що зриваються з просоння, а потім не можуть заснути. В такому випадку найкраще напитися чогось теплого, покріпляючого, або положитися до холодного ліжка, чи почати читати книжку. Звичайно така людина засне з книжкою в руках, навіть не пам'ятаючи, коли заснула.

В основному відпочинок організму залежить більшою мірою від якости сну. Що спокійніший і твердший сон, то більше відпочатою буде почуватися людина наступного дня.

ЧИ ЗНАЄТЕ, ЩО...

30 щурів з'їдають стільки, що одна молочна корова, і спустошують десять разів більше. Крім того вони переносять недуги людини і тварини з фарми на фарму.

З усіх рік світу найбільшу кількість води вливає до моря ріка Амазонка — 3,500,000 кубічних стіп на секунду.

Жертвою епідемії інфлюенци в 1918 році впало в цілому світі 20 мільйонів осіб, які померли.

НЕВГАСАЛЬНІ ВОГНИКИ

Я ухлав собі особливий календар, про який хочу розповісти, бо він виявився дуже корисним. Звичайний стінний календар я перемінив у "календар добрих діл", або "харитативний календар", як хто хоче це назвати.

Кожний день зроби щонайменше одне добре діло і ввечері робиш червоний значок побіч дати для твого календаря!

(Наприклад: Ти понесеш якійсь утомленій людині важкий тягар. — Ти подаруєш куплені овочі вбогій дитині, чи бідному інвалідові. — Ти відмовиш "Отче наш" за того, через якого ти мусів сердитися, або який хотів зробити тобі щось злого. — І сотні інших речей, що їх не треба вираховувати тому, хто у щоденному житті має на все відкриті очі й ухо). Ти радієш і задоволений, коли можеш зробити червоний значок на календарі. Швидко побореш всі перешкоди, щоб досягнути безперервного рядка значків, бо починаєш відчувати, як зростає у твоїй душі почуття, яке дає тобі щастя. Якщо твої добрі діла випливають із справжнього внутрішнього наставлення (з любови до ближнього), то ці червоні значки зможуть бути невгасальними вогниками, що колись перешлють свої проміння в інше вічне твоє життя.

Хр.

Поступ у знанні вимагає тісної співпраці між отцем-учителем і учнями. Увага кляси це конечна річ під час викладів.

Коли предмет ще не ясний для котрого учня, він чемно встає й запитує. Потім, як отець-учитель запитає, він буде відповідати.

Англійська приповідка каже: Сама праця без забави робить Івася тупо-умним. Тому в авдиторії часто живий рух і веселий гамір.

ДЕНЬ
У КОЛЕҐІЇ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО
У ТОРОНТІ

В цьому початковому шкільному році Колегія св. Василія Великого в Торонті має 53 студентів. Вони походять із Торонта і з подальших околиць: Гемилтон, Ст. Кетеринс, Кичинер, Лондон, Содбурі, Форт Віллям, Тиминс та Монтреаль. Із них 27 мешкають у Колегії ввесь час, а 26 мешкають вдома.

У понеділок, середу й п'ятницю день починається Службою Божою в год. 7.15. Студенти на Службі Божій не тільки приявні, але багато з них відповідають. Ті, що не вміють відповідати, вчаться цього. Покищо за каплицю служить вільна викладова заля. Мистецька каплиця ще на викінченні та буде відчинена за кілька тижнів.

Викладові години починаються в год. 9.00 ранку й тривають до год. 3.45 пополудні, з перервою на обід, який студенти мають у чистій і світлій кафетерії.

Приписаний урядом освіти спорт відбувається або в просторій, гарній авдиторії, або на зеленій площі на свіжому повітрі. В цій ділянці ентузіязму серед студентів не бракує.

Щодня, через дві з половиною години, студенти обов'язково прикладаються до приватних студій у своїх кімнатах. Цей час є перед і по вечері (год. 5.00 - 6.00, 7.30 - 9.00).

Вечірні молитви в год. 9.45 — потім відпочинок. Із годиною 10.15 погашені всі світла.

Попри урядово приписані предмети отці-вчителі теж викладають щодня студентам релігію й предмети українознавства. Поза англійськими годинами розмовляють з юнаками по-українському. Дисципліна в школі вирозуміла, але слідна.

З розмов із родичами, що мають синів у Колегії св. Василія Великого видно, що вони вдоволені з програми навчання й виховання в цій школі.

Хоч ця наша українська католицька Установа вже майже цілковито викінчена та імпозантно представляється, то вона ще далеко не виплачена. На ній тяжать іще величезні довги. Василіянський Чин, що взяв на себе тягар будови цієї Колегії, в цьому році додатково відиожив п'ять священиків до виключної мети — в цій Колегії наших українських юнаків учити й виховувати.

В кафетерії завжди веселий настрій. Харч "простий, але здоровий" і подостатком.

Треба вірити, що наш український католицький загал Східнього Екзархату Канади доложить від себе решту тієї жертви, щоб своїми грошевими датками допомогти цей довг сплатити.

Коли Ви ще не дали своєї жертви, або думаєте ще доложити до свого попереднього вкладу в цю нашу виховну Інституцію, зробіть це тепер.

З цього вже бачите, що Колегія св. Василія Великого вже діє — будова скінчена, навчання й виховання в повному русі, але ще тяжить довг.

Свої ласкаві пожертви шліть:

ST. BASIL-THE-GREAT COLLEGE

3100 Weston Rd. — Weston, Ontario

Припис вимагає, щоб студент, ідучи додому під неділю і вертаючи, вписав своє ім'я до книжки. З противних собі виразів на обличчях двох студентів, що стоять, чекаючи черги, трудно сказати, чи це п'ятниця пополудні, чи неділя ввечорі.

З ВЛАДИЧИХ ВІДВІДИН У КОЛЕГІЇ СВЯТОГО ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО

Преосв. Кир Ісидор сидить між отцями-вчителями: (зліва до права): о. Євген Грицуляк, о. Мирон Химій, о. Леонтій Якубів, о. Мартин Прийма, о. Севастіян Курило, о. Василь Ваврик, о. Йосиф Храпливий і о. Венедикт Мулик (всі ЧСВВ).

ЗДАЛЕКА І ЗБЛИЗЬКА

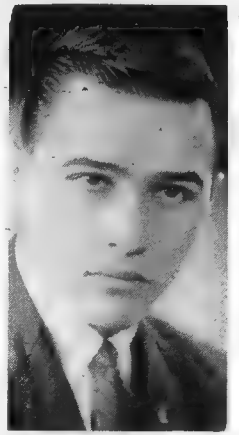

Орест Богдан Топлин

Орест є сином активних членів нашої парохії в Торонті, п-ва Марка й Ольги Топлинів (Топольницьких). Маючи 18 літ, покінчив з відзначенням 13-ту клясу (грейд) в Паркдейл Каледж Інститут. Успішно закінчив шість клас у Рідній Школі при церкві св. о. Николая, де був свого часу головою літературного гуртка, отже володіє добре українською мовою в письмі і слові. Вісімлітнім хлопцем вписався до Вівтарної Дружини при церкві МБНП і є ним по-сьогодні, він один із тих, що його найчастіше бачимо в дальматиці при святім престолі під час Служби Божої.

ВЕСІЛЬНІ ДЗВОНИ

Торонто, Онтаріо

У суботу 8-го вересня Всеч. о. Григорій Цюпка відправив Службу Божу в церкві св. Миколи, під час якої молода пара: Петро Мазепа й Анна Кобра приняли Св. Тайни. Пополудні в 2.30 год. церква св. Миколи гарно прибрана в цвіти, і в ній велике число гостей були свідками, коли молода пара зложила подружню присягу. Тайну Подружжя уділили чотири священики — о. Володимир Жолкевич, о. Г. Цюпка, о. Петро Грабець ЧСВВ і о. Віктор Сорока ЧСВВ. Співав хор "Прометей" під проводом п. Зенона Гнопка.

Під вечір весільне прийняття відбулося в домі СУМ. Господарем був пан Осип Крушельницький. Молитву провів Впр. о. Петро Грабець ЧСВВ. На прийняттю було понад 350 гостей, між ними около 25 осіб із Коністону, звідки походить молода, Анна Кобра, та батько молодого п. Григорій Мазепа.

У неділю пополудні відбулися поправини в церковній залі парафії св. Василія. На заклик п. Степана Кризенького переведено збірку на "Світло", яка принесла $42.75. Збіркою занялися панни Петруся Крисак і Оксана Кунанець.

Петро Мазепа, син Григорія і Софії з Петруків, народився в селі Касперівці, повіту Заліщики. Має тата в Канаді, маму і двох братів у краю. Анна Кобра, донька Івана й Марії (з Шашків), народжена в Коністон, Онтаріо. Анна скінчила три роки торонтонського університету. Обоє панство Мазепи працюють у шпиталі Св. Провидіння і є членами парафії св. Василія.

Всім жертводавцям щира подяка за дар на пресу, а молодій парі Панству Мазепам складаємо найщиріші побажання щастя й Божого благословення.

Петро й Анна Мазепа

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Едмонтон, Алта

12 квітня ц. р. упокоївся в Бозі Григорій Черняк в едмонтонськім шпиталі, на 79 році життя. Він народився 26 квітня 1882 р. у селі Білівці, повіт Броди. У

Бл. п. Григорій Черняк

1905 р., на Зелені свята, одружився з Теклею Миськів. Два роки пізніше, молоді подруги виїхали з рідного краю до далекої Канади і поселились на фармах коло Бувелон, Альберта. Тут проживали 8 років, а відтак 4 роки на Інісфрі, Альберта. У 1919 році перенеслися до Едмонтону.

Зараз по приході до Едмонтону, Григорій дістав посаду робітника на міській праці і тут працював аж до 1942 року, коли мусів залишити працю взагалі через слабе здоров'я.

Покійний Григорій був людиною доброго і щирого серця. Мав широкі знайомства і велику пошану серед людей. Був щирим і жертвенним парафіянином церкви св. Йосафата. В його домі відбулося перше чайне прийняття на фонд будови нової церкви в 1939 році, теперішньої катедральної церкви св. Йосафата. Прийняття принесло $50.00. Це була поважна сума в тодішніх часах. Григорій причинився до будови тієї церкви не тільки фінансовими жертвами, але також і фізичною працею. Коли сам не міг помагати при будові, то наймав і платив другим, щоб за

нього працювали. З тією любов'ю, з якою він помагав будувати ту церкву, з тією самою любов'ю він учащав до неї до кінця свого життя.

Покійний залишив у смутку жінку Текслю і четверо дітей: Андрій і Анна (Грегорет) в Едмонтоні, Іван у Ванкувері і Оля (Пилка) в Чіхаго. Два сини — Гавриїл і Василь — упокоїлися в Бозі кілька літ тому назад. Залишив 12 унуків і 7 правнуків та брата Миколу в Едмонтоні.

Похоронні богослужения відслужив о. Д. Грещук в катедральній церкві св. Йосафата дня 16 квітня. Покійний похоронений на цвинтарі св. Йоакима. Поминальний обід відбувся в залі під катедрою. Учасники зложили $18.00 на "Світло".

ПОДЯКА

Найщирішу подяку складаємо о. Д. Грещукові за відправлення всіх похоронних богослужб і всім, що жертвували на Служби Божі за спокій душі нашого дорогого мужа і батька. Дякуємо тим, що несли домовину, що висловили співчуття і розраду, і тим, що помагали в підготові й переведенні поминального обіду. Дякуємо всім, які в якийнебудь спосіб помагали чи старалися облегшити нам тягар смутку через втрату нашого дорогого мужа й батька.

Текля Черняк і діти

ВІДІЙШОВ ДО ВІЧНОСТИ
Торонто, Онтаріо

7-го червня ц. р. в Торонті помер широко знаний і всіми люблений бл. п. Петро Дніпро. Прожив усього 58 років.

Покійний походив зі села Більче Золоте, повіту Борщів. Одружився в 1928 році з Єфросиною Морозюк і незабаром виїхав до Канади. Спочатку працював при залізниці в Саскачевані, опісля в 1931 році переїхав до Торонта, де проживав із родиною до своєї передчасної смерти. У Торонті покійний з'єднав собі багато приятелів і покупців, бо ввесь час займався крамницею, рестораном, тощо.

Крім торгівлі покійний Петро посвячував багато часу і праці в українських організаціях. Свого єдиного сина Богдана посилав до Рідної Школи й університету. По скінченні студій Богдан отворив свою адвокатську канцелярію, і по трьох роках був іменований суддею. Всі високо поважали покійного Петра за його працю при УНО та за його велику жертвенність на національні цілі.

Бл. пам. Петро Дніпро

Похорон Петра Дніпра відбувся при численній участі українського громадянства в понеділок 11-го червня, з церкви МБНП при Бетирст на цвинтар Проспект. Похоронні відправи відслужили о. прел. Петро Каменецький, о. В. Сорока ЧСВВ й о. Г. Онуфрів. Поминальну проповідь виголосив о. прел. П. Каменецький, а на цвинтарі пращав його колишній учитель покійного інсп. Ст. Падійчук. По похороні відбувся поминальний обід у залі УНО. Після обіду кілька бесідників висловили своє співчуття родині покійного, опісля переведено збірку на українську пресу, з чого призначено $20.00 на "Світло". Збіркою занялися пп. Михайло Васечко і Григорій Луців.

Родина покійного складає найщирішу подяку всім Отцям за похоронні богослужения, численним приятелям і знайомим за Служби Божі, за вінки цвітів, похоронному заведенню за сумлінну обслугу та за вислови співчуття під час їхнього горя.

Щиро дякуємо всім жертводавцям за жертви на пресу, а покійному Петрові Дніпрові нехай канадійська земля буде легка. Вічна Йому пам'ять!

СВІТЛО THE LIGHT Ukrainian Catholic MAGAZINE

Rev. Roman Lobodych

In Quest of Unity

The two largest Rites in the Catholic Church are the Latin Rite and the Byzantine Rite. All of Western Europe belonged to the Roman Patriarchate and practised some Latin Rite more or less like that of Rome itself.

The Byzantine Rite was followed by those in the Constantinople Patriarchate. Greek missionaries converted eastern Europe and brought their Rite with them. SS. Cyril and Methodius converted many of the Slavs and translated the Greek Liturgy into the Slavonic language. Although the Poles, Czechs, Slovaks, Croatians and Slovenians belong to the Latin Rite, other Slav nations, like the Ukrainians, the Russians, the Serbs and the Bulgars belong to the Byzantine Rite. The Rumanians, Albanians, some Hungarians and some people of southern Italy and Sicily also belong to the Byzantine Rite. The majority of those who practise the Byzantine Rite still use the ancient Slavonic language in the Liturgy. The Rumanians and Hungarians now use their own spoken language.

In 1054 the Patriarch of Constantinople separated himself from the Catholic Church and eventually pulled most of eastern Europe after him. The story of the schism is one of politics, mutual misunderstandings and personalities — a very sad chapter in the history of the Catholic Church. The Byzantine Catholics of South Italy never were separated from the Catholic Church. From all the other nations of the eastern Europe, groups of Christians eventually came back to the Catholic Church and hence today we have the great bodies of Ukrainians, Pod-Carpathians, Rumanians and Hungarian Catholics of the Byzantine Rite with smaller groups of Greeks and Russians. Those not in union with the Catholic Church are called "Eastern-Orthodox."

Byzantine Rite Catholics number about 9,000,000. About 600,000 are in the United States and about 250,000 are in Canada. In the United States we have one province with Metropolitan Archbishop in Philadelphia and two Bishops Sees in Stamford, Conn. and in Chicago, Ill. The Bishop for the Russians, Hungarians, Ruthenians resides in Pittsburgh, and has under jurisdiction about 370 parishes. In Canada, the Ukrainians have also one province with the Metropolitan in Winnipeg and three Bishop's Sees: Toronto, Edmonton, Saskatoon.

There is no Exarch in United States for about 10,000 Italo-Greek members of the Byzantine Rite. There are 17 parishes for about 8,000 Rumanians served by the 18 priests; there are small Russian parishes in Los Angeles, San Francisco, Chicago and New York. All these Eastern Rite Catholics are under the Latin Rite Bishops' jurisdiction.

We are all today living in the spirit of the Ecumenical Movement of the Ecumenical Council. Our present Holy Father, Pope John XXIII, has set up a special commission in connection with the second Vatican Council to deal with the question of how best to promote Christian Unity. "Holy Father, keep them in Thy name, whom Thou hast given me; that they may be one, as we also are" — John 17, II. These words form part of the sacerdotal prayer of Jesus before His passion, words which St John alone of the four Evangelists records for us. Jesus asks His Father to make us all one in faith "that they may be one, as Thou, Father in me and I in Thee; that they also may be one in us; that the world may know that Thou has sent me." This unity in faith, in government and in worship is henceforth to be one of the signs by which the true Catholic Church of Christ shall be known amidst the conflicting sects and religions to be found in a world divided against itself. That Church shall embrace all nations and all races of the earth for all time, uniting them in an inflexible bond of doctrine and authority. Throughout the ages this prayer of Christ will be fulfilled in the persons of many thousands of His followers and many will lay down their lives for Him and for His teaching. Some will be officially proclaimed Saints by His Catholic Church, but many others will quietly manifest His Name and His Truth in the

family circle, in the office, the workshop, the hospital, in the seclusion of convents and monasteries or in the activity of the mission fields. The reward for such service of Christ also forms part of His prayer: "Father, I will that they also whom Thou has given me may be with me; that they may see glory which Thou hast given me" — His will is that of God — that we should share His glory in heaven if we remain faithful to His service here on earth.

Officially proclaimed Saint in Catholic Church of Byzantine Rite is St. Josaphat. He, as Archbishop, labored and promoted the Union of our Church with the Catholic Church. He instructed the people in the true faith, he prayed — day and night — and fasted, that God might grant his desire: the extinction of the schism. The great event of the Union of Berest Litovsky in the year 1596 reunited the Ukrainian Church with Catholic Church of Byzantine Rite and gave the birth to the Ukrainian Catholic Church of the Byzantine Rite. The death of St. Josaphat was not in vain. The Servant of God, Metropolitan Sheptytsky, all our Bishops who died in Soviet prisons, many priests and faithful — all they are Confessors of Catholic Faith. Metropolitan Joseph Slipyj, who now alone is alive, living in far Siberia, has become a symbol of loyalty and faithfulness to Catholic Church and to the Ukrainian people. The grandeur of Metropolitan Slipyj's martyred heroism lies in the fearless position which he took before his jailers. His dignified stand, as well as that of all other Ukrainian Catholic Bishops, his righteousness and fearless belief in his principles and his unswerving fidelity to God, Catholic Church and people are the same great qualities which characterized true Saints and martyrs in the first era of Christianity.

The Pope, Urban VIII, said these important words about our Rite and Church; "I hope, my Ukrainians-Ruthenians, that the East will be converted by your mediation". — Nearly all Popes, and specially the late Pius XII in two notable encyclicals, "Orientales omnes Ecclesias" (1946), and "Omnes-Ecclesias" (1952), deplored the persecution of the Ukrainian Catholics and now reigning, His Holiness, Pope John XXIII, on many occassions, demonstrates his love and understanding for the suffering Ukrainian Catholic CHurch and its martyr Bishops and priests and faithful.

Let us pray that the Ecumenical Council be successful and that soon are fulfilled the words of Jesus that "there will be one flock and one shepherd" for the salvation of mankind.

Charitable and Free Discussions Encouraged

"Even though you uncover some truths which are hard for the clergy to hear or understand. do not hesitate to make them known because I have confidence in you and wish you to speak frankly."

Most Rev. M. J. Lemieux OP. Archbishop of Ottawa, gave this assurance to a group of Ottawa Catholic laity as they opened a full day of discussions on the life of the Church. The 250 representatives of English- speaking parishes and organizations met at Archbishop Lemieux's invitation to express themselves "charitably and freely."

He listened to their views at the end of a day's discussions in eight groups, dealing with the development of the liturgy, the role of the laity in church affairs, Christian involvement in modern society, religion and the Church in education, the Church's use of modern communications, Christian unity, marriage and Christian family life, and the fostering of religious vocations.

"You may be sure that your bishops will take into consideration everything which you have recommended, and this is because they need your collaboration in reaching all men for whom they feel responsible before God", he said.

WORK OF CHURCH

"You are being called upon at this moment to do the very work of the Church, as members of the Mystical Body, animated by the Holy Ghost himself," Archbishop Lemieux said in his opening talk.

"It is not a question of placing on trial either institutions or personnel, whether these be working in the fields of teaching, ministry or the government of the Church.

"We expect from you a positive and constructive work. The difficulties which both bishops and priests meet daily are enough to convince them that improvements in our methods are necessary for the apostolate.

"On the occasion of the Council we are asking you, the laity, to suggest adaptations or modifications which we could put into practice.

"It is now your job to consider the religious situation of your environment, and to express yourselves freely, keeping in mind your loyalty to the Church and your anxiety for it to accomplish its divine function in the world.

LIVE IN WORLD

"Living in the midst of the world as you do, you are probably better placed than the priests

are to notice certain religious needs which arise due to the rapid evolution of our civilization.

"You are closer to, and more aware of, the materialistic concept of life among our people, and this gives you perhaps a better understanding of the problems of good Christian living than may be understood by our priests.

"Thus your observations can be very useful to us in attempting one of the objectives of the Council mentioned by Pope John, which is: 'the adaptation of ecclesiastical discipline of the needs and methods of our time.'

"Your recommendations will be welcome, even though I cannot promise you that all of them will be put into practice. In any case, we will do whatever is possible. Changes will come not merely by what I think myself, but rather in accordance with what the Holy Spirit will suggest, as Our Blessed Lord Himself promises."

The delegates, after the Archbishop's opening talk, divided into the eight groups for two hours' discussion in the forenoon and afternoon, followed by a plenary session at which the Archbishop heard reports from the eight groups.

MANY IDEAS

Recommendations by the liturgy group included the establishment of parish liturgical committees and of a diocesan committee on sacred art and architecture. Parents should be given more responsibility for preparing children for the sacraments, they said, and Communion should be given under both species occasionally. A small majority favored greater use of the vernacular in place of Latin.

More information about parish and diocesan administration, and a greater lay voice in the Church's temporal affairs, were recommended by another group.

Another suggested more teaching about Catholic social doctrine in all educational institutions," since Catholics as a whole are not sufficiently aware of critical movements of the day and so are not active enough in fields such as labor, co-operatives and politics."

A diocesan committee of lay and clergy members should be set up to examine and co-ordinate Catholic agencies dealing with family and youth problems, it was suggested.

Other panelists recommended top-level diocesan programs for public relations, education in the use of the mass media, and development of Church-sponsored broadcasts, each committee to include lay and clerical experts and artists.

There should be clearer understanding of the difference between fundamental and incidental obstacles of Christian unity, said another group.

Deeper understanding of marriage problems through clergy trained in psychology and sociology was cited as a need, along with "refresher courses" for couples after marriage as a follow-up to marriage preparation courses.

Besides the rapidly-prepared oral reports, written reports are to be given to Archbishop Lemieux before his departure for Rome.

"No matter what the Council may do it is well that you have spoken your minds on the problems to be discussed by the various commissions," he said in his summation.

"Your work today was concerned with the building up of the Body of Christ, the Church. In future meetings which I hope to have with you, you will continue this work.

"The Holy Father has often said that an exterior interest, one of merely being informed about the Council, is not sufficient. There is involved rather a personal sanctification and concern."

—o—

A 48 page brief of comments and opinions concerning various topics related to the forthcoming Ecumenical Council has been presented to Most Rev. Philip F. Pocock by six well-known Toronto lay people.

The brief covers such topics as clergy-lay relations; public opinion in the Church; lay spirituality; the Liturgy and the Council; the role of women and the Ecumenical Council; Christian marriage and education; and Christian art and the Council.

Authors of the brief include Jack Wilson, advertising representative of Mclean - Hunter Publishing Co. Ltd. in Toronto, Patrick Lawlor, a lawyer and recent candidate in the federal elections for the New Democratic Party, Paul Harris, Executive Director of the Catholic Information Centre in Toronto, Michael Jacot, a free lance journalist and writer, Dr. Victoria Carson, professor at the University of St. Michael's College and William McElcheran, Toronto artist specializing in liturgical art.

REFRESHING CHALLENGE

The brief said that "the invitation from the administrative Board of the Canadian Catholic Conference to let the laity's voice be heard in relation to the forthcoming Ecumenical Council is a refreshing challenge to every Catholic layman interested in the vitality and growth of the Church. As laymen, we are overjoyed to have this opportunity to express our views, and to notice that there is, in fact, a growing precedent throughout the world for encouraging laymen to speak their minds on the Ecumenical Council."

"It is our hope that the Second Vatican Council will mark an historic turning point in the apostolic life of the Church, and that the relatively untapped energies of the lay Catholic will be channelled at last into the main stream of the Church's apostolate," the letter continued.

"Speaking as laymen, a large part of our brief necessarily revolves around the Council's concern with the apostolic possibilities of the

matters which have concerned Ecumenical Councils.

The brief outlines the fact that the Church today is in the midst of a revolution. The Popes have made innumerable exhortations that the laity become more active in the service of the Church, the work of important clerics on the theology of the laity, the widespread desire of many Bishops, pastors and priests for lay assistance, has made this a major topic of discussion. On the layman's side, the emergence of an educated class of layman, the heeding of papal and episcopal words, and a general rebirth of Christian spirituality have all made a profound influence.

What will be the result of this ferment? asked the brief. For decades, the Church's organizational and institutional life has been the sole responsibility of the clergy: from the teaching office of the Church down to the most remote parish, everything of importance has been in the hands of the clergy.

"It is our hope that the Ecumenical Council will discuss effective reforms that will give the laity wider scope of action and greater self-responsibility in the average parish," stressed the brief.

"The only real hope for an effective, engaged, active laity is that, by some means, they be given a hearing in the parish on decisions which intimately concern them, a hearing on those matters which bear directly on their needs, capacities and talents. The great challenge of the Council is to find means to bring this goal about without sacrificing that necessary authority which must remain in the hands of the hierarchy.

Other highlights of the brief included a recommendation for the use of the vernacular in the liturgy of the Church, the need for a greater understanding of Christian art and architecture, the place of public opinion and criticism within the Church, and the urgency of a specific structure to handle the problem of communications between the laity and the hierarchy.

layman. In addition to this, we hope that the Council will clarify the idea of the royal priesthood of the laity.

"Today, in contrast for former times, the Church willingly associates the faithful with the Divine Liturgy and freely speaks of the priesthood of the laity — again without fear of being misunderstood: This mutual partnership on both sides of the altar rail and the public liturgical prayers is bound to have its natural correlative in the field of action. At the same time, the liturgical life may help provide the basis of a lay spirituality, which is as yet in its primitive form." —

"The Second Vatican Council, by throwing light on the role of the layman in the Church today, could earn for itself the title of "Council of the Laity." The true role of the layman in the Church will serve only to energize the strength of the Mystical Body. The zeal of the First Christians brought Christ's Gospel only to the limits of the Roman Empire. It may be this age's privilege through the layman to extend that Kingdom, in a great leap forward, to the ends of the earth."

The six authors asked Archbishop Pocock to accept the brief as a means of encouraging a greater communication between a Bishop and his flock.

"Our suggestions are an expression of love," as the Duch Bishops noted in a recent pastoral letter. "A love that only with reluctance points out the mistakes of its Mother, a love that carefully seeks, moreover, with a Christian tact, for the best possible means of making known it filial observations and remarks, a love finally, that does not undermine its own adherence or that of others to the faith."

IMPORTANT QUESTION

In the field of clergy-lay relations, the brief mentions that for the first time in this history of the Church, the question of the laity has been given a status equal to that of the traditional

NONCONFORMIST

A dental nurse gets used to having children ask for their extracted teeth "to put under my pillow for the tooth fairy." So Miss Smith was not surprised when one youngster silently stretched out his hand for *his tooth*. "What are you going to do with it?" Miss Smith asked winsomely (as if, she thought, she didn't know).

"I'm going to take it home, sprinkle sugar on it, and watch it hurt," the solemn youngster replied.

Saint John Chrysostom

by Matthew Berko

(Conclusion)

St. John often reminisced on his life in the mountains among other meditative subjects, mainly on being a good, holy, priest. Thus he wanted to remain, a priest who can devote all his life to working among his people. Once again, however, God had willed a greater task to be undertaken by Chrysostom, for in 397 he was consecrated a bishop. After the death of Neptarius, Archbishop of Constantinople, the famed bishop-orator was selected to fill the vacancy. Very reluctantly, he accepted; on the 26th of February, 398, hardly a year after his consecration to the episcopacy, St. John Chrysostom was enthroned Archbishop of Constantinople.

The populace of the new Archbishop's See had long before his arrival to the metropolis known of his oratorical talent. Naturally, they looked forward to hearing his talks; the saintly bishop, on the other hand, was eager to honor them with his teachings. But here he could not speak as frequently as in Antioch, for his office as a prelate now required more time for affairs of jurisdictional nature. Nevertheless, his thoughts of the poor never faded; the palatial doors were always open to beggars. Works of this sort pleased the bishop greatly.

One might say that St. John's fervent Christian love was the basis for all of his teachings, in which he took a strong stand against evil. The love of this shepherd was always exemplified in word and deed. In one of his talks he relates: "We should not despise unbelievers, but we should be sorry for them. If you hate a wayward soul, how can you reconcile it with God again? How shall an ill person regain his health, if the doctor dislikes him and shuns him? Even if you do not succeed in curing the ailing sinner, act in accordance to what is prescribed you. In like manner did Judas err time and time again, but Our Lord did not stop correcting him. Nothing can attract people more than love. Having seen in you erudition and virtue, sinners will surely by-pass you, but upon seeing a warm love in you for these "stray sheep" they will be amazed an love you in return. Love is a great teacher."

The name of the beloved archpastor became known throughout his diocese, and even in other dioceses where Christians petitioned him for spiritual advice many a time. However, Chrysostom was confronted with a perplexing problem: he was informed that many bishops in Asia Minor received their episcopacy through simony. In 401, he set out for the regions ruled by these unworthy prelates, in order to restore ecclesiastical order; after a short time, each was deposed. As a consequence, the famous Chrysostom gained more prestige among his friends, but on the other hand the first signs of opposition to his rule appeared; the renegades were led by the deposed bishops. Moreover, his bittermost opponent was Theoph ilus, the Alexandrine Patriarch; but this controversy was not merely over the illiceity of consecration as were the others, but mainly because of jealousy. Theophilus envied the Constantinopolitan bishop's admiration by his people, and his success as a manager in ecclesiastical affairs.

In time, the number of Chrysostom's enemies increased. In the year 403, the adversaries of the famed Archbishop convoked an unauthorized ecclesiastical council at Chalcedon. It was attended by thirty-six bishops and conducted by Theophilus of Alexandria. Chrysostom, fully cognizant of the proceedings, refused to consent to the legality of the council, and himself refrained from attending. With the single excuse that the Archbishop refused to recognize the so-called "sobor", his opponents deposed him and succeeded in having the saint banished by Arcadius, the king. To avoid being the cause of any bloodshed or further ill-feeling, Chrysostom left the palace of his own will and presented himself to the Arcadian soldiers, who placed him aboard a ship headed for a town near Nicodemia.

All these events occured during the night. The next morning, when the people of Byzantium were told that their beloved pastor was removed and exiled, an immense protest followed. Chrysostom's disciples became furious with anger; they confronted the bishop's judges who were responsible for his banishment and demanded the return of their spiritual leader. In addition to the warnings from the people, the powers of nature likewise exemplified their rage; for on the same night during which the saint disappeared, the sky was pervaded with huge black clouds, the seas literally boiled and sounds of resounding earthquakes could be heard for miles around. The frightened empress begged Arcadius to recall the prelate. In truth, the blameless bishop, having forgiven his trespassors, returned amidst rejoicing and welcoming of his people, and once again took up his pastoral tasks. Peace reigned again; but not for long. This was but a temporary calm before another storm, still greater in might than the previous one.

Two months had elapsed after the return of Chrysostom when trouble again arose; the empress conveniently had a statue of herself erected near the church where the bishop held services. Many activities, theatrical plays, dances, etc., took place before the statue; naturally the din of these pagan affairs interfered with the celebration of divine services. Consequently, St. John explained the prevailing situation to his people, and then requested the governor of the town to remove the hindrance. Upon hearing of this insult to her dignity, the empress, raging with an unprecedented anger toward Chrysostom, had him ordered to leave the metropolis for the second time. This was accomplished "officially", and again the same group of bishops convened to form a bogus "council" at which they deposed St. John. Arcadius provided his approval and ordered the Byzantine primate to leave the city. But the defender of the faith replied that he would not abondon the faithful entrusted to his care by

God, unless he is forcefully removed, and then the fault of leaving his flock could no longer be attributed to Him. In truth, on Holy Saturday of the year 404 (April 16), while the archbishop prepared to baptize the catechumens, a royal guard made its way into the church and mercilessly began shattering everything that fell into their hands. Although Chrysostom ment unharmed, his clergy was thrown into dungeons.

For almost two months, Chrystostom was under guard at his home. Then he presented the entire matter in writing to Pope Innocent I, and requesting that the previous synod, at which he was deposed, be unrecognized. The Pope and the Roman emperor Honorius both petitioned Arcadius to revoke the action of the synod; but in vain were their attempts to restore peace in Constantinople. Chrysostom realized that his people would not consent to a willing abdication. But seeing that it was for the best, he gathered together his loyal bishops and priests, tearfully exchanged farewells with them for the last time, and secretly left the metropolis. Having given himself over to God's Providence, the saint left his residence and headed for the sea, where a band of soldiers again awaited him. Thence he was shipped to Nicea. From there he was transferred to a mountainous region in Armenia to prevent discovery by loyal followers.

Pope Innocent heard of the persecution. The Pontiff sent Arcadius a stern letter of admonition: "The blood of my brother John cries to God for vengeance, oh Ruler, as once the blood of the righteous Abel cried out to God against Cain, and in time you shall be punished for your perseution of Christ's Church; you have exiled Its rightful master, and you have given over the flock not to pastors, but to impostors." Such was the text of the Pope's letter to the tyrannical Arcadius.

To be sure, the admonitory words of the Holy Father prophecized the vengeance of God. In September 404, a severe hail storm struck Constantinople and ruined the grain fields and orchards beyond the point of possible consumption. As during Chrysostom's first exile, the earth quaked almost unceasingly for a period of time. In October of the same year, the Empress Eudoxia died; many other oppressors of the saint also passed away within a very short time. The first of this lot was Theophilus of Alexandria who painfully and slowly died of paralysis. Witnessing these avenged deaths, Arcadius began undergoing mental anguish; he begged the secluded monks for prayers in behalf of his city which was still quaking uninterruptedly; however he received the following reply from Nil, the superior: "By what right do you desire the cessation of the earth's quaking beneath your city, when upon this very ground you allow such impious, immoral, and untruthful doings without any restriction; yet you have banished from your kingdom a pillar of the church, the light of truth, Christ's herald, the holy bishop John? How can you expect me to petition Our Lord in fervent prayer for the welfare of your unblest city, when I myself die of sorrow, when viewing the uncouth actions taking place before your very eyes, and contrary to all laws?"

Chrysostom's adversaries were still dissatisfied, for they were aware of the fact that the exiled prelate was teaching the faith to many pagans in Armenia. Therefore, they resolved to swiftly transfer him elsewhere. His tiring body, but stalwart soul, was rushed on to Pytius on the Euxine, a four-hundred mile journey. He was exposed to all types of hardship—cold, wet, and semi-starvation, but nothing could deter from his cheerful and considerate character. The band of captors finally saw their aged victim weakening. As they approached the church of St. Basilissa, the group permitted the weary Chrysostom to enter the church and exchange his travel-stained clothes for church vestments. The people present took the saint's clothes as souveniers of their famed spiritual leader. While celebrating his last Liturgy, Chrysostom communicated himself, and with the Bread of Life strengthened himself to undertake the journey into eternity. Following the Liturgy, he began a fervent and loud prayer; as he continued, his voice grew weaker and weaker. With a burning love for their pastor, the onlookers approached the dying bishop, and supporting his weak body, they heard the saint, in his final moments on earth, say in a whisper: "Glory to God for all things." Falling to his knees, the noble servant of God exclaimed: "Amen," and commended his spirit to His Creator.

The death of St. John Chrysostom occured on September 14, 407, in his sixtieth year. Half these years were spent in the rank of archbishop, and three years were spent in exile.

The remains of the renowned Eastern Saint were interned at the church in which he died. News of his death reached far and wide, and when his followers received the pitiful story of Chrysostom's death they cried aloud and cursed those who were responsible for his ostracism.

Meanwhile, those hierarchical members who had opposed Chrysostom during his rule in Constantinople, were reinstated in the Catholic Church on the condition that the name of the saint be commemorated in the diptychs. After a few years, the remains of St. John Chrysostom were brought to Constantinople in a huge ceremonial attended by the Patriarch, Procul, King Theodosius (son of Queen Eudoxia) and many bishops, priests, and people (438). Afterwards, in the course of pilgrimages, the remains of the celebrated St. John Chrysostom were taken to Rome.

Thus, following years of toil in the service of Christ, the holy bishop John Chrysostom of Constantinople, a great saint of the Church, is remembered by both Catholics and Schismatics alike, who up to this very day commemorate his name in the Liturgy he composed (actually an abbreviation of the Liturgy of St. Basil the Great). The See which Chrysostom ruled is presently apart from the True Church, however the schismatics have faithfully preserved the Liturgy inaugurated by the saint whom they honor with the greatest reverence even today.

Would you like to become a Basilian priest or brother?
Write:
REV. MASTER OF NOVICES
Basilian Fathers, Mundare, Alberta
or
VOCATIONAL DIRECTOR
3100 Weston Rd., Weston, Ontario

My Memoirs

1892 — 1962

By Michael Luchkovich

11th INSTALLMENT

One of the matters that I presently reminisce on is a subject that was suggested to me by Mr. Butchart after his inspection of my school children at Moscow School in 1922. He asked me why it was that the Ukrainians didn't have a literature of world renown. I was unable to give him a satisfactory answer, since at the time I was not as well versed in these matters as I am now. But in this year of 1962 as I reflect on these matters I can truthfully say that no nation under long subordination can produce as good literature as it would have done had it been free to develop along lines inherent in its own character, untrammelled by persecution, terror and actual extermination. The years between 1918-22, when the Ukraine was free with a sovereign state of her own, is ample proof that great literature is a product of a free nation. While the Ukrainians may have been conquered physically, they nevertheless were never subdued spiritually; nor will they ever be.

I refer to the case of Hnehory Kosynka in prose, and the great example of Taras Shevchenko in poetry as attestation of the fact that the Ukrainians, notwithstanding enslavement, have always been a strong people spiritually.

"When down through the ages the last flickering star begins to burn out," said Kosynka in his story *Faust*, "my constant thought and painful agony will keep on flaring; and on a dark strip of the sky, emblazoned in blood-red letters, will appear the prophetic words of Franko: 'Oh my people, tortured, disunited, like unto a paralytic on the cross-roads, Regarded askance, a scabby nondescript!'"

"In your name, oh Faust, from Podillia, I write these lines. Let ensuing generation recall your great name; and let them kneel down before your tribulations."

And at the conclusion of the story, when Konushyna, the peasant leader of the insurgents is being asked to recant before being led out to his execution, he refuses to debase himself with a recantation, saying, "Don't gloat over my loss, Mr. Inquisitor; please remember that hundreds will fall, but thousands will rise to take over their place in the struggle... but as for me, an intelligent man you call me, I should look my enemy consciously in the face..."

And that is exactly what Kosynka did; he lived dangerously in order to live and if he failed in the attempt it was not in vain. "One cannot shackle the living word as easily as liquidating the human person. Like the poetry of Shevchenko, the prose of Kosynka will live for future generations to draw inspiration therefrom. Nor will the destruction and assassination of Ukrainian writers stem the process of Ukrainian regeneration.

As regards those writers who survived the Soviet purges, they can best be described as men on the margin, or "*Marginal Man*", as they were dubbed by Robert E. Park in his book, "Race and Culture". The marginal man, he argues is an incidental product of a process of aculturation, such as evidently ensues when peoples of different cultures and different races (the Ukrainians and the Russians, for instance) come together to carry on a common life in the sense that they live in two societies and two not merely different but antagonistic cultures. As a result there is a cultural conflict within the "*divided self*" of the marginal man who often lives in a permanent state of crisis... spiritual instability, intensified self-consciousness, restlessness and malaise.

These are the thoughts that slowly but surely began to crystalize within me, hazily at first, but taking intelligible shape as time went on. My life as a teacher was one round of teaching, organizing picnics, plays, concerts, festivals, lectures and other "imprezy"; and in between I did a tremendous amount of reading, and last but not least, attending many Farmers' Conventions. I even taught my pupils four part singing for which they got first prize at a Teachers' Convention held in Vegreville.

These were important formative years in my life. I had watched our immigrant farmers develop from scratch, following their progress very carefully, and the mental processes of their thoughts. The price of farm products had been gradually going down, while the price of the goods he had to purchase did not keep pace. One writer, Mr. Schwarz, called it the period of the "Search for stability." At the Farmers' Conventions I had heard many speakers talk about the lack of "orderly marketing" in the international market. The notes that I have on the subject read as follows: "Away with all this fluctuation in wheat prices, now up, now down; let's have a stabilized price so that we

may know at any given time where we stand. And the conclusion of the debate would result in the realization that good prices could not be obtained by random interplay of demand and supply factors, but that some attempt would have to be made at planned stabilization through international agreement". Well, there's your farming for you, subject not only to all the elemental hazards, but to world markets as well.

Lest this last observation lay too heavily upon the minds of my readers, I shall inform them that these were the years 1923-24-25-26 that I taught north of Innisfree at Miroslawna and Buczacz schools.

In Case You've Missed It ----

ST. BASIL-THE-GREAT COLLEGE

With the enrollment of 54 boys, the St. Basil-the-Great College in Toronto is well launched into its first term of education. The courses are limited to Grade nine only. The other Grades will be added consecutively in each of the following years to come.

Besides the general subjects which are recommended by the provincial Department of Education, the students of St. Basil-the-Great College also benefit from lectures on Ukrainian language and religion.

The Holy Mass must temporarily be said in one of the class rooms, because the ornate chapel is still in the last stages of completion.

Although the majority of the Grade nine student body are boys from the city of Toronto, there are also some who come from such distant points as Fort William, Kitchener, Montreal, Sudbury, Timmins and London.

A PRAYER-BOOK OF THE MARTYRS

Vatican Radio announced the publication in Rome of a small prayer-book — a book with a heart-rending history. It is a collection of prayers, written in a Siberian concentration camp, by four young Lithuanian girls deported 10 years ago and condemned to hard labor for taking part in a religious celebration.

Written by hand on odd pieces of scrap paper, the original manuscript is yellowed by time and use, and bears the date, February 12, 1953. It was smuggled out of the Soviet Union this year.

In the bleak squalor and hardships of their Siberian imprisonment, these four young girls found courage and hope in prayer alone. Their faith lives on in persecution, and all too poignant commentary on the struggle for men's minds and a symbol of Christian victory.

PARTICIPATION IN THE MASS

The Toronto archdiocese has launched a detailed program for greater participation in the Mass with three "Liturgical Days" (Sept. 8-10) at St. Joseph's Motherhouse in suburban Willowdale. General theme of the institute was "Christ's Priesthood in his people."

Large crowds attended each of the three days, to participate in the dialogue Mass, congregational singing and to hear talks on the Sacred Worship of the Church by such leaders in the liturgical movement as Rev. Barnabas M. Ahern CP, of Louisville, KY. and Mary Perkins Ryan of Goffstown, New Hampshire.

The first day was for religious brothers and Sisters, secular institutes, lay teachers and priests engaged in teaching school, and featured talks and discussion on the Sacred Liturgy in relationship to religious life and to education.

September 9 was the day for the laity. The program included talks on the role of the laity in the worship of the Church and dialogue Mass.

September 10, was priest's day, for all priests, diocesan and religious and seminarians.

On each of these three days the Archbishop's program for the active participation of the faithful in the Holy Sacrifice of the Mass was outlined and explained.

This program will go into effect throughout the archdiocese and will be divided into two stages.

The first consists of a series of 10 Sunday sermons on the fundamental dogmatic aspects of the Liturgy.

The second stage, from the first Sunday of Advent, December 2, to the first Sunday of Lent, March 3, will be the period of actual participation, commencing with the shorter responses, and continuing in progressive fashion until the faithful are able to recite all the prayers of the Mass-server, and in addition recite with the priest the Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Pater Noster and Agnus Dei.

Archbishop Pocock said in a letter to his priests on May 22 that "it is the mind of the Holy Fathers that we should think with the Church that we should pray with the Church, sing with the Church and act with the Church. And it is in the Liturgy that the Church reveals to us her thoughts and moods, her prayers and songs, and virtues which should guide our daily lives."

Great minds discuss ideas: average minds discuss events: small minds discuss people.

Шляхи для всіх...

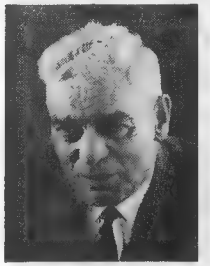

HON. W. A. GOODFELLOW

Ентузіязм, з яким нові канадці досліджують свою новоприбрану країну, подорожуючи по шляхах і пільних дорогах Онтаріо, треба тільки вітати.

Добрі шляхи, по яких всі мають право безплатно їздити, належать до демократичного способу життя. Шляхи дають можливість всім людям зблизитися і в такий спосіб сприяють взаємному зрозумінні та спільному поважанні на широкому фронті.

На протязі теперішнього фінансового року Департамент Шляхів Онтаріо сподівається витратити $264,300,000, близько до бюджету з минулого року. Кожний з багатьох проєктів будови шляхів, призначений на 1962 р., було затверджено тільки після докладних міркувань щодо негайної потреби та аспектів на довшу мету в загальному плянуванні Департаменту. Базою того плянування є найновіші дані, які можна тільки дістати, з ділянки інженерії і економіки.

Основним принципом чи переконанням Департаменту Шляхів Онтаріо є це, що всі шляхи, дороги і вулиці мають служити тільки народові. Вони сприяють розвиткові і добробутові Онтаріо, як цілости, тільки до того степеня, до якого вони виконують таку службу.

ONTARIO

ПРОВІНЦІЯ МОЖЛИВОСТЕЙ

HON. JOHN ROBARTS
Prime Minister

HON. W. A. GOODFELLOW
Minister of Highways

ВЖЕ ПОЯВИВСЯ В ПРОДАЖІ

КАЛЕНДАР СВІТЛА

НА 1963 РІК

Друкований на доброму книжковому папері, має 208 сторінок друку та 58 ілюстрацій. Містить оповідання й статті на різні цікаві й корисні теми. На зміст календаря склалися праці 26 авторів. Гарна барвна обкладинка роботи мистця Миколи Бідняка.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА $1.00.

Хто замовляє 10 до 19 прим., платить по 70 центів за примірник. Хто замовляє 20 або більше примірників, платить по 65 центів за примірник.

Замовлення шліть на адресу:

THE BASILIAN PRESS
286 Lisgar St. — Toronto 3, Ont. — Canada

СВІТЛО
THE LIGHT

РІК XXV — ГРУДЕНЬ — 1962 — DECEMBER — Ч. 12 (480)

Колегія св. Василія Великого

НАША ПРОСЬБА

Розбудовуючи нашу шкільну бібліотеку при Колегії св. Василія Великого, з вдячністю приймаємо всякі (навіть уживані) українські книжки, що надаються до шкільного вживання, особливо книжки з української історії, географії, літератури, як також періодичні видання. Ласкавих добродіїв просимо такі книжки надсилати до Колегії на адресу:

ST. BASIL-THE-GREAT COLLEGE
3100 Weston Rd. — Weston, Ontario

●●

НАША ПОДЯКА

СКЛАДАЄМО ЩИРУ ПОДЯКУ ДОБРОДІЯМ І ПІДПРИЄМСТВАМ, ЩО ПОЖЕРТВУВАЛИ ЧИСЛЕННІ РЕЧІ, ЯК НАГОРОДИ ВЕСНЯНОЇ ЛЬОТЕРІЇ НА УЛАДЖЕННЯ ЛЯБОРАТОРІЇ ХЕМІЇ Й ФІЗИКИ ПРИ КОЛЕГІЇ.

● РОЗІГРАВКА ВІДБУДЕТЬСЯ 3-го БЕРЕЗНЯ 1963 ●

ЇХНІ ІМЕНА: Олена Гутчін, Петро Сандій, пані А. Бочар, Параня Бурович, Текля Кулак, Марія Леница, Denison Hardware, Arka, Firchuk Fabrics, Stella's Beauty Salon, Ukrainian Art, Duke Cycle & Radio.

ОО. ВАСИЛІЯНИ
КОЛЕГІЯ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО

СВІТЛО
THE LIGHT

КАТОЛИЦЬКИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Видають ОО. Василіяни

Передплата $3.00 на один рік. Поодиноке число 30 центів.

Адреса Адміністрації:
286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario
Telephone: LE 5-6483

Адреса Редакції:
3100 Weston Rd., Weston, Ontario
Telephone: CH 1-9203

ПРЕДСТАВНИКИ "СВІТЛА" ЗАКОРДОНОМ

АНГЛІЯ:
Ukrainian Booksellers & Publishers
49 Linden Gardens,
Notting Hill Gate
London, W. 2, England.

АВСТРІЯ:
Griechisch - katholisches Zentralpfarramt zu St. Barbara
Wien 1, Riemergasse 1
Austria

АВСТРАЛІЯ:
Rev. D. Kachmar
Archbishop's House
West Tee, Adelaide, S. A.

АРҐЕНТИНА:
Padres Basilianos
Curapaligue 760
Buenos Aires, Argentina

БРАЗИЛІЯ:
Padres Basilianos
Caixa Postal 24
Prudentopolis, Parana, Brazil

ФРАНЦІЯ:
L'Abbe Julien Prokopiw
2 Rue des Crignos
Amiens (Somme) France

ІТАЛІЯ:
Padri Basiliani
Via San Giosafat 8,
Rome (Aventino) Italy

THE LIGHT
A Ukrainian Catholic Monthly
Published by the Basilian Fathers,
286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario, Canada.

Authorized as second class mail by the Post Office Department, Ottawa, and for payment of postage in cash.

ЗМІСТ:

Через обнову—до з'єднання — *о. В. Дрібненький, ЧСВВ* — 482
Редакційна

В молитві перед престолом Матері Божої Доброї поради за поміч у Вселенському Соборі — 483

Правда, одність і любов у Церкві — *о. В. Ваврик, ЧСВВ* — 484
Місячне наміреннн на грудень 1962

СТОРІНКА АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ — 485

ОГЛЯД СОБОРОВИХ ПОДІЙ — 486
Літургійне питання на Соборі

На переломі епох — *о. І. Назарко, ЧСВВ* — 487
Різдво і Собор

Багато людей запитує... — *о. С. Сабол, ЧСВВ* — 489
Піст перед Св. Причастям — Гріх янголів — Розсіяння на молитві.

Христовий мир — *д-р А. Базилевич* — 491
"Бодріться, Я переміг світ!"

Листи Никодима повість — *І. Добрачинський* — 492
Лист п'ятий

Слідами василіянських місіонарів-піонерів — *о. В. Дрібненький, ЧСВВ* — 494
"Дрібниці місійної подорожі"

Замок Янгола Смерти повість — *Б. Поляничко* — 497
"Сонце сходить на Заході"

Розмова з чортом — *Ол. Мох* — 502
"Розкажи світові, що чорт є!"

Сторінки з історії української Церкви й культури — *о. Мирослав Ріпецький* — 505

В дорозі до Св. Землі — *о. д-р Ю. Федорів* — 509
Спомини з мандрівки.

Моя остання подорож в Карпатську Україну — *о. С. Юник, ЧСВВ* — 511

На світлу пам'ять Великого Митрополита — вірш — *Ірина Вацлавів* — 512

Бл. пам. о. Филип Руг Ч.О. — *о. Є. Пащак, ЧСВВ* — 514
Великий священик-будівничий.

ЗДАЛЕКА І ЗБЛИЗЬКА — 515

Зміст річника "Світла" 1962 — 526-528

ENGLISH SUPPLEMENT

The Everlasting Spirit of Christmas — 520

Church Diversity Seen at Council — *by Bernard Daly* — 521

Keynote of the Vatican Council — 522

An Image of Unity — *by Bernard Dribnenky, OSBM* — 523

My Memoirs (XII) — *by Michael Luchkovich* — 524

Annual Index of Light Magazine — 528

На обкладинці: Як виглядає збір Собору в базиліці св. Петра.

РЕДАКЦІЙНА

ЧЕРЕЗ ОБНОВУ – ДО З'ЄДИНЕННЯ

Можна слушно сподіватися, що з усіх дотепершніх Вселенських Соборів, найбільш далекосяжним і багатим у наслідки буде теперішній II-ий Ватиканський Собор.

На цьому Соборі, очевидно, не прийде до безпосереднього з'єднання всіх християн. До здійснення цієї понад усе найважнішої й найбільш у християнському світі потрібної події ми, християни, ще якслід не підготовлені.

У цій важній справі підготовлення, зовсім слушно, католики повинні взяти провід. Ми ж бо не тільки маємо можність, але й обов'язок черпати з обильности Божої ласки й правди та давати цим свідоцтво Божої доброти. Доброту й цінність християнства треба виявляти не тільки в навчанні, але також, і то передовсім, у порядку щоденного особистого життя. До цього завдання покликані не тільки духовні особи, а також і світські люди — бо ж всі ми є членами Церкви.

Тому — і це є справді виявом надхнення та впливу Св. Духа — Папа Іван XXIII, заповідаючи цей Собор, сказав: "Ціллю надходячого Вселенського Собору буде висвітлити Церкву в усій її первісній красі перших віків, — щоб люди могли бачити її такою, якою установив її Божий Учитель: непорочною й незіпсутою. Її земське паломництво крізь сторіччя часу ще далеке до того моменту, коли вона осягне свій тріюмф у вічності. Це дуже благородний намір Вселенського Собору — зупинитися і, основно перестудіювавши всі аспекти її ревної молодости, виявити їх у такий спосіб, щоб це рівночасно виявило її повний вплив на модерні уми". А в своїй промові до членів соборових комісій Святіший Отець іще раз підкреслив, що завданням цього Собору є "відсвіжити в повному блиску всю суть християнської науки й християнського життя".

Відновитися до ступня первісного християнства, це для нас, християн двадцятого століття, дуже трудне завдання. Але те, що неможливе у людей, сказав Христос, це можливе у Бога. Тому першою справою II-го Ватиканського Собору є Св. Літургія — щоб зробити її якнайбільш доступною для всіх членів Церкви. Бо тут, від живої участи в Св. Літургії, у Св. Тайнах, починається християнське життя. З них ми беремо силу відзначувати своє життя християнськими чеснотами.

Обнова християнського світу в житті за християнськими засадами стане запорукою християнського з'єднання. Вона зродить добру волю, а воля не може опертися тому, що добре.

Найголовнішою християнською засадою в співжитті, це любов ближнього. І як брак цієї любови, себто ненависть у різних видах, християн роз'єднала, — так справжня, щира, християнська любов є всилі з'єднати їх наново.

Порізнені брати остануть завжди порізненими, якщо завжди кластимуть головну увагу на слово "порізнені". Навпаки, вони в скорому часі поєднаються, якщо натомість свою увагу звернуть на слово "брати".

Осьтакі завдання стоять сьогодні перед нашим Вселенським Собором. Цей Собор відзначається від всіх попередніх тим, що скликаний не на те, щоб осудити блуди чи неправду. Його ціль позитивна, він призначений зайнятися додатніми проблемами, які є для нас питаннями великої ваги — і; дасть Бог, матимуть глибоке значення для всіх християн, навіть усього людства.

Молімося, щоб Святий Дух зіслав на Отців цього Собору свою обильну поміч.

о. В. Дрібненький, ЧСВВ

УСІМ ПЕРЕДПЛАТНИКАМ, ЧИТАЧАМ, ПРИХИЛЬНИКАМ І ЖЕРТВОДАВЦЯМ "СВІТЛА" ВЕСЕЛИХ РІЗДВЯНИХ СВЯТ ТА ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

бажає

РЕДАКЦІЯ "СВІТЛА"

СВІТЛО THE LIGHT
Український Християнський
МІСЯЧНИК
СВІТЛО, ГРУДЕНЬ, 1962 РІК XXV. Ч. 12 (480)

В МОЛИТВІ ПЕРЕД ПРЕСТОЛОМ МАТЕРІ БОЖОЇ ДОБРОТ ПОРАДИ ЗА ПОМІЧ У ВСЕЛЕНСЬКОМУ СОБОРІ

Тут ви бачите одного з найбільших Папів у часах, що є в історії Церкви найбільші. Великий Він великим досвідом у католицькій частині заряду — дипломатії. Великий Він, а заразом такий покірний, наче маленька дитина. Його вибрав Господь неначе Івана апостола, автора четвертої євангелії і книги Откровення. Прибираючи собі ім'я Івана. Він не тільки хотів пошанувати свого батька та свою бідну парохіяльну церковцю (під іменем св. ап. Івана), як сам це нам сказав. Тут діяло Боже Провидіння, що хотіло для наших апокаліптичних часів дати Папу апокаліптичного характеру. Його ім'я несе нам усім перестороги в ці тяжкі роки для всього людства. Але здається, що ще більше Господь хотів дати нам Папу гідного свого імени. Скажімо, не лише покірного Провідника Церкви, але Папу, що став говорити, навіть віддихати любов'ю. Хто колибудь був близько Нього, той відчув незміриму глибину Його теплого серця.

Наш місячник "Світло" за мало разів іде у Ваші руки, щоб ми могли подати Вам кілька думок, що були б — можна сказати — "на часі". 25-го листопада був день уродин Папи; але урядово їх відбуто в місті Римі в четверті роковини Його коронації. Нехай наші молитви і найщиріші побажання, хоч опізнені, підуть тепер перед трон Всевишнього, щоби покірний і повний любови Папа Іван 23-ий жив нам і правив св. Церквою ще "многі, благі літа!"

о. В. Ваврик, ЧСВВ

ПРАВДА, ОДНІСТЬ, ЛЮБОВ У ЦЕРКВІ

НАМІРЕННЯ НА ГРУДЕНЬ

"Світ тепер у своїй великій частині відійшов від Божого Світла, від Христа, нашого Сонця душ і сердець, якому наш обряд таку чудову пісню щодня в манастирях, а суботами-неділями в парохіяльних церквах співає: "Світе тихий, Світло тихе святої слави безсмертного Отця небесного святого, блаженного, Ісусе Христе"... Все що є поза обсягом того тихого Світла небесного Бога, воно є поза царством незаходимого Сонця, поза його світлощами й радістю. Так говорив колись нам наш великий василіянин сл. п. о. П. Філяс, що хтонебудь із нас відійде в незмірими віддалі від Бога-Світла, того дух і серце будуть: "і холодні і голодні і невеселі" (з його послання до монахів із 1909 року).

Не лише будемо ми "голодні, холодні й невеселі", але життя наше стане вічним горем, стане життям повні людей, на яких упала Божа кара. За словами Христа, такі душі живуть уже на землі серед плачу й зубного скреготу (Мт. 8, 12).

Сьогодні на нашому світі носієм Христового світла є Його св. Церква. Вона одна стає людям невгасимим смолоскипом серед темних бездоріж наших. І хто свідомо та з отвореними очима оминає Її науку та провід, той ходить у "кромішній тьмі", у кошмарі темрявих сил, у світі тьми провин, у крівності нескінченій, у людській необчисленій слабосилості.

Віддавна поділився світ на тих, що люблять світло Боже, і тих, що в теміні кромішній знаходять своє "щастя". Христова Церква потепер є збором людей, що любуються в світлі правди. що ніяк не бояться щирої самокритики й не болять їх руки взяти велику мітлу та вимести й очистити храм Трісвятого Бога.

Вседобрий Бог дав нам і Вам проживати в роках предивно виїмкових. Ми переживаємо тепер часи Вселенського Ватиканського II Собору. Небувалою Особою, що відповідальна за перебіг справ Собору є Свт. Отець Папа Іван 23-ий. Щоб усі ви, наші читачі, могли набратися найбільшої пошани для теперішнього Христового Намісника, подаємо вам декілька слів із Його останньої прилюдної промови. Це була неділя 4-го листопада, четверті роковини Його коронації. Що сказали Його вітцівські уста цілому світові?

"Велика та виїмкова причина для сьогоднішнього свята, що робить його фактом неперевершеним в історії минулих сторіч і правдоподібно ніколи не буде воно перевершене в будучності, це сама шляхетна, щиро віддана та високодостойна приявність ваша тут перед нами, наші достойні брати в єпископстві, дорогі сини різних Чинів, прелати, що появилися тут сьогодні — ох, які ж численні, як же численні, — з найдальших сторін світу на це величне діло другого Ватиканського Вселенського Собору, що так чудово почався за допомогою Всемогучого та що за його перебігом тепер увесь світ так шанобливо слідкує.

"Вельми шановні Брати та щиро люблені: Що годен сказати сьогодні Слуга слуг Божих перед Вашим достойним і особистим побутом тут... створеним із незчислимого числа 25 соток єпископів, з'єднених тут довкола нашого Апостольського трону, вас, що представляєте нам заряд майже всіх дієцезій світу. Ми дякуємо Богові за ту радість, яку сьогодні відчуваємо в нашому серці".

У своїй чудовій промові Папа не забув згадати: "Ми звірюємося Вам, що відчуваємо найбільший біль у тому, що стільки єпископів, таких Нам дорогих, сьогодні тут неприявні, бо або у'язнені задля Христа, або не могли сюди приїхати. Пам'ять про них примушує нас за них найгарячіше молитися".

Дальше говорив Папа:

"Найбільше, що повинно бути зробленим на цьому Соборі, це те, щоби предорогоцінний скарб християнської віри заховано і подано людям у своїй повноті. Ця наука обіймає цілу людину, яка зложена з душі й тіла. Господь казав нам: "Шукайте наперед Божого царства та його правди" (Мт. 6, 33).

Ще більше сказав Свт. Отець:

"На жаль християнські родини посьогодні не осягнули ще правдивої одности у правді й вірі. Католицька Церква вважає за свій обов'язок працювати над одністю віри в кожній родині, а через родини осягнути це теж у народах. Тут ідеться про одність віри, про яку молився Христос гарячою просьбою перед своїми терпіннями. Роздумуючи більше над тією одністю прошеною для Його Церкви, здається нам, що найкраще сходяться тут три наміри молитви Христа: одність католиків між ними самими... одність молитви та бажань, що ними перейняті християни відлучені від нашого Апостольського Престолу, хоч бажали б з нами одним бути... вкінці одність пошани для Христової Церкви від тих, що не

"Приходіть до мене всі, струджені й обтяжені, а я вас успокою..."
(Мат. XI. 28)

ПОДЯКИ

Дякую Найсолодшому Серцю Ісуса і Пречистій Діві Марії за вислухані молитви та прошу дальшої помочі. Посилаю 5 дол. на Службу Божу. **К. Шевець**

Найсвятішому Серцю Ісуса Христа. Матері Божій Неустаючої Помочі Святому Священомученикові Йосафатові дякую за усмирення великого болю голови. **Гавриїл Пасічник**

Матері Божій Неустаючої Помочі, Чудотворному Дитятку Ісус із Праги, св. Терені від Дитятка Ісус дякую за вислухані молитви, за опіку в житті та численні ласки.
Я. П. — Чікаго

Дякую Владиці-Ісповіднику Павлові Гойдичеві і Слузі Божому Митр. Андрієві за їх посередництво перед Пресвятим Серцем Христовим та Матінкою Божою за щасливе перебуття трьох операцій Мелянії. Також св. Терені за вислухані просьби й поміч у здоров'ї.
Лідія Трешньовська

Дякую Найсвятішому Серцю Ісуса й Матері Божій за вислухані молитви за заступництвом Слуги Божого Митр. Андрія Шептицького. **Стефанія Гриневич**

Молитва за Вселенський Собор

(подана в "Осерв. Ром." дня 7 жовтня 1960).

Божественний Душе, посланий Вітцем в ім'я Ісуса, Ти що спомагаєш і непомильно ведеш Церкву, виллй повноту Своїх дарів на Вселенський Собор.

Господи душ, найсолодший Потішителю, просвічуй наших Єпископів, які в сердечну відповідь на заклик Римського Архиєрея збираються на торжественний Собор,

Дай, щоб цей Собор приніс радісні овочі:

щоб світло і сила евангелія щоденно більше розростались у людській суспільності;

щоб католицька релігія та її місіонерський розмах набрали нової сили;

щоб осягнено глибше пізнання наук Церкви та спасенне скріплення християнських обичаїв!

Найсолодший Посітителю душ, закріпи нашого духа в правді, серця ж наші послушними зроби, щоби постанови Собору знайшли в нас великодушне прийняття і старанне виконання.

І ще просимо Тебе про овечок, які не є вже більше в одинокій лівчарні Ісуса Христа. Вони славляться іменем християн. Дай, щоб вони могли знайти вкінці одність під одним Пастирем.

Повтори в наших днях свої чуда, гей би в другій П'ятдесятниці, і вчини, щоб свята Церква, ціла зібрана в найгарячішій молитві довкола Марії, Матері Ісуса, та під проводом Петра, стала царством Божественного Спасителя, царством правди, справедливости, любови й миру. Амінь.

(Відпуст 10 літ тим, що відмовлять цю молитву сокрушеним серцем. Повний відпуст за звичайними вимогами тим, що її відмовляють щодня продовж цілого місяця. Апост. Пенітенц. 23/IX. 1959).

Дозволяється друкувати.
Ч. Орд. 163/61.

† ІСИДОР, Єпископ

Подяка Матінці Божій Неустаючої Помочі й св. Юді Тадеєві за вислухані молитви в моїх найприкріших хвилинах. Складаю жертву в сумі два дол. й прошу відслужити Сл. Божу за душі в чистилищі. **І. Д.**

Сердечно дякую Найсвятішому Серцю Христовому й Серцю Матінки Божої та св. Йосифові за отримані ласки й за поміч в усім.
Анна Кучарська

Найсердечнішу подяку складаю Пресвятому Серцю Христовому та Пречистій Діві Марії за щасливо перебуту операцію і за всі ласки й добродійства отримані в моєму житті.
Теодозія Валентюк — Монтреаль

ісповідують ще християнської віри. Ісусові Христові, найлюбішому нашому Спасителеві, безсмертному Цареві... нехай буде любов, могутність і слава во вічні віки, Амінь".

Кращого й ліпшого слова для місячного. намірення ніхто з нас написати не в силі. Тут ви знайдете відповідні слова про правду, про одність і про любов, що сама собою слідує за двома першими.

"Хто чує, нехай каже: Прийди, (прийди Господи і не закосни). А Хто свідчить нам, говорить: Так, Я прийду скоро. Амінь. О, прийди Господи Ісусе" (Откр. 22, 1 і 20). Прийди Господи й обнови лице землі. (Пс. 3,30).

ОГЛЯД СОБОРОВИХ ПОДІЙ

Літургійне питання

Наради Отців Собору на останніх засіданнях розгорталися довкола Св. Літургії. Щоб познайомити ширші кола громадянства з цією важливою справою, уладжено нараду для журналістів, на якій о. Г. Шмідт, Т. І., професор літургіки на Григоріянському Університеті, з'ясував труднощі, що їх доведеться Літургійній Комісії перемагати. Ось головніші думки докладу о. Шмідта.

Перед Отцями Собору стоїть нелегка до вирішення проблема: властиву розв'язку на ряд актуальних літургійних питань дати так, щоб можна було застосовувати її до всіх католиків у кожній частині світу, і то під кутом бачення універсальности й католицтва. Після вирішення літургійних справ Собор видасть лише загальні правила й засади, що їх практичне здійснювання, як приймають експерти, триватиме яких п'ять років. З огляду на те Отцям Собору треба буде всі ті проблеми так обмірковувати, щоб вони стали органічним елементом життя сучасного християнства.

Хто бодай трохи познайомлений з історією літургії, той свідомий того, що Церква продовж сторіч інколи робила потрібні зміни в літургійних церемоніях і текстах, щоб достосувати їх до вимог життя. Все ж таки останні чотири сторіччя позначаються тенденцією зберегти в ділянці обрядовости стан непорушности. Літургія є одним із проявів діяння Церкви в довкіллі модерного світу. Хоч церковні відправи самі в собі гарні, проте не завжди вони зрозумілі для людини сучасної культури і теперішньої соціяльної дійсности. Саме з цього приводу завважується відчуження багатьох вірних від Церкви. Треба сподіватися, що Отці Собору піднайдуть критерії здорового реалізму для розцінки цих складних проблем, зваживши, що вони, у своїй подавляючій більшості, щодня стикаються з цими труднощами.

На Соборі розглядається проблему літургії в універсальному аспекті, себто, що літургія мусить бути та сама по всьому світі і, одночасно, різноманітна, як це було в перші сторіччя християнства, коли то виникли були різні види літургій; деякі з них існують ще й досі. Між культурою і культом є дуже тісний зв'язок. У нашому ж сторіччі, сторіччі заникання колоніялізму, коли перевагу здобуває західній світ, зроджується вимога, щоб допустити різнородність обрядів. Це нелегка проблема, і не можна її легковажно вирішувати. Бо з одного боку є бажання дати змогу сформитися місцевим літургіям і, впарі з цим, зроджується реакція проти "окциденталізму", з другого ж боку спостерігаємо саме на Сході наполегливе присвоювання західньої культури. Не рідко можна бачити, що т. зв. західняки домагаються для інших "дисокциденсіялізації", чи пак: усунення признак західньої культури, тоді коли власне оті східняки на всі лади силкуються стати західняками. Нам доводиться тепер переживати період заколоту, тож більше, як іншими часами, необхідна обережність.

Які складні питання виринають перед Отцями Собору в зв'язку з літургією, нехай — для підтвердження — послужить декілька прикладів. На теренах місій, майже всюди, запроваджено римську літургію. Чи справді це потрібне? Чи не кращою була б для східних народів східня літургія? — У римській літургії завважується надмірна однозгідність. Чи треба зберігати цей ідеал, чи радше допустити б різнородність форм, як це бачимо в візантійській літургії? — Притаманний римській літургії рубрикалізм не дозволяє на більшу свободу. Чи іноді не поменшує це життєвого зв'язку священика з широкими масами вірних, серед різних умов і вимог життя? — Ясно, що цих питань не можна розв'язати самим лише виправленням помилок, усуненням старих чи доданням нових рубрик, але необхідне тут основне перевірення справи так, щоб тривкі засади можна було конкретно і практично застосувати до актуальних потреб життя вірних.

Отцям Собору пред'явлено цілість проблем, що заторкають літургію, з вимогою, щоб відновити богопочитання, однак зберегти оту чистоту й повноту, що необхідні для досконалого засвідчення Божої слави і, одночасно, примінити це до вимог сучасного життя так, щоб вірних більш успішно впровадити до скарбниці надприродного життя. Головною причиною недостачі літургійного духа в житті сучасних християн є дух перебільшеного індивідуалізму, що його залишило нам у спадку минуле століття. Цей індивідуалізм приймає форму небезпечного егоїзму. Завданням теперішнього сторіччя є усунути погубні наслідки того індивідуалізму. Не зважаючи на Церкву, і соціялізм і комунізм намагаються побудувати світ соціяльного щастя. А маси пересічних людей, що колись творили міцний фундамент Церкви, покидають віру заради атеїзму або, хоч і залишаються в Церкві, набираються матеріялістичного духа. Щоби протиставитися цій величезній духовій кризі, повинна Церква вживати засобів, спроможних виявити всю притаманну їй живучість, замість застосовувати те, що виявилося безуспішним.

У Церкві під сучасну пору соціяльна акція є безумовною вимогою забезпечення непорушности прав мас звичайних вірних. Мало того. Досвід повчає, що в деяких країнах, саме там, де суспільні умови є дуже добрі, панує безбожницький гуманізм, який має на меті довести людей до чесноти при допомозі тільки сімох Заповідей, цілковито залишаючи три перші Заповіді Декалогу. Ба й Церкві загрожує небезпека перетворитись у надто земську інституцію, внаслідок надмірної суспільної діяльности. Тим то новітні часи домагаються від католиків глибшого проникання правд, щоб зрозуміти істоту, природу християнської досконалости. То й мусить Церква робити всі можливі зусилля, щоб лише довести маси вірних до виразного і свідомого визнання своєї залежности від найліпшого і найвищого Бога. Їх треба довести до свідомости надприродної вищости, щоб вони у християнських установах шукали справжнього добра, зачерпнувши ласку просто з джерела і маючи на увазі те, що властиве життя є не на землі, а на небі. Отож, необхідно їм брати свій хрест і, враз із Христом, приносити себе в жертву Богові-Отцеві. Одне слово, теперішнє життя домагається від вірних духа жертви. Це дає нам змогу розуміти, чого Собор насамперед розглядає літургію, джерело християнської духовости. Але щоб Церква могла проникнути аж до глибин, а не залишатися тільки на побічних побожности, мусить Собор зготовити успішні норми і практичні декрети, після стільки літ замішання й нерішучости. Таким чином Собор вийде назустріч бажанням Свт. Отця, що їх він, від початку свого архиєрейства, нераз проголошував, звертаючись до всіх, зокрема ж до молоді, з кличем: "Книга і Чаша нехай будуть осередком християнського життя".

о. Ір. Назарко, ЧСВВ

НА ПЕРЕЛОМІ ЕПОХ

Христове Різдво має не тільки велике релігійно-містичне значення для поодиноких людей як таїнство святої віри, але і як історичний факт, що здійснився у Вифлеємі перед тисяча дев'ятсот шістдесяти роками, Різдво має теж превелике історичне значення для всього людства. В історії людства Різдво ГНІХ становить цей перелім, від якого зачалася нова епоха, епоха християнська. До тієї переломової події повільною ходою і з тугою в серці йшли всі попередні епохи й покоління. Після сильних героїв викутих із криці й граніту, нагло у придорожній стайні за Вифлеємом з'являється маленьке і на вигляд слабкосиле Дитя та своєю дрібною рученькою починає накреслювати нові шляхи, що ними від тепер має йти історія людства. Отже новонароджений Христос — це творець нової епохи, це двигун історії народів, це вісь, осередня точка й центральна Особа всіх історичних процесів. Він поділив історію на доби так, що тепер властиво маємо тільки дві доби всесвітньої історії: добу перед Христом і добу після Христа. Ця остання доба знає моменти й події, що в ній започатковують нову епоху.

Дехто думає, що саме тепер стоїмо на порозі нової епохи. Деякі філософи, історики й історіософи (як Гуїзінга, Гвардіні й інші) твердять, що двадцяте століття перейде до історії як початок нової епохи. Дві світові війни розторощили дотеперішній уклад і порядок світу. А під тими румовищами, що їх спричинили війни, показався справді незначний, але зовсім чіткий зруб нової будови. Світ, що родиться на наших очах, розкриває перед нами досі зовсім невідомі горизонти. Не станемо тут розводитися над шаленим поступом науки, над розвитком техніки, над опануванням простору й іншими матеріяльними можливостями. Це вже нераз стверджувано й описувано, бо це найлегше спостерегти. Фактом є те, що простір і віддаль сливе перестали існувати. Вслід за тим зближилися до себе вже не тільки народи й держави, але й цілі континенти.

Це зближення потягає за собою величезні наслідки політичні й економічні. Але не треба забувати про інші, ще важніші наслідки.

Через оте зближення стануть поруч себе "око в око" цілі цивілізації, культури, а в першу чергу релігії. Вже безповоротно минув той час, в якому поодинокі релігії розвивалися, а деколи й замикалися в досить обмежених географічних межах. І так головним тереном розвитку християнства сталася була Европа. Гіндуїзм і буддизм розвинулися в Індіях і не вийшли поза найближчі сусідні країни. Конфуціянізм і т. зв. китайський універсизм остались панівними релігіями Китаю. Ісламу запанував в Арабії, Малій Азії й північній Африці. Між тими релігіями або взагалі не було ніяких контактів, або були дуже слабкі. Хрестоносні походи та виправи магометанських арабів і турків на Европу мали справді релігійний характер, але не мали світового розмаху в сьогоднішньому значенні цього слова. Ніде й ніколи в поважній мірі не нарушено "географічних осідків" поодиноких релігій. Вони зберегли вповні свою розвоєву "автономію". Немає сумніву, що деякі обопільні впливи були, але вони були дуже обмежені. Нпр. що знали в Европі XVI-го століття про Конфуція, або про Ляо-це? Або що знали в Китаю про християнство?

У таких обставинах могли постати такі відрубні і в собі замкнуті культури, як китайська. Вони були відтяті від чужих впливів часто свідомо та розвивали свою власну літературу, мистецтво, світогляд і релігію.

Сьогодні вже ніщо не береже поодиноких культур ані релігій від щораз ближчого стику з собою. Що більше, в ділянці культури й релігії щільність границь заникає скоріше, ніж нпр. у ділянці політичній. А це створює зовсім нові проблеми, в першу чергу для християнства. Бо, якщо ми зближаємося до якоїсь єдности світу — то мимохіть накидається нам питання: яка культура, який світогляд, а передовсім яка релігія витисне головне п'ятно на цій єдності?

Народи білої раси були досі глибоко переконані про свою вищість над іншими расами. До недавна білий чоловік глядів із легковаженням на цивілізацію, культуру й релігію інших рас. Поза деякими об'явами в мистецтві, білий чоловік не цікавився глибше культурою чи релігією інших континентів. Для пересічного европейця китайці, індійці й інші — це були погани повні дикіх пересудів. Але той час уже скінчився разом із кінцем панування народів білої раси над народами інших рас. Сьогодні вже ніхто не сумнівається, що поруч народів білої раси, обличчя нового світу будуть формувати теж народи Азії й Африки. І коли в цьому насвітленні приглянемося чисельному відношенню поодиноких релігій, — то мусимо з жалем ствердити, що християни на цьому світі становлять значну меншину. Докладні статистики тут неможливі. Беремо тільки приблизні статистики з твору проф. Г. фон Глязенаппа п. н. "Нехристиянські релігії". Отже всіх християн на світі нараховують около 780 мільйонів, під час коли тільки більші нехристиянські релігії (китайський універсизм, гіндуїзм, ісламу і буддизм) нараховують понад міліярд 500 мільйонів визнавців. Додаймо до цього около 170 мільйонів безрелігійних або таких, про яких релігію нічого не знаємо, а побачимо, що нехристиянські релігії у відношенні до християнства становлять велику більшість.

Що з цього виходить?

З цього виходять преважні висновки для християнства. Християнська релігія визнавана головно через білу расу стає безпосередньо лицем у лице з релігіями нехристиянськими інших народів і рас. Наступає повільна, але невідхильна інтеграція (усуцільнення) світу. Ще різні штучні "залізні" чи "бамбусові" куртини можуть цю інтеграцію на якийсь час припізнити, але ніяк не можуть перешкодити їй на довшу мету. Це перше.

По друге: саме в тих обставинах так сильно й часто підкреслюваний у Католицькій Церкві чинник універсальний певно відограє велику, а навіть засадничу ролю. Християнство, а в першу чергу Католицька Церква ніколи не робила, не робить і не буде робити ніяких ріжниць між расами й народами. Вона завжди зверталася до всіх народів без огляду на барву їх скіри чи на їх мову. Церква старалася проникнути до найдальших закутків землі і то навіть із деякими успіхами. Нові технічні вдогіднення певно поможуть Церкві у розгорненні її місійної діяльности.

У деяких країнах (як Америка й Австралія) люди білої раси заняли місце давніх автохтонів. Туди вони й принесли зо своїх материх країн своє християнство. На інших великих континентах (як Індії і Китай) християнство стрінулося з тамошніми високо розвиненими й глибоко закоріненими релігіями, часто давнішими від християнства.

Світ іде скорим кроком до об'єднання. А до формації його нового обличчя стають велетенські сили окремих рас і народів, із яких неодин має історію, культуру й релігію старшу, ніж Европа. Супроти цього перед нами на ввесь ріст стає питання: який релігійний світогляд станеться засадничим поглядом об'єднаного людства? Це питання у своїх останніх висновках дуже важне, важніше від усіх проблем політичних і господарських, бо нове положення світу й нові завдання колосального засягу вимагають нового приготування, нової розставки сил і нової мобілізації всіх наснаг християнства. У цьому насвітленні треба нам з великою надією глядіти на II Ватиканський Собор, що саме тепер відбувається. Маємо надію, що цей Вселенський Собор посуне вперед вселенськість горизонтальну, що обіймає цілий світ і поглибить вселенськість вертикальну, що йде в глибінь і в височінь, та у великій мірі причиниться до загального об'єднання людства.

Тому в Христовій Церкві панує тепер бадьорий настрій надприродного оптимізму. В цьому оптимізмі святкуймо цьогорічне Різдво Христове, прохаючи в своїх гарячих молитвах, щоб Новонароджений Ісус благословив найважнішу подію світового значення в цьому році — XXI Вселенський Собор.

о. Севастіян Сабол, ЧСВВ

БАГАТО ЛЮДЕЙ ЗАПИТУЄ...

Різні різно пояснюють нові зарядження Св. Столиці про піст перед Св. Причастям. Одні кажуть, що хворим вільно заживати ліки чи пити неалькогольні напитки навіть кілька хвилин перед Св. Причастям, а другі кажуть, що хворі так само, як і здорові, мусять стриматися від ліків і неалькогольних напитків одну годину перед Св. Причастям. Чого властиво треба придержуватися?

Це зовсім не дивно, що в такій зовсім новій справі, як модернізація приписів св. Церкви відносно євхаристійного посту, бувають часом розбіжності в поглядах. Нові приписи в тій справі були видані 6 січня 1953 р. окремим документом "Моту пропріо" Свт. Отця Пія XII-го і доповнені 19 березня 1957 р., а пізніше, коли до Риму почали напливати різні запити, Св. Столиця видала ще деякі пояснення й уточнення, про які може не кожний священик довідався зразу.

Засадою є, що на підставі нових зарядженъ Св. Столиці, здорові можуть: 1. три години перед Св. Причастям їсти звичайну, т. зв. "тверду" страву й уживати алькогольних напитків; 2. одну годину перед Св. Причастям можуть пити різні неалькогольні напитки, як каву, молоко, чай, розпущену моколяду, какао, яйце розбите в молоці, різні овочеві соки, але не вільно їсти ані окрушини "твердої" страви. Отже одну годину перед Св. Причастям, а не одну годину перед Службою Божою. Тільки священик мусить бути зовсім натще одну годину перед Службою Божою.

Хворі можуть також: 1. три години перед Св. Причастям їсти звичайну, т. зв. "тверду" страву й уживати алькогольних напитків; 2. неалькогольні напитки, як каву, молоко, чай, і т. п. вони можуть пити без жадного обмеження часу аж до самого Св. Причастя; 3. хворі, також без жадного обмеження часу, можуть заживати ліків, як у плинному, так і в твердому стані (пігулки), хоч би в тих ліках було дещо й алькоголю.

Хворими тут уважається тих, що хоч не мусять лежати в ліжку, все ж таки почувають себе настільки зле, що не можуть дотримати повного посту перед Св. Причастям. Отже сюди зачислюється і таких, що після важкої недуги приходять до здоров'я; тих, яким зробилося недобре, докучає їм біль шлунка, голови, зубів; далі старші, які внаслідок старшого віку ослабають все більше й більше, а навіть і молодші, які внаслідок важких переживань: війни, тюрми, недостатку — почувають себе слабувато. Але і при тому всьому, навіть тяжко хворі мусять стриматися від твердої страви три години перед Св. Причастям. Отже вони не сміють з'їсти, ані малого шматочка хліба три години перед Св. Причастям, бо "тверда" страва ніколи не вважається ліком, хоча б і лікар приписував її хворим після деяких застриків. Зате хворі можуть без усякого обмеження часу перед Св. Причастям заживати вітамінів у твердому чи плинному стані, бо вітаміни, хоч і поживні, вважаються правдивим ліком, а не харчем.

Хворі ж, що находяться близько смерти, можуть приймити Св. Причастя, яко напуття до вічности, в кожному часі, без огляду на те, коли вони їли чи щонебудь пили.

Як могли ангели згрішити в небі, коли Св. Церква навчає, що в небі немає ніяких спокусів? Хто спокусив їх до гріха?

Треба найперше пригадати собі те, що св. Церква вчить про ангелів, заки Бог закріпив їх в освячаючій ласці. Ангели справді були виставлені на спокусу, хоч і не диявольську, бо ж дияволів тоді ще не було. Спокуса — це не конче намовлювання когось до зла. Спокуса — це проба, яку хтось може витримати, або провалитись у ній. Ангели були чудові сотворіння "повні мудрости і досконалої краси" (Єзек. 28, 12), отже вони були подібні до Бога красою, силою, мудрістю й іншими духовими прикметами та раділи своєю красою. Пробою для них було те, що Бог дав їм свобідну волю, щоб вони самі визнали Бога своїм Творцем і Паном та підкорилися Йому

добровільно. Тим мали вони заслужити собі на вічне небо. Деяка частина ангелів, захоплена красою, яку їм дав Бог, подумала собі, що коли вони такі гарні, сильні й мудрі, як Бог, то чого ж їм коритися Богові? Вони рішили відірватися від Бога. "Зійду аж на небо, над божими зорями мій престіл поставлю і рівнею зроблюсь тому, що Всевишнім зветься". (Ісаія 14, 13-14). Свобідну волю, яку Бог їм дав, вони використали на те, щоб згордіти і збунтуватися проти Бога, отже вони не витримали проби, не хотіли актом підчинення Богові заслужити собі на Боже небо, а думали сотворити собі своє власне небо, незалежне від Бога. Це був гріх гордости, зарозумілости, що чистих ангелів перетворив у злих духів, дияволів. Ті ж ангели, що не дали себе осліпити своєю красою і самі добровільно підчинилися Богові, як своєму найвищому Панові, — тим самим гарно перетривали пробу та закріпили себе в доброму.

В небі перебуває Бог і Його святі ангели й Божі угодники, що також щасливо перетривали пробу спокус і, вже закріплені в доброму, радіють Божим щастям. Отже там справді вже нема ніяких спокус чи проб.

Звідки Церква має право рішати в справах подружжя, проголошувати його важним або неважним, карати тих, що розводяться, і т. п.?

Це обов'язок Христової Церкви рішати про подружжя своїх вірних, бо подружжя — це Свята Тайна, одна з сімох Тайн, що їх Ісус Христос установив і поручив своїй Церкві. Не приватним людям ані державній владі, а Своїм Апостолам дав Христос власть "в'язати і розв'язувати" і тому Церква та її єрархи єдині мають право рішати про те, чи напр. насильство або обман не зробили якогось подружжя неважним; Церква має право обмежувати право деяких осіб одружуватися, напр. недорослих, покревних, чи тих, що мають свячення; вона має право охороняти своїх дітей перед нещасливими подружжями, через перешкоди, що їх вона ставить, напр. перешкода відмінної релігії (одруження з поганином). Від самих початків свого існування Церква пильно наглядала над подружжям своїх вірних залежно від державної влади, зберігаючи їх від тиранії державного антихристиянського законодавства. Отже не зарозумілість і бажання влади у єрархів Церкви, а вірність заповітові Христа Спасителя та почуття наложеного на них обов'язку — були і посьогодні є спонуками, що кажуть їм пильнувати Св. Тайни Подружжя. За це Церква нераз і тяжко терпіла від могучих цього світу, але не попустила зі свого права та не спроневірилася своєму обов'язкові. Багато поважних некатоликів, які болюють над поверховністю й легкістю, з якою модерний світ трактує подружжя, подивляють мужнє й розумне становище Католицької Церкви.

Під час молитви часто розсіваюся і це турбує мене, бо не можу добре помолитися. Що маю робити, щоби позбутися тих непотрібних думок?

Перш усього пам'ятаймо на те, що злий дух дуже добре знає, якою могутньою силою для нас є молитва і тому докладає всіх зусиль, щоб не дати нам добре помолитися. Без доброї молитви ми заслабі до того, щоб довго витривати в боротьбі проти зла, а диявол саме того хоче.

Але не скидаймо на диявола всеї вини за всяке лихо, що діється на землі, бо ж дуже часто ми самі є причиною наших упадків і гріхів. У молитві ми самі часто буваємо причиною наших розсіянь, себто тих чужих і непотрібних думок, що відвертають нашу увагу від молитви. Ми самі є причиною наших розсіянь, якщо не докладаємо всіх зусиль, щоб могти добре помолитися. Коли хтось одягається під час молитви, готує сніданок, порядкує в кімнаті, заглядає крізь вікно на вулицю, і т. п., той не може бути зібраний у думках на молитві. Подібно, коли хтось любить вичитувати всякі цікавості в часописах, бачити всякі фільми на телевізії, слухати всі непотрібні сплітки, то все те буде пригадуватися йому на молитві. Хто хоче бути зібраний на молитві, той мусить, у першій мірі, заткати джерело і усунути причину отаких добровільних розсіянь.

Але розсіяння дуже часто приходять нам до голови навіть і без нашої вини, просто від диявола, або через те, що ми чогось нездужаємо, не виспалися добре, щось сильно подразнило наші нерви, ми зазнали великої прикрости, і т. п. Такі розсіяння — це недобровільні розсіяння і треба добре пам'ятати, що такі недобровільні розсіяння ще не роблять нашу молитву негідною, якщо ми стараємося відкидати їх від себе. Боротьба проти них — це дуже гарна молитва, бо це молитва злучена з боротьбою за прославлення Господа Бога. Тому не треба турбуватися тим, що маємо розсіяння, а радше витривало боротися проти них, себто відкидати їх відразу, як тільки усвідомимо собі, що ми знову думкою відбігли від молитви. Те, що ми нехотячи думали про щось інше через якийсь час на молитві, не є гріхом, бо не може бути гріхом те, що стається проти нашої волі. Тому й немудро роблять ті, що свою молитву починають наново від початку, коли мали якесь розсіяння. Це зовсім непотрібне, бо молитва ще не стала безвартісною через те, що ми мали недобровільне розсіяння. Св. Тома з Аквіну навчає, що "це навіть не є конечне бути ввесь час уповні зібраним, щоб молитва була гідна й заслужена. Вже добре є, каже він, коли ми на початку молитви стараємось чим раз глибше

затопитись у Бозі. Через це вже вся дальша наша молитва буде добра, хоч може й перериватимуть нам її недобровільні розсіяння. Хто бореться проти тих розсіянь і витримує на молитві, той виявляє велику любов до Бога, хоч молиться без тієї великої уваги, що її хотів би мати на молитві".

Щоб випередити всякі розсіяння й узброїтися проти них, коли приходять, найкраще: 1) уникати всяких нескінчених розмов і читань, чи оглядань, які можуть сильніше вбитись нам у пам'ять чи уяву; 2) добре тримати під контролею наші нерви, бо вони часто розбурхують нашу кров і викликають неспокій, через що доводять до розсіянь; 3) зразу, на початку молитви ставити себе дуже живо в Божій приявності, себто живо уявити собі, що стаємо перед Богом, щоб з усіми ангелами і святими віддати Йому честь і славу. Так затоплені в Бозі думкою й уявою — ми будемо здібні гарно помолитись. Коли ж і після того всього прийдуть нам розсіяння під час молитви, не турбуймося ними, тільки спокійно відкидаймо їх від себе. Боротьба проти них краще лучитиме нас із Богом, ніж змислові солодощі на молитві. Шукаймо Бога, а не нашої приємности, а тоді наша молитва завжди буде добра.

Д-р А. Базилевич

ХРИСТОВИЙ МИР

"Це я сказав вам, щоб ви мали спокій у Мені. У світі скорб матимете, та бодріться, бо Я переміг світ" (Ів. 16, 33).

На Свята Різдва Христового розважмо про Христовий мир. Ісус Христос приніс на світ мир, мир із Богом, мир у наших душах, мир із людьми. Уже довго перед народженням Божественного Спасителя пророк Ісая назвав Його Месію "князем миру" (Іс. 9, 6). При народженні Ісуса Христа ангели співали пісню: "Слава на висотах Богові, а на землі мир між людьми доброї волі" (Лук. 2, 14). Сам наш Божественний Спаситель словами: "Мир вам" привітав Апостолів, коли явився їм по воскресінні і то тоді, коли давав їм дуже важну владу, а саме: відпускати гріхи. Ось слова Спасителя: "Мир вам! Як послав Мене Отець, так і Я посилаю вас". І сказавши це, дихнув та й каже їм: "Прийміть Духа Святого: Кому відпустите гріхи, тим відпустяться, а кому задержите, задержаться". (Ів. 20, 21-30). А тоді, коли хотів Апост. Тому утвердити в вірі в Його воскресення, також привітав Апостолів словами: "Мир вам" (Ів. 20, 26). І цей Христовий привіт залишився в Церкві по нинішній день.

Однак, як виходить із цілої науки Ісуса Христа, Божественний Спаситель розумів під миром щось інше, як те, що люди називають миром. "Мир" у людей має той, хто займає високе місце, хто має пошану, або хто має велике майно. В подібному розумінні люди кажуть, що хтось живе в мирі тоді, коли здоровий, коли має працю і т. п., тобто коли не має життєвих труднощів, а живе без турбот і смутків. Тимчасом Христовий мир є інший, куди глибший своїм змістом. Ісус Христос виразно зазначує цю ріжницю між Його миром і "миром" світу. **"Спокій оставляю вам, спокій Мій даю вам, не так, як світ даю вам.** Нехай не тривожиться ваше серце, ані не лякається". (Ів. 14, 27). А на іншому місці каже виразно: "...Це Я сказав вам, щоб ви мали спокій в Мені. У світі скорб матимете, та бодріться, бо Я переміг світ" (Ів. 16, 33). Отже навіть у таких обставинах, у яких люди без віри тратять рівновагу духа, нераз попадають у розпуку і т. п., той, хто має сильну віру, має Христовий мир у душі.

Віруючу людину може окремо придавити тільки гріх. Бо гріх віддалює людину від її найвищої й останньої цілі, від Бога. Щоб цю душевну рану загоїти, щоб людям знову промостити шлях до Бога — саме на це прийшов на світ наш Божественний Спаситель, тим Його світлий празник Різдва оце святкуємо.

Із Благовіщенням Пречистої Діви Марії почалося діло Відкуплення людського роду. Їй звістив архангел Гавриїл, що Вона зачне в лоні й народить Сина та назве Його ім'ям Ісус, "який буде великий і Сином Всевишнього назветься". (Лук. 1, 31). Далі прийшло Народження Ісуса Христа, що сталося з Божої волі у Вифлеємі, як заповів пророк (Міхей 5, 2), а вінцем діла Відкуплення була смерть Ісуса Христа на Голготі.

Гріх частини ангелів спричинив пекло, місце вічної муки, гріх прародичів ще додав дальші нещастя м. ін. смерть. За зневаги Бога, за людські гріхи Божественний Спаситель задосить-

учинив Божій Справедливості саме Своєю смертю на Голготі. У такий спосіб Ісус Христос привернув людям мир із Богом.

Ісус Христос відкрив і шлях до миру в душі віруючого християнина через установлення Св. Тайни Покаяння. У цій Св. Тайні часто діються важніші переміни, як навіть зовнішні чудесні тілесні уздоровлення з дуже важкої недуги; важніші тому, що є духового порядку. Через ласку Божу ми стаємо об'єднані з Абсолютом, із Богом. Після добре відбутої Св. Сповіді стаємо знову Божими дітьми, з усіми правами синівства на щасливе, вічне життя. Чи ж може бути щось більше? Такий цінний мир приніс нам Ісус Христос, а безбожні його не мають. "Немає миру безбожним", як каже пророк Ісая. (43, 22). Мир, мирна настанова є. випливом глибокого духовного життя. Чи користаємо ми з цих великих ласк, які нам дає Ісус Христос?..

Вкінці Ісус Христос дав основу миру між людьми, у їх суспільному житті. "Це моя заповідь, щоб ви любили один одного, як я полюбив вас". (Ів. 15, 12). "Це заповідую вам, щоб любили ви один одного". (Ів. 15, 17). Ця основна заповідь християнства є різна від давнього принципу помсти, "око за око, зуб за зуб", ще з часів перед Ісусом Христом. Вона є теж різна і від тих утилітарних засад, якими керується багато володарів і суспільних провідників сьогодні, мовляв, ціль освячує засоби, що корисне для держави, чи нації, чи партії — це є морально добре й навпаки. Але ж, що в розумінні одного є користю, це для іншого є шкодою і навпаки. Саме тому, що нині нехтується незмінною засадою Ісуса Христа, заповіддю християнської любови ближнього, зайшов світ у сліпу вулицю хитких понять, створив свою "правду" і свою "мораль" і вслід за тим дійшов до жорстоких метод у дії. Слово мир стало тепер маскою для страшних злочинів і легітимацією для агресії та людовбивства.

Тимчасом правдивого миру не буде доти, доки люди в суспільному житті не повернуть до християнського поняття миру, до миру, основу якого дав наш Божественний Спаситель — Ісус Христос. Св. Церква завжди, а з нагоди святкування свята Різдва Христового ще окремо це підкреслює. Тож шукаймо в Ісуса Дитяти миру з Богом, просім у розкаянні за мир у наших душах і молім у Нього миру між людьми, "щоб повна була наша радість". (Ів. 16, 24).

Іван Добрачинський

ЛИСТИ НИКОДИМА

(Продовження)

ЛИСТ П'ЯТИЙ

Любий Юсте!

Пишу до тебе цього листа з хати достойного Гелі, сина Арама, фарисея з міста Капернаум. Я виконав мій намір та перебуваю в Галилеї. Сиджу перед хатою мого господаря, в тіні сикомори, що розпростерла наді мною свої жилаві рамена, та дивлюся на положене в долині озеро. Сонце мов струм розігрітої живиці ллється зі стрімких гірських узбіч, що сходять просто у воду та сковзуються по її поверхні в напрямі протилежного берега, що підноситься лагідно і мерехтить барвами, як цвітистий килим. Гарно тут. У нас, в Юдеї дні ще холодні й сіра зелень оливок тільки починає показуватися між пожовклими від осінніх дощів домами. Тут тепер просто розкіш — бо ще й досить холоду пливе з засніжених верхів, і дихає теплом море мов лагідно тліюче вогнище. На нерухомій його площині лежать барвисті плями, бо ж усе на ній відбивається: високе і блакитне небо, золоте сонце, зелень підгір'я, білі доми, помаранчеві скелі. Поміж тими плямами, наче хмари на небі, помалу пересуваються трикутники вітрил. Рибалки вертаються з нічної ловлі. Може Він пливе у котрійсь барці...?

Отже я прийшов до Галилеї. Треба було прийти раніше... Але з недугою така справа: її вид відштовхує тебе, ти хотів би відійти якнайдальше, щоб тільки її не бачити, і водночас щось тримає тебе при хворому, наче б ти був прикований до його постелі. Недуга — це тисячі піднесень і впадків. Нескінчений ряд припливів нової надії і водночас нескінчений ряд відпливів відваги й охоти до боротьби. Нагло, не знаю звідкіля і чому, показуються

життя... І знову, не знаю звідкіля і чому, темною хмарою надходять погіршення. Бачу тоді її, як лежить знеохочена, мовчалива, сумна, пригасла — і руки мої тратять решту сили. О, Адонай! Тоді хотів би я втекти на край світу, не бачити цього. Або хоч замкнути очі і забути про все!... Але що з того, що замкну очі? У дитячому віці ти мабуть також боявся білої сімляги,*) що висіла в темному куті кімнати. Ти примикав тоді сильно повіки, накривав голову ліжником. І вже не бачив очима. Але ти не міг спати, знаючи, що все таки вона там є... Те саме діється з недугою Рути... Часто, дуже часто затискаю повіки. Не бачу тоді її сумних очей, збайдужілого руху її худої долоні. Але знаю, знаю, завжди знаю, що вона якраз так дивиться і якраз так, наче б легковажачи мою безрадність, киває до мене рукою...

Я не прийшов до нього скорше... Але бачиш я відчуваю, яким Він є лікарем. Я бачив багатьох, що веліли платити собі дорого за пусті і премудрі слова. Не знаю, скільки Він зажадає. Але думаю, що може домагатися більше від інших. Уже з тих перших слів, якими Він звернувся до мене... Але про це за хвилину. Напишу тобі все по черзі. Скажу тобі все, що сталося продовж останніх кількох місяців.

Зима минала, а я все ще вагався: йти до Нього, чи не йти? Вкінці дощі перестали падати, почали наближатися свята. Я подумав, що Він напевно прийде до Єрусалиму, отже нема потреби шукати Його в Галилеї. І справді прийшов. Але Його побут був такий короткий, що я довідався про Нього тоді, коли Він уже відійшов. Примандрував із юрбою галилейських прочан і з ними повернувся. Тут, у Юдеї, Він несміливий: мабуть лякається долі Йоана. Довіряє своїм, але людям із святині не хоче входити в дорогу. А проте перед своїм відходом учинив щось, про що безупину говорить ціле місто. Направду — не розумію — що це за Чоловік. Є в ньому обережність а водночас зухвалість, є розсудливість — і в тому ж самому часі нахил до необчисленості. Послухай. Знаєш, що в одній з наших овечих саджавок на Безеті стається кожного року в часі свят чудо: вода нагло починає варитися й кипіти і перший хворий, що до неї тоді зуміє вступити, виходить уздоровлений. Напевно зараз запитаєш мене, чому я не заніс там Рути? Напевно... Але подумай: усі проходи переповнені нуждою й жебраками... Немає недуги, якої б ти там не побачив. Кожний камінь насякнув потом, мочею й ропою. Мухи літають хмарами, пхаються до очей, до носа, до уст. Нещасні, які там лежать, тільки очікують хвилини чуда. Коли вода заворушиться, все кидається до неї, жене, тратуючи себе взаємно. Кожний готов убити того, хто став би йому на дорозі. Я ж належу до людей, що не вміють пхатися, ні чатувати в поготівлі, щоби перебігти інших. Зрештою не йдеться про їхні кривди. Хочу бути щирий із тобою. Коли б я міг купити доступ до води — я не надумувався б над тим довго. Мені здається, що маю більше право до чуда від тих, що там лежать — найгидкіших грішників. Але боротися про місце, про першенство... цього не вмію. Отже тепер починаю переконувати самого себе: хто знає, чи в такій юрбі пощастить мені дістатися впору до води. А тимчасом Рута може напитати собі якоїсь погані від тієї голоти... Чи зумію зберегти її від стичі з хворими, яких уже сам вид наповнює жахом? Хто старається про чудо, повинен поставити все на одну карту. Але я не люблю газардувати. Цього роду шлях — не для мене. Волю діяти помалу — зберігаючи поміркування й розсудливість.

Отже Христос пішов до саджавки. Він завжди йде між найгіршу, найбруднішу, найбільш відразливу юрбу. Проходив поміж людьми, що дихали болем, нетерпеливістю та завистю до тих, яким пощастило зайняти кращі місця, ближче води. Зупинився біля чоловіка, який, як кажуть, давно хворіє і довгими роками даремне намагався ввійти у воду. Він часто робить таке: зупиняється при якомусь чоловікові, який і не кликав його, завдає питання, на яке не потребує відповіді... Звернувся до того: "Хочеш бути здоровий?" Хворий, розуміється, почав вистогнувати свої жалі: "Авже ж, хто не хотів би? Стільки років уже лежу... Але що ж? Не встигну... Не маю влади в ногах. Завжди мене випередять... О, це погані люди... Так, так прийдеться мені вмирати. Коли б Ти, Равві, схотів при мені залишитись і, коли заворушиться вода, швидко мене до неї занести... Але я знаю, що Ти не схочеш... Така вже моя доля." Таке менш-більш плів, як кожний, кому недуга зрослася з життям і прислонила світ. Але Ісус перервав йому. Сказав коротко, наче втомили його нарікання цього чоловіка: "Візьми свою постіль і йди..." І встав хворий, Змієця встав на ноги. закинув на плечі лахи, на яких лежав і пішов. Навіть не подякував Назарееві, який пропав у юрбі, що негайно там зібралась.

А коли обвантажений ішов містом, спинили його згіршені фарисеї й соферім.*) Хіба ж не каже чимало галак,**) що в святий день не

(Продовження на 513 стор.).

*) Вовняний одяг.

*) Учені, книжники.
**) Наука релігійна.

о. В. Дрібненький, ЧСВВ

СЛІДАМИ ВАСИЛІЯНСЬКИХ МІСІОНАРІВ-ПІОНЕРІВ

"ДРІБНИЦІ" МІСІЙНОЇ ПОДОРОЖІ

У поїзді, що величезною гадюкою вився онтерійськими безлюдними дебрами, скелями й мочарами, їхали три василіяни-священики: о. Платонід Філяс, о. Созонт Дидик і о. Антін Строцький. Із ними були ще один василіянський Брат і чотири Сестри Згромадження Пренепорочної Діви Марії. Інші подорожні в тому самому вагоні дивилися на їх довгі чернечі ряси, слухали їх незрозумілої мови — і заключали, що оце їде до західньої Канади незнана й небувала місійна група.

І не помилялися. Ці Василіяни й Сестри Служебниці їхали започаткувати і потім продовжувати першу зорганізовану й постійну місіонарську дію між українськими поселенцями Канади.

Час був пізньо осінній, кінець жовтня 1902 року. Попри вікна вагону плив непривітний, сірий краєвид. Настоятелеві місії о. Платонідові Філясові цей краєвид насував ще одну журливу думку. Вкоротці в Північно-Західніх Областях (так у той час звався край на захід від Манітоби) настане гостра зима, про яку писали поселенці. А на місійному терені не тільки немає ще помешкання, але і не знати, де його будувати. Недогідна пора року для цієї місійної виправи було очевидно дрібничкою, на яку не звертали навіть уваги, але тепер ця дрібничка починала набирати більших розмірів.

О. Созонт Дидик, як і другі, відчував природний жаль за рідними сторонами, за побратимами з Чину. І він, за кількадесятим уже разом злагіднював собі цей жаль думкою, "Там чекають на мене люди без сповіди, діти без хрещення!"

Прийшов час обідньої пори і вони спостерігли вперше, що валізку з їх скромною поживою ще спочатку подорожі "зачековано" до вантажного вагону. О. Філяс, обчисливши фінансовий стан, рішив, що обмеживши їдження до одного разу на день, грошей стане їм до Едмонтону. Вони встали й подалися до їдальні.

Там трапилася їм перша пригода серед змінених, нових обставин. Вони дістали картки, щоб вибрати свої страви. Не розуміючи, що там надруковано, о. Філяс зробив заключення, що перша страва згори це мусить бути зупа — і це рухами руки замовив для всіх. По хвилині услугуючий приніс усім... сирові устриці. Ніхто не міг цих "черепашок", як їх назвав о. Дидик, їсти. Це завважив услугуючий, забрав устриці і від тоді сам вибирав їм страви. За цею гумористичною пригодою очевидно крився поважний і занепокійливий факт: вони вибралися на працю до краю, якого мови не знали.

Для цих справжніх місіонарів такого роду браки були дрібничками. Вони були перейняті долею поселенців, що шукаючи свого щастя в лісах і степах далекої й напівдикої країни під неозначеною назвою Північно-західні Області, душевно заломлювалися від релігійного голоду. Зрілі духовним ростом, ці місіонарі відчували глибоко свою відповідальність і свій обов'язок — і це казало їм призабути усі свої вигоди чи невигоди.

ЗАЛОМАННЯ СЕРЕД РЕЛІГІЙНОГО ГОЛОДУ

Найстарша українська околиця в Канаді кількадесят миль на схід від Едмонтону числила свій десятий рік. Не маючи ще своєї урядової назви, її загально звали за місцевим потоком Бівер Крік (потік Бобрів). Коли поселення посунулося далі на схід, то ту частину околиці знову назвали іменем місцевого озера Бівер Лейк (Озеро Бобрів).

Життя поселенців, під матеріяльним оглядом було ще строго піонерське, але помалу кращало. Помешкання ставали вигіднішi, лани збіжжя ширші. Кожний поступ, навіть найменший, оправдував надію, що колись прийде добробут.

Під оглядом релігійним було інакше.

Поселенці були в цілому селяни. Релігійні почування в них були здорові, але релігійного знання замало, щоб створити в них сильні й незрушні особисті переконання. Натомість було в них сильне прив'язання до релігійних обрядових чинностей: недільна відправа в церкві, великодня Сповідь і Св. Причастя, похорон, хрещення й шлюб. Це для них мало вагу й цінність батьківських передань, що зробило їх іще більше важними й цінними для переселення в далекім від рідних сторін світі.

Найскоріше прийшла туга за недільною відправою. Потім прийшов великодній час без Св. Тайн. По роках виростали нехрещені діти. Померлих ховали без церковної відправи.

Опис такого похорону маємо з оповідання піонера Романа Тимчака.

"Одної весни збудили нас мама по півночі, бо зачули знадвору плач. Вони вийшли на двір і під хатою знайшли 10-ти літнього хлопчину, що серед плачу розповів свою біду. Тато його помер, а безрадна матя вислала його шукати сусідів за поміччю. Ми про цю родину не знали, бо вони були поселилися по другому боці великого мочара. Мої тато скликали других сусідів і разом пішли до тої родини, яка ще мешкала в буді. Коли настав день, вони перебрали небіжчика, потім натесали сирого дерева, збили його кілками і зробили трумну. Один сусід, що вже мав пару волів і віз (без бакси), приїхав і вони тяжким трудом, уживаючи дрючків, висадили трумну з тілом на фіру. В дорозі до цвинтаря (який уже був зареєстрував французький єпископ) нам прийшлось оминати озеро. Тут комарі так обсіли волів, що вони вирвалися з-під контролі керманича, залізли в глибоку воду й там стали. Люди мусіли стояти на березі й чекати. Нарешті, по двох годинах, вони вилізли назад на беріг і похоронний похід знову рушив до цвинтаря. Там ми мали новий клопіт, бо вода заповнила була гріб до самої гори. Але іншої ради не було. Хлопи підложили дрючки й зісунули трумну в гріб. Своїм тягарем вона бризнула водою й болотом на всіх приявних. Такий то був наш перший похорон на канадійській землі".

Перші українські поселенці мусіли чекати п'ять літ на рідну відправу. Весною 1897 року приїхав до них із Злучених Держав Америки о. Нестор Дмитрів і мав для них великоднє богослужения. Після того вернувся та другим наворотом відвідав їх з іще одною відправою в осени. Така обслуга очевидно не могла бути вистачальною. В міжчасі, за попередньою перепискою й запрошенням двох переселенців-галичан, приїхали зі Сан Франциско російський православний батюшка Романов у товаристві псаломщика Александрова. Вони запропонували чотирирічну безплатну "релігійну обслугу" поселенцям, що чимало їх збаламутило.

Наступної весни, тобто 1898 року, приїхав о. Павло Тимкевич. Він мав великодню відправу й перебув між поселенцями шість місяців. У цьому часі він заснував першу парафію в околиці Една (пізніше Стар). Французький єпископ Легаль, щиро інтересуючись долею наших поселенців, вистарав в уряду дарування землі під будову першої церкви. З незрозумілих причин о. Тимкевич порадив нашим людям домагатися від єпископа перепису цієї землі на парафіяльний комітет. Цей перепис згодом стався дійсністю та приніс величезні клопоти поселенцям, моральні і матеріяльні. По від'їзді о. Тимкевича в осени не було рідної відправи через два роки.

Великодню відправу для наших поселенців 1899 року мав сам єпископ Легаль. У дневнику знаходимо опис цього свята:

Перед дев'ятою годиною починають прибувати люди; одні пішки, другі на коні, інші возом. Однак я чекаю на визначену годину — десяту. Вони приносять із собою всякого рода харчеві припаси: гарно спечений і прибраний рід торта ("киш"), красно розмальовані й прикрашені яйця, ковбаси й інші потрави. Вони заховують старинний звичай Церкви. Незабаром дім зовсім повний. Люди всюди, на ліжку й на лавках. На початку Служби Божої я посвятив воду у великому ведрі, щоби при кінці богослужения посвятити хліби, м'ясиво й ін. Зробив я це, відчитуючи молитви, що в служебнику. По Службі Божій я сказав до них кілька слів про свято. Але мій перекладчик не міг дати собі ради, щоб вияснити те, що я хотів їм сказати — хоч великі краплі поту спливали на нього. Мені виглядало, що один із приявних розуміє мене й завважує, що перекладчик не перекладає добре. Перекладчик сам піддає, щоб узяти того, що я й зробив. Він міг майже точно перекласти те, що я говорив: спершу кілька слів про свято і про наше воскресіння на наше оправдання або осудження, бо Бог заплатить нам за наші діла. Коли бажаємо від Бога нагороди, мусимо оминати зло, творити до-

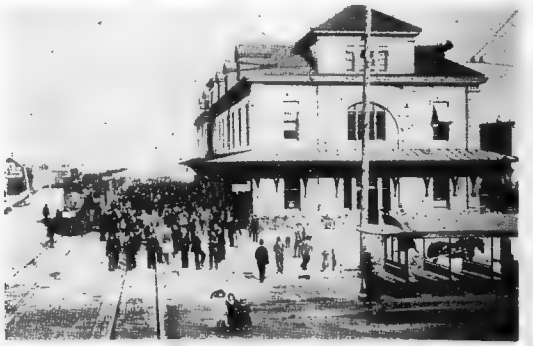

Залізнича станція в Вінніпегу. 1902 року. Звідти до Едмонтону було ще поверх тисяча миль дороги.

бро, мусимо без вагання держатися св. Віри, религії наших предків... Потім галичани просять дозволити їм заспівати частину свого богослуження. Полишаю їм свободу. Це триває досить довго. В перерві хрещу дитину,. що принесли. Співають мені також многоліття, а потім приносять до хресту другу дитину. Вкінці за годину подають нам обід: присмажена солена солонина й малі тісточка зі сира, завивані в тісто. Зовсім не зле. Незабаром брат приготовляє фіру, якою маємо вертатися. В другій годині залишаємо цей дім, де нас так гарно приняли...

Великдень 1901 року був сумний. Перед новою церквою ранком стояли дві порізнені громади: одна в числі 150 осіб із греко-католицьким священиком, о. Заклинським. Друга, менша (около 60 осіб) із батюшкою Корчинським, якого запросили комітетові. Приїхала поліція й не допустила до церкви ані одних ані других. Справа, до котрої громади ця церква мала належати, вже була в суді. Вона тягнулася роками й нарешті вирішено церкву дати прихильникам батюшки Корчинського.

Це були часи крицевої проби. Між сусідами поставали завзяті сварки й ворожнечі. Корчинський у своїх проповідях захвалював царську Росію, оклеветував Рим і папу. Він даром роздавав людям ліки, купив в околиці Восток землю від Сі-Пі-Ар за свої гроші, в такий же спосіб збудував там же "манастир" і церкву по вікна. Обіцював людям, що як вони цю церкву докінчать, "вона стане матерньою церквою на всю Канаду". Перед французьким єпископом перестерігав людей, мовляв, цей наміряє наложити на них "десятину". А рідного священика не було.

Около півночі, 31 жовтня 1902 р., до станції в Стратконі (пізніше Савт Едмонтон) під'їхав поїзд і станув. Після всіх інших подорожніх вийшли з нього наші василіянські місіонарі й Сестри. Вони стояли хвилину, бо не знали куди вдатися. Нарешті о. Філяс підійшов до керманича моторового автобусу й запитав одним словом: "Едмонтон?". Цей притакнув головою і вони всі всіли. В Едмонтоні автобус станув біля готелю Вікторія. Там один француз, на ім'я Пікард, завваживши заклопотані й журливі обличчя новоприбулих, зателефонував до єпископа Легаля, заплатив за автобус і спровадив їх до ст. Алберт. Там їх привітав єпископ і постарався для Сестер за нічліг у поблизькому конвенті, а місіонарів запросив переночувати в себе. На спочинок пішли спати аж коло третьої години ранку.

Того дня впав перший сніг. Почалася зима.

ПРОСЬБА ДО НАШИХ ЧИТАЧІВ-ПІОНЕРІВ

Із приводу 60-літніх роковин приїзду до Канади наших Василіян-Піонерів ми бажаємо якнайкраще доповнити історію наших Місіонарів тими цінними і досі незаписаними оповіданнями та інформаціями, що кидають світло на характер, працю, успіхи чи невдачі, труднощі, радісні та сумні хвилини наших Отців-Піонерів. Якщо Ви, наприклад, пам'ятаєте яку трудну подорож, важний мітінґ, пам'ятну проповідь-науку, розмову чи якунебудь іншу подію з тих часів, будьте ласкаві нам про те написати, хоч би й коротко. Якщо Вам трудно писати, дайте нам знати, а ми постараємося, щоб хтось у цій справі Вас відвідав і те все списав.

Писати до:

Rev. Bernard Dribnenky, OSBM
3100 Weston Rd. — Weston Ont.

Піонери-поселенці в Бівер Крік вертаються зі своїми купнами з Едмонтону додому. Така подорож піхотою тривала кілька днів. Нераз треба було бродити по- [illegible]

Б. Полянич

ЗАМОК ЯНГОЛА СМЕРТИ

Сенсаційна повість з часів гетьмана Кирила Розумовського і Григора графа Орлика

Всі права застережені

2

"СОНЦЕ СХОДИТЬ НА ЗАХОДІ"

Моніка сперлася на одвірки й дивилася на подорожнього: високий, плечистий, майже заслонив господаря, що зігнений у поклоні, витягав із диліжансу велику ручну торбу. Торба не хотіла вміститися у дверцятка диліжансу й господар надаремне крутив нею на всі боки, щоб видістати її з карети.

Моніка підбігла до господаря, щоб йому допомогти: на неї глянули пронизливі сірі очі подорожнього. Добродушна усмішка пробігла по його обличчі.

— Невже дівчата Франції сильніші від мужчин? — чистою французькою мовою промовив подорожній. Легко одною рукою підніс торбу догори та поклав її на землю. Сягнув рукою до кишені жакету, витягнув золоту монету та зручно підкинувши нею, подав її візникові, що сидів на високому кізлі.

— Дякую за їзду! — сказав.

— А все таки він не француз! — подумала Моніка і схилилася піднести торбу.

— Облиш, дівчино! — повернувся до неї подорожній. — Вона за важка для тебе! Я собі сам занесу. Ти тільки принеси мені води вмитися. Ну, господарю, ведіть мене до моєї кімнати!

І подорожній узяв свою торбу в руку та, не звертаючи уваги на низький поклін візника, ввійшов до гостинниці, над якої дверима виднів напис: "Під китом".

Важкий сопух риби вдарив його в обличчя. Подорожній кинув оком по великій світлиці, під якої стінами стояли лави й декілька столів, у куті ж догоряли в коминку поліна. За прилавком, де були розставлені склянки й пляшки, опасиста сивоволоса жінка мила посуду. Побачивши подорожнього, жінка схилила голову й привіталась:

— Добрий вечір, милостивий пане!

Подорожній скинув капелюха:

— Дай Боже здоров'я, господине! Дай Боже!

І звертаючись до господаря, що ввесь час стояв на боці, шанобливо тримаючи свою шапочку в руках, спитав:

— Слухай, господарю, тут не одним китом заносить, а цілим табуном китів. Що воно таке?

— Жан Тілієр, милостивий пане, моє прізвище Жан Тілієр. Так і прошу звати мене, Жан, милостивий пане. А ця задуха, милостивий пане, це від моря. Як іде вітер від моря, то й риб'ячий сопух несе. Але воно не завжди. Тільки деколи.

— А в соняшні дні то й нічого не чути! — вмішалася господиня. Перестала мити посуду, витерла руки в запаску та вийшла з-за прилавка.

— То кажете, що тут і сонце буває! — всміхнувся подорожній, споглядаючи на невеличкі, здавалось би, запавутинені віконця світлиці, крізь які помалу продіставався сумерк.

— О! О! О!, милостивий пане, як нема мряки, то тут так багато сонця, аж очі разить! — із переконанням заявив Жан та зробив рух, наче б хотів заложити свою шапочку на голову; але завчасу спинився.

І знову добряча усмішка промайнула обличчям подорожнього. — Заложіть свою мицку на голову, Жане, ми не в церкві!

— Та де ж би я смів, милостивий пане! — зігнувся в поклоні господар. — Де ж би я смів!

— Якщо самі не наложете, то я вам поможу, а моя рука важка, гляньте!

І подорожній, усміхаючись, поклав на плече господареві руку. Під її вагою невеличкий ростом гостинник зразу ж вигнувся як дуга.

— О! о! о!, милостивий пане, які ж ви сильні! — щиро здивувався.

І похапцем, неначе злякавшися, наклав шапочку на зад голови й низько вклонився.

— Дякую за дозвіл!

— Ну, ось бачите, Жане, все в порядку. А тепер, дорогий мій, ведіть мене до моєї кімнати. Хоч, пождіть, ще треба розписатися, правда?

— Будь ласка, милостивий пане, будь ласка! — і Жан підбіг до прилавка, відчинив шухляду, витягнув із неї оправлену книгу, каламар, гусяче перо та поклав усе те на прилавок.

— Прошу, вельможний пане! — сказав кланяючись.

Подорожній розстібнув жакета і помалу вийняв із кишені невеличку книжечку. Розгорнув її та витягнув із неї невеличкий кусок перґамену, внизу якого на шнурочку висіла печать.

Побачивши печать гостинник скинув шапочку та глянув на господиню, ця ж знову на Моніку, що стояла у дверях світлиці. Тимчасом подорожній спокійно підійшов до прилавка, замочив перо в каламарі і розмашисто вписався у книгу. А потім уважно заховав перґамент у книжечку та вложив її в кишеню жакету.

— Ось і все! — промовив. — А тепер, друже Жан, веди мене до моєї кімнати, бо справи не ждуть!

Побачивши у дверях Моніку, подорожній узяв свою торбу й капелюха в руки та підійшов до неї:

— А ти дівчино, принеси мені води вмитися і збан вина. Добре?

— Добре! — шепнула Моніка і чогось наче кинуло її в жар.

— Якого вина, ваша вельможносте, білого чи червоного? — спитала господиня, підбігаючи до прилавка.

— Червоного, господине, червоного як кров! — відповів подорожній, не дивлячися на неї, тільки дальше глядів пронизливо на Моніку. І нагло подорожній звернувся до гостинника:

— Ходімте, Жане! Веди!

— Сюди, ваша вельможносте, сюди! — підбіг той, відчиняючи бічні двері світлиці. — Кілька сходків нагору й уже! Прошу, милостивий пане!

Двері зачинилися, та Моніка мов непритомна стояла ще при них. Пробудив її голос господині:

— Моніко! Що тобі? Ходи сюди!

Мов у сні Моніка підійшла до прилавка й якимись невидючими очима глянула на господиню.

— Що тобі, Моніко? Болить тебе що?

— Не знаю! — шепнула на силу Моніка — тільки якось мені недобре!

— Піди приляж! Та пожди! Прочитай що тут написано — і господиня пальцем показала на розгорнену книгу, до якої вписався подорожній.

Моніка схилилася над книгою і помалу вголос прочитала:

— "Гіллен оф Гілленборґ, полковник військ Його Величества Адольфа Фридриха, короля Швеції".

— Це якийсь великий пан! — подумала вголос господиня. — А ти знаєш — звернулася до Моніки, — я зразу побачивши його так і пізнала, що він не француз тільки швед. Ці шведи всі такі високі.

— Не француз він і не швед! — подумала Моніка, але не сказала нічого, тільки сперлася на прилавок.

А господиня не переставала говорити:

— Пригадуєш, Моніко, тоді коли ми їздили до Шір на відпуст, той відділ шведів, що переїздив побіч гостинниці "Під добрим кухарем"? Пам'ятаєш, дядько Вільгельм, показуючи тоді цього грубого вояка...

Двері відчинилися і до світлиці майже вбіг господар.

— Чому ж ти не несеш води нагору? Ех, ви баби, мелете тут язиками, а достойний наш гість жде! Швидше, Моніко, швидше! Я наточу вина а ти подавай воду!

І господар, ухопивши великого ключа, що висів на кілочку біля прилавка, прожогом метнувся до пивниці. Моніка без слова пішла за прилавок, витягнула з-під нього мидницю, з бочки, яка стояла в куті, начерпала черпаком води та підійшла до дверей, що вели на сходи.

— Пожди! Я дам тобі чистий платок! — сказала господиня, витягаючи платок із шафки, що прибита на стіні, висіла над бочкою з водою.

— А може я занесу? — спитала, глянувши бачно на Моніку.

— Ні, ні! Мені вже добре! — заспокоїла господиню Моніка, — тільки будь ласка, відчиніть мені двері.

Уважно пішла сходами нагору. Хвилинку здержалася перед дверима: в кімнаті подорожній злегка підсвистував собі якусь веселу пісеньку.

Придержуючи одною рукою мидницю, посту-

— Ввійдіть! — почувся низький приємний голос.

Відчинила двері й помалу ввійшла в кімнату, розглядаючись, де б мидницю поставити.

Подорожній був без жакету, зі жаботом на шиї, в сорочці, та шукав чогось у відчиненій торбі. Побачивши Моніку, швидко підійшов до неї і взяв мидницю в руку.

— Дозвольте вам допомогти!

— Дякую! — шепнула Моніка й швидко підсунула ослінчик.

Подорожній поставив мидницю на ослінчик. На Моніку глянули сірі, пронизливі очі..

І знову Моніка почула гарячку в цілому тілі.

— Що воно таке зі мною діється? — розсердилась сама на себе і, щоб опанувати себе, сказала:

— Я зараз принесу вина!

— Гаразд, панночко! — погодився спокійно подорожній.

— Панночко! Зве мене панночкою!—подумала збігаючи сходами вниз і тут завважила, що в неї на руці висить платок.

— Подумає про мене, що я зовсім дурна! — знов розсердилася на себе й відчиняючи нагло двері до світлиці, мало не збила з ніг господаря, що зі збанком вина і келихом ішов нагору.

— Дайте сюди! — сказала швидко беручи збанок і келих.

— Моніко! — шепнув гостинник, нахиляючись до вуха дівчини — будь увічлива для нього! Це великий пан!

І з усмішкою вдарився по кишені, в якій задзвеніли монети.

Коли Моніка ввійшла в кімнату подорожнього, він обтирав своїм платком руки.

— Щиро вибачаюся, милостивий пане, зовсім забула дати платок! — спаленіла зі сорому Моніка та поклала на стіл збан і келих.

— Нічого, кожний подорожній повинен мати зі собою все, що йому потрібне. Але вибачте, як вас звати, панночко?

— Милостивий пане, прошу мене не звати панночкою, а Монікою!—І Моніка вже відважно глянула у вічі подорожньому.

Іскорки сміху заблистіли в сірих, якихсь мов замрячених очах подорожнього.

— Дуже добре! Моніка не є панночкою, тільки Монікою! В такому випадку, вже не панночка а Моніко, — до речі, дуже гарне ім'я носите — отже, Моніко, мені треба з вами поговорити.

— Зі мною? — Моніці забракло нараз віддиху й хотілося втікати.

— Ага! З вами! І то так, щоб ніхто не чув! Добре?

І не питаючи згоди, подорожній підійшов спокійно до дверей та зачинив їх.

— Ви не лякайтеся, нічого злого я вам не зроблю, тільки хочу вас просити ось про що: щоб ви щиро й отверто відповіли мені на мої запити та щоб нікому й ніколи не сказали, про що я вас питав. Добре? Згода?

І подорожній підійшов до Моніки, взяв її руку, розгорнув долоню, витягнув із кишені золо-

того дуката, поклав його в долоню дівчини та замкнув долоню. Усміхаючись, заглянув в очі Моніки та спитав щиро:

— Згода, Моніко?

Моніка нічого не розуміла. Бачила перед собою милою усмішкою осяяне обличчя, почувала, що її долоня згубилася зовсім у широкій долоні подорожнього і що вона держить в своїй долоні золоту монету.

І це привернуло їй свідомість.

— Я не хочу грошей! — сказала швидко, хапаючися. — Будь ласка, візьміть їх собі назад, милостивий пане, дайте їх господареві, а не мені, я не хочу грошей! — старалася вирвати свою руку.

— Спокійно, Моніко! Ви ці гроші візьміть і держіть їх для мене. Чуєте, Моніко, цих грошей потребуватиму від вас я!

— Ви, милостивий пане, від мене?

— Так, Моніко, від вас. Тому я вам їх даю.

І Моніка побачила, що обличчя подорожнього, перед хвилиною добряче й розсміяне, стало поважне, суворе а сірі очі набрали барви олова.

Мовчки сховала дуката в кишеню запаски.

— От і гаразд, Моніко! А тепер обіцяєте мені, що нікому ні слівцем не зрадите про те, що ми тепер говоритимемо?

— Обіцяю! — шепнула Моніка.

— Добре! — сказав подорожній. — Знаєте, де живе маркіз де Фер-Монте?

Моніка зблідла й з таким острахом, широко виряченими очима глянула на подорожнього, що той аж здивувався.

— Що з вами, Моніко?

— Милостивий пане, ви хотіли б... — не докінчила Моніка.

— Не тільки хочу, Моніко, але таки мушу відвідати свого хресного батька. На це я сюди й приїхав.

— Він ваш хресний?

— Так, і сказали мені, що він живе тут у своєму замку, що його звуть Замком Янгола...

— Смерти! — докінчила тихо Моніка.

Подорожній уважно глянув на Моніку:

— Не розумію! Що значить: Янгола Смерти?

— Той замок, у якому живе маркіз де Фер-Монте названо замком Янгола Смерти — пояснила тихо Моніка.

— Цікаво! — здивувався подорожній. — А чому?

— Бо там уже було кілька випадків смерти...

— Ну, то це ще не доказ, що в цьому замку панує Янгол Смерти. Він є всюди, Янгол Смерти, є теж і тут. І до цієї гостинниці теж колись загостить Янгол Смерти... Пусте балакають, Моніко! Рибацький народ забобонний, усе щось придумає. Скажіть, далеко це звідсіля?

Моніка підійшла до вікна та рукою показала на якусь темну масу, що боввоніла в присмерках.

— А ось і замок. Дуже близько. Цією доріжкою праворуч — і станете, милостивий пане, якраз проти брами замку. Але... — не докінчила Моніка.

— Але? — повторив подорожній і всміхаючись глянув на Моніку.

Моніка не відповіла, вдивляючись у вікно, яке щораз більше окутували присмерки.

— І ще одне, Моніко! Ви швидко встаєте ранком?

— Як треба! — відповіла Моніка.

— Отже, коли ви завтра ранком застукаєте до моєї кімнати, а мене не буде, тоді, прошу, підіть до Замку Янгола й скажіть лакеєві, що до полковника Гілленборґа прибув нінець. Затямите моє прізвище, Гілленборґ?

Затямлю: полковник Гілленборґ!

— Ну це вже й усе, Моніко! Дякую вам за прислугу й ще раз пригадую вашу обіцянку: нікому ані слова про те, що ми говорили. Добраніч, Моніко, спіть спокійно!

— Добраніч, милостивий пане! Дякую! — вклонилася Моніка, підійшла до дверей і, відчиняючи їх, наче собі щось пригадала:

— Милостивий пане! — сказала тихо.

— Що там? — спитав подорожній, та, натягаючи жакета, обернувся до дверей.

— Прошу бути сторожким! — і швидко зачинила двері.

Подорожній посміхнувся, хвилинку наслуховував, відтак витягнув із лівої кишені жакети пістолю, уважно її оглянув і вложив знову туди. Із правої кишені жакети витягнув жмут паперів і поклав їх у торбу. Пошукавши хвилинку в торбі, витягнув звідтам невеличке металеве пуздерко; уважно його відчинив, розглядаючи його всередині, відтак зачинив і сховав у ліву кишеню жакети. Тоді наложив капелюх на голову та вийшов із кімнати. Замкнувши двері, хвилинку призадумався. По хвилині вернувся: замкнув кімнатні двері на ключ та сховав ключа до кишені.

Через маленькі сінці, відчиненою фірткою вийшов на дорогу та зараз же побачив невеличкий замочок, до якого вела проста рівна дорога. По кількох хвилинах ходи подорожній станув перед брамою замку. Проте, по хвилині надуми, пішов праворуч і зараз же побачив морський залив.

— Значить замок стоїть на якійсь скалі! — подумав. — Отже з другого боку мусить бути тераса.

Завернув назад, знов перейшов попри браму та побачив мур, яким обведена була ця частина замку.

— Умгу! — воркнув до себе подорожній. Завернув до брами, взяв у руку важке залізне кільце, прибите до брами та тричі вдарив ним у браму.

За хвилину брама відчинилася, на порозі з'явився лакей, а з-позаду нього два козачки тримали ліхтарі з засвіченими свічками.

— Ви бажаєте, пане? — спитав легко кланяючися лакей.

— Будь ласка, повідомте Їх Милість пана маркіза, що прибув полковник Гіллен оф Гілленборґ.

Лакей низько вклонився, даючи дорогу подорожньому і брама зачинилася.

Подорожній найшовся в невеличкій кулистої форми залі, ясно освіченій чотирма свічниками, розставленими біля сходів, які півколом, з одно-

го й другого боку вели вгору. Ліворуч і праворуч було кілька дверей. Одні, праворуч, були відчинені й звідтам доходив, здавалося далекий, гул моря. Під стінами стояли крісла.

— Будь ласка, спочни, пане полковнику, я зараз же повідомлю Їх Милість пана Маркіза — сказав кланяючися лакей.

— Заходьте, заходьте, полковнику! Я вже давно вас жду! — залунав нагло нагорі, на площині, що лучила обидва півкола сходів, сухий нервовий голос. Над сходами появився низького росту мужчина.

Лакей мовчки вказав подорожньому рукою сходи а козачки підбігли з ліхтарями, щоб освітити дорогу.

Подорожній зняв капелюха й піднявся сходами нагору: на площині, перед відкритими дверима кімнати, з якої падало світло, стояла невеличка постать, здавалося згорбленого роками старця.

— Ваша Милосте! — підступив близько подорожній і низько вклонився.

Старець ждав мовчки і тільки його очі, мов очі шуліки, бистро вп'ялися в обличчя подорожнього, а губи безшелесно рушалися.

Подорожній підняв ліву руку, неначе до присяги, та сильним, тихим голосом сказав:

— Сонце сходить на заході!

Очі маркіза якось швидко забігали, він теж підняв ліву руку, як до присяги й відповів:

— Навіть, коли хмарно!

І зараз же потім, указуючи правою рукою відкриті двері, швидко заговорив:

— Заходьте, заходьте!

Подорожній, схиляючи голову в поклоні, увійшов до кімнати, за ним дрібним кроком поспішив маркіз, замикаючи за собою двері.

Подорожній кинув оком по кімнаті: це була ідальня, проти входових дверей стояв стіл із чотирма кріслами по боках, на столі пляшки з вином і запіканкою. Коли маркіз зачинив двері, від великих, балконових дверей відділилась постать мужчини, який ішов помалу входячим назустріч.

Маркіз витягнув руку до подорожнього та стискаючи його руку, швидко заговорив:

— Вітайте, вітайте! Дуже тішуся, що вас бачу живим і здоровим! — Ну, даруйте, але дивлячись на вас, таки можна повірити, що Бог згубив міру! Чи то на цій вашій Україні всі такі високі до неба?

— У нас навіть є така приповідка: високий до неба а дурний як треба! — всміхнувся подорожній.

— Ну, приповідка добра, але не дуже влучна, ви розумний народ, не дурний. І тому своєї держави не маєте. Тільки дурні народи зразу ж мають державу, бо розумними людьми кермувати важко, а чередою дураків легко. Вистачить один мудрий, а слухатиме його ціла череда дурнів! Але вибачте, я ще не познайомив вас із нашим гостем: полковник Гілленборг, а це від сьогодні наш друг і союзник, доктор Леклерк, лейбмедик Їх Ясновельможности Гетьмана України, Кирила.

Неначе тінь здивування пробігла обличчям подорожнього, але швидко опанувався та, витягаючи руку, щиро привітався з Леклерком.

— Дуже тішуся, що вас бачу! — сказав.

— По-українському, панове, по-українському говоріть між собою! — швидко заговорив Маркіз, беручи зі стола три чарки та наливаючи до них вина. — Чейже особистий лікар гетьмана України мусить плавно говорити по-українському!

— Я теш хочу вас просити говорити зі мною по-українські — сказав помалу Леклерк.

— Дуже радо! У вас іще, бачу, докторе, чужоземний виговір, але це нічого: коли найдетеся в Україні і ваше вухо звикне до відтінкей звуків, то ніхто не впізнає у вас француза. Але ви, думаю, їдете туди як француз? — сказав по-українському подорожній.

— Знаменито! Так і має бути! — сказав задоволено, чуючи українську мову, маркіз. — Ну, панове, вибачте, що перебю вам. Випиймо за нашу справу! Нехай живуть милостиво нам пануючі Гетьман Кирило й король Людовик XV! Нехай живе Україна й Франція!

— Нехай живуть!

Ніжно задзвенів кристал і різними барвами заграли чарки в мерехливому світлі свіч.

— Будь ласка, панове, сідайте й закушуйте! Служби при нас не буде, бо ми у війні... До речі, пане полковнику, хоч про вас я знаю і від графа Орлика і від кардинала де Флері, проте, скажіть мені, будь ласка, чи ви справжній полковник, чи тільки з ласки генерала Стайнфліхта?

— З ласки генерала Стайнфліхта я тільки Гілленборг, але полковником, то я таки справді є.

— У такому випадку, чому ви не при шпаді? — спитав маркіз, накладаючи собі на тарілку кусок риби.

— Бо я їду до Дантевіль як приватна особа.

— Чи це той самий генерал Стайнфліхт, який є швагром графа Орлика?—спитав Леклерк, наливаючи запіканки до маленьких срібних чарок.

— Цей самий! — потвердив маркіз. — Якщо не помиляюся, то графа Стайнфліхта назначив недавно Його Милість король Швеції, маршалом.

— Я теж чув про те недавно у Варшаві. І теж говорили, що графиня Настася Орлик-Стайнфліхт дальше чарує всіх своєю красою — сказав подорожній.

— Так, це прекрасної вроди жінка. І високої культури! — поважно потвердив маркіз. Та, піднесячи срібну чарку, додав: — Леклерк, я боюся за вас!

— Чому, пане маркізе?

— Коли ви в Україні стрінете таких вродливих жінок, як дружина маршала Швеції, графиня Орлик-Стайнфліхт, то ви пропали а з вами й ми! — засміявся маркіз та вихилив чарку.

— Ех, українки не такі небезпечні, як виглядають! — заспокоюючим голосом сказав подорожній, теж вихиляючи чарку.

— Справедливо, полковнику! Ви це повинні найкраще знати, бо ж ви українець і просто з України! — потвердив Леклерк.

— Я українець, це правда, але я не з України! — хитнув головою подорожній.

— Думаю, пане полковнику, що ви не повинні скривати перед нашим новим другом, доктором Леклерком, що у вашій особі ми вітаємо одного з українських мільйонерів із Китаю! — сказав, звертаючися з усмішкою до подорожнього маркіз де Фер-Монте.

Доктор Леклерк такими здивованими очима глянув на подорожнього, що цей щиро розреготався.

— Це мабуть найбільша несподіванка сьогоднішнього дня! — теж сміючись сказав маркіз.

— Ні, це ви серйозно? — спитав по хвилині, не зовсім іще довіряючи словам маркіза, Леклерк.

— Зовсім серйозно, дорогий докторе Леклерк, і тому саме ми сьогодні тут зустрілися: те, що ви дізнаєтеся тут від полковника, маєте передати Гетьманові Кирилові. Так писав вам граф Орлик? — спитав маркіз.

— Так! — потвердив ще дальше зчудований Леклерк — але я зовсім не думав про Китай!

— А для вас, полковнику, в цій справі я маю доручення від кардинала де Флері. Ось, прошу вас, маєте листа.

І маркіз витягнув із нагрудної кишені жакету залякованого листа та подав його подорожньому.

— Дозволите відчинити листа, пане маркізе? — спитав.

— Прошу дуже! — хитнув головою маркіз.

Подорожній зломав печатку й розгорнув папір:

"Дорогий Пане Полковнику,
користаю з ласкавости нашого друга Маркіза де Фер-Монте, якого ви зволите відвідати, та прошу вас переказати особистому лікареві гетьмана України, Кирила Розумовського, докторові Юлієві Леклеркові, що вважатимете за потрібне й корисне для вашої справи. Буду вдячний, якщо при нагоді свого побуту в Парижі, зволите мене відвідати.

Кардинал де Флері".

Подорожній згорнув листа, сховав його в кишеню та хитнув головою вбік маркіза:

— Все в порядку! — сказав.

— Але я не зовсім у порядку! — похитав головою Леклерк — я щораз менше починаю розуміти. Де ж ви властиво живете, пане полковнику, хіба ж не в Китаї?

По обличчі подорожнього пробігла якась тінь; він налив собі келих вина, надпив ковток і з якимсь замріяним обличчям звернувся до доктора Леклерка:

— Ви правильно спитали мене, дорогий докторе, де я живу?! І повірте мені, я сам не можу вам відповісти, де живу. А може краще: я живу всюди, так як усюди має свій дім та людина, якій ворог забрав землю, розвалив її державу й закував її нарід...

— У мене є дім між ріками Сунгарі й Уссурі, у стіп гірського ланцюга Тієн-по-шань. Це Манджурія. Там між кедрами й березами, де росте таємничий корінь жень-шень, де ночами чути рев тигрів і білих пантер, там мій дім...

— І в мене є дім далеко на півночі, над Ботнійським заливом, у Швеції, недалеко Умеи, Гілленборг. І в мене є дім у Парижі, невеличкий, біля готелю де Порт. І в замку графів Орликів де Брен де Дентсвіль є також мій дім... А тепер, дорогий докторе, відповіджте самі собі на питання: де я властиво живу, де живе людина, якій відобрано вітчину?!

Хвилину панувала мовчанка. Здалеку доходив шум морських хвиль і легко тріскотіли, скапуючи в свічниках, свічі.

По хвилині доктор Леклерк нахиляючись до подорожнього, з легким співчуттям спитав:

— А ви жонаті, полковнику, якщо можна спитати, є у вас рідня?

— Я був жонатий, дуже коротко! — з тихою задумою в голосі відповів подорожній. — Моя дружина загинула в полюванні на тигрів... Моя неї-жень! — тихо, немов до себе сказав подорожній.

На ці слова схопився з крісла маркіз де Фер-Монте і, нахиляючися через стіл, майже крикнув:

— Що ви сказали, полковнику, що ви сказали? Повторіть ще раз це слово!

— Яке слово? — спитав зчудований подорожній.

— Ви сказали тепер щось по-китайськи! Повторіть це! — нетерпеливився маркіз.

— Неї-жень?! — повторив подорожній.

— Що це значить?

— Жінка! Дослівно по-китайськи: внутрішня людина...

— Чи ви знаєте — схвильований маркіз устав із-за стола, підійшов до крісла на якому сидів подорожній і нахиляючися над ним, говорив дальше: — Чи ви знаєте, що останнє слово замордованого шефа таємної канцелярії короля Саксонії, барона Отто фон Гартбурга, було "неї-жень"?

(Далі буде)

АРХІТЕКТ
ЄВГЕН ГРЕНЬ
Член Королівської Палати Архітектів Канади.
Виконує плани і кошториси церков, шкіл, будинків громадських організацій (гал), фабрик, торговельних центрів, як також мешкальних домів.
WA 3-9754 — Toronto, Ont. — 3 Spadina Rd.

АСЕКУРАЦІЯ
всіх родів: життя, хвороби, вогонь, крадіж, автомобілі і т. п.
Купно-продаж нерухомостей,
виєднування позичок.
Y. ONYSCHUK & CO. LIMITED
333 Roncesvalles Ave.
Toronto, Ont. — Tel.: LE 4-4241

Олександер Мох

РОЗМОВИ З ЧОРТОМ

1931 року німецькі капіталісти-промисловці приїхали в Москву, "зговорюватися" з большевиками. З цього приводу відомий католицький письменник (сьогодні вже покійний) о. Фрідріх Мукерман І. Т. помістив статтю п. н. "Чорт". Беремо дещо з тієї статті та доповнюємо сьогочасним матеріялом. Бо, як не смішно воно, сьогоднішня Америка гостила недавно большевика Мікояна, а тодішній президент Айзенгавер видав був послання, щоб із п. Мікояном діпісти чемно обходились...

1930 року німець-демократ Ратенав говорив із большевицьким редактором Радек-Собельзоном. Ратенав казав, що першим наслідком, який принесло б Німеччині панування там большевизму, була б загибіль яких 20 мільйонів німців. А пан редактор Радек спокійно відповів: "Це ж зовсім правильне! Але ми, большевики, волимо опанувати радше тільки 40 мільйонів, ніж взагалі не мати 60 мільйонів!" (Тоді Німеччина числила 60 міл. людей). Як дуже нагадують ті слова Радека-Собельзона відповідь Мікояна, яку він дав був американцям на телевізії: "Так, ми вистріляли мадярів, але там тепер уже є врешті лад і добро". Ратенав гадав, що тих слів Радека не треба брати серйозно, що це тільки дотепна відповідь... Подібно думали й німецькі капіталісти того часу, то й поїхали змовлятися по згоду до Москви. Змовляються вже кілька років усякі Раски і под. їм "американці" з Мікояном та іншими "чортами". Американський мільйонер, Сайрус Ітон теж туди недавно їздив і такий певний свого капіталістичного розуму, що недавно сказав: "Одинокі людці в Америці, які вірять, що комунізм це зараза (менес), це хлопці, яких оплачує Еф-Бі-Ай" (державна поліція-розвідка)..."

Недавно читали ми інтерв'ю з одним американським мільйонером, що має 92 роки й 400 мільйонів маєтку, який саме тепер продав. Що ж задумує той старий мільйонер робити зі свіжим своїм капіталом? "Треба, каже, грошики відповідно приміститися, щоб дальше дорабляться..." Свербить язик спитати — мільйонів вистачить, але чи на довго стане життя?..

Такий сьогодні матеріялістичний світогляд Америки, бодай тих, що ведуть перед у тій країні. Але не тільки мільйонери такі. Ось поставлений у відставку герой корейської війни, маршал такий-то, під вісімдесятку віком, член масонської льожі Шрайнерів, одна дитина всього, пенсія гарна. Отже, що він робить, коли його через антибольшевицьке становище нагнали з армії (протибільшовицької...)? Іде на нову посаду директора іншюренс-кампени...

А скільки наших людей, менших, не генералів і не мільйонерів, по сумних досвідах із большевиками в Новий Світ приїхавши, що ж вони тут роблять? Борються з большевизмом? Язиком, потихеньку, щоб форман не почув. Але, не говорім про Америку, а то ще хтось образиться та заборонить нам говорити, бо, мовляв: "Не маєте права, бо ви не в Америці народилися..." Візьмім для прикладу Австралію: "В час, коли в Європі тисне вас мороз, ми, в Австралії, живемо своїм оранжерійним життям. Добре наїджені, гарно зодягнені, в модерних автах, у чудових нових мешканнях, ми думаємо, як і де провести вільний від праці день. Українські залі світять пустою, імпрези не стягають більше, аніж 2-3 сотні слухачів. Помітне тяготіння до свого вузького кута, багато хто ховається мов равлик у свій панцер і тільки час до часу "кладе душу й тіло" за неньку Україну язиком" — пише один наш австралієць.

А в нас хіба інакше? Чи не маємо повно порядних християн, які до церкви ходять і дайма часом навіть на тацу покладуть. Але поза тим вони зовсім такі самісінькі, як той старий 92 літній мільйонер: коби то ще десь грошиків набути... Жид Норман Левін пише в своїй книжці про Канаду ("Кенада майд мі"): "Добрий канадієць це такий, який дбає заробити стільки гроша, щоб міг робити такі самі речі й жити таким самим способом (вигідного) життя, яким тішаться його приятелі." А по стріткарах читаємо оголошення, в яких мільйонерські фірми пишуть нам про "ідеали" канадців: "У Канаді є щораз більше людей, які мають час для відпочинку й забави."

Джим Бишоп, відомий письменник, висловив здогад, що до війни з Росією дійде вже червні 1960 року. "Це висновок найкращого думання генералів летунства й учених, які дали мені матеріял до моїх статтей. Вони думають, що в червні 1960 р. ЗДА і Росія будуть мати досить ракет, щоб скерувати їх на головні міста й воєнні об'єкти ворога." Подібне, але вже як вислід видінь, пророкували різні святці нашого часу. Писало про те пророкування в лютневому числі 1959 р. наше "Світло", в статті п. н. "Страхіття 1960-го року", яку ми переклали були з римського католицького журналу, а за яку нам потім закидали, що такого би в Італії не допустили до друку... Секретар Сітой Голл Юніверсіті, Патерсон, каже: "Ми мусимо боятися атеїстичного комунізму, але ще більше мусимо боятися втратити духа західньої, християнської людини. Ми мусимо прислухуватися до слів Преч. Діви з Фатіми, мусимо каятися й спокутовувати свої гріхи, надолужувати за них і всю працю нашого ума й тіла присвятити Всемогутньому Богові. Бо ще є час, щоб підкорити атеїстичний комунізм, ще є час побороти його молитвою й добрими ділами!" — Про появи й слова Преч. Діви від 1830-1958 р. читайте в книжці, що п. н. "Появи Преч. Діви".

У нас був цілий ряд людей, що зговорювалися з чортом: Говорили й погодилися з ним наші з партії "боротьбістів" — і вибили їх большевики. Зговорилися й вірно большевикам служили письменники так званого "ренесансу 20-тих років", — і вистріляли чи замучили їх на засланні большевики. Зговорилися з ними галицькі різні письменники: Крушельницькі, Бобинський, Сказинський, — і вистріляли їх большевики. Служили їм, говорили з чортом — багато-багато інших. І сьогодні не знаємо навіть їх могил, куди зарив їх чорт, щоб слідів його вбивств не було!... Пише-вчений богослов, проф. ун. о. М. Шмавс: "Диявол ненавидить Бога! Він жиє в ненависті Бога. Це значить: він ненавидить також і людину, бо вона є носієм Божої подоби. А диявол не може нікого й нічого любити, він нена-

ОДИНОКА В ТОРОНТІ УКРАЇНСЬКА
КРАМНИЦЯ ЦЕРКОВНИХ РЕЧЕЙ
DIOCESAN CHURCH GOODS STORE
278 Bathurst St. — Toronto, Ont.
Великий вибір церковних речей. — Напрестольні Євангелія. — Церковні книжки. — Молитовники і багато інших речей.

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА ГУРТІВНЯ
СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ
UBA TRADING CO. LTD.
420 Bathurst St. — WA 2-6115-6

Чин ОО. Василіян усе дбав про церковну музику. Ось і тепер видав книжку, потрібну для всякого прихильника церковного співу. Ця книжка називається

ВАСИЛІЯНСЬКІ ЦЕРКОВНІ НАПІВИ

Книжка має 383 сторінки нотного друку, формату 7x10 цалів, оправлена в полотно з золотими витисками. Коштує $8.00 із пересилкою.

Замовляти на адресу:
BASILIAN PRESS
286 Lisgar St.
Toronto 3, Ont., Canada

ЛІТУРГІЙНИЙ СОЮЗ
ПІД ПОКРОВОМ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО

Чи Ви вже стали членом **Літургійного Союзу** під покровом св. Василія Великого? Цей Союз повстав пару років тому назад при манастирі ОО. Василіян у Мондер, Альберта, Канада.

Із пожертв членів **Літургійного Союзу** має повстати в найближчому часі велика каплиця при матірньому домі ОО. Василіян у Мондер, де виховуються майбутні василіянські священики-місіонарі і їх брати-помічники.

За всіх дотеперішніх і майбутніх жертводавців **Літургійного Союзу** відправляються і на майбутнє будуть відправлятися Служби Божі в манастирі ОО. Василіян кожної середи в місяці. У тих Службах Божих можуть користати не тільки жертводавці, але теж померші члени їх родин, що їх список вони передають до манастиря ОО. Василіян у Мондер.

Тому записуйтеся в ряди **Літургійного Союзу**, користайте з його духовних благодатей, а своєю пожертвою причиняйтесь до виховання молодого покоління монахів-місіонарів.

Свої пожертви, запити чи листи шліть на адресу:
BASILIAN FATHERS, MUNDARE, ALTA, CANADA

КУПЛЮ КНИЖКИ давнішого видання, також збірки поштових марок. Подайте, що маєте й за кільки на адресу:
A. MOCH
6 Churchill Ave., Toronto 3, Ont. Canada

MEDALS — CHAINS — ROSARIES
PRAYER BOOKS — STATUES — PICTURES
All Religious Supplies
LANDY & COMPANY LTD.
16 Dundas St. West (at Yonge) EM 3-8828 Toronto

Першоякісне молоко — у пляшках і картонах — знаменитну гуслянку, різнопроцентову сметанку, квасну сметану, сир, масло та незрівняної якости морозиво доставляє домів і до крамниць.
УКРАЇНСЬКА МОЛОЧАРНЯ
GREEN VALE DAIRIES LTD.
3156 DUNDAS ST. WEST
Telephone: RO 7-1728

ЗАМОВЛЯЙТЕ
ХЛІБ, ПАЇ, КЕЙКИ Й ВСЯКОГО РОДА ПЕЧИВА НАЙКРАЩОЇ ЯКОСТИ В НАЙБІЛЬШІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПЕКАРНІ ТОРОНТА
BEAVER BREAD LIMITED
103 Lightbourne Ave. — Tel.: LE 5-7445

ANDREW TAILORS
Phone: LE 6-0982
The place where CUSTOM clothes are made.
High-Grade Alterations, Repairs, Etc.
Cleaning and Pressing.
1076 QUEEN ST. W.
Toronto 3, Ont.
Андрій Наконечний

видить Бога, Творця і Святого. Він старається відтягнути людей від Бога, пірвати їх у стан відвернення від Бога. Він поборює Боже Царство, Боже панування в світі з невмолимою завзятістю. Бо ж існує не тільки персональна сила зла, але ж і є **персональна істина**, диявол, якої внутрішнє наставлення є зле і яка хоче зла для самого зла...*) Для людей нема іншого вибору: або підчинитися Богові, або підчинитися чортові. Або вільний чоловік від Бога, або вільний від чорта... Диявол є володарем світу, в якому існують гріх, смерть, недуга, отже володарем світу розладдя, нещастя, ненависти, безглуздя, безправства (Євр. 2 14). Люди тьми, люди без любови, люди самолюбства — це діти Диявола (I Ів. 3, 8, 10; Ів. 8, 14)."

"Недавно зустрів я в Парижі одну стареньку еміґрантку з Росії. Вона була тричі засуджена большевиками на смерть, але просто чудом вирятувалася. Страшні переживання осінили її обличчя невисказаним привабом доброти. Ніколи я ще не бачив такого гарного жіночого лиця. І вона сказала мені тільки те: "Роскажи світові, що ЧОРТ Є!" — пише далі о. Ф. Мукерман. Так, він є. І зговорюватися з ним, як зговорюється Ітон чи інші Раски з Мікояном чи Громиком, це значить вірити безглуздо тому, якого сам Ісус Христос назвав "батьком брехні" і "брехуном спочатку". Це значить: ступати на той самий шлях, що ним пішли в безодню смерти згадані вище наші нещасні брати.

Не можемо від нього втекти на землі, а невдовзі може й на місяці не встережемось від нього. Але можемо з ним станути до бою з гаслом патрона України, св. Михайла-Архангела: "Хто як Бог!" Об'єднаймося ж в одну бойову лаву під покровом Пречистої Діви, Яка перемогла Його Своїм Сином, в одній лаві Таємного Тіла Христового: в нашій Католицькій Церкві. Коли станемо до бою проти персонального зла: диявола, коли підемо проти нього в бій під прапорами Католицької Дії (Акції) під проводом нашої Єрархії, то не тільки збережемось у загибелі нової світової війни-заглади, але й переживши її, станемо будівничими НОВОГО КРАЩОГО СВІТУ! Світу збудованого на Христових засадах, світу вгорнутого у блакитний прапор Матінки Божої, світу, в якім не буде вже для нас перешкод повернутись "на ясні зорі, на тихі води, між мир хрещений!"

*) Читайте про те в книжці п. н. "Чорт направду". (Ціна 25 ц.).

о. Мирослав Ріпецький

СТОРІНКИ З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ І КУЛЬТУРИ

ВСТУПНЕ СЛОВО

Археологи-дослідники старовини знайшли в різних місцевостях західньо-українських земель багато пам'яток стародавньої культури та відкрили у княжих містах Західньої України фундаменти численних старовинних церков. Відкопання фундаментів величавої Осмомислової катедральної церкви на Крилоській горі коло Галича і катедральної церкви, збудованої князем Володарем Ростиславовичем у Перемишлі, є пророчистим доказом високої християнської культури наших західньо-українських предків.

У книжечці історика о. д-ра Ісидора Нагаєвського, п. з. "Батьки і Діти" читаємо, що найважнішим чинником і носієм культури і традиції (передання минулих часів) для українських еміґрантів стала їх рідна Церква, яка не дає їм розплистися в чужому морі. Тому треба зберігати живу віру винесену з рідного старого краю, наш прегарний церковний обряд та релігійно-народні звичаї і вчити дітей історії рідного народу, Церкви і культури, щоб вони заховали національну й релігійну свідомість та не винародовилися.

Рідна традиція має величезне значення для нашого народу, бо формує його душу, наставляє характер і волю та не дає йому загинути серед найбільших трудноців і злиднів. Редактор д-р Іван Німчук каже, що в рідній традиції міститься велика духово-моральна сила, яка додає народові нової охоти й запалу в його національних змаганнях. Тому ми повинні плекати рідну традицію та пізнавати історію рідного краю, бо хто не знає і не шанує бувальщини рідного народу, не є гідним кращого майбутнього.

о. Мирослав Ріпецький

I. ПОЧАТКИ ХРИСТИЯНСТВА В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ

Дослідники початків християнської віри і Церкви на західньо-українських землях пишуть, що місійна праця апостолів слов'ян св. Кирила і Методія, започаткувала поширення християнства в Західній Україні.

Понад сто років перед загальним охрещенням українського народу за панування князя Володимира Великого, від другої половини IX-го століття почалась християнізація Західньої України. Творці слов'янського обряду, св. Кирило і Методій та їхні місіонарі проповідували Христову науку серед старо-українських племен на західньо-українських землях, положених над Сяном, Дністром і Бугом, на галицькому Прикарпатті і на Закарпатській Русі-Україні.

1. Місійна й культурна діяльність Апостолів слов'ян, св. Кирила й Методія

Брати Кирило й Методій, які походили з грецького міста Солуня і знали слов'янську староболгарську мову, прибули в 863-му році до Велеграду, столиці Велико-моравської Держави, до якої належали тоді також західньо-українські землі. Вони уложили окремий слов'янський обряд і почали місійну працю між слов'янськими племенами у зрозумілій для них слов'янській мові.

Св. Кирило склав осібну слов'янську азбуку, яку мовознавці назвали "кирилицею". Історик української літератури, Михайло Возняк каже, що з тридцяти восьми букв тієї азбуки св. Кирило запозичив двадцять чотири з грецького уставного, так званого "літургійного" письма. З решти букв деякі мають без сумніву зв'язок із буквами східніх азбук.

Святі Кирило й Методій переклали на слов'янську, старо-болгарську мову все, що було потрібне до відправи Служби Божої — ектеній, богослужбові молитви, богослужбову Євангелію і Апостола. Старо-болгарська мова, яку названо церковно-слов'янською, була тоді зрозуміла для всіх слов'янських народів. Деякі слов'янські народи, між ними і ми українці, вживають її досі в церковному богослуженні.

***

Папа Адріян II потвердив і поблагословив в 869-му році богослужбові книги в слов'янській мові. Коли св. Методій став архиепископом моравської митрополії, богослуження в слов'янському обряді поширилось у всіх землях, які належали тоді до Велико-моравської Держави. Західньо-українські племена мали змогу слухати Службу Божу в зрозумілій, слов'янській мові.

Кирило-методіївські місіонарі вчили людей Божих правд, викорінювали поганські звичаї й забобони та заохочували до побожного християнського життя. Західньо-українські землі

є освячені місійною працею Апостолів слов'ян, св. Кирила і Методія та їхніх учнів-місіонарів.

⁂

Св. Методій, муж сильної волі і незломного характеру, не зважав на жадні перешкоди та зреалізував величну ідею відправи Служби Божої слов'янською мовою. Ні завзяті наступи ворогів слов'янського обряду, ні трилітня манастирська в'язниця не зломали відважного Апостола слов'ян, св. Методія.

⁂

Акад. Микола Нікольський каже, що в місійно-культурній діяльності св. Кирила й Методія треба шукати початків письменства в Русі-Україні. Церковно-слов'янська мова мало різнилася від тодішньої старо-української мови, яка в княжій добі стала літературною мовою. Св. Кирило й Методій започаткували отак нашу християнську культуру.

⁂

(В І-му випуску "Сторінок з історії української Церкви і культури", що його видрукувало Видавництво канадійських Отців Василіян, є подані докладніші відомості про життя і місійну та культурну діяльність Апостолів слов'ян, св. Кирила й Методія.)

2. Початки християнства в Галичині, Закарпатській Русі-Україні, Холмщині й Волині

Історик української Церкви д-р Григор Лужницький пише, що християнство прийшло на галицькі землі радше з Моравії, як із Візантії. Апостоли слов'ян, св. Кирило й Методій, мабуть принесли Христову віру до Галичини, коли переходили з мощами Папи св. Климентія до Моравії галицьким шляхом. Археологи відкрили на терені княжого Галича фундаменти численних церков, між іншими церкви св. Кирила і Методія, які свідчать, що християнство мало тут стародавню традицію.

⁂

Коли св. Кирило й Методій та їхні місіонарі проповідували Христову науку на західньо-українських землях, у городі Перемишлі володів місцевий племінний князь, який прийняв хрещення у слов'янському обряді. Новозаведене християнство було під його опікою й охороною. Стародавне передання зв'язує заложення города Перемишля з іменем слов'янського князя Перемислава.

Історик Микола Голубець каже, що знайдені в Перемишлі і його околиці різні предмети з передісторичних часів свідчать, що город Перемишль, положений над рікою Сяном, як комунікаційним шляхом, існував уже перед слов'янською добою, хоч може під іншою назвою. На Україні збереглося вісім копій (відписів) життепису-'житія" св. Методія, що його написав один із Методіївських священиків. Із "Життепису св. Методія" знаємо, що Методіївські місіонарі ширили Христову віру головно в тих околицях, через які переходив торговельний шлях до Перемишля й Червеня, бо тут було багато осель.

Можна з великою правдоподібністю припустити, що при кінці IX-го або на початку X-го століття заложено в Перемишлі єпископство слов'янського обряду. Історик Михайло Грушевський каже, що єпископський престіл був заснований у Перемишлі мабуть у початках християнства на галицьких землях.

У 1958-1960 роках археологи Жакі, Куниш і Нижник доконали революційних відкрить на замковій горі в Перемишлі. При західній замковій стіні вони відкопали фундаменти (круглої) церкви, зложені з брил нетесаного каміння. Камінні брили були споєні цементовою заправкою, подібною до заправи ротондової церкви з X століття, яку археологи відкрили в Кракові. Перемиська стародавня ротондова церква з аксидою була довга 19 метрів. Біля церкви знайдено багато черепків глиняних посудин, залізні наконечники й вістря ножів, стріли, останки скляних браслетів, прасниці з рожевого волинського каміння і інші речі. Археологи кажуть, що плян і конструкція перемиської ротондової церкви та знайдені предмети вказують на те, що старинна церква відкрита на замковій площі в Перемишлі походить із половини X стол.

⁂

Історики української Церкви пишуть, що Кирило-методіївські місіонарі проповідували Христову науку між предками наших лемків і бойків, білими хорватами, які жили в Галичині на землях, положених між ріками Попрадом, Сяном і Дністром та на Закарпатській Україні від Тереблі до Попраду. Галицьке Прикарпаття і Закарпатська Русь належали тоді до Велико-моравської Держави і називалися Біла Хорватія. (В VIII випуску "Сторінок" є поміщені відомості про старо-українське плем'я Білих Хорватів.)

У "Короткому огляді історії Лемківщини" о. Степана Ядловського читаємо, що з Велеграду, престольного міста св. Методія, вели організаційні місійні шляхи на Лемківщину, Краків находився на місійному терені архиєпископа св. Методія. В давнину були в Кракові церкви й манастирі слов'янського обряду. Історик Церкви Нагаєвський каже, що перші краківські єпископи, Прохор і Прокулф, були єпископами слов'янського обряду, як указують їх східні імена.

Предки наших Лемків і Бойків заховали слов'янський обряд і українську культуру, бо за княжих часів вони належали до Київської Держави, а пізніше до Галицько-Волинської.

Церковна традиція каже, що при кінці IX століття засновано єпископство слов'янського обряду в місті Мукачеві на українському Закарпатті. Автор історичної розвідки, поміщеної в шематизмі мукачівської єпархії, пише, що єпископський престіл був заложений у Мукачеві перед приходом гунів на Закарпаття та підлягав моравській митрополії.

Історик о. Василь Гаджега, автор численних розвідок і статтей з історії Церкви й культури на Закарпатській Україні, каже, що св. Кирило й Методій поширили Христову віру в Киеві і потім прибули на Моравію. Їх місіонарі проповідували Христову науку на Закарпатській Русі-Україні і тоді засновано мукачівське єпископство.

Коли гуни, предки нинішніх мадярів, напали в 902 році на Велико-моравську Державу, священики слов'янського обряду з Моравії й Чехії втікали перед переслідуванням гунів на прикарпатські землі і тут вели місійну працю. Населення приймало їх радо і давало їм усяку поміч.

Історики Української Церкви пишуть, що князь Володимир Великий спроваджував з українського Закарпаття священиків слов'янського обряду, які проповідували Христову Євангелію на західньо-українських землях.

По смерті князя Володимира Великого угорські королі Арпадовичі заволоділи Закарпаттям. Вони дружилися з київськими князями та будували церкви й манастирі східнього обряду на закарпатській Русі-Україні. Угорський король, Степан I (997-1038) назначив свого сина Емерика князем українського Закарпаття. Монахині Василіянки з Веспримського манастиря вишили королеві Степанові коронаційний плащ, прикрашений образами грецького стилю з написом слов'янськими буквами. Угорський король Андрій I, жонатий із дочкою київського князя Ярослава Мудрого, Анастасією, заложив у Вишеграді манастир св. Андрія, до якого спровадив монахів із Киево-печерського манастиря. Королева Анастасія заснувала жіночий манастир слов'янського обряду в Толмові.

У 1917 році знайдено в селі Богоревиці на українському Закарпатті срібний дзвін із часів панування князя Ярослава Мудрого. На дзвоні був напис слов'янськими буквами з датою 1034 року. Письменник Василь Пачовський назвав Закарпатську Україну "Срібною землею" і написав поему "Сріберний дзвін", яка була дуже поширена серед української молоді на Закарпатті в 1920-1930 рр.

⁂

Чеський літописець Косма з Праги каже, що в листі Папи Івана XIII (965-972) до чеського князя Болеслава слов'янський обряд називається руським обрядом. Літописець згадує, що місіонарі поширили християнство в слов'янському обряді на західньо-українських землях положених над Бугом і Стиром.

У науковій праці історика української Церкви, о. Ісидора Нагаєвського п. з. "Кирило-Методіївське християнство в Русі-Україні" читаємо, що місіонарі Апостолів слов'ян, св. Кирила й Методія, ширили християнство в городі Червені на Холмщині і тут мабуть заложено єпископство.

В давнину город Червень був осідком племінного князя, який панував над більшою територією. В літописах часто згадується город Червень, який за княжих часів був сильною твердинею, що її вороги нераз облягали. Город Червень, від якого пішли назви "Червенські городи" і "Червона Русь", лежав недалеко річки Грабарки, яка впадає до Гучви. Тут нині є село Черемно в повіті Томашів люблинський на Холмщині. Серед місцевого населення збереглось передання, що тут у давні часи було велике місто.

Дослідник холмської старовини, С. Любарський каже, що назви "урочищ" (пам'ятних місць) у селі Чермні і осель у найближчій околиці — Замчисько, Золота Гірка, Монастирище, Попівщина, Грабарка, Римерщина, Кінське, Вокиїв, Тишівці — свідчать, що це складові дільниці-передмістя, вулиці і оселі стародавнього города Червена. У східній частині села Чермна знаходяться серед сіножатей останки "Замчиська". Місцеві селяни викопали під час орання недалеко замкового валу мідяні хрестики, коралики, гроші, людські кістки. "Золота Гірка" — це мабуть місце, де стояла Церква; тут селяни виорювали цеглу. На урочищі "Монастирище" знаходився манастир. "Грабарка" — це оселя гарбарів, які виготовляли шкіру і полоскали її в річці Грабарці. "Вокиїв" — це вулиця, яка вказувала шлях до Киева. "Кінське" — це кінська торговиця. В Тишівцях жили шевці, які шили обуву для населення города Червень.

У 1952 році переведено під проводом історика Бориса Грекова археологічні розкопи на терені "Червенських Городів" — у Чермні, в Городку над Бугом, де стояв стародавній город Волинь, і в селах Сусідне і Липсько (повіт Замость) та знайдено різні вироби ремесла з IX і X століть, які свідчать про живі зв'язки Червеня й Холмщини із Західніми краями та з Київською Державою.

⁂

Перед загальним заведенням християнства в Західній Україні християнська віра поширилася на Волині через торговельні зносини з західніми країнами і з Візантією. Кирило-Методіївські місіонарі були першими проповідниками Христової Євангелії на волинських землях.

3. Поширення християнської віри і Церкви в Західній Україні за панування князя Володимира Великого

У нашому найдавнішому літописі читаємо, що князь Володимир Великий у 981-ому році зайняв "Червенські Городи — Перемишль, Червень і інші". Тоді західньо-українські землі, положені між Сяном і Бугом, не належали ні до Польської Держави Пястів, ні до Великоморавської Держави, тільки були племінними осередками. В 993 році князь Володимир Великий відбув военний похід проти Білих Хорватів і прилучив Прикарпаття до Київської Держави.

З'єднення західньо-українських земель із могутньою Київською Державою мало велике політичне і церковно-культурне значення. Історик д-р Микола Андрусяк каже, що серед західньо-українських племен, які від часів апостольської праці св. Кирила й Методія прийняли християнську віру, помалу затиралася свідомість племінної окремішности. Місцеві племена, культурно близькі і споріднені з племенами східньої України, об'єднались в один український нарід.

⁂

За панування князя Володимира Великого в столиці західньо-українських земель, Перемишлі, володів його син Всеволод. Історик Степан Томашівський каже, що тоді в Перемишлі був єпископський престіл, однак не знаємо, як називалися перші перемиські єпископи, бо серед частин воєн і пожеж затратилися літописні записки.

Автор історичної праці п. з. "Святий Володимир Великий. Володар і Хреститель Русі-України" о. д-р Іриней Назарко ЧСВВ пише, що праця єпископа і священиків була спершу дуже тяжка і треба було багато посвяти, терпеливости й великих зусиль, щоб у серця людей зайцепити головні правди віри. Тоді майже всі священики були чужинці, що утруднювало приєднування людей до християнської віри. Князь Володимир Великий доклав великих старань, щоби поширити й закріпити християнську віру й Церкву на західньо-українських землях. Під час володіння князя Володимира Великого християнство стало джерелом високого просвічення розуму, духової культури й освіти та правдивим розсадником здорового націоналізму і соціяльної справедливости; як каже історик української Церкви, д-р Микола Чубатий. В ім'я любови ближнього Церква поборювала рабство, як установу незгідну з засадами рівности всіх людей перед Богом, і вела добродійну працю для нещасних і вбогих. Церква зі своєю церковною організацією стала виразником і представником національної одности.

⁂

Коли князь Володимир Великий у 981 році зайняв Холмщину, в городах Червені і Холмі володіли місцеві племінні князі. Холм лежить над річкою Угеркою на перехресті історичних шляхів, які лучать східні землі з західніми.

Літописець розповідає, що князь Володимир Великий побудував у городі Холмі церкву Пресв. Богородиці і пожертвував для неї прегарний образ Матері Божої, привезений із Греції. Ця ікона була найбільшою святістю всіх холмщан.

Перший історик Холмщини, греко-католицький єпископ Яків Суша (1652-1685) каже, що на одному з мармурових стовпів холмської соборної церкви був висічений напис грецькими буквами з датою-роком 1001, у якому збудовано старовинну Богородичну церкву. В літописі є згадка, що та церква згоріла по смерти князя Володимира Великого, коли польський король Болеслав вертався з военного походу до Києва і зайняв Холмщину на короткий час (14 років).

У місті Холмі було єпископство в XI-му столітті. Нівинський літопис подає під 1072-им роком відомість, що холмський єпископ Іван узяв участь в урочистому перенесенні мощів св. мучеників-князів Бориса й Гліба у Вишгороді.

⁂

Рівноапостольний князь Володимир Великий поширив і закріпив християнську віру на Волині. Він заложив новий город, названий його ім'ям Володимир.

За панування князя св. Володимира Великого засновано єпископство в столиці Волинського Князівства, Володимирі і побудовано катедральну церкву Пресв. Богородиці.

Літописець розповідає, що князь Володимир Великий приїздив до Володимира Волинського оглянути засновану школу та настановити вчителів. Потреби церкви вимагали такої школи, бо треба було приготовляти кандидатів на священиків і дяків для Володимирської єпархії.

о. д-р Юрій Федорів

В ДОРОЗІ ДО СВ. ЗЕМЛІ

Ми вже на порозі Св. Землі, в славнім колись Дамаску. Невиносна горяч виснажує нас, але не можемо пропустити нагоди і докладно оглядаємо місто.

Я сам вибрався з Торонта в паломництво до Єрусалиму. В Римі долучився ще о. д-р Юліян Небесний, парох церкви св. о. Николая в Гемилтоні, і о. Роман Даниляк, що докінчує свої правничі студії в Римі. Всі три приїхали ми ще 6. IX. до Дамаску, через Атени й Константинопіль. В Атенах побули від 3 до 5. X., звиділи старинні церкви, передовсім церкву в Дафні і старинний і Новий Коринт, в Атенах візантійські й національні музеї, Акрополь і Атенський Ринок. 5. IX. вечором відлетіли до Константинополя. Константинопіль — чудесне місто, яке нині начисляє ок. 30 християнських, гарних і стилево збудованих і розмальованих церков. Нас три долучилися до одної туристичної групи і за поясненнями одного з професорів археології об'їхали цілий Константинопіль, вступаючи до замітніших, тепер уже зруйнованих церков у X-XII ст. Наймогутніше враження зробила на нас Св. Софія, побудована в VI ст. Тут, за словами літописця, була охрещена велика княгиня Ольга. Сюди вперше зайшли посли Володимира Великого на Богослуження, яке на них так подіяло, що вони почували себе немов у небі. Це й вирішило обрядову долю Української Церкви. Звідси великий князь Володимир Великий прийняв єпископів і священиків — за словами літописця, які охрестили колишніх киян у річці Почайні при її усті в Дніпро. На звеличення столиці України, Києва, син Володимира Великого, великий князь Ярослав вибудував величний храм, який присвятив Премудрості Божій, із грецька Св. Софії. Для пояснення мистецтва Св. Софії посвятив наш археолог три чверти години часу.

По обіді час був вільний і ми використали його для поїздки таксівкою понад "Босфор" аж до Чорного моря. За сорок мінут скорої їзди ми вже були над морем. Прикро оглядати це море від найдавніших часів нашої історії оспівуване українськими поетами, описуване письменниками й істориками, оглядати з турецького боку. Колись оті турки були страшні наші вороги, а нині стали ворогами ті, що поділями долю й недолю наших князів і козаків. Нас у Константинополі попередили, щоб ми не реклямували себе українцями, бо стягнемо на себе підозру, що ми большевицькі шпіони. У Чорному морі встигли ми лише обмитися та мерщій вертатися до Константинополя, бо там уже ждав нас літак КЛМ до Дамаску.

Дамаск — старе й багате в історію місто. Звідси походив св. Іван Дамаскин — автор прекрасного Воскресного канону й інших літургійних напівів. У Дамаску схоронювалися залишки учнів і апостолів Христових, коли в Єрусалимі шаліло переслідування. Дамаск здавна був центром азійської торговлі, це жемчуг Азії, перла архітектури, централя адамашків. Сюди ми приїхали, щоби простудіювати бодай дещо з того, що зв'язане з історією християнства, а передовсім з історією навернення на християнство св. Апостола Павла.

Ми загостили до Греко-католицького Патріярхату. Тут нас приняли ввічливо, погостили, порадили, помогли греко-католицькі отці мелхіти. Ми відслужили в трійку Св. Літургію в колишнім домі праведного Ананії, де був охрещений св. Апостол Павло. Другого дня відслужили Св. Літургію в церковці там збудованій, де св. Павло був ув'язнений. Їздили 21 миль на південний захід за Дамаск до місця, де св. Павло впав з коня. Там нині пишається парохіяльна церква села Дарея.

Хоч як гарячо на дворі (99° Фаренгайта в холоді хати), ми не гавимо на марне часу, а роз'їздимо раз автобусами, то знову таксівками, щоб на власні очі бачити те, за чим ми сюди вибралися.

Як кожне давне місто, так і Дамаск можна поділити на старе і нове місто. Нове прекрасно розбудоване. Широкі бульвари переповнені пішоходами в різних строях: модерних европейських — поруч із стародавніми перськими, аж до землі довгими. Деякі жінки закутані чорними намітками і в чорних довгих одежах. Мужчини сидять коло кількох кошів ярини й овочів, покурюють наргіле, або попивають турецьку каву. А кава й інші невідомі нам напитки — це головний споживчий їх продукт у спекоті гарячого сонця. Вони продають його охочим, наливаючи з чудернацько вироблюваних бляшаних посудин.

На вулицях крик, аж в ухах лящить. Кожний прихвалює свій товар навперейми. Молоді хлопці (тін-ейджерс) підбігають до прохожих та запрошують купити щось від них. Жінки й дівчата не продають товарів, хоч їх також можна побачити у крамничках — все ж

таки вони відіграють другорядну роль; виповняють розпорядки мужчин.

Вулицями Дамаску помітний автомашинний і автобусовий рух. Автобуси — це найголовніший засіб льокомоції в Дамаску, якими переїздить найбільше людей. Автобусний переїзд не дорогий. На числення канадійців ок. 4 центи за переїзд одної особи.

Інакше виглядає старий Дамаск. Тут чи не найбільш багатий елемент. Вулиці старі йдуть поміж прастарі камінні огорожі. А з тих огорож то тут то там виднiють брами, які належать до власників жилищ. Через браму не можна будькому входити на подвір'я власників — хіба той запросить. Хто бажав би бачитися чи говорити з господарями жилища, мусить сильно тріснути долонею до брами та викликати власника на вулицю. Ми, відвідуючи село "Дарея", мали нагоду бути на подвір'ю греко-католицького священика (мелхіта), що є парохом церкви збудованої на тому місці, де св. ап. Павло впав із коня й осліп. Подвір'я просторе, виложене й мережане різнобарвними мармуровими плитами з невеличким басейном води посередині.

Крім помешкання, зложеного з 4-ох кімнат, є ще прекрасний також обмурований огород із буйними рослинами, яких не вмію назвати. Очевидно, рослина — це їхня огородовина, між якою ростуть великі фасолі, гарбузи-мельони, огірки, кукурудза, виноград та багато їдомих листків, якими в нас у багатьох домах приправляють страви. Із тварин видно численні стада кіз і ослів.

Дороги поза Дамаском серединою бетоновані, а боками повні порохів, які підносяться сірими хмарами вгору, коли переїде ними автобус чи таксівка. Вся дорога провадить поміж старезні камінні мури, за якими живуть люди в своїх подвірях і мешканнях.

Рістня коло Дамаску буйна, переважають оливкові гаї. Багато росте цитринових, помаранчевих та інших полуднево овочевих дерев. Мешканці тут привітні й услужні та радо запровадять чужинця куди він бажає зайти. Одинока невигода, що тяжко розмовитися з персами: рідко хто з них знає французьку чи англійську мову.

Жар вересневого сонця і спекота днів зовсім тут не шкідлива, хоч доходить до 40° Ц. в тіні, бо повітря сухе.

Треба ще завважити, що в Сирії зберігся манастир св. Никодима із IV ст. Про нього є перекази, що тут жив старозавітній пророк Ілля. Манастир положений високо на скалі, яких 1500 метрів. Нині його замешкують православні грецькі ченці. Також є перекази, що тут зберігається гріб праведного Авеля, який згинув убитий своїм заздрим братом Каїном.

Три дні минуло нам у Дамаску скоро. Нині в полудне відлітаємо до св. Єрусалиму.

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІЯН

У нашому видавництві вийшла друком нова книжка о. І. Назарка, ЧСВВ п. н.

КИЇВСЬКІ І ГАЛИЦЬКІ МИТРОПОЛИТИ

Є це біографічні нариси з портретами наших Митрополитів від Берестейської Унії до сьогодні — від Митроп. Рогози до Митроп. Й. Сліпого.

Сторін 270. — Ціна $5.00 у твердій оправі.

Замовлення шліть на адресу:

THE BASILIAN PRESS
286 Lisgar Street
Toronto 3, Ont., Canada

РІЗДВЯНІ КАРТКИ

НОВИЙ НАКЛАД 15 ШТУК — $1.00
10 пачок до 19 пачок по 70 центів.
20 і більше пачок по 60 центів.
Можете заробити!

Замовлення шліть уже на адресу:
BASILIAN PRESS
286 Lisgar St., Toronto 3, Ont., Canada

НОВЕ ВИДАННЯ "НАШИМ ДІТЯМ — ОПДІ" ДЛЯ ДИТЯЧОГО ТЕАТРУ

НЕБЕСНИЙ ГІСТЬ

СЦЕНІЧНІ КАРТИНИ

І. Шутай

Три — на день св. Миколая, одна — на День Матері й одна — Вертепна — з музикою В. Безкоровайного і ін.

З огляду на обмежений збут сценічних творів і щоб покрити кошти видання, приймаємо готівкові замовлення найменше на 5 примірників — разом на суму 5.00 долярів.

Спішіться із замовленнями, бо наклад невеликий.

Належність і замовлення слати:

THE BASILIAN PRESS
286 Lisgar St, Toronto 3, Ont., Canada

о. С. Юник, ЧСВВ

МОЯ ОСТАННЯ ПОДОРОЖ В КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ

Було літо 1946 року в Галицькій Україні. Яких три місяці перед моєю втечею з України до Польщі. Майже всі, знані мені околиці Галичини, назовні виглядало, перейшли на православ'я. Тільки денеде манастир чи парох тримався ще Католицької Церкви, чекаючи насильної ліквідації або арештування. Наші єпископи, багато священиків, монахів і питомці Богословської Академії вже від року перебували по тюрмах. Я в тому часі належав до числа тих нечисленних уже католицьких на своїх становищах парохів. Коли в інших околицях вже давно закінчилась сталінсько-хрущівська акція навертання на православ'я, в нас в Золочівщині щойно тепер зачалась і то на початку з повною невдачею для о. Костельника. На деканальнім зібранню в Золочеві, по рефераті о. Костельника, в присутності якихсь узброених москалів, золочівський декан о. Лиско від імені всіх деканальних священиків прочитав заяву, що священики не годяться підписатися на православ'я, покликуючись на свободу совісти сталінської Конституції. Вже другого чи третього дня орештовано о. Лиска (декана) і пароха Золочева о. Плешевецького. Золочівський ігумен василіянської церкви о. Федорик був давно арештований.

У тому часі вибравсь я зі своєї парохії Гологори біля Золочева останній раз на Ясну Гору до Гошева. Манастир Гошів тримався ще Католицької Віри як маленький острівчик у морі православ'я. Не менші товпи народу, як це бувало за передвоєнних часів, облягали Ясну Гору кожної суботи й неділі. Наші василіянські священики, вже здебільша працюючі в цивільному заводі, приїжджали з усіх сторін із духовною поміччю.

В часі обіду о. К. П. поділився з нами відомістю, що в Карпатській Україні немає ще переслідування нашої Церкви; все там іще постарому.

То й постановив я негайно туди поїхати. Другого дня вже їду совєтським тягаровим автом до Стрия. Тут за поміччю знайомого залізничника й підробленої "командіровки" дістаю квиток до поїзду. Їдемо в темну ніч. Недалеко Лавочного поїзд затримується на малій станції. Далі не їде, бо нема телефонічної сполуки з другою станцією: перервані дроти, саботаж. Уже дніє, коли висідаємо і чекаємо при дорозі на принагідне тягарове авто. Нарешті над'їздить. Торгуємося про заплату до Мукачева, врешті сідаємо, приміщуючись, як хто може. Оглядаюся: в товаристві самі якісь "совєти", вбрані по військовому. Їдемо гостинцем у недалекій віддалі від залізничого шляху. По дорозі бачимо купи селян, що під совєтським конвоєм направляють телефонічні стовпи. Один "совєт", товариш подорожі, завважив з насмішкою: "Напевно ті самі в ночі нищили, що тепер направляють". Інші совєтчики притакнули. Дорога крутилася серпентиною через високі шпилі Карпат. Ще нині стоять мені перед очима прекрасні гори Карпати, чудові гірські краєвиди! Однак ту красу затемнювала страшна дійсність: комуністична неволя. Ця вічна непевність: навіть у дорозі непокоїли мене думки — чи буде на границі Карпатської України яка контроля? Чи не заарештують? Чи не вивезуть на Сибір?

Ще остання гора і перед нами розкривається закарпатська долина. Контроля, провірка документів таки є. Я показую свій тимчасовий пашпорт, якого важність пофальшовано ще на кілька місяців. Провірка проходить щасливо. Їдемо до Мукачева.

У місті багато мадярів і трохи жидів, що говорять по мадярськи, але розуміють і по українськи. Уряди, різного роду поліція говорить по московськи. Української мови вживає хіба який селянин або найбідніший замітач вулиці. На всіх урядових будинках лопотять червоні прапори й виднiють образи Сталіна, Хрущова та інших комуністичних вельмож. Аж дивуєшся, що в склепах брак товарів першої потреби, хліба, м'яса, полотна, а тут аж вулиця червоніє від множества червоних полотен. Побіч прапорів і образів скрізь видко великі транспаренти всякого самохвального змісту. "Вітай наше сонце, великий Сталіне. Хай живе червона армія. Рай і справедливість у комуністичній системі." Про найсправедливішу і найбільше демократичну Сталінську Конституцію. На мурах видно ще незатерті написи з останніх виборів, "найдемократичніших у світі", видно навіть воєнні протигітлерівські кличі. Очевидно всі прохожі, майже без виїмку, знають, що це найбільша в світі брехня; але вже привикли, нас те не дразнить.

За містом, під горою видніе вежа манастирської церкви оо. Василіян. Іду туди. У манастирі все по старому. Звичайний манастирський порядок. Братчик оповідає про небу-

валий здвиг народу в часі останнього відпусту на св. Івана. Совети лютились, але ніяких репресій не було.

Показували мені могилу на манастирському подвір'ї. То советський жовнір-фронтовик, п'яний не хотів вийти з манастирської пивниці. Закликаний старшина змісця його застрілив; тут же й похоронили його.

У манастирі тривога. Хоч я Василіянин, бояться мене переночувати. Чекають із дня на день у непевності, що буде дальше.

Іду до Ужгороду. Подорож була краща. Курсують гарні чеські автобуси. Автострада асфальтована. В Ужгороді приймає мене мій шкільний товариш, Совети замінили манастир на інтернат, залишаючи кілька кімнат для отця і брата.

(Кінець буде)

НА СВІТЛУ ПАМ'ЯТЬ ВЕЛИКОГО МИТРОПОЛИТА СЛУГИ БОЖОГО АНДРІЯ ШЕПТИЦЬКОГО

В листопадову пам'ятну днину,
слізьми й цілунком волі покриту,
позолоть храмів злилась з блаженством.
Схилились низько зів'ялі квіти.
Ридали дзвони в тяжкій розпуці.
Лилися сльози в німій розпуці —
прощали Батька Вкраїни діти;
серця зложили на домовину.

Старі верхів'я в сльозах багрових
завмерли в мольбах із журавлями, —
в золото й пурпур листків прибрали
чоло Страдальця-Митрополита,
який за правду і віру гнаний
спочив на грудях любої мами,
там де багріла вже кров пролита, —
в земличці рідній, в книжому Львові.

Вінок терпіння, живий, лавровий,
обвив могилу Божого Слуги.
За тиху жертву, любов й заслуги
у серці люду в безсмертній шаті
сіяти буде сонцем словита
велична постать Митрополита.
І хрусталь духа його віками
дороговказом буде любови.

Княжі верхів'я в сльозах листастих
снують сьогодні жалісну думу
із пряжі тути й мережі суму.
І тихо плаче ключ журавлиний.
І ми сумуєм із журавлями,
ждемо на ясний ранок весняний.
Чи ще до Рідного Краю ми злинем?!
Чи колись зможем лицем припасти
до твого гробу, Отче Андрію?

Батьку ласкавий, Пастирю любий,
що овець своїх духом голубиш,
встався за нами, вимоли в Бога,
щоб ми покірно хрести приймали,
в терпіннях-болях не нарікали,
щоби цвіла нам життя дорога
цвітом любови, віри й надії.

Ірина Вацлавів

ЛИСТИ НИКОДИМА (закінчення зі стор. 493)

познаки, що стільки разів приносили поправу. Рута всміхається, їсть, починає вертатися до годиться носити вантажу? А це була якраз субота! Почали уздоровленому докоряти, а він виправдувався, що Той, хто його уздоровив, повелів йому взяти постіль та йти з нею домів. Виходить, що цей Чоловік має більше сили, як розуму. Пощо ж непрошений уздоровив тамтого і до того в суботу? Не міг зачекати до наступного дня? Та й чи саме тамтой заслужив на уздоровлення? Непотрібно робить собі ворогів. Тепер і серед наших починають говорити з ненавистю. Авже ж таке згіршення людей показує на недостачу глузду. Живемо на те, щоб дбати про збереження чистоти — і хто ломить приписи, мусить мати нас за ворогів. Ми, фарисеї, дбаємо, щоб кожне слово і кожне діло впливали виховно на людську юрбу. А Він, хоч в основному творить добро, — гіршить способом творення! Та коби тільки на цьому скінчилося! Тимчасом під вечір уздоровлений зустрів Ісуса в святині і почав кричати: "Гляньте, гляньте, це Той, що мене уздоровив! Великий, мудрий Пророк..!" Почувши це, люди збіглися й оточили їх довкруги. Прийшли також фарисеї і знавці Письма. Один із них, Савло з Геврону, сказав зараз до Назарея:

— Уздоровляючи цього чоловіка в суботу — Ти вчинив гріх. А кажучи йому нести в святий день постіль до дому — Ти ще побільшив свій гріх.

Послухай, що Він йому відповів. Як би був почав пояснювати галаки, може спільно і знайшли б якусь формулу, що оправдувала б це діло. Але Він? Голосом спокійним але гострим, як меч, сказав:

— Мій Отець завжди творить і я так творю...

Тепер мабуть зрозумієш, чому всі почули себе ображеними. Ніодин із пророків не посмів називати Предвічного своїм батьком! Хто зна, може цей Чоловік голосить науку пресвятого Адонай. Я признав це йому тоді... Але яка ж це гордість, мати себе за ближчого до Бога від інших людей! Хтось крикнув:

— Ти сказав хулу!

Виглядало, не чув Він цього викрику. Продовжував дальше свою думку:

— Син повинен наслідувати в усьому Отця. Отець з любови до Сина показує йому, як сам діє. Отже побачите на ваше диво далеко більші речі... Як Отець воскрешає мертвих, так і Син приверне життя кому схоче. Отець передав усю владу Синові, щоб ви прославляли Його, як і Отця. Хто не прославляє Сина, не прославляє і Отця, що Його послав... Тому слухайте, — голос Його стався врочистим, як завжди, коли виголошує важкі слова, що їх не можна повністю зрозуміти — хто повірить у мої слова — повірить словам Отця і здобуде вічне життя. Вже незабаром — а вмерлі також почують Сина, щоб і вони мали життя. Всю владу Отець передав Синові і Йому передав свій суд, бо Син є Чоловіком. Сам я не можу нічого вчинити. Коли видаю присуд — чиню це силою Того, хто мене послав. І коли свідчу про себе — не я свідчу — але Він, мій Отець, що мене послав, свідчить про мене. Ви хотіли, щоб Йоан сказав вам, хто я. Маю кращого свідка від Йоана, дарма, що Йоан був живим вогнем, великим, палким промінням. Мої діла кажуть вам, що це Отець мене послав...

— Хулить, хулить... — повторяли.

Коли б і я тоді там був, мабуть також сказав би: "хулить". Чи знаєш, Юсте, Він має себе за найбільшого із пророків, за того, що не своїми словами, але своїм життям уявляє Всевишнього... Савло з Геврону сказав:

— Ми не чули Його слів, що були б свідченням про Тебе.

— Ви не чули? — підніс брови і глядів гостро та водночас приязно. — Вивчайте Письмо — показав на звої, які соферім тримали в руках, — вивчайте Письмо а там знайдете про мене. Але ви не шукаєте, бо не маєте любови Бога... Приходять інші під своїм іменем, що шукають своєї слави — і тих ви слухаєте. А мені, що прийшов в ім'я мого Отця шукати тільки Його слави, не хочете вірити. Щоб ви хоч Мойсееві повірили! Він писав про мене і заповідав мене. Але ви і йому не вірите! Якже ж повірите мені?

(Далі буде)

НОВИЙ МАНАСТИР ОО. ВАСИЛІЯН

Цей дім в Оттаві, в якому досі мешкав Апостольський Делегат, купили оо. Василіяни. В ньому тепер житимуть Отці, Брати-студенти, що ходять на науку до Оттавського Університету.

БЛ. ПАМ. О. ФИЛИП РУГ, ЧИНУ ОБЛЯТІВ

†

Вікенгольц, Льотарингія — Кукс Крік, Манітоба. В першій місцевості побачив світ, у другій замкнув свої очі на віки невтомний і ревний місіонар бл. п. о. каноник Филип Руг, ЧО. 79 років прожив, із них 52 роки як священик-місіонар. Великі це були роки в житті цього скромного священика. Позначилися вони духом жертви, праці й великої любови до повірених собі душ.

Бл. п. о. Ф. Руг походив із чужинецького роду, з Льотарингії. Вийшов із побожної родини, де було чотирьох хлопців і шість дівчат. Крім о. Ф. Руг вступив до оо. Облятів ще один його брат, а три сестри Маріянна, Стефанія й Августа вступили до жіночих згромаджень. Одна працювала між неграми в Африці і там померла, друга служила в шпиталі як спеціальна норса. Побожні родичі Микола й Марія з роду Буже примірно виховали своїх дітей. Вщепили в молодечі серця любов до Бога аж до самопосвяти і любов до чужих народів. Найкраще це було пізнати в житті о. Руг. Зараз по висвяченні (10 червня 1910) о. Руг дістав доручення місіонарювати в українському народі. Що то був за український нарід, довідався о. Руг з уст свого професора історії, який сказав таке: "Українці це великий слов'янський нарід. Кажуть, що вони багато боролися з татарами й турками". На тому скінчилися інформації про українців. Та, захоплений своїм особливішим покликанням, поїхав о. Руг у Галичину до оо. Василіян, і там, у Бучацькому манастирі почав вивчати мову та ближче приглядатися українському життю. Серце молодого місіонара запалилося любов'ю до українського народу так, що по 50-ох роках написав о. Руг у своїй автобіографії таке: "Я його (український народ) полюбив, для нього жертвував усе, що мені було наймиліше..., і не тільки не жалію цього, але дякую Господеві Богові, що дав мені таке покликання".

Перші роки місіонарювання в Канаді почав в Альберті, між оо. Василіянами, обслуговуючи колонії Стрий, Редвей, Велет, Кеш Лейк, Флет Лейк, Давнінг, Беліс, Смокі Лейк, Ендорина, Куквил, Ред Вотер, Сонленд. Роки були повні місіонарського труду і піонерських пригод. Уже тоді проявив о. Руг хист будівничого-архітекта. Спочатку будував, викінчував малі церковці, а відтак переходив до чимраз більших. Ціла Канада покрита його церквами, народніми домами, школами. Аж дивно, що один священик, і то чужинець, із таким запалом стільки зробив. А як ощадно він працював! Умів загрівати людей до праці й жертви. Бувало переважно таке, що кінчили люди церкву, то кінчився вже й довг на церкві. Це гарно підкреслив св. п. єпископ-ісповідник Кир Никита Будка в похвальній грамоті до о. Руг: "З огляду на трудності звичайні і надзвичайні найбільше піднесення гідне є те, що будова ся (церква в Мавитен Ровд, Ман.) доведена до кінця остає без довгу, а представляє вартість найменше три рази більшу, чим на неї видано". Таке можна було написати про кожну будову о. Руг.

Із розбудовою церков ішла впарі місіонарська ревність щиро відданого священика. Милий за вдачею, приступний до людей, добачував о. Руг усі недоліки й піонерські негаразди перших поселенців. Він для них був усім. Батьком, дорадником, лікарем. Неодного він іще й вилікував із тілесної недуги. Мав до того Богом даний дар.

Останні свої роки прожив у Кукс Крік, де збудував найбільшу в Канаді церкву. "Степовою катедрою" назвали її. А коло неї почав під кінець життя гроту в честь Божої Матінки. Дуже бажав він побачити її скінченою, та не судилося йому. Може вдячні українці викінчать її, як намогильний пам'ятник тому, що сказав себе походити недалеко неї.

Похорони заслуженого о. Руг були величаві. Тягнулися кілька днів. Усе духовенство з'їхалося попрощати свого спів-брата і прикладного священика.

З особливішою згадкою й любов'ю прощаємо його ми, оо. Василіяни, які стільки літ дізнали від о. Руг помочі, сердечности, щирої дружби та співпраці. Почавши від стареньких наших піонерів — уже небіжчиків — до наймолодших Василіян, о. Руг лишив по собі в нас вічні милі спомини. Нехай Господь відплатить йому вічним царством за його добре серце і теплу руку.

о. Є. Пащак ЧСВВ

НАЗУСТРІЧ ДУХОВІ ІІ ВАТИКАНСЬКОГО СОВОРУ

Лікарня Непорочної Діви Марії у Вилингдоні, Альберта, мало відома нашому широкому загалові на цьому континенті. Вона стоїть край малого степового містечка, всередині переважно буковинського поселення, обслуговує околицю в обсязі 10-15 миль довкруги.

Це одна з двох українських католицьких лікарень у Канаді. Її ведуть Сестри Служебниці Пренепорочної Діви Марії. І це якраз одна з замітних рисок цієї установи. Найближча українська католицька церква віддалена на 25 миль. Службу Божу для Сестер, як у неділю так і в будень править священик, що кожного разу приїздить туди з манастиря оо. Василіян у Мондері.

Протягом 28 літ свого існування ця лікарня має свої заслуги під оглядом лічничим, але це не те, що тут хочемо підкреслити. Ця інституція, точніше кажучи — Сестри, що її обслуговують, виконали й далі виконують удостатку ще щось, що відноситься до душевного, релігійного ладу. Своєю, на перший погляд незамітною, але добродійною працею, до якої спонукує їх християнська любов і пошана ближнього — своїм прикладом християнського життя — вони здобули для себе, а рівночасно для Церкви, що її вони представляють, щось дуже цінного, а саме: добру волю, дійсну пошану й любов довкільного народу.

Це гідне уваги, що ніде в цій країні наші порізнені брати не є такі зближені до нас, як саме в цій околиці.

Доцільність та вагу напрямних цієї установи підкреслив у дещо несподіваний, але влучний спосіб, Святіший Отець Іван XXIII, коли висказав у своїй недавній промові до представників різних християнських віроісповідань, що як глядачі беруть участь у теперішньому Вселенському Соборі такі слова: "Я не пригадую собі, щоб ми при якій нагоді порізнилися в засадах, чи щоби була між нами яка незгода щодо любови у спільній праці для потребуючих. Ми не сперечалися, ми мали спільні розмови, ми не дискутували, але виявляли одні одним взаємну добру волю".

Іншими словами, вживаючи втертого, але дуже рідко слушно вживаного в нас вислову — це по-християнськи!

Урочисте отворення Лікарні Непорочної Марії у Вилингдоні, Альберта. З-ліва до права: Дж. Д. Кембел, урядник з міністерства здоров'я, Сестра Сильвія, посол Н. Мельник, Сестра Олена. Лікарню посвятив за уповажненням Преосв. Ніля о. Й. Шкварок, ЧСВВ. Урочисту Службу Божу відправив о. ігумен М. Дацюк, ЧСВВ.

З ДІЯЛЬНОСТИ ПАРОХІЇ СВ. ВАСИЛІЯ В ЕДМОНТОНІ

Мимо того, що не було ніяких дописів у часописах про нашу парохію в Полудневому Едмонтоні за останніх кілька місяців, не треба думати, що життя тут успало та існує застій. Вірні щиро й жертвенно працюють зі своїми душпастирями — Отцями Василіянами — для збільшення життя в парохії, особливо ж для розбудови нового Божого храму.

8 лютня ц. р. Товариство Мужчин при парохії при співпраці ЛУКЖ та УКЮ влаштували 10-автове бінго, а дохід призначили на розбудову оселі св. Василія на Пиджон Лейку та краще її вмеблювання.

У неділю 18 березня Ліга Українських Католицьких Жінок при парохії влаштувала своє річне чайне прийняття, підчас якого вшанували піонерів парохії. Велике число гостей виповнило простору авдиторію школи Мт. Кармел.

У днях 28 до 31 березня молодь парохії мала свої реколекційні науки, якими проводив о. Дам'ян Велещук ЧСВВ. Молодь прибула численно на великопосні науки, пильно їх вислухувала та до серця приймала, доказом було велике число приступаючих до Св. Тайн. Опісля Ліга приготовила для всієї молоді спільне свідання в парохіяльній залі.

Реколекції для старших парохії відбулися 1-8 квітня під проводом о. Д. Велещука. Церква була кожного вечора повна, а на закінчення реколекцій усі вірні приступили до Св. Тайн.

Члени Тов. Мужчин на закінчення реколекцій приступили до Св. Тайн, почім жіноче товариство вгостило їх сніданням у парохіяльній залі; промовляв до приявних мужчин Преп. Брат Методій, ЧБХІІІ.

Вірні брали численну участь у всіх Страсних відправах та на сам Великдень.

У Томину неділю, 29 квітня, відбулося Спільне Свячене у шкільній авдиторії Мавнт Кармел. І тут знову вірні вщерть заповнили залю, а пані з Ліги ввічливо вгостили приявних смачним обідом. Підчас гостини

промовляли: господар п. Н. Кобітович, о. Н. Свірський ЧСВВ, п. Т. Курило від Будівельного Комітету, а на кінець парох о. М. Ханас ЧСВВ.

На недавніх зборах Тов. Мужчин голова п. Іван Гроцький вручив нашому духовному провідникові й парохові — Впр. о. М. Ханасові — ключі до нового авта.

У неділю 6 травня, по молебні до М. Божої, відбувся концерт, приготований панею Микуляк та п. Орестом Іванишином, учителями українських танків. Танки переплітано іншими точками, як сольо на піяні, сольо-спів "Аве Марія", деклямаціями, скрипковим сольом, виступом дівчат Марійської Дружини та промовою Прен. Брата Методія ЧБХШ.

У неділю 13 травня членки Марійського Товариства мали чайне прийняття, а вечором діти Рідної Школи під проводом своїх учительок виступали з гарним концертом у честь матерей.

У суботу, 2 червня Тов. Мужчин приготовило бенкет для своїх членів та їх подруг. До столів, разом із своїми душпастирями, засіло около 200 осіб. Гарно та приємно проминув вечір.

Неділя 3 червня це пропам'ятний день для 50 дітей, які приступили перший раз до Св. Причастя. Церква була вщерть виповнена родичами, родиною та парохіянами, які раділи великим щастям діточок. По відправі відбулося спільне снідання для діточок та їх родичів.

Можна б іще багато писати про діяльність поодиноких установ, як от старшого та молодшого відділу УКЮ, хлопців Вівтарної Дружини, Апостольства Молитви, Ліги, Тов. Мужчин, хору і т. п., але нехай і цей короткий допис буде доказом того, що праця в парохії йде вперед, а всі разом простують до того, щоб уже чимскоріш приступити до будови нового Божого храму.

Кореспондент

НА СЛАВУ БОЖУ!

Гантер, Н. Й.

Заходами українських громадян гірської оселі в Гантері, Н. Й., ЗДА, та численних літників, які щорічно приїздять до цього чудового закутка, що нагадує наші Карпати, — побудовано там українську католицьку церкву в гуцульському стилі. Чину посвячення її довершив Преосв. Кир Йосиф Шмондюк, Стемфордський Владика, у сослуженні 22-ох наших священиків з цілої околиці. Прибуло яких 2.000 наших людей, навіть із подальших околиць. Будівельний Комітет із головою лікарем д-ром Іваном Макаревичем, і з гантерським "війтом", п. І. Кобзярем, при допомозі місцевих наших людей і численних літників, — довершили справді великого діла, бо в короткому часі побудували дерев'яну церкву, що нагадуватиме всім українцям наші чудові дерев'яні церкви рідних земель.

Преосв. Владика Йосип Шмондюк посвячує нову церкву в Гантері.

Можна сподіватися, що кожного літа, на празник св. Івана Хрестителя, прибуватимуть туди з усіх сторін наші люди, щоб продовжати традиції наших святоіванських празників на рідних землях. Це направду боговгодне діло заслуговує на признання й похвалу для ініціяторів, будівничих і численних жертводавців.

Дзвін до нової церкви уфундували спільно: д-р Василь і д-р Володимир Сенижаки та д-р Миндюк із родинами, родом із Коломийщини. Після побудування стилевої дзвінниці — відбудуться хрестини дзвону, що стягне знов багато наших побожних людей до Гантеру, мабуть найближчого літа.

Варт підкреслити, що між жертводавцями та приявними на посвяченні цієї нової церкви були теж і православні українці.

Учасник

У НОВІЙ ЗЕЛЯНДІЇ

У столиці Нової Зеляндії — м. Велінґтоні поселилося декілька десятків українських біженців, які згуртувалися в "Українськім Клюбі". Першим головою був бл. пам. інж. М. Ілляшенко, а відтак через багато літ — аж до виїзду в Австралію п. сотник Василь Федорко.

Всіх українців у Новій Зеляндії начислюється поверх дві сотки, розкинених по містах і закутинах привітної країни "вічної весни", де життєвий рівень чи не найкращий у світі.

Відчувається недостачу українського священика. Протягом тих літ, як українці поселилися в Новій Зеляндії — всього один раз відвідав їх православний священик Всч. о. Фомічевський з Австралії. Тепер покращало, від коли постав в Австралії Український Католицький Екзархат, від того часу, вже двічі побував у Новій Зеляндії Владика Преосв. Кир Іван Прашко, і — дослівно — відвідав кожного українця в його помешканні. Також відвідав нас уже два рази Впр. о. Михайло Мельник.

За перших відвідин Впреосв. Кир Івана, у приві латинського католицького єпископа Велінґтону І. Е. Мекрей, парох церкви св. Йосифа, де відбуваються наші католицькі Богослуження — обіцяв безкорисно відступати церковну домівку на всі українські потреби: сходини, імпрези, школу і т. п. з чого ми, не маючи власної домівки, з вдячністю користали.

На заклик нашого Владики Впреосв. Кир Івана Прашка: "українську школу мусимо мати хоч би лише для одної української дитини", тодішній голова "Українського Клюбу" інж. М. Ілляшенко — прирік таку школу основати. Йому до помочі стали Вп. Пакі Стецюренкова й Койнашева. Виявилося, що у Велінґтон і ближчій околиці — є наших шкільних дітей 24. З того, на жаль, лише половина українських дітей записалася до навчання українських предметів. Другої половини — батьки заявили, мовляв, "будемо самі вчити в хаті".

Тепер українську суботню школу веде вчитель п. Леміщук, не зражаючись тим, що до української школи вчащає ледве 6 дітей! Решта, мовляв, "дома спікає" і з дня на день — слово за словом забуває материну мову. Запізно буде посилати їх до школи аж тоді, коли сини чи доня заявить батькам, що їх не розуміє, а перед знайомими чужинцями буде соромитися свого роду, своєї нації. Тут не вина дітей, а винуваті батьки-мати.

Не дивлячись на байдужість деяких, за прислів'ям "поросших у пір'я" осіб — все таки знаходяться одиниці, які не жаліють часу для суспільної праці.

Минулого року, ще за бл. пам. М. Ілляшенка, відбувся у Велінґтоні вдалий концерт-академія в сторіччя смерти Т. Шевченка, на котру прибули українці майже з усіх закутин Нової Зеляндії.

Цього року вже за головства в "Українському Клюбі" п. Коваленка, під час Різдва відбулася спільна для українців кутя, а на Великдень — спільне свячене. Як дорогого гостя запрошено також хорватського католицького священика Впр. о. Коліча, який, як тільки пізнав українців, є нашим щирим приятелем, все готовий помогти в потребі. Це ж Впр. о. Коліч, як тільки прийшла вістка про смерть сл. пам. провідника Степана Бандеру, відправив заупокійну Службу Божу, а новозеляндців, які вщерть заповнили церкву (була неділя), у довшій проповіді поінформував за кого відправляється Св. Літургія, хто такий сл. пам. Ст. Бандера для українців і за що підступно замордований комуністичною Москвою.

Приявний

ПОХОРОН ЗАСЛУЖЕНОГО ПІОНЕРА

Едмонтон, Алта

У п'ятницю 13 липня помер на 82-му році життя широковідомий та заслужений піонер бл. п. Ілля Старко. Покійний походив родом з села Сосниця, пов. Ярослав, Західна Україна. До Канади приїхав 1897 р. молодим хлопцем і заїхав в околицю Чипмен. У 1900 році взяв там гомстед, який з часом виробив у гарну родючу фарму. У 1904 р. він одружився з Марією Єлиняк, найстаршою дочкою першого українського поселенця в Канаді Василя Єлиняка. На фармі проживав покійний аж до 1950 р., коли перейшов на постійне жити до Едмонтону, щоб користати з добре заслуженого відпочинку.

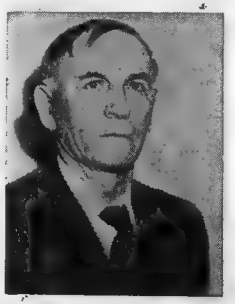

Бл. пам. Ілля Старко

Покійний Ілля був зразковим парафіянином своєї церкви в Чипмен. Помагав теж багато в будові церков в околиці між Мондером і Стар. Був він теж діяльний і в національно-громадській праці. Був одним із членів-основників Українського Народнього Дому в Чипмен та членом різних українських організацій. Був він теж довголітнім передплатником "Українських Вістей" та помагав збирати фонди на їх устаткування.

Належав теж до фармерських організацій, був членом Пшеничного Пулу і фармерської юнії.

Покійного оплакують його дружина Марія, сім синів: Іван, Петро, Микола, Йосиф та Елик з Едмонтону і Михайло та Юрій з Чипмен, крім того чотирі дочки: Марія Гевко, Джін Ахтем, Емілія Волянська в Едмонтоні і Розз Марія Курах в Райлі, Альберта. Покійний полишив теж двох братів: Петра з Сейнт Майкел і Михайла в Едмонтоні, п'ять сестер: Параскева Грегорашук, Анна Кобилянська, Евфрозина Грегорашук з Едмонтону, Сестри Служебниці Сузанна в Едмонтоні і Василія в Нью Йорку, а крім них 47 унуків і 10 правнуків. Своїм дітям покійний старався дати вищу освіту і трьох його синів є відомими оптометристами в Едмонтоні.

Заупокійна Панахида відбулася в неділю 15 липня в катедральній церкві св. Йосафата в Едмонтоні. Правив її о. митрат В. Лаба в сослуженні катедральних душпастирів. Заупокійну Службу Божу і похорок відслужив о. Юрій Ковальський в понеділок 16 липня і попрощав покійного від імени парафії, родини, приятелів та знайомих.

Після похоронних богослужб, відпроваджено тління останки покійного на едмонтонський український цвинтар св. Михаїла. В панахиді й похороні покійного Іллі взяло участь велике число приятелів та знайомих покійного.

З нагоди похорону сини покійного склали $10.00 на "Світло". За жертву щиро дякуємо, а покійному Іллі вічная пам'ять.

ЕДМОНТОН, АЛТА.

Вечором суботи 11-го серпня 1962 р. панство Юрій і Антошка Луцики приїхали до дому панства Віктора й Гені Ситків, щоб відсвяткувати там день уродин п. Віктора Ситка. Коли перейшли поріг дому, на їх здивування приявні привітали їх грімкими оплесками. Аж тоді зрозуміли вони, що приїхали властиво на якесь своє свято: свій власний 30-літній подружній ювілей, який приготовили їм діти, найближча родина, приятелі й панство Ситки. По привітанні з усіма приявними, яких було до 60 родин, посадили ювілятів на почесному місці, а біля них засіли діти Іван, Павло, Марія і Єлисавета та найближча родина. Господарем прийняття був п. Михайло Тиркало, приятель ювілятів. Він проказав молитву, відтак привітав ювілятів з милими роковинами та вніс на їх честь тост. Опісля засіли до вечері.

Підчас гостини госп. п. Тиркало кликав до слова поодиноких людей, які складали побажання ювілятам. Першим промовляв п. Баравський, брат ювілятки, який розказав про родинну історію ювілятів і їх минуле. По ньому говорив п. Цюко Луцик брат ювілята, підкреслив гарний приклад який дають панство Луцики своїм життям та тим, що як добрі родичі виховують своїх дітей у релігійному дусі. Відтак говорили діти Іван і Марія. Обидвоє дякували своїм батькам за гарне релігійне й національне виховання та за труд який добрі батьки вкладають, щоб їх четверо дітей могли отримати відповідну науку. Вкінці звору-шені ювіляти дякували всім приявним за пам'ять про них, за дійсно милу несподіванку, за все прийняття вміло зготовлене і проведене, а зокрема за гарний дарунок даний їм при кінці бенкету.

При кінці господар Тиркало гарними й добірними словами побажання від себе і приявних довершив програму і попросив усіх відспівати грімке козацьке многоліття. Вечерю закінчено молитвою "Богородице Діво".

Для знання всіх приявних на вечерку, один із бесідників за-

П-во Юрій і Антошка Луцик

значив, що панство Луцики є примірними членами парохії св. Василія в полудневому Едмонтоні, вони все примірні в своїх релігійних обов'язках, завжди помагають своїй церкві чи то жертвами чи то мануальною поміччю. Пан Луцик належить до клюбу мужчин при парохії св. Василія і все помагає при кожних оказіях. Їх хлопці й дівчата належать до юнацтва при парохії св. Василія, а дівчата належать іще до Марійської Дружини. Підчас останньої війни п. Луцик служив при летунстві і надзвичайно добре вив'язався як летун. Під цю пору п. Луцик служить при Альбертійському суді в Едмонтоні.

Діти, родина й усі знайомі бажають Ювілятам щасливо, й довго прожити та дочекати золотого ювілею. Многая Літа!

М. Т.

СРІБНИЙ ВЕСІЛЛЯ

Торсбі, Алта.

У суботу 4 серпня ц.р., п-во Тома і Марія Дзюба, з роду Козьол, святкували срібний ювілей свого подружнього життя. Того дня в місцевій церкві відправлено благодарственний молебень в їх намірянні, а потім о. Н. Свірський ЧСВВ, в заступстві неприявного о. пароха, уділив їм ювілейного благословення.

Родина і приятелі урядили для ювілятів того вечора величавий бенкет, в якому взяло участь дуже багато односельчан, приятелів і знайомих, що було доказом великої зичливости й пошани для ювілятів. Свої щирі побажання зложили п. Попик, п. Косюр, п. Танцовний, який також вручив гарний дарунок від усіх приявних, п-і Лаба, а від парафії й о. пароха о. Н. Свірський, який підкреслив важливість щирої любови і помочі Божої ласки у подружньому житті. Наші ювіляти щиро дякували всім за любов, зичливість і подарунки. Вечіркою дуже вміло проводив п. Захарко.

Тома Дзюба народився 1908 р. в селі Лази, Ярославського повіту, Галичина. До Канади приїхав 1926 р. й поселився в околиці Торсбі, де проживає до сьогодні. У 1936 році він одружився з Марією Козьол, яка походить з того самого Ярославського повіту з села Ляшки, а до Канади приїхала в 1930 р. Обоє ювіляти щасливо прожили в подружжі чверть століття, працюючи безупинно і коло свого гарного господарства, і при своїй парафії, де саме будується нова церква, при якій ювіляти вложили багато праці, труду і жертви. Тому також всі в околиці їх люблять і шанують.

Під час ювілейного бенкету переведено збірку на добру пресу, яка принесла 42.00 дол., з чого на бажання ювілятів 20 дол. призначено на "Світло".

Жертводавцям складаємо щиру подяку, а п-ву Дзюбам з їх гарним і добрим сином бажаємо великого Божого благословення та в щастю і здоров'ю прожити многі і благі літа.

СРІБНИЙ ЮВІЛЕЙ ПОДРУЖЖЯ П-ВА АНДРІЯ Й АННИ МАЛИКІВ

Оттава, Онтаріо

4 липня залишиться незабутнім для п-ва Маликів, бо того дня вони святкували 25-ліття свого подружнього життя.

По Службі Божій ювіляти о-

тримали ювілейне благословення від о. пароха, а вечором відбулося в парафіяльній залі гостинне прийняття, до якого причинилися в першій мірі членки ЛУКЖ. Ювілятів на вступі до залі привітала пані А. Тхорівська, господиня вечірки.

Гості засіли за столи, піднесли тост у честь ювілятів та відспівали їм многоліття.

П-во Малики є примірними членами парафії, мають 15-літнього сина Тимотея. Пан Малик, довголітній член церковного комітету, а пані Малик є довголітною секретаркою відділу ЛУКЖ, а рівночасно секретаркою відділу КУК. Крім цього, від довгих літ вона вчить у Рідній Школі, часто влаштовує діточі виставки та з посвятою й справністю доглядає ладу в святилищі та захристії в церкві.

Ювілятів обдаровано дарунками від гостей, за які вони висловили свою подяку. На цьому родинному святі п-ва Маликів промовляв о. парох В. Шевчук ЧСВВ. Він висловив їм признання й подяку за цінну працю та вклад у парафіяльне життя, побажав їм прожити довгі літа, втішатися своїм гарно вихованим сином та діждати золотого ювілею. Приявні гості зложили п-ву Маликам від себе найщиріші побажання. Серед співу народніх і релігійних пісень закінчено цей гарний вечір.

Катерина Дзеровичева

ЧИТАЙТЕ!
ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!
ПОШИРЮЙТЕ!
"СВІТЛО"!

"MAK" — FLORIST
342 Bathurst St., Toronto, Ont.
- Весільні букети
- Вазони
- Вінки

та всякі квіти для різних нагод.

Відвідуйте нашу українську крамницю!
Tel. EM 3-7609 or WA 1-4581

ПРИЯТЕЛІ "СВІТЛА"

Збірка підчас місії в Дервент, Алта.	42.00
З весілля Петра Мазепи, Торонто	42.75
З похорону бл. п. М. Фарини, Коперник, Алта.	34.60
Панство Квасній, Вінніпег	20.00
З похорону бл. п. Павла Романева, Грімсбі	19,05
З похорону бл. п. Марії Зазуляк, Голден, Алта.	10.55
Пані Марія Грицак, Вінніпег	10.00
На прийнятті з приводу першої Сл. Божої о. Флявіяна Кальби в Монтреалі	10.00
З приміції о. С. Кузіля, Ту Гиллс, Алта.	10.00
З похорону бл. п. Йосифа Фірманюка, Мондер, Алта	10.00
З похорону бл. п. Олекси Старка, Едмонтон	10.00
З похорону бл. п. А. Теленка, Вадена, Саск.	7.00
З похорону бл. п. Василя Гринюка, Мондер	6.42
Зі Золотого Ювілею п-ва Петра Сенишина, Мондер	6.00
Анна Дубас, Пулман	7.00
Василь Пілюс, Англія	6.25

По $5.00:

К. Кульчицька, Філядельфія, Марія Струтинська, Філядельфія, Г. Папіж, Мінеаполіс, Дмитро Ковальчук, Торонто; С. Федущак, Монтреаль.

По $4.00:

В. Яцишин, Пітсбург.

По $3.00:

Я. Цегельська, Клівленд; М. Гриневич, Балтімор; Б. Горбай, Флошінг; о. В. Грабець, Пакмертон.

По $2.00:

М. Дикун, Нью Британ; К. Дзерович, Оттава; С. Дольницький, Й. Хрін, Н. Дідик, О. Фалінський, Торонто; Д. Хоман, Вінніпег; М. Волошанська, Вернон, Б. К., І. Проказюк, Вергун, Н. Микитюк, Монтреаль; Анна Вус, Б. Котуля, Чікаго, Тарас Печерський, Й. Шпак, Філядельфія; о. І. Когут, Чікаго, о. С. Дмитришин, Німеччина, А. Бервік, Л. Савка, Англія.

По $1.00:

В. Пернаровський, Д. Гарасимчук, Г. Сеник, П. Остапович, д-р С. Годований, В. Федорович, Торонто; М. Малярчик, Малартік; С. Луник, С. Шелемей, В. Сподин, Гемилтон; І. Сушима, Кічинер; І. Ратич, Лишія; М. Хруш, О. Гаврилюк, Форт Вільям; С. Стойкевич, Порт Кредит; А. Уличний, Н. Заць, Монтреаль; М. Годовська, Кінгстон, М. Каплан, Ошава; С. Хомин — Вестон; В. Н. Войтович, Н. Бетелфорд; П. Малицький, Гафорд; о. А. В. Фик, Мавитин Ровд, Ман.; І. Дух, В. Най, О. Вернер, Д. Войтків, Едмонтон; М. Взова, Рикрофт, А. Загарчук, К. Маринюк, К. Гнідан, Вінніпег; Р. Левочко, І. Козар, Н. Малашко, М. Вишневський, Г. Гарасим, В. Пігут, І. Пашковська, Чікаго, К. Клим, Рейсвил; Е. Мединський, Вунсокет; В. Гірняк, Нью Гейвен; А. Фолюсевич, Рочестер; І. Шебуньчак, Вінніпег; М. Макарушка, Іванс Мілс; М. Соколів, Гемтремк; А. Воронка, Петерсон; Ю. Кравець, І. Фецич, Нью-Йорк; Р. Яримович, Рідінг; Л. Чировський, Ірвінгтон; Е. Пастушак, Філядельфія; М. Дудяк, Пітсбург; Л. Марків, Нью Гейвен; П. Хвібович, Нью Британ; А. Чорній, Балтімор.

Н. Третяк, Рама —.50; М. Шевчук, Англія, —.40; І. Вовк, Англія, —.40; В. Конащук, Англія, —.40; М. Саль, Англія, —.40.

РОЗШУК

ВЕРХОЛЮК Анна з дому Козярська із села Горбків, повіт Сокаль пошукує свого сина Богдана. У 1942 р. він був у Німеччині, а у 1948 р. виїхав до Канади, а звідти правдоподібно поїхав до Австралії.

Вістки слати на адресу мами:

Wercholuk Anna
75, route d'Heilles
Mouy (Oise) France

всі фотографічні роботи виконує по мистецьки
Модерне Українське
Артистичне Студіо

Steven PHOTO STUDIO
Власники: Ст. і О. КУТОВІ
927 Bloor St W. — Toronto, Ont.
(Ossington — Dovercourt)
Tel.: LE 1-0777

СВІТЛО Ukrainian Catholic MAGAZINE

The Everlasting Spirit of Christmas

Every year the festival of Christmas comes with awakened faith, and love, and joy, as it came two thousand years ago. Then — heaven and earth. Angels and men joined to adore the new-born Savior. Today millions of faithful gather in adoration before the symbolical crib, the birthplace of Christ. Every cathedral, every church, every chapel and every Christian home is Bethlehem.

Throughout the whole world Ukrainian families this year once again will inaugurate the spirit of Christmas with the most loved carol "Eternal God" as they gather around the traditional table on Christmas Eve. Praise will be given to God; good will and best wishes will be expressed within the family circle. Parents and children, the richest and the poorest once again will be exchanging gifts which are a symbol of the gifts that were brought to the stable in Bethlehem. The Angels brought from heaven the gifts of singing and music; white, pure and innocent lambs were brought by the poor and lowly shepherds; the three wise men (Magi) donated frankincense, myrrh and gold. But the greatest of all gifts at Christmas was the sacrifice that Jesus had made for the love of mankind. He was born to bring new life on earth, and to adopt the people of good will so that they would get to heaven. Christ's mission had started on Christmas.

After sunset the star of prophecy appears. Christmas Eve. Each home is lit with candles. The Christmas Tree is beautifully decorated; the table is set for the grand twelve-dish traditional supper. All members of the family with shining faces wait for the father who usually intones the first carol, as Angels sang over Bethlehem — "Glory to God in the Highest!" The grandeur of decorations, festive apparel, delicious Ukrainian dishes, beautiful cards and music fill each home with warmth and beauty.

Midnight Mass. As never before, all faithful throng to the Crib. With piety in heart, with song and music they bow before the Savior of the world. The vigils are lit, special favors are granted only to those who come and ask. Jesus waits for all. The priest intones the glories of the Christmas Mass. The choir majestically responds. Confessions... Communion. Every negligent soul feels the warmth of Christmas. The power of caroling penetrates every soul. Music is never as joyful as elevating as at Christmas. And this music will never die. They sang it in the catacombs... they sing it today underground in Ukraine despite religious persecution. Everybody adores the Savior at Christmas. Every soul soars for peace; every human being feels the spirit of Christmas. The rich, the great of this world feel so small as they leave the Crib; the poor and the lowly feel elevated, so close to Christ Who came into this world and Who was so coldly received by His chosen people.

May the blessed Christmas Season bring you joy, peace of mind and heart. May the new-born Babe teach you the art of living for God. May the Blessed Mother Mary and St. Joseph be your models in adoring Jesus, in following Him throughout life, in trials and in [illegible] manifest that true love which gives itself to others, without which the world is so little and so miserable. For love is the true spirit of Christ. It is the beauty and the true spirit of Christmas. May LOVE be yours at Christmastide.

THE LIGHT WISHES ITS MANY READERS AND FRIENDS THE BLESSINGS OF CHRISTMAS AS WELL AS HAPPINESS AND PEACE FOR THE NEW YEAR.

BASILIAN FATHERS

Church Diversity Seen at Council

by Bernard Daly

The November 4 Mass in St. Peter's Basilica celebrating the fourth anniversary of Pope John's coronation was in the Ambrosian rite — one of the many reminders of Church diversity to be seen in Rome at the time of the Second Vatican Council.

On October 31, when he had the honor of being the first Canadian to offer the Mass which opens each session of the Council, Archbishop M. J. Lemieux OP of Ottawa followed the Dominican rite, as a member of the Dominican Order.

A rite is the manner in which public worship is carried out, and in St. Peter's at the Holy Father's anniversary Mass there might have been representatives of seven rites in the Western Church or of one of five main groups of some 20 different rites in the Eastern church. (In fact, some of these rites were not represented — partly because of the Iron Curtain and the persecutions of the "Church of Silence.")

ROOTED IN HISTORY

The rites of Catholic Church are rooted in history. All have in common the essentials of Christian belief, morality and worship, and recognize the Pope as supreme head of the Church.

The division into Western and Eastern churches refers to their rites, laws and customs.

In a world total of more than 500 million Catholics, the Western Church is the larger; and in the Western church the Latin, also called Roman, is the most prominent rite.

But in the Western church there are also, in limited use, the Ambrosian rite followed for the Papal anniversary Mass; the Mozarabic rite; the Lyonnais rite in the archdiocese of Lyons, France; and the rites peculiar to certain religious orders, such as Carmelites, Carthusians and Dominicans — the rite that Archbishop Lemieux followed.

These latter differ from the basic Latin rite only very slightly, usually in the form of some of the prayers used during the Mass. Their origins lie for the most part in privileges granted long ago for various reasons, or in ancient customs which have managed to survive.

The Ambrosian chant associated with that rite is, for example, older than the Georgian chant of the common Latin rite. *La Croix* of Paris noted that November 4 was the first time the Ambrosian rite had been followed for Mass in St. Peter's.

It is within this Latin group of the Western church that a major discussion of the Council centres, dealing with wider use of vernacular languages.

VERNACULAR IN EAST

The Eastern rites know no such problem. The Eastern churches group some 12 million members, none worshipping in Latin, but using Arabic, Coptic, classical Geez (in Ethiopia), Syriac Malayan, classical Armenian, Greek, Old Slavonic, Magyar, Romanian, Gregorian, Italian or, most recently English — used by some Eastern-rite priests in the United States.

The Eastern rites are in five main groups — Byzantine, Alexandrian, Antiochean, Armenian and Chaldean. These recall the history of Christianity which, from its beginnings in Palestine, spread to other lands where certain cities became leading centres of Christian life, notably Alexandria, Antioch, Jerusalem and Constantinople in the East, and Rome in the West.

Each of these centres had an influence on local forms of worship, which developed and stabilized with time as distinct rites, rooted in the essentials of Christian faith but related to particular cultural patterns, especially the local language. For example, the Church came to Rome Greek, and became Latin with the people of Rome.

With the East-West political division of the Roman Empire, Eastern and Western developments within the Church became more distinct, without loss of basic unity through the primacy of the Roman church. (The Great Schism of the 11th Century which did cause a break between Rome and the Eastern Orthodox churches, as they are now called, is another story.)

Thus there are Eastern Catholics today who, while recognizing the Pope as supreme pontiff, are subject to one of the Eastern patriarchs and follow the approved liturgy, laws and customs of an Eastern-rite church.

BYZANTINE LARGEST

The largest of these are of the Byzantine rite, in which "family" the Ukrainian Catholics are the most numerous, and the best known in Canada and USA. The hierarchy of the Ukrainian Catholic Church in Canada consists of Archbishop M. Hermaniuk CSsR, of Winnipeg, Metropolitan for the Ukrainian Catholics in Canada, and an ex-officio member of the board of the Canadian Catholic Conference; Bishop N. Savaryn of Edmonton; Bishop A. Roborecki of Saskatoon; and Bishop I. Borecky of Toronto.

The Byzantine rite is also followed by Catholic Churches for Albanians, Bulgarians, Georgians, Hungarians, Italo-Greeks, Melkites, Romanians, Russians, Ruthenians, Yugoslavs and Serbs.

The Byzantine rite is proper to the Church of Constantinople. It is based on the rite of St. James of Jerusalem and the churches of Antioch, and reformed by St. Basil and St. John Chrysostom. It is the most widely used, after the Latin rite.

It is also used by the Orthodox Eastern church, which is not in communion with Rome.

LITURGY OF ST. MARK

The Alexandrian rite is called the liturgy of St. Mark. Modified by the Copts and others, it contains elements of the Byzantine rite of St. Basil and the liturgies of St. Mark, St. Cyril and St. Gregory Nazianzen.

It is followed by Copts in Egypt and the Middle East, whose liturgical languages are Coptic and Arabic. It is also used by Ethiopian Catholics, with classical Geez as the liturgical language.

The Antiochian rite traces its origin to the eighth book of the "Apostolic Constitutions" and to the liturgy of St. James of Jerusalem, which ultimately spread to the whole patriarchate and displaced the older forms of the "Apostolic Constitutions."

Under this rite there are Malankarese Catholics in India, using Syriac and Malayam to worship God. There are also Maronites and Syrians using Syriac and Arabic, and living in many Middle Eastern and Western countries, including Canada.

The Armenian rite is essentially the Greek liturgy of St. Basil and is considered to be an old form of the Byzantine rite. It is used exclusively by Armenian Catholics with classical Armenian as the liturgical language.

The Chaldean rite is listed by the Sacred Congregation for the Oriental Church as a separate and distinct rite, although there is historical evidence for its derivation from and classification under the Antiochian rite.

It has two broad divisions. There is the Chaldean rite as such, used by Chaldeans in Asia Minor and the Americas, whose liturgical language is Syriac and Arabic. Under it, too, are the Malabarese Catholics in India, whose liturgical language is Syriac.

SEEN AT COUNCIL

There are daily reminders at the Second Vatican Council of this vast diversity within the unity of the Catholic Church.

It is seen in the striking different garbs of Eastern-rite prelates, as they file into Council session or out of them, side by side with Western-rite brethren.

It is occasionally highlighted, as it was the morning the Archbishop Philip Nabaa of Beirut and Gibail for the Melchites, who is undersecretary of the Council, concelebrated with a priest of that rite the opening Mass for the session, using Greek and Arabic in the Liturgy.

(CCC)

Keynote of The Vatican Council

In his speech which keynoted the present Vatican Council the Holy Father John XXIII pointed out that "the substance of the ancient doctrine of the deposite of faith is one thing, and the way in which it is presented is another."

The Church has always opposed heresies and has frequently condemned them "with the greatest severity. Nowadays, however, the spouse of Christ prefers to make use of the medicine of mercy rather than that of severity.

"She considers that she meets the needs of the present day by demonstrating the validity of her teaching rather than by condemnations." There are certain errors today, the Holy Father noted, but they are so obviously in contrast with the right norm of honesty "that by now it would seem that men of themselves are inclined to condemn them."

When discussing the Council, the Holy Father himself, Roman officials, and the news sources of many countries have stressed the idea of the reunion of all Christians. At the same time, without lessening their concern for Christian unity, these same authorities point out that there still remains a preliminary question, namely, the interior renewal of the Church.

This major problem of Christian unity needs to be approached with realistic and serious consideration. By focusing the attention of the Second Vatican Council on the means necessary to attain the interior rejuvenation of the Church, the Holy Father, far from relegating to second place his desire for Christian Unity, shows his keen concern and takes a first step towards attaining it. This Ecumenical character of the Council, so explicitly desired by the Holy Father, takes a practical course which, even though less spectacular than public opinion had hoped it would be, will be more profound and more efficacious.

An Image of Unity

by Bernard Dribnenky, OSBM

Designed and built along the unobtrusive lines of the emerging Western prairie architecture the new edifice does not compete for distinction as a landmark. A motorist passing along the provincial highway which bisects the town of Willingdon, Alberta, (population 769) may, in fact, overlook it entirely.

Nevertheless, the Mary Immaculate Hospital has, indeed, an important and unique significance of its own. It is a Ukrainian Catholic institution operating within a vastly predominant Orthodox settlement and doing very well. In casual conversations with any of the group of the Sisters Servants of Mary Immaculate who operate this hospital one can detect an unmistakable element of respect and even fondness towards the staid and somewhat reserved Bukovinian population of the town and surrounding countryside. On the other hand, the people have come to recognize the Sisters for their work of mercy, their sincere dedication and religious devotion. This attitude is indicated by the fact that many of the senior citizens like to refer to them as "nashi sestry."

This hospital dates back in its origin to the early thirties, an era noted for economic severity as well as religious intolerance. The first hospital building was no larger than an average family home. It provided accommodations for ten patients and living quarters for the staff—a somewhat mysterious feat of displacement as well as a credit to the resourcefulness of the Sisters. A more spacious edifice was erected in 1937 with the help of the increasingly appreciative citizens of the community. As this was still quite some time before the present welfare state financing of hospitals, the burden of the sizable debt incurred by the construction rested with the Sisters. They solved the problem in their own fashion by taking to the country roads in a house to house campaign for money and farm produce. This enterprise, with its additional hardship of frequent wagon trips, had its brighter side; it provided most of the settlers with their first occasion to acquaint themselves with the nuns.

Last October the Sisters relocated their hospital in a new building which was financed entirely by the government and designed according to modern hospital specifications. The official opening and blessing of the new edifice was marked by ceremonies and rejoicing which amounted to a local holiday.

In speaking recently to a few leading personalities in the community, I had an opportunity to gauge the sincerity and motives of the feelings in the community regarding the Sisters.

"This is a unique situation but we get along as one family" commented Mr. Ludwig Navalkovsky, local druggist and president of Willingdon Chamber of Commerce. "We would consider it a tragedy," he continued, recalling a rumor of some time ago, "if the Sisters were to leave the community."

Dr. W. G. Lazaruk who has a long association with the hospital not only confirmed the above statements but went on further.

"The positive attitude of the Sisters brings out the admiration in our people. They are impressed by the friendliness of the Sisters. Even

The Mary Immaculate Hospital in Willingdon, Alberta, owned and operated by the Sisters Servants of Mary Immaculate. The official blessing and opening of this new hospital took place on October 3, 1962.

those who are known for their lack of belief seem to be edified when, as patients in the hospital wards, they listen to the chant of the Sisters at prayer in the chapel."

I asked him whether he would add any particular observations of his own.

"Yes," he said slowly, "what impresses me about the Sisters as nurses is their selflessness; they do not allow their moods or even physical ailments to interfere in their care of patients."

In the final analysis it appears that it is none other than these "positive attitudes" which have brought about the prospering good will and a good degree of unity into the Willingdon community of diverse faiths. In fact, this is clearly demonstrated, on an immensely larger scale, by the following quotation:

"I cannot remember any occasion on which we were divided on principle nor that there was ever any disagreement on the plane of charity in the common work of helping those in need, which the circumstances of the time made necessary. We did not haggle, we talked together; we did not have discussions but we bore each other good will."

These words are excerpted from a recent speech of Pope John XXIII to the group of representatives of various Christian denominations, in which he recalled his associations with denominational Christian leaders.

My Memoirs

1892 — 1962

By Michael Luchkovich

12th INSTALLMENT

I now come to a period which had a momentous impact on my life. One day in the summer of 1926, while on my way to Banff, I met my neighbouring teacher friend, Walter Masciuch, and his first question was what my intentions were in regard to the forthcoming U.F.A. Federal Political Convention. There was much criticism of the U.F.A. members split in the vote in the House of Commons, which virtually amounted to a vote of non-confidence, thus forcing an election, although there had been a previous election just one year before, in 1925. Actually I never had any prior intention to seek any party nomination, but this was an opportunity I could not pass over lightly. I spent all afternoon thinking it over: To be or not to be, that was the question! Well, finally I decided it was to be; and so I immediately set about getting in touch with leading men through the district, especially those who were members of a U.F.A. local. It was the locals that decided who were to be the delegates at the forthcoming U.F.A. Federal Constituency Political Convention which was to be held at Mundare, July 1926, and so it was the delegates that I had to contact forthwith. In the meantime I had learned that Mr. Peter Miskew who is now practising law in the city of Edmonton had thrown his hat into the contest for securing the UFA nomination, and between the two of us we had covered quite a bit of territory.

Finally the day for nominating a U.F.A. candidate at Mundare arrived. It was the summer of 1926. The Hall was packed to overflowing. Besides Peter and myself there were plenty of aspirants, who, as one delegate humourously put it, were "quite willing to sacrifice themselves on the altar of public service."

We were all called on to make our convention speeches. Peter based his remarks on the argument that "the trouble with some aspirants was that their consciences were too conservative instead of being more U.F.A.", hitting, of course, at the then incumbent member of Parliament, Mr. Boutillier, who had voted with the Conservatives, thus putting the Liberals in a minority and forcing a new election. In my speech I pinned my hopes on a story that I had heard when I was still a young man in Shamokin.

Once there was an Irishman in a small town who owned a donkey. There was no place for it to graze outside of a large pasture owned by the town's Protestant minister. So one day Pat came to the minister and asked: "Pastor, would you allow my donkey to graze in your pasture?" "Yes, but only on condition that you attend my church on Sundays." Pat agreed. But the minister noticed that while Pat always came to his church on Sunday evenings, he was never seen there in the mornings. So he asked Pat: "Why don't you attend my church services in the mornings as well?" "Well, you see, pastor, it's like this: I attend the Catholic church in the morning for the benefit of my soul, and I take in the Protestant service in the evening for the benefit of my donkey." The delegates caught the inference, and interpreted it as being a criticism of Mr. Boutillier's vote in the Commons. Satire may sometimes be a cruel weapon, but it is no less cruel than the weapons that were used against me in after years; be that as it may, my speech must have influenced a majority of the delegates, since when the votes were counted, after a second count, I won out by a majority of three.

Of course there was the usual aftermath following a convention of this nature. Many of the delegates asked themselves the question: Who is this brash young man with the audacity to try and capture this convention? My God, what's Canada coming to, a Ukrainian as our candidate; Preposterous! It took them a long time to get over the fact; but as time is the greatest healer of all wounds and ruffled feelings, they soon got used to the idea with the further realization that if this is a democracy, then let democratic procedure prevail! I shall have a lot to say about this question as my reminiscenses follow in their proper sequence.

Suffice it to say that I won the election in August, 1926. It was a straight fight between myself and the Liberal candidate Joseph McCallum. He made much of the fact of being a married man with a large family, while I, in his estimation, was too much of a foot-loose bachelor without any marital obligations or sense of responsibility. He was taken up on that point at one meeting in a way that he never expected. "If being a married man and having a large family is the chief criterion for being elected to Parliament, then I know a lot of half-breeds up north who can qualify for the priministership of Canada." Incidently I got back at Mr. McCallum with the pertinent observation that if what he said about bachelors were true, then the Prime Minister of Canada, the Right Hon. Mackenzie King, and his Liberal Party should be defeated by reason of Mr. King too, being a bachelor. Mr. McCallum could not regard as a sin in me what he considered a virtue in Mr. King.

Several years later, speaking on assimilation, I chided Mr. King on the fact of his bachelorhood. I asked the question: "Why don't our leaders start from the top down rather than from the bottom up? Why doesn't the Prime Minister choose from amongst the beautiful Ukrainian maidens in the Prince Albert District a helpmate not only to add to his domestic bliss, but to aid him in the forthcoming political campaign?" Upon hearing this Mr. King immediately jumped to his feet and gleefully asked: "How about Mr. Bennett, the Leader of the Opposition?" To which I forthwith countered: "As for Mr. Bennett I think that he should stop opposing not only to improve his own personal status but that of his own party as well." And when Mr. Bennett asked: "How about your own leader, Mr. Gardiner; he's also a bachelor?" "As for Mr. Gardiner, my own leader, I recommend that he stop baking biscuits that taste like shrapnel and start eating food that only a Slavic girl can cook. And to top all this I would recommend asking Bishop Lloyd to tie the knot and invite the leaders of all the organizations, recalcitrant or otherwise, to attend the ceremony and take part in the subsequent convivial festivities as well."

The next day the newspapers all over Canada printed that part of my speech in toto, including the pictures of all three of our Parliamentary bachelors leaders under the caption: "Here you are, girls, take your pick!" When I asked the reporters why they didn't play up the more serious items of my speech, they replied: "That other item made far better copy!"

Starting in my next installment I shall have a great deal to say about Bishop Lloyd and the question of assimilation which by this time had fairly well crystalized in my mind as a definite philosophy of life to be followed in Canada.

As a sort of preface to this subject I shall quote a well known newspaper man, Thomas Thomashevsky, had to say:

"If one were to gauge the services performed by Michael Luchkovich as a parliamentarian, it would be as a champion of the Ukrainians against such prejudices, and as an eloquent spokesman for this ethnic group and the part that it should be allowed to take in the Canadian body politic. It was he who answered Bishop Lloyd in a speech that was heralded throughout Canada in the newspapers as being one of the best of the session, and lauded for putting the ethnic question so clearly before the Canadian public.

"Thus it can be truthfully said that the election of Michael Luchkovich to Parliament was one of the most important and fruitful moves and achievements of our settlers after 25 years of sojourn in this country. It can be recorded as one of the most momentous and important events of our history as settlers in Canada.

"In order to picture the interest and enthusiasm engendered among the Ukrainians by reason of the candidacy of Michael Luchkovich, from Edmonton alone 30 people drove their cars into the district of Vegreville in order to bring in as many voters as possible to the polls, notwithstanding the weather which was most unfavorable with many a car sliding into ditches. But still the cars came, with the result that Michael Luchkovich won out by 900 votes.

"Today it would be a grievous injustice not to value the services performed by Michael Luchkovich in bringing about better relations between the various ethnic groups; we now no longer hear the derogatory epithets of yesteryear; and we now are happy to note the great progress being made by our former immigrants all the way down the cultural line, making their valuable contributions to the Canadian Mosaic or storehouse of culture."

ЗМІСТ РІЧНИКА "СВІТЛА"

СТАТТІ Й ПОСЛАННЯ РЕЦЕНЗІЇ Й МАТЕРІЯЛИ СПОМИНИ Й РЕПОРТАЖІ

Вороцький, Єпископ Ісидор: **Пастирське послання з нагоди благословення угольного каменя Колегії Св. Василія Великого** 291

Заряджения Української Католицької Єрархії Ка-

Папа Іван XXIII: **Папа Вітає нас із Воскресінням** 243

***

В., д-р П.: **Лікувальні складники в овочах і харчових рослинах** 223

Базилевич, д-р Анатоль: **За нашу духовість** 105

Христовий мир 491

Белзький, Петро: **Ми з України** 367

Берко, Матей А.: **Василіянський Чин на новій позиції** 293

Буженко, В.: **Головне чи побічне завдання?** 259

Татарські люди 389

Думки над стрілецькою могилою 452

Бучинський, д-р Дмитро: **Енциклопедія християнських чеснот** 222

Чому мої брати без потіхи? 362

Ваврик, д. Василь ЧСВВ: **За приготування до Вселенського Собору** 8

Більше місця молитві! 53

Через направу християнських обичаїв до відродження 101

Хворі! Віра й надія це ваша розрада й сила 153

Шлях до правдивої єдности — це згода і взаємопізнання 195

"Слухайте що Дух промовляє церквам" 245

Щоб учасники Вселенського Собору були Богом просвічені 297

За поступ праць Вселенського Собору та за їх успіх 342

Непомильні науки Вселенського Собору рятунком від помилок у вірі й моралі 388

Дар мудрости для Папи — провідника Собору 435

Правда, єдність, любов у Церкві 484

Вовк, Віра: **Поль Кльодель** 455

Гевак, Степан: **Мої спомини про Жовкву** 18, 64, 116

Димицький, д-р М.: **Протиракова сполука в грибах** 177

Дрібненький, о. Вернард, ЧСВВ: **Початок з'єднання — християнська любов** 2

Завдання і проблеми українського католицького журналу 50

Живе велике а робітників мало 98

Організації вартісні, коли сильні й діяльні 194

Сьогочасне завдання-місія католика 242

Неймовірна дійсність 290

Шістдесят років тому 434

В незнану дорогу — в світ за очі 460

Слідами василіянських місіонарів-піонерів 494

Через обнову — до з'єднання 482

Дурбак, Іван: **Нова й радісна сторінка в історії василіянського шкільництва** 339

Ельйо, Ернест: **Пересічна людина** 60

Заплітний, А.: **Найвищий Суд і молитва в школах** 451

Зінько, о. Василь ЧСВВ: **Святі Тайни помножують християнську праведність** 110

Іжик, о. Семен: **Один із перших (бл. п. сен. В. Вал)** 345

Ісаїв, д-р Петро: **Засоби релігійного католицького виховання** 311

Кодо, Енріке Мартінез: **Мовчанка в Україні** 149

Конрад, Степан: **Книжечка великої виховної вартости** 441

Косович, Марія Ярослава: **Маркіян Шашкевич — борець за материну мову** 165

Кушнір, д-р Михайло: **Хвороба пітеплости** 439

Лоза, д-р М.: **"Русалка Дністровая" і Шевченко** 119

Луб, о. Ісидор ЧСВВ: **Віра одна, обряди різні** 3

Віра Римської Церкви це віра Апостолів і Св. Отців 51

Свідоцтво перших 7-ох Вселенських Соборів та візантійських царів про віру Римської Церкви 99

Як прийшло до роздору Церков? 151

Віднова єдности на Вселенських Соборах 196

Різниці у вірі між католиками і православними 247

Примат Папи у Церкві 295

Лявіолет, о. Ґонтран ОМІ: **Провіденційна роля України** 338

Марусин, о. д-р Ярослав: **Маркіян Шашкевич** 31

Мох, Олександер: **Спомини бабусі** 79

Про кота, що був легковір- 163

Корисні книжки 175

Пригоди Отця Бравна 204

На фронті проти Бога 264

Далекий, діточий світ 273

Матеріяліст відвідує церкву... 315

Розмови з чортом 502

Серед книжок 369

омм: **Християнський радикалізм** 68

У сімдесятиріччя Митрополита-Ісповідника 98

Благонадійні завдання Собору 386

Про кота, що ходив на жидівську рибу 400

Дружня розмова з одним доктором 453

Назарко, о. Іриней ЧСВВ: **Живий прапор молоді** 14

Апостол Сагарк 161

Апостол робітників 204

Незнаний Бог 249

"Лев із Мюнстер" 308

Христове Воскресіння 146

На переломі епох 487

Ничкв, о. Методій ЧСВВ: **Від парафіяльної церковці до повної митрополії** 33

Островерх, Михайло: **Ернест Ельйо — французький борець за правду й високі ідеали** 16

Сон св. Івана дон Боска 217

Одне тисячустоліття 115

П., о. В.: **Як там у краю** 131

Пащак, о. Єпіфаній ЧСВВ: **† о. Атанасій Химій ЧСВВ** 63

Посмертна згадка про Сестру-ювілятку Леонтію ЗПНДМ 87

Бл. пам. о. Филип Рут, Ч.О. 514

Пекар, о. Антін ЧСВВ: **Краса Марії** 199

Поронюк, Михайло: **Не замикаймося на московські банальності** 167

Митрополит Йосиф Сліпий "Богом вибраний" 209

Ріпецький, о. Мирослав: **Сторінки з історії української Церкви й культури** 505

Сабол, о. Севастіян ЧСВВ: **Багато людей запитує...** 10, 55, 108, 155, 200, 250, 305, 348, 391, 447, 489.

Северіян, о. ЧСВВ: **Цвіти престолу в родинному гнізді** 106

Сімович, д-р Василь: **До віршової будови наших колядок** 5

С., д-р Марія: **Виховання характеру** 256

Поглиблення духовного життя через Марійські Дружини 308

Призадуматись треба! 350

Рецензійна нотка 412

Виховання дівчат 395

СС/ЧСВВ: **Побажання св. Василія Великого** 13

Татомир, інж. Володимир: **Рідна книга — це подих рідної землі** 57

Тет(ерка), о. Іван: **"Вставайте! Ваш дім у вогні!"** 198

Федорів, о. д-р Юрій: **В дорозі до Св. Землі** 509

Хома, о. д-р Іван: **350-річчя церковного об'єднання Križевацької єпархії з Апостольським Престолом** 392

Целлер, о. Г. В.: **Каїн і Авель** 59

Історія Авраама 145, 205

Пригоди Якова 354

Пригоди Йосифа 396, 450

Шевчук, о. Семен ЧСВВ: **"Во Йордані" — на Йордані** 21

Штавдінгер, о. О., ЧСВВ: **Зв'язок із душами в чистилищі** 207, 260, 356

Юник, о. Сотер ЧСВВ: **Останні дні католицької Золочівщини** 23, 118

"Українська мова нікому не потрібна" 211

Чого очікують вірні від свого душпастиря? 437

Моя остання подорож у Карпатську Україну 511

Я(кимишин), о. Северіян ЧСВВ: **Герб Колегії Св. Василія Великого** 517

***

Від Адміністрації "Світла" (Пресфонд, Нові передплатники, Приєднали нових передплатників, Прислали на Св. Божі — і т. п.) 40, 87, 136, 183, 232, 424, 519.

Вселенський Собор Ватиканський II-ий 387

ОГЛЯД СОБОРОВИХ ПОДІЙ 486

Голоси про наші видання 441

Етичне дно 446

Здалека і зблизька (Дописи) 35, 81, 133, 178, 228, 276, 325, 371, 412, 471, 515.

Зі світу й Церкви 463

ЗРЕЦЕНЗОВАНІ КНИЖКИ:

У. Кравченко: **Хризантеми** 79

Ю. Тис: **Звідки з Чигирина** 175

С. Іжик: **Сміх крізь сльози** 175

Г. Журба: **Далекий, діточий світ** 273

І. Назарко: **Київські і Галицькі митрополити** 369

Д. Ярославська: **Її Нью-Йорк** 411

Б. Кирилас: **З'єднання Архиепископа Мелетія Смотрицького в історичному і психологічному насвітленні** 412

М. Головінська: **Марія** 441

Золоті слова — афоризми 7, 58 58, 103, 107, 117, 150, 206, 210, 246, 252, 255, 292, 346, 391, 410, 436, 440, 446, 449, 454, 462

День у Колегії Св. Василія Великого 438

Колегія Св. Василія Великого — Вестон, Онт. (різні матеріяли 28, 67, 226, 291, 293, 339, 347, 469 і на обкладинках чч. 2, 3, 4, 5, 6, 7-8, 9

На темні дня 226

Наш Екзархат у Бразилії 458

Огляд преси 130, 224, 275, 367, 446, 451,

Підземний океан 459

Християнський державний муж (Ф. Франко) про політику 24

Сторінка Апостольства Молитви 9, 54, 102, 154, 304, 344, 390, 448, 485.

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

Вірші

Александрів, Володимир: **Притча Христова про сіяча** 78

Вацлавів, Ірина: **На світлу пам'ять великого Митрополита** 512

Г., А.: **Проща до Джеканцано** 399

Зореслав: **На чужині** 457

Мур, Дан: **Всестрадальна Мати** 147

Не осоромби, Маріє! 339

Жертва 359

На Різдво 4

Оповідання — новелі — анекдоти — драма

Буженко, Володар: **Іван Сулима — історична повість** 70, 122, 219, 269, 319

Віновська, Марія: **Таємничий манастир** 171

Кров за кров 216

Волянський, Іван: **Отець Йосиф** 453

Головінська, Марія (Кузьмович): **Марія — сценічна картина** 120, 266, 317

Дзюньо: **На відпуст** 107

Клин клином 442

Добрячинський, Іван: **Листи Никодима — історична повість з часів Ісуса Христа** 111, 157, 213, 253, 299, 351, 397, 492.

Келлер, Ф. Д.: **Смерть на прерії** 392

Королева, Наталена: **Хонта** 25

Лакотта, К. М.: **Чудо у В'єткамі** 355

Летшер, Антін: **У льохах Ґештапо** 263

Лягерлеф, Сельма: **Стара Агнета** 364

Лямбрехт, С. В.: **Господня рука** 393

Одрач, Федір: **На "Шпаківці"** 360

Над Мед Рівер 443

Островерха, Михайло: **Дерево Пречистої у Матарієї** 409

Острух, Ярослава: **Джі-Ву-Джоз** 29

Страшний Суд 74

Сни 169

Плуф, Лев: **На порозі вічности** 127

Полянич, Б.: **Замок Янгола Смерти — повість** 402, 497.

Утш, Рудольф: **Іконка** 129

Дотепи, анекдоти 394, 442, 443,

Перекладали з мов:

еспанської: Анна Моссора.

англійської: Ярослав Чумак, о. В. Дрібненький, ЧСВВ, Олександер Мох.

німецької: Ярослав Чумак, Олександер Мох, Е. Кулицький, Ірина Нестюк.

шведської: Олесь Єзерський, Е. Рудницька.

польської: Ярослав Чумах, Олександер Мох.

ENGLISH SUPPLEMENT

Berko Matthew A.
A Milestone in the Making 380
Golden Jubilee of Ukrainian Catholic Church in Canada 333
St. John Chrysostom 430, 477
Banahan John S. Rev.
Film Records Beauty of Byzantine-Ukrainian Rite 95
Abbot Walter M. S. J.
The Bishop and the Laity 281
Daly Bernard
Christian Diversity Seen at Council 401
Dingman Elizabeth
They Wed Instead of Waiting 189
Dribnenky Bernard, OSBM
Love Is Not Blind 94
Is Life Country Style on the Way Out? 139
That is a Good Question 235
An Image of Unity 500
Grabowski Stanley
Back to the Arena 234
J. S.
Our Communities in Northern Quebec 48
Lobodych Roman Rev.
In Quest of Unity 473
Loya Martha
Peace — in the Arms of Mary 425
Luchka Michael
St. Josaphat — the Apostle of Unity 473
Luchkovich Michael
My Memoirs 41, 91, 142, 191, 238, 286, 334, 382, 431, 479, 503
Novice, SSMI
Called by God 285
Severian Father, OSBM
What Shall I Be? 138, 187, 236
Wall William, Senator
An Appeal to the Conscience of the Western World 185

Editorials

Dragging Your Feet Through Lent 137
Study Through Reading 137
The Month of May 233
The Treasured Words of Mary 233
Vacation is no Time for Neglect of Religious Duties 329
The Second Vatican Council 379
The Historic Event — and a Gigantic Task 429
Charitable and Free Discussions Encouraged 474
Cardinal Blesses Cornerstone of St. Basil-the-Great College 377
The Everlasting Spirit of Christmas 399
In Case You've Missed It 191, 287, 384, 480

УКРАЇНСЬКИЙ РЕЛІГІЙНО-СУСПІЛЬНИЙ МІСЯЧНИК

"Ж И Т Т Я"

містить цікаві статті й гарні оповідання, вісті зі світу й особливо з Аргентини.

Видають цей місячник ОО. Василіяни

Ціна (12 чисел) на рік $2.00, замовляти через нашу адміністрацію по адресі:

BASILIAN PRESS

286 Lisgar St. — Toronto 3, Ont. — Canada

ХОЧЕТЕ ЗНАТИ, як живуть наші земляки в південній Америці?

Так замовте собі тижневик

"П Р А Ц Я"

що його видають ОО. Василіяни в Бразилії

Коштує річно $2.00.

Замовляти через:

BASILIAN PRESS

286 Lisgar St. — Toronto 3, Ont. — Canada

ВЖЕ ВИЙШОВ 4-ИЙ (КІНЦЕВИЙ) ТОМ

Життя Святих

У 4-ому томі "ЖИТТЯ СВЯТИХ" подані життєписи Святих за місяці: жовтень, листопад і грудень. Усіх життєписів є 197. Автором "ЖИТТЯ СВЯТИХ" є відомий духовний письменник о. АНДРІЙ Гр. ТРУХ, ЧСВВ. 4-ий том "ЖИТТЯ СВЯТИХ" має 379 сторінок друку великого книжкового формату. Тут є 95 образків-ілюстрацій. Кожний примірник оправлений у гарну й добру тверду оправу. 4-ий том "ЖИТТЯ СВЯТИХ" дуже дбайливо зредагований і написаний легким, приступним і цікавим стилем. У додатку подано життєпис самого бл. п. о. Андрія Труха ЧСВВ.

Замовляйте цей новий, четвертий том життєписів Божих угодників. Нехай не забракне у Вашій хаті тієї настільної книги, на якій повинен виховуватися український нарід, щоб защепити собі духа героїзму і правдивого християнського життя, яким присвічують Святі.

Цим 4-им томом "ЖИТТЯ СВЯТИХ" закінчили ми повне видання цього твору: в ньому маєте подані життєписи Святих на кожний день цілого року.

Ціна кожного тому (в полотні) є $5.00; всі чотири томи $16.00.

ЗАМОВЛЕННЯ ПОСИЛАЙТЕ НА АДРЕСУ НАШОГО ВИДАВНИЦТВА:

Basilian Press, 286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario, Canada.

СЛУЖБА РОДИННОГО ЗДОРОВ'Я ДОСТУПНА В ОНТАРІО

Ви повинні запізнатися з багатьома послугами здоров'я в Онтаріо, які є на те, щоб допомогти вам або членам вашої родини.

Ми пропонуємо вам вирізати це оголошення і задержати при собі, як довідку!

ДЕНТИСТИЧНА СЛУЖБА

Дентистичний Відділ Департаменту Здоров'я охоплює такі послуги:

- Дентистичні послуги в Онтарійських пснхічних шпиталях і Центральній дентистичній лабораторії.
- Дентистичні залізничні вагони, які обслуговують школярів у деяких округах ще незорганізованих територій.
- Допомоги льокальним радам здоров'я на дитячу дентистичну опіку у зорганізованих територіях.

КОНТРОЛЯ ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРІБ

Цим займається Відділ Епідеміології, який допомагає всім муніципалітетам у їхніх намаганнях відкрити фактори, що спричиняються до вибуху епідемій.

ОДИНИЦІ ЗДОРОВ'Я

Одиниця Здоров'я — це союз міських і сільських муніципалітетів на те, щоб краще їх забезпечити суспільною програмою здоров'я. Такий союз може складатися з повітів, дистриктів або груп міських округ разом з іхніми містами або окремими містами. Така одиниця функціонує під наглядом льокальної Ради здоров'я, яка назначує персонал Одиниці, що складається з лікарів, медсестер, ветеринарів, санітарних інспекторів і бюрового персоналу.

САНІТАЦІЯ ДОВКІЛЛЯ

Цей Відділ адмініструе приписами і уділяе консультації льокальним властям здоров'я в справі санітації харчів, молока і молочарських виробів, приміщень харчування, усунення відпадків, розвагової санітації, санітації шкіл, сільсько-господарського постачання води і каналізації, контролі комах і гризунів та інших аспектів санітації довкілля.

ЛЯБОРАТОРІЇ

В основному вони займаються бактеріологічним дослідом інфекційних хвороб через медичну професію.

Бактеріологічна контроля молока і води також належить до їхніх важливих функцій.

МЕДИЧНА СТАТИСТИКА

Цей Відділ має дорадчий голос і з нього користають всі Відділи Департаменту при аналізах статистичних даних як також при пляпуваннях спеціяльних обслідувань.

ВІДДІЛ МЕДСЕСТЕР

Цей Відділ має нагляд над школами для медсестер у цілій Провінції відносно освітнього стандарту та житлових умовин.

ДОГЛЯД ПУБЛІЧНОГО ЗДОРОВ'Я

Цей Відділ головним чином старається зацікавити льокальні ради здоров'я і допомогти їм організувати службу публічного догляду здоров'я.

ЗДОРОВ'Я МАТЕРІ И ДИТИНИ

Відділ Здоров'я Матері і Дитини займається справами, пов'язаними з здоров'ям очікуючих матерів і здоров'ям немовлят та дітей передшкільного і шкільного віку.

ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я

Цей Відділ вдержує психічні шпиталі включно зі шпиталями-школами для умово недорозвинених дітей.

ОХОРОНА ПЕРЕД ТУБЕРКУЛЬОЗОЮ

Онтаріо е у щасливому положенні, бо має дуже добре розроблену програму контролі під загальним наглядом і керівництвом Відділу Туберкулічного Запобігання. Веденням їхніх санаторій по цілому Онтаріо займаються добровольчі групи, а Уряд покриває основні кошти вдержання пацієнтів у цих ТБ шпиталях та призначає фонди на нові будови. Тому, що рентгени ще на дальше е найкращим засобом діягнози в руках медичної науки, Уряд вдержує рухомі рентгенівські одиниці скрізь цілу Провінцію.

РЕАБІЛІТАЦІЯ

Відколи відчинено новий Відділ Реабілітації, відтоді його праця е тісно координована іншими медичними і з медично пов'язаними службами, яких потребують колишні психічні і туберкулічні пацієнти.

ONTARIO DEPARTMENT OF HEALTH

Parliament Buildings, Toronto, Ontario Honourable Matthew B. Dymond, M.D., C.M., Minister

НАЙКРАЩИМ ДАРУНКОМ

НА

ІМ'ЯНИНИ ЧИ НАРОДИНИ

НА

Різдво під ялинку

ДЛЯ СТАРИХ І МОЛОДИХ

Є

ДОБРА КНИЖКА

КУПІТЬ СОБІ І ДАРУЙТЕ БЛИЗЬКИМ ТАКІ ВИДАННЯ:

КОЛЯДИ АБО ПІСНІ З НОТАМИ НА РІЗДВО — передрук жовківського видання оо. Василіян — 80 колядок і щедрівок із нотами $1.50

МАЛИЙ КОЛЯДНИК для української молоді — 29 колядок $0.25

КНИЖКОВІ НОВИНИ (1961-2 рік):

о. Т. Коструба ЧСВВ: НАРИС ІСТОРІЇ УКРАЇНИ 301 ст. $3.00

о. І. Назарко ЧСВВ: КИЇВСЬКІ І ГАЛИЦЬКІ МИТРОПОЛИТИ — в друці $5.00

В. Буженко: ІВАН СУЛИМА. Історична повість для молоді $1.50

Н. Королева: ПРЕДОК. Історична повість $3.00

о. Ю. Федорів: НА СВЯТИХ МІСЦЯХ. Дневник паломництва $2.00

М. Олександрович: МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ $0.25

М. Головінська: МАРІЯ. Сценічна картина з життя наших засланців $0.50

А. Слабий: НОВИЙ ЗАПОВІТ ЯК ОСНОВА ХРИСТИЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ $0.50

о. А. Трух ЧСВВ: ЖИТТЯ СВЯТИХ — І-ший том (Свідчення) — в підготі $5.00

КАЛЕНДАР "СВІТЛА" на 1963 рік $1.00

ХТО ЗАМОВИТЬ УСІ ТІ КНИЖКИ РАЗОМ, ПЛАТИТЬ ТІЛЬКИ $20.00 (ЗАМІСТЬ $23.50).

Замовлення слати на адресу:

THE BASILIAN PRESS

286 Lisgar St., Toronto 3, Ont. - Canada

СВІТЛО

THE LIGHT

РІК XXVI СІЧЕНЬ — 1963 — JANUARY Ч. 1 (481)

Всім нашим Добродіям

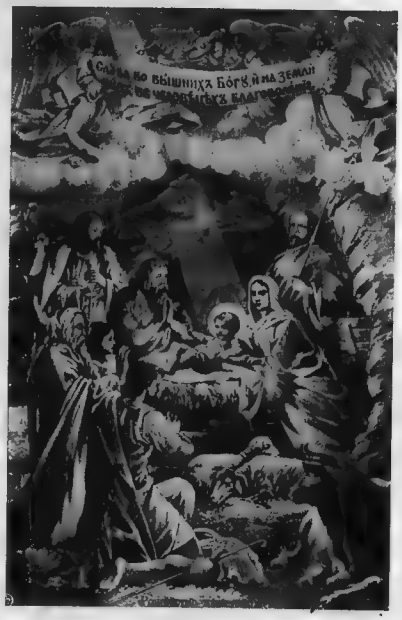

ВІНШУЄМО ВАМ ТИМ СВЯТИМ РОЖДЕСТВОМ ХРИСТОВИМ,

усім добром, усім гаразом, що собі у Господа Бога желаєте та думкою думаєте. Поможи Вам, Боже, ці Свята в щастю та здоров'ю відсвятнувати, а других у радості й веселості дочекати!

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ!

ОТЦІ ВАСИЛІЯНИ І СТУДЕНТИ КОЛЕГІЇ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО

Ласкаву коляду слати:

ST. BASIL-THE-GREAT COLLEGE
3100 Weston Road
Weston, Ontario

СВІТЛО
THE LIGHT

КАТОЛИЦЬКИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Видають ОО. Василіяни

Передплата $3.00 на один рік. Поодиноке число 30 центів.

Адреса Адміністрації:
286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario
Telephone: LE 5-6483

Адреса Редакції:
3100 Weston Rd., Weston, Ontario
Telephone: CH 1-9203

ПРЕДСТАВНИКИ "СВІТЛА" ЗАКОРДОНОМ

АНГЛІЯ:
Ukrainian Booksellers & Publishers
49 Linden Gardens,
Notting Hill Gate
London, W. 2, England.

АВСТРІЯ:
Griechisch - katholisches Zentralpfarramt zu St. Barbara
Wien 1, Riemergasse 1
Austria

АВСТРАЛІЯ:
Rev. D. Kachmar
Archbishop's House
West Tee, Adelaide, S. A.

АРҐЕНТИНА:
Padres Basilianos
Curapaligue 760
Buenos Aires, Argentina

БРАЗИЛІЯ:
Padres Basilianos
Caixa Postal 24
Prudentopolis, Parana, Brazil

ФРАНЦІЯ:
L'Abbe Julien Prokopiw
2 Rue des Crignos
Amiens (Somme) France

ІТАЛІЯ:
Padri Basiliani
Via San Giosafat 8,
Rome (Aventino) Italy

THE LIGHT

A Ukrainian Catholic Monthly Published by the Basilian Fathers, 286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario, Canada.

Authorized as second class mail by the Post Office Department, Ottawa, and for payment of postage in cash.

ЗМІСТ:

Початок і джерело християнської обнови — Св. Літургія
о. В. Дрібненький, ЧСВВ 2

Пізнання Церкви прискорить навернення протестантів
о. В. В. 3

НАМІРЕННЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ НА СІЧЕНЬ 1963

"Я бачив вселенськість Церкви..." *Павло Вічентін* 5
Враження одного кореспондента в Римі

СТОРІНКА АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ 6

Українське Христове Різдво *о. О. Купранець ЧСВВ* 7
Думки під Свята — про молодь нашу

Багато людей запитує... *о. С. Сабол ЧСВВ* 10
Чи спас Христос людей? Про злих духів — Чистилище

Моя остання подорож у Карпатську Україну
о. С. Юник ЧСВВ 12

Листи Никодима *І. Добрачинський* 14
Продовження історичної повісти з часів Ісуса Христа

Прапор України вірш *Марія Я. Косовичева* 16

Державна установа — а не Христова Церква
д-р М. Кушнір 17
Про совєтську "Церкву"

Мала баба три сини... *Ол. Мох* 25
Фейлетон на сумні й веселі теми

Явився єси днесь вселенній... *Євген Криженко* 27
Містерія будучого Боговоплощення

Свят-Вечір на засланні вірш *Ірина Вацлавів* 28

Державний муж у священичій рясі *о. І. Назарко ЧСВВ* 29
Священик провідником держави

Огляд Соборових подій 31
Кореспонденція з Риму про Вселенський Собор

ВІСТІ З ВАТИКАНУ 33
Від власного кореспондента

Слідами Василіянських піонерів *о. В. Дрібненький ЧСВВ* 34
Пригоди о. Філяса і "серафимщина"

Манастир оо. Василіян в Оттаві *Василіянин* 37
Новий набуток Чину, Церкви й нації

Генеральна Капітула Сестер Служебниць НПДМ
Монс. Ді Бінджо 39

Україно Соборна! вірш *Марія Я. Косовичева* 39

Ті, що нам помагають 40

ENGLISH SUPPLEMENT

Unity Through Renewal *B. Dribnenky, OSBM* 41
Balance-Sheet of Vatican II *by Claude Ryan* 42
My Memoirs *Michael Luchkovich* 43
Forming Ecumenical Spirit in Our Children *P. Pavchak, OSBM* 45
Just For Today 48
Parents and First Holy Communion 48

ВІД РЕДАКЦІЇ: Через надмір надісланих до святочного числа матеріялів і дописів Редакція мусіла відкласти їх частину до наступного числа "Світла". Просимо вибачення!

РЕДАКЦІЙНА

ПОЧАТОК І ДЖЕРЕЛО ХРИСТИЯНСЬКОЇ ОБНОВИ – СВ. ЛІТУРГІЯ

Осередком християнського життя — особистого й суспільного — є Служба Божа. Це відчуває кожний християнин, що по своїх різнородних займаттях будня йде в неділю до церкви. Це теж відчуває християнська громада, яку ніякі збори чи спільна ціль не потраплять так злити в одну цілість як Служба Божа.

Тому II Ватиканський Собор, якого завданням є обновити християнське життя в католицькому світі, глибоко застановлявся про обнову участи католиків у Службі Божій.

Це є очевидна річ, що належна участь християн у Службі Божій далеко не основується на настоюванні священиків на мирян, щоб "у неділю й свята Служби Божої вислухати". Взагалі слово "слухати" не є відповідне, коли говоримо про участь у Службі Божій.

Християни сьогодні "слухають" Служби Божої, бо не розуміють тієї Тайни, яку установив Христос. Немало є й таких, що слухають уже не Служби Божої—але хорального співу. Інші тільки "присвяті". Чи ж не є це у великій мірі правда, що сьогодні Служба Божа правиться в церкві перед збранням "мовчазних глядачів?"

"Вони пробували в науці апостольській та в спільноті братерській, і в ламанні хліба та в молитвах... І щоденно Господь прибавляв до церкви тих, що спасалися". Так виглядала участь у Службі Божій у часи перших християн, як описано в Діях св. Апостолів (111; 42, 47).

Привернення сьогочасних християн до того зрозуміння Служби Божої й до тієї участи в ній, якою тамті відзначалися — оце в головному те відмолодіння Христової Церкви, про яке так часто згадує сьогодні Папа Іван XXIII — і якого він так гаряче бажає, як передумови з'єднання всіх християн.

Щоб обновитися в цьому літургійному житті нашому християнству не потрібно зовсім очікувати насамперед якихось радикальних змін. Бо до належної участи нашого християнського загалу в Св. Літургії головно потрібне належне розуміння її змісту. Хоч, очевидно, вводжені духовними властями модифікації нашої Св. Літургії могли би причинитися до упрощення зрозуміння змісту Служби Божої та, вслід за тим, до повнішої в ній участи.

Але є кроки, що їх ми вже тепер можемо робити, щоб недільна Служба Божа в нашій церкві була більш подібна до Св. Літургії наших давніх духовних предків.

Ми можемо мати ряд недільних проповідей про суть, вартість та значення Служби Божої. Це вже деякі дієцезії зорганізовано вводять у всіх своїх парафіях. Хоч ми вже стільки разів Службу Божу "слухали", то скільки ще можемо про неї нового навчитися — від величности простенької на перший погляд молитви возгласу почавши, а на таїнственнім Освяченні дарів закінчивши!

Застановіться над тим, то признаєте, що справді немає жадної перешкоди чи трудности, щоб на читаній Службі Божій ВСІ, що в церкві, взяли в ній участь, відповідаючи на молитви священикові, що править. Єдина річ, потрібна до цього, це мати молитовник і ним покористуватися. Чому воно так трудно брати з собою до церкви молитовник і там його вживати?...

Щодо співаних Служб Божих, то чому ми вважаємо за найбільш урочисті в році ті, на яких співає хор? (Чому він співає, а не відповідає, на Службі Божій?). Урочистість буває концертова і релігійна — і ця різницю побачимо наглядно, коли присвятимо стільки старання й часу, щоб усіх парафіян навчити брати участь у Службі Божій, скільки ми це робимо з хором.

Св. Літургія, це слово грецького походження, що по нашому дослівно означає "спільне діло". Чим більше вона буде в нас спільним ділом, тим більше матиме вона значення для нас.

о. В. Дрібненький, ЧСВВ

СВІТЛО
THE LIGHT
Український Християнський
МІСЯЧНИК

СВІТЛО, СІЧЕНЬ, 1963 РІК XXVI, Ч. 1 (481)

ПІЗНАННЯ ЦЕРКВИ ПРИСКОРИТЬ НАВЕРНЕННЯ ПРОТЕСТАНТІВ

НАМІРЕННЯ НА СІЧЕНЬ 1963

ЩО Є ЦІЛЛЮ ВСЕЛЕНСЬКОГО СОБОРУ?

Кілька місяців перед початком Вселенського 21-го Собору був у Папи Івана 23-го один його старий приятель, не з духовних кругів. І відважився запитати Папу: "Ваша Святосте: що властиво хочете Ви осягнути через цей Вселенський Собор?" Папа поглянув на нього, наче здивований таким питанням. А відтак устав із крісла, пішов просто до замкненого вікна, отворив його широко, обернувся до того пана й сказав: "Я хочу свіжого повітря, свіжого подиху Зелених Свят, що дійшли б аж до найдальших закутків Церкви!"

Простенькі слова, простий рух руки... але як же вони багато цінні й многозначні! "Хочу свіжого подуху в усесвітній будові Церкви, аж до останніх її закутків!" Іншими словами: хочу нових ідей; нових починів, нових, власноручно приготованих, внутрішніх реформ і виправок, уліпшення в кожному напрямі та та кожнім відтинку фронтів Христової Церкви, воюючої на землі Церкви!

Всі це знають, всі вже давно відчували, що якраз цього треба! Бо Церква є не тільки Боже чудове твориво на землі. Вона також є в великій мірі земна, людська, бо ж її члени то смертні люди. В нашім власнім житті ми звикли, вважаємо конечним бодай раз у рік (найвідповідніше з Новим Роком) перевірити себе й свої осяги або невдачі та шукати за їх причинами. І Церква, тому що в ній людського елементу так багато, мусить також час-до-часу перевірити свою працю, свої позиції. Мусить оглянутись назад і осудити себе саму. Цим вона виповняє запросини Св. Духа, що через поетичні слова Пісні Пісень кличе Христову Обручницю Церкву: "Оглянь-оглянься, Суламіто!" (гл. 7, ст. 1). Відповідь не інша, як слова 88-ої псальми: "Господи, в світлі обличчя Твого ходитимемо та іменем Твоїм радітимем увесь день!" (Пс. 88, 15-16).

До висказу Папи про нове, свіже повітря в Церкві так дуже добре прилучуються його часті вискази про "відновлення" Церкви! Папа хоче бачити її як повторення прообразу в Пісні пісень! Там вона описана "неначе та досвітня зоря, прекрасна як місяць, як сонце ясна" (гл. 6, ст. 10). У промові своїй на початку Собору говорив Папа: "Хочу, щоб Церква показалася люб'ячою Матір'ю, для всіх ласкавою, терпеливою, повною милосердя й доброти для всіх дітей, які від неї відлучились".

ДАЛЬШІ ЗАМІРИ ПАПИ

Ці слова Свт. Отця кажуть, що Він пам'ятає про відлучених дітей Церкви й відчуває свій обов'язок допомогти їм знайти дорогу повороту до Матері Церкви. Для тієї цілі Він посилав і листи-запросини, і своїх леґатів до різних християнських церковних груп, та просив їх вислати своїх "обсерваторів" на Собор. Папа переконаний, що близьке пізнання католицької Церкви не пошкодить, а поможе іншим християнам наблизитись до католиків. А без такого взаємопізнання не можлива злука християн в одній Церкві. Для тієї цілі Папа посуває свої промови майже до крайностей. При отворенні Собору в першій промові Він казав: "Нашим обов'язком є не лише берегти дорогоцінний скарб святої науки, начебто нас цікавила сама старина... увесь світ очікує від нас кроку вперед... що має бути вповні гармонійний з автентичною наукою Церкви; але ту науку нам треба тепер студіювати й вияснити модерними способами"... Іншими словами: не покидаючи католицьких догм, нам треба робити їх зрозумілими (скільки це можливе) для теперішньої людини, наблизити їх до розумування модерної людини. Така програма це незмірно велика й важка програма. Для неї працюють тисячі умів провідних осіб католицької Церкви на Соборі. Діло їх понад сили смертної людини! Тому Папа просить усіх: моліться за Собор!

ПРОТЕСТАНТИ

Коли хто говорить про протестантів, як про одноцільну громаду чи там Церкву, він говорить неправду. Немає одної протестантської Церкви, що протиставилась би одній, монолітній католицькій Церкві! В американському Світовому Альманасі (World Almanac) вичислено, що в самих стейтах Америки є сьогодні 259 різних протестантів, різних церковок. Вони для позірної приличности пов'язались у декілька великих груп, які проте себе взаїмно поборюють. Давно казали в нас: "що попик, то типик"! Тут треба сказати: "що проповідник протестантський, то інша віра"! Вони вже від літ з'їжджаються на свої конференції, але посьогодні ще не погодилися, хоч би на те, щоб хоч однозгідно визнавати Ісуса Христа "Господом і Спасителем"!

Одність думки дуже тяжко осягнути серед людей різних країн, різного виховання, різних традицій. Ще тяжче воно там, де говориться про свободу думки, свободу слова, свободу писання. А одначе є таке чудо Боже на землі: **одна, тасама** католицька Церква, в Європі, в Америках, в Азії-Африці-Австралії. Одна вона в своїй науці віри; одна в сімох Святих Тайнах; одна в своїм найвищім заряді-ерархії. "Неможливе в людей, можливе в Бога!" (Лк. 18, 27), казав Христос. Про таку чудесну одність у своїй Церкві наш Спаситель просив свого Отця перед самими страстями: "Отче... щоб вони були одно, як Ти Отче в мені, а я в Тобі, щоб і вони були одно в нас, щоб так світ увірував, що Ти мене післав еси". (Ів. 17, 21).

СЕКРЕТАРІЯТ ЗЛУКИ ХРИСТИЯН

Як дуже на серці Папи лежить справа злуки християн видно з того, що між іншими соборовими комісіями він створив "Секретаріят злуки християн". Головою того секретаріяту є світової слави науковець-бібліст кардинал А. Беа. Про ціль і методу праці свого Секретаріяту кардинал сказав таке: "Усім воно відоме, що думка про з'єднення християн живо й стало займає увагу Свт. Вітця Івана 23-го! Він говорив про неї вже в першій своїй промові по виборі на Папу; опісля згадував її в усіх своїх різдвяних відозвах до світу... Коли проголосив Собор, запросив усіх відлучених братів щиріше шукати тієї одности, якої хотів божественний Основник Церкви, Христос. Щоб одначе його зле не зрозуміти, він сам подав вияснення, що він не очікує з'єднення християн уже тепер, зараз. До з'єднення веде довга й повільна дорога. Кроки на тій дорозі будуть: наперед зближення між собою, опісля взаємо-пізнання, аж так можливе буде з'єднення". — Відозва Папи до всіх християн і діяння "Секретаріяту злуки" привело сьогодні багато протестантів до того, що вони в своїх церквах моляться за успіх Ватиканського Собору. І 38 різних Церков вислали на Собор своїх обсерваторів-спостерігачів. Це показує, що сьогодні в цілому християнському світі є туга, є спільне бажання злуки, з'єднення.

Оце загальне відчуття й надії на можливість з'єднення кардинал Беа назвав "правдивим чудом у наших часах". То не діло людей, то не успіх їхніх з'їздів і конференцій! Це Св. Дух діє в Церкві й у світі! Це велика Божа ласка дана у наших часах!

Нам треба дякувати Господеві за цю ласку, але й не переставати дальше за неї Господа молити. Папа просив такої молитви і в некатоликів. Тим більше він надіється на наші молитви за злуку християн, за навернення протестантів через ліпше пізнання католицької Церкви. Молитися треба нам з великою, непохитною надією, що Бог милосердя й щедрот, Отець світла й правди, прихилиться до наших спільних молитов і прискорить день, коли то всі християни "єдиним серцем і єдиними устами хвалитимуть Отця й Сина й Св. Духа". Тоді єпископи всіх християнських груп, з'єднані разом, здійснять видіння св. ап. Івана, про яке він говорить в Откровенню: "тоді падають ...старці перед Тим, Хто сидить на престолі і вклоняються Тому, Хто живе віки вічні і складають вінці (мітри) свої перед престолом та кажуть: Достойний Ти, Господи й Боже наш, прийняти славу і честь і силу. (Об. 4, 10-11).

о. В. В., ЧСВВ

Справа католицького щоденника, який Ви постановили видавати і то якнайскорше, справила Нам особливішу приємність. Бо, як Ми вже нераз заявляли, нема тепер відповіднішого засобу для піддержки Католицької Акції, нема пожиточнішого способу для вироблення й уформування умів, особливо молоді, здоровою наукою і християнськими засновками — як видавання цілковито католицького щоденника.

Папа Пій XI у листі до двох кардиналів, 1934.

"Я БАЧИВ ВСЕЛЕНСЬКІСТЬ ЦЕРКВИ..."

(Враження одного кореспондента в Римі)

В числі з дня 21-го жовтня 1962 "Ль'Осерваторе деллля Доменіка", що виходить тижнево в Ватикані-Місті, Павло Вічентін подав багато своїх вражень та вражень людей-туристів, які були в Римі, на площі базиліки св. Петра в перший день Вселенського Ватиканського II Собору. Вибираємо з його довгої статті щоважніші уступи.

РЕД.

"Я не лише захоплена, але й надмірно щаслива, що мала щастя бути тут сьогодні, тут на площі св. Петра... Від 12 років я кожної осени приїжджаю до Риму. Цей раз, нині ранком, мій побут у Римі найкращий з усіх попередніх, може навіть кращий від побуту в ювілейному році." Таке сказала мені пані Ст. фон Бельведере, вдова по віденському лікареві. В останній війні вона втратила чоловіка й сина.

Я на площі св. Петра, що виглядає неначе велика долоня повна голов, або неначе притвір до ватиканської базиліки, у цей світляний ранок, що перейде в історію як перший день другого Ватиканського Собору. Вже одинадцята година. Я щойно вийшов із найбільшого в світі храму. Там на трибуні для преси був я при перших урядових промовах Собору такого великого, що ще світ такого не бачив. Я вийшов, щоб поміж людьми, серед товпи почути, що вони собі говорять, які їхні враження в цю величну хвилину. За мною лине чудовий спів хору, що під куполою Михаїла Ангела просить приходу Св. Духа на Отців Собору в торжественній Службі Божій. Передо мною море людей, що моляться, радуються теплим осіннім сонечком. Ідy між них, почути від них їх оцінку, щоб мати з ними неурядове "інтерв'ю". Навіть жовнірі швайцарської гвардії, що тримають порядок перед базилікою та не говіркі, кажуть: "Це щось небувале, одиночне в світі"... Це вони про Собор кажуть, і жаліють тих людей, що ще хотіли б зайти всередину базиліки, а їм наказано вже більше нікого не впускати, бо нема місця. Бачу обличчя одного мексиканця. Його очі вп'ялені в церковну браму. Не годен багато сказати, бо якби непритомний. Щось говорить про "грандіозність", про найбільшу процесію, яку недавно бачив...

А ось молодий чоловік із Парижу. Легко дається втягнути в розмову. Називається Р. Дюгамель. Він перший раз у Римі. Каже: "Я бачив лиш останок процесії кардиналів і епископів. Я бачив, як дуже були люди зворушені. Я маю тепер вакації. Сам я католик. То ж я собі сказав: їду до Риму на початок Собору."

Один араб, що говорить добре по французькому, каже: "Це щось чудесне! Треба було це побачити... Зробив я тисячі кілометрів, щоб бути тут сьогодні, і я щасливий..." Він сам католик халдейського обряду; гордий хвалиться своїм патріярхом і епископами, що беруть участь у Соборі.

Стрічаю двоє молодят у пошлюбній подорожі. Самі вони з міста Бреша, в північній Італії. Вони від раннього ранку тут стоять. Бачили Папу й дуже зблизька. Молода додала: "Я малощо не зімліла, така була зворушена!"

Мурин із Басутоленду, що говорить поправною французькою мовою, не може знайти слів, щоб висказати, як на нього вплинула ця грандіозна католицька маніфестація, направду величня... Називається він Авель Агаранда та говорить мені, що вони в Африці чекають від Собору новіщих постанов про апостолування й про Св. Літургію.

Підходжу до одного чоловіка, може сороклітнього, з великою рудою бородою. З ним його жінка й донечка. Він каже: "Як тільки проголошено Собор, я сказав собі: ти повинен там бути на день відкриття нарад." Питаю: "Чому кажете: "повинен"? — "Бо тут є осередок того всього, що сьогодні ще має вартість. Я сам навернений з англіканізму", — говорить зворушений, — "називаюся Джан Смит, ім'я дуже англійське" (додає жартом); він пише оповідання, а тепер приготовляє для шкіл вибрані історійки зі Св. Письма. Він приїхав, щоб тим кращою вийшла його книжка. Що скаже про Собор? Не знає сам, що казати. Сьогодні він бачив Папу перший раз. Виглядає молодшим, як кажуть його літа. Повний енергії й маестату. Додає мені ще свої враження зі Сл. Божої, яку бачив у базиліці Преч. Діви (Марія Маджоре): "Яка це чудова річ бачити людей різних націй, молодих, старих, білих і кольорових на спільній молитві. Велика віра тут над берегами Тибру." І ще додає: "Маю надію, що скоро прийде до злуки Церков... ми так багато за це тут молилися". (Тут каже Вічентін: моя рука почала дрижати, коли він став говорити про цю надію нас усіх).

Виглядає, що сьогодні найбільше тут нім-

"Приходіть до мене всі, струджені й обтяжені, а я вас успокою..."

(Мат. XI. 28)

ПОДЯКИ

Складаю якнайщирішу подяку Найсвятішому Серцю Христовому, Матінці Божій Неустаючої Помочі, св. Йосифові і св. Антоніві за велику ласку вислуханих молитов.

Ярослава Вахнянин, Лос Анджелес

Складаю прилюдну подяку Ісусовому Серцю в Найсвятішій Тайні Євхаристії і Матері Божій Неустаючої Помочі Зарваницькій і всім святим за щасливий хід операції.

М. Прибега

Складаємо найщирішу подяку Пресвятому Серцю Христовому та Непорочній Пречистій Діві Марії за вислухання молитов і виздоровлення з тяжких болів лівої ноги.

Іван і Євдокія Чінчак

Складаю подяку Всевишньому, Матері Божій Неустаючої Помочі і Слузі Божому Митрополитові Андрієві за вислухання молитов і одержані ласки. **Я. М.**

Молитва за Вселенський Собор

(подана в "Osserv. Rom." дня 7 жовтня 1960).

Божественний Душе, посланий Вітцем в ім'я Ісуса, Ти що спомагаєш і непомильно ведеш Церкву, вилий повноту Своїх дарів на Вселенський Собор.

Господи душ, найсолодший Потішителю, просвічуй наших Єпископів, які в сердечну відповідь на заклик Римського Архиєрея зберуться на торжественний Собор.

Дай, щоб цей Собор приніс рясні овочі:

щоб світло і сила євангелія щодень більше розростались у людській суспільності;

щоб католицька релігія та її місіонерський розмах набрали нової сили;

щоб осягнено глибше пізнання наук Церкви та спасенне скріплення християнських обичаїв!

Найсолодший Посітителю душ, закріпи нашого духа в правді, серця ж наші послушними зроби, щоби постанови Собору знайшли в нас великодушне прийняття і старанне виконання.

І ще просимо Тебе про овечок, які не є вже більше в одинокій кошарі Ісуса Христа. Вони славляться іменем християн. Дай, щоб вони могли знайти вкінці одність під одним Пастирем.

Повтори в наших днях свої чуда, гой би в другій П'ятдесятниці, і вчини, щоб свята Церква, ціла зібрана в найгарячішій молитві довкола Марії, Матері Ісуса, та під проводом Петра, стала царством Божественного Спасителя, царством правди, справедливости, любови й миру. Амінь.

(Відпуст 10 літ тим, що відмовлять цю молитву сокрушеним серцем. Повний відпуст за звичайними вимогами тим, що її відмовляють щодня продовж цілого місяця. Апост. Пенітенц. 23/IX. 1959).

Дозволяється друкувати.
Ч. Орд. 163/61.

† ІСИДОР, Єпископ

ПРОСЯТЬ МОЛИТОВ

Прошу о молитви за поміч у моїх тяжких терпіннях. — **М. Д.** За дійсне навернення з поверхового і плиткого життя — **М. М.** — За здоров'я. — **А. М.**

ців, або тих що по-німецькому говорять. Є тут вони з Кольонії, з Вестфалії, Зальцбургу, з Мюнхену, з Цюріху... Що говорять про процесію? Треба було тут бути, бачити... чудова, незабутня, одинока в світі... Від Собору вони багато не сподіваються, бодай не дуже скоро. Надіються що хоч один крок зробиться тепер до згоди християн. Не мають досить слів похвали для гостинних римлян.

Ельза Шридер із Ганноверу, оповідає мені, як там у них відлучені брати дуже щиро ставляться до католицького Собору. Всім їм, із ким я говорив, жаль, що не можуть бути в Римі довше. Білява голяндка каже: "Для мене виглядає найкраще те, що сьогодні зібрані тут не лише самі духовні, але й міряни з усіх країн світу".

Вже полудне, а народ не розходиться. Через гучномовці несеться виразний голос Свт. Отця: "Нехай люди звернуть свої очі до Бога, джерела всякої краси... проминаюча принада світу нехай не спинює їх дороги до Бога"!

Зустрічаю одного священика з Югославії. Він сільський парох; тепер працює зо своїми людьми на полях колгоспу. Руки його як серпи великі, широкі плечі, очі добрі-предобрі. Він уже 35 літ священиком. Говорить добре по-німецькому, ходив до гімназії ще за Франца Йосифа. Признається мені: "Я довго приглядався Папі, і я плакав... плакав як мале дитя, аж мені стидно було." Дорогий Отче (каже тут репортер), яка ж ясна твоя душа, який жаль у твоєму священичому серці, коли ти мені казав, що не можеш працювати для людських душ так, як того хотів би!

Пані М. Б., хоч мала приватну авдієнцію в Пія XI 1936 року, то тепер іще більше зворушена. Вона вчителька. Понесе в своїм серці найцінніший спомин: "Тут ви чуєте, як усі ми злучені одним Вірою".

Грек Дмитро Сергіопулос каже мені, що його привіз до Риму якийсь італієць даром і не хотів нічого за це взяти. Син старинної Геллади каже: "Тут ви чуєте, що всі ми брати, і такими нам треба дальше бути."

Не хочу переставати збирати людські завваги; хотів би їх зібрати всі та передати вам, читачам... Питаю одну жіночку: Ви зворушені? "Дуже, дуже", і при тому ликає слину, що їй набігла в уста.

Бачу двох африканців майже при самій колонаді. Один із Каміруну, другий із Конґо. Обидва кажуть, що багато доброго прийде від Собору для Африки, для Церкви в Африці. А тут із гучномовців голос Папи неначе обіцяє: "Обручниця Христова хоче йти назустріч потребам кожного... вона високо несе смолоскип правдивої науки віри... хоче бути мамою повною любови для всіх..."

Припадково стаю перед німецькою католицькою письменницею Л. Рінзер. Вона вже півтора року в Римі; багато читає, студіює, щоб ліпше розуміти Собор. "Я ні оптимістка, ні песимістка... не буде відразу видно великих змін, успіхів... проте чекаю на духове відродження усіх вірних"...

Трамвайник О. Альваро каже мені, що нинішні маси людей більші як були в Святім 1950-ім Році. "Я думаю, що й для нас, робітників, Собор принесе певні користі. Багато моїх товаришів у роботі, досі комуністів, тепер бачать у Папі приятеля, батька..."

Високий урядник із Танганіки, Гастон Бомбуе каже мені виразно: "Я бачив сьогодні, цього ранку, бачив наочно вселенськість Церкви". Чудові слова!

Від когось там довідуюся, що сотки їх спали цеї ночі на площі св. Петра, щоб мати добре місце на ранок.

Вдячний я тим усім, що дали мені оці маленькі інтерв'ю. Але щось найкраще я почув від монахинь, доньок о. Фуко, дрібненьких, перестрашених наче малі дівчатка. Вони апостолують в Африці і дуже тяжка їх праця. Вони були затоплені в розважанні, в молитві. На них вітер заносив розпилену воду з великого фонтану, а вони гейби не чули того. Одна з них на мій запит відповідає коротко: "Ми приїхали тут молитися за Собор"... і вони поспішно віддалилися від мене та зникли в непроглядних людських масах.

"Ми тут, щоб молитися за Собор"... до сьогодні звенить у моїм вусі та в моєму серці...

Є тільки дві відміни католиків: мужі або нюньки. Мужі це борці, а нюньки залишаються навіки рабами. Мужі захоплюють; нюньки відганяють від католицтва.

***

Коли хтось маловажить вівтарі (релігію), святість подружжя, скромність, чесноту, — а кричить: "Батьківщина! Батьківщина." — такому не вір. Його патріотизм — фарисейський, а він сам — найгіршій громадянин.

Сільвіо Пеллізо, італійський письменник, діяч рісорджімента та політ'язень.

о. Орест Купранець, ЧСВВ

УКРАЇНСЬКЕ ХРИСТОВЕ РІЗДВО

В усьому християнському світі, і то байдуже в якій віровизнаневій групі, як теж і байдуже на край чи народ, Христове Різдво є осередньою точкою в християнському житті. Христове Різдво має якийсь таквй несказанний чар і красу, що кожний віруючий християнин йому піддається а християнська душа під впливом надзвичайної ласки відчуває, що день Христового Різдва не є звичайним днем, як кожний інший день у календарному році.

Христове Різдво — це велика тайна нашої віри. Це оця надзвичайна містерія, що не має собі другої рівної. Божий Син зійшов на землю, щоби прийняти тіло й вид звичайної нужденної людини. Не прийшов Він у славі й величі, яка супроводить прихід володарів, але бідніше від найбіднішого, бо, як це співається в одній із наших коляд, "в стайні убогій поміж бидляти". Прийшов Він на світ убого, щоб Своєю вбогістю принести нам багатство. Прийшов Він до своїх, але свої Його не прийняли і Він замість зустріти тепло людського серця зустрінув холод печери-стаєнки посеред дикого поля. В заміну за те Христос пригортає нас до себе теплом Свого Пресвятого Серця й огрівае нас життєдайними промінями небесної ласки, коли до Нього тільки звернемося в наших життєвих потребах. Звідси теж мабуть і Різдво надихане якимсь тим дивним теплом, що наче магнет притягає до себе навіть і найхолодніші душі, огріває їх та зроджує в них радість і щастя.

Різдво — це найкраще родинне свято. В жадному іншому святі ми не відчуваємо так глибоко вкоріненого у нашому серці родинного зв'язку, як саме в святі дні Христового Різдва. Це має теж глибоку психологічну основу, що не є якимсь надзвичайним припадком, але має свій початок у вифлеємській стаєнці. Там горіло ясним і гарячим полум'ям родинне тепло Пресвятої Родини. Там, у тому вбогому вертепі, палало родинне щастя, мир і любов у найвищому ступені, бо там царював Бог, бо життя Пресвятої Родини не знало нічого іншого, крім Божого Закону та його засад, від яких не було ні найменшого відхилення. А як би так приглянутися до родинного життя наших українських родин. Чи завжди подибав би там відбитку вифлеємської Пресвятої Родини?

Нарід — це ніщо інше, але теж одна велика родина, яку об'єднує спільність різних моментів. Безперечно, бувають різні родини і різне їх родинне життя. Так теж і буває в житті народів і їхньому житті. Ми, український народ, теж одна велика родина, якої члени сьогодні розсіяні по всьому широкому світі, бо мабуть немає вже й закутка на земній кулі, де б не було українців. Приглядаючися знову до життя нашої української національної родини, спостерігаємо, що немає в ній одности духа, бо навіть такі моменти, як Христове Різдво, не вміють нас зв'язати тісним вузлом спільної родинної любови. Немає в нас того, що було в перших християн, які були "одним серцем і однією душею". Ми могли б сказати за св. Павлом, який осуджував погляд, що "я Кифин, я Павлів, я Аполлосів..." Ми діти одного Батька-Бога, ми діти одної Матері-Церкви, ми нащадки славної Київської Руси-України та її володаря св. Володимира Великого, що просвітив наш народ світлом Христової науки, та врешті члени цього самого українського народу, що бажають кращої долі-волі многострадальній своїй Неньці-Україні, яка сьогодні кривавиться й гірко ридає, наче Рахиль, у варварській неволі найлютішого ворога християнства — червоного російського большевизму. Дало б Боже Дитя, щоб увесь український нарід знайшов спільний вузол взаємної любови та тепло Пресвятої Родини.

Ми розкинені по широкому світі на різних місцях нашого поселення, де ми по-волі чи по-неволі знайшли свою другу батьківщину або місце часового побуту. Чуже море обливае нас із усіх-усюдів. Довкруги нас не видно нічого, тільки безмежню поверхню океанської води, по якої бурхливих хвилях ми відбуваємо нашу мандрівку. Коли добре приглянемося до нашого човника, в якому відбуваємо нашу мандрівку, побачимо, що в ньому багацько різних дір, на які ми може не звертаємо належної уваги, але пливемо далі. І по якомусь часі нашої плавби чужим морем від дір нашого кораблика, які ми могли своєчасно відповідно до наших спроможностей направити, можемо затонути з власної вини.

Мабуть жадна інша нагода не така пригожа, як саме Христове Різдво, щоб ми могли подивитися на наш кораблик, розглянути його стан та й відповідно до цього направити ті місця, через які вливається в нього чужа океанська вода, що зчасом причиниться до його затонення, а разом із ним і нашого. Українська народня традиція, що в'яжеться з Різдвом, до того багата, що може ніякий інший народ не може похвалитися таким великим багатством, що наш український народ. Однак у нас чомусь вона щораз більш заникає і то на наших очах. Наставите радіо й чуєте вже декілька тижнів перед Різдвом звуки різних чужих колядок, які вводять людину в Різдво й створюють у ній різдвяний настрій. Всюди бачите біль або менш гарні різдвяні декорації, як теж і імпрези. Правда, ми не маємо змоги в такий спосіб провести підготувань до Різдва, бо не розпоряджаємо ні стільки радіостанціями, ні великими матеріяльними засобами, щоб могти наші церкви чи будинки відповідно до нашої національної традиції прикрашувати... Однак у нас все ж таки є змога дещо зробити! Скажімо, декілька тижнів перед Різдвом дати до кожної радіостанції декілька пластинок, із яких заграли б нам наших коляд, а кожна радіостанція це радо зробить! Можемо теж і наші церкви відповідно прикрасити, бо немае нічого такого в цьому, що могло би псувати обрядову чистоту чи бути противним духові нашої церковно-національної традиції.

Залишається нам однак одна дуже широка галузь народньої різдвяної традиції, яку ми сміливо можемо в наших обставинах зручно використати. Маю на увазі народні звичаї, які практикувала наша молодь і дітвора. Зачинаймо плекати народню традицію від дітей, а не від старця над моґилою, бо розвивати традицію від старих немае вже найменшого глузду. Пригляньмося самим собі, що ми в цьому напрямі зробили? Маємо посеред наших громадян багато вчителів і інтелігентів різного роду, зокрема ж багато тих, що в останніх роках приїхали з-поза океану. Маємо наші Народні Доми, де б могла зійтися наша молодь і дітвора. Ми теж настільки ще багаті, що можемо спромогтися опалити на декілька годин залю, щоб наша молодь і дітвора не мерзла в ній. Кожна парохія чи громада могла би попросити другого вчителя-вчительку чи іншу до того придатну особу, щоб декілька тижнів перед Різдвом зайнялися нашими наймолодшими. Напевно молодь і дітвора радо прийдуть, коли будуть знати, що там чогось цікавого навчаться. А маємо чого навчити! Співати коляд і щедрівок; вивчити якусь маленьку різдвяну виставу; як робити вертеп, козу чи звізду і з ними ходити під час різдвяних вечорів із колядою до сусідів чи знайомих і т. п.

Взявши до уваги повище, своєю запопадливою працею над нашою молоддю чи дітворою ми усунемо неодин момент, який нас разить чи болить, зокрема ж, коли бачимо, що наше молоде покоління перестає вміти говорити по-українському. При такій нагоді напевно діти навчаться декілька принаймні українських слів, а зокрема пізнають і напевно полюблять наші народні різдвяні звичаї. Не можна ж любити того, чого не знається. А кажучи щиру правду, то наша молодь і зокрема дітвора дуже мало свого знае, бо ніхто її цього не вчить, хоч багато з батьків дуже часто нарікають, що наше молоде покоління щораз менше знае й цікавиться цими справами. Наперед самі їм даймо, а потім вимагаймо. При цьому однак мусимо пам'ятати, що не все може бути на 100 відсотків переведене в "крайовому" дусі, бо тут інші дещо обставини, про що багато нас забуває. Всі ці наші чудові й багаті традиції різдвяного круга мусимо теж відповідно модифікувати до даного середовища та обставин, або як це кажеться по-латині "гік ет нунк" — тобто "тут і тепер", не можемо ж повертати з надто великою силою колеса історії назад, ані теж розганяти його надто наперед, бо не видержить і трісне, а цим іще більшу шкоду принесемо, ніж користь.

Наша молодь сьогодні почасти тільки подібна до Вифлеємського Дитяти. Свої бо не дають їй цього конечного тепла українсько-християнської родини, щоб вона яслід запалилася полум'ям любови своєї рідної традиції. Чужі знову, посеред яких живемо, чигають знову на нашу молодь і дітвору наче цей Ірод на Боже Дитя, щоб її убити для нашого народу й Церкви, хоч при цьому роблять приємну усмішку приятеля. Візьмімося самі більше до нашої молоді й дітвори, а побачимо, що й у ній зможемо виплекати за ласкою Вифлеємського Дитяти Ісуса любов Бога, Церкви, Українського Народу та його чудових національних традицій.

Супроти Бога ніякий нарід не може бути суверенем, бо кожний нарід, навіть наймогутніший і найчисленніший, це перед Богом тільки зникаюча сила, це щось менше ніж крапелька води супроти океану.

Єп. Григорій Хомишин, "Українська проблема".

о. Севастіян Сабол, ЧСВВ

БАГАТО ЛЮДЕЙ ЗАПИТУЄ...

Як можна казати, що Ісус Христос спас людей, коли того зовсім не видно на людях. Адже ж сьогодні світ гірший, ніж колинебудь у минулому?

Під деяких оглядом світ сьогодні може й гірший, ніж був у минулому. Люди сьогодні мають багато більше засобів, і то вдосконалених засобів і нагод до неморальности, ніж у минулому. Сьогодні люди досконаліше й легше, швидше та більш масово вміють убивати одні одних (атомові бомби, газові комори німецьких концтаборів, подібні винищувальні табори в СССР), якщо це можна назвати "вдосконаленням і поступом". А все те каже тільки, що науковий поступ і цивілізація дали людині більше знання до голови і більше сили до її рук, але, в дійсності, не зробили її гіршою. Людина завжди була схильна до неморальности, самолюбства, гніву й пімсти і такою зістанеться вона до кінця світу.

Ісус Христос спас людство не від похотей, бо ж похоті, самі від себе, ще не є злі чи грішні; Він не спас людей ані від нещасть, ані від голоду й недостатків чи воєн, бо все те, звичайно, буває корисне для душі, як покута за гріхи, як пересторога перед дальшими гріхами і т. п. Спасіння, яке Ісус Христос приніс людству, це спасіння від вічної Божої кари за гріхи, що належалася всім людям, у першій мірі за первородний гріх Адама, а потім і за їхні особисті тяжкі гріхи. Ті гріхи замкнули перед грішним людством брами до вічного щастя і стягнули на нього Божий гнів. Ісус Христос Своєю спасенною смертю на хресті надолужив Богові за гріхи людей і наново відкрив перед ними брами до вічного щастя в небі. Це і є те головне, що вчинив Ісус Христос, коли кажемо, що Він спас людей. А далі, Він дав нам ще й засоби, які помагають нам певніше й легше дійти до спасіння, а ними є Церква, Св. Тайни, а головно Його Божа наука Святої Євангелії. Отже людство є спасене, бо має відкриті брами до спасіння і має засоби, що помагають йому спастися, подібно, як в'язень у тюремній келії вже є вільний, коли йому сказали, що дальшу його кару подаровано йому і треба тільки, щоб він устав і вийшов із тюрми на волю. Але чи скористають люди з приготованого їм спасіння, це вже залежить від них самих, від їхньої свобідної волі. Бог нікого не силує до неба. Хто хоче ввійти до нього, мусить так жити, як приписують Божі закони. А вони приписують моральність у житті, любов ближнього, прощення ворогам і взагалі панування над звірськими інстинктами людини. Багато людей не любить того й тому відвертається від Божих законів та живе по своєму, чи радше по звірському, бо так їм легше. Вони відкуплені Кров'ю Христовою і мають відкриті перед собою брами до вічного спасіння. але вони не йдуть туди, бо це вимагає жертви й боротьби з собою.

Коли ж сьогодні світ здається нам гірший, ніж колинебудь у минулому, то гірший він не тому, що може він не відкуплений Христом Спасителем, а тому, що не користає належно з того Відкуплення. В дійсності, однак, світ не є гірший тепер, ніж був давніше. Хоч і діються злочини, то проти них є також і велике протидіяння, як акція проти неморальних фільмів і преси, проти молодечої злочинности, чого не бувало давніше. Хоч існує ще тут і там невільництво, яке в давнині було загальним і вважалося за природне, то сьогодні воно вже є рідкістю і його п'ятнує ввесь культурний світ. Хоч війни бувають страшніші, ніж у минулому, то все ж таки існують міжнародні закони про охорону полонених, і т. п., під час коли в минулому полонених винищувано найбільш жорстокими способами. Хоч є багато великих грішників, усе ж таки немало є вже й таких, що чисто живуть, що заповнюють церкви, часто приступають до Св. Тайн і живуть геройським життям християнських чеснот. Ось, католицька Церква тепер в одному десятиліттї канонізує більше Святих, аніж за цілі століття в минулому. Отже, якщо світ може й стався гіршим під деяким оглядом, то під іншим оглядом він стається все ліпшим і ліпшим, тільки ж назовні того не видно. Зло завжди більше вдаряє в очі, ніж добро. На вулиці щоденно стрічаємо тисячі людей і не звертаємо на них уваги. Але раз побачимо п'яного, що йде вулицею заточуючись і викрикуючи, то кожний зверне на нього увагу й говоритиме про нього всім сусідам. Така вже наша звихнена вдача, що завжди більше звертаємо увагу на те, що зле й ненормальне, а часто не добачуємо того, що добре і святе.

Читаючи про злих духів, кілька разів я натрапив на несамовиті байки про людей опанованих злими духами і я дивуюся, що сьогодні може хтось писати такі небилиці, що їх зродила дика фантазія середньовіччя. Чи є це навчання католицької Церкви, що диявол може опанувати людину? Чи можу я не вірити в це, а все ж таки бути добрим католиком? Адже ж хтось може бути

незвичайно божевільним, але не конче аж опанованим злими духами?

Дорогий Друже, прочитайте собі Св. Євангелію, а побачите, що сам Ісус Христос виганяв злих духів із біснуватих, отже з тих, що їх опанував злий дух (Біснуватий у Капернаумі: Марко 1, 23-26; Два біснуваті в Гадарині: Мат. 8, 28-32; Лук. 8, 27-33; Біснувата дочка жінки хананейки: Мат. 15, 22-28; біснуватий хлопець уліченій після Преображення: Марко 9, 20; Біснуватий сліпий і німий: Мат. 12, 22-24). Подібну власть виганяти злих духів дав Христос також і Своїм Апостолам і вони ще за Христових часів проганяли злих духів (Мат. 7, 22; Мар. 9, 38; Лук. 10, 17), а також після Христового Вознесіння (Діян Ап. 5, 16; 8, 7). Отже, злий дух може опанувати людину і це є наукою Св. Церкви, а не якоюсь несамовитою байкою, чи виплодом "дикої фантазії" середньовіччя. Хто заперечував би цю правду св. віри, того аж ніяк не можна б назвати добрим католиком, бо така людина ставить свій розум і свої погляди вище поглядів Церкви, а то й вище самого Бога.

Як у давнині бували випадки опанування злим духом, так бувають вони також і сьогодні і то не тільки в поганських краях, але також і в християнському суспільстві. Не можемо сумніватись у тому, що записане в Св. Письмі, бо це є Боже об'явлення. Але ми можемо сумніватись і можемо не вірити в правдивість пізніших випадків біснуватости. Церква не каже нам вірити в те, що така й така особа сьогодні, чи сотки років тому справді є, чи була опанована злим духом, а вимагає тільки, щоб ми вірили, що таке опанування є можливе, бо ж воно потверджене Св. Письмом, а головно діяльністю самого Божого Сина, Ісуса Христа.

Хтось може бути справді божевільним і рівночасно біснуватим, або може бути зовсім нормальною людиною, а все ж таки мати злого духа. Наука психіятрії має богато доказів на опанування людини якоюсь манією, якоюсь природною але звихненою пристрастю, і модерна наука вміє це відкривати, аналізувати й евентуально лікувати. Але бувають також опанування якоюсь дивною силою, якої наука не вміє пояснити ані лікувати. Є це опанування чимось, що називаємо "позаприродним" або надприродним. Ось біснувата Тереса Стрігіні в половині 19-го віку переходила через зачинені двері, бачила те, що діється в дуже далеких околицях, говорила різними мовами, яких ніколи не вчилась і виказувала незвичайну мудрість, хоч була зовсім неграмотна. У її кімнаті завжди чути було дивний шелест і шум, часто цілим домом щось потрясало до основ, а тяжкі меблі літали, мов шматки паперу. Таких людей диявол перенесе в далекі околиці, лишить їх висіти в повітрі, або ходити ногами по стелі, відгадувати найтайніші думки, і т. п. Біснуватість проявляється також і в тому, що деякі опановані злим духом не тільки говорять незнаними їм мовами, але видають із себе звірячі голоси, як голос лева, безрога, теляти, кози і т. д. До того глузують собі з побожности, з посвячених предметів, уживають брудних, неморальних слів, коли говорять про Св. Церкву, про священиків, про Св. Тайни, і то люди, що перед тим ніколи не вживали таких поганих слів. За те мало коли скажуть щось поганого про Г. Бога, або про Пречисту Діву Марію. Звичайно, мають великий страх перед посвяченими предметами, перед хрестом, вервицею, свяченою водою, дрижать на згадку Божого імени, або імени Преч. Діви Марії, панічно ховаються перед Пресв. Євхаристією чи перед священиком, що приходить вигнати злого духа. Такі прояви, це не прояви звичайного божевілля, які можна б пояснити схізофренією, гіпермнезією, окультизмом чи якимнебудь іншим родом умового збочення, а тільки тим, що в таких випадках діє якась вища, диявольська сила. Про такі дивні явища опанування людей злим духом появилися в останніх десятиліттях (отже не в середньовіччі!) обширні наукові праці, просто монографії, де подані точні дані, імена, дати, місцевості, а далі й різні аналізи й експерименти лікарів, а також оречення фахівців про десятки випадків опанування злим духом у 19-ому столітті. Вистачає прочитати твір кардинала Лепісіє "Невидимий світ", О. Де Ліберо "Сатана", О. Суттера "Диявол", чи інші подібні твори. Отже кожний католик може бути спокійний і певний у тому, що Церква не вчить його байок, коли навіть у модерних часах говорить про біснуватих, бо такі дійсно існують навіть і сьогодні.

Розбійник на хресті увірив у божество Ісуса Христа, жалував за свої гріхи й після смерти пішов просто до неба, без чистилища. Ми, католики, також віруємо в божество Ісуса Христа й щиро жалуємо за наші гріхи, ще й сповідаємося. Чому ж ми ще маємо проходити через чистилище, заки дістанемось до неба?

Добрий розбійник мав досконалий жаль за гріхи, коли вмирав на хресті, а досконалий жаль змиває всі гріхи з душі каяянника, прощає йому вічну, пекельну кару, а до того прощає йому ще й частину дочасної кари, що належалась йому за гріхи. Жаль розбійника на хресті був такий великий, сильний і досконалий, що відпускав йому всю можливу кару, яка ще належалась йому за його гріхи. Тому Ісус Христос міг потішити його в годині смерти: "Поправді кажу тобі, ти будеш зо Мною сьогодні в раю" (Лук. 23, 43). Кожний акт досконалого жалю прощає каяникові частину дочасної кари. Акт дуже досконалого жалю може бути такий сильний і мати таку велику вартість перед Богом, що Господь, бачучи таку

щиру любов і такий потрясаючий жаль за кривди заподіяні Богові, може простити каяникові всю кару, яка належалась йому за гріхи, отже каяник, що має такий досконалий жаль, може, після смерти, піти просто до неба, без того, щоб мусіти ще покутувати в чистилищі. Кажемо: може піти просто до неба, але ніколи не знаємо, чи хтось має аж такий досконалий жаль, що прощав би йому всю кару, що належиться за гріхи. Міру досконалости такого жалю може мірити тільки сам Бог. Божа любов і доброта і милосердя — безконечні, та й Бог певно радше прощає, ніж карає. Але, з другого боку, людські гріхи також безконечні, бо ображають безконечно доброго Бога й тому кари за них також безконечні.

Через досконалий жаль прощається нам вічна кара пекольна, прощається також і частина дочасної кари. Але яка частина тієї дочасної кари прощається тому чи іншому каяникові, того ніхто з людей не знає. Тому найкраще є мати звичку часто, по можности навіть щоденно збуджувати акт досконалого жалю. Кожний такий акт прощає нам частину дочасної кари. Що більше таких актів, то більше прощення. І може статися, що Бог бачучи нашу щиру й гарячу ревність у такому досконалому перепрошуванні Його за наші гріхи, простить нам у годині нашої смерти всяку, навіть найменшу кару, яка ще остала нам за наші гріхи, і так, без чистилища, наша душа буде могти піти просто до неба.

о. С. Юник, ЧСВВ

МОЯ ОСТАННЯ ПОДОРОЖ В КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ

(Закінчення з 12-го числа "Світла" 1962)

Другого дня перед полуднем ідемо разом з товаришем до епископської резиденції. Єпископа — Преосвященного Ромжу — застаємо. При першій зустрічі робить на мене якнайкраще враження. З вигляду дуже молодий, надзвичайно чемний. У кожному слові й кожному русі пробивається велика повага і святість. Говоримо про переслідування нашої Церкви в Галичині. Владика незвичайно зацікавлений тією справою, хоч уже поінформований про неї. Зрештою всі свідомі того, що на Карпатській Україні невдовзі зачнеться те саме. Один канонік завважує, що чейже це велика ласка вмерти за праздиву Христову віру. Я оповідаю все, що знаю про мої золочівські події і про нашого митрополита Йосифа Сліпого, що вже понад рік сидить у тюрмі. Кілька тижнів перед його арештуванням (весна 1945 рік) був я в св. Юра на зібранні священиків, де був присутній Митрополит. Пригадую собі, що о. Костельник виступив із промовою, в якій домагався, щоб ми, галицькі священики, побільшили грошеву збірку для Советського уряду. Порівнював малу Литву, яка зложила більше грошей як Галичина. Згадував при цьому, що в часі, як наша українська католицька делегація була в Москві з подарунком 100.000 рублів, то високі урядові чинники в очі грозили нам, що нас знищать. Мовляв: це була замала сума грошей і вона показували на негативне наставлення католицьких галичан до комуністичного режиму. У відповідь Митрополит спокійно пояснив, що люди знищені війною і 100.000 сума є для нас досить великою.

На обіді в Митрополита було около десять священиків. Між ними я. Митрополит спокійно, з усмішкою на устах оповідав, що був у нього представник советської влади та пропонував обняти престіл Київської Митрополії. Аж зжахнувся зі здивування, коли Митрополит відповів: "Добре, прийму Київську Митрополію, якщо Україна прийме Унію."

Дальше я оповідав Преосвященному Ромжі, що знав про долю Богословської Академії. Мав я товариша з Городла, недокінченого богослова. Він оженився й провадив дуже прикладне життя. Його за моїм порученням принято до Богословської Академії на початку 1945 року. Він пильно вчащав зі свого дому на богословські виклади. Коли розійшлася вістка про арештування наших Владик, я зараз поїхав до Львова, неспокійний про долю свого приятеля-богослова. Входжу до його мешкання і застаю його живого й вільного дома. Оповідав, що з якимсь дивним прочуттям одинокий раз опустив виклади, а саме тоді наступило арештування цілої Богословської Академії. Пізніше оповідав мені один монах, що богословів перевезено до тюрми в Києві. Вони сиділи в початках тюремного життя разом. Їм запропоновано, як умовину звільнення, перейти на православ'я. У відповідь на таке предложення всі богослови разом сильними голосами заспівали:

О святий наш Йосафате,
враз з нами Бога моли.
Щоб Він дав волю Вкраїні,
щоб завитав день свободи.

Дальша доля питомців Богословської Академії не відома.

Ми ще дальше розмовляли з Преосвященним Ромжею про становище нашої УПА до сталінського навертання на православ'я. Вже довго тривала акція гонення Української Католицької Церкви, коли одної неділі раненько появилися на церковних дверях і церковних загорожах друковані летючки. На долині видніх підпис УПА. Автор летючки висміював безбожника Сталіна, що обрався за місіонаря православної віри, хоч сам не вірить у Бога. Як тільки мій дяк побачив на церковних дверях летючку, зараз усунув її, щоб нам не помандрувати на Сибір.

Ціль мого приїзду в Карпатську Україну: іменно, перенестися туди на якусь душпастирську працю, не могла бути осягнена. Ужгородський Владика вже давніше приняв кількох священиків галичан, а тут і деякі свої не мали місця. Я не дуже натискав, що вже майже рівночасно приготовив справу моєї втечі до Польщі.

Їду в поворотну дорогу автобусом до Мукачева і вечірнім поїздом із Мукачева до Сваляви. Дальше поїзд не йде. До Сваляви приїхав поїзд у темну ніч. На станції не вільно ночувати. Йду темними вулицями в пошукуванні за українською католицькою церквою. Знаходжу нашу церковцю і стукаю до о. пароха. Приймає чемно, але ніяк не годиться переночувати мене: боїться, щоб не поїхав на Сибір, бо не вільно нікого ночувати. На поліції вже запізно голоситись: не урядують поночі. Пропоную 300 рублів готівки (сума тримісячної пенсії вчителя), якщо була б у ночі поліційна контроля. О. парох уже вагається, вже навіть годиться, але його дружина дуже боїться. Не ображаюся: розумію життя під комуністичним режимом. Виходжу й ночую на лавочці біля церкви, під голим небом. Коли вночі пустився дощ, утікаю на веранду приходства й кладуся на лежачій там канапі. То сам о. парох приготовив канапу, але боявся про це мені сказати. Ранком як би ніщо не сталось, відправляли ми разом у церкві Служби Божі та їли разом снідання.

Я мав доволі вільного часу, тому в поворотній дорозі постановив відвідати наш манастир у Жовкві. Зі Сваляви до Сколього, Львова й Жовкви переїхав без пригод, советськими тягаровими автами. У Жовкві застукав до манастирської фірти вечером. Знов та страшна в Советському Союзі ніч. У ночі звичайно арештують і вивозять людей. Питаюся як давно була ревізія в манастирі? Відповідають мені, що місяць тому вночі була ревізія і тоді заарештували о. ігумена М. Пелеха та його заступника. Рішаюся ночувати: може в цю ніч не буде ревізії? На жаль, моя надія не сповнилася. Рівно в 12 годині опівночі побудило нас сильне гримання до манастирських дверей. Манастир окружений поліцією НКВД і НКГБ. Двері відчинено і зачалася ревізія. Нас усіх переведено до одної кімнати, а москалі, з настоятелем як свідком, перешукували кожну келію. При тій нагоді завжди пропадало багато речей. Я мав тільки малу подорожну течку, та при ревізії в живі очі вкрадено мені з неї запальничку німецького виробу. У нашій кімнаті сидів якийсь советський старшина. Вдавав українця з Великої України і ввесь час говорив до нас. Ми нічого не відзивалися. Хвалив українців, нарікав на москалів. Оповідав, як його рідна мати згинула, коли москалі в голодові роки прийшли забирати збіжжя. Не знаю скільки в цьому було щирости. Одно певне, що нас за одне таке слово нарікання чекав би Сибір. Около 8-ої ранком отвираються двері й побіч двох "советів" станув у дверях наш Брат маляр. Він уже був готовий йти до в'язниці з торбиною в руках. Уклоном голови мовчки попрощався з нами. Опісля засуджено його на 7 літ тюрми за те, що в його кімнаті знайшли при ревізії фотографію жовківської української могили.

Ревізія тягнулася дальше до 12 годин, в полудне. Совети зажадали перекуски та коли зняли всіх стійкових й позасідали за столом, настоятель відлучився від них і потиху сказав мені, що хотіли також заарештувати мене за недозволений нічліг. Настоятель дуже за мною вставлявся, і вони мають іще надуматись. Я зараз бічними дверима покинув манастир та удався до своєї парохії Гологори.

Подорож моя на Карпатську Україну була закінчена і я подякував Богові, що вернувся звідтам живий і здоровий.

Не ті люди вбогі, яких мрії ніколи не сповняться, а ті, які ніколи не мріяли, не мали надій ані ідеалів.

Св. Іван з Арсу

Іван Добрачинський

ЛИСТИ НИКОДИМА

(Продовження)

По цих твердих, гострих, упевнених, зухвалих словах — нові — наче нотка болю. "Як же ж мені повірите?.." Наші хаберім стояли мовчки й давилися гнівом. По тих словах зненавиділи його остаточно. Я чув пізніше, як розказували про цю подію на Великій Раді, ненависть била з їх уст наче сморід з'їдженого часнику. Найбільш були вражені тим висловом, що не вірять Мойсееві. А я? Я справді не знаю, що про це думати. Признаю: цей Чоловік говорить іноді просто обурливо. А проте ти у своїй мудрості знаєш, що існують два роди правди. Одна є виключною правдою розуму. Приймаємо її або відкидаємо, даємо переконатись або творимо нашу правду проти її напору. Але коли перестаємо думати, коли їмо, засинаємо, провадимо легкі розмови зі своїми, любимо, — тоді та правда нам байдужа. Але є інша правда, якої один розум не сприйме. Мусимо сприйняти її всім нашим життям, бо якщо так її не сприймемо, стається вона в нас бунтом і болем. Хто зна, чи Він не проголошує якраз такої правди — тому Його слова потрясають мене до глибини. Кожне з них є неначе домаганням. І то яким домаганням! Я не ненавиджу Його.. Завіщо ж мав би я Його ненавидіти? Іноді мені навіть здається, що було б дуже гарно, коли б існувала така повна і всюди приявна правда, про яку Він говорить. Розумієш мене, Юсте? Може тепер обурюю тебе. Ти колись стільки натрудився, щоб защіпити в моїй душі байдужність мудреця, для якого вагу має не життя, а правда. А цей Чоловік, коли б Його можна назвати філософом, наче б то голосив іншу науку. Він каже, що важне є життя, тому що правда є в ньому... Щось наче б таким способом... На всякий випадок для нього життя і правда не є окремими поняттями. Для мене — не знаю.

Ранком усі в місті говорили про цю розмову. Сперечалися, бігали шукаючи Ісуса. А Він зник ніччю з Єрусалиму і вже більше там не показався. Свята проминули — отже я зрозумів, що даремне чекаю на Його поворот. Якщо хочу здобути Його силу і знання для рятунку Рути, мушу піти за Ним. Рута виглядає погано, знов не їсть, знов має безмежно сумний погляд...

Я вирушив. І розуміється помандрував берегом Йордану, щоб не стрічати самаритян. У глибині гору*) вже гаряче, дерева й кущі розвиваються на очах. Каламутна, тільки-що по весняних виливах опала вода, виповнює по береги корито ріки. Стрічаєте тут багато людей: прочани все ще вертаються зі свят.

Я зустрів двоє молодих людей, що прийшли з Перії вбрід біля Бетабари. Ми мандрували в однім гуртку і вечором на постої я дізнався, що це учні Йоана, які йдуть від нього з посольством до Ісуса. Це мене дуже зацікавило і я намагався довідатися про його зміст. Але вони не хотіли мені цього сказати, за те розказували мені багато дечого про свого вчителя. Бідний Йоан! Ідучи попри Йордан я мав його перед очима, якраз таким, яким я його бачив тут перед роком. Бідний Йоан! Ще дальше карається в льохах Махерону. Продовж довгих років він не знав що значить ховатися перед спекою й дощем у хаті — а тепер сидить замкнений у задушливій і вузькій келії. Його думка мусить гарячитися. Він уже тоді не жив сучасністю, а головокружними візіями. Йоан — це поет, подібний до грека,**) що з нічого вичарував війну про город і виспівав поворот одного з його переможців через велике море. Кажуть, що він був сліпий. Думаю, що так справді було. Тільки людина, що не бачить довкілля, має змогу бачити тамте — таке далеке... Але Йоан бачить. Які ж муки він мусить переживати! Ти, Юсте, напевно розумієш це розірвання людини, що водночас живе у двох світах, з яких один є запереченням другого. Справді ж кожний із нас... Неправда? Кожний із нас має в собі щось, що пов'язує його зі землею за овидом. А водночас мусить жити, жити з дня на день! Я також... Саме тому доля Йоана така мені близька. Розумію спокуси, які він переживає. Тамтой світ є в ньому терням, яке годі усунути. На жаль ніколи не зуміємо так висказати нашу тугу, щоб за одним поривом заглушити свідомість наших слабостей... Знову пригадується мені грецький переказ про того Тантала... Страждати — і не мати змоги дійти до кінця страждань! Наче я приводу Рути... Але не тільки тому. Коли б вона навіть не вмирала на моїх очах, я був би теж роздертий. Знаєш це почування? Хтось кричить біля тебе. Зразу не звертаєш на це уваги. Потім крик опановує твою думку. Не можеш відірватися, не можеш ні на чому зосередитися. Вкінці не знаєш: хтось інший це кричить, чи це ти сам... Хоч не хоч зачинаєш також кричати. Побачивши те, силою замикаєш уста, напинаєш увагу, знов шукаєш у собі голосу, що добувався раніше. Дарма! Знову крик опановує тебе. А водночас знаєш, що цей приглушений тихий голос є чимось найважнішим у твоєму житті. Ти готов дати все — так бодай тобі здається — щоб його знову почути...

*) Долина. **) Поет Гомер.

Ті два молодці зі зосередженими й далекими обличчями — вони мов долоні Йоана, розпростерті у простір рухом шукаючого допомоги сліпця. Наші пророки були великими людьми. І Йоан є великий. Але на мою гадку, рятунком пророків перед власною великістю була завжди просувана в майбутне пророча ява. Але горе пророкові, як Йоан, що перечекав, пережив свою місію! Якщо все, на що він чекав, мало висловитись появою Назарея — тоді він не повинен довше жити! Треба нам умирати на дорозі до нашого діла. Краще нам боротися для його сповнення, ніж бачити його здійсненим. А співаки в першу міру повинні вмирати перед своєю піснею... Не вірю, розуміється, в те, що викрикує юрба, наче б то Назарей був Месією. Ні, ні. Але чи ти розумієш, чим був би для співака, який вичарував у своїй душі візію найбільшої перемоги, прихід такого Месії? Месії, гнаного священиками, зненавидженого фарисеями, переслідуваного Антипою й римлянами, жебрака, непевного ні дня ні години, Вчителя, якого свої не розуміють...?

Бо ж вони Його не розуміють. Я переконався про те. Я найшов Його в Капернаумі. Мандрує зеленими узгір'ями Галилеї, а за Ним іде незчисленна юрба. Ввійшовши до міста, коли Він десь недалеко навчає, не знайдеш у хатах живої душі. Усі й усе йдуть за ним. Коли Він затримується, юрба оточує Його звідусіль і дивиться на нього вирячуними очима. Іноді хтось сміливіший запитається Його про щось. І Він починає говорити. Люди не відривають від нього очей, сідають на траву, готові слухати Його цілими днями. Можна ж Його зрештою слухати... Це також співак, тільки що його пісня незрозуміло дозріла у своєму звучанні. Не має ні однієї зайвої, над міру витягненої нотки. Знову пригадується мені сліпий грек. Але пісні його — це відкривання пригаслого світла. У Назарея інакше. Краса світу в Його пісні є живою красою. Я чув, як Він говорив: "Гляньте на лілеї в полі". Його голос ставався тоді м'який, дивно ніжний. Коли вимовляє "лілеї" — хоч би й не видів ти цвіту, відчуваєш його ніжний пах і здається — дотикаєш його пелюсток. І зараз: "Навіть Соломон у всій своїй королівській величі не одягнений так, як кожна з них..." Чи відчуваєш це порівняння? Інші порівнюватимуть кармазин королівського одягу з пожежею, його блиск із ясністю клейноду... Він бере білу, незамітну квітку. Відкриває красу там, де ми її не бачимо. Йому не треба головокружних порівнянь. Знову прийшло мені до голови, про що я колись тобі писав: Він нікого не силує. Прикликує до себе без крику — півголосом...

А коли йде дальше, юрба розступається і творить перед Ним наче тісну вулицю, що не має кінця. Лежать на ній покотом хворі, каліки, нечисті. Коли надходить, витягають до Нього руки, кричать, кличуть Його. Вся нужда, що існує в галилейській землі, стає рядом перед Ним. Він похиляється над лежачими, іноді дотикає чола і рамена, говорить тихо, серед дереходу, завжди одним голосом, наче б цими словами віддалювався від свого діла: "Устань... будь очищений... не хворій більше... хочу, щоб ти був здоровий..."

Якраз у такій хвилині я віднайшов Його. Ішов крізь юрбу, поміж криками хворих, що взивали Його, і гамором, що творили уздоровлені. Ми затрималися в одному місці, де було менше людей. Наближався до нас, роздаючи поздоровлення наче милостиню, яку скромна людина крадькома втискає в руку жебрака. Два учні Йоана вийшли із ряду та заступили Йому дорогу. Зупинився. Юрба негайно почала збігатися, жадна кожного Його слова.

— Чого хочете? — спитав.

— Равві, — сказав один із прибулих, — наш учитель, Йоан, син Захарії, чув у в'язниці про Тебе. Велів нам відшукати Тебе і спитати: Чи Ти є Тим, що мав прийти, чи маємо чекати дальше?

В цьому отже містилося те посольство, з яким вони пішли в мандри. Бідний Йоан. Його пісня стихла, а у мрячному льоху підступив до нього сумнів. Чи можна дивуватися йому? Пророки, як Йона, втікали часто від звуку слів. Йоан не втік. Але не може двигнути ваги невдачі... Але може щось інше приховане в цьому питанні?

Врочиста повага, з якою обидва посли висказали свої слова, звучить дивно. Кожний пророк мусить дати свідоцтво про себе. Тоді до Йоана ми приходили як посли Синедріону, щоб відкрив нам свою місію. Синедріон не вислав нікого до Ісуса... Отже може Йоан зробив те, що треба було вчинити у відношенні до проповідника слів Всевишнього: послав лю-

дей, щоб з усією повагою запитатися, хто Він такий?

— Ідіть, — сказав — і перекажіть Йоанові, що бачите: сліпий прозрів, глухий почав чути, хромий уздоровів і кинувся бігати мов олень, німий говорить, прокажений стався чистим, умерлий — воскрес, убогий почув добру новину...

Ці слова звучать просто. Немає в них нічого незрозумілого. Своєю простотою дають найдоцільнішу, невідпертну відповідь. Якщо Він також зрозумів питання Йоана як акт визову виявити свою місію, годі було краще відповісти. Його слова переплетені виїмками з Ісаії, на тій луці повній шалених радістю уздоровлених, у юрбі що біжить за Ним, мов за кимось, хто приносить найбільш радісний визов, його слова мають змогу привертати сили осамітненому серцю. Посли склонились і змішалися з юрбою. Їхні обличчя горіли. Я впевнений, що буде так: підуть до Йоана, повторять йому, що сказав Назарей і з місця прибіжать, щоб стати Його учнями. Як швидко Він здобуває людей! (Далі буде)

ПРАПОР УКРАЇНИ

Дві чудові барви, — голуба і жовта, —
Як погідне небо й промені ясні;
Прапор України! — (Це свята любов та,
Що живе у серці у ночі й у дні!)

Небо — це свобода! Промені — це слава!
Символи святі два в барвах дорогих!
Дві живі ідеї! — (Кожний край-держава
Береже їх вірно, бореться за них!)

В буревіях лютих, у важку негоду,
Як побачу в небі хмари й блискавки,
Розуміо-знаю: все так за свободу
У боях змагались наші воїни!

Листопад і грудень... Січень.. Місяць кожен...
Від гарматніх гуків бурилась земля...
Наступав народ наш на ярмо вороже:
Бився за свій прапор, за свої поля!

І... як хліб їм мовчки дома, чи в гостині,
У пошані щирій я клоню чоло:
З голоду конали ж люди в Україні,
Бо на хліб свій зерна дома не було!

Все ж народ не вимер — перебув те горе,
Бо не тільки хлібом наш народ живе:
Славою живемо! — (Враг нас не поборе!)
Покоління буде все рости нове!

Вірою живемо! — Віримо в майбутність!
(Один юрик зрадливий згине "...просто бий!")
Українські люди бережуть могутність:
Прапор України жовто-голубий!!!

І навік дві барви, — голубу і жовту, —
І святі ідеї (кожному ясні!)
Будемо любити!.. І святу любов ту
Боронитимемо в мирі й у війні!!!

Марія Я. Косовичева

Д-р Михайло Кушнір

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА – А НЕ ХРИСТОВА ЦЕРКВА

Це загально відома річ, що московська православна Церква та її дух були в минулому основними двигунами і філярами московської імперіялістичної політики і практики поневолювання людини і цілих народів. Відома теж річ, що ця Церква із приходом до влади большевиків була переслідувана; треба було отже сподіватися, що мученицький шлях, на який вона вступила, стане для неї джерелом відродження.

Але що не є загально відоме, це питання: як це сталося, що московська православна Церква ще так недавно переслідувана, гноблена і криваво нищена большевиками, стала від двадцятьох літ одним із найсправніших інструментів московської большевицької політики? Як це сталося, що московська православна Церква знову перейняла свою давню ролю в державі московських царів і служить тепер московському советському імперіялізмові? Як це сталося, що московська православна Церква, зазнавши стільки ударів і терпінь, які повинні би морально її скріпити, піднести й очистити, знову стала тільки державною установою?

Коли розглядаємо відносини московської православної Церкви до большевицького режиму, — мусимо пам'ятати про свідоцтво, виставлене саме тій Церкві двома визначними мислителями і московськими патріотами: Володимиром Соловйовим і Іваном Аксаковим.

Визначний московський філософ Володимир Соловйов відрізняє в ділянці релігії і Церкви дві свободи: 1) незалежність Церкви (як корпорації духовних і світських) від зовнішньої влади держави і 2) індивідуальну незалежність в ділянці віри, це значить право визнавати будьяку віру і будьякі віроісповідні доктрини, позитивні чи негативні. Першу свободу він називає церковною свободою, другу свободу — релігійною свободою. На думку Соловйова, в Росії не визнавано ні першої; ні другої свободи.

"Наші сьогоднішні (зн. на переломі 19 і 20 стол.) церковні інституції — пише Соловйов у своєму голосному в світі творі: "La Russie et l'Eglise Universelle" (Росія і Вселенська Церква) — цілковито віддалися державним інтересам, щоби дістати від держави запоруку свого існування проти небезпеки дисидентів. Така матеріяльна ціль не може розпоряджати іншими засобами, як тільки матеріяльними. Способи примусу і насильства, вказані в збірнику карних законів імперії — оце в своїй істоті одинока зброя, яку наше православ'я вміє з ласки держави протиставити так внутрішнім десидентам, як і чужовірцям".

А на іншому місці вгорі цитованого твору, Соловйов пише: "Крихка і сумнівна єдність нашої Церкви держиться тільки на фальшах і насильствах, толерованих державою, або нею виконуваних: від фальшивих документів фіктійного собору починаючи, аж на нових фальсифікатах у перекладі актів вселенських соборів кінчаючи... Усі оборонні й офензивні діяння нашої Церкви представляють образ фальсифікацій, переводжених зі свобідною безкарністю, завдяки дбайливій опіці церковної цензури, яка вміє перешкодити спробі здемаскування цих фальсифікацій. В ділянці стосування релігійного насильства — цю чинність в засаді визнано і подрібно розпрацьовано в постановах нашого карного кодексу".

Чим у своїй істоті була московська православна Церква, те вже давно з'ясував знаменитий московський письменник і слов'янофіл — Іван Аксаков.

"Генерал-ад'ютантські аксельбанти, які член Святішого Синоду, псковський архиепископ Іриней, одержав у відзначенні за царя Павла I, вимовно ілюструють взаємини між Церквою і державою в Росії", — пише Аксаков. "Світська, а навіть військова відзнака на рясі архиепископа не повинна нас дивувати: вона є тільки доказом цього, що підставова ідея нашого церковного устрою від часів Петра Великого логічно прогресувала. Бо це відоме, що російською Церквою управляє адміністраційний орган, названий духовним колегіюмом або Святішим Синодом, якого членів назначає імператор, і які є залежні від цивільного або військового урядовця (оберпрокурора Святішого Синоду, до якого належить теж ціла ініціятива в церковному заряді). Дієцезіями правлять номінально епископи, яких назначає голова держави, на основі предложення Синоду, це зн. оберпрокурора, який зміняє їх потім, керуючися вже власним поглядом. Гієрархічні ступні духовенства є подані в табелі ранґ і відповідно достосовані до військових ранґ. Митрополит відповідає — повному генералові, архиепископ — генерал-лейтнантові,

єпископ — генерал-майорові. Священики при деякому зусиллі можуть дійти до ранги полковника. Павло I був тільки консеквентний, коли нагороджував військовою відзнакою вищого урядовця Церкви".

Чи це є тільки зовнішні дрібнички? — запитує Аксаков і додає, що саме вони чітко вказують на внутрішній стан московської православної Церкви. "Слуги вівтаря, приковані до служби державної, самі вважають себе урядовцями і знаряддям світської влади. Петербурзький Синод від перших літ свойого існування високо цінив свій характер царської інституції і не оминав оказії, щоб не вказати на світську владу, як на істотне і правдиве джерело свойого авторитету".

І саме цей державний чинник взяв верх у церковній інституції, а вислідом був парадокс, що державна інституція претендувала до ролі й авторитету, рівного церковному Соборові. Церква стала функцією світської влади і пішла до держави на службу. Аксаков доходить до кінцевого висновку, коли стверджує, що **московська православна Церква є установлена не так при помочі Святого Духа, як при помочі карно-кримінальних законів російської імперії.** "Духа правди, духа любови, духа життя, духа свободи — саме цього спасенного надхнення немає в російській Церкві". (Иван Аксаков, т. IV. Полное собраніе сочиненій).

А Володимир Соловйов, йдучи до кінця в консеквентній аналізі стану московської православної Церкви, доходить до висновку, що **цезаропапізм пережер морально-духовий стан цієї Церкви, яка перестала бути правдивою Божою Церквою, бо її покинув "Дух Правди і Любови".**

ПРОДОВЖЕННЯ ЗА ДАВНІМИ ЗРАЗКАМИ

Большевики виповіли війну релігії і Церкві, вважаючи, що боротьба з релігією є боротьбою за повну перемогу комунізму. Вони до часу трактували московську православну Церкву, як гніздо царського дорібку і підпору поваленого престолу. Вони поставили собі завдання знищити не тільки організацію Церкви, але теж (і це в першу чергу) людей старої дати, чужих новому устроєві і неподатних на нові гасла. В новому матеріялістичному світогляді не було місця на жодні духовні елементи. І в цьому першому програмовому періоді голошення матеріялістичної доктрини — большевики ані не помітили, що **московська православна Церква організаційно вже від віків не є церковною інституцією, що вона являється тільки одним із департаментів державної організації.** Доктринальні чинники взяли верх над чинниками практичної натури, що скоро доглянули і самі большевики і ще надовго перед вибухом другої світової війни дійшли до "порозуміння" з Церквою. Це був важливий факт, але він проминув без викликання більшого враження у світі, бо большевицька пропаганда дуже добре вміла маскувати фактичні потягнення советського режиму, а розголошувала програмові тези, ілюструючи їх безсумнівним заником релігійного життя в советській Росії, яке під пресією адміністрації, внаслідок вимордування духовенства і зруйнування церков пішло в підземелля, існувало в катакомбах.

Большевики дозволили — в хаосі перших місяців революційного перевороту — на відновлення московського патріярхату в році 1918, але насильствами супроти Церкви і духовенства довели вже в 1923 році до скликання т. зв. Червоного Собору, на якому зліквідували московський патріярхат, після п'ятьох літ існування. Московська православна Церква розбилася на ряд відламків і сект, з яких деякі почали в огні державного терору шукати порозуміння зі советським режимом. Серед цих відламків найшлася також переслідувана т. зв. патріярхальна Церква, з амбітним митрополитом Сергієм у проводі, який проголосив себе заступником, а опісля місто-блюстителем престолу московського патріярха".

Тенденції щільної співпраці з державою, в характері одного з його органів, виникаючі з істоти і духа московської православної Церкви, найшли деякий відгомін у советському режимі. Елястичність методів і тактики, при позірній непорушности засад комунізму, найшла свій висказ у відношенні Кремля до цих угодовецьких церковних тенденцій. Церква лежала вже в руїнах і дальша боротьба не була негайною потребою, хоча вияви релігійности народу і дальше існували. Большевицький уряд, спираючись в політиці на первовзорах московського минулого, щораз більше нав'язуючи до програми московського імперіялізму — розглядав позитивні угодовецькі тенденції московської православної Церкви.

Вже Ленін сказав з приводу заключення Берестейського миру, що ведучи війну з кимнебудь і чимнебудь — не вільно в'язати собі рук формальними догматичними комбінаціями. "Це смішна річ не знати воєнної історії, не знати цього, що **договір є засобом до збирання сили".** І на іншому місці: "Деякі думають як діти: я підписав договір, значить, я продався чортові, я пішов до пекла. Це є просто смішне, бо саме воєнна історія каже дуже ясно, що підписання договору при невдачі є засобом до збирання сил."

Большевицький терор супроти Церкви знищив її стан посідання, але релігійне життя загнав у підземелля і утруднив його контролю. Тому большевицький уряд дійшов в 1929 році до висновку, що варта осягнути щось в роді порозуміння з патріярхальною Церквою митрополита Сергія. Большевицький уряд знаючи, що не переміг вповні Церкви, змагав до виявлення цього життя Церкви, до розтягнення над нею контролі і... зібрання сил до дальшої боротьби. Адже ж на основі цілої своєї історії, характеру, розвитку й участи в житті держави — московська православна Церква як не можна краще надавалася до зроблення з неї знаряддя держави і виконавця державної політики.

Незалежно від цього, большевики мали те саме, що й царський режим, згірдливе відношення до Церкви. Коли московські царі уладжували в соборах і в церквах пиятики, гучні зібрання і пародії вінчань, як за Петра I та бурхливі збори, як за Павла I (гляди: Ключевский: Історія Росії; Мілюков: Історія російської культури) — то большевики уладжували в церквах танкові залі і кантини, склади зброї і касарні. А коли дух московської православної Церкви від соток літ був наскрізь державний, — то й сьогодні ця Церква, яка визнає большевицьку владу, може бути добрим знаряддям советської політики.

Тут треба шукати генези голосного порозуміння з року 1929 заступника "місто-блюстителя патріярхального трону", митрополита Сергія, зі советським урядом. Дня 29 червня 1929 року митрополит Сергій в урочистому зверненні повідомив рештки ієрархії і вірних про легалізацію московської православної Церкви советською владою. Церква дістала право публично організувати своє релігійне життя під контролею уряду. В своєму зверненні митрополит Сергій стверджував: "Хочемо бути православними, а водночас визнавати Радянський Союз нашою батьківщиною, якої радості й успіхи є нашими радостями, а неповодження є нашими неповодженнями." Він взивав вірних до публічної подяки советському урядові за стільки уваги для потреб православного населення і заохочував до льояльности супроти советської влади, до визнання її правдивою владою, яка походить від Бога.

Вслід за фактом порозуміння між державою і московською православною Церквою йшли обставини особливої натури, які вимовно свідчать про те, що большевицький уряд вже в 1929 році рішився використати московську православну Церкву, як знаряддя своєї закордонної політики. Бо оце митрополит Сергій рівночасно вимагає від усіх еміграційних московських православних церков припинити антисоветську акцію, підписати декларацію льояльности супроти Радянського Союзу. Крім цього він інтервеніює у внутрішніх церковних справах православної Церкви Польщі і Фінляндії.

Советський уряд, після порозуміння з московською православною Церквою, покликав, за царськими зразками, Раду для Справ Російської Церкви при Раді Народних Комісарів, а предсідник цієї Ради, на зразок оберпрокурора Святішого Синоду, став членом уряду. Так управа Церквою уподібнилась до давніх форм.

Але щойно напад німців на Радянський Союз у 1941 році започаткував новий період дуже активної співпраці московської православної Церкви з державою, що більше, **зробив московську православну Церкву одним із дійсних знарядь закордонної політики Москви.**

Отже московській православній Церкві припала з моментом війни подвійна роля. Скромніша — одного з організаторів бойового духа і волі до перемоги в "патріотичній війні", "вітчизняній війні", як її назвав Сталін, та роля значно важніша, зовнішня — визначного знаряду московського імперіялізму, співреалізатора закордонної політики держави. І знову ж — по думці давніх, московських зразків.

ЗНАРЯДДЯ ВСЕСВІТНЬОГО ІМПЕРІЯЛІЗМУ МОСКВИ

В парі з захопленням большевиками середньо-східньої Европи йде в самому Радянському Союзі відродження тих кличів і засад, на яких давня царська Росія будувала свою територіяльну потугу від часів Івана Калити й Івана Грізного.

Побіч засади самодержавія і єдиної російської народности — засада офіційного православ'я, як послушного знаряддя уряду — це програма устрою царської Росії, цеї страшної тюрми народів.

Сьогоднішня Росія на місце самодержавного царя поставила диктатора, який має бути "сонечком усіх советських народів", засаду російської народности заступила добре зорганізованою, побудованою на залізній дисципліні, — комуністичною партією (з прибудівками), а давню засаду підпорядкованої офіційної московської православної Церкви — скріпила ще накиненням тій Церкві такої ж міцної дисципліни, як у комуністичній партії.

З моментом вибуху німецько-большевицької війни Сталін нав'язує у своїх промовах до московського національного минулого, до московських національних героїв, із Суворовим

і Кутузовим на чолі. Ніхто інший, як саме Сталін установив три воєнні відзначення, а серед них і відзначення імени св. Олександра Невського. За прикладом царя Павла I — він завішував ті відзначення під час війни на грудях і рясах архиєпископів, клиру і церковних діячів.

Водночас із кличами Сталіна також і московська православна Церква відкликалася до московського національного минулого, завзиваючи на поміч у перемозі "святих вождів московського народу Олександра Невського і Димитрія Донського". Митрополит Сергій, у полум'яній відозві до вірних, писав: "Нам, пастирям Церкви, в хвилині небезпеки батьківщини не личить тільки мовчки спостерігати події". А коли хитрі комбінації — передаю тільки думку митрополита — на тему можливих вигід по тамтому боці кордону, викликають у пастиря брак зацікавлення подіями — то це означає звичайну зраду батьківщини. Христова Церква благословить усіх православних у їх боротьбі за **"святі кордони нашої батьківщини"**.

Вже в цих словах маємо заповідь усанкціонування насильств і територіяльних анексій Радянського Союзу.

Ще більш наглядно, бо безпосередньо, виявив цю правду митрополит Микола, заступник митрополита Сергія, коли дня 3 серпня 1941 р., в періоді невдач червоної армії, говорив в катедральному соборі в Москві, під час врочистої відправи: "Наше православне населення західніх областей України і Білоруси повернуло в вересні 1939 р. в **обійми Матері-Батьківщини і Матері-Церкви... Парохії, які раніш перейшли на католицизм, з релігійною радістю повернулися до православія. Ті два роки життя західніх областей України і Білоруси в єдності зі советською родиною народів були для віруючих щасливою, спокійною епохою"**. Так говорив достойник Церкви, яка віддала себе до послуг большевицького уряду. Чи не чуємо вже в цих словах заповіді майбутнього насильства і злочину над українською католицькою Церквою в Галичині і Закарпатті?

Зі щільної співпраці московської православної Церкви зі советською державою "відроджується" московський патріярхат у році 1943-44, шляхом вибору на соборі єпископів митрополита Сергія патріярхом Москви і "всієї Руси". Реституовано патріярхат неканонічним способом, без скликання загальнокраєвого Собору, з участю єпископів, духовенства і вірних. Для скликання цього Собору єпископів, як тіні правного способу діяння, треба було в останній хвилині звільнити з тюрем і заслання кількох єпископів, потрібних до скомплетування Собору. Церковні і виборчі церемонії відбувалися в приявності представника советського уряду, тов. Карпова. Цей сам державно-церковний церемоніял повторився під час наступних виборів нового патріярха Алексія, в 1945 році.

Незалежно від цього, чи московська православна Церква була співчинником володіння в царській Росії, чи була переслідувана, а потім використана в советській московській державі — завжди стремлінням цеї Церкви було підкорити своїй владі, владі російського центру в Москві, інші православні церковні організми в різних державах і частинах світу.

Амбітні прямування створити "Третій Рим", осередок православія для цілого світу в Москві, ніколи впродовж віків не покидали керманичів московської православної Церкви і володарів Росії. В цьому прямуванні зійшлися імперіялістичні цілі давньої Росії і сьогоднішньої держави диктатури пролетаріяту.

Советський уряд дійшов до висновку, що московська православна Церква, опановуюча своїми впливами православні Церкви різних держав у різних частинах світу, є знаменитим знаряддям утривалювання советських впливів, творення відповідного грунту для большевицької акції на чужій території і підготовки перевороту в користь диктатури пролетаріяту, кермованої з Москви, або входячої згодом в склад "советської родини народів". Є це поширена й гостріша своїм виразом російська імперіялістична ідея, царська, ідея розгортання опіки над християнами в Туреччині і на Балканах.

МОСКВА — "ІІІ-ій РИМ"

В советській політиці в Середньо - східній Европі треба відмітити два періоди: період 1939-1941, коли Радянський Союз рівнобіжно до Німеччини і в щільному з нею порозумінні, реалізував свої імперіялістичні цілі, і період 1944 — до сьогодні, коли після перемоги над Німеччиною рішив добичу першого періоду закріпити назавжди при Росії, а крім цього перевести більше завдання, а саме: накинути свою гегемонію цілій Середньо-східній Европі, а частинно Західній (передусім Німеччина, частинно Франція і Італія), від Балтійського моря по Середземне море й Адрійське та забезпечити собі комунікаційні шляхи крізь Дарданельську протоку, Перський залив і Індійський океан.

В першому періоді — окупації Західніх Земель України, трьох Балтійських держав і частини Румунії — Москва репрезентувала в церковній ділянці цю саму програму, що й Німеччина. Коли німці на окупованих територіях Европи творили осередки церковних рухів, підчинених канонічній владі православного архиєпископа Серафима Лядде, іменованого православним митрополитом Середньо-східної Европи — то Москва накидала через митрополита Сергія свою канонічну владу православним Церквам на Західних Землях України, в Литві, Латвії, Естонії і Басарабії. Встановлення уряду екзархів московського патріярхату для цих земель, усунення правових єпископів, насилання нових советських, ліквідація незалежности цих Церков і підчинення їх влади московській — оце чергові починання, аж до інкорпорації окупованих земель до Радянського Союзу включно.

Період німецької окупації на території Радянського Союзу, особливо на території України і Білоруси, визволив церковно-національні рухи, які зразу спираючися на Німеччину, а потім проти німців, організували свої віровизнання, виявляючи гостре антибольшевицьке поставлення. Наслані з Радянського Союзу на окуповані українські землі єпископи залишилися здебільша під німецькою окупацією, але багато із них заплатили за це смертю з рук червоних партизанів. Десятки православних єпископів і сотки священиків найшлися в зв'язку з програною німців в англо-саських окупаційних зонах Німеччини, а опісля в ЗДА. Канаді, Австрії і т. д.

З моментом перемоги большевиків і реокупації земель окупованих в рр. 1939-40 та окупації половини Европи, разом із балканськими державами, Австрією і частиною Німеччини — советський уряд розгорнув при помочі московського патріярхату гарячкову акцію по цілому світі, де тільки існують православні осередки, а навіть і там, де їх немає, як наприклад у Великій Британії.

Який же є балянс церковної політики Москви?

Москва включила до московського патріярхату православну Церкву у Румунії, православні Церкви Балтійських держав, фінляндську православну Церкву в Карелії, як і православну Церкву в Польщі і на українських землях за т. зв. лінією Керзона. Дальше Москва сягнула по церковні добра на Близькому Сході, де добула від уряду Ізраїля великі і багаті церковні маєтки, які дають фінансову підставу до широкої політично-релігійної акції. Дальше Москва наладнала "приязні стосунки" з Александрійським, Антіохійським і Єрусалимським патріярхами, почала під пресією приймати до московського патріярхату "блудних" еміграційних пастирів і овечок з Парижа, Лондону, Берліну і т. п., на чолі з відомим паризьким митрополитом Євлогієм.

Намагання поширити свої впливи Москва спрямувала у всіх напрямах.

Митрополит Ленінграду відвідав Фінляндію і запропонував фінському митрополитові Германові поворот фінської Церкви до юрисдикції московського патріярхату.

В січні 1946 року проголошено в Празі, що чесько - православна Церква перейшла від юрисдикції сербського патріярха до юрисдикції московського патріярха.

В березні 1946 року приїхала до Білгороду делеґація московської православної Церкви й обговорювала якнайближчу співпрацю обох Церков, під умовою визнання сербською Церквою примату московської православної Церкви в світі східньої ортодоксії, що й сталося, як виказали пізніші випадки, бо сербський патріярх Гавриїл став приклонником Москви. Треба згадати, що цей патріярх був під час німецької окупації Югославії ув'язнений німцями, а звільнений з неволі в Німеччині союзними військами, короткий час перебував у Лондоні, опісля повернувся до Югославії. За раз по повороті видав пастирський лист до вірних, в якому апробує тітівський устрій і славить співпрацю зі Советами. Ще раніш, коли Югославія жила в згоді з СССР, комуністи розбили в ній організацію католицької Церкви, а архиєпископа Степінаца засуджено на 16 літ тюрми.

Московська православна Церква була репрезентована в Софії, на болгарських торжествах, зв'язаних із тисячоліттям смерти Івана з Релї.

Врешті новий румунський патріярх Юстиніян, обраний під натиском Москви, відбував часті візити до Москви і став ентузіястом церковного примату Москви над православним світом.

Патріярх Юстиніян, за прикладом московського патріярха Алексія, "завізвав" румунську католицьку Церкву (візантійського обряду) до злуки з румунською православною Церквою. Двох крилошан і 36 священиків "звернулися" до патріярха в справі прилучення. Митрополита і чотирьох єпископів цеї Церкви арештовано й усунено, а румунську католицьку Церкву прилучено до румунської православної Церкви в жовтні 1948 р., "постановою православного синоду". Католицька румунська Церква (візантійського обряду) існувала від 1697 року і мала 1,250.000 вірних, 700 духовних і 1700 церков; організаційно становила митрополію з двома діецезіями.

Але особливим добутком церковної політики Москви стало знищення української католицької Церкви на Західніх Українських Зем-

лях. Як свідчить папська Енцикліка, видана з приводу 350-ліття Берестейської Унії, українська Католицька Церква була найбільшим осяґом у церковній єдності продовж віків. Московська православна Церква, в найщільнішій співпраці з большевицькою владою, криваво зліквідувала цю церковну провінцію, львівську митрополію та станиславівську і перемиську дієцезії, терором примушуючи клир і вірних до переходу на православія. Митрополита, 6 єпископів і багатьох крилошан арештовано й вивезено до північних концентраційних таборів, сотки опірних священиків і тисячі вірних арештовано або розстріляно. А треба згадати, що Українська Католицька Церква мала 3.800.000 вірних, 2.275 священиків і 2.226 парохій.

Москва, нищучи Українську Католицьку Церкву, осягнула нараз чотири цілі: 1) знищила католицизм на окупованих українських землях, 2) знищила велику частину українських національних культурних здобутків і вартостей, 3) зліквідувала велике число української інтелігенції, та 4) придавила незалежницькі прямування українського народу.

На Мадярщині поставлено перед судом кардинала Міндсентія, засуджено на досмертну тюрму, а католицьку опозицію криваво придушено.

В Чехословаччині арештовано примаса архиепископа Берана, в Йольщі арештовано кардинала Вишинського, кількох епископів і багатьох крилошан арештовано і засуджено, а на церковному організмі обох країв комуністи переводять диверсійно-політичні експерименти.

Врешті Москва цілковито розторощила організацію католицької Церкви в Литві, а багатьох литовських епископів арештовано і з частиною духовенства депортовано.

Дуже цікавим моментом церковної політики Москви є плян урухомлення Релігійного Інституту в Єрусалимі, реалізований московським патріярхатом. Професорами цього інституту є орієнталісти з різних університетських осередків Совєтського Союзу.

Ці політичні успіхи московського патріярхату й експансія большевицького комунізму в Европі й у світі, — занепокоїли екуменічний патріярхат (константинопільський патріярхат). Висказом цього занепокоєння є становище офіційного органу цього патріярхату: "Еклезія", який помістив статтю митрополита Хризостома п. н. "Дві головні небезпеки". Автор стверджує, що соборна православна Церква має ворогів не тільки в католицькій Церкві, але сьогодні теж у слов'янських православних Церквах, які є під опікою московського православного патріярхату. Бо цей патріярхат є приневолений виконувати доручення большевицького уряду і підлягає впливам матеріялістичних доктрин. Митрополит Хризостом звертає увагу, що московський патріярхат намагається здетронізувати екуменічний патріярхат, як перший у світі східньої ортодоксії. Цей факт, у сполуці з комуністичними впливами большевицького уряду на московську православну Церкву, створює грізну небезпеку для вселенської православної Церкви і тому грецькі православні Церкви повинні протиставитися московській і слов'янським Церквам, які є під пресією комуністичного большевицького уряду. Офіційний орган екуменічного патріярха зайняв теж негативне становище в справі ініціятиви московського патріярха відбути в Москві загально-церковний з'їзд.

У відповідь на виступ офіційного органу екуменічного патріярхату — орган московського патріярхату "Огляд московського патріярхату" (ч. 12 з 1947 р.), після подання змісту статті митрополита Хризостома, намагається доказати, що примат екуменічного патріярха в православному світі скінчився з моментом, коли Царгород перестав бути столицею православної держави. Закидаючи екуменічному патріярхові, що той змагає захопити під свою канонічну владу інші православні Церкви, хоч це не є згідне зі засягом його правної і фактичної влади, — офіційний орган московського патріярхату відмовляє екуменічному патріярхові права до титулу "вселенський". Відколи перестала існувати православна візантійська імперія, перестали теж існувати ті титули — пише у згаданій статті проф. С. Троїцький. Він твердить, що православні епископи беруть свою назву від катедрального міста своєї церковної провінції. З моментом, коли місто міняє назву, міняє свій титул його епископ. Наприклад, тепер православні епископи в Советах мають свої титули від назв катедральних міст — отже: ленінградський, сталінградський, калінінський (яка їдка і болюча іронія в самих титулах — М. К.). Від 1923 р. Константинопіль вже не існує, існує тільки Стамбул чи Істамбул, отже патріярх повинен називатися істамбульський чи стамбульський. Коли патріярх є дальше константинопільський і вселенський — то свою назву завдячує не якійсь законній основі, але пошані інших Церков і історичній традиції. А наприкінці статті офіційний орган московського патріярхату погрожує, що є можливість, а навіть конечність, спираючися на чисто канонічному грунті — розглянути цю справу й устійнити нову назву екуменічного патріярха.

МОСКОВСЬКИЙ "ІІІ-ІЙ РИМ" У НАСТУПІ

Завершенням повної динамізму всесвітньої політики і діяльности московського патріярхату продовж останніх літ був урочистий церковний з'їзд в липні 1948 року в Москві, з приводу ювілею 500-ліття автокефалії московської православної Церкви.

Коли не здійснилася ініціятива Москви уладження в 1947 р. в московському патріярхаті всесвітнього церковного з'їзду в справах загально-організаційних православних Церков (між іншими внаслідок опозиції екуменічного патріярхату), — Москва й її церковний центр заініціювали ювілейний з'їзд. Це є особливістю большевицької дипломатії, перейнятою від царської дипломатії, що вона різними шляхами змагає до тих самих цілей і настійчиво реалізує раз видвигнений шлях. Отже московський патріярхат під іншим претекстом, але все ж таки осягнув те, що на згаданий церковний з'їзд прибули до столиці безбожної держави делегації навіть тих православних Церков, які досі не могли погодитися на подорож до "ІІІ Риму".

З-посеред тринадцятьох існуючих і ніби незалежних православних Церков прибули делегати таких дев'ятьох Церков: екуменічної, грузинської, сербської, румунської, болгарської, антіохійської, альбанської, грецької і польської. Від участі в з'їзді здержалися три незалежні Церкви: єрусалимський патріярхат, кипрійська Церква й александрійський патріярхат, який був дипломатично репрезентований антіохійським патріярхом. Блеску з'їздові додала участь у цьому представника большевицького уряду, в особі тов. Карпова, "обер-прокурора" Святішого Синоду.

З'їзд схвалив чотири резолюції, підписані делегатами приявних Церков. Тільки два представники: екуменічного патріярхату і грецької Церкви здержалися від підписання резолюцій, що боляче відчула Москва.

В першій резолюції, п. з. "Ватикан і Православна Церква", читаємо, що "римська Курія продовж віків змагала до панування над цілим світом і іншими Церквами, головно під впливом земської гордости й інших людських мотивів". Постанова виступає проти папської влади, як голови Церкви і п'ятнує політику Ватикану — як антихристиянську, антидемократичну й антинаціональну. В закінченні читаємо, що "зібрані моляться, щоб Христос просвітив уми католицької ієрархії і допоміг їй зрозуміти помилки папства, унагляднені в науці і догмах про Голову Церкви і непомильність Папи". Ця постанова є сильно підправлена політичною фразеологією Москви. В кожному разі більшої обзлоби і забріханости важко собі уявити.

В другій резолюції, п. н. "Екуменічний рух і Православна Церква", читаємо, що "в сучасному моменті з двох сторін йде атака на православну Церкву: з боку католицької Церкви, в особі Папи і з боку протестантського світу, який шукає союзника проти католицизму. Тимчасом екуменічний рух має характер політичного руху і не відповідає ідеалові християнства і завданням Христової Церкви так, як це розуміє православна Церква. Крім цього екуменічний рух не має умовин для дійсного об'єднання християнства і тому зібрані православні Церкви відмовляються від участи в цьому рухові".

В третій резолюції, п. н. "Про англіканську ієрархію", зібрані не признають епископам і духовенству англіканської Церкви важности єпископських і священичих свячень.

Четверта врешті резолюція торкається церковного календаря і устійнює святкування Великодня згідно зі старим ювілянським календарем.

На закінчення нарад церковний з'їзд у Москві звернувся з відозвою до християн цілого світу, підчеркуючи, що "Православний Схід вносить нові вартості до сучасного життя світу, коли Західній Світ, світ католицизму і протестантизму, змагає до нової війни, підбехтуваний до цього Ватиканом і Америкою". Відозва закликає, щоб "всі люди доброї волі зі Заходу піддержали змагання до миру і любови, голошені православним Сходом".

Як бачимо, московський патріярхат бездоганно виконав політичні інструкції большевицького уряду. Цей патріярхат (дуже знаменна деталь) в 30-ті роковини большевицької революції ще раз **цілковито заявився за совєтським устроєм і за Сталіном.** Патріярх Алексей у спеціяльно виданому пастирському листі писав: **"Скріпім наші молитви за російську імперію й її владу з мудрим вождем на чолі, якого Боже Провидіння вибрало і призначило до ведення нашої батьківщини на шляху добра і слави".**

Московська православна Церква безсумнівно виконала понад 100% повоєнну "п'ятилетку" на службі і в закордонній політиці большевицького уряду. В межах політичних впливів Москви і в межах її територіяльних здобутків — ця Церква зреалізувала віроісповідну єдність шляхом знищення інших Церков, які були їй релігійно і культурно чужі, а православній Церкві в Україні і православним Церквам сателітних держав накинула своє керівництво і політичний надзір московського центру.

Здається, що ще не всі розуміють, яка грізна небезпека скривається у факті використовування советським урядом московської православної Церкви і ряду православних Церков інших держав, як знаряддя для свого діяння, нарівні з комінформами і поодинокими комуністичними партіями держав, які лежать у сфері большевицьких впливів. Церковні організації є вживані Москвою до цілей, які не мають нічого спільного з релігією і Церквою. Католицьку Церкву большевики розбивають і переслідують, а **православна московська Церква стала большевицькою державною інституцією, позбавленою всіх внутрішніх ціх Христової Церкви.**

"Надійшов час, коли незнайомість Росії загрожує нашій безпеці. Мусимо врешті зрозуміти основну причину, яка спонукує цю величаву імперію до виходу поза лінію її кордонів, яка приневолює її до атакування решти світу... Росія є цілим відрубним світом, покірним волі, самоволі чи фантазії одної людини... Росія завжди є втіленням самоволі... Всупереч усім законам співжиття людства — Росія йде тільки в напрямі власного зневолення і поневолення усіх сусідніх народів". Ці слова висказав відомий московський письменник і філософ П. І. Чаадаєв, ур. 1854, під французьким псевдонімом, в одній зі своїх статтей.

Атакування світу Москвою відбувається всіми можливими шляхами, а одним із найсправніших інструментів цього атакування — є московська православна Церква.

Стверджуючи це безсумнівне явище, треба запитати, чи воно не свідчить теж про те, що надійшов вже час, щоб ця Церква шукала свого порятунку на шляху, що веде до єдности правди й одної цілі, якою є церковна єдність усіх християн світу?

РІШУЧА ВИМОГА ВАТИКАНУ

Советський журнал помістив з приводу Вселенського Собору статтю, якої автор старається доказати, що в останніх часах відносини між Кремлем а Ватиканом поліпшилися. У відповідь на це, ватиканський часопис Оссерваторе Романо заявив, що в цьому згляді нема жадних змін — а якщо до поліпшення прийде, то це поліпшення має початися в країнах, що тепер під советською окупацією.

ЛІТУРГІЙНИЙ СОЮЗ

ПІД ПОКРОВОМ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО

Чи Ви вже стали членом **Літургійного Союзу** під покровом св. Василія Великого? Цей Союз повстав пару років тому назад при манастирі ОО. Василіян у Мондер, Альберта, Канада.

Із пожертв членів **Літургійного Союзу має** повстати в найближчому часі велика каплиця при матірньому домі ОО. Василіян у Мондер, де виховуються майбутні василіянські священики-місіонарі і їх брати-помічники.

За всіх дотеперішніх і майбутніх жертводавців **Літургійного Союзу** відправляються і на майбутнє будуть відправлятися Служби Божі в манастирі ОО. Василіян **кожної середи** в місяці. У тих Службах Божих можуть користати не тільки жертводавці, але теж померші члени їх родин, що їх список вони передають до манастиря ОО. Василіян у Мондер.

Тому запишуйтеся в ряди **Літургійного Союзу**, користайте з його духовних благодатей, а своєю пожертвою причиняйтеся до виховання молодого покоління монахів-місіонарів.

Свої пожертви, запити чи листи шліть на адресу:

BASILIAN FATHERS, MUNDARE, ALTA, CANADA

Олександер Мох

МАЛА БАБА ТРИ СИНИ . . .

Так чоловікові часом якась пісонька нераз цілими годинами не сходить із підсвідомости. Бринить і бринить, зранку до вечора. Ось мені сьогодні: "Мала баба три сини, А всі були русини. Один ходив до школи, Другий робив постоли..."

*

Добрі то були часи, як я за цісаря Франца Йосипа народився. Такі добрі, як тепер людям у Канаді. І думали в нас тоді, хоч не демократично, але дуже подібно до того, як тепер у Канаді. І так воно тягнулося десь від часів Шашкевича. Не знали, наші люди, чи вони поляки, чи москалі, чи русини. Одні йшли на Високий Замок зорити, чи не йде білий цар із германської неволі їх, "русских", визволяти. А другі русини-богослови йшли до масонських льож демократичну Польщу будувати. Шашкевича за те, що свою руську мову любив та за ними йти не хотів, присудили в лятрині втопити. Щось так, як напр. в Америці з 18-го поверху викидають міністра за те, що написав у споминах правду про масонську брехню і злодійства.

Та все таки: "Мала баба три сини, А всі були русини..." Так і в Канаді ще десь такі — очевидно тільки на диких преріях Заходу — є ще такі руські мами, що мають по дванадцятеро дітей і ті їх діти ще в третьому, тут народженому поколінні по-українському говорять і так само називаються. Ось у такій родині Курилів третє покоління в Канаді зросло з двох осіб на 176. Як би такі всі наші в Канаді були, то за три дальші покоління ми мали б у Канаді 35 мільйонів українців, які говорили б по-українському, як оті Курили говорять. Або взагалі тоді вся Канада мусіла б навчитися по-наському говорити, як у Квебеку по-французькому.

*

Отже в тих давніх добрих часах мій тато, лікар, купив у о. Тисовського ЧСВВ в Словіті бричку і пару коней. А що були тоді добрі часи, то і фірмана "купив". Того самого Яця, що возив о. капеляна зі Львова до Словіти. Яць був старий парубок і одинока пристрасть, яку мав, це були "його" коні. Мій тато, хоч хлопський син, але вихований в університеті на безбожному позитивізмі (який тепер такий модний у нас тут, по 70-ти роках! — "поступ"...), що його тоді вчив нашу молодь І. Франко. Ось згадує в своїх спогадах другий із наших позитивістів, проф. Василь Білецький, як то мій тато на прогульці спинив Франка, а той сперся на дерево та й "виложив нашим студентам основи позитивізму". Мудрі були, нема що казати.

Отже мій тато, хоч русин і хоч хлопська дитина, по віденському університеті не дуже вже на господарці визнавався, то й час-до-часу сказав щось про коней не таке, як треба було. Але якось Яцеві вже було забагато тих татових примівок, і Яць забув виховання о. капеляна Тисовського та сказав татові просто з мосту: "Ви, пані консиляж, розумієтеся на хуробі, а я на коньох!"... Демократично сказав, але навіть правду. А мав щастя, що тато був хлопська дитина, хоч ландтвійтів син, але якось Яцеві стерпів...

***

Щороку в Америці відбуваються збори різних асекураційних установ русинів, чи пак українців, а що ті установи видають звичайно свою газету, то й очевидно різні хлопські діти, нераз із докторатами, говорять на тих зборах про таку інсюренс-газету так, як мій тато про коней Яцеві. Бо, звичайно, редакторів тих газет трактується так, як отого третього сина баби: "...Але третій був лайдак: Спортив бабі капусняк!"

***

Ось є така інсюренсова наша установа, яка теж має свою газету. На чотирьох сторінках, а з них ще одна по-англійському. Отже на одних зборах тоті вчені Яці вирішили: скасувати редактора, бо забагато коштує. Скасували і — "газета сама виходила". Таке вам чудо зроблять рутенці в українській Америці! Виходила газета сама, а була така файна, що в краю імості навіть під курей соромилися б були її підкласти... Але знайшлися якісь Шашкевичі навіть у Пітсбургу і за їх заступництвом приняли на редактора проф. В. Проф. В. мій великий ворог і присвятив цілих 10 сторін формату "Світла" на те, щоб виказати, що я останній лайдак. Мені воно не пошкодило, і я, мимо ворожнечі, мушу признати, що газета, яку тепер переняв і редагує проф. В., стала під його здібною редакторською рукою з ганчірки направду симпатичним журналом,

ОДИНОКА В ТОРОНТІ УКРАЇНСЬКА
КРАМНИЦЯ ЦЕРКОВНИХ РЕЧЕЙ
DIOCESAN CHURCH GOODS STORE
278 Bathurst St. — Toronto, Ont.
Великий вибір церковних речей. — Напрестольні Євангелія. — Церковні книжки. — Молитовники і багато інших речей.

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА ГУРТІВНЯ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ
UBA TRADING CO. LTD.
420 Bathurst St. — WA 2-6115-6

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІЯН
У нашому видавництві вийшла друком нова книжка о. І. Назарка, ЧСВВ п. н.
КИЇВСЬКІ І ГАЛИЦЬКІ МИТРОПОЛИТИ
Є це біографічні нариси з портретами наших Митрополитів від Берестейської Унії до сьогодні — від Митроп. Рогози до Митроп. Й. Сліпого.
Сторін 270. — Ціна $5.00 у твердій оправі.
Замовлення шліть на адресу:
THE BASILIAN PRESS
286 Lisgar Street
Toronto 3, Ont., Canada

Чин ОО. Василіян усе дбав про церковну музику. Ось і тепер видав книжку, потрібну для всякого прихильника церковного співу. Ця книжка називається
ВАСИЛІЯНСЬКІ ЦЕРКОВНІ НАПІВИ
Книжка має 383 сторінки нотного друку, формату 7x10 цалів, оправлена в полотно з золотими витисками. Коштує $8.00 із пересилкою.
Замовляти на адресу:
BASILIAN PRESS
286 Lisgar St.
Toronto 3, Ont., Canada

який навіть т. зв. "високий інтелігент" радо бере до рук. Чому? Бо знайшовся Яць, що розуміється на коньох: проф. В. високоосвічений, талановитий і доброякісний редактор.

**

Другу інсюренсову газету редагує теж мій ворог, але вже з ідеологічних рацій: він радикал, а я клерикал. Але це старий редактор, високоосвічений і своїх коней веде не для грошей, а ради любови й уподобання. Його тижневик я теж читаю і завжди щось у ньому цікавого найду. Цей редактор при тому письменник і вчений правник тай доктор прав. Отже цьому докторові інсюренсові Яці порадили на зборах мудро: "Газета не виплачується, хоч є два редактори. То треба одного редактора скасувати, а другого перенести до адміністрації!" Редактор С. уміє зрахувати до трьох, то й врахував на зборах тому Яцеві: два менше два, то є зеро. Виходить, що дипломатична рада Яця докторові була така: нехай газета "сама виходить". Але доктор сказав слушно Яцеві: ви розумієтеся на конях, а я на редакції. І якось залишився на посаді.

Редакторський хліб-фах такий самий, як кожний інший. Але і не такий самий. До нього треба мати особливий талант, як його має напр. письменник. До нього треба мати дуже многобічну освіту та постійно дуже багато читати. До нього треба мати довголітню практику; напр. у Польщі дійсний редактор мусів мати 6 літ практики. До нього треба мати особливе замилування, а на доброго християнського редактора, то ще треба бути віруючим і добрим католиком.

Але коли вже десь такий редактор знайдеться, то він має право сказати, всього чи простому Яцеві, чи вченому докторові: "Я розуміюся на коньох, а ви на хуробі!"

І простий Яць, і вчений доктор — обидва повинні знати, що редактором треба народитися, треба вивчитися і треба спрактикувати. А не стається ним відразу, як не станеться навіть звичайним шофером: бо і тут треба іспит здавати. І не може газета "сама виходити", бо це буде не газета, а ганчірка. Бо як не їде "само" авто, так і не виходить "сама" газета.

А щоб оте все простеньке зрозуміти, не треба бути доктором. Вистачить бути навіть неписьменним Яцем. Тільки треба мати здоровий хлопський розум. І не псувати капусняку, навіть рідній мамі.

Всі християни повинні вважати за свій обов'язок — заохотити й допомогти тим, що відчувають покликання до Св. Тайни Священства.
Папа Пій XII

Євген Криженко

ЯВИЛСЯ ЄСИ ДНЕСЬ ВСЕЛЕННІЙ...

(Містерія будучого)

На світі війна... Жорстока, нечувана війна. Море смерти й ненависти заливає землю. Мов пекло чорна ніч зависла над світом. Хмари димів затопили Боже сонце, задусили вірного друга землі місяць, осліпили мільярди небесних зірок. Люди зненавиділи світло, а полюбили темряву. В темряві грішать, у темряві вбивають один одного, у темряву відходять. Замість сонця світять пожарища. Час-до-часу вистрілює вгору вогнистий стовп, смертоносні промені вбивають і калічать людей, нищать усяке живе сотворіння. Страшний гук атомних бомб стрясає основами землі.

Села й міста зникають безслідно. Непохоронені трупи валяються по пустих полях; уп'ялили свої холодні очі в закурене небо, мов Божої пімсти накликають. Денеде зойкають спараліжовані, осліплі каліки — жертви війни. Голод і пожежі добивають нащадків Адама.

— Хіба ж це вже кінець світу? — питаються праведники, що ще в живих остались.—Прийди, Господи, змилуйся над нами, скороти наші терпіння. Сьогодні свято Твого Богоявлення, з'явися нам Христе, наше Сонце, наша Радосте так, як колись явився світові в Йорданських водах.

— Прийди, Господи, і нехай прийде з Тобою Царство Твоє, амінь.

Так молилися праведники і з вірою й тугою вичікували другого приходу Спасителя.

**

Ген високо за хмарами, далеко від горя і смерти, в царстві вічного життя і блаженної радости, співали велично янголи. Своїм співом прославляли Того, що в цей день явився на-землі, щоб у водах Йордану охреститися. А Він, Спаситель людей і Цар Янголів, сидів на престолі слави праворуч Отця. Білою голубкою вітав над ними Св. Дух; Дух правди, любови і святости. У захопленні гляділи на Бога янгольські хори, лики святих, довгі ряди мучеників. Вони безнастанно величали Його, подивляли Його, радувалися Ним. І тій їх радості не буде кінця.

Та серед цієї безконечної радости, серед цієї небесної літургії сталося нараз щось дивне. Здавалося немов якась тінь притемнила на хвилину блиск неба; здавалось, людське горе перервало межі вічности та вдерлось насильно до Божого Царства. Перед Божим престолом появились непроглядні маси нових мучеників. Вони впали навколішки і в один голос закликали: "Змилосердися, Сину Божий, над нашими батьками, братами і сестрами на землі. Кати знущаються над ними. Слуги Антихриста затопили в сльозах і крові ввесь світ. За любов до Тебе ми згинули серед жорстоких мук. Страшною, диявольською зброєю руйнують грішники святу землицю. Зійди, Господи, на землю, спаси людей Твоїх"

Та не тривало довго, як ось знов інші нові мученики ввійшли до небесних хоромів. І вони впали навколішки перед Божим Маестатом, оповідали про страшне лихоліття на землі та просили справедливого Божого Суду. Коли ж Христос і цей раз нічого не відповів на їх благання, приступила нечайно до престолу Пречиста Діва Марія, Мати Бога, Заступниця всіх людей.

— Сину мій, — промовила лагідним материнським голосом, — пробач мені, що вмішуюсь в таємниці Божих плянів, але не можу довше глядіти на муки моїх дітей. Я ж їх Мати. Це Ти зробив мене Матір'ю людського роду. Не можу довше слухати їх ридань, їх розпучливих молитов. Зійди на землю, вчини Твій праведний суд. Зроби це для мене, так як колись зробив Ти для мене чудо в Кані Галилейській. Сьогодні свято Твого Богоявлення, а люди на землі вина не мають; не мають вина радости. В їх келихах кров і сльози. Зійди до них, Господи, принеси їм весільне вино.

— Зійди до них, Господи, — в один голос повторили лики святих.

Христос поглянув із запитом на Небесного Отця. Лице Бога Отця ясніло великою батьківською любов'ю. — Зійди, Сину, на землю, сповни останню дію Твого післанництва. Нехай і на землі настане Царство Отця і Сина і Святого Духа.

— Амінь, — відповіли торжественно янгольські хори.

*

У темну ніч, серед гуку гармат і вибуху бомб, зійшов на землю Божий Син; зійшов на колись цвітучі, а тепер сплюндровані простори України. На захмареному небі, на якому вже давно не було ні місяця ні зір, засіяв блискуче ясний, променистий хрест; знак Сина Чоловічого. Велика ясність залила землю. Небо відчинилося, на хмарах появився Христос із великою силою і славою. Янгольські труби сповістили всьому світові славний прихід Небесного Судді.

Земля задрижала. Гори почали западатись. Зникала межа між водою й сушею; море ви-

ступило зі своїх берегів. Мерці вставали з могил і спішили на суд. Великий страх упав на грішників. Вони дерли на собі одежу, падали на землю і кричали: "Гори, впадьте на нас, закрийте нас перед лицем Бога." З переможною піснею "З нами Бог" ішли праведники на довго очікувану стрічу зі своїм Господом і Спасителем. Їх муки скінчилися, вони йшли по вічну нагороду.

І зібрались усі народи перед престолом Божої Справедливости. Ісус Христос поділив їх на дві частини. Одну поставив праворуч, другу ліворуч. І сказав до тих, що по Його правиці: "Прийдіть, благословенні Мого Вітця, наслідуйте Царство приготоване для вас від основання світу". Його голос був лагідний та приємний мов шелест кучерявих гаїв, мов журчання весняних потоків.

Потім звернувся до тих, що стояли ліворуч: "Ідіть від мене, прокляті, у вічний вогонь, приготований для диявола і його слуг". Голос Христа лунав грімко і грізно мов буря, мов рев водопадів. Як тільки висказав Божий Суддя слова цього страшного засуду, земля розступилася під грішниками й вогненна безодня проковтнула їх. І все зло, всі духи злоби, всі демонські сили зникли на віки в пекольних челюстях.

Божий мир зійшов із неба на землю. Руїни, пожарища, сліди жорстокої боротьби щезли мов поганий сон. Мов з-під землі повиростали людські оселі. Чепурненькі сільські хатки спали мирно серед білих засніжених садів. Десь далеко на кінці села гомоніла весела щедрівка: "Рано, рано в Русалимі, рано, рано на Йордан". Срібні зірки заіскрились на небесних висотах,

Чумацький Шлях помандрував у безмежну далечінь. Божі янголи літали над сонними лісами і на струнких ялинках зачіпляли горіючі свічечки.

Настала нова земля; без смерти, без терпінь, без сліз.

На річці Дністрі Христос освячував води. В невимовній радості співали праведники святочний гимн своєму Богові: "Явился еси днесь вселенній і світ Твой, Господи, знаменався на нас во разумі поющих Тя, пришел еси і явился еси світ неприступний."

СВЯТ-ВЕЧІР НА ЗАСЛАННІ

Зібравши сльози, біль і втому, кінчав буття один із днів
в'язничних, сірих, монотонних, серед сибірських таборів.
По снігові хуртовині біленька тиша залягла,
і зацвіла в небесній сині довгоочікувана зоря.
Тоді заблимали на вбогих столах приховані свічки,
і понеслись з сердець до Бога тихенькі мольби й колядки.
В ясну годину свят-вечірню впали навколішки в'язні
й обнявшись братньою любов'ю витали в рідній стороні.
Лилися гарячі щирі сльози любови й віри в стіп хреста,
у стіп Спасителя, Якого в серцях скривають все життя.
У Святий Вечір, Божий Вечір, в найщасливіших з вечорів,
кінчав життя, свій він старечий, дідусь, улюбленець в'язнів.
Сховавши сльози, біль і втому, тужливо в небо він глядів.
"Сьогодні я піду додому" — він своїм людям говорив.
"Й тебе зустріну, любий сину, що своє молоде життя
віддав за рідну Україну у боротьбі в рядах УПА.
Ідучи крізь землицю рідну, від вас віддам я їй привіт.
Брати мої, тримайтесь гідно, мене в молитві спом'яніть."
Мов свічка тихо догоряло життя й терпіння дідуся.
А навкруг нього снули в мовбах братів наболені серця...

***

Рожево-білий передранок співав Ісусові хвалу —
ввесь світ красою й синню небо співало пісню різдвяну.
Сніжні блискучі самоцвіти спадали тихо із сосон
і ніжно дідуся вкривали на милий, тихий, вічний сон.
Сидів він спершись об ялину на білій скатерті снігу, —
мабуть при свічці ждав на сина в чудесну вічку різдвяну.
Напевно йшов цей батько з сином сніжним простором
в срібну даль,
щоб ще зложили Україні цілунок чистий мов кришталь.

Ірина Вацлавів

о. Ір. Назарко, ЧСВВ

ДЕРЖАВНИЙ МУЖ У СВЯЩЕНИЧІЙ РЯСІ

Була дощева неділя 1 червня 1924 р. На південний двірець Відня заїхав із грюкотом поспішний поїзд. Із нього висипалися пасажири. Наразі дався чути вистріл, зчинився крик і паніка, заметушилася поліція, а по якомусь часі санітети несли на ношах раненого в легені священика. Був це канцлер молодої австрійської республики о. д-р Ігнатій Зайпель. Атентатчика Яворека — збаламученого марксиста, приловлено, а роз'юшені залізничники хотіли його злінчувати. Але побачив це о. Зайпель, підніс ранену правицю і промовив: "Тільки не бийте його, не бийте, дуже прошу". Атентатчика відставлено до в'язниці, а раненого канцлера відвезено до найближчого шпиталю, де він боровся зі смертю продовж кількох тижнів. Із найдальших закутків краю і з-за кордону приходили телеграми з кондоленціями, листи зо співчуттям, а під мурами шпиталю щоденно стояла товпа зажурених віденців, довідуючись про стан здоров'я свого улюбленого канцлера.

Коли канцлер подужав, одного дня прийшла до нього бідна жінка з дітьми. Призналася, що вона є дружиною Яворека, який прострілив канцлера, але знає, що канцлер для всіх добрий. Отже напевно поможе їй у її нужді. І канцлер дійсно поміг. Казав зі свого фонду виплачувати їй щомісячну підмогу, потрібну на удержання родини. Такий був канцлер — о. Зайпель.

Ігнатій Зайпель народився 19 червня 1876 р. в чотирнадцятій дільниці Відня, званій Рудольфсгайм. Батько його, теж Ігнатій, відбувши військову службу, був водієм візка з кіньми, т. зв. фіякром. Мати Єлисавета, з дому Цегентнер, померла, коли Ігнатій мав ледве три роки. Батько одружився вдруге з удовою, що стала другою матір'ю малому Ігнатієві. Вселюдну школу й гімназію Ігнатій закінчив у Відні, де й склав матуральний іспит із відзначенням. Після матури в 1895 р. молодий Зайпель вступив до духовної семінарії у Відні, де продовж чотирьох літ був між питомцями перший не тільки в науці, але й у духовному житті. Великий вплив мав на нього тоді визначний мораліст і соціолог о. д-р М. Шіндлер — автор цінних творів на соціяльні теми. Цей професор раз так висказався про молодого Зайпеля перед одним редактором: "Побачите, що цей многонадійний юнак колись відограє велику ролю в історії Австрії". Дня 23 червня 1899 р., на 23-ому році життя, Зайпель одержав Св. Тайну Священства. Свою першу Службу Божу відправив він у тиші чудотворної місцевости Маріяцель. Упродовж трьох літ сповняв функції сотрудника в різних місцевостях, а 1903 р. став катехитом дівочого інституту в осьмій дільниці Відня (Йозефштадт). При цьому сам приготовлявся до докторату з богословії, що його й осягнув 1903 р. Як катехит о. Ігнатій скоро позискав собі повне довір'я й любов молоді, а його блискучі екзорти захоплювали не тільки молодь, але й учителів. Одночасно о. Ігнатій продовжував свої особисті студії. Вислідом їх була грунтовна праця п. н. "Економічно-етична наука Отців Церкви", на основі якої він габілітувався на приватного доцента віденського університету. Року 1909 зальцбурзький університет покликав 32-літнього о. д-ра Зайпеля на професора богословії. У Зальцбурзі молодий професор пірнув із головою у сам вир праці. Крім знаменитих викладів на університеті, він виголошував доповіді для інтелігенції на тему: "Авторитет і свобода", для жіноцтва про церковний авторитет і його основи, говорив у катедрі великопісні проповіді, що пізніше вийшли окремою книжкою п. н. "Основні правди Відкуплення", дописував до місцевих церковних журналів напр. на тему: "Католики й література", "Католики й мистецтво" і т. п. За час його професури в Зальцбурзі появилося друком понад 30 його більших і менших праць, між ними такі, як: "Нація і держава", "Соціяльне питання і соціяльна праця", "Організація людства", "Батьківщина, націоналізм і релігія", "Католики й війна", "Побіч Євхаристійного Бога", підручник морального богослов'я для шкіл і тим под. Після першої всесвітньої війни (1917 р.) о. Зайпеля покликано на професора університету до Відня. Увесь Зальцбург прощав його з глибоким жалем, а місцева газета писала: "У професорові Зайпелі католицький Зальцбург тратить дуже жертвенного, незвичайно працьовитого, дуже заслуженого й майже незаступимого друга".

Час, у якому Зайпель прийшов до Відня, був критичний. Молодий цісар Карло I щиро бажав миру в світі й миру між народами своєї держави. Тому о. проф. Зайпель, що своїми творами вславився вже як апостол миру, став дорадником і мужем довір'я молодого цісаря. Вже 1918 р. ввійшов він до кабінету Лямаша, як міністр публичних робіт і соціяльної опіки, але це тривало дуже коротко. У 1919 році о. Зайпеля вибрано послом у першій дільниці Відня, він увійшов до парляменту, став провідником християнської партії та головою християнсько-соціяльного об'єднання. В парляменті скоро вславився своїми знаменити-

КУПЛЮ КНИЖКИ давнішого видання, також збірки поштових марок. Подайте, що маєте й за кільки на адресу:
A. MOCH
6 Churchill Ave., Toronto 3, Ont. Canada

MEDALS — CHAINS — ROSARIES
PRAYER BOOKS — STATUES — PICTURES
All Religious Supplies
LANDY & COMPANY LTD.
16 Dundas St. West (at Yonge) EM 3-8828 Toronto

Першоякісне молоко — у пляшках і картонах — знаменитy гуслянку, різнопроцентовy сметанкy, квасну сметанy, сир, масло та незрівняної якости морозиво доставляє домів і до крамниць.
УКРАЇНСЬКА МОЛОЧАРНЯ
GREEN VALE DAIRIES LTD.
3156 DUNDAS ST. WEST
Telephone: RO 7-1728

ЗАМОВЛЯЙТЕ
ХЛІБ, ПАЇ, КЕЙКИ Й ВСЯКОГО РОДА ПЕЧИВА НАЙКРАЩОЇ ЯКОСТИ В НАЙБІЛЬШІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПЕКАРНІ ТОРОНТА
BEAVER BREAD LIMITED
109 Lightbourne Ave. — Tel.: LE 5-7445

ANDREW TAILORS
Phone: LE 6-0982
The place where CUSTOM clothes are made.
High-Grade Alterations, Repairs, Etc.
Cleaning and Pressing.
1076 QUEEN ST. W.
Toronto 3, Ont.
Андрій Нахоначний

ник промовами про справедливий мир і соціяльну любов. Пізніше ці промови появилися друком.

Тоді Австрія пережила велике внутрішнє потрясення. З могутнього цісарства вона перетворилася на малу республику. В краю настала нужда, безкарно гуляли революційні елементи, інтереси Церкви були загрожені. То й дуже потребувала молода республика великого, розумного й християнського провідника. Такого провідника Австрія найшла в особі о. проф. Ігнатія Зайпеля і нарід склав у його руки провід держави, вибираючи його канцлером республики 31 травня 1922 р. Перейнявши по довгій надумі провід держави, о. Зайпель поставив собі за перше завдання врятувати батьківщину перед економічною руїною. В тій цілі він відбув цілу низку подорожей з відповідними промовами й проповідями, в яких висунув "австрійське питання, як европейську проблему". У Празі, Берлині, Вероні, Парижі й Женеві канцлер вимовно й переконливо доказував, що життя й розвиток цілости залежить від життя і доброго функціонування поодиноких членів. Не без слушности французький міністр Пенлеве представив слухачам о. Зайпеля, як "мужа що вміє говорити по европейському". Своїми знаменитими промовами, своїм широким підходом і особистим шармом канцлер позискував Австрії в політичному світі щораз більшу симпатію, якої остаточним вислідом була женевська умова, яка устабілізувала відносини в Австрії і врятувала її перед руїною. Тому з гордістю міг австрійський часопис (Райхспост) написати: "Не параграфи врятували Австрію, але один муж: Зайпель".

Одначе політичні противники канцлера повели безпощадну агітацію проти нього, а передовсім проти його "строго католицького і священицького курсу". Вислідом тієї агітації був згаданий атентат на канцлера 1. VI. 1924 р. Довкілля канцлера було глибоко зворушене, бачивши, з якою любов'ю він простив своєму ворогові та з якою радістю він переносив свої терпіння. Всі признавали, що так може терпіти тільки людина, яка зачерпнула духа жертви в джерелах Вічного Жерця — Христа. Проливом тієї крови о. Зайпель став мучеником за християнську державну ідею.

П'ять місяців після атентату, в листопаді 1924 р., о. Зайпель зрезигнував з уряду канцлера, бо задумав розвести "політичний апостолят" на ширшу скалю поза кордонами своєї батьківщини. Хоч не зовсім сильний (бо куля осталася в його легенях), о. Зайпель, голова провідної партії вибрався в широкий світ, як речник Австрії за кордоном. Його доповіді й промови в Німеччині, Голяндії, Італії, Франції, Швайцарії, Данії, Швеції і Польщі були великими політичними подіями, бо це промовляв не вузькоглядний партієць, але державний муж з універсалістичним, повним політичним світоглядом. Він говорив на такі теми: "Будова нової Европи", "Шлях до миру між народами", "Всесвітня Церква і всесвітній мир". Окреме значення мала подорож Зайпеля на всесвітній Євхаристійний Конгрес у Чікаго, де він захоплено промовляв до двох мільйонів слухачів на тему: "Євхаристія, як фактор у житті народів". Після Конгресу Зайпель відвідав інші більші міста в ЗДА і всюди промовляв. Коли він перебував в Америці, край і Европа святкували величаво 50-ліття його життя. Тоді навіть ворожі йому часописи признавали його величезне значення для історії нової Австрії.

Після повороту Зайпеля з-закордону голос народу ще втретє, а відтак у четверте і вп'яте покликав його до проводу держави, вибираючи його канцлером. При своїх важних і численних заняттях він ніколи не занедбував своїх священичих обов'язків: щоденно з великою набожністю відправляв Службу Божу, в неділі і свята проповідав, щоденно проказував часослов, а часто люди бачили його в глибокій молитві перед Євхаристійним Христом. "Тут я черпаю силу, натхнення і з Ним укладаю пляни" — часто повторяв утомлений канцлер. Крім цього був він духовним провідником чисельних поодиноких душ, а також цілого нового Згромадження "Соціяльної любови".

Тимчасом почав він скоро занепадати на здоров'ї. Тому в квітні 1919 р. він невідклично уступив з уряду канцлера. Не поміг відпочинок у Єгипті і в Св. Землі. Саме тоді появилася нова енцикліка Пія XI про суспільне питання "Квадрагесімо анно". Хворий захопився ідеєю корпоративного устрою і вже останками сил виголосив про це кілька доповідей, але вернувся з них цілком вичерпаний. Висока цукриця, куля, що з атентату залишилася в його легенях аж до смерти, а вкінці туберкульоза зруйнували його життя. Після побожного прийняття останніх Св. Тайн, о. Зайпель спокійно помер 2 серпня 1932 р. на 56 році життя. Віденъ і Австрія вже давно не бачили такого величавого похорону. Його смерть відбилася сильним відгомоном у цілому світі. Всі признавали, що помер зразковий священик, великий науковець і незрівняний державний муж у священичій рясі.

ОГЛЯД СОБОРОВИХ ПОДІЙ

У неділю, 18 листопада, 1962 року, Комітет Головних Настоятелів Чернечих Чинів приступив до відкриття імпозантної "Виставки Церкви", як дару II-му Ватиканському Вселенському Соборові. Виставку зорганізовано у спеціяльних для цього приміщеннях "Фєрра ді Рома" при просторій вулиці Крістофоро Кольомбо недалеко ЕУР-у, де вона займає площу 80,000 кв. метрів. Виставка ця дає відвідувачам змогу пізнати актуальний стан Католицької Церкви: різні уряди Апостольської Столиці, університети, атенеї, академії, церковні товариства й організації та яких 200 різних чоловічих і жіночих чернечих Чинів і Згромаджень, що взяли участь у виставці.

У павільоні "Східня Церква", у відділі "Мовчазна Церква" находиться також "Українська Церква". На передній стіні видніє велика етнографічна карта України, поперехрещувана терням; довкола неї порозміщувані світлини всіх наших Владик галицької церковної провінції, із яких при житті залишились лише Митр. Йосиф Сліпий і Архиєп. Бучко; праворуч — великий портрет св. Йосафата, ліворуч — Митрополит Страдник. Під правою стіною біля входу влаштовано іконостас і престолик із різьбленими гуцульськими свічниками; в кутку під лівою стіною кидається в очі гарненький модель дерев'яної гуцульської церковці, а зараз зліва розвішено карти Европи й обох американських континентів із позначенням єпископських осідків; довкола покладано портрети всіх наших Владик в екзилі. Під стіною біля виходу приміщено дві габлотки: в одній видніє повна серія "Записок" видання оо. Василіян, а в другій — мистецькі вироби в гуцульському стилі: альбоми, тарілки з писанками, рямки, тощо. Дбайливе виконання й естетичний уклад експонатів приковує увагу багатьох відвідувачів виставки.

Тієї ж неділі ватиканський ілюстрований тижневик "Ль'Оссерваторе Делля Доменіка" (ч. 46, ст. 21) помістив обширну статтю під заголовком "Вихід одного народу, з'єдиненого в вірі", що її написав спеціяльний кореспондент при нагоді зустрічі з нашим Владикою, Кир Іваном Бучком. У тій статті читаємо між іншим таке: "Не бажаємо тут знову згадувати про трагедію, яка грянула на геройський український народ, про мучеництво українців католиків, про переслідуван-

ня католицької Церкви. Тепер поза її рідними землями живе 1,821.500 українців католиків, які являються частиною великих мас українських виходців. Чимало втікачів силою приневолено повернутися на Батьківщину, чимало ж — знищено. Найчисленніша група проживає у ЗДА, за ними йде Канада, відтак наступають поселення в Латинській Америці, Австралії й европейських країнах. Українці, м. ін. помітне число виходців, зробили велике зусилля, щоб релігійне життя вірних утримати на високому рівні. Тепер у складі церковної єрархії українців в екзилі входять: два митрополити-архиєпископи, один архиєпископ-апостольський Візитатор з осідком у Римі, чотири резиденціяльні єпископи, три єпископи-екзархи, два єпископи-помічники. Крім дієцезальних семінарій є також центральна семінарія в Римі й мала семінарія для вирощування духовних покликань. Українська католицька преса на еміграції нараховує 19 періодиків, з них: 1 щоденник, 6 тижневиків, 4 місячники й 1 богословський тримісячник та інші. — Приготування до Собору, настроєння вірних для цієї великої події було наполегливе й успішне завдяки зразковій організації. Українці католики являють собою найчисленнішу галузь Східньої Церкви; вони творять "Церкву — поміст", зваживши, що українці, признаючи всі догми католицької Церкви, у зовнішніх виявах богопочитання зберегли східній обряд (спільний із православною Церквою). — Большевики жорстоко знищили католицьку Церкву в Україні: єпископів повбивали або ув'язнили, чимало їх погинуло у в'язницях серед несказаних страждань; лише небагато їх залишилися ще при житті, між ними геройський Львівський Архиєпископ для українців, Впреосв. Кир Йосиф Сліпий; при його імені в "Понтіфічіо Аннуаріо" зазначено, що він "ув'язнений, перешкоджений". Але комуністи, як ми вже сказали, не змогли перешкодити, щоб відновилася українська католицька Єрархія в екзилі та щоб виходці зорганізувались в одну суцільну християнську суспільність. — У навечір'я Собору кожний Єпископ спрямував був до своїх вірних пастирське послання про "II Ватиканський (Собор)"; на ту саму тему конференція Єпископів українського обряду опублікувала важливе збірне послання з палким закликом до молитви й покаяння. Те приготування, на яке кожна громада в країнах свого поселення так захоплено відгукнулася, почалося 1959 р. і поступово увесь час збільшувалося. Єпископат дав також звернення до православних, щоб вони взяли участь у Соборі та просили Свт. Отця про об'єднання обидвох Церков в одному українському Патріярхаті. Отримана відповідь не дала однак доказів зрозуміння для такої пропозиції, бодай збоку православного духовенства. — Українська католицька преса виявила особливе зацікавлення в навечір'я Собору, повсякчасно публікуючи звіти й інформативні статті. Від мас вірних православних надходить чимало виявів симпатій для Собору; два православні українці, викладачі на німецькому університеті прилюдно визнали, що гаряче моляться за успішність Собору, згідно з бажанням Свт. Отця; навіть між нижчим православним духовенством можна почути чимало голосів, які схвалюють розпочате Іваном XXIII діло. — Українці католики не мають якогось особливого бажання щодо літургійної реформи; богослуження їх у старослов'янській мові, яку народ розуміє, і вона більше зближена до народньої мови, як латинська у відношенні до італійської; дехто бажав би впровадити народню мову до деяких частин Літургії, але широкі маси вірних воліють повагу традиційної літургійної мови, овіяної святістю.

"Нашим найважливішим завданням є щораз то більше закріпляти й оформлювати українську католицьку Церкву в екзилі так, щоб колись, як це станеться, знову була змога розпочинати працю на Батьківщині; а життєздатність нашої суспільности — сказав ВПреосвященний Бучко — підтверджує багато фактів: у Філядельфії беруться за будову нової катедри, яка має коштувати три мільйони долярів; в Нью-Йорку вже діє українська народня школа, яку ведуть Отці Василіяни; коштує вона два мільйони долярів, — все це добровільні пожертви вірних". — При кінці хочемо ще завважити, що за ініціятивою української Католицької Церкви в екзилі було уладжено багато конференцій про Собор, запрошуючи також вірних православних; на них виникли закиди й дискусії в атмосфері погоди й зрозуміння. В одній православнім епархіяльнім бюлетені якийсь священик написав, що православні повинні взяти участь у Ватиканському Соборі та й повідомити Папу про все те, що діється у серцях православних; вони не можуть увесь час поводитися, як струс, що сховав голову в пісок, щоб не бачити світу, що його оточує... Завваження немалої ваги. Шкода лише, що автор статті (православний священик) не мав відваги підписатися...—Що ж до відновлення колишнього церковного з'єднання, то українці здають собі справу з того, які великі труднощі треба їм перемогти, однак радо повторюють слова Урбана VIII в 1596: "Мої українці, за вашою допомогою я мав надію навернути Схід".

"Ж И Т Т Я"

містить цікаві статті й гарні оповідання, вісті зі світу й особливо з Аргентини.

Видають цей місячник ОО. Василіяни

Ціна (12 чисел) на рік $2.00, замовляти через нашу адміністрацію по адресі:

BASILIAN PRESS

286 Lisgar St. — Toronto 3, Ont. — Canada

ВІСТІ З ВАТИКАНУ

(від власного кореспондента)

13 листопада 1962 р. закінчилися наради Отців Вселенського Собору, над літургійними справами. Зокрема загальну увагу звернуло бажання установити свято Пасхи стало на одну з перших весняних неділь місяця квітня, в чому треба б домовитися з іншими християнськими Церквами. До кінця теперішної сесії лишається ще чотири тижні, бо вона має закінчитися 8 грудня, і в тому часі ще будуть розглядатися важні справи віри та оживлення релігійного життя серед вірних. У найближчий четвер (15. IX) відбулися під проводом Свт. Отця окремі наради кардиналів та інших церковних достойників, що мали висловити свій осуд, чи можна приступити до проголошення святими Божих Слуг священиків Вінкентія Пальотті й Антона Пуччі та братчика-капуцина Франциска Маріяна з Кампо Россо.

Притому єпископи поодиноких країн відбувають свої наради в соборових справах і це роблять теж щотижня українські католицькі єпископи. Вже вдруге відбули вони стрічу з грекo-католицькими єпископами Італії, Греції та Сходу під проводом антіохійського патріярха Максімоса для добра всієї спільноти вірних грецького обряду в світі.

— — —

Свято св. священомуч. Йосафата в Українській Папській Семінарії, що славиться його ім'ям, випало м. р. дуже врочисто через прияву в Римі стільки українських владик з усього світу. Вже на св. Службі Божій, передаваній в Україну з ватиканської радіокаплиці, в неділю в год. 10.30 проповідь про св. Йосафата і його заслуги для церковного з'єднання виголосив Преосв. Кир Ніл Саварин, єпископ української католицької дієцезії Едмонтону в Канаді. Він також відправив вечором урочисту літію в семінарійній церкві напередодні святочного празника св. Апостола Унії. В сам же празник архиерейську Службу Божу відправив Преосв. Кир Іван Прашко, єпископ української католицької Церкви в Австралії, а врочисту участь у семінарійному празнику взяли два архиєпископи Кир Іван Бучко та Гавриїл Букатко і п'ять інших Владик: Ніл Саварин, Ісидор Борецький, Андрій Роборецький, Йосиф Шмондюк, Ярослав Габро та Платон Корниляк. Також Василіянський Чин обходив свято свого великого Отця у прияві кардин. Кеніга з Відня (що є протектором церкви св. Варвари під проводом оо. Василіян) та його єп.-помічника врочистою Службою Божою Преосв. Августина Горняка та з участю Митроп. Амвросія Сенишина та єп. Йосифа Мартинця, всіх трьох із василіянської родини. В одній і другій св. Літургії взяли участь СС. Василіянки і Служебниці. У Малій Семінарії св. Йосафата, що начисляє до 120 учнів (під проводом оо. Салезіян) архиерейську Службу Божу відправив Преосв. Андрій Сапеляк, єпископ української католицької Церкви в Аргентині. До того хор Української Папської Семінарії виступив у п'ятницю — 16. XI. — в італійській телевізії разом із Кир Гавриїлом Букатком та відспівав частину св. Літургії.

— — —

Число тижневика Осс. Романо делля Доменіка з дня 20. XI. всеціло присвячене всім церковним обрядам, що є в католицькій Церкві, а в тому найбільше місця займають описи та світлини східніх обрядів. Дуже гарно на тому тлі представляється панорама української католицької Церкви, що займає в часописі центральне місце. На самій обгортці видна пам'яткова світлина Служби Божої, відправленої українськими католицькими єпископами у прияві та з участю Папи Івана в базиліці св. Петра на початку передсоборових праць, 13. XI. 1960. Знову ж стаття, присвячена українській католицькій Церкві, носить вимовний наголовок: *"Похід народу з'єдиного вірою"*. Побіч нього світлина ВПреосв. Митроп. Йосифа Сліпого з написом: Герой-ісповідник віри, духовний голова українського католицизму, засуджений до концентраційного труду і 11-літнього заслання. Стаття містить статистику передвоєнного стану Української Католицької Церкви на рідних землях. Без огляду на Голгофту української католицької Церкви розвивається вона у вільному світі, і доказом цього залучені дані про поодинокі українські католицькі дієцезії в Європі, обох Америках і Австралії, далі велика світлина українських католицьких єрархів-учасників Всел. Собору на першолистопадовій відправі в базиліці св. Петра в Римі. "Наше завдання" — пише Преосв. Кир Іван Бучко — "це все більше і ліпше скріпити українську католицьку Церкву у світі, щоб із готовими силами повернутися до обнови нашої батьківщини.

о. В. Дрібненький, ЧСВВ

СЛІДАМИ ВАСИЛІЯНСЬКИХ ПІОНЕРІВ

Історична подія започаткування місійної праці василіянських місіонарів у Канаді відбулася при наявній відсутности гучности й блеску. Що більше, вони мусіли довгі тижні ждати на богослужбові речі, яких довіз опізнився. Отже покищо мусіли послугуватися тільки одним служебником і одними церковними ризами.

Часово замешкали у французьких Отців Облятів, які виявили їм справжню гостинність, скромну але щиру, що її можна знайти тільки у піонерів.

Тимчасом о. Платонід Філяс, як настоятель, розподілив терени місії: о. Созонт Дидик дістав Едмонтон і полудневі околиці Равнд Гілл та Ребит Гілл; о. Антона Строцького призначено до духовної обслуги найстаршого поселення в Бівер Крік; а найдальше віддалену й найменше ще вироблену околицю Бівер Лейку призначив о. Філяс для себе.

Нарешті прийшли довго очікувані паки з богослужбовими речами. Отці місіонарі поділилися ними між собою і, не зволікаючи, вибралися в ліси й степи, кожний у свою дорогу — а радше стежку, бо тоді доріг, простих і високих, як ми їх сьогодні знаємо, ще не було. Це були стежки, що вилися горбами, лісами або сухими рівнинами, оминаючи долини й мочарі — їх вибили своїми ратицями споконвіку табуни диких буйволів, кріслаторогі "муси" й швидкі кози. За ними, цими стежками, мандрували тубильці індіяни. Наші поселенці-піонери ці стежки поширили на два колеса і це для них вистачить. Це були єдині "дороги" в цих Західньо-північних Областях аж до 1906-го року.

Хоч була вже рання зима, день був типічний для албертійської відлиги — теплий, соняшний і веселий. Поселенці з Бівер Лейк, за попередньою нарадою, везли свого отця місіонаря з Едмонтону до себе "почесно", бо аж трьома фірами (хоч його багажі далеко не заповнили б навіть одної). В полудне першого дня подорожі зупинилися попасти коней і для себе запарити "гербати". Один із фірманів, що між іншими речами хатньої обстанови віз для свого дому крісло, зняв його з фіри, поклав на землю й попросив отця духовного сісти. О. Філяс чемно подякував за услугу й попросив покласти крісло назад на фіру. Додав, що воліє сісти на пеньок і дивитися, як коні пасуться. Як воно буває нераз, цей, сам у собі маленький жест виявив велике й важне успосіблення цього місіонаря. Він їхав на працю серед трудних, піонерських обставин — на ті обставини він був готовий і рішений не шукати виняткiв, а тим менше ними зражуватися. Цей на перший погляд незначний інцидент один із учасників цієї подорожі запам'ятав і по шістдесяти роках часу...

Всю зиму, весну й частину літа о. Філяс жив у комірному, в хаті одного поселенця, потім другого. Їздив він з околиці в околицю, що-неділі, свята й навіть у будний день — правив для поселенців Службу Божу по хатах, проповідав ім Євангелію, сповідав, причащав, вінчав і хрестив. Спочатку його возили, згодом він купив коня ($140.00), упряж ($18.00) і сани ($45.00) та сам їздив індіянськими дорогами. Поселенці приймали наніч свого о. місіонаря як могли — назагал скромно: як було морозно він спав накрившись веретою на соломяній лежанці на земляній долівці; в дощеву пору нераз діставав найліпше місце в хаті — під столом, де не капало зі стелі. Гостили його тим, чим хата була багата — часто це була мелена на жорнах пшенична каша і квасне молоко.

Одначе ні в його дневнику ні в оповіданнях піонерів не знайдете хоч би згадки жалю чи нарікання о. Філяса на оті тверді обставини життя в країни. Навпаки, з оповідань поселенців виходить, що він волів працювати в Канаді ніж у Галичині. Казав, що тут тяжче, але за те більш заслуга. Албертійська буйна й соняшна природа чарувала його. Нераз, літом, казав своєму фірманові спинити коней чи звільнити їх ходу, бо любив дивитися на гаї й красвиди. Деколи возив з собою рушницю. Дикі кури й качки завжди збагачували дещо однобічну дієту пшеничної каші.

Характеристичні прикмети о. Філяса, за словами поселенців-піонерів, що ще сьогодні його пам'ятають, це повага, святість, доброта й лагідність. Виглядає, що він мусів мати всі ці прикмети в надзвичайній мірі. Сам приїзд о. Філяса в околицю, говорить один із піонерів, лишив у нього враження, що приїхав сам Христос. Другий піонер оповідає, як одного дня він вибрався до манастиря на лікування, бо дуже "кольки кололи" (в тих часах, коли лікарі й лікар були далеко, бо два дні їзди фірою, поселенці приходили до наших Сестер за поміччю й ліками. На подвір'ю манастиря етрі о. Філяса. Цей запитав про його поводже та, вислухавши його нарікань, так доброт розрадив його і накінець поблагословив — хворий уже не чув болів. Так виздоровів, що

почував уже потреби просити в Сестер лікування. Лагідні й добрі слова матері нераз усувають біль у дитини. Але ці слова мусіли бути особливіше щирі й добрі, щоб усунути біль дорослого мужчини-піонера.

Проповіді цього місіонаря мусіли бути класичними зразками Євангелії. Поселенці-піонери пам'ятають сьогодні не тільки теми поодиноких його проповідей, але навіть можуть переповісти їхній зміст.

Для переселеного, розгубленого, вбогого й початкуючого народу це був місіонар, батько, провідник і громадський діяч. Коли посол Френк Олівер, що в той час був на всю область повним представником федерального уряду й мав серед наших людей імпозантне імя "луберман", зложив візиту о. Філясові й просив його підтримки в надходячих виборах, о. Філяс у свою чергу представив йому свої дві просьби-вимоги: 1) будова й отворення урядових українських католицьких шкіл в околицях, де поселені наші люди. 2) Будова залізниці вздовж околиць Фармілій, Бівер Лейк та Бівер Крік. Олівер, сам протестант, дипломатично погодився на перше — під условиною, що скоріше будуть українські католицькі вчителі; на друге безуслівно дав своє приречення. За два роки залізниця пішла попри самі фарми ОО. Василіян і вздовж усієї смуги українського поселення.

Не завжди тверда праця й незломне, святе зарзяття приносили підбадьорливі успіхи та надію на будучі гаразди. Не без причини мав о. Філяс звичку в хвилинах журливої задуми гризти свої нігті... Це були початки і проблеми мусіли існувати. Їх було багато й вони були різні. Головних і найбільших було дві. Одна була в зв'язку з Чином, друга з Церквою.

Як настоятель-провідник Місії, о. Філяс уповні розумів конечність матеріяльних вимог цього святого діла. Треба було збудувати манастир — не тільки як осідок для отців місіонарів, але й де б можна було в найкоротшому можливо часі отворити новіціят для тутешніх покликань. Щоб плекати покликання треба було католицької школи для дітвори, яка тоді взагалі до школи не ходила, бо ніякої ще не було.

Фарми, що їх о. Філяс взяв на себе й своїх співбратів, уже не були першого вибору. Земля була врожайна, але ліс малий — невідповідний на будову. Дерево на будову треба було купувати. А Сестрам уряд відмовився дати "гомстед", отже треба було і їм якось зарадити.

Видатки, як це буває в початках, копичилися. А доходи були дуже скромні. Часто кінці не сходилися. Нераз не було защо купити таких потрібних речей до кухні, як цукру-соли.

Початковий видаток на підводу (кінь, сани, упряж) виніс більше ніж дворічна сума, яку поселенці зложили "на утримання". За шлюб чи похорон о. Філяс брав від одного до два доляри, за охрещення двадцять пять сотиків — якщо батько їх мав.

У ті часи в Канаді було безробіття. П'ятнадцять на сто людей могли знайти працю. На Заході цей відсоток був далеко менший, бо майже вся індустрія краю була на Сході. Якщо хто був щасливий знайти працю, діставав по десять центів на годину. Пшеницю можна було в Едмонтоні продати по 35 центів за бушель — але цю пшеницю треба було насамперед виплекати

Сидять (зліва до права): о. Атанасій Филипів, о. Платонід Філяс, о. Созонт Дидик. Стоять: брат Король, брат Янушевський. Знимка зроблена в Едмонтоні, 11 січня 1905 року.

(один поселенець, 10 миль напівніч від Мондеру, оповідає, що викорчувати один пень заняло йому три дні), а потім цю пшеницю довезти (деколи віз, у порожні, треба було серед броду розбирати й частинами переносити на другий берег ріки).

Поселенці обов'язку: утримувати свою Церкву в Галичині не знали. Тут цирість помалу освідомлювала їх про цей новий обов'язок. Але помалу, бо тяжкі особисті потреби нераз це почуття заглушували. Але деколи були й прикрі вийнятки. Один поселенець заправив в о. Філяса двадцять чотири доляри за місяць мешкання, а пятнадцять долярів додатку за перетримання коня.

Пів року по приїзді о. Філяса в околицю відбулося відкриття й посвячення манастиря й каплиці. Це було в свято св. Апостолів Петра й Павла. Капличя була викінчена, але не манастир. Бракувало дверей, вікон і підлоги. Записуючи цю подію до дневника, о. Філяс вийнятково додав до свого річево-репортерського стилю ще свої власні враження. Написав: "Сумні початки!"

Другою й ще більшою проблемою о. Філяса було марево можливого релігійного хаосу, що загрозливою, чорною навалою почав котитися канадійськими степами. Це була т. зв. серафимщина.

Кілька місяців по приїзді отців місіонарів до Едмонтону прибув із Вінніпегу між наших поселенців осібняк, що звав себе "Серафим, єпископ і митрополит православної віри для цілої Америки". Повагу й діяльність цього "єпископа" піддержували, фінансово й іншими способами, канадійські пресвітеріянці.

Серафим правив, хрестив і вінчав у нашому обряді. Установляв церковні громади й не рукоположував, але "викроплював" кожного, хто зголосився, на "священика" (звідси постав іще один канадійський мовний новотвір). Бувші дяки, всякого покрою недоуки, а часом фармери й робітники, натягали на себе священичі ризи та почали відправляти "богослуження" й "проповідати".

Нарід падав жертвою цього майже неймовірного святотатства. Це ж були виселенці затишних галицьких сіл. Вони довгі роки прагнули релігійної обслуги. Це були простенькі селяни, в яких розуміння релігійних правд було слабе. Сильніші з них баламутилися, менше сильні хиталися, легкодушні покидали свою Церкву.

Ця серафимщина, яка сьогодні виглядає неначе якась давно минула буря й злий сон, була для о. Філяса чимсь дуже дійсним — грізним явищем. Ця справа зайняла його головну увагу, бо тут ішлося про спасіння безсмертних душ. Він став уладжувати частіше відправи по хатах. Відвідував поодиноких поселенців і держав із ними особисті контакти. Тих, що вже відпали були від віри, не покидав, а старався привернути їх назад до Церкви. Це йому часто вдавалося, деколи ж таки ні. В його душу вкрадалася знеохота, але не щадив себе.

Вернувшись одної неділі з відправи, жалувався Сестрам на змучення. Вони також довідалися від нього, що люди з одної околиці згодилися прийняти до себе "викропленця" на віче. Того дня о. Філяс не обідав. Сестри знайшли його в кімнаті непритомного на підлозі. Дістав удар серця. Але його сильна конструкція перемогла. У вечір віча він несподівано з'явився на зборах, звів з "викропленцем" прилюдну дебату, в якій скомпромітував його до такої міри, що той не тільки вийшов із хати, але згодом залишив провінцію. Віче закінчилося палкою проповіддю місіонаря до своїх людей.

Маніяк Серафим був остаточно здемаскований самим проводом російської православної Церкви в Злучених Державах Америки, який у своєму органі "Свет" (ч. 13, 1905) помістив таку заяву: "1) Серафим (Степан Уствольський) це бувший православний священик, що підпав церковній клятві й перейшов до стану мирян. 2) Ані Свт. Синод, ані патріярхи Сходу не признають Серафима, ані єпископом ані митрополитом. 3) Серафим і всі ті, що були ним рукоположені, є обманці, а їх священодійства не важні.

Ця заява появилася вже потім, як о. Філяс дістав поклик вертатися назад до Галичини, щоб перебрати провід свого Чину. "Нова журба — та й тільки" — це його короткий комунтар у дневнику зприводу нового назначення.

Піонери, що пам'ятають його останні відправи, кажуть, що з його мови було видно, що жаль йому було лишати Канаду. Якже ж інакше міг почуватися цей місіонар, який у своїх духовних науках до Сестер навчав їх "тішитися місійними трудами"?...

Його від'їздом зажурилися були його молодші співбрати-місіонарі, бо як сказав о. Дидик, "це був чоловік досвідчений і всюди на місці — та міг добру раду дати".

Свою останню Службу Божу для поселенців о. Філяс мав у манастирській каплиці. Люди з'їхалися з усіх околиць як на відпуст. По Службі Божій мав іще проповідь — навчав, заохочував, потішав — але не закінчив. Жінки почали плакати-голосити: "Татунцю, не лишайте нас!" — згадує одна піонерка-монахиня. А хлопи тільки гуділи".

Такого вимовного й щирого прощання не мав ще ніодин душпастир. І певне не буде мати.

Василіянин

МАНАСТИР ОО. ВАСИЛІЯН В ОТТАВІ

Коли сьогодні подаємо до відома нашому українському громадянству, що за допомогою Вселаскавого й Предоброго Бога наш Василіянський Чин збагатився ще одним манастирем більше, і то манастирем у самій столиці Канади в Оттаві, то в нашій свідомості обзиваються знані вам усім слова 127-го псальма, зложеного премудрим Соломоном, зложеного як пісня прочан, що рік-річно йшли до міста Єрусалиму, до своєї столиці і старалися там якнайскоріше вийти на горб Морія, де в усій красі пишалася їхня народня святиня, старалися ввійти на розлогі подвір'я святині та спочити від трудної дороги в тіні притворів храму. Вони йшли й співали: "Якщо не Господь будує дім, даремно працюють при ньому його будівничі. Якщо Господь не пильнує міста, даремно сторожа чуває! Даремно вам рано вставати, до пізна сидіти..." (Пс. 127).

Від ряду літ, як і інші монаші канадські Чини-Згромадження, оо. Василіяни висилали своїх студентів філософії й теології або до римських або до оттавського університету. В Оттаві є маленька українська католицька парохія, але бідна й сам о. парох мешкає в комірному. Своїх студентів ми мусіли примістити у великій семінарії св. Томи, звідки вони ходили на виклади до університету. Але жити в комірнім дуже тяжко, а ще тяжче вихувати своїх будучих отців професорів і місіонарів не в своїй хаті. І тому волею настоятелів, найвищих у Римі і провінційних у Канаді, та тихим бажанням усіх монахів (особливо самих студентів) було: мати свій власний дім-манастир в Оттаві. "В своїй хаті своя правда, і сила і воля..." Та не виглядало, що ми скоро будемо мати в Оттаві свій дім-манастир.

Коли 8-го липня 1962 наші Владики й кардинал Торонта посвячували угольний камінь Колегії св. Василія Вел., Кардинал говорив тоді, що наша Церква втратила багато єпископів у рідним краю, зате ж Боже Провидіння відкрило для українців нові горизонти та подало їм аж 15 єпископів у вільному світі, серед нашої еміграції. Таке щось сталось і з манастирями оо. Василіян.

Пишеться в книжечці: "По василіянських манастирях" (ст. 10): "Перед очима нашої душі одні за одними зринають м'які зариси старовинних манастирських будівель, а наші серця прошиває відчуття неоціненої втрати — пропажі їхніх вікових надбань та диявольського збезчещення святих місць, де небо стрічалося з землею, де любе минуле обіймалося з суворою дійсністю, де Боже й народне мало своїх відданих жерців у василіянських рясах. Нині... розвалені святі мури німіють у непотішеному смутку за давньою славою та за сво-

Манастир Отців Василіян в Оттаві — студійний осередок Василіянської Провінції Преєв. Серця Христового.

їми священожителями, що тепер на далеких засланнях і світових утечах... Нехай вчується тобі з далеких літ срібний гомін монастирських дзвонів і оживе молитовний спів чернечої братії і воскреснуть освячені віковічним трудом та кривавим терпінням святі руїни..."

60 літ тому, 1902 року приїхали при кінці місяця жовтня перші василіянські місіонарі в Канаду з духовною поміччю для наших (бідних тоді) емігрантів. Довгі роки бідували, бідували так гірко, що часом навіть хліба не мали. Цього року минає 60 літ. І в ці великі роковини напевно за заслугами й молитвами отців-братів піонерів всещедрий Господь подав нащадкам перших оо. Василіян аж два великі доми: один у Вестон, Торонто, при колегії для хлопців, а тепер майже точно в 60-літні роковини, коли перші отці Василіяни були гістьми в Апостольській Делегатурі в Оттаві, нинішні отці Василіяни за ласкавістю Апостольського Делегата та й оттавського архиеп. Леміе (домінікапець) могли без надмірно важких умов купити дім, де 61 рік мешкали, працювали й молилися Папські Представники в Канаді. 61 рік у каплицях тієї палати лунав тужливий григоріянський літургійний спів західнього обряду. А з неділею 2-го грудня і каплиця й коридори й дім увесь аж дзвеніли відгомоном чудових напівів нашої співаної соборної Сл. Божої. Кожне молоде серце студентів і ми, старші, почули зворушення до глибин нашої душі. Коли після Св. Літургії Вложено Пресв. Євхаристію в кивот каплиці, коли заступник нашого Впр. о. Протоігумена, о. С. Курило дрижачою рукою засвітив перед тим кивотом "вічну лямпу", коли з уст розмолених монахів зринала пісня прослави Пресв. Серця Христа Чоловіколюбця в молебні та пісня подяки: "Тебе Бога хвалим", тоді "вогняний стовп св. Василія" заяснів на горбі в найкращій дільниці столичного міста (520 Драйвей, Оттава). І це каже нам, що хоч темна папалома похорону вкрила попелища й руїни василіянського "святая святих" у далекій вітчизні нашій, то нові манастирі й інститути Чину в Канаді кажуть нам: Ні тут, ні там, ніде, ніде ми не стоїмо під віковими, бур'яном зарослими мурами плачу нашого. Ми стоїмо перед живими каменями віри, які глибоко вложені в будову нашої рідної Церкви, в Божу будову живої та ніяк незнищимої Христової Церкви.

Тепер молитовно прочитайте зо мною слова молитви Плачу пророка Єремії:

"Спогадай Господи, що сталося з нами, зглянься й подивися на пониження наше. Наща спадщина дісталася чужим, доми наші чужинцям. Стали ми сиротами: немає батька, а матері наші, наче ті вдови... Господи, Ти пробуваєш вічно, престол Твій із роду в рід. Чому ж Ти забуваєш нас, покидаєш на довгі дні? Приверни нас до Себе, Господи, і ми повернемось... віднови наші дні, як давніше вони були!" (Гл. 5, 1).

Відповіддю нам слова Христові: "Поправді, поправді кажу вам: коли зерно пшениці, впавши в землю, не завмре, то зостанеться саме. А як замре, то принесе рясний плід." (Ів. 12, 24).

ВИФЛЕЄМСЬКА ЗОРЯ

І Юр замовк... Наш славний Юр.
Ликуй, царю лукавий!
Ти смерть приніс, жахом тортур
Тримаєш край в темряві.

На те Ісус прийшов в ночі,
Щоб темряву розбити,
І наказ дав світить зорі
І нам звелів радіти.

І кожний раз, в Різдвяний час,
Зоря царя тривожить,
Горить надією для нас,
Для світу мир ворожить.

Євген Войтович

Монс. Ді Біяджо

ГЕНЕРАЛЬНА КАПІТУЛА СЕСТЕР СЛУЖЕБНИЦЬ ПРЕСВЯТОЇ НЕПОРОЧНОЇ ДІВИ МАРІЇ

У днях від 8 до 18 вересня 1962 відбулась у Римі, при Генеральній Курії (Вія Кассія 102), Генеральна Капітула Згромадження Сестер Служебниць ПНДМ, візантійсько-українського обряду.

Капітула, під авторитетним председництвом Всв. о. Павла Миськова, Протоархимандрита Василіянського Чину св. Йосафата, після реколекційного скупчення і прелімінарних сесій, приступила до вибору нової Генеральної Курії. На Головну Настоятельку перевибрано одноголосно Впр. Матір Єроніму Химій; на першу Дорадницю й Намісницю вибрано М. Юліяну Паньковську з Канади; інші Дорадниці: М. Зиновія Кмета з Бразилії, М. Корнилія Мантика з Канади і М. Христофора Качковська з Галичини; Генеральною Секретаркою потверджено наново М. Олену Дикун.

Недавня Генеральна Капітула припала якраз на той час, що й 70-річчя основин цього заслуженого Згромадження СС. Служебниць: було ж воно основане в 1892 році, у празник Успення, в Західній Україні, Отцем Єремією Ломницьким, монахом Василіянського Чину. Першою Головною Настоятелькою була М. Йосафата Гордашевська.

Головною ціллю Згромадження є виховання молоді у школах усіх ступенів, в інтернатах, сиротинцях, як також ведення шпиталів, приютів для старших осіб і т. д.

На протязі тих 70-ти років Сестри були цінними помічницями священиків і місіонарів у різних ділянках апостоляту; їхній розвій став сталим і певним, як це можна бачити з наступних, коротких історичних даних.

Европейська Провінція Співстрадання Божої Матері начисляла перед другою світовою війною 600 Сестер: із них більша частина залишилася поза залізною заслоною (85 находиться тепер у Польщі).

Десять літ після заложення Сестри поселилися в Канаді; під цю пору Канадська Провінція начисляє 200 Сестер професок і 40 новичок.

У 1911 р. Сестри прибули до Бразилії, щоб працювати на місіях: Провінція св. Архангела Михаїла має тепер 270 Сестер професок і 25 новичок.

У 1906 р. прийшла черга на Югославію; там ериговано Віце-Провінцію св. Йосипа. У 1928 р. Сестри поселилися на території Карпатської України, де створено Віце-Провінцію Святого Духа, яка тепер начисляє 42 профески.

У 1949 р. відкрито дім у Римі, осідок Головного Заряду, а в майбутньому, як можна сподіватись, і інших добродійних праць.

Останніми часами, в 1959 р., ериговано в ЗДА Провінцію Непорочного Зачаття: її 88 Сестер професок віддається різнородним апостольським працям.

В обличчі визначних заслуг Згромадження Сестер Служебниць, у тому щасливому сімдесятріччі, спонтанно вириваеться побажання: нехай живе, росте, процвітає!

(Оссерваторе Романо, 30. IX. 1962)

УКРАЇНО СОБОРНА!

Славен еси,
Боже наш Святий,
На небеси...

(За українською народною колядкою)

За Божу прославу, — за честь України
Всі сили й життя покладемо!
За праведність і за свободу людини
Скрізь вірно боротисямемо...

У столиці, — у містах, —
Всюди: в душах — у серцях —
В кожнім році, — у кожнім столітті
Український дорогий
Прапор жовто-голубий
Завжди буде в пошані у світі..

Змагайся — живи, Україно Соборна!
Для всіх нас: Вітчизно едина!
Геройська, хоробра, навік непоборна
В погожий час і в хуртовинах...

У столиці, — у містах, —
Всюди: в душах — у серцях, —
В кожнім році, — у кожнім столітті
Український дорогий
Прапор жовто-голубий
Завжди буде в пошані у світі...

Марія Я. Косовичева

ТІ, ЩО НАМ ПОМАГАЮТЬ

(ПРЕСОВИЙ ФОНД "СВІТЛА")

30-літній Ювілей подружжя п-ва Григорія і Анни Луцик, Едмонтон, Алта. 20.00
З похорону бл. п. Анни Козьол, Едмонтон, Алта. 16.00
З похорону бл. п. Николи Федо, Едмонтон, Алта. 10.00
Д-р А. Бак, Торонто 10.00
Михайло Фісько, Бінгтамп. 6.00

По $5.00 зложили:

Віра Чарка, Торонто; М. Площанський, Гамілтон; Віра Бричковська, Су Сейнт Марі; Ярослава Панчук, Чікаго; Анна Лещишин, Йонкерс; Марія Кантор, Бруклин; М. Яків, Клівленд; Іван Дзядик, Котедж Гил; С. М. Вінцент, Ню Вестмінстер; Іван Середа, Ледух, П-во Москаль, Ст. Кетеринс.

По $3.00:

Андрій Капалівський, Юліян Ожга, Торонто; А. Климко, Форт Франсес; Іван Юрчак, Марія Куць, Чікаго; Павліна Скремета, Трентон; В. Кузель, Вернон; о. І. Горчинський, Австралія.

По $2.50:

П. Лобай, Торонто; Ю. Голубець, Торонто.

По $2.00:

О. Фалінська, д-р К. Ващук, С. Романюк, М. Гураль — Торонто; В. Слободян, Гамільтон; А. Шевчук, Форт Вільям; Д. Василевський, Овкбирн; Ю. Бронгель, Монтреаль; Е. Біпик, Мондер; П. Кривановський, П. - Боцюк, о. В. Волошин — Едмонтон; Марія Метеля, Вінніпег; Марія Возьна, Елмвуд Парк; А. Обуховський, Трентон; Юлія Кащук, Нью Брітен; В. Струць, С. Сидор — Чікаго; П. Трешньовська, Ю. Шевчук — Нью Йорк; М. Крутиголова, Клівленд; М. Мацюк, Нью Брітен; К. Мотало, Понома, Каліфорнія; М. Молодович, Патерсон; Й. Пастернак, Дітройт; Н. Банира, Десоронто; С. Шипилявий, Бофало; Мирон Новосад, Елджін; Анна Дацюк, Вегревил; Г. Гнатюк, Принц Альберт; І. Горбачук, Бофало; о. Т. Вареха, Бофало.

По $1.75:

Г. Деркач, Стетен Айленд; А. Чорній, Балтімор.

По $1.50:

А. Курдила, Монтреаль.

По $1.25:

М. Войтків, Клівленд.

По $1.00:

Н. Юречків, М. Маркевич, К. Воловець, Ю. Голубко, М. Попик, І. Крупка, М. Свистун, М. Михайлів, Р. Бенеш, А. Зазуля, Ф. Млинарський, М. Пелех, В. Тихоліз, Т. Юркевич, С. Голод — Торонто; Д. Стасюк, С. Шелемей — Гамілтон, Е. Петранюк, Форт Вільям; К. Запісоцький, Грімсбі; А. Ілерсіч, Тимінс; М. Галіщек, Скотлянд; М. Освальд, М. Харабарук — Монтреаль; А. Допко, Чамблей; М. Заячковська, Вестон; М. Загребельний, Брантфорд; І. Москаль, Ст. Кетеринс; П. Береза, Оттава; В. Іваниха, Д. Стецок — Саскатун; А. Кухарська, Ледик; К. Іванців, Равнд Гил; М. Осецький, Фалгер; В. Середа, І. Іваниха — Кальмер; П. Дробіт, Гленлон; М. Пахолок, Атабаска; М. Позернюк, Голден; М. Рогаль, Мондер; А. Семків, Сібалд; А. Рачук, Ф. Пінковський, Е. Г. Крікевський, В. Кривор, Д. Шульган, М. Твардовська, В. Бурко, С. Різун, М. Сацьків — Едмонтон; І. Мулик, Гренд Прері; П. Шевчук, М. Гумерлінг, Г. Костишин, Б. Гумницький, С. Крук, М. Ядовська, П. Шевчук, М. Строїч, В. Денега, П. Оляриик, М. Рибчук — Вінніпег; С. Градовий, Поплярфілд; І. Федов, Гадсон Бей; Е. Хлян, Кілялей, П. Балько, Голден; Д. Боярчук, Гроналід; Г. Назар, Пресвил; М. Деманів, Бисет; С. Лукій, Норгзей; І. Дубик, Принц Альберт; К. Шимко, Вегревил; П. Гордій, І. Новак — Мондер; І. Опришка, Просперіти; М. Бзова, Рикрофт; М. Мальована, Стар; Д. Грабець, Голден; І. Химій, Радвей; Ю. Лозинський, П. Слободе — Вайкінг; А. Зазуля, Ст. Майкел; І. Стечинський, Дейсленд; А. Бальсевич, І. Кметь — Ванкувер; П. Кравчук, Реджайна; З. Герасимович, Ендорадо; І. Гриценко, Амстердам; Ю. Лясовський, І. Марків, Т. Брикович, І. Качанівський, І. Бовцайло, О. Демчишин — Філядельфія; В. Е. Тарнавський, П. Бабин, І. Куць, Ю. Чуб, А. Балата, М. Тиравська, С. Магас, А. Шульковська, А. Кущак, К. Пирчак, В. Берко — Чікаго; В. Ковальчук, Гемтремк; М. Осадчук, Е. Турик, С. Рудий, С. Осадца — Бофало; М. Чорнодольський, Бронкс; С. Фир, М. Прибега, Р. Грабець — Клівленд; д-р Б. Неділський, Ліма; М. Костецька, Стетен Айланд; К. Семка, Донора; Е. Бедзик, Клівленд; М. Стахів, М. Крук, А. Камінська, О. Овсянецька, К. Ільків — Нью Йорк; І. Доцяк, Гаверфорт; М. Поточняк, Озон Парк; Я. Тростянецький, Лок Анджелес; М. Галадза, Амбрідж; Г. Романків, Олеан; о. В. Максимець, Альтуна; В. Величко, Ютіка; І. Дудяк, Гацкетовн; Н. Крупка, Бріджпорт; Е. Мединський, Вунсокет; Р. Попович, Гартфорд; М. Рудницька, Нью Гейвен; І. Литвин, Вестчестер; І. Здирко, Вілмантік; І. Кордупель, Аврора; С. Осадца, Бофало; І. Куз, Пасейк; М. Полюга, Денвер; С. Шипилявий, Бофало; А. Біловус, Стетен Айленд; В. Папенко, Ньюар; І. Маренін, Денвер; Д. Осадчук, Бріджпорт; О. Помяк, Фінікс; С. Цецюра, Джерси Сіті; С. Поточняк, Бінгтамптон; Г. Коник, Нью Брітен; М. Козак, М. Барановський; П. Демчук — Дітройт; М. Соколів, І. Мальник — Гамтрамк; С. Гаврищук, Елизабет; Н. Кравців, Гартфорд; С. Яворський, Міннеаполіс; І. Кононовський, Сиракус; М. Кульчицька, Йонкерс; Е. Касиян, Маганой Сіті; Н. Яремчишин, Ліма; К. Брездень, Вилтон; В. Мацюк, Берлін; С. Ковленко, Геркімер; М. Козицька, Брантфорд; М. Вербицький, Ванкувер.

В. Макух, Вікс 0.75; Д. Дорош, Ванкувер 0.50; І. Остап, Ст. Кетеринс 0.50; С. Гнесько, Брус 0.50; І. Процишин, Честер 0.50; П. Грицюк, Німеччина 0.50.

Щиро дякуємо.

(Продовження буде в наступному числі).

—o—

СВІТЛО THE LIGHT Ukrainian Catholic MAGAZINE

GIVING IT SOME THOUGHT

Unity Through Renewal

By Bernard Dribnenky, OSBM

There is a well grounded expectation that the present II Vatican Council will surpass all previous ecumenical councils in abundant and farreaching results.

All-Christian Unity will not be, however, amongst the immediate results of this Council, however. This has been made clear, time and again, by the high Church authorities, the foremost being Pope John XXIII himself. It does seem that the opportunity presented by the present Council is still not the propitious one. The Christians, as a whole, are not sufficiently prepared for an event of such proportions.

The purpose, and hence the importance, of the II Vatican Council lies in the inspired and bold spear-heading in the sphere of preparations for the all important Christian unity. The assuring point about this movement is that it has the earmark of all successful improvements in relations between neighbours. It begins with the improvement of one's own self.

"The work of the forthcoming Ecumenical Council," said the Holy Father when convening the II Vatican Council, "has been conceived with the purpose of throwing light on the Church in all the original beauty of her early times, so that men may see her as the Divine Master established her, immaculate and undefiled. This is the very noble intention of the Ecumenical Council — to pause and to make an affectionate study of the aspects of her most ardent youth and to recompose them in such a way as to reveal strength to the modern mind."

By focusing the attention of the II Vatican Council on the means necessary to attain the interior rejuvenation of the Catholic Church, the Holy Father has, at the same time, indicated the practical, realistic and logical course towards Christian Unity.

To us, Christians of the Twentieth Centurv, the proposition of patterning our lives according to the values and principles which were held strong by the early Christians (for this is what the Holy Father meant by the rejuvenation of the Church in all its radiance of Christian thought and life...) is a challenge indeed. It is a well documented fact that they, of the early centuries, amazed the heathens with their charity, began their daily lives with participation in the Holy Mass, and faced the man-eating lions on the public arena with their faith.

On the other hand, our charity towards fellow man is hobbled by the cold war, sharp but questionable principles of business competition, and weekend bottle-neck traffic amongst other things. For some reason we confine our faith to the innermost nook of our private lives, and we like to give ourselves a pat on the back for starting our week with a Sunday Mass.

But we still have the good will, the Grace of the good Lord and the II Vatican Council. We are resolved to give it some serious and honest effort.

It should be worth-while, I'm sure.

THE LIGHT WISHES ITS MANY READERS AND FRIENDS THE BLESSINGS OF CHRISTMAS AS WELL AS HAPPINESS AND PEACE FOR THE NEW YEAR.

BASILIAN FATHERS

Balance-Sheet of Vatican II

by Claude Ryan

(Following is a translation of an editorial published in LE DEVOIR of Montreal and written by Claude Ryan. Mr. Ryan, a veteran leader of Catholic Action movements in French Canada, was in Rome for the Council as Canadian Catholic Conference reporter for the French press of Canada.)

It is not easy, just as the Second Vatican Council ends, to present an exact balance-sheet of the two month's work in Rome.

The superficial observer will be tempted to conclude: much discussion, meagre results. It is true that the first session of Vatican II will have served chiefly to open up debates. No schema has received final approval; no decree has been proclaimed. The exact direction the Council will take is not known.

But these are only the externals of a reality which is more subtle. For those who followed it closely, this session of the Council ends in positive results.

The Council made possible a lively and free confrontation of the main lines of opinion in the Church today. Lately, the discussion among the different schools of thought had been pursued in the calm and discretion of seminaries and scholasticates, theological faculties, scientific publications and Roman congregations. The official Church maintained the stern and rather rigid image of a unity which outsiders too easily took to be monolithic.

The bishops gathered in Rome have shown that they are not simply administrators, nor mere repeaters of directives received from the supreme authority of the Pope, but rather apostles influenced by their surroundings and respective cultures, and very aware of modern currents of thought. Above all, they have given the world an unexpected picture of the great variety of views that are possible within the Catholic unity. The memory of this first session will have a profound influence for generations to come on the intellectual life and modes of action of the authority in the Church.

Some, who thought they had a sort of monopoly on truth, come out of this session shaken in their former certitudes. Others, scarcely tolerated in official circles for years, have been able to show their ideas developed during these years of trial.

A second fact emerges from this first session: the ecumenical wind that blows in the Church at present is stronger than even the most optimistic observers thought. The presence of non-Catholic observers in the Council meetings was in itself a rapprochement which no one could have dreamed of only a few years ago.

What is no less surprising is the concern expressed by the Fathers that nothing be done — even on purely interior Church questions — that might compromise progress of the ecumenical idea. Discussing, for example, the reunion of Orthodox Churches with the Church of Rome, the Fathers asked that the text of the schema on this subject be revised by members of the secretariat for unity. Passing next to the schema on the Church, the Fathers again asked that the portions of the text having some bearing on ecumenism be recast in collaboration with the secretariat for unity. For those who know how to read between the lines, that means that the non-Catholic observers are thus afforded a chance to give their views on these schemata before the assembled Council to definitive conclusions.

In this way, the secretariat for unity, which wasn't even a commission at the outset, which unfortunately was kept at a distance in the drafting of several preparatory documents, has seen its importance grow day by day during the two months. It seems assured of a decisive role in the work to come.

And the venerable head of the secretariat, the smiling and calm Cardinal Bea, emerges as one of the dominant forces in the first session of Vatican II. The elderly exegete perhaps wasn't the speaker most frequently heard in the general congregations. But he incarnates better than any other the idea of renewal and rapprochement which inspired the labors of the first session.

It could be noted, finally, that the rules of procedure outlined for the Council were not equal to this imposing assembly, nor the vast work to be done.

There obviously had been an effort to balance the freedom of the Fathers and the authority of the Pope too much along lines conceived by the Roman congregation. It was soon apparent that the Council itself could settle no procedural problems and often had to look to the intervention of the Pope on questions that the Council could well have been able to deal with itself. What was thus all the more striking was that the Pope showed no personal inclination to impose his views on the Council, and that the Fathers, for their part, in discussing the weighty questions on the agenda, showed vigor and freedom of thought that seemed to be maintained up to the last day.

How can the conciliar assembly, acting with the Pope, progressively work out modern and efficient methods that will obviate the many rule changes and appeals to the Pope seen in the first session? This is perhaps the most delicate of the problems arising from the first sesion.

One can already see more effectively coordinated methods emerging for the period leading up to the opening of the second session. Reduction of the number of schemata from 70 to 20, and formation of an intersession committee, are excellent indications.

It is possible, or at least it can be hoped, that these initial difficulties will lead to modernization of the Church's working methods sooner than could have been foreseen.

In sum, the big debates and decisive conclusions are still to come. But already, as the first session of Vatican II ends, something has changed in the Church. The atmosphere is more propitious than it was two months ago for that vigorous and far-reaching rebirth desired by all men of good will.

My Memoirs

1892 — 1962

By Michael Luchkovich

13 INSTALLMENT

Once again I crave the indulgence of my readers by breaking in on the review of my reminiscences by quoting another letter from one of our well known writers. Just as I started to write my 13th Installment the postman had delivered a letter from Mr. O. Hay-Holowko, Winnipeg. It reads as follows:

"Thank you for your copies of the "Ukrainian News" containing your Memoirs. What can I say? Briefly — it's wonderful! Why? They make very fine reading, just as if they were an interesting novel. You possess a natural and smoothly flowing sense of humor, interspersed here and there with hardly recognizable sadness and nostalgic yearning. This quality is often noticeable in our people, but seldom in our writers... Something tells me that your Memoirs will make a very fine book. Therefore I plead with you not to condense your installments tooo much — but to give out with all you have in you."

And that is what I intend to do without being bound by any such straight-jacket as "art for art's sake", or tied down by any such hide-bound rules that stultify rather than clarify one's style. I have always been a non-comformist, an individualist, and if there is to be any style to my story, it will be my own style, and not any borrowed or copied style, and this holds good for the context of my story as well.

And so I now shall deal with a speech I made in the House of Commons on the question of assimilation in answer to Bishop Lloyd's calumnies against the so-called "dirty, ignorant, non-preferred, garlic-smelling Continentals," which had repercussions not only in Parliament but throughout the whole Dominion of Canada. I consider it of such great importance that I am submitting it in full as it was delivered on May 28 1929.

It was a beautiful day in May. The galleries of the House of Commons at 3 o'clock were filled to capacity with delegates who had been attending the United Church Convention in Ottawa on that day, so that the setting was very fortunate for me, as it gave me an opportunity to broach my subject exactly to the kind of people that I thought should foremostly have the opportunity to hear what I had to say. So exactly at 3 o'clock I launched into my subject with zest and vigor:

"I think I would be remiss in my duty, Mr. Chairman, if I did not take this opportunity to deal with certain phases of the question of immigration, especially in view of the insidious insinuations and provocative statements that have been made by many of our newspapers in Canada, and by many of our public men, with respect to the alleged belligerent attitude of our so-called foreigners in Canada, and the implied inference as to their unfitness to qualify for Canadian citizenship.

My desire to take a little time of the House has been stimulated by a sheet called THE ADVOCATE OF THE NATIONAL ASSOCIATION OF CANADA, published at Prince Albert, Saskatchewan, dated February 15, 1929 in which all the vituperative vitriol at the co-

mand of Bishop Lloyd has found vent in a bitter denunciation of the Central Europeans, in fact, of all foreigners in Canada. I cannot regard the subject matter printed in THE ADVOCATE in any other light than as a frame-up against the Central European, an attempt to make him the goat of all our social ills, and to credit him with all the dirty work committed by some of our native born. And while I am not prepared to prove the neurotic unchristian Bishop Lloyd as the chief instigator of all this business, I am safe in saying that this kind of propaganda meets with the hearty approval of this false apostle of the Prince of Peace.

"Allow me, Mr. Chairman, to read a letter which Bishop sent to the ministry of the Protestant churches of Western Canada. I am not so much concerned with the first part of his letter. He has made one statement, however, to which I wish to direct attention. He has said:

"Those dirty, ignorant, garlic-smelling, unpreferred Continentals coming in are out of all proportion to the British immigrants."

"I have some statements here to disprove the aforementioned 'disproportion'; I shall, however, continue only with the second part of the letter:

"The Ottawa Committee recommended to parliament the non-renewal in its present form of the existing railways agreement expiring in 1930. But why should this Western country be inflicted with another 3 years of these dirty, ignorant, garlic-smelling, unpreferred continentals as we have been in the last 3 years? Surely this country ought to be able to govern its railways rather than let the railways demoralize the population.

"It is no use appealing to the Roman Catholic clergy to help, because they, as well as the poor type politicians, are the profiteers. The best work in this connection is being done by the NATIONAL ASSOCIATION OF CANADA, but whether or not you lend your individual protest to the government, approach your municipalities and urge them to take some step to mitigate this national nuisance.

Believe me to be,

Yours very faithfully,

(signed) George Exton Lloyd,
Bishop of Saskatchewan

"This was a letter from Bishop Lloyd to the ministry of the Protestant churches of the Western Provinces, dated June 29th, 1928. Six months later THE ADVOCATE published a news item which read as follows:

THE 'UNPREFERRED EUROPEAN' QUESTION

We have copied from the "STAR-PHOENIX" the following special telegram. It is probably quite correct and indicates that the NATIONAL ASSOCIATION OF CANADA are in for a great battle to maintain these 3 Western provinces as really 'British' territories. It also clearly indicates the length to which these 'Continentals' are prepared to go under the guidance of the agents of the railway and steamship companies:

Hereafter there followed the well-known news item which had gained so much publicity, to the effect that the Ukrainians were planning to flood Ottawa with their petition signed by 50,000 Ukrainians, and threatening to elect 17 members of Parliament in those districts where they predominated.)

Mr. Chairman! The surprising thing about this whole shady affair is the fact that this same news item appeared simultaneously together with much editorial comment in many of our chief newspapers throughout Canada. It looks to me very much like a conspiracy to bring the foreign-born Canadians into conflict with the native-born Canadians. On February 26 I wrote to and asked the Minister of Immigration (Mr. Forke) whether he had received any of these alleged petitions and his reply was very much in the negative. Anticipating, however, the passive attitude which I knew would be taken by our press, I immediately sent a copy of Hansard to all those newspapers that had given so much publicity to the aforementioned false rumors. Not one single newspaper in Canada so much as mentioned my question of February 26. On April 18th I again asked the Minister of Immigration concerning the reciept of any petitions from Ukrainians in the West, and needless to say I was told that no such petitions had been received.

Honorable members will agree with me, after hearing these denials, that there is some sinister power in Canada whose main purpose is to engineer a so-called pogrom against Ukrainians in Canada, to compromise them in every possible way, and despicable plans have no doubt gained the sympathy and unqualified support of the ADVOCATE and Bishop Lloyd, who has this to say in the ADVOCATE:

"Here in Saskatchewan we have a score of nationalities kept within barricades to prevent them from becoming full Canadians, a little Ruthenia here, a little Latvia there, a little Slovakia, a little Rumania, a little Poland, and so on. It is a crime against these people that they should be thus kept prisoners within their national compound and prevented from full assimilation as Canadians."

Yes, and it is a crime against christianity, against civilization and against Canadianism, when a bishop, who should be following in the foot-steps of the Prince of Peace and preaching the gospel of eternal love and the brotherhood of man, can see nothing better in the Central European than a class of "dirty, ignorant, garlic-smelling, unpreferred continentals". Notwithstanding this indictment by the bishop, does it not seem passing strange that from amongst these "dirty, ignorant, garlic-smelling, non-preferred continentals" have sprung such world figures as *Paderewski*, the world's greatest pianist; *Tolstoy*, the world's greatest philosopher and humanitarian of the 19th century, and from whom Bishop Lloyd might learn a lesson in humane and temperate conduct; *Madam Curie*, the lady who discovered radium, an element which some day may help to cure even so hard-crusted a personage as Bishop Lloyd, *Caruso*, whom Bishop Lloyd would no doubt designate a dirty, ignorant, garlic-smelling, unpreferred dago, but the records of whose golden voice may even now be giving supreme pleasure to him, if such a thing were possible to one of such warped sensibilities — and a host of others whom the time limit set on my speech will not allow me to mention.

Forming Ecumenical Spirit In Our Children Through Knowledge And Love of the Ukrainian Rite

(An address by the Reverend Patrick Paschak, OSBM, at the Byzantine Rite Teachers' Institute Annual Convention in Detroit.)

It is that wonderful trait within the Catholic Church which embraces all peoples and all races that contributes to its great universality. Through past centuries the Church has constantly shown a live interest in all its faithful. The Pontiffs, through the years, have emphasized this through encyclicals, the creation of new Dioceses, ranging from the recent Ukrainian diocese in Chicago to the newly emerging diocese in the Congo. And no one else, but our own Pope John XXIII adds and enhances to this universality by announcing the firm intention to convoke an ecumenical Council on October 11th of this year, and even dedicate a part of it to study the plight of the millions of dissident brethren who, though christian, are separated from the true Church. It is in the light of this pronouncement that millions of Catholics will attempt to come closer to the mysterious and often enigmatic peoples of the East, and perhaps search for means and ways to bring them closer to us. With this in mind, it is our purpose at this Convention of educators to become an active part of this great movement and contribute our share, however small, to the success of the Pontiff's determination. Our tools are unique. We are to give to little children the love and knowledge that we possess towards our Ukrainian Rite and mold them into worthy carriers of the symbol of unity into the great Catholic family of the world. The uniqueness stems from the fact that we are Catholics of the Ukrainian Rite while 35 million fellow-Ukrainians are our separated brethren of the Orthodox faith. Our different position is also increased that we live in the United Stats where Catholics of the Latin Rite are predominant and have little and obscure knowledge of the various Catholics different from Latin Rite Catholics.

Catholics in the United States are a vital part of the Catholic Church. Perhaps even the most vital part. Why? We are rich. We are free. We are advancing in knowledge, in culture, and, with the years, in experience. There are forty million Catholics in this country. This makes us the third ranking Catholic population in the world. Amongst these 40 million, perhaps 3-4 million are Catholics of Eastern Rites. The majority of the Church here is of the Latin Rite. Obviously, such proportions make contact between the Latin and Eastern Rite Catholics very insignificant, and equally, knowledge of the vital Eastern branch of the Church is very limited. And yet, supposingly, Catholics of the United States were to play a prominent part at the Ecumenical Council in deciding relations of the Orthodox Church with the Mother Church — are these Catholics equipped to handle expertly this controversial and often historically distorted problem? To be frank, at this late date it is quite difficult to catch up with the gross negligence of the West in the study of the East much less to grasp their religious convictions. Of course, with the emergence of the Soviet Union as a mighty power, the efforts of conciliation have increased — seminaries, specialization, foreign languages, slavic departments, dialogue meetings, reunion centres, a stream of articles about Church unity, observers are hurriedly whipped together to study the mentality and the problems of the East. But, alas, all this research draws one conclusion: how little we know about these people! I believe that the selection of fostering ecumenical spirit in our pupils is vital in our present day. It is more so since whatever we give them, they, in turn, can offer to others in those schools where they shall continue their education. The more so since the majority of our elementary school children will enter Catholic secondary schools and

acquaint other boys and girls, and, yes, teachers with our Rite. That is why it is important to instill within them a loyalty towards this Ukrainian Rite by teaching them to know and to cherish this ancient form of worship. This indeed would be a truly ecumenical spirit if these children will leave our schools and take with them this precious knowledge into high school. Happily, this is being done now and many of our young boys and girls are doing a tremendous job of informing their school friends about our Rite. Our colleagues of the Latin Rite are realizing more and more that there are other Catholics besides Latin Rite Catholics, and are frequenting our churches more than it has been noticed in the last three decades.

It is the purpose of this convention to stimulate us in continuing to teach our children more and more about our glorious religious past, to make them more active in religious participation, and above all, to convince them to have a deep love for their own suffering Church. And this can be done only when the educators themselves are to profess such a love for their own rite, and are genuinely willing to share this precious treasure with the student.

How can this be done? Well, we must give them knowledge. Our specific target are Ukrainian children. These were born of Ukrainian parents, and are reared in a Ukrainian atmosphere. They must know much about their Ukrainian religious and national background. Not just something. Vague, or confused. Oftentimes, press releases complicate the Ukrainian Catholics with the Orthodox. The variety of terms applied to the Ukrainians has lead to much confusion, not only amongst people in general, but even the younger Ukrainian generation. So give them a clear picture. Tell them why they are called misleadingly Russians, Russins, Ruthenians instead of Ukrainians. Explain to them why these other names are used. Perhaps this explanation will lend itself to a proper understanding of the national name of the Ukrainians.

In early Ukrainian History, the name R U S, of uncertain origin, was the official designation of the land settled by various Ukrainian tribes. In time the name RUS was extended to the regions now known as Russia and Bylorussia. However, the difference between these peoples was always noted, and to differentiate from the Russians or Muscovites, the Ukrainians were called little Russians and in the Austro-Hungarian monarchy they were named Ruthenes or Rusins.

Since the western world accepted the habit of designating the Muscovite people as Russians, Ukrainian patriots in the last century decided to relinquish the old usage of little Russians, Ruthenes, and Rusins and adopted the national name of Ukrainian which had already been in usage since the Middle Ages.

Certainly, a simple explanation to a child of this type will clear the air of confusion which stems from ignorance. Then we must explain why the Ukrainians tend to be nationalistic, even blending their national and religious convictions into an inseparable unity. It seems proper to feel that way if one is a member of a 40 million nation which has lost its independence. Other ethnic groups in this country may not be as concerned with problems of nationalism as long as they see their country of origin clearly defined on the map of Europe. A newcomer Ukrainian to the United States who has seen his country submerged under alien domination and has suffered the ravages of World War II and who has been shuttled about the face of a continent before arriving in America may be understandably nationalistic while adapting himself to his new homeland. I am convinced that the Holy Father, as a papal diplomat to Eastern countries, is very much aware of the Catholic Church in national surroundings. On December 1, 1961, Francis Cardinal Spellman spoke about Pope John XXIII at Dallas, Texas in this manner: "Ever has he (the Holy Father) been insistent, throughout his long and distinguished career as a papal diplomat, that love of God and service of country go hand in hand, that a good Catholic must be a first-class citizen. In Bulgaria, in Turkey and in Greece, in almost every speech he delivered at public functions, he constantly emphasized that a Catholic must be a good Bulgarian, a good Turk, a good Greek. Pliny was not sure that a good Christian could be a good Roman citizen, and Trajan echoed his doubt. This ancient accusation, is forever repeated. Even today, when the blood is not yet dry on the answer given by thousands of Catholic Americans who have offered their lives on the altar of patriotism, there are still those in our midst who repeat the doubts of Pliny and those who suggest the answer of Trajan."

Thus, Cardinal Spellman has given us an eloquent answer to the sentiments of Pope John XXIII. And it is reassuring to know that within the thoughts of the Father of Christendom, He remembers our Ukrainian Church, and somewhere within his Vatican office keeps a photograph of our suffering Metropolitan Joseph Slipiy to recall to him the plight of the Ukrainian Church. Should not all this prompt us to greater fervor in imparting a sound knowledge of our own Ukrainian Church to our children? Let us be generous in our teachings. Today it does not suffice to tell the students that we have a different language, that the Pope is also our spiritual head, that our Rite recognizes a married clergy, but we should acquaint them with our past history, how our customs developed through the centuries, and we must today write in a new chapter about Church in the United States. We must tell them how many years the Ukrainian Church is in the United States, who was our first bishop, our first Metropolitan, where was our first church built. All this is part of our heritage, and can no more be confined to a cursory treatment in a souvenir booklet, or a jubilee almanac. I believe it is the time to bring this knowledge to the children in the classroom. Spreading this knowledge will equip the child to speak easily of his or her own Ukrainian Church. And as the child speaks out, it will reach the ears of other non-Ukrainians. This will be an ecumenical movement for it brings others closer to us, and closer to unity. This will be the ecumenical spirit of the child.

LOVE IS IMPORTANT

But, before all this can be done, and before there is knowledge given to others — not only does it presuppose knowledge in the educator, but the efficacy of this training lies in something deeper, more sensitive, and more spiritual. Success of this program will only then be certain when the teaching of this program emanates from a deep, genuine, all-embracing love of the Ukrainian Church. We must take a hard look at ourselves and decide whether the subject matter that we give to the child flows freely and abundantly from a heart that deeply cherishes these ancient traditions. Ever so often one witnesses those who surrender themselves to that limp conviction that there is nothing ahead — assimilation will end all. To go through the mere technicalities of teaching Rite and History as if expounding a wornout arithmetic formula defeats the purpose. Such a presentation merits a similar acceptance. It is only when we truly deliver our material with a tender love that it will catch on. A child must develop love for its Church and rite. This cannot be forced upon her. Therefore, if we will be persistent and teach the child to love their Ukrainian Church, their heritage, their language — given with love it will be accepted with love — the effects will be significant and manifest themselves in later life. Truth is important, but "it must be expressed without offending Christian charity." With these words Pope John refers to the discussions on the ecumenical council level. That is the attitude to assume in approaching the child. This love must be such that one refuses to be discouraged by disappointments, refuses to be offended. If he is unable to do so, then he is falling short of St. Paul's description of charity: "Charity is patient, is kind; charity feels no envy; charity is never perverse or proud, never insolent; does not claim its rights, cannot be provoked, does not brood over an injury; takes no pleasure in wrongdoing, but rejoices at the victory of truth; sustains, believes, hopes, endures to the last."

A more accurate description of true charity will not be found. The passage is so very full of thought that it is worth many meditations. Notice particularly: charity is patient, is kind; charity is never proud, never insolent; does not claim its rights... How greatly is the heed of these qualifications in the true educator in this modern day. This formula in our everyday teaching of truth plus understanding plus patience plus charity equal unity of all Christians. They produce an ecumenical spirit. In some manner, this attitude must be given to our children. Can there be a finer means than to utilize our own Eastern Rite background for this cause? Through our children, a bridge is being formed to reach our Catholic brethren who have not been instructed about the Eastern branch of the Church. The more they are aware of the millions that worship in another manner, the more conscious will they be of the tens of millions who are so close to the truth and yet we must call them our separated brethren.

We are living in an era of a historic Church Council. It has been one hundred years since the last Vatican Council, and over four hundred years since the Council of Trent. While the past has had its various problems which the eminent scholars of the Councils have discussed and ruled upon, this Second Council of the Vatican impresses one with its significant concern about the cause of Christian unity. It will speak the truth; but "it must be expressed without offending Christian charity," are the words of the Pontiff. As members of the Ukrainian group, we lament the cause of seeing the majority of our beloved people as separated from the true Church, and we grieve for our Catholic Church in Western Ukraine which wears the badge of honor to be the first to suffer martyrdom under Soviet rule. Our own contribution can be to increase our zeal in the teaching field by furthering this ecumenical movement that was initiated by a man, who was sent by God, and his name was John. In conclusion may I turn to the clergy in the words of Pope John: "Hence we invite prayers, according to our intentions, for this great undertaking. We look for special response from our clergy." To the Religious: "Beginning with our religious, all must unite their prayers with their woks." To the Students and Scholars: "In order that the Coucil may have fruitful results, give our best efforts to your work which will produce providential aid for our efforts. We trust much in your work, in your science, in your prayers." And, finally, to the Children: "For this undertaking which we have so much at heart may all our children, in the innocence of their hearts, raise their supplications."

АСЕКУРАЦІЯ

всіх родів: життя, хвороби, вогонь, крадіж, автомобілі і т. п.

Купно-продаж нерухомостей, вкиднування позичок.

Y. ONYSCHUK & CO. LIMITED

333 Roncesvalles Ave.

Toronto, Ont. — Tel.: LE 4-4241

JUST FOR TODAY

JUST FOR TODAY I will try to live through this day only, and not tackle my whole life problem at once. I can do something for 12 hours that would appall me if I felt that I had to keep up for a lifetime.

JUST FOR TODAY I will be happy. This assumes to be true what Abraham Lincoln said: "Most folks are about as happy as they make up their minds to be."

JUST FOR TODAY I will try to strengthen my mind. I will learn something useful. I will read something that requires effort, thought and concentration.

JUST FOR TODAY I will exercise my soul in three ways: I will do somebody a good turn, and not get found out. I will do at least two things I don't want to do — just for exercise. And today, if my feelings are hurt, I will not show it to anyone.

JUST FOR TODAY I will look as well as I can, dress becomingly, talk low, act courteously, criticize not one bit, and not try to improve or regulate anybody except myself.

JUST FOR TODAY I will have a program. I may not follow it exactly, but I will have it. I will save myself from two pests: hurry and indecision.

JUST FOR TODAY I will have a quiet half-hour all by myself for meditation and relaxation. During this half-hour I will try to get a better perspective of my life.

JUST FOR TODAY I will be unafraid. Especially I will not be afraid to enjoy what is beautiful, and to believe that as I give to the world, so the world will give to me.

НА СВЯТА

ДОСИТЬ ПРИНЕСТИ

Lethbridge

DRY GINGER ALE

Вироблені за відомою формулою Дому Летбридж

SICKS' Lethbridge Brewery Ltd.

PARENTS AND FIRST HOLY COMMUNION

Some pastors in Canada and the United States have First Communion Day almost every other Sunday. In their parishes, parents instruct their own children on the meaning of confession and Holy Communion. Whenever a child is ready, the pastor reserves a pew up front for the whole family, and the child's name is announced from the pulpit.

An excellent little article appeared in the *Criterion*, newspaper, of the Archdiocese of Indianopolis, describing how the Rev. Gerard Curran manages his program at Immaculate Conception Parish, Wellsville, Ohio.

Fr. Curran calls parents "God-given teachers of religion" for their own children. He gives the parents a First Communion catechism, but he insists the children understand rather than memorize the explanations of penance and the Eucharist. If a youngster is ready at the age of five or six, he makes his first Communion; others, Fr. Curran says, might not be ready until they are eight. No appointments are necessary. Fr. Curran is available at two o'clock every Sunday afternoon to interview parents and prospective first-communicants.

Fr. Curran has solved a number of practical problems. Boys wear simply "a neat suit or jacket." For the girls, parents can purchase white dresses or veils at cost, or borrow from a stock of fifty that Fr. Curran has on hand at the rectory, but, he says, "any white dress will do." On the day itself, the child and his family have breakfast at the rectory with Fr. Curran and two Ursuline nuns who teach in the parish school. Seems a rather good idea.

СВІТЛО

THE LIGHT

286 Lisgar St., Toronto 6, Ont. Canada

ПОСИЛАЮ (ENCLOSING):

☐ Віднова передплати (Renewed Subscription) $3.00

☐ Нова передплата (New Subscription) $3.00

☐ На пресовий фонд (For the Press Fund) ..... $.....

Ім'я (Name) .....

Адреса (Address) .....

.....

Hon. H. Leslie Rowntree, Q.C., Minister of Labour

Цікаві факти для робітництва в Онтаріо

Після Кодексу Людських Прав Онтаріо, всі наші громадяни є вільні і рівні в гідності та правах. Якщо б хтось намагався позбавити вас ваших прав, законодавство провінції стає по вашій стороні. Тут подаємо деякі факти, про які ви повинні бути поінформовані.

Навчання челядників — Людям дається нагоду вивчити якесь ремесло, а працедавцям приготовити фахових робітників для будучих потреб.

Години праці — Регулярні години праці для робітників у індустріяльних підприємствах є обмежені до сороквісім-годинного тижня праці.

Мінімальні платні — Мінімальні тижневі платні є приписані для робітників жіночої статі.

Робітничі відносини — Є всі дані для профспілок стати визнаними агентами працівників для заключування умов та для полагоджування розбіжностей дорогою примирення, які виринають в курсі заключування колективних умов поміж профспілками і працедавцями.

Індустріяльні стандарти — Працедавці і робітники, або одні й другі, в якійбудь індустрії окресленої зони, можуть зажадати конференції працедавців і робітників дотичної індустрії тієї зони в цілі дослідження та опрацювання робітничих умов і практик існуючих у тій індустрії та в цілі осягнення умов у справі платні, годин і днів праці для робітників індустрії в цій зоні.

Безпека — Для безпеки робітників у індустрії та для безпеки громадянства введено суворі правила проти всяких індустріяльних загроз.

Платні вакації — Кожний робітник у індустріяльному підприємстві має гарантований принаймні один платний тиждень вакацій за кожний рік праці.

Людські права — Кожна особа має право вважати себе вільною і рівною в правах незалежно від своєї раси, віровизнання, кольору, національности, походження чи місця народження.

Агенції для затруднення — Особи, які ведуть агенції для затруднення, мусять мати для цього ліценцію, видану супервайзером для агенцій затруднення.

Фізкультура — Контроля і нагляд є введені для аматорського і професійного боксу і борби та для аматорських спортів. Програми атлетичного і фізкультурного виховання, спонзоровані громадськими і виховними установами, мають все піддержку.

ONTARIO

ONTARIO DEPARTMENT OF LABOUR

8 York Street, Toronto

НАЙКРАЩИМ ДАРУНКОМ

НА

ІМ'ЯНИНИ ЧИ НАРОДИНИ

НА

Різдво під ялинку

ДЛЯ СТАРИХ І МОЛОДИХ

Є

ДОБРА КНИЖКА

КУПІТЬ СОБІ І ДАРУЙТЕ БЛИЗЬКИМ ТАКІ ВИДАННЯ:

КОЛЯДИ АБО ПІСНІ З НОТАМИ НА РІЗДВО — передрук з жовківського видання оо. Василіян — 80 коляд і щедрівок із нотами $1.50

МАЛИЙ КОЛЯДНИК для української молоді — 29 коляд $0.25

КНИЖКОВІ НОВИНИ (1961-2 рік!):

о. Т. Коструба **ЧСВВ: НАРИС ІСТОРІЇ УКРАЇНИ**—304 ст. $3.00

о. І. Назарко **ЧСВВ: КИЇВСЬКІ І ГАЛИЦЬКІ МИТРОПОЛИТИ** — в оправі $5.00

В. Буженко: **ІВАН СУЛИМА.** Історична повість для молоді $1.50

Н. Королева: **ПРЕДОК.** Історична повість $3.00

о. Ю. Федорів: **НА СВЯТИХ МІСЦЯХ.** Дневник паломництва $2.00

М. Олександрович: **МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ** $0.25

М. Головінська: **МАРІЯ.** Сценічна картина з життя наших засланців $0.50

А. Слабий: **НОВИЙ ЗАПОВІТ ЯК ОСНОВА ХРИСТИЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ** $0.50

о. А. Трух **ЧСВВ: ЖИТТЯ СВЯТИХ** — 4-тий том (закінчення) — в полотні $5.00

КАЛЕНДАР "СВІТЛА" на 1963 рік $1.00

ХТО ЗАМОВИТЬ УСІ ТІ КНИЖКИ РАЗОМ, ПЛАТИТЬ ТІЛЬКИ $20.00 (ЗАМІСТЬ $23.50).

Замовлення слати на адресу:

THE BASILIAN PRESS
286 Lisgar St., Toronto 3, Ont. — Canada

SHMKO CATHERINE, FEB.8763+
2514 - 14th St.,
VENEVILLE, ALTA.

СВІТЛО
THE LIGHT

РІК XXVI | ЛЮТЕНЬ — 1963 — FEBRUARY | Ч. 2 (482)

Преосв. Кир Ісидор сидить між отцями-вчителями: (зліва до права): о. Євген Грицулик, о. Мирон Химій, о. Леонтій Якубів, о. Мартин Прийма, о. Севастіян Курило, о. Василь Ваврик, о. Йосиф Храпливий і о. Венедикт Мулик (всі ЧСВВ).

КОЛЕҐІЯ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО ДЯКУЄ КОЛЯДНИКАМ

Недавно, бо щойно в вересні 1962 року новозбудована Колегія св. Василія Великого для українських хлопців у Вестон (Торонто), почала перший шкільний рік. 52 хлопці вписалися до дев'ятої кляси.

Дуже добре поставились і ставляться до нас батьки дітей і родини хлопців, що вчаться в нашій Колегії. Ми мали нагоду почути їх признання й заохоту до дальшої праці на сходинах батьків і вчителів. Та найкращим доказом прихильности батьків і зрозуміння для нашої Колегії в наших людей, бачимо з вислідів "коляди" на Колегію.

Колядників приготували й поділили на групи, визначили 5 провідників і опісля ті провідники возили хлопців "із колядою" до українських родин. Це були батьки наших студентів: п. Олександер Скоцень, п. Павло Стефанюк, п. П. Шевчук, п. П. Тарновецький і п. П. Шумка.

Оцим нашим добродіям і прихильникам складаємо тепер прилюдну подяку. Рівночасно дякуємо і студентам, що ходили "з колядою", співати різдвяні наші колядки.

Треба також прилюдно подякувати нашим українським родинам, що щиро приймали студентів Колегії "з колядою" та давали свої щедрі дари на школу. Їх добродійності завдячуємо те, що цьогорічна коляда наших студентів принесла для школи 620.00 долярів.

Нехай вселаскавий Ісус-Дитятко відплатить усім Своїми великими ласками й благословенням. Дай, Боже, Вам усім щасливо дочекати й наступного св. Різдва.

А тепер із Вами й нашими студентами співаємо:

Просимо Тя, Царю, просимо Тя нині,
Даруй волю, верни славу нашій неньці Україні.

ЗАРЯД КОЛЕГІЇ
СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО
ВЕСТОН, ОНТ.

СВІТЛО
THE LIGHT

КАТОЛИЦЬКИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Видають ОО. Василіяни

Передплата $3.00 на один рік.
Поодиноке число 30 центів.

Адреса Адміністрації:
286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario
Telephone: LE 5-6483

Адреса Редакції:
3100 Weston Rd., Weston, Ontario
Telephone: CH 1-9203

ПРЕДСТАВНИКИ "СВІТЛА" ЗАКОРДОНОМ

АНГЛІЯ:
Ukrainian Booksellers & Publishers
49 Linden Gardens,
Notting Hill Gate
London, W. 2, England.

АВСТРІЯ:
Griechisch - katholisches Zentralpfarramt zu St. Barbara
Wien 1, Riemergasse 1
Austria

АВСТРАЛІЯ:
Rev. D. Kachmar
Archbishop's House
West Tee, Adelaide, S. A.

АРҐЕНТИНА:
Padres Basilianos
Curapaligue 760
Buenos Aires, Argentina

БРАЗИЛІЯ:
Padres Basilianos
Caixa Postal 24
Prudentopolis, Parana, Brazil

ФРАНЦІЯ:
L'Abbe Julien Prokopiw
2 Rue des Crignos
Amiens (Somme) France

ІТАЛІЯ:
Padri Basiliani
Via San Giosafat 8,
Rome (Aventino) Italy

THE LIGHT
A Ukrainian Catholic Monthly
Published by the Basilian Fathers, 286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario, Canada.

Authorized as second class mail by the Post Office Department, Ottawa, and for payment of postage in cash.

ЗМІСТ:

Папа та "Його Собор" 50
Місяць Доброї Преси 50
З'єднення Східніх Церков на нарадах Вселенського Собору 51
Взаємна любов і зрозуміння в учасників Вселенського Собору *о. В. Ваврик ЧСВВ* 52
Наміреня на лютень 1963
СТОРІНКА АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ 54
Багато людей запитує... *о. С. Сабол ЧСВВ* 55
Відпусти — Самогубство — Скрупули
Листи Никодима *І. Добрачинський* 57
Історична повість — продовження
Душа і тіло *д-р Мих. Кушнір* 60
Поодиноко їх брати, чи разом?
Книга без слави і чести *д-р Дм. Бучинський* 61
В перші роковини смерти о. М. Ганушевського *Н. И.* 63
Замок Янгола Смерти *Б. Полянич* 65
"Чорний Чернець"
Книга найдавнішої культури *Ол. Мох* 69
Археологія України" проф. Я. Пастернака
Банальність сучасної преси *г* 71
Правда в очі!
Господи! Новий день 73
Нова молитва
ЗІ СВІТУ И ЦЕРКВИ 74
Українська Католицька Церква в Аргентині — Українці в Канаді й у Франції — Стан Василіянського Чину
Сторінки з історії української Церкви й культури *о. Мирослав Рірецький* 77
Белз - Ярославль
ЗДАЛЕКА І ЗБЛИЗЬКА 82
Ті, що нам помагають 88

ENGLISH SUPPLEMENT

Foundation Laid for Great Council *by Most Rev. Philip F. Pocock* 89
Familiar, Strange Liturgical Aspects *by Bernard Daly* 90
Developing Vocations in the Home 91
My Memoirs (14 Installment) *by Michael Luchkovich* 92
In Case You've Missed It 94

На обкладинці: Папа Іван XXIII, замикаючи першу сесію другого Ватиканського Собору, благословить Отців Собору.

ПАПА ТА "ЙОГО СОБОР"

На обкладинці нашого журналу бачите світлину Свт. Отця Папи Івана 23-го. Він промовляє до єпископів — Отців Собору, що його Він часто називає "своїм Собором", (бо Він сам його задумав і переводить у діло). Промовою Папи закінчилася перша сесія Собору в святочний день Непорочного Зачаття Діви Марії, 8-го грудня 1962. Хоч не зовсім здоровий, Папа зійшов до базиліки св. Петра, щоби попрощати єпископів, які мали на 9 місяців повернутися до своїх дієцезій, до дня 8-го вересня 1963. Тоді почнеться друга сесія Собору.

Недуга Папи всіх засмутила. Єпископи — Отці Собору казали: "Нам Його тепер найбільше треба!" Католики всього світу почали спільні молитви за здоров'я Свт. Вітця. Молились і молять-ся за Нього і не-католики.

Віла постать "Старця з Ватикану" причарувала до Себе своєю любов'ю й покорою навіть увагу всесвітньої преси. Вистане згадати, що в Америці — Канаді Його проголошено найвизначнішим "мужем року 1962" (man of the year!).

Тепер у католицьких парохіях, у монастирях, у семінаріях і школах збирають "духовні китиці", молитовний дар для Папи. Дар цей то набожно вислухані Служби Божі, прийняті Св. Причастя, відмовлені молитви, зроблені діла милосердя й покути. Добре буде і нам прилучитися до всесвітньої молитви за Папу і за "Його Собор", Гуртки Апостольства Молитви, Марійські Дружини, Діти Марії, вівтарні дружини хлопців, діти парохіяльних шкіл, БУК, ЛУКЖ, УКЮ..., всі нехай жертвують від себе "духовні дари любови" через свого о. пароха на руки своїх єпископів. Наші Владики, коли поїдуть на другу сесію Собору, передадуть Свт. Вітцеві наші молитви й нашу повну пошани любов!

Папа сказав до людей, які прийшли Його привітати з поворотом до здоров'я: "Знаємо, що над нами є Хтось, Хто нами опікується, нас кріпить і нас очікує там у Себе!" Але ми просім: "Боже, лишй Його нам ще на многі й добрі літа!"

МІСЯЦЬ ДОБРОЇ ПРЕСИ

Входимо в МІСЯЦЬ ДОБРОЇ ПРЕСИ, якого важним і заразом трудним завданням є скріпити й поширити добру пресу. Це важне завдання, бо добра преса є сьогодні справді важним чинником у житті народу — а трудне воно тому, бо, не зважаючи на численні "місяці доброї преси" минулих років, наша преса ще досі не скріплена й непоширена якслід.

Заки пошта принесе вам наш журнал СВІТЛО, ми тут у редакції і друкарні присвячуємо йому чимало часу й праці. І навіть тоді ми свідомі того, що ще не все зроблено, що потрібне до успішного ведення журналу.

Щоб добрий журнал-часопис добре стояв, він мусить мати три речі:

1) Він мусить бути добрий під оглядом журналістичним. То значить, не тільки теми мають бути цікаві, але й статті написані цікавим стилем. Це неабияке завдання для релігійного журналу, якого завданням є писати не тільки про сенсаційні теми, але і про всі релігійні правди.

2) Він мусить мати платні оголошення. Це вже з фінансової точки, яка одначе у видаванні журналу потрапить бути не тільки важна, але й навіть дуже дошкульна. Це відома річ, що сьогодні кожний журнал, — який цікавий, бо може платити здібним журналістам за їхні цікаві писання, — головний свій дохід тягне з платних оголошень. У нас ті оголошення принагідні, бо і наклад малий і персонал обмежений. Тому для нас такий важний Пресовий Фонд, що його надсилають прихильники СВІТЛА.

3) Він мусить бути стало поширюваний, то значить для нього треба пляново здобувати нових передплатників. Сьогодні кожна промислова фірма знає, що вона може збанкротувати при виробі найліпшого товару, якщо не буде рівночасно мати добре зорганізованого "сейлсмен-шип"-у. При всякім видавництві це завдання вимагає стільки часу й уваги, що потрібно до цього окремої людини. І тут знову наш персонал обмежений. І тому ми знову й тут числимо на добру волю наших прихильників. Щобільше, ми просимо Вас до тісної співпраці.

Ви цим не тільки піддержите СВІТЛО. Ви причинетеся до доброго діла, — до діла Божого.

СВІТЛО
THE LIGHT
Український Християнський
М І С Я Ч Н И К

СВІТЛО, ЛЮТЕНЬ, 1963

РІК XXVI, Ч. 2 (488)

З'ЄДИНЕННЯ СХІДНІХ ЦЕРКОВ НА НАРАДАХ ВСЕЛЕНСЬКОГО СОБОРУ

(Подається за звітом у "Оссерваторе Романо")

У понеділок, 26-го листопада 1962, на генеральному засіданні Ватиканського II. Собору кардинал А. Чіконяні, як голова Соборового Секретаріяту для злуки Східніх Церков предложив Отцям Собору вироблену схему конституції про з'єднання Церков, яка починається словами: "Щоб усі були одно". Ця конституція, сказав кардинал, є виразом старань католицької Церкви, щоб віднайти дорогу до з'єднення з відлученими братами Сходу. Схема відноситься лише до цієї справи. "Ми злучені з ними вірою", говорив кардинал, "але не годимося про деякі правди. Тому предложена схема має ясно поставити науку Церкви в тій справі, щоб опісля Собор виготував рішення, яке могло б отворити дорогу до одности в любові Христа."

Після слів кардинала Чіконяні говорив о. Атанасій Великий, східнього монашого Чину (українських) Василіян. Він пояснив зміст схеми, яка має три частини.

У першій частині говориться про одність Церкви, яка основана на одності заряду, себто на Петрі та на його Наслідниках. Зазначивши, що Церква не може хотіти або старатися про з'єднання ціною правди, о. Атанасій ЧСВВ казав, що при виробленні схеми звернено велику увагу на ті труднощі, що їх мають східні брати в цьому питанні. Тому й у тексті схеми обминуто вислови-терміни схоластичні, дуже цінені латинниками, зате змагано до того, щоб можливо якнайбільше наблизитися до способу думання й вислову східніх християн.

У другій частині перевіряється засоби, як теологічні, так і літургійні, правничі, психологічні і практичні, які були б відповідні до приспішення згоди, поєднання. Церква не хоче залишити невжитим нічого, щоб осягнути єдність, особливо в наші часи, коли віра й релігія мають стануги проти атеїзму-безвірства, прикликаючи до цієї боротьби всі добрі сили, особливо всіх християн.

У третій частині говориться про способи й умовини поєднання Церков, звертаючи повну пошани увагу на релігійну, історичну та психологічну спадщину Східніх Церков.

Наступного дня, у вівторок 27 листопада 1962, прочитано вияснення Секретаріяту для Східніх Церков щодо схеми, яку вчора предложив о. А. Великий, ЧСВВ. Пояснено, що нема труднощів змінити титул схеми, щоб ясно було, що вона відноситься не до всіх відлучених братів, а тільки до східніх. Додано, що перша частина схеми не має на думці подавати теологічну конституцію про Церкву, а тільки виказати реальну ситуацію, яку зродив розрив між Церквами. Важна є перша частина схеми тому, що з неї доходиться до другої частини, де виложено найвідповідніші засоби для осягнення з'єднення. Це все предложено в першу чергу католикам, щоб вони знали, яких засобів уживати, щоб дійти до єдности зі східніми братами.

Після цього промовляли 15 Отців Собору. Вони всі висказалися в тому дусі, що, в загальному, предложена схема є добра і можна її приймити. Дехто одначе бажав би її виробити ще кращою.

Наступного дня, в середу 28 листопада, знову 17 Отців Собору обговорювали схему про з'єднання Церков. Того ж дня Службу Божу на початку нарад правив для Отців Собору архиєпископ Еммеру з Адріс Абеби. Під склепіння великої базиліки св. Петра полинули ритмічні удари бубнів та калаталець і співи етіопського обряду. Предсідником Собору того дня був східній патріярх і кардинал Тапуні з Антіохії.

З 17 промовців того дня дехто пропонував стягнути в одне схеми про єдність Церков, вироблені як Комісією теологічною так і Секретаріятом з'єднання Східніх Церков і Секретаріятом приєднання протестантських груп. Але більшість Отців-промовців хвалили, що схема про з'єднання східніх Церкво, предложена Соборові, є вироблена досконало, згідно з католицькою наукою і рівночасно ні в який спосіб не є образлива для відлучених східніх братів. А що в предложеній схемі ясно зазначено, що з'єднання

Церков може прийти лише через надприродні сили, тому пропонувано зложити особну молитву за з'єднення Церков, яку б могли відмовляти всі християни.

Дехто з промовців додав, що першою умовиною з'єднення мусить бути відкинення всього, що нарушує взаємну пошану або не допускає до повного взаємного пізнання.

Вкінці в суботу, 1-го грудня 1962, на 31-ому генеральному засіданні Собору, одобрено 2068 голосами (36 було противних, 8 нерішених) такий заяву:

"Закінчивши перевірку декрету про єдність Церков, Отці священного Собору одобрюють його як документ, у якім зібрано загальні правди віри, та як знак пам'яти й прихильности для відлучених братів Сходу. Одначе цей декрет на основі завваг і пропозицій, висказаних на Соборі, буде творити один документ із декретом про екуменізм, що його приготовлено Секретаріятом Єдности Християн і з одинадцятим догматичним уступом схеми про конституцію Церкви."

Можемо бути вдоволені та радіти, що праця наших священиків і єпископів, членів Секретаріяту для Східніх Церков, а особливо самого секретаря того ж Секретаріяту, Впрп. о. А. Великого, ЧСВВ, увінчалася загальним признанням і похвалою Отців Вселенського Собору.

Радіючи тим успіхом, починаймо вже тепер (за радою схеми про єдність Церков) щодня молитися словами св. священомученика Йосафата. Він щоночі, бичуючи себе до крови, тисячі разів повторяв одну й ту саму коротку молитовцю: "Господи, дай св. єдність Церков!"

о. В. Ваврик, ЧСВВ

ВЗАЄМНА ЛЮБОВ І ЗРОЗУМІННЯ В УЧАСНИКІВ ВСЕЛ. СОБОРУ

МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ НА ЛЮТЕНЬ

Оце вже другий рік наші місячні наміренння присвячені Ватиканському Соборові. Це має вказати нам усім на вагу Вселенського 21-го Собору та згуртувати нас у великий молитовний похід за його успіхи. Папа Іван 23-ий, і через ці місячні наміренння і своїми промовами при різних нагодах, кличе нас до молитви за Собор. Подібно як у місяці липні 1962 так і в місяці лютні 1963 Папа поручає нашим молитвам самих УЧАСНИКІВ Собору. Каже Він нам тепер молитися, "щоб учасники Вселенського Собору, об'єднані любов'ю і зрозумінням, шукали універсального добра Церкви."

Ви напевно пам'ятаєте, як ми писали, чому то нам треба зокрема молитись за самих учасників Собору. Наперед, щоб вони могли всі зібратися на той Собор, хоч як далеко вони від Риму. Другe: якраз тому, що вони збираються в базиліці св. Петра з усіх континентів, — далекі собі мовою, культурою, обставинами життя, — тож не легко їм зблизитись одні до одних, як брат до брата, в любові та обопільному зрозумінні й вирозумінні. Треба молитись, щоб вони мимо всіх ріжниць, які їх ділять, знайшли спільний лучник, — щось таке, що їх в'язало б в одне. Таким лучником може бути лише ПРАВДА та ДОБРО ЦІЛОЇ СВ. ЦЕРКВИ.

"Оссерваторе Романо" (видання недільне) з 16-го грудня на 10-ій стороні пише:

Єп. Каротрет говорив репортерам: "Я сиджу в останньому ряді з правого боку. Число мого крісла 1241. За сусідів маю: з боку одного українського єпископа, переді мною єпископа-місіонера з Конго та єпископа з островів Філіпінських, за мною єпископа з Бразилії. Складаючи докупи всі мови, які нам знані, доходимо до повного розуміння себе й творимо свого роду "чотирикутник", але наші думки часто є однакові."

Впрп. о. Григор Бавм, августиніянець із Торонта, пише: "Така важна подія для Церкви, як Вселенський Собор, мусить бути стало нам усім на думці. Собор має бути для нас усіх спонукою до молитви й рефлексій! Цей Собор буде джерелом оновленого життя в Церкві, але тільки тоді, якщо люди будуть жити життям Церкви та слідкувати за ходом нарад Собору. Бо якщо Собор мав би тільки створити нові приписи, то це було б лише помноженням тягарів на життя католиків, а ніяк не принесло б обнови життя, для якої Собор скликано... Говориться про два напрями серед Отців Собору: одні хочуть затримати віками освячені слова-терміни й повторити давно прийняті вияснення правд віри. Інші єпископи хочуть не лише нового вияснення правди, але навіть нових висказів-термінів, що були б ясніщі й зрозуміліші теперішнім, модерним людям... Коли ж згадаємо, що до вирішення питань на Соборі треба дати третині голосів, то направду мусимо признати, що тільки Святий Дух, який провадить Отців Собору, може таку велику однозгідність для добра св. Церкви приготувати в поодиноких умах і серцях єпископів, членів Собору."

Це ж саме, але не так учено, сказала мала дитина своїй мамі-римлянці. Пише про це Оссерваторе Романо (недільне число, з 9-го грудня 1962, ст. 62): Мама привела дитину на площу св. Петра, щоб вона побачила процесію майже трьох тисяч єпископів, зібраних з усіх кінців світу. Вони йшли в своїх уборах: одні в пурпурах, другі в червоних одягах, треті в білих, четверті в сірих, з різними мітрами-коронами на голові. Дитина, захоплена красою процесії, каже мамі: "Мамцю, вони всі подібні до мудреців зо Сходу. Але вони прийшли шукати не Дитятка, а Святого Духа. І як вони Його знайдуть, ми всі будемо ліпші..." Уста невинної дитини сказали повну правду. За діяння Св. Духа на уми та серця учасників Собору Свт. Отець каже нам молитись і для тої цілі сам уложив молитву, яку Ви знайдете в кожнім числі нашого СВІТЛА.

Ми не повинні тепер перестати щодня показувати цю молитву за Собор. Правда, що зроблено перерву в засіданнях Собору аж до 8-го вересня 1963, себто: перша сесія Собору замкнена. Вона тривала 58 днів. Єпископи повернулися з Риму до своїх дієцезій. Але це не значить, що Собор перестав діяти. Ні, це не демобілізація покликаних до праць Собору. Велика авля соборових засідань у базиліці св. Петра тепер порожня. Місця ніким не зайняті. Але це каже нам лише, що тілом своїм учасники Собору тепер не в Римі. Одначе їх уми й серця там остались. Бо вони дальше передумують обговорені вже питання та приготовляються до вирішення дальших.

Єпископи повертались до своїх дієцезій, бо не може стадо бути довго без свого пастиря. Не може родина бути довго без батька свого. Потреби вірних викликали єпископів з Риму до їх столиць. Треба й на те звернути увагу, що багато єпископів бідні. Не легко їм зібрати потрібного гроша на дорогу до Риму й на оплату свого побуту в вічному місті. Коли б друга сесія мала такий починатися 12-го травня, як було наперед вирішено, то на цю другу сесію не приїхали б єпископи з далеких країн, або з місійних теренів. На тій сесії були б майже самі єпископи Європи й Америки. І на цьому потерпіла би повага Собору. Величня краса першої сесії затьмила б другу сесію і тому рішення її не були б направду ділом вселенського збору єпископів. А Папа хоче обновити життя в св. Церкві, відмолодити її. На це треба приявности єпископів з усіх континентів, усіх рас, усіх обрядів.

Молімося, дорогі, щоб Дух Святий наповнив любов'ю та взаємним зрозумінням серця учасників Собору. Бо лише тоді можемо сподіватися великого й загального добра для св. Церкви. Тоді можемо чекати на сповнення пророцтва з книги Об'явлення: "І бачив я нове небо й нову землю... бачив город той святий, новий Єрусалим... і чув голос сильний із неба, що казав: Ось, оселя Бога з людьми. Він житиме з ними! Вони будуть народом Його і сам Бог буде з ними..." (Об. 21, 1-3).

Коли пересічна міра в релігійній духовості священників і вірних у нормальних часах перед війною була ще добра, то сьогодні, в обличчі понурої світської дійсности, в непевності завтрішнього дня, в зустрічі з більш небезпечними, бо спритно замаскованими ворогами душ, вона (пересічна міра релігійної духовости) є далеко невистачальна. Щоб вірні могли опертися спокусам і зберегти себе на чужині для нашої Української Католицької Церкви, якій Боже Провидіння приділило таке почесне й важливе в історії цілої Церкви завдання, треба піднести їхнє внутрішнє життя побожности на вищий щабель, поглибити в них розуміння релігійних правд, підсилити любов і прив'язання до Католицької Церкви та розбудити місійного католицького духа в службі святого ідеалу Єдности Церков. Вірність цьому ідеалові виправдає нас перед Божою Справедливістю за минулі й новітні занедбання наших братів та порушить Боже Милосердя до якорочення важкого допусту, який упав на нашу Церкву та ввесь Український Нарід.

Апостольський Візитатор, Асп. Кир Іван Бучко:
"Про обов'язки священників".

"Приходіть до мене всі, струджені й обтяжені, а я вас успокою..."

(Мат. XI. 28)

ПОДЯКИ

Складаю щиру подяку Фатімській Непорочній "Пані" за вислухання моїх молитов і поручаюся надальше Її опіці. Ласки, які сплинули на нашу родину заслуговують на особливішу подяку на сторінках Вашого журналу.

Ольга Мурована

Складаємо подяку Найсолодшому Серцю Христовому, Пречистій Дівi Марії, св. Терені від Дитяти Ісуса, св. Йосифові й нашому Слузі Божому Андрієві Шептицькому за вислухані молитви в нашім тяжкім положенні та просимо дальшої опіки над нашою родиною.

Іван і Катерина Теленько

Дякую Матінці Божій, Слузі Божому Андрієві й св. Антоніеві Падевському за вислухані молитви та прошу дальшої помочі.

Марія Чолій

Складаю найщирішу подяку Найсвятішому Серцю Ісусовому, Пречистій Матінці Божій та св. Йосифові за вислухані просьби і поміч у небезпечній слабості, за опіку в житті та численні ласки

Марія Чорній

Молитва за Вселенський Собор

(подана в "Оссерв. Ром." дня 7 жовтня 1960).

Божественний Душе, посланий Вітцем в ім'я Ісуса, Ти що спомагаєш і непомильно ведеш Церкву, вилий повноту Своїх дарів на Вселенський Собор.

Господи душ, найсолодший Потішителю, просвітуй наших Єпископів, які в сердечну відповідь на заклик Римського Архиєрея зберуться на торжественний Собор.

Дай, щоб цей Собор приніс рясні овочі:

щоб світло і сила евангелія щоденно більше розростались у людській суспільності;

щоб католицька релігія та її місіонерський розмах набрали нової сили;

щоб осягнено глибше пізнання науки Церкви та спасенне скріплення християнських обичаїв!

Найсолодший Посітителю душ, закріпи наш дух в правді, серця ж наші неслухняними зроби, щоби постанови Собору знайшли в нас великодушне прийняття і старанне виконання.

І ще просимо Тебе про овечок, які не є вже більше в одиновій кошарі Ісуса Христа. Вони славляться іменем християн. Дай, щоб вони могли знайти вкінці єдність під одним Пастирем.

Повтори в наших днях свої чуда, той би в другій П'ятдесятниці, і вчини, щоб свята Церква, ціла зібрана в найгарячішій молитві довкола Марії, Матері Ісуса, та під проводом Петра, стала царством Божественного Спасителя, царством правди, справедливости, любови й миру. Амінь.

(Відпуст 10 літ тим, що відмовлять цю молитву сокрушенним серцем. Повний відпуст за звичайними вимогами тим, що її відмовляють щодня продовж цілого місяця. Апост. Пенітенц. 23/IX. 1959).

Дозволяється друкувати.
Ч. Орд. 163/61.

† **ІСИДОР**, Єпископ

Складаю щиру подяку Господеві Богові й Матінці Божій за вислухання молитов упродовж мого життя, особливо ж у двох недавніх подіях.

Є. Святик

Складаю найсердечнішу подяку Пресвятій Родині, а зокрема Матінці Божій Непорочно Зачатій за вислухання молитов та прошу за згоду в одній родині й навернення двох осіб.

М. К.

о. Севастіян Сабол, ЧСВВ

БАГАТО ЛЮДЕЙ ЗАПИТУЄ...

Коли хтось жертвував повний відпуст за душу вмерлого, то чи можна більше відпустів жертвувати за ту саму душу?

Можна і треба жертвувати більше відпустів і то з двох причин: Перше: тому, що хоч повний відпуст має силу звільнити душу покійника з усіх дочасних кар, то не завжди звільняє її. Адже ж, до зискання повного відпусту треба, щоб ми були вільні від тяжких гріхів і навіть від повсденевного гріха, щоб не мали навіть прив'язання до якогось гріха, а також треба точно виповнити умовини, які є приписані до осягнення повного відпусту (напр. при відпустах різних церковних братств, при відмовлюванні вервиці, або при молитвах, при яких зазначено, що до зискання відпусту потрібні ще Св. Сповідь, Св. Причастя й інші добрі діла). Хоч може ми точно виповнимо всі умовини, то ми не можемо бути зовсім певні того, що ми чисті від усякого гріха, чи вільні від усякого прив'язання до гріха. Тому то й повний відпуст не завжди буде зовсім повний, бо йому щось бракує.

Друге: мусимо пам'ятати на те, що Церква може прощати кари тільки тим, хто є під її властю, отже тільки живим. Їм Церква прощає кари через розрішення. Але вмерлі вже не підлягають церковній власті, вони вже в Божих руках. Їм Церква може тільки помагати і то тільки таким способом, що молить Бога, щоб Він простив їм решту дочасних кар, які може ще належаться їм за їхні гріхи. І саме це робить вона, між іншим, також і через відпусти. До відпустів вона вкладає заслуги І. Христа, Його мук і смерти, заслуги Преч. Діви Марії й усіх Святих та через ці найцінніші перед Богом скарби Св. Церква просить Бога за прощення дочасних кар. Але вже від Божої премудрости й доброти залежить, скільки тих заслуг буде приділено душі, за яку ми молимося, і скільки кар простить їй Бог. Тому завжди корисно жертвувати більше відпустів, навіть повних, за душу, якій хочемо помогти на тому (другому) світі.

Через кілька років я мала щастя щоденно приступати до Св. Причастя, бо працювала в післяобідніх годинах. Але від кількох місяців я мушу йти до праці ранком, а Служби Божі в нашій церкві правляться так, що мені дуже мало часу лишається на благодарення після Св. Причастя. Що ж маю тепер робити? Зректися щоденного Св. Причастя, чи задовольнятись коротким благодаренням? Першого було б мені дуже жаль, а за друге я неспокійна в сумлінні.

Перш усього, будьте спокійні й не турбуйтесь тим, що не стає вам часу на довге благодарення після Св. Причастя. Благодарення повинно тривати около 10-15 хвилин, отже принаймні так довго, як довго перебуває в нас Євхаристійний Спаситель під видами хліба й вина. Але, якщо обставини не дозволяють на таке довге благодарення, тоді можна скоротити його. Ісус знає, що це не є з недбальства, чи з легковаження Його, а з причини обов'язку мусите скоріше вийти з церкви. Сповнити ж обов'язок це сповнити Божу волю. Тому ви не повинні залишати свого доброго звичаю — щоденно приступати до Св. Причастя. Благодарення можна робити, в деякій мірі, навіть і на вулиці, йдучи до праці. По дорозі можна навіть дуже гарно помолитись короткими здихненнями, усними молитовцями, чи внутрішніми актами віри, надії, любови, жалю і тп. Св. Столиця ще 1905-го року, окремим декретом проголосила, що "Святе Причастя повинно попередити поважне приготування, а після нього повинно слідувати відповідне благодарення, залежно від *сили, обставин і обов'язків* кожного". Отже, хто мусить скоріше вийти з церкви до праці, або хто слабує, чи зле почуває себе в церкві через гамір дітей, через холод, або задуху і тп., той може спокійно скоротити своє благодарення в самій церкві з тим, що по своїх силах і можливостях, докінчить його подорозі, на вулиці, або в себе дома.

Молодий чоловік, що мав щасливе родинне життя і майже щотижня приступав до Св. Тайн, зовсім несподівано вчинив самогубство. Чи його душа може бути спасена?

Самогубство, — це один із найтяжчих гріхів і хто з розмислом допускається тяжкого гріха, той не може бути спасений. Але, з другого боку, дуже часто можна сумніватися в те, чи людина, що вчинила самогубство, виконала його при здоровому розумі. Бувають люди, що втратили великий маєток, або дуже дорогу особу, або допустилися якогось негідного вчинку, що приніс їм велику ганьбу перед людьми; отже з огірчення, смутку чи сорому відбирають собі життя. Але ж того не зробить глибоко релігійна людина, що часто приступає до Св. Тайн. Глибока віра в Бога і в Боже Провидіння, яке допускає тілесні нещастя для добра душі, щира молитва і користання з Божих ласк у Св. Тайнах — дадуть релігійній душі стільки сили, що вона не заломиться під тягарем важких досвідів і не поповнить самогубства. Людина ж, що не має віри в Бога, ні в безсмертність душі, а все для неї тільки достаток і дочасність, скоро й легко заломлюється, бо не має Божої сили, що кріпила б її в земських нещастях. Якщо однак щиро релі-

гійний чоловік несподівано сам перервав нитку свого життя, то видно, що його розум затемнився і він поповнив самогубство, не усвідомлюючи собі того, що через це він допускається тяжкого гріха. Хто ж допускається тяжкого зла несвідомо, себто без розмислу, не здаючи собі справи з того, що він робить, — то в такому випадку він не має гріха. Бувають люди, що по своїх предках дістали в спадку хворобливу схильність до самогубства. У якомусь періоді життя ця їх схильність бере верх над ними, здоровий розум перестає діяти і вони відбирають собі життя в стані умового помішання. Отже, душа такої людини може бути спасена, якщо вона не мала тяжких гріхів перед тим, заки дістала помішання розуму.

Чи може зискати відпусти Хресної Дороги той, хто не може піти до церкви, а Хресну Дорогу відмовляє в себе дома?

Кожний, хто відмовляє Хресну Дорогу в церкві, сам чи разом з іншими, може зискати повний, а також і всі частинні відпусти, що їх Церква уділила за виконання тієї побожної й незвичайно корисної практики. В новішому часі Св. Церква дозволила, щоб усі ті відпусти могли зискати також і ті, які з розумної причини не можуть відмовляти Хресної Дороги в церкві чи в каплиці.

Ті "розумні причини" можуть бути: подорож, ув'язнення, недуга, дуже погана погода, надмір праці дома, або інші подібні перешкоди, що не дозволяють людям вийти з дому. В таких випадках треба мати хрестика, що має відпусти Хресної Дороги. Звичайно місіонарі і провідники реколекцій мають власть надавати такі відпусти на хрестики. Хрестика треба тримати в руках і сокрушеним серцем читати молитви Хресної Дороги, що є в молитовниках, або, замість того, можна відмовити 14 разів Отче наш, Богородице Діво і Слава Отцю (це за 14 стацій Хресної Дороги), крім того ще 5 разів ті самі молитви в честь 5 ран І. Христа, і ще один раз ті самі молитви в наміренні Святішого Отця.

Хворі, що не можуть відмовити повище наведених молитов, бо занадто слабі, можуть зискати ті самі відпусти, якщо сокрушеним серцем поцілують хрестик наділений відпустами Хресної Дороги, або принаймні з жалем поглянуть на розп'ятого Ісуса на тому хресті і, по можності, відмовлять коротеньку молитовцю чи здіхнення в честь Христових страстей. У нашому обряді чудовою такою молитвою є наша літургійна пісня: "Претерпівий за нас страсті, Ісусе Христе, Сине Божий, помилуй нас".

Давніше моє життя було різне й дуже грішне. Але, за Божою ласкою, пізніше я відбула генеральну сповідь з цілого життя і старалася все щиро визнати та щиро жалувати за всі мої гріхи. Однак, від якогось часу, після довшого спокою, різні думки гризуть мене за ту мою генеральну сповідь. Увесь час мучать мене думки, що я не все визнала, що повинна була інакше сказати, що я не мала правдивого жалю, що мої гріхи не є прощені та що я буду проклята. Що ж мені робити в такому тяжкому положенні?

Такі неспокої після генеральної сповіді, звичайно, є ознакою душевного перечулення, надмірної вразливости, отже недуги, що її називаємо скрупулами. Велика це мука і дуже прикра, а, найгірше, це те, що скрупулятів дуже тяжко вилікувати з тієї їхньої недуги, бо вони втратили довір'я до Бога й до себе самих, то й не довіряють навіть священикові. Хочуть вірити, а не мають сили. Щось не дозволяє їм здатися на провід священика, бо вони переконані, що ніхто їх не розуміє. Такі тяжкі муки, — це часто Божий допуст, покута за давні гріхи, щоб через ті терпіння душа спокутувала хоч частину своїх гріхів. А все ж таки можна вилікуватись навіть із тяжких скрупулів, якщо душа беззастережно здасться на те, що скаже їй сповідник. Вона мусить навчитись не мудрувати, не вірити своїм почуттям, бо вони походять із хворого сумління. Така душа мусить сліпо йти за тим, що каже священик. Сліпий і витривалий послух, — помалу вилікує хвору душу, хоч таке лікування триває часом довгі місяці, а то й роки.

Душа, що її мучать неспокої за її давніші Св. Сповіді, повинна:

1. Сильно вірити в те, що її сповідь була добра, якщо вона а) щиро визнала всі свої гріхи, на які пам'ятала при сповіді, хоч може, через призабуття, не подала точного числа гріхів; б) якщо щиро жалувала за них перед Богом, себто щиро хотіла перепросити Г. Бога за свої гріхи, хоч може й не відчувала того жалю змислово (чуттям). Така щирість і розрішення священика певно змили з душі всі гріхи її минулости і тому ніколи більше не треба розтрясати тих гріхів та не розбирати того, що ми сказали і як сказали, або чого може не сказали. Якщо душа пригадає собі якийсь тяжкий гріх, якого певно ще ніколи не визнала на сповіді, то й тоді не треба непокоїтись, а тільки визнати його у найближчій сповіді, зазначуючи, що той гріх призабули на генеральній сповіді.

2. Сильно вірити в цю дуже потішаючу науку Св. Письма, що Г. Бог, на першому місці, це люблячий Батько, який має безмежне вирозуміння для наших людських слабостей та з безмежним милосердям і любов'ю приймає кожну марнотратну Свою дитину, що з щирим жалем вертається назад до Нього. Бог не тиран і не кат, що тільки пильнує, щоб карати людей за їхні гріхи. Навіть коли посилає терпіння, то й тоді це не конечно кара за гріхи, а радше добра нагода до покути. Чим більше перетерпить розкаянний грішник тут, на землі, тим менше остається йому покутувати на другому світі, в чистилищі.

3. Сильно вірити також і в те навчання Св. Церкви, оперте на Св. Письмі, що один акт досконалого жалю змиває з нашої душі всі гріхи,

навіть найтяжчі, навіть і ті, що їх ми забули визнати на Сповіді, хоч були б їх радо визнали, як би були собі їх пригадали. Отже коли той акт жалю змив усі наші гріхи, а після такого жалю все ж таки приходять усякі побоювання і сумніви, чи наші гріхи прощені, то такі страхи певно не є від Бога, а тільки від здого духа, який отакими душевними муками хоче знущатися над душею за те, що вона оконечно вирвалась йому з рук. Бог може дозволити дияволові, щоб він так мучив душу, як дозволив йому мучити праведного Йова, і в таких муках душа багато спокутує, але, з другого боку, коли знаємо, що такі душевні неспокої й сумніви після щирої Св. Сповіді походять від злого духа, то ми не повинні їм піддаватись, а навпаки, в тих неспокоях повинні збуджувати акти довір'я до Бога, щоб тим способом поборювати впливи злого духа в нашій душі.

Хто вірно й витривало, хоч би і проти свого власного хворобливого переконання, притримується вище поданих трьох вказівок, той помалу позбудеться всяких страхів, неспокоїв і сумнівів щодо відбутої Св. Сповіді та й позбудеться їх раз назавжди. Пам'ятаймо, що наші побоювання й сумніви є кривдою Богові, бо в них проявляється наша дуже слаба віра в Боже милосердя. Піддаватись таким сумнівам, це слухати підшептів диявола, який через такі муки хоче вбити в душі ще й рештки надії на Боже милосердя. А слухатись диявола й танцювати, як невільник, на його ланцюжку, не приносить нам чести. Тому то в таких сумнівах і неспокоях душа повинна зовсім здатися на свого сповідника і слухати його сліпо, відкинувши набік усякі свої власні погляди, переконання та всякі свої суб'єктивні і хворобливі почуття. Не є це легка річ, але це єдиний і вже добре випробуваний спосіб лікування душ, що нездужають на скрупули, на це анормальне перечулення й надмірну вразливість сумління. Але коли б навіть і не вдалося священикові повністю вилікувати таку хвору душу та й коли б вона мучилась такими неспокоями й сумнівами до кінця свого земного життя, то й тоді вона певно буде спасена, бо в тих муках вона ще більше очищується й покутує за свої гріхи, хоч вона того не бачить і не відчуває. Допервa на Божому суді вона побачить, який Бог добрий та які непотрібні були всякі страхи й неспокої.

Іван Добрачинський

ЛИСТИ НИКОДИМА

(Продовження)

Відійшли. — А Він стояв дальше. Звернувся до стоячих, що зросли на ще більшу юрбу.

— Хто є Йоан? — спитав, наче б сподівався, що Йому хтонебудь відповість.

Приявні, розуміється, мовчали. Тоді Він продовжував:

— Чи очеретом на пустині, яким колише вітер, чи королівським дворянином, одягненим у м'яку кутону? Чи пророком? Так — і більше ніж пророком!

Зі свободою, якою викликує й освітлює найтемніші пророцькі місця, зацитував із Малахії:

— Посилаю ангела приготувати дорогу перед Тобою. Знайте! Знайте, ніколи не було серед народжених із жінок більшого від Йоана! Чому ви не прийняли його хрещення? Ви погордили допомогою, яку вам послав сам Бог. Бачучи, що Йоан не їсть і не п'є, ви, наче нерозумні діти, викрикували: "Не слухаймо його! В ньому сидить диявол", — а коли бачите, що Син Чоловічий їсть і п'є, знову кличете: "Не слухаймо його!"

Юрба мовчала.

— А проте — закінчив несподівано — Йоан є менший ніж найменший у царстві небеснім...

Отверто і гостро станув в обороні Йоана. Якщо він палко заповідав його як когось важнішого від себе, Ісус говорить про нього сердечно й майже ніжно, але в нічому не змінює їхнього взаємовідношення. Думаю, що так краще для Йоана. Погано було б, коли б думав у своїй в'язниці, що Вчитель не має себе за того, кого він вістив. Тільки одного не можу зрозуміти: Чому в тому царстві, про яке Він говорить, Йоан має бути нічим? Наче для побільшення моїх сумнівів Він продовжував:

— Пророки пророкували до Йоана. Він останній... Але ви вбивали пророків, а заперечуєте царство. Кожний хоче силою його перемогти. Даремне! Швидше небо й земля перестануть існувати, ніж зміниться хоч одно слово з Божих заповідях. Вірите, що Ілія повернеться? Ото ж ви мали Ілію!

Ледве зачне говорити — перед слухачами отвирається цілий світ таємниць: Ілія?

Отже Йоан мав би бути Ілією? Він сам це заперечив. Сказав: Я не є ним... А проте це правда, ніодин із пророків не голосив такої близької собі майбутности. Заповідали її на десятки й сотки років раніш. Трагедією й великістю Йоана є почуття недалекої мети... Але якщо після Йоана зачинається справді зруб чогось нового, тоді це нове мусить хіба мати йменння. Царство Небесне. Таким був би глузд Його таємних слів про Йоана, що він є найменшим. Йоан залишився на другому березі. Але чи ці два береги вже не зійдуться? Що значить той злам часу, про який пророк амгаарезів говорить із такою непохитною певністю? Царство? Постійно не розумію...

Раптом я помітив, що Він глядить на мене. Дивився так, наче б хотів, щоб я відізвався, щоб Його про щось запитав. Може мене пізнав? Кажуть, що дитиною питав учених докторів так мудро, що Його питання викликували подив. Тепер також питає. Але ще частіше домагається, щоб Його питали. Стає перед людиною і дивиться, наче б казав: бачиш мене і не питаєш? Чому? Я ж можу відповісти тобі на все... Я піддався Йому. Ковтаючи слину, я запитав:

— Равві, що це є царство? Як до нього дістатись?

— Маеш заповіді — сказав. — Невже ж їх не знаеш? Ти вчений? Знавець закону?

Пізнав мене.

— Знаю — я сказав. — Але... Я хотів сказати: знаю, але не відаю, щоб їх збереження вело до якогось царства... Я сам вірно ісповідую Тору. Дуже дбаю про чистоту. Дбайливо зберігаю все, що велять приписи. Я фарисей... А проте не знаю царства, царства щастя, в якому немає нещасть, болів, розлуки, недуг... Я вистогнав: — Але котра, Равві? Яка заповідь найважніша, щоб знайти твоє царство?

Усміхнувся. Глядів мені в очі добрим, лагідним поглядом, що проширає наскрізь.

— Найважніша, питаеш? Чи ж не ця: Люби Господа Бога твого усім єерцем твоїм і всією душею твоєю і всією мислею твоєю і всією силою твоєю. А друга подібна: Люби ближнього твого, як самого себе...

Я відчув потрясення. Знаеш напевно: свідомість відкриття, що існує нитка, яка спинає тисячі знаних думок і перетворює їх в одно. З місця, мабуть, я зрозумів про що йому йдеться. Немає заборони: — не вбивай, не прелюбодій, не оклеветуй, не кради — яка не була б зайва, якщо б існувала любов. Така любов. Це ясне. Люди є злі, бо не люблять. Коби їх цього навчити! Що з того, що цезар присилає жертви в своєму імені, коли римське військо нас ненавидить? Що з того, що асхарі*) збирають податки на святиню, коли юрба амгаарезів повна злости й ненависти. Він має правду! Треба людей навчити любови. Коли б їх можна приневолити до цього! Але годі накинути комусь любов... Так, це гарна думка... Але яка сповидна! Не багато буде людей у Його царстві. Але — думаю — треба признати Йому правду з огляду на добро інших людей.

— Добре кажеш, Равві, — сказав я. — Всевишнього треба любити з усіх сил, а ближнього як самого себе. Це важніше від цілопальної жертви...

Підніс на мене погляд очей, які на мить накрилися повіками. Їхній блиск сплив на мене. Я відчув його, як відчувається ковток гарячого молока в перемерзлому тілі. Сказав помалу, не спускаючи погляду з мене:

— Ти є недалеко від царства...

Чи мала б це бути похвала? У такому випадку не дуже велика. Якщо я, фарисей, є ледве "недалекий", що ж тоді говорити про всіх тих розгуканих амгаарезів, що супроводять Його? Але це не була похвала. Він сказав це інакше, не так, як кажеться похвалу чоловікові, що розумно виложив справу. Не знаю, але здається мені, що Його слова не дуже в'язалися з моїми. "Ти недалекий"... Чи тому, що я признав Йому правду? Чи тому?.. Якщо не помиляюся, Він визначав мені місце "недалеко царства" і в тому якраз місці мене бачить, чи хоче бачити...

Пішов дальше, а я за Ним.

І так ходжу вже кілька днів, блукаю по лугах, сідаю на траві, щоб слухати Його науки, подивляю Його чуда, які Він творить щодня. Іноді ділюся з Ним їжею. Життя Його просте. Ночі проводить у полі, десь при вогнищі, закутаний у плащ. Коли інші сплять, він встає, відходить на найближче узгір'я і молиться. Їсть скромно, що Йому трапиться, що люди принесуть, а часто через влізливість юрби взагалі забуває про підсилення. Продовж дня ніколи не буває сам. Завжди оточують Його люди, жадні Його слів і вчинків. Але коли прихильні слухачі міняються, мала жмінка учнів творить його постійне і невідлучне товариство. Відноситься до них як до своїх найближчих приятелів. Але ці учні! Кажуть, що Він сам вибрав їх собі з-поміж народу. Можна би подумати, що був сліпим. Бо що ж це за вибір! Є їх дванадцять. Більшість їх це тутешні рибалки, люди прості, неотесані. Деяких бачив я рік тому над Йорданом. На всякий випадок пригадую собі цього великого здорованя з грубими, мов топором тесаними ри-

*) Податкові урядовці.

самн і голосом, що дуднить як арабський бубон. Цей любить балакати, перехвалюватись, ставити себе понад інших. Губи йому не замикаються! Але і другі далеко не втікли від нього. Здається, вони дуже горді, що Назарей вибрав їх собі за товариство. Величаються тим і задирають голови перед людьми. Але між собою сваряться, скільки влізе. Кожний думає, що він ліпший від другого. Кожний хотів би бути першим по Вчителеві! Він говорить — вони мовчать, але нехай тільки замовкне або віддалиться на хвилину, — негайно зачинають свій вереск. Простацькі слова літають тоді в повітрі. Кожний, хто їх почув, а не бачив і не чув Назарея, втік би від цього товариства в переконанні, що має до діла з ватагою п'яниць. За свою віддану приязнь Учителеві очікують у майбутності якоїсь небувалої хвали. Справді — де розум, щоб таку галайстру допустити до приязні зі собою!

Рибалка з дуднивим голосом називається Симон, син Йони. Є тут також його брат Андрій. Дальше два інших брати-рибаки: Яків і Йоан, яких Учитель назвав "синами грому". Йоан іще юнак, обличчя має гарне як дівчина (здається, що його я також бачив тоді над Йорданом). Але його руки вже знищені від мотузів, а язик твердий, як у тамтих. Є ще Пилип, хлопчина, що робить враження нерозвиненого, постійно чомусь дивується і чимось турбується, але коли Вчитель піде йому назустріч, вибухає наївною радістю: плеще в долоні, кричить, співає. Є Натанаїл, родом із Кани, що вважає себе, не знаю чому, мудрішим від інших: от такий сільський мудрагель. Побіч нього Симон, також із Кани, колишній зелот, може навіть сикар,*) а тепер прогнаний із їх гурту, мабуть за малі крадіжки чи подібні речі. Цей також має себе за не знать кого, саме тому, що колись брав участь у нападі на п'яних легіонерів. Є Тока, невеличкий ремісник, також нарваний, а в своїй нарваності без застанови, як Симон: вони обидва безупинно скачуть собі до очей. Їх контрастом є Матей, найбільша нужда, яку тільки можна знайти. Ті є амгаарези, а цей ще на добавок є — чи на ділі був — митарем. Служив нечистим, збирав гроші римлянам! Проте і його допустив Назарей до свого грона. Отже ходить за Ним, але на щастя майже не відзивається, тільки тривожно оглядається, чи люди не підіймають уже каміння.

Два наступні — це брати Вчителя. Щоправда не рідні, тільки сини сестри його Матері, чи брата його батька. Яків дещо подібний до Назарея: високий, із гарним обличчям, задумані очі. Звичайно говорить помалу, не свариться, а мудрствує. Завжди знає, що і як треба було зробити, і він один насмілюється робити завваги своєму великому Братові. Каже: "Ти це зле зробив", або "це неправильно зроблено". Ісус, чуючи це, мовчить — і всміхається. Другий із Його братів, Юда, нагадує Матея, є мовчаливий і тихий. Ходить за всіми, нічого не говорить, дивиться тільки на Вчителя очима переляканої кози. Іноді загубиться, та ніхто навіть не помітить, що його немає.

Останній це мій крамар із Каріоту. Він мріе про якусь пімсту, але спритний, досвідчений а навіть дещо вчений у Письмі. З ним легше говорити, як із тамтими. Він погірдливо дивиться на своїх товаришів і каже, що Вчитель вчинив велику дурницю, вибираючи собі таких учнів. На його гадку, це також вина Назарея, що тим галилейським хлопам перевернулося в голові. Мало того, що Вчитель допустив їх до приязні зі собою, але ще навчив їх уздоровлювати людей і виганяти дияволів! Пишу "навчив", хоч це напевно неправильне слово. Юда каже, що Він нічого не вчив. Просто сказав: "Уздоровлюйте..." І декілька разів їм пощастило перемогти недугу та вигнати диявола. Що ж це за вигад: таку силу віддавати в такі руки!

Але вони пробували робити це тільки тоді, коли Ісус віддалився на хвилину. При ньому не пробують своїх умілостей. Тільки Він сам уздоровлює, а ті його уздоровлення... Ба, не тільки уздоровлення! Я писав тобі, що Він казав переказати Йоанові: вмерлі воскресають... І справді — кілька днів перед моїм прибуттям воскресив чоловіка. А було це так: При вході до такої малої галилейської містини, до Наїм, побачив людей, що несли мари а за ними матір хлопця, що помер. Жінка кричала, плакала, рвала волосся на голові, дерла кутоню. От, як мати. Щоденно можна бачити такі плачі в Єрусалимі. Правда, я співчуваю з іншими, особливо коли їм умирає дитина. Смерть дитини — це найболючіша річ, про яку не можна спокійно думати і з якою важко погодитися. Ще важче її мабуть зносити, коли чоловік усвідомить собі, що спричинив її своїми гріхами. Таких матерей видно багато, але Він зворушився розпукою якраз тієї матері. Підійшов, доторкнувся мар (ні трохи Його не обходять приписи чистоти!), затримав похід. Сказав коротко, як звичайно: "Хлопче, кажу тобі — встань!" І той сів. Зробився, ясно, вереск, люди кинули мари і мов божевільні почали втікати. Дивно, що це одно воскресіння не спричинило кількох смертних випадків, бо в переполосі могли себе повбивати. Але все

*) Повстанець.

скінчилося добре. Мав право сказати висланцям Йоана: "Вмерлий устав із мертвих". Цікаво, чи воскресив би Він когось іншого, дитину інших батьків, які б Його попросили?

Отже ходжу за Ним — але все ще ні слова не сказав я Йому про мою справу. Слухаю те, що говорить і щораз більш утверджуюсь у переконанні, що коли вчинить Він щось мені, то домагатиметься за те дуже багато. Може не буде домагатися, — а все таки треба буде дати. Думаю — і дозволяю плисти дням.

Тут гарно. Втягаю легенями пах перших цвітів, але коли хочу ними насолоджуватись, відчуваю мов удар по грудях: "Ти тут — а там Рута". Радість гасне, як здмухнений каганець. Корчуся в собі, висисаю з думки ввесь біль, повторяю за мудрцем: "Суєта над суєтами і все суєта..." Потім біль, жаль і туга сплітаються з несмаком, що не знать звідкіля появився. Направду — краще йти за Ним і слухати Його оповідань, наче казок, які співак укладає в ніч повну високих зір і шумливої потоками тиші.

(Далі буде)

НОВІ КНИЖКИ

Марія Кузьмович-Головінська

МАРІЯ

сценічна картина (у 3 відслонах) з нашого недавно-минулого.

Ціна 50 центів.

Володар Буженко

ІВАН СУЛИМА

історична повість з козацьких часів.

Ціна $1.50

Замовляти на адресу:

THE BASILIAN PRESS

286 Lisgar Street

Toronto 3, Ont., Canada

Д-р Михайло Кушнір

ДУША І ТІЛО

Знаємо з катехизму, що людина складається з душі і тіла. І душа і тіло є Божим даром. Серед католиків, особливо українських, панує невиянена погорда для тіла, як чогось, що спутує душу і стоїть їй на заваді. Одною з найбільш поширених єресей є віра в мандрівку душ, які зв'язуються із щораз то іншим тілом, при чому неконсеквентно вважають, що ця мандруюча душа стає в щораз то іншому тілі досконалішою від раніше втіленої. Віра в мандрівку душ виводиться з нехристиянського легковаження тіла та з поганських спіритуалістичних ідей, особливо з платонізму. Платон голосив, що зв'язок душі і тіла не є істотний, але випадковий, що людина, це душа часово ув'язнена в тілі, яка змагає до цього, щоб з тим тілом назавжди розстатися.

Католицька наука вчить нас, що тіло дане людині, є дане їй, подібно як і душа, навіки, за виїмком часу від смерти до воскресіння тіл по Страшному Суді, коли тіло буде злучене з душею. По Суді — кожна душа прийме знову це тіло, з яким була злучена продовж життя, щоби вже ніколи з ним не розлучатися. Тіла всіх померлих воскреснуть, а тіла вибраних будуть обдаровані прикметами тіла Христового, це є прославленого тіла. Отже тіло не є, як твердили маніхейці, первнем зла, але даром Бога. Зв'язок душі з тілом не виходить їй на зло, але на добро. Бо навіщо душа мала би зв'язуватися з тілом, коли тіло було б для неї тільки тюрмою? Цей зв'язок заперечував би доцільність Створення.

Людська особа, це — очевидно — і душа і тіло водночас, душа зв'язана з тілом. Ця сполука є конечністю; св. Тома навіть не вважає саму душу повною людською особою і не думає, щоб вона мала повноту людської природи тоді, коли, по смерти, буде часово розлучена з тілом. Я є тим, ким я є, не тільки тому, що маю душу, але й тому, що маю таке а не інше тіло.

З католицької науки про людську природу виникають важні консеквенції, особливо в добі воюючого матеріялізму. Бо католики визнають і голосять гідність душі і гідність тіла водночас, чи пак гідність людської особи, як найвищого створеного добра. Людина є, згідно з гарним висказом одного з середньовічних схолястиків "позіта ін медіо" — поставлена в центрі всесвіту. Не тільки як найдосконаліше тілесне буття, але як одиноке серед створінь, яке має і тіло й духовну, себто безсмертну душу. Завдяки обом цим елементам, завдяки цьому "композітум" — ми є особами, які можуть панувати над матеріяльним світом.

А що голосить матеріялізм? Теза матеріялізму в класичному сформулюванні звучить: існують тільки матеріяльні істоти, або інакше: тільки тіла є субстанціями, а духові субстанції є оманою. Незаперечна приявність духового первня в людині спричинила, що діялектичні матеріялісти змодифікували класичну формулу, т. зв. наївного матеріялізму. Вони голосять, що "дух є витвором матерії", її "надбудовою", але що "матерія існує незалежно від всякого духа". "Первісно мертва матерія, в якій розгравалися тільки фізико-хемічні процеси, здобула нагло в певних своїх частинах, у яких ці процеси дійшли до високого ступня комплікації, нову якість, яку не можна звести до фізико-хемічних якостей, — якість, яку називаємо життям. Матерія здобула свідомість, зродилося в ній психічне життя". Але матеріялісти, хоча голосять примат матерії над духом (бо вони не визнають безсмертної душі), то однак людське тіло, як матеріяльна річ є в них у погорді. Матеріялізм заперечує існування душі і легковажить тіло. Не треба навіть на це наводити доказів.

Натомість католицька наука, голосячи існування і безсмертність душі, турбується теж про людське тіло, в злуці з яким існує людська особа. Людська душа мусить мати матеріяльний підмет, яким є тіло. Отже роля матеріяльного елементу в людині є, згідно з католицькою наукою, більша ніж його роля в матеріялізмі. На погляд матеріялістів, тіло гине раз назавжди, а католики вірять, що воно воскресне. Тому Церква трактує людське тіло з належною йому пошаною. Ласка Св. Тайн спливає на душі почерез видимі знаки на тілі. Християнський похорон є відпровадженням тіла на вічний спочинок, а не на вічну затрату.

Очевидно, не треба попадати в крайність і догоджувати тілу, забуваючи про душу. Людським обов'язком є рівновага духового і тілесного життя. Нам вільно користуватися створеними добрами способом, згідним із нашою природою, отже розумно. Душа в сполуці з тілом має нахил до гріха, внаслідок зіпсуття людської природи через первородний гріх. Людина втратила первісну невинність, чи пак життя ласки. Звідсіль чигають на неї небезпеки і спокуси. Обов'язком християнина є плекання моральних чеснот, з яких одна називається повздержністю. Божі заповіді є доброговказами людини в дочасному житті.

Але поміркованість має свої межі: непоміркованости й пересади. Бог не наказав нам обридження до тіла і не наказав нам трактувати тіло виключно як джерело зла і гріха. Навпаки, нашим обов'язком є утримати тіло в здоров'ї і взагалі в такому стані добробуту, щоб могти найдосконаліше виконувати своє покликання. Посідання й уживання дочасних дібр є необхідне до його виконання, щоб тільки вони не стали ціллю в собі.

Поборюючи матеріялізм, боронимо перед подоптанням і легковаженням не тільки людську душу, але й тіло. Бо ми віримо в безсмертність душі і воскресіння тіла.

Д-р Дмитро Бучинський

КНИГА БЕЗ СЛАВИ Й ЧЕСТИ

Римський промовець і державний муж Кай Кецілій (молодший, 61-115) сказав: "Нема такої злої книжки, щоб не можна було в ній знайти чогось доброго". Але цей римлянин думав про книгу свого часу. Тоді, певне, що не було так багато злих і безкорисних книжок, як ми маємо сьогодні, навіть дуже небезпечних книжок, що можуть, коли вже не знищити надірвану моральність недосвідченого читача, то бодай некорисно сильно її забурити. Самі не знаємо: чому над такою книгою працювати, чому витрачати на неї тяжко заправцьований гріш і чому, вкінці, леліяти бажання, щоб така книга дійшла до широких читацьких кругів. Тому, сьогодні, з більшою певністю можна повторити слова німецького поета-мисленика Гете: "Здається, що деякі книги написані не на те, щоб із них чогось навчитися, а щоб переконатися, що автор ніби щось знав." Сучасний нам еспанський книгар і бібліофіл Федеріко Бельтран сказав: "Книгу, яку не варто читати два рази, не треба читати ані разу!"

Може хтось скаже, що це все не відноситься до нас і до нашої книги, а зокрема до нашої книги на чужині, що писана серед невідрадних обставин і часто видавана за останній тяжко заправцьований гріш автора чи такого ж самого видавця. Ясне, що нас не боліло б так дуже, коли б ішлося про чужу книгу.

Ще в 1957 році наш письменник, автор дуже симпатичних оповідань "Чорні дні", "Через річку",

видав навіть дуже добру сатиричну повість "Гнат Кіндратович" у якій дав нам рідкісну, навіть дуже реальну картину воєнного й повоєнного спекулянта. Із таборів переміщених осіб Зосим Дончук відправив свого Гната Кіндратовича до Канади. Між тим Гнат взятися до праці і життя, забувши за своє трохи брудне, а трохи смішне минуле. Кіндратович Дончука був би залишився спомином про те, що минуло. Ясно, що автор мав право побудити з ним і по Канаді, вишукуючи гумористично-сатиричні ситуації. Але він подався цілком видуманим і цілком неправильним шляхом таким, що читаючи його сатиричну повість "МОРЕ ПО КОЛІНА", маємо враження, що вона написана по той бік залізної заслони і видана московським ніби "Безбожником". Книга появилася друком самого автора. Позначена Філядельфією і 1961 роком, а друкована у В-ві Миколи Денисюка в Чікаго. Зовнішнє оформлення книги — навіть дуже майстерне — роботи Богдана Мухина. Оправлена в темно брунатне полотно зі золотими витисками на чоловій сторонці і хребтці книжки. Друкована на доброму папері і має 395 + 1 сторона.

Не знаючи змісту книги — дійсно її можна брати до рук з приємністю.

На сторінках книги позначено, що її мовним редактором є Іван Боднарук. Це значить, що ще хтось, крім самого автора, знав, що спекулянт Гнат Кіндратович пішов на канадійсько-американському континенті цілком блудним шляхом. Нам, просто, тяжко повірити, щоб автор, не дивлячись на величезний вклад праці, не був би зрікся свого концепту-ідеї саме таким шляхом пустити Гната Кіндратовича, коли б із ним був хтось на цю тему поговорив від серця. Це повинен був зробити бодай мовний редактор.

"Море по коліна" — це видумана байка, якої навіть не можна назвати сатиричною повістю. Вона дуже далека від повісти і від сатири. Що ж то за така велика ідея вбирати гаманувтого Гната Кіндратовича у священичу рясу й робити з нього не тільки карикатурного священика, а навіть кандидата на єпископа, вже по втечі з Канади до ЗДА. Автор, без ніякого вагання не тільки поставив під сумнів моральну вартість Гната Кіндратовича, а кинув його таки на дно розкладової гнилі нашого часу. Чи це таке цікаве, чи воно аж таке сатиричне, чи воно потрібне сьогоднішній нашій українській людині, яку вже в такий жахливий спосіб нищить чуже окруження, з яким ця людина не може собі дати ради!?

Коли б автор навіть знав подібних кілька фактів, коли б він навіть обурювався проти них, то в усякому разі форма, яку він вибрав, є цілком невідповідна. Але цього, на нашу думку, навіть замало. На один момент припускаємо, що все те, що автор понавидумував у своїй мізерній сатирі, не є видумка, а копія якогось нещасного життя Гната Кіндратовича, то навіть тоді — дуже сумніваємося: чи мав би він право таку копію робити і помножувати її в тисячу примірників, "обдаровуючи" ними нашого читача. Навіть святий гнів і обурення треба вміти вбрати в словесну форму, зокрема тоді, коли ми хочемо, щоб із них була якась користь, і користь не особиста, а загальна. Коли автор думав, що він своєю сатирою зробить комусь прислугу, то він помилився. Не хочемо аж так далеко посуватися зі своїм осудом, щоб стверднти, що це прислуга для наших ворогів, але, коли добре вдуматися, то навіть такий суд не буде дуже далекий від правди.

Тоді, коли Гнат Кіндратович у своїй першій частині — людина, яка досить багато вже згубила, стоїть майже над моральною пропастю, але все таки є в читача якась надія, що вона може ще знайти життєвий шлях, то в другій частині той самий Гнат Кіндратович уже втратив усяке моральне обличчя і з людини залишилася тільки потворна машкара, яка вже опинилася на самому дні моральної загибелі. А шлях цей такий сумний, що дійсно хочеться плакати над нашою душею: Гнат Кіндратович так чи інакше належить до нашої національної спільноти, але Церква, яку він репрезентує, чи ми хочемо, чи не хочемо — також належить до нашого народу. На нашу думку, питання Церкви таке делікатне, що воно взагалі не надається до ніякої сатири, навіть, коли вона дійсно була б найкраща й найдобірніша. Автор може боронитися, що він бичує непорядки, що від довгих років вкралися в Церкву (тут ідеться про православну Церкву, Д. Б.), який брак дисципліни, часом навіть християнського духу, а все таки ми з ним не погодимося, щоб такими методами воювати з нею, тим більше, що ми зобов'язані це питання трактувати найсерйозніше, злагіднювати, шукати порозуміння й уздоровлення. Своєю сатирою Зосим Дончук нічого не осягнув, а зробив велику кривду православній Церкві своєю сатиричною повістю "Море по коліна".

Ми навіть не можемо розв'язати питання: чи море по коліна тільки Гнатові Кіндратовичеві чи також і самому авторові? Не подумав він кому й яка користь буде з його книги. Нещодавно читали ми в совєтській пресі статтю в якій чесному священикові московські безбожники закидували безосновно якраз те саме, що зробив Зосим Дончук у своєму "Морі по коліна". Ми не шукаємо ніякого зв'язку між московсько-комуністичною пресою і сатиричною повістю Зосима Дончука, але порівняння насувається саме, сказати б автоматично.

Із прочитання книги "Море по коліна" — нема ніякого морального задоволення. Навпаки, з кожною сторінкою вона нудніша. Цікаве, що автор не відчув цього, працюючи над своєю "сатирою"? Саме тому вважаємо її книгою без слави, без чести і без майбутнього! Втрачений час, праця і гроші!

П. С. Дія повісти рішуче неперехопнива. Мова тієї "повісти" якась дерев'яна й ні весела, ні сумна, ні обурлива. Сатира повинна б відзначатися якимось бодай трохи гумором, але його нема. Є натомість неможливий шарж, такий перебільшений, що читачеві годі в усе те повірити. Не то якоїсь правдоподібної, але взагалі ніякої психології персонажі не мають: авторові йдеться тільки про акцію оплюгавлення. Ніякої любови ближнього не видно, тільки спину, мов у хворої тварини. Словом: етична й естетична невдача на цілій лінії. — **омм.**

Н. И.

В ПЕРШІ РОКОВИНИ СМЕРТИ СВЯЩЕНИКА-ІСПОВІДНИКА ВІРИ о. МИХАЙЛА ГАНУШЕВСЬКОГО

* 5 грудня 1880 — † 9 лютня 1962

"Про милості Господа співатиму повіки, з роду в рід устами моїми звіщатиму правду Твою."

Пс. 89. І.

Вже давніше з України, з міста Станиславова наспіла вістка, що помер смертю праведників о. Михайло Ганушевський, ревний священик-ісповідник віри, великий народній діяч і провідник-організатор, член Парляментарної Репрезентації і один з найбільших патріотів Галичини. Народився 5 грудня 1880 р. в с. Суховоля, біля Львова. Як учень І Академічної гімназії у Львові брав активну участь у гуртках молоді, вів книговодство шкільних кооператив і був визначним співаком у шкільному хорі. Підчас вакацій повертався в своє рідне село вести культурно-освітню працю. Об'їздив сусідні села з доповідями, організуючи в них культурно-освітнє життя. Студіюючи св. Богословію, студіював рівночасно філософію і право у львівському університеті. Належав тоді до провідної групи студентів, а як співак хору богословів, з яким об'їздив Галичину, мав нагоду пізнати життя й побут земляків. Цей хор, піонер української народньої пісні, виконав на ті часи велику освідомну працю серед української інтелігенції й селянства, прокладаючи шлях рідній пісні й мові, що на ті часи мало великий вплив на формування української духовости. В Духовній Семінарії зорганізував студентську кооперативу і був її директором та книговодом. Тоді кооперативне життя в Західній Україні почало тільки назрівати, а одним з перших піонерів того життя був якраз о. Михайло Ганушевський.

Беручи живу участь у змаганнях українського студентства за український університет, після студентської сецесії в 1901 р. залишив Львів і продовжував свої студії у Відні, у відомому Барбареум. Студії закінчив 1905 р. у Львові, в Духовній Семінарії. Того ж року оженився з Іриною, дочкою відомої патріотичної родини декана з Гошева о. Теофіла Горинкевича й Наталії з Долинських. Осінню того ж 1905 р. Митрополит Кир Андрій Шептицький висвятив о. Михайла на священика в катедральній церкві св. Юрія у Львові та зараз же назначив його своїм капеляном. Цю працю виконував протягом року. Однак горів великим бажанням "піти в народ" і на власне прохання, звільнений із капелянства, стає сотрудником у Вербилівцях, біля Рогатина, опісля в Лещівці біля Перегінська, а згодом у Волоському Селі біля Болехова. Скрізь по них селах організує споживчі і кредитові кооперативи "Сила", "Єдність" і "Любов", а в Болехові кооперативу "Надія". Організує також читальні "Просвіти" та братства тверезости при парафіях. Всі ті товариства зчасом розвинулися й обходили свої срібні ювілеї, присилаючи грамоти почесного членства о. Михайлові, зокрема ж кооперативи, які протривали аж до другої світової війни.

У 1911 р. одержав парафію на Гудульщині в Надвірнянському повіті. Це була ціла парафіяльна округа з осідком у Микуличині; складалася з сіл Татарів, Ямна й Поляниця Поповичівська. У цій останній побудував о. Михайло стилеву велику гуцульську церкву з престолом і іконостасом із кедрового дерева. У 1913 р. перенісся на опорожнені парафії Дора і Яремче в тому ж повіті в горах, де перебував до 1927 р. як надвірнянський декан і організатор споживчих і кредитових кооператив "Гаразд" від Делятина до Ворохти. Зокрема в Дорі кооператива "Гаразд" мала свої відділи: молочарський, пекарський, кушнірський і кравецький. Оснував теж Т-во "Просвіта" і придбав для нього читальню, постарався теж за Пожарно-Руханкове Т-во ЛУГ, Братство Тверезости й інші.

На початку І-ої світової війни одержав о. Михайло найвище відзначення від цісаря Франца Йосифа І: золотий хрест заслуги з короною. Таке відзначення одержало в Галичині ледве шість осіб, що не були військовиками, за патріотичну, громадську та культурно-освітню діяльність. Бо села, в яких працював о. Михайло за короткий час змінилися не до пізнання. Через кооперацію підносився добробут, а зубожіле гуцульське населення щораз краще розуміло клич "свій до свого". Жидівські корчми зникали одна по одній, бо діяли справно ведені Братства Тверезости, за гроші пожичені у кредитових кооперативах гудули будували собі бриндзарні, віділ для літників та розводили господарства. Гірське населення дуже цінило віддану працю о. Михайла й обдаровувало його своєю любов'ю й пошаною.

Перша світова війна принесла безробіття, недоживу й усякі заразні недуги; але знову ж кооперація рятувала тисячі родин, бо, попри запомогу харчами, населення одержувало сталу допомогу ліками, а для вдів, інвалідів і сиріт "виходжував" о. Михайло пенсії. Щоб матеріяльно піднести зубожіле й виголоджене населення о. Михайло вів вимінну торгівлю з Поділлям. Відсилав туди вагонами дерево, а одержував за те бараболю, збіжжя й кукурудзяну муку. Це все було роздаване людям. Великі бої в Карпатах підчас московської інвазії приневолили о. Михайла і його родину та частину села скриватися кілька тижнів у лісах. А дальша позиційна війна таки вигнала їх із лісів на доли, чи на Підкарпаття. Скитаючись опинився о. Михайло в містечку Долина, де був учителем і катехитом гімназії, а потім завідателем парафії Раків, аж до часу повороту в Дору.

1918 рік застав його в Дорі за працею душпастиря і при відбудові організованого життя. В часі будови Української Держави в листопаді 1918 р. вертались в Угорщину поїзди з мадярським військом і військовим майном, загарбаним із магазинів у Галичині. Тоді о. М. Ганушевський зорганізував "Гуцульську Сотню" і як її командант, із допомогою колишнього австрійського "фельдфебля" Яківчука поставив військо на залізничій станції в Делятині, а барикади скрізь на лінії Делятин-Ворохта. Військова постава й організація оборони о. Михайла та його сотні дали добрі висліди. Мадяри віддавали зброю й військове майно, яке о. Михайло зараз відсилав до розпорядження уряду ЗУНР в Станиславові. Організаційний хист о. Михайла заставив його до ширшої діяльности на користь молодої Української Держави. Він одержав локомотиву і кілька вагонів та цим поїздом їздив зі своєю залогою, розвозив харчі, переводив побір до війська та висилав транспорти палива й інших матеріялів до Станиславова. Туди виїздив він також на різні важливі засідання секретаріяту ЗУНР.

У 1919 р. окупували Дору румунські війська, що виправляли з населенням усякі бешкети. Користуючись авторитетом священика о. Михайло часто обороняв своїх парафіян перед румунськими військовими властями і заставляв розбещених вояків припинити їхні нечесні дії. Коли ж окупували ті землі поляки, ув'язнили о. Михайла за його патріотичну діяльність, як це були ще так недавно зробили мадяри в половині війни, що навіть вели о. Михайла на страчення. Другий раз був арештований о. Михайло поляками в 1921 р. перед виборами до сейму, бо ж українське населення Галичини бойкотувало тоді вибори. Тоді о. Михайло відсидів у станиславівській тюрмі кілька тижнів, позбавлений контакту зі своїми парафіями і провідними людьми Гуцульщини. Прийшли довгі роки польської окупації, гіркі часи для українського народу. Однак о. Михайло не піддавався, а продовжував організувати кооперативи різного роду, читальні "Просвіти" й інші потрібні товариства. Рівночасно дбав про нові кадри працівників, тому уладжував курси ведення кооператив, книговодства, ведення читалень тощо. Для зрегулювання цін за працю в лісах при вирубі дерева заложив спілку "Бутин", що закуповувала ліси та в скорому часі мала вплив на ціни в деревному промислі, а це в свою чергу давало змогу дати більші платні тисячам робітників.

Не тільки віддана й жертвенна праця з'єднувала йому всюди прихильників; цьому сприяла ще жива, все оптимістична, життєрадісна й весела вдача о. Михайла. Не диво, що в час літніх ферій його приходство роїлося від українських інтелігентів, які приходили розважитися дискусіями на різні теми, а то й забавитися разом із дітьми, поспівати чудових українських пісень під супровід на фортепіяні дружини о. Михайла. Тоді часто, на просьбу гостей, співав о. Михайло своє знамените "Плотію" дзвінким милозвучним тенором, що полоняв слухачів. Між гостями часто можна було бачити світочів науки і провідників українського життя в Галичині. Для пластової молоді приходство о. Михайла в Дорі було рідним домом. Відпочиваючи підчас своїх мандрів львівські пластуни перебували в гостинному домі о. Михайла по тижневі-два, виспівуючи своїх бадьорих пісень. Деякі з них стали потім національними провідниками-героями.

Великою поміччю в праці о. Михайла була його добра дружина, що розумілася на лікуванню хворих і давала добрі поради в родинному житті. Потім, коли о. Михайло перенісся до Угорник біля Станиславова в 1927 р., його дружина організувала жінок і дітей, хоч у тому часі мала своїх дев'ятеро дітей.

Від 1927 р. о. Михайло включився в працю в Станиславові. Став головою Надзірної Ради Окружного Союзу Кооператив, головою Надзірної Ради відділу Маслосоюзу, головою окружного Т-ва Відродження, членом дирекції Кооперативного Банку, головним контролером Повітової Ради від українців, опікуном Пласту, Сокола, оснував кредитово-споживчу кооперативу, читальню Просвіти в селі. За ревну душпастирську працю був іменований радником і референтом Єпископської Консисторії. Правою рукою о. Михайла у веденні молоді й дітей не тільки в парафії, але і в цілій просторій станиславівській окрузі, як відпоручник Сокола-Батька і провідник Пласту, організатор і диригент хорів, організатор і режисер аматорських театральних

(Продовж. на стор. 81)

Б. Полянич

ЗАМОК ЯНГОЛА СМЕРТИ

Сенсаційна повість з часів гетьмана Кирила Розумовського і Григора графа Орлика

Всі права застережені

РОЗДІЛ 3

ЧОРНИЙ ЧЕРНЕЦЬ

Ігумен манастиря ОО. Венедиктинів, о. Севастіян, рішив цього вечора зразу ж лягти. Уже кілька днів підряд почувався розгубленим. Причиною цього — ігумен про це дуже добре знав — був саме той лист від протоігуменату Чину ОО. Венедиктинів у Парижі. Адже ж разом із цим листом, над яким уже підряд кілька днів роздумував ігумен, цілий його плян написати й надрукувати історію зв'язків Венедиктинського Чину з Україною від найдавніших часів, коли ще Україна звалася Руссю і була наймогутнішою імперією на Сході Европи, — цілий цей плян розпався в дрібки...

— Хто ж інший, як не брат Іван (хоч він, властиво, є братом Жаном, але якось воно приємніше звертатися до нього цим іменем, яким його охрещено і яким кликали його батьки!), зуміє це написати? Ні один із нас французів не знає так історії України, як цей юнак, якого виховала, що правда, еміґрація, але в жилах якого пливе українська шляхетська кров... Іван де Проскура! Правда, Іван народився в Туреччині, бо його охрещено і яким кликали його батьки!), зуґетьманом Пилипом Орликом, вимігрували спершу до Туреччини і щойно згодом осіли у Франції, але цей юнак, сьогодні син нашого дорогого о. Венедикта й усіми люблений брат-чернець, і з освіти і з виховання француз, хоч кров у нього українська...

— Тільки така людина здібна написати те, про що ми, за виїмком кількох сухих дат, нічого ближче не знаємо. — Історія — повторяв завжди ігумен о. Севастіян — це не дати, це не роки, це навіть не події чи явища. Що нам говорить, чи що нам роз'яснить, мовляв, коли ми нпр. довідалися, що того і того року такий і такий то письменник видав ось такий геніяльний твір? Це зовсім не історія! — повторяв о. Севастіян — історією буде щойно те, коли ми довідаємося, як цей твір поставав, як він помалу набирав життя, ріс, мужнів, щоб урешті виллятися в таку а не іншу форму... Тут саме суть історії! І тому не є зовсім історією, коли ми читаємо на сторінках "історії Чинів", що на землі княжої Руси-України ішли з Божим словом Венедиктини, Францискани чи Домініканн. Це не є історія! А історією є те, чому перші пішли на Русь-Україну Венедиктини, а не хто інший? І чому — ось тут і найважливіше й правдиве суттєве історичне завдання, чому київські монархи-князі усунули з України всі латинські чернечі Чини, а залишилися були й мали дозвіл на усіх землях основувати манастирі тільки ми, Венедиктини? Чому українські князі пошанували тільки Венедиктинів, а іншим чернечим Чинам заборонили побут на землях України?

— А хто міг би краще й докладніше, більш основно й вичерпно написати про це, як не цей юнак, що духово був українцем а з виховання й знання французом?

— А тут тимчасом лист! Цей лист, що перекреслив усі пляни ігумена о. Севастіяна, хоч праця над історією Чину ОО. Венедиктинів в Україні вже майже наполовину була скінчена.

І ігумен о. Севастіян, який увійшов у свою келію з наміром зараз же лягти, дивився в невеличке закратоване віконце своєї келії: далеко, в присмерках видно було село Кантеле, величезну долину ріки Сени, а праворуч імліли горби Аржантейля і верховина Саннуа сповита сизим туманом.

І хоч о. ігумен Севастіян знав зміст листа майже напамять, поневолі нахилився над писальним столиком при вікні, витягнув листа з шухлядки, розгорнув його й почав знову читати:

"...Знаємо, дорогий у Христі, що багато наших заслужених Чинів зголосилося до цієї Боговгодної праці-місії, але вибір керманича нашої Церкви впав на нас... Бо треба Вам знати, Дорогий Брате, що наш Христовий намісник високо поважає і з великою шанобою висловлюється про теперішнього митрополита богоспасаємого города Києва, звідкіля світло Христової науки розійшлося на цілий Схід Европи, архиепископа Флоріяна Гребницького з яким нашого Папу лучать щирі, дружні зв'язки... Довірочно про це Вам говоримо і просимо заховати це для себе, щоб Ви знали й були свідомі цього... Сьогоднішний митрополит Руси-України Флоріян Гребницький це ще приятель і друг кардинала Лямбертіні, який сьогодні, як Вам відомо, Дорогий Брате, згідно з волею Божого Провидіння є наслідником св. Петра, прибравши ім'я нашого святого Венедикта.

"...Невідомо нам, чи це є бажання й рішення керманича нашої Церкви, папи Венедикта XIV, чи митрополита Флоріяна, але повідомляємо Вас, Дорогий Брате, що до Вас прибуде чернець старовинного Чину, від якого всі наші Чини походять, Чину св. Василія Великого. Був цей чернець у нас і, після побачення з різними особами, до яких мав поручаючі листи з Риму, що ми їх самі бачили, їде до Вас, щоб у Вас зустрітися

з нашим добрим братом о. Жаном Проскурою. Прохаємо Вас отже й доручаємо Вам звільнити від усіх обов'язків брата нашого о. Жана Проскуру та разом із висланцем Риму, ченцем-василіянином о. Гедеоном, який у світі звався графом Виговським, виправити в дорогу до богоспасаємого города Києва, у всьому їх забезпечивши. Братові о. Гедеонові ми написали порученого листа до Вас, що його він Вам особисто передасть. А рівночасно повідомляємо Вас. Дорогий Брате, що згадане доручення не наше, а нашої найвищої влади..."

Сумерк затярав рядки листа, але о. Севастіян навіть і не пробував читати його. Тримаючи розгорненого листа, він дальше дивився крізь закрате вікно на далеке село Контеле, яке вже бовваніло сірою плямою, на долину ріки Сени, в якій ще тут і там запалювалися золоті іскорки заходячого сонця і на покриті тьмавим туманом горби Аржантейль. А рівночасно перед очима о. Севастіяна з'явилися жмути записаного паперу і над ними великий напис: Історія Чину Венедиктинів в Україні...

Легкий стукіт у двері келії стрепенув задуманим ігуменом.

— Хто там? — спитав гостро, ховаючи листа в шухляду столика.

— Це я, отче ігумене, Іван! — пронісся ясний голос із-за дверей.

Ігумен помалу підійшов до дверей келії й широко розкрив їх. На коридорі, освіченім невеличким смолоскипом, прикріпленим у вуглі, стояв високий юнак у довгій чорній рясі. На тлі сірої стіни коридору, на яку падали червоні блиски смолоскипу, постать юнака-ченця видавалася ще вищою і зовсім чорною.

— Правдивий чорний чернець! — подумав ігумен, нагадавши популярну назву, якою звали ченців-венедиктинів.

— Заходь ближче, Іване! — сказав спокійно о. Севастіян, — що скажеш нового?

— Прошу отця ігумена, я приходжу з проханням!

— Заходь брате, зачини двері й сідай! — і о. Севастіян сів на ліжко, чекаючи, поки о. Іван сяде на стілець, що стояв проти ліжка. — В чому справа?

— Я хочу проеити отця ігумена дозволити мені попрацювати в бібліотеці сьогодні ніччю, довше як звичайно.

Легка усмішка пробігла обличчям ігумена.

— Ти мабуть, брате, кожної ночі працюеш ніччю "довше, як звичайно" — відповів ігумен.

— О, ні! — заперечив живо о. Іван. — я дуже рідко протягаю працю поза 12-ту годину!

— В бібліотеці так! — погодився ігумен. — але в твоїй келії, брате, світиться часом аж до сходу сонця... Що? Признайся!

— Часом не хочеться спати... — замнявся о. Іван.

— А головно тоді, коли відкриеться якісь цікаві речі! — докінчив з усмішкою на обличчі о. Севастіян, — правда? Ну, нічого! Ти, брате, вже й так звільнений від наших манастирських обов'язків, то й можеш розпоряджати собою. Але, що ти нового відкрив? — спитав із цікавістю науковця, ігумен.

— Дуже цікаве! — заговорив живо о. Іван. — Прошу отця ігумена, просто не хочеться вірити!

— Що ж таке? — спитав живо ігумен.

— Отче ігумене, першими ченцями в Україні, які прибули туди з Західньої Европи не були ірлянські Венедиктини, як про це твердять історики Церкви...

— Тільки?

— Це були французькі Венедиктини! — сказав твердо й рішуче о. Іван.

Ігумен пильно дивився на о. Івана й перед його очима чомусь стануда інша постать, постать його слухача, першого українця, що його о. Севастіян, іще як професор Сорбони, пізнав у Парижі, руського шляхтича Мельхіора Даниловича. Після одного викладу Данилович приступив до нього та твердо й рішуче сказав:

— Пане професоре, королева Франції Анна Русинка була донькою монарха Руси-України, а не Московщини!..

Ігумен дивився пильно на о. Івана: такий же твердий і рішучий був вираз обличчя цього ж українця, як давно колись у Мельхіора Даниловича, "шляхтича землі руської", як він сам підписувався...

Ігумен о. Севастіян заложив руки під свої коліна й жартівливо, з-під ока глянув на о. Івана.

— Дуже цікава вістка, безумовно, вона навіть може бути проломом у вивченні зв'язків України й Західньої Европи, але, скажи мені, мій дорогий, які є докази на це?

— Я маю докази, отче ігумене! — запально відповів о. Іван.

— Дуже цікаво їх послухати! Будь ласка! Скажи! Дуже цікаво! — легко глумливо, нагадуючи старий професорський тон, сказав о. Севастіян.

— Докази є у хроніці Гугона із Сен-Сир! — відповів спокійно о. Іван.

— Гугон із Сен-Сир? — повторив задумано о. Севастіян. — Це ім'я мені відоме, але не пригадую хроніки авторства цього Гугона. Вона надрукована?

— Ні, отче ігумене, в моїх руках є рукопис. І здогадно, ви, отче ігумене, і я, будемо першими, які читатимуть цей рукопис Венедиктинця Гугона із Сен-Сир... сповідника королеви Франції, українки Анни Ярославни — докінчив таємничо-тихо о. Іван.

Ігумен схопився з ліжка.

— Брате дорогий, якща це справді автентичний документ із XI-го століття — — —

— Отче ігумене, зовсім певно автентичний! — перервав ігуменові о. Іван. — Я можу вам зараз же вам його показати, а ви, отче ігумене, як дослідник і науковець...

— Звідкіля ж ти його видістав? — гарячився ігумен.

— Просто й звичайно! Я найшов його в нашій бібліотеці!

Ігумен знизав раменами й хитнув зневажливо рукою.

— Дорогий мій, я нашу бібліотеку знаю напам'ять. Такої цінности, про яку говориш, там немає! Це якась помилка!

— Але ж, отче ігумене, — уже нетерпляче заговорив о. Іван — ви може знаете всі оті книжки, що стоять на поличках і в шафах, але ви мабуть не знаете про ті рукописи, які лежать чи може сказати, дотепер лежали сховані.

— У нашій бібліотеці? Сховані? Нічого не розумію! — хвилювався ігумен.

— Отче ігумене, якщо дозволите, то підімо зараз же до бібліотеки і я вам те все покажу! Прошу мені вибачити, але я думав, що ви, отче ігумене, переглядали ті рукописи, що лежать у схоронищі.

— У якому схоронищі? Що ти говориш? Адже ж усі найважливіші рукописи, які зберігаються в нашій бібліотеці, є або в шафах римського числа I-V, або в залізній скрині в куті під другим вікном праворуч від входу. Врешті ключ до цієї залізної скрині я тобі дав.

— Так, отче ігумене, я маю цей ключ. Але крім цього є ще тайне сховище в стіні під вікном, саме там де стоїть залізна скриня. Поза нею.

— У стіні, під вікном? — зчудовано повторив ігумен. — Поза нею?

І вже не надумуючися, ігумен звернувся до дверей.

— Ходімо!

Пішли коридором просто а звернули ліворуч, де у вежі містилася манастирська бібліотека. Попід стінами великої, півокруглої кімнати, стояли високі шафи а між стрімчастими вікнами, внизу, на поличках, стояли товсті книжки, оправлені в шкіру. На великому столі, довкруги якого стояло кілька широких, важких крісел, горіло в ліхтарі п'ять свіч.

Швидкою ходою ігумен скрутив праворуч і спинився під другим вікном, де замість поличок, стояла висока залізна скриня. Скриня була боком відсунена від стіни й за нею було видно якісь, начебто дверцята в стіні.

Ігумен питаюче глянув на о. Івана.

— Так, отче ігумене, це тут! — сказав о. Іван.

— Подай сюди свічник, брате! — замість відповіді сказав ігумен та схилився над щілиною між скринею і стіною.

Отець Іван узяв свічник зі стола й освітив щілину.

— Отче ігумене, рукопис Гугона є на столі... — шепнув о. Іван.

— Я знаю! — відповів ігумен, — але я хочу побачити скритку. Це ти відсунув скриню?

— Так, отче ігумене! Це сталося випадково. Перед двома днями, коли смеркало і я не міг доглянути, чи добре я виписав одно речення з хроніки манастиря Адальберта, підійшов я до відчиненого вікна, провірити написане. Поклавши один листок прочитаного на підвіконник, я почав читати другий листок, коли нагло повіяв вітер і листок, що лежав на підвіконнику, зсунувся в щілину між скриню й стіну. Щоб його видобути, треба було відсунути скриню. Вона дуже важка і я зміг відсунути тільки один її бік та тоді побачив у мурі стіни неначе дверцята. Я відчинив одно крило дверцят і побачив звої рукописів. Із цікавости сягнув туди рукою: перший рукопис, ось вони всі на столі, отче ігумене, це був список-інвентар, мабуть нашого манастиря, а може якогось іншого, точніше не знаю. Другий рукопис це були теж якісь числа, але третій, що я його зміг витягнути з напів відкритих дверцят, це була хроніка Гугона із Сен-Сир...

— Стрівай! — спинив о. Івана ігумен. — Попробуємо вдвійку відсунути скриню зовсім.

— Вона дуже важка, отче ігумене! Може іще когось попросити?

— Ні, ні, не треба! — нетерпляче заперечив ігумен. — Тільки ми вдвох. І ще одне: нікому про те, що ти найшов, ані слова! Постав свічник на підвіконник і натисни з цього боку, а я підважу з того. Ну, раз, два, три!

Скриня захиталася й отвір поширився.

— Хвилинку! — важко віддихнув ігумен. — Тепер із цього боку, брате! Готово? Р-раз!

Але скриня не рушилася, неначе вросла в долівку.

— З цього боку її не рушимо, отче ігумене. Я вже пробував. Вона мабуть тут прибита...

— Але коли ми тільки з одного боку її відсунемо, тоді не зможемо повністю відкрити дверцята схоронища!

— Вистачить наразі, отче ігумене, коли повністю відкриємо одно крило дверцят і можна буде друге крило наполовину відчинити.

— Добре! — погодився ігумен. — Так тоді: підважу із цього боку. Готово?

Пядь-за-пяддю скриня відсувалася від стіни і врешті одно крило дверцят можна було повністю відчинити.

Ігумен став на коліна й помалу відкрив половину дверцят. Якимсь дивним холодом повіяло від чорного отвору.

— Посвіти мені ближче! — неначе стисненим голосом сказав ігумен та прихилив голову до отвору.

Мерехтливе світло свічок освітило запавутинений отвір: це була викута в камінній стіні, плитка, повздовжна скритка. На дні скритки лежали сувої пергамену.

Ігумен обережно витягнув один сувій, другий, якийсь зшиток, покритий грубою верствою порохи, і перед очима ченців появилася невеличкого розміру, квадратної форми калитка. Ігумен осторожно взяв калитку в руку й підніс до світла: груба верства пороху й павутиння покривала калитку. Рукавом ряси ігумен обтер порох зверху й з-під споду, шукаючи з якого боку накривка. Калитка була зроблена з якогось металю матово-золотистої барви.

— Це мідь! — шепнув о. Іван та, сідаючи на землі біля ігумена, поставив свічник на долівці.

— Ні! — заперечив так же тихо ігумен. — Це щире золото. Глянь, яка вона важка! Правдиве золото не має блиску.

І ігумен подав калитку о. Іванові. Цей узяв

її в руку, обережно, з якоюсь незрозумілою для себе шанобою, та наблизив до свічі: на верху калитки крізь не зовсім іще обтертий порох, видно було якісь знаки.

— Отче ігумене, тут щось вигравіруване! — показав пальцем о. Іван.

Ігумен сів на підлогу й рукавом ряси почав чистити верх калитки. По кількох хвилинах появилися виразні знаки якогось гербу.

Очі ігумена заяснілі радістю:

— Жан, знаєш, чий це герб? Глянь!

— Тризуб! — мало не крикнув о. Іван. — Герб київських князів!

— І Київської Держави! — додав ігумен задумано, вдивляючись у герб виразно вигравірований на калитці.

— Звідкіля вона тут? Хто був її власником? Хто останній тримав її в руках? — думав, дивлячись на калитку ігумен.

— Це герб моєї Української Держави, моїх монархів, моїх великих предків! — хотілося крикнути о. Іванові.

І неначе у відповідь на ці думки почувся голосний стукіт у двері.

Обидва ченці здригнулися та наче пробудилися з якогось сну. Ігумен якось мимоволі, швидким рухом заховав калитку позад себе, схопився з долівки й гостро спитав:

— Хто там?

— Це я, Інокентій! Чи можна ввійти?

Ігумен помалу вложив калитку в кишеню ряси та ступив кілька кроків уперед. За ним підвівся й о. Іван і підніс свічник.

— Заходьте, брате! — поправляючи рясу, сказав ігумен.

Двері відчинилися і на порозі появився чернець:

— Прибув із Парижу брат Гедеон і хотів би бачитися з отцем ігуменом. Чи може ввійти?

Ігумен глянув на о. Івана, потер рукою чоло, силкуючися повернути до дійсности, та, йдучи до дверей, сказав:

— Брат Гедеон?! Ага, брат Гедеон! Будь ласка, прошу, нехай зайде!

На порозі бібліотеки появилася висока постать одягненого в чорну рясу ченця. Очі його швидко проковзнулись по кімнаті та спинилися, наче трохи здивовані, на запорошеній і повній павутиння рясі ігумена й о. Івана, що стояв зараз за ігуменом, тримаючи високо свічник із горіючими свічами.

— Слава Ісусу Христу! — сказав латиною чернець і легко склонив голову.

— Слава на віки! — відповів так же ігумен і витягаючи руку до ченця додав у цій же латинській мові:

— Вітайте, брате Гедеоне, будьте гостем у нашій скромній обителі! — А бачивши дальше трохи здивований зір ченця, усміхаючись пояснив:

— Вибачте, що ми такі запорошені! Саме перед вашим приїздом ми, з вашим, якщо не помиляюся, земляком бавилися в археологічні розкопки у нашій бібліотеці. Дозвольте вам представити: наш брат, Жан де Проскура — Гедеон граф із Вигова Виговський.

На ці слова чернець витягнув із нагрудної кишені своєї ряси заляковану коверту та, передаючи її ігуменові, сказав латиною:

— Дозвольте, отче ігумене, передати вам довірочного листа, що його мені дали в Парижі, щоб ви знали, кого приймаєте в своїй обителі.

— Знаю, прекрасно знаю, дорогий брате Гедеоне, хто ви і з якою ціллю сюди прибули. Дякую за листа й тішуся, що можу в мурах нашої обителі гостити слугу святого Василія Великого, першого творця чернецтва в нашій католицькій Церкві!

І ігумен взяв із рук ченця Гедеона листа та вложив його нерозпечатаного в кишеню ряси.

— Будь ласка, Іване! — звернувся уже французькою мовою до о. Івана ігумен, — займися гостем! Заведи його, прошу, до рефектара, погости, чим Господь дав, а я зараз же прийду до вас. У вас і так буде багато спільних справ обговорити.

На слово "Іване" усмішка пробігла по обличчі Гедеона і він уже теж по-французькому сказав до ігумена:

— Як бачу, то отець ігумен навіть і по-українському вміють. А я, не во гнів кажучи, коли почув прізвище "де Проскура", спершу не знав, чи ви, брате Іване, мій земляк, чи може родовитий француз.

— Це ми так із французька вимовляємо прізвище брата Проскури, а знову ж замість Жаном, звемо його з-українська Іваном. Воно так, знаєте, відповідає повністю і походженню і місцеві замешкання у прибраній вітчині нашого брата Івана, — усміхнувся ігумен, беручи за плече о. Івана.

— То ви, брате Іване, син полковника Федора? — спитав чернець Гедеон.

— Так!

— Не знаю особисто вашого батька, хоч дуже добре знаю його з оповідань мого дядька, його полковника охочекомонних військ, Остапа Виговського! — сказав Гедеон і з легким поклоном звернувся до ігумена:

— А про вас, отче ігумене, не тільки чув уже давно, але й читав ваші наукові праці. Ще сьогодні жалкують за вами в Сорбоні, де з пошаною вимовляється ім'я історика де Ке де Сен-Емура. Дуже тішуся, що Господь дозволив мені особисто з вами говорити та пізнати автора однієї з найцінніших монографій про королеву Франції, нашу княжну Анну Ярославну.

Легким кивком голови ігумен подякував за слова Гедеона:

— Дякую вам сердечно, брате, за слова признання та тішуся, що і в Україні знають, що французькі науковці своїми працями знову будують помалу міст між цими двома народами старовинної культури, цей міст, що неприхильні і вам і нам народи розірвали між нами. До речі, не думайте, що я і вашого роду не знаю. Адже ж ви нащадок гетьмана України і якщо не помиляюся, то й на Замойському Синоді 1720 року брав участь єпископ граф із Вигова Виговський. Це певно ваш кревняк?

— Так, це мій дядько, владика луцький, Йосиф, теж Василіянин — усміхнувся Гедеон.

— Бачите, не думайте, що ваша історія нам незнайома! А що торкається — до речі, моєї улюбленої історичної постаті — Анни Ярославни, королеви Франції, то знаєте хто мені перший піддав думку написати студію про вашу княжну а нашу королеву? Ваш земляк і мій слухач, "шляхтич руської землі", як він завжди підписувався, Мельхіор Данилович. Тоді в мене було кілька українців, що вивчали історію. Прізвищ інших уже не пригадую, але Даниловича пригадую докладно, бо це він запротестував проти цього, щоб Русь-Україну і Московщину вважати за одно. І цей його протест я взяв за основу моїх студій, що, як може знаєте, не дуже подобалося моїм товаришам, які йдуть утертим шляхом клича "чия держава, того нарід"...

— І саме ми, українці, вам, отче ігумене, спеціяльно вдячні за це! — склонив голову в подяці Гедеон.

— Не мені, не мені! — живо заперечив ігумен. — Це ви подякуйте таким своїм відважним студентам, як ось Данилович і як наш добрий брат, Іван. Він мені багато-багато поміг... І навіть, може завдяки братові Іванові, появиться другий том монографії про королеву Франції, Анну Русинку... Так... напевно появиться! Але, заговорилися ми! Ідіть, дорогі отці! Адже ж ви, дорогий брате Гедеоне, з далекої дороги! Будь ласка, йдіть! Я зараз же прийду.

А коли зачинилися за ченцем двері, ігумен хвилинку стояв непорушно. А потім витягнув із кишені золоту калитку, довго вдивлявся у вигравіруваний герб тризуба і накреслюючи в повітрі знак хреста за відійшовшим ченцем, шепнув:

— Огради їх, Пречиста Діво, Своїм омофором і наділи їх ласкою сповнити їх мету!

(Далі буде)

Олександер Мох

КНИГА НАЙДАВНІШОЇ КУЛЬТУРИ

Рідко коли доводиться мені писати рецензію на книгу, про яку можна б висловитися в самих суперлятивах: най... най... най... Як рідко доводиться звичайній людині побачити височенні верхи гір чи безмежжя океану. Правда, нам, дітям, доводилось усе-те вже бачити але й треба було це окупити великими жертвами. І такою жертвою, особливою жертвою великого подвигу розуму й волі, треба назвати монументальну книгу п. н. "Археологія України"*) пера д-ра Ярослава Пастернака, проф. археології у львівській Богословській Академії. Інший визначний український учений-археолог проф. д-р Мих. Міллер, пише справедливо в передньому слові до тієї книги: "Вихід у світ монументальної праці проф. д-ра Я. Пастернака, мабуть, найвидатніше явище за останні десятиріччя в розвитку української науки, зокрема історії... Автор праці, один із найвидатніших українських археологів, здобув фахову освіту у Львівському і в Празькому університетах, був учнем славнозвісного чеського археолога Л. Нідерле... автор збирав (до своєї книги) матеріяли все своє життя. В праці наведено і використано майже всю відому досі джерельну літературу в мовах чужинських, українські, російські дореволюційні праці і совєтські аж до останнього часу. Поза тим авторові багато допомогли в інтерпретації матеріялів його власні багаторічні польові дослідження і вивчення археологічних пам'яток їх ситу (на місці розкопів). Вивчав також автор пам'ятки й по музеях. Передісторію і ранню історію України розглядає він на всьому українському етнографічному просторі, від Закарпаття і аж до Кубані.

"Праця в цілому написана на високому науковому рівні, добрим стилем, нормативною мовою і досить популярно, що робить її приступною не тільки для фахівців, а й для ширших кіл читачів, які цікавляться історією свого народу та свого краю. Особливо позитивною прикметою праці є спокійний, дагідний тон викладу і повний об'єктивізм в аналізі тих чи інших явищ. Автор у своїх висновках ніде не заходить у будь-які крайності, а додержується найбільш імовірної золотої середини, що й надає його гіпотезам найбільш переконливого характеру. У своїй праці автор висловлює вільну думку в вільному світі і цим його праця перевищує всі подібні праці совєтських науковців. З кожного питання автор збирає всі доступні факти, піддає їх докладному розглядові, аналізує, і аж тоді робить безсторонні висновки. Совєтські ж науковці навпаки, — найперше одержують політичні завдання, а вже тоді добирають до них і підтасовують факти... Коли напр. совєтські "науковці" обов'язково повинні вказати, що давні люди були без релігії, то правдива наука археології, як от проф. Я. Пастернака, скрізь викриває саме противне: навіть прастарі мешканці України були релігійні та залишили по собі матеріяльні сліди своїх релігійних культів.

*) Ярослав Пастернак. АРХЕОЛОГІЯ УКРАЇНИ. Первісна, давня та середня історія України за археологічними джерелами. — Наукове Товариство ім. Шевченка. Торонто 1961. — Стор. 788 + 2 нпг., форм. 170x264 мм. — Ціна в полотн. переплеті — $15.00.

КУПЛЮ КНИЖКИ давнішого видання, також збірки поштових марок. Подайте, що маєте й за кільки на адресу:
A. MOCH
6 Churchill Ave., Toronto 3, Ont. Canada

MEDALS — CHAINS — ROSARIES
PRAYER BOOKS — STATUES — PICTURES
All Religious Supplies
LANDY & COMPANY LTD.
16 Dundas St. West (at Yonge) EM 3-8828 Toronto

Першоякісне молоко — у пляшках і картонах — знаменту гуслянку, різнопроцентову сметанку, квасну сметану, сир, масло та незрівняної якости морозиво доставляє домів і до крамниць.
УКРАЇНСЬКА МОЛОЧАРНЯ
GREEN VALE DAIRIES LTD.
3156 DUNDAS ST. WEST
Telephone: RO 7-1728

ЗАМОВЛЯЙТЕ
ХЛІБ, ПАЇ, КЕЙКИ Й ВСЯКОГО РОДА ПЕЧИВА НАЙКРАЩОЇ ЯКОСТИ В НАЙБІЛЬШІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПЕКАРНІ ТОРОНТА
BEAVER BREAD LIMITED
103 Lightbourne Ave. — Tel.: LE 5-7445

ANDREW TAILORS
Phone: LE 6-0982
The place where CUSTOM clothes are made.
High-Grade Alterations, Repairs, Etc.
Cleaning and Pressing.
1076 QUEEN ST. W.
Toronto 3, Ont.
Андрій Нахожечний

"Усі попередні численні друковані праці та монографії проф. Я. Пастернака, що виходили в різних місцях" (Львова, Праги, Відня, Братислави, Будапешту, Варшави, Берліну, Аугсбурга, Мюнхену, Вотерфорду, Нью-Йорку, Філядельфії, Торонта і т. і.) "і в різних мовах (5) протягом понад 30 років, є тепер ніби попередніми нарисами, що в цій великій праці об'єдналися, разом із багатьма новими доповненнями, в єдиний, монолітний та стрункий твір. І цим твором проф. Я. Пастернак робить собі нерукотворний пам'ятник у розбудові української науки". (Стор. 7-8).

Правдивий аристократ духа (не тільки в науці, але і в приватному житті), проф. Я. Пастернак відомий нам усім торонтонцям. Багато з нас мали приємність бути його учнями у львівській Богословській Академії. У Торонті, поза церквою, якої той правдивий учений не соромиться постійно відвідувати, ми рідко з ним за протяг десяти років зустрічалися. Знали тільки, що він десь там у якомусь магазині працює звичайним робітником... Така наша доля... Але ось цей покірний, не впадаючий нікому в очі "воркер", у своєму 70-му році життя подарував не тільки українській, але взагалі всесвітній науці таку монументальну працю. Підкреслім: **монументальну**, вже хоч би самою своєю матеріяльною величиною: 790 сторін великого формату, 311 ілюстрацій, 18 карт та 4 кольорові таблиці. А цих 790 сторін складано петітом, себто дрібним, що має більше на 25% вмістимости, отже властиво на звичайний друк це було б около 1000 сторінок друку! Формат праці енциклопедичний і товщина книги така ж, мов здоровенна німецька енциклопедія. Подумаймо: скільки духової праці, по звичайному дні праці фізичної "воркера", мусів висилити з себе цей учений, щоб дати таку, вже хоч би тільки матеріяльно велику працю!... Скільки ж ми знаємо вчених, які мали вигідне життя професорів університету, а не спромоглися ніколи й на 20-ту частину такого. Криється в цьому одна велика тайна, про яку не дбає сучасний світ: тайна християнського характеру!

"В українській науці не тільки у вільному світі, але й на рідних землях монографія проф. Я. Пастернака про минуле України від найдавніших часів існування на ній людини і до історичної вже доби Київської Руси є єдиною синтетичною науковою працею цього роду. Такої монографії немає й досі в Українській РСР з її академією наук, всіма університетами і численними кадрами археологів та адептів археологічної науки, а особливо з наявною там можливістю користати з археологічних колекцій, архівів і наукових спеціяльних бібліотек інститутів археології СРСР, УРСР...

"Водночас із цим праця проф. Я. Пастернака має під нинішню пору також і дуже важливий політичний аспект. Як твір, що стосується давнього минулого української землі в усіх його періодах, "Археологія України" є спробою науково висвітлити все те, що лягло в основу теперішньої української субстанції й духовости. Викладаючи об'єктивно, без перебільшування і тенденційного натягання проблему постання українського народу і її зв'язків із різними фазами доісторичного життя на українській землі, проф. Я. Пастернак дав грунтовну відповідь на всі фальшування, вигадування і промовчування основних для українського давнього минулого фактів, подій і даних у радянських і за ними-теж у західніх археологічних та історичних публікаціях. Із цього погляду праця проф. Я. Пастернака має більше значення, ніж деякі політичні акції та кампанії, що їх із великим шумом провадять різні еміграційні організації". (Б. Кравців: "Книга Битія" Українського Народу — "Археологія України" Я. Пастернака у "Сучасність" 1962 ч. І., стор. 97).

Досі праці в ділянці передісторії України охоплювали тільки окремі українські території, а не було цілісної картини археології України. Зібов же тепер, за часи совєтської неволі, археологія в УРСР обтята тільки до обтятих політичних меж УРСР. При тому ж усе мусить бути писане на совєтське замовлення, за совєтськими штампами. Цьому всьому заперечив об'єктивно в своїй монументальній праці проф. Пастернак. Кажу: об'єктивно, бо його праця не написана виключно з "джерел" старшого брата, і не написана з якихнебудь позанаукових мотивів. Про її об'єктивність і наукову солідність свідчить хоч би напр. список наукових праць, що ними автор користувався: його бібліографія — саме тільки перечислення наголовків — дає один цілий аркуш (16 стор.) книжки, самих ноток у книжці є около 2.500.

У своїй праці проф. Я. Пастернак проводить теж основну думку про формацію східньо-слов'янських племен і пізніше теж українського народу. Підрозділ про цю етногенезу українського народу незвичайно цінний науково і політично. Для східніх слов'ян, для українців ішов їх розвиток зовсім інакшими шляхами, як у москалів. Археологічні матеріяли виявляють, що окремішність українського народу від московського існувала по всі часи. Вона виявляється в окремому стилі життя, в духовій та матеріяльній культурі, у психіці, в усій духовій структурі.

Свою величаву працю Я. Пастернак кінчить двома розділами, які вже за археологією вводять нас в історичні часи Київської Руси та княжих її столичних городів. Цим археологія нашого автора стає теж цінним вкладом і для тих, що працюють чи цікавляться середньою добою нашої історії.

Не тільки сама праця проф. Я. Пастернака для нас просто унікальна, але навіть її видання — треба підкреслити — гідне найкращих висококультурних европейських зразків. Напр. кромі звичайних змістів, тексту й ілюстрацій, вона має ще особні покажчики осіб, місцевостей, предметів, список скорочень і т. п. А передовсім слід підкреслити ще незвичайно цінні резюме в мовах англійській та німецькій (стор. 665-709), ними висліди праці проф. Пастернака затверджені теж і для чужемовних дослідників.

Мова книжки зразкова, видання незвичайно культурне. І нам приходиться тільки запевнити покупців і читачів книги, що вони на ній аж ніяк не заведуться: вона є і для читання, і для самопохвали: так звана "настільна книга". А ціна її, порівнюючи з такими ж англійськими чи німецькими виданнями, направду низька: така книга в чужих мовах коштує на 5-10 долярів більше. Показати б нам, українцям, тільки ще одно: що в нас є не тільки високо культурний науковець і видавці, але і покупець, що знає вартість своєї культури і вміє оцінити її, сягнувши вглиб калитки.

БАНАЛЬНІСТЬ СУЧАСНОЇ ПРЕСИ

(г) Уже від кількох місяців на сторінках західньо-німецьких журналів появляються статті з гострою критикою сучасної щоденної преси. Головний закид читачів такий: сучасна преса зробилась нецікава, стала втертим шаблоном, зробилась банальною, тобто, коли б ми хотіли це французьке слово перекласти на українське, преса стала заялозена.

У висліді цієї критики, деякі ілюстровані журнали в Зах. Німеччині звернулися до своїх читачів із запитом: "Що вам у щоденній пресі подобається, а що ні?" І дальше: "Якщо вам згадана газета не подобається, то чому ви її читаєте?"

Незабаром ціла низка читачів відповіла на ці питання і, що найцікавіше, майже всі відповіді зводились до одного: читання газет стало звичкою культурних людей від століть і тому ми — пишуть читачі — читаємо пресу. Але найкращий доказ, що сучасна преса нецікава, є те, що після перегляднення — і тут читачі застерігаються, що не після прочитання, тільки підкреслюють виразно: після перегляднення, — кожний із нас газету викидає. А колись цього не було, наші батьки й діди — пише одна читачка — газету складали й чим більше "старілась газета", тим ставала цікавіша.

Німці, як відомо, нарід упертий: раз є щось зле, то це зло треба піддати аналізі, треба його докладно прослідити, незалежно скільки б це труду коштувало. І знову на сторінках журналів появляються прохання до читачів висловитися на тему недоліків сучасної преси, знову появляються статті, включно до того, як довго існуватиме ще преса, чи впродовж якогось часу, з уваги на радіо й телевізію та інші можливі засоби інформації, щоденна преса не щезне зовсім з обличчя землі.

Що ж закидують сучасній пресі її читачі, очевидно, можемо навіть сказати, читачі всесвітньої преси, бо ті закиди торкаються всієї преси, зокре-

ОДИНОКА В ТОРОНТІ УКРАЇНСЬКА
КРАМНИЦЯ ЦЕРКОВНИХ РЕЧЕЙ
DIOCESAN CHURCH GOODS STORE
278 Bathurst St. — Toronto, Ont.
Великий вибір церковних речей. — Напрестольні Євангелія. — Церковні книжки. — Молитовники і багато інших речей.

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА ГУРТІВНЯ
СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ
UBA TRADING CO. LTD.
420 Bathurst St. — WA 2-6115-6

Чия ОО. Василіян усе дбав про церковну музику. Ось і тепер видав книжку, потрібну для всякого прихильника церковного співу. Ця книжка називається

ВАСИЛІЯНСЬКІ ЦЕРКОВНІ НАПІВИ

Книжка має 383 сторінки нотного друку, формату 7x10 цалів, оправлена в полотно з золотими витисками. Коштує $8.00 із пересилкою.

Замовляти на адресу:
BASILIAN PRESS
286 Lisgar St.
Toronto 3, Ont., Canada

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІЯН
У нашому видавництві вийшла друком нова книжка о. І. Назарка, ЧСВВ п. н.

КИЇВСЬКІ І ГАЛИЦЬКІ МИТРОПОЛИТИ

Є це біографічні нариси з портретами наших Митрополитів від Берестейської Унії до сьогодні — від Митроп. Рогози до Митроп. Й. Сліпого.

Сторін 270. — Ціна $5.00 у твердій оправі.

Замовлення шліть на адресу:
THE BASILIAN PRESS
286 Lisgar Street
Toronto 3, Ont., Canada

ма преси в ЗДА, не виключаючи й української?

Перш-усього брехливість преси, чи як це колись казали "газетні качки". Ці "качки" — пише один із читачів — були дуже популярні, бо вони траплялись рідко, так само рідко, як печена качка на обід. Але скажіть, коли ви будете щоденно їсти качку, то чи воно вам не знудиться, не кажучи вже про те, що за кожним куском качки станете гикати? Ми далекі від того, — пише цей читач — щоб обвинувачувати пресу в навмисній фабрикації брехень, їх фабрикує хто інший і ми дуже часто знаємо, хто й чому, але як би це було приємно, якщо б наші газети, пишучи всі ті "качки", сказали нам, принаймні джерело брехень, що їх сьогодні так щедро й на всі боки розсівається! І ці всі видумки не йшли б на рахунок престижу преси, вже й так сильно підорваного, через що преса стала зовсім неавторитетна, переходячи поголовно на "бруковий" стиль, або інакше — на "народньо-демократичний" стиль.

Другою "прикметою" банальности сучасної преси є саморекляма. Колись — пише знову інший читач — кава марки "Діядаль" помагала на все, від єгипетського запалення очей починаючи до нагнітків включно. Але всі знали, що це реклама й ніхто цьому не дивувався. Одначе сьогодні такою ж купецькою рекламою користуються всі, від фільмових зірок починаючи, на наукових працях професорів університету й дослідників кінчаючи. Чи справді нема ріжниці — питає цей читач — між милом фірми Шрат, прем'єрою п'єси Брехта і перещепленням очного зрячка померлої людини живій сліпій людині? Коли ж усі ці події реклямується однією купецькою формою, то хіба ж це не банал? А чи ж колинебудь преса могла собі з'єднати довір'я тільки чисто купецькою рекламою?

— Сучасна преса спростачує духовість своїх читачів, — пише одна з численних учасниць анкети. — Скажіть, яка мені з цього користь, коли я з вашої газети довідуюся, що 20-літня фільмова артистка (очевидно: найбільш відома, найбільш талановита, найкраща, найбільш улюблена, найвидатніша і т. д., а все "най"-!) уже вп'яте виходить заміж? Я ще не стара, але таку "артистку" за мого дівування називали інакше... Або, чи збагатиться моя духовість після прочитання, що сестра королеви Єлисавети II, яка вийшла заміж за фотографа, дуже боліє, бо їй третя собака здохла? І скажіть, будь ласка, панове редактори й репортери, чи таким "духовим харчем", поміщуваним на сторінках сучасної преси, ви, з одного боку, не поширюєте баналів на сторінках своєї преси, а з другого боку, замість підвищувати рівень інтелігенції ваших читачів, свідомо його не обнижуєте й не спростачуєте?

І врешті третя причина банальности сучасної преси: все є добре! Ми ростемо, ми розвиваємося, ми більше заробляємо, ми більше їмо, ми краще мешкаємо, земля вже замала для нас, незадовго Місяць буде "наш", на Венеру їздитимемо брати сірчані купелі, а пересічний вік громадянина виноситиме 150 років. І ніхто не відважиться на сторінках преси сказати одверто й щиро: не тільки, що не є добре, але є зовсім зле! Зле є з нашою мораллю, зле є з нашими дітьми, зле є з нашою школою, зле є з нашими домами. "Струсина політика" у відношенні до нашої сучасности велить нам захоплюватись їздою на Місяць, під час коли тут же в нашій хаті 10-літній хлопець стріляє батька й матір; ми мріємо про їзду на Венеру, а 31 відс. дівчат у віці 14-18 років стають матерями, "не пригадуючи собі", хто є батьком їхньої дитини...

І в тому саме найбільша банальність сучасної преси: вона не має цього, що могло б піднести духово читача й його захопити. Колись існувала т. зв. "сенсаційна преса", стрижнем якої були всякі сенсації, з убивствами й шпигунством включно. Для сьогоднішнього читача, після страхіть другої світової війни, цього роду сенсації перестали бути сенсаціями і стали щоденним хлібом. Мабуть одною з найбільших сенсацій було б, якщо б найшовся хтось — чи радше, якщо б знайшлася газета, — яка всупереч усій пресовій залозености й банальности, сказала би правду в очі, цю правду, якої потребує кожна людина, створена на образ Бога.

("Америка")

ГОСПОДИ! НОВИЙ ДЕНЬ

Господи, на початку нового дня я хочу Тобі сказати, що я боюся нового дня. Я не знаю, які труднощі, розчарування і терпіння він має заховані. Мені здається, що я гляджу в непроглядну темряву. І я втікаю до Тебе, щоб Ти мене захоронив перед тою темрявою. Коли я стою перед Тобою, десь зникають всі труднощі. Я відчуваю, що Ти глядиш на новий день спокійно, і нагло нема вже непроглядної темряви, лише сяйво, що промінює з Твоїх добрих очей. І я знаю, що люди, з якими я стрінуся в тім дні, що завдання, які матиму до виконання, і що хрест, який я буду двигати — все буде осяяне Твоїм сяйвом.

У тім новім дні я буду стрічатись з приязними людьми і я радітиму, що Ти, мій Отче, ввів їх в моє життя. Я їх розумію, і я знаю, що вони мене розуміють. Я можу їх любити і я знаю, що вони мене люблять. А коли я їх люблю Твоєю любов'ю, я люблю і Тебе. Ті люди є осяяні Твоїм сяйвом, і коли я з ними можу почати новий день — це є для мене великою розрадою. Однак є ще й інші люди, з якими я стрінуся того дня, і ця зустріч буде для мене болюча. Я їх не розумію, і вони мене не розуміють. Ми живемо, немов у двох різних світах. Їх похибки, немочі й прикмети є для мене тягарем, який я з трудом ношу. Іноді здається мені, що вони існують лише на те, щоб мене дратувати, що доцільно вибирають такі слова, щоб мене гнобити й ранити. Найкраще я пройшов би попри них, але я не можу. Мене в'яже з ними не лише обов'язок, але й любов. Вони стоять також у Твоїм сяйві, і Ти поставив їх біля мене, щоб я міг їх любити для них самих, так як Ти мене любиш. Я маю зносити їх промахи і немочі, так як Ти зносиш мої, враз із моїми гріхами. Існує ще багато інших людей, яких я стріну цього дня на мить. Взаємно привітаємо себе, коротко скажемо собі приязне слово, зробимо малу прислугу й вивинемо людське вирозуміння. Ще є багато, багато людей, попри яких я пройду, і таких, що є далеко, але які є близькі моєму серцю. І всі вони, близькі й далекі, є осяяні Твоїм сяйвом. Новий день я пічну обов'язками. Це будуть обов'язки, які я добровільно взяв на себе, з любови до Тебе й до людей. Я їх виконую радо і радісно, що можу їх виконувати. Та будуть і такі обов'язки, які я виконую лише для того, що Ти даєш мені їх, Господи. Вони є одноманітні й томливі; постійно ті самі, день за днем, рік за роком. Однак також їх люблю, бо вони мені приходять важко, бо я їх виконую з любови до Тебе, бо й вони знаходяться в Твоїм сяйві!

І вкінці я нестиму свій хрест. Це буде мій старий хрест, що його я носив учора й передучора, але це може бути також новий хрест, який мені Твої руки схочуть сьогодні дати. І я приму його з любов'ю до Тебе, і з вдячністю. Господи! Чи ж Твій Єдинородний Син не двигав хреста? І з Його хреста паде сяйво також на мій хрест. Так, я гляджу кожного ранку на новий день, мій Отче. Я не знаю, що мені новий день принесе, але знаю одне, що кожний новий день є осяяний Твоїм сяйвом, Господи!

ЗІ СВІТУ Й ЦЕРКВИ

УКРАЇНСЬКА КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА В АРГЕНТИНІ

У серпні 1962 р. деякі наші більші скупчення у ЗДА мали нагоду вітати першого Єпископа для українців католиків в Аргентині, Преосв. Андрія Сапеляка. До ЗДА прибув Преосв. Андрій після свого одномісячного побуту в Канаді, де брав участь у торжествах з нагоди 50-ліття створення Української Католицької Єрархії в тій країні, як теж був приявний на Єпископській Конференції українських католицьких Владик вільного світу, на початку місяця липня 1962 р. у Вінніпегу.

Найдовше, бо цілий тиждень, задержався Преосв. Андрій у Нью-Йорку, де є немале число українських родин, що в останніх роках переїхали до ЗДА з Аргентини. Власне деякі з тих родин влаштували для Владики Андрія зустріч в Українському Народньому Домі в Нью-Йорку, 28 серпня м. р. Дня 30 серпня Владика Андрій Сапеляк відлетів літаком до Аргентини, щоб там відбути візитації парохій і душпастирських станиць своєї розлогої дієцезії. При кінці вересня Владика Андрій прибув до Риму, щоби взяти участь у Вселенському Соборі у Ватикані.

15 жовтня м. р. Владика Андрій обходив свої перші роковини висвячення на Єпископа для українців католиків в Аргентині. Він прийняв єпископські свячення з рук ВПреосв. Владик: Архиєпископа Івана Бучка, Архиєпископа Гавриїла Букатка та Єпископа Володимира Малančука, ЧНІ, у соборі св. Петра в Римі, 15 жовтня 1961 р. До свого висвячення Преосвященний Андрій Сапеляк був ректором Української Малої Семінарії в Римі. Він належить до східньої вітки ОО. Салезіян, основаних св. Іваном Боско, з окремою метою, щоб дбати про виховання молоді.

Владика Андрій Сапеляк — це перший Єпископ для українців, католиків в Аргентині. Дотепер українці католики в Аргентині не мали свого єпископа. На це склалися деякі труднощі, зокрема ж великий брак українських священників і місіонарів в Аргентині, як теж фінансово-економічні труднощі. Рік 1897 уважається початком українського поселення в Аргентині. Перші українські емігранти приїхали до Аргентини з Галичини, оселюючись головно у південній Аргентині, себто в сьогоднішній провінції Місіонес. До першої світової війни приїхало тут близько 10 тисяч українців, майже виключно з Галичини.

Друга хвиля еміграції була між двома війнами, передусім у 1925-1930 рр. Чисельно та хвиля була найбільша: понад 50 тисяч осіб. Між емігрантами найбільше людей було з Галичини, але були також із Волині, Полісся, Буковини й Закарпаття. Після другої світової війни до Аргентини прибула нова значна кількість українських емігрантів: близько 10 тисяч. У цій третій хвилі еміграції були не тільки селяни й робітники, але також люди з високою й фаховою освітою.

За аргентинським переписом населення (з 1952 р.) в Аргентині було понад 18 мільйонів населення. Українців в Аргентині начислюють найменше на 100 тисяч, а дехто твердить, що й 150 тисяч. З того дві третини належать до Української Католицької Церкви, а одна третина — це православні. Духовна обслуга українців католиків в Аргентині є в руках 15 священиків, у більшості ОО. Василіян. Піонерами василіянської місії в Аргентині були пок. о. Януарій Коциловський (брат бл. п. Преосв. Йосафата Коциловського, Єпископа-Ісповідника) та о. Клим Бжуховський. У період між двома війнами західньоукраїнські Владики, головно ж станиславівський Єпископ Григорій Хомишин, опікувались церковним життям в Аргентині, посилаючи туди своїх священиків. Після другої світової війни найбільший вклад у розвиток церковного життя дали ОО. Василіяни, що відкрили в Апостолес (провінція Місіонес) манастир із новіціятом та ювенатом для хлопців. Другою станицею ОО. Василіян стало місто Буенос Айрес, де ОО. Василіяни мають резиденцію, ведуть парохію та кілька років тому приступили до будови більшої церкви, яка і має бути катедрою Преосв. Кир Андрія.

З жіночих чернечих Згромаджень діють в Аргентині Сестри Василіянки, що мають школу для дівчат в Апостолес та сирітський дім в Буенос Айрес, а свій головний осередок у Берісso. Сестер Василіянок в Аргентині є 40. Крім них ще діють 4 черниці-катехитки. Сестри Василіянки й катехитки дають велику допомогу в релігійному вихованні молоді, а їм помагають теж світські вчительки. По всіх парафіях діють суботні або недільні школи, в яких діти й молодь навчаються релігії та українознавства. Під редакцією оо. Василіян виходить у Буенос Айресі цікавий місячник п. н. "Життя".

Із розповідей Преосв. Андрія Сапеляка про релігійно-церковний стан українців в Аргентині виходить, що там тепер іде пожвавлена праця на різних ділянках церковного життя. Всі українці — і католики і навіть православні — незвичайно вдоволені приїздом до Аргентини першого українського Владики. Владика Андрій підкреслював, що в Аргентині існує добросусідське співжиття й толеранція між українцями католиками й православними, що виясняється тією обставиною, що аргентинські православні українці є з походження й народження православні (напр. з Волині, Буковини, Полісся), а не "православні" з греко-католицької Галичини. Ця згідливість між українцями православними і католиками є доброю запорукою розвитку обидвох Українських Церков, а в дальшій майбутності може навіть довести до братнього поєднання.

Головним заняттям українських поселенців у провінціях: Місіонес, Мендоза, Сантіяго дель Естеро — є хліборобство. Українці плекають тут кукурудзу, пшеницю, картоплю, мату (аргентинський чай), кавуни, дині, цукрову тростину, бавовну, рияс, тютюн, помаранчі, цитрини, морелі й оливки. Умовини хліборобської праці в Аргентині досить важкі, бо господарство мало змеханізоване та змодернізоване, а крім того посухи й різні шкідники-галапаси завдають збірові великі шкоди. Аргентина — з різних причин — є ще країною під економічно-аграрним оглядом досить відсталою. Крім того різні політичні й економічні кризи впливають негативно на розвиток хліборобства і промисловости. Тільки дуже малий відсоток українців працює у фабриках, індустрії чи в підприємствах. Та є вже українці — власники великих фірм, як теж працюють вони в ресторанах, готелях, а навіть мають вже своїх старшин в аргентинській поліції та армії.

Для розбудови церковного життя українців католиків в Аргентині потрібно ще багато планової і відданої праці. Зокрема ж відчувається недостача своїх священиків і своєї семінарії. Власне через цю недостачу священиків та власної семінарії деяка кількість вірних опинилася в латинських парохіях, а деяка кількість хлопців і дівчат по латинських семінаріях і манастирях.

З приїздом до Аргентини першого єпископа — молодого, енергійного, працьовитого, повного апостольської ревности та гарячого українського патріота — Владики Андрія Сапеляка, є всі оправдані надії на буйний розвиток церковного життя наших братів у далекій Аргентині. І, цього від серця бажаємо їм усім, зокрема ж їх Владиці Кир Андрееві на порозі його другого року успішної архипастирської діяльности!

УКРАЇНЦІ В КАНАДІ

У червні 1961-го року був проведений у Канаді загальний перепис населення.

Згідно з вислідами перепису, населення Канади нараховувало в 1961 році 18.238.247 осіб. За своєю кількістю перше місце в цьому загальному числі займають нащадки прибулих або прибулі з британських островів англійці, ірляндці, шотляндці і валійці, що нараховують 7.996.669 осіб. Друге місце припадає французам — 5.540.346 душ, з того 4.241,354 в самій тільки провінції Квебек. На третьому місці стоять німці — 1.049.599 осіб і на четвертому українці — 473.337 осіб. За українцями, значить, на п'ятому місці, йдуть італійці, які нараховують 450.351 особу, на шостому голляндці — 429.679 осіб, на сьомому — скандинавці, значить: норвежці й шведи — 386.534 особи і на восьмому — поляки, кількість яких становить 323.517 осіб.

Дуже цікава і не надто відрадна для українського стану посідання в Канаді таблиця відсоткового зросту окремих національних груп. Протягом минулих десятьох років, отже від половини 1951-го до половини 1961-го року, найбільше зросла, бо на цілих 195%, італійська національна група: з 152.245 до 450.351. На 69.3% збільшилась німецька національна спільнота, яка в 1951-му році нараховувала тільки 619.995 душ. Сильний зріст виявляють і інші національні спільноти: на 62.5% зросла голляндська група, на 47.2% — польська, на 30.6% — скандинавська. Українська національна група зросла всього на 19.8%, з 395.043 у 1951-му році до 473.337 у 1961-му році. Майже такий самий зріст, на 19.2%, — виявляє британська група — англійці, ірляндці, шотляндці й валійці, кількість яких збільшилася за той час до 7.996,669.

Беручи до уваги високий відсотково зріст кількости інших національних груп, і не зважаючи на те, що українці виказують дуже високий природний приріст, бо ж в останньому десятиріччі майже не було припливу нових українських імігрантів, треба ствердити, що позиція українців, як четвертої за кількістю національної групи в Канаді, сильно загрожена. Вже тепер треба рахуватися з тим, що при дальшому невпинному зрості кількости таких національних груп, як італійці та німці з постійною еміграцією їхніх земляків до Канади, українці вже в 1971-му році втратять своє четверте місце в користь італійців. Відвернути цей процес могла б тільки якась непередбачена нині хвиля еміграції з корінних українських земель. Але сповільнити цей процес можуть зусилля самих таки українців, які могли б подбати про те, щоб усі громадяни українського походження подавали себе під час перепису за українців, чи приїзд до Канади більших українських національних груп із країн Південної Америки або інших континентів світу.

Про силу українського елементу в Канаді свідчить також їх приріст в окремих канадійських провінціях. Перед щодо кількости українців веде тепер Онтеріо із 127.911 особами, перейнявши перше місце від Манітоби, яка нараховує тільки 105.372 українців. За ними йдуть Альберта і Саскачеван. Високий відсотково приріст українців виказує Нова Фунляндія, де в 1941-му році не було ні одного українця, а в 1961-му їх уже було 161. Багато цікавих моментів дають також цифри перепису про релігійну приналежність українців, але вони вимагають окремої аналізи.

Загально беручи, проведений минулого року перепис у Канаді показав, що українці є сильною

національною групою і що вони при відповідних зусиллях навіть при втраті свого четвертого місця можуть не тільки втримати, але й збільшити свою питому вагу в канадійському державному та громадському житті. ("Свобода")

УКРАЇНЦІ У ФРАНЦІЇ

З інтерв'ю, що його Преосвященний Кир Володимир Маланчук, ЧНІ, Єпископ для українців у Франції, уділив редакторові місячника "Голос Спасителя", довідуємося, що тепер у Франції проживає приблизно 35,000 українців. Із них около 30,000 це католики, а 5,000 православні.

Наша Апостольська Екзархія у Франції має 12 парохій і декілька місійних станиць, які має в душпастирській опіці 16 українських католицьких священиків. Французи ставляться прихильно до нашої Церкви.

Назагал наші люди у Франції добре тримаються своєї Церкви, обряду й національности. А наша молодь, яка вже народилася у Франції, знає свою рідну мову й почувається українською молоддю. Це слід завдячувати доброму національному вихованню в родинах, церкві й товариствах.

СТАН ВАСИЛІЯНСЬКОГО ЧИНУ В РОКАХ 1961-62

Головний провід Чину ОО. Василіян у Римі видав каталог своїх членів. Із нього довідуємося, що цей Чин має між своїми членами під цю пору 5 єпископів, а між ними є Філядельфійський Митрополит Кир Амвросій Сенишин, Єпископ Едмонтону Кир Ніл Саварин, Екзарх Бразилії Кир Йосип Мартинець та Екзарх Англії Кир Августин Горняк.

Головний провід складається з таких осіб: Всв. о. Павло Миськів — протоархимандрит, о. Гліб Кінах — протоконсультор, о. Ириней Назарко, о. Йосафат Рога, о. Єронім Химій (секретар) — радники, о. Ісидор Патрило — економ.

У головному домі Чину при вулиці св. Йосафата в Римі є 31 ченців. До Головної Курії належать ще доми: Папська Колегія св. Йосафата, станиці в Югославії, два в ЗДА і в Відні. Разом 15 ченців.

Області Чину, що ведуть свою працю, це: Успенська у ЗДА з 3 домами і 5 станицями з 67 членами. Протоігуменом є о. Сотер Голик, що резидує в Нью-Йорку. — Св. Йосипа в Бразилії з трьома домами і 5 станицями. Членів 101, а протоігуменом є о. Петро Бальцар, що мешкає в Куритибі. — Пресвятого Серця в Канаді з 3-ма домами і 7 станицями. Членів усіх 101. Протоігумен о. Боніфатій Слобода мешкає у Вінніпегу.

Підобласть: Непорочного Зачаття в Аргентині: 2 доми і 2 станиці з 36 членами. Протоігумен о. Юрій Мельничин, ЧСВВ, що мешкає в Апостолес, Місіонес.

Під'яремні області це: св. Кирила й Методія на Пряшівщині (Чехословаччина) з 26 членами, Галицька св. Спаса з 349 членами, св. Степана (Гайдудорожчина) з 35, св. Йосипа (Біскад — Румунія) з 72 членами, св. Миколая — Підкарпатська Україна (Ужгород) з 47 членами. Усіх священників, що там живі ще — 125. Отже загалом Чин ОО. Василіян має 804 члени.

ЛІТУРГІЙНИЙ СОЮЗ

ПІД ПОКРОВОМ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО

Чи Ви вже стали членом Літургійного Союзу під покровом св. Василія Великого? Цей Союз повстав пару років тому назад при манастирі ОО. Василіян у Мондер, Алберта, Канада.

Із пожертв членів Літургійного Союзу має повстати в найближчому часі велика каплиця при матірньому домі ОО. Василіян у Мондер, де виховуються майбутні василіянські священики-місіонарі і їх брати-помічники.

За всіх дотеперішніх і майбутніх жертводавців Літургійного Союзу відправляються і на майбутнє будуть відправлятися Служби Божі в манастирі ОО. Василіян кожної середи в місяці.

З тих Служб Божих можуть користати не тільки жертводавці, але теж померші члени їх родин, що їх список вони передають до манастиря ОО. Василіян у Мондер.

Тому записуйтеся в ряди Літургійного Союзу, користайте з його духовних благодатей, а своєю пожертвою причиняйтесь до виховання молодого покоління монахів-місіонарів.

Свої пожертви, запити чи листи шліть на адресу:

BASILIAN FATHERS, MUNDARE, ALTA, CANADA

о. Мирослав Ріпецький

СТОРІНКИ З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ І КУЛЬТУРИ

2.

II. ЦЕРКВА Й КУЛЬТУРА У КНЯЖИХ МІСТАХ ЗАХІДНЬОЇ УКРАЇНИ

1. Історія, Церква й культура княжої столиці Белза та його пам'ятки

У нашому найдавнішому літописі "Повість временних літ", читаємо, що князь Ярослав Мудрий у 1030-му році здобув город Белз. Ця вістка — вступ до дальшої літописної записки, що в 1031 р. князь Ярослав разом із братом Мстиславом "зібрали велике військо й пішли походом на ляхів, зайняли назад "Червенські Городи". Вони повоювали лядську землю і привели багато полонених".

"Червенські Городи" лежали на північ від Белза між ріками Бугом, Вепром і Сяном. Історик Степан Томашівський каже, що нема жадної підстави впевняти, що Белз є одним із "Червенських Городів". Факт зайняття цих городів у 1018 році польським королем Болеславом цілком не свідчить, що також Белз із приналежними до нього землями від Бужська по Томашів дістався тоді під владу Польщі. В той час Галичина (південне Передбужжя з Белзом, Посяння з Перемишлем і горішне Подністров'я) належала мабуть до Угорщини. Великий київський князь Ярослав Мудрий у 1030-1031 роках зайняв Галичину й Холмщину та прилучив їх до Київської Держави, якій привернув приблизно ті границі, що їх вона мала за панування князя святого Володимира Великого.

***

Від 1070-го року Белз став столицею удільного князівства. Володіли тут князі з волинського княжого роду — Всеволод Мстиславович (1170-1195) і Олександер Всеволодович (1195-1234). По смерті князя Олександра белзьке переходить у склад Галицько-Волинської держави за панування князів Данила Романовича і Льва Даниловича. Коли в 1340-му році вимер український княжий рід, белзька твердиня продовж довгого часу боронилася завзято в боротьбі з наїзниками.

***

За княжих часів Белз був укріпленою твердинею, обведеною валами й ровами. Белзький княжий город, положений на частині вище положеного терену, мав форму чотирикутника і був облитий водами річки Солокії. Археолог Лев Чачковський у розвідці п. з. "Княжий Белз" каже, що внутрішній поперечний вал ділив укріплений терен на дві частини — західню, де був властивий город і східню, в якій знаходилася передня частина города, так зване "пригороддя". В'їздові ворота були в північно-східньому куті зовнішнього валу зі зводженим мостом на рові. Земляні укріплення княжого Белза були завершені дерев'яними частоколами, помостами й оборонними вежами. В нинішньому Белзі збереглись сліди валів і ровів із княжої доби.

При белзькому княжому городі - твердині розбудувалося просторе місто, зване "підгороддям". Найкраща дільниця підгороддя займала терен теперішнього Белза з частиною люблинського передмістя. Мешкальні доми белзького підгороддя були побудовані довгими рядами. Деякі белзькі ґрунти мають назву "урочище", що значить пам'ятне місце або давня оселя.

***

У західній частині княжого белзького города містилася княжа палата-терем з іншими будівлями. Тут стояла замкова церква мабуть у тому місці, де пізніше розбудувалося белзьке передмістя, назване "Замочок". У замковій церкві знаходився чудотворний образ Пресв. Богородиці, який за княжих часів був у великому почитанні серед західньо - українського населення.

Збереглися різні відомості та численні оповідання й перекази про старовинну белзьку ікону Пресв. Богородиці, яка прославилася чудами. Автор книжки п. з. "Мати Марія — Матінка наша", о. Андрій Мельник, подав деякі перекази про Белзько-Ченстоховський Богородичний образ.

***

Літописець розповідає, що сестра царгородських цісарів, Василя й Константина, Анна, яка вийшла замуж за київського князя Володимира Великого, одержала як шлюбний дарунок, чудотворну ікону Пресв. Богородиці і привезла її до Києва. Під час татарського лихоліття галицький князь, Лев Данилович, вивіз цей дорогоцінний Богородичний образ із

Києва і примістив його в замковій церкві в Белзі.

У збірці оповідань і легенд про чуда Божої Матері, пера українського письменника, ректора київських шкіл і архимандрита чернігівського Єлецького монастиря, Йоаникія Галятовського читаємо, що чудотворний образ Пресв. Богородиці, який знаходився в монастирській каплиці на Ясній Горі у Ченстохові, малював Євангелист св. Лука в Єрусалимі. Цісарева Єлена перевезла цей старовинний Богородичний образ разом із Господнім Хрестом до Царгороду. Коли галицький князь Лев прибув на поміч цісареві Карлові у війні проти сараценів, дістав у дарунку цю ікону та привіз її на белзький замок. Під час облоги Белза татарами, один татарський воїн влучив стрілою в образ Пресв. Богородиці, що був приміщений у замковій церкві. Тоді навістила татар страшна морова зараза, від якої багато їх вимерло.

Історик Ігнатій Стебельський, монах Чину св. Василія Великого, в книжці п. з. "Хронологія", що її видано у Львові 1867 р., подає ось таку історію белзького чудотворного образу Пресв. Богородиці: Дочка полоцького князя Юрія, Предислава, яка відзначалася великою побожністю, вступила до манастиря в Полоцьку та дістала ім'я Євфросинія. Коли вона стала ігуменею манастиря в Сільці біля Полоцька, вислала просьбу до грецького цісаря Мануїла Комнена, щоб дарував манастиреві ікону Пресв. Богородиці. Цісар Мануїл сповнив просьбу ігумені Євфрозинії і прислав старовинний Богородичний образ, що його св. Лука намалював ще за життя Божої Матері. Ігуменя Євфросинія прикрасила ікону золотом і дорогоцінним камінням та примістила в манастирській церкві. В часі татарських наїздів галицький князь Лев Данилович перевіз чудотворний образ Пресв. Богородиці з Полоцька до замкової церкви в Белзі. У 1377 році угорський король Людовик і польський князь Володислав Опольський облягли белзький замок та здобули його. На підставі умови з белзьким князем Юріем чудотворну Богородичну ікону одержав князь Володислав Опольський, який завіз її до Львова. Коли він виїздив у 1382 році з Галичини забрав образ Пресв. Богородиці до Ченстохови. Гусити (сторонники чеського еретика Івана Гуса) хотіли в 1430 р. зрабувати цей дорогоцінний образ із манастиря на Ясній Горі в Ченстохові. Один із гуситів, скидаючи образ із воза, розбив його, а інший ударив мечем в обличчя Пресв. Богородиці, ті знаки на обличчі залишилися до нинішнього дня.

Белзька чудотворна ікона Пресв. Богородиці, привезена до Ченстохови, є твором високої візантійсько-української культури та глибоко закоріненого почитання Божої Матері на українських землях, каже історик Микола Голубець. Зв'язок Ченстоховської Богородичної ікони з Белзом є сильно закріплений у літописах і в народніх переказах. Напис на іконі свідчить, що вона знаходилася на княжому замку в Белзі.

***

У церковних записках і в місцевій традиції з княжих часів збереглася пам'ять про п'ять белзьких церков і три манастирі. Археолог Чачковський каже, що на терені теперішнього Белза не знайдено фундаментів-румовищ старовинних церков. На місці знищених і спалених церков будовано нові дерев'яні церкви, бо місцеві громадяни були дуже прив'язані до давно-освячених місць.

Церква святого отця Миколая стояла проти пізнішого парохіяльного саду, де поставлено залізний хрест. Вона називалася катедральною, бо белзька парохія належала до холмської епархії, якої єпископи звалися також белзькими. Дерев'яна Миколаївська церква згоріла від грому в 1749 р. та вирятувані тоді церковні речі і дзвони перенесено до церкви Зіслання Св. Духа. З північної сторони церкви св. Миколая знаходився цвинтар. При будові кам'яниць викопали тут багато людських костей, куски глиняних посудин і стопленого скла та інші речі. Місцева традиція свідчить, що белзька церква Св. Духа стояла недалеко Миколаївської церкви на північ від пізнішого манастиря Сестер Домініканок. У парохіяльній українській гр.-кат. церкві Св. Духа обходжено врочисто свято Перенесення мощів св. Отця Миколая.

Автор численних розвідок про українські старовинні церкви, о. Василь Чернецький каже, що за місцевим переданням церква св. Димитрія була побудована в північно-східній частині княжого Белза по правій стороні дороги, що виходить з міста в напрямі залізничого двірця. Замешкалі тут міщани обходили свято Димитрія. — Церква св. Спаса знаходилася в південній стороні белзького ринку, де під час будови кам'яниць відкопали цвинтар з останками домовин і різних могильних пам'яток. — Дерев'яна церква св. Параскевії з одною куполою стояла на міському цвинтарі на люблинському передмісті.

Манастир із церквою Св. Трійці знаходився в північній стороні княжого Белза серед пізнішої парохіяльної святотроїцької сіножаті. Археолог Чачковський пише, що белзький міщанин Андрій Жарський розповідав йому про три ряди палів — останків стародавної дерев'яної кладки, яка сполучувала манастир Св.

Трійці з містом Белзом. На поманастирській площі відкопано глиняні черепки, полив'яні кафлі й інші речі. — Манастирська церква св. Климентія стояла в південній околиці княжого Белза по правім боці відноги річки Солокії на пізнішому парохіяльному пасовиську, яке називано "Клименщина". — Манастир Отців Василіян був на грунті, названому "Монастирсько", положеному серед белзької міської сіножаті.

***

Княжий Белз своїми початками сягає передісторичних часів. Історики пищуть, що основником Белза було мабуть старовинне плем'я кельтів, які в першому столітті по Христі жили в Галичині. Дослідник д-р Остап Воронка каже, що назва Белз є нєслов'янська та походить від старовинного слова "бевз", що означає неприступне, болотисте місце, трясовину. Город Белз постав на моклавині, болотистому місці "бевзі" серед підмоклих сіножатей над річкою Солокією. Довколишне населення називало містечко Белз — "Бевз".

Підчас земляних робіт-розкопів під фундаменти кам'яниць і каплиці Пресв. Богородиці на белзькому передмісті Замочку знайдено скляні коралики, золоті перстені, мідяні хрестики, глиняні посудини і різні предмети з княжих часів. Дорогоцінною пам'яткою княжого Белза є залізний, позолочений з обох сторін меч, який перед останньою війною переховувався в музеї Любомірських у Львові.

2. Княжий город-твердиня Ярославль та його церковні й культурні пам'ятки

Володар Київської держави, великий князь Ярослав Мудрий збудував над рікою Сяном город-твердиню, яку назвав від свого імені "Ярославль". Князь Ярослав добре розумів оборонне значення пограничних західніх земель, тому дуже дбав про їх укріплення. Княжий город Ярославль не стояв на місці теперішнього міста Ярослава, тільки трохи далі на високій горі, що її з трьох сторін окружали стрімкі урвища, а з четвертої сторони Сян замикав доступ до города Ярославля. На тій неприступній горі, яку названо горою святого Миколая, побудовано княжий замок-твердиню, яка обороняла західні границі Київської держави перед нахабними напасниками.

Письменниця Наталія Дорошенко в статті про місто Ярослав каже, що гора святого Миколая хоронить у собі неодне цінне свідоцтво нашої давньої слави та чекає на археологів, які відкрили б старовинні пам'ятки з княжих часів.

***

У "Галицько-волинському літописі" читаємо, що княжі війська під продовом князів Романовичів, Данила й Василька, розгромили в 1247 році під Ярославом війська угрів, поляків і князя Ростислава Ігоревича, зятя угорського короля Белі IV, що його він хотів посадити на галицькому престолі. Літописець обширно розповідає про ту славну в історії Галичини битву. Ярославська перемога і смерть галицького боярина-ворохобника Володислава, "злого м'ятежника галицької землі", — як його називає літопис, — закінчили 40-літню історію галицьких заворушень і панування кількох знатних боярських родин. Історик Грушевський пише, що від переможної ярославської битви датується справжне володіння князя Данила Романовича в Галичині.

***

Під охороною ярославського княжого города-твердині розвинулося "підгороддя" - місто, яке в княжій добі стало важливим торговельним осередком. Попри княжий Ярославль ішов головний торговельний шлях до західніх і східніх країн. За княжих часів Сян був сплавною рікою — комунікаційним шляхом із пристанню в Ярославлі. Тут здавна постали великі склади рільних продуктів, соли й чужоземних товарів. Купці возили товари і продукти на великих тратвах, званих галерами.

Поза брамами міста Ярославля — краківською, львівською й лежайською — були передмістя: Руське, Воля і Пригороддя. Навколо передмістя тягнувся пояс валів з обороннми вежами, до яких вели підземні переходи.

***

У Ярославі на Руському передмісті стояла парохіяльна церква Успення Пресв. Богородиці. В Успенській церкві знаходилася чудотворна ікона Матері Божої, названої "Милосердя Двері", яку в 1779 році перенесено до новозбудованої церкви Преображення Господнього.

При ярославській церкві св. Онуфрія засновано в XVI столітті братство, яке мало великі церковні права; воно, наприклад, призначувало і змінювало парохів, приймало кандидатів духовного стану та дбало про всі потреби ярославських церков. Членом братства був власник Ярослава, князь Констянтин Острозький, який прославився як покровитель і оборонець українського культурного життя. Онуфріївське братство гарно розвивалося, удержувало парохіяльну школу і шпиталь та в половині XVII століття мало більше тисячі членів.

У Ярославі була колегія (вища школа) Отців

Неусимичів(?), у якій учився Богдан Хмельницький, майбутній славний гетьман України. В 1672 році перебували в місті Ярославі козаки під проводом гетьмана Петра Дорошенка.

Фундаторами нової мурованої церкви Преображення Господа і Спаса Ісуса Христа були ярославський купець і війт Ілля Ваниньский та його дружина [illegible]. В "Шематизмі перемиської єпархії за 1879 рік" читаємо, що Ілля Ваниньский "той славний, трудолюбивий і про добро нашого обряду дбайливий фундатор постарався про привілей і титул соборної церкви і виєднав для неї у Святішого Отця Папи Пія VI, буллю, якою ікона Пресв. Богородиці наділена повним відпустом на кожний день для грекокат. вірних. Про що було з 2 листопада 1779 року свідчив напис на мармуровій таблиці в Преображенській ярославській церкві, яку перемиський єпископ Максим Рилло посвятив 6 травня 1784 р. Церкву Преображення Господнього відвідав Апостольський Нунцій Якобіні в 1877 році.

Цвинтар для українських парохіян знаходився в Ярославі на місці старовинної Успенської церкви. На тому цвинтарі стояла мурована, богослужбова каплиця Покрова Пресв. Богородиці, збудована в XVI столітті. Цю каплицю після останньої війни знищено та розграблено церковні речі. В роках 1957-1958 воєвідський консерватор перевів повну відбудову і консервацію каплиці, виконано нову дерев'яну конструкцію копули та покрито гонтами, зроблено зовнішні тинки і доповнено внутрішні. Консерватор ствердив на стінах каплиці три верстви поліхромії (малювання різними кольорами). Відбудовану каплицю призначено на домівку "Товариства любителів Ярослава".

Заходами ярославського пароха і декана о. Киприяна Хотинецького побудовано в 1910-1912 роках у місті Ярославі величаву церкву Преображення Господнього, яка була опорою українського церковного й культурного життя. Після примусового виселення ярославських українців на Радянську Україну в 1946 році в Преображенській церкві відправляються латинські богослуження.

*

Княжий Ярослав був славний своїми ярмарками, з яких три тривали по чотири дні. Тут аж роїлося від різнобарвного натовпу. Можна було стрінути купців з різних країн і народів: арабів, персів, греків, турків, угрів, німців, чехів і інших. Літописець розповідає, що під час ярославських ярмарків був такий натовп, що більша частина людей перебувала на передмістях. На ярмарки зганяли до Ярослава великі табуни волів і коней. Завдяки живій торгівлі Ярослав став одним із найбагатших міст на західно-українських землях.

У 1375 році князь Володислав Опольський надав місту Ярославові магдебурзьке (німецьке) право. Тоді осередком торговельного життя став теперішній ринок, де збереглися старовинні будинки [illegible] кам'яниця [illegible], збудована в ренесансовому стилі, що зветься також стилем відродження давнього грецького і римського мистецтва.

В день св. Вартоломея 1625 року під час ярмарку вибухла в Ярославі велика пожежа. Тоді згоріло ціле місто з цінними складами товарів. Від того часу Ярослав матеріально підупав та вже більше не двигнувся до давнього квітучого стану.

*

Археолог Антін Кунисьский(?) каже, що околиці нинішнього міста Ярослава були осередком заселення земель, положених над середнім Сяном, в передісторичних часах. На терені Ярослава і його околиць знайдено багато предметів з часів кам'яної, мідяної і бронзової культури (кремінні бронзові сокири, ножі з кременю, знаряддя, черепки глиняних посудин, браслети і інші прикраси). Місцеве населення займалося мисливством, рибальством і рільництвом.

У селах ярославського повіту — Сіняв, [illegible], Мушин(?) і інших — знайдено багато монет з часів панування римських цісарів в перших століттях по Христі. [illegible] переходив торговельний шлях [illegible].

(Далі буде)

Розкішне, мистецьке ювілейне(?) видання:

ЛЕГЕНДИ ПРО ХРИСТА

Його народження, життя, чуда, смерть і воскресіння

Перо Константини Малицької з численними повносторінковими ілюстраціями - дереворитами мистця Юрія Кульчицького

Чудовий релігійний і культурний дарунок для дорослих і дітей.

Ціна: $1.25 в твердому переплеті $1.50

Замовляйте завчасу

у Видавництві ОО. Василіян на адресу:

BASILIAN PRESS, 286 Lisgar St., Toronto 3, Ont.

В ПЕРШІ РОКОВИНИ СМЕРТИ о. М. ГАНУШЕВСЬКОГО

(Продовж. зі стор. 64)

гуртків, просвітянських конкурсів і організатор та кермании рідношкільних і сокільських здвигів був його син Богдан, тепер священик Едмонтонської Єпархії.

Як священик о. М. Ганушевський відзначався ревністю у сповнюванні своїх обов'язків. У церквах, де був душпастирем, завжди було багато вірних, а зокрема молоді і дітей, що мали в ньому правдивого духовного опікуна. Проповіді о. Михайла були надхнені глибоким упованням на Бога і вірою в дієве призначення українського народу, який саме змагався в мирний спосіб за свої права на рідній землі.

Як катехит о. Михайло зумів пов'язати з наукою релігії інші виховні українські національні моменти. Це викликало нераз протести польського вчительства. Від своїх дітей вимагав о. Михайло взірцевої поведінки і вона була прикладом для широкого загалу не тільки парафіян його парафії, але й інших парафій деканату.

У 1928 р. о. Михайло був обраний послом від УНДО до варшавського сойму. За час кількалітньої каденції сойму його праця пішла в дещо іншому напрямі. Очолюючи комісію для допомоги воєнним інвалідам, удовам і сиротам, виборював у польського уряду належні платні, інтервенюючи також у шкільних, кооперативних та інших громадських справах. Мав те щастя, що все добивався успіху.

При нагоді поїздок до Варшави на парляментарні сесії відвідував різні українські центри на Заході, а передусім студентські Громади в Данцігу, Кракові й Познані.

На початку другої світової війни побував о. Михайло зі своєю родиною на Лемківщині, де при кінці 1939 р. переводив — разом з іншими кооперативними діячами — як директор, реорганізацію Лемківського Кооперативного Союзу. Союз розвинувся під фаховим проводом у багату установу й приносив багато користей не тільки населенню Лемківщини докраю обіднілому в наслідок воєнних дій, але й "малій еміграції", яку забезпечив працею в Союзі. У Сяноці помагав душпастирям у праці, а також працював у різних культурно-освітніх ділянках, де був завжди учинний і скромний.

За ревну працю для рідного народу Всесв. о. Ол. Малиновський, Апостольський Адміністратор для Лемківщини, наділив о. М. Ганушевського крилошанськими відзнаками. Одначе доля не пощадила йому терпінь. На донос невідповідальних осібняків Гештапо заарештувало було його за допомогу українському підпіллю. Вивезеному до тюрми "На Монтелюпіх" у Кракові загрожувала ввесь час смерть від розстрілу, або в найкращому разі запроторення до концентраційного табору в Авшвіці, де загинуло було стільки патріотів. Одначе за видатною допомогою українських оборонців, зокрема ж свого зятя адвоката м-ра М. Лади, о. Михайло щасливо вийшов на волю. Повернувшись до Сянока, працював дальше з неменшим завзяттям і любов'ю, як і перед ув'язненням. Осінню 1941 р. повернувся назад на парафію в Угорниках, де продовжував свою улюблену працю.

Відкриваючи сторінку родинного життя бл. п. о. Михайла бачимо його як доброго батька і мужа, завжди веселого й жартівливого. Дім цієї знаної родини відвідували визначні українці з найвищих церковних кругів, учені, письменники, мистці-малярі та музики-віртуози. У часі літніх ферій дім о. Михайла й Ірини Ганушевських роївся від гостей, зокрема ж молодь знаходила в цім домі тепле батьківське серце. Діти о. Михайла гляділи з подивом на свого дорогого батька та старалися наслідувати його ревність.

Перед закінченням другої світової війни о. Михайло не скористав із дозволу свого Владики Кир Григорія виїхати закордон разом із своїми дітьми. Його рішучою відповіддю було: "Хочу залишитися зі своїм народом. Як треба буде вмерти за нього, то певно що така буде Божа воля." З о. Михайлом залишилася його дружина і дві доні, що рішилися ділити разом долю й недолю. Ішли роки, були тяжкі, повні гірких досвідів, але ще більше сталили віру і любов о. Михайла до Бога й народу. Всупереч усім подіям о. Михайло залишився вірний українській Католицькій Церкві до останнього віддиху. Не зломили його нестерпні переживання сибірського заслання та горювання разом із ним його родини, ні тисячі миль від рідних кордонів, ані образливі обіцянки волі й вигідного життя за ціну зради Христової віри. Сім літ заслання в північно-східній Сибір пройшли, як проходить усе на землі; туга, що гадюкою вилася коло серця, залишилася в сибірських тундрах. Молитви о. Михайла і його родини були вислухані. Бог повернув їх знову на Рідну Землю. "Добре нам тут на цій нашій святій рідній землі" — писав до своїх дітей. "Не думали ми, що колись іще її побачимо... Я все молився, щоби Бог дав мені ласку скласти мої кості в рідній землі, побіч моїх парафіян. І Бог вислухав мене, недостойного свого раба."

Рік 1960 був для о. Михайла радісним ювілеєм 55-ліття прийняття Св. Тайн Священства і Подружжя та 80-річчям його життя. Велично

й достойно, хоч у межах скромности, відзначили ці роковини його рідня і колишні парафіяни. Одначе важка недуга, що почалася в перших роках його перебування на Сибірі помалу, але докладно підривала виснажений організм о. Михайла. Казав собі на кілька днів перед смертю прочитувати такі дорогі йому листи від своїх дітей, які залюбки держав під подушкою. Два дні перед смертю заповів її прихід і "розлуку до дня воскресіння". Просив поховати його на парафіяльному цвинтарі, на який відпровадив стільки своїх дорогих парафіян продовж свого 25-річного душпастирювання в цій парафії. Попрощався зі своєю дружиною, що була найкращою доглядачкою його до останнього віддиху, зі своїми донями й зятями та внучком, та відійшов до свого Творця з молитвою на устах, тихо і без скарги.

Лежав на катафальку з образком св. Йосафата в руках, мученика-свідка за одність св. Христової Церкви; душа о. Михайла свідчила в тому часі перед престолом Господнім. У два дні після смерти, що наступила 9 лютня 1962 р., коли сонце золотило верхів'я дерев, закутаних у сріблистий іней, рідня й парафіяни на зміну несли його тлінні останки з передмістя Станиславова на рідне кладовище в Угорниках. Це було 11 лютня 1962, в саму неділю, що спеціяльно для священика є особливим днем ревної служби Богові та приносу Св. Жертви за парафіян. Сотні колишніх парафіян о. Михайла ревно оплакували прощання зі своїм довголітнім душпастирем, що як добрий пастир поклав свою душу за вівці. Рідна земля, яку о. Михайло так гаряче любив, пригорнула його та прийняла в свої нідрі, рідна земля і рідний нарід, яким о. Михайло був вірний до смерти.

У той час, далеко за океаном, у кількох місцевостях священики служили заупокійні Св. Літургії й панахиди: -син о.-Михайла, о. Богдан, парох округи Ту Гиллс, і його три отці-сусіди: о. Протопресв. Іван Черкавський, о. Роман Стародуб і о. Омелян Наконечний відправили Богослужбу в Ту Гиллс, о. Ол. Лонкевич у Рочестер, швагро о. Михайла, та інші священики з участю багатьох приятелів і знайомих о. Михайла по багатьох місцях поселення. Так немов проводили похорони священика-ісповідника в заступстві тих, що на Рідних Землях цього зробити офіційно не могли...

Вістка про смерть о. Михайла прийшла до Канади і ЗДА вже шість годин після смерти. Дивним збігом обставин у час похоронів, у Глен Ков на Лонг Айленд у ЗДА, в манастирі оо. Василіян складав чернечі обіти 17-річний унук о. Михайла та приймав чернечу рясу. Це Роман, син відомого бандуриста Степана Ганушевського, а після облечин брат Степан ЧСВВ, у приявності своїх батьків і рідні обирав шлях вірної служби Богові, вибирав ту "кращу частину, що ніколи не буде від нього віднята", посвячуючи себе на жертву Христові й служінню Батьківщині. Ось так нитка золотої традиції давнього священичого роду не тільки не була перервана, а стала ще тугішою.

У далекій, але як же близькій нам Україні, і на еміграції в західньому світі попрощали на вічний спочинок священика-ісповідника, духового провідника й вірного сина України, патріота і діяча, людини золотого серця, що вчинила стільки добра на Божу славу та пожиток рідні й рідному народові.

Нехай буде Йому Вічная Пам'ять у Бога й людей!

ЗДАЛЕКА І ЗБЛИЗЬКА

УКРАЇНСЬКИЙ КОНЦЕРТ І СЛУЖБА БОЖА В ПАРАҐВАЮ

Дня 10 листопада м. р. невеличка група — 160 осіб з Апостолес, Місіонес, вибралася до місточка Енкарнаціон у Парагваю. Цю групу творили: Семінаристи Колегії св. Йосафата, під проводом ОО. Василіян, вихованки СС. Василіянок — Колегії "Христа Царя" та мішаний хор української католицької парафії в Апостолес. Ціль поїздки була: показати перед світом злуку із Вселенським Собором, що відбувається на наших очах, як одну з найважливіших подій світу, молити Всевишнього за Боже благословення для Отців Собору, а також занести добре ймення до сусідньої республики.

Вечором, 10. 11., год. 20 (місцевого часу), із сальону "Сан Хуан", радіевими хвилями понеслася українська чудова пісня на цілий Парагвай, сусідню аргентинську провінцію Місіонес та частину Бразилії. Вже бо від довшого часу через радіо "Енкарнаціон" ішла пропаганда цього концерту і тому, просто не було української родини, що не сиділа б при радіо і не слухала своєї пісні та слова.

У програму радіо-передачі входили: релігійні і національні пісні, виконувані хором Семінаристів св. Йосафата, під дир. Бр. Й. Прокопа, ЧСВВ та ученицъ Колегії "Христа Царя", під дир. С. Кикилії, ЧСВВ та мішаного хору з Апостолес, також під дир. Бр. Й. Прокопа, ЧСВВ. Крім того о. В. Ковалик ЧСВВ відчитав реферат еспанською мовою на тему: "Апостоли церковного об'єднання — українська єрархія та суспільно-політичні діячі". Крім того були ще три деклямації, дві в еспанській мові, що їх із великою емоцією сказали дівчатка: Л. Снігур, С. Яцишин і Р. Солонишин та в українській мові — Й. Куницький. Концерт нашої пісні тривав майже дві години, а відтак прийшли на чергу наші українські національні танки, що їх виконували учениці Колегії "Христа Царя" під проводом С. Кикилії, ЧСВВ та Семінаристів і мішаної групи з української католицької парафії в Апостолес, під проводом катехитки панни Катерини Мазей.

Дня 11-го листопада, ранком о год. 7.30, в катедральному храмі в Енкарнаціоні, розпочалася наша Служба Божа, також передавана радіем "Енкарнаціон". Правили її: Всеч. о. Іван Бучера, парох із Кармену, дияконували: о. В. Ковалик ЧСВВ і о. П. Нюнька ЧСВВ, підспівували три хори наперемінку, тільки Віруюмогучо та велично співали всі три хори разом. Велике число парагвайців приступило до Св. Причастя, можливо перший раз у житті прийняли Христа утаєного під двома видами. — Це перший раз в історії наших поселенців у Парагваю так урочисто відправили торжественну Службу Божу. По "Многоліттю" Папі, Отцям Собору, парагвайському аргентинському й українському народам, відспівано: "Боже великий, єдиний, нам Україну храни".

Справою організації цього релігійно - національного виступу зайнялися ОО. Василіяни з Апостолес, головно о. В. Ковалик, о. П. Нюнька, Бр. Й. Прокоп, СС. Василіянки, передусім С. Кикилія і С. Магдалина. До помочі в переведенні діла в Енкарнаціоні прийшла наша "Просвіта", головно її голова п. Худик, секретар п. Гр. Шостак, п. Олійних, Івасюта та інші, разом із своїми подругами й дітьми. Треба тут зложити нашим просвітянам в Енкарнаціоні велике признання і похвалу за зрозуміння спільної нашої справи, за великодушну та повну великої посвяти співпрацю.

Також треба зазначити, що співпраця наших просвітян тим важливішою і труднішою була, чим сильнішою була агітація, деяких непочитальних комунізуючих, і на жаль деяких ніби православних чинників проти цього виступу українців католиків з Аргентини. Шкода, що є ще так багато несвідомих наших братів, які думають, що "приносять жертву Богу", що роблять добре, національне діло, а на ділі попирають московсько комуністичну справу.

Хоч багато наших, підпали під цю злощасну пропаганду і не прийшли на ці виступи, але, можна сказати, всі вони повід-

ЗАКЛИК ОО. СТУДИТІВ ІЗ ВУДСТОКУ, ОНТ.

Всечесніші Отці, й Українська Громадо!

Монахи Студити, які від кількох років прибули до Канади й замешкали у Вудстоку, Онтаріо, Канада, звертаються до Вас з великою просьбою: просять Вашої ласкавої помочі й пожертви на будову церкви й манастиря для прослави Бога.

За благословенням Преосвященного Кир ІСИДОРА БОРЕЦЬКОГО, вони почали грошеву збірку на цю благогодну ціль й тому просять Вас, щоб Ви їм помогли своїми жертвами відновити прадавній, ще з Княжих часів Український Чернечий Чин, який його був відновив наш упокійний Святець і Покровитель Митрополит Андрей, перед 60-ма літами в старім краю.

Тому просять Вас, щоб Ви не відмовили їм своєї ласкавої жертви, а нагорода за неї буде в їх щоденних молитвах: вони ж моляться й приносять безкровні жертви Отцю Небесному за своїх жертводавців, щоб Господь Бог вінагородив їм стократно в цім житті та колись по смерті вічною небесною славою.

Просимо ласкаво писати на адресу Отця Настоятеля:

Rev. Teophan Shewaha, Superior, of Studite Monks
Box 10, Parkinson Ave., Woodstock, Ont. — Canada

Виказ четвертий наших жертводавців, які зложили свої пожертви на будову Церкви й манастиря ОО. Студитів у Вудстоку, Онт., Канада:

1.	Всеч. о. Прелат В. Бурдево, француз, Місійна станиця св. Йосифа, Дюріш	$697.15
2.	Ректорат духовної семінарії в Лондоні, Онт.	500.00
3.	Всеч. о. Парох Михаїл Заяць, Вотерфорд, Онт.	230.00
4.	Всеч. о. Парох Василій Осташ, Авбурн, ЗДА	200.00
5.	П-во Миськови, Нью Йорк, ЗДА	200.00
6.	пані Стефанія Квасовська, Пассейк, Н.Р., ЗДА	145.00
7.	пані Ольга Базюк, Едмонтон, Алта.	135.00
8.	пані Юлія Полянська, Нью Джерзі, ЗДА	110.00
9.	пан Теодор Мануляк, Торонто, Онт.	110.00
10.	пан Н. Н. Д., Торонто, Онт.	110.00
11.	пані Христина Вісневська, Гримсбі, Онт.	100.00
12.	пан Роман Левицький, Лорайн, Огайо, ЗДА	100.00
13.	п-во Анна і Андрій Стефанишин, Дітройт, ЗДА	100.00
14.	п-во Любов й Володимир Огаренко, Чікаго, ЗДА	100.00
15.	пан Семен Мельник, Гобокен, ЗДА	100.00
16.	Поле е. Компані, англійці, Вудсток, Онт.	100.00
17.	пан Іван Цікало, Філядельфія, ЗДА	85.00
18.	п-во Лукія і Іван Голембовські, Нью Гейвен, ЗДА	55.00
19.	пані Каролина Шебунчак, Мінурсінг, Вай - Ріе, ЗДА	53.50
20.	пан Михайло Федин, Янгстав, Огайо, ЗДА	50.00
21.	пан Ілія Якубовський, Торонто, Онт.	50.00
22.	інж. Роман Голод, Торонто, Онт.	50.00
23.	пан Мирослав Івасиків, Торонто, Онт.	50.00
24.	пані Ірина Марків, Нью Гейвен, Конн., ЗДА	45.00
25.	п-во Ольга і Семен Пирожинські, Бруклин, ЗДА	30.00
26.	пан Ярослав Гура, Бриджпорт, Конн., ЗДА	30.00
27.	пан Теодор Кокорудз, Амстердам, Н. Й.	25.00
	Дрібніші жертви зложили на суму	**684.50**

(Продовження буде)

Щиро дякуємо всім жертводавцям, нехай Господь Бог стократно Вам вінагородить!

чинили радія і в хатах пильно прислухувалися кожній пісні чи слову. Наші і чужі побачили, що своєї мови, віри, звичаїв держаться не тільки старці над гробом, але тим усім живе й відзиває наша молодь і дітвора, друге, третє, а то й четверте покоління. Щоб це показати своїм і чужим, організатори цих виступів не пожаліли ні гроша, ні праці ні великих жертв. Засіяне оте зерно, у свій час видасть свій овоч!

В. К.

ПРОТИСОННІ ПІГУЛКИ

Колишній еспанський "дивізійник" Гнат Льойоля лежав у 1521-22 рр. поранений у шпиталику. З нудьги став читати життя святих. Захопився ними так, що вирішив сам кинути вояцьке життя та стати Божим воїном. Але воно не така проста справа: перетворитися зі світської людини на Божого жовніра. Треба цілковито переміняти свій світський спосіб думання й життя на духовий, Божий. Треба для цього наставити свою волю, щоб вона послухала голосу сумління і спонукала "брата-осла", наше тіло, наше все єство виконати її рішення: відректися старого чоловіка та стануги до Божої фаланги, боєвого ряду.

Волю може наставити і спонукати до дії тільки кріпке переконання, яке твориться в нашій душі через співдію розуму з почуванням. Розум мусить добре пізнати якусь потрібну для душі духовну правду, а серце мусить нею щиро захопитися, викликати любов до неї, або ненависть до противного їй. Щоліш таке переконання може детермінувати, конечно наставити нашу волю виконати Божий наказ, нераз дуже дротивний дотеперішньому нашому легкому життю.

Щоб витворити таку співдію розуму з почуванням для наставлення волі — треба відповідної дії, відповідних вправ. Саме такі духовні вправи вдосконалив св. Ігнатій Льойоля і від нього їх називають сьогодні Ігнатіянськими вправами або "замкненими реколекціями". Замкненими тому, що відбуваються такі вправи в якомусь місці, відокремленому від світового гамору, серед мовчанки та духового скупчення, щоб осягнути — під проводом духовного провідника реколекцій ("ретрітмастер") — як найкращу концентрацію (зосередження) духа та винесення рішучої постанови: змінити своє дотеперішнє зісвітчене життя на життя Божого воїна.

Живемо просто в часах Антихриста. На наших очах відбуваються страшні переслідування Церкви — в СССР і Китаю з різними їх сателітами, відкриті переслідування, — а на Заході, в так званім "вільнім світі" закриті, "в рукавичках" переслідування Христового духа, Його Церкви: закривання християнських шкіл, преси, церков, — явні і прикриті напади на засади Христової науки, — страшне згіршення через радіо, телевізію, кіно й театр, літературу, так звану "жовту" чи "невтральну" пресу (всі ті засоби шкодження Церкві Христовій опинилися сьогодні в руках нехристів!). Не диво, що в таких антихристиянських часах серед вірних Христової Церкви ширяться страшне відступство та єресі. А найгірше те, що оті заспані вірні вже навіть не здають собі справи, що вони майже зовсім відумерли, або сплять малощо непробудним, подібним до смерти сном від отих Антихристових насонних пігулок. Ходять до церкви, а нераз рівночасно просто в Бога не зирять. Релігія стала для багатьох тільки якимсь "традиційним" пережитком, щось наче мітом: "віруванням" дуже тьмавим у якісь "може так — може ні?", сповиді, здогадні "погляди", вже навіть не правди.

Такий "дух Князя цього світу": Диявола — якщо не має зовсім приспати християн до духовної смерти, мусить бути розворушений, мусить бути пізнаний і відкинений свідомо християнами, які мусять стати свідомими того, що не Диявол, а Христос є Царем усього, а вони самі є священним лицарством, воїнами Христовими.

Вже в часах самого Христа Сатана ставив перешкоди Його Царству. Ставив їх і в часах Ігнатія, який розпізнав їх і написав основну книжечку про духовні вправи (реколекції), як засіб: відректися Сатани, піти за Христом і поставити своє все життя на службу Божому Синові. Із сімох членів свого "Ісусового Товариства", яке св. Ігнатій основав, воно розрослося до того, що сьогодні Чин Ісусовців має в світі 36 тисяч людей, а самих письменників видав із-поміж себе понад 20 тисяч (повна "дивізія письменників"). Величезну ролю відіграли в цьому розвитку Ісусового Товариства саме Ігнатіянські реколекції, які кожний член Чину обов'язково відбуває що якийсь час.

Учасники реколекцій перед домом оо. Августинців у Кінг-Сіті (Мерілейн)

"Коли українці хочуть щось зробити, то роблять засідання", — сміються з нас німці. Але коли таке "засідання" роблять українці на те, щоб під час нього застановитися над Божими справами, над своєю душею і її відношенням до Бога, коли "засідають", щоб відректися Сатани та стануги на службу Богові, — то таке "засідання" не сміх, а дуже поважна, навіть для німців, справа. Реколекційний рух у всьому світі дуже поважний, але в нас, у Канаді, серед українців, головно чоловіків (мужчин), щоліш починається. Пише "Наша Мета" (ч. 638):

"Заходами Відділу Братства Українців Католиків при церкві св. о. Николая в Торонті відбулися в днях 14-16 грудня 1962 р. замкнені реколекції для чоловіків у реколекційному домі ОО. Августинців у Кінг Сіті. Плян таких реколекцій уже від довшого часу був предметом нарад Управи Відділу, яка дбайливо та уважно підготовляла ці перші замкнені реколекції для чоловіків. Час реколекцій був вибраний так, щоб присвятити його знов особі Слуги Божого Митрополита Андрія, культові якої були присвячувані щорічно академії, доповіді, окремі виставки, влаштовувані членством Відділу. І може саме це наміреня реколекцій — молитва за успіх беатифікаційного процесу — притягнуло неодного в ряди учасників та причинилося до їх корисного перебігу. Одначе головна заслуга за високий рівень наук та належний дух реколекцій є за їх провідником — Впр. о. Василем Вавриком ЧСВВ, який глибиною, а рівночасно безпосередністю підходу до конференцій зумів провести правдиві духовні вправи. Учасникам реколекцій в числі 18 залишаться ті дні глибоко в пам'яті, як час правдивої духовної обнови".

Нехай же цей перший почин до духовного розбудження нашої "хлопської" братії не залишиться одиноким звеном довгого ланцюга реколекцій. Треба БУК-ові конечно добитися того успіху, щоб такі духовні вправи відбувалися в нас по всіх парохіях щороку, для чоловіків і жінок, для молоді. Тільки тоді вступимо на шлях дійсної Католицької Акції, коли пробудимо в собі духа сильної християнської волі. А збудити його можемо в першу чергу саме тільки замкненими реколекціями. Це майже єдиний, а нема сумніву, що найкращий протизасіб "пігулкам сну" Антихриста.

Ол. Мех

СВІТЛІЙ ПАМ'ЯТІ ОТЦЯ НЕСТОРА ДРОГОМИРЕЦЬКОГО

4-го жовтня 1962 року, у Торонто, по короткій недузі вспокоївся у Бозі бл. п. о. Нестор Дрогомирецький. Не стало між живими одного з передових священників, піонірів життя, праці і розвитку Української Католицької Церкви й українського народу в Канаді.

О. Нестор Дрогомирецький народився в Космачі, повіту Пістинь, 10-го листопада 1879 року, де його батько о. Юліян був парохом. Батько і мати Галина вщепили в серце молодого Нестора любов праці, жертви й посвяти для своєї Церкви і народу. До гімназії ходив у Коломиї, та скінчив її з відзначенням. Відтак відбув офіцерську школу, по скінченні якої вступив до Львівської Семінарії. Тайну Священства прийняв у безженному стані 15-го грудня 1907 р., в Станиславівській катедрі з рук Преосвященного Кир Григорія Хомишина. Коротко працював у Галичині як секретар Єпископа Хомишина, катехит і завідатель парохії. Опісля на запрошення першого українського єпископа Канади Преосвященного Кир Някити Будки виїхав на місійну працю до Канади 26 січня 1914 року.

Немає українського осередку, де би бл. п. о. Нестор не був, не правив, не сповідав, не проповідував, організував, будував церкви і залі. На Сході: Гамілтон, Брентфорд, Кічинер, Ошава, Торонто, Форт Вільям, Кенора. З'їздив усі фарми й міста Манітоби: Сифто, Етелберт, Давфін, Вайта, Комарно, Кукскрік, Брендон. У Саскачевані: Ріджайна, Бібулинці, Канора, Прісвил, Арран, Кадворт, Альвена, Геффорд, Принц Альберт, Бруксбі, Гроналід, Норт Бетлефорд. Останні роки, коли відійшов на відпочинок, працював у Калгарах.

Місійна праця не була легка. Не раз не було платні, не було вдяки, замість них багато хрестів, які завдавали йому розсварені, розагітовані, збаламучені люди в нашім народі. Треба нераз було мати хрустальний характер, щоб не зломитись. "Христос вірному слузі помагав, а Матінка Божа опікувалася", як нераз бл. п. о. Нестор казав.

Преосвященний Кир Василь Ладика, висилаючи мене на сотрудника до Геффорд, Саскачеван, 1937 р., де Всч. о. Нестор Дрогомирецький був парохом, ось такі слова сказав: "Я Вас, Отче Михайле, посилаю до одного з найкращих священників — обов'язкового, точного, щирого, доброго бесідника й організатора. Ви будете мати до обслуги цілий північний Саскачеван".

Я виїхав із бурси ім. Маркіяна Шашкевича у Саскатуні ранком. Поля спалені жаром сонця, пшениця в заранні згоріла з посухи, тут і там худоба шукала даром за травою. Це був час кріза з реліфом.

Коли відчинились двері скромної резиденції, я побачив малого росту понад 50 літ священика. Високе чоло, сивий волос і знаменна сивіюча борода. О. Нестор Дрогомирецький, як рідний батько зі сльозами в очах прийняв мене, дружніми обіймами і щиросердечними словами: "Вітайте Отче, в нас посуха, реліф, але Господь нам допоможе. Ви будете в мене гостем цілий місяць і нічим не журіться". Отвертість, щирість і великодушність били з цілої істоти повної енергії, второпності і розуму.

Я був там два роки сотрудником і мав нагоду ще краще пізнати душу бл. п. о. Нестора, який став мені батьком, дорадником, потішителем. Я черпав повними пригорщами з його великого душпастирського досвіду.

Ідеї: Бог, Україна й Канада, що стали основними напрямними БУК, ЛУКЖ, а опісля УКЮ, були і його задушевними ідеалами віри й надії.

Похилий був співтворцем основни бурси ім. Маркіяна Шашкевича в Саскатуні та перший із своїми вірними гефордцями і кридорцями зібрав на неї основ-

ний фонд. Організував БУК та ЛУКЖ по громадах.

У відношенні до українських політичних партій усе мав розумне, ясне та незмінне поняття. Не раз і не два ми сиділи й аналізували наші політичні партійні взаємовідношення. Все те саме повторив: "Якщо робить щось творчого, що нас підносить, то і я за тим і буду помагати". Скільки маніфестацій ми пережили у двох літах перед другою світовою війною... Жодної не опустив, на кожній слово забрав і перший жертву витягнув.

Понад усе в його праці домінувала любов і виховання молодого покоління, бо все твердив: "Ми старі повимираємо, а хто буде продовжати наше діло?" На кожній релігійній чи національній маніфестації пригадував, що "молодь — наша надія і будучність". І тому так багато і так добре образованої молоді я ніде більше не бачив, як саме на теренах душпастирської праці о. Дрогомирецького.

У своїй ревній душпастирській праці був незломний. Ані морози, ані заверюхи, ані далекі весняні чи осінні болотисті дороги возами — не зневочували його відвідати і в найдальших закутинах бодай горстки фармерів та бодай у хаті їм Богослуження відправити.

Я ніколи не чув від Покійного скарг чи нарікань. Жертва, труд, самозаперечення, щоденні хрести, получені з терпеливістю і ревністю виповняли зміст його життя. У відношенні до вірних був щирий, отвертий і послідовний в осягненню цілі. Розпорядків духовних властей слухав вірно та точно виконував. За похвалами й відзначеннями ніколи не шукав і їх не бажав. Точний був у виконанні своїх зобов'язань. Відносно релігійних сект був розважний у поступуванні і надзвичайно толерантний. Я ніколи не чув, щоб Покійний у своїх публичних виступах критикував чи нападався на противників. Все повтаряв ті самі слова житєвої мудрости: "Ми їх наверне-мо скорше терпеливістю, християнським вирозумінням і молитвою, аніж сварнею і нетерпимістю".

Я часто бачив, як покійний о. Нестор молився з молитвослова, що його одержав був іще від матері.

Коли фізичні сили стали опускати його, бл. п. о. Нестор Дрогомирецький усунувся, бо не хотів бути зайвим тягарем. Останні літа доживав під опікою доброї родини Вп. П. Івасюків. Матеріальних засобів не лишив по собі, жив із скромної пенсії тихо, далеко від гамору життя. Не нарікав і не вимагав від нікого жадних признань, пеанів, ювілеїв чи збірок і помочі.

У красний осінній день, по священичих похоронних богослужбах, горстка священиків під проводом Отця Прелата Петра Каменецького відпровадила на вічний спочинок на цвинтар Святого Хреста в Торонті тіло о. Нестора.

о. Михайло Горошко

ПРОЩАЛЬНИЙ ВЕЧІР ДЛЯ ЗАСЛУЖЕНИХ ГРОМАДЯН

Вегревіл, Альберта

Всі парохіяльні організації у-країнської католицької церкви Пресвятої Трійці у Вегревіл, попрощали 29 листопада м. р. своїх заслужених громадян д-ра Ярослава і п. Емілію Онуферків, які переїхали жити до Едмонтону.

Цього вечора в залі під церквою зібралося поважне число приятелів, сусідів, представників парохіяльних організацій та представників Відділу КУК. Пані з ЛУКЖ подавали перекуску. Програмово вечора провадив п. Михайло Томин.

Від парохії прощав парох о. А. Винник ЧСВВ: підкреслив великий вклад праці п-ва Онуферків для парохії, спеціяльно д-ра Я. Онуферка, який поза своїми професійними обов'язками ветлікаря, все знаходив час і охоту до громадської роботи в парохії і поза нею. Оживлену діяльність БУК треба завдячувати п. Докторові, який з повною енергією взявся заактивізувати приспану організацію. Завзятість і послідовність ціхували його працю.

Всі бесідники — від БУК — С. Сисак, ЛУКЖ — А. Людвик, від приятелів — Д. Кубрак — підкреслювали великі заслуги п-ва Онуферків для розбудови парохії й громади та бажали їм кращих успіхів на новому місці побуту.

Посол Олександер Ґордей, голова місцевого Відділу КУК, прощаючи п-во Онуферків відмітив, що нераз мав нагоду переконатися, як виглядала громадська робота в КУК, у якому д-р Я. Онуферко часто був головою й організував національні святкування. Д-р Я. Онуферко будучи головою Комітету будови пам'ятника Т. Шевченкові, доклав усіх зусиль, щоб виконати наложену суму $3.000.00.

Парохіяльні організації обдарували п-во Онуферків на милий спомин гарними дарунками.

На закінчення промовляв д-р Я. Онуферко, щиро дякуючи приявним за вечорок та дарунки. За час побуту в Вегревіл, проробляно багато роботи в різних організаціях, де тепер видко чималий поступ. Скрізь треба було охоти до праці, витривалости й послідовности. Нашим моральним обов'язком є допомагати українській справі, бути її амбасадорами поза кордонами України та приспішувати день її визволення.

Із переведеної збірки на українську пресу, на пресовий фонд "СВІТЛА" призначено суму 10 долярів.

Д. К.

ДЕСЯТИЛІТТЯ ПОДРУЖЖЯ ВОЛОДИМИРА Й АННИ ПРИХІДКО

23-го вересня м. р. загостили родина і приятелі до дому п-ва Володимира й Анни Прихідків відсвяткувати 10-ліття їх подружнього життя.

Елегантний обід уладили пані Окотруб, сестри Анни, і пані Мовчко, тета Ювілятів. Після обіду доктор Зиновій Бак перепровадив коротку програму промов і побажань. Мама Ювілятки, пані Мариглод з Вінніпегу, щирими словами привітала своїх дітей. Батько ювіляра Володимира — пан Михайло Прихідко бажав їм дожити в щасті до золотого ювілею. Також привітальні промови виголосили пані Кузик, Андрій Бак і Ярослав Окотруб, який теж передав дарунок Ювілятам від гостей.

Володимир Прихідко сердечно дякував всім від себе і дружини за приємну несподіванку і за вияви прихильности та виєдновив подяку Богові за все добро й опіку, якої досі вони зазнавали.

Ця мила несподіванка зворушила Ювілятів до сліз радости та вдячности.

При кінці обіду переведено збірку на українську католицьку пресу і на будову нової церкви МВНП в Торонті. Разом збірка принесла $45.00. З цієї суми призначено на "Нашу Мету" $10.00, на "Світло" $10.00, а $25.00 на будову церкви МВНП.

Всім жертводавцям щира подяка за дар на пресу і церкву, а Ювілятам Володимирові й Анні Прихідкам складаємо найщирші побажання щастя й Божого благословення.

Приявний

ЮВІЛЕЙ ПОДРУЖЖЯ

Ст. Катеринс Онт.

13 жовтня 1962, панство Йосиф і Меланія Москаль святкували 50-ліття свого подружжя. В 9-ій годині ранку о. Декан Я. Чиж відправив Службу Божу, на якій Ювіляти приняли Святі Тайни. По Службі Божій о. Декан уділив Ювілятам Божого благословення. Того самого дня в 6-ій годині відбулося приняття в українській залі. Ювілятів привітали доньки, син і невістка. На цьому приняті було поважне число гостей, навіть із Вінніпегу. По вечері брат Ювілятки В. Кева попросив Отця до слова. Отець Декан мав довшу промову в честь Ювілятів і потім всі відспівали "многая літа". Відтак син Іван прочитав телеграми від п. Премієра з Оттави, від вуйка п. Я. Кучми і від брата М. Москаля. По врученні гарних дарунків від дітей і гостей, Ювіляти подякували гостям за таку гарну несподіванку.

ПАРОХІЯ СВ. МИХАЇЛА

Транскона, Ман.

2-го листопада 1962 р. впокоїлася бл. п. Юстина Мартинюк, у 80-му році життя.

Покійна Юстина (з дому Семанюк), народилася в селі Заріче, повіту Богородчани, під Карпатами в Галичині. Ставши вдовою по Василеві Микулякові, залишила своє село 1928 р. і приїхала до Канади на початку 1929 року. Тут повінчалася вдруге з Миколою Мартинюком, що помер 1957 р. Із першого подружжя остався в рідному краю одна дочка, 4 внуки і 4 правнуки.

Покійна була членкою парохії, Апостольства Молитви, Запомогового Братства св. о. Николая, і парохіяльної кредитової спілки.

Похорон відбувся 24-го листопада. Похоронні богослужения відправив о. шамбелян Д. Шевчук. Під час поминального обіду на закінок п. Марії Храпливої переведено збірку на українську католицьку пресу. Збірка принесла $23.40. Із цього призначено на "Поступ" $13.40, на "Світло" $10.00.

Усім жертводавцям щира подяка, а Покійній Юстині нехай канадійська земля буде легка!

Вічна їй пам'ять!

СВІЖА МОГИЛА

Новий Київ, Альберта

31 жовтня 19 2 р. помер після довгих терпінь півторарічний синок учителя Володимира і корои Джойси з Андруховних Кулак, Тарас Михайло, залишивши в смутку й горю своїх добрих батьків, свою бабусю Анну Кулах із Нового Києва по батькові та дідуня й бабусю по матері, Михайла й Анну Андрухів із Вайкіну та цілу велику й численну рідню. У навечір'я похорону 1 листопада 1962 р. відправив парох о. Богдан Ганушевський Велику Панахиду за душі померлих рідні Кулак - Андрухів над тілом бл. п. Тараса в каплиці похоронного Заведення "Парк Меморіял" у Вегревіл та виголосив проповідь на тему "Смерть — Ангел потіхи", а на другий день відбувся старанно зорганізований і відправлений похорон бл. п. Тараса в церкві св. Вознесіння в Новому Києві, який відправив о. парох і знову виголосив проповідь на тему "Дозвольте дітям приходити до Мене". Після похорону тліннних останків малого Покійника на місцевому цвинтарі, відбувся в Українському Народньому Домі в Новому Києві щедра перекуска. Як у похороні, так і в УНДомі на перекусці було дуже багато людей, бо родина Кулаків відома і дуже заслужена для місцевої парафії. Перед Вел. Панахидою і наприкінці похорону на "останньому цілуванні" рідня і знайомі сділалися на кільканадцять інтенцій Св. Літургій за померших рідні Кулак - Андрухів. Наприкінці перекуски о. парох подякував учасникам похорону і відділові ЛУКЖ у Новому Києві за участь та приготовання перекуски, та проголосив збірку на добру пресу, з якої призначено на "Світло" $6.85.

Вічная Пам'ять нехай буде малому Тарасові-Михайлові.

Жертводавцям на добру католицьку пресу щира подяка.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Едмонтон, Альберта

7 листопада м. р. упокоїлася в Бозі Анна Козьоль. Прожила 68 років. Покійна полишила в глибокому смутку мужа Івана і двох синів, Олексу і Василя, та дочку Олену й 8 внуків.

Покійна Анна Козьоль, із дому Затирка, народилася 1894 р. в селі Вікно п. Скалат. 1915 року вийшла замуж за Івана Козьола. У 1928 р. її чоловік виїхав до Канади та осів на фармі в Торбі, Альберта, звідки в 1938 р. забрав свою жінку з родиною до Канади. Від 1955 р. Анна Козьоль жила в Едмонтоні. Покійна завжди приходила на Службу Божу й часто приступала до Св. Тайн.

Похорон Покійної який відслужив о. Юрій Ковальський, відбувся в катедральній церкві св. Йосафата. В похороні взяли численну участь приятелі і знайомі Покійної. Тіло поховано на українському цвинтарі св. Михаїла в Едмонтоні.

З нагоди поминального обіду відбулася збірка на "Українські Вісти" і "Світло", що принесла $16.00. Збіркою зайнявся І. Надворний.

Жертводавцям щира подяка, а Покійній Анні "Вічная Пам'ять".

ПОДЯКА

Рідня Покійної складає сердечну подяку Всч. о. Ю. Ковальському за похоронні відправи, за слова співчуття й потіхи, а всім приявним за жертви на Служби Божі, жінкам від Апостольства Молитви за приготування обіду. Дякуємо всім за молитви під час останньої прислуги для Покійної. Нехай милостивий Господь заплатить Вам своєю ласкою.

Муж Іван, діти й унуки

ТІ, ЩО НАМ ПОМАГАЮТЬ

(ПРЕСОВИЙ ФОНД "СВІТЛА")

Впр. о. Т. Шеваґа, Вудсток 18.00
На прошанні п-ва Я. Е. Окуферків, Вегревил, Алта 10.00
З похорону бл. п. Юстини Мартинюк, Транскона, Ман. 10.00
З похорону бл. п. Марії Музички, Гілярд, Алта 10.00
З похорону бл. п. Еміліяна Климка, Ванкувер, Б.К. 10.00
З похорону бл. п. Тараса Кулака, Новий Київ, Алта 6.85
Семен Сисак, Вегревил 6.00
Михайло Байдича, Торонто 6.00
Марійська Дружина Пань в Нюварку 3.00.

М. Гаврилишин, Пасейк, Юлія Януш, Честер — по $5.00.

В. Макух, Бофало, Михайло Чемний, Дітройт — по $4.00.

По $3.00: Олена Маруненко, Бетлегем, О. Кузмин, Нью-Йорк, Марія Шкамбара, Нью-Йорк, о. Б. Ганушевський, Ту Гилс, Антон Климко, Нью Бритен.
Софія Слонська, Філядельфія — $2.50.

По $2.00: Т. Равлів, Н. Федорак, П. Ясищук, Е. Святик, Е. Дідулка, д-р А. Федина — Торонто, Н. Стецюк, Гвелф, І. Налепа, Сидней. М. Олеськів, Катлегар. А. Ворона, Пейт, С. Стельмах, Велянд, В. Кізний, Вінніпеґ, В. Процьків, Едмонтон, С. Дацюк, Едмонтон, О. Гриньків, Істон; С. Смулка, Міннеаполіс; Д. Данилович, Брукліи, Р. Гной, О. Куницький, С. Терлецька, С. Гіба, Анна Никифорак — Нью-Йорк, С. Берейко, Чікаґо; І. Ковальчин, Гартфорд, П. Биковський, Тінек, Д. Кузик, Трентон, М. Осадчук, Бофало, В. Ганкевич, Філядельфія.
Іван Кібзяр, Гантер — $1.75.
Михайло Пенцак, Філядельфія, Я. Семенович, Торонто — $1.50.
о. Г. Миколів, Бюкенен, Йосиф Копитко, Філядельфія — $1.30.

По $1.00: О. Фуртак, М. Романець, Ф. Лещух, М. Прихідко, С. Ісак, Н. Федак, Т. Григорський, Д. Кілик, Марія Особа, І. Юник, М. Зварич, Т. Рудник, І. Малиса, М. Гарасимчук, Г. Мостовий, К. Голуб, І. Федорівський — Торонто; А. Зварич, Су Сент Марі; В. Панчук, Судбури; М. Гарасим, Скарборо, М. Кальба, С. Франків, Т. Евангина, І. Телішевський — Монтреал; Н. Д. Буженко, Велянд; А. Косіковський, І. Гавус, А. Борецька — Відсор, І. Шевчук, Анкастер, П. Войтина, Гамілтон; І. Теленко, Монтреал; І. Карпішка, Вердун; М. Кузьо, Кенора; М. Хрущ, Форт Вільям; М. Тарнович, Судбури; С. Хомин, Вестон; М. Круп, Транскона, А. Дідик, Вінніпеґ, В. Станчук, Енгасвил; Т. Фурда, Ерборг; Т. Федорович, Ріджайна, М. Волошин, Вадена; М. Н. Корчинський, Айтуна; В. Микитів, М. Старко, А. Гнатишин, Е. Никифорук, Л. Проскурняк, Г. Курило, Т. Козик, С. Дацишин, О. Вернер, Н. Іванків, І. Стефура, А. Старко, М. Бойко, Д. Сивенький, М. Ковалюк, А. Байрак — Едмонтон; В. Січ, Гей Лейк, І. Попик, Лешор; Е. Вовк, Вінніпеґ, І. Мартинюк, Кардел; М. Подгурська, Грінвальд; М. В. Шевчук, Шего; С. Любенко, Флін Флон; Й. Єленяк, Лямонт; І. Лесюк, Вегревил, С. Красільчук, Брус; Г. Хомяк, Чітман; А. Кулак Лавой; В. Савчук, Вегревил, Г. Ярема, Гелден; Ю. Дмитрів, А. Кузик — Ванкувер; І. Пацалуйко, Гафорд; С. Пристанський, Портедж ля Прейрі; М. Коваль, Вінніпеґ; М. Царук, Мондер; Д. Одинський, Айрон Ривер; П. Козіцький, Ік Пойнт; А. Косьцєпнік, Торнтон; В. К. Бродвей, Бананза; А. І. Січ, Калмер; В. Семанюк, Ту Гилс; І. Німчук, Лемонт; П. Сенишин, Лешор; А. Олексій, А. Зборик — Чікаґо; В. Кавацъ, М. Склепкович, М. Мриглод, М. Байнова, А. Алиськевич, К. Ковопас, А. Костюк, М. Абрамюк, П. Дідух, М. Медвідь, М. Павелків, І. Винник, О. Шур — Нью-Йорк; М. Проскура, Едісон, П. Турило, Елмвуд Парк; С. Сівбак, Гільман, І. Марків, В. Стойкевич, Е. Пирська, О. Цапало, С. Ляховяк, Д. Вусович, К. Генди, Б. Літинський — Філядельфія; М. Горбовий, Дерборн; ОО. Василіяни, Лорейн, В. Воробець, Ірвінгтон, В. Мельник, Честер; С. Гукаль, Ютіка; М. Коханівська, Мідов; С. Дідич, Лясель; П. Кремановський, Чітман; П. Задорецький, Ейконік; М. Нагірна, Джесуп; А. Хомяк, П. Химич — Дітройт; Р. Яримович, Гейтсвил; О. Ліщинська, Геркімер; М. Вський, Гастінґ он Гадсон; І. Шпиталь, В. Савчинський, В. Ключник, Г. Дзвороник — Чікаґо; А. Мельник, Клівеланд; С. Зварич, Гацкетовн; С. Мельник, Гобокен; С. Морозович, Ірвин, К. Горбак, Люблин; М. Найда, Лайквуд; Т. Дмитрів, Маямі; Н. Р. Качанівський, Йонкерс; М. Маковський, Гартфорд; С. Мотрович, Екрон; М. Борачок, Бофало; А. Локот, Гартфорд; Д. Балицький, Денмарк.
Г. Гарах, Редбури — $0.75
Н. Лесюк, Вайт Біч, М. Мушган, Велянд, Ф. Гнатюк, Радвей — $0.50. Щиро дякуємо.

(Продовження буде в наступному числі).

всі фотографічні роботи виконує по мистецьки
Модерне Українське Артистичне Студіо

Steven WHITE STUDIO

Власники: Ст. і О. КУТОВІ
927 Bloor St W. — Toronto, Ont.
(Ossington — Dovercourt)
Tel.: LE 1-0777

ПОШУКУЮ

Марія Куцпа з дому Паланиця, з села Тенетиська, повіту Рава Руська, шукає свого братанича Василя Паланицю сина Івана, що від 1948 р. має перебувати в Монтреалі. Ласкаві вістки слати на адресу:

Mme MARIE KUSZPA
Laitterie
Ressons sur Matz (Oise), France.

"МАК" — FLORIST
342 Bathurst St., Toronto, Ont.

- **Весільні букети**
- **Вазони**
- **Вінки**

та всякі квіти для різних нагод.

Відвідуйте нашу українську крамницю!

Tel. EM 3-7609 or WA 1-4781

СВІТЛО THE LIGHT Ukrainian Catholic MAGAZINE

Foundation Laid for Great Council

by Most Rev. Philip F. Pocock,
In the CANADIAN REGISTER

"Is that all you have accomplished so far, Father?"

"Yes," replied Father John sadly, "that is all."

They were gazing into an immence hole at the side of the new parish church. The hole was lined with the rugged concrete foundation of the magnificent edifice which Father John could envision in his mind's eye. Still he was saddened by his parishioner's question. Did he not realize the months of laborious planning that had already gone into the structure that would eventually rise? Sketches A and B had been discarded, but stetch C had proved an answer to prayer and now the work had begun.

Many a bishop, on his return from Vatican Council II, has been a little disappointed at the question "Is that all?" put to him by priests and laity. "Yes, that's all — laborious study, the rejection of several schemata, then finally under the guidance of the Holy Spirit, a glorious plan for the future of Christ's Church and feverish activity on the foundations."

Rejected were the schemata which would do no more than declare again the doctrine of earlier Councils. Rejected was the plan to condemn errors no longer a menace. Rejected was the determination to accentuate the centralization of ecclesiastical authority in Rome. Rejected was the fear to adapt the official worship of the Church so that it will satisfy the deep and varying aspirations of the human heart in many climes. Rejected was the wish to limit unduly the applications of scientific method in the study of Holy Scripture.

Then finally there dawned on the assembled Fathers a concept that when realized will, please God, thrill the hearts of all mankind—a concept of the Church, the Mystical Body of Christ, the continuation of Christ through time and space; the Church in which the bishops, clergy, religious and laity, bound together by the love of Christ, have and active role to play; God's own family united in His Divine Son, guided by the Spirit, led by the successors of the Apostles in union with and subject to the successor of Peter, Christ's Vicar on earth.

A new idea of unity within the Church of Christ became apparent — a unity based more on obedience and love than on uniformity in language, law and custom.

There began to grow a truer concept of the Church in which the Fatherhood of God and the love of Christ were brought closer to God's people in the person of the Bishop, Christ's representative in the Diocese, dispensing the life and grace and merciful providence of Christ in union with his clergy.

The Bishop shares the fullness of Christ's Priesthood, his clergy are his helpers sharing through him a portion of that same Priesthood. The laity are his sons and daughters in Christ, sealed with the sign of Christ in Baptism and Confirmation, not merely recepients of divine grace and life, but charged with a responsibility afid a mission to worship God in spirit and in truth and to build up and extend the Church of God by their initiative and zeal exercised in union with their priests and bishop.

This is the inspiring plan which now challenges the architects, the Fathers of the Council. Such a living edifice will mirror the love and mercy and solicitude of Christ. Such a church, renewed and strengthened in all its members, can address itself even within the framework of the present Council to the problems that baffle mankind — peace and freedom and tolerance and the equitable distribution of wealth, education, and family, community and national welfare according to the mind of Christ.

"Is that all that has been accomplished so far?"

"Yes, that is all."

Familiar, Strange Liturgical Aspects

By Bernard Daly

Liturgical aspects perhaps unfamiliar to some, as well as those well known, were among the subjects first discussed by the Fathers of the Second Vatican Council.

Concelebration of Mass, and Communion in the form of both bread and wine, were studied along with use of vernacular languages, and other forms of liturgical renewal.

The approach of the Fathers has been basically theological — not theoretical, as some have written. This is clear both from the official press releases and the things which the Council Fathers feel free to discuss.

It is also clear that many of the Fathers who are not theologians by training or inclination nevertheless reach similar conclusions from a genuine pastoral point of view.

THEOLOGICAL STUDY

From the basic theological point of view, "it is above all a question of concepts of the Church as the Mystical Body, of the priestly vocation of all the faithful, of the active presence of the redeeming mysteries of Christ in the celebrations of the ecclesiastical year, of the centralness of the Pascal mystery."

This was the explanation given by an Italian expert, Rev. Salvatore Marsili OSB, to a press conference in the Council press bureau. He teaches at St. Anslem College here.

The Council, he said, is studying the liturgy under a three-fold aspect: more thorough doctrinal study; updating of the liturgy; and reform.

"The more thorough doctrinal study is a theological review which brings to the fore certain points of doctrine which are viewed in a new and clearer light.

"The updating must be carried out in consideration of the new theological speculation, and in consideration of the times and men of today.

"The reforms can only be the fruits of the other two points, excluding any idea of reform for the sake of reform, but keeping in touch as never before with a sound tradition, soundly understood."

He added that the practical problems to be solved are many and difficult. Much depends on time and experience.

"But in general, the basic point depends on the theological reconsideration of the vital value of the liturgy, which only then is living and is the truth.

"The dead liturgy — that which perpetuates a purely stylistic and rubrical form — can only be a futile shadow of what Christ willed when He instituted the sacraments, which was the living continuation of His priestly action in the world."

WANT RENEWAL

Revision and renewal of the liturgy "is desired by many Fathers," one official press release said.

"The wish has been repeatedly expressed by the Fathers of facilitating the participation of the faithful in the Sacrifice of the Mass, and of teaching them an awareness of a priesthood common to all the faithful by reason of Baptism and Confirmation.

"This is one of the characteristics not only of the speeches but also of the whole liturgical movement, that is, that the Mass be understood as a sacrificial feast and as a convivial sacrifice with God and one's brothers through Christ and his priests."

PARTICULAR REFORMS

The introduction to the second chapter of the schema on the liturgy, dealing with the Holy Eucharist, "recalls the Last Supper and the command given by Christ to the Apostles that the divine pascal supper be renewed until the consummation of the time and remain through the Church the great sacrament of devotion, the source and the model of unity, the sacrifice of praise, the pledge and symbol of the heavenly feast.

"For this reason," added an official release, "the Church takes every care that the faithful do not assist at the Eucharistic Sacrifice indifferently and as mute spectators, but that they actively participate, taking account of the various rites and prayers intelligently and with devotion, giving thanks together with the priest and offering themselves to God along with the Immaculate Victim on the altar."

Council Fathers stressed the timeliness of promoting the dialogue Mass more widely, while noting that people should not be deprived "of those moments of recollection which favor personal piety."

"The Fathers," said another day's bulletin, "again stressed their lively interest in adapting certain aspects of the liturgy to the mentality and traditions of the peoples of non-Western culture."

THE FIRST PART OF THE MASS

"The opinion was expressed generally (at one day's session) that the scriptures should have a greater part in the liturgy of the Mass.

"The books of the scriptures, it was suggested, could be divided over a certain number of years to enable the faithful to share their treasures and in order to give the priest a broader source for his sermons, from which, to draw a lively and profound catechesis.

"The Fathers also spoke of the homily of the Mass which, it was said, should be a part of the liturgy itself, as a complement to it, so that the Mass might be better understood and lived by the faithful.

"This should be a brief but substantial homily, it was suggested, introduced in the common and understandable prayers."

It is necessary, it was added, to emphasize the first part of the Mass — the teaching part, or the liturgy of the word — in all its primitive value, and to unite it closely with the second part, the sacrifice proper.

"The faithful must assist at both parts knowing that each in its own way is equally important."

UNITY OF MASS

Concelebration, and Communion in the two kinds, are likewise being urged for what they show about the essential unity of the Mass and its theological reality.

Both these liturgical practices had a place in the early centuries of the Latin church, and concelebration is still used at the ordination of priests and the consecration of bishops.

Moreover, both are regular practices in the Eastern rites of the Catholic Church, and Latin rite Catholics may take communion in both kinds when participating at an Eastern rite Mass.

In the Western church, heresies and abuses came to be associated with both practices, and led to their suppression and disuse in recent centuries. The Church, for example, had to counteract the heresy that Mass said at a side altar is of less value than Mass being said at the main altar at the same time. The Church also had to face the claims of those who said, heretically, that Communion must be received in the form of both bread and wine.

Those who favor reinstitution of the two practices say that the historical reasons for being cautious about them have disappeared.

There is no question today that the private Mass of one priest is valuable, or that Christ is truly received under the form either bread or wine.

But, it is said for example, there would be symbolic and educational value if all the priests saying Mass in a church at the same time could at least on special occasions, join at the main altar to say Mass together, all consecrating the same bread and wine.

Other examples suggested include concelebration by Bishop and pastor during an episcopal visit to a parish, to emphasize the reality of common sharing in the Mass; and concelebration in religious houses where there are a number of priests to say Mass but no need to multiply Masses for the sake of very large congregations.

Communion under the two kinds, in turn, would likewise convey a better understanding of union with, and full sharing in, the Eucharistic sacrifice. While there might be practical reasons for not extending the practice to all Masses, it would, its advocates are saying here, have great significance for bride and groom at a nuptial Mass, for the Mass at the religious clothing ceremony for Sisters, or on any similar occasions when a limited and specific number of communicants are to be served.

Objections heard on the practical hygienic level are countered by examples drawn from the experiences of Eastern rite Catholics.

And the advocates of all these changes return to their starting point with profound persistence; they rise above the technical difficulties to deal first and finally with the theological realities — the true nature of the worship instituted by Christ.

DEVELOPING VOCATIONS IN THE HOME

The greatest need of the Church today is that of religious vocations. Without Priests, Brothers and Sisters the work of the Church must come to a standstill. Many Bishops would like to build more churches and schools but there is always one distressing obstacle — no Priests, Brothers and Sisters to staff them. Orders are also concerned for the same reason. This represents a serious situation and unless we are able to solve the difficulty the progress of the Church everywhere will be greatly impeded. The home is the cradle of vocations. Right within the home is the answer to this greatest need of the Church. Vocations begin in the home and in the tender beginning years are nurtured there. The home can make or break a vocation. This points up the responsibility of parents in the matter. Vocations come from good solidly Catholic homes — homes which place definite stress on prayers. Therefore pray for vocations and pray that God may choose one or more of His special servants from your home.

My Memoirs

1892 — 1962

By Michael Luchkovich

14 INSTALLMENT

I do not think it is necessary for me to reiterate my views on immigration. Those views were fully discussed in a speech I delivered on June 7, 1928, and it would be superfluous for me to repeat what I said on that occasion. Suffice it to say that I am heartily opposed to the subsidization of immigration because I believe it to be based on a vicious principle. I do not think the current economic conditions in Canada warrant such an influx.

In the few minutes left at my disposal I do not intend to deal with any general arguments with regard to immigration, but I do intend to flay and flout the ignominious references made by Bishop Lloyd to the Central Europeans. The Central Europeans are neither ignorant, dirty, nor unpreferred, and as for being garlic-smelling, I consider such a weakness a thousand times better than filling one's mind with the hideous and discriminatory epithets I have mentioned, which appeal to the mentality of, and could be uttered only by, a moron. I repeat most emphatically, Mr. Speaker, that the Central European is not what Bishop Lloyd would make him out to be. His opinion is an insult not only to the Central European but to humanity in general. It is true that most of these Central Europeans are rather poor when they came to Canada but they made up for this "disqualification" by their thrift, their sturdiness, their perseverance and their determination to reclaim homes for themselves on our prairies.

Once these Europeans come to Canada they stay here; they are sticklers in the fullest sense of the word. It does not take them long to fulfill their homestead requirements; and to pay off their debts and obligations, and that is more than I can say for a number of those so-called preferred immigrants. In the Old Country their fare was the simplest and poorest, yet they thrived on it; they had very few home comforts as we know them in Canada, yet they dearly loved their rude dwellings. They were family men in a much closer sense than is usually known on the North American Continent; they lived, they loved, and their whole world was the land on which they worked. They retain in Canada those fine qualities for which they were known in the old land, and unquestionably Canada has been a gainer thereby. One can draw this conclusion from the speech of no less an authority than the Minister of immigration delivered in this House on March 15, 1929, as follows:

"To prevent misconception I want to pay a tribute to the people who have come from those countries. They have made contributions of permanent value to the life of the Dominion; they are taking an active interest in Canadian problems and government, as witness members of local governments and one member of foreign birth in the Dominion Parliament. They have worked in our lumber camps, helped to build our railways and highways, dug our ditches and given good service for wages received. They have cleaned thousands of acres of our scrub land in the northern part of the prairie provinces and have made the wilderness blossom as the rose. They have built their modest homes; in many instances they have every modern item of equipment in recent years on their farms and have purchased more machinery and equipment than other agriculturists, and they have added to the wealth of the country by the production of millions of dollars worth of farm produce. They have not lagged behind in other respects; they have sent their children to High Schools and Universities, fitting into this young and growing nation."

When, Mr. Chairman, one of the hon. members opposite referred to certain Central European boys who received prizes in different lines of endeavour, I, too, felt that I could name hundreds of the boys and girls in Canada who have received prizes in public and high schools as well as universities. Only 2 years ago a young girl whose name I have forgotten, but who originated in Central Europe, received the highest marks obtained at one of our Toronto universities.

ARVO VAARA was sent to jail for uttering in Canada certain seditious sentiments. In his charge to the jury Mr. Justice Wright had this to say:

"Was the article calculated or intended to excite ill-will between different classes of the King's subjects, because that comes within the definition of sedition?"

If Vaaro, because of this article was sent to jail for 6 months, I contend that Bishop Lloyd should be sent to jail for 6 years, because his reference to the different races in Canada was just as bad as the article wirtten by Vaara in the paper which he edited in Sudbury.

Now, Mr. Chairman, with respect to immigration to Canada from Europe, I do not believe that there should be any of the humbug and tommy-rot we hear about the superiority of one race over another. I challenge any member of this House or any scientist to prove biologically that one race of people could not do as well as another race under the same circumstances. What does our Minister of Immigration have to say on this point? Allow me to read another portion of his speech:

"A good deal of controversy exists in regard to continental immigration. I have never agreed that there are superior and inferior people. There are backward and forward nations and backward and forward people. We all know, looking into the dim past, that great nations have reached the peak of progress and civilization and have then faded out of the picture, as it were, and other nations have taken their place. That is what has happened in the past and doubtless the same will happen in the future. Some nationalities, however, are much more easily absorbed than others, and we have to take that into consideration in dealing with this question of immigration."

Doubtless there is a great deal of truth in that statement but the last sentence is open to challenge. Measured by any standard whatsoever, I fail to see wherein and how it takes longer to make a desirable citizen of the Central European than is the case with any European. He learns English just as well; he serves on school and municipal boards just as readily, and in the matter of paying his debts and obligations he need not take a back seat to anyone, be he foreign born or a native born Canadian.

Therefore, Mr. Chairman, having these facts in view, I think it is not fair to classify these immigrants as *non-preferred*. Supposing the Hon. Minister were to call the members who sit on the left of the speaker the non-preferred party, would the Conservatives like it? They certainly would not, because deep down in their hearts the Conservatives believe that they are just as good as the members who sit to the right of the speaker, and perhaps better. It is only human nature for any man to think he is just as good as the other fellow, and it is also human nature for him to resent the insinuation that he is inferior. That is what this stupid classification does; it differentiates; it discriminates; it prejudices; it provokes, and in a word, it tends to stimulate a bitter antagonism among the newcomers to Canada.

Mr. FORKE: "I would just like to point out to the Hon. gentleman that there is nothing in the Immigration Act or in the regulation which speaks of preferred or non-preferred immigrants. This is a common expression, but it is not embodied either in the Act or in the regulations.

Mr. LUCHKOVICH: Perhaps not, but that is what it amounts to in practice. Now, think of the future. Suppose you were the Hungarian, or Ukrainian father of a couple of athletic, intelligent and alert young men who were just beginning university courses, of whom it was remarked by their Anglo-Saxon fellow students that they were a couple of bohunks, sons of an unpreferred immigrant. You would not like the reflection; and neither does the immigrant.

WEARING OF MEDALS

Many Catholics today are given to the practice of wearing medals or carrying them on their person. This would seem to indicate that they are quite religious persons. But such is not always the case. Some wear their medals with little thought for the saint whom this medal represents. They regard the medal as a sort of protective charm which has magic powers for keeping away all bodily harm. In other words, a great many people who wear medals come close to actual superstition. The medal is to them a promise of luck or a reminder of good fortune if they continue to wear it. Many Catholics even hand out medals to non-Catholics with the vague promise that such medals will ward off all harm. We should be on guard against allowing such ridiculous attitudes to mix in with our true faith. Medals on our person, statues in our homes and cars should call us to a life of virtue such as suggested by these objects. Otherwise, they can have no real meaning for us.

IT WORKS

At a police station in Yokohama an "electronic" approach to drunks has been adopted. The morning after the night before, the drunks are made to listen to a tape recording of the babbling they did after they were hauled in. Worse than a fine, some say.

In Case You've Missed It

PREPARATORY MATERIALS FOR WORLD LAY CONGRESS

Catholic leaders in Canada are receiving materials intended to serve as remote preparation for a Third World Congress of the Lay Apostolate.

The congress is to follow the end of the Ecumenical Council now in recess. Its aim will be to study and put into effect the decisions of the Council regarding Catholic laity.

Previous world lay congress were held in Rome in 1950 and 1957.

UNITY THEME

Since the agenda for the congress cannot be settled until after the Council, a theme has been chosen not for the congress but for the preparation of it. This was done by the directing board of COPECIAL — the Permanent Committee for International Congress of the Lay Apostolate.

The directing board, created by Pope John XXIII in July, 1959, has one Canadian member, Claude Ryan of Montreal. Other members are from Italy, Germany, Belgium, France, England, Spain, Argentina and the United States.

The theme for the preparatory stage has been taken from the Gospel words: "That they may be one... that the world may believe."

TEXT ON UNITY

A basic text for the preparation of the congress was drafted by Rt. Rev. Gerard Philips, professor at the Catholic University of Louvain, after a November, 1961, meeting of theologians in Rome called by the directing board of COPECIAL.

This text is intended as a doctrinal guide for the work to be undertaken, at national and international levels, in preparation for the lay congress.

Its subject is "Unity Among Christians in a World seeking Unity: A Gift and a Mission."

The 40-page booklet has four chapters: Biblical Foundations; Doctrinal Synthesis; A Glance at the World Today; and Christians at Work for Unity.

ENQUIRIES ABOUT UNITY

The COPECIAL directors, at another meeting in Rome last February, invited some 20 specialists to help with the drafting of preparatory enquiries for the world congress.

While the doctrinal bases for the unity study are given in the theological text, the concrete applications of the preparatory theme are to be studied, in the context of the various national and international situations, on the basis of the enquiries.

They deal with "What Help and What Hinders Unity: Between men? Between Christians? Between Catholics?"

They are described as being 'not scientific 'enquiries' but rather study outlines in the form of questionnaires.

"They are not intended to be used directly by all members of every lay apostolate group.

"They are essentially instruments made available to national co-ordination bodies for the lay apostolate (or national movements where no co-ordination bodies exist) and Catholic international organizations.

"It is for these competent bodies to take from the enquiries, and to adapt, such elements as may be useful, in the context of a particular country or a particular sector of activity, for studies and group meetings at the local, diocesan, national and international levels."

"Following on the dissemination of the preparatory documents presented in this issue, we hope that meetings will be held during the coming months, at diocesan, national, regional or continental level, under the guidance of the competent ecclesiastical authorities, for the study of the preparatory theme, and in particular of the concrete problems raised in the enquiries," the COPECIAL directors have indicated.

(CCC)

FARM UNION PLEDGE TO FAMILY FARMS

The protection of the privately owned and operated family-sized farm will remain the prime object of farm union policy in 1963, Roy Atkinson, president of the Saskatchewan Farmers Union, said in a New Year's statement here.

"To own land and work it for the upkeep of himself and his family is one of man's basic rights," Mr. Atkinson said. "This right must not be permitted to be sacrifised to the idols of technology, mechanization and automation."

The SFU rejects and opposes collectivization of agriculture, whether it is done by force of the state as in Soviet-type countries or by the monopolistic practices of western-style giant corporations, the SFU president said.

Federal and provincial policies tailored to the specific needs of family farms must be enacted, he said. Among such policies, Mr. Atkinson listed "direct payments by the federal treasury on basic units of production and or a specified number of acres, special credit facilities for family farms, and public land agencies authorized to buy frams which are up for sale and resell them to young farmers wanting to start farming or established farmers who need to increase their acreage to an economic size."

To forestall the danger of vertical integration which would squeeze many farmers on smaller holdings out of the market, farmers must expand the system of "orderly marketing" through marketing boards to other commodities besides grains, Mr. Atkinson said.

"We know from many years' experience what a useful instrument of protection the Canadian Wheat Board is for western grain growers and we must apply these experiences to other commodities such as hogs."

But farmers cannot rely exclusively on government action, Mr. Atkinson said. "There is much that we shall have to do ourselves."

He urged farmers to strengthen their co-operatives and keep them operating according to the long-established and proven principles of equality and equity, to build strong farm unions to represent farmers professionally, and to present their views and demands to governments.

MASS RESPONSE METHOD TRIED

A "plainer than plain chant" method of liturgical responses in dialogue Masses was presented at the recent Vancouver annual archdiocesan Liturgical Demonstration.

"The idea goes back to the ancient Greek chorus in the early days of drama," says Arthur Ehman, former choir director at St. Anthony's parish here.

Rev. Neil Carrigan, chairman of the Archdiocesan liturgical commission, played a central role in development of the idea.

At least year's liturgy demonstration, Mr. Ehman spoke against the apathy of the average Mass-goer toward Dialogue and Sung Masses.

Father Carrigan liked the speech and asked Mr. Ehman to show how the apathy might be overcome.

"The idea is simple," says Mr. Ehman. "To have a mass response, you must have an organized response."

In his method, each phrase is sung in a single tone, with a rise of two notes on marked syllables.

The method is designed so that the entire congregation can learn it and use it in the Mass. "A group could learn it in half an hour.

It is also designed for strict unison. "When a hundred people make a hundred different responses, I can't find it either edifying or musical," Mr. Ehman comments.

"With the pauses in this system, the congregation can re-synchronize when they come apart.

"Also it lifts the voice and gets people away from mumbling. It makes you pray the Mass as though you meant it."

"The accents," Mr. Ehman explains, "bring out the natural meaning of the sentences. All I have done is to formalize those changes in pitch in the voice which are natural to anyone.

"You accent a key work in a phrase or sentence, and put more meaning into it."

The method made its debut at St. Anthony's parish here one Friday when 100 school children, made all the responses to Mass.

"You know, Father, I felt that I'd never been at Mass before," one parishioner commented to Rev. John Hanrahan, pastor at St. Anthony's.

CO-OPERATIVE TRAINING PROGRAM IN CANADA

The external Aid Office of the government of Canada has announced that it will conduct a group training program in co-operatives in Canada in 1963 similar to the one provided in 1962.

Candidates from Colombo Plan and Commonwealth countries have been invited to apply for the course, beginning March 11 and lasting six months. Registration will be limited to 20 persons.

As in 1962 the course will include both theoretical and practical training. After a brief orientation course in Ottawa, the group will attend Western Co-operative College, Saskatoon and will take part in the Co-operative Congress during the weak of April 20.

There will be visits to co-ops in Western and central Canada, followed by a rural leadership and community development course at the Coady International Institute in Antigonish, N. S.

NATIONAL CONFERENCE ON FAMILY LIFE

The Governor-General and Madame Vanier have announced their intention of convening a national conference on family life at Rideau Hall in the spring of 1964.

Those who will be invited include religious and educational leaders, social welfare workers, and others across Canada to whom this subject gives concern.

The main purpose of the conference will be to provide opportunity for representative people interested in the welfare and stability of the family to confer, to exchange information and views based on their experience, and to make recommendations.

It is hoped that as part of the preparation for the conference a number of regional meetings will be held which will enable people in all parts of Canada to participate.

"The family is the basic unit of our society," Governor-General Vanier said in making the announcement.

"Upon its strength and vitality depends the moral fibre of a nation. Yet many factors in our contemporary society make it difficult for young people to achieve a successful marriage and a happy family relationship. Attitudes of indifference and disintegrating forces abound. There is a widespread disregard for spiritual values.

"My wife and I sponsor this conference in the hope that it may lead to positive action and progress in a matter of such national importance."

FAMILY PRAYER

Most people talk a great deal about prayer but few of them actually make an important project of it. They pray only on occasions such as a time of need, sorrow or some similar circumstance. In other words, there is not present that continual and habitual adherence to prayer that God and His Church would like to see in the lives of us all. This is particularly true when we speak of family life. During these times it is necessary that we pray together not only as individuals but also as families. Prayer must nourish our family existence just as surely as does the food, heat and water so necessary for the material existence of the family. The Rosary is a very good form of family prayer.

PRAYERS FOR THE SOULS IN PURGATORY

Purgatory is one of the most consoling of all the doctrines taught by the Church. When we visit the coffin of a non-Catholic friend we are depressed that no one prays for his soul. We see plenty of flowers and his minister will use many beautiful expressions recalling his memory. But nothing more. Those standing by seem helpless and they are helpless. As Catholics though, we are not so helpless. We can do more than give flowers or recall the memory of the dead. We can pray for our dead and recommend their souls to God. If they are in Purgatory we can speed their entrance into Heaven. Point is, we can do something. But if doing something is a consolation to us, think of how much more it means to those souls actually suffering in Purgatory.

VOCATION

O Jesus, my divine Savior, who hast said: "My meat is to do the Will of my Heavenly Father;" grant me the grace to imitate Thee by a perfect fidelity to the Will of that loving Father. Cause me to enter that state of life in which from all eternity He has, in His mercy, willed to sanctify me, and in which I shall find true happiness. There shall I find the precious graces which Thou, by dying on the Cross, hast obtained for me. O my Savior, I ask this grace through the merits of Thy Precious Blood and the love of Thy Divine Heart. Amen.

Знову прийшов сезон "ЗРОБІТЬ ЦЕ ТЕПЕР"

- Сезон для направок у хаті, фабриці або бизнесі.
- Сезон, коли досвідчених робітників легше дістати, коли вони можуть більше зробити і дати кращу обслугу за ваші гроші.
- Сезон, коли багато підприємств дає знижки.
- Сезон, коли можна з користю зробити багато інших речей — як, прим., привести до порядку знаряддя до травника і городу, електричні домашні прилади, мотори для лодок і автомобілі, вичистити хемічно віконні заслони і килими, відновити кімнатні меблі, щоб лише дати кілька примірів.
- Сезон, коли ви можете помогти своїй спільноті в створенні праці під час традиційного зимового застою. Коли кожний працює, кожний із цього користає.

ЗРОБІТЬ ЦЕ ЦІЄЇ ЗИМИ

За порадами і поміччю звертайтеся до місцевого Крайового Бюра Праці

Видано з уповноваження
Дост. Михайла Старра — Міністра Праці

Посилена допомога для льокальних урядів

HON. J. W. SPOONER

Протягом останньої декади розвиток Онтарія проходив у найшвидшому темпі на світі. Великий зріст нашого населення створив цілий ряд проблем, до яких належить теж складне питання льокального уряду. Ми всі бажаємо жити в добре зорганізованих спільнотах, які повинні бути привабливі, вправні та економічні. Департамент Муніципальних Справ розуміє потребу давати у більшій мірі напрямні й допомогу для муніципалітетів, щоб в такий спосіб осягнути намічену ціль. В результаті цього наш Департамент тепер основно переорганізовується.

Основується Муніципальний Фінансовий Відділ, який буде перепроваджувати студії і дослідження про характеристику й тенденції муніципальних задовжень, муніципальних прибутків і витрат, процедури контролі муніципальних задовжень і довгореченцеве керівництво й плянування.

До завдань Відділу Муніципальної Бухгальтерії і Ревізорства належатиме поширення і включення перевірок фінансових зіставлень муніципалітетів і льокальних рад та заохота до вживання стандартизованих методів бухгальтерії й ревізорства по цілій Провінції.

Поширюється громадське плянування Департаменту через створення наступних відділів: 1) окремий відділ регіональних студій і досліджень для постачання основних даних для плянування і розвитку льокальних громад і 2) відкриття районових бюр, які дватимуть технічну допомогу місцевим радам плянування і тим самим приспішиться організацію нових рад плянування в Провінції.

Як Міністер Муніципальних Справ, я маю і матиму обов'язок і право провадити і контролювати цей зростаючий Департамент з однакою ціллю на оці — дати нагоду всім громадам на відповідальні льокальні уряди.

Minister of Municipal Affairs

ONTARIO

ONTARIO DEPARTMENT OF MUNICIPAL AFFAIRS

801 Bay Street, Toronto

НАЙКРАЩИМ ДАРУНКОМ

для старих і молодих є

Добра Книжка

КУПІТЬ СОБІ І ДАРУЙТЕ БЛИЗЬКИМ ТАКІ КНИЖКОВІ НОВИНИ (1961-3 рік):

омм: КІНЕЦЬ СВІТУ (Чи, коли і як буде? — Стор. 192. — 1963! $2.00

о. О. Заклинський: ЗАПИСКИ ПАРОХА СТАРИЙ БОГОРОДЧАН. — Стор. 122. $1.00

о. Т. Коструба ЧСВВ: НАРИС ІСТОРІЇ УКРАЇНИ — 1962! — Сторін 304. $3.00

Ф. Одрач: НА НЕПЕВНОМУ ГРУНТІ. Спомини поліцука. 1963. Стор. 350. $3.00

о. І. Назарко ЧСВВ: КИЇВСЬКІ І ГАЛИЦЬКІ МИТРОПОЛИТИ. Стор. 271, в оправі. — 1962. $5.00

В. Буженко: ІВАН СУЛИМА. Історична повість для молоді. $1.50

Н. Королева: ПРЕДОК. Історична повість. $3.00

о. Ю. Федорів: НА СВЯТИХ МІСЦЯХ. Дневник паломництва. 1962. $2.00

М. Олександрович: МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ. — 1962 $0.25

М. Головінська: МАРІЯ. Сценічна картина з життя наших засланців. — 1962. $0.50

А. Слабий: НОВИЙ ЗАПОВІТ ЯК ОСНОВА ХРИСТИЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ. — 1962. $0.50

о. А. Трух ЧСВВ: ЖИТТЯ СВЯТИХ — 4-тий том (закінчення) в полотні $5.00

КАЛЕНДАР "СВІТЛА" на 1963 рік $1.00

ХТО ЗАМОВИТЬ УСІ ТІ КНИЖКИ РАЗОМ, ПЛАТИТЬ ТІЛЬКИ $25.00 (ЗАМІСТЬ $27.75).

Замовлення слати на адресу:

THE BASILIAN PRESS

286 Lisgar St., Toronto 3, Ont. — Canada

СВІТЛО

THE LIGHT

РІК XXVI БЕРЕЗЕНЬ — 1963 — MARCH Ч. 3 (483)

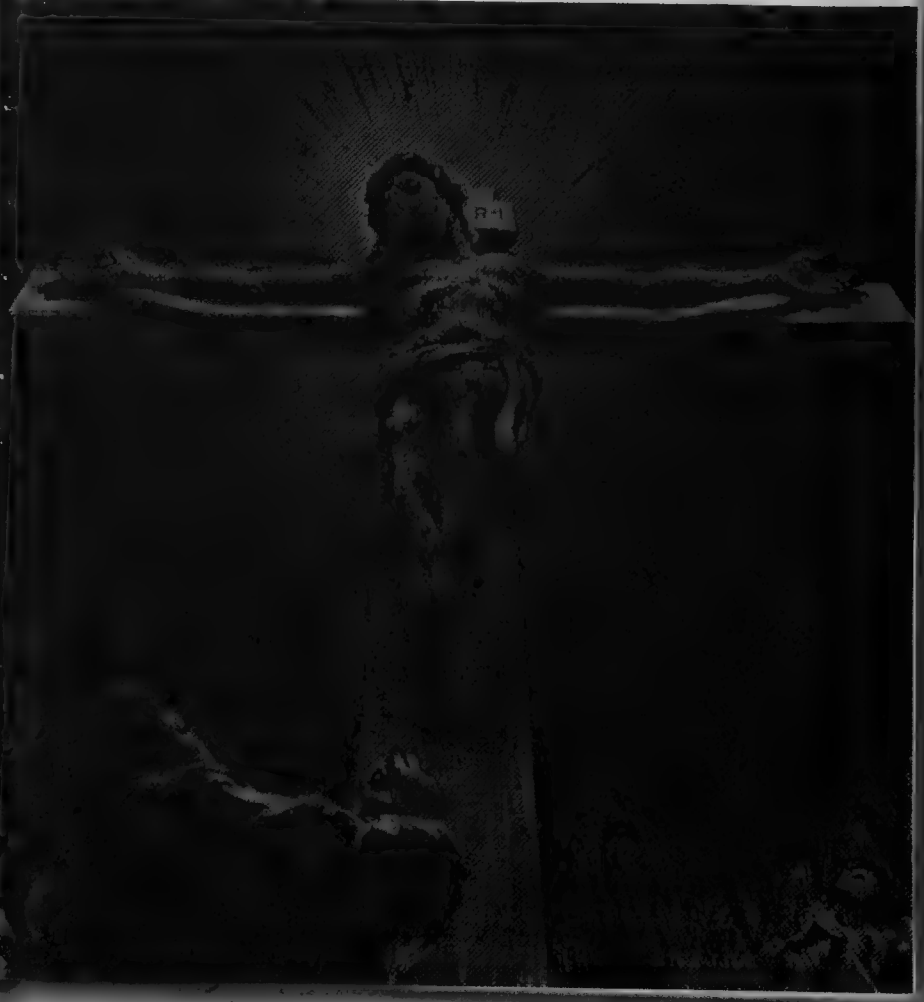

МОЛОДІ ЮНАКИ СТАВАЙТЕ У РЯДИ

YOUNG MEN JOIN THE RANKS OF

П'ятнадцять молодих юнаків, що вступили у ряди Христових борців-василіян. Вони під цю пору відбувають свій перший вишкіл-новіціят у Мондері, Альберта, під проводом Впр. оо. Мирона Дацюка, ЧСВВ, магістра і Єліфанія Пащака, ЧСВВ, соція.

МОНАХІВ ВАСИЛІЯН

щоб їти слідами св. Василія і св. Йосафата

у службі Христа

як СВЯЩЕНИКИ чи БРАТИ

Вимоги:

1. Бажання посвятитися Богові та спасінню душ.
2. Здоров'я й умові та природні здібності.
3. Добрий характер і духа жертвенности та любови.

Зголошуйтеся за ближчими інформаціями на нижче подану адресу.

BASILIAN MISSIONARIES

and follow in the footsteps of St. Basil and St. Josaphat

in the service of Christ

as PRIESTS or BROTHERS

Requirements:

1. A desire to dedicate your life to a noble purpose—love of God and salvation of souls.
2. Sufficient health, and intellectual and physical abilities.
3. Good character and morals, and a spirit of generosity and charity.

Манастир і Новіціят оо. Василіян у Глен Ков, Н. Й.

For more information write to:

У Канаді — in Canada

REV. MASTER OF NOVICES
Basilian Fathers
Mundare, Alberta
Canada.

У З.Д.А. — in U.S.A.

ST. JOSAPHAT'S NOVICIATE
Box 231
Glen Cove, L. I., N. Y.
U.S.A.

СВІТЛО
THE LIGHT

КАТОЛИЦЬКИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Видають ОО. Василіяни

Передплата $3.00 на один рік. Поодиноке число 30 центів.

Адреса Адміністрації:
286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario
Telephone: LE 5-6483

Адреса Редакції:
3100 Weston Rd., Weston, Ontario
Telephone: CH 1-9203

ПРЕДСТАВНИКИ "СВІТЛА" ЗАКОРДОНОМ

АНГЛІЯ:
Ukrainian Booksellers & Publishers
49 Linden Gardens,
Notting Hill Gate
London, W. 2, England.

АВСТРІЯ:
Griechisch - katholisches Zentralpfarramt zu St. Barbara
Wien 1, Riemergasse 1
Austria

АВСТРАЛІЯ:
Rev. D. Kachmar
Archbishop's House
West Tee, Adelaide, S. A.

АРҐЕНТИНА:
Padres Basilianos
Curapaligue 760
Buenos Aires, Argentina

БРАЗИЛІЯ:
Padres Basilianos
Caixa Postal 24
Prudentopolis, Parana, Brazil

ФРАНЦІЯ:
L'Abbe Julien Prokopiw
2 Rue des Çrignos
Amiens (Somme) France

ІТАЛІЯ:
Padri Basiliani
Via San Giosafat 8,
Rome (Aventino) Italy

THE LIGHT

A Ukrainian Catholic Monthly
Published by the Basilian Fathers,
286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario, Canada.

Authorized as second class mail by the Post Office Department, Ottawa, and for payment of postage in cash.

ЗМІСТ:

Ісповідник віри серед нас, на волі! ■

Таємниця хреста — *д-р М. Кушнір* 99
"Фотографія" Ісуса Розп'ятого

Віднова Церкви через поправу кожної одиниці — *о. В. Ваврик, ЧСВВ* 101
Наміреннія на березень

Слідами василіянських піонерів — *о. В. Дрібненький, ЧСВВ* 103
Молодий місіонар і його перші кроки

Новий Протоархимандрит Василіянського Чину 104

Бо я не знав... — *о. С. Якимишин, ЧСВВ* 105
Сповідь батька

Багато людей запитує... — *о. С. Сабол, ЧСВВ* 106
Де є небо? Мішані подружжя

Листи Никодима — історична повість з часів І. Христа — *І. Добрачинський* 109

о. Даниїл програв... — *о. Ір. Назарко, ЧСВВ* 111
Християнин не може бути жидом, сказав жидівський Найвищий Суд

Замок Янгола Смерти — повість — *Б. Полянич* 113
"Неї-Жень"

Сторінки з історії української Церкви й культури — *о. Мирослав Рівецький* 120
Перемишль — Теребовля — Звенигород

Запалимо в печі — оповідання — *Наталь Маріо Люгаро* 124
Серце в холодну зиму

Викликують духа Сталіна — *Ол. Мох* 125
І хто саме?!..

Нова літературна сила — *Р. Г.* 128
Володар Буженко "Пустинник на Зеленому Клині"

ЗДАЛЕКА І ЗБЛИЗЬКА 131

Ті, що нам помагають 135

ENGLISH SUPPLEMENT

Pioneer Trails and Trials — *by Bernard Dribnenky, OSBM* 137

Social Worker in Schools 138

My Memoirs (15) — *by Michael Luchkovich* 139

Only Love Brings Peace 140

In Case You've Missed It 141

Перша світлина Митрополита Кир Йосифа Сліпого на авдієнції у Свт. Отця

ІСПОВІДНИК ВІРИ СЕРЕД НАС, НА ВОЛІ

Нагадуючи подію з давньої історії перших християн, коли ті радісно вітали між собою Апостола, що по ув'язненні знову з'явився серед них, українські християни-католики по всьому вільному світі однодушно зраділи небувалою вісткою з 10 лютня, що Впреосв. Митрополит Кир Йосиф Сліпий, по своїм увільненні з большевицької неволі, прибув до Ватикану.

Митрополит - Ісповідник, Первоєрарх Української Католицької Церкви був засуджений комуністичною владою на 10-річне заслання в Сибір у квітні 1945 р. По дій каторзі його конфіновано в селі біля Москви, а в 1957 році комуністична влада знову засудила його до тюрми за контакт зі своїми священиками й за пастирські листи. Потім вивезено його до Азії.

Як подає преса, минулого року МВД робило сильний натиск на Митрополита, щоб він відрікся католицької віри — обіцюючи йому наслідство по Алексієві в уряді патріярха православної московської Церкви. У відповідь совєтський уряд одержав енергійний протест від Митрополита проти цієї спроби підкупства. При цій нагоді Митрополит пояснив, чому не може прийняти такої пропозиції та зробив урочисту заяву-ісповідь католицької віри. У висліді його знову заслано.

Про мотиви совєтського уряду в зв'язку з цим непередвидженим потягненням: звільненням Митрополита, покищо годі щось певного сказати.

Зате можемо бути певні, що увільнення Митрополита-Ісповідника Йосифа Сліпого з його каторги й урядовий дозвіл на його виїзд за границі СССР не сталося внаслідок його просьби.

Мотиви-засади Папи Івана XXIII, що так щиро й з любов'ю прийняв нашого Первоєрархакаторжника, знані нам із його першої енцикліки *"До Петрової Катедри"* (1959). Папа звернувся був тоді до переслідуваної Церкви з такими словами: "Не хочемо ображувати нікого, зате бажаємо всім простити і цього молимо в Бога. Але зрозуміння нашого уряду вимагає, щоб ми зробили все, що можливе, щоб боронити прав наших братів і дітей. Тому настійчиво будемо вставлятися за свободою після законів для всіх... Якщо Божі права й права релігії остануть непризнані й потоптані, так тоді самі основи людської суспільности, скорше чи пізніше, розпадуться в руїну."

Радіючи появою нашого Митрополіта-Ісповідника серед нас, посилімо наші молитви й діла жертви-покути, щоб випросити в Бога кінець переслідування за віру на рідних землях.

СВІТЛО THE LIGHT

Український Християнський МІСЯЧНИК

СВІТЛО, БЕРЕЗЕНЬ, 1963 РІК XXVI, Ч. 3 (483)

Д-р Михайло Кушнір

ТАЄМНИЦЯ ХРЕСТА

Сьогодні тяжко нам уявити собі, чим для перших християн був хрест: шибеницею, а навіть чимсь більше ніж шибеницею — знаряддям найстрашніших тортур, але і стовпом ганьби. На ньому конали, серед невисказаних мук, найнікчемніші засуджені. Римський карний кодекс здебільша засуджував на хрест тільки метойків і невільників — ніколи правних громадян. Св. Павла, що легітимувався римським індигенатом, стяли мечем. Отже це була не тільки кара смерти, але й ганьба, що клясифікувала засудженця. В книзі Повторення виразно читаємо: "Проклятий, хто повисне на дереві". І оце з горниці, після смерти Вчителя, розійшлися в чотири сторони світу невчені простолюдді з цією несамовитою новиною, що на такій то нікчемній шибениці сконала за гріхи світу Людина, "ставши за нас проклятим".

Справді, вони кидали неабияку рукавицю античному світові! Неабиякої треба було поруки, щоб прийнятн такий великий абсурд, що Втілений Бог приречений до смерти і то до смерти на хресті! А втім саме така була основа Євангелія, на якій апостоли спирали свою науку. Брамою, що вела в християнство, був хрест: не стилізований або символічний, але реальний, добре знаний усім мешканцям римської імперії: кожне місто мало "за мурами" своє місце екзекуцій!

Тому — знаменна річ — іконографія перших християнських віків не знає хреста, не знає розп'яття. Попросту жахливі картини мук зарізко врізувалися в пам'ять чи уяву, щоб хтонебудь бажав перелити їх у пластичну форму. В катакомбах стрічаємо тільки хрести-карикатури. Як оцей графіт із другого чи третього століття, що його на Палятині відкрив, у 1856 році, італійський учений Гаруччі, а який представляє людину з ослячою головою, приковану до хреста в формі грецького "тав", перед яким стоїть навколішки якийсь побожний, з руками, розпростертими в молитовному жесті. Під графітом напис: "Так то Алексамен почитає свого Бога". Подібних менше або більше вдатних карикатур знаємо більше. Як бачимо, сатирики римського декадансу радо осмішували цю "дивоглядну секту", що обрала собі "такого" Бога. Знаємо зі збережених фрагментів, що на цю тему кружляли жартівливі пісні, насмітливі епіграми. А все ж таки "секта", основана на такому парадоксі, розросталася з непогамованою силою. Для думаючих людей, як Юстин Мученик, цей простий факт був уже сам у собі апологетичним аргументом. Чи могли бути більш мізерні початки такого великого діла?

Щойно в четвертому столітті появляються перші хрести, але без постаті Христа. Дорогоцінні хрести, прикрашені самоцвітами, апотеозуючі "знак спасіння". Найліпші різьбарі змагалися у прикрашуванні хреста орнаментами: вікому навіть і на думку не приходило зображувати "овоч, що повис на цьому дереві" (зі старовинного гимну). Треба було довгих століть, упадку римського ладу під напором варварів, нових державних, суспільних і правних структур, щоби забулася трагічна візія муки на хресті. Щойно раннє середньовіччя творить перше розп'яття, яке небагато має спільного з реалізмом хреста. Відтоді християнська іконографія шукає щораз то нової розв'язки теми, яка найглибше заторкує почування віриих. Анатомія і реалізм уступають перед естетичними вимогами. Найславніші розп'яття тільки в слабому ступні відзеркалюють жахливу муку. А коли в фляндській школі найшлися "реалісти", що малювали Розп'ятого в страшних передсмертних муках, зі скатованим тілом, з ли-

цем викривленим від нелюдського болю — Церква відмовила їм апробати. Чи тому, що вона є проти реалізму? Ні, в ніякому разі! Але Церква ніколи не забуває, що Людина, яка в цей день конала на хресті, це Богочоловік, і що, хоча іпостатична злука не була Йому жадним полегшенням у муках, а може навпаки, бо Сам так хотів, то однак вона опромінила Його конання таким блиском і таким маєстатом, що навіть розбійник, зворушений цим, кликав: "Цей же жадного зла не вчинив" і "ввесь натовп, який був зійшовся на це видовище, як побачив, що сталось — бив себе в груди та вертався"... (Св. Лука, 23, 48).

Ні один мистець світу не зможе відтворити цієї муки, бо ні один мистець світу не зможе її зглибити, ані йе найде для неї моделю. І хто знає, може пересічна людина не мала б навіть і сили сприйняти вірного образу?

Стереотипні, банальні розп'яття. Архитвори розсварені зі законами анатомії і з історичною правдою. Реалістичні картини, що наводять грозу й жах, але які немов би забули, що супроти Великоп'ятницевих Страстей реалізм стає безрадний і візія найпалкішого мистецтва є тільки вбогим белькотінням. Чи мали б ми бути приречені до кінця віків на оббивання між Сціллею і Харибдою, чи не зможемо відхилити рубця історії і довідатися щось більше про Правду цих Страстей, що спасли світ?

Грецькі отці пишуть із захопленням про "Божу економію", яка всім диспонує, "лагідно, але сильно", в відповідному часі й на своєму місці, послуговуючися дуже вбогими засобами. Чого не досягла тисячолітня іконографія, чого вона, з природи речі, не могла доказати, бо бракувало їй даних, це зрадило старовинне полотно: свята Плащаниця з Торіно.

"Кажу вам, що коли ці замовкнуть, то каміння кричатиме": чи не видається нам дивним факт, що таємницю Плащаниці, заздрісно бережену продовж віків, виявила нам ця сама наука, яку людина так часто спрямовує проти Бога?

Треба було відкриття фотографії, щоб негатив таємничої реліквії, яку традиція завжди оточувала найбільшою пошаною, виявив образ розп'ятої Людини. Відтоді наука почала з найбільшим об'єктивізмом досліджувати предивне полотно. А оце висновки науки: Дійсно перед двома тисячами літ був у це полотно загорнений труп розп'ятої на хресті людини. Правдоподібно причиною відбиття образу, який виявляє фотографічний негатив, є амоніякові випари зі скатованого тіла. Сліди мук, що їх бачимо на Плащаниці з Торіно, найдокладніше відповідають описам Євангелії і в багатьох випадках корегують іконографічну традицію. І так, наприклад, більшість мистців (за вийнятком Ван Дайка й одного Рубенса) малюють руки Христа пробиті на долонях. На плащаниці видно руки перебиті в згибі. Експерименти, переведені лікарями на трупах виказали, що прибита долоня не може видержати тягару тіла і негайно розривається, коли власне в згибі існує хістяний вузол з отвором, крізь який легко може перейти цвях. Відомий паризький хірург, Петро Барбе, пише, що цвях мусів порушити середній нервовий сувій, "викликуючи невимовний біль, найбільший, який людина може витерпіти. Він звичайно спричинює умлівання, але Ісус не хотів втратити притомности". Що цей нервовий сувій був дійсно нарушений, про це свідчить плащаниця: не бачимо на ній великого пальця, який у безмежному болі вп'ялився в долоню... Ця невимовна мука тривала три години: не тільки руки були пробиті, але й ноги, а ціле повисле на хресті тіло і приречене смерті від упливу крови й удушення (грудна клітка не могла видихнути повітря), — було одною великою, жахливою раною...

На плащаниці видно сліди бичування, раз коло разу: знаряддям кари було відоме римське "flagellum", якого так боялися невільники: тяжкі, залізні, порізані кулі на шкіряних мотузах, які за кожним ударом відривали шматки тіла.

Видно рани від тернової корони, яка не мала рівної форми, як це зображує іконографія, але вкривала ціле тім'я і пів чола кільчастим завоєм, що вбився глибоко під ударами тростини. Ще й сьогодні показують у Палестині тернові кущі, з великими гострими кільцями, які називають "спіна Хрісті — терня Христа".

Видно на правому рамені криваве знам'я хреста... Всупереч традиції, Христос, як і інші засуджениі, ніс тільки поперечну частину хреста, т. зв. "patibulum", коли прямовисна "stipes", вже ждала на Голготі.

Видно рану в правому боці, переколеному списом. таємниче полотно свідчить, що спис мусів трапити в само серце...

Щораз подрібніші досліджування плащаниці виявляють деталі, ідентичні з описами страстей, що їх читаємо в Євангелії. Хоча Церква не зайняла ще дефінітивного становища в цій матерії — і може ніколи його не займе — знаємо, яка є терпелива й обережна в справах безпосередньо незв'язаних із правдами віри — то однак гаряче поручає безцінну реліквію увазі вірних. Образки святого обличчя, з якого спливає предивний маєстат, розійшлися по цілій земській кулі. Передаючи їх паломникам, Пій XI говорив: "Це найгарніші образки, цінніші, ніж можна було б вимріяти, дуже вимовні: вони походять від цього предмету, який до сьогодні сповитий таємницею, але який — можна це вже вважати доказаним — не є твором людських рук: маю на думці святу Плащаницю з Торіно"...

Температура нашого християнства є прямо пропорційна до нашого знання і любови Хреста.

Так було, так є і так буде: чи цього хочемо, чи не хочемо, скорше чи пізніше мусимо наткнутися на цей "камінь образи", який для одних є дурницею, для інших згіршенням, але для тих, які змагають до спасіння — Божою силою.

Від двох тисяч-літ ніщо не змінилося, бо не змінився Бог і не змінилася людина. Церква стрічає на своєму шляху ці самі перешкоди, ці самі спротиви, що їх стрічав св. Павло в своїх місійних подорожах. Не вимерла каста фарисеїв, які "домагаються чудес" ("коли ти Бог, — то зійди з хреста"...) і не вимерло плем'я греків, які "шукають мудрости" (" я вірю тільки в те, що можна науково доказати"). І одних і других є багато між нами. І тому може саме наша епоха є з Божої волі генеральною пробою хреста: з волі чи поневолі мусимо вибрати, мусимо заявитися: за або проти. А що чимало є невірних Томів між нами, Бог помалу відслонює нам таємниці святої Плащаниці, щоб і ми могли діткнутись слідів ран і захлиснутися захопленням, поражені ласкою: "Господь мій і Бог мій".

Про предивну реліквію знаємо досить, щоб розум узнав її своєю; не досить, щоб втратити заслугу віри. Стара це, як світ, метода Господа Бога! Розум і віра мусять іти впарі. Може роздумування над цим безцінним документом мук Господа введе нас у глиб "Христової таємниці", якої серцем є "таємниця Хреста". Може цей образ на полотні навчить нас цінити і розуміти ті живі образи Розп'ятого, які неначе світляні дороговкази значать шлях історії, в постаті святих, єдиною амбіцією яких є доповнити Містерію Страстей у своєму тілі, за Його Тіло, яким є Церква". "Бо я надумався — вони кличуть за апостолом Павлом — нічого між вами не знати, крім Ісуса Христа і то Розп'ятого". Оце ключ їх досягнень, оце зброя, якою воює Церква: погорджене, висміяне, могутнє, незломне Слово Хреста.

Не воскресне той, хто гіршиться Великою П'ятницею. Але й навпаки: нам хрест є запорукою воскресіння. Хто сумнівається в цю кардинальну правду — цей відкидає християнство.

о. В. Ваврик, ЧСВВ

ВІДНОВА ЦЕРКВИ ЧЕРЕЗ ПОПРАВУ КОЖНОЇ ОДИНИЦІ

НАМІРЕННЯ НА БЕРЕЗЕНЬ

Багато гарного й доброго сказано про св. Католицьку Церкву останніми місяцями у всесвітній пресі й радіо-промовах. Безперечно впливала на те краса й хід нарад Вселенського Собору в Ватикані. Але не можемо й забути, що ще недавно ті самі люди зовсім інакше говорили й писали про Католицьку Церкву.

Багато людей, що не належать до Католицької Церкви, просто радіють, коли можуть знайти на Христовій Обручниці, Якою є Церква, плями й морщини. І зараз вони вам кажуть: Щось то ваша Церква не така свята, як Ви говорите!

Ми знаємо: "Христос полюбив Церкву і себе видав за неї, щоб освятити Її... щоб поставити Її перед собою славною Церквою, що не має плями, або зморщин... а, щоб була свята і непорочна", як казав св. ап. Павло (Єф. 5, 25-27). Але ж бо той же самий св. апостол пише в посланню до римлян: "Ім'я бо Боже через вас хулять поганн" (2, 24); себто через наше недобре життя навіть погани зневажають і Церкву й Бога, як через негідних дітей люди судять і висміюють родину. Значить: недобрі вірні, то неслава й зневага Христової Церкви. А що нам робити для добра св. Церкви? Чим можна тепер осягнути обнову в цілій Церкві? Через добре життя, через поправу життя поодиноких вірних!

***

Тепер прошу вас, приятелі, запам'ятайте собі: якщо ви бачите де серед вірних Христової Церкви якісь непорядки, якісь провини, чи тоді треба вам на те замикати очі? Ніколи в світі! Чи маємо заперечувати всім знані події? Ніколи в світі! Брехня не може прислужитись правді! Але також ми не мусимо брати кожний закид як стовідсоткову правду! Бо наші противники багато перекручують, дечого не знають, дещо додають до заслуханого від третіх осіб.

Ми маємо право і навіть обов'язок боронити свою Церкву. Навіть тоді, коли до того треба багато відваги. Одначе це не значить, що ми маємо боронити всього, що католики робили, або тепер роблять. Тому що президент ЗДА є католик, ми не мусимо хвалити всі його слова

або діла! Церква не хоче, щоб ми чорне називали білим. Церква знає, що її діти, що її вірні не є анголи. Вони ж смертні люди! І Папа, і єпископи, і священики й монахи, одним словом: ви і я; всі ми слабкі люди! А де є люди, там є і людські слова, людські діла, часом аж надто людські. Тому в Церкві є можливі провини й упадки вірних. Навіть саме повітря, здається, (за словами Свт. Вітця) стало стухле, задушливе. Тому він і сказав, що хоче через Вселенський Собор отворити широко вікна, щоб до найдальших закутків дійшло свіже повітря. Ми можемо й ми повинні отак вияснити недостачі в нашій Церкві.

І не лише з бідних та ламких людей складається св. Церква. Вона також є Церквою грішників. Писав св. ап. Іван: "Коли ми говоримо, що гріха не маємо, то самі себе обманюємо й немає правди в нас" (І Ів. 1, 8). Хоч св. Церква не є з "цього світу", то одначе вона є в цьому світі. А світ цей увесь у гріхах. І ті гріхи входять деколи навіть там, де ніяк не повинні бути. Чи не говорив сам Христос "про мерзоту запустіння на святому місці" (Мт. 24, 15)?

У Церкві ми маємо частину Божу і частину людську. Але так було і з самим Спасителем нашим. Він був і Син Божий, і Син чоловічий! Його часткою була слава й упокорення. Церква є "царством Божим на землі", та є вона також полем, на котрім росте не лише чільне зерно, а й кукіль (пор. Мт. 3, 27). Дивувались колись слуги господаря, дивуємося ми нині: "Господи, хіба ти не добре зерно сіяв на своїй ниві? Звідкіля ж узявся там кукіль?" Церква відкинула колись "реформу" Лютра, бо не могла її прийняти. Але це не значить, що вона не хотіла реформи, або виправлення християнського життя. Теперішній Ватиканський Собор до того зміряє: обновити християнське життя в Церкві!

Церква це збір великих мільйонів вірних. Щоб Церква була обновлена, треба наперед кожному з нас себе обновити. Ми вступили у св. Великий Піст. Це час відповідний на покаяння, на поправу свого життя. Кому з нас не відома молитва-пісня: "Покаяння двері отвори мені, Подателю життя..."

**

То ж, дорогі мої, розваживши те все, рішімося на добре діло, постановім собі поправити наше особисте й родинне життя! Та й не доводім до того, щоб може і до нас тихим, але сумним голосом не промовив Христос Спас: "Горе тій людині, що через неї соблазнь приходить!" (Мт. 18, 7). Замало є мовчати на зло: замало є критикувати зло! Зло треба виправити! А найліпша до того дорога це: починати від себе самих.

Тоді стануть правдою слова Христові і про нас, слова якими Він описав відродження душ через чудесне уздоровлення тіла: "Сліпі побачать, криві ходитимуть, прокажені очищені будуть, глухі почують, мертві повстануть... і щасливий хто не соблазниться тим" (пор. Мт. 11, 5-6).

Дорогі! Наша св. Церква вже проіснувала 19 сторіч. Дорога то далека, тяжка, нерівна. Чи не любили ви свою матусю, коли вона йшла до вас із далекого далеку, а вдорозі її ноги порохом-брудом припали. "Я люблю тебе, мамо, матусю моя", ви казали тоді, "якраз за ті опорошені й потріскані ноги твої, якими ти до мене йшла стільки віків. І як на твоїм материнім обличчю догляну я якусь зморшку, то через те ти мені не станеш далека, а ще дорожча, ще рідніша!

Але, ми самі не додаваймо зморщок прегарному обличчю св. матері Церкви. Слухаймо перестороги й обітниці пророка Єзекиїла: "Так говорить Господь Бог: не задля вас я це вчиню, а задля святого імени мого, яке ви знеславили перед тими народами, куди ви проходили... І вибираю вас з-поміж народів, з усіх земель і переведу вас у рідну землю вашу, і виллю на вас чисту воду тай станете чисті від усіх нечистот ваших... і вложу вам нове серце й нового духа дам... і вчиню, що будете ходити в моїх заповідях та хоронити мої закони!" (Єз. 36, 22-26).

КУПЛЮ КНИЖКИ: 1) Ол. Мох: Книжки і люди — Львів 1938. 2) Ол. Мох: Самоосвітні видання. 3) Ол. Мох: Добра преса. 4) Ол. Мох: Покажчик змісту "Нової Зорі". 5) Річники згл. поодинокі числа часопису "Нова Зоря" і "Правда" (головно з 1938 і 1939 років). 6) Всі книжки автора Теофіла Коструби, видані до 1939 року. 7) Річники часопису "Хліборобський Шлях" (вид. у Львові). 8) О. Петрійчук: Про це, що люблю я, та інші давніші видання.

Подайте що маєте і Вашу ціну на адресу:

A. MOCH — 6 Churchill Ave.
Toronto 3, Ont., Canada

УВАГА! УВАГА!

Замовте собі під Великдень

ГАРНІ

ВЕЛИКОДНІ КАРТКИ

Найновіша серія — американського виробу
ціна пачки — 12 карток — $1.00.

Замовляйте в нашому Видавництві:

BASILIAN PRESS
286 Lisgar St.
Toronto 3, Ont., Canada

о. В. Дрібненький, ЧСВВ

СЛІДАМИ ВАСИЛІЯНСЬКИХ ПІОНЕРІВ

Четверта з ряду стаття про життя й працю перших Отців Василіян у Канаді, їхній місіонарський запал та змагання за славу Божу й спасіння людських душ.

МОЛОДИЙ МІСІОНАР

У своїй уяві ми звичайно представляємо собі наших місіонарів-піонерів як людей старшого віку. У своїй підсвідомості ми слушно заключаємо, що на ті початкові й під кожним оглядом трудні обставини треба було священиків старших, або принайменше досвідчених, бувалих.

О. Созонт Дидик розпочав свою місійну працю в Канаді не маючи повних двадцятьсім літ життя.

Як кожний священик знає, перші роки по свяченню це переломовий час у його житті. Досі він жив у світі ідей і книжок, вчився під опікою вчителів і настоятелів — тепер він у дуже реальнім і відміннім світі людей, яким має давати провід, має їхні моральні немочі й недоліки своєю розсудністю й Христовою Євангелією зціляти, Св. Тайнами їхню вічність забезпечувати. Це неабияка відповідальність. Ця відповідальність стається ще тяжчою для того молодого священика, що знайшовся на самітному пості нагло, далеко від настоятелів чи побратимів, з якими міг би порадитися та цим свою відповідальність улегшити. Ця самота дається тоді дуже боляче відчути.

Тому о. Созонт Дидик у своєму дневнику часто жалується на такі прикрі хвилини самоти. У перші Різдвяні Свята, які застали його на канадійських преріях, він навіть розплакався, коли господар хати, де він перебував, почав йому вінчувати.

Ця самота його придавляла, але не зломила. Молодого священика-місіонаря піддержувала не тільки його власна ідейність, духовне життя та ревність про спасіння людських душ, але теж заохота й щира братня любов його настоятелів.

Він певно тоді мусів дуже добре пам'ятати слова, якими попрощав його в далеку місійну дорогу о. Протоігумен Бапст: "Не бійтеся їхати до Канади. Бог буде вами опікуватися. Ваша місія діло святе, діло Боже. Будете відчувати брак усього, але з часом усе наладнається. Коли буде вам там тяжко-гірко, дайте знати. Буду старатися зарадити."

Ці слова заохоти свого настоятеля о. Дидик любив пригадувати вже на склоні свого життя, майже пів сотні літ пізніше.

Молодим місіонарем опікувалося Боже Провидіння.

Кілька днів по приїзді до Едмонтону о. Дидик вийшов у місто й зайшов до одного з небагатьох склепів. Там працював молодий українець і від нього власник склепу довідався, що оцей священик недавно прибув і має працювати серед наших поселенців-фармерів. Тоді цей власник склепу кличе до себе о. Дидика й каже йому вибрати собі канадійський кожух, "бо в тім плащі, що ви тепер, завтра мороз душу з вас випре." О. Дидик через перекладача відповідає, що кожуха не може взяти, бо не має грошей. Але склепар таки настоював, дав о. Дидикові кожух, а з заплатою, сказав, може зачекати доки о. Дидик зможе і схоче заплатити.

Перша об'їздка о. Дидика з відправою відбулася коротко опісля, у найбільш холодну пору зими та тривала понад два тижні. Цю місійну виправу описує сам о. Дидик у своїх особистих споминах:

"Злажу з потягу в Ветасквин (около 40 миль напівдень від Едмонтону). До нікого не можу заговорити. Стрічаю священика й починаю з ним розмову латиною. Представляюся й кажу, що звідси мене мають мої люди взяти на колонію. Він каже мені йти з ним на обід, а шукатимемо за цими людьми по обіді. Обід у французькій родині. По обіді до самого вечора шукаємо за фірою — не було. По вечері йдемо до іншої, англійської родини на нічліг. Коло дев'ятої години стукіт у двері. Входять три чоловіки. Кажуть: "Слава Ісусу Христу!"

Питаю, чому так пізно прийшли? Відповідають, що на степах дуже позадувало снігом. Кажу їм, щоб ішли ночувати. Завтра в 8-ій годині поїдемо.

Ранком я вислухав Службу Божу. Їдемо. Дорога задута снігом. Зимно страшне. Фірман час від часу ходить, щоб загрітися. Вечором заїхали до фармера. Хата ще не викінчена (щойно того дня туди перенеслися).

Ранком Служба Божа й парастас. Спів був калічений. Всі приступили до Св. Тайн.

Вечором другого дня ми заїхали до Макарія

Щербанюка. Там було повно людей. Розмова. Мене питали — а я їх розпитував. Другого дня знову Служба Божа.

Так день за днем, мав я роботи досить через цілих два тижні: правив Служби Божі, акафісти й парастаси, сповідав і хрестив.

Повернув до Едмонтону. А там о. Філяс дуже загризся моєю довгою відсутністю. Побоювався, що я перестудився, захворів, або що інше сталося. Втішився, що я вернувся..."

Це типова виправа наших місіонарів-піонерів із відправою по околицях заселених нашими людьми у тих початкових часах.

Другу пам'ятну подорож відбув о. Дидик, коли 1904 року весною відвідав у Саскачевані наших поселенців, які досі не мали духовної обслуги. Подорож із Ріджайни до Принц Альберт (280 миль) тривала три дні, бо залізнича дорога була перервана в кількох місцях виливами рік. Треба було кілька разів висідати з поїзду, переливати воду човном та чекати на другий поїзд. Найбільше дошкулив о. Дидикові в цій подорожі голод, — ніде не можна було дістати поживи. Нарешті знайшовся один німець, що дав голодному місіонареві пачку з рибками й кілька бісквітів. Описавши цю свою пригоду в дневнику, о. Дидик перестерігає своїх наслідників: "Нехай кожний, хто це читає, пам'ятає, що в Канаді ніхто не повинен вибиратися в дорогу без їди..."

Молодий місіонар скоро дозрівав досвідом, уся його праця, всі його змагання й терпіння мали тривке значення й вартість.

Жертви й труднощі кожного початкового вартісного діла, особливо такого повсякчас вартісного діла як Христової місії, мають ту прикмету, що вони не ломлять людського духа, а гартують його. Чим більші ті жертви й труднощі, тим більше завзяття родять вони в душі місіонаря, тим більший запалюють у ньому вогонь посвяти.

Тому доба наших місіонарів - піонерів — це геройська доба. Вона видала велетнів духа посвяти, жертви й терпіння за Божу справу, за справу спасіння душ.

І тому Бог благословив їхні жертви й посвяту. Благословив їхні починки. Він теж благословив їхній Чин.

Один із перших юнаків, що зголосилися до нововідчиненого новіціяту оо. Василіян у Канаді, висказав це в свій спосіб. Не сказав він: "Хочу бути священиком", чи "Хочу бути василіянином". Він сказав: "Хочу бути о. Дидиком".

Головне джерело духовних покликань, це не проповіді чи писання — а добрі, солідні приклади-зразки.

Чи Ви вже вирівняли свою передплату на "Світло"? Тільки $3.00 на цілий рік.

НОВИЙ ПРОТОАРХИМАНДРИТ

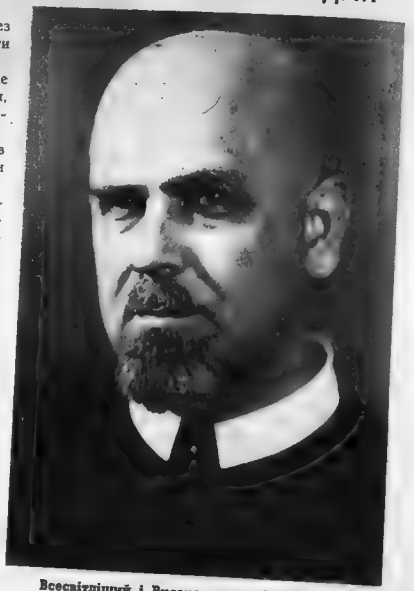

Всесвітлішний і Високопреподобний Отець Атанасій Великий, ЧСВВ.

Отці Василіяни, зібрані у Римі на генеральній капітулі Чину, вибрали 15 лютня 1963 р. своїм головним настоятелем — Протоархимандритом Всесвітлішого й Високопреподобного Отця Атанасія Великого. Отець Атанасій Великий займав дотепер уряд проректора Української Папської Семінарії в Римі, був довголітнім редактором Записок Чину св. Василія Великого, видав багатотомову збірку документів, що переховуються в римських архівах, а відноситься до історії нашого народу, Церкви й Чину; крім того в останніх роках був секретарем Соборового Секретаріяту для з'єднення східніх християн та своєю мозільною й науковою обрібкою соборових схем здобув собі признання Отців Собору.

Нашому Протоархимандритові шлемо щирий привіт і побажання довголітньої праці для добра Церкви й Чину.

Благослови, Господи, начаток благих літ Його мудрого та праведного заряду нашим Чином!

о. Северіян Якимишин, ЧСВВ

БО Я НЕ ЗНАВ...

Священики, монахи й монахині це діти родичів так, як усі інші діти. Однак для багатьох людей це лишається великою загадкою. Вони цікаві знати що думають, що переживають, як ставляться до діточок ті родичі, яких діти хочуть посвятитися на особливішу службу Богові. Може ті родичі якісь інші від звичайних?..

Досвід показує, що багато родичів забороняють дітям вступати в духовний стан. Причина в тім, що такі родичі не обізнані з духовним життям у священичому чи монашому стані. Та по-правді такі родичі навіть замало обізнані в справах свого власного християнського життя. Таке їх незнання веде до упередження, а упередження до заборони або відраджування дітям. Вкінці вислід того всього є такий, що в католицькім народі бракує католицьких священиків.

Кожний добрий батько чи мати, як і всі християни, мають велику пошану до священиків і духовних осіб. Багато хотіли б, щоб їх дитина посвятилася Богові на службу. — Але не про тих нам тут ходить. Тут ідеться про таких, що їх діти хочуть піти на Божу службу, а навіть про деяких, яких діти вже посвятилися духовному життю.

Найкраще насвітлює нам переживання, наставлення та думання таких звичайних християнських родичів ось такий лист одного батька, котрого син учиться тепер на священика:

"Дорогий Отче! Наш наймолодший син, Павло, має тепер 16 років. Минулого року скінчив дев'ятий грейд і заявив мені й своїй мамі, що хоче бути священиком. І ще настоював, що він чим скорше хоче їхати до Отців Василіян, до Мондеру, на новіціят. Ми його вкінці пустили, але я хочу вам, Отче, описати, як я те все пережив, бо хоч його мама була тому дуже рада, але я про те інакше думав.

"Цей рік був трудний для нас усіх, може найбільше через мене, але певно навчив нас багато добра. Я тут говорю лише за себе. — Павлова заява й настоювання, що хоче стати священиком, присилували мене звернути увагу на себе: які мої обов'язки перед Богом, як католицького батька.

"По щирості скажу, що Павлова заява була для мене великим ударом. Я не маю нічого проти священиків — борони, Боже. Для мене вони найкращі люди. Я і ціла наша родина — практикуючі католики і для нас Отці наші найближчі приятелі. Часто гостимо їх у своїй хаті." А Павло й Іван, його старший брат, що тепер кінчить медицину, то відмалку їх "фейворит алтер бойз". А проте я мав кілька рацій, чому я заборонював Павлові стати священиком.

Перше: я вважав що він ще замолодий, щоб рішити вже про вибір стану на ціле своє життя. Він торік мав щойно 15 років, щойно почав "гай-скул". Крім того він мені перед тим хотів різно бути; раз поліцистом, раз потяговим інженером, а як мав 13 років, то конечно хотів бути джетовим пілотом. Аж тут заявив, що хоче бути священиком! А я собі думаю: може за рік-два ще чогось собі забагне? — Я хотів бути певним.

Признаюся, що я також мав підозріння на о. Йосифа, нашого пароха, що то він підмовив мого Павлуся. Його діти люблять, а в очах Павла, він герой. — Я нічого не маю проти почитання героїв, бо це вщіплює в молодих охоту наслідувати їхні діла і геройства, але щоб вибрати собі священичий стан тільки тому, що має подив для даного священика, то я вважав, що для мого сина це небезпечна й недостатня причина вибрати такий стан.

Також хотів я, щоб мій Павлусь виріс і скінчив школу. Хлопці в добрій школі, під добрим проводом виробляються, утверджують свої погляди... Я собі подумав, що коли він скінчить "гай-скул" і опреться всім іншим плянам якоїсь іншої професії чи карієри, як також у тих роках опреться гадці про подружжя, хоч матиме нагоду, побачити світ і стрічатися з дівчатами та ходити на танці й забави, то це буде доказом, що він дійсно хоче бути священиком.

"Помимо того, що я бився з такими раціями, я мав свій плян про будучність Павла. Із професії я продавець сукна й власник крамниці, яку започаткував мій батько 50 років тому. — Літом під час вакацій обидва хлопці помагали мені і я думав взяти їх обох до спілки. Ну, Іван хоче вже бути лікарем... Тепер уже все було б для Павла. А він своєю заявою розбив мені всі мої мрії... Я знаю, що є великий брак священиків. Навіть у нашій парохії треба б іще одного до помочі, бо о. Йосиф старіється, а парохія за останні п'ять років майже втроє зросла. Але також треба й лікарів, і інженерів, і адвокатів, і бізнесменів. Павло міг був вибрати котрийсь із цих фахів. Він не є аж такий визначний у науці, але все мав добрі свідоцтва, а найбільше любив фізику й математику.

"Це я вам, Отче, описав, що я думав і переживав, коли хотів заборонити Павлові. І з такими переконаннями я носився цілий рік.

"Мені вже було надоїло те все. Аж тоді я спостеріг, що роблю зле, коли про те сказав мені отець парох і я зачав злоститися на його переконування дозволяти Павлові вчитися на священика. Я не мав жадних рацій, тільки злість. Але мій погляд на цілу справу принагідно змінився. Раз прийшов до мого склепу купець і став злісно домагатися заміни товару, який по-правді сам він пошкодив. Але мій управитель відділу пошкоджених товарів позвався з ним так, начеб то була наша вина, і продав йому ще більше товару. Пізніше я його за це похвалив, а він мені відповів: "Нема що переконувати злісного хлопа". Ці слова пригадалися мені, коли я злостився при справі Павлового покликання на священика.

"Спитаєте мене, як я змінив свої погляди? Коротко: я мусів перевивчити своє знання катехизму-релігії, про яку я думав, що я її вже таки добре знаю. Я мусів признати, що мій авторитет як батька походить від Бога, Котрий є батьком усіх нас і Котрого воля має першенство, коли йдеться про те, що Він, Бог, вибирає собі мого Павлуся Собі на службу. Я не звертав уваги на те, що це велика ласка для батька й матері мати дитину на Божій службі!

"Мені здавалося, що Павло за молоденький, щоб рішати про вибір свого стану. Але я забув, що Іван виказував нахил на лікаря ще тоді, як вилікував Бриська. Він також хотів бути поліцистом і пожежним сторожем, але коли мав 15 років, то сказав, що буде лікарем і цього пляну не змінив. Я став тим такий вдоволений, що навіть хату заморгеджував, щоб він лише здобув свій ступінь із медицини. Про це я забув... — Чому ж тоді вважав я недозрілим Павла, коли він висловив бажання бути священиком? Бо я не знав. — Я забагато думав про себе; хотів щоб він був тільки для мене. Коли б сказав був, що хоче бути бізнесменом, я був би не сумнівався. Я думав занадто по-земському, хотів земської слави і щастя для себе й Павла — може більше для себе самого.

"А тепер у мені інші думки. Від коли Павло пішов і пише про щасливість свого покликання, мріє про своє душпастирювання, я сам захотів знати більше про життя священика, взагалі про духовне життя. Я кілька разів поговорив з отцем парохом про це і вже прочитав собі кілька добрих книжок. Тепер тішуся, що мій син вибрав, за Божою ласкою, такий високий стан. Тішуся, що він зможе не лише сам бути щасливим, але що до щастя, не лише земного, а головно вічного, приведе багато душ. Тепер думаю так, як кожний добрий католицький батько повинен думати."

о. Севастіян Сабол, ЧСВВ

БАГАТО ЛЮДЕЙ ЗАПИТУЄ...

У дитинстві вчили мене, що небо є високо над землею, над нашою головою. Але ж земля обертається і небесні простори, що є над нами, за кілька годин будуть під нами. Ісус Христос сказав, що Він буде з нами до кінця світу. Якщо ж Він з нами і ми з Ним, тоді, здавалося б, що ми вже тепер у небі. Отже, де властиво є небо?

Популярне говорення, що небо є над нами, треба розуміти так, що воно є над нами моральноно, духово, а не фізично. Нема сумніву, що небо — це якесь місце, дійсне, Богом визначене місце, де від віків перебуває Він сам і Його ангели й святі, але де воно находиться, того ніхто не знає. Може воно в сотвореному всесвіті, може поза ним. Святе Письмо нічого про це не говорить. Але вчені богослови такої гадки, що небо — це особливе й Божою славою осяяне місце перебування, де спасенні душі живуть у такому щасті й задоволенні, що іншого чи більшого вони не можуть ані бажати, ані навіть собі уявити. Після остнього Божого суду не тільки душі, але й тіла, злучені зі своїми душами, перебуватимуть у тому небі. Але ж це будуть тіла воскреслі і прославлені, як тіло воскреслого Спасителя, якого учні дотикались, а все ж таки воно без труднощів проходило крізь зачинені двері і невидимо уносилося просторами. Отже, як Христове воскреслe тіло, так і тіла праведних будуть удуховнені і так перебуватимуть у небі.

Божественний наш Спаситель перебуває з нами на землі Своєю особливою приявністю, перше, яко Той, що провадить св. Церкву, потім перебуває Своєю силою в Св. Тайнах, особливо ж у Св. Причасті, де Він перебуває істотно, хоч невидно, у Своєму прославленому тілі, і, накінець, перебуває також у нас через освячаючу ласку, яка є мов би частиною Божої природи. Але в небі Він перебуває у Своєму видимому прославленому тілі. Праведні в небі бачать усю Пресв. Тройцю ясно, безпосередньо, подібно, як ми тут, на землі, на власні очі бачимо щось величного й гарного та захоплюємося ним. І саме ось тут є ріжниця між Христовим перебуванням на землі і Його перебування у небі: на землі Він з нами через Свою ласку і силу і Св. Тайни, отже невидимим способом перебуває між нами, і через це дехто може й не усвідомлювати собі тієї приявности Бога в світі, в Церкві, чи в собі самому; в небі ж Він приявний видимим способом так, що душа безпосередньо відчуває Бога, бачить Його й захоплюється Ним. І саме таке безпосереднє оглядання Бога "лицем у лице", захоплення Його красою, і повне, так сказати б, занурення в Бозі та в безмежному Божому щасті, якому не буде кінця, це є небо. Де воно є? Це зовсім не важне. Важне є те, щоб дістатись до нього.

Католицька Церква дуже противиться мішаним подружжям і певно має свої причини до того. Але ж чи не було б воно більш корисним, коли б Церква не робила тих труднощів? Адже ж через подружжя католицької особи з некатолицькою скоріше можна приєднати некатолицьку сторону до Католицької Церкви, ніж коли відпихається її?

Католицька Церква противиться і відраджує, але не аж абсолютно забороняє мішані подружжя. Католицька сторона може дістати дозвіл від свого єпископа (через свій парохіяльний уряд) повінчатися напр. із православною чи протестантською особою під умовиною, що вінчання відбудеться перед католицьким священиком та що некатолицька сторона підпише заяву, якою в сумлінні зобов'язується, що всі діти, які Бог дасть, будуть виховані в католицькій вірі. А що Католицька Церква противиться таким мішаним подружжям, то на це вона має багато й розумних причин, які оце тут подамо за одним американським автором.

1. Майже двотисячолітній досвід навчив Церкву, що такі мішані подружжя, майже без виїмків, а принаймні аж дуже часто, виходить на шкоду для душі католицької сторони.

2. Ріжниця у вірі, раніше, чи пізніше, стається причиною непорозумінь, дорікань і терпких критик, а це витворить пропасть між чоловіком і жінкою. Як потім можлива там щира подружня любов? Хоч якою толерантною показується некатолицька сторона перед вінчанням, то після вінчання непорозуміння, суперечки й огірчення на тлі релігії будуть зростати з дня на день. Падатимуть закиди, проти яких католицька сторона буде боронитися. З того слідуватимуть суперечки багато поважніші, ніж звичайні, бо релігійні почуття таки найглибше закорінені внутрі кожної людини. Як може бути правдива любов і згода там, де чоловік і жінка, які мають жити разом день-у-день, тиждень-за-тиждень, сильно різняться в такій важливій справі, як релігія? Адже ж кожне з них відмінно розуміє свої подружні обов'язки, потім обов'язок недільної і святочної Служби Божої, хрещення дітей, посту в п'ятницю і взагалі в пісні дні, обов'язок католицького виховання дітей, і т. п. Треба чуда Божого, щоб на цих суперечках скінчилось усе лихо. Чоловік і жінка зовсім відмінно виховувались від самого дитинства, зростали у відмінному світогляді й у відмінній атмосфері й тому непорозуміння та зудари мусять траплятися. Унаслідок того мало є надії, щоб таке подружжя могло бути щасливе. Бувають рідкі випадки, що католицька і некатолицька сторона гарно живуть собі в подружжі й нема між ними суперечок на релігійному тлі, але, звичайно, це велика рідкість і тільки між високо культурними людьми.

3. А далі, є небезпека, що в мішаному подружжі м'ягша католицька сторона, як це дуже часто бувае; піде на уступки в надії, що її уступчивість принесе мир у родину. Вона вже менше буде дбати про свої католицькі обов'язки й менше буде боронити своїх католицьких позицій. Але це принесе їй тільки докори сумління. Коли ж вона занедужає і схоче наново бути вірною своїм релігійним обов'язкам, то часто бувае; що некатолицька сторона не скаже їй про небезпечний стан її здоров'я, хіба вже запізно, або занедбае чи попросто не буде хотіти закликати католицького священика.

4. Як діти підростають, вони запитують і хочуть знати, чому тато чи мама (некатолицька сторона) не йдуть до церкви на Службу Божу, чому не приступають до Св. Тайн, чому не постять, і т. д. Як мама пояснює, батько перечить. Католицька сторона боронить свою Церкву і так суперечка продовжується вже перед дітьми. Діти стають по одній стороні, або по другій, і з того постає ще більше роз'єднання в родині, і нові суперечки і нові гострі сварки.

5. Діти з такого мішаного подружжя рідко коли бувають потіхою для своєї католицької матері, чи католицького батька. Статистика виказує, що 90% дітей із такого подружжя відчужується від католицької віри. Католицька мати хоче виховати своїх дітей на добрих і практикуючих католиків і вчить їх високо цінити Службу Божу в неділю та свято, часто каже сповідатись і причащатись, зберігати церковні пости. Але ж дитина бачить на власні очі, що для її некатолицького батька все те не має жадного значення, бо він ніколи не йде на Службу Божу, не приступає до Св. Тайн, не постить. Батько — це великий авторитет для дітей. Якщо він — некатолик, то діти скоро підуть за його прикладом, бо ж легше є не йти до церкви щонеділі і свята, легше є не постити, не сповідатися, ніж заховувати все це, а до того, промовляє їм та потягає їх ще й авто-

ритет батька. Коли ж мати є некатоличкою, то віра дітей ще скоріше слабне, бо діти завжди більше прив'язані до матері і любов до неї потягне їх за її прикладом. Вони підуть за тим, що їм вигідніше.

6. Якщо двоє людей у тому самому підприємстві мають відмінні погляди на обов'язки, на чесність у діянні і кожне з них хоче вести підприємство на свій лад, відмінно від другого партнера, то таке підприємство не тільки не буде розвиватись і рости, а навпаки, скоро дійде до заломання й руїни. Подібно, як чоловік і жінка, партнери на ціле життя, не погоджуються в засадах релігії, як вони не вірують однаково, не почитають Бога однаково і не служать Йому однаково, навіть відмінно розуміють свої обов'язки супроти Нього, то як може таке подружжя втриматись і бути щасливе? Їхні серця і їхні душі поділені, діти в родині поділені, життя в родині поділене. Як такий "поділений у собі дім" може бути джерелом щастя?

7. Якщо чоловік є католиком, або жінка католичкою, вони не можуть розводитись, не можуть удруге одружуватись. А некатолицька сторона — може. Якщо одне вже "до кінця" сприкриться другому, то некатолицька сторона вже знайде собі причину до розводу. Таким способом католицька сторона опинюється в безвихідному положенні. Вона не може вдруге одружуватись. А тут може ще є й маленькі діти, яких треба утримувати, школувати, і т. д. "Чи ж нема тут якогось виходу з ситуації, нема рятунку?" — запитують тоді люди священика, коли ось так розбилось мішане подружжя. А виходу-рятунку таки нема. Отже, католицька сторона, одружуючись із некатолицькою, взяла на себе велике ризико. Некатолицька ж сторона не ризикує нічим і вона, за її церковно-людськими законами, може розводитись і вдруге, чи й по кілько разів схоче, одружуватись.

8. А, нарешті, хоча б як толерантно ставилась некатолицька сторона до католицької в речах, що торкаються релігії, то майже завжди настануть між ними суперечки на тлі моралі, головно на тлі штучного і грішного обмеження родини (бірт контрол). Можна уявити собі ті бурі і тяжкі докори сумління в душі католицької сторони, що їх спричинює основна розбіжність у поглядах на справи моралі. Тут чоловік і жінка зовсім противно розуміють істоту і ціль подружжя. Для католицької сторони подружжя є на те, щоб співпрацювати з Богом і помагати Йому далі творити людський рід. Ставити перепони в тому й марнувати творчу силу в подружжі — католицька сторона вважає тяжким гріхом. Для звичайного ж некатолика — мати діти, або ні, це зовсім байдуже, а прогрішуватись у тій справі в подружньому співжитті — це деколи не порушить його сумління. Про тяжке горе католицької душі та про її глибокі рани знає тільки священик, який уже нераз вислухував потрясаючі розповіді зламаних сердець католицьких мужчин чи жінок, які в найкращій вірі та з рожевими надіями одружилися з некатоликами.

До того всього можемо додати ще й те, що не тільки Католицька Церква відраджує своїм дітям одружуватись із некатоликами. Ось, протестантська "Федеральна Рада Церков" виявила велике зрозуміння важкої проблеми мішаних подруж, коли до своїх вірних звернулась із ось яким закликом: "Не одружуйтеся з католиками! Релігія, це щось основне в людському житті, і різниця в релігії, звичайно, доводить до таких напружень, що це аж розбиває подружжя. Коли ти зобов'язуєшся до того, що твої діти будуть виховані в релігії, якої ти не поділяєш, то ти вже напочатку твого подружжя посіяв, чи посіяла, насіння майбутніх непорозумінь, і так твоє подружжя скоріше, чи пізніше, перестане бути щасливим". Так пишуть навіть некатолики. І зовсім розумно. Тому то й Католицька Церква тільки добра хоче своїм дітям, коли каже їм: "Одружуйся тільки зі своїм".

Коли обурюєшся жахіттям і підлотою наших часів та думаєш, що Діоген потребував би сьогодні в білий день не одну, а вже двох ліхтарень, щоб віднайти людину, то застановись над одним: над своїм часом не маєш ніякої влади; і не дано тобі затоплений світ урятувати; тільки над однією людиною маєш повну, небмежену, непереможну владу: над собою самим. Зробя себе чесним і добрим, а вчинків велике, відіси багато і діла твої і життя не пішли на марне.

Карлейль

Іван Добрачинський

ЛИСТИ НИКОДИМА

(Повість)

ЛИСТ 6

Любий Юсте!

Хотів ти, щоб я описав тобі короткими словами, в чому міститься наука Галилейця. Не знаю, чи зумію це зробити. Не легке воно завдання. Коли б ти мене спитав, чого хоче Вчитель із Назарету, я міг би відповісти тобі одним словом: усього. Підносиш мабуть у цій хвилині брови, даючи мені таким чином знак, що не розумієш моїх слів. Погоджуюся з тобою, але бачиш — і Його не легко зрозуміти. Правда, яку Він звіщає, у подробицях така проста, що й дитина її зрозуміє. Але в цілості вона здається переходить людський розум. Він говорить легко і прозірно, наче провадить по рівній дорозі. Але нагло ця дорога вривається, і чоловік має враження, що летить у пропасть. А тоді Він каже: подай мені руку, зіприся на мене, повір... і замкни очі.

Недавно прийшли до Нього якісь учні Йоана, що блукають тут наче вівці без пастиря і, коли не приєднались до Ісуса, говорять проти Нього, наче б зависні були, що Він ходить вільний, а їх учитель дальше ще карається у "чорній в'язниці". Питали Його: "Чому Твої учні не постять?" Відповів: "Годі постити, коли молодий на весіллю. Але прийдуть дні, коли він відійде, — і тоді будуть плакати й сумувати. Ніхто не латає старої сімляги новим сукном, ані не вливає молодого вина у старі боклаги"... Здавалося б, слова без зв'язку. Але вдумайся в них а може зрозумієш, до чого я дійшов: наука, яку Він приніс, не може бути латою на старому. Вона нічого не доповнює, нічому не служить. Творить цілість для себе, — є якраз усім. Хто хоче її прийняти, мусить викинути старий плащ і позбутись старих боклагів. Мусить придбати новий плащ і нові боклаги...

Але Ти хотів знати, на чому полягає Його наука... Два дні тому Він ішов разом із безчисленною юрбою підмісковою сіножаттю. Була погідна днина, у всьому подібна до інших тутешніх днів. По небі брила одна-едина хмаринка наче великий пуховий клапоть. Смарагдове озеро, мінливе, повне життя, лежить у долині. Поза ним, десь на зсірілому овиді, накреслені білими рисками в повітрі, мов відірвані від своєї основи, виднюють верхи Антилібану. Юрба йшла гамірливо, наче гірський потік. Раптом усі спинились. Узгір'я обривалось у цьому місці стрімкою стіною голої скали. Назарей швидко проліз покритим травою берегом угору і за хвилину ми мали Його понад собою — білу сильветку з перетятим блиском волоссям на тлі блакитного неба. Юрба, що Його знає, догадалася змісця, що Він буде проповідувати, отже люди почали сідати на узбіччі й під виступцями скали. Трава, скелі й каміння, усе щезло накрите людською масою. А Він стояв на горі і спокійно чекав, доки люди не заспокояться. Потім підніс голову до неба і наче хвилину щось тихо говорив, нечутно. Як часто Він молиться! Аж дивно... Коротко, але часто. Це навіть важко назвати молитвою. Кидає просто кілька слів угору і негайно вже повертається на землю. Тоді також: потряс головою, розложив руки, глянув по людях.

Звичайно зачинає від гаггади. Розказує якусь притчу: був раз король, був господар, був батько... Люди вслухуються в розповідану історію та в серця їх неспостережено вкрадається зручно прихована істина. Але цим разом зачав інакше. Сказав: — Благословення Всевишнього з тими, що є прості, віруючі, що мають надію і є вбогі духом. Вони отримають небесне царство...

Сказав це з такою повагою, що, здавалося, наче другий Мойсей сходить із Синайської гори й проголошує одержані Заповіді. Зрештою і вони також були наче пункти цісарського закону, якими вичисляється людей, допущених до цісарської ласки. Він казав:

— Благословенство Бога на тихих і покірних. Вони здобудуть землю. Благословенство Бога на вбогих, плачучих і голодних, хворих і ув'язнених. Їхні страждання скінчаться й переміняться в радість... Благословенство Бога на покривджених і тих, яким відмовлено справедливости. Вони отримають Божу справедливість...

Я подвоїв мою увагу. Тепер — подумав я — довідаюся про все. Вчитель говорив ясно, наче читав збірник законів. Але приписи, які виголошував, дивно звучали: не згадували нічого про вину і кару. Зате казали про чесноту й нагороду. Навіть про дві нагороди. Бо хіба ж не дивно це звучить: "Благословенство Бога на скривджених"...? Отже цей, кого стрінула кривда, є вже благословенним?.. А крім цього, наче б у додатку, отримає справедливість. Виходить, що немає в житті більшого добра, як бути покривдженим. Або ті плачучі! Важко сказати, чому людина плаче. Може стрінула її заслужена кара. Але Він не ділить плачучих на групи. На Його думку кожний, хто плаче, отри-

муе благословенство і плач кожного заміниться в радість. Чи не вважаєш цього надмірним упрощуванням складних справ життя? Але послухай, що Він дальше говорив:

— Благословенство Всевишнього для милосердних. Вони також доступлять милосердя... Благословенство Бога для тих, яких серце не непокоять пристрасті і воно чисте. Вони побачуть великого Саваота... Благословенство Всевишнього для тих, що творять мир, віддають добро за зло, хліб за камінь. Вони назвуться синами Шекінаг.*)

Тепер я вже був певний, що Він оголошує неначе другий декалог — основи своєї науки. Безсумніву — це гарний збір. Але скільки в ньому звичайної наївности! Яку вартість мають ті заохоти, що благословенство Боже є для милосердних і чесних, якщо водночас не оголошується жадних кар на людей самолюбних і злодіїв? Будьмо розумні: світ є повний зла. Поруч невеличкого гурта людей, які вибрали шлях служіння Предвічному, існують тисячі амгаарезів,**) що постійно переступають заповіді й приписи, а з ними безчисленна юрба нечистих поган і ідолопоклонників. Чудова наука повинна бути бережена, як дорогоцінний камінь. Хто її визнає, повинен бути під охороною закону. Мойсей казав: "Хто працює в день шабасу — нехай умре, хто чаруе — цього забийте, хто складає жертви богам, — нехай згине, чий віл побив рогами невільника, той має заплатити його власникові тридцять сиклів у сріблі, а вола треба вкаменувати..." У Нього ж добрі люди вкинуті на глибоку воду. Мають блаженства — і це повинно їм вистачити! Але вони не зберігають їх перед злом. Бо, подумай, в одному ряді Він ставить добрих і непасливих. "Блаженство Всевишнього з плачучими..." Який дивний погляд. Я знаю, що сльозами можна відпокутувати свою провину й отримати благословенство. Але хто дістав благословенство, не повинен уже плакати. Що ж було б варте благословенство, як би по ньому приходили сльози? До Бога приходиться по добро, так як я прийшов до Галилейця по здоров'я для Рути. Що ж був би варт лікар, який зробив би недугу ще важчою? Він мабуть ставить нарівні чесноти і нещастя. Благословенство Бога, каже, для жебраків, в'язнів, калік, і хворих... Існує тільки одно благословенство для недужого — здоров'я. Якщо хтось не має здоров'я — не отримав благословенства...! Але я зайшов задалеко. Це не таке просте. Чому ж я не можу отримати благословенства для моєї Рути? Я ж людиною, яка все жертвувала предвічному Адонай. Якщо немає благословенства для мене — хто ж його отримає? Хтось—тільки тому, що є жебраком? Але я даю милостиню, плачу десятину, не жалію жертв. Навіть Йов більше не давав! "Благословенство Всевишнього з тими, що плачуть..." А чи ти думаєш, Юсте, що я не плачу? Наче дитина, наче мала дитина, із здавленим горлом, яким проходить ридання. То я не маю мати права до справедливости? А Рута до здоров'я? За все моє життя — така недуга! Як би була правда в Його словах, то я вже мав би благословенство. Сто благословенств. А коли б я їх мав, недуга відійшла б. Але не відходить, і вже навіть годі подумати, як би то було, коли б нагло зникнула. Отже що ж? Блудне колесо!

Він має правду: хто хоче прийняти Його науку, мусить одягнутися в зовсім нову сімлягу. Ніякі латки не поможуть. Навпаки: молоде вино розірве зітлілий боклаг. Треба змінити спосіб думання, спосіб погляду на світ, треба називати розумним те, що здавалося нам шаленим. Не знаю, чому йду за ним, на що чекаю. Цей новий боклаг — це мабуть те саме, що другі народини, про які Він говорив тоді вночі. Але людина не скидає своєї шкіри наче вуж. Людина мусить залишитися собою. Ні погроза, ні визов не змінюють людину до основ. Мені завжди здається, що Він має завеликі вимоги.

Кінчив свою науку:

— "Благословенство Найвищого з терплячими для справедливости. Вони отримають небесне царство... І з усіма вами благословенство — витягнув руки до юрби — коли вас ненавидітимуть, коли вас викинуть із синагог, коли вас очорнять, коли вас будуть переслідувати і вбивати задля мого імени, як переслідували і вбивали пророків. Тоді тіштеся, радійте, і чекайте. І прийде вам нагорода...

І це все — спитаєш? Так. Мені здається, що в цій пісні про благословенства Він зібрав усю свою науку. Кажу: пісні — бо це була пісня, наче один із псальмів. Він проповідує безмежно просто і саме тому Його слова незамітно переходять у гимн... Пісня мабуть не завжди є штучною мовою, доцільно складеною, для розваги юрби? Ти хотів, щоб описати тобі Його науку. Замість цього я навів тобі Його слова. Чи ти вдоволений? Думаю, що ні. Я також волів би почути інші більш переконливі і менш фантастичні речі. Коли Його слухаю, здається мені, сонце падає просто на мою голову з жевріючого неба.

Мушу признатися тобі, що іноді постають у мені сумніви, чи все таки Він, як кажуть садукеї, не підважує Закону. Цей старий боклаг — може бути рівнозначний із торою*). Він сам запевнює, що це не Його справа нищити Закон. Ось Його слова:

— Доки існують земля і небо, доти не зміниться ні одна буква в Письмі. Я не прийшов нищити, але сповнити. Хто шанує і зберігає Закон — цей знайде своє місце у царстві небеснім, хоч незамітне й мале... але хто виповнить Закон — цей буде найбільший у царстві...

Коли Він каже "сповнить"—Він має на думці мабуть не звичайне сповнення приписів. Для Нього "сповнити Закон" — це стільки, що знайти в ньому якийсь прихований внутрішній глузд. Бере, наприклад, із Божих таблиць старий наказ: "Не вбивай" і так пояснює: — Хто гнівається на брата, цей уже немов убив його. Хто скаже братові: "Ти дурний" — цього чекає пекло! Або пригадуе заповідь: "Не прелюбодій" і зараз додае: Але я тобі кажу: вистане пожадати чужої жінки — вона вже твоя! Твоя жінка е твоїм тілом. Але коли її покинеш, пам'ятай, що ти будеш причиною, коли вона віддасть тіло другому!

Іноді розказуе про речі, що викликують неспокій. Недавно Він сказав: — Ви чули, що наказував Мойсей: "Якщо хтось ударить другого, за життя — нехай дасть життя, око за око, зуб за зуб, рука за руку, нога за ногу, синяк за синяк..." А я вам кажу: Коли тебе хто вдарить у лице, настав йому ще й другe, коли хтось забирае тобі кутолу, — віддай йому й сімлягу, коли тебе хтось силою веде — йди за ним ще дальше, коли тебе хтось попросить позику і настае — дай, хоч би ти й знав, що даеш милостиню...

Чи ж це все не надмірні домагання? Але послухай про ще більш хвилюючу річ. Це було якраз сьогодні ранком. У юрбі, що Його провадила, були родини тих галилейців, яких римляни повбивали в часі останнього свята жнив. Хтось згадав про ці події і негайно, розуміється, постав плач і ридання. Учитель схвилювався цим криком. Коби то ти побачив, як Він нахилює над людьми свою голову, яка під блиском соняшних променів набирае барви старого, темного золота! Коби ти побачив Його глибокі очі повні ніжного співчуття... Коли Йому хтось розказуе про страждання, Він мабуть Сам більш страждае, ніж оповідаючий... "Мій син..." ридала якась жінка з сухим і порізаним морщинами обличчям, наче потріскана на сонці глина. "Мій чоловік" — казала інша молода, гарно збудована селянка, твердим, безбарвним голосом, яким приглушуеться жаль. Його уста дрижали. Зідхнув.

— Чи думаете — спитав нагло людей, що Його оточували, — що її син і її чоловік були більшими грішниками від вас усіх?

*) Шекінаг, Саваот — імена Бога.
**) Простаки, невірні.

*) Закон Мойсея.

о. Ір. Назарко, ЧСВВ

о. ДАНИЇЛ ПРОГРАВ...

Ватиканський півофіціоз "Оссерваторе Романо" з 8 грудня 1962 р. з немалим здивуванням подає до відома, що Кармеліт о. Даниїл програв процес, що його він виточив міністерству внутрішніх справ Ізраїля за відмову дати йому ізраїльське громадянство.

А було воно так:

Коли большевики зайняли Галичину, жидівський юнак із Живця, Шмуль-Арон Руфайзен, якого називали Освальд, перейшов із своїм братом зелений кордон і дістався до литовського тоді ще Вільна, щоб звідти виїхати до Палестини. Молодшому братові вдалося виїхати, а Освальд залишився в таборі. За той час Вільно зайняли німці і для жидів зачалося пекло. Вони мусіли віддати всі дорогоцінности, їх загнали в гетто і наказали їм носити "Давидову звізду". Час-до-часу влаштовувано т. зв. "лапанки" і всіх зловлених жидів розстрілювано за містом. Одного дня така "лапанка" заскочила й Освальда, коли він вертався з праці додому. Всіх зловлених жидів зігнано на подвір'я якоїсь старої кам'яниці. Освальд попав у якісь сіни, потім на темний коридор, уздовж якого були двері до різних комірок і пивниць. Він вирвав одні двері й заліз до пивниці, повної старого дрантя. Вліз під те дрантя якнайглибше, якнайдальше... Лежав так під стиртою поламаних меблів кілька годин, аж задеревів. Коли почув, що настала тиша, легенько виліз із нори, здер із рукава "Давидову звізду" і хотів вийти, але входові двері були зачинені. Тільки над самою землею було мале віконце. Встромив голову, але цілий пролізти не міг. Вирвав легко одну цеглу, шарпнувся з усієї сили й виліз на хідник. А тут із-за рога кам'яниці зближалися важкі кроки підкутих чобіт. Був це п'яний німецький вояк, що аж заточувався. Освальд сміло підійшов до п'яного, взяв його під рам'я і доброю німецькою мовою сказав: — Друже, я тобі поможу. Куди тебе завести? — Вояк спотикався,

кляв, співав і плакав наперебій. По кількох хвилинах вояк трактував Освальда як старого "кумпана". — О, камераде, чи ти знаєш, скільки вошивих жидів я сьогодні застрілив? — Освальд завмер з остраху. — Тисячу сімсот! піф-паф!, піф-паф! Розумієш? — Вояк сміявся і плакав на переміну.

На постерунку поліції Освальд вилегітимувався шкільною посвідкою, на якій не подано національности ні імени батьків і похвалився, що здав матуру та й добре знає німецьку мову. Поліція потребувала перекладачів (дольмечерів). Так Освальд одягнув на себе поліційний мундур і став секретарем та перекладачем жандармерії в повітовому місті Мір на Білорусі. Тоді виринуло перед Освальдом питання: чи для рятування свого життя може жид вдягати на себе гештапівський мундур? І він відповів собі, що для рятування тільки свого власного життя він не сміє робити цього, але може це робити для рятування життя інших, у першу чергу своїх земляків, зачинених у ґетті в Мірі. Або й інше питання виринуло перед ним: чи можна рятувати життя інших, посвячуючи життя одиниці?

Бо було воно так: У селі Семакові біля Хороділя на Білорусі селяни показали партизанам криївку німецького вояка. Партизани вбили вояка. Військова німецька влада постановила село спацифікувати: всі будинки спалити, а що десятого селянина розстріляти. На цю пацифікацію запрошено й жандармерію з Міру. Освальд був уже тоді улюбленцем комманданта жандармерії Гайна і постановив використати постійну ворожнечу між військом і ґештапом. Тому підбурив свого шефа: — Хто тут править? Вермахт чи ґештапо? Ти, чи військовий фельдфебель? Не дозволь на ніякі пацифікації! Ґештапо має винайти винних і їх покарати? — Ну, добре, — вагався Гайн, — але як тут найти винних? — Це прошу залишити мені! — Гайн згодився, висварив фельфебеля і військо відійшло з нічим. Тоді Освальд пішов до солтиса і казав видати найгіршого, якого село хоче радо позбутися. Солтис видав лісничого, який недавно "всипав" сільського хлопця, що скривав револьвер. Сьогодні о. Даниїл соромиться свого вчинку і знає, що не можна посвячувати життя одиниці... навіть найгіршої. Але тоді були інші часи, партизанські, а о. Даниїл був тільки звичайний жидівський юнак, що не визнавався в моральності вчинків.

Кілька днів після свого прибуття до Міру, Освальд нав'язав контакт із жидівським ґеттом через жида-електромонтера, що направляв світло на постерунку жандармерії. Відтоді ґетто було докладно інформоване про кожну заплянову провокацію чи частинну ліквідацію ґетта. Коли Освальд довідався про реченець ліквідації ґетта, постановив з активом ґетта ставити опір. Рішено, що коли прийде жандармерія і поліція, жидівська молодь ударить на них із засідки, відтак до них долучиться Освальд із скорострілом, а тоді жиди з ґетта розбігнуться.

Реченець ліквідації наближався. Вже викопано рови за лісом. Освальд що вечора "пачкував" до ґетта кріси, револьвери й набої. Одначе в останню хвилину змінив свій плян. Так буде менше жертв. Кілька днів перед ліквідацією Освальд забере всіх німців із Міру й поведе їх проти партизан. Німців не буде в місті два дні. За той час жиди з ґетта втечуть у ліс. Так і сталося, з тією ріжницею, що не всі жиди втекли, п'ятсот осталося в ґетті. Німці зараз окружили ґетто. Тоді жидівська рада (юденрат) вислала одного зі своїх до жандармерії, щоб він виявив, хто казав жидам утікати і хто дав їм зброю. Жидівська рада вірила, що в той спосіб урятує життя тим, що остались...

Громом із ясного неба була ця вістка для комманданта жандармерії Гайна, що так гаряче полюбив Освальда. Коли Освальд станув перед Гайном — то замість енергійного комманданта побачив перед собою зламаного старця. — Чи це правда, що ти зрадив жидам реченець ліквідації? — спитав Гайн.

— Так — відповів Освальд.

— Чи це правда, що ти дав їм зброю?

— Так — сказав Освальд.

— Але, чому? Та ж я тобі вірив! Та ж я тебе любив, як сина! Чому ти це зробив? — Гайн вхопив голову в руки.

— Я все скажу, але під одною умовою.

— Якою?

— Якщо потім я дістану револьвер, щоб скінчити з собою.

— Ну. Добре.

— Бо я є жид — викинув із себе Освальд.

Гайн сидів, мов поражений громом, а Освальд оповідав йому всю свою історію, починаючи від віленської пивниці. А, коли скінчив, простягнув руку і сказав:

— А тепер, пане комманданте, попрошу револьвера.

— Ні. Ти ще молодий. Вже два рази ти врятувався. Може вдасться тобі втретє.

Тоді Освальд вилетів вихром у поле. За ним погналися жандарми. А він упав у нескошене жито й молився. Чув, як люті жандарми кляли. Бачив, як один переходив поруч нього, але його не спостеріг. А відтак настав вечір...

Кілька днів блукався по околиці, як безпанський собака. Його справа сталася голосна довкруги. Ніхто не міг йому дати притулку. Тоді Освальд пригадав собі манастир Сестер, що був у найближчому сусідстві жандармерії. Освальд знав настоятельку, бо нераз через неї передавав "авсвайзи" жидам. Пізнім вечором зголосився до неї і просив переховати його через три дні. Се-

(Кінець на 130 сторінці)

Б. Полянич

ЗАМОК ЯНГОЛА СМЕРТИ

Сенсаційна повість з часів гетьмана Кирила Розумовського і Григора графа Орлика

Всі права застережені

РОЗДІЛ 4

"НЕЇ-ЖЕНЬ"

Рука Гілленборга, в якій він держав чарку вина, зависла в повітрі й він неначе беззвучно повторив:

— Замордованого барона Отто фон Гартбурга? Що це таке? Гартбург замордований?

— То ви не знали про це, полковнику? — здивувався маркіз. — Та ж про це вже горобці цвірінькають! Але не в убивстві справа! Справа в тому, що ніхто не знає, що значать останні слова Гартбурга "неї-жень"...

Гілленборг помалу поклав чарку з вином на стіл, відсунув стілець, устав зза стола та підійшов до широких балконових дверей, що вели на терасу; сходячий місяць сріблив море, що пір'ястими хвилями колихалося у підніжжя замку.

Хвилину царила мовчанка.

Врешті Гілленборг відвернувся і, вже опанований, звернувся до маркіза де Фер-Монте:

— Вибачте, маркізе, що вістка мене дещо схвилювала, бо смерть Гартбурга трохи плутає мої пляни. Чи можна вас просити сказати мені ближче, як воно сталося?

— Будь ласка, я навіть і не думав, що ви про це не знаєте! А сталося воно просто: сумерком із палати лорда Палмертона — ви знаєте цього добродія — виїхав каретою фон Гартбург і зараз же на розі вулиці коні чогось сполошилися, понесли і карета, вдарившися об кам'яний фонтан, розлетілася в кусні. Важко раненого Гартбурга принесли до палати Палмертона, де він помер, хоч була йому негайно дана лікарська опіка. Це, сказати б, офіційна сторінка смерти Гартбурга.

— Розумію, — хитнув головою Гілленборг — а в дійсності?

— А в дійсності — повторив маркіз останні слова Гілленборга — Гартбурга отруєно.

— Отруєно? — здивувався Гілленборг. — Яким чином? Після випадку з каретою, чи перед цим?

— Ніхто цього не знає! Маємо точні звідомлення, що лейбмедик лорда Палмертона стверднв отруєння якоюсь незвичайно сильною рослинною отрутою.

— Це певна вістка? — спитав Гіллеборг, підходячи до стола й сягаючи по свою чарку вина.

— Зовсім певна! — ствердив маркіз — один із лакеїв лорда Палмертона є на нашій службі та був свідком смерти Гартбурга й оречення лейбмедика. Очевидно, я зараз повідомив про цей випадок графа Орлика, який ствердив, що вбивство Гартбурга не є ділом ані французької, ані французько-української розвідки.

Гілленборг випив ковток вина і, тримаючи ще чарку в руках, спитав:

— Думаю, пане маркізе, що не було це теж і грабункове вбивство?

— О! — живо заперечив маркіз де Фер-Монте — це виключене! Із грошей, що їх мав при собі Гартбург, ані одна штука золота не пропала, але теж не знайдено при ньому ні одного папірця.

— Я так і думав! — сказав тихо, неначе до себе, Гілленборг.

— Власне! — потвердив маркіз, відсуваючи свій фотель від стола й вигідно розсівшись у ньому. — До речі, полковнику, це одна з найцікавіших загадок, оте вбивство Гартбурга. Не зробили цього ми, не зробили цього ви, не зробив Петерсбург, бо ж на його службі був Гартбург, дуже сумнівно, щоб у цьому вбивстві мачала пальці Туреччина, хоч із нею наші справи, якщо йдеться про Московщину, збігаються разом — отже хто це зробив? Кому залежало на цих таємних документах, що їх віз із собою Гартбург, бо що він їх віз, немає сумніву! Ми були б дуже цікаві, дорогий пане полковнику, почути вашу гадку в цій справі! — звернувся до Гілленборга маркіз де Фер-Монте.

Замість відповіді, Гілленборг сказав до мовчазного досі доктора Леклерка:

— Пане докторе, ви коли маєте намір їхати в Україну?

Леклерк уважно глянув на Гілленборга:

— Згідно з запрошенням-листом Гетьмана Кирила я повинен через 20 днів зголоситися у Гетьмана.

— Очевидно, у вас є папери на вашу подорож, видані гетьманською канцелярією?

— Не тільки папери, але й контракт, на разі виготовлений на один рік із можливістю продовження. У контракті зазначено, що я маю бути лейбмедиком їх Ясновельможности Пана Гетьмана України, як теж учителем французької мови дітей Пана Гетьмана. Там же ж і зазначена висота моєї платні.

Гіллеборг знову підійшов до балконових дверей, хвилинку глядів на хвилі, що сріблилися в світлі місяця, а там звернувся до маркіза, що сидів, заклавши ногу за ногу в своєму фотелі, і якимсь холодним голосом промовив:

— Вибачте, маркізе, що я зразу вам не відповів. Я ще не маю якслід усіх даних, щоб сказати вам свою гадку а радше, щоб скріпити її доказами. Але — очевидно — тут не я рішаю, — я не раджу їхати тепер докторові Леклеркові в Україну.

— Не радите їхати? Чому? Що ж це має спіль-

ного з убивством Гартбурга? — спитав здивований маркіз.

— Я маю наказ їхати, пане полковнику! — сказав тихо Леклерк.

— Пане маркізе — говорив дальше Гілленборґ, не зважаючи на слова Леклерка — якщо доктор Леклерк мусить їхати, бо часом є такі ситуації, яких змінити не можна, а одною з таких є мабуть і сьогоднішня ситуація, то, будь ласка, дайте йому охорону аж до кордонів України, якщо не можете йому дати охорони аж до Батурина. І негайно просіть Гетьмана про охорону особи доктора Леклерка на терені Гетьманської Держави!

Маркіз замахав руками:

— Мій дорогий полковнику, я не проти того, щоб дати охорону нашому докторові, врешті, я маю доручення від кардинала де Флері стосуватися до всіх ваших порад. Будь ласка, гаразд, можемо навіть зараз виготовити відповідні письма до наших станиць і до Гетьмана Кирила! Але навіщо це все? Чи ви гадаєте, що нашому докторові грозить смерть?

— Ні! — відповів твердо Гілленборґ. — Йому грозять московські тортури, а це гірше від смерти!

У кімнаті запанувала тишина. Чутно було здалеку гул моря і легкий тріскіт палаючих свіч у кімнаті.

Очі маркіза де Фер-Монте якось несамовито забігали й неначе вп'ялися в обличчя Гілленборґа.

— Ви думаєте... — шепнув по хвилині маркіз, — що...

— Я не думаю, маркізе, — сказав, перериваючи слова маркіза, Гілленборґ, і на його чолі появилася глибока туча, — а я певний, що Петерсбурґ знає, чого доктор Леклерк їде до Гетьмана Кирила і незабаром буде знати, що тут, у вашому замку, відбулася нарада нас трьох!

— Маєте доказ на ваш здогад? — спитав якось гостро маркіз.

— "Неї-жень!" — відповів таким же тоном Гілленборґ і підійшов до стола та почав наливати собі до чарки вина.

Маркіз теж устав із фотеля, налив собі чарку, випив одним ковтком, обтер уста платком і кинув його на стіл.

— Очевидно, погоджуюся з вами, полковнику, — почав маркіз, — але що думаєте дальше? Що я маю, чи радше, що ви дальше задумуєте? Наш доктор їде до Гетьмана України, все в порядку, дамо йому охорону, все що треба. Але, як спекатись тутешньої "неї-жень"? Як би я знав хто це є, то, як воно давніше бувало, а завдяки чому мій замок і популярно звуть "Замком Янгола Смерти", хоч назвав я його від його празразка, замку Янгола в Римі, бо він будований на зразок того замку, то я ще раду дав би... Море приймає і вбивців і самовбивників! Але, щиро кажучи, ви, полковнику заскочили мене цим китайським словом!

— Дозвольте, маркізе, спитати: хто вас заскочив, Гартбурґ чи я? — спитав усміхаючися Ґілленборґ.

Маркіз махнув рукою:

— Ви обидва, і небіжчик і ви! — І наливаючи собі знову вина, маркіз звернувся до Леклерка:

— Леклерк, що ви думаєте про ту цілу справу?

Леклерк знизав раменами:

— Нічого не думаю, маркізе! Правда по стороні полковника Гілленборґа: вбивство Гартбурґа стверджує це. А моєю річчю слухати. І я згідно з наказом їду, як мені велено! А наказуєте ви, не я!

— Дозвольте, маркізе, — промовив Гілленборґ, — що тепер ми зробимо плян чи може радше обговоримо ті речі, які нам відомі. Відомо, що Гартбурґ, умираючи, вказав на когось — назвім ту особу невідомим "Х" — і назвав "Х" китайським словом "неї-жень". Чому китайським? Ніхто, серед тутешнього загалу не вживає китайської мови, ні китайських слів. Значить "Х", якщо не є китайцем чи китайкою, мусить мати якісь зв'язки з Китаєм. "Неї-жень" — як я вже згадав, — по китайському значить жінка, дослівно "внутрішня людина". Сумнівне, щоб цим означенням "внутрішня людина" Гартбурґ думав про мене, бо єдиним із нас, що знає китайську мову, є я. Зате дуже правдоподібне те, що "неї-жень" є шифром жінки, яка є, чи московським агентом у Манджурії, чи зв'язковим або може референтом цих справ тут. Чому беремо до уваги Манджурію? Зовсім просто, Петерсбурґ прекрасно знає, що в Манджурії є під цю пору вишколена українська козацька армія, яка жде на наказ Гетьманича графа Орлика, щоб у відповідній хвилині піти походом на Московщину. Що вояки цієї армії працюють на роботах і під цю пору звуться робітниками, промисловцями, дроворубами, ловцями й т. п. — це публична "тайна" і майже виключене, щоб Петерсбурґ цього не знав. Можемо отже сміливо зарискувати твердження: наше "Х", яке скривається під назвою "неї-жень" — це агент, а радше агентка Петербурґа, рефератом якого чи якої є Манджурія, докладніше кажучи, боєздатна українська армія, що находиться в Манджурії і жде наказу милостиво нам пануючого короля Франції Людовика XV.

— Отже перше наше, чи то пак вибачте, пане маркізе, ваше завдання, бо я є тут гостем, є зліквідувати "Х".

— Друга справа, це їзда в Україну доктора Леклерка. Туди, як я зрозумів, пане маркізе, доктор Леклерк мусить їхати. Я видвигнув справу його охорони, тому що згідно з моїм переконанням, "Х" є в поблизу. Може я помиляюся, але моя підсвідома інтуїція, що перебула добру школу в джунглях Манджурії, велить мені таки твердити, що "Х" — "неї-жень", має свій осідок десь тут недалечко вашого замку, маркізе. Адже ж, море, це один із найкращих, найдешевших і найпевніших засобів комунікації для шпигунів! А коли ще пригадаємо, що ви врешті самі зволили підкреслити, маркізе, що тут трапилося кілька випадків смерти... —

— Що, ви вже про це знаєте? — заговорив швидко маркіз.

— Знаю, дорогий пане маркізе, чому б мені не знати! — всміхнувся Гілленборґ, — отже коли і це візьмемо до уваги, то немає сумніву, що наша зустріч буде незабаром темою розмов, якщо не московської розвідки, то напевно розвідки саксонського короля...

— Якого там саксонського короля! — нетерпеливо перебив маркіз. — Він же ж ніякий король, курфюрст звичайний і запроданець московський!

— Нехай буде по вашому, дорогий пане маркізе, що володар Саксонії курфюрст а не король, але чомусь усі його звуть королем — —

— Щоби підхлібитися йому і більш нічого! — знову перебив сердито вже маркіз.

— Але не в тому річ, дорогий маркізе, а в цьому, що таємна канцелярія Саксонії і щира співробітниця її ж, таємна канцелярія Петерсбурґу до кількох днів — очевидно завдяки "неї-жень-Х" — знатиме, що і доктор Леклерк і я вас відвідали.

— Ну то що? — мов розсерджений спитав маркіз. — Що їм прийде з того, що вони знатимуть, хто був у мене?

— Що вас відвідав якийсь полковник шведських військ, себто я, — відповів Гілленборґ — це, очевидно, наразі нічого їм не дасть, але що в нашому товаристві був доктор Леклерк, це вже може бути причиною не допустити нашого доктора в Україну. А тоді наша справа поплутається.

— Я вповні погоджуюся з міркуваннями полковника, пане маркізе, і незалежно від прохання, що його висловив полковник Гілленборґ, я теж прошу вас охорони! — сказав Леклерк.

Маркіз замахав руками:

— Нема про що говорити! Я сказав, що ця справа вже вирішена. Я повідомлю кого треба і шкода більше слів. Мені теж промовляють до розуму міркування нашого гостя, незалежно від цього — тут мушу вам полковнику признатися, — що я завжди вважав українців фантастами, які є мистцями в будуванні замків на леді. Виявляється, що воно не так.

— А може воно не завжди так, маркізе, а тільки деколи? — всміхнувся Гілленборґ.

— Може й так! — погодився маркіз. — Отже, Леклерк, коли ви хочете їхати?

— Найдальше післязавтра, пане маркізе! — відповів Леклерк.

— Добре! А ви полковнику?

— Думаю, завтра.

— Ви, очевидно, ночуєте в мене?

— Щиро дякую, пане маркізе, я заїхав до гостинниці "Під китом".

— О! О! О! — здивувався маркіз. — А чому ж ви не заїхали просто до мене? Сюди?

— Було б незручно, маркізе! Адже ж я ще хочу заробити на риболовлі.

— Не розумію?! — здивувався маркіз. — Як заробити?

— Бачите, маркізе, коли б я просто з диліжансу зайшов до вас, то і обслуга диліжансу і ціла невеличка рибальська оселя, зразу ж знала б, що щось коїться в "Замку Янгола Смерти". А коли я заїхав до гостинниці "Під китом" і в достойного власника цієї прекрасної гостинниці, Жана Тілієра я замовлю і згори заплачу за кілька тон риби, то всі скажуть, що "шведи всюди хочуть заробити", що врешті, як знаєте, стало приповідкою у Франції.

— Ну й хитрун із вас, полковнику, хитрун! — розсміявся щиро маркіз. — Якщо всі українці такі хитруни, як ви, то направду, варт із вами програти!

— Тільки не кажіть цього при шведах, маркізе, бо вони не можуть нам забути програної під Полтавою!

— Самі винні! Карлові XII перевернулося було в голові! Він себе за Бога вже став уважати! Треба було йому послухати Мазепи, тоді б інакше вийшло!

— На жаль не всі так думають, маркізе, як ви! — похитав головою Леклерк.

— А один із живучих доказів програної під Полтавою є я! — усміхнувся якось гірко Гілленборґ. — Воно так одначе бувае: була Полтава, буде ще й Конотоп!

— Вибачте, що воно таке Конотоп? — спитав Леклерк.

— Докторе, вивчайте історію України! — засміявся маркіз. — Конотоп це величня перемога збройних сил України над Московщиною. Одна з найбільших перемог України над відвічним ворогом Півночі, москалями. Володарем України був тоді Гетьман Виговський. Уся Европа радувалася цією перемогою.

— Пане маркізе, я приємно здивований вашим знанням історії України! — сказав схиляючи в поклоні голову Гілленборґ.

— Дорогий пане полковнику! Прийміть до відома, що я належу до тих нечисленних живих, яким припала честь бути особисто знайомим із князем святої Римської Імперії, пізнішим володарем України, Гетьманом Іваном Мазепою! — схилив голову в поклоні вбік Гілленборґа маркіз де Фер-Монте.

Неначе тінь болю промайнула обличчям Гілленборґа, уста його стиснулися і знову пруга появилася на його чолі. Маркіз зразу завважив це і наливаючи до чарок вина, сказав поважно:

— Дорогий полковнику й любий наш друже, вибачте, що я торкнувся може болючої струни вашого життя, що ви його посвятили, так як і тисячі інших ваших братів для вашої Батьківщини. Але повірте, що Франція, в особі найшилостивіше пануючого нам короля Людовика XV і ми всі, що служимо нашій Батьківщині, розуміємо що значить втрата держави і не менш розуміємо що значить боротьба за державу. Не думайте, що самостійна Україна є тільки оконечною ціллю для вас, вона є політичною оконечністю не тільки для Франції, але і для всієї Західньої Европи: бо як не буде самостійної України, то ми

всі, раніш чи пізніш, упадемо жертвою "білого царя" чи може скажім радше "білого ведмедя", бо таким є царство Московії. І це не є виключно моя гадка, це переконання і нам милостиво пануючого короля Людвика й його міністрів, кардинала де Флері, маркіза де Бойль чи графа де Вержен. А найкращим доказом, що так воно є, як кажу, це ваш брат по крові, великий Мазепинець, гетьманич Григор граф Орлик, цей українець, який став великим сином своєї прибраної матері, Франції. Панове, на закінчення нашої зустрічі вип'ємо за здоров'я і на многі літа графа Орлика! У ваші руки полковнику!

І тримаючи чарку в піднесеній руці, маркіз де Фер-Монте звернувся до полковника:

— Як у вас кажуть, полковнику оф Гілленборг: "щоб такі люди на камені родилися!?" Так чи ні?

— Це наша, українська приповідка, пане маркізе! — усміхнувся Гілленборг.

— Бачите! — гордовито сказав маркіз. — Наука князя Мазепи не пішла в ліс! У ваші руки!

— Отже, панове, — продовжував маркіз як усі вихилили чарки, — ми здебільша обговорили й передбачили те, що треба. Ви, полковнику, якщо можете, зайдіть іще завтра перед виїздом до мене. Бо в мене є ще до вас прохання у зв'язку з вашим побутом у гостинниці "Під китом".

— Слухаю вас, маркізе! Думаю, що це не є в зв'язку з моїм рибним замовленням? А може хочете його відкупити від мене? — усміхнувся Гілленборг.

— Боже крий! — засміявся маркіз, — тут справа в чому іншому. Мені хотілося б знати, яке враження робить на вас ця знайда, що живе й послуговує в гостинниці Тілієра. Не знаю, чи ви вже її бачили?

— Знайда, маркізе? Про кого ви думаєте?

— Дівчина, що там послуговує. Тепер вона зветься, якщо не помиляюся, Моніка.

— Правильно, там є така дівчина. Але чому ви її звете знайдою?

— Бо її найдено зовсім іще маленьким дівчатком, без батька й матері, на вулиці. Навіть мабуть зовсім невідомо, хто були її батьки. Нічого ближчого про це не знаю, хоч тепер мабуть треба буде цим поцікавитися, бо, бачите, підозріваю, що ця "неї-женъ", цей "Х" може бути і вона. Як гадаєте?

— На мене вона такого враження не зробила, але як знаєте, маркізе, перше враження буває звичайно фальшиве. Але цікаво, ви кажете, вона знайда?

— Це зовсім певне, полковнику, хоч Тілієри прийняли її за свою і вона в них числиться дочкою, проте їхньою дочкою вона не є.

Гілленборг похитав головою:

— Це правда, вона до їхнього окруження не підходить. Воно зразу помітне.

— Власне! — погодився маркіз. — А знайди небезпечні, їх можна зловити на різні діла. Очевидно, це тільки підозріння і я мушу ще справу докладно провірити, хоч нікого в околиці, хто був би схожий на "Х" я не бачу...

— Не шукайте, маркізе, поблизу, шукайте або дуже близько, тобто тут у замку, або далеко, на якійсь рибацькій оселі. Але не вподовзу! Це закони лісових звірів, а шпигуни наслідують їхні закони... Одначе обіцюю вам переказати моє враження, хоч не ручаюсь за його правильність!..

— А я згори вам вірю, бо ви людина лісу!

— Радше людина джунглів, пане маркізе, а не лісу!

— Ну, полковнику, ваша поведінка не вказує ані на ліс, ані на джунглі, це вже дарувте! — засміявся доктор Леклерк. — По вас зараз же пізнати вояка.

— І то вояка-вождя! — додав поважно маркіз.

Гілленборг склонився по військовому:

— Дякую, панове! І — до побачення! Думаю, що в загальному ми договорилися!

— До побачення! Завтра в полудне жду вас у себе! Дуже мені мило було вас пізнати, дорогий полковнику! — стиснув руку Гілленборгові маркіз.

— Доброї ночі, докторе!

— Всього кращого!

Маркіз узяв свічник у руку, провести гостя, але Леклерк сказав:

— Дозвольте, маркізе, що я вас заступлю і відпроваджу нашого гостя до брами.

— Дякую, докторе! А може бажаєте полковнику, щоб вас мій лакей підпровадив до гостинниці?!

— Але ж, пане маркізе, що ви! Та це ж усього кілька кроків і тут же місячна ніч! Ви хіба забули, що маєте до діла з людиною джунглів?..

— Боюся, полковнику, що незадовго в джунглях Азії буде безпечніше, як у нашій Європі! — похитав головою маркіз, відпроваджуючи гостя до порога.

Доктор Леклерк сходив помалу сходами вниз, посвічуючи гостеві. В кулистій залі світилися два свічники, але заля була порожня.

Леклерк відчинив браму, легкий подув вітру вдерся досередини, полум'я свічок захоліталося.

— Дякую сердечно, докторе! — щераз стиснув руку Леклеркові Гілленборг. — Доброї ночі! До завтра! — і зачинив за собою браму.

І в цій же хвилині усунувся зі смуги місячного світла та скрився в тіні виступу муру. Якусь хвилину стояв непорушно, наслуховуючи. Довкруги була тиша. Чутно було далекий хлюпіт моря, десь закричала спросоння мева. Гілленборг не рухався. Згодом, помалу, не чинячи найменшого шелесту, сягнув рукою до грудної кишені жакетки, витягнув звідтіля пістолю і вложив до кишені праворуч, тримаючи руку на пістолі.

Якийсь невідомий йому внутрішній голос остерігав його, що він не сам.

Ще раз помалу оглянувся, стоячи ввесь час у тіні. Місяць освічував мур, яким був обведений замок і мур кидав на шлях невеличку тінь, якою можна було, хильцем, дістатися до моря. Хоч проти замку, недалечко, стояла ясно освічена місяцем гостинниця, Гілленборг навіть і думки не мав іти туди. Щось тягнуло його до моря.

Хвилину пождав, врешті хильцем, попід мур, крок за кроком, пристаючи, окружив замок і спинився на виступі муру. Мур гострим кутом лучився зі стіною замку і перед Гілленборгом розстелився, місячним світлом оповитий, морський залив.

Стоячи в тіні муру, Гілленборг усвідомив собі, що за короткий час тінь щезне, бо місяць стане посеред неба. А якийсь таємний голос говорив йому, що саме тут, між цим камінням і скелями, об які билися морські хвилі, чуває хтось живий. Невідомо, друг чи приятель, але жива істота. Швидко обкинув зором скалисте побережжя, дике й таємниче в місячному світлі, але не спостеріг нікого. Тоді, згідно зі звичаями ловців джунглів поділив цілий краєвид, який розстелився перед його очима, на кілька частин — від одної скелі до другої, від одного більшого каміння до другого... Докладно, помалу.

І нагло притиснувсь до муру й застиг.

Тінь великого каменя, що бовванів у світлі місяця, недалечко, праворуч нього, нагло видовжилася. Хтось, що стояв чи сидів за цим каменем, піднявся. Гілленборг побачив виразно голову накриту неначе якимсь темного коліру каптуром і плечі.

Плечі були вузенькі, а постать струнка.

— Жінка! — майнуло в думці й рука поневолі стиснула рукоять пістолі.

Постать вийшла зза каменя і звернена боком до Гілленборґа, нахилилась, неначе шукаючи чогось під каменем. Одягнена в довгий халат, видавалась у місячному світлі дуже високою. По хвилині, нащупавши щось під каменем, випрямилась і зручно, стрибками із каменя на камінь, підійшла аж до моря. Хвилину дивилася у даль, неначе виглядаючи когось, а відтак помалу, оглянувшись на замок, звернула вбік гостинниці та щезла в імлі.

Гілленборг пождав аж постать розвіялася в імлі, а тоді швидким кроком, майже бігом, підійшов до каменя, за яким сиділа невідома постать. Витягнув пістолю з кишені, переклав її в ліву руку та став навколішки, оглядаючися довкола. Кругом царила тишина, тільки хвилі моря тихим шумом розбивалися об каміння. Уважно, помалу почав розглядати кожний камінець і нагло, під самим каменем побачив кусок вистаючого мотузка. Швидко рукою розгорнув каміння: до мотузка був прив'язаний невеличкий, чотирикутної форми твердий картон, зігнутий удвоє. Гілленборг розгорнув картон: великими буквами, чорним вуглем стояло виразно написане:

— Гості в замку. —

Щераз обережно розглянув картон: ніякого підпису не було.

Гілленборг поклав пістолю на каміння, згорнув картон і заховав його в грудну кишеню, вложив пістолю в кишеню штанів та випростувався, розглядаючись довкола. Море хлюпало й знову десь далеко заскреготіла спросоння мева. Не надумуючися довго, Гілленборг швидко завернув назад, перейшов скісно стежку до замку та, окружаючи гостинницю з другої сторони, з цього боку, куди зникла постать, опинився перед невеличким плотиком, що ним відгороджена була гостинниця від решти господарських будинків.

На лавочці, перед входом до гостинниці, хтось сидів.

Гілленборг відчинив фірточку й увійшов на подвір'я: на лавочці сиділа Моніка. На ній був темного коліру халат, зі заду його видно було відкинений каптур.

Гілленборг помалу зачинив фірточку й підійшов до лавочки. Побачивши його, Моніка встала й наче хотіла піти йому назустріч, але спинилася. Гілленборг підійшов зовсім близько до Моніки й його очі зустрілися з її очима. І в цьому моменті Гілленборгові пригадалися слова маркіза де Фер-Монте:

— Знайда... а зі знайдою треба обережно... Я давно її підозріваю...

Але в очах Моніки горіли якісь вогники радости. Вона дивилася просто в очі Гілленборгові й очі її казали:

— Я ждала вас...

І наче у відповідь на невимовлені слова Моніки, Гілленборг спитав:

— Ви ждали мене, Моніко?

— Так! — відповіла тихо. — Господарі вже сплять а ви... — і тут Моніка хвилинку зацукалася, — ви, милостивий пане, не взяли ключа до брами...

— А думаєте, Моніко, що без ключа я не дістався б до вашої гостинниці?

— Ні! — похитала головою і всміхаючися додала:

— У нас сильні замки!

Гілленборг легко взяв під руку Моніку і, показуючи їй невеличке віконце праворуч входової брами гостинниці, сказав:

— Що легшого, Моніко, як застукати в це віконце а зараз вийде така гарна й мила дівчина та відчинить браму!

Моніка щиро розсміялася і знову похитала головою:

— Напевно не вийде! Це віконце від комори, куди складають рибу, і те друге теж, — показала пальцем на друге вікно.

— Виходить, я мусів би ночувати на дворі! — всміхнувся Гілленборг.

— О ні! — заперечила живо! — Я була б ждала!

— А як би я був прийшов аж над ранком, то ви ждали б? — спитав Гілленборг.

— Так! — шепнула тихо.

— Дуже вам дякую, Моніко! І дуже тішуся, що я не наразив вас на довге вичікування! — сказав сердечно Гілленборг. — Постараюся вам віддячитися. Хочете, посидьмо трохи на лавочці? Чи може хочете вже лягти?

— О, ні! — заперечила живо. — Я не втомлена, а ніч сьогодні дуже гарна. Місячна й без вологости! — сказала й пішла наперед до лавочки.

Гілленборг глянув на її плечі, на сіруватий каптур і поневолі скинув калюха з голови:

— Вона, чи не вона? — подумав і потер рукою чоло.

Стояла коло лавочки, наче ждала, поки він сяде. Гілленборг кинув капелюха на лавочку й сягнув до кишені:

— Моніко, можна у вас чогось попросити?

Наче зраділа, що може йому чимсь послужити:

— Слухаю!

— Бачите, у мого хресного курити якось було незручно, бо він сам не курить, а мені дуже хочеться покурити люльку. Могли б ви мені принести вуглика?

— Будь ласка! — і в цей же момент щезла в брамі гостинниці.

Гілленборг витягнув з кишені невеличку люльку, і, заки набив її витягненим із капшука тютюном, Моніка вже стояла перед ним, тримаючи на невеличкому залізному підносі кілька розжарених вугликів і маленькі щипчики.

Гілленборг узяв щипчиками один вуглик, приклав його до наповненої тютюном люльки, глибоко втягнув дим і дивлячися на Моніку прижмуреними від диму очима, сказав:

— Рости велика!

Обличчя Моніки потемніло й Гілленборгові здавалося, що рука її, якою вона держала залізний піднос, задрижала.

Моніка взяла від Гілленборга щипчики, поклала їх на підносі, глянула якось дивно на Гілленборга й тихо спитала:

— Що це значить?

Гілленборг потягнув кілька разів люльку й відповів питанням:

— Не розумію вас, Моніко?

Зробила рух, наче хотіла йти назад до гостинниці, та спинилася.

— Що це значить, що ви сказали тепер, милостивий пане, "рости велика"?

— Це, Моніко — неначе байдуже, сідаючи на лавочці й пихкаючи люлькою, відповів Гілленборг, — одна з форм подяки.

— Але хіба не в нас?! — сказала задумано.

— Думаєте, Моніко, у Франції? — знову байдужим тоном спитав Гілленборг.

— Так, у нас, у Франції! — поправилася Моніка.

— Правильно, Моніко, у Франції цієї форми подяки не вживають. Її вживають у нас, у Швеції! — відповів Гілленборг бачно вдивляючися в обличчя Моніки.

Похитала недовірливо головою.

— Воно якось не так... — шепнула. — А може, не знаю! Але я ці слова десь чула... Так уже хтось говорив до мене...

— А хто це був, Моніко? Не можете пригадати? Напевно якийсь приїжджий, що заїхав сюди, до вашої гостинниці! От, якийсь швед пяблуда...

— Ні, це не був приїжджий! Це не було тут... — старалася пригадати, але ніяк не могла.

— Ну, нічого! — заспокоїла себе і глянувши на Гілленборга, усміхнулася. А ця усмішка була така природна, невимушена й повна жіночої принади, що й Гілленборг усміхнувся.

— Чи можна вам ще чимось послужити, милостивий пане? — спитала.

— Очевидно, Моніко! Ще б пак! Але що незабаром уже й північ буде — відповів Гілленборг, дивлячись на небо — і треба буде йти спати, ви Моніко, покладіть денебудь цей піднос і сідайте тут, біля мене. Мені з вами порадитись треба!

— Порадитись? — зацікавилася. — У цей же мент поклала піднос на землі і, загорнувши руки в довгі рукави халата, станула проти Гілленборга.

— Слухаю!

— Сідайте, Моніко! — відсунувшись на лавці, зробив їй місце.

— Я постою, милостивий пане! — відповіла тихо.

— А я попрошу вас таки сісти біля мене, Моніко! Чей же ви не боїтеся мене?

— Чого ж мені вас боятися, милостивий пане? — спитала з ноткою якоїсь гордости в голосі.

— Правда? — усміхнувся Гілленборг. — А вслід за цим, залишім це "милостивий пане", Моніко! Ви кажіть до мене просто: полковнику! Воно і приємніше і зручніше. А ми ж старі друзі, правда?

— Так! — шепнула тихо й помалу сіла на лавочку біля Гілленборга.

— Ось, бачите! Тепер і говорити зручніше і якось воно так не по-службовому! Річ у тому, Моніко, що мені вже завтра треба буде їхати...

Обличчям Моніки пробіг неначе жаль, вона хотіла щось сказати, але змовчала.

— А перед цим я хотів вас спитати — продовжав Гілленборг, уважно дивлячися на неї — чи тут, або у вашого хозяїна, чи може в сусідів, не можна б купити риби?

— Риби? — зчудувалася Моніка. — Якої риби?

— Усякої морської, очевидно їстивної і то більшу кількість... Але сушеної!

— І ви б то, милости... — сказала і зараз же поправилася — і ви б то, пане полковнику, хотіли взяти зі собою?

— Саме, що ні! Мені б треба було все запаковувати гарненько і вислати на мою адресу в Париж. Зрозуміло, що я за все це зараз же заплачу, річ тільки в тому, чи можна це зробити так, як я задумав?

— Можна! Мій господар усе вам поладнає, коби тільки гроші! — всміхнулася. — Тільки воно так скоро не буде, треба ж наймити вантажний поштовий віз, бо риба задихає.

— Розумію! І опакування теж мусить бути спеціяльне...

— Тутешні торгівці-риболови мають таке опакування. У нас воно теж є. Це рід картону не дуже твердого, насиченого спеціяльною олією. В такому картоні можна місяцями держати рибу і вона не зопсується.

— Це такий картон? — спитав Гілленборг, витягаючи кусок картону, що його найшов над морем і простяг його Моніці, при чому заслонив рукою напис, так, що тільки останні букви було видно.

Моніка глянула на картон.

— Такий самий! — потвердила байдуже, — тільки його ще насичують олією.

Не спускаючи зору з її обличчя, Гілленборг згорнув кусок картону й заховав у кишеню. Обличчя Моніки було спокійне й байдуже.

І враз почув, що йому наче полегшало. Глянув на місяць, що вже повністю викотився на небо, та не надумуючись, попрохав:

— Моніко, а як би ви так приїхали в Париж із рибою?

Засміялась.

— Обов'язково з рибою? — спитала і в очах її появилися жартівливі іскорки.

— Тільки з рибою! — повагом повторив. — Без риби навіть і не думайте! Але, серіозно, Моніко, так чи сяк вантажний віз мусить їхати з охороною. Чому б вам не присістись? За одним махом охоронятимуть вас і рибу! А я вже поговорю з вашими батьками, щоб вас пустили в Париж!

Усмішка погасла на обличчі Моніки. Витягнула руки з рукавів халата і, поправляючи волосся, сказала повагом:

— У мене немає батьків... Тілєри тільки мої господарі.

— Вибачте! — похопився Гілленборг. — Я не знав. Але воно може й краще, бо так рішати можете ви самі. А ви вже були в Парижі?

— Була, але дуже давно. Ще малою дівчинкою.

— Ну, не сказав би я, що вам від того часу так багато років прибуло, але Париж із того часу напевно змужнів. Так рішаймо, Моніко! Заїдете до мене, до моєї, невеличкої, що правда, хатки-палатки, гоститиму вас чим Бог дасть —

В очах Моніки знову заграли жартівливі іскорки.

— Та ж я вам привезу повну фіру сушеної риби?! — докінчила його слова.

— О! О! Правда! — ніби пригадав Гілленборг. — Будемо їсти сушену рибу й попивати вином! Добре, Моніко? А у вас у Парижі напевно знайомі є?

— Є! — хитнула головою і глянула йому довірливо ввічі:

— А ви будете тепер постійно в Парижі?

— Тепер буду постійно! Адже ж чекатиму вас! — зажартував.

— А може радше риби? — відповіла жартом.

— Погодімося, Моніко! І вас і риби! Але правда! Може бути таке, що ви приїдете, а мене не буде, бо кудись за справами повештаюся: Так тоді зробімо таке: ви маєте цю штуку золота, що я вам її дав "на щастя", правда?

Сягнула до кишені халата й витягнула монету:

— Я її ношу при собі! — шепнула, показуючи йому.

— Дозвольте мені її на хвилинку! — попросив.

Подала йому монету.

Гілленборг узяв монету, сягнув до кишені й витягнув звідтіля ножик. Відчинив вістря і тримаючи монету на долоні своєї руки, вістрям ножика видовбав на монеті тримраменний хрест. Хвилинку потримав монету під світло місяця, приглядаючися знакові хреста, а там подав монету Моніці:

— Ось наш умовлений знак, Моніко! Коли б мене не було в Парижі, покажете цю штуку золота з цим знаком комунебудь зі служби в моєму домі у Парижі, а тоді всі будуть там на ваш приказ.

Заховала монету в кишеню халата.

— Дякую! — склонила легко голову.

— Ось ми, Моніко, договорилися! Я завтра поговорю з вашим господарем, усе заплачу, включно за переїзд туди й назад двох чи трьох осіб. Чи може сказати, що ви хочете їхати?

— Ні, не треба! — заперечила кивком голови.

— Я краще сама це скажу!

— Добре, як ваша воля! Але обіцяєте приїхати?

— Обіцяю! — шепнула.

— А на знак вашої обіцянки, дайте руку!

І Гілленборг витягнув свою руку. Моніка без слова витягнула руку та подала йому.

Вузька, тепла жіноча долоня з довгими пальцями наче згубилася у чоловічій широкій долоні.

— Тепер я вірю, Моніко, що ви додержите слова! — сказав потиху Гілленборг та встав із лавочки. — Ну, час спочити! Як думаєте, Моніко?

Неначе заклопотана, швидко метнулася до брами.

— Хвилинку пождіть, я вам посвічу! — сказала й зникла в брамі.

Гілленборг помалу ввійшов у сіни, не зачиняючи за собою брами. По хвилині у світлиці заблисло світло й надійшла Моніка з ліхтарем.

— Дозвольте, що поможу вам замкнути браму! — сказав Гілленборг.

— Дуже дякую! Ось тут засув і тут! — показала, посвічуючи. — І вже! — усміхнулася.

— Добраніч, Моніко! Не турбуйтеся, мені не треба світла! Я вже знаю дорогу! Спіть спокійно! І не забудьте своєї обіцянки!

Очі Моніки зустрілися з очима Гілленборга.

— Не забуду! — шепнула. — Добраніч!

Надслухувала й ждала поки рипнули двері його кімнати. А тоді швидко, посвічуючи собі ліхтарем, перебігла світлицю, відчинила двері за прилавком, що вели до її кімнати та, поклавши ліхтар на столику біля ліжка, витягнула монету, бачно розглядаючи під світло викарбований знак. Поклала монету на столик біля ліхтаря, сягнула по ланцюжок, що висів у неї на шиї і зза халата витягнула невеличкий золотий хрестик, що його носила на грудях.

Її хрестик був такий самий тримраменний як і хрест викарбований на монеті.

(Далі буде)

о. Мирослав Ріпецький

СТОРІНКИ З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ І КУЛЬТУРИ

2.

3. Церква і культура у княжих столицях — Перемишлі, Теребовлі і Звенигороді. Панування князів Ростиславичів

Галицька княжа династія (рід) Романовичів має початок від унука київського князя, Ярослава Мудрого, Ростислава, який князював у Перемишлі десять років. Коли князь Ізяслав І Давидович зайняв Галичину в 1057 році, Ростислав мусів утікати з Перемишля і став володіти в Тмуторокані (нинішня Кубань). Після трагічної смерти князя Ростислава, якого грецький намісник отруїв 1065 р., три його малолітні сини: Рюрик, Володар і Василько виховувалися на княжому дворі у Володимирі Волинському.

По смерти князя Ізяслава І Ростиславичі заволоділи Галичиною і розділили її між собою. В 1084 р. Рюрик став перемиським князем, Василько володів у Теребовлі, а Володар мав столицю в Звенигороді. Князь Рюрик помер 1093 р. і на перемиському престолі засів князь Володар, який панував тридцять років (1094-1124).

Пануванням князів Ростиславичів становить важну добу в історії Галичини. Ростиславичі оборонили Галичину від захланних сусідів, Польщі й Угорщини. Перемога князів Ростиславичів над військами угрів і князя Святополка під Перемишлем у 1099 році — це одна з найсвітліших подій галицької історії.

Князі Ростиславичі поширили простір Галичини колонізацією степових земель Пониззя (нинішня Молдавія й Басарабія). Поселенці здобували зайняті землі для культурного життя та мали обов'язок обороняти їх від Половців.

Історик Грушевський каже, що князі Володар і Василько дають приклад такої братньої любови, невсипущої енергії й воєнного таланту, що вибиваються понад усіх тогочасних князів.

Князь Василько Ростиславич володів у Теребовлі сорок років (1084-1124). Злобна інтрига володимирського князя Давида Ігоревича довела до осліплення хороброго й енергійного князя Василька, який укладав далекосяжні великодержавні пляни. Однак він задержав у своїх руках владу і провід над військом, яке відважно ставало до бою з ворогами, що посягали на галицькі землі.

Князі Ростиславичі, Володар і Василько, померли в тому самому 1124-му році. Князя Володаря, фундатора перемиської катедральної церкви Успення Пресв. Богородиці, поховали в її підземеллях.

Володареві сини Ростислав і Володимирко володіли в Перемишлі й Звенигороді. По кількох роках помер перемиський князь Ростислав Володаревич. Тоді перемиське князівство обняв Володимирко, передаючи Звенигород своєму братаничеві Іванові, прозваному Берладником. Князь Володимирко прогнав Івана Берладника, коли цей виступив проти нього, та прилучив Звенигород до перемиського князівства.

4. Українська церква й культура у княжому Перемишлі

За панування князів Ростиславичів Перемишль, як столиця князівства й осідок єпископа, мав величезне політичне й церковно-культурне значення. Княжий Перемишль був добре укріпленою високими валами і глибокими ровами твердинею та центром адміністраційної й церковної влади.

Княжий город Перемишль стояв на горі в західній частині Перемишля та займав просторо площу, окружену стрімким узбіччям. На вищій південній частині площі збудовано княжий замок. У літописі є згадка, що замковий майдан займав великий простір. На одному з углів замкової площі стояла висока вежа, яка забезпечувала оборону княжого замку. Замкова брама була в північній стороні замкової площі, у валі між княжим замком і господарськими будинками. До княжого замку в'їздилося через зводжений міст на рові.

Під час археологічних розкопів, які вів мгр. Антін Куниш у 1958-59 роках на Замковій Горі в Перемишлі, відкрито останки валів, збудованих з дерева й кам'яного матеріялу.

Складовою частиною княжого перемиського города було пригороддя, в якому проживали княжі дружинники, урядовці й духовенство. Під замковою горою над рікою Сяном розбудувалося підгороддя — місто, сильно заселене купцями, ремісниками й рільниками. Тут була торговиця, де відбувалися ярмарки, на які приїздили купці навіть із далеких країн, як свідчить скарб 700 арабських монет із IX і X століть, що їх знайдено 1843 року при вулиці "Владиче" в Перемишлі.

Із "Червенських Городів", положених над Бугом, проходив торговельний шлях до Перемишля. Історики кажуть, що велику роль відіграли комунікаційні шляхи з Перемишля на Угорщину і до Болгарії та до країн Західньої Европи — Чехії й Німеччини.

Арабський подорожник із XII століття, Ал-Ідрісі пише, що княжий Перемишль був великим торговельним осередком. Історичні й археологічні джерела стверджують, що торговельний шлях із Києва до старовинного німецького міста Ратісбони (нинішній Регенсбург у східній Баварії) йшов через Пересопницю, Луцьк, Володимир Волинський, Червень і Перемишль. Літописець згадує під 1152 роком, що в Перемишлі знаходилися склади різних товарів і продуктів.

Велика кількість сільних джерел в околиці Перемишля й Сянока зробила Перемишль осередком вимінної торгівлі. Вже в XI столітті була в Перемишлі жидівська колонія, що займалася торгівлею.

Літописець із XV століття, краківський каноник Іван Длугош у своїй хроніці пише, що княжий Перемишль славився замком і катедральною церквою, збудованою з тесаного каміння, та рікою Сяном. Із наукової праці д-р Євгена Перфецького п. з. "Перемиський літописний кодекс у складі хроніки Івана Длугоша" довідуємося, що Длугош користав із стародавніх історичних джерел і записок перемиського літопису.

Окрасою перемиської княжої столиці була величава катедральна церква Різдва св. Івана Хрестителя, що її князь Володар Ростиславич збудував на Замковій Горі. При катедральній церкві проживав український єпископ.

Під час князювання Володара Ростиславича перемиським єпископом був Олексій, як стверджує відписана з стародавнього записника вістка, подана в рукописі з XVIII століття, що зберігався в бібліотеці Греко-католицької Капітули в Перемишлі. Після перенесення княжої столиці з Перемишля до Галича в 1144 році владика Олексій мабуть обняв галицький єпископський престіл.

У літописі є згадка, що в 1218 році новгородський архиепископ Антоній Добриня Ядренкович став єпископом у Перемишлі. Однак по кількох роках архиепископ Антоній повернувся до Новгороду.

У хроніці Івана Длугоша є вістка, що в 1412 році польський король Володислав Ягайло прибув до Перемишля і насильно забрав українцям катедральну церкву, яку перемінено на латинський костел. При кінці XV століття розібрано старовинну катедральну церкву і під Замковою Горою збудовано новий латинський катедральний костел. До його будови зужито камінний матеріял з української катедральної церкви. Збереглася збудована з цього матеріялу частина пресвітерії теперішньої латинської катедри.

Після втрати катедральної церкви манастирська церква Успення Пресв. Богородиці на перемиському передмісті "Вільчу" служила українцям за катедральну церкву. Українські єпископи проживали в манастирі Отців Василіян.

Щойно в 1500 році вибудувано в Перемишлі дерев'яну катедральну церкву Різдва св. Івана Хрестителя. Та церква згоріла в 1535 році з усіми церковними приборами і старовинними документами й ерекційними грамотами.

Із церковних записок та різних документів, перехованих у міських і капітульних архівах, знаємо, що в давнину були в Перемишлі численні українські церкви та три василіянські манастирі. Українські князі, бояри й міщани не жаліли грошей на будову Божих храмів. За перемиського єпископа, Онуфрія Шумлянського в 1761 році було в Перемишлі вісім церков, однак у давніших часах було їх більше.

З історичних розвідок дослідників перемиської старовини, о. Антона Добрянського, пароха у Валяві біля Перемишля, та о. Василя Чернецького, пароха в Сільці белзькому, подаю відомості про старовинні перемиські церкви й манастирі.

1. На місці нинішнього єзуїтського костела в Перемишлі стояла старовинна церква св. Апостолів Петра й Павла. Перший перемиський латинський єпископ, Ерик Вінзен, з роду німець, у 1377 році перемінив Петро-Павловську церкву на латинську катедру.

2. Під Замковою Горою знаходилася церква св. Отця Миколая. Зберігся відпис фундації о полях і огородах для Миколаївської церкви з 1363 року.

3. Грамота латинського єпископа, Матея Яніни з 1398 р. згадує про старовинну церкву, яка стояла на місці, де пізніше збудовано кармелітський костел.

4. Церковні записки сверджують, що князь Володислав Опольський церкву св. Пророка Ілії, збудовану над Сяном, передав під патро-

нат княжого писаря й дяка в Болестрашичах, Костя Сорочица.

5. Одною з старовинних перемиських церков була мурована церква, збудована в ринку. Цю церкву в 1534 році посіли латинські монахи Домінікани. Вони вимурували на церковній площі дві великі кам'яниці. Після знесення манастиря Отців Домініканів площа з будівлями стала власністю української гр.-католицької Капітули.

6. Про парохіяльну церкву на передмісті "Гарбарі" згадується в церковних записках у 1571 і 1751 роках. Та церква св. великомуч. Юрія була випосажена полями над Сяном, які називалися "Сірковщина".

7. Церкву Різдва Ісуса Христа, збудовану над Сяном, король Володислав Ягайло грамотою з 1462 р. надав священикові Гайленові, який був артистом-малярем.

8. На "Засянні" при так званій угорській дорозі, збудовано в 1612 році Церкву Собору Пресв. Богородиці, яка стояла там до 1786 року.

9. Церква св. Михаїла Архистратига стояла ще в 1671 р. Старовинна ікона св. Михаїла зберігалася в перемиській катедральній церкві.

10. Про церкву так звану Казановську, яка знаходилася на горбку за Сяном при ярославській дорозі, згадує ерекційний лєгат з 1551 р.

11. У спадкових актах із 1648 р. є відомість про церкву Богоявлення Господнього, яка стояла по правій стороні за Сяном.

12. Записки з 1378 р. свідчать, що на "Підгір'ї" збудовано церкву св. Отця Миколая. Коли вона погоріла, вибудувано нову церкву, в якій зберігалася чудотворна ікона св. Отця Миколая. Цю ікону перенесено до катедральної церкви.

13. Старовинна церква Благовіщення Преч. Діви Марії знаходилася при дорозі, яка веде до Львова. На місці, де стояла Благовіщенська церква заложено в 1785 р. загальний міський цвинтар.

14. Збереглися записки складаних грошевих фундацій із 1642 р. на церкву Різдва Пресв. Богородиці на "Болонні". На місці тієї старовинної церкви збудовано нову мурована церкву, яка стоїть до нинішнього дня.

15. За єпископа Антонія Шептицького збудовано в 1772 р. церкву св. Івана Богослова на "Перекопані".

16. Монастирську церкву Успення Пресв. Богородиці на "Вільчу", яка заступала катедральну церкву в 1413-1500 роках, випосажив князь Лев Данилович, як стверджує грамота з 1292 р. Василіянський манастир при тій церкві знесено в 1746 р. На "Вільчу" був іще манастир сестер Василіянок, заснований у 1608 році Теодосією, жінкою перемиського міщанина, Івана Негребецького.

17. Про манастирську церкву Преображення Господнього на "Тарбарах" згадується в судовому документі з 1616 р. Грамотою з 8 жовтня 1291 р. князь Лев Данилович призначив село Страшевичі (в самбірському повіті) на удержання Преображенської церкви і манастиря, що його знесено в 1748 р.

***

Археологічні розкопи й досліди, переведені під проводом д-р Жакі і мгр. Куниша в 1959-61 роках на Замковій Горі в Перемишлі і в підземній застині перемиського латинського катедрального костела, довели до ревеляційних відкрить.

У 1959 р. археологи відкопали на Замковій площі фундаменти ротондової церкви з X століття і чотирикутної будівлі, мабуть княжої палати або манастиря, що була злучена з церквою проходом (галерією). В 1960 р. майже посередині замкової площі на глибині 1½ - 2 метрів археологи натрапили на кам'яну мозаїкову підлогу, яка мабуть була майстерним вимощенням катедрального подвір'я або княжої палати. Навколо мозаїкової підлоги відкрито 18 домовин, із яких одна була прикрита кам'яними тесаними плитами. Археолог Куниш пише, що пляновий уклад домовин, в яких знаходяться людські скелети, звернені головами на захід і ногами на схід, свідчать про велику старанність у хованні мерців. Знайдені різні предмети вказують на те, що в домовинах були поховані особи з княжої родини або з її оточення.

Продовжувані в 1961 році досліди й розкопи дали нові сензаційні відкриття. В північно-західньому кутку розкопів, проведених на замковій площі натраплено на добре збережену частину фундаменту і стіни якоїсь великої будівлі. На тесаних брилах білого каменя видно сліди пофарбування зелено-блакитної барви. Можна припустити, що це останки Володаревої катедральної церкви. Стіни відкритої церкви, зложені з тесаного каменя, спаяного заправою сірої барви з малою домішкою піску, дрібних камінців і вугілля, обложені тесаними кам'яними плитами. На деяких плитах є сліди поліхромії — на зеленкувато-блакитному тлі видно темні паски малюнків. Під час розкопів знайдено різні предмети з X-XIII століть: бронзовий нагрудний хрест - енкологіон, бронзові гудзики, браслети з скла і скляний посуд, вироби з кости і рогу, глиняний посуд із ганчарськими знаками з XII-XIII століть. Знайдені предмети були виробами ремісників які мали свої майстерні в княжому Перемиш

лі та свідчать про великий розвиток перемиських промислів в X-XIII століттях.

Археологи відкрили в 1961 році фундамент і частину стін старовинної церкви в підземній частині латинської перемиської катедри, збудованої під Замковою Горою. Відкрита церква була в тому часі великою будівлею, бо з апсидою мала коло 18 метрів довжини. Стіни були грубі 1.80 м., що свідчить, що церква була висока. Відкриті фундамент і стіни — це останки мурованої церкви св. Отця Миколая, яка стояла під Замковою Горою в XIV столітті, як сверджують збережені документи.

Про ревеляційні відкриття археологів в Перемишлі О. Волинець написав дві статті, поміщені у варшавському популярно-науковому журналі "Наша Культура".

***

Історик Церкви, перемиський єпископ - помічник, сибірський в'язень Григорій Лакота в цінній книжці п. з. "Дві престольні перемиські церкви" пише, що коло 1540 року заходами і коштами перемиського багатого міщанина-коваля, Косми Кузьмича збудовано мурована престольну церкву Різдва св. Івана Хрестителя при Владичій вулиці на площі, де давніше стояв аріянський костел.

Про вигляд і цінности тієї катедральної церкви довідуємося з канонічної візитації, яку перемиський єпископ Атанасій Шептицький перевів 1767 року. В пресвітерії був напис, що престольну церкву помальовано в 1545 році за перемиського єпископа Арсенія (Терлецького, який помер у 1549 р.). Мальовані образи представляли події з Старого й Нового Заповітів та з життя святих. Іконостас був різьблений і золочений. На церковних стінах були мальовані портрети перемиських єпископів. Перед розібранням церкви зроблено на полотні копії єпископських портретів і приміщено їх у єпископській резиденції.

Перемиська катедральна церква на "Владичу" мала великі цінности — дари від князя-воєводи молдавського Олександра і його жінки Роксанди з 1557 року — срібний кивот золочений, який мав у горішній частині срібні вежі золочені, що давали йому вид церкви із трьома банями. Другий дар молдавського воєводи Олександра — це тирамений ручний хрест із кедрового дерева, по-мистецьки різьблений та обведений срібною бляхою, якого уживали на Богоявленському водосвятті і під час свята Христового Воскресення.

У Катедральній церкві були ще два срібні хрести золочені з 1631 і 1650 р., а також київські - епітрахилі — дари гетьмана Богдана Хмельницького, що про них згадують о. д-р Никорович у "Шематизмі перемиської епархії" з 1879 р. та о. Антін Петрушевич у "Своднй літописі". Великою цінністю перемиської катедри була єпископська старовинна мітра, зроблена з королівської корони галицького князя Данила Романовича.

Єпископ Атанасій Шептицький дарував катедральній церкві святі мощі — частицю з дерева хреста Христового, яка була приміщена в малому хрустальному хрестику, обведеному сріблом, частицю костей св. Василія Великого і св. Атанасія в срібній течці, та частицю костей св. Апостолів Андрія й Тадея.

***

Заходами єпископа Атанасія Шептицького приготовано потрібний матеріял до будови нової церкви і в 1777 році вимуровано високу квадратову вежу з залізним ганком і годинником коштом 80 тисяч зол. ринських.

По смерти єпископа Атанасія перемиським владикою став холмський єпископ Максиміліян Рилло. У 1779 році він казав розібрати старовинну катедральну церкву, яка стояла 240 років. Поблизька манастирська церква Св. Трійці заступала тимчасом катедральну церкву. При тій церкві було численне братство з привілейними грамотами і в двох домах містилася єпархіяльна духовна семінарія з українськими викладами. На місці церкви Св. Трійці побудовано по першій світовій війні великий будинок греко-катол. духовної семінарії.

***

У 1781 році австрійський цісар Йосиф II приїхав до Перемишля, де довідався про конечну потребу катедральної церкви. Він подав українцям проект вибрати собі на катедральну церкву один із знесених манастирських костелів — єзуїтський, домініканський або кармелітський. Єпископ Рилло і капітульні крилошани вибрали костел монахів Кармелітів. Надвірним декретом із 24 квітня 1784 р. цісар Йосиф II призначив цей костел на українську греко-катол. катедральну церкву. Нагромаджені до будови матеріяли продано на Релігійний Фонд.

Із початком 1880 р. приступлено до повної будови катедральної церкви під проводом отця крилошанина Юзичинського, який запросив із Відня професора-архітекта Карла Кеніґа, щоб оглянув катедральну церкву і зробив кошторис обнови. Архітект Кеніґ вишукав мистців і цілу обнову церкви виконано коштом 83 тисяч зол. ринських. Новий іконостас, зразковий престіл із кивотом, різьблені крилошанські сталі є великої мистецької вартости. Щодо внутрішнього прикрашення, то перемиську катедральну церкву вважали першою в цілій Галичині.

Дня 6 липня 1886 р. перемиський єпископ

Іван Ступницький довершив посвячення обновленої катедральної церкви. На пам'ятку обновлення й посвячення церкви вибили медалі з вигравіруваним храмом і написом.

З правої сторони катедральної церкви в роках 1886-7 добудовано каплицю св. Отця Миколая та помальовано її коштом 5 тисяч зол. ринських. У каплиці приміщено чудотворну ікону св. Отця Миколая з старовинної перемиської церкви на "Підгір'ї". (Далі буде)

Наталь Маріо Люгаро

ЗАПАЛИМО В ПЕЧІ

Пані Євгенія вертається морозним вечором, думаючи про свій опустілий дім. Мороз приїшов майже несподівано. Ще пару днів тому було можливо сновигати вулицями, приглядатись виставовим вікнам, постояти під церквою, а сьогодні всякий рад сидіти біля печі. Пані Євгенія йде швидко і в її голові пробігають спомини, важкі спомини, що майже ніколи її не опускають.

...Соня — дочка. Вона була її гордістю. Мріяла, що вона приведе їй байкового князика. Але... Соня залюбилася в якогось молодого бідака, що жив тільки з мізерного заробітку. О, ні! Вона, пані Євгенія до цього ніколи не не допустила б, щоб її дочка вийшла замуж не за багатого! Любов тут не грає ролі — то фантазії і видумки поетів. Так вона все їй говорила. Потім Соня захворіла. Лікарі (і скільки вона їх не радилась!) обстукували, наслухували, але не могли вглянути в душу нещасної дівчини і не бачили скритого лиха — безталанної любови — яке викінчувало дівчину...

Сльози появились на очах пані Євгенії, коли згадала смерть Соні і холод виступає на її чолі. Ось близько вже її хата. Вона зараз замкнеться в сальончику і переглядатиме альбум давніх знимок, щоб згадати давнє минуле. Але хата буде холодна. Пані Євгенія згадала, що в неї немає вугілля. Старість робить її скупою і вона купує вугілля в малій кількості. Не любить видавати грошей. Коли невеликий її капіталик зростає помалу, тоді цифра, що все зростає, справляє їй невимовну втіху.

— Пробачте, пані...

Заглиблена в свої думки наткнулася на когось. Поглянула — перед нею якась дівчина. Обличчя посиніле від зимна, вихудле тіло бідно зодягнуте в тендітний плащик.

— Той вітер вдарив мені по очах аж сльози виступили, то й не бачу добре, — сказала з усмішкою.

Пані Євгенія могла йти дальше, але ціле полудне була сама і їй захотілося перекинутись словом, хоч би й з незнайомою.

— О так, той вітер...

— Таке зимно, — сказала дівчина, огортаючись плащиком щупкіше. — Щасливі ті, що мають теплу кімнату. Дивіться на ті комини з димом.

— Гм, теплу кімнату, — погодилась пані Євгенія, — але скільки коштує цього року опал!

— У шпиталі печі нагріваються нафтою. Як то було тепло вчора! Але мене звільнили сьогодні вранці.

— Зі шпиталю? — спитала Євгенія.

— Так. Лікарі сказали, що я вже здорова. А я так радо там перебувала в теплі. Сьогодні я так вже намерзлась на вулицях.

— Чому ж не йдеш додому?

— Додому? Куди? Я не маю нікого...

Інстинкт і почування скупости задзвонили на алярм у душі пані Євгенії. Затремтіла на думку, що ця незнайома зараз попросить у неї милостині, допомоги. Вже хотіла раптом перервати розмову і відійти, але... той вид, той голос, головно той її голос, що так нагадує Соню...

— До того дому, де я служила, не хочу вертатися, — каже дівчина рішуче.

— Чому — спитала Євгенія — не шанували тебе?

— О, так шанували б мене, коли б я... О, мій Боже, яка грязь... Я мусіла втекти, щоби боронитись. Потім я захворіла й виздоровіла в шпиталі. У шпиталі було мені добре і тепло було там...

— А тепер, — спитала обережно пані Євгенія, — що думаєш робити?

— Шукатиму праці. Сьогодні не найшла, бо повірте мені, боюсь заходити до незнайомих домів... по тім, що пережила...

Усміх зник із молодого обличчя; його місце заступив твердий погляд із тінню гіркого досвіду минулого. Спомин здається мучив її і вона кивнула головою на знак прощання, щоб відійти; коли б іще мала говорити більше, не здержала би плачу.

— Стривай... — сказала Євгенія трохи не рішена, — стривай... Коли ти без даху над головою цього вечора, зайди до мене. У мене в хаті холодно, бо я сьогодні без вугілля, але ліжко для тебе буде. Не будеш мені платити. Зайдеш? Я самітня.

Молоде обличчя розпромінилось.

— Спасибі вам, спасибі вам, пані.

Ішли одна побіч другої проти вітру. Вступили в холодну хату. Приготовили скромну вечерю і з'їли її при великім столі зі скастертю, якої Євгенія не вживала вже від літ. Світло світило якось ясніше, живіше.

Холод не малів, завтра треба купити вугілля.

— Дуже холодно. Завтра запалимо в печі!...

Сказала ці слова просто, наче б її гостя мала бути завжди з нею. Хоч про те ще не говорили. Обі бояться заперечної відповіді. По вечері взялись до кухонної роботи. Пані Євгенія наче помолодшала. Як то гарно мати біля себе людську істоту, чути її голос, свідомим бути, що поблизу є серце близько нашого!

Євгенія провадить дівчину до ліжка і, коли вона поклалась, пішла сказати їй "добраніч".

— Хочеш, поправлю тобі накриття?

Так робила вона все для Соні. Бідна Соня так давно померла із своєю таємницею любови. Євгенія розніжнюється, коли дотикає рамени дівчини. Завтра конечно треба буде купити вугілля і їжі теж багато. Ця бідолашня потребує відживитись.

— Спи гарно, — каже їй.

Молоде обличчя загоряється в накривало — бліде, але щасливе, повне проміння вдячности.

Пані Євгенія не може рішитись вийти з кімнати та вештається біля ліжка, поправляючи накривало. І схилилася несміливо, щоб її поцілувати.

— Добраніч, доню...

Ні, Соня не була заздрісна за цей поцілунок і те ім'я. Євгенія це відчуває, що більше, їй здається, що її серце, наче б по довгому часі вийшло з якоїсь шкаралущі на волю.

Ще раз обертається на порозі й каже:

— Завтра куплю вугілля і не буде в нас більше холодно, хоч би термометер упав нижче зера в найближчих днях...

Вона сказала "в найближчих днях". Дівчина отворила очі. Вони повні радости. Їй здається, що якась ніжна, тепла струя перейшла крізь її ослаблене недугою тіло. І її очі наповнились сльозами...

(З "Оссерваторе делля Доменіка")

Олександер Мох

ВИКЛИКУЮТЬ ДУХА СТАЛІНА

Католицька Церква забороняє своїм вірним під тяжким гріхом читати книжки про спіритизм, а ще більше: брати участь у якимнебудь "викликуванні духів", чи воно діється тільки "пишучими столиками", чи "медіями", чи в якийнебудь інший спосіб. Але в нас є багато людей, які ходять до церкви, сповідаються раз на рік, уважають себе за правовірних християн-католиків, але — того, що Церква, Містичне Тіло Христа на землі, наказує, і то наказує під загрозою втратити вічне спасіння — тоті ніби "практикуючі католики" не виконують: вони, видно так самі вважають, такі "мудрі", що можуть поправляти непомильну науку Церкви, яку передав Церкві сам Бог Ісус Христос. Видівши таких модерних фарисеїв, чоловік ані трохи не дивується, що Янголи сповістили про народження Богочоловіка тільки простакам-пастухам і вченим-мудрцям; але не оповістили тодішніх жидівських "провідників народу" фарисеїв. Бо, кажучи "грубими словами" таки Св. Письма, "не кидайте самоцвітів перед свиньми"...

Отже в нас у Торонто є вже не тільки українці, що належать до масонської льожі "Розікрушенс" (навіть до виділу!), яка вчить "мандрівки душ" і подібних нісенітниць, але є вже і кружки пань, які "для добра українського народу" викликують духа Сталіна, щоб розпитати його про те, що станеться з Україною. Принявши навіть, що "дух Сталіна" був би такий дурний, щоб послухати "буржуазних націоналістів" та явитися на їх заклик, то вже таки аж ніяк не можна повірити, навіть найбільшим селепкам буржуазно-націоналістичним, що той "дух Сталіна" знає майбутнє, а, навіть, якщо б і знав його, то скаже правду саме своїм ворогам... А проте є такі "пані" чи "панове", "практикуючі католики" (і в спілці з православними!), які таке роблять і в таке вірять. І вірять, видно, більше, як навчанню Католицької Церкви, до якої членів вони себе публично причисляють.

Є це рівночасно доказ, що вони ще ніяк не обтряслися з духа Гітлера, якому вони довгі роки покланялися, хоч деякі з них стали тепер "демократами" та вірять і покланяються духові рузвельтівського прагматизму-позитивізму так, як покланялися двадцять років тому і служили вірно Гітлерові. Пригадую добре, як одна з таких вірних служок Гітлера, в 1940 році погрожувала мені німецькою поліцією за те, що я висловив був сумнів у добру волю Гітлера щодо України. "То наш тато, він нас визволить від Сталіна" — заявила мені з обуренням. Тепер вона в Америці і певно подала б мене до еФ-Бі-Ай, як би я так

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА ГУРТІВНЯ
СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ

UBA TRADING CO. LTD.

420 Bathurst St. — WA 2-6115-6

MEDALS — CHAINS — ROSARIES
PRAYER BOOKS — STATUES — PICTURES
All Religious Supplies

LANDY & COMPANY LTD.

16 Dundas St. West (at Yonge) — EM 3-8828 Toronto

Першоякісне молоко — у пляшках і картонах — знамениту гуслянку, різнопроцентову сметанку, квасну сметану, сир, масло та незрівняної якости морозиво доставляє домів і до крамниць.

УКРАЇНСЬКА МОЛОЧАРНЯ

GREEN VALE DAIRIES LTD.

3156 DUNDAS ST. WEST

Telephone: RO 7-1728

ЗАМОВЛЯЙТЕ

ХЛІБ, ПАІ, КЕЙКИ Й ВСЯКОГО РОДА ПЕЧИВА НАЙКРАЩОЇ ЯКОСТИ В НАЙБІЛЬШІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПЕКАРНІ ТОРОНТА

BEAVER BREAD LIMITED

10: Lightbourne Ave. — Tel.: LE 5-7445

ANDREW TAILORS
Phone: LE 6-0982
The place where CUSTOM clothes are made.
High-Grade Alterations, Repairs, Etc.
Cleaning and Pressing.
1076 QUEEN ST. W.
Toronto 3, Ont.
Андрій Наконечний

"звомпив" у те, що Україну визволить спілка Кеннеді-Раск-Барух...

Один із читачів "Світла" нарікав на мою статтю "Розмова з чортом", що сподівався, що в ній буде дійсна розмова з чортом. Але коли я подав у книжечці "Чорт направду!" дійсну науку Церкви про чорта, то одна читачка назвала це "ідіотизмом", бо "як можна ще нині вірити в чорта!"... Селепки забувають, що чорт це реальна дійсність, а з другого боку не думають про те, що сьогоднішня поява чорта вже давно не носить ані ріжків, ані копитець, ані не обкручується хвостиком. Але виступає чорт сьогодні скрізь там, де "викликують духа Сталіна чи Гітлера", чи в льожах, у яких навчають селепків вірити в те, що ніби "кожна людина живе 144 роки, а як би перед тим часом померла, то її душа мандрує в інше тіло". Бо скрізь у таких гуртах спіритистів, розікрушів і под. селепків дійсно находиться дух, не Сталіна чи якийсь інший, а таки самого Чорта. І той реальний Чорт, "брехун від самого початку", з яким Христос "не має нічого спільного" (це все слова самого Ісуса Христа!), зводить наших нещасних людей на свої дороги, що ведуть до повної загибелі не тільки душі, але навіть і тіла (для прикладу: всі одинадцять бібліотекарів спіритистичного товариства в Лондоні покінчили в божевільні!).

***

Сьогодні, практично беручи, серед сил, які правлять політичним світом, є тільки властиво два напрями. Не "вільний Захід" і "тоталітарний Схід", бо це самообман, як колись була "нова Европа" Гітлера. Ні, є тільки Божий світ, у якому основним мірилом вартости є *правда;* цей світ очолює Католицька Церква. І є світ Антихриста, в якому основним мірилом вартости є *користь.* Це не є цілком брехливе мірило: бо що корисне, то добре і правдиве. Але щоб знати, що корисне, треба найперше знати, що правдиве. А коли хтось не знає правди, що добре (корисне), а що ні, той зданий на "викликування духів", а ті (а властиво Той, Чорт) підказують йому брехню під різними видами, показують йому різні блахмани ("рай на землі", "вічний мир", "один світ під одним проводом" і т. п.) та кажуть селепам вірити, що воно "корисне".

Є на світі різні нпр. отруї, але і вони можуть деколи служити ліком. Але треба знати: де, як і коли. Треба знати *правду,* реальність, дійсність. Коли ми не підходимо до кожної справи на світі саме і найперше від питання, чи це правда, чи так воно дійсно є, то ми, хочемо чи не хочемо того, все здаємося на якесь "викликування духів", а при всякому "викликуванні духів" являється для обману нас якийсь дух: Дух Цього Світу, Диявол. Так, що ми справедливо можемо сказати, що світ ділиться тепер на таких, які шукають правди, Христового Царства, неба — і тих, які шукають "користи", шукають тільки "цього світу". Вони можуть бути (і є!) такі самі, злі в основі своїй, і на тоталітарному Сході, і на "демократичному й вільному Заході". Бо чи діями масонів-нехристів Заходу, чи діями комуністів-нацистів Сходу чи якоїсь там Европи — ними править Дух, який "не має нічого спільного з Христом", отой "Дух цього світу" Сатана-Диявол. Дух революції, бунту, перевороту, оте ж грецьке слово "диявол" походить від слова "діяболейн", щ оозначає: перевертати, робити революцію, ставити коміть головою. Знаком масонів є перевернений коміть головою трикутник, так як знаком Пресвятої Трійці є трикутник спертий на реальній підставі. Знаком масонів і комуністів є п'ятикутня зоря, в одних зелена чи біла, у других червона: знак не демократії, як дехто хибно вважає, а Сатанократії: длятого і в Америці і в Совєтах іде невпинне змагання повалити християнську релігію. В Америці йде оте змагання "демократично": наприклад на домагання п'ятьох родин Найвищий Суд, у якім сидить кілька безбожників, забороняє молитву в школах. Подумаймо на здоровий "хлопський розум": чи то направду "демократія" (це грецьке слово означає "панування народу"), коли п'ять родин (2 жидівські, 1 унітаріян, 1 агностиків, 1 Т-ва Етичної Культури) та чотири судді найвищого Суду забороняють мільйонам родин таку річ, як молитва в школі? Чи не є це така сама страшна неволя, як та в Совєтах?!..

У Христовій Церкві такого нема. Є тут поодинокі Юди, які думають чортівськими думками тільки про власну користь чи славу, як був самим навіть Христом вибраний Юда — апостол і зрадник самого Христа. Але в Католицькій Церкві Юду називають Юдою і ніколи Церква в своїй науці не казала інакше про нього, як тільки, що був злодій і зрадник. Коли Генрих VIII, англійський король, якому Церква дала була навіть почесний титул "оборонця віри" за її оборону перед єретиками, коли той же Генрих захотів узяти собі другу неправу жінку, то Католицька Церква не дозволила на те, хоч і прийшло через те до відступництва Генриха та страшного переслідування Церкви в Англії. Бо Католицька Церква не торгує правдою. Вона нпр. учить, що не вільно говорити неправди навіть тоді, коли з цього є "користь". Бо Церква знає, що дійсною користю може бути тільки щось дійсне, реальне, правдиве. Коли щось є неправда, то цього в дійсності немає, отже воно ніколи не може бути "корисним". Коли щось противне Божій науці, то воно не може ніколи бути для когось корисним. Коли щось від Диявола, то воно не може бути корисним для справедливости. Справа визволення України не є "корисна" для Америки ані для Совєтів. Ця справа є корисна тільки для тих, що шукають дійсної справедливости в світі, але не для тих, які шукають "користи"-бизнесу. Коли сьогодні фарисеї з так званих "Об'єднаних Націй" американським капіталом поневолюють Катанґу, то не діють вони цього в ім'я правди, але для "користи" тайної мафії капіталістів-нехристів. Коли деякі з тих, що викликують духа Сталіна, рівночасно ширять книжки, у яких поручається так звану "антропософію" (така одна єресь") чи спіритистку-обманницю Блаватську, чи твори, в яких святий Іван Хреститель представлений як розпусник і бандит (!), то такі люди стають автоматично по стороні дійсного духа Сталіна, того духа, якому на ім'я Диявол. І з такого "викликування духа Сталіна" не може ніколи вийти яканебудь користь для України, в ім'я якої це все ніби робиться. Бо воля України це справа справедливости, Божої правди, а не світської "користи". Коли ж якінебудь українці, хоч би як горлали про свій український патріотизм, стають у чім би воно не було, на сторону нехристів, на сторону ворогів Бога, Його Церкви, Христового вчення, то такі українці вже сіли за один стіл не тільки із Сталіном, якого ніби мають за ворога, але і з Хрущовом, і з Рузвелтом, і з Гітлером і з іншими сатанократами. І приносять вони не користь Україні, тільки тягнуть її просто в загибіль. Вони не "патріоти", а найгірші шкідники.

Перебіжчиком і зрадником був би кожний, хто свою матеріяльну співпрацю, свої послуги, свої таланти, свою допомогу, свій голос віддавав би за партії й сили, які перечать Бога, ставлять на місце права — силу, на місце волі — погрози й терор, які з брехні, звади, бунту мас кують стільки зброї для своєї політики, роблять неможливим внутрішній і зовнішній лад.

Папа Пій XII, у радіопромові на Різдво 1947.

КУПЛЮ КНИЖКИ давнішого видання, також збірки ПОШТОВИХ МАРОК. Подайте, що маєте й за кільки на адресу:
А. МОСН
6 Churchill Ave., Toronto 3, Ont. Canada

ОДИНОКА В ТОРОНТІ УКРАЇНСЬКА
КРАМНИЦЯ ЦЕРКОВНИХ РЕЧЕЙ
DIOCESAN CHURCH GOODS STORE
278 Bathurst St. — Toronto, Ont.
Великий вибір церковних речей. — Напрестольні Євангелія. — Церковні книжки. — Молитовники і багато інших речей.

Чин ОО. Василіян усе дбав про церковну музику. Ось і тепер видав книжку, потрібну для всякого прихильника церковного співу. Ця книжка називається
ВАСИЛІЯНСЬКІ
ЦЕРКОВНІ НАПІВИ
Книжка має 383 сторінки нотного друку, формату 7x10 цалів, оправлена в полотно з золотими вигисками. Коштує $8.00 із пересилкою.
Замовляти на адресу:
BASILIAN PRESS
286 Lisgar St.
Toronto 3, Ont., Canada

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІЯН
У нашому видавництві вийшла друком нова книжка о. І. Назарка, ЧСВВ п. н.
КИЇВСЬКІ І ГАЛИЦЬКІ
МИТРОПОЛИТИ
Є це біографічні нариси з портретами наших Митрополитів від Берестейської Унії до сьогодні — від Митроп. Рогози до Митроп. Й. Сліпого.
Сторін 270. — Ціна $5.00 у твердій оправі.
Замовлення шліть на адресу:
THE BASILIAN PRESS
286 Lisgar Street
Toronto 3, Ont., Canada

НОВА ЛІТЕРАТУРНА СИЛА

Володар ВУЖЕНКО — "Пустинник на Зеленім Клині", повість для молоді. Видавництво ОО. Василіян, Прудентополь 1961. Формат 23 x 16 см., сторін 126. Ціна $1.00.

"Пустинник на Зеленім Клині" — це пригодницька повість релігійного сюжету. Головною дією особою є Василь Данилюк, 18-літній юнак, син української родини, яку переселили з Холмщини на Зелений Клин (Далекий Схід). Одного дня вибирається Василь з доручення батьків в глибину приамурських лісів, щоб доглядати пасіку. Під час його неприявности на рідну хату робить наскок відділ енкаведистів. Вони арештують батька, маму Марину і брата Петра. Хоч Василь і залишається на волі, проте й він, з огляду на кровний зв'язок, стає "ворогом народу". Небезпечно було Василеві з того часу жити в рідній хаті тож шукає захисту в тайзі, де ще не ступала людська нога. На відлюдді знаходить юнак печеру, влаштовує її, засмоктрює у щонайконечніші речі, бере з собою також стародавні літургійні книги: Часослов, Служебник і Життя Святих. Від діда свого навчився Василь правд віри, він теж навчив його читати літургійні книги й молитися з них. Спогад минулого, родинна трагедія й умови нового життя спрямовують Василя на шлях пустельницького життя. В печері, крім житлових приміщень, видовбує він капличку, на стіні завішує ікону Богородиці, із бджільного воску зготовлює свічки — ось і місце, в якому Василь виливає почуття свого серця: тугу за рідною, віру, надію й любов до Бога. Молитви свої переплітає юний пустельник працею. А її в нього чимало: заготовлювання харчових припасів із лісових ягід і горіхів, плекання овочевих дерев, лови на дичину. Іноді мандрує Василь лісами прослідити, чи, бува, енкаведисти не натрапили вже на його сліди. Юнак молиться, роздумує про святі речі, мріє про стрічу зі священиком, прагне хоч раз бути на Службі Божій і прийняти перше Св. Причастя.

Тимчасом родина Данилюків попадає до приамурського табору примусової праці. Поміж каторжниками є й католицькі священики. Вони, відданні апостоли Христа, підтримують "заключенних" на дусі. Особливо активний і метких — о. Захарій Селецький, молодий священик із Холмщини. Милою своєю поведінкою здобуває він симпатії навіть серед енкаведистів. Один із них, українець Ведмідь, допомагає о. Захарії втекти з табору, бо на волі священик зможе куди краще розгорнути свою діяльність поміж українськими поселенцями Привмурщини. По довгій мандрівці, серед пригод у тайзі, добивається о. Захарій припадково до Василевої "обителі" та познайомлюється з ним. Так здійснюються мрії юнака: він знаходить католицького священика може в потребі висповідатися, має змогу щодня бути на Св. Літургії і причащатися. Крім того в особі о. Захарії знаходить досвідченого духовного провідника.

Експозиція цієї повісти проста. Автор на початку твору загальними рисами накреслює умови місця й часу, обставини й середовище формування особовости Василя. Все ж таки персонажі "Пустинника з Зеленого Клину" виходять неповними. Як виразно автор нашкіцовує психологічну сильветку дійових осіб, так із другого боку майже занедбує опис зовнішнього виду. Бракує постатям характеристичних рис обличчя, міміки, притаманних рухів, особливостей поведінки — компонентів відрубного типу людини. Після прочитання книжки читач не може сказати, який був із виду Василь: високий — низький, русявий — чорноволосий. Годі теж здати собі справу, як зовнішньо персонажі виявляють свої почуття, як реагують на зовнішні побудники.

Наскок енкаведистів на родину Данилюків дуже вдало править за зав'язок акції, втягаючи в конфлікт одночасно й Василя. Але ж бо й тут ми зазвичаємо прогалини. В головну акцію вплітає автор епізод навернення татарина, командира енкаведистів (ст. 27), однак здійснюється це без необхідного приготування читача, так що сама сцена навернення викликає в читача радше здивування. Шоправда автор, користуючись тут т. зв. зворотною експозицією, дає вияснення при кінці повісти (ст. 99), все ж таки це не робить зрозумілішим факту навернення — глибокого психологічного звороту в житті кожної людини.

Вся дальша акція розгортається в пралісах Приамурщини. Автор легким стилем змальовує змагання нашого пустельника з живлами тайги, ведучи його щасливо поміж перипетії відлюдного життя. У змальовуванні подій тут і там закрадаються недогляди автора, що інколи роблять лектуру не цілком зрозумілою. Наприклад, на ст. 53 подає автор молитви в українському перекладі, хоч досі ввесь час була мова про стародавні літургійні книги, писані, розуміється, церковно-слов'янською мовою. Для кращого зрозуміння треба було дати пояснення, що, скажімо, йдеться про думки-молитви Василя, які він при цій нагоді висловлює рідною мовою.

Згадуючи про визвольні змагання Карпатської України, автор пише: "Ликували поляки, що мають спільну границю" (ст. 105). Що йдеться тут про спільну границю між Польщею і Мадярщиною внаслідок анексії Карпатської України, міг би здогадатися хібащо очевидець тих подій або той, хто в ті сумні часи жив у Галичині. Сучасний читач, поселенець заморських країн, буде лише розгублюватись у здогадах.

Неясними роблять думки автора деякі невластиво дібрані вислови, напр. "мене не оставляє якийсь невимовний смуток" (ст. 4), "зустріч покращала настрій хлопця" (ст. 7), "для остаточної певности" (ст. 11), "не витривали проби" (ст. 28), "на рам'я поставив вінчестера" (ст. 67).

Розв'язка дії витримана в класичному стилі: головні персонажі (Василь — о. Захарій) вже недалекі досягнення своєї мети. Однак на шляху їхніх змагань виникають і намножуються щораз то нові перешкоди, які вони перемагають силою свого незламного духа, оптимізмом, що зроджується головно з надії на допомогу Богородиці. Нарешті — здійснення мрій: Василь зустрічає католицького священика, українця, який стає йому духовним батьком і провідником в аскетичних подвигах; о. Захарій має змогу розпочати вимріяну місійну працю посеред українців на Зеленому Клині. Однак і тут натрапляємо на вже згаданий недолік: постать о. Захарії не повна. Автор накреслює лише внутрішню сильветку персонажу, занехавши оту зовнішню, що є першим і прямим чинником виявлювання особистости.

Не зважаючи на всі наведені недоліки, "Пустинник на Зеленому Клині" вносить у нашу літературу щось нове й цінне, на що слід звернути увагу читачів. Це перша пригодницька повість, написана в чисто релігійному дусі. Треба привітати автора і скласти йому признання, що прокладаючи нові стежки, не злякався свого дебютантського виступу на аренї пригодницької літератури, де видатні й заслужені місця зайняли, між іншими, такі мистці писаного слова, як І. Багряний ("Тигролови"), О. Мак ("Бог вогню") і Ю. Тис ("Рейд у невідоме"). У часи екзистенціялізму-вітаїзму є небагато християн, які, всупереч загальній опінії, важилися б виявляти релігійні почуття свого серця, особливо такі, що зроджуються на молитві з Богом.

"Пустинних на Зеленім Клині" ще й тим винятковий, що в приступній літературній формі, устами Василя, подає зразки молитов, які спираються на тексти офіційних молінь Церкви, зокрема на Часослов, отой прегарний засіб особистого освячення, "невичерпне джерело потіхи — як це довела сучасна історія — особливо для священиків, що страждають у в'язницях і концтаборах, пожива душі, копальня скарбів Св. Писання і Св. Отців, що ними повсякденно можна збагачувати знання і священицького духа" (II Ват. Собор, сес. I, 17, 3).

При допомозі отих молитов автор відкриває перед читачем ті духовні скарби, що їх св. Церква нагромадила продовж сторіч для своїх дітей, щоб лише заспокоїти голод їхніх душ і спрагу душевних потреб. В. Буженко, крім цього, дає практичну лекцію, як корисно воно для душі призадумуватися інколи й розважати тексти молитов, застосовуючи їх до потреб власного життя. Ось зразок такого розважання: "У цю неділю починають співати на Ранній особливо зворушливу пісню, а це "На Вавилонських ріках", де оспівується наше вигнання на долині сліз. Василь своїм чистим і м'яким голосом співав—На ріках Вавилонських, Алилуя, там сиділи ми й плакали, згадавши Сіон. Алилуя.

— Як же нам співати пісню Господню в чужій землі? Алилуя...

— Дочко Вавилонська, окаянна, — благословен будь, хто схопить і поб'є дітей твоїх об камінь. Алилуя..." Усю майже неділю ті слова снувалися по умі та серці пустинника. Він собі підспівував їх, хоч трохи в зміненому варіянті:

— Дочко московська, окаянная!... — А потім заглиблюючись в ідею християнського всепрощення, почав молитися: — Господи, небесний, що тільки тим прощаєш, що другим прощають, молю Тебе, Благий і Справедливий, прости їм, бо вони не знають, що чинять! Наверни їх. Ласка Твоя всемогутня, нехай не пропадають діла рук Твоїх в озері огня вічного... Зміни їхні думки, направ серце. Че-

рез терпіння Твоєї Неньки зглянься над людством й подай йому здоров'я морального й любови. Амінь..." (ст. 81).

Треба признати, що ця похвальна спроба автора йде саме по лінії намагань Церкви, щоб для загалу вірних доступними зробити правди віри, заховані в чисто богословських і літургійних книгах, за допомогою мистецької літератури. Вже Папа Венедикт XV, нав'язуючи до думок своїх попередників, висловив був вимоги відносно викладу богословських дисциплін: "нехай (професор) навчає студентів схоластичних термінів і формул, з'ясовуючи їх і перекладаючи на сучасну мову... нехай застосовує їх у християнському житті" (26. 4. 1920). А Пій XII, мавши це на увазі та йдучи за вимогами часу, засновує окремий інститут — Вищу Школу Апостолату (1949), якої завданням є популяризувати богословські науки. Велике зацікавлення в цьому напрямі виявив Інсбруцький Католицький Університет. Один із його професорів, о. В. Шур, висловився, що "в наші дні ця проблема, така вже давня у Церкві, набрала пекучої актуальности, головно тому, що хвиля дехристиянізації погрожує залиттям великих просторів європейських країн". — "Християни відчувають потребу суцільного бачення, гармонійної синтези християнської думки." (**Teologia della Predicazione**, Roma 1961, pp. 160, 226). Упарі з цим зродчується між християнськими письменниками намагання, щоб за допомогою мистецької літератури подавати сучасному читачеві євангельські істини. Спроби такі мають немалий успіх.

Подібне намагання маємо і в другій повісті В. Буженка, тім разом уже в жанрі історичної повісти, п. н. "Іван Сулима", яка вийшла в 1962 р. До неї ще повернемо іншим разом.

о. ДАНИЇЛ... ПРОГРАВ!

(Закінчення зі 112 сторінки)

стри знали, що через те наражають увесь манастир і сиротинець. Тому всю ніч молилися, прохаючи якогось знаку з неба.

Наступного дня була неділя. Після снідання Сестри мали духовне читання, під час якого читають одну главу євангелії. Саме на цей день випала глава про милосердного самарянина. Розбійники напали переходня, ограбили його і пораненого залишили при шляху. Переходив туди левіт і священик і не порятували його. Аж переходив самарянин, підніс пораненого, перев'язав його рани і врятував йому життя. "Іди, і ти чини так само" — закінчив Христос. Монахині вважали ці слова відповіддю з неба для себе. Тому заявили Освальдові, що будуть його переховувати, як довго буде треба. І він укривався в Сестер п'ятнадцять місяців, тут же під боком жандармерії; так близько, що нераз крізь стіну чув розмову жандармів. У своїй кривді цілими днями читав. Сестри не мали інших книжок, тільки духовні. Освальд читав найчастіше св. Євангелію. Подобалося йому християнство і потягала його особа Ісуса Христа. Спершу Освальдові здавалося, що він зрадив би свій нарід, якщо перейшов би на християнство. Але пізніше переконав себе, що чейже Христос є жид і його брат. Кілька таємних розмов із капеляном і Освальд вийшов із манастиря християнином із хресним ім'ям Даниїл. Відтак у ті околиці прийшли большевицькі партизани. Даниїл боровсь у їх рядах проти німців. А, коли скінчилася війна, вступив до Чину ОО. Кармелітів, закінчив богословію і 1952 р. одержав Тайну Священства.

Почуваючись дальше жидом о. Даниїл виїхав 1959 р. до Ізраїля і тут попросив дати йому громадянство, яке автоматично дістає кожний жид, що приїзджає до Ізраїля на постійний побут.

Але о. Даниїлові громадянства відмовлено...

І від тієї хвилини зачалася велика війна о. Даниїла за його право до жидівства. Він пише прохання до тодішнього міністра внутрішніх справ, але дістає відмовну відповідь, бо — як твердить міністерство — "жидом є той, що не змінив віровизнання". Приходять нові вибори в Ізраїлі, інша партія перебирає керму держави. О. Даниїл знову вносить прохання про жидівське громадянство, а навіть іде на авдієнцію до нового міністра, але це нічого не помагає.

Одного разу о. Даниїл розмовляв з одним жидівським учеником і той порадив о. Даниїлові заскаржити міністра перед Найвищий Суд. Після довшої розмови, о. Даниїл відпровадив ученого на вулицю. Вулицею переходив звичайний жидівський робітник і дуже здивувався, що такий славний жидівський учений розмовляє зі священиком. Побачивши його здивування, учений попрощав о. Даниїла, здогонив робітника, оповів йому цілу історію о. Даниїла, а вкінці запитав: "Як ви думаєте? Хто є цей священик? Чи він є жид?" Робітник без вагання відповів: "Жидом він ніколи не перестане бути. Він є жид, але католицького віровизнання".

О. Даниїл послухав ученого і вніс скаргу до Найвищого Суду в Ізраїлі. Верховний суд у Єрусалимі 7 грудня 1962 р. рішив, що "жидів, навернених на християнство не можна вважати за приналежних до жидівського народу".

Отже бідний о. Даниїл... програв!

ЗДАЛЕКА І ЗБЛИЗЬКА

ПОЖЕРТВИ НА БУДОВУ ЦЕРКВИ В БУЕНОС АЙРЕС, АРГЕНТИНА:

По $10.00:

Іван і Катерина Турчин, Дмитро й Михайлина Овчарчин, Микола й Катерина Проценко, Олекса й Ганя Проценко, Михась і Ігнес Прокоп, Олекса й Геня Маслікевич, Петро й Ірина Остапчук, Василь Ліцовський, Степан Мулярик, Петро Петрів, Дмитро Гринів, Петро Піцак, Іван Андрусяк, Петро Кравець, Домка Ковальчук.

По $5.00:

Петро й Ганя Мулярик, Дмитро й Ганя Кравець, Гринь і Катерина Бідочка (Петрова), Павло й Михайлина Самійло (Лібрик), Петро й Галина Проценко, Микола Васильків, Філько Овчарчин, Василь Мілінишин, Семань Іквавчук, Олекса Проценко, Семань Ворощук, Павло Ящук.

$3.00: Іван Ворощук і **$2.00:** Ілько Шипка (Піцакова).

Збірку перевели п-во Іван і Катерина Турчин на прохання ц. Дмитра Козака, односельчанина з Палагич, пов. Товмач. Усім жертводавцям сердечно дякую за такий гарний дар на будову нашої церкви, а рівночасно прохаю інших, щоб за прикладом згаданих жертводавців допомогли нам у важкому ділі. В нас економічна криза не дозволяє нашим вірним жертвувати потрібну допомогу на будову церкви, бо самі ми вже вичерпалися і дехто від уст собі відіймає, а жертвує на Боже діло. Але це все замало. Наші кошти великі, а прибутки дуже малі і тому самі не дамо ради довершити цю будову. Отже ради Бога прохаю всіх, хто лише може, допоможіть нам своїми лептами, а Бог напевно нагородить тисячкратно кожну пожертву.

о. Йосиф Галабарда, ЧСВВ

Читайте книжечку
о. А. Труха ЧСВВ
"БОЖА КРИНИЦЯ"
— про 7 св. Тайн. Ціна 40 ц.

ВПИСУЙТЕСЯ В ЧЛЕНИ
ЛІТУРГІЙНОГО СОЮЗУ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО
ПРИ НОВІЦІЯТСЬКОМУ МАНАСТИРІ В МОНДЕРІ, АЛЬБЕРТА

КОРИСТІ З ТАКОГО ВПИСУ:

1) Через такий впис дана особа чи родина стає духовно спопутчена з нашою новіціятською родиною під особливішим покровом Найсв. Христового Серця, св. Василія Великого, св. Йосафата та св. Йосифа—цих вибраних покровителів нашого Василіянського Новіціяту.

2) Служби Божі будуть правитися в Ваших намірених кожної першої середи місяця через ціле Ваше життя й навіть по смерти.

3) Ви будете учасниками духовних користей з усіх молитов і богоугодних практик, що відбуваються кожного дня на новіціяті.

4) Вашою жертвою Ви допоможете нам насамперед збудувати гарну й велику каплицю при новіціятському манастирі Отців Василіян у Мондері; а здобутком і до покриття коштів вишколу нових місіонарів до великої апостольської праці над спасінням людських душ.

5) Як за життя так і по смерти Ваша душа буде користати з молитов, що линуть щоденно перед Божий престіл у цій новіціятській каплиці.

6) На пам'ятку дістанете багато розмальовану золоту грамоту з іменем Вашим чи Вашої родини, виписаним на ній.

7) Ваші рідні чи близькі також будуть собі дуже цінити Вашу прихильність до них, коли при нагодах уродин, імянин чи тому подібних оказій, вони одержуть таку грамоту за Вашим старанням.

Впис поодиноких осіб у постійне членство в Літургійному Союзі св. Василія Великого виносить тільки $10.00; а вписи цілої родини $25.00.

Свої ласкаві пожертви, записи чи листи шліть на адресу:

LITURGICAL SOCIETY OF ST. BASIL THE GREAT
Basilian Fathers Monastery
Mundare, Alberta

У церкві св. о. Николая в Вінніпегу, відбулося торжественне прийняття Вівтарної Дружини. 29 хлопців, у супроводі Старшої Вівтарної Дружини, Браіна Ребчука і Данила Майкрука, служили до Служби Божої і всі приступили до Св. Причастя. Зараз по Службі Божій о. Парох Р. Мельник ЧСВВ, і о. Ф. Кальба ЧСВВ — провідник Вівтарної Дружини, торжественно перевели прийняття, вручаючи Дружинникам раси, дальматики й відзнаки. Відтак о. Р. Мельник ЧСВВ, у своїй проповіді пояснив значення і велич Вівтарних Дружинників.

Перший ряд: Б. Кіссик, О. Горечко, І. Пойтон, Д. Майкрук, о. парох Рафаіл Мельник ЧСВВ, о. Флавіян Кальба ЧСВВ, Б. Ребчук, В. Пойтон, І. Михальчишин і Х. Ребчук.

Другий ряд: Д. Сумка, М. Мазур, Д. Прокопчук, Т. Моник, Б. Заяць, Л. Кіссик, В. Бовп, В. Пойтон, А. Лопук, Л. Сторожук і Л. Ґембрель.

Третій ряд: Д. Сумко, Ф. Вудвард, А. Бугай, Е. Шварт, І. Петепицький, В. Вудвард, Р. Олійник, Й. Улицький, І. Вавриков, Р. Пащак, Д. Сторожук і Т. Пойтон.

ПРАЗНИК
Торонто, Онт.

У свято св. Василія Великого наша парафія відсвяткувала черговий річний празник. В 10 год. Преосвященний Владика Кир Ісидор відслужив св. Літургію в сослуженні оо. Василіян. Прекрасно співав недавно зорганізований хор під керівництвом Степана Гарасовськгоо. Церковця була заповнена вірними. По отій першій головній частині свята зачалась друга частина: празничний обід, який відбувся в церковній залі. Було тут тепло і привітно. Столи біленько накриті, прикрашені живими цвітами. Видно було тут руку членок Відділу ЛУКЖ, з головою пані Кавун на чолі. Молодь теж вложила багато праці, щоб усе випало гарно й добре.

Головним нашим гостем був І. Е. Кир Ісидор. Було теж велике число оо. Василіян. Предсідником принаття був п. Є. Кунанець, голова церковного комітету. Він отворив програму промовою а дальше промовляла голова відділу ЛУКЖ пані Кавун. Нарешті промовив Владика Кир Ісидор. Промова єпископа була релігійно-патріотичного змісту й дуже на часі. Опісля виголосив подяку о. парох П. Грабець. Для голови ЛУКЖ пані Кавун та пань із відділу й молоді, що вложили в святкування багато праці й часу, цей Празник був заохотою до дальшої праці.

ВЛ. П. ІВАН БІЛИК
Мондер, Алта

2-го листопада, 1962, невмолима смерть забрала з рядів мондерських піонерів ще одну жертву в особі Івана Білика, що заосмотрений Св. Тайнами помер у 80-ому році життя.

Покійний Іван прибув до Канади 1912 року. Походив із села Біла, повіту Чортків. Поселився в околиці Мондеру. Спровадив жінку й двоє дітей. Жінка Катерина, з дому Штокаль, упокоілася 1953 р. Похоронні богослуження 5-го листопада відправив о. парох Євген Кушко, ЧСВВ. У пращальній проповіді описав о. парох щасливу та спокійну смерть, на яку покійний Іван заслужив собі гідним і взірцевим християнським життям.

Після похорону відбулася поминальна перекуска. На заклик голови Українського Народнього Дому, п. Юрія Мищія, зібрано на прес-фонд $18.70. З того половина призначена на "Українські Вісті", друга на журнал "Світло".

Покійника оплакують син Данило й донька Марія Скрипітська з Мондеру, 9 внуків і 5 правнуків і брат Федір з Едмонтону.

Тлінні останки покійного Івана спочили на цвинтарі св. Апп. Петра й Павла в Мондері.

Вічна Йому Пам'ять!

Знайомий

ПОДЯКА

Складаємо щиросердечну подяку всім тим, що брали участь у похоронних відправах, що жертвували на Служби Божі, що висловлювали співчуття, Похоронному Заведенню Парк Меморіял із Веґревил за сумлінну й солідну обслугу та Отцеві парохові Євгенові Кушкові, ЧСВВ за прислуги вмираючому батькові й за похоронні богослуження і проповіді.

Данило й Марія з родинами

ЗНОВУ СВІЖА МОГИЛА
Едмонтон, Алберта

В едмонтонській лікарні "Мізерікордія" 16 листопада 1962 р. заосмотрений Св. Тайнами, помер Микола Федо, на 79 році життя: Покійний походив із села Міжинець, повіту Перемишль, де був уродився 3 листопада 1883 р. Там він і виріс, там був покликаний до австрійського війська, де служив при уланах. У часі першої світової війни стає штабовим фельдфеблем. По розвалі Австрії вступив у ряди Української Галицької Армії. По заняттю поляками Галичини, дістався до польської неволі, до концентраку в Домб'ю біля Кракова. Коли вернувся з неволі до рідного села, почав заниматися просвітянською працею. Заложив кооперативу, відбував усякого роду зібрання, віча, підготовляв представлення, робив збірки на інвалідів, дбав про церкву й Рідну Школу. Ця його праця була не до вподоби чужій владі і за те його переслідували. Коли побачив, що його праця стрічає великі труднощі збоку влади, виїхав до Канади 1928 року. Наперед був у Саскачевані, та 1929 р. виїхав до Едмонтону де й оставав аж до смерти.

Як добрий парафіянин церкви св. Йосафата в Едмонтоні цікавився церковним життям. Помагав при будові церкви, дуже докладно записував, хто, що і коли справив до церкви. Також і в Народному Домі брав участь при всяких нагодах, за що й став почесним членом Народного Дому. Був для всіх милий і ввічливий. Оставив багато цінних записок про свої рідні сторони і своє життя в Канаді.

Панахиду за покійного відправили, 18 листопада в неділя Всесв. о. Мітрат В. Лаба, при співучасті Всч. Отців В. Волошина й Ісидора Дзядика, ЧСВВ. Панахиду співав катедральний хор. Похорон відбувся в понеділок, спів. Сл. Божу в катедрі правили Отці В. Волошин і Дзядик, ЧСВВ, попращав покійного о. Волошин. Поховали покійного на цвинтарі св. Михаїла. Покійний полишив багато знакомих, що згадують його добрим словом. З рідні, то там на Рідних Землях осталися братові діти, чотирьох синів і три дочки, як також і тут осталися його дальші свояки Володимир Лапицький і Іван Лапицький.

Похороном занялися, як цього бажав собі покійний, його дальші свояки й односельчани. Ми в імені покійного складаємо щиру подяку всім Впр. Отцям, лікарям, Преп. Сестрам і норсам, що підклувалися хворим в останніх хвилях його життя і його відвідували в лікарні, як також і хористам, дякам і всім, що брали участь у панахиді й похороні, нехай Господь заплатить усяким добром.

Бл. п. Микола Федо

Покійному нашому своякові і краянові Миколі Федові бажаємо радісної стрічі з Христом Господом. Нехай канадійська земля буде легкою для нього.

Володимир Лапицький

При нагоді похорону зложили на Укр. Вісті по 2.50 Іван Лапицький, Володимир Лапицький і Василь Бурко. Разом 7.50 і на СВІТЛО 10.00.

СВІЖА МОГИЛА ПІОНЕРКИ
Мондер, Альберта

Хто розстається зі земським життям позбавлений освячуючої ласки, цей є духово мертвий, цей не має життя в собі. І противно, хто попращався з цим світом, як жива галузка винограду, якою є Христос, цей згинути не може і як живий член містичного Христового тіла буде жити на віки з Христом у небі.

Такою живою галузкою Христового винограду була покійна Марія Манявська, що померла 8 січня на 76 році життя в мондерській лікарні, заосмотрена Св. Тайнами. Покійна Марія з дому Ваврииків приїхала до Канади зі своїми родичами 1900 року зі села Слобідки Джуринської, повіту Чортків, Галичина. В 1904 р. вийшла заміж за Миколу Манявського, замешкала на фармі недалеко містечка Мондеру та тут прожила ціла своє життя. Бог поблагословив їх подружжя дев'ятьома діточками, двоє з них померло ще маленькими, а п'ять синів і дві дочки живуть досьогодні.

Своє найважливіше завдання вона виконала добре, бо виховала своїх дітей у релігійному дусі та в любові до св. Катол. Церкви й свого українського народу. Всі діти знають добре свою матерню мову.

В житті зазнала покійна багато терпінь.

Похоронні богослуження почалися 11 січня парастасом у Нар. Домі. 12 січня співану Сл. Божу й похорон мав. о. Сотер Юник, ЧСВВ. в часі Сл. Божої вся рідня покійної, муж Микола, сини і невістки, доньки й зяті та внуки й правнуки, пожертвували Св. Причастя за душу покійної, тимсамим дали доказ, що покійна виховала їх в добрім релігійнім дусі.

Пращальне слово мав о. В. Каменецький, ЧСВВ. Численна участь у похороні рідних, сусідів і знайомих потвердила правду, що покійна була доброю мамою, сусідкою і парохіянкою. По похороні був у Нар. Домі поминальний обід.

Нехай же ласкавий Господь щедро нагородить бл. п. Марію за її трудяще та повне терпінь життя вічною радістю в небі.

СВІЖА МОГИЛА
Вегревил, Алта.

Саме в часі приготувань до Христового Різдва рознеслась сумна вістка, що не стало між живими Івана Харука, члена парафії Пресвятої Трійці у Вегревил. Покійний був свідомий того, що треба прощатись з цим світом, тому належно приготовився до переходу в вічність, прийнявши Св. Тайни. 17 грудня відправлено панахиду за душу покійного, а другого дня відбувся похорон. Участь у похороні взяла родина й велике число вірних. На Службі Божій промовив о. парох А. Винник. По відпроваджанні покійного на цвинтар коло св. Спаса на вічний спочинок, діти запросили всіх на перекуску. В часі перекуски о. парох А. Винник висловив співчуття родині. Від громади промовив С. Сисак. Переведено збірку на нев'янучий вінець та розділено: $14.25 на "Укр. Вісті", $10.00 на сиротинець і $10.00 на СВІТЛО.

Покійний Іван Харук прожив 74 роки. До Канади приїхав 1912 року з села Волківці Снятинського повіту. Одружився з Марією з Терлецьких та поселились на фармі коло Ворвик, де став душею парохії.

Оставив у смутку 8 дітей: Стефана, Михолу, Василя, Анну, Розалію, Надію, Ольгу й Новелю.

Покійний Іван Харук, хоч мав чимало хрестів у своєму житті, залишився вірним сином своєї Церкви й народу.

Спочивай, Дорогий Друже Іване, і нехай прибрана канадійська земля буде тобі легкою!

Вічна Тобі Пам'ять! **С. С.**

Щиро дякуємо Всеч. оо. Василянам о. Винникові, о. Слоті й о. магістрові Дацюкові за церковну обслугу і відвідини у шпиталі. Докторам, сестрам і норсам за щирий догляд хворого. Всім за Служби Божі і вінки.

Родина

СВІЖА МОГИЛА ПІОНЕРКИ
Гілярд, Алта

13-го листопада, заосмотрена Св. Тайнами, Марія Музичка відійшла до вічности на 92 році свого праведного життя.

Покійна Марія, з дому Окурічий, народилася 7 березня 1871

Бл. п. Марія Музичка

року в селі Грамошівці, чортківського повіту. В 1898 році виїхала до Канади зі своїм чоловіком Михайлом Музичкою і трьома малими діточками: Павлом, Ганною і Михайлом. У Канаді осіла на фармі 8 миль від Мондеру та там прожила 42 роки, а від 1940 перебула в містечку Мондері аж до смерти.

Життя її в Канаді не було легке, багато вона натерпілася.

Помимо піонерської вбогости старалася не бути ніколи залеглою в своїх зобов'язаннях на церкву.

Покійна оставила, крім доні Ксеню Вераву й Анастазію Савчук, як також 19 внуків, 37 правнуків і 2 пра-правнуків.

Похоронні богослужіння відправив у неділю вечором о. В. Каменецький ЧСВВ, при великій участі рідних і знайомих, що прийшли віддати останню прислугу піонерці. В понеділок 19 листопада спровадженo тіло до церкви й тут мав Службу Божу о. Євген Кушко ЧСВВ, парох, по Службі Божій попращав покійну о. В. Каменецький ЧСВВ, а на цвинтар коло Сенюків у Гілярд, відпроводив о. парох.

По всім був у Нар. Домі поминальний обід, на якому приявні зложилися на українську католицьку пресу, щоб подати до відома односельчанам і краянам про покійну Марію Музичку, що дійсно оставила гарний приклад доброї мами й парохіянки.

Нехай Господь нагородить її за це вічним щастям у небі.

ПОДЯКА

Родина покійної оцим щиро дякує Отцям за духовну обслугу, д-рові Стрільчукові за лікарську поміч, Преп. Сестрам у Мондері за догляд у лікарні, та всім учасникам похорону за останню прислугу. Нехай Господь заплатить усім своєю ласкою і Божим благословенням.

Дочки, зяті, внуки і правнуки покійної Марії Музички.

СВІЖА МАЛЕНЬКА МОГИЛА
Вегревил, Алта.

28 січня ц. р. відбувся у Вегревил похорон маленького хлопчика, Тараса Якова Гиндика, який прожив тільки 1 рік і вісім місяців. Маленький Тарасик полишив у смутку своїх родичів

Бл. п. Тарасик Яків Гиндик

Романа й Євгенію Гиндиків, дідунів, бабуні і прабабуню, які за ним дуже жалюють і плачуть. Батьки маленького покійника проживають у Вегревил, де пані Євгенія вчителює у сепаратній католицькій школі.

По похороні в місцевій церковній залі відбувся поминальний обід для учасників похорону, на якому о. А. Винник ЧСВВ, як місцевий парох, зложив родині щире співчуття по такій утраті, подякував усім за участь у похороні, а як маленьку пам'ятку по покійному, заохотив приявних до збірки на журнал СВІТЛО. Зібрано 19.85 дол. Жертводавцям щиру подяку, а пам'ять про маленького Тарасика нехай буде ангелом потіхи для його добрих батьків і цілої родини.

Вічна йому пам'ять!

НА НЕПЕВНОМУ ҐРУНТІ

живуть люди під Совстами, особливо українці. Переживання свої за совєтської окупації, "на волі" й у в'язниці, врешті сенсаційну втечу через границю взимі описав прецікаво відомий белетрист

ФЕДІР ОДРАЧ

у книжці п. н.

НА НЕПЕВНОМУ ҐРУНТІ

КНИЖКА МАЄ 340 СТОРІНОК ДРУКУ

і коштує $3.00.

Замовляти на адресу

BASILIAN PRESS
286 Lisgar St., Toronto 3, Ont., Canada

Чи, коли

і як буде

КІНЕЦЬ СВІТУ?

Всякі пророцтва на цю тему, від найдавніших аж по наші часи, пояснення тих пророцтв, пояснення: що таке пророцтво, чи треба в нього вірити, і врешті: що каже нам про те сам Ісус Христос

усе те найдете в книжці

оми

КІНЕЦЬ СВІТУ

яка щойно вийшла, має багато ілюстрацій, гарну обкладинку.

Пришліть $2.00 на адресу:

BASILIAN PRESS
286 Lisgar St., Toronto 3, Ont., Canada

ТІ, ЩО НАМ ПОМАГАЮТЬ
(ПРЕСОВИЙ ФОНД "СВІТЛА")

З похорону бл. п. Тараса Гиндика, Вегревил, Алта. 19.85
З похорону бл. п. Ілька Буяра, Вильна, Алта. 16.80
З похорону бл. п. Петра Пельцата, Ст. Майкел, Альберта 16.00
З похорону бл. п. Івана Харука, Вегревил, Алта. 10.00
З похорону бл. п. Марії Котлярчук, Мондер, Алта. 10.00
З похорону бл. п. Анелі Яцубів, Мондер, Алта. 9.75
З похорону бл. п. Стефана Кулія, Іннісфрі, Алта. 9.75
Сестри Служебниці — Італія 7.00
П-во Веселовський, Н. Йорк 5.00
П-во А. П. Дидик, Вінніпег 5.00
Пан Володимир Олійник, Нью-Йорк 5.00

По $3.00:

Марія Брикович, Чікаго; Марія Гаврилюк, Мондер; Г. Жила, Торонто; Анна Юрченко, Елизабет; Іван Мельник, Гемтремк.

По $2.00:

Н. Буртник, Едмонтон, А. Жарський, Анан Матвіїв, Едмонтон; о. А. Луговий, Е. Шевчук, Вінніпег, д-р К. М. Кухаришин, А. Крушельницька, А. Курдила, М. Прошанський, Монтреал; А. Воронта, Патерсон, М. Стеранчак, Гартфорд; В. Феданків, Бінгтамтон, А. Вігар, Торонто; О. Мартинюк, І. Настюк, Чікаго; О. Кіфяк, Нью-Йорк, О. Чапельська, Клівленд; П. Плакида, Ірвінгтон; о. В. Малкович, Німеччина; М. Генсон, Флін Флон; о. Н. Притуляк, Пасейк; К. Бігус, Торонто.

По $1.00:

І. Луцька, О. Недошитко, М. Спільчак, М. Венгринович, М. Дорош, К. Лис, Торонто; Е. Гукало, І. Гутнан, Д. Фірманюк, Т. Кондра, М. Гіль, Едмонтон; Н. Квас, Екшав, М. Копер, Вернон; К. В. Бродвей, Бонанза; М. Котлярчук, М. Шміляр, В. Пасічник, Мондер; М. Гайдаш, Монітор; П. Сташковський, Оквил; о. С. Гарванко, Вакав; М. Левицький, Вінніпег, С. Крук, Бонисвил; М. Куканець, Скарборо; В. Шклярук, Оттава; Н. Бантрош, Вудсток; Р. Покиньборода, Монтреал; К. Евашко, Трансконо; М. Микитюк, Ейгенкрот; Т. Галярник, Ст. Катеринс; Д. Мельник, Гамілтон; М. Хімій, Едмонтон; А. Чапа, Бойле; Р. Косіковський, Віндсор; П. Фарина, Голден; М. Грабець, Рейлей; Г. Троян, Ю. Старчак, І. Левочко, А. Михайлович, д-р П. Сеница, Чікаго; М. Джиджора, Джерси Сіті; М. Куртяк, Гартфорд; А. Гнют, А. Конюх, С. Кіділяк, І. Білан, А. Вінтоняк, Р. Шуган, А. Грегус, Нью-Йорк; П. Жегестовський, Філядельфія; П. Лещишин, Питсбург; ОО. Францісканн, Нью Кенон; М. Пшик, Стетен Айленд; А. Клімчак, Мерідан; І. Шебуньчак, Колюмбус; К. Шебуньчак, Рей; д-р Б. Шебуньчак, Блюмфілд; о. С. Дмитришин, Німеччина; М. Гарматій, Бруклин; В. Козак, Гартфорд; А. Стельмах, Вайтстон; о. В. Пелих, Питсбург; В. Гнатюк, Елизабет; В. Русинко, Бофало; Ю. Дубовицька, Джерси Сіті; М. Муха, Клівленд.

Щиро дякуємо.

(Продовження буде в наступному числі)

всі фотографічні роботи виконує по мистецьки
Модерне Українське
Артистичне Студіо

Steven PHOTO STUDIO

Власники: Ст. і О. КУТОВІ
927 Bloor St W. — Toronto, Ont.
(Ossington — Dovercourt)
Tel.: LE 1-0777

З совєтського гумору

В війську, командант: — Товаришу Кон, ви казали, що в вас немає свояка, який жив би закордоном. А оце виявляється, що ваш брат живе в Ізраелю!

— Та що ж? Мій брат живе дома. Це я живу закордоном...

CANADA

Суспільні обслуги належать ВАМ!

В більшості канадських місцевостей є служба здоров'я і опіки доступна всім мешканцям завдяки добровільним організаціям та агенствам.

Серед них є:

- Догляд за хворими в хаті
- Допомога в родинних проблемах
- Реабілітація інвалідів
- Літні табори для хлопців та дівчат

і багато інших.

Якщо ви або член вашої родини потребуєте будь-яку з цих допомог, не вагайтесь просити її. Вам її радо дадуть. Установи суспільної допомоги ви знайдете на жовтих сторінках телефонічної книги під:

"SOCIAL SERVICE ORGANIZATIONS"

Р. А. БЕЛЛ
Міністер Громадянства й Іміграції

СВІТЛО THE LIGHT Ukrainian Catholic MAGAZINE

Pioneer Trails and Trials

by Bernard Dribnenky, OSBM

First of a series on the lives and labors of the Ukrainian Basilian missionaries in Canada.

To many of us, the places in the forthcoming sketches will be familiar but not the times, circumstances or personalities. The places will be those of central Alberta, with its rolling plains and parklands, blue skies and bursting sunshine. No doubt, they have undergone some changes too. For example: seas of brilliant green or golden wheat fields grow instead of buffalo grass; long ribbons of asphalt highways and gravelled byways replace the wandering Indian or wild game trails.

The times will be those of another era which has already gone by and is being rapidly forgotten. The pioneer times of sixty years ago, some two score years after the first detachment of Mounties had marched in from the frontier province of Manitoba and established a fort in the wilderness to introduce law and order to the roving tribes of the Red Man.

The personalities will also be those of the bygone era. They are the Ukrainian missionaries, who first arrived in Canada in 1902, early enough to take over some of the work from the French missionary Father Leduc of early Canadian history fame. They followed groups of Ukrainian peasants who, since 1891, had been venturing into the vast unknown and disappearing beyond the horizons in their desperate search for freedom from want. They found in the abundant black soil great promises of future bounty, only to experience, almost immediately, the agonizing pangs of spiritual hunger and need.

A study of this era will, undoubtedly, give us an insight into some interesting and valuable characteristics of the age, as well as its personalities. Some of these items of early Ukrainian Canadiana, surprisingly enough, can be classified as little known facts.

A good example is the historical fact of the unique durability of the Ukrainian wheat seed and its contribution to the development of Canada. This authenticated story dates back to 1843 when a Scottish farmer, David Fife, having some difficulty in harvesting his crops before the first autumn frost on his farm near Peterborough, Ontario, asked his friend who was setting out on a trip to Scotland to bring him some samples of wheat on the way back. The friend recalled this request in the last moments before boarding the ship for Canada. Noticing a grain ship from Bremen unloading nearby, he rushed over and begged a few quarts of wheat. These he presented to Fife on his return and the farmer sowed them in the spring. Apparently it was fall wheat, since only three sprouts come up. One summer day a wandering cow helped herself to the healthy looking stalks. After she was frantically driven off, only two remained. However they matured, to Fife's great surprise, ten days earlier than any other wheat he had planted before. He named it Red Fife. The rich agricultural West of today was considered an impossibility until Red Fife was introduced beyond the Red River Valley. No other strains of wheat did survive the one hundred odd day frost free season. In 1904 Dr. W. Saunders, a government experimental farm expert, after an exhaustive research on wheat samples from all wheat-growing districts of the world, arrived at a conclusion that Fife's wheat sample must have come from the Ukrainian district of Halychyna.

Equally interesting, although comparatively much less documented, is the contribution of the durability and perseverance of the Ukrainian pioneers who withstood the western elements and endured the back-breaking toil in cultivating the plains and parklands.

This perseverance of the Ukrainian pioneers was matched, indeed in many instances was surpassed, by their missionaries.

The Ukrainian pioneer age in Canada was a difficult one, and as all frontier ages are, it was also an exciting one. It should make interesting reading. And what is more important — it should also prove to be inspirational reading.

Social Worker in Schools

When it was first proposed to hire a full-time social worker for the Catholic schools, not all members of the separate school board in London, Ontario, were convinced.

Was there a need for a fulltime worker, especially since the worker wouldn't be listed as an employee of the board?

But they agreed to the experiment a year ago last fall, and initiated a program that is probably unique in Canada.

The board pays the salary, in effect contracts for the services, of Trudy Nolan, who is an employee of the Catholic Family Bureau of London.

The result is a double-ended program that reaches beyond normal school board boundaries into the family home life, where most problems begin for emotionally disturbed children.

"It means we can get to the root of the problem and help the child more quickly and more effectively," said Ernest J. MacDonald, director of the family bureau.

"In a family where there are younger children following one who is disturbed, it means we can often clear up the condition before the younger children develop similar problems."

In most other school systems there are psychological tests given in school to help determine maladjusted youngsters, and in severe cases they are referred for clinical treatment, but there is no followup from the school to the family with the idea of clearing up the family situation.

"In most cases the parents realize something is wrong and want to co-operate," said Miss Nolan. "But sometimes it takes months, perhaps more than a year, to persuade parents to seek proper counseling or treatment."

PRACTICAL HELP

After 15 months, more than 100 pupils have been referred for treatment.

A few of them were fire-setters, most were agressive troublemakers who displayed emotional upset, some were abnormally withdrawn, some appeared normal but were achieving only half of what they should have.

"My job is to appraise the problem and refer the child and the family to the proper agency for treatment," Miss Nolan said.

It might be a referral to the Catholic Family Center, if the basis of the problem is in the home — a marital probelm or in child-parent relationship — where treatment is with the parents as much as the child.

Or to the Child Guidance Center at War Memorial Children's Hospital, where treatment is for severely disturbed children with emphasis on the child.

Or to the Psychiatric Research Institute for Children, for assessment and treatment planning for retarded children and suspected cases.

Or to the Provincial Mental Health Clinic, for psychological and psychiatric assessment and treatment.

"I spend a lot of my time in juvenile court," Miss Nolan said. "Although an offence has been committed, the problem still needs appraisal with recommendations for treatment.

YOUNGER BOYS

"In the first year, many court cases involved the older, agressive boys who were hard to handle. They presented a very immediate problem in the class, and often in the home.

"This year in the schools we are getting to the younger, smaller children who have as many problems but who are easier to handle and exert less pressure on the class."

The first year the teachers and principals were learning how to spot children needing help, other than the most obvious. This year, there is no hesitency.

The teachers recommend a child for treatment to the principal, the principal calls Miss Nolan, she works with the child and the family to determine treatment — and tries to see that they go for it.

"I'm very impressed with the way the teachers spot these cases," Miss Nolan said. "Over a period of weeks, or months, they can tell if a child is just normally shy, abnormally withdrawn and quite unhappy. The school nurses, too, are a great help; I work closely with them."

NEED SEEN

The need for a social worker — it is recognized that five percent of Canadian school children have emotional upsets — began with the aggressive troublemakers.

Rev. P. C. McCabe, director of Catholic Charities of London, and Mr. MacDonald, offered to let one of the family bureau's marriage counsellors help with the worst cases. Soon, however, the worker had so many school cases that her regular work was nearly crowded out.

The answer was obvious to Father McCabe and Mr. MacDonald, and the school board accepted their recommendation.

"We've helped quite a few who would have gone on confused and upset, and perhaps ended up in court," Mr. MacDonald said.

"But more than that, we are working in a preventive way. The teachers are learning to recognize problems in the early stages, when help is most easily given, and through the family we are heading off many situations before damage is done to younger children." (CCC)

My Memoirs

1892 — 1962

By Michael Luchkovich

15 INSTALLMENT

I say again: we must think of the future; why should future posterity suffer because of the folly of the present generation? Whilst it may be true that a rose by any name smells just as sweet, still I do not think it would be very flattering to the rose to call it garlic. So why not give the immigrant his due and call him by the name he deserves? The discriminatory application of the words "preferred" and "non-preferred" can do nothing to bring about that unity without which no country can become really secure and great.

I would like to deal with a suggestion made by Bishop Lloyd's *Advocate* with regard to the segregation of our immigrants in large colonies as being inimical to their complete absorption as Canadian citizens. When I speak of the susceptibility of the immigrant to assimilation and his readiness to accept our laws, way of life, our constitution, I know I am dealing with a subject that is of grave concern to those whose patriotic fervor and ardent love of country foresee in the existence of any foreigners within our borders a potential menace. It is little wonder that the advent of any newcomers to our shores is a signal for a great stir in our social, educational and political circles, directed, no doubt, with a view to finding the best method of coping with the problem of welcoming the immigrant and making him in the shortest time possible a desirable citizen sharing with us all that such citizenship entails. There are some good people in Canada who would come to the aid of the immigrant purely from and altruistic, humanitarian point of view; others would exploit him to the limit or else help him for practical, opportunistic reasons: while people of the type of Bishop Lloyd would herd them all on one ship and then let them sink in the middle of the ocean.

The *Advocate* foresees a great menace in the segregation of immigrants in large colonies and, therefore, I would infer that as an alternative measure it would sandwich all our newcomers in with the rest of the nationalities; but would Bishop Lloyd be willing to have Hungarians, Poles, and Ukrainians as neighbours? Not on your life! No "dirty, ignorant, garlic-smelling, unpreferred immigrant" is going to be permitted in his backyard; and here we have the key to the whole situation. The idea of mixing the races in this way is a good one so long as each race is willing to tolerate the other; but when you have a situation where one element is offensively trying to lord it over the other you create the germs of a dissension, which is bound to keep the races apart no matter how willing each component element may be to do its part in the attainment of one common ideal. The rest of us tolerate the immigrant only insofar as he looks up to us, but as for accepting him into our social circle, that is another matter. It is another matter to the immigrant also. If he has any gumption at all, and he usually has, he will resent it. How? Simply by leaving the community where he resides and moving to a district where he knows he will find his own level. All this talk of assimilating the immigrant without extending to him a helping hand, without meeting him halfway, and without giving him a square deal is mere cant. It simply cannot be done.

There is no question in my mind that the best way to deal with assimilation is to leave it alone. Let us remember that the psychology of our immigrants cannot be changed in a generation but that this metamorphosis will come about only by a slow and gradual process as man becomes inured to his new environment. Our would-be-reformers lose sight of this fact when they charge the immigrants with the retention of what one would call a certain sentimental bond with the land of their birth. This, in my opinion, is not a regrettable propensity. It is a universal and spiritual quality which has manifested itself in mankind for countless ages; it is the natural impulse which transports in imagination or in actuality the Hon. member from Rosetwon (Mr. Evans) to his little village in Wales; our Minister of Immigration (Mr. Forke) to his wonderful Scottish Highlands; our Minister of Railways (Mr. Dunning) to his beloved Leiscestershire; and our Minister of Labour (Mr. Heenan), the Hon. member for Skeena (Mr. Brady), the Hon. member for Bow River (Mr. Garalnd), and all the other Irishmen in this House, to their beautiful lakes of Killarney.

I once had as a neighbour an adorable old

Scotch lady. Unaware of her presence on her veranda one evening I put on the gramophone an Old Scotch song, "THE BONNIE BANKS OF LOCH LOMOND". When she heard the strains of what to her was a very popular and familiar old meoldy, she came right over to us on our porch and made me play it over and over again, crying after each time I played it as though her dear old heart would break. It is because of this propensity, this innate quality inherent in mankind that I think we should be very careful how we meddle with the sensibilities of other people; for if you take away what is human and natural in a person without replacing it with something better, or at least just as good, you destroy his usefulness not only to himself but to his newly adopted country as well. For this reason I believe that the best way to deal with assimilation is to leave it alone. Our immigrants know very well that it is futile to try and swim against the current and so they are not offering the resistance which our would-be-professional reformers claim they are.

I am very well acquainted with this ambitious reformer type. He or she is usually a dogmatic university graduate, or a hard-boiled crank like Bishop Lloyd, who imagines that the future welfare of the world rests on his or her shoulders. They start out with a tailor-made scheme for the complete absorption of the foreigner, believing that the remedy can be applied as easily as feeding the machines in our great industrial plants. They overlook absolutely the personal and human element with the result that their efforts are met with the righteous indignation and hearty contempt of those they so thoughtlessly wish to help. You cannot treat an immigrant as a menial and expect him at the same time to accept our citizenship wholeheartedly and unqualifiedly. If shown sympathy he will reciprocate; if shown antagonism he will react toward it. The only method which should be followed is that of absolute fair play. Let us meet him half way and extend to him a helping hand and give him a square deal. That is the one and only way of assimilating the immigrant.

Only Love Brings Peace

Only through love could peace come to the world. An atomic bullet will not pierce hate.

This was the message that Catherine De Hueck-Doherty brought to more than 500 people at the Toronto Catholic Information Centre in the second talk in the Centre's "Religion and Life" lecture series.

"The time for words has passed. We must arise while there is still time. Those of us who believe in love, must bring love into the marketplace. We must cry the Gospel with our lives or we will end up in the catacombs," said Mrs. Doherty, founder and director of the Madonna House apostolate at Combermere, Ont.

Love is required in international affairs, she said.

"The impression we give to the 'have-not' countries is that we will feed and clothe and help them only if they promise to fight against communism. However, what we must not forget is that love gives without counting cost. Indeed, love demands that we ask nothing in exchange."

A refugee from Communist Russia, Mrs. Doherty began her apostolate in Toronto 35 years ago.

Paul Harris, executive director of the Centre, recalled that during the depression the quest speaker had gathered a few friends and decided to practise the corporal works of mercy, feeding and clothing the hungry and destitute.

"Today," said Mr. Harris, "this lay apostolate movement which began in Toronto has spread literally around the world. Bishops from four continents are swamping Mrs. Doherty with request to send trained Catholic men ad women to their diocese to spread the Kingdom of God."

A pioneer of the lay apostolate movement in the United States and Canada, Mrs. Doherty is the foundress of the Friendship House Movement in the U. S. and the Madonna House Apostolate in Canada. Now living 140 miles north of Toronto at Combermere, she directs the training and formation of lay people in the Madonna House apostolate, which now numbers seven houses and more than 120 staff workers.

Mrs. Doherty described the work being done at Combermere. In this small community of white-framed buildings on the shores of the Madawaska River, young men and women from four continents combine studies of the Scriptures, Catholic liturgy and Catholic action with household and farm tasks and practical courses in first aid, crafts, library work and farm work.

After two years at Madonna House they are assigned to other missions.

The Madonna House Apostolate now stretches from Whitehorse in the Yukon Territory to Portland, Oregon, Winslow, Arizona, and the tiny island of Cariacou in the West Indies.

God grant me the courage to change the things I can change, the serenity to accept those I cannot change, and the wisdom to know the difference.
—Selected.

In Case You've Missed It

EXPLAIN MASS TO CHILDREN

A group of 50 non-Catholic children attended Mass for the first time in the little church of St. Charles in Otter Lake, Quebec, on the Feast of the Epiphany.

They were accompanied by their parents and friends and occupied a reserved section.

The pastor, Rev. J. E. Gravelle, vested at the altar and came to the altar rail to welcome his guests.

He told them that although none of them had been at the Last Supper, they would have that great privilege in a few minutes; though none had been present when Our Lord died on the Cross, that very gift would be theirs, since the Mass was the re-enacting of both the Last Supper and the death on Calvary.

He reminded them of what St. John says he was allowed to see, and what is going on continuously in heaven: The slain lamb on the altar, the sacrifice of Jesus, the Savior, being offered up to the Father till the end of time.

Thus the next hour would be but a fore-taste of what will be enjoyed in heaven, if one obeys God and serves him faithfully on earth, Father Gravelle explained.

Ray Jonston, Knight of Columbus and member of the Quebec Legislature for Pontiac, helped the children during Mass by short explanations and reading the Epistle and Gospel.

MOTHERS CAN HELP

The need for women to help in creating "Gospel Homes" was stressed recently by Mother Chabanal, IBVM.

"We have become accustomed to emphasizing the Offertory, Consecration and Communion of the Mass with the result that we have thrown out of focus God's Word, speaking to us in the Fore-Mass," she told a Catholic Women's League group in Toronto.

"This was unknown to the faithful in the early Christian Church, who thought of the Mass in terms of the liturgy of the Word and the liturgy of the Bread.

"I would like to stress the power of the Word," she continued. "If we don't know what it means, we can be forgiven, for during the past 400 years we have lost a sense of what the Gospel is.

"We haven't the feeling for it that Protestants have. It is a real and wonderful thing for them. In the Church we have stressed the Sacrament; in their churches they have stressed the Word."

Mother Chabanal stressed the importance that the Word has on the interior life of a child. Present methods of teaching morality have not been too successful, she said. But a child trained to listen to the Word of God in the Gospel will learn through the Holy Spirit to act in such a way as to harmonize God's will and the child's freedom.

Once children understand that God is speaking directly to them, they will be moved by His Word, which is all powerful, and gives the help they need.

This is true cathechesis, which means to make re-echo in the child's heart the Word of God.

She explained the special role that could be fulfilled by women in carrying out this task in the home, in training children to participate more fully in the Mass.

In many homes, a Gospel book is now being kept in the place of honor, she said.

LABOR SCHOOL DRAWS SURPRISE

Strong visual evidence of the need for labor education was demonstrated at the opening lecture of the local Catholic Centre's labor school in Saskatoon when twice the expected number turned out to hear the first speaker, Rev Blaise Morand.

A few days before the labor seminar began, co-chairmen Mike Germann and Al Novokowsky agreed that they were being optimistic in hoping for any more than 40 labor people to turn out.

But by the time the opening session was under way, exactly 90 men and women representing labor, profession and business had overcrowded the Centre to register.

Officials decided that the remaining lectures will be held in the St. Paul's Cathedral Auditorium where there is more space.

Rev. R. J. Ogle, director of the Centre, told the crowd he was "thrilled" with the turnout.

In the first of seven weekly lectures, Father Morand spoke on "The Church demands to be heard."

He said the Church would be failing Her duty if She did not denounce the evils in social and economic fields. The Church has spoken "bright and clear for 70 years on social problems through encyclicals."

He described these books on official Church doctrines as "letters written by Popes and addressed to the whole world." Although he did not intend to embarrass his audience, he ventured to say that very few of the people have read these encyclicals.

He noted that some people may think the Church is overstepping Her bounds by speaking on social and economic problems. But the Church has never claimed to be an authority in these fields. Her mission is a spiritual one, but She depends on the moral Law which is her business, he said.

"These who hold that the moral law does not bind in business do not want to be fenced in. This economic libera sm, or laissez-faire, that

business strives for has been condemned as wrong and evil."

In the sphere of principles of justice the Church is competent to speak. "Inviolable rights of man, women and children are at stake." Economical, industrial and business problems fall under the moral law just as much as "cold blooded murder," he said.

PLAN WORKSHOP ON LAY ACTION

A lay apostolate workshop conducted as "as much as possible along the lines of a closed retreat," is being planned in Victoria, B. C. for March 22 to 24.

The Victoria, Pacific-region gathering will be the first of four regional congresses in the English-speaking Catholic dioceses of Canada this year. Other are to be in Saskatoon for the three prairie provinces, in Montreal for Ontario and Quebec, and in Antigonish, N. S. for the Atlantic region.

They are under the auspices of the Canadian Catholic Conference episcopal commission for the lay apostolate.

General aims include helping lay leaders t "find themselves" in the mission of the Church emphasizing the need for intensive formatio for the lay apostolate.

Bishop Remi De Roo of Victoria told a Feb ruary 9 organizing meeting here that new pat terns are needed.

Lay leaders must plan, organize and carr out programs in the lay apostolate of the Church with the spiritual guidance of priests, and i co-operation with the Hierarchy, he said.

Topics for the workshop here will includ "The Problems of the Lay Apostolate," "Rol of the Layman in the Mission of the Church," "Formation of Lay Apostolate Leaders," "Rol of the Priest in the Formation of Lay Apost les," and "The Mission of the Church and Christian Renewal."

Speakers will include Dr. J. Harrigan of Trail Grant Maxwell of Saskatoon, Romeo Maione o Ottawa, Bishop De Roo, and Most Rev. W. E. Doyle Bishop of Nelson, B. C., and secretary of the CCC episcopal commission for the lay apostolate, under whose auspices the four meetings are being planned.

THE PRESIDENT AT PRAYER

On the national day of prayer President John F. Kennedy faced a busy schedule. He left the White House for an embassy luncheon, but en route the presidential motorcade detoured. His car stopped in front of St. Matthew's cathedral. For a few moments, almost alone in the vast cathedral, he knelt in a rear pew and offered his prayers.

SIGNS OF A VOCATION

- A sincere wish to develop the spiritual values and ever-lasting merits in one's life.
- A will to accomplish more in life than can be done by observing the Ten Commandments.
- A reasonably good health, not necessarily AI.
- An average intellectual ability, or an aptitude to learn a trade.

If you are satisfied with your score on these requirements, and are between the ages of 15 and 30, you may become a Basilian priest or a lay-brother.

For further information write to:

The Reverend Master of Novices
Basilian Fathers
Mundare, Alberta

If you reside in U.S.A. write to:

The Reverend Master of Novices
Basilian Fathers
Glen Gove. Long Island,
New York

СВІТЛО
THE LIGHT

286 Lisgar St., Toronto 3, Ont. Canada

ПОСИЛАЮ (ENCLOSING):

☐ Віднова передплати (Renewed Subscription) $3.00

☐ Нова передплата (New Subscription) $3.00

☐ На пресовий фонд (For the Press Fund) ..... $ .....

Ім'я (Name) .....

Адреса (Address) .....

.....

ON INSTILLING AND FOSTERING VOCATIONS

The priest known mainly as a "good Joe" seldom will attract a vocation.

"'Just a good Joe' won't get a vocation," said Bishop Fulton J. Sheen in his talk at St. Louis annual archdiocesan teachers institute. "But if the priest is known as another Christ, he will attract others to the religious life. And this is true of the Sisters, and of the laity, as it is of priests," he added.

He told the 3000 teachers that "weak vocations" could be "reinforced" by constant encouragement. "Tell the lad, 'someday you're going to be priest,'" he said.

The bishop emphasized the need of Christianlike example, if vocations are to grow. "Vocations don't come from promotion. They come only from God. But you can help make a vocation, by the Christianlike lives you live."

Якщо Ви маєте
РЕВМАТИЧНІ БОЛІ

Виріжте це. 90-центова коробка безплатно для кожного страдника

У Сиракузах у стейті Нью Йорк створено препарат для домашнього вжитку, який, як кажуть тисячі терплячих осіб у Канаді, США та інших країнах, виявився дуже помічним. Багато людей звідомляє, що значна полегша прийшла після кількаденного вжитку.

П. Ділено пише: "Щоб помогти страдальцям, а Ви ніколи не пробували моєї методи, я Вам радо вишлю безплатно повну 90-центову коробку, без ніякого зобов'язання з Вашого боку. Спроба є безплатна і вона повинна би Вам наявно помогти. Коли ця безплатна спроба поможе Вам так, як це посвідчують численні інші особи, Ви з певністю будете раді. Попросту виріжіть це оголошення і вишліть поштою зі своїм прізвищем і адресою, залучаючи 25-центову монету або поштові значки для покриття коштів опакування і пересилки".

THE DELANO CO. LTD.
Dept. V. S.
417 St. Peter St., Room 28
Montreal, Que.

БЕЗПЛАТНО! Спеціяльність Ділена на Ревматичні Болі.

Замітка: Це є чесна, одверта і пристолінійна оферта, яка повинна промовити до кожної особи, яка терпить такі болі.

CO-OPERATING WITH THE SCHOOL

The average Catholic parents would have neither the time nor the ability to give their children a complete religious education at home. Realizing this, Catholic parents have wherever possible, gone to a great deal of expense and sacrifice to erect Catholic schools for the education of their children. Another reason for doing this, of course, has arisen out of the knowledge that the public schools are not allowed by law to teach religion. However, the best Catholic schools, staffed by the very best religious can accomplish nothing unless there is complete co-operation on the part of the home. The home must back up the school. Catholic parents therefore must take an intelligent concern in the problems of the school. They must understand that everything the teachers are doing is for the best interest of the children. Even where there is doubt, the teachers should be given the benefit of that doubt. Regular contact with the school is appreciated by the teachers and there is no better way to promote mutual understanding between teachers and parents.

UKRAINIAN CATHOLIC VOCATIONAL GUIDE

BASILIAN FATHERS (O.S.B.M.)
Accept students for priesthood and lay-brothers. Write:
Rev. Master of Novices
Basilian Fathers
Mundare, Alberta

Rev. Master of Novices
Box 231
Glen Cove, L. I., New York,

REDEMPTORIST FATHERS (C.Ss.R.)
Accept students for priesthood and lay-brothers. Write:
Rev. Master of Novices
St. Mary's Seminary
Meadowvale, Ontario.

STUDITE MONASTERY
Rev. Father Superior
Box 10, 560 Parkinson Ave.,
Woodstock, Ontario.

FRANCISCAN FRIARS (O.F.M.)
Order of the Friars Minor of the Byzantine Rite. Write:
Rev. Father Superior
4 Ponus St., New Canaan,
Conn., U.S.A.

SISTERS SERVANTS OF MARY IMMACULATE (S.S.M.I.)
Mount Mary Immaculate
Novitiate
Ancaster, Ont., Canada.

MISSIONARY SISTERS OF CHRISTIAN CHARITY (M.S.C.C.)
Rev. Mother Provincial
Box 180, Grimsby, Ontario.

UKRAINIAN SISTERS OF ST. JOSEPH
Rev. Sister Superior
214 Ave. M. South
Saskatoon, Saskatchewan

SISTERS OF ST. BASIL (O.S.B.M.)
Rev. Mother Provincial
710 Fox Chase Road,
Philadelphia 11, Pa., U.S.A.

MISSIONARY SISTERS OF THE MOTHER OF GOD (M.S.M.G.)
Rev. Mother Provincial
111 W. North St.,
Stamford, Conn., U.S.A.

THE UKRAINIAN OBLATE MISSIONARIES OF MARY IMMACULATE
(Secular Institute)
4287 St. Hubert St.
Montreal, Quebec

ІНФОРМАЦІЇ ПРО УСЛУГИ УРЯДУ ОНТАРІО

ONTARIO

ТЕПЕР МОЖНА ОДЕРЖАТИ у 13 МОВАХ

Вже появилася друком серія п'ятьох інформативних книжечок, які описують про різні, для вас доступні, услуги Онтарійського Уряду. Її видав Відділ Громадянства при Департаменті Провінціяльного Секретаря і Громадянства. Книжечки підсумовують вислід дискусій, які переводилися у дискусійних групах на панелях, організованих п'ятьма урядовими департаментами, при співучасті представників різних організацій, зацікавлених у інтеграції новоприбулих.

ДОСТОЙНИЙ ДЖОН П. РОБАРТС, Прем'єр Онтаріо, у вступному слові підчеркає, що Онтаріо приймає більше іміґрантів, ніж всі інші провінції Канади. "Тому це є логічне, — каже Прем'єр, — що старання Уряду Онтаріо про добробут населення охоплює велике число іміґрантів, яких рідна мова не є англійська ані французька і багато яких, як можна було сподіватися, ще не опанували досі жадної з тих мов".

ДОСТОЙНИЙ ДЖОН ЯРЕМКО, Провінціяльний Секретар і Міністер Громадянства, якого департамент видав ці книжечки, вважає, що вони пригодяться не тільки іміґрантам, але й тут народженим канадцям.

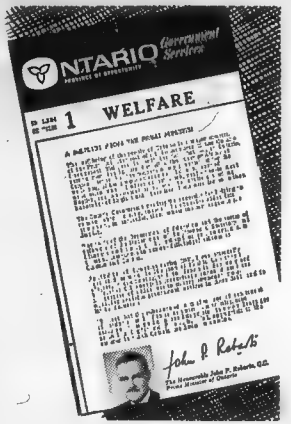

Ч. 1 СУСПІЛЬНА ОПІКА
Ч. 2 ЗДОРОВ'Я
Ч. 3 ОСВІТА
Ч. 4 Рада робіт. компенсації
Ч. 5 ПРАЦЯ

КНИЖЕЧКИ МОЖНА ОДЕРЖАТИ В ТАКИХ МОВАХ: англійській, французькій, італійській, німецькій, польській, українській, голяндській, сербо-хорватській, фінській, грецькій, португальській і словацькій. Книжечки роздається даром Відділом Громадянства (кімната ч. 167, Головний Будинок Парляменту, Торонто — Телефон 365-2285). При замовленні просимо подавати, в якій мові бажаєте книжечки.

DEPARTMENT OF THE PROVINCIAL SECRETARY AND CITIZENSHIP
PROVINCE OF ONTARIO

HON. JOHN P. ROBARTS, Q.C., LL.D.
Prime Minister

R. J. CUDNEY, Q.C., *Deputy Minister*

HON. JOHN YAREMKO, Q.C.
Minister

CANADA

Більше, як ПІВ МІЛЬЙОНА осіб стали КАНАДІЙСЬКИМИ ГРОМАДЯНАМИ

з того часу, як Закон про Канадійське Громадянство став офіціяльним у 1947 році.

Лише в 1962 році більше як 72.000 новоприбулих склали присягу на вірність та стали повновартісними членами канадійського суспільства.

Це є щире запрошення до всіх новоприбулих, які були законно прийняті до цієї країни як іміґранти чотири роки і дев'ять місяців тому, робити подання о канадійське громадянство ТЕПЕР.

Користуйтесь всіма правами та привілеями повновартісних членів канадійської нації.

- правом голосування
- правом на канадійський пашпорт
- правом на урядову працю
- правом повного голосу в керуванні справами вашої громади

Формулярі для виповнення заяв на громадянство ви можете дістати від урядовця громадянського окружного або повітового суду, або від реєстратора канадійського громадянства в Оттаві.

там вони до **вашої** послуги.

Р. А. БЕЛЛ
Міністер Громадянства й Іміґрації

НАЙКРАЩИМ ДАРУНКОМ

для старих і молодих є

Добра Книжка

КУПІТЬ СОБІ І ДАРУЙТЕ БЛИЗЬКИМ ТАКІ КНИЖКОВІ НОВИНИ (1961-3 рік):

омм: КІНЕЦЬ СВІТУ (Чи, коли і як буде? — Стор. 192. — 1963! $2.00

о. О. Заклинський: ЗАПИСКИ ПАРОХА СТАРИХ БОГОРОДЧАН. — Стор. 122. $1.00

о. Т. Коструба ЧСВВ: НАРИС ІСТОРІЇ УКРАЇНИ — 1962! — Сторін 304. $3.00

Ф. Одрач: НА НЕПЕВНОМУ ГРУНТІ. Спомини поліцука. 1963. Стор. 350. $3.00

о. І. Назарко ЧСВВ: КИЇВСЬКІ І ГАЛИЦЬКІ МИТРОПОЛИТИ. Стор. 271, в оправі. — 1962. $5.00

В. Буженко: ІВАН СУЛИМА. Історична повість для молоді. $1.50

Н. Королева: ПРЕДОК. Історична повість. $3.00

о. Ю. Федорів: НА СВЯТИХ МІСЦЯХ. Дневник паломництва. 1962. $2.00

М. Олександрович: МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ. — 1962 $0.25

М. Головінська: МАРІЯ. Сценічна картина з життя наших засланців. — 1962. $0.50

А. Слабий: НОВИЙ ЗАПОВІТ ЯК ОСНОВА ХРИСТИЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ. — 1962. $0.50

о. А. Трух ЧСВВ: ЖИТТЯ СВЯТИХ — 4-тий том (закінчення) в полотні $5.00

КАЛЕНДАР "СВІТЛА" на 1963 рік $1.00

ХТО ЗАМОВИТЬ УСІ ТІ КНИЖКИ РАЗОМ, ПЛАТИТЬ ТІЛЬКИ $25.00 (ЗАМІСТЬ $27.75).

Замовлення слати на адресу:

THE BASILIAN PRESS

286 Lisgar St., Toronto 3, Ont. — Canada

СВІТЛО

THE LIGHT

РІК XXVI КВІТЕНЬ — 1963 — APRIL Ч. 4 (484)

НАЙКРАЩИМ ДАРУНКОМ

для старих і молодих є

Добра Книжка

КУПІТЬ СОБІ І ДАРУЙТЕ БЛИЗЬКИМ ТАКІ КНИЖКОВІ НОВИНИ (1961-3 рік):

омм: КІНЕЦЬ СВІТУ (Чи, коли і як буде? — Стор. 192. — 1963! $2.00

о. О. Заклинський: ЗАПИСКИ ПАРОХА СТАРИХ БОГОРОДЧАН. — Стор. 122. $1.00

о. Т. Коструба ЧСВВ: НАРИС ІСТОРІЇ УКРАЇНИ — 1962! — Сторін 304. $3.00

Ф. Одрач: НА НЕПЕВНОМУ ҐРУНТІ. Спомини поліцука. 1963. Стор. 350. $3.00

о. І. Назарко ЧСВВ: КИЇВСЬКІ І ГАЛИЦЬКІ МИТРОПОЛИТИ. Стор. 271, в оправі. — 1962. $5.00

В. Буженко: ІВАН СУЛИМА. Історична повість для молоді. $1.50

Н. Королева: ПРЕДОК. Історична повість. $3.00

о. Ю. Федорів: НА СВЯТИХ МІСЦЯХ. Дневник паломництва. 1962. $2.00

М. Олександрович: МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ. — 1962 $0.25

М. Головінська: МАРІЯ. Сценічна картина з життя наших засланців. — 1962. $0.50

А. Слабий: НОВИЙ ЗАПОВІТ ЯК ОСНОВА ХРИСТИЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ. — 1962. $0.50

о. А. Трух ЧСВВ: ЖИТТЯ СВЯТИХ — 4-тий том (закінчення) в полотні $5.00

КАЛЕНДАР "СВІТЛА" на 1963 рік $1.00

ХТО ЗАМОВИТЬ УСІ ТІ КНИЖКИ РАЗОМ, ПЛАТИТЬ ТІЛЬКИ $25.00 (ЗАМІСТЬ $27.75).

Замовлення слати на адресу:

THE BASILIAN PRESS

286 Lisgar St., Toronto 3, Ont. — Canada

СВІТЛО

THE LIGHT

РІК XXVI КВІТЕНЬ — 1963 — APRIL Ч. 4 (484)

Христос Воскрес!

ВСІМ НАШИМ СПІВПРАЦІВНИКАМ, ЧИТАЧАМ І ВСЬОМУ УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДОВІ БАЖАЄМО В ДЕНЬ ХРИСТОВОГО ВОСКРЕСІННЯ БАГАТИХ БОЖИХ ЛАСК, РЕЛІГІЙНОГО ПІДНЕСЕННЯ, КРІПКОГО ЗДОРОВ'Я И ДОБРОГО ПОВОДЖЕННЯ

РЕДАКЦІЯ

УСІМ НАШИМ ДОБРОДІЯМ

З НАГОДИ ХРИСТОВОГО ВОСКРЕСІННЯ ЗАСИЛАЄМО ЩИРІ ПОБАЖАННЯ ОБИЛЬНОГО БОЖОГО БЛАГОСЛОВЕННЯ І НАГОРОДИ ЗА ЩЕДРІ ЖЕРТВИ І ПОМІЧ.

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

ОТЦІ ВАСИЛІЯНИ
І СТУДЕНТИ КОЛЕГІЇ
СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО

СВІТЛО

КАТОЛИЦЬКИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Видають ОО. Василіяни

Передплата $3.00 на один рік. Поодиноке число 30 центів.

Адреса Адміністрації:
286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario
Telephone: LE 5-6483

Адреса Редакції:
3100 Weston Rd., Weston, Ontario
Telephone: CH 1-9203

ПРЕДСТАВНИКИ "СВІТЛА" ЗАКОРДОНОМ

АНГЛІЯ:
Ukrainian Booksellers & Publishers
49 Linden Gardens,
Notting Hill Gate
London, W. 2, England.

АВСТРІЯ:
Griechisch - katholisches Zentralpfarramt zu St. Barbara
Wien 1, Riemergasse 1
Austria

АВСТРАЛІЯ:
Rev. D. Kachmar
Archbishop's House
West Tee, Adelaide, S. A.

АРГЕНТИНА:
Padres Basilianos
Curapaligue 760
Buenos Aires, Argentina

БРАЗИЛІЯ:
Padres Basilianos
Caixa Postal 24
Prudentopolis, Parana, Brazil

ФРАНЦІЯ:
L'Abbe Julien Prokopiw
2 Rue des Crignos
Amiens (Somme) France

ІТАЛІЯ:
Padri Basiliani
Via San Giosafat 8,
Rome (Aventino) Italy

THE LIGHT

A Ukrainian Catholic Monthly Published by the Basilian Fathers, 286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario, Canada.

Authorized as second class mail by the Post Office Department, Ottawa, and for payment of postage in cash.

ЗМІСТ:

Свято тріюмфу Бога — д-р М. Кушнір 146
Таємниця Воскресіння

На Страсті — Ів. Керницький 147
Це ж мій власний сміх, сміх щасливого дитинства, залунав...

Модерне навчання катехизму — о. Вас. Баврик, ЧСВВ 149
Місячне наміреннія на квітень

Слідами василіянських місіонарів — о. В. Дрібненький, ЧСВВ 151
Непересічна віра й посвята

Багато людей запитує... — о. С. Сабол, ЧСВВ 153
Христос на багатьох місцях... Початня Пресв. Серця... Чому часом Бог нас не вислухує...

За з'єднення між католиками — Д-р М. Бараболяк 155
Потрібні думки про слизькі справи

СТОРІНКА АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ 156

Недільний Ранок — о. І. Ростворовський 158
Як то було по Воскресінню Христа

Листи Никодима — І. Добрачинський 161
"А сини Царства будуть скинені в пресподню..."

Дещо про манастирську церкву в Тернополі — Володимир Мацьків 163
Церкву знищили 1962 року динамітом!

Воістину Воскрес! — Софія Коссак 165
Як молилися комуністи за здоров'я Сталіна...

Предки ... вірш — Б. Курилас 167

Арфа пустині .... оповідання — В. Юстинів 168

Про гієрархію двох святих ідей — Марія Я. Косовичева 171
"Слава і свобода!"

Душа й тіло — Павло Правий 172

В блакиті зорі розцвітають вірш — О. Ц. 172

Історичні постаті Галичини XIX — XX сторіч — О. Мох 173
Спомини священиків-діячів

Сторінки з історії Української Церкви й культури — о. М. Рінецький 175
Теребовля і Звенигород

ЗДАЛЕКА І ЗБЛИЗЬКА 177
Нагорода миру для Папи. — Архиєр. Служба Божа в Колегії св. Василія В. — Похорони настоятельки Василіянок

Ті, що нам помагають 184

ENLISH SUPPLEMENT

Roman Catholic and Ukrainian Catholic: Wrong Terms — *by Rev. M. Bovy* 185

Basilian Monastery in Ottawa — *by Bro. Ignatius, OSBM* 187

My Memoirs (16) — *by Michael Luchkovich* 189

In Case You've Missed It... 191

Ukrainian Catholic Boy Scout Retreat 192

СВЯТО ТРІЮМФУ БОГА

"Воскресеніе Твоє, Христе Спасе, Ангели поют на небеси і нас на земли, сподоби чистим сердцем Тебе піти і славити; Христос воскресе із мертвих, смертію смерть поправ і сущим во гробіх живот дарував". (Із Великодньої Утрені).

Як же інакше було ще передучора, в Велику П'ятницю, коли це провалилися всі надії. Заломилися серця і здавалося, що все втрачене. Над Учителем переведено жахливий процес, стосуючи тортури, які тільки людська злоба була здібна придумати. Злоба і людська ненависть загасили світлість і Божу любов. Позірно і ненадовго здавалося, що людина вбила Бога; що Його знівечила.

Здійснилися пророцтва Старого Заповіту. Син Божий випив до дна чашу огірчення й поразки, яку приготовила Йому людина, коли то до розп'ятого між небом і землею і конаючого, — вона здолу кидала блюзнірські слова наруги: "Коли Ти Син Божий, то зійди з хреста. Допоможи сам собі. Іншим помагав — а собі допомогти не може."

На терези боротьби за спасіння душі людини Богочоловік кинув усе, — щоб усе виграти. Після найбільшої поразки, яка тільки може бути, а висказаної людськими словами: "Боже, чому Ти мене покинув" — прийшов, куплений ціною найбільшої жертви, рівний їй тріюмф — висказаний Божими словами: "Я е, який е" — "Не лякайтеся! Я є Перший і Останній, і живий. Я був мертвий, і ось я живу по віки вічні і маю ключі смерти і пекла" (Об'явл. 1, 17-18).

І як предсказав, після трьох днів розступилися мури гробу чудесним способом, розбіглася перелякана сторожа, а на відваленому гробовому камені станув Він, Спаситель світу, Переможець сатани і смерти, Предвічна Святість, щоб відтепер світити крокуючому в тіні гріха, страждання і смерти — людству, по всі часи аж до закінчення світу. "Хто за Мною йде, не ходить у темноті."

***

У світлі таємниці Воскресіння розуміємо таємницю хреста, — один із парадоксів християнства, що в хресті страждання і в хресті спасіння.

Що це є страждання? Що є його причиною і які його наслідки? Причиною страждання — це розлучення приналежних до себе частин і перешкода злучення. А наслідком є біль. Розрізуючи ножем тіло — розлучаємо клітини, які належать до себе, що дає страждання і викликує біль. Розлука близьких осіб і неможливість злуки — спричинює страждання і біль. Втрата батьківщини і перешкоди в з'єднанні з нею — це страждання і біль.

Але чому Бог допускає страждання і біль? Чому зсилає на нас хрест?

Кожне людське страждання відноситься і навертає до пратипової розлуки першої людини з Богом, тобто до упадку людини в раю, до реакції людини на підшепти сатани, який знає, що це втрачений рай: "Їджте... а будете як Бог". Людина зловжила довір'я Бога, з Яким мала бути інтимно з'єднана. Вона збунтувалася і відтялася від Нього. Вона розірвала вузол, що зв'язував природне з надприродним. Вона, одним помахом, спричинила розлуку з Богом.

Невідхильною консеквенцією була втрата раю, праця в поті чола, страждання і смерть.

Чи це так суворо зареагував Бог на цю добровільну розлуку людини з Ним? Ні! Це людина сама вибрала цю невідхильну консеквенцію. Бог, який є Богом любови і правди, зареагував інакше. Його реакцією — це Син Божий, Ісус Христос: Ягня Боже, що бере на себе гріхи світу.

Ісус Христос взяв на себе всі страждання цієї розлуки. Хрест став символом злуки людини з Богом. Христос Розп'ятий і Воскреслий, який привернув людині надприродне життя і допускає до надприродного інтимного життя з Богом, до повноти життя в абсолютному щастю і вічній славі.

***

А оце відповідь на запитання, поставлене Пилатом Ісусові під час процесу: "Що таке Правда?" Відповідь Христос передав цими словами: "Я на це народився, і на це прийшов у світ, щоб засвідчити про правду". (Іван 18, 37).

Для поган і сучасних безбожників правдою є: "Будете як сам Бог" — "Не хочемо, щоб Він царював". Для них є правдою, що немає Бога, як також, що немає безсмертної душі. Для них правдою є матерія, мілітарна і поліційна сила. Це панцерні дивізії, атомові бомби, це абсолютна держава, це тоталітаризм. Їх богом — це філософія облегшеного життя й уживання: "бо живемо тільки раз".

Натомість для нас, християн, є правдою, що існує видимий і невидимий світ, що є природне і надприродне життя, що наше земське життя є тільки присінком, але ніколи останнім словом Бога і християнина, що християнство є воскресінням. Як писав Честертон: "У

(Продовження на стор. 148)

СВІТЛО
THE LIGHT
Український Християнський
МІСЯЧНИК

СВІТЛО, КВІТЕНЬ, 1963 РІК XXVI, Ч. 4 (484)

Ів. Керницький

НА СТРАСТІ

А за дверми, на цвинтарі, в притворі
Весна і дзвін, дитячі голоси
І в вогкому повітрі вогкі зорі...

У прекрасному сонеті М. Зерова "Чистий Четвер" особливо вражає мене цей кінцевий тристих-рефлекція:

...Це ж ударив дзвін із нашої дерев'яної дзвіниці в селі В. коло Львова! Це ж мій власний сміх, сміх щасливого дитинства, залунав на цвинтарі і розтопився дзвінким сріблом у хорі голосів моїх ровесників та ровесниць! Це на моє рідне небо випливли весняні зорі, важкі, вологі й запашні, як пухнасті базі на вербині. Це вона, моя давня весна, пройшла задуманими садами, дівочим серпанком обтерла пил з розквітлих яблунь і смирною монашкою пристанула в притворі: спустила рясні рісниці, зачерпнула святої води, вдарила на порозі три поклони...

Весна-красуня галицьких піль прийшла до церкви на Страсті.

***

Незабутні дні дитинства, дні Великого Тижня! У Вербну Неділю святили лозу, а з Понеділка відіймали солом'яні загати, ліпили призьби глиною, провітрювали на тинах хустки та кожухи. Кололи кабанів, пекли паски і терли хрін. Дні були гомінкі, як розцокотані сороки, — теплі, тихі вечорі, а ночі зоряні та глибокі. Зорі висіли так низько над головами, що можна було збивати їх тичкою, ніби хрущів із верби. І вони падали разом із збитими хрущами в чисті, мов дзеркало калюжі. Земля була волога і м'яка і наші босі, дитячі ноги грузли в ній неначе в маслі.

Ми йшли на Страсті з цілим арсеналом довбеньок і дерев'яних калатал, які називали "бузьками". Стрибали через рівчаки, тручали один одного в калюжі, торохкотали "бузьками" герцюючи, як жеребці.

Та наші герці припинялися і сміх завмирав, як тільки босі пальці діткнулися змиршавілих, старих плит на цвинтарі. Під ними тліли-дотлівали кістки наших прадідів. Із-під полупаного каміння виростала густа, як щітка і рясна трава. Тихі, вечірні роси сідали на траву й падали мокрими поцілунками нам на волосся.

Втиснувши під паху шапчину, а "бузька" за пазуху, ми, один по одному, як гуси, переступали поріг церкви з незбагненим острахом на дні дитячої душі. А з середини йшла нам назустріч тепла і блага ясність, ніби ласка Господня!

...Свічки і теплий чад. З високих хор
Лунає спів туги і безнадії...

Не було в нас "високих хор", як у славній Баришівці, де святкував Великдень Микола Костевич і куди зліталося його "п'ятірне грозно". Церковця наша взагалі була низенька та маленька, збудована в бойківському стилі. Тому-то старі люди казали, що її привезли звідкись "із-за гори", ще за панщини. Під час відправи співали всі на "самойлівку", тільки складніші припіви — прокімени, ірмоси, ірмолої, виводив старечим, дряхлим голосом дедьо Звірко, останній могіканин із "тверезої" партії, бувший в'язень Талергофу. Ніби сьогодні бачу його крізь пил відгомонілих літ, як стоїть у крилосі високий і білий, мов дух, лівою рукою притримує недогарок свічки, а шорсткою, мозолистою правицею перегортає жовті листки Требника.

З цісарсько-королівської катівні вийшов дедьо глухий — від побоїв кольбами по голові і зразу важко приходилося йому сповняти дяківську службу: не дочуваючи слів священика (він доїздив із сусідного села) дедьо рідко коли "впадав" у тон і, звичайно, перетягав, або недотягав кожний глас. Та небавком вернувся з тюрми у Вронках довголітній наш парох, о. Йосиф Зацерковний, якого посадили на 5 років уже поляки, за українську політику. В тюрмі о. Йосиф доволі важко нездужав на

запалення вуха і прийшов додому таксамо з пошкодженим слухом. З того часу парох і дяк працювали в повній гармонії, співаючи кожний про себе...

...Дивний, містичний чар спливав на нас під час читання євангельських історій, з яких ми, діти, так мало чого розуміли, а так глибоко їх переживали. Та з вийнятковою, магічною силою приковувала нашу увагу переміна риз на вахристії. Перед читанням кожного з 12-ти страсних евангелій о. Йосиф переодягався щораз в інший фелон та епітрахиль. Ми тоді любили "гадати" — напошепки питали одне одного: "А вгадай, у якому фелоні отець вийдуть — у фіолетному, вишневому, чи темно-голубому?"

Звичайно так бувало, що паламар Іван Швець, до якого обов'язків належало — помагати о. Йосифові переодягатися, задовго порався на господарстві і запізнювався до церкви. Тоді дедьо Звірко, виводячи голосом "туги і безнадії" тропар глас 8 про "Злочестивого Юду", шкандибав із крилоса на захристію і там уже, затягаючи фелон на о. Йосифа і підсипаючи вугля в кадильницю, докінчував співати: "...іже о всіх благий Господи, слава Тебі!"

А дим із кадила, що наповняв церкву після кожного читання, збивався угору запашним туманом і нам тоді здавалося, що всі святці в іконостасі пооживали та повиходили з почорнілих рам: янголи Божі здіймаються на крилах в піднебесся і трублять на славу Господеві, достойні бороди Апостолів, Пророків, Євангелистів розпустилися на вітрі і пливуть разом з облаками, Ангел блиснув мечем і проганяє з раю Адама і Єву, а тут Юда, на Тайній Вечері, шкірить улесливе обличчя і питає: "Господи, може то я?.."

І великим жахом стискалися наші серця, коли ми крадьки, перелякано, зиркали на образ Страшного Суду... Тоді кадильний дим мішався в нашій уяві з клубами чорного диму, що здіймався з дна аду, жовте полум'я бухало в-під казанів і в примарному їх відблеску так страшно корчились тіла грішників, що кипіли в смолі, а ще страшніше витріщалися на нас рогаті та хвостаті чортячі машкари!..

А поцейбіч Преісподньої, відгороджені стіною вогню і диму, покриті Божим омофором, стояли праведні, що заслужили собі на ласку бути праворуч Отця, стояли, як живе доповнення панорами Страшного Суду, шептали молитви і били поклони наші старші сестри, матері, бабуні... У присмерку вечірньої години не багато вони різнилися від візантійських ікон: їхні обличчя були таксамо почорнілі та померклі, уста затиснені, очі пригаслі. Від важкого, великопосного говіння і праці понад сили подібні були на торішнє, сухе бадилиння, що хилилося й сумно шелестіло при найлегчому подуві вітру.

Важко говіли тоді, в давні часи, хоч і так завжди приходилось недоїдати на передньому. Моя мати не взяла у Велику П'ятницю ні ричочки води до рота, а бабуня говіла поки не сховали Плащаницю. І хоч нераз, продовж цілого Посту, не видно було в хаті кришки хліба, проте у Великий Четвер завжди несли три білі книші на парастас.

"Блажен, разуміваяй на нища і убога, ібо в день лют ізбавит єго Господь.."

***

...Молилися і клали доземні поклони, а в той час, знадвору, півень піяв для них страшну пересторогу. Вже тоді, може, їхні праві душі відчували, що це надходить час "катів і кустодіїв" коли праведний Суддя буде проданий на муки суддям нечистивим і всі його відцураються, навіть улюблений Апостол!

Вже тоді, може, їхні розмолені уста, цілуючи холод каменя, благали в Господа ласки і сили — перетривати Великі Страсті нашого народу, вже тоді начертані на таблицях вічности "долі нашої смутним узором..."

"І абіе пітел возгласи..."

...В годину страшної проби, що прийшла незабаром, наші батьки і матері, наші сестри і браття в далекому Рідному Краю стояли непродажні при боці Христа.

СВЯТО ТРІУМФУ БОГА

(Продовження зі 146 стор.)

християнстві є оживання людських а навіть поганських речей, оживання, яке ніколи не кінчиться. Не віримо, щоб щонебудь було втрачене; не допускаємо, щоб були якінебудь безнадійні постійності". Тому теж, коли співаємо наш національний гимн — то його слова нагадують нам слова, які були старі, коли всі наші пісні були нові і які будуть нові, коли всі наші пісні будуть старі, а саме: "Я є воскресіння і життя".

Для нас є правдою "Боже Ягня, що бере на себе гріхи світу", цей мовчазний деколи Бог, терпеливий, але справедливий, — "Перший і Останній", який у кожній війні, Йому виповіданій, має останне слово, який усупереч чи навіть наперекір людським обчисленням, переводить свої великі пляни. "Отець мій працює аж до цієї хвилини, — працюю і Я" — сказав Христос (Іван 5, 17).

Для нас є правдою розп'ятий і воскреслий Христос; правдою, в яку віримо, відколи тисячa років тому ми пішли за Ним і за Його Церквою; правдою, яка є основою нашого національного існування.

***

І тому теж Господнє Воскресіння має для нас, українців, особливий характер, характер неначе національного свята. В цей день із глибини наших душ лине молитва до стіп Господніх: "Твій хрест, Господи, став прапором нашим: чи хтонебудь може його принизити і під ним нас перемогти?" І хоч добре розуміємо, що воскресіння попереджає болісний труд, бо перше треба в собі виграти війну правди, — то однак кличемо до Господа: "Ми вже відбули пробу гробу, нашим правом — воскресіння. Ми віримо, що Ти пошлеш нам його, Боже!"

Д-р Михайло Кушнір

о. *Василь Ваврик*, ЧСВВ

МОДЕРНЕ НАВЧАННЯ КАТЕХИЗМУ

МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ НА КВІТЕНЬ

Уже майже два роки наміреня наших молитов, подавані нам в імені Свт. Вітця, були спрямовані за успіх Вселенського Собору. Тепер маємо наміреня за модерне навчання катехизму, наміреня важне й потрібне всім часам у Христовій Церкві. Це не значить одначе, що ми перестаємо молитись за успіхи Собору. Собор іще не скінчений! Важніша частина його праці щойно має бути зроблена, як пічнеться друга сесія, 8-го вересня б. р. Тому ви знайдете на своєму місці в нашім журналі молитву за Вселенський Собор, уложену самим Папою Іваном 23-им. Відмовляйте її часто, навіть що днини.

На вступі треба вияснити собі, що слово "модерне навчання" не треба брати в значенню якогось модернізму, противного св. Церкві. Це слово тут значить тільки саме що: новітне, відповідне до теперішніх потреб, близьке до найновіших метод навчання в інших ділянках знання.

Нікому не тяжко зрозуміти велику вагу осьцього наміреня! Тут ідеться про навчання правд св. віри дітей і молоді. Щоб когось навчати треба не лише добре знати предмет навчання, але ще й мати спосіб, уміння-штуку навчати. Артистами цієї штуки є вчителі-учительки. Матеріял, що його вони вживають для своєї штуки, це не малярські полотна, не камінь різьбарів, не музичні мелодії, а розум і воля дітей-молоді, повірених дбайливим і теплим рукам. Ці руки мають виплекати, виховати з дитини повновартісну людину. Ось якраз через те в руках учителів-учительок лежить будуче покоління, а тим самим будуче народу і Церкви.

Перша річ, про яку вчителі мають подбати, це зробити для дітей науку релігії найприємнішою серед усіх інших шкільних предметів. Не робити з науки релігії години муки й занудження для дитини! Душа дитини сотворена для добра, для ласки, для Бога. Зло ще не мало часу пережерти її. Тому науку релігії треба переводити в настроях радости і вдячности Богові за Його любов і за Його святе об'явлення, об'явлення святих правд, яких ми самі не могли б догадатись. Для цього треба, щоб самі вчителі релігії раділи скарбом своєї віри та знанням своєї релігії. Вони мусять бути свідомі, що гідність людського розуму й знання можна заховати лише тоді, коли ми шукаємо того, що понад-земне, понад-людське, божественне!

Друга річ: у навчанні релігії важна не лише сама правда, але і спосіб самого навчання, або як кажемо: метода. Давня метода була така, що книжки катехизму подавали науку релігії в питаннях і відповідях. Дитина мала вивчити напам'ять відповідь на питання і на тому кінець! Не перечимо ще й нині, що пам'ятеве вивчення предмету є потрібне. Але часто оте "виконування"-зубріння на пам'ять (або як казали: "на бляшку"), оберталось у правдиву невдачу навчання. Виявилося, що ця метода немудра, непродуктивна, безуспішна! Ця стара, довговікова метода робила дитині науку релігії тяжкою, прикрою, дійсною мукою й наповняла молоді серця просто ненавистю до найважнішого, найцікавішого, найпрактичнішого предмету навчання, до самої релігії. Як іще до того дитина бачила, що життя дорослих людей, її батьків і професорів, було далеке від науки св. віри, то можна зрозуміти, чому бл. п. В. Королів-Старий писав про свої роки науки в духовній семінарії (в Полтаві): бачивши багато злого прикладу своїх учителів він відносив це не до грішних людей, а "на рахунок **самої релігії**. Отже вий-

шов я, каже він, з духовної школи... повним "атеєм - безбожником". **(Згадки про мою смерть,** ст. 35). Це й кидає нам світло на питання, як і сам Сталін ще в духовній семінарії попав між воюючих безбожників. — Для людей наших часів ота нереальна метода навчання остогидла.

Третя річ: Тому новіші часи примусили вчителів релігії шукати ліпшого способу навчання, модерної методи в науці катехизму. Звернули вони увагу, що дитину треба зацікавити наукою релігії. Цього самі питання й відповіді не могли зробити! Вирішили отже вони кожну нову правду св. віри вияснять дітям на тлі оповідань біблійної історії Старого й Нового Заповіту, або коротко сказати: з історії нашого спасіння. Діти з природи люблять оповідання й на тлі оповідань легко запам'ятають правду св. віри, яку їм роз'яснять учителі. Ще в вересні 1920 року добрий Папа Венедикт XV у своїй енцикліці "Дух Утішитель" написав: "Нашим бажанням є, щоб усі діти Церкви були наповнені Біблією, щоб так могли вони дійти до все перевершуючого знання Ісуса Христа!"

Звідси коротке рішення: в кожній шкільній залі має бути Біблія, Св. Письмо! З нього вчитель щодня відчитає підібране оповідання: одне зі Старого, одне з Нового Заповіту. Події з біблійної історії будуть тлом, на якім учитель неначе на дорогій канві вишиватиме науку правд св. віри. Дітям, наділеним великою здібністю, вчитель може поручити добирати зі Св. Письма оповідання відповідні до науки катехизму.

При читанні біблійної історії вчитель часто пригадує дітям, що оце тут і оце так говорить сам Бог через священописателів про ту правду св. віри, яку вони сьогодні вивчають. Із дотеперішніх постанов Вселенського Собору Ватиканського II-го нам ясно, що тепер св. Церква дуже настоює, щоб вірні читали й знали Св. Письмо. — Якщо продовж довгих шкільних років дитина щодня буде читати Св. Письмо, як її навчать брати цю св. книгу в руки з набожністю, з пошаною для Божого об'явлення, для Божого слова, то вона зрозуміє висказ св. апостола Павла: "Слово Боже живе й діюче, гостріше від усякого обосічного меча, проходить аж до розділення душі й духа, членів і мозків, і розсуджує думки та наміри серця". (Євр. 4, 12).

Четверта річ: навчання релігії розложене на довгі роки. Дитина спочатку дістає найголовніші правди св. віри, а з літами їй додають їх щораз більше, щораз обширніше. Але дитина вчиться не лише у школі. Вона більше часу є під впливом своїх батьків, як своїх учителів. Тому вона має вчитись і в своїм домі. Дім має йти впарі зо школою, щоб дитину вчити й виховувати. Тому батьки мають помагати своїм дітям і вчителям. Вони повинні слідити за ходом науки катехизму в школі, і в дома провадити з дітьми відповідні розмови. Вони мають глядіти, чи їх дитина правильно розуміє свою науку і чи приучується прикладати правди св. віри до свого молоденького ще життя.

Щоб вони могли це робити, батьки наперед самі мусять знати як біблійну історію так і правди віри, які їх дитина вивчає у школі. Який же сором, яка ганьба нам, що в нас не лише люди з малою освітою, але й ті визначні та провідні, не знають **ні одного ні другого!** Що сказати, як ви в одній з новіших книжок нашого звісного й любленого повістяра знаходите поперекручувані молитви, слова церковної відправи й співу священика подані (хоч вірити треба: несвідомо) просто спотворені аж до правдивої єресі, навіть само "Отче наш" попсовано. Автор, бачите, сам його не знає. Але це ж лінивство, це нечесність, що він не потрудився взяти в руки якого молитовника та переписати з нього все до ладу. І цей письменник також був батьком! Ми кажемо, що батька й учителів не заступить дитині сама книжка катехизму, чи побожні образки й рисунки. Виховання й навчання релігії мусять починатись для дитини в рідному домі. Щойно так вихована дитина виросте на правдиво культурну людину. Її культура виросте з доброго виховання неначе квітка з родючої ріллі - поля. Християнська культура будучих мужів і жінок виростає з християнського виховання дитини. А лише християнські мужі й жінки можуть створити цілу націю християнською!

Отже молімося за добре й найпрактичніше, за модерне навчання катехизму в наших родинах і в наших школах! Важне воно зрозуміти рішальний вплив такого навчання на будуще дитини, родини, народу й Церкви. Важне, щоб ми не лише зрозуміли це, але і працювали для цього! Десь читав я, чому такі великі досягнення поробили комуністи в нашу добу. "Вони, хоч не мають правди, так мають фанатичний запал для своїх цілей! А ми, хоч маємо в своїх руках правду, не маємо ні трохи запалу для поширення правди!" І якже тоді чекати нам на здійснення слів Ісуса Христа: "Коли перебуватимете в слові моєму, тоді ви справді учні мої будете. І зрозумієте правду а правда визволить вас!" (Ів. 1, 32).

о. В. Дрібненький, ЧСВВ

СЛІДАМИ ВАСИЛІЯНСЬКИХ МІСІОНАРІВ

П'ята з черги стаття про життя і працю перших Отців Василіян у Канаді, їх місіонарський запал і змагання за славу Божу й спасіння людських душ.

НЕПЕРЕСІЧНА ВІРА И ПОСВЯТА

Їх подорож, що почалася "похоронним" прощанням у Львові (слова о. Навкратія Крижановського), тривала поверх два тижні й наближалася до кінця. Ще два дні монотонної й тяжкої дороги було між ними і місцем їхнього постійного побуту: містом з індіянською назвою "Вінніпег".

Вони обидва відчували голод, — простий, прозаїчний голод, що постає від недостачі поживи. В поїзді, яким вони їхали, була їдальня, але до неї вони не йшли, бо всього-на-всього, на них двох, осталося їм із подорожніх фондів п'ять долярів...

Цими подорожніми були о. Матей Гура й о. Навкратій Крижановський, два василіянські місіонарі. Час: 14 листопада 1903 року, майже рік по приїзді першої групи Отців Василіян до Канади.

Підчас короткої зупинки поїзду на призабутій станції між безлюдними й кам'янистими мочарами північного Онтарія, о. Крижановський поспішно зійшов із вагону і купив для них двох поживи на дальшу дорогу: буханець хліба за п'ятнадцять центів. На перший погляд це малозначний інцидент — на наші часи може й смішний. Тому о. Крижановський у своїх записках додає таку завважу: "Смішне воно, але (було воно) в чужім краю і з незнаним язиком". Цей епізод і багато подібних йому з життя цього місіонаря можуть видаватися деяким обсерватором, давнім і сучасним, звичайними — навіть смішними. Це прості, але вимовні риски, що змальовують нам вірний, невишуканий — але величний образ цього місіонаря.

Василіянська місія в Канаді поростала в сили. Одначе прибуття о. М. Гури й о. Н. Крижановського не було жадною полегшею для тих трьох василіянських місіонарів, що вже від року трудилися серед поселенців в Альберті. Бо на цих новоприбулих місіонарів чекав уже від десяти років другий, найстарший наш терен поселенців — Манітоба зі своїм осередком Вінніпегом, майже тисяча миль на південний схід від Едмонтону.

Вже від 1892 року Українці почали заселювати Манітобу. Спочатку вони йшли в найми, то в самім місті Вінніпегу, яке промислово було далеко більше розвинене ніж Едмонтон, то в німців-фармерів околиці. Згодом, по 1895 році, наші поселенці почали цілими групами забирати собі "гомстеди" при різних бічних осередках провінції. Так постали наші українські колонії в місцевостях Стюартбурн, Гонор, Бровкенгед, Селкерк, Кукс Крік, Давфин, Велей Ривер, Фиш Ривер, Брендон, Оверстовн, Етелберт і Гімлі. У 1903 році в Манітобі вже було яких 20,000 українських поселенців, з того 2,000 в самім Вінніпегу.

Так же, як і їхні краяни в Альберті, наші поселенці в Манітобі мусіли довгі роки зазнавати діймавої релігійної туги й голоду. Коли ж нарешті, при кінці 1899 року, вони дочекалися рідної відправи (із прибуттям о. Дамаскина Поливки до Вінніпегу й о. А. Деляре до Брендону), духовна їх обслуга була дуже обмежена. Все ж таки можливо, що вона й увійшла б була за вистачальну, як би не загроза релігійної кризи 1903-го року.

У тому ж році появився в Манітобі неймовірний обманець Серафим, який удаючи православного єпископа, почав об'їжджати громади наших простеньких і рідної відправи жадних поселенців та рівночасно, без жадного розбору чи стриму, "викроплювати" самозванців на "священиків". Це несамовите явище, а радше його можливі наслідки серед нашого люду, викликало сильне затривоження в усіх католицьких інстанціях, від місцевих священиків починаючи і на Священній Конґрегації у Римі кінчаючи. У висліді цього прибули до Вінніпегу ще того самого року, напередодні гострої зими, два нові василіянські місіонарі.

О. Матей Гура, який вкоротці перебрав душпастирство єдиної міської парафії св. о. Николая, був завжди слабого здоров'я. Крім ревматизму він мав теж хворий шлунок. Через увесь час морської подорожі (8 днів) він лежав і майже нічого не брав до уст. У парафії більші відправи, численніші сповіді (у великопіснім часі) чи бурхливі збори (головно у справі запису церкви) мучили його до тієї міри, що потім не міг навіть кави пити, мусів насамперед відпочити. Одначе цей душпастир-місіонар витривав у повній праці двадцять один років — до самого кінця піонерської доби. Це була неабияка посвята! Це також похвально свідчить про його глибоке особисте духовне життя.

Він був надзвичайно скромний, до чиєї міри, що не лишив по собі жадних записок про свою працю й переживання. Про цього місіонаря-піонера, який мусів найбільше натерпітися, ми знаємо найменше. Тільки один Бог знає, яку він жертву зробив із свого життя.

Маючи здержливу й поважну вдачу, о. Гура мало уділювався назверх. Не багато спогадів знайдете про нього в тих, що сьогодні ще живі і його пам'ятають. Вони його згадують короткими описами: "о. Гура був добрий священик", або "добрий парох", з додатком "добрий організатор". Його праця при початках наших двох найстарших парафіях у Канаді (св. о. Николая у Вінніпегу й св. Йосафата в Едмонтоні) виразно вказує не тільки на душпастирську ревність цього піонера-місіонаря, але теж на його далекосягле й основне думання. При парафії св. о. Николая у Вінніпегу він зараз у перших роках започаткував цілоденну католицьку школу, пізніше допомагає СС. Служебницям виконати те саме при парафії св. Йосафата в Едмонтоні. Він теж започаткував кілька добродійних і просвітніх католицьких організацій для наших людей у цих головних осередках.

В останній рік перед своєю смертю (1925 року, внаслідок невдалої операції) о. М. Гура сповняв уряд Учителя Новиків у Мондері. Яке повне змісту було життя цього хворобитого місіонаря-піонера, який остаточно міг був у котрімнебудь часі податися на слушний відпочинок!..

О. Навкратій Крижановський, молодший співбрат о. Гури, був ще дуже молодим священиком, бо всього кілька місяців по свяченні. Одначе цей молодий василіянин-священик мав прикмети, які більше ніж надолужували його молодечий вік при завданню, що його на нього наложило Боже Провидіння.

Жив сильною й глибокою вірою. Віра, це не тільки те, чим християнин різниться від безбожника. Віра має різні ступні — і щораз вищого ступня віри треба в того християнина, монаха, священика чи місіонаря, якого Боже Провидіння кличе до більших жертв у житті. Така віра, це Божа ласка, і її можна посісти тільки справжнім молитовним життям. Тому нераз допустиме таке, що вченій богослов може цієї віри мати менше ніж проста, але щиро побожна бабуня.

Ця віра проявилася в житті й праці о. Крижановського при частих нагодах і різними способами. У його особистих записках читаємо, як він напередодні подорожі до Канади, розганяє почування смутку думкою, що ціль місії, це "спасати й рятувати людські душі". Підчас бурі на морю він успокоює себе, що "все залежить від Божої волі". Роки пізніше ця сама його віра бентежила неодного асекураційного агента, якому о. Крижановський заявив, що збіжжя на манастирських полях вже заасекуроване — у св. Йосифа. (Хоч у господарських справах він теж руководився здоровою домішкою засади: "Бога взивай — але рук прикладай!" Він же то збудував головний василіянський манастир у Канаді розмірно малим коштом і незначним довгом.)

У місіонарській праці ця сильна віра о. Крижановського посилювала іншу, природну прикмету його вдачі, а саме: відвагу, посунену до геройських меж. У рятуванні людських душ ніщо не могло стати йому поважною перешкодою.

Тереном душпастирської праці цього щойно висвяченого місіонаря були всі околиці довкруги Вінніпегу. В кожній із тих околиць уже діяли "викопленці" Серафима. Ці баламутили нарід, страхали його "десятиною", зводили тростисів, які дозволяли їм на вступ до існуючих уже церков.

Не зважаючи на гостру зиму, завіяні дороги, неопалені станції, спізнені поїзди (нераз на 8-10 годин), брак підвод, незнання англійської мови — о. Крижановський потрапив у ту першу зиму бути по кілька разів із відправою в кожній колонії Манітоби. Нераз треба було йти милями пішки з валізкою від поїзду до церкви (одного разу в товаристві "викопленця", що мав намір теж мати "відправу"). Нераз треба було злазити з фіри і пробиватя в глибокому снігу стежку для волів чи коней. Нераз треба було будити людей по півночі та просити за нічліг — і дещо з'їсти. Треба було бути привітним на річних зборах, де нераз від гарячої перепалки доходило до рукопашної бійки.

А коли надійшов великопісний час, треба було сповідати. Зранку до обіду — потім до пізньої ночі. А коли другого дня розвиднювалося, приходили ще другі. Деякі з них не були до сповіді ще відколи останній раз сповідалися в рідному селі.

Так виглядала місіонарська праця о. Крижановського в самих початках. Це була його посвята для "рятування й спасіння" душ.

Про нього прийдеться нам іще більш написати.

З ЖИТТЄВОЇ МУДРОСТИ

Перемагай гнів лагідністю, зло добром, скупість щедрістю, брехню правдою.

Декому вірять без доказу, а декому й докази не помагають.

о. Севастіян Сабол, ЧСВВ

БАГАТО ЛЮДЕЙ ЗАПИТУЄ...

Як це можливе, що Ісус Христос перебуває в небі, по правиці Свого Отця, а віра вчить, що Він, той сам живий Христос, перебуває також і на землі, в тисячах кивотів і в мільйонах освячених частиць? Адже ж не може одна й та сама особа бути рівночасно на багатьох місцях?

Бути рівночасно на багатьох місцях у тому самому часі, це, звичайно, неможливе, а, однак, історія Церкви знає випадки, коли деякі святі Божі угодники були рівночасно на двох місцях. Ось, про св. Филипа Нерія пишуть, що він лежав хворий у своєму ліжку і в тому самому часі був у лапській палаті в Римі, де сповідав умираючого папу. Простір, справді, уможливлює, або внеможливлює дійсну приявність однієї і тієї самої особи на двох, віддалених від себе місцях. Але ж чи не може Бог, у Тайні Пресв. Євхаристії, цей простір усунути? Сьогодні навіть звичайні смертельні люди, в деякій мірі, здібні усувати той простір.

Ось, поглянь на телеграфічний апарат. Наша думка подиктована до цієї складної машини, може залетіти до найдальших закутин світу і викликати найбільшу радість, або наповнити серця найглибшим смутком; поставити мільйони людей на ноги, надхнути їх до геройства й посвяти та до перемоги у війні, або скінчити довге пролювання крови. Президент, що телеграфує у Вашингтоні, рівночасно промовляє напр. у Японії і там видає розпорядження. Він сидить у Вашингтоні, і, рівночасно, в деякій мірі, він є також у Японії.

Ось, маємо телефон. Він не тільки передає наші думки на віддаль, але й дасть їх чути. Говорить до нас наша дитина з великої віддалі, а ми зворушені й розрадувані так, мов би розмовляли з нею зовсім зблизька, в тій самій кімнаті. Дитина далеко, а все ж таки й так дуже близько вона, на двох місцях рівночасно.

А ось, радіо. Через нього наші думки й наші слова, наші прохання й перестороги, і т. д. може почути сьогодні цілий світ, і то в тому самому часі на різних, багатьох місцях, хоч ми виступаємо на одному місці, перед одним мікрофоном.

Телевізійний апарат чи не найкраще пояснює нам приявність однієї особи на багатьох місцях рівночасно. Коли ж передавати телевізійну програму через найновіший "Телстар", чи іншого, подібного сателіта, тоді особи, що виступають на телевізії, є, в деякій мірі, приявні рівночасно на тисячних місцях і в ЗДА, і в Европі.

Ось, до чого здібна наша маленька й обмежена людська здібність та винахідливість. Правда, наші думки на папері телеграми, наш голос у телефоні, чи й наш образ у телевізії або на фільмі, — це не жива приявність. Це тільки передання думок на великі віддалі, передання майбутности нашого голосу з усім, що в ньому відбивається, чи нашого образу з усіми його відтінками. Але якщо слаба, обмежена й смертна людина потрапить щось такого зробити принаймні частинно, то чи всемогутній Бог не потрапить це зробити досконаліше, зовсім досконало? Ми ж не можемо мірити Бога нашою мірою і думати, що Він тільки те потрапить, що ми потрапимо.

Фізичне тіло, за звичайними законами природи, не може бути рівночасно на багатьох місцях. Ані Ісуса Христа, за Його життя на землі, ніхто й ніколи не бачив на двох місцях рівночасно. Але в Пресв. Євхаристії Він перебуває у Своєму прославленому Тілі, яке не є зв'язане межами простору, ані не підлягає законові часу. Там Він перебуває з усіми змислами Свого прославленого Тіла, з усіма силами Своєї пречистої душі та з усім блеском і могутністю Своєї Божої природи. Пресв. Євхаристія, це Таїнство, а Божих Таїнств не здібні розуміти навіть ангели. Якщо воно перевищає наш людський розум, то нам не лишається нічого іншого, як тільки вірити. Віримо (так, як віримо в інші Божі Таїнства, що подібно перевищають наш людський розум. Пояснення, що їх ми тут подали, тільки здалека пояснюють Пресв. Євхаристію, але не вичерпують самого Таїнства.

Деяким людям видається дивним, як могла Католицька Церква урядово установити почитання Пресв. Серця Христового, коли це почитання основується на приватних об'явленнях, що їх мала св. Маргарета Алякок, а Церква вчить, що ми не мусимо вірити в приватні об'явлення. Як погодити таке навчання Церкви з її практикою почитання Христового Серця?

Погляд, що почитання Пресв. Христового Серця основується на приватних об'явленнях св. Маргарети Алякок, зовсім мильний. Ті приватні

об'явлення були тільки нагодою для Церкви, щоб остаточно оформити й затвердити побожну практику почитання Пресв. Серця, яка вже поширилася була майже по всіх католицьких краях. Саме почитання Христового Серця мало зовсім інші початки.

Перш усього, не може бути сумніву в тому, що Христове Серце, як визначна частина тіла Богочоловіка, є гідне почитання. Воно було головним рушієм усього Христового тіла, всіх Його діл, довершених для нашого спасіння, воно було живим осередком Христової жертвенности, милосердя й любови. Серце в усіх народів уважається символом любови. Почитаючи Христове Серце, ми віддаємо честь не тільки цьому найшляхетнішому органові людського тіла Христа Спасителя, але ще більше Його любові, якою була перейнята вся особа нашого Спасителя.

В історичному аспекті, почитання Пресв. Христового Серця, поминаючи деякі вислови Св. Отців у перших віках, почалося від побожних розважань над Христовими словами: "Навчіться від мене, бо я тихий і покірний серцем" (Мат. 11, 29), та від розважань над раною в боці Ісуса Христа. Вже в XI-ому віці появляється почитання Христового Серця, оперте саме на равві Христового боку. В XII-ому віці появляються розважання "Про любов Божого Серця до нас", приписувані св. Анзельмові. Св. Вернард говорить про "скритий скарб Христового Серця", а св. Бонавентура заохочує: "Вложи твою руку не тільки до відкритого боку Ісусового, але через той відкритий бік іди просто аж до Його Серця". В тому часі почитання Пресв. Христового Серця вже було загально поширене, а найбільше процвітало в манастирях Отців Францисканів, Домініканів та Картузіянів. У XVI-ому віці св. Петро Канізій, св. Тереса з Авілі, св. Альфонс Родріґез та св. Франц Салезій своїми письмами і проповідями сильно поширили те набожество між вірними, так, що під кінець XVI-го віку почитання Христового Серця вже було одним із найбільш улюблених набожеств у Католицькій Церкві. Року 1640 св. Іван Евд, "отець, доктор і апостол" Христового Серця, перший робив старання, щоб до літургійної богослужби впровадити почитання Серця Христового і Серця Марії. В об'явленнях, що їх мала св. Маргарета Алякок, головно в 1675-му році, Господь Ісус показав Своє тілесне Серце й зажадав, щоб почитання того Серця поширити між усіми вірними. Він бажав також, щоб установлено окреме свято в честь Його Серця, у п'ятницю після октави празника Пресв. Євхаристії. І це свято установив Папа Климентій XIII 1765 року, а на цілу Церкву поширив його папа Пій IX-ий 1856 року.

З повищого ясно виходить, що почитання Пресв. Христового Серця було прийняте й загально поширене в Церкві далеко перед об'явленнями, що їх мала св. Маргарета Алякок. Її об'явлення тільки додали більше змісту цьому почитанню і ще більше вплинули на його поширення, як також і на пізніше затвердження Церквою. Але основою цього почитання є не приватне об'явлення, а правда святої віри, яка каже, що Воплочене Боже Слово є гідне почитання в усій Його людській істоті, тілесне ж Серце Ісусове служить як загально прийнятий символ любови, у цьому випадку любови Божої до нас. Отже правдою є, що ми не маємо обов'язку вірити в приватні об'явлення, можемо навіть не вірити в об'явлення св. Маргарети Алякок, а при тому не мати гріха. Але цілковито відкидати всяке почитання Пресв. Христового Серця було б зухвалістю, бо за ним стоїть не саме приватне об'явлення, а багато правд св. віри та авторитет св. Церкви.

Якщо хтось дав на Службу Божу в наміренні, щоб виблагати в Бога якусь особливу ласку, то чи це можливе, щоб така Служба Божа була не вислухана?

З науки та практики св. Церкви знаємо, що Службу Божу можна жертвувати не тільки на Божу славу, не тільки за живих і вмерлих, чи за відпущення гріхів, але також і за всяке добро, яке нам потрібне для нашого життя та для спасіння нашої душі. Тому то Служба Божа називається також і "благальна жертва", а її сила перед Богом безконечно більша, ніж сила звичайної молитви. Бо в цій Божественній жертві лучаться разом не тільки молитви священика й вірних, не тільки молитви всієї Церкви, але й благання самого Божого Сина, що разом із нами молиться та приносить Себе в жертву за нас і за наші потреби. На Службі Божій ми не тільки молимось, але й приносимо в жертві Небесному Отцеві найцінніший дар — Тіло і Кров Його улюбленого Сина, щоб у заміну за це виєднати в Бога потрібних нам небесних ласк і дочасних дібр. Краще вже не можна благати Бога, як через Службу Божу. А, однак, може статися, що Бог не дасть нам ласки, за яку благаємо Його навіть через Службу Божу. Ми часто не знаємо себе самих і не знаємо, чого властиво хочемо і чого нам треба. Ми молимося за якесь добро (як щастя, успіх, видужання і т. п.), благаємо Бога навіть через Службу Божу, а Бог, який знає нас дуже добре, бачить, що те, про що так настійливо молимо Його, вийде нам на зле, на шкоду нашій душі, а може й на шкоду дочасну, — і не дає нам тієї ласки. Не дає тієї ласки, бо Його любов до нас не дозволяє Йому помагати нам до нашого нещастя; як добрий і розумний батько не дасть дитині бритву, хоч як вона благає, настоює і плаче. Усе ж, наша молитва не пропала й наша Служба Божа не сталася безвартісною чи невислуханою. Бог вислухає нас, але так, як нам треба. Бог певно дасть нам іншу ласку, яка більш потрібна нам, ніж та, на яку ми думали та за яку молилися, або дасть може й те, за що ми благали Його, але дасть пізніше, дасть тоді, коли саме найбільше нам її треба буде.

"Коли за дочасне просиш", каже св. Августин, "то умірковано проси, проси з боязню, а Богові лиши, щоб дав тобі, якщо воно корисне, а щоб не дав, якщо б воно мало бути шкідливе. А що корисне, або що шкідливе, це краще знає лікар, ніж недужий".

Д-р Микола Бараболяк

ЗА З'ЄДИНЕННЯ МІЖ КАТОЛИКАМИ

(Думки з нагоди Вселенського Собору)

У зв'язку із Вселенським Собором багато пишеться про з'єднання та духову єдність усіх християн. Ми, українські католики, мріємо очевидно про таку духову єдність із нашими православними братами.

В атмосфері змагань до тої християнської єдности нам і на думку не приходить призадуматися, чи є ми, українські католики, самі у правдивій духовій єдності з Вселенською Церквою, і чи часом не требаб б і нам зробити дещо для піднесення тої єдности та утривалення її на дещо сильніших духових підставах.

Поляки нанесли ідеї вселенського католицизму величезну шкоду. Не тільки в час перед і після Берестейської Унії, коли вони несли той католицизм "огнем і мечем", але і в XIX та XX ст., коли вони ганебно поступали супроти нас чи то за австрійської влади на наших землях, чи в незалежній Польщі, а Рим не мав досить зрозуміння, а часом і засобів, їх свавільну, ганебну акцію припинити. Вони репрезентували супроти нас латинську Церкву і не диво, що в народі наростала ворожість до тої Церкви. От хочби пригадати ігнорування латинськими єпископами наших владик, латинськими священиками наших священиків, що довело на рідних землях до поставлення своєрідного "берлінського муру" між двома вітками Католицької Церкви. Скільки наруг доводилось католицьким вірним зносити від католиків-поляків із приводу приналежности до українського обряду.

Наша оборона була сильна, хоч чи все згідна з християнським духом? Пам'ятаю, як молодь реаґувала на те відношення поляків. Вступити до латинської церкви вважалось зрадою. Туди заходили ми хіба, щоб подивитись на архітектуру церкви. Шапки перед латинською церквою ми не скидали, а коли часом із конечности мусіли зайти до тої церкви — то наш поклін Найсвятішим Тайнам, коли і був, то такий на пів, мовляв, співчуваю Тобі Ісусе, що Ти і тут мусиш витримати... Ми так реванжувалися полякам за наругу над нашою Церквою.

Коли з таких чи інших причин ми не могли, чи не мали нагоди взяти участь у Св. Літургії в нашій церкві, ми взагалі не йшли до церкви, хоч латинського обряду церква була під боком.

Польщі нема. Минає чверть сторіччя від коли вона перестала ігнорувати нашу Церкву, але чи дальше ми не трактуємо тут, за океаном, латинську Церкву, як "польську" Церкву? Чи дальше не живемо під знаком настороження проти латинізації? Чи зревідували ми наше відношення до тої церкви вповні? Ось приклади: Мій сусід, старша людина, прив'язана до Церкви, релігійна. Часом йому з уваги на вік за важко поїхати до нашої церкви. В той день він ставить хрест, світить дві свічки і сам "править" із молитовслова Службу Божу. На мій запит, чому не піде на Службу Божу до латинської церкви, що лиш три мінути ходу від його хати, він відповідає, що ніколи ще не був у латинській церкві... Зворушливий приклад "прив'язання" до обряду. В його селі ніхто ніколи не йшов до костела, хоч наша Служба Божа правилась там лише що третю неділю; і не зламав він того принципу й на старість, хоч живе вже майже 50 літ в Америці. Знаю теж багато інтелігентів, що не маючи змоги піти до своєї церкви, обходяться без Служби Божої в неділю і вважають, що не мають гріха...

Знаю родини, що не можуть бути разом у час Різдва за старим стилем. Хоч більш половини українців за океаном святкують Різдво за новим стилем, ті родини не обходять Різдва разом у родині, мовляв не будуть обходити

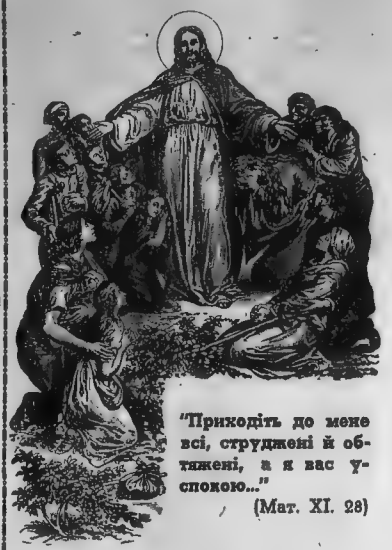

"Приходіть до мене всі, струджені й обтяжені, а я вас успокою..."

(Мат. XI. 28)

Молитва щоденного пожертвування

для членів Апостольства Молитви й побожних душ

Божественне Серце Ісуса. У злуці з тим наміренням, у якому Ти на землі віддав славу Богові й тепер прославляєш Його безупинну в Пресвятій Євхаристії — жертвую Тобі, через Непорочне Серце Пречистої Діви, свої молитви, діла, слова, думки й терпіння нинішнього дня, як винагороду за ті зневаги, що їх зазнаєш від мене й від усіх людей. Особливо жертвую їх за Святішого Вітця Папу Римського, за св. Церкву, за навернення грішників і за всі намірення Апостольства Молитви, призначені на цей місяць і нинішній день. (300 днів відпусту раз у день).

Молитва за Вселенський Собор

(подана в "Osserv. Rom." дня 7 жовтня 1960).

Божественний Душе, посланий Вітцем в ім'я Ісуса, Ти що спомагаєш і непомильно ведеш Церкву, вилий повноту Своїх дарів на Вселенський Собор.

Господи душ, найсолодший Потішителю, просвічуй наших Єпископів, які в сердечну відповідь на заклик Римського Архиєрея зберуться на торжественний Собор.

Дай, щоб цей Собор приніс ряскі овочі:

щоб світло і сила євангелія щоденно більше розросталися у людській суспільності;

щоб католицька релігія та її місіонерський розмах набрали нової сили;

щоб осягнено глибше пізнання науки Церкви та спасенне скріплення християнських обичаїв!

Найсолодший Посітителю душ, закріпи нашого духа в правді, серця ж наші послушними зроби, щоби постанови Собору знайшли в нас великодушне прийняття і старанне виконання.

І ще просимо Тебе про овочов, які не є вже більше в одинокій сівчарні Ісуса Христа. Вони славляться іменем християн. Дай, щоб вони могли знайти вкінці одність під одним Пастирем.

Повтори в наших днях свої чуда, гей би в другій П'ятдесятниці, і вчини, щоб свята Церква, ціла зібрана в найгарячішій молитві довкола Марії, Матері Ісуса, та під проводом Петра, стала царством Божественного Спасителя, царством правди, справедливости, любови й миру. Амінь.

(Відпуст 10 літ тим, що відмовлять цю молитву сокрушеним серцем. Повний відпуст за звичайними вимогами тим, що її відмовляють щодня продовж цілого місяця. Апост. Пенітенц. 23/IX. 1959).

Дозволяється друкувати.
Ч. Орд. 163/61.

† ІСИДОР, Єпископ

ПОДЯКИ

Складаю сердечну подяку Найсвятішому Серцю Христовому й Матінці Божій за вислухання моїх молитов. — Ст. Г.

Складаю подяку Серцю Христовому, Божій Матері, святому Йосифові, Слузі Божому Андрієві Шептицькому за вислухані молитви та прошу дальшої опіки.

К. Павликовська

"польських" свят... Чув я, як жінка глумилась над другою, що "біга" до Св. Причастя щонеділі, як "латинничка"... Можна б іще навести багато подібних прикладів!

Заступаємо віру, одну католицьку віру, обрядом і традицією. Великий відсоток нашої інтеліґенції навик до ідеї — "Церква на службі нації". Ці люди глибоко прив'язані до Церкви, дуже її цінять, але більше як засіб задержання окремішности нашої національности серед чужого моря і властиво практикують **український обряд**, а не **католицьку віру**; до церкви йдуть радше з патріотизму, ніж з глибокої релігійности. Служба Божа для них — то радше увага на те, чи священик говорить у патріотичному дусі і доброю українською мовою, чи хор справді концертує — ну, і чи після Служби Божої є нагода стрінутись із знайомими...

Очевидно ми далекі від того, щоб обменшувати вартість нашого прекрасного обряду, хочемо лише звернути увагу на те, що той прекрасний обряд, це лише форма, це лише прекрасний одяг — під яким мусить бути і глибоко релігійний зміст. Хочемо лише звернути увагу на небезпеку для нашого релігійно-духовного життя, що криється в перебільшенні ваги форми над змістом. Аж нині розумію, чим керувався пок. Єпископ Хомишин, коли хотів колись увести практику, щоб ціла церква співала Службу Божу — замість слухати концертів хору.

Перед нами стає питання вдержання рівноваги між обрядом і вірою. Не допустити до поширення свого роду "обрядовщини"; поглиблення нашої віри у вселенському католицькому дусі. Безпощадне валення того "берлінського муру", який вибудували між нами а римською Церквою поляки; усунення всяких пересудів про "польський" характер усього, що зв'язане з латинською Церквою.

Я розумію, що з тим зв'язані деякі небезпеки і труднощі. Живемо в діяспорі. Часом треба боротись, щоб удержати нашу молодь особливо при вірі батьків. Та все ж наше відношення до латинської Церкви не сміє бути дальше таке повне недовір'я й настороженості, яким воно до деякої міри досі є, бо нас тут ніхто не намагається "латинізувати", і ми не златинізуємося через те, що будемо вважати латинську Церкву за "свою" теж, а не ворожу — "польську".

Очевидно ми не повинні втрачати ні одної душі нашого українського обряду на користь латинського. Але щоб осягнути цю мету, ми не можемо стосувати тих засобів замкнення і відокремлювання себе від усього, що латинське, мовляв златинізуємось, які тепер стосуємо.

Частина наших людей, і то поважна, живе поза скупченнями українців біля церков. Як їм жити? Вони мусять ставати членами місцевих латинських парохій і ходити до латинських церков. Та щоб не так їх, як їхніх дітей утримати при нашому обряді, ми мусимо подумати про те, щоб для таких відокремлених від осередку парохіян організувати спорадичні з'їзди, організувати їхні регіональні сходини, — забезпечити їх релігійні потреби через відвідування їх українськими душпастирями.

Так отже з конечности мусить прийти до місійної співпраці і українського і латинського священика для таких парохіян. Ті люди не "латинізуються", коли ходять до латинської церкви і так клеймити їх годі; навпаки треба вчинити щось, щоб їхній зв'язок — хоч не так тісний — з українською Церквою був все ж таки сильний і тривалий. Такі парохіяни з природи речі мусять напр. обходити свята за новим стилем. А це вимагає ревізії нашого погляду на справу календаря. Не може існувати довго такий стан, що одні, "патріоти", будуть обходити "українські" свята за ст. стилем, а другі "златинізовані" — за новим.

Частина наших людей, що живе в осередках скупчення, накидає нашій Церкві деякі вузько-галицькі погляди й методи діяння. Тому, що ті погляди вже пережиті і не відповідають новим обставинам, у яких живемо, та й духові Вселенської Церкви, то ми мусимо вилізти з того вузького, "геттового" способу думання, поширити наш світогляд, визбутися старих пересудів, не продовжувати галицької традиції ворожости до всього, що латинське, позбутись почуття меншевартости, що накидало нам колись методи нашого поступування, та не боятися латинської церкви, як ворога. Практично не боятися, скажім, увести новий стиль у церковний календар, не вважати за відступство від своєї Церкви, коли хтось із конечности ходить до латинської.

Тема, що ми її тут торкнулися, може неприємна для нас. Але вона вимагає висвітлення, бо наближається час, коли замкнення себе в "геттах" може нам більш пошкодити, чим помогти для вдержання нашого народу при нашій українській Церкві. Дух Вселенського Собору вимагає від нас теж включитися духово тісніше в одну Вселенську Церкву і не боятись, що загинемо в ній!

о. І. Ростворовський, І. Т.

НЕДІЛЬНИЙ РАНОК

Магдалина, хоч близька була побожним жінкам із Галилеї в часі Христових мук, проте не мешкала разом із ними, а в знакомих, яких мала в столиці багато.

Щоб виконати спільно обговорений плян — намастити тіло Ісуса, вона умовилася з Маріею Якова, Саломією й іншими учасницями наміреної виправи, що в неділю ранком зі сходом сонця стрінуться при брамі суду та підуть разом до гробу.

Але великий жаль і гарячий темперамент не дали Магдалині дочекатися умовленої години. Ще й перший проблиск сонця не показався на небі, а вона вже була на означеному місці при брамі. Не заставши нікого з товаришок, пустилася сама до Йосифового городу. Не мала наміру отвирати гріб без інших, навіть хотіла невдовзі завернути, щоб зачекати на галилейських жінок при брамі. Та перед тим конечно бажала хочби оком кинути на то місце, де почило тіло Вчителя. Якісь злі прочуття пригноблювали її: ану ж жиди забрали тіло? А може ще й по смерти зневажили його?

Її неспокій збільшився, коли в присмерку спостерегла декілька людських постатей, що бігли навмання згори до міста. Приспішила кроку аж задихана влетіла до городу. Та ледве підійшла до скали, стануда поражена й заломила руки. Хоч було ще темно в тіні дерев, вона виділа все аж надто докладно: двері від гробу широко отворені, камінь відсунений на бік, а навколо сліди перебування більше осіб.

Зойк вирвався з уст Магдалини. — А вже забрали Господа! Винесли його, щоб навіть не можна було віддати йому останньої прислуги!

Що тут почати? До кого вдатися? До Марії? А що ж вона бідна поможе?

Прийшов їй на думку Іван. Він не боявся йти за Ісусом на Голгофту; він має знакомих і в священичих кругах.

Не багато думаючи і не тративши часу на оглядання місця, побігла назад. Сльози душили її, та любов додавала сили.

Не минуло й пів години, а вже була на горі Сіон.

Мов вітер впала до кімнати, де Петро з Іваном ще спали. — Взяли Господа з гробу! — закликала з плачем, — а не знаємо, де його положили!

Невдовзі по скорому повороті Магдалини до міста галилейські жінки прийшли на умовлене місце у брамі: Марія, мати Якова, Соломія, Іванна, жінка Хузи й кілька інших, що належали до вірних слуг Ісуса. Не заставши Магдалини, приняли, що може випередила їх, та пустилися до гробу самі. Що вчора поставили були жиди сторожу при гробі, про це жінки нічого не знали. Але непокоїв їх великий камінь, яким були заложені двері. Чи потраплять самі його відсунути? Чи знайдеться хтось радий допомогти?

Рожеве сонце заглядало саме з-поза скали Голгофти, коли входили до городу. Минули вже тінисту стежку, за якою проблискувала через листя маленька поляна над скалою. Втім Марія Якова, що йшла на переді, задержалася. — Камінь відвалений, — прошептала з острахом. — Не може бути? — То дивіться! — Поглянули через корчі і справді: Великий камінь був відкинений на кілька кроків, а вхід до гробу відкритий.

На хвилинку пристанули, пильно надслухуючи, чи не відізветься який голос; осмілені тишиною, підійшли під скалу. Заглянули осторожно у двері гробу: присінок був порожній. Зійшли по сходах і посунулись аж до отвору гробової комори. І крик тривоги вирвався їм з грудей: кам'яне ложе, де лежало тіло Ісуса, було пусте! Але не те їх налякало. По правій руці, там де спочивала голова Спасителя, сиділа якась постать вся в білому і предивно ясна — прославлена!

Жінки спустили очі та стояли настрашені; були б утікали, як би страх не прикував їх до місця. В тій же хвилині відозвався до них мило Янгол: — Не бійтесь, знаю, що шукаете Ісуса, що був розп'ятий. Немає його тут, бо встав, як сказав. Ходіть та оглядайте місце, де був положений Ісус.

Але бідні жінки стояли дальше, непевні, дрижачи, не вірили ще своїм очам і ухам.

— Пригадайте, — сказав Янгол іще лагідніше, — чи не говорив вам, коли ще був у Галилеї, що треба, щоб Син Чоловічий був виданий у руки грішних людей і розп'ятий, а третього дня воскресне? Чому ж шукаете живого між мертвими?!...

В душі невіст почав сходити день. Правда! Адже ж Ісус нераз говорив, що буде замучений і воскресне! Піднесли очі, в яких перші промінчики радости стали злагіднювати їх переляк.

— Отже тепер, — закінчив Янгол, — ідіть скоро і скажіть його учням і Петрові, що Ісус воскрес та попередить вас у Галилеї, там його побачите.

Невісти завернули й побігли. Наповняли їм серця і страх і здивування та якась радість, така могутня, неначе б крила виростали у їх рамен. Нічого не говорили до себе, в острасі, що звук голосу сполошить чудесне видіння, що й дотепер світило ще їм в очах, та затре пам'ять почутої новини. А коли вже сходили вділ вивозу, що вів до міста, бачать: під гору біжить Петро з Іваном і заплакана Магдалина.

— Немає Господа у гробі, — кличуть. — Уже встав! Ми бачили янгольське видіння.

Але ніхто з біжучих не хотів їх слухати. Петро взагалі не багато зважав на жіночу мову. Магдалина про ніщо не хотіла знати, лише що забрали її Вчителя. На одного Івана слова невіст зробили якесь враження, але і його перла вперед любов і цікавість, і не схотів він довше задержуватись.

Оба гуртки розійшлися, жінки подались до міста, а апостоли з Магдалиною на гору.

В грудях Івана сильно било серце. Його тягнуло туди так, що випередив товаришів та прибіг до скали і чимскорше зійшов у присінок. Тут однак зняв його такий якийсь великий і святий страх, що дальше не поступив; лише глянув крізь отвір до середини і побачив покинені в гробі полотна...

Задиханий добіг Петро і ввійшов. Здивування огорнуло обидвох. Тіла не винесено, бо забрали би тіло з оповитими полотнами, а тут лежить і простирало і хустка з голови, звинена осібно, а не було хіба ніякої грабежі, бо і що ж тут грабувати? Хіба трохи того полотна, що зістало ненарушене серед розсипаних пахощів? А проте гріб пустий!

Оглянули все, ззовні обійшли скалу, перешукали поблизькі корчі, та ніде нічого не було, крім слідів перебування сторожі. Не було що робити, то й пустилися йти назад. Петро йшов у понурій роздумі, та Іван не був захмурений. Пречистий любимець Христа вже вірив. Що і як сталося, того не знав, то й не старався переконати товариша. Однак мав у душі незахитну певність, що найдорожчий Учитель не лишився в узах смерти. Коби ж його ще побачити, думав собі в серці. Коби він не забув на нас і знову вернувся до громади своїх учнів!

Тимчасом Магдалина зісталася при гробі. Хоч дивилася і на хрест і на смерть Ісуса, ніщо не видавалося їй таким страшним, як оте нелюдяне винесення тіла. Вже і сліду нема по найдорожчому Вчителеві! Вона вже не поцілує, ні не обмиє сльозами найдорожчих ран! Аж тепер здавалося їй, що все вже стратила, нічого немає вже для неї на цілому світі. А тут іще ніхто і не журиться Ісусом, навіть самі учні його відійшли...

Зачала плакати так гірко і так ревно, начеб крім тих сліз, нічого іншого не мала вже робити тут на землі. Вона не рушиться від того гробу, буде тут сидіти, де лежало тіло Вчителя! Бажаючи щераз поглянути на камінь, де лежало Христове тіло, перехилилася вділ і крізь сльози поглянула до середини. По обох сторонах гробові печери два Янголи у білих і ясних одіннях. — Невісто! — сказали, — чому плачеш? — Але що їй до Янголів, коли Янголи не її Ісус! — Бо взяли Господа мого! — відповіла плачучи, — і не знаю, де його положили!

В тій хвилині поза плечима почула шелест. Відвернулася швидко і побачила чужого чоловіка, одітого так, як міг бути убраний огородник, чи завідатель Йосифового хутора.

В одній хвилині забула про Янголів і склала благально руки. — Невісто! — відізвався незнайомий, — чому плачеш, кого шукаеш? — Запит не залишився без відповіді. — Пане! — закликала з проханням, — якщо ти його взяв, скажи мені де ти його положив, я візьму його.

Ісус мило всміхнувся. Вмить змінилося його обличчя, засяяла одежа і любе око Спасителя спочило на заплаканих очах вірної слуги. Як колись, коли сідала у його ніг у Витанії, так і тепер відозвався до неї одним тільки словом: — Маріе!

В очах Магдалини заясніло небо. Ані не дивується, ані не страхається, ані не питає, лише любить понад життя, понад усе. На звук добре знаного голосу і вид дорогого обличчя впала на коліна і склала руки: — Равуні! — сказала в захопленні. Душа її вже була в небі. Коли перед хвилиною почула себе в безодні розпуки, так тепер у щасті забула про світ. Учитель живий і вона знову глядить йому в очі, він споглядає на неї, з тією самою добротою, що колись. Схилилася до стіп Ісуса, якби хотіла подякувати йому за те, що живе, що прийшов до неї, що її любить. У тих стіп було її місце, бо тут знайшла свою душу й усе.

Ісус не дозволив на довгі об'яви любови. То ще не небо, добра Маріе! Ще довгі роки будеш очищуватися терпеливістю й покорою, аж згорить усе, що в твоїх святих почуваннях нині ще нагле, занадто поривне, не досить спокійне. — Не дотикайся мене, — сказав лагідно Господь, — бо я не вступив ще до мого Отця. Іди до моїх братів і скажи їм: Оце вступаю до Отця мого і Отця вашого, до Бога мого і до Бога вашого.

Сказавши, вознісся небо і зник. Магдалина

клячала дальше, але вже нічого не бачила крім листя пальм на тлі блакиті неба.

Коло це діялося в городі Йосифа, тоді теж у вечірнику йшла така оживлена розмова, що малощо не перейшла у сварку. Марія Якова, Саломея і Іванна старалися переконати апостолів, що Ісус жие, що Янголи кілька разів повторили це їм із притиском, що їх поява не могла бути привидом. Але що більше говорили, то менш їм вірили. Слова жінок видавались учням жіночими сплетнями і вони їм не вірили. Коли Петро з Іваном вернулися від гробу, закинули їх питаннями: чи виділи Янголів? Довідавшись, що вони нічого не виділи, лише покинені полотна, партія противників іще сильніше піднесла голову.

Найвимовніший з усіх був Тома. Коли б Ісус устав із мертвих, доказував Тома з запалом, чи не показався б передовсім нам, своїм очням? А де ж він, якщо живе? Чи є в тім якийсь глузд, щоб устав потиху і нікому не показався? Оце просто винесено кудись тіло, а жінкам приснилося, що виділи Янголів!

Петро не говорив багато, а Іван мовчав; бідні, загукані вістунки воскресіння не знали, що почати, коли нагло отворилися двері. На порозі стояла Магдалина, з лицем як сонце. — Я бачила Господа! — закликала голосом, у якім проявлялися захоплення й незахитана певність. — Казав мені йти до вас і донести, що входить до Отця!

Де та як бачила, посипались питання. — Виділа його при гробі. Станув при мені в іншій постаті: я думала, що це огородник, а то був Ісус. Заговорив до мене "Маріе", а коли я хотіла обняти йому ноги, зник.

— Живий і в своему тілі?

Живий, живий, живий, такий самий, як був, але дивно ясний. На руках і ногах мав іще сліди цвяхів.

Нечувана вістка впала на громаду апостолів роз'єднанням. Іван підніс радісно очі. Петра обняло якесь дрижання. Яків старший і Андрій стояли непевні, інші недовірливо здвигали раменами. Над усім брав гору голос Томи: — Не вірю, — кричав, — і не повірю! Хочби мені і десять таких жінок говорили, що виділи його, не повірю! Від віків нечувано, щоб розп'ятий і забитий ожив!

— А чи чувано, щоб устав із гробу чоловік, уже смердячий і від чотирьох днів похований? Або щоби прозрів чоловік від народження сліпий? Або щоб із п'яти хлібів наїлося пять тисяч людей?

— Не повірю, — відповідав. — Мусів би я хіба моїми власними очима видіти, і руками моїми діткнутися рук його!

Запанував такий прикрий і дразливий настрій, такі взаємні жалі, що неможливо було бути їм дальше разом. Іван і Магдалина пішли до Божої Матері, Тома до міста, Петро також кудись подівся; лише частина учнів зістала у вечірнику.

Бідний Петро, вийшовши з вечірника, не знав, що з собою робити. Дразнило його крикливе недовірство Томи; але і не міг ще здобутися поділити віру Івана. Бо хіба можливе, щоб Христос устав, по тім хресті, по тих ранах, по тій ганьбі! Правда, заповідав, що воскресне, але ж та страшна мука, мов скала придусила його слова і знаки!

Тут і там ходив апостол містом, але несвідомо простував у сторону брами суду. Перейшов її і сам, не знаючи чому, зійшов на дорогу, що ділила Голгофту від Йосифового городу.

— А коли так — пристав і роздумував собі дальше — то хіба я вже погублений! Бо хто ж другий виперся його так підло, по стільки відзначеннях, по стільки ласках! Чи сяк, чи так — на всякий спосіб кінець моєму апостольству...

Гірко зробилося Петрові. Чув, збирається йому на плач, як по виході з подвір'я Анни. Минув браму городу, знайшов собі збоку скали затишок, заслонений від людського ока й від сонця, та присів на землі й почав плакати, закривши лице долонями.

Минула добра хвилина, коли почув, що чиясь рука спочила на його раменах. Мов пробуджений зі сну підніс голову і цілий затрясся з дива і тривоги: чи це з'ява, чи сонний привид? Перед ним стояв Ісус і дивився йому в очі так поважно, як тоді, коли над берегами Йордану сказав йому: Ти еси Симон, син Йони, від тепер будеш зватися скалою.

Петро закрив очі і з грудей вирвався йому зойк: — Відійди від мене, Господи, бо я грішний чоловік. — Відтак похилився до землі і начеб залишила його вся сила, з тяжким плачем упав до ніг Спасителя.

Що говорив Христос із своїм апостолом, про це мовчить святе Євангеліе. Та певне, що приніс йому слова пробачення, що підняв його на дусі та милостиво повчив, що скала віри мусить мати ще глибший фундамент — покору. Нічого не відняв із обітниць своїх, ба, ще виразно їх відновив, бо накінець з латідною повагою повторив: — А тепер іди і утверджуй твоїх братів.

І Петро пішов! Коли отворив двері вечірника то в проясненому обличчі його малювався спокій і якась незломна сила. Начеб уперше говорив: — Здавалося Духові Святому і нам — так і тепер відозвався до зібраних апостолів голосом повним власти: — Воістину: Христос Воскрес!

(Переклав о. Мирон Кривуцький, ЧСВВ)

Іван Добрачинський

ЛИСТИ НИКОДИМА

(Повість)

Він також плаче — мусить часто плакати, і хоч цього майже ніколи не дає по собі пізнати, кажуть про це борозни на Його свіжому обличчі. Він убогий і зносить переслідування. Усе, що за Його словами є знаменем благословенства і щастя, є в Ньому. І ми відчуваємо це благословенство. Воно наче авреоля над Його головою, коли стоїть у блиску сонця. Але не думай, що Він є кимсь незвичайним. Насправді це звичайна людина... Але змісця мушу собі заперечити. Так не є. Щось незрозумілого промінює з нього способом невловимим, але незаперечним. Не було людини, яка б говорила так, як Він...

Якщо говорить про таке велике довір'я до Всевишнього, що воно здається хулою, — то чейже сам мусів Йому якраз так довірити. — Не турбуйтеся — повторяє нераз — про те, що будете їсти або пити або в що одягнетесь. Дивіться на птахів: не збирають зерна на запас і не замучують себе думками про майбутнє. Мають довір'я — тому кожний із тих горобців, що продаються два за аса, є в Божих руках. Не журіться турботами завтрішнього дня. Досить турбот має сьогодні. Шукайте Божого царства, шукайте передусім його, витривало, вперто, неуступливо — а все інше також дістанете. Знає ж бо ваш Отець у небі, що без хліба годі людині жити.

Якраз таким є Його життя, наче життя птаха — без турботи про завтра, хоч не без пам'яти про завтра. Коли б це вміти! Але нелегка воно справа для таких людей як ми — статися хоч трохи легкодушними. Ми забагато передбачуємо. Вже сьогодні клопочемося тим, що буде. Якщо не буде — не завважуємо навіть цього, зайняті іншими клопотами. Безупину тріпочеться наш неспокій: як полагодимо те, що скажемо, як скажемо, як поступимо... Скільки ж разів обіцюємо собі збрехати в надії, що так буде краще, що так буде розсудливіше. Нераз починаю дрижати: що буде, якщо недуга Рути потриває ще рік, чи два... Як страшно себе мучимо!

Але Він цього всього не знає. Хоч тільки всміхається. Його тиха усмішка далеко погідніша від гамірного сміху других. У Його голосі відбиваються часто жаль, смуток, майже розпука. Але ще частіше чуєш у ньому — радість. Годі повірити... А проте вона в ньому існує. Це така дивна радість, що нагадує цюрків води на дні глибокої скальної пропасти. Можемо його завжди почути, коли нахилимось низько і насторожимо слух. Але є хвилини, коли джерело бризькає фонтаною вгору і жевріє в сонці всіма барвами веселки. Якось сказав: — Просіть! Стукайте! Кожний, хто просить — отримає, кожному хто стукає — отворять! Не дістанеш вужа, коли ти проєвиребиби... — Просто кажучи, захоплення було тоді з Його слів. Він мабуть має тільки одну турботу й одну радість. Турботу, що люди можуть бути лукаві, і всеохоплюючу радість, що доброта Всевишнього перевищує людську злобу... Недавно коли ми разом із Ним переходили Капернаум, підійшло до нас сім старців тамошньої синагоги і почали Його благати, щоб вилікував смертельно недужого слугу римського сотника, який мав службу на пограниччі тетрархій Антипа й Пилипа. Кажуть, що цей сотник дуже прихильно ставиться до віруючих, і приступивши до тих, що бояться Бога, допоміг збудувати синагогу в Капернаумі. — Поможи йому, Равві, — казали — це направду добра людина... — Ведіть! — сказав коротко. Ми пішли обсадженою кипарисами дорогою, берегом моря, до Йорданового устя. Генезарат лежав у сонці — розлога рівня на дні кітловини, а на його поверхні скакали відблиски наче дітаючі риби. Стоючи у воді рибалки в своїх коротких кутонах і плахтах на голові з трудом тягнули мотуззя джарфи*) на кам'янистий берег. Симон, Йоан, Яків і інші схвилювалися, розуміється, на цей вид і почали криком давати тамтим свої поради. Їхні ноги і руки аж дрижали на вид цього мотуззя, пливаків а також води, де мішаються холодні і гарячі струї.

Пішли за Учителем, але вся їхня природа залишилась при човнах і сітях. Простаки... Ніколи б не рішилися були покинути все, не зважаючи на накликування і заклики продовж цілого року. Аж одного разу Він промовив до них невідкличним способом. Знаю про цей випадок із слів Йоана, сина Заведея. Цей хлопець любить часом оповідати. — Було це перед порою дощів — казав — Учитель промовляв до людей, — але щоб не юрбились довкола Нього, всів до нашого човна.

А коли вже сонце ховалося поза Кармель

*) Сітка на рибу.

*) Прислужник у святині.

довір'яв. Сказав тихо, мабуть тільки до себе:

— Я не знайшов тут такої віри...

Потім помалу підніс зір. Я побачив, що дивиться понад наші голови на озеро, подібне до великого начиння, перерізаного срібною струною Йордану, на лоловомідяні узгір'я Галааду, на мінливі всіма відтінями зелені галилейські узберіжжя.

— Так — сказав раптом — це кажу вам: прийде багато зі Сходу і Заходу і заберуть Царство...

У Його голосі була радість наче звук овечих дзвіночків у скляному повітрі півдня. Але смуток покрив її наче мряка, що товаришить першим дощам.

— А сини Царства — докінчив тихо — будуть скинені в преісподню...

Ми стали, не розуміючи про що Він говорить. А Він перейшов поміж нами і почав сходити на дорогу до моря. Ми подалися за ним. Ідучи думав я: можна б думати, що в Ньому є двое людей: один тішиться приходом чужих, другий плаче, що сини дідизни можуть стратити свою частку. Він хоче всього... Це просвітило мене, мов блискавка вдарила у спокійне дзеркало озера.

Він хоче всього... Така є Його наука, Юсте, про блаженних, що плачуть у щасті, про Царство, де є повно своїх і чужих. Справді не знаю, пощо ходжу за Ним... Пощо і чому?

Але знаеш: слуга цього римського сотника виздоровів у цій самій годині, коли Він сказав: сталося!

(Кінець VI-го листа)

Володимир Мацьків

ДЕЩО ПРО МАНАСТИРСЬКУ ЦЕРКВУ В ТЕРНОПОЛІ

"Америка" з 22 січня 1963 принесла сумну вістку, що московські загарбники зруйнували динамітовим вибухом при кінці листопада минулого року церкву, чи радше манастир оо. Редепмтористів у Тернополі. Ця вістка дуже боляче вразила не тільки всіх тернопільців, що живуть поза Рідною Землею, але й усіх колишніх мешканців Галицького Поділля. Манастирська церква, після її перебудови та поширення в 1930-тих роках через оо. Редемптористів, стала в Тернополі дуже популярна і все була повна наших людей. Знана вона була на цілому Галицькому Поділлі зі своїх славних празників на Успіння Божої Матері. Тому варт приглянутися дещо ближче її минулому.

Коли її побудовано, годі сьогодні точно сказати; треба думати, що вона мала приблизно стільки літ, що й сам Тернопіль, заложений 1540 року. Коли Тернопіль у XV та XVI століттях був невеликим, але доволі сильно укріпленим містом, яке мало ставити чоло татарським і турецьким наїздам. Успенська церква стояла поза міськими укріпленнями при Кам'янецькій дорозі, у віддалі 1 — 1.5 кілометра від т. зв. Кам'янецької брами міста. Побудована була з дерева.

Згадує про неї Ульрих Вердум, французький дипломат, що в першій половині XVII століття мандрував по наших землях. Він зазначує, що церква була манастирем Успіння Божої Матері та згадує одного з монахів — о. Макарія.

О. Петро Білинський, парох села Довжанки, у своїй двотомовій монографії, що вийшла друком 1894 р. під назвою "Тернопіль і його околиця", каже, що в цій церкві була напрестольна євангелія, в якій була дописка, мабуть фундатора: "Р. Б. 1636. держави Томи Замойського за Єремії Тисаровського, Єпископа Львівського Екзарха Константинопольського... віддано до новозбудованої церкви Успіння на передмісті Тернопільськім."[1])

У шематизмі Коссака з 1867 р.[2]) також не подано, коли побудовано цю церкву, але зазначено, що в 1630 церква була відбудована.

19 серпня 1711 р. в Уневі відбувався синод ігуменів Чину Святого Василія Великого львівської та кам'янецької дієцезії. Тернопільський манастир репрезентував о. Пахомій і про нього є згадка в книзі ухвал враз із його підписом.[3])

Одначе 23 роки пізніше відбувалася т. зв. ревізія ігуменів і тоді зазначено, що Тернопільський манастир, не маючи жодної фундації, не потрібний, а намісником його (адміністратором ?) є о. Панкратій із Золочівського манастиря.

Останнім Василіянським ігуменом Тернопільського манастиря Успіння Божої Матері був о.

—————

[1]) О. Петро Білинський: Тернопіль і його околиця, стор. 28, том 17.

[2]) Шематизм і короткий погляд на манастирі і монашество. Львів 1867 (за Білинським).

[3]) Там же.

Ілля Жигоровський у 1740 р. А вже 1744 передано дію церкву світському священикові.[4])

У 1836 р. розібрано стару дерев'яну церкву та побудовано нову. Вона була трибанна, мурована з місцевого каміння, невелика, але дуже гарна ззовні і внутрі. Біля церкви побудовано прегарну дзвіницю в виді вежі, подібну до дзвіниці Св. Софії в Києві. Попід дзвіницю йшла брама на цвинтар, що находився біля церкви. В тому часі перестали були ховати померших на цьому цвинтарі, а заложено новий, дальше за містом. Так простояла ця церква 100 літ.

У 1930-тих роках передано церкву оо. Редемптористам. Вони перебудували її, значно поширили та бралися будувати новий, величавий манастир. ОО. Редемптористи розпочали на Поділлі інтенсивну місійну працю. Деякий час ігуменом цього манастиря був бельгієць о. Ван де Мале.

Московські большевики, які прийшли до Тернополя у вересні 1939 р., забрали ввесь приготований до будови манастиря матеріял, а оо. Редемптористів, які були громадянами інших держав (головно бельгійці) прогнали; але в церкві відправи йшли ще цілих два роки їх першого побуту в Тернополі. Коли ж прийшли вдруге у 1944 році, церкву замкнули, а монахів прогнали.

Мені доводилось оглядати світлину цієї церкви з 1960 р. Була дуже занедбана, з повиваними та поломаними хрестами на вежах.

Говорячи про Успенський манастир у Тернополі, ніяк не можна поминути мовчанкою славних Успенських празників, на які сходилися та з'їжджалися рік-річно люди з цілого Галицького Поділля. Коли саме почали організувати ці празники, трудно сьогодні сказати. Можна догадуватися, що від самого початку існування манастиря. Звичайно бувало, що на день, а то й два перед празником появлялися в місті численні прочани. В навечір'я празника перед вечером відправляли вечірню в парохіяльній (т. зв. середній) церкві, а опісля розвивався величавий похід — процесія до манастиря. У поході брало участь звичайно 40-50 священиків. Часто бував єпископ зі Львова або один із каноніків-мітратів. У часі процесії чотири священики несли плащаницю Божої Матері. Сам похід мав около одного кілометра довжини. Люди несли запалені свічки, що вечором, коли на дворі було вже темно, робило величаве враження. Прибувши до манастиря, складали плащаницю в імпровізованому гробі під каплицею, що на цвинтарі, недалеко церкви. Тут служили молебень до Божої Матері, далі була проповідь та співали суплікацію.

Другого дня, на сам день празника, Служби Божі чергувались від години 4-тої ранку до 1-ої вполудне. Правились вони при всіх трьох вівтарях у церкві та в каплиці, при чому дві співані торжественні Богослужби були все в каплиці. Всіх Служб Божих у той день було щонайменше 50. Народу бувало стільки, що церква не помістила би більше як 5% приявних.

Треба ще пригадати, що місто Тернопіль побудовано на тому місці, де збігалися шляхи, якими йшли на захід татари та турки. Цей так званий "Чорний шлях" ішов вододілом між доріччям Дніпра й Богу, а "Кучманський шлях" проходив вододілом між доріччям Богу і доріччям Дністра. Тернопіль мав завданням не пускати дальше на захід наїзників. Під Тернополем татари й турки були 9 разів. Вони нераз руйнували та палили місто, нераз набирали ясиру і наш нарід натерпівся від них немало, але ніде не находимо згадки, щоб вони зруйнували чи спалили манастир, який, будучи поза укріпленнями міста, не мав ніякої охорони.

Зробили це аж московські горлорізи в тому самому часі, коли на II Ватиканському соборі були їхні представники в ролі обсерваторів. Зробили це ті, що кажуть у своїй конституції, що гарантується вільність релігії. Зробили в підлий, наскрізь варварський спосіб, ніччю, ю мов злодій.

---

[4]) о. Петро Білинський: Тернопіль і його околиці, стор. 29.

ХОЧЕТЕ ЗНАТИ, як живуть наші земляки в південній Америці?

Так замовте собі тижневик

"П Р А Ц Я"

що його видають ОО. Василіяни в Бразилії
Коштує річно $2.00.

Замовляти через:
BASILIAN PRESS
286 Lisgar St. — Toronto 3, Ont. — Canada

УВАГА! ● **УВАГА!**

Замовте собі під Великдень

ГАРНІ

ВЕЛИКОДНІ КАРТКИ

Найновіша серія — американського виробу
ціна пачки — 12 карток — $1.00.

Замовляйте в нашому Видавництві:

BASILIAN PRESS
286 Lisgar St.
Toronto 3, Ont., Canada

Софія Коссак

ВОІСТИНУ ВОСКРЕС

Євдокія Іванівна була вікова жінка. До сімдесятки числила свої роки, потім перестала, давно вже. Навіщо числити? Ніхто від того не молодіє. Мала мудрість сперту на досвіді і знайомості законів, що кермують життям; а це знання, на жаль, непереносне й кожна стара людина забирає його з собою до гробу.

Євдокія не ділилася з ніким багатством спогадів. Була мудра, то й розуміла, що є часи в яких вільно оповідати про те, що очі бачили, уші чули, і є часи, в яких, бажаючи жити — мусиш мовчати. Дурний говорить, мудрий мовчить. Що знаєш, те знаєш, ніхто тобі в думку не загляне, але, боронь Боже, свої думки комунебудь розповідати. Ні дочці, ні невістці, ні внукам. Такі часи.

Та мовчанка не тяжила бабусі Євдокії, бо ж вона сама відчувала, що жаден із її спогадів не надається до оповідання. Коли б, як це бувало, коли були свята, а родина засіла на призьбі і молоді питали старих про давні часи, бабуся була б у чималому клопоті. Про що тут розповідати? Що коли була гарною молодицею, в селі був добробут, люди масно їли, голоду не знали, чисто вдягалися. Кожний мав білий кожух, пояс червоний, дві пари шкіряних чобіт, чорні до роботи, жовті або червоні до церкви чи на вечерниці. А гамірно в селі, а весело, а співно... Сусідки стоять при плотах і раду радять, парубки гонять коні вигоном до ставу, кричать, переганяються... Було так, було, але ліпше мовчати. Ліпше теж мовчати про роки "свободи", від якої хорони нас, Боже! І про роки голоду, коли матері пожирали дітей, а в кожній хаті варили і з'їдали трупів. І про роки введення колхозів, коли господарі ніччю різали корови, коні, воли, щоб їх не віддати, а большевики розстрілювали за це цілі села... Запевне жаден із тих спогадів не надавався до оповідання.

Мовчала отже, але пам'ятала. Сон старих людей буває полохливий і короткий. Лежачи в довгі зимові ночі на вистиглій печі, стара Євдокія переживала свої події. Найчастіше згадувала, як то большевики (а щоб їх трясця!) хотіли Господа Бога скинути. Сама чула промовляючого комісара: "царя легко було вигнати, але щойно коли виженемо того Старого Царя, о..." — рукою вказав на Небо, — "наше діло буде скінчене..." Так, так. На Господа Бога підняли руку. Пам'ятник Юді поставили в Тулі. Попів, монахів топили, церкви бурили або палили, святі мощі кидали до гною. Не могли досягнути Неба, тому нищили все, що служило Богові на землі; речі і людей. За знак Хреста, за захована ікону, ставили під стінку. Тисячними способами втовкали народові, що зло на світі походить із віри в Бога і що релігія це опій для народу. Євдокія Іванівна та мільйони їй подібних не знали, що це таке опій, але навчилися вже мовчати й не питати.

Привезли раз до села на чотирьох вантажних автомашинах безбожницьку виставу, що мала переконати темну товпу про глупоту забобону, називаного релігією. У брезентових будах нагромадили силу статуй, образів, мощей, а на всьому блюзнірські написи. Коли люди ввійшли, коли ті ікони побачили, як не заревуть! На коліна впали і в груди б'ються і ридають, як загублена дитина, що лице матері побачить. А студенти, що з виставою приїхали, разлючені, випхали громаду й почали наново впускати по двоє, троє, кожному зокрема вияснюючи, який то був "фальш і ошуканство".

Прийшла черга на Євдокію. Втішилися, почувши її ім'я. — Маємо тут твою святу покровительку, маємо. Зі самої Печерської Лаври привезена... Була ти в Печерській Лаврі? Га, була? Євдокія обережно признала, що звичайно була і святі мощі своєї Покровительки бачила. — А чудодійний олій, що з її ніздрів капав, ти купувала? Га? Потвердила, що купувала. Два срібні рублі дала. Сильний, добрий олій. Вони незвичайно раді, повели її до скрині, де лежали мощі св. Євдокії в золототканих шатах, які Євдокія пізнала. Тільки очіпок був здертий, відслонюючи голий череп воскового манекена з дотепним бляшаним збірничком на олій. Від збірничка йшла рурка вздовж носа.

— Бачиш? — питали.

— Бачу, — нехотя відповіла. Жаль їй стало, що збезчестили св. Євдокію. Монахи з Печерської Лаври, відомо, хитрі лиси, хапчиві на гроші. От, видумали! А такий олій на кожну хворобу помагав. Свята Покровителька Євдокії сидить у небі біля трону Всемогучого Бога і з янголами співає і свою силу на олій зсилає.

Одне було певне, те, що Бог видав народ Антихристові на пробу, як Йова. У Велику П'ятницю, коли Христос, Господь наш, лежить

у гробі, а дзвони в церквах мовчать, злі духи, чарівниці, відьми по світі ходять і дуже треба стерегтися. Так само було тепер. Але Велика П'ятниця триває одну добу, а ця покута затягнулася на роки і тривала і тривала і кінця її не було видно. Люди вмирали в цьому покутному попелі, в пустці без Слова Божого, без молитви, без Святих Тайн, без свят. Кільки ж тут давніше було церков, манастирів, дзвонів, придорожніх хрестів, паломників, старців-священиків... Відійшло те все, зникло. Треба терпіти і ждати, аж Бог, який зіслав допусти, схоче покуту скоротити й долю відмінити.

Про ті справи також ніхто з ніким не говорив. Ану ж чорт підслухає і рознесе? Не треба мови, як кожний відчуває однаково. Почування були заховані глибоко в серцях, як ікони в стріхах.

Найбільше журби спричиняли Євдокії, як теж і іншим бабусям, унуки. Родилося те й росло як справжні погани. Нічого не знають про хрест, молитви не знають. У свою партію вірять. Вчити їх про Бога, страшно, бо дитина з дурноти зрадить. Іван, унук Євдокії, бистрий підросток, був її любимцем. Пробувала навчити його отченашу, висміяв стару. — Не для нас ті казки — заявив. — Ми советські люди. Бога нам не треба, бо маємо Сталіна.

Про того Сталіна говорили постійно в школі й установах. Царя колись так не хвалили, як його. Що ясний як сонечко, що тихий і прагне миру, тільки для капіталістів жорстокий, але є батьком для всіх советських людей, а найбільше для трудового народу. Так говорили. Євдокія Іванівна вірила цьому. Мільйони подібних їй жінок і чоловіків вірили теж. Як же не вірити, коли всі те саме кажуть?

Потім прийшла війна з германцем. Війна нічого доброго ніколи не принесе, але такої страшної війни то ще не було. Із Григорівки половина людей згинула. Євдокія, хоча найстарша в селі, пережила. Надивилася на нещастя і далі мовчала. Потім германці відійшли, надтягнули свої війська, советські. Бійці їхали на танках. На кожному танку був портрет Сталіна і три букви U. S. A. Євдокію це не цікавило, бо вона не вміла читати, але шкільні діти питали солдата, що ті букви могли б значити. Солдат, сповнений гордости, взявся попід боки і пояснив, що сам Сталін-Сонечко казав ті букви виписати, а значить це: Убий Сукінсина Адольфа. Адольф, це головний генерал германців. Потім учитель взяв слово і пояснював, чому букви не є російські. Тому, щоби французи, англічани й інша західня сволота, могли прочитати, що Сталін-Сонечко каже. Ті дураки російської букви не знають. Добре вияснював учитель. Учена була людина.

В цю війну вийшов указ, що Сталін дозволяє своїм народам ходити, як давніше, до церкви і молитися і вірити в Бога і немає за те вже кари. І піп, коли де заховався, може рясу вдягти і співати і дяка найняти. На те все Сталін дозволяє.

Дивно було людям, бо як же тут піти до церкви, коли місце, де церква стояла, заоране, до колхозного поля включене. Піп, батюшка, вже кільканадцять літ як помер, іншого попа немає в околиці, а комсомольці і піонери як і раніше насміхаються з Господа Бога. Ікони залишилися в схованках, ніхто не квапився витягати свою з-під стріхи. Думали старі хрест поставити на горбі, де він колись стояв і там молитви відмовляти. Але в сам раз почули, що комсомольці готуються пса повісити на хресті, отже дали спокій і все залишилося як перед указом.

Щастило старій Євдокії, бо з молодих, що пішли з села на війну ніхто не вернувся, один тільки її Іван повернув. Із цілої родини тільки старенька бабуся залишилася і то в приймах у сусідів, бо хата згоріла. Змінився хлопець, ані його пізнати. Якийсь гіркий, твердий, мовчазний. — Що це тобі, соколику? — питала бабуся. Не відповідав. Запитала раз, що там бачив у західніх краях. Скочив, вилаяв, що хоче його в біду впхати, що нічого не бачив, що там дуже зле, а тут прямо рай — і відійшов.

Недовго тішилася бабуся внуком, бо Івана вивезли. А куди, а за що, а чи ще коли поверне? Не відомо. Одне відомо: ліпше не питати і мовчати. Такі часи, що треба мовчати, аж скінчиться покута.

***

Мабуть скінчилася несподівано. Одного дня, сповидно подібного до інших днів, прийшла вістка, від якої заварилося в григоріївському колхозі. Сталін-Сонечко дуже хворий і цілий народ має молитися, щоб виздоровів. Будуть відправлені за Сталіна Богослуження, хай люди моляться і постять і Бога про здоров'я для Сталіна просять...

З'їхалося всякої голоти і далі гонити до молитви, як раніш гнали до роботи. Голова компартії залю зборів віддав на молитви. Комсомольці і піонери оглупілі вже прикрашують стіни смеречиною. Нічого не розуміють, але прикрашують. Усе досі видавалося їм просте: Сталін і Партія є найсильніші на світі. Хто при Сталіні і Партії стоїть, той безпечний і багатий. Так було. Тепер земля хитається їм під ногами. Із Кремля, з самого Кремля прийшов наказ, молитися за Сталіна до Бога, вислумлюваного Бога старих дідів і бабів. Значить, Бог сильніший від Сталіна? Як тут жити? Куди повернутись? Уже шкандибають старі з іконами, видобутими з довголітнього укриття, з хрестами, з молитовниками. Президіяльний стіл компартії буде вівтарем. На ньому хрест, довкола образи. Всі стали навколішки і щойно в плач! Плач, як колись на безбожницькій виставі, але збільшений тридцятьома роками туги.

"Моліться про здоров'я для Сталіна!" — кличе вчитель-політрук. Моляться гаряче, щиро, з переповнених простих сердець б'є до неба настійчиве благання. Григорівці просять про здоров'я для жорстокого тирана, цинічного недолюдка. Неначе білі голуби, молитви їх оточують Божий трон, аж хмуриться Архангел Михайло, що в руках тримає терези Справедливого Суду.

***

Смеркало, коли Євдокія Іванівна вийшла з залі партійних зборів, переміненої на каплицю, щаслива і слаба. Думала, що певно прийдеться вмирати. От, добре, що кінця покути дожила.

— Христос воскрес! — закликав до неї здалека сусіда, одноліток, Тимофій Петрович.

Не зачудувало Євдокію привітання, хоч не був ще Великдень. Усмішка роз'яснила її беззубе, поморщене лице, коли вперше від тридцятьшістьох літ відповіла голосно, врочисто:
— Воістину воскрес!

(Переклав *Михайло Кушнір*)

"Ж И Т Т Я"

містить цікаві статті й гарні оповідання, вісті зі світу й особливо з Аргентини.

Видають цей місячник ОО. Василіяни

Ціна (12 чисел) на рік $2.00, замовляти через нашу адміністрацію по адресі:

BASILIAN PRESS

286 Lisgar St. — Toronto 3, Ont. — Canada

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІЯН

У нашому видавництві вийшла друком нова книжка о. І. Назарка, ЧСВВ п. н.

КИЇВСЬКІ І ГАЛИЦЬКІ МИТРОПОЛИТИ

Є це біографічні нариси з портретами наших Митрополитів від Берестейської Унії до сьогодні — від Митроп. Рогози до Митроп. Й. Сліпого.

Сторін 270. — Ціна $5.00 у твердій оправі.

Замовлення шліть на адресу:

THE BASILIAN PRESS
286 Lisgar Street
Toronto 3, Ont., Canada

В. Курилас

П Р Е Д К И

Туди, туди полинь, у той блакитний світ
Де Предків знамена до перемог плинули,
Могили свіжі де, засіяні кістьми
На весну поскпав калини білий квіт.

У трудах й боротьбі за цілість володінь,
На захист городів здвигали списів дах.
Спасибі Вам, Діди, що збудували шлях
Для величі грядучих поколінь.

І хоч давно уже над череп'ям Батьків
Курличуть журавлі, гудуть кущі калини
Над насипом м'яким осінньої рябини,

То дух незборний Ваш нащадками живе,
До Предків обріїв унуків в бій веде,
За Вашу з терніїв путь унуків вдячний спів!

В. Юстинів

АРФА ПУСТИНІ

Сонце тонуло в пісках. Ще погралось гамою фіолетових барв по смугах оливкових гаїв, ще вдарило акордом щирого золота по шпилях гір і нарешті, зарубцювавши на часинку самітній обрик рожевою фістулкою — згасло.

Вітрець дихнув радощами вечірнього холоду і розповів щоліш пробудженій пустині всю симфонію дня. А самітні пальми, передавши одна одній новину, стали прошептувати тисячними язичками свою вечірню молитву. Про Красу і про Маєстат.

Із протилежних насипів злинули й короткі, наземні подувки і, зустрівшись унизу, підняли на хвилину піскове веретено та й повтікали. Один покотився понад потічком, а другий побіг навпростець. Сколихнув з пустоти ялівцем, посвистів у тернині й почепився за золотисті кучері юнака, що взявшись під бік, глядів у далину.

З погідною усмішкою, тісно, що красить лише безжурну молодість, приглядався хлопець рухам пастухів і собак, що супроводжали похід його отари. Вони раз у раз підбігали та окликами і посвистами згоняли оті ворушливі кубельця, чорні й білі, докупи.

Щоближче загороди, гамір дужчав аж заповнив усю низину. Хвилями розбурханої води товпилися вівці при хвірті, кожна з них намагаючись швиденько просмикнутися в кошару. Юнак числив, а потім замкнув ворота і всміхнувся:
— Всі, хвала Богу! —

Пішов, де був намет — і сів на колоді.

Довкілля втихомирювалось і він любувався видом присмерку, яким добігала днина. Таким же і вчорашня закінчилась була, заки настала ніч — подумав, — від віків завжди однаково. Після дня, сумерк, а потім ніч. Вчора, заки сонце зайшло, на протилежному обріюо вийшов місяць. Сьогодні він сходить серед сутінків, а за двадцять дев'ять днів знов, як нині.

Очі хлопця повернулися на звізду, що стала блимати над горою, — Ось та сама, що вчора, а овтам дві поруч себе. Всі вони на своїх місцях і всі в свою пору. —

Вечір малював сірими смугами землю, а сафірові рештки дня збігали за видноокруг. З пустині почувся жалісний голос шакалів. Звідкись то взялося кілька лиликів; покрутилися своїми чудернацькими клесами, немов сміхуни погерцювали перед очима хлопця і пошвидкували в сторону кошари.

Увесь світ обняла ніч. Шакалі затягнули голосніше, відважніше.

— Так — сказав сам до себе — тепер інше життя, життя ночі. Все повинується своєму Творцеві, все по Його волі. —

У тій хвилині впала зірка, закресливши небом довгого лука.

— Ось звізда впала — прошепотів. — Ті звізди не видима, це Божі свічечки, що мерехтять і освітлюють землю, а деякі наче люди, вмирають і падуть. Хто зна, може й нові з'являються? Хто годен те розгадати, хто їх злічить? Я того не вмію, я тільки знаю, що мої очі бачуть безчисленні звізди, які котяться по небу і світять.

— Очі? Яке чудо мої очі, як вони можуть бачити, навіщо вони? Авже ж треба їх людині, щоб людина могла порушатися і жити. Дерево також живе, але ж воно стоїть на місці, тому й очей не потребує. Людині ж треба очей ще й на те, щоби бачила красу світу.

— Та й уші має людина, щоб чула мову, спів пташок, виття вітру, гуркіт грому і шелест листя. Все те потрібне їй для життя й пізнання, що за наказом Творця вітрам треба віяти, воді шуміти, а громам гриміти. То ж і гримлять вони, щоби той гуркіт об'являв могутність Бога. —

Хлопці вже спали в шатрі, але їхній наставник ще й дальше глядів угору, де царювала Вічність.

Нараз спалахнув: — Благослови душе моя Господа! —

Рука самотужки підняла арфу і з уст його понеслися дзвінкі тони:

Вдягнувся Ти в шату сліпучого світла,
У повість про славу і силу Свою,
У зоряне небо, простерте мов намет,
У велич і правду на вічність усю.
Вітрами на облаків крилах несешся
Куди лиш потреба Твоя побувать;
Кругом Тебе духи ангелів чудових
Так сильних і чистих як пламень вогня.
І землю создав Ти, о Боже всесильний,
Що міцно держиться у світі цілім;
Зігнав з неї води у мор'я та ріки,
У джерела свіжі — живинам Твоїм.
Із неї Ти зелень і трави виводиш,
Поживу тваринам і людям усім;
Годуєш їх хлібом, вином покріпляєш,
Щоб жили щасливо, весело во вік.
Ось місяць і сонце з наказу Твойого
Мандрують невпинно по своїх шляхах;
Спочинку і праці пору відміряють
І час повідають що ночі, щодня.
Як вірність і послух Своїм повелінням
Находиш — сміється обличчя Твоє;
Людська ж невдяка Твій гнів визиває,
Що гори дрижать, потопають в огні.
Коли оця пісня Тобі до вподоби,
Возвесели серце Свойого слуги;
Благослови душе моя Господа!
Воспою Господеві у житті моїм!*)

———

*) За Псальмом 103.

Уста затихли, але очі й дальше блистіли в місяшному сяйві, доки закон ночі не переміг душі. Голова найшла підпору на в'язці овечих шкір і він заснув.

Довкруги нього тихо літали кажани й сови, а там, високо вгорі щерав гомоніли недавно проспівані стихи.

Це Херувими доносили Всевишньому, що чули на землі. І Його любов сплила на Давида.

ПЕРША ПЕРЕМОГА

Зорі світ заповідали. Дрібніші погасли, а ті більші якось чудно видивилися на землю. Скупавшись у росі, вийшла і зірниця привітати ранок.

В корчах звенацька зашаруділо і враз вирнула з них постать лева. Владно повів головою на обидві сторони і спинив зір на загороді. Попряпав землю, потім присів і рвучко стрибнув.

Діймаюче мекання овець поставило хлопців на ноги. Метнулись, але Давид випередив усіх. Доглянувши напасника з добичею, вирвав із землі вроблу каменюку, підбіг і жбурнув. Влучена в голову тварина повалилась.

З бистрістю сокола злетів Давид. Одним рухом затягнув ременя на львиній шиї та став душити з усієї сили. Руки умлівали, піт очі заливав, та він дусив без перестанку, аж доки могутне тілище не перестало борсатись, доки м'язи не завмерли. Ще й тоді, як вони вже зм'якли і знерухоміли, Давид дусив, дусив.

Накінець і сам упав, зомлілий.

Радощам хлопців не було стриму; приглядалися страшним дряпам тваринн, подивляли відвагу свойого наставника, його силу і вміність. Потім, розклавши ватру, стрибали, гуляли і забавлялися до ранку.

Погравшись із ними, Давид пішов на самоту, аж там у пальмовий гай, звідкіля простягалася дика пустиня.

Втіха і ляк чергувались і наповняли його душу застановою. З каменя, на котрому сидів, розходився мурашковий холод по його цілому тілі.

— А що, як би хибив був, або не зміг вдусити на смерть?

— Не могло того бути! Ти ж дужий, вправний — підказував хтось, ніби ззаду.

— А що, як каменя під рукою не було б?

— Ні, ні, як можливо? Тут всюди каміння. Геть погані думки!

Все зрозуміле і ти, Давиде, став побідником царя пустині! —

Втіха заволоділа душею і Давид радів усею своєю істотою. Чув у собі силу, від котрої лев мусів згинути.

— Мусів згинути! — викрикнув мимоволі на ввесь голос.

КНЯЗЬ ПОГУБИ

Не так думав спокусник.

Він знав Давида віддавна і ще тоді звелів був одному зі своїх більших слуг особливо слідкувати.

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА ГУРТІВНЯ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ
UBA TRADING CO. LTD.
420 Bathurst St. — WA 2-6115-6

MEDALS — CHAINS — ROSARIES
PRAYER BOOKS — STATUES — PICTURES
All Religious Supplies
LANDY & COMPANY LTD.
16 Dundas St. West (at Yonge) EM 3-8828 Toronto

Першоякісне молоко — у пляшках і картонах — знаменитну гусланку, різнопроцентову сметанку, квасну сметану, сир, масло та незрівняної якости морозиво доставляє домів і до крамниць.
УКРАЇНСЬКА МОЛОЧАРНЯ
GREEN VALE DAIRIES LTD.
3156 DUNDAS ST. WEST
Telephone: RO 7-1728

ЗАМОВЛЯЙТЕ
ХЛІБ, ПАЇ, КЕЙКИ Й ВСЯКОГО РОДА ПЕЧИВА НАЙКРАЩОЇ ЯКОСТИ В НАЙБІЛЬШІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПЕКАРНІ ТОРОНТА
BEAVER BREAD LIMITED
109 Lightbourne Ave. — Tel.: LE 5-7445

ANDREW TAILORS
Phone: LE 6-0982
The place where CUSTOM clothes are made.
High-Grade Alterations, Repairs, Etc.
Cleaning and Pressing.
1076 QUEEN ST. W.
Toronto 3, Ont.
Андрій Находечний

ОДИНОКА В ТОРОНТІ УКРАЇНСЬКА
КРАМНИЦЯ ЦЕРКОВНИХ РЕЧЕЙ
DIOCESAN CHURCH GOODS STORE
278 Bathurst St. — Toronto, Ont.
Великий вибір церковних речей. — Напрестольні Євангелія. — Церковні книжки. — Молитовники і багато інших речей.

АСЕКУРАЦІЯ
всіх родів: життя, хвороби, вогонь, крадіж, автомобілі і т. п.
Купно-продаж нерухомостей, виєднування позичок.
Y. ONYSCHUK & CO. LIMITED
333 Roncesvalles Ave.
Toronto, Ont. — Tel.: LE 4-4241

Чия ОО. Василіян усе дбав про церковну музику. Ось і тепер видав книжку, потрібну для всякого прихильника церковного співу. Ця книжка називається

ВАСИЛІЯНСЬКІ ЦЕРКОВНІ НАПІВИ

Книжка має 383 сторінки нотного друку, формату 7x10 цалів, оправлена в полотно з золотими витисками. Коштує $3.00 із пересилкою.

Замовляти на адресу:
BASILIAN PRESS
286 Lisgar St.
Toronto 3, Ont., Canada

Розкішне, мистецьке альбомове видання
ЛЕГЕНДИ ПРО ХРИСТА
Його народження, життя, муки, смерть і воскресіння
Пера Константини Малицької з численними повносторінковими ілюстраціями - дереворитами мистця Юрія Кульчицького.
Чудовий релігійний і культурний дарунок для дорослих і дітей.
Ціна $1.00, в твердому переплеті $1.50.
Замовляйте завчасу
у Видавництві ОО. Василіян на адресу:
BASILIAN PRESS, 286 Lisgar St., Toronto 3, Ont.

вати за ним та безнастанно втовкати в голову того людського щеняка гордість. Людина з такими вродженими дарами не вдержиться без почуття своєї вищости. Це й згубить Давида, як згубило інших.

Тільки обережно. Нагоди піддавати; та покищо нічого більше. Помалу, незамітно, щоб не спостерігся. По часі його вірність чеснотам змаліє, а тоді й зовсім піддасться. Ха, ха! Буде втіха! Треба труду, та дарма! Хай!

І ні сам Сатана, ані його слуги труду не жаліли.

Оте, що зайшло цієї ночі, стрепенуло Сатаною. Тут було діяння Божої руки. Тут була для нього загадка, яку доконче треба було розгадати. Давида ж ані на хвилину не випускати. Нагоди, нагоди підводити... Часу доволі, бо, якщо ця людина призначена до важливих завдань, вона не вмре передчасно.

***

Ось і тепер має його Сатана перед собою: сидить задуманий та глядить кудись вгору, ніби зорі лічить. Безумний!

Та й справді, про що оце він думає? Бога хвалить, дякує?

Сатана хотів би дізнатися про думки Давида. Йому ж не дано знати про тайни німого людського думання. Мусить вдоволятися самими зовнішніми познаками. Не легко приходиться . . . Все ж, розум допомагає. Блискучий розум!

Куди людям рівнятися з ним, Сатаною . . .

Потемки щезали.

Утікали в кущі, крились у провалля, втискалися під каміння. Але і туди проникав ранок. Тож, прокрадаючися зарубинами й борознами, збіглися вони у печерах, нетрях і там спочили.

Сатана ще стояв позаду Давида. І тільки, як з його уст почулось:

Ім'я Твоє Боже, велике, чудове;
Оздоба землі та бекраїх висот
синяви красот!/
З дитинства вже славу Твою ми співаєм
На сором і згубу безбожжя сиявся
Твоїх ворогів.
Спогляну на небо: це ж твір Твоїх пальців!
І місяць і зорі-гвіздки світляні
іграшки Твої.
Лиш малощо менша ангельства святого
Та земна людина, що її Ти создав
і честю вінчав.
Звелів управляти землею Твоєю
І скотом пільним і птахом швидким
і звіром грізним.
Ім'я Твоє Боже, остане на віки
Окрасою неба і щастям землі
в надії святій.*)

. . . Сатана приник, ніби стопився і сплив слідком за потемками.

Не треба спішити. Часу доволі.

---

*) За псальмом 8.

ПРО ГІЄРАРХІЮ ДВОХ СВЯТИХ ІДЕЙ

(Деякі мисли з моїх роздумувань)

"Покоління буде все рости нове!"

Чим буде живитися, чим буде жити нове молоде покоління? Не тільки самим хлібом, але теж іншими харчами: городиною, овочами, молоком, медом... (Та ж Україна, як кажемо "земля — молоком і медом текуча!" В Україні не тільки багатство зерна, не тільки родючі поля, але в ній повно інших природних скарбів!) Що ж робити в час голоду? Їсти лободу, ягоди, гриби, пити чай з липового цвіту, або з м'ятки, чи живитися всякими їстивними корінцями... Але про жах голоду страшно писати! Ми й так у пошані клонимо чола перед тими, що страждали в час голоду, перед тими, що з голоду померли на своїй родючій землі! Але це була тільки смерть тіла, бо все це справи тіла.

Нове покоління має духа! Чим житиме дух нового покоління? Відповідь: ідеями! Так, як жив дух наших предків!

В Україні теж повно ідейних багатств, ідейних скарбів: Віра, відвага, хоробрість, доброта душ... І ще багато інших священних ідей! Але сьогодні покищо говоритимемо тільки про дві святі ідеї.

Дві ідеї: Слава і свобода!

Обидві ідеї дуже святі, вічно живі, направду високі. За славу і свободу бореться кожен край-держава. Але... як у важливій ситуації повстає дилема, що одну з двох важливих ідей треба поставити вище і її передовсім піднести на вивершення життя, тоді нема ради: треба рішати! Що ж робити? Радьмося мудріших від нас, радьмося передовсім нашого Пророка Тараса Шевченка. Він між іншим писав: "А СЛАВА — заповідь моя!" Бо під славою він розумів поняття честі, розумів те, що ми звикли казати "добре ім'я". Він пішов на заслання, щоб берегти свою славу, свою честь, своє добре ім'я...

Хто вивищує славу, той бореться за свободу. Це каже теж Шевченко: "(ворог) ...не скує душі живої і слова живого!

Не понесе Слави Бога — Великого Бога!"

Тому в дилемі, котра з двох високих ідей вища, себто: яка гієрархія двох святих нашому серцю ідей, згідно з святою заповіддю Шевченка, який сам страждав за ці дві ідеї, вирішимо: Слава!

Слава Божа над свободою як опікунка людської слави і честі передовсім, а теж опікунка свободи людського духа — навіть тоді, коли тіло в кайданах...

Тому: Прапор України жовто-голубий!

Тому в поезії і в житті ідеологічна гієрархія барв!

Вірю, що про історію барв українського Прапору, а передовсім про їх гієрархію і символіку напишуть вирішне слово теж наші знавці-науковці, які (сподіюся!) відізвуться, прочитавши ці мої думки і поезію, зв'язану, злучену з ними.

Вчинити це — святий обов'язок, бо ж треба виховувати нове покоління, яке мусить бути приготоване не тільки на щасливе життя, але теж на життєве змагання, може навіть на найважчі тортури і ситуації, де треба бути навченим, що робити, як прийдеться боротися і вмирати "за честь, за славу, за народ!"

Марія Я. Косовичева

КУПЛЮ КНИЖКИ давнішого видання, також збірки ПОШТОВИХ МАРОК. Подайте, що маєте й за кілька на адресу:
А. МОСН
6 Churchill Ave., Toronto 3, Ont. Canada

ДИТЯЧА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА
перша в історії українського видавнич. руху заплянована в 6-ох томах виходить заходами Об'єднання Працівників Дитячої Літератури.
Саме ПОЯВИВСЯ том п. з.
СЛАВА НЕ ПОЛЯЖЕ
КОЗАЧИНА
в мистецькому оформленні з численними мапами та ілюстраціями наших давніших і сучасних мистців. — **Ціна $2.00; в тв. опр. $2.60**
При гуртових замовлення шкіл, молодечих товариств, парохій, книгарень — опуст.
Замовлення і гроші слати на адресу:
BASILIAN PRESS, 286 Lisgar St., Toronto 3, Ont.
ДЕУ — необхідна для дому, школи, товариств — прикраса кожної бібліотеки.
ДЕУ — в руки кожної української дитини молодшого і старшого віку.

Павло Правий

ДУША Й ТІЛО

Говорила собі одного дня душа зі своїм тілом про велику квестію життєву: Де знайти властиве щастя?

"У нас," закликали цікаві очі, "є твое властиве щастя. Старайся побачити всі величаві краєвиди, оглянути всю красу й тайни природи, перевірити всі цікаві письма світу, насолодитися всіми мистецькими працями. Зацікався приемністю й милою гармонією кольорів. Ось у нас твое повне вдоволення."

"Не так," заперечив гострий язик. "Я твоя слава. Гарна, пливка мова потягає всіх людей. Хто вміє говорити, вміє панувати. Потрудися вивчити красномовство, та я тебе піднесу на висоту пошани всіх людей. Це мною дійдеш до своєї високої цілі."

"Ще краще," відгукнули забавлені вуха, "якщо нами будеш дізнавати приемностей співу та музики. Прислухуйся захоплюючому гомонові пташок та всієї природи. Нехай ніяка вістка не буде тобі незнана, бо ж люди поважають поінформованого чоловіка. Через твої вуха вглибишся у властиву суть життя, засмакуєш щастя."

"Понад все," встромив тонкий ніс, "не забувай про мене. Чи може ти коли ліпше почувався, як коли вдихав приемні запахи квітів, дерев і всякого зілля? Чи не підносять тебе вгору різнородні хемічні пахощі? Та ще встромлюй твого носа в усякі людські справи, та здобудеш собі добрі погляди, охоплюючий характер."

"Ні, це ми обіцяємо тобі всяке щастя", ствердили руки. "Заробляй собі гроші, здобувай майно, пригорни до себе все, що можеш собі зискати; тоді зможеш бавитись і веселитись, тоді зможеш сповнити свое всяке бажання. Через нас стань багатим, а в багатстві є твое щастя."

"Підстави щастя," забурмотіли ноги, "здобудеш через нас. Нехай на світі не буде країни, де б не стояла твоя нога. Будеш щасливий, коли перейдеш світ — сушу й море. Потопчи твоїх противників твоїми ногами, піднесися понад них, тоді будеш сам-собі-паном, тоді будеш щасливим."

Коли вже всі члени тіла сказали свою думку, промовило Богом-дане сумління: "Те все, що ви радили, тільки низьке шукання себе, яке ще нікому ніколи не принесло правдивого щастя. Ви фальшиво добачуєте щастя в тілесній вигоді, у вдоволенні пристрастей й жажди вживання. Не треба жити тільки для себе, а треба всіми силами хвалити Бога, який є одиноким джерелом нашого щастя. Очі нехай оглядають усе сотворіння й славлять всемогутнього Творця. Язик нехай співає пісню подяки й хвали Богові. Вуха повинні бути завжди готовими слухати Божого слова. Ніс не сміє до всього мішатися, а з чудових пахощів нехай учить душу, щоб її молитва була як пахуче кадило перед Богом. Руки мусять без перестанку чинити Божу волю. Ноги мають ходити по Божих доріжках.

"Це пізнаю мою радість, моє завдання, мою ціль," закликала душа. "Маю всіми способами величати Бога. Він є Паном. Боже святий, Тобі буду служити й Тебе хвалити без кінця."

О. Ц.

В БЛАКИТІ ЗОРІ РОЗЦВІТАЮТЬ

В блакиті зорі розцвітають
Якось інакше, як що-днини:
На землю, втомлену до-краю,
З небес мов янголи злітають
До Нього: Господа-дитини.

Він прийшов, як брат до брата,
Він родився вже між нами
В хатах, палатах і варстатах,
Щоб дні розпуки та нестями
Не володіли над серцями.

Прийшов вселити в душі віри,
У Правди світу перемогу,
Щоб наші душі, бідні й сірі,
На сталь і кремінь згартувалися
На дальшу життєву дорогу!

Олександер Мох

ІСТОРИЧНІ ПОСТАТІ ГАЛИЧИНИ XIX–XX СТОРІЧ

Спомини священиків-діячів

ІСТОРИЧНІ ПОСТАТІ ГАЛИЧИНИ XIX-XX Ст. Заходом і коштом Осередку праці НТШ у Філядельфії. Нью-Йорк — Париж — Сідней — Торонто. 1961. Стор. 247 — І илл. — 2 илл., форм. 160x235 мм. Ціна $3.00.

о. Олексій Заклинський. ЗАПИСКИ ПАРОХА СТАРИХ БОГОРОДЧАН. Друге справлене й доповнене видання. Українське Видавництво "Добра Книжка", 161 випуск. Торонто р. Б. 1960 (поправді: 1963!). Стор. 122, форм. 125x185 мм. — Обкладинка роботи Бориса Крюкова. Ціна $1.00.

Недавно мали ми приємність рецензувати в "Світлі" спомини сучасного священика-діяча о. ред. С. Іжика, а ось перед нами нові спомини двох священиків, визначних народніх діячів. Обидва автори — старі віком: Заклинський мав 70, а о. Войнаровський аж 80 літ, коли свої спомини писали, до того ж перший із них був уже й спаралізований; але з тону споминів ніхто не сказав би, що це старі люди, перед смертю. Обидва шляхтичі, Войнаровський із родини, що походила з Наддніпрянщини, а перед переслідуваннями за мазепинство втекла до Галичини. Як би так їх обидвох до когось із Заходу прирівнювати, то сказав би я, що нагадують італійців ренесансу: розмахом, пристрастю і (трохи) макіявелізмом. Більше галицький москвофіл Заклинський приховує свої согрішення, але Войнаровський описує їх без усякого пригладження, не відчуваючи видно навіть, що вони не дуже підходять до його крилошанських відзнак. Але тим він нам і симпатичніший від Заклинського, якого сочинення треба читати поміж рядками книжки...

Обидва автори належали до чільних народніх радше, аніж духовних діячів: обидва присвятили більшу частину свого життя — як виходить із їх споминів — на чисто організаційну працю для піднесення українських національних змагань у Галичині (обидва напр. були послами до парляменту); про свою душпастирську діяльність згадують вони мало, або, може, вона була для них такою самозрозумілою, що говорити про неї не видавалось їм надто потрібним?... Але на їх спомінах видно таки, що багато правди мав за собою св. пам. єп. Григорій Хомишин, коли закидав нашим священикам надто велике старання про національні справи з поминенням духовних обов'язків. Особливо видно воно в спомінах Заклинського, у яких навіть його духовне покликання (зі страху перед померлим батьком!) викликує в нас сумніви: чи не було в ньому забагато просто... забобону?

Спомини Заклинського обіймають трохи його діточі й шкільні роки, і тут вони нам найбільш симпатичні: своєю щирістю й життєвою правдою. Дальші спомини, напр. про основини Головної Руської Ради, про Всеслов'янський Конгрес і революцію 1848 р. в Празі мають уже навіть вартість для історії наших політичних умовин, хоч вони писані вже не як "записки", а радше як далекі від тих часів "спомини". Дедалі спомини Заклинського стають щораз більше загальними аж кінчаться його промовою в парляменті в обороні основання Станиславівського єпископства. Цікаві з літературного становища вірші Заклинського, які стали опісля народньою піснею.

Незвичайно цінні "критичні гадки" о. Заклинського про тодішні відносини з духовній семінарії: т. зв. "бавх-революцію" й под. Вони до деякої міри насвітлюють питання невисокого стану в духовному вихованні нашого священства тодішніх часів. Поміж рядками знайде читач неодну шляхотську прикмету (не все позитивну) автора, з існування якої автор не здавав уже собі справи. Взагалі Заклинський цікавий для нас багатьома речами, про які уважний читач читатиме тільки на чистих рядках поміж рядками...

Спомини о. Войнаровського виказують нам уже далеко кращу постать "ренесансової" людини, скажім сучасними словами: віталіста, але віталізм якої виходить із кращих духових передпосилок: ідеалістичних, а не карієристичних. Автор, як і о. Заклинський, вчасний удівець, присвятив своє все життя, "не маючи власної рідні, я постановив собі жити для моєї ширшої рідні — для Українського Народу" (21 стор.). Своє вдовецтво о. Войнаровський розумів як особливішу Божу ласку: "...передчасна смерть моєї бл. п. жени... була особливішою ласкою Божою. Щойно по її смерти віддав я всю свою діяльність на Божу хвалу й для добра нашого Народу". (75).

Спомини о. Войнаровського написані в дуже коротких нарисах-фрагментах (усього 60 стор. друку), але вони при тому майже белетристично конкретні і читається їх незвичайно цікаво. Правда, читач із тонким сумлінням щодо 5-ої чи 7-ої Божої Заповіді, не в одному буде мало "збудований" тим крилошанином, що вживав на злодіїв

просто кия, але — так було в Галичині, яка не є ані не була в небі і цей кий приносив нераз духовну користь... Читаючи чи слухаючи отаких "плявдерерів" (оповідачів) із Божої ласки, як от о. Войнаровський, чи пок. Ол. Кошиць, просто приходиться жалувати тієї втрати для нашої літератури, яку вона має через те, що такі природні таланти не мають "тайпрекордерів" (звукозаписників) при своїх оповіданнях: бо вони творять літературу усну, а не писану.

Крилошанин Войнаровський був правою рукою митроп. Андрія в економічних справах, а хист мав до них просто жидівський. По-жидівськи побивав жидів скрізь, де вони шкодили нашому народові економічно чи морально, а спомагав їх там, де вони були людьми. Подібно було і з поляками, а навіть із українцями. Зі споминів, навіть поміж рядками, не завважив я ніде дрібногалицької хапчивости, чи частої в нас себелюбности. Отець Войнаровський любить трохи похвалитися, але воно виходить у нього підсвідомо, по-дитинному. Зате його економічні подвиги чи війни справді гідні подиву, подібно навіть як і його політичні старання й дипломатія. Поміж рядками не прочитаєш ніде, чи виходили вони просто від нього, чи може він не домовлює: від Митрополита,... Зі споминів виходить, що Войнаровський був просто економічний феномен, якого в нас більше не знайти. А з політичних споминів, які він подає, видно, яку страшну шкоду принесли Галичині приватні амбіції напр. д-ра Костя Левицького, чи "сонна філософія" таких ліберальних діячів, як був ним напр. проф. Ю. Романчук: длятого спомини о. Войнаровського є конечною лектурою для всякого історика чи діяча нашого політичного життя.

Вступ і пояснення до споминів о. Войнаровського (подав п. д-р Данило Богачевський) чимало вияснять сучасному читачеві, який не знає вже галицьких термінів і відносин. Правда, не в усім би ми з п. Доктором погоджувались, напр. у деякому звеличуванні нашого ніби демократичного міліє; на нашу гадку, саме найвизначніші діячі тих часів були зі шляхти і мали шляхотські погляди, хоч не такі станові, як польська шляхта; та це вже була справа радше маєткова, аніж аристократична: можна ж бути аристократом і без маєтку (до 12-ої стор. вступу). Треба теж жаліти, що зі споминів виключено рядки, в яких була мова про непорозуміння з єп-пом Григорієм Хомишином: мені не здається, щоб святому Небіжчикові пошкодило виявлення його завзятости, якою він зрештою в інших випадках відносив багато перемог. Час би вже в нас спинити оте фальшиве канонізування людей, які мусять мати свої болячки, бо без них не були б навіть собою. Непомильні в історії людства є тільки Ісус Христос і Мати Божа; всі ж інші, навіть канонізовані Святі, мали свої хиби. Коли пишеться прикрі речі про світських, то не можна оминати і духовних, особливо тоді, коли йдеться про відносини між єпископами: бо щоліш у світлі повному правди ми можемо зрозуміти людей, а не їх (голосно чи потай) осуджувати чи підозрівати.

Книжка "Історичні постаті" має спомини о. Войнаровського в першій своїй частині (стор. 15-75). Дальші сторінки (79-246) це історична праця нашого відомого політичного письменника о. Ісидора Сохоцького, п. н. "Будівничі новітньої української державности". Має вона за тему новочасну історію Галичини в монографіях її найвизначніших діячів: Ю. Романчука, Ол. Барвінського, Є. Олесницького, К. Левицького, Є. Петрушевича, Лева Бачинського, І. Макуха та Д. Вітовського. Автора розвідки, який пише теж під псевдом "Сидір Ярославин" знаємо з інших його цінних праць; напр. про визвольну боротьбу на західньо-українських землях у 1918-1923 роках (1956) та про ролю нашого духовенства в розбудові духового й політичного життя Галичини. Автор має завжди іренічний підхід до справ та старається скрізь добачити позитивні риски, де б їх не найти. Тимто його праці мають будівний характер, особливо для молодших читачів, які раді би бачити позитивне радше; та чи все воно так бувае в життю, не можна б хіба сказати. На нашу гадку, різкість ставлення справи, як її напр. виказує о. Войнаровський, більше принесе правди, а тимсамим і користи. Але на часному суді певно ліпша буде лагідна оцінка ближніх від гостро критичної.

Вступне слово до споминів о. Заклинського п. н. "Що таке мемуари?" подає важніші дані з теорії цього літературного жанру, які напевно придадуться читачам.

НА НЕПЕВНОМУ ГРУНТІ

живуть люди під Совєтами, особливо українці. Переживання свої за совєтської окупації, "на волі" й у в'язниці, врешті сенсаційну втечу через границю взимі описав прецікаво відомий белетрист

ФЕДІР ОДРАЧ

у книжці п. н.

НА НЕПЕВНОМУ ГРУНТІ

КНИЖКА МАЄ 340 СТОРІНОК ДРУКУ

і коштує $3.00.

Замовляти на адресу

BASILIAN PRESS

286 Lisgar St., Toronto 3, Ont., Canada

о. Мирослав Ріпецький

СТОРІНКИ З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ І КУЛЬТУРИ

3.

Під перемиською катедральною церквою Різдва св. Івана Хрестителя знаходиться підземелля, в якому спочивають тлінні останки перемиських греко-католицьких епископів, Максиміліяна Рилла й Івана Снігурського.

Великі заслуги для релігійного й культурного розвитку вірних української греко-католицької дієцезії поклали перемиські епископи Іван Снігурський, Констянтин Чехович і Йосафат Коциловський, про що будуть подані відомості в одному з наступних випусків "Сторінок з історії української Церкви і культури".

5. Княжа столиця Теребовля та її церковні і культурні пам'ятки

Столицею князя Василька Ростиславича був укріплений город Теребовль над річкою Гнізною, недалеко її устя до Серету. Дослідники здогадуються, що назва міста Теребовлі походить від слов'янських поселенців, які мусіли "теребити"-корчувати праліси для поселення і назвали місцевість "Теребовль".

Княжа Теребовля розтягалась далеко поза нинішні межі міста й обіймала пригороддя-передмістя, де нині стоять села Кровинка, Глещава, Іванівка, Залав'я й інші. Положене внизу княжого замку підгороддя переходило на лівий берег Гнізни, де нині є Старе Місто та села Волиця і Плебанівка. У підгородді мешкали бояри, духовенство, купці й ремісники.

Теребовельський княжий замок стояв на горі, до якої не було доступу з трьох сторін, а з четвертої рови й вали обороняли замок. Археолог Лев Чачковський каже, що вали, які залишилися, виявляють питомий для княжих часів поділ укріпленої місцевости. Перші подвійні вали, довгі на 140 метрів, висипані у віддалі 150 метрів від княжого двора, замикали властивий замок, у віддалі дальших 120 метрів знаходилися другі подвійні вали. Обі пари валів були завершені частоколами, помостами й оборонними вежами. Крім земляних укріплень княжа Теребовля мала ще водяні. Потічки Пичинія і Пичивник служили до штучного наводнювання. Збереглись останки гребель, які задержували воду в потічках і творили ставки, що замикали доступ до міста Теребовлі. У княжому дворі стояла замкова церква. Впродовж княжої доби Теребовля була сильно укріпленим городом, якого не вдавалося здобути наїзникам.

***

Під час будови старостинського замку в 1621 році усунено велике румовище княжої церкви. Археолог Ярослав Пастернак у 1931 році оглянув і провірив переведені археологічні розкопи на Замковій Горі в Теребовлі. Археологічні досліди стверджують, що княжа церква стояла в північній частині замкової площі і замикала забудовану частину княжого двора. Позаду церкви знаходилася княжа палата. При східній стіні замкової церкви були в'їздові ворота зі зводженим мостом.

Теребовельські церкви були побудовані переважно на узгір'ях. Передання княжих часів розповідає, що в княжій Теребовлі були церкви: Спаса, Успіння і Покрову Пресв. Богородиці та св. Отця Миколая.

З тих старовинних церков не заховалися жадні пам'ятки. Археологи знайшли на терені княжої Теребовлі різні предмети зі заліза і скла та глиняний посуд.

***

Найцінніши́м пам'ятником теребовельської минувшини є величаві своїми розмірами й архітектурою руїни василіянського манастиря, що стояв у віддалі трьох кілометрів від Теребовлі. Початок манастиря Отців Василіян сягає мабуть у княжу добу. Манастир був твердинею, яка могла опертися ворожій навалі.

Чотирикутник оборонних мурів із чотирьома баштами й високою вежею служив успішній обороні. До нинішніх часів збереглась одна башта. Башти були покриті стіжкуватим муруванням із каміння склепінням. Серед оборонних мурів стояв манастирський будинок із церквою Преображення Господнього. В манастирі було дванадцять монахів і в ньому мабуть містилась школа.

У Преображенській манастирській церкві знаходився чудотворний образ Пресв. Богородиці, що прославився численними чудами. У 1663 році у Великий Четвер і у Велику П'ятницю Богородична манастирська ікона плакала рясними сльозами, що ствердили козаки роти Івана Суловського і монахи.

В 1673 році Турки напали на Теребовлю.

Тоді мешканці взяли з монастиря чудотворний образ Пресв. Богородиці і знайшли захист на теребовельському замку. Турки два тижні надармо здобували замок. Вони підмінували замкові мури, щоб їх висадити. Оборонці всю надію поклали на чудесну поміч Божої Матері. Міни вибухли зі страшним гуком, однак мури остались ненарушені. Полягло багато турків, бо їх міни поразили. Два молдавські воєводи, які були в турецькому війську, посвідчили, що Мати Божа у світлій одежі ходила по мурах і відвертала від них турецькі міни й кулі. Чудесна оборона теребовельського замку була записана на дерев'яній таблиці у василіянському монастирі св. Онуфрія у Львові.

Львівський єпископ, Йосиф Шумлянський, який був великим почитателем Теребовельської Матері Божої, у 1674 р. перевіс чудотворний образ Пресв. Богородиці до архикатедрального храму св. Юрія у Львові. Як королівський дорадник, єпископ Шумлянський брав участь у воєнних походах проти Турків. Теребовельська Божа Мати два рази охоронила його від смерти, під Журавном і під Віднем. Єпископ Шумлянський казав облити сріблом дві турецькі кулі і завісити при чудотворній іконі Теребовельської Матері Божої з написом на срібних табличках. Перед останньою світовою війною ці таблички зберігалися в св. Онуфріївському монастирі у Львові.

Коли 1704 року шведи облягли Львів, Теребовельська Божа Мати залилася ревними сльозами. Шведський генерал довідався про це і відступив від облоги міста. Львівське населення гаряче дякувало Пресв. Богородиці за чудесну охорону.

У 1789 році австрійський уряд скасував теребовельський монастир Отців Василіян. Монастирські села Підгір'яни й Семенів та приманастирські поля одержав Валеріян Дідушицький у заміну за сіножаті в Косові. Деякі цінності монастирської церкви заховалися в різних місцях. Головний престіл опинився у костелі в Янові, прегарно різьблений іконостас перевезено до церкви в Могильниці, а великий дзвін до Зарваниці. Дванадцятиярусний монастирський свічник знайшов приміщення в теребовельській біжниці...

***

Історик Микола Голубець каже, що первісна мурована церква св. Отця Миколая, збудована в Теребовлі на початку XVIII століття, була величавої структури, як свідчить протокол генеральної візитації з 18 лютня 1760 р. Церква мала дві великі бані, покриті бляхою і меншу баню, криту плитами, над церковним входом. Притвор, пресвітерія і склепіння церкви були мальовані.

Нинішня теребовельська церква св. Отця Миколая походить з останніх десятиліть XIX століття. Тільки пресвітерія осталась в ній по старій миколаївській церкві.

***

На початку XVIII століття збудовано в Теребовлі манастир. На його коридорі збереглися останки мальовил мистця-маляра Тимофія.

Воєнне лихоліття довело Теребовлю до великої руїни. Люстрація з 1664 р. стверджує, що з 127 домів Нового міста осталось 17 і з 107 домів Старого міста залишилося 7. У 1777 році були в Теребовлі дві церкви — дерев'яна Успенська і мурована св. Отця Миколая; домів було 395 із 420 родинами.

6. Церква і культура у княжому Звенигороді

Археологічні досліди ствердили, що город Звенигород існував уже в дуже давних часах. Про життя й розвиток стародавнього Звенигорода свідчать численні знахідки (кам'яні сокирки, молотки, ножики і прясниці та бронзові списи, стріли, запинки, перстені, нараменники й наушниці), які зберігалися в музеї Наукового Товариства Шевченка у Львові. В нинішньому Звенигороді (район Бібрка у львівській області) знайдено багато монет із часів панування римських цісарів Траяна, Гадріяна й Антоніна.

У княжій добі Звенигород був столицею князівства і твердинею та важним політичним і церковним осередком. На високій горі стояв звенигородський замок, укріплений валами й ровами. У Звенигороді князювали Володар Ростиславич, Володимирко Володаревич, Іван Ростиславич, названий Берладником, Роман Ігоревич і інші. В 1240 році Звенигород упав жертвою татарської навали. Пізніше літописці вже не згадують про княжий Звенигород.

Коло Звенигорода під селом Підгородищем збереглося городище з княжої доби.

***

У княжому Звенигороді стояли чотири церкви, з яких дві були манастирські. Недалеко княжого замку на лівій стороні річки Білки була княжа церква з чудотворною іконою Пресв. Богородиці. Літописець розповідає, що Божа Мати в 1127 і 1146 роках спасла Звенигород від ворогів. Знайдено велику кількість полив'яних плиток, якими була покрита долівка Богородичної церкви. На місцях, де стояли старовинні звенигородські церкви знайдено багато нагрудних хрестиків, так званих "енколпіони", металевих образків і малих мармурових хрестиків, скляних браслет і срібних вискових прикрас.

***

Із пам'яток княжого Звенигорода треба згадати три олив'яні привіскі печатки від актів, так звані буллі. Одна печатка, з іменем київського митрополита Константина з кінця XII століття, має з одного боку добре збережений напис грецькою мовою, а з другого є образок Божої Матері з Дитятком Ісусом на руках. Дві печатки з погруддям св. Василія і написом: "Господи поможи своєму рабу Василію" — це мабуть печатки звенигородського єпископа Василя. Ті печатки є доказом великого церковного значення княжої столиці Звенигорода.

Автор історії української Церкви, д-р Григор Лужницький каже, що кожний із галицьких князів бажав мати в своїй столиці єпископа, бо це належало до престижу кожного князя. Мабуть у княжих столицях — Теребовлі, Звенигороді, Белзі і Бужську — були єпископи, однак не знаємо, як вони називалися, бо церковні записки запропастилися під час частих воєн та пожеж за княжих часів і татарських наїздів. Знайдені при археологічних розкопах єпископські печатки свідчать, що єпископи мали свій осідок у княжих містах.

У звенигородській церкві св. Отця Миколая зберігався дорогоцінний, оправлений у срібло, різьблений хрест, що його подарував церкві київський межигірський ігумен Філарет Кощаковський.

***

Торговельні зносини стародавнього Звенигорода сягали далеко поза межі українських земель, як свідчать знахідки на терені звенигородського города. В княжій добі Звенигород був великим торговельним осередком між Перемишлем і південно-східніми українськими землями.

В осені 1953 р. працівники львівського історичного музею перевели археологічні розкопи в Звенигороді. Вони знайшли в могилах вироби з кості, бронзи і срібла та глиняний посуд. Ті знахідки вказують на торговельні зв'язки і високий розвиток стародавнього Звенигорода.

ЗДАЛЕКА Й ЗБЛИЗЬКА

НАГОРОДА МИРУ ДЛЯ ПАПИ

7 березня Папа Іван XXIII прийняв на окремій авдієнції головний комітет нагороди миру, що під проводом сенатора Івана Гронкі, давнішого італійського президента, привітав Папу з його відзначенням за надзвичайні заслуги для світового миру впродовж 4 років його понтифікату і зокрема в часі минулорічної кубинської кризи. Свт. Отець наглядно зворушений подякував за таке високе відзначення, але зазначив, що своєю працею для утривалення правдивого миру в світі Христовий Намісник сповняє тільки післанництво самого Господа Ісуса Христа, що приніс на землю мир і братерство між народами й усіми людьми. При тому Папа висловив сердечне побажання, щоб це післанництво Христова Церква могла всеціло сповняти головно в теперішній порі, коли всі народи хочуть співпрацювати для мирного співжиття й обопільного співробітництва. Попри високі завдання свого найвищого уряду Свт. Отець не занедбує брати участь в житті найзвичайніших своїх вірних. У часі теперішнього св. посту Іван XXIII щонеділі виїздить до подальших римських парохій, щоб і віддалені від Ватикану вірні могли мати між собою свого єпископа, яким є римський папа. Там відбуває він із зібраними вірними хресну дорогу та промовляє своїм батьківським напоумленням до сердець тисяч, щоб вони наді все цінили св. віру і християнські чесноти в щоденному житті. То й зрозуміло: не лише для тих щасливих парохій, що мають радість вітати між собою самого Христового Намісника, але й для всього римського народу ці папські великопісні відвідини є великим підйомом релігійного життя.

АРХИЄРЕЙСЬКА СЛУЖБА БОЖА В КОЛЕГІЇ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО

У першу неділю Великого посту, 3 березня 1963 року, до Колегії св. Василія Вел. завітав ВПреосв. Кир Ісидор Борецький, єпископ Торонта. Він приїхав відправити в каплиці-церкві нашої школи для хлопців Архиєрейську Службу Божу. Владика вибрав цю неділю на свої архипастирські відвідини, бо цієї неділі мали зібратись у каплиці студенти й батьки їх та неначе старші брати студентів, українські члени славної католицької організації Лицарів Колюмба, відділу імени сл. п. Митрополита Шептицького. Між двома сотнями хлопців і мужчин тут і там у великій каплиці видніли й побожні наші пані-мами, що хотіли бачити своїх синів і мужів, як вони разом хлякають до св. Причастя. Зворушлива картина.

Владиці услугували при вівтарі отці: М. Дацюк, ЧСВВ, ігумен і магістер новіціяту в Мондер, Альберта, та директор школи Л. Якубів, ЧСВВ. Чотири хлопці сту-

денти, вбрані в гарні стихаріони, служили до Сл. Божої. В перших лавках почесна сторожа Лицарів Колюмба в своїх пишних уніформах підносила високо мечі на читання св. Євангелії, на час освячення чесних Дарів і на св. Причастя, визнаючи отак готовість лицарів Христових боронити свою віру та свою Церкву.

Перший раз бачив я подібну церемонію. Найбільше одначе зворушливе було мені глядіти з хорів, як на св. Причастя лавки опорожнювались, всі вийшли в ряди, щоб приступити до св. Причастя: студенти, їх батьки і Лицарі. При кінці Сл. Божої Преосвященний вніс "многолітствіє" Папі й нашому великому ісповідникові Митр. Йосифові, як тим духовенству й вірним і професорам зі студентами.

Опісля всі перейшли до великої залі, де приготовано спільне снідання. Владику впровадила на залю почесна сторожа Лицарів, а грімкі — довготривалі оплески привітали його достойну Особу. По молитві привітав гостей коротким словом Є. Топольницький, Великий Лицар, голова відділу. Висказавши Владиці вдяку Лицарів, що зволив до них завітати, говорив він перехопливо й ніжно до молодих студентів школи. Казав їм: "Ми ваші старші брати, все готові помогти вам. І як котрий з вас не має змоги оплачувати своє навчання, лише скажіть нам." Дальше говорив: "Не забуваймо, що вам треба вірно плекати в серці не лише св. віру, але й живу свідомість, що ви з українського роду. Ось дехто з нас, старших ваших братів, ми вже третя генерація тут у Канаді, а ми хоча не вміємо добре говорити по-українськи, бо не мали вашого щастя: ходити до свого "гайскулу", ми горді на наше походження. Ми стаємо тісними рядами при нашім єпископі, при своїх церквах, готові їм служити всім нашим умінням і "імінієм". Коли покінчите цю школу, підете в дальше життя, до високих шкіл, або до звичайних професій і праці, не забудьте ніколи своєї школи, свого українського народу, свого обряду й своєї Церкви. Хай Господь Бог провадить вас і благословить вам!"

Другий промовляв директор школи, о. Л. Якубів, ЧСВВ. Привітав батьків, подякував їм, що оцінили свою школу й синів своїх тут прислали та й помагають тримати школу. Особно він дякував Лицарям Колюмба, що вже до тепер багато речей справили для школи, напр., за 4 тисячі куплили вони для школи апарати, що з центральної залі розносять по всій школі музику, промови, приказ директора.

На це відповів п. Топольницький, що нині вони хочуть помогти школі купити потрібне спортове приладдя. Тут один студент (Роман Грицина), сміло й гарно сказав в імені студентів подяку Лицарям за дарунок, подяку татам за їх труд, подяку Отцям за науку, подяку Владиці за любов і благословення.

Попросили тепер до слова ВПреосв. Кир Ісидора. Владика наперед висказав признання молодим оо. професорам, синам українських родичів і синам великого Василіянського Чину. Василіяни піонери вже понад 60 літ ішли з духовною поміччю своєму народові в Новім Світі, від аргентинських саван починаючи, на пралісах північної Канади кінчаючи. Розгорнули вони працю для Бога, Церкви, народу свого. Старались, щоб наші люди затримали свої ціхи ума й душі, все гарне, що його виплекав у себе наш нарід і тут приніс. Для тієї ж цілі працюють тепер молоді Отці професори, щоб скарбу батьків не загубили в чужині їх діти. Канада це держава злożена з різних національностей. Це величня мозаїка, чудовий образ! Нехай наша українська частинка буде на тій мозаїці голуба як небо, жовтолискуча як щире золото.

Дальше Преосвященний говорив до батьків, підкреслюючи красу події, що до св. Причастя приступили сьогодні тати з синами. Приклад батька — це вирішальний чинник у вихованні синів. Батьки й Отці професори напевне зможуть виховати гарні характери хлопців-мужчин. Батьки мають помагати Отцям, особливо не забути, що рідну мову дитина вивчає в рідній хаті, а в школі вона її вже усовершує. Знання різних мов є сьогодні конечністю. Як можуть діти вчитись мертвої латинської мови, то чому не мали б навчитись живої, чарівної мови своїх батьків? Чим дальше ми від нашого материка, від рідного середовища, тим праця наша мусить бути пильніша.

Опісля Владика звернув своє слово до Лицарів Колюмба. Говорив їм, що милосердя, милосердні діла в Господа так високо цінні, що навіть на страшнім суді Він про них буде кожного з нас питати. Організація Лицарів Колюмба якраз відзначається чесністю християнського милосердя. Кінчаючи свою відозву до Лицарів, єпископ загрівав до смілої постави проти зла в світі. Віра наша повинна бути сильніша атомної бомби. Наприклад ми бачимо, що комунізм загрожує і найсильнішій державі ЗДА, а ось одного геройського Митрополита, нашого ВПреосв. Кир Йосифа вони не зломили за 18 літ каторги. Дух сильніший від людської злоби.

Вкінці, з огляду на те, що на залі були й римо-католики (батьки і Лицарі) наш Преосвященний сказав кілька слів до них. Згадав невгнутість ірляндського народу за віру й волю, казав, як часто ми хлали собі їх за приклад у наших змаганнях. Опісля подав деякі новини з першої сесії Вселенського Собору. Казав, що найбільше враження з Риму це: велич католицької Церкви та її всесвітність - католицькість, що не знає меж наложених расою, мотовних приладів.

Владика додав ще, що йому Лицарі зложили в дарі сто доларів, а він їх передас зарядові школи на купно потрібних спортивних приладів.

Від імені Лицарів дякував Владиці ірляндець, відпоручник Лицарів на Торонтонський дистрикт. Він почав від ясної постаті Митрополитів Шептицького й ісповідника Йосифа. Герої вони, бо й нарід їх геройський... Лицарі щасливі, що створено український відділ їх організації. Спільне Причастя в східньому обряді рідкісна подія для римокатоликів, але вона зворушуюча. Разом причащелись, разом снідаємо, разом і працюймо для закріплення віри в наших націях, а тоді самі щасливі будемо й задоволимо свого єпископа-князя св. Церкви. На нього і на вас усіх, кінчив він, ми дивимось очима католика, очима брата."

Спільною молитвою закінчено снідання й зараз частина гостей станула до групової знимки. Не було змоги всіх гостей відповідно уложити, тому до фотографії сів Владика в окруженні Отців і важливіших урядників Лицарів, а позад них станули рядами студенти школи. Перед виходом з залі студенти приступали цілувати Владичий перстень і при тім випросили собі, щоби в понеділок не було навчання в школі. Для молоді це чи не найміліший дарунок. Так було з нами, так воно й із нашими дітьми! Значить, не багато змінилось у світі.

Учасник

Преосв. Кир Ісидор проповідає під час Архиєрейської Служби Божої в каплиці Колегії св. Василія в Торонті.

ПОХОРОННІ БОГОСЛУЖЕННЯ ДЛЯ ГОЛОВНОЇ НАСТОЯТЕЛЬКИ

Минулого четверга Чин ОО. Василіян та СС. Василіянок і українська католицька спільнота Риму прощали на вічний спочинок вельми заслужену василіянську монахиню Матір Зиновію, Головну Настоятельку СС. Василіянок. Архиєрейську заупокійну Службу Божу відправив при тілі покійної М. Зиновії в манастирській церкві оо. Василіян при вулиці св. Йосафата на Авентині Преосв. Архиєпископ Іван Бучко в співслуженні Впр. о. Протоархимандрита Атанасія Великого та інших отців. А після св. Літургії він теж виголосив архиєрейське слово про визначні заслуги покійної для Василіянського Чину і для виховання української молоді в Галичині й Америці. Відтак жалібну панахиду відправив сам ВПреосв. Митр. Йосиф Сліпий з участю Кир Івана Бучка і Кир Андрія Сапеляка, єпископа українців-католиків в Аргентині. Вже попередньої неділі мала василіянська братія найбільшу радість вітати у своїй пригарній церкві Первоєрарха Української Католицької Церкви, що прийшов до неї відправити Св. Літургію за за численних покійних отців й монахів василіянського Чину та здохотити чернечу молодь ступати світлими слідами своїх заслужених попередників. Таку саму Св. Літургію відправив Митр. Йосиф дня 28. ІІ. для богословів Української Папської Семінарії св. Йосафата і в останню неділю 10. ІІІ. для сотки студентів Малої Семінарії св. Апостола З'єднення серед найбільшого побожного підйому всіх оо. настоятелів і питомців обох цих виховних осередків нашої духовної молоді.

УКРАЇНСЬКІ РЕЛІГІЙНІ ПІСНІ

Обгортка роботи арт. мал. **Марії Гарасовської-Дачинин**

ОРИГІНАЛЬНІ Й АРАНЖОВАНІ на хори мішані, чоловічі й жіночі, сольові й інструментальні. **До церковних відправ та релігійних імпрез.**

Принагідних пісень 17, до Божої Матері 15, Різдвяних 9, до Святих 9, Воскресних 4, сольових з фортеп. 3, інструментальних 3.

І част. 52 ст. — 35 пісень
ІІ част. 56 ст. — 28 пісень
Формат: 8¼ x 10¾ інчів
Ціна: $5.00 за комплет.
Видання ОО. Василіян

Замовлення слати на адресу:
BASILIAN FATHERS
2238 W. Rice St., Chicago 22, Ill.
або:
BASILIAN PRESS
286 Lisgar St., Toronto 3, Ont.

60-РІЧЧЯ МІСІОНАРСЬКОЇ ПРАЦІ ОО. ВАСИЛІЯН У КАНАДІ

Ванкувер, Б. К.

При парафії Покрову Божої Матері у Ванкувер, Б. К., відзначено торжественно 60-річчя місіонарської праці ОО. Василіян. Торжество почалось триднівкою перед празником св. священомученика Йосафата. Правлено через три дні молебен до Христа Чоловіколюбця. Відслужив ці молебні і сказав три проповіді кожного дня о. В. Баранин, ЧСВВ: про Чин св. Василія Великого, першого дня, про свщм. Йосафата другого дня, а третього дня про набожність нашого українського народу до Христового Серця та Божої Матері. У сам празник св. Йосафата виголосив проповідь про св. Йосафата, як мученика З'єднення о. Орест Слободян ЧСВВ на трьох Службах Божих. 2-го грудня попол. запрошено визначних гостей і парафіян на чайне прийняття з концертовою програмою та відчитами і промовами з приводу торжества.

У програму подано такий порядок:

Вступне слово дав п. Михайло Пукіш як господар програми. Відтак доповідь про ОО. Василіян, св. Йосафата та набожність нашого народу до Христа Чоловіколюбця виголосив о. В. Баранин, ЧСВВ. Панна Донна Станько відспівала "Аве Марія", приграваючи на піяні панна Юлія Стасюк. Відтак дует на скрипці відограли два молоді хлопці Зенон Андріяшин і Володимир Роса. Далі був відчит про св. Йосафата як мученика З'єднення, виголосив п. Іван Станько. Потім маленька дівчинка Соня Анна Токар відспівала пісню "О Йосафате", а приграваз їй на скрипці рідний брат Олесь Токар. Оркестрою проводила пані Кекилія Токар.

Кінцевий відчит про ОО. Василіян "Піонерів та їх місіонарську працю виголосив п. Степан Попик. А відтак кінцеве слово мав Впр. о. Парох В. Підскальний, ЧСВВ та закінчив молитвою.

При відході домів усі приявні складали побажання Отцям приводу торжества 60-річчя місіонарської праці ОО. Василіян.

Учасник

Щиру подяку складаємо товариству "Б. і Б." за так гарно підготовану і уміло виконану програму.

Отці Василіяни
Ванкувер, Б. К.

НЕСПОДІВАНКА

У свято Богоявлінія Господнього родина Леськів обходила день уродин Софії Леськів. Ранком обоє Леськови із донею Олею вислухали Службу Божу та приступили до Св. Причастя. Це їх родинний звичай. Вечором близькі приятельки прийшли до їх дому, зложити побажання та вручити скромний дарунок. Пані Леськів зо сльозами щирости привітала приявних та попросила до хати. А що родина надзвичайно щира й гостинна, вечір пройшов дуже скоро й коли застукала опівніч, рад-не-рад треба було розходитися домів.

Родина Леськів є членами парафії св. Василія в Торонті. Вся родина щиро віддана своїй церкві.

Щоби цій оказії надати більшого значення, приявні згодилися жертвувати $10.00 на "Світло", з якого так багато користають.

Софії Леськів і її родині бажаємо щастя й здоров'я й многих літ.

Приявна.

Зліва до права: п. Михайло Пукіш, о. Дам'ян Велещук, ЧСВВ, п. Степан Попик, о. В. Баранин ЧСВВ, о. В. Підскальний ЧСВВ, д-р Іван Якимішак, о. Степан Олійник ЧНІ, п. Іван Станько, о. Орест Слободян, ЧСВВ.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА
БЛ. П. СТЕФАН КУЛІЙ
Мирнам, Альберта

У 74-ому році життя відійшов із цього світу старий піонер, ще з 1899 року, бл. п. Стефан Кулій.

Стефан і Марія Кулій

Помер по довшій слабості в шпиталі у Мирнам, Альберта, 19-го вересня 1962 р., прийнявши останні Св. Тайни. Похорон відбувся в церкві Пресв. Трійці у Вегревил, а тліннні останки поховано 22 вересня на цвинтарі св. Петра й Павла в Іннісфрі (Бруно), Алта. Покійний оставив у жалобі трьох синів: Михайла, Павла і Зенона, дві доньки Міні (за Захарком) і Ольгу (за Гідзінським), 10 унуків, три брати Петра, Василя й Павла, і три сестри Анну, Юлію й Надію.

Покійний народився в селі Біле, пов. Чортків, 7 січня, 1888 р. Маючи 10 років виїхав із своїми родичами до Канади, заїхали до Мондеру. В 1907 році його родичі взяли гомстед в Іннісфрі, Альберті, де 1911 р. Стефан оженився з Марією Стокал. Вінчав їх о. Навкратій Крижановський ЧСВВ. В 1918 р. Стефан перенісся до Мондеру, де працював у ЮФА склепі і столярував для Карла Гордона. В 1930 р. замешкав у Белліс, Алта, де працював у місцевому збіжевому елеваторі. В 1940 р. знову вернувся до Іннісфрі, і тут жив на фармі до останніх часів. У 1960 році померла йому жінка Марія.

Покійний від перших початків свого життя в Канаді, йдучи за гарним прикладом своїх родичів, був прикладним і твердим піонером. Його прив'язання до Церкви і виховання дітей у такому ж дусі, ставило його на чоловє місце між поселенцями. Його хата завжди була отворена для місіонаря-душпастиря, а в парафіяльному житті належав до будівничих. Та й твердим був у національному значенні. Діти його посьогодні є свідомими українцями та всюди беруть участь у народній праці. Це вони унаслідили по своїх родичах. Не стало його між живими, але пам'ять про нього житиме між тими всіми, що його знали й шанували. Вічна йому пам'ять.

На поминальному обіді в домі Покійного в Іннісфрі зібрано на манастир ОО. Василіян у Мондері $15.00, а на "Світло" $9.75.

Щира дяка всім жертводавцям.

БЛ. П. АНЕЛЯ ЯКУБІВ

27 червня 1962 р. впокоїлася в Бозі бл. п. Анеля Якубів, на 49-му році життя. Від довшого часу хворувала на левкемію. Залишила в смутку мужа Теодора, двох синів, Вен'ямина й Марвина, та одну доньку Вікторію, одну внучку, рідні маму Анну Ковальську, двох братів Йосифа й Івана та кузена Впр. о. Леонтія Якубова ЧСВВ.

Похорон відбувся 2 липня 1962 р. з римо-католицької церкви Преч. Діви Марії в Мондері, поховано покійну на місцевому цвинтарі. Похоронні богослуження відправляли о. Генрик Новаковський місцевий латинський парох, і о. Є. Пащак ЧСВВ.

Покійна, хоч латинського обряду, жила в дружніх відносинах з усіми і тому родина просила, щоб і український священик мав участь у похоронах. Хоч у молодому віці відійшла на той світ, участь у похороні багатьох людей, мимо постійного дощу, вказувала, що лишила по собі щиру й незатерту пам'ять. Людина, яка вміла за життя жити в любові й згоді з ближніми, залишає по собі світло, яке довго світитиме.

ВПИСУЙТЕСЯ В Ч-ЛЕНИ

ЛІТУРГІЙНОГО СОЮЗУ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО

ПРИ НОВІЦІЯТСЬКОМУ МАНАСТИРІ В МОНДЕРІ, АЛБЕРТА

КОРИСТІ З ТАКОГО ВПИСУ:

1) Через такий вписа дана особа чи родина стає духовно спопучена з нашою новіціятською родиною під особливішим покровом Найсв. Христового Серця, св. Василія Великого, св. Йосафа—цих вибраних покровителів нашого Василіянського Новіціяту.

2) Службн Божі будуть правитися в Ваших намірених кожної першої середи місяця через ціле Ваше життя й навіть по смерти.

3) Ви будете учасниками духовних користей з усіх молитов і побожних практик, що відбуваються кожного дня на новіціяті.

4) Вашою жертвою Ви допоможете нам насамперед збудувати гарну й великУ каплицю при новіціятському манастирі Отців Василіян у Мондері; а заразом і до покриття коштів вишколу нових місіонарів до великої апостольської праці над спасінням людських душ.

5) Як за життя так і по смерти Ваша душа буде користати з молитов, що линуть щоденно перед Божий престіл у цій новіціятській каплиці.

6) На пам'ятку дістанете багато розмальовану золоту грамоту з іменем Вашим чи Вашої родини, вписаним на ній.

7) Ваші рідні чи близькі таком будуть собі дуже цінити Вашу приязнь до них, коли при нагодах уродин, імянин чи тому подібних оказій, вони одержуть таку грамоту за Вашим старанням.

Вписа поодиноких осіб у постійне членство в Літургійному Союзі св. Василія Великого виносить тільки $10.00; а вписа цілої родини $25.00.

Свої писані пожертви, запити чи писти шліть на адресу:

LITURGICAL SOCIETY OF ST. BASIL THE GREAT
Basilian Fathers Monastery
Mundare, Alberta

тиме і просвічувати дорогу іншим. Вічна їй пам'ять.

На поминальному обіді зібрано між учасниками похорону $37.00 на сиротинець св. Йосифа в Мондері, а $ 9.75 на прес-фонд "Світла". Щира дяка всім жертводавцям.

МОГИЛА ПІОНЕРА

Ванкувер, Б. К.

13-го липня, 1962 р. відійшов у вічність зі шпиталю св. Йосифа бл. п. Омелян Климко піонер і добродій парохії св. Покрови у Ванкувері.

Покійний походив із села Станін Камінка; в Галичині. Молодим хлопцем приїхав до Канади 1904 року і замешкав у Вінніпегу, де був діяльним членом парохії св. о. Николая. Піонерські часи в Канаді були трудні, то й постановив виїхати дальше на захід, шукати для себе праці й кращого життя. У Ванкувері, Б. К. одружився 1926 р. із Ольгою також із роду Климко. Працював у різних місцях, в околиці Ванкувер, Нью Вестмінстер, а навіть так далеко на північ як Принц Джордж.

У 1937 році приїхав на постійний побут до Ванкуверу та став діяльним членом і піонером па-

Бл. п. Омелян Климко

рохії св. Степана при вулиці Фрейзер, де тоді був парохом о. Севастіян Шевчук ЧСВВ. Як довголітній голова церковного заряду хотів, щоб українці у Ванкувері мали свою стилеву церкву, то і в тому напрямі щиро працював. Дуже радів, коли парохія набула церкву при вулиці Принцес і Пендер у 1944 році, бо передбачував, що в тій церкві парохія буде скоро зростати. Був глибоко віруючий і дуже побожний. Кожного дня раненько був на Службі Божій, служив і приймав Св. Причастя. Для парохії і священиків був услужний і жертвенний.

Кілька тижнів перед смертю поважно захворів та, прожившн 75 літ життя, віддав свою душу Богові. Похоронні богослужения відправив о. парох В. Підскальний ЧСВВ, та сказав пращальне слово. Співав парафіяльний хор під диригентурою Михайла Пукіша. У похороні взяла участь численна скількість парафіян та знайомих. Покійний залишив у смутку рідного брата Василя, що живе у Ванкувері, та сестру Катерину в Вінніпегу, жінку Ольгу та дочку Аделю заміжню за Йосифом Буським у Ванкувері. За стараннем дочки Аделі відправляються за його душу Служби Божі кожної п'ятниці і будуть відправлятися через цілий рік.

ПОДЯКА

Дякуємо всім, що відвідували покійного у шпиталі в часі його недуги та всім, що взяли участь у похоронних богослуженнях. Передовсім дякуємо за Служби Божі за душу покійного. Особливішу подяку складаємо Впр. о. Парохові, всім Отцям та церковному хорові.

Жінка Ольга,
Аделя і Йосиф Буське,
донька і зять.

ПОХОРОН ПІОНЕРКИ

Мондер, Алта

Бл. п. Марія Котлярчук належала до наших перших поселенців в Альберті. Приїхала до Канади зі своїм мужем Петром і двома дітьми в 1899 р. Коли осіли в околиці Гіляpд, мали всього три доляри. Станувши до праці в одного француза, Петро

Бл. п. Марія Котлярчук

Котлярчук служив три місяці й заробив 30 дол. Тоді він за 10 дол. купив "гомстед".

Протягом 64 років життя в Канаді, покійна Марія багато набідувалася. Вона померла дня 3 січня, в 91 році життя. Полишила в смутку велику родину: 3 сини, 7 доньок, 35 унуків, 79 правнуків та 3 пра-правнуків.

У житті була відома за свою сильну віру й побожність. Вона не опускала Богослужения у своїй церковці св. Івана Хрестителя, але коли там не було Сл. Божої, тоді їхала до церкви в Мондері.

Похоронні богослужения відправили о. К. Пасічний ЧСВВ та о. А. Ковч ЧСВВ. По похороні на цвинтарі відбувся поминальний обід, на якому переведено збірку на "Українські Вісті" й "Світло" в сумі 20 дол.

Спіть, Мамо й Бабуню, легким сном!

ПОДЯКА

Висловлюємо нашу щиру подяку Отцям Василіянам Пасічному й Ковчеві за похоронні богослужения. Також усім, що зложили жертви на Служби Божі — та тим, що взяли участь у похороні нашої Мами й Бабуні.

Діти, внуки й правнуки.

БЛ. ПАМ. ЛЮДВИК ЛИСАКОВСЬКИЙ

Вавилон, Алта.

26-го жовтня, 1962 несподівано помер Людвик Лисаковський на недугу серця в шпиталі в Мирнам, маючи всього 50 літ.

Людвик Лисаковський народився в Мисідора, Алта., 1912 року, син покійного Михайла і Параскевії Лисаковської. Одружився 1938 р. з Анною Колісняк з Мисідора, фармував шість років, а в 1944 купив склеп на Вавилон, де прожив 18 років.

Людвик визначився як щирий патріот і талановитий режисер аматорського кружка при Народнім Домі імени Івана Котляревського в Мисідора.

Був веселої вдачі, щирий, гостинний, широко знаний і всіми люблений. Щедро жертвував на всі церковні і громадські цілі. Був головою українсько-католикої парафії в Вавилон, головою міського уряду та шкільним простистом.

Всі удари долі приймав із геройським спокоєм. Спершу помер його малий брат Петро в 1915, в 1937 помер брат учитель Миколай, а в 1950 несподівано помер батько на недугу серця.

Покійний полишив у глибокім смутку дружину Анну, одиноку доньку Зіню, учительку, віддану за вчителя Р. Долинецького з Вилінгдон, маму, одного брата Стефана в Едмонтоні і чотири сестри: Галю замужну за Ісааком Арійчуком, Анну замужну за Володимиром Коренем, Марію замужну за Антоном Око, Розалію замужну за Генриком Око, обидві з Паватінав, Алта.

29 жовтня похоронну відправу відслужив о. Омелян Наконечний в українській католицькій церкві в Мирнам. Поминальна гостина відбулася в Народнім Домі в Вавилон.

Похоронено Людвика Лисаковського на цвинтарі святого Димитрія в Мисідора. Він лишив по собі в усіх милі спомини. Нехай Господь відплатить йому вічним царством за його добре серце і щедру жертвенну руку.

Вічна Йому Пам'ять!

Родина

БЛ. П. ПЕТРО ПАЛЦАТ

Ст. Майкел, Алта.

Коли тринадцять років тому я прибув до парафії св. Миколи в Ст. Майкел, то в часі Богослужень можна було бачити у лавках ще багато старших сивоволосих піонірів. Сьогодні їх ряди прорідилися. Одним із тих, що кожної відправи займав своє місце в церкві, був Петро Палцат. А тепер і його Господь покликав до себе 10 січня ц. р.

Покійний прожив близько 80 років. Яким побожним і гарним було його життя, такою гарною і щасливою була його смерть. Ціле життя його було сповнене глибокою вірою, любов'ю Бога і св. Церкви. Кожна неділя це була його зустріч з Євхаристійним Ісусом, що Його він приймав разом із своєю дружиною, а часто і з цілою родиною. З повним довір'ям віддавав себе і свою родину Божій опіці. З дитинним піддання св. Волі приймав від Бога все, що приносив день, радісне і сумне. "Така Божа воля. Все треба від Бога приймати" — слова, що він їх часто повторяв. Його лагідна вдача притягала до нього кожного, хто мав нагоду з ним стрінутися. Його жертвенне серце ніколи не відмовило помочі тим, що до нього зверталися, а часто сам спішив помогти, не чекаючи, щоб його просили. Ледве чи була де така інституція, народня чи церковна, яку б він не споміг своєю скромною жертвою, неодній церкві в будові докинув свою цеглину. Для своєї церкви був все жертвенний.

Він був співосновником парафії св. Миколи, будови церкви, був у свій час членом управи парафії, а все брав живу участь у цілому житті парафії. Покійний був письменним, залюбки читав католицьку пресу і був її постійним передплатником. У нього можна було бачити і рідну книжку та все інтересувався нашим національним життям в Канаді.

Покійний приїхав до Канади 1900 року разом із своїми батьками Яськом і Антоніною, братами й сестрами з села Білівці, пов. Броди. Тоді було йому 17 років. По кількох роках оженився з Ксенією Дацюк. Господь поблагословив їхнє подружжя трьома синами і п'ятьма доньками. Як добрий батько виховував їх у глибокій вірі й любові своєї Церкви, якої вони зі своїми родинами є сьогодні добрими членами.

Похорони покійного Петра відбулися 14 січня. В навечір'я похоронів о. парох Євген Дмитрук у сослуженні о. ігум. Мирона Дацюка ЧСВВ відправили парастас у залі на Ст. Майкел. У день похоронів перевезено тіло покійного Петра до церкви св. Миколи, де відправлено дальші похоронні Богослужения. До Служби Божої станули о. парох у сослуженні о. М. Дацюка ЧСВВ. В часі своєї науки о. парох прочитав листа від Преосв. Владики Кир Ніла, в якім Преосвященний Владика підносить гарні християнські прикмети покійного і висказує найщиріше співчуття цілій родині.

Покійного похоронено в цій частині кладбища, де спочивають його батьки і брати. До гробу проводили його у великому смутку його дружина Ксеня, три сини: Іван, Матвій і Василь з родинами, п'ять доньок, Анна Кривуских з Едмонтону, Марія Ламан із Форт Віллям, Софія Захарко з Едмонтону, Євгенія Гендрі з Ванкувер, Ольга Процьків з Едмонтону з родинами, 20 унуків, 5 правнуків, три сестрі: Катерина Гриців, Параньма Маціборська з Вефревіл і Анна Джейкоб з Едмонтону та вся велика родина покійного і його дружини.

По похоронах син Матвій запросив усіх до залі на обід, що його приготовили місцеві жінки. В часі обіду промовив ще раз коротко о. парох і захликав до збірки на Прес. Фонд Католицької Преси. Відтак покликав до слова о. ігум. М. Дацюка і Василя Процькова, які згадали добрим словом і споминами з минулого покійного Петра та подякували від родини всім за поміч, молитви і все добре, що зазнала родина від них у часі їх великого смутку.

Збірку на прес-фонд катол. преси перевели пп. Вас. Процьків і Михайло Захарко. На СВІТЛО призначено $16.00.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Вільна-Гіллярд, Алта.

12 листопада 1962 р. перестало битися серце бл. п. Ілька Буяра. В середу вечором, 14 листопада, при участи великої кількости людей, відправив парох о. К. Стангрет парастас, а наступного дня відслужив заупокійну Сл. Божу. Дружина приняла учасни-

ків парастаса перекускою, в часі якої зложено $12.00 на пресовий фонд.

По богослуженні у Вильна перевезено тіло до Гіллярд, де в церкві св. Івана Хрестителя, о. А. Ковч, ЧСВВ, місцевий душпастир, у сослуженні о. К. Стангрета, відправив другу Сл. Божу та похорон. Тіло бл. п. Ілька злożено на цвинтарі біля церкви.

Велика родина пані Буяр при-

Бл. п. І. Буяр

готовила в місцевій залі обід для учасників похорону. Підчас обіду на зазив пп. З. Микитки й М. Сенюка щиривні зложили $21.45 на прес. фонд.

Бл. п. Ілько Буяр походив із села Цигани, борщівського повіту, а до Канади приїхав 1898 року. Літо перебув у Вінніпегу, а на зиму приїхав до Вівер Лейку, тепер Гіллард, до Петра Сенюка. 16 листопада 1903 р. оженився з Теклею Сенюк у Гіллярд. Працював переходово в Калгарах, Едмонтоні та Дромгеллер, аж 1918 р. поселився на стало у Вильна, де заложив крамницю мішаних товарів.

1945 р. перепродав крамницю та зажив спокійним життям у Вильна. Був загально любленний та шанований задля своєї веселої вдачі й товариськости. Будучи в многих життєвих ситуаціях у різних місцевостях Канади та обдарований даром спостереження, посідав великий досвід та життєву мудрість, чим служив багатьом людям. Крім дружини п-і Теклі, оплакують його смерть її брати: Михайло, Антін і Дмитро Сенюки та сестри — Ганна, Марина, Катерина, Юська. У родинному селі остались два брати й одна сестра.

Українська Громада у Вильна втратила парафіянина, що в своїй старості рідко коли опускав богослужения. На бажання родини поділено збірки та пересланo по $16.80 на прес фонд до "Укр. Вістей" та СВІТЛА. Дякуючи за жертви, просимо молитов за щасливу вічність бл. п. Ілька, а осталій удові бажаємо Божої помочі й потіхи її терпінню.

Подяку: Всечесніший Отцям К. Стангретові та А. Ковчеві сердечна подяка за похоронні богослужби, молитви й потіхи, всій моїй родині: братам і сестрам та їхнім дітям за ласкаву поміч і труди зв'язані з похороном, сусідам і знайомим за вислови співчуття та участь в похоронах складає

дружина Текля

ПОШУКУВАННЯ

Володимир Гуменюк, 524 West Grant Highway, Marengo, Illinois, USA., пошукує Василя Гринишина, що був у Німеччині в варстаті шевському в таборі Марінген Залінг, Німеччина.

ТІ, ЩО НАМ ПОМАГАЮТЬ

(Пресовий фонд "Світла")

ЛУКЖ при парохії св. Василія в Торонто	$10.00
З похорону бл. п. О. Леськова, Едмонтон, Алта.	10.00
З похорону бл. п. Марії Корпан, Ванкувер, Б. К.	10.00
Марійська Дружина Пань ім. св. Йосафата при церкві св. о. Миколая, Філяд.	5.00
Оксана Рудакевич, Філяд.	5.00
М. Ґут, Торонто	5.00
С. Федушак, Монтреаль	4.00

По $3.00:

о. В. Ґумовський, Еликвипа; Наталія Балицька, Чікаго; О. Мурована, Вінніпеґ.
Іван Трунко, Картерет 2.70
Ліна Семюк, Вінніпеґ 2.50
д-р І. Михайлівський, Він. 2.50

По $2.00:

Т. Стойкевич, Вінніпеґ; о. Р. Лободич, Філядельфія; Ірена Когут, Балтімор; Іван Пекар, Джерзи Сіті; М. Чемний, Дітройт; Марія Рудницька, Нью Гейвен; Н. Головата, Торонто.

По $1.50:

П. Козій, Монтреал.

По $1.25:

Е. Кахникевич, Ютика.

По $1.00:

Е. Пероганич, П. Ясищук, І. П'ясецький, Г. Хамула, Я. Сенчина, М. Романко, А. Соханівський, Б. Миндюк, В. Лятишевська, Торонто; М. Такой, Р. Брикович, М. Кушнірик, о. М. Марків, Монтреаль; К. Пітель, В. Озубко, І. Осмак, Ф. Т. Порада, Едмонтон; Ю. Лисак, М. Боровська, Г. Міський, Мондер; І. Панасюк, Оттава; М. Горний, Маратон; Т. Мельничук, Вінніпеґ; А. Андрєвс, Ст. Боніфейс; З. Кравчук, Е. Мазур, Кіченер; І. Вереснюк, Ст. Катеринс; о. В. Лучків, Сандей Лейк; К. Ясінський, Гочкіс; П. Марценюк, Кридор; С. Йорк, Саскатун; О. Атанавська, В. Стецишин, Г. Загородний, А. Яцура, Ф. Панькучук, Т. Рошкевич, М. Винниченко, Чікаго; К. Бліі, Віліпг, М. Сабарин, Мейспет; І. Вирста, Рочестер; О. Ощипко, Мейпл Шейд; А. Герасименко, Нью-Йорк; д-р Н. Яніх, Елмгурст; К. Павликовський, Ривергед; Н. Ракуш, Чікаго, А. Томаєр, Філядельфія, П. Химич, Дітройт; М. Байлова, Нью Йорк; Л. Філіпчук, М. Клецор, Бронкс; І. Озар, Олеан; Р. Кочержук, Денвер; І. Мартинець, І. Витвицька, Німеччина; М. Бойко, Швеція; С. Голод, Торонто; А. Гаврилях, Седней, П. Козяк, Монтреаль; О. Подоляк, Ісідон; М. Лозинський, Ілмгурст; Ю. І. Войчак, Бофало; М. Польчей, Нью Йорк; О. Готра, Івенсбур.

всі фотографічні роботи виконує по мистецьки
Модерне Українське Артистичне Студіо

Steven PHOTO STUDIO

Власники: Ст. і О. КУТОВІ
927 Bloor St W. — Toronto, Ont.
(Ossington — Dovercourt)
Tel.: LE 1-0777

СВІТЛО THE LIGHT Ukrainian Catholic MAGAZINE

Roman Catholic and Ukrainian Catholic: Wrong Terms

by Rev. M. Bosy

Christ gave to the world a religion which differed from Judaism by being intended not only for the Jews but for people of ALL nations. This new religion, this new universal faith, is best described by a term taken from the Greek language i. e. "katolikos".

The first to use this word in reference to the Christian Church was St. Ignatius of Antioch in a letter to the Smyrneans, written from Troas while he was on his way to Rome and to his martyrdom in 107 A. D. "Let no man do anything pertaining to the Church apart from the bishop", he wrote. "Where the bishop is found, there let the people be; even as wherever Jesus Christ is, there is the Catholic Church."

The "Acts of the Martyrs" records the interrogation of one Pionius who was asked: "what is your religion?". He replied "Christian." Asked: "To what church do you belong?" he answered: "To the Catholic Church." This was in 250 A. D.

To the Greek and Latin Fathers of the Church the term "Catholic" meant not heretical. It was used along with the term "Orthodox" i. e. right believing. The church then was thought of as complete in its doctrine as well as belonging to all people, as opposed to the incomplete and distorted teachings of the separated, local, unorthodox groups.

The important thing is that the proper term used to denote the Church was always "the Catholic Church", never "the Roman Catholic Church" or "the Greek Catholic Church". Nowhere in any documents of either East or West do the words Roman, Greek, etc. come before Catholic.

Where does the term "Roman Catholic" come from?

It is a fact of history that the joining of the word "Roman" to the word "Catholic" in the expression "Roman Catholic" was originated by English Protestants. This usage spread mainly through the English-speaking countries. Thus the Anglo-Catholic Bishop W. H. Frere, of Truro, said that after the death of Mary Tudor in 1558, "the breach with Rome was renewed under Elizabeth and it became necessary to find some name for those who, finding that they could not by the Pope's direction be in Communion both with Rome and with English Church, chose the former. It was a new situation and a new name was required. In practice the contemporary name came to be "Papist" or more politely "Roman" was adopted as the qualifying adjective suitable for "Papist Catholics".

From the time of the Reformation Anglicans had thought of themselves as Protestants, not as Catholics. They would have been insulted if anyone had referred to them as Catholics. It must have been quite a shock to them, therefore, when in the 1830's the Oxford High Church Tractarians told them they should regard themselves as "Catholics". This movement was vehemently opposed at first but gradually it made headway with the new emphasis on the idea that Catholics were only "Roman Catholics" and that there were other kinds of "Catholics", not in communion with Rome.

When the Catholic hierarchy in England was restored, after 1850, they firmly repudiated the term "Roman Catholic", pushed on them by the Church of England and continued to describe themselves as simply Catholics. The British Government, however, insisted on regarding "Roman Catholic" as the legal title of the Catholic Church in England. Many rabid Anglo-Catholics such as Dr. C. B. Moss insist that "the popular use of "Catholic" as meaning "Roman Catholic" is one which no instructed Anglican ought to allow to be used in his presence without protest." It was among English-speaking Protestants that the expression "Roman Catholic" arose, and this was not because they thought of themselves as Catholics, but in order to imply that ours was not the one true Church. There are Protestants who are quite aggressive in this matter. They bring pressure on the Press to substitute "Roman Catholic" for "Catholic" wherever that word occurs. Demands have been made that Catholic Churches in all tele-

phone directories be listed as "Roman Catholic" Churches.

THE WORD "ROMAN"

We would like to make it clear that our objection to the term "Roman Catholic" is not based on any dislike of the word "Roman". We are proud to be in communion with the Apostolic Church of Rome and we gladly acknowledge our Church to be both Catholic and Roman: Catholic because universal; Roman because its centre is the Apostolic See of Rome. The universal Church in the world must have its centre, its headquarters somewhere, and in the providence of God this happens to be at Rome.

This however does not justify anyone describing our religion as "Roman Catholic". Such an expression is both absurd and misleading. It is absurd for the word "Catholic" means universal, and to use the word Roman, or any other qualifying adjective, with the idea in mind of some local, limited church, would be the same as speaking about a "Local Universal Church".

WHAT IS THE CHURCH'S OFFICIAL STAND?

This problem was thoroughly discussed at the I Vatican Council, 1870. The Bishops of England and America insisted that the word Roman be separated from Catholic in describing the Church. The non English-speaking bishops saw no problem, as far as they were concerned there were no other Catholics possible who were not in communion with Rome. In the end the official description of the Church was declared to be "Holy, Catholic, Apostolic, Roman Church". The Church is *Holy* in her founder, teachings, worship and purpose. She is *Catholic*, universal, for all peoples and races. She is *Apostolic*, descending in an unbroken line from the Apostles. She is *Roman* in the sense that the universal Church is centred in Rome and presided over by the Bishop of that Apostolic See. Thus is excluded any idea that there may be Catholics not in union with Rome, as Protestants wish to suggest by their invention of the term "Roman Catholics".

In keeping with the Vatican decision, the Popes have always refrained from using the term "Roman Catholic" in any official document. Pope Benedict XV wrote expressly against using such an expression. "We should," he said, "abstain from certain appellations which have recently been brought into use to distinguish one group of Catholics from another... There is no need of adding any qualifying terms to the profession of Catholicism; it is quite enough for each to proclaim: Christian is my name and Catholic my surname." *(Ad Beatissimi*, Nov. 1, 1914).

Protestants should be reminded that the term "Roman Catholic" was a Protestant invention for those who remained faithful to the Church. Catholics themselves had never officially called themselves "Roman Catholics". For legal purposes in English-speaking countries they may accept the term "Roman Catholic" in official civil documents for property registration, census cards, etc. but this does not mean that it is a true discription of the religion in which they believe.

If some Catholics speak of themselves as "Roman Catholics" in ordinary conversation, they are either not well-instructed in their religion or just don't care, adopting the usual way they are referred to in this non-Catholic environment by Protestants, or as they hear themselves referred to in the secular newspapers, T.V. or radio.

Now if the term "Roman Catholic" is absurd and misleading what must we say of the appellations "Ukrainian Catholic", "Slovak Catholic", etc. in which the qualifying words refer not to some Apostolic See but to one nationality or country? How can a Church be at the same time Ukrainian and universal? The first word cancels out the second. We can refer to the Catholic Church in Italy, or France, or the Ukraine or in Chekoslovakia, but to talk about an Italian Catholic Church or a French Catholic Church or a Ukrainian Catholic Church is contradictory.

The confusion resulting from the use of such misleading terms is magnified when we consider the Catholic Church as it exists in Canada or the U.S.A. The Church in N. America is composed of people from every nation under the sun; how absurd it would be if each person were to qualify the word Catholic with the name of the country of his ancestors.

The Catholic Church of the Roman Rite is a branch of the Universal Church and has room for all nationalities, no one is required to take on an additional national name when he becomes a member of this Church. Is it not the same in our own Eastern Rite branch of the Catholic Church? Is our Church also Universal, open to all people no matter what national background they may have — or is it restricted to the members of one nation like the Church of England? Do we not see the absurdity of expecting people of English, French or Italian ancestry who marry our young people and become members of our Church to call themselves English Ukrainian Catholics, French Ukrainian Catholics, or Italian Ukrainian Catholics?

How much bitterness and quarreling can result from the wrong use of terms in referring to our Church was shown recently when the Byzantine Catholic World of the Diocese of Pittsburgh had some very harsh words for the author of an article which appeared in the Columbia Magazine; in this article terms like Ukrainian Church, Eastern Church, Ukrainian Rite and Byzantine Rite were used erroneously.

Pope Benedict XV wrote that there is no need of adding any qualifying terms to the profession of Catholicism. We might add that there is definite harm done to the Church by using misleading terms. There is no Roman Catholic or Ukrainian Catholic Church in Canada. There is the Catholic Church of the Roman Rite or the Catholic Church of the Ukrainian Rite.

Basilian Monastery in Ottawa

Since 1958, when the first Basilian Students came to Ottawa to complete their philosophical and theological studies, it has been the cherished dream of the Basilian Fathers to establish a monastery in that city. This dream was realized on Dec. 1, 1962, when the Basilian Fathers took over occupancy of the former residence of the Apostolic Delegate. This building has been in the possession of various Apostolic Delegates for over sixty years. It is a solid building, built of stone and has three stories. One of the highlights of the monastery is the beautiful chapel. Here, the various Apostolic Delegates, their guest cardinals and bishops have celebrated the Holy Sacrifice of Mass for over sixty years. Directly above and behind the altar is a painting of Christ, The Good Shepherd. This painting is purported to have cost five thousand dollars. (It was painted by Guido Guidi, Roma, 1913). Above the painting are inscribed the words 'Ego Sum Pastor Bonus' (I am the Good Shepherd). And it seems appropriate that future priests, who are ordained to be shepherds of human souls, should pray in a chapel dedicated to Christ, The Good Shepherd. Besides the chapel, there are approximately thirty rooms.

The monastery is ideally located in one of Ottawa's finest residential districts, overlooking the scenic drive along the Rideau Canal. The grounds cover two acres in area. On one side, there is a well kept lawn, and in the rear, there is a small grotto dedicated to Our Lady of Lourdes. The monastery is located on the summit of a small hill and where the terrain slopes, there is a rock garden.

At the present time, there are nine Basilian students, two theologians and seven philosophers, studying at Ottawa. Also taking post-graduate studies and working toward education degrees are Father Boniface Malowany and Father Mark Zazula. The Basilian students must travel two miles daily to attend lectures

His Excellency Sebastiano Baggio; Most Rev. Andrew Roborecky and Most Rev. Isidore Borecky visit the Basilian Fathers and Brothers in Ottawa.

at the Sedes Sapientiae (dedicated to Our Lady, The Seat of Wisdom). Sedes Sapientiae is the ecclesiastical faulty of the University of Ottawa. Here, Theology, Canon Law, Sacred Scripture, Church History, Patrology, Philosophy and related subjects are taught by the Oblate Fathers.

Recently several distinguished church dignitaries have visited the newly established monastery. On Feb. 7, 1963, His Excellency Sebastiano Baggio, the Apostolic Delegate honored the monastery by his presence. His Excellency was accompanied by three of his secretaries. By a happy and fortunate coincidence, also present at the same time were His Excellency Isidore Borecky, Bishop of Toronto, His Excellency Andrew Roborecky, Bishop of Saskatoon, the Very Reverend Boniface Sloboda, Canadian Provincial of the Order of St. Basil The Great and Rev. Sebastian Kurylo, Canadian Protoconsultor of the Order of St. Basil The Great. Their presence greatly enhanced the solemnity of the occasion. The Apostolic Delegate displayed a genuine fatherly interest towards the new occupants of his old residence. Later, His Excellency S. Baggio signed the monastery's "Guest Book" and wrote the following few words in it: "I am very happy to take advantage of this first visit to my old home for imparting to the new dwellers my warmest blessing". His Excellency then presented a photograph of himself on which he had written: "I am happy that my picture will remain here as a pledge of my blessing upon the Basilian Fathers of St. Josaphat who maintain and accentuate the religious character of this house which was, for over sixty years, the residence of my venerable predecessors — and a home to me and my colaborators". The following week, on Feb. 14, 1963, His Excellency M. J. Lemieux, O.P., Archbishop of Ottawa visited the new monastery. His Excellency was accompanied by his Vicar General, his secretary and his bursar. Archbishop Lemieux signed the monastery's "Guest Book" and wrote the following message in it: "On the occasion of my first visit to this institution I implore Our Lord to bestow upon you many graces and blessings". His Excellency presented a photograph of himself on which he had written: "To the Basilian Fathers of the Oriental rite with my sincere blessings and my good wishes". The Basilian Fathers are greatly indebted to Archbishop Lemieux, for it was through his benevolence that they were able to obtain this historic site. The acquisition of this home marks another step forward in the expansion of the Order which has given so many martyrs for Christian unity and for the Primacy of Rome.

Bro. Ignatius, O.S.B.M.

SIGNS OF A VOCATION

- A sincere wish to develop the spiritual values and ever-lasting merits in one's life.
- A will to accomplish more in life than can be done by observing the Ten Commandments.
- A reasonably good health, not necessarily Al.
- An average intellectual ability, or an aptitude to learn a trade.

If you are satisfied with your score on these requirements, and are between the ages of 15 and 30, you may become a Basilian priest or a lay-brother.

For further information write to:

The Reverend Master of Novices
Basilian Fathers
Mundare, Alberta

If you reside in U.S.A. write to:

The Reverend Master of Novices
Basilian Fathers
Glen Gove. Long Island,
New York

FREQUENT HOLY COMMUNION

There are 930,000 religious in the world today who receive Communion practically every day. Added to this must be the Catholic people and the children of all the parishes and missions of the world who come to Communion at every opportunity, and who today are the consolation of the Church and the every-day saints of this Second Vatican Council year.

—Archbishop W. M. Duke

My Memoirs

1892 — 1962

By Michael Luchkovich

16th INSTALLMENT

In subsequent years I encountered many occasions both of the floor of the House and outside of it when I had to come to the defence of the minority groups. I remember the time when a commercial traveller came into my store and started a discussion on those "criminal foreigners". "What do you mean 'criminal foreigners?" I asked him. "Whenever a crime is being committed it is usually done by some alien," he replied. "Does that include murder?" I questioned him. "Yes, even murder," he answered. This conversation happened to take place right after a former MLA called Clarke had killed all the members of his own family and then shot himself; and it followed too the wholesale slaughter by a young man of members of his own family somewhere near Wetaskawin. When I pointed out to him that the culprits in these mass murders were of Anglo-Saxon origin he shut up like a clam and said no more about the subject.

The great Edmund Burke once said: "I do not know the method of indicting a whole people. I really think that for wise men this is not judicious; for sober men, not decent; for minds tinctured with humanity, not mild nor merciful."

And yet these indictments are being drawn up continuously not only by the ordinary man on the streets, but by people in high places. I remember picking up a Montreal paper in 1935 in which a Judge of the Quebec Supreme Court, Justice Wilson, in passing sentence on two Ukrainian youths convicted of assault on a female, said: "The court perceives that you have a mentality and notions of life and morals which may be ordinary in your own country but which our laws consider barbarous... It is obvious that the education you received in your homeland and your moral and intellectual upbringing do not allow you to appreciate their significance."

When I read this sentence I immediately flew into a rage. How can a high court judge stoop so low as to issue a sentence like that — was my first reaction. I mulled over this sentence for a few days, and then four days later I received a letter from a Montreal Professor who advised me to take the matter up on the floor of the House of Commons; thank God, I said to myself, that there are some Anglo-Saxons with a sense of justice!

The next day I brought up the matter on a question of privilege. I was ruled out of order on the grounds that one couldn't attack the sentence of a Canadian Judge without a substantive motion. I found a way to get by that rule by introducing an amendment to the criminal Code (318A) whereby:

"Everyone who utters, prints, publishes, circulates or otherwise disseminates any false and defamatory matter reflecting upon any persons or body of persons of any race, color or religion and tending to degrade, revile or expose them to hatred, injury, insult or contempt among the people, or to incite a breach of the peace, is guilty of an offence."

I then went on to state what the penalty should be in this case.

My bill was duly printed and received first reading. It never came to a second or third reading because it was introduced late in the 1935 session, and the time for discussing private bills had come to an end. There was nothing else to do but wait for the next session of Parliament and re-introduce the bill early at the new session; but as my readers now know I was defeated in the 1935 election and never had another chance to put my views forward.

However in this year of 1963 I shall tell my readers what I had in mind. The inference that can be drawn from the "honorable" judge's remarks is that our criminals were mostly recruited from the foreign-born elements. However, a study of the judicial and penitentiary statistics of Canada of the year in which the aforementioned judge made his unusual summing up shows the following number of indictable offences:

England and Wales	2,100
Ireland	394
Scotland	943
Canada	18,297
Other British Possessions	169
United States	990
Not given	778
Other Foreign Countries	2,730
	26,414

Even a casual glance at these figures will show that our immigrants are more law-abiding than our native-born Canadians. The *Calgary Albertan* some years ago carried an editorial

under the heading: "Immigrants are good people."

"A Federal candidate in Quebec has said that the Ottawa Government is bringing in immigrants with revolutionary ideas and that immigrants are filling our jails", said the *Albertan*. Checking the figures, this paper has found that Canadians born in Poland number 1.17% of the population, but only .96% of the criminal convictions. The Ukrainian prison record is too low to justify the scathing rebuke one hears and reads from time to time. Instead of being upheld as examples of law-abiding citizenship they are only too often made the objects of the cowardly calumny and vituperation so often exhibited in public and private places as well as on the printed page.

What is the reason for this unfounded vilification of the foreigner? And how do we explain this prejudiced and strange behaviour?

Every time a crime is committed the race is immediately held up to scorn and ridicule by some individuals in the lowlier walks of life and even unfortunately, by people in high places, who ought to know better. If a word is not properly pronounced, if their ways vary, if they exhibit traits of character different from our own, if their ways do not coincide with those of Canadians, the aliens invariably fall prey to endless jokes, butts, insults and indignities. The matter of crime seems to afford an especial reason for abuse. If an alien is brought up for theft, the hue and cry is immediately raised that all foreigners are robbers; if a foreigner beats his wife, then all aliens are wife-beaters; if a New Canadian kills a human being, then all New Canadians are murderers; and so on ad infinitum. It is the old story of making the exception the rule, or the inference that the crime of any individual is indicative of the morality and mentality of the race to which the said person may belong.

When men like Bishop Lloyd and the Quebec judge say the things they do, they are either extremely thoughtless or else their remarks are calculated to foster racial animosities in Canada. In either case they are a great danger to the unity of Canada. Why should we force the foreigner to do the things which we would not, could not, or do not do ourselves? Is there a double standard in this country — one for the so-called alien and another for the native-born? Crime should be just as unpardonable in the one as it is in the other, but there is this difference, that when it is committed by Ivan it makes great newspaper headlines, just as if the alien were the only type of person that ever committed a crime.

The wonder of the matter lies not in the frequency of criminal cases among the foreigners, but rather in the scarcity thereof. Crimes, we are told, emanate partly from poverty. Paradoxically, however, a great proportion of crime is committed by our so-called "idle rich". The poverty that exists among aliens is not due to any inherent lack of thrift or industry, but rather because in the keen competition for jobs the foreigner stands a slim chance against the native-born. In the matter of preference John has it all over Ivan every time; and in the Civil Service the SKI-s, the CHUK-s and the OVICHES are conspicious by their absence. No matter what their merits might be the aliens are relegated to positions of inferiority; and it is only when their high abilities are absolutely indispensible that they are given any kind of a chance at all.

If the Saskatchewan Bishop or the Quebec judge would only put themselves in the position of the foreigner temporarily, they would then be able to visualize the hopeless despair, the suppressed desire of the alien to walk in dignity, the cruel pain of his thwarted effort to fit into the industrial, commercial and cultural life of this country and the spiritual depression resultant from failure to participate therein; for the hypothetical, if not actual, experience gained therefrom would inevitably bring about a spiritual metamorphosis or change in their future remarks with a more judicious, mild and merciful character.

Nothing will keep the races apart in Canada like the forcible suppression and discrimination thereof. Even if those defamations were based on facts, the methods used in describing the foreigners would only tend to keep them apart. Fine plants grow best with careful cultivation, and people are almost as sensitive. Just as alkali and other acids are not conducive to proper growth, so the poisonous acerbations of the traducers can only tend to destroy the advancing unity of the country and inflame the passions of our people. In spite of the fact that some of our sincere leaders have done so much to make this land an harmonious whole, the defamers would divide us into warring factions and keep us from forming any close alliance that would react beneficially not only to each component part, but of the collective whole as well.

PATRIOTISM VERSUS NATIONALISM

L'Osservatore Romano, which often reflects the views of the Vatican, commenting on France's grand design for Europe, warned that "if national patriotism again rises, we will be once more back on the road to nationalism, which is to true patriotism what egoism in the individual sphere is to justifiable self-respect."

In Case You've Missed It ----

CAPITALISM, SOCIALISM AND SOCIALIZATION

Is the Catholic Church at variance with capitalism? Does socialism differ from Marxism? At what point does the trend toward socialization cease to be advantageous to society?

These questions were answered by Rev. Blaise Morand in his recent lecture at the Catholic Labor School in Saskatoon.

To a class of more than 100 people, Father Morand described capitalism as an economic system which upheld private ownership, freedom of enterprise, the profit motive, wage system and the use of investment funds to build capital.

Is this system at variance with the moral law? What has the Church to say about it?

Father Morand replied that the Church is not at variance with any of these faces of capitalism, so long as the system meets its social obligations and respects the rights of others.

There is a kind of capitalism, however, he insisted, which the Church has condemned — monopolistic capitalism, which destroys the rights of others, makes free enterprise impossible and thrives on a dog-eat-dog policy.

Narrowing his topic to strict or true socialism, Father Morand defined it as absolute state control and operation of the entire system of production, distribution and exchange.

Socialism was in its origins a reaction, he said, to extreme individualism. Its errors lie in an implicit denial of the individual nature of man, of the right to private property, and an insistence that all the means of production belong by right to the state.

True socialism, Father Morand said, advocates Marxism. It differs from marxism only by its choice of a peaceful approach to attain its objectives.

In an attempt to simplify the troublesome term socialization, Father Morand defined it as group action. It is the principle behind organizations and unions, an expression of man's social nature — what men cannot do for themselves individually they can achieve as a group. Socialization is a phenomenon common on the international, national, local and family level, he said.

On the role of the state, Father Morand observed that the state has the right to place under public control those industries too vital to the common good to be left in private hands.

The question Catholics and other citizens must try to answer, he suggested, is: "Where does one draw the line in the process of socialization?"

Father Morand suggested a threefold safeguard:

Citizens should constantly question their public representatives on the real aim of legislation or of their objectives in government; they should study the programs of political parties; above all, they should try to discover whether government policy seeks to extend or to restrict ownership of property.

COUNCIL — AS "MIND-OPENER"

The Second Vatican Council was "an eye opener and a mind-opener," the Catholic Archbishop of Winnipeg has said to an ecumenical audience of Winnipeg clergymen, professors and lay leaders of all faiths.

Archbishop remarked on the immense work being carried out at the council.

"Of course the public would like to hear of a great dramatic decision," he said. "To me, the dramatic thing is that it happened at all."

Archbishop Flahiff commented on the presence at the Council of representatives from all major Protestant churches, including official observers from the Russian Orthodox Church.

He compared the area occupied by the Council Fathers' desks in the nave of St. Peter's Basilica to the size of the Winnipeg Blue Bomber football field. He said: "The pageantry we found very impressive, but some observers thought we'd gone a bit overboard. I believe that was not criticism, but honest opinion.

"The press," he said, "called the Council a parliament but it was not so as the bishops are appointed by the Pope and not elected." He added, "The Council is a spiritual event in the life of the teaching Church."

The contact provided with Africans, Burmese, Chinese and others "shocked us out of our provincialism, our parochialism. We found human interest in the problems of others everywhere.

"It was an eye-opener and a mind-opener, a wonderful refresher course in theology."

VARIETY OF OPINION

He referred to press reports describing everything in political terms — parties, factions, rifts.

"I never felt that, myself," said Archbishop Flahiff.

"Some Council Fathers were liberal, some conservative, some were daring, but there was always harmony."

The schema on revelation had to be reworded because it was too negative, he noted. Revelation has Christ as its source; the Holy Bible and constant Christian teaching are its twin streams.

"We took a deeper look at Christian revelation and discussed a more meaningful direction in this world of science and technology. It was not so much a debate as a series of addresses.

"The outcome of it all? I don't predict union in the near future, but we're going in that direction. We have taken a forward step."

NATIONAL SOCIAL LIFE CONFERENCE TO BE HELD IN EDMONTON

Spreading the principles of Christian social justice will be a key theme of the tenth annual national Social Life Conference here August 16 to 18.

Archbishop J. H. MacDonald of Edmonton has issued an invitation to the clergy and laity of Canada to take advantage of western hospitality and has pointed out the aim of the conference will appeal to all who are possessed with a sense of fairness and justice toward fellowman.

"Socialization and Human Progress" will be the theme of the conference. The Archbishop has warned not to confuse socialism and socialization.

"The object of all our social life conferences is to learn well and then to spread abroad the principles of Christian social justice. This cannot but appeal to all who are possessed of a sense of fairness and justice toward their fellowman," he said.

"A passing glance at the world is enough to show what a fertile missionary field is open to those who practice and try to spread the principles of Christian justice. There would be nothing for communism to feed and grow on if all Christians practiced these virtues sincerely in their relations with everybody else, irrespective of race, color and creed.

"Their example alone would bring thousands more into the Christian fold, and their influence on legislation of every class of society, better citizenship and a fuller discharge of our duties to one another, would be immeasurably greater than at the present time."

Ukrainian Catholic Boy Scout Retreat at St. Basil the Great College

The first annual Ukrainian Catholic Boy Scout Retreat was held during the second weekend of Lent at St. Basil the Great College in Toronto. This Retreat was sponsored by the Ukrainian Catholic Committee for Scouting, organized at the request of His Excellency, Bishop Isidore Borecky to promote Scouting in the parishes of our diocese. The very capable Retreat Master was Fr. Severian Yakymyshyn of the Basilian Fathers. Thirty-five Scouts from Toronto and Hamilton arrived at the college on Friday evening and immediately "set up camp" in two spacious dormitories. The boys made their beds on the floor and slept in sleeping-bags in true Scouting fashion. Meals were deliciously prepared in the modern cafeteria by the mothers of the boys. Conferences were held in the beautiful, recently completed chapel. The conferences consisted of ten talks on the promotion of christian virtues in modern life and especially their application in the life of our Ukrainian Catholic Youth. Besides attendance at daily Mass, other services and conferences, the boys devoted a part of each day to private meditation and spiritual reading in the reading room. The boys also enjoyed some "free time" at noon and in the evening, when they took over the spacious and well equipped gymnasium. Basketball, Volley Ball and other sports were thoroughly enjoyed by all the Scouts and even some of the Reverend Fathers who soon found that they couldn't quite keep up with the inexhaustable energy of the boys.

On Sunday morning, the Scouts were honored by a visit from His Excellency, Bishop Borecky, who extended his congratulations and blessing to the retreatants and to Mr. Paul Stephaniuk the Director of the Diocesan Committee, Scout Master John Ryhorski and all those who made this Retreat possible. Mr. John Harrington, District Commissioner for Cathedral District and Director of Catholic Scounting for the Archdiocese of Toronto also paid a visit to the Scouts. — In 1927 he was the first Scout Master for Ukrainian Catholic Boy Scouts at the St. Josaphat Parish here in Toronto. In the afternoon, many of the parents and friends come to take the Scouts back home, and, it was with great reluctance that the boys bid goodbye and returned to the world which they had left behind just a few short days ago.

Ukrainian Catholic Boy Scouts listen to one of the ten talks in the St. Basil's College Chapel.

ОДНА З СЕРІЇ НОТАТОК
ПРО УСЛУГИ УРЯДУ ОНТАРІО

Приємності на вільному повітрі

HON. A. KELSO ROBERTS, Q.C.

В Онтаріо, беручи під увагу, де ми живемо, ми є тільки віддалені від дикої природи на кілька хвилин або кілька годин. Рух по наших шляхах доказує, що населення Онтаріо повністю користає з вільного повітря і воно так повинно бути, бо біля дев'ятдесят відсотків Провінції є коронна земля і фактично належить до нас усіх.

Від 1948 р. число мисливців подвоїлося і виносило 522,184 у 1961 році, а число рибалок збільшилося пропорційно до 1,250,000; останне число є тільки оцінка, бо мешканці Онтаріо не потребують рибальських ліценцій крім Кветіко, Лейк Суперіор, і Провінціяльного Парку в Алгонквін. У 1961 р. немешканці Онтаріо закупили 22,273 мисливських ліценцій і 422,378 рибальських ліценцій.

Хоч вони дуже численні, проте мисливці й рибалки належать до меншости серед дикої природи.

Поминаючи наші приватні курорти та публічні парки під наглядом різних властей, самі Провінціяльні Парки відвідало у 1962 р. 7,822,5449 осіб — більше, як половина числа з 1958 року. Число таборовиків у Провінціяльних парках дійшло до 1,858,203 (чотири рази більше як у 1958 р.), не вчисляючи таборовиків серед дичини, ані подорожніх човнами, яких не можливо було почислити.

Виглядає, що прянади ловецтва і рибальства є менші від інших приємностей на вільному повітрі, як: обсервування і вивчення дичини, перебування на вільному повітрі з запахом соснових дерев, подивляння природної краси озер, гір, скель, дерев і неба та інстинктове задоволення з перебування серед дичини з її сотвореннями.

Із збільшенням популярности перебування на вільному повітрі, плянування Провінціяльних Парків посилюється, щоб задовольнити зростаюче побажання жити серед природи. Кожного року відчиняється нові парки (82 парки у 1962) і їх розбудовується до вимог задовільної потреби, по можливості нарушуючи природне оточення якнайменше.

Кожного року все більше число цікавиться флорою і фавною, прогулюється дорогами у дикій місцевості, відвідує музейні парки природної історії, слідує натуралістів в організованих групах і вечерами збирається на розваги на вільному повітрі. Під багатьома оглядами, життя у парках дає відпочинок, відсвіжує і збудовує.

По інформації про життя на відкритому повітрі пишіть до Департаменту Землі і Лісів, Будинки Парляменту, Торонто.

ONTARIO
PROVINCE OF OPPORTUNITY

DEPARTMENT OF LANDS AND FORESTS

HON. A. KELSO ROBERTS, Q.C., Minister • F. A. MacDOUGALL, Deputy Minister

На травень

МІСЯЦЬ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ

ЗАМОВЛЯЙТЕ Й ЧИТАЙТЕ ТАКІ КНИЖКИ:

ОБ'ЯВЛЕННЯ СЕРЦЯ МАРІЇ У ФАТІМІ. о. О. Штавндінгер ...	$0.50
ПОЯВИ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ ВІД 1830 до 1954. омм.	1.50
ПРЕСВЯТАЯ БОГОРОДИЦЕ, СПАСИ НАС. ѳ. М. М. І.	1.50
ЦАРИЦЯ ВЕРВИЦІ. о. Е. Т.	0.15
ЧЕРЕЗ МАРІЮ ДО ІСУСА. о. Ю. Катрій	0.15
МАРІЯ — НАШ ВЗІР. о. Е. Пащак. Роздумування на травень .	0.25
ЛЮРД. о. В. Ваврик. Дві книжечки	0.50
БУЛО ТРОЄ МАЛИХ ДІТЕЙ. о. С. Бартас. Широко обговорює об'явлення Преч. Діви Марії у Фатімі	2.50
Я БУЛА СВІДКОМ ЧУДА. Р. К. Про чуда в Люрді	0.50
МАРІЯ І ТИ. о. І. Назарко. Розважання про Пречисту	1.25
УКРАЇНА ПІД МАРІЇНСЬКИМ ПРАПОРОМ. Д-р Д. Бучинський	0.40
ПІСНЯ ПРО БЕРНАДЕТУ. Ф. Верфель. Славна повість про об-явлення в Люрді.	4.00
РОЗВАЖАННЯ ПРО СВЯТУ БОГОРОДИЦЮ. о. Ст. Решетило	0.50

Замовлення слати на адресу:

THE BASILIAN PRESS

286 Lisgar St., Toronto 3, Ont. — Canada

СВІТЛО
THE LIGHT

РІК XXVI — ТРАВЕНЬ — 1963 — MAY — Ч. 5 (485)

Всіх українських батьків і синів, всі наші організації та їх проводи, зокрема ж організації нашої молоді міст Торонта, Гамільтону й околиці щиро запрошуємо на

ТОРЖЕСТВЕННЕ БЛАГОСЛОВЕННЯ

ЦІЛОГО БУДИНКУ ШКОЛИ

ТА ВЕЛИКОЇ МОЛИТОВНИЦІ-КАПЛИЦІ

в неділю, 26-го травня, 1963 р. Б.

ПОРЯДОК ТОРЖЕСТВЕННИХ БОГОСЛУЖБ ТАКИЙ:

У неділю, 26-го травня:

Сповіді почнуться в годині 7-ій ранку.
Читані Служби Божі з короткими проповідями будуть у годинах 7, 8, 9, 12.

Торжественна Архиєрейська Служба Божа і проповідь нашого ВПреосв. Владики Кир ІСИДОРА будуть у 10-тій годині.

Пополудні можна буде в їдальні школи дістати перекуску, каву. Приїжджайте якнайбільш автами. В нас місця є на кілька тисяч авт. Долина в деревах і зі ставком — направду миле місце для Вашого відпочинку й розваги Вашим любим діточкам.

У годині 3.30 пополудні АРХИЄРЕЙСЬКИЙ МОЛЕБЕНЬ і благословення цілої школи-колегії св. Василія Великого.

Приїжджайте рано, або хоч сполудня, але приїжджайте! Огляньте викінчену будівлю нової української великої установи: школи для синів українських родин, які невдовзі стануть провідними мужами свого народу в Канаді.

ОО. ВАСИЛІЯНИ

Наша адреса:
ST. BASIL-THE-GREAT COLLEGE
3100 Weston Rd., Weston, Ont.

СВІТЛО
THE LIGHT

КАТОЛИЦЬКИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ
Видають ОО. Василіяни

Передплата $3.00 на один рік. Поодиноке число 30 центів.

Адреса Адміністрації:
286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario
Telephone: LE 5-6483

Адреса Редакції:
3100 Weston Rd., Weston, Ontario
Telephone: CH 1-9203

ПРЕДСТАВНИКИ "СВІТЛА" ЗАКОРДОНОМ

АНГЛІЯ:
Ukrainian Booksellers & Publishers
49 Linden Gardens,
Notting Hill Gate
London, W. 2, England.

АВСТРІЯ:
Griechisch - katholisches Zentralpfarramt zu St. Barbara
Wien 1, Riemergasse 1
Austria

АВСТРАЛІЯ:
Rev. D. Kachmar
Archbishop's House
West Tee, Adelaide, S. A.

АРҐЕНТИНА:
Padres Basilianos
Curapaligue 760
Buenos Aires, Argentina

БРАЗИЛІЯ:
Padres Basilianos
Caixa Postal 24
Prudentopolis, Parana, Brazil

ФРАНЦІЯ:
L'Abbe Julien Prokopiw
2 Rue des Crignos
Amiens (Somme) France

ІТАЛІЯ:
Padri Basiliani
Via San Giosafat 8,
Rome (Aventino) Italy

THE LIGHT

A Ukrainian Catholic Monthly Published by the Basilian Fathers, 286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario, Canada.

Authorized as second class mail by the Post Office Department, Ottawa, and for payment of postage in cash.

ЗМІСТ:

Під кінець одного чвертьсторіччя — і на початку другого — *о. В. Дрібненький, ЧСВВ* 194
У 25-річчя "Світла"

Взаємна любов і зрозуміння принесе з'єднання з християнами Сходу — *о. Вас. Ваврик, ЧСВВ* 195, 240

МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ НА ТРАВЕНЬ 1963

Слово Митрополита Кир Йосифа Сліпого 196
На Квітну Неділю 1963 р. в Римі

На срібний ювілей "Світла" — *о. Ір. Назарко, ЧСВВ* 199
Спогади й рефлексії

Радуйся, Царице Небо! — *о. І. Ростворовський, І. Т.* 201
Христос по Воскресінні явився перше Преч. Дівi

На службі Церкви й народу — *о. Михайло Ваврик, ЧСВВ* 203
Видавнича праця оо. Василіян

Майбутнє "Світла" — *Ол. Мох* 205
Як має бути зі "Світлом" далі?

Видавець і журналіст — *Д-р Лев. В. Мидловський* 207
Їх праця й відповідальність для добра справи

НАША ЮВІЛЕЙНА ПРОСЬБА 209

Багато людей запитує... — *о. Сев. Сабол, ЧСВВ* 210
Поради на різні духовні запити

Сторінки з історії української Церкви й культури — *о. Мирослав Рівецький* 212
Бужеськ, Володимир і Луцьк

Дивні діла Твої, Господи! — *М. Возьо* 216
Чудесне уздоровлення зі смертельної недуги

Замок Янґола Смерти — *Б. Полянич* 217
У Гетьманській палаті

Подорозі в католицьку літературу — *Ол. Мох* 221
Власні й чужі думки про те, що таке "католицька література"

Самітна могила — нарис — *Петро Ямняк* 224

Проміння ласки — Вірш — *Дан Мур* 226

Вітай, Маріє! — Вірш — *М. Я. Косовичева* 226

ЗДАЛЕКА І ЗБЛИЗЬКА 227

Василіянська Капітула в Римі — Митрополит Йосиф висвячує 5 священників — 40-ліття священства о. П. Хомина

ENGLISH SUPPLEMENT

Views on the Modern Apostolate — *by Walter M. Abbott, S. J.* 233

Mother of God and the Church Universal — *by Rev. Morris Bosey* 235

The Role of Catholic Laymen 236

My Memoirs (17) — *by Michael Luchkovich* 237

In Case You've Missed It... 238

ПІД КІНЕЦЬ ОДНОГО ЧВЕРТЬСТОРІЧЧЯ – І НА ПОЧАТКУ ДРУГОГО

СВІТЛО закінчує оцим двадцять п'ять років свого існування. У цю рідку хвилину зупинюємося, щоб дати тихий вислів нашим роздумам над величезним вкладом доброї волі й щирої посвяти тих, що співпрацювали у виготовленні кожного числа цього журналу впродовж його першого чверть століття. Скільки денних і нічних годин виснажливої праці й умової напруги пішло в писання незчислимих статтей, що появилися в цих річниках СВІТЛА — сам Бог знає. І це якраз найбільше задовільна правда. Бо, як слушно сказав недавно Папа Іван XXIII до журналістів на послуханні в нього: "Ваша праця є важна й шляхотна. Труднощів маєте багато, але я прошу вас застановитися над тим, яке воно буде потішаюче — під кінець життя — могти сказати собі: Ми служили правді".

В цю хвилину нам треба тепло згадати співпрацівників, що вже відійшли у вічність: основника СВІТЛА о. Марка Романовича, ЧСВВ, і його наслідника й довголітнього редактора о. Андрія Труха, ЧСВВ. З почуттям вдячности згадуємо теж усіх тих, яких уже немає між нами сьогодні — а які зі щирости й доброти своєї волі допомагали в писанні, видаванні й поширюванні дотеперішнього СВІТЛА. У цьому Ювілею ми за них молимося в наших Службах Божих.

Закінчення чверть століття існування СВІТЛА є рівночасно започаткуванням наступного двадцятьп'ятиріччя журналістичного завдання цього журналу. Щасливим збігом обставин, — вони широкі як світ і глибокі як християнська релігія — це наше завдання в наступному чверть столітті буде справді неабияке. Воно захоплює нас до самої глибини душі.

Бо завданням журналістичної професії — це звідомляти правду. А правда, так як щоденний хліб, людям потрібна до життя. Тому найновіша енцикліка "Мир на землі" зачисляє до головних і незаперечних прав кожної людини теж право бути належно поінформованим. Завданням журналу є інформувати читачів про життєві правди.

Ті правди, чи це події чи засади й навчання, бувають дуже різні: напр. від події народження чи смерти людини починаючи — до довготривалої події відродження Церкви скінчивши. Правди людського життя, чим головніші вони й важніші, тимбільше вони мають відношення до надприродного життя, тимбільше оповиті вони таїнством віри. З обов'язку свого звання журналіст має в своїх звідомленнях і статтях писати правду і тільки правду.

Попри це глибоке почуття обов'язку супроти правди, журналіст має посідати ще одну річ, а саме мистецтво свого звання. Мистецтво журналістики полягає в ядерному, живому й свіжому вислові; у змістовнім, доречнім та короткім писанні. Це, навіть від найбільш талановитих, вимагає поважного й старанного зусилля.

Вкінці в журналістиці треба ще мати належний мотив. Ця праця, як кожна інша, мусить бути поплатна, щоб з неї можна жити. Але коли мамона стає її єдиним мотивом, тоді журналіст сходить на плитку води сензаційного та розрахованого для зиску писання. На цьому очевидно терпить правда і право людини-читача бути належно поінформованим. Найвищий мотив це любов ближнього, що заставляє журналіста писати не тільки про приємні, але і про неприємні справи, але завжди з вирозумінням і пошаною, без образи.

За Божою поміччю, ми рішені ці засади здійснювати в наступному чверть-столітті СВІТЛА.

Це наше завдання на журналістичній ниві виглядає нам сьогодні тим більше захоплюючим, що на нічому іншому, як саме на засадах правди і християнської любови постановив Свт. Отець Іван XXIII обновити Церкву, а з Церквою й увесь світ.

о. В. Дрібненький, ЧСВВ

СВІТЛО THE LIGHT
Український Християнський МІСЯЧНИК
СВІТЛО, ТРАВЕНЬ, 1963 РІК XXVI, Ч. 5 (685)

о. Василь Ваврик, ЧСВВ

ВЗАЄМНА ЛЮБОВ І ЗРОЗУМІННЯ ПРИНЕСЕ З'ЄДИНЕННЯ З ХРИСТИЯНАМИ СХОДУ

МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ НА ТРАВЕНЬ

Майже тими самими словами рік тому (травень, 1962) було подане членам Апостольства Молитви наміреннЯ для їх щоденних молитов-пожертвувань. Але продовж року, так багато написано книжок і так багато надруковано в різних журналах про величезне значення Собору, що щойно тепер можемо добре оцінити це значення.

На вступі до цієї статті ми кладемо слова кардинала Сірі, архиєпископа Генуї. Той кардинал, свіжий неначе орел із недалеких гір північної Італії, в 57-ім році життя ще не посивів, повний живучости.

Той же кардинал-архиєпископ Генуї на запит репортера: що він уважає за найбільший осяг першої сесії Ват. II-го Собору, відповів: "То може взяти 50 років, заки ми повнотою пізнаємо осяги цього Собору... Чудова річ була в тім, що ми почали Собор нарадами про Св. Літургію... Бо ж після всього, богопочитання це наша перша й основна задача, задача всіх членів Христової Церкви...

"Другий овоч Собору, як я це можу добачити, говорив Кардинал, це те, що Церква щераз показала, що *правда* є головним її завданням і старанням. Ми маємо скарб віри, що його нам передав Христос Спас. Але тим самим Він нас зобов'язав, щоб ми старалися той святий скарб заховати, берегти й проповідувати його"...

*

В минулих місяцях було багато мудрих голов, що старалися представити своїм читачам повний образ соборових нарад. Ми знаходили між статтями (декотрі з них на жаль предовгі), вискази, що Папа скликав Собор для "з'єднення християн". Правдиво воно було так: Папа від самого початку говорить про внутрішню обнову морального життя в католицькій Церкві, але не відрікається він і надії: "Щоб було одне стадо й один Пастир" (Ів. 10, 16). Він писав: "Найсолодша надія на з'єднення привела Нас, щоби публично проголосити ...Всел. Собор... Але головною ціллю Собору буде поширення віри, правильна обнова обичаїв та пристосування церковної дисципліни до потреб і обставин наших часів". І додає Папа: "Коли це всé буде здійснене, дасть воно чудове видовище правди, одности й любови... і тоді навіть ті, що відлучені від Апостольського Престолу, приймуть запросини, випливаючі зо святости Церкви, щоб і вони шукали одности. Вони знайдуть її, бо ж Ісус Христос просив її для Церкви в небесного свого Вітця гарячою молитвою на Тайній Вечері".

За думкою Свт. Вітця Вселенський Собор мав би показати Христову Церкву в усій її красі, показати її, що вона така ж сама, як апостол Павло бачив її з усією її велеліпотою та хотів якнайбільше нових ісповідників християнства привести до неї, до тієї, яку "Христос полюбив і себе самого віддав за неї, щоб її освятити... щоб собі самому виставити славну церкву, що не має плями ні зморщини, або чогось подібного, але щоб була свята й непорочна". (Єф. 5, 25-7).

Таку чудову Церкву, таку омолоджену повівами й вогнем Св. Духа Церкву легко полюблять християни в цілій вселенній та й прийдуть до неї. І тоді з'єднення християн буде правдиве, щире й повне любови. Цей Собор не повинен бути тільки ще одним закликом до відлучених братів, бо таких урядових покликів було багато в минулих століттях і віодин із них не дав бажаного успіху. На марне пішли т. зв. "унійні собори", бо вони нікого на довго не з'єднили.

Вже кілька разів на сторінках "Світла" підкреслювали ми слово: "відмолодження Церкви". Воно почало появлятись, коли попередній Папа Пій XII досягнув вісімдесятки літ. Нав'язуючи до закликів свого Попередника, теперішній Папа Іван XXIII у глибокій своїй старості говорить нам і повторяє: Церкву треба відмолодити. Ціль обох Папів та сама: відмолоджена Церква мусить узяти на увагу те, що часи тепер міняються в головнокружному поспіху, а часами змінились і самі люди. Церква мусить себе дотягнути до мі-

ри вимог нашого віку, а не стояти нерухомо на мертвій точці старовіччя. Навіть у цім священнім служінню Правді, служінню Тому, хто про себе міг сказати: "Я є ваша дорога, правда, ваше життя" (пор. Ів. 14,6). Церква мусить шукати дороги до людських умів.

Поглядаючи назад, у давні віки і недавні десятиліття, то що доброго принесла людським душам завзятюща неуступчивість, злучена з повною (нами самими оправдуваною) заїлістю, або, скажімо ліпше просто: з глибокою ненавистю в наших суперечках, у диспутах наших із братами православними, або протестантами? Добра того дуже мало, поза одною-другою задоволеною усмішкою: "Але ми їм дали, ми їх повчили, ми їм всипали"... Ну, і що більше?... А ось те, що ми взаємно себе понижували перед очами світу. В непримиримій настанові нашого ума-серця ми назбирали й надрукували цілі гори полемічної літератури, яка ще нікого не навернула. В того роду писаннях ми обкидували одні одних насмішками, зневагою, ненавидними підозріннями... За ті часи не пригорщі брудного болота, а цілі гори ми вилили на голови наших братів, яких не лише в'яже з нами багато правд богослов'ї, але які, за словами нашого ісповідника митрополита Йосифа, є "наші брати через той самий обряд наш святий"... Тому Папа Іван XXIII міг писати: "Заховаймо для нез'єднених братів наших отвореною дорогу повороту, повороту в дім Вітця. Нехай вони прийдуть і засядуть на місцях, які є їхні, де колись їх Отці засідали до спільної ради з Заходом"... І додає Папа: "Яку радість, який розцвіт цивільного й соціяльного життя могли б оглядати ми й цілий світ, якщо в нас був би релігійний мир, якщо була б оновлена Родина християн на землі!" Отже не сміє доходити до того,

(Закінчення на 240 сторінці)

СЛОВО МИТРОПОЛИТА КИР ЙОСИФА СЛІПОГО

Слово це, яке виголосив Митрополит у Квітну Неділю (гляди допис — ст. 228), ми списали зі стрічки, на якій промова Митрополита була записана. Жаль тільки, що писане слово не має в собі сили й поруву Його живого слова. РЕДАКЦІЯ

"Сьогодні благодать Святого Духа зібрала нас і всі ми, взявши хреста Твого, говоримо: благословен грядий в імя Господнє: осанна во вишніх". (1-а стихіра на великій вечірні перед Квітною Неділею).

Справді — не що іншого, а тільки Божа благодать, Божа ласка, Його надприродна поміч зібрала тут усіх нас. Зібрала нас: у першу чергу католиків, зібрала нас приналежних до нашого східнього обряду. Зібрала нас з усіх-усюдів Українців: тілом тут, чи духом повсюди проявних. Зібрала ж нас ця благодать в ім'я багатьох назвичайно важних, незвичайно високих завдань.

Перше: ми нині празнуємо пам'ятку Лазаревого воскресіння. Це ж найбільше чудо, яке Христос зробив на світі, на людській природі. Він усіх увів у подив своєю, вже незаперечною могутністю, своєю Божою силою. Дивне диво! Христос був лише кілька миль оподалік Витанії, де жила родина Лазаря, Марти й Марії. І коли Йому дали знатя, що Лазар помер, Він нічого не разі не відповів. А всі ж знали, як дуже високо цінив Він, шанував і ласками обсипував ту родину. Велике горе постигло їх: смерть їхнього брата. Пропала вся їх опора!

Таких нещасть, мої дорогі, хто з нас не пережив за ті останні, великі, жахливі війни? Христос, здавалося, неначе мовчки прийняв жалібну скаргу сестер і ще два дні перебув за Йорданом. Щойно опісля каже апостолам: "Ходімо до Витанії!" Вже опоздалік містечка стрінула Його Марта, припала до Його ніг і каже: "Господи, як би Ти був тут із нами, не вмер би був мій брат". Певне не був би вмер, бо Христос, — вони вірили в Його силу, — Він мав ту міць Божу, щоб здержати смерть, щоб вилікувати всяку недугу. Але Христос мав на умі щось більше, чого ні Марта, ні її сестра, ні всі люди не догадувались. "Знаю, — каже Марта — що Він воскресне, Він буде живий; знаю, що це все станеться на страшному суді". Та Христос сказав їй, що може ласка-благодать воскресіння тут випередить страшний суд. І прийшла друга сестра й повторяла те саме. Христос потішив і її і пітов із ними до гробу. О, як дуже Він любив їх! Як дуже Він співчував їхньому горю! Св. Євангелія лише два рази оповідає, що Христос плакав. Ось один із плачів Христа: Станув Він на гробом Лазаря, гробом, який ще донині показують прочанам, і заплакав ревними сльозами, бо мав велике співчування. Жаль було Йому, але якісь дивні Божі пляни Його стримували. Кажеться в Св. Євангелії, що дбайлива сестра повідомила Христа: тіло Лазаря вже почало псуватись. Як же ж такий мерлець може повстати з гробу?

Зворушений Христос закликав великим голосом: "Лазаре, приказую Тобі, встань!" І відвалили камінь від гробу, і вийшов умерлий усім на

причуд, на диво. Христос казав його розв'язати і живого віддав на потіху сестрам, усьому домові та всім, усім. А ввесь нарід дивувався тій великій силі, дотепер небувалій.

Це було одне з чуд, яке, що, так скажемо, мало бути основою дальшого радісного, великого подвигу Христа. Бо ось Христос каже учням привести осля, на якому ще ніхто не сидів, на знак своєї царської власти. Христос каже учням відв'язати осля і привести до Нього. Христос сідає на осля "на під'яремну звірину" (-"на сина подяремнича") і в небувалій славі та водночас у найглибшій покорі робить свій тріюмфальний в'їзд, останній в'їзд до столичного города Єрусалиму, розложеного на горбі Сіону, як написано було: "Не бійся, доню Сіона... це ж Цар твій гряде, сидячи на молодім осляті" (Ів. 12, 15), — і як пророкував Захарія: "Веселися, доню Сіонова, радісно клич-викликуй, дочко Єрусалимська: Це Цар Твій надходить до тебе, справедливий, спасаючий, тихий..." (Зах. 9, 9). Які ж це милі пророцтва! Яка радість захопила собою ввесь нарід! Яке велике було їх зворушення, коли всі кидали на дорогу під ноги осляти, замість коврів, свою бідненьку одежину... ламали віття оливок, галузки пальм, повівали ними, або кидали в порох дороги, якою вступав у своє святе Місто Месія, Спаситель. І нарід, і діти, і навіть саме неживе каміння — здавалось — усі співали, всі вітали Христа: "Благословен грядий в ім'я Господнє... осанна Тобі, осанна во вишніх..."

Це була, мабуть, чи не найрадісніша хвилина Ісусового життя на землі, Його найбільша потіха перед страсним тижнем. Його потіха була в тому, що Він бачив, як нарід від найстарших починаючи аж до наймолодших, невинних дітей, всі вони радувались Його трудові, радувались Його подвигами, цінили Його науку.

Ці два величні моменти в житті Христа, дорогі браття й сестри, зібрали нас в одне. Ці два моменти великої слави трисвятого Бога, зокрема ж прослави Христа в людській Його природі, ми рік-річно вже дві тисячі літ празнуємо й поминаємо. Бо пам'ять про в'їзд Христа до Єрусалиму жила від самих початків християнства, як це ми бачимо на найстарших мозаїках перших віків той в'їзд розмальований. Його бачимо ми також і на іконостасах наших старинних, а часом таких бідних, дерев'яних святинь Божих. Подія в'їзду Христа в Єрусалим уміщена там в образах наших річних найбільших празників.

І приходить до двох згаданих радостей цієї Богом даної нам Квітної Неділі ще одна: тепла як мамина пам'ятка, як її солодкі обійми дитині: по всій нашій далекій Україні нині празнують ще й свято Благовіщення. Празник першої вістки про воплочення Христа Спаса. Коли б так глянути оком, що могло прошибнути б віддалі тисячі миль і пропасть, "яже утвердися" між ними а нами, чи може бути щось більше потішаюче для всіх людей від того, що кінець кінцем кінчаються їх плачі, кінчаються їхні скорби, кінчається тяженний тягар гріха. Христос приходить нині з неба на землю, щоб увесь людський рід відкупити. Вістку про це приносить нам із небес архангел Гавриїл. І вістка ця: яка ж вона важка, яка вона сильна, яка могутня в своїх наслідках!

Мої любі, огляньтесь цілі віки позад наші часи і зважте, як це Воже "благовістя" направду обновило "лице землі". Спершу коштувало воно ріки крови, океани сліз і горя, заки свята Церква із святим "благовістям-доброю новиною" піднялася з катакомб на поверхню землі. Але коли Вона підялася, то по всіх усюдах, по всіх землях і при всіх дорогах людського життя поставила вона хрести святі, підняла голос похвали й звеличання Бога.

Те правильне прославлення правдивого Бога прийшло і в наші давні землі, прийшло в заранні нашої історії. Нашим предкам скитам приніс його святий первозванний апостол Андрій. Приніс він його святою проповіддю й пророченнями, і воно ширилося цілими сторіччями, передавалось "от рода в род", не зважаючи на всі переслідування й гоніння Христової віри, не зважаючи на криваві й віками довгі бої з азіятськими монголами, ворогами християнства. І з радістю щасливого брата, з радістю старого батька, що тихо помічає ріст своїх синів, мушу сказати: віра Христова залишилась у нашому народі по нинішній день. І самі маємо надію і вам кажемо, що віри святої з серця нашого народу ніхто не вирве. Сказав бо Христос: "І врата адові не одоліють її" (Мт. 16, 18).

Та, дорогі мої, ще є щось, що степенує нашу радість, а це наша тут відправа і нинішнє посвячення п'ятьох єромонахів. Це ж новий об'яв Божої сили, новий об'яв і продовження Його слави на наших землях. Бо представте собі, зрозумієте оте: у ряди Христових апостолів вступає сьогодні п'ять нових священників. Вступають вони з новою силою, з запалом, із духом Божим. Вони готові принести ім'я Христове аж до кінців землі, бо при обряді їх свячень їм сказано: "Ідіть благовістити в усій вселенній". Вони будуть також приносити Богові жертви! Подумайте, дороги, скільки благодаті Божої буде спливати з їхніх рук на наш нарід... скільки відпущення гріхів, скільки потіхи в горю та болю, скільки Св. Причастій, скільки введення до Церкви через Хрещення і скріплення через Миропомазання. Скільки прийде через них потіхи для хворих і для тих, що страждають усюди: в горю, або на волі, у в'язницях або в тяжких — "горких работах!" Чи ж це маловажна річ, дорогі мої? Лише ті, що хочуть дальше стояти "назовні", хто зазначив, що він лише "тілесно" хотів бути приявний на

нинішньому богослуженню, той не може бути свідомий всієї великої радости нинішнього дня.

Безперечно, що нинішня днина в першу чергу велика для самих нових священиків. Вони знають, що сьогодні вони піднесені Христом до найвищої гідности, яку людина може осягнути. Бо всі ви знаєте, що й найвищі земні достойства минаються, кінчаються, а гідність священика не лише на землі діє: вона ж триває по віки віків і остає навіть у самому небі. Священик через свої свячення стає вибранцем Христа. Тому він може щодня підносити свого духа в жертві за себе і за повірений йому народ.

Може хто з вас, дорогі, скаже: нинішні війни, нинішні нещастя говорять нам, що багато священиків спроневірилися своїй гідности, не сповнили свого завдання. Воно правда, мої дорогі, але це такий закон Христа. Христос вибрав дванадцять і між тими дванадцятьма знайшовся один Юда. Не думайте, що Юда був найменше спосібний або найменше ревний у своєму покликанні. Однак він те своє святе призвання-покликання прогайнував. Так діється й у дальших віках історії Христової Церкви. Щоб не було нових зрадників, треба було б, щоб Господь відібрав людині її розум, відібрав її волю, і зробив із неї махінального манекена,, що сповняв би священодійствія Христові. Але ні при сотворенні першої людини, ні при установі Св. Тайни Священства Бог того не хотів. Він кожному лишив його розум і свобідну волю. Ними і християни і священики мають служити Богові своєю власною охотою. Коли ж хто спроневіриться, то це буде його власна провина.

Ще нераз підносять закид: чому архиєреї наші святять таких? "Ніть раб більший від Господа свого, ані посланник більший від Післявшого його" (Ів. 13, 16). Ми й архиєреї не є вищі за Христа! Христос мав свою невдачу з покликанням Юди. Будемо мати її і ми. Але коли ми зробили все по-людському можливе, решту мусимо лишити Богові.

А властиво, дорогі мої, ми забагато підкреслюємо слабості чи й упадки священиків. Чому в нас ніхто не підносить того, — бодай я не чув, щоб таке писали наші книжки або часописи, або щоби хто говорив про це в принагідних святкуваннях, щоб говорив хтось з-поміж вірних, із-поміж їх провідників, чому ніхто не згадує про ті великі заслуги, які поклали наші священики не лише для добра Церкви, не тільки для самого Господа, але для всього народу й для всіх людей!

Бо це ж незаперечна правда, історична правда, що кожний священик це добродій людства. Не зважаючи на всі його хиби, на всі недостачі, він завжди, — а свідком того вісімтисячна історія людства — завжди був добродієм-помічником для людей. Бо він підносив народнього духа і звертав усіх угору, до неба... чи це були поганські жреці Вавилону або Єгипту, чи були це вже священики Старого Заповіту в народі Ізраїля, чи вкінці прийшли Христові священики Нового Заповіту: всі вони духовно підносили свій нарід, пригадували йому віру в те, що не все кінчиться з життям тіла, що там за гробом жде нас щось дуже великого й святого. Та й не одне це є заслугою священиків, що вони проповідували віру в життя поза гробом, хоч була це одна із правд їхнього навчання, яку вони ніяк не могли закрити перед народом, або заперечити її своїм життям.

Подивімося тепер, мої любі, на діло Христових священиків в історії людства-Церкви. Ви самі бачите, що вони робили в своєму житті. Вони змінили обличчя землі: "Ти пішлеш свого Духа... та й обновиш лице землі" (Пс. 103, 30). Стільки храмів Божих, стільки молитовниць, вони здвигнули! Згадайте кожне наше вбоге село, де парохіяльна церква була найважнішою та найкращою будівлею. А навіть подивімся тут: що представляв би нині Рим без тих святинь, великих соборів і малих церковець, що вартувало б без них "вічне місто"? Всякий віруючий і невіруючий їх подивляє.

Згадаймо історію перших віків нашої державности: наперед Божі храми в шатрах, потім у дерев'яних спорудах, вкінці могутні, величаві, камінні "зданія-собори-катедралі", прикрашені найліпшими мозаїками й малюваннями.

Всі знаємо діяння святого храму на душу людини: хто з людей увіходить у храм Господній, підносить свого духа до Бога. Хотячи чи не хотячи, хто вступає в церкву, знає і визнає, що понад землею, понад усім існує ще БОГ. І тому й ми, мої дорогі, не зважаймо на перебільшені критики на багато-багато клевет, очорнень, неправди, ложі, якими закидують нераз священиків. Не тратьмо пошани для них, бо знаємо чому це все діється. Має здійснитись слово Христове: "І будете зненавиджені всіми задля мого імени". (Мт. 10, 22). "Блаженні ви, як вас ганьбити будуть, переслідуватимуть і злословити вам будуть через мене! Радійте й веселіться, бо нагорода ваша велика на небесах". (Мт. 5, 11. 12).

***

До цієї нам усім загальної радости, мої дорогі, долучується ще одна, а вона вже моя *особиста, приватна*. Радіє моє серце, що можу тепер прилюдно, зі щиро відданого вам серця подякувати вам тут за ваші привіти, за вискази співчуття, радости, передовсім же за молитви і за Служби Божі, що їх буквально по цілій земній кулі повсюду заносили за мене і наші вірні і наші брати спільного нам обряду, навіть увесь католицький світ. Це була для мене величезна потіха! А тепер ця спільна молитва за мене, пастиря Української Церкви, стає і для цілої нашої Церкви причиною духової радости. Стільки молитви,

стільки зрозуміння, стільки чести, а також стільки благодарення за велику ласку, ласку мого звільнення! Дорогі браття й сестри: гідно за-де все подякувати й відплатитися не всилі навіть найсильніша людина, а не то я сам, знеможений моїми довгими роками. Годі знайти мені відповідний для почування моєї вдяки вислів чи жест. Єдиною моєю відплатою та вдякою будуть Служби Божі, які я до кінця мого життя буду заносити до трисвятого Бога і буду за вас благодарити й молитися за всіх вас, де б ви не були, чи тут чи аж на далеких кінцях землі, всюди де лише б'ється хоч одно-єдине українське серце.

От тому, любі мої діти, прийміть цей вислів моєї вдячної любови, хоч не вмію висказати її словами, бо людське слово за бідне, за безвиразне... Найдорожчі мені в цьому світі: прийміть мою скромну подяку за всю честь, за всі співвідчування ваші, мені виявлені. А найбільше, спаси вас Господи, за Вашу молитву про мене, що здається одинока зуміла розломити кайдани, ланцюги й окови.

Нас, багатьох нас непокоїть, спокою нам не дає наше майбутнє. Воно слушно і справедливо. Як відповідь на ті сумніви й журу нашу кажу вам: ви ж усі знаєте, що після славних подій у житті Христа, після воскресіння Лазаря та після величного в'їзду Христа до святого міста Єрусалиму послідувала важка, жахлива, мучлива седмиця-страсний тиждень... послідували нелюдські терпіння й страсті Христа. Це вже такий Божий віковий закон, що після велико-страсної П'ятниці наступає великий день Воскресіння. Завжди після горя, після терпінь Господь посилає нам радість. Тому і ми глядімо спокійно в наше будуче: бо може Господь скаже мені і вам ще терпіти, ще каратись... та будьмо певні, що все те славою закінчиться, скінчиться воскресінням, скінчиться святою Пасхою.

Користаючи з нагоди цього прилюдного торжества я зі щирої вдячности передаю вам усім: тут приявним і тим хто лише своїм духом тут нині з нами, всім дітям нашої Церкви та нашого народу розкиненим по всій земній кулі... всім передаю найщиріші побажання, щоб Ви щасливо, в добрім здоров'ї, у святковій радості провели свої свята, стало пам'ятаючи про те слово нашого Спаса Христа:: "І всякий живий, що вірує в мене, не вмре во віки". (Ів. 11, 26).

В ім'я Отця і Сина і Святого Духа, а м і н ь!

о. Ір. Назарко, ЧСВВ

НА СРІБНИЙ ЮВІЛЕЙ "СВІТЛА"

Найперше кілька коротких спогадів:

Було це в 1946-1948 роках. Після приїзду до Канади, я був собі скромним редактором СВІТЛА, що тоді виходило ще в газетній формі у Мондері. Крім цього я обслуговував кілька сусідніх колоній. Справжню насолоду давала мені душпастирська праця у великій і виробленій парафії св. Івана Хрестителя в Борщеві.

Парафіяльні потреби вимагали нераз мого приїзду напередодні неділі, чи свята. Тоді ввечорі відвідували мене парафіяни. Після привітання, звичайно перше їх питання було:

— Отче Парох, чи привезли Ви свіже СВІТЛО?

— А чому Ви так питаєте за СВІТЛОМ? — запитую їх.

— Бо воно нам подобається.

— А що Вам у ньому найбільше подобається? — питаю дальше.

— Отця Труха: "На фронті", о. Гнеська веселі розмови і деякі Ваші статті.

Це останнє я приймав, як гарний комплімент на рахунок доброго виховання моїх парафіян. Але це, як теж і постійний зріст передплатників, заохочувало нас до дальшої праці.

У великому пості 1952 р. приїхав я вже з Монтреалу до Філядельфії, щоб у катедрі проповідати св. місію.

У зв'язку з організацією Асоціяції Української Католицької Преси, в домі одного редактора — мого приятеля зо Львова, — зібралися майже всі визначніші редактори. Після обговорення справ Асоціяції зачалася влучна й наскрізь конструктивна критика нашої преси.

Я нарочно звернув увагу на СВІТЛО.

Всі признавали, що в новому виді місячного журналу СВІТЛО цікаве і стоїть на високому рівні.

Але один редактор завважив:

— СВІТЛО було б іще цікавіше, якщо б воно подавало бодай на двох сторінках важніші вісті й новини зо світу й Церкви.

А другий, не менший знавець редакторського діла й доктор філософії, додав:

— Якщо СВІТЛО хоче впливати на формування католицького світогляду своїх читачів — то, на мою скромну гадку, воно повинно вибрати якусь важну подію, що сталася в останньому місяці, її по католицькому насвітлити і до неї за-

няти католицьке становище, щоб кожний католик знав, як йому треба віднестись до тієї події. Так чинять усі важніші католицькі журнали світу. Це повинна бути тема першої редакційної статті СВІТЛА.

Всі ми признали правду досвідченому редакторові.

***

У 1955 р. провадив я великопісні реколекції в Мюнхені, прибув туди вже з Риму.

На прохання о. Пароха виголосив я кілька наук у домі старців.

Донесли мені, що в цьому домі вже довший час лежить важко хвора наша інтеліґентна жінка.

У товаристві о. Пароха я відвідав хвору, а вона привітала мене словами моєї статті п. н. "Українська позабута армія" зо СВІТЛА.

Здивований питаю:

— Пані, відки ви це все знаєте?

— З вашого неоціненого СВІТЛА — відповідає хвора, вказуючи на річники журналу, що лежали на підручному столику.

Мені було незвичайно приємно.

А хвора читачка зі зворушенням говорила дальше:

— О, коби то оо. Василіяни знали, яке велике добродійство вони чинять, присилаючи нам, тут позабутим, свій неоцінений журнал... Він нас просвічує, як справжнє світло, він нас потішає і піддержує на дусі. Вечорами майже всі наші мешканці цього дому сходяться у мене, пан доктор (тут вона вказала на нашого відомого адвоката) читає нам чергову статтю СВІТЛА, вміло пояснює, а дискусія протягається нераз пізно в ніч. Але ще більше добро роблять оо. Василіяни, видаючи такий гарний журнал і редагуючи його так уміло. Оце справжнє апостольство — закінчила хвора...

Я попращав її глибоко зворушений. Після кількох місяців мене повідомлено вже в Римі, що пані інженерова М. побожно померла.

***

Призадумавшись у 25-ліття СВІТЛА над його впливом на нашу суспільність, доходимо до таких заключень:

СВІТЛО, як зрештою кожний католицький часопис, виробляє у своїх читачів правдиво католицьке розуміння фактів і подій життя особистого, громадського, політичного й релігійного. Воно спростовує людські поняття-розуміння, вироблені-викривлені злою пресою, представляє події згідно з правдою та перепускає їх крізь призму науки Христа і св. Церкви.

Із понять-розуміння творяться *засади*. А засади — це напрямні в житті людини це, немов ті дороговкази на роздоріжжях життя. СВІТЛО — як католицький журнал, опрокидує злі засади, а ширить у людських душах засади добрі, правдиві, чесні й високоморальні. Читач спершу оті засади передумує, передискутовує з іншими, відтак із ними освоюється, дає переконати себе, бере їх за норму свого поступування і по якомусь часі думає, судить і говорить по-католицьки. А всі ми знаємо, що в нормальної людини засада зобов'язує до чину. Ми найперше засади душевно перетравлюємо, відтак їх переживаємо, а вкінці стараємося їх здійснити в нашому буденному житті. Саме в цьому міститься благословення доброї преси, як розсадника добрих засад. Добре сказав один юнак до журналіста: "Ми всі переживаємо те, що ви пишете. Ми є такі, якими ви нас творите. Ми є скромні й соромливі, якщо ви є такі. Ми є моральні, якщо ви цього хочете. Ми віримо або не віримо, залежно від цього, чи ви вірите. Ми йдемо з вами наосліп..."

А життєві засади уложені в упорядковану систему дають *світогляд* людині. Які засади, такий світогляд. Який світогляд — таке поступування, така й людина. Світогляд — це впорядкована система духових цінностів і засад, що дають людині відповідь на питання: хто вона під оглядом релігійним чи національним, суспільним чи культурним. Ця впорядкована система засад визначує людині таке, чи інше відношення та поставу до світу і його питань, до життя і його цілі, до Бога і його діянь. Світогляд не є нам вродженний, а треба його набути, чи радше свідомо здобути. А в процесі формування католицького світогляду дуже важну ролю грає католицька преса. Хоч СВІТЛО може не завжди займало становище до якихось важніших подій місяця, — то немає сумніву, що воно своїми статтями, питаннями і відповідями, а навіть своїми оповіданнями формувало католицький світогляд.

Крім цього СВІТЛО на протязі 25 літ свого існування своїми виховними статтями *виховувало* українську молодь у релігійному й національному дусі, навчаючи її служити Богові й батьківщині.

Дорослим СВІТЛО часто підкреслювало, що можна і треба бути добрим українцем і добрим канадійцем чи американцем.

Вкінці СВІТЛО усвідомляло нас про те, що українська католицька Церква — це не тільки наш найцінніший скарб, що за нього гинуть тисячі найкращих синів і доньок українського народу, але це й найбільша творча сила нашого народу, що дала нам наше письменство й літературу, це наша національна Церква в найкращому значенні цього слова, бо за Нею, немов за оборонною баштою зберіглась і наша національність.

Із вдячности за це, ми повинні СВІТЛО передплачувати, його пильно читати, його між іншими поширювати, словом: бути гарячими апостолами СВІТЛА в українському народі.

Це буде наш найкращий ювілейний дар для СВІТЛА.

о. І. Ростворовський, І. Т.

РАДУЙСЯ, ЦАРИЦЕ НЕБА

Була ще глибока ніч. Місяць зайшов уже, на небі ясно світили зорі. В огороді Йосифа була тишина. Пальми, кипариси й мірти, здавалося, дихають свіжістю ночі. На листі трав і коронах квіток перлилася роса.

Довкола не було людей; у стіп узгір'я спало місто; лише під скалою, в котрій був викутий гріб, Пилатові вояки держали варту. Один із них сидів при догасаючому вогнищі. То хвилево будився, то знов опускав змучену голову на груди; другі ж повбивали списи в землю, відложили шоломи набік та, повиті плащами, твердо спали. Сторожили ж уже майже шість годин, а нічого підозрілого не зайшло; то й почувалися безпечними.

І внутрі гробу була тишина.

Христове тіло, оповите плащаницею, лежало спокійно, без сліду зіпсуття, але також і без сліду життя. Таксамо бліде і сине, як по знятті з хреста, таксамо пооране сотками незгоєних ран, таксамо зимне й застигле.

Минула північ. Іздалека долітав голос когутів, а звізди на сході починали легко бліднути, віщуючи, що за яку годину пічне світати. В тій самій хвилині у гробовій печері почало світати, спочатку лагідно, а відтак щораз ясніше неземським блиском.

Що ж воно? Та ж навколо ще темно! Чи чорна заглибня гробу, заперта дверми і привалена каменем, скоріше узріла зорю, ніж отворені узгір'я?

Так це була правдива зоря, звізда ясна й зарання, схід висот і ясність Божої світлости!

Душа Христова з множеством душ освободжених із аду ввійшла до гробу.

З невисказаним подивом і зворушенням Святі оглядали тіло Господне, і в тій отворені книзі читали що Христос витерпів і як їх полюбив. Пророки тепер зблизька дивилися на те, що колись бачили через сумерк віків; на пробиті руки й ноги, на збите обличчя, на посічений різками хребет, на отворений бік, на синість і опухлість ран, на знищену постать мужа болів.

Душа Христова немов похилилася над тілом і вникла в нього як промінь світла, як жар вникає в залізо. І з душею ввійшло життя і не лише життя, але з нечуваною могутністю влилася повна струя безсмертя й сили, юности й здоров'я. Як павутина опали погребні опаски, тіло легенько піднялося, не як підноситься чоловік, але наче метелик над квіткою. Христос став над порожнім гробом живий, правдивий, видимий, промінний. Із нутра Його постаті била надземна й лагідна ясність. На тілі, цвітучім як цвіт, не було сліду мук, крім виразок отворених на руках, ногах і боці. Але і вони ясніли як найкращі рубіни. Голову окружав ясний круг, а лице мало вираз невимовного маєстату і радости і доброти; довга шата, як у погідний вечір західне небо, мінилася в барвах багру й снігу, фіолету й золота.

По боках Ісуса, мов дворяни біля свого короля, станули всі Святі, що воскресли разом із Ним.

Христос підніс очі в небо і першими по воскресенні словами, звернувся до Отця: — Дякую тобі, Отче, що прославив Ти мене хвалою, яку я мав у тебе перше, доки заснував світ. Устав я з мертвих і знов я з Тобою, я був мертвий, а тепер живий на віки вічні. Вихваляти буду Тебе, що приняв мене Ти і визнавати Тебе буду, Боже, на вік!

Скінчив молитву й вознісся вгору а за ним всі прославлені. Скрізь склепіння скали проникнули їх прославлені тіла так легко, мов птах, що летючим крилом прошибає мряку; немов янгольськими руками несені, з піснею радости понеслися до города.

А проте все те так тихо збулося, що ні лист не задрижав на пальмах, ні краплина одна роси не впала на землю. Не почуло людське вухо, ані смертельне око не бачило, що в глибині замкненого гробу доконався предивний триумф життя над смертю.

Був уже час звістити світові, що Христос переміг смерть.

У городі дальше царив незаколочений спокій і напівсонні вояки-сторожі лежали під скалою. А тут нагло мов голос грому або нагального вихру перервав тишину. Задрижала земля, по деревах і скалі пробіг блиск ясного світла. Ангел Господній як блискавка спав із неба та станув на землі між дверима гробу і сторожжю. Одітий у сніжно білі шати, очі його здавалося сіють вогонь, обличчя ж його повне сили й гніву. Відвалив камінь, широко отворив двері та сів на скалі, повний грози й маєстату.

Остовпіли вояки, зірвалися з землі й припали лицем до землі. Блеск сліпив їм очі, вид грізного янгола стинав кров у жилах. Хвилину лежали без руху, не знали, чи живуть іще, чи вже померли. Вкінці зірвалися з землі та ки-

нулись утікати. За хвилину зникли вже за муром, лишаючи шоломи, списи й вогнище. В огороді знову царила тишина, янгол сидів дальше на скелі: не щоб громити злих, але щоб добрим проголосити веселу новину. Воскресіння.

Коли таке діялося при гробі, деінде вже вперше на землі пронеслося радісне "Христос воскрес!"

Не об'явив нам того Ісус Христос Святим Письмом, але в книзі Найсвятішого свого Серця: що перші промені потіхи, якими Воскреслий мав кріпити своїх вірних, мусіли бути для Матері. Вона ж терпіла найбільше з усіх, найближче стояла хреста, така тиха та призабута. Хіба ж не на ній мало сповнитися те, що "ваш смуток, заміниться в радість?"

Пречиста Діва напевно не мала особистої вістки, що побачить Сина зараз по виході з гробу; але числила на Його серце, як колись у Кані Галилейській. Прибрала свою кімнатку як лише могла, оділася по-святочному і стала навколішки до молитви. То із більшою тугою зітхала, аніж Яків до оглядання Йосифа, ніж Товія до повороту сина.

Коли так молилася в повному впованні, долетіла до її вуха якась дивно солодка музика-хор багатьох голосів, що радісно й любо співали. Звуки плили десь згори чи з усіх сторін, не з землі, а немов ізза таємних воріт, котрими Бог входить до душі а душа підноситься до Бога. Серце Найсвятішої Діви забилося з радости; відразу зрозуміла, що звіщають ті милі тони.

І справді, в міру, як зближалися голоси, зростала радісна пісня, а кімната Марії заясніла небесним світлом. Не лише сумерк уже згинув, але й потонуло в блиску полум'я оливної лямпадки, що стояла на столі. Ясність мов у саме полудне, жива як сонце, лагідна як місяць.

Найсвятіша Мати повстала з землі й піднесла очі в невимовному зворушенні. Стіна кімнати гейби зникла, а на її місці отворилися брами небесних палат. На порозі кімнати, серед хвиль найкращих світел, стояв живий, правдивий її син Ісус, а за ним непроглядні маси ангелів і святих. Марія знов клякнула і в захопленні зложила руки. Ісус наближався до Неї, підніс її з землі та притиснув до Свого серця і довго держав так її в своїх обіймах. Дякував сердечно за все, що перетерпіла з Ним, сповнив потіхою і ті дорогі материні очі, що трухліли на вид страшної муки, і обличчя на яким день страстей вирив борозни болю, а передовсім Серце, що було надміру напоєне всякою гіркістю. Марія не говорила нічого, лише ясні сльози радости спливали по її обличчі. Що маю на небі і чого можу бажати на землі? Тільки тебе, Боже мого серця, частино моя і Боже мій на віки!

Радість її була повна. Всі болі видалися їй мов минулий сон. Ісус уже не страдає, а купається в веселості, вже не погорджений, але ясніе хвалою! Замість терневої корони, ясний ореол блеску навколо голови Його; замість лютих катів, тисячні хори Святих; рани зістали, але кращі вони від квіток. Із цілої постави б'є повнота безсмертного життя й сили, спокою й щастя, маестату й доброти.

Вдивлялася в того свого Сина, мов у небо взята, а Він казав їй, що ще якийсь час перебуде Вона на землі, а потім візьме її на небо; говорив їй про Царство Боже, вказав на місце для Неї там приготоване, місце по Бозі найвище.

Відтепер піднесена понад усі сотворіння і всіми люблена, від Бога і від людей, із правами Матері в небі, і з правами матері на землі, засяде при Його престолі роздавати ласки та бути знаряддям милосердя і прибіжищем для всіх бідних, щоб любов'ю, добротою й солодкістю, мов променями оповити всю землю.

І Господь хотів відразу впровадити Матір в ту святу роль, яку Вона вислужила собі під хрестом. Як йому сказав Отець по воскресенні: "Нехай Тобі поклоняться всі Божі янголи", так Він тепер хотів показати свою Матір усім Святим, щоб вони віддали почесть своїй Царици.

Зближилися до неї всі Святі освободжені з аду.

Довгим рядом ішли ряди патріярхів, від Адама і Єви, йшли царі і пророки, ішли святі аж до Івана Хрестителя та наймилішого Обручника Марії Йосифа. Розпізнавали в Ній пророцтва і прообрази, котрими жила їх віра, тішилися її красою і хвалою та, віддаючи їй покірний поклін, повторяли хором: "Благословенна ти між жінками і благословен Господь, ім'я Твоє так вивищив Він, що слава Твоя не зійде з людських уст, пам'ятаючих силу Божу. Ти хвала Єрусалиму, ти радість Ізраіля, ти слава цілого народу."

Найсвятіша Діва стояла покірна, але не здивована. На слова почести відповідала в серці молитвою: Вчинив мені великі речі, Могутній, і святе ім'я Його.

Коли поклін скінчився, Ісус іщераз обняв Матір і обіцяв, що Вона ще нераз побачить Його на землі. І цілий цей чудовий вид нагло погас.

Повернув присмерк до бідної кімнатки. Марія клякнула знову до молитви, але до вуха її долітало ще хвилину з віддалі: "Радуйся, Царице неба!"

о. Михайло Ваврик, ЧСВВ

НА СЛУЖБІ ЦЕРКВИ Й НАРОДУ

Відзначуючи на сторінках цього числа нашого "Світла" 25-ті роковини його появи, відзначуємо один з етапів широкої василіянської діяльности на видавничому й письменницькому полі, що належать до головних завдань Василієвого Чину. Успадкував він її від самого свого Протопатріярха, що заповів своїм духовним синам найкращу спадщину — пребагату скарбницю своїх високоцінних писань невмирущої ваги для вселенської Церкви і всіх віків. Бо у своїх численних і різнородних творах наш Св. Отець не лише ясно викладає найглибші тайни Христової віри і переможно боронить їх перед єретицькими ложнонавчаннями, але відзивається на різнородні питання біжучого життя у світі та дає на них живоумні відповіди. Так і здається, що для св. Василія в рівній мірі важно навчати найвищих правд Св. Євангелії і намічувати практичні дороговкази, як їх застосовувати до життєвих вимог. Можна б навіть сказати, що в порівнянні з іншими великими Отцями й Учителями св. Церкви свого часу (Григорій Ніський, його брат, Григорій Назіянзенський, його друг, Іван Золотоустий й ін.) св. Василій найбільше впроваджує у свої писання журналістичної, що так скажемо, манери, бо що ж інше є його 365 збережених листів на найрізнородніші теми і з найширшим кругом зацікавлення, яке обіймає увесь тодішний християнський світ і зосереджується на всіх потребах загально християнського життя своєї доби? І навіть під письменницьким оглядом його твори це взір виробленої грецької мови, прегарно живого стилю і високої культури пера, яку він зібрав із найкращих сторінок старинних грецьких письменників та збагатив власним літературним геніем.

Ось чому й можна сказати, що у творах свого св. Протопатріярха знаходило пізніше чернецтво надхнення до своїх письменницьких творів, чи були це літургійні молитви й поезії, чи проповідничі виступи та богословські розправи, чи відзиви на злободневні питання християнського життя. Вистачить тільки навести ім'я того, що його називали "немов другим Василієм", св. Теодора Студита, якого широка переписка відзеркалює всесторонне зацікавлення загально церковними і життєвими справами поза манастирськими мурами свого віку. А знову на староукраїнському ґрунті побіч нього стає найзамітніша постать першого законодавця чернечого життя на Руси — св. Теодосій Печерський, що "по вся дні і нощі" — як каже його життєписець — писав книги своїми руками і свій рукодільний труд давав на манастирську братію.

За їхнім прикладом пішов згодом теж св. Йосафат уже на початках свого чернечого життя (від 1604 р.), призбируючи собі виписки з численних книг та укладаючи більші чи менші обємом статті про спірні точки між з'єдиненою й нез'єдиненою Церквою (гл. огляд його письменницької діяльности у студії д-ра Ю. Герича — "Добра Книжка" ч. 164). А згодом св. Апостол Унії започаткував спільно з митр. Йосифом Рутським перші друковані видання свого монашого центру в Вильні "Обороною церковної єдности" Лева Кревзи 1617 р. та іншими подібними публікаціями. Такий характер зберігає василіянське письменство впродовж усього 17-го століття та зосереджується біля манастирської друкарні в Вильні (від 1623 р.) і згодом (від 1695 р.) в Супраслі.

До них долучилися ще дві василіянські книгопечатні на корінних українських землях — в Уневі в Галичині та в Почаєві на Волині, що попри Ставропігійську друкарню у Львові були єдиними осередками нашої книжковости впродовж усього 18-го віку серед загального польонізаційного заливу. Попри суто літургійні видання, що виходили у всіх вищезгаданих василіянських друкарнях, зачинають зокрема почаївські отці допускати народну мову у своїх виданнях, як "Богогласник", збірник нашої релігійної пісні з 1790 р., і "Науки парохіяльния" о. Юліяна Добриловського 1794 р. Проте дальше цих початкових спроб не вспіли піти оці василіянські предтечі М. Шашкевича, бо з початком 19-го ст. Василіянський Чин підпав насильній ліквідації під московською кормигою, а в Галичині — важким обмеженням протимонашої (йосифінської) політики, так, що навіть дрібненький образочок Гошівської Богоматері цілими десятками літ не міг пройти урядової цензури...

**

Тому щойно віднова Василіянського Чину в 1882 р. принесла теж обнову колишньої видавничої й письменницької діяльности, а першою її ластівкою була вже в 1887 р. книжечка про почитання Пресв. Христового Серця о. Юліяна Дація, першого священика з оновлених Василіян. Вслід за нею появився в 1892 р. народній молитовник "Гостинець" укладу перших василіянських місіонарів оо. Єремії Ломницького і Платоніда Філяса, що згодом перевидавався і розхо-

дився в сотках тисячів примірників не лише в Галичині, але й на нових місцях українського поселення в усьому світі. Невдовзі в 1895 р. заснували оо. Василіяни першу свою друкарню в нових часах у жовківському манастирі і через два роки 18 травня 1897 р. з неї видали перше число славнозвісного "Місіонаря Пресв. Серця Христового", що став наріжним каменем найбільшого з українських церковних видавництв цього століття — Видавництва Чину св. Василія Великого у Жовкві. "Перший наш місіонарський лист" — писав перший редактор "Місіонаря" о. Філяс—"розбігся мов іскра по сухому листі" і відразу став найбільш улюбленим релігійним часописом на всю Галичину і поза океанами.

Коли ж із вибухом першої війни московські полчища залили край і вивезли жовківських отців у глибоку Росію, "Місіонар" став виходити аж у далекому Загребі в Хорватії, де добросердечний еп. Дионисій Няради приміститв більше число василіянських ченців, і звідтам підтримував українські душі по всяких таборах і на різних фронтах. І знову в 1919 р. після польської окупації Галичини наступила нова насильна перерва для "Місіонаря", бо польське військо вивезло друкарню та запроторило монахів до концентраційного табору в Домбю. Але завдяки заходам папського нунція Ахілля Ратті, пізнішого Папи Пія XI, жовківська друкарня, хоч і понівечена, повернулася на своє місце та "Місіонар" став знову появлятись і з року на рік збільшувати свій наклад, що перед другою світовою війною вже доходив до 50 тисяч примірників. Біля нього став виходити від 1921 р. діточий журналик "Наш Приятель" і згодом "Бібліотека релігійної освіти", "Б-ка рел. драми", "Католицькі читання", "Українська Книжка" тощо, а видавництво власних релігійних книжок доходило вже до 200-сотного наголовка (гл. о. М. Ваврик, По василіянських манастирях, 143). Та советська навала у вересні 1939 р. принесла відразу наглу й цілковиту руїну цього велетенського діла, що його будували від півстоліття з найбільшою посвятою покоління жовківських монахів. Ще тільки за роки 1942-4 став жовківський "Місіонар" знову появлятися у зменшеному вигляді в часі німецької окупації серед найбільших труднощів і безконечних гестапівських шикан.

А коли советські полчища перевалилися через Карпати, прийшов такий самий кінець і молодому василіянському видавництву в Ужгороді, де від 1925 р. оо. Василіяни на початках своєї праці в Карпатській Україні (від 1920 р.) створили друкарню й видавали церковно-народний місячник "Благовісник Пресв. Христового Серця" й інші релігійні публікації, які в значній мірі причинилися до релігійно-національного усвідомлення закарпатської вітки українського народу. О-

Та вже тоді від довшого часу діяли два інші василіянські видавництва на нових теренах праці нашого Чину в новому світі — у північній і полудневій Америці. І тут і там спостерігаємо їхні спроби вже з перших літ від приїзду василіянських піонірів між українських поселенців і то майже рівночасно і в Бразилії і в Канаді. Бо хоч василіянська місія започаткувалася в Бразилії ще в 1898 р., а в Канаді щойно в 1902 р., то перші видавничі василіянські заходи у Бразилії датуються 1904-им, а в Канаді 1906-им роком. Але свою власну друкарню перші таки отворили бразилійські Отці, вже 1911 р. в м. Прудентополі, де теж започаткували свій місячник "Місіонар" і вслід за ним ще й тижневик "Працю" з датою 22 грудня 1912 р.

Дотримують кроку бразилійським отцям Василіянам аргентинські співбраття, що в своєму головному центрі Апостолес видають у власній друкарні вже 16-ий рік цікавий місячник "Життя" з діточим додатком і навіть випустили кілька поважних духовних книжок без огляду на маленьке число отців та надмірне перетяження піонірськими працями на тому терені.

На повних 10 літ старше від "Життя" наше "Світло", що саме обходить срібний ювілей своєї появи в 1937 р. в мондерському манастирі на канадійському Заході. Випередила його довга низка українських церковно-народніх часописів, до яких приложили свою чинну руку василіянські піонірі на північно-американському суходолі. Згадати б тільки філядельфійську "Америку", орган заслуженого "Провидіння", основаного першим українським єпископом ЗДАмерики Преосв. Сотером Ортинським, ЧСВВ, і вже після першої війни "Католицький Провід", редагований у 1927 -33 рр. о. Єпіфанієм Теодоровичем, колишнім редактором жовківського "Місіонаря", та вкінці едмонтонські "Українські Вісті", започатковані покійним архиєп. Василем Ладикою, ЧСВВ, в 1929 р. (гл. Пропам'ятна Книга оо. Василіян у Канаді, ст. 178). Але власний василіянський журнал міг постати лише з заложенням власної друкарні у мондерському манастирі в 1936 р. та після перших її спроб: "Самоосвітних Листків", що скоро розходилися і були доброю ворожбою та підготовкою для "Світла". Його розсвіт зачався саме в потрібну пору, коли вже сходило грізне марево другої світової війни, яка повною духовою темрявою окутала нашу батьківську землю... Побіля нього організується окреме видавництво релігійних книжок та після війни продовжує свої публікації заслужена "Добра Книжка", а рівночасно постає цінне видання "Слово Доброго Пастиря" американської василіянської провінції в Нью-Йорку, що сьогодні начисляє вже понад сто випусків на різнородні релігійно-світоглядові теми.

Всі ці василіянські видавництва переростає своєю вагою і значенням центральне видання Чину при головному манастирі Протоархимандричої Курії в Римі —"Записки Чину св. Василія Вел.", започатковані якраз 40 літ тому 1923 р. в 300-літні роковини смерти св. Йосафата пок. о. Йосафатом Скрутнем у Львові. Присвячені всеціло історії української Церкви та василіянського Чину, здобули собі "Записки" загальну повагу в науковому світі, бо сталися цінною скарбницею виданих там численних пам'яток нашого церковного минулого і рівночасно зразковим покажчиком друкарської штуки жовківської книгопечатні. Та вибух другої світової війни перервав це заслужене видання і советська навала знищила докришки два майже готові до виходу об'ємисті томи. Тому одним із найперших завдань головного заряду Чину повоєнного часу було відновлення цього історично-наукового діла в столиці християнства — в Римі, де є найбільша копальня документів нашого минулого поза рідними землями. Таким чином під проводом теперішнього Всесвіт. о. Протоархимандрита Атанасія Великого можуть "Записки" похвалитися просто монументальним досягненням: 31 томів документів із римських архівів (з повним науковим апаратом) від 1952 р. (тобто по 3 томи на рік!), 15 монографій із різних ділянок нашої церковної історії і 3 томи властивих "Записок ЧСВВ", в яких співпрацюють духовні й світські, українські й чужі, католицькі й православні вчені. Розбудоване отак це центральне науково-історичне видання Чину є вартісною надбудовою всіх василіянських видавництв, бо воно властиво лучить минуле Чину з теперішним і в ньому знаходить творче надхнення до наполегливої церковно-культурної діяльности молодих чернечих поколінь за священними напрямними св. Отців Василія та Йосафата.

І так вогненний стовп св. Василія кидає свій віковий відсвіт на щораз нові сторінки василіянських журналів і книжок, що промовляють до української душі рідною мовою любови своєї Церкви й народности.

Олександер Мох

МАЙБУТНЄ "СВІТЛА"

На своєму ювілею 40-ліття священства о. редактор П. Хомин сказав справедливо, що всі майже отакі канадійські чи американські ювілеї неприємні для ювілятів, бо нагадують їм: час — збиратися в могилу. І це таки правда: наші ювілеї це непотрібне ставлення тяжких гробових каменів на дію — ще нераз добре живих! — людей. То й із ювілеєм 25-річчя СВІТЛА, якого, 20-річчя ми недавно обходили, я не збираюся писати єлейної статті про те, як то воно було гарно, коли ще бабуня жили... Радше напишу про те, що, на мою гадку, *має бути зі* СВІТЛОМ.

СВІТЛО, як я вже писав[1]), мусить з конечности (бо такі умовини в Америці) мати *універсальний* характер. Це значить: воно з конечности мусить бути писане так, щоб кожний його читач, — і той високоосвічений, і той без високої освіти — щось для себе в СВІТЛІ знайшов. Бо тільки тоді СВІТЛО зможе захувати своє монопольне становище: одинокого універсального родинного католицького українського місячника у т. зв. "вільному світі". Основники СВІТЛА не були фахові редактори, вони не знали ще вповні можливостей СВІТЛА, то й воно, в сьогочасному вигляді не є витвором якогось одного редактора, а плодом еволюції-*розвитку:* і через часті зміни редакторів-співробітників і через зміни часу (доби), в яких воно розвивалося. Для прикладу: перед 1950 роком були голоси, що СВІТЛО не має виглядів на майбутнє та повинно перейти на англійську мову; і саме, мов на сміх, СВІТЛО перейшло нову зміну та, під народженим і вихованим в Америці новим редактором, не тільки заховало свій український характер, але ще його збагатило і розрослося до такого вигляду, як його має сьогодні. І це сталося саме тоді, коли інші часописи подібного вигляду, під редакцією новоприбулих, перейшли в 50% на англійську мову.

Це пишу для тих миркачів, які постійно відгрожуються СВІТЛУ за 8 сторінок (15% об'єму) його англомовної частини: чи оправданий їх шовінізм? Отой самий поганий шовінізм-виключність, який стрічає СВІТЛО теж і з другого, англомовного боку: не треба української мови — ми є канадійці. Ми, українці Канади чи ЗДА, можемо бути прикладними громадянами Америки, а ніяк не маємо потреби відрікатися своєї народности. Колись за вірність Австрії називали нас "тирольцями сходу", а проте ми не перестали любити свою українську мову, обряд, народ-

[1]) Стаття п. н. "Завдання редакторів "Світла", "Світло" ч. 7-8 1958 р., стор. 57 і дл.

ність. Через захования своєї мови й народности французи в Канаді якраз і мають своє визначне місце; а рабів ніхто не шанує: всі мають їх за помело. Але якраз для захования українського духу серед англомовних українців на американській землі потрібна англомовна частина СВІТЛА. Я сказав би більше: для майбутнього СВІТЛА треба розбудувати цю англомовну частину на *окремий* журнал величини самого СВІТЛА, який заступив би українській молоді, вихованій в американських школах, колишню ЮТ-УКРАЇНСЬКЕ ЮНАЦТВО, та зберіг би її для нашого народу.

Коли ми вже при зверхньому вигляді СВІТЛА, то вважаю, що на майбутнє він повинен би дістати в кожному числі кількандцять добрих і живих ілюстрацій, більш модерну ломку, з графічними окрасами й под. Це можливе тим більше, що саме тепер редактором СВІТЛА є людина, який воно завдячує введення своїх модерних обгортох.

Говорячи про майбутність СВІТЛА, не можемо не згадати *виключности*, тим разом так званої (неправильно!) "парафіянщини". Вона полягає на тому, що українці розколюють себе тут знову на старо- чи ново-прибулих, на партії різних -івців, аж докочуються до того, що навіть парафія парафії іншої не хоче знати. Є ще розкол на духовних і світських, і т. д. Все те виходить із шукання свого власного куцого Я, хоч і писаного з великої букви... Одя виключність парафі-Я-ньска нагадує оту парафіну, яку дехто заживає: вона не дає ніякої поживи, а новочасна медицина каже, що навіть може і спричинюється до недуги пістряка ("рака"). Що така парафі-Я-нщина в часописі причинюється до рака, який веде до смерти часопису, це певна річ. Це всі оті амбітники, яким власне Я (вони нераз заслонюються, що роблять свою погану роботу в ім'я якоїсь ідеї, нації чи стану!) дорожче від добра Христової Церкви, апостольством ідей якої повинен бути кожний католицький часопис. Ота виключність каже їм ницити СВІТЛО через бойкот: не дописувати, не чітати, відмовити передплати, говорити зле про часопис і т. п. в ім'я ганебного гасла: "якщо Україна не має бути соціялістична, то не треба її!"

Майбутнє СВІТЛА багато залежатиме від *тяглости* проводу редакції й адміністрації СВІТЛА. Тяглість така конечна для *поступу* журналу: праця в журналі дає його адміністраторам і редакторам потрібний *досвід*, якого вони не набудуть у ніякій школі, бо його вчить тільки життя й праця. Зачинати ж знову з новими людьми нові досвіди — це значить тратити не тільки людей із досвідом, але і знову починати з початків. Тимчасом дійсний поступ полягає на зв'язку з минулим досвідом, а не на революційних скоках. Та рівночасно з тим треба пам'ятати, що ми всі смертні, отже навіть найліпший редактор чи адміністратор повинен мати старання виховати свого майбутнього наступника з-поміж молодших співробітників. І навіть в інтересі журналу треба би такого наступника вислати на журналістичні студії.[2]) Це дуже важне домагання не тільки для СВІТЛА, але для нашої католицької преси взагалі.

Дальша розбудова СВІТЛА полягатиме на тому, щоб воно розбудовувало в себе ще різні відділи т. зв. *сторінки:* жіночу, батьків родин, молоді, розваги (загадок, "гоббис" і т. п.), молодих талантів ("перші спроби" пера) виховання у християнському дусі, самоосвіти,[3]) і т. п. Цікаві статті на актуальні теми, багато ілюстровані, в окремому графічному оздобленні, з різних ділянок знання в освітленні католицького світогляду — при чому треба добирати співробітників скрізь, без парафі-Я-нщини. При доборі редакторів чи співробітників мусить бути захована єдино розумна селекція: 1) талант, 2) знання предмету, 3) католицький світогляд. Ніколи не можна забувати про те, що ніяка влада, світська чи духовна, не має сили зробити з непригожої людини редактора, як це в нас часто навіть дуже високоосвічені люди гадають. Добір співробітників у всяких сферах, навіть некатолицьких, має ту добру сторону, що оті поза-католицькі дописувачі помалу освоюються з католицькою наукою та непомітно стають на правдивий Христовий шлях.

Треба змагати до того, щоб уся організація СВІТЛА була живим органом-тілом, а не фрагментами, не вибухами. Щоб СВІТЛО горіло-світило постійним вогнем, а не раз горіло, раз пригасало. Для того потрібна його видавцям, редакторам і співробітникам велика Божа ласка; а її можна дістати тільки через молитву. І тією молитвою повинні захопитися не тільки близькі співробітники СВІТЛА, але і всі його читачі і прихильники. В тій молитві треба ще просити Бога за розвиток СВІТЛА, за збільшення числа його читачів і передплатників. Треба просити, щоб адміністрація й експедиція журналу йшли більш поступово й більше справно, щоб управителі СВІТЛА шукали модерних доріг для його дальшого поширення, щоб не вдоволялися теперішнім задовільним станом його: бо що ж таке наклад 5-6 тисяч супроти близько одного мільйона українців Америки?

Попри молитву за поліпшення СВІТЛА, треба всім його прихильникам зробити в цьому ювілейному році СВІТЛА ще ОДНУ працю: кожний передплатник СВІТЛА нехай заплатить за якогось свого знакомого (а як не знає такого, нехай доручить це адміністрації СВІТЛА зробити!) однорічну передплату ($3.00). Це не коштуватиме його більше як одного цента на день! Хіба всі ми такі скупі чи бідні, щоб не могли цього зробити? Зараз по прочитанні цеї статті напишім до СВІТЛА і виконаймо цей свій ювілейний дар для нього.

[2]) Інформацію про журналістичні студії знайдете в книжці п. н. The training of journalists. 1958. Це інформація ЮНЕСКО, отже організації наскрізь ворожої Церкві, але з неї можна таки дечого путнього довідатися. — Висилати треба молодих людей на студії журналістики тільки до католицьких осередків, бо нпр. американські, це основно ворожі Церкві, а молодий адепт журналістики практично не дасть собі ради з протихристиянською атмосферою і брехнею в "наукові" тих безбожних шкіл. На днях ми дістали листа від одного з молодих журналістів, що студіювали на американському грунті. З цього листа видно, що той молодий католик-журналіст, хоч практикуючий католик, то вже зовсім думає нехристовими категоріями.

[3]) Для дійсної демократії треба християнського усвідомлення й деякої політичної освіти голосуючих, інакше вийде панування не народу ("демос"), а селепків (так зв. "керована демократія"). Велику в нашій історії заслугу в напрямі створення християнської самоосвіти має єп. Кир Йосиф Мартинець ЧСВВ у Бразилії, який перед війною був редактором самоосвітнього журналу, веденого в християнському дусі і то саме в Бразилії, грошево найслабшій країні нашої еміграції. Зате в багатій на людей і гроші Галичині спромоглися на самоосвітні часописи тільки націоналісти (і то ще ті дуже ліві) та радикали; католики не схотіли... Я писав про те в своїй брошурі п. н. "Самоосвітні видавництва", Львів 1937.

Д-р Лев В. Мидловський

ВИДАВЕЦЬ І ЖУРНАЛІСТ

У пресі, в кожному часописі, є два основні чинники: видавець і журналіст. Кожний із них має свою визначену ділянку праці. Успіхи в ній чимало залежать від того, наскільки ці чинники узгіднені між собою.

Ідеально було б, як би технічні й економічні засоби служили виключно публіцистичному завданню часопису. Реально беручи справу, такий погляд є надто великою вимогою до практичного життя. В кожному випадку часопис вимагає солідної господарсько-комерційної і графічно-технічної досвідченої праці.

Наскільки здорові й міцні є господарські основи часопису та наскільки точна й випробувана є техніка (склад, друк, експедиція тощо), настільки ж і є вможливлені його духові завдання та засяг його діяння. Добрий часопис, якщо ним правильно керувати, може мати також великі господарські й технічні осяги. Однак вони завжди повинні бути підпорядковані його духово-публіцистичному завданню. Тому при кожній технічній або комерційній праці для часопису, його публіцистична ціль повинна бути на першому пляні.

Приблизно так визначує видавничу сторінку преси відомий католицький науковець, д-р Еміль Довіфат, професор журналістики в Берлінському Університеті.

Хоч адміністрація католицького часопису, як і кожного іншого, має також комерційне завдання, але воно для католицького видавництва не є ціллю в собі, щоб тільки збільшувати грошові прибутки. Тут це комерційне завдання є виключно засобом, що уможливлює існування часопису. Його зростаючий наклад, очевидно, зміцнює також матеріяльну базу видавництва. Однак це не є для збагачування, а перш усього для збільшення засягу ширення Христової науки, засад християнської моралі і формування та закріплювання католицького світогляду серед читачів.

Видавництво католицького часопису є найбільше зацікавлене високою якістю його змісту і його приманливим зовнішнім, графічним виглядом, про який особливо дбає німецька католицька преса. Це й повинно давати йому перевагу над іншими часописами, причинюватися до його зростаючої почитности і тим чином вирівнювати його меншу змогу прибутковости.

У свою чергу рівень часопису залежить від того, чи видавництво подбало про відповідну кількість фахових редакційних працівників і позаредакційних співробітників; чи взагалі є належно наладнаний апарат редакції, щоб міг функціонувати безперебійно.

В цьому відношенні існують у нас недомагання. Деякі є зумовлені нашими загальними обставинами. Інші мають льокальний характер. Зводяться вони звичайно до того, що чомусь якраз на часописах намагаються в нас щадити. У висліді маємо редакції, в яких одна й та сама особа редагує, пише, виконує функції мовного й друкарського коректора, технічно-

го редактора, секретаря редакції, архіваря світлин і кліш, тощо.

Недоцільно було б скривати існуючі недомагання. В інтересі нашої преси, щоб сприяти її здоровому розвиткові, слід навіть докладно приглянутися до них, устійнити їхні причини й пробувати поступнево усувати їх.

Між іншим зустрічаємо в нас щось у роді зачарованого кола. Воно виглядає приблизно так, що наші часописи в пересічному мають таки замало передплатників. Тому загальні прибутки не вистачають, щоб редакцію удержувати в повному персональному складі й винагороджувати позаредакційних авторів. Це впливає від'ємно на рівень часопису, на якість і різноманітність його змісту. Тому часопис не вдоволяє читачів і не з'єднує собі нових, щоб передплачували його. А без відповідної кількости передплатників знову бракує грошей на необхідну кількість персоналу редакції, на гонорарі для позаредакційних співробітників і кореспондентів, на більше ілюстрацій, що їх сучасний читач хоче мати, та на ефектовну зовнішність часопису.

Читач слушно вимагає доброякісного, різноманітного й цікавого змісту в часописі. Його може дати не одноособова, а з відповідною кількістю персоналу, солідно зорганізована редакція, якій не накидують бюрократичну методу відсиджування годин, де натомість є сприятлива атмосфера для творчої журналістичної праці, де є її нормальний поділ, де функції й ділянки не кумулюються, де існує довір'я до редакторів, базоване на їхньому почутті відповідальности, де не накидують редакторам нефахових, а то й противних засадам журналістики вказівок або інструкцій, та де є наплив свіжих матеріялів від авторів з-поза редакційних стін.

Хоч видатки на редакцію формально стоять аж на 4-ому місці в черзі (за видатками на 1. склад і друк, 2. папір і краски, 3. інші адміністративні), але вони фактично є найважливіші для публіцистичної якости часопису. До цих видатків належать також гонорарі для кореспондентів і позаредакційних співробітників. Хто їх не має і не платить їм, той обнижує рівень часопису. Самі ж редактори ніколи не в стані дати те все, чого вимагає читач від часопису. В редакторів стільки редакційно-технічної праці, що вони ніяк не встигають охоплювати всіх ділянок, якими цікавляться читачі.

Для приблизного уявлення про відношення кількости людського персоналу до об'єму праці в часописі можна навести, очевидно, не як приклад для нас, а як загальну орієнтацію в цій матерії, що напр. американський щоденник "Нью-Йорк Таймс" має понад 1,600 усіх працівників. Отже від 20 до 30 з них припадає на одну сторінку часопису. В той час у нас іноді виходить 4 або й 8 сторінок на одного редактора.

Преса має тепер поважну конкуренцію, бо її читачі стають щораз більше слухачами радіоавдицій і глядачами телевізії. З цим треба рахуватися. Однак значення доброго католицького часопису не зменшилося, а навпаки, навіть зростає, особливо, як активного помічника Церкви в ділянці Світського Апостоляту.

Христові Намісники завжди підкреслювали вагу й спеціяльну ролю преси, що "оформлює опінію народу й нормує його життя", як сказав був Папа Лев XIII. Вартість католицького часопису підкреслив Папа Пій X, заявивши, що радо дав би свій нагрудний хрест, щоб зміцнити пресу. Вона, як видавниче підприємство з обмеженими прибутками, дійсно потребує допомоги, зокрема в нас, щоб могла виконувати свої завдання. Цю потребу допомагати їй засвідчував у практиці Папа Пій XII, що дуже піклувався пресою і доручив був навіть улаштувати виставу католицьких часописів у Ватикані. Папа Іван XXIII уже на початку свого понтифікату відправив був Св. Літургію в базиліці св. Петра, 31 січня 1959, в наміренні журналістів. А згодом присвятив особливішу увагу Світовому Конгресові католицької преси, що відбувався в Сантандері, Еспанія, в липні 1960, якому уділив Апостольське благословення, подав поради й побажав успіху.

Це зрозуміння Вселенських Архиереїв для праці видавців і журналістів є заохотою нам, але й одночасно унаглядніює відповідальність видавця й журналіста української католицької преси. Маємо трудні обов'язки. Іноді бувають складні ситуації. Тому тим більше потребуємо об'єднання наших сил і солідарної співдії.

Розкішне, мистецьке альбомне видання

ЛЕҐЕНДИ ПРО ХРИСТА

Його народження, життя, муки, смерть і воскресіння

Пера Константини Малицької з численними повносторінковими ілюстраціями - деревориттями мистця Юрія Кульчицького.

Чудовий релігійний і культурний дарунок для дорослих і дітей.

Ціна $1.00, в твердому переплеті $1.50.

Замовляйте завчасу

у Видавництві ОО. Василіян на адресу:

BASILIAN PRESS, 286 Lisgar St., Toronto 3, Ont.

НАША ЮВІЛЕЙНА ПРОСЬБА ДО ЛЮДЕЙ ДОБРОЇ ВОЛІ

У цей 25-літній Ювілей СВІТЛА допоможіть нам поширити СВІТЛО – придбайте хоч одного нового передплатника.

Нехай у цьому Ювілейному Році наклад СВІТЛА зросте принайменше на тисячу нових передплатників.

МИ ЧИСЛИМО НА ВАШЕ ДОБРЕ ДІЛО!

Ім'я нового передплатника .....

Адреса .....

(Передплата на один рік — $3.00) .....

Придбав (ім'я) .....

Адреса "Світла":

THE LIGHT — 286 Lisgar St., Toronto, 3, Ont. — Canada

о. Севастіян Сабол, ЧСВВ

БАГАТО ЛЮДЕЙ ЗАПИТУЄ...

Ми маємо старенького батька, який часто недужає і дуже багато гроша мусимо видавати на лікарів, на лікарні й на ліки так, що фінансово ми вже просто вичерпані. Тепер лікарі кажуть, що батько потребує одного дуже коштовного лікування, властиво спроби лікування, яке, однак, не певно чи поможе, а як для такого старця, буде дуже болюче. Чи ми, діти, обов'язані в сумлінні, навіть задовжуватись, щоб отакими болючими й непевними, а до того ще й дуже коштовними способами рятувати батька від смерти? ....

Кожний син чи дочка повинні щиро помагати своїм батькам зберегти їхнє життя і здоров'я, хоч би це мало коштувати навіть багато гроша. Батьки певно більше дали своїм дітям, ніж діти здібні віддати батькам. Але, за засадою католицьких богословів, діти не є в сумлінні обов'язані йти аж так далеко, щоб задовжуватися на високі суми, роблячи видатки на надзвичайні й надто коштовні лікування чи заходи, яких успіх дуже сумнівний.

У старшому віці людина занепадає на здоров'ї, бо делікатніші клітини організму помалу слабнуть і завмирають. Так старша людина помалу втрачає зір, слух, пам'ять, здібність швидко думати, і т. п. Деколи кидається тяжка недуга, яку годі вилікувати, а можна тільки на пізніше відсунути неминучу катастрофу — смерть. Хворий має обов'язок сумління рятувати своє здоров'я й життя, але не має обов'язку аж такого, щоб уживати надзвичайних і надто коштовних засобів для втримання себе при житті. Тим менше обов'язаний він у сумлінні до того, коли пропоновані засоби чи заходи нераз ще й дуже болючі, а їхній успіх сумнівний. — Цю засаду католицької моралі дуже ясно виложив Папа Пій XII перед членами Міжнароднього Конгресу Анестетистів у Римі 1957 р: Якщо сам хворий не є в сумлінні обов'язаний рятувати свого життя надто тяжкими заходами і надзвичайними та надто коштовними засобами, то подібно не є в сумлінні обов'язані ні його діти, чи взагалі родина, робити великі видатки на хворого, коли нема позитивної надії на те, що воно справді врятує йому життя.

Знаємо, що Св. Причастя можна приймати тільки один раз на день. Що ж робити, коли хтось і по 2-3 рази денно приступає до Св. Причастя і люди це бачать та дивуються? Чи можна піти наперед, перед престіл, і перестерегти дану особу, що того не вільно їй робити?

Правдою є, що за наукою св. Церкви тільки один раз на день можна приступити до Св. Причастя. Хто ж причащається по 2-3 рази денно, то хіба не знає тієї засади св. Церкви, або забуває те, що раз уже причащався. Забудькуватість часто бувае в старих людей. Хто ж не знає про таку засаду Церкви, або не пам'ятає на те, що раз він уже причащався, той певно не має гріха за це. Певно, що таку особу треба повчити чи напімнути. Але ніколи не треба того робити так, щоб це вийшло на її засоромлення. А було б це дуже прикре й засоромлююче, коли б дана особа вже клячала перед престолом і чекала на Св. Причастя, а хтось прийде і тягне її від престолу, або каже їй при інших, що не вільно їй удруге причащатися, або ще й звертає увагу священикові, що та і та особа вже причащалася, а тепер удруге приступає до Св. Причастя. Повчити, чи напімнути когось у такій справі треба приватно й окремо, а не перед іншими людьми. Дана особа певно робить таке в добрій волі, отже не має гріха і тому не треба засоромлювати її перед іншими.

Кілька років тому кілька разів у рік, я вибирав по кілька долярів із каси в фірмі, де я працював. Я не пам'ятаю точно, кілько того могло бути, але тепер хочу вирівняти мій довг. Як міг би я це зробити без виявлення себе, що саме це я був, що вибирав гроші з каси?

Хто незаконно присвоїв собі чужі гроші, той має обов'язок у сумлінні звернути їх власникові, але він не обов'язаний виявити себе та так виставити себе на сором, а через це може ще й роботу втратити. Найкраще перше обчислити, скільки менше-більше, ви довжні, потім дайте виставити чека в банку на ту суму, напишіть на машині листа (без підпису) з виясненням, чому ті гроші посилаєте і вишліть усе в конверті на адресу фірми. Щоб оминути небезпеки, що касієр може присвоїти собі ті гроші, адресуйте листа на ім'я власника фірми. А коли ще й дальше маєте сумнів і не можете рішитися, як це зробити, тоді вдайтеся до Вашого священика, а він порадить Вам може ще краще, як поступити Вам у такім делікатнім положенні.

Церква навчає, що в Св. Сповіді каяник одержує прощення всіх своїх гріхів, а також і прощення вічної, пекельної кари, але не прощається йому дочасна кара і цю він мусить відбути сам, поза Сповіддю, виконуючи покутні діла, зискуючи відпусти, і т. п. Чому св. Церква не прощає всього нараз, а отак комплікує каяникові справу його вічного спасіння?

Св. Церква зовсім не комплікує справи спасіння душ своїх вірних, бо ж коли вони одержали прощення своїх гріхів у Сповіді, а також одержали і прощення вічної кари, то тим самим вони вже мають запевнене спасіння, і коли б умерли зразу після Св. Сповіді, то певно вже не пішли б до пекла.

Дочасна кара, про яку мова в цьому запиті, це не видумка Церкви і не Церква робить якісь непотрібні комплікації, щоб утруднювати своїм вірним доступ до неба. Тут треба взяти до уваги авторитет самого Г. Бога, який каже, що неодин спасеться, "але так, як через огонь" (І. Кор. 3, 15), отже через огонь покути тут, на землі, або на другому світі, в чистилищі. Так пояснювали це місце Св. Письма церковні Вчителі й Отці від початків християнства аж по сьогодні. Отже, крім прощення гріхів і вічної кари, треба ще покути, надолуження, яке називаємо "дочасною карою". Ту дочасну кару можемо в деякій мірі сплатити чи спокутувати молитвами, що їх Церква приписує каяникові при Св. Сповіді, добрими вчинками, відпустами, і т. д. Такою покутою (дочасною карою) Церква аж ніяк не комплікує, а радше влегшує каяникові його спасіння, бо помагає йому вирівняти ввесь його довг перед Богом.

Вислів "дочасна кара" може й не зовсім конче вдалий, бо не віддає повністю того, що він має означати. Під словом "дочасна кара" розуміємо не тільки надолуження, але ще щось більше. Через гріх ми не тільки Бога образили, але також і себе самих зранили смертельно. Найкраще це пояснити ось таким прикладом: злодій, що обікрав свого сусіда, втікаючи з краденим добром крізь вікно, впав і зломив собі ногу, чи дістав потрясення мозку. Зробив шкоду ближньому, але також і себе пошкодив. Коли той ближній каже йому: я тобі все прощаю, хай Бог милує тебе, — то це не уздоровить покаліченого злодія. Він мусить піти до лікаря чи до лікарні та піддатися болючому процесові лікування зломаної ноги чи потрясеного мозку. Через гріх, кажу ще раз, ми зробили кривду і шкоду не тільки Господу Богові, але також і собі самим. У Св. Сповіді Бог каже нам: "Усе прощаю тобі", але внаслідок смертельної рани, яку ми самі завдали собі через гріх, наша душа ослаблена. Гріх, це диявольська отрута, що затроює душу, смертоносна бактерія, що вбиває її. Св. Сповідь рятує нас від смерти, але треба довшого лікування й часу, щоб "видихатися" з затроєння, щоб дійти до повного видужання. Отже вислів "дочасна кара", це не тільки надолуження, покута, сплачення довгу перед Богом, але також і лікування душі з важкої, смертельної недуги гріха, з прив'язання до гріха. Бог може простити нам також і цю "дочасну кару", коли ми здобудемося на акт досконалої, чистої любови до Бога. Але хто ж може бути певний того, що він досконало любить Бога, без усякої домішки користолюбности? Звичайна дорога до такого душевного видужання й очищення, це відпусти, молитви, акти покути, добрі вчинки, а, головно, Св. Тайни — Св. Сповідь і Св. Причастя. Це духовна "психотерапія" на лікування нашої душі, щоб більше відвернути її від гріха і милішою зробити її в Божих очах. Цей процес очищування й лікування душі відбуваємо за життя на землі, або будемо мусіти піддатися йому після смерти, в чистилищі, бо "ніщо нечисте не ввійде до царства Божого" (Об'явл. св. Івана, 21, 27).

Чи можна приступити до Св. Причастя, не сповідаючись перед тим, коли чоловік так почуває себе, що він не має з чого сповідатися?

Тут треба розрізнити дві категорії людей. Є люди, що сповідаються тільки один раз у році і вони "не мають із чого сповідатися", хоч живуть у гріхах. Такі кажуть, що вони нікого не вбили, не підпалили, не чужоложили, не обікрали, так, немов би тільки ті гріхи були гріхами. Але коли б вони ліпше вглянули в своє сумління і належно приготовлялись до Св. Сповіді, то знайшли б там і занедбання Служб Божих і гнів, обмову, прокльони, зависть, брудні розмови, думки і т. п. Люди, що рідко сповідаються, майже все живуть у таких, чи інших гріхах, але нераз не бачать їх і не відчувають, бо не стараються належно пізнати стан своєї душі. Тому такі люди повинні таки добре обрахувати своє сумління і старанно відгребувати свої гріхи та щиро висповідатися з них, заки відважаться приступити до Св. Причастя.

Але є і друга категорія людей. Це ті, що часто сповідаються, отже і краще знають свої немочі та й сумління в них уже вироблене й чутливе на кожну важнішу провину. Такі душі, якщо справді не відчувають у сумлінні жадного поважнішого гріха, можуть приступати до Св. Причастя і по 2-3 тижні без нової Сповіді. Можуть іти до Св. Причастя навіть і тоді, коли на кілька днів мусіли перервати свою практику щоденного Св. Причастя. Все ж таки, хоч не мають на сумлінні жадного поважнішого гріха, вони повинні перед Св. Причастям збудити щирий жаль за свої повседневні гріхи й недосконалості, щоб так, очищені жалем, могли гідніше приймати Євхаристійного Спасителя. Навіть порадно, щоб такі душі не йшли до Сповіді тоді, коли багато інших людей чекає на Св. Сповідь, як напр. в останніх днях перед Великоднем, або під час місії.

Однак, Св. Сповідь є не тільки для тих, що живуть у тяжких гріхах. Вона поможе багато та-

кож і тим, що мають тільки повсденевні гріхи. Як тяжкий гріх є смертю для душі, так повседневні гріхи є ранами, проказою, недугою, яка нераз дуже опоганює і ослаблює душу. Часта Св. Сповідь прощає ті повседневні гріхи, а також і лікує душу з її недуги. Добрі поради священика тут часто необхідні, щоб душа помалу могла краще поправлятися навіть і з тих невеликих гріхів, які, хоч і не є тяжкою образою Бога, але часто є дуже прикрі для інших. Старші люди вже більше розумно задивляються на все й розумніше живуть, ніж за своєї молодости, та й похоті поступно втихають і устатковуються та тому, природно, в них майже не лучаються тяжкі гріхи. Але є багато й молодих людей, які, за Божою ласкою, потраплять вистерігатися тяжких гріхів. Усе ж таки в них бувають частіші спокуси, нерідкі сумніви, отже боротьба й непевність. Тому, чи старші чи молодші, — всі потребують частої Св. Сповіді. Одні, щоб скоріше й легше могли поправитись із своїх блудів, другі, щоб набрати нової сили, заохоти, помочі й світла. Але засадою є, що коли ми певні того, що не маємо на душі тяжкого гріха, тоді можемо приступити до Св. Причастя навіть і без Св. Сповіді, щоб тільки збудити жаль за свої повседневні гріхи. Можемо бути спокійні за це, що такі Св. Причастя не будуть святотатські.

о. Мирослав Рілецький

СТОРІНКИ З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ І КУЛЬТУРИ

4.

7. Княжа столиця Бужськ (Буськ) та його церковні і культурні пам'ятки

Літописці часто згадують город Бужськ, положений при впаді річок Полтви і Солотвини до західнього Бугa. Назва города Бужська, який існував вже в IX столітті, походить від ріки Бугa.

Нинішне місто Буськ (в районі Камінка Струмілова, львівської області) має в своєму гербі бузька. Передання з княжих часів розповідає, що волинський князь Давид Ігоревич був основником города Бужська. Одного дня він з боярами об'їздив землі свого князівства і шукав відповідного місця на заложення замків-твердинь. Князь Давид спинився в одному місці над Бугом і побачив бузька, що кружляв і опустився недалеко в лісі. Князь з дружиною пішов до ліса і найшов манастир, в якому жили два монахи василіяни. Князеві Давидові сподобалась ця місцевість та за порадою бояр і монахів він збудував тут замок-твердиню.

Наш літописець розповідає, що в 1098 році переміський князь Володар Ростиславич з військом пішов до Володимира Волинського, щоб визволити свого ув'язненого і осліпленого брата Василька, теребовельського князя. В 1100 році Бужськ стає столицею удільного князівства, що його Давид Ігоревич одержав в приділі разом з іншими городами, коли він втратив Володимир Волинський. Тоді Бужськ розбудовується і стає людним містом. По смерті Давида Ігоревича князювали в Бужську Ярослав Святополкович і Мечислав Ігоревич. Бужське князівство переходило під владу різних князів. Белзький і Володимирський князь, Олександер Всеволодич заволодів Бужським князівством і дав його як віно своєму зятеві, Болеславові Мазовецькому. Татари нераз знищили город Бужськ, однак населення заєдно відбудовувало його. Під час походу Батия на західно-українські землі головні татарські військові частини переходили через Буськ.

***

Князь Давид Ігоревич побудував в Бужську два замки і церкву Богоявлення Господнього, якою спершу завідували Отці Василіяни. Заходами князя Мечислава Ігоревича збудовано парохіяльну церкву св. Отця Миколая, яку він вивінував щедро цінними церковними речами і землею.

В Бужську були два манастирі — мужеський і жіночий. Мужеський манастир св. Онуфрія сягав своїм існуванням в глибину княжої доби. В 1654 році перенесено манастир до Волі Деревлянської, однак київський митрополит, Діонисій Балебан в 1661 році відновив духовні права бузецького св. Онуфріївського манастиря і відбудовано манастирську церкву.

Манастир Сестер Василіянок стояв на Підзамчу. До 1776 року проживали в ньому дві монахині. По їх смерті манастирську церковцю розібрано і церковну обстанову перенесено до парохіяльної церкви св. Отця Миколая. На цвинтарі жіночого манастиря збереглися надгробники Сестер Василіянок.

На місці княжого замку на передмісті Воляни в Буську стоїть дочерна церква св. Онуфрія в тіні тисячолітнього дуба. В дуплі дуба

построено в 1864 році капличку св. Онуфрія. На одвірку царських врат св. Онуфріївської церкви зберігся напис: "Року Божія 1645. Григорій маляр-сницер".

При старовинній церкві св. П'ятниці на бузецькому передмісті "Довга Сторона" були церковне братство, школа і шпиталь. В церковному архіві зберігались братські статути з XII століття.

***

В Буську не осталося сліду з двох княжих замків. Заховалися останки валів, з яких частина сягає в княжу добу.

Колишній український гр.-кат. парох в Буську, о. Михайло Петрушевич займався археологічними дослідами і зібрав багато знахідок з передісторичних і княжих часів (кремінні ножі, кам'яні кулі і малюк, скляне намисто, парфірні пацьорки), які передано до музею Наукового Товариства Шевченка у Львові.

Місто Буськ названо "Галицькою Венецією", бо понад 30 мостів збудовано над річками — Полтвою, Солотвиною, Рокитною і Молдавою, що уможливлює комунікацію на терені Буська.

В Буську народився укр.-кат. луцький єпископ Йосиф Боцян, царський в'язень і церковний письменник (1879-1926), якого польський уряд не допустив до виконування архипастирських обов'язків в луцькій дієцезії.

8. Українська церква і культура в княжих столицях Володимирі і Луцьку

Княжий город Володимир Волинський, як столиця удільного князівства, став важним церковно-культурним і торговельним осередком. Він був захищений з півдня рікою Лугом, зі сходу і заходу валами, а з півночі озером і укріпленнями.

Археолог Олександер Цинкаловський каже, що володимирські укріплення були побудовані так вміло, що найкращий інженер не міг би ліпше видумати. Останки валів збереглися недалеко Успенської катедральної церкви і кругом міста Володимира.

У Володимирі Волинському князювали Всеволод, син Володимира Великого, Ігор, син Ярослава Мудрого, Ярополк — Петро Ізяславич, який був коронований в Римі Папою Григорієм VII, Давид Ігоревич, Ярослав Святополкович, Роман і Андрій, сини князя Володимира Мономаха. Просторі і багаті волинські землі довго перебували в безпосередній залежності від київських князів і переходили від одного представника княжого роду до іншого.

У 1146 р. наступило відокремлення Воляні. Тоді запанував у волинському князівстві Із'ярослав II Мстиславович і дав початок волинській династії — княжому родові, який володів на Волині двіста років, до половини XIV століття.

Сини Із'яслава II Мстислав і Ярослав поділили між собою Волинь на два окремі князівства. Мстислав дістав західню Волинь, із містом Володимиром як столицею, і прилучив до князівства Берестейську область. Князь Ярослав Із'яславович володів у східній Волині з містом Луцьком і з Погориною Волостю. В першій четвертині XIII століття вимер рід князя Ярослава Із'яславовича. Тоді луцьким князівством заволодів князь Роман Мстиславич.

***

За панування володимирського князя Ярополка - Петра Із'яславича (1078 - 1087) ігумен Киево-Печерського манастиря, Степан, учень св. Теодосія Печерського, став єпископом у Володимирі Волинському.

Київський греко - католицький митрополит, Лев Кішка (1714-1728), який спершу був єпископом у Володимирі Волинському, у своїх історичних записках, зроблених із стародавніх документів, подає перед володимирським єпископом Стефаном п'ятьох владик: Івана, Антона, Анита, Кадрія й Іллю. Літописець згадує ще єпископа Тому, який був володимирово-волинським владикою в 988 році.

***

Князь Мстислав Із'яславич збудував ок. 1160 року в Володимирі Волинському нову катедральну церкву Успення Пресв. Богородиці, що залишилася одинокою видимою пам'яткою церковного й культурного життя на західньо-українських землях за княжих часів. Володимирська катедральна церква перебула Галицько-Волинську державу та часи литовського і польського панувань. Вона збереглася до нинішніх днів. Супрасльський літопис подає, що Успенська катедральна церква була спалена в 1491 році, однак ушкодження не були великі і в 1494 р. церкву відбудовано.

Археолог Володимир Січинський пише, що заховалися рисунки первісної Успенської катедральної церкви, з яких можемо пізнати її будову. Первісна церква з двома квадратними вежами і високим трикутним фронтоном мала романський характер. Останки старих румовищ церкви зібрані перед першою світовою війною у володимирському церковному музеї свідчать також про типово романську будову. Володимирська катедральна церква Успіння Пресв. Богородиці становить у стилевому відношенні перехідне звено між київським церковним будівництвом і галицьким.

Дослідник старовинної церковної архітектури, Йосиф Пеленський каже, що зруб Успенської церкви є переділений у середині двома рядами стовпів на три поздовжні нави. Церква є завершена довкола каблуками немов крилами. Ті каблуки творять угорі незвичайно сильний, добре збудований сплет, немов клітку, на якій висять круглі склепіння. На перехресті великих склепінь підноситься копула — кляшана баня, яка має форму давніх шоломів.

У підземеллях-гробницях Успенської катедральної церкви спочивають мощі багатьох володимирських князів: Мстислава Ізяславича, фундатора церкви, Василька Романовича, Володимира Васильковича, якого прозвано філософом за його вченість і інших.

За княжих часів при володимирській катедральній церкві існувала духовна школа, в якій училися кандидати на священиків. У XIII столітті було тут вогнище просвітньої і культурної діяльности на цілу тодішню Українську Державу.

Від непам'ятних часів катедральна церква Успіння Пресв. Богородиці мала великі земельні маєтки, з яких доходи йшли на утримання духовенства, церкви і школи. Катедральна церква мала недалеко за містом 805 гектарів орної землі, 75 гект. лісу і ок. 20 гект. грунтів у місті Володимирі. В 1924-25 роках польський уряд почав оселювати польських колоністів на земельних маєтках, які споконвіку належали до української катедральної церкви. При Успенській церкві залишилися тільки 33 гектари землі.

***

Археолог Цинкаловський говорить, що у княжій добі стояли численні церкви на території города Володимира Волинського. Про це свідчать назви пам'ятних місць, де знаходились старовинні церкви й манастирі: "Стара атедра", "Апостольщина", "Прокопіївщина", "Іллінщина", "Онуфріївщина", "Введенщина", "Михайлівець" і інші.

На урочищі-пам'ятному місці, званому "Стара Катедра" на володимирському передмісті Федорівка археологи робили розкопи і над річкою Лугом під горбом відкопали фундаменти тринавної мурованої церкви, збудованої з квадратних цегол при кінці X або на початку XI століття. У вівтарній апсиді відкрили муровані сидіння здовж цілої стіни, які свідчать про те, що ця церква була катедральна, бо тільки в катедрах стрічаємо такі сидіння. Підлога церкви була викладана орнаментованими кахлями. Можна ще оглядати останки руїн цієї церкви. Південна нова церква обсунулася до річки Луги.

На схід від цього урочища-церквища при дорозі, що веде до Білих Берегів, стояла в давнину церква св. Апостолів, побудована князем Володимиром Васильковичем. Тут залишилися останки склепіння, зложених із цегол, які мають знаки хрестів і немов тризубів із хрестиками.

Від старовинної церкви св. Прокопа грунти на південь від Володимира Волинського називаються "Прокопіївщина". Церква св. Прокопа свідчить, що в княжих часах були тісні зв'язки між українською і чеською Церквами. Наша Церква шанує пам'ять св. Прокопа і поминає його в "Чині Тайни Супружества". (Св. Прокіп походив із Чехії і виховувався в улюбленій місцевості князя св. Володимира Великого, Вишгороді коло Києва, де існував манастир із школою, в якій училися кандидати духовного стану з Руси-України і з сусідніх слов'янських країн. Висвячений на священика в 1009 р. св. Прокіп збудував манастир і церкву в Сажаві в Чехії та став його ігуменом. Помер у 1053 р. і був канонізований 1204 р. Мощі св. Прокопа перевезено при кінці XVI століття до церкви "Всіх Святих" на княжому замку в Празі. Св. Прокопа почитають як патрона Чехії й Моравії.)

На урочищі "Іллінщина" збереглися фундаменти церкви св. Ілії. На цвинтарі, що був біля тієї церкви, знаходили цегли зі знаком немов тризуба з хрестиком, хрестики й мідяні образки.

Літописець згадує ще старовинні володимирські церкви св. Івана Золотоустого та свв. Косми й Дам'яна.

На урочищі "Онуфрійщина" за річкою Лугом стояв монастир із церквою св. Онуфрія, яка згадується в літописі під 1074 роком. Стиль будови і старовинна форма цегол промовляють за тим, що Онуфріївська церква була побудована в давніх княжих часах. Літописець каже, що до онуфріївського манастиря заїздили грецькі священики. При будові домів на урочищі Онуфрійщина викопували людські кістяки, цеглу і хрести, так звані "енколпіони".

***

Володимир Волинський є дорогий серцю кожного українця-католика тим, що володимирські церкви св. Параскевії і св. Отця Миколая зв'язані з життям священомученика Йосафата Кунцевича і його родиною.

В літописі згадується старовинна церква св. Параскевії, звана П'ятницькою, від якої одна з володимирських брам називалася "П'ятницькою брамою", а передмістя за нею "Зап'ятниче". В церкві св. Параскевії в 1580 році охрещено Івася Кунцевича, який пізніше став монахом Йосафатом, архиепископом і священомучеником. У притворі П'ятницької церкви находився стародавній великий хрест Розп'ятого Спасителя. Історики Церкви розповідають, що з боку Спасителя впала вогняна іскра в серце малого Іванка Кунцевича і пізніше розгоріла полум'ям гарячої любови Спасителя. У володимирських міських записках була вістка, що сестра священомученика Йосафата, Зиновія Кунцевич, замужня Перилович, записала на церкву св. Миколая площу, на якій стояв родинний дім Кунцевичів.

На цій площі в 1780 році архимандрит Отців Василіян і ректор володимирської греко-католицької колегії, Порфірій Важинський, який пізніше став холмським єпископом, побудував каплицю в честь св. Йосафата. В середині міста Володимира Волинського красувалася Різдвянська церква манастиря Отців Василіян, які вели релігійну й культурну та виховну діяльність.

Перед останньою війною Володимир Волинський мав чотири муровані церкви: катедральну церкву Успіння Пресв. Богородиці, парохіяльну церкву св. Василія Великого, церкву Різдва Христового і церкву св. Отця Миколая. На розі Катедральної вулиці стояла ювілейна каплиця св. Володимира Великого, збудована в 1892 році в дев'ятсоті роковини основин володимирського єпископства.

***

Княжий город Володимир Волинський був сильною твердинею. Мешканці Володимира до нинішнього дня називають "замочком" горбок, де стоїть катедральна церква. Ця назва вказує на місце княжого замку. Тут збереглись останки валів-укріплень із княжих часів.

Через город Володимир Волинський переходили торговельні шляхи зі сходу на захід і з півночі на південь. Багаті волинські землі мали змогу розвинути оживлену торгівлю. Володимир Волинський став у княжій добі великим торговельним осередком.

Арабський літописець IX століття, Ібрагім-Ібн Якуба каже, що арабські купці їздили через Володимир до Кракова і Праги. Грецькі, арабські й німецькі купці були частими гостями у Володимирі Волинському, де витворилась заможня верства купців українців і чужинців, головно німців.

Збереглись писані німецькою мовою грамоти на дозвіл складів соли. Німецька митна постанова з 904 року каже, що володимирські купці з давніх часів їздили далеко на захід у німецькі країни.

Ріки Волині були шляхами для перевозу продуктів і товарів. Рікою Бугом і його притоками перевозили збіжжя в північні країни. Зимою звозили над волинські ріки велику кількість продуктів і товарів. Весною, коли вода піднеслася, наладовували великі човни, які плили ріками на місце збуту. Над ріками Волині були численні склади товарів. Недалеко міста Володимира проти села Зимна є урочище, назване "Товарова Гора". Тут за княжих часів находився великий склад товарів і продуктів.

Літописець каже, що в княжій добі Володимир Волинський своєю красою, багатством і культурою робив велике враження на чужих купців і подорожніх.

9. Княжий волинський город Лучеськ (Луцьк)

Старовинний город Лучеськ, нинішній Луцьк, уперше згадується в літописі під 1085 роком, однак він існував уже в дуже давніх часах. Цісар Констянтин Багрянородний іще перед 950 роком говорить про волинське плем'я Лучан.

У 1154 році зайняв луцьку землю Мстислав Із'яславич, правнук князя Володимира Мономаха. Після нього князювали в Луцьку його брати Ярослав і Ярославові сини, Ігнвар і Мстислав. Луцьк був столицею окремого князівства до 1225 року. Тоді князь Данило галицький прилучив його до володимирського князівства. Луцькі князі дбали про розвиток свого князівства і про розбудову свого престольного города.

Княжий замок у Луцьку стояв на високому острові, оточеному з трьох боків водами глибокої ріки Стиру і його низькими багнистими берегами, а з четвертого боку річкою Глушець. Замок був укріплений ровами, валами, дерев'яними частоколами й вежами. Під час княжих усобиць замок відбив багато нападів та витримав численні облоги наїзників.

Під Луцьком находився княжий двір. Літописець розповідає про княжі хороми і про придворну церкву, яка сяла красою.

***

Одною з найстарших церков княжого Луцька була катедральна церква св. Івана Богослова, збудована за панування князя Ярослава Із'яславича. Церква була мурована з одною копулою і мала два входи: з заходу і з півдня.

На східній стороні замкової площі стояла церква св. Димитрія, яку князь Мстислав Із'славович збудував на початку XII століття.

Славний був манастир із церквою св. Отця Миколая в Жидичині, віддаленому одну милю від Луцька.

***

Князь Ярослав Із'яславич подбав про засновини єпископства в своїй столиці Луцьку.

Луцька епархія належала після свого заложення до Київської Митрополії. Імен найдавніших луцьких єпископів не знаємо.

У 1303 році царгородський патріярх Атанасій прилучив луцьке єпископство до новозаложеної галицької митрополії. Історик української Церкви, о. Іван Рудович каже, що "Степенна книга" подає під 1326 роком луцького єпископа Теодосія, який брав участь у похороні митрополита Петра знад Ратї.

***

Археологи відкопали в 1861 році на території княжого замку в Луцьку золоті бляхи від образів з орнаментами, які є доказом великого багатства старовинних луцьких церков.

Автор розвідки п. з. "Архітектура старого Луцька", археолог Леонід Маслов каже, що в княжій столиці Луцьку є багато історичних пам'яток і останків старовинної величавої архітектури, які свідчать про його славне минуле.

М. Божьо

ДИВНІ ДІЛА ТВОЇ, ГОСПОДИ!

Життя людини це дочасна мандрівка, якою маємо дійти до нашого призначення — вічного життя в небі.

Земля, на якій ми живемо, є також названа долиною сліз, немало горя переносить людина в своєму житті тай немало сліз витискає це горе. Однак одною з найбільших ласк, які Господь Бог зсилає на людей, це терпіння.

Терпіння це один із найкращих засобів, що ними людина зближається до Бога.

Нераз людина повна здоров'я й достатків стає самопевною, гордою та зарозумілою, і якраз ця ласка терпіння поставить тоді людину на коліна, відкриє цій вчора ще "великій" людині очі, дасть їй можливість побачити себе самого, свою неміч, своє безумство, свою безвладну силу.

Тоді легко нам пізнавати свого Творця, від Котрого ми всеціло залежні, бачити Його велику любов до нас, Його всемогучу опіку і безмежне милосердя над нами.

У найбільшій покорі перед своїм Творцем і Спасителем Ісусом Христом та Пречистою Дівою Маріею Неустанної Помочі згадую те все, згадую в роковини мого великого терпіння, яке грозило мені втратою правої ноги, тривало шість тижнів, а з котрого я вийшов уповні здоровий.

Принагідно вдарився я був у ногу, від чого пюстала маленька рана. Але після трьох днів я дістав закаження крови, нога стала чорною від стопи до коліна, опухла й викликала неймовірний біль.

Перші дні не були для мене страшні, бо ні я ні мій лікар не були ще ще свідомі того лиха, яке надходило.

Найсильніші дози пеніциліни, які я брав кількакратно на день, не помагали нічого, нога ставала щораз страшнішою, біль щораз гірший, я не міг ані встати з ліжка, ані доторкнути долівки.

Лікар почав хитати головою, мене ж обняв страх, коли почув, що можу стратити ногу. Ця жахлива вістка потрясла мною до глибини мого серця, я побачив себе калікою нездібним до обов'язків, які тяжать на мені.

Одинокий рятунок я бачив у Бога. Я молився ввесь час, але тепер я молився не так, моя молитва була відмінною від молитви, яку я відмовляв тоді, коли не дивився ще в очі нещастю.

Свої молитви я звертав до Господа Нашого Ісуса Христа і Пречистої Діви Марії Неустанної Помочі, благаючи Їх, щоб через заступництво Слуги Божого Митрополита Андрія вирятували мене з нещастя каліцтва.

Я відмовляв дев'ятницю, додаючи молитву "О мій Боже, з глибини моєї душі клонюся перед Твоєю безмежною Величчю. Дякую Тобі за ласки й дари, що ними Ти наділив Твого вірного Слугу Митрополита Шептицького.

Прошу Тебе, прослави його також і на землі. В тій цілі, благаю Тебе, уділи мені в Своєму Батьківському милосердю ту ласку (видужання без утрати ноги), про яку я Тебе покірно прошу."

Таких дев'ятниць я відбув три, відмовляючи цю молитву. Саму молитву я відмовляв кількакратно на день. І ось тепер складаю прилюдну подяку в найглибшій покорі, Господеві Ісусові Христові, Пречистій Діві Марії Неустанної Помочі та Слузі Божому Митрополитові Андріеві за його заступництво і цю незаслужену ласку повного видужання без утрати ноги. Я свято переконаний, що тільки молитви Слуги Божого Митрополита Андрія врятували моє здоров'я, а може і життя.

Великий єси Господи!

Б. Полянич

ЗАМОК ЯНГОЛА СМЕРТИ

Сенсаційна повість з часів гетьмана Кирила Розумовського і Григора графа Орлика

Всі права застережені

РОЗДІЛ 5

У ГЛУХОВІ

Гетьман легким кивком голови попрощав старшин:

— Дякую, панове! І через тиждень до побачення на бенкеті!

Полковники підвелись із стільців, споглядаючи на себе. Дехто вклонившись у пояс Гетьманові, звернувся до дверей, дехто, розглядаючись довкруги, не знав, чи виходити чи ні. Важку мовчанку, яка запанувала після слів Гетьмана, перебив генеральний обозний Семен Кочубей.

— Ваша Ясновельможносте, дозвольте мені слова!

Не дивлячись на Кочубея і перекладаючи папери на великому писальному столі, Гетьман Кирило якось знехотя відповів:

— Кажіть!

— Ваша Ясновельможносте, вибачте за мої слова, та вірте, незручно воно якось. Їй Богу, незручно! Адже ж вітати гостей із Петербургу слід Гетьманові України, а не мені, Ваша Ясновельможносте. Це ж прибувають до нас посли цариці Єлисавети...

Дебела постать Гетьмана Кирила випрямилася на ввесь ріст а по його обличчі пролетіла неначе хмара. Він глянув просто ввічі генеральному обозному Кочубеєві й через хвилину, неначе опановуючи себе, спитав помалу:

— А може ви, пане генеральний обозний, не почуваєтесь гідним заступати мене, вітаючи послів цариці?

Кочубей схилив голову в поклоні:

— Ваша Достойносте, це ж неабияка честь для мене заступати мого Гетьмана, тільки... і генеральний обозний не знаючи що дальше говорити, розложив безрадно руками.

Гетьман вложив руки в кишені свого сюртука, помалу обійшов писальний стіл і опершись на ньому, спитав:

— Тільки?

— Та що тут багато говорити, Ваша Ясновельможносте! — хитнув головою генеральний обозний. — Пішліть мене на ворога, веліть мені в похід іти, куди хочете, тільки, не кажіть мені дипломатом бути, бо воно не вийде, Ваша Ясновельможносте, їй Богу не вийде!

І Кочубей знову безрадно розложив руками.

Щось, неначе усмішка пробігла обличчям Гетьмана. Він помалу підійшов до Кочубея і легко поклав йому руку на рамені.

— А чи не думаєте, дорогий Семене, що може саме тому я і вас прохаю заступити мене?

— Та що ви, Ваша Ясновельможносте, де ж вас можна заступити! — щиро вибухнув Кочубей і в цих словах було стільки безпосередньої щирости, що Гетьман розсміявся.

Полковник Безбородько, що вже хотів був виходити із кабінету, підійшов до Кочубея і став теж просити Гетьмана:

— І я теж, Ваша Ясновельможносте, долучуюсь до прохання генерального обозного: не залишайте нас самих із послами цариці. Воно різно буває на бенкеті... І врешті, невідомо, хто ще буде...

— Я ж кажу вам, панове, що я приїду пізніше. Ви привітаєте гостей, погостите, і поки пічнуться танки, я вже буду серед вас...

— Незручно, дуже незручно! — хитав головою Кочубей. — Ще чого доброго в Петерсбурзі вважатимуть це зневагою...

Гетьман знизав плічми.

— Їхня воля! Нехай уважають, що хочуть! А покищо буде так, як я сказав! От і все!

І знову легко кивнув головою у бік старшин.

— Всього кращого, панове!

Старшини мовчки вклонились і один за одним вийшли з кабінету.

Якусь хвилину Гетьман глядів на папери розкинені на писальному столі, відтак помалу підійшов до бічних дверей, які вели до його приватних кімнат, відчинив їх і крикнув:

— Павле!

У дверях появилась постать старого козака.

— Слухаю, пане Гетьмане!

— Зачини двері й ходи сюди! — промовив Гетьман, вертаючись у кабінет. — Хто сьогодні тримає сторожу?

Павло зачинив двері і став біля них.

— Осаул Лосенко! — відповів.

— Лосенко! — повторив до себе Гетьман, роздумуючи над чимсь. — І рвучко обернувся до козака.

— А гвардисти? — спитав.

— Відомо ж, москалі! — призирливо шепнув козак.

Гетьман підійшов близько до козака і, дивлячись йому в вічі, шепотом сказав:

— Мені треба необхідно з кимсь бачитися, Павле, і ти мусиш цю особу привести до мене.

— Цю ж саму, що попереднього разу? — відповів шепотом козак

— Ні! — похитав головою Гетьман. — Іншу!

— Жінку?

— Ні, чоловіка!

Пронизливі, чорні очі козака з-під насуплених брів глянули бистро на Гетьмана.

— Сьогодні?

— Необхідно!

— Коли б це була жінка, пане Гетьмане, то я

ще відважився б. Але з мужчиною не вдасться! Довкруги москалі! Вся служба! Може іншим разом!

— Роби, що хочеш, Павле, сьогодні я мушу з ним бачитись!

— Як мус, то мус! — похитав головою Павло. — А не можна б замість провести його до вас, провести вас до нього?

— Як то?

— Просто! Він же ж у Глухові?

— Так!

Павло глянув на вікно, крізь яке західне сонце кидало своє червоне проміння, та шепнув:

— Погода гарна! Верхом проїхатись можна!

— Ха!-ха!ха! — розсміявся сердечно у відповідь Гетьман і поклепав по плечу Павла. — От і штучку втяв! Кажеш, гарна погода? Ха!-ха!-ха! Проїхатись можна?!

У цьому ж моменті застукано у входові двері.

— Увійдіть! — крикнув сміючись іще Гетьман і в одкритих дверях появився гетьманський гвардист.

— Що там, Лосенку? — ще з усмішкою на обличчі спитався Гетьман.

— Післанець із Батурина, Ваша Ясновельможносте! — відповів випрямившись осаул.

— Нехай увійде! — хитнув головою усміхнений Гетьман.

Лосенко поступився і в дверях появилася стрункa постать юнака, який легким кроком підійшов до Гетьмана та, не скидаючи високої козацької шапки з голови, в пояс уклонився:

— Чолом тобі, пане Гетьмане! — промовив дзвінким голосом.

На обличчі Гетьмана згасла усмішка, якесь наче б здивування проявилося в його очах. Хотів щось сказати, та миттю опанувавшись, кивком руки велів вийти Лосенкові, під час коли Павло побачивши післанця, зразу вийшов із кімнати, зачиняючи за собою потиху двері.

Лосенко випрямившись, віддав поклін і вийшов.

Гетьман помалу підійшов до післанця і з якоюсь ніжною ласкавістю поклав на його рам'я руку:

— Дівчино, дівчино! — промовив стиха. — Ти знаєш, на що ти себе наражуеш?

Післанець зручним рухом руки скинув шапку, при чому чорні кучері волосся розсипались по плечу, взяв руку Гетьмана і притулив до уст.

— Дядьку! — Я мусіла це зробити! Я ж тобі привезла листа, що його ніхто інший не міг привезти! Від Леклерка! — докінчила шепотом.

— Я так і знав! — хитнув головою Гетьман. — Ну, ходи ближче, сідай, спічни! Ти верхи?

— Верхи, дядьку! — А побачивши все ще насуплене обличчя Гетьмана, притулилася до нього:

— Але ти не гніваєшся на свою Гануську, правда?

Пригорнув її до себе.

— Багато ти б собі робила з мого гніву! Ну, нічого! Коли приїхала, то нема що говорити. Скажи, як дома, все в порядку?

— Все в порядку, дядьку, всі здорові і... ніхто не знає, що я поїхала до тебе.

— Це теж ніяка новина для мене! — хитнув головою Гетьман, сідаючи на червоним шовком оббиту софу та садовлячи побіч себе Гануську. — Чи я взагалі колинебудь знав, куди ти вештаєшся?

— Дядьку, так не кажи! — швидко заперечила, встаючи зі софи. — Дядина не знала, це правда, але ти все знав про мене!

— Ну, сідай, сідай, горячко! От, викапаний батько! Як би шабля при боці, то зразу ж і рубати почала б! Розказуй у чому справа! Що хоче від мене Леклерк? Чи радше, розкажи все від початку, як воно сталося, що не хто інший, а саме ти поїхала з листом?

— Стривай! Спершу лист! — розхилила жупан, видобула з-за пояса хустку, розв'язала її і вийняла листа з великою круглою печаттю.

— Бачиш? Не зламана! — показала гордо Гетьманові.

Усмішка пробігла обличчям Гетьмана. Узяв листа, поклав його собі на коліно і глянув у блакитні очі дівчини, яка старалася назад зав'язати хустку в вузол.

— Ти ще довго будеш вовтузитись? — спитав.

— Хтось каже, що я горячка! — закопилила губи. Скинула жупан, кинула його недбало на софу і примостилася біля Гетьмана:

— Так, слухай дядьку! Передучора приїхали до нас москалі...

Гетьман підвів голову і зморщив брови.

— Москалі? Хто такий?

— А нечистий їх знає, хто вони такі! Якісь старшини, відвідати, мовляв, приїхали, з жінками! Все одно, москалі! Вони там ще й сьогодні сидять, по парку лазять, по-московському звенькотять, все одно! Дядина веліла мені їх погостити та їхні жінки забавити, але я...

— Очевидно цього не зробила! — перебив Гетьман.

— О, ні, навпаки! Я їх погостила і по парку провела, навіть гуляти з ними ходила...

— Неймовірне! — сплеснув руками Гетьман.

— Справді, дядьку! Не віриш? Але я тобі призналася, тільки нікому ні слова, добре? Бачиш, мене доктор Леклерк просив, щоб я зайнялася гістьми і, коли нікого в кімнаті не було, він швидко підійшов до мене та шепотом, по-французькому сказав мені, що ці "гості" приїхали ради нього, та щоб уважним бути до них.

— Ради нього? — спитав помалу Гетьман. — Так тобі сказав Леклерк?

— Еге ж! Ради нього! — повторила. — Бо ще треба тобі знати... ой! не видержу! — і Гануська вдарила ногою в ногу.

— Що таке? — здивувався Гетьман.

— Печуть ці чобітки невиносимо! Дядьку, дозволь мені їх скинути?! Добре?

— Очевидно! Скидай, тільки... — і Гетьман глянув на розпростертий жупан, що лежав на софі — занеси все те враз із чобітьми в мою кімнату, бо тут хтось із полковників може ввійти й Бог зна, що подумає!

Стягнула швидко один чобіт із ноги, розвинула шовкову онучку та стукнула босою ногою об килим:

— Ова! Я б сама якомусь твоєму Кочубеєві чи іншому Галаганові до очей сказала, що я твоя любка!

— Ще цього бракувало б до повного концерту! — хитнув головою Гетьман. — Але розказуй дальше!

— Зараз, дядьку, ще другий чобіток і вже. Ой! Легше стало! — підібгала ноги під себе. — Так, слухай дальше. Бо то знаєш, кілька днів тому, в минулу неділю себто, Леклерк поїхав, як урешті він завжди і їздить, до костьола. Повернувшися звідтіля, при сніданку був такий веселий, як рідко коли буває і після їди, гуляючи в парку, сказав мені, що йому неодмінно треба бачитися з тобою. І ми постановили їхати до тебе вдвійку, а радше, я тобі мала написати листа й вислати Прокопом, щоб ти покликав до себе свого лейбмедика, бо мовляв, ти щось погано почуваєшся. А тут тимчасом, зараз же наступного дня, в понеділок ранком, заїжджає під ґанок повозка та висідає з неї якийсь чорноризець.

— Чорноризець? Що за чорноризець? — зчудувався Гетьман.

— То чернець якийсь! А чи я знаю, як вони там звуться! — швидко витягнула ногу з-під себе й почала чухати мізинний палець:

— Бачиш, зачервоніло? Натиснув собачий чобіт, ще й пухнути стане! От, нечиста сила!

Гетьман усміхнувся.

— Гануську! Гануську! Як ти говориш! Скільки я тебе вчив прилично відзиватися, а яких ти висловів уживаєш!

— Це так тільки при тобі, дядьку, в сальоні я так говорити не буду! Є в тебе французький олійок, дядьку?

— Є, дитино! Іди до моєї спальні і натри собі, бо ще справді спухне нога.

Зіскочила зі софи й босоніж побігла до бічних дверей, але зараз завернула:

— Ага! Ти казав мені все це барахло забрати! — вхопила чоботи й жупан і швидко щезла в бічних дверях.

Гетьман ще хвилину глядів услід за нею а відтак із листом у руках підійшов до писального стола, взяв звідтіля кістяного ножа, помалу розрізав коверту, витягнув листа, зложеного в четверо, та підійшов до вікна. Лист був писаний по-французькому:

Пане Гетьмане!

— Писав до мене 1001, що 1265 має чимало добрих новин, бо 1016 погодився на проєкт і рішений узяти справу в руки. 299 не певний, тимбільше, що і 14 не знає на яку ногу стати. Найнебезпечнішим є 333. Прошу взяти це до уваги. Один з агентів, 1233, був у мене — —

— Чорноризець! — подумав Гетьман і читав дальше:

— і перестерігав, що 987 знає більше як треба. Воно так і є. Прошу мені, дати знати, що дальше робити, щоб я міг переказати куди слід. Головно про 14 і 299 бо це цікавить 1016*).

— — — — —

*) Шифр автентичний.

До листа долучено невеличку карточку з дописком на ній: "Цю хатку, яка стоїть порожня праворуч за Дівочою Балкою, недалеко церкви св. Миколи над потічком Перенісся, я бажав би дуже купити. Може б я міг її оглянути в цю п'ятницю, після заходу сонця?"

Підпису на дописці не було ніякого.

Гетьман зложив листа і заховав у кишеню сюртука.

— Сьогодні п'ятниця! — шепнув до себе і всміхнувся, нагадавши слова покойового Павла:

— Погода гарна! Можна проїхатись верхи!

У кімнату вбігла Гануська.

— Дядечку, вже, ходи, я докінчу тобі розказувати!

Гетьман підійшов до неї.

— Гануську, зробимо інакше. В мене тепер діло, мушу виїхати в місто. Через годину-дві, повернуся і ти мені докінчиш розказувати, тим більше, що й у мене будуть різні запити... А ти, за цей час, перекусиш і покладешся в моїй спальні відпочити. Ти ж утомлена дорогою?

— Дрібку! — всміхнулася. — Але це нічого! Відпічну дома!

— Відпочинеш тепер! А до того, тобі ж завтра вдосвіта треба вертатись у Батурин!

— Я думала, дядьку, що може б сьогодні ніччю... —

— Ні, сьогодні ночуватимеш тут а завтра вранці поїдеш у Батурин. І поїдеш не сама!

— О, ні! — живо заперечила. — Я сама приїхала, сама й повернусь!

— Ні, дівчино, я тебе самої не пущу. Поїдеш із Павлом. Сама знаєш, як за нами слідкують. А ще за тобою! Адже ж знаєш... — і Гетьман не докінчив.

Довірливо пригорнулась до Гетьмана й шепнула:

— Не бійся, дядьку, живою не дам себе взяти!

Погладив її по кучерях:

— Знаю, дитино! І тому поїдеш із Павлом! А тепер, мала, йди до Павла, скажи йому нехай принесуть тобі щось з'їсти. Але не йди на кухню, а перекуси тут, у їдальні, і покладися. І нехай Павло прийде до мене! Зрозуміла?

Гетьман любляче погладив рукою щічку дівчини.

— Дядечку, а я б із тобою не могла поїхати?

— Ще тобі мало їзди верхи?

— То ти їдеш верхи? Знову якийсь парк хочеш заложити у Глухові?

— Еге ж! — усміхнувся. — А чи не гарний тепер Глухів?! А може він і стане колись для моїх дітей і для тебе постійною столицею Гетьмана України!

— Дав би Бог! — шепнула Гануська.

— Побачимо! А покищо нікому ні слова, дівчино, а тільки нишком працюймо!

Ну, йди і пришли мені Павла!

— Добре, дядьку, але збуди мене, як приїдеш!

— Будь спокійна, збуджу неодмінно!

Закинула йому руки на шию і, підскочивши на пальцях, розцілувала. Поки Гетьман успів щось сказати, щезла за дверима.

Ясновельможний підійшов до невеличкої дубо-

вої шафи, що стояла між вікнами, витягнув із кишені ключик, відчинив дверцята шафи, поклав туди листа і знову замкнув дверцята на ключ, а ключик сховав знову у кишеню сюртука. В цій же хвилині застукано легко в двері й увійшов Павло.

— Слухаю, пане Гетьмане!

— Павле, зробимо сьогодні інакше. Ти мені приготуй убрання, я поїду верхи сам, а ти залишишся тут!

Глибоко осаджені чорні очі запорожця з-під стріпіхатих брів глянули питаюче на Гетьмана.

— Ти залишишся біля панночки, а завтра вдосвіта поїдеш із нею до Батурина.

— Розумію. Але...

— Що але?

— Чи не краще було б вам, пане Гетьмане, сьогодні не їхати?

— Про це нема що говорити! — відповів сухо Гетьман.

— Я не про це, пане Гетьмане! — сказав помалу козак. — Тільки в цій порі — і Павло рукою показав на вікно, крізь яке вливалася сутінь — самітній вершник може звернути увагу, а пішоходом ніхто й не поцікавиться.

Гетьман поневолі глянув на вікно, а там на Павла.

— Справедливо, Павле, що голова то розум! А козацького розуму золотом не зважиш! Приготуй мені моє міщанське вбрання!

Легка усмішка пробігла обличчям старого запорожця.

— Уже приготоване, пане Гетьмане! — сказав Павло відчиняючи широко двері до приватних гетьманських кімнат.

За хвилину, вузькими сходами для палатної служби, які вели крізь кухонні кімнати в город, сходив поважний міщанин, у щоденному сірому одязі. Зійшовши вниз, міщанин перейшов яринний город добіч кухні та підійшов до хвірточки, біля якої ждав Павло.

Запорожець відчинив хвірточку.

— Все позачиняй, Павле, в мене ключі є. А де мене шукати, знаєш! І не забудь позасвічувати в кімнатах! — сказав тихо Гетьман та вийшов на вулицю. Павло замкнув за ним хвірточку на ключ.

Помалу, не оглядаючись, Гетьман скрутив ліворуч вулицею, що вела до козацької церкви св. Миколи. Проходячи побіч, скинув перед нею шапку, побожно перехрестившись і знову скрутив у бічну вуличку, яка кінчалася широкою площею. Скрізь було тихо. Де-не-де вже по хатах світилося, де-не-де чутно було оклики дітей, що їх матері кликали до хати. На площі кілька міщан завзято про щось спорили та навіть не звернули уваги на Гетьмана. Праворуч площі з відчинених дверей заїзного дому доходили сміхи й співи.

Гетьман перейшов площу, відтак невеличкий гайок, довкруги якого блищала срібна лента Есмені та пішов у противний бік ріки. Перейшов невеличкий дерев'яний мостик, кинений над потічком, та почав помалу йти вузькою вуличкою, вгору.

Оглянувся. Був зовсім сам. Ясне блакитне небо вже тут і там мерехтіло зірками а десь далеко на овиді збиралася вечірня хмара. Над містом у присумерковій синій імлі боввоніяли бані Троїцького Собору. А перед Гетьманом, кільканадцять кроків угору притулилася між деревами самітна хатина.

Це була хатина, про яку писав Леклерк.

Праворуч була Дівоча Балка, внизу церква св. Миколи а ось недалечко, потічок Перенісся.

Гетьман підійшов ближче. Праву руку вложив у кишеню, в якій лежала пістоля. Але зразу ж спинився: двері до хатини, вирвані з занавіс, лежали побіч. Чорний отвір хати неначе манив до себе Гетьмана. Він уважно обійшов лежачі на землі двері й підійшов до вікна хати. Застукав у вікно. Ніхто не відповів. Царила тиша. Щераз сильніше застукав. Не було відповіді. Тримаючи цілий час руку на рукояті пістолі, ввійшов у сінки хати. Ліворуч двері до кімнати були відчинені. Витягнув пістолю, відтягнув язичок і ввійшов до відчиненої кімнати: була зовсім порожна. Але в кімнаті чимсь задихало.

Завернув назад до сінок і відчинив двері праворуч: і ця кімната була порожня. Під стіною стояло крісло й якийсь поламаний столик. Замкнув двері та щераз вернувся до відчиненої кімнати. Не ховаючи пістолі почав помалу оглядати підлогу. І нагло під вікном, у кутику побачив пляму. Нахилився і попробував пальцем. Вогка теч запахла кров'ю. Підніс палець до очей: так, це була кров.

Надслухував. Довкруги царила тишина.

Поклав пістолю на підвіконник, витягнув із грудної кишені платок, витер з пальця кров, сховав платок у кишеню. З наготовленою пістолею вийшов у сінки та пішов просто на другий бік хати. Відчинив двері, що вели на обійсту: не було нікого. На обійсту росло кілька дерев, стежка стрімким схилом вела вниз.

Щераз подивився на хатину, замкнув двері до сіней, сховав наряджену пістолю в кишеню і почав стежкою сходити вниз. Уважно глядів довкруги себе, але не завважив ані поломаних галузок, ані якихнебудь слідів.

Справа була ясна: того, з яким мав бачитись, схоплено.

Але хто ж він був?

— Треба якнайшвидше дати знати Леклеркові! — подумав. — Добре, що Гануська приїхала, не треба висилатя снеціяльного післанця. Уже й так москалі розставили чати між Глуховом і Батурином...

Швидко зійшов у долину, перейшов площу перед церквою св. Миколи і підійшов до хвіртки з-заду гетьманської палати. Відчинив її ключем, замкнув за собою, перейшов яринний город і відчинив двері до сінок, що вели в кухню. В кухні було гамірно. Обережно-тихо скрутив праворуч та вузькими сходами, що вели безпосередньо до гетьманської так званої, малої їдальні, ввійшов нагору.

Усі гетьманські кімнати були ясно освічені.

— Нехай буде здоров, козарлюга! — подумав Гетьман. — Знає своє діло! Швидко передягнувсь і ввійшов до свого кабінету. Витягнув ключик із кишені сюрізка, відчинив дубову шафку, витягнув звідтіля листа Леклерка і на окремому папері виписав: 1001, 1265, 1016, 299, 14, 333, 1233. Сховав знову листа в шафку, та підійшов до великої бібліотечної шафи, яка вкривала цілу стіну проти балконових дверей. Витягнув звідтам І том творів франсуа Рабле "Пантегрюсль" і почав помалу виписувати сторінки. Після кількох хвилин, витягнув листа й відчитав:

"Писав до мене де Флері, що Григор Орлик має чимало добрих новин, бо король Людвик погодився на проект і рішений узяти справу в руки. Козаки не є певні, тимбільше, що й Січ не знає, на яку ногу стати. Найнебезпечнішим є Саксонія. Прошу взяти це до уваги. Один з агентів Франції був у мене й перестерігав, що Москва знає більше як треба... Прошу дати мені знати, що дальше робити, щоб я міг переказати, куди слід. Головно про Січ і козаків, бо це цікавить короля Людвика".

Щераз уважно прочитав листа, сховав його в шафку й замкнув на ключ. Із кусником паперу, на якому були виписані цифри, підійшов до писального стола, і над одною зі свіч, що горіли в свічнику на столі, почав палити папір. Нагло стрепенувся: під свічками був заложений лист, письмо було Гануськи.

Швидко погасив майже повністю звуглений кусок паперу, поклав його на столі й узяв у руки лист, заложений під свічником. Лист був писаний по-французькому:

"Любий Дядьку, старалась я вволити твою волю і прочитати "Андромаду" Корнеїя, але знудилась і іду домів! Не гнівайся! Цілую, Гануська".

Не надумуючись, швидко підійшов до бібліотечної шафи й узяв до рук там драму Корнейя. Між сторінками "Андромеди" був лист:

— Дядьку, приїхав Прокіп із вісткою, що Леклерка москалі забрали з собою! Разом із Прокопом і Павлом, що не хоче залишитись, бо ти йому так велів, вертаюсь до Батурина. Через Павла передам тобі листа. Будь доброї думки й не журись!

Твоя Гануська.

Далі буде

Олександер Мох

ПОДОРОЗІ В КАТОЛИЦЬКУ ЛІТЕРАТУРУ

Одним із завдань католицького місячника СВІТЛО повинно бути познайомлення українського читацького культурного загалу з отим явищем, що його дехто сьогодні називає "католицька література". В "Лексиконі світової літератури в 20 сторіччі", виданому колись щиро католицьким німецьким видавництвом Гердера[1]), католицький читач узагалі не найде гасла "католицька література"; є в ній тільки гасло "християнська поезія". Але не дуже треба такому підходові дивуватися, бо редакція тієї енциклопедії ведена дуже мало в християнському дусі взагалі: маємо враження, що ідейним осередком для неї є радше західній Єрусалим, чи Нью-Йорк, а не Рим, чи хоч би Мюнхен... Українська література заступлена в цій енциклопедії оглядом проф. Юрія Луцького[2]), який залобки підкреслює все підсоветське письменство — зразок "гіпероб'єктивізації" наших учених. Поза гаслом "Українська література" в цій ніби-католицькій енциклопедії про нас узагалі майже не згадується, хоч усякий нехрист, нераз чотирирядний, має своє окреме гасло. Навіть наш проф. Луцький чогось то написав іще гасло про москаля Прішвіна й ін., але про нас українців немає більше нічого... Видно, що або наші провідні кола не мають у Німеччині ніякого впливу, — тож навіть менші і гірші народці мають у цій енциклопедії різних письменників під різними гаслами! — або видавництво залежне фінансово від якихсь груп, які ворожі нашій справі. Воно трохи на те виглядає, бо всі комуністи й нехристи займають у цій енциклопедії найвидніші місця... Це зразок, як легко можна підійти німецьких католиків, які завжди хворіють іще діточими недугами страху перед нацизмом з одного і каяття за отой нацизм із другого боку... Антихристиянська мафія засіла вже в багатьох місцях не тільки Америки, але й Европи, місцях, які колись направду славилися були правдиво католицькою дією. Тепер там братання з нехристами і шкода для справді католицької інформації.

Перед другою світовою війною жовківські оо. Василіяни взялися були до видання "Антології української католицької літератури". Книга була видрукована перед самим вибухом війни і видавці не вспіли вже її зброшурувати. Наклад знищили большевики, але трохи аркушів іще десь було збереглося і з них у 1941 році, за Гітлера, зброшуровано 29 примірників. Чи вони в когось збереглися, не знаю. Вступ про католицьку літера-

[1]) **Lexikon der Weltliteratur im 20 Jahrhundert.** Том 1. 1960 (1096 ломів), т. 2 1961 (1326 ломів + 24 сторінки), вид. Гердер Freiburg-Basel-Wien.

[2]) 2-ий том згад. енциклопедії, ломи 1129-1135.

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА ГУРТІВНЯ
СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ
UBA TRADING CO. LTD.
420 Bathurst St. — WA 2-6115-6

MEDALS — CHAINS — ROSARIES
PRAYER BOOKS — STATUES — PICTURES
All Religious Supplies
LANDY & COMPANY LTD.
16 Dundas St. West (at Yonge) EM 3-8828 Toronto

Першоякісне молоко — у пляшках і картонах — знаменитy гуслянкy, різнопроцентову сметанкy, квасну сметанкy, сир, масло та незрівняної якости морозиво доставляє домів і до крамниць.
УКРАЇНСЬКА МОЛОЧАРНЯ
GREEN VALE DAIRIES LTD.
3156 DUNDAS ST. WEST
Telephone: RO 7-1728

ЗАМОВЛЯЙТЕ
ХЛІБ, ПАЇ, КЕЙКИ Й ВСЯКОГО РОДА ПЕЧИВА НАЙКРАЩОЇ ЯКОСТИ В НАЙБІЛЬШІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПЕКАРНІ ТОРОНТА
BEAVER BREAD LIMITED
103 Lightbourne Ave. — Tel.: LE 5-7445

ANDREW TAILORS
Phone: LE 6-0982
The place where CUSTOM clothes are made.
High-Grade Alterations, Repairs, Etc.
Cleaning and Pressing.
1076 QUEEN ST. W.
Toronto 3, Ont.
Андрій Наконечний

туру до тієї антології був пера д-ра Григора Лужницького, а видана була в серії "Українська Книжка", якої я був редактором. За гітлерівських часів о. Теофіл Коструба ЧСВВ переглянув це видання, основно змінив склад його авторів і творів та написав до нього вступ. Книжку зложено майже в цілості, але друга інвазія большевиків знищила все видання. Чи має хто друковані аркуші тієї великої книги, не знаю. Захований в мене рукопис вступу о. Т. Костроби ЧСВВ і я видрукував його в "Житті і Слові" (1948 ч. I, стор. 54-68) п. н. "Що таке католицька література" та "Огляд української католицької літератури в 1918-1938 рр." (1948 ч. 2, стор. 115-126, і 1949 ч. 3-4, стор. 238-250).

О. Теофіл Коструба був не тільки визначним істориком-медієвістом, але й видатним літературознавцем, отже згаданий його "Вступ" цінний не тільки для нас українців, а повинен бути цінний для католиків узагалі, бо поняття "католицька література" таке, як його сформулював о. Т. Коструба, поставлене так уперше в европейській католицькій думці і не мають його досі навіть такі народи, як німці чи поляки, у мовах яких писалося багато на цю тему. Маю надію, що в виданні дальших томів творів о. Т. Костроби (досі вийшло їх уже три) вдасться мені видати окремий том із літературознавчими працями пок. автора та в тім томі надрукую і згаданий "Вступ".

На тему "Що таке католицька література" помістив я був статтю в "Дзвонах" 1939 року; відбитку тієї статті в одинокому примірнику передав я був пок. о. Р. Луканеві ЧСВВ до львівської бібліотеки оо. Василіян.

До 2-ої світової війни відомі мені були дві такі більші праці на тему "католицької літератури" (цитую з пам'яті): 1) "Католицькі осяги в сучасній світовій літературі" — збірна праця різних авторів, видавництво Гердера та "Участь католиків у літературі", 2 томи, вид. оо. Єзуїтів, Краків (І-ий том це перерібка наведеної вище книжки вид. Гердера, а другий це праця проф. Отто Форст-Батталії); обі праці я рецензував у "Новій Зорі"; другу негативно, бо цей її автор просто підвів оо. Єзуїтів та причислив до католиків навіть відомих порнографів і відступників від віри! За большевиків цей же автор писав до большевицьких журналів, так як за Гітлера до гітлерівських...

**

СВІТЛО друкує вже від довшого часу славну повість "Листи Никодима", перекладену майже на всі важніші культурні мови. Ян (Іван) Добрачинський, нар. 1910 р., поляк, живе в комуністичній Польщі, але пише сміливі католицькі романи й оповідання: "Вибранці зір", "Листи Никодима" 1955, "Святий меч" (життя св. Павла-апостола), "Пустиня", "Наїзники" та інші. Видав також дуже цікаві два томи біблійної історії. Читачі СВІТЛА знають трохи цього автора з нашого журналу, але, гадаю, не від речі буде тут навести частини з передмови, яку інша визначна польська католицька письменниця Софія Коссак-Щуцька написала до двотомника творів Добрачинського.

"Між невеличкою групою польських католицьких письменників Добрачинський належить до найглибше і найбільш автентично католицьких. Реалізує життям тези, що їх поставив у своїх творах. Немає розбіжности між Добрачинським-людиною і Добрачинським-письменником. Не вимовляє він надаремне Імени Божого.

"Багата творчість (Івана Добрачинського), що переноситься вільно з однієї епохи на іншу, від біблійних часів до сучасности, через сторіччя і країни, на диво монолітна. Добрачинський вистежує через віки сліди Бога. Звертає він увагу на відношення створіння до Створителя і Створителя до створіння... Фабула повісти, рами (завжди дбайливо опрацьовані реалії) — це тільки сценарій безсмертної дії: зустрічі людини з Богом.

"Добрачинський — любимець читачів. Кожна його книжка, зараз же по її появі, розхоплена. Множаться переклади: німецькі, французькі, англійські, еспанські" (друкується український переклад однієї його повісти).

"Шлях цього останнього (католицького письменника) належить завжди до дуже трудних. Тож (католицький письменник) старається висловити проблеми, які не можна охопити словами. Дочасним пером пише про вічні справи, очима світського мистця підглядає ділянки, зарезервовані для Святих. Не забуваймо про те, що католицька література, як така, ще дуже молода. Багато століть була вона ділянкою майже виключною духовенства. Не було письменників; були тільки гагіографи (ті, що писали про життя святих). Католицька белетристика (повісті, оповідання — Редакція) спершу не задоволила нікого. І критики і церковна влада висловлювали терпкі завваги щодо письменників, такої міри, як Блюа, Бернанос, Моріяк (французькі письменники. Ред.), що "не так треба писати... що треба інакше..."

"За гарною дефініцією Кардинала Вишинського... на поняття "католицький письменник" складаються три основні чинники: талант, католицька освіта, життя в Ласці. Кожний із тих чинників конечний. Об'єднані разом чинять те, що під пером даного письменника порушена проблема розглядається і розв'язується з католицького становища.

"Ласку дає Бог тому, хто просить про неї в молитві. Науку можна осягнути. Тільки талант, таємничий дар... незалежний від волі і бажань людини. То який же конечний він! Талантy не заступлять письменникові ніякі інші дарування.

ОДИНОКА В ТОРОНТІ УКРАЇНСЬКА
КРАМНИЦЯ ЦЕРКОВНИХ РЕЧЕЙ
DIOCESAN CHURCH GOODS STORE
278 Bathurst St. — Toronto, Ont.
Великий вибір церковних речей. — Напрестольні Євангелія. — Церковні книжки. — Молитовники і багато інших речей.

АСЕКУРАЦІЯ
всіх родів: життя, хвороби, вогонь, крадіж, автомобілі і т. п.
Купно-продаж нерухомостей, внесування позичок.
Y. ONYSCHUK & CO. LIMITED
333 Roncesvalles Ave.
Toronto, Ont. — Tel.: LE 4-4241

Чим ОО. Василіяни усе дбав про церковну музику. Ось і тепер видав книжку, потрібну для всякого прихильника церковного співу. Ця книжка називається
ВАСИЛІЯНСЬКІ ЦЕРКОВНІ НАПІВИ
Книжка має 383 сторінки нотного друку, формату 7x10 цалів, оправлена в полотно з золотими витисками. Коштує $8.00 із пересилкою.
Замовляти на адресу:
BASILIAN PRESS
286 Lisgar St.
Toronto 3, Ont., Canada

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІЯН
У нашому видавництві вийшла друком нова книжка о. І. Назарка, ЧСВВ п. н.
КИЇВСЬКІ І ГАЛИЦЬКІ МИТРОПОЛИТИ
Є це біографічні нариси з портретами наших Митрополитів від Берестейської Унії до сьогодні — від Митроп. Рогози до Митроп. Й. Сліпого.
Сторін 270. — Ціна $5.00 у твердій оправі.
Замовлення шліть на адресу:
THE BASILIAN PRESS
286 Lisgar Street
Toronto 3, Ont., Canada

Без таланту немає письменника, може бути тільки побожний писатель...

"Талант — це уява, яка вміє відтворити й іншим переказати відчуті і витворені (образи)... Проте признаємося щиро: хоч би ті образи постали з покірної віри й великої (християнської) любови, можуть вони нераз мати єресі. Отже постійна контроля багатств власної уяви, контролювання їх... мудрістю відвічної науки Церкви, це труд більший, як воно могло б нам здаватися.

"Але... вислід такого труду не завжди відповідає бажанням Церкви...

"...Горе письменникові який у погоні за признанням відборців... ішов би назустріч їх уподобанням (незгідно зі своїм переконанням). Тоді кінець таланту і служення. Письменник має обов'язок говорити те, що вважає за Правду...

"Звідси то й може прийти таке, що навіть читачі, не зрозумівши письменника, відійдуть від нього... Може таке трапитися... Все таки залишається йому завжди честь і почесть служення Богові.

"Ми, католики, служимо Господеві, що Його ярмо легке... і не хочемо визволення від залежности. Навпаки. Бо слуга має привілей перебувати близько Господа... але нехай слуга буде вірний Господеві.

"А тоді може той... слуга отримає найвищу нагороду, заповіджену тому майже дві тисячі літ; "Не буду вас більше звати слугами, а Моїми друзями".

***

Порівнюючи дефініцію "католицька література" о. Т. Коструби з такою ж Кард. Вишинського, бачимо майже тотожність обох дефініцій. Але учений Василіянин випередив польського Кардинала на добрих 10 років.

Петро Ямняк

САМІТНА МОГИЛА

Завжди, коли прийшла субота, люди бачили його, як із слідами болю, що виборознили ще не таке-то старе його обличчя,—вступав у двинтарну хвіртку, дрижучою рукою незграбно здіймав бриля, що потім теліпався в руках і обвивався об його коліна, злегка поправляв безладне волосся та скеровував свої неспокійні кроки вбік самітньої могили. Їх тут на цвинтарі більше. Всі вони виструнчилися рядочками, а позолоть вирізаних на них прізвищ переломлювалась у скісних промінних сонця. Біля них, то тут то там, стирчали люди, без руху, наче мумії, від яких віяло чорним смутком.

На поблизьких деревах гралося пожовкле листя й видзвонювало свою недоспівану осінню пісню.

Онисим наближався до могили. Видно було, як тремтіли йому ноги, як дрижало обличчя, як важким горохом котилися додолу сльози, як падав на коліна, голову прихиляв до могили і схлипував: Можна було бачити, як усе його тіло тряслося, як обтирав пекучі солоні сльози, що продіставалися до уст, із яких вилітало невиразне лепетіння, а з грудей стогін. Голова нараз безсило підносилася від могили і неслося понад могили Онисимове лепетіння:

— Га, ти чуєш?... Ба, та то біда, що ти не чуєш! Хе, хе, хе! Та ти, як би чув, то ти вийшов би в того гробу, ти здавив би мій біль, ти привітав би старого! Хе, хе, хе! Га, привітав би? Га, ти знаєш, ти припав би до моєї руки, чуєш, припав би до моєї руки, щоб її поцілувати. Але гадаєш, що я дав би тобі її поцілувати? Га?! А присяй, не дав би! І ти б хоч одне, однісеньке слово промовив і втихомирив моє горе! Хе, хе, хе! Але ти не виходиш, — хе, хе, хе! Бо ти й не вийдеш і мого болю не притишиш і не припиниш моїх сліз! —

Рука гладила могилу. Просовувалась від одного до другого її берега. Ніби причепурювала. Припадала, як припадає мати біля своєї пестійки-дитини. Це тривало неодну хвилину. Онисим то нахилявся до могили, то знову підносив свою важку голову.

Серед віття дерев плакав разом із ним осінній вітер.

Біля могил походжували люди. На могилах стирчали надгробні, сіро-білі плити, без особливої краси-примани. На цьому християнському цвинтарі майже не було хрестів. Новітні християни замінили ознаку перемоги над смертю хреста, — брилою каменюки.

— Га, ти гадаєш, ти мене осиротив? Хе, хе, хе! Та ж ти, небоже, осиротив сам себе! Аякже, сам себе. Хе, та як би ти осиротив тільки мене, то воно пів біди. От, старий Онисим не мав би з ким зняти мови про рідну землю, про вперту тугу, що гадиною вп'ялася у стужавіле серце і твоє і моє. Хе! Не мав би з ким зняти мови про золоте українське сонце, яке заміняли за сонце чужини, через свою сваволю, політичну розхристаність отаманів, через свою натуру широку, як широкі українські степи, через яку загубили державницький глузд! І ми б гірко лаяли ті промахи, через які лазимо по чужинних бруках! Хе, хе, хе! Хе! Лазимо! Ми здохнемо на них, а про свої промахи розказуємо легенди, якими вже десятками літ годуємо одурманений свій рідний люд! —

Дві простягнуті руки безвладно спочивали на могилі. Онисимова постать мов прикріплена до землі. Окаменілий зір зупинився на дереві, до якому герцювала непосидюща вивірка. Вона перескакувала з гілки на гілку й гойдала берегами віток деревини. Онисим бездушно приглядався її витівкам та мандрівці. Буря, що постала в його душі кілька днів тому, вчинила цілу хуртовину: все в ній плакало й вивертало всі душевні гілки.

Видалося йому нараз, що неспокійний вітер сміється з його болю, його осиротіння, його опустіння і його безсилля.

— Ну, і чого смієшся?! Га? Чого?... Тобі тільки пустувати, аякже! Тобі не до серця мій біль і сум! Хе! Не смійся! Чуєш, не смійся! —

Голова похилилася додолу, торкаючись чолом могили. Постать Онисима мов би погойдувалась. То так хитав ним біль, що не знаходив собі в ньому місця.

— Та Ти, Всемогучий, знав і бачив, як Ти мене осиротиш, то чому його мені забрав? Га?! Чому?... —

Із розпростертими руками лежав на могилі. Вітер грався його розбурханим волоссям і лизав зболіле обличчя. Вивірка, що збігла з дерева, гралася і заглядала в його очі. Онисим отупіло глядів на неї і помалу повертався до нього спокій, що його забрала йому оця дорога могила. Збитий горем, мов збіжжя потолочене в часі хуртовини, піднімався помалу, аж сперся руками об могилу. Вивірка відскочила набік, граючись своїми ніжками, жвавенько гризучи якусь знахідку. Та й вітер прищух і по небі, спокійно мов човенця, плили біленькі хмаринки, злегка погойдувались, мов на хвилях неспокійної річки.

— Ну, і чого ти від мене забрався, небоже?! Хе! Та хіба ти не мріяв, не тужив за батьківською землею? Та хіба там тобі місця не було? Га?! Та хоч би яку дівчину покинув, щоб мені з нею своє горе ділити... А може?... А де її шукати?... Хе, хе, хе! Ти не скажеш і вона не скаже, щоб не показувати свого горя. Хе! Не скаже, а що скаже старенька мати та сестра, коли чужинні, неприв'ітні вітри на своїх крилах принесуть їм оце вбивчу вістку? Га?! Боже, Боже! А батька не питати, — його московська потвора замучила! —

Що довше скаржився, то спокійніше висказував свої жалі.

Недалеко від нього далі стирчали людські постаті. Вивірка вибігла на конар дерева і в своїх лапках перекручувала на всі лади кову знахідку.

Онисим пристрасно молився. Слова молитви розпливалися по цілому тілі. Спроквола повертав зруйнований спокій.

— Чаю воскресення мертвих і життя будучого віку! А-а-а-м-і-н-ь!

Обличчя його опромінило неземне щастя, коли дійшов до цих слів "Вірую". Підвівся з землі і став за євангелистом Іваном казати: "Хто вірує в Нього, має життя вічне, і я воскрешу його в останній день!"

Видно було, як відступаючи від могили, робив на собі великі знаки хреста, як уже з віддалі кілька разів оглядався поза себе вбік могили, як на голову накладав бриля і спокійно відкрив цвинтарну хвіртку.

КУПЛЮ КНИЖКИ: 1) Ол. Мох: Книжки і люди — Львів 1938. 2) Ол. Мох: Самоосвітні видання. 3) Ол. Мох: Добра преса. 4) Ол. Мох: Покажчик змісту "Нової Зорі". 5) Річники згл. поодинокі числа часопису "Нова Зоря" і "Правда" (головно з 1938 і 1939 років). 6) Всі книжки автора Теофіла Косгруби, видані до 1939 року. 7) Річники часопису "Хліборобський Шлях" (вид. у Львові). 8) О. Петрійчук: Про це, що люблю я, та інші давніші видання.

Подайте що маєте і Вашу ціну на адресу:

A. MOCH — 6 Churchill Ave.
Toronto 3, Ont., Canada

НОВІСТЬ! НОВІСТЬ!

СЛУЖБА БОЖА

ЗА ПОМЕРЛИХ

на чоловічий хор з Панахидою й похоронними піснями (Св. Боже, Со Святими, Вічная Пам'ять, Тихий Вітер — Нижанківський, Роздольський, Купчинський, Воробкевич). Величина 7x10; сторін 32.

Ціна $2.50.

СЛУЖБА БОЖА

на мішаний хор, вибраних композиторів, видання о. Сапруна; 38 кусників; 17 зошитів.

Ціна $5.50.

Замовляти на адресу:

BASILIAN FATHERS
Mundare, Alberta, Canada

Дан Мур

ПРОМІННЯ ЛАСКИ

Ні, не кошмар зрадливий в сні хмільному,
Ані примара в тьмі лихої ночі,
А в день погідний, при труді важкому,
Побачили душі моєї очі
Пречисту Діву в сяйві осяйному.

— — — — — — — — —

Чад виснаги затьмарив ясність зору,
А слух щомить глушили дзвони болю...
Віч-на-віч влада, зайва спроба спору,
Бо гнів її мою печатав долю,
Без вибачінь і словечка докору.

Розпуки крик і стогін безпоради
Збудили віри жар, важке зідхання...
Надії спалах палить без пощади
І нівечить всі сумнівн й вагання...
— "Ратуй, ратуй, Пречиста, від заглади!"

І в цей момент, в безвихідну хвилину,
Десь щезла кволість, хтось вливав наснагу
До жил моїх струмками без упину,
Гасив страждань пекучу спрагу,
Родив міць, легкість радісну, дитинну...

В прозрілі очі сяйвом б'є картина: —
Стоїть Пречиста, білий цвіт-долоні...
Під пагорбом розложиста долина
І постаті в чернечому. Їх скроні
Схилила наїття свята година.

В одних, мов ночі розпростерті крила,
Зневіри тіні, сутінь маловір'я
І сумнівів імла обличчя вкрила,
А в других, близько до вершка узгір'я,
У сніжній білі ясність — віри сила!

На них спливає Ласка Пресвятої —
Проміння злива ніжна і прозора...
Не сонця золото сівби яркої —
Предивна ткань сяйного омофора,
Спадь золотава сині голубої.

Не описать мені, убога мово,
Святу красу Пречистої словами,
Проймає серце трепетом тривога...
Бо хто земними зобразить красками
Прикрасу неба, Діву, Матір Бога!?

— — — — — — — — —

Тоді відчув я: у душі глибини
Вливається безкрає море щастя...
Краплину цю пізнав в житті дитини,
У день Святого Першого Причастя —
Блаженств надземних вічности хвилини!

Налите серце вірою горіло...
Гостило Дари Пресвяті живота...
Лице на муках радістю ясніло,
Родило усміх в тіні ешафота —
Кого Проміння Ласки осінило.

Не сколихнулось море бурунами —
Під легіт неба щастя хвилюванням...
Жаріли бризки райдуги світлами
І спалахнули вдячности риданням...
— "О, будь повік, Пречиста, поміж нами!"

Німе довкілля, сповнене журбою,
Збудило тишу криком передгрози —
— "Що ділось і діється з тобою!?"
Слова гасили струмом щастя сльози,
Що променіли Ласкою Святою...

— — — — — — — — —

О, віри нам, зневоленим віками!
Ні атоми, ні космонавтів льоти
У дні страждань, хрестів важких Голготи,
Святий Покров, Пречистої руками!

І розпадеться прахом гріб неволі,
Воскресне Правда до хреста прибита,
Заможе темінь, ночі злі недолі,
А Україна Ласкою сповита,
Здвигне прославн храм, під Сонцем Волі!

E. 5. 9. 1962

Марія Я. Косовичева

ВІТАЙ, МАРІЄ!

Для Тебе, найкраща Діво,
Найкращі пісні лунають!
Святим найщирішим співом
До Тебе серця зітхають:
Вітай, Маріє! — Ave Maria!

До Тебе, найліпша Мати,
Моління сердечні, щирі
Народ прагне завжди слати —
У війнах і в тихім мирі:
Вітай, Маріє! — Ave Maria!

О, найласкавіша Пані!
Свята Володарко неба!
В руках Твоїх кожній рані
Є ліки в усіх потребах...
Вітай, Маріє! — Ave Maria!

О, Лікарко скорбних, хворих!
Тебе славить Люрд, — Фатіма, —
І Рим... І усі простори...
І Греція — й Україна:
Вітай, Маріє! — Ave Maria!

Хвала хай же буде всюди
Тобі, благодатна Діво!
У світі скрізь славлять люди
Тебе всенародним співом:
Вітай, Маріє! — Ave Maria!

1956

ЗДАЛЕКА Й ЗБЛИЗЬКА

ВАСИЛІЯНСЬКА ГОЛОВНА КАПІТУЛА В РИМІ

Як у кожній організації відбуваються що якийсь час загальні збори, так і в Василіянському Чині приписана уставом так звана Головна Капітула, що збирається що 12 літ та має на меті вибрати новий головний законний провід і дати напрямні дальшої праці для нього й усього чернецтва. І ось уже вдруге у повоєнному часі зібралася в Римі в головному василіянському манастирі Головна Капітула нашого Чину. В цій 2-ій римській капітулі (12—23. III) взяло участь під проводом Протоархимандрита Чину 20 капітульних отців, що з'їхалися до Риму з усіх країн, де василіянське чернецтво працює між українським народом. У першій мірі це Протоігумени і Делеґати трьох повноцілих законних провінцій: Впр. о. Сотер Голик зі ЗДА з делеґатами оо. М. Вавриком, С. Саболом і Ін. Лотоцьким, далі Впр. о. Боніфатій Слобода з Канади з делеґатами оо. С. Курилом, В. Шевчуком і М. Дацюком, врешті Впр. о. Петро Бальцар із Бразилії з делеґатами оо. І. Маланяком, К. Корчаґіном і Т. Олійником. У капітулу ввійшов теж Протоігумен арґентинської віцепровінції Впр. о. Юрій Мельничин із делеґатом о. Ред. Головацьким та Протоігумен Родіон Барабаш із Варшави. Після перевибору Головної Курії в п'ятницю 15. II. найвищий заряд Василіянського Чину очолив Впр. о. Протоархимандрит Атанасій Великий, відомий історик української Церкви та Василіянського Чину і секретар соборової комісії для Східньої Церкви. Консульторами вибрано Впр. о. Павла Миськова (попереднього Протоархимандрита), Єроніма Химія, Йосафата Роґу і Михайла Ваврика.

Тиждень пізніше, у п'ятницю 22. III. новий Впр. о. Протоархимандрит разом із цілою капітулою вдостоївся окремого послухання в Свт. Отця Папи Івана, що приняв це найвище представництво Василіянського Чину в своїй приватній авдієнційній кімнаті. Насамперед Папа вислухав короткого привіту Впр. о. Архимандрита, що зложив Христовому Намісникові заяву синівського віддання від василіянського чернетцва в усьому світі за постійною віковою традицією нашого Чину від часів св. Йосафата. "Святіший Отче! На закінчення Генеральної Капітули, що її Василіянський Чин відбуває в цьому вічному місті, Капітульні Отці бажають зложити до стіп Вашої Святости заяву свого віддання і вдячности та відновити приречення свого послуху і вірности для Христового Намісника й для Апостольської Столиці. До серця В. Святости складаємо мовчазну відданість наших відтятих провінцій України, Закарпаття, Чехословаччини, Румунії й Угорщини, вони з повним довір'ям до Господа очікують кінця своїх досвідів і прискорюють своїми терпіннями за Христа та своїми заслугами кращі дні для св. Церкви, щоб у шляхетному змагу з провінціями Канади, ЗД-Америки, Бразилії й Арґентини — тут зарепрезентованими — могли наново зацвісти для Господа в повній свободі.

"Святіший Отче! Василіянський Чин, що в світлі та в імені св. Йосафата має за ціль і признаку апостолят св. Єдности, зрошеної кров'ю і посвятою стільки своїх борців за св. віру, зі зворушенням подивляє змагання В. Святости для зближення і з'єдинення, започатковані провидінним скликанням Вселенського Собору і назнаменовані Вашою особливішою любов'ю для християнського Сходу. І як не дякувати нам В. Святості за незимовну несподіванку саме з тих сторін, що нам Ваша батьківська солодка доброта з вірою в надію проти надії зарезервувала якраз на вступі капітульних нарад, привертаючи між нас нашого Достойного Митрополита Йосифа Сліпого? Благословенні Господні шляхи! Наші серця переповнені надмірною радістю і наші душі переливаються синівським признанням для В. Святости. Покірно припадаючи до Ваших стіп прохаємо зворушені Апостольського благословення на сповнення наших приречень і наших сподівань — для розросту нашого Чину, для нових наших завдань у Христовому Царстві, для відданої служби і добра Його св. Церкві".

На це Свт. Отець відповів словами найвищого признання для Василіянського Чину, який має за своїх родоначальників св. Василія, сяйний стовп Вселенської

Отці Василіяни по своїй Загальній Капітулі в Римі з нововибраним Отцем Протоархимандритом Атанасієм Великим. (Сидить посередині)

Церкви, і св. Йосафата, непохитного мученика за св. Єдність, та віками трудиться для тріюмфу Христового заповіту: "Нехай усі будуть одно". І Папа з найбільшим зворушенням згадав свою першу любов якраз для християнського Сходу та його світлих апостольських і святвітцівських традицій, що її він виніс іще з мурів семінарійського побуту в своїй дієцезії та згодом у Римі, щоб понести її з собою на Схід у час своїх урядових місій у Болгарії, Туреччині й Греції та повернутися з нею на Петрову столицю. І Вселенський Собор вийшов із цього задушевного папського бажання прислужитися для Христового заповіту: І буде одно стадо й один пастир, що є Божим словом Божої любови і прощення для людських прогріхів і невірностей. Длятого теж у цьому дусі треба нам усім розважати провидінний факт — приїзд до вічного міста Найдорожчого Брата і Сина Митрополита Йосифа. А для дорогих синів Василіянського Чину, зокрема для його Найвищого Настоятеля, що є заразом секретарем і співробітником соборової комісії для Східньої Церкви, Папа зарезервував найкраще признання за сповнювану віками жертвенну службу для Христового бажання: Щоб усі були одно. І з усього-усього серця уділює йому, його головному намісникові й усім отцям і монахам батьківського преобильного благословення, щоб одні з них могли радісно зносити досвіди за Христа, інші — успішно працювати на всіх ділянках світлої василіянської діяльности.

Після уділення свого благословення Свт. Отець ще довгі хвилини розмовляв із Впр. о. Протоархимандритом та його намісником Впр. о. П. Миськовом та залишив у всіх учасників тієї незабутньої авдієнції кожним своїм словом і кожним порухом приязної руки якнайглибше зворушення й незатерте враження.

Із папських кімнат перейшли капітульні отці до сусідньої палати Східньої Конгрегації, щоб і тут зложити свій поклін її Секретарові кард. Ґуставу Тесті та співробітникам цього найвищого папського уряду для східньо-християнських Церков. Вислухавши уважно протоархимандричого привіту від зібраних отців і всього Василіянського Чину, кардинал Теста з повним признанням заявив свій подив для жертви й постійности більшої частини його синів та радість із нагляднихуспіхів василіянської дії в усьому світі. Він висловив тверду надію, що Господь нагородить сльози своїх вірних слуг, як ось це показав на світлому прикладі ВПреосв. Митрополита Йосифа, для якого Свт. Отець має все найкраще в папському серці та в цілому Ватикані. Вслід за тим кардинал поблагословив всесторонню працю і посвяту привяних отців і всіх монахів Василіянського Чину, щоб тим виблагати в Господа новий розцвіт Чину на його прадідніх землях і по всьому світі — на найбільшу Божу славу й найщедріший зріст св. Церкви в українському народі та на сповнення Христового завітного благання: Щоб усі були одно...

Після цих незабутніх зустрічей із Найвищим Пастирем Христової Церкви і його найближчими співробітниками Василіянська Капітула покінчила свої пильні наради, що мають на меті всесторонній розвиток монашого життя й апостольської праці для зросту Христового царства в українському народі.

о. М. Ваврик

ВПРЕОСВ. МИТРОПОЛИТ КИР ЙОСИФ СЛІПИЙ ВИСВЯЧУЄ П'ЯТЬОХ МОЛОДИХ ВАСИЛІЯН

Квітна неділя — гарний і погідний був цей день тут у Римі. Сонце багатими жмутами розсипало свої барвисті промені — солодко всміхалося.

При головному заряді ОО. Василіян мала відбутися немало-значна історична подія. Тут Первоєрарх нашої рідної української католицької Церкви мав уділити Святу Тайну Христового Священства п'ятьом молодим василіянським дияконам, які з тугою очікували того моменту, як колись Христос Тайної Вечері: "Я сильно бажав спожити цю пасху з вами, перше ніж муку прийму" (Лук. 22. 15).

Година 8.40 — уся асиста з дияконами й предстоящими торжественно виходить з захристії до церковних дверей, щоб там привітати Митрополита - ісповідника та тріюмфально впровадити його до храму оо. Василіян у Римі, що був тоді святково прибраний.

9 година — початок Архиерейської Служби Божої. Предстоящими були о. Ісидор Патрило, Генеральний Секретар, і о. Тарас Олійник. Дияконували о. Софрон Мудрий, Віце-Ректор Української Колегії св. Йосафата та Олександер Гавкалюк. Співав хор питомців Української Колегії св. Йосафата під проводом Володимира Барабаша. Їм допомагали ще два оперові співаки: п. Ростислав Серафимович та п. Юрко Богачевський. Між привяними з дальших сторін був іще д-р Володимир Янів із дружиною (Німеччина). Крім того були Преп. СС. Василіянки, Служебниці та багато інших товаришів-студентів.

Церемонії гармонійно переплітялися, проводив ними о. Монс. Мирослав Марусин. Наступив великий вхід. Архидиякон — о. Родіон Головацький — впровадив торжественно п'ятьох, ось-ось нових левітів, щоб вони коло вівтаря склонили свої голови під "Божественная благодать"; а саме: Омеляна Євгена Дацишина й Ігнатія Івана Дороша з Бразилії, Дмитра Івана Кащука й Атанасія Павла Федюка з Аргентини, та Лева Хризонта Садовського з Канади. У тому моменті / Святий Дух виточив на їх душах нестерту печать Христового Священства—"Ти священик навіки за чином Мелхиседековим" (Євр. 7, 21). Вони відчули зблизька присутність Христа і велич Його служби. Вони разом із Христом, "що себе непорочного Богові приніс Святим Духом" (Євр. 9, 14), та разом із Митрополитом-ісповідником, що своїми заслугами й справедливими сильний перед Богом, уперше стали при Престолі й принесли жертву Богу милу. Вони принесли її охотно на прославу Божу, на перепросьбу, жертву примирення за свій народ — "Та хоч і стаю я жертвою при жертві і при службі нашої віри, я радію та тішуся разом із вами всіми" (Фил. 2, 17).

Під кінець Архиер. Служби Божої Митрополит Кир Йосип Сліпий звернувся словом до всіх привяних. (Цю проповідь містимо в цілості на початку цього числа "Світла". — Редакція)

Після Архиер. Служби Божої відбувся спільний родинний обід, що його вшанував своєю привяністю світлий Первоєрарх нашої Церкви. Після промови Всесв. о. Протоархимандрита, Атанасія Великого, ЧСВВ, який підкреслив велич того дня в тому саме, що наша рідна Церква з-за границі гідно зарепрезентована в знаменитій особі Високопреосвященного Владики, ввійшла в ближчий контакт із вітками нашої Церкви у вільному світі, яка була репрезентована саме тими Новоєреями. Впреосв. Митроп. Кир Йосип Сліпий відповів щирою подякою та висловив ізшераз своє велике щастя, що зміг він за дивним Божим провидінням висвятити того дня отих п'ять молодих левітів Нового Заповіту, на потіху для нашої Церкви і народу. Рівночасно підкреслив, що він із страхом і трепетом поклав свої руки на голови тих ченців, бо вінець-кінців Святитель таки відповідає за тих, котрих він рукополагає на священників. Вкінці п'ятьом Новоєреям висловив своє гаряче бажання, щоб вони йшли та за нього, вже знесиленого, Христа проповідували, його заступили на Христовій винниці.

Новоєреям в імені цілого Василіянського Чину, їх дорогих батьків, родини й всього Українського Народу бажаємо великих успіхів у їх апостольських подвигах, славної дороги у Христовій винниці за словами Апостола Народів: "Я змагався добрим змагом, свій біг закінчив, віру зберіг. Наостанку мені призначається вінок праведности, якого мені того дня дасть Господь, Суддя праведний, і не тільки мені, але й усім, хто прихід Його полюбив" (2 Тим. 4, 7-8).

Учасник

ЧИ ВИ ВЖЕ ВИРІВНЯЛИ СВОЮ ПЕРЕДПЛАТУ "СВІТЛА"?

ВПИСУЙТЕСЯ В ЧЛЕНИ

ЛІТУРГІЙНОГО СОЮЗУ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО

ПРИ НОВІЦІЯТСЬКОМУ МАНАСТИРІ В МОНДЕРІ, АЛЬБЕРТА

КОРИСТІ З ТАКОГО ВПИСУ:

1) Через такий впис дана особа чи родина стає духовно сполучена з нашою новіціятською родиною під особливішим покровом Найсв. Христового Серця, св. Василія Великого, св. Йосафата та св. Йосифа—цих вибраних покровителів нашого Василіянського Новіціяту.

2) Служби Божі будуть правитися в Ваших намірених кожної першої середи місяця через ціле Ваше життя й навіть по смерти.

3) Ви будете учасниками духовних користей з усіх молитов і побожних практик, що відбуваються кожного дня на новіціяті.

4) Вашою жертвою Ви допоможете нам насамперед збудувати гарну й великну каплицю при новіціятському манастирі Отців Василіян у Мондері; а загалом і до покриття коштів видикону нових місіонарів до великої апостольської праці над спасінням людських душ.

5) Як за життя так і по смерти Ваша душа буде користати з молитов, що линуть щоденно перед Божий престіл у цій новіціятській каплиці.

6) На пам'ятку дістанете багато розмальовану золоту грамоту з іменем Вашим чи Вашої родини, виписаним на ній.

7) Вашої рідні чи близькі також будуть собі дуже цінити Вашу прихильність до них, коли при нагодах уродин, імянин чи тому подібних оказій, вони одержуть таку грамоту за Вашим старанням.

Впис поодиноких осіб у постійне членство в Літургійному Союзі св. Василія Великого виносить тільки $10.00; а впис цілої родини $25.00.

Свої ласкаві пожертви, записи чи листи шліть на адресу:

LITURGICAL SOCIETY OF ST. BASIL THE GREAT
Basilian Fathers Monastery
Mundare, Alberta

40-ЛІТТЯ СВЯЩЕНСТВА ВСВ. О. ПЕТРА ХОМИНА

В неділю, 24 лютня ц. р., українська католицька парохія св. о. Николая в Торонті обходила небуденне свято: 40-літній Ювілей Священства свого улюбленого Душпастиря, **Всв. о. редактора Петра Хомина.**

Численна участь приявних на ювілейній Св. Літургії, благодарственному молебні й урочистім бенкеті були спонтанним доказом вдячности дітей своєму Духовному Отцеві та признання широкої української спільноти для свого відданого громадського діяча та щирого Українця-патріота.

Ювілейні торжества складалися з двох частин: торжественної соборної Св. Літургії в парохіяльній церкві св. о. Николая, що її відслужив Ювілят у сослуженні чотирьох священиків-сеньйорів та диякона о. Р. Набережного. Відповідну до хвилі науку, глибоку змістом і гарну формою, виголосив о. М. Цурковський, товариш і приятель о. Ювілята. Після Служби Божої всі приявні одержували з рук о. Ювілята священиче ювілейне благословення та пам'яткові образці-іконки. В год. 6 попол. Торонтонський Владика, Преосвященний Кир Ісидор відслужив у цьому ж храмі благодарственний молебень.

Другою частиною Свята був величавий Бенкет, що відбувся в церковній залі після молебня. Бенкетом проводив парох церкви св. о. Николая, Всв. о. д-р Б. Липський. Господар свята привітав приявних, зазначив, що Ювілят обходить своє свято серед добірної публики та під авспіціями повороту Митрополита-Страдника з неволі, накреслив сильветку Достойного Ювілята, підкреслюючи Його великі заслуги та многогранну Його діяльність як душпастиря, проповідника, педагога - вчителя, журналіста - письменника й редактора, людину великої вітальности і живучости та побажав Йому Божого благословення для здоров'я і дальшої успішної праці.

Програма святкування була різноманітна і дуже багата та протягнулася до півночі.

В часі вечора струнна оркестра Музичного Інституту ім. Лисенка виконала під управою проф. І. Ковалева кілька музичних точок із вокальним виступом знаних у Торонті співачок і солісток сестер Дубляниць.

Ювілейний бенкет закінчився двома гарними промовами: сердечною промовою Преосв. Владики Кир Ісидора і словом о. Ювілята. Преосв. Владика, підкреслюючи заслуги Всв. о. Хомина, подивляв Його енергію. При цьому пригадав давні часи, коли то о. Ювілят був у Львові редактором "Ниви" та радником Митрополичої Консисторії, а нині є Єпархіяльним Радником і редактором "Нашої Мети" в Торонті. Преосв. Владика зложив щирий привіт о. Ювілятові від Єпархії і побажання для дальшої праці як редактора і душпастиря. Він зазначив, що Торонтонська Єпархія тішиться, що має щастя мати такого священика, як Всв. о. Петро Хомин.

На кінці промовив сам о. Ювілят, пригадуючи пройдений 40-літній шлях своєї праці, як душпастиря в парохії Висла, Стрілиського деканату, сотрудника при Преображенській церкві у Львові, катехита гімназії, співробітника тримісячника "Богословія", секретаря Наукового Богословського Товариства і Богословської Академії та редактора священичого журналу "Нива" у Львові. Тайну Священства одержав 12 лютня 1923 р. з рук Преосв. Кир Йосифа Боцяна, Єпископа Луцького, та зараз же одержав душпастирську працю в згаданій парохії Висла, звідки Митрополит Андрій покликав його тоді до Львова, призначуючи йому різні відповідальні становища. Достойний Ювілят виявив велику радість, що обходить свій ювілей у часі, коли вийшов на волю і прибув до Риму наш Митрополит-страдник, Первоєрарх Української Церкви, мученик і ісповідник за віру Христову, Архиепископ Кир Йсиф Сліпий, який своїм геройським мученичим подвигом урятував і підніс Українську Церкву та вагу української справи в очах цілого християнського світу до небувалої висоти.

Ювілейне свято закінчилося молитвою, що її провів Преосвященний Владика Кир Ісидор.

Наша Редакція бажає Достойному Ювілятові, Всв. о. П. Хоминові багато сил — вести дальше успішно свою працю та стояти на сторожі Правди ще многі і многі літа!

І. Й.

ЛІҐА ПОМАГАЄ ПРИ БУДОВІ МОДЕРНОГО НАРОДНОГО ДОМУ

Мондер, Алта

Минає рік відколи членки ЛУКЖ стрінулися з панами з мондерського Українського Народного Дому, щоб бенкетом попрощати старий, вислужений Народний Дім, який служив мондерському суспільству протягом довгих років.

Як і промови, так і сама оказія була доволі зворушлива. Було ясно, що члени, прив'язані до свого власного Дому, жалували вже за ним гей за вірним другом життя. У їх думках переплітали́ся золоті спомини, що зосереджувалися в тій незаступимій установі — Українського Народного Дому.

Але наша спільнота зрозуміла також потребу нової модерної, відповідно вивінованої залі, а це вимагало великої суми грошей, як теж багато добровільної тяжкої праці.

Немов одна велика родина, Українці католики Мондеру взялися до будови нового дому, що мав стати їхнім пам'ятником для грядучих наших поколінь. Протягом трьох днів зрівняно старий дім — а четвертого дня почато будову нового. Чоловіки працювали — жінки куховарили: через два місяці членки ЛУКЖ на переміну куховарили для 40-50 чоловіків, що приходили до добровільної праці.

Панував серед нас дух любови та щирої співпраці. Задля такого духа самопожертви й сердечної дружби щедро благословив нам Господь. Постав прекрасний та просторий Український Народний Дім, що відповідає нашим суспільно-релігійним вимогам.

На днях викінчуємо нутро Дому. Чоловіки далі жертвують свою працю, членки ЛУКЖ допомагають улаштовуванням різних підприємств та імпрез для сплати довгів. Це велике завдання, підняте й виконане відданими українцями католиками, увінчалося гарним успіхом, особливо через умілий провід пані Павлини Філь, голови ЛУКЖ та пана Юрія Мицція, голови Українського Народного Дому.

На річних зборах, відбутих 15-го січня ц. р., перевибрано наново минулорічний виділ ЛУКЖ. Це признання для спосібного проводу. Нехай предобрий Господь дальше благословить таку гарну працю до добра Церкви й нашого народу.

БЛ. П. МАРІЯ КОРПАН

Ванкувер, Б. К.

У суботу 16 лютня 1963 р. померла, заосмотрена Св. Тайнами, Марія Корпан, із роду Засійбіда, жінка Миколи Корпана. Прожила всього 43 роки. Народилась у Веґревил, Алберта 23 лютня 1919 р. з побожних родичів Максима і Анастасії Засійбіда. Мати Анастасія ще живе у Ванкувері.

Пок. Марія з мужем належали до парохіяльного хору. Крім цього Марія з мужем Миколою Корпаном були членами Апост. Молитви. Часто приступали обоє до Св. Тайн. Пок. Марія була також членкою ЛУКЖ, займалася прикрасою престолу і взагалі церкви. В пожитті визначалася спокійною вдачею.

Залишила в смутку мужа Миколу, рідну маму Анастасію Засійбіда, що тепер проживають у Ванкувері, братів Василя, Григорія, Петра та о. Ореста ЧСВВ., тепер пароха у Нью-Йорку, ЗДА.

Похорони почалися панахидою

Бл. пам. Марія Корпан

в похоронному Заведенні Кернея, яку відправили три Отці: Впр. о. Віталій Підскальний ЧСВВ, парох у Ванкувер, Впр. о. Орест Засійбіда ЧСВВ, парох у Нью-Йорку та о. В. Бараник ЧСВВ. Відтак Сл. Божу відправили Впр. ОО. Віталій, Орест і Дам'ян Велещук. Співав парохіяльний хор під проводом пана Михайла Пукіша. Ціла родина приступила в часі Сл. Божої до Св. Тайн.

ПОДЯКА

Муж Микола Корпан, мама Анастасія Засійбіда з синами о. Орестом ЧСВВ, Василем, Григорієм та Петром складають щиру подяку Впр. о. пароховi В. Підскальному, Впр. о. В. Бараникові та Впр. о. Дам'янові за відправу похоронних Богослужень. Вп. панові М. Пукішеві, диригентові хору та всім хористам дякуємо за відспівання похорону та Сл. Божої, Впр. о. Пароховi за прощальне слово в церкві, всім членкам ЛУКЖ за труд у приготуванні перекуски для гостей. Усім тим, що жертвували Сл. Божі за пок. Марію, вінки і под. та взагалі всім, що взяли участь у похоронах Покійної. — Вічна їй пам'ять.

БЛ. П. МИХАЙЛО ПУЦИЛО

Едментон, Алта.

Бл. пам. Михайло Пуцило

У неділю 9 вересня 1962 р. розійшлася сумна вістка, що в Едмонтонськім загальнім шпиталі несподівано помер на удар серця Михайло Пуцило.

Михайло Пуцило народився 1897 р. в містечку Сіняві, пов. Ярослав. У 1923 оженився з Анастасією Шеґда. До Канади, з дружиною і двома діточками, приїхав 1939 року та поселився на фармі в околиці Торгилд, Алта. Там прожив п'ять років і в цім часі був примірним і діяльним членом церкви в Тудор. У 1944 р. переселився до південного Едмонтону, де став одним із перших активних парафіян при парафії св. Василія. Від самих початків цієї парафії аж до самої смерти бл. п. Михаїл спомагав її своєю вмілою майстеркою. Останніх десять років бл. п. Михайло був старшим братом та служив при пристолі до Сл. Божої в церкві св. Василія.

Похоронні богослужения почалися парастасом у церкві св. Василія. Відправляли оо. Василіяни М. Ханас, В. Каменецький і Й. Шкварок. Церква була переповнена. Другого дня заупокійну Службу Божу відправили оо. М. Ханас і Й. Шкварок, відтак о. М. Ханас попращав покійного від родини, приятелів, парафіян і знайомих. Після того обидва отці відпровадили покійного на цвинтар св. Антонія.

Покійний залишив жінку Анастасію, сина Василія, доньку Марію, зам. за Василієм Петриком в Едмонтоні, дві сестри: Марію в Україні, Настю в Америці, а також дві внуки: Петрусю й Дорис, яких покійний дуже любив.

Після похорону відбувся в парафіяльній залі поминальний обід, який приготовила родина. Під час обіду промовляли о. М. Ханас ЧСВВ і д-р Дмитро Середа.

Покійний Михайло заслужив собі на велику пошану в нашій парафії, в сусідів і знайомих. Від найменших до найстарших, усі його поважали і любили. Навіть малі діти плакали, коли почули, що їх "дідуньо" помер.

Пан Костинюк від родини склав найщирішу подяку о. Ісидорові Дзядикові ЧСВВ за уділення Св. Тайн покійному, відтак усім Отцям Василіянам за відслуження похоронних богослужень, та всім учасникам похорону.

Нехай ласкавий Господь прийме покійну душу до Свого Царства.

Н. К.

БЛ. П. ОЛЕНА ЛЕСЬКІВ

Едмонтон, Альберта

13 січня 1963 р. впокоїлася в Бозі Олена Леськів. Прожила 58 літ. Покійна Олена лишила у глибокому смутку мужа Івана, трьох синів: Павла, Стефана і Григорія, три доньки: Марію, Анжінкам з Апостольства Молитви за приготування обіду. Дякуємо всім за молитви під час останньої прислуги для Покійної. Нехай милостивий Господь заплатить Вам своєю ласкою!

Муж Іван,
сини, доньки й унуки

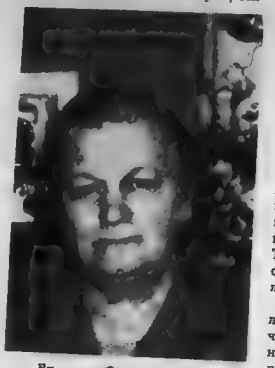

Бл. пам. Олена Леськів

ну і Касьяну та сестру Анну Трачик.

Покійна Олена, із дому Карпчук, народилася 1904 р. в селі Радванці, пов. Сокаль. 1911 року приїхала з родичами до Канади, 1922 р. вийшла заміж за Івана Леськова. Якийсь час мешкали на фармі, на Дервент. Отці доїжджали до них вчити дітей катехизму. Коли Оленин чоловік підупав на здоров'ї, вони перейшли жити 1947 р. до Едмонтону.

Похорон відслужив о. Грещук у катедральній церкві св. Йосафата. Тіло Покійної поховано на цвинтарі св. Михаїла в Едмонтоні. З нагоди помнинального обіду відбулася збірка, з якої дали на СВІТЛО $10.00, збіркою зайнялися пп. І. Надворний, Муж і пані Підлубна.

Жертводавцям щира подяка а Покійній Олені Вічная Пам'ять!

ПОДЯКА

Рідня Покійної складає сердечну подяку Всч. о. М. Грещукові за похоронні відправи та слова співчуття й потіхи, а всім присутним за те, що взяли участь у похороні. Також дякуємо щиро

ВІДІЙШЛА ВІД НАС ДО ВІЧНОСТИ

мондерська піонірка, членка Апостольства Молитви і Третього Чину ЧСВВ

Бл. п. Михайлина, Анна Філевич

Ісус Христос каже: "Входіть тісними воротьми, бо просторі ворота й широка дорога, що веде на погибіль і багато є таких, що входять нею. Бо вузькі ті ворота і вузька та дорога, що веде до життя, і мало є таких, що знаходять її". (Мат. 7, 13-14). Такою тісною дорогою старалася іти до вічности бл. п. Михайлина Анна Філевич.

Життя її було правдиво католицьке. Попри заняття як мами численної родини, вона завжди находила час набрати поживу для своєї душі, читаючи добрі релігійні книжки й часописи. Була доброю парохіянкою, членкою Сестрицтва св. Варвари, Апостольства Молитви, як також Третього Чину св. Василія Великого, недавно основаного в Мондері, який колись так гарно процвітав на наших рідних землях. Свої релігійні обов'язки ставила завжди на першому місці, вкладаючи в програму свого життя щоденну Службу Божу і Св. Причастя.

Не диво, що така мама виховала добре своїх дітей. Оставила шість дочок і трьох синів: Михайла, Миколу й о. Василя Філевича. Імена дочок є Марія Вінцентович, Ксеня Бойко, Анна Кропельницька, Анастасія Легка, Євгенія Венгер і Стефанія Грицик. Усі діти є добрими практикуючими католиками. Також оставила 20 унуків, 7 правнуків і одну рідну сестру Анелю Винних.

Похоронні Богослужби почалися в п'ятницю 15 лютня парастасом у каплиці нашого першого українського погребового заведення Парк Меморіял у Вегревил. У суботу вранці спровадженно тіло до церкви св. Ап. Петра й Павла до Мондеру. В год. 10 співана Служба Божа, що її відслужив сини покійної Всесв. о. Прелат, у сослуженні пристоящих Всечес. оо. Юрія Ковальського; пароха катедри св. Йосафата з Едмонтону, і його сотрудника Дм. Грещука, як також двох оо. Василіян: Амвросія Винника й В. Каменецького.

Сердечним прощальним словом попрощав Покійну Впр. о. Єпіфаній Пащак, ЧСВВ. На цвинтар відпровадили всі отці, що правили Св. Літургію.

По похороні був у Народньому Домі в Мондері помінальний обід для всіх численних учасників похорону. При кінці обіду щирими словами подякував усім, що віддали останню прислугу Покійній, Всесв. о. Прелат Філевич. Накінець промовив іще о. В. Каменецький б. парох. Згадав добрі діла й чесноти Покійної та її приналежність до Третього Чину ЧСВВ. Сказав також, що Покійна лишила найцінніший дар, що його може дати для св. Церкви католицька українська мати: свого сина Всесв. о. Прелата й канцлера Торонтонської Єпархії, Василя Філевича.

Нехай світло доброго прикладу Покійної світить дальше всім, що згадають про неї, хоч земля прикрила її в гробі. Нехай діти радіють і дякують Господеві Богові, що дав їм добру маму і нехай змагають до того, щоб свою маму наслідувати. Та нехай буде Покійна прикладом для всіх мамів, що бажають доброї пам'яті в людей та й вічної в Бога у небі.

Пожертви на пресу поділено на "Українські Вісті", "Нашу Мету" й "Світло".

ПОДЯКА

Родина Пакійної щиро дякує всім отцям за участь у похоронах, усім людям, що віддали останню прислугу та зокрема д-р Стрільчукові і Сестрам Служебницям за догляд у лікарні, о. Парохові Є. Кушкові за заосмотрення Найсв. Тайнами на дорогу до вічности. Також щиро дякують погребовому заведенню Парк Меморіял, особливо ж п Методієві Смоликові, що сам особисто взяв участь у похороні, за його добру, ніжну та спочутливу услугу.

Родина Покійної М. А. Філевич

СВІТЛО THE LICHT Ukrainian Catholic MAGAZINE

Views on the Modern Apostolate

by WALTER M. ABBOTT, S.J.

Leon-Joseph Cardinal Suenens, Archbishop of Malines-Brussels and Primate of Belgium, has written books on marriage, the Church's missionary role, Belgium's controversial school question and Moral Rearmament. In addition to years of study in religious sociology and a professorship in moral philosophy, after he had earned dostorates in philosophy and theology and a degree in canon law, he gathered practical experience as chaplain of the Belgian Catholic Film League, chairman of the Interdiocesan Catholic Press Commission, spiritual adviser of the Catholic Radio and Television Center and of the Legion of Mary. He has been an archbishop only since December 15, 1961, and a cardinal only since March 19, 1962, but this 58-year-old prelate has achieved things that few, if any, of his predecessors could match. Pope John named him to the Secretariat for Extraordinary Affairs at the Second Vatican Council, an then to the Co-ordinating Commission of seven cardinals, on whose work so much depends for successful completion of the Council.

When I interviewed him, in his large, rambling house not far from the Cathedral of Malines, he told me that the chief problem confronting the Church is to change passive Catholics into active ones. "Part of the problem," he said, "is how to convey to the people that as baptized members of Christ they must be apostles." He added: "It is commonly said that the sphere of temporal affairs is the special province of the laity. I think this is a mistake. The laity have a special role to plan in the temporal sphere, but they also have a role in the spiritual sphere."

The cardinal explained that the laity are members not only of the City of Man but of the City of God. "They are definitely to share in the work of the expansion of the Church. In the spiritual area they are to work with priests, of course, but the point is that they *are* to work in this area." A first step in teaching this idea would be to revise the catechism, the cardinal said, so that, for example, the first question ("Why did God make you?") would not be answered simply: "to know Him, to love Him and to serve Him," but: "to know Him and to help in making Him known; to love Him and to help making Him loved; to serve Him and to help in bringing others to His service."

"Our whole system of education," the cardinal said, "must be revised and adapted to that approach, from the earliest grades up. There is a lot of theoretical talk about this, but we haven't yet got a program of training going that carries it out." The cardinal stressed that we have to give our children and students a choice as to what form their help in this sharing of the apostolate will take: "We have to give the children actual, concrete things to do. It is my hope and dream that as a result of this change in our educational system we will produce adult Catholics who accept their full responsibility, even to the extent that every Catholic will be out spreading the word, the Good News, and making converts." Then he asked: "Could we hope, perhaps, that every Catholic would eventually be engaged in making five converts?" That, he explained, would mean the conversion of the world, considering Catholics in proportion to the world's population.

A major topic for the Council, the cardinal thought, will be the Christian family. "One of the big obstacles to the Christianization of society," he said, "is the inadequate sexual education that we have become used to. Too much has been left to the instinct of the people in this matter. We need more research about fertility and all the topics of married life, and we have to communicate the results to married people." The cardinal has sponsored international congresses at Louvain for this purpose; the fifth of these will be held this year.

The cardinal made a very practical proposal: "I think that the Council should legislate a period of two or three months' special preparation for people who are about to marry. In other words, something like the work of the

Cana movement should be made obligatory." He noted that we have six years of preparation for the priesthood, and two years of preparation for Holy Communion. "Why not similar preparation," he asked, "for the sacrament of matrimony, with frank conferences in which priest, future spouses and experts on various topics would collaborate?"

Moving on to another stratum in the Church, that of the religious, the cardinal likened them to noncommissioned officers in the army. In this comparison, the officers would be the priests and the laity soldiers. "But when I say 'religious' here," he added, "I mean to include all those in the Church who lead lives of total dedication, including members of secular institutes. There are about a million people in this category in the Church today. What a potential there is here!"

In his new book, *Promotion apostolique de la religieuse*, which has appeared in English as *The Nun in the World*, the cardinal makes another very practical proposal that has aroused considerable discussion. He put it this way in talking to me: "Just as a priest gives the spirit to the work of the laity in this or that area, why shouldn't religious do likewise? I propose that sisters should have such a function with regard to women. And more than that. I say that a sister teaching catechism is a good thing, but it is far better if she teaches a group and then sends each of them out to teach."

The cardinal arranged for publication of the book in seven languages, and he sent a copy to every bishop in the world. "At one point in the book," he said, "I explicitly ask the Fathers of the Council for an affirmation in principle of the new role of women religious as *animatrices* (spiritual guides) of women among the laity, and I ask that directives be given to insure that constitutions of orders and congregations have nothing in them that would impede this role." He pointed out that the book was written with the female religious chiefly in mind, but much of the book could be applied to male religious and to training of priests in seminaries.

"How would this matter be managed with regard to seminaries?" I asked. He replied: "We are still living with the Council of Trent's idea of seminaries. The stress is on spiritual and intellectual formation, but there is really nothing on practical apostolic training. I think the Council should stress the need of apostolic formation in the seminaries." The Cardinal had a very practical proposal in this area, too. "It is a temptation for many to solve the problem by simply adding a year of pastoral studies to the seminary course. I say no; that is not the way to do it. All six years of the seminary course must be organized so that this pastoral training becomes an integral part of the whole course."

"I have been thinking along these lines for some time now," the cardinal said. He told me that he has asked scholars like Fr. Jean Lefebvre to write articles in *Le Christ au monde* (an international review of apostolic experiences which also has and English edition) to explain how this pastoral training could be worked into seminary education.

"One of the main things a priest must learn," the cardinal pointed out, "is how to get other people to share the work of the apostolate in various areas." The cardinal has certainly given his brother bishops a remarkable example of this principle applied to diocesan administration. He has divided his archdiocese into four "pastoral zones," with a Vicar General for each who has resposibilities a bishop would normally exercise, e. g., creation of new parishes, construction of new churches, building of schools, inspection of institutions, co-ordination of activities. The arrangemeat is now being studied by many other Fathers of the Second Vatican Council.

Beyond the old, picturesque part of town where the cardinal lives, there are miles of factories. His thoughts are never far from the people who work in those factories and the men and women — priests, religious and laity — who dedicate their lives to those people. As a bishop, he said, he feels strongly that his role is one of service, but it is service given in answer to a need. He says to all: "I have a message, and you have need of hearing me."

(America)

FAMILY TRUTH

We must keep in mind the words of Cardinal Pole to the Fathers at the Council of Trent in 1546: "The sins of all, we should take upon ourselves, not in generosity, but in justice; because the truth is that of these evils (of separation and error) we are in great part the cause, and therefore we should implore the Divine Mercy, through Jesus Christ."

—Rev. B. O'Keefe, CSP

Mother of God and the Church Universal

by Rev. Morris Bosey

For many centuries our Holy Mother, the Church, has prayed and worked for unity — to bring back to the fold all who have fallen away from the fulness of truth and love. Now, that Pope John XXIII has called together a General Council of the Church, our Catholic optimism must attend all efforts of reunion to fulfill the promise of Our Lord that "there shall be one fold and one shepherd."

True, there are many difficulties. Politics, heresies and misunderstandings have fostered a deep-rooted separation between East and West in the hearts of men — but we have one common love, one thing that binds us even now, i. e. the love and devotion shown by both East and West, Catholic and Orthodox, to Mary, the Mother of God. On this common road all may walk with the greatest security, freely and deliberately to the Church of Her Son.

We must remember that our Holy Church was born in the East and there it developed undisturbed for many centuries its wealth of theological and ascetical doctrine, poetry, beauty and variety in its liturgical expression. Centuries later, Franco-German influences would be imprinted forever on the Roman Rite, but it's to the East and to the Popes that came from the East that we owe almost all of our feasts in honor of the Mother of God.

To-day most of the East is separate from the Church, not only by schism but also by the menace of Communism. Is there any hope of piercing these curtains which obscure and divide Christians? Only through Mary the Mother of God. So long as the name Mary is on the lips of men, so long as they even unknowingly walk along the common road of the devotion to Mary — we have the key to reunion.

But praying, hoping and longing for reunion is not enough. We must work with courage — we must strive to know each other better.

It is not easy for a Roman Catholic to realize that the Latin Church is not the whole Catholic Church. Even if he knows that there are Eastern rites in the church, he probably thinks of them as survivals from the past, museum pieces of no great importance. It is true that the Eastern Catholics united with Rome are small in number and only a shadow of their former greatness, but even now they are of great importance as witnessess to the fact that the Catholic Church is not merely the Church of the West but also the East. "The Catholic Church", said Pope Benedict XV, "is neither Latin nor Greek nor Slav but universal."

It is very important to realize the universal character of the Church, especially now with the Ecumenical Council praying and working for the reunion of the Eastern Churches.

But piety and goodwill of themselves are not good enough unless accompanied and strengthened by serious study and knowledge of Eastern rites. Each Church organization should have study circles to discuss and fully understand the problems of reunion.

Pope John has emblazened on his banner "the unification of Christians," especially those of the East. Still there are many separated breathren who look on the Catholic Church with fear, knowing that in the past the ignorance and narrow-mindedness of many Catholics had caused them pain and insults. We must show our good will, we must strive to know them better, to cultivate in ourselves a truly Catholic spirit, seeing beyond the boundaries of the Latin Church — seeing the universal Church as it really exists.

We are asked to pray for reunion of Christendom. But is this all that is required of us? Prayer, if it is to be effective, presupposes a vital interest in what we are praying for. Isn't it often easier to assure our friends that we will pray for them instead of doing something for them? Prayer, true prayer aims not at bringing God's will into conformity with ours but at shaping our desires into harmony with His. When we pray for the return to the Catholic Church of those outside, we think of the change to be brought about in them, but do we think also that some change may be necessary in us? Do we consider that we must become humble, sympathetic — that we must strive to understand who they are and broaden our outlook to see the universal Church as it really is? It's of utmost importance to know that the wonderful unity in the Catholic Church is not a stifling uniformity but has room for the various rites, nations, cultures and languages, each adding to Her beauty and glory.

What can we do as members of the Church? We can become better Catholics, we can lift up our head and look out of our own back yard and see the universal Church in all its completeness, try to know something about other Rites in the Church.

The common Love that both East and West has for Mary, and our efforts to know and love each other should, with the Grace of God, one day bring about the fulfillment of our Lord's Prayer: "That there be one fold and one shepherd."

The Role of Catholic Laymen

Catholics are not making any impression on the life of Canada, Murray Ballantyne, prominent Montreal Catholic layman, said recently in the "Religion and Life" series of lectures at the Toronto Catholic Information Centre.

"We are the yeast and the place of the yeast is in the dough," said Mr. Ballantyne, journalist, lecturer and author.

"The battle is taking place in the world and that's where our fight is. What contribution are we making in any of the problems that face us in the world today?

"Take the role of Catholics in government. I have been hearing about it for 31 years. Do you know what it is? It is to figure out whether we have as many Senate appointments as our percentage of the population entitles us to have.

"We arent' there at all. We are not anywhere at all. We are not making any impression on the life of Canada because we are not thinking, we are not developing, we are not applying the truths that the Church has given us.

Every year about 15 learned societies meet in Canada. These are the learned societies where most of the scholars are grouped from all of the various disciplines, Mr. Ballantyne noted.

"How many Catholics turn up at these? You could count them not on the fingers of two hands — I am not speaking of the French — but very nearly on the fingers of one hand.

"What is our contribution to world problems? To damn the Communist day in and day out as though everything that is wrong in the world is caused not by human frailty and sin but by somebody else.

Mr. Ballantyne said it is time somebody got around to considering in detail and with precision where the layman fits into the Church. "I am tired of hearing the word 'vocation' used as though only religious had it," he said. "There are 2,000 million people in the world and every one of them has got a vocation."

Catholic lay people, particularly, as living members of the Church, have a vital, indispensable function, he said. In the Dark Ages, the laity had little to contribute because few could read or write. During the Reformation, the reformers had over-emphasised the priesthood of the laity and the Church in reaction had hardly discussed the question. But now, with the coming of the Second Vatican Council, the Church is no longer in the Counter-Reformation, he added.

Being baptised meant being a living member of Christ's Body — and that meant sharing in His eternal priesthood, Mr. Ballantyne said.

"I am not proposing that we take the place of the clergy or the hierarchy, but that we take our own place.

"The priest is ordained to continue the sacrifice of Calvary; this we cannot and never will dare to do. However, we are are not barred from the administration of ALL the sacraments."

Laymen, he added, are not in the line to assume authority, but they are in line to assume teaching -authority. Pope Pius XII, he said, stated that a Bishop could delegate to laymen teaching authority equal to that given to a priest.

"But we have a share in the priesthood apart from this," he said. "We know that when man fell, the creation fell with him. It is difficult to have peace and order aynwhere in life, including nature. The task of fallen creation is to be restored in Christ and restored in Christ to His Father.

"When we do anything anywhere to restore the fallen order, to restore harmony and peace, to act out of love, then in a sense we are sharing in the redemptive, restorative work of Christ.

"Every time a farmer clears a field; every time he plows a furrow and plants a seed; every time we make a good product or render a real service; every time we confort or help we are applying a priestly redemptive work. Then let us be proud; let us realize our calling, dignity and responsibility."

Mr. Ballantyne said the words "in the world" were the key to layman's vocation. Priests and religous were, in a sense, withdrawn from the world. The fundamental work of everyone was not to be a tinker, tailor, soldier or sailor. The purpose of our lives is to use our work to "restore all things to Christ."

WHICH ARE YOU?

There are people who make things happen, people who watch things happen and people who don't know anything happened.

My Memoirs

1892 — 1962

By Michael Luchkovich

17th INSTALLMENT

In so far as the last few installments may have been somewhat heavy to digest, may I now in this installment turn to a lighter vein.

My speech on immigration had the effect of bringing my name before the public with the result that I was asked to address many meetings throughout the east. One day I received a letter from Mr. Ford, editor of the London Free Press, inviting me to address the Chamber of Commerce (it used to be called the Board of Trade) of that City. He said that I was recommended by Mr. Charles Bishop, dean of the Press Men in the Parliamentary Press Gallery. I accepted the invitation with pleasure, choosing as my subject: "The present situation in Europe." I had a large map of the current European set-up, and another map of the Ukraine with her distinctly marked ethnographic boundaries. My point was that the Versailles Treaty had given rise to more problems that it had attempted to solve, and that these new problems would ultimately lead to another great World War. My purpose was to propagate the idea of Ukrainian irridentism and to impress upon my audience the mistake that was made when the Allies failed to support the Ukraine in setting up an independent state. Evidently the idea found a responsive chord in the hearts of my audience, for after I had finished and many questions were asked, the chairman moved a warm vote of thanks, telling me afterwards that Mr. Bishop was quite justified in recommending me as their speaker.

During my speech I noticed a Catholic priest sitting in the front row with his eyes stoically glued on me during the whole course of my talk. He was the local parish priest by the name of Redkevich. We had a long talk together in my hotel room, one of the outcomes of which was that I was prevailed upon to stay over for another day to address his parishioners on the same topic that I had discussed at the Board of Trade meeting. Now everytime I address any meeting of ordinary Ukrainian people I feel greatly impressed with their deep-seated sentiments, and I often wonder why in past history our so-called "shliachta" abandoned such a sincere and strong base and went over to the enemy, whether Polish or Russian.

I was invited to speak at many meetings at different places in Ontario. There is one meeting which I shall never forget because of its comic and unusual incidents. Three of us were invited to speak at a Scotch gathering near Cornwall, Ontario, the Hon. Ian Mckenzie from British Columbia, Mr. Earl Lawson, M. P. from Toronto, and myself from Alberta. We were driven down to this Scotch community by the local M. P. The hall in which the meeting was being held was packed to capacity. We were met by the chairman of the evening who called us to the platform on which there was an improvised bench. Evidently the legs had not been set properly, for when we sat down on it the thing crashed under us, sending us sprawling on the floor. The audience got a great laugh out of the incident and our ruffled dignity. The chairman lifted the bench up, set the legs right, and then invited us to sit down. Mr. Mckenzie bowed to Mr. Lawson with mock politeness, saying: "After you, my dear sir!" Mr. Earl Lawson then turned to me, saying: "After you, my dear sir!" "So be it," said I — and after shaking hands with each other, the three of us, a Liberal, a Conservative and a United Farmer, took our seats, wondering whether it wasn't too much to expect a sturdy bench to hold up such an "unholy alliance". But the audience loved every moment of it, enjoying the impromptu farce, cheering us to the rafters.

Mr. Mckenzie was the opening speaker. Speaking a few words in English, he humorously begged the audience not to take the incident of the collapsing bench as an evil omen. Then he launched into a language that was strange to me. I turned to Mr. Lawson and asked him what it was all about. "Highland Gaelic. This is a Gaelic community of Old Country Scotchmen, and Mr. Mckenzie is taking advantage of the opportunity to speak their mother tongue," he explained. When it came my turn to speak I opened my remarks with "Pane predsidnyku, wysokopowazhani zibrani!" — just for the fun of it; the audience caught the implication and laughed. My subject was "Canadianism" in which I used the arguments which by now are familiar to my readers. "My chief regret", I said in conclusion, "is that pictures could not have been taken of our comic accident, proving that while pride may sometime suffer a fall,

yet all was well that ended well; for the three of us finally did prove that it is possible for even oponents to unite in a common cause such as is illustrated by good Canadianism.

Mulling over the matter of immigration years later, I have often looked back on this Scotch community, wondering why they, like the Ukrainians, had settled down in areas with members of their own kind and their own level, with perhaps a feeling of unwillingness to mix with outsiders. Be that as it may, our early immigration authorities' task was to break up these settlements in blocks, to assimilate and amalgamate the newcomers forthwith, and to implant in them the Anglo-Saxon conception of righteousness. law and order. It was soon realized, however, that immigration is something more than a mere economic matter, involving as it does the readjustment of the newcomer to the total societies in which they settle. There was, too , the paramount problem of cultural adjustment.

But how was it to be brought about? By assimilation or by integration? Speaking at a Havana Conference, one of our Canadian official speakers made this significant statement: "Canada's policy towards immigrants reflects the political and cultural pattern of its society — a society built up with ideas of individual worth and cultural difference... The pressure of one dominant group to assimilation, that is, to absorb others, is therefore impractical as a general theory. The assimilation which occurs is gradual and cannot be forced."

I shall have ample opportunity to discuss this matter more fully in subsequent installments and to evolve a philosophy of life pertaining to these newcomers who find themselves on the horns of a dilemma in that they are torn by two loyalties, the loyalty to their own homeland and the loyalty to their newly adopted country. I have my own viewpoint on this matter, but I shall not cross that bridge until I come to it under a specific heading. All I will say for the time being is that no nation is wide enough, or eclectic enough to successly absorb all the other nationalities, and that there is nothing inconsistent in being loyal to the people of one's own origin and the super-possessed people over here; otherwise there is no sense in Lord Tweedsmuir's dictum that you can be "better Canadians by being better Ukrainians."

In Case You've Missed It ----

NATIONAL RETREAT DIRECTORS MEET

The recent meeting in Toronto of the board of directors of the National Lay Retreat Conference was "a very historical moment" and proof of the growth of the lay retreat movement, according to Most Rev. F. V. Allen.

"It is a joy," said the Auxiliary Bishop of Toronto, "to see lay people so zealous and keen about the work of the retreat movement."

He recalled that Pope Pius XII had considered the retreat movement "a most powerful means for sanctifying the world."

"But it carries with it a great responsibility," added Bishop Allen. "You must be aware in your discussions of what exactly a spiritual retreat is."

A retreat should not be a study of club, much less a mere pious assembly, he explained.

"It is a serious fallacy to assume that the people being dealt with are no longer in need of reformation and conversion. They are seeking help towards self-knowledge and it is important that they recognize their temptations and weaknesses."

The meeting, the second for the national conference's directors, was presided over by Timothy Furgale of Winnipeg, conference president.

Present were more than 20 retreat directors and lay promoters, representing houses from Halifax to Winnipeg.

The purpose of the conference, Mr. Furgale noted, is to assist existing lay retreat houses and diocesan retreat associations, to help in establishing houses when invited, and to serve as a central agency for English-speaking retreats in Canada without limiting the autonomy of individual retreat houses.

Plans were discussed for the biennial national lay retreat conference to be held in Windsor, on July 30 and August 1, 1964, at the same time as the U. S. national retreat organizations are meeting in neighboring Detroit.

Besides dealing with subjects concerning lay spirituality under the theme, "That they all may be one," the 1964 conference will consider the practical aspects of retreat promotion and formation of retreat leaders.

NEW RETREAT HOUSE

The Toronto area's first retreat house for married couples is to be opened in mid-May by the Olbate Fathers of Assumption province.

Construction of the Queen of Apostles retreat house is nearing completion on the banks of the Credit River west of here. It is one of the few buildings in Canada designed specifically as a married couples retreat house.

The house has accommodation for 67 persons. Folding, soundproof doors permit a speady conversion of rooms to either single or double accommodation, depending upon the type of retreat to be held.

A free baby-sitting service eventually will be provided for parents going on retreat. As at other retreat houses designed for married couples, a corps of ladies — who have themselves been on retreat — will be organized to care for the reatreatants' children.

The oval-shaped chapel, contemporary in design, accentuates its main liturgical function, the Mass. The altar is situated so that on occasion Mass may be celebrated with the priest facing the congregation of up to 60.

"Added accommodations were sorely needed, especially in the field of married couples retreats," said Very Rev. M. J. Smith OMI, provincial of the Oblate Fathers' Assumption Province, who has planned the new retreat house and supervised its construction.

The Oblate Fathers have been active in the retreat movement in Canada for more than a quarter of a century. The Order now conducts retreats at the 16 retreat houses in Canada, as well as at 10 others in the United States.

FRANK DISCUSSIONS ON VOCATIONS

Why do many young boys never consider becoming a priest when they think about their vocation in the life?

A diocesan paper in Victoria, B. C., explored this question by interviewing a group of altar boys who serve Mass regularly.

They were encouraged to speak frankly on the subject of the priesthood and on what they think of it as a vocation.

And it appeared that what most impressed all of them about the priesthood were the things it would mean they would have to give up. No one mentioned the privilege of a priestly or religious life.

Several said, however, that they thought it would be easier for them to save their soul if they had a religious vocation.

PROPAGANDA

They were asked what they thought about the talks they heard during Vocation Weeks. Their general reaction appeared to be that what was told to them was "all propaganda."

None could recall being impressed by what they were told in any Vocation Week program of the joys and satisfactions of a priestly career.

And they did not appear to be very impressed by the considerable amount of literature distributed to them dealing with the sports activities and general community life of students in seminaries.

Instead, they were quick to point out what appeared to be the difficult aspects of a priest's life — particularly of the diocesan priests with whom they mostly come in contact.

One said to a priest who was present at the discussion: "You know how it is, Father. We go home late at night after a meeting, and you still have to sit up and finish your Office."

The altar boys generally gave the impression that they think a priest is always "under the gun." At the same time several of them appeared to have a somewhat unrealistic idea of the life of married men in the world. Their notion seemed to be that, compared with a priest, a family man has no difficulties to speak of.

SAMPLE LIFE

The boys interviewed by *The Torch* ranged in age from 14 to 18. Of the dozen taking part in the discussion, the majority said they would like "to sample a bit of life" before making any decision about a religious vocation.

Several said that youths of 15, 16 or 17 who go to study for the priesthood "really don't know what they are getting into."

Few of them had thought of talking over the question of what their career might be with a priest. One remarked: "You know what he'd say. He brings it round to a religious vocation."

With one exception, all of them said they prayed "off and on" for guidance from God in choosing a vocation.

Far more had considered becoming a Christian Brother than a diocesan priest or a priest in a religious order. Generally they seemed to think a Brother "has a better time" and that when school is out, his work is finished.

EASIER TO BE BROTHER

They also seemed to think that the priesthood represents some sort of unattainable standard that is impossible for them. They felt it would be easier to be a good Brother than a good priest.

The fear of going to a seminary and "flunking" was an influence with some.

Despite the apparently negative attitude of the whole discussion, the final inquiry as to how many are actually thinking of a religious vocation brought a surprising result.

Of twelve boys taking part in the discussion, three are thinking of becoming priests and five are interested in joining the Brothers.

ВЗАЄМНА ЛЮБОВ І ЗРОЗУМІННЯ ПРИНЕСЕ З'ЄДИНЕННЯ З ХРИСТИЯНАМИ СХОДУ

(Продовження зі 196 сторінки)

щоб наші католицькі видання ображали нез'єднених братів, або щоб ті брати зневажали католиків! Це щонайменше був би великий гріх проти християнської любови, це була б зневага самого Бога. Бо "Бог є любов", бо "любов від Бога" (І Ів. 4, 7-8), бо "хто говорить, що він у світлі, а ненавидить свого брата, той у темряві аж дотепер". (І Ів. 2, 9).

***

Колись, як розпаношилась серед християн велика єресь аріянства, проти якої зібрався перший Вселенський Собор (325 р. Б. в Нікеї), сам Христос явився одному з тодішніх святих єпископів у ризі роздертій на двоє. На запит "Хто твою ризу, Спасе, роздер?", Христос відповів: "Арій", бо єресь Арія була легко прийнята многими християнами, тому що одні добачували в ній платонізм, інші аристотелізм... головні філософічні школи грецького світу. Але нині одежа Христова не лише на двоє роздерта: вона ціла це самі смужки-шматояки колись славної нешитої, а руками Марії Богоматері витканої ризи... Глядимо в найновіші видання наших нез'єднених братів і знаходимо там кілька разів повторену вістку, що вони розділились тепер на 10 церков-груп. Додайте ще нас, українців католиків, то між нами самими маємо 11 церковних груп. "Хто ризу Твою, Спасе Христе, роздер поміж нами?"... бо не обходить нас 270 протестантських груп у Канаді й Америці. Наша власна Церква роздерта на дрібні стяжечки й це горе повинно всіх нас боліти. Тому ми всі, католики й православні повинні молитися за діло св. з'єднинення Церков у нас.

У вересні минулого року з'їхались у Дітройті єпископи американської єпископальної Церкви. Провідник нарад зарядив голосування над справою злуки їх Церков із пресвітеріянами. Перед самим голосуванням, що вийшло одноголосно за злукою, провідний нарад, єп. Ліхтенбергер проказав молитву: "Поглянь ласкаво, Господи, на породиране тіло Твоєї Церкви"...

Подібними словами ми можемо молити Всевишнього Бога за скорий прихід часу, коли то розбиті християни в світі, зберуться разом, і настане сповнення слів св. ап. Павла: "Стараючись держати з'єднення духа в мирному союзі: Одно тіло й один дух, як ми і покликані в одну надію... один Господь, одна віра, одно хрещення, один Бог і Отець усіх"... (Єф. 4, 3-6).

***

Діло з'єднення Церков то не людська справа. То діло Боже! Бо до з'єднення треба одного ума й одного серця в усіх. А лише в руках Всемогучого є сила, є ключ, що зможе отворити замкнені уми й опанцирені серця братів одного народу, розділених між собою більшою ненавистю й погордою до єдинокровних братів, аніж ми й маємо проти чужих нам народів і релігій. То ж просімо Всеблагого Бога за взаємну любов між собою і за взаємне порозуміння й вирозуміння між породілюваними нашими братами. Молімося щиро, щоб Вселенський Собор прискорив час спільного розуміння й пошани та любови "на звершення святих, на діло служіння, на збудування Христового тіла, аж доки не дійдемо всі до з'єднення віри і пізнання Сина Божого... треба вам обновлятись духом ума вашого та й одягнутись у нову людину, яку Бог сотворив у праведності й у святості правди... Всяке гниле слово нехай не виходить з уст ваших, а лише таке, що може будувати віру, що подає благодать тим, хто слухає... Всяка гіркість, гнів і лють і крик і лайка нехай зникне з-поміж вас з усім лихим. Бувайте ж один для одного добрі, милосердні, прощаючи один одному, як і Бог простив вам у Христі" (Єф. 4, 12 і дд.).

SIGNS OF A VOCATION

- A sincere wish to develop the spiritual values and ever-lasting merits in one's life.
- A will to accomplish more in life than can be done by observing the Ten Commandments.
- A reasonably good health, not necessarily AI.
- An average intellectual ability, or an aptitude to learn a trade.

If you are satisfied with your score on these requirements, and are between the ages of 15 and 30, you may become a Basilian priest or a lay-brother.

For further information write to:

The Reverend Master of Novices
Basilian Fathers
Mundare, Alberta

If you reside in U.S.A. write to:

The Reverend Master of Novices
Basilian Fathers
Glen Gove. Long Island,
New York

ОДНА З СЕРІЇ НОТАТОК
ПРО УСЛУГИ УРЯДУ ОНТАРІО

1-хвилинна ліста перевірки вашого авта для безпечнішої їзди

1. ЗАДНІ Й ГАЛЬМОВІ СВІТЛА. ВКАЗУВАЧІ НА ЗАКРУТИ Працюють правильно.
2. КЕРМА. Мінімум вільного руху в керновому колесі. Нема розвільнення у передньому кінці.
3. ДЗЕРКАЛО НА ЗАДНІЙ ВИД. Незбите і ясний вид на дорогу ззаду.
4. ВІКНА. Чисті, без наліпок, шкрабів чи затрати кольору.
5. ВИТИРАЧІ СКЛА. Працюють правильно й витирають чисто.
6. ОПОНИ. Добрі рівці. Без віддулин, розрізів, пошкоджень чи нерівного з'їжджання.
7. ВИДИХОВА СИСТЕМА. Тиха й без пропуклин.
8. ГАЛЬМИ. Гальмують рівномірно при педалі на віддалі 1" від підлоги.
9. ТРУБА. Чутна на віддаль 200 стіп.
10. ПЕРЕДНІ СВІТЛА Й ВКАЗУВАЧІ НА ЗАКРУТИ. Освітлення без сліпучого блиску. Правильне діяння.

Зима дається відчувати на автах. Їздити є безпечніше і приємніше, якщо ваше авто працює справно.

ПЕРЕВІРТЕ ЩЕ СЬОГОДНІ БЕЗПЛАТНО ВАШЕ АВТО
У 38 ПУНКТАХ У ДЕПАРТАМЕНТІ ТРАНСПОРТУ
В ЦЕНТРІ ІНСПЕКЦІЇ АВТ
КІЛ ВУЛ., НА ПІВДЕНЬ ВІД ГАЙВЕЮ 401—ТОРОНТО

ЯКЩО ВИ ЖИВЕТЕ ПОЗА ТОРОНТОМ, ПЕРЕВІРТЕ СВОЄ АВТО НА МІСЦІ

ONTARIO
PROVINCE OF OPPORTUNITY

DEPARTMENT OF TRANSPORT

HON. JOHN P. ROBARTS
Prime Minister of Ontario

HON. JAMES AULD
Minister of Transport

На Травень

МІСЯЦЬ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ

ЗАМОВЛ[illegible]Е ТАКІ КНИЖКИ:

ОБ'ЯВЛЕННЯ СЕРЦЯ МАРІЇ У ФАТІМІ. о. О. Штавндінгер ...	$0.50
ПОЯВИ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ ВІД 1830 до 1954. омм.	1.50
ПРЕСВЯТАЯ БОГОРОДИЦЕ, СПАСИ НАС. о. М. М. І.	1.50
ЦАРИЦЯ ВЕРВИЦІ. о. Е. Т.	0.15
ЧЕРЕЗ МАРІЮ ДО ІСУСА. о. Ю. Катрій	0.15
МАРІЯ — НАШ ВЗІР. о. Е. Пащак. Роздумування на травень .	0.25
ЛЮРД. о. В. Ваврик. Дві книжечки	0.50
БУЛО ТРОЄ МАЛИХ ДІТЕЙ. о. С. Бартас. Широко обговорює об'явлення Преч. Діви Марії у Фатімі	2.50
Я БУЛА СВІДКОМ ЧУДА. Р. К. Про чуда в Люрді	0.50
МАРІЯ І ТИ. о. І. Назарко. Розважання про Пречисту	1.25
УКРАЇНА ПІД МАРІЙСЬКИМ ПРАПОРОМ. Д-р Д. Бучинський	0.40
ПІСНЯ ПРО БЕРНАДЕТУ. Ф. Верфель. Славна повість про об'явлення в Люрді.	4.00
РОЗВАЖАННЯ ПРО СВЯТУ БОГОРОДИЦЮ. о. Ст. Решетило	0.50

Замовлення слати на адресу:

THE BASILIAN PRESS
286 Lisgar St., Toronto 3, Ont. — Canada

SHYMKO CATHERINE, FEB.87654
5514 - 4th St.,
VEGREVILLE, ALTA.

СВІТЛО
THE LIGHT

РІК XXVI | ЧЕРВЕНЬ — 1963 — JUNE | Ч. 6 (486)

МОЛОДІ ЮНАКИ СТАВАЙТЕ У РЯДИ

YOUNG MEN JOIN THE RANKS OF

П'ятнадцять молодих юнаків, що вступили у ряди Христових борців-василіян. Вони під цю пору відбувають свій перший вишкіл-новіціят у Мондері, Альберта, під проводом Впр. оо. Мирона Дацюка, ЧСВВ, магістра і Єліфанія Пащака, ЧСВВ, соція.

МОНАХІВ ВАСИЛІЯН

щоб іти слідами св. Василія і св. Йосафата

у службі Христа

як СВЯЩЕНИКИ чи БРАТИ

Вимоги:

1. Бажання посвятитися Богові та спасінню душ.
2. Здоров'я й умові та природні здібності.
3. Добрий характер і духа жертвенности та любови.

Зголошуйтеся за ближчими інформаціями на нижче подану адресу.

BASILIAN MISSIONARIES

and follow in the footsteps of St. Basil and St. Josaphat

in the service of Christ

as PRIESTS or BROTHERS

Requirements:

1. A desire to dedicate your life to a noble purpose—love of God and salvation of souls.
2. Sufficient health, and intellectual and physical abilities.
3. Good character and morals, and a spirit of generosity and charity.

Манастир і Новіціят оо. Василіян у Глен Ков, Н. Й.

For more information write to:

у Канаді — in Canada

REV. MASTER OF NOVICES
Basilian Fathers
Mundare, Alberta
Canada.

у З.Д.А. — in U.S.A.

ST. JOSAPHAT'S NOVICIATE
Box 231
Glen Cove, L. I., N. Y.
U.S.A.

СВІТЛО

КАТОЛИЦЬКИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Видають ОО. Василіяни

Передплата $3.00 на один рік. Поодиноке число 30 центів.

Адреса Адміністрації:
286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario
Telephone: LE 5-6483

Адреса Редакції:
3100 Weston Rd., Weston, Ontario
Telephone: CH 1-9203

ПРЕДСТАВНИКИ "СВІТЛА" ЗАКОРДОНОМ

АНГЛІЯ:
Ukrainian Booksellers & Publishers
49 Linden Gardens,
Notting Hill Gate
London, W. 2, England.

АВСТРІЯ:
Griechisch - katholisches Zentralpfarramt zu St. Barbara
Wien 1, Riemergasse 1
Austria

АВСТРАЛІЯ:
Rev. D. Kachmar
Archbishop's House
West Tee, Adelaide, S. A.

АРГЕНТИНА:
Padres Basilianos
Curapaligue 760
Buenos Aires, Argentina

БРАЗИЛІЯ:
Padres Basilianos
Caixa Postal 24
Prudentopolis, Parana, Brazil

ФРАНЦІЯ:
L'Abbe Julien Prokopiw
2 Rue des Crignos
Amiens (Somme) France

ІТАЛІЯ:
Padri Basiliani
Via San Giosafat 8,
Rome (Aventino) Italy

THE LIGHT

A Ukrainian Catholic Monthly Published by the Basilian Fathers, 286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario, Canada.

Authorized as second class mail by the Post Office Department, Ottawa, and for payment of postage in cash.

ЗМІСТ:

На теми дня — *о. В. Дрібненький, ЧСВВ* — 242
Мирові заклики Папи

Мир на землі — 243
Енцикліка Папи Івана XXIII

Біблійна основа культу Христового Серця
о. В. Ваврик, ЧСВВ — 245

Слідами Василіянських піонерів *о. В. Дрібненький, ЧСВВ* — 247
Шоста стаття про давні часи і труди

Християнський фронт проти підривання суспільної моралі
о. В. Ваврик, ЧСВВ — 248

НАМІРЕННЯ НА ЧЕРВЕНЬ, 1963 — 249

СТОРІНКА АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ

Багато людей запитує... *о. С. Сабол, ЧСВВ* — 251
"Побожні" і побожні — Чому завжди оте "мусить" Перерви в Св. Причасті

Святий політик *о. Ір. Назарко, ЧСВВ* — 253
Про веселого святого політика

З духової спадщини о. Т. Кострубн, ЧСВВ
Д-р Дмитро Бучинський — 255
Огляд нововиданих книжок

Сівач і скеляста рілля — *вірш* *Б. Курилас* — 256

Арфа пустині — оповідання *В. Юстинів* — 257
Давид дістає меча Овида

Сторінки з історії української Церкви й культури
о. Мирослав Рівецький — 260
Володимирко Володаревич — Ярослав Осмомисл

В боротьбі за Бога — оповідання *Я. Хомичів* — 262
Як згинув о. Сурмелі

Замок Янгола Смерти — повість *Б. Полянич* — 267
Заговір проти Гетьмана Орлика

Село моє рідне — вірш *Євген Войтович* — 272

Грозна калини *Ол. Мох* — 274
Нова книга М. Островерхи про Усусусів

ЗДАЛЕКА І ЗБЛИЗЬКА — 275
Вісті з Риму — Інститут ім. св. Йосафата в Едмонтоні "Обнова" — Похорони

Ті, що нам помагають (прессфонд) — 280

ENGLISH SUPPLEMENT

Papal Encyclical Creates Widespread Interest — 281
Easter Trip Beyond Iron Curtain *by Joan Dougherty* — 283
Eastern Catholics and Western Attitudes
by Rev. Morris Bovey — 286
St. Josaphat's Residence for University Students — 287
My Memoirs (18) *by Michael Luchkovich* — 288

НА ТЕМИ ДНЯ

Патріотизм — це чеснота. Вона потрібна кожному народові, а особливо треба її бездержавному народові. Такий нарід повинен цю чесноту плекати дуже старанно, бо коли йому цієї чесноти забракне в більшій мірі (а таке може статися йому скоріше, ніж державному народові) — тоді він, як нарід, зникне з обличчя землі.

Практикувати і плекати патріотизм — не така легка справа, як декому може видаватися.

Український патріотизм вимагає значної жертви, багато розуміння та справжньої віри.

Ми сьогодні, в атомній добі, не можемо думати про всесвітню війну — що гірше, бажати її — як засобу до визволення України. Це з тієї простої, ясної й застрашаючої причини, що всесвітня атомна війна знищила б і всю Україну. Хто на це не звертає своєї уваги — той або живе ще в старій добі, або допускається шкідливого особисто-сентиментального самодурства. А коли він виступає з цим на публичну арену, нпр. у пресі, тоді це не патріотизм, а національне шкідництво.

В обличчі несамовитої сили та нищівної безконтрольности модерної зброї і найсильніші народи сьогодні більше безрадні супроти себе ніж колинебудь у людській історії.

Тому Богом даний Папа Іван XXIII закликає народи світу до нового зоруження — морального. Моральне зоруження, як шлях до установлення по всьому світі справедливого й дійсного миру, до привернення належної пошани людської гідности і прав для кожної людини, не є виключно певний шлях — бо він залежний таки дуже від свобідної волі людини — одиниць та народів чи їхніх керманичів. Але мусимо сказати, і то з певністю, що це єдиний шлях.

Заклик Папи, а радше ціляй ряд напрямних, що їх він проголошує, від його першої промови з Петрового Престолу почавши й на останній енцикліці "Мир на Землі" скінчивши — це зазив до обнови християнського життя, яке основується головно на визнаванні правди (всіх правд, а головно вічних) та практикуванні християнської любови (Бога і ближнього). Особливо ж у своїй енцикліці "Мир на землі" (що є покажчиком напрямних нескінченого ще Вселенського Собору) Папа Іван XXIII вимовно промовляє за свободою людського сумління, правами менш'ин, суспільною й міжнародньою справедливістю та взагалі сильно підкреслює значення й гідність людини, сотвореної на Божий образ і подобу.

Тільки у зв'язку з цим навчанням Папи (на тлі характеристичного нашій добі застою чи радше безрадности міжнародніх відносин холодної війни) треба пояснювати собі відношення Папи до СССР. Це відношення є нічим іншим як діянням Христових засад і науки у сфері міжнародніх зустрічей.

Отже помиляються ті, які про це відношення Папи до СССР пишуть як про якийсь "політичний" маневр. Бо правдою є, що це звернення Папи є релігійного характеру, отже понад усякі політичні сфери. А таки грубо помиляються ті наші брати, які підсувають цьому відношенню Папи якісь мотиви дочасного характеру.

Якщо ті добродійні старання Папи не будуть знівечені злою волею безбожних проводирів тієї частини світу, що за залізною заслоною, то християнським народам, між ними ж у першу міру нашому українському народові, дістанеться якась бодай релігійна свобода. А це справді буде величезна полегша в його недолі. Ця справа направду варта тої ризики, що на неї Папа тут і рішився.

Всім нам християнам треба Папу в цьому підтримати. Стараймося зрозуміти його слова, якими він до нас усіх звертається. Читаймо його енцикліки, щобільше пильно студіюймо їх. Зрозуміймо його заклики та даймо себе ними захопити.

Цим станемо ліпшими християнами і ліпшими Українцями.

о. В. Дрібненький, ЧСВВ

СВІТЛО THE LIGHT
Український Християнський МІСЯЧНИК
СВІТЛО, ЧЕРВЕНЬ, 1963 РІК XXVI, Ч. 6 (486)

МИР НА ЗЕМЛІ

Енцикліка Їх Святости Івана XXIII, з Божого Провидіння Папи, до Високодостойних братів патріярхів, примасів, архиепископів, єпископів та інших місцевих ординаріїв, що в мирі й у злуці з Апостольською Столицею; до духовенства й вірних цілого світу та до всіх людей доброї вблі — про встановлення загального миру, побудованого на правді, справедливості, милосердю і свободі.

ВВЕДЕННЯ

ЛАД У СВІТІ

Мир на землі, за яким дуже тужили люди всіх віків, може бути сильно встановлений тільки тоді, коли буде повністю обов'язково зберігатися лад, установлений Богом. Поступ наук і винаходи технології показують ясно, що серед живих речей і в силах природи панує подивугідний лад, і це дає також свідоцтво величі людини, яка може розуміти цей лад та витворити відповідне приладдя, щоб запрягти ті сили природи та користуватися ними для своїх потреб.

Але поступ науки й винаходи технології показують понад усе безмежну велич Бога, який створив усесвіт і саму людину. Він створив усі речі з нічого, вложив у них безмір Своєї мудрости й доброти так, що святий псалмопівець величає Господа такими словами: "Господи, Пане наш! Величність Твого Імени наповняє всю землю". В іншому місці він каже; "Яка різноманітність, Господи, у Твоїх створіннях! Яка мудрість пронизує їх усі!" Бог створив також людину на Свій образ і подобу, наділив її інтеліґенцією і свободою та зробив її паном створіння, як цей самий псалмопівець заявляє такими словами: "Ти поставив її (людину) тільки дещо нижче від янголів, укоронував її славою й честю та дав їй владу над творами рук Твоїх. Ти поклав усе під її панування".

ЛАД У ЛЮДСЬКИХ ІСТОТАХ

Як сильно метушня індивідуальних людей і народів контрастує з досконалим ладом у всесвіті! Це є так, наче би взаємини, що зв'язують їх разом, могли б бути контрольовані тільки силою. Але Творець світу вселив у серце людини лад, що його відкриває їй її сумління та наказує слухати його: Це вказує, що послух праву виписаний у серцях людей, їхне сумління є їхнім власним свідоцтвом. І чи могло б інакше бути? Бо що тільки Бог довершив, виявляє назовні Його безконечну мудрість, а вона ще наглядніше проявляється в речах, які є більш досконалими.

Але мінливість гадки (опінії) часто витворює ту помилку, коли багато думає, що взаємини між людьми і державами можуть управлятися такими самими законами, як сили й ірраціональні елементи всесвіту; тоді коли закони, які ними правлять, є зовсім іншого роду і через те треба їх шукати деінде, саме там, де Отець усіх речей написав їх, то значить: у людській природі. Ці закони в найбільш подивугідний спосіб учать людей передусім того, як вони повинні наладнувати взаємини людей між собою, як повинні бути регульовані взаємини між громадянами і публичною владою кожної держави, а далі, як держави повинні поступати супроти себе, та вкінці, — як з одного боку поодинокі люди і держави, з другого ж боку, як спільноти всіх народів повин-

ні діяти взаємно у відношенні до себе. Встановлення такої світової спільноти народів є сьогодні необхідною вимогою для осягнення загального спільного добра.

ЧАСТИНА І

ЛАД МІЖ ЛЮДЬМИ

Кожна людина має права й обов'язки. Перш усього необхідно поговорити про лад, який повинен існувати між людьми. Кожна людська суспільність, якщо вона має бути добре впорядкована і продуктивна, мусить покласти в свою основу засаду, що кожна людська істота є особою, то значить, що її природа наділена інтелігенцією і вільно волею. Тому вона має свої права й обов'язки, які безпосередньо й одночасно випливають з її природи, і які саме тому є універсальні, непорушні й невід'ємні.

Коли ми глядимо на гідність людської особи в світлі об'явленої Божої правди, то не можемо не цінити її високо. Бо людей відкупив Своєю кров'ю Ісус Христос; вони є з ласки дітьми і приятелями Бога та спадкоємцями вічної слави.

ПРАВА

Право до життя і відповідного життєвого рівня. Починаючи наш розгляд прав людини, бачимо, що людина має право до життя, до незайманости тіла і до засобів необхідних і відповідних для відповідного розвитку життя. Це в першій мірі: харчі, одяг, пристановище, відпочинок, медична опіка і вкінці необхідна суспільна обслуга. Тому людська істота має також право до забезпечення на випадок хвороби, нездатности до праці, вдовицтва, старшого віку, безробіття чи кожного іншого випадку, в якому вона була би позбавлена засобів існування не з власної вини.

Право, що стосуєтбся моралі і культурних вартостей. Кожна людська істота має право до пошанування її особи, до доброї слави, право свобідно шукати правду, висловлювати свої думки та проявляти мистецтво, в межах установлених моральним порядком і загальним добром. І людина має право бути правдиво інформована про публичні події.

Природний закон дає теж людині право брати участь у вигодах, що їх дає культура, і тому теж дає право до основної освіти та технічного і професійного вишколу, щоб дорівняти рівневі виховного розвитку країни, до якої вона належить. Треба докласти всяких зусиль, щоб запевнити особам спроможність, якщо вони на це заслуговують, піти на вищі студії, щоб, наскільки воно можливе, могли вони займати становища і нести відповідальність у людській спільноті, згідно з їхніми природніми дарованнями та здобутими ними кваліфікаціями.

Право почитати Бога, згідно з сумлінням людини. Кожна людська істота має право почитати Бога згідно з прямими наказами сумління, і тому має право хвалити Бога приватно і прилюдно. Бо, як це ясно вчить Ляктанцій: Ми створені, щоб виявляти Богові належну Йому підкореність, яку Він вклав у нас, визнавати Його самого та служити Йому. Це бо наш обов'язок супроти Бога і наше призначення. Із цього отримала свою назву також сама релігія. Щодо цього, то наш попередник, вічної пам'яті Лев XIII заявив: "Ця справжня і ця пошани гідна свобода синів Божих, яка найбільш шляхетно охороняє гідність людської особи, є більша від усякого насилля й несправедливости. До неї все змагала Церква і вона все була для неї найдорожчою. Це та свобода, якої все домагалися її оборонці з безстрашною постійністю, яку апологети боронили своїми творами, і яку так багато мучеників освятило своєю кров'ю".

Право вибирати свій спосіб життя. Люди мають право вільно вибирати такий життєвий стан, який вони воліють, і тому мають право закладати родини з правами й обов'язками рівними для мужчин і жінок, як також іти за своїм покликанням до духовного стану чи до черничого життя.

Родина основана на добровільно договореному подружжі, моногамічна й нерозривна, є і мусить уважатися за першу й основну клітину людської суспільности.

Їй мусять бути дані всякі передумови економічної, суспільної, культурної й моральної природи, які скріпляли б її тривалість та полегшували б здійснювання її спеціальної місії.

Але батьки мають найперше право допомагати своїм дітям, утримувати їх і виховувати.

Економічні права. Людські істоти мають природне право до вільної ініціятиви на економічному полі та право до праці.

Із цими правами нерозривно зв'язане також право до таких умовин праці, в яких не було б загрожене фізичне здоров'я, щоб була забезпечена мораль та, щоб не був наражений на небезпеку нормальний розвиток молодих людей. Жінки мають право до таких умовин праці, які були б згідні з їхніми вимогами та їхніми обов'язками як жінок і матерей.

Із гідности людської особи виникає теж право займатись економічною діяльністю, відповідно до ступня відповідальности, на яку особа спроможна. А далі — і це мусить бути

спеціяльно підкреслене — існує теж право до заробітної платні, яку визначують критерії справедливости й вистачальности, отже в пропорції відповідній до осягальних дібр, щоб дати робітникові і його родині такий життєвий рівень, який відповідав би гідності людської особи. Відносно цього наш попередник Пій XII сказав: "Особистому обов'язкові працювати, що його накладає природа, відповідає і слідує за ним природне право кожної особи, здобувати цією працею засоби, які забезпечували б життя її самої та життя її дітей. Так то глибоко сягає володіння природи, яке наказує зберігати життя людини".

Право приватної власности, навіть до продукованих дібр, також випливає із людської природи. Це право, як ми вже деінде заявили, є відповідним засобом зберегти гідність людської особи та для здійснювання відповідальности на всіх полях; воно скріплює і дає спокій родинному життю, чим збільшує мир і добробут держави.

Але одночасно тут є теж нагода підкреслити, що суті права приватної власности притаманний і суспільний обов'язок.

Право зборів і організацій. З того, що людські істоти з природи є суспільними, випливає право до зборів і організацій. Люди мають також право надавати тим товариствам, яких вони є членами, таку форму, яку вони вважають за відповідну для тієї мети, що її вони їм визначили, та діяти в таких товариствах із власної ініціятиви і на власну відповідальність, щоб осягнути свої намічені цілі.

Ми вже ствердили в енцикліці "Матер ет Магістра", що для осягнення таких цілей, яких індивідуально людська істота не може осягнути, а може тільки в організаціях, для таких цілей потрібно й неодмінно закладати велику різнорідність таких проміжних груп і організацій, які запевнили б людській особі достатній обсяг свободи й відповідальности.

Право еміґрувати й імігрувати. Кожна людська істота має право до свободи руху й осідку в межах власної країни; а коли є для цього оправдані причини, то і право еміґрувати до інших країн і там осідати. Факт, що хтось є громадянином якоїсь означеної держави, в ніякому разі не відбирає йому членства в людській родині як цілости, ані не відбирає йому громадянства світової спільноти.

Політичні права. Гідність людської особи включає право активної участи в публичних справах та право вносити свою частину до спільного добра громадян. Бо, як це наш попередник, світлої пам'яті Пій XII підкреслив: Людська особа далеко не є предметом, і як це було, тільки пасивним елементом у суспільному ладі; вона в дійсності є, мусить бути і мусить продовжувати бути підметом цього ладу, його основою і його ціллю.

Людська особа має теж право до юридичної охорони її прав, охорони, що повинна бути дійсна, безстороння й інспірована правдивими нормами справедливости.

Наш попередник, Пій XII, повчає, що людині властиві відвічні привілеї, на основі яких кожна людина має право вимагати охорони її прав, що кожній признана окреслена й докладна сфера права, непорушна для всіх арбітральних атак, і це є логічним наслідком справедливого ладу, який є волею Бога.

(Продовження в наст. числі)

о. Василь Ваврик, ЧСВВ

БІБЛІЙНА ОСНОВА КУЛЬТУ ХРИСТОВОГО СЕРЦЯ

15-го травня р. Б. 1956 славної пам'яті Папа Пій XII проголосив свою велику енцикліку "Про звеличання Пресвятого Христового Серця". Там між іншим є для нас цікаве таке речення: "Церква завжди опрокидувала закиди, немов би то звеличання Пресв. Ісусового Серця було занадто тілесне й чуттєве... Бо є такі, що, замість признати звеличання Пресв. Христового Серця за дуже успішний засіб у праці над... зростом християнських обичаїв у приватному житті людини чи в родинах, добачають в цьому величанні тільки один із виявів побожности, просякнутої скоріше чутливістю, ніж шляхетними думками й почуттями, і тому вважають, що таке звеличання відповідає краще жінкам, аніж освіченій людині".

Щоб звернути увагу читачів на це питання, ми й ставимо на початку червневого числа СВІТЛА цю статтю. Хочемо показати, що Біблія може дати нам багато нових вияснень і зробити в наших очах набожність до Пресв. Христового Серця набожністю глибоко розумовою

та відповідаючою якраз усім тим, хто цінить розум як найперше Боже дарування людині.

СЕРЦЕ В БІБЛІЇ

Біблія не є підручником анатомії, чи медицини чи психології. Вона є книга свята, книга Божого об'явлення. Передаючи його людям, Біблія вживає загально прийнятих у ті далекі часи висказів про людське тіло, про його частини та про їх ділання. Візьмім до уваги напр. серце людини.

У Старому й у Новому Заповіті серце вважають осідком життя почувань і розуму. Не залишено признати серцю і функцій головного органу життя в тілі. Але понад усе, і (проти модерного розуміння) в часах пророків і в часах Ісуса Христа з Його апостолами серце називали осідком (майже інструментом) розуму, думки, ума. Подібно говорили й думали Асирійці та Арамайці.

Розумну людину називали "мужем серця" — "їш левав" (Йов, 34, 10; 34, 34). Людина "без серця", це людина нерозумна (Прип. 10, 13; Єр. 5, 21). Кара дочасового божевілля в Навуходоносора царя так описана пророком Даніїлом: "Людське серце візьметься в нього, а дано йому буде серце звіряче" (Дан. 4, 13); себто забереться в нього розум людини і він стане як звірина "без розуму", або, як казали тоді: "без серця". Араби ще сьогодні говорять, що звірина "не має серця", але вони це кажуть так про розум.

Серце, за давніми висказами, "думає", "пізнає" (Втрз. 29, 3); "серце мудрого шукає науки" (Прип. 15, 14; 18, 15), "здобуває знання". Серце "пам'ятає", або "забуває", "робить свої пляни", бо "з мого серця добре слово ллється" (Пс. 44, 1). Йов каже до своїх приятелів: "Чи тільки ви одні люди і з вами вмре разом і мудрість? Але ж і в мене є серце, як у вас, не стою я позаду!" (Йов 12, 2 і 3); себто і в мене розуму не бракує.

У Новому Заповіті "серце" в словах самого Христа Спасителя і в писаннях апостолів також означає розум, ум. Візьмім речення з пророка Ісаї (29, 13), повторене самим Христом у Мат. 15, 8 і Мар. 7, 6: "Народ цей тільки устами й губами мене прославляє, а серце (себто думка) їх далеко від мене!" На серце людини паде посів Божого сівача (Мт. 13, 19), і "з серця беруться ледачі думки і все, що сквернить чоловіка" (Мт. 15, 18). Христос питає: "нащо ви думаєте лукаве в серцях ваших" (Мт. 9, 4), або подібно: "Чого стривожились і чого думки встають у серцях ваших" (Лк. 24, 38). Про Матір Ісуса каже євангелист Лука: "Марія ховала всі слова ці, роздумуючи в своєму серці" (Лк. 2, 19). До Неї ж праведний Симеон говорив: "Тобі самій меч душу перейде, щоб відкрилися думки багатьох сердець" (Лк. 2, 35). Апостол Павло описує незмірну славу святих: "чого око не бачило, ні вухо не чуло, і що навіть на серце (на думку) людині не прийшло, таке наготував Бог тим, хто любить Його" (І.Кор. 2, 9). У перших християн було "одне серце (думка) й одна душа" (Діян. 4, 32). Св. Павло молився за Єфесян, щоби Бог дав їм "духа премудрости... просвічені очі серця" (Єф. 1, 18).

Таких висказів Св. Письма Старого і Нового Заповіту можна назбирати без ліку. Але вже й цих вистане, щоб ми добачили, як серце і розум людини пов'язані священописателями св. книг. Тепер поступім крок дальше в своїм роздумуванні.

ХРИСТОС — БОЖЕ СЛОВО (ЛОГОС) — БОЖА ПРЕМУДРІСТЬ

Християнська наука про найсвятіші Особи Трійці говорить нам про походження другої Особи, себто Божого Сина, від Вітця через родження. Називаємо Його "єдинородним Сином Отця". А це відвічне родження Сина від Отця Вчителі Христової Церкви прирівнювали до того, як в умі-розумі родиться нова думка, нова ідея. Так і доходимо ми до надзвичайно питомої назви, даної Божому Синові: "Боже Слово, Логос, вербум ментіс".

Всі приймаємо Христа, Божу премудрість. Коли схочемо говорити про Нього висказами Біблії, дійдемо до вживання висказу: Серце. Серце може бути з біблійного погляду "символом" розуму Божого Сина, або й найістотнішою назвою Христа-Логосу. З Його Серця вийшли не лише пляни й заміри про наше спасіння. З Нього теж вийшло і рішення взяти на Себе всі муки-страждання, якими нас у своїй безмежній любові Христос Чоловіколюбець відкупив. Любов ідe вслід за розумом, за пізнанням. Це і в людини такий закон діяння. А що ж казати про Бога, в Якім немає розділу й окремішности між силами Духа на наш людський лад.

Отак можемо брати Христове Серце і за символ Божої Премудрости. Почитанню Христового Серця покладемо тимсамим біблійну основу. І тоді це набожество може статись улюбленим набожеством мужів науки й знання.

Може ми доживемо ще того, що в Христовій Церкві обновлять стародавнє почитання Божої Премудрости (= софії), засвідчене многими, найвеличавішими храмами Святої Софії в Цареграді, в Солуні, в болгарській столиці Софії. Старокняжа наша Русь також будувала храми Божій Премудрості. У 950-их роках св. княгиня Ольга збудувала в Києві дерев'яну святиню Святої Софії, а Ярослав Мудрий на її місце здвигнув величавий собор-митрополію Святої Софії р. Б. 1037. Ця ж чудова будівля стала взором святинь Божої Премудрости в Новгороді (1046) і в Полоцьку (1048-1052).

о. В. Дрібненький, ЧСВВ

СЛІДАМИ ВАСИЛІЯНСЬКИХ ПІОНЕРІВ

Шоста зачерги стаття про життя і працю перших Отців Василіян у Канаді, їх місіонарський запал і змагання за славу Божу й спасіння людських душ.

Піонерську працю, яка вона не була б, треба мірити не успіхами а труднощами. Тим більше відноситься воно до піонерської праці на релігійному полі, в якій успіхи приходять помалу, нераз здійснюються аж по смерти місіонаря, а труднощі виступають, і то в найвищій мірі, вже на самому початку.

Тому труднощі наших місіонарів - піонерів у Канаді заслуговують на окрему увагу. Вони були різні, деякі питомі піонерській добі, інші питомі вдачі та склонностям нашого народу. Деякі сьогодні вже неактуальні, то хоч читаються цікаво, але не виглядають поважно. А проте ми зробили б помилку, якщо б збулися їх такими враженнями. Всі ж вони були для наших піонерів-місіонарів добре дошкульні.

Місіонарі-піонери терпіли фізичні невигоди, як голод, холод і монотонні а протяжливі прикрощі кінної їзди піонерськими дорогами. По кількамісячному скитанні в мешканнях наших поселенців, о. Філяс нарешті переніссся до свого дому-манастиря, що не мав ані підлоги, ані вікон, ані дверей. Не було за що їх купити. Відбуваючи свою першу місійну подорож по Саскачевані о. Дидик, мліючи з голоду, дійшов до заключення, що тут місіонар мусить "жити з валізки", себто завжди возити з собою щось до їди в валізці — і так повчає у своєму дневнику грядучих місіонарів та радить їм таке робити. Нераз поселенці, соромлячись приймати отця місіонаря своєю до крайности скромною поживою, вагалися взагалі спитати його, чи він голодний. Одна старенька піонерка в Альберті, що має 94 роки, при своїй слабій уже пам'яті, пригадує тільки одну обставину з тих часів: не було чим приймити отця місіонаря в хаті. Щоб якось цьому зарадити, о. Навкратій Крижановський скрізь, де перебував у домах поселенців, просив, щоб господиня пекла йому "драптиву паляницю" — з тіста перемішаного з квашеною капустою. Казав, що то його улюблена пожива... Ця "драптива паляниця" і чай чи молоко становило ввесь обід чи вечерю для подорожнього місіонаря.

Приїхавши до Канади, місіонарі-піонери мусіли журитися про власне удержання, бо тут уряд не виплачував священикам стипендій як у Галичині. Настоятель Місії, о. Платовід Філяс, зарадив цьому в той спосіб, що установив датки "на утримання" (місіонарів) по всіх місійних околицях, де услугували отці місіонарі: по три доляри і мішок вівса річно від кожного поселення. Простенький нарід у загальному не противився цій новості — але протягом кількох років більшість поселенців не виконувала цього зобов'язання. Дехто таки не мав такого гроша, інші у своїй простоті й консервативності не могли зрозуміти потреби цієї новітньої відповідальности.

Але ці матеріяльні недостатки не дошкулювали так, як мариво духовної грози. Чим більше місіонарі-піонери терпіли голод і холод за католицьку Церкву між поселенцями в цій напів-дикій країні, тим більше діймавим було для них бачити, як невідповідальні й несумлінні особняки бралися цю Церкву руйнувати. А коли цих викрепленців "Серафима" намножилося до тієї міри, що вони почали показуватися зі своїми "відправами" в майже кожній українській околиці та баламутили поселенців клеветами на католицьку Церкву й залякуваннями перед "десятиною" — та коли немало з простовірних селян почали захитуватися й переходити до них — тоді на душу малої групи місіонарів-піонерів муснла зійти велика тривога. Голод можна було заспокоїти "драптивою паляницею", від холоду сяк-так захиститися, — але з цією тривогою наші місіонарі мусіли подорожувати, відправляти, з нею вони мусіли класти на відпочинок і з нею вставати до нової праці.

Посилена, надобов'язкова місіонарська праця — це була єдина відповідь на настирливе тоді питання: чи католицька Церква серед поселенців устоїться перед навалою хаосу. Це був єдиний лік на цю тривогу в серці місіонаря за спасіння повірених йому душ простеньких та релігійно невироблених поселенців.

Василіянські місіонарі - піонери були великими мужами у своїй стійності на загрожених і трудних позиціях. Вони мали більше ніж свою частину перешкод і знеохочень — але це їх не заломило. Навпаки, труднощі й терпіння викули в них ту характеристичну їм серйозну ревність і запопадливість у всіх справах, де тільки йшлося про спасіння душ.

Велич їх успіхів може змірити докладно тільки один Бог.

о. Василь Ваврик, ЧСВВ

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ФРОНТ ПРОТИ ПІДРИВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ МОРАЛІ

МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ НА ЧЕРВЕНЬ

У попередньому числі СВІТЛА (ст. 195) писали ми, що провідною думкою праць Вселенського Собору є внутрішня обнова морального життя в католицькій Церкві. На гадку Свт. Вітця, Вселенський Собор має показати Христову Церкву в усій Її красі, показати, що Вона така ж сама, як апостол Павло бачив Її: "славна без плями й зморщин, свята й непорочна" (пор. Еф. 5, 25-27).

Наміреннями нашої щоденної молитви Христовому Серцю в цьому місяці, що зокрема присвячений Христові Чоловіколюбцеві, що більше: в нім ми святкуємо в Його честь особливе свято (п'ятниця 21, або неділя 23. VI.), буде: щирою молитвою благати Всеблагого Спаса за поправу суспільної моралі. Відповідніше буде сказати: молитись про спільну дію всіх християн за суспільну мораль, бо практично суспільної моралі сьогодні немає! А ця що є, то не така, якої навчає Христова Церква. Папа кличе всіх християн, без ріжниці груп і приналежности, до молитви і старань про публічну мораль. Бо сьогодні ми зайшли аж по саме "нікуди" з мораллю нашого суспільства. Приходять нам на думку гіркі слова апостола Юди-Тадея з його послання: "Уважав я за конечне написати вам, благаючи, щоб ви боролися за віру, передану святим. Бо попсувалися деякі люди... безбожні, що ласку нашого Бога обертають у розпусту і самого Владики Бога й Господа нашого Ісуса Христа вирікаються... Горе їм, бо вони пішли дорогою Каїна... це мерзенники, що на своїх пирах бенкетують без страху... — Вони — дерева осінні, безплідні, двічі померші, викорінені, — вони — люті хвилі морські, що з піною викидають свою нечистоту, вони — блукаючі зорі, котрим на віки захована мряка темноти..."

Ніхто не заперечить того, що живемо в часах небувалого здичіння моралі, в часах занику християнських обичаїв. Відповідальність за це несуть католики, православні й протестанти. Без їх потурання злому не було б сьогодні комунізму, не було б нацизму з крематоріями й мільйонами замучених або по звіринному закатованих людей, не дійшло б до неймовірного зневаження святости Св. Тайни Подружжя, до вбивання нового плоду, до ошуканства і т. п. Сьогодні поодинокі добрі люди й родини це виїмки! А виїмки потверджують загальне явище. Безвірство, зісвітчення, гидкі кіна, противна Богові й) моралі преса, злі книги, журнали, телевізія... Той перший потоп гріха за Ноя виглядає нам забавкою супроти нашого грізного горя!

Після першого потопу заклявся Господь, - не посилати на землю кари потопу "вод многих" (Бт. 8, 21-22). Але остання пророча книга Св. Письма, книга Об'явлення св. Івана каже: "І я побачив жінку, що сиділа на червоному звірі, повнім богохульних імен... а жінка... з золотою чашею в руці своїй, повна гидоти й нечистоти земської розпусти... і я бачив жінку п'яну від крови святих, від крови мучеників Ісусових... Десять царів — вони воюватимуть з Агнцем, але Агнець їх переможе, бо він Пан над панами і Цар над царями... і чув я голос із неба, що говорив: вийдіть з неї, мій народе, щоб не бути спільниками її гріхів, і щоб не дістати її кар. Бо гріхи її дійшли аж до неба; згадав Господь її злочини... Горе, горе тобі велике місто Вавилону, ти сильне місто... горе, горе тобі, велике місто, що було одягнене в виссон і багряницю і в кармазини, позолочене золотом і дорогим камінням і перлами... горе, горе тобі велике місто, де всі багатіли... Бог судив над ним свій суд..." (Об. глава 17 і 18, виїмки). Заповів Бог не карати грішного світу потопом "вод многих", але має Він іншу кару: "одного дня прийдуть на неї (на грішну землю) язви, смерть і смуток і голод і буде спалена вогнем, бо сильний є Бог, що буде її судити!" (Об. 18, 8). Судитиме землю як колись судив і карав Содому й Гомору, каже ап. Юда (ст. 7).

Не хочемо вичислювати тут поодиноких страшних злочинів, але кричати хочеться, що людина сьогодні стала тресованою, підстриженою й зачесаною звірюкою. Вона шакалем вис за падлиною-гниллю розпусти, або рветься зза грат законів Божих і людських на кривавий бенкет, на новітнє моральне людоїдство. Модерність його нам явна з того, що до людоїдного пиру вживають тепер ножа й вилок, позорів культурного життя.

Світ потребує сьогодні чогось більше ніж самої індустріялізації, механізації, автоматизації, шаленого поспіху авт і літаків! Чесноти, християнської праведности, моральности треба людству в першу чергу. Треба людині вмити здичіле своє обличчя, треба на кожному кроці пригадувати людині, що вона "образ і подобіє Боже". І кликати: "Образ Божий багном не ґвалтуйте!" Це завдання всіх християн! Всі ми, разом злучені в останній натузі, можемо ще багато зробити.

"Приходіть до мене всі, струджені й обтяжені, а я вас успокою..."

(Мат. XI. 28)

ПОДЯКИ

Отут подаємо листа одної мами з Галичини, що пише до сина після третьої його операції. Вона просить її листа подяки прилюдно видрукувати, бо хоче, щоб і інші знали, де шукати їм помочі.

"...Яка ж я вдячна нашій Зарваницькій Пані, яка привернула тебе до життя, допомогла перенести тяжкі болі й терпіння та довела до ліпшого твоє здоров'я. Я Її стільки літ щодня просила: "Скажи своєму Синові, що я вірю, кріпко вірю, що Він може уздоровити мого сина, як лише схоче. Він Тебе, Маріє, певне вислухає й піднесе мого сина з ложа болізні й тяжких терпінь". Як же нині не маю бути вдячною і Матері і Синові? Моя душа, моє серце, мої уста співають гарячу Їм подяку. Всім, кому треба, подаю ім'я великої Лікарки й Пані: Вона називається Зарваницька Марія. Всім хочу сказати, що вислухані мої акафісти, благання мами — сестри — дітей, наші маївські прохання. Ми тут не маємо де такої прилюдної подяки надрукувати, то ви там зробіть. Нашій Зарваницькій Пані я поручаю тепер своє життя і свою кончину (мама понад 70 літ). Маю надію, що ви не забудете на мене. Якщо я колись може що прикрого зробила вам, чи сказала чи написала, то ви не пам'ятайте моїх похибок, но пам'ятайте за мою душу. Я перенесла багато хрестів, то може Бог буде милосердний для моєї душі..."

Вдячна Мама.

(Редакція має її ім'я, але не вважає за відповідне його тут подавати).

Складаю прилюдну подяку Найсвятішому Серцю Ісуса Христа та Непорочній Пречистій Діві Марії й св. Йосифові за вислухані молитви і поміч у моїх хворобах і операції.

В. Сегін.

Молитва за Вселенський Собор

(подана в "Оссерв. Ром." дня 7 жовтня 1960).

Божественний Душе, посланий Вітцем в ім'я Ісуса, Ти що спомагаєш і непомильно ведеш Церкву, виллй повноту Своїх дарів на Вселенський Собор.

Господи душ, найсолодший Потішителю, просвічуй наших Єпископів, які в сердечну відповідь на заклик Римського Архиєрея зберуться на торжественний Собор.

Дай, щоб цей Собор приніс ряснi овочі:

щоб світло і сила євангелія щоденно більше розростались у людській суспільності;

щоб католицька релігія та Її місіонерський розмах набрали нової сили;

щоб осягнено глибше пізнання наук Церкви та спасенне скріплення християнських обичаїв!

Найсолодший Посітителю душ, закріпи нашого духа в правді, серця ж наші послушними зроби, щоби постанови Собору знайшли в нас великодушне прийняття і старанне виконання.

І ще просимо Тебе про овечок, які не є вже більше в одинокій кіячарні Ісуса Христа. Вони славляться іменем християн. Дай, щоб вони могли знайти вхід одність під одним Пастирем.

Повтори в наших днях свої чуда, гой би в другій П'ятдесятниці, і вчини, щоб свята Церква, ціла зібрана в найгарячішій молитві довкола Марії, Матері Ісуса, та під проводом Петра, стала царством Божественного Спасителя, царством правди, справедливости, любови й миру. Амінь.

(Відпуст 10 літ тим, що відмовлять цю молитву сокрушеним серцем. Повний відпуст за звичайними вимогами тим, що її відмовляють щодня продовж цілого місяця. Апост. Пенітенц. 23/IX. 1959).

Дозволяється друкувати.

Ч. Орд. 163/61.

† **ІСИДОР, Єпископ**

Половина людства признається в такій чи в іншій мірі до Христа, величає себе іменем християн. Якщо ота половина людства підійме клич: спільної дії, спільного походу за уздоровлення суспільного морального життя, коли працюватиме для тієї загально-людської вимоги наших часів, а зокрема: якщо ми, Українці, схочемо взятися за обнову морального життя в нашім народі і (без пам'яті про давні суперечки) станемо разом: православні й католики, працювати над викоріненням нового "двоєвір'я", — з яким Христа й Велзевула хочуть поєднати, — якщо ми цінитимемо кожну чесну українську людину, що болїє й працює і молиться за моральне відродження наших мас, за ренесанс зломаних або розгублених душ, то ми можемо надіятись успіхів нашої співдії. Християни мусять сьогодні, як у самих початках своїх, вийти щераз на арену: або як ЖЕРТВА, кинена на жир диким звірям, або як ПЕРЕМОЖЦІ, як ті, що через них "обновиться лице землі."

Оповідають у німецькому місті Мюнстер таке: в одній родині вмирав батько. Вже була пізня ніч. Мама посилає малого сина прикликати о. пароха з Найсв. Тайнами. Син пішов і боязливо став під брамою дому священика та шапкою почав ударяти в двері. Ніхто не відзивається. Хлопець знає конечність посіху, а тут ніхто йому не відповідає. І він тоді голосно заплакав. Священик почув плач дитини при своїх дверях і отвирає вікно. "Хто там?" — питає. Врадуваний хлопець хоче сказати все нараз: "Батько вмирає, треба спішитися з Паном Богом!" — "Чому ж ти не стукав?" — "Я бив шапкою по дверях." — "Чому?" — "Бо боявся, щоб вас не загнівати, розбудживши в пізну ніч." — Це собі неначе байка. Але з неї маємо зрозуміти наш нерозум: шапкою бити в брами народні, за якими мруть душі. Не думати ж нам, що й ворота народньої моралі ми "шапками закриємо!" Ні! Тут кулаками треба товкти, треба бити на тривогу, аж до крови з рук і кулаків. Збудити треба всіх! Чесні встануть до чесного діла. А злодій-розбійники-грабіжники скарбів нашої християнської культури й моралі повтікають, перелякані розбудженням народу. Писав один наш поет: "Яка краса — пробудження країни!". Так: яка ж краса морального оновлення української людини! Бо через поправу одиниць підемо до поправи народу!

Нині треба нам: християн віруючих і праведних у житті-поведінці! Ми ж нарід тисячу років християнський. Але сьогодні, не хто інший, а наші християни купують злу книжку й недобру пресу, в неділю не йдуть до своїх церков, не шанують християнського посту в п'ятницю, між собою повні ненависти, що більше: ми не можемо похвалитись, що в нас не було зрадників віри й Христа, не було наших власних Юдів!

Діло морального уздоровлення світу й свого народу таке величне, що ми самі не діпнемо його без особливої Божої помочі-ласки. Ми її маємо в наших церквах! Там є Христос, божественний Учитель, у своїй євангелії! Є там всепрощаючий Спас і Господь у Св. Тайні Покаяння! Є там Любов і Чоловіколюб'я Спаса Христа у Пресв. Тайні Євхаристії. Ми можемо повторяти слово св. апостола Івана: "І це перемога, що світ перемогла: віра наша!" (І Ів. 5, 4).

Перемога належить сильним. Ще й сьогодні силу шанують і з нею рахуються. Тому нам треба СИЛЬНОГО християнства в нас самих. Не рахітичного, не недокровного, не голословного, не калікуватого, не такого, що добре до гробу або до музеїв. Нам треба і СВЯТОГО християнства, себто праведних християн. Сам сатана боїться святих і не всилі перемогти їх. Ми щодня просимо Бога: "ізбав нас, визволи нас від лукавого!" Тому й можемо вірити обітницям апостола Павла: "Життя ж наше на небесах, звідки ждемо Спасителя, Господа Ісуса Христа, який переміннть тіло нашого пониження, щоб стало подібне до славного Його тіла, силою якою Він може все підкорити Собі" (Фил. 3, 20-21).

"З Богом" нам запевнена перемога у спільній дії за оновлення християнської моралі в народі. "Без Бога" чекає нас ще одна програна і на цьому, так дуже важному, фронті!

Ми говорили багато про мандрівку душ, про Гайгера і про жидівство, а він дивувався, що я так обстоюю жидівську віру. Осел! Хіба ж воно не можна їсти трефного, а проте бути добрим жидом? Я сказав йому те, і справді, я вірю, що я один із найкращих жидів, які взагалі є, хоч і не вважаю на ритуал. Я міг би, як той жид із Вульворової "Леїлі", наразити своє життя, щоб тільки вирвати жидів із їх теперішнього тяжкого положення. Я не злякався б і шафоту, щоб тільки міг я зробити їх назад шанованим народом. Ох, коли йду за своїми дитячими мріями, то все воно моя улюблена ідея, на чолі жидів зі зброєю в руці зробити їх вільними.

Основник соціалізму, Фердинанд Лассаль, "Щоденник" ст. 31.

о. Севастіян Сабол, ЧСВВ

БАГАТО ЛЮДЕЙ ЗАПИТУЄ...

Прикро слухати, як люди, що ходять у неділі і свята до церкви, насміхаються і згірдливо говорять про тих, які щоденно приступають до Св. Причастя і багато вірніше служать Г. Богу, ніж інші. Чому люди не люблять тих, що побожніші са них?

На це цікаве питання є двояка відповідь, залежно від того, які є ті побожніші.

Люди, які рідко коли приступають до Св. Тайн, на жаль, часто живуть у тяжких гріхах, хоч може й досить правильно ходять до церкви. А, хоча б і не жили аж у тяжких гріхах (що, однак, дуже рідко буває), то все ж таки їхнє життя дуже світове, пусте й поверховне. У них мало правдивої, живої віри, мало духовности, мало того, що називаємо надприродним і Божим. Більша духовність і релігійність інших — засоромляє їх. Вони свідомі своєї душевної порожнечі свого занедбання й ледарства. Коли бачать інших ліпших за себе, сумління докоряє їм і ці його докори вони намагаються зацитькати саме отакими насміхами та згірдливим говоренням про тих, що більше моляться, частіше приступають до Св. Тайн і живуть більш побожним і надприродним життям. Оце перша причина, чому деякі люди не люблять тих, що живуть справді побожніше.

Але є ще й інша причина, чому люди часто не люблять "побожних". Багато з тих, що вважають себе побожнішими, бо часто приступають до Св. Тайн, — взагалі не є побожними, а радше є тільки карикатурою побожности. Хто щотижня сповідається і щоденно приступає до Св. Причастя, а за довгі роки не поправляється зі своїх поганих звичок, як напр. часті обмови, критики, погорджування другими, грубі й морально небезпечні жарти, хвалькуватість, сварливість, прокльони і т. п., то таких їхні часті Сповіді і Причастя не є побожністю, а радше тільки поверховною звичкою. Хто в церкві причащається й молиться, мов ангел, а в себе дома поводиться мов біснуватий; хто вимолюється в церкві, а вийшовши за поріг не вміє стримати себе від обмов і пліткарства; хто збирає на себе різні практики побожности, а не має любови до ближніх, то такі є лише відразливою карикатурою побожности. Таких "побожних" люди не люблять, бо жаль їм і досада їх бере, що хтось може бути таким дволичним: молиться побожно, а так непобожно поводиться. Але таких "побожних" ані Бог не любить. Навпаки, Він має до них великий і оправданий жаль, бо вони не користають належно із Св. Тайн, марнують ласки, що їх подають Св. Тайни, отже, вони легкодушно марнують те, що Ісус Христос вислужив для них Своєю Найсвятішою Кров'ю на хресті. Чи ж може Бог любити їх за це? Це, однак, не означає, що такі люди краще зробили б, як би перестали так часто приступати до Св. Тайн. Коли б вони перестали так багато молитись і часто сповідатись та причащатися, тоді вони може були б ще гірші. Отже, вони повинні тільки докласти трохи більше зусилля до того, щоб належно користати з Божих ласк, співпрацювати з тими ласками і, при їх помочі, поступно, але вперто викорінювати в себе свої злі звички. Адже ж при помочі Божої ласки людина здібна й чуда творити. Таких побожних, що щиро поправляються зі своїх людських ухиблень — і Бог буде любити і люди шануватимуть, а то й наслідуватимуть їх добрий приклад.

Сьогодні, в модерних часах, Церква не повинна силувати своїх вірних і казати їм: ти мусиш щороку сповідатись, ти мусиш до церкви ходити, не смієш їсти м'яса в п'ятницю, і т. п. як це було 50-60 років тому. Сьогодні світ не той, що був давніше і люди хочуть свобідніше жити і свобідніше Богові служити, а не вічно слухати оце "мусиш, мусиш", "не смієш", бо це викликує в них почуття, мовби вони були невільниками у Бога.

Це питання виглядає дуже модерно, але воно дуже старосвітське і я відповім на нього таки по-старосвітському.

Ось, в Америці живемо "в країні найбільшої свободи". Можемо прилюдно лаяти президента і його уряд, його сякі чи такі політичні потягнення, можемо писати проти нього, критикувати всіх і вся, і нічого злого нам не станеться, бо закони демократичної Америки не забороняють того. Але переїдьмо автом перехрестя вулиці "на червоне світло", то заплатимо "здорову" покуту. Ті, що сидять у в'язницях в Америці, може ще недавно були свобідними громадянами тієї "країни волі", але цю волю вони вже аж занадто вільно собі пояснювали і чи обікрали когось, хто більше мав, ніж вони, або знасилували якусь жінку чи дівчину, бо хотіли "вільно побавитись", то в іншому чомусь "в ім'я волі" переступили закони тієї "країни волі". Чи мусіли вони дістатись за грати до тюрем? Не мусіли! Вони могли заховувати закони і поліція й суди навіть до кінця їхнього життя не були б знали, що ті люди взагалі існують на світі. Хто ж хоче, щоби поліція не арештувала його і щоб суди не судили його, той мусить (навіть у країні найбільшої волі "мусить!") повинуватись державним законам і їх заховувати.

Хто хоче бути здоровим і міцним та здібним працювати, щоб прожнвити себе й свою родину, той "мусить" їсти, "мусить" спати, "мусить" час до-часу взяти собі з роботи хоч кілька днів відпочинку. Хто хоче ось такої простої речі, як піти в товариство, той "мусить" помитись, побри-

тись чи нашмінкуватись, прилично вдягнутись і "мусить" вийти з дому. І хто ж скаже, що оце вічне "мусиш" викликує в такої людини почуття невільництва?

Після того всього, думаю, вже можу перейти до властивої теми й відповісти на вище поставлене питання. Чи ми мусимо молитися, сповідатися, постити, до церкви ходити? Ні, зовсім не мусимо! Ось, кілько мільйонів людей не молиться, не постить, не сповідається, до церкви не ходить, навпаки кплять собі з того всього, і ані Бог не карає їх за це, ані Церква не кидає на них клятви, ані люди, назагал, не докоряють їм. Вони можуть так жити до самої смерти й може ніщо злого їм не станеться за це. Але що буде з їхніми душами після смерти? Оце найважніше для кожного, хто вірує в Бога, у безсмертність душі та в позагробне життя. Що буде після смерти? Після смерти буде суд, на якому порішиться доля праведних і грішних. "І підуть ці на вічну муку, а праведники — на вічне життя" (Мат. 25, 46).

Бог нікого насильно не тягне за вуха до неба. Він тільки каже: якщо хочеш спасти свою душу, заховуй заповіді. Можеш не заховувати їх, але тоді не будеш спасений. Ті, що щиро хочуть спасти свою душу, самі накладають на себе оце "мусиш" чи "не смієш" і зовсім не почувають себе невільниками, як не почуває себе невільником студент, який силує себе вчитись, коли хоче вивчитись на щось путнього, або робітник, який силує себе працювати, коли хоче заробити собі маєток. Церква тільки пригадує своїм вірним оце "мусиш", як умовину спасіння для їх душ, подібно, як мати пригадує своєму синові оце "мусиш" учитись, коли він починає ледащіти. А ми, на жаль, дуже часто ледащіємо і це в нас дуже модерне. Отже і Церква дуже по-модерному поступає, коли для нашого добра пригадує нам наші релігійні обов'язки, якщо ми щиро хочемо спасти нашу душу.

Вже кілька разів сталось мені таке, що на один або на два-три дні я мусіла перервати щоденне Св. Причастя з причини занедужання. Чи можу я потім далі приступати до Св. Причастя без нової Сповіді, чи мушу наново сповідатись?

Основною засадою св. Церкви є, що ми можемо приступати до Св. Причастя так довго, як довго ми вільні від тяжкого, смертельного гріха. Отже, якщо хтось після доброї Сповіді щоденно приступає до Св. Причастя, але через занедужання або з якоїсь іншої поважнішої причини кілька разів не міг причащатись, той, після такої перерви, може далі щоденно приступати до Св. Причастя без нової Св. Сповіді, якщо не має тяжкого гріха на своїй душі. Це є, кажу, основна засада: вільно причащатись, навіть із перервами, і то без нової Сповіді, як довго ми вільні від тяжкого гріха.

Але, з другого боку, св. Церква навіть і тим, що не мають аж тяжких гріхів на душі, радить частіше сповідатись, звичайно, раз у тижні. Тому, якщо хтось звик раз у тижні сповідатись і щоденно приступати до Св. Причастя, той може спокійно далі йти до Св. Причастя, без нової Сповіді, хоч і перервав щоденне Св. Причастя на кілька днів. Хто ж рідше звик сповідатись, а через довший час щоденно приступає до Св. Причастя, тому радиться (але тільки радиться) піти до нової Сповіді, якщо він на кілька днів перервав практику щоденного Св. Причастя. Хоч він не має тяжкого гріха на душі, все ж таки, звичайно, має більше повседневних гріхів, із яких дуже корисно часто сповідатися, щоб не тільки очистити свою душу від тих плям гріха, але також могти успішніше берегтись їх у майбутньому. Але, підкреслюю ще раз: це є тільки рада. Частіша Сповідь більше користи принесе душі і скоріше доведе її до освячення. Добре й дуже корисне є часто сповідатись, але не муситься частіше, ніж раз у тижні, чи раз на два тижні, йти до Св. Сповіді, якщо хтось справді вільний від тяжкого гріха. І, послідовно, ніякого гріха не поповнює той, хто перервав щоденне Св. Причастя на кілька днів і після того далі приступає до Св. Причастя без нової Сповіді, хоч він звик навіть рідше, ніж раз у тижні, сповідатись.

У змаганні до єдности між Сходом і Заходом, зокрема в сфері релігійній: у змаганні до єдности Церкви — а не в переростаючім наші сили його закінченні — і є наше поклиннання; в ньому захована суть нашого національного існування, його живчик, ритм і динаміка.

В. Липинський, "Релігія і Церква в історії України".

Що таке: більшість? Розум завжди проявлявся в меншості. Голоси треба важити, а не числити. Держава, в якій панує більшість і рішає ігнораціа, скорше чи пізніше мусить пропасти.

Фрідріх Шіллер.

о. Ір. Назарко, ЧСВВ

СВЯТИЙ ПОЛІТИК

Навіть між добрими християнами доводиться почути сумнів: чи можна бути добрим політиком, а водночас совершенним християнином, придержуючись у політиці засад християнської етики. Такі сумніви зродилися на покладі сумного досвіду сьогоднішних часів. Але коли сягнемо думкою в минулість — то історія пригадує нам цілу низку великих політиків, що водночас були великими святими. Досить згадати французького короля Людвика IX, чи німецького Генрика III, чи св. В'ячеслава чеського й ін. Тут хочемо подати короткий життєпис трохи призабутого англійського визначного політика й святого Томи Мора.

Тома Мор прийшов на світ у Лондоні 1478 року. Його батько, правник, був членом найвищого королівського суду. Тома виховувався спершу на дворі кардинала Мортона. Кардинал, замітивши небуденні здібнощі юнака, вже в чотирнадцятому році життя скерував його на оксфордський університет, що стояв тоді досить високо завдяки кільком ученим професорам. Треба знати, що при кінці XV і з початком XVI століття Англія була глухою провінцією в відношенні до континенту. Щойно король Генрик VII, основник династії Тудорів, підніс рівень наукового, культурного й суспільного життя Англії.

Мабуть ще на університеті Тома познайомився з пізнішим гуманістом Еразмом із Ротердаму, який присвятив Томі одну з найкращих своїх сатир. Тома був би цілком присвятився клясичним студіям, але батько хотів, щоб він студіював право і тому відкликав його до Лондону. Хоч Тома від ранньої молодости був глибоко побожний, то після повороту в Лондон поглиблення внутрішнього життя стало його головною ціллю. В Лондоні замешкав він у манастирі Цистерсів, які мали окремий дім для світських людей, що бажали брати участь у житті ченців. Продовж чотирьох літ, що їх Тома перевів у манастирі, він присвячував багато часу молитві й читанню творів Святих Отців Церкви, передовсім св. Августина.

В той час молодий студент пережив деякі внутрішні вагання дотично вибору стану. Йому здавалося, що Бог кличе його до чернечого життя, але після довшої надуми й поради сповідника Тома остався на світі й незабаром оженився. У 1501 р. Мор розпочав свою адвокатську кар'єру. Небуденна інтелігенція і знаменитий бесідницький хист получені з кришталевим характером здобули йому в короткому часі багато клієнтів та велику популярність. У 1504 році Мор виступив уперше на політичну арену в ролі посла.

І саме на цій арені дійшло до сильного зудару з королем Генриком VII. Король домагався більшої грошевої квоти для себе, мабуть на приватні потреби. Більшість парляментаристів зо страху перед королем годилася на домагання короля. Але широко знаний молодий адвокат і наймолодший парляментарист Тома Мор відважно спротивився домаганням короля. З повною пошаною до короля, але й із бажанням добра державі Мор опрокинув вимоги короля. І саме тут у повній красі виступила та риса вдачі Мора, що завжди німбом героїзму окружала святих. Мор — людина непохитного характеру, нераз гостро п'ятнував політику трусливости, бо знав, що повна людина починається щойно там, де кінчається страх, що святість не знає страху й лучиться з геройством. Супротив Мора викликав гнів, а навіть ненависть короля. У висліді цього Мор мусів зійти з арени публичної діяльности. Тоді Мор усунувсь у затишок родинного життя.

Мор був дуже прив'язаний до родинного дому й почувався щасливим, коли міг перебувати в товаристві дружини й дітей. У його домі в Чельсі (Chelsea) панувала атмосфера глибоко католицького життя. Мор мав свою домашню каплицю і кожний день починав разом із родиною вислуханням Служби Божої, а коли мав перевести якесь важніше рішення, з правила перед тим приступав до Св. Тайн. Вранці й увечорі вся родина проказувала спільні молитви, а при столі дуже часто читали вголос розділи св. Євангелії. Одначе це родинне життя не було нудно-монотонне, бо його опромінювала справжня любов і сердечний гумор батька. Крім цього Мор дуже дбав про належну всебічну освіту дітей. Дім Мора мали за один із найкультурніших домів, а його дочки славилися найбільш освіченими панночками в Англії. Одначе в родинному житті стрінула Мора велика трагедія: його дорога дружина померла після важкої недуги, оставляючи йому три недорослі донечки й малолітнього сина. Для ніжного Томи був це болючий удар, одначе він прийняв його з підкоренням Божій волі. Щоб запевнити дітям належну опіку, Тома невдовзі оженився вдруге зо старшою від себе вдовою.

В той час помер Генрик VII, а на королівському престолі засів його син Генрик VIII. Вся Англія була просто очарована особою 18-літнього короля, гарного, темпераментного, високо освіченого, а при тому фантастично багатого. Генрик VIII іще як принц заприязнився з Мором, то ж не диво, що ставши королем покликав Мора на королівський двір, іменував його членом

своєї тайної ради та підніс його до гідности лорда. Взагалі молодий король високо цінив собі товариство мудрого Мора, нераз приїздив до його дому та вів із ним довгі розмови передовсім на державні й політичні теми. Генрик VIII — людина безперечно здібна, енергійна, щиро бажав суспільного підйому Англії. Тому не диво, що Мор, теж щирий патріот, направду любив свого короля. Одначе бистрий Мор не примикав очей і на хиби короля. Як бистрого політика й зручного дипломата король уживав Мора до різних дипломатичних місій та торговельних умов. І саме під час одної такої місії несподівано довгої в одному тихому містечку Мор написав свій найбільший твір п. н. "Утопія".

У цьому творі в формі повісти автор з'ясував вселюдські, релігійні й виховні ідеали Відродження. "Утопія" Мора діждалася дуже різнородної інтерпретації. Одні добачували в ній ідеал католицького державного устрою, другі натомість дошукалися в ній першого комуністичного маніфесту, не добачуючи того, що Мор побудував свою утопійну державу зовсім на зразок монашого Чину, де є спільна молитва, спільні богослужения та ідеальна любов і згода.

У 1521 році король іменував Мора міністром скарбу, пізніше додав йому ще міністерство королівських дібр, а згодом зробив його канцлером князівства Ланкастер. Одначе час політичної діяльности Мора — це була переломова епоха в житті Англії. Англія стояла тоді на порозі схизми й розриву з Римом. Підложжя було підготоване ще в XIV столітті Віклефом, який твердив, що влада Папи — це узурпація. Крім цього англійське духовенство було зненавиджене задля надмірного багатства і низького умового рівня. Тому парлямёнт уже від давна змагав до зменшення впливів духовенства та конфіскати його дібр, але це було неможливе, бо Генрик VIII спершу стояв при католицькій Церкві. Тимчасом виринула нова справа, що дуже ускладнила й так замотане положення. У серці короля запалала пристрасна любов до жінки Анни Болейн. Отже король став старатися про церковне уневажнення свого першого подружжя з Катериною Арагонською. До переведення тієї справи король ужив кардинала Волсея, що був одночасно його канцлером. Одначе навіть цей потентат нічого в Римі не виєднав. Папа ніяк не годився на розвід із законною жінкою. Розлючений король сконфіскував увесь маєток кардинала і той нагло помер. Тоді король, бажаючи мати при собі когось, хто б тішився популярністю й характерністю, покликав Мора на становище канцлера. Мор трохи вагався, але придержуючись засади, що як не можна осягнути повного добра, то можна бодай зменшити зло, прийняв уряд канцлера 1529 р. Тома Мор — це перший світський канцлер Англії, бо досі цей уряд займали тільки церковні достойники. До канцлера належала вся внутрішня і зовнішня політика держави. Роля Мора — як канцлера була дуже важка, бо король запалав ненавистю до Риму і думав про схизму. В тій цілі король наказав парляментові проголосити себе єдиним і найвищим зверхником Церкви. Єпископи, що належали до парляменту підписали декларацію про головство короля над англійською Церквою. Тільки один єпископ Рачестеру І. Фішер та ще монахи Картузи посміли спротивитися королеві. Тоді король не зжахнувся ламати спротив в'язницею і карою смерти. Мор вірив, що тепер не вільно йому уступати зі свого становища та так позбавити короля нагоди завернути зо шляху бунту.

До подружньої справи короля Мор не вмішувався, бо не вважав тут себе компетентним. Коли ж при нагоді король спитав його про це — то Мор дав відповідь, яка викликала негодування короля. Без уваги на те, канцлер уживав ще різних засобів до опам'ятання короля, але без успіху. Не найшовши можности впливу, Мор уступив з уряду канцлера 1532 р. Розлючений король сконфіскував усі добра Мора, а ретроградна й застрашена Англія не осмілилася стати в обороні свого великого державного мужа.

Наступного року король без уваги на спротив Риму прилюдно повінчався з Анною Болейн. На це торжество король завізвав Мора, але Мор не з'явився. Тоді король зажадав, щоб Мор підписав акт, яким признає короля головою Церкви, а його подружжя визнає важним. Мор не погодився на таке. Розярений король приказавув'язнити свого колишнього канцлера в лондонській в'язниці Товер, де він перебув повних 14 місяців. У в'язниці часто відвідувала Мора його улюблена дочка Маргарета, що була втаємничена в секрети його святого життя і єдина знала, що її батько носить на тілі волосінницю. Батько й дочка, сперті на в'язничне вікно, обговорювали найглибші життєві питання, ободрювали себе обопільно, а задивившися з тугою в блакитне небо, спільно молилися. Одного дня перед в'язничним вікном канцлера поставили шибеницю. На ній загинули монахи-Картузи, однодумці Мора. Мор із дочкою спокійно приглядався тій смерті і тільки жалів, що ще не прийшла черга на нього. Після кількох днів на цій же шибениці згинув єпископ Фішер. Вкінці прийшла черга на Мора.

Його улюблена дочка Маргарета силою продісталася до батька, зо сльозами в очах кинулася в його обійми і... скінчилося болюче прощання, що роздирало ці два шляхетні серця. Батько вийшов спокійно на риштування, ще раз прилюдно заявив, що вмирає за св. Церкву і з молитвою на устах згинув. Тільки сильний оклик дочки понісся за його душею в небесні простори.

Було це 6 липня 1535 р.

Щойно після смерти канцлера Англія зрозуміла велич страти. Зараз поширилися його життєписи, що оповідали про його геройські чесноти. Що більше, за заступництвом Мора почали діятися чуда так, що Папа Лев XIII проголосив його блаженним 1886 р., як мученика за віру, а в 400-ліття його смерти 1935 р. Папа Пій XI проголосив його святим.

На тлі життя св. Томи Мора розуміємо, що можна бути одночасно католиком і гуманістом, побожним і активним, християнином і патріотом, святим і... політиком. Саме такого святого, святого світського, зверненого обличчям до життя, потребує сьогоднішний світ. Світські святі на сторожі наших родин, наших установ і в проводі нашого народу можуть здійснити вислів Св. Письма, що "стане нарід, як лев: нарід, якого паном буде Бог".

Д-р Дмитро Бучинський

З ДУХОВОЇ СПАДЩИНИ О. ТЕОФІЛА КОСТРУБИ, ЧСВВ

Тому саме 20 років, 3 березня 1943 року у Львові заснув вічним сном, на 36-му році життя о. Теофіл Кострубa, ЧСВВ, той, що сам себе називав "большевицьким священиком" з Божої волі. Тільки замало було б сказати, що помер лише робітник у Христовому Винограднику, бо в особі Теофіла Костуби наш нарід втратив одного з найвидумливіших наших сучасних істориків. Наукова спадщина Теофіла Костуби дуже велика. Дещо з неї появилося друком ще на рідній землі — окремими книжковими виданнями, дещо розкинене по нашій пресі і журналах, — частина з неї врятувалася чудом від загибелі і сьогодні появляється окремими книжками у видавництві "Добра Книжка" в Торонті, а дещо, що було в рукописах і записках, яких не вдалося вивезти з Рідної Землі — можна навіть уважати за пропаще, хоч ніколи, доки не промине московсько-комуністичне лихоліття — справи загибелі наукової спадщини Теофіла Костуби не треба переосуджувати.

Теофіл Кострубa був також незвичайно вдумливим нашим літературознавцем і непересічним літературним критиком. Коли б зібрати все, що він написав на цю тему, то також зібралося б кілька томів цінних матеріялів, у яких автор, на основі глибоких студій, зокрема, коли йдеться про наших класиків XIX ст., висловив незвичайно цінні міркування, які дуже часто цілком розбивали досить спримітизовані висновки наших старших дослідників літератури. Міркування на теми літературні, громадські та навіть політичні Теофіла Костуби ждуть іще на свого дослідника. Сьогодні, коли вже частина його праць історичного характеру доступна нашим дослідникам та історикам — можемо безпомилково говорити про Теофіла Костубу як про непересічного історика, що підходив до складного процесу історії

ВЖЕ ВИЙШОВ 4-ИЙ (КІНЦЕВИЙ) ТОМ

"Життя Святих"

У 4-ому томі "ЖИТТЯ СВЯТИХ" подані життєписи Святих за місяці: жовтень, листопад, і грудень. Усіх життєписів є 197. Автором "ЖИТТЯ СВЯТИХ" є відомий духовний письменник о. АНДРІЙ Гр. ТРУХ, ЧСВВ. 4-ий том "ЖИТТЯ СВЯТИХ" має 379 сторінок друку великого книжкового формату. Тут є 95 образків-ілюстрацій. Кожний примірник оправлений у гарну й добру тверду оправу. 4-ий том "ЖИТТЯ СВЯТИХ" дуже дбайливо зредагований і написаний легким, приступним і цікавим стилем. У додатку подано життєпис самого бл. п. о. Андрія Труха ЧСВВ.

Замовляйте цей новий, четвертий том життєписів Божих угодників. Нехай не забракне у Вашій хаті тієї настільної книги, на якій повинен виховуватися український нарід, щоб защепити собі духа героїзму і правдивого християнського життя, яким прсвічують Святі.

Цим 4-им томом "ЖИТТЯ СВЯТИХ" закінчили ми повне видання цього твору: в ньому маєте подані життєписи Святих на кожний день цілого року.

Ціна кожного тому (в полотні) є $5.00; всі чотири томи $16.00.

ЗАМОВЛЕННЯ ПОСИЛАЙТЕ НА АДРЕСУ НАШОГО ВИДАВНИЦТВА:

Basilian Press, 286 Lisgar St., Toronto 3, Ontario, Canada.

дещо інакше, як привикли підходити наші історики, які дуже часто дивилися на нього через призму некорисних для нас чужих впливів.

"Вищу ціль існування націй можемо бачити тільки в її участі у великому ділі творення царства Божого на землі" — пише Т. Коструба у своїм "Мірило вартости історії України", — "яким повинен бути християнський світ. Тільки з того погляду, з погляду християнської спільноти всіх народів, об'єднаних у містичнім Христовім Тілі, можемо розуміти рацію існування окремих націй і їх призначення... Нація — це твір Божий, як і біологічний організм, але в цьому творі внутрішнім життям є вже не лише фізіологічні процеси, але й моральний закон любови. Наглі і несподівані катастрофи держав і народів, які стоять, здавалося б, в апогею свого розквіту, можна пояснити тільки тим, що сповнилася міра їх беззаконня і прийшла заслужена кара. Підсумовуючи сказане, стверджуємо, що в історії України, як і в історії інших народів, мусимо оцінювати окремі події і факти не тільки з погляду т. зв. "добра України", яке цілком не є абсолютним і всякий може його трактувати собі по своєму, але мусимо брати на увагу також моральний чинник, згідність із Божим законом володарів і підчинених. Цей останній закон — абсолютний і не допускає подвійного пояснювання. Щойно після такого поставлення справи, читач історії України "не буде блукати по пущі", позбавлений світла й укритий темрявою, а буде мати потрібне світло для зрозуміння історичної дійсности".

Під таким аспектом писав свої праці Теофіл Коструба, і з таких християнських міркувань дивився він на нашу історію. Це цілком правильний погляд. Він доказує нам, що ми, як нарід не прогнівили ще докорінно Господа Бога, то й перед нами ще велике майбутнє. Коли видержимо в добрі, у наших християнських традиціях, то перед нашим народом стелиться світле історичне майбутнє. Воно не в злочинному й поганському комунізмі-соціялізмі, у фальшуванні нашого історичного минулого, а в "моральному законі любови", тієї самої любови, що споювала наш нарід продовж десяти християнських сторіч. Коли ця любов між нами цвіла — тоді ми були сильні і ніякий ворог не був нам страшний.

З історичних праць Теофіла Коструби, на чужині — появились досі: *"Віра наших предків"* (Інсбрук 1946); *"Нариси з церковної історії України X-XII століття"* (Торонто 1955); *"Як Москва нищила Українську Церкву"* (Торонто 1961) і остання *"Нарис історії України"* (Торонто 1962). Всі ці книжки появились у В-ві "Добра Книжка". Остання праця *"Нарис історії України"* — це історія нашої Батьківщини від старокам'яної доби (палеоліт) до Галицько-волинської Держави, точніше до 1245 року. Окремий розділ цієї цінної історії, працю Олександра Мохи: "Теофіл Коструба — учений праведник" це біографічний нарис. Книга має 304 сторони, розміром 21,5 x 14,5, друкована на добірному книжковому папері в друкарні оо. Василіян у Торонті. Кожний розділ книги має багату бібліографію. Книга читається з духовою насолодою і змушує читача призадумуватись над минулим нашого народу, пов'язувати його з сучасністю і робити оптимістичні висновки на майбутнє.

Б. Курилас

СІВАЧ І СКЕЛЯСТА РІЛЛЯ

На квітковім лугах гуляє дітвора
І жайворонків спів лунає понад скиби;
Євангельський сівач з зеленої колиби
В пухкий видає ґрунт надійні сімена.

На жаль, моя упала зернина на кам'яну ділянку
Й на сонечку зійшла зеленою косицею,
Та спека вогнева вологість п'є з водицею,
Схилилася вона, зів'яла на світанку.

Скільки разів, душе, ти з радістю вчувала слово,
Та корення не запустила у чорнозем Христа,
І гримули вітри і припекла жара,

І зернина пропала, не знати їй обнови.
Спасителю, Христе, для посівів рясних
Звільни душевний ґрунт від лишків кам'яних.

В. Юстинів

АРФА ПУСТИНІ

2

ЦЕ ВІН

Висока палиця повагом креслила в повітрі луки, ведені аскетичною правицею пророка, впевненою діл своїх і святої волі Господа самого.

Із домів, що на узгір'ї, вгледіли незвичайну картину, то ластівкою понеслася вістка по довколишніх подвір'ях; хтось і впізнав колишнього суддю Ізраїля.

Небаром у входових воротах містечка станув Самуїл.

Згинаючись у низькому поклоні, давали йому дорогу, але на першому перехресті вуличок виступили з гурту старці і спитали:

— Які новості приносиш нам, Божий слуго? Чи з миром ти до нас?

— Із миром, дітоньки, з миром до вас прибуваю та й миром вас благословлю, зокрема богобійного Єсея і синів його, з котрими принесемо Богу жертву...

— Длячого ж власне з Єсеєм? Невже він найзнатніший у Вифлеємі?

Немов не чуючи тієї останньої завваги, Самуїл ще додав: — ... та донесіть йому, що до його дому прибуваю. —

Товпа тягнулася вузькими вуличками і перешіптувалась здогадами; молодші побігли наввипередки.

Почувши новину, вибіг Єсей до воріт і впав пророкові в ноги.

—Благословен хай буде твій дім і твій рід, Єсеє, з якого вийшов цар!

Останні слова вимовив Самуїл немов сам до себе, але Єсей їх не зрозумів. Подія так його розгубила, що не годен був промовити й словечка. Тільки через добру хвилину здогадався про свій обов'язок та метнувся за водою, щоб гостеві ноги помити.

Гість знайомився з родиною. Побачивши найстаршого Еліява, подумав собі, що цей гарний парень мабудь гідний стати царем. Та водночас почув, йому одному тільки чутний Голос: — Не гляди на обличчя, ані на ріст; Я не оцінюю його з виду, лише з серця.

Єсей привів молодшого, потім іще молодшого. Одного за одним, сімох синів приводив перед Самуїла, але той заперечував головою:

— Невже це вже всі твої сини?

— Є в мене ще й наймолодший хлопчина, та він у полі, овець мені доглядає.

— Приведи ще й того. —

Єсей послав по Давида, а сам пішов із розпорядками про обід та жертівник.

Згодом прибув Давид. Міцна постава зраджувала юного силача, погідне ж обличчя щиру вдачу. Золотисті кучері спадали на чоло, а з-під них дивилися на пророка очі такі веселі, що старець аж руки йому простягнув. Водночас і почув Божий Голос:

— Цього помажи, бо це він!

Пророк виконав повеління, склав Богові жертву та повернувся домів.

ДВА ДУХИ

Того ж таки дня Давид подався назад у поле. Батько супроводив сина аж поза город. Ішли мовчки. Втіха бадьорила їх кроки, красила рум'янцями обличчя і зводила думки до одного одніського слова: Ц а р!

У батька це слово значило багатство й пошану, у сина ж — любов, таку велику, що її не вміщувало серце й вона виливалась у всі жили юнака, проникала всеньке тіло й насаджувала в ньому, в кожній манюсінькій його частинці свої овочі: вірність, надію й мужність, бо:

[I. КНИГА ЦАРІВ: 16-13] *...з того часу Дух Господній линув над Давидом.*

[-14] *Савла ж покинув Дух Господній і з Божого допусту навістив його злий дух та став мучити його. І ніхто не вмів вилікувати царя з його недуги.*

— Бувай здоров, синку; нехай Єгова опікується тобою. А... про те, що Самуїл тобі вчинив, не кажи нікому. І ми так будемо. Іди в мирі, сину.

Та ще зупинився батько і, відіпнявши свого меча, дав Давидові: — Візьми цю зброю. Це меч твого діда Овіда, лезо, що служило мені від молодих літ; нехай тепер тобі служить.

Щоби перед вечором поспіти до отари, треба було скоротити дорогу горами, де й гадюк можна було сподіватись. Давид, звиклий до таких мандрівок, знав, що гади бувають на південних схилах і тому подався північним. Та він і вірив у Божу опіку й поміч Його слуг-ангелів.

І Божий слуга вів Давида.

Та ще один ішов позаду: зводити вінець задуми неба, це його відвічне звання, бажання, єдина ціль буття. Ото ж до діла! — Ху, ху у у...

Давид здригнувся. Пристанув, не було нікого довкруги. Приспішив кроку.

Комарі будили її заєдно зі сну. Сідали легенько, нечутно, зате боляче дразнили укоЛами ніздрі й кутики її очей. Обганялася, роздушувала, але, як тільки знов заплющила очі, прилітало їх удвоє стільки.

Вкінці стала сердита. Та комарам було те байдуже і вони дальше кружляли перед її очима і бриніли тоненькими голосочками.

Розлючена докраю, піднялась і випустила з пащі рев: — Рху, Рху-у-у! —

Скеля потойбіч звору чомусь віддала той рев із наддатком, і медведиця, звикла до вірного відгомону своєї мови — насторожилась. Вітрячи та вп'яливши зір у порепану скелю, де, на її гадку, якийсь невидимий ворог засівся, збігла швидко вділ.

— Засідка, неодмінно засідка — шепнув сам до себе Давид. — Зо звору хтось зареготав, а з другого боку хтось відповів. Це ж клички змовників. —

Пристанув біля дерева і ждав, але в лісі ні листок не ворушився, тільки журчав потік свою одностайну пісню.

Давид підняв ломаку і стукнув по стовбурі. У відповідь почулося злюще бурмотіння і враз викотилася на галяву медведиця. Як кіт на вид собаки, зіпнявся Давид на дерево, але й тварина миттю найшлася під ним.

Сатана радів, хотів відломити галузку, на котрій повис хлопець, хотів підсадити буре тілище на дерево, але воїн з-під стягу Архангела держав його у віддалі.

Медведиця струснула деревом, звелася на задні ноги і подерлась стовбурем. Із вискаленими зубами піднімалася щораз вище. Вже розз'явила широко пащу, щоб ухопити хлопця за ногу, коли в її горло втопилося лезо меча.

Важке тіло впало на землю, за ним стрибнув хлопець та, заки тварина змогла піднятись, лягла від удару меча в голову.

Давид умився в струмочку, сполоскав і з любов'ю сполянув на ту родинну пам'ятку: блискуче лезо меча, що спасло його життя. І тільки тепер помітив на ньому старинну різьбу яка зображала Архангела в боротьбі зі Сатаною.

— Спасибі, Михаїле! — сказав і притуляв меча до себе.

[І. КН. ЦАР. І3 ГЛ. 16] *А Савлові слуги, бачучи страждання царя, розповіли йому про Єсеєвого сина, арфового музику з Вифлеєму, хлопця, що має ласку в Бога.*

Почувши ті слова, звелів Савло прикликати Давида. І прибув Давид на двір царя і став перед ним і найшов ласку в очах його, і призначив його Савло своїм пажем. Коли ж злий дух до нього приступав, брав Давид у руки арфу, вдаряв по струнах її і тоді ставало цареві легше, бо відступав злий дух від нього.

[І3 ГЛ. 17] *Того часу филистимці виступили проти Ізраїля і станули біля Сохо. Савло зібрав і своє військо та прибувши в низину Теребинтин, станув проти них. Тоді виступив із филистимських рядів вояк-велетень на ім'я Голіят. Він крикнув і сказав: Пощо стільки вас прибуло сюди? Виберіть з-поміж себе одного на двобій проти мене. Якщо він уб'є мене, ми станемо вашими слугами; коли ж я вб'ю його, ви станете слугами нашими.*

Савло вельми злякався того визову, бо не було в його таборі бійця, що міг би рівнятись із Голіятом. Той бо був у шість стіп і одну долоню заввишки, одітий у лусковий панцир і залізний шолом. Дрючина його списа міцна, мов щогла, а її кінець із заліза вагою в шістсот секлів. Ранком і вечором упродовж сорока днів виступав отак Голіят щодня, повторюючи свій визов.

Три старші сини Єсея були в Савловому таборі, куди батько послав Давида з харчами для них. І прибув Давид у табір і побачив Голіята і вчув його насмішки, то скипів гнівом. Він станув перед Савлом і сказав: — Хочу боротися проти Голіята. — Але Савло відповів: — Ти не можеш ставати проти нього, бо він силач і від своєї молодости змагун, ти ж іще юнак. — Та Давид відповів: — Лева і медведя поконав я своїми руками, також і Голіята поконаю. Бог, що захоронив мене від диких звірів, допоможе мені й проти нього. Хто ж бо він такий, що сміє насміхатися з народу Бога живого? — На те цар відповів: — Іди і хай Бог тобі допоможе. —

Давид поклав у торбину п'ять каменів, у руки взяв палицю й ременя та виступив до бою. Побачивши перед собою хлопчину, филистимець поглумився над ним перед своїми божками і зареготав: — Невже я собака, що йдеш на мене з палицею? Ходи ближче, ходи, нехай передам твоє м'ясо птицям небесним і звірам земним! — Але Давид відповів: — Ти йдеш проти мене з мечем і списом, я ж іменем Бога Ізраїля, з котрого ти насміхаєшся. Сьогодні Бог дасть мені тебе в руки і я вб'ю тебе і будуть птахи небесні та звірі, що на землі розтягати трупи табору филистимів і ввесь світ побачить, що Бог є з Ізраїлем. —

Після цих слів обидва противники наблизилися до себе. Давид поклав у пращу каменя і обкрутивши кинув та поцілив Голіята в чоло так, що камінь вбився в череп. Велетень упав, а Давид таки його ж мечем відсік йому голову.

Увидівши те, Филистими залишили свій табір і пустились до втечі. Сини ж Ізраїля здогоняли та переслідували їх аж до брам Акарону.

[І3 ГЛ. 18] *Савло вельми зрадів із перемоги та назначив Давида тисяцьким. Давид же й Савлів син Йонатан сполянули на себе і полюбились обидва юнаки з того часу. Йонатан зняв із себе і дав Давидові свою одежу, так учинив і Давид на знак побратимства й досмертної приязні. І став Давид любимцем усього Ізраїля. І зійшлися жінки та завели перед двором царським свої хороводи; вони танцювали й співали: "Савло побив тисячі, але Давид десятки тисяч". — Але не була ота пісня люба Савлові і він зненавидів Давида. Коли ж одного дня злий дух знову його навістив і Давид став грати перед ним, цар кинув на нього списом. Але Давид відхилився і так спас своє життя.*

Щоби позбутися Давида, задумав цар убити його руками Филистимів. І, прикликавши його, сказав, що віддасть йому свою дочку Меробу, якщо той повернеться з перемогою. І пішов Давид проти Филистимців та повернувся з перемогою, але цар віддав Меробу Гадріелеві, а Давидові обіцяв молодшу Михолю, якщо він принесе сто ворожих щитів. Давид приніс двісті, то злякався тоді цар Давида й віддав йому Михолю; але завдно продумував як його погубити.

[І3 ГЛ. 19] *І сказав Савло синові своєму вбити Давида, але той син, що прив'язав Давидові дружбу, відповів цареві: — Навіщо хочеш, батьку, прогрішитися невинною кров'ю? Давид не вдіяв нічого злого; він служить тобі вірно й чесно, — І подумавши цар сказав, що не вб'є Давида. Але ж злий дух знову навістив Савла, і Давид грав перед ним своєю рукою. І кинув Савло вдруге на нього списом, але і цим разом Давид відхилився, а спис застряг у стіні. Тоді втік Давид та скрився в своєму домі. Савло ж наказав слугам убити його, коли ранком вийде. Та Михоля, Давидова дружина, випустила чоловіка ніччю крізь вікно і він утік до Самуїла в Рамату.*

Почувши від Давида про Савла, засмутився Самуїл та подався з ним до Найоту для молитви. Тоді послав Савло туди слуг своїх, щоб убили Давида. І пішли ті слуги та прибули в Найот і побачили Самуїла й Давида серед пророків, як пророкували. То приєднались оті слуги до них та й самі стали проповідувати. Тоді Савло послав інших, але й вони вчинили те саме; коли ж і треті там остались, озлився цар і пішов сам до Найоту, що є в Раматі. Але ж і на нього злинув Божий Дух і він, зняв царську одежу, став із другими покутниками проповідати перед Самуїлом цілий день і ціну ніч у пості.

З того часу пішла послівиця в Ізраїлі: "Невже й Савло серед пророків?"

[І3 ГЛ. 20] *Згодом вибрався Давид до свого друга Йонатана, щоб дізнатися про наміри царя. І зустрілись обидва в умовленому місці потайки і сповістив Йонатан Давида, що цар і дальше настає на його життя. І сплакали друзі один перед одним та й розійшлись.*

Тоді прибув Давид до місцевини Нобе та станув перед священиком Ахимелехом. Той зчудувався і спитав Давида, що його приключилось і длячого він одинцем мандрує. Давид же відповів: — Іду в дуже важній справі від Савла і ніхто не сміє про те знати; якщо маєш, дай мені харчів та якунебудь зброю, бо не встиг я того зі собою взяти. — На ті слова дав йому Ахимелех п'ять жертвенних хлібенят і Голіятового меча, що тут находився. І відійшов Давид із Нобе та подався до царя Ахиса в Гетах, але слуги того царя пізнали його. Тоді Давид прикинувся божевільним і Ахис, злявши слуг, що допустили до нього недоумну людину, відпустив Давида.

І відійшов Давид назад у Юдею і блукав по горах аж найшов собі захист у печері Одоллам. Але як на самості знемігся тілом і душею. Тоді підняв він свої очі до Бога і пожалівся перед ним:

Гласом моїм ко Господу воззвах
Гласом моїм ко Господу помолихся,
Пролію пред Ним моленіє моє,
Печаль мою пред Ним возвіщу:
Ізбави мя от гонящих мя,
Яко укріпишися паче мене.
Ізведи із темниці душу мою
Хай ісповідаюсь імени Твоєму.
Мене ждуть праведници
Дондеже воздаси мні.
Гласом моїм ко Господу воззвах
Гласом моїм ко Господу помолихся.
(Із пс. 141)

І почув Бог благання свого слуги. Ось прибула рідня його, батько і матір, а згодом нагромадилося біля нього чимало інших бездомних людей, що їм важко було жити. І найшлось їх душ із чотириста самої мужви; Давид же був вождем їх. Але він покинув околицю Одоллам і обійшовши Юдею з півдня, прибув у Моав та упросив царя того краю і оставив під його опікою своїх рідних, а за намовою пророка Гада подався з воєцтвом назад у Юдею і спинився в лісі званому Гарет.

Савло ж пошукуючи за ним, докоряв своїм слугам за невірність. Тоді підійшов до царя Доег і сказав, що бачив Давида у священика Ахимелеха, який і дав Давидові хліба і зброю. І звелів Савло прикликати Ахимелеха і ввесь його священичий рід. Коли прибули, спитав цар: — Навіщо ти змовився і дав допомогу моєму ворогові, що збунтувався проти мене? —

Ахимелех же відповів: — Нехай мене Бог хоронить від таких діл. Хто тобі вірніший від Давида та чи не він є і зятем твоїм? Я, твій слуга, нічого про змову не знаю, а що зробив, те з волі Бога. —

На те Савло: — Смертю помреш ти і ввесь дім твого батька! — і велів слугам повбивати священиків. Але слуги не зважилися на те і тоді Савло сказав Доегові і той повбивав усіх священиків разом із Ахимелехом, усіх вісімдесят і п'ять душ. І цілу місцевину Нобе, що була оселею священиків, витяв Доег вістрям свого меча: всіх чоловіків і жінок, дітей та немовлят, разом із волами, ослами, вівцями і всякою живиною, що там була, повбивав Доег того дня. Один тільки Ахимелехів син Евіятар утік і прибув до Давида в печір.

І3 ГЛ. 23. *У той час Филистими напали на Цеїлу. Давид, що мав тоді вже шістсот мужви, пішов проти них і прогнавши ворогів, заняв той город.*

Савло ж зрадів, як дізнався, що Давид у Цеїлі та негайно вибрався з військом проти нього. Тоді взяв Давид у руку Евіятарів ефод і спитав Бога, чи жителі Цеїлі видадуть його в руки Савла, а Бог сповістив його, що вони так і зроблять. Тоді Давид покинув місто і подався з військом у пустиню Зиф та розташувався на недоступній горі вкритій лісом. Але жителі тих сторін зрадили Савлові, де перебуває Давид і показали на гору Гахилю. І пішли вони попереду Савлового війська та стали самі обшукувати лісові нетрі. Давид же не хотів проливати братню кров, то зійшов із гори Гахилі в пустиню Маон та пустився до втечі узбічям гір, а Савло став його здоганяти потойбіч хребта гір.

о. Мирослав Ріпецький

СТОРІНКИ З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ І КУЛЬТУРИ

5.

10. Панування князя Володимирка Володаревича

Князь Володимирко Володаревич володів 30 років (1124-1153) у Звенигороді, Перемишлі й Галичі. Він злучив чотири галицькі княжі уділи в одно князівство та став так одиноким володарем у Галичині.

У 1141 році князь Володимирко переніс свою столицю з Перемишля до Галича, який лежав на Дністровому торговельному шляху, бо звідси було вигідніше княжити.

Князь Володимирко був дуже проворний, енергійний і діяльний. Він зробив Галицьку Державу сильною і багатою. Літописець каже, що за панування князя Володимирка державна скарбниця завжди була повна золота і срібла.

Історик Іван Крип'якевич каже, що князь Володимирко всіма силами і способами змагав утримати в єдності галицькі землі. Він знав, що Київська Держава ослабла, коли поділилася на княжі уділи. Тому бажав охоронити Галицьку Державу перед таким поділом.

Ніодин із галицьких князів не відбув стільки воєнних походів і не накликав на себе стільки ворогів, як князь Володимирко, однак він усе вмів вийти ціло зі скрутних обставин. У державних справах віддавав перше місце не етичним, тільки політичним спонукам.

Автор історичної праці п. з. "Галицько-Волинська Держава", Павло Грицак каже, що постать князя Володимирка як людини довольі несимпатична, однак коли стоїть перед нами Володимирко, як державний діяч, то можна сказати одно — це був володар.

Князь Володимирко зайняв землі на пограниччі Волині й Київщини над рікою Горинем, так звану "Погорину волость", яка належала до Київської Держави. Восені 1152 р. київський князь Із'яслав II Мстиславич і його союзник, угорський король Гейза з великим військом вирушили на Галичину. В скрутному положенні князь Володимирко перекупив угорських воєводів і воєнний похід закінчився перемирям. Володимирко заприсяг на хрест, що віддасть "Погорину волость" князеві Із'ославові, однак не хотів додержати присяги. Тоді князь Із'яслав вислав до Галича свого посла Петра Бориславича, який домагався звороту захоплених земель.

Київський літописець розповідає про переговори посла Петра Бориславича з князем Володиимрком і про наглу смерть князя ось так:

Коли посол Бориславич нагадав князеві Володимиркові хресне цілування, він насміявся з присяги, кажучи: "Що може мені вчинити цей малий хрест?" Посол виїхав із княжого двора. Тоді князь Володимирко пішов на вечірню до церкви св. Спаса. Як відспівали вечірню, князь вийшов із церкви і сказав: "Ох, так якби мене хто вдарив по плечах". І вже він не міг ні кроку поступитися з цього місця. Його вхопили попід руки і понесли до світліці. Настав вечір і князь почав дуже ослабати. Як прийшов час лягати, помер князь Володимирко галицький.

Нагла смерть князя Володимирка Володаревича у зв'язку зі зломанням присяги зробила глибоке враження на сучасників.

11. Престольний город Галич та його церковні і культурні пам'ятки

У "Галицько-Волинському літописі" є згадка про "Галичину могилу", тому історики виводили початок города Галича від якогось Галиці. В селі Залужі коло Галича ще досі показують "Галичину могилу".

Знайдені в місті Галичі і його околиці пам'ятки з передісторичних часів свідчать про стародавність города Галича. Археологічні досліди переведені 1938 р. в нинішньому Крилосі коло Галича ствердили, що в останньому тисячелітті перед Христом трацькі племена замешкували Крилоську гору і територію нинішнього міста Галича. Траки прибули з нинішньої Молдавії й Семигороду та зайняли середущу Галичину, Покуття й південне Поділля. Під. час розкопів археолог Пастернак відкрив п'ять трацьких землянок, у яких були черепки чорних лискучих посудин. Трацькі поселенці покинули Галичину під напором Вандалів.

За панування князів Ростиславичів і Романовичів Галич був великим, сильно укріпленим містом із княжим замком, численними церквами, дворами боярів і купців та міщанськими будівлями. На високій Крилоській горі стояв княжий двір-замок із княжою палатою-теремом і придворною, замковою церквою св. Єпаса, від якої був перехід-галерія до княжого двора. Княжий замок був укріплений валами й ровами, через які перекинено движимі мости, що їх можна було зводити наніч. До замку вели ворота. Літописець згадує про "німецькі ворота".

Княжа столиця Галич, положена на лімницько-бистрицькій горбовині над рікою Дністром, мала можливості найкращого розвитку. Догідне положення на перехресті торговельних шляхів, що йшли здовж Дністра до Чорного моря, до Візантії і дальшого Сходу, давало столиці Галицької Держави змогу оживлених торговельних і культурних взаємин з іншими країнами.

Над устям річки Лукви до Дністра находився головний торговельний осередок Галича. Тут відбувались торги, на які приїздили купці з цілої Галичини й інших українських земель та заграниці. До Дністрової пристані припливали більші кораблі і менші судна. Вони привозили різні продукти й вироби далеких країв півдня і сходу та вивозили туди плоди галицьких земель. Галич був славний із своєї торгівлі сіллю, яку доставляв для цілої України і до сусідніх країн.

На великому просторі княжого Галича, що займав над Дністром пів милі та над Луквою і Лімницею цілу милю — в селах Залукві, Крилосі, Станиславові, Підгородді, Соколі, Пітричу, Побережжі — збереглися румовища-фундаменти й останки численних старовинних церков, манастирів, будівель, валів і могил. Це терен двохсотлітнього (1141-1340) державного, релігійного і культурного життя за володіння галицьких князів.

Довкола Крилоської гори є багато урочищ-пам'ятних місць, яких назви — Юріївське, Данилівське, Ілійщина, На церквищах, Воскресенське, Іванівське, — свідчать, що тут стояли старовинні церкви, манастирі й інші будівлі.

Скелі галицької горбовини давали велике багатство будівельного матеріялу—пісковиків, які служили до будови церков і будинків на просторі княжого Галича. Також в околичних дубових лісах було багато дерева придатного до будови.

Доступу до княжого Галича в разі ворожого наїзду боронили з трьох сторін Дністер, Лімниця й Бистриця. Тільки четверта південна сторона Галича, звернена до Карпат, не мала природної оборони. Через середину Галича плила річка Луква, яка в потребі боронила доступу до головного осередка Галича, княжого города, який ще й зі східньої сторони був боронений глибоким яром Мозолевого потоку.

Князі Ростиславичі зуміли також забезпечити свою столицю Галич різними укріпленнями. На просторі цілого Галича вони розбудували три лінії укріплень із рядом церков-твердинь, будованих із тесаного каменя, окружених високими валами й ровами. Князі Романовичі скріпили й доповнили цілу могутню систему укріплень.

Перша лінія укріплень тяглася правим високим берегом Лімниці. До сьогоднішнього дня з цієї лінії укріплень збереглися мури твердині-церкви св. Пантелеймона. Друга лінія укріплень йшла здовж правого високого берега Дністра. На цій лінії укріплень була твердиня на місці, де за польського пануванння збудовано замок-осідок старости. Третя лінія укріплень простягалася лівим берегом Бистриці.

На правому високому березі Лукви на просторі нинішнього села Крилоса находилися укріплення княжого города-замку володарів Галицької Держави. Тут був осередок княжого Галича і осідок галицьких єпископів. Посередині крилоської горбовини стояла головна твердиня княжого Галича — катедральна церква Успіння Пресв. Богородиці, окружена високими валами.

В найближчій околиці княжого Галича було багато укріплених замків, будованих на недоступних місцях.

Під крилоською горою було "підгороддя", заселене ремісниками й купцями.

Після зруйнування міста Галича Татарами в 1241 р. столиця Галицької Держави занепадає і втрачає своє значення.

***

Дослідники княжого Галича, радник Лев Чачковський і лікар Ярослав Хмілевський видали в 1938 році в Станиславові монографію з археологічно-топографічними мапами й ілюстраціями стародавньої галицької столиці. Монографія описує територію доісторичного і княжого Галича, княжий город і підгороддя, відкриті фундаменти 13 церков княжого Галича, довколишні манастирі і підміські оселі та укріплення.

12. Великий подвижник Галицької Держави і будівничий катедральної церкви Пресв. Богородиці, князь Ярослав Осмомисл.

По смерти князя Володимира в 1153 році засів на галицькому престолі його син Ярослав, славний володар Галицької Держави, якого названо "Осмомислом".

Літописець характеризує галицького князя Ярослава як мудрого і красномовного володаря, поважаного в чужих країнах і славного своїми полками. Він розбудував Галицьку Державу і довів її до великого розцвіту. В літописі читаємо, що князь Ярослав Осмомисл любив чернечий чин і підпомагав його, був

ласкавий для подорожніх, роздавав багато милостині і годував убогих.

Історик Дмитро Дорощенко каже, що князь Ярослав Осмомисл був людиною палкої і часто нестриманої в своїх поривах вдачі, однак був добрий політик і господар держави.

***

Автор найкращого письменницького твору княжої доби, лицарської поеми "Слово о полку Ігореві" вперше назвав галицького князя Ярослава "Осмомислом" і звертається до нього такими словами:

"Осмомисле Ярославе, княже в галицькім околі!
Гордо сів ти на престолі злотокованім престолі.
Ти підпер угорські гори скрізь залізними полками,
Королеві путь заставив, Дунаєві замкнув брами.
Мечеш бремена під хмари, до Дунаю судиш суди.
Твої грози йдуть світами, по землях течуть усюди.
Ти і Києву ворота відчиняєш в кожній хвилі
І з вітцівського престола у солтанів мечеш стріли.
Стріляй Кобчака поганця за наругу Половчина
І за рани Ігореві, Святославового сина."

(Переспів Василя Щурата).

Я. Хомичів

В БОРОТЬБІ ЗА БОГА

Тіло знесиленого отця Сурмелі витягли з кабіни "ворона". Майже непритомного кинули тут же на землю. Заховавши всю здобич "ворона" по камерах, вартові підняли отця за руки й ноги та кинули в камеру "духовная". Чи раніш, чи тепер у цій камері перебували в'язні духовного звання, але ця ходяча назва в застінках ГПУ лишилась і на сьогодні.

Опритомнів він через якусь годину, оглянувся навколо. Пар зо двадцять очей мовчки, з невгамовною цікавістю й острахом дивилися на нього.

— Слава Ісусу Христу! — привітався. Мовчать і дивляться. Тоді отець Сурмелі цілком уявив, де він і, що це за люди.

— Пробачте... Доброго ранку вам. — Стиха дехто відповів, загомоніли, заворушились, готуючи місце біля "параші". Староста камери злегка підвів о. Димитрія до його леговища і записав до реєстру камери. Так почалась, у котрий раз, нова Голгота мученика єромонаха Сурмелі. На другий день відвідав камеру лікар, общупав живчик, послухав серце, махнув безнадійно рукою і вийшов. Співмешканці камери на повні легені зітхнули, але не з полегшення, а під тягарем трагічної дійсности на їх очах. У наступний день примусили о. Димитрія проковтнути якісь пілюлі і, зрештою зробили загадкове прищеплення. У камері устанавилася думка про отця Сурмелі, як великого злочинця. Через кожних п'ять-десять мінут вартовий заглядав ув очко дверей. На диво всім "великий злочинець" заснув міцним безпробудним сном. Майже цілу добу камера в'язнів губилась у здогадах — живе, чи помер. Кухоль холодного чаю і кусень хліба лежав біля нього. Проснувшись, запитав, де він. Посипались і співчутливі й іронічні відповіді в'язнів. Отець Сурмелі почав їсти та все молився шепотом, дивлячись крізь грати з "козирком" на клапоть неба. Так було тиждень.

У 12 годин ночі викликали його до слідчого. Помалу, спокійно, переступаючи східники, піднімався на другий поверх, шептав молитви. Досить увічливо зустрів слідчий отця Сурмелі, запитав, як почувається на здоров'ї, запропонував сісти і почав заповнювати анкету підслідчого. У процесі заповнення довгої, викрутастої анкети виявилося, що перед слідчим ГПУ сидить "чістейшій пролетаріят". Сирота з раннього дитинства, праця в наймах, батько-робітник, власности з діда-прадіда ніхто не посідав, далі монах, переслідуваний жандармерією царату, війна й вимушене виконання священичих обов'язків і без краю переслідування все життя, тюрми, заслання і, нарешті, знову тюрма. Задумався молодий слідчий, переглядаючи заповнену анкету. Відірвавшися від читання, вдивляючись у немічного, блідого й худого, як мрець, старця, довгенько роздумував сам із собою. Яка надприродна сила заставила цю людину нести до болю жахливий тягар усе своє життя і якої надприродної сили волі треба, щоб бути непохитно відданим і послідовним своїй ідеї. Не царська православна Церква прищепила йому цю ідею з дитинства, не школа, якої він, майже не знав, — а, очевидно, батьки, що були типовим пролетаріятом і... очевидно... сила правди Христової.

Де ж місце тоді всякій революційній романтиці?... Де найти в ній рівні цьому монахові крицеві особистості? Ленін?... Сталін?... Але яка різниця соціяльно-побутових передумов і методів їхнього чину!... Вони послідовники й борці соціяльних ідей, що йшли від теорії до невідомої практики, повели за собою народ у соціяльно-революційний експеримент, ішли шляхами, политими кров'ю народу й іменем пролетаріяту топчуть трупи цього ж пролетаріяту. Де ж усенародня рівність, згода, спокій, мир і любов братська?... Хто гарантує, що кривавий експеримент не заллється хвилями утопії?... Глянув на отця Сурмелі поглядом повним співчуття і думав далі. Ось чистий пролетаріят, іде чистими, вбитими шляхами до своєї ідеї; від криштальної теорії, від багатовікової практики; несе їх шляхами любови, терпіння і своєю вірою. Пригадав ще з дитинства науку матері: "Зло і ненависть, дитинко, родять ще більше зло, а лише любов і добро родять добро". Що ж... юнацтво, школа, комсомол, пропаганда, оточення, кинули його в обійми революційної романтики. Фіналом усього — він став слідчим ГПУ. Іменем пролетаріяту — став катом пролетаріяту. Пригадав, і поговірку свого батька: "Бачили очі, що купували, — тепер їжте, хоч повилазьте!" Ще раз подивився на отця Сурмелі, мов зважаючи питому вагу його в даний час і в даний момент, — який опір він може виявити в руках апаратчиків ГПУ. — "При чергових масових арештах, процесом монаха Сурмелі, порядком негласного рішення колегії, закінчити справу оновлення ікон за його давністю".—Формально, це визначало, — всякими методами слідства примусити монаха Сурмелі ствердити штучність оновлення ікон. Після чого він мусить померти своєю смертю за старістю літ. Злорадно посміхнувшись, подумав: очевидно, він, Гресс Володимир, на це нездатний і не зважиться. Що?!... Бога побоявся?... Задав собі питання і тут же відповів. Ні... Бога, мабуть, я не знаю, а коли він і є, то, очевидно, він добріший, більше гуманний, чим увесь комунізм і вся советська влада. Нарешті, невдоволений з порушення свого душевного спокою, з відтінком байдужости, запитав:

— Ви хоч знаєте, в чому звинувачуєтесь?...

— Так, знаю — впевнено відповів отець Сурмелі, сміливо глянувши у вічі слідчому.

— Коротко розкажіть.

— За те, що я вірую в Господа Бога; за те, що ісповідую Його святую науку, проповідую й живу Його єдиною правдою. Його правда є неподільна і ніхто її не закрив і не підмінить...

Не вступаючи в заперечення, слідчий запитав за трафаретом слідчої анкети:

— Чи признаєтесь ви до своєї вини?...

— Всі ми грішні перед Господом Богом, не виключаю і себе, а перед власть імущими на землі, не почуваю себе порушником їх законів. Конституція визнає свободу віровизнань, — в межах її я жив і проповідував Слово Боже, послідовно йдучи за словами Ісуса Христа: — "Кесареві — кесареве, а Боже — Богові."

Слідчий, діставши з шафи товсте "дело", заглибився в читання. Так проминуло з годину. Отець Сурмелі, зігнувшись, з опущеною головою, не то дрімав, не то молився в душі. Враз несподівано слідчий запитав: — Їсти хочете?

Отець Сурмелі не встиг дати відповіді, як слідчий наказав подати вечерю до кабінету. Страва інстинктовно потягла зголодніло в'язня до себе. Слідчий періодично спостерігав, очевидно міркуючи, в якій мірі буде здатний організм цього в'язня до важких методів слідства.

Після вечері, спокійно й розважно, слідчий повів свій допит далі. Повідомив, що слідчим до о. Сурмелі призначено його Гресса Володимира. Він буде поводитись чемно й добре з в'язнем, але треба щиро і правдиво визнати свою вину. Таке дружне знайомство спонукало о. Сурмелі запитати:

— Скажіть, Христа ради, в чому ж полягає мій злочин проти держави?.. Менє ось утретє ув'язнили, але злочину мого мені не доведено.

— Комік ви старий!.. Уся справа ваша почалась від оновлення ікон. Чи ви їх оновляли, чи хто спритніший від вас, чи, може, й сам Бог,— для нас байдуже, але протягом десятка років не доведено, що це явище не чудо Боже. Не можемо на те погодитись ми, не маємо ні права, ні немає воно глузду. Нам треба конкретного злочинця, що ствердив би своїм зізнанням і підписом свій злочин. Послідовно за цим пропаганда через пресу зробить своє діло. Надприродне чудо стане аферою, злочином. Що може бути більше ефективним у боротьбі з релігійним дурманом? Комуністична партія і уряд, не визнаючи ніякого божества, примушені стати на шлях ізоляції тих передумов і провідників, що викликають духовий зв'язок людини з вищим Божеством. Церкви закривають, священики повтікали, або поманрдували на північ, до Сибіру, оновлених ікон тепер ніхто не побачить, бо їх знищено, а вся-

ний прояв окремих одиниць до деякого часу ще терпимий. Хто цього не визнає, мусить бути упереджений, або занепалий. Отже зрозумійте мене і свою вину. Або признаєтесь, або нас знищать. Зрозуміли? У вашій особі і подібних вам ми об'явили війну Богові. Подумайте день, два, а там я вас викличу. Не забудьте — моє прізвище Гресс.

Такого отвертого пояснення до цього часу о. Сурмелі не чув. Знущаються, бідні, вимагали стверджити, що оновлення ікон зроблено нами, чи особами йому відомими. З цим погодитись він не міг, бо всією своєю істотою був певний і вірив, що це прояв Божий, остереження для людського роду в наступі царства сатани. В о. Сурмелі з'явилась думка, що у слідчого Гресса не вичерпана до дна з його душі віра в Божество. Ця думка підбадьорила його і він сміливо став до бою за Бога.

— Безмежно вдячний вам за отверте пояснення, але будьте певні, що я готовий прийняти мученичу смерть, а від волі і правди Божої не ухилюсь. На вашій стороні сила земного царства, але вічного потойбічного царства вам не досягнути. Для вас байдуже, чи є Божество, чи нема, бо ви виконавець волі земних володарів, але самі в себе загляньте, у глибінь своєї душі, — там миготять іскринки вашої духовної істоти — і ви переконаєтесь, що не байдужі ви до Бога. Бо тягнення душі до Бога ви ніяк не загальмуєте і ніякою ізоляцією...

Очевидно, отець Сурмелі продовжував би, але слідчий припинив його.

— Вам треба міцно подумати, а тепер підемо спати. Чи Бог є, чи нема — не місце, не час і не вам про це дискутувати. Ви фанатик монах, а я — слідчий ГПУ. По своєму поставлені ми далеко від себе...

**

За три дні отця Сурмелі викликали на слідство, але не до слідчого Гресса, а до здорового, плечистого чорного, кучерявого, з довгим носом велетня.

Тут допит пішов в іншому напрямі. На питання нового слідчого про звинувачення, о. Сурмелі, готов був відповісти те, що й на попередньому допиті, але його зразу ж перебив слідчий.

— Ні, ні, ні... Віруйте, як хочете і в кого хочете, вам держава не забороняє. Скажіть краще, — з якого часу ви стали шпигуном Ватикану, хто вас завербував і кого ви завербували?

Такої несподіванки о. Сурмелі не чекав і трохи розгубився з відповіддю. Про оновлення ікон — ані слова від слідчого. Важко зітхнувши, перехрестився.

— Тут тобі не церква, а я не піп. Нічого хреститись. Щире й правдиве визнання своєї вини значно полегшить покарання, а то й на волю підеш. — Коли, де і як це сталось? — продовжував слідчий.

Отець Сурмелі ніяк не міг уластися в логіку нового звинувачення і припускав думку, що слідчий або жартує, або хоче познущатися над ним.

— Я не можу зрозуміти вашого питання. Тим більше такого курйозного звинувачення. Християнська Церква, будь-якого віровизнання, шпигунської інформації не потребує, бо не має нічого прихованого в собі. Очевидно тут трапилось якесь непорозуміння.

Слідчий уважно вислухав, зі злою іронією посміхнувся, показуючи підписані о. Сурмелі анкети попередніх допитів.

— Брось дурака валять. Ти ж сам заявляв і підписувався, що царська жандармерія звинувачувала тебе в протидержавній орієнтації на користь католицьких держав. Що ж це? Не шпигунська робота?

— Це не відповідає дійсності. Я заявляв і заявляю, що царська жандармерія звинувачувала мене в західньо-католицькій орієнтації, а не протидержавній. Я християнин і мені вільно мати свій погляд і орієнтацію на форми християнських віровизнань. У царській Росії православна Церква була допоміжним знаряддям державних. Католицька Церква стоїть понад державами і їх впливами. Я молився і молюсь за з'єднання всього християнства в одну Вселенську Церкву під зверхністю Риму. В цьому полягає моя орієнтація на Захід. Це ніяке шпигунство. Советський Союз відділив Церкву від держави, не визнавши ні Бога, ні Церкви. Яке ж відношення має далеко минуле царське до сучасного советського?

— Ви таке саме проповідували серед своїх знайомих?

— Так.

Ви проповідували, щоб католицизм поширити на всю Україну?

— Так.

— У чиїх інтересах це робилося?

— В інтересах українського народу.

— Як це зрозуміти?

— Україна за царських часів була підкорена і визискувана, як і можна підбита Росією колонія. Засобами до підкорення і закріплення були не лише збройна сила, а й своя державна російська православна Церква, насаджувана в Україні. Католицька Україна була б рівна іншим католицьким державам, а Росія була б ізольована своїм православієм у своїх етнографічних межах. Могутня сила правди Божої в однакові міри потрібна була для України під скіпетром Христового Намісника.

— Хто ви за національністю?

— Грек.

— Дивно, що ви так турбуєтесь про Україну. А при сучасному стані Советського Союзу, які ваші міркування відносно католицтва?

— Ви ніщите в однаковій мірі і православ'я і католицтво. Зайво буде вам слухати моїх міркувань.

— Ви самі додумались до змісту згаданих вами "проповідувань", чи вам доручено їх якоюсь особою, чи організацією, і кого ви знаєте з таких "проповідників", як ви?

— Лише Господь Бог мені доручив проповідувати Його слово правди.

Наступила довготривала павза. Все з більшим захопленням слідчий нотував у протоколі допиту, ретельно перечитував, виправляв, добавляв і далі ставив нові запити. Закінчивши, перечитав у цілому, дещо виправляв і переписав начисто. Подумав, глянув на о. Сурмелі, запропонував йому слухати уважно і ввесь протокол перечитав голосно. Запропонував підписати, але... виявилась дрібничка. О. Сурмелі не мав при собі окулярів. До того ж забажав особисто самому прочитати протокол зізнання. Слідчий всією своєю грізною постаттю наїжачився.

— Ти що ж, опудало Господнє, не довіряєш органам політичного управління?.. Твої кісточки лише викинуть звідсіля, а перед тим ти таки підпишеш. На ручку, пиши!...

Отець Сурмелі категорично відмовився, мотивуючи, що не дочув і не все зрозумів.

Слідчий, заглибившись у товсту справу, розміркловував. Метод наглого переходу від попереднього звинувачення в оновленні ікон, — до нового, несподіваного — у шпигунстві — не дав розколин у визнанні підслідчого. Треба було дати перепочинок для цілісного накопичення думок в'язня довкола нового й несподіваного звинувачення. Перейти до важких методів і розколоти впертого. Попередня вина протягом кількох років перетиралася в руках багатьох слідчих різних відділів ГПУ, але вини на ефективне засудження не знаходили. Категорична вимога центру підводила життя мученика єромонаха під формули ГПУ — "аби людина, вина знайдеться". Байдуже глянув на о. Сурмелі, гукнув на вартового і звелів:

— Ну, добре, — йди спати.

**

Довго не викликали о. Димитрія на допит. Оточення в камері ввесь час мінялось. Тут були всякі розмови, але до них о. Сурмелі не прилучався. Слухав, співчував, але з попередніх ув'язнень добре знав, що краще тримати язик за зубами.

Похмурий клапоть неба пізньої осени зм'янився у вікні "з козирком" на яснопрозорий. На верховіттях дерев білими пасмами повис перший сніг зими. В'язні все ближче, тісніше тулились один до одного. Отця Сурмелі викликали на допит. Усього міг сподіватися він, але не людини в одязі священика, що сиділа біля стола слідчого, — старшого віку, з клинастою рижою борідкою. О. Сурмелі посаджено напроти. З нервовим поспіхом і не звичайною діловитістю слідчий запитав перше о. Сурмелі, а потім невідомого, — чи пізнають один одного та чи знаються вони. О. Сурмелі глянув пильно в вічі невідомому, мов пронизуючи його наскрізь, мов заглядаючи в душу цього носія русского православ'я, — та з огидою й призирством одвернувся вбік слідчого. Миттю пригадав камерні оповідання в'язнів про "очкарів" тобто підставних свідків, що іскаріотськи, за якусь нагороду, або з низько підлого страху, свідчили за вказівками слідчих ГПУ, стверджуючи нечувану брехню.

— Сього священика не знаю — сміливо й упевнено заявив о. Сурмелі.

Невідомий ствердив, що пізнає і знає, даючи до цього пояснення.

— Цього монаха я зустрічав два рази в своєму житті. Ще за часів революції, він мандрував по селах, жебракував. Заходив до церкви, молився, а за пару днів зникав до іншого села. Люди усяково говорили про нього, але були запевнення про велетенську роботу його для Ватикану. Він доводив людям, що для України кращий католицизм ніж православ'я. Другий раз я його побачив, коли повертався з повіту після ув'язнення в справі оновлення ікон. Я мав нагоду розмовляти з ним і розпитувати в чому його звинувачують.

Слідчий уважно нотував, а далі, величаво й офіційно запитав.

— Заключонний Сурмелі, стверджуєте факти свідетельского показанія?

О. Сурмелі ще раз глянув на "очкаря" і ніяк не міг пригадати цю рижебороду постать.

— Цієї особи я не пригадую. З Києва я йшов після демобілізації до Широкого яру, місця мого народження. З повітового ГПУ повертався також пішки додому. В справі оновлення ікон після ув'язнення, я ні в дорозі, ні вдома ні з ким не розмовляв, згідно моїм зобов'язанням і підписом у ГПУ.

Батюшка "очкар", склавши руки на животі, швидко, нервово крутив великими пальцями один навколо другого. Котячі оченята його прижмурились, але там, у глибині їх, неспокійно бігали полохливі зайчики. Він уже не слухав розмов. Його роля Юди закінчилася. З цього стану вивів його грізний окрик слідчого.

— Ти чого сидиш, опудало господне?... Марш!...

— Карнач!... — гукнув караульного начальника.

Очкар несамовито схопився, опроміттю кинувся до дверей. Раптово відчинені "карначем" двері, з усією силою вдарили і чоло і ніс "очкаря".

— Випустить — наступив наказ слідчого. Вартовий підхопив міцно за плечі отетерілого "батюшку очкаря" і випхнув за двері. Отець Сурмелі, спостерігаючи цю сцену, молитовно прошептав: — Вразуми їх, Господи, вони не знають, куди йдуть...

На цьому "очна ставка" скінчилася.

— Ну, що ж ти тепер скажеш на свое виправдання?... Протокол підпишеш?

Отець Сурмелі мовчав, мов і не слухав слів злорадного слідчого. В душі лише молився Господеві.

В уяві його повстав Гетсиманський сад, об-раз Юди христопродавця. Стиха промовив до себе: — Да будет воля Твоя...

В цей час зайшов начальник повітового ГПУ. Зі слідчим розмовляв стиха, все поглядаючи на о. Сурмелі. Далі підійшов, мовчки підняв за бороду опущену вниз голову отця, довго вдивлявся поглядом досвідченого садиста і злим, притишено хрипким голосом наказав:

— Падписивай, сукін син!... — та пхнув голову о. Сурмелі до стола. Але той ручки не брав, що була напоготові в руках слідчого. Врешті не то простогнав, не то вимовив: — Ні, ні, ні, — стверджуючи хитанням голови свою відмову.

Зайшов слідчий Гресс, байдужий, мовчазний. Зайшла знайома з попередніх арештів "фурія" — секретарка ГПУ. Смикнула байдужого, безучасного отця за коси:

— Що, спиш, батюшка, чи вмираєш?

Отець Димитрій, мов прокинувся зі сну, промовив стиха: — Да будет воля Твоя. — Перехрестився раз та підніс знову руку на чоло, щоб удруге перехреститись. Слідчий масивною лінійкою влучно відбив руку від чола. Всі конячим реготом зареготали.

— Ану, батюшка, ще раз перехрестись? — жартуючи тягла за руку секретарка. Не втримавши рівноваги, немічний отець Сурмелі впав на підлогу та пробував підіймаючись руками й ногами повстати. В цей час слідчий ногою вдарив його в спину і отець важко впав лицем удруге на підлогу. Кров пішла з рота й носа. Знесилений до непритоми старий організм не дав уже йому змоги піднятись. Начальник ГПУ наказав вартовим винести отця на двір і облити водою до опритомніння. Вартові слухняно винесли під кран у дворі, досить слухняно облили водою, а щоб із непритомним не носитись, лишили до опритомлення під краном. Кинулись завести ув'язненого до камери лише тоді, коли борода, вуса й коси на голові злились із водою в міцну кригу леду, примерзлого до землі. Отець Сурмелі заснув вічним сном.

***

У бої за Бога, за едину Вселенську Церкву Його, — своєю смертю переміг мученик монах царство сатани. Волею Божою чудо Господне, остереження роду людського перед наступом сил сатани, лишилось чудотворним во віки-вічні. Ні наука, ні наклепи, ні сила земна сатани його не перемогли. Слідча справа в декількох томах так і лишилася незакритою.

***

А рід людський шумить, вирує, божків собі творить. У каламуті зла і ненависти раю земного шукають.

MEDALS — CHAINS — ROSARIES
PRAYER BOOKS — STATUES — PICTURES
All Religious Supplies
LANDY & COMPANY LTD.
16 Dundas St. West (at Yonge) EM 3-8828 Toronto

ЗАМОВЛЯЙТЕ
ХЛІБ, ПАЇ, КЕЙКИ Й ВСЯКОГО РОДА ПЕЧИВА НАЙКРАЩОЇ ЯКОСТИ В НАЙБІЛЬШІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПЕКАРНІ ТОРОНТА
BEAVER BREAD LIMITED
103 Lightbourne Ave. Tel.: LE 5-7445

ANDREW TAILORS
Phone: LE 6-0982
The place where CUSTOM clothes are made.
High-Grade Alterations, Repairs, Etc.
Cleaning and Pressing.
1076 QUEEN ST. W.
Toronto 3, Ont.
Андрій Наконечний

Б. Полянич

ЗАМОК ЯНҐОЛА СМЕРТИ

Сенсаційна повість з часів гетьмана Кирила Розумовського і Григора графа Орлика

Всі права застережені

РОЗДІЛ 6

ГЕДДІ

Фон Фалькенав відсунув від себе жмут паперів, сперся об спинку крісла і глянув на чоловіка, що сидів проти нього.

— Боюся, Геннеберґ, що воно може не вийти. Батько її саксонець, мати московка, звідкіля ж їй по-українському знати?

— Побачимо, що скаже професор, — відповів спокійно чоловік. — Врешті, ваша милосте, не майте до мене жалю! Моя гадка: не спішитись!

— Та що ви! Не спішитися! Хіба не розумієте, що перстень стісняється? З правого боку козацька армія готова до бою кожної хвилини — роздратований фон Фалькенав підійшов до стіни, на якій висіла велика мапа Европи і, дивлячись на неї, говорив дальше, — згори Швеція, для якої Московщина ласий кусок, а ліворуч Франція з цією клятою Польщею... До речі, які вістки з Польщі?

— Сьогодні мені важко сказати, але на всякий випадок, добрі для нас вони не є! Граф Орлик набирає в політичних колах Польщі щораз більше питомої ваги...

— І ви, Геннеберґ, кажете, щоб не спішитися! Ви хіба не уявляєте собі грози положення? Та ж за 24 години нас може не стати!..

— Пане міністре, до цього, щоб ми за 24 години перестали існувати, ще дуже-дуже далеко! — відповів спокійно мужчина.

Фон Фалькенав спинився біля крісла, на якому сидів чоловік, і поклав йому руку на рам'я.

— Графе Геннеберґ, ви свідомі того, що у ваших руках, так як воно було за вашого попередника, невіджалуваної пам'яті барона фон Ґартбурґа, лежить успіх або неуспіх цілої справи?

— Ексселенціє, я свідомий і щераз повторю: не розкриваймо перед часом наших карт!

Фон Фалькенав обійшов помалу свій стіл і важко сів на крісло.

— Що ви розумієте під висказом "розкриття карт"? У чому тут розкриття? По шляхах Франції волочаться банди голоти, вбивають і грабують, чому ж їх жертвою не міг би впасти граф Орлик? А хіба ж у Парижі не бувае вбивств? Нещастя ходять по людях, чому ж такий випадок не може трапитись Орликові?

— Безумовно, може, але з хвилиною смерти графа Орлика, ми опинились би без рук!

— Не розумію!

— Просто, пане міністре, під цю пору ми знаємо, хто очолює цілий плян, хто кермує розвідкою, кого слухають українці і хто є посередником між Людвиком XV і гетьманом Розумовським. З хвилиною смерти Орлика, ми нічого не знаємо! Навіть не знаємо, хто займе місце по Орликові!

— Ну, цього нам нічого боятися! На дворі їх Ексселенції прем'єр-міністра кардинала де Флері чимало наших людей!.. — усміхнувся глумливо фон Фалькенав.

— Людей так, але уявіть собі, пане міністре, таке положення, — не кажу, що воно так мусить бути, але ми є на те, щоб розглядати всі можливості, як воно може бути, — уявіть собі, що до кількох днів після смерти Орлика, Гетьман Розумовський дає знак до повстання і зв'язаний тайним договором із ним Людвик XV іде Україні на поміч... А за ним Швеція і манджурська армія...

— А хіба ж це не може статися за життя графа Орлика? — спитав фон Фалькенав.

— Може! — хитнув головою Геннеберґ, — але ми, слідкуючи за кожним рухом графа Орлика, можемо навіть устійнити, коли це станеться. А якщо його не стане в живих, тоді не матимемо провідної нитки!

— Такого оборонця свого життя має у вашій особі граф Орлик, графе Геннеберґ! — похитав головою Фалькенав.

— Не оборонця, пане міністре! Зовсім не оборонця, повірте, коли прийде відповідний до цього час, то я сам усуну його з нашої дороги, до речі, я навіть його на очі не бачив і не знаю, як він виглядає!

— Можу вам це сказати, згідно з заподанням П-6 і С-2 — Фалькенав перекинув кілька паперів на столі й витягнув із них один та почав відчитувати:*)

"Польовий маршал Франції, кавалер хреста св. Людвика й великого хреста шведського Ордену Меча, шеф тайної королівської канцелярії "Секрет де руа", Григор граф Орлик, високого росту, тонкі слов'янські обриси обличчя, виразний ніс, карі очі, тверда військова хода, швидкий у рухах... співробітник і близький друг графа де Брой і князя Конті...

"Прибрані імена, яких уживає, коли виїжджає із Франції: "Над"-старшина швайпарської гвардії, "Ле Мот" (під цим прізвищем їздив до Царгороду)...

"Дня 9 червня 1733 р. кардинал де Флері представив Орлика на спеціяльнім послуханні королеві Людвикові XV і тоді король найменував його старшиною королівської гвардії та доручив йому перевезти потайки кандидата на польського короля, Станислава Лещинського, до Варшави на

———

*) Автентичне.

елекцію, де 12 вересня 1733 р. примас Потоцький проголосив Станіслава Лещинського королем Польщі й Великим Князем Литви. За це Людвик XV нагородив Орлика діямантом вартости 10,000 екю а королева подарувала йому свій портрет, прикрашений самоцвітами..."

Фалькенав перестав читати й узяв із стола другий папір у руки:

— Хочете ще більше, Геннеберг? Колишні агенти фон Гартбурга справляються добре! Дорогі вони, правда, і як би не допомога всеросійської імператриці, то ледве чи могли б ми їх оплатити, але добра служба коштує. Ось, що пише С-2:

"Дня 3 грудня 1747 у Версалі, у прияві короля, королеви й найближчих друзів королівської родини Григор граф Орлик одружився з панною Люїзою-Оленою ле Брін, графинею де Дентевіль. Родина Дентевілів посвоячена з королівським родом Бурбонів через роди Куртевуа та Рошешуар. Граф Орлик часто приїжджає до замку Дентевіль, де живе його дружина, він зве її з-українська, "Оленка". Довіреним слугою Орлика є запорожець Карло. Особиста охорона, як і охорона замку Дентевіль, це самі запорожці. Якщо Орлик перебуває в замку, то козак Карло відвозить його листи до Люневіль, а звідтам королівські гінці перевозять їх до Парижу...

Фалькенав перервав читання і глянув на Геннеберга:

— Слухайте, Геннеберг, а як би так зробити маленький напад на Люневіль, тоді, коли там приїде цей запорожець Карло?

— Неможливо! Я вже думав про таке. Карло приїжджає з гурмою запорожців а листи перебирає сильний відділ королівських гвардистів. А ще й цю дипломатичну пошту оберегає спеціяльний відділ мушкетників, які радше дадуть себе порізати на шматки, як допустять когонебудь до дилижансу.

Фалькенав глянув із-під ока на Геннеберга.

— Ну, то ви про те все знаєте?

Геннеберг усміхнувся.

— У нашій службі не все говориться що знається! — відповів спокійно.

— Правильно, графе Геннеберг, зовсім правильно! Хвалю вас за це!

Геннеберг схилив голову в легкому поклоні.

— Ну, що ж, як ви все знаєте... — дивлячися на звіт говорив спроквола Фалькенав, перечитуючи очима написане — то хіба, може схочете додати ще щось до цього опису:

"Люїза, чи то пак "Оленка" Орликова, низького росту, з волоссям мідної барви, дуже гарна й дуже весела, увічлива до кожного, добросердечна й щира... Місцевий парох належить до приятелів дому. Якщо Орлик перебуває на замку, то кожної неділі обидвоє йдуть до парохіяльної церкви вислухати Богослужбу, хоч на замку є капліця. (Орлик католик). Для служби Орликова добра й лагідна."

Фалькенав поклав папір на столі:

— Ну, і що ж ви на це все скажете? Маєте щось додати?

— Маю! — спокійно хитнув головою Геннеберг.

— А саме? — зацікавився Фалькенав.

— Ні Орлик не має любовниць, ні Орликова любка! — сказав Геннеберг.

— Словом, дивне подружжя! — засміявся Фалькенав. — Але може вам удасться розбити цю вірність при помочі тієї Гедді, чи як вона там зветься... До речі: якщо ви справді дальше обстоюєте погляд, що смерть Орлика тепер не на часі, то скажіть, будь ласка, що я маю відповісти нашій могутній союзниці, імператриці Росії, яка домагається цієї смерти?

Граф Геннеберг уважно глянув на Фалькенава.

— Ексцеленціє, міністром є ви, не я! А дипломатові різні штучки відомі...

— Геннеберг, облиште ці колючки, без яких ви, між іншим, жити не можете! Уявіть собі, що я погоджуюся на те, що смерть Орлика тепер не на часі... Але хіба розумієте, що в цей спосіб я до імператриці писати не буду?!

— Очевидно! Великим цього світу треба завжди казати "так", хоч би навіть воно "так" не було і хоч би це "так" треба було змінити на "ні".

— Отже?

— Хочете моєї поради, ваша милосте? "Так" є "так"!

— А в такому випадку, що ж ця ваша Гедді матиме до роботи?

У тій хвилині застукано в двері.

— Увійдіть! — сказав Фалькенав і в дверях появився лакей, зігнутий у поклоні.

— Радник двора, професор доктор фон Трітман просить бачення! — сказав.

— Просити! — кинув наказ Фалькенав і підвівся з крісла.

Лакей відчинив широко двері та стоячи на боці, вклонився. У кімнату ввійшов високий, сухий мужчина в чорному та, спинившись посередині кімнати, низько вклонився:

— Дозвольте представитися, ваша ексцеленціє! Радник двора, доктор слов'янознавства, професор університету Гайнріх фон Трітман!

— Мило мені вас пізнати, пане професоре! — сказав Фалькенав і з витягненою рукою підійшов до Трітмана. — Знаю вас добре з прізвища й тішуся, що можу познайомитися з вами особисто. Графа Геннеберга ви, мабуть, знаєте?

Геннеберг устав із крісла і легко схилив голову, подаючи професорові руку.

— Граф Геннеберг доручив мені саме перевести іспит із панною Гедді Кігельман та скласти звіт Вашій Ексцеленції — промовив професор і знову вклонився.

— Будь ласка, сідайте, пане професоре, та скажіть нам отверто: вдоволені ви з іспиту?

— Дуже вдоволений, ваша ексцеленціє! Кандидатка талановита, орієнтується в слов'янознавстві дуже добре, знання московської й української мови бездоганне.

— Вибачте, пане професоре, але чи ці дві мови справді такі різні?

— Зовсім різні, ваша ексцеленціє, і дуже важко їх вивчити так, щоб і одною і другою говорити без чужинної вимови.

— Дивне! — сказав Фалькенав, — а мені завжди здавалось, що хто вміє по-московськи, той буде також добре говорити й по-українському.

— Основна помилка, ваша ексцеленціє! Москалям не менш важко вивчити українську мову, як українцям московську. Головно важкі до поборення є тут наголос і складня.

— Значить, ви певні, пане професоре, що як панна Гедді,—вибачте, я забув її прізвище, Гедді...

— Кігельман! — підповів професор Трітман, легко схиливши голову.

— Ах, так, Кігельман, дякую, пане професоре, отже, як ця Кігельман говоритиме по-українськи, то ніхто з українців не пізнає, що вона німка чи московка?

— Ніхто! — запевнив професор.

— І навіть цього нашого германського "р" у вимові в неї не чутно?

— Ні, ваша ексцеленціє! Її голосові струни уже змалку пристосувались до слов'янського "р", пів-м'якого. У неї ж мати московка.

— Розумію! — хитнув головою Фалькенав. — Дуже добре! Чи можна, пане професоре, просити посвідки, що ви перевели іспит із панною Кігельман?

— Прошу дуже, я саме й виготовив таку посвідку, знаючи, що ваша ексцеленція схочуть її мати.

Професор витягнув з кишені сюртука вчетверо згорнений папір та подав його Фалькенаву.

Фалькенав розгорнув папір, швидко перебіг очима й поклав на столі.

— Дякую сердечно, пане професоре! Все в порядку! За ваш труд, дозвольте, що граф Геннеберг вишле вам винагороду на вашу адресу. Не хочу вам забирати вашого цінного часу і щераз вам сердечно дякую!

Фалькенав піднявся з фотеля та подав руку Трітманові на прощання. Трітман низько вклонився.

— Дякую, ваша ексцеленціє, за довір'я і прошу прийняти запевнення моєї готовости завжди вам послужити.

— Очевидно, пане професоре, все те, що ми тут говорили, як теж і іспит, що ви його провели, це строга урядова тайна. Ви свідомі цього?

— Граф Геннеберг зволив попередити мене про це, — сказав професор — і я дав йому на це своє слово!

— Ще раз дякую! Та дозвольте ще хвилинку! — неначе нагадав собі Фалькенав, — ви, пане професоре, досвідчений педагог?

— 22 роки вже працюю в університеті, п'ять років тому їх Королівське Величество зволили відзначити мене за мою скромну працю титулом радника.

— Власне, оцінюючи те, дорогий пане радниче й професоре, скажіть нам, так як педагог, яке враження зробила на вас панна Гедді... — і тут Фалькенав знову зацукався.

— Ви в праві, ваша ексцеленціє, що забуваєте прізвище Кігельман. Вона так не повинна зватись, вона може навіть так уже і не зветься... — похитав головою професор Трітман.

— Що ви хочете цим сказати, пане професоре? — спитав зацікавлений Фалькенав.

— Просто, ваша ексцеленціє, прізвище Кігельман до цієї особи зовсім не підходить. Вона могла б, а радше вона повинна б зватися "Маркіза фон Кігельман", якщо б взагалі щось таке могло бути...

— Але, пане професоре, я її і на очі не бачив! — засміявся фон Фалькенав.

— Люди, на такому становищі, як ви, ваша ексцеленціє, мають не тільки талант і знання, але й прочуття. Ви прочули, що прізвище Кігельман — не для цієї особи і тому ви не можете собі його затямити.

— Ви надто ласкаві для мене, пане професоре!...

— Ні, ваша ексцеленціє, я тільки старий, а тому й досвідчений, педагог.

— Але ви ще мені не відповіли на питання, яке враження, — незалежно від її нещасного прізвища, вона зробила на вас, пане професоре?

— Яке враження? — повторив професор і хвилинку задумався. — Ця жінка, — сказав по хвилині — може зробити багато доброго, але й багато злого...

— А чи це не є привілеєм кожної Єви? — завважив Геннеберг.

— Ні! — хитнув заперечливо головою Трітман. — Є жінки, які мають більший нахил до доброго — і ті жінки є матерями, а є жінки, які мають більший нахил до злого і краще для загалу, щоб вони матерями не були...

— А в цьому випадку? — спитав Геннеберг.

— Панна Кігельман має більший нахил до злого! — сказав вирішним тоном професор.

Геннеберг зірнув на Фалькенава: обличчям Фалькенава пробігла усмішка вдоволення.

— А можна знати, пане професоре, по чому можна таке пізнати? — спитав Фалькенав.

— Ваша ексцеленціє, це вже не знання, це тільки досвід а теж і чимало прочуття. Наш великий сучасний психолог, а мій шановний товариш, Отто Ранке каже, що людину можна пізнати по виразі очей і тоні голосу.

— Виглядає, пане професоре, що мені необхідно заглянути в очі панни Кігельман і послухати її голосу! — зажартував Фалькенав.

— Очевидно! — поважно похитав головою професор Трітман. — І тоді щойно, ваша ексцеленціє, вирішіть самі, щоб якнайбільш добра могла нам принести ця дочка Саксонії.

— Ще раз дуже сердечно дякую вам, пане професоре, і до побачення! Всі ваші оцінки й завваги візьмемо до уваги!

Професор Трітман глибоко вклонився і пішов у напрямі дверей. За ним, відводячи його, пішов граф Геннеберг, відчинив йому двері і ще раз уклонившись, зачинив за ним, перекручуючи ключ у замку.

Фалькенав станув над столом, згорнув усі папери, що лежали на ньому, в один жмут та заховав їх у шуфляду.

— Ви маєте, контракт, графе? — спитав Геннеберга.

— Прошу! — подав папір Фалькенаву Геннеберг.

Фалькенав розложив папір на столі, прочитав його й маленьку статуетку з бронзи, що представляла богиню Діяну, поклав на папері.

— Де ви веліли їй чекати?

— Вона тут, у червоному кабінеті! — показав ліворуч рукою низькі замасковані двері Геннеберг.

— Гаразд! Приведіть її!

Геннеберг зробив кілька кроків у напрямі дверей, та спинився:

— Дозвольте, міністре, отже "так" чи "ні"?

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА ГУРТІВНЯ
СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ

UBA TRADING CO. LTD.

420 Bathurst St. — WA 2-6115-6

ОДИНОКА В ТОРОНТІ УКРАЇНСЬКА
КРАМНИЦЯ ЦЕРКОВНИХ РЕЧЕЙ
DIOCESAN CHURCH GOODS STORE

278 Bathurst St. — Toronto, Ont.

Великий вибір церковних речей. — Напрестольні Євангелія. — Церковні книжки. — Молитовники і багато інших речей.

АСЕКУРАЦІЯ

всіх родів: життя, хвороби, вогонь, крадіж, автомобілі і т. п.
Купно-продаж нерухомостей, виєднування позичок.

Y. ONYSCHUK & CO. LIMITED

333 Roncesvalles Ave.

Toronto, Ont. — Tel.: LE 4-4241

Першоякісне молоко — у пляшках і картонах — знаменитий гуслянку, різнопроцентову сметанку, квасну сметану, сир, масло та незрівняної якости морозиво доставляє домів і до крамниць.

УКРАЇНСЬКА МОЛОЧАРНЯ

GREEN VALE DAIRIES LTD.

3156 DUNDAS ST. WEST

Telephone: RO 7-1728

— Робіть, як знаєте! Мій погляд вам відомий, домагання російської цариці теж, так рішайте!

— Добре! — і Геннеберг зник за замаскованими дверми.

Фалькенав підійшов до вікна, яке, хоч відчинене, не давало повітря: було полудне й усе дихало жаром. Хвилинами вітер проганював по небі білі хмарки і тоді дивовижні тіні клалися на землю, сплітаючись у якусь дику мозаїку.

Фалькенав нахилив голову до грат вікна, щоб роздивитися краще в цих химерних звоях тіней, коли нагло відчув, що хтось дивиться на нього. Обернувся помалу: на середині кімнати стояла жінка, а побіч неї Геннеберг.

—Дозвольте, представити вам панну Гедді Кітельман— сказав Геннеберг.

— Добрийдень! — прозвучав у кімнаті холодний, металевий голос.

— Невже це вона сказала добрийдень? — подумав у цьому ж моменті Фалькенав, не вірючи своїм очам, перед ним бо стояло олицетворення краси: висока, стрункa, пишних форм тіла, жінка; чорне кучеряве волосся розсипалось в неї по плечах, творячи неначе рямці для білого, мов з алябастру обличчя, посеред якого пишались у мигдалевій, подовгастій оправі два ізмарагди, темно-зелені очі. Високе чоло прикривав частинно вуаль, що звисав із капелюха в формі колпачка. Довгу білу шию з одного боку закривав комір пелеринки із темного шкарлату, накиненої на плечі, поверх суконки.

Задивлений у цю, неочікувану появу, Фалькенав щойно по хвилині відповів:

— Добрийдень! — і тут здавалося йому, що якась злослива усмішка пробігла обличчям Геннеберга.

— Сідайте, панно Гедді, ось тут, будь ласка, — показуючи на крісло біля стола, що був проти вікна, при якому стояв Фалькенав — а я сяду біля вас. Річ у тому, що — як ми вже говорили з вами, панно Гедді, — милостиво пануючий нам Король зволив вас вирізнити і бажає доручити вам одну з тих преважливих місій, що їх кожна держава вимагає для забезпечення собі незалежности і свободи своїм громадянам. Ви про це вже знаєте, панно Гедді, і ви на це погодилися, правда?

— Так! — сказав знову холодний голос, при чому колпачок легко хитнувся.

— Я не говорив вам у чому справа, бо ви перше мусіли здати іспит з української мови. Сьогодні ви його здали з найкращим успіхом, з чого ми дуже раді та сердечно вас вітаємо. А тепер хочемо, вже вияснюючи вам у чому справа, спитати щераз отверто: чи ви згідні стати нашою розвідчицею?

— Так! — сказала тихо Гедді — тільки... —

— Що: тільки? — якось гостро спитав Геннеберг.

— Тільки я не знаю, що мені робити?! — докінчила Гедді, при чому легка усмішка неначе згубилась у ямочках її щічок.

— Те ми вже вам докладно скажемо! — сухо заявив Геннеберг. — Тепер тільки запитання: чи ви готові вбити одного з найбільших ворогів нашої держави?

— О, так! — без надуми сказала Гедді і Фалькенаву здавалось, що її голос знову задзвенів якоюсь металічністю.

(Тому всьому винен цей туман педагог, він просто зачарував мене своїми міркуваннями! — розсердився на себе Фалькенав).

— Якщо так, панно Гедді, в такому випадку приступаймо до речі: ви поїдете в Париж, — гроші дасть вам наша держава, — і замешкаєте в своїй палаті, зі своєю прислугою. Поїдете за паспортом княжни Герцберг-Княжолуцької, яка живе постійно на Сицилії. Ваша мати походила зі старого роду панів на Княжолуках, до речі треба вам знати, що цей рід досьогодні існує в Україні, на терені колишнього Галицько-волинського Королівства й історію цього роду ви мусите докладно вивчити. Але це пізніше! Ваша мати вийшла заміж за пруського князя Герцберга й померла тоді, коли ви прийшли на світ. А недовго потім помер ваш батько і ви виховались у батькової сестри, дами двору короля Неаполю. Тому ви постійно і живете на Сицилії. З уваги на любов до своєї — невідомої вам — батьківщини, чи радше батьківщини вашої матері, яку знову ж ви втратили при народженні, ви затримали прізвище своєї матері, побіч прізвища вашого батька. Але чому ви всміхаєтеся?

— Я думаю, графе, що Княжолуцькі не вимовляються Кнашолутські, так, як ви це, графе, вимовляєте, тільки Княжолуцькі! — з веселою усмішкою сказала Гедді. — Це княжі луки, левади.

— Дуже добре, Гедді, дуже добре! З вас ще будуть люди! — засміявся Геннеберг.—Але йдімо дальше! Ви будете давати прийоми, бенкети, балі, — словом жити так, як належиться княжні. І постараєтесь — у цьому вже виключно ваша хитрість і ми тільки можемо вам допомагати, але здійснювати плян будете тільки ви, — постараєтесь, незалежно коли це буде, познайомитись із маршалом Франції Григором графом Орликом...

Очі Гедді звузилися, вона швидко кинула поглядом на Фалькенава, що стояв мовчки біля вікна, та спинила зір на Геннебергові:

— Це він? — спитала тихо.

— Так! — сухо відповів Геннеберг.

Хвилинку царила мовчанка.

— Він жонатий? — знову спитала, не переводячи очей, Гедді.

— Так! І його жінка має такі самі імена, що ви їх, як княжна Герцберг-Княжолуцька матимете: Люїза Олена.

— Розумію! — шепнула неначе до себе.

— Що більше, Гедді! — і тут Геннеберг нахилився і поклав руку на коліно Гедді — ваш батько розказував вам, що мати ваша, вмираючи просила його, щоб він спеціяльною опікою окружив вас, її "Оленку", бо так пестливо звала вас мати. І тому батько, який вас дуже любив, кликав вас завжди "Оленко!" Так само зве свою жінку граф Орлик.

— Розумію! — шепнула знову неначе до себе Гедді. А по хвилині спитала:

— Маршал граф Орлик Українець?

— Так! — хитнув головою Геннеберг. — І він найбільший ворог нашої Саксонії. Він мусить згинути! І це є тепер ціллю вашого життя!

— Він згине, графе Геннеберг! — сказала якимсь глухим голосом Гедді.

— Прекрасно! Як ви це зробите, Гедді, справа ваша. Чи він "помре" на бенкеті, чи на вулиці, чи у вашій спальні — це діло не наше. Ми вам дамо листу його приятелів, із якими спершу мусите познайомитись. Щоб дійти до нього, грошей не жалуйте, ми даватимемо вам скільки забажа-

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІЯН

У нашому видавництві вийшла друком нова книжка о. І. Назарка, ЧСВВ п. н.

КИЇВСЬКІ І ГАЛИЦЬКІ
МИТРОПОЛИТИ

Є це біографічні нариси з портретами наших Митрополитів від Берестейської Унії до сьогодні — від Митроп. Рогози до Митроп. Й. Сліпого.

Сторін 270. — Ціна $5.00 у твердій оправі.

Замовлення шліть на адресу:

THE BASILIAN PRESS
286 Lisgar Street
Toronto 3, Ont., Canada

НОВІСТЬ! НОВІСТЬ!

СЛУЖБА БОЖА
ЗА ПОМЕРЛИХ

на чоловічий хор з Панахидою й похоронними піснями (Св. Боже, Со Святими, Вічная Пам'ять, Тихий Вітер — Нижанківський, Роздольський, Купчинський, Воробкевич). Величина 7x10; сторін 32.

Ціна $2.50.

СЛУЖБА БОЖА

на мішаний хор, вибраних композиторів, видання о. Сапруна; 38 кусників; 17 зошитів.

Ціна $5.50.

Замовляти на адресу:

BASILIAN FATHERS
Mundare, Alberta, Canada

сте, хоч не блистіть надто золотом, бо король Людвик XV цього не любить: до нього належить увесь блиск золота. І ще одне: про докладний реченець смерти Орлика ми мусимо бути повідомлені.

— Як то? А як трапиться нагода?

— Нагода, Гедді, може трапитись тоді, коли ми скажемо вам: Орлик уже може вмерти! Поки цього ми вам не сказали, він не сміє згинути, хоч би-не знати, скільки бувало нагод.

— Воно не добре! — покрутила головою Гедді.

— Воно так мусить бути, Гедді, і ви мусите слухати нас. Нам не йдеться про смерть тільки одної особи, але рівночасно про смерть цілого пляну цієї особи. А вашою річчю є виконати наш пляи, а не ваш. Розумієте?

— Так! — сказала твердо.

— У такому випадку, Гедді, наша розмова сьогодні закінчена. Ви тепер підпишете ваше зобов'язання, себто цей папір, ось тут на столі. А завтра ранком зайдіть до моєї канцелярії, там дістанете від мене всі доручення і те, що ви, як княжна Герцберг-Княжолуцька мусите знати, а через тиждень-два, поїдете в Париж, де вже буде вас ждати палата й прислуга. І за якийсь місяць, гадаю, коли пічнеться сезон, зможете почати працю.

— Прошу, прочитайте і підпишіть ось тут!

Геннеберґ зняв статуетку Діяни з паперу та подав його Гедді. Ця прочитала уважно, взяла гусяче перо з каламаря та без надуми підписала папір і віддала його Геннебергові.

— Гаразд! — сказав Геннеберґ. — Від сьогодні, панно Гедді Кігельман, ви для нас є Г-3 і прошу це запам'ятати. А для світу, ви є Люїза Олена Герцберґ-Княжолуцька. Панни Гедді Кігельман уже на списку живих нема.

Гедді розкотисто розсміялась:

— І не велика шкода, що вона вже перестала існувати!

Геннеберґ глянув хитро на Фалькенава:

— Ми теж так думаємо, що з княжни Герцберґ-Княжолуцької наша батьківщина матиме більше потіхи, як із панни Гедді Кігельман! Так до побачення, "княжно!" Завтра в моїй канцелярії!

— До побачення! — і з милою усмішкою Гедді звернулась до Фалькенава, який цілий час стояв мовчки при вікні.

— Всього найкращого вам бажаю! — легко схилив голову в поклоні Фалькенав і рівночасно подумав:

— Такі, як оце вона, жінки, вміють убиватн!

— Дозвольте, що відведу вас! — сказав Геннеберґ, відчиняючи замасковані двері.

Фалькенав обернувся до вікна та глянув на небо, по якому пробігали хмарки.

З будинку вийшла Гедді, розглянулася по вулиці й почала переходити на другу сторону вулиці.

Двері в кімнаті легко стукнули і побіч Фалькенава станув Геннеберґ.

— Ну, як вам подобається наш новий набуток? — спитав.

— Ви бачите, — замість відповіді, Фалькенав показав пальцем на постать Гедді — як за нею волочиться тінь від хмарки? Так виглядає, як би тінь хотіла її наздігнати!

— Тінь смерти! — шепнув неначе до себе Геннеберґ.

— Ви щось сказали? — спитав Фалькенав.

— Ні, я тільки голосно подумав! — відповів Геннеберґ.

(Далі буде)

СЕЛО МОЄ РІДНЕ

Село моє рідне, любиме моє, —
Капличка при битій дорозі...
Водила за руку матуся мене
В капличку молитись до Бозі.

І сина малого навчила тоді,
Як треба молитись Марії,
Як ласки просити, співати пісні,
Як в серці живити надії.

Ось пекло зродилось на нашій землі —
Згоріло село і каплиця.
І люди втікали кудись у ліси,
І местю палали їх лиця.

Одна не згоріла, зосталась жива
Молитва, що вчила матуся,
Вона мене гріє, мене підійма,
Я з нею крізь пекло пробʼюся.

В надії на Бога, молитву творя,
Край свій залишив я багатий.
І землю пройшов всю, проплив всі моря,
Як воїн, відважний, завзятий.

Сьогодні дивлюся на пройдений шлях:
Страшний він, аж лячно дивитись.
Розради шукаю в своїх молитвах...
Як добре, що вмію молитись.

Євген Войтович

НАША ЮВІЛЕЙНА ПРОСЬБА ДО ЛЮДЕЙ ДОБРОЇ ВОЛІ

У цей 25-літній Ювілей СВІТЛА допоможіть нам поширити СВІТЛО – придбайте хоч одного нового передплатника.

Нехай у цьому Ювілейному Році наклад СВІТЛА зросте принайменше на тисячу нових передплатників.

МИ ЧИСЛИМО НА ВАШЕ ДОБРЕ ДІЛО!

Ім'я нового передплатника .....

Адреса .....

(Передплата на один рік — $3.00) .....

Придбав (ім'я) .....

Адреса "Світла":

THE LIGHT — 286 Lisgar St., Toronto, 3, Ont. — Canada

Олександер Мох

ГРОЗНА КАЛИНИ

Михайло Островерха. ГРОЗНА КАЛИНИ в Українських Січових Стрільців. Накладом автора. Нью-Йорк; Н. Й. 1962. Стор. 132, форм. 145 x 215 мм. — Обкладинка й нариси (в тексті) роботи Едварда Козака.

Книжка вийшла десь у жовтні 1962 року, а ще я дуже люблю читати спомини взагалі, то Островерхові зараз узявся читати. Читаю до 3-ої ночі, не відкладаючи, так живо й цікаво написана, хоч автор на вступі пише: "Мої спогади будуть нуднаві" (стор. 8), а ще далі вибачається "за їх ведьми особистий тон" (9). Правда ж те, що саме той "особистий тон" робить спомини Островерхи такими, що їх можна з приємністю читати. Саме те, що автор успів заховати той "особистий тон", ба, скажу більше: вспів заховати через 48 років запах і розгін своєї молодости 16-20 років свого віку, — саме *те* чинить його спомини (не спогади!) твором живого життя, а не професорської нудьги (як напр. спомини К. Левицького), може навіть не так жанром "споминів", як чимось таким у жанрі "белетристики", а бодай дуже близьким до неї. Кажуть, що найкращим мірилом вартости книжки є те, чи годен читач іще раз до неї вернутись та щераз її прочитати. Спомини Василя Короліва-Старого н. н. "Згадки про мою смерть" напр. такі радісні та живо-цікаві, що я їх читав уже більше сьоми разів. І все вони мені щось сердечного кажуть, своєю атмосферою грайливої безжурної молодости наче відмолоджують старе серце.

По 7-ми місяцях узяв я знову книжку Островерхи — вдруге — до рук. І знову прочитав її з цікавістю за одним махом, і знову постали перед очима моєї душі ті часи, як то ще "горіли наші серця", як родилися великі дні *державного* відродження нашого народу, перетворення його з етнографічної "народної" маси "Тирольців Сходу" на Українську Націю. Зрозуміти оту велику переміну — і, може, засипалась би велика прірва між "старо- і ново-прибулими", пропали б оті взаємообвинувачення у хрунівстві чи там нереальності будувати Україну в Канаді... Мушу ствердити, що Україна в Канаді була більше активна і більше подібна до тієї "Тирольців Сходу" заки ми, "новоприбулі", прибули в Канаду. Два з головних гріхів: заздрість і гордість — загальмували цю канадійськуву активність і треба буде неодної книжки в роді Островершиної, щоб знову викресати назад роки молодечого запалу: будувати державний спосіб думання в душах пересічних ситизенів...

Островерха почав писати в 1916 році, як сам пише: "Це скоїлось на сам Великдень 1916 року" (89). Читайте про те, Високодостойні "Творці Ювілеїв"! За той час дав нам чимало книжок: есеїв, віршів, спогадів. А певно дав би нам їх іще трохи більше, як би мав видавців: так же всі його книжки виходять власним накладом автора. Може воно й добре: бо їх автор таки мудрий видавець, не тільки автор: уміє свої книжки не тільки гарно видати, але, ще більша похвала: вміє їх продавати. В особі автора, в тілі пикніка, криється чимало енергії, яка могла б дати нам більше книжок споминів, навіть, гадаю, повістей. Не були б вони "страшенно глибокі" чи "докорінно незрозумілі", як цього домагаються (чином) наші молоді "енґрі мен"-и з-поміж письменників, але були б... читабельні. Зрештою, на потіху прихильникам незрозумілости, скажу, що Островерха є теж автором кількох книжок нарисів таких учених, що я їх досі без енциклопедії мистецтвознавства не годен читати. Але "новий" Островерха-споминкар "збітував" старого Островерху-мистецтвознавця, на щастя для читачів і... покупців книги.

"Грозна Калини — в Українських Січових Стрільців" це спомини про час від вступлення автора до УСС в 1915 р. аж до 1918 року. Вони писані зовсім белетристично, не так як інші такі спомини писали: "з дидактичною метою". Саме ота безпосередність правдивого спомину, оте його "життя серцем" робить їх таким безпосередніми, правдивими, бо передає читачеві найтруднішу річ: "запах" тих старих часів, атмосферу з-перед 48 років. Автор, правда, пробує ще імпонувати нам (на щастя тільки у вступних словах є їх аж два...) своєю вченістю (напр. французькі цитати з Аполінера, Дон Кіхот ітп.), але, на щастя для своєї книжки, забуває про те все і вже від 19-ої сторінки його спомини стають справжньою новелею, сям і там переплітаною "поезіями в прозі" (нехай читач надто цього слова не бере до серця: тих "поезій" як кіт наплакав...). Словом: це книжка споминів про ті часи "як м'я в сині штани вбрали і карабін тєжкий дали", як наші некрути співали. Але в синім однострою мадярських гонведів сидів уже наш Русин, який за три роки перетворився в повновартісного *самостійника* Українця.

Спомини Островерхи огріті теплом найбільшої християнської чесноти: любови. Ми привикли читати в усіх майже споминах Українців ненависницькі витівки проти цього чи того *чоловіка*, замість проти його *гріхів*. У спогадах Островерхи є — дуже зрідка — осуд прогріхів, але немає засудження *людини*. Взагалі автор трактує своїх персонажів дуже по-людському, з любов'ю, і це дає його книжці тепло та радість. Яка шкода, що багато белетристів не розуміє тієї вартости любови ("милость", харітас) для всього, що живе; це ж любов — отой чинник, який розуміє навіть німа тварина, не тільки людина!..

Часами стрінемо в книжці ще й старого "першого" Островерху, автора віршів:

"Ранок.
Сонце вдарило у великі золоті криси неба, аж

буйні роси заграли на полях. Останні переклики перепелів утихли на межах.
Тато пішли дозо сади..." (22).

Вирозуміння для людських слабостей каже авторові виправдувати, чи там: "завуальовувати" справжні гріхи людей, напр. отців-куратів. Вуалювати автор дуже вміло вміє: напр. замість опису речей, які могли б бути непристойними, автор ставить... рисунок Ека... (39). Релігійність автора, яку він у частих дигресіях виявляє (27, 35, 79 і т.), трошки старо-сентиментальна, але, ніде правди діти, такою вона була і є в нашому народі: водичка, яку щоліш треба перетворити в глибоку ріку.

Новістю в книжці Островерхи є те, що вона написана, сказати б, зі становища звичайного "гемайни", а не зі становища старшини. Дальшою новістю є те, що в ній подано переживання усусуса в московському полоні; не пам'ятаю, щоб я досі з таким у нашій мемуаристиці стрічався.

Відкладаючи книжку набік, читач жаліє, що вона така коротка: а це велика похвала для автора. Хочеться просити "молодого" Островерху, щоб він до часу свого 50-тиріччя письменницької творчости обдарував нас іще бодай одним-двома томами своїх споминів, про дальші свої переживання: при УГА, при редакційній праці, при Дивізії і т. п. Направду: щиро цього просимо!

ЗДАЛЕКА Й ЗБЛИЗЬКА

ВІСТІ З РИМУ

В базиліці св. Петра в Римі відбулося 17 березня ц. р. святочне проголошення Блаженною Божої слуги Єлисавети Сетон у приві кардинальського збору на врочистій Службі Божій перед образом Блаженної. А пополудні прийшов до святпетрової святині Свт. Отець Іван XXIII в окруженні папського двору, віддати честь новій зорі святости, що засвітила на виднокрузі Христової Церкви. Цим разом на беатифікаційних святкуваннях було велике число американських священиків і вірних, під проводом ньюйоркського кард. Спелмана й інших високих достойників. Американці прийшли у числі трьох тисяч, щоб перед усім католицьким світом заявити свою радість з того приводу, бо Блаженна Єлисавета Сетон це перша Американка, винесена на св. престоли. А всі приявні, зокрема Українці, раділи ще й тим, що побіч Свт. Отця перший раз побачили нову особу на папських відправах — високу постать галицького Митрополита Кир Йосифа Сліпого, первоєрарха Української Католицької Церкви, вимарнілу й похилену від малощо не 20-тьох років важких переживань у безконечних тюрмах і концентраційних таборах усього Сов. Союзу, але тверду й непохитну як найсвітліші ісповідники св. віри минулих століть... У такій обстановці це святочне проголошення праведної американської монахині Блаженною, випало надзвичойно врочисто і підкреслило вселенські цінности св. Церкви, Матері Святих і Мучеників на всьому просторі землі й часу.

Походила Блаженна Єлисавета з протестантської родини, Бейлі, знаної в свій час у Нью-Йорку із дружних взаємин із батьком американської незалежности Вашінгтоном. Народилася вона того самого 1777-го року, коли в Філядельфії уложено конституцію ЗДА. Скоро стратила добру свою маму, тож виховувалася головно сама на чесну й освічену дівчину, яка в своєму 18-ому році життя нічого собі так не бажала, як мати маленький дімок, де б могла збирати сусідських дітей та вчити їх молитов і добрих звичаїв... Немінші досвіди чекали її в подружньому житті, бо п'ять разів смерть забирала з її материх обіймів маленьких синів, а по 9 літах і са-

Картина з висвячення молодих священників у Римі. Тайну Священства уділює ВПреосв. Кир Митрополит Йосиф.

мого її чоловіка, дарма, що для порятунку його слабкого здоров'я вона покинула рідну Америку та перенеслася до Італії. Це стало для неї зворотною вказівкою до Католицької Церкви, бо тут знайшла притулок серед простенького народу та добачила найбільшу цінність — правдиво християнську глибоку віру і щиросердечне впование на Божу доброту в життєвих труднощах і смутках. Відвідуючи численні церкви у згаданих містах та згодом у Фльоренції, самітня вдова почула в душі потяг до Євхаристійного Христа в тиші, якого так бракує у протестантських церквах, отже вслід за тим приступила до Католицької Церкви. Її перехід на католицтво 1805 р. ще більш її осамітнив, бо після її повороту до Нью Йорку зачали її цуратися навіть найкращі приятелі та, всі свояки. Залишили безпомічною 30-літню вдову з маленькими 5-ма сиріт-ками... Це однак ще більше злучило її з Євхаристійним Господом та звернуло її шляхетну душу до повної посвяти для виховання своїх і чужих діточок на добрих християн. Побожна Єлисавета перенеслася до Балтімору і тут під опікою сп. Керела, патріярха католицької єрархії в ЗДА, та інших визначних католицьких духовних заложила 1809 р. чернече Згромадження Сестер Християнської Любови, що побіч СС. Уршулянок і Візиток стали першими піонерками католицького шкільництва й виховання на північно-американському континенті. Материнський дім її Згромадження постав у 1809 р. в Емітсбургу серед чудових Синіх Гір долини св. Йосифа, що згодом сталася одним із св. місць Америки. Тут біля цієї праведниці († 1821) гробу постало правдиве вогнище релігійного життя і впливу на всю Америку та остається ним досьогодні. Її маленьке Згромадження (50 сестер) розгалузилося по всій Америці та за 150 літ зросло до 12 тисяч черниць, що працюють по всій Америці в ім'я Христової любови до душ у 700 домах у найрізнороднішних ділянках доброчинности. Все те завдячує воно початковій посваті своєї Основниці, що зазнала в своєму житті стільки впокорень, осамітнення, а навіть часто голоду й людської ворожнечі. Але Блаженна Єлисавета знала завжди одну і то найкращу молитву: "Якщо Ти, Господи, хочеш мене вислухати, то буду Тебе благодарити за те, що Ти звертаєш увагу на мене негідну, а як Ти зволиш зарядити інакше, то я таки і за те буду Тобі дякувати, бо Ти найкраще знаєш, що Твоїй слузі найліпше". І ці молитви-наставлення Блаженна навчила своїх духовних доньок.... У першу ж міру своїх власних доньок, що відійшли одна по одній від своєї матері в цвіті віку. Їх усіх відпроваджувала їх мати немов ангел до порога вічности в повному підкоренні Божій волі, ховаючи в своєму серці всі болі розлуки з надією на вічно-щасливу зустріч у небі...

Отак з американського світу, здавалося б докраю зісвітчілого і зматеріялізованого, приходить до християнського світу новий посланець і проповідник евангельського вбожества, покори, чистоти в одухотвореній постаті скромної черниці, якої чесноти Господь прославив чудами. Блаженна Єлисавета Сетон учить нас повного довір'я до Божого проводу в наших життєвих потребах і вказує на Божу вартість терпіння та укриття для Бога. А її небесна прослава і благословенний Богом розвій її життєвого діла на тлі важких початків католицтва в Америці аж до теперішнього квітучого стану там католицької Церкви засвідчують Божу правду Христового слова: "Якщо зерно не буде вкинене в землю і не завмре, не може принести плоду. А котре завмре, багатий плід приносить".

Після свого поклону для нової святої Папа Іван виголосив до зібраних тисячів духовних, монахів і зокрема монахинь та паломників з Америки й Канади повчальне слово, яке кард. Спелман відчитав частинами по-американськи. В ньому Свт. Отець прославив Блаженну Єлисавету як первоцвіт американських святих і поручив її за взір апостольської посвяти для ближніх і виховання молодих поколінь в дусі св. віри та за опікунку у пілній праці над поверненням іновірців до одного стада Христового під одним пастирем. Папа закінчив цю свою сердечно гарну промову гарячою молитвою до нової святої, щоб опікувалася св. Церквою і благословила далі з неба святі починки, що з її рук розвинулися в могутні діла християнської любови і евангельського апостольства.

Митрополит-Ісповідник Кир Йосиф із Впр. о. Протоархимандритом А. Великим, ЧСВВ і п'ятьма нововисвяченими священиками-василіянами.

ІНСТИТУТ СВ. ЙОСАФАТА В ЕДМОНТОНІ

Цього року є 300 українських католицьких студентів на Альбертському університеті. До них треба додати ще й сотні тих, що здобувають вищу освіту або професійний вишкіл поза університетом, напр., кандидаток на медсестер ("норси"), працівників технічних та рентгенівських лябораторій тощо.

Завтра ці люди підуть у самостійне життя і займатимуть передові місця в громаді, в якій їм доведеться жити і працювати. Тому зовсім зрозумілою є окрема потреба організувати університетську молодь і опікуватись нею.

Щоб хоч почасти виконати це преважливе і трудне завдання, в Едмонтоні засновано Інститут ім. св. Йосафата. Це досить просторий будинок, який знаходиться дуже близько університету. Інститутом вже 18 років управляють оо. Василіяни. На цю посаду установа має свого директора — о. Йосафата Шкварка Ч.С.В.В. Цей священик був теж першим духовним асистентом студентської організації "Обнова", заснованої в Едмонтоні дев'ять років тому; цього року йому знову доручено провід тією організацією.

Університетські інститути є не тільки мешкальним домом студентів; вони є також центром католицького життя в даному університеті. Зовсім певно, таким центром українського католицького студентства в Едмонтоні є Інститут ім. св. Йосафата. У будинку є молитовниця, де студенти сходяться на молитву і де в обідню пору відправляється Сл. Божа. На відправу Літургії приходять не тільки студенти, що мешкають в Інституті, але теж багато інших. Студенти разом відповідають під час відправи Св Літургії.

В Інституті цього року засновано хор, який має 30 членів. Їхнім диригентом є п. Лаврентій Пшик. Перед Різдвом хор вивчав колядки на чотири голоси, потім прийшла черга на інші — церковні й народні — пісні. Проби хору відбувались щотижня.

Комітет студентів Інституту ім. св. Йосафата в Едмонтоні

"ОБНОВА"

Всі студенти Інституту є членами "Обнови". Проте її членами є, звичайно, й багато інших студентів. Під цю пору "Обнова" є однією з найбільших віровизнаневих студентських організацій в Альбертському університеті.

Рідко котра інша організація може похвалитись 30 зібраннями й імпрезами за ввесь рік. Члени "Обнови", дарма що зайняті, як усі студенти, зробили це, і то протягом тільки семи місяців (від осени досі). Цими днями вони мали кінцеві загальні збори і вже вибрали нову управу, яка почне працю на початку нового академічного року.

Раз на місяць члени "Обнови" мають спільну Службу Божу, яка відправляється тільки для студентів. Щоб познайомити римо-католицьких студентів з богослуженнями українського обряду, в молитовниці Колегії ім. св. Йосифа о. Й. Шкварок відправив урочисту Літургію за участю хору УНДому під керуванням п. М. Свистуна.

Щомісяця члени "Обнови" друкують організаційний бюлетень. Вони регулярно підготовляють культурні й спортові зібрання та танцювальні вечірки. Дуже вдалий був цьогорічний бенкет, на якому промовцями були Владика Ніл і шкільний інспектор К. Перч. Преосвящ. Ніл, крім цього, був на одному студентському зібранні і розказав студентам про свої враження з Вселенського Собору. Питання віри й обряду більш разів висвітлювались на сходинах "Обнови".

Члени "Обнови" вже склали план праці на черговий рік. Вони теж мали зустріч з учнями 12 кляси, які восени почнуть університетські студії, та нав'язують зв'язки з іншими майбутніми студентами.

ЗАТІСНО

У новому академічному році кількість українських католицьких студентів в університеті не зменшиться, а, певно, збільшить-

Управа едмонтонської студентської організації "Обнова": сидять зліва направо — В. Третик, В. Середа (голова), о. Йосафат Шкварок, ЧСВВ (духовний асистент), Тереза Козак; стоять: П. Опришко, Р. Грабець, Ст. Комариницька, Ф. Німчук, Е. Середа, Дж. Ватюк, Р. Самбір і Р. Варок.

ся. Всі українські студенти повинні бути заздалегідь поінформовані і про Інститут ім. св. Йосафата, де вони можуть знайти мешкання, і про "Обнову", до якої вони всі повинні належати.

Ближчі інформації дасть директор Інституту. (Його адреса: Rev. J. Skwarok, 8820 - 111 Street, Edmonton; Tel.: 439-7245).

Інститут, звичайно, може прийняти тільки порівняно невелику кількість студентів. Молитовниця вже тепер затісна. Дуже потрібна більша заля для студентських зібрань і проб хору та сцена для театральних вистав.

Коли бажаємо краще організувати наше студентство та опікуватись його релігійним і національним вихованням, то вже тепер треба міркувати над розбудовою студентського інституту.

КОМІТЕТ УВІЧНЕННЯ ПАМ'ЯТІ ТОДОСЯ ОСЬМАЧКИ

27 квітня ц. р. утворено в Едмонтоні місцевий Комітет увічнення пам'яті великого українського поета і письменника Тодося Осьмачки. Метою Комітету є збірка фондів на побудову пам'ятника на могилі поета і на збірне видання його творів.

До Комітету ввійшли (подаємо за абеткою): д-р Іван Верхомин, Юрій Гаморак, Вадим Добролім, д-р Марія Кейван, Василь Кравець, Михайло Лучкович, адв. Петро Саварин, д-р Яр Славутич, д-р Мелетій Снігуровнч, о. д-р Михайло Сопуляк, д-р Корнель Триліх, о. Олександер Хом'як і Олександра Черненко.

До управи Комітету вибрано: д-ра І. Верхомина на голову, О. Черненка на скарбника і Ю. Гаморака на секретаря.

ПОХОРОН БЛ. П. АННИ ЯРЕМІЙЧУК

Оттава, Онт.

26-го лютня ц. р. відійшла у вічність бл. п. Анна Яремійчук, з дому Парасківа, проживши 70 років. Покійна народилася в Стецевій, повіту Снятин. До Канади приїхала в 1912 році, два роки пізніше вийшла заміж за Франка Яремійчука. Вона замешкала в Оттаві, де провадила своє мале підприємство. Належала до тих парафіян церкви св. Івана Хрестителя, що церкву любили, спомагали своїми пожертвами щедро, часто жертвували, купували й дарували речі для церкви. А скільки часу вони обоє присвятили для церкви, тільки один Бог знає. Бл. п. Анна Яремійчук була діяльною членкою Сестрицтва при парафії, довгі роки його головою, як також господинею. Всі ці уряди, які вимагали багато праці, вона виконувала щиро та з посвятою.

Похоронні богослуження відправили оо. В. Шевчук і Б. Мальований, оба ЧСВВ, при численній співучасті родини й приятелів. Тіло похоронено в українській дільниці католицького цвинтаря Нотр-Дам.

По богослуженні відбувся в залі поминальний обід. У своєму слові о. Парох підніс заслуги Покійної, вказуючи на її працю в церкві та церковній залі. "Нашою участю в поминальному обіді споминаємо Покійну та віддаємо пошану її пам'яті. Це слушно, бо продовж довгих літ не було в цій залі обіду чи іншого підприємства, в якому не було б руки пані А. Яремійчук". На заклик п. Ст. Василевича присутні складали свої пожертви на пресовий фонд. З цього для "Світла" призначено $6.50.

Вічна їй пам'ять!

ПОДЯКА

Дякую Високопреподобним Отцям за гарні похоронні богослуження, дякую і тим, що брали участь у похороні, жертвували свої молитви та складали пожертви на Службу Божі.

Муж Франко Яремійчук

ПОХОРОН БЛ. П. ТЕОДОРА БИБИКА

Оттава, Онт.

Бл. п. Теодор Бибик

2-го березня упокоївся в Бозі бл. п. Теодор Бибик на 77 році життя. Походив із Ямниці, Станиславівського повіту. В 1914 році приїхав до Канади і поселився в Оттаві, де працював у різних фабриках. 1922 року спровадив свою дружину Марію (з дому Іванчук) і старшого сина Олексу та замешкали на фарм недалеко міста Оттави. Це була примірна родина, добрі парафіяни церкви Різдва св. Івана Хрестителя. Покійний любив культурну працю в читальні і часто брав участь в уладжуванні театральних вистав. У 1948 році недужав і від тоді аж до смерті провів увесь час в різних лікарнях.

Похоронні богослуження відслужив парох о. В. Шевчук ЧСВВ. Тіло поховано в українській дільниці місцевого католицького цвинтаря Нотр-Дам.

Покійного оплакують його дружина Марія, сини й унуки. У місяці січні ц. р. п. Марія Бибик подарувала для церкви новий святочний фелон, що його вживається кожної неділі. Тепер при нагоді похорону свого мужа пожертвувала $100.00 на фонд будови нової церкви. Гарний приклад до наслідування.

По похороні родина Покійного дала поминальний обід. На заклик п. С. Василевича присутні зложили свої пожертви на католицьку пресу, з чого призначено $8.50 на "Світло".

Вічна Йому пам'ять!

ВІДІЙШОВ У ВІЧНІСТЬ ЗАСЛУЖЕНИЙ ГРОМАДЯНИН

Дейзленд, Алта

По довгій недузі, 12 січня ц. р., упокоївся в Бозі бл. пам'яті Максим Гармідер, проживши 77 літ трудящого й боговгодного життя.

Максим Гармідер народився був 1885 р. в с. Кривеньке, гусятинського повіту в Галичині. У 1900 році одружився в Городенці з Марією Мохрицькою. Бог благословив подружжя дітьочками, але з них тільки найстарший син Петро остався в живих.

1914 року приїхав Максим до Канади. По фаху був він ковалем, тож деякий час проводив свою кузню в Мондері й на Інісфрі. Потім працював у копальнях вугілля, а в 1922 р. поселився на постійне на Дейзленд. Проживаючи на Дейзленд провадив покійний Максим свою кузню, а при тому тримав представництва різних компаній рільничих машин, чим став у пригоді неодній родині, яка не знаючи чужої мови, знайшла в ньому посередника й приятеля.

Та найкраще знаний був покійний Максим у цілій околиці з своєї праці для Церкви й для народу. Вже від самих початків, коли наших було ледве п'ятьох тій околиці, робить заходи, щоб мати свою церкву, свої відправи. Сам працював при будові тої першої церковці, сам справляв до неї найконечніші речі— фелон, служебник, кадильницю багато дрібніших речей. У його хаті знаходили гостинне приміщення всі священики, а в неприязі священика він був наче його правою рукою — дбав про рідну школу, про вчителів для неї, про молодечу організацію, про церковний спів. Завжди говорив, що коли ми своєї молоді не задержимо при своїй Церкві і народі, то ми пропали. А коли друга світова війна вигнала тисячі наших людей на скитальщину, то неодин пакунок післав Покійний за море, до таборів, і неодин сьогодні завдячує йому свій приїзд до Канади, бо він ніколи не відмовився підписати потрібний афідевіт і дати поміч новоприбулим у перших місяцях їх поселення.

Похоронні богослуження відбулись у місцевій церкві вечором 16 і ранком 17 січня. Відправляли місцевий парох о. Б. Лозинський і о. Н. Свірський, ЧСВВ з Мондеру. Обидва вони виголосили також похоронні проповіді, а о. парох попращав в імені Покійного родину й приятелів. Похоронено його на місцевому цвинтарі.

Покійний Максим лишив у смутку жінку Марію в Дейзленд, сина Петра в Кемровз, сина Бронислава у Мишин, Б. К., доньку Галину Білик у Голден, Ангелину Марціяковську в Едмонтоні й Ольгу Тури в Гай Ривер, Алта, як також 13 унуків, сестру Софію у Вильна, брата Петра у Ванкувері та багато родини й приятелів.

По похороні відбувся в домі жінки Покійного поминальний обід, на якому п. Мартинків з Едмонтону, саме один із тих, що за стараннем пок. Максима приїхали до Канади, згадав теплими словами добру пам'ять Покійного, а при тім розповів і про ту подію, як то вони знайшли в пакунку з Канади камізельку, а в ній адресу Максима Гармідера й просьбу, щоб до нього написати. О. Парох щераз зложив родині співчуття і згадав заслуги Покійного, а накінець о. Н. Свірський, зложив співчуття від себе і від оо. Василіян із Мондеру. Також сказав кілька слів і про добру пресу. Збіркою занявся п. Іван Стечинський, місцевий дяк і з неї призначено на "Світло" $12.25. Жертводавцям щира подяка, а Покійному Максимові сотвори Господи Вічную Пам'ять.

РОДИНА Покійного складає сердечну подяку всім, що взяли участь у похороні, чи якнебудь причинилися до полегшення їх великого смутку, всім, що склали вінки, чи жертви на добрі цілі, а головно тим, що зложили на Службі Божі.

Жінка Марія, діти й унуки

У РОКОВИНИ СМЕРТИ

Бл. пам. Семен Слота

Двадцяти-літні роковини смерти Семена Слоти відзначуємо щирою молитвою й теплою згадкою про його старання й труди, щоб забезпечити нам прожиток та вишкіл потрібний до життя.

Нехай Всевишній Бог нагородить його вічним спочинком там, де немає болю, ні журби — а безконечне життя!

Дружина, сини й донька, зять, невістки та внуки

ПОХОРОН ПИЛИПА ФЕДОРОВА

Торонто, Онт.

20 квітня ц. р. помер Пилип Федорів, піонір і член парафії Покрову Матері Божої в Торонті. Відзначався він жертвенністю на Божі цілі, не тільки для своєї парафії, але теж своїми жертвами й частими позичками спомагав оо. Василіян у зорганізуванні

парафії св. Василія. Був спокійної та добротливої вдачі. Любив читати й передплачувати мало-що не всі наші католицькі видання.

Походив із села Ценева, де народився 1889 року. Прибув до

Бл. пам. Пилип Федорів

Канади 1911 року. Спочатку поселився на Заході, де працював на трачці за півтора дол. на день. Пізніше заложив склеп будівельних матеріялів. По якомусь часі продав його й переніссся до Торонта, де жив до кінця свого життя.

Покійний Пилип оставив у смутку свою дружину Павліну (з дому Стефанюк).

Похоронні богослуження відбулися в церкві Покрову Матері Божої дня 21 квітня ц. р.

Покійному Пилипові дай, Господи, спокійну й щасливу вічність!

ПОДЯКА

Складаю щиру подяку Впр. Отцям Я. Бенешеві, П. Грабцеві, ЧСВВ, та Гр. Сірмачевському, ЧСВВ за похоронні богослуження, жінкам із парафії Покрову М. Б. за прилагодження перекуски та всім, що співчували зі мною в моєму смутку та зложили свою останню прислугу Покійному Пилипові.

Дружина

ТІ, ЩО НАМ ПОМАГАЮТЬ

(ПРЕСОВИЙ ФОНД "СВІТЛА")

З похорону бл. п. Йосифа Кулія, Вегревил, Алта 20.95
З похорону бл. п. П. Тимчака, Ендру, Алта 15.00
З похорону бл. п. Пилипа Федоріва, Торонто, Онт. 15.00
З похорону бл. п. К. Щерби, Вернон, Б. К. 14.20
З похорону бл. п. Теодора Балабаша, Едмонтон, Алта. 10.00
І. Антонях, Філядельфія 10.00
З хрестин Николи Теофіла Юзвин, Торонто, Онт. 5.00
П. Лапчак, Монтреал 5.00
Д-р Павло Таращук, Монтр. 6.00
І. Козмелюк, Ошава, Онт. 2.00
О. Яворська, Торонто 2.00
М. Комарницька, Торонто 1.50
І. В. Манастирський, Торонто 1.50
З похорону бл. п. Максима Гармідера, Дейзленд, Алта $12.25
З похорону бл. п. Анни Филевич, Мондер, Алта 10.00
З похорону бл. п. Василя Павука, Вернон, Б. К. 9.00
З похорону бл. п. Теодора Бибика, Оттава, Онт. 8.50
З похорону бл. п. Анни Яремчук, Оттава, Онт. 6.50
З похорону бл. п. Томи Кайовського, Канора, Саск. 5.00
ЛУКЖ Мондер, Алта 5.00
Від родини пок. Семена Слоти, Вінніпег, Ман. 5.00
Євгенія Сивенька, Гартфорд 7.00
Юлія Гринчишин, Чікаго 6.00
Петро Воробець, Брадфорд, Англія 5.38
Петро Річлярк, Саскатун 5.00
Іванна Смеречинська, Торонто 4.00
Іван Іваницький, Кентон 3.00

По $2.00: П. Микитюк, Вернон; І Козар, Чікаго; М Стасюк, Нью Брітен, В. Кобасюк, Гастінгсон Гадсон, І. Таньчак, Торонто, І. Марків, Філядельфія.

По $1.00:

К. Співак, Філядельфія; І. Гінчак, Макс Рокс, Ю. Полянська, Елизабет, М. Васька, Чікаго; М. Р. Сербин, Ютіка, М. Дребич, Нью-Йорк; М. Соколів, Гемтремк; М. Техловець, Норвіч, С. Гамула, Сарня; Й. Костюк, А. Пасічний, Вінніпег; Н. Фінчук, Монтреал; І. Сулима, Кічинер; А. Микитюк, Віндсор; А. Паславська, Вінніпег.

По $1.00: Н. Микицей, П. Ясищук, В. Сегін, Торонто; Е. Бурда, Кінгстон; Б. Гавришук, Кічинер; І. Голинський, Гримсбі; А. Шевчук, Форт Віллям; В. Гнеско, С. Франков, Монтреал; П. Гурба, Голов Лейк; Г. Борущак, М. Рачук, Едмонтон; І. Пучканич, Корей; А. Кухарська, Педук; Л. Кручко, А. Булавка, Вінніпег; П. Малицький, Гафрод; А. Хабун, Канора; І. Усипчук, Генри де Москонейб; Т. Возьна, А. Цвях, Нью Йорк; Р. Подоляк, М. Васько, О. Шеремета, Чікаго; С. Чудновський, Метучен; О. Гриньків, Дітройт; М. Баран, Вайтстон; М. Бартків, Л. Завадович, Філядельфія; О. Смородський, Пасейк; о. Іван Мак, Кольчестер; Л. Федик, Е. Турин, Бофало; С. Кудлик, Бронкс; О. Харамбура, Рочестер; Я. Шуль, Рочестер; Д. Головатий, Кентон — 0.50.

Усім жертводавцям і прихильникам щиро дякують ОО. Василіяни.

СЕСТРИ СЛУЖЕБНИЦІ ЗАПРОШУЮТЬ ВАС

на

МАРІЙСЬКИЙ ВІДПУСТ

що відбудеться

НА ГОРІ МАРІЇ — АНКЕСТЕР, ОНТ.

В НЕДІЛЮ, 23-го ЧЕРВНЯ, 1963

СВІТЛО THE LIGHT Ukrainian Catholic MAGAZINE

Papal Encyclical Creates Widespread Interest

Pope John XXIII's encyclical on "Peace on Earth" has been given extensive news coverage and favorable editorial comment in Canadian daily newspapers.

It was front page news in most papers the day it appeared, and the full text was run in subsequent issues by the *Globe and Mail* of Toronto.

Canadian editions also carried representative examples of outside opinions, such as Walter Lippmann's view that "here is a restatement for the modern age of the central philosophy upon which are based the institutions which we mean to preserve and intend to develop."

One paper used the encyclical as the criterion for the mental alertness of Canadians.

Complaining editorially that "many — perhaps most — persons," when not startled or distressed, "are content to surround themselves with a cocoon of mental sloth which effectively shuts out knowledge and understanding," the *Globe and Mail* added editorially: "It would be interesting to know how many Canadians read the recent Papal Encyclical, which is surely a major document of our time."

While individual editorials tended to deal mainly with particular aspects of the encyclical — the Pope and nuclear arms, the Pope and communism, the Pope and the United Nations, the Pope and religious tolerance — Mr. Lippman's widely-syndicated column reviewed the encyclical in broad terms.

He noted that the "foundation on which the whole of the argument rests is that 'the creator of the world has imprinted in man's heart an order which his conscience reveals to him and enjoins him to obey.'

"This proposition, which is the first principle of what is known as natural law, can be held, and in fact has been and is held, by men of widely differing theological beliefs," Mr. Lippman said.

The Pope, he added, "has based the argument of his message not on revelation and the inspired teachings of the Church but upon a philosophical principle.

"It is that there is in all men at least the rudiments of a conscience, at least some capacity to reason, and some inclination to follow it."

Mr. Lippman added that in saying "that the encyclical is an historic event I had in mind the fact that it comes just as the Western world is in transition from the postwar era.

"I venture to think that this venerable Pope will be better understood by the new postwar generation that is coming to power in the Western lands. There is, I believe, a suction of opinion towards the centre and away from the extremes...

"The Pope's encyclical seems to have been timed after deciding that the 'moment has arrived... when it is honorable and useful' to restate the old philosophy for the modern age."

Excerpts from some other editorial opinions follow:

OTTAWA JOURNAL:

The fact that it is addressed to "all men of goodwill" is far more than a token acknowledgement of the spirit of Christian co-operation in the air today. Pope John, it is now clear, has a vision of unity among men that goes beyond mere denominational union. Most of us stop at the concept of unity among Christians. That seems daring enough. But here is the Pope speaking to Christian and non-Christian, to believers and to atheists.

Pope John's memorable message at the opening of the Ecumenical Council last Fall gathers more significance in the light of this encyclical. He spoke then of a coming together of the Churches. But he also pointed out there was a duty to work "towards that unity of mankind which is required as a necessary foundation in order that the earthy city may be brought to the resemblance of that heavenly city where truth reigns, charity is the law and whose extent is eternal."

This encyclical picks up and applies Pope John's ideals for the earthy city.

The international aspect of the message, the Pope's support of world government transcends what many Christians have thought of as a concern of the Church.

Pope John, this hard-headed man of Italian peasant stock, is a realist. He recognizes the need to work out the Christian message in the marketplace and in the councils of nations. He accepts the need for the machinery of peace as well as the prayers for peace.

THE GLOBE AND MAIL, TORONTO:

There are many sections of the Pope's encyclical, Peace on Earth, which are of great interest and importance, but perhaps the most significant are those dealing with Communism. In his attitude to a political creed which has been the sworn enemy of the Roman Catholic Church, the Pope shows to advantage his tolerance and depth of understanding.

The encyclical recognizes that great historical movements cannot forever be identified with the vague and often false philosophical teachings from which they grew. The teachings remain and may be given lip service, but the movements inevitably evolve to meet changing historical situations. In this process, the encyclical notes, the movements can come, despite their origins to "contain elements that are positive and deserving of approval."

The Pope in these passages does not mention any particular historical movement, but it is clear that he is describing the development of Communism. He is saying that while Marxism-Leninism remains a wrong and vicious ideology, the Communist State may develop, in practice, values worth preserving.

WINNIPEG TRIBUNE:

This statement should be a stimulus to all statesman regardless of nationality, race, color or creed to renew the search for methods to end the nuclear arms race, to turn from the production of armaments and to devote the resources of the world to human betterment rather than the production of weapons of destruction.

Pope John's statement will hearten all those who may sometimes feel that in working for a better world they are in a hopeless minority. The task is not hopeless, although it may be hard and long. Its eventual achievement is made more possible by virtue of this calm backing from Rome. Men in all countries would wish for Pope John many more years in which to pursue his great mission.

LETHBRIDGE HERALD:

Pope John has already given ample proof that he means business when he talks about ecumenical purpose. But this, surely, is the best evidence yet that he regards his high office as something more than the expression of immutable tradition, and his church as something greater than the custodian of narrow denominational dogmas.

To address a Papal Encyclical to all men of good will cannot, following as it does the Pope's other expressions of supra-denominational concern, be only a gesture.

It recommends itself, furthermore, as an example to the heads of other worldwide communions.

THE OTTAWA CITIZEN:

Surely the essence of Pope John's message is contained in these lines: "The true and solid peace of nations consists not in equality of arms but in mutual trust alone." This theme at once reflects the Pope's deep sense of respect for the brotherhood of man and his abhorrence for all shades of force and arbitrary rule.

It was noteworthy that the Pontiff should place so much emphasis on the role of the United Nations in safeguarding peace. The UN's peacekeeping operations have not reached their full potential because of the existence of power politics and Communist obstruction. Pope John said, in effect that the UN must be given the structure and means to overcome these obstacles if it is to be effective.

QUEBEC CHRONICLE HERALD:

...We would commend a study of this encyclical to everyone.

For one thing, it offers a new interpretation for religious freedom. It states: "Every human being has the right to honor God according to the dictates of an upright conscience, and therefore the right to worship God privately and publicly."

Equally important is the declaration on political freedom: "Human beings have the right to give the societies of which they are members the form they consider most suitable for the aim they have in view."

There are also declarations of economic and social freedoms which speak of the right to work, to private property, and to equality by reason of their natural dignity.

The importance of these passages in the encyclical is that they offer a definition of peaceful co-existence that could be taken as the starting point on which to build an agreement among the nations. It is quite possible that this is not the definition that communists would affix to peaceful co-existence. Yet if this is to be achieved, it must be founded on some recognition of freedom and rights. The big problem is to convince ourselves that these freedoms and rights belong to all...

Easter Trip Beyond Iron Curtain

by Joan Dougherty

15 days in the Soviet Union was an experience not to be soon forgotten by 25 American students and teachers from the Association of International Relations Clubs.

Our journey began on April 16, 1962 at Idlewild, New York. For weeks we had been preparing, packing, praying, and waiting for this day. And now, as we waved our last minute good-byes to family and friends hardly seen in the darkness of the airport, our KLM jet slowly rolled for take-off for a flight to Amsterdam, Holland. Seven sleepless hours later we arrived at the Grand Hotel Krasnapolsky in the main square of Amsterdam from which we began our tour of the quaint but quick-moving city. After visiting a diamond factory, Rembrandt's home, the Rijicksmuseum and various tourist attractions, we returned to the hotel.

Early the next morning we left for the airport and the moment we all eagerly awaited our flight to Moscow. As we boarded the Dutch plane it was impossible for most of us to come to the realization that we, rich capitalists, would soon be in the center of Communist life. Important landmarks along the route included Helgoland, Riga, Copenhagen, and Sweden. We arrived exactly on schedule in Moscow four hours after departure from Amsterdam. It was here, in the Moscow airport, within the next half hour that we would be given a most unexpected and surprising welcome by Russian customs officials.

It is customary in most countries (especially those behind the Iron Curtain) for inspectors to board aircraft filled with foreigners. There were inspectors to check passports, inspectors to count passengers, inspectors to survey anything and everything, and even doctors (in this case, women) to inspect us. When these "major" formalities were done with, we were herded through customs in a small white building about half a mile from our landing point. To our amazement, only one suitcase was checked, but as I stood innocently in the background a husky woman official waved me towards her desk. Speaking in heavily accented English she asked for my KLM flight bag. Hesitatingly I handed it to her expecting the worst, for inside she found, beneath my five Life and Post magazines, various pamphlets and books written in Russian about the U. S. some with photographs of American life in general. After searching my handbag and discovering a pack of icon cards, she and a man in uniform confiscated everything and had me sign some papers. During my cross-examination, the others in the group, already frightened by what they saw, were in turn put through the third degree.

About an hour and a half later, shaken and thoroughly disgruntled for ever venturing on such a trip, we were driven with our two charming guides to the Intourist terminal to await our jet flight to Leningrad.

We arrived at the famous city formerly known as St. Petersburg at 9:15 P. M. and, on the bus ride to the Hotel d'Europe, we got our first view of a Russian city. They say that first impressions are lasting, but not always true. However, in my case they were both lasting and fair. I shall never forget the darkness and drabness (only the main street, Gorki, had a few neon signs) as we drove along. Seldom did a car pass us in either direction, and yet the streetcars were packed. As we later learned from experience, the streets and sidewalks are not for tourists after dark. Because of the crowded conditions in apartments, the city dwellers are forced to take long walks in the evening (usually past midnight), autos being very scarce; thus, foreigners not accustomed to such activity are literally pushed and carried along with the crowd or else shoved into the gutter. The stern faces never beg your pardon.

On arrival at the hotel we were grouped by two's and three's and were given room numbers. My roommate (also my classmate) and I were to share a room on the second floor. In the lobby we were given a key at least eight inches in length (similar to a jailer's key) and we proceeded to locate our cell. About ten minutes later we found it — two large beds, a couch, one sink with cold water only, six hangers in the closet, no blankets (at least there was electricity), and a window overlooking the alley and garbage cans! We were "pleased" to learn later that we had one of the better rooms!

Then down to supper — pickles, ham, bread (very good), butter, club soda, bony fish melted in egg and butter, potatoes, tea, and an eclair. Each of our tables had an American flag in the center. The dining room was not only for hotel guests but seemed to be a night spot for young and old couples alike. A very good band playing jazz and Latin American music most of the evening, entertained from nine to twelve. After dinner, as I sat quietly in the corner, an elderly Russian gentleman stood before me, arm extended. It took a few minutes for me to realize that he wished to dance. Seconds passed as I debated with myself, then I finally stood up and accepted his offer. After all, it was part of my good-will tour to be friendly to all. By the way, he was a marvelous fox-trotter!

The next day was spent exclusively in sightseeing. Immediately after breakfast we began our tour by bus. Our first stop was the bank of the Neva River in front of the Winter Palace of the czars of Imperial Russia (now a museum). From this point we were able to view Peter and Paul Fortress and Cathedral, the old stock exchange, the palace bridge, and buildings of the University of Leningrad.

After taking as many pictures as possible we proceeded to St. Isaac Cathedral in December Square across from the Senate building. It was in this circular-domed church that the czars were baptised.

Circling back we passed the front of the Winter Palace, the Arch of Triomphe, and the Admiralty buildings, all in Red Square. The guide pointed out that architectural differences in buildings could be known by the fact that those of Baroque style were painted green and white and those of Empire or Classical, yellow and white.

As the tour progressed we passed many churches — most closed for "repairs". One of the most beautiful was the Redemption Church in the center of the city and seen from any direction. The church itself of Byzantine Architecture was adorned

with mosaics of Christ over each doorway, and four domes covered with colorful tiles.

The afternoon was spent touring the fortress of Peter and Paul where the revolutionists were imprisoned. After supper we went to the Lenin Academy of Arts, to the opera and ballet **Faust**.

The following day, Good Friday, we rose early and left for the Hermitage Museum, formerly known as the Winter Palace. All morning we admired the splendor that once belonged to aristocratic Russia.

One of the most memorable encounters of our trip was with the students at the medical institute in Leningrad. It was here that we were able to speak, personally and informally, to a large group who were students and teachers like we, and to ask and answer many questions which interested us alike. It might be noteworthy to add that sixty to eighty per cent of the doctors in the U.S.S.R. are women. What surprised our Russian friends most was why and how we had come to make such a long trip to their country. Fr. George Maloney, speaking for our group in Russian, told them that most of us had worked during the summer to earn enough money for this tour because we had heard so much about their "paradise" that we wanted to see it for ourselves.

That same evening we went to the only Catholic "working" church in the city, a Polish Latin Rite church, and in a body said the rosary before the Blessed Sacrament. You can well imagine the surprise on the faces of all the devout old women when they saw twenty-five young Americans enter their church and actually kneel down and pray. The following evening we returned to the church for the Easter vigil and mid-night Mass. It was so packed (with elderly people and very small children only) that it was impossible to move, much less kneel. I was fortunate enough to see the whole ceremony from the balcony.

Easter Sunday morning — how we wished to be home for this joyous holyday! But, no time to think about it — today we leave for Kiev, the capital of Ukraine. After a four hour plane ride we arrived at the most beautiful city of our trip. Those of us who were of Ukrainian descent felt right at home as we drove along the tree-lined streets, past the tall white buildings, the parks and the homes. We were to stay at the Hotel Ukraina, much more pleasant, comfortable, and cleaner than our previous lodgings. We wasted no time in preparing for our immediate tour of the city. We drove first to a park on a high hill overlooking the industrial part of the city and the Dnieper River, on which we later had a most pleasant boat ride in the very warm sun. The sunny weather provided us with a perfect view of the entire surrounding area. Walking a short distance we were able to see closely a huge statue of St. Volodymyr, Prince of Christianity in Ukraine, and Pecherska Lavra, an old and famous monastery whose domes could be seen not too far in the distance. Since we were not to see Pecherska Lavra as a group, about five from the group went alone and found that it had been converted into factories and offices. And we had been told that it was closed for repairs!

Everywhere one can see construction work. Derricks are silhouetted against the sky. We were given a tour of one of the new home sites in the outskirts of Kiev, which was built as part of the "7-year plan" begun in 1957 and expected to be completed in 1965. There are ten districts. The apartments are built from prefabricated hollow bricks. There are no steel frames; the outside walls are the only support. The ceilings are made of concrete panels. There are no fire escapes.

Apartments are rented according to needs. A commission checks the living conditions of all people and the quantity of children (after six the mother is awarded "hero"). The rent depends on the size of the flat. Rates are higher in winter than in summer because of the heating. An average size apartment of three rooms is 9 rubles a month in winter and 5 in the summer, heating and electricity included. The ruble is worth $1.10 in our money. We were told that the average wage is 100 rubles a month and that the rent could be paid with one working day's salary. The kitchen is about 8-9 sq. meters in size, the corridor and living room (also used as the bedroom) about 8-10 sq. meters, and the bathroom about 3-4 sq. meters. Most young married couples live with the family.

The most inspiring hour of our stay in Kiev was spent in St. Sophia's Cathedral, now, of course, a museum displaying the art of the early Christian Ukrainians. The white-washed, many gold-domed church is surrounded by gardens and orchards all contained within a high white wall. The bell-tower which was built after the church is separate. The church itself is carefully guarded and kept in excellent condition. The original wall paintings and mosaics can be seen, as well as the sarcophagus of Yaroslav the Wise. The main altar is covered by a glass cage for protective purposes.

April 24th was chilly but sunny. We were up early for breakfast consisting of the usual grape juice, eggs, two fat hot dogs, mashed potatoes, cheese buns, and coffee sweetened before it is served. The tea is excellent, however. It's made with loose tea — no bags.

At 10 A. M. we went to the Exhibition of Ukrainian Economy. One section is industrial, and the others cultural and agricultural. There are pavilions for culture, land farming, oil, grain, cattle breeding, etc. We did not find this especially interesting, and just spent most of the morning walking.

The afternoon, however, presented something quite worthwhile. We passed about three short hours at the Department of History and Philosophy in the University of Kiev on Shevchenko Bvld. not far from the hotel. We were told that before acceptance into the University, which now has about 300,000 (?) students, a student must work for two years after secondary school. The department we visited places its main stress on historical subjects, logic, psychology, and languages. Voluntary subjects are History of Ukraine, International Relations, United States History with "explanations", Ancient History, and Archeology. Some other courses offered are Dialectics, History of Philosophy (we wondered if St. Thomas was included), ethics, and easthetics. The term of study is five years. Those students who pass exams are given stipends and graduates are assigned jobs as teachers, scientific workers in museums, etc. Foreign students live in hostels.

Besides the University, we also looked in on Taras Shevchenko school. The elementary school had been in use for six years and at the time of our visit had 850 pupils and 60 teachers with one shift only. The school, located in an industrial section of the outskirts of the city, was surrounded by sports grounds, fruit gardens and geography grounds. The principal told us that most of the children were Pioneer members, the young Communists' group, and, as their main project, they were tracing former pioneers in their district to see what was done in the last forty years since the Revolution. As for academic work, not more than four subjects are given in grades 1-4 and not more than six in the higher grades. English is begun in the first grade. Main emphasis is placed on science. Chemistry and physics are studied for five years. Fast and slow students are not separated. Discipline did not seem to be much of a problem. Every pupil in the school has a diary in which the professor marks the child's actions for the parents. Those accused of being naughty are not sent out into the corridor (they might enjoy themselves), but instead are made to stand in the classroom. If the child continually acts badly, the parents are reprimanded at the factory by the Party. All the pupils wear uniforms and do all the cleaning. Lunch is not free, but milk is cheap.

One reading this article may begin to think that our trip was dull and uneventful and that we did nothing of interest socially. Well, I may mention here the evening we spent at the October Palace in the center of Kiev the night before our departure for Lviv. What we had expected to be a fun-filled evening of singing, dancing, acting, etc. turned out to be, instead, one hour of getting acquainted with foreign students and dancing, and three hours of speeches, anti-Western, anti-Imperialist, and especially anti-American. Their singing "Yankee go home" really made us feel welcome!

After dinner on the 25th we spent our few remaining hours in Kiev window-shopping. Fashionable clothes can be found in some store windows, but cannot be bought. Only the material patterns are available. The two large department stores on the main boulevard were spacious indeed, but only a few counters were stationed here and there. We noticed that the more elegant articles were imported and very expensive. On all streets, and on all corners, numerous stands dispense carbonated fruit water, similar to our kool-aid, for about four kopecks. The used glasses are placed over an automatic spray fountain for washing. Everyone uses the same glasses.

We left the hotel at 2:30 for the airport, not without heavy hearts. This would be the one city we would all miss. Our two-propeller and not too comfortable plane took off at four, and two hours later we were in Lviv.

Our tour of the city of advanced art, science, and agriculture began at High Castle Hill. In 1256 Daniel Galetsky built the Castle which was used as a stronghold against Tartar invasions. The soldiers who lived in huts at the end of the hill founded the city now populated by a half million people. For some time it was a Galician principality and Lithuanians, Germans, Hungarians, and Poles tried to take it. Finally, in 1349, Casimir III took possession. The Ukrainians were deprived of their rights; no Ukrainian books were allowed, and no Ukrainians could live in the center of the city. Thus, they banded together to form brotherhoods, especially in Assumption Church. Khmelnitsky came to Lviv with the Cossacks to seize the Castle, but did not succeed and instead made a treaty with the Poles. The Polish rule continued to 1772 until the Polish division. From 1772-1918 the government was Austrian. Again the Ukrainians suffered because of lack of organization.

In 1918 Lviv again came under Polish rule until 1939 when, with the "help" of the Soviets, the land was "liberated". Lviv was among the first to be occupied by the Nazis in the Second World War, but was spared.

Lviv State University is named after Ivan Franko who was a graduate there and also head of the philosophical department. It is 300 years old and now has 8,000 students, 80% of whom are Ukrainian. There are also students from Ghana, Arab Republic, and other parts of the Soviet Union. Before 1949 there was only one building; now there are eleven. Across from the main building is University Park which once belonged to the Jesuits.

We were able to visit the grave of Ivan Franko in Lychakov Cemetery, built in the 16th century for people who died of plagues. Also buried there is Markian Shashkevich, the famous Ukrainian priest-poet.

Lviv Regional Polyclinic is an example, on a larger scale, of the typical clinic system found throughout the U.S.S.R. There are no private practices, therefore all patients must go to the clinic. This polyclinic resembles our hospitals, although not nearly as modern. It houses 1,385 beds and all departments are specialized — surgery, neuro-surgery, genecology, obstetrics, T.B., oculist, nerves, pediatrics, dentistry, and pathology. After robing ourselves in long white hospital gowns we were given a tour of the entire hospital. Heart disease holds the leading place as killer among the adults, while consumption or T.B. among the children as the most common disease, as measles are here at home. We were told that Lviv's climate was the cause. There is a widespread vaccine for polio, a disease almost unknown. An average patient stays 21 days at the clinic; an appendectomy patient from 7-8 days; and a maternity case about 12 days. If there is a sudden death there is an immediate autopsy. There are no long burial processions — relatives go by bus to the cemetery!

While in Lviv, three of our group were able to have their relatives visit them at the hotel. No foreigners are allowed into the villages without special visas from the government, and these are seldom granted.

Since the Friday of our visit to Lviv was Good Friday, I asked a friend to take me to St. George's Cathedral, formerly Catholic, but now Orthodox, so that I might be able to go to the plaschanytsa and see how the services are carried out in the old home of my grandparents. While there, some of my friends spoke to some elderly church ladies and a priest who had known Metr. Sheptytskyj personally. We asked to see the grave of the Metropolitan which is under the main altar, but since the pastor was not available with the key, we had to settle merely with seeing and being allowed to photograph the altar. The priest of our group was able to walk next to the altar, behind the ikonostas.

The day of our leave-taking from Lviv was cold and cloudy, so much

unlike our other three days of 85° weather and sunshine.

May 5th — finally! We're going home! We were up at 5:30 and were at the airport by 8 A. M. We certainly didn't waste time this morning! We made a stop-over at East Berlin before going on to Amsterdam. We did not get a look at the Berlin wall, however, but did notice that most German homes have red roofs and that the countryside was more heavily populated than the U.S.S.R.

We arrived at Amsterdam at 1:00. Took the flight for N. Y. at 2. Since Amsterdam time is about four hours ahead of N. Y. time we arrived at Idlewild at 4:55. I shall never forget how excited everyone was to see crowded developments, dirty factories, tail-to-head traffic, just plain wonderful home! I believe American customs is the most difficult to get through. I was third on line and yet I had to wait an hour. When I joined my family again, I cried like a baby. Not that I didn't enjoy my last three weeks — I would certainly do it again. It was just great to be home in the land of skyscrapers, cars, coca-cola, and water from the tap!

Eastern Catholics and Western Attitudes

by Rev. Morris Bosey

Up until a few years ago the general attitude of our Catholic brethren of the Roman Rite was one of ignorance, distrust and occasionally even hostility to Catholics of the Eastern Church. Today this attitude is fast disappearing and we see more respect and understanding every year.

The Catholic West ignored the East. With the exception of a few specialists who study various Rites of the Eastern Church, Roman Rite Catholics were almost completely ignorant of the existence of Eastern Christendom; of its history, discipline, rites and spiritual heritage. For the average Western Catholic, those of the East are still "Christians who make the sign of the Cross backward." Many Roman Rite priests have never been to a Eastern Rite Mass, and at most it is considered an interesting museum piece but of no practical value. Few Roman Rite Catholics know much about the life of their Eastern brethren, their practical problems, their great need to renew their life, the cooperation and help they need if they are to carry out their great mission of healing the breach between East and West.

This ignorance of the East is understandable in a way. The total number of Eastern Catholics is less than 7 million. The entire Byzantine Ukrainian Church in Canada is smaller than the Archdiocese of Toronto or Montreal. If quantity was the most important thing in the Church, Eastern Catholics would have no reason to exist. But small as their numbers might be, they have a great mission to fulfill and their first task is to make themselves known, to narrow the circle of traditional ignorance with which the West surrounds them.

Now and then this ignorance becomes distrust toward the "Greeks". After all, isn't it traditional for the West to distrust the East? This is usually born of the fear of the unknown and mutual ignorance.

There are some simple souls who feel sorry that the "Greeks" haven't yet become "real" Catholics, i. e. Latin Catholics. Many of not so simple clergy consider the Eastern Catholic Church as some sort of a concession on the part of the Holy See, something tolerated for a while until they become real (i. e. Latin) Catholics.

THE EASTERN CHURCH AND THE MISSIONS

The Eastern Rite priest is usually limited in his missionary work to looking after the people of his Church who have emigrated to a new country. Roman Rite priests are given the exclusive privelege of missionary work, even in those countries of the Near East where these rites originated and where the Eastern Catholic Church exists. In Ethiopia the native rite (a derivative of the Coptic) has a well established Catholic archdiocese and two dioceses, yet who is in charge of the missionary work among the pagans and even the schismatic Copts? Roman Rite priests. In India the malabarese Rite Catholics have over a million members. But they can only work among their own... it is the exclusive privelege of the Roman Rite missionaries to work among the non-Christians. Do not these restrictions betray the narrow-mindedness of those who think that "Eastern Catholicism" is only an exception in the Catholic Church, a group of closed communities, allowed at most to exist but in no way to expand?

Even hostility is encountered in rare cases. In Poland, before the Second World War, the Patriotism of Ukrainians was questioned because they were not of the Roman Rite. Even today there are Roman Rite authorities in Canada and the States who consider the existence of Eastern Rite Catholics with their own clergy, discipline and Liturgy as abnormal and uncomfortable. or at least a source of problems. We must admit that the presence of Eastern Rite Catholics is very uncomfortable to those Westerners who can only think of unity in terms of uniformity. There are Dioceses in Canada and the United States where the desires of the Holy See and the Law of the Church are ignored (laws that were enacted to preserve the various Rites in the Church): people are baptised, married and buried in Latin Churches and no one bothers to notice that they are of a different Rite.

Fortunately conditions and attitudes are beginning to change. In recent years ignorance of and hostility toward the Eastern Church is being replaced with a genuine desire for more knowledge of the East, there is a better attempt at understanding each other and cooperating. We see a good example of this in the Diocese of Sault Ste. Marie where under the capable direction of Bishop Alexander Carter, pastors of the Byzantine Rite Churches can honestly say that there exists a spirit of honesty, loyalty and cooperation between Rites.

An ancient Eastern proverb says that "we hate only the unknown". Greater knowledge of each other will, no doubt, result in mutual respect and love between Easterners an Westerners. We can learn from each other; we have so much to give to each other.

A most welcome change in the Church would be to encourage and direct the Eastern Rites to take their proper part of the Missionary Activity in the Church. The attitude mentioned above would seem to limit the request of Our Lord to "go teach all nations", exclusively to members of the Roman Rite. Surely this is not the meaning of the Gospel narrative.

Eastern Rites in Canada and throughout the world must be encouraged to emerge from their restrictive nationalism and become universal in their outlook. They must be inspired and taught by their more experienced Roman Rite brothers that they cannot be concerned only with preserving their own Rite but rather in giving to others what they possess. For is it not a fact that our Faith, our Christian life can only grow if it is shared with others? The Church is anxious to heal the breach between East and West and surely her treatment of her Eastern Catholic members at this time is important. An Orthodox prelate recently said, "If we Orthodox felt that Byzantine Catholics felt at home in the Catholic Church, it would be a long step toward unity... in returning to the unity of one Church... we would want to be treated as equal brothers, not as step children."

всі фотографічні роботи
виконує по мистецьки
Модерне Українське
Артистичне Студіо
Steven PHOTO STUDIO
Власники: Ст. і О. КУТОВІ
927 Bloor St W. — Toronto, Ont.
(Ossington — Dovercourt)
Tel.: LE 1-0777

St. Josaphat's Residence For University Students

There are over 400 Ukrainian Catholic students at the university level in Edmonton, Alberta. Of these, about 300 are studying at the University of Alberta, and the rest are nurses or X-ray technicians in training.

Since these students after graduation will play important roles in our Ukrainian Catholic Canadian way of life it is most important to lead them into Ukrainian Catholic organizations on the university campus which will provide them with norms for their future lives. The nerve centre for our Catholic life on the campus is St. Josaphat's Residence. This institution which is a short five-minute walk from classrooms has been administered by the Basilian Fathers for 18 years. Although it can accommodate only a limited number of students in residence, it is a religious and cultural centre for all Ukrainian Catholic university students. Masses are said in the residence chapel at noon for the convenience of the students in residence as well as all other students on campus who are not bound by lecture hours at that time. It is here that the St. Basil's Club (Obnova) executive meet regularly to plan their programs of activities for the club members. Here also the Ukrainian Catholic university choir holds its weekly practices, directed by Mr. Larry Pshyk. This year the mixed choir emphasized carols before Christmas, and national or folk music in the months following Christmas. The residence spear-heads a public relations program and creates interest in the work being done by the students by sponsoring teas, charitable raffles, carolling groups, cultural exchanges, as well as opening its doors to our Ukrainian professors on campus and alumnae. Most important, the residence provides a spiritual director who may be approached by any students who has religious, educational or personal problems and who is always informed on the general activities of the university year.

Although the membership of the Ukrainian Catholic University Club goes beyond the house members of St. Josaphat's Residence, the home is the heart of all their activities because they are planned there. This organization, known as St. Basil's Club (Obnova) is one of the largest religious clubs on the University of Alberta campus. St. Josaphat's Residence and St. Basil's Club are registered with the university, and its members receive all the facilities which the university offers for such organizations. St. Basil's Club is privileged to use the spacious facilities of the Students Union Building for it meetings, the Gateway (university newspaper) for its advertisements, and space is provided for its booths and cultural displays at the beginning of the school year and guest weekends. In all St. Basil's Club sponsored 30 cultural, social, religious or educational activities this year. Highlights were: the Annual Banquet at the Mayfair where Bishop Neil Savaryn and Mr. Cyril Pyrch were guest speakers, sponsoring of a Mass of our rite for Newman Club members which was greatly enhanced by the magnificent choir of the National Home Male Chorus directed by Mr. Michael Swystun, an informal gathering with Bishop Savaryn who discussed the Ecumenical Council with the students, the publishing of a telephone directory of Ukrainian Catholic students, our Christmas tea, the choir under Larry Pshyk, and of course, our socials and regular meetings which emphasized 'something new to be learned at every meeting'. The Club also has been publishing its own paper, the Memo, regularly throughout its nine years of existence.

As the university grows so grow the needs of our Ukrainian Catholic students. Above all there is a need for a larger chapel where students could assist at Mass more conveniently, the need for a hall and stage for a dramatic club, choral work, and which would provide a setting for our own students at home together. Such new facilities would enable our St. Basil's Club executives to attract new students to their organization and welcome high school Ukrainian clubs at more frequent 'open house' gatherings to prepare future students for the university. New students should seek information about residency at St. Josaphat's and membership in St. Basil's club from Rev. Skwarok, OSBM, 8820 111 St., Edmonton, Alberta.

My Memoirs

1892 — 1962

By Michael Luchkovich

18th INSTALLMENT

A man stopped me on the street the other day, asking me how one with so meager a national background as my own, reared in a non-Ukrainian community, should have turned out to be so vigorous a supporter of the Ukrainian cause. It is surprising how those things start from such small incidents, but I think I can trace it back to a boyhood conversation I had with contemporary school friends back in Shamokin. They were all bragging about their national origin, one claiming Germany as the country from which his parents come, another Italy, and a third Holland — all of them sovereign states; but when turn came to do some boasting, what could I say? There was no free country such as a Russky State, and I felt quite hurt about it. I was stung by that painful experience, and so I said to myself that if ever I get the chance to do anything toward setting up a free Ukrainian State in the land from which my parents came, I'll do it. Of course these were just brave words, but I meant it just the same.

Speaking about it with Dr. Ivan Jarema a few days ago, he asked me a pertinent question: "What in your opinion is worthy of being done during your lifetime so that in your declining years there could be no qualms of conscience that you had lived your life in a spiritual vacuum without definite purpose?" I replied in the same ideological phraseology I had used hitherto, namely, if one were to leave this world with a good conscience, one should during one's youth maintain some strong ideal so that at the end of life's road one could have a cushion to fall back and rest on. Why? A grand ideal is the greatest aim of life. I do not know whether my answer satisfied him or not; but I do know that whenever I discussed the question of a free Ukrainian state with anyone, the matter usually filled me with a mixture of elation and gloom, elation over the very idea of freedom, and gloom over the reality of the situation. But all my life I kept hammering on this theme of self-determination, trying to do my bit toward a realization of Ukrainian sovereignty.

But fate which hitherto had usually stacked the cards against us, now for a few brief years (1918-1922) intervened on the side of the Ukrainians during which they enjoyed independence. And for that short period I felt the blood course more warmly through my veins by reason of the magic of the freedom of my people. But alas it was too short a duration! Once again fate turned to the enemy, handing us over to the mercies of the persecutor to ravage our land and enslave our people.

I am a Ukrainian of the Lemko clan. "What do you know about those Lemkos," I once asked Dr. Jarema. "A noble race of people and a noble clan," was his reply; "thrifty, hardy and stubborn as Scotchmen. From time immemorial they cultivated the land on which they lived by sweat, tears and blood. Over a thousand years, to be exact. And during that time historic, aristocratic Poland tried by all means to assimilate them but without success; for these were proud people with a passionate desire to live their own life in their own way. The resurrected Polish State under Pilsudsky tried by devious means to undermine Lemko resistance, even resorting to genocidal tactics, but all to no avail. The Lemkos stood their ground firmly. And then came the Muscovite "proletariat", or, call it by its right name: Muscovite Imperialism, to the aid of the Poles to do what the Polish aristocrats failed to do during the past 7 centuries. The practice of genocide was introduced in the land of the Lemkos. They were uprooted from their own habitat, and they were despoiled of their homes, their land, their property, and the savings of generations. And this was all perpetrated on the Lemkos by the so-called "Peoples' democratic Poland", with the active aid of Moscow. Knowing as I do the science of history," commented Dr. Jarema, "and on the basis of my observations of international political events and interrelations, history will not tolerate such conduct. And all the more so, a free Ukraine will not tolerate the crimes perpetrated upon them by their sadistic oppressors. And the time will come when even the descendants of the present bandit occupiers will be ashamed of the dastardly deeds performed by their ignorable ancestors."

There are some Lemko brothers of ours who still live on this side of the Carpathian Mountains in so-called Eastern Slovakia, in a part of the country called Prashiwschina, or, as they themselves call it: "Makowychi." Although this state is still being governed by the vassals of Moscow, the regime is a little less oppressive, at least in matters of language and culture. Here in the District of Laborec our brothers manifest some semblance of community-cultural activity, although church life has been ruined, as it has been all over the Ukraine.

It is hard to believe that such things are still being perpetrated in this century, but they are, and by a country that professes to be one of the great democracies of the world, a model of humanitarianism and all the other state virtues. And now that I know something of the treatment dealt out by the Poles to my own Lemko countrymen, it is with renewed vigor that I shall describe the factual occurences in the Eastern Galicia during the 1932 Polish Pacification of the Ukrainians, and show the Poles up for what they are — sadistic persecutors of their own minorities. And I shall relate it as it was done from the floor of the House of Commons.

ОДНА З СЕРІЇ НОТАТОК
ПРО УСЛУГИ УРЯДУ ОНТАРІО

Подорожня індустрія є загальним інтересом

HON. BRYAN L. CATHCART

З подорожньої індустрії, яка має річний оборот поверх $425,000,000, користає посередньо майже кожний в Онтаріо. Безпосередньо з неї користають власники готелів, мотелів, ресторанів, і т. ін.

Вакаційні райони мали у 1962 році добрий сезон, а число приїжджаючих на вакації зростає з кожним роком. Збут на сільсько - господарські продукти зростає, продаж у крамницях підноситься, а готелі, мотелі й ресторани теж користають.

На внутрішньому відтинку Департаменту Подорожей і Реклями, ми одержали прямою поштою рекордове число запитань від наших потенціяльних і будучих вакаціонерів, бо аж 418,524. Зріст в порівнянні з роком 1961 виносить 30,188. Вакаційні оператори та споріднені з цим індустрії мали збільшений прибуток на 8%. Зі Сполучених Штатів Америки прибуло до Онтарія 5,285,568 авт на подорожні автові перепустки. Це зросло на 4.7% в порівнянні з минулим роком. А найважливіше, це репрезентує 73.9% загального числа авт, які приїжджають до Канади через границю США.

Впродовж 1962 р. 860,526 туристів відвідали наші урядові Пункти Прийому, в яких їм дано інформації і допомогу в справі вакацій.

В 1962 році збудовано 224 нових туристичних заведень на 2,008 житлових одиниць; додатково розбудовано 358 заведень на 1,884 житлових одиниць.

Доміняльне Статистичне Бюро оцінює, що закордонні туристи пропустили в Канаді $550,000,000 впродовж 1962 року. З цих витрат на Онтаріо припало понад $425,000,000. А як до цього додати ще витрати вакаціонерів з інших провінцій, то ми матимемо індустрію біля $1,000,000,000 — індустрію, яка виправдує піддержку й співпрацю цілого нашого населення.

ONTARIO
PROVINCE OF OPPORTUNITY

DEPARTMENT OF TRAVEL AND PUBLICITY

HON. BRYAN L. CATHCART, MINISTER
HON. JOHN P. ROBARTS, Q.C., PRIME MINISTER
G. E. MOORE, DEPUTY MINISTER

ВАСИЛЬ ЄМЕЦЬ

I

У ЗОЛОТЕ 50-РІЧЧЯ НА СЛУЖБІ УКРАЇНІ

II

ПРО КОЗАКІВ-БАНДУРНИКІВ

В першій частині зібрані допису, критики і поезії з українських і чужомовних часописів та журналів про Василя Ємця, його музичні виступи, його культурну працю на американському континенті. Містить також історію про бандуру та про Козаків-Бандурників, яку описує сам Артист Василь Ємець. — Книжка є велика 9 x 12 ц., 381 сторін, поверх 250 ілюстрацій. ЦЯ МОНУМЕНТАЛЬНА КНИЖКА ПРОДАЄТЬСЯ ТІЛЬКИ ПО $15.00.

"Книжка прекрасна об'ємом, змістом і світлинами... Історики... можуть черпати багато матеріялів, пишучи про українську еміграцію... Книжка вказує, що проф. Василь Ємець причинився... до піднесення культури Українського Народу".

о. Михайло Колтуський
(Священик Української Католицької Церкви)

"Одержав Вашу люксусово видану книжку., і повім, що захоплений і змістом, і зовнішним виглядом. Як люксусове видання, це рідкість серед книжок, виданих в українській мозі. Вона підійма престиж її високої культури... Ціна $15.00 не є висока. Не висока й в $25.00 для людей матеріяльно забезпечених".

Петро Кащенко.
(Інженір-технолог. Полковник-гарматчик за Гетьманщини і УНР).

Замовлення слати на адресу:

THE BASILIAN PRESS
286 Lisgar St., Toronto 3, Ont. — Canada